BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
166
H
13
NAPOLI

117
5
78

Digitized by Google

Digitized by Google

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

Digitized by Google

DE
DISPENSATIONIBUS
MATRIMONIALIBUS
VINCENTIO DE JUSTIS
NOBILI LUCENSE AUCTORE
TRACTATUS
IN TRES LIBROS DIGESTUS,

In quibus, quid, quomodo, ac quando, tum in Jure Divino, tum in Eccleſiaſtico, ex receptiſſimis Doctorum Sententiis, & Curiæ Romanæ Stylo, quoad Matrimonium Diſpenſari poſſit, Accuratiſſimè Declaratur,

OPUS EPISCOPIS, VICARIIS, CURATIS, CÆTERISQUE IN UTROQUE FORO VERSANTIBUS PERUTILE, AC NECESSARIUM,

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO,

Cui acceſſerunt in hac ſecunda Impreſſione nonnullæ annotationes, & quamplures recentiſſimi Caſus à SACRA CONGREGATIONE CONCILII reſoluti.

LUCÆ MDCCXXVI.

Typis Salvatoris & Joannis Dominici Mareſcandoli.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

DE DISPENSATIONIBUS
MATRIMONIALIBUS
LIBER PRIMUS
AUCTORE
VINCENTIO DE JUSTIS
NOBILI LUCENSE.

SUMMARIUM.

1 *Humanus Principatus imitari debet Deũ, tanquam ſua gubernationis exemplar.*
2 *Deus ita diſpoſitum Orbem pondere, & menſura libravit, ut etiam Natura legibus aliquando derogetur.*
3 *Ignis ingenitam oblitus elationem, didicit quandoque deprimi.*
4 *Aqua, naturali relicta propenſione, voluntariè coacta ad altioru prolabitur.*
5 *Diſciplina rigor niſi pro rei, temporis, Perſonarumque qualitate, ex miſericordia, & Diſpenſatione relaxetur, facilè in nervum erumpi poteſt.*
6 *Benigni Principis vera virtus eſt ad clementia commodum Juſtitia terminos tranſilire.*
7 *Tunc vera virtus dici poteſt, quando nec Pietas ſine Juſtitia, nec Juſtitia ſine Pietate ſervatur.*
8 *Princeps licèt Juſtitia ſemitis coarctetur, ipſius tamen Juſtitia rigor eſt miſericordia temperandus.*
9 *Sol dum per ſepta Zodiaci ſpatiatur, æſtus aquè, ac brumales algores temperat, & tamen ſemper alter, & idem, ne latum quidem unguem exorbitat ab Eclyptica.*
10 *Pietas, & Æquitas à Juſtitia conſortio divelli non poſſunt.*
11 *Canones, ac Leges Juris rigorẽ ut periculoſũ damnant, clementia ſemper, tanquam ſub ſecuritate ignoſcenti, adhærendo.*
12 *Clementia eſt adeò neceſſaria, ut ſine illa legem Chriſti quis non adimpleat.*
13 *Clementia ipſa eſt pars Juſtitia; Juſtitia ſine Clementia Injuſtitia eſt.*
14 *Quod Juris ſeveritas negat, Diſpenſationis benignitas indulget.*
15 *Rigor Canonum relaxari poteſt, ſi juſta cauſa poſtulet.*
16 *Eccleſia poteſtate ſibi in alios tradita non utitur ad deſtructionem, ſed ad ædificationem.*
17 *Eccleſia nimiam Juſtitiam ſemper eſt averſata.*
18 *Nimia Juſtitia incurrit peccatum.*
19 *Eccleſia omnia novit, non tamen omnia proſequitur; nec pœna ſemper, ſed ſæpius pœnitentia eſt contenta.*
20 *Eccleſia Oves ſua vigilantia commiſſas tunc potiſſimùm paſcit, cum ex cauſa rationabili miſericorditer diſpenſat.*
21 *Diſpẽſatio exordium ſumpſit ab ipſo Deo.*
22 *Deus ſpecialibus favoribus eſt Hominem proſequutus.*
23 *Homo ſolus, ex Animantium generibus, eſt rationis particeps.*
24 *Diſpenſavit Deus cum Ada, & Eva.*
25 *Ex Diſpẽſatione ſalvavit Noe, & Filios.*
26 *Sic Abraham à Caldæis.*
27 *Sic Loth de Sodoma.*
28 *Sic cum toto genere humano diſpenſavit.*
29 *Omnis Dei actio eſt noſtra inſtructio.*
30 *Si Dominus eſt largus Diſpenſator, non debet Servus eſſe avarus.*
31 *Meliùs eſt de miſericordia, quàm de ſe-*

ve-

veritate reddere rationem.
32 *Opportunum fuit Juris rigorem per Diſ-*
penſationem moderari.
33 *Summam Jus, ſumma injuria.*

PRÆFATIO.

1 HUmani Principatus
auctoritas, cogna-
ta Potentia Cœlo,
quò ampliori ma-
jeſtate vicariam in
terris Dei ſubſtinet
manum, eò pro-
pinquori moderamine ſummum Or-
bis Opificem ſuæ gubernationis imi-
2 tari debet exemplar. Ille etenim re-
rum Artifex adeò pondere, & men-
ſura, diſpoſitum Orbem numerorum
æqualitate libravit, ut etiam naturæ
legibus, quibus incompoſita rerum
primordia coercentur, aliquando de-
rogetur, ac diſpenſetur. Sic Ignis in-
3 genitam oblitus elationem, didicit
quandoque deprimi: ſic Aqua, na-
4 turali relicta propenſione, volunta-
riè coacta, ad altiora prolabitur, ne
naturæ præceptis firmiter inhærendo,
graviora ſuboleſcant abſurda. Ea quo-
que eſt rerum humanarum conditio,
ut niſi diſciplinæ rigor, pro rei, tempo-
ris, Perſonarumque qualitate ex Miſe-
ricordia, & Diſpenſatione relaxetur,
facilè in nervum erumpi poſſit; & San-
ctitas Juris ex oſtinata ſui obſervan-
tia in injuriam evadat. Salubri igitur
conſilio ad moderationem legum
Caſſiodorus hortatur, dum inquit *lib.*
11. var. Epiſt. 9. Benigni Principis ve-
6 *ra virtus eſt, ad clementiæ commodum*
Juſtitiæ terminos tranſilire: Tunc ete-
nim (ut Gloſſa docet in verbis Chri-
7 ſologi) vera virtus dici poteſt, quan-
do nec Pietas ſine Juſtitia, nec Juſti-
tia ſine Pietate ſervatur, & quæ ab in-
vicem ſeparatæ dilabuntur, in una ſede
ſine invidia Principantes mirabiliter
gubernant. Quid ille crudeliſſimi Im-
peratoris monitor, morumque opti-
morum formator Seneca ſuo libro de
8 Clementia, præ cæteris decere ſum-
mopere Principem docet, qui licèt Ju-
ſtitiæ ſemitis coerceatur, *l. Juſtitia, &*
Jure, Ipſius tamen Juſtitiæ rigor ex mi-
ſericordia temperandus 45. *Diſt. cap.*
Diſciplina 9. & diſt. 50. cap. Vera Juſtitia
15. Ita luminum Princeps vigilantiſſi-
9 mus cum per ſepta Zodiaci liberiori
curriculo ſpatiatur, æſtus æquè, ac
brumales algores temperat, diſtinguit
temporum vices, telluris aut excoquit
vitium, aut uberrimas ex ejus viſce-
ribus elicit opes, tamen ſemper alter,
& idem, ne latum quidem unguem
exorbitat ad Eclyptica.

Hoc nimirùm (ſi Lactantium *lib. 5.*
de divina Juſtitia audiamus) eſt fovere
10 Juſtitiam, cujus conſortio divelli ne-
quaquã poſſunt duæ ſpecioſiſſimæ (Fi-
lias appellem, aut Collegas?) Pietas,
& Æquitas; quæ ſimul aureo fœdere
conſpirantes, Gratiarum conſortium
in aulis exercent. Afferrem Canonum,
Legumque teſtimonia, ſed omnium
11 Juris rigorem, ut periculosũ damnant,
12 clementiæ ſemper, tanquam ſub ſecu-
ritate ignoſcenti, adhærendo. Caſſiod.
13 *loc. cit. cap.* 40. adeò enim eſt neceſſaria
Clementia, ut ſine ea Legem Chriſti
quis non adimpleat. *can. Qui Clemen-*
tiam 86. *diſt.* cum ipſa Clementia pars
15 ſit Juſtitiæ, imo Juſtitia ſine Clemen-
tia injuſtitia ſit, Paulus Rub. *in ſuis*
Diſcurſ. n. 284. Unde meritò factum eſt,
16 ut ſi, ubi, & quando juſta cauſa poſtu-
let, quod juris ſeveritas neget, Diſ-
penſationis benignitas indulgeat; ita
maximè diſponente Sacroſancto Tri-
dent. Conc. *ſeſſ. 25. cap. 18. de Reform.* ubi
17 expreſsè decernit rigorem Canonum
relaxari poſse, ſi urgens, juſtaq; ratio,
& major quandoque utilitas poſtulet;
18 & Eccleſia ipſa, quæ ſibi tradita in
alios poteſtate, ut Div. Paulus inquit,
Non ad deſtructionem, ſed ad ædificatio-
nem utitur, nimiam Juſtitiam, quæ ex
19 D. Ambroſio ad Honorium, *peccatum*
incurrit, ſemper eſt averſata; ac Divi-
næ in terris repræſentans imaginem,
eam parcendo maximè, ac miſerando
20 manifeſtat, dum omnia novit, non o-
mnia

mnia proſequitur, nec pœnâ ſemper,
ſed ſæpius pœnitentiâ contenta, Oves
ſuæ vigilantiæ commiſſas tum potiſſi-
mùm paſcit, cum ex cauſa rationabili
miſericorditer diſpenſat: *Argum. in*
cap. pr. de Sent. Excomm. & cap. Verum
15. *de Jure Jur. cap. Quod Chriſtus* 26.
21 *cauſa* 23. *q.* 4. Quæ Diſpenſatio exor-
dium ſumpſit ab ipſo Deo omnium
bonorum Diſpenſatore, qui ex ſola
miſericordia univerſa creavit, eaque
ex ſpeciali Gratia, & Diſpenſatione
Homini ſubjecit; *Omnia ſubjeciſti ſub*
pedibus ejus; David Pſalm. 8. illumq;
22 ſpecialibus favoribus, & gratiis eſt
proſequutus; *Minuiſti eum paulomi-*
nus ab Angelis, gloria, & honore co-
ronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper
opera manuum tuarum; David loc. cit.
Faciamus Hominem ad imaginem, &
ſimilitudinem noſtram, ut præſit Piſci-
bus Maris, & Beſtiis Terræ, &c. Geneſ.
cap. pr. unde Lactant. Firmian. *lib. de*
Opificio Hominis cap. exclamat: *Cum*
igitur ſtatuiſſet Deus ex omnibus Ani-
malibus ſolum Hominem facere cæle-
ſtem, cætera univerſa terrena, hunc ad
Cœli contemplationem rigidum erexit,
ibi pedem conſtituit, ſcilicet, ut ea-
dem ſpectaret, unde illius origo eſt; &
Cicero *de Leg. lib. pr. Hoc Animal*
providum, ſagax, multiplex, acutum,
memor, plenum rationis, & conſilii,
quod Hominem vocamus, præclara qua-
dam cognitione generatum eſt à Summo
23 *Deo; ſolum eſt enim ex Animantium*
generibus, & naturis, particeps ratio-
nis, cum cætera omnia ſint expertia.
Et alibi idem Cicero *dicto lib. pr. Na-*
tura cæteros Animantes ad paſtum ad-
jecit, ſolum Hominem erexit, ad Cæ-
lique cognitionem, ac domicilii priſtini
conſpectum excitavit; ſimili modo Ovi-
dius pr. Metamorph.

Pronaque cum ſpectent Animalia cætera
Terram,
Os Homini ſublime dedit, Cælumq; videre
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere Vultus.

24 Diſpenſavit Deus cum Ada, & Eva,
divini Præcepti tranſgreſſoribus, nam
poſt pœnitentiam eis peccatum dimiſit,
33. *q.* 3. *diſt. pr. de Pœnit. cap. Sicut primi*
25 83. Ex Diſpenſatione etiam ſalvavit
Noe, & Filios ejus; cum unus eorum,
ſcilicet Cham, eſſet reprobus, 24. *q. pr.*
cap. Quia ex ſola 22. *in fine*, Abraham
26 à Chaldæis 35. *q. pr. Unico*, Loth de
Sodoma, 2. *q. pr. cap. Deus Omnipotens* 20.
27 Diſpenſavit tandem cum toto genere
28 humano, quando pro noſtra redem-
ptione Filium ſuum Unigenitum miſit;
8. *q. pr. cap. in Scripturis* 9. unde non
eſt mirum, ſi Homines cum Homini-
29 bus diſpenſent, cum omnis Dei actio
ſit noſtra inſtructio; *d. cap. Deus Omni-*
potens, §. *Cujus exemplo monemur*, 2. *q.*
30 *pr.* Et ſi Dominus eſt largus Diſpenſa-
tor, non debet Servus eſse avarus; cùm
31 meliùs ſit de miſericordia, quàm de
ſeveritate reddere rationem, 26. *q.* 7.
cap. Allegat. 12. Paccin. *de Viſitat.*
part. pr. q. 10. *num.* 113. Et ſi Deus Jus
ſuum rigidè exequeretur, quis Homi-
num ſuſtineret?

32 Opportunum itaq; fuit Juris rigorem
per Diſpenſationem moderari, & ſic
pro recta, & ſuavi univerſalis Reipu-
blicæ Chriſtianæ gubernatione effici
oportuit, ut ſi quando caſus evenerit,
quo generalis, & communis Lex, omnes
obligans, ſervari non poſſit, in illo
particulari caſu, ea per Diſpenſatio-
nem relaxetur, Dian. *tract. unic. part.*
8. *tract.* 3. *reſp. pr.*

Terreat igitur ſtricti Juris exceſsus,
& Legem verenda Majeſtas è ſuo Tri-
bunali minitetur, non ad internecio-
nem, non ad excidium, ſed ad licentiā
comprimendam compoſita, ut apertè
loquuntur exempla 2. *q.* 3. *cap. Si quis*
Epiſcopum 4. *& Diſt.* 88. *cap. Neq; apud*
Altare 14. ſatis enim eſt notum, & vul-
gò receptum Axioma illud, *Summum*
33 *Jus, ſumma injuria; cap. Serpens* 47. *de*
Pœnit. Diſt. pr., *Cauſa* 33. *q.* 3.

INDEX CAPITUM,

QUÆ IN HOC TRACTATU CONTINENTUR.

P R O OE M I U M.

L I B E R I.

Quid, & quotuplex ſit Diſpenſatio. Cap. I.

An Diſpenſatio ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, & quid de poteſtate Diſpenſandi. Cap. II.

Praxis Impetrandi Diſpenſationes in Romana Curia. Cap. III.

De his, quæ exprimi debent Pontifici, ne Diſpenſatio ſubreptitia. Cap. IV.

De his quibus de ſtylo Romanæ Curiæ Diſpenſationes Matrimoniales dirigantur. Cap. V.

De his, quæ animadvertere debet Delegatus, ne Diſpenſatio invalida ſit. Cap. VI.

De Diſpenſationibus in forma Pauperum. Cap. VII.

De Diſpenſationibus, quæ ſuper occultis à Prætorio Sacræ Pænitentiariæ emanant. Cap. VIII.

L I B E R II.

Quot, & quæ ſint Impedimenta matrimonii, & à quibus conſtitui poſſint. Cap. I.

An alius à Papa ſuper Impedimentis Matrimonium dirimentibus Diſpenſare poſſit. Cap. II.

De Impedimento Cognationis Carnalis, & an, ac quando ſuper eo Diſpenſari poſſit. Cap. III.

In Jure Divino an Diſpenſari poſſit explicatur Cap. IV.

De Cognatione Spirituali, & an ſuper ea Diſpenſetur. Cap. V.

De Cognatione Legali, & an, & quando ſuper ea Diſpenſetur. Cap. VI.

De Impedimento Aſſinitatis, & ejus Diſpenſatione. Cap. VII.

De Impedimento publicæ Honeſtatis, & an Diſpenſabile ſit. Cap. VIII.

De Impedimento Ligaminis, & ejus Diſpenſatione. Cap. IX.

An, & quando Matrimonium legitimè contractum poſſit Diſpenſatione diſſolvi. Cap. X.

Qualis probatio mortis requiratur, ut Conjux ſuperſtes poſſit aliud matrimonium contrahere. Cap. XI.

De Impedimento vis, & metus, & an ſuper eo Diſpenſari poſſit. Cap. XII.

An ſuper Impedimento Erroris, & Conditionis cadat Diſpenſatio. Cap. XIII.

De Impedimentis Ordinis, & Voti, & eorum Diſpenſatione Cap. XIV.

De Impedimento diſparitatis Cultus, & an Diſpenſabile ſit. Cap. XV.

De Impedimento Criminis, & qualis Diſpenſatio ſuper eo neceſſaria ſit. Cap. XVI.

An Diſpenſari poſſit ſuper Impedimento Impotentiæ perpetuæ. Cap. XVII.

De Impedimento Raptus, & an ſuper eo Diſpenſetur. Cap. XVIII.

De matrimonio Clandeſtino Cap. XIX.

L I B E R III.

De cauſis Diſpenſationum, & an ſine cauſa validè, ac licitè Diſpenſatio concedatur. Cap. I.

De cauſa ob Anguſtiam loci. Cap. II.

De cauſa defectus Dotis Cap. III.

De cauſa ob Lites extinguendas. Cap. IV.

De cauſa ob Inimicitias ſedandas. Cap. V.

De cauſa ob Pacis confirmationem. Cap. VI.

De cauſa ob Oratricem Filiis gravatam. Cap. VII.

De cauſa ob ætatem. Cap. VIII.

De cauſa dicta pro Belgis. Cap. IX.

De cauſa dicta pro Germania. Cap. X.

De cauſa ob merita, & remunerationem. Cap. XI.

De cauſis animum Pontificis moventibus, & in Literis non expreſſis. Cap. XII.

De cauſa ut Bona conſerventur in Familia. Cap. XIII.

De cauſa pro Illuſtris Familiæ conſervatione. Cap. XIV.

De cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum. Cap. XV.

De cauſa ob ſcandala vitanda. Cap. XVI.

De cauſa ob Matrimonium ſcienter contractum. Cap. XVII.

Index Caſuum in S. Congregatione Concilii reſolutorum erit in fine hujus Operis.

Vidit Jo. Dominicus Manſi Congregationis Matris Dei.

IMPRIMATUR.

Octavius Archidiac. Sardi Vic. Generalis.

Carolus Dominicus Tucci Illuſtriſſimi Magiſtratus ſuper Juriſdictione Præpoſitus.

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

LIBER PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſare ex prima vocis impoſitione idem eſt, quod diſtribuere.*

2 *Adminiſtrator, ſeù Oeconomus alicujus rei familiaris Diſpenſator vocatur.*

3 *Diſpenſare eſt apud Theologos aliqnem à lege ſolvere.*

4 *Diſpenſatio eſt vocabulum à Jure Canonico introductum, & Jure Civili omninò incognitum.*

5 *Apud Legiſtas loco iſtius vocabnli eſt Indulgentia, vel Remiſſio pœnæ.*

6 *Diſpenſatio dicitur quaſi bis penſatio; eò quòd conſultè, ac maturè, juſtaque cauſa ſuadente, fieri debeat.*

7 *Diſpenſatio eſt juris communis relaxatio, facta cum cauſæ coguitione ab eo, qui diſpeuſandi poteſtatem habet: nec nlla verba ſunt ad Diſpeuſandum neceſſaria.*

8 *Diſpenſatio uon debet fieri abſque cauſa.*

9 *Eximere aliquem abſq; cauſa ab obligatione legis eſt illicitum, & contrà Juſtitiam diſtributivam.*

10 *Diſpenſatio quarè dicatur relaxatio jnris.*

11 *Diſpenſationis effectus quinam ſint.*

12 *Diſpenſatus reſtituitur iu integrum, & redditur aptus ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum impedimentum, & habetur pro habili de jure.*

13 *Fictio tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero, & factum civiliter eundem effectum habet, quem factum naturaliter.*

14 *Diſpenſatio habet vim præſervativam ab incurſu pœnæ.*

15 *Diſpenſatio non ſufficit, niſi diſpenſatio ſit ab habente poteſtatem.*

16 *Diſpenſatio vocatur vulnus, eò quòd jus vulneret.*

17 *Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſſio legis.*

18 *Diſpeuſatio, ſecnndùm quòd eſt in diſpenſante, non eſt jus, ſed poteſtas à jure conceſſa, & eſt quædam actio; At ſecundùm quòd eſt in eo, cum quo diſpenſatur, eſt jus privatum, & non commune, & eſt quædam paſſio.*

19 *Terminus, Diſpenſatio, diverſimode in jnre recipitur; Primò nt eſt juris relaxatio; Secuudò prout eſt interpretatio, ſeù declaratio juris; Tertiò, pro diſtributione juris; Quartò prout eſt in uno relaxatio, & iu alio commutatio.*

20 *[A' privilegio.*
21 *[Ab irritatione.*
22 *[Ab interpretatione.*
23 *[Ab abrogatione.*
24 *[A' legitimatione.*
25 *Diſpenſatio differt. [Ab abſolutione.*
26 *[A' licentia.*
27 *[Ab epicheja.*
28 *[A' permiſſione.*
29 *[A' commutatione.*
30 *[A' declaratione.*

31 *Aliud eſt in jure rigor, aliud jus, alind æquitas, & aliud diſpenſatio.*

32 *Rigor quid ſit.*

33 *Rigor an atteudi debeat.*

34 *Rigor aliquando interpretatur ſubtilitas juris.*

35 *Jus quid ſit.*

36 *Æquitas quid ſit.*

37 *Æquitatem debet Judex præ oculis habere.*

38 *Diſpenſatio duplex eſt; Alia propriè, & alia impropriè dicta.*

39 *Diſpenſatio propriè dicta eſt juris relaxatio, & fit per actum juriſdictionis.*

40 *Diſpeuſatio impropriè, eſt licentia quædam, quam Superiores concedere poſſuut.*

41 *Diſpeuſatio rurſus eſt duplex, totalis, & partialis.*

42 *Diſpenſatio totalis quæ ſit.*
43 *Diſpenſatio partialis quæ ſit.*
44 *Diſpenſatio inſuper eſt triplex; alia hominis, alia legis, alia mixta.*
45 *Lex ipſa adverſus rigorem alterius legis diſpenſat.*
46 *Diſpenſatio hominis triplex eſt; debita, permiſſa, & prohibita.*
47 *Diſpenſatio debita quæ ſit.*
48 *Diſpenſatio debita ſi dzuegetur ab Inferiore Papæ, poterit ad Superiorem recurri.*
49 *Diſpenſatio quaudo dicatur debita.*
50 *Quæ ſint cauſæ diſpenſationis debitæ.*
51 *Ubicumque, & quotieſcumque ipſa pietas, Eccleſiæ utilitas, cauſæ juſtitia, meritorum prærogativa, vel rei eventus exigunt, debita eſt Diſpenſatio.*
52 *Quando jus præcipit diſpenſationem, poteſt appellari quoad effectum devolutivum, & ſuſpenſivum.*
53 *Si jus non præcipiat, ſed ſolùm permittat diſpenſationem, eamque conſcientiæ Ordinarij remittat, poteſt appellari ad effectum tantùm devolutivum.*
54 *Superior, ad quem devoluta fuit diſpenſatio, poterit vel diſpenſare, vel inferiorem cogere ad diſpenſandum.*
55 *Diſpenſatio ſi non ſit in ſpecie permiſſa, non poteſt appellari; ſi tamen juſta cauſa adſit, poteſt implorari officium ſuperioris, ut ex miſericordia diſpenſet, vel faciat, ut inferior diſpenſet.*
56 *Diſpenſatio permiſſa, vel arbitraria quæ ſit.*
57 *Papa poteſt tolerare ea, quæ ſunt de jure poſitivo, non tamen ea, quæ de jure Divino.*
58 *Inferior non poteſt tolerare etiam ea, quæ ſunt de jure poſitivo.*
59 *Diſpenſatio prohibita quæ ſit.*
60 *Ubicumque cauſa juſta non adeſt, Diſpenſatio ſemper eſt prohibita.*
61 *Diſpenſatio Legis comprehenditur in Diſpenſatione hominis.*
62 *Diſpenſatio cur inventa fuerit.*
63 *Diſpenſatio omnis reducitur ad cauſam juris.*
64 *Diſpenſandi facultas conceſſa Legato, vel alij inferiori à Papa ſemper intelligi debet cum cauſa, & ſecundùm terminos juris.*
65 *Diſpenſatio alia eſt voluntaria, alia rationabilis non neceſſaria, & alia rationabilis neceſſaria.*
66 *Voluntaria diſpenſatio quæ ſit.*
67 *Rationabilis non neceſſaria quæ ſit.*
68 *Rationabilis, & neceſſaria quæ ſit.*
69 *Diſpenſatio adhuc triplex eſt; Juſtitiæ, Gratiæ, & mixta.*
70 *Diſpenſatio Juſtitiæ quæ ſit.*
71 *Diſpenſatio Gratiæ quæ ſit.*
72 *Diſpenſatio mixta quæ?*
73 *Diſpenſatio duplex eſt; nempè præcedens, ſeù collativa, & ſubſequens, ſeù reſtitutiva.*
74 *Qui ſit effectus Diſpenſationis præcedentis.*
75 *Effectus Diſpenſationis ſubſequentis.*
76 *Diſpenſatio alia dicitur excuſabilis, alia laudabilis, & alia fidelis.*
77 *Excuſabilis quæ ſit.*
78 *Quæ laudabilis.*
79 *Quæ fidelis.*
80 *Diſpenſatio alia eſt præventiva, alia præſervativa.*
81 *Præventiva quæ ſit.*
82 *Præſervativa quæ dicatur.*
83 *Diſpenſatio alia dicitur generalis, alia particularis, alia tacita, & alia expreſſa.*
84 *Diſpenſatio generalis quæ ſit.*
85 *Quæ ſit particularis.*
86 *Quæ ſit tacita.*
87 *Et quæ expreſſa.*
88 *Tandem diſpenſatio alia magna, alia major, & alia maxima.*

Quid, & quotuplex ſit Diſpenſatio.

C A P. I.

1 DISPENSATIO ex prima vocis impoſitione, & ſignificatione, idem eſt, ac diſtributio, Salas *de leg. diſp. 20. ſect. prima.* Silveſt. *verbo Diſpenſ. n. 1.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. apoſt. lib. pr. cap. pr. num.* 3. Undè
2 Adminiſtrator, vel Oeconomus alicujus rei familiaris, Diſpenſator vocari ſolet: *l. Diſpenſatores ff. de ſolutio. & l. urbana ff. de verb. ſignific.* & propterea D. Bernardus 1. de Conſid. vocat
3 Pontificem Chriſti Diſpenſatorem. At apud Theologos, Diſpenſare, eſt aliquem à legis obligatione ſolvere, ut dicemus infra n. 20.
4 Diſpenſatio eſt vocabulum à Jure Canonico introductum, & Juri Civili omninò incognitum, ita ut in nullo Codicis, vel Pandectarum
5 Textu reperiatur, ſed loco hujus termini apud Legiſtas eſt Indulgentia, vel remiſſio pœnæ, ut benè animadvertunt Pariſ. *conſ. 68. nu.* 194. *part.* 4. Alex. Sperell. *in Deciſ. Fori Eccleſ. deciſ. 110. nu. 56.* Decius *in cap. At ſi Clerici* §. *de*
6 *adult. num.* 3. Et dicitur Diſpenſatio, quaſi bis penſatio; eò quòd conſultè, & maturè, juſtaque cauſa ſuadente, ac ipſius circumſtantijs diligenter examinatis, & pluries penſatis, fieri debet; unde verbum Diſpenſare, ſignificare poteſt, diverſa in mente penſare, & in animo verſare, an juris, ejuſque rigoris relaxatio fieri expediat, Gloſs. in cap. Requiritis *Cauſa prima quæſt. 7.* Hoſtienſis *in ſumma* ſub *rubr. de diſpenſ. verſ. debita eſt diſpenſ.* Speculator *part. pr. lib. pr. de diſpenſat.* §. 3. Pariſ. *d. conſ. 68. n.* 195. Jacobus Graſſius, *Deciſ. Aur. par. 1. lib. 2. cap. 31. n. 2.* Alex. Sperell. *deciſ. 109. nu. 1.* Marcus Paulus Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ par. ſec. Rub. Quid ſit diſpenſ. pag. mihi* 193. Nec ulla verba ſunt jure præſcripta ad diſpenſandum, ſed ſufficit ſivè verbis, ſivè factis ani-

mus

mus Diſpenſandi in Diſpenſare potente dedu-
catur; Tnomas Sanchez de matrim. lib. 8. diſp.
4. in princ. Joannes Valerius Diff. utr. fori,
Differentia 2. nu. 3. verbo diſpenſatio. Lezan.
qq. regul. tomo 4. verbo Literæ Apoſt. nu. 35.
Unde ſi Papa committeret Monacho cauſam
cognoſcendam, nominando eum Monachum,
& eidem cauſam delegando, videtur ſecum
diſpenſare, ut poſſit eſſe Judex, Tuſch. concluſ.
467. n. 1. ſi ſcienter conſerat Beneficium Mi-
nori, cenſetur ſecum diſpenſate, ut poſſit illud
habere. Calder. conſ. 32. nu. 31. de reſcriptis,
Oldrad. conſ. 330. n. 6. Tuſch. d. concluſ. 467.
n. 22. Si Papa ſciat conjunctos in gradu pro-
hibito contraxiſſe, & mandet illos in hujuſ-
modi Matrimonio perſeverare, cenſetur in im-
pedimento diſpenſare, Boerius deciſ. 264. nu.
25. Tuſch. d. concluſ. 467. n. 28. Ad hoc tamen,
ut Papa cenſeatur tacitè diſpenſare, oportet,
ut aliquo modo exprimat ſe ſciviſſe factum,
Oldrad. conſ. 328. n. 12. Tuſch. l. c. n. 2. quia
ſi non exprimat ſciviſſe vitium, non cenſetur
diſpenſare, Roman. conſ. 216. n. 7. 8.
7 Sic autem Diſpenſatio definitur, nempè Ju-
ris communis relaxatio, facta cum cauſæ co-
gnitione ab eo, qui poteſtatem habet, Gloſſ.
d. cap. Requiritis, Graffius loco citat. num. 1.
Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 1. n. 2. Augu-
ſtinus Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 33.
n. 3. Vincentius Filiuccius quæſt. mor. tom. pr.
Tr. 10. par. 2. cap. 10. num. 293. Alex. Sperell.
deciſ. 109. nu. 35. Steph. à S. Greg. univerſales
tract. de vinc. Div. Pict. cap. 112. n. 2. Pater
Baptiſta Fragoſius Regim. Reip. Chriſtianæ par.
8 pr. lib. 3. diſp. 6. n. 7. quia abſque cauſa fieri
non debet, Sanch. de matrim. lib. 8. diſp. pr.
nu. 2. Comininck de Sacramentis diſp. 33. dub.
pr. n. 4. Raphael Averſa, de Matr. q. 19. ſect.
4. verſ. deinde ad Juſtitiam; Vinc. Filiuccius
dicto tr. 10. par. 2. cap. 5. nu. 314. verſ. ſecun-
dum verò; Cùm etenim facultas diſpenſandi
conceſſa ſit ad ædificationem, & non ad de-
9 ſtructionem, teſte D. Paulo ad Corinth. 10. ſi
quis ab obligatione juſtæ legis abſque juſta
cauſa eximeretur, illicita eſſet, & contra ju-
ſtitiam diſtributivam, & legalem Diſpenſatio,
& potius diſſipatio dici poſſet, Antoninus Diana
par. 8. tr. 3. reſol. 6. Ancharanus conſ. 261. n. 4.
Menoch. conſ. 15. num. 15. vol. pr.
10 Dicitur juris communis relaxatio, quia quam-
vis legem, ejuſque obedientiam non tollat,
cum non dicatur jura diſſolvere, ſeù deſtruere,
ſed eis deſervire, Tuſch. concluſ. 457. nu. 12.
lit. D. Anchar. conſ. 373. nu. 2. in caſu tamen
diſpenſato efficit, ut quod de jure eſt illici-
tum, fiat per Diſpenſationem licitum; Gloſſ.
in cap. dudum 54. de Electione circa finem,
Geminian. conſ. 38. nu. 9. Tuſch. concluſ. 457.
n. 10. litt. D. Melchior Lotherius de Re benef.
11 lib. pr. quæſt. 40. n. 18. Et hic propriè eſt effe-
ctus Diſpenſationis, ut faciat de impoſſibili poſ-
ſibile, Gloſſ. in cap. Gratia 7. verbo Non potes,
de Reſcr. in ſexto; Pariſ. de Reſignat. lib. 4.
quæſt. 2. nu. 33. & de Confid. quæſt. 58. n. 53.
Diſpenſatus enim reſtituitur in integrum, &
aptus, ac legitimus per Diſpenſationem red-
ditur ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus, ſi-
cut erat ante incurſum impedimentum, & ha-
betur perinde, ac ſi eſſet habilis de jure com-
muni; cum per Diſpenſationem removeantur
effectus, defectum juris producentes: cap. ex
diligenti 17. de Simonia, & Cap. ſi quem pœni-
tuerit 8. cauſa 2. quæſt. 3. Lother. de Re benef.
lib. pr. quæſt. 40. num. 179. Sperell. deciſ. 111.
nu. 27. Marc. Paulus Leo in Praxi Pœnit. par.
2. Rubr. Quiſnam ſit effectus diſpenſationis, pag.
mihi 198. & habetur, ut diximus, ſic Diſpen-
ſatus tanquam habilis, & legitimus de jure,
12 ac idoneus, Pariſ. de Confid. quæſt. 58. nu. 52.
fictio etenim tantum operatur in caſu ficto,
quantum veritas in caſu vero l. filio ff. de Lib.
& Poſthum. Pariſ. de Reſign. lib. 12. quæſt. 9.
nu. 10. Molſet. tomo pr. par. 2., ubi de perſonis
quæſt. 8. nu. 7. tom. pr. Mantic. de Conject. lib.
11. titulo 18. nu. 42., & factum civiliter eun-
dem habet effectum, quem factum naturaliter;
l. fin. in fin. ff. mand. l. ſi mater C. de Juſti. Petri
Rebuff. in Praxi Benefic. titulo de Diſpenſ. ad
plura Benef. nu. 61. Unde quoad habilitatem
perſonæ nulla admittitur diſtinctio inter habi-
lem naturaliter, ſeu de jure communi, & ha-
bilem ex Diſpenſatione; cùm habilitas proce-
dat ab eodem fonte ſcilicet à Pontifice, ſeù
Principe, qui poteſt Lege ſua inducere habili-
tatem, & inhabilitatem, ſivè condendo Legem
generalem, ſivè inducendo Jus ſingulare; Rota
penes Vivian. Poſt praxim Juris Patronat. deciſ.
96. n. 8. Lother. d. qu. 40. nu. 167. Anchar.
penes ipſum.
13 Ex quo fit, ut legitimè Diſpenſatus, Di-
ſpenſatione utendo, nullam pœnam incurrat;
quia Diſpenſatio vim habet præſervativam ab
incurſu pœnæ Legis, cujus rigorem relaxat;
Lother. lib. pr. quæſt. 37. n. 21. & qu. 40. num.
164. nec ſolùm per Diſpenſationem fit remiſſio
culpæ, ſed etiam infamiæ, adeò ut Epiſcopi,
& Legati in caſibus, in quibus poſſunt Diſpen-
ſare, poſſint etiam Diſpenſatum famæ reſtitue-
re, Tuſch. concluſ. 457. n. 12.
14 Dixi cum cauſæ cognitione, quia examinari,
& cognoſci debet, an ipſa cauſa Diſpenſatio-
nis ſit juſta, nec ne, ut colligitur ex Concil.
Trident. ſeſſ. 6. cap. 2. Oldrad. conſ. 325. nu. 2.
Abb. Cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit. Et adeo
verum eſt, ut ſi Diſpenſatio daretur cum cauſa
non juſta, nec rationabili, eadem Diſpenſatio
nulla redderetur, & diſpenſatum nihil juva-
ret; Abb. d. cap. quæ in Eccleſiarum, Valer. in
tract. de differ. utr. Jur. in verbo diſpenſ. diff. pr.
15 Dixi facta ab eo, qui poteſtatem habet, quia
non ſufficeret diſpenſari, niſi Diſpenſans habe-
ret legitimam diſpenſandi poteſtatem; Cap.
Fraternitatis 2. de Schiſmat. Barb. in Remiſſ.
Doctor. ſuper Conc. ad ſeſſ. 25. de Refor. cap.
18. nu. 1. pag. mihi 682.
16 Diſpenſatio dicitur vulnus, eò quia Jus vul-

neret 23. *q.* 4. *cap. Ipſa pietas* 24. Jacob. Graſſ.
deciſ. aur. d. n. 1. Barboſ. *d. alleg.* 33. *num.* 7.
Aloyſ. Ricc. *in Praxi Rerum Fo. Eccleſ. reſol.*
410. *nu.* 3. Silveſt. *verbo Diſpenſ. nu.* 1. Rot.
deciſ. 240. *n.* 2. *part. pr. diverſ.* Non tamen eſt
17 lex, ſed remiſſio legis, Pariſ. *conſ. 68. nu.* 70.
part. 4. Joann. de Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.*
18 2. *nu.* 8. & ſecundùm quòd Diſpenſatio eſt in
Diſpenſante, non eſt Jus, ſed poreſtas à jure
conceſſa, & eſt quædam actio; Ar ſecundùm
quòd eſt in eo, cum quo diſpenſatur, eſt Jus
privatum, & non commune, & eſt quædam
paſſio; *Cap. Interfectores* 13., *& Cap. In adoleſcentia* 14. 33. *q.* 2. Silveſt. *verbo Diſpenſatio num.* 1.

19 Porrò terminus iſte, Diſpenſatio, diverſimodè in jure recipitur; Primò ſtrictè, & propriè, ut eſt Juris relaxatio; *Cap. Requiritis* 5. §. *niſi rigor cauſa pr. q.* 7., Secundò prout eſt interpretatio, ſeù declaratio juris; & hæc largè, & impropriè Diſpenſatio dicitur, Pariſ. *conſ. 68. par.* 4. Tertiò, pro diſtributione Juris, Pariſ. *l. c.* Quartò prout eſt in uno relaxatio, ſed in alio commutario, *Cap. ſuper his, de Voto;* & iſta etiam impropriè Diſpenſatio dicitur; Pariſ. *l. c.*

20 Diſpenſatio differt primò à Privilegio: Iſtud enim conceditur ſine cauſa, illa verò cum cauſa; Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp. pr. num.* 1. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 2. *n. 6.*, & etiam quia Privilegium aliquando præter Jus conceditur, ut animadvertit Caſtro Palaus *tom. pr. tract.* 3. *diſp. 6. punct.* 1. *n.*8. Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 1. *nu.* 5. Vinc. Tancredi *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 1. Salas, & Sanchez *ll. cc.*

21 Differt ſecundò ab Irritatione, quæ idem eſt, ac impedire, ne Lex robur conſequatur; ut ſi Legem confirmatione indigentem Princeps non confirmet, ſed totam caſſet; Diſpenſatio verò non tollit Legem, ſed aliquem ſpecialiter ab ipſius legis obligatione eximit; Sanch. & Tancred. *ll. cc.* Salas *d. ſect.* 1. *n.* 2. Sotus *de juſtitia, & jur. lib. pr. q.* 7. *art.* 3. Franc. Meroll. *in univerſas Theolog. mor. diſput. tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *in principio*.

22 Differt tertiò ab Interpretarione, quæ tantùm declarat Legem in tali caſu vim non habere, & reſpicit ſolummodò caſum, in quo Lex non obligat: At Diſpenſatio requirit juſtam cauſam, & tollit ex parte obligationem Legis; Rodericus de Arriaga *diſput. Theolog. tom.* 2. *diſput.* 5. *ſect.* 6. *num.* 47. Sanch. Salas, Tancredi, & Diana *ll. cc.*

23 Et ob id quartò differt ab Abrogatione, qua Princeps Legem jam conditam omninò caſſat, ut benè animadvertunt Pontius *d. cap. pr. n.* 5. Sanch. Sal. & Meroll. ll. cc.

24 Quintò, differt à Legitimatione, quæ eſt favorabilis, & ampla, & per quam (quatenus fiat ab habente amplam legitimandi poteſtatem) omnis macula tollitur, *l. Imperialis* §. *præſenti ſanctione C. de Nuptiis;* & per eam quis ſimpliciter, in totum, & ad ea omnia, quæ filijs legitimis, & naturalibus competunt, legitimatur; Ludoviſ. *deciſ.* 543. *nu.* 14. Lother. *de re beneſ. lib.* 2. *cap.* 48. *nu.* 119. Fragoſ. *par. pr. lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 7. At Diſpenſatio, ultrà quàm quòd jus vulnerat (ut diximus) & propterea, uti odioſa, eſt reſtringenda; per ea, quæ dicimus Cap. ſequenti n. 17. Naturales, vel ſpurios reſtituit, non ad omnia, ſed ſecundùm quid, ac certis limitationibus, Pariſ. *conſ.* 7. *n.* 6., *&* 8. *part.* 2. Covarru. *tom. pr. par.* 2. *cap.* 8. *nu.* 5. Anchar. *conſ.* 427. *num.* 1., & noviſſimè eximius Doctor noſter Balthaſſ. de Tomaſis *pr. deciſ. tract. pr. tit.* 7. *n.* 1.

25 Sextò, differt ab Abſolutione, quæ fit v. g. à Cenſuris; nam per hanc non relaxatur vinculum Legis, ſed alterius obligationis; Quia Abſolutio non eſt contrà communem Legem, ſed ſecundùm Legem, ſi perſona Abſolutionem mereatur: At Diſpenſario relaxat Legem (ut diximus) Ita benè diſtinguunt Pontius *loco cit.* Paul. Layman. *Theol. moral. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 1. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect. pr. num.* 6.

26 Septimò, differt à Licentia; Nam Superior, Licentiam dando, non efficit, ut aliquis a Lege ſolvatur, ut fit per Diſpenſationem, ſed magis, ut numquàm obligetur; Eâ ſiquidem conditione Leges interdum latæ ſunt, ut omnes comprehendant, ac obligent, niſi Superior, vel alius quiſpiam Licentiam aliter agendi præbuerint; Pontius, & Layman ll. cc.

27 Octavò, differt ab Epicheja, quæ eſt ſummi Juris moderatio; quia per Epichejam declaratur tantùm cauſam adeſſe, ut aliquis per ſe Legis obligatione eximatur; At ad diſpenſandum cauſa requiritur, ob quam quis per Superioris auctoritatem eximi licitè poſſit; Layman. l. c.

28 Nonò, differt à Permiſſione, eò quòd Permiſſio propriè, & ſtrictè ſumpta non auferat peccatum, neque culpam, atque ideò neque legis obligationem: At Diſpenſario hanc tollit, licet aliquando etiam latè ſumpto Permiſſionis vocabulo, ſoleat ipſa Permiſſio appellari Diſpenſatio; Pontius, & Salas ll. cc.

29 Decimò, differt à Commutatione, quià in hac non tollitur omninò obligatio, ſicut fit in Diſpenſatione, ſed de una in aliam materiam commutatur, ut benè animadvertunt Joann. Ægid. Trullien. *Oper. mor. lib.* 7. *cap.* 10. *dub. pr. nu.* 2. *tom.* 3. Pr. Leo *in Praxi Pœnit. part. pr. ubi de commut. Votor. verſ.* Nota qui poteſt, *pag. mihi* 78.

30 Undecimò, differt à Declaratione, quia data Legis obligarione, Diſpenſatio ab ea eximit illum, quem diſpenſat, Declaratio verò non tollit; eò quia Lex naturalis humana Lege non tollitur, ſed declaratur *l. fin. C. de leg.* Pariſ. *de Reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 34., ſed jus explicat, ut apertè oſtendit, an jus caſum, de quo agitur, includat, necne, Covarruv. *tom. pr. part.* 2. *cap.* 6. §. 9. *nu.* 2. Alphonſ. Hoieda *de Incompat. beneſ. par.* 2. *cap.* 12. *num.* 4. Pariſ. *de*

Reſign.

Reſign. lib. 4. n. 34. Tandem differt à Remiſ-
ſione pœnæ per ea, quæ docet Jacob. Sbroz.
de Off. Vicarij lib. 2. q. 37. n. 2.
31 Aliud etiam eſt in jure Rigor, aliud Jus,
aliud Æquitas, & aliud Diſpenſatio, ut ex-
plicat Gloſſ. ſingularis *in cap. ut conſtitueret* 25.
§. *Detrahendum diſt.* 50.
32 Rigor eſt diſtrictio juris, ſivè exceſſus, &
juris aſperitas ſcripta aliquoties ad terrorem;
ut quando Canones dicunt non eſſe dandam
Sacram Communionem, etiam in articulo mor-
tis, his, qui defecerunt in accuſatione Cleri-
corum *cauſa 2. q. 3. cap. ſi quis Epiſcoporum* 4.
vel quòd non oretur pro illo, qui nominavit
Presbyterum in Tutorem Filio ſuo in teſta-
33 mento *diſt.* 88. *cap. Neque* 14. Non tamen hu-
juſmodi rigor attenditur, nec eſt ſervandus,
niſi ubi exemplum mali timetur, *ut* 45. *diſt.*
34 *cap. ſed illum* 16. Aliquando etiam Rigor in-
terpretatur ſubtilitas juris, *ut in Cap. ex lit. 2.
de dolo, & contumac., & in Gloſſ. cap. ſæpè
contingit 18. de reſtitut. ſpoliat.* §. *Rigor*.
35 Jus eſt ars æqui, & boni *ff. de juſt. & jur.
l. prima* §. *jus*. Jo: Angel. Boſſ. *mor. var. par.
pr. titulo pr.* §. 27. *nu.* 672.
36 Æquitas autem eſt media inter Rigorem, &
Diſpenſationem, ſeu miſericordiam, *l. placuit,
C. de Judic.* Eſtque Juſtitia quædam miſericor-
diâ temperata, vel motus rationabilis ſenten-
tiam, & juſtitiam regens, quam Æquitatem
37 Judex, qui juris miniſter eſt, ſemper debet
præ oculis habere, *ff. de eo, quod certo loco
dari oportet, & l. quod ſi Ephesi in fine*, ut
ſciat remunerare bonos, & punire malos, via
regia incedens, & ſe rationabilirer regens, nec
ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinans, *ff.
de juſt., & jure l. pr.* §. *pr. verſ. Juſtitiam
namque colimus* 45. *diſt. cap. Omnis* 10. & de
hac Æquitate diffuſiſſimè agit Petrus Andr.
Gamb. *de Off., & Auctoritate Legati lib.* 10.
num. 15.
38 Cæterum Diſpenſatio duplex eſt; alia pro-
priè, & alia impropriè dicta.
39 Prima eſt juris relaxatio, & fit per actum
Juriſdictionis, ut diximus.
40 Secunda eſt licentia quædam, quam Supe-
riores concedere poſſunt de aliqua re; ut ſi
Conſtitutiones alicujus Monaſterij præciperent,
ut nulli Religioſi frangerent jejunium Reli-
gionis, & tamen Superiores ſuper hoc diſpen-
ſarent, iſta Diſpenſatio non eſſet propriè ju-
ris relaxatio, nec actus Juriſdictionis, ſed Su-
perioritatis, Sanchez *de matr. lib. 8. diſp. 3.
nu.* 1. Merol. *tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 4. nu.*
146. Salas *de leg. diſp. 20. ſect. pr. n. 6.*
41 Diſpenſatio rurſus duplex eſt, nempè tota-
lis, & partialis, Sanch. *lib. 8. diſp. 31. n. 7.*
42 Totalis eſt quandò abſolutè, & abſque ulla
limitatione conceditur, ut in Voto non nu-
bendi, quia hujuſmodi Votum nullo alio actu
interdicitur.
43 Partialis eſt, quandò quoad actum determi-
natum, vel reſpectu determinatæ perſonæ con-
ceditur, ut in Votis Caſtitatis, vel Religionis
ad Matrimonium in eodem; quia non eſt tunc
integra in Voto Diſpenſatio; ſi etenim is, qui
Caſtitatem vovit, fornicetur, reus erit violati
Voti Caſtitatis; ſi quis etiam diſpenſetur in
Voto Religionis ad Matrimonium contrahen-
dum ob ſtimulos carnis, non poterit ſic diſpen-
ſatus in ſæculo manere abſque Conjugio; vide
Sanch. *l. c.* Salas *d. diſp. 20. ſect. 2. n. 7.*
44 Diſpenſatio inſuper eſt triplex, Alia ſcilicet
45 Hominis; alia Legis (ipſa etenim Lex adver-
ſus rigorem alterius Legis diſpenſat, *Cap. ad
audientiam 2. de Torneamentis*) Alia mixta, quan-
do ſcilicet Lex concedit, ut homo diſpenſet:
Cap. de Mulcta 28. de Præbend.
46 Diſpenſatio hominis eſt triplex; debita,
permiſſa, & prohibita; Gloſſ. *in cap. Ut con-
ſtitueretur 25. Verbo Detrahend. 50. diſt.* Franc.
Leo *in theſ. Fori Eccl. lib. 2. cap. 8. n. 2.* Alex.
Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 4.
47 Debita Diſpenſatio dicitur illa, quæ ex le-
gitima Cauſa peti poteſt à Superiore per offi-
cium Judicis, ſi non per actionem; & ſi ab
48 Inferiore Papæ denegetur, poterit recurri ad
alium Superiorem, qui eum cogat, cùm hoc
non ſit mera Gratia, ſed Juſtitiæ exequutio,
Gloſſa *in cap. Exiguus 18. cauſa pri. qu. 5.* §.
Cauſæ; Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 10. n.
20., & 21.* Vincentius Filiuccius *d. tract. 10.
cap. 5. nu.* 181. Raphael Averſa *de Matrim. q.
7. ſect. 2. verſ. Quod ſi extiſſent*. Tuſch. *concluſ.*
49 457. *nu. 8. litt. D.*, & dicitur Debita ratione
Temporis, Perſonæ, Pietatis, Utilitatis, vel
Neceſſitatis, aut Rei eventus; *Cap. Expoſuiſti,
33. de Præben., & Dignit.* Sperell. *deciſ.* 111.
n. 3. Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap.*
50 7. *num.* 39. Cauſæ debitæ Diſpenſationis ſunt
illæ, quæ in Jure exprimuntur; ut propter
ſtragem vitandam *Cap. Ut conſtitueretur 25.
diſt.* 50. Sanchez *dict. diſp. 10. num.* 5. Diana
part. 8. tract. 3. reſol. 27. Vel ad Spirituale
bonum poſtulantis; Vel cauſa vitandi aliquod
grave damnum in perſona, vel in rebus tem-
poralibus; quia his Caſibus, dùm ſine diſpen-
dio concedi poteſt Diſpenſatio, tenetur Præ-
latus, ſaltem ex Charitate, Diſpenſationem
concedere, & ſuorum Subditorum ſaluti pro-
videre; Merolla *tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub.
20. nu.* 275. Diana *l. c.* Sperell. *dicta deciſ.*
111. *num.* 10.

Sic pariter Debita erit Diſpenſatio, quando neceſſaria ſit ad ſcandalum vitandum, vel pacem firmandam, aut aliud commune bonum ſtabiliendum; *d. Cap. Cum conſtitueretur diſt.* 50. Salas *d. diſp. 20. ſect. 7. n.* 73. Merolla *l. c.*

Simili modo debita erit Diſpenſatio eo caſu, quo Jus abſolutè diſponit, & præcipit, ut tali cauſa exiſtente diſpenſetur; Sanchez *dict. lib. 3. diſp. 10. nu.* 4. Sperell. *dict. deciſ.* 111. *nu.* 8. Meroll. *l. c.* Quod ſi Jus non præcipiat, ſed ſolùm permittat Diſpenſationem, non eſt debita, Sanchez, & Sperell. *ll. cc.*

Item debita erit Diſpenſatio ex Præcepto
Legiſ-

Legiſlatoris; ut quando mandat Delegato,
ut, ſi preces veritati niti repererit, diſpenſet;
Quia ſi preces veræ ſint, tenetur Delegatus eo
caſu Diſpenſare; *Cap. Si quando* 5. *de Reſcr.*
Diana *dicta reſol.* 27. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *Dub.* 2. *nu.* 76. Salas *de legib. d. diſp.*
20. *ſect.* 7. *nu.* 72., & nos infra cap. 6. proba-
bimus.
51 Porrò ubicumque, & quotieſcumque Ipſa
Pietas, Neceſſitas, Eccleſiæ utilitas, cauſæ
Juſtitia, Meritorum prerogativa, vel Rei even-
tus exigunt, debita eſt Diſpenſatio *cauſa* 1. *q.*
7. *d. cap. Requiritis* §. *niſi rigor;* vide Salas *d.*
diſp. 20. *ſect.* 8. *nu.* 75.
52 Et nota, quòd dum Jus ex aliqua cauſa
Diſpenſationem præcipit, ſi eam Ordinarius
deneget, poteſt appellari, non ſolùm quoad
effectum devolutivum, ſed etiam quoad ſuſpen-
ſivum, quia tunc Diſpenſationem petens habet
actionem ex præcepto Legis; Filiucc. *tom.* 1.
tr. 10. *cap.* 5. *n.* 181. Merolla *d. cap.* 6. *n.* 278.
Sanchez *d. diſp.* 10. *nu.* 20. Thom. Pelliccion.
Quæſt. Illuſtr. q. 6. *cap.* 1. *pag. mihi* 35.
53 At ſi Jus non præcipiat Diſpenſationem, ſed
illam remittat conſcientiæ Ordinarij, tunc, ſi
adſit juſta cauſa, itaut debita ſit Diſpenſatio,
& tamen denegetur, poteſt appellari ſolùm ad
effectum devolutivum, non autem ſuſpenſivum;
quia cum Diſpenſatio eo caſu à Lege non præ-
54 cipiatur, nullam habet actionem; Superior au-
tem, cui per hujuſmodi appellationem cauſa
erit devoluta, poterit vel diſpenſare, vel In-
feriorem cogere, ut diſpenſet; Sanchez *n.* 21.
Meroll. *num.* 278., & Filiucc. ll. cc. Averſa *de*
Matrim. q. 7. *ſect.* 2. Stephan. à S. Greg. *univ.*
Tract. de Vinculis Div. Piet. cap. 97. *num.* 12.
55 Quòd ſi cauſa juſta adſit diſpenſandi, itaut
poſſit quidem Prælatus diſpenſare, ſed nec Ju-
re præcepta, nec ſpecialiter permiſſa reperia-
tur Diſpenſatio; tunc, ſi denegetur, non poteſt
ad ullum effectum appellari, ſed ſolùm im-
plorari Superioris officium, ut ex miſericordia
diſpenſet, vel faciat ab Inferiori diſpenſari;
vide Merolla *d. cap.* 6. *dub.* 3. *n.* 142. Et ob id,
quando cauſa non eſt omninò ſufficiens, ut
v. g. ad diſpenſandum in Votis; committitur
Exequutori Diſpenſatio, addita clauſula *Mi-*
ſericorditer in Domino; quia cum Diſpenſa-
tione miſcetur Miſericordia, ut latè dicimus
præſenti libro. Et hujuſmodi Diſpenſatio in
Jure vocatur potius Miſericordia, Gratia, Be-
neficium, vel Munus, ut animadvertit Sperell.
deciſ. 111. *nu.* 15.
56 Diſpenſatio permiſſa, quæ etiam arbitraria
dicitur, ea eſt, quæ à Papæ, vel alterius Prin-
cipis diſſimulatione habetur, & potius vocari
debet tolerantia Principis adverſus legem
ſcriptam; quia ſciendo, & patiendo illam non
obſervari, videtur Diſpenſare, ne contravenien-
tium animæ illaqueentur: Abb. *in cap. Quia*
57 *circa de Conſ. & Affin. nu.* 8. Sanch. *l.* 8. *d.* 4.
n. 26. Quod verum eſt, ſi Papa toleret ea, quæ
prohibita ſunt Jure poſitivo, non tamen Di-
vino, ut benè Gamb. *de off. & pot. Legati lib.*
58 10. *nu.* 171. Sanch. *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 4. *n.* 2.
Et tamen prædicta intelligi debent de diſſi-
mulatione rationabili, & in ipſomet Principe
ſupremo, non autem in Inferiore, quia quam-
vis Inferior actum exerceat contra legem in eo
caſu, quo Diſpenſare poteſt, non propterea
Diſpenſare videtur, Innocent. *Cap. Veniens* 5.
de filijs Præsb. d n. 2. Gamb. *l. c. n.* 394.
59 Prohibita Diſpenſatio eſt, quæ abſque ſta-
tus Eccleſiæ decoloratione fieri non poteſt;
60 Ubicumque autem juſta Diſpenſandi cauſa non
ſubeſt, ſemper prohibita eſt Diſpenſatio *Cauſa*
prima q. 7. *Cap. Etſi illa* 23. *Cap. Innotuit* 20.
§. *Multa enim De Electione. Speculator Titulo*
de Diſpenſat. part. pr. §. 3. Graſtius *deciſ. aur.*
par. pr. lib. 2. *cap.* 31. *n.* 2. Sperell. *deciſ.* 109.
nu. 54. *vide* Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 2. *in*
fine.
61 Diſpenſatio Legis, quæ contrà communes
Leges emanat, comprehenditur in Diſpenſa-
62 tione hominis; quia ideò Diſpenſatio inventa
fuit, ut ipſa eſſet pars Juſtitiæ diſtributivæ:
cum enim Legiſlator faciat Legem communem
omnes comprehendentem *l. prima ff. de leg.* &
eveniant multæ cauſæ, propter quas naturalis
ratio, & illa intrinſeca facti veritas non
animadverſa, nec à Legiſlatore conſiderata,
ſuadeant factum illud non debere ſub illa ge-
nerali determinatione comprehendi, Lex vo-
luit unum eſſe, qui ſecundùm Juſtitiæ termi-
nos, adverſus ipſius Legis rigorem Diſpenſaret;
Principem videlicet, qui eſt Vita, Ratio, & Lex
animata, ut dicit Imperator *in Auth. de hæ-*
red., *& falcid.* Hæc etenim eſt illa virtus
Principi conceſſa, quam Philoſophus *V. Ethic.*
63 Epichejam vocat; Quarè omnis Diſpenſatio
reducitur ad cauſam juris, quæ juſta, ac certa
eſſe debet, aliàs non Diſpenſatio, ſed Diſſi-
patio eſt; Speculator *titul. de Diſpenſationib.*
in princ. Gamb. *de off. & auth. Legati lib.* 10.
64 *nu.* 255. Unde facultas Diſpenſandi conceſſa
Legato, vel alij Inferiori, ſemper debet in-
telligi cum cauſa, & ſecundùm terminos Juris,
à quo ſine cauſa non eſt recedendum, aliàs
Diſpenſatio ab Inferiore facta, non ſolùm il-
licita, ſed & nulla, & invalida erit; Gamb.
d. lib. 10. *nu.* 3. Sanch. *de Matr. lib.* 3. *diſp.* 8.
num. 5. Sbrozius *de Off. Vicarij lib.* 2. *q.* 37.
nu. 6. Sperell. *deciſ.* 109. *nu.* 3., *& deciſ.* 115.
num. 32. Bonacc. *de Leg. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3.
propoſ. 4. *n.* 12. Averſ. *de Matrim. q.* 19. *ſect.* 4.
verſ. Dico Diſpenſationis; ſic alij Doctores, quos
lib. 3. *cap. pr.* propterea referimus; quia cum
Inferior diſpenſet in voluntate aliena, non
præſumitur conceſſa facultas diſpenſandi ſinè
cauſa contrà jus.
65 Diſpenſatio inſuper alia eſt voluntaria; alia
rationabilis non neceſſaria; & alia rationa-
bilis neceſſaria.
66 Voluntaria eſt illa, quam ſolus Princeps con-
cedere poteſt, juſta exiſtente cauſa, Cap. *Cun-*
cta per mundum 17. *cauſ.* 9. *qu.* 3.

67 Ra-

67 Rationabilis non neceſſaria, eſt, quæ fit ob meritorum prærogativam, quæ pariter ſoli Principi competit, v. g. in duplicibus Beneficijs conferendis, *d. Cap. de Multa de Præbend.*, *& in ſimilibus*.

68 Rationabilis, & neceſſaria eſt, quæ etiam Epiſcopo competit, nempè in caſu neceſſitatis ad notata per Hoſtienſem *in ſumma lib. 1. ubi de ætate, & qualit. §. ætas, verſ. Dico ergo, & de qua latè dicemus lib. 2. cap. 2.*

69 Rurſus Diſpenſatio eſt triplex; alia juſtitiæ, alia gratiæ, & alia mixta.

70 Juſtitiæ eſt illa, quæ, ut ſupra diximus, debita eſt.

71 Gratiæ eſt, quæ continet merum Privilegium, meramq; Principis liberalitatem.

72 Mixta partim juſtitiæ, & partim gratiæ innititur; & in hac mixra comprehendi poteſt Principis toleranria, de qua ſupra diximus.

73 Duplex præterea eſt Diſpenſatio; nempè
præcedens, ſeù collativa; & ſubſequens, ſeù
74 reſtitutiva: Illa præſervat ab obſtaculo futuro:
75 hæc illud, quod contractum eſt, tollit, & fit
ut ex retrò; ut quando quis reſtituitur antiquis Natalibus, ex quo verè fit legitimus; Rota *in noviſſimis deciſ. 50. nu. 21. coram Virili*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 496. nu. 30.*

76 Diſpenſatio inſuper alia dicitur excuſabilis, alia laudabilis, & alia fidelis.

77 Excuſabilis eſt, dùm neceſſitas urget, quæ non habet Legem, & facit de illicito licitum; Cæſar de Grati. *de Effect. Cleric. eff. 6. n. 24.* Antonius Leoncill. *de Paupertatis opibus par. 2. priv. 177. num. 2.* Auguſt. Barboſ. *de Axiom. axiom. 157. nu. 2.* Thomas Pellicc. *QQ. Illuſtr.* & Marcus Paulus Leo, quos propterea citamus *lib. 2. cap. 2.* Et de hac D. Bernardus ad Eugenium *lib. 3. de Conſiderat.* ait, *ubi neceſſitas urget, excuſabilis Diſpenſatio eſt.*

78 Laudabilis eſt, quæ fit ob utilitatem, quæ à jure neceſſitati æquiparatur; & de ea etiam D. Bernardus ait l. c. *Ubi utilitas provocat, Diſpenſatio laudabilis eſt;* utilitas (dico) communis, non propria; nam cum nil horum eſt, non planè fidelis Diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.

79 Fidelis Diſpenſatio eſt dum aliquid præmiſſorum concurrit, vide Barboſ. *de offic. & pot. Epiſc. par. 1. titulo 2. gloſſ. 15. n. 7.*

80 Alia etiam eſt Diſpenſatio præventiva, &
81 alia præſervativa; Prima fit ſuper defectu à
jure poſitivo inducto, & operatur, ut quis dicatur eſſe in eadem habilitate; ut quando Papa diſpenſat cum aliquo, ut quamvis contingat per eum Bigamiam incurri, poſſit nihilominus Eccleſiaſticam Penſionem retinere; quia Papa præveniendo impedimentum, relinquit ipſam Penſionem in primævo ſtatu; *Vide deciſ. Rot. 96. int. impreſſas per Vivian. poſt prax. juris patronat. nu. 6.*

82 Præſervativa eſt, dum Papa diſpenſat v. g. cum Clerico ad Bellum; quia tunc per hujuſmodi Diſpenſationem, hic ab Irregularitate præſervatur, *Rota l. c.*

83 Diverſimodè ulterius dicitur Diſpenſatio,
84 nempè Generalis, ut quando quis Diſpenſatur
ad Beneficia, & ſucceſſiones.

85 Particularis, dum quis Diſpenſatur v. g. ad certa Beneficia, vel cerros Ordines.

86 Tacita, ut quando Papa, defectum ſciens, confert Beneficium ſic inhabili.

87 Expreſſa, ut quando, narrato impedimento, Papa gratioſè reſcribit, utens verbo, *Diſpenſamus*.

88 Diſpenſatio rurſus alia dicitur magna; ut ſi Illegitimus diſpenſaretur ad Ordines etiam Sacros, ad Altaris miniſterium, & Beneficia Eccleſiaſtica etiam Curata, & Regulares Prælaturas; *Cap. Ut filij, primo de filijs Presbyt.* Alia major; v. g. ſi Illegitimus Diſpenſaretur, ut in paterna Eccleſia, & Beneficio ſuccederet, aliquo tamen medio, ut in *Cap. Ad extirpandas XI. de filijs Presbyt.* Alia maxima, ut ſi quis Diſpenſaretur, ut in Beneficio paterno nullo medio ſuccedere poſſit *Cap. Ex tua 9. de eodem titulo*.

Diſpenſatio tandem dicitur Semiplena, ut ſi quis Diſpenſaretur ad Ordines minores dumtaxat, Plena, ut ſi ad Sacerdotium; Plenior ut ſi ad Epiſcopatum; & Pleniſſima, ut ſi Diſpenſaretur ad Primatum, & omnes Ordines, & Dignitates; vide Goffr. *in Summa lib. 5. de Simonia nu. 34.* Et hæc generalia breviter attigiſſe ſufficiat, modò videndum erit, quæ differentia ſit inter ipſam Diſpenſationem, & Poteſtatem conceſſam ad Diſpenſandum.

S U M M A R I U M.

1 *Poteſtas Diſpenſaudi generaliter conceſſa, eſt favorabilis, & latè interpretanda.*

2 *Diſpenſatio ipſa eſt ſtrictè interpretanda ita, ut, ſi aliquid operetur poſita tali interpretatione, amplius extendi non poſſit.*

3 *Regula generalis conſtituitur, ut ſi dubium ſit, an Diſpenſatio ad aliquem caſum extendatur, interpretari debeat non extendi: E' contra ſi dubitetur, an poteſtas Diſpenſandi ad aliquem caſum extendi poſſit, præſumendum ſit extendi.*

4 *Conceſſa generali facultate legitimandi ſpurium, vel cum illo Diſpenſandi, intelligitur generaliter de quocumque ſpurio; dummodo talis legitimatio, & Diſpenſatio non cedant in Tertij præjudicium.*

5 *Spurius, cum ſit terminus generalis, omnes ſpurietatis ſpecies comprehendens, facultas ſpurium legitimandi generaliter conceſſa, eſt amplè extendenda citra Tertij præjudicium.*

6 *Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcumque etiam Sacros, non tamen ad Epiſcopatum.*

7 *Potens Diſpenſare cum Adulterino, Diſpenſare poterit, quamvis ex utrinſque Parentis Adulterio natus ſit.*

8 *Potens Diſpenſare in aliquo præciſo gradu, ut in ſecun-*

Digitized by Google

ſecundo, vel tertio Conſanguinitatis, vel Affinitatis poterit in illo Diſpenſare, quamvis duplicatus eſt.

9 Potens Diſpenſare in Affinitate, poterit conſequenter in publica honeſtate.

10 Si poteſtas Diſpenſandi reſtricta ſit ad aliquem præciſum gradum v. g. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, Diſpenſari non poterit in alio ſuperiori conjuncto d. tertio.

11 Poterit tamen Diſpenſari ſuper remotiori, ſi conjunctus ſit cum ſuperiori; dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem Diſpenſari poteſt.

12 Quando gradus eſt mixtus ex propinquiori, & remotiori, ut ſi eſſet tertius, & quartus in linea inæquali; ſemper ſuper ſolo remotiori ſit Diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus.

13 An potens præciſè diſpenſare in aliquo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, poſſit, quando uterq; gradus concurrit: referuntur opiniones.

14 Quæ ſit ratio differentiæ inter Diſpenſationem, & Poteſtatem Diſpenſandi, quoad earum interpretationem latam, vel ſtrictam.

15 Diſpenſatio cum exorbitet à jure communi, illudque lædat, & vulneret, dicitur odioſa, ſterilis, & infæcunda.

16 Et debet ſtrictè interpretari.

17 Quod verum eſt ſivè ab ipſo Legiſlatore, ſivè ab alio Inferiore Diſpenſetur.

18 In Diſpenſatione non eſt admittenda paritas rationis, nec extenſio ad caſum ſimilem, in quo eadem, vel etiam major ratio militet.

19 Quæ à jure exorbitant, nequaquam trahenda ſunt ad conſequentiam.

20 Nec conceſſo quod eſt plus, veniet conceſſum, quod eſt minus.

21 Standum eſt ſimplici tenori Diſpenſationis, abſq; ulla extenſione, nullo habito reſpectu ad majoritatem, ſeù minoritatem.

22 Dùm Doctores docent dari in Diſpenſatione paritatem rationis, debet intelligi de Diſpenſatione, quæ facta ſit à Lege, ſeù Canone, & non de illa, quæ facta ſit ab Homine; quæ cum omninò pendeat à pura voluntate Legiſlatoris, tantùm valet, quantum ejus verba ſonant.

23 A' proprietate verborum an, & quando ſit recedendum.

24 Non deſunt Doctores, qui probabiliter docent verba Diſpenſationis non eſſe ita largè accipienda, ac eorum ſignificatio fert.

25 Quando dicatur aliquid ſtrictè intelligi.

26 In Diſpenſatione magis ſpectanda eſt reſtrictio termini alio Jure fieri ſolita, quàm ejus proprietas.

27 In Diſpenſatione debet præcipuè ſpectari veriſimilis intentio Concedentis, quæ ex rei ſubjectæ qualitate deprehenditur, & ſecundùm illam verba ipſa declarari debent.

28 Et eò ſemper ſpectari debet, ut minus lædatur Jus commune, & Jus proximi.

29 Quomodò ſit intelligenda Diſpenſatio, quo ad præjudicium concedentis.

30 Diſpenſatus ab Epiſcopo ad Beneficium, non intelligitur Diſpenſatus ad Beneficium extra Diœceſim.

31 Nec poterit habere in Cathedrali.

32 Nec poterit obtinere in eo loco, ubi Pater idem, aut aliud Beneficium obtinuit.

33 Diſpenſatus, ut poſſit obtinere etiam in Cathedrali, non poterit obtinere in Metropolitana.

34 Nec Diſpenſatus ad quamcumque Dignitatem Eccleſiaſticam, intelligitur Diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi exprimatur, quia.

35 Epiſcopatus cum ſit omnium Dignitatum Eccleſ. culmen, eſt ſpeciali nota dignus.

36 Diſpenſatus ſimpliciter ad Beneficia, niſi dictum fuerit Ad quæcumque, non poterit obtinere in Cathedrali.

37 Item nec Beneficia Curata.

38 Nec Diſpenſatus ad Præbendam habentem annexum Ordinem Sacrum, erit Diſpenſatus, ut habeat vocem in Capitulo.

39 Diſpenſatus ad Beneficia, cujuſcumq; ſit Præſentationis, non intelligitur de Præſentatione ſpectante ad Laicos.

40 Minor 20. annis Diſpenſatus, ut poſſit eſſe Canonicus, non poterit ob id eſſe Judex.

41 Nec Diſpenſatus ad non Reſidendum, extendetur ad Fructuum conſequutionem, qui ab abſentibus amittuntur, niſi id expreſsè dicatur.

42 Nec Diſpenſatus ſuper 3. Gradu Conſanguinitatis, erit Diſpenſatus ſuper 3. Affinitatis, quamvis Conſanguinitas ſit fortius vinculum; quia ſunt res diverſæ.

43 Nec Diſpenſatus ad caſum expreſſum, cenſetur Diſpenſatus ab alio.

44 Diſpenſatus ut quis poſſit ordinari ad talia, & Alia Beneficia, illud verbum, Alia, eſt ſtrictè accipiendum, ut non extendatur niſi ad ſimilia.

45 Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non intelligitur de Majoribus, niſi Papa ſciret d. Clericum jam fuiſſe ad Minores promotum, vel diceretur, Ad omnes.

46 Nec Illegitimus Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, erit Diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia.

47 Regula communis à Doctoribus traditur, quòd Diſpenſatio nunquam trahatur ad conſequutiva ejus, ſuper quo diſpenſatur; quia ipſa Diſpenſatio imprimit validum effectum ſuper actu, in quo diſpenſatur, abſque eo quòd ad illius conſequutivum extendatur.

48 Si Diſpenſetur cum Monacho, ut Beneficium Curatum retineat, non poterit vi dictæ Diſpenſationis Beneficium ſimplex poſſidere.

49 Si mandetur provideri de majori Præbenda, non poterit provideri de minori.

50 Nec Diſpenſatus ad Beneficium, quod majus eſt, intelligitur Diſpenſatus ad Penſiones.

51 Nec Diſpenſatus ad Dignitatem, intelligitur ad Beneficium ſimplex, niſi ſpecialiter de eo fuerit facta mentio.

52 Nec Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, cenſetur Diſpenſatus ad Epiſcopatum.

53 Ponuntur nonnullæ limitationes ad prædictas Concluſiones.

54 Prima Concluſio, qua dictum fuit, Poteſtatem Diſpenſandi eſſe latè interpretandam, limitatur. Primò ſi in materia, de qua ageretur, ex

con-

conſuetudine, uſu, vel ſtylo, fuiſſet jam inducta interpretatio.

55 *Quando talis Poteſtas tenderet in grave præjudicium Tertij.*

56 *Quando eſſet contrà Jus.*

57 *In omni Diſpenſatione Jus Tertij præſumitur exceptum.*

58 *Et potius verba Reſcripti ſunt impropriandа.*

59 *Imò potius Reſcriptum cenſeri debet fruſtratorium, quàm quòd damnum Tertio indebitè inferat.*

60 *Et quamvis in Reſcripto appoſita non fuiſſet clauſula,* Citra Tertij præjudicium, *nihilominus ſubintelligeretur.*

61 *In conceſſione alicui facta, ut poſſit abſolvere ab omni Excommunicatione, non erit comprehenſa facultas abſolvendi ab Excommunicatione lata per ſententiam particularem.*

62 *Impetratio, ſeù Diſpenſatio facta lite pendente, non valet in præjudicium Tertij.*

63 *Siquis impetret Beneficium ratione alicujus certi Delicti, in eventum probationis Delicti, & privationis ejuſdem; ſi interim ſuper hujuſmodi crimine diſpenſetur, nihilominus Beneficium debetur Impetranti.*

64 *Si inhabilis haberet Beneficium, & medio tempore alius impetraret, quamvis poſtea ſuper inhabilitate ille diſpenſaretur, nihilominus hic obtinebit, quamvis adhuc lis non incæperit pendere.*

65 *Limitatur item Concluſio, ut ille, cui fuit abſolutè conceſſa Poteſtas diſpenſandi, non poſſit diſpenſare in ijs, quæ ſunt de Jure Divino naturali, in quibus ipſemet Pontifex, nonniſi ex magna cauſa diſpenſare poteſt, & difficile diſpenſare ſolet.*

66 *Quod verum eſt, quamvis in facultate conceſſa eſſent appoſita verba quantumcumque prægnantia, & exuberantia.*

67 *Simili modo, conceſſa per Pontificem facultate abſolvendi ab omnibus caſibus ſibi reſervatis, non poterit abſolvere à caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis, niſi de eis fuerit facta mentio.*

68 *Item limitatur, ut d. Poteſtas non ſit latè extendenda, quando reſtringitur ad particulares perſonas in literis expreſſas.*

69 *Quando hujuſmodi Poteſtas eſt limitata ad certas perſonas, tantum Jus Delegato tribuitur, quantum in ipſa Commiſſione exprimitur.*

70 *Quod verum eſt, quamvis dicta Poteſtas conceſſa fuiſſet in gratiam Diſpenſaturi.*

71 *In favorabilibus mixtum comprehenditur ſub ſimplici.*

72 *Quando tamen in facultate ad diſpenſandum conceſſa, ſunt expreſſa nomina perſonarum, quibuscum diſpenſandum eſt, tunc eſt reſtringenda; & in odioſis mixtum non comprehenditur in ſimplici.*

73 *Et eò magis vera eſt hæc Doctrina, ſi ob eam Diſpenſationem afferatur præjudicium Tertio.*

74 *Item limitatur, ſi ageretur de extendenda facultate ad caſum, quem facultas, ſublata verborum ſignificatione, non comprehendit.*

75 *Aliud eſt latè interpretari, & aliud extendere ad caſum non comprehenſum.*

76 *Facultas à Jure conceſſa ſolùm extenditur ad caſus ſimiles, vel inferiores.*

77 *Privilegia Bullæ Cruciatæ, & Jubilæi an ſint latè, vel ſtrictè interpretanda.*

78 *Proponitur ſententia Auctoris.*

79 *Ad dignoſcendum, an diſpoſitio aliqua ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, attendi debet ad præcipuum Concedentis, vel Legis, ſeù Statuti intentum.*

80 *Alia Concluſio, qua dictum fuit, Diſpenſationem eſſe ſtrictè interpretandam, eſt limitanda.*

81 *Primò, ut non adeò ſtrictè interpretetur, ut ſit eluſoria, cùm debeat extendi ad neceſſariò, & inſeparabiliter connexa, ſine quibus Diſpenſationis effectus conſiſtere non poſſet.*

82 *Conceſſio Principis non debet eſſe illuſoria.*

83 *In quacumque diſpoſitione Mundi ea interpretatio ſumenda eſt, ut actus magis valeat, quàm pereat.*

84 *Quod venit in neceſſariam conſequentiam, trahitur à principali, etiam contrà naturam ſuam.*

85 *Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, intelligitur conſequenter diſpenſatus, ut non teneatur reſidere in utroq;*

86 *Diſpenſatione facta cum aliquo, ut poſſit ducere Conſanguineam, illa etiam intelligitur Diſpenſata ad contrahendum cum ipſo.*

87 *Subdiaconus Diſpenſatus, ut poſſit Uxorem ducere, cenſebitur, juxtà veriorem ſententiam, Diſpenſatus à recitatione Divini Officij.*

88 *Minor 25. annis Diſpenſatus ad Parochialem, cenſetur conſequenter Diſpenſatus, ut non faciat ſe promoveri intra annum.*

89 *Diſpenſatus ad Penſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incurrenda, dicitur conſequenter Diſpenſatus ad Privilegium Clericale retinendum, tanquam inſeparabiliter connexum.*

90 *Illegitimus Diſpenſatus ad Clericatum fiet capax obtinendæ Penſionis.*

91 *Nec tenebitur in conſequutione Penſionis de Natalium defectu mentionem facere.*

92 *Si tamen permutare vellet Benefic. ex Diſpenſatione obtentum, tenetur de ipſis Natalibus mentionem facere.*

93 *Diſpenſatus ad Sacerdotium cenſetur Diſpenſatus etiam ad inferiores Ordines ſuſcipiendos.*

94 *Conceſſa Epiſcopo, ſeù Monacho facultate teſtandi, poterit ſic Diſpenſatus, uno Teſt. condito, illud annullare, & conficere alìud, uſq; ad mortem.*

95 *Item limitatur d. Concluſio, de qua n. 85. quando Diſpenſatio eſt in privato Statuto, ſeù conſuetudine Populi, quæ erant Juri communi contraria; quia tunc, cùm reducat ad Jus*

Digitized by Google

commune, eſt favorabilis.

96 *Diſpenſatio matrimonialis an ſit latè, vel ſtrictè interpretanda.*

97 *Ponitur ſententia affirmans eſſe latè interpretandam.*

98 *Item limitatur dicta Concluſio, de qua n. 85. quando Diſpenſatio eſt inſerta in corpore.*

99 *Facultas Epiſcopis à Tridentino conceſſa, ut diſpenſare poſſint in omnibus caſibus occultis, non deductis ad forum contentioſum, excepta Irregularitate ex Homicidio voluntario proveniente, extenditur etiam ad Capitulum Sede vacante.*

100 *Concilium Tridentinum facit Jus Ordinarium.*

101 *Capitulum ſuccedit in Juriſdictione Ordinaria Epiſcopi.*

102 *Dicta facultas, de qua n. 81. diximus, competit Superioribus Religionum.*

103 *Item limitatur, ſi Concedens declaret ſe motu proprio concedere.*

104 *In Diſpenſatione motu proprio facta, eſt præſumptio Juris, & de Jure, quòd adfuerit juſta Diſpenſandi cauſa.*

105 *Item, limitatur d. Concluſio, quando Diſpenſatio verſatur circa materiam Juris communis, quia tunc ſecundùm illud intelligi debet.*

106 *Teſtamentum ſumit vires à morte Teſtatoris, unde valebit Teſtamentum, quamvis tempore obtentæ Diſpenſationis illud condendi factum fuiſſet.*

107 *Item limitatur eadem Concluſio, ſi Diſpenſatio toti Communitati, ſeù Religioni fuiſſet cum tractu ſucceſſivo conceſſa, quia tunc æquatur Legi.*

108 *Item limitatur, quando Diſpenſatio debita eſſet; quia tunc potiùs eſt beneficium Juris.*

109 *Item limitatur d. Concluſio in Diſpenſationibus favorabilibus; ut ſi ageretur de publico favore Religionis, vel Animæ, nam Favor publicus, favor Religionis, & Animæ à pari procedunt.*

110 *In conflictu opinionum ea ſemper eſt præferenda, quæ Pietati favet, Religioni, & Animæ, ut peccatum evitetur.*

111 *Quævis diſpoſitio, licet pœnam continens, dicitur favorabilis, ubi principalis ſtatuentis finis eſt favor publicus.*

112 *Item limitatur d. Concluſio, quando caſus ipſe, in quo Diſpenſandum eſt, continet rationem expreſſam d. Diſpenſationis.*

113 *Ubi eſt eadem ratio, non dicitur extenſio, ſed declaratio.*

114 *Item limitatur d. Concluſio, quando minus eſt incluſum, ut pars in majori.*

115 *Diſpenſatus ad Sacerdotium, intelligitur etiam Diſpenſatus ad alios Ordines, ſine quibus non poſſet ad Sacerdotium promoveri.*

116 *Conceſſa facultate teſtandi, conceſſa cenſetur etiam facultas condendi Codicillos, & cauſa mortis donandi, quia hæ omnes ſunt partes ultimæ voluntatis.*

117 *Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, cùm verè haberet Votum non nubendi, aut non fornicandi, valida eſt Diſpenſatio.*

118 *Si quis haberet Votum Ordinis ſacri, & exprimeret Votum non contrahendi Matrimonium, valeret Diſpenſatio.*

119 *At ſi Votum eſſet non fornicandi, & peteretur Diſpenſatio ſuper Voto Ordinis, non valeret.*

120 *Si quis per errorem peteret Diſpenſari ſuper gradu majori, cum verè eſſet minor in eadem ſpecie, valeret Diſpenſatio.*

121 *Conceſſa facultate edendi carnem, cenſetur conſequenter conceſſa facultas edendi, lac, caſeum, & ova.*

122 *Siquando non reperiatur caſus expreſſus, recurri debet ad caſus conſimiles in cauſis minoribus annexis, vel incluſis in majori, & non in ſeparatis.*

123 *Item limitatur d. Concluſio, de qua n. 85. in caſibus à Jure æquiparatis.*

124 *Item limitatur, quando Diſpenſatio non ab Homine, ſed à Lege, ſeù Canone inducitur.*

An Diſpenſatio ſit latè, vel ſtrictè Interpretanda, & Quid de Poteſtate Diſpenſandi.

C A P. I I.

1 MAximum à Doctoribus adnotatur Diſcrimen inter Poteſtatem alicui generalitet ad Diſpenſandum conceſſam, & ipſam Diſpenſationem; Illa etenim tanquàm favorabilis eſt latè Interpretarda, & ad illos etiam Caſus extendenda, qui Caſibus in ipſa Conceſſione expreſſis quoquomodò, etiam ſeparabiliter, adaptari poſſunt, licet tantùm acceſſoria ſint; ſic bene docent Sanchez *de Matrim. lib. 8. Diſp. 2. nu. 1. & Diſp. 24. n. 9.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 42.* Filiucc. *tom. pr. tract. 10. cap. 10. nu. 29.* Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 4. nu. 13.* Garcia *de Benef. par. pr. cap. 6. num. 73.* Marius Anton. *var. reſol. lib. 3. reſol. 2. nu. 18.* Barboſ. *in Votis Canonic. Deciſ. & Conſult. lib. 2. Voto 30. nu. 61.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 1. cap. 5. nu. 27.* Carol. Maranta *in Controv. I. V. Reſponſ. Reſponſ. 45. nu. 56. par. 4.* Alex. Sperell. *deciſ. 112. num. 16.* Stephan. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap. 278. n. 13. tom. 2. & cap. 982. n. 2. & n. 23. tom. 5.*

2 At Diſpenſatio eſt adeò ſtrictè interpretanda, ut non ſolùm intelligatur de prima vice,

Tuſch.

Tuſch. *concluſ.* 463. *nu.* 5. ſed ut, ſi aliquid operetur, poſita tali interpretatione, amplius extendi non poſſit; Ita concludunt communiter Doctores, inter quos, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 1. *nu.* 3. Menoch. *conſ.* 72. *n.* 11. Bonacc. *de Leg. diſp. pr. quæſt.* 3. *punct.* 7. *nu.* 14. Diana *d. tract.* 3. *reſol.* 32. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 21. *nu.* 2. Hieronym. Cævall. *Quæſt. Comm. contra Comm. quæſt.* 203. *num.* 3. Franc. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub. pr. num.* 5. Pariſ. *conſ.* 88. *nu.* 20. *par.* 4. Caputaquen. *deciſ.* 272. *nu.* 3. *par.* 1. Filiucc. *d. cap.* 10. §. 2. *nu.* 293. Tuſch. *concluſ.* 464. *num.* 3. *litt. D.* Garcia *de Benef. d. cap.* 6. *nu.* 58. Sperell. *d. deciſ.* 112. *num.* 73. Pirrhus Corr. *l. c. n.* 1. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. *n.* 88. & noviſſimè celebratiſſimus Doctor noſter magnus Monarcha Juris Lælius Altograd. *conſ.* 64. *num.* 21. *lib.* 2. & ita expreſsè habetur *in cap.* 1. *ad* §. *Illo verò de filijs Præsbyterorum in ſixto.*

3 Undè Regula generalis conſtituitur, ut ſi Dubium ſit, an Diſpenſatio ad aliquem caſum ſimilem extendatur, interpretari debeat non extendi; At ſi è converſo dubitetur, an Poteſtas diſpenſandi ad aliquem caſum extendatur, præſumendum ſit ad illum extendi; Sanchez *d. diſp.* 2. *nu.* 9. Diana *d. tract.* 3. *reſol.* 42. *in fine.* Pont. *de Matr. l.* 8. *cap.* 4. *nu.* 18. Steph. à S. Greg. *univ. tract. de Vinculis Div. Piet. lib.* 3. *cap.* 112. *nu.* 5. Ægid. *de Cominc. de Sacram. diſp.* 33. *dub.* 2. *n.* 20. Meroll. *d. cap.* 6. *dub.* 2. *n.* 89. Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 25. Thom. Tamburin. *in Præcepta Decalogi lib.* 1. *cap.* 3. §. 7. *num.* 2.

4 Ex dictis Infertur, quòd conceſſa generaliter facultate legitimandi Spurios, vel cum
illis Diſpenſandi, poterit vigore d. faculta-
tis legitimari quicumq. Spurius, dummodò
legitimatio non cedat in Tertij præjudicium;
Sanchez *d. diſp.* 2. *nu.* 30. Coninck *l. c.* Fra-
goſius *d. diſp.* 6. *nu.* 11. Quia cum d. facultas
ſit generaliter conceſſa, nec ad certas per-
5 ſonas reſtricta, & Spurius ſit terminus gene-
ralis, omnes Spurietatis ſpecies comprehendens, eſt amplè extendenda, ſecluſo Tertij præjudicio.

6 Sic etiam data generaliter facultate legitimandi ad Ordines ſuſcipiendos, poterit legitimari ad quoſcumq; etiam Sacros, non tamen ad Epiſcopatum (quia hic eget ſpeciali Nota, ut dicemus infra) Coninc. *l. c.* Sic habens facultatem conferendi Beneficia Idoneis, poterit ea conferre Minori Diſpenſato; quia licet Diſpenſatio Minoris ſit arida, tamen facultas extendi debet ad omnes Idoneos, quia favorabilis eſt; vide Tuſch. *concluſ.* 465. *nu.* 19. *concluſ.* 471. *n.* 2. *litt. D.*

7 Conſimili Ratione potens diſpenſare cum nato ex Adulterio, diſpenſare poterit quamvis ex utriuſq; Parentis Adulterio natus ſit, Puteus *deciſ.* 39. *nu.* 2. Merolla *n.* 122. *l. c.*

8 Sic pariter Potens diſpenſare in aliquo præciſo Gradu, v. g. in Secundo, vel Tertio Conſanguinitatis, vel Affinitatis, poterit diſpenſare in illo, quamvis duplicatus ſit, Rota *deciſ.* 70. *lib.* 2. *par.* 3. *Diverſ.* Merolla *tom* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 2. *nu.* 121. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 9. & *n.* 10. Filiucc. *tom.* 1. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 335. Joannes Ægidius Trullenck. *Opere Mor. lib.* 7. *cap.* 10. *rub.* 4. *num.* 14. *tom.* 3. Tuſch. *concluſ.* 463. *num.* 20. *litt. D.* Fragoſ. *l. c. nu.* 25.

9 Sic etiam Potens Diſpenſare in Affinitate, poterit etiam in Publica Honeſtate; quia in d. Poteſtate ſic generaliter conceſſa includitur quoque Publica Honeſtas cum Affinitate concurrens; Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 41. Trullen. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 4. *nu.* 12. *tom.* 3. Quia cùm Affinitas ſit genus, & oriatur ex quacumq; Copula tàm licita, quàm illicita, & Poteſtas Diſpenſandi ſit latè interpretanda, ad utrumq; erit Impedimentum extendenda; ſimili modo ſi Epiſcopo demandetur facultas Diſpenſandi cum Religioſis Simoniacè receptis, ea facultas extendetur, ut poſſit Diſpenſare etiam cum Superioribus, qui dictos Religioſos in Religione Simoniacè admiſerunt, Fragoſ. *d. diſp.* 6. *nu.* 10.

10 At ſi Poteſtas Diſpenſandi ſit reſtricta,
itaut poſſit Diſpenſari in aliquo præciſo Gra-
du, v. g. in Tertio Conſanguinitatis, vel
Affinitatis, non poterit in alio Diſpenſari,
quamvis Inferiori, v. g. in Quarto ejuſdem
ſpeciei, quamvis etiam dictus Inferior con-
junctus eſſet cum dicto Superiori Gradu, ut ſi
11 eſſet, v. g. in Tertio, & Quarto à Commu-
ni ſtipite; Poterit tamen Diſpenſari, ſi fa-
cultas Diſpenſandi eſſet reſtricta ad ſolum
Tertium Gradum, & Impedimentum eſſet
Secundi, & Tertij à Communi Stipite pro-
venientium; quia cùm d. Tertius ſit mixtus,
& cum d. Secundo conjunctus, intrat Regu-
12 la ut in Gradibus mixtis, & in linea Inæquali ſemper Diſpenſetur ſuper ſolo remotiori, qui imbibit, & trahit ad ſe propinquiorem, niſi ille Propinquior eſſet Primus, circa quem emanavit ſpecialiter Motus Proprius Pij V. de quo mentionem facimus *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. ita docent Silveſter *verbo Matrimonium* 8. *quæſt.* 6. Gamb. *de Off. & Pot. Legat. lib.* 10. *n.* 263. Gutierez. *de Matrim. cap.* 124. *nu.* 4. Sanch. *d. n.* 9. & *n.* 10. Coninck *dicta diſp.* 33. *rubr.* 2. *n.* 13. Filiucc. *l. c.* Trullenc. *d. dub.* 4. *num.* 14. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 20. *ſect.* 1. *in fine.* Barboſ. *in Votis Canon. lib.* 1. *Voto* 3. *num.* 2. Fragoſ. *l. c. n.* 25.

13 An autem Potens præciſè in aliquo Gradu Diſpenſare, v. g. in tertio Gradu Conſanguinitatis, & Tertio Affinitatis, Diſpenſare poſſit in utroque, ſi ſimul concurrant, diffi-

dent Doctores, ut videri poteſt penes Sanch.
lib. 8. *diſp.* 2. *nu.* 28. Et an Potens Diſpen-
ſare cum Adulterino, vel Inceſtuoſo, poſſit,
quando utrumque vitium concurrit, dicimus
Infra.

14 Ratio hujuſmodi Differentiæ inter ipſam
Diſpenſationem, & Poteſtatem Diſpenſandi
eſt, quia in concedendo Poteſtatem ad diſ-
penſandum, ipſi ſoli Concedenti præjudicium
infertur, & ideò cum ſit Beneficium Princi-
pis præter Jus conceſſum, nulliq; Tertio præ-
judicium afferens, eſt latè interpretandum
in his, quæ vergunt in ipſius Concedentis
præjudicium, ut docet Rota in Poſthumis
Farinaccij *deciſ.* 368. *num.* 5. *par.* 2. & alij
Doctores mox citandi; cùm in hujuſmodi ge-
nerali Poteſtatis conceſſione, principale Prin-
cipis Intentum non ſit ipſa Diſpenſatio, nec
reſpectus ad perſonas diſpenſandas, ſed prin-
cipale Concedentis motivum ſit favor, quo
Princeps, per communicationem ſuæ Pote-
ſtatis, Diſpenſaturum honorat, & ob id di-
rectè non intendit Jus commune lædere, nec
15 alicui Tertio damnum, ſeù præjudicium af-
ferre; At ipſa Diſpenſatio cum exorbitet à
Jure communi, illudque lædat, & vulneret
(ut diximus Cap. Præcedenti n. 15.) dicitur
odioſa, ſterilis, & infœcunda; Sanchez *lib.* 8.
diſp. pr. nu. 3. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
32. Pariſ. *conſ.* 137. *nu.* 2. *par.* 4. Barboſa *in
Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 30. *nu.* 61. *& Voto*
58. *num.* 9. 10. Sperellus *deciſ.* 110. *num.* 13.
16 & ob id reſtringi debet, & ſtrictè Interpre-
tari, Marius Anton. *var. reſol. lib. pr. reſol.*
19. *nu.* 14. Barboſa *l. c. nu.* 10. Rota *deciſ.*
240. *nu.* 2. *par. prima Diverſ.* Cævall. *Comm.
contra Comm. tomo* 3. *quæſt.* 829. *à num.* 4.
Pariſ. *l. c.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ.
Apoſt. lib. primo cap.* 5. *nu.* 1. Idque verum
17 eſt, tam ſi ab ipſo Legislatore, quàm ſi ab In-
feriore Diſpenſetur, quia utraque Diſpenſatio
à Jure communi exorbitat.

18 Imò nec in Diſpenſatione paritas rationis
eſt admittenda, prout nec facienda extenſio
de caſu ad caſum quamvis ſimilem, in
quo eadem, vel major ratio militet; quia
cùm Diſpenſatio ipſa ſit odioſa, & Jus læ-
dat, ac vulneret (ut diximus) non valet in
ea Argumentum de ſimili ad ſimile, nec etiam
de majori ad minus, juxtà Regulam 28. *Quæ
19 à d. Jure exorbitant, nequaquam ad conſequen-
tiam ſunt trahenda, de Reg. Juris in* 6. ſic
docent Gamb. *de Off. & Pot. Legati d. lib.*
10. *nu.* 211. Caputaquenſ. *deciſ.* 274. *num.* 5.
par. prima. Quintilianus Mandoſius *ad Reg.
Cancell. Regula* 20. *quæſt.* 7. *num.* 10. Fran-
ciſcus Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 1.
nu. 65. Marius Antoninus *lib. prim. reſol.* 29.
nu. 10. Nic. Garcia *de Benef. par. pr. cap.* 6.
nu. 59. Sanchez *diſp.* 8. *nu.* 32. Jo: Valerius
Diff. Utr. fori Verbo Diſpenſ. Diff. 9. *num.* 1.
Duard. *de Cenſib. tomo primo* §. *primo quæſt.*
12. *nu.* 35. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 21.
nu. 8. Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto*
58. *nu.* 1. Ludoviſius *deciſ.* 353. *num.* 15. Fi-
liuccius *d. cap.* 10. *nu.* 293. Pirrhus Corrad.
20 *in d. Praxi nu.* 2. *l. c.* Nec conceſſo, quod
eſt plus, cenſebitur conceſſum, quod eſt mi-
nus; Barboſ. *n.* 4. *l. c.* Fragoſius *Regim. Reip.
Chriſt. part. prima lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 9. &
21 nos infrà latè dicemus: Et propterea ſimplici
tenori Diſpenſationis ſtandum eſſe abſque
ulla extenſione, & nullo habito reſpectu ad
majoritatem, ſeù minoritatem, pluribus re-
latis, expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.
prima nu.* 32. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.*
22 21. *nu.* 8. Undè Doctores, qui docent dari
in Diſpenſatione paritatem rationis, ſunt in-
telligendi, quoad Diſpenſationem à Lege,
ſeù Canone conceſſam, non autem de ea,
quæ facta ſit ab Homine, ut benè inter alios
diſtinguunt idem Sanchez *l. c.* & Stepha-
nus à S. Gregorio *de Vinculis Divin. Piet. d.
cap.* 112. *nu.* 15. quia cùm iſta à pura Legiſ-
latoris voluntate pendeat, tantum valet,
quantum ipſius Diſpenſationis, ſeù mandati
de Diſpenſando Verba ſonant; Salas *de Le-
gibus diſp.* 20. *ſect.* 10. §. *pr. nu.* 90. Genuen.
*in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ
cap.* 20. *num.* 5. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 40.
nu. 9. Diana *part. octava, tract.* 3. *reſol.* 41.
verſ. Sed ut verum fatear; Ita etiam Navar-
rus, Covarruvias, & alij plures, quos refert
Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *limitat.* 4.
nu. 13. & probabile ait Sanchez *d. diſp. pr.*
23 *num.* 10. A' qua Proprietate Verborum non
eſt recedendum, niſi quando vel aliter con-
ſtaret de mente Diſpenſantis *l. non aliter ff.
de legibus* 3. Rebuffus *in Praxi Benef. ubi de
Differentia Int. Privilegia, & Reſcripta n.* 8.
Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 267. Sanchez *n.* 10. *l. c.*
vel ex ſtylo introducto, vel uſu, ſeù Jure
reſtricta ſint, ut infra dicemus.

24 Imò nec deſunt, qui probabiliter doceant,
Verba Diſpenſationis non eſſe ita latè acci-
pienda, ac eorum propria ſignificatio exten-
ditur, Sanchez *l. c.* & Gamb. *dict. lib.* 10.
n. 268. Merolla *nu.* 14. *l. c.* quia Lex mul-
toties reſtringit Terminos, adimendo aliquid
de latitudine proprij ſignificati; quod eſt ali-
25 quid ſtrictè intelligi: Regulariter autem in
26 Diſpēſationibus magis ſpectatur reſtrictio Ter-
mini alio Jure fieri ſolita, quàm ejus Proprie-
tas; ut d. Sanchez ibi docet: & præcipuè ſpe-
27 ctari debet veriſimilis Intentio Concedentis,
quæ ex qualitate rei ſubjectæ deprehendi-
tur, ſecundùm quam verba ipſa declarari
debent, ut colligitur *ex Cap. Primo de Con-
ceſſ. Præb. in* 6. & docent expreſsè Silveſter
Verbo Privilegium Q. 3. Mandoſius *ad Reg.
Cancell. Reg.* 17. *Q.* 8. *nu.* 3. Sanchez *lib.* 8.
diſp. prima nu. 11. Coninck *de Sacramentis*

diſp.

diſp. 33. *dub.* 2. *nu.* 19. Cævall. *quæſt.* 693.
num. 12. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 814.
n. 14. Lælius Altogradi *conſ.* 61. *n.* 35. *lib.* 2.
28 eò ſemper ſpectando, ut minus lædatur Jus
Commune, & Proximi, ut benè concludunt
Gamb. *l. c. à n.* 268. Seraphinus *deciſ.* 931.
nu. 2. Tuſch. *concluſ.* 465. *nu.* 12. *littera D.*
Quòd ſi de præjudicio Concedentis agatur,
29 diſtinguit Sanchez l. c. *nu.* 4. inter Diſpenſa-
tionem contra Jus, & aliam quæ ſit præter
Jus, quia illa ſtrictè, hæc largè venit In-
terpretanda.

Ex dictis plura Inſeruntur.

30 I. Namque Inſertur, quòd ſi quis diſpen-
ſetur ab Epiſcopo ad Beneficium, non In-
telligitur Diſpenſatus ad Beneficium extrà
Diœceſim Diſpenſantis, Rebuffus *l. c. n.* 33.
Joannes Valerus *diff. utr. fori Verbo Diſpenſ.*
Diff. 9. *nu.* 1.

31 II. Inſertur, quòd ſic Diſpenſatus non po-
terit obtinere Beneficium in Cathedrali, Ro-
ta *in Antiquis Deciſ.* 45. Garcia *de Benefic.*
par. prima cap. 6. *nu.* 62. Gamb. *l. c. n.* 219.
Joannes Valerus *l. c. nu.* 1. Tuſchus *concluſ.*
463. *nu.* 1. *littera D.*

32 III. Nec poterit habere in eo loco, ubi
Pater idem, vel aliud Beneficium obtinuit,
Joannes Valerus *l. c.* & adeſt diſpoſitio Con-
cilij *ſeſſ.* 25. *cap.* 5.

33 IV. Nec Diſpenſatus, ut poſſit obtinere
Beneficium etiam in Cathedrali, poterit il-
lud habere in Metropolitana; Hoyeda *de*
Incompatibilitate Benef. part. 2. *cap.* 12. *num.*
78. Joannes Valerus *l. c.* Gamb. *d. lib.* 10.
num. 225.

34 V. Nec Diſpenſatus ad quaſcumq. Digni-
tates Eccleſiaſticas, intelligitur Diſpenſatus
ad Epiſcopatum, niſi apertè exprimatur,
35 quia hic, cùm ſit omnium Eccleſiaſticarum
Dignitatum Culmen, *cap. primo de Privileg.*
& cap. penult. de Præbend. Lotherius *de Re*
Benef. lib. primo quæſt. 26. *nu.* 31. Hoyeda
l. c. n. 77. eget ſpeciali nota, Garcia *d. cap.*
6. *nu.* 66. Graffius *Deciſ. Aur. cap.* 9. *nu.* 38.
lib. 2. Gamb. *l. c. nu.* 217. Fragoſius *l. c. nu.*
80. *verſ. Non venit*; Pirrhus Corrad. *in Praxi*
Diſpenſat. Apoſt. l. c. num. 5.

36 VI. Nec Diſpenſatus ſimpliciter ad Bene-
ficia, ſi non fuerit dictum *Ad quæcumque*
poterit conſequi Præbendas, & alia Benefi-
cia Cathedralis, Cævallos *Comm. contrà Com-*
munes quæſt. 829. *num.* 5. Rebuff. *in Praxi*
Titulo de Diſpenſat. ratione Ætatis, Verbo in
Cathedralibus; Barboſ. *de Appellat. Verb. App.*
32. *num.* 10. Garcia *de Benef. par. prima cap.*
6. *num.* 63.

37 VII. Nec ſic Diſpenſatus poterit conſequi
Beneficia Curata, ſed ſolùm ſimplicia, Me-
roll. *tom. prim. diſp. prim. cap.* 2. *difficult.* 1.
nu. 554. Garcia *d. cap.* 6. *à nu.* 50. Hoyeda
de Incompatibil. Benef. par. 2. *cap.* 2. *n.* 74.

38 VIII. Item nec cenſebitur Diſpenſatus, ut
Vocem in Capitulo habeat ille, qui Diſpen-
ſatus fuit, ut licet infra Annum non pro-
moveatur, nihilominus retinere poſſit Præben-
dam, cui Ordo Sacer eſt annexus, Barboſ.
de Canon. & Præb. cap. 37. *n.* 12. Sperellius
deciſ. 112. *nu.* 28. Gamb. *d. lib.* 10. *nu.* 245.
Tuſchus *concluſ.* 461. *num.* 2. *littera D.* quia
ſine iſto Acceſſorio Diſpenſatio operatur ſu-
per Canonicatu; Quod intellige, niſi habeat
ætatem ad Subdiaconatum requiſitam, ut
idem Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 23.

39 IX. Nec Diſpenſatus ad obtinendum Be-
neficium, cujuſcumq; ſit Præſentationis, po-
terit vi talis Diſpenſationis provideri de
Beneficio ſpectante ad Patronos Laicos, Fra-
goſius *l. c.* quia cùm eo caſu agatur de præ-
judicio Tertij, non præſumitur Papam velle
inferre præjudicium Tertio, niſi expreſsè di-
cat, ut latè diximus præſenti libro; & ma-
ximè ſi agatur de Patronatu Laicorum, qui-
bus Leges omnes mirificè ſavent, ne Laici
retrahantur à Fundationibus, ut animadver-
tunt Vivian. *de Jurepatr. cap.* 2. *num.* 12. *l.* 7.
Fontanell. *de Jurepatr. quæſt.* 12. *n.* 12. *l.* 6.
per Gloſſ. *in cap. Nobis, in verbo In Capella,*
de Jurepatr.

40 X. Nec minor Annis 20. Diſpenſatus ad
Canonicatum, cenſebitur Diſpenſatus, ut poſ-
ſit eſſe Delegatus; Sperellius *n.* 29. Gambara
num. 246. ll. cc.

41 XI. Nec Diſpenſatus ſimpliciter, ut reſi-
dere non teneatur, intelligitur Diſpenſatus,
ut, non reſidendo, poſſit percipere diſtribu-
tiones, & fructus, qui Intereſſentibus deben-
tur, Sanchez. *nu.* 20. Sperellius *n.* 26. ll. cc.
Tuſchus *concluſ.* 465. *nu.* 1. *littera D.* Ratio
prædictorum eſt, quia cum hæc ſint ſepara-
bilia, nec neceſſariò connexa, Diſpenſatio
conceſſa ad non reſidendum, non extendi-
tur ad Fructus percipiendos.

42 XII. Nec Diſpenſatus, v. g. ſuper Tertio
Gradu Conſanguinitatis, erit Diſpenſatus ſu-
per Tertio Affinitatis, quamvis Conſangui-
nitas ſit fortius Vinculum Affinitate; quia
ſunt impedimenta diverſæ ſpeciei; Sanchez
lib. 8. *diſp.* 24. *nu.* 19. Bonaccina *de legib.*
diſp. prim. quæſt. 2. *punct.* 5. *propoſ. unica,*
nu. 8. ita etiam Pontius, Coninck, Averſa,
Filiuccius, Trullenck, & alij, quos infra *cap.*
4. referimus.

43 XIII. Nec Diſpenſatus ad ſuccedendum
in certis Caſibus expreſſis cenſebitur Diſpen-
ſatus ad alios Caſus, quia Diſpenſatio facta
ad unum effectum non extenditur ad alios;
Fragoſius *num.* 12. *l. c.* Decius *conſ.* 610. *n.* 5.
44 & proindè quando conceditur, ut quis poſſit
ordinari ad talia, & alia Beneficia, illud
Verbum, Alia, ſtrictè Interpretatur, itaut
non comprehendat niſi Beneficia ſimilia; Fra-
goſius l. c. *n.* 80. in fine; & quòd Verbum,
Alia,

Alia, Intelligatur de ſimilibus, docent Macerat. reſ. 2. l. p. nu. 8. Menoch. Remed. 9. retin. nu. 256. Dec. conſ. 101. num. 4. & ex vulg. Jur.

XIV. Nec Diſpenſatus ad obtinendum, cenſebitur Diſpenſatus ad retinendum; Marius Antoninus var. reſol. lib. 1. reſol. 29. n. 44. Rota deciſ. 233. num. 23. par. 1. diverſ.

45 XV. Nec Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, Intelligitur Diſpenſatus ad Majores; niſi Papa ſciret dictum Clericum jam fuiſſe Minoribus inſignitum, vel diceret, Ad omnes Ordines: Gloſſa in cap. litteras, de Filijs Presbyt. Pontius de Matr. lib. 8. cap. 21. n. 5. Joan. Meroll. l. c. tom. 1. diſp. 1. cap. 2. diffic. 1. num. 544. Sà, in Aphoriſm. verbo Diſpenſ. num. 13. Barboſa de Appellat. verb. appellat. 179. nu. 1. Garcia de Beneſ. par. 1. cap. 6. num. 63. Salas de leg. diſp. 20. ſect. 10. §. 1. num. 90.

46 XVI. Nec denique Illegitimus ſimpliciter Diſpenſatus ad Ordines cenſebitur Diſpenſatus ad Beneficium cùm unum ad aliud non ſint conſequutiva; Pontius d. cap. 21. nu. 5. Marius Antoninus var. reſol. lib. 1. reſol. 19. num. 10. Gamb. d. lib. 10. num. 241. Paulus Squillante de Privil. Cleric. cap. 4. num. 48. Pirrh. Corrad. in d. Praxi lib. 1. cap. 5 n. 15.

47 Unde Regula generalis à Doctoribus aſſignatur, ut Diſpenſatio nunquam ſit trahenda ad conſequutiva ejus, ſuper quo Diſpenſatur, quando ipſa Diſpenſatio imprimit effectum validum ſuper Actu, in quo Diſpenſatur, abſq; eo, quòd ad illius conſequutiva extendatur; Sic benè Sanchez lib. 8. diſp. 1. nu. 20. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 397. nu. 38. tom. 2. Gabriel conſ. 189. n. 3. Merolla tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 1. num. 23.

Et non ſolùm Diſpenſatio, cum ſit odioſa, & Jus vulnerans, eſt reſtringenda, Itaut ad conſequutiva non extendatur, ut diximus, ſed nec eſt extendenda, quamvis Diſpenſatio conceſſa eſſet major eâ, qua opus eſſet, ut exemplificari poteſt exemplis infra appoſitis, & Primò:

48 Si cùm Monacho Diſpenſetur, ut Beneficium Curatum retineat, non poterit, vigore hujuſmodi Diſpenſationis, Beneficium ſimplex poſſidere; Barboſa de Off. & Pot. Epiſcopi alleg. 33. nu. 14. Fragoſius l. c. nu. 10. & n. 80. Pirrhus Corradus l. c. n. 4.

49 II. Si mandetur provideri alicui de Majori Præbenda, non poterit provideri de Minori; Gamb. d. lib. 10. nu. 221. Sanchez dicta diſp. 1. nu. 32. Nec Diſpenſatus ad obtinendum Integram Præbendam, poterit, vi hujus Diſpenſationis, obtinere dimidiam: Fragoſius d. diſp. 6. nu. 80.

50 III. Diſpenſatus ad Beneficium, quod majus eſt, non Intelligetur Diſpenſatus ad Penſiones; Fragoſius l. c. n. 9. Rebuffus in Praxi Beneſ. titulo de Diſpenſationibus ad plura Beneficia num. 65. Pirrhus Corradus l. c. nu. 7. Nec cenſebitur Diſpenſatus ad Ordines, quamvis ex Statuto Eccleſiæ omnes Beneficiati teneantur infra certum tempus Ordinari, Tuſch. concluſ. 466. nu. 2. litt. D. Et ſi Diſpenſetur, ut poſſit permutare ſuum Beneficium cum alio, non poterit permutare cum duobus: cap. Quamvis primo de Præbend. Fragoſius l. c. nu. 80. verſ. Ex quo decid.

51 IV. Diſpenſatus ad Dignitatem, non cenſetur Diſpenſatus ad Beneficium ſimplex, niſi ſpecialis de eo mentio facta fuerit: Gamb. d. lib. 10. nu. 224. Joannes Valerus d. verbo Diſpenſ. diff. 9. num. 1.

52 V. Nec Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, intelligetur Diſpenſatus ad Epiſcopatum, quamvis ſit idem Ordo; Duardus de Cenſib. tom. 1. §. 1. quæſt. 12. num. 35. Tuſch. concluſ. 466. in fine littera D. Fragoſius n. 80. l. c. quia cùm prædictæ ſint res diverſæ, Diſpenſatio ſuper una ex eis facta, non extenditur ad aliam, quamvis ſimilem, & quamvis etiam eadem, vel major ratio adſit, ut ſupra diximus.

Quamvis autem prædictè Concluſiones ve-
53 ræ ſint, tamen aliquas Limitationes admittunt.

Ea namque, qua dictum fuit, Poteſtatem ad Diſpenſandum conceſſam, eſſe latè Interpretandam, limitatur.

54 I. Ut non procedat eo caſu, quo, in materia, de qua agitur, fuerit jam ex Conſuetudine, Uſu, vel Stylo inducta Interpretatio; quia dicta Conſuetudo ſervari debet, ne ſcandalum ſuboriatur; Gamb. nu. 193. l. c. Sanchez lib. 8. diſp. 2. num. 4. Pontius lib. 8. cap. 8. nu. 14. Merolla d. cap. 6. rub. 2. num. 87. Salas de leg. diſp. 20. ſect. 11. num. 100.

55 II. Limitatur, dùm hujuſmodi Poteſtas eſſet Interpretanda in grave Tertij præjudicium, ut quia abſorberet Juriſdictionem ali-
56 cujus, vel eſſet contrà Jus, tunc etenim eſt ſtrictiſſimè Interpretanda, ſivè proprio motu Principis, ſive ad Inſtantiam Partis cōceſſa ſit, Rota inter impreſſas per Ludovic. Cencium poſt Tract. de Cenſib. decis. 72. num. 5. Rota coram Cavalerio decis. 374. nu. 7. Rota coram Buratto decis. 576. num. 5. Rota inter impreſſas penes Vivianum poſt Praxim de Jure Patronatus decis. 25. num. 6. Pariſius de Reſignat. Beneſ. lib. 12. quæſt. 14. nu. 12. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 421. n. 42. Maſſobr. de Concur. Prælud. 25. dub. 13. num. 48. Lotherius de re beneſ. lib. 2. quæſt. 54. nu. 62. Gonz. ad Reg. 8. Canc. Gloſſa 15. §. pri. nu. 75. Mandoſ. ad Reg. Canc. Reg. 23. quæſt. 4. nu. 6. Marius Anton. var. reſol. lib. 1. reſol. 105. num. 6. Pontius de Matr. lib. 8. cap. 4. nu. 14. Salas de legib. diſp. 20. ſect. 10. num. 100. Et Conſtat ex ipſis Regulis Cancellariæ

Apo-

Apoſtolicæ, quæ mentem Papæ teſtificantur; Maſſobrius *prælud.* 24. *dub. primo n.* 4. quia
57 in omni Principis diſpoſitione Jus Tertij ſemper præſumitur exceptum; Lotherius *lib. pri. quæſt.* 42. *num.* 2. Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 317.
58 & potius Verba reſcripti Improprianda ſunt, imò ipſum Reſcriptum potius cenſeri debet
59 fruſtratorium, quàm quòd intelligatur damnum Tertio afferre; Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 730. *num.* 31., *& num.* 32. Balthaſſ. de Tomaſis *pr. Decade tract. pr. tit.* 7. *num.* 11. Gonz. *Gloſſa* 28. *nu.* 9. *&* 10. Reſponſa Marantæ *reſp.* 21. *nu.* 5. *par. pr.* Staibanus *de Intereſſe lib. pr. quæſt.* 2. *num.* 11. Franciſcus Merlinus *Deciſ. Rotæ Lucanæ deciſ.* 96. *nu.* 6. Idque eſt ita verum, ut quamvis in Reſcri-
60 pto Papæ non fuiſſet appoſita Clauſula, *Sine præjudicio Tertij*, tamen ſubintelligeretur, Reſponſa Mar. *reſp.* 13. *nu.* 19. *d. par. prim.* Capycius *deciſ. S. Conſilij Neap. lib.* 2. *deciſ.* 174. *num.* 13. Barboſa *de Clauſ. Eccl.* 157. *num.* 1. *&* 2. Vivianus *de Jure Patronatus lib.*
61 13. *cap.* 8. *nu.* 80. Undè in Conceſſione alicui facta, ut v. g. poſſit ab omni Excommunicatione abſolvere, non comprehendetur facultas abſolvendi ab Excommunicatione lata per ſententiam particularem, attento præjudicio, quod propterea cederet Prælato, qui excommunicavit: Coninck *de Sacram.*
62 *diſp.* 33. *dub.* 2. *nu.* 12. Qua ratione omnis Impetratio, vel Diſpenſatio, quæ lite pendente fiat, non valet in præjudicium Tertij, Gamb. l. c. *nu.* 317. Sic pariter, dato quòd
63 quis Impetret Beneficium à Tertio poſſeſſum ratione certi Delicti in eventum probationis ipſius Delicti, & privationis Delinquentis, ſi is Diſpenſetur ſuper hujuſmodi Crimine, nihilominus Beneficium debetur Impetranti; quia (ſicut diximus) Diſpenſatio ſemper debet Intelligi ſine Tertij præjudicio, niſi Pontifex expreſsè declaret ſe talè præjudicium velle Inferre Cap. *Quamvis* 8. *de Reſcript. in* 6. Gamb. *l. c. nu.* 319. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 370. *nu.* 31. Rota *deciſ.* 226. *n.* 1.
64 *par.* 2. *recent.* Sic pariter ſi Inhabilis haberet Beneficium, at medio tempore alius illud impetraret, quamvis poſtea Diſpenſaretur ſuper Inhabilitate, tamen Impetrans obtinebit, licet adhuc lis incæpta non fuerit; Idem Gamb. *l. c.*
65 III. Limitatur ita, ut licet fuerit conceſſa Generalis Poteſtas ad Diſpenſandum, tamen Diſpenſari non poſſit in ijs, quæ ſunt de Jure Divino Naturali, in quibus Ipſemet Pontifex non niſi ex magna cauſa diſpenſare poteſt, & difficilè diſpenſare ſolet, ut in Matrimonio rato, in Voto abſoluto perpetuæ Caſtitatis, vel Religionis, & ſimilibus, Gamb. *d. lib.* 10. *nu.* 205. Sanchez *d. diſp.* 2. *nu.* 5.
66 Pontius, & Salas *ll. cc.* Nec facit, quòd in facultate conceſſa, ſint appoſita verba prægnantia, & quantumcumque exuberantia, per quæ diceretur quòd ille, cui poteſtas conceſſa fuit, poſſit diſpenſare cum quibuſcumque, & in quocumque Gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis; quia non diſpenſabit, nec diſpenſare poterit, niſi tantùm in Gradibus Jure Poſitivo prohibitis.
67 Conſimili Ratione conceſſa alicui à Pontifice facultate abſolvendi ab omnibus caſibus ſibi reſervatis, non poterit ob id abſolvere à caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis, niſi in ipſamet Conſtitutione de his ſpecialiter mentio fiat: Quia Papa has facultates difficilè ſolet concedere, nec hæ comprehenduntur in Conceſſione, niſi ſpecialiter exprimantur, ut benè Coninck *l. c. num.* 13. Papa enim numquam præſumitur conceſſiſſe ea, in quibus ſe difficilem reddere conſuevit ad concedendum: *cap. Si Epiſcopus* 2. *de Pœnit. & Remiſſ. in* 6. Thuſch. *concluſ.* 68. *num.* 7. *litera* H. Mantica *deciſ.* 104. *nu.* 4. & faciunt dicta per Franciſcum Redenaſchum *conſ.* 96. *num.* 475. Undè in Poteſtate Diſpenſandi Generaliter conceſſa non venit Poteſtas Diſpenſandi ſuper Crimine, nec commutandi Pœnas, vel ſuper eis componendi; Sbrozius *de officio Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 37. *num.* 10. ſic pariter ſi à Papa concedantur Abbati omnia, quæ competunt Epiſcopo, & Ordinario, non cenſetur concedere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis; Tuſch. *d. concluſ.* 68. *num.* 8. Nec conceſſa facultate diſpenſandi ſuper Votis intelliguntur comprehenſa in hujuſmodi generali facultate Vota Caſtitatis, & Religionis, niſi ſpecialis mentio de illis facta ſit; Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 9. *nu.* 2. quia cum prædicta ſint de arduis, non veniunt in Generali Mandato; Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt.* 28. *nu.* 123. Sbrozius *de Offic. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 114. *num.* 5. Angelus Maria Verricellus *de Miſſionib. Apoſt. quæſt.* 132. *num.* 6. *&* 7. Et Papa, concedendo facultatem alicui, nunquam præſumitur concedere cum ea Plenitudine Poteſtatis, quam ipſe Concedens habet; cenſetur etenim majorem Poteſtatem pro ſe retinuiſſe, *cap. Dudum* 14. *de Præb. in* 6. Sbrozius *de Offic. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 93. *nu.* 2. Seraphinus *deciſ.* 1188. *n.* 1. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 891. *num.* 33. Menoch. *conſ.* 83. *n.* 9. *tom. pr.* Caputaquenſ. *deciſ.* 337. *nu.* 8. *part. pr.* Rota *in noviſſimis deciſ.* 71. *nu.* 17. coram Coccin. In illis tamen, in quibus Papa diſpenſare poteſt, nec reſervare ſolet, ut in Votis communibus, & ſimilibus, quamvis de Jure Divino obligent, poterit vigore poteſtatis generaliter ad diſpenſandum conceſſæ, in illis diſpenſare; Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 204. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 5.
68 IV. Limitatur d. Concluſio, itaut hujuſmodi Poteſtas ad Diſpenſandum conceſſa, ſtri-

ſtričte Intelligenda ſit, ſi reſtringatur ad par-
ticulares Perſonas in Commiſſione expreſsas;
quia tunc tantùm poterit, quatenus Verba
ſonent, prout de ipſamet Diſpenſatione di-
69 ćtum fuit; iſto enim caſu tantum Jus Dele-
gato tribuitur, quantum in ipſa Commiſſione
exprimitur, & proindè ea Poteſtas eſt ſtričtè
Interpretanda; Gamb. *l. c. nu.* 201. Sanchez
d. diſp. 2. *nu.* 6. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
32. *verſic. Infertur Tertio*; Angelus Maria
Verricellus *de Miſſionib. Apoſtol. n.* 98. *nu.*
123. Silveſt. *Verbo Diſp. quæſt.* 5. *nu.* 9. Fra-
goſius *Regim. Chriſt. Reſp. part.* 1. *lib.* 3. *diſp.*
6. *nu.* 10. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
2. *num.* 77. Puteus *deciſ.* 39. *lib.* 3. Salas *de
leg. diſp.* 20. *ſect.* 11. *nu.* 100. Pontius *de Ma-
trimon. d. cap.* 4. *nu.* 5. Coninck. *diſp.* 33.
dub. 2. *num.* 14. Reſponſa Murantæ *reſponſ.*
13. *nu.* 34. *par. prim.* Pirrh. Corrad. *in Praxi
Diſp. Apoſt. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 14. *& nu.* 27.
& lib. 7. *cap.* 6. *nu.* 77. ubi refert ſic fuiſse
etiam quoad Matrimoniales Diſpenſationes
definitum à Clemente VI. per Conſtitutionem,
quæ incipit: *Ex injuncto*, & concludit, ſic
ſe habere ſtylum Curiæ.

70 Amplia, ut prædicta ritè procedant, quam-
vis hujuſmodi Poteſtas conceſsa fuiſset ad In-
ſtantiam ipſius Delegati Diſpenſaturi; quia
Gratia reſpicit Diſpenſandos, & in eorum
favorem conceſsa cenſetur, ut benè animad-
vertunt dicti, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *num.*
90. Merolla *l. c. n.* 81. Pontius *lib.* 8. *cap.* 21.
nu. 5. Ratio eſt quia hujuſmodi Poteſtas non
poteſt dici generaliter conceſsa ad Diſpenſan-
dum, cum Papa in ipſamet commiſſione ſe
reſtringat ad Perſonas, & Impedimenta ex-
primat, ſuper quibus Diſpenſandum eſt, ſpe-
cificando etiam cauſas, quibus movetur; ſed
potius videtur Diſpenſatio, quadam præſcri-
pta forma, in eſse producta, quia ſi preces
veræ ſint, nil aliud deſideratur, quàm ſola
exequutio, ut latè diximus *cap.* 6. idque eſt
ita verum, ut licet Diſpenſandi facultas ge-
neraliter conceſsa abſque expreſſione præci-
ſarum Perſonarum ſit lariſſimè Interpretan-
da, ut diximus, itaut Potens Diſpenſare cum
Adulterino, vel Inceſtuoſo, poſſit etiam dum
uterq; Defectus concurrit, eò quòd d. Pote-
71 ſtas eo caſu favorabilis ſit, & conſequenter
eo caſu mixtum comprehendatur in ſimplici,
ut docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 9. Pau-
lus Layman. *Theol. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.*
22. *num.* 19. Sperellius *deciſ.* 112. *num.* 37.
Cævallos *quæſt. Comm. contrà Comm. quæſt.*
203. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 2.
num. 122. Silveſter *var. Diſpenſ. quæſt.* 5. *nu.*
94. Eſcobar *Theol. mor. tract. primo, exam.*
16. *cap.* 3. *num.* 123. Fragoſius *d. diſp.* 6. *nu.*
11. Quando tamen in facultate ad Diſpen-
ſandum conceſsa, ſunt expreſsa nomina Per-
72 ſonarum, quibus cum Diſpenſandum eſt, quia
hujuſmodi Poteſtas reſtringenda eſt, ut dixi-
mus, non poterit quoad utrumq; Defectum
Diſpenſari, niſi id ſpecialiter in mandato
conceſsum ſit; quia in odioſis mixtum non
comprehenditur in ſimplici, Sanchez *l. c. n* 5.
Pirrhus Corradus *d. lib. prim. cap.* 5. *nu.* 27.
& lib. 7. *cap.* 6. *nu.* 76. Merolla *l. c.* & ſic
debet intelligi doctrina Bartol. *in l.* 2. *ff. de
verb. obligat.* ubi docet quòd, data faculta-
te ad Diſpenſandum cum Inceſtuoſo, vel A-
dulterino, poſſit Diſpenſari cum eo, qui utro-
que vitio laborat; Et eo magis d. Poteſtas
reſtringi debet, ſi ob hujuſmodi Diſpenſatio-
73 nem damnum Tertio afferatur, per ea, quæ
ſupra diximus, quod eſt maximè adverten-
dum.

74 Quintò d. Poteſtas limitatur, quando age-
retur de extendenda facultate ad Caſum,
quem, ſublata verborum ſignificatione, fa-
cultas non comprehendit; quia tunc non ex-
tenditur de Caſu ad Caſum, Aliud. n. eſt ali-
75 quid latè interpretari, & aliud eſt ad Caſum
non comprehenſum extendere, Cap. *Signifi-
cante* 34. de Reſcriptis, Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
2. *nu.* 2. Lotherius *de re Beneſ. lib.* 1. *quæſt.*
76 40. *nu.* 72. Gamb. *d. lib.* 10. *num.* 303. fa-
cultas etenim à Jure conceſsa ſolùm exten-
ditur ad caſus ſimiles, vel inferiores, Gamb.
l. c. *num.* 204. teſtans de Communi.

77 Magna inter Doctores quæſtio eſt, an Pri-
vilegia Bullæ Cruciatæ, & Jubilæi ſint latè,
vel ſtričtè Interpretanda; Et quamvis Navar-
rus *lib.* 2. *conſil.*, *titulo de Jure Jur. conſ.* 1.
in pr. Edit. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *nu.* 7. Co-
ninck *diſp.* 33. *dub.* 2. *num.* 14. Pontius *de
Matr. lib.* 8. *cap.* 4. *nu.* 98., & alij plures
doceant eſse ſtričtè accipienda, cùm ſint Be-
neficia ſoli Perſonæ, quæ Jubilæum, vel
Bullam recipit, conceſsa; Nobis tamen pro-
78 babilius videtur eſse latè interpretanda, ut
docent Bonacc. *de leg. Diſp. prim. quæſt.* 3.
punct. 7. §. 1. *num.* 11. Angelus Maria Verri-
cellius *de Miſſionib. Apoſtol. quæſt.* 98. *num.*
118. Merolla *d. diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 2. *n.* 90.,
& ex Palao, Henriquez, Suarez, & alijs
egregiè ſuſtinet Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
45. Ratio eſt quia præcipuus Concedentis fi-
nis non eſt privatum commodum illius ſin-
gularis Perſonæ Jubilæum ſumentis, ſed com-
mune, & univerſale bonum Eccleſiæ, in quod
tendit ipſa Bulla, ejuſdemque Eccleſiæ ſub-
ventio in aliqua publica neceſſitate; Et qui-
79 dem ad dignoſcendum, an aliqua Diſpoſitio
ſit latè, vel ſtričtè Interpretanda, attendi
debet ad principale Concedentis, vel Legis,
ſeù Statuti Intentum *cap. pri.* §. *Ex parte
verò; de Conceſſ. Præb. in* 6. Pontius *lib.* 8.
cap. 21. *nu.* 5. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſ-
penſ. d. cap.* 5. *num.* 27. Marcus Paulus Leo
in Praxi Pœnit. par. 2. *poſt declarationem
Impedimentorum Dirimentium verſ. Sub In-*

tel-

Digitized by Google

tellligitur, *pag. mihi* 241.
80 Alia etiam Concluſio, qua dictum fuit,
Diſpenſationem eſſe ſtrictè Interpretandam,
plures limitationes recipit.
81 Primò etenim limitatur ita, ut Diſpenſa-
tio non ſit adeò ſtrictè Interpretanda, ut
captioſa ſit, & inutilis, vel illuſoria redda-
tur, & contrà naturam rei, in qua diſpenſa-
tur, cùm extendi debeat ad neceſsariò, &
inſeparabiliter connexa, ſine quibus Diſpen-
ſationis effectus conſiſtere non poſset, ut com-
muniter docent Doctores; ita Sanchez *lib.* 8.
diſp. prim. num. 19. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *nu.* 19. & *nu.* 22. Diana *par.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 32. & *reſol.* 102. Pontius *de Matrim.*
lib. 8. *cap.* 20. *n.* 6. *in fine*, Coninck *diſp.* 33.
dub. 2. *nu.* 17. Sperell. *decıſ.* 112. *num.* 19.
Gamb. *de Pot. Leg. lib.* 10. *nu.* 239. & 240.
Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 1. *nu.* 91.
Jo: Valerius *diff. utr. fori diff.* 9. *n.* 2. *verbo*
Diſpeuſatio. Menoch. *conſ.* 478. *n.* 29. *tom.* 5.
82 Farinacc. *lib.* 1. *conſ. crim. conſ.* 93. *n.* 8. Cùm
concellio Principis non debeat eſse eluſoria
83 *cap. Olim* 16 *de verb. Significat.* Et in qua-
cumque diſpoſitione Mundi Interpretatio ſu-
menda ſit, ut actus magis valeat, quàm pe-
reat, *cap. Abbate* 25. *de verb. ſignificat.* Ru-
beus *decıſ.* 485. *num.* 6. *tom.* 2. Sperell. *deciſ.*
28. *num.* 61. Gouzalez *ad Reg.* 8. Cancell.
Gloſſ. 4. *num.* 133. Caputaquenſis *deciſ.* 149.
84 *nu.* 2. *par. prim.* Illud autem, quod venit in
neceſsariam conſequentiam, trahitur à prin-
cipali, etiam contrà naturam ſuam *l. Papi-*
nian. §. *Si ex cauſa ff. de inoff. teſt.* Gamb.
l. c. nu. 236.
85 Hinc primò infertur, quòd ſi diſpẽſetur cum
aliquo, v. g. ſuper pluralitate Beneficiorum,
conſequenter intelligetur Diſpenſatus, ut non
teneatur reſidere in utroque, Mandoſius *re-*
gula 20. *quæſt.* 7. *num.* 3. Gamb. *d. lib.* 10.
num. 230. Sanchez *lib.* 8. *diſp. prim. num.* 19.
Sperell. *deciſ.* 112. *nu.* 22. Joannes Valerius
differ. utr. for. verbo Diſpenſ. dict. differ. 9.
verſ. Tertia limitatio.
86 Secundò Inferimus, quòd ſi quis diſpenſetur,
ut poſſit contrahere Matrimonium cum Con-
ſanguinea in tertio, ſeù altero gradu, illa
etiam conſequenter Diſpenſata erit ad con-
trahendum cum ipſo Conſanguineo, *Gloſſ.*
in cap. Si quis in Clero 7. *quæſt.* 2. *Genuenſis*
in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolit. cap.
20. *nu.* 7. Gamb. *l. c. num.* 233. In Floribus
lib. 4. *deciſ.* 18. aliàs Diſpenſatio redderetur
illuſoria.
87 Tertiò, Si Subdiaconus diſpenſetur, ut
mutato habitu poſſit ducere Uxorem, cen-
ſebitur etiam Diſpenſatus à recitatione Di-
vini Officij, quia obligatio recitandi Officium
non videtur annexa Characteri præcisè, ſed
ſtatui Subdiaconi; Unde, cùm per Matrimo-
nij contractum ex Diſpenſatione legitimè
Subdiaconus mutet ſtatum, & indutus Sæ-
cularibus veſtibus ad ſtatum incompatibilem
tranſeat, in quo munus Subdiaconi exercere
non poteſt, nec Privilegijs Subdiaconi frui,
& amittat etiam, ſi quæ habebat, Beneficia,
conſequenter probabilius cenſeri debet, ut
ſic Diſpenſatus non teneatur Divinum Offi-
cium recitare, quæ obligatio ſtat, ut dixi-
mus, inſeparabiliter connexa ſtatui Subdiaco-
ni; Idque eo maximè procedit, quia grave
onus eſset homini, rei familiari, & uxoriæ
vacanti, habere hanc obligationem; Ita do-
cent Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 11.
Riccius *in Collect. Deciſ. Coll.* 908. *part.* 3.
Merolla *l. c. num.* 33., & faciunt dicta per
Auguſtinum Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.*
3. *cap.* 7. *num.* 27.
88 Quartò, Si minor 25. annis Diſpenſetur,
ut obtinere poſſit Parochialem Eccleſiam,
cenſebitur conſequenter Diſpenſatus, ut non
faciat ſe promoveri intra annum; aliàs Diſ-
penſatio eſset inutilis, propter vacationem
Eccleſiæ, quæ lapſo anno ſequeretur: Gamb.
d. lib. 10. *nu.* 233. Sanchez *lib.* 8. *diſp. prim.*
d. nu. 19. Sperellius *d. deciſ.* 112. *num.* 23.
Sic pariter dato, quòd Papa Diſpenſet ſuper
Matrimonio prohibito de Jure Poſitivo, cen-
ſetur etiam abſolvere ab Excommunicatio-
ne incurſa per Contrahentes ſcienter in Gra-
du prohibito: Tuſchus *conclus.* 477. *nu.* 8.
89 Quintò, Si quis Diſpenſetur ad Penſiones
Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incur-
renda, cenſebitur etiam Diſpenſatus, ut re-
tinere poſſit Privilegium Clericale tanquàm
inſeparabiliter connexum: Rota *deciſ.* 450.
num. 19. *part.* 5. *Recent.* Sperell. *l. c. nu.* 25.
Sextò, Sic pariter ſi Illegitimus Diſpenſe-
90 tur ad Clericatum, cenſebitur ob id capax
obtinendæ Penſionis; Seraph. *deciſ.* 1264. *n.*
2. Lotherius *de re benef. lib. pr. quæſt.* 40.
num. 143. Imò in conſequtione hujuſmodi
91 Penſionis, attenta d. Diſpenſatione facta,
non tenebitur de Natalium defectu mentio-
nem facere, ut bene docet Lotherius *l. c.*
n. 144. licet ſi dictum Beneficium per hujuſ-
modi Diſpenſationem obtentum velit poſtea
92 permutare, teneatur de Natalium defectu fa-
cere mentionem, ut idem Lotherius *lib.* 2.
quæſt. 48. *num.* 22.
Septimò, Diſpenſatus Inſuper ad Sacerdo-
93 tium, cenſebitur Diſpenſatus ad Ordines in-
feriores, ſine quibus non poteſt ad Sacerdo-
tium promoveri, quia conceſſo toto, partes
etiam conceſsæ videntur: Gamb. *num.* 230.
Sanchez *nu.* 35. & Sperell. *n.* 15. *ll. cc.* Ratio
prædictorum eſt, quia Diſpenſatio extendi
debet ad ea, quæ inſeparabiliter connexa
ſunt.
94 Octavò, Conſimili ratione ſi à Papa con-
cedatur Epiſcopo, ſeù Monacho facultas te-
ſtandi, poterit ſic Diſpenſatus uno Teſtamen-

to condito, illud annullare, & aliud conficere uſque ad mortem, *l. ſi quis ff. de legib.* Sanchez *lib. 8. diſp. pr. nu.* 18. Pontius *l. c. nu.* 4. Coninck *diſp.* 33 *dub.* 2. *nu.* 18. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 42. *verſ. Hinc infertur, &c.* Merolla *dicto dub. pr. n.* 20. Quicquid in contrarium ſentiant alij, quos refert Sanchez *l. c. num.* 17.

95 Secundò limitatur dicta Concluſio; itaut Diſpenſatio, nec ſit ſtrictè interpretanda, quando eſt in privato Statuto, aut conſuetudine Populi, quæ erant Juri communi contraria, quia tunc cum reducat ad Jus commune, eſt favorabilis, & amplianda; Silveſt. *verbo Privilegium, quæſt.* 3. Sanchez *l. c. nu.* 12. Pontius *lib.* 8. *cap.* 21. *n.* 4. Merolla *l. c. num.* 16. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 1. *num.* 90. & 91. Et ſic pariter, & eò magis, quando ea Diſpenſatio reducit ad Jus, & ſtatum naturalem; ut ſi quis legitimè natus, & habilis ad quæcumque Beneficia, poſt ingreſſum in Religionem diſpenſetur ad Beneficia; quia, cum eo caſu reducat Diſpenſatum ad Jus primævum, eſt ea Diſpenſatio favorabilis; Tuſch. *concluſ.* 463. *nu.* 5. *litt. D.*

96 Hac ratione nonnulli exiſtimant Matrimonialem Diſpenſationem eſſe favorabilem, & latè interpretandam, quia amovendo impedimentum reducit ad Jus naturæ; ita Gamb. *de Off. & Poteſtate Legati lib.* 10. *num.* 262. Tuſchus *concluſ.* 465. *num.* 15. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 33. Vera Crux *prima par. Speculi art.* 44. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 28., & plures alij, quos refert, & meritò rejicit Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 1. *num.* 30. Horum tamen Doctrina mihi non probatur, imò contrarium conſtat ex Cap. *Si cui nulla* 36. *Præbend. in* 6. quia cum ſimus in odioſis, & nulla Lege, ſeu Canone decernatur hujuſmodi Diſpenſationem eſſe favorabilem,
97 eaque fiat cum expreſſis Perſonis, non eſt dubitandum, quin ſtrictè interpretanda ſit, perinde ac de alijs Diſpenſationibus diximus, quod idem bene docent Sanchez *dict. diſp. pr. nu.* 30. Gutierez *Canon. QQ. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 127. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 77. & *alij.*

98 Tertiò limitatur, quando Diſpenſatio eſt inſerta in corpore Juris; cum etenim tunc ſit lex omnibus communiter favens, debet extendi ad omnes eos caſus, in quibus eadem, vel major ratio militat; Sanchez *nu.* 7. Merolla *num.* 11. *ll. cc.* Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 32. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 1. *num.* 90. Boſſius *de triplici Jubilæi Privileg. ſect.* 1. *caſu* 10. *nu.* 211. Tuſch. *concluſ.* 465. *nu.* 11. *littera D.* Qua ratione.

99 Infertur facultatem Epiſcopis conceſſam per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.* 6. ut diſpenſare poſſint in omnibus caſibus occultis, non deductis ad forum contentioſum, excepta irregularitate ex homicidio voluntario proveniente, extendi ad Capitulum Sede Vacante, & alios Prælatos Inferiores habentes Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut, pluribus citatis, docent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 2. *nu.* 10. & *n.* 12. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 2. *nu.* 132. quia cùm ſit inſerta in corpore Juris, hoc eſt in Concilio
100 Tridentino, quod Jus commune facit: Sanchez *l. c. num.* 12., & competat Epiſcopo Jure Ordinario, debet latè interpretari, itaut competat non ſolùm ipſi Epiſcopo, ſed
101 & Capitulo, quod in Juriſdictione Ordinaria Epiſcopi ſuccedit, Fœlinus *in Cap. Eam te de Reſcript. num.* 17. Sanchez *l. c. nu.* 11. Donatus Antonius de Marinis *Reſ. Quotid. cap.* 105. *num.* 18. Imò nec ſolùm Capitulo Sede Vacante competit, ſed competit etiam alijs inferioribus Prælatis habentibus Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ſi etenim facultas diſpenſandi delegata, eſt latè interpretanda, ut diximus, quantò magis hæc, quæ non Jure Delegato, ſed Ordinario competit? Vide Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 14. & *lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 10. Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſcopi alleg.* 35. *num.* 15. Merolla *l. c. nu.* 133. Amplia, ut non ſolùm competat hæc facultas d. Capitulo, & alijs Infe-
102 rioribus Prælatis, ut diximus, ſed competat etiam Superioribus Religionum ex Brevi ſpeciali Pij V. quod refert Emmanuel *Quæſt. Regular. tom.* 1. *quæſt.* 61. *art.* 9. & de eo meminit Sanch. *l. c. n.* 13.

103 Quartò, Nec ita ſtrictè eſt accipienda Diſpenſatio, ſi Diſpenſans, quamvis ad Partis Inſtantiam concedat, declaret ſe Motu Proprio concedere; tunc enim latè extendetur quantum propria Verborum ſignificatio patitur; non tamen ultrà ipſorum Verborum naturam, Sanchez *lib.* 8. *diſp. pr. nu.* 5. *in fine*; Garg. *de Benef. par. pr. d. cap.* 6. *nu.* 64. Merolla *l. c. num.* 7. Gamb. *d. lib.* 10. *num.* 281. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. d. cap.* 5. *nu.* 31. Ratio eſt, quia tunc eſt mera gratia, & liberalitas Principis; ul-
104 tra quàm quòd hoc caſu ineſt præſumptio Juris, & de Jure, quòd in hujuſmodi Diſpenſatione fuerit juſta diſpenſandi cauſa; ſic inter alios docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 17. *nu.* 14., & Paulus Layman. *Theol. Mor. lib. prim. tract.* 4. *cap.* 22. *nu.* 12.

105 Quintò limitatur, quando Diſpenſatio verſatur circa materiam Juris communis, quia tunc debet juxta illud intelligi, unde quod diximus n. 2. de licentia conceſſa Epiſcopo, ſeu Monacho teſtandi, debet extendi non ſolùm, ut poſſit teſtamentum conficere, & illud caſſare, & aliud condere uſque ad mortem, ut *dict. n.* 92. *diximus*, ſed extendi etiam debet ita, ut quamvis ante Impetrationem hujuſ-

Digitized by Google

hujuſmodi licentiæ jam fuiſset conditum,
106 adhuc validum ſit, quia vires ſumit tempo-
re mortis Teſtatoris, unde etiam hoc caſu d.
licentia ſuffragabitur *l. ſi quis filio exhære-
dato* §. *irritum ff. de Injuſt. rupt. teſt.* San-
chez *nu.* 9. Pirthus Corrad. *n.* 32. & Merolla
num. 12. *ll. cc.*
107 Sextò limitatur ſi Diſpenſatio Toti Com-
munitati, ſeù Religioni fuiſset in perpetuum
conceſsa, quia tunc æquatur Legi, & habe-
tur perinde, ac eſset in corpore Juris clauſa.
Suarez *de leg. lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 7. Salas
de legib. diſp. 20. *ſect.* 10. §. 1. *nu.* 91. San-
chez *nu.* 13. & Pontius *nu.* 4. *ll. cc.* Angelus
Marin. Verricellius *de Miſſionib. Apoſtolicis*,
quæſt. 98. *num.* 111.
108 Septimò limitatur, dum Diſpenſatio debi-
ta eſset, eò quòd Princeps, ſeù Prælatus te-
neretur eo caſu occurrente diſpenſare, quia
tunc potius eſt favor debitus cauſæ, & Be-
neficium Juris, & conſequenter eſt hujuſmo-
di Diſpenſatio dilatanda; Gamb. *d. lib.* 10.
d num. 174. Sanchez *nu.* 15. Pontius *num.* 4.
Merolla *nu.* 18. Salas *nu.* 91. *ll. cc.*
Quando autem teneatur Prælatus diſpen-
ſare, diximus *cap.* 1. *d nu.* 46.
Octavò limitatur, itaut dicta ſtricta Inter-
pretatio non habeat locum in Diſpenſatio-
109 nibus favorabilibus, ut ſi ageretur de publi-
co favore Religionis, vel Animæ: Sanchez
lib. 8. *diſp.* 1. *nu.* 33. *circa medium*; Pontius
de Matr. lib. 8. *cap.* 1. *num.* 11. Stephanus à
S. Gregorio *de Vinculis Divinæ Piet. cap.* 112.
nu. 3. *lib.* 3. Sperell. *deciſ.* 11. *num.* 32. Verri-
cellius *l. c* favor namque Publicus, favor Re-
ligionis, & favor Animæ à pari procedunt;
Gamb. *d. lib.* 10. *nu.* 282. Fælin. *cap. Poſtu-
laſti de Reſcr.* per dictum Gamb. *citatus*. Et
110 in conflictu opinionum ea ſemper præferen-
da eſt, quæ Pietati favet, Religioni, & Ani-
mæ, ut evitetur peccatum; Azorius *par. pr.
lib.* 4. *cap.* 11. *quæſt.* 4. *litera D.* Pariſ. *de Re-
ſignat. lib.* 11. *tom.* 2. *quæſt.* 3. *nu.* 66. Diana
111 *par.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 1., & *tract.* 13. *reſol.* 1.
Et omnis diſpoſitio, quamvis pœnam conti-
nens, dicitur favorabilis, ubi generalis Sta-
tuentis finis eſt favor Publicus; Joannes An-
gelus Boſſius *de Matrimonij contract. cap.* 11.
num. 151.
Nonò limitatur, itaut nec ſtrictè Interpre-
112 tari debeant Diſpenſationes, quando caſus
ipſe, in quo diſpenſatur, expreſsam conti-
net dictæ Conceſſionis rationem; quia ubi
113 eadem reperitur ratio, non dicitur propriè
extenſio, ſed declaratio, qua declaratur
ipſum caſum includi ex tacita Diſpenſantis
mente; Sanchez *d. diſp.* 1. *nu.* 34. Stephanus
à S. Gregorio *l. c.* Pariſ. *de confid. quæſt.* 41.
num. 26. Lotherius *de re benef. lib.* 2. *quæſt.*
48. *nu.* 198. Joannes Valerius *differ. utr. fori*,
verbo Diſpenſatio, *diff.* 9. *verſ. Inter alias*;
Pirrhus Corradus *dict. cap.* 5. *num.* 23.
114 Decimò limitatur, quando minus eſt inclu-
ſum, ut pars, vel, ut quid inſeparabile, in
majori; quia tunc conceſſo toto, partes etiam
conceſsæ videntur; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 1.
nu. 35. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 41. *verſ.
Limitanda*; Pontius *lib.* 8. *cap.* 11. *n.* 7. Ste-
phanus à S. Gregorio *d. cap.* 111. *n.* 3. Pirrhus
Corrad. *d. cap.* 5. *nu.* 10.
115 Hæc Doctrina exemplificari poteſt pluribus
caſibus. Si Diſpenſatio concederetur ad Sa-
cerdotium, ut diximus, poterit promoveri
etiam ad alios Ordines Minores, ſine quibus
non poſset ad Sacerdotium aſcendere.
116 Simili modo, ſi Epiſcopo, ſeù Monacho
conceſsa fuerit facultas teſtandi, intelligetur
etiam conceſsa facultas condendi Codicillos,
& donandi cauſa mortis, quia hæ ſunt par-
tes ultimæ voluntatis: *l. Marcellus ff. de do-
nat. cauſ. mortis*; Mandoſ. *de Signatura Gra-
tiæ*, *verbo Licentia teſtandi*; Sanchez *l. c. nu.*
36. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 32. *verſ. In-
fertur primò*; Joannes Valerus *diff. utr. fori*,
verbo Diſpenſ. diff. 9. *nu.* 2.
117 Sic pariter ſi quis obtinuiſset Diſpenſatio-
nem à Voto Caſtitatis, cùm revera fuiſset
ſolummodò Votum non nubendi, aut non
fornicandi, valebit Diſpenſatio, quia hæc
comprehenduntur in illo, Diana *d. tract.* 3.
reſol. 66.
118 Si quis etiam haberet Votum Ordinis Sa-
cri, & peteret diſpenſari ſuper Voto non
ineundi Matrimonium, valebit Diſpenſatio,
quia Votum Ordinis Sacri obligat ad non
contrahendum Matrimonium, & ad aliquid
amplius, ut bene Sanchez *Oper. Mor. lib.* 4.
cap. 47. *num.* 19. Diana *l. c.*
119 Quamvis aliter eſset, ſi Votum, ſuper quo
petita fuiſset Diſpenſatio, eſset non forni-
candi, & diceretur eſse Ordinis Sacri ſuſci-
piendi; tunc enim nulla, & invalida eſset
Diſpenſatio, quia iſtud non obligat ad non
fornicandum. Et proinde Votum non forni-
candi non includitur in d. Diſpenſatione, ut
bene animadvertunt Sanchez, & Diana *ll. cc.*
120 Si quis inſuper diſpenſaretur ſuper Gradu
Majori, v. g. Tertio Conſanguinitatis, vel
Affinitatis, & Impedimentum eſset Inferio-
ris Gradus, ſed ejuſdem ſpeciei, valida erit
Diſpenſatio, quia ille Gradus inferior vir-
tualiter includitur in d. ſuperiori, dummodò
ſit ejuſdem ſpeciei, ut diximus; ſic Sanchez
de Matrimonio lib. 8. *diſp.* 14. *nu.* 17. Bonacc.
de leg. diſp. 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *nu.* 15. Bar-
boſa *in Votis Can. lib.* 2. *voto* 8. *nu.* 22. & 23.
Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10.
quæſt. 17. *nu.* 327. Sperell. *deciſ.* 112. *nu.* 16.
& nos diximus *cap.* 4.
121 Ob eandem etiam rationem, ſi alicui con-
cederetur facultas edendi carnem, cenſebi-
tur etiam conceſsa facultas edendi lac, ca-

Digitized by Google

ſeum, & ova; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 39. Jo: Valerus *l. c. nu.* 2. Merolla *num.* 72. *l. c.* Pirthus Cotrad. *d. cap.* 5. *nu.* 22. Quia cùm hæc ſementinam originem à carnibus trahant, ſublata principali prohibitione, cenſebitur etiam ſublata acceſsotia. Unde Textus *in*
122 *cap. per Venerab.* 13. *Qui filij ſint legitimi*, qui annuere videtur, ut ſi quando non reperiatur caſus ad Diſpenſationem expreſsus, debeamus ad conſimiles confugere, Ita intelligi debet, ut procedat in cauſis minotibus annexis, vel incluſis in majotibus, non autem in ſeparatis, ut bene animadvertit Pitrhus Corrad. *l. c. nu.* 24.

123 Undecimò limitatur, taut Diſpenſatio ſtriĉtè interpretari non debeat in caſibus à Jure æquiparatis; v. g. Clericus diſpenſatur, ut poſſit fructus ſui Beneficii in abſentia percipere, ratione ſtudij Theologiæ, valida erit Diſpenſatio, ſi Jus Canonicum audiat; quia hæ ſcientiæ ſunt in Jure æquiparatæ; ſic Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 41. *verſ. Limitanda;* Merolla *l. c. num.* 68. unde in his, quæ ſunt Jure æquiparata, quod dicitur de uno, dicitur de alio; Lælius Altogradi *conſ.* 9. *nu.* 52. *lib.* 1.

124 Duodecimo limitatur tandem ita, ut Diſpenſatio ſit latè interpretanda, dùm ipſa Diſpenſatio inducitur non ab homine, ſed ab ipſo Canone, ſeù Lege, per ea, quæ diximus *nu.* 95. & docent Sanchez *l. c. nu.* 36. Merolla *d. dub.* 1. *nu.* 68. Diana *l. c.*

His itaque præmiſſis tanquam regulis generalibus pro quibuſcumque Diſpenſationibus, eſt quòd nunc ad Matrimoniales calamum dirigamus, & primò ad praxim eas in Romana Curia impetrandi deſcendamus.

S U M M A R I U M.

1 *Pro omnibus Matrimonialibus Diſpenſationibus, quæ à Summo Pontifice conceduntur, porrigitur Supplicatio.*
2 *Supplicatio ipſa Latino ſermone conficitur, qui, tanquàm cæteris dignior ab omnibus Nationibus intelligitur.*
3 *Lingua Latina eſt Propria, Naturalis, & Romanorum materna.*
4 *Roma eſt Patria Communis.*
5 *Lingua Latina, uti Naturalis, & Communis, attendi debet.*
6 *Confecta Supplicatione, porrigitur D. Datario, & revidetur ab Officialibus Deputatis, à quibus in Calce d. Supplicationis apponitur Summarium, illudque per D. Datarium legi ſolet, vel Summo Pontifici referri, qui ipſam Supplicationem ſignat, & poſtmodum revidetur ab Officiali ſuper Compoſitionibus Præpoſito, & ſolvitur ibi Compoſitio, ſi in caſu, de quo agitur, ſolvenda ſit.*
7 *Supplicatio revertitur ad D. Datarium, ut apponat Datam, poſt cujus appoſitionem, conſignatur Officiali de Miſſis nuncupato, qui ab ea Parvam Datam, & Summarium aufert; & deindè Supplicatio mittitur ad Regiſtrum, & cum ſit ibi regiſtrata, & ab ipſis Regiſtri Magiſtris auſcultata, mittitur in Cancellariam, ubi poſtea ſuper conceſſa Gratia expediuntur literæ Apoſtolicæ.*
8 *Pro conſtruendis, limitandis, & ad debitam formam reducendis Literis Apoſtolicis Summus Pontifex deputat in Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreviatores Majoris Præſidentiæ.*
9 *Adſunt in Cancellaria Apoſtolica alij Officiales Deputati pro earumdem Literarum reviſione.*
10 *Per Conſtitutionem Sixti IV. quæ incipit:* Divina, &c. *fuit inſtitutum, ſeù potius innovatum Collegium DD. Abbreviatorum, & ordinatum, ut in Cancellaria ſint (ultra alios Officiales) n. 72. Abbreviatores, & ex his duodecim Præſidentes de Parco majori; Viginti duo de Parco minori; Reliqui verò Examinantes in Prima Viſione.*
11 *Aliquando Literæ expediuntur per Cameram, & viam ſecretam pro Cardinalibus, vel alijs Perſonis Qualificatis; & tunc non tranſeunt per manus Abbreviatorum, ſed per manus Summatoris.*
12 *Officium Summatoris quale ſit.*
13 *Pro Matrimonialibus unicus Officialis eſt Deputatus.*
14 *Matrimoniales Diſpenſationes, aliæ expediuntur per Officium minoris Gratiæ, ſeu Datariam; aliæ per Secretarium Brevium; & aliæ per Officium S. Pœnitentiariæ.*
15 *In Dataria expediuntur omnes Diſpenſationes, quæ petuntur in gradibus remotioribus, ut in Quarto, ſeù Tertio, & Quarto.*
16 *Per Cancellariam expediuntur Literæ in Gradibus Propinquis, non tamen in Propinquioribus, & ſic ibi expediuntur Diſpenſationes in Tertio Gradu; ac Secundo, & Tertio.*
17 *In Propinquioribus Gradibus, ut Primo Affinitatis, vel Primo, ac Secundo tam Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel in Secundo tantùm, vel in Primo, & Tertio, ſeù in Primo, ac Quarto, expediuntur per Præfecturam Brevium, & ſub Anulo Piſcatoris.*
18 *Quando Impedimenta, ſuper quibus petitur Diſpenſatio, ſunt occulta, poteſt pro ipſis occultis peti Diſpenſatio à Sacra Pœnitentiaria.*
19 *Si plura ſint impedimenta, ex quibus aliqua ſint Publica, & cætera Occulta poteſt pro Publicis peti Diſpenſatio in Dataria, ſeù Cancellaria; & pro Occultis in S. Pœnitentiaria, ubi debent exprimi non ſolùm ipſa Occulta, ſed etiam Publica.*

20 *Quo-*

20 *Quomodo eo caſu ſit exprimendum S. Pœnitentiariæ.*

21 *Major Pœnitentiarius in Impedimentis occultis gerit Vices Pontificis.*

22 *Antiquo tempore, & uſque ad Annum quartum Pontificatus Pij V. plæreque Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub Nomine majoris Pœnitentiarij; ſed dict. Pontifex tranſtulit hujuſmodi Officium in Cancellariam Apoſtolicam, à quo tempore Officium minoris Gratiæ fuit dictum.*

23 *Tenor dictæ Conſtitutionis Pij V. proponitur.*

24 *Expedita Supplicatione ſuper Diſpenſatione, conficiuntur Literæ.*

25 *An ad valorem Gratiæ Literæ neceſſariæ ſint, proponitur opinio negans.*

26 *In ſolo Verbo, ſeù Reſcripto Papæ Gratia perficitur.*

27 *In lingua Principis ſtat Gratia, in ſcriptura Teſtimonium, in exequutione Commodum, & in Literis exequibilitas.*

28 *Nulla Verba ſunt Jure præſcripta ad Diſpenſandum, ſed ſufficit ſive verbo, ſive facto deducatur animus in Diſpenſante.*

29 *Gratia dicitur perfecta ex ſola Signatura.*

30 *Quando Gratia obtinetur ad Supplicationem partis, valida eſt, non expectatis Literis de Gratia fidem facientibus.*

31 *Refertur opinio affirmans Gratiam non ſuffragari Literis non expeditis.*

32 *Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ ſunt univerſales Leges, nec per quancumque generalem derogationem, quantumvis prægnantem, & amplam, cenſetur illis derogatum.*

33 *Literæ Apoſtolicæ ſunt neceſſariò extrahendæ, ſine quibus Gratia non ſuffragatur; quia DD. Abbreviatores, & alij Officiales, ad quos ſpectat Literarum Apoſtolicarum expeditio, Interpretantur, & limitant Gratiam à Papa factam ſecundùm Regulas Cancellariæ; quas propterea Summus Pontifex ipſis Officialibus tradit.*

34 *Cancellaria Apoſtolica eſt Organum Mentis, & Vocis Papæ.*

35 *Quod facit Cancellaria, ipſemet Papa facere videtur.*

36 *Et dicitur factum in Conciſtorio Papæ.*

37 *Gratia ante confectionem Literarum dicitur informis, & rudis.*

38 *Juribus Officialium Romanæ Curiæ Papa numquam intendit præjudicare.*

39 *Omnis Gratia conceſſa videtur ſub quadam tacita conditione, nempe ſi Literæ expediantur.*

40 *Antequam Literæ conficiantur, Gratia æquiparatur homini adhuc clauſo in utero Matris, qui licet in his, quæ ejus favorem concernunt, inter humanas res reputetur, ad alios tamen effectus non prodeſt.*

41 *Statim ac Literæ expediuntur, Gratia à puncto conceſſionis ſuffragatur, etiamſi, mortuo interim Papa, qui eam conceſſit, Literæ à Succeſſore expediantur in forma* Rationi congruit.

42 *Conciliantur dictæ Opiniones.*

43 *Gratia ſumit quidem principium ſuum ex Reſcripto, ſed Perfectionem, atque ipſum Ens habet in Literis.*

44 *Si proviſus à Papa de Beneficio ante Literarum expeditionem poſſeſſionem capiat, non facit fructus ſuos, & tanquàm intruſus tenetur in conſcientia illos reſtituere, quamvis etiam nemo ſe oppoſuerit.*

45 *Collatio Beneficij non poteſt probari teſtibus, quia Literæ neceſſariæ ſunt.*

46 *Gratia Papæ non poteſt probari teſtibus.*

47 *Si Papa Diſpenſet, ut Oratores poſſint, non obſtante impedimento dirimenti, inter ſe Matrimonium contrahere, Gratia valebit; ſed non ſuffragabitur eis, itant, ſi velint Matrimonium contrahere, neceſſaria ſit Literarum expeditio.*

48 *Diſpenſatio, ſivè facta ſit in forma commiſſaria, ſivè gratioſa, ſivè etiam in foro conſcientiæ, non ſuffragabitur non expeditis Literis.*

49 *In Gratiæ conceſſione tacita conditio ineſt, ſi Literæ expediantur.*

50 *Quicquid fuerit tempore antiquo, pro conſcientiæ foro, circa expeditionem Literarum, cum tamen à tempore Pij V. fuerit declaratum, quòd Diſpenſatio non ſuffragetur, niſi Literis expeditis, & fuerint addita verba* In Judicio, nec extra, *non videtur, quòd abſque Literarum expeditione, etiam pro foro conſcientiæ, ſint tuti Diſpenſationem Impetrantes.*

51 *Ad impetrandam Diſpenſationem nomine alterius non requiritur ſcientia, vel mandatum ejus, pro quo impetratur.*

52 Non refert *à quo ſit impetratum privilegium, dummodo à Principe conceſſum.*

53 *Ad hoc, ut Diſpenſatio proſit illi, cui impetrata eſt, oportet, ut acceptetur ab eo.*

54 *Gratia Diſpenſationis collata cenſetur, quatenus Diſpenſatus velit ea uti.*

55 Nemo *præſumitur jactare ſuum.*

56 *Diſpenſatio præſumitur impetrata pro eo, qui expenſas expeditionis ſuſtinuit.*

57 *Ad hoc ut Diſpenſatus poſſit licitè, & validè contrà Legem Generalem operari, neceſſaria eſt notitia factæ Diſpenſationis, aliàs non proderit in uſu, & exercitio ejus.*

58 *Amplia, ut dicta Doctrina vera ſit, etiam eo caſu, quo exiſtente inter Conjuges impedimento dirimente, quod utrumque Conjugem afficeret, ab altero Conjugum, abſque alterius ſcientia, impetrata fuiſſet Diſpenſatio.*

59 *Si impedimentum, ſuper quo impetrata fuit Diſpenſatio, non afficeret utrumque Conjugem, Diſpenſatio illi ſoli ſuffragatur, qui eſt impeditus.*

60 No-

60 *Notitia obtentæ Diſpenſationis eſt adeò neceſſaria ad effectum, ut poſſit Diſpenſatus ea uti, ut ſi ante ipſius Diſpenſationis notitiam Matrimonium ab impeditis contraheretur, nullum eſſet, & irritum, quamvis verè impetrata fuiſſet Diſpenſatio.*

61 *Non eſt præſumendum, quòd Superior velit Subditum à legis obligatione eximere, niſi quando tuta conſcientia, & abſque peccato poſſit contrà illam agere.*

62 *Ante notitiam Diſpenſationis lex ſaltem in Subditi conſcientia ſuam vim obligandi obtinet.*

63 *Si Impediti obtenta Diſpenſatione, ſed ante illius notitiam ſe carnaliter cognoſcerent, eſſet perinde, ac ſi abſque Diſpenſatione ſe carnaliter cognoſcerent.*

64 *Quomodò ſuccurri poſſit Oratoribus, ſi Literæ Commiſſionis Delegato factæ, antequàm exequutæ ſint, deperdantur.*

65 *Formula Literarum, quæ in forma,* Vidimus *per D. Auditorem Cameræ fiunt, pro Matrimonialibus Diſpenſationibus.*

66 *Dictæ Literæ cum parva expenſa expediuntur, cum Oratores jam ſolverint Taxas, & Impenſas.*

67 *Quid ſi Literæ fuiſſent jam Exequutori præſentatæ, & in proceſſu informativo regiſtratæ, & poſtea deperditæ.*

68 *Taxæ, quæ in Cancellaria Apoſtolica pro Matrimonialibus Diſpenſationibus ſolvuntur, ſunt duplicis generis; aliæ vocantur Taxæ, & aliæ Regalia, & quomodò, ac quibus ſolvantur.*

69 *Expenſæ, quæ erogantur Officialibus Cancellariæ, quamvis ob aliquem defectum corrigendæ, ſeù reficiendæ ſint, Literæ non reſtituuntur, nec compenſantur in nova Literarum expeditione.*

70 *A' quibus ſupportari debeant expenſæ pro Diſpenſationibus Matrimonialibus.*

71 *Quid ſi quis, poſt obtentam communi conſenſu Diſpenſationem, injuſtè renuat Matrimonium contrahere.*

72 *Quid ſi juſtè renuat, ſed ſine alterius culpa.*

73 *Quid, ſi quis ob alterius culpam, & juſtam ſibi datam reſiliendi cauſam, renuat.*

74 *Si Sponſa fornicata eſſet ante Matrimonij promiſſionem, & deindè poſt obtentam Diſpenſationem, alter, fornicatione detecta, reſilire vellet, non videtur illam debere integras expenſas ſufferre.*

75 *Sponſus, quamvis poſt ſponſalia contracta fornicaretur, non videtur præbere Sponſæ juſtam cauſam reſiliendi, cum nullam honoris jacturam faciat, ſi huic nubat.*

76 *Quid ſi poſt Matrimonij promiſſionem, culpa unius ex Sponſis induceretur impedimentum.*

77 *Si Sponſus, poſt defloratam Sponſam Religionem ingrederetur, ad integras Diſpenſationis expenſas teneretur.*

Praxis impetrandi Matrimoniales Diſpenſationes in Romana Curia.

C A P. III.

1 CErtus eſt, omnibuſque
Curialibus notus ſtylus
Romanæ Curiæ, quo
factum eſt, ut pro omnibus
Matrimonialibus
Diſpenſationibus, quæ
à Summo Pontifice conceduntur,
porrigatur
Supplicatio, quæ propterea
à peritis viris, illam ſolita methodo
conficere ſcientibus, fit, & in ea narratur
paucis factum, prout ſe verè habet, &
ſupplicatur pro Gratia, & Diſpenſatione,
2 quæ deſideratur; Supplicatio ipſa Latino ſermone
conficitur, qui tanquam cæteris dignior,
ab omnibus intelligitur; cùm lin-
3 gua Latina ſit Propria, Naturalis, & Romanorum
materna, teſte Mandoſio *ad Reg.
Cancellariæ Regula* 20. *de Idiomate quæſt.* 10.
num. 4. & à Latio dicta; Unde Virgilius in
4 princip. Æneidos canit *Genus unde Latinum;*
Et cum Roma ſit Patria Communis *l. Roma
ff. de Municip.* Omnes aliæ linguæ ſunt accidentales,
& extraneæ; hæc namque uti
5 Naturalis, & Communis attendi debet, *ut
per text. in l. Si quis poſthumos;* & de ea
plura in propoſito congerit Gomeſius *ſuper
6 d. Regula de Idiom. quæſt.* 1. *nu.* 21. Confecta
Supplicatione modo, quo ſupra, porrigitur
D. Datario, & revidetur ab Officialibus
Deputatis, à quibus in Calce dictæ Supplicationis
apponitur Summarium contentorum
in ea, illudque per D. Datarium legi
ſolet, vel Summo Pontifici referri, qui ipſam
Supplicationem ſignat, & poſtmodum revidetur
ab Officiali ſuper compoſitionibus Præpoſito:
& ſi materia, de qua agitur, compoſitionem
exigat, ibi ſolvitur, & denuò Sup-
7 plicatio revertitur ad D. Datarium, ut apponat
Datam; poſt cujus appoſitionem conſignatur
Officiali de Miſſis nuncupato, qui ab
ea parvam Datam, & Summarium aufert,
& deinde Supplicatio mittitur ad Regiſtrum;
& cum ſit ibi regiſtrata, & ab ipſius Regiſtri
Magiſtris auſcultata, mittitur in Cancellariam,
ubi poſtea ſuper conceſſa Gratia ex-
8 pediuntur Literæ Apoſtolicæ, pro quibus conſtituendis,
limitandis, & ad debitam formam
reducendis Summus Pontifex deputavit in
Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreviatores
Majoris Præſidentiæ, qui, ſecundùm ipſius
Cancellariæ Regulas ab ipſo Pontifice editas,

ſeù

ſeù confirmatas, expediunt, vel denegant
Literas, & aliquando etiam eas limitant, vel
ampliant, prout juxta tenorem dictarum Li-
terarum mentem Summi Pontificis interpre-
tantur.

9 Adſunt inſuper in Cancellaria Apoſtolica
alij Officiales, pro earundem Literarum re-
viſione deputati, unde cum dictæ Literæ per
manus plurium Perſonarum tranſeant, ſum-
ma cum maturitate digeruntur, & per Con-
10 ſtitutionem Sixti IV. quæ incipit *Divina*, ſub
Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1478.
Tertio Idus Januarij, Pontificatus ſui Anno
Nono, fuit inſtitutum, ſeù potiùs innovatum
Collegium DD. Abbreviatorum, & ordina-
tum, ut in Cancellaria Apoſtolica præter
alios Officiales eſse debeant n. 72. Abbre-
viatores, & ex his duodecim Præſidentes de
Parco majori, viginti duo de Parco minori,
reliqui verò Examinantes Literas in prima
viſione; Omnes tamen Abbreviatores nun-
cupentur, & unum ac idem Collegium in-
ſimul conſtituant.

11 Aliquando etiam Literæ expediuntur per
Cameram, & per Viam ſecretam pro Car-
dinalibus, vel alijs Perſonis qualificatis, &
benemeritis, & tunc non tranſeunt per ma-
nus Abbreviatorum, ſed per manus Summa-
12 toris, cujus Officium eſt recipere, videre,
ſummare, & referre Literas, quæ per Ca-
meram Apoſtolicam pro tempore expediun-
tur.

Quamvis autem pro Literis Apoſtolicis
plures Officiales deputati ſint, ut diximus,
13 pro Matrimonialibus tamen Unicus Officia-
14 lis eſt Deputatus, Ipſæ verò Matrimoniales
Diſpenſationes aliæ expediuntur per Offi-
cium minoris Gratiæ, ſeù Datariam; Aliæ
per Cancellariam; Aliæ per Secretariam Bre-
vium; Aliæ demum per Officium, ſeù Præ-
torium Sacræ Penitentiariæ. Primo loco ex-
15 pediuntur omnes Diſpenſationes, quæ petun-
tur in Gradibus remotioribus, ut in Quarto,
ſeù Tertio, & Quarto, tàm ſi ab uno com-
muni, quàm ſi ex pluribus, & multiplicatis
ſtipitibus procedant impedimenta. Per Can-
16 cellariam expediuntur Literæ in Gradibus
propinquis, non tamen in propinquioribus;
& ſic ibi expediuntur Diſpenſationes in Ter-
tio Gradu, ac Secundo, & Tertio, tàm ex
uno Communi, quàm ex pluribus, & diver-
ſis Stipitibus, quamvis cum ipſis propinquis
17 Gradibus alij remotiores conjuncti ſint; At
pro propinquioribus Gradibus, ut Primo Af-
finitatis, vel Primo, ac Secundo tam Con-
ſanguinitatis, quam Affinitatis; vel in Secun-
do tantùm; vel in Primo, & Tertio; ſeù in
Primo, ac Quarto, ſivè ab uno Communi,
ſivè à pluribus ſtipitibus procedant, expe-
diuntur per Præfecturam Brevium, & ſub
Anulo Piſcatoris: Ita ſe habet Notorius ſty-
lus Curiæ, de quo teſtatur Pyrrhus Corradus
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 4. n. 6.

18 Quando Impedimenta, ſuper quibus Diſ-
penſatio petitur, ſunt occulta, poteſt pro ipſis
occultis peti Diſpenſatio à Sacra Pœniten-
tiaria, quæ ſolet Diſpenſationem committe-
re Confeſsario, pro foro conſcientiæ tantùm,
cum clauſulis, & modificationibus, prout ſe-
cundùm Caſuum contingentiam, & diverſi-
tatem ſtylus ipſius Pœnitentiariæ exigit, &
nos toto Cap. 9. dicemus.

19 Quòd ſi plura Impedimenta concurrant, ex
quibus aliqua occulta, & reliqua publica
ſint, tunc pro Publicis peti debebit Diſpen-
ſatio pro utroque foro in Dataria, vel Can-
cellaria, ſeù Secretaria, prout Proximitas
Graduum major, vel minor requiret, ſecun-
dùm ea, quæ ſupra n. 14. adnotata fuerunt;
pro Occultis verò poterit ſeorſum peti Diſ-
20 penſatio à d. Sacra Pœnitentiaria pro foro
conſcientiæ; exponendo ibi, quòd ultrà Im-
pedimenta occulta, quæ in d. Prætorio ex-
ponuntur, extant alia publica (narrando
præcisè quot, & quæ ſint) ſuper quibus Pon-
tifex vel jam diſpenſavit, vel proximè diſ-
21 penſaturus eſt, ad hoc ut Major Pœnitentia-
rius, qui in his, quæ ad ejus Officium per-
tinent, vicem gerit Summi Pontificis, Gabriel
conſ. 83. num. 73. tomo primo, & ab eo pro
occultis tantùm Impedimentis eſt deputatus,
ſciat quot, & quæ ſint Impedimenta, ſuper
quibus Oratores egent Diſpenſatione; Hæ
verò Diſpenſationes, quæ à dicto Tribunali
emanant, fiunt Gratis, nec pro eis aliqua
Taxa, ſeù Compoſitio ſolvitur, ut dicimus
d. Cap. 9.

Quid autem faciendum ſit, ſi poſt conceſ-
ſam ab ipſa S. Pœnitentiaria Diſpenſationem
Impedimenta, quæ tunc occulta erant, tra-
ctu temporis publicentur, dicemus infra,
ubi etiam de qualitatibus, quæ in Confeſ-
ſario, ad dictas Diſpenſationes faciendas de-
putato, concurrere debent, & de modo,
quibus in illis exequendis ſe gerere debeat,
latè agemus.

22 At cùm de Sacra Pœnitentiaria mentionem
fecerimus, ſciendum eſt, quòd antiquo tem-
pore, & uſque ad Annum Quartum Ponti-
ficatus S. Mem. Pij Papæ V. pleræque Diſ-
penſationes Matrimoniales tranſibant per Of-
ficium Sacræ Pœnitentiariæ, ſub nomine
Majoris Pœnitentiarij, ſed d. Pontifex tranſ-
tulit hujuſmodi Officium in Cancellariam
Apoſtolicam, & illius Officiales; unde à d.
tempore non Officium S. Pœnitentiariæ,
ſed minoris Gratiæ fuit dictum, ut ex Con-
ſtitutione *propterea* ſpecialiter edita ſub Da-
tum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1569.
Quartodecimo Cal. Junij, Pontificatus ſui
Anno Quarto; Quæ Conſtitutio cum conti-
neat, & præſcribat modum, & formam in
Impe-

Impetratione Matrimonialium Diſpenſationum, & expeditione Literarum ſuper eiſdem ſervandam, operæ pretium duximus, ac valdè opportunum hic totum illius tenorem ſubnectere; ex cujus lectione unuſquiſque ſcire poterit totam ferè praxim Impetrationum hujuſmodi Diſpenſationum; & eſt infraſcripti Tenoris.

PIUS EPISCOPUS Servus Servorum Dei; Ad Perpetuam rei Memoriam.

23 *IN earum rerum commutatione, quam magnis ſuadentibus cauſis facere compellimur, hoc quoque à nobis ſedulò curandum eſt, ut ille Miniſtrorum numerus, qui novo Ordine compoſito, uno in loco uſui eſſe deſijt, in alium magis convenientem commodis rationibus elocetur.*

Cùm *igitur in Generali Reformatione Officij noſtri Pœnitentiariæ, & quam nuper edidimus, inter talia multa duo Officia Correctorum, itemque functiones, & exercitia omnium, & ſingulorum Scriptorum, qui viginti ſeptem, & Procuratorum Literarum d. Pœnitentiariæ, qui viginti quatuor ſunt, in prædicto Pœnitentiariæ Officio de Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine extinxerimus, & aboleverimus, ac eorundem Scriptorum, & Procuratorum, qui tunc Literarum Pœnitentiariæ erant, rationem aliorſum habituri, eos omnes ab ipſo Pœnitentiariæ Officio ſubduxerimus, quemadmodum Literis noſtris deſuper confectis plenius continetur.*

Nos *dictis Officijs Scriptorum, & Procuratorum, eorumque Collegijs novum ſtatum inducere, & quantum in nobis eſt, ſingulorum ea obtinentium indemnitati conſulere volentes; De ſimili Poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula Officia, & loca Scriptorum, & Procuratorum prædictorum, ipſorumque Perſonas, & Collegia (novo Nomine, & Titulo utriſque indito, & libera conceſſione, & omnimoda alia diſpoſitione octo officiorum hujuſmodi Procuratorum Majori Pœnitentiario) eodem, quo antea, Jure perpetuò remanentes ad Cancellariam Apoſtolicam transferimus, & eum ea perpetuò conjungimus; itaut quondam Scriptores Literarum Pœnitentiariæ, de hinc Scriptores Literarum Apoſtolicarum minoris Gratiæ; Alij verò Procuratores Literarum earundem appellentur, & inſcribantur.*

Quibus concedimus, & aſſignamus Menſam, ſeù Bancum utriſque commune in eadem Cancellaria poſt Milites SS. Petri, & Pauli, aut alio ibi loco à Dilecto Filio noſtro S. R. E. Vice Cancellario conſtituendo, ad quem Literæ omnes, hoc de hinc Officio Literarum Minoris Gratiæ expediendæ in primis deferantur.

Statuentes ut materiæ, quæ in d. Pœnitentiariæ Officio proximis ante dictam reformationem temporibus communiter habebantur, & ex Ordinatione noſtra in ſummam redactæ ſunt, deinceps per noſtram, ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, deputatorumve ſignaturam fiant. Harum omnium libellos ſupplices, & item Literarum ſuper eis conficiendarum ſchedulas, ſeù minutas ſoli Procuratores ad d. Cancellariæ ſtylum conſcribant; Conſcriptas Minutas Abbreviatores Literarum Apoſtolicarum de majori Præſidentia in primis examinent, & corrigant; Correctas ſolì Scriptores hujuſmodi Literarum minoris Gratiæ deſcribant; ut inde Literæ ipſæ ad Cancellariam prædictam, & Defenſores, alioſque Præſidentes in Banco prædicto deferantur, ibique ſecundùm Regulam ad Ritum d. Officij Pœnitentiariæ moderandam taxentur; Mox ab Abbreviatoribus prædictis inſtar aliarum in eadem Cancellaria recognitæ, & ad Supplicationem collatæ, ad Bullariam mittantur, ſubjectoque plumbo protinus à Sigillatore dicti Officij Pœnitentiariæ capiantur, qui taxa ad præſcriptum noſtrum recepta, eas per Deſcriptores ad id aſſumendo, juxtà noſtras ſuper hoc Ordinationes regeſtari, & regeſtatas ad exemplum, ut in alijs moris eſt, conferre; denique ſingulis Literis prædictis omnem impenſam per Verbum, Expoſuit, *uti Literis Officij Pœnitentiariæ prædictæ moris erat, ſubſcribere, idque etiam in Regeſto prædicto adnotare procuret;*

Percipiendorum autem à quoquam fructuum, & emolumentorum ſuorum ea ratio eſſe debeat, ut finito menſe in primis ſalaria eorum omnium, qui ad menſam prædictam Defenſores, & alio munere ex Scriptoribus, & Procuratoribus Literarum minoris Gratiæ hujuſmodi conſtituantur, & ſolvantur. Demum Procuratores, & Scriptores ſuam quiſque portionem viritim per ſua Collegia, ut antea, diſtribuendam capiant; Regens verò d. Cancellariæ, & Abbreviatores prædicti pro laboribus, illud idem de ſingulis expeditionibus, quod olim prædicti duo Correctores, & ſtipendium, & emolumentum liberè, & licitè percipiant; Cætera item Salaria, & emolumenta in plumbo, & utroque Regeſto videlicet Supplicationum, & Literarum prædictarum, & alibi neceſſaria, juxtà Ordinationes noſtras prædictas, capiantur; De Taxa verò à d. Sigillatore capienda, ſtipendia Regentis, Datarij, Correctoris, Theologi Doctoris, Procuratorum, Scriptorum, Sigillatoris, cæterorumque Miniſtrorum Officij Pœnitentiariæ; Item impenſæ omnes etiam pro charta, atramento, cera, capſula, cordulis, & alia quomodocumque ad expeditionem Literarum d. Pœnitentiariæ neceſſaria, quam gratis ubique fieri, & cōcedi jam præcepimus, ante omnia deſumantur,

tur, & ſingulis perſolvantur; Quod verò, his omnibus omninò deductis, & perſolutis, reliquum erit, majoris Pœnitentiarij prædicti eſſe debeat.

Ad hæc quoque prædictus Sigillator curam habeat prædictas Supplicationes è manu Datarij recipiendi, & per alios ad id ordinandos deſcribendi, in Regeſtum ab altero diſtinctum referendi, & utrumque fideliter cuſtodiendi. Cæterùm nullæ omninò Supplicationes ſuper hujuſmodi materijs ſignandæ inter Abbreviatores prædictos diſtribuantur, neque cuipiam relinquantur, neque ſuper ijs ſumpta, aliave exempla ex Regeſtis deſcribantur, etiam poſtquàm Literæ Apoſtolicæ ſuper illis expeditæ, & partibus eas proſequentibus redditæ fuerint, ſed Supplicationes ipſæ apud Regeſtum prædictum ſub Cura d. Sigillatoris, qui pariter ipſi Regeſto Præfectus ſit, fideliter cuſtodiantur. Præcipimus igitur, atque interdicimus Abbreviatoribus, Scriptoribus, Procuratoribus, cæteriſque dictis tam conjunctim, quàm diviſim, ne quid vel minimum, etiam ſpontè oblatum à partibus ſibi pro expeditionis maturatione, ſivè alio extraordinario labore capiant, aut à famulis, alijſve perſonis capere permittant, ſed ſuis quiſque Taxis, & ſtipendijs, uti conſtituta ſunt, contenti eſſe debeant; Quicumque ſecus fecerint, præter illas Cenſuras, & pœnas, quæ in talia perpetrantes impoſitæ ſunt, ſuorum Officiorum privationem incurrant, & ad futura inhabiles, ac etiam infames cenſeantur, uti nos illis privatos, & infames declaramus eo ipſo; & nihilominus mandamus prædicto Vice Cancellario, & Abbreviatoribus, necnon Reſcribendario, & Scriptoribus Apoſtolicis, cæteriſque, ad quos pertinet, tam coniunctim, quàm diviſim, ut Scriptores, & Procuratores prædictos, eorumque ſingulos, ſic cum univerſo Corpore prædicto conjunctos fraterna charitate proſequantur, & ad huiuſmodi Officia, ipſorumque liberum exercitium, necnon honores, onera, & emolumenta omnia recipiant, & admittant, ac faciant prædicta omnia, & ſingula probabiliter obſervari; non permittentes quemquam contrà præſentium tenorem quomodolibet impediri; Rurſus eiſdem Scriptoribus, & Procuratoribus ſic cooptatis, & adſcriptis, ut prædicto Vice Cancellario, tanquam Capiti, aliorum d. Cameræ Collegiorum inſtar, obediant, & obſequantur. Non obſtantibus de certo Scriptorum Literarum Apoſtolicarum numero, & alijs eorum, ac d. Cancellariæ Statutis, Stylo, Inſtitutione, Conſuetudinibus, Stabilimentis, & Reformationibus quantocumque tempore obſervatis, ac etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo hominum liceat, hanc paginam noſtræ Translationis, Conjunctionis, Statuti, Præcepti, Interdicti, Declarationis, Mandati, & Derogationis infringere, vel ei auſo temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum A.I.D. 1569. Quartodecimo Cal. Junij, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Cæſar Glorierius.

H. Cumin.

24 Expedita igitur Supplicatione ſuper Diſpenſatione, ut moris eſt, conficiuntur Literæ Apoſtolicæ, juxtà ipſius Diſpenſationis qualitatem, quarum tenor infra erit regiſtratus, ubi de præcipuis ipſarum Clauſulis agemus.

25 Hæ autem Literæ an neceſſariæ ſint ad valorem Gratiæ, variæ ſunt opiniones. Prima eſt communior tam Canoniſtarum, quàm Theologorum, & Summiſtarum docentium, non requiri ad valorem Gratiæ Scripruram, imò in foro Conſcientiæ poſse Delegatum Gratia uti, etiam non expeditis Literis, ſed tantùm ipſas Literas requiri ad probationem Gratiæ pro foro externo; Sic Navarrus *lib. 4. Conſil. Titulo de Privilegijs conſ. 6. in pri. edit.* Silveſter *verbo Privilegium quæſt. 14.* Afflictus *deciſ. 253. nu. 4.* Gomeſ. *regula de non vindicando iuxta formam Supplicationis quæſt. 14.* Seraphinus *deciſ. 775. nu. 2.* Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 15. nu. 2.* Diana *par. 8. tract. 3. reſolut. 84.* Filiuccius *quæſt. mor. tract. 10. cap. 10. par. 2. num. 349.* Maſcard. *de probat. concluſ. 845. nu. 14.* Reginald. *lib. 31. cap. 27. nu. 211.* Merolla *diſp. 4. cap. 6. nu. 554. tom. 2.* Lezana *QQ. Reg. tom. 3. verbo Gratia pro Regularib. num. 13.* Tuſch. *concluſ. 475. nu. 1. littera D. & concluſ. 52. nu. 1. littera S.* & innumeris citatis hanc Doctrinam docet Sanchez *de Matrim.*
26 *lib. 8. diſp. 29. à nu. 2.* quia in ſolo Verbo, ſeù Reſcripto Papæ Gratia perficitur, Clem. *Dudum §. Nos etenim de ſepult.* Rota *deciſ. 418. num. 3. par. pr. Diverſ.* Lotherius *de re beneſ. lib. 3. quæſt. 1. nu. 4. & nu. 15.* Pariſ. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 2. nu. 8. & lib. 10. quæſt. 1. nu. 3.* Cævallos *quæſt. Comm. contrà Comm. quæſt. 779. num. 1.* Rota *deciſ. 628. num. 7. part. 4. recent.* Eſcobar. *Theol. Mor. tract. 7. exam. 9. cap. 8. verſ. Ad valorem,* Imò Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. Regula de Menſib.* Gloſſa 12. *nu. 47.* & Hector Capyc. Latr. *Deciſ. L. Conſ. Neap. deciſ. 154. nu. 17.*
27 ajunt quòd in Lingua Principis ſtat Gratia; In Scriptura Teſtimonium; In Exequutione Commodum; Et in Literis Exequibilitas.
28 Imò nulla Verba ſunt ad diſpenſandum Jure præſcripta, ſed ſufficit ſivè verbo, ſivè facto

deducatur animus in Diſpenſare Potente, ut
benè docet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 4. *n.*1. P. Leo
in Praxi S. *Pœnitentiariæ par.* 2. *rubr. Quid
ſit Diſpenſ. verſ. Canonicè pag. mihi* 197. Et
ex ſola Signatura Gratia dicitur perfecta;
29 Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 7. *nu.* 74. Ca-
putaquenſ. *deciſ.* 88. *num.* 2. *part.* 3. Rota
deciſ. 628. *n.* 6. & 7. *d. par.* 4. *recent.* Rota
in Noviſſimis *deciſ.* 68. *nu.* 12. Rota coram
Merlino *deciſ.* 281. *num.* 12. Tuſchus *concluſ.*
52. *nu.* 4. *littera* S. Gamb. *de Poteſtate Le-*
30 *gati lib.* 10. *num.* 490. Quando Gratia obti-
netur ad Supplicationem partis, validam
eſse, etiam non expectatis Literis de Gratia
fidem facientibus, apertiſſimè docet Rota
deciſ. 11. *nu.* 1. *lib.* 3. & *deciſ.* 85. *nu.* 1. *lib.*
2. *par.* 3. *diverſ.* Ratio prædictæ opinionis
negantis neceſſitatem Literarum ad Gratiæ
valorem eſt; quia Gratia eſt quædam Dona-
tio, hæc autem etiam abſque Inſtrumento
Donationis eſt perfecta.
31 Altera Opinio affirmat Gratiam non ſuf-
fragari Literis non expeditis, & huic adhæ-
rent Gamb. *l. c. nu.* 490. Gomeſius *Reg. de
non judicando quæſt.* 1. Pariſ. *de Reſign. be-
neſ. lib.* 10. *quæſt. pr. nu.* 7. Quæ opinio fun-
datur ſuper Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ,
32 quæ ſunt univerſales Leges: Rota *deciſ.* 666.
n. 5. *par.* 1. *recent.* Lother. *de re beneſ. lib.* 2.
quæſt. 36. *nu.* 12. nec per quamcumque Ge-
neralem Derogationem, quantumvis præ-
gnantem, & amplam, cenſetur illis deroga-
tum, Gomeſ. *ad Reg. Cancell. quæſt.* 5. *in
probæmio*; Lother. *d. lib.* 2. *quæſt.* 39. *n.* 19.

Regula namque vigeſima ſeptima ait, ut
infra: *Item cum ante confectionem Literarum
Gratia Apoſtolica ſit informis; Voluit, ſtatuit,
& ordinavit idem D. N. quòd Judices in Ro-
mana Curia, & extrà eam pro tempore exiſten-
tes, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardina-
les, Cauſarum Palatij Auditores, vel quicum-
que alij, non juxtà Supplicationum Signaturam
ſuper quibuſvis Impetrationibus (niſi in dicta
Curia dumtaxat ſint Commiſſiones Juſtitiam con-
cernentes per Placet, vel per Sanctæ Romanæ
Eccleſiæ Vice Cancellariam juxtà facultatem
ſuper hoc ſibi conceſſam ſignatæ) ſed juxtà
Literarum ſuper eiſdem Impetrationibus, &
Conceſſionibus confectarum tenores, & formas
judicare debeant; Decernentes irritum, &c.*

Regula inſuper trigeſima prima decerni-
tur. *Quòd omnes, & ſingulæ commiſſiones cau-
ſarum, quas in antea fieri contigerit, obtentæ,
vel occaſione conceſſionum dumtaxat Apoſtoli-
carum de Beneficijs Eccleſiaſticis Gratiarum,
ſuper quibus Literæ Apoſtolicæ confectæ non
fuerint, ac proceſſus deſuper habendi nullius
ſint roboris, vel momenti.*

Regula tandem quinquageſima ſecunda
diſponit, uti infra: *Item cum conceſſiones ſu-
per Gratijs Diſpenſationum quarumcumque,
quibuſvis per ipſum D. N. conceſſarum, vel
concedendarum, per Regulas Cancellariæ Apo-
ſtolicæ, ſint providè limitatæ, licèt aliquando
in petitionibus ſuper hujuſmodi conceſſionibus
oblatis multa ſint petita, ne quis talium Con-
ceſſionum prætextu id Diſpenſativè tenere, aut
facere præſumat (ad quod conceſſiones hujuſ-
modi ſe non extendant, Voluit idem D. N. quòd
nulla talis Diſpenſatio cuiquam in Judicio,
vel extra ſuffragetur, antequam ſuper ea Li-
teræ Apoſtolicæ ſint confectæ.* Et ſic iſta ul-
tima regula rationem ſatis apertè affert,
ob quam prohibet Gratiam ſine Literis ſuf-
fragari, quam etiam referunt Gomeſ. *ad Reg.
de non judicando juxta formam Supplicationis
quæſt.* 1. *nu.* 2. & Pirrhus Corrad. *in Praxi
Diſp. Apoſt. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 3. nempè
33 quia DD. Abbreviatores, & alij Officiales,
ad quos ſpectat Literarum Apoſtolicarum ex-
peditio, interpretantur & limitant Gratiam
à Papa factam ſecundùm Cancellariæ regulas,
quas propterea Summus Pontifex ipſis Officia-
34 libus tradit, quæ Cancellaria eſt organum
mentis, & vocis Papæ, Rota *dec.* 387. *n.* 6. *par.*
3. *recent.* Mandoſius *regula* 34. *quæſt.* 45. *n.* 2.
Pariſ. *de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 6. *nu.* 3. & *lib.*
9. *quæſt.* 26. *num.* 4. Garcia *de beneſ. part.* 4.
cap. 2. *nu.* 18. Julianus Vivianus *de Jure Pa-
tronatus lib.* 13. *cap.* 2. *num.* 17. & Pirrhus
Corrad. *in d. Praxi lib.* 2. *cap.* 3. *nu.* 21. Et
35 quod facit Cancellaria, ipſemet Papa facere
videtur; Gomeſius *reg. de trienn. poſſeſſ. qu.*
7. *verſ. Præterea*; Reſponſa Marantæ *reſp.*
39. *num.* 61. *part.* 1. cum dicatur factum in
36 Conſiſtorio Papæ: Pariſ. *de reſign. beneſ. lib.*
9. *quæſt.* 26. *num.* 5. unde ejuſdem Cameræ
ſtylus prævalet diſpoſitioni Juris communis,
Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancellariæ*, Gloſſ 6. *num.*
37 210. Garzia *de beneſ. part.* 1. *cap.* 5. *nu.* 87.
Unde ante confectionem Literarum Gratia
dicitur informis, & rudis; Rota *deciſ.* 273.
nu. 3. *lib.* 3. *part.* 3. *Diverſ.* Pariſ. *de reſignat.
lib.* 10. *quæſt.* 1. *nu.* 8. cùm egeat expolitio-
ne circa Clauſulas, & earum extenſionem
per dictos Officiales, qui, ut ajunt Bellam.
deciſ. 110. *nu.* 6. & *num.* 7. Mandoſ. *ad Reg.
de non judicando quæſt.* 3. *num.* 4. & Gomeſ.
l. c. poſſunt ſoli eam in mundum reducere, &
expolire, ac etiam poſſunt Literas denegare.

Aliam rationem reddit Pariſ. *de reſignat.
beneſ. lib.* 8. *quæſt.* 2. *nu.* 15. ob quam ne-
ceſſariæ ſint Literæ; nempè ut Officiales Ro-
manæ Curiæ, qui bona fide officia acquirunt,
non fraudentur eorum juribus, & emolumen-
38 tis, quibus nunquam intendit Papa præju-
dicare, ut teſtantur idem Pariſ. *lib.* 10.
quæſt. prim. num. 15. & Pirrhus Corradus
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 5. *num.*
39 15., & omnis Gratia concedi videtur ſub
quadam tacita conditione; nempè ſi Literæ
expediantur; Gomeſ. *d. reg. de non judicand.*

quæſt.

Digitized by Google

quæſt. 1. ferè in principio; Maſcard. *de pro-*
bat. concluſ. 1303. *nu.* 2. *tom.* 3. Cævallos, &
alij infra citandi.
Et quidem, antequam Literæ conficiantur,
40 Gratia æquiparatur homini adhuc clauſo in
utero Matris, qui licet in his, quæ ejus fa-
vorem concernunt, inter humanas res repu-
tetur, ad alios tamen effectus non prodeſt *l.*
qui in utero de ſtatu homi. Sic Gratia à Prin-
cipe facta, dum ex Reſcripto, ſeù ſignatura
deducitur ad illam perfectionem, quam re-
cipit ex Literis, duci videtur ex quodam te-
nebroſo utero ad lucem hujus Mundi; Go-
meſ. *l. c. quæſt.* 1. Lotherius *lib.* 3. *quæſt.* 2.
41 *num.* 19. At ſtatim ac expediuntur Literæ,
Gratia à puncto Conceſſionis ſuffragatur;
etiamſi mortuo interim Papa, qui eam con-
ceſſit, Literæ à Succeſſore expediantur in
forma, *Rationi congruit*; Gomeſ. *reg. de non*
judicand. quæſt. 6. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 29.
nu. 9. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 44. *verſ.*
Reſpondeo ſecundò; Filiuccius *par.* 2. *tract.* 10.
cap. 10. *nu.* 349. Maſcard. *de probat. concluſ.*
1182. *num.* 2. *tom.* 3.
42 Undè prima Opinio vera erit quoad ſolam
partem, quòd Gratia facta valida ſit, nec
perdatur, quamvis non conficiantur Literæ,
ſed tamen ejus effectus, & uſus ſuſpendatur,
& retardetur, donec ipſæ Literæ confician-
tur, firma tamen manente ipſa Gratia Man-
tica *deciſ.* 3. *n.* 1. *de reſcript.* Pirrhus Corrad.
d. cap. 6. *nu.* 10., & ſecunda opinio vera erit
in illa parte, qua dictum fuit Gratiam non
ſuffragari abſque Literis; Quamvis enim (ut
diximus) Gratia in voluntate Papæ perficia-
tur, ad ipſius tamen Gratiæ extrinſecum uſum,
& exequutionem Literæ requiruntur, Capu-
taquenſ. *deciſ.* 45. *art.* 2. *num.* 2. *par.* 3. Lo-
therius *de re beneſ. lib.* 3. *quæſt.* 2. *num.* 12.
quia reſpectu ipſius uſus, & exequibilitatis
non poteſt dici perfecta, niſi eâ perfectione,
quâ ſe habet Potentia ad Actum, quæ dici-
tur ens æquivocè, veluti habitus quidam
dumtaxat, & principium poſſibile; & pro-
ptereà hic uſus extrinſecus, atque exequi-
43 bilitas ſumit quidem initium, & principium
ſuum ex Reſcripto, ſed perfectionem, atque
ipſum ens habet in Literis, ut optimè Lo-
44 therius *l. c. nu.* 11. Et ſic videmus, quòd ſi
proviſus à Papa de Beneficio ante Literarum
expeditionem capiat Poſſeſſionem, non facit
fructus ſuos, & tanquam intruſus tenetur in
conſcientia illos reſtituere, quamvis etiam
nemo ſe oppoſuerit, Lotherius *d. lib.* 3. *qu.*
2. *num.* 6. Imò docet Cævall. *QQ. Comm.*
45 *contra Communes quæſt.* 779. *num.* 23. Colla-
tionem Beneficij non poſſe probari teſtibus,
eò quia Literæ neceſſariæ ſint; & in mate-
ria cujuſvis Gratiæ Pontificis idem docent
Maſcard. *de probat. concluſ.* 491. *nu.* 5. *con-*
cluſ. 524. *nu.* 2. *& concluſ.* 1270. *nu.* 6. Ca-
putaquenſ. *deciſ.* 61. *nu.* 2. *par.* 2. Didacus
Ludovicus de Lima in Addit. ad Molina *de*
privileg. lib. 2. *cap.* 8. *nu.* 8. Hector Capyc.
Latro *deciſ.* 1. *conſ. Neap. deciſ.* 154. *n.* 36.
Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid.*
cap. 124. *nu.* 25. *lib.* 1. Vivus *deciſ.* 240. *n.* 6.
Rota coram Durano *deciſ.* 208. *nu.* 12. Pe-
trus de Ledeſma *in ſumma cap.* 27. *concluſ.* 3.
verſ. Dico primo; Manuel Rodriguez *in Sum-*
ma tom. 1. *cap.* 235. *num.* 8. *in fine*; Joannes
Valerus *diff. utr. fori v. g. diff.* 1. *nu.* 1.
47 Ex dictis Infertur, quòd ſi Papa Diſpen-
ſet, ut Oratores poſſint inter ſe Matrimo-
nium contrahere, non obſtante impedimen-
to dirimente inter illos exiſtente, Gratia
facta valebit quidem, cùm d. Regula 52. non
dicat Diſpenſationem, non expeditis Lite-
ris, non valere, ut benè hoc idem ponderat
Sanchez *d. diſp.* 29. *in fine*; ſed non ſuffra-
gabitur eis; &, ſi velint matrimonium
contrahere, neceſſaria erit Literarum expe-
48 ditio: aliàs Diſpenſatio, ſivè ſit in forma
Commiſſaria, ſivè Gratioſa, etiam in foro
conſcientiæ non ſuffragabitur, Et ita acer-
rimè, & egregiè defendunt idem Lotherius
d. lib. 3. *quæſt.* 2. *à nu.* 59. omninò viden-
dus, & Cævall. *d. quæſt.* 779. *num.* 20. ubi
refert ſic fuiſſe pluries à Rota deciſum, quia
49 in Gratiæ conceſſione ineſt tacita conditio, ſi
Literæ expediantur, idem Cævallos *nu.* 15.
l. c. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 2. *num.*
17. *& lib.* 10. *quæſt.* 1. *nu.* 10. Maſcard. *de*
probat. concluſ. 1303. *num.* 2. Rodriguez *in*
ſumma cap. 236. *num.* 8. *in fine*, Paulus Co-
mitolus *reſp. mor. lib.* 1. *de Sacrament. quæſt.*
105., & tandem id ſatis benè confirmat Garc.
de beneſ. part. 4. *cap.* 2. *num.* 31. ubi animad-
50 vertit, quòd quicquid fuerit pro conſcientiæ
foro tempore antiquo, cùm tamen à tempo-
re Pij V. fuerit in d. Regula declaratum,
quòd Diſpenſatio non ſuffragetur, niſi Literis
expeditis, & fuerint addita verba, *in judi-*
cio, nec extra, non videtur quòd abſque Li-
terarum expeditione, etiam in foro conſcien-
tiæ poſſint eſſe tuti Diſpenſationem impe-
trantes: excipe tamen niſi in reſcripto Pon-
tificis adeſſet Clauſula, ut ſola ſupplicatio
ſufficeret, quia tunc aliæ Literæ non requi-
rerentur; Tuſch. *d. concluſ.* 52. *num.* 7. *lit-*
tera G.
51 Porrò id eſt ſingulare, quòd ad impetran-
dam Diſpenſationem nomine alterius, non
requiritur ſcientia, vel mandatum ejus, pro
quo impetratur; Nec hujuſmodi mandatum,
vel ſcientia ſunt de eſſentia ad valorem Diſ-
penſationis; Rota *inter deciſ. impreſſas poſt*
ſecundum volum. conſil. Farinacij deciſ. 34.
num. 6. Ita Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 26. *nu.* 4. *&*
nu. 5. Bonacc. *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.*
3. *num.* 1. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *par.* 2.
cap. 10. *num.* 341. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *re-*

ſol. 87. Trullenck lib. 7. cap. 10. dub. 4. n.
16. tom. 3. Pontius de Matrim. lib. 8. cap. 15.
num. 3. Gonz. ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 63.
nu. 16. Stephanus à S. Gregorio de Vinculis
D. Piet. lib. 3. cap. 113. nu. 141. Merolla tom.
2. diſp. 4. cap. 6. dub. 29. nu. 474. Lothetius
de re beneſ. lib. 3. quæſt. 1. nu. 32. & Pirrhus
Cotrad. in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 5.
nu. 101. Et colligitur ex cap. Si motu proprio
23. de Præbend. in 6. & cap. Nonnulli 28. §.
ſunt & alij, de reſcript. Quæ Jura, licet lo-
quantur in Individuo de Literis ad Beneficia,
tamen ſunt ita intelligenda etiam quoad a-
lias Gratias, Privilegia, & Diſpenſationes,
per ea, quæ docent Sanchez lib. 8. diſp. 26.
nu. 4. & Trullenck l. c. & facit l. Univerſi 6.
52 C. de Precib. Imperatori offerendis, ubi decer-
nitur, non referre à quo impetratum ſit Pri-
vilegium, dummodo à Principe conceſſum
53 ſit. Ad hoc tamen, ut Diſpenſatio, & Gra-
tia proſit illi, cui impetrata fuit, neceſſe eſt,
ut acceptetur ab eo, ut docent Doctores ſu-
pra citati, & nos dicemus infra. Quia Gra-
54 tia Diſpenſationis collata cenſetur, quatenus
Diſpenſatus ea uti velit; Rota coram Pænia
deciſ. 447. nu. 14. & cùm expeditio Litera-
rum non fiat, niſi cùm impenſa conſiderabi-
55 li, ut notum eſt, & nemo præſumatur ja-
ctare ſuum; Maſcard. de probat. concluſ. 1150.
nu. Rota deciſ. 134. nu. 1. part. 4. Recentior.
Rota in Noviſſimis deciſ. 93. nu. 74. coram
Coccino, Rota coram Buratto deciſ. 85. n. 8.
Rota inter impreſſas per Ludovic. Cenc. poſt
tract. de Cenſib. deciſ. 161. num. 11. Caputa-
quenſ. deciſ. 143. num. 4. par. 1. Ludovicus
56 Poſtius reſol. 136. nu. 42. ideò præſumitur
Diſpenſationem fuiſſe impetratam pro eo,
qui hujuſmodi expeditionis expenſas ſuſti-
nuit, Rota coram Buratto deciſ. 203. nu. 10.
in annotat. Rot. deciſ. 425. nu. 2. par. 1. re-
cent. Thomas Pelliccionus QQ. Illuſtr. quæſt.
31. pag. mihi 241. col. pr. in medio. Dixi ne-
ceſſe eſſe, ut Diſpenſatio acceptetur, ad hoc
ut poſſit Diſpenſatus eâ uti, quia cùm per
Diſpenſationem concedatur Perſonæ privatę,
ut contrà communem Legem operari poſſit,
57 ad hoc ut ſciat ſe poſſe licitè, & validè con-
tra legem generalem operari, neceſſaria eſt
notitia facta Diſpenſationis, aliàs non pro-
derit in uſu, & exercitio ejus; Rebuff. in
Praxi Beneſ. titulo de Diſpenſat. num. 13.
Sanchez, & Diana ll. cc. & alij communiter.
58 Ampliatur prædicta Doctrina, itaut vera
ſit, & procedat etiam eo caſu, quo exiſten-
te inter Conjuges impedimento dirimente,
quod utrumque Conjugem afficeret, ab al-
tero eorum, abſque alterius ſcientia, impe-
trata fuiſſet Diſpenſatio; Navarrus lib. 4.
conſil. titulo de Sponſ. conſ. 14. nu. 2. in pr.
edit. Gutierez de Matrim. cap. 81. num. 12.
Sanchez l. c. nu. 6. Stephanus à S. Gregorio
l. c. Franc. Merolla d. dub. 29. num. 475.
59 At ſi Impedimentum, ſuper quo impetrata
fuiſſet Diſpenſatio, non afficeret utrumque
Conjugem, v. g. ſi eſſet Votum Caſtitatis,
ſeù Religionis, vel quid ſimile, tunc illi tan-
tùm, qui vovit, vel alio ſimili impedimen-
to eſt impeditus, Diſpenſatio ſuffragatur;
quia tunc non trahitur per neceſſariam con-
ſequentiam ad alterum, qui impedimento
non afficitur; Sanchez n. 7. & Diana ll. cc.
60 Eſt autem ita neceſſaria notitia obtentæ
Diſpenſationis ad effectum, ut poſſit Diſpen-
ſatus eâ uti, ut ſi ante ipſius Diſpenſationis
notitiam Matrimonium ab impeditis contra-
heretur, nullum, & irritum eſſet, quamvis
verè fuiſſet impetrata Diſpenſatio, quia Diſ-
penſatio per ſe eſt relaxatio à Lege adhuc
vigente, & obligante, unde ad hoc ut lici-
tè effectum ſuum operari valeat, debet eſſe
61 ipſi impedito nota: Non enim eſt præſumen-
dum, ut Superior velit Subditum à Legis
obligatione eximere, niſi quando tuta con-
ſcientia, & abſque peccato poſſit contra il-
lam agere: Subditus itaque non poteſt tutâ
conſcientiâ, & abſque peccato contrà illam
agere, niſi poſt notitiam Diſpenſationis factæ,
62 cùm ante hujuſmodi notitiam, Lex, ſaltem
in Subditi conſcientia, ſuam vim obligandi
obtineat; Nec præſumi debet, Pontificem
velle ſuam Diſpenſationem contrà Legem
valere, antequam Diſpenſationis notitia de-
venerit ad Diſpenſatum; Gutierez de Matr.
cap. 81. nu. 12. Diana par. 8. tract. 3. reſol.
88., & faciunt dicta per Sanchez lib. 5. diſp.
8. nu. 26. ubi apertè docet, quòd ſi impe-
63 diti obtentâ Diſpenſatione, ſed antè illius
notitiam, ſe carnaliter cognoſcunt, eſt per-
indè ac ſi ſine Diſpenſatione copulam inter
ſe habuiſſent.
Er quoniam diximus eſſe neceſſariam ex-
peditionem Literarum ad hoc, ut Diſpen-
ſatione quis uti poſſit, eſt quòd nunc brevi-
64 ter dicamus, quomodo ſuccurri poſſit Ora-
toribus, ſi Literæ commiſſionis Delegato fa-
ctæ, antequàm exequutæ ſint, deperdantur,
& amittantur. Et quidem remedia, quæ ad-
hiberi ſolent in Romana Curia, ſi perdantur
Supplicationes, & Bullæ, antè, vel poſt ea-
rum Regeſtum, recenſet Pirrhus Corrad. in
Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 7. nu. 89.
Quæ hic non adnotavi, cùm ut plurimum
inſerviant pro ſtylo, & uſu Officialium ipſius
Romanæ Curiæ; At loquendo de illis Li-
teris, quæ jam fuerunt plumbatæ, & in to-
tum expeditæ, & fortaſsè etiam ad ipſos
Oratores tranſmiſſæ, ſed nondum Exequu-
tori præſentatæ, ſi hæ deperditæ ſint, utilius
remedium Oratores habebunt, ſi à D. Audi-
tore Cameræ Apoſtolicæ Literæ fiant, quæ
in forma *Vidimus*, appellantur; Pro quibus
conficiendis debet in primis extrahi ex Re-
giſtro

giſtro Bullarum ſumptum primarum Literarum deperditarum, quod clauſum, & ſigillatum conſignatur Oratori, ſeù alteri pro eo, & deindè præſentatur d. D. Auditori, ſeù alicui ex ejus Notarijs, qui ſumptum ipſum aperit, & juxtà illius tenorem expedit quaſdam Literas, quæ de ſtylo Curiæ in forma *Vidimus* appellantur, & in eis inferitur per extenſum, & ad verbum tenor Literarum deperditarum; & ſi quas Clauſulas cæteratas in illis Notarius reperiat, eas juxtà ſtylum Cancellariæ Apoſtolicæ extendit, ita ut nihil prorsùs deſit ſolitæ formæ Literarum Gratiæ obtentæ, ut ex earundem Literarum lectura videri poteſt, quarum tenor hìc ſubjicitur.

65 *In Nomine Sanctiſs. & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; Amen. Noverint univerſi, & ſinguli hoc præſens publicum Tranſumptum inſpecturi, quòd Nos Odoardus Vecchiarellini Protonotarius Apoſtolicus, utriuſque Signaturæ Sanctiſſimi D. Noſtri Papæ Referendarius, necnon Curiæ Cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor: Inſpeximus Literas Apoſtolicas ſub Plumbo, ut moris eſt, expeditas, ac omni ſuſpicione carentes; quarum quidem Literarum tenor talis eſt, ut infra, videlicet.*

ALEXANDER EPISCOPUS
Servus Servorum Dei, &c.

Et hìc apponitur per extenſum tenor Literarum Pontificis ad Diſpenſandum conceſſarum, &c.

Quibus quidem Literis diligenter inſpectis ad requiſitionem N. & N. per infraſcriptum Curiæ noſtræ Notarium ipſas exemplari mandavimus, & tranſumi, ac in publicam formam redigi; Decernentes, & volentes, ut huic noſtro præſenti Publico Tranſumpto, ſivè Exemplo plena fides deinceps adhibeatur ubilibet, omnibus in locis, ubi fuerit opportunum; Ipſumque Tranſumptum fidem faciat, illique ſtetur, ac ſi Originales ipſæ Literæ apparerent; Quibus omnibus, & ſingulis Auctoritatem Noſtram Ordinariam interponimus, & Decretum.

Datum Romæ ex Ædibus noſtris, &c. Anno, &c. Indictione, &c. Die verò, &c.

Pontificatus, &c. Anno Primo.

N. Notarius.

L. Locumtenens.

Loco Sigilli A. C. †

66 Quæ Novæ Literæ ſic in d. forma expeditæ, eò quia jam per omnes ſoluta fuerit pro hujuſmodi Diſpenſatione debita Taxa, & debitæ expenſæ fuerint ſupportatæ, expediuntur cum modica expenſa, & ad partes tranſmittuntur, & Ordinario præſentatæ, ſunt fide dignæ, & Authenticæ, eandemque merentur exequutionem perinde, ac ipſæ Originales, & Apoſtolicæ Literæ, & ſic multoties in Curia Epiſcopali Lucana ſervari vidi, dùm Literæ Diſpenſationis deperditæ, vel interceptæ fuerint; Idque eſt remedium ſatis utile, & facile, quia cum modica, & ferè nulla impenſa ſuccurritur Oratoribus in tali caſu.

67 Quòd ſi Literæ fuiſſent jam Exequutori præſentatæ, & in Proceſſu informativo regiſtratæ, ſi poſtea caſu aliquo deperdantur, poſſunt probari per teſtes, deponentes ſuper illarum tenore, & amiſſione, ut docent Franciſcus Merolla *tom. 3. diſp. 7. cap. 4. dub. 27. nu. 262.* Joannes Valerus *diff. utr. fori* verbo graria *diff. 1. n. 1.* Didacus Ludomer de Lima *in addit. ad Molina de Primog. lib. 2. cap. 8. nu. 8.* Pariſ. *de reſign. benf. lib. 8. quæſt. 2. num. 26.*

Quoad expenſas, quæ pro impetratione Diſpenſationis fiunt in Romana Curia, ſcien-

68 dum eſt, Taxas, quæ propterea in Cancellaria Apoſtolica ſolvuntur, eſſe duplicis generis; Aliæ congeruntur in communi menſa cujuslibet Collegij, & in fine menſis ſingulis de Collegio diſtribuuntur, & hæ propriè appellantur Taxæ, eò quòd rata expenſarum ad unumquodque Collegium ſpectans taxatur; Aliæ autem debentur ipſis Officialibus tantùm, & appellantur Regalia, & ſolvuntur illis pro actuali ſui officij exercitio, & aſſiſtentia in Cancellaria; Videlicet Reſcribendario, ſeù Computatori, aut Defenſoribus Collegij, ideſt Scriptorum Apoſto-

69 licorum: & hæ expenſæ, quæ his erogantur, quamvis ob aliquem errorem corrigendæ, ſeù reficiendæ ſint Literæ, non ſolent reſtitui, nec bonæ fieri in nova Literarum expeditione; ſed ſolùm eo caſu bonæ fiunt Taxæ primo loco, ut ſupra declaratæ.

70 Cæterum à quibus ſupportandæ ſint expenſæ pro Diſpenſationum matrimonialium impetratione neceſſariæ, communis Doctorum ſententia eſt, quòd ſi inter contrahere volentes nulla interceſſit pactio ſuper ipſis expenſis, tunc communibus utriuſque Sponſi expenſis ſit impetranda Diſpenſatio; quia cùm uterque ſentiat Diſpenſationis commodum, par eſt, ut ſentiat uterque incommodum, & cùm iſti pronuſerint ſibi ipſis ad invicem Matrimonium contrahere, nec poſſint abſque Diſpenſatione id facere, includitur in ea promiſſione tacita conditio petendi conſequenter Diſpenſationem ſuper impedimento dirimente inter eos exiſtente, ſine qua inter ſe contrahere non poſſent; Ita Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 36. n. 1.* Gutierez *de Matrim. cap. 128. num. 25.* Bonaccina *de Legib. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 11.*

propoſ.

propoſ. 2. *nu.* 3. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 364. Pirrhus Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 106. Si tamen colligeretur alterum ex Oratoribus aliunde teneri ad integras expenſas perſolvendas, v. g. quando vigore Legati, aut ſucceſſionis in majoratu, tenetur Matrimonium contrahere cum Conſanguinea, tunc quia iſte commodo Legati, seù Majoratus frui vult; debet etiam incommoda ferre, quæ ad illius conſequutionem inducunt; Sanchez *de Matrim. lib.* 5. *diſp.* 5. *num.* 21. Bonaccina *l. c.*

Si quis inſuper peteret Diſpenſationem ad contrahendum cum Conſanguinea inſcia futuri Matrimonij, nondùm facta conventione Matrimonij ineundi, tenebitur de ſuo ad expenſas; quia præſumitur expenſas liberè feciſſe de ſuo, & ſuo Juri ceſſiſſe in obſequium ſuæ voluntatis; Bonaccina *l. c.* Sanchez *d. lib.* 8. *diſp.* 36. *nu.* 3. ubi tamen declarat id intelligi, ſi tempore, quo de Matrimonio conventum fuit, alter norit ab alio fuiſſe impetratam Diſpenſationem, quia tunc cùm nihil de expenſis pepigerit, & jam ſit impetrata Diſpenſatio poteſt, beneficio ipſius Diſpenſationis, nullo onere expenſarum collato, frui; At è converſo, quamvis tempore promiſſi Matrimonij Diſpenſatio jam obtenta ſit, ſi eam alter Sponſus ignoret, & tamen Matrimonium promittat, quod non poteſt ob impedimentum dirimens abſque Diſpenſatione conſiſtere, tenebitur ad ſuam partem expenſarum, ad quam, hujuſmodi Matrimonium promittendo, ſe tacitè obligavit; quia ſi Impedimentum dirimens fuit illi notum, præſumitur etiam ſciviſſe Diſpenſationem ipſam neceſſariam fore ad contrahendum, & ſine ea non poſſe Matrimonium iniri.

71 Si poſt obtentam communi conſenſu Diſpenſationem, quis injuſtè renuat Matrimonium contrahere, ad integras Diſpenſationis expenſas tenebitur; cùm non ſit æquum, ut alter damnum patiatur ob injuſtam ejus actionem: Bonaccina *num.* 6. loco citato; Si
72 verò juſtè, ſed ſine alterius culpa, ut ſi ob ſupervenientem notabilem deformitatem in altero Sponſo, vel ob ingreſſum Religionis reſiliat, tunc is, qui juſtè renuit, ad ſolam expenſarum medietatem tenetur; Sanchez *d. lib.* 5. *diſp.* 5. *nu.* 33. Bonaccina *l. c.* Filiuccius *num.* 365. *l. c.* Excipe tamen, niſi is doloſè Matrimonium contraxiſſet, animo etiam juſtè reſiliendi, vel Religionem ingrediendi; quia quamvis ingrediendi Religionem jus haberet, non tamen habebat jus alterum decipiendi, & expenſis gravandi; Sanchez *lib.* 8. *d. diſp.* 36. *num.* 5. Filiuccius *l. c.*

73 At ſi quis, ob alterius culpam, & juſtam ſibi datam reſiliendi cauſam, renuat, ad nullas tenetur Diſpenſationis expenſas; ſed eæ omnes ſupportari debent ab alio, qui cauſam ſufficientem dedit, ut alter juſtè reſilire poſſet, v. g. ſi fœmina poſt contracta ſponſalia, & poſt Diſpenſationem obtentam, fornicaretur; Sanchez *num.* 34. & Bonaccina *num.* 8. *ll. cc.*

74 Dixi ſi poſt contracta ſponſalia fornicaretur, quia ſi ante Matrimonij promiſſionem fornicata fuiſſet, & deinde poſt obtentam Diſpenſationem, alter fornicatione detecta reſilire vellet, non videtur illam debere integras expenſas ſufferre, quia verè poſt promiſſum Matrimonium nullam injuſtam exercuit actionem, ac Sponſo injurioſam; Sanchez *l. c.* Bonaccina *nu.* 10. *l. c.* Addit San-
75 chez ubi ſupra ſecus eſſe dicendum de Sponſo, qui etiam poſt ſponſalia contracta fornicaretur, quia ob id non videtur juſtam reſiliendi cauſam Sponſæ præbere, cum nullam jacturam honoris faciat, ſi illi nubat; ſequitur Filiuccius *l. c. num.* 366.

76 Quòd ſi poſt Matrimonij promiſſionem, culpâ unius ex Sponſis induceretur impedimentum dirimens, ut ſi Sponſus cognoviſſet matrem, vel ſororem, seù filiam Sponſæ, tunc ille, cujus culpa inductum fuit hujuſmodi impedimentum, tenebitur ad integras Diſpenſationis expenſas; cùm æquum non ſit, ut ipſius culpa Conjux innocens damnum patiatur, habet enim Jus, ne Matrimonium cum ſuo damno inire cogatur; Sanchez *lib. prim. diſp.* 56. *num.* 4. Bonaccina *l. c. n.* 11. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 8. *num.* 291.

67 Si verò Sponſus, poſt defloratam Sponſam, Religionem ingrederetur, ad integras Diſpenſationis expenſas teneretur, quia hujuſmodi ingreſſus culpæ tribuendus eſt; quòd ſi culpa careat, tenetur tantùm ad ſuam partem; At ſi fuit injurioſa defloratio, nempè vi, aut precibus importunis violentiæ æquipollentibus extorta, tenebitur eo caſu ad integras expenſas, quia tunc non debet Religionem ingredi; ſecus erit, ſi, nulla data fide Matrimonij, Virgo conſentiens deflorata ſit; Filiuccius *d. tract.* 10. *cap.* 10. *nu. ult.* vide Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 44. & *lib.* 8. *diſp. ultim. d num.* 8. ubi hanc materiam optimè agit.

SUMMARIUM.

1 *Subreptio, & Obreptio inter ſe differunt.*
2 *Subreptio quid ſit.*
3 *Obreptio quid?*
4 *Illa ſola taciturnitas vitiat, quam Jura jubent exprimi, vel de quibus eſt in Jure cautum,*

quòd

quòd illis expreſſis Papa non concederet.

5 *Voluntas Principis talis eſſe præſumitur, qualis eſt intentio Juris.*

6 *Papa præſumitur velle diſpoſitioni Juris ſe ſemper conformare, niſi aliud expreſsè decernat.*

7 *Jura pro forma exigunt expreſſionem qualitatum à Jure requiſitarum.*

8 *Forma non ſervata corruit actus.*

9 *Quamvis per ſimplicitatem, vel ignorantiam omiſſa ſit.*

10 *Si taceatur aliqua qualitas, quam Jura non jubent exprimi, quæ ſi expreſſa fuiſſet, Papa difficilius conceſſiſſet, non vitiaretur Diſpenſatio.*

11 *Quoties agitur de invaliditate gratiæ ob taciturnitatem, debet regulariter intelligi juxtà veriorem opinionem, ut vitiet taciturnitas eorum, de quibus eſt in Jure cautum, quòd illis expreſſis Princeps non conceſſiſſet.*

12 *Si eſſent exprimenda omnia, quæ retraherent, ſeù retardarent Principem à conceſſione, etiamſi Jure, vel ſtylo non caveatur eſſe exprimenda, nec de Jure præſtent impedimentum, nulla ferè Diſpenſatio eſſet tuta, & certa.*

13 *Valet Diſpenſatio, tacita veritate, propter quam Papa maxima, vel majori difficultate conceſſiſſet, niſi Jus exigat, ut dicta qualitas tacita exprimatur.*

14 *Si aliqua qualitas de Jure communi exprimenda taceretur; quamvis ignoranter, & abſque dolo fieret, gratia vitiaretur, nec juvaret quòd nihilominus Princeps, dicta qualitate expreſſa, conceſſiſſet.*

15 *Ignorantia Juris communis non præſumitur, nec poteſt allegari.*

16 *Qui veritatem in caſibus Jure expreſſis reticet, præſumitur in dolo.*

17 *Sublata Juris neceſſitate, ceſſat doli præſumptio.*

18 *Non ſolùm irritatur gratia ob taciturnitatem qualitatum, quæ jure exprimi debent, ſed irritatur etiam ex taciturnitate eorum, quæ ſtylus Curiæ exigit.*

19 *Stylus Curiæ facit Jus, & pro lege ſervandus.*

20 *Item irritatur gratia, tacita qualitate, cujus expreſſionem conſuetudo Principis exigit.*

21 *An expreſſio falſi tàm in cauſa finali, quàm in impulſiva vitiet.*

22 *Proponitur opinio affirmans.*

23 *Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem* Si preces veritate nitantur.

24 *Dicta conditio quamvis expreſſa non fuiſſet, tamen ſubintelligitur.*

25 *Quod verum aſſeritur, quamvis abſque dolo ſubreptio ſequuta ſit.*

26 *Falſitas, quæ Pontificem non reddidiſſet difficiliorem ad concedendum ex cauſa à Jure approbata, non vitiat.*

27 *Et eò magis ſi cauſa falsò allegata, ſi verè expreſſa fuiſſet, faciliorem Pontificem reddidiſſet ad concedendum.*

28 *Verior tamen opinio eſt, ſolius Cauſæ finalis falſa expreſſione vitiari gratiam.*

29 *Quæ ſit cauſa finalis, quæ impulſiva, & quid, ſi concurrant plures cauſæ finales, ſeù plures impulſivæ.*

30 *Qualitates, quæ taceri poſſunt, ſunt in duplici differentia, nempè extrinſecæ, & intrinſecæ.*

31 *Extrinſecæ, tanquam non pertinentes ad Diſpenſationem, ſi omittantur, non vitiant, ut in exemplis, quæ ſubjiciuntur.*

32 *Qualitates intrinſecæ ſunt, quæ de Jure, ſeù ſtylo, vel conſuetudine Principi exprimi debent.*

33 *Qualitates intrinſecæ, ſi omittantur, vitiant.*

34 *Actus nullus cenſetur non actus.*

35 *Limita, ſi gratia ſit diviſibilis, falſæ cauſæ expreſſio, ob ignorantiam facta, vitiat illam ſolam partem, in qua ſubreptio commiſſa fuit.*

36 *At ſi obreptio ſequuta fuerit dolosè, & fraudolenter culpâ petentis Diſpenſationem, vitiatur in totum.*

37 *Falſus precator nullum commodum reportare debet.*

38 *Quando obreptio dolo admittitur, vitiat gratiam.*

39 *Diſpoſitio Capituli* Si eo tempore *quod loquitur de ſolis Juſtitiæ literis, ex communi Doctorum doctrina, & ex conſuetudine extenditur ad alia quæcumque gratiarum Reſcripta.*

40 *Quamvis taciturnitas veri non vitiet Reſcriptum à Principe* Motu proprio *conceſſum, nihilominus quando cauſa finalis falsò exprimitur, qua non expreſſa non concederetur Diſpenſatio, quamvis Diſpenſatio cum d. clauſula* Motu proprio *conceſſa ſit, nihilominus gratia erit nulla, & irrita.*

41 *Clauſula* Motu proprio *non firmat gratiam contra Concedentis intentionem.*

42 *Quid ſi obreptio, vel ſubreptio committerentur culpa Sollicitatoris.*

43 *Sollicitantes, & Officiales Romanæ Curiæ, qui in expeditione Diſpenſationum matrimonialium committunt obreptionem, vel ſubreptionem, ſubjiciuntur pœnis contentis* in Motu proprio *Pij Quinti.*

44 *Quid ſi ob incuriam Scriptoris fuerit error in Literis circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti.*

45 *Non attenditur ad ſimplicitatem Oratorum, ſed ad mentem Pontificis.*

46 *Error, quantumcumque culpa carens, non efficit ut Reſcriptum extendatur ad caſum, qui ſub ejus verbis non comprehenditur, quamvis, ſi petitum fuiſſet, Papa non denegaſſet.*

47 *Differentia inter expreſſionem, quæ fit per modum demonſtrationis, & aliam, quæ fit per modum taxationis.*

48 *Error in qualitate adjecta per modum demonſtrationis non vitiat.*

49 *Error in qualitate adjecta per modum taxationis vitiat.*

50 *Quando verba cenſeantur appoſita cauſa taxationis.*

51 *Quan-*

51 *Quando appoſita cenſeantur cauſa demonſtrationis.*

52 *Hæc tamen Doctrina quoad Diſpenſationes Matrimoniales adaptari non poteſt.*

53 *Quando aliquid adjicitur, tanquam qualitas rei, vel requiritur demonſtratio ad certitudinem, & valorem actus, cenſeri poteſt factum cauſa demonſtrationis, & non taxationis, & conſequenter pro validitate actus præſumendum.*

54 *Error Nominis non vitiat, quando conſtat de corpore, cui conceſſa eſt gratia.*

55 *Sic non vitiat error Pronominis.*

56 *Limita ſi Diſpenſatio petatur* in forma pauperum, *quia poſſet hoc caſu dari locus fraudi.*

57 *Quomodo fiat correctio Nominis in Romana Curia.*

58 *Cautela, qua utuntur Curiales Romanæ Curiæ, in petenda Diſpenſatione, ſi ignorent Pronomina Oratorum.*

59 *Dicta tamen Cautela non habet locum, ſi Diſpenſatio petatur* In forma pauperum.

60 *Quid ſi erretur in expreſſione loci, ſeù locorum originis Oratorum.*

61 *Non poteſt Delegatus mentem Pontificis aliter interpretari, quàm contineatur expreſſa in mandato.*

62 *Mandatum Pontificis eſt ſtricti Juris, & ſtrictiſſimè interpretandum.*

63 *Non eſt in Poteſtate Delegati protrahere verba Reſcripti ad caſus ſimiles, vel minores, ſed debet purè, & ſimpliciter id tantùm exequi, quod habet in mandatis.*

64 *Si Oratores, qui petunt Diſpenſationem ob cauſam anguſtiæ loci, ſint ex diverſis locis, debet utriuſque loci expreſſio fieri, & coram Delegato eorum anguſtia verificari.*

65 *Attenditur locus Originis, & non Domicilij Oratorum.*

66 *Expreſſio locorum Oratorum non eſt neceſſaria, quando Diſpenſatio petitur ob aliam cauſam, quàm* ob anguſtiam loci, *& tunc ſufficit expreſſio eorum Diœceſum.*

67 *Expreſſio Diœceſis Oratorum neceſſaria eſt, non ſolùm in impetrationibus Diſpenſationum Matrimonialium, ſed etiam aliarum gratiarum.*

68 *Intellige quòd exprimenda ſit Diœceſis Originis, & non Domicilij, quia Papa intendit Diſpenſationem committere Ordinario Oratricis juxtà diſpoſitionem Concilij.*

69 *Si in expreſſione Diœceſis Originis erratum eſſet, probabilius eſt vitiari Diſpenſationem.*

70 *Mandatum Pontificis ita debet interpretari, ut non trahatur ultra intentionem ipſius Mandantis.*

71 *Laudantur plures Vicarij Generales Lucani.*

72 *Item alij jam præteriti.*

73 *Expreſſio qualitatum Oratorum quibus caſibus facienda ſit.*

74 *Quid ſi poſt impetratam, & factam Diſpenſationem ſuper aliquo impedimento dirimenti, detegeretur aliud impedimentum dirimens.*

75 *Quomodo reſcribi ſoleat per Pontificem in d. caſu.*

76 *Quid ſi in Supplicatione fuiſſent expreſſa plura impedimenta, at coram Delegato non reperirentur omnia adeſſe.*

77 *Si poſt Matrimonium contractum, & conſummatum aliquod impedimentum detegatur, ſuper quo petenda ſit Diſpenſatio, exprimi debet de neceſſitate, an pro Matrimonio contracto Denunciationes ritè præceſſerint, vel ſaltem de Ordinarij licentia remiſſæ, aliàs Diſpenſatio nulla erit.*

78 *Si plura impedimenta extent inter contrahere volentes, ea omnia ſunt Pontifici exprimenda.*

79 *Sublato uno impedimento remanet aliud.*

80 *Diſpenſatio facta ſuper uno impedimento, non protrahitur ad aliud.*

81 *Papa nunquam cenſetur voluiſſe ſanare defectus, & amovere Impedimenta, quæ ignorat.*

82 *Tot ſunt neceſſariæ Diſpenſationes, quot ſunt obſtacula, & Impedimenta.*

83 *Diſpenſatio Pontificis ea ſola Impedimenta comprehendit, quæ fuerunt ibi expreſſa.*

84 *Impedimenta ita ſunt Pontifici exprimenda, ut quod certum eſt, non ponatur ſub dubio; aliàs Diſpenſatio nulla erit.*

85 *An omnia Impedimenta debeant ſimul in eadem Supplicatione exprimi.*

86 *Proponitur ſententia negans.*

87 *Verior ſententia eſt, ea omnia ſimul, & in eadem Supplicatione exprimenda eſſe, maximè in Diſpenſationibus Matrimonialibus.*

88 *Duo, vel plura Vincula fortius ligant, quàm unum; maximè ſi ad unum eundemque finem tendant, & unum augeat aliud.*

89 *Papa difficilius diſpenſat cum habente plura Impedimenta, quàm cum habente unum.*

90 *Si Papa non intelligat quantitatem gratiæ, quam facit, non poteſt eam velle, & conſequenter ex ea taciturnitate, & ignorantia gratia vitiatur.*

91 *Prædicta doctrina adeò eſt vera, ut ſi aliter factum fuiſſet, & Diſpenſatio fuiſſet obtenta ſuper aliquo Impedimento ſeorſum, opus eſſet in Supplicatione facienda pro Diſpenſatione impetranda ſuper alijs remanentibus Impedimentis, exprimere etiam aliud diſpenſatum, & obtinere Literas in forma*, Perinde valere.

92 *Ignorantia Oratorum non prodeſt ad hoc, ut Diſpenſatio, quæ nulla eſt, validetur, ſed ſolùm ad illos excuſandos à culpa.*

93 *Limita niſi Impedimenta eſſent diverſæ rationis, ut v. gr. ſi cum Impedimento dirimenti concurreret Votum Caſtitatis, vel Religionis.*

94 *An debeat prius obtineri Diſpenſatio ſuper Voto, vel ſufficiat ſi impetretur poſt Diſpenſationem obtentam ſuper dirimenti.*

95 *Refertur ſententia affirmans poſſe tam ante, quàm poſt.*

96 *Verior opinio, quòd debeat prius impetrari ſuper Voto, & deindè ſuper dirimenti.*

97 *Ve-*

97 Intellige de Voto Caſtitatis, reſervato Papę, quod non poſſit à parentibus irritari.

98 Si dictum Votum eſſet diſpenſabile per Epiſcopum, ſufficeret prius impetrari ab eo, & deindè à Pontifice diſpenſari ſuper dirimenti.

99 Si Diſpenſatione egens eſſet etiam ligatus ſponſalibus de futuro cum alia fœmina, quid agendum.

100 Diſpenſatio ſuper dictis Sponſalibus difficillimè à Papa conceditur, quia agitur de præjudicio Tertij.

101 Quid ſi poſt impetratas à Pontifice Literas Diſpenſationis, Delegato commiſſæ, ſed nondum exequutæ, ſuperveniret Affinitas.

102 Quid ſi hujuſmodi Affinitas ſuperveniret poſt factam Diſpenſationem, nondum tamen exequutam.

103 Dicta Concluſio, quam n. 87. diximus, limitatur etiam eo caſu, quo ex Impedimentis dirimentibus, ſuper quibus petenda eſſet Diſpenſatio, aliqua eſſent occulta, & alia publica.

104 In Prætorio S. Pœnitentiariæ non exprimuntur nomina Oratorum.

105 Dùm iu Prætorio Sac. Pœnitentiariæ petitur Diſpenſatio ſuper occultis, & à Pontifice ſuper publicis Impedimentis, neceſſe eſt, ut in d. Prætorio non ſolùm explicentur ipſa occulta, ſed etiam alia publica.

106 Nec refert ſi prius à Summo Pontifice ſuper publicis, vel à S. Pœnitentiaria ſuper occultis petatur Diſpenſatio.

107 Cautela, qua uti poteſt, qui impetrare vult à Pontifice Diſpenſationem ſuper aliquo Crimine, quod verè commiſit, ſed defectu probationum fuit abſolutus, vel aliqua arbitraria pœna punitus, ne ſuum Crimen prodat.

108 Si quis occidiſſet Uxorem, non tamen animo ducendi Concubinam, & de hoc crimine fuiſſet in foro Judiciario inquiſitus, & aliqua pœna extraordinaria punitus, ſi poſted velit ducere Concubinam, quomodo ſe gerere poſſit, ne ſe prodat.

109 Qua circumſpectione, & cautela ſe gerere debeant Oratores, qui cum Impedimento dirimenti, ab eis craſsè ignorato, Matrimonium contraxerunt, ne in Diſpenſatione petenda ſe prodant.

110 Inhabilitas Oratorum, ſi quæ adſit, exprimi debet Pontifici in Diſpenſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti; aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla.

111 Quamvis etiam Motu proprio Diſpenſatio facta eſſet.

112 Papa, dum Diſpenſationem concedit, non intendit approbare id, quod malè, & nulliter à contrahentibus factum eſt, nec aliud Impedimentum non expreſſum amovere; unde ſublato Impedimento propoſito remanent alia.

113 Si Diſpenſatio aliquo modo cedat in præjudicium Tertij, id exprimi debet in Supplicatione porrecta pro Impetratione Diſpenſationis; aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla.

114 Si Vidua petat Diſpenſationem ad contrahendum, an debeat de Viduitate mentionem facere.

115 Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs debent exponi.

116 Pro Impedimento Conſanguinitatis debet exprimi gradus præciſus, quo Oratores ſunt conjuncti.

117 Au ex uno communi, ſeù potiùs ex diverſis ſtipitibus proveniat Conſanguinitas.

118 Quò propinquior eſt gradus, & quò majora ſunt Impedimenta, eò difficilior redditur Diſpenſatio.

119 Item exprimi debet, an diſtautia graduum ſit in linea recta, vel tranſverſali.

120 Probabile eſt Matrimonium in linea recta prohiberi in infinitum.

121 Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum, & fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi.

122 Si Oratores diſtent gradu inæquali infra Quartum gradum, de ſtylo Curiæ debet uterque gradus in Supplicatione exponi, ad hoc ut ſuper remotiori fiat Diſpenſatio, & ſuper propinquiori concedantur Literæ Declaratoriæ.

123 Literæ Declaratoriæ, quamvis antiquo tempore non fuiſſent neceſſariæ, hodie tamen, conſuetudine legitimè introductâ, ſunt adeò neceſſariæ, ut illis non obtentis, non poſſit Matrimonium contrahi.

124 Licèt ſuper ſolo remotiori gradu diſpenſetur, nihilominus, quia alterum Collateralem eſſe propinquiorem ſtipiti, efficit Diſpenſationem difficiliorem in eo gradu; propterea id totum erit exprimendum.

125 Quando propinquior gradus eſſet primus, exprimi debet, eò magis attenta diſpoſitione Bullæ Specialis Pij V.

126 Diſpenſatio non præſumitur in inſolitis concedi, etiam ſpatio 40. annorum, quamvis in alijs, quæ ſunt ſolita concedi, ſpatio triginta annorum præſumatur.

127 Quando Oratores ſunt in Primo, & Secundo gradibus, tunc quia unuſquiſque gradus conſtituit ex ſe Impedimentum, non diſpenſatur ſuper remotiori tantùm, ſed ſuper ambobus; nec declaratur eo caſu diſtantiam Secundi non obſtare.

128 Quando Oratores ſunt conjuncti infra Secundum gradum, debet inſuper exprimi proventientia Conſanguinitatis.

129 Dicta expreſſio neceſſaria etiam eſt ſi Oratores conjuncti ſint Primo, vel Primo & Secundo ex actu fornicario.

130 Alij tamen probabilius docent in Impedimento hujuſmodi Affinitatis non requiri dictam expreſſionem proventientiæ.

131 Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum.

132 Eo ipſo quòd Papa diſpenſat ſuper Gradu ſu-

periori virtualiter, & formaliter in illo continetur minor in eodem ordine, & eadem ſpecie.

133 *Quid ſi loco majoris gradus, qui verè extat, ſupponeretur minor, qui non extat.*

134 *Amplia ut d. caſu Diſpenſatio ſit ſubreptitia, quamvis abſque dolo impetrata fuerit.*

135 *Error, quantumcumque culpâ carens, non efficit, ut Reſcriptum extendatur ad caſum, qui ſub ejus verbis non comprehenditur; quamvis, ſi is petitus fuiſſet, Literæ ſimiliter conceſſæ fuiſſent.*

136 *Quid ſi Impedimentum fuiſſet expreſſum eſſe Conſanguinitatis, cum verè eſſet Affinitatis, vel è contrà.*

137 *Cum eadem compoſitione in paritate graduum Diſpenſatio conceditur in Affinitate, ac in Conſanguinitate.*

138 *Actus non operatur ultrà intentionem agentis.*

139 *Conſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta dirimentia diverſa; & dum Papa diſpenſat in Conſanguinitate, non diſpenſat in Affinitate, vel è contrà.*

140 *Prædictam doctrinam amplia, ut procedat, quamvis expreſſum fuiſſet Pontifici Impedimentum eſſe Conſanguinitatis, ex qua oritur fortius vinculum, quamvis eſſet Affinitatis, eo quòd*

141 *Conſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta diverſa; ideò in facultatibus, quæ dantur à Pontifice Legatis, vel Nuncijs ad Diſpenſandum ſuper Impedimentis dirimentibus, ſemper dicitur, ut poſſint diſpenſare ſuper Impedimentis Conſanguinitatis, vel Affinitatis, quę dictio,* Vel*, ſtat Alternativè, ut mox dicam.*

142 *Dictio,* Vel*, ſtat Alternativè: In Alternativis ſufficit unam partem verificari.*

143 *Error non ſupplet intentionem concedentis; undè quamvis Oratores ex communi errore putarentur eſſe, v. gr. in Tertio Affinitatis, cùm verè eſſent in Tertio Conſanguinitatis, vel è contrà, adhuc Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

144 *Quando gratia emanat ad Supplicationem partis, Papa cenſetur ſe præcisè fundare ſuper narratis.*

145 *Nunquam cenſetur Papa diſpenſare ſuper Impedimentis non expreſſis.*

146 *Quando Impedimentum eſſet ſolius Conſanguinitatis, vel ſolius Affinitatis, Solicitatores, ſi neſciunt ſpeciem Impedimenti, ſolent in Supplicatione exponere Impedimentum eſſe vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis.*

147 *Si Impedimenta ſint partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis debent exprimi ambæ ſpecies, & præciſi uniuſcujuſque ſpeciei gradus.*

148 *Pro Diſpenſatione impetranda ſuper Impedimentis Affinitatis, & Publicæ Honeſtatis, explicari debet Gradus.*

149 *An Affinitas, vel Honeſtas ex uno, vel pluribus ſtipitibus inſurgant.*

150 *An Affinitas ſit in linea recta, vel Collaterali.*

151 *An ex Matrimonio rato, vel conſummato, ſeù potius ex illicita copula inſurgat.*

152 *An ex ſolis ſponſalibus, vel ex Matrimonio rato oriatur Honeſtas.*

153 *Non eſt neceſſe in Diſpenſatione petenda ſuper Affinitate exprimere, quòd fœmina ſit propinquior ſtipiti, ſed ſufficiet ſimpliciter deſcribere inæqualitatem graduum.*

154 *Quando Affinitas conſurgat ex copula illicita, & quando ex ſolis ſponſalibus oriatur honeſtas, ſufficiet dicere in genere d. Impedimenta ſubeſſe; & quamvis diceretur illa orta fuiſſe ex Matrimonio, valeret Diſpenſatio.*

155 *E' converſo, irrita erit Diſpenſatio, ſi Affinitas, vel Publica Honeſtas ex Matrimonio inſurgerent, & id non fuiſſet expreſſum, quia tunc duo Impedimenta ſunt nempè Affinitatis, & Honeſtatis.*

156 *Si diceretur Honeſtatem eſſe in Secundo, vel Tertio, ſeu Quarto Gradu, non eſſet opus exprimere, quòd procedat ex Matrimonio rato, quia ſatis conſtat Impedimentum Publicæ Honeſtatis non aliundè quàm ex Matrimonio rato conſurgere.*

157 *Si Honeſtas inſurgeret ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorem, attento Jure communi.*

158 *Conſtitutio Pij Quinti, quâ decernitur neceſſarias eſſe Literas Declaratorias ſuper gradu proximiori, loquitur tantùm de Conſanguinitate, & Affinitate.*

159 *Si quis, habens tantummodo Impedimentum Publicæ Honeſtatis cum aliqua, procedens ex Matrimonio rato, & non conſummato cum Sorore fœminæ, quam ducere intendit, exponeret Honeſtatem procedere ex Matrimonio conſummato, validè diſpenſaretur.*

160 *Quid ſi Affinitas procederet ex copula fornicaria, & adeſſet etiam Impedimentum Publicæ Honeſtatis.*

161 *Si Affinitas procedat ex copula licita, ſufficiet hoc narrare; quia in d. Affinitate tacitè comprehenditur Publica Honeſtas ex Matrimonio rato.*

162 *Nec opus erit exprimere quoties copula repetita fuerit cum eadem perſona.*

163 *Limita ſi poſt Diſpenſationem obtentam ad contrahendum, ſed nondum contracto Matrimonio, copula repetita fuit cum Conſanguinea, Primo, vel Secundo Gradu conjuncta cum fœmina, quam quis ducere intendit, quia tunc Affinitas contrahitur, & aliâ opus erit Diſpenſatione.*

164 *Reſcriptum Pontificis non extenditur ad caſus poſtea exortos.*

165 *Si Honeſtas ſit in gradu inæquali, ſuperfluum erit explicare, quòd ex Matrimonio rato proveniat, quia Honeſtas ex ſponſalibus proveniens non excedit primum Gradum.*

166 *Quoad errorem in expreſſione Nominis, Pronominis, Gradus, Loci, vel Diœceſis Oratorum; prout circa Compoſitiones, & Taxas pro Diſpen-*

penſatione ſolvendas, eædem Regulæ aſſignantur in Affinitate, ac in Conſanguinitate.

167 *Pro obtinenda Diſpenſatione ſuper Impedimento Cognationis Spiritualis debet explicari qualitas Cognationis.*

168 *Super Paternitate Papa non ſolet Diſpenſare.*

169 *Inſuper explicari debet, an Cognatio oriatur ex Baptiſmo, vel Confirmatione, vel ex ambobus.*

170 *Quid ſi quis plures filios alicujus de ſacro fonte levaſſet, vel plures in Confirmatione tenuiſſet.*

171 *Spiritualis Cognatio multiplicatur, vel ex diverſis Sacramentis, nempè Baptiſmo, & Confirmatione, vel quando Compatres alter alterius viciſſim levant filios.*

172 *Quid ſi aliquis plures filios alicujus baptizaſſet.*

173 *Etiam in caſu neceſſitatis, & in privato Baptiſmo domi celebrato, Baptizans Cognationem contrahit.*

174 *Circa Diſpenſationem obtinendam ſuper Voto, vel Juramento, debet exprimi, ſi Votum, vel Juramentum fuerunt facta unum independenter ab alio.*

175 *Quid ſi Juramentum factum fuiſſet in confirmationem Voti.*

176 *Quid ſi quis teneretur Voto Caſtitatis, & Religionis.*

177 *Quid ſi habens Votum non nubendi, vel non fornicandi, exprimeret ſe habere Votum Caſtitatis.*

178 *Votum, vel Juramentum ſi ſoli Deo factum ſit, vel in gratiam Tertij, debet exprimi.*

179 *Quid ſi ille, qui eget Diſpenſatione ſuper Voto, peteret Diſpenſationem à Juramento, vel è contra.*

180 *Qui poteſt Diſpenſare in Votis, poteſt etiam in Juramentis ſoli Deo factis.*

181 *Quamvis millies fuiſſent repetita Vota, nulla nova obligatio eſſet inducta.*

182 *Limita, niſi repetita fuiſſent poſt Diſpenſationem jam factam.*

183 *Aſſignatur Regula pro explicandis Votis.*

184 *Quid ſi Vota ſint diverſa, & unum non includatur in alio?*

185 *Quid ſi unum includatur in alio? Vide plura exempla, quæ ſubjiciuntur.*

186 *Quoad Impedimentum Raptus, debet exprimi in Diſpenſatione petenda, an factus fuerit ad effectum Matrimonij contrahendi.*

187 *Item exprimi debet, ſi factus fuerit eo fine, ut faciliorem impetraret Diſpenſationem.*

188 *Pro Diſpenſatione obtinenda ſuper commiſſo, ſeù machinato Crimine, quid ſit exprimendum.*

189 *Quid ſi Diſpenſatio petatur ſuper iterato Crimine.*

190 *Non præſumitur Pontificem velle idem genus Criminis pluries remittere.*

191 *Indignus eſt venia, qui clementia Principis ad conſuetudinem peccandi abutitur.*

192 *Crimina repetita ſemper reddunt Pontificem difficiliorem ad diſpenſandum, & propterea dicta repetitio exprimi debet.*

193 *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali.*

194 *Solitus delinquere graviùs peccat.*

195 *Intellige tamen, eſſe exprimendam repetitionem ejuſdem generis Criminis, quod repetitum eſt.*

196 *Si quis fuiſſet prima vice Diſpenſatus v. gr. ſuper Crimine Machinationis, & poſtmodum indigeat Diſpenſatione ſuper Crimine Adulterij cum promiſſione, & fide data futuri Matrimonij, non erit neceſſaria expreſſio primi Criminis in Diſpenſatione petenda, quia ſunt diverſa Impedimenta.*

197 *Si quis incurriſſet in Irregularitatem ob aliquod Homicidium, & obtenta Diſpenſatione aliud Homicidium perpetraſſet, ſi petat Diſpenſationem, debet de prima Diſpenſatione mentionem facere.*

198 *Quid ſi crimen fuiſſet jam deductum ad forum contentioſum, non tamen plenè probatum.*

199 *Quid ſi poſt Diſpenſationem obtentam ſuper aliquo Impedimento dirimenti ſuperveniat Affinitas Matrimonium dirimens.*

200 *Quid ſi d. Affinitas ſuperveniat poſt commiſſam Delegato Diſpenſationem, ſed nondum ab eo exequutam.*

201 *Si Conſanguinei, vel Affines contraherent inter ſe Matrimonium cum Diſpenſatione, & deinde mortuo uno ex Conjugibus vellet ſuperſtes Diſpenſari ad ducendam aliam Conſanguineam, an neceſſe ſit primæ Diſpenſationis facere mentionem.*

202 *Quid ſi poſt Impetratam Diſpenſationem ad contrahendum cum Conſanguinea, mutato propoſito vellet ducere aliam Conſanguineam.*

203 *Quid ſi poſt impetratam Diſpenſationem ad ducendam Conſanguineam, aliam duceret; qua mortuâ, vellet primâ Diſpenſatione uti.*

204 *Si conſtitutus in Sacris diſpenſaretur, ut ducere poſſet uxorem, & deinde ducere vellet Conſanguineam, an primæ Diſpenſationis mentio ſit facienda.*

205 *Neceſſaria eſt mentio prioris Diſpenſationis obtentæ tribus caſibus.*

Primò, quando caſus eſt à Jure expreſſus; Secundò, quando commemoratio prioris Diſpenſationis neceſſaria eſt, ut Papa non ignoret totum Impedimentum, ſuper quo Diſpenſatio petitur; Tertiò, quando per ſecundam Diſpenſationem petitur alia major gratia ſuper eo, de quo fuit aliàs diſpenſatus.

206 *Beneficiatus obtinuit Diſpenſationem non reſidendi per quinquennium in Beneficio cum perceptione fructuum; ſi expleto d. quinquennio petat ſuper eadem re aliam Gratiam, & Diſpenſationem, neceſſe erit exprimere priorem.*

207 *Si quis obtenta Diſpenſatione ſuper Voto Caſtitatis, ducat Uxorem, eaque mortuâ velit ducere aliam, tenebitur, non ſolùm impetrare novam Diſpenſationem ſuper d. Voto, ſed de*

prima Diſpenſatione mentionem facere, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.

208 Si Illegitimus Diſpenſatus ad Beneficia, velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debebit in iſta ſecunda Diſpenſatione mentionem facere, non ſolùm de prima gratia obtenta, ſed etiam de Illegitimitate.

209 Amplia, ut non ſolùm eo caſu neceſſaria ſit d. expreſſio Illegitimitatis, ſed debebit etiam de neceſſitate exprimi qualitas ipſius Illegitimitatis, ut ſi ſit Spurius, Sacrilegus, &c.

210 Quid ſi prius abſolutè impetraſſet à Papa legitimationem.

211 Si natus ex duplici Adulterio exprimeret ſimpliciter ſe natum ex Adulterio, vitiaretur gratia, niſi expreſſiſſet ſe natum ex Conjugato, & Conjugata.

212 Si quis Diſpenſationem obtinuiſſet cum aliqua limitatione, & poſtea ſuper eadem re vellet diſpenſari abſolutè, tenebitur de dict. priori Diſpenſatione, cum limitatione obtenta, facere mentionem.

213 Si quis obtenta aliqua Diſpenſatione ſuper una re velit poſtea Diſpenſationem, ſeù majorem exemptionem ſuper eadem re obtinere, ut v.g. ſi obtenta exemptione à parte Decimarum, vellet maius Privilegium ſuper eadem re obtinere, debebit de priori Diſpenſatione mentionem facere.

214 Sic tenebitur mentionem facere de priori Diſpenſatione cum limitatione obtenta ille, qui poſtea petat abſolutè aliam Diſpenſationem ſuper eadem re.

215 Tunc valida erit ſecunda Diſpenſatio, non facta mentione de prima ſuper eadem re obtenta.

216 Primò quando nova, & ſufficiens cauſa ſuperveniſſet, ex qua præſumatur Pontifex Diſpenſationem ſecundam non denegaturus.

217 Secundò, quando prima Diſpenſatio conceſſa fuiſſet cum limitationibus, quæ de ſtylo Curiæ in tali conceſſione ſolitæ ſunt apponi.

218 Si quis ad tollendum aliquem ſcrupulum, ſeù Dubium ſuper priori Diſpenſatione petat de novo ſuper eadem re, vel Impedimento diſpenſari, & facta ſimili expreſſione quoad circumſtantias obtineat illam æqualem quoad gratiam, valebit iſta ſecunda, quamvis de priori Diſpenſatione non fuerit facta mentio.

219 Nec vitiabit, ſi taceatur quòd eamdem Diſpenſationem aliàs petierit, & non obtinuerit.

220 Vel ſi taceatur, quòd à Pontifice denegata fuiſſet, eò quia judicaſſet non adfuiſſe juſtam Diſpenſandi cauſam.

221 Amplia, ut non ſolum poſſit dictis caſibus Inferior diſpenſare ut ſupra, ſed conſimili ratione poterit etiam diſpenſare habens facultatem Delegatam ad diſpenſandum, eò quòd ab habente juriſdictionem ordinariam denegata fuiſſet.

222 Petitio Diſpenſationis prius à Pontifice facta non operatur Præventionis effectum.

223 In uſu Juriſdictionis voluntariæ non habet locum Præventio.

224 Qui obtinuit Reſcriptum Apoſtolicum, ut poſſit à Confeſſario diſpenſari, eandem Diſpenſationem obtinere poterit ab Epiſcopo, vel alio Inferiori Prælato, qui tali facultate præditus ſit, non facta mentione ejuſdem Reſcripti.

225 Conceſſa in favorem non debent in odium retorqueri.

226 Si Diſpenſatio prima eſt nulla, non eſt opus in ſecunda de priori mentionem facere.

227 Quando Jura ſpecialiter prohibent, ne, tali caſu occurrente, Diſpenſatio concedatur, neceſſe erit de eo caſu mentionem facere, ſi Diſpenſatio ſuper aliquo Impedimento dirimenti petenda ſit.

228 Si Conſanguinei, vel Affines intra 4. gradum Matrimonium ſcienter cum Impedimento dirimenti contraxiſſent, & eò magis ſi conſummare præſumpſiſſent, tenentur in Diſpenſatione petenda ad contrahendum iſtam circumſtantiam explicare.

229 Concilium Tridentinum facit Jus commune.

230 Quando Papa, Diſpenſando contrà Concilium abſque juſta cauſa, peccaret mortaliter.

231 Ad Concilium ſpectat, ea, quæ ad fidem, & mores Eccleſiæ ſpectant, definire, & declarare.

232 Ad hoc, ut Papa ſciat Diſpenſationem peti ſuper caſu, in quo Diſpenſatio prohibita eſt à Jure, vel à Concilio, neceſſaria eſt expreſſio d. qualitatis, aliàs Diſpenſatio erit nulla.

233 Diſpenſatio in caſu proximè dicto nulla erit, quamvis etiam Motu proprio facta fuiſſet.

234 Non ſolum facienda erit mentio de Matrimonio clandeſtinè contracto inter prohibitos, in Diſpenſatione petenda; ſed & exprimendus erit finis, quo Matrimonium contractum, vel conſummatum fuerit.

235 Sic pariter, ſi hujuſmodi Matrimonium fuerit clandeſtinè ſcienter contractum, poſt mandatum à Pontifice ad diſpenſandum commiſſum, ſed nondum à Delegato exequutum.

236 Ad hoc, ut verè dici poſſit Tractatus, oportet, ut fuerit completus, & perfectus cum concluſione.

237 Tractatus non concluſus, nec aliis concurrentibus, non concludit ad Matrimonium.

238 Ad hoc, ut Oratores ſubjaceant prohibitioni Concilij ſeſſ. 24. nu. 5. de Reform. Matrimonij de non diſpenſando, & aliis pœnis ibi appoſitis, non ſufficit, quòd ſola ſponſalia ſint inter Oratores contracta, quamvis etiam fuerit inter eos ſubſequuta copula; ſed requiritur quòd Matrimoniū fuerit clandeſtinè contractum.

239 Concilium ibi ſolùm Matrimonium clandeſtinum punit, non autem ſolam copulam, quamvis ſcienter habita ſit.

240 In pœnalibus non eſt facienda extenſio: Concilium Tridentinum punit illos, qui Matrimonium clandeſtinum inter ſe ſcienter contrahunt, de illis loquitur, qui cum ſcientia Impedimenti

ti

ti dirimentis coram Parocho, & teſtibus contrahunt.

241 Quid ſi inhabiles ad contrahendum contrahunt per verba de præſenti, ſub conditione impoſſibili.

242 Ex hujuſmodi Matrimonio non oritur Impedimentum publicæ Honeſtatis.

243 Siqui bona fide, & ignorantes aliquod Impedimentum inter ſe exiſtere, Matrimonium contrahant ſpretis Denunciationibus, ſi poſtea aliquod Impedimentum dirimens detegatur, tenentur in Diſpenſatione petenda de hujuſmodi omiſſione, & ſpretu mentionem facere, aliàs Diſpenſatio nulla erit.

244 Qui ſic contraxerint, ſubjacebunt pœnis à Concilio comminatis.

245 Filij ex dicto Matrimonio nati, erunt illegitimi.

246 Non eſt dignus Eccleſiæ benignitatem experiri, qui ejus ſalubria præcepta temerè contempſit.

247 Non dicitur ignorantia probabilis, quando omittuntur requiſita à Jure, vel ab Eccleſia.

248 In Matrimonio clandeſtinè celebrato præſumitur mala fides.

249 Qui malè agit, odit lucem.

250 An Copula ſit explicanda in Diſpenſatione petenda.

251 Non eſt propriè Inceſtus, niſi copula fuerit perfecta.

252 Si illi, qui habuerunt Inceſtum, non habebant notitiam Impedimenti, non committitur Inceſtus; nec tenetur in Diſpenſatione petenda de hujuſmodi copula mentionem facere.

253 Nec erit neceſſe hujuſmodi qualitatem, & circumſtantiam Conſanguinitatis, vel Affinitatis eo caſu aperire in Confeſſione.

254 Quid ſi unus tantùm ex habentibus copulam ſciat Impedimentum.

255 Et copula propriè dicitur Inceſtuoſa, quæ habetur inter Conſanguineos, vel Affines.

256 Copula inter Impeditos Cognatione Spirituali, vel Publica Honeſtate, non eſt Inceſtuoſa, nec exprimenda in Diſpenſatione.

257 Copula, quæ habita ſit inter Conſanguineos, vel Affines poſt Diſpenſationem factam à Pontifice, vel Delegato, antequàm Matrimonium contractum ſit, non eſt Inceſtuoſa.

258 Quid ſi poſt Diſpenſationem factam à Delegato, nova inſurgeret Affinitas Matrimonium dirimens.

259 Quid ſi in Diſpenſatione, ſeù potius Mandato per Pontificem Delegato commiſſo adeſſet clauſula Dummodò copula non intercesserit.

260 Proponitur ſententia affirmans non teneri Oratores copulam manifeſtare, ſi Diſpenſatio ſit pro foro externo.

261 Proponitur ſententia affirmans teneri illam manifeſtare.

262 Dictio, Dummodò, conditionem importat, ob quam Juriſdictio ſuſpenditur, donec d. clauſula non fuerit juſtificata, & ita qualificat Gratiam, ut ſivè modum, ſivè conditionem importet, nil actum cenſeatur, donec ſit plenè juſtificata.

263 Hodie non datur Diſpenſatio cum d. clauſula.

264 Reprehenduntur Judices, qui cum non habeant in mandato de copula inquirere, interrogant Sponſos, an ſequuta fuerit.

265 Ad Delegatum non ſpectat cognoſcere de his, quæ non habet in mandatis, nec tenetur verificari facere id, quod in Literis ſuæ commiſſionis non legitur, nec continetur.

266 Si copula habita fuit ſpe faciliùs obtinendi Diſpenſationem ſuper Impedimento dirimenti, an, & quando explicari debeat in impetratione Diſpenſationis.

267 Quid ſi alter Conjugum habuerit dictam ſpem, alter verò ſit Innocens.

268 Quid ſi d. finis, & ſpes fuerit occultè habita, & ſolum in mente retenta.

269 Quid ſi copula non adducatur in cauſam, ſed ob aliam cauſam Diſpenſatio impetretur.

270 An Copula ſit de neceſſitate exprimenda, ſi ob aliam cauſam impetretur Diſpenſatio.

271 Proponitur Sententia affirmans.

272 Proponitur Sententia negans.

273 Iteratio copulæ cum eadem perſona, quam quis ducere intendit, non auget, nec novum Impedimentum inducit.

274 Quid ſi copula habeatur poſt commiſſam Diſpenſationem à Pontifice, ſed nondum ab Ordinario exequutam.

275 Quid ſi copula habita ſit, antequàm Oratores intenderent contrahere.

276 Quid ſi copula ſit occulta; Quando S. Pœnitentiaria diſpenſat ſuper Impedimento, expreſſa ſibi copula occultò habita, ſolet committere Confeſſario non ſolùm Abſolutionem ab Inceſtu, ſed & Diſpenſationem ſuper Impedimentis, quamvis fuerit aliàs conceſſa, ſeù concedenda à Pontifice.

277 Refertur opinio affirmans, pro foro conſcientię non eſſe neceſſariam copulę expreſſionem, ſed tantùm eſſe faciendam, quando copula publica ſit.

278 Referuntur fundamenta prædictæ opinionis.

279 Refertur opinio negans neceſſitatem expreſſionis hujuſmodi copulæ in Diſpenſatione petenda, ſi alia cauſa proponatur pro impetratione Diſpenſationis.

280 Opinio Auctoris.

281 Doctrina eorum, qui dicunt illam taciturnitatem vitiare, intelligi debet de his, de quibus eſt in Jure cautum, quòd illis expreſſis Papa non diſpenſet.

282 Quando appareat, quòd Jura jubeant aliquam qualitatem exprimi.

283 Quod Lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum.

284 Diſpenſationem eſſe nullam, eſt pœna.

285 Ubi Jus pœnam non imponit, non eſt imponenda.

286 Pœna nullitatis ipſo Jure non intelligitur, niſi in caſibus Jure expreſſis.

287 Quamvis pœna appoſita fuiſſet ipſo Jure incur-

currenda, adhuc declaratoria requireretur.
288 Si Legiſlator pœnam nullitatis voluiſſet, utique expreſſiſſet.
289 Legiſlator id voluiſſe præſumitur, quod cum facilè potuiſſet exprimere, non expreſſit.
290 Si uon expreſſum, ergo volitum.
291 Nou expreſſum à Lege habetur pro omiſſo.
292 Quando Papa aliud non explicat, Conſtitutio non ſe extendit.
293 In odioſis, & pœnalibus omiſſum habetur pro omiſſò.
294 Non expreſſum à Lege interpretari debet fuiſſe omiſſum ex mente omittentis.
295 Nullo Jure præcipitur copulam exprimi.
296 Non præcipitur Jure naturæ.
297 Non Jure Divino.
298 Non Jure Poſitivo.
299 Non in Concilio Tridentino.
300 Non in Regulis Cancellariæ.
301 Non in ipſis Literis Diſpeuſationum.
302 In Literis Diſpenſationum apponitur clauſula, Dummodò mulier propter hoc rapta non fuerit.
303 Taciturnitas copulæ eum non reperiatur in Jure prohibita, utique censeri debet permiſſa.
304 Illa ſola taciturnitas vitiat, quæ fit circa cauſam finalem Diſpenſationis.
305 Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis.
306 Eius taciturnitas non vitiat, quamvis ob dictam eopulam Papa difficilius conceſſiſſet.
307 Quando ad impetrandam Diſpenſationem aliqua cauſa exprimitur, quæ ex ſe ſufficiens ſit ad concedendum, ſi taceatur alia eauſa, quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, quamvis etiam quoad modum quendam accidentalem, nec variantem rei ſubſtantiam, nec abſolutam conceſſionem, ſed quoad majorem concedendi facilitatem ſit aliquantulum involuntaria, eonceſſio nihilominus ſimpliciter, & quoad ſubſtantiam eſt voluntaria.
308 In petenda Diſpenſatione matrimoniali non eſt neceſſariò facienda mentio de criminibus.
309 Experientia docet pleroſque Inceſtuoſos potius in peccato perſeverare, ſi ad novas Diſpenſationes impetrandas cum nova expenſa adſtringantur.
310 In diverſitate opinionum, ea opinio eſt amplectenda, quæ Pietati favet, Religioni, & Animæ, ut peccatum, & ſcandala evitentur.
311 Et quæ mitior eſt, æquior, ac benignior.
312 Maximè ſi Libertati favet, & Matrimonio.
313 Quamvis in dubio practico tutior via ſit eligenda, tamen in dubio ſpeculativo tutior via eſt eligenda tantùm in caſibus à Jure expreſſis, non autem in aliis, niſi de conſilio.
314 Poteſt quis ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori.
315 In dubio ea facienda eſt Interpretatio, quæ facit pro validitate actus, & Diſpenſationis, & ut magis ſuſtineatur, quàm pereat.
316 Ea Interpretatio ſumenda eſt, per quam evitatur ſubreptio Gratiæ, & Diſpenſationis.
317 Nulla hucuſque Conſtitutione, de qua authenticè conſtet, reperitur reprobata opinio negans neceſſitatem expreſſionis eopulæ in Diſpenſatione petenda.
318 Reprobata fuit, & damnata opinio, quòd valida eſſet Confeſſio facta per Pœnitentem Confeſſario abſenti per Literas.
319 Quod eſt inveriſimile, non eſt eredibile.
320 Quæ ſunt ſpeciali notâ digna, ſi non ſint expreſſa, cenſentur omiſſa.
321 Concilij Diſpenſatio ſeſſ. 24. cap. 5. de Reform. Matrim. uullam obligationem inducit eopulam exprimendi.
322 Pontifex expreſſa copula potius facilius diſpenſat attenta probabili, & ferè eerta conſequentia ſcandalorum, quæ ob dictam copulam ex Diſpenſatiouis denegatione poſſunt veriſimiliter exoriri.
323 In gradibus propinquioribus, in quibus aliæ cauſæ ordinariæ non admittuutur, & eſt prohibita à Concilio Diſpenſatio, ſi copula exprimatur, & narrentur diffamatio mulieris, & eximium periculum, ut innupta remaneat, & gravia ſcandala ſint veriſimiliter oritura, niſi Matrimonium eontrahatur, Papa diſpenſat.
324 Dùm eopula exprimitur, omnes aliæ cauſæ ceſſant.
325 Imò uon ſolùm ſi ſequuta fuerit eopula, ſed etiam ſi Oratores inſimul converſati ſint, Papa eoncedit Diſpenſationem, dùm ſcandala, & alia prædicta timentur.
326 Quamvis expreſſio copulæ ſit cauſa, ut Diſpenſatio eoncedatur, cum majori compoſitione, & eum multis additionibus, id tameu non pertinet ad eauſam finalem, & motivam, cùm non fiant pro Couſanguinitate, vel Affinitate, ſuper quibus Diſpenſatio petitur, ſed in pœnam copulæ Inceſtuoſæ.
327 Inceſtus eſt graviſſimum crimen, & gravi pœna dignum, & ob id Inceſtuoſi multis pœnis, & præjudicijs ſubjiciuntur, quæ hìc referuntur.
328 Aliud eſt Inceſtuoſos eopula expreſſa, & pro eauſa Diſpenſationis allegata puniri, dum abſolutio petitur à Pontifice; Aliud autem eſt, quòd non expreſſa copula irritetur Diſpenſatio ipſo Jure.
329 Diſpenſatio cum majori compoſitione, & injunctis pœnitentijs coueeditur, etiam dùm Oratores inter ſe converſati ſunt, non habita copula.
330 Inceſtus cum ipſis Conſanguineis, vel Affinibus, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendum, cum non procedat ex Jure Divino, uec humano, nec ex aliquo ſtylo, ſeù conſuetudine.
331 Inceſtus, quatenus eſſet Impedimentum ad contrahendum (quod expreſſè negatur) adhuc non eſſet ueceſſarium ob illud adire Pontificem, ex quo poſſet etiam Epiſcopus ſuper eo diſpenſare.
332 Si Matrimonium in d. caſu, quo Diſpenſatio requi-

requireretur, abſque Diſpenſatione contraberetur, eſſet quidem illicitum, ſed tamen validum.

333 Solus Inceſtus cum Affinibus Conjugum antiquo tempore Matrimonium contrahendum prohibebat, ob injuriam, quæ inferebatur Matrimonio, non tamen erat Impedimentum dirimens.

334 In d. Inceſtu cum Affinibus poterat, & ſolebat Epiſcopus diſpenſare.

335 Dictum Impedimentum jamdiù receſſit ab uſu.

336 Generali conſuetudine factum eſt, ut nulla ſit culpa contrahere Matrimonium cum Impedimentis impedientibus præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ.

337 Et ſic, ut ob nullum Inceſtum petatur Diſpenſatio nec à Pontifice, nec ab Epiſcopo.

338 Non eſt neceſſaria expreſſio Impedimenti tantùm impedientis, in impetratione Diſpenſationis ſuper alio dirimenti.

339 Diſpenſationes ideò obtinentur, ut illud validè fiat, quod ſine illis, ſi fieret, eſſet invalidum.

340 Crimen Inceſtus cùm alia via, quàm Diſpenſationis tolli poſſit, non eſt neceſſaria de eo mentio in Diſpenſatione.

341 Inceſtus eſt Impedimentum diverſum à Conſanguinitate, vel Affinitate.

342 Antiquo tempore hoc Impedimentum oriebatur quidem ex copula illicita habita inter Conſanguineos Viri, vel Uxoris inter 4. gradum, non tamen contrahebatur inter ipſos copulam habentes, qui fuerant principium Affinitatis.

343 Hodiè Impedimentum ex fornicatione contractum, eſt à Concilio ad ſecundum gradum reſtrictum, ut ſeſſ. 24. cap. 4. de Reformatione Matrimonij, adeò ut in ulterioribus gradibus non ſit illicitum contrahere.

344 Stylus, cum ſit quid facti, eget probatione.

345 Stylus Curiæ non inducit neceſſitatem aliis Judicibus, & Tribunalibus extrà Curiam illum ſervandi, niſi ſit ſcriptus, probatus, notorius, & ſpeciali Deciſione, ac Declaratione Pontificis confirmatus.

346 Stylus Curiæ eſt variabilis, itaut ad mutationem Papæ, & Auditorum varietur.

347 Stylus Curiæ modò albus, modò niger.

348 Pro ſtylo accipi debet Juris interpretatio.

349 Copula in Diſpenſatione petenda de conſilio Virorum Doctorum non ſemper exprimitur; quamvis aliquando de conſilio aliorum contrariæ opinionis exprimatur.

350 Diſpenſatio In forma Pauperum ob nullam aliam cauſam conceditur, quàm ad ſuccurrendum bonori fœminæ, & ſcandala evitanda.

351 Qui exprimunt copulam, non propterea quoad alios legem faciunt.

352 Navarrus fuit unus ex Conſultoribus Sacræ Pœnitentiariæ.

353 De ſtylo Romanæ Curiæ ex diverſis cauſis Diſpenſationes Matrimoniales conceduntur, & ex his, ſi plures concurrant, datur optio Oratoribus allegandi quam velint, dummodo talis ſit, ut moveat Pontificem ad Diſpenſandum.

354 Declarationes S. Congregationis an ſint Deciſivæ, ſeù Doctrinales.

355 Declarationes S. Congregationis ad hoc ut obligent, quæ requirantur.

356 Declarationes S. Congregationis ad inſtantiam particularium perſonarum factæ, eas tantùm perſonas obligant quibus authenticè, & modo quo hìc notificantur.

357 Declarationes prædictæ, quamvis authenticæ ſint, non faciunt Generale Jus, ſed ſolùm deſerviunt pro illis caſibus, in quibus dantur.

358 Si Pontifex vellet d. Declarationes eſſe univerſales, & infallibiles Leges, omninò recipiendas, typis mandari juberet.

359 Ipſe Princeps dans reſponſum in aliquo particulari caſu, non fungitur munere Principis toti Reipublicæ Juſdicentis, ſed potius munus privati Judicis in cauſa particulari, de qua poteſt judicare ſecundùm propriam opinionem.

360 Declarationes S. Congregationis, quæ non fiunt ad inſtantiam partium ad hoc ut obligent, quę requiſita neceſſaria ſint.

361 Iſtæ declarationes, cùm ſint novæ leges, novæ egent publicatione, ut obligent.

362 Non debet præſtari fides Doctoribus ſimpliciter aſſerentibus ſic in tali caſu fuiſſe à S. Congregatione deciſum, niſi authenticæ ſint, & concurrant requiſita dicta.

363 Ex ſpeciali Decreto ipſius S. Congregationis non eſt adhibenda fides d. Declarationibus, non concurrentibus requiſitis, de quibus dicimus.

Apponitur tenor ipſius Decreti.

364 Referuntur plures caſus, in quibus publicatæ fuerunt per Epiſcopum Lucanum, aliquæ Declarationes S. Congregationis.

De His, quæ exprimi debent Pontifici, ne Diſpenſatio reddatur ſubreptitia.

C A P. IV.

OBreptio, & Subreptio,
quamvis dicantur ſinonyma, & nil inter ſe
differre, ut exiſtimat
1 Sanchez *lib. 8. diſp. 21. nu. 2.* nihilominus verè
inter ſe differunt, ut
explicant magis com-
2 muniter Doctores: Sub-
reptio etenim tunc propriè committitur,
dùm verum ſubticetur, vel per confuſam,
& perplexam narrationem aliquid occulta-
3 tur: Obreptio autem fit cùm aliquid falsò
narratur; Sic benè diſtinguunt Menochius
conſ. 387. nu. 3. & nu. 24. volum. 4. Maſcar-
dus *de probat. concluſ. 1210. nu. 10.* Lezana

QQ.

QQ. Regul. tom. 4. verbo Literæ Apoſtolicæ
nu. 3. Franciſcus Leo in Theſ. Fori Eccleſia-
ſtici par. 2. cap. 16. num. 12. Lotherius de re
beneſ. lib. 2. quæſt. 54. nu. 9. Franc. Metolla
tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 15. nu. 339. & alij
quos refert idem Sanchez l. c. vide Salas de
Legib. diſp. 20. ſect. 15. Pirrhum Corrad. in
Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 4. nu. 54.

An autem, & quando hæ Gratiam vitient,
multi multa dicunt, ut videri poteſt penes
ipſum Sanchez d. diſp. 21.

At omiſſis Diſputationibus, ſi de Subte-
ptione loquamur, ea nobis opinio probatur,
4 quæ affirmat ſolam illam veri taciturnita-
tem vitiare, quàm Jura exprimi jubent, vel
de quibus eſt in Jure cautum, quòd illis
expreſſis Papa non concederet; Voluntas
5 namque Principis talis eſſe præſumitur, qua-
lis eſt Intentio Juris l. ex facto in principio.
Gloſſa in cap. Paratus, cauſa 23. quæſt. pr.
Menoch. conſ. 52. num. 78. vol. pr. Puteus
deciſ. 66. nu. 5. lib. 1. Sanchez lib. 8. diſp.
21. num. 12. Seraphin. deciſ. 965. num. 15.
& deciſ. 1396. num. 3. Ludoviſ. deciſ. 163.
num. 6. Merlin. Pignattell. controv. forenſ.
cap. 8. num. 5. centuria 2. Batboſa de Jure
Eccleſ. univ. lib. 1. cap. 3. nu. 107. Et Papa
6 ſemper præſumitur velle diſpoſitionibus Juris
communis ſe conformare, niſi aliud decer-
nat; Sanchez d. diſp. 21. nu. 12. Lotherius
de re beneſ. lib. 2. quæſt. 54. nu. 23. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 940. n. 3. tom. 5. Menoch.
conſ. 416. num. 22. tom. 5. Tuſch. concluſ. 53.
num. 2. lit. P. Rota in noviſſimis deciſ. 196.
nu. 27. Rota coram Durano deciſ. 154. num.
23. & nu. 25. & deciſ. 171. nu. 2. Rota inter
impreſſ. poſt pr. Volum. conſil. Farinacij deciſ.
84. nu. 10. Et quod illa ſola Taciturnas vi-
tiet, quam Jura exprimi jubent, vel de
quibus eſt in Jure cautum, quòd illis expreſ-
ſis Papa non concederet; apertè docent Sa-
las de leg. diſp. 20. ſect. 15. n. 115. Merolla
tomo 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 15. diff. pr. nu.
347. Bellam. deciſ. 697. nu. 4. circa finem;
Pariſ. de reſignat. beneſ. lib. 6. quæſt. 2. nu.
86. & lib. 10. quæſt. 2. nu. 18. & de Confid.
quæſt. 46. num. 54. Puteus deciſ. 97. num. 6.
lib. 2. & deciſ. 187. num. 1. lib. 1. Silva de
beneſ. par. 3. quæſt. 11. nu. 48. Caputaquenſ.
deciſ. 46. nu. 2. par. 2. & deciſ. 224. num. 1.
& deciſ. 245. nu. 1. tom. 3. Mandoſius de Si-
gnatura Gratiæ, titulo de Abſolutione ab hæ-
reſi, verſic. Diſpenſatum fuerat; Fragoſius
Regim. Chriſt. Reipublicæ par. 1. lib. 4. diſp.
11. §. 3. nu. 303. Gamb. de Pot. Legati lib.
6. nu. 367. Ludovicus Beda Reſp. Caſ. Conſc.
par. 2. caſu 3. §. Sed his non obſtantib. Proſper
Farinacc. in Praxi Crimin. par. 1. quæſt. 6.
nu. 48. & conſ. 93. nu. 6. Maſcard. de probat.
concluſ. 846. num. 2. Navarr. lib. 4. Conſil.
conſil. 2. de Conſangu. & Affin. in 1. edit. &
in Summa cap. 27. n. 86. Menoch. de Arbitr.
Judic. caſu 201. num. 26. lib. 2. Rota deciſ.
86. nu. 3. & deciſ. 105. nu. 2. par. 2. recent.
Rota int. impreſſas poſt 2. Volum. Conſil. Fa-
rinac. deciſ. 157. num. 3. Reſponſa Marant.
Reſponſ. 39. par. 1. Gutierez Canon. QQ. lib.
1. cap. 15. num. 3. Caputaquenſ. deciſ. 310.
num. 3. par. 1. Layman. Theol. Mor. lib. 1.
tract. 4. cap. 22. nu. 18. Melchior Lother de
re beneſ. lib. 2. quæſt. 51. num. 51. & quæſt.
54. nu. 51. Antoninus Diana par. 4. tract. 4.
reſol. 53. par. 8. tract. 3. reſol. 50. & reſol. 83.
Ludoviſ. deciſ. 108. nu. 6. & deciſ. 150. n. 2.
& nu. 11. in annotat. Capyc. Latro deciſ. Sa-
cri Conſilij Neap. deciſ. 182. nu. 13. Merlin.
Pignatell. controv. forenſ. cap. 87. nu. 2. cen-
turia 2. & alij plures, quos refert, & ſe-
quitur Sanchez d. diſp. 21. nu. 10. Ratio eſt,
7 quia Jura pro fotma exigunt expreſſionem
harum qualitatum, & proinde, niſi fotma
8 ſervetur, corruit Actus, ut dicimus cap. 6.
9 quamvis per ſimplicitatem, vel ignotantiam
omiſſa ſit, Fælinus cap. Super literis n. 1. verſ.
Limita primò. Pariſ. de reſignat. beneſ. lib.
10. quæſt. 2. n. 3. Maſcardus de probat. con-
10 cluſ. 846. n. 4., & ob id ſi taceatur aliqua
qualitas, quam Juta non jubeant exprimi,
quamvis ſi exptеſſa fuiſſet, Papa difficiliùs
conceſſiſſet, tamen non vitiabitur Gratia;
Sanchez lib. 8. diſp. 21. nu. 11. Layman. d.
cap. 22. nu. 18. Pariſ. de confident. quæſt. 46.
num. 54. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 535.
Diana d. reſol. 83. Lothet d. lib. 2. qu. 54.
n. 31. Qui propterea refert Francum, Decium,
Farinac. Bellamera, Verallum, & Puteum;
11 quia regulariter dùm agitur de invaliditate
Gratiæ ob Taciturnitatem, intelligi debet,
juxtà veriorem opinionem, ut vitiet taci-
turnitas eorum, de quibus eſt in Jure cau-
tum, quod illis expreſſis Papa non conceſ-
ſiſſet, ut optimè concludunt Bellam. deciſ.
697. paulò ante num. 5. Lotherius d. lib. 2.
quæſt. 51. num. 51. Merolla tom. 2. diſp. 4.
cap. 6. dub. 15. nu. 353. Rota apud Vivian.
poſt Praxim deciſ. 97. nu. 1. Gratian. diſcept.
forenſ. cap. 535. nu. 26. & num. 27. Ratio
eſt, quia Papa, vel Princeps præſumitur
Diſpoſitioni Juris communis velle ſe confor-
mare, niſi aliud expreſſè decernat, ut n. 6.
diximus; & propterea optimè dicunt Gar-
zia de beneſ. par. 8. cap. 3. num. 25. Merlin.
Pignatell. controv. forenſ. cap. 87. num. 13.
centuria ſecunda, & Gratian. l. c. quòd ſi
12 exprimenda eſſent omnia, quæ retraherent,
vel retatdarent Pontificem à conceſſione,
licèt Jure, vel ſtylo non caveatur eſſe ex-
ptimenda, nec de Jure præſtent impedimen-
tum, nulla ferè gratia, ſeù conceſſio eſſet
tuta, & certa, & eſſet valdè durum, &
grave ſubjacere hujuſmodi nullitatibus ipſo
Jure; Unde non immeritò Rodriguez in
Sum-

13 *Summa tomo* 1. *cap.* 237. *num.* 1. *concluſ.* 1.
docet valere Diſpenſationem tacita verita-
te, propter quam Papa majori cum difficul-
tate conceſſiſſet, niſi Jus exigat, ut dicta
Qualitas exprimatur.

14 At viceverſa ſi aliqua qualitas taceretur,
quæ ex diſpoſitione Juris exprimenda eſſet,
quamvis etiam ignoranter, & abſque dolo
fieret, Gratia vitiaretur, & nulla eſſet;
quia Jura dictam qualitatis expreſsionem
pro forma exigunt; *Colligitur ex Capitulo
penult. de Reſcript. & cap. Si motu proprio,
eodem titulo*, ubi definitur eſſe ſubreptitiam
impetrationem à Sede Apoſtolica factam de
Beneficio, tacitis alijs jam obtentis: Sic do-
cent Sanchez *nu.* 14. *l. c.* Maſcard. *de pro-
bat. concluſ.* 846. *nu.* 4. Menoch. *de arbitr.
caſu* 244. *n.* 18. *lib:* 2. Layman. *l. c.* Lother.
d. lib. 2. *quæſt.* 54. *num.* 28. Merolla *tom.* 2.
diſp. 4. *cap.* 6. *dubio* 15. *num.* 348. Lezana
QQ. Regni tom. 4. *verbo Literæ Apoſtolicæ*,
nu. 4. Sperell. *deciſ.* 173. *num.* 54. Imò nec
juvaret, quòd Papa, dict. qualitate expreſſa,
fuiſſet nihilominus conceſſurus, ut benè pon-
derat Lotherius *l. c.* quia cum Jus commu-
ne omnibus pateat, & ſemper ſit certum,
15 illius ignorantia non præſumitur; Maſcard.
de probat. concluſ. 1191. Pariſ. *conſ.* 68. *nu.*
302. *par.* 4. Rota inter impreſsas per Ludo-
vic. Cenc. *poſt tractatum de Cenſib. deciſ.* 460.
nu. 8. imò nec poteſt ipſius ignorantia alle-
gari; Regula *de Juris, & Facti Ignorantia*.
Rota inter Deciſ. impreſsas poſt primum Vo-
lum. Conſilior. Farinacij *deciſ.* 66. *nu.* 4. Re-
denaſch. *conſ.* 79. *nu.* 26. Merlinus Pignatell.
controv. forenſ. cap. 54. *nu.* 1. *centuria* 1. &
faciunt dicta per Franciſcum Vivium *Deciſ.*
16 *Regni Neap. deciſ.* 253. *n.* 1. & qui hoc caſu
veritatem reticet, præſumitur in dolo; Lo-
therius *l. c. nu.* 9. Pariſ. *de confid. quæſt.* 21.
17 *nu.* 2. Sublata autem Juris neceſſitate, ceſſat
doli præſumptio, & Gratia ob id non inva-
lidatur; Lotherius *d. quæſt.* 54. *nu.* 30. Se-
raphin. *deciſ.* 1432. *nu.* 9. Unde optimè con-
cludunt Doctores infra *nu.* 26. citati, tunc
ſolùm vitiari Diſpenſationem, quando taci-
ta veritas fuit cauſa finalis Diſpenſationis.

18 Nec ſolùm ex taciturnitate Qualitatis de
Jure exprimendæ vitiatur Gratia, ut dixi-
mus, ſed id ſimiliter procedit, quando ex
inconcuſſo ſtylo Curiæ obtentum ſit, ut ali-
qua qualitas exprimi debeat; Merolla *tomo*
2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *nu.* 352. Sanchez
d. lib. 8. *diſp.* 21. *n.* 13. Layman. *d. cap.* 22.
nu. 18. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 15. *num.*
117. Sperellius *l. c.* Diana *d. reſol.* 50. *verſ.
Itaque in Diſpenſationib.* Maſcard. *de probat.*
19 *concluſ.* 846. *nu.* 8. Stylus namque Curiæ fa-
cit Jus, & eſt pro Lege ſervandus; Gar. *de
benef. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 23. Barboſ. *in Praxi
exigendi Penſ. par.* 1. *quæſt.* 5. *nu.* 16. Pariſ.
de reſignat. lib. 10. *quæſt.* 2. *nu.* 17. Sanchez
de Matr. lib. 3. *diſp.* 29. *nu.* 17. Diana *par.* 4.
tract. 4. *reſol.* 135. Reſponſa Marantæ *reſp.*
39. *nu.* 62. *part.* 1. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell.
Gloſſa* 6. *nu.* 200. Mandoſ. *Reg. Cancell. Reg.*
33. *quæſt.* 9. *nu.* 7.

20 Imò id pariter procedit, cùm aliqua Qua-
litas de Conſuetudine Principis exprimi de-
beret; Conſuetudo namque pro Lege ſer-
vatur: *l. minimè ff. de leg.* Layman. *Theol.
mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 24. *nu.* 1. Maſcard.
& Merolla *ll. cc.*

21 Obreptio autem, ſivè falſa expreſsio, an,
& quando Gratiam vitiet, diſſident Docto-
22 res; & quidem non deſunt, qui abſolutè
doceant, Diſpenſationem eſſe irritam, &
nullam, tam ſi falſitas contingat circa cau-
ſam finalem, quàm ſi ſit circa ſolam impul-
ſivam; Ita Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 2.
voto 17. *num.* 81. Creſcentius *deciſ.* 8. *alias*
139. *nu.* 7. *de Præbend.* Maſc. *de prob. concl.*
846. *num.* 1. Gutierez *Can. QQ. lib.* 1. *cap.*
15. *nu.* 12. Caputaquenſ. *deciſ.* 274. *nu.* 8.
9. *par.* 1. latè Gar. *de Benef. par.* 6. *cap.* 2.
num. 200. & alij plures, quos refert Sanchez
d. diſp. 21. *nu.* 10. Ratio iſtorum eſt, quia
23 Gratia Principis habet in ſe tacitam condi-
tionem, *Si preces veritate nitantur*, quæ clau-
ſula, quamvis etiam appoſita non fuiſſet,
tamen ſubintelligeretur: Petrus Paulus Pariſ.
conſ. 4. *nu.* 29. *par.* 2. *& conſ.* 108. *nu.* 12.
par. 4. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 25. Lay-
man. *Theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22.
Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 52.
& alij plures, quos *cap.* 5. citabimus; unde
25 ſi preces veræ non ſint, Gratia redditur nulla.

Limitant tamen plerique iſtorum, & alij
26 mox citandi, ut non vitiet Diſpenſationem
falſitas illa, quæ, ſi expreſſa fuiſſet, Ponti-
ficem difficiliorem non reddidiſſet ad conce-
dendum, ex cauſa tamen à Jure approbata;
Ita Barboſa *In Votis Canonic. lib.* 2. *Voto* 58.
nu. 18. Rota *inter. Deciſ. Impreſſas poſt Pra-
xim* Viviani *deciſ.* 97. *num.* 1. Rota coram
Merlino *deciſ.* 688. *nu.* 8. Et eo magis id
27 procedit, dùm cauſa falsò allegata, ſi verè
expreſsa fuiſset, potius reddidiſſet faciliorem
Pontificem ad concedendum; quia ſi causâ
demonſtrationis, & non taxationis aliqua
Qualitas adjuncta eſſet, non vitiaretur Gra-
tia; ut ſi diceretur, tale Beneficium eſſe Cu-
ratum, cùm verè eſſet ſimplex; Rota coram
Durano *deciſ.* 424. *nu.* 5. Rota coram Mer-
lino *deciſ.* 35. *num.* 12. Sanchez *d. diſp.* 21.
nu. 35. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
15. *coroll.* 1. *num.* 369. Silveſt. & Gutierez
Can. QQ. lib. 2. *cap.* 15. *nu.* 83. Averſa *de
Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 6. *verſ. Si verò.*

Quando autem cenſeatur expreſſa causâ
demonſtrationis, vel taxationis, dicemus in-
fra.

Quicquid tamen iſti, & alij dicant, tu
28 dic probabilius, ſollus cauſæ finalis falſam
expreſſionem irritare Diſpenſationem, quia
expreſſio falſi facilius tantùm impellentis,
non tollit voluntarium, ad conceſſionem
Gratiæ ſubſtantialiter requiſitum, & ſine quo
etiam conceſsa fuiſset Gratia, licet majori
cum difficultate; conſtat, *ex cap. Dudum* 14.
verſ. Nos igitur de Præb. in 6. Gloſsa *in cap.
Ex parte* 14. *cl.* 2. *verbo Falſa ſi cauſa de
converſ. Conjug.* & ſic expreſsè docent Merolla
tom. 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *diffic.* 2.
num. 363. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 11.
Coninck *de Sacramentis diſp.* 33. *nn.* 62. Eſcobar
Theol. Mor. tract. 7. *exam.* 9. *cap.* 8.
nn. 102. *verſ. Reſcriptor*. Diana *par.* 8 *tract.*
3. *reſol.* 61. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *par.*
2. *cap.* 10. *num.* 324. Marcus Paulus Leo *in
Praxi Pænitent. Apoſtolicæ part.* 1. *ubi de
tranſgreſſ. Vot. verſ. Cauſæ impulſivæ pag.
mihi* 50. Caſſador. *deciſ.* 11. *n.* 15. *de Præb.*
Lælius Altograd. *conſ.* 52. *num.* 64. Salas *de
leg. diſp.* 20. *ſect.* 16. *nu.* 123. Thomas Pelliccion.
Illuſtriſ. utr. Jur. Quæſt. quæſt. 25.
cap. 2. *pag. mihi* 215. *col.* 1. Merllnus Pignatellus
controv. forenſ. cap. 54. *num.* 5. *centuria* 1.

29 Quæ autem ſit Cauſa finalis, & quæ ſit
impulſiva, dicemus *lib.* 3. *cap. pr.* ubi de
cauſis Diſpenſationum latè agemus.

Circa prædicta eſt in primis adnotandum;
30 qualitates, quæ taceri poſſunt, eſſe in duplici
differentia. Quædam enim ſunt extrin-
31 ſecæ, & non pertinentes ad id, quod de
Jure, vel ſtylo Curiæ, ſeù Conſuetudine legitimè
introducta ad Diſpenſationem requiritur;
& tunc dictæ Qualitates non veniunt
explicandæ, nec ob illarum taciturnitatem
vitiatur Diſpenſatio, quamvis etiam d. Qualitate,
& circumſtantia cognita, Pontiſex
non diſpenſaſſet; ut ſi Diſpenſationem, &
Gratiam petens eſſet homo facinoroſus, &
valdè Criminoſus, itaut ſi Papa d. crimina,
& vitia ſciviſſet, certè Gratiam denegaſſet;
quia hujuſmodi Diſpenſatio ob iſtorum Criminum
taciturnitatem non vitiatur, cùm
hæc, tanquam extrinſeca, non pertineant ad
ipſam Diſpenſationem, nec illam intrinſecè
afficiant. Simili modo ſi quis ſciens vacare
Beneficium, quod Familiaris Papæ impetrare
intendit, illud impetret, tacendo quòd
ille Familiaris impetrare volebat; validè
impetrabit, quamvis certum eſſet, quòd Papa,
ſi ſciviſſet deſiderium ſui Familiaris, ei
& non Impetranti conceſſiſſet; quia hæc
intrinſecè non afficiunt Gratiam, ut diximus,
nec eorum taciturnitas nocet. Sic pariter
ſi quis incidat in Irregularitatem ob
homicidium commiſſum in perſona Sacerdotis,
ſi in petenda Diſpenſatione taceat
qualitatem Sacerdotij, valida erit Diſpenſatio,
quia per ſolum patratum homicidium
incidit in Irregularitatem. Simili modo ſi Bigamus
peteret diſpenſari, & ter, aut quater
Nuptias contraxiſſet, non eſſet opus iſtam
multiplicitatem explicare, quia per ſolam
Bigamiam fit Irregularis; Vide de prædictis
Doctores mox citandos.

32 Qualitates intrinſecæ ſunt, quæ pertinent
ad id, circa quod fit Diſpenſatio, nempè
quæ de Jure, ſeù ſtylo, vel Conſuetudine
exprimi debent, & hæ neceſſariò exprimendæ
ſunt, & coram Delegato probandæ,
aliàs Diſpenſatio nulla, & irrita erit; Sanchez
lib. 8. *diſp.* 21. *nu.* 18. Coninck *de Sacram.
diſp.* 33. *dub.* 6. *nn.* 61. Pontius *de Matrim.
lib.* 8. *cap.* 17. §. 4. *nu.* 24. Layman.
l. c. nu. 19. Garcia *de Beneficijs par.* 8. *cap.*
3. *nn.* 25. Lotherius *de re beneſ. lib.* 2. *quæſt.*
54. *nn.* 16. Rota *deciſ.* 457. *num.* 2. *par.* 2.
recent. Unde Matrimonium contractum vi-
33 gore Diſpenſationis, quæ tacitis hujuſmodi
intrinſecis qualitatibus impetrata fuiſſet, nullum,
& irritum eſſet; Colligitur *cap. Conſtitutus
de Reſcript.* & docet Barboſ. *in Votis
Canonicis lib.* 2. *voto* 17. *num.* 2. quia cum
34 Diſpenſatio fuerit nulla, nullum producit
effectum, Regula *Quæ contrà Jus* 64. *de Reg.
Juris in* 6. Reſponſa Marantæ *reſp.* 7. *num.*
30. *par.* 4.

35 Quando tamen Gratia eſſet Diviſibilis; ut
ſi quis in eadem Supplicatione peteret Diſpenſationem
à Voto Caſtitatis ob periculum
Incontinentiæ, quod verè extat; & ab alio
Impedimento dirimenti, allegata ob id falſa
cauſa, tunc ſi ex ignorantia, & abſque
dolo id factum ſit, vitiabitur Gratia in ea
ſola parte, in qua, ſi res cognita fuiſſet,
Papa denegaſſet; Colligitur *cap. Ad Audientiam
el. Primo de Reſcript.* & expreſsè docent
Afflict. *deciſ.* 116. *num.* 6. Vivianus *de
Jure Patronatus lib.* 14. *cap.* 3. *n.* 14. Garzia
de Beneſic. par. 8. *d. cap.* 3. *nu.* 16. & *nu.* 17.
Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 16. *nn.* 9. Eſcobar
Theol. mor. tract. 1. *examine* 16. *cap.* 2.
verſ. Subreptio; Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.*
6. *nu.* 404. Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *cap.* 15.
nn. 61. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 80. Merlinus
Pignatell. *controv. forenſ. cap* 15. *nu.* 1.
& 11. *centuria* 2. Rota *deciſ.* 143. *nn.* 60.
part. 3. *diverſ.* quia hæ Diſpenſationes verè
diverſæ ſunt, & in ſeparabilibus utile per
inutile non vitiatur; Lotherius *de re Beneſ.
lib.* 1. *quæſt.* 40. *nu.* 330.

36 At ſi obreptio, vel ſubreptio hujuſmodi
ſequutæ fuerint doloſè, & fraudolenter, nec
ſine culpa Diſpenſationem petentis, tunc in
pœnam malitiæ tota Gratia irrita, & nulla
cenſeri debet; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.*
65: & *nn.* 74. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pænitentiariæ
par.* 1. *ubi de tranſgreſſ. Votor.
verſ. Idemque dicendum pag. mihi* 64. nempè

nul-

nulla erit ipſo Jure in ea parte,in qua malitioſè, & doloſè commiſſa fuit falſitas, & in alia venier per Judicis ſententiam irritanda; Sanchez *lib.* 8. *d. diſp.* 21. *num.* 78. Coninck *de Sacramentis diſp.* 33. *dub.* 6. *nu.* 67. Eſcobar. *Theol. mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 8. *verſ. Reſcriptorum in fine*; Merolla *tom.* 2.
37 *diſp.* 4. *cap.* 6. *nu.* 412. quia falſus precator nullum ex Impetratis commodum reportare debet, *cap. Super literis* 20. §. *Nos igitur de reſcript.* Mandoſa *ad Reg. Cancell. Regul.* 19. *quæſt.* 18. *num.* 3. Reſponſa Marant. *reſponſ.* 55. *nu.* 33. *par.* 4. Carolus de Graſſis *de Effect. Clericatus Eff.* 1. *nu.* 1131. Leſſius *de Juſtitia lib.* 1. *cap.* 2. *dubiet.* 4. *nu.* 27. Papa namque plurimum à fraudibus abhorret, *l. ſi cui. Ibi per medias vias, ff. de ſervitut.*
38 Unde quando ſubreptio dolo admittitur, vitiatur Gratia *d. cap. ſuper Literis de Reſcr.* Bellam. *deciſ.* 4. *n.* 1. Seraphinus *deciſ.* 936. *nu.* 3. Reſponſa Marantæ *par.* 1. *reſp.* 39. *nu.* 21. Intellige tamen de ſubreptione, & obreptione, quæ circa cauſam finalem committeretur, ut diximus.

Et quòd, interveniente dolo & fraude, Gratia obtenta irritanda ſit in totum, ſumitur *ex cap. Si eo tempore* 9. *de Reſcriptis in* 6. & docent Garcia *de Beneſ. par.* 8. *cap.* 3. *nu.* 16. *&* *nu.* 17. Coninck *l. c.* Layman. *d. cap.* 22. *nu.* 25. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 4. *num.* 20. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 54. Filiuccius *tomo*
39 1. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 324. Et licet in d. capit. *Si eo tempore* ſolùm ſermo ſit de Juſtitiæ Literis, tamen ex communi Doctorum Doctrina, & ex conſuetudine introducta, extenditur ad alia quæcumque Gratiarum Reſcripta, ut benè animadvertunt Sanchez, & Bonaccina *ll. cc.*
40 Et quamvis Taciturnitas veri non vitiet Reſcriptum à Principe, motu proprio conceſsum; *cap. Si motu proprio* 28. *de Præb. in* 6. Silva *de Beneſ. par.* 3. *quæſt.* 12. *nu.* 17. Sanchez *d. diſp.* 21. *num.* 47. nihilominus quando falſa cauſa finalis exprimitur, qua non expreſsa Gratia non concederetur, Gratia, etiam cum dicta Clauſula *Motu proprio* conceſsa, irrita erit, & nulla; Menochius *de arbitr. lib.* 2. *centuria* 3. *caſu* 201. *num.* 80. Sanchez *l. c. nu.* 32. Filiuccius *l. c. nu.* 324. Pariſ. *conſ.* 68. *nu.* 217. *par.* 4. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 395. Quia Clauſula
41 *Motu proprio* non firmat Gratiam contrà concedentis intentionem, Blaſius Michalorius *tract. de Fratrib. part.* 3. *cap.* 25. *nu.* 65.
42 Quod ſi Obreptio, vel Subreptio circa cauſam finalem committerentur culpa Sollicitatoris, vel alterius Romanæ Curiæ Officialis, dùm Diſpenſationem peteret pro Oratoribus, qui bona fide, & abſque fraude expreſſerunt factum, prout verè ſe habebat, tunc ſi materia ſit diviſibilis, ea ſola pars vitiabitur in qua Subreptio, vel Obreptio commiſſa fuit; quia Oratores verè non poſſunt dici obrinuiſſe Reſcriptum fraudolenter, & doloſè; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 66. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 4. *nu.* 17. Merolla *l. c.* Ita etiam Ancharanus, Francus, Decius, & Corduba à d.
43 Merolla citati; Solicitatores tamen, & alij qui hujuſmodi Subreptionem, & Obreptionem commiſerint, ſubjiciuntur pœnis contentis in *Motu proprio* Pij Quinti incipiente *Cum, ſicut accepimus, nonnulli ſuæ Conſcientiæ prodigi, &c.* Quo decernitur pœnas falſi incurrere omnes, & ſingulos Procuratores Officij Sacræ Pœnitentiariæ, ſeù Contradictarum, & alios quoſcumque Solicitatores, & Scriptores, qui in Matrimonialibus Diſpenſationibus impetrandis veritatem facti à narratione, quam ab ipſis partibus habuerunt, quoad ſubſtantialia, & qualitates neceſſariò exprimendas diverſam faciunt, ſeù quoquo modo invertunt, aut immutant, vel depravant. Quam Conſtitutionem ad verbum refert Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4. *nu.* 2.

Nec nobis probatur Doctrina Pauli Laymani *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 26. *&* 27. & Antonini Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 63. *propè finem*, cui adſtipulari videtur Doctrina Rotæ inter Deciſ. impreſſas poſt ſec. volum. Conſil. Farinacij *deciſ.* 270. *nu.* 4. & Ipſius Farinacij *conſ. crim. lib.* 1. *conſ.* 92. *nu.* 8. dùm admittunt poſſe Ordinarium, cui Diſpenſario commiſſa fuit, ad exequutionem procedere eo caſu, quo per Oratores petita fuiſſet Diſpenſatio; v. gr. ſuper Conſangul-
44 nitate inter eos exiſtente, at per incuriam Scriptoris fuiſſet in Literis ſcriptum, quòd Impedimentum eſſet Affinitatis, & ſuper hac commiſſa appareret Diſpenſario; Quamvis enim verè fuerit expoſitum Impedimentum Pontifici, & nulla fraus ab Oratoribus commiſſa, nihilominus difficultas eſt, quomodo poſſit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, dùm ei præſentatæ ſint Literæ Apoſtolicæ, quibus ſibi committatur Diſpenſatio ſuper Affinitate, & ipſe ex Informationibus habitis repererit Oratores egere Diſpenſatione ſuper Conſanguinitate, vel è contra;
45 certum etenim, ac indubium eſt, Delegatum fines Mandati egredi non poſſe, nec Literas Apoſtolicas aliter Interpretari, quàm verba ſonent, *cap. Cum dilecta* 22. *de Reſcriptis*, ut nos diximus. Nec refert, quòd Delegatus aliàs certus ſit de errore Scriptoris, quia ad ipſum, ut Inferiorem, & ſimplicem Mandatarium, non ſpectat de validitate, vel Invaliditate Literarum Pontificis, & an error in illis Irrepſerit, cognoſcere, nec verba Reſcripti diſtrahere ad Caſus ſimiles, vel mino-

minores, ſed debet preciſè id tantùm exe-
qui, quod ſibi in Mandato committitur, ut
docent Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt.
lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 30. Reſponſa Marantæ
reſp. 13. *nu.* 33. *tom.* 1. Sanchez *lib.* 2. *diſp.*
12. *nu.* 19. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 27.
nu. 4. *tom.* 1. *& cap.* 961. *nu.* 10. *& cap.* 965.
nu. 18. *tom.* 5. Rota *deciſ.* 226. *nu.* 1. *par.* 1.
diverſ. Rota *deciſ.* 463. *nu.* 4. *par.* 1. *recent.*
Rota coram Cavalerio *deciſ.* 612. *num.* 16.
Rota inter impreſſas poſt ſec. Volum. Fari-
nacij *deciſ.* 112. *nu.* 2. Nec refert, quòd Ora-
tores non ſint in culpa, ſed errore Scripto-
46 ris id factum ſit; quia error, quantumcum-
que culpa carens, non efficit, ut Reſcriptum
extendatur ad caſum, qui ſub ejus verbis
non comprehenditur, quamvis, ſi petitum
fuiſſet, Papa non denegaſſet, Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 21. *nu.* 39. Pirrhus Corrad. *in Praxi
Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *nu.* 29., quo
ita ſe habere ſtylum Curiæ teſtatur; Unde
ad hoc ut poſſit Delegatus licite, & validè
eo caſu procedere, debebit Literas dimit-
tere corrigendas, & interim ab illarum exe-
quutione abſtinere, & aliter faciendo, nul-
liter, & invalidè procedet, ſuam, & Orato-
rum animas illaqueando.

Ad hoc autem, ut dignoſci poſſit, an, &
quando error in expreſſione facta vitiet,
47 diſtinguunt communiter Doctores inter ex-
preſſionem, quæ fieret per modum Demon-
ſtrationis, & aliam factam per modum Ta-
48 xationis; Quando etenim erratur in expri-
menda qualitate, per modum Demonſtra-
tionis adjecta, docent non vitiare; v. gr. ſi
Papa, conferendo alicui Beneficium, diceret
ſe conferre Titio tale Beneficium ſub tali
Titulo, in tali Eccleſia, Vacans per obitum
Joannis, &c. & eſt de Jure Patronatus Ti-
tij; Hoc caſu ſi huiuſmodi Beneficium verè
eſſet Patronatus non Titij, ſed Caij, talis
error non vitiabit, quia de ipſius rei ſubſtan-
tia ſatis conſtat, & hujuſmodi error in ſim-
49 plici Demonſtratione irrepſit. At ſi erretur
in qualitate adjecta per modum Taxationis,
itaut rei ſubſtantiam contineat, & deſignet,
tunc Reſcriptum per hujuſmodi errorem vi-
tiatur, & Diſpenſatio inde ſequuta inficitur;
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 36. Paulus Lay-
manus *d. cap.* 22. *nu.* 26.

50 Tunc verba, appoſita cenſentur causâ Taxationis, quando ſub una tantùm conceptione verborum fit expreſſio; ut ſi diceretur, Titius legavit Sempronio ſcuta centum, quæ ei debebat Cajus; unde ſi Cajus dicta ſcuta centum non debebat; Titio perit legatum.

51 At causâ Demonſtrationis tunc dicta cenſentur, quando ſub diverſis verborum conceptionibus expreſſa ſunt, ut ſupra nu. 50. diximus; Vide Sanchez *l. c.* Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *nu.* 371.

52 Prædicta tamen Doctrina, quamvis in
multis vera ſit, tamen, quoad Matrimonia-
les Diſpenſationes adaptari non poteſt, quia
quæcumque qualitates ſemper appoſitæ vi-
derentur causâ Taxationis, & conſequenter
Diſpenſationem irritarent; ut ſi diceretur,
Oratores eſſe Tertio Conſanguinitatis Gradu
conjunctos, cùm verè eſſent in Quarto ejuſ-
dem ſpeciei; quia ſi ad Diſpenſationes hu-
juſmodi Regula adaptaretur, vitiaretur di-
cto caſu Diſpenſatio; & tamen certum eſt
in majori Gradu comprehendi minorem ejuſ-
dem Speciei, & ordinis, ut diximus cap. 2.
Unde in materia Diſpenſationum Matrimo-
53 nialium potius dicendum eſt, quòd quando
aliquid adjicitur tamquam qualitas rei, vel
requiritur Demonſtratio ad certitudinem, &
valorem Actus, cenſeri poteſt factum causâ
Demonſtrationis, & non Taxationis, & con-
ſequenter pro validitate Actus præſumendum
eſt, ut bene animadvertunt idem Sanchez *l.
c. in fine*, & Merolla *l. c. nu.* 372.

54 Et ut magis ad particularia deſcendamus, error Nominis non vitiat Gratiam, quando conſtat de Perſona, cui conceſſa eſt, quia Summus Pontifex intendit Diſpenſationem concedere petenti, ſivè is ſit Petrus, ſivè Paulus, vel Franciſcus, quod æquus Diſpenſator non ſpectat, nec ſpectare debet, ſed ſolam Cauſæ æquitatem, ut docent Sanchez *d. diſp.* 21. *nu.* 37. Merolla *d. dub.* 15. *num.* 373. Rota *deciſ.* 87. *num.* 3. *par.* 2. *recent. & deciſ.* 566. *nu.* 3. *eodem tomo, & deciſ.* 319. *nu.* 1. *par.* 2. *recent.* Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 4. *nu.* 5. *&* 6. Layman. *dict. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 27. *circa finem*; Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 11. *quæſt.* 6. *nu.* 53. *&* 54. Eſcobar *Theol. mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Aliquid*; Seraphinus *deciſ.* 701. *n.* 1. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 919. *num.* 5. *tom.* 5. & ita de Jure indubitanter procedere teſtatur Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 63.

55 Nec pariter vitiabitur Diſpenſatio, ſi erratum fuerit in pronomine Oratorum, dùm de perſona certè conſtet, ut concludunt Doctores in *l. ultima C. de hæred. inſtit.* Layman. *d. cap.* 22. *nu.* 27. Pariſ. *l. c. num.* 55.

56 Excipe tamen, ſi petatur Diſpenſatio *In forma Pauperum*, quia cum Diſpenſatio in dicta forma non concedatur, niſi ſolis Pauperibus perſonis, quæ ex ſuo labore, & induſtria tantùm vivunt, ut dicemus; tunc ſi erretur in nomine, ſeù pronomine Oratorum, opus erit correctione, antequam Delegatus Diſpenſationem exequatur, cùm aliàs dari poſſet locus fraudi, quia Officialibus Romanæ Curiæ pro eorum emolumentis damnum inferretur.

Quando, poſt regiſtratam Supplicationem, ſed antequam Literæ expeditæ ſint, neceſ-

ſatia

ſaria eſſet correctio Nominis, ſit Supplicatio
57 infraſcripti tenoris.
Pater Sancte; Dignetur Sanctitas Veſtra
ſuper Præinſerta conficiendas Literas cum ex-
preſſione, quòd Orator non Joannes, ſed Vin-
centius, & non aliter nominatur, & cognomi-
natur; in reliquis verò juxta ejuſdem Præin-
ſertæ vim, formam, continentiam, & teno-
rem expediri mandare de Gratia ſpeciali, non
obſtantibus omnibus, quæ eadem S. V. in dicta
Præinſerta conceſſit non obſtare, cæteriſque
contrarijs quibuſcumque, &c.
58 Nec parvi facienda videtur cautela, quâ
in Romana Curia pro Diſpenſationum Im-
petratione uti ſolent Practici Curiales, qui
ſi Pronomina Oratorum ignorent, apponunt
59 Nomina eorum Genitorum, quæ ex Arbo-
ris ſibi tranſmiſſi inſpectione deſumunt, ſic
dicendo, videlicet, *Vincentius Flaminiæ,*
Dorothæa Benigni, &c.
60 Si error ſit in expreſſione loci, ſeù loco-
rum originis Oratorum, ut quia Oratores
eſſent, v. gr. ex loco de Corelia orti, &
dictum fuiſſet eos eſse ex loco de Camajo-
re, tunc ſi Diſpenſatio obtenta eſset ob
cauſam anguſtiæ loci, ſeù locorum utriuſque
Sponſi, ſi de diverſis locis Oratores ſint,
non poteſt Delegatus Literas exequutioni
demandare, ſed debebit illas dimittere cor-
rigendas, quia cum cauſa finalis, qua motus
fuit Pontifex ad diſpenſandum, fuerit an-
guſtia eorum locorum, in quibus Oratrix
Virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinem,
paris conditionis, cui nubere poſſit, inve-
nire nequit, cùm eo caſu error irrepſerit in
Cauſa finali, eſt inſanabilis per ea, quæ di-
cimus *lib.* 3. Nec valet dicere, quòd nihilo-
minus Pontifex æquè, vel etiam facilius
conceſſiſſet, ſi expreſſus fuiſser verus locus
dictæ Originis; quia, ut diximus non eſt in
61 poteſtate Delegati interpretari mentem Pon-
tificis Diſpenſationem committentis, niſi ea-
tenus, quatenus verba Reſcripti, ac Com-
miſſionis ſonent; cum etenim ſit ſimplex
Mandatarius, & Exequutor ea tantùm po-
teſt exequi, quæ habuit in Commiſsione,
& quatenus narrata Pontifici vera ſint, ut
62 diximus, & dicemus Cap. ſequenti. Et cùm
Reſcripta Pontificis ſint ſtricti Juris; Fœlin.
cap. Significante de Reſcript. num. 2. Rota
coram Pænia *deciſ.* 415. *num.* 4. Cæphalus
conſ. 338. *nu.* 12. *tom.* 3. Pariſ. *de Reſignat.*
lib. 9. *quæſt.* 17. *nu.* 133. *tom.* 2. Lælius Al-
tograd. *conſ.* 71. *num.* 35. *lib.* 2. Franciſcus
Merlin. *Deciſ. Rotæ Lucenſ. deciſ.* 96. *nu.* 97.
Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt.*
63 *lib.* 7. *cap.* 6. *nu.* 82. ejus verba reſtringun-
tur tantùm ad expreſſa, Marius Anton. *var.*
reſol. lib. 1. *reſol.* 39. *num.* 21. Lælius Alto-
grad. *l. c.* & nos alibi diximus. Nec facit
ad validitatem hujuſmodi nullitatis bona
fides, aut ſimplicitas Oratorum; cùm hæ
excuſent ſolùm à culpa, non tamen efficere
poſſint, ut ſanetur defectus, aliàs inſana-
bilis.
64 Dixi, ſi erratum fuiſſet in expreſsione
loci, ſeù locorum originis Oratorum, quia
dùm petitur Diſpenſatio ob dictam cauſam
Anguſtiæ, &c. ſi Oratores ſint ex diverſis
locis, debet utriuſque loci Anguſtia expli-
cari, ac coram Delegato verificari, ut latè
lib. 3. dicemus, ubi de cauſa ipſius Angu-
ſtiæ fuſiſsimè agemus.
65 Dixi inſuper, ſi erretur in expreſsione loci
Originis Oratorum, quia is exprimi debet,
& non Domicilij, ut latè dicemus Cap. ſe-
quenti.
66 Id tamen eſt adnotandum, quòd expreſ-
ſio loci Oratorum neceſſaria eſt, ſi Diſpen-
ſatio petatur *Ob anguſtiam, &c.* at in alijs
caſibus neceſſaria non eſt, cum de ſtylo Cu-
riæ ſufficiat exprimi Diœceſim Oratorum,
ut notum eſt; quæ Diœceſis expreſsio omni-
67 nò neceſſaria eſt, Pariſ. *de Reſignat. Benefic.*
lib. 8. *quæſt.* 7. *nu.* 46. quia Papa facilius
providet Originarijs, quàm exteris; Textus
eſt in *Cap. Sanctorum Canonum* 2. 70. *Diſt.*
l. in Eccleſijs C. de Epiſcopis, & Cler. Aliàs,
juxta probabiliorem opinionem, Gratia ſub-
reptitia erit, & nulla; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
21. *nu.* 39. Franciſcus Merolla *tom.* 2. *diſp.*
4. *cap.* 6. *dub.* 15. *coroll.* 3. *nu.* 376. Rebuff.
in Praxi Beneficiaria par. 1. ubi de forma
ſignaturæ ſimplicis §. *ejuſdem Diœceſis*; Pyr-
rhus Corradus *in d. Praxi Diſpenſat. lib.* 7.
cap. 4. *nu.* 39. & *d. lib.* 7. *conſ.* 5. *num.* 26.
ubi ita de ſtylo Curiæ ſervari teſtatur. In-
68 tellige tamen, exprimendam eſſe Diœceſim
Originis, & non Domicilij Oratorum: Re-
buff. *l. c. verſ. Magalonenſ.* et nos dicemus
ſuo loco. Quamvis enim Papa cum eadem
facilitate Diſpenſationem committeret Or-
dinario Domicilij Oratorum, ſi hoc in Sup-
plicatione ſibi porrecta expreſsè petitum
fuiſſet; nihilominus, quando id non fuit pe-
titum, Papa ſemper intendit Diſpenſationem
committere Ordinario Oratricis, ut ſe con-
formet diſpoſitioni *Concilij Tridentini ſeſſ.*
22. *cap.* 5. *de Reform.* ubi decernitur hujuſ-
modi Diſpenſationes Ordinario Oratricis eſ-
69 ſe committendas. Unde ſi in expreſsione
originariæ Diœceſis erratum ſit, ut ſi, v. g.
dictum fuiſſet Oratores eſſe Florentinæ Diœ-
ceſis, cum verè ſint Lucanæ, & ſic per er-
rorem Diſpenſatio commiſſa eſſet Vicario
Florentiæ, ſubreptitia erit, tanquam contrà
Concedentis intentionem extorta, & neuter
ex dictis Vicarijs illam exequi poterit; non
Florentinus, cui per errorem, & contrà in-
tentionem Pontificis commiſsa fuit; non Lu-
canus, cui non fuit facta commiſsio, ut be-
nè prædicta docent Sanchez *lib.* 8. *d. diſp.* 21.
num.

nu. 39. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dict.*
dub. 15. *coroll.* 3. *nu.* 376. Rebuff. *l. c.* Pirrh.
Corrad. *lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 39. Thom. Pelliccion.
QQ. *Ill. quæſt.* 25. *cap.* 3. *col.* 2. *pag. mihi* 217.
70 cùm Mandatum Pontificis non debeat trahi
ultrà intentionem mandantis, *l. non omnis*
ff. ſi certum petatur; Lotherius *de re Beneſ.*
lib. 2. *quæſt.* 6. *nu.* 32. Gratianus *diſcept. fo-*
renſ. cap. 800. *num.* 12. *tom.* 4. Sbrozius *de*
Offic. Vicarij lib. 2. *quæſt.* 36. *nu.* 2. nec ex-
tendi debeat de caſu ad caſum, qui ſub
Reſcripti verbis non comprehenditur, ut di-
ctus Pelliccionius *l. c.* & nos alibi diximus.
Idque eſt mente tenendum, quia hic Caſus
multoties accidit; Et quidem aliàs Literati
in hujuſmodi Diſpenſationibus exequendis
decipiuntur; putant enim Literas Pontificis
ſuper Diſpenſationibus Matrimonialibus edi-
tas poſſe executioni demandari, quamvis
erratum ſit, vel in expreſsione locorum, ob
quorum anguſtiam conceditur Diſpenſatio,
vel in expreſsione Diœceſum, vel etiam
ſpeciei Impedimenti; & adducunt rationem,
quòd Papa adhuc cum eadem facilitate con-
ceſsiſſet, ſi petitus fuiſſet: Et quidem toto
aberrant Cœlo, quia mandatum Pontificis
eſt ſtricti Juris, ut diximus, & cum verſe-
mur in materia Diſpenſationum, quæ eſt
odioſa, non valet in illa Argumentum de
ſimili ad ſimile, nec de majori ad minus,
ut diximus *Cap.* 2. ſed verba Reſcripti in-
terpretari debent ſolùm quantum ſonant,
ut dicto Cap. 2. probavimus.
71 Hic autem non debet ſub ſilentlo præter-
iri, quanta cum laude, tàm in hujuſmodi
Diſpenſationibus, quàm in alijs quibuſcum-
que rebus gerendis ſe geſſerint tres magni
Viri undequaque celebratiſsimi, tum Gene-
ris ſplendote, tùm multiplici Eruditione,
gubernandi Peritia, Juſtitiæ cultu, Doctri-
næ præſtantia, ac morum integritate, nem-
pè Reverendiſs. DD. Alexander Cenami
Prior ſæcularis, & Collegiatæ Eccleſiæ S.
Alexandri Majoris de Luca, Vic. Gener. tem-
pore, quo Eccleſiæ Lucanæ præerat Eminen-
tiſs. D. Cardinalis Franciottus; Ludovicus
Cittadella Prior Sæcularis, ac Collegiatæ
Inſignis SS. Joannis, & Reparatæ de Luca,
dum eſſet Vicar. General. Illuſtriſs., & Re-
verendiſs. Epiſcopi, D. Joan. Baptiſtæ Ray-
noldi, & Flamminius Nobili Canonicus
Carhedralis, Vicarius Generalis Illuſtriſs.
& Reverendiſs. D. Petri Rota pariter Epi-
ſcopi; Nec non omni laude digni fuerunt
72 Reverendiſs. DD. Antonius Nobili, Tobias
Sirti, Joann. Baptiſta Bottini, & Daniel de
Nobilibus, qui diverſis ante temporibus Vi-
carij Generalis munus ſubjerunt.
73 Expreſsio qualitatum Oratorum, ut ſi ſint
Nobiles, vel de Nobili Genere procreati,
vel Illuſtres, ſeù Principales, vel ex Prin-
cipalioribus Oppidi, vel ſaltem ex honeſtis
familijs, duobus tantùm caſibus eſt neceſſa-
ria; Primò ſi dicta qualitas adducatur pro
Cauſa finali Diſpenſationis; Secundò ſi ea
qualitas exprimatur ad effugiendam proba-
tionem alicujus Clauſulæ coram Delegato,
quæ Clauſula, ſi dicta qualitas appoſita non
fuiſset, de ipſo ſtylo in propoſito caſu appo-
ni debuiſſet; ut ſi Oratores eſſent in ſecun-
do, & tertio Conſanguinitatis, vel Affinita-
tis Gradibus, & peteretur Diſpenſatio ob
cauſam Anguſtiæ Loci, *&c.* quo caſu ſolet
apponi clauſula, *Et ſi extra*, *&c.* & tamen
ſi exprimitur qualitas Oratorum, dicta Clau-
ſula omittitur, ut latè dicimus infra lib. 3.
ubi quando, & quomodò hæ qualitates pro-
bari debeant, fusè declaramus.
74 Si jam obtenta per Impeditos Diſpenſa-
tione ſuper aliquo Impedimento dirimenti
Pontifici expreſſo, aliud dirimens detega-
tur, tunc, ſi hoc publicum ſit, denuò ſup-
plicari debebit ad Sanctiſs. eidem narrando
totum factum prout ſe habet, nempè Ora-
tores alias ob tale Impedimentum, & ex
tali cauſa, Literas à Sede Apoſtolica obti-
nuiſſe, directas Vicario, per quas impone-
batur, &c. & narretur tota ſeries facti,
repetendo tenorem Supplicationis antea por-
rectæ, & Reſcripti deſuper emanati, facien-
do inſuper mentionem de præſentatione Li-
terarum jam Delegato facta, & Diſpenſa-
tione ſequuta, & quòd poſtmodum ad eo-
rum devenit notitiam ultrà Impedimentum,
ſuper quo jam fuerunt Diſpenſari, aliud di-
rimens exiſtere (exprimendo quale ſit) &
quòd, ſi Divortium fieret [quatenus Matri-
monium jam contractum ſit] vel ob aliam
cauſam (ſi adhuc contractum non fuerit)
gravia exinde imminerent ſcandala, & pro-
75 petereà petant, &c. Et tunc ſuper dicta no-
va Supplicatione concedi ſolent Literæ in
forma *Perinde valere*; per quas committitur
Ordinario, ut negocium reaſſumens Lite-
raſque primas valere decernens, ſervata aliàs
earum forma, diſpenſet, &c. perinde ac ſi
in primis Literis expreſſum fuiſſet ipſos Ora-
tores, non ſolo v. gr. Tertio Conſanguini-
tatis, ſed duplici Tertio, &c. eſſe conjun-
ctos; prolem, &c. legitimam nunciando, &c.
Vide infra lib. 3. de hac re latè dicimus,
& hujuſmodi Literarum formulam apponi-
mus.
At ſi Impedimentum, quod detegeretur
eſſe occultum, vide quæ dicimus inſra.
76 Quòd ſi è converſo fuiſſent per errorem
Pontifici in Supplicatione expreſsa duo, vel
plura Impedimenta, ſed coram Delegato,
ex informationibus habitis, non reperirentur
ea omnia adeſſe, ſed id per errorem expreſ-
ſum fuiſſet, ſufficiet eo caſu diſpenſari ſuper
Impedimento, quod verè adeſt, quia cum
par-

Digitized by Google

partes Reſcripti ſeparatæ ſint, & ceſſet fraus,
Reſcriptum in ea parte, qua verùm eſt, ſu-
ſtinetur, & utile per inutile non vitiatur,
& ita paſſim practicari teſtatur Pirrhus Cor-
radus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 6.
nu.* 80. *& lib. 8. cap. 1. nu.* 31.

77 Si tamen poſt Matrimonium contractum
aliquod detegeretur Impedimentum, ſuper
quo petenda eſſet Diſpenſatio, debebit de
neceſſitate exprimi, an pro Matrimonio con-
tracto præceſſerint legitimæ Denunciationes,
vel ſaltem de licentia Ordinarij omiſſæ ſint,
& an dicta Licentia fuerit fraudolenter ex-
torta, aliàs Diſpenſatio ſubſequuta erit nul-
la, & invalida per ea, quæ dicimus *lib.* 3.

78 Porrò ſi plura Impedimenta extent inter
contrahere volentes, quæ non poſſint alia
via, quàm Diſpenſationis, tolli, ea omnia
exprimi debent, ad hoc ut per Diſpenſatio-
79 nem tollantur; uno namque ſublato remanet
aliud; Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ.* 13.
nu. 85. *& ſeqq.* Bellam. *deciſ.* 697. *num.* 2.
Navarr. *de Horis Canonicis nu.* 638. Gar. *de
benef. par.* 8. *cap.* 3. *num.* 54. Fragoſius *l. c.
nu.* 321. Reſponſa Marantæ *reſponſ.* 69. *nu.*
36. *part.* 4. Carolus de Graſsis *de eff. Cleric.
eff.* 4. *num.* 56. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.*
96. *nu.* 8. *& num.* 16. *tom.* 1. Balth. de To-
maſis *prima Decade tract.* 1. *titulo* 16. *nu.* 10.
80 Et Diſpenſatio facta ſuper uno defectu, &
Impedimento, non protrahitur ad aliud;
Afflictus *deciſ.* 320. *nu.* 12. Gamb. *de Off. &
Auct. Legati lib.* 10. *nu.* 214. Alex. Sperell.
deciſ. 112. *nu.* 23. Duardus *de Cenſib. tom.* 1.
81 §. 1. *quæſt.* 12. *nu.* 36. Nec unquam cenſetur
Papam voluiſſe ſanare Defectus, quos igno-
rat *Cap. Si eo tempore* 9. *de Reſcript. in* 6.
Ludoviſ. *deciſ.* 164. *nu.* 6. Pirrhus Corradus
in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 1. *cap.* 2. *nu.* 2.
82 Unde tot ſunt neceſſariæ Diſpenſationes,
quot obſtacula ſunt, ac Impedimenta, Rota
deciſ. 233. *num.* 22. *par.* 1. *diverſ.* Gonzales
Gloſſa 13. *nu.* 97. Ludov. *deciſ.* 87. *nu.* 16. *in
Annot. & Deciſ.* 209. *num.* 6. Reſponſa Ma-
rantæ *reſponſ.* 69. *nu.* 38. *part.* 4. Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 397. *nu.* 39. *tom.* 2. Spe-
83 rell. *l. c. nu.* 24. Quia Diſpenſatio Pontificis
ea ſola Impedimenta comprehendit, quæ fue-
runt expreſſa; Puteus *deciſ.* 39. *lib.* 3. Pariſ.
conſ. 143. *nu.* 25. *part.* 4. Pat. Leo *in Praxi
S. Pœnitentiariæ part.* 1. Ubi de forma Com-
mut. Cælibatus *verſ. Præmiſſis, pag. mihi* 122.
84 & ita Impedimenta exprimi debent, ut quod
certum eſt, non ponatur pro Dubio; aliàs
Diſpenſatio nulla, & invalida erit; Coninck
de Sacram. diſp. 33. *dub.* 6. *nu.* 70. Sanchez
lib. 8. *d. diſp.* 21. *num.* 40. Bonaccina *de leg.
diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 7. Anton. de
Eſcobar *Theol. Mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 3.
verſ. Eſtne validum. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 15. *num.* 387. quia cum eo caſu
error ſit in ſubſtantia rei, in qua diſpenſa-
tur, vitiatur Diſpenſatio.

85 Sed difficultas eſt, an omnia Impedimen-
ta debeant ſimul in eadem Supplicatione
explicari Pontifici; & quidem ſunt, qui pu-
tant poſſe ſeparatim exponi; ea præcipuè
86 ratione, quòd ligatus pluribus Excommuni-
cationibus poteſt Abſolutionem ab una pe-
tere, & alias tacere; Ita ſentiunt Sà, ver-
bo *Diſpenſatio num.* 16. Navarr. *l.* 4. *conſil.
titulo de conſ. conſ.* 1. Salas *de leg. diſp.* 20.
ſect. 15. *in fine*; Genuenſ. *in Praxi Archie-
piſcopalis Curiæ Neapolitanæ cap.* 20. *num.* 8.
in fine; Sayrus *in Floribus lib.* 11 *tit.* 3. *de-
ciſ.* 3. Fragoſius *nu.* 323.

His tamen non obſtantibus, quicquid for-
ſan circa alias materias in contrarium dici
87 poſſet, certum eſt, omnia Impedimenta ſi-
mul, & in eadem Supplicatione in impetra-
tione Matrimonialium Diſpenſationum ex-
88 primi debere; duo etenim, vel plura Im-
pedimenta, quando ad unum, eundemque
finem (ut in caſu noſtro) tendunt, & unum
auget aliud, fortius ligant, quàm unum;
89 & Papa difficilius diſpenſat cum habente
plura Impedimenta, quàm cum habente unum
(ut eſt notum) Ideò quoad hujuſmodi Diſ-
penſationum impetrationes omnia Impedi-
menta ſimul in eadem Supplicatione exprimi
debere, expreſsè docent, Cævallos *Comm.
contrà Comm. quæſt.* 829. *num.* 1. Reſponſa
Marantæ *reſponſ.* 20. *num.* 36. *part.* 1. Gon-
zales *ad Reg.* 8. *Cancell.* §. 3. *Proœm. n.* 67.
& Gloſſ. 13. *nu.* 92. Gratianus *diſcept. forenſ.
cap.* 827. *nu.* 19. Joannes della Crux *in Di-
rectorio Caſ. conſcientiæ quæſt.* 4. *art.* 6. *dub.*
16. *concl.* 1. Suarez *de leg. lib.* 6. *cap.* 24. *li-
tera B. col.* 2. *nu.* 2. Franciſcus Merolla *tom.*
2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *nu.* 404. *& nu.* 451. Sanchez
lib. 8. *diſp.* 23. *nu.* 2. *& diſp.* 21. *num.* 71. *&
num.* 72. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2.
punct. 5. *nu.* 3. *& punct.* 9. *nu.* 1. Diana *par.*
1. *tract.* 10. *reſol.* 39. *& part.* 8. *tract.* 3. *re-
ſol.* 25. Coninck *d. diſp.* 33. *dub.* 2. *nu.* 21.
& nu. 73. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2.
cap. 10. *nu.* 326. Raphael Averſa *de Matrim.
quæſt.* 19. *ſect.* 5. Laymanus *Theol. mor. lib.*
1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 19. Trullenck *Opere
Mor. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 4. *num.* 1.
Reginaldus *lib.* 31. *cap.* 26. *nu.* 200. Pontius
de Matrim. lib. 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.* 25. Eſco-
bar *Theol. Mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2.
verſ. Habetur quis. Salgado *labyrinto Credi-
tor. par.* 1. *cap.* 28. *nu.* 4. Marcus Paulus Leo
in Praxi Sacræ Pœnitentiar. part. 2. ubi de
ſecundo, ex actu fornicario de Contract,
verſ. Nihilominus pag. mihi 266. optimè Gar-
cia *de benef. part.* 8. *cap.* 3. *nu.* 54. & noviſ-
ſimè Balthaſſar de Tomaſis *l. c.* Et ſic ſe ha-
bere ſtylum Curiæ teſtantur Merolla, & Mar-
cus Paulus Leo *ll. cc.* Ratio eſt, quia dicta
plu-

plura Impedimenta ſimul conficiunt quandam
indecentiam, ac repugnantiam cum Matri-
monio contrahendo, majorem, quàm ſingu-
la conficerent, vt eſt duplex Conſanguini-
tas, vel Affinitas, ſivè Conſanguinitas, &
Affinitas ſimul, reſpectu earumdem Perſona-
90 rum. Et etiam quia, ſi ipſe Papa non intel-
ligat quantitatem Gratiæ, quam ſacit in
eodem Matrimonio, non poteſt eam velle,
& conſequenter ex ea taciturnitate, & igno-
rantia Reſcriptum vitiatur, ut docent ple-
rique Doctores ſupra citati. Unde ſi Diſpen-
ſatio ſuper aliquo ex Impedimentis fuiſſet
obtenta, tacitis alijs, quæ ad unum eun-
demque finem tendunt, non ſolùm ea Diſ-
91 penſatio nulla, & irrita erit, ſed oportebit
novas Literas in forma *Perinde valere* im-
petrare, narrando in nova Supplicatione
omnia Impedimenta, & quòd ſuper uno ex
eis (ſpecificando quale ſit) Oratores fuerunt
jam diſpenſati; & tunc Pontifex committe-
re ſolet Ordinario, ut depoſita omni ſpe
cujuſcumque muneris, aut præmij, &c. ne-
gocium reaſſumens, Literaſque primas vale-
re decernens, diſpenſet, & prolem legiti-
92 met. Nec juvaret ad ſuſtinendam dictam
Diſpenſationem ignorantia, & bona fides
Oratorum, & quòd abſque dolo dicta alia
Impedimenta tacuiſſent; quia ſimplicitas ex-
cuſabit quidem Oratores à culpa, ſed non
poterit efficere, ut Diſpenſatio, quæ nulla
eſt, validetur, ut docet Sanchez *lib. 8. diſp.*
23. *nu.* 3., & nos diximus ſupra.

93 Prædictam Concluſionem limitant, ut non
habeat locum, ſi Impedimenta non ſe con-
tingant, ſed ſint diverſæ rationis; ut ſi Ora-
tor, qui petit Diſpenſationem ſuper Impe-
dimento dirimenti, habeat etiam Votum
94 Caſtitatis, vel Religionis, quia tunc, ſi ad-
ſint cauſæ ſufficientes, ſaltem ad commutan-
dum, poterit prius impetrari Diſpenſatio,
ſeù Commutatio ſuper Voto, & deinde ſu-
per Impedimento dirimenti, juxta Doctri-
nam Ægidij de Coninck *l. c.* Sanchez *d. diſp.*
23. *nu.* 4. Pontij *lib. 8. cap.* 17. §. 4. *nu.* 22.
Layman. *d. cap.* 22. *nu.* 21. Garciæ *d. cap.* 3.
nu. 64. Merolla *d. cap.* 6. *nu.* 454. Navarr.
lib. 4. conſil. titulo de Privileg. conſ. 12. *in*
1. *edit.* Et faciunt d. per Merlin. Pignatell.
controv. forenſ. cent. 2. *cap.* 15. *nu.* 1. & *nu.*
11. Nec relevant, quæ in contrarium docet
Bonacc. *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *nu.*
14. quia hæc Impedimenta verè diverſæ ſunt
rationis, & ob id non conſtituunt unam,
eandemque repugnantiam reſpectu Matrimo-
nij contrahendi; nec Impedimentum Voti
auget difficultatem in ſui ablationem, ſed
potiùs periculum Incontinentiæ, quod ſolet
eſſe cauſa Diſpenſationis in hujuſmodi Voto,
facilitat ad Matrimonium, nec ita afficit
aliud Impedimentum dirimens, ut debeat
ſimul cum illo de neceſsitate explicari, ut
docent Doctores præcitati; imò Averſa *de*
Matrimonio quæſt. 19. *ſect.* 5. *verſ. juxta has*
95 *rationes*, admittit poſſe non ſolùm peti Diſ-
penſationem Impedimenti dirimentis, ſed
etiam poſſe diſpenſari à Voto poſt impetra-
96 tam ſuper ipſo dirimenti Diſpenſationem:
Nobis tamen magis probatur Doctrina San-
chez, & Merolla, & aliorum ſupra citato-
rum, & magis tuta videtur; quia ſublato
Voto ſolùm remanet Impedimentum Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis, & de eo ſolo
tunc ſufficit ſacere mentionem.

97 Intellige tamen de Voto Caſtitatis, vel
Religionis, quod ipſi Pontifici reſervatur,
quia ſi emiſſum fuiſſet ante annos Puberta-
tis, nec poſtmodum ratificatum, poſſet hu-
juſmodi Votum à Parentibus irritari, & ſic
alia via, quàm Diſpenſationis tolli; & ſic
etiam dato, quòd in eo Voto poſſet Epiſco-
98 pus diſpenſare, poterit ſupet illo impetrari
Diſpenſatio, eaque obtenta, recurri ad Pon-
tificem pro Diſpenſatione ſuper Impedimen-
99 to dirimenti. Simili modo ſi petens Diſpen-
ſationem ad ducendam Conſanguineam eſſet
ligatus Sponſalibus de futuro cum Fœmina,
poſſet impetrare Diſpenſationem ſuper Con-
ſanguinitate, nulla de Sponſalibus facta men-
tione; dummodo antequam Matrimonium
contrahatur cum Conſanguinea, ea Sponſa-
lia ſibi à dicta Fœmina remittantur, quia
cum poſsint Sponſalia à dicta Fœmina abſ-
que Pontificis Diſpenſatione remitti, vel ali-
ter irrita ſint, non eſt opus illa narrare Pon-
tifici; ſi tamen à dicta Fœmina non remit-
terentur, non poſſet contrahi Matrimonium,
niſi ſuper ipſis Sponſalibus à Pontifice diſpen-
ſaretur; Vide Sanchez *lib. 8. dict. diſp.* 23.
nu. 6. & *diſp.* 27. *num.* 4. Bonaccina *de Leg.*
diſp. 1. *quæſt.* 2. *puncto* 9. *num.* 1. Layman.
100 *d. cap.* 22. *nu.* 19. Nota tamen, quòd diffi-
cillimè, & non niſi ex urgentiſsimis cauſis
Pontifex Diſpenſationem ſuper hujuſmodi
Sponſalibus concedit; attento præjudicio
ipſius Fœminæ; cùm Papa non intendat Juri
Tertij præjudicare, niſi ex juſtiſsima cauſa
101 moveatur, ut diximus. Quid autem dicen-
dum ſit, ſi poſt impetratas à Pontifice Li-
teras Diſpenſationis Delegato commiſſæ, ſed
102 nondum exequutæ; & quid, ſi poſt ſactam
Diſpenſationem, ſed non dum exequutam,
ſuperveniret Affinitas, videbimus capp. ſeqq.

Limita ſecundò, & dic, poſſe Impedi-
menta ſeparatim exponi, quamvis etiam ſe
contingant, & unum augeatur ab alio, &
ad unum eundemque finem tendant, & re-
pugnent Matrimonio contrahendo, quando
103 aliqua ex dictis Impedimentis ſunt publica,
& reliqua occulta, quia tunc pro publicis
peti poterit Diſpenſatio in Dataria, vel Can-
cellaria, ſeù Secretaria, ſecundùm qualita-
tem

Digitized by Google

tem Impedimentorum, ut diximus *Cap.* 3.,
& pro occultis recurri ad Sacram Pœniten-
tiariam pro ſolo Conſcientiæ foro. Exempli
gratia; Petrus intendit ducere Bertam ſuam
Conſanguineam infra quartum Gradum,
cujus Sororem, vel Matrem, ſeù Filiam ipſe
Petrus antea ſecretò cognovit; poterit peti
Diſpenſatio ſuper Conſanguinitate, quæ pu-
blica eſt, à Pontifice, tacita Affinitate ob
juſtam cauſam, quam habet, ſe, Bertam,
& alias ab ipſo cognitas non infamandi; &
deinde pro Affinitate, quæ occulta eſt, re-
104 currere ad Prætorium Sacræ Pœnitentiariæ,
in quo cum non exprimantur Oratorum no-
mina, ſed tantùm dicatur *Ex parte latoris
præſentium*, non eſt periculum manifeſtatio-
nis. Quamvis autem pro ſolis occultis Im-
pedimentis Matrimonialibus habeatur recur-
ſus ad ipſam Sacram Pœnitentiariam, de-
105 bebunt nihilominus ibi exponi non ſolùm
occulta, ſed etiam publica Impedimenta,
quæ extant inter Oratores, exponendo qua-
lia præcisè ſint, & quòd ſuper dictis publi-
cis Papa jam diſpenſavit, vel de proximo
diſpenſaturus eſt. Et ſic de neceſsitate ex-
primi debet, ad hoc, ut per forum Pœni-
tentiariæ omnia Impedimenta ſimul propo-
nantur Pontifici, & per dictam integram
Impedimentorum expreſsionem ipſe Pontifex
ſciat, quot, & quæ ſint Impedimenta, ſu-
per quibus Oratores egent diſpenſari, & ſic
106 in Praxi ſervatur. Nec refert, ſi prius à Sum-
mo Pontifice ſuper publicis, vel à Sacra
Pœnitentiaria ſuper occultis petita ſit Diſ-
penſatio; vide Pontium *de Matrim.* §. 4. *nu.*
23. Sanchez *nn.* 2. Trullenck *d. dub.* 4. *nu.* 2.
& Bonaccina *ll. cc.*
107 Si quis autem vellet Diſpenſationem à
Pontifice impetrare ſuper aliquo Crimine,
quod verè commiſit; & licet de eo data
fuerit notitia in foro contentioſo, cùm ta-
men non fuerit plenè probatum, vel fuit
abſolutus, vel aliqua arbitraria pœna puni-
tus; tunc, ne ſe prodat, poterit narrare
Pontifici in foro externo, quod de tali cri-
mine diffamatus fuit, & defectu Probatio-
num abſolutus, vel arbitraria pœna punitus,
prout factum ſe habet; Deinde debebit re-
currere ad Sacram Pœnitentiariam, & ex-
ponere veritatem facti, & quòd in petenda
Diſpenſatione à Summo Pontifice, & ne ſe
proderet, expoſuit tali modo, &c. quia, ut
diximus, cum in dicto Tribunali non expri-
mantur Nomina Oratorum, non eſt pericu-
lum, quòd Crimen manifeſtetur; Ita Pontius
l. c. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *num.* 22. qui
exemplificat caſum in eo, qui Uxorem in-
terfecit animo ducendi Concubinam, & ob
id cum fuerit in foro contentioſo, & judi-
ciario; delatus, non tamen convictus ali-
qua fuit arbitraria pœna punitus, quia ſi
poſtea velit Concubinam ducere, poterit in
petitione Diſpenſationis explicare, ut ſupra
dictum fuit, & veritatem Pœnitentiariæ
108 narrare; At ſi occidiſset Uxorem, ſed abſq;
animo ducendi Concubinam; tunc ſi Con-
cubinam ducere velit, docet ſufficere, ut
exprimat Pontifici fuiſſe ſibi oppoſitum Im-
pedimentum interfectionis Uxoris, cum verè
non interfecerit, & ſe Diſpenſationem pe-
tere, ut foro externo ſatisfaciat; Nec in
hoc mentitur, quamvis coram Delegato ju-
ret preces veras eſſe, quia machinatio, abſ-
que animo ducendi Concubinam, non diri-
mit Matrimonium; & quamvis antiquo tem-
pore impedierit, hodie tamen eſt ab uſu
ſublatum; ut bene idem Sanchez *l. c.* Et ſi
hic dicit non occidiſſe, intelligitur non oc-
cidiſſe, quatenus d. occiſio ſit Impedimen-
tum ad Matrimonium.
109 Qua autem circnmſpectione, & cautela
ſe gerere debeant Oratores, qui cum Impe-
dimento dirimenti, ab eis craſsè ignorato,
Mattimonium contraxere, fusè docet San-
chez *lib.* 8. *tota diſp.* 25. & nos diximus *lib.*
3. *cap.* 15.
Nec ſolùm exprimi debent Pontifici omnia
Impedimenta ſimul in petenda Diſpenſatio-
ne, ut diximus, ſed narrari debebit etiam
110 Inhabilitas, ſi quæ ſit in Oratoribus diſpen-
ſari petentibus; ut ſi ipſi, vel eorum alter
ſit puer, impubes, furioſus, vel aliter de
jure inhabilis ad contrahendum, & gratiam
conſequendam; aliàs Diſpenſatio ſubreptitia
erit, & nulla, ob præſumptam voluntatem
Pontificis eo caſu Diſpenſationem veriſimili-
ter non conceſſuri; Conſtat *ex Cap. Si motu
proprio* 23. *de Præb. in* 6. & expreſsè docent
Petrus Rebuff. *in Praxi Benef. ubi de Man-
datis Apoſtolicis nn.* 19. *pag. mihi* 67. Silve-
ſter *verbo Reſcriptum quæſt.* 6. *verſ. Addo
etiam*; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 49. Man-
tica *deciſ.* 122. *nn.* 3. *& nn.* 8. Caputaquenſ.
deciſ. 43. *nu.* 8. *part.* 2. Silva *de Benef. par.* 3.
quæſt. 12. *nu.* 17. Merolla *tom.* 2. *diſ.* 4. *cap.*
6. *nn.* 390. ubi ex Silveſtro, & Sanchez am-
111 pliat, vitiari eo Caſu Diſpenſationem, quam-
112 vis motu proptio facta ſit; Papa enim dùm
ſuper Impedimento propoſito diſpenſat, non
intendit approbare id, quod aliàs malè, &
nulliter à contrahentibus factum ſit, nec
aliud Impedimentum ſibi non expreſſum
amovere; unde ſublaro propoſito Impedi-
mento remanent alia, quæ non fuerunt ex-
preſſa, & ſublata, ut ſupra diximus. Si in
113 Diſpenſatione, quæ petitur, Jus Tertij læ-
datur, debet id exprimi; Sanchez *lib.* 8.
diſp. 21. *nu.* 50. Merolla *d. cap.* 6. *nu.* 391.
aliàs Diſpenſatio nulla erit, & irrita, quia
Papa nunquam præſumitur velle Juri Tertij
præjudicare, niſi apertiſsimè exprimat, ut
diximus *Cap.* 2.

114 Si Vidua contrahere velit cum Conſan-
guineo, vel Affine intra Gradus prohibitos,
exiſtimat Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. *ultimo*,
teneri in Diſpenſatione petenda de qualita-
te Viduitatis mentionem facere, præſertim
ſi filios ex primo Matrimonio ſuſceperit;
aliàs Diſpenſationem obtentam videri ſubre-
ptitiam, quamvis ex ignorantia hæc Vidui-
tatis qualitas tacita ſit; quia Leges de hu-
juſmodi Viduis maritandis nullam curam
habent, ſed ſolùm de Virginibus, aut aliàs
innuptis Mulieribus maritandis, & ad hæc
probanda allegatur ab ipſo *Authent. Cui re-
licto C. de Indicta Viduitate*; Quicquid ta-
men ipſe dicat, id non ſervatur in Praxi,
& quotidie videmus concedi Literas Apo-
ſtolicas Diſpenſationum Matrimonialium ea-
dem facultate, & pari modo, tam ſi hæc
qualitas exprimatur, quàm ſi taceatur, nec
unquam vidi, nec audivi ſuper hoc fuiſſe
factam oppoſitionem, niſi eo ſolo caſu, quo
ob ætatem Mulieris petita fuiſſet Diſpenſa-
tio, quia ob dictam cauſam non conceditur
Diſpenſatio ipſis Viduis, & propterea in Li-
teris Diſpenſationum, quæ ob dictam cau-
ſam ætatis conceduntur, Clauſula, quòd di-
cta Oratrix vigeſimum quartum annum, &
ultra agens hactenus virum paris conditionis
cui nubere poſſit, non invenit, per quam
Dictionem *Hactenus*, excluduntur Viduæ, &
conſequenter ſi taceretur eo caſu qualitas
Viduitatis, ſubreptitia eſſet Diſpenſatio.

115 Cæterùm ita exprimenda ſunt Impedi-
menta in Diſpenſatione ad contrahendum
petenda, ut ſingula in propria ſpecie, &
gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs ex-
ponantur, nec unum pro alio, nec certum
pro dubio, vel è contra, ſupponatur; quia
ſi unum pro alio, nec in ſua ſpecie, & exi-
ſtentia proponatur, non valebit Diſpenſatio,
cum neutrum Impedimentum ob id aufera-
tur, non etenim amovetur id, quod falsò
narratur, cum verè non extet; nec id, quod
verum eſt, ſi ſubticeatur, vel in dubio pro-
ponatur. Et propterea ne Diſpenſationes
Matrimoniales obreptionis, vel ſubreptionis
vitio ſubjaceant, erunt infraſcripta reſpe-
ctivè exprimenda.

116 Quoad Impedimentum Conſanguinitatis
exprimi debebunt præciſi Gradus, quibus
Oratores ſunt conjuncti, ut ſi ſint in Secun-
do, Tertio, vel alio Gradu; Nec ſufficiet
dicere in genere, ſe eſſe Conſanguineos,
aliàs Diſpenſatio non valebit; cùm defectus
ſit in qualitate neceſſariò exprimenda, ut
inter alios docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.*
23. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
10. *num.* 327.

117 An ex uno Communi, ſeù potius ex di-
verſis ſtipitibus proveniat Conſanguinitas,
omnes ſuos gradus explicando, quia quò
118 propinquior eſt Gradus, & quò majora ſunt
Impedimenta, eò difficilior Diſpenſatio red-
ditur; Filiuccius *d. nu.* 327. & 328. Sanchez
d. diſp. 24. *nu.* 5. Averſa *de Matrim. d. quæſt.*
19. *ſect.* 5. *verſ. Affirmandum tamen*.
119 An diſtantia Graduum Conſanguinitatis ſit
in linea recta, vel tranſverſali, quia in illa
non diſpenſatur, non ſolùm in primo Gradu,
ſed nec unquam in aliquo ejus Gradu diſpen-
ſatum fuiſſe legitur: immò non deſunt, qui
120 probabiliter aſſerant, in hujuſmodi linea in
infinitum eſſe prohibitum Matrimonium, ut
dicimus *lib.* 2.
121 An Oratores, qui ſunt infra ſecundum Gra-
dum conjuncti, diſtent in Gradu inæquali,
& Fœmina ſit proximior ſtipiti, quia id pa-
riter exprimi debet, ob maximam indecen-
tiam, quæ inde reſultat ex eo, quòd Mater-
tera, vel Amita, quæ jure naturæ ſuperior
eſt, ſubdatur Viro in Matrimonio; Sanchez
l. c. num. 12. Bonaccina *de Legibus diſp.* 1.
quæſt. 2. *puncto* 5. *num.* 16. Laymanus *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 4. *cap.* 6. *nu.* 9. Filiuccius *l. c.*
Et hoc caſu Papa vel non diſpenſat, vel dif-
ficillimè concedit.
122 Si Oratores diſtent in inæquali Gradu,
(ut ſi diſtent tertio, & quarto, à commu-
ni ſtipite provenientibus, Conſanguinitatis
gradibus) de ſtylo Curiæ debet uterque
Gradus in Supplicatione exprimi, ad hoc ut
ſuper remotiori diſpenſetur, & ſuper pro-
pinquiori concedantur Literæ declaratoriæ,
quòd ejus diſtantia non obſtet: quæ Literæ,
123 quamvis antiquo tempore neceſſariæ non
fuiſſent, hodie tamen conſuetudine legitimè
introducta neceſſariæ ſunt, itaut illis non
obtentis Matrimonium contrahi non poſſit,
& ſic declaraſſe Urbanum Octavum Sum-
mum Pontificem refert Barboſa *in votis Ca-
nonicis*, quem nos propterea referimus *lib.* 2.
Unde quamvis veriſſimum ſit, quòd in linea
inæquali ſuper ſolo remotiori Gradu Diſpen-
ſatio neceſſaria ſit, per ea, quæ dicimus *d.
Cap.* unde non videatur neceſſarium expri-
mere eo caſu Gradum propinquiorem, ni-
124 hilominus quia alterum Collateralem eſſe
propinquiorem ſtipiti efficit Diſpenſationem
in eo Gradu difficiliorem, ideò id totum in
eadem Supplicatione exprimendum erit in
petenda Diſpenſatione, ut docent Molina *de
Juſt. tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 161. Diana *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 60. Nec quoad hoc audiendi
ſunt Pontius *nu.* 27. & Averſa *verſ. Excipit
etiam ll. cc.* contrarium docentes; Hodie ta-
men de ſtylo Curiæ Diſpenſatio ſuper Re-
motiori, & declaratio ſuper Propinquiori
unica Bulla conceduntur, ut eſt notum; quod
idem ſuo tempore ſervatum fuiſſe teſtatur
Franciſcus Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2.
125 *cap.* 8. *num.* 45. Et eò magis exprimi debet
propinquior Gradus, ſi is eſſet primus, cùm
pro-

propterea emanaverit ſpecialis Bulla Pij V.
Anno 1566. die 26. Auguſti, unde ſi Orator
eſſet v. gt. Patruus, vel Avunculus magnus
Oratricis, vel ſi quis vellet contrahere cum
Sorote ſui Patris, vel Matris, vel Avi, ſeù
Aviæ, vel Proavi, ſeù Proaviæ, id neceſſa-
riò exprimi debebit, quia in his Gradibus
Papa non ſolet diſpenſare, & difficillimè
diſpenſat ob ſingularem indecentiam, quæ
ex hujuſmodi Conjugijs reſultat; quia ut be-
ne animadvertit Coninck *d. diſp.* 34. *nu.* 72.
eadem ferè reverentia iſtis perſonis debetur,
quæ parentibus ipſis debita eſt.

Et cùm hoc caſu agatur de Diſpenſatione
inſolita, quamvis aliæ, quæ ſolitæ ſunt con-
cedi, ſpatio triginta annorum præſumantur,
ut docet Puteus *deciſ.* 257. *nu.* 3. *lib.* 3. illæ
126 tamen, quæ non ſunt ſolitæ, nec ſpatio qua-
draginta annorum præſumuntur: idem Puteus
deciſ. 139. *num.* 3. *eodem libro*.

Id tamen eſt ſingulare, quòd ſi Oratores
ſint in primo, & ſecundo ex communi Sti-
pite provenientibus Conſanguinitatis Gradi-
127 bus, uterque Gradus conſtituit de per ſe Im-
pedimentum, & propterea non diſpenſatur
ſolùm ſuper ſecundo remotiori, nec dantur
Literæ Declaratoriæ ſuper primo, ut in alijs
caſibus fit, ſed debet diſpenſari ſuper utro-
que Gradu, ſic dicendo, *quòd Impedimento
primi, ac etiam ſecundi Conſanguinitatis Gra-
duum hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Or-
dinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs
nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe
publicè, &c.* Et ſic ſe habet notorius Curiæ
ſtylus, ut dicemus *lib.* 2.

128 Dictus ſtylus Curiæ ſervat, ut, ſi Oratores
ſint infra ſecundum Gradum, debeat etiam
exprimi provenientia ejuſdem Conſanguini-
tatis, ſic dicendo, quòd ipſi ſunt Conjuncti,
v. gt. ſecundo Conſanguinitatis Gradu ex eo
proveniente, quia Orator eſt Patruus Ora-
tricis, vel aliter, prout res ſe habet, quia
in his Gradibus tàm propinquis Papa vult
ſcire omnes qualitates præciſè: Quod idem
129 ſervatur etiam in primo, & ſecundo ex actu
fornicario, teſte Pirrho Corrado *in Praxi
Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 22. 23.
130 & 24. Alij tamen probabilius docent in hu-
juſmodi Affinitate, non requiri de neceſſita-
te expreſſionem hujuſmodi provenientiæ; Ita
inter alios docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24.
num. 25. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2.
puncto 5. *num.* 18.

131 Si in expreſſione Graduum fieret error,
tunc ſi fuiſſet expreſſus major pro minori
(dummodò ſit in eadem ſpecie) valebit Diſ-
132 penſatio, quia eo ipſo, quòd Papa diſpenſat
ſuper ſuperiori, virtualiter, & formaliter in
illo continetur minor in eodem ordine, &
eadem ſpecie; Rodriquez *in Summa tom.* 1.
cap. 237. *nu.* 3. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 27.
Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.* 31. Bonac-
cina *d. puncto* 5. *nu.* 15. Averſa *de Matrim.
quæſt.* 19. *ſect.* 5. *verſ.* 5. Trullenck *d. dub.* 4.
nu. 6. Eſcobar *tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ.
Eſt ne Diſpenſatio*; Quia in Gradu ſuperiori
includitur inferior ejuſdem ordinis, & ſpe-
ciei: Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
10. *num.* 327. Sperellius *deciſ.* 112. *num.* 16.
Bonaccina *l. c.* Eſſet quidem ſubreptitia Diſ-
133 penſatio, ſi loco majoris Impedimenti, quod
verè extat, fuiſſet ſuppoſitum aliud minus,
quia tunc eſſet error circa ſubſtantiam ipſius
Diſpenſationis, & nullatenus eo caſu in di-
cto Gradu ſuperiori diſpenſaretur, utpotè
qui nec formaliter, nec virtualiter includi-
tur in minori; Sanchez *d. diſp.* 24. *num.* 5.
Barboſa *in votis Canonicis lib.* 1. *voto* 4. *nu.*
13. Rota *deciſ.* 117. *nu.* 2. *part.* 3. *diverſor.
lib.* 1. eo maximè, quòd Diſpenſatio diffici-
lius, & cum majori Compoſitione concedi-
tur in propinquiori, quàm in remotiori Gra-
134 du, ut alibi dicimus; Idque verum eſt,
quamvis abſque dolo, ſed bona fide factum
ſit, quia licet eo caſu Oratores excuſentur
à culpa, non tamen valebit Diſpenſatio;
135 Pontius *nu.* 31. Sanchez *nu.* 18. *ll. cc.* Error
enim, quantumcumque culpa carens, non
efficit, nec efficere poteſt, ut Reſcriptum
extendatur ad Caſum, qui ſub ejus verbis
non comprehenditur, quamvis etiam ſimili
modo Pontifex conceſſiſſet, ſi petitus fuiſ-
ſet; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 39. Pirrhus
Corrad. *in d. Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7.
cap. 5. *nu.* 29. Et nos alibi diximus.

Dixi, ſi Impedimentum ſit in eadem ſpecie,
136 quia ſi error contingeret in diverſâ ſpecie, ut
ſi diceretur, Impedimentum eſſe Conſangui-
nitatis, cùm eſſet Affinitatis, vel è contrà,
&c. ſubreptitia eſſet Diſpenſatio, licet cum
137 eadem Compoſitione, in paritate Graduum,
138 diſpenſetur in Conſanguinitate, ac in Affini-
139 tate, quia cùm Conſanguinitas, & Affinitas
ſint Impedimenta diverſæ ſpeciei, diſpen-
ſando in Conſanguinitate, non diſpenſatur
in Affinitate, nec è contrà; Imò ob dictam
rationem non ſolùm erit ſubreptitia Diſpen-
140 ſatio, ſi loco Conſanguinitatis, quæ majus,
& fortius eſt Impedimentum, expreſſa fuiſ-
ſet Affinitas, quæ minus eſt vinculum, &
ſuper ea facilius Papa diſpenſare ſolet, ſed
& nulla, ac invalida erit Diſpenſatio, quam-
vis loco Affinitatis expreſſa fuiſſet Conſan-
guinitas, unde conceſſo quod majus eſt, vi-
deretur conceſſum quod minus; Ita expreſsè
docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 19. Co-
ninck *diſp.* 33. *dub.* 2. *num.* 13. Bonaccina
d. puncto 5. *nu.* 8. Filiuccius *d. nu.* 327. *in
fine*; Stephanus à S. Gregorio *univ. tract. de
Vinculis Div. Pietat. lib.* 3. *cap.* 113. *num.* 7.
Eſcobar, Pontius, Averſa, & Trullenck *ll.
cc.* Ita etiam Leſſius *de Juſt. lib.* 4. *cap.* 3.

dub. 11. *nu.* 79. Gutierez *de Matrim. cap.* 124.
nu. 10. Pirrhus Corradus *d. cap.* 5. *nu.* 71. &
141 *nu.* 72. Et ſic videmus, quòd in ſacultatibus,
quæ dantur à Pontifice Legatis, vel Nuncijs
Apoſtolicis, ſeù alijs, ut diſpenſare poſſint
ſuper Impedimentis dirimentibus, ſemper di-
citur, ut diſpenſare poſſint ſuper Impedimen-
tis Conſanguinitatis, vel Affinitatis; quæ
142 dictio, *Vel*, cùm ſit alternativa, ponitur
inter diverſa; Lotherius *de re benef. lib.* 3.
quæſt. 37. *nu.* 37. Gonzales *ad Reg.* 8. *Can-
cell. Gloſſa* 52. *nu.* 3. & noviſſimè celebratiſ-
ſimus Doctor noſter Lælius Altogradus *lib.* 2.
conſ. 13. *nu.* 8. Bertazzol. *de Clauſ. in repetit.
Legis, Si quis maior quæſt.* 22. *num.* 356.
Unde cùm Conſanguinitas, & Affinitas ſint
Impedimenta omninò diverſa, non valebit
Diſpenſatio ſacta ſuper Conſanguinitate, ſi
Impedimentum Affinitas ſit, vel è contrà,
cum de diverſis non fiat illatio *l. Papianus
Exul. ff. de minor.* Lotherius *de re benef. lib.*
1. *quæſt.* 24. *num.* 83. Marius Antonin. *var.
reſol. lib.* 2. *reſol.* 106. *nu.* 42. Pariſ. *de reſi-
gnat. lib.* 11. *quæſt.* 8. *nu.* 8. Stai. *de Intereſſe
lib.* 2. *titulo* 16. *quæſt.* 5. *num.* 20.

Amplia, & dic Diſpenſationem eo caſu
143 ſubreptitiam eſse, quamvis etiam ex com-
muni errore Oratores putarentur eſse in tali
Gradu, v. gr. Conſanguinitatis, cùm ſint in
eodem Affinitatis, vel è contrà, quia pro-
poſito in Supplicatione Impedimento v. gr.
144 Conſanguinitatis, Papa cenſetur ſe fundare
ſolùm ſuper narratis; Rota coram Durano
deciſ. 147. *n.* 7. *part.* 1. cùm nunquam diſpen-
145 ſare intendat ſuper Impedimentis non ex-
preſſis; Rota *in noviſſimis deciſ.* 350. *nu.* 20.
Rota coram Pænia *deciſ.* 350. *nu.* 20. Fran-
ciſcus Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8.
nu. 49. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *num.* 20. Bo-
naccina *d. puncto* 5. *nu.* 8. & ſic Diſpenſatio
non operatur ultrà mentem Pontificis, qui,
ut diximus, ſe fundat tantùm ſuper narratis
in Supplicatione; & actus non operatur ul-
tra intentionem agentis *l. non omnis initio
ff. ſi certum petatur;* Rota inter Deciſ. im-
preſſas per Ludovicum Cencium poſt *tract.
de Cenſ. deciſ.* 205. *nu.* 2. & *deciſ.* 272. *nu.*
10. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 3. *nu.* 35.
Lælius Altogradi *conſ.* 45. *num.* 40. *lib. prim.*
Hieronymus Palma *conſ.* 38. *num.* 24.

Quando tamen Impedimentum, quod Pon-
tifici proponeretur, eſset unicæ ſpeciei, nem-
146 pè vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis, tunc
valebit Diſpenſatio, ſi Impedimentum alter-
nativè proponatur, dicendo eſse vel Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis; tunc etenim
Diſpenſationem concedendo, Papa intendit
amovere Impedimentum propoſitum, ſivè
Conſanguinitatis, ſivè Affinitatis ſit: Hac cau-
tela uti ſolent practici Sollicitatores in pe-
tenda Diſpenſatione, quando ignorant Im-
pedimentum eſse Conſanguinitatis, vel Affi-
nitatis, unde ſufficiet poſtea in una ſpecie
coram Delegato verificari, cùm in alterna-
tivis id ſufficiat *Regula in Alternativis* 70.
de Reg. Jur. in 6. Rota *deciſ.* 569. *num.* 2.
part. 1. *recent.* & *deciſ.* 611. *num.* 3. *part.* 3.
recent. Rota coram Durano *deciſ.* 103. *nu.* 3.
Zerola *in Praxi Epiſc. part.* 1. *verbo Reſcri-
ptum* §. 5. Lælius Altogradi *conſ.* 33. *nu.* 6.
147 *lib.* 2. Id tamen non admittitur ſi Impedi-
menta, quæ exponerentur alternativè, eſ-
ſent partim Conſanguinitatis, & partim Af-
finitatis, quia tunc exprimi debet diſtinctim
in quo Gradu Conſanguinitatis, & in quibus
Affinitatis Impedimenta ſint, & ita ſe ha-
bet ſtylus Curiæ; vide Pirrhum Corradum *in
Praxi Diſpenſat. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 73. Pro
Impedimentis Affinitatis, & Publicæ Hone-
148 ſtatis explicandi ſunt Gradus, quibus inter
ſe diſtant contrahere volentes, ut de Con-
ſanguinitate diximus.

Item, an Affinitas, vel Honeſtas ex uno,
149 vel ex pluribus ſtipitibus inſurgant, ut quia
Orator unam, vel plures Sorores, vel Ma-
trem, ſeù Filiam Oratricis cognoviſset.

An anteà contraxiſset Matrimonium cum
duplici Conſanguinea intrà quartum Gradum
perſonæ, quam quis ducere intendit; quia
tunc ex duplici Capite impeditur; Sanchez
lib. 8. *d. diſp.* 24. *d num.* 4. Coninck *diſp.* 33.
dub. 6. *nu.* 81. Laymanus *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.*
22. *nu.* 19. Garc. *de Benef. part.* 8. *cap.* 3. *nu.*
88. Pontius *d. cap.* 17. §. 5. *nu.* 25. Filiucclus
l. c. num. 329.

150 An Affinitas ſit in linea recta, vel tranſ-
verſali; cum facilius in iſta, quàm in illa
diſpenſetur.

151 An ex Matrimonio rato, vel conſumma-
to, vel potius ex illicita Copula inſurgat
Impedimentum, quia in hac longè facilius
diſpenſatur.

An ex ſolis Sponſalibus, vel ex Matrimo-
152 nio rato oriatur Honeſtas; quia ex Matri-
monio fortius vinculum oritur, ut animad-
vertunt Trullenck *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.*
4. *nu.* 10. Sanchez *nu.* 26. Filiuccius *nu.* 330.
ll. cc.

153 In petenda Diſpenſatione ſuper Affinitate,
non erit opus exprimere, quòd Fœmina ſit
propinquior ſtipiti, ut reſpectu Conſangui-
nitatis jam diximus; ſed ſatis erit deſcri-
bere inæqualitatem Graduum, quia non eſt
in Affinitate ea peculiaris indecentia con-
trahere cum hujuſmodi perſonis, prout eſt
contrahendo cum Conſanguineis; Filiuccius
l. c. Trullenck *d. dub.* 4. *num.* 9.

154 Quando ex Copula illicita conſurgit Af-
finitas, & ſic etiam dùm ex ſolis Sponſali-
bus procedit Honeſtas, ſufficiet dicere in
genere dd. Impedimenta ſubeſse; & quam-
vis diceretur eadem ex Conjugio orta fuiſse,
vale-

valeret Diſpenſatio; quæ tamen è converſo
155 irrita eſſet, ſi ex Matrimonio Affinitas, vel
publica Honeſtas inſurgerent, & id non fuiſ-
ſet expreſſum; quia tunc duo Impedimenta
ſunt, nempè Affinitas, & Honeſtas; Sanchez
nu. 40. & Trullenck *nu.* 11. *ll. cc.*
156 Si tamen diceretur Honeſtatem eſſe in ſe-
cundo, vel tertio, ſeù quarto Gradibus, non
eſſet opus exprimere, quòd procederet ex Ma-
trimonio rato; quia ſatis conſtat Impedimen-
tum publicæ Honeſtatis ultra primum Gra-
dum, non aliundè conſurgere, quàm ex Ma-
trimonio rato; Sanchez *d. diſp.* 24. *nu.* 39.
Trullenck *d. dubio* 4. *nu.* 10 *in fine*. Quòd
157 ſi Honeſtas inſurgeret ex Matrimonio rato,
& Oratores eſſent in Gradu inæquali, ſuffi-
ceret exprimere remotiorem, ut jure com-
muni diſponitur, quia Conſtitutio Pij Quinti,
158 qua decernitur neceſſarias eſſe Literas De-
claratorias ſuper Gradu proximiori, loquitur
tantùm de Conſanguinitate, & Affinitate;
Pontius *num.* 26. *l. c.* Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
24. *num.* 27.
159 Si quis haberet tantummodò Impedimen-
tum publicæ Honeſtatis procedens ex Ma-
trimonio rato, & non conſummato cum So-
rore Fœminæ, quam ducere intendit, validè
diſpenſaretur, ſi exponeret ſe habere cum
illa Affinitatem ex Matrimonio conſumma-
to; quia in hujuſmodi Affinitate includitur
illa Honeſtas: Unde dum Pontifex intendit
per Diſpenſationem auferre Impedimentum
Affinitatis, eo ipſo aufert illud Honeſtatis;
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 38. Pontius *dict.*
cap. 12. *num.* 30. Averſa *l. c.*
160 At ſi Affinitas procederet ex Copula for-
nicaria, & ſimul adeſſet Impedimentum
publicæ Honeſtatis, tunc ſatis non eſſet di-
ctam Affinitatem exprimere, ſed oporteret
etiam eam Honeſtatem exponere, quia in
illa hæc non comprehenditur; Silveſt. *verbo
Matrimonium* 8. *quæſt.* 4. Garcia *de benefic.
part.* 8. *d. cap.* 3. *nu.* 45. Trullenck *nu.* 11.
Sanchez, & Averſa *ll. cc.*
161 Si quis peteret Diſpenſationem ad contra-
hendum cum Conſanguinea Uxoris ex Ma-
trimonio conſummato cognitæ, & exprime-
ret Affinitatem procedere ex Copula licita,
tunc in d. Affinitate comprehenditur Hone-
ſtas, & ob id ſuperflua eſſet expreſſio exi-
ſtentiæ dictæ Honeſtatis; Sanchez *num.* 38.
Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *num.* 30. Vide
Gambara *de Offic. & Authoritate Legati lib.*
10. *num.* 44.
162 Nec in expreſſione Affinitatis exprimi de-
bebit, quoties Copula repetita fuerit cum
eadem perſona, quia Affinitas non per di-
verſas Copulas, ſed per diverſas perſonas
multiplicatur; nec ipſa Copula cum eadem
perſona pluries repetita reddit Pontificem
difficiliorem ad diſpenſandum, nec Impedi-
mentum auget; Sanchez *l. c. n.* 7. Bonaccina
de leg. dict. puncto 5. *nu.* 3. Garcia *part.* 8.
cap. 3. *num.* 77. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
58. Averſa *d. quæſt.* 19. *ſect.* 5. *verſ. Affir-
mandum*.
163 Intellige tamen de Copula repetita cum
eadem perſona, ante factam, & exequutam
Diſpenſationem; quia ſi poſt factam dictam
Diſpenſationem iteretur Copula cum Con-
ſanguinea intra ſecundum Gradum conjuncta
Fœminæ, quam quis ducere intendit, novum
Impedimentum inſurget, & novâ opus erit
164 Diſpenſatione; cùm Reſcriptum, & Diſpen-
ſatio Pontificis non extendatur ad caſus po-
ſtea exortos; Ludoviſ. *deciſ.* 34. *nu.* 2. unde
denuò recurri debebit ad Summum Pontifi-
cem, ſi Copula publica ſit, ſeù ad S. Pœni-
tentiariam, ſi occulta remaneat, & exponi
factum, prout verè eſt; Sanchez *num.* 8. &
Pontius *num.* 25. *ll. cc.*
165 Tandem concludo, quòd, ſi Honeſtas ſit
in Gradu inæquali, ſuperfluum erit explica-
re, quòd ex Matrimonio rato proveniat;
quia id ex eo planè conſtat, quòd poſt Con-
cilium Honeſtas ex ſolis Sponſalibus prove-
niens, non poſſit ultrà primum Gradum ex-
tendi, & conſequenter nulla eſſe poteſt
Graduum diſtantia, ut diximus *nu.* 153.
166 Quoad errorem in expreſſione Nominis,
Pronominis, Gradus, Loci, & Diœceſis Ora-
torum, prout reſpectu ſolutionis Taxæ, &
Compoſitionis pro impetranda Diſpenſatio-
ne, eædem Regulæ dantur, pro Conſangui-
nitate, ac Affinitate.
167 Quoad Diſpenſationem faciendam ſuper
Impedimento Cognationis ſpiritualis:
Primò explicari debet qualitas Cognatio-
nis, ut ſi Orator Oratricem ipſam baptiza-
vit, vel potius filium, vel filiam dictæ Ora-
tricis tenuit, vel è contrà; cùm longè in-
decentius ſit contrahere cum ipſa filia ſpiri-
tuali, quàm cum matre ejuſdem filiæ; &
Summus Pontifex non ſoleat ſuper Paterni-
tate diſpenſare, ut teſtant Coninck *diſp.* 33.
nu. 77. Averſa *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 5.
verſ. Sextò; Bonaccina *de legib. d. punct.* 5.
nu. 6. Sanchez *l. c. num.* 15. qui duo ultimi
affirmant, nunquàm legiſſe, quòd ſuper di-
cta Paternitate fuerit diſpenſatum; Pontius
tamen *l. c. nu.* 28. refert ſingularem caſum
Diſpenſationis factæ per Summum Pontificem
Gregorium XIV. & animadvertit etiam in-
fœlicem exitum dicti Matrimonij.
169 Debebit inſuper explicari, an Cognatio
ex Baptiſmo, vel ex Confirmatione inſurgat,
cùm ex illo fortius ſit vinculum; Sanchez
nu. 15. Filiuccius *nu.* 331. *ll. cc.* vel ſi pro-
cedat ex ambobus Sacramentis, ut quia quis
tenuerit unum filium in Baptiſmo, & alium in
170 Confirmatione, ſivè eumdem in utroque; quia
tunc eſſet duplex Cognatio, ut dicimus infra
lib. 2.

At

At ſicut Affinitas non multiplicatur, nec
augetur ex repetitione Copulæ cum eadem
perſona, ut diximus ſupra; Ita ſi quis plures
filios alicujus de Sacro Fonte levet, vel in
Confirmatione teneat unam tantùm Cogna-
tionem contrahet; Diana *part.* 8. *tract.* 3.
reſol. 58. Garcia *de Beneſ. part.* 8. *d. cap.* 3.
num. 78. ubi refert ſic fuiſse declaratum à
Clemente VIII. Summo Pontifice dùm eſset
Datarius Sixti V. Multiplicatur quidem hæc
171 Spiritualis Cognatio, vel ex diverſis Sacra-
mentis nempè Baptiſmo, & Confirmatione,
vel ſi Compatres unus alterius viciſſim le-
vent filios; Vide Filiuccium *l. c. num.* 331.
Averſa *dicta quæſt.* 19. *sect.* 5. *verſ. Affir-
mandum*. Trullenck *d. dub.* 4. *nu.* 13. Si quis
172 tamen baptizaret plures filios perſonæ unius,
contraheret Cognationem multiplici titulo,
Filiucc. & Trullenck *ll. cc.* quamvis etiam in
173 caſu neceſſitatis, & in privato Baptiſmo
domi celebrato baptizet, ut latè dicimus
lib. 2. aliud enim eſt baptizare, & aliud
ſuſcipere.

174 Quod attinet ad Diſpenſationem Voti,
vel Juramenti, primò eſt explicandum, an
Votum, ſeù Juramentum fuerint facta unum
independenter ab alio, quia utrumque ex-
primi opus erit; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *nu.*
175 124. At ſi Juramentum fuiſset in confirma-
tionem Voti exiſtimat idem Sanchez *l. c.* ſuf-
ficere, ſi ſuper ſolo Voto Diſpenſatio obti-
neatur, quia ſublato Voto ceſsat Juramen-
tum; ſequitur Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 10. *nu.* 334.

176 Si quis teneretur Voto Religionis, ac Ca-
ſtitatis, debet vel utrumque ſimul expli-
care, ut docent Laymanus *lib.* 1. *tract.* 4.
cap. 22. *nu.* 19. Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. *nu.* 24.
§. 4. vel prius Diſpenſationem petere à vo-
to Religionis, eaque obtenta, petere Diſ-
penſationem à voto Caſtitatis; quia ſi prius
exponeretur Votum Caſtitatis, non valeret
ſuper eo facta Diſpenſatio, ſi remaneret obli-
gatio Voti Religionis, ut animadvertit Me-
rolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *nu.* 358. Quòd
ſi peteretur Diſpenſatio ſuper dictis Votis ad
effectum contrahendi Matrimonium, credi-
derim utrumque ſimul explicari debere, per
ea quæ diximus.

177 Si quis habens Votum non nubendi, vel
non fornicandi, exprimeret ſe habere Vo-
tum Caſtitatis, valida eſset Diſpenſatio, quia
in hoc illa comprehenduntur; Diana *par.* 8.
tract. 3. *reſol.* 66.

178 Item exprimi debebit, ſi Votum, vel Ju-
ramentum non nubendi ſint ſoli Deo facta,
vel potius in gratiam Tertij, quia ſuper hoc
Papa difficillimè diſpenſat, nec unquam præ-
ſumitur velle in eo diſpenſare, niſi apertiſ-
ſimè exprimat; Sanchez *in Summa lib.* 4. *cap.*
47. *nu.* 36. & *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.*
50. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.*
4. *nu.* 10. Ratio eſt quia agitur de præjudi-
cio Tertij, & nunquàm præſumitur Papam
velle Juri Tertij derogare, ut diximus *cap.* 3.

179 Valida inſuper erit Diſpenſatio ſuper Ju-
ramento petita, & obtenta, quamvis non
ſuper Juramento, ſed ſuper Voto neceſsaria
fuiſset, vel è contra, quia hæc ſunt æqui-
parata; Sanchez *Opere Mor. lib.* 4. *cap.* 47.
nu. 30. & *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 2. *num.* 24.
Franciſcus Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
180 15. *nu.* 379. Qui enim poteſt in Votis diſpen-
ſare, poteſt etiam in Juramentis Deo factis;
Thomas Pelliccionius *Quæſt. Illuſtr. quæſt.* 10.
verſ. Contraria tamen pag. mihi 94. Filiucclus
tom. 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 334.

Et ſicut diximus non eſse opus exprime-
re repetitionem Copulæ cum eadem perſona
factam, quia dicta repetitio non auget, nec
novum Impedimentum inducit; ſic pariter
dicendum eſt de repetitione Voti, ante ejus
exequutam Diſpenſationem facta, quia quam-
181 vis millies repetitum fuiſset, nulla nova
obligatio inducta eſset; Vega *tom.* 2. *Summæ
cap.* 129. *caſu* 8. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 27. *nu.*
25. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *nu.*
358. & *num.* 81. Filiuccius *l. c.* Dixi ante
182 exequutam Diſpenſationem, quia ſi poſt il-
lam repeteretur Votum, nova eſset inducta
obligatio, aliaque opus eſset Diſpenſatione;
Merolla *dict. num.* 381.

Pro explicatione Votorum Pontifici facien-
da, Regula generalis aſſignari ſolet, ut ſi
183 Vota ſint diverſa, & unum in alio non in-
cludatur, tunc de omnibus illis neceſsaria ſit
mentio; quia ſi falsò exponeretur eſse unum,
cùm revera eſset aliud diverſum, Diſpenſa-
tio erit ſubreptitia, ut ſi v. gr. diceretur eſ-
ſe Votum Caſtitatis, cùm eſset Votum Je-
junij, vel è contrà; vel ſi quis eſset obli-
gatus Voto non fornicandi, & peteret Diſ-
penſationem à Voto non nubendi; vel ſi
Votum eſset perſeverandi in Religione, &
diceretur eſse Religionis, quia hæc ſunt Vo-
ta diverſa. Aliud enim eſt Votum Perſeve-
184 rantiæ, & aliud Votum Religionis, ut benè
animadvertit Sanchez *de Matrimonio lib.* 8.
diſp. 21. *num.* 23. Bonaccina *de leg. diſp.* 1.
quæſt. 2. *puncto* 5. *nu.* 15. & *nu.* 21. Joannes
de Salas *de leg. diſp.* 20. *sect.* 2215. *num.* 122.
Merolla *l. c. nu.* 358. Amplia, ut ſit nulla
Diſpenſatio, quamvis etiam Votum falsò ex-
poſitum gravius eſset Voto verè emiſso, ut
ſi dictum fuiſset eſse Hieroſolymitanæ Pere-
grinationis, cùm ſit Compoſtellanæ; Merol-
la *num.* 358. *l. c.*

Sic pariter ſi Votum, quod falsò expli-
catur, ſit inferius Voto, quod verè emiſsum
fuit, tunc nec virtualiter, nec formaliter
poteſt comprehendi in illo; & conſequenter
Diſpenſatio inde ſequuta ſubreptitia erit,
& nul-

& nulla; ut ſi falsò exprimeretur eſse Vo-
tum non nubendi, cùm eſset Caſtitatis, aut
Ordinis Sacri ſuſcipiendi; Merolla *d. dub.*
15. *nu.* 378.

185 At è contra, ſi Votum expreſsum inclu-
datur in alio, tunc expreſso majori, vale-
bit Diſpenſatio ſuper utroque, ut ſi expreſ-
ſum fuiſset Votum ſuſcipiendi Ordinis Sacri,
cùm verè eſset non nubendi, quia Votum
Ordinis Sacri obligat ad non contrahendum
Matrimonium, & ad aliquid aliud, ut benè
Sanchez *Opere Mor. lib.* 4. *cap.* 47. *num.* 29.
Merolla *dict. num.* 358. Bonaccina *d. pun-
cto* 5. *num.* 15.

Si Religioſus Profeſsus peteret diſpenſari
ad contrahendum Matrimonium, & eſset
promotus ad Sacros Ordines, teneretur &
Profeſſionem, & Ordines explicare, quia
ſunt diverſa vincula Matrimonium dirimen-
tia. Imò ſi eſset Diaconus, vel Sacerdos,
non ſatis eſset exprimere in genere ſe eſse
in Sacris, ſed debebit de præciſo Ordine,
ad quem fuit promotus, facere mentionem;
Filiuccius *l. c. in fine*. Stephanus à S. Grego-
rio *de vinc. Div. Piet. lib.* 3. *cap.* 113. *num.*
10. Joannes Ægidius de Trullenck *dict. dub.*
4. *num.* 15.

186 Raptus, ſi ſequutus fuerit ad finem con-
trahendi Matrimonium cum Rapta, & pe-
tenda ſit Diſpenſatio ob aliud Impedimen-
tum dirimens, explicari debet, an fuerit fa-
ctus ad finem Matrimonij contrahendi, vel
potiùs explendi libidinem, vel facilius obti-
187 nendi Diſpenſationem; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
25. *n.* 19. quia dato, quòd hujuſmodi Raptus
ſit exprimendus, debet exprimi cum omni-
bus ſuis qualitatibus, & circumſtantijs, ut
in caſu ſimili, diximus infra.

188 Circa Diſpenſationem obtinendam ſuper
commiſso, ſeù machinato Crimine, explicari
debet, an hujuſmodi Impedimentum oriatur
ex Machinatione, ſeù Adulterio, vel ex am-
bobus; ſi idem Crimen fuiſset alia vice pa-
189 tratum, & deinde repetitum, debebit de
hujuſmodi repetitione fieri mentio, aliàs
190 Diſpenſatio ſecundò obtenta erit nulla, ac
ſubrepritia, quia Papa non præſumitur vel-
le idem genus Criminis pluries remittere *l.
Nemo* 3. *C. de Epiſcopali Audientia, ubi di-
citur Remiſſionem veniæ Crimina ſemel commiſ-
191 ſa non habeant*; Eſt enim indignus veniâ,
qui clementiâ Principis ad conſuetudinem
peccandi abutitur, & Crimina repetita ſem-
192 per difficiliorem reddunt Pontificem ad diſ-
penſandum, & propterea Criminis denuò
commiſſi expreſſionem eſse faciendam, do-
cent Simon Majolus *de Irregularit. lib.* 5. *cap.*
27. *nu.* 2. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 20.
Coninck *diſp.* 33. *dub* 5. *n.* 87. Pontius *lib.* 8.
cap. 17. §. 1. *n.* 8. *in fine*; Averſa *de Matrim.
quæſt.* 19. *sect.* 5. Saias *de legib. diſp.* 20. *sect.*
15. *nu.* 116. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 75.
Fragoſius *lib.* 3. *diſp.* 6. *nu.* 79. *part.* 1. Lay-
manus *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *n.* 19. Merolla
tom. 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dict. dub.* 15. *nu.* 350.
193 Quia ſemel malus ſemper præſumitur malus
in eodem genere mali; *Reg. ſemel malus* 8. *de
Reg. Juris in* 6. Reſponſa Marantæ *reſp.* 13.
num. 39. *part.* 2. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 35.
nu. 81. Barboſa *de Axiom. axiom.* 142. *nu.* 4.
Hector Capyc. Latr. *Deciſ. S. Conſ. Neapol.*
194 *deciſ.* 168. *nu.* 7. *lib.* 2. & ſolitus delinquere
graviùs peccat, idem Barboſ. *axiom.* 68. *n.* 7.
195 Intellige tamen, ut ſit de repetitione Crimi-
nis mentio facienda, quando repetitum fuit
196 idem genus Criminis, ſi etenim quis fuiſset
una vice diſpenſatus, exempli gratia, ſuper
Crimine machinationis, & poſtmodum in-
digeat Diſpenſatione ſuper crimine Adulte-
rij, cum promiſſione, & fide data Matri-
monij, vel è contra, &c. non erit eo caſu
neceſſaria repetitio Criminis, cum primum
ſit diverſum ab iſto ſecundo; Coninck *nu.* 88.
l. c. Merolla *d. cap.* 6. *dub.* 27. *in fine*; Averſa
de Matr. quæſt. 19. *sect.* 6. *verſ. Demum*.

197 Si quis ob Homicidium incurriſset Irregu-
laritatem, & poſt obtentam ſuper ea Diſ-
penſationem, ob aliud Homicidium alia
egeret Diſpenſatione, debebit de prima men-
tionem facere; Suarez *de Legib. lib.* 6. *cap.*
24. *num.* 12. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 57.
in fine; Menochius *conſ.* 185. *num.* 3. Tuſch.
concluſ. 56. *num.* 6. *lit.* G. Fragoſius *Regim.
Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 11. §. 3.
num. 309.

198 At ſi contingeret eum, qui Crimen com-
miſit, fuiſse delatum in Judicium, ſed quia
Crimen non fuiſset plenè probatum, aliqua
arbitraria pœna punitum fuiſse, tunc ſi Diſ-
penſatione egeat, ut quia v. gr. interfeciſset
Uxorem, animo ducendi Concubinam, &
poſteà illam ducere velit, diximus, poſse
exprimere Pontifici ſe fuiſse de tali Crimine
diffamatum, ſed defectu probationum abſo-
lutum, vel pœna arbitraria punitum; &
deinde in Sacra Pœnitentiaria exponere ve-
ritatem, prout verè eſt, & quòd Diſpen-
ſationem à Summo Pontifice petijt, ſubti-
cendo eidem veritatem commiſſi Criminis,
ne ſe proderet.

199 Si poſt impetratas à Pontifice Literas Diſ-
penſationis Delegato directas, ſed nondum
exequutas ſuperveniret Affinitas Matrimo-
nium dirimens, ut ſi Orator cognoſceret So-
rorem, vel Filiam, vel Matrem ipſius Fœ-
minæ, quam ducere intendit, oportebit ite-
rum ad Pontificem recurrere, & novas Li-
teras in forma *Perinde valere* obtinere, utrum-
200 que Impedimentum exponendo; ſi tamen
primæ Literæ jam exequutæ fuiſsent, & fa-
cta Diſpenſatio, ſed antequàm fuiſset Ma-
trimonium contractum ſuperveniret hujuſmo-

di

diAffinitas, tunc ſufficiet ad Pontificem recurrere pro Diſpenſatione ſuper nova Affinitate, quia cùm fuerit facta Diſpenſatio ſuper dirimenti, fuit hujuſmodi Impedimentum ſublatum; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 33. *nu.* 4.

201 Si Conſanguinei, vel Affines contraherent inter ſe cum Diſpenſatione, & deinde mortuo uno ex Conjugibus, vellet ſuperſtes diſpenſari ad allud Marrimonium cùm alia Conſanguinea, vel Affine, non tenebitur in hac ſecunda Diſpenſatione de prima mentionem facere; quia hæ Diſpenſationes ſuper diverſis Matrimonijs ſunt; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 13. Bonaccina *de Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 8. *nu.* 6. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 55. Laymanus *d. cap.* 22. *nu.* 21. Pontius *loco citato nu* 9. Averſa *d. quæſt.* 19. *ſect.* 6. *verſ. Demum;* Fragoſius *l. c. nu.* 314.

202 Ob eandem pariter rationem ſi quis obtenta Diſpenſatione ad contrahendum cum Conſanguinea, vel Affine, mutato propoſito, peteret allam Diſpenſationem ad contrahendum cum alia Conſanguinea, vel Affine, non videtur neceſsaria mentio prioris Diſpenſationis; Diana, & alij præcitati Do-
203 ctores *ll. cc.* At ſi poſteà denuò mutato propoſito, nollet cum ſecunda contrahere, ſed cum prima; docet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *nu.* 19. non poſse, eo quia per impetrationem ſecundæ Diſpenſationis videatur renunciaſse priori; Hæc tamen Doctrina nobis non probatur per ea, quæ dicimus Cap. ſeq.

204 Ob eandem denique rationem, ſi conſtitutus in Sacris, obtenta Diſpenſatione, ut Uxorem ducere poſſit, velit poſtea ducere Conſanguineam, vel Affinem; docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *n.* 5. & Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 827. *nu.* 14. *tom.* 5. Fragoſius *par.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 79. non tenerl in hac ultima Diſpenſatione mentlonem facere de prima, quia ſunt res diverſæ; quod ldem probabile ait Laymanus *d. cap.* 22. *num.* 19. *in fine*, & inclita Rota *deciſ.* 120. *num.* 1. *lib.* 1. *part.* 3. *diverſ.* Quicquid tamen iſti dicant, contrarium puto verius per rationes, & Jura, quæ ſupra adduximus.

205 Tribus caſibus neceſsaria eſt expreſſio primæ Diſpenſationis in petitione ſecundæ.

Primò, quando caſus eſt à Jure expreſsus.

Secundò, quando commemoratio prioris Diſpenſationis neceſsaria eſt, ut Papa non ignoret totum Impedimentum, ſuper quo Diſpenſatio petitur.

Tertiò, quando per ſecundam Diſpenſationem petitur aliqua major Gratia ſuper eo, de quo quis fuit aliàs diſpenſatus; quia tunc neceſse eſt, ut per expreſſionem prioris Grariæ Papa inteiligat qualitatem, & quantitatem Gratiæ, quam vel per unam, vel per plures Diſpenſationes ſuper eadem re facit; quod exemplificari poteſt in exemplis, quæ ſubjiciuntur.

206 Primò, ſi Beneficiatus obtinuit Diſpenſationem non reſidendi per quinquennium in Beneficio cum perceptione fructuum, ſi expleto quinquennio petat ſuper eadem re aliam Gratiam, & Diſpenſationem, neceſsè erit priorem obtentam exprimere, aliàs hæc nulla erit, & lrrita; Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 1. *num.* 8. Diana *l. c.* Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 6. Menochius *de arbitr. Judic. caſu* 202. *nu.* 68. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 47. *nu.* 1. *lib.* 2. *part.* 3. *diverſ.* Eſcobar *Theol. Mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Quid ſi*; Tuſchus *concluſ.* 460. *nu.* 2. *lit. D.* Fragoſius *part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 11. §. 3. *nu.* 312. & 317.

207 Secundò, ſi quis obtenta ſuper Voto Caſtitatis Diſpenſatione, ducat Uxorem, & ſoluto Matrimonio velit aliam ducere, tenebitur novam Diſpenſationem impetrare, & ſimul de obtenta mentionem facere, aliàs Diſpenſatio ſecunda erit ſubreptitia, & nulla; quia Papa ignorat quantam in eodem Voto relaxarionem faciat; Pontius *dict. cap.* 17. *d nu.* 6. Puteus *deciſ.* 246. *nu.* 1. Menochius *l. c. caſu* 103. *num.* 32. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *nu.* 415. Didac. Ludovic. de Lima *in Addit. ad Molina lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 51.

208 Tertiò, ſi Illegitimus diſpenſatus ad Beneficium, velit poſtmodum diſpenſari ſuper pluralitate, debebit in petenda ſecunda, de priori Diſpenſatione obtenta, & de Illegitimitate facere mentionem; Sanchez *nu.* 2. Bonaccina *nu.* 3. Laymanus, & Eſcobar *ll. cc.* Salas *de Leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 1. *nu.* 91. Fragoſius *part.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 79. quia veriſimile eſt, quòd ſi Papa conſcius fuiſſet de priori Diſpenſatione ab Illegitimo
209 obtenta, poſteriorem denegaſſet. Nec ſolùm eo caſu neceſsaria erit dicta expreſſio Illegitimitatis, ſed & ipſius Illegitimitatis qualitas adhuc exprimenda erlt; ut ſi ſit Spurius, Sacrilegus, Adulterinus, ſeù Inceſtuoſus, & quo gradu, & genere fœditatis; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 3. Covarruvius *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 8. §. 9. *num.* 2. & 3. Pontius *l. c.* §. 5. *nu.* 25. Tuſchus *concluſ.* 463. *nu.* 2. Fragoſius *Regim. Chriſtianæ Reip. part.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 70. Laymanus *l. c.* Barboſa *in*
210 *Votis Canonicis lib.* 2. *voto* 58. *n.* 14. ſi tamen Legitimationem prius abſolutè à Papa lmpetraſſet, tunc non tenebitur de Illegitimitate mentionem facere, quia cum natalium defectus abolitus ſit, poterit non minus, quàm alij Legitimi, Beneficiorum pluralitatem cum Diſpenſatione Papæ obtinere; Laymanus *l. c.* Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 173. §. *Item legitimatus;* Lotherius *de re Benef. lib. prim. quæſt.* 40. *num.* 144.

211 At ſi eſſet natus ex duplici Adulterio, nempè ex Conjugato, & Conjugata, & exprimeret ſimpliciter Illegitimitatem, narrando ſe natum ex Adulterio, ſubreptitia eſſet gra-

tia,

tia, niſi expreſsè diceret, ſe natum ex Con-
jugato, & Conjugata; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
24. *nu.* 5. quamvis *n.* 4. contrarium docuiſset.
212 Quartò, ſi quis Diſpenſationem obtinuiſ-
ſet cum aliqua limitatione, & poſtea ſuper
213 eadem re vellet diſpenſari abſolutè, tene-
214 bitur de priori, cum limitatione obtenta,
facere mentionem; Coninck *l. c. num.* 92.
Eſcobar *Theolog. moral. l. c. verſ. De una;*
Fragoſius *d. lib.* 4. *diſp.* 11. §. 3. *num.* 312. *&*
nu. 317. quia [ut diximus] Pontifex debet
non ignorare quantam gratiam ſuper eadem
re faciat.

215 Admittunt plures Doctores validam cenſeri
Diſpenſationem ſecundò obtentam, tacita
alia jam ſuper eadem re obtenta:

216 Primò, quando nova, & ſufficiens cauſa
ſupervenisset; ita ut Pontifex, inſpecta dicta
nova, & ſufficienti cauſa, præſumatur Diſ-
penſationem ſecundam non denegaturus,
quamvis primæ gratiæ cum limitatione con-
ceſsæ recordaretur. Vide Fragoſium *d. part.*
1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *nu.* 79. *verſ. Fallit ſecundò;*
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 12. Bonacc. *de*
Leg. l. c. nu. 1. Didac. Ludovic. *in d. Addit.*
ad Molina lib. 2. *cap.* 4. *nu.* 51. *limit.* 2.

217 Secundò, quando prima Diſpenſatio con-
ceſsa fuiſset cum limitationibus, quæ de ſty-
lo Curiæ in ſimilibus Conceſſionibus ſolitæ
ſunt apponi; ut per ſe patet, & ſupra ci-
tati Doctores aſserunt.

218 Si quis ad tollendum ſcrupulum, ſeù du-
bium ſuper priori Diſpenſatione, petat ſu-
per eadem re, vel Impedimento denuò diſ-
penſari, & facta ſimili expreſſione quoad
circumſtantias, obtineat illam æqualem quo-
ad gratiam, valida erit iſta ſecunda, quam-
vis prioris obtentæ Diſpenſationis non fuerit
facta mentio; quia iſta tantùm petita fuit
ad corroborationem primæ, &, quod præ-
cipuum eſt, utraque Diſpenſatio ſimul ſum-
pta intentionem non excedit Concedentis;
Pontius *nu.* 9. Bonaccina *nu.* 2. Eſcobar, &
Didacus Ludovicus de Lima, & Fragoſius
verſ. Illud tamen ll. cc.

Nec tandem obſtabit Diſpenſationis vali-
219 ditati, quòd quis eandem Diſpenſationem
prius petierit, & non obtinuerit; quia nul-
lo jure, aut ratione probatur hujuſmodi
Diſpenſationem eſse invalidam, nec dene-
gationem prioris eſse exprimendam, cùm
ejus taciturnitas verſetur circa cauſam fina-
lem, ut benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 22.
num. 14. Pontius *lib.* 8. *dict. cap.* 17. *num.* 4.
Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 415. Bo-
naccina *de Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 7. *nu.*
1. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 54. Eſcobar
Theolog. mor. tract. 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ.*
220 *Valida ne*. Idque verum eſt, quamvis à Pon-
tifice denegata fuiſſet Diſpenſatio, eò quia
non judicaſset cauſam juſtam adfuiſse; imò
ſi poſtea ab Inferiore aliàs diſpenſare poten-
te concederetur, quamvis nulla hujus prio-
ris denegationis facta eſset mentio, adhuc
valida erit Diſpenſatio; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
22. *nu.* 4. Pontius, Eſcobar, & Diana *ll. cc.*
Ratio eſt, quia in hac Diſpenſatione verè
adſunt omnia requiſita ad ejus validitatem,
nec Superior ob dictam denegationem ita
ſibi Diſpenſationem reſervavit, ut ob id Or-
dinario Inferiori Juriſdictionem abſtulerit,
ut benè Pontius *l. c.*

221 Amplia, ut non ſolùm poſſit in dictis ca-
ſibus Inferior diſpenſare, ſed conſimili ra-
tione diſpenſare etiam poſſit habens pote-
ſtatem delegatam ad diſpenſandum, ſi ab
habente ordinariam Diſpenſatio denegata
fuiſset, quia adhuc eadem ratio militat;
Pontius, & Diana *ll. cc.* poteſt enim acci-
dere, ut Superior diſpenſare noluerit, vel
quia ſcrupuloſus ſit, vel magis rigidus, &
difficilis; non tamen ex hoc ſequitur, quòd
voluerit poteſtatem diſpenſandi ab Inferiore
tollere, ſi aliàs cauſa, quæ proponitur, juſta,
222 ac ſufficiens videatur: nec petitio Diſpenſa-
ſationis, prius Pontifici porrecta, operatur Præ-
223 ventionis effectum, quia in uſu voluntariæ
Juriſdictionis non habet locum Præventio,
ſed liberum eſt poſtulanti à priore poſtula-
tione recedere, & aliam intentare; Ita ex
Suarez, Salas, & Portel, docet Diana
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 49.

224 Conſimili ratione, qui obtinuit Reſcriptum
Apoſtolicum, ut poſſit à Confeſsario diſpen-
ſari, eandem Diſpenſationem poterit obti-
nere ab Epiſcopo, ſeù alio inferiori Præla-
to, qui tali facultate præditus ſit, non facta
mentione ejuſdem Reſcripti, quia Reſcriptum
Apoſtolicum non aufert poteſtatem Epiſco-
pis, aut alijs diſpenſare potentibus; Sanchez
lib. 8. *diſp.* 14. *nu.* 3. Bonaccina *l. c. num.* 6.
225 dùm etenim Gratia fuit in favorem Orato-
ris à Pontifice conceſsa, non debet in ejus
odium retorqueri, Regula, *Quod ob Gratiam*
61. *de Reg. Juris in* 6. Barboſa *de Axiom.*
axiomate 96. *nu.* 1. Gratianus *diſcept. forenſ.*
cap. 651. *nu.* 20. *tom.* 4.

226 Tandem concludo validam eſse Diſpenſa-
tionem, non facta mentione prioris ſuper ea-
dem re obtentæ, ſi prior ex aliqua cauſa
invalida fuerit; Sanchez *lib.* 5. *diſp.* 22. *nu.*
21. Bonaccina *de Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *pun-*
cto 8. *num.* 7. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
59. Maſsobr. *de conc. prælud.* 7. *dub.* 20. *nu.*
156. Maſcard. *de probat. concluſ.* 846. *num.*
22. Didacus Ludovic. *in addit. ad Molina*
lib. 2. *cap.* 4. *limit.* 3. Tuſchus *concluſ.* 460.
num. 3. *lit. D. & concluſ.* 56. *nu.* 22. *lit. G.*
Fragoſius *num.* 310. *l. c.* Ratio eſt, quia cùm
prima invalida ſit, non præſtat Impedimen-
tum, Regula *Non præſtat* 52. *de Reg. Jur.*
in 6.

227 Cæterùm ſi jura ſpecialiter prohibeant,ne
tali caſu, vel circumſtantia occurrente, Diſ-
penſatio concedatur; ſi Diſpenſatio petenda
ſit, & talis caſus, vel circumſtantia con-
currant, neceſse erit de hujuſmodi caſu, ſeù
circumſtantia omninò facere mentionem,
aliàs Diſpenſatio nulla erit, & irrita. Ex-
228 empli gratia, aliqui Conſanguinei, ſeù Affi-
nes infra quartum Gradum, Matrimonium
inter ſe, cum ſcientia Impedimenti dirimen-
tis, contraxerunt, & conſummare præſum-
pſerunt; ſi poſtea ſuper tali Impedimento
petant Diſpenſationem, debebunt iſtam cir-
cumſtantiam contracti Matrimonij, & eò ma-
gis ſi conſummare præſumpſiſsent, in Suppli-
229 catione explicare, quia Concilium Trident.
[quod Jus commune facit. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 2. *nu.* 12.] *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reformat.
Matrim.* cum his ſpecialiter prohibet diſpen-
ſari: & quòd ſit neceſsaria hujuſmodi cir-
cumſtantiæ expreſſio colligitur *ex Cap. Dile-
ctus 26. de reſcript.* & docent Navarr. *lib.* 4.
Conſilior. titulo de Conſ. & Aff. conſ. 5. *nu.* 5.
in prima edit. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 45. *nu.* 3.
& lib. 8. *diſp.* 21. *nu.* 15. Laymanus *Theolog.
mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *nu.* 18. *verſ. De-
inde*; Garzia *de beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *nu.* 41.
Raphael Averſa *de Matrim. quæſt.* 7. *ſect.* 3.
verſ. Aliam quoque; Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 15. *nu.* 350. Salas *de leg. diſp.* 20.
ſect. 15. *nu.* 116. Petrus de Ledeſma *in Sum-
ma* ubi de Matrim. *cap.* 27. *concluſ.* 1. *verſ.
Dico primò, & verſ. Dico ſecundò*; Joannes
de la Crux *in direct. Caſ. Conſc.* ubi de Diſ-
penſ. *quæſt.* 4. *art.* 6. *dub.* 13. *concluſ.* 2. Tho-
mas Zerola *in Praxi Epiſcop. part.* 1. *verbo
Diſpenſatio* §. 54. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26.
n. 198. & attenta d. prohibitione Concilij,
quamvis aliàs Papa validè poſſit diſpenſare,
230 cùm ſit ſupra Concilium, ut dicimus *lib.* 2.
tamen quia ad Concilium ſpectat ea, quæ
ad fidem, & mores Eccleſiæ ſpectant, defi-
nire, & declarare; & declaraverit eo caſu
non eſse Diſpenſationem concedendam, non
231 poteſt Papa abſque juſta cauſa licitè diſpen-
232 ſare. Unde ad hoc, ut Papa ſciat Diſpen-
ſationem peti ſuper Caſu, quo prohibita eſt
à Concilio, vel à Jure, neceſse eſt, ut d.
Circumſtantia exprimatur, aliàs Diſpenſatio,
tanquam fraudolenter, & ſubreptitiè extor-
ta, irrita erit, & nulla; Coninck *de Sacram.
diſp.* 27. *dub.* 9. *nu.* 81. Sanchez *l. c.* Bonacc.
233 *de Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *num.* 10.
Idque verum eſt, quamvis etiam *Motu pro-
prio* facta fuiſset; Clem. *ſi Romanus* 4. *de
Præb. in* 6. *Gloſſa in cap. Si motu proprio* 23.
eodem titulo in 6. *in Addit.*

234 Et non ſolùm exprimi debebunt hujuſmo-
di qualitates, & circumſtantiæ v. gr. dicti
contracti, ac conſummati Matrimonij, ſed
& facienda erit eo caſu mentio, in peten-
da Diſpenſatione, de fine, quo contractum,
vel conſummatum fuit; ut ſi fuit ex cauſa
explendæ libidinis, vel potius obtinendi fa-
cilius Diſpenſationem à Pontifice, quia hæ
qualitates afficiunt ſubſtantiam Gratiæ, &
cùm concomitentur qualitatem neceſsariò
exprimendam, debet ipſa qualitas cum ſuis
circumſtantijs explicari, per ea, quæ dice-
mus infra.

235 Idem erit, ſi hujuſmodi clandeſtinum Ma-
trimonium, poſt Mandatum de diſpenſando
à Pontifice commiſsum, ſed nondum à De-
legato exequutum, fuiſset contractum; San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 25. *nu.* 21. Ita Manuel, &
Vega penes ipſum. Unde non poterit De-
legatus tunc Diſpenſationem exequi, ſed
Oratores egebunt nova gratia in forma *Per-
inde valere*, quia cùm eo caſu prohibita ſit
Diſpenſatio, ut diximus, oportet, ut Papa
dictum Matrimonium cum ſcientia Impedi-
menti, & clandeſtinè contractum fuiſse ſciat,
ut dignoſcere poſſit, an cauſa propoſita ſuf-
ficiens ſit ad diſpenſandum.

Prædicta tamen ſunt in aliquibus limitan-
da, & declaranda.

Primò, ſi inter Impeditos interceſserit
dumtaxat tractatus de Matrimonio inter ſe
236 contrahendo. Ad hoc, ut dici poſſit adfuiſ-
ſe verè, & propriè tractatum, oportet, ut
hujuſmodi tractatus fuerit completus, & cum
concluſione perfectus, nec ſufficit fuiſse ina-
nem, quia tota vis tractatus in concluſione
conſiſtit *l. ſi voluntatem* 8. *C. de reſcind. vend.
cap. Tua nuper* 8. *de his quæ fiunt à Prælato*;
Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conc. Neapol.
deciſ.* 140. *nu.* 5. *lib.* 2. Ludovicus Poſtius *re-
ſol.* 43. *nu.* 20. Rota coram Durano *deciſ.* 379.
nu. 5. *part.* 2. Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2.
caſu 470. *nu.* 2. Pariſ. *de confid. quæſt.* 39. *nu.*
8. *& quæſt.* 40. *num.* 13. Gonz. *ad Reg.* 8.
Canc. Gloſſa 63. *n.* 34. Mantica *deciſ.* 271. *n.* 8.
Et niſi adſit talis vis ex concluſione, fruſtrà
allegatur; Ludoviſius *deciſ.* 168. *nu.* 2. *& in
annot. nu.* 5. Pater Leo *in Praxi S. Pœniten-
tiariæ par.* 2. *poſt deſcriptionem Impedimento-
rum dirimentium, verſ. Tractatus pag. Mihi*
226. Et conſequenter niſi ſit concluſus, &
237 niſi alia requiſita concurrant, non concludit
ad Matrimonium; Ludoviſ. *deciſ.* 247. *num.*
11. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 64. *aliàs* 18. *n.* 10.
unde cùm abſque concluſione non concludat
ad Matrimonium, nec ſit attendendus, non eſt
de eo facienda mentio in Diſpenſatione pe-
tenda ſuper Impedimento dirimenti.

Addo ſecundò cum Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
25. *nu.* 36. & Baſilio Pontio *lib.* 8. *cap.* 17.
238 §. 6. *à nu.* 35. quòd ad hoc, ut Oratores ſub-
jaceant prohibitioni Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5.
de Reform. Matrimon. de non diſpenſando,
& alijs pœnis ibi appoſitis, non ſufficit, ut
ſola Sponſalia inter Impeditos contracta ſint,
quam-

quamvis etiam inter eos ſubſequuta ſit Co-
pula; ſed requiritur, ut Matrimonium fue-
rit clandeſtinè contractum; quia Concilium
239 ſolum Matrimonium clandeſtinum punit,
non autem ſolam Copulam, quamvis ſcien-
ter habita ſit: Et quamvis ante Concilium
Sponſalia cum Copula tranſirent in Matri-
monium, tamen poſt Concilium aliter eſt di-
cendum. Vide Marium Antoninum *var. re-
ſol. lib. 1. reſol. 79. nu. 5.* Navarr. *lib. 4. con-
ſil. titulo De ſponſ. conſ. 53. nu. 1. in prima edi-
tione.* Cencium *in Collect. ad Decret. Coll.*
240 131. *num.* 2. Unde in propoſito caſu, cùm
ſimus in pœnalibus, non eſt facienda exten-
ſio *l. cum quidam ff. de lib. & poſthum. l. &
ſi quis §. Divus Marcus ff. de Relig. & ſumpt.
funer. Regula. Quæ à Jure 28. & Regula Odia
15. de Reg. Juris in 6.* Cævallos *Quæſt. Comm.
contrà Commu. quæſt.* 825. *num.* 16. *& quæſt.*
833. *num.* 25. Gutierez *Can. QQ. lib. 1. cap.*
15. & conſequenter non erit de hujuſmodi
Sponſalibus facienda mentio in impetratio-
ne Diſpenſationis, ut benè docet Sanchez
l. c. imò nec de Copula ſubſequuta eſſe ne-
ceſſariò faciendam mentionem exiſtimo per
ea, quæ dicam.

Addo Tertiò; quòd dum Tridentinum pu-
nit Contrahentes ſcienter Matrimonium clan-
deſtinum, de illis loquitur, qui cum ſcien-
tia Impedimenti dirimentis coram Parocho,
& Teſtibus contrahunt; Unde niſi adſit præ-
ſentia Parochi, & Teſtium, dici non poteſt,
quòd Oratores pręſumant Matrimonium con-
trahere, cùm in hujuſmodi contractu defi-
ciat forma ſubſtantialis, ſine qua Matrimo-
nium conſiſtere non poteſt, ſed potius Con-
cubinatus nomen meretur, ut benè docent
Averſa *de Matrimon. quæſt. 19. ſect. 6. verſ.
Negant ex adverſo;* Sanchez *d. diſp. 23. nu.
34. & 35.* Cævallos *QQ. comm. contra comm.
quæſt.* 130. *num.* 7. Gutierez *de Matrim. cap.
76. nu. 29. & Canon. QQ. lib. 1. cap. 18. n. 4.*
Non ergo de hujuſmodi Matrimonio clan-
deſtino (ſi tali nomine dignum ſit) erit ne-
ceſſariò facienda mentio Pontifici in peren-
da Diſpenſatione ſuper Impedimento diri-
menti, ut in proprijs terminis expreſsè do-
cet idem Sanchez *l. c.*

Animadvertit, & benè, Baſilius Pontius
241 *de Matrim. d. nu.* 35. quòd ſi inhabiles con-
trahant inter ſe de facto per verba de præ-
ſenti ſub conditione impoſſibili, erit ridi-
culus hujuſmodi Contractus; nec ſic Con-
trahentes dicentur conſentire in Matrimo-
nium; nec in Excommunicationem, conten-
tam in Clem. prima, incurrent; nec effi-
242 cientur indigni Diſpenſatione; imò nec pro-
pterea oritur Impedimentum publicæ Ho-
neſtatis.

243 Quamvis autem Oratores bona fide, &
ignorantes aliquod Impedimentum inter ſe
exiſtere, Matrimonium ſpretis Denunciatio-
nibus contrahant; ſi poſtea aliquod Impedi-
mentum dirimens detegatur, ſuper quo im-
petrari debeat Diſpenſatio à Pontifice, te-
nentur omninò de hujuſmodi Denunciatio-
num omiſſione mentionem facere; aliàs Diſ-
penſatio ſubreptitia erit, & nulla. Patet
ex ipſa Diſpoſitione Concilij *l. c.* & docet
Trullenck *Opere Mor. tom. 3. lib. 7. cap. 10.
dub. 5. nu. 11.* Sanchez *lib. 8. diſp. 25. nu. 21.*
Coninck *diſp. 33. num.* 83. Et Oratores ipſi
244 ſubjacebunt eo caſu pœnis à dicto Concilio
comminatis; Jo: Baptiſta Corrad. *Reſp. Caſ.
Conſcient. quæſt. 318. part. 2.* & ex d. Textu
dicti Concilij colligitur. Filij inſuper ex eo
Matrimonio nati erunt illegitimi; Cævallos
245 *Comm. contra Comm. quæſt.* 697. Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 83. num. 4. tom. 1. quia
246 non eſt dignus Eccleſiæ benignitatem expe-
riri, qui ejus ſalubria Præcepta temerè con-
tempſit, ut idem Concilium ſtatuit *l. c.* Nec
juvat, quòd in contrahendo Matrimonio Ora-
tores habuerint ignorantiam probabilem Im-
247 pedimenti, quia non poteſt dici ignorantia
probabilis, quando requiſita à Jure, vel ab
Eccleſia omittuntur; Sanchez *lib. 3. diſp. 43.
nu. 1.* Joannes Angelus Boſſius *de Matrimon.*
248 *contractu cap. 8. num.* 46. Et in Matrimonio
clandeſtinè celebrato præſumitur mala fides;
249 Barboſa *in votis Canonicis lib. 1. voto 2. nu.*
19. qui enim malè agit, odit lucem: *Jo.* 3.
250 Tandem occurrit illa magna, & difficilis
Quæſtio, an Copula inter Conſanguineos,
vel Affines præhabita, ſit neceſſariò expri-
menda Pontifici in Diſpenſatione ſuper Im-
pedimento dirimenti petenda, ſi alia cauſa
pro Diſpenſatione allegetur; & cùm hic ca-
ſus frequenter eveniat, & ob diverſitatem
opinionum non ceſſet ratio dubitandi, val-
dè opportunum erit hanc materiam diſcute-
re, & quæ ex his nobis magis probetur
opinio in medium afferre; ſed antequàm ad
ulteriora dilabamur, nonnulla erunt ſpecia-
liter adnotanda.

251 Et primò ſciendum eſt, non eſſe propriè
Inceſtum, juxta probabiliorem Doctorum
ſententiam, ſi Copula non fuerit perfecta,
& per veram virilis ſeminis intra vas effu-
ſionem conſummata; Ita Vivaldus *in Cand.
ubi de Matrim. nu.* 97. Gutierez *de Matrim.
cap. 77. nu.* 15. Diana *part. 8. tract. 3. reſol.*
83. Sanchez *lib. 8. diſp. 25. n.* 10. Bonaccina
de leg. diſp. 1. quæſt. 2. puncto 5. num. 11. Fi-
liuccius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 10. nu.*
338. Trullenck *dict. cap. 10. dub. 5. num.* 5.
(quicquid in contrarium doceat Garcia *de
Benef. part. 8. cap. 3. num.* 98.) quia ſi non
fiat ut ſupra, non eſt vera Copula, ſed in-
ſtar cujuſdam actus impudici; unde cum hęc
ſint pœnalia, ſunt reſtringenda.

252 Adnotandum ſecundò, quòd ſi Conſan-

gui-

guinei, vel Affines, qui inter ſe. Copulam
habuerunt, non habebant eo rempore noti-
tiam Impedimenti Conſanguinitatis, vel Af-
finitatis inter eos exiſtentis, non tenenrur in
Diſpenſatione perenda ſuper hujuſmodi Im-
pedimento de Copula mentionem facere;
quia attenta probabili ignoranria, quam de
Impedimento habebant, non commiſerunt
propriè Inceſtum; Colligitur ex Cap. primo
de eo, qui cognovit Conſanguineam Uxoris ſuæ,
& docenr Vivaldus *l. c. nu.* 99. Gutierez *l. c.*
num. 11. Jacobus Graſſius *Deciſ. Aur. lib.* 2.
cap. 81. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 15. *nu.* 9.
Garcia *de Beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *nu.* 106. Rota
int. impreſſ. poſt 1. *vol. Conſilij Farinacij de-*
ciſ. 35. *nu.* 1. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœ-*
nitent. part. 2. *ubi de Abſolutione ab Inceſtu*
253 *verſ. Secus verò pag. mihi* 316. Imò nec ne-
ceſſariò eſſe eo caſu aperiendam in Confeſ-
ſione dictam qualitatem Conſanguinitatis,
vel Affiniratis, docet idem Garcia *n.* 108. *l. c.*
254 Ampliar Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 25. *num.* 10.
ut non ſir Inceſtus, nec ſit explicanda Co-
pula in Diſpenſatione perenda, ſi unus tan-
tùm ex contrahere volentibus Impedi-
menri Conſanguiniratis, vel Affinitatis ſuiſ-
ſet conſcius; quia, ut ipſe dicit, ſi alter
ignoret Impedimentum, non eſt totaliter,
& undequaque Inceſtus; unde cum hæc ſint
pœnalia, ſunr reſtringenda. Id tamen non
mihi probatur, quia daro, quòd de Copula
neceſſaria eſſer mentio in Diſpenſatione ſu-
per Impedimenro dirimenti petenda, debe-
ret exprimi veritas, prout ſe verè habet;
nempè, v. gr. Oratorem cum ſcientia Im-
pedimenri, Oratricem verò cum ejuſdem
Impedimenti ignorantia Copulam inrer ſe
habuiſſe; quia præſuppoſito, quòd hæc ex-
preſſio neceſſaria ſit, debet conſequenter cum
ſuis circumſtantijs exprimi, ut benè conclu-
dit Savrus *in Floribus lib.* 4. *tit.* 8. *deciſ.* 15.
Verirate enim patefacta, Oraror, qui ſcien-
ter cum Impedimento Oratricem cognovit,
acrius de ſtylo Curiæ puniri ſolet, & gra-
vioribus pœnitentijs affligi; Vide Filiuccium
d. cap. 10. *nu.* 339. *in fine*; Pyrrhum Corra-
dum *in d. Praxi Diſpenſat. Apoſtol. lib.* 8.
cap. 1. *nu.* 18. Averſa *de Matrim. quæſt.* 19.
ſect. 6. *verſ. At ſi ex duobus.*
255 Addo Tertiò, Inceſtuoſam Copulam eam
propriè dici, quæ inter ipſoſmet Conſangui-
neos, vel Affines intra quartum Gradum, ſi
ex copula licira, vel in primo, & ſecundo,
ſi ex illicita ſunt conjuncti, vel ſe atrinent:
256 & conſequenter Cognati Spirituales, vel
publica Honeſtate, ſeù alrero Impedimento
dirimenri impediti, ſi Copulam inrer ſe ha-
beanr non committunt propriè Inceſtum, &,
ſi inrer ſe Marrimonio copulari velint, non
tenentur in Supplicatione pro Diſpenſatione
porrigenda de ea Copula facere mentionem,
ſi aliam cauſam habeant, quæ Pontificem
moveat ad diſpenſandum; Ita Sanchez *lib.* 8.
diſp. 25. *nu.* 9. Filiuccius *d. cap.* 10. *nu.* 338.
Gutierez *de Matrim. d. cap.* 87. *n.* 10. Bonacc.
de Leg. diſp. 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *num.* 12.
Trullenck *d. cap.* 10. *dub.* 5. *num.* 4. Sayrus *in*
Floribus lib. 4. *titulo* 7. *deciſ.* 5.
257 Dico quarrò, non eſſe Inceſtum, quando
poſt Diſpenſarionem jam à Pontifice, ſeù ejus
Delegato factam, nondum tamen contracto
Marrimonio, habita ſir Copula inter Conſan-
guineos, vel Affines; quia per Diſpenſario-
nem jam fuit ſublatum Impedimentum, &
propterea Copula ſubſequuta non fuir Ince-
ſtuoſa, ſed ſimplex fornicario, nec ullum
Matrimonij Contractui Impedimentum af-
ferr; Eccleſia etenim, quæ Impedimentum
conſtituit, ipſamet jam per Diſpenſationem
id abſtulit; & ſic hujuſmodi Impedimento
ſublato, Copula non ſuit Inceſtuoſa: Ita
docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 67. *nu.* 9. *& lib.* 8.
diſp. 25. *num.* 4. Gurierez *de Matrim. cap.* 99.
nu. 15. Bonaccina *de Leg. d. puncto* 5. *nu.* 9.
Garcia *de Beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *nu.* 74. Bar-
boſa *in Summa Bullarii verbo, Diſpenſare pag.*
mihi 277. Trullenck *Oper. Mor. tom.* 3. *lib.* 7.
cap. 10. *dub.* 5. *nu.* 1. Joannes della Crux *in*
Direct. Caſ. Conſcient. quæſt. 4. *art.* 6. *dubio*
14. ubi *de Diſpenſat. Impedimentor.* Rodrig.
in Summa tom. 1. *cap.* 237. *nu.* 7. Pyrrhus Cor-
radus *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 1. *nu.* 43. *&* 44.
Savrus *in Floribus lib.* 4. *tit.* 1. *deciſ.* 5.
Dixi ſi Copula inter ipſoſmet Conſangui-
neos, ſeù Affines habira ſir, quia ſi poſt fa-
ctam Diſpenſationem Copula haberetur, ſeù
258 reiteraretur cum Conſanguinea, v. gr. fœ-
minæ, quam quis ducere inrendit, infra ſe-
cundum Gradum conjuncta, tunc nova inſur-
geret Affiniras Marrimonium dirimens, unde
nova opus eſſet Diſpenſatione, ut diximus.
259 Quintò, ſi in Diſpenſationis Mandato ad-
eſſer Clauſula *Dummodo Copula non interceſ-*
ſerit, tunc, ſi Diſpenſatio conceſſa ſit pro
ſolo conſcientiæ foro, tenentur Oratores Co-
pulam Confeſſario aperire, quamvis occulta
ſit; quia cum Diſpenſario ſit pro Conſcien-
tiæ foro conceſſa, Orarores legitimè interro-
gantur, & veritatem fateri tenentur; aliàs
non proderit eis Diſpenſatio; Sanchez *lib.* 8.
diſp. 25. *nu.* 12. *& ſeqq.* Averſa *de Matrim.*
quæſt. 19. *ſect.* 6. *verſ. Stylus Curiæ.* Filiuc-
cius *quæſt. mor. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
10. *nu.* 338. Trullenck *Oper. Mor. tom.* 3. *lib.*
260 7. *cap.* 10. *dub.* 5. *nu.* 8. At ſi Diſpenſatio ſit
pro foro externo, & Copula ſir occulta,
docent graviſſimi Doctores non teneti Ince-
ſtuoſos Copulam aperire, imò poſſe Delega-
to inrerroganti, cum Juramenro Copulam
denegare in animo reticendo, *Non habui Co-*
pulam, ut tibi dicam, vel ut in Judicio pro-
feram; Ita Averſa de Matrim. *l. c.* Diana

d. par.

d. part. 1. tract. 10. de leg. reſol. 44. Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 17. §. 6. num.* 33. Trullenck *l. c. nu.* 8. & plures alij, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 8. diſp.* 25. *nu.* 13., & 14. Ratio hujus ſententiæ eſt, quia hæc Diſpenſatio intelligi debet ſecundùm naturam conceſſæ Diſpenſationis, quæ eſt pro foro externo, in quo de Copula non conſtat, ergo, &c.

Quamvis tamen hæc opinio horum Doctorum auctoritate probabilis ſit, nihilomi-
261 nus longè probabilius exiſtimo, dictos Inceſtuoſos eo caſu teneri ad veritatem manifeſtandam, & Copulam, ſi habita ſit, Delegato interroganti aperire; quia Papa Diſpenſationem cum d. Clauſula committendo, ſatis apertè ſuam intentionem declarat, nempè, quòd non intendit Diſpenſationem concedere, ſi Copula habita ſit, nec diſtinguit an ſit occulta, vel publica; unde non poteſt Delegatus mentem Pontificis aliter, quàm verba Reſcripti ſonent, interpretari, ut dixi-
262 mus. Dicta autem dictio *Dummodo*, conditionem Delegato imponit, ob quam Juriſdictio ſuſpenditur, donec d. Clauſula juſtificata non fuerit; ita enim qualificat gratiam, ut ſivè modum, ſivè conditionem importet, nihil actum cenſeatur, donec plenè juſtificata ſit; Barboſ. *in Praxi exigendi penſionem part. 1. quæſt.* 2. *nu.* 4. Lotherius *de re Beneſ. lib. 1. quæſt.* 38. *num.* 40. Seraph. *deciſ.* 1017. *num.* 4. Et quòd Copula eo caſu ſit manifeſtanda, docent Gutierez *de Matrim. cap.* 124. *num.* 14. Joannes Baptiſta Corrad. *Reſp. Caſ. Conſcient. part. 2. quæſt.* 320. *verſ. Quando Papa*; Eſcobar *Theol. mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap. 2. verſ. Eſtne in foro externo*; Rodriguez *in Summa tom. 1. cap.* 237. *nu.* 8. Joannes della Crux *in direct. Caſ. Conſcient. quæſt. 4. art. 6. dub. 14. concluſ.* 1. Et eò magis tenentur Copulam Judici aperire, dum dicta Clauſula appoſita ſit, quia non interrogantur, ut puniantur; ſed ut intentioni Papæ ſatisfiat, & conſequenter, ut valida ſit Diſpenſatio; quod idem animadvertunt idem Sanchez *l. c.* Bonaccina *de Leg. diſp. 1. quæſt. 2. puncto* 5. *nu.* 14. Gutierez *de Matr. l. c.*

263 Hodiè tamen non datur Diſpenſatio cum d. Clauſula, ut ſciunt Curiales, & teſtatur Pyrrhus Corradus *in d. Praxi Diſpenſ. Apoſt.*
264 *lib. 8. cap. 2. nu.* 20. Et ob id plures Doctores meritò reprebendunt Judices, qui cùm non babeant in mandato de Copula inquirere, interrogant Sponſos, an Copula inter eos habita ſit; & quidem malè faciunt, cum eo caſu non procedant ex officio ad conſulendum bono publico, vel ad cavendum Tertij damnum, ſed in caſu quodam ſpeciali, & non juridicè; & ad ipſos, uti Inferiores, non ſpectat cognoſcere de his, quæ
265 non habent in mandatis; nec tenetur Delegatus verificari facere id, quod in literis ſuæ commiſſionis non legitur, nec continetur, ut benè Seraphin. *deciſ.* 1446. *num.* 4. Nec ad ſubſtantiam ipſius Diſpenſationis confert ſcire dictam Copulam, maximè ſi occulta ſit; & refert Gutierez *d. cap.* 124. *nu.* 14. *verſ. Cæterùm*, ſe, uti Officialem ordinarium Civitatenſem, infinitas Diſpenſationes Matrimoniales expediſſe, & nunquam interrogaſſe Sponſos, an Copula inter eos habita fuiſſet, cùm id non haberet in mandato; quia verè Delegatus, cum abſque commiſſione interroget ex ſe, non habet Jus interrogandi, ut benè Ledeſma *in Summa cap.* 27. *concluſ.* 3. *verſ. Dico tertio*. Et quidem hanc conſuetudinem interrogandi Sponſos de Copula extra fines mandati, uti corruptelam, multi Doctores vituperant, eamque eſſe contra expreſſam Summi Pontificis mentem noviſſimè teſtatur Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 2. ubi *de Oratoribus, qui nondum receptis Literis ſuper duplicis Tertij Affinitatis Gradus Impedimento, &c. verſ. Animadvertat, pag. mihi* 311. ſubdens, quòd non ſolùm per hujuſmodi Interrogationes non evitatur peccatum, ſed potius plurium peccatorum occaſio præbetur; cùm experientia doceat, quòd non ſolùm hi, quibuſcum diſpenſandum eſt, pejerant ob naturalem erubeſcentiam, negando Copulam, ſed mala malis addendo, ne perjuri babeantur, & novas expenſas cogantur facere pro obtinenda nova Diſpenſatione pro foro externo, Matrimonium de facto contrahunt; unde jurememeritò hanc conſuetudinem exterminandam eſſe exagerat Salzedo *ad Practicam, Diaz cap.* 129. *aliàs* 136.

266 Adnotandum ultimò, quòd ſi Copula habita fuit ſpe faciliùs obtinendi Diſpenſationem ſuper Impedimento dirimenti, & Copula ipſa adducatur in cauſam finalem Diſpenſationis, vel inductivam ad finalem, nempè ad ſcandala evitanda, & ad reparationem honoris Oratricis, nulli dubium eſt, quin, explicata Copula, explicandus etiam ſit d. finis; quia cùm explicatio ipſius Copulæ fiat tanquàm quid inducens ad cauſam finalem, eique inhæreat, debet ea Copula cum omnibus circumſtantijs culpam aggravantibus manifeſtari; Ita Sanchez *dict. diſp.* 25. *nu.* 22. & *n.* 38. Averſa *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect. 6. verſ. Quòd ſi Sponſi*; Garcia *de Beneſ. part. 8. cap. 3. nu.* 93. Bonaccina *de Leg. diſp. 1. quæſt. 2 puncto* 5. *nu.* 10. Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 17. §. 6. nu.* 32. Quòd ſi eo caſu Copula cum ſuis qualitatibus non exprimeretur, vitium eſſet in cauſa finali, & conſequenter Diſpenſatio nulla, & irrita eſſet per ea, quæ dicimus *lib.* 3.

267 At ſi tamen alter Conjugum dictum pravum finem habuit, & alter eſt innocens,

tunc

tunc ſi hæc Copula adducatur pro cauſa finali, vel inductiva ad finalem, ut ſupra, debet exprimi totum factum, prout verè ſe habet; Bonaccina *l. c.* Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 18. & faciunt dicta per Covarruv. *tom.* 1. *par.* 2.
268 *cap.* 6. §. 10. *nu.* 13. At ſi dictus finis fuiſſet internus, & mente retentus, & non publicus, poterit quoad dictum finem occultum recurri ad Sacram Pœnitentiariam, & ad Pontificem pro publicis Impedimentis, modo, & forma, prout diximus ſupra ſervari, quando concurrunt Impedimenta occulta cum publicis.

269 At ſi Inceſtuoſi, qui cum d. pravo fine, & malitia ſe carnaliter cognoverunt, aliam cauſam habeant, quæ moveat Pontificem ad diſpenſandum, & dictam Copulam non explicent, tunc, quicquid in contrarium doceant Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 25. *num.* 38. Emanuel Sà *in Aphoriſmis*, *verbo Diſpenſatio nu.* 10. neceſſe non erit de dicto pravo fine, & malitia mentionem facere in petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti; quia dato, quòd Copula non manifeſtetur, nec eſt explicandus finis, quo habita fuit, qui per non expreſſionem Copulæ ceſſat, ut bene docent Navarrus *lib.* 4. *Conſilior. titulo de Conſ. & Affinit. conſ.* 5. *nu.* 5. *in prima edit.* Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 17. §. 6. *num.* 32. Averſa *l. c. verſ. Verùm ſi adſint*; Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 82. Garcia *de Benefic. part.* 8. *d. cap.* 3. *nu.* 97. Nec obſtat diſpoſitio Concilij *ſeſſ. de Matrim. cap.* 5. quia ſolùm loquitur, quando dictus animus cum Matrimonio intervenit.

His præmiſſis, tanquàm ſpeciali nota dignis, difficultas remanere videtur circa expreſſionem faciendam de Copula, quæ ex humana fragilitate inter Conſanguineos, vel Affines diſpenſari petentes habita fuit; quæ Copula, vel poteſt interveniſſe ante Supplicationem Pontifici porrectam; vel poſt Pontificis Mandatum Ordinario directum, ſed nondum Ordinario præſentatum; vel poſt dictam præſentationem, ſed antequam facta ſit Diſpenſatio; vel tandem poſt ipſam factam Diſpenſationem, ſed ante Matrimonij contractum. Hoc ultimo caſu Copulam non eſſe inceſtuoſam, ſed ſimplicem fornicationem, quia jam Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis fuit ſublatum, diximus.

270 Tota itaque difficultas reſtringitur quoad expreſſionem Copulæ habitæ ab ipſis Conſanguineis, vel Affinibus, antequàm Supplicatio Diſpenſationis porrecta fuerit Pontifici, vel poſt Pontificis commiſſionem nondum ab Ordinario exequutam. Et quidem ſunt in hac Quæſtione graviſſimæ Doctorum hinc inde opiniones.

271 Eſſe neceſſariam hujuſmodi Copulæ expreſſionem affirmant Petrus Andreas Gambara *de off. & auctoritate Legati lib.* 7. *nu.* 408. & 409. Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *à nu.* 48. Joannes Baptiſta Corradus *Reſponſ. Caſ. Conſc. part.* 2. *quæſt.* 319. *in fine*; Emanuel Sà *in Aphoriſm. Confeſſ. verbo Diſpenſ. num.* 10. Latè Nicolaus Garcia *de Beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *à n.* 30. *uſque ad nu.* 113. Paulus Comitulus *Reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 104. ubi *de Reſcriptis Pontificijs*; Antoninus Diana *reſol. mor. part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 135. Joannes Gutierez *de Matrim. cap.* 124. *nu.* 12. & *Canon. QQ. cap.* 15. *à nn.* 16. Auguſtinus Barboſa *in Remiſſionib. ſupra Concilium ad ſeſſ.* 24. *de Reform. Matrimonij cap.* 5. *nn.* 17. & latiùs *in Votis Canonicis lib.* 2. *voto* 17. *à nu.* 57. *uſque ad finem*; Martinus Bonaccina *de Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *n.* 9. Stephanus Quaranta *in Summa Bullarij verbo Matrimoniales Diſpenſationes, verſ. Quibus expletis num.* 13. *pag. mihi* 399. Valerius Reginald. *in Praxi fori Pœnitentialis lib.* 31. *cap.* 26. *nu.* 200. Paulus Laymanus *Theol. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 18. Thomas Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 25. *nn.* 8. Ægid. de Coninck *de Sacramentis diſp.* 33. *dub.* 6. *nu.* 83. Vincent. Filiucc. *QQ. Moral. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nn.* 300. & *nu.* 336. & 337. Thom. Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Diſpenſ.* §. 4. *verſ. Tertiò ſi quis part. prim.* Rodriguez *in Summa cap.* 238. *nu.* 7. Thomas Pelliccion. *Quæſt. Illuſtr. quæſt.* 25. *cap.* 3. *pag. mihi* 216. *verſ. Diſplicet*; Homobon. de Bonis *exam. Eccleſ. part.* 3. *tract.* 13. *cap.* 11. *quæſt.* 24. Stephanus à S. Gregorio *univ. tract. de Vinc. Divin. Piet. lib.* 3. *cap.* 113. *num.* 11. latè Pyrrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 1. *à nu.* 3. Marcus Paulus Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 2. Ubi de Oratoribus, qui nondum receptis Literis, &c. *in princip. pag. mihi* 309. Antonius de Eſcobar, & Mendoza *Theol. mor. tract.* 7. *cap.* 8. *exam.* 9. *verſ. Quid ſi habita ſit Copula, &c.* Ita etiam Sarmiento, Gallego, Genuenſ. Manuel, Ludovicus Lopez, Rebellius, & alij pro hac opinione relati à Nic. Garcia *l. c.* Ita Petrus Odragavia, & Tannerus relati ab Antonino Diana *dict. reſol.* 135. Ita tandem Sanctarellus, Gallet. Riccius, & alij, quos prætereà citat Auguſtinus Barboſa in dictis Remiſſionibus ad Concilium *d. nu.* 17. Et plerique iſtorum indiſtinctè ita ſentiunt de Copula ante petitam Diſpenſationem habita, ac de ea, quæ poſt Literarum expeditionem, ſed ante Ordinarij exequutionem, habita ſit; eò quia Diſpenſatio Summi Pontificis non cenſeatur perfecta, & completa, antequam Delegatus, cui fuit à Pontifice commiſſa, illam fuerit exequutus.

272 Nonnulli tamen admittunt poſt primam expreſſionem Pontifici de Copula factam,

Digitized by Google

non eſſe neceſſariam aliam expreſſionem, ſi poſtea, ante factam à Delegato Diſpenſationem, denuò iteretur; Ita Sanchez *lib. 8. diſp. 24. nu.* 8. Filiuccius *nu.* 337. Bonaccina *nu.* 4. *ll. cc.* Trullenck *tom. 3. lib. 7. cap.* 10. *dub.* 4. *nu.* 3. *& num.* 9. Eſcobar *d. exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Committens*; Pyrrhus Corrad. *d. lib.* 8. *cap.* 2. *nu.* 11. Ita etiam Corduba, & Ludovic. Lopez relati à Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 25. *num.* 7. Et ſic de ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ ſervato teſtatur idem Filiuccius *l. c.* & huic ſententiæ adhæret Garcia *d. cap.* 3. *num.* 91. quamvis *nu.* 92. limitet, ut id non procedat, ſi Copula iteretur poſt factam à Delegato ſeparationem; tunc enim docet Inceſtuoſos nova egere Diſpenſatione in forma *Perinde*
273 *valere*; Ratio, quæ à dictis Doctoribus aſſignatur, eſt, quia iteratio Copulæ cum eadem perſona, quam quis ducere intendit, nec Impedimentum auget, nec novum inducit.

274 Alij è contra exiſtimant, non vitiari Diſpenſationem, ſi Copula habita ſit poſt commiſſam à Pontifice Diſpenſationem, ſed nondum à Delegato exequutam. Ducuntur ea ratione, quòd Papa tunc non movetur ad Diſpenſationem concedendam ex cauſa dictæ Copulæ, cùm expreſſa non fuerit, imò nec ante porrectam Supplicationem habita; unde cùm fuerit motus ex alia cauſa finali, quæ vera fuit, non poteſt vitiari Diſpenſatio ex ſubſequuta Copula; Ita expreſsè in proprijs terminis docent Rodriguez *in Summa cap.* 237. *num.* 8. *tom.* 1. & Corduba *tract. Caſ. Conſcientiæ, quæſt.* 45. *puncto* 5. relatus à Gutierez *Can. QQ. lib.* 5. *d. cap.* 15. *nu.* 11. qui *l. c.* ſubdit ſic tenuiſſe duos Theologos inſignes Hiſpanos, & bis fuiſſe juxta hanc Doctrinam judicatum.

275 Alij inſuper ſentiunt, non eſſe explicandam Copulam in Diſpenſatione petenda, ſi habita ſit antequàm Oratores intenderent Matrimonium contrahere; Ita Ludovicus Lopez, Manuale Rodriquez, & Navarrus, quos refert, & ſequitur Jo. della Crux *in Directorio Caſ. Conſc. quæſt.* 4. *artic.* 6. *dub.* 14. *num.* 6.

Alij tandem affirmant nullam pro foro conſcientiæ requiri Copulæ expreſſionem; ſed eam tantùm eſſe faciendam, ſi Copula publica ſit; Sic Henriquez *lib.* 12. *cap.* 21 *nu.* 4. 5. *& 6.* relatus à Sanchez *d. diſp.* 25. *nu.* 6. latè Trullenck *dub.* 5. *nu.* 9. *loco cit.*

276 Concedunt plerique quòd, ſi Copula occulta ſit, & alia cauſa adducatur Pontifici pro Diſpenſatione ſuper Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis pro foro externo impetranda, ſufficiat pro dicta Copula haberi recurſus ad Sacram Pœnitentiariam, eidem exponendo non ſolùm Copulam ſecretò habitam, ſed etiam alia Impedimenta publica, ſuper quibus Pontifex vel jam diſpenſavit, vel proximè diſpenſaturus eſt; Ita inter alios Sanchez *d. diſp.* 25. *num.* 11. Coninck *d. diſp.* 33. *num.* 83. Trullenck *d. cap.* 10. *dub.* 5. *num.* 6. Filiuccius *num.* 338. *l. c.* Pyrrhus Corrad. *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 3. *nu.* 26. Et quoad hoc concordant omnes Doctores communiter, & eo caſu ſolet Sacra Pœnitentiaria committere Confeſſario non ſolùm Abſolutionem ab Inceſtu, ſed etiam Diſpenſationem ſuper Impedimentis, quamvis fuerit aliàs conceſſa, vel concedenda à Pontifice, ut ſuo loco dicemus.

277 Fundamenta dictæ opinionis affirmantis neceſſitatem expreſſionis d. Copulæ in Diſpenſatione petenda, tria præcipua ſunt.

278 Primum; Quòd expreſſa Copula Papa difficiliùs diſpenſat, & cum majori Compoſitione, & multis additamentis, & conditionibus, ut Inceſtuoſi hujuſmodi Pœnitentijs deterriti abſtineant ab Inceſtu.

Secundum; Quòd Inceſtus ſit Impedimentum obſtans Matrimonio, quo ſtante, hoc contrahi non poſſit.

Tertium; Quòd ſtylus Curiæ, qui facit Legem, exigat hujuſmodi Copulæ expreſſionem, non quia Inceſtus ſit verè, & propriè Impedimentum dirimens, ſed ex ſupra dicta cauſa, & ratione, nempè ut timore manifeſtationis deterriti Conſanguinei, vel Affines retrahantur ab illa.

Addunt nonnulli, ita fuiſse à Sacra Congregatione deciſum.

279 Contrariæ tamen opinioni neganti neceſſitatem expreſſionis Copulæ in petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti, ſi alia cauſa allegatur Pontifici pro Diſpenſatione, adhærent Navarrus *lib.* 4. *Conſil. Tit. de Conſ. & Affin. conſ.* 1. *in prima edit.* Vega *tom.* 2. *cap.* 34. *caſu* 97. Joannes della Crux *in Directorio caſuum conſcientiæ part.* 2. *de Matrim. §. de Diſpenſat. dub.* 14. *concluſ.* 2. ubi aſſerit graves Doctores Romæ, & Hiſpaniæ conſultos ſic reſpondiſse, ldque eſse in praxi receptum in Diœceſi Salamantina, Palentina, & alijs; & ſubdit quoſdam Conſanguineos de Oppido de Yepes Anno 1604. poſt commiſſionem Ordinario factam, & nondum præſentatam, habuiſse inter ſe Copulam, & à Conſiliarijs Archiepiſcopi fuiſſe factum præceptum Parocho ſub certa pœna, ut, dicta Copula non obſtante, eos Matrimonio jungeret; Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 17. *toto §.* 6. Antoninus Diana *part.* 1. *tract.* 10. *reſol.* 44. *& part.* 4. *tract. Miſcell. reſol.* 135. *&* latius *par.* 8. *tract.* 3. *reſolut.* 81. latè Hyeronimus Cævallos *in Speculo Aureo QQ. Commun. contra comm. qu.* 737. *per totum*, *& num.* 3. teſtatur ſe hanc opinionem defendiſse in conſulendo, & judicando, & bis fuiſse in Archiepiſcopali

Curia

Curia Toletana pro hac opinione judicatum: Raphael Averſa *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 6. Emanuel Sà *verbo Diſpenſ. nu.* 10. quem, & præciſa ejus verba refert Joannes de Salas *de Legib. diſp.* 20. *ſect.* 15. *nu.* 114. Antonius de Eſcobar *Theol. moral. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Committens*, & *cap.* 4. *nu.* 124. *verſ. Eſt ne ſubreptitia*; Marius Antoninus *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 33. *verſ. Primò cùm non reperiatur*; Ita Wandus, Salzedo, Bernardus Diaz, Cotta, Gutierez & Rodriguez relati à Pontio *d. nu.* 33, Ita Joannes Præpoſitus, & Adamus Tannerus penes Dianam *d. part.* 4. *tract. Miſcell. reſol.* 135. Ita etiam Ochavia, & Perez relati ab eodem Diana *part.* 8. *tract.* 3. *dict. reſ.* 81. Et hanc opinionem exiſtimat probabilem Sanchez *d. diſp.* 25. *nu.* 7. *in fine*; ubi *num.* 6.
dixerat eandem tenuiſſe graviſſimos viros de hoc conſultos, & in puncto Juris hanc eandem probabiliorem docet Villalobos *par.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 27. *nu.* 7. quem refert Diana *d. part.* 1. *tract.* 10. *reſol.* 44. & ſtando in Jure communi probabiliorem, & magis Æquitati, & Rationi conſonam exiſtimat Petrus de Ledeſma *ad Matrim. in addit. ad tertiam partem S. Thom. quæſt.* 56. *artic.* 5. *verſ. Secunda concluſio*, *pag. mihi* 538. Huic etiam opinioni adhærent Theologi celebratiſſimi, & plures Neoterici doctiſſimi hujus Lucanæ Civitatis.

280 Et quidem iſtorum opinio nobis etiam vera, & in Praxi tuta videtur, nec alio indiget fundamento, niſi quia nullibi reperitur in Jure cautum, ut hæc Copula ſic inter Conſanguineos, vel Affines ex humana fragilitate habita, exprimi debeat; & tamen verum eſt, quòd juxta probabiliorem Doctorum ſententiam illa ſola taciturnitas vitiat, quam Jura jubent exprimi, ut plenè probavimus, vel de qua eſt jure cautum,
281 quòd illis expreſſis Papa non conceſſiſſet; & ſic intelligi debet Doctrina eorum, qui dicunt illam taciturnitatem vitiare, quæ Pontificem à conceſſione retraxiſſet; quia intelligi debet de his, de quibus eſt in Jure cautum, quòd illis expreſſis non diſpenſetur, ut benè, & egregiè explicant Navarrus *lib.* 4. *conſil. titulo de Conſ. & Affin. conſ.* 4. *in prima edit. nu.* 3. Ludoviſ. *deciſ.* 150. *nu.* 11. *in annotat.* Ægidius Bellam. *deciſ.* 697. paulò *ante nu.* 5. *verſ. Tertiò principaliter*; Joannes della Crux *in direct. Caſ. Conſcient. quæſt.* 4. *art.* 6. *dub.* 13. *num.* 5. Melchior Lotherius *de re Beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 51. *num.* 51. Rota inter impreſſas poſt 2. volumen Conſilior. Farinacij *deciſ.* 257. *num.* 3. Rot. apud Vivian. *poſt praxim Juris patronatus deciſ.* 97. *nu.* 1. *verſ. Amplius*; Antoninus Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 81. *circa medium*, & faciunt dicta per Quintilianum Mandoſ. *ad Reg. Cancell.* *Reg.* 32. *quæſt.* 9. *nu.* 10. Thom. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 18. Seraph. *deciſ.* 1432. *nu.* 8. Ratio eſt, quia Papa præſumitur velle ſua Reſcripta conformare Diſpenſationi Juris communis, niſi aliud expreſsè decernat, ut diximus.

282 Tunc autem apparet, quòd Jura jubeant aliquam qualitatem exprimi, vel quando id ſpecificè, & expreſſis verbis jubent, vel quando prohibent, ne aliquod delictum remittatur, vel ne in aliquo caſu diſpenſetur, ut benè explicant Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 15. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 1. ubi *de tranſgreſſ. Votorum verſ. Jura autem*, *pag. mihi* 60. ubi concludit, ita communiter Doctores *in l.* 3. *C. de Epiſc. Audien.* Unde in caſu noſtro, cùm Jura nullo modo jubeant hujuſmodi Copulæ expreſſionem,
283 quod lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum *l. Diſſentientis C. de Repud.* Alex. *conſ.* 3. *nu.* 10. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 52. *nu.* 78. *vol.* 1. Rot. *deciſ.* 660. *nu.* 5. *part.* 2. *recent.* Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 2. *voto* 47. *nu.* 115. Reſponſa Marantæ *reſponſ.* 52. *nu.* 212. *part.* 2. Redenaſch. *conſ.* 85. *nu.* 17. Farinac. *conſ. Crim. lib.* 1. *conſ.* 45. *num.* 41. Et cùm
284 Gratiam, & Diſpenſationem eſſe nullam, ſit pœna; Franciſcus Merolla *diſp.* 1. *cap.* 2. *corollario* 2. *tom.* 1. Caſſadorus *deciſ.* 14. *n.* 6. *ad Reg. Cancell.* Rota *deciſ.* 59. *nu.* 2. *part.* 1. *recent.* Rota inter Deciſ. impreſſ. per Ludovic. Cencium *tract. de Cenſib. deciſ.* 67. *n.* 12. Pariſ. *de reſignat. Beneſ. lib.* 12. *quæſt.* 2. *nu.* 7. & *de Confid. quæſt.* 13. *nu.* 15. Lotherius *de re beneſ. lib.* 3. *quæſt.* 3. *num.* 6. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 12. cùm ob dictam nullitatem privetur quis beneficio Gratiæ, & Diſ-
285 penſationis, ideò ubi Jus non imponit, non eſt imponenda pœna; Gloſſ. *cap. fin.* 31. *de Jure Patronatus cap. Is, qui in Eccleſ.* 18. *de ſent. Excomm. in* 6. Regula *in pœnis* 49. *de Reg. Juris in* 6. Sanchez *d. diſp.* 21. *num.* 12. & *diſp.* 44. *num.* 2. *eodem lib.* Rota inter impreſſas poſt prim. lib. Conſil. Farinacij *deciſ.* 112. *nu.* 8. Tuſch. *concluſ.* 216. *n.* 1. *litera P.* Barboſa *de axiom. axiom.* 181. *nu.* 7. Caſſad. *deciſ.* 2. *nu.* 4. *de Jure Jur.* Menoch. *conſ.* 107. *nu.* 44. *vol.* 2. & *conſ.* 275. *num.* 21. *volum.* 3. Gabriel *conſ.* 17. *num.* 2. *tom.* 1. Achilles de Graſſis *deciſ.* 358. *alids* 12. *de Privil.* Marescott. *var. reſol. cap.* 72. *num.* 6. *lib.* 2. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 740. *nu.* 15. & 16. Peregr. *de Fideicomm. art.* 3. *num.* 83. Cæphal. *conſ.* 39. *nu.* 44. *vol.* 1. Bertazzol. *de Clauſ. in repetit. legis Si quis major nu.* 147. & *nu.* 174. Rota int. impreſſ. poſt 2. vol. conſil. Crim.
286 Farin. *deciſ.* 87. *nu.* 20. maximè cùm pœna nullitatis ipſo Jure non intelligatur, niſi in caſibus jure expreſſis, ut docent Lotherius *d. lib.* 3. *quæſt.* 19. *num.* 18. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 22. *nu.* 11. *quæſt.* 36. *nu.* 42. *quæſt.* 41. *nu.* 12.

nu. 12. & quæſt. 58. nu. 8. Gonz. ad Reg. 8.
Cancell. Gloſſa 15. d nu. 136. Marius Anto-
ninus var. reſol. lib. 3. reſol. 39. nu. 11. & nu.
32. Alex. conſ. 103. nu. 16. lib. 1. Rota deciſ.
8. num. 2. part. 1. recent. & deciſ. 769. nu. 2.
part. 1. diverſ. Gabriel. conſ. 196. n. 2. tom. 1.
Rota coram Pænia deciſ. 52. nu. 3. Sanchez
lib. 8. diſp. 21. num. 78. Pater Leo in Praxi
S. Pœnitent. part. 1. ubi, an Confeſſores de-
legati ſint meri exequutores verſ. 5. quando
S. Pœnitent. pag. mihi 31. & innumeri alij à
dd. Doctoribus, & præcipuè à dicto Mario
287 Antonino relati, Imò dato etiam quòd pœna
impoſita, fuiſſet ipſo jure incurrenda, adhuc
tamen declararoria requireretur cap. cum ſe-
cundum Leges 19. unde hæret. in 6. Alex. conſ.
103. num. 17. lib. 1. Fragoſius Regim. Chriſt.
Reip. part. 1. lib. 1. diſp. 2. §. 3. num. 189.
Carolus de Graſſ. de eff. Cleric. effectu 4. nu. 8.
Capyc. Latro deciſ. 167. num. 40. Farinacc.
conſ. crim. 5. nu. 24. lib. 1. Rota inter impreſ-
ſas poſt 1. vol. conſil. Farinacij deciſ. 16. nu.
3. Tuſch. concluſ. 238. nu. 15. Liter. P. Ric-
cius in Praxi fori Eccleſ. reſol. 245. num. 1.
Gratianus diſcept. forenſ. cap. 809. num. 13.
tom. 5. Gonz. ad Reg. S. Cancell. Gloſſa 15.
nu. 139. & Gloſſa 56. nu. 127. Menoch. conſ.
99. nu. 168. Zerola in Praxi Epiſc. verb. Pri-
vatio dub. 3. verſ. Ad quintum part. 1. & fa-
ciunt dicta per Sanchez lib. 9. diſp. 30. nu. 1.
& per Vericell. de Miſſionib. Apoſt. quæſt.
163. nu. 10. maximè in caſu de quo agimus,
ubi agitur de omiſſione, & proinde ad in-
curſum pœnæ neceſſaria ſit monitio, ut bene
inter caſus omiſſionis, & alios commiſſionis
diſtinguit; Tuſch. concluſ. 257. num. 7. lit. P.
288 quia ſi Legislator pœnam nullitatis voluiſ-
ſet, utique expreſſiſſet; Cap. Ad audientiam
12. de Decimis; Cævall. QQ. comm. contra
comm. quæſt. 808. num. 87. Barboſ. de axiom.
axiom. 136. nu. 5. Reſponſa Marantæ reſp. 44.
num. 25. part. 2. Gutierez pract. QQ. lib. 3.
& 4. quæſt. 22. num. 6. Rota deciſ. 484. nu.
289 17. part. 7. recent. Undè ſi non expreſſit, cùm
facilè potuerit exprimere, præſumitur no-
luiſſe; Menoch. conſ. 30. nu. 8. vol. 1. Hiero-
nym. Palma conſ. 82. num. 40. Caputaquenſ.
deciſ. 42. nu. 3. part. 3. Gutierez l. c. num. 7.
Reſponſa Marantæ reſponſ. 78. nu. 19. par. 3.
& reſp. 64. nu. 56. & reſp. 78. nu. 14. part. 4.
Pariſ. conſ. 35. num. 18. part. 1. Barboſa de
axiom. axiom. 136. nu. 6. Rota inter impreſ-
ſas poſt 1. vol. conſil. crimin. Farinacij deciſ.
290 112. nu. 8. & facit vulgata concluſio, Si non
expreſſum, ergo nolitum l. 1. §. Sin autem
C. de Caduc. tollen. Marius Antonin. var. re-
ſol. lib. 1. reſol. 1. nu. 10. & non expreſſum
291 à lege, habetur pro omiſſo ff. ſoluto Matr.
l. unica §. ad deficientis d. C. de Caduc. toll.
Lælius Altrogradi conſ. 76. nu. 68. lib. 1. An-
char. conſ. 1. num. 6. Cævallos comm. contra
292 comm. quæſt. 828. num. 107. Et quando Papa
aliud non explicat, Conſtitutio non ſe ex-
tendit; Argum. in cap. Non eſt vobis 11. de
293 ſponſal. Et cùm ſimus in odioſis, & pœna-
libus, omiſſum habetur pro omiſſo; Rota
deciſ. 648. nu. 3. lib. 3. part. 3. diverſ. Rota
deciſ. 143. nu. 1. part. 2. recent. Caputaquenſ.
deciſ. 313. nu. 4. Pariſ. de reſignat. lib. 6. qu.
4. nu. 32. Merlin. Pignatell. controv. forenſ.
cap. 82. num. 18. centuria. 2. Franciſc. Rede-
naſch. conſ. 19. num. 41. Cùm itaque nullibi
inveniatur appoſita obligatio iſtam Copulam
exprimendi, non debet pœna nullitatis Diſ-
294 penſationis ipſo Jure habere locum, cùm
præſumatur fuiſſe de ejus voluntate omiſſam,
Pariſ. conſ. 69. nu. 180. part. 3. Et conſequen-
ter iſte, tanquàm caſus omiſſus, cenſeatur
relictus diſpoſitioni Juris communis; Carolus
Maranta controv. J. U. reſponſ. 44. num 25.
part. 2. Coccinus deciſ. 48. nu. 4. Ludovicus
Cencius de Cenſib. quæſt. 40. nu. 32. Salgado
labyrint. Credit. part. 2. cap. 29. nu. 70. Bla-
ſius Michalotius tract. de Teſtibus part. 3. cap.
11. nu. 135. Rota coram Merlino deciſ. 728.
num. 7.

295 Et quòd hæc Copula nullo Jure exprimi
præcipiatur, apertiſſimè patet, & affirmant
Cævallos d. quæſt. 737. Diana part. 4. tract.
4. reſol 139. & par. 8. tract. 3. reſol. 81. Aver-
ſa de Matr. d. quæſt. 19. ſect. 6. Trullenck
l. c. nu. 7. Et quoad hoc nullus ex Doctori-
bus contrariæ opinionis contradicit.

296 Et quidem non præcipitur Jure naturæ,
ut eſt notiſſimum, & animadvertunt idem
Cævallos l. c. d nu. 3. Alphonſ. à Vera Cru-
297 ce part. 1. artic. 23. concluſ. prim. Non Jure
Divino, quia in Levitico cap. 18. iſta pro-
hibitio non reperitur, cùm ſolùm reperiatur
prohibitum Matrimonium cum Affinibus, &
Conſanguineis, ut benè explicant idem Cæ-
vallos, & Vera Crux ll. cc. Non Jure poſi-
298 tivo, quia in cap. Tranſmiſſæ 4. & in cap.
Ex literis 8. de eo, qui cognovit Conſangui-
neam Uxoris ſuæ, ſolùm impeditur Inceſtuo-
299 ſos contrahere cum Affinibus; Non in Con-
cilio Tridentino, quia ſeſſ. 24. cap. 5. ubi de
hac materia decernit, ſolùm punit præſu-
mentes clandeſtinè, & ſcienter in Gradu
prohibito contrahere (intelligendo coram
Parocho, & teſtibus, per ea, quæ diximus
300 ſupra:) Non in Regulis Cancellariæ, & ta-
men conſtat Regula 49. fuiſſe plures pœnas
301 contrà Raptores impoſitas; Non denique in
Ipſis Literis Diſpenſationis Matrimonialis
cùm in eis appoſita non ſit Clauſula, Dum-
modo Copula non interceſſerit, prout de ſtylo
302 apponitur alia Clauſula, Dummodo d. Mu-
lier propter hoc rapta non fuerit; & ſic eo
Raptu ſequuto, Papa non intendit ſuper Im-
pedimento propoſito diſpenſare, ergo ſi ſolo
crimine Raptus ſequuto non diſpenſatur, ſe-

quitur, quòd in alijs caſibus, & criminibus
non dirimentibus, nec Jure expreſſis, nec in
commiſſione Diſpenſationis exceptis, ſit diſ-
penſandum; Argum. *in leg. Cùm Prætor ff. de
Judic. & l. Tribunus §. fin. de milit. Teſtam.*
quod idem prudentiſſimè ponderant idem
Cævallos *d. quæſt.* 737. *nu.* 17. Et noviſſimè
Daniel de Nobilib. *in Selectis controv. diſp.*
37. *nu.* 27. Et faciunt dicta à Rota *deciſ.* 497.
num. 2. *part.* 4. *recent.* Pariſ. *lib.* 1. *conſ.* 8. *d
num.* 8. Et cùm in Reſcripto Pontificis non
committatur Delegato, ut cognoſcat an Co-
pula ſequuta fuerit, conſequenter obligatio
de illa habetur pro omiſſa; Hieronymus Pal-
ma *conſ.* 88. *nu.* 18. Lælius Altogradi *conſ.* 2.
num. 3. *lib.* 1.

303 Cùm itaque nullo Jure, Canone, Reſcri-
pto, Conſtitutione, Decreto, ſeù Lege [quæ
legitimè publicata ſit] cautum reperiatur,
quòd de hujuſmodi Copula ſit facienda men-
tio in Diſpenſatione petenda, eſt caſus omiſ-
ſus, & ob id remanet in Diſpoſitione Juris
communis; Lælius Altogradi *conſ.* 64. *nu.* 3.
lib. 1. Hieronymus Palma *conſ.* 50. *nu.* 2. &
nu. 28. Merlin. Pignatell. *controv. forenſ. cap.*
55. *nu.* 16. *centuria* 2. Pariſ. *de reſignat. lib.*
10. *quæſt.* 5. *nu.* 7. Ludovic. Cenc. *tract. de
Cenſ. quæſt.* 40. *n.* 32. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 211. *nu.* 34. *tom.* 2. & *cap.* 741. *nu.* 1. &
2. *tom.* 4. Cævall. *QQ. commun. contrà commu-
nes quæſt.* 808. *nu.* 93. Rota coram Cavaler.
deciſ. 111. *nu.* 3. Barboſa *de axiom. axiom.* 39.
nu. 8. Et conſequenter cùm in Jure non re-
periatur cautum, quòd d. Copulæ mentio ſit
facienda in Diſpenſatione, nulla eſt obliga-
tio illam exprimendi, quia illa qualitas de
Jure non conſideratur, quæ non eſt neceſſa-
ria ad actum; Caputaquenſ. *deciſ.* 33. *nu.* 3.
Imò cùm nullibi reperiatur prohibita taci-
turnitas dictæ Copulæ, utique cenſeri debet
permiſſa, per ea quæ dicunt Rota inter de-
ciſ. impreſſ. per Ludovic. Cencium poſt *tract.
de Cenſib. deciſ.* 91. *nu.* 3. Idem Cencius *dict.
tract. de Cenſib. quæſt.* 72. *num.* 12. Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 870. *num.* 36. *tom.* 5. Bar-
boſa *de axiom. axiom.* 115. *nu.* 1. Speculator
part. 1. *lib.* 1. ubi *de Accuſat. partic.* 2. *nu.* 1.
Menoch. *de Præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 16.
nu. 2. Maſcard. *de probation. lib.* 3. *concluſ.*
1236. *nu.* 12. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pænit.
part.* 2. *formula, de ſec. ex actu fornicario de
contracto, verſ. Permiſſa, pag. mihi* 266. Tuſch.
concluſ. 298. *nu.* 1. *lit. P.*

Nec deſunt alia Jura, & fundamenta
quibus hæc doctrina ſuſtinetur, quorum ali-
qua veloci calamo percurram.

304 Dico primò, illam ſolam taciturnitatem
vitiare Gratiam, quæ ſit circa cauſam fina-
lem Diſpenſationis, ut latè probat Sanchez
lib. 8. *diſp.* 21. *num.* 11. & *num.* 74. Filiuccius
d. tract. 10. *cap.* 10. *part.* 2. *num.* 324. & ſe-
quitur Pontius *lib.* 8. *cap.* 11. *num.* 41. Hæc
305 autem Copula, quamvis exprimatur, non eſt
ex ſe cauſa finalis Diſpenſationis, imò nec
illam intrinſecè afficit, cùm ſit res diverſa
ab Impedimento, ſuper quo petitur Diſpenſa-
tio, & ad ipſam Diſpenſationem non perti-
nens, ut benè docet idem Cævallos *d. diſp.*
737. Et quòd ſola Copula ex ſe non ſit cau-
ſa finalis, patet, quia eſt peccatum; ergo
nec debet, nec rectâ Juſtitiâ poteſt Pontifex
cauſam diſpenſandi à re peccaminoſa ſume-
re, niſi aliæ cauſæ explicentur, v. gr. Diſ-
famatio Mulieris, & periculum, ut innupta
remaneat, & gravia ſcandala ſequantur, niſi
Matrimonium contrahatur, ut benè docent
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 45. Bonaccina *de
leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 4. §. *Si verò con-
ceditur nu.* 8. Diana *part.* 8. *tract.* 10. *reſol.*
65. ubi propterea citat Merolla, Gaeta,
Texeda, & Amicum; Unde taciturnitas d.
306 Copulæ, cùm intrinſecè non afficiat Diſpen-
ſationem, nec cauſam finalem conceſſionis,
non vitiabit ipſam Diſpenſationem, quam-
vis etiam d. Copula expreſſa, Papa difficiliùs
conceſſiſſet, per ea, quæ diximus ſupra, &
dicemus *lib.* 3. *cap.* 1.

Et conſequenter petita ob aliam cauſam,
quàm d. diffamationis, & ſcandalorum ex
ipſa Copula inſurgentium, exempli gratia,
ob anguſtiam loci, defectum dotis, & alias
ſimiles cauſas, ipſius Copulæ taciturnitas
non vitiabit, ut diximus, & faciunt pro
hac doctrina dicta per Lotherium *de re Be-
neficiaria lib.* 2. *quæſt.* 54. *num.* 31. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 535. *nu.* 26. & 27. Sanchez
lib. 8. *d. diſp.* 21. *nu.* 74. qui ultimus *l. c. nu.*
11. apertiſſimè docet, quòd ſi ad impetran-
307 dam Diſpenſationem aliqua cauſa exprima-
tur, quæ ex ſe ſufficiens ſit ad concedendum,
ſi taceatur alia cauſa, quæ difficiliorem red-
didiſſet Pontificem ad diſpenſandum, quam-
vis etiam quoad modum quendam acciden-
talem, nec variantem rei ſubſtantiam, nec
abſolutam conceſſionem, ſed quoad majo-
rem concedendi facilitatem ſit aliquantulum
involuntaria, conceſſio nihilominus ſimpli-
citer, quoad ſubſtantiam, eſt voluntaria;
ergò in caſu noſtro tacita Copula, quamvis
etiam difficiliorem Pontificem ejus expreſſio
reddidiſſet, non vitiat, quia ex alia cauſa
movetur Pontifex ad diſpenſandum.

308 Addo ſecundò cum Cævallos *l. c. num.* 9.
Fœlin. *cap. Poſtulaſti de reſcriptis nu.* 2. &
Gutierez *Can. QQ. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. in
petitione Diſpenſationis Matrimonialis non
eſſe neceſſariò faciendam mentionem de Cri-
minibus non dirimentibus; aliàs dici poſſet,
quòd de omni crimine, & delicto commiſſo
in vita ſua teneretur quis mentionem face-
re, quod nullo modo eſt dicendum. Ergò
cùm inceſtus cum propria Conſanguinea ſit
quod-

dam Crimen ex ſe Matrimonium non diri-
mens, non eſt neceſſariò de eo facienda
mentio in Diſpenſatione petenda ſuper Im-
pedimento dirimenti, cùm d. Inceſtus non
pertineat ad Diſpenſationem, nec de jure ſit
Impedimentum. Nec præſumi debet Ponti-
ficem velle obligari hujuſmodi Inceſtuoſos
ad Inceſtum neceſſariò manifeſtandum cum
gravi ſui, & Conſanguineorum honoris, ac
famæ jactura; niſi id apertiſſimè aliqua Lege,
Conſtitutione, ſeù Reſcripto expreſſerit.

309 Addo tertiò, pleroſque Inceſtuoſos (ut
experientia docet) potiùs in peccato perſe-
verare, abſque ſpe reſipiſcentiæ, ſi poſt im-
petratas Lireras Diſpenſationis, & ſolutio-
nem expenſarum propterea factam, ad no-
vas impetrationes faciendas, & alias graves
expenſas adſtringantur; ex quo fit, ut eorum
animæ gravius illaqueentur; & ſæpiſſimè,
nè eorum crimen, cum jactura famæ, &
honoris, manifeſterur, & ut novas expen-
ſas effugiant, Matrimonium malitiosè con-
trahant, credentes ſe peccare lethaliter, &
irritè, & nulliter contrahere, & mala ma-
lis addendo, ſemper pejerant. Unde non
crederem à noſtra opinione recedendum,
cùm pietatem foveat, innumera ſcandala
tollat, & tot Viros doctiſſimos habeat Pa-
310 tronos, & Defenſores; cùm, maximè in
diverſitate opinionum, utraque probabili
exiſtente, ea amplectenda ſit, ac præferen-
da, quæ Pietati favet, Religioni, & Ani-
mæ, ut peccata evitentur, ac ſcandala;
311 Reſponſa Marantæ *reſponſ.* 19. *nu.* 33. *par.* 3.
& in dubio opinio illa eſt ſequenda, quæ
mitior, æquior, ac benignior eſt; Achilles
de Graſſis *deciſ.* 12. *aliàs* 358. *nu.* 3. *de Pri-
vileg.* Menoch. *conſ.* 215. *nu.* 113. & *nu.* 116.
vol. 3. Mandoſius *ad Reg. Cancell. Regul.* 29.
quæſt. 10. Farinacc. *conſ. crimin. lib.* 1. *conſ.*
30. *num.* 158. Ita Nevizan. Cævall. & alij
quos refert, & ſequitur Joannes Angelus
Boſſius *Moral. var. part.* 1. *titulo* 1. §. 27. *nu.*
312 672. maximè ſi faveat Libertati, ac Matri-
monio; *Cap. final. de ſent. & re Judic.* Na-
varrus *in Manuali cap.* 27. *nu.* 287. Menoch.
de præſumpt. lib. 2. *præſumpt.* 71. *nu.* 34.

313 Et quamvis verum ſit, quòd in dubio pra-
ctico tutior via ſit eligenda, Sperellius *deciſ.*
175. *nu.* 100. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.*
41. *num.* 9. Coninck *de Sacram. d. diſp.* 34.
dub. 10. *nu.* 88. tamen in dubio ſpeculativo,
ut in caſu noſtro, tutior via eſt eligenda in
caſibus tantùm Jure expreſſis, non autem in
alijs, niſi de conſilio, ut benè docent dicti
Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 41. *d. nu.* 9. Alex. Spe-
rell. *deciſ.* 175. *nu.* 99. Layman. *lib.* 1. *tract.*
prim. cap. 5. §. 2. *nu.* 8. Suarez *de cenſur. diſp.*
4. *ſect.* 6. *nu.* 5. 6. 8. 9. Boſſius *l. c. num.* 720.
314 Et dato etiam, & non conceſſo, quòd noſtra
opinio minus probabilis eſset, ex quo tamen
probabilis eſt, ut diximus, poteſt quis, tutâ
conſcientiâ, illam ſequi relicta probabiliori;
quia ad effectum non peccandi ſufficit in foro
conſcientię ſequi opinionem probabilem; cùm
etenim multa ſint nobis valdè obſcura, ſi non
poſſemus ſequi probabilem ſententiam, ſed
teneremur ſequi id tantum, quod certius, aut
tutius eſt, nulla ferè actio eſſet, in qua aliquid
dubitandum non remaneret, & conſequen-
ter conſcientiæ noſtræ ſemper illaquearen-
tur. Ita expreſsè docent Gutierez *de Matr.*
cap. 50. *nu.* 2. & *Can. QQ. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.*
23. Lælius Altograd. *conſ.* 94. *nu.* 31. *lib.* 1.
Sanchez *Opere Mor. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 9. *nu.*
14. & *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 30. *in
fine*, *lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 4. & *lib.* 8. *diſp.* 6.
nu. 18. Franciſc. Merolla *tom.* 1. *diſp.* 3. *cap.*
4. *dub.* 1. *nu.* 4. Filiuccius *tom.* 2. *tract.* 21. *cap.*
4. *nu.* 128. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reſp. par.
prim. lib.* 4. *diſ.* 10. *num.* 196. Bonaccina *de
leg. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *puncto* 9. *n.* 4. Coninck *de
Sacramentis diſp.* 34. *n.* 84. Leonardus Leſſius
de Juſt. cap. 29. *dubitat.* 8. *nu.* 68. Leoncillus
de opibus Paupertatis part. 2. *privileg.* 192.
nu. 9. Diana *part.* 2. *tract.* 13. *reſol.* 1. *verſ.
Sed communit.* Laymanus *Theol. moral. lib.* 1.
tract. 1. *cap.* 5. *nu.* 7. Trullenck *Opere Moral.
tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 6. *nu.* 1. Joannes de
Lugo *de Juſt. part.* 2. *diſp.* 37. *ſect.* 10. Garc.
de Benef. part. 11. *cap.* 5. §. 4. *nu.* 361. Rode-
ricus de Arriaga *diſp. Theolog. tomo* 2. *diſp.*
27. *ſect.* 5. Ita Metina, Vaſquez, Valentia,
Suarez, Henriquez, Azorius, Bannes, Say-
rus, & alij relati à Sanchez *Opere Moral.
d. cap.* 9. *nu.* 14. Ita etiam Lorea, Martinez,
Alvarez, Aragona, Granado, Tanerus, & alij,
quos propterea citat Merolla *d. dub.* 1. *nu.* 24.

315 Addo quartò, in dubio illam opinionem
tenendam eſse, quæ favet ſubſtantiæ actus,
& magis ut valeat, quàm pereat; Maſcard.
de probat. concluſ. 1115. *nu.* 2. Joannes An-
gelus Boſſius *moral. var. part.* 1. *titulo* 1. §.
27. *nu.* 725. ergo & conſequenter in dubio
ea interpretatio eſt facienda, quæ facit pro
validitate Actus, & Diſpenſationis, & ma-
gis ut ſuſtineatur, quàm pereat; Leoncillus
de Paupertatis opibus part. 2. *privileg.* 388.
num. 10. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 4.
num. 153. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 20. &
25. Lælius Altogradi *conſ.* 8. *num.* 35. *lib.* 1.
Hieronymus Palma *conſ.* 87. *nu.* 21. & *conſ.*
88. *nu.* 7. Laymanus *Theol. mor. lib.* 1. *tract.*
4. *cap.* 22. *num.* 14. Diana *part.* 8. *tract.* 3.
316 *reſol* 62. & maximè ea interpretatio ſumen-
da eſt, per quam evitatur ſubreptio Gratiæ,
& Diſpenſationis; Rota coram Durano poſt
deciſ. 284. *diſcurſu* 235. *num.* 50. *part.* 3. Ga-
briel *conſ.* 200. *nu.* 14. *lib.* 1. Sequitur igitur
Diſpenſationem validam eſse, tacito Ince-
ſtu inter ipſos Oratores præhabito, cùm in-
ter Doctores ſit dubium, an ejus taciturnitas

in Diſpenſatione petenda vitiet, nec ne, ut
oſtendimus.
317 Addo quintò, plures Doctores tam anti-
quos, quàm modernos, diverſis temporibus
hanc noſtram opinionem apertiſſimè in ſuis
Tractatibus probabilem, & in Praxi tutam
docuiſſe, & in dies docere; ex quibus ali-
quos enunciavimus; & quamvis hi Tracta-
tus typis excuſſi undique circumlati, & per
manus plurium publicè habiti, lectique ſint,
& quotidie habeantur, teneantur, & pu-
blicè legantur, nulla tamen hucuſque Con-
ſtitutione, de qua publicè, & authenticè
conſtet, fuit hæc opinio reprobata, prout
ſi falſa, & erronea eſſet, præſumi debet,
quòd aliquo modo reprobata fuiſſet, itaut
de hujuſmodi reprobatione penes Tribuna-
lia Eccleſiaſtica publicè, & authenticè con-
ſtaret; agitur enim de re graviſſimâ, quia
ſi contraria opinio certa eſſet, inſurgerent
ex hujuſmodi Copulæ taciturnitate, invali-
ditas Diſpenſationis, nullitas Matrimonij,
irritatio Sacramenti, illegitimitas Prolis,
Concubinatus, & Inceſtus perpetui, & con-
ſequenter innumera peccata, ſcelera, &
ſcandala graviſſima, & nulla ferè Diſpen-
ſatio fieret, in qua aliquid non remaneret
dubitandum; ergo præſumi poteſt, & debet,
quòd ſi iſta opinio non eſſet probabilis, ſu-
ſtinibilis, & tuta, aliquo modo damnata
fuiſſet ab Eccleſia, & tali modo, ut ejus
reprobatio ubique legitimè, & authenticè
318 publicaretur; prout in alio caſu de Anno
1602. factum fuiſſe ſcimus; quo tempore
cùm à nonnullis probaretur quædam opinio,
quòd nempè valida, & licita eſſet Confeſ-
ſio facta per Pœnitentem Confeſſario abſen-
ti, per epiſtolam, Sanctæ Mem. Clemens
VIII. Summus Pontifex, die 20. Junij, in
Generali Congregatione Sanctæ Romanæ,
& Univerſalis Inquiſitionis habita in Pala-
tio Apoſtolico in Monte Quirinali, propo-
ſita Quæſtione, utrum liceat per Literas, ſeù
Internuncium Confeſſario abſenti peccata
Sacramentaliter confiteri, & ab eodem ab-
ſente Abſolutionem obtinere, idem Sanctiſ-
ſimus auditis Votis Patrum Theologorum,
& re cum Eminentiſſimis DD. Cardinalibus
contrà hæreticam pravitatem Generalibus
Inquiſitoribus maturè, ac diligenter propo-
ſita, ac conſiderata, dictam propoſitionem,
ſcilicet, licere per Literas, ſeù Internuncium
Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter
confiteri, & ab eodem abſente Abſolutio-
nem obtinere, uti falſam, temerariam, ac
ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit, præ-
cepitque ne deinceps iſta propoſitio publi-
cis, privatiſve Lectionibus, Concionibus,
& Congreſſibus doceatur, neve unquam
tanquam aliquo caſu probabilis defendatur,
imprimatur, aut ad praxim quoquomodo
deducatur: Quòd ſi quis illam docuerit,
defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam
diſputativè tractaverit (niſi forſan impugnan-
do) vel ad praxim directè, ſeù indirectè de-
duxerit, præter Excommunicationem latæ
ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & à
qua non poſſit, præterquàm in mortis arti-
culo, ab alio quocumque etiam Dignitate
fulgente, etiam S. Romanæ Eccleſiæ majori
Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente
Romano Pontifice abſolvi; Alijs etiam pœ-
nis arbitrio Sanctiſs. infligendis ſubjaceat.
Si igitur hujuſmodi Copulæ expreſſio, ita
neceſſaria eſſet, ut ejus taciturnitas Diſpen-
ſationem irritaret, inveriſimile eſt, ut ali-
qua Declaratione, vel Conſtitutione cautum
non fuiſſet, Inceſtum inter Oratores præha-
bitum, eſſe in Diſpenſatione petenda mani-
319 feſtandum; quod cùm ſit inveriſimile (ut di-
ximus) nec eſt credibile, *l. Mævius in prin-
cipio ff. de legat.* 2. Farinacc. *conſ.* 1. *lib.* 1.
conſ. 25. *num.* 55. Franc. Merlin. *deciſ. Rotæ
Lucenſ. deciſ.* 97. *nu.* 19. Sanchez *lib.* 3. *diſp.*
46. *nu.* 2. *verſ. Tertiò quia*; Fontanella *de
pactis Nupt. Clauſ.* 7. *Gloſ.* 2. *part.* 2. *nu.* 9.
tom. 2. Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conſ.
Neap. deciſ.* 138. *nu.* 2.
320 Et quidem iſta obligatio exprimendi Co-
pulam, ſi aliàs certa foret, ſpeciali notâ di-
gna eſſet; ergo dum non fuit talis obligatio
Lege, vel Jure præſcripta, utique cenſeri
debet omiſſa; Conſtat *l. Item apud Labeonem
§. hoc edictum ff. de injurijs, & cap. Quam-
vis de præbend. lib.* 6., & docent expreſſè
Navarrus *lib.* 4. *conſil. Titulo de Sponſ. conſ.*
27. *nu.* 1. *in prima edit.* Tuſchus *concluſ.* 68.
lit. N. Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.*
33. Pariſ. *conſ.* 112. *nu.* 33. *part.* 4. Ludovic.
Cenc. *de cenſ. quæſt.* 46. *nu.* 18. Gonz. *Gloſ-
ſa* 9. §. 1. *nu.* 33. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 35.
nu. 11. Et actus cenſeri debet permiſſus, ſi
non reperitur prohibitus, ut diximus.
Addo demum, irritationem Matrimonij
eſſe cauſam graviſſimam; Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
2. *nu.* 12. Pontius *de Matr. lib.* 6. *cap.* 7. *nu.*
3. Rot. *inter impreſſ. poſt* 2. *vol. Concil. Trid.
deciſ.* 94. *nu.* 7. Coninck *de Sacramentis diſp.*
30. *nu.* 11. Layman. *mox citandus*: Et cùm
per Conſtitutionem Impedimentorum reſtrin-
gatur libertas ad contrahendum Matrimo-
nium, quod eſt Jure naturali, & Divino uni-
cuique permiſſum; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 1.
num. 4. Pontius *lib.* 6. *cap.* 3. & Reipublicæ
Chriſtianæ expediat potius ea reſtringi, ut
benè animadvertit Navarrus *lib.* 4. *conſil. Ti-
tulo de Cognat. ſpir. conſ.* 2. *nu.* 7. *in* 1. *edit.*
321 & clarè colligitur ex Diſpoſitione ipſius Con-
cilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrimon.
cap.* 2. ubi ait; *Docet experientia, propter
multitudinem prohibitionum, multoties in ca-
ſibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimo-
nia,*

Digitized by Google

nia, in quibus, vel non ſine magno peccato, perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur: Propterea Eccleſia ita ſibi Impedimenta Matrimonij reſervavit, ut jam prohibitum ſit, non ſolùm Principibus Sæcularibus fidelibus inter Subditos fideles; Paulus Laymanus *Theolog. Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. Hieronymus Cævallos *QQ. comm. contrà commun. quæſt.* 58. *nu.* 10. Baptiſta Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 4. §. 2. *nu.* 299. verùm etiam ipſis Epiſcopis, & alijs quibuſcunque Prælatis Eccleſiaſticis (Papa excepto) alia Impedimenta Matrimonij, præter communia univerſalis Eccleſiæ, ſtatuere; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 1. *nu.* 9. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. Averſa *de Matr. quæſt.* 9. *ſect.* 3. *verſ. Nihilominus*; Imò ipſemet Pontifex non niſi univerſalibus Canonibus, vel generali Concilio, hujuſmodi Impedimenta pro univerſali Eccleſia decernere poſſit, ut docet Laymanus *d. cap.* 1. *nu.* 4. teſtans de communi Doctorum doctrina; ad quam faciunt dicta per Navarr. *lib.* 4. *conſ. tit. de Sponſ. conſ.* 2. *nu.* 6. *in* 1. *edit.* Raphael Averſa *de Matr. quæſt.* 9. *ſect.* 3. *in princip.*, *& verſ. Nihilominus*, *& dict. quæſt.* 9. *ſect.* 4. *verſ. Nec ſanè*; quia cùm cauſæ, quibus Matrimonij valor vertitur, graviſſimæ ſint [ut diximus] debent univerſali Pontificio Jure definiri, ut idem Laymanus docet *l. c.*

Et quamvis ex gravi, & juſta cauſa poſſit Summus Pontifex, quibuſdam particularibus perſonis interdicere Matrimonium, eaſque prorſus reddere inhabiles ad illud contrahendum; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 2. *dict. nu.* 12. Laymanus *l. c. nu.* 4. Averſa *d. quæſt.* 3. *in fine*, nihilominus ad hoc, ut validè, & licitè ea inhabilitas fiat, tria copulativè requiruntur, nempè, Cauſa juſta; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 1. *num.* 6. Pontius *lib.* 6. *cap.* 3. *nu.* 1. Diana *part.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 61. Averſa *d. ſect.* 4. *in princ.* Sententia Pontificis: Laymanus *l. c.* Et Decretum irritans; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 2. *nu.* 10. Filiuccius *d. cap.* 1. *nu.* 11. Gutierez *de Matrim. cap.* 61. *num.* 56. Et tamen hujuſmodi poteſtate Papa non facilè utitur, ut animadvertit idem Laymanus *l. c.* Conſtat ergo taciturnitatem Copulæ ex ſe non vitiare Diſpenſationem Matrimonialem; id enim eſset inducere novum Impedimentum dirimens, quod generaliter conſtitui non poteſt, niſi à Pontifice in univerſalibus Conſtitutionibus, vel generalibus Concilijs, ut dictum fuit; nec de aliquo ſtylo, ſeù conſuetudine in contrarium conſtare poteſt, per ea, quæ diximus, & dicemus infra *lib.* 2. *cap.* 1. Nec diſpoſitio Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reform.* aliquam obligationem inducit Copulam exprimendi, ut aliqui perperam interpretantur, quia, ſicut diximus, diſpoſitio dicti Concilij procedit eo caſu, quo Impediti præſumant Matrimonium intra Gradus prohibitos ſcienter contrahere, ut patet ex lectura d. Concilij, id tamen eſt longè diverſum à caſu noſtro.

Nec me movent rationes, & fundamenta, quæ à Doctoribus contrariæ opinionis afferuntur, quæ ex infraſcriptis facilè (ni fallor) diluuntur.

322 Quoad primum, nempè Pontificem expreſsa ſibi Copula difficiliorem reddi ad diſpenſandum, reſpondeo, tantùm abeſse, ut Pontifex ex hujuſmodi Copulæ expreſſione difficilior reddatur ad diſpenſandum, dum non ex fraude, ſed ex humana fragilitate habita ſit, ut potius dicendum videatur ex d. expreſſione facilius moveri, attenta probabili, & ferè certa conſequentia ſcandalorum, quæ ob dictam præcedentem Copulam ex Diſpenſationis denegatione poſsent veriſimiliter exoriri, ut benè animadvertunt Baſilius Pontius *de Matrimon. lib.* 8. *cap.* 17. §. 6. *nu.* 32. Hieronymus Cævallos *d. quæſt.* 737. *num.* 12. Eſcobar *Theol. moral. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 4. *verſ. Eſt ne ſubreptitia Diſpenſat. inter Conſanguineos*; Rodrig. *in Summa tom.* 1. *cap.* 237. *num.* 8. Diana *part. prim. tract.* 10. *de Leg. reſol.* 44. *& part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 135. & ſic videmus quòd
323 in proximioribus Gradibus [nempè infra ſecundum] in quibus regulariter non admittuntur cauſæ Anguſtiæ loci, Defectus dotis, Sedationis inimicitiarum, Extinctionis litium, & aliæ ſimiles, tamen etiam in his proximioribus Gradibus (licet in illis Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de Reform. dict. cap.* 5. *probibeat diſpenſari niſi inter Magnos Principes, & ob publicam cauſam*) ſi Copula exprimatur unà cum diffamatione Mulieris, & exinde periculum, ut innupta remaneat, & gravia ſcandala poſſint veriſimiliter exoriri, niſi Matrimonium inter ipſos Oratores contrahatur, Papa diſpenſat, non ſolùm cum perſonis Illuſtribus, ac Principibus, ut permittit Concilium, ſed etiam cum alijs infimæ conditionis. Imò id eſt ſingulare,
324 quòd dum Copula exprimitur, omnis alia cauſa ceſsat, ut animadvertit Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 58. in fine, ubi teſtatur ſic de ſtylo Curiæ ſervari.

325 Imò nec ſolùm, ſi Copula ſit effectivè habita, movetur Pontifex ad diſpenſandum etiam in his proximioribus Gradibus, ſed Diſpenſationem etiam in illis concedit, quamvis non ſequuta Copula, Oratores inſimul converſati ſint, ſi inde orta ſit ſuſpicio, licet falsò, quòd ſe carnaliter cognoverint; cùm ex iſta ſola ſuſpicione, perinde ac ex ipſa Copula, ſæpè ſæpius diffamatio Mulieris inſurgat, & quòd innupta remaneat, & gra-

Digitized by Google

gravia ſcandala timeantur, & ſic quotidiè hæ Diſpenſationes conceduntur, ut eſt notorium.

326 Et quamvis expreſſio Copulæ cauſa ſit, ut major Compoſitio exigatur, & cum nonnullis modificationibus, & qualitatibus eo caſu Diſpenſatio concedatur, id tamen non pertinet ad cauſam motivam, quia non fiunt pro Conſanguinitate, vel Affinitate, ſuper quibus Diſpenſatio petitur, ut benè animadvertunt Diana, Averſa, Trullenck, & Cævallos *ll. cc.* quod idem confirmat Pater Leo *in Praxi S. Pœnitentiariæ part.* 2. ubi *de Impedimentis dirimentibus, verſ. Iſta autem bona fides, pag. mihi* 225. ſed in pœnam Copulæ inceſtuoſæ, cujus Abſolutio, unà cum Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti committi ſolet Delegato; quamvis enim Inceſtus non ſit Impedimentum reſervatum Pontifici, ut dicemus infra, ex quo tamen Oratores exprimunt ſe illum commiſiſse, & petunt Abſolutionem ab eo, Papa Abſolutionem Delegato committit, & in pœnam d. Inceſtus Oratores majori impenſa, & pœnitentijs affligit, quia Inceſtus verè eſt graviſſimum crimen, gravique pœna dignum, &

327 ob id Inceſtuoſi, ultrà pœnas contrà ipſos à Jure Canonico inflictas, & de quibus in Clem. *unica de Conſang. & in cap.* 1. *de Conſang. & Affin. & in cap. Inquiſitioni* 44. *de ſententia Excomm.* pluribus alijs Jure civili inflictis ſubjiciuntur pœnis, ut conſtat *l. ſi quis Inceſti* 6. *C. de Inceſt. & Inutil. Nuptijs; cap. Cum ſecundum Leges* 19. *de hæret. in* 6. *in Authent. Inceſtas Nuptias d. C. de Inceſt. & inutil. Nupt.* Quibus Legibus Inceſtuoſi prohibentur teſtari, & alios ſucceſsores habere, niſi illos, qui aliàs ab Inteſtato venirent; Cadunt ipſo Jure à dominio bonorum ſuorum, & à poteſtate in filios, aliàs legitimos, & à lucris dotalibus, & fiunt infames: Requiritur tamen ad has pœnas incurrendas declaratoria Judicis *l. ejus qui delatorem* 29. *Gloſſa in cap. Fraternitas tua; verbo Cum augmento* 12. *quæſt.* 2. Fælinus *cap. Audivimus de Simonia*. Undè cùm Inceſtus ſit Crimen graviſſimum, gravique pœna dignus, non mirum ſi eo expreſſo Papa Abſolutionem Delegato committendo acriter Oratores puniat; non tamen ob hujuſmodi punitionem cenſetur neceſſitatem inducere ipſum Inceſtum explicandi, ſi aliam cauſam juſtam, & innocentem habeant pro impetratione Diſpenſationis; imò etiam Inceſtu non expreſso, & ſine Clauſula *Dummodo Copula non interceſſerit*, vel alia Clauſula neceſſitatem hujuſmodi expreſſionis denotante, Diſpenſationem concedit ex alia cauſa;

328 Aliud namque eſt, Inceſtuoſos, Copulâ expreſsâ, eaque pro cauſa Diſpenſationis, vel inductiva ad diſpenſandum allegatâ, puniri, dum Abſolutio pro ipſo Inceſtu à Pontifice in ſupplicatione Diſpenſationis petitur, & ab ipſo committitur Delegato; Aliud autem eſt, quòd non expreſsa Copula, Diſpenſatio irrita ſit, & nulla ipſo Jure; cùm id nullo Jure, Decreto, ſeù Reſcripto, nec in ipſis Literis, ſeù Mandato caveatur; & Sanchez ipſe, qui licet hanc opinionem probabilem aſserat, ut diximus, nihilominus in aliam ſententiam magis inclinat, hoc fundamentum diſcutit, & tanquàm debile, nec verùm rejicit, ſolùmque ſe fundat in ſtylo Curiæ, ut videre eſt *d. diſp.* 25. *nu.* 38.

329 Et quòd ob dictam majorem Compoſitionis exactionem, & alias pœnitentias, quæ, ſi Copula expreſsa ſit, Oratoribus imponuntur, non inducatur neceſsitas exprimendi Copulam, clarè conſtat, non ſolùm ex dictis, ſed etiam ex eo quòd eadem major Compoſitio exigitur, & dictæ additiones, & pœnitentiæ infliguntur Oratoribus, maximè in forma *Pauperum* Diſpenſationem impetrantibus, quamvis Copula nec ſequuta, nec expreſsa fuerit, ſed ſimpliciter, ſi Oratores inter ſe converſati ſint, cum ſuſpicione, quòd dicta Copula ſequuta fuerit, unde diffamatio Mulieris, & quòd innupta remaneat, & gravia ſcandala ſequutura timeantur; quia, ut diximus, Papa non movetur ad diſpenſandum ob Copulam ſequutam, vel converſationem ab Oratoribus habitam, ſed pietate motus, ne Oratrix, cum animæ periculo, & jactura honoris, innupta remaneat, & ne ſequantur ſcandala gravia, quæ veriſimiliter timentur, niſi Matrimonium contrahatur; cùm ergo cum d. majori Compoſitione, & cum eiſdem modificationibus, maximè in forma *Pauperum*, Diſpenſatio concedatur, tam ſi Copula expreſsa ſit, quàm ſi non præceſserit, nec allegata ſit, certum eſt dictam majorem Compoſitionis exactionem, & pœnitentias non reſpicere Diſpenſationem ſuper Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſed illas imponi in pœnam, vel Copulæ expreſsæ, vel converſationis ſuſpectæ, ſuper quibus Abſolutio Delegato committitur; unde cùm hæc Diſpenſationem, & ipſius cauſam finalem non afficiant, non ſunt de neceſsitate exprimenda, & ipſis tacitis, non vitiatur Diſpenſatio.

330 Nec pariter obſtat ſecundum fundamentum, cui contraria opinio nititur, nempè Inceſtum eſse Impedimentum Matrimonio obſtans, itaut ſi Inceſtuoſi contrahere velint, neceſsaria ſit in Diſpenſatione mentio ipſius Inceſtus; loquendo etenim de Inceſtu habito inter ipſoſmet Conſanguineos, vel Affines, qui inſimul contrahere intendunt, & de quo nos agimus; nullum eſt Impedimentum ad contrahendum, cùm non procedat ex aliquo Jure Divino, vel Humano, ut diximus, & docent Cævallos *d. quæſt.* 737. *nu.* 5.

Al.

Alphonſus à vera Cruce *in Speculo part. prim.*
artic. 23. *concluſ.* 1. Diana *part.* 8. *tract.* 3.
reſol. 81. ubi propterea refert Covarruv.
S. Antoninum, & Caſtro; nec ex aliquo ſty-
lo, ſeù conſuetudine, ut mox dicemus; er-
go nec impedit, nec dirimit Matrimonium,
& conſequenter nullâ ſuper eo opus eſt Diſ-
penſatione.

Et quòd ob crimen Inceſtus cum ipſis pro-
prijs Conſanguineis non prohibeatur Matri-
monium, ex D. Thoma, Riccardo, Turre-
cremata, S. Antonino, Silveſtro, Cajetano,
& alijs innumeris, probat Sanchez *lib.* 7.
diſp. 15. *nu.* 16. & citatis Cordova, Ledeſ-
ma, Matienzo, & pluribus alijs confirmat
idem Cævallos *l. c. nu.* 3. Hanc etiam Do-
ctrinam docent Vivaldus *in Cand.* ubi *de*
Matr. nu. 94. Leonardus Leſſius *de Juſt. lib.*
4. *cap.* 3. *dub.* 11. *nu.* 82. Averſa *de Matrim.*
dict. ſect. 6. *verſ. Inceſtus*, & materiâ ſatis
diſcuſsâ, tandem ita concludit Joannes Gu-
tierez *de Matrim. cap.* 77. *nu.* 20. *verſ. Se-*
cunda opinio, & *Can. QQ. lib.* t. *cap.* 15.
nu. 6. aſserens, eſse communem Theologo-
rum ſententiam; unde cùm non ſit de Jure
Impedimentum, non eſt neceſsaria illius men-
tio in Diſpenſatione petenda ſuper Impedi-
mento dirimenti, ſi ex alia cauſa petatur
331 Diſpenſatio; Et quatenus etiam aliquod Im-
pedimentum eſset (quod expreſsè negatur)
adhuc tamen nec neceſsarium eſset ob illud
adire Pontificem, ex quo poſset etiam Epi-
332 ſcopus ſuper eo diſpenſare, ut infra dicemus;
Et dato etiam, quòd eſset Impedimentum,
& nihilominus abſque Diſpenſatione Matri-
monium contraheretur, eſset quidem hujuſ-
modi Matrimonium Illicitum, ſed tamen
validum, per ea, quæ docet Rota *dec.* 264.
nu. 40. *in noviſſimis*.

333 Solus Inceſtus cum Affinibus Conjugis, an-
tiquo tempore, Matrimonium contrahendum
prohibebat, ob injuriam, quæ Matrimonio
inſerebatur, non tamen hujuſmodi Impedi-
mentum erat dirimens *cap. Tranſmiſſæ* 4. *de*
eo, qui cognovit Conſanguineam Uxoris ſuæ;
Vera Crux *in Speculo part.* 1. *art.* 23. *in prin-*
cip. Cævallos *d. quæſt.* 737. *nu.* 1.

334 In iſto tamen, ſicut in alijs Impedimentis
non dirimentibus, poterat, & ſolebat Epi-
ſcopus diſpenſare, ut benè Rodriguez *in*
Summa cap. 238. *num.* 5. Sperellius *deciſ.* 112.
nu. 36. Cævallos *l. c. nu.* 16. Gutierez *de Ma-*
trim. cap. 87. *num.* 23. Navarrus *lib.* 4. *conſil.*
conſ. 2. *num.* 2. *titulo de Sponſ. in prim. edit.*
Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 259. Barboſa *de*
Offic. & Poteſtate Epiſcopi alleg. 35. *num.* 2.
335 At jamdiù hoc Impedimentum receſsit ab
uſu, ut docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 17. *nu.* 8.
Coninck *de Sacram. diſp.* 30. *dub.* 3. *nu.* 25.
Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap.* 14. *nu.* 4. Eſco-
bar *Theolog. moral. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9.
336 *verſ. Septimo dixiſti*. Et ex generali conſue-
tudine factum eſt, ut nulla ſit culpa Matri-
monium contrahere cum Impedimentis im-
pedientibus, præter Votum, Sponſalia, &
Interdictum Eccleſiæ; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 19.
337 *nu.* 9. & ob nullum Inceſtum petatur Diſpen-
ſatio, nec à Papa, nec ab Epiſcopo; Na-
varrus *in Manuali cap.* 22. *num.* 75. & *lib.* 4.
conſil. titulo de Conſ. & Affinit. conſ. 1. *in* 1.
edit. Sanchez *lib.* 7. *d. diſp.* 17. *à nu.* 4. &
latiùs *nu.* 9. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 12.
Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſolut.* 81. Reginald.
lib. 31. *cap.* 27. *nu.* 201. Leſſius *de Juſt. dict.*
dub. 11. *in fine;* Gutierez *l. c. num.* 22. Co-
ninck & Averſa *ll. cc.* & alij plures à præ-
dictis citati.

338 Et quòd neceſsaria non ſit expreſsio Im-
pedimenti tantùm impedientis in impetra-
tione Diſpenſationis ſuper alio dirimenti,
noviſsimè docet Marcus Paulus Leo *in Praxi*
Sacræ Pœnitentiariæ part. 2. *formula de ſecun-*
do ex actu fornicario de contracto, verſ. Quæ
omnia, pag. mihi 267. ubi expreſsè affirmat
non eſse neceſsariam, ad validitatem Ma-
trimonij, Diſpenſationem ſuper Impedimen-
to non dirimenti, nec illius taciturnitatem
vitiare Diſpenſationem; quia Diſpenſationes
339 ideò obtinentur, ut illud validè fiat, quod
ſine illis, ſi fieret, eſset invalidum; Cùm er-
340 go hoc crimen, quatenus eſset Impedimen-
tum, aliâ viâ, quàm Diſpenſationis, tolli
poſsit, non eſt neceſsariò facienda mentio
de eo in Diſpenſatione ſuper Conſanguini-
tate, vel Affinitate; Ita expreſsis verbis,
docent etiam Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 23. *nu.* 6.
Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 9.
nu. 1. *verſ. Prima eſt;* Laymanus *Theol. mor.*
lib. 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 19. *verſ. Sextò,*
qui petit; maximè cùm ſint diverſa ab eis,
ſuper quibus petitur Diſpenſatio; Sanchez
341 *lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 5. *in fine*. Unde cùm
Inceſtus ſit Impedimentum diverſum à Con-
ſanguinitate, & Affinitate; Rodriguez *in*
Summa, tom. 1. *cap.* 237. *num.* 5. & nos dixi-
mus ſupra, non eſt de eo facienda mentio,
ut benè Rota *in noviſſimis deciſ.* 7. *num.* 16.
& 17. coram Coccino.

Nec dicatur, quòd ex Inceſtu contrahatur
Impedimentum Affinitatis, Matrimonium
contrahendum impediens, & contractum di-
rimens. Cap. *Diſcretionem* 6. *de eo, qui co-*
gnovit Conſanguineam Uxoris ſuæ; cap. Ex-
traordinaria 11. *cauſa* 35. *quæſt.* 3. *Gloſſa re-*
cepta in arbore Affinitatis: quia reſpondetur
cum Gutierez *Can. QQ. lib.* 1. *cap.* 15. *nu.* 10.
342 quòd antiquo tempore hoc Impedimentum
oriebatur quidem ex Copula illicita, habita
inter Conſanguineos Viri, vel Uxoris, intra
quartum Gradum, *ut in cap.* 2. & *cap. non*
debet 8. *de Conſ. & Affin.* non tamen con-
trahebatur inter ipſoſmet Copulam haben-
tes,

tes, qui fuerant principium Affinitatis, ut
patet ex his, quæ docent Silveſter *verbo Ma-
trimonium* 8. *Impedimento* 15. Gabriel Palæot.
de Noth. & Spur. cap. 7. *nu.* 4. & 5. *Specu-
lum Conjug. part.* 1. *art.* 47. Ferdinandus de
Loazez *de Matrim. dub.* 1. & *dub.* 15. relati
343 à d. Gutierez *l. c.* hodiè tamen hoc Impe-
dimentum, ex fornicatione contractum, ad
ſecundum Gradum eſt à Concilio Tridentino
reſtrictum, *ut ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de Reform. Ma-
trimonij*; adeò ut in ulterioribus Gradibus
non ſit illicitum Matrimonium contrahere,
ut habetur in Motu proprio Pij Quinti an-
no 1566.

Minus obſtat tertium fundamentum, ſu-
per quo potiſſimùm contraria opinio funda-
tur, nempè quòd ſtylus Curiæ hujuſmodi
Copulæ expreſſionem in Diſpenſatione pe-
tenda exigat; primò, quia hic ſtylus, cùm
344 ſit quid facti, eget probatione, Cævallos
QQ. comm. contrà comm. quæſt. 737. *num.* 24.
Rota coram Pænia *deciſ.* 66. *nu.* 3. Mantica
deciſ. 8. *nu.* 4. & dato etiam, quòd proba-
345 retur, adhuc non inducit neceſſitatem alijs
Judicibus, & Tribunalibus extrà Curiam il-
lum ſervandi, nec illum ſequendi, niſi hu-
juſmodi ſtylus ſit ſcriptus, probatus, noto-
rius, & ſpeciali Deciſione, ac Declaratione
Pontificis confirmatus, ut docent Cævall. *d.
quæſt.* 737. *nu.* 21. Ferrettus *conſ.* 48. *nu.* 19.
vol. 1. Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.*
346 236. *nu.* 29. Nicolaus Boerius *conſ.* 8. *nu.* 13.
cùm maximè variabilis ſit, itaut ad muta-
tionem Papæ, & Auditorum varietur, ut
animadvertunt Boerius *nu.* 14. & Cævallos
nu. 22. *ll. cc.* Hoſtienſis *in Summa num.* 4. *in
Prohæmio, Gomeſius ad Reg. Cancell. Reg. de
Trienn. Poſſeſſ. quæſt.* 53. *circa finem*, Ferre-
tus *l. c.* quod idem confirmant Staphil. Man-
347 doſ. & alij penes ipſum Cævallos *l. c.* unde
dictum ſtylum modo album, modo nigrum,
dicunt Pariſ. *de Reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 6. *nu.*
24. Caſſador. *deciſ.* 7. *num.* 4. *de reſcript.* &
deciſ. 13. *de præb. circa finem*, Gomeſ. & Cæ-
348 vall. *ll. cc.* quapropter pro ſtylo accipi de-
bere Juris interpretationem, docet Melch.
Lotther. *de re benef. in Apparatu num.* 74.
Secundò, quia hic ſtylus, circa dictam obli-
gationem exprimendi Copulam, non ſolùm
non fuit hucuſque confirmatus ſpeciali de-
clararione Papæ, de qua publicè, & au-
thenticè conſtet, ſed nec de eo conſtare po-
teſt, quoad omnes Inceſtuoſos Diſpenſatio-
nem petentes ad contrahendum; quis enim
ſcit (ut ait Averſa *dict. quæſt.* 19. *ſect.* 6.)
quot Conſanguinei, & Affines Diſpenſatio-
nem petant ad contrahendum, & exequu-
tionem ab Ordinario accipiant, præhabita
inter ſe Copula, nullaque de ea facta men-
tione in hujuſmodi Diſpenſationis impetra-
349 tione? Hæc namque Copula, ut ponderant
Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 135., & Trul-
lenck *d. dub.* 5. *num.* 7. de Conſilio Virorum
Doctorum non ſemper exprimitur, quamvis
aliquando de conſilio aliorum, contrariæ
opinioni adhærentium, exprimatur; Illi au-
tem, qui dictam Copulam exprimunt in Diſ-
penſatione petenda, id faciunt, vel quia
aliam innocentem cauſam non habent pro
Diſpenſatione, maximè in gradibus propin-
quioribus, ubi urgentiores cauſæ requirun-
tur, vel quia, cùm pauperes ſint, nec poſ-
ſint Diſpenſationem in forma ordinaria
350 impetrare, illam petunt in forma *Pauperum*
[quæ ob nullam aliam cauſam concedi ſo-
let, quàm ad ſuccurrendum honori Mulie-
ris, & ſcandala, quæ propterea timentur,
evitanda] vel quia opinioni contrariæ ad-
hærent, vel ad majorem cautelam; non
351 tamen ob id legem faciunt, ut benè docet
idem Averſa *l. c.* & faciunt dicta per Pon-
tium *d. nu.* 33. & Gratianum *diſcept. forenſ.
cap.* 752. *nu.* 87.

Et quidem de hoc ſtylo, an forte eſset,
Henriquez, & Sà, qui Romæ ſcripſerunt,
nullam mentionem faciunt, ut benè animad-
vertit Diana *part.* 8. *tract.* 3. *d. reſol.* 81., &
Navarrus, qui longo tempore in Alma Urbe
commoratus fuit, ibique centeſimum exple-
vit ſuæ ætatis annum, teſtatur *in Summa cap.*
22. *nu.* 75. ſe nunquàm vidiſse, nec audiſse,
Inceſtuoſos petere Diſpenſationem ad con-
trahendum; & tamen aſſirmat Pyrrhus Cor-
radus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4.
352 *num.* 72. dictum Navarrum fuiſse unum ex
Conſultoribus Sacræ Pœnitentiariæ Apoſto-
licæ: unde præſumi poteſt, quòd, ſi dictus
ſtylus viguiſset, de eo mentionem feciſset.

Quòd ſi rem diligenter conſideremus, cer-
353 tum eſt de ſtylo Romanæ Curiæ ex pluri-
bus, & diverſis cauſis Diſpenſariones Matri-
moniales concedi; exempli gratia, propter
anguſtiam loci, defectum dotis Oratricis,
ſedationem inimicitiarum, extinctionem li-
tium, honoris Oratricis reparationem, ſcan-
dalorumque evitationem, meritorum remu-
nerationem, ætatem Oratricis, & plures
alias cauſas, quas toto Libro tertio adno-
tabimus, & pro ſingulis cauſis ſua peculia-
ris formula adaptatur, & in Reſcripto ap-
ponitur; ex his tamen cauſis, ſi plures con-
currant, optio datur omnibus, ut quam
maluerint, explicent; dummodò hæc talis
ſit, ut ſoleat ob illam Diſpenſatio concedi;
unde ſi Oratores ex humana fragilitate ha-
buerint inter ſe Copulam, vel ſuſpectam
converſationem, ex qua ſuſpicio ipſius Co-
pulæ orta ſit, & conſequenter inſurgat dif-
famatio Mulieris, & pericula, ut innupta
remaneat, graviaque ſcandala exinde veri-
ſimiliter timeantur, & prædicta adducere in
cauſam Diſpenſationis eligant, non conſe-
qui-

quitur, quòd ſi aliam innocentem cauſam haberent pro impetratione Diſpenſationis ſufficientem, tenerentur neceſsariò de Copula mentionem facere, & dictâ cauſâ reparationis honoris Oratticis, & ſcandalorum evitationis uti; quia, ut diximus, optionem habent, quam maluerint cauſam exprimendi, & cùm nullibi reperiatur id prohibitum eſse, cenſetur permiſsum, ùt docent Doctores, quos ſupra retulimus.

Nec denique obſtant aſsertæ declarationes Sacræ Congregationis, quæ à nonnullis Doctoribus pro contraria opinione referuntur; omiſsa etenim nunc quæſtione, an de-
354 clarationes iſtæ ſint deciſivæ, vel doctrinales, de qua re ſunt opiniones, ut videre eſt penès Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *nu.* 10. Bonacc. *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *puncto* 8. *nu.* 4. Diana *tract.* 10. *reſol.* 29. *& part.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 12. Pontium *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 13. §. 2. *num.* 7. Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 82. Carolum Maranta *in controverſis I. V. Reſponſionib. reſponſ.* 99. *nu.* 43. *part.* 45. Joannem Angelum Boſſium *de triplici Jubilæi Privileg. ſect.* 3. *caſu* 2. §. 7. *de elect. Confeſſarij à nu.* 223. Dico primùm; Aſsertas declarationes, non probare, nec de
355 eis curandum eſse, cùm non conſtet de illis authenticè, nec concurrant requiſita neceſſaria, ad hoc, ut in utroque foro obligent, & tanquàm leges ſervandæ ſint; vide Sanchez *d. num.* 10. *circa finem*, Diana *part.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 96. Reſponſa Marantæ *reſp.* 80. *nu.* 34. *d. part.* 4. ſi etenim de iis decla-
356 rationibus loquamur, quæ ad inſtantiam partium, in aliquo peculiari caſu, emanant, docent Joannes Valerus *in Differ. utr. fori verbo Abſolutio, diff.* 1. *num.* 20. *verſ. Sed obſerva*, Jo: Baptiſta Lezana *in Summa tom.* 3. *verbo Congreg. nu.* 8. & Jo: Angelus Boſſius *num.* 225. *l. c.* adhuc non ſufficere, ad hoc, ut verè obligent in utroque foro, quamvis verè emanaverint, ſintque ſigillo Sacræ Congregationis ſignatæ; ſed inſuper, ex uſu Curiæ, requiri vel quòd Papa det Breve, quo jubeat illas ſervari, vel quòd D. Auditor Cameræ Apoſtolicæ, in earum executionem, det Monitorium, ſeù ſub Cenſura mandet ſervari; quod idem confirmat Garcia *in Præfatione ſui Tract. de Benef.* Et propterea ſtylus Curiæ ita ſe habet teſte dicto Valero *l. c.* ut partes, ſi dictas declarationes impetrantes, velint ad illarum obſervantiam aliquas perſonas adſtringere, præſentent ipſas declarationes originales authenticas, & clauſas ipſi D. Auditori, ut illas obſervari faciat; & tunc d. D. Auditor dat ſuas Literas, ſeù Monitorium ſub Excommunicationis pœna, inferens in eo præfatas declarationes, & mandat iis, quos ſupplicans nominat, ut illis, tanquàm Literis Apoſtolicis, omninò obediant; & ſic ſe practicaſse, contrà Canonicos Eccleſiæ Segobienſis, teſtatur dictus Joannes Valerus *l. c.* Dicto tamen caſu docent præcitati Doctores, dictas declarationes eos tantùm obligare, quibus authenticè modo prædicto notifican-
357 tur: Unde hujuſmodi declarationes, quamvis authenticæ, non faciunt generale Jus, ſed ſolùm deſerviunt pro illis caſibus in quibus dantur; Rota coram Durano *deciſ.* 137. *nu.* 6. *part.* 1. Rota *in noviſſimis deciſ.* 154. *n.* 5. coram Durano; Thomas Hurtado *tract. varij part.* 1. *tract.* 3. *cap.* 6. *reſol.* 45. *nu.* 355. Franciſcus Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 4. *dub.* 12. *num.* 174. quia, ut benè dictus
358 Merolla ait, ſi Pontifex vellet eas eſse univerſales, & infallibiles Leges omninò recipiendas, typis mandari, & per univerſum Orbem publicari juberet, & tanquàm communes operandi Regulæ proponerentur, vel in corpore Juris infererentur; & propterea, cùm factæ ſint in illo particulari caſu, non
359 faciunt Jus univerſale, ut diximus: Imò nec ipſemet Princeps, dans reſponſum in aliqua particulari cauſa, fungitur munere Principis toti Reipublicæ Juſdicentis in cauſa particulari, in qua poteſt judicare ſecundùm propriam opinionem; ergo nec ſtatim Legem generalem conſtituit, ut animadvertit idem Merolla *l. c.*

360 Quòd ſi agamus de alijs declarationibus, quæ non fiunt ad inſtantiam Partis, adhuc neceſse eſt, ut de illis conſtet authenticè, ut videri poſſit, an concurrant requiſita, quæ ad hoc, ut in utroque foro generali obligent, neceſsaria ſunt, ex Bullis Sixti V. Gregorij XIII. & Urbani VIII. Summorum Pontificum, quæ requiſita referunt Diana *part.* 5. *tract.* 2. *d. reſol.* 96. & Thomas Hurtado *d. reſol.* 45. *num.* 355. *& ſeqq.* Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 82. nempè:

Primò; Quòd declarationes ipſæ factæ ſint conſulto Pontifice.

Secundò, Quòd Eminentiſs. DD. Cardinales ſolùm declarent, & interpretentur, non autem diſponant, ſeù diſpenſent, vel reſtringant, aut amplient ultrà vim verborum, aut regulas Juris.

Tertiò; Quòd ipſæ declarationes exhibeantur in authentica forma, ſintque munitæ ſolito Sigillo, & Subſcriptione Eminentiſs. D. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij ejuſdem Sacræ Congregationis.

Quartò; ut debeat de illis conſtare ſaltem notitia publica, qualis eſt illa, vel quàm Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu præbere poteſt, declarando, & publicando illas forma authentica, & juridica; vel quæ oriri poteſt ex fama publica, certa, & ex authentico principio derivata; quam eandem Doctri-

nam docent etiam Turreblanca, & alij, teſte d. Diana *l. c.*

361 .. Quia hæ declarationes cùm ſint, tanquam novæ Leges, ad hoc ut obligent, novâ eget publicatione [quicquid in contrarium ſentiant Garcia *de Benef. in præfatione Tractatus*] ita expreſsè docent Bonaccina *de Leg. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 8. nu. 4. verſ. Secunda pars*; Thomas Hurtado *d. reſol. 45. nu. 365.* Sanchez *lib. 8. diſp. 2. num. 10. propè finem*; Lezana *l. c. nn. 11.* Diana *part. 1. tract. 10. reſol. 29.* Pontius *de Matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2. nu. 7.* Trullenck *tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 5. nn. 9.* Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 7. §. 7. nn. 26.* Pater Leo *in Praxi Sacræ Pænitent. part. 2. formula 1. ex actu fornicario, verbo Matrimonium clandeſtinum, pag. mihi* 204. & faciunt dicta per Pariſ. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 9. nn. 4.* quia nec credi debet dictam Sacram Congregationem velle eas obligare, niſi legitimè publicentur, nec ſufficit quòd de Decreto, ſeù Declaratione factâ adſit fama, ad hoc ut obligent; quia ſic non conſtat authenticè, cùm fama ſemper ſit incerta, ut benè animadvertit Verricellius *de Miſſionib. Apoſtolicis quæſt. 224. num. 6.*

362 Ex dictis infertur, quoad hujuſmodi declarationes, nec poſse, nec debere præſtari fidem Doctoribus, qui illas in ſuis Tractatibus citant, ut paſſim faciunt Garcia, Franciſcus Leo *in Theſ.* Hermoſilla, Bellarminus, Barboſa, Poſsevinus, & alij; quia niſi authenticæ, ut ſupra, exhibeantur, non probant, nec ſunt attendendæ; Ita maximè diſponente eadem Sacra Congregatione per ſua peculiaria Decreta de mandato expreſſo, & juſsu tum Gregorij XV. ſub die 6. Junij 1621. teſte Carolo Maranta *in Controverſijs I. Jur. Reſponſ. reſponſ. 99. num. 44. part. 4.* tùm Urbani VIII. teſte Pyrrho Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. num. 17.* ſub die 2. Auguſti 1633. quo tempore, cùm multæ Declarationes per Tribunalia circumferrentur, & à Sacra Congregatione factæ aſsererentur, ex quibus multæ mendoſæ, mutilatæ, & alteratæ eſsent, mandavit dicta Sacra Congregatio, de expreſso ordine dicti Sanctiſs. D. Urbani, ac
363 expreſsè precepit hujuſmodi declarationibus impreſſis, & imprimendis, ſeù manuſcriptis nullam fidem in Judicio, & extrà à quoquam eſse adhibendam, ſed tantùm illis, quæ in Authentica forma, & cum ſolito Sigillo, & Subſcriptione Eminentiſs. D. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij ejuſdem Sacræ Congregationis exhiberentur; Quod idem Anno præcedenti 1632. ſub die 11. Auguſti decreverat, ac cenſuerat Sacra Congregatio ſuper Ritibus Eccleſiaſticis, quoad Declarationes ab ea factas, ſeù faciendas, ut ex ipſius Decreto videre eſt, de quo, inter alios, meminit Lezana *l. c. nu. 5.* illudque ad verbum refert idem Pyrrhus Corrad. *l. c.* & eſt infraſcripti tenoris.

Cùm ad notitiam Sacræ Congregationis Sacrorum Rituum pervenerit, quamplures Declarationes, Decreta, ſeù Deciſiones, ſub nomine ejuſdem Sacræ Congregationis, abſque illius auctoritate impreſſas in libris, ſeù alijs operibus circumferri, & allegari, multaſque ex Declarationibus, Decretis, ſeù Deciſionibus, juxtà contingentiam Caſuum, illorumque qualitates, & circumſtantias à ſe diverſis temporibus factas, ſecundùm ea, quæ proponebantur, fuiſſe alteratas, immutatas, diminutas, ac forſan aliàs mentito nomine Sacræ Congregationis confectas, nulloque propterea authentico Sigillo munitas, illaſque per Tribunalia tàm in Urbe, quàm per Orbem circumferri, & allegari; Conſiderans eadem Sacra Rituum Congregatio, quantum detrimentum recipi poſſit, ſi aliqua fides adhibeatur, ex ſpeciali Sanctiſs. Dom. Noſtri Urbani Divina Providentia Papæ VIII. juſſu, mandat, & præcipit, hujuſmodi Declarationibus, Decretis, ſeù Deciſionibus tàm impreſſis, quàm imprimendis, ac etiam manuſcriptis nullam fidem in Judicio, vel extra eſſe adhibendam, ſed tantùm illis, quæ in Authentica forma, ſolito Sigillo, & Subſcriptione Eminentiſs. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij ejuſdem Congregationis pro tempore exiſtentium munitæ fuerint; In quorum fidem hæc propria manu ſubſcripſimus, & Sigilli proprij Sacræ Rituum Congregationis impreſſione communiri, ac typis mandari juſſimus.

Datum Romæ die 11. Auguſti 1632.

C. Epiſcop. Portuenſ. Card. Pius.

Locus † Sigilli.

Julius Roſpiglioſius Secretarius.

364 Conſtat igitur, indubiumque eſt, hujuſmodi Declarationes perinde, ac novas Leges, ad hoc ut obligent, & ſint ſervandæ, debere authenticas exhiberi, novâque egere publicatione; Prout diverſis temporibus, juxtà cauſam contingentiam, in Civitate, & Diœceſi Lucana nonnullas publicatas fuiſſe ſcimus, mediante notitia generaliter data ab Epiſcopo Lucano de Ordine S. Congregationis; Ita in ſpecie de Anno 1637. dum huic Eccleſiæ præeſset ille, clariſſimum mundi Lumen, in Sacrum Collegium Apoſtolicum adſcriptus, omnibuſque chriſtianæ Pietatis Virtutibus excultus, Eminentiſs. D. Marcus Antonius Tit. S. Mariæ de Pace Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Præsbyt. Cardinalis Franciottus, publicata fuit Inſtructio à Sac. Congregatione univerſaliter tranſmiſsa, pro examinandis Teſtibus; ſuper verificatione

ſtatus

ſtatus liberi perſonarum, quæ in alienis Diœceſibus Matrimonia ſunt contracturi; Ita inſuper de Anno 1623. publicatum fuerat in eadem Civitate, & Diœceſi Decretum ſuper celebrandis Miſſis, & erogatione eleemoſynæ pro illis a S. Congregatione emanatum; Et ſic cum his caſibus de hujuſmodi Declarationibus, Reſcriptis, ſeù Deciſionibus, forma juridica, & authentica ac certa, publicaque notitia conſtet, & concurrant requiſita ad illarum legitimitatem neceſſaria, dictæ Declarationes obligant, & ſervandæ ſunt perinde, ac ab ipſomet Pontifice factæ fuiſſent, ut Sacra Congregatio Concilij reſpondit teſte Garcia *in Præfatione ſui Tractatus de Benef.*

Animadvertas tamen cum Joanne Ægidio Trullenck *opere moral. tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 5. num. 9.* Diana *part. 4. tract. 4. reſol. 135. & part. 8. tractat. 3. reſol. 81.* Declarationes Sacræ Congregationis Concilij procedere ſolum pro foro externo, cùm nunquàm ſe ingerat in occultis, ut notum eſt, & teſtatur Pyrrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. prim. nu. 53.*

Ex quibus ſic cumulatis ſatis ſuperque conſtat, non eſſe neceſſariam d. Copulæ expreſſionem in Diſpenſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti, ſi Oratores aliam cauſam habeant, quæ moveat Pontificem ad Diſpenſationem concedendam; cùm ipſius Copulæ taciturnitas Diſpenſationem intrinſecè non afficiat, eamque non vitiet, ſitque res omninò ab eâ diverſa, nec ullo Jure, Stylo, Conſuetudine, Concilio, Canone, Decreto, Regula, aut Conſtitutione exprimi præcipiatur; nec cum tali conditione concedatur Diſpenſatio, ut hujuſmodi Copulæ expreſſio neceſſaria ſit; Nec obſtant, quæ pro contraria opinione deducuntur, ut probavi, & propterea poterit Delegatus, pro utroque foro, cui in mandato non fuit commiſſa cognitio de Copula inter Oratores præhabita, Diſpenſationem exequi, non ſolùm ſi dicta Copula ſit occulta, verùm etiam ſi publica ſit, & dicto Delegato conſtet, vel ex depoſitione Teſtium examinatorum, pro verificatione precum Pontifici expoſitarum, vel ex ipſa Diſpenſandorum confeſſione, ſeù aliter, ut docet Cævallos *d. quæſt. 737. nu. 24.* quia cùm non habeant in mandato de dicta Copula cognoſcere, nec aliqua Clauſula contineatur in Literis, quæ ad ejus cognitionem obliget, non debet Reſcripti fines egredi, ſed tenetur tantum præcisè exequi quantum in ipſo mandato habet expreſſum. Et ita, ſalvâ declaratione Sedis Apoſtolicæ, in hac quæſtione concludendum exiſtimo.

S U M M A R I U M.

1 *Commiſſiones Diſpenſationum, ſi extrà Curiam fiant, locorum Ordinarijs demandantur.*

2 *Nomine Ordinarij venit, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis.*

3 *Vicarijs Prælatorum inferiorum, Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentium, non committitur.*

4 *Dicti Vicarij verè non ſunt in Dignitate Eccleſiaſtica, nec eorum Officium æquiparatur Dignitati.*

5 *Excipitur Vicarius Abbatis Montis Caſſinenſis.*

6 *Ad illos Inferiores Prælatos ſunt dirigendæ, qui Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercent, & nullius ſunt Diœceſis.*

7 *Eo ipſo, quòd quis habet Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, videtur habere Jus congregandi Synodum.*

8 *Intellige tamen, niſi aliud ſit in contrarium.*

9 *Canonici Cathedralis æquiparantur Dignitatibus.*

10 *Impropriè dicuntur Dignitates, & faciunt unum corpus cum Epiſcopo, & dicuntur Clerici primi Gradus.*

11 *Dùm Capitulariter ſunt congregati, præcedunt etiam Abbatibus, habentibus uſum Mitræ, & Baculi.*

12 *Poſſunt eſſe Conſervatores Mendicantium.*

13 *Dicuntur Fratres Epiſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum ad oſculum.*

14 *Brevia directa conſtitutis in Dignitate poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis.*

15 *Matrimoniales Diſpenſationes Canonicis Cathedralis non committuntur.*

16 *Sede Epiſcopali vacante, non committuntur Vicario Capituli.*

17 *Vicarius Capituli, Sede Epiſcopali vacante, verè eſt Ordinarius, eaque Juriſdictione gaudet, qua Vicarius Epiſcopi.*

18 *Vicarius Capituli poteſt executioni demandare Literas directas Epiſcopo per Sacram Congregationem, & ab illo non exequutas.*

19 *Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo, per Bullam, ſeù Breve, in cauſis Juriſdictionem importantibus, fuerit conceſſum.*

20 *Vicarius Capituli poteſt perinde, ac Vicarius Epiſcopi, eſſe Exequutor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarum, tanquam in Dignitate conſtitutus.*

21 *Vicarius Generalis, quoad Matrimoniales Diſpenſationes exequendas, non dicitur Ordinarius.*

22 *Sede Epiſcopali vacante, Diſpenſationes committuntur Ordinario viciniori.*

23 *Quid ſi in vita Epiſcopi commiſſæ fuiſſent Diſpenſationes Vicario Epiſcopi, & ipſe exequi cæpiſſet, ſed non potuiſſet ante obitum Epiſcopi perficere.*

24 *Quid ſi idem Vicarius Capituli, fuiſſet etiam Vicarius Epiſcopi mortui.*

25 *Statim mortuo Epiſcopo expirat omnis auctoritas ſui Vicarij, & Capitulum ſuccedit in ordinaria Juriſdictione.*

26 *Vicarius Capitularis non dicitur propriè Vicarius Epiſcopi, ſed Juriſdictionis Epiſcopalis, & ordinariæ, quam habet à Capitulo.*

27 *Vicarius Capitularis non ſuccedit in Juriſdictione delegata, quæ non eſt in Epiſcopo, & eò minus in ejus Vicario.*

28 *Sede Epiſcopali Lucana vacante, omnes Diſpenſationes Matrimoniales fuerunt commiſſæ Ordinario Piſano, uti viciniori.*

29 *Illuſtriſs. D. Joan. Baptiſta Raynoldi Epiſcopus Lucanus laudatur.*

30 *Si vivente Epiſcopo, ſint ejus Vicario commiſſæ aliquæ Diſpenſationes exequendæ, quid agendum.*

31 *Vicario ſucceſſori non erit opus iterum præſentare Literas, quæ ejus anteceſſori jam præſentatæ fuerunt.*

32 *Dignitas per mutationem perſonæ non alteratur, nec mutatur.*

33 *Epiſcopus noviter electus, quamvis non fuiſſet adhuc conſecratus, ſi confirmatus ſit, poterit Vicarium eligere.*

34 *Quid ſi Diſpenſandi nolint expectare electionem novi Vicarij.*

35 *Formula Supplicationis porrigendæ prò mutatione Judicis.*

36 *Dicta mutatio Judicis fit, tàm ſi Vicarius Epiſcopi præmortui cæpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res eſſet adhuc integra.*

37 *Quid ſi facta fuiſſet mutatio Judicis, & electus eſſet novus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari.*

38 *Quid ſi proprius Ordinarius Oratorum longè diſtaret, nec Vicarium conſtituiſſet, vel eſſet ſuſpenſus, & eſſet deputatus in eâ Eccleſiâ Vicarius Apoſtolicus.*

39 *Mortuo Epiſcopo ſtatim expirat Juriſdictio Vicarij.*

40 *Si mors Epiſcopi ignòretur, valent geſta per Vicarium.*

41 *Ob publicam utilitatem, ſi ex parte Officialis interveniat Titulus putativus, & ex parte Populi communis error, acta ſuſtinentur; Jura ſupplent Juriſdictionem; & communis error facit Legem.*

42 *Quid ſi Vicarius ſit ab Epiſcopo abſente revocatus, & talis revocatio ignoretur.*

43 *Quid ſi ab ipſo ſolo Vicario talis revocatio ſciatur.*

44 *Quid ſi Delegatus eſſet intruſus, nec haberet titulum, ſaltem putativum, à Superiore conceſſum.*

45 *Quid ſi peteretur committi Diſpenſationem alicui ex Prælatis Inferioribus, qui non ſit in poſſeſſione, ut illi hæ Commiſſiones dirigantur.*

46 *Qui ſint Prælati Epiſcopo inferiores; quibus de ſtylo hæ Commiſſiones diriguntur.*

47 *Aliquando conceditur facultas diſpenſandi nonnullis Miniſtris Religionum.*

48 *Quid ſi Diſpenſatio expediri debeat in ipſa Alma Urbe.*

49 *Quid ſi Oratores ſint nullius Diœceſis, & Epiſcopalis Sedes vicinior vacet.*

50 *Quomodo computetur vicinitas.*

51 *Quid ſi inter Ordinarios lis pendeat indeciſa ſuper Juriſdictione loci.*

52 *Quid ſi proprius Ordinarius, cui Literæ directæ fuerunt, diſpenſare recuſet.*

53 *Quid ſi proprius Ordinarius, ut ſuſpectus, recuſetur.*

54 *Nunquam de ſtylo Curiæ Diſpenſationes committuntur Epiſcopo, ſivè ejus Vicario, ſed vel ipſi Epiſcopo, vel ipſi Vicario.*

55 *Si Vicarius ſit delegatus non poteſt Epiſcopus ſe in ea cauſa ingerere, etiam ipſo Vicario mortuo, vel abſente, ſeù ab Officio remoto.*

56 *Si Vicarius mortuus ſit, vel ab Officio remotus, debebunt Literæ per ſucceſſorem in Vicariatu exequutioni demandari.*

57 *Quando Papa in Commiſſione non exprimit nomen Vicarij, reſpicit Tribunal, & hujuſmodi Commiſſio eſt realis, quæ tranſit ad ſucceſſorem.*

58 *Quid ſi in Literis fuiſſet expreſſum nomen Vicarij, & Tribunal.*

59 *Quando delegatio eſt perſonalis, ſi delegatus amittat Dignitatem, adhuc delegatus remanebit.*

60 *Commiſſiones factæ Legatis, etiam à latere, ſub nomine Dignitatis, non tranſeunt ad ſucceſſorem.*

61 *Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolùm confirmati, poterit Diſpenſationes exequi.*

62 *Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa delegata Epiſcopo.*

63 *Mandatum non poteſt extendi ad cauſas in futurum delegandas.*

64 *Juriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari.*

65 *Delegatus, ſivè ſit Epiſcopus, ſivè Vicarius, non poteſt ſubdelegare ipſam Diſpenſationem, quæ eſt nudum miniſterium.*

66 *Vicarius, cui commiſſa fuit Diſpenſatio, ſi fuiſſet electus Epiſcopus illius Diœceſis, adhuc non poterit Diſpenſationem exequi, ſed debebit exequi per ſucceſſorem in Vicariatu.*

67 *Epiſcopus, & Vicarius conſtituunt unum Tribunal.*

68 *Habentur pro unica perſona, & unico corpore.*

69 *Inter ipſos non datur medium.*

70 *Si aliquo caſu ſpeciali facta fuiſſet Commiſſio Epiſcopo, vel ejus Vicario, tunc facta præſentatione uni ex eis, non poteſt alter ſe intromittere.*

71 *Quid ſi Epiſcopus plures Vicarios Generales conſtituiſſet.*

72 *Epi-*

72 *Epiſcopus poteſt plures Vicarios conſtituere, itaut unus non dependeat ab altero, & quòd ſint inſolidum, vel ut unus ſit principalior.*

73 *Non attenditur generalitas loci, ſed commiſſio cauſarum.*

74 *Nomen Dignitatis abſolutè prolatum, ſtat pro principali.*

75 *Quid ſi Epiſcopus conſtituiſſet plures Vicarios æquè principales, & in reſcripto Pontificis nullus ſit deſignatus.*

76 *Facta præſentatione uni ex dictis Vicarijs, non poſſunt alij ſe ingerere, niſi primus ſit impeditus, quamvis etiam primo dictus Vicarius conſentiret.*

77 *Non poteſt ita dividi cauſa, ut unus Vicarius Diſpenſationem, & alter Legitimationem exequantur.*

78 *In locis, maximè ultramontanis, Vicarij appellantur Officiales.*

79 *Verba, Vicarius, & Officialis, ſunt Synonima.*

80 *Quamvis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus, adhuc poterit ejus Vicarius exequi.*

81 *Immò d. caſu poterit d. Vicarius Matrimonijs aſſiſtere.*

82 *Quid agendum, ſi Exequutor pronunciet Literas non eſſe exequendas, ſed eſſe ſubreptitias; vel è contrà, credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſet, & poſtea inveniat ſe deceptum.*

83 *Non poteſt Epiſcopus Vicarium ſpecialem conſtituere, ut de aliqua particulari delegatione cognoſcat.*

84 *Vicarius Generalis ſubſtitutus à Vicario Generali poteſt Diſpenſationes exequi, ſi hic facultatem ſubſtituendi habeat.*

85 *Quid ſi Epiſcopus haberet duas Diœceſes, & conſtitueret Vicarium Generalem in una.*

De his, quibus, de ſtylo Curiæ, Matrimoniales Diſpenſationes dirigi ſolent.

C A P. V.

1 Diſpenſationum Commiſſiones, ſi extrà Curiam fiant, Locorum Ordinarijs demandari nulli dubium eſſe poteſt. Idque non solùm ex Conſtitutione Pij V. ſuper Reformatione Officij Sacræ Pœnitentiariæ emanata, verùm etiam ex diſpoſitione Sacroſancti Tridentini Concilij *ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 5.* decernitur, & ex quotidiana Praxi confirmatur.

2 Nomine Ordinarij venit, non ſolùm Epiſcopus, ſed & ejus Vicarius Generalis; Rota coram Merlino *deciſ. 693. nu. 2.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 29. num. 3.* Garcia *de Beneſ. part. 5. cap. 8. nu. 21.* Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 55. nu. 9.* Pariſ. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 11. nu. 22. & 23.* Rubertus Maranta *in Speculo aureo part. 4. diſt. 5. nu. 12. & 13.* dixi de Vicario Generali, quia Vicarij Foranei non comprehenduntur ſub nomine Ordinarij, nec faciunt unum, & idem Tribunal cum Epiſcopo, ut benè Sanchez *lib. 3. diſp. 29. nu. 20.* Pontius *lib. 5. cap. 11. num. 12.* & propterea non poteſt eſſe Delegatus Apoſtolicus, niſi ex certa ſcientia Papæ delegetur; Garcia *de Beneſ. part. 8. cap. 8. nu. 29.* Barboſa *de Jure Eccleſ. Univ. lib. 1. cap. 15. nu. 28.* Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 23. nu. 9. 10.*

3 Difficultas eſt, an alijs Prælatis Inferio-
ribus, vel ſaltem ijs, qui Juriſdictionem
quaſi Epiſcopalem exercent, eorumque Vi-
carijs Generalibus demandentur. Et quidem,
quoad Vicarios iſtorum Prælatorum Inferio-
rum, Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem ha-
bentium, reſpondetur negativè, quicquid
4 concedat Sanchez *lib. 8. diſp. 27. nu. 34.* cùm
hi Vicarij in Dignitate Eccleſiaſtica non ſint,
nec eorum officium æquiparetur; Garcia *de*
beneſ. part. 9. cap. 2. §. prim. n. 147. Barboſa
de Jure Eccleſ. univ. d. cap. 15. nu. 29. Sbro-
zius *d. quæſt. 23. nu. 8* & ſic ſervare ſtylum
Curiæ, teſtatur Pyrrhus Corrad. *in Praxi*
Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 4. num. 57. ubi
etiam aſſerit ſic fuiſſe à Sacra Congregatio-
5 ne deciſum; excipit tamen dictus Pyrrhus
nu. 62. Vicarium Abbatis Montis Caſſinenſ.
quem aſſerit eſſe in poſſeſſione, ut ſibi hæ
Commiſſiones dirigantur, ex Indulto ſpecia-
li Sixti V.

6 Unde ad illos ſolos Inferiores Prælatos eſſe dirigendas, qui Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercent, & nullius Diœceſis ſunt; docent Seraphinus *deciſ. 1052. nu. pr.* Cocc. *deciſ. 346. nu. 7.* Rota *in Noviſſimis deciſ. 45. nu. 4. coram Merlino*, & ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum de Anno 1593. in una Prioratus de Velez Ordinis S. Jacobi, teſtatur idem Garcia *nu. 142. l. c.* ubi refert verba dictæ Deciſionis, nempe, *Sacra Congregatio cenſuit, Diſpenſationes Matrimoniales, & alias quaſcumque quæ ſubditis Inferiorum Epiſcopis à Sede Apoſtolica conceduntur, ſi eas extrà Romanam Curiam committi contigerit, & illi Inferiores nullius Diœceſis exiſtant, & Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant, eiſdem Inferioribus, non autem viciníoribus Epiſcopis, eſſe committendas. Hieronymus Cardinalis Matthæus.*

Addunt nonnulli, ultrà prædictas, aliam qualitatem requiri, nempè Jus congregandi Synodum, ad hoc, ut Inferior Prælatus ſit hujuſ-

hujuſmodi Commiſſionum capax ; ſed hoc
7 parum refert, quia eo ipſo, quòd quis habet Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habere videtur Jus congregandi Synodum, cùm id ſit Jus Epiſcopale, ut colligitur *cap. Conquerente* 16. *de officio Ordinarij*, & docet d.
8 Garcia *l. c. num.* 139. Intellige tamen, niſi aliud ſit in contrarium, ut idem Garcia benè animadvertit.

9 Cæterùm quamvis Canonici Cathedralis, quoad Delegationes eis factas, æquiparentur Dignitatibus; *cap. Statutum* 11. *de reſcriptis in* 6. Genuenſ. *in Praxi cap.* 69. *nu.* 10. Lotherius *de re beneſ. lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 8.
10 imò impropriè dicantur Dignitates; idem Lotherius *num.* 9. *l. c.* & ſint in magno honore, cùm faciant unum Corpus cum Epiſcopo, *capitulo Cum Clerici* 19. *de verb. ſignific.* Genuenſ. & Lotherius *ll. cc.* & dicantur Clerici primi Gradus; Lotherius *num.* 6.
11 & Genuenſ. *ll. cc.* & in Proceſſionibus, ac Seſſionibus, dum ſunt congregari, præcedant etiam Abbatibus uſum Mitræ, & Baculi habentibus; Genuenſ. *l. c.* & alij Clerici Diœceſis tenentur præſtare obedientiam Epiſcopo, & Capitulo Cathedralis *d. cap. Cum*
12 *Clerici de verb. ſignificat.* & poſſint ipſi Canonici eſſe Mendicantium Conſervatores, ut in compendio Privilegiorum Mendicantium, verbo *Conſervatores*, & dicuntur Fratres Epi-
13 ſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum ad oſculum *cap. Dilectus* 25. *de præb.* & dicantur Coadjutores, Conſiliarij, Senatus, & Membra Epiſcopi; Genuenſ. *l. c.* Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. unde
14 dùm ab Urbe Brevia committuntur, directa conſtitutis in Dignitate, poſſint per hujuſmodi Canonicos expediri, *Gloſſa in l. vel Univerſorum ff. de pignoraticia actione*; Genuenſ. *l. c.*

15 Nihilominus [quicquid circa alia dicendum ſit] Matrimoniales Diſpenſationes eis non committuntur, cùm hæ ſolis locorum Ordinarijs, & Prælatis, prædictas conditiones, & qualitates habentibus, committantur
16 de ſtylo, imò nec Sede Epiſcopali vacante, Vicario Generali ipſius Capituli committuntur hujuſmodi Commiſſiones, Garcia *de Beneſ. part.* 6 *cap.* 2. *nu.* 44. Sperellius *deciſ.* 31. *nu.* 4. Squillante *de Privileg. Clericor. cap.* 2. *nu.* 200. Bonaccina *de Leg. diſp. prim. quæſt.* 3. *puncto* 8. §. *prim. nu.* 7. Barboſa *de Canonic. & Præb. cap.* 42. *nu.* 58. Quamvis enim Vi-
17 carius Generalis Capituli, Sede Vacante, verè ſit loci Ordinarius, eademque Juriſdictione gaudeat, qua Vicarius Epiſcopi, cùm præſit Territorio, & à Jure habeat Juriſdictionem, prout habet Vicarius Epiſcopi; Franciſcus Paccinus *de poteſtate Capituli Sede Vacante* 2. *part. principali quæſt.* 10. *nu.* 8. & 9. Garcia *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 22. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *d. diſp.* 29. *num.* 4. Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. pr. titul. de Vi-*
18 *carijs cap.* 10. *num.* 8. Et licet etiam poſſit exequutioni demandare Literas per Sacram Congregationem Epiſcopo directas, & ab illo non exequutas, prout, ſic fuiſſe à Sacra Congregatione declaratum; refert Pyrrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.*
19 4. *num.* 11. & poſſit etiam exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo, per Bullam, ſeù Breve, in cauſis Juriſdictionem importantibus, fuiſſet conceſſum: Pyrrhus Corrad. *l. c.*, &
20 poſſit ipſe, perinde ac Vicarius Epiſcopi, eſſe Exequutor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarum, tanquàm in Dignitate conſtitutus; Sbrozius *de offic. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 23.
21 *nu.* 3. Sperellius *deciſ.* 31. *nu.* 5. non tamen, quoad Matrimoniales Diſpenſationes exequendas, dicitur Ordinarius, nec illa exequi poteſt; Hieronymus Cævallos *QQ. commun. contrà comm. quæſt.* 771. *num.* 9. Garcia *de beneſ. part.* 6. *cap.* 2. *nu.* 44. Paulus Squillantes *de privileg. Clericor. cap.* 2. *nu.* 200. Auguſtinus Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap.* 32. *nu.* 58. ubi allegat Deciſiones Sacræ Congregationis, & Alex. Sperell. *deciſ.* 31. *num.* 2. ubi teſtatur ſe noluiſſe diſpenſare, cùm eſſet Vicarius Capituli Regien. Ratio eſt, quia Papa non confidit de Vicario Ca-
22 pituli; unde, Sede Epiſcopali vacante, illas committit exequendas Ordinario viciniori Oratorum; quo caſu Literæ commiſſionis de ſtylo concipiuntur ſub iſta forma: *Diſcretioni tuæ, &c. Cùm, ut dicti Oratores aſſerunt, Sedes Epiſcopalis N. ad præſens vacet, & Venerabilis Frater noſter Epiſcopus N. vicinior Ordinarius, qui nunc vivat, exiſtat, per*
23 *Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus, &c.* Et ſi in vita Epiſcopi Literæ Diſpenſationis directæ fuiſſent Vicario Epiſcopali, quamvis etiam ei jam præſentatæ fuiſſent, & ipſe exequi cæpiſſet, ſed non potuiſſet ante obitum ſui Epiſcopi expedire, adhuc non poterit Vicarius Capituli ſe in Diſpenſatione ingerere, nec dictas Literas exequi, quamvis
24 etiam ipſemet, vivente Epiſcopo, fuiſſet ejus Vicarius Generalis, quia ſtatim Epiſcopo
25 mortuo expirat omnis auctoritas ſui Vicarij, tàm in ſpirituali, quàm in temporali Juriſdictione; & in Ordinaria Juriſdictione Epiſcopi ſuccedit Capitulum; Graff. *deciſ. aur. part. prima lib.* 4. *cap.* 15. *nu.* 77. Franciſcus Leo *l. c.* Ita etiam Doctores, quos infra citamus.

26 Et quidem Vicarius Capitularis propriè non dicitur Vicarius Epiſcopi, ſed Juriſdictionis Epiſcopalis, & Ordinariæ, quam habet
27 à Capitulo, nec ſuccedit in Juriſdictione delegata, quæ, cùm non ſit in ipſo Capitulo, eo minus erit in ejus Vicario; Franciſcus Leo *l. c. fallentia* 4. Pyrrhus Corradus

in d.

Digitized by Google

in d. Praxi libro 7. cap. 4. nu. 14. ubi *nu. 11.*
refert Paulum V. Summum Pontificem, non
obſtantibus pluribus, & reiteratis ſupplicibus
precibus, ſibi per Dominum Oratorem, Ro-
mæ, pro Majeſtate Catholica reſidentem;
porrectis, denegaſse Commiſſionem cujuſdam
Matrimonialis Diſpenſationis fieri cuidam
Vicario Capitulari, imò illam Ordinario vi-
ciniori committi præcepiſse; & ita ſe habet
inconcuſsus, & notorius Curiæ ſtylus, de
quo teſtatur idem Pyrrhus *l. c.* & de hoc
28 nos Lucenſes teſtes eſse poſsumus, dùm Or-
dinario Piſano, tanquàm Viciniori, commiſ-
ſas fuiſses ſcimus omnes Matrimoniales Diſ-
penſationes, quas in hac Civitate, & Diœ-
ceſi expediri contigit, vacante hac Epiſco-
29 pali Sede, per obitum Illuſtriſs. & Reve-
rendiſs. D. Joannis Baptiſtæ Raynoldi, ju-
cundiſſimæ memoriæ, qui in Epiſcopatus
munere vigilantiſſimus, nihil non egit, ut
verbo, exemplo, ac doctrina, tanquàm vir-
tutum Paſtoralium cultor egregius, Eccleſiæ
ſibi commiſſæ prodeſſet; & ita ſe geſſit, ut
nulla in hac Civitate extiterit Domus, in
qua mors ejus, tanquàm optimi Paſtoris, &
amatiſſimi Patris, non fuerit acriter deplo-
rata.

30 Eo Itaque caſu, quo, vivente Epiſcopo,
commiſſæ fuerint ejus Vicario Generali ali-
quæ Diſpenſationes Martimoniales exequen-
dæ, ſi re integra, vel antequàm exequutæ
ſint, Epiſcopus moriatur, debebunt Diſpen-
ſandi, vel petere à Pontifice mutationem
Judicis (& tunc Ordinario viciniori com-
mittentur) vel expectare donec à Vicario
31 Epiſcopi noviter electi Literæ exequantur.
Quo caſu non erit opus ipſi Vicario ſucceſ-
ſori iterum præſentare Literas, ſi jam ejus
Anteceſſori præſentatæ fuerint; Genuenſ. *in
Praxi Archiepiſcopali cap. 63. nu. 1. & nu. 2.*
32 Alexander Sperell. *deciſ. 166. num.* 3. quia
Dignitas per mutationem perſonæ, non al-
teratur, nec immutatur, *cap. Si gratioſè 5.
de Reſcript. in 6.* Sperell. *l. c.* & quamvis
33 Epiſcopus noviter electus, non fuiſſet adhuc
conſecratus, dummodò confirmatus ſit, po-
terit Vicarium generalem eligere; Jacobus
Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 2. quæſt. 23. nu.*
4. Pyrrhus Corrad. *in d. Praxi Diſpenſ. lib.
7. cap. 4. nu.* 44. & ſi Vicarius, qui exequi
debuiſſet Diſpenſationem, eſſet excommuni-
catus, non eſt excommunicatus ejus ſucceſ-
ſor; Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 3. quæſt. 19.
num.* 1.

34 Quòd ſi Illi, qui Diſpenſatione egent, no-
lint expectare electionem novi Vicarij Epi-
ſcopalis, poterunt petere mutationem novi
Judicis (ut dixi) narrando Pontifici totum
factum, prout ſe habet; & hujuſmodi Sup-
plicationis formula ſolet eſſe infraſcripti te-
noris.

35 *Beatiſſime Pater; Aliàs S. V. pro parte De-
votorum illius Oratorum N. Laici, & N. Mu-
lieris, Lucanæ Diœceſis, ex loco de Corelia
ortorum, expoſito, dictam Mulierem in d. loco,
ob illius anguſtiam, virum ſibi non Conſan-
guineum, vel Aſſinem paris conditionis, cui
nubere poſſet, invenire nequire, cupereque
Oratores præfatos invicem Matrimonialiter co-
pulari, ſed quia Tertio Conſanguinitatis Gra-
du invicem erant, prout ſunt conjuncti, de-
ſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe,
abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; quarè
pro eorundem Oratorum parte, eidem S. V. hu-
militer Supplicato, quatènus eis in præmiſſis
opportunè providere de Benignitate Apoſtolica
dignaretur; Sanctitas Veſtra, precibus dicto-
rum Oratorum, tunc inclinata, Vicario Epi-
ſcopi in Spiritualibus Generali per ſuas Lite-
ras dedit in mandatis, quatenus, ſi preces ve-
ritate niti reperiret, cum eiſdem Oratoribus,
quòd Impedimento Tertij Conſanguinitatis gra-
dus hujuſmodi non obſtante Matrimonium inter
ſeſe, publicè, ſervata forma Concilij Triden-
tini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ
ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere li-
berè, & licitè valerent, Apoſtolica auctorita-
te diſpenſaret, prolemque ſuſcipiendam exinde
legitimam nunciaret, prout in dictis Literis
plenius continetur; Cùm autem P. S. Epiſco-
pus N. Literis præfatis minimè exequutioni
demandatis, rebus fuerit humanis exemptus,
& propterea Sedes Epiſcopalis N. adhuc Pa-
ſtore careat; Supplicant propterea humiliter
ejuſdem S. V. Oratores præfati, quatenus, ne
propter præmiſſa, dictarum Literarum exequu-
tio retardetur, ſpecialem ſibi Gratiam facien-
do, Ordinario Viciniori, ſeù ejus Vicario in
Spiritualibus Generali committere, & manda-
re, ut ipſe, poſtquàm dictæ Literæ ſibi, pro
dictorum Oratorum parte præſentatæ fuerint,
ad illarum exequutionem, ſervatâ aliàs ea-
rum forma, procedat in omnibus, & per omnia,
perinde ac ſi illæ ſibi, & non præfato Vicario
Epiſcopi N. à principio directæ fuiſſent, di-
gnemini, de Gratia ſpeciali; Non obſtantibus
omnibus illis, quæ eadem S. V. in d. Literis
voluit non obſtare, cæteriſque contrarijs qui-
buſcumque cum clauſulis opportunis; Et cum
abſolutione à cenſuris, &c. ad effectum, &c.
& de Commiſſione, Mandato, alijſque præmiſ-
ſis latiſſimè extendendum; & quòd præmiſſo-
rum omnium, & ſingulorum, aliorumque neceſ-
ſariorum major, & verior ſpecificatio, & ex-
preſſio fieri poſſit, in Literis per Officium Con-
tradictarum expediendis. Et committatur Or-
dinario viciniori viventi, vel ejus Vicario in
Spiritualibus Generali.*

Et tunc committi ſolet ipſi Vicario vi-
ciniori, ut poſtquàm dictæ Literæ ſibi pro
parte dictorum Oratorum præſentatæ fue-
rint, ad illarum exequutionem, ſervata aliàs
earum

Digitized by Google

earum forma, procedat in omnibus, & per
omnia, perinde, ac ſi illæ ſibi, & non præ-
ſaro Vicario Epiſcopi N. à principio directæ
fuiſſent; & hic eſt notorius Curiæ ſtylus;
36 Quod idem ſervatur, tàm ſi Vicarius Epiſco-
pi præmortui cæpiſſet cauſam cognoſcere,
quam ſi res adhuc integra eſſet, ut diximus;
37 & teſtatur Pyrrhus Corradus *l. c. num.* 22.
At ſi viceverſa, mortuo Epiſcopo, obtenta
fuiſſet mutatio Judicis, & nondum illi præ-
ſentatis Literis, eligeretur novus Epiſcopus
Diœceſis Oratorum, unde Oratores liben-
tius à ſuo, quàm ab extraneo Ordinario
procedi cupiant, cùm facilius illis ſit exhibe-
re coram eo informationes pro verificandis
Precibus; poterit eo caſu nova Supplicatio
porrigi Pontifici, & cauſa Ordinario Orato-
rum committi; & tunc reſcribi ſolet, quòd
dictus Ordinarius ad priorum Literarum exe-
quutionem procedat perinde, ac ſi eidem;
non autem Ordinario viciniori à principio
præſentatæ fuiſſent; & ita de ſtylo ſervari
teſtatur dictus Pyrrhus Corradus *nu.* 25. *l. c.*
38 ubi etiam docet, idem ſervari eo caſu, quo
proprius Ordinarius Oratorum, vel longè
diſtaret tempore impetrati Reſcripti, & ad-
huc Vicarium non conſtituiſſet, vel eſſet di-
ctus Ordinarius ſuſpenſus, & ob id, in ejus
Eccleſia deputatus fuiſſet Vicarius Apoſtoli-
cus; quia tunc, vel Ordinario viciniori, vel
ipſi Vicario Apoſtolico Diſpenſationis exe-
quutio committeretur.
39 Et quamvis, mortuo Epiſcopo, ſtatim
expiret Juriſdictio Vicarij; Sbrozius *de offi-
cio Vicarij lib. 3. quæſt. 44. nu. prim.* Paulus
Squillante *de privileg. Clericor. cap. 2. n.* 85.
Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 4.
diſp. 9. n.* 76. Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp.*
30. *num.* 2. Sperellius *deciſ.* 30. *num.* 2. Pa-
40 riſ. *de Reſignat. lib. 7. quæſt. 24. num.* 35.
nihilominus, ſi mors Epiſcopi communiter
ignoretur, valent geſta per ipſum Vicarium.
Unde Diſpenſatio Matrimonialis ipſi Vicario
commiſſa, & ab ipſo exequuta, valida erit,
ſi, v. gr. Epiſcopus in longinquis partibus
tempore factæ, & exequutæ Diſpenſationis
mortuus eſſet, at ejus mors communiter igno-
41 raretur, quia ob publicam utilitatem, ſi ex
parte Officialis intervenerit Titulus putati-
vus, & ex parte Populi communis error,
Acta ſuſtinentur, Jura ſupplent Juriſdictio-
nem, & communis error facit legem, & pro
veritate habetur *l. Barbarius Philippus de
Off. Prætoris*; Sbrozius *de Off. Vicarij lib. 3.
quæſt. 36. num.* 9. Sanchez *de Matrim. lib. 3.
diſp. 22. num.* 59. Gonzalez *ad Reg. 8. Can-
cellariæ, Gloſſa* 15. §. 1. *nu.* 53. & *Gloſſa* 45.
§. 2. *nu.* 26. & §. *v. Probam. num.* 103. Ale-
xander Sperell. *deciſ.* 30. *num.* 5. Gutierez *de
Matrim. cap. 68. nu.* 18. Merolla *tom. 3. diſp.
7. cap. 4. dub. 26. nu.* 244. & *nu.* 249. Leſſius
de juſt. lib. 2. cap. 29. dub. 8. Flaminius Pariſ.
de reſignat. lib. 11. quæſt. 1. num. 13. Paulus
Squillante *de privileg. Cleric. cap. 2. nu.* 125.
Auguſtinus Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib. 1.
cap. 15. nu.* 44. Garcia *de benef.* Fragoſius *l. c.*
42 *part. 5. cap. 4. num.* 309. quod idem procedit
etiam quando dictus Vicarius fuiſſet ab Epi-
ſcopo abſente revocatus, & talis revocatio
ignoraretur, quia non amittit Juriſdictionem,
donec ab ipſo Epiſcopo de revocatione cer-
tioretur, Rebuff. *in praxi Benef.* ubi de for-
ma Vicariatus *num.* 212. Sanchez *de Matrim.
lib. 3. diſp. 30. nu.* 11. Sbrozius *de off. Vicarij
lib. 3. quæſt. 36. nu.* 6. Pariſ. *de reſign. benef.
lib. 7. quæſt. 24. à nu.* 41. Garcia *de benef. d.
part. 5. cap. 8. num.* 174. Maſcard. *de probat.*
43 *concluſ. 648. num.* 74. imò valebunt geſta per
ipſum Vicarium, quamvis revocatum, licet
ipſe ſolus conſcius ſit revocationis, ſi com-
munis error adſit; Sanchez *lib. 3. diſp.* 22.
nu. 11. Gutierez *l. c. nu.* 22. Joannes Vale-
rus *diff. utr. fori, verbo Nullitas diff. 7. nu.*
8. Fragoſius *l. c. nu.* 77. & faciunt dicta per
Zerola *in praxi Epiſcop. verbo Diſpenſ.* §. 9.
44 *verſ. Hic eſt dubium.* Aliter autem eſſet di-
cendum, ſi Delegatus eſſet intruſus, nec ha-
beret titulum, ſaltem putativum, à Superio-
re conceſſum, quia tunc, quamvis commu-
nis error adeſſet, nihilominus geſta per eum
non valerent, ut benè docet Joannes Ange-
lus Boſius *de triplici Jubil. ſect. 3. caſu 2.* §. 4.
num. 155.
45 At ſi peteretur, Diſpenſationem commit-
ti alicui ex Prælatis Inferioribus, qui non ſit
in quaſi poſſeſſione, ut ei hujuſmodi Com-
miſſiones dirigantur, debet prius coram D.
Datario docere de Requiſitis, & an illa,
quæ habet, talia ſint, ut mereantur has Com-
miſſiones illi dirigi; & ita ſervandum eſſe,
cenſuit Sacra Congregatio ad inſtantiam Car-
dinalis Toletani, teſte Garcia *l. c. num.* 143.
Et propterea ſi hę Commiſſiones fieri debeant
iſtis Prælatis Inferioribus, petitur in Suppli-
catione Diſpenſationis, quatenus Sanctitas
Sua committere dignetur Abbati N. nullius
Diœceſis, Provinciæ N. particulare, & ſe-
paratum Territorium habenti, ac Juriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem in dicto loco exer-
centi, etiamſi de illis perſonis non ſit, qui-
bus ſimiles Cauſæ per Sedem Apoſtolicam
committi conſueverint, eidemque mandare,
ut cum eiſdem Oratoribus diſpenſet, & ſic
de ſtylo, & ex pluribus Declarationibus Sa-
cræ Congregationis, ſervari; teſtatur Pyrrh.
Corrad. *l. c. nu.* 60.
46 Prælati Epiſcopo inferiores, quibus de
ſtylo hæ Commiſſiones moderno tempore di-
riguntur, ſolent eſſe infraſcripti, teſte Pyr-
rho Corrado *in dict. Praxi lib. 7. cap. 4. nu.*
61. nempè.

Abbas Monaſterij S. Mariæ, Oppidi Pina-
roli,

roli, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Provinciæ Taurinenſis; ſicut enim in Chriſtiana Republica Epiſcopatus eſt omnium Eccleſiaſticarum Dignitatum culmen; Lotherius *de re benef. lib. 1. quæſt. 9. nu. 68.* & alij, quos cap. ſequenti referimus; ſic Abbatia eſt omnium Regularium Dignitatum caput; Pyrrhus Corrad. *l. c. nu. 59.* & propterea Abbates omnibus Prælatis Sæcularibus Epiſcopo Inferioribus præcedunt; Lotherius *d. lib. pr. quæſt. 17. num. 11.* cùm Abbatum Dignitas ſit poſt Epiſcopalem immediata; Auguſtin. Barboſa *de Jure Eccleſ. univerſ. lib. pr. cap. 17. num. 1.*

Abbas Monaſterij S. Chriſtophori Terræ Caſtri Durantis, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Provinciæ Urbinatenſis.

Abbas Monaſterij SS. Vincentij, & Anaſtaſij ad Aquas Salvias nuncupatus, Ordinis Ciſtercienſ. propè, ac extrà Mœnia Urbis.

Abbas Monaſterij S. Silveſtri, Terræ Nonantulæ, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, provinciæ Ravennaten.

Abbas Monaſterij S. Salvatoris Majoris nuncupati, Ordinis S. Benedicti, in diſtrictu Urbis.

Abbas Monaſterij Montis Caſſinenſ. Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Provinciæ Capuanæ.

Abbas Monaſterij Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Provinciæ Beneventanæ.

Abbas Monaſterij Sanctiſs. Trinitatis Caven. Ordinis S. Benedicti nullius Diœceſis, Provinciæ Capuanæ.

Abbas Sæcularis, & Collegiatæ Eccleſiæ S. Petti, Oppidi de Lerma, nullius Diœceſis, Provinciæ Burgenſ.

Abbas Monaſterij S. Mariæ Farſen. Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, in diſtrictu Urbis.

Præpoſitus Eccleſiæ B. Mariæ, Terræ Aſtini, nullius Diœceſis, Provinciæ Thearin.

Præpoſitus Piſcienſis, nullius Diœceſis, ex declaratione Sacræ Congregationis; teſte Garcia *l. c. nu. 145.* facta his verbis: *Præpoſito Piſcienſ. cui mandata eſt Juriſdictio, Viſitatio, Correctio, & Superioritas, etiam quoad Inſtructionem, Præſentationem, & Nominationem, prout illam habebat Epiſcopus Lucanus, ſunt committendæ Literæ in forma Dignum, & Diſpenſationes Matrimoniales.*

Prior Monaſterij S. Laurentij propè Padulam Cartuſienſ. Ordinis, Abbas Monaſterij S. Mariæ de Cadozza, nullius Diœceſis, Provinciæ Salernitanæ.

Prior Prioratus S. Jacobi de Spata, nullius Diœceſis, Provinciæ Compoſtellanæ.

Prior Prioratus de Magazula, Militiæ de Alcantara, nullius Diœceſis, Provinciæ Compoſtellanæ, in cujus favorem fuit à Sacra Congregatione declaratum, nempè, habere requiſita, itaut illi committi poſſint Matrimoniales Diſpenſationes, teſte eodem Garcia *l. c. nu. 144.*

Prior Prioratus de Velez, nullius Diœceſis, Provinciæ Toletanæ.

Vicarij tandem Apoſtolici, qui mittuntur cum Breve.

47 Conſuevit inſuper Summus Pontifex nonnullis Miniſtris Generalibus Religionum per Literas in forma Brevium, ſub Annulo Piſcatoris, facultatem impertiri, ut per ſe, vel per alios ab eis deputandos, quamvis non Graduatos, poſſint Literas Sacræ Pœnitentiariæ, pro foro conſcientiæ tantùm, aperire, illaſque juxtà earum formam, & tenorem exequi; de quo ſtylo ſimiliter teſtatur idem Pyrrhus Corrad. *in d. Praxi lib. 7. cap. 4. n. 74.* ubi ponit formulam dictæ conceſſionis.

48 At ſi Diſpenſationes expediri debeant in ipſa Alma Urbe, tunc committi ſolent Vicario Urbis, aut illius Vices Gerenti, vel uni ex Prælatis Signaturæ Papæ Referendarijs, & quandoque etiam alicui ex Sacræ Rotæ Romanæ Auditoribus; & ita de ſtylo ſervari teſtatur Pyrrhus Corradus *in dict. praxi lib. 2. cap. 4. num. 20.* quia hujuſmodi Vicarij omnes prærogativas Epiſcopi conſequuntur; Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 2. quæſt. 135. num. 7.*

49 Si Oratores ſint nullius Diœceſis, & Epi-
ſcopalis Sedes vicinior vacet, tunc Diſpenſa-
tiones Matrimoniales committuntur alteri
Ordinario viciniori, computando vicinitatem
à finibus illius Diœceſis, cujus Epiſcopus mor-
tuus eſt: facit, *cap. Statutum 11. §. cùm au-*
50 *tem de reſcript. in 6.* & de Juris rigore at-
tendenda eſt menſura, ſecundùm viam, per
quam conſuetum eſt iri, ut idem Pyrrhus Cor-
radus *lib. 7. d. cap. 4. nu. 20.*

51 Quòd ſi inter Ordinarios lis pendeat indeciſa ſuper Juriſdictione Loci, tunc ſi uni ex eis commiſſa fuiſſet literarum exequutio, ad evitanda ſcandala, & præjudicia, datur mutatio Judicis, & commiſſio fit alteri Ordinario viciniori, & ita ſe habet ſtylus Curiæ, de quo conſtat apud eumdem Pyrrhum *l. c. num. 25.*

52 Verùm ſi proprius Ordinarius, cui Literæ
directæ fuiſſent, ad exequutionem dictarum
Literarum procedere recuſaret, dantur Li-
teræ mutationis Judicis Epiſcopo viciniori
directæ, cum facultate diſpenſandi, injun-
cta conditione, ut poſtquàm dictæ Literæ
ultimo dicto Epiſcopo præſentatæ fuerint,
exequutionem ſuſpendat, donec priorem Or-
dinarium legitimè requiſiverit pro exequu-
tione, eidemque tranſmittat ſecundarum
Literarum tenorem, ejuſque Promotorem
Fiſcalem audiat. Quòd ſi primus Ordinarius
53 ad præfatarum Literarum exequutionem, in-

L de-

debitè, & ſine rationabili cauſa, procedere
recuſaret, cauſamque legitimam dictæ recu-
ſationis non adduceret, tunc ad earumdem
Literarum exequutionem, ſervatâ aliàs ea-
rum formâ, ſecundò dictus Ordinarius pro-
cedet. Unde neceſsaria erit requiſitio fa-
cta prioris à ſecundo Judice, modo, quo
ſupra. Nec ſufficit ſi Partes referant fidem
recuſationis, ſeù denegationis factæ à priori
Judice; & ita eſse ſtylum Curiæ teſtatur
idem Pyrrhus Corradus *l. c. num.* 29.

54 Stylus Curiæ ita ſe habet, ut Literæ Diſ-
penſationis nunquam committantur alterna-
tivè; nempè Epiſcopo, vel ejus Vicario, ſed
55 vel Epiſcopo, vel Vicario. Unde ſi Vicarius
ſit Delegatus, non poterit Epiſcopus ſe in-
gerere in Diſpenſatione, nec illam, modo
56 aliquo exequi, etiam ipſo Vicario mortuo,
vel abſente, ſeù ab Officio remoto; Sanchez
lib. 8. *diſp.* 27. *nu.* 30. Stephanus Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 92. *nu.* 67, *tom.* 1. Merolla
tom. 2. *diſp.* 4. *cap.* 6, *diffic.* 8. *num.* 602. Ge-
nuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Nea-
politanæ cap.* 69. *nu.* 11: Pontius *l. c.* Gutierez
de Matrimon. cap. 125. *nu.* 11. Sperellius *dec.*
166. *nu.* 7. Pyrrhus Corradus *d. cap.* 4. *num.*
38. ubi *nu.* 41. refert, quòd cùm aliàs cui-
dam VicarioEpiſcopali commiſsa fuiſset exe-
quutio Diſpenſationis, in forma *Pauperum*,
& inter cætera Oratori impoſitum (prout
fieri ſolet eo caſu) ut operam ſuam confer-
ret Fabricæ, aut in aliud ſervitium alicujus
Eccleſiæ, vel loci pij, tribus ſaltem menſi-
bus; abſente tunc Vicario, Epiſcopus pie-
tate motus erga Oratores, ne Literarum
exequutio nimis in longum protraheretur,
juſſit Oratori, ut operam ſuam cuidam Ec-
cleſiæ conferret, quod fuit à dicto Oratore
poſtmodum expletum; deinde Oratores co-
ram ipſo Vicario comparuerunt, producen-
do fidem præſtiti ſervitij, & pœnitentiæ
peractæ, inſtando propterea pro exequtio-
ne, & Diſpenſatione; quam dictus Vicarius
omninò denegavit, ea ratione, quòd Epiſco-
pus nulliter ſe ingeſſiſset, unde peracta pœ-
nitentia publica, & ſervitium Eccleſiæ præ-
ſtitum non ſuffragarentur. Et propterea re
delata ad Urbem, fuit reſcriptum, nullam
eſse habendam rationem dictæ pœnitentiæ
ab Epiſcopo impoſitæ; & ſic Orator alijs
tribus menſibus operam ſuam contulit; &
propterea eo caſu, quo Vicarius mortuus,
vel ab Officio remotus ſit, debebunt Literæ,
non per Epiſcopum, ſed per Succeſsorem in
Vicariatu executioni demandari; Franciſcus
Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 10. *n.* 8.
fallentia 4. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. pr.
cap.* 11. *nu.* 17. Garcia *de benef. part.* 6. *cap.*
2. *num.* 34. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 31.
Sperellius *deciſ.* 166. *nu.* 7. Gutierez *de Matr.
cap.* 125. *nu.* 14. Menochius *conſil.* 310. *nu.* 13.
& nu. 33. *vol.* 4. Zerola *in praxi Epiſc. part.*
2. *verbo Vicarius*. Paulus Squillante *de pri-
vil. Cleric. cap.* 2. *nu.* 187. *& nu.* 192. Joan-
nes Baptiſta Ventriglia *in praxi*, *annot.* 38.
§. *unico*, *num.* 23. Pontius *de Matrim. lib.* 8.
cap. 18. §. 1. *nu.* 14. quia Succeſsor, & Ante-
ceſsor pro una perſona reputantur, *Gloſſa in
cap. Dilecti filij* 17. *de foro competenti* §. *con-
tra*; Jacobus Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 1.
57 *quæſt.* 15. *nu.* 5. & ex quo Papa in Commiſ-
ſione Vicario directa, non expreſso nomine
proprio ipſius Vicarij, reſpicit Tribunal, &
non perſonam, non eſt hujuſmodi Delegatio
perſonalis, ſed realis, quæ tranſit ad ſucceſ-
ſorem; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *nu.* 2. *& nu.*
18. Filiuccius *tract.* 10. *cap.* 10. *part.* 2. *num.*
343. *tom.* 1. Franciſcus Merolla *diſp.* 4. *cap.*
6. *nu.* 564. *tom.* 2. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27.
n. 209. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 92. *n.* 20.
58 *& cap.* 378. *n.* 11. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip.
part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10. *num.* 123. Quòd ſi in
Literis expreſsum fuiſset nomen Vicarij, &
Tribunal, tunc ſi primo loco appoſitum eſset
nomen proprium, ut ſi diceretur, *Dilecto Fi-
lio Flamminio Vicario*, *&c.* cenſebitur com-
miſſio perſonalis, & non tranſibit ad ſuc-
ceſsorem; ſed quamvis etiam deſineret eſse
Vicarius, adhuc Delegatus remanebit; ſi ve-
rò commiſſio facta ſit Dignitati, non expreſ-
59 ſo nomine Vicarij, tunc, quia hujuſmodi Di-
gnitas eſt perpetua in Eccleſia, tranſibit ad
60 Succeſsorem, ut diximus; quicquid aliter
dicendum ſit de Commiſſionibus factis Lega-
tis, etiam de-Latere, ſub nomine Dignitatis,
quæ non tranſeunt in Succeſsores, ſed cum
perſona Legati extinguuntur; cùm iſta Digni-
tas non ſit perpetua in Eccleſia; Gutierez *de
Matrim. d. cap.* 125. *nu.* 4. Sanchez *de Matr.
lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 11. Bonaccina *de legib.
diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 8. *nu.* 15.

61 Nec ſolùm poterit Diſpenſationes Matrimo-
niales exequi Vicarius Generalis Epiſcopi
confirmati, & conſecrati, ſi illi directæ ſint,
ſed poterit etiam illas exequi, quamvis ſuus
Epiſcopus nondum fuiſset conſecratus, ſed
ſolùm confirmatus; Barboſa *de Jure Eccleſ.
univ. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 28. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 27. *n.* 35. Gutierez *de Matrim. cap.* 125.
nu. 14. Pyrrhus Corradus *in d. praxi d. cap.*
4. *nu.* 45. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.*
23. *nu.* 4. quia Epiſcopus confirmatus habet
plenam Juriſdictionem, etiam ante conſe-
crationem.

62 Et ſicut Epiſcopo in cauſa Vicario directa
non competit Juriſdictio, ut diximus, ita
nec Vicario competit in Delegatione Epiſco-
po facta, quamvis etiam ab ipſo Epiſcopo
mandatum pleniſſimum habeat ad cognoſcen-
das cauſas delegatas, & delegandas; tùm
per ea, quæ diximus, tùm etiam, quia man-
63 datum nullo modo extendi poteſt ad cauſas
in

in poſterum delegandas; Piaſæcius in praxi
Epiſc. part. 2. cap. 4. nu. 7. Jacobus Sbrozius
de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 36. nu. 5. Garcia
de benef. part. 6. cap. 2. nu. 22. Pyrrhus Cor-
radus in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 4.
64 nu. 39. quia Juriſdictio, quæ nec actu, nec
habitu competit, non poteſt ſubdelegari, ut
dicimus cap. ſequenti: undè ad hoc, ut poſ-
ſit Vicarius ſe ingerere, neceſſe eſt, ut poſt
Literas Delegationis Epiſcopo factæ, eidem-
que præſentatas, idem Epiſcopus eam ſpe-
cialem cauſam ſuo Vicario ſubdeleget, ut
benè docent Paccinus de Viſit. part. 2. quæſt.
10. nu. 33. Piaſæcius l. c. Garcia nu. 23. l. c.
65 Sbrozius lib. 2. quæſt. 34. num. 6. & latiùs
quæſt. 36. nu. 45. quam tamen ſubdelegatio-
nem facere non poterit, niſi quoad proceſ-
ſum, & informationes habendas, non tamen
quoad ipſam Diſpenſationem, quæ eſt nudum
miniſterium, ut cap. ſequenti.
66 Amplia, ut non poſſit Epiſcopus ſe inge-
rere, ut ſupra, licet ipſemet Vicarius, cui
commiſſa eſſet Diſpenſatio, electus poſtea
fuiſſet Epiſcopus illius Diœceſis, quia cùm
commiſſio fuerit facta Vicario, & Vicaria-
tus diverſus ſit ab Epiſcopatu, non debet de
diverſis fieri illatio l. Papinian. exul. ff. de
mon. Lotherius de re benef. lib. 1. quæſt. 24.
num. 83. Marius Antoninus var. reſol. lib. 2.
reſol. 106. nu. 42. Pariſ. de reſignat. lib. 11.
quæſt. 8. nu. 8. undè cùm dictus Vicarius de-
ſinat, per promotionem ad Epiſcopatum, eſſe
Vicarius, debet, non per Epiſcopum, ſed per
Vicarium ſucceſſorem expediri; quamvis
67 enim Epiſcopus, & Vicarius conſtituant
unum, & idem Tribunal, cap. Romana 3. de
Appellat. Sbrozius de off. Vicarij lib. 2. quæſt.
25. nu. 3. Fragoſius Regim. Chriſt. Reip. part.
prim. lib. 4. diſp. 9. nu. 76. & habeantur pro
68 unica perſona, & unico corpore; Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 809. num. 15. Barboſa in
votis Canonicis lib. 2. voto 56. num. 72. nec
69 inter ipſos detur medium; Barboſa num. 73.
& Sbrozius num. 3. ll. cc. & Vicarius in Jure
Vice-Epiſcopus nuncupetur; Reſponſa Ma-
rantæ reſponſ. prim nu. 27. part. 4. nihilomi-
nus quoad hujuſmodi Diſpenſationum exe-
quutiones, ille ſolus procedere poteſt, cui
commiſſa eſt Diſpenſatio, quia iſta facultas
competit jure Delegato, & non Ordinario,
ut benè Trullenck opere moral. tom. 3. lib. 7.
cap. 10. dub. 6. nu. 5. Jo. Baptiſta Ventimi-
glia in praxi annot. 38. §. unico num. 23. At
70 ſi aliquo ſpeciali caſu facta fuiſſet commiſſio
Epiſcopo, vel ejus Vicario, tunc, facta præ-
ſentatione uni, non poſſet alter ſe intromit-
tere, cap. Cum plures 8. de off. Delegati in 6.
Piaſæcius in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. nu. 7.
Sperellius deciſ. 97. nu. 11. Gratianus diſcept.
forenſ. cap. 92. num. 7.
71 Quòd ſi Epiſcopus plures Vicarios Gene-
rales in ſua Civitate, & Diœceſi conſtituat
[prout conſtituere poteſt, cap. Quoniam 14.
de Off. Jud. Ordinarij. Piaſæcius d. cap. 4.
num. 4. Pyrrhus Corradus in praxi Diſpenſat.
Apoſt. d. cap. 4. num. 46. Thomas Zerola in
72 praxi Epiſc. verbo Vic. §. prim. part. prim.]
quos etiam poteſt ita conſtituere, ut unus
non dependeat ab altero, & quòd ſint in-
ſolidum; vel ut unus ſit principalior, quam-
vis etiam unus in uno, & alter in altero lo-
co conſtituantur; quia non attenditur gene-
73 ralitas loci, ſed commiſſio cauſarum, & eo
caſu iſti omnes facerent unum, & idem Con-
ſiſtorium cum Epiſcopo, ut docent Petrus
Rebuff. in Praxi benef. ubi de forma Vicaria-
tus nu. 203. Thomas Zerola in praxi Epiſc.
verbo Vicarius §. 1. part. 1. ſi tamen alter
ex dictis Vicarijs ſit principalior, Literæ in-
telliguntur ei directæ, quia nomen Digni-
74 tatis abſolutè prolatum ſtat pro principali,
Clementina 2. de reſcr. Sanchez lib. 8. diſp.
27. nu. 36. Barboſa de Jure Eccleſ. univ. lib.
prim. cap. 15. nu. 32. Gutierez de Matr. cap.
125. num. 14. Merolla tom. 2. diſp. 4. cap. 6.
nu. 607. Sbrozius de off. Vicarij lib. 2. quæſt.
62. nu. 3. Paulus Squillante de privileg. Cle-
75 ric. cap. 2. num. 201. at ſi omnes ſint æquè
principales, & nullus in Reſcripto deſigna-
tus ſit, tunc erit in electione partis eligere
quem maluerit; Sanchez l. c. num. 37. Squil-
lante l. c. & Barboſa l. c. num. 33. & facta
76 præſentatione Literarum, ille, cui Literæ
præſentatæ ſint, cenſetur præoccupaſſe Ju-
riſdictionem, unde alij non poterunt ſe in-
gerere, niſi primus eſſet juſtè impeditus, itaut
procedere non poſſet; Textus in d. cap. Cùm
plures 8. de off. Delegati lib. 6. Rubertus Ma-
ranta in Speculo aureo part. 4. diſt. 16. nu. 6.
Seraphin. deciſ. 506. nu. 1. Sbrozius de offic.
Vicarij lib. 2. quæſt. 105. nu. 2. Sanchez dict.
diſp. 27. nu. 38. Squillante l. c. num. 203. &
204. vel niſi conſtet de negligentia primi;
Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 92. nu.
31. hanc Doctrinam ampliat Sanchez l. c.
itaut procedat, quamvis etiam prior Judex
conſentiret; quòd idem confirmat Merolla
77 nu. 608. l. c. nec poterit ita dividi cauſa de-
legata, ut unus Diſpenſationem, & alter
Legitimationem exequantur; Sanchez lib. 8.
diſp. 7. nu. 17. quia cùm hujuſmodi commiſ-
ſiones ſint pro foro externo, ſi uni præſen-
tentur, non poteſt alter ſe intromittere, ut
diximus.
78 Et quoniam in nonnullis locis maximè Ul-
tramontanis Vicarij appellantur Officiales,
abſque ulla diſtinctione, an videlicet, ſint
Officiales Epiſcopi, vel Capituli, ſed ſimpli-
citer, v. gr. Officialis Toletanus, Abulenſ.,
79 Ilerden. (ſunt enim iſta verba Vicarius, &
Officialis, ſynonima, & nulla alia inter hæc
adeſt differentia, niſi de nomine; Gonz. ad

Reg. 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 3. *nu.* 8. Barboſa *de off. & poteſtate Epiſcopi alleg.* 54. *num.* 53. *& de Appellativa verbor. Appellativ.* 175. *nu.* 9. Pyrrhus Corradus *l. c. nu.* 12.) ideò, quoad Commiſſiones, ſemper de Officiali Epiſcopi intelligi debet, ut benè docent Garcia *part.* 6. *cap.* 2. *nu.* 46. Auguſt. Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 32. *nu.* 57. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 8. §. 1. *nu.* 7. Pyrrhus Corradus *d. cap.* 4. *nu.* 18. imò ſtylus Curiæ ita ſe habet, ut ſi Commiſſiones, ſeù Delegationes fiant ad Italiam, Ungariam, Dalmatiam, Epyrum, ſeù Albaniam, Sclavoniam, Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corſicam, Cancellaria ſemper utatur verbo, *Vicarius*; at ultra Montes Alpinos, ut ad Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Poloniam, Angliam, & Africam, *Officiales* nominet, & ſic ſervari teſtatur idem Pyrrhus Corrad. *in Praxi lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 19.

80 Porrò id eſt animadvertendum, quòd, quamvis Epiſcopus eſset aliquâ causâ excommunicatus, vel ſuſpenſus, nihilominus ejus Vicarius, cui Diſpenſatio commiſsa fuit, quamvis in alijs, quæ Jure Ordinario ſpectant, ejus Juriſdictio ſuſpendatur *cap.* 1. *de off. Vicarij nu.* 6. Paulus Squillante *de oblig. Cleric. part.* 3. *num.* 97. *& de Privilegijs Clericor. cap.* 2. *nu.* 519. Franciſcus Merolla *d. cap.* 6. *nu.* 535. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 18. *nu.* 1. Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 15. *nu.* 44. in his tamen Commiſſionibus, quæ ſibi delegatæ ſunt, eſt verè Vicarius, & cùm Juriſdictionem habitualem retinear, ſicut ipſe Epiſcopus poteſt illas exequi, cùm hujuſmodi Juriſdictio ab ejus Epiſcopo excommunicato non emanet; Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 10. Squillante *d. cap.* 2. *num.* 121. Gutierez *de Matrim. cap.* 68. *nu.* 21. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 30. *nu.* 9. imò

81 poterit etiam, quamvis Epiſcopus excommunicatus ſit, aſſiſtere Matrimonijs, vel alijs concedere licentiam aſſiſtendi; cùm hæc non ſint actus Juriſdictionis; Sanchez *d. diſp.* 30. *n.* 10. Gutierez *d. cap.* 68. *nu.* 20. Squillante *d. cap.* 2. *nu.* 122.

82 Cæterùm ſi Exequutor pronunciet Literas non exequendas, eaſque ſubreptirias, & obreptirias eſse; vel ſi è contrà, credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſaret, & poſteà inveniret ſe deceptum, non poterit ulterius cauſam retractare; ſed ſi Oratores velint Diſpenſationem ad ſuum effectum producere, debebunt de novo ſupplicare ad Pontificem; Paulus Squillante *de privileg. Cler. cap.* 2. *privileg.* 2. *dub.* 11. *à nu.* 205. Paulus Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 8. Gutierez *de Matrim. d. cap.* 125. *nu.* 15. *&* 16. Merolla *l. c. nu.* 609. Pyrrhus Corradus *in d. praxi lib.* 3. *cap.* 4. *nu.* 56. quia Delegatus, ſic pronunciando, protulit ſuam ſententiam definitivam, & totam cauſam decidit, & cùm functus ſit officio ſuo, totam Juriſdictionem conſumpſit, ut latè dicimus cap. ſeq.

Tria tandem circa hanc materiam remanent adnotanda.

83 Primùm, non poſse Epiſcopum conſtituere Vicarium ſpecialem, ut de unica, & ſingulari cauſa delegata à Pontifice, cognoſcat, quia commiſſio Pontificis ſit principali Officiali, Generali Vicario ipſius Epiſcopi, & ille Vicarius ſpecialis non eſt talis, undè diſpenſandi poteſtas non intelligitur conceſſa ultrà intentionem concedentis *l. non omnis ff. ſi certum petat.* Sbrozius *de offic. & poteſtate Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 36. *num.* 2. Rota *deciſ.* 55. *nu.* 4. *part.* 1. *recent.* nec eſt in poteſtate Epiſcopi alium ſpecialem Officialem deputare, eidemque facultatem dare, ut cognoſcere poſſit de cauſa, quæ à Pontifice alij Officiali dirigitur, ut benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 42. Gutierez *l. c. n.* 19. Merolla *d. tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 617.

84 Secundùm, Vicarium Generalem ſubſtitutum à Vicario Generali Epiſcopi, conſtituto cum facultate ſubſtituendi, poſse has Diſpenſationes exequi; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *num.* 41. Puteus *deciſ.* 487. *nu.* 1. *& num.* 3. *lib.* 2. Barth. Gavanti *in Encherid. verbo Matrimon. Impediment. num.* 30. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 67. *nu.* 2. quia ipſe etiam capit Juriſdictionem ab Epiſcopo *cap. prim. de procuratoribus in* 6. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 92. *num.* 3.

85 Tertiùm, ſi Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & conſtituat Vicarium Generalem in una, cenſetur hic principalis in utraque, & conſtitutus etiam in alia; Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 655. *num.* 56. *tom.* 4.

SUMMARIUM.

1 *Delegatus nullam, quoad exercitium, habet Juriſdictionem prinſquàm Literæ ſibi præſentatæ fuerint.*

2 *Quamvis Delegatus ipſa die Datæ Literarum Juriſdictionem recipiat in habitu, nullo tamen modo ea ſibi competit in actu, & exercitio, ante Literarum præſentationem.*

3 *Nec ſufficit, quòd ſciat Delegationem in ſe fuiſſe factam.*

4 *Vis Delegationis non ſtat in ſcientia, vel ignorantia Delegationis, ſed in illa reali Literarum productione.*

5 *Nec pariter ſufficiet ſi exempla Commiſſionis exhibeantur, quia requiritur, ut Originaliter præſententur, cùm debeat Delegatus eſſe certus de ſua Juriſdictione.*

6 *Quam-*

6 *Quamvis Delegatus procedat ut Delegatus, nil agit, niſi certus ſit de Juriſdictione.*

7 *Omnia Acta, poſt Datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem facta, ſunt irrita, & nulla, nec per illarum ſubſequutam præſentationem convalidantur.*

8 *Licet nullus defectum Juriſdictionis opponat.*

9 *Non eſt credendum Delegato, ſi aſſerat ſe delegatum, at de delegatione non doceat.*

10 *Excipe, niſi ſit Cardinalis, ſeù Pœnitentiarius Papæ, vel in alia excelſa Dignitate conſtitutus.*

11 *Excipe etiam, quoad forum conſcientiæ, in quo cuicumque viro timorato, vel Confeſſario aſſerenti ſe delegatum, creditur.*

12 *Si Oratores, obtento jam mandato ad Diſpenſandum ſuper Impedimento dirimente inter eos exiſtente, ante illius exequutionem Matrimonium contrahant, nullum, & irritum erit hujuſmodi Matrimonium, & nova egebunt Diſpenſatione.*

13 *Literæ Apoſtolicæ ſi contineant Clauſulas inſolitas, redduntur de falſò ſuſpectæ, & de dolo, ac fraude.*

14 *Si Literæ Apoſtolicæ ſint juxtà ſtylum Romanæ Curiæ confectæ, ſolitoque Plumbo, & Cordulis munitæ, dicuntur expeditæ, & authenticæ, & ſunt Originales, & æquiparantur Inſtrumento publico.*

15 *Bulla dicitur ipſum Sigillum, & Plumbum pendens.*

16 *Literæ Apoſtolicæ abſque Sigillo non probant.*

17 *Excipiuntur Literæ in forma Brevis à Secretaria Apoſtolica expeditæ, quæ quamvis plumbatæ non ſint, tamen ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ.*

18 *Literæ Apoſtolicæ, ſi non ſint conformes ſtylo Romanæ Curiæ, ſunt de falſò ſuſpectæ.*

19 *Niſi appareant correctæ à Domino Regente.*

20 *Stylus Curiæ denotat mentem Papæ.*

21 *Reſcripta Papæ interpretationem recipiunt à ſtylo.*

22 *Stylus Curiæ facit Jus, & eſt pro Lege ſervandus.*

23 *Licèt etiam Motu proprio factæ ſint, quia non præſumuntur à Papa emanatæ.*

24 *Delegatus debet omninò ſervare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio invalida ſit.*

25 *Omnia Reſcripta Papæ ſunt de forma, & debent ad unguem ſervari. Et cùm ſint ſtricti Juris ſunt ſtrictiſſimè intelligenda.*

26 *Nec poſſunt per æquipollens adimpleri.*

27 *Delegatus delinquit, non ſervando fines Mandati.*

28 *Delegatus nullam habet Juriſdictionem, niſi in his, quæ habet in mandato præcisè expreſſa, in quo mandato tota ejus Juriſdictio radicatur.*

29 *Delegatus quicquid, præter ea, quæ habet in mandato decernit, ac exequitur, eſt nullum defectu Juriſdictionis.*

30 *Juriſdictionis defectus eſt inſanabilis.*

31 *Forma deficiente deficit actus.*

32 *Formæ omiſſio removet conſenſum ab actu.*

33 *Quamvis actus favorabilis ſit.*

34 *Et quamvis etiam agatur de utilitate publica.*

35 *Formæ omiſſio vitiat, licet in modico deficiatur.*

36 *Forma eſt indiviſibilis, quarè vel tota corruit, vel tota ſervatur.*

37 *In his, quæ ſunt de forma, ſervatur rigor.*

38 *Et in hoc non parcitur Ruſticitati, Ætati, Sexui, vel alteri cuicumque qualitati, aut conditioni, quantumvis etiam per errorem omiſſa ſit.*

39 *Forma, etiam de conſenſu partium, non poteſt remitti.*

40 *Delegatus, non ſervata forma, minus legitimè procedet, & proceſſus, ac ipſa Diſpenſatio ſubſequuta, nulla erunt.*

41 *Mandatum non habere, & illius fines excedere, paria ſunt.*

42 *Formula Literarum Apoſtolicarum, pro Diſpenſatione commiſſa, ſubjicitur.*

43 *In Literis Apoſtolicis nil fruſtra apponitur.*

44 *Alexander Septimus Pontifex Maximus, anteà vocatus Fabius Ghiſius, aſſumptus fuit ad Summum Pontificatum die 7. Januarij 1655.*

45 *Mutatio nominis Pontificis habuit originem in Sergio II. & quarè.*

46 *In omnibus Literis Matrimonialium Diſpenſationum præponitur de ſtylo nomen Pontificis, quando ſivè per officium minoris Gratiæ, ſivè per Cancellariam expediuntur.*

47 *Dùm diſpenſatur infra ſecundum Gradum, Literæ expediuntur à Secretaria in forma Brevis, & ſuccinctim præponitur titulus.*

48 *Hæ Literæ, licet iſto modo fiant, ſunt tamen veræ Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo.*

49 *Quarè dicantur Brevia.*

50 *Literæ Diſpenſationum an cenſeantur factæ nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ.*

51 *Papa, & Sedes Apoſtolica idem ſunt.*

52 *Appellans ad Papam cenſetur appellare ad Sedem Apoſtolicam.*

53 *Delegatio facta nomine Dignitatis, mortuo Papa, non expirat.*

54 *Licet Papa moriatur, non tamen Eccleſia dicitur remanere ſine capite, quia ejus caput eſt Chriſtus Dominus, & conſequenter per mortem Papæ non moritur, nec extinguitur Jus Principis, ſed remanet vivum, nempè quoad radicem, in Sacro Senatu Cardinalium, & quoad auctoritatem Juriſdictionis, in ipſo Chriſto.*

55 *Epiſcopus, eſt verbum Græcum, ab Epi. hoc eſt Super, & Scopos, nempè Intendens, derivans; & ſignificat etiam Præfecturam.*

56 *Summus Pontifex vocat ſe Epiſcopum, cùm ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus.*

57 *Nulla Dignitas in Eccleſia eſt major Epiſcopali.*

58 *Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt.*

59 *Multi Epiſcopi noluerunt ad Cardinalatum promoveri, ob dubium non deſcendendi.*

60 Epi-

60 *Epiſcopus, reſpectu Ordinis, eſt major Cardinali.*

61 *Uſque ad tempus Joannis Papæ XXII. & Clementis V. Epiſcopi non fuerunt Cardinales, quia poterant aliqualiter notari de deſcenſu.*

62 *Tanta eſt Epiſcopalis Ordinis Dignitas, ut hoc nomen Epiſcopi, ipſo Chriſto conveniat.*

63 *Ordo Epiſcopalis non differt ab Ordine Summi Pontificis.*

64 *Divitiarum potentia, vel paupertatis humilitas, non faciunt Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem; ſunt enim omnes æquè Apoſtolorum ſucceſſores.*

65 *Epiſcopus Nullatenenſis, ſivè Titularis ſimplex, non dicitur minus alijs obtinere Dignitatem.*

66 *Ordinis Epiſcopalis cauſa efficiens fuit ipſe Chriſtus Dominus.*

67 *Poteſtas Epiſcopalis Ordinis fuit poſita in Petro, tanquam in Capite, in cæteris verò Apoſtolis tanquàm in membris.*

68 *Sola Ordinatio Petri fuit perennis; aliorum verò Epiſcoporum, quatenus fuit univerſalis, remanſit temporaria, & non ſucceſſerunt univerſaliter, ſed ſingulariter, prout ſingulis ſingulæ conſtituebantur Civitates, & Diœceſes per ipſum Petrum.*

69 *Epiſcopi fuerunt vocati in partem ſolicitudinis Paſtoralis officij, non tamen in plenitudinem poteſtatis.*

70 *Epiſcopi in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarij Papæ.*

71 *Epiſcopalis Ordo eſt quadripartitus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis.*

72 *Papa propter eius humilitatem appellat ſe Servum Servorum Dei.*

73 *Gregorius Primus ſe ita inſcripſit ad redarguendam inſolentiam Joannis Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui inſtituerat ſe univerſalem Epiſcopum appellare.*

74 *Niſi in Literis appoſita eſſent Verba, Servus Servorum Dei, Bulla poſſet redargui de falſo.*

75 *Sancta Mater Eccleſia omnes Chriſtifideles, Filios appellat, præter Epiſcopos, quos Fratres vocat.*

76 *Papa quando vocat Mulieres, addit, Dilectæ nobis in Chriſto filiæ.*

77 *Vicarius in cauſa ſibi à Pontifice commiſſa èſt major Epiſcopo.*

78 *Delegatus Pontificis, circa cauſam delegatam, habet eam auctoritatem, quam habet ipſe Papa, cujus vices in ea cauſa gerit.*

79 *Dictus Delegatus poterit Informationes committere, & Proceſſum informativum ſubdelegare ſuo Superiori, & etiam ſuo Epiſcopo.*

80 *Dictus Delegatus poteſt deferre Juramentum Teſtibus, & punire Teſtes coram eo falſum deponentes.*

81 *Conceſſa Juriſdictione, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus Juriſdictio exerceri non poteſt.*

82 *Delegatus poterit contra ſuum Epiſcopum animadvertere, ſi turbaret ſuam Juriſdictionem, vel ipſum in fraudem Juriſdictionis delegatæ ab Officio Vicarij removeret.*

83 *Papa, Reges, & Cardinales vocat Filios, Epiſcopos verò vocat Fratres, quaſi ſibi æquales.*

84 *Epiſcopi ſunt Petræ, ſupra quas fundatæ ſunt Eccleſiæ, nec poteſt ædificari Eccleſia niſi Epiſcopus primò ibi Crucem figat, atrium deſignet, & primarium lapidem ponat.*

85 *Epiſcopi ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, & dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Legati, Columnæ Eccleſiæ, & Angeli,*
Legati Dei,
Antiſtites,
Principes, & Paſtores,
Prætores, & Magiſtratus perpetui Civitatis,
Viri Clariſſimi,
Illuſtriſſimi,
Eminentiſſimi,
Sereniſſimi.

86 *Epiſcopi ſæcularibus Principibus, & ipſis Regibus ſunt Superiores.*

87 *Epiſcopalis Dignitas, Soli; Regia verò, Lunæ æquiparantur.*

88 *Epiſcopi, quamvis reſpectu Juriſdictionis ſint ſubordinati Papæ, ſunt tamen illi in Ordine æquales.*

89 *Habent merum, & mixtum Imperium.*

90 *Epiſcopi in ſuis Eccleſiis ea omnia poſſunt, quæ poteſt Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſervata, vel prohibita ſint.*

91 *Epiſcopi, ratione Ordinis, ſunt majores Præsbytero Cardinali.*

92 *Epiſcopi repræſentant perſonam Chriſti.*

93 *Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus, S. Petri Apoſtolus Diſcipulus.*

94 *Ex Epiſcopis Lucanis plures fuerunt Sanctitate inſignes, innumeri S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & nonnulli ad Summum Pontificatum elati.*

95 *Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Hetruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet uſum Pallij Archiepiſcopalis, & Cruces.*

96 *Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. Petrus Rota Epiſcopus Lucanus laudatur.*

97 *Quoad commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium ſufficit, quòd Vicarius Generalis Epiſcopi ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitutus.*

98 *Quando in Brevibus Pontificijs aliquid committitur Epiſcopis, ſeù eius Vicariis; ſemper de ſtylo Curiæ dириguntur Vicarijs Generalibus in ſpiritualibus.*

99 *Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus.*

100 *Si Laicus conſtitueretur Vicarius, cenſeretur Aſſeſſor Epiſcopi, & non Vicarius.*

101 *Cletus Summus Pontifex fuit primus, qui uſus fuerit ſalutare modo ſolito, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.*

102 *Papa dùm ſalutat Hæreticos, Apoſtatas, vel*
Excom-

Excommunicatos, illos non ſalutat, nec vocat Dilectos filios.

103 *Si Papa ſcienter ſalutaret Excommunicatum, præſumeretur per dictam ſalutationem illum abſolvere.*

104 *Literæ Diſpenſationum Matrimonialium de ſtylo habent exordium,* Oblatæ nobis, nuper, *&c. in hoc differunt ab alijs Literis gratiam concernentibus.*

105 *Nullus poteſt mutare Ordinem in Impedimentis dirimentibus.*

106 *In Literis Diſpenſationum Matrimonialium opponitur dicto,* Oblata nobis, &c. *& additur* nuper, *quia ſi tandiù porrecta fuiſſet Supplicatio, res poſſet variaſſe, & non eſſe in propoſito ſtatu.*

107 *Si in expreſſione Nominis, vel Cognominis Oratorum ſequatur error, ſeclusa fraude, & dolo, non vitiatur Diſpenſatio in forma ordinaria, non tamen in forma Pauperum.*

108 *Ad impetrandam Diſpenſationem non vitiat, quòd Diſpenſatio impetraretur à tertio, nec eſt neceſſaria ſcientia ipſorum Oratorum de tali impetratione.*

109 *Gratia non ſuffragatur antequàm acceptetur.*

110 *Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato ejus, pro quo impetrata fuit, propter impenſam, quæ in illius expeditione requiritur; maximè ſi notabilis ſit.*

111 *Nemo præſumitur velle jactare ſuum, & ſuas pecunias prodigere.*

112 *Si quis Diſpenſationem producat, præſumitur ejus nomine fuiſſe impetratam, & Impedimentum confiteri.*

113 *Idem præſumitur ſi Diſpenſatio erat difficilis impetrationis.*

114 *Diœceſis dicitur Parochia Epiſcopi.*

115 *Diœceſes fuerunt in toto Orbe diviſæ, & diſtinctæ à S. Dioniſio Papa anno 270.*

116 *Si erretur in Diœceſi vitiatur Diſpenſatio.*

117 *In impetratione Diſpenſationum, non ſolùm exprimi debebit Diœceſis Oratricis, ſed etiam Oratoris, ſi diverſæ Diœceſes ſint, aliàs Diſpenſatio vitiabitur.*

118 *Si forenſis, vel alienigena impetraret Beneficium, non facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet ſubreptitia.*

119 *Papa in dubio intendit providere unicuique in Patria ſua.*

120 *Appellatione Diœceſis, quando profertur à Jure comprehenditur ipſa Civitas, at in materia ſtricta Diſpenſationis hominis ſecus eſt.*

121 *Civitas in favorabilibus venit nomine Diœceſis.*

122 *Si quis exprimeret ſe, v. gr. eſſe Lucenſem, poſſet intelligi, tàm de Civitate, quàm de Diœceſi.*

123 *Verba debent naturaliter intelligi, & non accidentaliter.*

124 *Si in Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhuc dicitur de Diœceſi, nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi.*

125 *Expreſſio loci Oratorum in impetratione Diſpenſationis nullo alio caſu neceſſaria eſt, niſi quando Diſpenſatio petatur ob cauſam Anguſtiæ ipſius loci.*

126 *Quando petitur Diſpenſatio ob cauſam Anguſtiæ loci, ſi erretur in ejus expreſſione, vitiatur Diſpenſatio.*

127 *In expreſſione locorum Oratorum attenditur locus Originis, & non Domicilij.*

128 *Si commiſſio fiat ſimpliciter Ordinario Oratorum, non ſpecificando, an ſit Originis, vel Domicilij, intelligitur commiſſio facta Ordinario Originis.*

129 *Illi propriè dicuntur eſſe de loco, qui ratione originis ſunt de illo.*

130 *Ortus intelligitur ille, qui eſt natus in loco.*

131 *Oriundus dicitur, qui originem ab illo loco ducit, unde Majores ejus fuerunt.*

132 *Tamen ortus, & oriundus confunduntur ita, ut ortus pro oriundo, & oriundus pro orto intelligantur.*

133 *Si in Literis Diſpenſationum Matrimonialium ob cauſam Anguſtiæ loci, dictum fuiſſet, Oratorem eſſe v.g.* de loco Camajoris, *in quo ejus pater natus eſſet, quamvis ipſe Orator revera natus eſſet in loco Coreliæ, non vitiabitur gratia, ſed ſufficiet probare Anguſtiam loci Camajoris.*

134 *Nativitas propria, vel paterna, faciunt quem Civem.*

135 *Natus fortuitò in loco, unde mater pertranſibat, abſque animo ibi habitandi, non dicitur eſſe de eo loco, nec Civis, nec naturalis.*

136 *Tunc attenditur origo Patris.*

137 *Ad hoc, ut quis dici poſſit ortus in aliquo loco, non ſufficit, quòd ibi per tempus longiſſimum, etiam cum familia habitaverit.*

138 *Habitatio ſolùm facit Incolam, ſeù Domiciliarium, non tamen ortum, ſeù oriundum.*

139 *Verba ſunt naturaliter, & propriè intelligenda, non autem civiliter.*

140 *Papa non diſpenſat niſi ſuper expreſſis.*

141 *Verbum,* Ortus, *ut verificetur, requirit de neceſſitate, quòd in illo loco, vel Oratores, vel eorum Patres nati ſint, nec ſufficit, quòd in illo habitaverint.*

142 *Ad hoc, ut dici poſſit Oratores ortos eſſe in loco, non ſufficit, quòd ex Privilegio creati fuerint Cives illius loci.*

143 *Quamvis appellatione Civis veniat Civis ex Privilegio, tamen quia in caſu propoſito requiritur Oratores eſſe ortos in loco, non poteſt ad hoc extendi Privilegium civilitatis.*

144 *Civis Originarius unius loci non poteſt fieri Civis Originarius alterius loci.*

145 *Origo, tanquàm quid naturale, mutari non poteſt.*

146 *Licet Civilitas pluribus alijs modis acquiratur, nempè Manumiſſione, Adoptione, & Electione, ſeù Privilegio, nihilominus in caſu, de quo hìc, ſolùm intelligi debet de Civilitate*

loci

Digitized by Google

loci veræ Originis.

147 *Civilitas Originis, cùm ſit naturalis, eſt immutabilis, niſi deſeratur.*

148 *Dictæ Civilitati renunciari non poteſt.*

149 *Domicilium habitationis, ſicut propria voluntate, & facto conſtituitur, ita propria voluntate, & facto mutatur.*

150 *Prædicta intelligenda ſunt de origine paterna, non autem materna.*

151 *Filius ſequitur originem patris, non matris.*

152 *Filius dicitur pars patris, non matris.*

153 *In filium tranſit origo, & domicilium patris, quamvis alibi natus ſit.*

154 *Si Oratores velint commiſſionem dirigi Ordinario Domicilij Oratorum, debent id in Supplicatione petere, & Papa ſolet concedere eo caſu, quo Oratores ſaltem per annum in loco Domicilij habitaverint.*

155 *Natus in mari ſequitur Domicilium loci ſui patris.*

156 *Natus in ipſo confinio diverſorum Territoriorum contraheret naturale Domicilium in loco illo, in quo caput effuſum eſt.*

157 *Supplicatio ſemper debet attendi.*

158 *Si per Literas mutaretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non attenduntur, ſed Supplicatio.*

159 *Gratia Papæ ex Regeſto ſumi poteſt.*

160 *Tenor Literarum ex tenore Supplicationis eſt verificandus.*

161 *Omnis conceſſio Principis regulatur à petitione.*

162 *Reſcriptum Pontificis refertur ad ſupplicata, & ab illis interpretationem admittit.*

163 *Ex forma Supplicationis declaratur intellectus Gratiæ.*

164 *Papa namque ſemper cenſetur ſe fundare ſuper expreſſis.*

165 *Papa nunquam cenſetur diſpenſare ſuper non expreſſis.*

166 *Ad hoc ut Papa validet, neceſſe eſt, ut ſciat defectus, & nullitates, aliàs non cenſetur ſanare.*

167 *Gratia non extenditur ad nullitates non expreſſas.*

168 *Papa nunquàm præſumitur ſanare voluiſſe defectus, quos ignorat.*

169 *Super Impedimentis tacitis Diſpenſatio non ſuffragatur.*

170 *Quarè dicatur, à communi ſtipite.*

171 *Quamvis Papa difficiliùs diſpenſet ſuper Conſanguinitate, quàm ſuper Affinitate, nihilominus, quoad taxam, & impenſas Impetrationis Diſpenſationis pari modo regulatur.*

172 *Si adſint plura Impedimenta inter contrahere volentes, omnia ſimul in eadem Supplicatione ſunt explicanda, dum ſe contingunt, & unum auget aliud.*

173 *Non tenentur Sponſi manifeſtare Judici Impedimenta occulta, ſuper quibus legitimè diſpenſati fuerunt.*

174 *Si Notarius, vel Judex ſcirent Diſpenſationem ſecretò obtentam fuiſſe ſuper Impedimento, de quo interrogant Sponſos; poſſunt admonere ipſos Sponſos, ut taceant, ne Impedimentum publicetur, vel illud cum æquivocatione negent, nempè non habere Impedimentum, quod obſtet.*

175 *Si Impedimentum occultum, ſuper quo Conjuges ſecretò diſpenſati fuerunt, publicetur, novo eſt opus Diſpenſatione pro foro externo.*

176 *Parochus, quid facere debeat ſi eidem denuncietur aliquod Impedimentum, ſuper quo ſciat Conjuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos.*

177 *Quid dicto caſu facere teneatur Ordinarius.*

178 *Dum Concilium Trid. prohibet ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, talis prohibitio intelligi debet reſpectu etiam alterius cujuſcumque Impedimenti dirimentis.*

179 *Ubi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe Juris diſpoſitio.*

180 *Si circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti eſſet error, vitiatur Diſpenſatio.*

181 *Si res eſſet omninò dubia, an egeret Diſpenſatione, necne, dicendum eſt, non egere, quia in æquali dubio præſumptio eſt pro libertate ad contrahendum.*

182 *Amplia ut id verum ſit, & procedat, non ſolùm eo caſu, quo res eſſet omninò dubia, ſed etiam quando in conflictu opinionum, opinio Impedimentum affirmans eſſet probabilior, dummodo negans ſit probabilis.*

183 *Si eſſent opiniones, an certum quid afferat Impedimentum ad Matrimonium, & opinio negans eſſet probabilis, quamvis affirmans probabilior exiſteret, poterit ſequendo probabilem, iniri Matrimonium abſque Diſpenſatione.*

184 *Si Dubium ſit, an ſuper Impedimento, quod certò extat, fuerit facta validè Diſpenſatio, tunc, quia Impedimentum eſt certum, ſed de validitate Diſpenſationis dubitatur, poſſeſſio ſtat pro Impedimento, undè in iſto dubio opus erit Diſpenſatione.*

185 *Dubium, quando dicatur eſſe.*

186 *An in dubio poſſit Epiſcopus, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum.*

187 *Licèt in dubio non ſit opus Diſpenſatione, accidit aliquando, ut contrahere volentes pro conſcientiæ quiete recurrant ad Pontificem.*

188 *Quid ſi Diſpenſatio commiſſa fuiſſet ſuper uno Impedimento, & Delegatus repererit plura eſſe.*

189 *Quid è contra ſi fuerint expreſſa plura Impedimenta, at non omnia ſint verificata.*

190 *Quando exprimuntur Gradus Conſanguinitatis, dicitur, Oratores eſſe conjunctos; quando exprimuntur Gradus Affinitatis, dicitur, Oratores ſe attinere.*

191 *Nullus, præter Summum Pontificem, poteſt auctoritate Ordinaria in Impedimentis Matrimonium dirimentibus diſpenſare.*

192 *Nuncij, Legati Apoſtolici, Commiſſarij Cruciati, Epiſcopi, & alij, qui certis caſibus ſu-*

per

per Impedimentis dirimeutibus diſpenſant , id non faciunt auctoritate ordinaria , ſed vel ex facultate conceſſa à Pontifice , vel ex præſumpta ipſius Pontificis licentia.

193 *Papa Dei Vicarius , & univerſalis Paſtor debet opportunè providere , ubi caſus , rei qualitas , & perſonarum indigentia poſtulant.*

194 *Quia Diſpenſatio non ſemper eſt de Jure debita , ideò dicitur* Miſericorditer in Domino diſpenſatur , *ut miſericordia cum ipſa Diſpenſatione miſceatur.*

195 *Excommunicatio eſt gladius Eccleſiæ.*

196 *Excommunicatio eſt omnium pœnarum maxima.*

197 *Excommunicatio eſt actus merè Eccleſiaſticus , & à poteſtate Canonum pendens , & propterea Judici ſæculari omninò incompetens.*

198 *Poteſtas excommunicandi deſcendit à Clavibus.*

199 *Gratia obtenta per Excommunicatum non valet , quamvis impetraretur per Procuratorem excommunicatum , nomine Principalis non excommunicati.*

200 *Gratia obtenta per Excommunicatum non reviviſcit ſubſequuta Abſolutione.*

201 *Excommunicatus æquiparatur Mortuo.*

202 *In facultate conceſſa Delegato ad abſolvendum cum clauſula ,* A' quibuſvis Excommunicationibus, *comprehenditur Excommunicatio major, & minor , quia ſi diceretur ſimpliciter , quòd abſolveret ab Excommunicatione , intelligeretur ſolùm de majori.*

203 *In dicta facultate conceſſa ad abſolvendum dicitur ,* Ex quavis cauſa latis , *ut omnis Excommunicatio comprehendatur ; ſivè lata ſit à Jure , ſivè ab homine , ſivè in Diœceſi propria, ſivè in aliena , ſivè etiam comprehenſa ſit in Bulla Cœnæ.*

204 *In dicta facultate dicitur ,* Quomodolibet , *ut comprehendatur omnis modus incurſus Cenſurarum , non ſolùm de Jure communi , ſed etiam de Jure ſpeciali , & conſuetudine.*

205 *Abſolutio prædicta in quibuſdam caſibus contentis in Regula 66. Cancellariæ Apoſtolicæ non prodeſt.*

206 *In dicta facultate abſolvendi non comprehenditur Irregularitas.*

207 *Papa nunquam videtur cum Irregularibus diſpenſare , niſi expreſſè dicat.*

208 *Irregularitas non eſt Cenſura , & ideò non abſolvitur , ſed diſpenſatur.*

209 *In facultate abſolvendi à Cenſuris , & pœnis non comprehenditur Irregularitas.*

210 *Dicta Abſolutio non prodeſt Hæreticis.*

211 *Excommunicatus impetrans gratiam à Pontifice , & abſolutus cum dicta clauſula ,* Ad effectum, &c. *non poterit celebrare (ſi Sacerdos ſit) nec Divinis intereſſe , nec Beneficium ab Ordinario obtinere.*

212 Nec *Beneficij ſibi collati facit fructus ſuos.*

213 *Abſolutus cum dicta clauſula ,* Ad effectum, &c. *ſi in Divinis ſe ingereret , fieret irregularis.*

214 *Dicta Abſolutio cum dicta clauſula* ad effectum *ſuſpenſionem dumtaxat Impedimenti operatur, quouſque gratia ſortiatur effectum.*

215 *Hujuſmodi abſolutio eſt verbalis , & de ſtylo, & non realis , cum iſtos non pœniteat ; & propterea ſtatim abſoluto actu , propter quem abſolvuntur , reincidunt in eaſdem excommunicationes.*

216 *Excommunicati , qui aliquod reſcriptum in forma Commiſſaria à Pontifice obtinuere , debent abſolvi ab excommunicatione ante reſcripti exequutionem à Delegato factam , aliàs gratia nulla erit.*

217 *Oratores , qui obtinuerunt Literas cum dicta clauſula abſolutionis* ad effectum , &c. *ſi poſtea inciderent in excommunicationem , & cenſuras , dicta clauſula , & abſolutio non prodeſſet.*

218 *Diſcretio eſt mater omnium virtutum.*

219 *Clauſula* Diſcretioni tuæ *non impedit ſubdelegationem.*

220 *Dicta clauſula non inducit electionem induſtriæ perſonæ , nec per illam mutatur natura negocij , ſuper quo Literæ conceduntur.*

221 *Dicta clauſula apponitur in quibuſcumque Literis directis alijs , quàm Epiſcopis , quibus dicitur fraternitati tuæ.*

222 *Dicta clauſula importat arbitrium boni viri, ſeù potiùs arbitrium prudentiale , & regulatum.*

223 *Antequam Delegatus Diſpenſationem exequatur , debebit verificari facere cauſam , & omnia alia in Literis Apoſtolicis contenta.*

224 *Si cognoſceret ex Matrimonio contrahendo poſſe aliquod malum exoriri , poterit , ac debebit hanc diſpenſationem denegare.*

225 *Concilium Trid.* ſeſſ. 22. cap. 5. de reformatione *diſponit , quòd Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario , qui non niſi cauſa cognita , & probatis precibus , nec aliter diſpenſare poteſt.*

226 *Quomodo ſe gerere debeat Delegatus in exequendis Literis Apoſtolicis.*

227 *Rarò Pontifex diſpenſat , ſed ut plurimum committit Delegato , ut ,* ſi preces veræ ſint , *diſpenſet.*

228 *Clauſula* mandamus *conjuncta cum alia nempè* (Auctoritate noſtra) *facit Delegatum.*

229 *Verbum* mandamus *à Superiore prolatum importat neceſſitatem , & præceptum.*

230 *Papa , cùm ſit omnibus ſuperior , poteſt quamlibet perſonam cogere ad acceptandum ſuam Delegationem.*

231 *Inferior Delegans non poteſt cogere ſibi non ſudditum ad acceptandum.*

232 *Prohibitio Papæ facta Delegato ne recipiat munera , aut præmia , non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens.*

233 *Dictio* quatenus , *importat conditionem.*

234 *Dicta prohibitio , & pœna excommunicationis propterea impoſita , quando incæperit apponi.*

235 *Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo , quomodo*

concipiatur probibitio recipiendi munera, & ſub qua pœna.

236 Differentia inter Diſpenſationes in forma ordinaria obtentas, & alias, quæ conceduntur, in forma pauperum, quoad pœnas impoſitas in caſu receptionis munerum.

237 Diſpenſationi Pontificis dictam probibitionem facientis non obſtat conſuetudo contraria licèt antiqua.

238 Contradictio Principis interrumpit omnem conſuetudinem.

239 Verba geminata enixam diſponentis voluntatem indicant.

240 Verba geminata ſemper aliquid ultrà operantur.

241 Reprobatur Doctrina Sanchez, & aliorum, qui docent poſſe Delegatum occaſione Diſpenſationis recipere aliqua eſculenta, & poculenta, quę paucis diebus conſumuntur.

242 Dicta probibitio Papæ comprebendit qualecumque munuſculum.

243 Amplia, ut non poſſit Delegatus aliquid recipere etiam ſub prætextu laboris in ſindendo proceſſus examinandis teſtibus, & itinere faciendo pro babendis informationibus, nec ratione ſigilli, aut Taxæ.

244 Contrà dictam probibitionem non babet locum diſpoſitio Textus in cap. Mulieres 2. de Judic.

245 Munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba Juſtorum.

246 Oratorum confeſſio non probat Impedimentum, ſed eſt neceſſe, ut Delegatus ſe ab alijs diligenter informet.

247 Amplia, ut dicta Informatio neceſſaria ſit, quamvis Impedimentum, & alia narrata Pontifici notoria ſint.

248 Notorium non eget probatione.

249 Quando aliqua clauſula non apponitur eo modo, quo Jure ineſt, importat conditionem, & formam.

250 Si delegatus diſpenſaret ante captas neceſſarias informationes, & ante verificationem narratorum, diſpenſatio nulla eſſet, & irrita.

251 Quod verum eſt, quamvis etiam ſiquæ res veræ eſſent.

252 Delegatus ad conferendum Beneficium in forma dignum, quamvis certò ſciat proviſum in dicta forma eſſe Doctiſſimum, non tamen poterit ei abſque examine Beneficium conferre, cùm id ſit de forma.

253 Fælinus fuit examinatus, & triginta argumenta ſolvit.

254 Quamvis notorium non egeat probatione veritatis facti, tamen de eo debet delegato conſtare, cum examen eidem imponatur pro forma.

255 Omnia narrata Pontifici in ſubſtantialibus, & in bis, in quibus Diſpenſatio ipſa fundata eſt, ſunt verificanda.

256 Clauſula Si preces, &c. quamvis in Literis appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligeretur.

257 Narrativa ipſa eſt pars Gratiæ.

258 Sufficit, ſi ſubſtantialia verificentur; ita ut, quamvis clauſula Si preces, &c. referatur ad omnia narrata, & de narratis aliqua ſint ſuperflua, & bæc falſa ſint, gratia non dicitur ſubreptitia, niſi agatur de præjudicio tertij.

259 Forma non inducitur ex omnibus verbis legis, ſeù reſcripti, ſed tantùm ex bis, quæ reſpiciunt ſubſtantiam.

260 In cauſa finali Diſpenſationis, ſi error quamvis ex ſimplicitate, vel ignorantia Oratorum irrepſiſſet, Gratia nulla eſſet.

261 Quamvis narrata conſiſtant in negativa, adbuc verificanda erunt.

262 Pro verificatione precum, non requiritur de neceſſitate formalis teſtium examinatio, nec Judicialis cognitio, ſed ſufficit, quòd Delegatus ſe diligenter informet, & in boc differt ab examinatione cauſæ pro foro conſcientiæ.

263 Pro examinatione facienda in foro conſcientiæ ſola partis Informatio ſufficit.

264 Diſpenſatio facta per babitam diligentem Informationem valet, licet etiam de proceſſu non conſtet.

265 In Diſpenſationibus, ubi non eſt adverſarius, qui veniat citandus, ſufficit ſola Judicis Informatio, de qua in decreto Diſpenſationis fidem faciat.

266 Dicta Informatio poterit recipi à Delegato, non ſolùm extrà ſuum Territorium, ſed ſine ordine, & figura Judicij, & teſtibus non receptis in forma Judiciali, nec jurantibus.

267 Si quis ſe opponeret, tunc debet citari pars, & acta redigi in ſcriptis.

268 A' quibus perſonis debeat Delegatus ſe informare, & in omnem caſum ſuppleat Teſtium numerus.

269 Quando in bis cauſis Diſpenſationis res deſinat eſſe integra.

270 Suſcipere mandatum non eſt eo uti.

271 Quid ſi omnia, quæ verificanda erant, verificata fuiſſent per Teſtes, ſed tamen Delegato conſtaret contrarium.

272 Ad probandum Impedimenta Matrimonij potiùs ſunt admittendi Conſanguinei, & Pater, ac Mater, quàm alij, quia præſumuntur magis informati.

273 Quid animadvertere debeat Delegatus in probatione Graduum Conſanguinitatis.

274 Teſtes Informantes debent etiam deponere de omni alio Impedimento, quod inter Oratores adeſſet, ſuper quo Diſpenſatio ſit facienda.

275 Si decem, vel plures Teſtes ab uno didicerint non plus probant, quàm unus.

276 Quid ſi ex falſis Teſtibus Delegato conſtaret de veritate narratorum.

277 Quid ſi preces veræ ſint, ſed probatæ per falſos Teſtes.

278 Delegatus poteſt cogere quaſcumque perſonas ad ſuſcipiendum delegationis munera, & cogere Teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandam mulctis, & excommunicatione, non

tamen

tamen eos bannire, quia id eſſet meri Imperij.

279 Delegatus poteſt punire Teſtes, qui coram ſe falſum depoſuiſſent.

280 Delegatus poteſt dictos Teſtes punire, quamvis etiam Laici ſint, vel Regulares.

281 Factum à delegato dicitur factum à delegante.

282 Qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur.

283 Dicti falſi Teſtes qua pœna ſint puniendi.

284 Delegatus poteſt etiam contra ſuum Epiſcopum animadvertere, & contra partes, & alios ejus jurisdictionem turbantes.

285 Conceſſa Juriſdictione intelliguntur conceſſa etiam omnia ea, ſine quibus ipſa Juriſdictio exerceri non poſſet.

286 Ille dicitur exequutor merus, qui poſt negocium plenè diſcuſſum deputatur, & ideò delegatus eſt exequutor mixtus.

287 Reſcripta quæcumque gratiæ habent annexam clauſulam Si preces, &c.

288 Et talis clauſula Si preces, &c. ſubintelligitur in Literis, etiam ſi appoſita non fuerit.

289 Et importat conditionem.

290 Narrata ſi non verificentur, gratia ſubreptitia eſt, & nulla.

291 Clauſula Si preces, &c. antequàm verificata ſit, nullum Jus tribuitur Oratoribus, nec in re, nec ad rem.

292 Omnis conceſſio Pontificis ad ſupplicationem facta eſt ſub conditione, ſi narrata vera ſint.

293 Conceſſio, non verificatis precibus, non meretur nomen Gratiæ, nec ullam Juriſdictionem tribuit, & propterea nec meretur exequutionem, cùm nulla ſit.

294 Papa non intendit Diſpenſationem concedere, niſi expoſita ſibi ſint vera, unde defectus intentionis in concedente annullat Gratiam ab initio.

295 Quamvis Papa intendat ſupplere defectum ſolemnitatum, non tamen ſupplet defectum cauſæ ſibi expoſitæ.

296 Quo tempore narrata debeant eſſe vera.

297 Refertur una opinio, quæ ait ſufficere, ut veræ ſint tempore executionis.

298 Refertur alia opinio, quę docet ſufficere, ut narrata verificentur tempore Datæ Impetrationis.

299 Proponitur alia opinio verior.

300 Gratia eſt nulla, ſi Oratores Pontifici allegent falſam cauſam, quamvis caſus evenerit, quòd tempore exequutionis Ordinarij vera eſſet.

301 Nullo modo eſt aperienda via fraudibus, imo his intervenientibus non præſumitur Papam velle concedere.

302 Si cauſa medio tempore ceſſet, at ante Diſpenſationem reviviſcat, valida eſt Diſpenſatio.

303 Delegatus ſi non reperiret cauſam allegatam veram eſſe, at reperiret alias adeſſe cauſas, etiam urgentiores eâ, quæ fuit expreſſa Pontifici, quamvis ſi expoſitæ fuiſſent faciliùs quidem diſpenſaſſet, non poterit Diſpenſationem exequi.

304 Quando, una ſola cauſa expreſſa, aliæ, quæ tacitæ fuerunt, ceſſant.

305 Conſcientia eſt dictamen practicum rationis, cui debent actiones noſtræ conformari; ſeu eſt quædam applicatio ſcientiæ ad actum.

306 Clauſula conſcientiam tuam oneramus, tacitè ineſt omnibus commiſſionibus.

307 Dicta clauſula cùm tacitè inſit nil operatur, niſi ut cenſeatur remiſſus Juris rigor, & ut per eam diſpenſationis negocium cenſeatur remiſſum arbitrio boni viri.

308 Dicta clauſula operatur, ut ſi à ſententia commiſſarij appelletur, non teneatur hic deferre appellationi.

309 Non tenetur delegatus per dictam clauſulam procedere cum Judiciali cauſæ cognitione.

310 Quando cauſa remittitur prudentiæ, vel judicio, vel conſcientiæ Judicis, non requiritur, ut delegatus procedat cum judiciali cauſæ cognitione, ſed ſufficit extrajudicialiter, quia in cauſis, in quibus non eſt adverſarius, qui veniat citandus, ſi conſcientiæ Judicis cauſa committatur, ſufficit ſola informatio Judicis, & quamvis de proceſſu non conſtet, valida erit Diſpenſatio, ſi delegatus in Diſpenſatione aſſerat preces fuiſſe veras.

311 Dicta clauſula conſcientiam tuam oneramus, ſonat potiùs in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem.

312 Dum Delegatio facta fuit dignitati, quamvis conſcientia onerata ſit, poteſt ſubdelegare Informationes, & proceſſum, non tamen ipſam Diſpenſationem, quæ eſt nudum miniſterium.

313 Quando nudum miniſterium unà cum Juriſdictione committitur, non poteſt nudum miniſterium ſubdelegari, ſed ſolùm juriſdictio.

314 Dùm in mandato dicitur conſcientiæ tuæ, arbitrio tuo, prudentiæ tuæ, &c. cùm mandatum Pontificis non ſit directum Perſonę, ſed Dignitati, tunc non erit electa induſtria Perſonæ.

315 Delegatus Papæ non procedit Jure proprio, ſed Papæ delegantis.

316 Delegatus Papæ in cauſa ſibi delegata eſt major Ordinario.

317 Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, ut ſubdelegatus poſſit ſubdelegare.

318 Subdelegatus à Delegato Papæ eam omnem in cauſa ſubdelegata habet auctoritatem, quam habet ipſe Papa.

319 Sicut Delegatus Papæ non poteſt fines mandati excedere, ſic ſubdelegatus ab ipſo; aliàs nulliter aget.

320 Facta ſubdelegatione, cenſebitur etiam ipſi ſubdelegato conceſſa poteſtas recipiendi Teſtes, & eorum juramenta.

321 Si Teſtium receptio extrà Diœceſim Officialis Diſpenſaturi facienda ſit, fieri debet ab Ordinario, cui delegatus remittit, non auctoritate propria, & Ordinaria, ſed auctoritate ſubdelegata ſibi à Delegato commiſſa.

322 Quando Delegatus abſque ſpeciali poteſtate ſibi à Delegato tradita ſubdelegat, ſi primus delegatus moriatur, perit poteſtas ſubdelegati.

323 *Si Delegatus delinquat in cauſa delegata, à quo puniri poſſit.*

324 *Si Oratores graventur à Delegato, debent recurrere ad delegantem.*

325 *Cauſæ Delegatæ non poſſunt ſubdelegari niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis.*

326 *Delegatus Summi Pontificis differt à Delegato inferioris Prælati, cùm hic poſſit etiam ſimplices Clericos ſubdelegare.*

327 *Quoad ſimplices Informationes habendas exiſtimat auctor poſſe ſubdelegari quemcumque Sacerdotem, imò etiam ſimplicem Clericum in dignitate Eccleſiaſtica non conſtitutum.*

328 *Vicarius Foraneus non eſt dignitas.*

329 *Imò & committi poterunt hujuſmodi informationes* Notario *juxtà Doctrinam Stephani Gratiani, id tamen auctor non approbat, niſi quoad* Notarios *Curiæ Epiſcopalis.*

330 *Si Teſtes examinandi reperirentur extrà Diœceſim Delegati, adhuc extrà dictam Diœceſim committi poterunt.*

331 *Delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi poſtquàm Literæ Diſpenſationum ſibi præſentatæ ſint.*

332 *Amplia, ut nec Epiſcopus poſſit ſubdelegare cauſas ſibi à Pontifice committendas.*

333 *Malè faciunt, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione ſui Vicarij illum ſubdelegant ad cognoſcendas cauſas ſibi à Pontifice in poſterum delegandas.*
Malè etiam faciunt Vicarij Generales, qui ſubdelegant Vicarios Foraneos ad examinandos Teſtes, & recipiendas informationes pro verificatione narratorum Pontifici in cauſis Diſpenſationum, vel alijs à Pontifice in poſterum delegandis.

334 *Dictio* tunc *extremitatem temporis denotat, eſtque taxativa, & aliorum caſuum excluſiva.*

335 *Attenta dictione* tunc *non poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, niſi antea fuerint adimpleta omnia, quæ in ejus mandato continentur.*

336 *Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum una, quis mutato propoſito contraheret cum alia, poteſt hac mortua contrahere cum prima, abſque alia Diſpenſatione.*

337 *Si poſt obtentam ab Impeditis Diſpenſationem alter ex Diſpenſatis votum Caſtitatis, vel Religionis emittat, poterit validè, quamvis illicitè contrahere, nec per emiſſionem d. Voti cenſetur renunciaſſe Diſpenſationi.*

338 *Ad hoc, ut poſt remotionem Impedimenti per Diſpenſationem factam reviviſcat Impedimentum, neceſſe eſt, ut renunciatio Diſpenſationis ſit ab ipſo legiſlatore acceptata. Proponitur ſententia* Sanchez, Diana, & Merolla, *quòd ſufficiat ſolùm mandatum ad diſpenſandum fuiſſe impetratum, itaut ſi mutato propoſito cum alijs contrahant, tamen vidui effecti poſſint dicto mandato uti.*

339 *Contrarium exiſtimat Auctor.*

340 *Aliud eſt mandatum de Diſpenſando, per quod non removetur Impedimentum, & aliud ipſa Diſpenſatio.*

341 *Dictio* dummodò *facit exequutorem mixtum, & conditionem importat & modum, & operatur, ut ſemper implendum ſit id, quod ſub ea diſponitur, alias actus eſt nullus.*

342 *Attenta dictione* dummodò *debet conſtare de adimplemento conditionis, antequàm actus perficiatur.*

343 *Clauſula;* dummodò Mulier propter hoc rapta non fuerit, *intelligitur de raptu, qui fieret ad effectum Matrimonij contrahendi cum ipſa rapta.*

344 *Si ſuper Impedimento dirimenti petenda eſſet Diſpenſatio, & Oratrix rapta fuiſſet ad finem Matrimonij cum ea contrahendi, eſt neceſſarium exprimere etiam Impedimentum dicti raptus.*

345 *Clauſula* dummodò Mulier rapta non fuerit *quamvis in Literis appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligeretur.*

346 *In linea inæquali Papa ſemper ſuper Impedimento remotiori diſpenſat, cùm id tantùm obſtet Matrimonio, & ſuper propinquiori Literas declaratorias decernit.*

347 *Clauſula* non obſtantibus *non poteſt niſi à Supremo Principe apponi.*

348 *Reddit valida, & confirmat expreſſa.*

349 *Illis Decretis Concilij derogat, quibus expreſſa non requiritur derogatio.*

350 *Tollit omnia, quæ Gratiæ poſſunt obſtare.*

351 *Non tamen derogat regulis Cancellariæ.*

352 *Neque conſtitutionem Conciliarem tollit.*

353 *Nec obſtacula perſonalia.*

354 *Nec Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicas.*

355 *Nec tollit, ſed ſolùm ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem mentionem ad ſuas derogatorias.*

356 *Quia verba generalia clauſulas derogatorias non tollunt.*

357 *Nec quæ de Jure objicerentur, removet.*

358 *Nec Gratiam auget, aut ſupplet qualitatum neceſſariò exprimendarum taciturnitatem, ſed tantùm declarat concedentis intentionem quatenus dubia ſit.*

359 *Non operatur ultrà narrata.*

360 *Solùm reſtringitur ad caſum expreſſum.*

361 *Nec per eam ſuppletur alius Gradus, ſeù aliud Impedimentum in Supplicatione, & Literis non expreſſum.*

362 *Nullam ſuper non expreſſis inducit Diſpenſationem.*

363 *Si diſpoſitio ſit nulla, dicta clauſula etiam nulla erit.*

364 *Sufficit ad tollendum Privilegium non clauſum in corpore Juris.*

365 *Non tamen per dictam clauſulam cenſetur derogatum Privilegijs clauſis in corpore Juris. Nec cenſetur ſublata ſurreptio ſi quæ ſequuta ſit.*

366 Ma-

366 Matrimonium non dicitur quaſi Matris munus.

367 Mulier eſt in conceptu gravida, in partu doloroſa, & in lactando laborioſa.

368 Matrimonium fuit primò inſtitutum ab ipſo Deo in Paradiſo Terreſtri.

369 Matrimonium ſecundum determinationem perſonarum contrahentium fuit inſtitutum in Lege Moyſi Levit. cap. 2. At ſecundùm quod eſt Sacramentum repræſentans conjunctionem Chriſti Domini cum Eccleſia, fuit inſtitutum in Lege nova.

370 Matrimonium definitur maris & fœminæ conjunctio individuam vitæ conſuetudinem retinens.

371 Matrimonium in pari ſexu conſiſtere non poteſt.

372 Uno, eodemque tempore unus vir non poteſt plures uxores, nec una mulier plures maritos habere.

373 Matrimonium, dicitur conjunctio, ideſt vinculum maritale, ortum ex mutua corporum traditione ritè, & legitimè facta per voluntarium animorum conſenſum, verbis, aut ſignis ſufficienter expreſſum.

374 Matrimonium dicitur individuam vitæ conſuetudinem, & perſeverantem vitæ ſocietatem inducens.

375 Matrimonium tunc dicitur publicè contrahi, quando Parochi, & Teſtium præſentia adeſt, & ſunt denunciationes præmiſſæ, quamvis etiam in privatis domibus celebretur.

376 Matrimonium ſi coram mille perſonis contraheretur, ac deficeret præſentia Parochi, Clandeſtinum, & irritum eſſet.

377 Si qui falsò putantes aliquod Impedimentum dirimens inter ſe exiſtere, cum dicta dubietate Matrimonium contrahant, intendendo in quantum poſſunt contrahere, validum erit hujuſmodi Matrimonium.

378 Si quis fictè contraheret, & errore ductus putaret validum eſſe Matrimonium, tamen invalidum eſſet Matrimonium.

379 Si non Impediti Matrimonium inter ſe contrahant per verba de præſenti coram Parocho, & Teſtibus ſub conditione licita, ſi antequàm conditio impleatur copulam inter ſe habeant maritali affectu, dicta conditio cenſebitur purificata, & Matrimonium perfectum.

380 Hæc tamen Doctrina non probatur Auctori, quamvis auctoritatibus, quibus opinio contraria ſubſtinetur, quieſcat.

381 Matrimonium inter Impeditos contractum ſub conditione ſi Papa Diſpenſaverit eſt licitum, nec per ejus contractum ſponſi incurrunt in excommunicationem Clementinæ eos.

382 Egebit tamen novo conſenſu Diſpenſatione ſequuta.

383 Ad hoc ut actus retrotrahatur, oportet, ut à principio potuerit intercedere.

384 Papa dùm Diſpenſationem concedit, facultatem ſolummodò dat contrahendi, non autem habet ratum, quod inter parentes nulliter, vel illicitè geſtum ſit.

385 Quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti fuerit pro utroque foro obtenta Diſpenſatio, requiritur novus conſenſus.

386 Excipe niſi Pontifex Diſpenſationem concedens licentiam etiam concederet in dicto Matrimonio permanendi.

387 Si Impuberes, vel Pubes cum impubere, majores ſeptennio coram Parocho, & Teſtibus inter ſe contrahant nulliter ob defectum malitiæ, quæ ætatem non ſuppleat; quamvis poſt pubertatem copula intervenerit, & cohabitaverint, non tamen hujuſmodi Matrimonium cenſebitur ratificatum, niſi denuò coram Parocho, & Teſtibus conſentiant.

388 Si contractum fuiſſet publicè Matrimonium, nulliter tamen ob occultum Impedimentum, quid agere debent Conjuges.

389 S. Pœnitentiaria in Diſpenſationibus, quas committit Confeſſario ſuper occultis, ſolet committere, ut de novo inter ſe ſecretè ad evitanda ſcandala contrahant.

390 Simili modo ſervat eadem S. Pœnitentiaria, ſi unus ex Oratoribus cùm ſcientia Impedimenti aliàs occulti contraxiſſet.

391 Licet in commiſſione Confeſſario facta, ut pro foro conſcientiæ ſic ſuper occulto Impedimento diſpenſet, ut publicè ſervata forma Concilij Tridentini contrahant, & modo iſto diſpenſatum ſit per Confeſſarium, tamen oratores adhuc poterunt ſecretè inter ſe conſenſum renovare.

392 Quamvis Confeſſarius non poſſit aliter Diſpenſare, quàm juxta traditam ſibi formam, nihilominus facta per ipſum Diſpenſatione poſſunt Conjuges ſecretò conſenſum renovare, ſi Impedimentum occultum ſit.

393 Quid facere debeant Conjuges, ſi Matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile.

394 Quid facere debeant Conjuges, ſi Matrimonium ſit contractum cum Impedimento diſpenſabili.

375 Quid ſi hujuſmodi Impedimentum occultum ſit.

396 Quid ſi Impedimentum detectum, licèt non ſit Diſpenſabile per Eccleſiam, poſſit à Conjugibus tolli.

397 Quamvis nullitas Matrimonij aliunde procedat, quàm à defectu conſenſus occulto, ſi occultum ſit Impedimentum, & Matrimonium fuerit publicè quoad omnes partes externas in facie Eccleſiæ contractum, adhuc poterunt Conjuges Impedimento per Diſpenſationem ſublato ſecretò inter ſe contrahere.

398 Neceſſe non erit Conjugi Impedimentum ignoranti præciſam cauſam nullitatis Matrimonij aperire.

399 Quomodo ſe gerere debeat Conjux Impedimenti conſcius, ſi opus ſit aperire Conjugi ignoranti nullitatem Matrimonij.

400 Quid ſi aperiendo dictam nullitatem ſcandalum timeatur.

401 Quid ſi dùm à longè facta ſit manifeſtatio Impedimenti, grave ſcandalum timeatur ex proſequu-

ſequutione in ipſa manifeſtatione.

402 *In caſu urgentis neceſſitatis probabile judicatur, quod aliàs tale non judicaretur.*

403 *Quando ad removendum Impedimentum requiritur Diſpenſatio inter Conjuges, non poteſt ille, qui eſt certus de Impedimento, antequàm Diſpenſatio facta ſit, petere, nec reddere, quamvis ab Eccleſia excommunicaretur, & vitæ periculum, ac graviſſima ſcandala imminerent.*

404 *Si Matrimonium contractum fuiſſet cum Impedimento, quod licèt aliis eſſet occultum, tamen Parocho, & Teſtibus fuiſſet notum, eſſet repetendus conſenſus coram Parocho, & Teſtibus.*

405 *Si tamen Teſtes contractus Matrimonij adhibiti eſſent plures, & ex his eſſent duo ſaltem, unà cum Parocho, qui Impedimentum ignorarent, nulla erit opus revalidatione, quamvis cæteri Teſtes de Impedimento conſcij eſſent.*

406 *Quid ſi Impedimenta inter Conjuges detecta plura ſint, & ex his aliqua publica, & reliqua occulta.*

407 *Si Parochus, vel Ordinarius ſcirent Impedimentum ſecretum, an ſcirent ſponſos ſuper eo Diſpenſatos fuiſſe, poſſunt diſſimulare.*

408 *At ſi Impedimentum fuerit Parocho ab aliquo denunciatum, non poteſt ſponſos in Matrimonium conjungere, quamvis ſciret Diſpenſationem ſecretò factam.*

409 *Ad Parochum non ſpectat cognoſcere de Impedimentis Matrimonij.*

410 *Publicato, vel Denunciato Impedimento, ſuper quo Sponſi Diſpenſati fuerunt, Diſpenſatio redditur nulla, undè opus erit novas Literas in forma* perinde valere *Impetrare.*

411 *Quid debeat facere Ordinarius, dùm ei Impedimentum occultum denunciatur, ſi ſciat Sponſos fuiſſe ſecretò Diſpenſatos.*

412 *Qualis probatio ſufficiat, ut Ordinarius debeat Matrimonium Sponſis interdicere.*

413 *In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.*

414 *Vox unius vox nullius.*

415 *Quæ requirantur ad hoc, ut unicus Teſtis Impedimentum probet.*

416 *Majorem fidem facit unicus Teſtis cum Juramento deponens, vel ſola fama, quàm duo Teſtes, quorum alter cum Juramento de auditu, & alter de certa ſcientia abſque Juramento deponeret.*

417 *Ad hoc, ut unicus Teſtis impediat, debet notitia Impedimenti ſufficiens eſſe, ut clarum ſit Impedimentum.*

418 *Sola fama de Impedimento ſufficiens eſt ad Impediendum, ne Matrimonium contrahatur.*

419 *Excipe, niſi ſit fama privata, hoc eſt ipſi Judici, uti privato conſtet.*

420 *Si Impedimentum conſtaret Judici uti notorium, ſufficeret ad Impediendum.*

421 *Non ſufficit ſola fama ad Impediendum, ſi de contraria fama adhibeantur clariores probationes.*

422 *Ad probandum contrà famam Impedimenti admittitur Conſanguineorum Juramentum.*

423 *Si contrahere volentes jurent ſe non eſſe Conſanguineos, arbitrarium erit Judici juxtà perſonarum qualitatem hujuſmodi Juramentum admittere contrà eam famam.*

424 *Simplex rumor non eſt ſufficiens ex ſe, ſed requiritur, ut verè ſit fama de Impedimento.*

425 *Differunt inter ſe fama, & rumor.*

426 *Nullibi reperitur Jure cautum, quòd rumor ex ſe Impediat Matrimonium contrahendum.*

427 *Si Impedimentum, quod proponitur, ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficiunt ad Impediendum Matrimonium contrahendum indicia, conjecturæ, & præſumptiones Impedimenti: hæc tamen qualia eſſe debeant remittitur arbitrio Judicis.*

428 *Sufficit unicus Teſtis, ſi de Conſanguinitate, vel Affinitate ex certa ſcientia deponat, vel de auditu à majoribus ſuis ſaltem duobus ante litem motam, & referat gradus clara computatione ab utroque latere diſtinguendo.*

429 *Teſtis Conſanguinitatem, vel Affinitatem dicens, at deponens de Auditu ab uno tantùm, non Impedit.*

430 *Si Matrimonium fuiſſet jam ritè contractum, requiruntur probationes concludentiſſimæ.*

431 *Diſſolutio Matrimonij eſt res graviſſima.*

432 *Nec duæ, nec plures præſumptiones conjunguntur ad faciendum plenam probationem ad diſſolvendum Matrimonium contractum.*

433 *Ad diſſolvendum Matrimonium contractum requiruntur ſaltem duo Teſtes omni exceptione majores.*

434 *Parentes, & Conſanguinei admittuntur ad probandam Conſanguinitatem, vel Affinitatem, cum præſumantur melius alijs ſcire eorum genealogiam.*

435 *Fama non ſufficit ad dirimendum Matrimonium contractum.*

436 *An confeſſio Conjugum de Impedimento ſufficiat ad dirimendum.*

437 *Ad probandam Conſanguinitatem inter Conjuges exiſtentem requiruntur duodecim requiſita, de quibus in Cap.* licet ex quadam 47. de Teſtibus.

438 *Si Parochus Impedimentum ſciat ex ſola confeſſione, non poteſt dictâ ſcientiâ uti, itàut ſi Sponſi inſtent publicè pro Matrimonio contrahendo teneatur illos conjungere.*

439 *Quamvis Parochus, vel Confeſſarius ex ſola confeſſione noverint Impedimentum inter contrahere volentes eſſe primi gradus Conſanguinitatis, in quo nec ab Eccleſia Diſpenſatur, adhuc non poteſt ea ſcientia uti, ſed ſe gerere debet, ac ſi Impedimentum non noviſſet.*

440 *Si Parochus, vel Confeſſarius ex ſola confeſſione Impedimentum novit, an, & quando teneatur Pœnitentem admonere.*

441 *Si Confeſſarius in caſibus, quibus dictum fuit teneri diſſimulare, deprehendat ex confeſſione*

Pœni-

Digitized by Google

Pœnitentem, qui invincibiliter Impedimentum ignorat, ex alia cauſa nolle debitum reddere, poterit eidem præcipere ut reddat, & ſi reddere recuſet, non debet eum abſolvere.

442 Si non admonere Pœnitentem de Impedimento redundaret in damnum commune, tenetur Confeſſarius omninò monere.

443 Si Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, tenetur monere.

444 Quid ſi Confeſſarius ex ſola Confeſſione noviſſet Impedimentum adeſſe inter contrahere volentes, & pœnitens ignorantia invincibili laboret, & ſcandala ex certioratione timeantur.

445 Quid ſi Pœnitens dubitans de valore Matrimonij, vel de Jure petendi debitum, & de obligatione illud reddendi, interroget Confeſſarium, & quomodo ſe gerere debeat in reſponſo.

446 Quid diſponat Concilium circa denunciationes faciendas, & formam Matrimonium per verba de præſenti contrahendi.

447 Matrimonium celebratum in locis, in quibus Concilium non eſt receptum, valet non ſervata forma Concilij.

448 Licet Papa committendo Diſpenſationem præcipiat, ut Matrimonium celebretur ſervata forma Concilij, ſi denunciationes de licentia Ordinarij omittantur, adhuc validum, & licitum erit Matrimonium, ipſis cum dicta licentia prætermiſſis.

449 Amplia etiam quando Papa præciperet, ut Matrimonium celebraretur factis proclamationibus.

450 Amplia ſecundò; dum Delegatus diſpenſaſſet cum clauſula, ut ſervata forma Concilij Matrimonium contraheretur, quia verba factis proclamationibus cùm opponantur eo modo quo Jure tueſl, non important conditionem.

451 Forma, quæ inducta eſt non ad eſſe, ſed ad bene eſſe, ſi omittatur, non vitiat actum.

452 Quando cenſeatur inducta nova forma omninò ſervanda.

453 Si Papa in reſcripto diceret, ut Delegatus non diſpenſaret, niſi prius factis denunciationibus, forma eſſet præſcripta, & conditio Delegato impoſita.

454 Verba ut diſpenſet, quòd poſſint Oratores in Matrimonio remanere, non ſunt neceſſaria, ſed appoſita cenſentur potiùs ad tollendum omne dubium.

455 Conceſſo principali, conceſſum cenſetur acceſſorium.

456 Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſupervenıat Dubium Impedimenti, quomodo ſe gerere debeant Coniuges.

457 Si Conjux ſit certus de Impedimento, non poteſt abſque culpa lethali ante Diſpenſationem petere, nec reddere.

458 Coniux certus de Impedimento dirimenti accedendo ad uxorem accederet ad non ſuam.

459 Idem eſſet, ſi Conjux non omninò eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum dubij remaneret.

460 Si non ſit certus de Impedimento, ſed probabili, & diſcreta credulitate Conjux arbitretur adeſſe, tenetur adhibere diligentiam ad vincendum dubium, & veritatem habendam, & interim tenetur reddere, ſed non poteſt petere.

461 Si ſit in æquali dubio poteſt petere, & reddere.

462 Amplia, ut poſſit in dubio petere etiam, & reddere, quamvis probabilius crederet, non valere Matrimonium, dummodò habeat opinionem probabilem ipſius valoris.

463 Auctor tamen id non approbat, quoad petitionem debiti ante factam diligentiam ad vincendum dubium.

464 Facta diligentia, ſi non vincatur dubium, poteſt dici Conjugem eſſe poſſeſſorem bonæ fidei, cui licet rem, de qua dubitat, non ſolùm detinere, ſed eâ uti.

465 In dubio melior eſt conditio poſſidentis.

466 Quamvis ex levi credulitate Conjux de Impedimento dubitet, non tamen poteſt licitè petere, nec reddere, niſi ſcrupulum deponat.

467 An Conjux dubitans teneatur, ac poſſit intra primum Bimeſtre ante conſummatum Matrimonium reddere.

468 Quid ſi poſt Matrimonium bona fide contractum, utrique Conjugi superveniat dubium.

469 Ut Conjux, qui de valore Matrimonij dubitat, poſſit alterum, qui non dubitat, ſuo Jure ſpoliare, oportet ut ille certus ſit rem non eſſe Conjugis in bona fide exiſtentis.

470 Si poſt adhibitam ſufficientem diligentiam Coniuges non poſſint vincere dubium, & Impedimentum detegere, poterit uterque depoſito dubio petere, & reddere.

471 Quæ dicta ſunt circa dubium, quod poſt contractum bona fide Matrimonium Coniugibus ſupervenit, adaptantur, & locum habent eo etiam caſu, quo Coniuges mala fide idem Matrimonium contraxerint.

472 Conjux, qui de valore Matrimonij non dubitat, non tenetur credere alteri Conjugi Impedimentum affirmanti, niſi urgentibus conjecturis convincatur ad credendum.

473 Si Conjux ab altero Impedimentum affirmante convincatur, & credat, non poterit ante adhibitam diligentiam ad vincendum dubium petere, nec reddere.

474 Quæ, ac quales conjecturæ ſint urgentes ad convincendum.

475 Clauſula liberè, & licitè, quomodò ſit intelligenda.

476 Dictio liberè, quid ſignificet.

477 Dictio licitè, quomodo debeat intelligi.

478 Papa dùm concedit Auctoritate Apoſtolica, dicitur concedere nomine Dignitatis, & non Perſonæ.

479 Verba Auctoritate noſtra, quando conjunguntur cum verbo concedimus facultatem non faciunt Juriſdictionem delegatam.

480 Quan-

480 *Quando verba* Auctoritate noſtra *junguntur poteſtati aliquid faciendi, faciunt delegatum etiam quoad ea, quæ Ordinario ex ſua Ordinaria Juriſdictione competunt.*

481 *Diſpenſatio facta à Delegato Papæ facta cenſetur ab ipſo Papa.*

482 *Impedimenta Matrimonij, ijs exceptis, quæ obſtant de Jure Divino, vel naturali, ex Canonibus Pontificijs proveniunt.*

483 *Multis modis extinguitur Matrimonialis Diſpenſatio pro foro externo conceſſa; nempè, Morte Diſpenſati, Morte Concedentis, quoad exequutrem voluntarium nondum completo effectu; Renunciatione per Diſpenſatum facta, & per Legiſlatorem acceptata; Revocatione à Legiſlatore facta ante effectum conſummatum: Defectu intentionis, vel poteſtatis in concedente: & Inhabilitate Impetrantis.*

484 *Ad hoc ut hi, qui Literas, ac mandatum de Diſpenſando obtinuerunt, poſſint Matrimonium contrahere, neceſſe eſt Diſpenſati ſint. Aliud enim eſt mandatum de Diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio.*

485 *Diſpenſatio Matrimonialis fieri poteſt extrà Diœceſim Diſpenſantis.*

486 *Si Delegatus dubitans de validitate literarum pro foro externo obtentarum Diſpenſare recuſaret, poſſet eo mortuo, vel ab officio remoto ſucceſſor adiri.*

487 *Si Delegatus pronunciet literas eſſe ſubreptitias, vel obreptitias, & propterea non exequendas, tunc nec ipſe, nec ſucceſſor poterunt ſe ulterius ingerere, quamvis poſtea re melius cognita ſic per errorē pronūciaſſe cognoſceretur.*

488 *Si Delegatus pronunciaverit ſe non habere juriſdictionem, non poterit etiam de conſenſu partium reaſſumere cauſam.*

489 *Delegatus differt ab Ordinario, cui permittitur retractatio, eò quia Jure proprio judicat.*

490 *Delegatus differt etiam à Confeſſario, & à Delegato pro ſolo conſcientiæ foro, qui ſuam ſententiam retractare, & revocare poteſt.*

491 *Quamvis non poſſit Delegatus pro utroque foro ſe retractare, ut diximus, ſi tamen facta Diſpenſatione cognoſceret ſe fuiſſe deceptum, poterit non ut Delegatus, ſed uti loci Ordinarius impedire, ne Matrimonium contrahatur, vel ſi contractum ſit, operari, ut ſeparetur.*

492 *Si in mandato duo diverſa continentur v. gr. Diſpenſandi facultas ſuper Impedimento, & prolem legitimandi, ſi, dùm diſpenſaverit, non legitimavit prolem, poterit quandocumque eam legitimare.*

493 *Amplia, ut legitimare poſſit etiam ejus in officio ſucceſſor.*

494 *Delegatus poteſt iterum ſententiam ferre, quando tuliſſet ſententiam nulliter ex defectu formæ per eum non ſervatæ.*

495 *Non poteſt Ordinarius ſe intromittere in cognitione Diſpenſationis à Delegato factæ, niſi ſurreptio eſſet evidens, vel ex confeſſione partis, vel ex tenore Bullæ præſentatæ, licèt ei directa non ſit.*

496 *Quando commiſſio eſt perſonalis, quamvis illa perſona eſſet in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, ſi Delegatus moriatur, Delegatio finit, tàm ſi res integra ſit, quàm non; ſed ſi eſt realis non expiravit, ſed mortua perſona, quæ dignitate potitur, vel ab officio remota, tranſit in ſucceſſorem, ſivè res ſit integra, ſivè non.*

497 *Officium Vicarij remanet in ſucceſſore.*

498 *Quando dicatur res eſſe integra, & quando non.*

499 *Delegatio facta uni perſonæ duas Dignitates eodem tempore poſſidenti, ſi poſteà dictâ perſonâ mortuâ, hæ dignitates duabus perſonis conferantur, tranſibit in utramque.*

500 *Si commiſſio facta fuiſſet duabus Dignitatibus, & mortua perſona, quæ alteram ex his Dignitatibus poſſidet, ſuperſtes aliam ex Diſpenſatione impetraret, poterit is ſolus commiſſionem exequi.*

501 *Diſpenſatio purè, & ſimpliciter facta non expirat morte concedentis etiam re integra.*

502 *Ampliatur dicta doctrina primò, quamvis Diſpenſationis effectus nondum fuerit conſummatus: ſecundò, quamvis etiam tempore mortis Pontificis concedentis Diſpenſatio non fuerit ab ipſo Diſpenſato acceptata; Tertiò, quamvis etiam Literæ adhuc confectæ non fuerint.*

503 *Quomodo dignoſcatur, an Gratia ſit facta, vel facienda.*

504 *An Gratia facta ad inſtantiam Delegati diſpenſaturi, morte concedentis expiret.*

505 *Ceſſat Diſpenſandi poteſtas morte Pontificis concedentis, quando exequutor ſit voluntarius.*

506 *Si poteſtas Diſpenſandi cum expreſſis perſonis conceſſa ſit cum mandato abſoluto, quo exequutori præcipiatur, ut, ſi preces veritate niti repererit, diſpenſet, & preces veræ ſint, non expirat morte concedentis.*

507 *Quæ ſit ratio differentiæ inter primam, & ſecundam commiſſionem.*

508 *Diſpenſationes, quæ à Legatis Apoſtolicis, vel à Summo Pœnitentiario expediuntur, non expirant morte Papæ etiam re integra, quia neutrum officium morte Papæ expirat.*

509 *Delegatus in exequenda Diſpenſatione ſibi commiſſa non poteſt imponere mulctas Diſpenſatis.*

510 *Delegatus diſpenſando non poteſt ex contractu ad pecuniarum mulctam Diſpenſatum obligare, aliàs redoleret ſimoniam.*

511 *Solus Legiſlator poſſet Diſpenſando mulctar imponere eo caſu, quo Diſpenſatio debita non eſſet.*

512 *Diſpenſatio Matrimonialis finit unico actu.*

513 *Diſpenſatio facta ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis ad effectum Matrimonii contrahendi, non finitur primo actu, niſi cum limitatione facta ſit.*

514 *Si ab Epiſcopo in aliquo urgenti caſu Diſpenſatum ſit ſuper aliquo Voto, aliàs Papæ reſervato, Diſpenſatio ultra illum caſum non extenditur.*

515 *Epi-*

515. *Epiſcopus in tantum poteſt ſuper Impedimentis dirimentibus diſpenſare, in quantum neceſſe ſit ad ſubveniendum alicui præciſæ, & urgenti neceſſitati.*

516 *Si adimpleta ſint omnia, quæ verificanda ſunt, nec ſcandala timeantur, & tamen ab ipſo Delegato Diſpenſatio injuſtè denegetur, poterunt Oratores appellari ad Sanctiſſimum, quia eo caſu Diſpenſatio debita eſt.*

517 *Diſpenſatio Matrimonialis ſi ab ipſo Legiſlatore revocetur, antequàm ſit adimpletus effectus, ad quem conceſſa fuerat, valida erit revocatio.*

518 *Sicut Diſpenſans eximit ſubditum ab obligatione legis Diſpenſatione mediante, ita poteſt per Diſpenſationis revocationem eidem obligationi illum denuò ſubjicere, quia utitur jure ſuo.*

519 *Si Pontifex abſque juſta cauſa Diſpenſationem revocaret, illicitè ageret; & teneretur reſtituere pecunias pro Diſpenſatione erogatas.*

520 *Si inferior in lege ſuperioris diſpenſet, non poterit Diſpenſationem abſque juſta cauſa validè, nec licitè revocare.*

521 *Nec major Pœnitentiarius Papæ poterit ad libitum Diſpenſationem revocare, quia non diſpenſat auctoritate ordinaria, ſed auctoritate Pontificis.*

522 *Si poſt factam Diſpenſationem jam contractum ſit validè Matrimonium, Pontifex non poteſt Diſpenſationem revocare, cùm res non ſit adhuc integra.*

523 *Quando effectus Diſpenſationis eſt diſpenſabilis, ceſſante cauſa, pro qua conceſſa fuit, ceſſabit Diſpenſatio.*

524 *Si antequam Diſpenſatio fuerit exequutioni demandata, ei à Diſpenſato renuncietur; & ea renunciatio non ſit à Legiſlatore acceptata, non præjudicat Diſpenſato.*

525 *Amplia, ut nec dicta renunciatio vires amittat, quamvis Diſpenſatus literas laceraſſet.*

526 *Ad hoc, ut renunciatio habeat effectum, requiritur, ut Legiſlator illam acceptet, quæ ſi acceptetur, invalidabitur Diſpenſatio.*

527 *Intellige, ut Diſpenſatio invalidetur ſi ab ipſomet Legiſlatore renunciatio acceptetur, non autem à Delegato, qui nomine Summi Pontificis diſpenſavit.*

528 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*

529 *Maxima differentia eſt inter Diſpenſationes, quæ fiunt in Lege, & alias, quæ fiunt in Voto, & Juramento.*

530 *Si quis renunciet Diſpenſationi factæ ſuper Voto, vel Juramento nova egebit Diſpenſatione.*

531 *Si Diſpenſatio non fuiſſet perfectè conceſſa, ut ſi fuiſſet à Pontifice factum mandatum, ſed nondum fuiſſet à Delegato exequutum, quamvis pluries dicto mandato renuncietur, nihilominus poterit Diſpenſandus mutata voluntate Diſpenſationem accipere, eâque uti.*

532 *Diſpenſatio eſt valida, quamvis ob metum facta ſit, dummodò adfuerit intentio Diſpenſandi.*

533 *Geſta per metum valida ſunt, exceptis caſibus à Jure expreſſis.*

534 *Quamvis fuerit commiſſa Diſpenſatio à Pontifice, poterit nihilominus ei renunciari, & Epiſcopus adiri, ut ſua auctoritate ordinaria diſpenſet in caſibus, in quibus poteſt in aliquo Impedimento diſpenſare, ut v. gr. in Voto pœnali caſtitatis.*

535 *Facta in Gratiam alicujus non debent in ejus damnum retorqueri.*

536 *Poteſt Epiſcopus diſpenſare in caſu, de quo ſupra, quamvis vigore commiſſionis Pontificiæ Ordinarius, vel Confeſſor diſpenſaſſet.*

537 *Quamvis Epiſcopus, vel alius diſpenſare potens recuſaſſet, & diſpenſandum ad Pontificem remiſiſſet, qui Diſpenſationem commiſiſſet, adhuc poterit Epiſcopus, vel alius diſpenſare potens adiri, ſi dictæ commiſſioni Pontificiæ renuncietur.*

538 *Si mandatum Pontificis non potuiſſet habere effectum, quoad Diſpenſationem, propter ſupervenientem mortem alterius ex Oratoribus, vel aliud juſtum Impedimentum, poterit nihilominus habere effectum, quoad legitimationem prolis, quamvis Parentes, qui mandatum Pontificis obtinuerunt, mortui ſint etiam in præjudicium venientium ab inteſtato.*

539 *Facultas legitimandi prolem conceditur tantùm in favorem Matrimonii, & aliter Papa non ſolet concedere; unde ſi ex culpa Oratorum Matrimonium non fuiſſet contractum, non valebit legitimatio poſt mortem Parentum facta in præjudicium Tertii.*

540 *Multæ ſpecies Illegitimorum in Jure traduntur.*

541 *Qui Illegitimi dicantur.*

542 *Qui Spurii.*

543 *Spurii, ſeù varii per ſubſequens Matrimonium non legitimantur.*

544 *Qui dicantur vulgò Concepti.*

545 *Qui dicantur Manzeres.*

546 *Qui Inceſtuoſi ſint.*

547 *Qui Nepharii.*

548 *Qui Adulterini.*

549 *Qui Sacrilegi.*

550 *Regulariter ad dignoſcendum qualitatem Illegitimitatis attenditur qualitas Matris, quia ſi ex Clerico, & ſoluta nati ſint, dicuntur Spurii; ſi ex Sacerdote, & Muliere nupta, dicuntur Adulterini: ſi ex Matre Religioſa Profeſſa, & Deo dicata, vocantur Sacrilegi.*

551 *Excipiuntur à dicta generali Regula filii nati ex ſoluta, & Monacho Profeſſo, quia quamvis Mater ſoluta ſit, dicuntur Sacrilegi.*

552 *Qui dicantur Nothi.*

553 *Qui Hibridæ.*

554 *Baſtardi unde dicantur, & qui dicantur Baſtardi.*

555 *Potens ex privilegio legitimare Adulterinum, & Inceſtuoſum, an poſſit legitimare eum, qui utroque vitio laborat.*

556 *Si poteſtas Diſpenſandi, vel legitimandi ſit genera-*

neraliter conceſſa non expreſſis perſonis qui-
buſcum Diſpenſatio, ſeu legitimatio facienda
ſunt, latè interpretanda eſt, & conſequenter
in favorabilibus mixtum comprehenditur in
ſimplici: At ſi fuerunt expreſſa nomina debet
ſtrictè intelligi.

557 In odioſis mixtum non comprehenditur in
ſimplici.

558 Clauſula Volumus autem, eſt fons, & ra-
dix omnium Diſpenſationum.

559 Dictio autem eſt adverſativa.

560 Verba geminata operantur ultra ſolitum, &
magis enixam Papæ voluntatem demonſtrant.

561 Verba geminata omnem dubietatem tollunt.

562 Reſcripta Papæ in ea parte, qua prohibetur
Delegato receptio munerum diverſimode conci-
piuntur, ſi Literæ fiant in forma Pauperum,
ab alijs, quæ conceduntur in forma ordinaria.

563 Data eſt in omnibus ſcripturis neceſſariò ap-
ponenda, aliàs carent fide, & probatione.

564 A tempore datæ Gratia initium ſumit, & ejus
tempus circa validitatem, vel invaliditatem
Gratiæ ſemper attenditur.

565 Triplex data in reſcriptis Apoſtolicis deſcri-
bitur, quæ tamen idem tempus demonſtrat, &
declaratur, ut infra.

566 Officialis primæ datæ ſtatim, ac eſt ſignata
Supplicatio, ſignat in calce Supplicationis par-
vam datam, & quarè dicatur parva. Per di-
ctam datam actus non fit perfectus.

567 Secunda data apponitur à D. Datario.

568 Ad D. Datarium ſpectat Datare omnes Sup-
plicationes tàm Gratiæ, quàm Juſtitiæ.

569 Mortuo Pontifice expirat Officium D. Datarij,
qui propterea tenetur omnes Supplicationes tàm
Gratiæ, quàm Juſtitiæ, quæ tempore obitus
Pontificis penes ipſum, & ejus Officiales Da-
tariæ reperiuntur, ſtatim conſignare Collegio
Cardinalium ſub ſigillo clauſas futuro Ponti-
fici reſervandas.

570 Tertia data latius extenditur.

571 Roma eſt communis patria, & caput omnium
Nationum, & propria Sedes Summorum Pon-
tificum.

572 Roma divinitùs Apoſtolica Sedes ordinata fuit.

573 Licet Petrus ſedem primùm conſtituerit An-
tiochiæ: poſt ſeptennium tamen anno ſecundo
Claudij Imperatoris Romam tranſtulit.

574 Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabili-
ter connexus Pontificatui maximo.

575 Clemens V. & ſucceſſores in Gallia per annos
ſeptuaginta ob perſequutiones habitas fuerunt
commorati.

576 Juſſu D. N. Jeſu Chriſti Apoſtolica Sedes Ro-
mæ fixa fuit.

577 Sancta Sedes Apoſtolica non poteſt aliò tranſ-
ferri ex quacumque cauſa, præterquàm Divinæ
revelationis: ut opinantur Doctores citati.

578 Populus Romanus, Leonis Iſauri, & Græcorum
jugo excuſſo, Civitatem Romano Pontifici ſub-
jecit.

579 Si Papa reſideat in Palatio Vaticano data Li-
terarum inſcribitur apud S. Petrum; ſi in
Monte Quirinali (vulgò Monte Cavallo dici-
tur) Datum Romæ apud S. Mariam Majorem,
ſi in Villa Tuſculana, (vulgò Fraſcati dicitur:)
Datum Tuſculi; ſi in Arce Gandulphi, dicitur:
Datum in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis.

580 Ubicumque eſt Papa, eſt Roma.

581 Variæ ſupputationes annorum, & temporum,
apud varias Mundi nationes recenſentur.

582 Eccleſia Catholica ab Incarnatione Dominica
potiùs, quàm à creatione Mundi annum inci-
pit, tùm ob inſigne noſtræ Redemptionis bene-
ficium, tùm quia inde incepit ſexta ætas Mun-
di duratura uſque ad finem ſæculi.

583 Annus de ſtylo Curiæ Romanæ, incipit currere
ab 8. Cal. Aprilis, quæ eſt dies 25. Martij.

584 Anno Romano, quo nos modò utimur, uſa eſt Ro-
manorum Reſpublica ab Imperio Julij Cæſaris.

585 Romulus ex decem menſibus conſtituerat annum
Solarem; Numa conſtituit ex duodecim, ſed
adeò confusè, & imperfectè, ut neceſſe fue-
rit à dicto Julio Cæſare immutari.

586 Anno Solari uſa ſemper eſt Eccleſia Chriſti,
& totus ferè Orbis.

587 Dictiones Numerales de ſtylo Cancellariæ Apo-
ſtolicæ, quomodò ſcribantur in Literis Apo-
ſtolicis, quæ ſub plumbo expediuntur.

588 Quomodo de ſtylo deſcribi ſoleat data in
Literis, quæ in forma Brevis expediuntur.

589 Literæ Apoſtolicæ contrà ſtylum confectæ, ſunt
de falſo ſuſpectæ.

590 Nomen Pontificis, & Annus ejus Pontificatus
ſunt de eſſentia Datæ.

591 Annus Pontificatus incipit à die Conſecratio-
nis, & Coronationis Pontificis, quia de con-
ſuetudine Papa non ſcribit Pontificatum in
Data ante eamdem Conſecrationem, & Coro-
nationem, ſed dicit ſuſcepti à Nobis Apoſto-
latus Officij Anno Primo.

592 Papa de Jure ex ſola electione legitimè facta
abſque alia Confirmatione plenam adminiſtra-
tionem conſequitur.

593 Quare Annus Pontificatus ſcribatur immediatè
poſt Annum Dominicæ Incarnationis.

594 Literæ Apoſtolicæ abſque Plumbo appenſo non
probant. (peditæ.

595 Per appoſitionem Plumbi Literæ cenſentur ex-

596 Sigillum authenticat Scripturam.

597 Quamvis in Numiſmatibus Pontificijs Petrus
ſit à dextris, & Paulus à ſiniſtris, tamen in
Plumbo Literis appoſito Petrus collocatur à
ſiniſtris, & Paulus à dextris; & quæ ſit ratio.

598 Si præhabita diligenti Informatione Delegatus
bona fide declaret preces eſſe veras, & diſpen-
ſet, ſententia iſta, quamvis fortè injuſta eſ-
ſet, tamen eſt valida.

599 Pro Delegato, quòd ritè & rectè ſuum munus
expleverit, eſt præſumptio.

600 Per declarationem factam à Delegato, quòd
preces veras compererit, probatur Literarum
juſtificatio.

601 Si

601 *Si Reſcriptum à principio fuit ſubreptitium dolo, vel fraude, vel ſi Teſtes pro informatione inducti fuerunt corrupti, Diſpenſatio facta corruit, & eſt invalida hujuſmodi ſubreptione, ſeù corruptione detectâ.*

602 *Licèt Delegatus, cui commiſſa eſt Diſpenſatio, cognoſcat Gratiam per Oratores à Pontifice obtentam aliquo vitio ſubreptionis, vel obreptionis laborare, non tamen poterit aliquid contrà ipſius Gratiæ ſubſtantiam decernere.*

603 *Cognitio validitatis Literarum Apoſtolicarum ſpectat ad ipſum ſolum Pontificem, qui conceſſit.*

604 *Quamvis non poſſit Delegatus cognoſcere de validitate, vel invaliditate Literarum Apoſtolicarum, ſi tamen cognoſcat illas ſubreptionis, vel obreptionis vitio laborare, debebit ab exequutione earundem abſtinere.*

605 *Oratores, qui cum ignorantia Impedimenti, bona fide, Matrimonium inter ſe contraxerunt, quamvis non ſubjiciantur pœnis* Clementinæ, Eos, &c. *quæ ignorantes non afficit, ſubjiciuntur tamen pœnis intrinſecis, nempè nullitatis Matrimonij.*

De his, quæ animadvertere debet Delegatus, ut Diſpenſatio valida ſit.

C A P. VI.

1 DElegatus, cui mandatum
de diſpenſando fuit à
Pontifice commiſſum,
nullam, quoad exercitium,
habet Juriſdictionem : priuſquàm
ipſæ Literæ Apoſtolicæ
ſibi præſentatæ ſint:
2 licèt enim ipſa die datæ Literarum recipiat
Juriſdictionem in habitu, nullo tamen modo
ea ſibi competit in actu, & exercitio
ante illarum præſentationem, patet *cap. ſuper
eo il* 12. 2. *de Appellat. in fine*, *cap. Paſtoralis*
14. *de reſcriptis*; & docent Beliam.
deciſ. 110. *nu.* 12. Achilles de Graſſis *deciſ.*
53. *alias* 2. *de offic. Delegati num.* 1. & 2.
Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. effectu pr.
num.* 36. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ.
cap.* 170. *nu.* 20. Tuſch. *concluſ.* 435. *nu.* 1.
lit. I. Lælius Altograd. *conſ. primo num.* 51.
lib. 1. Creſcentius *deciſ.* 13. *aliàs* 197. *de
conceſſ. Præbendæ*; Garcia *de benef. part.* 6.
cap. 2. *nu.* 8. Auguſtinus Barboſa *in votis Canonic.
lib.* 2. *voto* 47. *nu.* 163. Melchior Lotherius
de re Benef. lib. 1. *quæſt.* 37. *nu.* 32.
Thomas Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 29.
nu. 10. Alexander Sperellius *deciſ.* 85. *n.* 31.
3 Seraphinus *deciſ.* 1010. *num.* 2. nec ſufficit,
quòd ſciat Delegationem in ſe factam fuiſſe;
Lotherius *d. lib. pr. quæſt.* 40. *num.* 27. Vis
4 namque ipſius Delegationis non ſtat in ſcientia,
ſeù ignorantia Delegationis, ſed in illa,
reali Literarum productione, Lotherius *l. c.*
5 imò nec ſufficiet ſi exempla commiſſionis
exhibeantur, quia requiritur, ut originaliter
exhibeantur, cùm debeat Delegatus eſſe certus
de ſua Juriſdictione, Achilles de Graſſ.
deciſ. 2. *aliàs* 53. *num.* 3. *de off. Delegati*;
Hieronymus Palma *conſ.* 57. *num.* 18. Pariſ.
de reſignat. lib. 9. *quæſt.* 8. *nu.* 12. Tuſchus
concluſ. 435. *nu.* 9. Fragoſius *Regim. Chriſt.
Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10. *nu.* 142. Cocci-
6 nus *deciſ.* 322. *nu.* 1. nec refert, quòd procedat
ut Delegatus, quia cùm Juriſdictio ſit
qualitas, quæ naturaliter homini non inſit;
Fragoſius *l. c. nu.* 143. niſi certus ſit de Juriſdictione,
nihil agit; Didacus Ludovicus
de Lima *in addit. ad Molina de Primog. lib.*
2. *cap.* 7. *nu.* 68. ita etiam Salgado *de Regia
protect. part.* 3. *cap.* 3. *nu.* 22. penes ipſum;
quia cùm cauſa efficiens Diſpenſationis ſit
ipſe Papa, & ipſa gratia non poſſit aliter
quàm per reſcriptum probari, neceſſe eſt,
ut hujuſmodi reſcriptum in medium proferatur,
aliàs impoſſibile eſt, ut dicatur conſtare
de commiſſione Pontificis, ut benè
animadvertit Lotherius *d. lib.* 1. *quæſt.* 37.
nu. 50. & propterea omnia Acta facta per
7 Delegatum poſt datam Literarum, ſed ante
illarum præſentationem, eſſe nulla, & irrita,
nec per illarum ſubſequutam præſentationem
convalidari, apertè docent Sanchez
lib. 8. *diſp.* 29. *nu.* 10. & Ventriglia *in praxi*
8 *annotat.* 38. §. *Unico nu.* 1. quamvis etiam
nullus defectum Juriſdictionis opponat, Rota
9 *deciſ.* 9. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* immò nec
ipſi Delegato credendum eſt, ſi aſſerat quidem
ſe Delegatum, ſed de Delegatione non
doceat; Carolus de Graſſis *de effect. Cleric.
effect. pr. nu.* 35. Maſcard. *de probat. concluſ.*
1405. *nu.* 17. Fragoſius *l. c. nu.* 145. excipe
10 niſi ſit Cardinalis, vel Pœnitentiarius Papæ,
ſeù in excelſa Dignitate conſtitutus; Sanchez
lib. 8. *diſp.* 17. *à n.* 17. *uſque ad nu.* 20. vel niſi
11 agatur in foro conſcientiæ, in quo Confeſſario,
& cuicumque timorato viro teſtanti de Delegatione
in ſe facta, credendum eſt; San-
12 chez *l. c. nu.* 22. Undè ſi obtento jam mandato
ad Diſpenſandum ſuper Impedimento
dirimenti, Oratores illo non præſentato,
nec legitimè exequuto, Matrimonium contrahant,
irritè quidem, & nuliter agent,
& nova egebunt Diſpenſatione; Pirrhus Corrad.
in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 1.
nu. 44. & adeſt diſpoſitio Concilij Trident.
ſeſſ. 22. *cap.* 5. *poſt Canones*, ubi decernitur
Diſpenſationes Matrimoniales nullum ſortiri
effectum ante factam ab Ordinario cognitionem;
& propterea Oratores ſic contra-

hendo novum Impedimentum contrahunt,
quod eſt neceſſariò explicandum, cùm ex
diſpoſitione Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. debeant
carere ſpe Diſpenſationis, ſi ſcienter intra
gradus prohibitos Matrimonium contrahere,
& eò magis ſi conſummare præſumpſerint;
vide quæ diximus cap. 4.

Præſentatis itaque Delegato originalibus
Literis Apoſtolicis, debet Delegatus in pri-
mis illas diligenter conſiderare, ut ſibi con-
13 ſtet, eas non continere Clauſulas inſolitas,
quia tunc eſſent ſuſpectæ de falſo; Gonza-
les *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 36. *nu.* 86. Bar-
boſa *in Votis Canonicis*, *voto* 17. *num.* 151.
lib. 2. Balthaſſar de Tomaſis *prima Decade*,
Rota inter impreſſas poſt ſecundum volumen
conſil. Farinacij *deciſ.* 68. *nu.* 3. Molfet. *tom.*
2. *in Proœmio quæſt.* 18. *nu.* 5. at ſi depre-
14 hendat illas eſſe juxta ſtylum Romanæ Cu-
riæ confectas, ſolitoque Plumbo, & Cor-
dulis munitas, tunc dicuntur expeditæ,
& cenſentur authenticæ Literæ Papæ; Ric-
cius *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 218. *num.* 1.
Lotherius *de re beneſ. lib.* 1. *quæſt.* 37. *nu.*
11. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 2. *num.*
18. Rota coram Durano *deciſ.* 324. *num.* 7.
Rota *deciſ.* 68. *num.* 8. *part.* 3. *recent.* &
ſunt originales; Rubeus *deciſ.* 103. *num.* 4.
tom. 2. & æquiparantur Inſtrumento publi-
co; Gomez *in Reg. de Public. reſign. quæſt.*
15 9. *Litera C.* imò Bulla dicitur ipſum Sigil-
lum, & Plumbum pendens; Riccius *l. c. n.* 2.
16 & abſque illo Sigillo non probant, *Cap. Li-
cet* 5. *de crim. falſi*; Marcus Paulus Leo *in
praxi Sacræ Pænitent. part.* 2. poſt Impedi-
menta dirimentia, *verſ. Imò Bulla*, *pag. mi-
hi* 240.

17 Excipe tamen Literas in forma Brevis à
Secretaria Apoſtolica expeditas, quia licèt
Plumbatæ non ſint, tamen propriè, & verè
literæ Apoſtolicæ ſunt, prout aliæ, quæ ſub
Plumbo expediuntur; Gomez *tract. de Bre-
vib. à nu.* 5. Lotherius *de re beneſ. lib.* 3.
18 *quæſt.* 11. *nu.* 59. Quòd ſi Literæ non ſint
ſtylo Romanæ Curiæ conformes, ſunt ſuſpe-
ctæ de falſo; *Cap. Quam gravi* 6. *de crim.
falſi*; Maſcard. *de probat. concluſ.* 1269. *nn.*
3. & 4. & *concluſ.* 1341. *nu.* 28. Barboſ. *in
Votis Canonicis lib.* 2. *voto* 25. *n.* 58. Mandoſ.
Reg. de Infirm. quæſt. 16. *n.* 8. Gonz. *ad Reg.* 8.
19 *Canc. Gloſſa* 36. *nu.* 86. niſi appareant cor-
rectæ auctoritate Domini Regentis Cancel-
lariæ Apoſtolicæ; qui dum caſus evenit, ut
Literæ correctione indigeant, poſt correctio-
nem inſcribere ſolet in ſuperiori Capite Li-
terarum *Corrige in Regiſtro. Prout jacet*,
N. *Regens*, & in inferiori parte, in plica
ipſarum Literarum, verſus dexteram partem,
inſcribitur, ut infra; *Correcta per me N. Re-
giſtri Magiſtrum*, & ita ſe habet notorius
20 Curię ſtylus, qui ſtylus declarat mentem Papę;
Mandoſ. *ad Reg. Cancell. in proœmio qu.* 2. *n.* 3.
21 Lotherius *lib.* 2. *quæſt.* 40. *nu.* 69. & ab ipſo
ſtylo reſcripta Papæ recipiunt interpretatio-
nem; Vivianus *de Jure Patronatus lib.* 13.
22 *cap.* 8. *nu.* 28. cùm faciat Jus, ſitque pro lege
ſervandus; Garz. *part.* 1. *cap.* 5. *nu.* 23. Bar-
boſa *in praxi exigendi penſionem*, *part.* 1.
quæſt. 5. *nu.* 16. Pariſ. *de reſignat. tom.* 2. *lib.*
10. *quæſt.* 2. *nu.* 17. Diana *part.* 4. *tract.* 4.
reſol. 135. Hieronymus Palma *conſ.* 17. *num.*
20. unde ſi Literæ contineant Clauſulas inſo-
litas, redduntur ſuſpectæ de falſo, ut dixi-
23 mus; idque verum eſt, quamvis etiam appa-
reant motu proprio conceſſæ, quia non præ-
ſumuntur à Papa emanatæ; Maſcard. *l. c. n.* 5.
24 Si Literæ præſentatæ ſint conformes dicto
ſtylo, & careant ſuſpicione, conſideret De-
legatus illarum tenorem, & formam ſibi in
eo præſcriptam, illamque omninò ſervet,
aliàs Diſpenſatio per eum facta irrita erit,
& nulla, quia cum omnia reſcripta Papæ
ſint de forma; Garc. *de beneſ. part.* 6. *cap.* 3.
n. 40. Barboſ. *in votis Canonicis lib.* 1. *vot.* 5.
25 *nu.* 16. ſintque ſtricti Juris, & ſtrictiſſimè in-
telligenda; Rota coram Pœnia *deciſ.* 415.
nu. 4. Cæphalus *conſ.* 338. *n.* 12. *tom.* 3. Cor-
neus *conſ.* 216. *nu.* 5. *vol.* 1. & *conſ.* 163. *n.* 2.
tom. 2. Lælius Altograd. *conſ.* 71. *n.* 35. *lib.* 2.
Ludovicus Poſtius *reſol.* 71. *num.* 33. & *reſol.*
125. *nu.* 43. Fragoſius *Reg. Chriſt. Reip. part.
prim. lib.* 4. *diſp.* 10. *nu.* 108. Merlinus *deciſ.
Rotæ Lucanæ deciſ.* 96. *nu.* 97. eſt eorum for-
ma ad unguem ſervanda; Barboſa *in votis
Canonic. lib.* 1. *voto* 5. *d. n.* 16. Reſponſa Ma-
rantæ *reſp.* 24. *nu.* 15. *tom.* 2. Garcia *l. c.* nec
26 poteſt hoc caſu per æquipollens adimpleri;
Rota *deciſ.* 671. *nu.* 2. *part.* 1. *recent.* Rota
coram Cavalerio *deciſ.* 612. *nu.* 18. Rota co-
ram Durano *deciſ.* 218. *n.* 2. Franciſcus Mer-
lin. *deciſ. Rotæ Lucanæ deciſ.* 51. *nu.* 6. Pai-
tell. *expedit. cauſ. civil. expedit.* 55. *num.* 18.
27 Hieronymus Palma *conſ.* 57. Sanchez *lib.* 2.
diſp. 11. *num.* 19. Ludovic. Cenc. *de cenſib.
quæſt.* 9. *nu.* 12. & *quæſt.* 48. *n.* 36. itaut De-
legatus fines ſui mandati egrediendo, com-
mittat delictum, Rota coram Merlino *deciſ.*
28 17. *nu.* 1. Et cùm nullam Delegatus habeat
Juriſdictionem, niſi in his, quæ habet in man-
dato præcisè expreſſa *cap. Cura olim el. primo
de off. Delegat.* Farinacc. *conſil. crimin. lib.* 1.
conſ. 89. *n.* 1. Tuſch. *concluſ.* 434. *nu.* 4. *lit.* I.
& *nos alibi diximus*, imò in ipſo mandato
tota ejus Juriſdictio radicetur; Rota coram
Pœnia *deciſ.* 72. *num.* 4. Lælius Altograd. *d.
conſ.* 71. *num.* 35. d. Merlinus *deciſ. dicta* 96.
29 *nu.* 6. quicquid præter illa decernit, & exe-
quitur, eſt nullum defectu Juriſdictionis, Ro-
ta coram Pœnia *deciſ.* 339. *num.* 5. Gabriel
conſ. 149. *n.* 38. *tom.* 2. Franc. Merolla *tom.* 3.
diſp. 7. *cap.* 4. *dub.* 27. *nu.* 281. Hieronymus
Palma *conſ.* 82. *num.* 51. Rodriguez *in ſumma*
tom.

Digitized by Google

tom. 1. *cap.* 235. *nu.* 7. Farinacius *lib.* 1. *conſ.*
89. *nu.* 8. Merlinus *l. c. n.* 98. P. Leo *in praxi*
Sacræ Pœnitentiariæ part. 2. Ubi de Oratori-
bus, qui nondum receptis Literis, &c. *verſ.*
Animadvertat, *pag. mihi* 311. Rota in noviſ-
ſimis, *deciſ.* 344. *num.* 13. Paulus Laymanus
Theol. mor. lib. 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 11. *in*
princip. Ludoviſ. *deciſ.* 1. *nu.* 1. & *deciſ.* 518.
nu. 2. Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
961. *nu.* 10. & *cap.* 965. *num.* 18. Menochius
conſ. 442. *nu.* 65. *vol.* 5. Rota *deciſ.* 624. *nu.* 1.
& 2. *part.* 1. *recent.* Caputaquenſ. *deciſ.* 145.
nu. 9. *part.* 2. Rota *deciſ.* 226. *nu.* 1. *part.* 1.
diverſ. Rota in noviſſ. *dec.* 204. *n.* 8. coram
30 virili, qui defectus eſt omninò inſanabilis;
Paulus Rubeus *deciſ.* 578. *nu.* 3. Caputaquenſ.
deciſ. 34. *num.* 2. *part.* 3. Flammin. Pariſ. *de*
reſignat. lib. 9. *quæſt.* 24. *nu.* 11. & *de confid.*
quæſt. 73. *nu.* 24. Rota *deciſ.* 295. *n.* 7. *par.* 7.
31 *recent.* imò deficiente forma deficit actus *cap.*
Cum dilecta 22. *de reſer.* Barboſa *in votis ca-*
nonicis lib. 1. *voto* 15. *nu.* 22. Gonzalez *Gloſ-*
ſa 4. *nu.* 137. Reſp. Marantæ *reſp.* 32. *nu.* 74.
par. 3. Rota coram Merlino *deciſ.* 746. *nu.* 2.
Rutilius Paitellus *expedit. cauſ. civil. expedit.*
35. *nu.* 18. Farinacc. *conſ. crim. lib.* 1. *conſ.*
81. *nu.* 3. ejus enim omiſſio removet conſen-
ſum ab actu; Rota *deciſ.* 462. *nu.* 4. *par.* 2.
33 *recent.* Sperellius *deciſ.* 106. *num.* 1. quamvis
etiam actus favorabilis ſit; Paulus Rubeus *in*
34 *annot. ad deciſ.* 542. *nu.* 59 *tom.* 2. & quam-
vis etiam agatur de utilitate publica; Spe-
35 rell. *deciſ.* 12. *num.* 26. & quamvis etiam in
modico deficiatur; Rota *deciſ.* 30. *nu.* 3. *par.*
1. *recent.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 965. *n.*
18. *par.* 5. Merlin. Pignatell. *controv. forenſ.*
cap. 73. *nu.* 2. *centuria* 1. Thomas Pelliccion.
qq. Illuſtr. quæſt. 25. *cap.* 1. *pag. mihi* 214.
col. 1. Mantica *deciſ.* 286. *d nu.* 2. Reſponſa
36 Marantæ *reſp.* 32. *nu.* 75. *par.* 3. forma nam-
que indiviſibilis eſt; Rota *deciſ.* 471. *nu.* 9.
part. 1. *diverſ.* Pelliccionius *l. c.* Lotherius
lib. 1. *quæſt.* 24. *nu.* 6. Rota *deciſ.* 463. *nu.* 1.
par. 3. *recent.* Ludovicus Cenc. *de cenſib. qu.*
49. *n.* 17. unde vel tota ſervabitur, vel tota
corruet; Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ.*
cap. 465. *num.* 18. *tom.* 5. Barboſa *de axiom.*
axiom. 100. *num.* 14. Reſponſa Marantæ *l. c.*
37 *nu.* 78. *in fine.* Et in his, quæ ſunt de forma,
ſervatur rigor; Rota *deciſ.* 175. *n.* 2. *par.* 1.
recent. Reſponſa Marantæ *l. c. nu.* 77. Stepha-
nus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 440 *n.* 12.
38 *tom.* 3. Nec in hoc parcitur ruſticitati, æta-
ti, ſexui, vel alteri cuicumque qualitati,
aut conditioni, quantumvis etiam per erro-
rem omiſſa ſit; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.*
14. Barboſa *de axiom. axiom.* 100. *n.* 7. Card.
Tuſch. *concluſ.* 593. *nu.* 8. *lit.* C. unde nec de
partium conſenſu remitti poteſt. Menochius
de arbitr. lib. 1. *quæſt.* 30. *nu.* 6. Merlinus Pi-
gnatell. *controv. forenſ. centuria* 2. *cap.* 59.
num. 10.

40 Ex quibus ſic deductis certò conſtat Dele-
gatum, formâ non ſervatâ, minus legitimè
procedere, & Proceſſum, ac Diſpenſationem,
& quicquid per ipſum factum fuerit, ipſâ for-
mâ ſpretâ, nulla, & irrita eſſe, Rota *dec.* 161.
d n. 4. *par.* 4. *recent.* Paulus Laymanus *Theol.*
mor. lib. 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 11. Paria
41 namque ſunt mandatum non habere, & illius
fines excedere; Reſponſa Marantæ *reſp.* 86.
nu. 32. *part.* 3. *recent.*

Ad hoc autem, ut Delegatus conſiderare
poſſit Clauſulas Literarum Diſpenſationis
Matrimonialis, placuit hic inſerere earum
tenorem, qui ut plurimum ſolet eſſe infra-
ſcriptus.

42 *Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei;*
Dilecto Filio Vicario Venerabilis Fratris noſtri
Epiſcopi Lucani in Spiritualibus Generali ſa-
lutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Oblatæ
nobis nuper pro parte Dilecti filij Antonij nati
Jacobi laici, & Dilectæ in Chriſto filiæ Mag-
dalenæ natæ Peregrini, Mulieris Lucanæ Diœ-
ceſis ex loco de Corelia ortorum, petitionis ſe-
ries continebat; Quòd cùm d. Magdalena in d.
loco propter illius anguſtiam virum ſibi non
Conſanguineum, vel Affinem paris conditionis,
cui nubere poſſit, invenire nequeat; Cupiunt
Antonius, & Magdalena prædicti, invicem
Matrimonialiter Copulari; Sed quia tertio, &
quarto à communi ſtipite provenientibus Con-
ſanguinitatis Gradibus invicem ſunt conjuncti,
deſiderium eorum hac in parte adimplere non
poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione.
Quare iidem nobis humiliter ſupplicari fece-
runt, quatenus eis in præmiſſis opportunè pro-
videre de benignitate Apoſtolica dignaremur.
Nos igitur eoſdem Antonium, & Magdalenam,
ac eorum quemlibet à quibuſvis Excommuni-
cationis, Suſpenſionis, & Interdicti, alijſque
Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à
jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa
latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt,
ad effectum præſentium tantùm conſequendum
harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cen-
ſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non ha-
bentes, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecia-
lem in Domino fiduciam obtinemus, per Apo-
ſtolica Scripta mandamus, quatenus depoſita
per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut præ-
mij etiam ſpontè oblati, à quo te omnino ab-
ſtinere debere monemus, de præmiſſis te diligen-
ter informes, et ſi per Informationem eamdem
preces veritate niti repereris, ſuper quo con-
ſcientiam tuam oneramus, tunc cum eiſdem
Antonio, & Magdalena, dummodò ipſa pro-
pter hoc rapta non fuerit; Quòd Impedimen-
to quarti Conſanguinitatis Gradus huiuſmo-
di, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus
Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs nequaquam
obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè,
ſervata forma Concilij Tridentini, contrahere,
illud-

*illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & iu eo
poſtmodum remanere, liberè, & licitè poſſiut,
& valeaut, auctoritate noſtra Diſpenſes; pro-
lem ſuſcipiendam exiude legitimam uunciaudo;
Diſtautiam verò tertij Conſanguinitatis Gra-
dus hujuſmodi eis non obſtare declares: Volu-
mus autem, quòd ſi ſpreta monitioue noſtra
hujuſmodi aliquid muueris, aut præmij occaſio-
ne præmiſſorum exigere, aut oblatum recipere
temerè præſumpſeris, Excommunicationis latæ
ſententiæ pœnam incurras. Datum Romæ apud
S. Mariam Majorem Anno I. D. 1655. Cal. De-
cembris. Poutificatus Noſtri Anno Primo.*

43 Porrò nil fruſtrà in hujuſmodi Literarum
Apoſtolicarum confectione apponitur, ut in-
ter alios teſtatur Pirrhus Corradus *in praxi
Diſpeuſationum Apoſtolicarum lib.8. cap.5. n.7.*
cùm DD. Abbreviatores majoris Præſidentiæ
ſemper ex illis detrahant omne id, quod ſu-
perfluum eſt, eò quòd nec minimum verbum
in Reſcripto Pontificis debet eſſe ſine virtu-
te, idem Pirrhus Corrad. *l. c. num.9.* Unde
Clauſulæ omnes in ipſis Literis apponi ſolitæ,
ſunt optima ratione à ſtylo introductæ, ut
mox in earumdem explicatione oſtendemus.

Incipiendo etenim ab exordio ipſarum Li-
terarum.

44 *Alexander*, *&c.* exprimitur Nomen, quo
ipſe Summus Pontifex denominatus eſt, in
ejus aſſumptione die ſeptima Januarij 1655.
Divini Spiritus compulſu, & univerſali gau-
dio, mutato ſibi nomine, cùm antea nomi-
naretur Fabius Ghiſius Senenſis, quem Di-
vinæ Sapientiæ Altitudo ſucceſſibus fæliciſſi-
mis ſoſpitet, continuaque protectione cuſto-
diat, & precibus communibus annuendo lon-
gitudine dierum repleat. Hæc autem Nomi-
45 nis mutatio originem habuit in Sergio hujus
Nominis Papa Secundo, circa Annum 846.
Teſte Jac. Philippo de Bergamo in ſupple-
mento Chronicorum, & fuit Papa 104. qui
cùm ante Aſſumptionem ad Pontificatum vo-
caretur Oſporch, ob dicti nominis indecen-
tiam illud immutavit, unde Sergius fuit ap-
pellatus, ut referunt Bonaccina *de cenſuris
lib. 1. quæſt. 1. punct. 2. propoſ. 1. nu. 7.* Me-
nochius *de arbitr. lib. 2. centuria 4. caſu* 348.
nu. 4. & teſtatur Platina in vitis Pontificum
fol. mihi 62. & Jacobus Philippus de Berga-
mo *l. c.* Poſt quem Sergium omnes alij Pon-
tifices, uſque ad dictum Alexandrum, muta-
runt ſibi nomen, cùm maximè ob id deno-
tetur Summa Majeſtas, & excellentia ipſius
Pontificis, qui ſtatim ac ad Pontificatus api-
cem elatus eſt, ex Subdito fit omnis crea-
turæ Superiot, & Dominus; Unde juſtum eſt,
ut quando omnibus præeſt, non amplius no-
mine antiquo appelletur, ſed nomen novum
habeat, ſicut de novo omnium Dominus, &
Dei Vicarius effectus eſt: ut benè ponderat
Gonzalez *ad Reg. 8. Cancell. Gloſ. 1. nu. 44.*

46 Id tamen nota, quòd in omnibus Literis
hujuſmodi matrimonialium Diſpenſationum
præponitur de ſtylo nomen Pontificis modo
prædicto, quando ſivè per officium minoris
Gratiæ, ſivè per Cancellariam expediuntur.
47 At dùm Diſpenſationes hujuſmodi dantur in
Gradibus propinquioribus, nempè in ſecun-
do, vel infra ſecundum, ſivè ex uno, ſive ex
pluribus, & multiplicatis ſtipltibus derivent
Impedimenta, tunc eo quòd Literæ expe-
diuntur in forma Brevis à Secretaria Apoſto-
lica, ut diximus *Cap. 3.* ſuccintim, & breviùs
præponitur titulus ſic, dicendo *Alexauder
Papa Septimus*, & ita de ſtylo ſervatur, ut
notum eſt, & docet Mandoſius *Reg. 22. quæſt.*
48 11. *uu.* 1. Quæ Literæ licèt iſto modo fiant,
ſunt tamen verè, & propriè Literæ Apoſto-
licæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plum-
bo, ut docent Gomeſ. *in parvo tract. de Bre-
vib. à nu.* 5. Lotherius *de re benef. lib. 3. qu.*
11. *num.* 59. & ideò dicuntur Brevia, quia
49 brevi, & conciſa ratione concipiuntur, &
expediri ſolent per ſolam Secretariam ſuper
impoſito Sigillo Anuli Piſcatoris, Teſte Lo-
therio *l. c. uum. 62.*

50 Dubitant nonnulli, eò quòd iſtæ Matrimo-
niales Literæ incipiunt à nomine Pontificis,
an hujuſmodi conceſſiones cenſeantur factæ
nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ, &
quamvis plerique Doctores exiſtiment fieri
nomine ipſius Pontificis, ex quibus plures
refert, & ſequitur Sanchez *lib. 8. diſp. 28.
u. 46.* nihilominus non improbabile exiſtimo
fieri nomine Dignitatis. quamvis enim in com-
miſſione nomen Pontificis præferatur, id fit,
ut intelligatur, qui Pontifex auctor fuerit
conceſſionis, & non quòd conceſſio facta
cenſeatur nomine Pontificis; faciunt dicta per
Seraphin. *deciſ.* 1371. *nu.* 4. Et colligitur ex
verbis in reſcripto contentis, & apponi ſo-
litis, nempè *de Benignitate Apoſtolica digna-
remur*; & ex verbis *nos*, *& Sedem Apoſtoli-
cam*, *&c.* & alibi *Auctoritate noſtra Diſpen-
ſes*; Quæ verba idem ſonant, ac Auctorita-
te Apoſtolica *cap. Cum aliquibus 4. in fine de
reſcriptis in 6.* Et quamvis hæc quæſtio non
51 videatur conſideratione digna, quia Papa, &
Sedes Apoſtolica idem ſunt, ut animadver-
tit Quintilianus Mandoſ. *ad Reg. Cancell. Reg.*
52 *pr. quæſt.* 10. *uu.* 13. Unde appellans ad Pa-
pam, appellare cenſeatur ad Sedem Apoſto-
licam; Mandoſ. *u.* 14. *l. c.* nihilominus ſi De-
legatio conceſſa ſit nomine Dignitatis, quam-
vis Papa, qui conceſſit, re integra, moriatur,
53 non expirat ipſa Delegatio; Sanchez *lib. 8.
diſp. 28. nu.* 44. Paulus Squill. *de privil. Cler.
cap. 2. nu.* 134. mortuo enim Papa, Eccleſia
54 non dicitur remanere ſine Capite, quia ejus
Caput eſt Chriſtus Dominus. Lotherius *de re
benef. lib. 1. quæſt. 46. n.* 43. & conſequenter
per mortem Papæ non moritur, nec extin-
gui-

guitur Jus Principis, ſed illud remanet vivum,
nempè quoad radicem in Sacro Collegio Car-
dinalium, & quoad auctoritatem Juriſdictio-
nis in ipſo Chriſto, ut benè idem Lotherius
lib. 2. quæſt. 27. nu. 23. Bellarminus *de con-
trov. fidei tomo primo lib. 2. cap. 12. lit. E.
col. mihi* 550.
55 EPISCOPUS; Verbum Græcum, ab *Epi*,
hoc eſt ſuper, & *ſcopos* nempè intendens
derivans; ſignificat namque idem, ac ſuper-
intendens, & ſpeculator; Gonz. *ad Reg.* 8.
Cancell. Gloſſa 43. *n.* 18. Bonacc. *de cenſ. diſp.
pr. quæſt. 1. puncto 2. n. 2.* & ſignificat etiam
Præfecturam, Bellarm. *de controv. Chriſtianæ
Fidei tom. 1. cap. 23. lit. B.* unde Cicero *lib. 7.
epiſt. ad Atticum de ſe ipſo*, ait ſe à Pompejo
56 totius Campaniæ Epiſcopum fuiſſe conſtitu-
tum. Vocat autem Summus Pontifex ſe Epi-
ſcopum, cùm ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſco-
pus, *cap. Novatianus Epiſc. 6. cauſa 7. quæſt.
pr. cap. Loquitur Dominus 18. cauſa 24. quæſt.
pr.* Gambarupta *de caſibus reſervatis cap. 1.
nu.* 78. & hoc nomine non dedignatur, cùm
57 nulla ſit in Eccleſia Dignitas major Epiſco-
pali, *cap. 1. de privil.* Lotherius *de re benef.
lib. 1. quæſt. 26. nu.* 31. Vivianus *de Jure pa-
tronatus lib. 3. cap. 1. nu. 9.* Carolus Mar. *in
controv. v. gr. Reſponſ. par. 3. in tract. Apo-
log. nu.* 370. Seraphinus *deciſ. 606. num.* 10.
Lælius Altograd. *conſ. 91. num. 2. lib. 2.* cùm
58 Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerint;
Bellarm. *de controv. Chriſt. Fidei tom. 1. lib.
pr. cap. 23. col* 579. *lit. E.* Piaſerius *in praxi
Epiſc. par. 2. cap. 1. nu. 1.* Lotherius *d. lib. 1.
quæſt. 8. nu.* 11. & referunt Paccinus *de Viſi-
tatione par. 2. quæſt. 2. num.* 18. & Gamb. *de
off. & poteſtate Legati lib. 2. nu.* 101. multos
59 Epiſcopos noluiſſe ad Cardinalatum promo-
veri ob dubium non deſcendendi, quia re-
60 ſpectu Ordinis major eſt Epiſcopus Cardina-
li, Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 590. nu. 24.
61 tom.* 3. Imò uſque ad tempus Joannis XXII.
& Clementis V. Epiſcopos non fuiſſe Cardi-
nales, quia poterant aliqualiter notari de
deſcenſu, ait Paccinus *l. c.* & faciunt dicta
per Carolum de Graſſis *de effectu Cleric. in
prælud. nu.* 306. Quicquid tamen fuerit an-
tiquitus, hodie tamen ſi Epiſcopi fierent Car-
dinales, non timerent de deſcenſu.
62 Porrò tanta eſt hujus Epiſcopalis Ordinis
Dignitas, ut hoc nomen Epiſcopi ipſimet
Chriſto Domino conveniat; *Petr. Apoſt. epiſt.
pr. cap. 2. in fine ibi, ſed converſi eſtis nunc
ad Paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtra-
63 rum*; Nec ordo ipſius Summi Pontificis dif-
fert ab Ordine aliorum Epiſcoporum; Fæli-
nus *cap. Cum nobis de præſcript. verſ. Non dif-
fert ordo nu. 4. in fine*; & conſequenter cùm
idem ſit Ordo, in hoc ſunt omnes pares, ſivè
quis ſit Epiſcopus Mediolanen. ſivè Ferrarien,
ſivè Lucanus, ſivè Piſtorienſis, vel Toletanus,
64 quia divitiarum potentia, vel paupertatis
humilitas non faciunt Epiſcopum ſublimio-
rem, vel inferiorem, ſunt enim omnes æquè
65 Apoſtolorum ſucceſſores, & ſic nullatenenſis,
ſivè ſimplex Titularis Epiſcopus non ideò mi-
nus dicitur Dignitatem obtinere, ut inter
alios probant Menoch. *conſ. 52. n.* 89. Lothe-
rius *de re benef. lib. 1. qu. 9. nu. 65. & 66.*
66 Hujus autem Ordinis Epiſcopalis cauſa ef-
ficiens fuit Ipſe Dominus Noſter Jeſus Chri-
ſtus, qui primus Petrum, & omnes Apoſtolos
ordinavit, & conſecravit, æquè enim in
omnes inſufflavit, & inſufflando omnibus
æquè dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, &
quorum remiſeritis peccata, &c. Joannes cap.
22. Docete omnes gentes, &c. Matth. cap. 6.*
67 Quæ poteſtas fuit poſita in Petro tanquàm in
capite; in cæteris verò tamquàm in membris,
& ſic iſta tanquàm ſubjectiva, eſt qualificata
ex hujuſmodi ſubjectionis circumſtantia; Vi-
de Lotherium *de re benef. lib. 1. quæſt. 10.
num.* 4. Franciſcum Merolla *tom. 3. diſp. 7.
cap. 5. dub. 4. nu.* 47. Gonzales §. 1. *proœm.
nu.* 1. Bellarminum *l. c. cap. 9. col. mihi* 534.
lit. D.

Subdit idem Lotherius *l. c.* quòd licèt à
principio Chriſtus Dominus ordinaſſet Apo-
ſtolos in Epiſcopos univerſaliter, ita quòd
unicus videretur Epiſcopatus per totum Or-
bem diffuſus, cujus Caput eſſet Petrus, tamen,
68 quia ſoli Petro dictum fuit, *tu es Petrus, &
ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*,
ſola ordinatio Petri fuit perennis, aliorum
verò Epiſcoporum quatenus fuit univerſalis,
remanſit temporaria, quod idem confirmat
Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib. 1. cap. pr.
n.* 20. & licèt illis decedentibus ſucceſſerint
in eorum locum Epiſcopi, *Canone in nono 2.
diſt.* 21. tamen non ſucceſſerunt univerſaliter,
ſed ſingulariter, prout ſingulis ſingulæ con-
ſtituebantur Civitates, & Diœceſes per ipſum
Petrum, quod idem concludunt dicta per
69 Bellarminum *l. c.* Epiſcopi namque vocati
fuerunt in partem ſolicitudinis Paſtoralis Of-
ficij, non tamen in plenitudinem poteſtatis,
ut benè explicant Gonz. *d.* §. 1. *proœm. n.* 5.
70 Maſſobr. *de conc. prælud. 3. dub. 1. d num. 6.*
& ideò in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarij
Papæ; Gonz. *l. c. nu. 6.*
71 Eſt autem iſte Epiſcopalis ordo quadripar-
titus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis,
Metropolitanis, atque Epiſcopis, ut patet,
& dicunt Gonz. *gloſ. 42. nu.* 19. Barboſa *de
Jure Eccleſ. univ. lib. 1. cap. 10. nu. 1.* & cùm
ſit idem omnium ordo, in hoc omnes ſunt pa-
res, ſive ſit Epiſcopus Mediolani, ſivè Lucæ,
vel Piſtorij, ſivè etiam ſit ſimplex Titularis,
ut diximus.
72 SERVUS SERVORUM DEI. Ita Papa
propter humilitatem ſe appellat. *cap. Sal-
vator 8. cauſa 1. quæſt.* 3. ut quanto major,
& ex-

& excelſior eſt, tantò humilior omnibus crea-
turis oſtendatur Gonz. *gloſſa pr. num.* 46. &
73 Gregorius Primus ſe ita inſcripſit, ut tradit
Albericus de Roſatis *in verbo Greg.* quem re-
fert Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt.
lib. 2. cap. 4. n.* 12. & hoc ad redarguendam,
& reprimendam inſolentiam Joannis Patriar-
chæ Conſtantinopolitani, qui ſuperbia infla-
tus, Imperatoriſque ſavore ſubnixus, ſe uni-
verſalem Epiſcopum appellare inſtituerat,
qui Titulus ſoli Romano Pontifici competit,
& ideò ipſe Gregorius Anno ſalutiferæ In-
carnationis 595. ut cunctis manſuetudinis ex-
emplum daret, primus ſe Servum Servorum
Dei appellare cæpit, ut refert idem Pirrhus
74 Corrad. *l. c.* Unde introductus fuit ſtylus ap-
ponendi in Bullis ea verba adeò, ut niſi ap-
poſita eſſent, Bulla poſſet redargui de falſo,
ut probat Flam. Pariſ. *de reſignat. benef.
lib. 8. quæſt. 7. num.* 113.

75 DILECTO FILIO. Sancta Mater Eccleſia
omnes Chriſti fideles ſuos filios appellat; *cap.
Quam gravi 6. de crim. falſi*; Navarrus *de
reddit. Eccleſ. quæſt. 1. nu.* 65. præter Epiſco-
pos, quos fratres vocat, ut ſic de ſtylo ſer-
vari teſtatur Petrus Rebuff. *in praxi benefic.
titulo de forma novæ proviſionis circa princi-
pium, verſ. Et filios vocat*. Leoncillus *de
paupertatis opibus part. 2. privil. 233. nu.* 11.
quia ſicut omnes filij Dei ſumus per fidem
charitate firmatam, ſic omnes filij ſumus ejus
Vicarij cura, & honore, ex eo quòd ipſe cu-
ram omnium Chriſtianorum habet, ut pon-
derat idem Pirrhus Corrad. *in d. praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib. 2. cap. 5. num.* 5.

Vocat autem Papa omnes filios, ſivè ſint
76 Clerici, ſivè Laici; At quando vocat mulie-
res addit dicendo *Dilectæ nobis in Chriſto fi-
liæ, &c. cap. Dilecta 14. de exceſſ. Prælat.*

VICARIO, hoc vocabulum Vicarius eſt
Juri Civili omninò incognitum, & ſolùm à
Jure Canonico introductum, ut animadver-
tit Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 55.
nu.* 29. Diſponit Sacroſancta Tridentina Sy-
nodus *ſeſſ. 22. cap.* 5. quòd Diſpenſationes
Matrimoniales committantur Ordinario loci;
Appellatione autem Ordinarij venit non ſo-
lùm Epiſcopus, ſed etiam ejus Vicarius Gene-
ralis, ut diximus Cap. præcedenti. Ubi etiam
diximus Vicarium non poſſe ſe ingerere in
cauſa Epiſcopo delegata, niſi poſt præſenta-
tionem Literarum ipſe Epiſcopus dictæ ſpe-
cialis cauſæ cognitionem ſubdeleget; dixi-
mus nec poſſe Epiſcopum ſe ingerere in cauſa
ſuo Vicario Delegata, & in fine ejuſdem Ca-
pitis concluſimus non poſſe Epiſcopum con-
ſtituere Vicarium ſpecialem, ut de aliqua
ſpeciali Diſpenſatione cognoſcat, quia Papa
hujuſmodi commiſſiones dirigere intendit Vi-
cario Epiſcopi in ſpiritualibus Generali, un-
de non poteſt Epiſcopus alteri hujuſmodi Ju-
riſdictionem concedere, cùm id non ſit in
ejus poteſtate.

Licèt autem Vicarius in his, quæ Jure
Ordinario competunt, accipiat Juriſdictionem
ab Epiſcopo; Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2.
quæſt. 176. nu. 3. & quæſt. 112. nu.* 5. nihilo-
77 minus, quoad cauſam ſibi delegatam, eſt
major Epiſcopo, & quolibet alio Ordina-
rio; *cap. Paſtoralis 28. §. quia verò de officio
Delegati*; Reſponſa Marantæ *par. 3. in tract.
Apoſtolic. n.* 110. Stephanus Gratianus *diſcept.
forenſ. cap. 111. n. 65. tom.* 1. Petrus Anchar.
conſ. 164. nu. 2. Sbroz. *lib. 2. quæſt. 136. n.* 4.
Undè circa eandem cauſam habet eam au-
78 ctoritatem, quam habet ipſe Papa, cujus vi-
ces tunc gerit *cap. Sanè 11. de offic. Delegati*,
Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. eff. 1. n.* 32.
79 Reſponſa Marantæ *l. c.* & ob id poterit in-
formationes, & depoſitiones Teſtium com-
mittere, & ſubdelegare etiam ſuo Epiſcopo,
ſeù alteri cuicumque, & quantumcumque
Superiori; Rubertus Maranta *in ſpeculo par.
4. diſt. 5. num.* 46.

80 Poterit inſuper ipſe Vicarius Delegatus ad
Diſpenſationem exequendam Teſtibus coram
ſe inductis deferre Juramentum de veritate
dicenda, quamvis id in Literis non exprima-
81 tur, quia conceſſa Juriſdictione cenſentur
etiam conceſſa ea, ſine quibus ipſa Juriſdi-
ctio exerceri non poſſet, Cevallos *quæſt. comm.
contrà comm. quæſt. 339. nu. 65. & quæſt. 501.
nu.* 9. Seraphinus *deciſ. 662. nu.* 4. Lotherius
de re benef. lib. 1. quæſt. 22. n. 66. Fontanell.
de pactis Nuptial. clauſula 4. gloſſa 13. n. 70.
Rota *deciſ. 252. nu. 2. par. 6. recent.* imò, &
82 poterit punire Teſtes, qui coram eo falſum
depoſuiſſent, & animadvertere in ſuum Epi-
ſcopum, ſi Juriſdictionem ipſius Vicarij De-
legati turbare vellet, vel in fraudem amo-
veret ab officio, ut latius infra dicemus ad
§. *Conſcientiam tuam oneramus*.

Si Vicarius, cui fuit commiſſa Diſpenſatio,
moriatur, vel ab officio removeatur, dixi-
mus, debere exequi Succeſſorem in Vicariatu.

Et ſi Papa, qui conceſſit, moriatur ante-
quàm Literæ Diſpenſationis fuiſſent Delega-
to præſentatæ, vel non exequutæ, dicemus
infra non vitiari conceſſionem, & poſſe à
Delegato exequutioni demandari.

VENERABILIS FRATRIS NOSTRI EPI-
SCOPI; &c.

83 Quamvis Papa Reges, & Cardinales vocet
filios, tamen vocat Epiſcopos fratres, quaſi
ſibi æquales *cap. Quam gravi 6. de crimine
falſi*; Lotherius *de re benef. lib. 1. quæſt. 8.
n.* 72. Vivianus *de Jurepatronatus lib. 3. cap. 1.
84 nu.* 13. Epiſcopi enim ſunt Petræ, ſupra quas
Eccleſiæ fundatæ ſunt, & ob id non poteſt
conſtrui Eccleſia, niſi primò ibi Epiſcopus
Crucem figat, Atrium deſignet, & prima-
rium lapidem ponat; *cap. Nemo Eccleſiam 9.*

de

Digitized by Google

de Conſecr. diſt. 1. ſuntque Columnæ Eccle-
85 ſiæ Romanæ; Sbroz. *de off. Vicarii in proœm.*
nu. 2. Apoſtolorum ſucceſſores *Can. in nono* 2.
§. *Ipſis quoque decedentibus* 21. *diſt.* & *Can.*
quorum vices 6. diſt. 68. Vivianus *de Jurepa-*
tronat. & alii quos ſupra citavimus, & di-
cuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Angeli; Re-
ſponſa Marantæ *par.* 3. *tract. Apolog. n.* 350. &
351. Sbroſius *l. c.* Principes, & Paſtores;
Bellarminus *lib.* 1. *de Rom. Pontifice cap.* 2. *in*
fine; Reſponſa Marantæ *l. c. nu.* 347. Præto-
res etiam, & Magiſtratus perpetui Civitatis;
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 298. *tom.* 2. Viri
Clariſſimi; Alex. Sperell. *deciſ.* 128. *nu.* 65.
Illuſtriſſimi; Reſponſa Marantæ *d. tract. Apo-*
log. nu. 370. Eminentiſſimi, *ut in Concil. To-*
let. 8. *cap.* 4. & 7. Sperell. *l. c. nu.* 66. Sere-
niſſimi; Qui Titulus Regius eſt, & Imperia-
lis; Lancell. Corrad. *in Templo omnium Judi-*
cum lib. 2. *cap.* 5. *nu.* 6. Sperellius *l. c. n.* 67.
Reſponſa Marantæ *l. c. nu.* 366. Sbroſius *de*
off. Vicarii lib. 2. *quæſt.* 62. *num.* 13. Summi
Sacerdotes *cap. Deus ergo* 6. *cauſa* 3. *quæſt.* 1.
Vivianus *d. cap.* 1. *num.* 8. Legati Dei, *cap.*
Sicut vir 11. *cauſa* 7. *quæſt.* 1. Antiſtites. Vi-
vianus *l. c. nu.* 10. Specula, Ora, Throni, &
Miniſtri Dei, Pupillæ, Oculi Chriſti; Sbroz.
86 *l. c. nu.* 3. Suntque ſæcularibus Principibus,
imò, & ipſis Regibus Superiores; Reſponſa
87 Marantæ *l. c. nu.* 364. & proptereà Epiſco-
palis Dignitas Soli, Regia verò Lunæ æqui-
parantur, *cap. Solitæ de major. & obed.* §. *Præ-*
88 *terea*. Sperell. *deciſ.* 128. *nu.* 59. Et quamvis
reſpectu Juriſdictionis ſint ſubordinati Papæ,
in ordine tamen ſunt illi æquales, Sperellius
89 *deciſ.* 120. *n.* 20. habent merum, & mixtum
imperium, *cap. Omnes Baſilicæ* 10. *cauſa* 16.
90 *quæſt.* 6. Sperell. *l. c. nu.* 55. In ſuis Eccleſiis
ea omnia poſſunt, quæ Summus Pontifex in
toto Orbe, niſi ſpecialiter reſervata, vel
prohibita ſint; Barboſa *de off. & poteſt. Epiſc.*
alleg. 1. *nu.* 6. Sperell. *deciſ.* 109. *n.* 21. San-
chez *lib.* 1. *diſp.* 61. *num.* 3. Ratione ordinis
91 ſunt majores Presbytero Cardinali; Sperell.
deciſ. 128. *nu.* 41. Menoch. *de arbitr. caſu* 70.
nu. 6. & tandem tanta eſt hujus Epiſcopa-
lis ordinis Dignitas, ut ipſi Epiſcopi perſo-
nam Chriſti Domini repræſentent, *cap. Le-*
92 *gimus* 24. 93. *diſt.* Immò nec ipſemet Domi-
nus Noſter Jeſus Chriſtus hoc Epiſcopi nomi-
ne ſe vocare fuerit dedignatus, ut diximus,
& ponderat Carol. Maranta *in dictis reſponſ.*
part. 3. *dicto tract. Apolog. nu.* 358.
93 LUCANI. Primus Lucanus Epiſcopus fuit
Sanctus Paulinus Natione Antiochenus, San-
cti Petri Apoſtoli Diſcipulus, qui Anno 68.
circiter noſtræ ſalutiferæ Incarnationis (te-
ſte Religioſiſſimo, & nunquam ſatis lauda-
to Patre Cæſare Franciotto, Sacerdote Re-
ligionis Matris Dei, in Libro de Vitis San-
ctorum, in Vita dicti Sancti) ab ipſo Divo
Petro Epiſcopus conſecratus, & ad Civita-
tem Lucanam miſſus, eam in Idolorum tene-
bris tunc involutam, cum toto ſuo Dominio
ad Veri Dei cultum excitavit, & ad Chri-
94 ſtianam Fidem convertit, & ex ejus Succeſ-
ſoribus plures huc uſque fuerunt Sanctitate
inſignes, innumeri Sanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinales, nonnulli ad Summum Pontifica-
95 tum elati; Et quidem hæc Epiſcopalis Sedes
totius Hetruriæ prima inter principaliores
totius Reipublicæ Chriſtianæ ſemper habi-
ta, & connumerata fuit tùm Antiquita-
te, tùm Nobilitate, Juriſdictione, & Privi-
legiis, quibus à diverſis Summis Pontificibus
decorata eſt. Epiſcopus à Carolo Quarto Im-
peratore Comes Palatinus creatus, & à Sum-
mo Pontifice Lucio Tertio Lucenſe uſu Ar-
chiepiſcopalis Pallii, & Crucis ſingulari Pri-
vilegio inſignitus eſt; In hac Epiſcopali Sede
96 de præſenti reſidet Illuſtriſs. & Reverendiſs.
D.D. Petrus Rota Patricius Ravennaten. Illu-
ſtriſs. D. Comitis Joacchini Rota frater Ger-
manus, Prælatus ſpectatæ Virtutis, qui Ec-
cleſiam ſibi creditam ſumma Vigilantia, ar-
denti Religionis Pietate, Juſtitiæ cultu, ſin-
gulari Prudentia, & egregio rei Eccleſiaſti-
cæ ſtudio adminiſtrat, quem Altiſſimus diu-
tiſſimè ſoſpitet.

IN SPIRITUALIBUS GENERALI

Quamvis Epiſcopus Vicarium ſibi in Spi-
ritualibus, & temporalibus conſtituere ſo-
leat, quia habet ſpiritualia, & temporalia,
97 nihilominus, quoad has Commiſſiones, &
Diſpenſationes exequendas ſufficit, quòd is
Vicarius ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitu-
tus, dummodo in illis Vicarius Generalis ſit,
& in eo conſiſtat Adminiſtratio, & poteſtas
ſit Excommunicandi, Suſpendendi, Interdi-
cendi, Conferendi, Inſtituendi, Confirman-
di, Eligendi, Præſentandi, Viſitandi, Cor-
rigendi, & Puniendi, ſitque penes ipſum Sa-
cramentorum collatio, & tota poteſtas fori
Pœnitentialis, Diſpenſatio, & Votorum
commutatio, & alia juxta facultatem ſibi
ab Epiſcopo tributam, ut bene explicant
Petrus Rebuff. *in praxi Benef.* ubi *de forma*
Vicariatus n. 18. & Pyrrhus Corrad. *in praxi*
Diſpenſ. Apoſt. lib. 2. *cap.* 4. *n.* 22. Vide Bar-
boſ. *de off. & poteſtate Epiſcopi alleg.* 54. *nu.*
56. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 8. *à nu.* 122.
98 Et de ſtylo Romanæ Curiæ, dùm in Brevi-
bus Pontificijs aliquid committitur Epiſco-
pis, ſeù eorum Vicarijs, ſemper dirigitur ad
Vicarios in Spiritualibus Generales, ut notum
eſt, & docent Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 29. *nu.*
11. Garcia *l. c. nu.* 123. Quia Vicarius Gene-
ralis in Spiritualibus conſtitutus præfertur
conſtituto in temporalibus; Sbrozius *de off.*
Vicarij lib. 2. *quæſt.* 62. *nu.* 25. Unde infer-
99 tur Laicum non poſſe eſſe Vicarium Genera-
lem Epiſcopi in Spiritualibus, idque conſtat

cap. Decernimus 2. *de Judic.* & docent Paulus
Piaſec. *in praxi Epiſc.* 2. *cap.* 4. *nu.* 6. Jaco-
bus Sbroz. *de off. Vicarij lib.* 1. *quæſt.* 31.
nu. 1. Garc. *de benef. part.* 5. *cap.* 8. *num.* 2.
100 & ob id ſi Laicus conſtitueretur Vicarius, cen-
ſeretur Aſſeſſor Epiſcopi, & non Vicarius,
ut idem Sbroz. *l. c. nu.* 13.

SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENE-
DICTIONEM.

Hæc eſt ſolita Papæ ſalutatio, qua ſalu-
tat illos, vel quibus dirigit commiſſiones, vel
in quorum Gratiam Diſpenſationes commit-
tit; Et hoc ſalutandi more primus uſus fuit
101 Cletus Summus Pontifex, Teſte Stephano
Gratiano *diſcept. forenſ. cap.* 284. *n.* 83. *tom.* 2.
& poſt illum alij omnes Pontifices ejus Suc-
ceſſores eundem morem ſervarunt, cum pro-
ducat actus charitatis, pietatis, largitatis,
fidelitatis, ſedulitatis, tranquillitatis, & ju-
cunditatis, ut animadvertit Pyrrus Corrad.
102 *d. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 28. At quando Papa reſcri-
bit Hæreticis, Schiſmaticis, Apoſtatis, vel
Excommunicatis illos non ſalutat, nec vocat
Dilectos filios, ut teſtatur Pyrrhus Corrad.
d. cap. 4. *nu.* 29. & 30. ubi etiam *nu.* 33, ad-
103 dit, quòd ſi Papa ſcienter ſalutaret Excom-
municatum, præſumeretur per dictam ſalu-
tationem illum abſolvere.

104 OBLATÆ, &c. Sic de ſtylo habent exor-
dium Literæ Diſpenſationum Matrimonia-
lium, & in hoc differunt ab alijs Literis Gra-
tiam concernentibus, ut conſtat ex ipſa praxi,
& docet Hieronymus Paulus in ſuo Provin-
ciali Eccleſiarum, *verſ. Nota.* Quod quando
aliquid committitur de Jure, non datur exor-
dium, quem refert Pyrrhus Corradus *in d.
praxi lib* 7. *cap.* 5. *n.* Unde reſcripta Pontificis
referri debent ad Supplicata, ut dicimus infra.

105 NOBIS. Nullus præter Summum Pontifi-
cem poteſt propria Auctoritate in Impedi-
mentis Matrimonij diſpenſare; Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 6. *nu.* 14. Laymanus *lib* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap.* 6. *propè finem;* Filiuccius *tom.* 1.
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 302. Rota *deciſ.*
166. *nu.* 6. *part.* 2. *recent.* & plures alij quos
lib. 2. *cap.* 6. in principio citamus; Quamvis
enim in quibuſdam urgentibus caſibus, & con-
currentibus nonnullis conditionibus poſſint
etiam Epiſcopi, Legati de Latere, & alij
in iiſdem Impedimentis diſpenſare, ut pro-
babimus *lib.* 2. *d. cap.* 2. id tamen non poſ-
ſunt ſua auctoritate ordinaria, cum hæc
in ſolo Pontifice adſit (ut diximus) ſed ex
præſumpta ipſius Pontificis voluntate, dùm
ipſa neceſſitas ita poſtulat, nec Papa poteſt
adiri, ut latè *d. cap.* 2. dicimus.

NUPER; Sic de ſtylo dicitur ob veriſi-
milem præſumptionem, quòd Papa ſciat, &
106 recordetur petitionis ſibi factæ; ſi etenim
jamdiù porrecta fuiſſet Supplicatio, res poſ-
ſet variare, & in propoſito ſtatu non per-
manere, unde tunc novâ opus eſſet Suppli-
catione.

PRO PARTE DILECTI FILIJ ANTONIJ

Exprimi debent Nomina, & Cognomina
Oratorum, qui diſpenſari petunt pro foro
externo ad evitanda dubia, & æquivocatio-
nes, ac reſcripti invaliditatem, quia dum
petitur Diſpenſatio pro uno, non poteſt, nec
debet pro alio prodeſſe, nec ad alium non
107 expreſſum extendi, Non tamen in expreſſio-
ne dicti Nominis, vel Cognominis (ſecluſo
dolo, & fraude) error vitiat, quatenus Diſ-
penſatio in forma ordinaria impetretur, ut
docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 37. Diana,
& alij plures quos *cap.* 4. citavimus; At ſi
Diſpenſatio Impetrata fuiſſet in forma pau-
perum, & erratum fuiſſet in nomine, vel
pronomine vitiaretur Diſpenſatio, cum eo
caſu non concedatur, niſi perſonis pauperi-
bus, & miſerabilibus, unde poſſet mediante
hujuſmodi errore fieri fraus, & ſupponi una
perſona pro altera.

108 Nec refert ad impetrationem Diſpenſatio-
nis validè faciendam, an Diſpenſatio peta-
tur ab ipſis Oratoribus, vel ab alijs eorum
nomine, imò nec neceſſaria eſt ſcientia Ora-
torum de hujuſmodi petitione, ſeù impetra-
109 tione, quamvis verum ſit, quòd, antequam
eam acceptent, Gratia illis non ſuffragetur;
Rebuff. *in praxi benef. titulo de Diſpenſ. nu.*
13. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 26. *num.* 4. & 5. &
nos latè diximus *cap.* 4.

Sed dubium eſt, an cenſeatur fateri Im-
pedimentum ille, pro quo impetrata eſt Diſ-
penſatio, attenta confeſſione Impedimenti
facta ejus nomine ab alio; In qua re proba-
bilius exiſtimo cenſeri hujuſmodi Impedi-
mentum fateri, quamvis non ab ipſomet Ora-
tore, ſed ab alio ejus nomine impetrata ſit
Diſpenſatio, quia præſumitur fuiſſe de ejus
110 mandato impetrata, attenta impenſa, quæ
in illius impetratione, & Literarum expedi-
tione requiritur, maximè ſi notabilis fuerit,
111 cùm nemo præſumatur velle jactare ſuum,
& ſuas pecunias prodigere: Caſſadorus *dec.*
3. *nu.* 4. *de procurat.* Ludoviſ. *deciſ.* 337. *n.* 8.
& ceſſare videtur difficultas ex verbis, qui-
bus utitur Pontifex, dùm exprimit *pro parte
Dilecti filij oblata petitio, &c.* quia ſic dicen-
do oſtendit Gratiam conceſſiſſe ad ſupplica-
tionem Oratorum, ut animadvertit Rota co-
ram Merlino *deciſ.* 827. *nu.* 1. quod maximè
112 procedit, ſi Orator ipſam Diſpenſationem
113 producat, vel ſi impetratio fuiſſet difficilis
impetrationis; Ludoviſ. *deciſ.* 385. *nu.* 1.

At cujus impenſis impetranda ſit Diſpen-
ſatio, diximus *cap.* 3.

LUCANÆ DIŒCESIS.

114 Diœceſis dicitur Parochia Epiſcopi; *cap.
Licet* 5. *cauſa* 16. *quæſt.* 13. Vivianus *de Jure
patronatus lib.* 8. *cap.* 7. *nu.* 7. Paulus Fuſcus
de

Digitized by Google

de viſit. lib. 1. *cap.* 2. *nu.* 12. Thomas Pellic-
cionius *quæſt. Illuſtr. quæſt.* 7. *pag. mihi* 62.
115 *col.* 2. *in princip.* fuerunt autem Diœceſes in
toto orbe diviſæ, & diſtinctæ à S. Dioniſio
Papa, Anno 270. *Gloſſa in cap. Nec numerus*
6. *verbo autem in electa cauſa* 10. *quæſt.* 3.
Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 20.
num. 1. Baronius *Annal. Eccleſ. tom.* 2. *Anno*
270. Platina *in Vitis Pontificum, in Vita dicti*
Sancti; Vivianus *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 25 Coc-
cinus *deciſ.* 454. *nu.* 3. Marcus Antonius Cuc-
cus *inſtit. Can. lib.* 1. *tit.* 3. *verſ. Epiſcopi*.
116 Expreſſio Diœceſis Oratorum neceſſaria
eſt, aliàs Diſpenſatio, non expreſsâ verâ Diœ-
117 ceſi, vel Diœceſibus Oratorum, ſi ex diverſis
Oratores ſint, vitiabitur, tanquàm conceſ-
ſa contrà Intentionem Pontificis, qui vult
ſcire Diœceſes Oratorum, ad hoc ut Diſpen-
ſationes committat Ordinario originis Ora-
tricis, & conſequenter, ut ſe conformet diſ-
poſitioni Concilij; & ſic ſe habere ſtylum
Curiæ teſtatur Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſ-*
penſat. Apoſt. lib. 7. *cap.* 5. *nu.* 24. & 26.
Eſt autem adeò neceſſaria expreſſio Diœ-
118 ceſum Iı̣petrantium, ut ſi Forenſis, vel Alie-
nigena impetraſſet Beneficium, non facta
mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet ſub-
reptitia ob defectum intentionis Papæ con-
119 cedentis, qui ſemper in dubio intendit uni-
cuique providere in patria ſua, ſi etenim ve-
ritatem expreſſiſſet, vel Papa Gratiam de-
negaſſet, vel non tam facilè conceſſiſſet, ut
bene docent Gomeſ. *reg. de Idiom. quæſt.* 1.
Garcia *de beneſ. part.* 7. *cap.* 9. *nu.* 16. Vi-
vianus *de Jurepatronatus lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 12.
120 Et quamvis appellatione Diœceſis, quando
profertur à jure, comprehendatur etiam ipſa
Civitas, ut docent Doctores mox citandi,
tamen in materia ſtricta Diſpenſarionis ho-
minis ſecus eſt, ut probant idem Garcia *part.*
pr. cap. 9. *à nu.* 76. Hieronym. Gonzales *ad*
Reg. 8. *Cancell. Gloſſa* 51. *nu.* 74. Imò quam-
121 vis in favorabilibus etiam Civitas veniat no-
mine Diœceſis; Mandoſius *reg.* 16. *quæſt.* 41.
nu. 2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 893. *n.* 55.
tom. 4. Garcia *de beneſ. part.* 7. *cap.* 9. *nu.* 28.
Gonz. *l. c.* Pat. Leo *in praxi Sacra Pœnit.*
part. 3. ubi *de Interdicto verſ. Hic per tran-*
ſennam pag. mihi 341. & eo caſu Civitas, &
Diœceſis ponantur pro eodem, Gonz. *l. c.*
122 *n.* 45. unde ſi quis diceret ſe eſſe Lucenſem,
poſſet intelligi tam de Civitate, quàm de
Diœceſi; Garc. *l. c. nu.* 27. Barboſa *de Jure*
123 *Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 20; *nu.* 10. cum verba
debeant naturaliter intelligi, & non acciden-
taliter, *Gloſſa in l. ſed, & reprobari*, §. *am-*
plius ff. de excuſat. tut. Gar. *part.* 7. *d. cap.* 9.
num. 21. nihilominus cum materia Diſpenſa-
tionum ſit odioſa, ut diximus, exiſtimo vi-
tiari conceſſionem factam à Pontifice, ſi er-
ror in expreſſione veræ Diœceſis irrepſerit;
adeò ut ſi Literæ non corrigantur, non poſ-
ſit Delegatus ad ipſarum exequutionem de-
venire; vide quæ diximus cap. 4.
124 Quod ſi in Diœceſi eſſet aliquis locus ex-
emptus, adhuc, juxta veriorem opinionem,
dicitur de Diœceſi, Maſſobrius *de conc. præ-*
lud. 23. *dub.* 9. *n.* 2. Gonzales *ad Reg.* 8. *Can-*
cell. Gloſſa 43. *nu.* 188. Lotherius *de re beneſ.*
lib. 1. *quæſt.* 24. *nu.* 123. unde eo caſu ſi di-
ctum fuiſſet, Oratores, qui in dicto loco
exempto orti ſunt, eſſe de tali Diœceſi, non
vitiaretur impetrario.

EX LOCO CORELIÆ.

125 Expreſſio loci Oratorum in ſupplicatione
Pontifici porrecta pro Diſpenſatione impe-
tranda nullo alio caſu neceſſaria eſt, niſi
quando Diſpenſatio petitur ob cauſam an-
guſtiæ ipſius loci; quia tunc cum anguſtia
ipſius loci adducatur in cauſam finalem Diſ-
penſationis, neceſſariò exprimi debet. imò
ſi Oratores ex diverſis locis ſint, debet uter-
que explicari, & uniuſcujuſque anguſtia co-
ram Delegato verificari, & ſi non verifica-
126 retur, pro ut ſi error in expreſſione ipſorum
locorum irrepſiſſet, Graria ſubreptitia eſſet,
& nulla: quia cum nulla alia cauſa allege-
tur, quàm ipſius loci, ſeù locorum anguſtia,
ſi in illorum expreſſione eſſet error, tunc de-
fectus eſſet in cauſa finali, & conſequenter
Diſpenſatio, & Gratia viriarentur per ea,
quæ diximus. Amplia prædicta vera eſſe,
quamvis locus qui fuiſſet per errorem expreſ-
ſus, minus anguſtus eſſet alio, qui exprimi
debuiſſet, quia adhuc error eſt in cauſa fina-
li, & cum ſimus in materia Diſpenſationum,
quæ odioſa eſt, non admittitur paritas, ſeù
majoritas rationis, ut probavimus, nec eſt
in poteſtate Delegati Inrerpetrari menrem
Pontificis aliter, quàm verba mandati ſonent.
At ſi ob alias quaſcumque cauſas peteretur
Diſpenſario (dicta cauſa anguſtiæ loci exce-
pta) non eſt opus de loco originis Oratorum
mentionem facere, ſed ſufficit, ut eorum
Diœceſes exprimantur, & ſic ſe habet incon-
cuſſus Curiæ ſtylus, quem omnes practici
Curiales ſciunt.

ORTORUM.

In hujuſmodi Impetrationibus Diſpenſa-
127 tionum regulariter attenditur locus Originis
Oratorum, & non Domicilij, unde ſi com-
128 miſſio facta fuiſſet Ordinario Oratorum abſ-
que expreſſione, & ſpecificatione, an ſit Or-
dinarius Originis, ſeù Domicilij ſemper in
dubio facta intelligitur Ordinario originis,
ut teſtatur Pyrrhus Corradus *in praxi Diſ-*
129 *penſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *nu.* 31. illi etenim
propriè eſſe dicuntur de loco, qui ratione
Originis ſunt de illo; Garcia *de beneſ. part.* 7.
cap. 9. *nu.* 22. & clarè colligitur ex ipſis ver-
bis literarum, ubi dicitur ex loco Corellæ;
quæ verba, ex loco, juncto Genitivo, ſigni-

O 2 ficat

ficat locum Originis, ut benè docent Bar-
boſa *de dict. dictio.* 115. *num.* 10. Lezana
in Summa tom. 3. *verbo Dictio nu.* 21.
Et licet verbum, *Ortus*, intelligatur pro-
130 priè de illo, qui in loco natus eſt, Oriun-
131 dus verò dicatur ille, qui Originem ab eo
loco ducit, unde fuerunt ejus majores, ut
diſtinguunt Mandoſ. *reg.* 16. *quæſt.* 38. *& qu.*
39. Garcia *de beneſ. part.* 7. *d. cap.* 9. *n.* 25.
& 26. Marius Antoninus *var. reſol. lib. pr.*
reſ. fin. caſu 33. Cæſar de Graſſis *deciſ.* 51.
alias 15. *nu.* 4. Rota *deciſ.* 327. *nu.* 3. *part.* 1.
132 *diverſ.* nihilominus ex uſu introducto con-
funduntur, itaut Ortus pro Oriundo, & O-
riundus pro Orto intelligatur, Mandoſius, &
Garcia *ll. cc.* Vivianus *de Jurepatronatus lib.*6.
133 *cap.* 11. *nu.*14. & conſequenter, ſi in petenda
Diſpenſatione Matrimoniali ob cauſam an-
guſtiæ loci dictum fuiſſet Oratricem eſſe ex
loco v. gr. Camajoris, in quo ejus Pater na-
tus eſt, quamvis etiam dicta Oratrix nata ſit
in loco Coreliæ, non vitiabitur Gratia, ſed
ſufficiet eo caſu probare anguſtiam loci Ca-
majoris; ſic docent Auguſtinus Barboſa *de off.*
& poteſtate Epiſcopi alleg. 4. *n.* 8. *& de appel-*
lat. verb. appell. 180. *n.* 3. Marius Antoninus
d. lib. 1. *reſol. ultima d. caſu* 33. & faciunt
dicta per celebratiſſimum Doctorem noſtrum
Lælium de Altogradis *conſ.* 27. *nu.* 40. *lib.* 2.
134 Ratio eſt quia nativitas propria, vel pater-
na facit quem civem *l. filios* 3. *C. de muni-*
cipal. & origin. lib. 10. Joannes Angelus Bo-
ſius *de triplici Jubilæi privileg. ſect.* 4. *caſu*
13. *nu.* 4. *&* 25. Mandoſius *regula de infirm.*
quæſt. 15. *nu.* 18. Vivianus *de Jurepatronatus*
lib. 6. *cap.* 11. *num.* 16. Reſponſa Marantæ
reſponſ. 4. *à nu.* 2. *part.* 4. Lælius Altogradi
l. c. Lezana *in Summa tom.* 3. *verbo dictio n.*
13. Intellige tamen, ut ſit natus fortuitò in
135 illo loco, ut v. gr. ſi mater inde caſu aliquo
pertranſiret, abſque animo ibi habitandi,
quia tunc non dicitur Oriundus, nec Civis,
nec naturalis illius loci; Cævallos *qq. comm.*
contra comm. qu. 458. *num.* Afflict. *deciſ.* 384.
nu. 4. Maſſobr. *de conc. prælud.* 4. *dub.* 3. *n.* 3.
Barboſa *d. alleg.* 4. *nu.* 18. & proinde tunc
136 attenditur origo patris, Auguſtin. Barboſa *de*
off. & pot. Epiſc. alleg. 4. *nu.* 18. cujus origi-
nem ſequitur filius, ut infra *n.* 151. dicemus.
137 Ad hoc autem, ut quis dici poſſit Ortus ex
aliquo loco, non ſufficit, quòd in eo per tem-
pus immemorabile, etiam cum ſua familia,
habitaverit, quia adhuc non dicitur de lo-
138 co; ſola enim habitatio, licet longiſſima, ſo-
lùm facit quem Incolam, ſeù domiciliarium,
non tamen ortum, ſeù oriundum, ut benè
animadvertunt Barboſa *d. alleg.* 4. *num.* 11.
Garc. *part.* 7. *d. cap.* 9. *nu.* 11. Et verba na-
139 turaliter, & propriè ſunt intelligenda, non
autem civiliter. Pariſ. *conſ.* 159. *n.* 17. *&* 18.
vol. 4. Mandoſius *Reg.* 3. *quæſt.* 20. *n.* 9. Gar-
cia *de beneſ. l. c. nu.* 32. ubi præciſè infert ad
Diſpenſationes Matrimoniales, & docet non
ſufficere, ut Oratores, qui narraverint Pon-
tifici ſe eſſe ortos ex tali loco, verificent
quòd ibi habitaverint, & Domicilium con-
traxerint, *& nu.* 34. ſubdit, quòd nec refert
ſi dicatur, quòd Papa adhuc conceſſiſſet, ſi ſci-
viſſet, quia caſus omiſſus non habetur pro ex-
preſſo, & conceſſio facta in uno caſu, non
porrigitur ad alium, ut alibi diximus, nec
140 Papa diſpenſat niſi ſuper expreſſis; Fr. Leo
in theſ. fori Eccleſ. part. 2. *cap.* 8. *nu.* 41. &
141 alij quos retulimus, & propterea, ut verifice-
tur Oratores eſſe ortos in loco, & Diſpen-
ſationem propterea non eſſe ſubreptitiam,
requiritur de neceſſitate, ut vel Oratores,
vel eorum patres, in eo loco in quo domi-
cilium contraxerunt parentes, nati ſint, nec
ſufficit habitaſſe ibi; Imò quamvis fœmina,
quæ nupſit forenſi, cum eo longè à Patria
ſua habitet, nihilominus propriam originem
retinebit, ut benè celebratiſſimus Hierony-
142 mus Palma *conſ.* 37. *nu.* 34. Amplia, ut nec
quoad hujuſmodi Diſpenſationes validè Im-
petrandas ſufficiat exprimere ſe eſſe ex illo
loco, cujus ipſe ex Privilegio verè creatus
fuiſſet Civis, quia non poteſt dici eſſe ortum
143 ex illo; quamvis enim appellatione Civis ve-
niat etiam Civis ex Privilegio; Boerius *deciſ.*
260. *nu.* 23. Cævallos *quæſt. commun. contra*
comm. quæſt. 2. *nu.* 25. imò non minus quàm
originarius, hic dicatur verè, & propriè Ci-
vis, ut probat Ludovicus Paitellus *in annot.*
ad Rutilium patrem annot. 97. *nu.* 2. Franci-
ſcus Redenaſchus *conſ.* 1. *nu.* 108. Philippus
Paſchalis *de viribus patriæ poteſt. part.* 3. *cap.*
2. *num.* 35. tamen cùm hoc caſu requiratur
Oratores eſſe verè ortos in loco, non poteſt
hujuſmodi Privilegium ad hoc extendi; fa-
ciunt dicta per Paulum Squillante *de privil.*
Cleric. cap. 4. *n.* 269. Auguſtinum Barboſa *de*
144 *axiom. axiom.* 113 *nu.* 5. quia Civis origina-
rius unius loci non poteſt fieri Civis origina-
145 rius alterius Civitatis, cùm ipſa origo, tan-
quam quid naturale, mutari non poſſit *l. Aſ-*
ſumptio in princip. ff. de municip. & origin. lib.
10. Marta *in votis deciſ. voto* 116. *num.* 2.
Menochius *de arbitr. Judic. caſu* 584. *lib.* 2.
centuria 6. *nu.* 6. Rota coram Merlino *deciſ.*
882. *nu.* 15. & Civium appellatione, in ſtri-
cto ſignificato, veniunt Originarij tantum,
ut dictus Paſchalis *nu.* 34. *l. c.*
146 Et quamvis pluribus modis acquiratur Ci-
vilitas, nempè Manumiſſione *l. Civis C. de*
Incolis lib. 10. ut ſi Dominus manumitteret
ſervum, hic fieret Civis ejus Civitatis, in qua
manumitteretur, Adoptione *d. l. Cives;* quæ
tamen Civilitas, tàm diù durat, quàm diù
durat adoptio; Electione, ſeù Privilegio *d.*
l. Cives, *& l. Aſſumptio ff. ad municipia*, ni-
hilominus in caſu, de quo agimus, ſolùm
in-

inteligi debet de Civilitate loci veræ Origi-
nis, cum aliter dictum verbum, *Ortus*, in-
telligi non debeat, ut diximus.

Et quidem maxima eſt differentia inter
domicilium originis, & illud habitationis;
147 Quia Civilitas originis, cùm ſit naturalis, eſt
immutabilis, niſi deſeratur, Afflict. *dec.* 384.
nu. 8. Rota coram Buratto *deciſ.* 804. *num.* 4.
Rota coram Durano *deciſ.* 31. *nu.* 4. *part. pr.*
Sanchez *de Matrim lib.* 3. *diſp.* 23. *n.* 4. Bar-
boſa *num.* 20. *l. c.* Lælius Altograd. *conſ.* 28.
148 *nu.* 43. *lib.* 2. imò nec illi renunciari poteſt;
Boerius *deciſ.* 13. *nu.* 2. Cævallos *qq. comm.
contrà comm. quæſt.* 458. *n.* 3. Lælius Altogr.
d. conſ. 28. *nu.* 11. *lib.* 2. At domicilium ha-
149 bitationis, ſicut propria voluntate, & facto
conſtituitur, ita propria voluntate, & facto
mutatur; Sanchez *l. c.*

150 Quæ ſupra diximus de origine, intelligas
de origine paterna, non autem de materna,
151 quia filius ſequitur originem patris, & non
matris; Afflict. *l. c. nu.* 4. Gonzales *Gloſſa* 9.
§. 1. *n.* 100. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 75.
nu. 11. *tom.* 1. Cævallos *quæſt.* 458. *n.* 5. Bar-
boſa *d. alleg.* 4. *n.* 11. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24.
n. 12. Maſſobr. *de concurſu prælud.* 4. *dub.* 4.
152 *nu.* 2. & 6. & dicitur pars patris, & non ma-
tris, Ludoviſius *deciſ.* 279. *nu.* 19. Lotherius
de re benef. lib. 3. *quæſt.* 28. *nu.* 65. & 66. &
reputatur una, & eadem perſona cum patre;
153 Rota *in noviſſimis deciſ.* 62. *num.* 42. coram
Durano, & in eum tranſit origo, & domi-
cilium patris, idem Ludoviſ. *deciſ.* 455. *nu.*
12. & civilitas paterna; idem Seraph. *deciſ.*
372. *num.* 6. quamvis alibi natus ſit; Rota
coram Durano *deciſ.* 31. *nu.* 3.

154 Unde in caſu noſtro ſi Oratores velint
commiſſionem fieri Ordinario domicilij Ora-
torum, debent id in ſupplicatione petere,
& Papa eo caſu ſolet concedere, ſi Oratores
ſaltem per annum in loco domicilij habita-
verint, ut notum eſt, & ſic de ſtylo ſerva-
tur, & quamvis Pyrrhus Corrad. *in praxi
Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 31. aſſerat
requiri, ut Oratores in eo loco habitaverint
per Biennium, nihilominus vidi multas com-
miſſiones matrimonialium Diſpenſationum
commiſſas fuiſſe Ordinario domicilij Oratri-
cis, cum expreſſione facta, quòd per annum
in eo loco Oratores habitaverint.

Duos ſingulares caſus reperio in hac ma-
teria adnotatos. Primum ab Auguſtino Bar-
boſa *de off. & poteſt. Epiſcopi alleg.* 4. *n.* 18.
155 nempè quòd ſi quis naſceretur in Mari, ad-
huc ſequeretur Domicilium, & originem pa-
tris, quod idem confirmat Squillant. *de pri-
vil. Cleric. cap.* 4. *num.* 263. Secundum, à
Carolo Maranta *in controv. utr. jur. re-*
156 *ſponſ.* 8. *num.* 9. *part.* 2. nempè ſi quis naſce-
retur in ipſo confinio diverſorum Territorio-
rum contraheret naturale Domicilium in
loco illo, in quo caput effuſum fuit.

PETITIO CONTINEBAT.

In ſupplicatione Pontifici porrecta pro Diſ-
penſatione Impetranda, eſt de neceſſitate ex-
primendum omne id, quod Jura exprimi ju-
bent, vel ſtylus Curiæ, aut Principis conſue-
tudo exigunt, nè Diſpenſatio ſubreptitia ſit,
ut latè diximus. Et in omnibus Gratijs, quæ
157 ad ſupplicationem conceduntur, ſupplicatio
attendi debet. Hector Capyc. Latro *deciſ. S.
Concilij Neap. deciſ.* 174. *n.* 16. Rota coram
Durano *deciſ.* 387. *n.* 1. Rota *deciſ.* 306. *n.* 2.
part. 3. *recent.* Cæphal. *conſ.* 284. *n.* 10. *tom.* 3.
Rota coram Cavalerio *deciſ.* 285. *n.* 2. Rota
deciſ. 387. *nu.* 1. *in noviſſ.* Caputaquenſ. *de-
ciſ.* 75. *n.* 5. Reſponſa Marantæ *reſp.* 13. *nu.*
158 20. & *nu.* 37. *part. pr.* Unde ſi in Literis mu-
taretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non atten-
duntur, ſed ſupplicatio, Rota coram Cava-
lerio *dicta deciſ.* 285. *num.* 2. Hector Capyc.
Latro *deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ.* 154. *nu.* 12.
in qua Supplicatione tota vis Gratiæ conſi-
ſtit; cùm Literæ non dent Jus in re, nec ad
rem, ſed ſola ipſa Gratia, dictus Hector Ca-
pyc. *l. c.* Tuſchus *concluſ.* 52. *nu.* 1. *litera* G.
159 Imò de ſtylo Romanæ Curiæ Gratias Papæ
ex Regeſtro ſumi poſſe teſtantur, Maſcardus
concluſ. 1260. *nu.* 9. Cæphal. *conſ.* 284. *n.* 10.
tom. 3. Tuſch. *concluſ.* 71. *nu.* 2. *lit.* G. Quod
Regeſtrum reputatur Bullarum Protocollum,
160 idem Maſcard. *concluſ.* 1260. *nu.* 1. Et prop-
tereà tenorem Literarum ex tenore Suppli-
cationis eſſe verificandum, dicit Rota *deciſ.*
387. *nu.* 1. in noviſſimis, & docent d. Hector
Capyc. *deciſ.* 170. *n.* 51. Caputaquenſ. *deciſ.*
75. *n.* 5. *part.* 1. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *qu.* 7.
161 *nu.* 86. & 106. cùm omnis conceſſio Princi-
pis reguletur à petitione, Rota coram Pænia
deciſ. 381. *num.* 4. Corneus *conſ.* 323. *nu.* 22.
tom. 4. Rota coram Merlino *deciſ.* 389. *n.* 32.
162 & *deciſ.* 728. *nu.* 11. & Reſcriptum Pontificis
referatur ad ſupplicata, & ab illis interpe-
trationem admittat; Reſponſa Marantæ *d.
reſp.* 13. *l. c.* Hieronym. Palma *conſ.* 73. *n.* 7.
& *conſ.* 88. *nu.* 6. Lælius Altogradi *conſ.* 71.
nu. 36. 37. & 38. *lib.* 2. Farinacc. *lib.* 1. *conſil.
crim. conſ.* 57. *nu.* 18. & propterea ex forma
163 dictæ Supplicationis declaretur intellectus
Gratiæ conceſſæ; Robertus Maranta *in ſpe-
cul. aureo part.* 4. *diſtint.* 9. *nu.* 5. quia ſem-
164 per cenſetur ſe fundare ſuper expreſſis; Ro-
ta coram Durano *deciſ.* 147. *n.* 7. nec unquam
165 diſpenſare cenſetur ſuper Impedimentis non
expreſſis; Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſ. par.*
2. *cap.* 8. *n.* 49. Rota coram Pænia *deciſ.* 206.
nu. 7. Rota *deciſ.* 350. *nu.* 20. *in noviſſ.* Rota
166 *deciſ.* 306. *nu.* 2. *part.* 3. *recen.* Unde ad hæc,
ut Papa validet, neceſſe eſt, ut ſciat defectus,
& nullitates, alias ſanare non cenſetur, Ro-
ta *deciſ.* 158. *nu.* 6. *part.* 1. *recent.* & *dec.* 306.
num. 2. *part.* 3. *recent.* Rota coram Cavaler.
deciſ.

167 *deciſ.* 334. *n.* 1. *& deciſ.* 500. *nu.* 1. quia Gra-
tia non extenditur ad nullitates non expreſ-
ſas, Rota coram Durano *deciſ.* 238. *nu.* 22.
168 Reſponſa Marantæ *reſponſ.* 13. *n.* 34. *part.* 1.
Papam imò nunquam præſumitur voluiſſe ſa-
nare defectus, quos ignoravit *l. mater ff. de
inoff. teſt.* Rota coram Pænia *deciſ.* 208. *n.* 7.
Flamminius Pariſ. *de confid. quæſt.* 40. *nu.* 6.
Rebuff. *in praxi Beneſ.* ubi *de Diſpenſat. nu.*
13. *in fine*; Federicus de Sēnis *conſ.* 198. *n.* 2.
169 Unde ſuper Impedimentis tacitis, ex defectu
intentionis Pontificis, Diſpenſatio non ſuffra-
gatur; Sbroz. *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 36.
nu. 2. Rota *deciſ.* 32. *nu.* 11. *part.* 6. *recent.*

De his autem, quæ exprimi neceſſaria ſint
in Diſpenſatione petenda latè diximus *toto
cap.*

QUOD CUM DICTA MAGDALENA IN
DICTO LOCO PROPTER ILLIUS AN-
GUSTIAM, &c.

De hac cauſa anguſtiæ loci fuſiſſimè age-
mus *lib.* 3. *tot. cap.* Ubi quomodo, & quan-
do verificetur, & quòd correſpectivè ſit ac-
cipienda, & an admittatur in Civitatibus,
& an verificetur, ſi fœmina nobilis ſit, &
illam ducere velit ignobilis Dives, vel le-
gum Doctor ex vilibus parentibus natus, &
an teneatur nubere extra Patriam, & alia
in praxi magis practicabilia adnotabimus,
quæ omnia cùm ibi ſatis ſuperque explicen-
tur, ſuperfluum eſſet hic repetere.

CUPIUNT INVICEM MATRIMONIALI-
TER COPULARI, &c.

Cupiunt, non tamen poſſunt (attento Im-
pedimento dirimenti) Matrimonium contra-
here, vel dic *cupiunt, &c.* quia abſque libe-
ro contrahentium conſenſu Matrimonium
conſiſtere nequit, ut probabimus *lib.* 2.

SED QUIA TERTIO, ET QUARTO A'
COMMUNI STIPITE PROVENIENTI-
BUS CONSANGUINITATIS GRADIBUS
INVICEM SUNT CONJUNCTI, &c.

170 Dicitur à communi ſtipite provenientibus;
Ad tollendum omnem dubietatem, & ut co-
gnoſcatur eſſe unicum Impedimentum, aliàs
poſſet dubitari, quòd duplex eſſet nempè
tertij ex uno, & quarti ex altero; Ac etiam
ut certò conſtet Impedimentum ſuper quo
Diſpenſatio petitur non eſſe in linea recta,
in qua Papa diſpenſare non ſolet, imò pro-
babiliſſimum eſt non poſſe in illa diſpenſari
per ea, quæ dicimus *lib.* 2.

De Impedimento Conſanguinitatis, & an,
& quando, ac quomodo ſuper eo diſpenſari
poſſit, fusè dicemus *lib.* 2. quæ cùm ſatis,
ſuperque ibi adnotata fuerint, ſuperfluum
eſſet hic repetere.

Infraſcripta tamen animadvertenda ſunt.

171 Primò, Quòd licet ſuper Impedimento
Conſanguinitatis Papa difficilius diſpenſet,
quàm ſuper Affinitate, cùm illud fortius ſit
vinculum (ut alibi diximus) nihilominus,
quoad Taxas, & Impenſas Impetrationis pari
modo Diſpenſatio conceditur, nulla habita
differentia an ſit ſuper Conſanguinitate, vel
Affinitate, ut notum eſt.

172 Secundò; ſi plura inter contrahere volen-
tes adſint Impedimenta, & ſe contingant,
& unum augeat aliud, diximus, ea omnia
eſſe in una, eademque Supplicatione Ponti-
fici exprimenda, ſi omnia publica ſint, Quòd
ſi aliqua ſint publica, & reliqua occulta,
173 vide quæ diximus *dict. cap.* & Diſpenſa-
tione ſecretò obtenta ſuper occultis, poſtea
Sponſi interrogentur à Delegato, cui commiſ-
ſa fuerit Diſpenſatio ſuper publicis, an alia
Impedimenta adſint, diximus non teneri Im-
pedimenta occulta jam diſpenſata manife-
ſtare, quia cùm fuerint legitimè diſpenſati,
174 ſunt tuti in conſcientia; Imò dato etiam,
quòd Judex, vel Notarius, qui de ipſius Ju-
dicis commiſſione fabricaret proceſſum pro
verificatione Diſpenſationis, pro foro exter-
no, ſuper publicis faciendæ, ſcirent, ex con-
feſſione Oratorum, talia Impedimenta oc-
culta, at ſcirent etiam Sponſos fuiſſe ſuper
eis diſpenſatos, poterunt admonere Sponſos,
ut taceant, ne Impedimenta publicentur, vel
illa negent, utendo æquivocatione, nempè
in animo reticendo, non adeſſe Impedimen-
ta, quæ modò impediant, & poterit Nota-
rius hujuſmodi Impedimentorum confeſſio-
nem à Sponſis perperam, ut ſupra, factam
eo caſu non ſcribere, ut prædicta docent
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 25. *nu.* 16. Pyrrhus Cor-
radus *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 6.
nu. 37. Trullenck *opere morali lib.* 7. *cap.* 6.
dub. 11. *num.* 5. *tom.* 3.

175 Tertiò: Si Impedimentum occultum ſuper
quo Conjuges ſecretò diſpenſati fuerunt ali-
quo caſu temporis curſu publicari contingat,
Diſpenſatio eſt invalida, & nova opus eſt
Diſpenſatione pro foro externo. Et ſi Paro-
176 cho hujuſmodi Impedimentum ab aliquo de-
nunciatum ſit, quamvis etiam ſciret fuiſſe
jam ſuper eo Conjuges ſecretò diſpenſatos
pro conſcientiæ foro, nihilominus quia Im-
pedimentum ei opponitur, & ad ipſum non
pertinet de validitate, vel invaliditate Diſ-
penſationis cognoſcere, tenetur dictum Im-
pedimentum ad Ordinarium deferre, qui
177 quamvis etiam ſciret Conjuges ſuper denun-
ciato Impedimento ſecreto diſpenſatos fuiſſe,
attamen ex quo dictum Impedimentum ſibi
in foro externo denunciatur, Juſtitiam mi-
niſtrare tenetur; & ſi Impedimentum pro-
bari poſſit per duos teſtes, vel unum tantùm,
adjunctis alijs adminiculis, debebit ipſos Con-
juges ſeparare, & Matrimonium prohibere,
donec aliam Diſpenſationem pro foro exter-
no impetraverint, Navarrus *lib.* 4. *conſilior.
titulo de privil. conſ.* 5. *n.* 7. *in prima edition.*

San-

Sanchez *lib. 3. diſp. 15. d nu. 9.* Baſilius Pon-
tius *de Matrim. lib. 5. cap. 36. num. 7.* Pyrrhus
Corrad. *in d. praxi lib. 7. d. cap. 6. nu. 35.* &
faciunt dicta per Ludoviſ. *deciſ. 57. nu. 8.* &
nos etiam alibi diximus.

Si tamen Matrimonium fuerit contractum
cum dicta Diſpenſatione ſecretò obtenta, ad
illud diſſolvendum requiruntur probationes
concludentiſſimæ, & ſaltem duo teſtes omni
exceptione majores, ut dicimus.

178 Quintò, Dum Concilium Tridentinum *ſeſſ.
24. cap. 5. de reform. matrim.* prohibet ne cum
Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinita-
tis Matrimonium contrahatur, hujuſmodi pro-
hibitio, non ſolùm eſt intelligenda reſpectu
dictorum Impedimentorum, ſed etiam de
alio quocumque Impedimento, quod inter
contrahere volentes adeſſet, ut benè Sanchez
lib. 3. diſp. 42. num. 4. Laymanus *Theol. mor.
lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 16. verſ.
Altera pœna;* Averſa *de matrim. quæſt. 7. ſect.
3. verſ. At verò;* Filiuccius *quæſt. mor. tom.
pr. tract. 10. cap. 10. n. 339.* Jo: Angelus Boſ-
ſius *de Matrim. contr. cap. 11. num. 165.* quia
intentio dicti Concilij eſt ne Matrimonium
Clandeſtinè, & cum Impedimento dirimen-
ti contrahatur, unde non ſatisfieret dictæ in-
tentioni, ſi cum alio Impedimento dirimenti
179 contraheretur; & propterea dùm eſt eadem
ratio, eadem debet eſſe juris diſpoſitio *l. ſi
poſtulaverit §. ratio ff. de adult.*

180 Sextò, Si circa expreſſionem ſpeciei Im-
pedimenti fuiſſet error, ut ſi dictum fuiſſet
Impedimentum eſſe Conſanguinitatis, & eſ-
ſet Affinitatis, vel è contra, vitiari Diſpen-
ſationem, & literas egere correctione, an-
tequam poſſint exequutioni demandari, di-
ximus *cap. 4.*

181 Septimò, Si res eſſet omninò dubia, an
egeret Diſpenſatione, necne, dicendum eſt
non egere Diſpenſatione, quia in æquali du-
bio præſumptio eſt pro libertate ad contra-
hendum; nemo etenim in dubio eſt ſua li-
bertate privandus, ita Sanchez *lib. 8. diſp. 6.
nu. 18.* Bonaccina *de leg. diſp. prim. quæſt. 2.
punct. 1. n. 18.* Pontius *de Matrim. lib. 8. cap.
13. n. 1.* Leonardus Leſſius *de juſt. lib. 2. cap.
40. dub. 17. num. 113.* Diana *part. 8. tract. 3.
reſol. 72.* Gutierez *de Matrim. cap. 122. nu. 5.*
Sperellius *deciſ. 119. num. 57.* Eſcobar *Theol.
mor. tract. 7. exam. 9. cap. 9. verſ. Dubitat
quis;* Merolla *tom. 1. diſp. 3. cap. 3. coroll. 10.
nu. 134.* Joannes Angelus Boſſius *moral. var.
part. 2. titulo 1. §. 39. n. 1284.* Soacius *ſuper
inſtituta lib. 1. tit. 3. de jure perſonar. §. &
libertas nu. 2.* Thomas Tambur. *in præceptis
Decalogi lib. 1. cap. 3. §. 7. n. 3.* & noviſſimè
Angelus Maria Verricell. *de miſſionibus Apo-
ſtolicis quæſt. 197. ſect. 7. nu. 72.* ubi optimè
declarat hanc Doctrinam veram eſſe, quoad
Impedimenta, quæ ſunt Juris humani, non
tamen pro Impedimentis juris naturalis.

182 Amplia hanc doctrinam, itaut procedat
non ſolùm quando res eſſet omnino dubia,
ſed etiam quando in conflictu opinionum
ſcribentium, opinio affirmans Impedimentum
eſſet probabilior, dummodò negans proba-
bilis ſit, Sanchez, & Leſſius *ll. cc.* Sperel-
lius *deciſ. 114. num. 57.* Boſſius *num. 1287.
l. c.* Diana, & Palaus penes ipſum Boſſium;
Ratio eſt, quia ut diximus *cap. 4.* in rebus
moralibus ſatis eſt ſequi opinionem probabi-
183 lem relicta probabiliori. Unde ſi eſſent opi-
niones, an certum quid afferat Impedimen-
tum ad Matrimonium contrahendum, & opi-
nio negans eſſet probabilis, quamvis affirmans
eſſet probabilior, poterit nihilominus iniri
Matrimonium abſque Diſpenſatione, ſequen-
do opinionem probabilem, ut idem Sanchez
184 *l. c.* & Sperell. *deciſ. 175. n. 89.* At è contra
ſi dubitetur, an ſuper aliquo Impedimento,
quod certò extat, fuerit validè diſpenſatum,
tunc quia Impedimentum eſt certum, ſed de
validitate Diſpenſationis dubitatur, ſtat poſ-
ſeſſio pro Impedimento; unde in hujuſmodi
dubio opus erit Diſpenſatione, ut conclu-
dunt plerique Doctores ſupra relati.

185 Tunc autem dicitur eſſe dubium, quando
intellectus pendet in æquilibrio, in neutram
partem potius inclinans, Sanchez *de Matrim.
lib. 2. diſp. 41. nu. 2.* Sperell. *deciſ. 175. n. 84.*

186 Addunt aliqui in re omninò dubia poſſe Epi-
ſcopum, causâ vitandi ſcandala, vel diſpen-
ſare, vel declarare nullum adeſſe Impedi-
mentum; Sanchez *lib. 8. diſp. 6. nu. 18.* Cor-
rad. *d. cap. 5. nu. 65.* Id tamen mihi non pro-
batur, quia ſicut diximus, in æquali dubio
impedimenti non eſt neceſſaria Diſpenſatio,
&, ſi impedimentum eſt certum, non poteſt
Epiſcopus diſpenſare niſi in quibuſdam caſi-
bus urgentis neceſſitatis, & concurrentibus
conditionibus, quas *lib. 2.* diximus.

Et licet in dicto æquali dubio neceſſaria
non ſit Diſpenſatio, ut diximus, multoties
187 tamen Oratores, pro ſuæ conſcientiæ quie-
te, & ad majorem cautelam, Diſpenſatio-
nem petunt à Summo Pontifice, exponendo,
v. gr. quòd ex tali cauſa Oratores cupiunt
invicem matrimonialiter copulari, & licet
nullum eis obſtet canonicum Impedimentum,
quominus id facere poſſint, quia tamen à
nonnullis, id forſan ægrè ferentibus, falsò
aſſertum fuit v. gr. Oratricem eſſe Uxoris
Oratoris jam defunctæ ſororem ex illicito
coitu procreatam, quominus contrahant im-
pediuntur, ſupplicatur propterea, ut Sancti-
tas Sua committere dignetur, & mandare
Ordinario loci, vel ejus Vicario in ſpiritua-
libus Generali, ut de præmiſſis ſe diligenter
informet, & inquiſita per eum diligentius
veritate, niſi coram eo legitimè probatum
fuerit Oratricem prædictam eſſe Uxoris præ-

fati

fati Oratoris jam defunctæ Sororem ex illicito coitu procreatam, ut præfertur, eamdem imputationem Apoſtolica auctoritate rejiciat, eaque non obſtante, Oratores prædictos dummodò nullum Canonicum eis obſtet Impedimentum. Matrimonium inter ſe publicè, &c. contrahere, &c. dicta Auctoritate declaret, non obſtantibus, &c. & ſic eo caſu Papa committit Ordinario, ut ſe informet, & niſi probatum fuerit Impedimentum adeſſe, imputationem rejiciat: & ita caſu occurrente, & ſic eligentibus Oratoribus aliquando ſervari teſtatur Pyrrhus Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 5. num. 67.*

188 Si narratum fuiſſet Pontifici plura Impedimenta adeſſe, & à Delegato in Informationibus habitis reperiretur unum ſoulm adeſſe, vide quæ diximus.

189 At ſi narratum fuiſſet ſolum Impedimentum, & plura adeſſe poſtea reperirentur, ſubreptitia erit Gratia, nec poterit Delegatus ad exequutionem Diſpenſationis procedere; Reginaldus *lib. 31. cap. 27. nu. 204.*

INVICEM ESSE CONJUNCTOS.

190 Quando exprimitur Impedimentum Conſanguinitatis, dicitur Oratores eſſe conjunctos, quia propriè ex ipſa Conſanguinitate, & ex eò quòd inter ſe ſanguine conjuncti ſint, dicuntur Conſanguinei *l. prima §. penult. ff. de ſuis, & legitim. hæred.* At ſi Impedimentum eſſet Affinitatis, tunc non dicitur eſſe Conjunctos, ſed ſe attinere; quia Affinitas propriè eſt attinentia perſonarum ex copula proveniens, *cap. Quòd ſuper his V. de Conſanguin. & Affin.*

ABSQUE SEDIS APOSTOLICÆ DISPENSATIONE.

191 Nullus præter Summum Pontificem propria, & ordinaria auctoritate in Matrimonij Impedimentis diſpenſare poteſt, ut diximus, & docent Doctores relati, & latius *lib. 2.* dicemus, quamvis enim in quibuſdam caſibus alij inferiores, ut Nuncij, Legati

192 Apoſtolici, Commiſſarij Cruciatæ, Epiſcopi, & alij, quos dicto Libro adnotabimus, diſpenſare poſſint, id tamen eis nullo modo competit propria eorum auctoritate, ſed vel ſibi à Pontifice ſpecialiter demandata, vel ſaltem ex voluntate ipſius Pontificis præſumpta, ut in quibuſdam urgentiſſimis caſibus, quibus neceſſitas urget, nec patet aditus ad Pontificem, vel alium, qui ab eo diſpenſandi poteſtatem habet, tunc enim præſumitur Pontificem velle, ut Epiſcopi in tam urgenti neceſſitate pro communi bono, & animarum ſalute diſpenſare poſſint.

QUARE IIDEM NOBIS HUMILITER SUPPLICARI FECERUNT, &c.

Non eſſe neceſſarium mandatum ad Diſpenſationem impetrandam, nec ſcientiam ejus qui Diſpenſatione indiget, diximus, ſed ſufficere quòd ab ipſo, cui impetrata eſt, acceptetur. non enim refert à quo fuerit impetratum Privilegium, ſufficit ſolùm, quòd à Principe fuerit conceſſum, & à parte acceptatum, vide Sanchez *lib. 8. diſp. 29. nu. 4.* & alios, quos propterea retulimus *l. c.*

QUATENUS EIS IN PRÆMISSIS OPPORTUNE' PROVIDERE, &c.

In præmiſſis, &c. quia ut diximus, Papa ſe fundat ſuper expreſſis, & nunquam intendit ſanare defectus, quos ignorat.

193 Papa Dei Vicarius, & Univerſalis Paſtor debet ſuo Gregi opportunè providere, ubi, & quando rei qualitas, & perſonarum indigentia id poſtulant, vide Clem. Paſtoralis *cap. 2. lib. 2. tit. 11.* ubi Pontifex in principio dicit, *Paſtoralis Cura ſolicitudinis nobis divinitus ſuper cunctas Chriſtiani populi nationes injuncta, nos invigilare remediis ſubjectarum earundem periculis obviare, & ſcandala removere compellit.*

DE BENIGNITATE APOSTOLICA DIGNAREMUR.

194 Quia cum Diſpenſatio non ſemper ſit de jure debita, Papa, tunc diſpenſando, miſcet miſericordiam cum ipſa Diſpenſatione, & ideò dicitur *miſericorditer in Domino diſpenſare*, ut benè adimadvertit P. Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ part. 1. formula 2. verſ. Quia iſta Diſpenſatio pag. mihi 75.*

NOS IGITUR EOSDEM, AC EORUM QUEMLIBET, A' QUIBUSVIS EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI, ALIJSQUE ECCLESIASTICIS SENTENTIJS, CENSURIS, ET POENIS, A' JURE, VEL AB HOMINE, QUAVIS OCCASIONE, VEL CAUSA LATIS, SI QUIBUS QUOMODOLIBET INNODATI EXISTUNT, AD EFFECTUM PRÆSENTIUM TANTUM, &c.

195 Excommunicatio eſt Gladius Eccleſiæ *cap. Dilecto 6. de ſent. excomm. & cap. Cum inter 5.*

196 *in fine de conſuetud.* & eſt omnium pœnarum maxima, quia nulla alia in Eccleſia reperitur major, cùm afficiat animam, & eam ſpiritualibus auxilijs privet, ac Chriſtianorum contubernio ſpoliet; Divus Auguſtinus *relatus in Can. corripiantur 17. cauſa 24. quæſt. 3.* Pariſ. *de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. nu. 73.* Barboſa *de jure Eccl. univ. lib. 1. cap. 39. nu. 77.* Gutierez *Canon. qq. lib. 1. cap. 7. n. 27.* Salas *de leg. diſp. 14. ſect. 3. nu. 35.* Ricciullius *de Jure perſonar. lib. 4. cap. 63. nu. 2.* Sperellius *deciſ. 129. n. 3.* Reſponſa Marante *reſponſ. 37.*

197 *nu. 17. part. 2.* Eſtque actus merè Eccleſiaſticus à poteſtate Canonum pendens, & propterea Judicibus ſæcularibus omninò incompetens; Marius Antoninus *var. reſol. lib. 1. reſol. 48. num. 7.* Reſponſa Marantæ *reſp. 21.*

198 *n. 109. part. 2.* hæc enim poteſtas excommunican-

nicandi deſcendit à Clavibus , quam poteſta-
tem Jeſus Chriſtus Dominus Noſter Eccleſiæ
ſuæ tradidit , ex illo Matthæi 18. *Si Eccle-
ſiam non audierit, ſit tibi ſicut Etnicus, & Pu-
blicanus , Et quodcumque ligaveris ſuper ter-
ram erit ligatum & in Cœlis ;* Ægidius de Co-
ninck *de Sacram. diſp.* 13. *dub.* 3. *nu.* 24. *con-
cluſ.* 1. Diana *part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 98.

Per dictam clauſulam , *Abſolventes* , *&c.*
Papa Oratores abſolvit , quatenus egeant , à
quibuſvis ſententiis Excommunicationis, Su-
ſpenſionis, & Interdicti , & ita illos habili-
tat , ut non obſtante Excommunicatione ,
Suſpenſione, & Interdicto habiles ſint , &
capaces Gratiæ , quam Papa ipſis facit , cùm
199 aliàs Gratia per Excommunicatum obtenta
non valeat *cap. primo de reſcr. in* 6. Rebuff. *in
praxi Benef.* ubi *de* 3. *parte ſignaturæ in prin-
cip.* Pariſ. *de reſignat. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 46. Ca-
putaquenſ. *deciſ.* 72. *n.* 2. *par.* 3. Garcia mox
citandus ; Squillante *de oblig. Clericor. par.* 3.
nu. 70. Leſſius *de juſt. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 116.
Imò nec valeret , ſi impetraretur per Procu-
ratorem excommunicatum , nomine princi-
palis non Excommunicati ; Rota *deciſ.* 286.
in antiquis , Ricciullus *de jure perſonar. lib.* 4.
200 *cap.* 38. *n.* 7. Pariſ. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 1.
num. 15. nec reviviſceret dicta Gratia etiam
ſubſequuta abſolutione; Ricciullus *lib.* 4. *cap.*
38. *nu.* 17. Pariſ. *l. c.* Alex. Sperell. *dec.* 166.
201 *num.* 13. quia excommunicatus æquiparatur
mortuo ; Lotherius *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.*
41. *num.* 16.

202 Dicitur à QUIBUSVIS EXCOMMUNI-
CATIONIBUS , ut in hujuſmodi Abſolutio-
nem comprehendatur major , & minor, nam
ſi diceretur ſimpliciter, quòd abſolvat ab Ex-
communicatione , intelligeretur de majori ;
cap. Si quem 59. *de ſent. excomm.* Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 24. *n.* 36. P. Leo *in Praxi Sacræ Pœ-
nitent. part.* 2. *poſt Impedimenta dirimentia* ,
verſ. Nomine Excommunicationis , *pag. mihi*
239. Quia in odioſis verba intelligenda ſunt
203 in potiori ſignificatu ; Dicitur EX QUAVIS
CAUSA LATIS , ut omnis excommunicatio
comprehendatur , ſivè à jure , ſivè ab homi-
ne , ſivè in propria , ſivè in aliena Diœceſi
lata ſit , ut benè animadvertit Rebuff. *in
praxi Benef. part.* 1. *in explicatione Bullæ no-
væ proviſionis* §. *teque abſolventes* , *&c. nu.* 8.
ſivè etiam comprehenſæ ſint in Bulla Cœnæ ,
ut ponderat Garcia *de Benef. part. ſeptim. cap.*
13. *nu.* 67. tollitur enim per hanc clauſulam
omne Impedimentum ex cenſuris proveniens;
Pariſ. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 3. *n.* 53.

204 Tandem dicitur, *QUOMODOLIBET*, ut cō-
prehendat omnem modum incurſus Cenſura-
rum, non ſolùm de Jure communi, ſed etiam
de Jure ſpeciali , & conſuetudine ; Gonz. *ad
Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 29. *in princip.* Cævallos
qq. comm. contrà comm. quæſt. 350. *n.* 2. Pater
Leo *in d. praxi S. Pœnitentiariæ part.* 3. ubi
de mala promotione ante ætatem, *verſ. Hæc di-
ctio*, *pag. mihi* 418.

205 Sunt tamen aliqui caſus , quibus iſta ge-
neralis Abſolutio non prodeſt , ut videre eſt
in Regula 66. Cancellariæ Apoſtolicæ , qua
expreſsè decernitur, hujuſmodi Abſolutionem
non ſuffragari non parentibus rei judicatæ ,
Incendiariis, Violatoribus Eccleſiarum , Fal-
ſificatoribus , & Falſificare procurantibus Li-
teras , & Supplicationes Apoſtolicas, & illis
utentibus , receptantibus , & fautoribus eo-
rum, & res vetitas ad Infideles deferentibus,
violatoribus Eccleſ. Libertatis, via facti auſu
temerario mandatis Apoſtolicis non obtem-
perantibus, Nuncios, vel Exequutores Apo-
ſtolicæ Sedis , & ejus Officialium eis com-
miſſa exequentes Impedientibus , nec illis
etiam , qui propter præmiſſa , vel aliquod
eorum Excommunicati à Jure , vel ab ho-
mine , per quatuor menſes ſcienter Excom-
municationis ſententiam hujuſmodi ſuſtinue-
rint ; Et generaliter quibuſcumque aliis, qui
Cenſuris aliquibus, & aliàs, quam ut præfer-
tur , quomodolibet ligati , in illis per annum
continuum inſorduerint ; Quæ regula à Ju-
lio III. primitus conſtituta, teſte Rebuffo *l. c.
nu.* 12. & deinde ab aliis Summis Pontifici-
bus , qui poſt ipſum fuerunt , & de præſenti
à SS. Domino Noſtro Alexandro VII. con-
firmata fuit.

206 Addo nec Irregularibus ſuffragari ; Pariſ.
de reſignat. lib. 3. *quæſt.* 3. *n.* 40. & 41. & *lib.*
8. *quæſt.* 7. *à n.* 111. Garcia *de Benef. part.* 7.
cap. 11. *nu.* 56. quia Papa nunquàm videtur
cum Irregularibus diſpenſare, niſi id expreſsè
dicat ; Navarrus *in Manuali cap.* 27. *nu.* 194.
Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 7. *nu.* 123. quia
207 Irregularitas non eſt Cenſura *cap. Quærenti*
20. *de verbor. ſignific.* Garcia *part.* 7. *cap.* 11.
208 *nu.* 56. & ideo non abſolvitur , ſed diſpenſa-
tur ; Garcia *l. c.* & conſequenter in facultate
209 abſolvendi à Cenſuris , & Pœnis non includi-
tur Irregularitas ; Gutierez *Can. qq. lib. pr.
cap.* 3. *d. cap.* 3. *n.* 4. Navarr. *d. cap.* 27. *n.* 194.

210 Addo inſuper iſtam Abſolutionem nec Hæ-
reticis prodeſſe ; *colligitur cap. Excommunica-
mus* 13. §. *credentes de hæreticis ;* Garcia *d.
part.* 7. *cap.* 13.

Dicitur , AD EFFECTUM PRÆSEN-
TIUM TANTUM CONSEQUENDUM ,
quia datur à Pontifice ad effectum dumtaxat ,
ut Oratori validè Gratia conferatur , undè
Excommunicatus impetrans Gratiā à Ponti-
211 fice, & Abſolutus cum dicta clauſula , *Ad
effectum* , *&c.* non poterit celebrare, ſi Sacer-
dos ſit , nec Divinis intereſſe , nec Beneficia
Eccleſiaſtica ab Ordinario obtinere , ſed re-
manebit , quoad alia , in eo ſtatu , quo erat
ante Abſolutionem ; Ricciullus *de jure perſo-
narum* , *&c. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 5. Rebuff. *n.* 67.

l. c. n. 15. Barboſa *de clauſ. clauſula* 179. *n.* 6.
Garcia *de Beneſ. part.* 7. *cap.* 13. *nu.* 65. Pau-
lus Squillante *de oblig. Cleric. part.* 3. *nu.* 71.
Lezana *in ſumma tomo* 3. *verbo clauſula n.* 7.
212 nec Beneficii ſibi collati faciet fructus ſuos.
Ricciullus *d. lib.* 4. *cap.* 9. *nu.* 6. idem Garcia
213 *l. c. n.* 66. & ſi in Divinis ſe ingereret, fieret
Irregularis *cap. Is cui* 20. *de ſent. excom. in* 6.
214 Rebuff. *l. c.* hujuſmodi enim Abſolutio ope-
ratur dumtaxat ſuſpenſionem Impedimenti,
quouſque Gratia effectum ſortiatur, ut bene
dictus Paulus Squillante *l. c.* quia, ut animad-
vertit Jo. Valerus *diff. utr. fori*, *verbo Abſo-
lutio diff.* 2. *num.* 5. hujuſmodi Abſolutiones,
215 quæ dantur *Ad effectum*, *&c.* non ſunt reales,
ſed verbales, & de ſtylo, cùm aliàs iſtos Im-
petrantes non pœniteat, & propterea ſtatim
abſoluto actu, propter quem abſolvuntur, in
eaſdem reincidunt Excommunicariones.
216 Animadvertit, & benè Garcia *l. c. nu.* 62.
Orarores excommunicatos, qui Reſcriptum
aliquod in forma Commiſſaria obtinuerunt à
Pontifice, debere abſolvi ab Excommunica-
tione ante Reſcripti exequutionem à Delega-
to factam, aliàs Graria nulla erit, quia Ab-
ſolutio iſta, *Ad effectum*, *&c.* à Ponrifice con-
ceſſa, dùm committitur Delegato Gratiæ exe-
quutio, operatur impetrationis validitatem,
& prodeſt ſolùm ad effectum, ut Literæ va-
lidæ ſint, & conſequenter, ut mandatum va-
lidum ſit, quod aliàs invalidum eſſet ex
diſpoſitione capituli primi *de reſcript.* quo
decernitur à Gregorio Nono, Reſcriptum ab
Excommunicato impetratum eſſe nullum
ipſo Jure; quamvis enim dictus Garcia lo-
quatur de Impetrantibus Beneficia, tamen
eadem ratio militat etiam quoad Impetra-
tiones Literarum pro Diſpenſationibus Ma-
trimonialibus, & ubi eſt eadem ratio, ea-
dem debet eſſe Juris diſpoſitio.
217 Addit idem Garcia *num.* 64. *l. c* ut ſi poſt
impetratas Literas cum dicta clauſula Abſo-
lutionis *Ad effectum*, *&c.* Oratores incurre-
rent in Excommunicationem, & Cenſuras,
dicta clauſula, & Abſolutio non prodeſſet;
quod idem ex tenore ipſius Clauſulæ apertè
colligitur, quia dùm Papa abſolvit *Ad effe-
ctum*, *&c.* dicit, *ſi quibus quomodolibet inno-
dati exiſtunt*, denotando tempus præſens,
& non futurum; Idque eſt menti tenendum,
quia pauci ſunt, qui id animadvertant.

DISCRETIONI TUÆ, &c.

218 Diſcretio eſt mater omnium Virtutum;
Clem. Paſtoralis 2. *de ſent. Excomm. & re Ju-
dicata*; *Gloſſa in cap. Paſtoralis* 28. *verbo Di-
ſcretione*, *de officio*, *& poteſtate Delegati*, *&
derivat à verbo Diſcerno*, quod ſignificat di-
ſtinctè aliquid cognoſcere; Debet enim De-
legatus, in exequendo ſuum munus diſcerne-
re Dei honorem, rei qualitatem, ac gravita-
tem, & Oratorum ſpiritualem utilitatem.
219 Hæc clauſula, *Diſcretioni tuæ*, *&c.* non
impedit ſubdelegationem, ut probat Gratia-
nus *diſcept. forenſ. cap.* 738. *n.* 1. *& n.* 5. *tom.* 4.
220 nec inducit electionem induſtriæ perſonæ,
nec per illam mutatur natura negocii, ſuper
quo Literæ conceduntur; Idem Gratianus *l. c.*
221 *nu.* 2. *&* 3. Et apponitur in quibuſcumque Li-
teris directis aliis, quàm Epiſcopis, quibus di-
citur *Fraternitati tuæ*, *&c.* Idem Gratianus
l. c. & Rebuffus penes ipſum; & quando hæc
clauſula apponitur, importat arbitrium boni
222 viri; Fœlinus *cap. pr. de conſtitutionibus*, *verſ.
Et ſi dicatur diſcretioni tuę*, *&c. n.* 5. Anto-
nius Leoncillus *de paupertatis opibus part.* 2.
privil. 146. *n.* 2. ſeù potius arbitrium pruden-
tiale, & regulatum; Menochius *de arbitr.
Judic. lib.* 1. *quæſt.* 8. *n.* 24. & perinde ſonat,
ac ſi diceretur judicio tuo, &c. Menochius
223 *n.* 25. *l. c.* & propterea antequam Delegatus
Diſpenſationem exequatur, debebit verifica-
ri facere cauſam finalem, & omnia alia in
Literis Apoſtolicis contenta; Gutierez *Can.
qq. lib.* 2. *cap.* 22. *n.* 19. Henriquez *lib.* 11. *de
Matr. cap.* 5. *nu.* 5. & ſi cognoſceret ex Ma-
trimonio contrahendo poſſe aliquod malum
exoriri, poterit, ac debebit Diſpenſationem
denegare, ſicut enim cauſa vitandi ſcandali
eſt ſufficiens ad movendum Pontificem, ut
224 Diſpenſationem concedat, ita è converſo, ſi
ſcandala ex futura Diſpenſatione probabili-
ter timeantur, erit cauſa Matrimonii prohi-
bendi, ac Diſpenſationem denegandi; Pyrrh.
Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8.
cap. 2. *n.* 7. & nos dicimus *cap. ſequenti*.

DE QUA IN HIS SPECIALEM IN DOMINO FIDUCIAM OBTINEMUS.

De Epiſcopo, & ejus Vicario Generali,
Papa confidit, non autem de Capitulo, &
ejus Vicario, Sede Vacante, & ob id hujuſ-
modi commiſſiones dicto Capitulo, & ejus
Vicario non committir.
Per hanc clauſulam intelligat Delegatus,
ſe in Diſpenſatione exequenda debere pro-
cedere cum omni rectitudine, prudentia, &
diligentia, cùm agatur de re, & negocio
maximi momenti, conſiderans ſe vices Sum-
mi Pontificis gerere, qui hanc cauſam, licet
225 gravem, conſcientiæ ipſius Delegati ſpecia-
liter commiſit, ſic etiam ex diſpoſitione Sa-
croſancti Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *cap.* 5.
de Reform. præcipitur, dùm diſponitur, ut
Diſpenſationes Matrimoniales committantur
Ordinario, qui non niſi cauſâ cognitâ, &
probatis precibus, nec aliter, diſpenſare poſ-
ſit; & *ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de Reform.* diſponit,
ut ſi urgens, juſtaque ratio, & major quan-
doque utilitas poſtulaverit, cum aliquibus
diſpenſandum eſſe, id cauſâ cognitâ, & ſum-
ma maturitate à quibuſcumque ad quos Diſ-
penſatio pertinebit, erit præſtandum, aliter-
que facta Diſpenſatio, ſubreptitia cenſeatur;
Qua-

226 Quapropter debebit Delegatus in exequutio-
ne Literarum Apoſtolicarum procedere, ut
dicitur, pede plumbeo, & cum omni dili-
gentia, & circumſpectione, quia totum ne-
gocium ejus conſcientiæ committitur.

PER APOSTOLICA SCRIPTA.

Diximus cap. 3. quòd licet Gratia à Sum-
mo Pontifice facta valida ſit, etiam Lireris
non confectis, nihllominus ad ipſius Gratiæ
probationem, & ut is, qui illam obtinuit,
poſſit validè, & licitè eà uti, requiritur de ne-
ceſſitate, ut Literæ conficiantur; Raró autem
227 ipſe Pontifex diſpenſat, ſed ut plurimum
mandar Ordinario, ut ſi preces verirare niti
repererit, diſpenſet, ita maximè diſponente
Concilio Tridentino *ſeſſ. 22. de Reformat. d.
cap. 5.* Unde ſuperfluum eſſet hoc caſu diſſe-
rere, an Literarum expeditio neceſſaria ſit,
cùm abſque illarum præſentatione Delega-
tus non habeat Juriſdictionem, ut diximus,
& conſequenter ſi non præſententur Literæ,
non poſſit à Delegato dignoſci forma ſui
mandati per eum ſervanda.

228 MANDAMUS; Clauſula iſta conjuncta
cum alia, nempè *Auctoritate noſtra*, de qua
infra, facit Delegatum; *cap. Paſtoralis 14.
§. Quoniam autem; cap. Ad hæc 10. & cap.
Ex parte 33. de reſcr.* Balthaſ. de Thomaſis
pr. decade tract. 1. titulo 15. n. 186. Pat. Leo
in praxi Sacræ Pœnitentiariæ part. 4. ubi *de
Abſolutione, & Diſpenſatione pro Reg. &c.
verſ. Hoc verbum, pag. mihi* 581. Joſeph Felin.
& Cerezo *in margarita concluſionum part. 2.
verbo Papa* §. 1. Ipſique Delegato Juriſdictio-
nem tradit ſtatim ac Literæ ei præſentatæ
ſint.

229 Verbum iſtud, *Mandamus*, à Superiore pro-
latum importat neceſſitatem, & præceptum;
*cap. Mandato 10. de Præb. in 6. cap. Manda-
tum 38. & cap. Eam te 7. de Reſcr.* Unde De-
legarus tenetur omninò formam ſui mandati
adimplere, & juxta ejus tenorem procedere
in Diſpenſatione exequenda; Et cum Papa
ſit omnibus ſuperior *cap. per Venerabilem 13.
qui filij ſint legitimi*, poteſt quamlibet per-
ſonam ſibi bene viſam, & quacumque ac qua-
230 licumque dignitate prædiram delegare, ean-
231 demque cogere ad acceptandum; inferior
verò ſolas perſonas ſibi ſubjectas cogere po-
teſt ad ſuas delegationes acceptandum; *l. eum
qui juncta Gloſſa prima, & l. ultima de iuriſd.
omnium Judicum*; vide Franciſcum Merolla
tom. 3. diſp. 7. cap. 4. dub. 15. n. 168.

QUATENUS DEPOSITA PER TE OMNI SPE CUJUSCUMQUE MUNERIS, AUT PRÆMII, ETIAM SPONTE OBLATI, A' QUO TE OMNINO ABSTINERE DEBERE MONEMUS.

Papa præcipit Delegato, ne aliquod mu-
nus, aut præmium occaſione Diſpenſationis
exequendæ recipiat; & licet prædicta verba
importare videantur conſilium, & ſimplicem
monitionem, nihilominus cùm in fine Litera-
rum addira ſit alia clauſula nempè; *Volumus
autem, quòd ſi ſpreta monitione noſtra hujuſ-
modi aliquid muneris, aut præmii occaſione præ-
miſſorum exigere, aut oblatum recipere temerè
præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſenten-
232 tiæ pœnam incurras:* clarè conſtat non eſſe
ſimplicem monitionem, ſed præceprum, for-
mam tribuens, cùm per illud ipſi Delegato
prohibeatur omnis receptio muneris, aut præ-
mii, ſub pœna Excommunicationis laræ ſen-
tenriæ. Et quòd ſit præceptum, & non mo-
233 nitio ſimplex, conſtat ex dicta dictione, *Qua-
tenus*, quæ condirionem importat; Graria-
nus *diſcept. forenſ. cap. 854. nu. 40. & nu. 49.*
Rota *deciſ. 381. part. 1. diverſ. nu. 2.* Pater
Leo *in praxi Sacræ Pœnitent. part. 1.* ubi, An
Confeſſores ſint meri exequutores, *verſ. Di-
ctio, Quatenus, &c. pag. mihi* 28. unde fa-
cultatem limitat Delegato, eidemque mo-
dum, & formam inducit, ur idem Parer Leo
234 *l. c. verſ. Hæc igitur, &c.* Dicta clauſula, &
pœna Excommunicationis, ſi Pyrrho Corra-
do credamus, *lib. 7. praxis diſpenſat. Apoſt.
cap. 7. n. 7.* non ſolebar anriquitus apponi in
Literis Diſpenſationum, ſed ſolùm ab ipſis
Epiſcopis conrrà eorum Vicarios Literas Diſ-
penſarionum exequuturos, ne propter illa-
rum exequurionem aliquid extorquerent. At
curſu temporis contrà eoſdem Vicarios præ-
dicta non obſervantes cæpit Pontifex Excom-
municationem apponere, itaur ubi priùs hæc
Excommunicatio Epiſcopalis erat, tunc eſſet
Papalis; Unde inductus fuit ſtylus apponen-
di in mandato, & Literis commiſſionis, fa-
ctæ Delegato ad diſpenſandum iſtam pœnam
Excommunicationis, ſi commiſſio dirigatut
235 Vicario Epiſcopali: Quòd ſi committi con-
tingat ipſi Epiſcopo, tunc ei injungitur, ut
ſi munus, aut præmium qualecumque exege-
rit, aut oblatum receperir, eò ipſo à Juriſdi-
ctionis etiam Epiſcopalium exercitio, fru-
ctuumque menſæ ſuæ perceptione, tandiù
ſuſpenſus exiſtat, donec à Sede Apoſtolica re-
laxationem Suſpenſionis hujuſmodi per ſatiſ-
236 factionem condignam meruerit obtinere. Et
ſi Diſpenſationes commiſſæ fuiſſent in forma
pauperum, tunc ſivè Diſpenſationis exequu-
tio commiſſa ſit Epiſcopo, ſivè Vicario, ul-
trà pœnas prædictas, apponitur etiam pœna
nullitaris Abſolutionis, & Diſpenſationis per
clauſulam, quæ ibi apponi ſolet, *Et nihilo-
minus Abſolutio, & Diſpenſatio hujuſmodi à
te facienda nullius ſint roboris, vel momenti*,
ut quotidiana praxis teſtarur; Et iſto ultimo
caſu Abſolutio à dicta Excommunicatione re-
ſervatur Pontifici, ut ex verbis in Literis ap-
poſitis, *Excommunicationis latæ ſententiæ pœnā
incurras, donec abſolutionem à Sede prędicta per
ſatisfactionem condignam merueris obtinere.*

237 Porrò nec prædictæ Diſpenſationi, & pro-
hibitioni Pontificis obſtate poteſt conſuetudo
contraria, licet antiquata, qua videatur per-
miſſum Delegato hujuſmodi munera, aut præ-
238 mia recipere, cùm contradictio Principis o-
mnem conſuetudinem interrumpat, *cap. fin. de conſuetud.* & mens Pontificis in hoc appa-
reat clara,& præciſa, nec poſſit in dubium
revocari, cùm in omnibus Literis Diſpenſa-
tionum Matrimonialium, non ſolùm dicta
perceptio munerum, ſeù præmii expreſsè pro-
hibeatur per modum monitionis,verùm etiam
ipſamet prohibitio geminata ſit per commi-
nationem Cenſuræ, ad magis demonſtrandum
ſuam certam, & deliberatam voluntatem;
239 unde verba geminata enixam diſponentis vo-
luntatem indicant: Cævallos *qq. comm. contrà comm. quæſt.* 828. *n.* 73. Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 3. *n.* 7. Reſponſa Ma-
rantæ *reſp.* 19. *nu.* 29. *part.* 1. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 621. *nu.* 29. *tom.* 4. Achilles
de Graſſis *deciſ.* 13. *alias* 3. *ſuper regula modificatoria Indultorum Cardinalium nu.* 4. Et
240 verba geminata ſemper aliquid ultrà ope-
rantur, Quintilianus Mandoſ. *ad Reg. Cancell. regula* 33. *quæſt.* 11. *n.* 3. Fontanella *de pactis nupt. clauſula* 5. *Gloſſ.* 8. *part.* 9. *n.* 26.
Imò omnem dubietatem excludunt; Hier.
Palma *conſ.* 86. *nu.* 9.

Et quòd non poſſit Delegatus aliquid re-
cipere, occaſione harum Diſpenſationum ſibi
commiſſarum, expreſsè docent Doctores,quos
infra citamus, & ſic fuit à Sacra Congrega-
tione deciſum, teſte Garcia *de Benef. par.* 8. *cap.* 1. *n.* 102. & ſic fuiſſe in ſpecie deciſum
contrà Epiſcopum Gerundenſem refert Pyr-
rhus Corrad. *d. cap.* 6. *nu.* 14. & alias deci-
ſiones dictæ Sacræ Congregationis referunt
Sbroz. Zerola, & Diana.

Et quidem cùm in omnibus Literis Diſ-
penſationum Matrimonialium à Pontifice
commiſſarum Papa ſemper apponat, & re-
petat dictam prohibitionem, certum, &
indubium eſt, interrumpi, & annullari
omnem contrariam conſuetudinem, ſeu abu-
ſum munera, aut præmia percipiendi; cùm
ex illarum tenore de mente Pontificis adeò
241 claré conſtet,ut aliter interpretari non poſſit.
Nec quoad hoc ullo modo ſunt audiendi
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 35. *à nu.* 10. Filiuccius
qq. mor. tom. pr. tract. 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 363. Antoninus Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 111. Joannes Gutierez *de Matrim. cap.* 128. *nu.* 2. & alii, qui docent poſſe Dele-
gatum recipere, occaſione Diſpenſationis,
aliqua eſculenta, & poculenta, quæ pau-
cis diebus conſumuntur. Et eò minus eſt at-
tendenda doctrina Joannis de Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 3. *in fine*, nempè poſſe
accipi aliquid muneris gratuiti pro Diſpen-
ſatione, ubi viget conſuetudo, eò quia di-
cta clauſula ſit generalis, unde privatæ con-
ſuetudini ſufficienter præſcriptæ non dero-
get, Hæc tamen nullatenus ſunt admitten-
da, quia nulla conſuetudo obſtate poteſt
præcepto Papæ, maximè ſic in ſingulis Di-
ſpenſationum commiſsionibus repetito; quia
cùm ipſe Pontifex poſsit ad ſui arbitrium
delegare quem velit, & Delegatus nullam
aliam habeat poteſtatem diſpenſandi, niſi
quatenus ſit ei à Pontifice commiſsa, cer-
tiſsimum eſt ſervare debere præciſam for-
mam ſibi à Pontifice traditam; unde cùm
Pontifex ei Diſpenſationem committendo
expreſsè, & ſub Excommunicationis pœna
242 prohibeat aliquid muneris, aut præmij, eti-
am ſponte oblati, recipere, hæc prohibi-
tio operatur, ut ne minimum munuſculum
recipere poſsit, ut benè animadvertit Augu-
ſtinus Barboſa *de axiom. axiom.* 151. *à n.* 7.
243 Et non ſolùm occaſione ipſius Diſpenſa-
tionis quicquam accipere non poterit, ut
diximus, ſed nec accipere poterit ſub præ-
textu laboris in ſtudendo proceſsui, exami-
nandis teſtibus, & itinere faciendo, pro
ipſis informationibus habendis, nec ratione
Sigilli, aut Taxæ, & ſic fuiſse à S. Con-
gregatione deciſum teſtantur Sbrozius *de officio Vicarij libro* 2. *quæſt.* 36. *num.* 7. Tho-
mas Zerola *in praxi Epiſc. part. prima verbo Diſpenſ.* §. *primo*, Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 71. Garcia, Pirrhus Corradus *ll. cc.*
& quidem cùm ſufficiant ſummariæ infor-
mationes, & Delegatus poſsit ipſas Infor-
mationes alteri ſubdelegare, ut dicemus,
non eſt quòd excuſari poſsit ab inobſervan-
tia dicti præcepti, ſub pretextu magni, &
diuturni laboris; quamvis nec excuſari poſ-
ſet, ſi verè magnus, & diuturnus eſſet,quia
ſic Pontifex illi expreſsè præcipit, & te-
244 netur omninò Delegatus ei parere; Imò nec
contrà dictam prohibitionem habet locum
diſpoſitio *capituli Mulieres* 2. *de Judiciis*,
ubi Judici permittitur, ut ex cauſis ibi ex-
preſsis poſsit, expenſis partis producentis,
accedere ad domus mulierum pro illis exa-
minandis, tum quia poteſt, ut diximus,
ſuppiere per ſubdelegatum quoad has infor-
mationes, tum etiam, quia Papa omninò
intendit, ut Delegatus à perceptione cu-
juſcumque muneris, aut præmij in hujuſ-
modi Diſpenſationum exequutione ſe abſti-
neat, ne excæcatus, munus ſuum minus re-
ctè exequatur; legitur namque in Deute-
245 ronomio cap. 16. *munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba Juſtorum*; & Divus
Ambroſius ſuper epiſt. ad Corinth. pri. *munera excæcant oculos Judicum, & vim auctoritatis inclinant*; & Plato in 3. de Republi-
ca; *Cum Divis flectunt venerandos munera Reges*; optimè canit Ovid. *lib.* 3. *de Arte Amandi*.

Mu-

Munera, crede mihi, placant homineſque Deoſq;
Placatur donis Jupiter ipſe datis.
Quid faciat ſapiens? ſtultus quoq; munere gaudet,
Ipſe quoque accepto munere mitis erit.

Vide pro noſtra opinione Marcum Antonium Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.* 25. *num.* 13. Joannem Baptiſtam Ventriglia *in praxi annot.* 36. §. *unico num.* 11. Garciam, Zerolam, Sbrozium, & Pirrhum Corrad. *ll. cc.*

Admittunt multi, Delegatum, poſt exequutam diſpenſationem, poſſe recipere munera gratis oblata; ita inter alios Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 35. *d num.* 9. Gutierez *d. cap.* 128. *num.* 9. Filiuccius *l. c. n.* 365. Trullenck *opere mor. tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 11. *n.* 4. eò quia prohibitio hujuſmodi videatur reſpicere tempus antè Diſpenſationem, ne Ordinarius muneribus corruptus munus ſuum minus rectè exequatur; ſi tamen antè ipſius diſpenſationis exequutionem fuiſſet facta promiſſio, vel expreſsè, vel ſignis evidentibus, & æquipollentibus data intentio munera dandi poſt factam Diſpenſationem, adhuc contraveniretur intentioni Pontificis, cùm per dictam promiſſionem, vel intentionem datam poſſet Judex corrumpi, perinde ac ex effectiva munerum largitione.

DE PRÆMISSIS TE DILIGENTER INFORMES.

246 Ad verificationem hujus clauſulæ non ſufficit Oratorum confeſſio de Impedimento, & de aliis in Supplicatione narratis, ſed Delegatus debebit ab aliis ſe diligenter informare *cap. Super eo v. de eo qui cognovit &c.* Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis cap.* 20. *num.* 12. Pirrhus Corrad. *in d. praxi Diſpenſat. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 20.

247 Hujuſmodi autem informatio eſt omninò neceſſaria, quamvis Impedimentum, & alia Pontifici narrata notoria ſint, licet enim notorium regulariter probatione non indi-
248 geat, Matthæus de Afflictis *deciſ.* 50. *nu.* 5. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 12. Bonaccina *de leg. diſp. pr. quæſt.* 2. *puncto* 3. *propoſ.* 2. *nu.* 17. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 925. *nu.* 13. *tomo* 5. Sperell. *deciſ.* 109. *nu.* 44. Barboſa *in votis canonic. voto* 56. *nu.* 30. *lib.* 2. tamen, quia in Literis Papæ, ultra verbum *te informes*, additur aliud, nempè *diligenter*,
249 & ſic iſta clauſula non apponitur eo modo, quo jure ineſt, certum eſt non importare ſimplicem monitionem, ſed conditionem, & formam, quam Delegatus tenetur omninò ſervare, & ſe diligenter informare, quamvis etiam alio modo de veritate precum ſibi conſtaret, ita benè Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 26. & *lib.* 3. *diſp.* 23. *nu.* 34. Garcia *de benef. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 265. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 596. *n.* 2. 3. & 7. *tomo* 3. Gutierez *can. qq. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 112. & clarè colligitur ex verbis in Literis expreſsis, nempe & *per informationem eam-*
250 *dem, preces veritate niti repereris &c.* Undè ſi Delegatus ante captas hujuſmodi informationes, & ante verificationem precum diſpenſaret, hæc Diſpenſatio nulla eſſet, & irrita, tanquam facta non ſervatâ formâ mandati, Menochius *conſ.* 442. *num.* 51. *vol.* 5. Riccius *in praxi juris patronatus reſol.* 130. *num.* 3. Caputaquenſ. *deciſ.* 273. *nu.* 1. *part. pr.* Rota coram Durano *deciſ.* 205. *n.* 6. Rota *deciſ.* 295. *num.* 6. *in noviſſimis*, Rota coram Pænia *deciſ.* 484. *num.* 2. quam-
251 vis etiam preces veræ eſſent, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 26. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 28. *num.* 215. Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *n.* 354. quia forma præſcripta ſervata non fuit, unde Diſpenſatio corruit, ut latè dixi-
252 mus. Et ſic à ſimili, ſi Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, certò ſciat proviſum eſſe doctiſſimum, & omninò ad dictum Beneficium eſſe idoneum, non tamen poterit abſque examine illi Beneficium conferre, cùm id ſit de forma. Ægid. de Bellamera *deciſ.* 667. *per totum*, Garcia *de Benef. num.* 259. *l. c.* Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancellariæ, Gloſſa.* 4. *nu.* 89. Paulus Fuſcus
253 *de viſit. lib.* 2. *cap.* 5. *num* 10. ubi refert ipſum Fœlinum examinatum fuiſſe, & triginta Argumenta ſolviſſe; licet enim noto-
254 rium non egeat probatione veritatis facti, tamen de eo debet Delegato, ſaltem per diligentes informationes conſtare, Marius Antoninus *var. reſol. lib. pr. reſol.* 30. *num.* 5.

255 Sunt itaque coram Delegato verificanda omnia Pontifici narrata; ea nempè, quæ principaliter moverunt Pontificem ad concedendum, & ſuper quibus ipſa Gratia principaliter fundata eſt, Marius Antoninus *dict. lib. pr. reſol.* 3. *n.* 15. Garcia *d. cap.* 2. §. 2. *n.* 225. Lælius Altogradi *conſ.* 64. *num.* 24. *lib.* 2. Gonz. *gloſſa* 9. *in annot.* 220. Rota *inter impreſſas poſt* 2. *volum. conſil. Farinacij deciſ.* 86. *num.* 2. Tuſchus *concluſ.* 462 *num.* 2. *lit.* D. Idque apertè conſtat ex clauſula in ipſis Literis appoſita, *ſi preces veritate niti reperere-*
256 *ris*, quæ clauſula quamvis etiam non fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligeretur, Lælius Altogradi *l. c. num.* 25. Gonz. *n.* 229. *l. c.* Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 25. Laymanus *Theol. mor. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 22.
257 Narrativa namque ipſa eſt pars Gratiæ, Maſcard. *de probat. concluſ.* 729. *num.* 1. Gonz. *l. c.* Caputaq. *deciſ.* 271. *num.* 3. *part. pr.* Lo-
258 ther. *de re Benefic. lib.* 2. *quæſt.* 48. *num.* 266. ſufficit tamen ſi ſubſtantialia, ex quibus Gratia pendet, & quæ cauſam finalem concernunt, verificentur, Rota coram Durano *deciſ.* 306. *num.* 5. Rota *deciſ.* 218. *num.* 2. & *deciſ.* 687. *num.* 3. *part.* 2. *recent.*

Quam-

Quamvis enim clauſula, *ſi preces &c.* re-
feratur ad omnia narrara, & de narratis
aliqua ſint ſuperflua, & hæc falſa ſint,
Gratia non dicitur ſubreptitia, niſi aga-
tur de præjudicio Tertij, Rora *inter im-
preſſas poſt 2. vol. conſil. Farinacij decis.* 270.
n. 1. non tamen ea omnia pari modo reſpi-
cit, quia aliqua reſpicit uri ſubſtanrialia,
alia verò uti accidenralia, & parum ad cau-
ſam facientia, & propterea illa ſunt neceſ
ſariò verificanda, iſta verò ſecùs; Merolla
tomo 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 15. *Coroll.* 5. *n.* 384.
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 32. Optimè Pa-
ter Leo *in praxi Sacræ Pœnitent. par. pr. ubi
de tranſgreſſ. votorum, verſic. Collige igitur*
259 *pag. Mihi* 634. Quia forma non inducitur ex
omnibus verbis legis, ſeù reſcripti, ſed tan-
tùm ex his, quæ reſpiciunt ſubſtantiam, Lu-
dovicus Cencius *tract. de cenſ. quæſt.* 66. *nu.*
10. & faciunt dicta per Lælium Altogradi
260 *conſ.* 64. *nu.* 49. *lib.* 2. & proindè ſi in præ-
dictis ſubſtanrialibus error, eriam ex ſim-
plicitate, ſeù Oratorum ignorantia irrepſiſ-
ſet, adhuc nulla eſſet Graria, nec poſ-
ſet Delegatus ad Diſpenſationis exequu-
tionem procedere, per ea, quæ dicimus
cap. 4.

Et non ſolùm verificanda erunt ea, quæ
per aſſertionem affirmativam narrata, &
261 expoſita fuerunt, ſed ſunt etiam verifican-
da ſi conſiſtant in negativa, & ſint fun-
damentum Gratiæ, Rota coram Burarto
deciſ. 763. *num.* 3. & *deciſ.* 948. Puteus *deciſ.*
390. *num.* 2. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 486. *num.* 2.
part. 3. *recent.* Quamvis eriam difficilis pro-
bationis ſint, Rota coram Buratto *in annot.
ad deciſ.* 175. *num.* 22.

Si duæ cauſæ finales expoſitæ fuiſſent, &
ex qualibet earum Papa ſoleat de ſtylo
Diſpenſationem concedere, vide quæ dixi-
mus, ubi concluſimus, ſufficere ad validi-
tarem Gratiæ, ſi una ex eis verificetur.

Circà cauſæ ceſſationem, tam ſi ante fa-
ctam Diſpenſarionem, quàm ſi poſtea ceſ-
ſaſſet, an Diſpenſario reneat, vide quæ in-
fra dicemus *lib.* 3. *cap. pr.*

At quo tempore debeant veræ eſſe pre-
ces, dicimus infra.

262 Pro verificatione precum, ſcias non re-
quiri de neceſſitate formalem reſtium exa-
minationem, nec judicialem cognitionem;
ſed ſufficiet, ut Delegatus ſe diligenter in-
formet; ſic namque præcipit Pontifex per
illa verba, *te diligenter informes*, Lælius Al-
togradi *conſ.* 28. *num.* 7. *lib. pr.* & patet ex
diſpoſitione Concilij *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.*
5. ibi *ſummariè tantùm*, & *extrajudicialiter*
&c. Dummodo tamen informatio ab alijs,
quàm ab ipſis Sponſis ſumatur, ut diximus,
& in hoc hujuſmodi examinatio differt ab
263 examinatione cauſæ pro foro conſcientiæ, in
quo ſola partis informatio ſufficit, ut ani-
madvertunt Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 35. *nu.* 16.
Trullenck *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 11. *nu.* 5.
Imò non ſolùm neceſſaria non erit forma-
lis Teſtium examinatio, nec judicialis co-
264 gnitio, ut diximus, ſed valebit diſpenſario
facta poſt habitam diligenrem informatio-
nem, quamvis de proceſſu non conſtet, Gar-
cia *de Beneſ. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 247. Rota
265 penès ipſum, quia in hujuſmodi cauſis Di-
ſpenſationum, ubi non eſt adverſatius, qui
veniar cirandus, ſufficit ſola diligens in-
formario Judicis, de qua in Decreto Diſpen-
ſarionis fidem ſaciat; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
35. *num.* 15. Gonzales *gloſſa* 9. *in annotat. n.*
19. & *num.* 20. Achilles de Graſſis *deciſ.* 8.
alias 338. *num.* 9. qui filii ſint legitimi, Gar-
cia *l. c. n.* 249. *ubi n.* 247. teſtatur ſic fuiſſe
à Rotā reſolutum in una Mediolanenſis Ma-
266 trimonij die 17. Junij 1602. Unde hæc infor-
matio recipi poterit ab ipſo Delegato ſine
ordine, & figura judicij, & teſtibus non
receptis in forma judiciali, nec jurantibus,
Sanchez *ll. cc.* & faciunt dicta per Maſcar-
dum *de probat. concluſ.* 1362 *n.* 16. quicquid
Gutierez *de matr. cap.* 126. *num.* 70. dicat in
267 conrrarium ſervari in nonnullis locis, Quòd
ſi quis adverſarius ſe opponeret, tunc cita-
ri deberet pars, & acta in ſcriptis redigi,
ut benè idem Garcia *l. c. n.* 247. Videat ta-
men, & conſideret Delegatus an teſtes, à
quibus ſumit informariones, ſint fide digni,
268 & ſi de eorum integrirate non ſaris quie-
ſcat, ſuppleat numero, Seraphin. *deciſ.* 241.
num. 2. Rora *deciſ.* 289. *nu.* 2. *part. pr. diverſ.*
Rota coram Buratt. *deciſ.* 147. *n.* 12. & *deciſ.*
349. *num.* 15. Alex. de Nevo *conſ. primo num.*
1. & *num.* 8.

269 Ad hoc autem, ut in cauſis hujuſmodi
Diſpenſarionum, in quibus adverſarius re-
gulariter non venit cirandus, res deſinat eſ-
ſe integra, non ſufficir ſola præſentario Li-
terarum, ſed requiritur, ur Delegarus ſal-
tem mandet informationes ſumi, ur benè
docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *nu.* 19. & 20.
Merolla *tomo 2. diſpenſ.* 4. *cap.* 6. *num.* 430.
Paul. Squillante *de privil. Cleric. cap.* 2. *n.* 106.
270 quia ſuſcipere mandatum non eſt eo uri, *l.
quemadmodum ff. de inoff. teſt.* imò quamvis
Delegatus jam ſubdelegaſset, adhuc non
deſinir res eſſe integra *cap. penult. de off de-
leg. in* 6. Squillante *n.* 105. *l. c.*

271 Cæterùm quamvis omnia, quæ probanda
erant, fuiſſent coram Delegaro per reſtes
verificata, ſed ramen conrrarium Delega-
to conſtaret, non poteſt ad Diſpenſationem
procedere; quia hæc Diſpenſario ipſius ju-
dicio, & extrajudiciali informarioni relin-
quitur, & proprerea ejus conſcienria one-
ratur. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 21. Salas
de legibus diſp. 20. *ſect.* 10. *num.* 97. Garcia *de*

Be-

Beneſ. par. 6. cap. 2. num. 251.

272 Id tamen eſt ſingulariter animadvertendum, quòd ad probandum Matrimonij Impedimenta admittendi ſunt potius Conſanguinei, & etiam Pater, & Mater, quàm alii; quia ſcite præſumuntur eorum genealogiam, & quoad jura ſanguinis eſſe magis informati, Hippolytus Riminaldus *int. conſilia matrim.* Ziletti *conſ.* 79. *nu.* 6. Paulus Piaſecius *praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 36. Maſcardus *de probat. concluſ.* 410. *num.* 35. Thomas Zerola *in praxi Epiſc. verbo* Matrimonium §. 15. Spetellius *deciſ.* 95. *nu.* 4. Genua *de Enunciat. lib.* 2. *quæſt.* 33. *nu.* 21. Redenaſch. *conſ.* 62. *num.* 16. Vivius *deciſ.* 289. *num.* 17. Ludoviſ. *deciſ.* 471. *nu.* 4. Pyrrhus Corrad. *in praxi diſpenſat. Apoſt. d. cap.* 6. *nu.* 46. Rota *deciſ.* 359. *num.* 23. *par.* 6. *recent.* Rota coram Pœnia *deciſ.* 233. *num.* 2. Rota *deciſ.* 176. *num.* 6. *part. pr. recent.* cùm etenim probatio filiationis, & deſcendentiæ ſit difficilis, Rota coram Buratto *deciſ.* 160. *num.* 3. Rota *inter deciſ. impreſſas poſt prim. volum. conſilior. Fariuacij deciſ.* 140. *num.* 8. Farinacius *conſ. crim.* 58. *num.* 3. *lib. pr.* Nic. Genua *de Enunciat. q.* 33. *nu.* 10. *lib.* 2. Lælius Altograd. *conſ.* 7. *num.* 4. *lib.* 2. Franciſc. Redenaſch. *conſ.* 62. *num.* 9. Merlinus Pignatell. *controv. forenſ. cap.* 84. *num.* 2. *& num.* 4. *centuria* 2. Potius admittendi ſunt in hujuſmodi materia Conſanguinei, quibus magis deferendum eſt; In referendo verò Gradus

273 Conſanguinitatis, vel Affinitatis debent teſtes incipere à Stipite, vel ſaltem à Germanis, ipſos gradus ſucceſſivè per ordinem diſtinguendo, & ſingulas perſonas propriis, vel æquipollentibus nominibus deſignando, quas ex illis preciſè norint, quid, & à quibus didicerint, & an id, quod deponunt, à majoribus ſuis verum eſſe audierint, & ſic ipſi teſtes credant, fideliter exponendo: Vide quòd propterea diſponitur, *cap. Tua nos* 7. *de Conſang. & Affinit.* vide etiam Maſcardum *de probat. concluſ.* 410. *num.* 21. Peregrinum *de fideic. art.* 22. *num.* 25. Ciarlinum *controv. forenſ. judic. cap.* 23. *numer.* 12.

Dixi, ſi à majoribus ſuis audierint, quia ſi unicus teſtis deponeret de auditu ab uno tantùm, non probaret Impedimentum, nec Matrimonium contrahendum impediret, niſi alia concurrerent, ut docent Doctores, quos propterea *lib.* 2.

274 At ſi aliquod, quàm Conſanguinitatis, aut Affinitatis Impedimentum inter Oratores adeſſet, debent teſtes illud fideliter, & verè prout ſe habet, exponere, ne Diſpenſatio ſubreptitia ſit; & precipuè deponere de cauſa ſcientiæ eorum depoſitionis,

275 & à quibus perſonis dici audierint; quia ſi decem, vel plures teſtes ab una eademque perſona didicerint, non plus probant, quàm unus; *cap. Cum in tua* 44. *de teſt. & atteſt.*

276 Et ſi ex falſis probationibus Delegato conſtantet de veritate narratorum Pontifici, & propterea diſpenſaret, talis Diſpenſatio, tam pro foro interno, quam pro extetno, cenſebitur ſubreptitia, & nulla, ob narratorum falſitatem, cùm ex parte rei non ſit ita; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 33. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *nu.* 368. Petrus de Ledeſma *in ſumma ubi de Matr. cap.* 27. *difficult. ult.* Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 5. *num.* 10. Barboſa *in votis canonicis lib.* 2. *voto* 17. *num.* 85. ubi docet poſ-

277 ſe eo caſu probari contrarium; At ſi preces veræ eſſent, ſed per falſos teſtes probatæ, Diſpenſatio valeret, Bonacc. *de legib. diſp. pr. quæſt.* 2. *puncto* 3. *num.* 17. Sanchez, & Merolla *ll. cc.* quia cauſa vera eſt, & talis remanet allegata, & probata.

278 Porrò tanta eſt circa cauſam ſibi commiſſam Delegati poteſtas, ut non ſolùm cogere poſſit Cenſuris quaſcumque perſonas, quæ ejus ſubdelegationis capaces ſint, ut ſubdelegati munus ſuſcipiant, *cap. Paſtoralis* 28. *de off. Delegati*, *juncto cap. quia Pontificali* 2. *eodem titulo*, ſed poſſit etiam cogere teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandam, Maſcard. *de probat. concluſ.* 5. *num.* 58. eoſque mulctare, & excommunicare, Rota coram Merlino *deciſ.* 610. *num.* 2. Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10. *num.* 126., non tamen bannire, quia id eſſet meri Imperij, Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2. *centuria V. caſu* 438. *num.* 23. *& n.* 28. nec uti manu armata pro exequutione ſuæ

279 ſententiæ, Fragoſius *l. c.* Imo poterit etiam punire teſtes, ſi coram ſe falſum depoſuerint, Marcus Antonius Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.* 85. *num.* 1. Joannes Baptiſta Ventriglia *in praxi annot.* 38. §. *unico, num.* 8. Carolus de Graſsis *de effect. Clericatus, effectu pr. num.* 1153.

280 ſive dicti teſtes falſi, fuerint Laici, ſivè Regulares, *l. nullum C. de teſtibus*, Afflictus *deciſ.* 219. *num.* 3. Rubertus Maranta *in ſpec. aur. par.* 6. *art.* 12. *num.* 3. quos refert, & ſequitur Zerola *in praxi Epiſc. pars pr. verbo*, *Caſus*, §. 1. *verſ. Falſum deponentes*; Quamvis enim non poſſit Delegatus extendere juriſdictionem ad perſonas non expreſſas, in iis tamen, quæ veniunt pro exequutione juriſdictionis, & ſine quibus non valeret juriſdictio, ſed eluſoria eſſet, amplianda eſt, quia conceſſa juriſdictione, cenſentur etiam conceſſa ea, ſine quibus explicati non poſſet, ut dicimus infra. Et ideò punit contumaces, cohibet Notarios, & Aſſeſſores ab illicitis exactionibus, invocat brachium ſæculare, & alia facere poteſt, de quibus plura apud Tuſchum *concluſ.* 438. *lit.* *I. vide Fragoſium d. part. pr. lib.* 4. *diſp.* 10. §. *pr. num.* 134. *verſ. Non poterit*, cùm etenim Dele-

Delegatus in cauſa delegata gerat vices
281 Pontificis, eſt omnibus ſuperior, & quod
ipſe in hujuſmodi cauſa facir, dicitur factum
ab ipſo Papa, Gratianus *diſcept. forenſ. cap.*
167. *num.* 57. *tomo primo*, Reſponſa Maran-
282 tæ *par.* 3. *tract. Apologico nu.* 110., & qui
per alium facit, per ſe ipſum feciſſe vide-
tur, *cap. qui per alium* 72. *de reg. juris in* 6.
Et proinde cùm à Delegato Papæ excom-
municati fuerint, ſi dictus Delegatus inte-
rim moreretur, vel juriſdictione caruerit,
nullus alius, Papa excepto, poterit dictos
Excommunicatos abſolvere, Barboſ. *de ju-
re Eccleſiaſtico univ. lib. pr. cap.* 2. *num.* 83.
Sbrozius *de offic. Vicarij lib.* 3. *quæſt. num.* 4.
283 Nec ſolùm poterit Delegatus dictos te-
ſtes cogere, & falſos punire, ut diximus,
ſed poterit etiam contra partes ipſas, &
alios quoſcumque ejus juriſdictionem turban-
tes procedere, quamvis id in mandato ſuæ
Delegationis non contineatur, Merlinus Pi-
gnatellius *controv. forenſ. cap.* 71. *num.* 22.
centuria 2. Tuſchus *concluſ.* 438. *num.* 1. *litt.*
I. Auguſtinus Barboſa *de clauſulis, clauſ.* 33.
num. 9. Ventriglia *in praxi l. c. n.* 8. *& conſtat
cap. Quia quæſitum, primo, & cap. Paſtora-
lis* 28. *de officio Judicis Delegati*, Marcus An-
tonius Cucchus *inſtit. can. lib. primo tit.* 16.
284 *verſ. Hinc apparet;* Imò poterit dictus De-
legatus contra ipſum ſuum Epiſcopum ani-
madvertere, ſi ſuam Juriſdictionem turba-
ret, vel fraudolenter, ne dictus Delegatus
Diſpenſationem exequeretur, ipſum à Vi-
cariatus officio removeret; *conſtat. d. cap.
Quia quæſitum, primo, de off. Delegati*, &
expreſsè docent Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 33. *num.* 617. Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
27. *num.* 42. Cucchus *l. c.* Gratianus *diſcept.*
285 *forenſ. cap.* 92. quia conceſſa juriſdictione,
cenſentur etiam conceſſa ea, ſine quibus ex-
plicari non poſſet: *cap. Prætered* 5. *de offic.
Jud. Delegati in fine*, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 19.
num. 4. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 738. *nu.*
30. Franciſc. Merlin. *deciſ. Rotæ Lucanæ de-
ciſ.* 5. *n.* 5. Tuſchus *concluſ.* 434. *n.* 11. *litera* I.
Menochius *de arbitr. Judic. lib. pr. cap.* 74.
num. 38. *& conſ.* 478. *num.* 29. *vol.* 5. Verri-
cellius *de miſſionibus Apoſtolicis, quæſt.* 182.
ſect. 5. *num.* 62. Barboſa *de jure Eccleſ. univ.
lib. pr. cap.* 39. *num.* 54. Rota *deciſ.* 295. *nu.*
21. *par.* 7. *recent.* Rota coram Merlino *de-
ciſ.* 610. *nu.* 1. *& num.* 7. Et quilibet Judex,
cujus juriſdictio, & officium offenditur, &
perturbatur, dicitur Judex competens ad
defendendum ſuam juriſdictionem, aliàs ju-
riſdictio redderetur eluſoria, *cap. dilecto* 6.
de ſent. excomm. in 6. Tuſchus *concluſ.* 439. *nu.*
6. *lit.* I.

Qua verò, ac quali pœna teſtes coram
Delegato falſum deponentes ſint puniendi,
conſule Joannem Baptiſtam Ventriglia *in
praxi annot.* 3. §. 3. *nu.* 48. ubi concludit pu-
niendos eſſe pœna triremium, & ita in pra-
xi ſervatur.

Si Preces VERITATE NITI REPERERIS.

Delegatus per hanc clauſulam non eſt
Exequutor merus, ſed Judex, quia dum
Papa ipſe non cognoſcit de cauſæ meritis,
& exiſtentia, nec Diſpenſationem ſimpli-
citer, vel in forma gratioſa, ſed conditio-
naliter concedit, *quatenùs narrata vera ſint*,
ideò ſuam auctoritatem delegando, formam
procedendi præſcribit, nempè cauſæ cogni-
tionem, precum veritatem, & proinde Di-
ſpenſationis exequutionem; undè cùm non
poſsit Delegatus abſque præcedenti narra-
torum verificatione, ad Diſpenſationem
286 procedere, non eſt merus Exequutor, Ille
etenim dicitur merus Exequutor, qui poſt
negocium jam plenè diſcuſſum deputatur,
itaut nil aliud illi reſtet, niſi actualis exe-
quutio; *l. exequutorem* 8. *C. de exequut. rei
Judic. & l. ſicut proponis* 6. Cæſar de Graſſis
de eff. Cleric. eff. pr. num. 833. Unde ante-
quam Diſpenſationem exequi poſsit, debet
Delegatus prius verificari facere narrata in
287 Literis, ut ſuprà diximus, cùm omnia re-
ſcripta Gratiæ habeant hanc clauſulam, *ſi
preces &c.* tacitè annexam, Menochius *conſ.*
103. *num.* 22. Rota *deciſ.* 245. *num.* 18. *par.*
6. *recent.* Redenaſch. *conſ.* 81. *num.* 6. Pariſ.
de reſignat. lib. 10. *quæſt.* 3. *num.* 4. Rota
Int. 288. *impreſſas poſt ſec. volumen. Conſil. Fa-
rinacij deciſ.* 288. *num.* 6. Tuſchus *concluſ.* 70.
num. 1. *Lit. G.* Merolla *tom. pr. Diſp. pr. cap.*
288 2. *nu.* 738. Et quamvis etiam in Literis ap-
poſita non fuiſſet, tamen ſubintelligeretur;
Gutierez *Can. qq. lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 52. Gon-
zales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 9. *in annot.*
229. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1123. *num.*
5. *& concluſ.* 1210. *num.* 3. Redenaſch. *l. c.*
Capycius Latro *deciſ. Sacri Regni Neap. de-
ciſ.* 174. *num.* 11. Lotherius *de re Benefic. lib.*
2. *quæſt.* 48. *num.* 293. Mantica *deciſ.* 358. *n.*
1. *&* 2. Reſponſa Marantæ *Reſponſ.* 13. *num.*
26. *par. pr.* Zerola *in praxi Epiſc. part. pr.
verbo Reſcriptum* §. 4. Hercules Mareſcott.
289 *var. reſol. lib.* 2. *cap. pr. num.* 3. & habetur
loco cauſæ finalis, Marta *de clauſulis part.*
2 *clauſ.* 71. *num.* 3. Redenaſch. *d. conſ.* 81. *n.*
6. & conditionem importat, Rota coram
Durano *deciſ.* 205. *num.* 5. Rota *deciſ.* 553.
nu. 1. *part.* 3. *recent.* Maſcard. *de probat. con-
cluſ.* 1412. *num.* 10. Meroll. *tom.* 3. *Diſp.* 7.
cap. 4. *dub.* 27. *num.* 283. Redenaſch. *l. c. n.* 7.
290 ita ut ſi narrata verificata non fuerint, Gra-
tia ſubreptitia ſit, & nulla, Hector Capyc.
Latro *deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ.* 147. *nu.* 38.
lib. 2. Rota coram Durano *deciſ.* 147. *num.* 7.
& deciſ. 265. *num.* 6. *& deciſ.* 285. *num.* 28.
Rota *deciſ.* 687. *num.* 3. *part.* 4. *recent.* Re-
291 denaſch. *num.* 6. *l. c.* Et antequam verificata
ſint

ſint, nullum jus tribuitur Oratoribus, nec in
re, nec ad rem, Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. in
dictis annotat. n.* 232. *&* 233. Gratian. *diſcept.
forenſ. cap.* 508. *num.* 2. *tom.* 3. Hector Capyc.
Latro *deciſ.* S. *Conſ. Neap. deciſ.* 174. *nu.* 17.
d. lib. 2. Rota *deciſ.* 173. *nu.* 5. *part.* 3. *recent.*
Rota *deciſ.* 382. *n.* 6. *in noviſſimis.* Undè cum
292 eo caſu conceſſio à Pontifice facta non me-
reatur nomen Gratiæ, nec ullam juriſdictio-
293 nem tribuat, Rota *d. deciſ.* 173. *num.* 5. nec
meretur exequurionem, Rota coram Durano
deciſ. 278. *n.* 2. Rota *deciſ.* 657. *n.* 11. *d. par.*
3. *recent.* Rota coram Merlino *dec.* 563. *n.* 1,
eſt enim hujuſmodi conceſſio dicto caſu nul-
la, & invalida, Rota coram Durano *deciſ.*
265. *n.* 6. *& deciſ.* 285. *nu.* 128. Rota coram
Penia *deciſ.* 522. *n.* 3. *& deciſ.* 159. *n.* 1. cùm
294 defectus intentionis Pontificis, annullet gra-
tiam ab initio, Seraphin. *deciſ.* 341. *num.* 8.
Rota *in noviſſimis deciſ.* 193. *nu.* 8. Rota co-
ram Penia *deciſ.* 198. *nu.* 11. Sbroſius *de off.*
295 *Vicarii lib.* 2. *qu.* 36. *nu.* 2. & quamvis Papa
intendat in conceſſione defectum ſolemnita-
tum ſupplere, non tamen ſupplet, nec ſup-
plere intendit defectum cauſæ ſibi expoſitæ,
Rota *inter deciſ. impreſſas per Ludovic. Cen-
cium de cenſib. deciſ.* 36. *nu.* 8.

Intellige tamen, ut requiratur quòd vera
ſint ea, quæ moverunt Pontificem ad conce-
dendum, ut diximus *n.* 258. & docet etiam
Rota *inter impreſſas poſt* 2. *volum. conſ. Fari-
nacii deciſ.* 288. *n.* 6.

296 At quo tempore narrata Pontifici debeant
eſſe vera, multi multa dicunt; Sunt qui pu-
297 tent ſufficere, ut preces verificentur rempore
exequutionis Literarum, per Delegatum fa-
ciendæ, ita Garcia *de Beneſ. part.* 6. *cap.* 2.
n 283. Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſp. Apoſt.
lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 25. & alii, quia verba illa,
298 *Si repereris*, eſt futuri temporis. Alii termi-
nos confundentes, nec aliquod diſcrimen po-
nentes inter jam factam, & perfectam Diſ-
penſationem, & mandatum de diſpenſando,
docent ſufficere, ſi narrata verificentur tem-
pore datæ Literarum, & Gratiæ impetratio-
nis. Ita Joannes Gutierez *qq. Can. lib.* 2. *cap.*
15. *n.* 131. *&* 133. Maſcard. *de probat. concl.*
1123. *n.* 22. Caputaquenſ. *deciſ.* 52. *n.* 2. *par.*
2. Rota *deciſ.* 443. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* Rota
coram Cavalerio *deciſ.* 196. *n.* 1. *&* 3. Rota
deciſ. 170. *nu.* 6. *&* 14. *part.* 1. *diverſ.* Rota
coram Durano *deciſ.* 265. *n.* 17. Rota *in no-
viſſimis deciſ.* 387. *nu.* 16. Rota coram Penia
deciſ. 147. *n.* 2. Ratio hujus doctrinæ eſt, quia
Narrarivæ Verba deſeruntur ad ipſum tem-
pus Narrativæ.

299 Tu tamen dic, quòd reſpectu harum Diſ-
penſationum, quæ per ipſum Pontificem ab-
ſolutè non fiunt, ſed committuntur Ordina-
rio exequendæ, preces non ſolùm debent ve-
ræ eſſe ipſo tempore ſupplicationis, & im-
petrationis, ſed debent etiam ita ſubſiſtere,
& veræ eſſe tempore exequutionis ab Ordi-
nario faciendæ; Ita benè Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
30. *n.* 2. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 3.
n. 320. Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 20. *nu.* 3.
Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 10.
propoſ. 2. *n.* 4. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 24.
& reſol. 77. Valerius Reginaldus *lib.* 31. *cap.*
27. *num.* 212. Trullenck *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 6. *n.* 4. Gutierez *de Matr. cap.* 126. *n.* 2.
Eiliuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.*
350. Ratio eſt, quia Pontifex auditis preci-
bus Oratorum, & certam de illis notitiam
non habens (ibi, *certam de præmiſſis notitiam
non habentes*) committit Ordinario Diſpenſa-
tionem, eique mandat, ut, *ſi preces veritate
niti repererit*, diſpenſet. Undè tempus peti-
tæ Diſpenſationis à Pontifice, & exequutæ ab
Ordinario, unicum tempus reputatur; & con-
ſequenter ad hoc, ut valida ſit Diſpenſatio,
neceſſe eſt, ut utroque tempore preces veræ
ſint, aliàs non poterit Delegatus ad exequu-
tionem Diſpenſationis procedere, ut conclu-
dunt Doctores ſupra proximè citati.

300 Ex dictis inſertur nullam, & ſubreptitiam
eſſe Diſpenſationem, eo caſu, quo allegare-
tur Pontifici falſa cauſa pro Diſpenſatione
obtinenda, quamvis caſus eveniret, ut ea-
dem cauſa tempore exequutionis Ordinarii
vera eſſet; v. gr. petitur Diſpenſatio, allega-
to pro cauſa defectu dotis Oratricis; quæ
cauſa tunc non eſt vera, ſed antequam Or-
dinarius exequatur, fuit diminutum patrimo-
nium adeò, ut defectus ipſius dotis verus ſit
eo tempore, undè licet hoc tempore vera ſit
cauſa, ideſt per accidens, non propterea po-
teſt validare Gratiam ſubreptitiè extortam,
cùm per Oratores non ſteterit, quin fraudo-
lenter, & doloſè, & animo Pontificem de-
cipiendi, Diſpenſationem extorſerit, & pro-
301 pterea eorum malitia, & dolus non debet
eis patrocinari, cùm, his intervenientibus,
numquam præſumatur, Papam velle Diſpen-
ſationem, & Gratiam concedere, ne aperia-
tur via fraudibus, *l. in fundo* 38. *verſ. Neque
malitiis, ff. de rei vindicat. cap. Ex tenore* 16.
de Reſcriptis, Nicolaus Garcia *de Beneſ. par.*
6. *cap.* 2. *n.* 288. Nicolaus Boerius *deciſ.* 287.
n. 1. ſi etenim Papa ſciviſſet preces ſibi porre-
ctas falſas fuiſſe, certò non conceſſiſſet, cùm
à fraudibus plurimum abhorreat, *l. ſi cui,
Ibi per medias vias ff. de ſervitutibus.*

302 Aliter tamen dicendum erit, ſi cauſa Pon-
tifici narrata, vera fuiſſet tempore Impetra-
tionis, ac Supplicationis porrectæ, & licet
medio tempore ceſſaſſet, tamen, antequàm
Ordinarius Diſpenſationem exequeretur, re-
viviſceret, ſicut diximus de dotis defectu, al-
legato pro cauſa; quia hoc caſu vera eſt cau-
ſa allegata Pontifici, & vera etiam eſt tem-
pore exequutionis Ordinarii, ita docent San-

chez *lib. 8. diſp. 30. n. 16.* Filiuccius *l. c. num.*
250. *in fine*, Bonaccina *l. c. num.* 3. Trullenck
l. c. Diana *par. 8. tract. 3. reſol. 24. verſ. Con-*
firmatur, Gutierez *de Matr. cap. 126. n. 2.*

An poſſit Delegatus diſpenſare, ſi cauſa
Diſpenſationis ceſſet ante Diſpenſationem ab
ipſo factam, *dicemus lib. 3. cap. 1.* Et quid fa-
ciendum ſit, ſi cauſa finalis ceſſet poſt factam
Diſpenſationem, ſed antè Matrimonii con-
tractum, dicemus eodem *cap. 1.* ubi etiam di-
cemus, an ſuſtineatur Diſpenſatio, ſi ceſſet
cauſa finalis.

Quomodo autem ſe gerere debeat Delega-
tus, cui commiſſa fuit Diſpenſatio pro foro
externo, ſi ſecretò ſciret aliquod Impedimen-
tum inter Oratores adeſſe, & ſciret etiam
fuiſſe ſuper eo à S. Pœnitentiaria ſecretò ob-
tentam Diſpenſationem, diximus; Et quod
malè faceret Delegatus interrogando Spon-
ſos, an copula inter eos interceſſerit, ſi id
non habeat in mandato, diximus *cap. 4.*

303 Tandem eſt adnotandum, quòd ſi Delega-
tus non reperiret veram eſſe cauſam Ponti-
fici allegatam pro impetratione Diſpenſatio-
nis, & adeſſent aliæ cauſæ etiam urgentio-
res, ex quibus ſi expreſſæ fuiſſent, Pontifex
æquè facilè, ſeù longè facilius Diſpenſatio-
nem conceſſiſſet, nihilominus non poterit Diſ-
penſationem exequi, licet etiam cauſæ, quę
tacitæ fuerunt, plenè coram Ordinario pro-
batæ ſint; quia Delegatus tantum debet exe-
qui, quantum in mandato continetur, cujus
304 fines nullo modo egredi poteſt, ut diximus;
& quando una cauſa allegatur pro Diſpen-
ſatione, aliæ, quæ tacentur, quamvis ſufficien-
tes fuiſſent, non habentur in conſideratione,
& omninò ceſſant, ut benè Rota coram Du-
rano *deciſ. 74. n. 56.* verba enim Reſcripti ad
cauſas non expreſſas trahi non poſſunt, Rota
l. c. nu. 57. Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſpenſ.*
Apoſt. lib. 7. cap. 5. n. 54. ſed ad ea tantùm,
quæ expreſſa fuerunt, extendi debent; *cap.*
Cum dilecta 22. de reſcript. Rota *in noviſſimis*
deciſ. 53. nu. 55. & deciſ. 224. nu. 12. Marius
Antoninus *var. reſol. lib. 1. reſol. 39. nu. 11.*
Pyrrhus Corradus *lib. 7. cap. 5. num. 57.* quia
Reſcripta ſunt ſtricti Juris, & ſtrictiſſimè in-
telligenda, ut diximus.

SUPER QUO CONSCIENTIAM TUAM ONERAMUS.

305 Conſcientia eſt dictamen practicum ratio-
nis, cui debent actiones noſtræ conformari;
Azorius *inſtitut. mor. tom. 3. lib. 1. cap. 3. qu.*
ultima, ſeù eſt quædam applicatio ſcientiæ
ad actum; Divus Thomas 1. *ſecundæ quæſt. 19.*
art. 5. in corpore, verſ. Sed contra. Unde ſem-
per diĉtat quid faciendum, quidve fugiendum
ſit; Sayrus *in clavi regia lib. 1. cap. 2. nu. 4.*
Navarrus *in man. cap. 27. nu. 280.*

306 Hæc autem clauſula tacitè ineſt omnibus
Commiſſionibus, eo quòd Judices, ſeù Exe-
quutores ſecundùm bonam conſcientiam
omnia facere debeant; *cap. 1. de re jud.* Un-
307 dè cum tacitè inſit, nil operatur; Sanchez
lib. 1. diſp. 67. n. 3. Gratianus *diſcept. forenſ.*
cap. 496. nu. 33. tom. 3. Pariſ. *conſ. 110. n. 47.*
tom. 1. Menoch. *conſ. 95. n. 120. tom. 1.* Rota
deciſ. 18. de conceſſione Præbendæ in noviſſ. niſi
ut cenſeatur remiſſus juris rigor; Seraphinus
deciſ. 448. nu. 1. Barboſa *de clauſ. 24. nu. 2.*
& 3. & ut per eam Diſpenſationis negocium
cenſeatur remiſſum arbitrio boni viri, Lælius
Altogradi *conſ. 28. nu. 8. lib. 1.* Barboſa *l. c.*
Rota *deciſ. 317. n. 5. part. 4. recent.* & proin-
de operatur, ut ſi à Sententia Commiſſarii
appelletur, non teneatur hic deferre Appel-
lationi; Lezana *in ſumma tom. 3. verbo Clau-*
ſulæ n. 17. ex quo fit, ut Delegatus, cujus con-
308 ſcientia oneratur, procedere non teneatur
309 cum judiciali cauſæ cognitione, quia dum
cauſa remittitur prudentiæ, vel judicio, vel
conſcientiæ Judicis, non requiritur, ut is pro-
cedat cum judiciali cognitione, ſed ſufficit
extrajudicialiter; Alex. Sperell. *deciſ. 109.*
310 *nu. 48.* & dùm Diſpenſatio commiſſa eſt De-
legato, cum iſta clauſula, *ſi preces, &c.* vel
ſi eſt ita, ſuper quo conſcientiam tuam onera-
mus, ſi à Delegato fiat Diſpenſatio, & in
Decreto ipſius Diſpenſationis declaret, quòd
diligenti habita Informatione, preces veras
fuiſſe repererit, Diſpenſatio valida erit,
quamvis de proceſſu facto non conſtet, ut
probat Nic. Garcia *de Benef. part. 6. cap. 2.*
n. 291. & nos diximus ſupra; quia in hujuſ-
modi cauſis cum non ſit Adverſarius, qui
veniat citandus, ſufficit ſola Informatio Ju-
dicis, ſi ejus conſcientiæ committitur Diſpen-
ſatio, Garcia *l. c.* Sanchez *lib. 3. diſp. 8. n. 4.*
& lib. 8. diſp. 35. n. 15. Gonzalez *ad Reg. 8.*
Cancell. Gloſſa 9. in annotat. nu. 19. Et pro-
ptereà cùm hæc clauſula tacitè inſit, ut di-
ximus, & commiſſio facta non ſit alicui per-
ſonæ præciſæ, ſed officio; nil operatur ultrà
311 ea, quæ diximus, & ſonat potiùs in moni-
tionem, & excitationem, quàm in conditio-
nem, Barboſa *in votis Canonicis lib. 2. voto*
39. n. 48. Sanchez *lib. 8. diſp. 27. n. 43.* Garc.
l. c. n. 101. Pater Leo *in praxi Sacræ Pœni-*
tent. part. 2. formula de rato, non conſummato,
verſ. Hæc clauſula, pag. mihi 327. Jacobus
Graffius *deciſ. aur. lib. 1. cap. 13. n. 19.*

An autem Delegatus, cujus conſcientia
oneratur, ſubdelegare poſſit, dic, quòd in
hujuſmodi cauſis Diſpenſationum Matrimo-
nialium cùm delegatio fiat Dignitati, vel Of-
ficio, non expreſſo nomine proprio Delegati,
312 poteſt ſubdelegari informatio, ſeù proceſſus
pro verificatione precum, non tamen ipſa
Diſpenſatio, quæ eſt nudum miniſterium, Gu-
tierez *de Matrim. cap. 125. n. 20.* Menochius
conſ. 18. n. 12. vol. 1. Sanchez *de Matr. lib. 8.*
diſp. 27. n. 43. Maſſobrius *de concur. requiſito*

5.

5. dub. 17. n. 1. Bonaccina *de leg. diſp.* 1. *qu.*
3. *puncto* 8. §. 1. *n.* 18. Genuen. *in praxi Cu-*
riæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 69. *n.* 5.
& 6. Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 122.
nu. 1. Garcia *de Benef. part.* 6. *cap.* 2. *n.* 105.
Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7.
cap. 6. *nu.* 41. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6.
dub. 34. *n.* 619. Sbrozius *de off. Vicarii lib.* 2.
quæſt. 68. *n.* 1. Paulus Squillante *de priv. Cle-*
ric. cap. 2. *n.* 46. Zerola *in praxi Epiſc. verbo*
Delegatus §. 5. *part.* 1. Lezana *in ſumma tom.*
3. *verbo Clauſula, nu.* 38. Rota coram Pænia
313 *deciſ.* 80. *nu.* 11. Ratio eſt, quia quando nu-
dum miniſterium, unà cum Juriſdictione com-
mittitur, non poteſt nudum miniſterium ſub-
delegari, ſeù alteri committi, ſed ſolùm Ju-
riſdictio, ut benè Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.*
43. Trullenck *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 7. *n.*
7. Pyrrh. Corrad. *l. c. n.* 47. Squillante *l. c.*

Nec placet doctrina Jacobi Sbrozii *de off.*
& poteſtate Vicarii lib. 2. *quæſt.* 34. *num.* 34.
nempè Epiſcopum poſſe ſubdelegare Vicario
Diſpenſationem, quando cum commiſſione
Diſpenſationis eſt annexa cauſæ cognitio,
quia tunc, ut ipſe ait, *Epiſcopus non eſt nu-*
dus miniſter, ſed eo ſolo caſu ſubdelegare non
poſſe, quando ſolum nudum miniſterium commit-
titur. Quicquid tamen ipſe dicat, non eſt
recedendum à communi Doctrina, quam tra-
dunt Sanchez, & alii ſupra proximè relati.

314 At quando commiſſio intelligatur facta
Dignitati, vel electa induſtria Perſonæ, dic
cum Sanchez *l. c.* quòd ſi mandatum Pon-
tificis non ſit directum perſonæ, ſed Di-
gnitati, licèt ibi dicatur *Conſcientiæ tuæ, Ar-*
bitrio tuo, Prudentiæ tuæ, &c. tamen non
erit electa induſtria perſonæ, & ſic, modo quo
diximus, poterit fieri ſubdelegatio; quam
etiam in ſuum Epiſcopum, ſeù alium quem-
cumque etiam ſibi non ſubditum, vel longè
ſuperiorem, Delegatus facere poterit, quia
315 Subdelegatus cùm in cauſa delegata gerat
Vices Pontificis, Cævallos *qq. comm. contra*
comm. qq. q. 1222. *n.* 6. Lotherius *de re Benef.*
lib. 2. *quæſt.* 9. *nu.* 38. Monera *de conſervat.*
Judic. cap. 9. *num.* 85. ipſumque repræſentet,
Laymanus *Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7.
n. 23. Sperell. *deciſ.* 126. *n.* 45. eſt major Or-
316 dinario, licèt ſit illi inferior, & ſubditus
extra illam, Jacobus Sbrozius *de officio Vica-*
rii lib. 2. *quæſt.* 62. *nu.* 70. Moneta *de conſer-*
vat. Judic. cap. 8. *n.* 162. Barboſa *in votis Ca-*
nonicis lib. 2. *voto* 53. *num.* 13. Ventriglia *in*
praxi annotat. 38. §. *unico n.* 6. Unde cuicum-
que Informationes ipſas ſubdelegare poterit
317 (non tamen cum facultate, ut Subdelegatus
alterum poſſit ſubdelegare, quia hoc modo
res protraheretur in infinitum, Mandoſ. *ad*
Reg. Cancell. reg. 4. *quæſt.* 3. *nu.* 7. Piaſæcius
in praxi part. 2. *cap.* 4. *num.* 8. Ventriglia *in*
praxi annotat. 38. *d.* §. *unico nu.* 19. Merolla
318 *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 12. *n.* 106) & eam
omnem auctoritatem habebit Subdelegatus
ab ipſo Delegato quoad cauſam ſubdelega-
tam, quam habet ipſemet Summus Pontifex,
Mantica *deciſ.* 352. *n.* 18. quamvis enim Sub-
delegatus non habeat Juriſdictionem, habet
tamen Juriſdictionis uſum, ut animadvertit
Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 4.
319 *diſp.* 10. *n.* 130. & ſicut Delegatus principa-
lis non poteſt fines ſui mandati excedere, ut
diximus, ita Subdelegatus ab ipſo non po-
terit illos egredi, alias nulliter, & abſque
Juriſdictione aget, Rota 485. *nu.* 6. *part.* 3.
320 *recent.* & facta dicta ſubdelegatione, cenſe-
bitur etiam Subdelegato conceſſa poteſtas re-
cipiendi teſtes, eoſque jurandi, cogendi, &
puniendi, prout ipſum Delegatum poſſe, ſu-
pra diximus; quia conceſſa facultate, intel-
liguntur conceſſa ea, ſine quibus hujuſmodi
facultas explicari non poſſet.

321 Quòd ſi teſtium receptio extrà Diœceſim
Officialis Diſpenſationem exequuturi facien-
da ſit, fiet ab Ordinario Subdelegato ab ipſo
Delegato, non auctoritate Ordinaria, ſed
ſibi ſubdelegata, quamvis aliàs Ordinarius
recipiat auctoritate propria, & non Delegan-
tis, commiſſiones ſibi factas ab altero Ordi-
nario, ut benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
27. *n.* 43. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
34. *num.* 619.

Animadvertit, & benè, Sanchez *lib.* 8.
322 *diſp.* 28. *n.* 36. *in fine*, quòd quando Delega-
tus abſque ſpeciali poteſtate ſibi à Delegan-
te tradita ſubdelegat, ſi primus Delegatus
moriatur, perit poteſtas Subdelegati, eò quòd
jure proprio fuit ſubdelegatus ab ipſo Dele-
gato.

323 Si Delegatus à Pontifice delinquat in cauſa
delegata, à quo poſſit puniri, dico cum Marc.
Ant. Genuenſ. *in praxi Cameræ Archiepiſco-*
palis cap. 38. *n.* 6. Jo: Baptiſta Ventriglia *in*
praxi for. Eccl. annot. 38. §. *unico n.* 7. quòd ſi
delinquat in cauſa non procedendo, non po-
teſt niſi ab ipſo Pontifice puniri; & ſi Ora-
324 tores graventur à Delegato, debent recur-
rere ad Delegantem, Hector Capyc. Latro
deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ. 183. *n.* 42. At ſi de-
linqueret per ſe agendo, vel ſua Juriſdictio-
ne abutendo, ſeù illam excedendo, vel pro-
cedendo antequàm de ſua Delegatione do-
ceat, poſſet, finita Delegatione, etiam ab
Ordinario puniri, non ut Delegatus, ſed ut
Criminoſus, Genuenſ. & Ventriglia *ll. cc.* &
faciunt dicta per Farinacc. *part.* 2. *fragment.*
verbo Judex à num. 973. Riccium *coll.* 1047.
part. 4. & *coll.* 2585. *part.* 7. Zerola *in praxi*
Epiſc. verbo Delegatus §. 16. *part.* 1. Cappel-
lam Toloſanam penes ipſum Zerola *l. c.* Tu-
ſchum *concluſ.* 436. *n.* 5. *lit. I.*

Cæterùm quamvis ſtylus Curiæ ita ſe ha-
beat, ut Diſpenſationes Matrimoniales non

committantur niſi perſonis in Dignitate con-
ſtitutis, ut diximus cap. 5. imo nec poſſint
325 ſubdelegari niſi perſonis in dignitate Eccle-
ſiaſtica conſtitutis, ut habetur *in cap. Statu-
tum* 11. *de Reſcr. in 6.* & in hoc Delegatus
326 Summi Pontificis differat à Delegato inferio-
ris Prælati, qui poteſt etiam ſimplices Cleri-
cos ſubdelegare; dicto *cap. Statutum, Juncta
Clementina, Et ſi Principalis eodem titulo;*
Silveſt. verbo *Delegatus q.* 8. *n.* 12. *Dico quin-
to;* Hoſtienſis, Speculator, Jo: Andrea, Ægi-
dius, & alij, quos refert, & ſequitur Merol-
la *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 27. *nu.* 270. Ni-
327 hilominus, quoad has ſimplices Informatio-
nes habendas, crediderim poſſe ſubdelegari
quemcumque Sacerdotem, imò etiam ſimpli-
cem Clericum in Dignitate Eccleſiaſtica non
conſtitutum; quia hæ Informationes nullam
Judicii formam requirunt, ſed ſufficiunt ex-
trajudiciales, ut diximus; & cùm ſæpiſſimè
caſus eveniat, ut teſtes examinandi ſint ex-
tra Civitatem in locis valdè remotis, ubi
nullus extat, qui ſit in Dignitate Eccleſia-
ſtica, valdè durum eſſet, & nimis difficile
in praxi redderetur, ſi hi teſtes trahi debe-
rent cum maximo eorum, & partium diſpen-
dio, & expenſis ad loca ubi Dignitates Ec-
cleſiaſticæ adeſſent; Et praxis plurium Diœ-
ceſum ſe habet (& ſic à D. Vicario Gene-
rali hujus Lucanæ Civitatis ſervatur) ut caſu
328 occurrente, hæ Informationes Vicariis fora-
neis, qui tamen non ſunt in Dignitate Ec-
cleſiaſtica, committantur.

Et quòd poſſint hæ Informationes ſubde-
legari ſimplicibus Sacerdotibus, & Clericis,
quamvis in Dignitate Eccleſiaſtica non ſint,
docet Nicol. Garcia *de Beneſ. part.* 6. *cap.* 2.
§. 1. *nu.* 106. *& facit gloſſa ultima in d. cap.
Statutum*.

329 Adde, ut non ſolùm prædictis in Dignitate
non conſtitutis committi poſſint hujuſmodi
informationes, ſed committi etiam poſſit exa-
men Notario, quamvis laicus ſit, nec obſtat
diſpoſitio Capituli *Decernimus* 2. *de Judic.*
quia iſtæ ſimplices commiſſiones non concer-
nunt Delegationem Actus cum exercitio Ju-
riſdictionis, ſed ſolùm nudum miniſterium, ut
explicat Steph. Gratian. *diſcept. for. cap.* 138.
n. 30. *tom.* 4. Quicquid tamen circa prædicta
dici poſſit, hanc praxim non approbarem;
niſi pro ſolis Notariis Curiæ Epiſcopalis; quia
pro aliis fori Laici, dum adſunt Sacerdotes,
& Clerici, indecens videtur, ut hæ commiſ-
ſiones ſpirituales directè dirigantur perſonis
Laicis, Tribunalia ſæcularia exercentibus.

330 Et quamvis teſtes, qui examinari deberent,
eſſent extra Diœceſim Delegati, adhuc extra
dictam Diœceſim informationes committi
poterunt, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 43. Pyr-
rhus Corradus *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7.
cap. 6. *n.* 47. & ita quotidiana praxis docet.

Quod diximus poſſe Delegatum ſubdele-
gare informationes capiendas, intellige, ut
331 ſubdelegare poſſit, poſtquàm Literæ Diſpen-
ſationum ſibi præſentatæ ſint; quia, ut dixi-
mus, ante illarum præſentationem nulla ſibi
Juriſdictio competit, nec actu, nec habitu,
& ſic cum nondum competat, ſubdelegari
non poteſt: Idque procedit, non ſolùm reſpe-
ctu illarum Commiſſionum, quæ à Papa fiunt
332 ipſi Delegato, ſed etiam reſpectu aliarum,
quæ à Pontifice in Epiſcopum fierent, & ab
ipſo ſubdelegarentur in Vicarium, ante ipſam
præſentationem, quia eadem ratio militat;
ut bene docent Jacobus Sbrozius *de poteſtate
Vicarii lib.* 2. *quæſt.* 34. *n.* 6. Garcia *de Beneſ.
part.* 6. *cap.* 2. *nu.* 23. ubi plures refert Rotæ
Deciſiones; Unde male faciunt, & nulliter
procedunt Epiſcopi, qui in electione ſui Vi-
carii illum ſubdelegant ad cognoſcendas cau-
ſas ſibi à Pontifice in futurum delegandas:
333 Prout etiam Vicarii malè faciunt, qui ſubde-
legant Vicarios Foraneos Diœceſis, ad reci-
piendum informationes, & ſabricandum pro-
ceſſus ſuper verificatione Literarum Diſpen-
ſationum Matrimonialium, quæ ipſi Generali
Vicario pro tempore delegabuntur à Pontifi-
ce, cùm certum ſit, nulliter, & invalidè in
hoc procedere; Vide Pavinum, Rebuffum,
Gratianum, Cucchum, & alios penes ipſum,
Garciam *l. c.*

TUNC.

334 Hæc dictio extremitatem temporis deno-
tat; Maſſobr. *de conc. prælud.* 23. *dub.* 2. *nu.*
35. Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſpenſ. Apoſt.
lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 67. eſtque taxativa, & alio-
rum caſuum excluſiva, Balthaſſ. de Thomaſis
1. *decade Append.* 705. Rota *deciſ.* 579. *n.* 10.
part. 3. *recent.* Unde antequam poſſit Dele-
335 gatus ad ipſam Diſpenſationem procedere,
debebit omnia alia adimplere, quæ in ejus
mandato continentur, Marcus Antonius Ge-
nuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Nea-
politanæ cap.* 20. *n.* 9. Pyrrh. Corrad. *l. c.*

CUM EISDEM ANTONIO, ET MAGDA-
LENA.

Cum eiſdem; Quia Diſpenſatio pro uno
obtenta non debet ad alios in mandato non
comprehenſos extendi, ut diximus.

336 Si unus ex Oratoribus poſt obtentam Diſ-
penſationem ſuper Impedimento dirimenti
inter eos exiſtente, mutato animo, contra-
heret Matrimonium cum alia fœmina, & hęc
poſtea moriatur, poterunt primi Oratores di-
cta Diſpenſatione uti, & abſque nova Diſ-
penſatione Matrimonium invicem contrahe-
re; quamvis enim per aliud Matrimonium,
poſt Diſpenſationem contractum, videatur
facta renunciatio Diſpenſationi obtentæ, ni-
hilominus longè probabilius eſt, poſſe, caſu
Viduitatis eveniente, Diſpenſatione uti, &
ea mediante Matrimonium invicem contra-
here,

here, ut benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 32.
n. 6. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 85. Meroll.
diſp. 4. *cap.* 6. *nu.* 486. *tom.* 2. Pontius *lib. de*
Matrim. lib. 8. *cap.* 18. §. 3. *n.* 20. ubi docet,
337 quod idem procedit, ſi poſt obtentam ab Im-
peditis Diſpenſationem ad contrahendum,
alter ex Diſpenſatis Votum Caſtitatis, vel
Religionis emiſiſſet, quia adhuc poterat va-
lidè, quamvis illicitè, Matrimonium contra-
here, nec obſtat quòd per dictam Voti emiſ-
ſionem videatur dictæ Diſpenſationi renun-
ciaſſe, quia verè per Diſpenſationem fuit Im-
pedimentum dirimens ablatum, & vinculum
legis Matrimonium prohibentis relaxatum,
& conſequenter Oratores fuerunt habiles ef-
fecti ad contrahendum; nec pariter obſtat,
quòd per aliud medium Matrimonium, vel
ſubſequentem Voti emiſſionem, videatur
priori Diſpenſationi tacitè renunciatum, quia
338 ad hoc ut Impedimentum reviviſcat, neceſsè
eſt, ut ipſa renunciatio ſit ab ipſo Legiſla-
tore acceptata, aliàs poſſunt renunciantes
mutato propoſito Diſpenſatione uti, ut alibi
diximus.

Ampliant Sanchez, Diana, & Merolla
ll. cc. ut idem procedat etiam eo caſu, quo
adhuc ſubſiſtente cauſa, ob quam Diſpenſatio
commiſſa fuiſſet, Oratores poſt dicti mandati
de Diſpenſando impetrationem, ſed ante fa-
ctam, & exequutam Diſpenſationem, muta-
to propoſito, aliud Matrimonium inirent, ſi
poſtea vidui effecti, vellent diſpenſari vigore
339 hujuſmodi mandati jam impetrati; hæc ta-
men Doctrina non caret difficultate, quia
cùm Oratores nondum fuerint diſpenſati, nec
adhuc fuerit relaxata lex inter eos, remanet
Impedimentum dirimens, unde non cenſetur
validum ipſum mandatum de diſpenſando
obtentum, cui jam per contractum Matri-
monium diverſum, videntur illi tacitè renun-
340 ciaſſe; aliud enim eſt mandatum de diſpen-
ſando, per quod non removetur Impedimen-
tum, aliud eſt ipſa Diſpenſatio, per quam
omninò Impedimentum tollitur, & lex illud
conſtituens relaxatur, ut docent Franciſcus
Leo *in theſ. fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *nu.* 46.
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 12. & nos dicemus
infra.

DUMMODO DICTA MULIER PROPTER HOC RAPTA NON FUERIT.

341 Iſta dictio *Dummodò* facit Exequutorem
mixtum, Rota coram Pænia *deciſ.* 187. *n.* 2.
& conditionem importat, & modum, Re-
ſponſa Marantæ *reſp.* 39. *n.* 82. *part.* 4. Pyr-
rhus Corrad. *lib.* 8. *cap.* 4. *nu.* 56. Pariſ. *conſ.*
75. *n.* 48. & 49. *part.* 4. Merlinus Pignatellus
controv. for. cap. 27. *n.* 26. *centuria* 1. & ope-
ratur ut ſemper implendum ſit id, quod ſub
ea diſponitur, aliàs actus ſit nullus, Reſpon-
ſa Marantæ *l. c. nu.* 89. Tuſchus *concluſ.* 439.
nu. 7. *lit.* I. Barboſa *de dictionib. dictione* 95.
n. 8. Marcus Paulus Leo *in praxi Sacræ Pœn.*
part. 1. ubi *de Votis verſ. Si filius*, *pag. mihi*
46. & maximè quando adjungitur rei, quæ
antequam actus perficiatur, adimpienda ve-
nit, vel futurum eventum reſpicit, conditio-
nem infert, Seraphinus *deciſ.* 338. *num.* 5. &
deciſ. 1017. *n.* 4. Reſponſa Marantæ *reſp.* 87.
nn. 19. *part.* 4. Pyrrhus Corrad. *lib.* 9. *cap.* 9.
342 *n.* 6. 7. itaut antequam actus perficiatur, de-
beat de tali modo, & conditionis adimple-
mento conſtare, Gratianus *diſceptat. forenſ.*
cap. 991. *nn.* 13. & 14.

De Impedimento Raptus dicemus infra
343 *lib.* 2. ubi adnotabimus iſtam clauſulam *Dum-*
modo dicta Mulier propter hoc rapta non fue-
rit, non intelligi de quocumque raptu ſe-
quuto, ſed tantùm de illo, qui fieret ad ef-
fectum Matrimonii contrahendi cum ipſa
Rapta, & ad hanc cauſam addita eſſe ver-
ba, *propter hoc*, quia tunc Raptus directò ten-
dit contra Matrimonii libertatem; Quod ſi
factus fuiſſet animo explendæ libidinis, &
ſimul Matrimonium contrahendi, tunc habe-
retur perinde ac ſi ad ſolum effectum Ma-
trimonii contrahendi factus fuiſſet, & com-
344 prehenderetur ſub Decreto Concilii; Undè
ſi Raptor vellet contrahere cum Rapta, &
inter eos adeſſet Impedimentum dirimens,
ſuper quo neceſſaria eſſet Diſpenſatio, debe-
rent eo caſu in Diſpenſatione petenda ſuper
Impedimento dirimenti, etiam de dicto Ra-
ptu mentionem facere, & ſic de ſtylo Curiæ
ſervari teſtatur Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſ-*
penſ. Apoſt. l. c. ubi *n.* 55. addit ut dicta clau-
345 ſula *Dummodò dicta Mulier propter hoc rapta*
non fuerit, quamvis appoſita non eſſet, ni-
hilominus de ſtylo Curiæ ſubintelligeretur,
eò maximè quia Regula Cancellariæ 49. di-
ſponit, quòd in quibuſcumque Literis Diſ-
penſationum Matrimonialium iſtà clauſula
apponatur.

Plura alia, & magis practicabilia de hu-
juſmodi Impedimento Raptus, & an, &
quando poſſint ſuper eo diſpenſari, dicemus
d. cap. quæ hic repetere ſuperfluum eſſet.

QUOD IMPEDIMENTO QUARTI CONSANGUINITATIS GRADUS.

De Impedimento Conſanguinitatis fuſiſſi-
mè agimus infrà *lib.* 2. *cap.* 4. quæ, cum ibi
videri poſſint, non eſt, quod hic repetamus.

Id ſolùm ſubnectere opportunum videtur,
346 nempè Pontificem in linea inæquali ſemper
ſuper ſolo remotiori Gradu diſpenſare, quia
is tantùm obſtat Matrimonio, & imbibit,
ac trahit ad ſe proximiorem; Sanchez *lib.* 8.
diſp. 24. *n.* 24. & 25. Averſa *de Matrim. quæſ.*
16. *ſect.* 1. *verſ. Secluſo*; Barboſa *in votis Ca-*
nonicis lib. 1. *voto* 3. *nn.* 5. & 6. Gutierez *de*
Matrimonio cap. 124. *nu.* 11. at ſuper propin-
quiori concedi Literas declaratorias, quæ an
neceſſariæ ſint, diximus *d. cap.* Et an in re

merè

Digitized by Google

merè dubla requiratur Diſpenſatio, diximus
non requiri.

AC CONSTITUTIONIBUS, ET ORDINATIONIBUS APOSTOLICIS, CÆTERISQUE CONTRARIIS NEQUAQUAM OBSTANTIBUS.

347 Clauſula iſta *non obſtantibus*, *&c.* non po-
teſt niſi à Supremo Principe apponi, Fælinus
*cap. Nonnulli de reſcr. verſ. Quartadecima con-
cluſio n.* 27. Barboſa *de lauſ. clauſula* 82. *n.* 2.
& licet magnum operetur effectum, *ut cap.
cum aliquibus* 4. *de reſer. in* 6., cùm reddat
348 valida, & confirmet expreſſa, Menochius *de
arbitr. Judic. caſu* 203. *n.* 13. *lib.* 2. *centur.* 3.
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 6. & illis Decretis
349 Concilii deroget, quibus expreſſa non requi-
ritur derogatio, Maſſobr. *de conc. requiſ.* 17.
dub. 4. *num.* 8. Auguſtinus Barboſa *in collect.*
350 *Concilii ad ſeſſ.* 1. *n.* 2. & tollat omnia, quæ
Gratiæ poſſunt obſtare, Vivianus *de Jurepa-
tronatus lib.* 13. *cap.* 8. *n.* 155. Barboſa *d. clau-
ſula* 82. *n.* 4. Rota *deciſ.* 506. *n.* 5. *part.* 1. *rec.*
351 Rota *deciſ.* 36. *nu.* 60. *in noviſſ.* Non tamen
derogat Regulis Cancellariæ, niſi id expreſsè
dicatur, Gomeſ. *ad Reg.* 8. *Cancell. in proœm.
quæſt.* 5. *lit. F. & quæſt. ultima;* Melchior Lo-
therius *de re beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 39. *n.* 19. Pariſ.
de reſignat. lib. 8. *quæſt.* 7. *n.* 176. neque Con-
352 ſtitutionem Conciliarem tollit, Pariſ. *de reſi-
gnat. lib.* 6. *quæſt.* 2. *n.* 38. Puteus *deciſ.* 494.
lib. 2. Rota coram Durano *deciſ.* 238. *n.* 31.
353 nec etiam obſtacula perſonalia, Calderinus
conſ. 1. *de reſer.* Vivianus *de jurepatron. part.*
2. *lib.* 13. *cap.* 8. *clauſ.* 36. *nu.* 160. prout nec
354 conſtitutiones, & ordinationes Apoſtolicas,
ſed illas ad ſolum effectum ſuſpendit, ut Gra-
tia facta non extinguatur, *cap. fin.* §. *fin. de
ſent. excom. in* 6. Marcus Paulus Leo *in praxi
Sacræ Pænit. part.* 4. ubi de Abſolutione, &
Diſpenſatione pro Regulari, qui percuſſit
355 alium Correligioſum, *verſ. Hæc clauſula, pag.
mihi* 585. nec tollit, ſed ſolùm ſuſpendit eas
conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem men-
tionem ad ſuas derogationes, prout ſunt il-
læ, quæ continent in ſe clauſulas Derogato-
riarum Derogatorias, vel in quibus ſpeciali-
ter dicitur, quòd illis numquam derogatum
intelligitur, niſi ſpecialis de illis mentio fiat,
earumque ſeries in derogatione de verbo ad
356 verbum inſeratur; Quia verba generalia clau-
ſulas derogatorias non tollunt, Decius *conſ.*
357 10. *n.* 8. Pater Leo *l. c.* nec pariter d. clau-
ſula *non obſtantibus*, quæ de jure objiceren-
tur, removet, Bellamera *deciſ.* 2. *de Reſerva-*
358 *tione num.* 3. nec Gratiam auget, aut ſupplet
qualitatum neceſſariò exprimendarum taci-
turnitatem, ſed tantùm declarat concedentis
intentionem, quatenus dubia ſit contrà con-
ceſſa, *Clem. pr. de præb. lib.* 3. Vivianus *l. c.
n.* 157. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *nu.* 9. Lezana
in ſumma tomo 3. *verbo Clauſula n.* 38. & ſic
359 ultra narrata non operatur, Rebuffus *in praxi
Beneſ. tertia part. ſignaturæ nu.* 6. Fælinus *d.
cap. Nonnulli in reſcriptis nu.* 6. *verſ. Obſtat
ſecundò*, & ſolùm reſtringitur ad caſum ex-
360 preſſum *l. ſi de certa de tranſact.* Pariſ. *de Re-
ſignat. lib.* 11. *quæſt.* 11. *num.* 43. itaut per di-
361 ctam clauſulam non ſuppleatur alius Gradus,
ſeù aliud Impedimentum in Supplicatione, &
362 in Literis non expreſſum, quia nullam ſuper
non expreſſis inducit Diſpenſationem; *cap.
Non poteſt* 21. *de præb. in* 6. Rebuff. *in d. pra-
xi titulo de Diſpenſat. ratione ætatis n.* 7. & 8.
Gonzalez *Gloſſa* 13. *n.* 98. Lotherius *de re Be-
neſ. lib.* 1. *quæſt.* 40. *num.* 139. Sanchez *lib.* 8.
363 *diſp.* 24. *n.* 6. Undè ſi diſpoſitio, ubi eſt dicta
clauſula, ſit nulla, dicta clauſula etiam nulla
erit, & nullius effectus, Marius Antoninus
var. reſol. lib. 1. *reſ.* 5. *n.* 16. Vivianus *de jure
patronatus d. clauſ.* 36. *n.* 163. Gonz. *Gloſſa* 9.
§. 1. *nu.* 57. Rota coram Durano *deciſ.* 285.
364 *nu.* 152. Lezana *l. c.* Et quamvis d. clauſula
ſufficiens ſit ad tollendum privilegium non
clauſum in corpore Juris, Vivianus *l. c. n.* 156.
per eam tamen derogatum non cenſetur Pri-
vilegiis clauſis in corpore Juris, Antonius
Leoncillus *de paupertatis opibus par.* 2. *privil.*
337. *nu.* 3. nec Statuto particulari, Vivianus
l. c. n. 157. Marius Antoninus *d. reſ.* 5. *n.* 19.
365 nec ſublata ſubreptio, ſi ſequuta ſit, Vivian.
l. c. n. 158. Reſponſa Marantæ *reſp.* 21. *num.*
53. *part.* 1. Lezana *l. c.*

MATRIMONIUM.

366 Quaſi matris munus, hoc eſt officium, quia
Mulier nata videtur ad Matris munus præ-
ſtandum; licet enim Pater ſit generationis au-
ctor, Uxoriſque penè Dominus *cap. Hæc Ima-
go cauſa* 33. *quæſt.* 5. nihilominus ad pro-
lem educandam mater eſt magis apta, cùm
ſit circà illam magis officioſa, pluraque ob
367 id onera ſubeat ipſa, quàm vir, quia eſt in
conceptu gravida, in partu doloroſa, & in
lactando laborioſa, *cap. Ex literis* 2. *de con-
368 verſ. Infidel.* Fuit autem Matrimonium primò
inſtitutum ab ipſo Deo in Paradiſo Terreſtri,
cap. Quod votum unico de voto in 6. *cap. Gau-
demus* 8. §. *Quia verò de Divortio*, Tuſchus
concluſ. 143. *n.* 12. *lit. M.* & fuit propter ſo-
bolem inſtitutum *cap. Deus Maſculum* 31. *qu.
pr. cap.* 2. §. *his ita reſpondetur; cauſa* 32. *qu.*
2. *cap. finali de frigid. & malef.* Et ante pec-
catum; *d. cap. Quod votum*, Tuſch. *l. c.* &
369 ſecundùm determinationem perſonarum con-
trahentium fuit inſtitutum in lege Moyſi, *Le-
vit. cap.* 2. At ſecundum, quod eſt Sacramen-
tum repræſentans conjunctionem Chriſti Do-
mini cum Eccleſia, fuit inſtitutum in Lege
nova; *Concilium Trid. ſeſſ.* 24. *Can. pr. de Sa-*
370 *cram. Matrimonii;* Et definitur *Maris, & Fæ-
minæ conjunctio individuam vitæ conſuetudi-
nem retinens; cap. illud* 11. *de præſumpt.* §. *ve-
rum, & in rubr. cap. Matrimonium* 1. *cauſa* 27.
qu. 2.

Dici-

371 Dicitur *maris, & fœminæ*, quia in pari ſexu
non poteſt eſſe Matrimonium, *Gloſſa in rubr.
capituli pr. §. viri dicta cauſa 27. quæſt. 2.*
Ponitur in numero ſingulari, quia uno, eo-
372 demque tempore non poteſt unus Vir plures
Uxores, nec una Mulier plures Maritos ha-
bere, *cap. 1. cum ſequent. de ſponſa duor. cap.
Gaudemus 8. de Divortiis; Concilium Triden.
ſeſſ. 24. can. 2.* & concludunt Doctotes à no-
bis propterea citati *lib. 2.*

373 Dicitur *Conjunctio*, ideſt vinculum mari-
tale ortum ex mutua corporum traditione,
ritè, & legitimè facta per voluntarium ani-
morum conſenſum, verbis, aut ſignis ſufficien-
ter expreſſum, *cap. Sufficiat 2. cap. Beata 3.
cauſa 27. quæſt. 3.*

374 Dicitur *Individuam vitæ conſuetudinem re-
tinens*, hoc eſt indiſſolubilem, & perſe-
verantem vitæ ſocietatem inducens; *Quod
Deus conjunxit homo non ſeparet*. Matthæus
cap. 19.

375 PUBLICE'; Tunc dicitur Matrimonium
publicè contrahi, quando Parochi, & Teſtium
præſentia adeſt, & præmiſſæ ſunt Denuncia-
tiones, quamvis etiam in privatis domibus
celebretur; Auguſtinus Barboſa *de offic. & po-
teſt. Epiſc. alleg. 32. n. 17. & 18.* Sanchez *lib.
3. diſp. 15. n. 20.* Bonaccina *de matrim. qu. 2.
puncto 6. nu. 4.* Reginald. *lib. 31. cap. 33. nu.
242.* Hieron. Palma *conſ. 87. nu. 8.* Rota, &
alii Doctores quos *lib. 3. cap. ult. citamus.*
376 At è converſo, ſi coram mille perſonis con-
traheretur, & deficeret præſentia Parochi,
Clandeſtinum, & irritum eſſet Matrimonium,
ut docent Doctores, *quos lib. 3. cap. ultim.*

Quis ſit proprius Parochus contrahentium,
& à quo poſſit in Denunciationibus diſpen-
ſari, & alia circa Matrimonii requiſita ma-
gis practicabilia, ad hoc ut licitum, & va-
lidum ſit, ſuſiſſimè agimus *d. lib. 3. cap. ult.*

An Matrimonium ratum, & non conſum-
matum poſſit ex Diſpenſatione diſſolvi, & an
ratum, & conſummatum, poſſit quoad vin-
culum diſſolvi, ſi ritè, & validè contra-
ctum ſit, dicemus infra.

Hic autem circà Matrimonii validitatem,
vel invaliditatem ſunt nonnulla breviter ad-
notanda.

377 Primò, quòd ſi qui falsò putantes aliquod
Impedimentum dirimens inter ſe exiſtere, ut
ſi, v. gr., fœmina credat ſuum conjugem ad-
huc vivere, cùm verè ſit mortuus, & cum
dicta dubietate Matrimonium contrahant,
intendendo, in quantum poſſunt, contrahere,
validum erit hujuſmodi Marrimonium, Joan-
nes Gutierez *de matr. cap. 47. n. 1. verſ. Con-
trariam tamen*; Sanchez *lib. 2. diſp. 33. nu. 2.*
Covarruv. *tom. 1. part. 2. cap. 3. §. 7. num. 2.*
Alphonſ. à Vera Cruce *part. 1. art. 42. concl.
5.* Diana *part. 3. reſol. 293.* Filiuccius *tom. pr.
tract. 10. part. 1. cap. 3. n. 87.* Steph. à S. Greg.
de vinculis Div. Piet. lib. 3. cap. 94. num. 13.
& faciunt dicta per Ludoviſ. *deciſ. 461. n. 9.*
quia cum iſti intendant, quantum in ſe eſt, con-
trahere, nullus eſt error circa perſonas, nec
circa conditionem, ad mutuam corporum tra-
ditionem neceſſariam, quia verè nullum ex-
tat Impedimentum, & conſequenter nulla
opus eſt Ratificatione, nec Diſpenſatione.
378 At è converso, ſi quis fictè contraheret, &
errore ductus putaret validum eſſe Matrimo-
nium, tamen invalidum eſſet *l. ſi per errorem
ff. de juriſd. omni Judic.* Sanchez *lib. 2. diſp.
34. n. 2.* Gutierez *l. c.* quia ibi non fuit actus,
& conſenſus voluntarius poſitivè, ſed tantùm
in habitu, & animi præparatione, quæ non
ſufficit ad Matrimonium validè contrahen-
dum, quod requirit actum voluntarium de
præſenti, unde hujuſmodi Matrimonium Ra-
tificatione egebit.

379 Nota ſecundò, quòd ſi non Impediti Ma-
trimonium inter ſe publicè contrahant per
verba de præſenti coram Parocho, & Teſti-
bus, ſub conditione, v. gr. *ſi Pater conſenſe-
rit*, ſed antequàm hujuſmodi conſenſus inter-
ceſſerit, copulam inter ſe maritali affectu ha-
beant, intelligitur eo caſu, juxta opinionem,
& doctrinam Doctorum mox citandorum, di-
cta conditio purificata, & abſque alio con-
ſenſu, coram Parocho, & Teſtibus, Matri-
monium erit perfectum, & abſolutum, cùm
per dictam ſubſequutam copulam, videantur
Sponſi à dicta conditione receſſiſſe, colligi-
tur *ex cap. De illis 3. & clariùs cap. Tuas 6.
de condit. appoſitis*, expreſsè docent Silveſt.
V. matrimonium 3. q. 11. verſ. 5. n. 11. Sanch.
lib. 58. nu. 25. Auguſt. Barb. *de off. & poteſt.
Epiſc. alleg. 156.* Gutier. *de matr. cap. 81. n.
12.* & ita in caſu iſto fuiſſe à Sacra Congre-
gatione deciſum, teſtatur idem Barboſ. *in col-*
380 *lect. Bullarii*, verbo *Matrimonium*, circa me-
dium, cujus Deciſionis auctoritati ego quie-
ſco, aliàs enim hæc Doctrina mihi dura, ac
difficilis videbatur, quia ſi Matrimonium fuit
in facie Eccleſiæ coram Parocho, & Teſtibus
publicè contractum ſub conditione, undè
ipſi Eccleſiæ conſtabat, nondum fuiſſe verum,
& abſolutum Matrimonium, crediditſem, no-
vum conſenſum requiri ad hoc ut Eccleſiæ,
cui conſtitit Matrimonii conſenſum fuiſſe ſub
conditione præſtitum, conſtaret denuò de
ipſo conſenſu abſolutè dato; Prout contingit
in Matrimonio inter Conſanguineos, vel ali-
ter impeditos contracto ſub conditione, *ſi
Papa diſpenſaverit*, quia licet hujuſmodi Ma-
trimonium licitum ſit, Pontius *lib. 3. cap. 15.
n. 11.* Sanchez *lib. 5. diſp. 5. n. 14.* Boſſius *de
Matrimonii contractu cap. 10. n. 298.* Ludoviſ.
Baja *reſponſ. caſ. conſc. part. 2. caſ. 32.* Zerola
in praxi Epiſc. verbo Diſpenſ. par. 1. Ludoviſ.
Paitellus *in annot. ad Rutilium Prēm annot. 10.
n. 61.* Tuſchus *concl. 126. n. 12. lit. M.* & non
incur-

381 incurrat ob id in Excommunicationem, Cle-
ment. eos, &c. Sanchez l. c. n. 18. nihilomi-
382 nus cùm ſit Invalidum, adeò ut ante Diſpen-
ſationem obtentam detur locus Pœnitentiæ,
Mantica deciſ. 202. nu. 3. Diſpenſatione ob-
tenta, requiritur novus conſenſus coram Pa-
rocho, & Teſtibus, Puteus deciſ. 343. nu. 12.
Cævallos qq. comm. contra comm. quæſt. 391.
Seraphinus dec. 1156. n. 4. Ludoviſ. dec. 395.
n. 1. & deciſ. 410. nu. 5. Reſponſa Matantæ
reſp. 7. n. 13. part. 3. Mantica deciſ. 201. n. 4.
Gratian. diſcept. caſu 32. cap. 139. n. 46. & 47.
Rota coram Buratto deciſ. 263. nu. 7. Diana
part. 3. tract. 4. reſol. 291. Reginald. lib. 31.
383 cap. 38. n. 276. Ad hoc enim ut actus retro-
trahatur, oportet ut à principio potuerit in-
tercedere, ut eſt Textus in l. ſi is qui pro em-
ptore ff. de uſucap. unde cùm iſti ſint interdi-
cti contrahere, tempus habile attendi debet;
Ludoviſ. deciſ. 410. n. 4. Manrica d. dec. 291.
384 n. 3. Coccinus deciſ. 374. nu. 7. Et Papa dùm
diſpenſat ſuper propoſito Impedimento, con-
cedit ſolummodò contrahendi facultatem,
non autem ratum habet, quòd inter partes
nulliter, vel illicitè geſtum ſit; Reſponſa
Marantæ dict. reſp. 7. nu. 14. Coccinus deciſ.
374. n. 6. & 7. Burattus deciſ. 203. n. 7. & 8.
Rota deciſ. 616. n. 2. part. 1. diverſ. Joannes
Valerus diff. utr. fori, verbo Matrimonium,
diff. 7. Alphonſ. à Vera Cruce in ſpec. Coniug.
par. 3. art. 12. concluſ. 1. circa finem; Quod
385 idem fieri debet non ſolùm in caſu dicto,
verùm etiam quoties ſuper aliquo Impedi-
mento dirimenti publico fuerit pro utroque
foro obtenta Diſpenſatio; Savrus in floribus
lib. 4. titul. 1. deciſ. 16. Joannes Angelus Boſ-
ſius de Matrimonii contractu cap. 2. n. 5. & nos
386 diximus lib. 1. niſi Pontifex Diſpenſationem
concedendo, licentiam etiam concederet in
dicto Matrimonio permanendi, ut nos latè
diximus d. lib. 1.

387 Ex dictis infertur, quòd ſi impuberes, vel
pubes cum impubere, majores ſeptennio co-
ram Parocho, & Teſtibus inter ſe contrahant
nulliter, ob defectum malitiæ, quæ ætatem
non ſuppleat, quamvis poſt pubertatem co-
pula intervenerit, & cohabitaverint, non
tamen hujuſmodi Matrimonium cenſebitur
ratificatum, niſi denuò coram Patocho, &
Teſtibus conſentiant, Sanchez lib. 3. diſp. 40.
n. 9. Gutierez de Matrim. cap. 76. nu. 30. ubi
refert ſic fuiſſe à S. Congregatione deciſum.

388 Nota tertiò, quòd ſi Matrimonium, quod
fuit publicè contractum, nullum eſſet ob ali-
quod occultum Impedimentum, tunc ſi hu-
juſmodi Impedimentum Diſpenſatione egeat,
eaque ſecretò obtenta fuerit pro foro con-
ſcientiæ, ſufficiet ſi abſque præſentia Parochi,
& Teſtium inter ſe ſolos, Conjuges ambo (ſi
uterque Impedimenti conſcius ſit) conſen-
ſum renovent, nec opus erit Denunciationes
eo caſu præmittere, ſed per hujuſmodi con-
ſenſum tevalidabitur Matrimonium, Sanch.
lib. 2. diſp. 32. n. 13. & diſp. 37. n. 3. Barboſa
de off. Parochi par. 2. cap. 21. n. 82. & 84. Na-
varrus in manuali cap. 22. nu. 70. Coninck de
Sacramentis diſp. 24. dub. 10. nu. 83. Bonacc.
de Matrim. quæſt. 2. puncto 9. propoſ. 1. n. 41.
Franciſc. Leo in theſ. fori Eccleſiaſtici par. 2.
cap. 9. d n. 83. Sayrus in floribus lib. 4. tit. 1.
deciſ. 41. Ludovicus Baja reſponſ. caſ. conſc.
part. 2. caſu 2. §. Quarto, non eſt neceſſarium;
Raphael Averſa de matrim. quæſt. 11. ſect. 5.
verſ. Poſſe tamen; Stephanus à S. Greg. univ.
tract. de vinculis Divinæ Piet. lib. 3. cap. 94.
n. 16. Filiuccius qq. mor. tract. 10. part. 1. cap.
3. n. 93. tom. 1. Seraphinus deciſ. 900. Verri-
cellius de miſſionibus Apoſtolicis quæſt. 118. n.
2. Pyrrh. Corrad. in praxi Diſp. Apoſt. lib. 7.
cap. 7. n. 7. ubi teſtatur, ſic reſpondiſſe Pium
Quintum Summum Pontificem Cardinali Al-
ciato Propœnitentiario, qui nomine totius
Signaturæ id expoſuerat, & eadem declara-
389 tione utitur Sacra Pœnitentiaria, quæ dum
eo caſu committit Diſpenſationem Confeſſa-
rio per Oratores eligendo, mandat, ut adim-
pletis cæteris in Literis expreſſis, cum eiſdem
(de nullitate tamen prioris conſenſus certio-
ratis) quod, præmiſſis non obſtantibus, Ma-
trimonium inter ſe de novo ſecretè, ad evi-
tanda ſcandala, contrahere, & in eo poſt-
modum remanere liberè, & licitè valeant,
miſericorditer in Domino diſpenſet in foro
390 conſcientiæ tantùm: Et ſimili modo practi-
catur eo etiam caſu, quo unus ex Oratoribus
cum ſcientia Impedimenti aliàs occulti con-
traxiſſet, & tunc mandat Sacra Pœnitentia-
ria ipſi Confeſſario, ut, altero ignorante de
nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita
cautè, ut delinquens nuſquam detegatur,
Matrimonium cum eadem, & uterque inter
ſe de novo ſecretè ad evitanda ſcandala con-
trahant, & ita in praxi ſervari teſtatur idem
Pyrrhus Corradus l. c. n. 10. Rario hujus do-
ctrinæ eſt, quia ideò Concilium Tridentinum
requirit præſentiam Parochi, & Teſtium, ut
excludatur Clandeſtinitas, undè cùm pro fo-
ro externo adfuerint in eo Matrimonio omnes
ſolemnitates requiſitæ, non poteſt dici, quòd
Matrimonium fuerit Clandeſtinè contractum,
quia ſecundùm externam apparentiam, &
quoad præſumptionem Eccleſiæ Impedimen-
tum ignorantis, fuit validum, & propterea
cum omnes ſolemnitates à Concilio requiſi-
tæ fuerint in hujuſmodi Matrimonio adhi-
bitæ, Decretis ipſius Concilii fuit ſatisfactum,
& conſequenter ſi in foro conſcientiæ adſit
Impedimentum occultum, idque fuerit per
Diſpenſationem ſecretam ſublatum, nil pro
foro externo deſideratur, ſolùm pro interno
requiritur, ut Conjugum conſenſus ſecretò
renovetur.

Præ-

913 Prædicta ſunt adeò vera, ut licet in ipſa
commiſſione facta Confeſſario, ut pro foro
Conſcientiæ ſuper occulto Impedimento diſ-
penſet, dictum ſit, juxtà conſuetam formu-
lam, *ut ſi ſit ita, publicè, ſervatâ formâ Con-
cilii Tridentini contrahant*, & Confeſſarius
juxtà formam ſibi præſcriptam diſpenſaſſet,
adhuc tamen poterunt Oratores, non obſtan-
te Diſpenſatione modo prædicto facta, ſecre-
tò inter ſe renovare conſenſum, modo quo
392 ſuprà: quamvis enim Confeſſarius non poſſit
aliter diſpenſare, quàm juxtà traditam ſibi
formam, ut alibi diximus, nihilominus ob ra-
tiones prædictas poterunt ipſi Conjuges ſe-
cretò ipſum conſenſum renovare, ut benè do-
cent Bonaccina *de matr. quæſt.* 3. *puncto* 15.
propoſ. 2. *nu.* 7. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 28. *nu.*
278. Zerola *in praxi Epiſc. part. prim. verbo
Diſpenſatio, verſ. Quintum dubium*; Sanchez
lib. 3. *diſp.* 37. *nu.* 9. Filiuccius *tom.* 1. *tract.*
10. *part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 95. & nos dicemus *lib.*
2. *cap.* 2.

393 At ſi Matrimonium eſſet nullum ob aliquod
Impedimentum, quod eſſet indiſpenſabile,
nec poſſit per Conjuges removeri, v. gr. ob
Impotentiam perpetuam coeundi, vide quæ
diximus *lib.* 2. ubi præcipua in praxi practi-
394 cabilia adnotavimus. Si verò Impedimentum
ſit diſpenſabile, ut ſuper Conſanguinitate,
& Affinitate, excepto primo Gradu, tam in
linea recta, quàm in tranſverſali, vel ſuper
Cognatione ſpirituali, vel legali, vel alio di-
rimenti, tunc ſi Impedimentum hujuſmodi
publicum ſit, oportebit denuò publicè De-
nunciationibus repetitis, & ſervatis ſolemni-
tatibus Eccleſiæ contrahere; quia cùm pu-
blicum ſit illud Matrimonium fuiſſe nullum,
neceſſe eſt ut Eccleſiæ conſtet de ejus revali-
395 datione. At ſi fuerit hujuſmodi Impedimen-
tum occultum, tunc ſi opus ſit Diſpenſatione,
poterit ſecretò obtineri, & modo, quo dixi-
396 mus, conſenſus renovari. Si verò non ſit diſ-
penſabile per Eccleſiam, ſed poſſit à Conju-
gibus tolli, ut in defectu conſenſus Conjugum,
vel alterius ex eis in Matrimonium, ſufficiet
eo caſu, ut ille, qui non conſenſit, ſecretò
ſuum conſenſum præſtet, antequàm alter Con-
jux hujuſmodi defectum norit, vel ſi de eo
conſcius fuerit, ſufficit quòd in ſuo conſenſu
perſeveret: Ita docent Toletus *lib.* 7. *cap.* 12.
n. 2. *verſ. Secundò eſt*; Navarrus *in Manuali
cap.* 22. *nu.* 73. & *nu.* 80. Sanchez *lib.* 2. *diſp.*
32. *nu.* 9. & *lib.* 4. *diſp.* 15. *nu.* 2. Coninck *de
Sacram. diſp.* 24. *dub.* 10. *nu.* 83. Laymanus
lib. 5. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 6. *n.* 1. & *part.* 4.
cap. 14. *nu.* 5. Bonaccina *de matrim. quæſt.* 2.
puncto 5. *n.* 1. Diana *part.* 3. *tractat.* 4. *reſol.*
292. Filiuccius *d. tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 4. *nu.*
111. Averſa *de matrim. quæſt.* 4. *ſect.* 6. *verſ.
Deinde*; Ratio eſt eadem, quam ſuprà diximus,
nempè quia omnes ſolemnitates requiſitæ pro
foro externo interfuerunt, & ſolùm ad Ma-
trimonii validitatem pro foro conſcientiæ de-
ſideratur conſenſus, qui ſi præſtetur, & alius
perſeveret in ſuo, Matrimonium validum erit,
etiam ſi alter, qui diſſenſum ignorat, de hu-
juſmodi defectu expreſsè non certioretur.
Quod idem ritè procedit, quamvis nullitas
397 Matrimonii aliundè procedat, quàm à defe-
ctu conſenſus occulto, ut quia eſſet, v. gr.
Impedimentum ſervitutis ab altero ignoratæ,
defectus ætatis, non exiſtente adhuc malitia,
& coeundi potentia, vel quodcumque aliud
Impedimentum dirimens; quia ſi occultum
ſit, & Matimonium fuerit publicè quoad o-
mnes partes externas in facie Eccleſiæ con-
tractum, poterunt Conjuges ſublato Impedi-
mento ſervitutis, vel ab altero Conjugum
ſcienter remiſſo, vel ſuperveniente legitima
ætate, ſecretò inter ſe conſenſum renovare,
ſi ambo Conjuges ſint conſcii de Impedimen-
to; quòd ſi alter ignoret, probabiliùs eſt de
neceſſitate requiri, ut ille, qui Impedimentum
ignorat, de hujuſmodi Matrimonii invalidi-
tate certior fiat; & ſi poſteà conſentiat in
Matrimonium, & Impedimentum remaneat
occultum, adhuc Matrimonium valebit: at
ſi Impedimentum ſit publicatum, debebunt
publicè in facie Eccleſiæ denuò ſervatis Ec-
cleſiæ ſolemnitatibus contrahere. Si tamen
Denunciationes Matrimonii fuiſſent paulò
antè factæ, non eſſe in ratificatione Matri-
monii repetendas docet Gutierez *de matrim.
cap.* 128. *num.* 12.

Quomodo autem Conjux, qui Impedimen-
tum ignoravit, ſit de eo certiorandus, diffi-
dent Doctores; ſed omiſſis Diſputationibus,
398 probabilius eſt neceſſe non eſſe præciſam
cauſam Impedimenti, & Matrimonii nullita-
tis aperire, ſed ſufficere, ſi aliquo modo ape-
riatur; itaut alter Conjux, quamvis etiam
ſciret Matrimonium fuiſſe ex aliqua cauſa
nullum, adhuc conſenſum pro illius validi-
tate exhibeat.

Sed quia hæc certioratio redditur in praxi
difficilis, & multoties ex ea oriri ſolent diſ-
ſenſiones, & ſcandala graviſſima, & aliquan-
do etiam Matrimoniorum diſſolutiones, &
imminentia pericula mortis, ideò admittunt
399 magis communiter Doctores, neceſſe non eſ-
ſe præciſam cauſam nullitatis Matrimonii
aperire, ut diximus, ſed ſufficere ſi Conjux
dicat, v. gr. quòd ipſe valdè dubitat, an verè
conſenſerit in Matrimonium, & propterea ad
omne dubium removendum pro ſuæ conſcien-
tiæ quiete cupit, ut uterque ſuum conſenſum
in ipſum Matrimonium renovet, & ſi alter
renovet, ille quoque ſubjungat, & ego pa-
400 riter conſentio: Quòd ſi ſcandalum timeatur
modo quo ſupra Impedimentum detegendo,
adhuc docent Doctores ſufficere eo caſu, ut
Conjux Impedimenti conſcius, impetrata

prius ſecretò Diſpenſatione, ſi ea opus fue-
rit, dicat alteri, dum eum erga ſe bene-
volum cognoſcit, hæc, ſeu ſimilia verba,
me ne ita amas, ut niſi inter nos Matri-
monium eſſet, adhuc mecum contraheres?
& ſi Conjux reſpondeat affirmativè, ſub-
junget alter, & ego pariter contraho; ut
prædictum benè docent Sanchez *lib. 2 diſp.
36. num. 5. & n. 6.* Filiuccius *tomo pr. tract.
10. par. pr. cap. 3. num. 91.* Trullenck *opere
mor. tom. 3. lib. 7. cap. 5. dub. 4.* Navarr. *in
manuali cap. 22. num. 70.* Marcus Antonius Ge-
nuenſis *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis cap.
20. num. 7.* Reginaldus *lib. 31. cap. 38. num.
277.* Averſa *de matrim. quæſt. 11. ſect. 5. verſ.
Pro reſolutione*, Verricellius *de miſsionibus
Apoſtolicis quæſt. 116. num. 7.*

401 Quid verò faciendum, ſi ex hujuſmodi
manifeſtatione facta adhuc grave ſcandalum
timeatur, ut quia vir hilaris non eſt, &
cuperet occaſionem diſſolvendi Matrimo-
nium, & propterea non reſpondet Conju-
gi, dum ſic à longe de conſenſu requiritur,
& ex alia parte debitum ab ea petit, &
ipſa ſine gravi ſcandalo ſubterfugere nequit,
& reddendo peccaret, cùm nondum ſit Ma-
trimonium, Reſpondent Sanchez *lib. 2. diſp.
36. n. 9.* & Reginaldus *d. cap.* 38 *l. c.* hoc
urgenti caſu poſſe fœminam, ſublato jam
per ſecretam Diſpenſationem Impedimen-
to (ſi Diſpenſatione opus ſit) in copulam
affectu maritali ex ſua parte conſentire:
quia jam ex parte alterius, cùm putet Ma-
trimonium eſſe validum, conſtat ipſam co-
pulam eo affectu haberi, nec facit, quòd
alter ignoret Matrimonium fuiſſe invalidum,
quia ex parte alterius jam fuit verè præ-
ſtitus conſenſus, & ex parte ipſius Impe-
dimentum ſcientis, præſtatur de præſenti,
quando ipſum Impedimentum per Diſpen-
402 ſationem factam ceſſavit, unde in d. urgen-
ti caſu, neceſſitas, in qua dicta fœmina eſt
conſtituta, facit ut probabile judicetur,
quòd aliàs tale non judicaretur, ut benè
concludunt dicti Doctores, *ll. cc.* & faciunt
dicta per dictum Verricellum *quæſt. 117. n.
6.* Riccium *in praxi fori Eccleſ. reſol. 410. n.
1.* & melius per Pariſium *conſ. 68. num. 118.
part. 4.*

Hanc Doctrinam intellige, ſicut diximus,
ut procedat in illis caſibus, in quibus vel
removeri poteſt Impedimentum, abſque
Diſpenſatione, v. gr. in defectu conſenſus,
vel (ſi non poſsit, abſque illa removeri)
403 ipſa Diſpenſatio præceſſerit, quia ſi deſide-
retur Diſpenſatio, donec facta non fuerit,
non poteſt is, qui eſt certus de Impedimen-
to, debitum petere, nec reddere, quam-
vis ab Eccleſia excommunicaretur, & vitæ
periculum, ac graviſsima ſcandala immine-
rent, *cap. Inquiſitionis 44. de ſent. excomm.*
cap. Literas 13. de reſtitut. ſpoliat. Sanchez
lib. 2. diſp. 39. num. 8. Reginald. *d. cap. 38.
num. 279.* & nos dicemus infra.

Quando autem Impedimentum dicatur
eſſe occultum, *dicemus lib. 2. cap. 2.* & tu vi-
dere poteris penes Sanchez *lib. 2. diſp. 40. n. 11.*

404 Animadvertas tamen, quòd ſi Matrimo-
nium fuiſſet contractum cum Impedimento
dirimenti, quod licèt aliis fuiſſet occultum,
ipſis tamen Parocho, & Teſtibus, vel ſaltem
uni ex dictis Teſtibus, & Parocho fuiſſet notū,
tunc erit neceſſariò repetendus conſenſus co-
ram Parocho, & Teſtibus, Sanchez *lib. 2. diſp.
37. num. 10.* Filliuccius *tomo pr. tract. 10.
part. pr. cap. 3. num. 94.* Trullenck *tom. 3. lib.
7. cap. 5. dub. 4. num. 15.* Reginaldus *d. cap.
38. num. 278.* quia Parochus, & Teſtes con-
ſcij de Impedimento, non poſſunt teſtari
de validitate hujuſmodi Matrimonij, cùm
ipſi de Impedimento illud annullante, &
405 irritante ſint conſcij. Si tamen Teſtes con-
tractui Matrimonij adhibiti plures eſſent, &
ex his duo ſaltem, unà cum Parocho, Im-
pedimentum ignorarent, tunc nulla opus
erit revalidatione, quamvis cæteri Teſtes
de impedimento conſcij eſſent. Ratio eſt
quia remanent alij Teſtes, qui cùm Impe-
dimentum ignorarint, poſſun de validita-
te Matrimonij teſtari, cùm ſint tot, quot
Concilium requirit, ut benè docet Merol-
la mox citandus.

At ſi Parochus, ſeù Teſtes ſcirent Impe-
dimentum in Confeſſione, vide quæ dici-
mus infra, ubi concludimus, poſſe validè
aſſiſtere hujuſmodi Matrimonio, quia tunc
Impedimentum ſciunt ut Deus, & extra
mundum, ſic docent Doctores ibi citati,
quibus addo Merolla *tomo pr. diſp. pr. cap.
2. n. 284.*

406 Si plura Impedimenta concurrant, ex
quibus aliqua ſint publica, & cætera ſint
occulta, alibi diximus pro occultis poſſe
haberi recurſum ad S. Pœnitentiariam, &
pro aliis Diſpenſationem impetrari à Pon-
tifice, & adnotavimus in Prætorio dictæ
Sacræ Pœnitentiariæ exprimi debere tam oc-
culta, quàm publica Impedimenta, ut Pa-
pa, vel major Pœnitentiarius ſic ſciat, quot,
& quæ ſint Impedimenta, ſuper quibus O-
ratores egent Diſpenſatione, ut memini
ſcripſiſſe *Cap. 4.*

407 Tandem nota, quòd ſi Parochus, vel Or-
dinarius ſcirent Impedimentum ſecretum,
quod extaret inter contrahere volentes, at
ſcirent fuiſſe ſuper eo ſecretò diſpenſatos,
poterunt diſſimulare, nec eos debebunt im-
pedire, quin ob illud contrahant, cùm
408 coram Deo veri Conjuges effecti ſint; At ſi
idem Impedimentum fuerit ipſi Parocho ab
aliquo denunciatum, tunc Parochus quam-
vis aliàs ſciat ipſos pro foro interno fuiſſe
legitimè

Digitized by Google

legitimè diſpenſatos, tamen ex quo dictum
Impedimentum ſibi pro foro externo de-
nunciatur, non poteſt illos in Matrimo-
nium coniungere, & quatenus fuiſſet
Matrimonium contractum, debet ſepa-
rare, & rem deferre ad Ordinarium, ut
409 ipſe cognoſcat de impedimento, & ſepa-
ret, cùm ad Parochum non ſpectet cogno-
ſcere de Impedimento Matrimonij, ſed ſo-
lùm ſeparare, donec cognoſcatur, & pro-
ptereà rem ad Ordinarium deferre. Quod
adeò verum eſt, ut quamvis res dubia eſ-
ſet, & ipſe Parochus inclinaret in partem
negativam Impedimenti, tamen non poſſit
ipſe cognoſcere, ſed teneatur adire Ordi-
narium: unde ſi, v. gr., contrahere volen-
tes confeſſi fuiſſent Impedimentum aliquod
inter ſe exiſtere, & poſteà negarent, non
poteſt Parochus Matrimonio aſſiſtere, ſed
debet rem Ordinario remittere, quia ipſe ſta-
re debet primæ confeſſioni de Impedimen-
to factæ, Sanchez *lib. 3. diſp. 15. num. 6.*
Gutierez *de Matr. cap. 60.* Pontius *de Matr.*
lib. 5. cap. 36. num. 3. Boſſius *de Matr. cap. 7.*
num. 198. ſic pariter ſi opponeretur, contra-
here volentes, vel alterum ex eis Votum
Caſtitatis emiſiſſe, & hi confiterentur qui-
dem ſe emiſiſſe Votum, ſed fictè, & pro-
inde non teneri, tamen non debet Paro-
chus illa audire, ſed de Impedimento certio-
rem facere Ordinarium, Sanchez *num. 8. &*
9. Pontius *num. 5.* Boſſius *num. 201. ll. cc.* &
inclinat Averſa *de Matr. quæſt. 7. ſect. 5. verſ.*
Si rurſus, quia non ſolùm pro Impedimen-
tis dirimentibus, ſed etiam pro merè impe-
dientibus debet Matrimonium denegare,
Alphonſus à vera Cruce *in append. ad ſpec.*
ubi agit de eo, in quo eſt Impedimentum Vo-
ti ſimplicis, verſ. Ad primum ſic pariter: Si-
quis poſt ſponſalia cum una contracta vel-
let cum alia contrahere, non poteſt Pa-
rochus Matrimonio aſſiſtere. quamvis Spon-
ſus ea ſponſalia nulla fuiſſe aſſerat, ſed
adhuc tenetur hujuſmodi Impedimentum ad
Ordinarium deferre, ut benè Sanchez *lib.*
3. diſp. 15. num. 11. Gutierez *de Matr. cap. 6.*
num. 2. Boſſius *d. cap. 7. num. 197.*

Ordinarius autem ſi poſt contractum bo-
na fide Matrimonium, & conſummatum,
cognoſcat Conjuges perſeverare in bona fi-
de, & habeant probabilem ignorantiam,
quòd Diſpenſatio ſubreptitia fuerit, poteſt
diſſimulare, & relinquere in bona fide Con-
juges, ſi judicet imminere pericula ſepara-
tionis Matrimonij, & ſcandalorum; ita
conſtat ex *cap. Quia circa de Conſ. & Affin.*,
& docet Pontius *lib. 8. cap. 17. §. 6. n. 40.*

410 Undè cùm literæ pro foro conſcientiæ
impetratæ reddantur eo caſu nullæ, & in-
valida ſit diſpenſatio obtenta, oportebit no-
vas literas pro utroque foro impetrare: vi-
de Sanchez *lib. 3. diſp. 15. num. 15.* Petrum
Corradum *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap.*
6. num. 35. Bonaccinam *de Matr. quæſt. 3.*
punct. ult. propoſitione 3. num. 13. & n. 15.

411 Ordinarius autem, ſtatim ac Impedimen-
tum ſibi denunciatum fuerit, licèt alias ſci-
ret de Diſpenſatione antea legitimè pro fo-
ro interno facta, & in eo foro Conjuges,
ſeu Sponſos eſſe tutos, nihilominus, quia
ſibi, uti Ordinario, & Judici impedimen-
tum denunciatur, tenetur partes Judicis aſ-
ſumere, & Matrimonium prohibere; & ſi
contractum ſit, Conjuges ſeparare, donec
pro foro externo Conjuges aliam obtinue-
rint Diſpenſationem, Sanchez *l. c.* Navarrus
lib. 5. conſilior. titulo de privileg. conſ. 3. præ-
ſertim num. 7.

412 At qualis probatio ſufficit, ut Ordi-
narius Sponſis interdicere debeat Matrimo-
nium? Dic quòd ſi Matrimonium ſit adhuc
contrahendum, ſufficit ad illud impedien-
dum unicus Teſtis; quamvis enim regulari-
413 ter in aliis probationibus duo ſaltem Teſtes
requirantur, juxtà illud: *in ore duorum, vel*
trium ſtat omne verbum, cap. Cum eſſet 10. &
cap. relatum 11. de teſtam. Bellam. *deciſ. 645.*
414 *de conſuetud. num. 3.* Pariſ. *de conſil. quæſt.*
77. num. 30. & vox unius, vox nullius, l. Juris
jurandi C. de teſt. Nicolaus Boerius *conſ. 40.*
num. 13. Angel. de Cambiglionibus *inter con-*
ſilia Matrim. Zilett. *vol. prim. conſ. 13. num.*
89. tamen quia in caſu prædicto agitur de
peccato vitando, & ne impediti contra Ec-
cleſiæ prohibitionem contrahendo peccent,
ſufficit ad impediendum unicus Teſtis, San-
chez *lib. pr. diſp. 71. num 1.* Paulus Piaſecius
in praxi Epiſc. par. 2. ca. 4. n. 36. verſ. Ultra
ſi agatur, Maſc. *de probat. concluſ. 1359. nu.*
17. Averſa *de Matr. quæſt. 7. ſect. 5. verſ.*
415 *Attamen;* Ad hoc tamen, ut ſufficiat ad
impediendum Matrimonium unicus Te-
ſtis plura requiſita deſiderantur. Pri-
mò; ut Teſtis deponat, nec ſimpliciter de-
nunciet: Secundò, ut cum juramento de-
ponat: Tertiò, ut aſſerat ſe certo ſcire
Impedimentum; ſi etenim deponeret de au-
ditu (excipe ſi Impedimentum eſſet Conſan-
guinitatis, vel Affinitatis, de quibus *num.*
427. ſpecialiter agemus) non impediret,
quamvis etiam alter Teſtis, unà cum eo de
416 certa ſcientia, abſque juramento depone-
ret, majorem etenim fidem facit fama, vel
unicus Teſtis cum juramento deponens,
quàm duo Teſtes, quorum alter cum jura-
mento de auditu, & alter abſque juramen-
417 to de certa ſcientia deponerent. Unde ad
hoc ut unicus Teſtis impediat, debet noti-
tia Impedimenti eſſe ſufficiens, ut clarum
ſit Impedimentum, & proinde non ſufficit,
ſi Teſtis dicat audiviſſe impedimentum, quod
tamen probare non poſſit. Quartò, ne ſit

 per-

perſona vilis , niſi impedimentum aliter
probari non poſſet , quam per perſonam
418 vilem ; Imo ſola fama de Impedimento eſt
ſufficiens ad Impediendum, ne Matrimonium
contrahatur *cap. ſuper eo de conſ.* Sanchez
l. c. num. 13. Averſa *d. ſect.* 5. *verſ. Cenſetur*
419 *etiam*, dummodò non ſit fama privata, hoc
eſt ipſi Judici, uti privato conſtet, quia ea
420 fama ſolùm tribueret Judici facultatem ad
inquirendum , ſi verò conſtaret Judici uti
notorium, ſufficeret ad impediendum , ut
bené Sanchez *l. c. n.* 15. ubi *n.* 16. ſubdit nec
421 ſufficere ſolam famam ad impediendum, ſi
de contraria fama adhibeantur clariores pro-
422 bationes, *&* *n.* 17. ait quòd ad probandum
contrà famam Impedimenti admittatur Con-
423 ſanguineorum juramentum . Imo ſi contra-
here volentes jurent ſe non eſſe Conſan-
guineos , arbitrarium erit Judici, juxta
perſonarum qualitatem , hujuſmodi jura-
424 mentum admittere contrà eam famam. Nec
impedit ex ſe ſimplex rumor, ſed requi-
ritur, ut veré ſit fama de Impedimento.
425 Differunt inter ſe rumor, & fama , quia
hæc proprié eſt, quando tota vicinia , vel
major pars Impedimentum acclamat ; ille
verò eſt, quando ſolùm aliqua, ut tertia,
vel quarta pars viciniæ Impedimentum di-
cit : undé rumor minus probat , quàm fa-
ma, *cap. ſuper eo* 5. *de eo qui cognovit &c.*
et cum nullibi reperiatur Jure cautum, quòd
426 rumor impediat Matrimonium contrahi ,
non erit ex ſe ſufficiens ad impediendum,
vide Sanchez *d. diſp.* 71. *num.* 18. Averſa *l. c.*
Boſsium *de Matrimonii contractu cap.* 7. *num.*
132.

427 Verùm , ſi Impedimentum, quod denun-
ciatur, eſſet Conſanguinitatis , vel Affinita-
tis, docet Sanchez *l. c. num.* 11. *circa finem*,
ſufficere ad impediendum indicia , conje-
cturas , & præſumptiones Impedimenti.
Qualia autem, & quæ ex his ſufficiant ,
cùm non ſit à Jure definitum, remittitur
arbitrio Judicis, Pariſ. *de reſignat. Benef. lib.*
3. *quæſt.* 1. *num.* 145. Barboſa *de axiomat.*
428 *axiom.* 32. *num.* 1. Sufficit etiam unicus Te-
ſtis de Impedimento deponens , ſi de certa
ſcientia deponat, vel de auditu à majori-
bus ſuis, ſaltem duobus , ante litem mo-
tam , & referat gradus clara computatio-
ne ab utroque latere diſtinguendo, Sanchez
d. diſp. 71, *num.* 11. *verſ. Excipiendum* Averſa
429 *d. ſect.* 5. *verſ. Debet ergo* ; Quòd ſi deponat
de auditu ab uno tantùm, non impedit,
quia cùm ſit Teſtis de auditu non probat
Conſanguinitatem, niſi à pluribus majori-
bus audiviſſet, Sanchez *l. c.* Maſcardus *de
probat. concluſ.* 410. *num.* 3. Covarr. *tomo pr.
part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *n.* 21. Averſa *l. c.*
430 At ſi Matrimonium jam fuiſſet rité, & cum
bona fide à Conjugibus contractum, & Im-
431 pedimentum denuncietur, tunc quia agitur
de Matrimonij diſſolutione, quæ eſt res gra-
viſſima , Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 2. *nu.* 12. Lay-
manus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap. pr. nu.* 4.
requiruntur probationes concludentiſſimæ,
Rota coram Merlin. *deciſ.* 194. *num.* 8. Ro-
432 ta coram Penia *deciſ.* 165. *num.* 14. nec duæ,
pluresque præſumptiones conjunguntur ad
faciendam plenam probationem , ut bené
433 Rota coram d. Penia *l. c. nu.* 17. ſed requi-
runtur ſaltem duo Teſtes omni exceptione
majores, *cap. pr. de Conſ. & Affinit.* Barboſa
in votis canonic. lib. 2. *voto* 17. *num.* 116. Lu-
doviſius *deciſ.* 351. *num.* 2. & plures alii à
nobis infra citati , ubi etiam dicimus, qui
Teſtes dicantur omni exceptione majores.

Adverte tamen , quòd ad probandam
Conſanguinitatem , vel Affinitatem admit-
434 tuntur etiam Parentes , & Conſanguinei ,
cùm præſumantur melius aliis ſcire eorum
Genealogiam, *cap. ſuper eo* 22. *de teſtibus* , *&
cap. videtur nobis* 3. *qui Matrim. accuſare poſ-
ſunt* , vide Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 45. *num.* 31.
435 ubi *nu.* 32. ait , non ſufficere ad Matrimoni-
436 um dirimendum ſolam famam , & *d. nu.* 33.
docet, an, & quando confeſſio Conjugum
ſufficiat ad dirimendum Matrimonium le-
437 gitimé contractum . Adverte inſuper, quòd
ad probandam Conſanguinitatem inter Con-
juges exiſtentem duodecim requiſita deſide-
rantur, quæ in *cap. Licet ex quadam* 47. *de
Teſtib. & Atteſt.* adnotantur.

Dixi, ſi Impedimentum Parocho ab aliquo
438 denuncietur, quia ſi id ſciat ſolùm in Con-
feſſione, non poteſt dicta ſcientia uti, ſcit
enim ut Deus, & extrà mundum , adeò ut
ſi Sponſi publicé inſtent pro Matrimonio
inter ſe contrahendo, teneatur illos conjun-
gere , Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 16. *num.* 14. Co-
ninck *diſp.* 27. *dub.* 7. *num.* 70. Pontius *lib.* 5.
cap. 35. *num.* 2. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.*
14. *num.* 22. Bonaccina *de Matr. quæſt.* 3. *pun-
cto ultimo propoſit.* 3. *num.* 13. *verſ. Dixi in
propoſitione*, Averſa *de Matr. quæſt.* 7. *ſect.* 5.
verſ. Quod ſi Parochus, Steph. à S. Greg. *de
vinculis Div. Pict lib.* 3 *cap.* 52. *num.* 9. Ra-
tio eſt, tùm quia non poteſt uti ſcientia ex
ſola Confeſſione habita, ut diximus , tùm
quia Sponſi habent jus petendi Sacramenta
ab eorum Parocho ; & hæc doctrina eſt ita
439 vera, ut ſi Parochus , vel Confeſſor ex ſo-
la Confeſſione noverint contrahere volen-
tes eſſe in primo gradu Conſanguinitatis, in
quo nec ab Eccleſia diſpenſari poteſt, adhuc
non poſſit dicta ſcientia uti , ſed ſe gerere
debeat perinde , ac ſi non noviſſet Impedi-
mentum , ut bené docet Hurtado *tract. va-
rij part. pr. tract.* 4. *cap.* 8. *reſol.* 27. *n.* 256.

440 Quomodo autem ſe gerere debeat Paro-
chus, vel Confeſſarius, qui novit ex ſola Con-
feſſione Impedimentum dirimens inter Con-
juges

juges adeſſe, docent communiter Doctores, quod ſi ſperent monitionem profuturam Pœnitenti, nec timeant ſcandala inde oritura, debent illum admonere, quamvis cognoſcant laborare ignorantia invincibili; Ita Averſa *quæſt.* 21. *ſect.* 3. *verſ. Sed aliis;* Bonaccina *de matrim. d. punct. ult. nu.* 4. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 38. *nu.* 5. quia ſtatus ille ignorantiæ eſt quoddam notabile malum Animæ, & tranſire poteſt in ſtatum culpabilem; ſi verò deprehendant Pœnitentem laborare ignorantia invincibili, & arbitrentur ex admonitione non ſequuturum fructum, ſed potius animi inquietudinem, rixas, & ſcandala, ut quia, v. gr. ſi detegatur Impedimentum, Conjuges non facilè poterunt Diſpenſationem impetrare, quia pauperes ſunt; vel Matrimonium diſſolvetur, eo quia unus Conjugum nollet denuò conſentire, undè ſcandala orirentur, cum filiorum damno, & parentum infamia, vel periculum ſit incontinentiæ, quia adhuc vir accedet ad Conjugem, licet non ſit ſua; his caſibus non debent monere, ſed tenentur diſſimulare, & Pœnitentem in ſua bona fide relinquere, niſi id redundaret in damnum commune; Colligitur *ex cap. Quia circa de Conſang. & Affin.* ibi -- *Diſſimulare poteris, ut remaneant in Copula ſic contracta, cùm ex ſeparatione videas grave ſcandalum imminere;* Ita expreſsè docent Bonaccina *de matr. dict. punct. ult. propoſ.* 2. *n.* 4. *& nu.* 8. Sanchez *d. diſp.* 38. *n.* 6. Verricell. *de miſſionib. Apoſtolicis quæſt.* 98. *dub.* 17. *n.* 186. Coninck *diſp.* 8. *n.* 127. Boiſius *de matrimonii contractu cap.* 2. *n.* 92. *& alii communiter;* Quia finis admonitionis, & correctionis eſt bonum correcti, ergo, eo ceſſante, omitti debet, juxtà doctrinam Divi Auguſtini relatam *in cap. Si quis autem* 4. *cauſa* 33. *quæſt.* 33. *diſtinct.* 7. *Si ſcirem tibi non prodeſſe, non tibi darem*, item *ſi ſcirem tibi prodeſſe non te admonerem, non te terrerem.*

441 Et non ſolùm debebit eo caſu diſſimulare Confeſſarius, ſed poterit ſuadere, & præcipere Pœnitenti ſic invincibiliter Impedimentum ignoranti, ut Conjugi petenti debitum reddat, ſi ob aliam cauſam reddere recuſet; & ſi reddere recuſet, non debebit eum abſolvere. Averſa *l. c. verſ. Neque verò*, Sanchez *d. diſp.* 38. *n.* 8. Coninck *d. diſp.* 9. *dub.* 9. *n.* 139. Laym. *d. cap.* 13. *n.* 6. quia cùm Pœnitens relinquendus ſit in ea ignorantia, peccat ea ſuppoſita, non reddendo; ergo Confeſſarius tenetur nõ abſolvere, niſi proponat ſe redditurum.

442 Dixi, niſi id redundaret in damnum commune, quia ſi eſſet rumor in Populo de Impedimento, & acciperet ſcandalum, tenetur omninò monere, quamvis cognoſceret laborare Pœnitentem ignorantia invincibili, & ſcandala inde ſequutura; Sanchez *d. diſp.* 38. *n.* 15. Bonaccina *n.* 4. *l. c.* quia bonum commune præferendum eſt bono privato.

443 Quòd ſi Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, monere tenetur, quia ille eſt in malo ſtatu conſtitutus, & majus remedium ſperare poteſt per manifeſtationem, quàm per diſſimulationem; Averſa *l. c.* Gutierez *de matrim. cap.* 48. *n.* 3. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 13. *num.* 5.

444 Ampliant plerique Doctores, ut Confeſſarius, qui ex ſola Confeſſione novit Impedimentum dirimens ſubeſſe, poſſit diſſimulare, & relinquere Pœnitentem, dicta ignorantia invincibili laborantem, in bona fide, etiam ante Matrimonium contractum, ſi credat admonitionem non profuturam, ſed fore ut monitus non quieſcat, & adhuc contrahere velit, nec monitioni fidem adhibeat, & maxima cum difficultate, nec ſine gravi ſcandalo, poſſit à Matrimonii contractu deſiſtere, ita Bonaccina *d. punct. ultim. nu.* 9. Sanchez *d. diſp.* 38. *n.* 6. *&* 7. ubi expreſsè docet teneri Confeſſarium eo caſu tacere, & diſſimulare, ne dicta inconvenientia ſequantur, & præbeantur peccandi cauſæ.

445 Cæterùm ſi ipſe Pœnitens dubitans de valore Matrimonii, vel de jure petendi debitum, & de obligatione illud reddendi, interroget Confeſſarium, tenetur omninò veritatem dicere, nec ullo modo poteſt diſſimulare; Filiuccius *qq. mor. tom.* 1. *tract.* 10. *par.* 1. *cap.* 3. *à n.* 96. Coninck *n.* 140. *l. c.* Averſa *quæſt.* 21. *dicta ſect.* 3. *verſ. Sed aliis;* Sanch. *d. diſp.* 38. *n.* 14. quia tunc Pœnitens, cùm ſit in dubia fide, eſt in ſtatu, quo indiget remedio. Advertat tamen Confeſſarius non plura reſpondere, quàm interrogetur, videlicet, ſi interrogetur de valore Matrimonii, eò quia fuerit contractum ab habente Votum ſimplex Caſtitatis, & an ipſe ob id teneatur reddere debitum Conjugi, Confeſſarius reſpondeat valere Matrimonium, & ipſum Pœnitentem teneri debitum reddere; at taceat obligationem, qua idem aſtringitur de non petendo, quia de hoc non dubitat Pœnitens, nec ipſe Confeſſor interrogatur, ita bene docet Laymanus *d. cap.* 13. *n.* 6. *verſ. Cæterùm.*

SERVATA FORMA CONCILII TRIDENTINI CONTRAHERE.

446 Diſponit Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reformat.* ut, ante quam Matrimonium contrahatur, ter à proprio Contrahentium Parocho, tribus continuis feſtivis diebus in Eccleſia, inter Miſſarum ſolemnia, publicè denuncietur inter quos ſit Matrimonium contrahendum; Quibus Denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur Impedimentum, ad celebrationem Matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur, ubi Parochus, Viro, & Muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, dicat, *Ego*

vos

vos conjungo in Matrimonium in Nomine Patris, &c. Ibique expreſsè prohibet, ne Matrimonium contrahatur, niſi præſentibus Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeù Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Teſtibus; & aliter celebrata Matrimonia nulla, & irrita decernit. Hoc autem Concilii Decretum inter Fideles ubicumque validum eſt, ubi receptum; At in locis, in quibus Tridentinum Concilium non eſt receptum, valet Matrimonium, omiſſa dicta forma, celebratum, ut declaravit Sacra Congregatio Cardinalium, teſte Pyrrho Corrado *l. c. n.* 14.

Quis ſit proprius Parochus, & qui poſſint
447 aſſiſtere Matrimonio, prout quando poſſint omitti Denunciationes, & à quibus, & ex quibus cauſis ſuper illis diſpenſari poſſit, dicemus *lib.* 3.

448 Quamvis in Literis Diſpenſationum, quæ committuntur Delegato, præcipiat Papa, ut Matrimonium, *ſervata forma Concilii Tridentini*, contrahatur, unde videatur imponere conditionem, ut neceſſarium omninò ſit Denunciationes præmitti, nec poſſe per Ordinarium remitti, nihilominus poterit ipſe Delegatus Diſpenſationem exequi, licet Denunciationes ab Ordinario remiſſæ ſint, cùm id à Concilio relinquatur prudentiæ, & arbitrio Or-
449 dinarii. Idque verum eſt, & ritè procedit, non ſolùm quando in ipſis Literis Diſpenſationis dicitur, ut Matrimonium, *ſervata forma Concilii Tridentini*, contrahatur, nulla Denunciationum facta mentione, verùm etiam quando in ipſis Literis ſpecialis de illis mentio facta fuiſſet, ut fieri ſolet dùm Oratores Diſpenſationem petentes in aliena Diœceſi commorantur, quo caſu de ſtylo Romanæ Curiæ Literæ Diſpenſationis dirigi ſolent Ordinario loci domicilii, cum clauſula *factis Proclamationibus in Parochialibus Eccleſiis originis Oratorum*; Ita bene docent Gutierez *de matrim. cap.* 128. *n.* 11. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 35. *nu.* 19. Corrad. *in prax. Diſ-*
450 *penſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 17. imò dato etiam, quòd Delegatus diſpenſaſſet cum clauſula, *ut ſervata forma Concilii Tridentini Matrimonium contraheretur*, ſi Oratores, non præmiſſis Denunciationibus contraherent, eſſet Matrimonium illicitum, ſed tamen validum, dum in reliquis ſervata fuiſſet forma Tridentini Concilii, ut benè idem Sanchez *l. c.* licet enim ea verba, *factis Proclamationibus*, poſita in Ablativo abſoluto, videantur importare conditionem, ut dicemus *cap. ſequenti*, verius tamen dicendum eſt, iſto caſu non importare formam, ſeù conditionem, cùm exprimatur forma Juris communis eo modo, quo jure ineſt; undè colligitur intentionem Pontificis Diſpenſationem concedentis non eſſe formam, & conditionem inducere, ſed potius quodammodò admonere, ut ſervetur forma Juris communis, & conſequenter, ea prætermiſſa, actus non irritatur, qui aliàs validus eſſet, niſi ea forma in Commiſſione exprimeretur, ita Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 33. *n.* 4. *& lib.* 8. *diſp.* 35. *d. nu.* 19. Boſſius *de triplici Jubilæi Privileg. ſect.* 2. *caſu* 21. §. 6. *nu.* 75. *& nu.* 80. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 19. *n.* 271. Corrad. *l. c.* Quando etenim exprimitur id, quod tacitè ineſt, nil operatur; Andreas Molfes *comm. ad conſuetudin Neap. tom.* 1. *par.* 4. ubi *de Renunciatione quæſt.* 17.
451 *n.* 40. & regulariter ea forma, quæ eſt inducta non ad eſſe, ſed ad benè eſſe, ſi omittatur, non vitiat actum; Lotherius *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 31. *nu.* 15.

452 Tunc quidem nova forma inducitur omninò ſervanda, vel quando conſtitutio mandat aliquid fieri aliter, quam prius eſſet de jure communi diſpoſitum, Sanchez, & Corradus *ll. cc.* Lotherius *d. lib.* 2. *quæſt.* 19. *nu.* 30. *& lib.* 3. *quæſt.* 16. *n.* 8. Gutierez mox citandus, Rota inter deciſ. impreſſas per Cencium *tract. de cenſib. deciſ.* 464. *n.* 17. in impreſſione moderna: vel quando non ſolum diſponit ſuper aliquo actu faciendo, ſed etiam ultra procedit, nempè adjiciendo nullitatem actus adverſus non obſervantiam ſuæ Diſpenſationis; Cencius *de cenſib. quæſt.* 49. *n.* 13. *eadem impreſſione*, Seraphinus *deciſ.* 580. *n.* 1. Gutier. *de matrim. cap.* 61. *nu.* 56. Pyrrhus Corradus
453 *lib.* 5. *cap.* 14. *n.* 27. Unde ſi Papa in Reſcripto diceret, quòd Delegatus non diſpenſaret, niſi prius factis Denunciationibus, tunc dicta diſpoſitio facta eſſet in forma non ordinaria, & conſequenter formam præſcriberet, & conditionem Delegato imponeret; qua non ſervata, Diſpenſatio nulla eſſet, & invalida; vide Pyrrhum Corrad. *lib.* 7. *cap.* 7. *nu.* 19.

ET IN EO POSTMODUM REMANERE.

454 Hæc verba videntur potius appoſita ad tollendum omne Dubium, quod Juris ignaris occurrere poſſit, quàm quòd neceſſaria ſint: quia contracto Matrimonio ritè, & legitimè, conſequitur neceſſariò, ut poſſint, ac debeant Conjuges in eo remanere, cùm indiſſolubile ſit, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, *Matth.* 19. & diſpenſatus ad Matrimonium contrahendum, quod principale eſt, intelligitur etiam diſpenſatus, ut in eo remanere
455 poſſit concesso enim principali, conceſſum cenſetur acceſſorium *l.* 2. *ff. de juriſd. omn. judic.* & nos diximus *cap.* 2. Imò quamvis regulariter res, per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvatur §. *fin. inſtit. quibus modis oblig. tollit.* tamen, quicquid ſit de aliis Contractibus, qui Contrahentium conſenſu diſſolvi poſſunt, certum eſt Matrimonium ritè, & legitimè contractum, & conſummatum nullâ cauſâ, nec etiam mutuo Conjugum conſenſu diſſolvi poſſe, ut Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 4. §. 2. *n.* 300.

Quid

456 Quid autem facere debent Conjuges, ſi,
poſt contractum bona fide Matrimonium, ſu-
perveniat dubium Impedimenti? Dico quòd
ſi alter ex Conjugibus ſit in bona fide, & al-
teri ſuperveniat dubium, tunc ſi Impedimen-
tum ſit occultum, & talis qualitatis, ut poſ-
ſit abſque Diſpenſatione ab ipſo Conjuge
tolli, faciunt ea, quæ dixi ſupra; ſi verò non
poſſit ab ipſis Conjugibus amoveri, ſed ne-
457 ceſſaria ſit Diſpenſatio, tunc ſi Conjux certò
ſciat aliquod Impedimentum adeſſe, quamvis
etiam probari non poſſit pro ſoro externo,
non poteſt abſque culpa lethali, ante Diſpen-
ſationem, petere, & reddere debitum, *cap.
Inquiſitioni* 44. *de ſent. excommun.* Covarruv.
tom. 1. *part.* 2. *cap.* 7. §. 2. *nu.* 7. Sanch. *lib.* 2.
diſp. 39. *n.* 8. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 48.
Sperell. *deciſ.* 119. *nu.* 67. Averſa *de Matrim.
quæſt.* 21. *ſect.* 3. *verſ. Sed certum*; quia cùm
458 ſit certus de Impedimento, accederet ad non
ſuam; Unde quamvis eo caſu ab Eccleſia ex-
communicaretur, & vitæ periculum immine-
ret, ac gravia ſcandala ſequerentur, nec pe-
tere debitum, nec reddere poterit; vide Co-
459 varruv. *l. c.* Sanch. *d. diſp.* 39. *n.* 8. Idem eſſet,
ſi de Impedimento non eſſet omninò certus,
ſed parum admodum dubii remaneret, Sanch.
lib. 2. *diſp.* 44. *nu.* 3. *d. cap. Inquiſitioni*, Re-
460 ginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *n.* 300. Quòd ſi non ſit
quidem certus, ſed probabili, & diſcreta cre-
dulitate arbitretur adeſſe Impedimentum,
tenetur adhibere diligentiam ad vincendum
dubium, & veritatem habendam, & interim
tenetur reddere, ſed non poteſt petere; *cap.
Dominus* 2. *de ſec. Nuptiis d. cap. Inquiſitioni*
44. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *nu.* 46. & 47. At ſi
461 ſit in æquali dubio, habet enim probabilem
opinionem, v. gr. vitæ prioris Conjugis, &
ſimiliter probabilem aſſenſum mortis, & ita
valere Matrimonium; poteſt petere, & red-
dere, quia poteſt amplecti opinionem proba-
bilem mortis ſui viri, & valoris Matrimonii,
Sanch. *diſp.* 42. *n.* 9. *lib.* 2. & *d. diſp.* 44. *n.* 4.
Covarruv. *l. c.* Averſa *de matr. quæſt.* 21 *ſect.*
2. *circa finem*, Reginald. *d. cap.* 39. *circa fin.*
462 Ampliat Sanchez *d. diſp.* 44. *l. c.* hanc doctri-
nam, itaut poſſit petere, & reddere Conjux
dubitans, quamvis probabilius crederet non
valere Matrimonium, dummodò tamen ha-
beat opinionem probabilem, ut diximus *ca.* 4.
463 Id tamen, quoad debiti petitionem, non ad-
mitterem ante factam diligentiam ad vin-
cendum dubium, & veritatem habendam, ſi
tamen poſt adhibitam diligentiam ſufficien-
tem, non potuerit veritatem aſſequi, & Im-
pedimentum detegere, tunc poterit petere,
& reddere, depoſito dubio, ad conſilium
464 Paſtoris, ſeù alterius viri Docti, quia poteſt
eo caſu dici poſſeſſor bonæ fidei, cui licet
rem, de qua dubitat, non ſolùm detinere,
ſed eâ uti; Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 12. Boſſ.
mor. varia part. 2. *tit.* 1. *nu.* 1985. Filiuccius
tom. 1. *tract.* 10. *part. prim. cap.* 9. *num.* 343.
Coninck *de Sacram. diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 105.
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *n.* 299. Diana *part.*
3. *tract.* 4. *reſol.* 295. De Lug. *de juſt. diſp.* 17.
465 *nu.* 88. Sperell. *l. c.* quia in dubio melior eſt
conditio poſſidentis, *Regul. in part.* 65. *de reg.
Juris in* 6. Et eò magis petere, & reddere
poterit, ſi levi credulitate Impedimentum
credat, depoſito tamen ſcrupulo, ad conſi-
lium Paſtoris, ſeù alterius viri Docti, *d. cap.
Inquiſitioni* 44. Sanchez *d. diſp.* 41. *num.* 42.
Sperell. *l. c.* Filiuccius *l. c. nu.* 344. Coninck
466 *diſp.* 34. *n.* 105. limitant nonnulli, ut Conjux
dubitans non teneatur, nec poſſit intra pri-
mum bimeſtre ante conſummatum Matrimo-
nium reddere, eò quia intra dictum primum
bimeſtre de Jure non teneatur, undè dùm
dubitat de validitate Matrimonii, non poteſt
tunc petere, nec reddere, quia alter adhuc
non eſt in poſſeſſione exigendi, & propterea
eidem denegando, non imminet Injuſtitiæ pe-
riculum, ex quo abſque ulla culpa poteſt de-
467 negare debitum; ſed verius dicendum eſt,
adhibita diligentia ſufficienti, adhuc licere
etiam in dicto primo bimeſtri petere, & red-
dere, quia dicta diligentia adhibita, adhuc
licet re poſſeſſa uti.
468 Quòd ſi poſt Matrimonium bona fide con-
tractum utrique Conjugi ſuperveniat dubium,
neuter petere, & reddere poterit, ante quàm
adhibuerint ſufficientem diligentiam ad vin-
cendum dubium; ratio eſt, quia, ſi alter ſo-
lus dubius ſit de Impedimento, ſe expo-
neret periculo injuſtitiæ, non reddendo
469 Conjugi, qui non dubitat; ad hoc enim ut
dubitans poſſit alterum jure ſuo licitè ſpo-
liare, oportet, ut ille certus ſit rem non eſ-
ſe Conjugis in bona fide exiſtentis, ut benè
docet idem Boſſius *l. c.* At ſi uterque dubitet,
nullum periculum injuſtitiæ eſt, ex quo neu-
ter Jus exigendi habet; Reginald. *lib.* 31. *d.*
470 *cap.* 39. *n.* 300. ſi tamen poſt adhibitam ſuffi-
cientem diligentiam, adhuc non poſſit vinci
dubium, & Impedimentum detegi, poterit
uterque depoſito dubio petere, & reddere;
quia nimis durum eſſet, duos Conjuges cul-
pa carentes perpetuò privari uſu Conjugii;
ut bene concludunt Sanchez *d. diſp.* 41. *n.* 55.
Filiucc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 9. *n.* 344.
Coninck *de Sacram. d. diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 105.
Quæ dicta ſunt circa dubium, quod poſt
Matrimonium bona fide contractum Conju-
gibus ſupervenit, adaptari poſſunt, & locum
471 habere eo etiam caſu, quo Conjuges cum ma-
la fide idem Matrimonium contraxerint: quia
ſi ſunt certi de Impedimento, neuter poteſt
petere, & reddere, quamvis, ut diximus, ab
Eccleſia excommunicarentur, & vitæ pericu-
lum, ac graviſſima ſcandala imminerent; ſi
ſunt dubii ante adhibitam diligentiam, neu-
ter

ter poteſt reddere, & petere; Si levi credulitate dubitent, poſſunt depoſito dubio ad conſilium Paſtoris, vel alterius viri docti & petere, & reddere, Si unus tantùm malâ fide contraxit certus de Impedimento, nullo modo poteſt petere, & reddere, ſi in dubio contraxit, non poteſt petere ante adhibitam diligentiam ſufficientem, ſed reddere tenetur. Quòd ſi uterque dubitaverit, neuter ante adhibitam, ut ſupra, diligentiam poteſt petere, & reddere.

472 Advertas tamen, quòd Conjux, qui de valore Matrimonii non dubitat, non tenetur credere alteri Conjugi Impedimentum affirmanti, niſi urgentibus conjecturis convincatur ad credendum, Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 41. *nu.* 52. *verſ. Quartò dico;* Filiucc. *d. cap.* 9.
473 *n.* 343. Si tamen convincatur, & credat Impedimentum, non poterit ante adhibitam diligentiam ad vincendum dubium petere, & reddere, Sanchez *l. c. n.* 12.

474 Quæ autem, ac quales ſint hujuſmodi urgentes conjecturæ, ſatis benè explicant Sanchez *lib.* 2. *tota diſp.* 45. & præcipuè *à nu.* 6. & Boſſ. *de Matrimonii contract. cap.* 2. *à n.* 63.

Quæ, & qualis differentia ſit inter ſcientiam, credulitatem, opinionem, ſuſpicionem, dubium, ac ſcrupulum, dicemus *lib.* 2.

LIBERE', ET LICITE'.

475 Hæc clauſula intelligi debet, ut non obſtantibus Impedimentis Pontifici expreſſis, & & ſuper quibus fuerint legitimè diſpenſati, poſſint Oratores Matrimonium contrahere, licèt enim hanc clauſulam vigintiquinque modis explicet, Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 53. *à nu.* 2. *uſque ad nu.* 25. hoc tamen caſu interpretari debet à materia, de qua agitur, & eo reſpectu, quo profertur, ut idem Gonzales docet *l. c. n.* 24.

476 Dicitur *liberè*, quia eſt Canon latæ ſententiæ, & denotat non requiri aliam ſententiam, ſeù licentiam ad contrahendum, ut benè explicant Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 54. *nu.* 6. 10. 12. & 31. Cornelius *conſ.* 54. *n.* 7. *vol.* 4. Gratianus *diſceptat. forenſ. cap.* 47. *nu.* 21. *tom.* 1. & *cap.* 492. *nu.* 14. *tom.* 3. Barboſ. *de diction. dictio* 190. *num.* 9. Rota coram Merlino *deciſ.* 503. *num.* 1.

477 Dicitur *licitè;* hoc eſt, ut poſſint contrahere non obſtantibus Impedimentis Papæ narratis, & per Delegatum diſpenſatis.

AUCTORITATE NOSTRA.

478 Quando Papa concedit Auctoritate Apoſtolica, dicitur concedere nomine dignitatis, & non perſonæ: Seraphin. *deciſ.* 1371. *n.* 4.

479 Dicta verba *Auctoritate noſtra*, quando conjunguntur cum verbo *Concedimus facultatem*, non faciunt Juriſdictionem delegatam. At dùm junguntur poteſtati aliquid faciendi, ut in hujuſmodi mandatis de diſpenſando, faciunt Delegatum: ſic benè explicant Franciſc. Paccinus *de viſit. part.* 2. *quæſt.* 10. *n.* 3. Garcia *de benef. par.* 5. *cap.* 7. *num.* 50.
480 Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 10. etiam quoad ea, quæ Ordinario ex ſua ordinaria juriſdictione competunt. Menochius *de præſumpt. præſump.* 16. *nu.* 28. *lib.* 2. Moneta *de commut. ult. vol. cap.* 7. *n.* 140. *conſ.* 141. Sanchez *l. c.* Barboſ. *de clauſ. clauſ.* 12. *n.* 3. Lezana *in ſumma tom.* 3. *verbo Clauſula*, *n.* 12. Quando verò Diſpen-
481 ſatio fit à Delegato Papæ, cenſetur facta ab ipſo Papa, cui ſoli competit poteſtas diſpenſandi in Matrimonii Impedimentis, ut alibi
482 diximus, cum hæc (ſecluſis Impedimentis, quæ Jure divino, vel naturali procedunt) ex Canonibus Pontificiis proveniant, in quibus nullus inferior poteſtatem habet diſpenſandi, niſi quatenus ab ipſo Papa concedatur vel expreſsè, vel ſaltem præſumptivè, ut in quibuſdam urgentiſſimis caſibus præſumi diximus *lib.* 2.

Et cùm Delegatus Papæ quoad cauſam delegatam gerat vices Pontificis, poterit Teſtes cogere, & animadvertere in turbantes ſuam juriſdictionem.

DISPENSES.

Quid ſit Diſpenſatio, unde dicta, & ejus effectus diximus *cap.* 1.

Verificatis igitur omnibus, quæ ex forma mandati verificari debent, Delegatus ad Diſpenſationem ipſam procedet, cujus formulam infra adnotabimus.

Hic autem plura ſcitu digna, circa hujuſmodi Diſpenſationum materiam ſunt adnotanda.

483 Animadvertendum primò, pluribus modis finire Matrimonialem Diſpenſationem pro foro externo conceſſam; nempè morte Diſpenſati; morte Concedentis, quoad Exequutorem voluntatium, nondum adimpleto effectu; Renunciatione per Diſpenſatum facta, & per Legiſlatorem acceptata; revocatione à Legiſlatore facta ante effectum conſummatum Diſpenſationis, defectu intentionis, vel defectu poteſtatis in Concedente & demùm inhabilitate impetrantis, ut explicant Sanch. *lib.* 8. *diſputat.* 27. 28. 29. & 30. Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 17. 18. 19. & 20. Bonacc. *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 10. Eſcobar *Theol. mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 3. *in princ.* Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 19. *in principio;* de quibus omnibus infra ſuccinctim agemus.

484 Adnotandum ſecundò; quòd licèt Oratores obtinuerint à Pontifice Mandatum de diſpenſando, & licet etiam Delegatus preces Pontifici porrectas veras eſſe compererit, & nil obſtet pro exequutione Diſpenſationis, non tamen poterunt Matrimonium validè, & licitè contrahere, donec Diſpenſatio cum effectu facta fuerit. Aliud enim eſt Diſpenſatio, & aliud eſt Mandatum de diſpenſando, quo Superior non diſpenſat, nec Impedimentum

tum

tum removet, ſed diſpenſari mandat, cogni-
ta precum veritate, unde hoc vim Diſpenſa-
tionis non habet, ut bene docent Franciſcus
Leo in theſ. fori Eccleſ. par. 2. cap. 8. nu. 97.
Sanchez lib. 8. diſp. 30. n. 12. Puteus dec. 256.
n. 1. lib. 1. Trullenck oper. mor. lib. 7. cap. 10.
dub. 10. n. 24. tom. 3. Pyrrhus Corrad. in pra-
xi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 7. n. 55. Marcus
Paulus Leo in praxi Sacræ Pœnitentiariæ par.
1. ubi an Confeſſores delegati ſint meri Exe-
quutores, verſ. Secundò collige, pag. mihi 27.
Rota deciſ. 721. nu. 1. part. 3. recent. & pro-
inde filii ex hujuſmodi Matrimonio nullo
procreati erunt illegitimi, Sbrozius de offic.
Vicarii lib. 2. quæſt. 34. in fine; Ita Navar-
rus penes prædictum.
485 Adnotandum tertiò; Poſſe hujuſmodi ma-
trimonialem Diſpenſationem fieri extrà D'ę-
ceſim Diſpenſantis, quia eſt actus Juriſdictio-
nis voluntariæ, & non contentioſæ, & ob
id exerceri poteſt etiam extra Territorium;
Joannes Valerus diff. var. fori, verbo Abſolu-
tio, diff. 9. n. 13. Gamb. de off. & poteſtat. le-
gati lib. 10. n. 358. Sanchez lib. 3. diſp. 8. nu.
7. Pelliccionius quæſt. illuſtr. quæſt. 6. cap. 7.
pag. mihi 55. col. prim. in fine; Rota dec. 69.
n. 1. part. 4. recent. Squillant. de oblig. Cleri-
cor. part. 2. num. 123. & de privileg. Clericor.
cap. 2. n. 8. Verricellius de miſſionib. Apoſtol.
quæſt. 155. nu. 2. non tamen poterunt extrà
Diœceſim examinari Teſtes, nec proceſſus
inſtrui, quia id eſt actus juriſdictionis conten-
tioſæ; ut benè diſtinguit Sanchez lib. 3. diſp.
8. num. 5.
486 Adnotandum Quartò, Quòd ſi Delegatus
dubitans de validitate Literarum pro foro
externo obtentarum diſpenſare recuſaret, eo
Delegato mortuo, vel ab officio remoto, po-
terit ejus ſucceſſor adiri, ut diſpenſet: verùm
487 ſi pronunciaſſet Literas eſſe ſubreptitias, vel
obreptitias, & propterea non exequendas,
tunc nec ipſe, nec ſucceſſor poterunt ſe ul-
terius ingerere, quamvis poſtea, re melius
cognita, ſic per errorem pronunciaſſe cogno-
ſceret, quia ſic pronunciando functus eſſet
officio ſuo, & per ipſam pronunciam totam
ejus commiſſionem conſumpſit; undè ſi Ora-
tores eo caſu diſpenſari velint, debebunt de
novo recurrere ad Summum Pontificem; Ita
docent Sanchez lib. 8. diſp. 27. nu. 39. Squil-
lante de privilegiis Clericorum cap. 2. privil.
2. dub. 11. d. n. 207. Ludoviſius deciſ. 486. n.
8. Rota coram Cavalerio deciſ. 347. num. 2.
Coccinus deciſ. 336. n. 2. & deciſ. 323. n. 1. 2.
Rota deciſ. 631. n. 8. part. 2. recent. & deciſ.
303. n. 4. part. 3. recent. Rota coram Durano
deciſ. 8. n. 2. Rota coram Merlino deciſ. 131.
n. 2. & deciſ. 489. n. 3. Merolla tom. 2. diſp. 4.
cap. 6. n. 609. Maſſobr. de conc. requiſ. 5. dub.
488 12. n. 1. qui ampliat, ut nec poſſit Delegatus
reaſſumere cauſam, etiam de conſenſu par-
tium, ſi pronunciavit ſe non habere juriſdi-
ctionem: Quod idem clarè colligitur ex cap.
Significantibus 38. de off. delegati, & faciunt
dicta per Tuſchum concl. 434. nu. 6. lit. I. Et
489 in hoc differt Delegatus pro utroque foro ab
Ordinario, cui permittitur retractatio, eò
quia jure proprio judicat, ut benè diſtinguunt
Sanchez d. n. 29. Squillante n. 207. & Merol-
490 la n. 609. ll. cc. Imò, & in hoc differt etiam
à Confeſſario, & Delegato pro ſolo conſcien-
tiæ foro, qui ſuam ſententiam revocare, &
ſe retractare poteſt, ut infra cap. 8.
Quamvis tamen non poſſit Delegatus ſe re-
tractare, ut ſupra, nec ſe ulterius in Diſpen-
491 ſatione ingerere; nihilominus ſi diſpenſaſſet,
& poſtea cognoſceret ſe fuiſſe deceptum, po-
terit non uti Delegatus, ſed tanquàm loci
Ordinarius, ad quem cognitio de Impedimen-
tis ſpectat, cognoſcens Impedimentum ſub-
eſſe, impedire ne Matrimonium contrahatur,
vel ſi contractum ſit, operari, ut ſeparetur,
vel diſſolvatur, donec per novam Pontificis
Diſpenſationem dictum Impedimentum tol-
latur cap. Porro 3. de divort. Maranta in
ſpeculo aureo part. 6. quæſt. 9. n. 136. Sanch.
lib. 8. diſp. 27. d. n. 39. Merolla l. c. nu. 610.
Squillante l. c. num. 209.
Adnotandum Quintò; quòd licèt Delega-
tus non poſſit poſt ſententiam ſe ulterius in-
492 gerere, ut diximus, ſi tamen aliud diverſum
in Mandato contineatur, v. gr. facultas legi-
timandi prolem, poterit eam quandocumque
legitimare, dùm per oblivionem, vel incu-
riam id non fuiſſet exequutus, quia in parte
illa non fuit functus officio ſuo, nec juriſdi-
ctionem ſibi hac parte commiſſam conſum-
493 pſit. Imò ſi Delegatus mortuus, vel abſens
eſſet, vel ab officio remotus, poterit prædi-
cta exequi ejus ſucceſſor, Coccin. d. dec. 323.
n. 2. & 3. Sanch. lib. 8. diſp. 7. nu. 17. & nos
diximus cap. 4. dùm etenim Mandatum con-
tinet plura, & diverſa capita, ſi ſententia
lata ſit ſuper uno, non expirat quoad alia,
ut benè Coccin. d. deciſ. 323. n. 12.
494 Excipiunt aliqui ſatis probabiliter, itaut
poſſit Delegatus ad unam cauſam iterum
ſententiare, quando tuliſſet ſententiam, ſeù
Decretum Diſpenſationis nulliter, ex defe-
ctu formæ ſui Mandati per eum non ſervatæ,
ita benè Sanch. d. diſp. 27. n. 39. Ventriglia
in praxi annot. 38. §. unico, n. 8. Merolla d.
cap. 6. n. 610. Squillante de priv. Cleric. cap.
2. n. 208. Fragoſius Regim. Chriſt. Reip. part.
pr. lib. 4. diſp. 10. §. 1. n. 134. Tuſch. concluſ.
432. n. 23. lit. I. quia tunc dicitur feciſſe ut
privatus, ut benè Tuſch. l. c. n. 48. ſecus au-
tem erit, ſi pronunciet ſervata forma Man-
dati, quia tunc non poterit.
495 Adnotandum Sextò, quòd, facta per De-
legatum Diſpenſatione, premiſſa Informatio-
ne juxta formam ſibi in Mandato præſcri-

ptam, non poterit Ordinarius ſe intromitte-
re in cognitione Diſpenſationis, quam Dele-
gatus nomine Summi Pontificis fecit, niſi ſub-
reptio eſſet evidens, vel ex confeſſione par-
tis, vel ex tenore Bullæ, ſi hæc ſibi præſen-
tetur, licèt ea directa non ſit; Genuenſ. *in
praxi Curiæ Archiepiſcopalis cap.* 20. *num.* 15.
Pyrrh. Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.*
7. *cap.* 7. *n.* 75. Tuſch. *concluſ.* 142. *n.* 8. *lit. M.*
maximè ſi principaliter cognoſceret de fœ-
dere Matrimonii, & incidenter de Diſpen-
ſatione, quæ eſſet notoriè ſubreptitia, ut
benè Tuſch. *l. c.*

496 Adnotandum Septimò, quòd ſi Delegatio,
& Commiſſio Pontificis fuit perſonalis, nem-
pè alicui particulari perſonæ facta, tunc,
quamvis illa perſona eſſet in Dignitate Ec-
cleſiaſtica conſtituta, ſi dictus Delegatus mo-
riatur, Commiſſio finit, tàm ſi res integra
ſit, quàm non; ſi verò Commiſſio fiat Digni-
tati, vel Officio, ut in caſu noſtro, tunc mor-
tè Perſonæ Dignitatem habentis, vel Officia-
lis, vel amotione ab Officio, non expirat
Commiſſio, ſed Succeſſor in Officio, ſeu Di-
gnitate poterit illam exequi, ſivè res ſit in-
497 tegra, ſivè non, quia officium Vicarii rema-
net in Succeſſore, Pariſ. *de reſignat. lib.* 1. *cap.*
11. *n.* 17. Tancred. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 27.
nu. 2. & alii à nobis relati *cap.* 5.

498 Tunc dicitur rem non eſſe integram, quo-
ad has Matrimoniales Diſpenſationes, in qui-
bus nullus venit citandus, quando poſt factam
præſentationem Commiſſionis, Delegatus
mandat Informationes ſumi, ut diximus; &
docent Maranta *in ſpeculo aureo, par.* 4. *diſp.*
9. *n.* 20. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 28. Merolla
tom. 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 31. *n.* 490. qui ulti-
499 mus *l. c. nu.* 596. docet, Delegationem, &
Commiſſionem, quæ fierent uni perſonæ, duas
Dignitates eodem tempore poſſidenti, v. gr.
Præpoſituram, & Archidiaconatum; ſi poſtea,
dicta Perſona mortua, dictæ Dignitates con-
500 ferrentur duabus Perſonis, tranſire ad utram-
que Dignitatem; *& n.* 597. docet, ut ſi Com-
miſſio duabus Dignitatibus facta fuiſset, mor-
tua altera ex Perſonis, quæ unam ex dictis
Dignitatibus poſſidebat, ſi ſuperſtes eandem
ſic vacantem ex Diſpenſatione impetraret,
poterit is ſolus dictam Commiſſionem exe-
qui, & in ea procedere.

Adnotandum Octavò ex communi, & re-
501 cepta Doctorum ſententia, quòd Diſpenſa-
tio purè, & ſimpliciter facta, non expirat
morte Concedentis, etiam re integra; Sanch.
lib. 8. *diſp.* 28. *nu.* 91. Reginald. *lib.* 31. *cap.*
27. *n.* 220. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
31. *diffic.* 1. *n.* 488. quia cùm Diſpenſatio jam
fuerit legitimè facta, non retractatur ex fa-
cto ſupervenienti.

502 Quæ Doctrina ampliatur, primò, quamvis
Diſpenſationis effectus nondum fuerit con-
ſummatus, ut benè concludunt præcitati Do-
ctores *ll. cc.* Secundò, quamvis etiam tempore
mortis Pontificis concedentis Diſpenſatio non
fuerit ab ipſo Diſpenſato acceptata; Sanch.
d. diſp. 28. *nu.* 43. Merolla *d. cap.* 6. *nu.* 490.
Tertiò; quamvis etiam Literæ adhuc confe-
ctæ non fuerint; Meroll. *d. cap.* 6. *dub.* 32.
nu. 552. ſecus tamen dicendum erit de Diſ-
penſatione, & Gratia facienda.

Ad dignoſcendum autem quæ Gratia, ſeù
Diſpenſatio ſit facta, & quæ facienda, hæc
503 regula à Doctoribus aſſignatur. Quoties ali-
cui committitur poteſtas diſpenſandi cum
aliquibus certis perſonis, & in Mandato ex-
preſſis, & dubium eſt an ea poteſtas conceſ-
ſa fuerit in gratiam Delegati diſpenſaturi,
vel Perſonarum quibuſcum diſpenſandum eſt,
cenſeri debet conceſsa in favorem Perſona-
rum diſpenſandarum; unde cùm hujuſmodi
poteſtas ſtrictè interpretanda ſit, ut diximus
cap. 2. mortuo Papa, qui poteſtatem conceſ-
ſit, ſi res adhuc integra ſit, expirabit ipſa po-
teſtas, nec ulterius eo caſu poterit à Dele-
504 gato procedi; Quòd ſi poteſtas diſpenſandi
conceſsa fuerit in Gratiam Delegati diſpen-
ſaturi, durabit, quamvis Concedens re inte-
gra moriatur, cùm hæc poteſtas ſit latè in-
terpetranda, ut diximus *d. cap.* 2. & conclu-
dunt plerique Doctores mox citandi.

Prædicta tamen ita intelligas, ut ceſset diſ-
penſandi poteſtas morte Pontificis, qui eam
505 conceſſit, quando Delegatus eſt voluntarius,
itaut, ſi velit, diſpenſet; quia tunc, cùm
Gratia ab Exequutoris voluntate pendeat,
& hic pro ſuo libito poſſit Diſpenſationem
concedere, ſeù denegare, non dicitur Gratia
per Pontificem facta, ſed facienda, & pro-
inde morte Pontificis concedentis, hujuſmodi
poteſtas, & Gratia ceſſabit; quia per hujuſ-
506 modi conceſſionem nulli fuit Jus acquiſitum.
At ſi poteſtas diſpenſandi cum dictis expreſ-
ſis Perſonis conceſſa ſit cum mandato abſolu-
to, quo Exequutori præcipiatur (ſicut in caſu
noſtro) ut captis diligenter Informationibus,
ſi preces veritate niti repererit, diſpenſet,
tunc ex quo dictus Exequutor non eſt volun-
tarius, ſed neceſſarius, ita ut ſi preces narra-
tas Pontifici veras repererit, diſpenſare tenea-
tur, eſt Gratia facta; ac proindè, licet re
integra moriatur Pontifex, ſi Exequutor poſt
habitam diligentem informationem, preces
veras eſſe repererit, tenetur omninò diſpen-
ſare, ut diximus *cap.* 1. quo caſu Diſpenſatio
cenſetur ab ipſomet Pontifice facta; eſt enim
Gratia ſingularis, certa, & determinata,
cujus ſola exequutio, & Diſpenſationis in
eſſe deductio ipſi Ordinario committitur: Ita
benè docent Mandoſ. *ad Reg. Canc. reg.* 10.
de Annali poſſeſſore quæſt. 2. *n.* 4. Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 28. *num.* 87. Vivian. *de jurepatronatus
lib.* 13. *cap.* 6. *num.* 9. Majol. *de irreg. lib.* 5.
cap.

Digitized by Google

cap. 50. *n.* 6. Garc. *de beneſ. part.* 6. *cap.* 2. *n.*
311. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 220. Diana
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 98. *verſ. Sed ego;* Gu-
tierez *de Matrim. cap.* 125. *nu.* 210. *& canon.*
qq. lib. 2. *cap.* 17. *n.* 5. Trullenck *opere moral.*
tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 8. *n.* 1. Filiucc. *qq.*
mor. tom. 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 347.
Layman. *Theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 23.
nu. 18. Reſponſa Marantæ *part.* 4. *reſp.* 100.
n. 11. Boſſ. *de matr. contract. cap.* 4. *nu.* 151.
Steph. à S. Greg. *univ. tract. de vinculis Div.*
Piet. lib. 3. *cap.* 113. *num.* 16. Salas *de legib.*
diſp. 20. *ſect.* 17. *in fine;* Tuſch. *concluſ.* 68.
n. 5. *lit.* G. Fragoſ. *reg. Chriſt. reſp. part. pr.*
lib. 4. *diſp.* 9. *num.* 76. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 31. *coroll.* 7. *nu.* 512. Ita Rebuff.
Suar. Henriq. Sà, Ledeſm. & alii penes ipſum
507 Meroll. *l. c.* Ratio differentiæ inter primam,
& ſecundam Commiſſionem eſt, quia primo
caſu nemini eſt Jus quæſitum per illas Lite-
ras; Non Delegato exequuturo, eò quòd in
ipſius favorem conceſſæ non ſunt: Non Diſ-
penſandis, cùm conceſſio ipſius Gratiæ pen-
deat a mero arbitrio Diſpenſaturi, qui cùm
eo caſu non adſtringatur ad diſpenſandum,
poteſt non diſpenſare; At ſecundo caſu Jus
ad rem ipſis diſpenſandis acquiritur, quia, ſi
preces narratæ veræ ſint, nil aliud deſideta-
tur, quàm ſola exequutio, & tunc Diſpenſa-
tio neceſſariò per Delegatum facienda eſt,
quia debita eo caſu eſt, ut colligitur *cap. Si*
cui nulla 36. *de præbend. in* 6. Et juxtà hanc
Doctrinam plures matrimoniales Diſpenſa-
tiones fuerunt per Vicarium Generalem Lu-
canum meo tempore exequutæ, Sede Papali
Vacante, per obitum, tùm Urbani VIII., tùm
Innocentii X. Summorum Pontificum, quæ
illis viventibus fuerant ipſi Vicario commiſſe.
Dùm etenim per Pontificem exprimuntur in
mandato nomina Perſonarum, quibus cum
diſpenſatur, & Delegato committitur abſo-
lutè, ut, ſi preces veras repererit, diſpenſet,
& proindè Delegatus Diſpenſationem exe-
quatur, hujuſmodi Diſpenſatio videtur à Pon-
tifice in individuo facta, ut benè animad-
vertit Gamb. *dicto lib.* 10. *nu.* 297.
508 Animadvertendum Nonò; Diſpenſationes,
quæ à Legatis Apoſtolicis, vel à Summo Pœ-
nitentiario expediuntur, non expirare morte
Papæ, etiam re integra, quia neutrum offi-
cium morte Papæ expirat; Sanchez *lib.* 8.
diſp. 28 *nu.* 92. & alij, quos propterea cita-
mus *cap.* 8.
509 Animadvertendum Decimò; Delegatum
non poſſe, in exequenda Diſpenſatione ma-
trimoniali ſibi commiſſa, imponere mulctas
Diſpenſatis, quia ad illud onus, & pecunia-
riam mulctam obligare non poteſt ex contra-
510 ctu; aliàs induceretur Simonia, ſi ob Diſpen-
ſationem conceſſam in lege, imponeretur
obligatio pretio æſtimabilis; ita benè docent
Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 10. *nu.* 9. Bonacc. *de leg.*
diſp. 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *n.* 23. Diana *par.* 8.
tract. 3. *reſol.* 22. cùm nullam Delegatus ha-
beat poteſtatem extendendi præinſertam ad
aliam materiam, neque de novo Legem, aut
Præceptum imponere, cùm id non fuerit ſibi
conceſſum, ſed tantùm conceſſa poteſtas diſ-
penſandi, ſi preces veræ ſint, & ſic agit tan-
quàm ſimplex Mandatarius, qui formam in
mandato præſcriptam ſervare debet, ut ſu-
pra diximus; & eò magis id certum eſt, at-
tenta diſpoſitione Concilii *ſeſſ.* 24. *de reform.*
cap. 5. quo decernitur, ut Diſpenſationes gra-
511 tis concedantur; Ipſe ſolus Legiſlator poſſet
id facere, ſi Diſpenſatio non eſſet debita, ſed
mera Gratia, quia cùm eo caſu diſpenſare
non teneatur, poteſt legis obligationem in
aliam materiam ſubrogare, ut animadvertit
Sanch. *in ſelect. diſp.* 54. *num.* 40. relatus à
Diana *l. c.*
Animadvertendum Undecimò, Diſpenſa-
512 tionem matrimonialem finire unico actu; un-
dè uno ex Conjugibus mortuo, ſi cum alia
Conſanguinea ſuperſtes contrahere velit, no-
va opus erit Diſpenſatione, quia prima Diſ-
penſatio obtenta fuit pro Matrimonio cum
expreſſis Perſonis contrahendo, & non cum
qualibet alia Conſanguinea, vel Affine, San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 31. *n.* 13. Salas *de legib. diſp.*
513 20. *d. ſect.* 19. *in princip.* At ſi Diſpenſatio fa-
cta ſit in Voto Caſtitatis, vel Religionis ad
effectum Matrimonii contrahendi, non fini-
tur primo actu, durante cauſa, ob quam con-
ceſſa fuit, niſi Superior aliàs exprimeret, nàm
tunc eſt abſolutè conceſſa ad ineundum Ma-
trimonium; & regulariter Diſpenſatio abſo-
lutè, & ſine limitatione conceſſa, non fini-
tur primo actu; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 31. *n.* 11.
Bonacc. *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 10. §.
514 30. *propoſ. unica n.* 1. Salas *l. c.* At ſi ab Epi-
ſcopo in aliquo urgenti neceſſitatis caſu diſ-
penſatum fuiſſet ſuper Voto aliquo, aliàs Pa-
pæ reſervato, tunc Diſpenſatio ultrà illum
caſum non extenditur; Sanch. *d. diſp.* 31. *n.*
10. Steph. à S. Greg. *univ. tract. de Div. Piet.*
lib. 3. *cap.* 113. *n.* 17. Ratio eſt, quia Epiſco-
pus non poteſt, ultra illum præciſum caſum,
515 abſolutè diſpenſare, ſed poteſt, quatenus ne-
ceſſe eſt, ad ſubveniendum alicui urgenti,
& præciſæ neceſſitati.
516 Adnotandum Duodecimò, quòd ſi Orato-
res, qui Mandatum de diſpenſando à Ponti-
fice impetrarunt; petant à Delegato ut diſ-
penſet, eò quòd omnia, quę verificanda erant,
verificata ſint, nec ullum obſtet Impedi-
mentum, quin diſpenſari poſſint, nec ſcan-
dala ulla ex Diſpenſatione facienda timean-
tur, & tamen ab ipſo Delegato injuſtè Diſ-
penſatio denegetur, poterunt Oratores à di-
cta denegatione appellare, & ad Sanctiſſi-
mum recurrere; quia eo caſu Diſpenſatio de-

bita eſt, & Delegatus velit, nolit, diſpen-
ſare tenetur, per ea, quæ ſupra diximus.
An autem, & quando hujuſmodi appel-
latio ſit abſolutè admittenda, & quando ad
effectum devolutivum tantùm, diximus ſupra.
517 Adnotandum Decimotertiò, quòd ſi Diſ-
penſatio matrimonialis ab ipſo Legiſlatore
conceſſa revocetur, priuſquam ejus effectus,
ad quem conceſſa fuerat, adimpletus ſit, va-
lida erit revocatio; Sanc. *lib.* 8. *diſp.* 33. *nu.*
13. Bonaccin. *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.*
10. §. 2. *propoſ.* 2. *nu.* 2. Trulleuck *tom.* 3. *lib.*
7. *cap.* 10. *dub.* 8. *n.* 4. Diana *par.* 8. *tract.* 3.
reſol. 89. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 18. *in*
princip. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 208. Ra-
tio eſt, quia Diſpenſatio, donec non fuerit
exequutioni demandata, pendet à voluntate
518 Diſpenſantis, & ſicut Diſpenſans eximit Sub-
ditum ab obligatione Legis, Diſpenſatione
mediante, Ita poteſt per Diſpenſationis revo-
cationem eidem obligationi illum denuò ſub-
519 jicere, quia utitur jure ſuo. Si tamen, abſque
juſta cauſa Pontifex id faceret, illicitè qai-
dem ageret, & reſtituere tenetur pecunias
pro Diſpenſatione erogatas, ut docent San-
chez *n.* 13. & Reginald. *n.* 213. *ll. cc.* Tuſch.
concluſ. 67. *n.* 1. *litera* S. Meroll. *tom.* 3. *diſp.*
6. *cap.* 7. *dub.* 7. *n.* 205. quia cùm Diſpenſatio
ob cauſam juſtam conceſſa fuerit, ſine qua
cauſa, nec ſolet, nec licitè poteſt diſpenſa-
ri, ut dicemus *lib.* 3. *cap.* 1. & hæc Diſpen-
ſatio conceſſa fuerit per modum contractus,
nempè ex cauſa juſta, & cum ſolutione Com-
poſitionis, non poteſt Pontifex ad ejus arbi-
trium Diſpenſationem revocare, ad hoc enim
ut revocatio licitè fiat, requiritur, ut juſta
cauſa revocandi adſit, & reſtitutio Compoſi-
tionis per Oratores propterea ſolutæ fiat, ut
benè animadvertunt præfati Sanch. Salas, &
520 Meroll. *ll. cc.* Inferior tamen ſi in Lege Su-
perioris diſpenſet, non poterit Diſpenſatio-
nem abſque juſta cauſa validè, nec licitè re-
vocare, Reginald. *l. c.* Bonacc. *de legib. dict.*
propoſ. 2. *n.* 12. Sanch. *d. diſp.* 33. *n.* 12. Trul-
lenck, & Salas *ll. cc.* Meroll. ubi ſupra *n.* 206.
Pelliccion. *qq. illuſtr. quæſt.* 21. *cap.* 3. *pag.*
521 *m bi* 161. *col.* 2. *in fine;* Et propterea nec ipſe
major Pœnitentiarius Papæ poterit ad libi-
tum Diſpenſationem revocare, quia ipſe quo-
que non diſpenſat auctoritate ordinaria, ſed
auctoritate Pontificis, ut docent plerique Do-
ctores ſupra proximè citati. Ratio eſt, quia
Inferior, ſi jam diſpenſavit, Diſpenſatum ab
obligatione Legis exemit auctoritate Supe-
rioris, & non propria; undè non poteſt ipſam
Diſpenſationem revocare, quod eſt quaſi de
novo Legem imponere.
Dixi, Pontificem poſſe Diſpenſationem re-
vocare, ſi non fuit plenè effectum ſortita,
522 quia ſi, poſt factam Diſpenſationem Orato-
res jam contraxiſſent Matrimonium, revoca-
re non poterit, cùm non ſit adhuc res inte-
gra; Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 33. *nu.* 2. Bonacc. *d.*
propoſ. 2. *n.* 2. *verſ. Dixi in propoſitione.*
Dixi pariter, ſi Diſpenſatio fuiſſet plenè
ſortita effectum, quia ſi hic eſſet diviſibilis,
523 & nondum in totum conſummatus, aliter eſ-
ſet; ut ſi quis ob infirmitatem diſpenſatus fuiſ-
ſet, ut tempore Quadrageſimæ carnes come-
deret, & tranſactis nonnullis diebus, ceſſet
infirmitas, quę cauſa fuit Diſpenſationis; quia
tunc, pro tempore ſubſequenti, ceſſabit Diſ-
penſatio; Bonacc. *d. punct.* 10. *propoſ.* 4. *nu.*
11. & alii communiter.
524 Adnotandum Decimoquartò, non obſtare
validitati Diſpenſationis matrimonialis pro
foro externo obtentæ, ſi antequam fuerit
exequutioni demandata, ei à Diſpenſatis re-
nuncietur, dum ea renunciatio non ſit à Le-
giſlatore acceptata, cùm ob ſimplicem renun-
ciationem, Diſpenſatio non amittat vires
ſuas, ut benè Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 32. *n.* 2. Re-
ginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 213. Meroll. *tom.* 2.
diſp. 4. *cap.* 6. *dub.* 30. *n.* 476. Bonacc. Eſcob.
525 & Trullenck *mox citandi*; quiamvis etiam
Diſpenſati, ſic renunciando, Literas laceraſ-
ſent; Sanch. *n.* 5. Merolla *n.* 485. *ll. cc.* quia
526 ad hoc, ut renunciatio effectum habeat, re-
quiritur, ut Legiſlator eam acceptet; quòd
ſi acceptetur, invalidabitur Diſpenſatio, quia
per hujuſmodi renunciationem, & accepta-
tionem Legiſlatoris ſubſequutam, Subditus
iterum ſubjicitur Legi, à qua fuerat per Diſ-
penſationem exemptus; Pontius *de Matrim.*
lib. 8. *cap.* 18. §. 2. *num.* 18. Bonacc. *de legib.*
diſp. 1. *quæſt.* 2. *punct.* 10. §. 2. *propoſ.* 3. *n.* 3.
& num. 5. Eſcobar *Theol. mor. d. cap.* 3. *verſ.*
Quidnam efficit, Trullenck *n.* 5. Salas *n.* 118.
ll. cc. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 69. *circa*
finem.
527 Diſputat Sanchez *l. c. n.* 4. an ſi hujuſmodi
renunciatio acceptetur non ab ipſo Pontifi-
ce Legiſlatore, ſed ab ejus Delegato, qui no-
mine Summi Pontificis diſpenſavit, an per hu-
juſmodi acceptationem invalidetur Diſpen-
ſatio facta; & tandem concludit requiri, ut
dicta renunciatio ab ipſomet Pontifice acce-
ptetur, ad hoc, ut Diſpenſatio facta invali-
detur per hujuſmodi renunciationem, nec ſuf-
ficere ſi à Delegato acceptetur, quia Papa
dum Diſpenſationem Delegato committit,
præſumitur in dicta voluntate permanere,
528 cùm mutatio voluntatis non pręſumatur, *cap.*
Licèt 3. *de Baptiſmo, circa finem;* Genuenſ.
in practic. fori Eccleſiaſtici, quæſt. 333. *n.* 2.
Nen. *conſ.* 4. *nu.* 9. Ricciullius *de jure perſo-*
nar. lib. 3. *cap.* 8. *n.* 7. Mantic. *de conject. lib.*
5. *titulo* 15. *n.* 6. & cùm totus Diſpenſationis
valor ab ipſomet Legiſlatore pendeat, non
poteſt Delegatus novam Legem imponere,
ſubjiciendo Legi eum, cum quo diſpenſavit;
cùm ipſe nil poſſit in Lege Superioris niſi id
tan-

tantùm, quod ſibi in Mandato conceditur; Quod idem confirmant Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 213. & Meroll. *l. c.*

529 Scias tamen maximum eſſe diſcrimen inter Diſpenſationes, quæ fiunt in Lege, & alias quæ fiunt in Voto & Juramento, quia Legum obligatio ab alio pendet; iſtorum verò, ab ipſomet Vovente, vel Jurante procedit; Undè primo caſu ſi renuncietur Diſpenſationi, & dicta renunciatio non acceptetur à Legiſlatore, Diſpenſatio adhuc valida erit; ex quo enim Diſpenſatus jam fuit poteſtate Diſpenſantis, ab obligatione Legis liberatus, requiritur ad illum denuò obligandum, ipſius Legiſlatoris conſenſus, ut diximus. At Diſpenſationes, quæ ſuper Votis, ſeù Juramentis fiunt, ſi ſemel perfectè conceſſæ ſunt per ſimplicem renunciationem, etiam internam, ſuam vim amittunt; & conſequenter, hi,
530 qui ei renunciaverunt, nova egebunt Diſpenſatione, ſi ab illis eximi velint; Salas *de legib. l. c. num.* 118.

Quòd ſi non fuiſsent hæ Diſpenſationes perfectè conceſsæ, ut ſi fuiſset à Pontifice conceſsum Mandatum ad Diſpenſandum, ſed nondum fuiſset à Delegato exequutum; tunc
531 quamvis dicto mandato pluries renuncietur, poterit nihilominus Diſpenſandus, mutata voluntate, Diſpenſationem accipere, eaque uti; quia cùm Diſpenſatio nondum facta fuerit, non fuit adhuc ab obligatione Voti, vel Juramenti exemptus; Sanchez *n.* 3. Bonacc. *nu.* 6. & Merolla *nn.* 481. *ll. cc.*

532 Adnotandum Decimoquintò, validam eſse Diſpenſationem ex juſta cauſa à diſpenſare Potente factam ob metum, ad finem etiam ipſam Diſpenſationem extorquendi, incuſſum, dummodò fuerit intentio Diſpenſandi; quia nullo Jure hujuſmodi Diſpenſatio an-
533 nullatur, & regula generalis eſt, ut geſta per metum valida ſint, exceptis caſibus à Jure expreſſis; Vide Diaz *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 76. Eſcobar *theol. mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Metum*; Bonaccina *de leg. diſp. prim. quæſt.* 2. *puncto* 6. *n.* 1. Merolla *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 3. *dub.* 19. *nn.* 313.

534 Tandem adnotandum, quòd quando Epiſcopus poteſt auctoritate ſua ordinaria in aliquo Impedimento, v. gr. In Voto pœnali Caſtitatis, vel Non nubendi, diſpenſare, quamvis fuerit à Pontifice impetrata facultas ſuper eo diſpenſandi, & commiſsa fuerit Diſpenſat'o Ordinario, ſeù Confeſsario, poterit ille, in cujus favorem Commiſsio facta fuit, ei renunciare, & Epiſcopum adire, ut ſua auctoritate ordinaria diſpenſet, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 14. *n.* 3. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 13. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 56. *dub.* 14. *n.* 222.
535 Ratio eſt, quia cùm dicta commiſſio facta fuerit in ipſius Diſpenſandi gratiam, non debet in ejus damnum retorqueri, *l. Quod favore, C. de leg. reg. quod ob Gratiam* 61. *de reg. juris in* 6.

536 Ampliat Sanchez *l. c.* id ritè procedere, quamvis virtute Commiſſionis Pontificiæ, Ordinarius, vel Confeſſor, in eo Voto diſpenſaſſet, partem commutando; Nec prius adjiſſe Superiorem ullum præventionis effectum operatur, ut benè idem Sanchez *num.* 7. *l. c.*
537 Imò quamvis Epiſcopus, vel alius diſpenſare Potens, recuſaſſet, & Diſpenſandum ad Pontificem remiſiſſet, & hic Commiſſionem de diſpenſando conceſſiſſet, poſſe nihilominus Epiſcopum, vel alium diſpenſare potentem adiri pro Diſpenſatione, ſi Oratores Commiſſioni Pontificiæ renuncient, apertè docent idem Sanchez *d. diſp.* 14. *n.* 8. & Salas *de legib. n.* 106. *l. c.* Ratio eſt, quia non agitur de Diſpenſatione contentiosâ, nec ea comprehenditur *in cap. Licet* §. *de off. Delegati.*

Si cauſa finalis Diſpenſationis ceſſet, an & quando vitiet, dicemus *lib.* 3. *cap. pr.*

PROLEM SUSCIPIENDAM EXINDE LEGITIMAM NUNCIANDO.

Duo diverſa in Mandato Pontificis conceduntur, nempè Poteſtas diſpenſandi cum Oratoribus ſuper Impedimento, & Prolem ſuſcipiendam ex hujuſmodi Matrimonio le-
538 gitimandi; undè ſi Mandatum, quoad Diſpenſationem, non potuiſſet habere effectum, propter ſupervenientem mortem alterius ex Oratoribus, vel aliud juſtum Impedimentum, poterit nihilominus habere effectum, quoad legitimationem Prolis, quamvis Parentes, qui Mandatum à Pontifice obtinuerunt, mortui ſint, idque etiam in præjudicium venientium ab inteſtato, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 7. *num.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 138. *num.* 48. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 9. *num.* 57. ubi duas Deciſiones Rotæ propterea refert Seraphinus *deciſ.* 1121. *per totam*; Quaranta *in ſumma Bullarii*, *verbo* Matrimoniales Diſpenſat. *in fine*, Peregr. *de fideicomm. art.* 24. *num.* 83. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 409. *num.* 119. Merlin. *de legitima lib. prætit.* 2. *num.* 21. Rota *deciſ.* 107. *num.* 2. *part. pr. diverſ.* Tuſch. *concluſ.* 142. *num.* 18. *lit. M.*, & alij plures, quos cap. ſequenti referimus; quia, ut diximus, hæ Poteſtates ſuper diverſis ſunt: Aliud enim eſt diſpenſare ſuper Impedimento, & aliud eſt legitimare Prolem.

Animadvertunt, & benè, Sanchez *d. diſp.* 7. *num.* 150. & Squillante *de priv. Cleric.*
539 *cap.* 4. *num.* 43. quòd hæc facultas Prolem legitimandi conceditur tantùm in favorem Matrimonij, & aliter Papa non ſolet concedere; undè cauſa finalis hujuſmodi conceſſionis ſit Matrimonij contractus; iſto non ſequuto ex culpa Oratorum, v. gr. quia pœnitentia ducti noluiſſent Matrimonium contrahere, probabilius eſt non valere Legiti-

gitimationem poſt mortem Parentum fa-
ctam, maximè in præjudicium Tertij.
540 Porrò multæ ſpecies Illegitimorum in Ju-
re traduntur; Alij dicuntur Illegitimi, alij
Spurij, alij vulgò concepti, Manzeres, In-
ceſtuoſi, Nepharij, Adulterini, Sacrilegi,
Nothi, Hibridæ, Baſtardi; & hi omnes,
latè ſumpto vocabulo, Illegitimi dicuntur,
Rota *inter impreſſ. poſt pr. volum. conſil. Fa-*
541 *rinacij deciſ. 6. part. pr. num.* 2. Propriè ta-
men illi dicuntur Illegitimi, qui ex concu-
bitu Viri, & Mulieris, à Lege non admiſ-
miſſo, procreati ſunt.
542 Spurij dicuntur generaliter illi omnes,
qui non juſtè nati ſunt, nec differunt ab Il-
legitimis; Undè ſi natus ex Inceſtu Diſpen-
ſationem petat, ſeu Legitimationem, &
exprimat ſe Spurium, validè impetrabit,
quamvis non fecerit mentionem, quòd ex
Inceſtu natus ſit, quia nomen Spurij com-
prehendit omnes Illegitimitatum ſpecies;
Propriè tamen Spurij dicuntur, qui ex pu-
publica Meretrice, cui omnibus patet adi-
tus, nati ſunt; & dicuntur Spurij quaſi ſpar-
ſim concepti. Vide Ventriglia *in praxi an-*
not. 15. §. 2. *num.* 3. & dicuntur etiam Va-
rij, eò quia ex vario ſemine in lucem emiſ-
ſi ſunt, Ventriglia *l. c. n.* 5., & hi Spurij, ſeu
543 Varij per ſubſequens Matrimoniũ non legiti-
mantur, Vivian. *de iure patronat. lib. 6. cap.*
4. *num.* 24. Garcia *de Benef. par.* 7. *cap. 2. nu.*
33. nec dicuntur conjuncti, Felin. *cap. Non-*
nulli §. *Sunt & alii, de reſcriptis num.* 56.
Garcia *l. c. num.* 40. Maranta *in ſpeculo au-*
reo par. 6. cap. Quod incipit Secundus actus.
verſ. Septimò limita num. 20.
544 Vulgò concepti dicuntur, qui Patrem
oſtendere non poſſunt, quia certum Patrem
non habent, vel eum habent, quem habe-
re non licet, de quibus *in lege, Vulg. de ſta-*
tu hominum, Ventrigl. *num. 4. l. c.* Rota de-
ciſ. 661. *num. 3. part. 4. recent.*
545 Manzeres Hæbreum nomen eſt, & illi
propriè ſic dicuntur, qui de ſcorto nati
ſunt, *cap. Niſi eùm*, §. *perſonæ, de renunciat.*
Ventriglia *num. 6. l. c.* Nicaſius *ſuper inſtit.*
lib. pr. tit. 11. *de adopt.* §. *Non ſolùm. nu.* 5.
546 Inceſtuoſi ſunt, qui ex Concubitu cum
Conſanguinea, vel Affine, ex linea tranſ-
verſali nati ſunt, *Gloſſ. in rubr. C. de Inceſt.*
Nuptiis, Ventriglia *num. 7. l. c.*
547 Nepharij, hi propriè ſunt, qui ex linea
Aſcendentium, & Deſcendentium nati ſunt;
quamvis Nepharij, & Inceſtuoſi promiſcuè
ſumantur omnes, qui infra Gradus prohi-
bitos concepti ſunt, *ut l. fin. ff. de ritu nupt.*
& in §. *ergo inſtit. de Nupt.* Ventriglia *num.* 8.
l. c.
548 Adulterini propriè dicuntur, qui ex Adul-
terio nati ſunt, *ut l. inter* §. *de Adult.* Quam-
vis etiam poſſint dici Adulterini, filij ex

ſtupro nati, quia lex Julia *in l. ſtuprum ff.*
de verb. ſignif. indifferenter utitur verbis
Adulterij, & Stupri, ut animadvertit idem
Ventriglia *l. c. num.* 9.
549 Sacrilegi dicuntur, qui ex Patre, vel
Matre ad ſacra dicatis concepti ſunt; Re-
550 gulariter autem attenditur ad qualitatem
Matris; Quòd ſi ex Clerico, & Muliere
ſoluta nati ſint, dicuntur Spurij; ſi ex Sa-
cerdote, & Nupta, dicuntur Adulteri-
ni. Nati ex Matre Religioſa Profeſſa, &
Deo dicata, vocantur Sacrilegi; excipiun-
551 tur tamen ab hac regula filij nati ex ſoluta,
et Monacho profeſſo, quia quamvis Mater ſo-
luta ſit, dicuntur Sacrilegi, vide dictum
Ventriglia *l. c. n.* 10.
552 Nothi Græco ſermone vocantur illi, qui
apud nos dicuntur Naturales, Ventriglia *n.*
11. *l. c.* & hi propriè ſunt, qui ex Matre
non uſque adeò cuſtodita, ut loco Uxoris
haberetur, nati ſunt, Rota *deciſ.* 1168. *nu.* 1.
lib. 3. par. 3. diverſ.
553 Hibridæ ſunt, qui ex imparibus Parenti-
bus nati ſunt, Ventriglia *l. c. n.* 12.
554 Baſtardi dicuntur à verbo Germanico
Boeſſart, hoc eſt, Degeneris ingenij; Lo-
therius *de re benef. lib. 2. quæſt.* 48. *nu.* 164.
& hi ſunt qui ſimiliter ex imparibus Paren-
tibus nati ſunt, Ventriglia *l. c.*
555 Diſputant Doctores, an potens ex Privi-
legio legitimare Adulterinum, & Inceſtuo-
ſum, poſſit quoad eum, qui utroque vitio
laborat; & plerique concludunt, quòd ſi
hujuſmodi poteſtas conceſſa ſit in favorem
Perſonæ, cui fuit conceſſum Privilegium,
poſſit eo caſu legitimare eum, in quo utrum-
que vitium concurrit, quia hęc poteſtas eſt
largè interpretanda, ut diximus *d. cap.* 2. &
docent Sanchez, Layman. Filiuccius, & alij,
quos ibi citamus; & propterea hæc gene-
ralis Regula à Doctoribus aſſignatur, ſi Po-
556 teſtas diſpenſandi, vel legitimandi ſit
generaliter conceſſa non expreſſis Perſonis,
quibus cum Diſpenſatio, ſeu Legitimatio
ſunt faciendæ, latè interpretari debet, &
conſequenter in favorabilibus mixtum com-
prehenditur in ſimplici. Si fuerunt expreſſa
nomina Perſonarum, quæ legitimari de-
bent, ſtrictè intelligi debet, & conſequen-
ter non poterit quoad utrumque virium le-
557 gitimari, quia cùm ſimus in odioſis, mix-
tum non comprehenditur ſub ſimplici, ut
diximus *Cap.* 2.
Ad hoc autem, ut quis cenſeatur Il-
legitimus, an debeat attendi tempus con-
ceptionis, vel nativitatis, dicemus *Cap.*
ſequenti, ubi adnotabimus, quæ, ac qualis
differentia ſit inter Legitimationem Prolis
ex Coitu fornicario ſuſceptæ, & Legitima-
tionem factam à Papa in radice Matrimo-
nij, & alia etiam magis practicabilia cir-
ca

ea hujuſmodi materiam Legitimationis.

VOLUMUS AUTEM, QUOD SI SPRETA MONITIONE NOSTRA.

558 Iſta Clauſula *Volumus autem*, &c. eſt fons,
& radix omnium Diſpenſationum, Meno-
noch. *de arbitr. caſu* 496. *num.* 1. *lib.* 2. &
Jus novum inducit, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28.
num. 27. Merolla *tom. pr. diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.*
11. *num.* 174. & non eſt comminatoria tan-
tùm, Garcia *de benef. par.* 6. *cap.* 3. *num.* 153.
Barboſa *de clauſ.* 186. *num.*. 1. & eſt idem ac
ſi diceretur *aliàs Gratia ſit nulla*, Garcia *nu.*
154. *l. c.* Undè conditionem importat, ma-
559 ximè attenta dictione *Autem*, quæ eſt ad-
verſativa, Cornel. *conſ.* 44. *num.* 7. *vol.* 3.
Hieron. Palma *conſ.* 8. *nu.* 16. Reſponſa Ma-
560 rantæ *reſp.* 55. *num.* 56. *part.* 4. & cùm hu-
juſmodi Prohibitio ſit geminata, operatur
ultra ſolitum, & magis enixam Papæ vo-
luntatem demonſtrat, Mandoſ *reg. de inf.*
quæſt. 16. *num.* 9. Seraphin. *deciſ.* 326. *nu.* 13.
561 & omnem dubietatem tollit, Gutierez *pra-
ctic. qq. lib.* 3. & 4. *quæſt.* 17. *n.* 129. Et quam-
vis eadem Prohibitio accipiendi munera,
aut præmia æquè apponatur in Literis Di-
ſpenſationum, quæ committuntur in forma
562 ordinaria, ac in aliis, quæ conceduntur in
Forma Pauperum; eſt tamen differentia in
Reſcripto Papæ, quia primo caſu, ſi De-
legatus contraveniat Præcepto Papæ, in-
curet quidem excommunicationem latæ
Sententiæ, ſed Abſolutio non erit reſerva-
ta Pontifici; At ſecundo Caſu non ſolùm in-
curret eandem Excommunicationem, ſed
hujus Abſolutio erit Papæ reſervata, ut ex
tenore ipſarum Literarum videre eſt, ibi,
*qua tamdiù innodatus exiſtat, donec per ſatiſ-
factionem condignam*, &c. quæ clauſula *do-
nec* eſt temporis reſtrictiva, habetque na-
turam ſuſpenſivam, ut Lezana *in ſumma
tom.* 3. *verbo dictio num.* 15.

DATUM.

563 Data eſt omnibus Scripturis neceſſariò
apponenda, aliàs hæ carent fide, & pro-
batione, *l. pr. C. de Apochis publicis lib.* 10.
Rebuff. *in praxi Benef. ubi de forma Lite-
rarum Tonſuræ num.* 6. Pat. Leo *in praxi Sa-
cræ Pœnitentiariæ part.* 2. poſt declarationem
Impedimentorum Dirimentium *verſ. Data*,
564 &c. *pag. Mihi* 241. Et à tempore Datæ Gra-
tia initium ſumit, & ejus tempus circà
validitatem, vel invaliditatem Gratiæ ſem-
per attenditur, Seraph. *deciſ.* 13. *num.* 21. &
deciſ. 341. *num.* 9. Rota coram Merlino *de-
ciſ.* 281. *num.* 6. Lother. *de re benef. lib.* 2.
quæſt. 37. *num.* 10.

565 Triplex Data in Reſcriptis Apoſtolicis
deſcribitur, quæ tamen idem tempus de-
monſtrant, quia ſtatim ac eſt ſignata Sup-
plicatio, defertur ad Officialem primæ Da-
tæ nuncupatum, qui in calce Supplicationis
notat parvam Datam, quæ ob id parva ap-
pellatur, quià parvis verbis inſcribitur, v.
gr. *Quarto Cal. Junij apud. S. Petrum Anno
ſecundo*, nec inſervit ad alium effectum, ni-
ſi ut faciat fidem apud D. Datarium, &
memoriam Gratiæ conceſsæ, ſeu conce-
dendæ, ut ad Datam illius temporis retro-
trahantur, ut teſtantur, Mandoſ. *ad Reg.
Canc. Reg.* 15. *de diction. nu. quæſt.* 2. *num.*
5. & Lother. *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 23. *nu.*
19. & hæc ſtatim apponitur, ut ſciri poſsit
quo die Gratia conceſsa ſit; & idem ſer-
vatur, tam ſi Gratia fiat ab ipſo Papa,
566 quàm ſi fiat ab alio ejus nomine, & per
hanc Datam actus non fit perfectus, Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.* 191. *n.* 8. *tomo primo.*
567 Secunda Data apponitur à D. Datario poſt
reviſam Supplicationem à Reviſoribus ad
id Deputatis, & fit breviter, nempe *Da-
tum Romæ apud S. Petrum quarto Cal. Junij*
568 *Anno ſecundo*, et ad ipſum D. Datarium ſpe-
ctat Datare omnes Supplicationes, tam Gra-
169 tiæ, quàm Juſtitiæ; & mortuo Pontifice,
cùm ejus officium expiret, tenetur juxta
Conſtitutionem 61. Pij Papæ IV. ſuper re-
formatione Conclavis, omnes Supplicatio-
nes, tam Gratiæ, quàm Juſtitiæ, quæ tem-
pore obitus Pontificis penes ipſum, & ejus
Officiales Datariæ reperiuntur, ſtatim con-
ſignare Collegio Cardinalium ſub Sigillo
clauſas, futuro Pontifici reſervandas.

570 Tertia Data latius, & plenius extendi-
tur in Literis ſuper Supplicatione expedi-
tis, videlicet, *Datum Romæ apud S. Petrum
Anno Domini Milleſimo ſexcenteſimo quinqua-
geſimo ſexto Calend. Julij Pontificatus Noſtri
Anno ſecundo.*

ROMÆ.

Roma Legum, & Armorum Parens, Vir-
171 tutum omnium domicilium, Fidei, ac Pieta-
tis, & veræ Religionis ſedes, teſte Leotard. *de
uſur. quæſt.* 79. *num.* 46. eſtque communis Pa-
572 tria, Pariſ. *de confid. quæſt.* 21. *num.* 7. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. c.* 596. *num.* 14. & *num.*
15. *tom.* 3. eſtque Caput omnium Natio-
num, & propria Sedes Summorum Ponti-
ficum, *cap. Fundamenta* 17. *de elect. in* 6. &
in ea Divinitus Apoſtolica Sedes ordinata
fuit; *cap. Per venerabilem* 13. §. *qui autem
ſuperbierit, qui filij ſint legitimi; cap. Ro-
573 gamus vos* 15. *cauſa* 24. *quæſt. pr.* Licèt enim
Petrus Sedem primitùs conſtituerit in An-
tiochia, poſt ſeptennium tamen, Anno ſe-
cundo Claudij Imperatoris Romam ſe tranſ-
tulit, cauſa abigendi Simonem Magum,
ibidemque ſuſceptus hoſpitio à Pudente Se-
natore, Baronius *Annal. Anno* 44. *num.* 51.
Sedem, quam Antiochiæ poſuerat, huc ſe-
quenti Anno tranſportavit, Baron. *l. c. n.* 61.

Undè

574 Unde Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabiliter connexus Pontificatui Maximo, Lother. *de re beneficiaria lib pr. cap. 46. num.* 22.

575 Et quamvis poſteà in Gallia per annos ſeptuaginta Clemens V. & alii Succeſſores, & aliis etiam in locis, diverſis temporibus, ob perſequutiones habitas, fuerint commorati, S. Bernardus *Epiſtola* 242. *ad Populum Romanum, & Epiſtola* 243. *ad Imperatorem Corradum*, nunquam tamen Apoſtolica Sedes translata fuit, ut latè probat Cardinalis Jacobatius *de Concilio lib.* 8. *art.* 6. ſed
576 juſſu Domini Noſtri Jeſu Chriſti Romæ fixa fuit, S. Marcellus Papa, & Mart. *in Epiſcopali ad Antiochenos*, & S. Ambroſius in Oratione *de tradendis Baſilicis*: Bellarminus *lib. pr. de Romano Pontifice cap.* 23. *lit.*
577 E *lib.* 4. *de Romano Pontifice cap.* 4. nec Sanctam Sedem Apoſtolicam poſſe aliò transferri, ex quacumque cauſa, præterquàm divinæ Revelationis, probant Barboſ. *de jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap.* 3. *num.* 189. Jacobatius *l. c.* Turrecremata *in Can. Rogamus* 14. *quæſt. pr. num.* 2. *&* 3. & probabiliſſimum eſſe affirmat Bellarminus *l. c. verſ. Accedit*.

578 Hanc autem nobiliſſimam Civitatem cum illius Diſtrictu, Anno 726. Populus Romanus impiiſſimi Leonis Iſauri, & Græcorum jugo excuſſo, Pontifici ſubjecit, Baron. *Annal. Eccleſ. d. Anno* 726. *num.* 34. *& num.* 40. *& Anno* 731. *num.* 2. Sigonius *de Regno Italiæ lib.* 3. *ſub Anno* 727.

APUD SANCTUM PETRUM.

In Literis Apoſtolicis apponitur de ſtylo locus ſpecialis, ubi Pontifex reſidere ſolet;
579 ſi etenim reſideat in Palatio Vaticano, Data erit *apud S. Petrum*; ſi reſideat in Monte Quirinali, vulgò *Monte Cavallo* (ut ſolet tempore æſtivo, tunc prius dicebatur) *Datum Romæ in Monte Quirinali*; & ſic antè Pontificatum Pauli V. dictum fuit; ſed ipſe Paulus, quando ibi commorabatur ob eximiam devotionem, quam erga Sanctiſsimam Genitricem, illiuſque Eccleſiam gerebat, voluit, quòd deinceps diceretur. *Datum Romæ apud S. Mariam Majorem*. Aliquandò etiam Papa commoratur extrà Urbem in Villa Tuſculana, vulgò *Fraſcati*, & tunc dicitur, *Datum Tuſculi*; Quòd ſi Papa ſit in Arce Gandulphi, ubi Urbanus Octavus ſæpè reperiebatur, dici-
580 tur *Datum in Arce Gandulphi, Albanen. Diœceſis*, Et quidem, ubicumque Papa ſit, poteſt dici, *Datum Romæ*, quia ubi eſt Papa, ibi eſt Roma, ut dixit Baldus *ſuper Rubr. ff. de rerum Diviſione num.* 24.

ANNO INCARNATIONIS DOMINICÆ, &c.

Quamvis variæ ſint apud varias Mundi
581 Nationes annorum, & temporum ſupputationes; Alii namque Lunationum habent, ut Sinenſes, Japonenſes, & Æthiopæ, ut ex eorum Hiſtoriis paret. Alii à conſtructione Urbium inſignium, ut à Roma condita, Troja everſa, & ſimilibus; Alij à Ludis Olympiacis ſingulorum Quinquennio-
582 rum, ut Plutarchus *in lib. de Homero à Princip.* At Eccleſia Catholica ab Incarnatione Dominica, potiùs quàm à Creatione Mundi, tum ob inſigne noſtræ Redemptionis Beneficium, tum quia inde incæpit ſexta ætas Mundi, duratura uſque ad finem
583 ſæculi, & ſic Annus de ſtylo Curiæ Romanæ, incipit currere ab Octavo Cal. Apri-
584 lis, quæ eſt dies 25. Martij, ut notum eſt; Iſto etiam Anno Romano, quo nos modò utimur, uſa eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio Julij Cæſaris, qui Ægyptios imitatus ad certum dierum numerum Solis redegit Annum, Intercalario Antiquo menſe ſublato, ut unus dies quarto quoque Anno intercalaretur, qui etiam hodie intercalatur, propter uniuſcujuſque Anni qua-
585 drantem, qui ad perfectum Solis curſum poſt 365. dies deerat; Prius enim Romulus ex decem menſibus conſtituerat Annum Solarem, Numa verò ex duodecim, ſed adeò confuſè, & imperfectè, ut neceſſe fuerit à
586 dicto Cæſare immutari; & hoc Anno Solari uſa ſemper eſt Eccleſia Chriſti, & totus ferè Orbis; Conſtat autem ex diebus 365, & incipit in Kalendis Januarij. Vide Plinium *lib* 18. *c.* 25. & Macrob. quos refert Covarruv. *tom.* 2. *var. reſol. cap.* 18. *numer.* 2.

QUARTO KALENDAS JUNII.

587 Ex Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ præcipitur, ut Dictiones Numerales in Literis Apoſtolicis, quæ ſub Plumbo expediuntur, ante Kalendas, Nonas, & Idus, per Literas, & Syllabas extensè ſcribantur; & ſi aliter ſcriptæ fuerint ad Bullariam mittantur, & hoc ad tollendas fraudes, v. gr. ſi ipſæ Dictiones ſcriberentur abbreviatè *VI. Kal.* poſſet addi *I.* & diceret Septimò, & ſic de alijs, ut expreſsè cavetur *Regula* 15. *Cancell.* Ipſæ tamen Kalendæ, Nonæ, & Idus, ſufficit de ſtylo, ut abbreviatè ſcribantur, ut teſtatur Mandoſius *Reg.* 15. *de diction. numerali qu.* 3.
588 *&* 4. In Literis autem, quæ in forma Brevis expediuntur, aliter ſe habet ſtylus, ut omnibus notum eſt, quia dicitur ſuccinctim. *Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die* 25. *Januarij* 1656. *Pon-*
589 *tificatus Noſtri Anno Secundo*, & ſi aliter Literæ expedirentur, eſſent de falſo ſuſpectæ, tanquàm contrà ſtylum Romanæ Curiæ *per Textum in cap. Quam gravi* 6. *de Crimine falſi.*

PON-

PONTIFICATUS NOSTRI ANNO SE-
CUNDO.
590 Nomen Pontificis, & Annus ejus Pontifi-
catus ſunt de eſſentia Datæ, ut probat Paul.
Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 2.
poſt Impedimenta Dirimentia, *verſ. Quod no-
men*, *pag. mihi* 243.
591 Annus Pontificatus incipit à die Conſecra-
tionis, & Coronationis Pontificis, quia de
conſuetudine ipſe Papa non ſcribit Pontifica-
tum in Dataria ante eandem Conſecratio-
nem, & Coronationem, ſed dicit, *Suſcepti à
Nobis Apoſtolatus Officii*, *Anno Primo*; Ze-
rola *in praxi Epiſc. par.* 1. *verbo Papa in prin-
592 cipio*, quamvis de Jure ex ſola electione le-
gitimè facta, abſque alia Confirmatione, ple-
nam adminiſtrationem conſequatur; Franc.
ſuper Data ſexti Decretal. nu. 7. *verſ. Et ad-
593 verte*; Scribitur autem Annus Pontificatus
Immediatè poſt Annum Dominicæ Incarna-
tionis, ad denotandum, quòd poſt Chriſtum
Dominum, non ſit in Terris Poteſtas major
illa, quam Deus tribuit Summo Pontifici ſuo
Vicario.
594 Apponitur tandem Plumbum appenſum,
ut Literæ authenticæ ſint, aliàs non probant,
cap. licet 5. *de crim. falſi*; Pater Leo *in dict.
praxi part.* 2. ubi *de Impedim. dirimentibus*,
595 *verſ. Imò Bulla*, *pag. mihi* 240. & per appo-
ſitionem Plumbi, Literæ cenſentur expeditæ;
596 Ludoviſ. *deciſ.* 440. *num.* 5. Sigillum namque
authenticat Scripturam *cap. Scripta* 2. *& cap.
Inter Dilectos* 6. *de fide Inſtrumentorum*; Idem
Pater Leo *in d. praxi part.* 3. ubi *de Abſolu-
tione ab hæreſi*, *verſ.* Nullum *pag. mihi* 531.
Garcia *de Beneſ. part.* 4. *cap.* 2. *n.* 56. Gomeſ.
ad Reg. Cancel. regula, Demum judicando
ad formam ſupplicationis, *quæſt.* 1. *lit. F.
verſ.* Et tamen ulterius.
Sunt in dicto Plumbo ſculpta, ab una par-
te, verba, nomen Pontificis Concedentis ex-
primentia, & in alia adſunt Effigies S. Petri
à ſiniſtris, & S. Pauli à dextris; quamvis in
Numiſmatibus Pontificiis Petrus ſit à dextris,
597 & Paulus à ſiniſtris; Ratio autem, cur Pau-
lus ponatur à dextris, & Petrus à ſiniſtris,
cùm aliàs major ſit Dignitate, diverſimodè
affertur, ut videri poteſt penes Bellarmin.
lib. 1. *de Roman. Pontific. cap.* 27. Corrad. *in
praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 7.
Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 1. *n.* 35.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*106. *n.* 46. *tom.* 1.
& alios; Verior tamen ratio eſt, quia Pau-
lus videtur magis Eccleſiæ profuiſſe, quàm
Petrus, Plures etenim Gentes ad Chriſti fidem
adduxit, plures Provincias ſummo labore
peragravit, pluraque utilia ſcripta nobis re-
liquit, undè ad hoc, ut cognoſcatur quanto
honore Paulus dignus ſit, Eccleſia ponit in
Diplomatibus Paulum à dextris, quamvis in
Numiſmatibus eundem collocet à ſiniſtris,
cùm Petrus major ſit poteſtate, Paulus verò
ſapientiâ.

Præſentatis itaque Literis Diſpenſationis
Delegato, & ab eo diligenter recognitis, &
fide dignis repertis, & verificatis omnibus,
quæ ex earum tenore debebunt verificari,
ſervatâque omninò dictarum Literarum for-
mâ, ad Decretum Diſpenſationis, & Legiti-
mationis Prolis Delegatus deveniet.
598 Hic obiter nota, primò; Quòd ſi præha-
bita diligenti Informatione Delegatus bona
fide declaravit preces veras fuiſſe, & eſſe, &
propterea diſpenſet, ſententia iſta, quamvis
forte injuſta eſſet, tamen eſt valida, & vim
rei judicatæ habet; Colligitur ex *cap. Cùm
inter* 13. *de ſentent. & re judic.* & legitimè
lata præſumitur; Maſcard. *de probat. concl.*
1162. *n.* 20. *& concluſ.* 1296. *n.* 35. Reſponſa
Marantæ *reſp.* 94. *nu.* 15. Barboſa *de axiom.
axiom.* 200. *n.* 2. *& in Votis Canonic. vot.* 17.
nu. 85. *lib.* 2. Pontius *de matr. lib.* 8. *cap.* 17.
§. *ult. n.* 42. Rota *deciſ.* 684. *n.* 1. *part.* 2. *re-
cent. & deciſ.* 103. *nu.* 6. *& deciſ.* 287. *nu.* 5.
part. 1. *recent.* Rota coram Durano *deciſ.* 7.
599 *n.* 19. Quia pro Delegato, quòd ritè, & re-
ctè ſuum munus expleverit, eſt præſumptio,
l. 2. *ff. de off. Judicis*, Riccius *in praxi Fori
Eccleſiaſtici*, *reſol.* 425. *nu.* 1. Seraph. *deciſ.*
338. *nu.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 155.
nu. 3. Rota coram Merlino *deciſ.* 687. *nu.* 13.
600 & per dictam declarationem factam, quòd
veras compererit preces, probatur Literarum
juſtificatio, Rota coram Buratto *deciſ.* 622.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 765. *n.* 45. *&* 66.
Barboſa *de axiom. axiom.* 131. *n.* 4. Menoch.
conſ. 100. *n.* 6. *vol.* 1. ſi tamen inveniat ſe de-
ceptum, vide quæ diximus *cap. præced.*
601 Nota ſecundò, quòd ſi Reſcriptum à prin-
cipio fuit ſubreptitium, dolo, vel fraude;
Vel ſi Teſtes pro Informatione inducti fue-
runt corrupti, Diſpenſatio facta corruit, &
invalida eſt, hujuſmodi ſubreptione, ſeù cor-
ruptione detecta; Pontius *d. cap.* 17. §. *ult.
nu.* 42. Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *voto*
17. *n.* 2. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 3. & con-
ſequenter Matrimonium, illius Diſpenſatio-
nis vigore contractum, erit nullum; Colligi-
tur ex *cap. Conſtitutus* 19. *de Reſcriptis*, &
docet Barboſa *l. c.*
602 Nota Tertiò; Quòd licet Delegatus, cui
commiſſa fuit Diſpenſatio, cognoſceret, Gra-
tiam per Oratores à Pontifice obtentam ali-
quo vitio ſubreptionis, vel obreptionis labo-
rare, non tamen poterit aliquid contrà ipſius
Gratiæ ſubſtantiam decernere; quia id eſſet
facere ſe Superiorem, vel ſaltem æqualem
Pontifici, & conſtituere Sedem ad Aquilo-
nem, ut ait Lotherius *de re Beneſ. lib.* 2. *qu.*
603 41. *n.* 9. cùm iſta cognitio validitatis Litera-
rum Apoſtolicarum ad ipſum, uti Inferiorem,
non ſpectet, ſed ad ipſum ſolum Summum

Pontificem, qui conceſſit, ut idem Lothet.
604 *l. c. nn.* 16. Poterit tamen, imò debebit ab exequutione Litetarum eo caſu abſtinere, ut idem Lotherius *l.c.* quod idem confirmat Sanchez *lib. 8. diſp. 27. nu. 39. circa finem.*

Si bona fide contracto Matrimonio, ſuperveniat notitia Impedimenti dirimentis, eſſe de novo repetendas ſolemnitates Eccleſiæ, ſi hujuſmodi Impedimentum publicum ſit, diximus ſupra. Quod verum eſt, quamvis in Supplicatione Pontifici porrecta pro Diſpenſatione obtinenda, expreſſum fuiſſet Matrimonium, publicè, ſervatâ formâ Concilii Tri-
605 dentini, contractum fuiſſe, Quamvis enim Otatores conttahendo bona fide, Impedimentum ignorantes, non ſubjiciantur pœnis *Clementinæ*, *Eos*, quæ ignorantes non afficit, quoad pœnas extrinſecas, ſcilicet Excommunicationis, &c. ſubjiciuntur tamen pœnis inttinſecis, nempè nullitatis Mattimonii; Navarrus *in Manuali cap. 23. n. 44.* Gutietez *de Matr. cap. 6. nu. 10. & 11.* Pyrrhus Cortadus *l. c. num. 64. & 65.*

S U M M A R I U M.

1 *Diſpenſatio Matrimonialis non conceditur in forma* Pauperum, *niſi ad ſuccurrendum bonori Oratricis, & gravia ſcandala evitandum.*

2 *Requiritur tamen ad impetrationem Diſpenſationis in iſta forma, ut ambo Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, & eorum labore, & induſtria tantùm vivant,*

3 *Praxis hujuſmodi Diſpenſationis eſt diverſa ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria ſervatur.*

4 *Formula Literarum Apoſtolicarum pro hujuſmodi Diſpenſatione.*

5 *Praxis hujuſmodi Diſpenſationum declaratur.*

6 *Quando teneatur Orator accedere ad Urbem.*

7 *Quid ſervetur in Romana Curia in conceſſione hujuſmodi Diſpenſationis, dùm Orator eſt præſens in Urbe.*

8 *Quid ſervetur, ſi Orator abſens ſit ab ipſa Urbe.*

9 *Quid facere debeat Delegatus, dum Literę Apoſtolicæ ei præſentantur ab Oratoribus, qui in forma* Pauperum *impetrarunt.*

10 *Oratores, qui commiſerunt Inceſtum, ſi eo tempore non habebant notitiam Impedimenti, non commiſerunt propriè Inceſtum.*

11 *Doctrina Pyrrhi Corradi, aſſerentis exprimi debere utrumque Oratorem ſciviſſe Impedimentum, quamvis unus tantùm illud ſciviſſet, proponitur, & rejicitur.*

12 *Diſpenſatio in forma* Pauperum *poteſt impetrari, non ſolùm propter Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſed etiam propter quodcumque aliud Impedimentum dirimens, ſi alia requiſita concurrant.*

13 *Ubi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe Juris diſpoſitio.*

14 *Si Impedimentum ſit infra ſecundum Gradum, debet exprimi an ſint in linea æquali.*

15 *Tam Primus Gradus, quàm Secundus, conſtituunt de per ſe Impedimentum; unde non ſufficit diſpenſare in linea inæquali ſuper Secundo, & declarare, diſtantiam Primi Gradus non obſtare.*

16 *Si Diſpenſatio petatur ſuper Primo, vel Primo & Secundo, ex actu fornicario, neceſſe etiam erit exprimere Impedimenti provenientiam.*

17 *Eadem Taxa ſervatur, ſi Diſpenſatio impetretur ſuper Conſanguinitate, ac ſuper Affinitate.*

18 *Clauſula*, Non quidem peccandi data opera, *quid importet.*

19 *Si Oratores habuiſſent inter ſe copulam, animo Diſpenſationem facilitandi, Papa, vel non diſpenſat, vel difficillimè, & cum multis modificationibus.*

20 *Facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi.*

21 *Qui Crimen non punit, dicitur illud ratificare.*

22 *Dignus non eſt Eccleſiæ benignitatem experiri, qui ejus ſalubria præcepta temerè contempſit.*

23 *Delinquens ſub ſpe veniæ, graviùs peccat.*

24 *Si ſub ſpe veniæ, Oratores deliquerint, Papa mandat duplicari Pœnitentias, & Mulctas, & apponit clauſulam, quòd,* Otatorum alter, alteri ſupervivens, perpetuò abſque ſpe Conjugij remaneat.

25 *Quid, ſi ambo Oratores cum dicta ſpe deliquerint.*

26 *Quid, ſi unus tantùm cum dicta ſpe deliquerit.*

27 *Quid, ſi poſt conceſſam Diſpenſationem, cum d. clauſula,* Quod alter alteri ſupervivens perpetuò abſque ſpe Conjugij remaneat, *velit alter, ſoluto Matrimonio, novum Matrimonium inire.*

28 *In Diſpenſationibus in forma* Pauperum *conceſſis ſemper de neceſſitate exprimi debet dictus finis.*

29 *Cùm ex diſpoſitione Concilii probibitum ſit diſpenſare cum his, qui dolosè, & malitiosè cum ſcientia Impedimenti contrahunt, ſi Papa diſpenſaret, abſque juſta cauſa, mortale peccatum committeret.*

30 *Ad Concilium ſpectat, ea, quæ ad fidem, & mores pertinent, definire.*

31 *Regularis, qui Diſpenſationem impetravit de intrando aliam Religionem, ſi ad finem facilitandi Diſpenſationem, dimiſit habitum ſuæ Religionis, debet in Supplicatione exprimere dictum finem, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

32 *Si unus Oratorum habuit dictum finem, debet id exprimi Pontifici, reprobata ſententia Sanchez, & aliorum centrarium docentium.*

33 *Quid, ſi dictus finis eſſet occultè in mente retentus.*

34 *Clauſula*, Non quidem peccandi data opera,

de

Digitized by Google

de mandato Urbani Octavi Summi Pontificis fuit appoſita in Diſpenſationibus, ob ſolam converſationem ſuſpectam obtentis, quamvis Copula non interceſſerit.

35 Quamvis dicta clauſula in Literis appoſita non fuiſſet, nihilominus ſubintelligeretur.

36 Quid, ſi Oratores, vel alter ex eis, malitiosè, coram Delegato, negent cum Juramento dictam ſpem, & finem habuiſſe.

37 Eccleſia Romana cur Apoſtolica dicatur.

38 Eccleſia Romana eſt omnium aliarum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra.

39 Aliquando Sedes Apoſtolica, juxtà communem uſum loquendi, accipitur largo modo etiam pro Tribunalibus ipſius Pontificis, & etiam pro ipſa Curia, & pro Congregationibus Cardinalium.

40 Quid, ſi Oratores, poſt obtentas Literas Delegato directas, ſed nondum exequutas, copulam repetant.

41 Rejicitur doctrina Pyrrhi Corradi in ea parte, qua docet, tunc tantùm eſſe neceſſariam repetitionis Copulæ mentionem, ſi Oratores obtinuerint diſpenſari in forma **Pauperum**, non autem ſi obtinuerint diſpenſari in forma ordinaria

42 Proponitur ſententia Auctoris.

43 Qui poſt emiſſum Votum, obtinuit Mandatum de diſpenſando ſuper illo, ſi ante exequutionem à Delegato, ſeù Confeſſario factam, Votum repeteret, poſſet adhuc vigore ejuſdem Mandati diſpenſari.

44 Simili modo, ſi poſt obtentum Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate, provenìente ex Copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quam quis ducere intendit, ante exequutionem dicti Mandati iterum copulentur, poterunt adhuc diſpenſari virtute dicti Mandati.

45 Aliter tamen eſſet, ſi Copula iteraretur cum eadem Conſanguinea poſt factam Diſpenſationem.

46 Formula Supplicationis, ſi Oratores converſati ſint, carnali tamen Copula minimè ſubſequuta.

47 Quæ ſit cauſa, qua Pontifex movetur ad diſpenſandum, dùm Copula præhabita, ſeù converſatio ſuſpecta Oratorum allegetur.

48 Jura Matrimonium decernunt ad reſtaurandum honorem Mulieri violatæ.

49 Sola infamia Mulieris eſt cauſa Diſpenſationis.

50 Quamvis tractu temporis evenire poſſit, ut quis Oratricem diffamatam ducat, tamen ſat eſt ad Diſpenſationem impetrandum, & exequendum, ut tempore petitæ, & exequutæ Diſpenſationis timor ſit, ut innupta remaneat.

51 Quæ poſſunt eſſè, & non eſſè, non habentur in conſideratione.

52 Quæ rarò contingunt, non ſunt in conſideratione.

53 Si Oratores petant Diſpenſationem, narrando pro cauſa Copulam, & periculum ſcandalorum, quæ inde timentur, & quòd propterea Mulier innupta, & diffamata remaneret, niſi Matrimonium contrahatur, valida erit Diſpenſatio, quamvis Copula ſequuta non fuerit, ſi verùm ſit, quòd ex converſatione habita, adhuc Oratrix diffamata remaneret, & gravia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri.

54 Copula habita non poteſt, rectâ Juſtitiâ, movere ex ſe Pontificem ad diſpenſandum, quia eſt Crimen, & Peccatum graviſſimum.

55 Valida eſt Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione jam initi, & conſummati Matrimonij, ſi ſolùm initum, non tamen conſummatum fuerit.

56 Limita, quando ſola Copula fuiſſet falsò allegata pro cauſa finali, nulla facta mentione de diffamatione Mulieris. & periculo ſcandalorum; quia tunc cauſa finalis falſa eſſet, & Diſpenſatio ſubreptitia.

57 Quamvis poſt Commiſſionem à Pontifice factam, & nondum exequutam ſequeretur Copula, tamen non revalidaretur Diſpenſatio impetrata ob dictam falſam cauſam.

58 Si Diſpenſatio petatur ſuper Gradibus remotioribus, ſat eſt ſi Oratrix remanſura ſit diffamata; At in Gradibus propinquioribus requiritur, ut Oratrix graviter diffamata remaneat, gravia ſcandala timeantur, & periculum vitæ utrique Oratori immineat, niſi Matrimonium contrahatur.

59 Quæ verificari debeant coram Delegato, pro hujuſmodi Diſpenſationibus in forma **Pauperum**.

60 Simplex Oſculum ab Oratore illatum Oratrici, an cenſeatur cauſa ſufficiens Diſpenſationis.

61 Oſcula, & Munuſcula ſunt quædam præcedentia ad Venerem.

62 Paupertas, & miſerabilitas, ad hoc ut Oratores obtinere poſſint Diſpenſationem in forma **Pauperum**, requiritur, ut adfuerit tempore petitæ Diſpenſationis, & ſubſiſtat etiam tempore, quo Delegatus Diſpenſationem exequitur.

63 Pauper olim, non præſumitur pauper de præſenti.

64 Ad dignoſcendum, an Oratores ſint pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum.

65 Si pro his, quæ narrata fuerunt Pontifici, aliqua cauſa quoquomodo in Judicium deducta fuiſſet, non poteſt Delegatus Diſpenſationem exequi, niſi poſt Sententiam, & poſtquam Oratores Judicato paruerint.

66 Quomodo intelligenda ſit clauſula, **Parito Judicato**, & an ſufficiat cautionem idoneam præſtari.

67 Si Oratrix pro Matrimonio cum Oratore contrahendo rapta fuiſſet, non poteſt Delegatus Diſpenſationem exequi.

68 Nec diſpenſare poterit Delegatus, quamvis omnia probata ſint, ſi cognoſcat ſcandala ex Diſpenſatione eſſe oritura.

69 Qui dicatur eſſe pauper.

70 Quæ à Jure definita non ſunt, & ſub certa regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Judicis.

71 Nobilis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus dives eſt.

72 Quicquid circa alios effectus dici poſſit, oportet ad impetrandam Diſpeuſationem iu huiuſmodi forma, Oratores eſſe pauperes, & miſerabiles, & ex eorum cujuſque labore, & induſtria tantùm vivere.

73 Largo modo, qui dicantur miſerabiles.

74 Regina Vidua dicitur miſerabilis.

75 Eo ipſo, quòd quis pauper eſt, dicitur miſerabilis.

76 In caſu, de quo agimus, requiritur, ut Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivant, ita ut natura nos moveat ad miſerandum.

77 Qui dicatur pauper, relinquitur arbitrio Judicis.

78 Arbitrium prædictum regulari debet ex qualitate Perſonarum.

79 Arbitrio Judicis relinquitur, quæ Perſonæ ſint miſerabiles.

80 Divitiæ non præſumuntur.

81 Quilibet nudus, & pauper naſcitur.

82 Quando ipſa paupertas, & miſerabilitas ſunt fundamentum intentionis in Concedente, debent verificari.

83 Clauſula Dummodò, quid importet.

84 Dictio Tantùm, cùm ſit taxativa, omnem alium vivendi modum excludit.

85 Non ſufficit Oratores eſſe pauperes, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivere, ſi ex locupleti induſtria vivant.

86 Non reputatur pauper, qui ex ſua induſtria vivere poteſt.

87 Habere artem, & habere bona, æquiparantur.

88 Quando agitur de paupertate ad certum effectum, non attenditur induſtria, nec opera.

89 Nec ſufficit verificari ſola paupertas, ſed debet etiam juſtificari miſerabilitas Oratorum.

90 Dictio Et, eſt conjunctiva, & copulativa.

91 Dictio Et, de ſui natura aliquid addit.

92 An poſſit dici pauper Filiusfamilias, qui nil in vita Parentum poſſidet, ſed habet Parentes divites, & an poſſit obtinere Diſpenſationem in hujuſmodi forma.

93 De Jure naturæ Parentes tenentur præſtare alimenta Filiis.

94 Dum adſunt alii, ad quos ſpectet onus alendi, quis non poteſt dici pauper.

95 Mater ſi dives ſit, an Filius dicatur pauper.

96 Mater tenetur in ſubſidium alere Filios, quando Pater, & alii Aſcendentes ex linea paterna defierint, vel ſint egentes.

97 Valet conſequentia, ſi Pater dives eſt, Filius etiam dives.

98 Filius reputatur eadem perſona cum Patre.

99 Æxtimum Patris æxtimum filii.

100 Filii, in vita Parentum, ſunt quodammodo domini rerum paternarum, propter uſum promiſcuum.

101 Hæreditas Patris eſt quaſi debita Filiis.

102 Hæreditas Patris dicitur continuare in Filium, non de novo acquiri.

103 Filij, poſt mortem Parentum, non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi.

104 Habetur pro divite, qui actionem habet ad acquirendas divitias.

105 Dives reputatur, qui poteſt facere, ut dives ſit.

106 Poteſt dari caſus, ut Filiusfamilias impetrare poſſit Diſpenſationem in forma Pauperum, quamvis Parentes divites ſint, ut exemplificatur.

107 Si ex aliqua cauſa, à Jure prolata, permittatur exhæredatio, denegantur etiam alimenta.

108 Ad hoc, ut quis dicatur pauper, habetur reſpectus ad id quod poſſidet, & non ad id quod ſperat, vel judicialiter petit, quamvis Hæreditates etiam pingues à Judice petat.

109 Paria ſunt, quem eſſe divitem, vel pauperem, ſi ſuis divitiis non poſſunt uti.

110 Filio in vita Parentum nullum Jus competit in Legitima.

111 Viventis nulli ſunt Hæredes.

112 Filius ſatis probat ſe eſſe pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere.

113 Filius præſumitur pauper in vita Parentum, ex præſumptione Juris.

114 Diſpenſatio non eſt ſubreptitia, ſi Oratrix narravit ſe eſſe pauperem, ſi verè talis erat, licèt ſpem magni Patrimonij haberet.

115 Si quis poſſideat bona exigui redditus, non tenetur ea vendere, ut Diſpenſationem in forma ordinaria impetret.

116 Ad dignoſcendum, an quis pauper ſit, non attenditur ad valorem bonorum, nec ad precium, quod ex venditione retraheretur, ſed ad fructus, quos ex illis percipit.

117 Si Oratores eſſent quidem pauperes, ſed aliqua bona modici valoris poſſiderent, an, & quomodo poſſint Diſpenſationem in forma Pauperum impetrare.

118 Si coram Ordinario non probaretur paupertas, & miſerabilitas Oratorum, non poteſt Delegatus Diſpenſationem exequi, ſed tenentur Oratores, ſi diſpenſari velint, novas Literas, in forma, perinde valere, impetrare.

119 Formula dictarum Literarum, in forma Perinde valere.

120 Quamvis Oratores, qui petunt Diſpenſationem in forma Pauperum, haberent multa bona, at deducto ære alieno, & oneribus, parum ſuperſit, adhuc dicuntur pauperes.

121 Non dicuntur bona, niſi deducto ære alieno.

122 Et niſi deductis expenſis.

123 Si Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, ſufficiet, ſi fides eorum paupertatis fiat ab Ordinario domicilii.

124 Pro Oratoribus abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, at per Of-

ficium

Digitized by Google

ficium Minoris Gratiæ ita taxantur, ac ſi pauperes non eſſent.

125 Si Oratores ſint nobiles, & pauperes, diverſimodè conceditur Diſpenſatio.

126 Ante Diſpenſationem præcedere debent Pœnitentia publica, & Servitium Eccleſiæ, & interim Oratores manere debent ſeparati.

127 Qui amat periculum peribit in illo.

128 Formula Decreti Separationis Oratorum.

129 Quid ſi Oratores Separationem non ſervaverint.

130 Dictio Deinde, ordinem ſignificat, & eſt præcedentium continuativa.

131 Dictio Deinde, conditionem importat.

132 Poſt factam Separationem, ſi Oratores velint diſpenſari debent veniam à Delegato petere.

133 Qui veniam petit, Pœnitens eſſe debet.

134 Venia non niſi ſe corrigentibus datur.

135 Nec conceditur non Pœnitenti.

136 Diverſimodè conceduntur Diſpenſationes in forma Pauperum pro Gallicis, dum concipitur Clauſula: Deinde veniam ſi à te petierint, &c.

137 Ob publicum peccatum imponenda eſt publica pœnitentia.

138 In publicis delictis per publicam ſolùm vindictam Reipublicæ ſatisfit.

139 Pœnitentia, quæ pro foro conſcientiæ à Confeſſario imponitur, tendit ad finem, ut Pœnitens ſatisfaciat Deo; At Pœnitentia, quæ pro foro externo ſubiri debet, ſpectat ad publicam Reipublicæ ſatisfactionem.

140 Pœnitentia publica Oratoribus imponenda, relinquitur arbitrio Delegati, qualis eſſe debeat, dummodò publica ſit, & talis, ut alios deterreat, &c.

141 Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

142 Dicta Pœnitentia publica non debet eſſe ſolemnis.

143 Quid proptereà ſervetur circa dictam Pœnitentiam Lucæ, & in aliis multis locis.

144 Si Pœnitentia prædicta non fiat ad formam præſcriptam, Diſpenſatio inde ſequuta non prodeſt.

145 Paria ſunt non facere, & inutiliter facere.

146 Pœnitentia, qua tenetur Orator operam ſuam conferre Fabricæ, aut in aliud ſervitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij, quot menſium eſſe ſoleat.

147 Dicta Pœnitentia ſervitij Eccleſiæ non eſt neceſſe, ut fiat tempore continuato, ſed ſufficit, ſi interpolatè expleatur.

148 Dictio Per, tempori adjuncta, totius Temporis continuationem importat.

149 In impetrationibus Diſpenſationum Matrimonialium, tam ſi in forma Pauperum, quàm ſi in forma ordinaria fiant, nullum diſcrimen conſtituitur in taxando expenſas, & pœnitentias infligendo, ſi Impedimentum ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis.

150 Diſpenſationes Matrimoniales in forma Pauperum in gradibus remotioribus, nempè ultra Tertium, tranſeunt per Officium Minoris Gratiæ & ſi Oratores ſint abſentes, ex integro taxantur perinde, ac pauperes non eſſent.

151 In Gradibus propinquis, nempè in Tertio, & & aliis propinquioribus, tranſeunt per Cancellariam, ubi nulla Taxa ſolvitur.

152 Si Oratores ſint præſentes in Urbe recipitur Juramentum, quòd ipſimet ſint eædem Perſonæ, de quibus in Literis Teſtimonialibus.

153 Major impenſa pro impetratione Diſpenſationum in forma Pauperum ſuſtinetur pro Gradibus remotioribus, quàm pro propinquioribus.

254 Servitiũ Eccleſiæ non poteſt à Delegato minui.

155 Dictio Saltem, eſt ampliativa, & non limitativa.

156 Nec excludit majora.

157 Tempus aſſignatum pro ſervitio Eccleſiæ, cùm omnino requiratur ad perfectionem, & complementum ipſius ſervitij, exiſtimatur de forma.

158 Delegatus non poterit ſervitium nedùm unius diei remittere Oratori.

159 Minima non habentur in conſideratione, & lex de minimis non curat.

160 Parum, & nihil æquiparantur.

161 Modicum tempus pro non tempore reputatur.

162 Delegatus tenetur formam ſibi præſcriptam ſervare.

163 Forma ita tranſgreditur in minimo defectu, ſicut in magno.

164 Etiam in uno nummo tranſgreditur.

165 Delegatus poterit longius tempus ſervitij Oratori aſſignare, quàm in Mandato contineatur.

166 Si expediat Matrimonium celebrari antequàm expletum integrè ſit ſervitium Eccleſiæ, recurri debet ad D. Datarium Papæ.

167 Dominus Datarius Papæ habet plenam auctoritatem Pœnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreviandi.

168 Cautio de præſtando operam ſuam Fabricæ, quomodo præſtari debeat, & an ſufficiat cautio Juratoria.

169 Reprobatur Doctrina Genuenſis in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 20. num. 2. ubi dicit poſſe Delegatum commutare ſervitium Eccleſiæ, ſi Orator ſit Perſona nobilis, & delicata.

170 Epiſcopus poteſt ex cauſa commutare Pœnitentiã iniunctã à Papa, et Parochus poteſt commutare Pœnitentiam ab Epiſcopo impoſitam, & ſecundus Confeſſarius iniunctam à primo.

171 Delegatus non poteſt ultra formam præſcriptam ſe extendere.

172 Reſponſio in quodam caſu data ab Urbe, quòd non poſſit Epiſcopus dictam Pœnitentiam commutare.

Illuſtriſſimus D. Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur.

173 Poterit Delegatus loco ſervitij Eccleſiæ, deſtinare Oratorem ſervitio alicuius Hoſpitalis, non tamen commutare ſervitium ipſum in opus diverſum.

Quo-

174 *Quomodo, ac quale ſervitium exigi debeat ab Oratore.*

175 *Curia Romana eſt omnium aliarum Curiarum Mater, & Magiſtra.*

176 *Inferiores à Superioribus regulantur.*

177 *Servitium præſtandum Eccleſiæ dicitur continuum, ſi pro majori parte diei fiat.*

178 *Non tenetur Delegatus Oratorem deſtinare ſervitio Fabricæ alicujus præciſæ Eccleſiæ, ſed poteſt aliud ſervitium perſonale Eccleſiæ imponere.*

179 *Dictio* Vel, *ſtat alternativè.*

180 *In alternativis ſufficit unum adimpleri.*

181 *Orator debet operam ſuam præſtare in ſervitium Eccleſiæ, vel loci Pij, non tamen in particularibus indigentiis Rectoris.*

182 *Nomine loci Pij comprehenduntur etiam Hoſpitalia ad Pia opera publicè extructa.*

183 *Hoſpitalia non veniunt ſub nomine Beneficij Eccleſiaſtici.*

184 *Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata, loca Religioſa ſunt, & de foro Eccleſiæ.*

185 *Et gaudent Privilegiis Eccleſiæ.*

186 *Sub nomine Hoſpitalis comprehenduntur Eleemoſinariæ, Seproſariæ, Xenodochia, & Operariæ.*

187 *Loca Pia, habentia neceſſaria requiſita, fundata auctoritate Epiſcopi, ſimiliter gaudent Privilegiis Eccleſiæ.*

188 *Delegatus poteſt deſtinare ſervitium Eccleſiæ extra propriam Diœceſim.*

189 *Una tantum Eccleſia fuit à Chriſto Domino per totum Orbem conſtituta.*

190 *Poſt inceptum in uno loco ſervitium, Delegatus poteſt, pro reſiduo temporis, Oratorem deſtinare ſervitio alterius loci.*

191 *Orator tenetur operam per ſe ipſum conferre, nec poteſt per alium ſupplere.*

192 *Qui per alios facit, per ſe ipſum facere videtur.*

193 *Pœnitentia in pœnam exceſſuum Oratori impoſita, non poteſt per alium adimpleri.*

194 *Sicut non poteſt quis per alium vovere, ſic nec Pœnitentiam accipere.*

195 *Qui non habet in ære, luat in corpore.*

196 *Verba appoſita in Mandato, nempè,* Operam ſuam conferat, *important perſonalitatem.*

197 *Clauſula poſita in Ablativo abſoluto, conditionem importat.*

198 *Delegatus non poteſt ad Abſolutionem Oratorum devenire, donec Pœnitentiam publicam egerint, & de ea Delegato conſtiterit.*

199 *Juriſdictio, dum ſub conditione Delegato tribuitur, remanet in ſuſpenſo, donec ipſa conditio purificata non ſit.*

200 *Quæ conſiſtunt in animo, nonniſi per Juramentum probari poſſunt.*

201 *Oratores qui petunt Diſpenſationem, ſi ſint in Secundo Gradu, & Copulam habuerint, egent Abſolutione ab Excommunicatione impoſita per Gregorium XIII.*

202 *In aliis gradibus remotioribus, ſolùm abſolvi debent ab Inceſtus reatu, & exceſſibus Pontifici narratis.*

203 *Clauſula* In utroque foro, *intelligitur de foro fori, & foro conſcientiæ.*

204 *Duplex eſt Forus, nempè Judicialis, hoc eſt Contentioſus, ſeu Forus fori, qui ſpectat ad Judices habentes cauſarum cognitionem, & Civilem, ſeù Criminalem juriſdictionem: Alter dicitur Forus Dei, & Conſcientiæ, & hic ſpectat ad Confeſſarium, & quemlibet Chriſtianum.*

205 *Abſolutiones, & Diſpenſationes pro utroque foro, quæ non habent annexum peccatum mortale, ſatis eſt ſi fiant, & impetrentur in Foro Fori, ut ſunt Abſolutiones ad cautelam, ſeù à Cenſuris nulliter prolatis; Diſpenſationes ſuper defectu Natalium, ſuper Origamia, ſuper defectu Oculi ſiniſtri, ſuper Homicidio, de quo quis fuit jam confeſſus, et abſolutus, & ſimilia.*

206 *Abſolutio, quæ fit pro ſolo Conſcientiæ Foro, non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales.*

207 *Quæ in foro Conſcientiæ explicantur, ad forum Contentioſum non juvant, ſed tantùm coram Deo.*

208 *Abſolutio, quæ à Pontifice pro utroque foro committitur, poteſt extra Confeſſionem impendi.*

209 *Verba* impoſita pœnitentia ſalutari *in caſu, de quo in hoc Mandato, non important conditionem, quia à Jure ineſt, ut data Abſolutione, Pœnitentia injungatur.*

210 *Facultas abſolvendi pro utroque foro, dum fuit abſolutè conceſſa, poteſt extra Confeſſionem huiuſmodi Abſolutio impendi.*

211 *Forus Conſcientiæ dividitur in Sacramentalem, & non Sacramentalem.*

212 *Forus Conſcientiæ Sacramentalis, quis ſit.*

213 *Forus Conſcientiæ non Sacramentalis, quis ſit.*

214 *Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Judex in Pœnitentiæ foro.*

215 *Epiſcopus, nomine Delegationis Concilij in occultis abſolvit extra Confeſſionem.*

216 *Delegatus Papæ habet in cauſa ſibi Delegata eandem Auctoritatem, quam habet ipſe Papa.*

217 *Delegatus, quoad cauſam ſibi Delegatam, eſt major quocumque Ordinario.*

218 *Licèt Oratores, ob Abſolutionem à Delegato factam, in Foro fori abſolvantur, debent tamen pro Foro interno deinde abſolvi.*

219 *Abſolutus in Foro Conſcientiæ eſt ex æquitate tolerandus in Foro fori.*

220 *Officium Judicis nobile circa publicam Reipublicæ utilitatem verſatur.*

221 *Verius tamen eſt abſolutos in Foro Animæ, poſſe in Foro externo pro eodem Crimine accuſari, & puniri.*

222 *Facultas delegata ad abſolvendum non poteſt ſubdelegari.*

223 *Excommunicatio impoſita per Gregorium XIV.*

Cal.

Kal. Maij 1590. contra eos, qui Primò, & Secundò conjuncti, carnaliter commiſcentur, non eſt reſervata; At quia Papa Abſolutionem committendo, aſſumit negocium, & manus in eo apponit, ligantur manus Inferiorum.

224 Obtinens Beneficium à Summo Pontifice, ſi aliqua Diſpenſatione egeat, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamvis aliàs diſpenſare potuiſſet.

225 Si Papa ipſe conferat alicui Minores Ordines, poterit ſic Ordinatus ab alio ad Majores promoveri.

226 Ubi eſt Auctoritas Papæ, ceſſat Inferioris.

227 Clauſula, Parito Judicato, quomodo intelligenda.

228 Attenta dicta Clauſula, Parito Judicato, Juriſdictio remanet in ſuſpenſo, donec Oratores paruerint; unde quicquid interim factum ſit, nullum eſt defectu Juriſdictionis.

229 Nec ſufficit præſtare cautionem de parendo judicato.

230 Clauſula, Parito Judicato, ſi non fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligeretur.

231 Dictio, Demùm, eſt taxativa, & reſtrictiva.

232 Nec poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam Oratores omnia adimpleverint.

233 Ordo inductus per prius, ac poſterius, conditionem importat.

234 Delegatus, priuſquam ad Diſpenſationem procedat, conſiderare debebit, an expediat diſpenſare.

235 Dum Papa diſpenſari mandat, non abſolutè præcipit Diſpenſationem, ſed ſi, & quatenus Delegato expedire videatur, nec ſcandalum ſit ex ipſa Diſpenſatione oriturum.

236 Clauſula, Si tibi videbitur, importat arbitrium boni, & prudentis viri.

237 Quamvis coram Delegato omnia probata ſint, non poterit diſpenſari, ſi ex Diſpenſatione ſcandala timeantur.

238 Sicut evitatio ſcandalorum probat juſtam cauſam diſpenſandi in omni caſu aliàs prohibito; ita è converſo, ſi ex Diſpenſatione ſcandala timeantur, nullo modo eſt diſpenſandum.

239 Epiſcopus debet ex officio Matrimonia contrahenda impedire, quamvis nullum adſit Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatur.

240 Clauſula, Nec ſcandalum ſit oriturum, quamvis in Literis non fuiſſet appoſita, nihilominus ſubintelligeretur.

241 In caſibus, in quibus Epiſcopo conceditur Diſpenſatio, non poterit diſpenſare, ſi ſcandalum ex Diſpenſatione timeatur.

242 Quamvis ultra Quartum Gradum Conſanguinei, & Affines non impediantur contrahere, tamen, quando agitur de ſcandalo vitando, valida eſt conſuetudo, qua inducitur Impedimentum ad contrahendum in Quinto Gradu.

243 Dictio, Poſtquam, ſignificat Actum perfectum, & conditionem importat.

244 Delegatus non poteſt ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam ea omnia adimpleta ſint, quæ habuit in Mandato.

245 Clauſula, Arbitrio tuo, relaxat aliquantulum Juris rigorem, facultatemque Judici tribuit amplectendi æquitatem.

246 Clauſula, Arbitrio tuo, debet intelligi de Arbitrio boni viri, & non ſecundùm propriam, & liberam voluntatem.

247 Et idem eſt, ac ſi diceretur, Conſcientiæ tuæ.

248 Oratores, quamvis obtinuerint Mandatum de diſpenſando, & omnia narrata Pontifici verificaverint, tamen contrahere non poterunt, donec cum effectu non fuerit facta Diſpenſatio.

249 Aliud eſt Mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio.

250 Refertur caſus à Bonaccina nullitatis Matrimonii, quia nondum fuerat facta Diſpenſatio.

251 Aliud eſt Mandatum de legitimando, & aliud ipſa Legitimatio.

252 Mandatum Pontificis duo diverſa continet, nempè facultatem Diſpenſandi, & poteſtatem legitimandi Prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam.

253 Mandatum Pontificis, ſi fuiſſet in una parte, nempè quoad Diſpenſationem exequutum, ſed non quoad Legitimationem, poterit nihilominus legitimari Proles, etiam poſt mortem Parentum, & etiam in præjudicium Succedentium ab inteſtato.

254 Si poſt mandatum à Pontifice impetratum Oratores, pœnitentia ducti, noluiſſent diſpenſari, vel poſt factam Diſpenſationem, noluiſſent Matrimonium contrahere probabilius eſt, non poſſè legitimari Prolem poſt mortem Conjugum, maximè in præjudicium Tertii.

255 Legitimatio Prolis conceditur in favorem Matrimonii contrahendi.

256 Si Conjuges tempore contracti Matrimonii, habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum, & præmiſſæ fuerint Denunciationes, Proles inde ſuſcepta eſt legitima, quamvis poſtea detectum ſit Impedimentum.

257 At ſi ſpretæ fuiſſent Denunciationes, & contractum fuiſſet Matrimonium, quamvis in reliquis adfuiſſet ignorantia Impedimenti, Proles erit illegitima.

258 Ignorantia non poteſt dici probabilis, quando omittuntur requiſita ab Eccleſia.

259 Affertur quæſtio inter DD. an attendi debeat tempus Conceptionis, vel Nativitatis in Prolis Legitimatione, quoad omnia.

260 Pro judicanda Legitimitate Prolis, Leges ſolùm attendunt ad Copulam, quæ ſi habita ſit inter Perſonas impeditas, nolunt eam Matrimonio ſubſequenti purgari.

261 Opinio proponitur, quòd ad Legitimationem Prolis attendi debeat tempus Nativitatis.

262 Proponitur ſententia Auctoris.

263 Ampliatur.

264 In conflictu opinionum, ea opinio tenenda eſt, quæ Prolis Legitimitati favet, quamvis etiam, altera opinio præponderare videretur.

265 Opi-

265 *Opinio ſingularis Doctoris pro Legitimitate aſſerentis, prævalet communi contrariæ.*

266 *Ex cohabitatione maris, & fœminæ, licèt quoad fœdus Matrimonii præſumatur Fornicatio, at quoad Legitimitatem Filiorum præſumitur Matrimonium.*

267 *Proles nata poſt factam Diſpenſationem ſuper Impedimento, quod inter Parentes aderat, eſt legitima.*

268 *Et per ſubſequens Matrimonium fit legitima.*

269 *Quid de Prole ſuſcepta ante Diſpenſationem ſuper Impedimento Parentum factam.*

270 *Quando inter Parentes nulla adfuit Matrimonii Radix, poterit Papa legitimare quoad omnia, Perſonas ſuæ temporalis Juriſdictionis, non tamen alias ſibi temporaliter non ſubjectas, niſi quoad ſpiritualia.*

271 *Quando Matrimonium fuit clandeſtinè, & nulliter contractum, cùm tamen adfuerit Matrimonii radix, ſi Papa diſpenſet, & Prolem legitimet, ea Proles erit legitima quoad omnia.*

272 *Opinio Rotæ Romanæ circa Legitimitatem Prolis natæ abſque figura Matrimonii.*

273 *Contrarium tenet Auctor.*

274 *Pontifex tunc propriè dicitur in Matrimonii Radice diſpenſare, quando jam fuit contractum Matrimonium, ſed de facto, & nulliter, & Papa illud convalidat uſque à principio.*

275 *Effectus Diſpenſationis Pontificis in radice.*

276 *Impedimenta Matrimonii, ſuper quibus diſpenſari poteſt à ſolo Jure, ſeù Lege Canonica proveniunt.*

277 *Papa poteſt tollere Conſtitutionem, etiam quoad effectus præteritos.*

278 *Diſtinctio loquens de filiis natis ex legitimo Matrimonio, comprehendit filios natos ex Matrimonio cum Diſpenſatione contracto.*

279 *Papa, ſicut poteſt facere, ut Filii ſint illegitimi, prohibendo Matrimonium in certis Gradibus, ſic poteſt efficere legitimos, removendo Impedimentum Canonis.*

280 *Papæ poteſtas circa Matrimonia eſt maxima.*

281 *A' ſolo Pontifice fieri poteſt Diſpenſatio in Radice.*

282 *Sublato per Pontificem Impedimento, præjudicium Tertii non attenditur.*

283 *Papa diſpenſando in Radice, intendit removere Impedimentum Canonicum; at ſi ex hoc aperiatur via Succeſſionibus, conſequitur ex miniſterio Juris.*

284 *Quando Papa Matrimonium declarat legitimum, vel illud approbat, vel diſpenſat, ut Oratores poſſint in eo remanere, dicitur diſpenſare in Radice.*

285 *Papa diſpenſando in Radice, cenſetur retrotrahere Diſpenſationem ad initium, & Radicem.*

286 *Si Matrimonium nullum eſſet ob aliquod Impedimentum Jure naturali dirimens, non poteſt diſpenſari in Radice.*

287 *Nec poterit diſpenſari in Radice, ſi Matrimonium ſit nullum defectu conſenſus, vel impotentiæ perpetuæ coeundi.*

288 *In caſibus, in quibus Papa non poteſt diſpenſare in Radice, diſpenſare poteſt per Reſcriptum.*

289 *Nullus Princeps Sæcularis, nec ipſe Imperator, poteſt legitimare ad Ordines Eccleſiaſticos.*

290 *Si Papa in Diſpenſatione mentionem facit de Prole, non cenſetur diſpenſare in Radice.*

291 *Si legitimet Prolem, nec de Matrimonio mentionem faciat, cenſetur legitimare ſolùm quoad ſpiritualia.*

292 *Quod idem intelligitur etiam quoad Perſonas ſuæ temporalis Juriſdictionis.*

293 *Papa non præſumitur velle Juri Tertii præjudicare, niſi apertiſſimè exprimat.*

294 *Si Papa diſpenſet, ut poſſint Oratores de novo Matrimonium contrahere, & declaret filios ante natos eſſe legitimos, cenſetur diſpenſare in Radice.*

295 *Dum Papa diſpenſat, ut Oratores poſſint remanere in Matrimonio nulliter contracto, non requiritur novus conſenſus Conjugum.*

296 *Etiam poſt mortem Conjugum Papa diſpenſare poteſt in Radice.*

297 *Si poſt Diſpenſationem à Confeſſario ſuper occulto Impedimento factam, Impedimentum detegatur, Proles reputatur illegitima.*

298 *Narrata Pontifici, & quòd Matrimonium fuerit nulliter contractum, & Proles ſuſcepta, verificari debent.*

299 *Formula Diſpenſationis Matrimonialis factæ per Delegatum.*

De Diſpenſationibus in forma *Pauperum* magis uſitatis.

C A P. VII.

1 DIſpenſatio Matrimonialis, de ſtylo Romanæ Curię, ob nullam aliam cauſam conceditur in forma *Pauperum*, niſi ad ſuccurrendum Mulieri, illiuſque honorem reparandum, graviaque ſcandala evitandum, quæ vel ex carnali Copula, inter Sponſos præhabita, vel ex frequenti converſatione, ex qua nata ſit ſuſpicio dictæ Co-
2 pulæ, veriſimiliter timeantur. Nec tamen
Diſpenſatio in hac forma Pauperum conceditur, quamvis dicta Cauſa vera ſit, niſi ambo Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, ex eorum labore, & induſtria tantùm vivant. Et quidem hac in re multi, aliàs doctiſſimi, decipiuntur; putant enim, quòd eò ipſo, quòd Oratores pauperes ſint, & ſolvere non poſſint integras expenſas pro impetratione Diſpenſationis in forma ordinaria neceſſarias,

rias, Diſpenſatio in hac forma, ob dictam ſolam paupertatem, concedatur, quod omninò falſum eſt, quia de ſtylo Curiæ, ex aliis cauſis, quam ex ſupra dictis non conceditur, ut notum eſt, & omnes practici Curiales ſciunt.

3 Porrò harum Diſpenſationum Praxis diverſimodè ſe habet ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria conceſſas ſervatur; & propterea antequàm ad ulteriora dilabamur, opportunum erit hujuſmodi Diſpenſationum formulam ſubnectere, & poſtmodum ad ſingularum Clauſularum expoſitionem, & intelligentiam devenire, unde tota harum Diſpenſationum Praxis facillimè explicabitur.

4 *Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei; Dilecto Filio Vicario Venerabilis Fratris Noſtri Epiſcopi Lucani in ſpiritualibus Generali, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem. Oblatæ nobis nuper pro parte Dilecti filii Laurentii, nati Franciſci Laici, & Dilectæ in Chriſto filiæ Magdalenæ, natæ Jacobi, Mulieris Lucanæ Diœceſis, petitio continebat; Quòd, ipſis alias ſcientibus ſe Quarto Conſanguinitatis Gradu invicem eſſe conjunctos, Laurentius prædictus, non quidem peccandi data opera, ut crimine admiſſo hæc cauſa foret Nos, & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & Gratiam erga ipſos faciliores reddendi, ſed ſolùm veſana libidine victus dictam Oratricem cognovit; Cùm autem ſicut eadem petitio ſubjungebat, niſi Matrimonium inter eos contraheretur, dicta Mulier Innupta, & diffamata remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent verò ſimiliter exoriri; Cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari, ſed ſtante Impedimento hujuſmodi, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quarè iidem Laurentius, & Magdalena nobis humiliter ſupplicari fecerunt, ut eis in præmiſſis de Abſolutionis beneficio, & opportunæ Diſpenſationis Gratia providere de Benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur eoſdem Laurentium, & Magdalenam, ac eorum quemlibet à quibuſvis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & Pœnis à Jure, vel ab Homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantùm conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus; Quatenus depoſita per te omni ſpe cujuſcumque muneris, aut præmii, etiam ſpontè oblati, à quo te omninò abſtinere debere monemus, de præmiſſis te diligenter informes; & ſi per Informationem eandem Preces veritate niti repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, tunc eoſdem Laurentium, & Magdalenam, qui pauperes, & miſerabiles exiſtunt, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm vivunt, in primis ab invicem ſepares, deindè, ſi veniam à te petierint humiliter, eam illis pœnitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis, utque idem Laurentius operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel Loci pii, tribus ſaltem menſibus, aliaque injungas, quæ de Jure fuerint injungenda; Qua Pœnitentia publica peracta, ipſos ab Inceſtus reatu, & exceſſibus hujuſmodi, impoſita etiam prius eis propter Inceſtum hujuſmodi, arbitrio tuo, Pœnitentia ſalutari, & recepto ab eis Juramento, quòd ſub ſpe faciliùs habendæ Diſpenſationis hujuſmodi, Inceſtum hunc non commiſerint, in utroque foro, Auctoritate noſtra, hac vice dumtaxat, abſolvas in forma Eccleſiæ conſueta; & quatenus contra ipſos cauſa, quoquomodo, in Judicium deducta fuerit, parito Judicato. Demum ſi tibi expediens videbitur, quòd Diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda, neque ſcandalum ſit ex ea oriturum, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, tunc cum eiſdem Laurentio, & Magdalena, dummodo ipſa propter hoc rapta non fuerit, ipſique pauperes, & miſerabiles exiſtant, ac ex ſuis labore, & induſtria tantùm vivant, & poſtquàm in ſeparatione prædicta arbitrio tuo perſeveraverint, quòd Impedimento Quarti Conſanguinitatis Gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſervatâ formâ Concilii Tridentini, contrahere, illudque in faciem Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, Auctoritate noſtra diſpenſes; Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam, legitimam nunciando. Volumus autem, quòd ſi ſpreta monitione noſtra hujuſmodi, aliquid muneris, aut præmii, occaſione præmiſſorum exigere, aut oblatum recipere temerè præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, qua tamdiù innodatus exiſtas, donec Abſolutionem à Sede prædicta per ſatisfactionem condignam ab ipſa Excommunicationis Sententia merueris obtinere; & nihilominus Abſolutio, & Diſpenſatio per te faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti.*

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno I. D. 1656. Idibus Junii.

Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Quarum Literarum præcipuas Clauſulas mox declarabimus, exceptis iis, quas præcedenti Capite adnotavimus.

5 Et Primò, ſciendum eſt, Praxim harum Diſpenſationum ita ſe habere, ut, ſi Orator
6 non diſtet ab Urbe ultra centum milliaria, teneatur accedere ad ipſam Urbem; At ſi

Impedimentum, ſuper quo petitur Diſpenſatio, ſit in gradibus remotis, nempè ultra Secundum, eique dictus acceſſus reddatur, ſaltem moraliter, difficilis, debet ipſius Ordinarius, in fide Paupertatis Oratorum, de dicta difficultate teſtari, & ſic ut plurimum ab hujuſmodi acceſſu excuſantur. Si verò Diſpenſatio petatur in Gradibus propinquioribus, nempè intrà Secundum, tam Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, ut in Primo & Secundo, vel Primo & Tertio, ſeu etiam in Secundo tantum, tam duplicatis, & multiplicatis, quàm ſimplicibus, prout etiam quando Impedimentum eſſet Paternitatis ſpiritualis, tunc ſivè Diſpenſatio petatur, quia ſit ſequuta Copula, vel quia ob converſationem habitam ipſius Copulæ ſuſpicio orta ſit; ſivè Orator diſtet ab Urbe infra, ſivè ultra centum milliaria, quamvis eſſet cæcus, claudus, delicatus, ſive debilis, aut aliàs corpore vitiatus, vel impeditus, & quantumcumque pauperrimus, & miſerabilis exiſtat, dummodò iter arripere poſſit, tenetur omninò accedere ad Urbem, ſi velit in iſta forma Diſpenſationem impetrare; quia quò propinquior eſt Gradus, & majus eſt Impedimentum, eò difficilior Pon-
7 tifex redditur ad diſpenſandum; Et tenetur eo caſu Orator deferre ſecum ſuas Literas teſtimoniales de amborum contrahere volentium paupertate, & miſerabilitate; & poſteà in Alma Urbe, coram D. Præfecto Datariæ, ſi ibi adſint Perſonæ, quæ Oratorem cognoſcant, examinantur duo ſaltem Teſtes, qui eum cognoſcere deponant; & hoc ad evitandas fraudes, & ne una Perſona pro alia ſupponatur; & facta dicta atteſtatione, & conſtito de identitate Perſonæ, fit recognitio dictarum Literarum teſtimonialium per duos Teſtes, & deinde Oratori imponitur Pœnitentia, ſcilicet, ut operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel loci Pij, per aliquod tempus, majus, vel minus, prout D. Datario, & ejus Miniſtris videbitur expediens, habito reſpectu ad qualitatem Graduum, in quibus diſpenſandum eſt; licèt ut plurimum, ex benignitate D. Datarij hujuſmodi ſervitij tempus minuatur; ex quo enim Oratores ſunt pauperes, & miſerabiles, nec habent undè vivant, niſi ex eorum labore, & induſtria, ideò benignè hoc ſervitium exigitur, & non ſolùm minuitur, ut dictum eſt, verùm etiam aliqua ſumma, v. gr. Julij unius pro quolibet die, erogari ſolet, ſi integra die ſervitium expleant; ſi verò per ſolas quatuor, vel quinque horas cujuſque diei laborent, reſiduum temporis ei indulgetur, ad hoc, ut victum aliquo modo ſibi procurare poſſint, ne fame pereant; & ſic eò quòd ſuſtinuerunt incommoda itineris, benignè ab eis eis hujuſmodi ſervitium exigitur, minuendo etiam horas laboris cujuſque diei, imo, & dies feſtivi computantur in termino, & ſic poſtquam per aliquot dies laboraverint, reſiduum temporis ſolet à D. Datario indulgeri, & commutari in aliquibus Pœnitentiis, ut in viſitatione ſeptem, vel aliarum Eccleſiarum per aliquot vices; de quarum Pœnitentiarum adimplemento tenentur habere fidem à Sacriſtis dictarum Eccleſiarum, vel aliis ad id Deputatis, eamque D. Præfecto Datariæ exhibere; & tunc D. Præfecto Datariæ exhibere; & tunc D. Præfectus, ſolutis nonnullis paucis per Oratorem tranſmittit Supplicationem Diſpenſationis ad Regiſtrum, undè tranſmittitur ad Cancellariam, ibique Literæ Gratis expediuntur, quatenus per ipſam Cancellariam expediri debeant, prout diximus; aliàs ibi ſolùm recipitur Juramentum ab Oratore, quòd ille ſit ipſemet Orator in Literis Diſpenſationis nominatus, & poſtmodum per Officium Minoris Gratiæ, vel per Secretariam Brevium, in ſuo caſu, ut pariter diximus, expediuntur hujuſmodi Diſpenſationum Literæ, in quibus etiam adnotantur Pœnitentiæ, quæ, ut diximus, imponuntur Oratori, quæ ſolent eſſe infraſcriptæ videlicet, quòd ſex, ſeu pluribus ſextis feriis in pane, & aqua jejunet, & eiſdem diebus Roſarium Beatiſſimæ Virginis devotè recitet, & additur clauſula, *quòd ſi in his deficiat, Literæ nullatenus ei in foro conſcientiæ ſuffragentur;* quod eſt maximè notandum, & cavendum ab inobſervantia; cùm ob hujuſmodi defectum plures nullitates, & peccata ſubſequi poſſint.

Hæc tamen, quæ hucuſque dicta ſunt, procedunt, ſi Orator in Urbe præſens ſit;
8 at quando eſt abſens, tunc ſi Diſpenſatio impetranda ſit in forma *Pauperum*, examinantur aliqui Teſtes ſummariè ab Ordinario Oratorum ſuper Paupertate, & miſerabilitate amborum Oratorum; quæ ſi probatæ fuerint, Ordinarius Fidem facit, quæ continere debet ex depoſitionibus Teſtium ſummariè examinatorum, ſibi conſtitiſſe, & conſtare dictos Oratores eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum reſpectivè labore, & induſtria tantùm vivere, quæ Fides tranſmittitur in authentica forma ad Almam Urbem, & per Teſtes aliquos recognoſcitur, & poſteà porrigitur Supplicatio ad Pontificem, narrando Impedimenta, & alia quæ narrari debent, ut diximus; & deindè obtento Mandato de diſpenſando, abſolvendo, & Prolem legitimando, directo Delegato, conficiuntur Literæ, & ad partes tranſmittuntur, & ipſi De-

Digitized by Google

9 Delegato præſentantur; qui in primis veri-
ficari mandat narrata Pontifici, & poſt di-
ligentes habitas informationes, ſi preces ve-
ras eſſe comperérit, & Oratricem raptam
non fuiſſe, in primis, ſi & poſtquam Ora-
tores veniam humiliter petierint, ipſos ſepa-
rabit, itaut ſeorſum habitent, nec inter ſe
converſent, ac Pœnitentiam publicam im-
ponet; injuncto Inſuper Oratori, ut operam
ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſervi-
tium alicujus Eccleſiæ, vel loci Pij, quam,
ſeu quem Delegatus præcisè deſtinabit, &
tandem dicta Pœnitentia publicè facta, di-
ctoque Eccleſiæ, ſeu loci Pij ſervitio ex-
pleto, & de eis per Fidem Parochi, ſeu al-
terius ad quem ſpectaret, legitimè certio-
ratus, Delegatus recipiet Juramentum ab
Oratoribus, quòd ſub ſpe facilius habendæ
Diſpenſationis à Pontifice, converſati non
fuerint, vel Copulam non habuerint, & ex-
ceſſus narratos non commiſerint, eoſque
poſtmodum ab Inceſtu, vel ab exceſſibus,
prout caſus ſe habebit, abſolvet in utroque
foro, in forma Eccleſiæ conſueta; & ſi
Oratores ſint infra Secundum Gradum con-
juncti Conſanguinitate, vel intra eundem
ſe attineant Affinitate, & Inceſtum inter
ſe habuerint, debebunt inſuper abſolvi ab
Excomunicatione appoſita per Gregorium
Decimum Tertium Summum Pontificem, ut
dicemus *lib. 3. cap. ult.* Tandem dicta Abſo-
lutione data, & impoſita propterea Pœni-
tentia ſalutari arbitrio Delegati, ſi ſcan-
dala ex Diſpenſatione facienda non timean-
tur, nec pro rebus Pontifici narratis cauſa
in Judicium quoquomodo deducta fuerit, &
quatenus deducta ſit, parito Judicato; &
poſtquam Oratores in ſeparatione, arbitrio
Delegati, perſeveraverint, Delegatus diſpen-
ſabit, Prolemque ſuſceptam, ſiqua ſit, &
ſuſcipiendam legitimabit, ad formam Lite-
rarum Apoſtolicarum; cujus Diſpenſationis
formulam infra inſeremus; Intereà ad ex-
plicationem ſingularum Clauſularum deve-
niemus, earum nempè, quæ præcendenti
Capite explicatæ non fuerunt.

QUOD IPSIS ALIAS SCIENTIBUS.

10 Si Oratores, qui habuerunt Copulam, non
habebant notitiam Impedimenti Conſan-
guinitatis vel Affinitatis, quæ inter eos ade-
rat, non commiſerunt propriè Inceſtum,
per ea, quæ diximus *Cap. 4.* Ubi etiam plu-
res Doctores citavimus, qui docent requiri
ſcientiam utriuſque, ad hoc, ut verè dici
poſſit commiſſum fuiſſe Inceſtum.

11 E'contra Corrad. *in praxi Diſpenſat Apoſt.
lib. 8. cap. pr. n. 8.* ait, ſtylum Curiæ itaſe ha-
bere, ut ſi unus tantùm Oratorum, tempo-
re habitæ Copulæ, ſciviſſet Impedimentum,
& alter ignoraſſet, nihilominus, ob præ-
ſumptam alterius ſcientiam, Supplicatio por-
rigatur pro utroque ſciente, nec pro uno
tantùm ſciente admittatur, ſed ob dictam
præſumptionem, & inveriſimilitudinem, ad
majorem cautelam, explicetur, utrumque
Oratorem Impedimentum ſciviſſe: Id ta-
men mihi non placet, quia ſic fieret, ut In-
nocens ob alterius culpam plecteretur, quod
fieri non debet, *l. Sancimus C. de pœnis*, nec
poteſt dici dolus, ubi non fuit ſcientia. Seraph.
deciſ. 20. num. 4. Undè debebit factum ita
exponi, prout verè ſe habet; & ſic ille ſo-
lus, qui cum ſcientia Impedimenti deliquit
majori mulcta, & gravioribus pœnitentiis
punietur.

SE QUARTO CONSANGUINITATIS GRADU INVICEM ESSE CONJUNCTOS.

12 Quod dicitur de Conſanguinitate, idem
dicendum eſt, non ſolùm de Affinitate, ſed
de quocumque alio Impedimento dirimen-
13 ti; quia quandocumque, & qualecum-
que adſit Impedimentum dirimens, poteſt
impetrari Diſpenſatio in forma *Pauperum*,
14 ſi concurrant requiſita, quæ diximus ſupra;
ubi enim eſt eadem ratio, eadem eſſe debet
Juris diſpoſitio, *l. illud, verſ. Sed magis viſum
eſt; ff. ad l. Aquil.*

Quando Oratores, qui petunt diſpenſari
in forma *Pauperum*, ſunt in ſecundo Gra-
du, vel infra, Conſanguinitatis, vel Affi-
nitatis, debent de neceſſitate exprimere, an
15 ſint in linea æquali, ut teſtatur Corrad. *in
d. Praxi lib. 7. cap. 3. num.* 22. Si etenim eſ-
ſent in linea inæquali, cùm tam Primus,
quàm Secundus Gradus conſtituant Impedi-
mentum de per ſe, ſuper unoquoque ex eis
neceſſaria eſſet Diſpenſatio; nec ſufficeret
diſpenſare ſuper Secundo, & declarare di-
ſtantiam Primi non obſtare, ut fit in aliis
Gradibus remotioribus, & nos dicemus infra
lib. 2. Quòd ſi Diſpenſatio petatur ſuper Pri-
16 mo, vel Primo & Secundo ex actu forni-
cario, neceſſe etiam erit, ut Impedimenti
provenientia exprimatur, v. gr. quòd, ipſis
aliàs ſcientibus ſe primo Affinitatis Gradu
invicem attinere, ex eo proveniente, quòd
aliàs dictus Orator Oratricis Matrem adhuc
ſuperſtitem (ſi ſit in humanis) carnaliter co-
gnovit; Ipſe Orator, non quidem peccandi
data opera, &c. & ſic ſe habet ſtylus Curiæ.

Et licèt difficiliùs Papa diſpenſet ſuper
Conſanguinitate, quàm ſuper Affinitate, ut
diximus, & probant Layman *Theol. moral.
lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 6. num. 10. &
alij, quos citavimus*, cùm major ſit Conjun-
17 ctio inter Conſanguineos, quàm Affines, ni-
hilominus quoad Impenſas impetrationis Diſ-
penſationis, tam pro expeditione Literarum,
quàm in Compoſitionum ſolutione, ac Pœ-
nitentiarum impoſitione, nulla ſit differen-
tia inter Conſanguineos, & Affines, & ita

ſe habet notorius Curiæ ſtylus, de quo teſta-
tur Corrad. *lib. 8. d. cap. 6. num. 3.*

NON QUIDEM PECCANDI DATA OPE-
RA, &c.

18 Hęc verba idem important, ac ſi diceretur,
tur, Oratores non ſtudioſè, vel ex ſtudio,
ſeu non doloſè, & fraudolenter feciſſe, ut
explicat Gratian. *diſcept. foreuſ. cap. 92. num.*
19 28. *tom. pr.* Unde ſi Oratores habuiſſent in-
ter ſe Copulam, ſeu converſati fuiſſent ſub
ſpe obtinendi facilius Diſpenſationem, Pa-
pa, vel non diſpenſaret, vel difficillimè, &
cum multis modificationibus Diſpenſationem
20 concederet quia facilitas veniæ incentivum
tribuit delinquendi, *Cap. Eſt iniuſta 33. Cau-
ſa 23. quæſt. 4. & cap. Finali §. Cum in eo, de
Immunit. Eccleſ.* Sperell. *deciſ. 116. num.* 31.
& deciſ. 189. *num.* 14. Carol. de Graſſ. *de ef-
21 fect. Cleric. effect. 4. num.* 212. imo dicitur
crimen ratificare, qui illud non punit, idem
22 Sperell. *deciſ.* 183. *nu.* 15. non enim dignus
eſt Eccleſiæ benignitatem facilè experiri,
qui ejus ſalubria præcepta temerè contem-
pſit Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatio-
ne Matrimonij cap.* 5. ſicut contemnens Legem
nõ juvatur beneficio Legis; & fruſtra legis au-
xiliũ implorat, qui in lege deliquit, *l. Sancimus
C. de Judic.* & nemo delinquere debet ſub
ſpe veniæ, Pavin. *de Viſit. par. pr. quæſt.* 7.
23 *num.* 36. Ideò quia ſic, ſub ſpe veniæ delin-
quendo, gravius peccat, mandat Pontifex
in conceſsione Diſpenſationis duplicari Pœ-
24 nitentias, & mulctas; itaut ſi Oratores, in
aliis caſibus, pro publica Pœnitentia, ma-
nere debuiſsent una vice genuflexi ante fo-
res Eccleſiæ Matricis, cum Candela accen-
ſa præ manibus (ut infra dicemus) hoc caſu
illis injungetur, ut id faciant per duas, aut
tres vices. Et ſi Orator aliàs debuiſſet con-
ferre operam ſuam Fabricæ, aut in aliud
ſervitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij tri-
bus menſibus, debebit iſto caſu eam confer-
re ſex menſibus; Duplicem etiam, ut pluri-
mum ſolvent, Compoſitionem; Apponetur
inſuper Clauſula, quòd *Oratorum alter al-
teri ſupervivens, perpetuò abſque ſpe Conjugij
remaneat.*

25 Si ambo Oratores cum dicta ſpe delique-
rint, debet exponi, quòd, *ipſi, aliàs
ſcientes, ſe Quarto conſanguinitatis Gradu in-
vicem eſſe conjunctos, ſub ſpe faciliùs habendæ
à Sede Apoſtolica Diſpenſationis, fragilitate
carnis devicti, ſe carnaliter cognoverunt; Cùm
autem, niſi Matrimonium inter dictos Orato-
res contrahatur, dicta Mulier diffamata, &
innupta remaneret, graviaque exinde ſcanda-
la poſſent veriſimiliter, exoriri, cupiunt, &c.*

26 At ſi unus tantùm Oratorum cum dicta
ſpe deliquit, exponi debet, quòd *ipſis aliàs
ſcientibus, ſe Quarto Conſanguinitatis Gradu
invicem eſſe conjunctos, Orator prædictus, ſub
ſpe faciliùs à Sede Apoſtolica Diſpenſationem
obtinendi, carnis fragilitate devictus, Ora-
tricem, nullam ſpem, eandem Sanctitatem Ve-
ſtram, & Sedem Apoſtolicam ad Miſericordi-
am, & Gratiam erga illam faciliores redden-
di habentem, carnaliter cognovit; Cùm autem,
&c.* Et tunc Pœnitentiæ graviores, ſoli De-
linquenti imponuntur, & quòd ipſe ſolus, ſi
Oratrici ſupervivat, abſque ſpe Conjugij re-
maneat; Undè ſi poſtea, mortua Oratrice,
velit novum Matrimonium inire, debebit ad
27 Pontificem pro Diſpenſatione recurrere, &
ſupplicare eidem narrando.

*Quòd ipſe aliàs obtinuit à Sede Apoſtoli-
ca Literas Diſpenſationis, ſeu Mandatum de
diſpenſando ſuper Impedimento Quarti Conſan-
guinitatis Gradus, quo ipſe, & ejus Uxor
nunc defuncta, invicem conjuncti erant; cum
clauſula, quòd ſi Oratrici ſuperviveret, per-
petuò abſque ſpe Conjugij remaneret, prout in
Literis prædictis continetur; & quia deinde
Uxor Oratoris prædicta, ſicut Domino pla-
cuit, ab humanis receſſit, relicto poſt ſe Ora-
tore, qui continenter vivere poſſe diffidit, cu-
pit propterea Orator prædictus ad ſecunda vo-
ta tranſire; Supplicat igitur humilitèr ean-
dem Sanctitatem Veſtram Orator prædictus,
quatenus ſibi ſpecialem Gratiam faciendo, cum
eodem, ut, clauſula in prædictis Literis ap-
poſita non obſtante, Matrimonium cum alia
Muliere, nullo alio ſibi Jure prohibita, publi-
cè, ſervata forma Concilij Tridentini, con-
trahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemni-
zare, & in eo poſtmodum remanere liberè,
& licitè valeat, diſpenſare dignemini, &c.
Non obſtantibus, &c.*

28 Hæc autem qualitas, ſeù circumſtantia hu-
juſmodi finis ſemper eſt neceſſariò exprimen-
da in hujuſmodi Diſpenſationibus in forma
Pauperum conceſſis, aliàs Diſpenſatio nulla,
& invalida erit, quia, cùm Copula, vel
ſuſpecta converſatio habita conducant ad
cauſam finalem Diſpenſationis neceſſe eſt Pa-
pam illas ſcire, ut dignoſcere poſſit an cau-
ſa, quæ allegatur, ſit juſta, & ſufficiens ad
29 concedendum, cùm etenim ex diſpoſitione
Concilij *ſeſſ. 24. d. cap. 5.* prohibitum ſit cum
his diſpenſare, ſi Papa abſque juſta cauſa
diſpenſaret; quamvis aliàs valida eſſet Diſ-
penſatio, tamen ipſe mortaliter peccaret,
30 juxta Doctrinam Sanchez *lib. 3. diſp. 45. n.*
3. quia cùm ad Concilium ſpectet res ad Fi-
dem, & mores pertinentes definire, & de-
creverit in dicto caſu Oratores carere debe-
re ſpe Diſpenſationis, non poteſt Pontifex
licitè diſpenſare, niſi cauſa juſta ſit, ut benè
animadvertit idem Sanchez *l. c.* unde cùm iſto
caſu dicta Copula ſit inductiva ad cauſam
finalem Diſpenſationis, debent exprimi o-
mnes qualitates, & circumſtantiæ, quæ di-
ctam cauſam finalem afficiunt intrinſecè, ut
di-

31 diximus *cap.* 4. Et ſic à ſimili, ſi Regu-
laris Diſpenſationem impetraſſet de intran-
do aliam Religionem, eò quòd, habitu ſuæ
Religionis dimiſſo, Apoſtata factus incede-
bat, ii in hunc finem habitum dimiſit, ut
Papa facilius moveretur ad diſpenſandum,
hujuſmodi Diſpenſatio, tacito dicto fine, nul-
la erit, & invalida; ita Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
25. *num.* 38. Lopez *part. pr. Inſtructorij cap.*
29. *col.* 12. *verſ. Tertio dicit*; Navarrus *de
Reſcriptis except.* 5. *num.* 4. & *num.* 5. non
enim eſt danda via Servis Domini, ut fa-
cilius putent eligi ad aliquid melius, ſi fa-
cti ſint deteriores, Divus Auguſtinus *ad Au-
relianum Epiſt.* 76.

Nec ſunt audiendi Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
32 25. *num.* 31. & alii qui dicunt, ut ſi unus ex
Oratoribus circa hanc ſpem delinquat, non
ſit neceſſe hujuſmodi delictum exprimi Pon-
tifici; quia aliter ſe habet ſtylus Curiæ, de
quo teſtatur Corrad. *l. c.* debet enim ſævius
puniri, qui circa hoc deliquit; & propter-
eà totum factum, prout verè ſe habet, ex-
primi debebit, ut diximus; & ſic de ſtylo
ſervari reſtatur idem Corrad. *l. c.* Si tamen
33 finis fuerit internè retentus, & occultus, vi-
de infra, quæ dicimus.

Hæc autem Clauſula, *Non quidem peccan-*
34 *di data opera*, de mandato Urbani Octavi
Summi Pontificis fuir appoſita eriam in Di-
ſpenſationibus obtentis, abſque Copula, ſed
ob ſolam ſuſpectam converſationem inrer O-
ratores habitam, quia adhuc poteſt dari ca-
ſus, ut ſub dicta ſpe delinquant, vide Cor-
rad. *l. c. num.* 29.

35 Et nota, quòd, quamvis in Literis, ſeu
Mandato Pontificis ad diſpenſandum, in iſta
forma *Pauperum* conceſsis, appoſita non fu-
iſſet iſta Clauſula, *Non quidem peccandi da-
ta opera, &c.* nihilominus ſubintelligeretur,
ad tradita per Sanchez *d. diſp.* 25. *num.* 38. *in
fine*, Averſ. *de Matr. quæſt.* 19. *ſect.* 16. *verſ.
Verùm ſi adſint*; idque non ſolùm ſi narrata
ſit Copula præhabita, verùm eriam quando
ob ſolam ſuſpicionem Copulæ conceſsa ſit
Diſpenſatio, ut dicit Corrad. *l. c. n.* 29.

36 Accidit aliquandò, ut Oratores, ſeu eo-
rum alter, ſub ſpe facilius obtinendi Diſ-
penſationem, Copulam inter ſe habeant, &
Literis Diſpenſationis impetratis, & cum
dicta ſolita Clauſula conceſsis, nihilominus
malitiosè coram Delegato jurent dictam
ſpem non habuiſſe; & tunc ad ſuccurren-
dum ipſis Oratoribus perjuris, ſi fuerit oc-
cultum, quòd dictam ſpem habuerint, po-
terit ſecretò recurri ad Prætorium Sacræ
Pœnitentiariæ, ibi exponendo omnia Im-
pedimenta inter Oratores exiſtentia, Co-
pulam habitam, unà cum fine, quo habita
ſit, nempè facilius obtinendi Diſpenſatio-
nem, & quòd dictam ſpem habitam fuiſſe
coram Delegato cum Juramento negatunt;
& quia occultum eſt Oratores ſpem præfa-
tam habuiſſe, eamque malitiosè coram De-
legato denegaſſe, publicum verò Oratores
Diſpenſationem impetraſſe, & niſi hæc ad
debitum effectum produceretur, exinde gra-
via ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, di-
ctaque Mulier diffamata, & innupta rema-
neret; & tunc ſolet Sacra Pœnitentiaria
Abſolutionem à prædictis Confeſſario com-
mittere, &, dummodò occultum ſit dictam
Diſpenſationem eſſe nullam, ob dictæ ſpei
taciturnitatem, ut poſtquam cum ipſis Ora-
toribus ſuper dicto Impedimento, & aliis
præmiſsis, ſervata forma dictarum Literarum
diſpenſatum fuerit, cum ipſis Oratoribus di-
ſpenſet, & ita in Praxi dicto caſu evenien-
te, ſervari teſtatur Corradus *lib.* 8 *cap.* 2. *nu-
mer.* 22.

NOS, ET SEDEM APOSTOLICAM AD
MISERICORDIAM, ET GRATIAM ER-
GA IPSOS FACILIORES REDDENDI.

An hæ Commiſſiones conceſſæ inrelligan-
tur nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ,
diximus cap. præcedenti, ubi etiam diximus,
quòd quamvis Papa, qui Diſpenſationem
commiſit, re integra, moriatur, ſi Exequutor
eſt neceſſarius, itaut, ſi preces veras eſſe com-
peretit, diſpenſet, non expirare dictam Com-
miſſionem, ſed cenſeri Gratiam ab ipſo Pon-
tifice factam, & proinde, non obſtante ſub-
ſequuta morte ipſius Pontificis, ſi preces veræ
ſint, teneri Delegatum ad executionem Li-
terarum devenire, & diſpenſare.

37 Eccleſia Romana dicitur Apoſtolica ob
ſuam magnam Præeminentiam, & Poteſta-
tem, quam habet; Maſſobrius *de conc. præ-
lud.* 1. *n.* 75. Bellarmin. *de controv. fidei tom.*
38 1. *lib.* 2. *cap.* 12. *lit. A.* cùm ſit omnium alia-
rum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra; Re-
ſponſa Marantæ *reſponſ.* 14. *n.* 16. *part.* 1.

39 Aliquando ramen Sedes Apoſtolica juxtà
communem uſum loquendi, accipirur largo
modo, non ſolùm pro ipſo Summo Pontifice,
ſed etiam pro ipſius Pontificis Tribunalibus,
Juriſdictionem, non ſolùm Spiritualem, ſed
etiam Temporalem, concetnentibus, ut ani-
madvertit Bonaccina *de cenſ. diſp.* 2. *quæſt.* 3.
punct. 31. *propoſit.* 1. *nu.* 4. ubi *num.* 5. dicit,
nomine Sedis Apoſtolicæ etiam Curiam ipſius
Pontificis intelligi; Ampliat Lezana *QQ. Reg.
tom.* 3. *verbo Bulla Cœnæ, num.* 28. Marant. *in
controv. J. U. reſponſ. reſponſ.* 33. *n.* 20. 21. 37.
45. 47. & 52. ut etiam hoc nomine intelli-
gantur Congregationes Cardinalium, & qui
inſerviunt in illis.

ORATRICEM COGNOVIT.

Copulam inter Oratores præhabitam non
eſſe neceſſariò in Supplicatione Diſpenſatio-
nis manifeſtandam, ſi ob aliam cauſam pe-
tatur Diſpenſatio, latè diximus *cap.* 4. uſque
ad

ad finem. At ſi adducatur in cauſam finalem,
vel potius, ut veriùs dicam, inductivam ad
finalem, diximus exprimendam eſſe cum
omnibus circumſtantiis illam aggravantibus.
40 Dubitari poteſt, an Oratores, allegata pro
cauſa ipſa Copula, & conſequentiis ſcanda-
lorum, quæ inde timentur, & obtento Man-
dato de diſpenſando Delegato directo, ſed
nondum exequuto, ſi iteretur Copula inter
eoſdem, teneantur de dicta repetitione men-
tionem Pontifici facere, itaut ea omiſſa, Diſ-
penſatio ſubſequuta nulla ſit, & invalida; &
quidem plerique Doctores, qui adhærent opi-
nioni affirmanti neceſſitatem expreſſionis
Copulæ in Diſpenſatione petenda, acerrimè
defendunt, eſſe hoc etiam caſu neceſſariam
dictæ repetitionis Copulæ mentionem, & re-
quiri, ut aliæ Literæ in forma *Perinde va-
lere* impetrentur, ita Corrad. *in praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 37. Leo *in Theſ-
ſori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *n.* 48. & 50. & alii
quos citavimus.
41 At Pyrrhus Corradus *num.* 52. *l. c.* docet,
tunc tantùm eſſe neceſſariam repetitionis
Copulæ mentionem, quando Oratores obti-
nuerunt diſpenſari in forma *Pauperum*; non
tamen neceſſariam eſſe, ſi Oratores, qui ha-
buerunt Copulam, ea Pontifici expreſſa, ob-
tinuerint Mandatum in forma ordinaria;
quia, ut ipſe ait, ex quo hi ſolverunt debita
Jura Officialibus, & Compoſitionem in Da-
taria, non tenentur Copulam repetitam ex-
primere, nec alias Literas impetrare. Hæc
tamen ratio mihi non probatur, nec aliquo
Jure cautum reperio, ut qui ſolverunt Jura
Officialibus Romanæ Curiæ, ſi Copulam re-
petant, non teneantur ad novam ipſius Co-
pulæ expreſſionem; alii autem, quia hujuſ-
modi jura non ſolverunt, teneantur Copulæ
repetitionem exprimere, & novas Literas
42 impetrare; Veriùs quidem exiſtimo, neutros
teneri ad dictæ Copulæ repetitæ mentionem
faciendam, & poſſe Oratores, dicta Copula
non obſtante, Diſpenſatione obtenta, Ma-
trimonium contrahere, quia multiplicatio
Copulæ cum eadem Perſona, novum Impe-
dimentum non inducit, nec majus Impedi-
mentum inſurgit ex Copula pluries repetita,
quàm ex ſemel habita, ut benè docent Bo-
naccina *de leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *n.* 4.
Filiucc. *quæſt. mor. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10.
n. 337. *tom.* 1. Sanchez, & Trullenck à nobis
43 propteteà citati; ſicut enim ille, qui Votum
emiſit, cujus Diſpenſationem à Summo Pon-
tifice petiit, & Mandatum de diſpenſando
Confeſſario, ſeù Ordinario directum impe-
travit, quamvis ante Ordinarii, vel Confeſ-
ſarii Diſpenſationem pluries ipſum Votum
ratificaverit, poterit adhuc, vigore illius
Mandati diſpenſari, ut benè Sanchez *Oper.
Moral. lib.* 4. *cap.* 47. *n.* 33. ita iſti Inceſtuoſi,
quamvis Copulam repetierint, poterunt ab
eodem Delegato, & primæ Commiſſionis vi-
gore diſpenſari, niſi aliud eis obſtet Impe-
dimentum.
44 Ob conſimilem rationem, ſi Diſpenſatio
petita ſit ſuper Affinitate, proveniente ex
Copula habita cum Conſanguinea, Primo,
vel Secundo Gradu conjuncta Fœminę, quam
quis ducere intendit, ſi cum eadem Conſan-
guinea iteretur Copula poſt Mandatum de
diſpenſando à Pontifice factum, & nondum
à Delegato exequutum, hæc Copula non
obſtabit validitati Diſpenſationis ſubſequutę;
quia, ut diximus, iteratio Copulæ cum ea-
dem non auget Affinitatem.
Dixi, non obſtare validitati Diſpenſatio-
45 nis ſubſequutæ, quia, ſi poſt exequtam à
Delegato Diſpenſationem, nondum contra-
cto Matrimonio, iteraretur Copula cum ea-
dem Conſanguinea, conſurgeret novum Im-
pedimentum Affinitatis; unde non poſſet Ma-
trimonium iniri, & novâ opus eſſet Diſpen-
ſatione, ut animadvertunt Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
24. *num.* 8. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 17.
§. 5. *n.* 25. *in fine*; Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 329.
in fine; Trullenck *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.*
4. *num.* 9.
Quando Copula inter Oratores ſequuta
non fuiſſet, ſed converſati eſſent inſimul,
unde orta eſſet ſuſpicio dictæ Copulæ, ſup-
plicatur Pontifici.
46 *Quòd ipſis aliàs ſcientibus ſe Quarto Con-
ſanguinitatis Gradu invicem eſſe conjunctos,
non quidem peccandi data opera, ut Crimine
admiſſo, hæc cauſa foret Pontificem, & Sedem
Apoſtolicam ad Miſericordiam, & Gratiam er-
ga ipſos faciliores reddendi, inſimul converſati
ſunt, carnali tamen Copula inter eos minimè
ſubſequuta, & nihilominus orta eſt ſuſpicio,
licèt falſa, quòd ſe carnaliter cognoverint;
Cùm autem, niſi Matrimonium inter eos con-
trahatur, dicta Mulier diffamata, & innupta
remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent
veriſimiliter exoriri, cupiunt propterea, &c.*
Et ſic Diſpenſatio, etiam non ſequuta Co-
pula, conceditur, quia cauſa finalis, quæ mo-
vet Pontificem ad concedendum, non eſt ipſa
Copula, vel converſatio habita inter Ora-
tores, ſed ſcandalorum evitatio, & ne Ora-
trix, cum periculo animæ innupta, & diſ-
famata remaneat, ut mox dicemus.

DICTA MULIER DIFFAMATA, ET IN-
NUPTA REMANERET, GRAVIAQUE
EXINDE SCANDALA POSSENT VERI-
SIMILITER EXORIRI.

47 Movetur Pontifex in propoſito caſu ad
diſpenſandum, ut famæ, & honori Oratri-
cis ſuccurratur, & mala, ac ſcandala, quæ
ex Copula, vel converſatione præhabitis ve-
riſimiliter timentur, niſi Matrimonium con-
trahatur, evitentur; quia, niſi Matrimonium
con-

Digitized by Google

contraheretur, Oratrix, cum animæ periculo, diffamata, & innupta remaneret, & majora mala, ac graviora peccata inde inſurgerent, quæ Pontifex obviare intendit, ut animadvertit Corradus in *d. praxi lib.* 8. *cap.* 1. *n.* 1. & propterea diſpenſatur, cùm
48 ad Mulieris violatæ honorem reſtaurandum Jura Matrimonium decernant, *cap. prim.* &
49 *cap.* 2. *de Stupro, & Adult.* & ſola infamia Mulieris ſit cauſa Diſpenſationis, ut animadvertit Pat. Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiar. part.* 2. *formula de Compatern. verſ. Demum, pag. mihi* 274.

50 Nec refert, quòd tractu temporis evenire poſſit, ut quis Oratricem ducat; quia ad Diſpenſationem impetrandum, ſufficit, quòd tempore petitæ, ac exequutæ Diſpenſationis timor ſit, ut ob præhabitam Copulam, ſeù ſuſpectam converſationem innupta remaneat, & gravia ſcandala timeantur, niſi Matrimonium contrahatur; undè, quòd curſu temporis poſſit nubere, non habetur in con-
51 ſideratione, cùm id pendeat à futuro eventu, & conſequenter, cùm poſſit eſſe, & non eſſe, non habetur in conſideratione, *l. Nam ad ea ff. de legib.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſ.* 45. §. 1. *n.* 44. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.*
52 944. *nu.* 3. prout nec habentur in conſideratione quæ rarò contingunt, Mandoſ. *reg.* 19. *de Infirmis, quæſt.* 11. *n.* 9. & 10. Fragoſ. *Reg. Chriſt. Reipublicæ part.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 9. *n.* 76. Rota in poſthum. Farinacii *deciſ.* 322. *num.* 10. *part.* 1.

53 Ex dictis infertur, quòd ſi quis petat Diſpenſationem ad contrahendum cum Conſanguinea, narrando pro cauſa Diſpenſationis Copulam habitam, & periculum ſcandalorum, quæ inde timentur, & quòd propterea Mulier innupta, & diffamata remaneret, niſi Matrimonium contrahatur, valida erit Diſpenſatio, quamvis verè Copula ſequuta non fuerit; ſi verum ſit, quòd ex converſatione habita, adhuc Mulier diffamata, & innupta remaneret, & gravia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, niſi hujuſmodi Matrimonium contraheretur. Ita docent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 22. *n.* 45. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 15. *coroll.* 5. *n.* 385. Bonacc. *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *nu.* 8. *verſ. Si verò conceditur;* Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 65. Ratio
54 eſt, quia Copula cum Conſanguinea, vel Affine habita, cùm crimen ſit, & peccatum, non poteſt, rectâ Juſtitiâ, ex ſe movere Pontificem ad diſpenſandum; *cap. Cùm haberet* 5. *de eo, qui duxit in Matrimonium*, & docent præcitati Doctores, nec eſt ex ſe cauſa finalis Diſpenſationis, ſed tantùm impulſiva, conducens ad finalem, nempè ad reparationem honoris Oratricis, & ſcandalorum evitationem, ut benè animadvertit Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 2. *vot.* 17. *num.* 84., ſed cauſa finalis, quæ Pontificem movet, eſt, ne Fœmina, cum periculo Animæ, innupta remaneat, nec ſcandala ſequantur. Undè cùm hæc vera ſint, Diſpenſatio valida eſt, & non ſubreptitia.

Animadvertunt Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 45. & Merolla *diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 386. *tom.* 2.
55 validam fore Diſpenſationem impetratam ex falſa relatione jam initi, & conſummati Matrimonii, cùm ſolùm initum, non tamen conſummatum fuerit, quia dum expreſſerit Matrimonium fuiſſe conſummatum, Papa cum majori difficultate concedere ſolet.

56 Limita ſupradictam Doctrinam, itaut non procedat, ſi ſola Copula fuiſſet falsò allegata pro cauſa finali, facta mentione de diffamatione Mulieris, & periculo ſcandalorum, quia tunc ſola Copula eſſet adducta in cauſam finalem, undè cùm hæc falſa eſſet, Diſpenſatio etiam ſubreptitia eſſet, & nulla; Barboſa *d. vot.* 17. *l. c.* Merolla *d. cap.* 6. *dub.* 2. *n.* 327. & 328.

57 Imò quamvis poſt Commiſſionem à Pontifice tunc factam, & nondum exequutam, ſequeretur Copula, non revalidaretur Diſpenſatio, quia Pontifici fuit narrata cauſa falſa, & proindè Diſpenſatio ſubreptitia, licet ſubſequutâ copulâ, erit & nulla.

Et quoniam, quò propinquior eſt Gradus, eò difficilior redditur Diſpenſatio, ideò, ſi
58 Diſpenſatio petatur ſuper Gradibus remotioribus, ſat erit explicare in Supplicatione, Mulierem remanſuram diffamatam, & innuptam, niſi Matrimonium contrahatur; at ſi petatur ſuper Gradibus propinquioribus, nempè in Secundo, vel infra Secundum, non ſufficiet exprimere, quòd, niſi Matrimonium contrahatur, Mulier diffamata remaneret, & gravia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; ſed requiritur, quòd periculum ſit, ut Oratrix graviter diffamata remaneat, & gravia ſcandala veriſimiliter timeantur, & utrique Oratrici vitæ periculum immineat; & ſic ſervatur de Curiæ ſtylo, à tempore Pontificatus Pauli V. introducto, ut ſciunt practici Curiales, & teſtatur Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 2.

DE PRÆMISSIS TE DILIGENTER INFORMES.

Pro verificatione hujuſmodi Literarum infraſcripta regulariter juſtificari debent.

59 Primò, Arbor Conſanguinitatis, vel Affinitatis, & alia Impedimenta inter ipſos exiſtentia.

Secundò, Diffamatio de Copula (ſi hæc ſequuta ſit) vel de converſatione inter Oratores habita, ex qua diffamatione, ſeù converſatione ſuſpicio orta ſit, quòd ſe carnaliter cognoverint, adeò ut niſi Matrimonium inter ipſos Oratores contraheretur, dicta Mulier diffamata, & innupta remaneret, gravia-

Digitized by Google

viaque exindè ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; & ſi Impedimentum ſit in Gradibus propinquioribus, ut in Secundo, vel Infrà Secundum, tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, verificari inſuper debebit, quòd niſi Matrimonium contrahatur, dicta Mulier graviter diffamata remaneret, & vitæ periculum Oratoribus immineret, ut diximus.

Circà quæ debebit Delegatus ſe informare, an prædicta diffamatio Mulieris, ſcandalorum pericula, quæ narrata fuerunt Pontifici, non ſolùm vera ſint tempore Diſpenſationis à Delegato factæ, ſed vera etiam fuerint tempore petitæ, & à Pontifice factæ Commiſſionis, per ea, quæ diximus; ſi etenim utroque tempore vera non fuerint, non poterit Delegatus diſpenſare, quia Diſpenſatio verè fuit per ſubreptionem à Pontifice extorta, ut benè docent Gutierez *de Matrim. cap.* 126. *n.* 1. Pater Leo *in praxi Sacr. Pœnit. part.* 1. ubi *de tranſgreſſ. Votorum, verſ. Dicendũ ultimò, pag. mihi* 68. & alii plures, quos *l. c.* referimus; ubi etiam diximus, parum referre, ſi medio tempore cauſa ceſſaſſet, dummodo tempore Commiſſionis Pontificis vera fuiſſet, & vera etiam ſit tempore exequutionis.

60 Animadvertit Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſtol. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 9. ſimplex oſculum à Conſanguineo illatum non videri eſſe cauſam ſufficientem diffamationis Oratricis, nec ex eo ſolo probabiliter poſſe timeri ſcandala gravia; quia, ſi datum ſit cauſa puri amoris, & conjunctionis Sanguinis, nullum inde videtur timendum ſcandalum, cujus cauſa ſit concedenda Diſpenſatio: Quòd ſi Fœmina invita deoſculata fuerit, & per vim, ob ſingularem affectum, quem potiùs ad ipſius bona, & opulentem Dotem, habet ejus Conſanguineus, ut ſæpè contingit, & ob id intendit Fœminam illam, illiuſque Parentes inducere, ut ſibi detur in Uxorem, tunc cùm ipſa ægrè ferat, nec aliquo modo conſentiat, ejus fama remanet illæſa, & conſequenter non poteſt hoc caſu, ob dictam diffamationem, concedi Diſpenſatio; quia os, quod violento Oſculo delibatur, non agnoſcit turpitudinem, & præſumitur oſculum à Conſanguineo, potius causâ Conſanguinitatis, quàm libidinis fuiſſe illatum, ut docet Filiucc. & Cerezo *in Margar. Concluſ. p.* 2. *verbo Oſculum* §. *pr.* Iſtis tamen non obſtantibus, in hac re non poteſt aſſignari certa regula, ob diverſitatem caſuum, qui contingere poſſunt, & ex his diverſi effectus prrduci; negari etenim non poteſt, quin facillimè poſſit dari caſus, ut ex ipſo Oſculo Mulier diffamata, & innupta remaneat, & gravia ſcandala, rixæ, & inimicitiæ inde poſſint veriſimiliter exoriri.

61 Regulariter tamen Oſcula, & munuſcula ſunt quædam præcedentia ad Venerem, & ad illicitum coitum, ut benè animadvertit Maſcard. *de probat. concluſ.* 1031. *num.* 4. imò Oſculum eſt actus carnis, & pro medietate eſt caro quaſi corrupta, ut dicit Capyc. Latro *deciſ. S. Conc. Neap. deciſ.* 182. *nu.* 25. ubi *num.* 26. ex Riccio, & Afflicto addit, Oſculum eſſe dimidium Adulterii.

Tertiò probandũ erit, Oratores eſſe Pauperes,
& miſerabiles, et ex eorũ reſpectivè labore,
62 & induſtriâ tantùm vivere, qua in re debebit
Delegatus ſe informare, an iſta Paupertas, &
miſerabilitas Oratorum fuerit tempore pe-
titæ, & factæ Commiſſionis à Pontifice, &
ſit etiam tempore exequutionis à Delega-
to factæ: nec ſufficit, quòd dum Oratores
Diſpenſationem in iſta forma petierunt, hæ
qualitates probatæ fuerint, quia cùm potue-
rint interim mutaſſe ſtatum, & effectos fu-
iſſe divites, vel non eſſe in eo miſerabili ſta-
tu, adhuc verificari debet, ut Pauperes, &
miſerabiles exiſtant etiam tempore dictæ
63 exequutæ Diſpenſationis, quia Pauper olim,
non præſumitur Pauper de præſenti, Rota
deciſ. 170. *num.* 3. *part.* 4. *recent.* & quilibet
in dies ditari pręſumitur, Redenaſch. *conſ.*
31. *n.* 6. Leoncill. *de opibus Paupertatis part.*
pr. quæſt. 6. *num.* 17. Quando Oratores, qui in
iſta forma petunt Diſpenſationem, ſunt No-
biles, & Pauperes, ſufficit ſi probentur ea,
quæ infra adnotabuntur.

Animadvertit Maſcard. *de probat. concluſ.* 1154. *nu.* 22. non ſufficere, ſi Teſtes deponentes de Paupertate, & miſerabilitate Oratorum, dicant iſtos eſſe Pauperes, niſi addant, nedum eſſe Pauperes, ſed manifeſtè Pauperes: quidquid tamen dici poſsit, certum, in caſu, de quo agimus, debere probari, Oratores eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivere, quia ſic eſt intentio Pontificis Diſpenſationem concedentis.

64 Ad dignoſcendum autem, an Oratores ſint Pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum, Rota *deciſ.* 48. *n.* 8. *part.* 2. *diverſ.* & nos dicimus infra.

Quartò, ſe informare debebit Delegatus,
an pro his quæ fuerunt Pontifici narrata,
65 aliqua cauſa in Judicium quoquo modo de-
ducta fuerit, quia non poterit eo caſu diſ-
penſare, ante latam ſententiam, imo ante-
quàm Oratores judicato paruerint; ſic enim
expreſsè pręcipit Pontifex in Literis, ſeu
Mandato, his verbis, *Et quatenus contrà ipſos*
cauſa quoquo modo in Judicium deducta fuerit,
66 *parito judicato.* Quomodo autem hæc clauſu-
la, *Parito Judicato*, intelligenda ſit, & an
ſufficiat, ſi cautio idonea de parendo præ-
ſtetur, DD. explicant ſuis locis.

67 Tandem ſe informabit, quòd pro Matri-

monio

nio contrahendo Oratrix rapta non fuerit, quia ſi ob id rapta fuiſſet, Papa nullatenus diſpenſare intendit, & propterea apponit in Mandato Clauſulam, *Dummodò dicta Mulier propter hoc rapta non fuerit*, quæ dictio, *Dummodò*, conditionem importat, ut diximus cap. præcedenti.

68 Cæterùm, quamvis coram Delegato omnia probata ſint, adhuc non poterit Delegatus licitè diſpenſare, ſi cognoſcat ſcandala ex Diſpenſatione eſſe oritura, quia ſuper hoc ejus conſcientia oneratur à Papa, ibi, *Nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, ſuper quo Conſcientiam tuam oneramus*.

EOSDEM LAURENTIUM, ET MAGDALENAM, QUI PAUPERES, ET MISERABILES EXISTUNT, ET EX SUIS LABORE, ET INDUSTRIA TANTUM VIVUNT.

69 Pauper ille dici poteſt, qui, licèt neceſſaria ad vitam ſervandam habeat, non tamen habet undè ſe decenter, pro ſua qualitate, ſuſtentare poſſit. Navarr. *de Reddit. Eccleſ. quæſt. pr. num.* 65. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1154. *num.* 13. Barboſa *de Jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 23. Graff. *deciſ. aur. part. pr. cap.* 100. *lib.* 2. *num.* 4. Prout etiam dici poteſt pauper, qui redditus non habet ſufficientes ad alimenta. Rota *deciſ.* 230. *num.* 4. *part.* 6. *recent.* adeò ut cum induſtria ſupplere cogatur, cùm id, quod habet, non ſufficiat pro ſuſtentatione propria. Rota coram Durano *deciſ.* 98. *num.* 9. & *num.* 10. Rota coram Pœnia *deciſ.* 541. *num.* 3. & *deciſ.* 660. *n.* 9. & *n.* 10. Ille etiam dicitur pauper, qui quamvis aliquid habeat, illius tamen bona non ſufficiunt pro effectu, de quo agitur, Rota coram Durano *deciſ.* 98. *num.* 10. prout etiam regulariter dicitur pauper, qui non habet in bonis quinquaginta aureos. *Gloſſ. in auth. de hæred. & falcid.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1154. *num.* 15. Leoncill. *de Opibus Paupertatis par. pr. quæſt.* 3. *num.* 1. quamvis verius ſit, relinqui arbitrio Judicis,

70 quis ſit Pauper, ut infra; ea etenim, quæ à Jure definita non ſunt, & certa ſub regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Judicis. Barboſ. *de axiom. axiom.* 32. *num.* 1. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 145. & *lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 133. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 57.

71 quia Nobilis eſt pauper in eo, quo Ruſticus dives eſt. Decius *conſ.* 161. *num.* 7. Leoncill. *d. part. pr. q.* 13. *num.* 58. Merolla *tom. pr. diſp. pr. cap.* 2. *coroll.* 8. *num.* 852.

Quicquid tamen circa alios effectus dici

72 poſsit, certum eſt, oportere, ut Oratores, qui in forma *Pauperum* matrimonialem Diſpenſationem petunt, ſint pauperes, & miſerabiles, & ex eorum cujuſque labore, & indu-

73 ſtria tantùm vivant; Et quamvis aliàs largo modo dicantur miſerabiles, Viduæ, Pupilli, Senes, Decrepiti, diuturno morbo fatigati, Puellæ nobiles, quæ juvenibus ſibi nobilitate paribus nubere non poſſunt, Peregrini etiam, publicè Pœnitentes, Infantes expoſiti, Cœci, Membris mutilati, Leproſi, Debilitati, in carcerem conjecti, omneſque alij, quibus à natura movemur ad miſerendum propter fortunæ injuriam, ut concludunt, Barboſa *de appellat. verb. Appellat.* 152. *numer.* 1. Afflict. *deciſ.* 257. *in princ.* Menoch. *de arbitr. Judic. lib.* 2. *Caſu* 66. *Centuria pr.* Tuſch. *concluſ.* 273. *Lit. M.* latè Le-

74 oncill. *d. tract. de Paupertatis opibus par. pr. quæſt.* 3. Imo & Regina vidua dicatur miſerabilis, Tiraquell. *in l. ſi unquam verſ. Facultatem, C. de revocan. donat.* Clerici etiam in foro ſæculari litigantes miſerabiles dicantur.

75 Sperell. *deciſ.* 8. *num.* 16. imo eo ipſo, quòd quis pauper ſit, dicatur miſerabilis, *ut eſt textus in cap. pr. de poſtulat*, & docent Alex. de Nevo *conſ.* 74. *num.* 12. Creſcent. *de-*

76 *ciſ.* 16. *aliàs* 223. *titulo de Privileg.* Nihilominus in caſu noſtro, eò quòd Pontifex Diſpenſationem in hac forma concedit, & apponit Clauſulam, *Dummodo Pauperes, & miſerabiles exiſtant, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm vivant*, excluditur omnis alius vivendi modus, & ita eſt dicta Clauſula intelligenda, ut Oratores in tali Paupertatis ſtatu ſint, ut ob illam natura nos moveat ad miſerandum; unde quamvis, ut di-

77 ximus, qui pauperes dicantur, relinquatur arbitrio Judicis. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1154. *num.* 8. Fontanella *de pact. nupt. clauſ.* 6. *Gloſſ.* 2. *par.* 4. *num.* 15. *tom.* 2. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 162. *alias pr. num.* 2. Gratian. *di-*

78 *ſcept. forenſ. cap.* 120. *n.* 9. *tom. pr.* dictumque arbitrium regulari debeat in judicando Paupertatem ex qualitate perſonarum. Leoncili. *de opibus Paupertatis part. pr. quæſt.* 3. *nu.*

79 92. & ſic pariter Judicis arbitrio relinquatur, quæ Perſonæ dicantur miſerabiles, Leoncillus *l. c. n.* 86. Maſcard. *concluſ.* 1061. *n.*

80 1. Sperell. *deciſ.* 156. *n.* 20. & quãvis etiã divitiæ non præſumantur, ut probat Tuſch. *concluſ.* 547. *num.* 1. *Lit. D.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 689. *num.* 36. *tom.* 4., cum qualitas Paupertatis habeat præſumptionem, quę ineſt

81 à natura, ex quo quilibet nudus, & pauper naſcatur; Maſcard. *concluſ.* 1154. *num.* 1. Petrus de Benintend. *deciſ. Rot. Bononienſ. deciſ.* 22. *num.* 11. Sperell. 138. *num.* 58. *Nudus* (ait Job) *egreſſus ſum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc*. Cap. *Sicut hi* 45. Diſt. Et propterea hujuſmodi Paupertas, & miſerabilitas non videatur probanda; at-

82 tamen quando ipſa Paupertas, & miſerabilitas ſunt fundamentum intentionis in Concedente, ut in caſu noſtro, ubi Pontifex non intendit Diſpenſationem in hac forma *Pau-*

perum concedere, niſi Oratores ſint Paupe-
res, & miſerabiles, & ex eorum labore,&
induſtria tantùm vivant, idque geminatis
verbis explicat, & declarat, certum eſt
tunc tales eſſe debere, ut ad mentem, &
intentionem Pontificis correſpectivæ ſint.Le-
oncill. *d. quæſt.* 3. *num.* 91. & proinde aliter,
quam per Juris præſumptionem probandas
eſſe hujuſmodi miſerabilitatem, & Pauper-
tatem, docent Benintend. *l. c. num.* 13. Af-
flict. *deciſ.* 277. *nu.* 4. Cævallos *Quæſt. comm.*
contra comm. quæſt. 849. *n.* 16. Sperell. *deciſ.*
156. *n.* 15. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 7. *n.* 9.
tom. pr. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1154. *n.* 4.
Rota *deciſ.* 782. *n.* 4. *part.* 3. *rec.* & *deciſ.* 617.
n. 15. *p.* 3. *rec.* undè nõ poteſt hoc caſu habere
locum arbitrium Judicis cum Papa has qua-
litates apponat pro forma per dictam clau-
ſulam, *Dummodo pauperes, & miſerabiles exi-*
ſtant; quę clauſula ea tantùm ponit, quæ
affirmat, cætera verò explodit. Sperellius
deciſ. 140. *num.* 31. Sbrozius *de off. Vicarij lib.*
2. *quæſt.* 120. *nu.* 13. Pat. Leo *in praxi Sa-*
cræ Pœnitent. par. pr. ubi *An Confeſſarii De-*
legati ſint meri Executores; verſ. Quomodo
intelligenda, pag. mihi 54. & ſive conditio-
nem, ſivè modum importet, ita qualificat
Gratiam, ut nil actum cenſeatur, donec ple-
nè juſtificata ſit, Barboſ. *In Praxi exigendi*
Penſionem, par. 1. *quæſt.* 2. *n.* 4. Lother. *de Re*
Benef. lib. pr. quæſt. 38. *num.* 40. Seraph. *de-*
ciſ. 1017. *num.* 4. & dum Papa declarat Ora-
tores debere eſſe Pauperes, & miſerabiles,
84 & ex eorum labore, & induſtria tantùm vi-
vere, illa dictio, *Tantùm*, cum ſit taxativa,
omnem alium vivendi modum excludit. Ro-
ta coram Pœnia *deciſ.* 145. *num.* 7. Rota *de-*
ciſ. 600. *num.* 7. *part.* 4. *recent.* Rota coram
Merlino *deciſ.* 28. *num.* 6. Seraph. *deciſ.* 257.
numer. 2. Marant. *Reſp.* 20. *num.* 3. *part.* 3.
Barboſ. *de Dictionib. dict.* 349. *nu.* 3. & *dict.*
401. *num.* 2. Lælius Altograd. *conſ.* 13. *num.*
2. *lib.* 2. Merlin. *deciſ. Rotæ Lucenſ. deciſ.* 96.
num. 10. Hier. Palma *conſ.* 78. *num.* 2. & Diſ-
penſationem ad expreſſa comprimit, cogit, &
quaſi in pugillo conſtringit, itaut ultra illam
progredi, aut extendi non patiatur. *l. Si*
quis ita legaverit 3. §. *Cum Titio, ff. de adim.*
legat. Marant. *Reſp.* 48. *numer.* 43. *d. part.*
3. Pignatelli. *Controv. forenſ. cap.* 61. *num.* 77.
centuria 2. Vivius *Deciſ. Regni Neap. deciſ.* 380
85 *n.* 11. imo cum additum ſit verbum, *Et miſera-*
biles, nõ ſufficit ſi Oratores ſint pauperes, &
eorũ labore, & induſtria tantùm vivãt, ſi ex
locupleti induſtria vivant: ille namque nõ re-
86 putatur pauper, qui ex ſua induſtria vivere po-
teſt. Lother. *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 36. *n.* 33.
Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1154. *nu.* 36. Rot.
deciſ. 552. *num.* 4. *part.* 4. *recent.* Leoncill. *de*
Opibus Paupertatis part. 2. *privil.* 249. *num.* 31.
87 & habere artem, & habere bona, æquipa-
rantur. Leoncill. *de Opibus Paupertatis part.*
88 *pr. quæſt.* 2. *num.* 45. imo quamvis regulari-
ter, ubi agitur de Paupertate ad certum,
& determinatum effectum, non attendatur
induſtria, nec opera, ob fragilitatem huma-
næ potentiæ, quæ variatur ex tempore, ſed
conſideretur, an quis habeat tot in bonis,
itaut ex illorum fructibus vivere poſsit, Rota
deciſ. 628. *num.* 3. *part.* 4. *recent.*, veruntamen
ex quo in Literis, ultra verbum *Pauperes*,
additum eſt aliud, nempè, *Et miſerabiles*,
89 verificari debet etiam miſerabilitas Orato-
rum, ut ſupra diximus: Unde ſi Oratores ex
locupleti induſtria vivant, & bona non poſſi-
deant, verificabitur quidem Paupertas, non
tamen miſerabilitas, prout Pontifex per ſuas
90 Literas requirit, dum addit, *Et miſerabiles*;
quæ dictio *Et*, conjunctiva eſt, & copula-
tiva, Cæſ. de Graſſ. *de Rebus Eccleſ. non a-*
lien. deciſ. pr. num. 5. Lælius Altograd. *conſ.*
13. *num.* 8. *lib. pr.* Corne. *conſ.* 69. *nu.* 3. *vol.*
pr. Barboſ. *de Dictionib. dict.* 100. *nu.* 3. &
ponitur inter diverſa. Rot. *inter impreſſas per*
Pacificum *poſt tract. de Salviano Interdicto*,
91 *deciſ.* 97. *num.* 3. & ſemper de ſua natura ali-
quid addit. Puteus *deciſ.* 230 *num.* 2. *lib.* 2.
Leoncill. *d. tract. part. pr. quæſt. pr. num.* 19.

An autem dici poſſit pauper Filiusfamili-
92 as, qui nil quidem in vita Parentum poſſi-
deat, ſed habeat ipſos Parentes divites, &
propterea obtinere poſſit Diſpenſationem in
hujuſmodi forma *Pauperum*, videtur nega-
93 tivè reſpondendum; cum de jure naturæ re-
neantur Parentes alimenta præſtare filiis,
l. pr. cum ſequen. C. de alend. filiis. Leo
in Praxi Sacr. Pœnitent. part. pr. Formula
Pro eo, qui vovit caſtitatem ſervare, verſ.
94 *Utriuſque Paupertas, pag. mihi* 133. & con-
ſequenter, dum adſint alii, ad quos ſpectet
onus alendi, non poſſit quis dici pauper.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 552. *num.* 18.
tom. 3. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1154.
95 *nu.* 37. idque verum ſit, quamvis eti-
96 am ſola Mater dives ſit, cum & ipſa in ſub-
ſidium alere teneatur, quando Pater, &
alii Aſcendentes ex linea paterna defierint,
vel ſint egentes. *l. Si quis, quinta, §. idem*
in liberis ff. de lib. agnoſc. & alen. & valeat
97 conſequentia, ut ſi Pater dives ſit, Filius eti-
am dives ſit, Pariſ. *de Reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 6.
num. 24. Leoncill. *d. par. pr. quæſt.* 5. *num.* 17.
98 Decius *conſ.* 443. *num.* 6. 7. & 5., cùm Filius
eadem perſona cum Patre reputetur. *l. ulti-*
ma C. de Impub. & aliis ſubſt. Pariſ. *l. c. n.* 27.
99 Unde Æſtimum Patris Æſtimum filii, Pa-
riſ. *l. c. num.* 26. Maſcard. *de Probat. concluſ.*
100 1151. *n.* 14. Leõcill. *dicta par. pr. qu.* 1. *n.* 18., cũ
Filii in vita Parentum ſint quodammodo do-
mini rerum paternarum, propter uſum pro-
miſcuum: Pignatell. *controv. forenſ. cap. pr.*
n. 5. *Centuria pr.* Rota coram Merlino *deciſ.*

193.

193. *num.*16. Leoncill. *part.* 2. *privil.* 328.
num. 9. Cævallos *comm.contra commu.qu.*701.
101 *nu.*61., & hæreditas Patris ſit quaſi debita
Filiis: Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 971. *num.*
102 19., & proinde in Filium dicatur continuare,
non de novo acquiri: Merlinus *de Legitim. lib. pr. tit.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 2. Rota coram
Merlino *l. c.* Soacius *ſuper Inſtt. lib. pr. de hæredit. quæ ab inteſtato deferunt.* §. *Qui dicuntur ſui hæredes*, *num.* 4. Paſchal. *de virib. Patriæ poteſtatis part.* 4. *cap.* 1. *n.* 9. Rede-
103 naſch. *conſ. pr. nn.* 39. unde poſt mortem Parentum non videatur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi, quaſi olim dominus eſſet, qui etiam vivo Patre quodammodo dominus exiſtimabatur, & eodem pacto; Marant.
104 *Reſponſ.* 30. *num.* 13. *part.* 1. Imò & habeatur pro divite, qui habet actionem ad acquirendas divitias, & ad exigendum: *l. Qui potuit facere, de Regulis Jur.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 120. *num.* 55. *tom. pr.* Rota *deciſ.* 72. *num.* 5. *par.* 4. *recent.* Leoncill. *d.*
105 *tractato part. pr. quæſt.* 5. *num.* 24. prout & dives reputetur, qui poteſt facere, ut dives ſit. Rota *dicto n.* 5.

Nihilominùs, prædictis non obſtantibus,
106 exiſtimò poſſe dari caſum, ut Filius poſſit in hac forma Diſpenſationem impetrare, quamvis Parentes ſint divites, quia, ſi Filius nulla bona poſſideat, & à Parentibus expulſus non recipiat ab eis alimenta, nec aliud ſubſidium, nec ei in vita Parentum de Jure, vel ex diſpoſitione aliquorum certorum Statutorum, competat aliqua portio loco Legitimæ, seù aliter in bonis eorumdem, ut maximè contingere poteſt ex illis 14. cauſis, ex quibus permittitur exhæredatio, quę habentur penes d. Soacium *ſuper Inſtitutis, lib.* 2. *titul.* 13. §. *Quæ cauſæ ſint, propter quas Filii à Parentibus exhæredari poſſint*, *nu.* 4. & 5. & pro-
107 inde etiam alimenta denegantur, ut probant Leoncill. *part.* 2. *privil.* 161. *nu.* 21. & Surdus ab ipſo relatus; Donat. Anton. de Marinis *reſol. quotid. lib.* 1. *cap.* 143. *nu.* 7. Michalor. *tract. de Fratribus part.* 2. *cap.* 35. *nn.* 41., itaut pauper, & miſerabilis exiſtat, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm vivat, cur caſu iſto non verificabitur in eo qualitas Paupertatis, & miſerabilitatis, requiſita ad impetrandam in hac forma Diſpenſationem; cum neceſſe ſit de præſenti ſuccurrere honori fœminæ, quæ ſi matrimonium non contrahat cum ipſo, periculum eſt, ut diffamata, & innupta remaneat, & gravia ſcandala veriſimiliter exoriantur; & ſi matrimonium differretur poſt mortem Parentum, quot peccata, & ſcandala ſequerentur? Unde oportet de præſenti providere. Nec refert hoc caſu, quòd Filius ſit poſitus in conditione, etiam ut poſt mortem Parentum ſperare poſſit hæ-
108 reditatem, quià ad hoc, ut quis dicatur pauper, habetur reſpectus ad id, quod poſſidet, & non ad id, quod ſperat, vel judicialiter petit, quamvis hæreditates etiam pingues à Judice petat, ut expreſsè docent Innocentius *de off. & poteſt. Judicis Delegati. cap. Significantibus*, *n.* 4. Merlin. Pignatell. *dict. controv. forenſ. cap.* 1. *n.* 10. *Centur.* I. Sperell. *deciſ.* 156. *n.* 16. Alexand. de Nævo *conſ.* 74. *n.* 12., quia adhuc in ſtatu præſenti judicatur pauper, ut benè concludit dictus Alexander de Nævo *l. c.* ubi advertit, id eſſe menti tenendum; & maximè facit, quòd Pater poteſt vendendo, vel aliter titulo oneroſo contrahendo, privare Filium etiam Legitima, ut benè animadvertit dictus Donatus Anto-
109 nius de Marinis *d. cap.* 143. *n.* 2. Unde quem eſſe divitem, vel pauperem paria ſunt, ſi ſuis divitiis uti non poſſit. Rota *deciſ.* 97. *nn.* 3. *par.* 2. *diverſ.* Simon de Pretis *de interpret. ult. volunt. lib.* 3. *ſol.* 2. *nu.* 36. & *ſol.* 5. *n.* 23. & *lib.* 4. *ſol.* 1. *n.* 94. Lotherius *de Re benef. lib.* 2. *quæſt.* 8. *n.* 59. ſi etenim alicui competant actiones, at non poſſit eas exercere, eſt tanquam organum ſine ſpiritu, ut ponderat idem Lotherius *lib.* 1. *quæſt.* 39. *n.* 125. & propter-
110 eà cùm nullum jus Filio competit in vita Parentum, etiam in Legitima *l. pr.* §. *Si Impub. ff. de collat. bonor.* Barboſ. *in Collect. in Codicem l. ſi emancip.* 3. *n.* 6. Pariſ. *de Reſign. benef. lib.* 1. *qu.* 6. *num.* 53. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 729. *n.* 25. *tom.* 4. Farinac. *conſ. crim.* 52. *n.* 6. *lib.* 1. Antoninus *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 54. *nu.* 6. Alexand. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de Legitim. reſol.* 3. *n.* 3. §. *In caſu.* Merlin. Pignatell. *controv. forenſ. cap.* 23. *num.* 8. *Centur.* I. Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid. lib.* 1. *cap.* 143. *num.* 1. Fabius de Anna *in addit. ad Patr. ſing.* 531. & noviſſimè celebratiſſimus Doctor noſter Lælius Altograd. *conſ.* 43. *num.* 3. *lib.* 3. cùm
111 viventis nulli ſint hæredes. Angelus *conſ.* 306. *n.* 2. Lælius Altograd. *conſ.* 53. *n.* 19. *d.*
112 *lib.* 2. & Filius ſatis probat ſe eſſe pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere. Rota *deciſ.* 499. *n.* 4. *part.* 1. *diverſ.* & Covarruv. à dicta
113 Rota ibi citatus; Et proindè præſumitur pauper ex præſumptione Juris. Rota coram Buratto *deciſ.* 756. *n.* 7. Leoncill. *de Opibus pau-*
114 *pertatis part.* 2. *privil.* 162. *n.* 3. Imò nec ſubreptitia erit Diſpenſatio, in qua Oratrix narravit ſe eſſe pauperem, ſi verè talis erat, quamvis ſpem magni Patrimonii haberet; Sayrus *in Floribus lib.* 1. *dec.* 3. *titul.* 3. quia ad hoc, ut Jus ſuccedendi ſit conſideratione dignum, debet eſſe de præſenti validè quæſitum. Pignatell. *controverſ. forenſ. cap.* 23. *n.* 9. Salgad. *Labyr. Credit. part.* 2. *cap.* 22. *nu.* 115. nec Jus in ſpe conſideratur: dictus Merlin. *l. c. nu.* 17.

115 Nec crediderim teneri quem vendere Do-

mum, vel alia bona exigui redditus, ut pretium eroget in obtinenda, & impetranda Diſpenſatione in forma ordinaria, & debitas Taxas, Compoſitiones, & Jura Officialium Romanæ Curiæ propterea ſolvat, ſi aliàs ſit pauper, & miſerabilis; quia ad inſpiciendum, & dignoſcendum, an quis ſit pauper,
116 attenditur principaliter ad fructus, quos percipit, & non ad precium, quod ex hujuſmodi venditione haberi poſſet. Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid. lib. 2. cap. 84. nu. 2.* Leoncill. *eodem tract. part. 1. qu. 6. nu. 20.* Merlin. *deciſ. Rot. Lucan. deciſ. 70. n. 10.* Rota *deciſ. 48. num. 8. part. 2. diverſ.* & faciunt dicta per dictum Leoncillum *d. part. 1. quæſt. 5. num. 31.*

Accidit aliquando, ut Oratores ſint quidem Pauperes, & miſerabiles, ſed aliqua bona
117 modici valoris poſſideant, itaut ex fructibus, qui ex illis annuatim percipi ſolent, poſſent per duos, vel tres menſes anni, ſeu circiter vivere, & tunc examinari ſolent ab Ordinario Teſtes ſuper qualitate, & facultatibus Oratorum; & juxtà probationes factas, fit Fides ab ipſo Ordinario, quòd Oratores poſſident bona talis, & talis annui redditus, & in reliquis ſunt pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivunt; & dicta Fides tranſmittitur Romam, & ex ejus tenore Dominus Datarius, ejuſque Officiales dignoſcere poſſunt, an Oratores ſolvere poſſint aliquam ſaltem extraordinariam Compoſitionem; & eo caſu ſolent Oratores ut plurimum taxari in ſolutionem ſummæ, quæ uno anno percipi ſolet ex bonis alterius ex Oratoribus; qua Compoſitione ſoluta, expediuntur Literæ in dicta forma *Pauperum*, in quibus exprimitur, *Oratores poſſidere bona talis annui redditus, &c. & in reliquis eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivere;* Unde in verificatione precum coram Delegato facienda, verificari debebit annuus redditus bonorum, quæ Oratores habent, & quòd in reliquis ſunt Pauperes, & miſerabiles, &c.

118 Quòd ſi in probatione coram Ordinario facta, non verificaretur Paupertas Oratorum, ſed reperiretur non eſſe ita pauperes, & miſerabiles, ut expoſitum fuerat Pontifici, non poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, ſed recurrere debebit de novo ad Summum Pontificem, pro impetratione novarum Literarum in forma *Perinde valere*, pro quibus obtinendis, Supplicatio concipi ſolet infraſcripto, vel ſimili modo.

119 *Beatiſſime Pater. Aliàs pro parte* N. *&* N. *expoſitum Sanctitati Veſtræ, ipſis Oratoribus ſcientibus, ſe Tertio Conſanguinitatis Gradu invicem eſſe conjunctos, Oratorem prædictum, non quidem peccandi data opera, ut crimine admiſſo, &c. dictam Oratricem cognoviſſe, &c. & niſi Matrimonium inter eos contraheretur, &c. cupere, &c. ſed ſtante Impedimento hujuſmodi, Matrimonium contrahi non poſſe; quare Vicario Epiſcopi Lucani, &c. quatenus, ſi Preces veritate niti reperiſſet, Oratores præfatos, qui, ſicut tunc aſſerebant, Pauperes, & miſerabiles exiſtebant, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm vivebant, in primis ab invicem ſepararet, deinde, &c. utque dictus Orator operam ſuam conferret, &c. tribus ſaltem menſibus, aliaque injungeret, &c. Qua Pœnitentia publica peracta, & recepto juramento, &c. & quatenus cauſa quoquomodo in Judicium deducta fuerit, Parito Judicato, &c. Demum, &c. ſi expediens videretur, &c. Prolem, &c. prout in dictis Literis continetur; Quibus quidem Literis eidem Vicario præſentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandavit; & cùm ei in verificatione conſtitiſſet, eos Pauperes non exiſtere; ad illarum ulteriorem executionem procedere recuſavit: Supplicant igitur humiliter eandem S. V. Oratores præfati, quatenus eos amplioris Gratiæ favore proſequendo, eidem committere, & demandare dignetur, ut hujuſmodi negocium reaſſumens, Liteaſque prædictas valere decernens, ad earumdem Literarum executionem, ſervata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi in illis nulla, quòd Oratores Pauperes exiſtant, mentio facta, Oratoribus, Pœnitentia publica prædicta, ipſique Oratori, quòd operam ſuam Fabricæ, aut in aliud ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel Loci Pii conferres, injunctum minimè fuiſſet, de Gratia ſpeciali; non obſtantibus omnibus illis, quæ in prædictis Literis voluit non obſtare, & cum Abſolutione à Cenſuris ad effectum, &c.*

Id tamen eſt adnotandum, quòd ad dignoſcendum, an Oratores ſint pauperes, non habetur in conſideratione, an habeant Bona, ſi ære alieno gravati ſint, quia ſi deductis one-
120 ribus, parum ſuperſit, adhuc non deſinunt eſſe pauperes, quamvis multa Bona habeant,
121 cùm non dicantur Bona, niſi deducto ære alieno. Molſeſ. *tom. 1. part. 7. quæſt. 3. num. 17.* Barboſ. *de axiom. axiom. 37. n. 1.* Hieronym. Palma *conſ. 47. num. 72.* Leoncill. *de Paupert.*
122 *opibus part. 2. privil. 75. nu. 6.* nec dicantur fructus, niſi deductis expenſis. Cencius *tract. de Cenſib. quæſt. 35. n. 19.* Redenaſch. *conſ. 77. nu. 11.* Rota inter deciſ. impreſſas per eundem Cencium poſt *d. tract. de Cenſib. deciſ. 387. n. 2.* Pariſ. *de Confid. quæſt. 35. num. 32.* Rota inter impreſſas poſt ſec. volum. conſil. Farinac. *deciſ. 227. nu. 4.*

Secundò adnotandum, quòd licèt Pontifex committere intendat Diſpenſationem Oratricis, & in hoc ſe conformare diſpoſitioni
123 Concilii, ut diximus ſupra, ſi tamen Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, Fides

eo-

eorum Paupertatis ſufficiet, ſi facta eſſet ab Ordinario Domicilii, quia præſumitur magis informatus de ſtatu, & Paupertate Oratorum; & ita de ſtylo ſervari teſtatur Corrad. *dict. Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 5. nu. 24.*

124 Tertiò adnotandum, quod licèt pro Oratoribus abſentibus nihil recipiatur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, quibus ſufficit ipſas Literas in forma *Pauperum* videre conſcriptas, ad hoc ut illas ſubſcribant, nempè, *Gratis pro Deo*, nihilominùs per officium minoris Gratiæ ita taxantur, ac ſi illi pauperes non eſſent, ſed ſolum eis prodeſt Paupertas, ut integram ſolutionem Compoſitionis evadant.

125 Ultimò adnotandum, quòd ſi Oratores ſint Nobiles, & Pauperes, & velint Diſpenſationem in forma *Paupernm*, ſufficit hoc caſu exponere, quòd ſint ex honeſtis Familiis, & Pauperes, & ex eorum labore, & induſtria vivant, & quòd ob copulam inter eos ſecutam, vel ſuſpectam converſationem habitam, niſi matrimonium inter eos contraheretur, Oratrix innupta, & diffamata remaneret, & gravia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; unde eo caſu non dicitur, quòd ſint miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm vivant, nec injungitur ſervitium Eccleſiæ, nec Pœnitentia publica, ſed cum aliqua modica Compoſitione conceditur Diſpenſatio.

IN PRIMIS AB INVICEM SEPARES.

Verificatis itaque omnibus, quæ ex forma,
& tenore Literarum verificanda erunt, Delegatus ad Decretum ſeparationis deveniet,
quia cùm ante Diſpenſationem præcedere
126 debeat Pœnitentia publica, & expleri ſervitium Eccleſiæ, interim, ad ſcandala vitanda, & fugiendam occaſionem reincidentiæ in
peccata, Oratores manere debebunt ſeparati, itaut Orator in una, & Oratrix in alia
Domo habitent, nè inter ſe, cum periculo
127 animæ, & ſcandalo Populi converſent; qui
enim amat periculum, peribit in illo. Salomon *Proverb.* 3. 47. Sperell. *deciſ.* 175. *nu.* 5.
quod Decretum ſeparationis infraſcripto, vel
ſimili modo fieri poterit.

128 *Die, &c. Perilluſtriſs., & Reverendiſs. D. Flaminius Nobili J. U. D. Canonicus Cathedralis Lucanæ, & Nob. Lucenſ. Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D. Petri Rota Epiſcopi Lucani, & Comitis, in ſpiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, in hac parte uti Delegatus Apoſtolicus, viſis, & benè conſideratis requiſitis, & Clauſulis contentis in Literis matrimonialis Diſpenſationis, à SS. D. N. Alexandro Papa Septimo obtentis per Antonium, & Magdalenam de Camajore hujus Lucanæ Diœceſis, verificatiſque coram ſe contentis in ipſis Literis, Decrevit, quòd ſupradicti Antonius, & Magdalena ſeparentur ab invicem arbitrio dicti D. Vicarii, prout illos præſenti Decreto ſeparari mandavit, itaut d. Antonius in una, & dict. Magdalena in alia Domo ſeparatim vivant: De qua quidem ſeparatione exhibere teneantur Fidem eorum Parochi, in Actis hujus Curiæ relaxandam; & ita, &c.*

Flaminius Nobili, Vic. Gener. Lucanus, Delegatus Apoſtolicus.

N. Notarius Publicus Lucen. ac Curiæ Epiſc. Luc. Canc.

129 Si poſt factam ſeparationem ab Ordinario, Oratores per aliquod tempus ſeparationem ſervaverint, ſed tamen in ea non continuaverint uſque ad Decretum Diſpenſationis, exiſtimo adhuc poſſe Delegatum Diſpenſationem exequi, maximè ſi ſcandala ex ulteriori dilatione timeantur, & periculum ſit incontinentiæ, & omnia alia, quæ adimpleri debebunt, fuerint adimpleta; quia ipſe jam ſeparavit, ut habebat in Mandato; & tempus, quo remanere debent ſeparati, remittitur ipſius arbitrio, faciunt dicta per Garziam *de Benef. part. 8. cap. 3. nu. 92.*

DEINDE SI VENIAM A' TE PETIERINT HUMILITER.

130 Dictio, *Deindè*, ordinem ſignificat, & eſt
præcedentium continuativa, & ab illis integram cauſam perficit. Sanchez *lib. 3. diſp. 7.
n. 17.* Lezana *in Summa, tom. 3. verbo Dictio,*
131 *nu.* 14. & conditionem importat, *l. prim. §.
Si quis, ff. de verb. oblig.* Gutier. *can. qq. lib.
2. cap. 15. nu. 113.* Sperell. *deciſ.* 125. *nu.* 39.
Cæphal. *conſ.* 638. *n.* 8. *tom.* 5. Menoch. *conſ.
15. nu. 114. vol.* 1. Unde ſi poſt factam ſepa-
132 rationem velint Oratores diſpenſari, debebunt à Delegato priùs petere veniam humiliter de commiſſis exceſſibus, ut ſic dent ſignum pœnitentiæ. *cap. Peccati venia 5. de
133 Regulis Juris in 6.* qui enim veniam petit,
pœnitens eſſe debet. *cap. Nemo 14. de Simo-*
134 *nia*, & non niſi ſe corrigentibus venia datur.
cap. Legitima 24. quæſt. 2. Marant. *reſp.* 4.
135 *num. 21. part.* 2. nec conceditur non pœnitenti. Reſp. Marantæ *l. c. num.* 52. Sperellius
deciſ. 111. *num.* 46. abſurdum namque eſſet,
abſolutionem non petenti dare. Corrad. *in
Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 6. num.* 1.

136 Hæc autem Clauſula diverſimodè concipitur in Diſpenſationibus matrimonialibus, quę in dicta forma *Paupernm* expediuntur pro Gallicis, quia ibi dicitur, *Deinde ſi veniam à te petierint, impoſita eis, pro modo culpæ, Pœnitentia ſalutari, receptoque ab eis juramento, quòd talia deinceps non committent, nec committentibus præſtabunt auxilium, conſilium, vel favorem, ipſos ab Inceſtus reatu, & Excommunicationis, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, & temporalibus, tam à Jure, quàm ab Homine, contra ſimi-*

ſimilia perpetrantes, *promulgatis*, *in utroque*
foro abſolvere, *&c.* Vide Corrad. *cap.* 6. *n.* 79.
Animadvertendum inſuper, quòd, non pe-
tita hujuſmodi venia, non poteſt Delegatus
ad executionem Diſpenſationis devenire,
cùm Dictio, *Si*, conditionem importet. Ge-
nua *de Enunciativis lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 17.
Menoch. *conſ.* 15. *num.* 14. *tom.* 1. Mantic. *de*
Coniect. lib. 10. *titul.* 5. *nu.* 4.

EAM ILLIS POENITENTIAM PUBLICAM
IMPONAS, QUÆ ALIOS DETERREAT
A' SIMILIBUS COMMITTENDIS.

137 Ob publicum peccatum, imponenda eſt
publica Pœnitentia, juxta Textum *in cap. Que-*
ſitum 7. *de pœnit. & remiſſ.* Seraphin. *dec.* 54.
138 *num.* 5. & in publicis delictis per publicam
solùm vindictam Reipublicæ ſatisfit, ad ex-
emplum, & terrorem aliorum. *l.* 1. *C. ad*
139 *l. Juliam repet.* Ea enim Pœnitentia, quæ pro
foro conſcientiæ à Confeſſario imponitur,
tendit ad alium finem, nempè ut per eam
Pœnitens ſatisfaciat Deo, & cum eo recon-
cilietur: at Pœnitentia, quæ pro foro exter-
no ſubiri debet propter ſcandalum, ſpectat
ad vindictam publicam, & Reipublicæ ſa-
tisfactionem. Rota coràm Merlin. *deciſ.* 15.
n. 9. ideò Delegatus, poſt humiliter petitam
ab Oratoribus veniam, debebit utrique Ora-
tori Pœnitentiam publicam, juxtà tenorem
Literarum ſuæ Commiſſionis, imponere. Hæc
140 tamen Pœnitentia à Pontifice non declaratur
qualis eſſe debeat, ſed remittitur arbitrio
Ordinarii, ita tamen quòd publicè fiat, &
talis ſit, ut alios deterreat à ſimilibus com-
mittendis, ut ſi minùs virtutis amore, ſal-
tem formidine pœnæ, ad benè, rectèque vi-
141 vendum inducantur, juxta illud, *Oderunt*
peccari mali formidine pœnæ.

Quamvis autem hæc Pœnitentia debeat
eſſe publica, & talis, ut indè alii terrean-
142 tur, non tamen ſolemnis eſſe debet; quæ ſit
quadam ignominioſa forma. In multis autem
143 locis uſu receptum eſt, (& ita ab Ordinariis
Lucanis, dum ad has Commiſſiones exequen-
das Delegati ſunt, ſervatur) ut Oratores una
die feſta de mane, dum in Parochiali Eccle-
ſia Oratricis celebratur Miſſa Populo, ma-
neant ante fores Portæ principalis ejuſdem
Eccleſiæ, genibus flexis, & detecto Capi-
te, cum una candela accenſa præ cujuſque
Oratoris manibus; Et cum dicta Pœnitentia,
ex forma à Pontifice præſcripta, debeat eſſe
publica, ut alii à ſimilibus committendis ter-
reantur, non poterit ille, ad quem ſpectat,
dictam Miſſam celebrare, vel celebrare fa-
cere ſummo mane, antequam Populus con-
currat ad Eccleſiam, quia mens Summi Pon-
tificis eſt, ut publica ſit, tùm ob erubeſcen-
tiam Oratorum, tùm ad exemplum aliorum,
ut diximus, & proptereà cùm id ſit de for-
ma à Pontifice præſcripta, ea non ſervata,
actus eſt nullus, ut diximus ſupra.

Et quidem de nonnullis Parochis audivi,
qui, ut Oratoribus rem gratam facerent,
Mandata Apoſtolica parvi facientes, Miſſam
ſummo mane celebrare, vel intempeſtivo
tempore celebrari curant, adhibitis quinque
aut ſex perſonis Conſanguineis, vel Amicis
Oratorum, ſtudioſè vocatis, nè extraneæ per-
ſonæ id ſciant, & ſic Oratores, abſque ru-
bore Pœnitentiam adimpleant; & deindè
Parochus facit Fidē de adimpleta Pœnitentia,
ſuas, & Oratorum conſcientias illaqueando,
144 undè Diſpenſatio indè ſequuta, tanquam con-
tra mentem expreſſam Summi Pontificis ex-
145 torta, non proderit, quia non facere, &
inutiliter, & minus legitimè facere paria ſunt.
l. non putavit, *& l. quoties*, *ff. Qui ſatiſdare*
cog. Patiſ. *de Reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 7. *n.* 8.

UTQUE IDEM ANTONIUS OPERAM
SUAM CONFERAT FABRICÆ, AUT
IN ALIUD SERVITIUM ALICUJUS
ECCLESIÆ, VEL LOCI PII TRIBUS
SALTEM MENSIBUS.

Ultrà dictam publicam Pœnitentiam, quæ
utrique Oratori imponitur, ut diximus; alia
Pœnitentia ſoli Oratori injungitur, nempè,
Ut operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud
ſervitium alicujus Eccleſiæ, vel Loci Pii per
aliquot menſes; magis, vel minùs, prout rei
qualitas, & proximitas graduum, ſuper qui-
bus diſpenſandum eſt, requirunt; Regulari-
146 ter autem ſi Oratores ſint in gradibus pro-
pinquioribus, tam Conſanguinitatis, quam
Affinitatis, ut in ſecundo, vel ſecundo &
tertio, imponi ſolet Pœnitentia, quinque;
ſi in tertio & quarto, ſeù ſimplici quarto,
trium menſium, & ſi gradus ſint mixti, &
ex multiplicatis Stipitibus procedant, aſſi-
gnantur plures, ſeù pauciores, arbitrio Sum-
mi Pontificis, vel Domini Datarii; Quam-
vis ſi Orator accedat ad Urbem, iſtud tem-
pus minuatur, ut diximus.

Circa prædicta, ſunt adnotanda nonnulla
magis in Praxi practicabilia; Et Primò, ut
147 neceſſe non ſit hanc Pœnitentiam, & perſo-
nale ſervitium fieri tempore continuato, ſed
ſufficere ſi interpolatè expleatur, cùm in Li-
teris non præcipiatur, ut Orator operam ſuam
conferat per tres ſaltem menſes, ſed dicitur
tribus ſaltem menſibus, in ablativo abſolu-
to: ſi etenim diceretur, per tres ſaltem men-
148 ſes, tunc dictio, *Per*, tempori adjuncta, to-
tius temporis continuationem importat. Gon-
zales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 9. *in annotat.*
n. 89. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8.
cap. 6. *n.* 27. Marant. *reſp.* 46. *n.* 14. *part.* 4.

Secundò adnotandum, quòd, quamvis vin-
culum Conſanguinitatis fortiùs ſit vinculo,
& attinentia Affinitatis, ut jam diximus,
149 tamen in impetrationibus Diſpenſationum
matrimonialium, tàm in iſta, quàm in ordi-
na-

naria forma, nullum diſcrimen conſtituitur
in taxando expenſas, & infligendo Pœniten-
tias, ſed pari modo proceditur, nullo habi-
to reſpectu, an Oratores Conſanguinei ſint,
vel Affines; & ita ſe habet ſtylus Curiæ, ut
notum eſt, & teſtatur Corrad. *d. cap. 6. n.* 3.
150 Adnotandum Tertiò, Diſpenſationes ma-
trimoniales in forma *Pauperum*, in remotio-
ribus gradibus, nempè ultrà tertium, tranſ-
ire per officium minoris Gratiæ, & ibi, ſi
Oratores ſint abſentes ab Urbe, ex integro
taxari, perindè ac ſi ipſi pauperes non eſſent;
151 at in propinquis, nempè in tertio Conſan-
guinitatis, vel Affinitatis, & aliis propinquio-
ribus, quamvis ex duplicatis, vel multipli-
catis Stipitibus Impedimenta inſurgant, tranſ-
ire per Cancellariam, ubi ipſæ Literæ non
taxantur, ſed ſignantur *Gratis pro Deo*; &
ſic nulla ibi ſolvitur Taxa, ſed ſolùm non-
nulli parvi nummi erogantur, pro laboribus
152 aliquorum Officialium; Si tamen Oratores
præſentes ſint, recipitur ab eis juramentum,
quòd ipſimet ſint eædem Perſonæ, de quibus
in Literis Teſtimonialibus præſentatis ab ipſis;
153 unde major eſt impenſa, quæ per Oratores
ab Urbe abſentes ſuſtinetur pro Diſpenſatio-
nibus in hujuſmodi forma *Pauperum* impe-
trandis, ſuper gradibus remotioribus, quàm
ſuper propinquioribus, ut tertio, vel dupli-
ci, ſeù triplici tertio; Id quod multi, qui
de hujuſmodi ſtylo ſunt ignari, capere non
poſſunt.
154 Adnotandum Quartò, ſervitium Eccleſiæ
Oratori injunctum, non poſſe à Delegato mi-
nui, & in aliqua, licèt minima parte, rela-
xari; ſed dictum ſervitium integrè debere
expleri, antequàm ad ipſam Diſpenſationem
deveniatur, quia illa dictio, *ſaltem*, eſt am-
155 pliativa, & non limitativa; Seraphin. *deciſ.*
787. *num.* 8. nec excludit majora: Cæſar de
156 Graſſis *deciſ.* 117. alias *6. n.* 15. & cum hu-
juſmodi tempus omninò requiratur ad perfe-
157 ctionem, & complementum ipſius ſervitii,
exiſtimatur de forma, ut benè advertit Ma-
ranta *reſponſ. 46. d num.* 18. *part.* 4. unde
completum eſſe debet, atque perfectum;
158 Idem Marant. *l. c. num.* 25. & conſequen-
ter non poterit Delegatus ſervitium, nedum
159 diei unius, remittere, quamvis enim mini-
ma regulariter non habeantur in conſidera-
tione, & de minimis Lex non curet, *l. In
commodatis* 18. §. *Poſſunt, in fine*, cum aliis
Barboſa *de axiom. axiom.* 150. *num.* 1. &
160 parum, & nihil æquiparentur, Marius An-
toninus *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 18. *num.* 6.
161 & modicum tempus pro non tempore repu-
tetur, Mandoſ. *ad Reg. Cancell. Regul.* 16.
quæſt. 19. *n.* 3. Nihilominùs cum à Pontifice
præcipiatur Delegato, ut Pœnitentiam im-
ponat, ac ſervitium perſonale, trium ſaltem
menſium, id ſub certa forma præſcribitur,
162 quam tenetur Delegatus omninò ſervare.
Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 1. *vot.* 5. *n.* 16.
163 Garcia *de Benef. part.* 6. *cap.* 3. *num.* 40. quæ
forma ita tranſgreditur in minimo defectu,
ſicut in magno. Gomeſ. *Reg. de Idiom. qu.* 8.
lit. A. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 18.
164 *n.* 77. imò etiam in uno nummo tranſgredi-
tur. Fontanell. *de Pactis Nupt. clauſula* 7.
Gloſſa 3. *part.* 6. *n.* 14. Barboſa *in dictis Votis
lib.* 1. *vot.* 5. *nu.* 17. Unde non poterit Dele-
gatus formam præſcriptam non ſervare, &
conſequenter, nec aliquod, licèt modicum
tempus poterit Oratori indulgere: Poterit
165 quidem tempus Oratori aſſignare longius eo,
quod in Literis ſit expreſſum, quia Pontifex
præcipit, ut ſaltem tres menſes aſſignet, non
tamen prohibet, quin poſſit Delegatus ma-
jus tempus aſſignare, ut benè animadvertit
idem Corrad. *in d. Praxi d. cap.* 6. *num.* 34.
166 Quòd ſi caſus eveniat, ut ob ſupervenientem
infirmitatem, vel imminentia ſcandala, aut
aliam juſtam cauſam opus ſit commutatione,
vel expediat matrimonium citò contrahi, de-
bebit, ante quàm ſit expletum dictum Eccle-
ſiæ ſervitium, recurri ad Dominum Datarium
167 Papæ, qui plenam in his habet à Pontifice
poteſtatem; à quo D. Datario, ſi aliqua juſta
cauſa allegetur, ſolet per particularem Epi-
ſtolam reſcribi Delegato, cui executio Diſ-
penſationis commiſſa fuit, *ut ſi tales cauſæ,
quæ ſibi expoſitæ fuerunt, veræ ſint, ipſumque
matrimonium non poſſit, abſque ſcandalo diſ-
ferri, donec tempus ſervitii expletum ſit, fa-
ctis prius per Oratores aliis Pœnitentiis impo-
ſitis, præſtitaque per Oratorem cautione ido-
nea de conferendo quàm primùm, contracto ma-
trimonio, operam ſuam, ad formam Literarum
Apoſtolicarum, Fabricæ, aut in aliud ſervi-
tium Eccleſiæ, vel Loci pii ſibi aſſignati, diſ-
penſet*: Et tunc Orator debebit dictam cau-
tionem in forma Juris valida præſtare, ſub
pœnis, & mulctis, arbitrio Delegati impo-
nendis, in caſu inobſervantiæ Oratoris; in-
juncto inſuper onere Oratori, ut ſub eiſdem
pœnis, & mulctis, teneatur referre Fidem
Parochi, ad quem ſpectabit, quòd operam
ſuam toto præſcripto tempore præſtiterit,
ut ſuprà.
168 Quomodo autem, ac qualis præſtari de-
beat ipſa cautio, ex verbis, quibus utitur
Dominus Datarius in reſcribendo, dignoſci
poterit; quia, ſi ſimpliciter dicat, quòd te-
neatur cautionem præſtare, ſufficiet eo ca-
ſu cautio juratoria, ut benè docet Sanchez
de Matrim. lib. 10. *Diſp.* 18. *num.* 34. & fa-
ciunt dicta per Porcium *num.* 4. & Minſinge-
rium *num.* 4. *ſuper inſtit. lib. pr. titulo* 11. *de
adoption. ad* §. *Cum autem impubes*; at ſi di-
cat, quòd teneatur Orator cautionem ido-
neam præſtare, tunc non ſufficiet juratoria,
ſed debebit per Inſtrumentum publicum ma-

nu

Digitized by Google

nu publici Notarii, in forma juris valida,
promittere, & ſe obligare ad dictam ope-
ram conferendum, cum obligatione etiam
ſuorum hæredum, & bonorum, ſub pœnis,
& mulctis à Delegato impoſitis, & ulteriùs
Fidejuſſorem facultatibus idoneum, & à De-
legato approbandum præſtare, ut bene ani-
madvertit, & docet idem Sanchez *l. c.*

169 Nec eſt audiendus Genuenſ. *in Praxi Cu-
riæ Archiepiſcopalis Neapolitan. cap.20.num.*
2. ubi ait, poſse Delegatum commutare di-
ctum ſervitium in aliud diverſum opus, ſi
Orator ſit perſona Nobilis, & delicata;
170 quamvis enim probabile ſit, poſse Epiſco-
pum ex cauſa commutare Pœnitentiam a Pa-
pa injunctam, Gloſſa *in cap. Tempora 27.quæſt.*
7. & poſſe Parochum commutare Pœniten-
tiam ab ipſo Epiſcopo impoſitam, & ſecun-
dum Confeſſarium injunctam à primo, ut do-
cent inter alios Silveſter, V. *Confeſſi* §.
27. *num.* 31., Id tamen intelligi debet, ut
procedat in foro Conſcientiæ, & non in foro
externo, ut benè diſtinguunt Joannes Valer.
Differentia 5. *numer.* 12. & Decius *in cap.*
171 *At ſi Clerici n.* 31. relatus à dicto Genuenſ.
l. c. quia non poteſt Delegatus, cui eſt præ-
ſcripta certa forma ſe ultrà illam extendere;
Cap. Cum dilecta, de Reſcriptis; Seraphin.
deciſ. 357. *numer.* 6. Marantæ *Reſponſ.*
13. *num.* 33. *par.* 2. & memini me vidiſſe ad-
notatum in libro intitulato: *Regiſtrum Lite-
rarum Apoſtolicarum*, qui conſervatur in Ar-
172 chivio Epiſcopali Lucano, quòd in quodam
urgenti caſu, cùm Illuſtriſs. D. Alexander
Guidiccionius, tunc Epiſcopus Lucanus (Vir
ſpectatæ probitatis, qui poſt plures annos,
quibus ſingulari pietate, & optimo vitæ Pa-
ſtoralis exemplo, Eccleſiæ Lucanæ præfu-
it, Pauperum, Viduarum, & Pupillorum
verè Pater, & Paſtor, tandem longævæ æta-
tis veneranda canicie præfulgens, cumula-
tus Virtutum meritis in Domino quievit) in-
ſtantiſsimè requireretur pro commutatione
hujuſmodi Pœnitentiæ, rem detulit ad Ur-
173 bem, undè reſponſum fuit *negativè*: Pote-
rit quidem Delegatus, ſi ei opportunum vi-
deatur, deſtinare Oratorem ſervitio alicujus
Hoſpitalis, ut Infirmis inſerviat, & miniſtret
hora prandij, & cœnæ, ut infra dicimus,
etiam in Alma Urbe ſervari, non tamen
commutare poteſt ipſum ſervitium in aliud
opus omninò diverſum, ut in ſolutionè pecu-
niarum pro Fabrica, vel in Miſſarum cele-
brationem; ſeu eleemoſynarum erogatio-
nem, vel ſimilia opera Pia, nec aliter quàm
modo ſupra permiſſo intelligi debet Doctri-
na dicti Genuenſis; vide quæ dicimus infra:
Poterit quidem Delegatus commutare onus
injunctum jam Diſpenſato, v. gr. ſuper Vo-
to Caſtitatis, quando tale onus non poſſet
exequi, Tuſchus *concl.* 439. *num.* 8. *lit. L.*

Quintò adnotandum, quòd cum in Sup-
plicatione, pro impetranda Diſpenſatione
in hujuſmodi forma Pontifici porrecta, dictum
fuerit Oratores eſſe paupetes, & miſerabi-
174 les, & ex eorum labore, & induſtria tantùm
vivere, voluntas Pontificis præſumitur eſſe,
ut poſtquam Orator per quinque horas cir-
citer diei operam ſuam contulerit, poſſit re-
liquum temporis ipſius diei indulgeri, ut Ora-
tor aliquo modo ſe, & Familiam alere poſ-
ſit, nè fame pereant; nec præſumi poteſt
exuberantem Pontificis benignitatem, & ip-
ſam Eccleſiam, quæ Mater Pauperum dici-
tur, velle, ut Orator, qui non habet unde
vivat, fame pereat, ſibique alimenta, quæ
in ſubſidium vitæ neceſſaria ſunt, ſua indu-
ſtria non procuret: Ita pariter ſe habet ſty-
175 lus Curiæ Romanæ, quæ cum ſit omnium
aliarum Curiarum Eccleſiaſticarum mater,
& magiſtra, *l. prima* §. *Sed & ſi quæ leges C.*
176 *de veteri Jure enucl.* inſervire debet aliis i exē-
plum; cùm Inferiores à Superioribus regu-
lentur. *cap. Eſt ordo* 12. *cauſa* 43. *quæſt.* 5.
177 & his caſibus, ſervitium dicitur continuum,
ſi pro majori parte diei fiat, ut benè Gra-
tian. *Diſcept. forenſ. cap.* 440. *num.* 6. *tom.* 3.
178 Adnotandum Sextò, non adſtringi Delega-
tum deſtinare Oratorem præciſæ Fabricæ
alicujus Eccleſiæ, vel Loci Pij, quia poteſt
etiam ei imponere, ut loco Fabricæ aliud
ſervitium perſonale Eccleſiæ præſtet, ut di-
ximus, idque apertè conſtat ex ipſis Literis,
per ea verba, *Fabricæ, aut in aliud ſervi-*
179 *tium*; & ſic cum dictio, *Vel*, ſtet alternati-
vè, Lotherius *de re Benef. lib.* 3. *quæſt.* 37. *nu.*
37. Rota in noviſſ. *deciſ.* 247. *num.* 19. coram
Merlino, Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœniten-*
180 *tiariæ, par.* 3. *circa finem*, ſufficit unum ex
alternativis adimpleri. Rota *deciſ.* 569. *num.*
2. *part. prima recent.* & coram Durano *deciſ.*
103. *num.* 3. Et ſic paſsim ſervatur, ut dixi-
mus.
181 Intellige tamen, ut operam præſtet in
ſervitium Eccleſiæ, vel Loci Pij, non tamen
in indigentiis, & ſervitiis domeſticis Paro-
chi, ſeu Rectoris, prout de nonnullis audi-
vi, qui loco ſervitii Eccleſiæ præſtandi, O-
ratores in eorum laborerijs occupabant, &
ſic non Eccleſiæ, vel loco Pio, ſed ipſi Re-
ctori inſerviebant, nec ob id ſuo oneri ſa-
tisfaciebant.
182 Septimò dico, nomine Loci Pij compre-
183 hendi etiam Hoſpitalia ad pia opera publicè
extructa, quæ, quamvis ſub nomine Benefi-
cij Eccleſiaſtici non veniant, *Clem. Quia con-
tingit* §. *Ut autem, de Relig. Domib.* Gonzal.
184 *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 4. *n.* 7. ſi tamen
auctoritate Epiſcopi erecta ſint, loca Religio-
ſa ſunt, & de foro Eccleſiæ, & ſub ejus
protectione, ac Epiſcopi cura. Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 34. *num.* 1. *tomo pr. & cap.*
418.

185 418. *num.* 9. *tom.* 3. & Eccleſiis comparan-
tur, ac gaudent Eccleſiæ privilegiis, ac im-
munitate. Rota *deciſ.* 308. *num.* 1. *part. pr.*
recent. Gutierez *Can.* *QQ.* *lib. pr. cap.* 35.
num. 29. Marant. *Reſp.* 35. *num.* 5. *part.* 3.
Merolla *tomo tertio*, *Diſp.* 7. *cap.* 5. *Dub.*
186 14. *num.* 247. Imo ſub nomine etiam Hoſpi-
talis comprehenduntur Xenodochia, ubi
Peregrini gratis ſuſcipiuntur. *Gloſ. in cap.*
Clauſula qualibet 23. *cauſa* 23. *quæſt.* 8. Noſo-
chomia, ſive Noſconia, ubi ægroti curantur,
l. Sancimus, §. *Sed Deo C. de Epiſc. & Cle-*
ric.

Procotrophia, ubi Mendici debiles paſcun-
tur, qui proprio labore ſibi victum quærere
non valent, *dicta l. Sancimus*, *l. Illud.* 19.
C. de Sacroſ. Eccleſ.

Brephotrophia, ubi Infantes pauperum
aluntur, *d. l. Illud.*

Orphanotrophia, ubi recipiuntur Pauperes
parentibus orbati; *Auth. de Eccleſ. Tit.* §.
fin. Collat. 9. Galganett. *de Jure publ. lib.* 3.
tit. 119.

Gerentozomia, ubi Senes pauperes, & in-
firmi curantur, *d. l. Illud. & d. l. Sancimus*,
§. *Sed Deo noſtro*.

Grotophonia, ubi Fœminæ debilium ſub-
ſtentarrices habitant; Hoſtienſis *in Summa de*
Relig. domib.

Sepoſariæ, ubi detinentur, qui morbo le-
præ percuſſi ſunt, *cap.* 2. *de Eccleſ. ædific.*
Clem. 2. *de Præb. & Clem. Quia contingit*, *de*
Relig. domib.

Eleemoſynariæ, quæ ſunt loca, & teddi-
tus, ad eleemoſynas faciendas deputati, *Clem.*
2. *de Præb.* ibi *Gloſſa* verbo *Eleemoſynariis*;
d. Clem. Quia contingit: Quæ omnia, licèt
juxta diverſos Regionum uſus diverſimodè
nuncupentur, nihilominus Hoſpitalia dicun-
tur, & pari paſſu cum illis ambulant. *Clem.*
Per Literas, *de Præbend.* ubi de Xenodochiis;
Gonzales *d. Gloß.* 5. §. 4. *nu.* 11. Mandoſ. *ad*
Reg. Cancell. Regul. 1. *quæſt.* 9. Idemque di-
187 cendum eſt de quibuſcunque Locis Piis, haben-
tibus neceſſaria requiſita, nempè formam Ec-
cleſiæ, ſeu Altare pro celebratione Miſſarum,
ſi ſint auctoritate Epiſcopi fundata. Gutie-
rez *Can.* *QQ.* *lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 29. Maſcardus
de Probat. concluſ. 859. præſertim *nn.* 13.

188 Octavò; ſcias poſſe Delegatum (ſi ità res
exigat) deſtinare Oratorem ſervitio Eccleſiæ,
vel Loci Pii, etiam extra propriam Diœceſim;
tùm quia in Cauſa delegata gerit vices ipſius
189 Papæ, ut diximus; tùm etiam quia una tan-
tùm Eccleſia fuit à Chriſto Domino per to-
tum Orbem conſtituta, licèt in multa mem-
bra diviſa, ſicut in toto Mundo dici poteſt
Epiſcopatus unus multorum Epiſcoporum,
concordi numeroſitate diffuſus; *cap. Nova-*
tianus Epiſcopus 7. *quæſt.* 1. & ideò poterit
190 Delegatus, poſt inceptum ab Oratore in ali-
quo loco ſervitium, aliqua juſta cauſa ſua-
dente, eidem indulgere, ut pro reſiduo tem-
poris ſervitium in alio loco finiat, quia, ſicut
diximus, unica eſt Eccleſia.

191 Addo Nonò; teneri Oratorem per ſe ipſum
operam ſuam conſerre, nec poſſe per alium
ſupplere, & ſatisſacere, aliàs nulliter aget;
quamvis enim Regula generalis, quòd *Qui*
192 *per alium facit*, *per ſeipſum facere videatur*,
Regula *Qui per alium* 72. *de Reg. Juris in* 6.
Marant. *reſponſ.* 44. *num.* 19. *part.* 4. cum
193 tamen in caſu noſtro agatur de ſatisſa-
ctione Pœnitentiæ, à Pontifice in pœnam ex-
ceſſuum impoſitæ, non poteſt per alium ad-
impleri; & ſicut non poteſt quis per alium
194 vovere, ita nec Pœnitentiam accipere. *Gloſ-*
ſa in cap. Sciendum 27. *quæſt.* 1. Et cùm Ora-
tores obtinuerint diſpenſari in formâ *Paupe-*
rum, & conſequenter effugerint ſolutiones
Compoſitionum, æquum eſt, ut ſi non habent
195 in ære, luant in corpore. *Gloſſa cap.* 1. *cauſ.*
15. *quæſt.* 6. Et teſtatur Corrad. *in Praxi Diſ-*
penſ. Apoſt. lib. 8. *cap.* 6. *n.* 19. in caſu ſimili,
eò quia Orator non ſatisfecerat perſonaliter,
ſed per alium, fuiſſe declaratam à S. Pœni-
tentiaria Diſpenſationem nullam, & quam-
vis jam contractum fuiſſet matrimonium,
nova opus eſſet Diſpenſatione; Et quidem
nullam Reus pertimeſcit pœnam, quam ſcit
poſſe pecunia redimere; *cap. Pauper*, *cauſ.* 11.
quæſt. 3. & cum ipſimet Oratores deliquerint,
debent ipſimet Pœnitentiam agere, ſic enim
expreſsè præcipit Pontifex per illa verba,
196 *Operam ſuam conferat*; quæ verba, *Operam*
ſuam, perſonalitatem important, nec debent
in aliud extendi. Seraphin. *deciſ.* 1337. *n.* 4.
Gabriel *de verb. ſignif. concluſ.* 1. *n.* 81. quia
intentio Summi Pontificis Diſpenſationem in
iſta forma concedentis eſt, ut Oratores ipſi,
in pœnam exceſſuum, puniantur, & eorum
exemplo alii à ſimilibus committendis ter-
reantur, ut ipſe in Literis expreſsè declarat.

QUA POENITENTIA PUBLICA PERACTA.

197 Hæc Clauſula, ſic poſita in Ablativo, con-
ditionem importat. Rota *deciſ.* 628. *nu.* 2.
part. 3. *recent.* Barboſ. *in Votis Canonicis lib.*
2. *vot.* 44. *nu.* 10. Ludoviſ. *deciſ.* 492. *num.* 7.
Sperell. *deciſ.* 131. *n.* 30. Lother. *de Re beneſ.*
lib. 3. *quæſt.* 11. *n.* 126. Gonz. *ad Reg.* 8. *Can-*
cell. Gloßa 9. *in annotat. num.* 248. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 939. *n.* 21. *conſ.* 31. *tom.* 5.
Fontanell. *de Pactis Nupt. tom.* 1. *clauſul.* 4.
198 *Gloß.* 9. *part.* 5. *n.* 215. Undè non poterit De-
legatus ad abſolutionem Oratorum deveni-
re, donec Oratores dictam Pœnitentiam pu-
blicam egerint, & de ea ipſi Delegato legi-
timè conſtet, aliàs Diſpenſatio indè ſecuta
nulla, & irrita erit, & novâ Oratores ege-
bunt Diſpenſatione, ut docet dictus Corrad.
l. c. num. 53. & 54. quia dum Juriſdictio ſub

Digitized by Google

conditione Delegato tribuitur, remanet in
ſuſpenſo, donec ipſa conditio purificata non
ſit. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 1. *quæſt.* 14.
nu. 9. Antonius *Var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 56.
num. 3. & 4. Maraut. *reſp.* 24. *num.* 15.
199 *part.* 2. & proindè geſta per Delegatum, an-
tequam dicta conditio ſit adimpleta, nullius
roboris, & momenti ſunt. Puteus *deciſ.* 429.
lib. 1. Caputaquenſ. *deciſ.* 125. *part.* 1.

ET RECEPTO AB EIS JURAMENTO, QUOD SUB SPE FACILIUS OBTINENDÆ DISPENSATIONIS HUJUSMODI INCESTUM HUNC NON COMMISERINT.

200 Quæ in animo conſiſtunt, non niſi jura-
mento probari poſſunt. Barboſa *de Off. & po-
teſtate Epiſc. All.* 32. *n.* 25. Maſcard. *de Pro-
bat. concluſ.* 94. *nu.* 5. & ideò cùm Oratores
Pontifici expreſſerint, ſe non commiſiſſe In-
ceſtum, vel inſimul non fuiſſe converſatos,
eo fine, ut Papa indè faciliùs moveretur ad
Miſericordiam, & Gratiam, tenentur jurare
in manibus Delegati, Pontificem in ea parte
repræſentantis, non habuiſſe dictum finem,
alias Delegatus non poterit ulteriùs proce-
dere, cùm dictum Juramentum à Pontifice
præſcribatur pro forma. Si unus tantùm Ora-
torum habuerit dictum animum, juxta ea,
quæ diximus ſupra; & ſi impetrata fuiſſet
Diſpenſatio, negato coram Delegato, etiam
cum juramento, dicto fine, qui verè adfue-
rat, quid ſit agendum pariter diximus.

IPSOS AB INCESTUS REATU, ET EXCESSIBUS, IN UTROQUE FORO ABSOLVAS.

201 Si Oratores, qui Inceſtum commiſerunt,
ſunt in ſecundo gradu, tàm Conſanguinita-
tis, quàm Affinitatis, vel infrà ſecundum,
tunc eò quia incurrunt Excommunicationem
à Gregorio XIII. Summo Pontifice contra
hujuſmodi Inceſtuoſos impoſitam, ideò in
Supplicatione porrecta Pontifici pro impetra
tione Diſpenſationis, petitur etiam abſolu-
tio à dicta Excommunicatione, & ſic in Re-
ſcripto additur, ut Oratores abſolvantur,
202 etiam ab Excommunicatione. At ſi ſint in
gradibus remotioribus, nempè ultra ſecun-
dum, erunt abſolvendi ſolùm ab Inceſtu, (ſi
Inceſtus commiſſus ſit) & ab exceſſibus Pon-
tifici narratis; quæ Abſolutio, tàm ſi fiat ab
Excommunicatione, quam ab Inceſtus reatu,
& exceſſibus, poteſt per Delegatum, etiam
extra actum Confeſſionis, impendi, ut mox
dicimus.

203 *In utroque Foro*, nempè in Foro Fori, &
204 in Foro Conſcientiæ; duplex enim eſt Forus;
alter Judicialis, & Contentioſus, ſeu Forus
Fori, qui ſpectat ad Judices habentes Cau-
ſarum cognitionem, & civilem, ſeu crimina-
lem Juriſdictionem; ubi ex officio tenentur
decernere Cauſas ſecundùm Leges, & Jura
Civilia, ſeu Canonica, & res conſiderare
juxta illud, quod ipſæ Leges, & Jura diſpo-
nunt.

Alter dicitur Forus Dei, & Conſcientiæ,
& dicitur Forus interior, & hic ſpectat ad
Confeſſarios, & quemlibet Chriſtianum, qua-
tenus agitur de ejus Conſcientia, & ſalute,
nulla habita ratione rigoris Juſtitiæ, ſeu Le-
gum, ſed tantùm æquitatis, conſiderando rem
ſecundùm Deum, & ſecundùm quod Vir bo-
nus, & æquus judicaret.

205 Et nota, quòd Abſolutiones, & Diſpenſa-
tiones pro utroque Foro, quæ non habent ad-
nexum peccatum mortale, ſatis eſt ſi fiant,
& impetrentur in Foro Fori, hoc eſt in Foro
contentioſo, & judiciario, ut ſunt Abſolu-
tiones ad cautelam, vel à Cenſuris nulliter
prolatis, Diſpenſationes ſuper defectu nata-
lium, ſuper Bigamia, ſuper defectu oculi ſi-
niſtri, ſuper Homicidio, de quo quis fuit jam
confeſſus, & abſolutus, & ſimilia: & in his
eò ipſo, quòd quis abſolvitur, vel cum eo
diſpenſatur, cenſetur etiam in Foro conſcien-
tiæ abſolutus, vel diſpenſatus; & per hujuſ-
modi publicas Abſolutiones, & Diſpenſatio-
nes, quis liberatur à pœnis incurſis, reſtitui-
tur Fidelium conſortio; & ex Indulto, ab
eo remotum declaratur omne Impedimen-
tum, & macula: & reputatur, ac ſi nunquam
Impedimentum contraxiſſet. Vide P. Leo-
nem *in Praxi Sacræ Pœnitent. part.* 4. ferè in
principio. Gamb. *de Off. & Auctoritate Lega-*
206 *ti*, *lib.* 10. *n.* 356. Quòd ſi Abſolutio pro ſolo
Conſcientiæ Foro fiat, non prodeſt ad effu-
giendas pœnas temporales. Rota coram Met-
lino *deciſ.* 15. *n.* 9. & *deciſ.* 136. *nu.* 11. Ca-
207 rolus de Graſſis *de Eff. Cleric. eff.* 9. *nu.* 151.
quia, quæ in foro Conſcientiæ explicantur,
ad Forum contentioſum non juvant, ſed tan-
tùm coram Deo. Gomeſ. *Regula de non ju-
dicando juxta formam Supplicationis*, *quæſt.*
14. Pelliccion. *QQ. Illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 9.
pag. mihi 61.

208 Hæc inſuper Abſolutio, quæ pro utroque
Foro à Pontifice committitur Delegato, tam
ſi fieri debeat ab Excommunicatione, quam
ſi ab Inceſtus reatu, & exceſſibus Pontifici
narratis, poterit extra Confeſſionem Sacra-
mentalem impendi; quamvis enim verba in
Literis appoſita, *Ipſos in utroque foro Aucto-
ritate noſtra abſolvas*, &c. videantur impor-
tare Confeſſionem Sacramentalem, tamen
hic non ponuntur per modum conditionis,
cùm non ſint poſita cum aliqua clauſula, ſeù
particula conditionem denotante, v. g. *Dum-
modò abſolvas &c.*, nec per Ablativum, ut,
Data per te abſolutione, &c. & quamvis ver-
209 ba illa, *Impoſita Pœnitentia ſalutari*, videan-
tur conditionem importare, itaut Abſolutio
prædicta impendenda ſit in actu Confeſſio-
nis, nihilominus hoc caſu (quicquid in aliis
dici

dici poſſit) conditionem non important, quia
jure ineſt, ut datâ Abſolutione, pœnitentia
injungatur: Et ſi Papa, has Diſpenſationes
committens, voluiſſet, ut neceſſariò præmit-
teretur Confeſſio Sacramentalis, id claris ver-
bis expreſſiſſet, dicendo, *Audita Sacramen-
tali Confeſſione*, ut in aliis caſibus exprimit,
quando ſic ſervari vult; undè dum facultas,
pro utroque Foro abſolvendi, fuit abſolutè
conceſſa, poteſt hujuſmodi Abſolutio extra
210 Confeſſionem impendi, cum ſit facultas ab-
ſolutè, & generaliter data, & ob id debeat
abſolutè, & generaliter intelligi; nec eſt re-
ſtringenda, dùm verba Commiſſionis reſtri-
ctionem non inferunt. Sanchez *de Matrim.
lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 29. Bonaccin. *de Pœnis Ec-
cleſiaſticis, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *propoſ.* 2.
nu. 7. 8. Ricciullius infra *nu.* 217. citandus;
Barboſa *de Locis communib. loc.* 50. *n.* 9. Tho-
mas Pellicconius *Illuſtr. J. U. QQ. quæſt.* 6.
cap. 9. *pag. mihi* 61. & Navarrus penes ipſum;
quia, ut diximus, hæc Abſolutio datur pro
Foro conſcientiæ, & non in Foro Pœniten-
tiali, ut benè diſtinguit idem Sanchez *l. c.*
& nos mox latiùs explicabimus: vide Lezana
QQ. Reg. tom. 3. *verbo Aoſolutio, nu.* 6.
211 Pro majori premiſſorum declaratione, ad-
do, Forum Conſcientiæ dividi in Sacramen-
talem, & non Sacramentalem.
212 Forus Conſcientiæ Sacramentalis eſt Judi-
cium, & cognitio Cauſæ facta in actu Sa-
cramentalis Confeſſionis per Confeſſarium.
213 Forus Conſcientiæ non Sacramentalis eſt
Judicium factum extra Sacramentum Pœni-
tentiæ, ab Ordinario, vel ab alio Delegato,
de Pontificis, vel etiam ipſius Ordinarii man-
dato; & hic Forus eſt quid medium inter
Forum interiorem, & exteriorem, ut benè
diſtinguunt Rodriguez *QQ. Regul. tom. pr.
quæſt.* 61. *art.* 10. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34.
num. 29. Leon. *in Praxi Sacræ Pœnitentiar.
part.* 1. ubi, *An Confeſſores Delegati ſint
meri Executores, verſ. Confirmatur, pag.
mihi* 32. *& verſ. Hic forus, pag. mihi* 48.
undè cùm in Literis hujuſmodi Diſpenſatio-
num non committatur, ut abſolvantur in
Foro Pœnitentiæ, ſed in Foro Conſcientiæ,
non deſiderabitur Sacramentalis Confeſſio:
214 Confeſſor eterim in ſolo Sacramento eſt Ju-
dex in Pœnitentiæ Foro: at in Foro Conſcien-
tiæ eſt Judex extra Sacramentum, quoties,
vel ratione Bullæ, vel alterius Privilegii ab-
215 ſolvit: Et ſicut Epiſcopus, qui eſt Delegatus
à Concilio in occultis ad abſolvendum in
Foro Conſcientiæ, extra Confeſſionem ab-
216 ſolvit; ita poterit Delegatus Papæ, qui in
negocio, & Cauſa ſibi delegata eandem ha-
bet auctoritatem, quam ipſe Papa; cum non
jure proprio, ſed Papæ Delegantis procedat,
ejuſque vices in eadem Cauſa obtineat, *cap.
Sanè* 11. *de off. Delegat.* Carolus de Graſſis
de Effect. Cleric. effect. 1. *num.* 32. Ma-
217 rant. *part.* 3. *tractat. Apolog. nu.* 110. undè
quoad eam Cauſam eſt major quocunque Or-
dinario. *cap. Paſtoralis* 27. §. *Quia verò, de
off. Delegati.* Marant. *l. c.* Et quòd poſſit
hæc Abſolutio extrà actum Confeſſionis im-
pendi, expreſsè docent Sanchez *l. c.* Me-
roll. *tom.* 3. *diſp.* 6. *cap.* 2. *num.* 52. Ricciull.
de Jure Perſonarum lib. 4. *cap.* 68. *n.* 3. Intel-
lige tamen, ut, licèt per dictam Abſolutio-
218 nem, ſic à Delegato factam, Oratores in
Foro Fori abſolvantur, debeant tamen dein-
dè in Foro Pœnitentiæ, pro Foro interno,
abſolvi. *cap. A nobis* 28. *de ſent. excomm.*
& docet P. Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiar.
par.* 4. ubi *de formulis Abſolut. & Diſpenſ. in
utroque foro, verſ. Præmittendum quartò, pag.
mihi* 574., qui ante *in pr. parte*, ubi, *An Con-
feſſores Delegati ſint meri Executores, verſ.
Ex æquitate, pag. mihi* 53. dixerat, quòd ab-
219 ſolutus in Foro conſcientiæ eſt ex æquitate
tolerandus in Foro Fori, *& pag. mihi* 8. ra-
220 tionem reddiderat, qua Officium Judicis no-
bile circa publicam Reipublicæ utilitatem
verſatur; at non intereſt Reipublicæ, ut ſic
abſoluti inquietentur, cùm jam à delicto re-
ſipuerint: Quicquid tamen ille, & alii di-
221 cant, certum eſt, abſolutos in Foro animæ,
poſſe in Foro exteriori, pro eodem crimine
accuſari, & puniri, quia prior criminis exa-
minatio in Foro conſcientiæ fit ad Pœniten-
tiam, & divinæ offenſæ ſatisfactionem, po-
ſterior verò neceſſaria eſt ad publicam vin-
dictam, & ad Reipublicæ ſatisfactionem, ut
benè Covarruvias *tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 3.
Ricciullus *d. cap.* 68. *n.* 12.
At difficultas eſt, an facultas Oratores ab-
ſolvendi, de qua ſupra, poſſit per Delega-
tum alteri ſubdelegari; in qua re, quamvis
Pyrrbus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt.*
222 *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 19. referat, in aliquibus
Diœceſibus hujuſmodi Subdelegationes fieri,
imò apponat præciſam formulam hujuſmodi
Subdelegationum, non tamen exiſtimo vali-
dè, & licitè fieri poſſe, cùm apertè obſtet
diſpoſitio *capit. Is cui, de off. Delegati in* 6.
& quòd non poſſit ſubdelegari expreſsè do-
cet Maranta *in Speculo Aureo, part.* 4. *diſt.* 5.
num. 67.
Cæterùm quamvis abſolutio ab Excom-
municatione impoſita per Gregorium XIV.
Summum Pontificem Kal. Martii 1590. per
ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ inci-
pit, *Sicut antiquus*, contra eos, qui primò,
& ſecundo gradu conjuncti carnaliter com-
223 miſcentur, non ſit reſervata, & conſequen-
ter quilibet Confeſſarius poſſet ab ea abſol-
vere, tamen quando in Diſpenſatione peten-
da ſuper Impedimentis dirimentibus exprimi-
tur Inceſtus in illis gradibus, & petitur ab-
ſolutio, ut in ſimili caſu de ſtylo peti ſolet,

& Papa aſſumendo totum negocium, & ma-
nus in eo apponendo, illud Delegato com-
mittit; per hujuſmodi Papæ manus appoſi-
tionem, manus Inferiorum ligantur; undè fit
quòd nullus Inferior, Delegato excepto, poſ-
ſit à dicta Excommunicatione abſolvere, ut
docent Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.*
8. *cap.* 1. *n.* 12. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell.*
224 *Gloſſ.* 52. *n.* 22. *&* 23. ubi à ſimili docet, quòd
ſi Beneficium obtinens à Summo Pontifice
egeat aliqua Diſpenſatione, quam aliàs Epi-
ſcopus concedere potuiſſet, attamen ex quo
Papa manus in eo negocio appoſuit, non
225 poterit Epiſcopus diſpenſare; ſic pariter ſi
Papa alicui conferat minores Ordines, non
poterit ſic Ordinatus ab alio, imò nedum à
proprio Ordinario, ad Majores promoveri.
cap. In diſtribuendis, de tempor. Ordination.
Gonzal. *l. c. num.* 24. Barboſ. *de Jure Eccleſ.*
226 *univ. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 82. quia ubi eſt auctori-
tas Papæ, ceſſat Inferioris. Seraphin. *deciſ.*
1027. *num.* 8.

ET QUATENUS CAUSA CONTRA IPSOS SUPER PRÆMISSIS IN JUDICIUM DEDUCTA FUERIT PARITO JUDICATO.

227 Hæc verba ita intelligi debent, ut ſi Ora-
tores jam delati fuiſſent ad aliquem Forum,
ut pœnis Inceſtus plecterentur, vel ſi ab Or-
dinario ob hanc cauſam excommunicati, aut
in alias pœnas condemnati fuiſſent, debe-
ant prius quàm diſpenſentur, ſententiæ latæ,
ſeù ferendæ paruiſſe, nec poterit Delegatus
ad Diſpenſationem procedere, donec non
fuerit paritum, ut ſupra; & propterea ſe in-
formare debebit, an occaſione narratorum
Pontifici, Cauſa contra Oratores fuerit quo-
quo modo in Judicium deducta; quia ſi diſ-
penſaret, non præhabita diligenti informa-
tione, & aliqua Cauſa contrà Oratores, ex
cauſis dictis, vigeret, nec Judicato paruiſſent,
Proceſſus propterea factus nullus erit, & Diſ-
penſatio ſubſecuta corruet, cùm ſine Ju-
riſdictione facta ſit; quia eatenus fuit con-
ceſſa facultas diſpenſandi, quatenus, ſi Cau-
ſa cõtra Oratores in Judicium deducta fuerit,
Judicato paruerint; unde donec non fuerit
228 paritum, Juriſdictio remanet ſuſpenſa & pro-
pterea quicquid interim factum ſit, nullum
eſt, & irritum, defectu Juriſdictionis. Rota
deciſ. 636. *nu.* 1. *part.* 2. *recent.* Rota coram
Cavalerio *deciſ.* 110. *nu.* 1. Rota *deciſ.* 705.
numer. 4. *& numer.* 8. *part.* 3. *recent.* Le-
oncill. *De Paupertatis opibus part.* 2. *privil.*
22. *num.* 55. Lother. *de Re Beneſ. lib. pr. quæſt.*
38. *num.* 17. *& lib.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 127. Se-
raphin. *deciſ.* 945. *num.* 5. Coccinus *deciſ.* 155.
num. 2. Ludoviſ. *deciſ. pr. nu.* 3. *& deciſ.* 378.
num. 1. Puteus *deciſ.* 429. *lib. pr.* Barboſ. *de
Clauſ. Clauſ.* 97. *num.* 4.
229 Nec ſufficiet cautionem, quantumcun-
que idoneam, præſtare, de parendo Judi-
cato, quia non eſt in poteſtare Delegati Li-
teras exequi, non purificata conditione, ſub
qua ſibi Juriſdictio data fuit. Genuenſ. *in
Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap.* 20. *nu.*
3. & alii, quos alibi citavimus.
230 Quòd ſi in Literis Pontificis non fuiſſet ap-
poſita dicta Clauſula, *Parito Judicato*, Ora-
tores liberi remanerent à pœna temporali,
ut benè docet idem Genuenſ. *In Practicab.
Fori Eccleſ. quæſt.* 703. *num.* 1. ubi ex Gam-
ma *deciſ.* 180. refert, ſic fuiſſe in Luſitania ju-
dicatum; & ſic à ſimili, ſi Papa in Radice
Matrimonij diſpenſat, omnia convalidan-
tur, etiam pro præterito, ut dicimus in-
fra.

DEMUM SI TIBI EXPEDIENS VIDEBITUR, QUOD DISPENSATIO HUJUSMODI SIT EIS CONCEDENDA, NEC SCANDALUM SIT EX EA ORITURUM.

231 Attenta hujuſmodi dictione, *Demum*, quæ
eſt taxativa, & reſtrictiva, Corrad. *in Pra-
xi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 6. *nu.* 62. Barbo-
ſa *de Dictionib. Dict.* 85. *num* 1. Gonzales
Gloſſa 65. *num.* 6. Pater Leo *in Praxi Sacræ
Pœnitentiariæ part.* 2. poſt declarationem
Impedimentorum dirimentium, *verſ. Dictio*
232 *Demum, pag. Mihi* 229. non poterit Delegatus
ad Diſpenſationem procedere niſi poſtquàm
Oratores omnia adimpleverint, & Litera-
rum forma adimpleta ſit. Genuenſ. *in Praxi
Curiæ Archiepiſcopalis d. cap.* 20. *num.* 3. Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. d. cap.* 8. *nu.* 61.
233 quia Ordo inductus per prius, ac poſterius,
conditionem importat, ut benè Pariſ. *de Re-
ſignat. lib.* 8. *quæſt.* 8. *num.* 103. Altograd.
conſ. 46. *nu.* 3. *lib. pr.* & cenſetur eſſe de for-
ma. Pariſ. *l. c.* Altograd. *l. c. num.* 14.
234 Debebit inſuper Delegatus, antequàm ad
Diſpenſationem procedat, diligenter conſi-
derare, an expediens ſit ipſam Diſpenſatio-
nem Oratoribus concedere, quia, ut ait Apo-
ſtolus, *Omnia mihi licent, ſed non omnia ex-
pediunt*; tunc autem non expedit id, quod
aliàs licitum eſt, quando uſus ipſius poteſt
235 aliis Impedimentum inſerre. *Cap. Sic enim* 28.
quæſt. pr. & quando Papa diſpenſari man-
dat, non quidem abſolutè præcipit, ſed ſi,
& quatenus Delegato expedire videatur,
nec ſcandalum ſit ex ipſa Diſpenſatione ori-
236 turum, dicta namque Clauſula in Literis con-
tenta, *Si tibi videbitur*, importat arbitrium
boni Viri, ac prudentis, & non liberam vo-
luntatem. Cæſar de Graſsis *deciſ.* 134. *nu.*
16. Menoch. *de Arbitr. Judic. lib. pr. quæſt.*
8. *In princ.* Gonzalez §. 7. *Proœm. num.* 111.
& 112. Pater Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnit.
part. pr. de commut. Votorum, verſ.* Hæc ver-
ba, *Pag. mihi* 85. & propterea, ut benè, re-
cteque ſuo muneri ſatisfaciat, tenebitur De-

le-

legatus diligenter animadvertere, & inquire-
re, an ex Diſpenſatione facienda poſsint
237 inſurgere ſcandala; quia ſi iſta timeantur,
quamvis etiam omnia jam probata ſint, diſ-
penſare non poterit; *Cap. Nihil 2. de Præ-
ſcript.* Genuenſ. *d. cap.* 20. *n.* 13. ſicuti enim
238 evitatio ſcandalorum præbet juſtam cauſam
diſpenſandi in omni caſu, aliàs prohibito, ut
docent Corrad. *In dicta Praxi lib. 8. cap. 6.
num. 63.* & alii quos *lib.* 3. citabimus, ita è
converſo, dum ex Diſpenſatione ipſa time-
retur ſcandalum, nullo modo eſſet diſpen-
ſandum. Colligitur, *Ex cap. Si fortè 36.
Diſt. 63.* & docet Fœlin. *d. Cap. Nihil cum
ſcandalo, de Præſcript. num.* 4. Corrad. *in d.
Praxi lib. 8. cap. 2. num. 6.*

Porrò eſt adeò verum, ut Matrimonia
contrhai non debeant ſi ſcandala inde
239 immineant, ut Epiſcopus, ex officio, matri-
monia contrahenda impedire debeat, quam-
vis nullum inter contrahere volêtes adſit Im-
pedimentum, ſed timor ſit futuri ſcandali
inde orituri. *Cap. Super eo 3. de Cognat. Spi-
240 rit.* Fælin. & Genuenſ. *ll. cc.* imò quamvis
hæc Clauſula, *Nec ſcandalum ſit oriturum*, in
Literis non fuiſſet appoſita, nihilominus ſub-
intelligeretur. Corrad. *d. cap. 6. num.* 64. Ad-
do, quòd licet Epiſcopus in quibuſdam ur-
gentibus caſibus, ex præſumpta Pontificis
licentia, diſpenſare poſſit, ut dicimus infra,
241 *lib.* 2., nihilominus etiam in his caſibus, in
quibus ei permittitur Diſpenſatio, non pote-
rit diſpenſare, ſi ſcandalum ex Diſpenſatio-
242 ne timeatur, ut benè Sperell. *deciſ.* 111. *nu.*
78. quinimò, quamvis etiam Conſanguinei,
& Affines ultra quartum gradum ob Conſan-
guinitatem, & Affinitatem non impedian-
tur matrimonium contrahere; attamen,
quando agitur de ſcandalo vitando, valida
eſt conſuetudo, qua Inductum ſit Impedi-
mentum dirimens matrimonium in quinto
gradu. *Gloſſa ſingularis in Cap. Super eo de
Cognat. ſpiritual.* Fælinus *d. Cap. Nihil.* Ge-
nuenſ. *l. c. num.* 14.

Vide plura, quæ de ſcandalo vitando ad-
notata fuerunt *lib.* 2.

POSTQUAM IN SEPARATIONE PRÆDICTA ARBITRIO TUO PERSEVERAVERINT.

243 Dictio iſta, *Poſtquàm*, ſignificat actum perfe-
ctum. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7.
cap. 6. nu.* 68. & conditionem importat. Ro-
ta *deciſ. 46. num. 2. part. 2. Recent.* Rota *deciſ.*
295. *numer. 7. in Noviſſimis*. Maranta
*Reſp. 32. num. 47. part. pr. & Reſp. 96. num.
7. & 8. part. 4.* & operatur, ut effectus nul-
lo allo modo procedere poſſit, cùm tem-
pus anterius rejiciat, & ſolum poſterius re-
ſpiciat, & admittat. Barboſa *de Diction.
Diction. 272. numer.* 4. Maranta *reſp.
12. numer. 11. part.* 3. Pariſ. *conſ.* 31.
num. 38. vol. pr. Menochius *conſ.* 1103. *num.*
244 4. & ideò Delegatus nec poteſt, nec debet
ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam
ea omnia adimpleta ſint, quæ habuit in man-
dato.

245 Clauſula, *Arbitrio tuo*, in Literis appo-
ſita, relaxat aliquantulum Juris rigorem, fa-
cultatemque Judici tribuit amplectendi æqui-
tatem. Lotherius *de Re Beneſ. lib. pr. quæſt.*
38. *num.* 101. Rota coram Cavaletio *deciſ.*
11. *num.* 2. Rota *deciſ.* 460. *num. 1. part.* 4.
Recent. Rota coram Durano *deciſ. 5. num.* 2.
Rota *deciſ. 392. num. 4. In Noviſſimis:* Iſtud
246 tamen arbitrium eſt intelligendum de arbi-
trio boni Viri, & non ſecundùm propriam,
& liberam voluntatem, ut diximus, & do-
cent Pater Leo *in d. Praxi Sacræ Pœniten-
tiariæ part. 3. ubi de Commutat. Recitat. Horar.
Canon. Verſ.* Arbitrio, *pag. Mihi* 568. Rota
deciſ. 514. num. 4. part. 3. Recent. Leoncill.
de Opibus Paupertatis part. pr. quæſt. 3. num.
93. cùm debeat eſſe regulatum à Jure. Do-
natus Antonius de Marinis *Reſol. Quotid.
lib. pr. cap. 81. num. 7.* Rota *inter deciſ. im-
preſſas poſt ſecundum Volumen Conſil. Farina-
cii deciſ.* 181. *num.* 1. Idem Farinacc. *deciſ.*
181. *n.* 1. Idem Farinacius *conſ. crim. 59. nu.*
247 24. *lib. pr.* quia idem eſt, ac ſi diceret, *Con-
ſcientiæ tuæ*, ut benè Rota coram Merlino
deciſ. 10. n. 10.

DISPENSES.

248 Ad effectum, ut poſſint Oratores licitè, &
validè matrimonium contrahere, non ſuffi-
cit, quòd fuerit obtentum Mandatum de
diſpenſando, ac verificatæ Preces Pontifici
porrectæ, ſed neceſſe eſt, ut à Delegato ve-
rè, & cum effectu facta fuerit Diſpenſatio.
249 Aliud enim eſt Mandatum de diſpenſando,
quo Impedimentum non tollitur, & aliud
eſt ipſa Diſpenſatio, qua cum effectu Im-
pedimentum removetur, & Diſpenſatus re-
ſtituitur in Integrum, & aptus, ac legiti-
mus redditur ad ea, ſuper quibus fuit diſ-
penſatus, ſicut erat ante incurſum Impedi-
mentum, & habetur perinde ac ſi eſſet
habilis de Jure communi, cùm per Diſ-
penſationem removeantur effectus, Juris de-
fectum producentes, diximus *Cap. pr. num.*
11. vide Bonac. *De Matrim. quæſt. 2. puncto*
250 8. *num.* 9. ubi refert caſum cujuſdam perſo-
næ, quæ obtento Mandato ad diſpenſan-
dum ſuper Conſanguinitate, exiſtente inter
ipſum, & quandam ſuam Conſanguineam,
quam ducere intendebat, & ex ea Prolem
ſuſceperat, ante factam Diſpenſationem,
gravi morbo præventus, & in articulo mor-
tis conſtitutus, illam, ante factam à Dele-
gato Diſpenſationem, deſponſavit; quod
matrimonium, concludit, & benè iſte Do-
ctor, fuiſſe nullum, & prolem ſuſceptam il-
legitimam; quia, ut diximus *Cap. præ-
cedenti*

denti, aliud eſt Mandatum de diſpenſando,
& aliud ipſa Diſpenſatio : Vide Doctores
dicto loco propterea citatos.

PROLEM SUSCEPTAM, SI QUA SIT, ET SUSCIPIENDAM, LEGITIMAM NUNCIANDO.

Quod mox diximus de Mandato diſpen-
ſandi, & quòd non ſufficiat illud fuiſſe ob-
tentum, ſed neceſſariò requiri, ut, ante-
quam matrimonium ab impeditis contra-
hatur, facta ſit ipſa Diſpenſatio, ritè pro-
cedit, et pari paſſu ambulat etiam quoad Le-
251 gitimationem Prolis; Quia aliud eſt Man-
datum ad legitimandum, & aliud ipſa Le-
gitimatio: vide Bonac. *num. præcedenti* rela-
tum, vide etiam Balthaſarem de Toma-
ſis *Prima Decade Tract. pr. Titulo 9. numer.*
99.

Circa hanc Clauſulam, & legitimandi
252 Poteſtatem, ſciendum eſt, Mandatum Pon-
tificis pro Diſpenſatione, duo diverſa conti-
nere, nempè facultatem diſpenſandi ſuper
propoſitis Impedimentis, & poteſtatem le
253 gitimandi Prolem ſuſceptam, & ſuſcipien-
dam; unde ſi Mandatum de diſpenſando ab
Oratoribus impetratum fuiſſet in una parte,
nempè quoad Diſpenſationem executum,
ſed nondum fuiſſet legitimata Proles, vel ſi
ob ſupervenientem mortem alterius ex con-
trahere volentibus abſque culpa Oratorum,
Diſpenſatio non potuiſſet habere effectum,
valebit nihilomius Mandatum, itaut ejus
vigore legitimati poterit Proles, etiam poſt
dictam mortem alterius, & hujuſmodi Le-
gitimatio valida erit, etiam in præjudici-
um ſuccedentium ab inteſtato, in caſibus,
quibus poſſit tale præjudicium inferri. An-
charanus *conſ.* 409. *num.* 3. *verſ.* Sed in oppo-
ſitum. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *num.* 6. Gon-
zales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 9. *num.*
57. Seraphinus *deciſ.* 1121. *in princ.* Quaran-
ta *in Summa Bullarii* Verbo *Matrimoniales*
Diſpenſationes circa finem. Puteus *deciſ.* 483.
num. ulti. lib. 2. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.*
138. *num.* 48. *par. pr.* Boſsius *De Matrimonij*
Contractu cap. 10. *num.* 343. Balthaſsar de
Tomaſis *in Decade Tr. pr. titulo* 9. *numer.* 98.
Lothorius *de Re Beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 48. *num.*
111. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap.*
21. *n.* 27. Peregrinus *de Fideicomm. Artic.* 24.
num. 83. Fuſarius *de Subſtitut. quæſt.* 409. *nu.*
119. Rota *deciſ.* 107. *nu.* 2. *part. pr. diverſ.*
Merlinus *de Legitima lib. pr. tit.* 2. *num.* 21.
Bragoſius *de Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3.
Diſp. 6. *num.* 7.

254 Dixi, abſque culpa Oratorum, quia ſi poſt
Mandatum à Pontifice impetratum, Ora-
tores pœnitentia ducti noluiſſent diſpenſati,
vel ſi poſtquàm diſpenſati fuiſſent, noluiſſent
Matrimonium contrahere, probabilius eſt
non poſſe poſt mortem Conjugum legitima-
ti, maximè in tertii præjudicium; quia, ut
255 benè docet Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *num.* 15.
hec Legitimatio conceditur tantùm in favo-
rem Matrimonii contrahendi, nec alias Pa-
pa conceſſiſſet, & propterea cùm cauſa fi-
nalis diſpenſationis fuerit ipſum Matrimo-
nium, ſi hæc cauſa, Oratorum culpâ, ceſ-
ſet, ceſſabit effectus: hanc etiam Doctri-
nam expreſsè docent Garcia *de Beneſ. par.*
7. *cap.* 2. *n.* 40. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 2. *num.* 50. & alii.

Pro intelligentia, & declaratione hujus
materiæ, quæ difficilis eſt, & variæ circa
eam ſunt Doctorum opiniones, plura adno-
tanda.

256 Primò, quòd licèt inter Parentes, qui Ma-
trimonium contraxerunt, tempore contra-
cti Matrimonii adfuiſſet Impedimentum di-
rimens, ſi illi ignoranter, & bona fide,
præmiſſis debitis Denunciationibus, matri-
monium contraxerunt, Proles inde ſecu-
ta, quamvis poſtea detectum ſit Impedimen-
tum, eſt legitima. Colligitur *ex cap. Quod*
nobis 9. *Qui filii ſint legitimi*; Gloſſa *in Cap.*
Tanta 6. *eodem titulo*, Verbo *Aliam*; Caſſado-
rus *deciſ. unica, De Sponſalibus.* Sanchez *lib.*
257 3. *Diſp.* 44. *n.* 2. At ſi omiſsis Denũciationibus,
illiſque ſpretis contraxerunt, quamvis in re-
liquis adfuerit ignorantia Impedimenti, &
bona fides, proles erit illegitima. Gutierez
de Matr. cap. 71. *num.* 8. Sanchez *de Matr. lib.*
258 3. *Diſp.* 42 *num.* 1. quia, ut diximus, non
excuſat ignorantia, nec dici poteſt proba-
bilis, quando omittuntur requiſita ab Ec-
cleſia.

259 Dico ſecundò, eſſe difficilem inter Docto-
res Quæſtionem, an ad effectum, ut proles
legitima cenſeatur quoad omnia, attendi
debeat tempus Conceptionis, vel Nativita-
tis prolis: aliqui docent attendi debere ad
tempus Conceptionis, itaut ſi eo tempore
fuiſſet inter Parentes Impedimentum diri-
mens, quo ſtante non potuiſſet inter eos con-
ſiſtere matrimonium, proles ipſa illegitima
ſit, niſi in Mandato Pontificis de illa ſpe-
cialis mentio facta ſit, & data poteſtas De-
legato illam legitimandi. Ratio hujus opi-
260 nionis eſt, quia Leges ſolùm attendunt ad
copulam, quæ ſi habita ſit inter perſonas
impeditas, nolunt eam Matrimonio ſubſe-
quenti purgari: Colligitur *ex Cap. Tanta* 6.
Qui Filii ſint legitimi, Ibi, *Si vir vivente*
uxore aliam cognoverit, & prolem ſuſceperit.
Hanc opinionem ſequuntur Rota *deciſ.* 100.
num. 51. *in Noviſſimis.* Rota *deciſ.* 223. *num.*
4. *par.* 6. *recent.* Fuſar. *de Subſtitut. quæſt.*
109. *nu.* 109. Vivian. *de Jure Patronatus lib.*
6. *cap.* 4. *n.* 11. Paulus Piaſec. *in Praxi Epiſc.*
parte prima cap. prima num. 26. Verſ. *Limita-*
tur autem. Laymanus *Theol. Mor. lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 3. *cap.* 5. *nu.* 2. Angelus *in Summa*,

Verbo

Verbo *Legitimatio, num.* 7. Sperellius *deciſ.* 174. *num.* 15.

261 Alii probabilius docent, attendi debere ad tempus Nativitatis, itaut legitimitatis favore ſufficiat, ſi proles naſcatur poſtquàm Impedimentum ſit, vel per Diſpenſationem, vel aliter, legitimè ſublatum; quamvis etiam de ipſa concepta Prole in Diſpenſatione non fuerit ſacta mentio; ita, inter alios, docent Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. Peregrinus *de Fideicomm. art.* 24. *num.* 39 Fuſarius *de Subſtitut. quæſt.* 409. *num.* 113. Trullenck *Oper. Moral. lib.* 7. *Cap.* 10. *Dub.* 11. *num.* 9. *tomo* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *dicta Diſputat.* 7. *num.* 19. Ratio eſt, quia eo ipſo tempore, quo filius natus fuit, nullum inter parentes aderat impedimentum, quin poſſent matrimonium contrahere, cùm jam eſſet per Diſpenſationem, vel aliter, ſublatum; unde ſi, Exempli Gratia, unus Parentum, tempore Conceptionis filij, fuiſſet Infidelis, ſed antequam proles nata eſſet, fuiſſet Baptizatus; Vel ſi dicto Conceptionis tempore, adfuiſſet Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, at dum natus ſit filius parentes jam diſpenſati fuiſſent, habileſque effecti ad contrahendum; Vel ſi ſoluta ex conjugato concepit, ſed tempore Nativitatis filij, mortua eſſet uxor dicti conjugati; Vel ſi gignat Monachus, vel Monialis concipiat anno Novitiatus durante; Vel ſi Beneficiatus ex ſoluta filium generet; & antequam prædictæ Proles reſpectivè naſcantur, parentes inter ſe matrimonium contrahant, filii eo tempore habili nati, erunt quoad omnia legitimi: vide Peregrinum *de Fideicommiſſ. dicto Artic.* 24. *num.* 29. *circa finem*. Fuſar. *de Subſtitut. d. quæſt.* 409. *numer.* 104. Didacum Ludovicum de Lima *in Addition. ad Molina lib. ſecundo, cap.* 5. *num.* 25. Carolum de Graſſis *de Effectibus Clericatus in Prælud. num.* 45. Philippum Paſchalem *de Viribus Patriæ Poteſt. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 94. Simonem Majolum *de Irregularitate lib. pr. cap.* 4. *nu.* 15. *& num.* 16.

262 At tu dic probabiliùs, quòd cùm verſemur in materia Legitimationis Prolis, quæ eſt ſavorabilis, attendi poreſt tempus, vel Conceptionis, vel Nativitatis, prout fuerit utilius ipſi Proli; conſtat *ex Lege Nuper, C. de naturalibus liberis*; & docent Peregrinus *de Fideicommiſſis Art.* 24. *num.* 39. *& num.* 50. Sanchez *d. Diſp.* 7. *num.* 19. Covarruv. *tomo primo part.* 2. *cap.* 8. §. 2. *num.* 2. verſ. *Contrariam ſententiam*. Boſſius *De Matrimonii Contractu cap.* 10. *num.* 347. Guttier. *De Matrimonio cap.* 72. *num.* 6. & alii, quos refert Garcia *Tract. de Beneficiis dicta parte ſept. cap.* 2. *num.* 35. *& n.* 37. Fragoſ. *de Reg. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. §. 2. *num.* 37.

263 Imò probabiliſſimum puto, ſufficere pro
Legitimitate Prolis, quoad omnia, ut aliquo tempore, dum filius in utero geſtatur,
parentes fuerint facti habiles ad inter ſe matrimonium contrahendum; exempli gratia,
puer conceptus fuit tempore inhabili, &
paulò poſt ſublatum fuit Impedimentum,
ſed antequàm filius naſcatur, parentes aliquo Impedimento dirimenti, ut Cognationis ſpiritualis, vel Affinitatis, ſeu aliter impediantur, & deinde naſcatur Filius, & hoc
etiam Impedimento per Diſpenſationem
ſublato; parentes matrimonium inter ſe
contrahant; ita, inter alios, benè docent
Raphael Averſa *De Matrimonio quæſt.* 22.
ſect. 2. verſ. *E'contra fieri poteſt*. Simon Majolus *de Irregular. lib. pr. cap.* 4. *nu.* 16. Pontius *De Matrimonio lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. ubi
pro hac opinione citat Caſtrum Palaum, &
alios: Et huic opinioni, libenter adhæreo,
264 tum quia ſolidis nititur fundamentis, tum
etiam quia in conflictu opinionum, ea opinio tenenda eſt, quæ favet Legitimitati Prolis, quamvis etiam altera opinio præponderare videretur, ut benè docent Peregrinus
De Fideic. d. Artic. 24. *num.* 24. Gratian. *Diſceptat. Forenſ. cap.* 458. *n.* 47. *tomo tertio*; &
265 opinio ſingularis Doctoris, pro Legitimitate aſſerentis, prævalet communi contrariæ.
Caſſadorus *deciſ. unica num.* 8. *de Sponſalib.*
266 Sperell. *deciſ.* 165. *num.* 108. Idque eſt adeò
verum, ut quamvis quoad fœdus matrimonii, cohabitatio Maris, & Fœminæ præſumatur Fornicatio, ut quoad Legitimationem filiorum, præſumatur matrimonium.
Puteus *deciſ.* 2. *num.* 3. *lib.* 3. Rota *in Noviſſimis deciſ.* 201. *num.* 24. Boſſ. *Moral. variar.*
part. 2. *tit. prim.* §. 43. *num.* 1402. Sperell.
deciſ. 175. *num.* 28. Lother. *de Re Beneſ. lib.*
2. *quæſt.* 48. *num.* 245., *& num.* 252., ſic pariter, ſi proles nata ſit ex Conjugato, & ſoluta, omninò ignorante eum virum eſſe conjugatum, & poſtea inter ſe contrahant matrimonium, hujuſmodi proles erit legitima.
Gloſſa *in Cap. Tanta*, verſ. *Aliam*; *& cap.*
Quod nobis, *Qui filii ſint legitimi*. Gratianus
Diſcept. forenſ. cap. 83. *num.* 22. Boſſius *de*
Matrimonii Contractu cap. 8. *n.* 58. Imo quamvis etiam parentes ſint dubii de matrimonii valore, adhuc in hujuſmodi dubio proles legitima erit. Sperell. *deciſ.* 175. *num.* 32.
& regulariter probata Filiatione, probatur
Legitimitas. Rota *inter Impreſſas poſt ſec. volum. Conſil. Farinacij deciſ.* 315. *nu.* 1. 2. *&* 3.
Alex. *conſ.* 51. *num.* 2. *vol. pr.* Alciatus *conſ.*
188. adeò ut ſi quis contrarium prætendat,
probare teneatur, quia in dubio præſumitur pro matrimonio. Boſſius *d. cap.* 8. *num.*
79. Rota *l. c.* et in dubio præſumitur pro Legitimitate, Puteus *deciſ.* 2. *num.* 1. *circa finem*
lib. 3. Menoch. *de Præſumpt. lib.* 6. *Præſumpt.*
54.

54. *d num.* 17. Gratianus *Diſcept. Forenſ.*
cap. 135. *num.* 34. *& cap.* 468. *num.* 49.
Rota *deciſ.* 201. *num.* 41. *part.* 5. *Diverſ.*
coram Coccino. Ricciullus *de Neophitis cap.*
7. *num.* 8. *& num.* 9. Rubeus *deciſ.* 359. *num.*
14. *part.* 6. *recent.* Seraphin. *deciſ.* 1300. *nu.*
7. Pignatell. *Controv. Forenſ. cap.* 89. *num.* 5.
Centuria 2. Philippus Paſchalis *Tract. de Vi-
rib. Patriæ Pot. part. pr. cap.* 6. *num.* 10. &
dato quòd inter parentes verè adfuiſſet Im-
pedimentum dirimens, tamen ex communi
reputatione, cum curſu decem annorum præ-
ſumitur Diſpenſatio. Rota *inter Impreſſas
poſt* 2. *volum. Conſil. Farinacij dec.* 354. *nu.*
8. Achilles de Graſſis *deciſ.* 197. alias *prima
de Præſumpt.* Pariſius *de Reſignat. Benef. lib.*
3. *quæſt.* 6. *num.* 71. Imo per curſum trien-
nii cum dimidio Diſpenſationem præſumi, ſi
juſto errore matrimonium inter prohibitos
contractum ſit, & proles ſuſcepta ſit, con-
cludit Tuſchus *concluſ.* 132. *num.* 15. *& n.* 16.
lit. M., & quando agitur de Legitimitate
Prolis, Diſpenſatio præſumitur talis, qualis
de Jure eſſe debet. Rota *in Poſth. Farinacij
deciſ.* 117. *num.* 1., & plura levia indicia
conjunguntur ad præſumendum matrimoni-
um fuiſſe inter Parentes legitimè contractum.
Rota coram Pænia *deciſ.* 511. *num.* 1. *deciſ.*
470. *num.* 5. *part.* 2. *diverſ.*

Videamus modò, an omnis Legitimatio
Prolis, ex impeditis natæ, proſit quoad omnia,
nempè quoad ſpiritualia, & temporalia; Et
267 quidem ſi Proles naſcatur poſt Diſpenſatio-
nem, à Delegato Papæ factam, nulli dubium
eſt, quin, matrimonio legitimè ſubſecuto,
Proles legitima fiat quoad omnia, quia na-
ſcitur eo tempore, quo nullum inter Paren-
tes extat Impedimentum ad contrahendum;
268 undè per ſubſequens Matrimonium legitima
fit; colligitur *ex d. cap. Tanta* 6. *Qui filii ſint
legitimi*, & docent Pariſ. *conſ.* 13. *n.* 33. *lib.* 2.
Peregr. *de Fideic. d. art.* 24. & alii cõmuniter.
269 At ſi Proles ſuſcepta ſit ante factam Diſ-
penſationem, & ſic eo tempore, quo non ſo-
lùm matrimonii Radix non adeſt, verùm
etiam nec matrimonium conſiſtere poteſt in-
ter Parentes, diſtinguunt Doctores inter Le-
gitimationem Prolis, ex coitu fornicario, &
abſque ulla radice matrimonii ſuſceptæ, &
Legitimationem, quæ fit in Radice matri-
monii, quamvis nulliter, & de facto inter
270 Parentes contracti: quia primo caſu, cum nul-
la adfuerit matrimonii Radix, ut diximus,
poterit quidem Pontifex quoad omnia per-
ſonas ſuæ temporalis Juriſdictionis legitima-
re, non tamen alias ſibi temporaliter non
ſubjectas, niſi quoad ſpiritualia tantùm, &
Beneficia Eccleſiaſtica; hoc etenim caſu Le-
gitimatio cenſetur facta eo jure, quo cenſe-
retur, ſi à Summo Pontifice facta eſſet, ſe-
paratim à matrimonio, & abſque illo, cùm
non ſit ipſius ratione facta; at ſecundo caſu,
271 dato quòd matrimonium fuerit clandeſtinè
contractum, vel aliter nullum, cum tamen
adfuerit aliqua matrimonii Radix, ſi poſteà
Pontifex hujuſmodi matrimonium approbet,
& per Diſpenſationem Impedimentum remo-
veat, & Prolem legitimet, Proles nata re-
manet legitima quoad omnia, tàm ſpiritua-
lia, nempè Beneficia Eccleſiaſtica, Honores,
Dignitates, & alia, quæ perſonæ adhærent,
quàm ad temporalia, nempè Succeſſiones,
Hæreditates, Feuda, & Fideicommiſſa, id-
que procedet non ſolùm in Terris temporali
Pontificis Juriſdictioni ſubjectis, verùm etiam
in aliis totius Chriſtianæ Reipublicæ, ita Pe-
regrinus *de Fideicomm. d. artic.* 24. *num.* 76.
Covarruv. 4. *Decret. part.* 2. *cap.* 28. §. 8. *nu.*
18. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 7. *nu.* 14. Riccius *in
Coll. deciſ. part.* 7. *Coll.* 3063. Averſa *de Ma-
trim. dict. quæſt.* 22. *ſect.* 2. *verſ. Quod ſi filii;*
Pyrrhus Corradus *in d. Praxi Diſpenſ. Apoſt.
lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 53. Balthaſſ. de Thomaſis *pr.
decad. tract.* 1. *titul.* 9. *n.* 102. ita etiam Tu-
ſcus, Joannes del Caſtillo, & alii, quos re-
fert, & ſequitur Didacus Ludovicus de Lima
in addit. ad Molinam de Primog. lib. 3. *cap.* 2.
n. 12. *verſ. Secunda opinio*, & ſic concludunt
communiter Doctores *in cap. Per venerabilem;
Qui filii ſint legitimi*, quod eſt maximè con-
ſiderandum, & menti tenendum, quia fre-
quentiſſimè accidit, ut ante obtentam Diſ-
penſationem, & nedum cogitando de matri-
monio contrahendo, ſed ſolùm veſana libi-
dine, Inceſtus committatur, & Proles inde
naſcatur, quæ uti nata abſque ulla figura, &
Radice matrimonii, eo tempore, quo inter
Parentes inceſtuoſos non poteſt Matrimo-
nium conſiſtere, non poterit etiam à Papa
quoad omnia legitimari, ſed quoad ſpiritua-
lia tantùm, ut docent præcitati Doctores.
Vide etiam Ludoviſium *deciſ.* 19. *cum addit.
& deciſ.* 461. Puteum *deciſ.* 483. *lib.* 2.

Quamvis tamen hanc Doctrinam veriſſi-
272 mam, ac certam exiſtimem, nihilominus Ro-
ta Romana pluries amplexa fuit opinionem,
quòd licèt Proles inceſtuoſa nata ſit ante fa-
ctam Diſpenſationem, & abſque figura ma-
trimonii, ſi tamen poſteà à Pontifice diſpen-
ſetur ſuper Impedimento dirimente inter pa-
rentes exiſtente, & ſuſceptam Prolem legiti-
met, ipſa Proles quoad omnia fiat legitima;
ita Rota *deciſ.* 455. *n.* 12. *par.* 1. *recent.* Gar-
cia *d. cap.* 2. *n.* 40. & hanc opinionem mor-
dicus defendit Lotherius *de Re benef. lib.* 2.
quæſt. 48. *n.* 109. Ratio hujus ſententiæ eſt,
quia hujuſmodi Legitimatio non fiat abſque
matrimonio, ſed ratione ipſius, & depen-
denter ab illo, extendendo, & ampliando
diſpoſitionem *cap. Tanta*, ut intret etiam in
iſto caſu, unde ſublato per diſpoſitionem Pon-
tificis in dicto *capit. Tanta* Impedimento di-
rimen-

nimenti, dicatur à principio matrimonium
273 extitiſſe, ex præſumpta maritali affectione
ab initio, pro qua præſumptione Lex id tan-
tùm exigat, ut Mulier fuerit libera, quan-
tumcunque aliàs vilis, & deploratæ condi-
tionis, juxta Textum *in l. Cum quis d. mulie-
re libera*, §. *Cum enim*. Vide Lotherium *l. c.
num.* 91.

Mihi tamen, ut verum fatear, hæc Do-
ctrina diſplicet, nec percipio quomodo poſ-
ſit à Pontifice in Radice Matrimonii diſpen-
ſari, cum Legitimatione Prolis, dum nulla
Radix ipſius Matrimonii adeſt, quod idem
ponderat Garcia *d. cap.* 2. *nu.* 42. tunc enim
274 Pontifex propriè dicitur in Matrimonii Ra-
dice diſpenſare, quando jam fuit Matrimo-
nium contractum, ſed de facto, & nulliter,
& Papa illud convalidat uſque à principio,
275 quod facere poteſt; cùm tanta ſit ipſius Papæ
poteſtas in Matrimonio, ut, ſtante maritali
affectu cum copula, efficere poſſit per ſuam
Diſpenſationem in ipſa Radice Matrimonii,
ut deſtructo ex tunc Impedimento Conſan-
guinitatis, vel altero ex Jure Canonico pro-
veniente, verum Matrimonium ex tunc re-
maneat, perindè ac ſi illud à principio va-
lidum fuiſſet, cum ob id ad terminos juris
276 naturæ Matrimonium reducatur, ex quo enim
Impedimenta Matrimonii à ſolo Jure, ſeu
Lege Canonica proveniant (excipiendo mo-
dò ea, quæ ex jure Naturæ procedunt, ſu-
per quibus Papa diſpenſare non poteſt, ut
dicimus infra *lib.* 2.) & Pontifex Radix ſit,
& origo Legis Cancellariæ, qua Conſangui-
nei intra certos Gradus contrahere prohiben-
tur, & ab eo, tanquam à vivo fonte, &
Lege animata, omnis Auctoritas ſuper iſtis
277 proveniat, *cap.* 1. *de conſtitut.*, & poſſit tol-
lere Conſtitutionem, etiam quoad effectus
præteritos: Rota *deciſ.* 166. *à nu.* 2. Lother.
d. quæſt. 48. *n.* 95., certum eſt poſſe, Impedi-
mentis ſublatis, rem ad terminos juris natu-
ræ primævos reducere, & conſequenter ſic
Legitimati erunt admittendi ad quæcunque
temporalia, & ſæcularia, Emphitheuſes, Feu-
da, Succeſſiones, & Majoratus, non ſolùm
in Terris temporali Pontificis Juriſdictioni
ſubjectis, verùm etiam extra eas, & alibi
ubicunque, etiam in prejudicium venientium
ab Inteſtato, ut concludunt Puteus *d. deciſ.*
483. Lotherius *l. c. n.* 110. Barboſa *in Votis
Canonicis lib.* 2. *vot.* 27. *à n.* 1. Rota *dec.* 455.
278 *à n.* 2. *d. part.* 1. *recent.* & alii communiter;
cum Diſpenſatio loquens de Filiis natis ex
legitimo Matrimonio, comprehendat etiam
natos ex Matrimonio cum Diſpenſatione con-
tracto. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.*
8. *cap.* 3. *n.* 48. Fragoſius *de Regim. Chriſt. Rei-
publicæ part.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 32. ſicut enim
279 potuit Pontifex efficere, ut Filii ſint illegiti-
mi, prohibendo Matrimonium in certis Gra-
dibus, multò magis poteſt efficere legitimos,
removendo Impedimentum Canonis Matri-
monium prohibentis. Gabriel *conſ.* 21. *n.* 17.
lib. 1. Puteus *deciſ.* 483. *n.* 4. *lib.* 2. Corradus
280 *d. lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 47. cum Papæ poteſtas cir-
ca Matrimonia maxima ſit, & ſuprema, ut
281 eſt Textus *in cap. Propoſuiſti, de conceſſ. Præb.*,
itaut ab ipſo ſolo hujuſmodi Diſpenſatio in
Radice fieri poſſit. Pariſ. *conſ.* 2. *n.* 22. *lib.* 2.
Lotherius *dict. quæſt.* 48. *n.* 99. & 105. Quæ
Diſpenſatio eſt adeò efficax, ut per eam con-
ſecutivè oriatur præjudicium Tertii, cui ob
Impedimentum, quod aderat inter contra-
282 hentes, fuerat delata Succeſſio, quia ſublato
ipſo Impedimento, hujuſmodi præjudicium
non attenditur. Sanchez *l. c. n.* 6. Ancharan.
conſ. 409. *n.* 5. Puteus *d. dec.* 483. *n.* 2. *lib.* 2.
283 latiſſimè Rota *deciſ.* 455. *part.* 1. *diverſ.* Nil
enim aliud Papa, ſic in radice diſpenſando,
intendit, quàm removere Impedimentum Ju-
ris Canonici; at ſi ex hoc aperiatur via Suc-
ceſſionibus, conſequitur ex miniſterio Juris.
Lotherius *n.* 108. *n.* 8. *ll. cc.* Ruinus *conſ.* 189.
n. 16. *lib.* 2.

284 Dicitur autem Pontifex in Radice Matri-
monii diſpenſare, non ſolùm quando in Diſ-
penſatione addit particulam, *Ut ex tunc*, vel
ut per prius, ſed etiam, quando Matrimo-
nium declarat legitimum, vel illud tanquam
legitimum approbat, vel diſpenſat, ut Ora-
tores poſſint in Matrimonio, ſic nulliter con-
tracto, permanere; vel mandat, ut de novo
Matrimonium contrahant; dummodo Papa
ſciat Matrimonium fuiſſe nulliter, & clan-
deſtinè contractum, & ſuper eo diſpenſare,
illudque confirmare, & approbare, Prolem-
que indè ſuſceptam legitimare velit. Garcia
de Beneſ. part. 7. *d. cap.* 2. *n.* 42. Balthaſſ. de
Tomaſis 1. *Decade tract.* 1. *titul.* 9. *num.* 98.
quicquid in contrarium doceat Sanch. *lib.* 8.
285 *d. diſp.* 7. *à nu.* 23. quia ex eo, quòd Matri-
monium efficit legitimum, vel approbat, &
Prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde
legitimam nunciat, idem efficit, ac ſi à tem-
pore contractus Matrimonii legitimaret, &
ſic cenſetur retrotrahere Diſpenſationem ad
initium, & Radicem Matrimonii, quoad
omnes effectus, ut benè explicant idem San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 7. *n.* 28. Peregrinus *de Fidei-
comm. art.* 24. *n.* 77. Boſſius *de Matrimon. con-
tract. cap.* 10. *num.* 349.

286 Circa præmiſſa, nota primò, non poſſe Pa-
pam in Matrimonii Radice diſpenſare, ſi Ma-
trimonium nullum eſſet, ob aliquod Impedi-
mentum, Jure Divino naturaliter dirimens,
ſuper quo diſpenſare non poſſet. Sanchez *l. c.
n.* 7. Balthaſs. de Tomaſis *d. tit.* 9. *n.* 98. Loth.
l. c. n. 112. Boſſius *d. cap.* 10. *n.* 347. Averſa *de
Matr. qu.* 22. *ſect.* 2. *verſ. Quòd ſi filii*, prout nec
287 diſpenſare poterit, ſi fuiſſet nullum ex defe-
ctu conſenſus Contrahentium, vel alterius ex

eis, vel ratione Impotentiæ perpetuæ coeun-
di, quia Impedimenta hæc, ſi certa, & pro-
bata ſint, ut requiritur, reddunt ſubſecuta
Matrimonia Jure Divino naturali irrita, ut
lib. 2. ſuis locis dicemus, & docent Fragoſius
d. part. 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 28. Sanchez *n.* 10.
288 & Averſa *ll.cc.*; unde his caſibus Papa extra
Terras ſuæ temporalis Juriſdictionis poterit
Prolem ſolùm legitimare per Reſcriptum.
Peregrinus *de Fideicomm. conſ.* 1. *d nu.* 2. Boſ-
ſius *l. c.* Tomaſius *nn.* 131. *l. c.* Fragoſius *l. c.*
Dixi, ſi hæc Impedimenta certa ſint, quia in
dubio poteſt diſpenſare, & Prolem quoad
omnia legitimare. Vide Fragoſium *d. n.* 28.
289 Nota ſecundò, nullum Principem ſæcula-
rem, imò nec Imperatorem ipſum poſſe Pro-
lem ita legitimare, ut per hujuſmodi Legiti-
mationem capax ſit Eccleſiaſticos Ordines ſu-
ſcipiendi, quia in his Laici omninò carent
poteſtate. Sanchez *d. diſp.* 7. *n.* 11. Balthaſſ.
de Tomaſis *d. Decade tract.* 1. *titul.* 10. *num.*
42. Lotherius *d. quæſt.* 48. *n.* 113.
290 Nota tertiò, Pontificem non cenſeri in
Radice diſpenſare, ſi diſpenſet ſimpliciter in
matrimonio ob Impedimentum dirimens ir-
rito, ut illud de novo celebretur, ſi nulla
mentio facta ſit de Prole, ex hujuſmodi ma-
trimonio antea ſuſcepta; quia, eo caſu, ſo-
lùm eſt Diſpenſatio ad contrahendum; unde
cum de Prole non fuerit facta mentio, Diſ-
penſatio non poteſt extendi, & conſequenter
ea Proles, tanquam concepta, & nata eo tem-
pore, quo inter Parentes non poterat, abſque
Diſpenſatione, matrimonium conſiſtere, re-
manebit ſpuria. Sanchez *d. diſp.* 7. *num.* 18.
Boſſius *nu.* 363. *l. c.*
291 Nota quartò, quòd ſi Papa legitimet Pro-
lem, nec de matrimonio mentionem faciat,
cenſetur legitimare ſolùm quoad Spiritualia;
quia cum nulla de matrimonio facta fuerit
mentio, non poteſt dici, quòd in ejus Radi-
ce diſpenſet, ſed potius per Reſcriptum;
292 imò ſic legitimando, etiam Perſonas ſuæ tem-
poralis Juriſdictionis, non cenſetur legitima-
re ad temporalia, quia cùm hæc Legitimatio
293 lædat jus Tertii, non præſumitur Papam velle
jus Tertii lædere, niſi id apertiſſimè exprimat.
Sanchez *l. c. n.* 21. Boſſius *l. c. n.* 365. Balth.
de Tomaſis *d. tract.* 1. *titul.* 9. *n.* 98. Molina
de Primog. lib. 3. *cap.* 2. *d nu.* 10.
294 Nota quintò, quòd ſi Papa ſimpliciter diſ-
penſet, ut poſſint Oratores de novo matri-
monium contrahere, & ſimul declaret legiti-
mos Filios natos ante Diſpenſationem, &
alios poſtea naſcituros, tunc (quicquid in
contrarium doceat Sanchez *d. diſp.* 7. *nu.* 20.
& alii) probabilius eſt, Papam diſpenſare in
Radice, & Prolem quoad omnia fieri legiti-
mam; ratio eſt, quia ex quo Papa prius men-
tionem facit de matrimonio de facto contra-
cto, & deinde Prolem jam ſuſceptam efficit
legitimam, cenſetur diſpenſare in Radice, &
Impedimentum abolere, ac ſi nunquam fuiſ-
ſet Lex conſtituens hujuſmodi Impedimen-
tum, cum hæc Legitimatio facta videatur ra-
tione matrimonii prius diſpenſati, & ita in
Radice. Rota *deciſ.* 207. *in Noviſſimis par.* 1.
Seraphinus *deciſ.* 1121. *n.* 3. Rota *deciſ.* 687.
nu. 14. & 15. *part.* 2. *recent.* Boſſius *de Matri-
monii contractu*, *d. cap.* 10. *n.* 362.
295 Nota ſextò, quòd ſi Papa diſpenſet, ut
Conjuges in matrimonio nulliter contracto
remanere poſſint, illud in neceſſarium ante-
cedens approbat, & confirmat, & conſequen-
ter, dum ſuper hujuſmodi matrimonio diſpen-
ſatum ſit, non erit neceſſarius novus conſen-
ſus, ſed ſufficiet naturalis ab initio præſtitus.
Rota *deciſ.* 687. *n.* 12. & 13. Barboſa *in Vo-
tis Canonicis lib.* 2. *vol.* 27. *n.* 14. Peregrinus
de Fideic. art. 24. *num.* 79. Corrad. *in Praxi
Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *nu.* 51. & colligitur
ex capit. Cum locum 14. & *cap. Cum apud* 23.
296 *de Sponſ.* & facit, quòd etiam poſt mortem
alterius ex Conjugibus, & quando novus con-
ſenſus ſubſequi non poteſt, adhuc Papa in
Radice approbare poteſt, ſi contrahere vo-
lentes, eorum vitâ durante, petierint Diſpen-
ſationem, ſed morte præventi non potuiſſent
contrahere, ut diximus; quia tunc Diſpenſa-
tio, & Legitimatio retrotrahuntur, ut pro-
bant Peregrinus *d. artic.* 24. *nu.* 83. Fuſatius
de Subſtitut. quæſt. 409. *nn.* 119. Sanchez *l. c.
n.* 14. quamvis *n.* 25. contrarium dicat.
297 Nota ſeptimò, Prolem, quæ à Confeſſario
legitimatur, in vim Literarum Sacræ Pœni-
tentiariæ, illegitimam reputari eo caſu, quo
Impedimentum occultum detegatur; unde
tunc neceſſaria erit nova Diſpenſatio pro
utroque Foro, cum conſueta clauſula, & fa-
cultate *Prolem ſuſceptam legitimandi*, ut do-
cent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 47. Corradus
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 2. *n.* 41.
Ricciullus *de Jure Perſonar. lib.* 4. *cap.* 68. *n.*
20. & alii, quos *cap. ult.* citavimus.
298 Tandem nota, quòd ſi Oratores in ſuppli-
catione Pontifici porrecta, pro Diſpenſatio-
ne obtinenda, expreſſerint, fuiſſe inter eos
matrimonium de facto contractum, & Pro-
lem inde ſuſceptam, hæc omnia verificari de-
bent coram Delegato, aliàs Delegatus diſ-
penſare non poterit; & ſi aliter fieret, non
valeret, ut benè docet Balthaſſar de Toma-
ſis *d. tract.* 1. *titul.* 9. *n.* 100., & ita fuiſſe à
Rota deciſum refert Garcia *de Benef. part.*
7. *cap.* 2. *n.* 40., quia Papa movetur ad diſpen-
ſandum matrimonii favore, & veris exiſten-
tibus narratis; unde cum hæc efficiant cau-
ſam finalem, verificari debent.

Verificatis itaque omnibus, quæ ex Reſcri-
pti Apoſtolici forma ſunt verificanda, ſerva-
tiſque omnibus, quæ tum ex parte Delegati,
tùm ex parte Oratorum ſervanda ſunt, ſi De-
lega-

Digitized by Google

legatus expediens judicaverit Diſpenſationem facere, nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, ad Decrerum Diſpenſationis deveniet, infraſcripto, vel ſimili modo.

299 • *Die, &c. Flaminius Nobili J. U. D. Canonic. Cathedralis Lucanæ, & Nobil. Lucenſ. Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D. Petri Rota Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Epiſcopi Lucani, & Comitis, in Spiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, in hac parte uti Executor Apoſtolicus, à SS. D. N. Alexandro Papa VII. ad infraſcripta ſpecialiter Delegatus. Univerſis, & ſingulis præſentes Noſtras Literas inſpecturis, viſuris pariter, & lecturis ſalutem in Domino. Noveritis fuiſſe nuper coram nobis pro parte, & ad inſtantiam N. & N. hujus Lucanæ Diœceſis exhibitas, & præſentatas infraſcriptas Literas Apoſtolicas, in Charta ædina ſcriptas, plumbo pendente, Sigillo, & Cordulis Canapis, more Romanæ Curiæ munitas, integras ſiquidem, non vitiatas, abolitas, vel cancellatas, nec in aliqua earum parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, ac ſuſpicione carentes, quas Literas omni, qua decuit, reverentia recepimus, & legimus, & ſunt infraſcripti tenoris videlicet*, & hic inſeratur tenor dictarum Literarum de verbo ad verbum. *Poſt quarum quidem Literarum præſentationem, & receptionem Nobis factam, fuimus pro parte dictorum N. & N. debita cum inſtantia requiſiti, quatenus ad earundem Literarum, & contentorum in eis executionem procedere deberemus. Nos attentâ, ſervatâque illarum formâ; mandavimus ſuper expoſitis in illis capiendam eſſe diligentem, & ſummariam Informationem; per quam reperimus, dictos N. & N. Quarto Conſanguinitatis Gradu invicem eſſe conjunctos, dictamque Oratricem propter hoc raptam non fuiße, omniaque in dictis Literis expoſita, vera fuiſſe, & eße. Unde factâ per nos ſeparatione, injunctâque Oratoribus Pœnitentia publica, & quòd Orator tribus ſaltem menſibus operam ſuam conferat Fabricæ Eccleſiæ Parochialis dicti Loci de N., & habita deinde fide Reverendi Rectoris ejuſdem Eccleſiæ de adimplemento dictorum ordinum, & data Abſolutione, & impoſita alia Pœnitentia ſalutari arbitrio noſtro, ad formam dictarum Literarum, ſervatiſque omnibus ex forma dictarum Literarum ſervandis, miſericorditer in Domino diſpenſavimus cum ſupraſcriptis N. & N. quòd, Impedimento Quarti Conſanguinitatis Gradus hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in faciem Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè poſſint, & valeant, Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam nunciando, ad præſcriptum dictarum Literarum. In quorum fidem, &c.*

Flaminius Nobili Vic. Generalis Lucanus Executor Apoſtolicus.

N. Notarius, & Cancell.

Si Delegatus poſt factam Diſpenſationem, invenerit ſe deceptum, vide quæ diximus, *cap. præcedenti.*

SUMMARIUM.

1 *Diverſimodè ſe habet Praxis Diſpenſationum, quæ à Prætorio S. Pœnitentiariæ emanant pro Foro interno, ab aliis Diſpenſationibus, quæ pro Foro externo à Papa conceduntur.*

2 *Ab ipſis primitivæ Eccleſiæ temporibus Prætorium S. Pœnitentiariæ regebatur à Viris, integritate vitæ, & ſcientia conſpicuis.*

3 *Antiquo tempore pleræque Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub nomine Majoris Pœnitentiarii; at poſtmodum Officium præfatum à Pio V. Summo Pontifice tranſlatum fuit in Cancellariam Apoſtolicam.*

4 *Tenor Conſtitutionis Pii V. ſuper tranſlationo d. Officii S. Pœnitentiariæ apponitur.*

5 *Adeſt etiam Conſtitutio Urbani VIII., per quam ſummi Pœnitentiarii auctoritas non ſolùm confirmata, ſed notabiliter aucta fuit.*

6 *Dignitas majoris Pœnitentiarii à Benedicto II. fuit inſtituta.*

7 *Hodie conferri ſolet alicui ex Eminentiſſimis S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus.*

8 *Juriſdictio, & auctoritas Summi Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis.*

9 *Gratia facta à Pœnitentiario non expirat morte Pontificis, etiam re integra.*

10 *Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis Apoſtolicis, non expirant morte Pontificis.*

11 *Majori Pœnitentiario ſubduntur Regens, Conſultores duo, Sigillator, Procuratores tres, ſeu Secretarii, & Scriptores tres, qui omnes ſua officia explent.*

12 *Regentis officium quale ſit.*

13 *Datarii munus quale.*

14 *Corrector ad quid teneatur.*

15 *Sigillatoris cura quæ ſit.*

16 *Procuratores, ſeù Secretarii viciſſim, & per turnum Memorialia omnia recipiunt.*

17 *Scriptores Supplicationes reſcribunt.*

18 *Officiales, & Miniſtri Sacræ Pœnitentiariæ debent eſſe Sacris Ordinibus initiati, vel ſaltem initiandi infra tempus, ſibi à Sanctiſſimo præſcribendum.*

19 *Major Pœnitentiarius ſemel ſaltem in menſe convocat ſuos Officiales unà cum Secretariis; quæ convocatio Signatura appellatur, & quare.*

20 *Sacra Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium.*

21 *Sacra Congregatio Concilii non ſe ingerit in*

negociis Sacræ Pœnitentiariæ.

22 *Declarationes, quæ à Sacra Congregatione Concilii ſiunt ſuper Impedimentis Matrimonii, & eorum Diſpenſatione, procedunt pro Diſpenſationibus pro utroque Foro, & non pro illis, quæ per ipſam Pœnitentiariam pro Foro conſcientiæ committuntur.*

23 *Pro caſibus occultis, & pro Abſolutionibus ſimplicibus, quæ ad Ordinarios Locorum circa publicos caſus diriguntur, Diplomata traduntur clauſa; at pro publicis caſibus circa Abſolutiones, Diſpenſationes, rehabilitationes, & ſimilia, ad Regularium favorem, Diplomata ſunt patentia.*

24 *Quadrupliciter emanant Gratiæ à majori Pœnitentiario, nempè in Foro conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis; In Foro conſcientiæ tantùm; In utroque Foro; Simpliciter abſque ullius Fori expreſſione.*

25 *Quam auctoritatem major Pœnitentiarius habeat circa ſæculares Perſonas.*

26 *Quid poſſit ad favorem Regularium.*

27 *Materiæ recenſentur, circa quas auctoritas majoris Pœnitentiarii verſatur.*

28 *Expenditur doctrina Zerolæ, quòd poſſit Pœnitentiarius ex juſta cauſa concedere Dimiſſorias ad Ordines, ſi illæ à proprio Ordinario obtineri non poſſint.*

29 *In quibus poſſit Pœnitentiarius circa Matrimonium diſpenſare.*

30 *Circa conſanguinitatem diſpenſare poteſt in gradibus remotioribus tantùm.*

31 *Si Matrimonium non ſit adhuc contractum, Pœnitentiarius in conſanguinitate non poteſt diſpenſare.*

32 *Omnes Diſpenſationes, quæ à Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ emanant, gratis conceduntur.*

33 *Etiamſi eſſent Revalidatoriæ alterius Diſpenſationis, à Pontifice pro Foro externo aliter impetratæ.*

34 *Quamvis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio compoſitionis.*

35 *Proponitur tenor Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper affinitate, ex copula illicita proveniente.*

36 *Quid ſi matrimonium in d. caſu fuiſſet abſque Diſpenſatione contractum.*

37 *Quid ſi ambo Conjuges impedimentum dictæ illicitæ affinitatis ſciviſſent.*

38 *Quid ſi poſt contractum à Conjugibus matrimonium ſuperveniat affinitas.*

39 *In primo, & ſecundo conſanguinitatis gradu non poteſt Pœnitentiarius diſpenſare.*

40 *Pœnitentiarius etiam ſuper remotioribus gradibus conſanguinitatis rariſſimè diſpenſat.*

41 *Si poſt matrimonium bona fide contractum ſuperveniat notitia impedimenti conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Conjuges ſtetiſſent in matrimonio per aliquot annos.*

42 *Formula Literarum Sac. Pœnitentiariæ ſuper Diſpenſatione impedimenti cognationis ſpiritualis.*

43 *Quid ſi matrimonium fuiſſet jam cum dicto impedimento contractum.*

44 *Pœnitentiarius ſolet aliquando committere declarationem, quòd non fuerit contractum impedimentum cognationis.*

45 *Formula Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper impedimento criminis, & ejus Diſpenſatione.*

46 *Quid ſi impedimentum fuiſſet jam cum dicto impedimento abſque Diſpenſatione contractum.*

47 *Si per machinationem, mors primi Conjugis ſecuta fuiſſet, difficillimè, & non niſi ex urgentiſſimis cauſis, conceditur Diſpenſatio, maximè ſi veneno mors ſecuta fuerit.*

48 *Quid ſi uterque Conjux machinatus ſit, & matrimonium fuerit cum dicto impedimento contractum.*

49 *Si mors ſecuta fuerit veneno, pluries denegari ſolet Diſpenſatio, & tunc cauſæ Diſpenſationis diſcutiuntur in plena Signatura, an admittendæ ſint, necne.*

50 *Quid ſi Machinantes nondum contraxiſſent.*

51 *Si quis vivente Uxore matrimonium cum alia, prioris matrimonii inſcia, contraxerit de facto, & conſummaverit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum.*

52 *Quid ſi dictus, qui, vivente Uxore, aliam duxerit, mortua prima Uxore, neutro adulterorum machinante, velit in ſecundo matrimonio remanere.*

53 *Si quis credens ejus Conjugem eſſe mortuum bona fide, cum alio contrahat, non eſt opus Diſpenſatione; at ſi petatur à S. Pœnitentiaria, proponitur forma declaratoria.*

54 *Cauſæ referuntur, ex quibus Diſpenſatio ſuper impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis concedi ſolet. Prima eſt; ſi Orator, qui Caſtitatem vovit, ſtimulis carnis reſiſtere non valeat.*

55 *Formula Diſpenſationis d. impedimenti.*

56 *Vix talis cauſa ſubeſt, quæ ſufficiens ſit pro Diſpenſatione abſolutè concedenda; majores enim cauſæ requiruntur ad diſpenſandum, quàm ad commutandum.*

57 *Formula Diſpenſationis ſuper eodem Voto, ſi Orator matrimonium abſque Diſpenſatione contraxit, & conſummavit.*

58 *Si matrimonium fuiſſet contractum, ſed non conſummatum, quid agendum.*

59 *Secunda cauſa Diſpenſationis ſuper d. Voto, eſt, ſi fœmina, quæ vovit, ſit juvenis formoſa, Parentibus orbata.*

60 *Tertia cauſa eſt, ſi Uxoratus, conſtante matrimonio, Caſtitatem vovit, & poſtea ad effectum petendi debitum conjugale, petit ſibi dictum Votum commutari.*

61 *Quid ſi poſt Votum jam diù emiſſum petatur Diſpenſatio.*

62 *Cauſa commutationis Voti Religionis frequentior eſt, ſi is, qui Votum emiſit, non ſperet ob ſtimulos carnis continenter vivere poſſe.*

63 *Alia cauſa eſt, ob debilem Voventis complexionem; & quomodo ex d. cauſa Literæ concedantur.*

64 *Alia*

Digitized by Google

64 *Alia cauſa eſt, ſi Mulier, quæ vovit, non haberet dotem ſufficientem, cum qua in Monaſterio recipiatur, & quomodo tunc concedantur Literæ.*

65 *Defectus dotis, ad hoc ut fœmina, quæ vovit Religionem ingredi, diſpenſari poſſit à Voto, debet conſiderari reſpectu diverſorum Monaſteriorum ſuæ Civitatis, nec opus eſt Provinciam peragrare ad hoc ut recipiatur.*

66 *Quid ſi Orator aliàs obtinuiſſet Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis, cum clauſula* Dummodò cælibem vitam ducat, *& poſtea matrimonium contrahere velit.*

67 *Quid ſi Oratrix voviſſet particulare Monaſterium ingredi, & cum non potuerit in eo recipi, matrimonium contraxerit.*

68 *Alia cauſa eſt ſi Orator, filius unicus patri, juraſſet Religionem ingredi, & Caſtitatem ſervare, & factâ diligentiâ, ob infirmitates, quas pateretur, non eſſet receptus.*

69 *Alia cauſa eſt, ſi Orator infirmitatibus oppreſſus, ſtimuliſque carnis agitatus, petat commutationem Voti Religionis, ad effectum contrahendi matrimonium.*

70 *Quid ſi ob ſolas infirmitates non ſperat ſuſtinere poſſe illius Religionis onera.*

71 *Alia cauſa eſt, ſi Orator, qui Religionem vovit, ſit quinquagenarius, ſeu ſexagenarius.*

72 *Alia cauſa eſt, ſi poſt Votum emiſſum, & poſt Religionis ſuſceptum habitum, illum dimiſerit ob debilem complexionem.*

73 *Quid agendum in dubio validitatis Voti.*

74 *Quomodo obſervetur circa Votum pœnale, & eius commutationem.*

75 *Similis caſus proponitur.*

76 *Quid, ſi Orator, qui vovit, eo quòd ſit juſtè impeditus, petat prorogari tempus ad illud adimplendum.*

77 *Cauſæ explicantur, pro quibus admittuntur dilationes ad Votis ſatisfaciendum; prima eſt ſi is, qui vovit, habeat Parentes, vel Filios, ſeu Sorores, aut Nepotes pauperes, & illius auxilio egeant.*

78 *Alia cauſa eſt, ſi Vovens habeat Filiam nubilem.*

79 *Alia cauſa eſt, ſi antequam habitum Religioſum ſuſceperit, cupiat perficere curſum ſtudiorum.*

80 *Sacra Pœnitentiaria diſpenſare poteſt, & ſolet, ſuper matrimonio rato, & non conſummato.*

81 *Proponitur caſus, in quo diſpenſatum fuit ſuper matrimonio rato.*

82 *Quid ſi ſecundus Conjux fuiſſet ignarus primi matrimonii ſui Conjugis, & in dicta ignorantia perſeveraret tempore petitæ Diſpenſationis.*

83 *Quid ſi ex falſa cauſa fuerit obtenta Diſpenſatio à Summo Pontifice ſuper publico impedimento, & recurſus habeatur ad Sacram Pœnitentiariam, eo quòd occultum ſit, quòd ex falſa cauſa Diſpenſatio impetrata ſit.*

84 *Si poſt matrimonium bona fide contractum, impedimentum aliquod dirimens detegatur, & aliis occultum, & tamen Oratores non abſtineant, quomodo concipiantur Literæ.*

85 *Quid ſi Oratores habuiſſent inter ſe copulam ſub ſpe faciliùs obtinendi Diſpenſationem à Pontifice, & dictam ſpem habitam negaſſent.*

86 *Si plura adeſſent impedimenta, ex quibus aliqua publica, & cætera occulta ſint, quid faciendum.*

87 *Omnia impedimenta, quæ inter Oratores adſunt, debent explicari cum omnibus qualitatibus, & circumſtantiis aggravantibus.*

88 *Quid exprimi debeat Pœnitentiariæ pro Diſpenſatione, quæ petitur ſuper Affinitate de contrahendo.*

89 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione petita ſuper impedimento affinitatis de contracto.*

90 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione obtinenda ſuper Cognatione ſpirituali.*

91 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper impedimento occulto Conſanguinitatis, detecto poſt matrimonium bona fide contractum.*

92 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper impedimento criminis.*

93 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper impedimento Voti Caſtitatis, ſeu Religionis.*

94 *Explicantur clauſulæ, quæ ſolent contineri in Literis S. Pœnitentiariæ.*

95 *Clauſula* Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, *quomodo intelligenda.*

96 *Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pœnitentiario requiſitis, non poteſt Literas aperire.*

97 *Quamvis Confeſſarius electus ad aperiendum Literas ex communi errore Magiſter in Theologia, ſeu Doctor in Jure Canonico reputetur, tamen aperire non poterit.*

98 *Nec ſufficit ſi dictus Confeſſarius in Jure Cæſareo Doctor ſit.*

99 *Nec ſufficiet, ſi dictus Confeſſarius admiſſus fuerit ad Confeſſiones audiendas ab alio Ordinario, ſed requiritur neceſſariò, ut approbatus ſit ab Ordinario illius Diœceſis, in qua Diploma exequi debet, nec requiritur, ut ab Ordinario Pœnitentis approbatus ſit.*

100 *Quamvis d. Confeſſarius ſit Licentiatus, & Doctoratui proximus, tamen exequi non poterit, quia requiruntur de forma qualitates in Literis contentæ.*

101 *Non poſſunt has Literas aperire Regulares, qui juxta ſuorum Ordinum inſtituta, Magiſtrorum Privilegiis fruuntur, & Magiſtri appellantur.*

102 *Si Confeſſarius habeat requiſita, ſed indoctiſſimus ſit, poteſt aperire.*

103 *Nonnulli Generales Religionum poſſunt ex privilegio aperire.*

104 *Alii Regulares Mendicantes habent hujuſmodi privilegium.*

105 *Diſpenſatio poteſt fieri extra actum Confeſſionis, cum non ſit res pertinens ad Confeſſionem.*

106 Sty-

106 *Stylus tamen Curiæ ita ſe habet, ut Diſpenſatio fieri debeat audita ſacramentali Confeſſione.*

107 *Verba audita in Sacramentali Confeſſione, & non aliter, conditionem important, & formam.*

108 *Forma non ſervata corruit actus.*

109 *Stylus, quòd Diſpenſatio fieri debeat audita Sacramentali Confeſſione, fuit introductus tempore Pontificatus Pauli V.*

110 *Aliud eſt forus conſcientiæ, & aliud forus pœnitentiæ.*

111 *Si Confeſſio reddatur nulla ex aliquo defectu integritatis, vel attritionis, vel ex alia cauſa, nihilominus Diſpenſatio valebit.*

112 *Confeſſio, ut præmittatur ante Diſpenſationem, non eſſet neceſſarium, niſi Papa ſic in illo caſu præciperet.*

113 *Diſpenſatio valebit, quamvis Confeſſio ſit invalida, ut diximus, niſi invaliditas eſſet circa rem, ſuper qua petitur Diſpenſatio.*

114 *Quatuor dubia reſolvuntur à Sanchez.*

115 *Quid ſi Confeſsarius fuiſſet ſemel approbatus, ſed ejus licentia poſtmodum fuiſset occultè revocata.*

116 *Quid ſi Confeſſarius non fuiſset approbatus ab Ordinario, ſi aliàs conſtet de ejus approbatione ex publico documento alicujus Academiæ.*

117 *Quid ſi fuerit approbatus cum limitatione perſonarum.*

118 *Quid ſi Confeſſarius ſit indoctiſſimus, ſed habeat alia requiſita.*

119 *Quid ſi Literæ per errorem præſententur Confeſsario, qui, quamvis communi errore exiſtimetur habere qualitates requiſitas, tamen illis careat.*

120 *Si Confeſsarius munus ſuum minus benè explevit, an poſſit alius adiri.*

121 *Ordinarius Delegatus, cùm ſit Judex in foro externo, ſemel cæpto judicio, variare non poteſt.*

122 *Ex juſta cauſa poteſt variari Confeſſor, irrequiſito Majori Pœnitentiario.*

123 *Confeſſarius poteſt ſe retractare, & ſententiam mutare.*

124 *Poſſunt eligi duo Confeſſarii, nempè unus pro Diſpenſatione, & alius ut prolem legitimet; limita tamen,*

125 *Si Confeſſarius jam diſpenſavit, non poteſt canere palinodiam.*

126 *Non omnis timor, & periculum incontinentiæ ſufficiunt ad diſpenſandum ſuper Voto Caſtitatis.*

127 *Clauſula, ut Confeſſarius teneatur indagare veritatem precum, eſt de forma.*

128 *Non tenetur Diſpenſandus jurare, ſe dicturum veritatem.*

129 *Si Confeſſarius extra Confeſſionem ſciat preces falſas eſſe, quamvis Pœnitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare.*

130 *Si adſit aliud impedimentum dirimens inter contrahere volentes, ac Pœnitens aſſerat fuiſſe diſpenſatum, Confeſſarius debet ei credere.*

131 *Si Confeſſarius omitteret examen veritatis precum, non valet Diſpenſatio, quamvis etiam ipſæ preces veræ eſſent.*

132 *Clauſula, quæ apponitur alio modo, & aliter quàm jure ineſt, importat conditionem, & formam.*

133 *Quamvis preces veræ ſint, ſi Confeſſarius, veritatis inſcius, diſpenſet, nulla eſt Diſpenſatio.*

134 *Si aliter, quàm per Confeſſionem, de precum veritate Confeſsori conſtet, non erit neceſſarium dictum examen præmittere.*

135 *Nec pariter opus erit examine, ſi Confeſſarius ex ipſa Confeſſione Sacramentali veritatem novit.*

136 *Monita, & conſilia opportuna, quæ Confeſſori in Literis S. Pœnitentiariæ injunguntur, non inducunt conditionem, ſed tantùm inſtructionem pro Confeſsario.*

137 *Confeſſarius omittendo monita, & conſilia, non committit peccatum, ſi in diligenti Pœnitentis examinatione non deficiat.*

138 *Preces narratæ S. Pœnitentiariæ debent eſſe veræ tempore impetrationis Literarum, & ita etiam ſubſiſtere tempore executionis.*

139 *Quomodo intelligi debeat Clauſula, in Literis S. Pœnitentiariæ appoſita, nempè, ut diſpenſandum à mutatione propoſiti abſolvat.*

140 *Diſpenſationes, & Commutationes fieri poſsunt etiam extra actum Confeſſionis, poſt auditam ipſam Confeſſionem.*

141 *Diſpenſatio committitur à S. Pœnitentiaria pro conſcientiæ foro, & non pro foro pœnitentiæ, & ideo intelligitur extra actum Confeſſionis.*

142 *Quamvis Confeſſarius non poſſit imponere aliquas Confeſſiones, & aliqua pœnitentiæ opera perpetua, quantitas tamen horum operum remittitur Confeſsarii arbitrio.*

143 *Quantitas dictorum operum, de quibus numero præcedenti, non debet imponi ad libitum, ſed ſecundùm regulas prudentiæ.*

144 *Clauſula* Secundùm Deum, *quomodo ſit intelligenda.*

145 *Confeſſarius non poterit imponere Confeſſionem frequentiorem, quàm menſtruam, ſed tamen poterit imponere bimeſtrem, ſeu trimeſtrem.*

146 *Ille, cui Confeſſio imponitur ſingulis menſibus, ſatisfacere poterit quocunque die illius menſis.*

147 *Quando in Literis Pœnitentiariæ imponitur Confeſſio ſingulis menſibus, verificatur in unoquoque die menſis.*

148 *Si Diſpenſatus non ſatisfaciat Confeſſioni in uno menſe, non tenetur in ſequenti duplicare.*

149 *Non tenetur duplicare in illo menſe, in quo confitetur, ut ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto.*

150 *Si Pœnitens teneretur ex alio Voto Confeſſiones menſtruas facere, non poteſt unica Confeſſione utrique obligationi ſatisfacere.*

151 *Non poteſt Confeſſor imponere eas Confeſſiones, ad quas Pœnitens aliunde tenetur.*

152 *Confeſſarius poterit minuere frequentiam Confeſſionis.*

153 *Quæ, & qualia opera poſſit Confeſsarius injungere.*

154 *Pæ-*

154 *Pœnitentia, ſi non præſcribatur in mandato ut ſit perpetua, poteſt dare temporalis.*

155 *In pœnalibus eſt facienda benignior interpretatio.*

156 *Clauſula, ut* Literæ dilanientur; *quomodo ſit accipienda.*

157 *Poteſt Confeſſarius facere aliquam fidem de abſolutione, vel Diſpenſatione.*

158 *Diſpenſatio facta à Confeſſario ſuper occulto impedimento, non prodeſt ſi impedimentum detegatur.*

159 *Quid facere debet Parochus, dum ipſi ab aliquo denuntiatur impedimentum, ſuper quo fuit occultè obtenta Diſpenſatio.*

160 *Scientes impedimentum inter aliquos adeſſe, at ſcientes etiam Diſpenſationem obtentam, non tenentur denuntiare.*

161 *Non tenentur Diſpenſati fateri occultum impedimentum Judici, ſuper quo occultè fuit facta Diſpenſatio.*

162 *Ad impediendum matrimonium non ſufficit unicus teſtis, ſi ſuper impedimento fuit ſecretò facta Diſpenſatio.*

163 *Ad impediendum matrimonium contrahendum ſufficit unicus teſtis.*

164 *Si impedimentum occultum, ſuper quo fuit facta Diſpenſatio, detegatur, proles reputabitur illegitima.*

165 *Dum Coniuges cum impedimento dirimenti, ignorato bona fide utriuſque, vel alterius eorum, matrimonium inter ſe contraxerint, proles erit legitima. Parens tamen, quia fuit in mala fide, non reputabitur legitimus reſpectu dicti filii in foro externo.*

166 *Filii, per Literas Sacræ Pœnitentiariæ legitimati, ſi impedimentum non detegatur, non erunt irregulares in foro conſcientiæ.*

167 *Quando dicatur impedimentum eſſe occultum.*

168 *Quando dicatur eſſe publicum.*

169 *Occultum erit impedimentum, quamvis Oratores ſciant, ſed non ſciant ſub hac formalitate, quòd ſit impedimentum.*

170 *Quid ſi fuerit deductum ad forum contentioſum.*

171 *Quid ſi reus falſis teſtibus ſe defenderit.*

172 *Quid ſi Judex retineat penes ſe Cauſam, nec reum citet.*

173 *Ad hoc ut impedimentum deductum ad forum contentioſum deſinat eſſe occultum, exigitur, ut ſit deductum ad forum contentioſum, & ſimul parti intimatum.*

174 *Si impedimentum, ſuper quo Confeſſario commiſſa fuit Diſpenſatio, deductum ſit ad forum contentioſum, & in eo pendeat, non poterit diſpenſari, donec reus abſolutus fuerit.*

175 *Poteſt aliquid materialiter eſſe publicum, formaliter verò, & ſecundùm quid, eſſe occultum, ut exemplificatur in exemplis, quæ hic proponuntur.*

176 *Nec obſtat, ad hoc ut dicatur impedimentum eſſe occultum, ſi à principio fuerit publicum, at tractu temporis fiat occultum.*

177 *Impedimentum deductum ad Pontificem, non dicitur deductum ad forum judicialem.*

178 *Clauſula, qua imponitur Confeſſario, ut experiatur, an ſeparatio inter Oratores fieri poſſit abſque ſcandalo, quomodo intelligenda ſit.*

179 *Quando neceſſe ſit dictam experientiam facere.*

180 *Non debet Confeſſarius multum inſiſtere in perquirendo, an periculum incontinentiæ ſit in cohabitatione Conjugum, ſi ipſi probabiliter de incontinentia timendum videatur.*

181 *Non videtur conditio neceſſaria, ut alter Conjux prius de prioris conſenſus nullitate certioretur.*

182 *Sæpè contingit, ut non poſſit nullitas Matrimonii Conjugi detegi, abſque periculo manifeſtandi delictum.*

183 *Rejicitur doctrina* Gutierez, *docentis, neceſſariam omninò eſſe dictam certiorationem.*

184 *Si ex dicta certioratione non timeantur ſcandala, benè erit, ut Confeſſarius Conjugem ignorantem ſaltem remotè moneat, ut ſi forſan matrimonium eſſet nullum, de novo conſentiat.*

185 *Clauſula,* Ita quòd, ſi Uxori, cui conjungetur, ſupervixerit, caſtitatem ſervet, *quomodo ſit accipienda.*

186 *Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, non poteſt, ſoluto Matrimonio, aliud inire, abſque Diſpenſatione.*

187 *Dictio,* Legitimè, *quæ ſolet apponi in Literis Diſpenſationis, id eſt, ut matrimonium Orator legitimè contrahere poſſit, intelligitur, ut validè contrahat; unde, ſi matrimonium eſſet nullum, adhuc poterit aliud validum inire.*

188 *Si poſt contractum matrimonium, in vim Diſpenſationis Voti, ſed non conſummatum, moreretur Conjux, vel profiteretur in aliqua Religione, adhuc poterit Diſpenſatus aliud matrimonium inire.*

189 *Diſpenſatio extinguitur primo actu, ſi interveniat dolus, & fraus.*

190 *Clauſula,* Gratis ubique, *quid importet.*

191 *Si quis, impetrata Diſpenſatione pro utroque foro à Pontifice, tacuiſſet aliquam qualitatem occultam, quæ ſi expreſſa fuiſſet Pontifici, majorem compoſitionem ſolviſſet, & poſtea à S. Pœnitentiaria Diſpenſationem petat ſuper qualitate occulta, an gratis obtineat.*

192 *Clauſula,* Et aliis, quæ de jure fuerint injungenda.

193 *Clauſula,* Aliud Canonicum non obſtet.

194 *Clauſula,* Miſericorditer in Domino diſpenſet.

195 *Miſericors Diſpenſatio quæ dicatur.*

196 *Clauſula,* Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando, &c. *quomodo intelligenda.*

197 *Proles legitimata in foro conſcientiæ, non legitimatur in foro fori.*

198 *Detecto impedimento, ſuper quo fuit occultè diſpenſatum, ſequitur illegitimatio prolis.*

199 *Diſpenſatio facta pro foro conſcientiæ, non ſuffragatur pro foro fori.*

200 *Dictio,* Nullatenus, *quid importet.*

201 *Clau-*

201 *Clauſula*, Poſtquam omnem recidivæ converſationis occaſionem abſtulerit, *quid importet*.

202 *Confeſſarius nec debet, nec poteſt ad abſolutionem, & Diſpenſationem devenire, niſi priùs remota fuerit occaſio recidivæ converſationis.*

203 *Cohabitatio Maris, & Fœminæ eſt diſpoſitio ad copulam.*

204 *Qui amat periculum peribit in illo.*

205 *Clauſula*, In foro conſcientiæ tantùm, *quomodo intelligenda.*

206 *Major Pœnitentiarius non ſe ingerit in delictis publicis Laicorum, ut ſunt delicta extra caſus cenſurarum.*

207 *Clauſula*, Diſpenſando commutes, *quid importet.*

208 *Clauſula*, Tamdiù duratura, &c. *quomodo intelligenda.*

209 *Clauſula*, Secundùm Deum, *quomodo intelligenda.*

210 *Clauſula*, Quòd ſi unquam extra matrimonium fornicatus fuerit, *quid ſignificet.*

211 *Clauſula*, Ad finem, ut ea adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obligationis, &c.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus, quæ ſuper occultis impedimentis à Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ emanant.

C A P. V I I I.

1 EA, quæ hucuſque dicta ſunt, ritè procedunt pro Diſpenſationibus, quæ ſuper publicis impedimentis à Papa, pro foro externo, conceduntur; at diverſimodè ſe habet Praxis, reſpectu illarum Diſpenſationum, quæ pro foro interno à Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ emanant, ſuper occultis; de quibus cum infra ſit habendus ſermo,

2 Præmitto; quòd ab ipſis primitivæ Eccleſiæ temporibus S. Pœnitentiariæ Prætorium regebatur à Viris integritate vitæ, & ſcientia conſpicuis, non ſine magna auctoritate, & veneratione, ut refert Rota coram Merlino *deciſ.* 744. *num.* 3. poſtmodum tempore Pontificatus Marcelli Primi per quindecim S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales rectum, & adminiſtratum fuit; dicta Rota *n.* 4. *l. c.* & curſu temporis major Pœnitentiarius à Benedicto II. fuit inſtitutus, ut dicemus.

3 Antiquo tempore pleræque Diſpenſationes matrimoniales tranſibant per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, ſub nomine Majoris Pœnitentiarii, ut teſtatur Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 4. ſed poſtmodum Officium præfatum à Pio V. Summo Pontifice per quandam ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ incipit, *In omnibus rebus humanis*, ſub Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1569. quintodecimo Kalend. Junii, Pontificatus ſui Anno Quarto, tranſlatum fuit in Cancellariam Apoſtolicam, itaut dictæ Pœnitentiariæ Officiales in poſterum minoris gratiæ nuncupentur, cujus Conſtitutionis tenorem refert ad verbum idem Corradus *d. cap.* 4. *nu.* 6. & hic tranſplantare placuit, cùm ex ejus lectura magis practicabilia, quæ ad Prætotium ipſius Pœnitentiariæ ſpectant, percipi poſſint.

4 *Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam. In omnibus rebus nihil tàm perfectè inſtitui, nihil ullis Legibus, Sanctionibuſque tàm diligenter muniri poteſt, quin id lubrica, & præceps, malorumque omnium effectrix cupiditas, novis quotidie artibus pervertere, & corrumpere moliatur. Quocirca omnes ad hujus præcelſæ dignitatis faſtigium evecti, perpetua quadam neceſſitate coguntur, nuſquam oculos à commiſſo ſibi grege avertere, ſed continenter vigiles circumferre, ut quandocunque uſus poſcit, novis modò legibus ferendis, modò veteribus corrigendis, vel ad uſum revocandis, ea, quæ paulatim depravata ſunt, in melius reformentur. Quod quidem nos jam inde ab ipſo Pontificatus noſtri principio, & libenter fecimus, & quantum in nobis eſt, illud idem ſtatutum urgere, & proſequi, annuente Deo, conamur; neque quicquam nobis eſt, vel præclarius, vel optabilius, quàm ut collapſos à vetere diſciplina mores, ad priſtinam ſuam integritatem denuò erectos, & in agro Domini à pravarum conſuetudinum ſentibus omnia diligenter perpurgata videamus; ſed ne, dum ea, quæ ad communem totius corporis ſalutem pertinent, tantopere procurantur, quiſquam nos accuſet, quòd eam partem, quæ nobis proxima eſt, negligamus, neque illius ulceribus neceſſarium ſalutis remedium applicemus, divino auxilio freti, Curiæ noſtræ univerſæ reformationem jam dudum oculis noſtris obverſantem, aggredi decrevimus; pro qua, etſi ante hac nonnulli Prædeceſſores noſtri multa ſanctè, & ſalutariter ordinarunt, hominum tamen fragilitate, non ita multò poſt aut neglecta, aut corrupta ſunt, aliis atque aliis aliena ſuo ſibi officio uſurpantibus, & dictæ Curiæ expeditiones invicem confundentibus, quarum ſingulis ſagax illa vetuſtas proprium, & diſtinctum pro cujuſque diverſitate, & materiæ genere, Officium tanto ſtudio aſſignavit. Unde nos operæ pretium fore arbitrati illud in primis conari, ut quod cuique Ordini, quod cuique Officio congruit, ad illud idem revocetur; demum ſapienter providere, & providenter ſtatuere, per quos viros, quibuſque modis, Curiæ prædictæ nego-*

negocia, pro rerum, temporum, & locorum qualitate, deinceps dirigantur. At quia cæteris omnibus illa anteponere neceſſe eſt, ex quibus pendere dignoſcitur periculum animarum: Nos hujuſce Reformationis exordium à Pœnitentiariæ noſtræ Officio capere inſtituimus, ejuſque rei cauſa omnem auctoritatem ordinariam, & delegatam, omniaque privilegia, facultates, & indulta ideo duximus revocanda, ut habita de Miniſtrorum qualitate, numero, functionibus, & officiis, ratione explicata, novam futuris formam de integro præſcribere valeamus, quia ipſum Pœnitentiariæ Officium certis quibuſdam facultatibus, quæ aliis Officiis magis conveniunt, exoneratum, atque expeditum, dehinc ea, quæ animarum ſalutem præcipuè concernunt attentiore ſtudio proſequantur.

Primùm igitur omnium de hujuſmodi Officio, Miniſtris, & functionibus, rationem prodere volentes, de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula Loca, ſeu Officia Referendariorum, Correctorum, & Reviſoris; necnon functiones, & exercitia Scriptorum, qui viginti ſeptem, & Procuratorum, qui vigintiquatuor ſunt, quorumque Procuratorum octo Officia ad diſpoſitionem pro tempore exiſtentis majoris Pœnitentiarii pertinere noſcuntur, in eodem Pœnitentiariæ Officio perpetuò ſupprimimus, & abolemus; eorumque Scriptorum, Procuratorum rationem aliorum habituri, illos omnes jam nunc ab ipſo Pœnitentiariæ Officio amovemus; ac dictum Officium dehinc majori Pœnitentiario, Regente, Datario, uno Correctore, uno Magiſtro in Theologia, uno Doctore in Decretis, duobus Procuratoribus, duobus Scriptoribus, & uno Sigillatore (quos pro futuris rebus, & negociis illius ſatis eſſe duximus) perpetuò conſtare volumus, horumque omnium Officiorum in ipſo Pœnitentiariæ Officio conſtitutorum venditionem, aut quamvis aliam, ad voluntatem tacitam, vel expreſſam ea dimittentium diſpoſitionem, expreſſè prohibemus; ſed illa omnia probis, & peritis, gratis omninò, & ſine aliqua dimittentium, aut aliorum quorumcunque acceptione concedantur. Quòd ſi ſecus factum fuerit, quæcunque conceſſiones de illis pro tempore factæ nullius ſint roboris, vel momenti.

Propterea ſtatuimus, & ordinamus, ut deinceps in perpetuum major Pœnitentiarius Officium ſuum per ſe ipſum exerceat, qui ſit Presbyter, Magiſter in Theologia, ſeu Decretorum Doctor; & ſi cauſa legitima, à Romano Pontifice admiſſa abſens, ſeu impeditus fuerit, unum alium ex S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, prædictis qualitatibus inſignitum, ſibi pro-Pœnitentiarium ſubroget, qui interim hoc munus etiam per ſe ipſum proſequatur, Literaſque non Pœnitentiarii Delegantis, ſed ſuo proprio nomine jubeat expediri.

Similiter Regens, Datarius, Magiſter in Theologia, & Decretorum Doctor in eximia doctrina præſtantes, caſuumque conſcientiæ periti; item Corrector in Decretis, ſtylo, cæteriſque Pœnitentiariæ rebus diligenter verſatus, & inſtructus; ac etiam Sigillator probatæ vitæ, & uti id munus poſtulat, omnium Officii expeditionum peritus. Qui omnes, Pœnitentiarii cura, & ſolicitudine delecti, & à Romano Pontifice confirmati, ad ſuum quiſque Officium admittantur. Procuratores quoque, & Scriptores prædicti vita, moribuſque integris ornati, ad ſuum quiſque Officium exercendum idonei.

Ad hæc omnes prædicti Officii Miniſtri, etiam Procuratores, & Scriptores, ſint Presbyteri, vel certè in aliquo ex Sacris Ordinibus conſtituti, hujuſmodi arcanorum continentiſſimi, quorum etiam juramento, de fidelitate præſtanda, adſcribatur, quòd nec occultos Caſus hujuſmodi, nec perſonas unquam cuiquam extra Officium revelabunt. Qui ſecus fecerint, non levius, quàm Presbyteri, peccatorum confeſſiones prodere audentes, puniantur.

Procuratoriæ autem, & Scriptoriæ Officia ita demum à majore Pœnitentiario illis concedantur, qui prius à Regente, & Correctore ſuper vita, moribus, ætate, ſcientia, & aliis qualitatibus requiſitis diligenter, ac propoſitis Edictis, & mora ſex dierum præcedente, per concurſum examinati, & idonei comprobati fuerint; alioqui omnes conceſſiones, etiamſi à Romano Pontifice ex aliqua cauſa pro tempore factæ fuerint, pro irritis habeantur.

Omnes verò ſupradicti Officia ſua per ſe ipſos tùm diligenter, tùm etiam fideliter exerceant, ſolique præſentes, & actu exercentes, niſi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant; quorum ſingulis certum, ſtatutumque aliundè ſtipendium cuique conveniens aſſignare intendimus, quo ſolo contenti eſſe debeant, nihilque aliud alio extraordinario labore, tàm procurando, quàm ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando, capere poſſint. Quicunque ſecus fecerint, Officio ſuo hujuſmodi privati, excommunicationis quoque ſententia innodati eo ipſo cenſeantur, cujus abſolutionis beneficium ab alio, quàm à Romano Pontifice (excepto mortis articulo) nequeant obtinere.

Ut autem negocia univerſa, qua decet, puritate, & diligentia dirigantur, prædictus Regens petitiones, caſuſque omnes ad prædictum Officium deductos examinet diligenter; quæque perſpicua, & ſecundùm communem in eodem Officio curſum, abſque difficultate expediri conſueverint, eadem expediri jubeat, nihilque omninò, vel ordinarium, aut clarum, niſi prius ab ipſo recognitum, & probatum, Procuratores expedire incipiant; dubia verò, vel obſcura, vel difficultate obſtructa Regens ipſe ad majorem Pœnitentiarium referat, ut diligentius examinentur. Demum in ejus Signatura propoſita cum maturo omnium judicio decidantur.

Cæterùm materiæ omnes, ſive conficiendæ,

ſive ſcribendæ, inter Procuratores, & Scriptores cura Sigillatoris æqualiter dividantur.

Sed ut Literæ prædictæ ſtylo ſuo conſcriptæ ſanæ, & incorruptæ emittantur, Corrector prædictus, antequàm illæ ſcribantur, ſchedulas, ſive minutas earum à prædictis Procuratoribus conficiendas cum Supplicatione expedita diligenter recognoſcat, examinet, & corrigat, ut inde Literæ ipſæ mundæ, & integræ, raſuriſque prorſus carentes expediantur. Itemque ſuper omnibus materiis, tàm ordinariis, quàm extraordinariis, Supplicationes ubi illis opus erit, in totum expediri debeant prius, quàm ad expeditionem Literarum ſuper illis quoquo pacto procedatur.

Denique Sigillator prædictus Literas omnes eatenus recognoſcat, ut manus requiſitæ illis appoſitæ ſint, & eorum Datæ cum libello Supplicationis concordent. Deinde ipſas Sigillo Pœnitentiariæ obſignet, & in totum gratis ubique expeditas, tùm demùm eas Procuratoribus reſignet.

Illud autem ſanctè, & immaculatè apud Officium prædictum volumus obſervari, ut nihil prorſus pro Literarum confectione, & expeditione, nec aliàs etiam pro cera, pro charta, atramento, capſula, cordulis, aliiſque rebus ad ipſam expeditionem pertinentibus, exolvatur, rationem aliunde habituri, unde hæc omnia, ſimulque Miniſtrorum omnium ſtipendia debeant comparari.

Sed nè quid rerum dictæ Pœnitentiariæ lapſu temporis pereat, neglectumve jaceat, Sigillator ipſe omnia Exemplaria, Literas, Scripturas, & Inſtrumenta quorumcunque Privilegiorum, Facultatum, Conceſſionum, Prohibitionum, Reformationum, & cæterorum omnium dictum Officium Pœnitentiariæ in univerſum, & privatim concernentium, fideliter, ac cum periculo ſuo aſſervet, deque his omnibus authenticum Inventarium, ac Regeſtum conficiat; cui quicquid poſtea additum, ſtatutum, conceſſum, vel vetitum erit, illud totum qualecunque quàmprimùm adſcribatur; & ſic deinceps hæc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eiſdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam verò in dicto Officio puritatem, & confirmandam ſingulorum fidem, diſtrictè præcipimus, ut juramenta, quæ in admiſſione Officialium requiruntur ad præſentem noſtram Reformationem accommodata quotannis in manibus dicti Majoris Pœnitentiarii debeant iterari.

Monemus inſuper omnes, & ſingulos ſupradictos, ut caveant diligenter, nè in Officiorum ſuorum exercitio fraus, vel dolus quoquomodo admittatur, vel captio inducatur, neve ipſi partibus quicquam doloſè, & fraudulenter ſuggerant, quo faciliùs optata impetrare poſſint; ſed ſolùm petitiones juſtas, rationabiles, & honeſtas recipiant, & proponant. Quòd ſi dolum, vel fraudem feciſſe, aut quicquam, vel minimum, pro labore, aut alio quoquomodo accepiſſe convicti fuerint, præter illas cenſuras, & pœnas, quæ contra talia admittentes quomodocunque propoſitæ ſunt, in pœnam privationis officiorum ſuorum incurrant, & ad futura inhabiles, infameſque reputentur, prout nos illos privatos, inhabiles, & infames declaramus eò ipſo.

Decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid ſecus ſuper prædictis, aut eorum aliquo, à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus noſtra, De non tollendo jure quæſito, *& aliis Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac decreto Officiorum prædictorum numero etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon Officii Pœnitentiariæ hujuſmodi juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, vetere ſtylo, & conſuetudinibus, quantocunque tempore obſervatis, cæteriſque contrariis quibuſcunque.*

Depulſa igitur omnis avaritiæ fœditate, pro ſe quiſque piam caſtamque mentem ad impoſitum ſibi munus pro Dei æterni gloria, & Chriſtifidelium ſalute alacriter intendat, & pro virili parte conetur, ut cuncta proſpera, & hoc tanto Officio digna ſuccedant, Sedeſque Apoſtolica pro benè geſtis condignæ laudis præconio in ſingulis Chriſtiani Orbis partibus pleniùs celebretur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ Suppreſſionis, Abolitionis, Amotionis, Prohibitionis, Statuti, Ordinationis, Intentionis, Præcepti, Monitionis, Decreti, Declarationis, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, quintodecimo Kal. Junii. Pontificatus Noſtri Anno quarto.

5 Adeſt inſuper alia Conſtitutio Urbani VIII. Summi Pontificis in forma Brevis, ſub die 27. Septembris 1634. per quam ſummi Pœnitentiarii auctoritas non ſolùm confirmata, ſed notabiliter aucta fuit.

6 Dignitas majoris Pœnitentiarii à Benedicto Papa hujus nominis ſecundo inſtituta fuit, ut notat Gravatius in Annotation. ad Capitulum ſecundum Praxis Veſtrii, relatus à Marco Paulo Leone Societatis Jeſu, in Praxi ad Literas, & *Bullas Majoris Pœnitentiarii, & Sacræ Pœnitentiariæ Officii* in principio primæ Partis; & ejus juriſdictio, antequàm dicta Reformatio facta eſſet, ampliſſima erat,
7 ut teſtatur dictus P. Leo *l. c.* Hodie tamen conferri ſolet alicui ex Eminentiſs. DD. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui ætate, moribus, ſcientia, prudentia, ac benignita-

te

8 te conſpicuus ſit, & ejus juriſdictio, & au-
ctoritas non expirat morte Papæ. *Clem.* 2.
de elect. §. *Eo tamen proviſo*, ut docent di-
ctus P. Leo *l. c. verſ. Per mortem, pag. mihi* 2.
Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10.
n. 348. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 98. *verſ.*
Secundum eſt. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6.
nu. 514. Gutierez *de Matrim. cap.* 125. *n.* 23.
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 220. Zerola *in*
Praxi Epiſcop. part. 2. *verbo Pœnitentiarius*,
9 §. 6. Undè gratia facta ab ipſo Pœnitentia-
rio non expirabit morte Pontificis, etiam re
integra; idem Gutierez *l. c.* Gabriel *conſ.* 83.
10 *n.* 74. *tom.* 1. Merolla *l. c.* & ſic etiam Diſpen-
ſationes, quæ fiunt à Legatis Apoſtolicis;
cap. Legatos 2. *de off. Legati in* 6. Reginal-
dus, & Merolla *ll. cc.*

11 Majori Pœnitentiario, juxta tenorem, &
formam dictæ Conſtitutionis Pii V. ſubdun-
tur Regens, Conſultores duo, Sigillator,
Procuratores tres, qui omnes ſua officia per
ſe explent.

12 Regens vices majoris Pœnitentiarii gerit,
ſupplices Libellos Sacræ Pœnitentiariæ por-
rectos recipit, & ſubſignat, Decretaque de-
ſuper opportuna apponit, concedendo, vel
denegando petita.

13 Datarius in calce Supplicationum Datam
apponit diei, menſis, & anni Pontificatus
Pontificis regnantis.

14 Corrector, ſeu Reviſor Supplicationes, à
Procuratoribus ejuſdem Officii confectas, con-
ſiderat, corrigit, notat, & ſubſcribit.

15 Sigillator publicum Sacræ Pœnitentiariæ
Sigillum penes ſe retinet, Literas, ac Bul-
las majoris Pœnitentiarii nomine expedien-
das ſubſcribit.

16 Procuratores, ſeu Secretarii viciſſim, &
per turnum Memorialia omnia recipiunt,
quæ à Curialibus, & aliis perſonis per quod-
dam foramen dejiciuntur in capſulam, quæ
in domo Domini Regentis manet ad id de-
ſtinata, & ſuper materiis propoſitis Suppli-
cationes conficiunt, & Bullas, ſeu Literas in
forma Brevis expediunt.

17 Scriptores Supplicationes reſcribunt in
charta pergamena, & ſic reſcriptas dant ipſis
Procuratoribus, ſeu Secretariis expediendas.

18 Omnes tamen prædicti Officiales, & Mi-
niſtri debent eſſe Sacris Ordinibus initiati,
vel ſaltem initiandi intra tempus, ſibi à San-
ctiſs. propterea præſcribendum. Vide Mar-
cum Paulum Leonem *in principio primæ par-*
tis d. Praxis.

19 Major Pœnitentiarius ſemel ſaltem in
menſe convocat ſuos Officiales, unà cum Se-
cretariis. Quæ convocatio, Signatura appel-
latur, eò quòd ibi ſignantur Memorialia à
Domino Regente, & diſcutiuntur graviores
caſus, qui in dies proponuntur.

20 Habet inſuper Sacra Pœnitentiaria ſuam
peculiarem Congregationem Eminentiſſimo-
rum Cardinalium, in qua caſus difficiliores
in dies occurrentes proponuntur, diſcutiun-
21 tur, & deciduntur. Nec in negociis ejuſdem
ſe ingerit Sacra Congregatio Concilii; unde
22 declarationes, quæ fiunt ab ipſa Congrega-
tione Concilii ſuper impedimentis matrimo-
nii, & eorum Diſpenſationibus, locum ha-
bent, & intelligi debent pro Diſpenſationi-
bus, quæ pro utroque foro Ordinariis diri-
guntur; non autem de illis, quæ per ipſam
Pœnitentiariam pro foro conſcientiæ tan-
tùm Confeſſariis committuntur, ut benè ani-
madvertit Corradus *in Praxi Diſpenſation.*
Apoſt. lib. 8. *cap.* 1. *nu.* 53.

23 Pro caſibus occultis, & pro ſimplicibus ab-
ſolutionibus, quæ ad Ordinarios Locorum
diriguntur, circa publicos caſus, Diplomata
traduntur clauſa, ad formam Literarum fa-
miliarium Sigillo munita; at pro publicis ca-
ſibus circa Abſolutiones, Diſpenſationes, Re-
habilitationes, & ſimilia ad Regularium fa-
vorem, Diplomata ſunt patentia cum Capſu-
la pendente, introcluſo Sigillo.

24 Gratiæ quadrupliciter à majori Pœniten-
tiario emanant. Primò in foro conſcientiæ,
& in actu Sacramentalis Confeſſionis. Se-
cundò in foro conſcientiæ tantùm. Tertiò
in utroque foro. Quartò ſimpliciter, abſque
ullius fori expreſſione.

25 Quoad ſæculares perſonas major Pœniten-
tiarius auctoritatem habet dumtaxat abſol-
vendi, & diſpenſandi copulativè in caſibus
occultis. Abſolvendi verò etiam in publicis.
26 Ad favorem autem Regularium, etiam in ca-
ſibus publicis, & utroque foro, nempè pœ-
nitentiali, & judiciali; & ſic eſt notorius
dicti Prætorii ſtylus, ut docet dictus P. Leo
l. c. pag. mihi 9.

27 Materiæ omnes, circa quas ejus auctoritas
verſatur, ſunt Dilationes, & Commutationes
Votorum ſimplicium, & obligationis ſimpli-
cis recitandi Horas Canonicas: Abſolutiones
à Caſibus, & Cenſuris reſervatis: Diſpenſa-
tiones ſuper impedimentis occultis ad con-
trahendum, ſeu recontrahendum matrimo-
nium: Diſpenſationes ſuper Irregularitatibus:
Convalidationes titulorum: Rehabilitationes
ad Beneficia, necnon ad Officia, Dignitates,
& ſimilia: Diſpenſationes pro Regularibus
tranſire volentibus ad ſtrictiorem, vel laxio-
rem Religionem: Condonationes, & Remiſ-
ſiones pecuniarum, & fructuum malè exacto-
rum, ac perceptorum, niſi agatur de præ-
judicio certi domini; vide dictum P. Leo-
nem *d. part. prima*.

Addit Zerola *in Praxi Epiſc. par.* 2. *verbo*
28 *Dimiſſoriæ* §. 4. poſſe ſummum Pœnitentia-
rium, ſi juſta cauſa adſit, concedere Dimiſ-
ſorias ad Ordines, ſi quis illas à ſuo Ordinario
obtinere non poſſit; ſi tamen petens juſtam

cauſam non alleget, incidit in pœnam privationis, & executionis Ordinis, per ſuum Ordinarium imponendam, ſive ad tempus, ſive in perpetuum, & refert propterea Bullam Pii V., quæ incipit, *In ſublimem*.

His itaque præmiſſis, ex quibus dicti Prætorii ſtylus in pluribus percipi poteſt, dico, quòd

29 Omnis Diſpenſatio, quæ, quoad matrimonium à Sacra Pœnitentiaria datur, vel eſt circa affinitatem (ſuper qua diſpenſat etiam in primo gradu, tam ex copula illicita, quàm ex licita, ut teſtatur Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ in Addit. ad cap.* 20. *nu.* 13.) vel circa conſanguinitatem
30 (in qua diſpenſare poteſt in remotioribus tantùm, non tamen in primo, vel ſecundo gradu, teſte Filiuccio *QQ. mor. tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.*351.) vel ſuper cognatione ſpirituali occulta, vel ſuper impedimento criminis, vel in Voto Caſtitatis, vel Religionis, vel circa inceſtum ſecutum ante habitam, & applicatam Diſpenſationem, vel poſt matrimonium ſuper exactione debiti, & tandem ſuper alio quocunque impedimento occulto matrimonium dirimente, & prædicta, tàm ſi matrimonium ſit jam contractum, quàm ſi ſit contrahendum, excepto impedi-
31 mento conſanguinitatis, ſuper quo per Sacram Pœnitentiariam non diſpenſatur, ſi matrimonium adhuc contractum non ſit, ſed ſi adſint cauſæ ſufficienres, recurritur ad Datariam, vel Cancellariam; prout requiret qualitas graduum, ſuper quibus diſpenſandum ſit. Vide Filiucc. *l. c.*

Aliquando etiam Sacra Pœnitentiaria diſpenſat ſuper matrimonio rato non conſum-
32 mato, ut dicemus; & omnes Diſpenſationes, quæ ab ejus Tribunali emanant, gratis conceduntur, & abſque ulla impenſa, ut eſt notum, & docent Navarr. *lib.* 4. *Conſil. titul. de Sponſ. conſ.* 1. *n.* 3. *in prima editione*. Sayrus *in Floribus lib.* 4. *deciſ.* 57. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 60. *n.* 51. & Corrad. *in Praxi Diſ-*
33 *penſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 10. *n.* 31. Idque etiam procedit quamvis Diſpenſatio, quæ à dicto Prætorio fieret, eſſet revalidatoria alterius Diſpenſationis, à Pontifice pro foro externo,
34 nulliter impetratæ, quamvis in illa eſſet tacita aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis. Vide Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *n. ultim.*

Et ut ad particularia deſcendamus; ſi Diſpenſatio petatur ſuper affinitate, ex copula illicita proveniente, ut ſi quis ſecretò cognoviſſet Sororem, vel Matrem, ſeu Filiam fœminæ, quam ducere intendit, Sacra Pœnitentiaria concedere ſolet Literas Diſpenſationis infraſcripto, ſeu ſimili modo. A ter-
35 go; *Diſcreto Viro Confeſſario Magiſtro in Theologia, &c.*

Intus verò

N. Tituli S............ S. Romanæ Eccleſiæ Præsbyt. Card.

Diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, per Latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo, ſalutem in Domino. Ex parte Latoris præſentium nobis oblata petitio continebat: Quòd ipſe aliàs duas Sorores germanas carnaliter cognovit, & deinde bona fide tractavit de matrimonio contrahendo cum altera earum. Cum autem, ſicut eadem petitio continebat, impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, tractatus verò hujuſmodi matrimonii publicus; & niſi ad effectum perducatur, ſcandala exinde exoritura ſint; ad ea vitanda, ac pro ſuæ conſcientiæ quiete, cupit Lator præfatus de præmiſſis, de quibus plurimùm dolet, per Sedem Apoſtolicam abſolvi, ſecumque deſuper diſpenſari. Quare ſupplicavit humiliter, ut ſibi ſuper his de opportuno remedio providere dignaremur.

Nos igitur, qui Pœnitentiariæ Domini Noſtri Papæ curam gerimus, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolica Nobis ſpecialiter conceſſa, diſcretioni tuæ committimus, quatenus (ſi eſt ita) dictum Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, ab inceſtu hujuſmodi abſolvas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, injuncta ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ fuerint de jure injungènda: Demum dummodo impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, & niſi matrimonium hujuſmodi contrahatur, pericula immineant ſcandalorum, aliudve Canonicum non obſtet, cum eodem Latore, poſtquam omnem recidivæ converſationis occaſionem cum dicta fœmina abſtulerit, quòd præmiſſis non obſtantibus matrimonium cum dicta Sorore, & uterque inter ſe, publicè, ſervatâ formâ Concilii Tridentini, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licitè valeant, miſericorditer diſpenſes. Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec alio modo; ita quòd hujuſmodi abſolutio, & Diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragentur, nullis ſuper his adhibitis teſtibus, aut Literis datis, ſeu proceſſibus confectis, ſed præſentibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, itaut nullum illarum exemplum extet, neque eas Latori reſtituas; quòd ſi reſtitueris, nihil ei præſentes Literæ ſuffragentur.

Datum Romæ, &c.

36 Si matrimonium fuiſſet jam contractum non obtenta Diſpenſatione inter dictum Virum, & Sororem dictæ fœminæ, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Lato-

Latorem, ſublata occaſione recidivæ converſationis, auditaque prius ejus Sacramentali Confeſſione à quibuſvis Sententiis, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit, ab inceſtu & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice in forma Eccleſiæ conſueta. Injuncta inde ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, ac Sacramentali Confeſſione peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum ſemel, & quoties animæ ſuæ ſaluti expedire judicaverit, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum, dummodò impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, & ſeparatio inter Latorem, & dictam Mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum eſſe eidem Confeſſori viſum fuerit, aliudque Canonicum non obſtet, cum eodem Latore, ut cū dicta Muliere, de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita cautè, ut Latoris delictum nuſquam detegatur, matrimonium cum eadem, & uterque inter ſe de novo ſecretè, ad evitanda ſcandala, præmiſſis non obſtantibus, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licitè valeant, miſericorditer diſpenſet, prolem ſuſceptam ſi qua ſit, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernendo in foro conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, &c. ita quòd hujuſmodi abſolutio, & Diſpenſatio in foro judiciario nullatenus ſuffragentur, nullis deſuper adhibitis Teſtibus, &c., & in reliquis, ut ſupra.

37 Si ambo Conjuges ſciviſſent impedimentum, ſimili modo pro utroque reſcribitur, excepto quòd ubi dicitur injuncta gravi pœnitentia, additur, ut eſſe debeat diuturna, quia gravius eſt habere complicem in delicto, ut benè animadvertit P. Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitentiariæ, par.* 2. *ubi de primo ex actu fornicario contracto, pag. mihi* 257.

38 Si poſt contractum matrimonium ſuperveniret affinitas, ut quia quis cognoſceret Matrem, Sororem, vel Filiam Conjugis, tunc ſi Diſpenſatio petatur à Sacra Pœnitentiaria, committi ſolet Confeſſario, quatenus (ſi eſt ita) Latorem (audita prius ejus Sacramentali Confeſſione) poſtquam omnem recidivæ converſationis prædictæ occaſionem abſtulerit, ab inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice in forma Eccleſiæ conſueta. Injuncta inde ei pro tam enormis libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari, ac Confeſſione Sacramentali peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, &c. & aliis injungendis, ipſumque Latorem, præmiſſis non obſtantibus, in dicto matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere poſſe, ac debere declaret; & nihilominus ſi impedimentum prædictum occultum ſit, & de Latoris incontinentia probabiliter timendum eſſe ſibi viſum fuerit, cum eodem, ut idem debitum etiam exigere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ tantùm, & non aliter, &c. ita quòd in foro judiciario nullatenus Literæ ſuffragentur; & ſi Uxori ſupervixerit, maneat abſque ſpe Conjugii.

39 Quoad impedimentum conſanguinitatis, diximus ſupra, non poſſe per majorem Pœnitentiarium in primo, & ſecundo gradu diſpenſari, teſte dicto P. Vincentio Filliuccio
40 *d. cap.* 10. Imò rariſſimè etiam ſuper remotioribus diſpenſatur, quia ſi matrimonium nondum contractum ſit, non diſpenſatur;
41 quòd ſi jam fuit bona fide contractum, & poſtea ſuperveniat notitia alicujus impedimenti conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Oratores prius in matrimonio ſtetiſſent per aliquot annos, teſte Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 4. *nu.* 47.

Quoad impedimentum cognationis ſpiritualis, ſi hujuſmodi impedimentum occultum ſit, & petatur Diſpenſatio, ſolet committi
42 Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, ab inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice; injuncta inde eis, pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, & aliis, &c. injungendis, demum, dummodò impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, & infamiæ Latricis per matrimonium obviatum iri judicaverit, aliudve Canonicum non obſtet, cum eiſdem Latoribus, quòd, præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, publicè, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licitè valeant, miſericorditer diſpenſet. Prolem, &c. in foro conſcientiæ legitimam nunciando, &c. nullis, &c.

43 Quòd ſi matrimonium jam cum dicto impedimento fuiſſet abſque Diſpenſatione contractum, committitur Confeſſario, quatenus Oratores etiam ab inceſtu abſolvat, & dummodo impedimentum occultum ſit, & ſeparatio inter ipſos abſque ſcandalo fieri non poſſit, & ex cohabitatione de illorum incontinentia probabiliter timendum eſſe ſibi viſum fuerit, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem diſpenſet, ut præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſeſe de novo, ſecretè tamen, ad evitanda ſcandala, illiſque de nullitate prioris conſenſus certioratis, contrahere licitè valeant, prolem legitimam decernendo pro foro conſcientiæ tantùm.

44 Aliquando etiam ſolet per Sacram Pœnitentiariam committi Confeſſario, ut declaret, non fuiſſe contractum impedimentum cognationis ſpiritualis, v. gr. ſi quis invitus ſuſcepiſſet, & ob id non intendiſſet facere quod

quod intendit Eccleſia; ſi hic poſtea velit cum matre talis ſuſcepti contrahere, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem (audita prius ejus Sacramentali Confeſſione) dummodo invitus ille fecerit, ſeu mutaverit voluntatem id faciendi, nullam ex præmiſſis ſpiritualem cognationem contraxiſſe cum prædicta muliere, ipſumque in matrimonio prædicto, ſic per eum contracto, liberè remanere poſſe nunciet, & declaret in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec alio modo; & ſic etiam ſervat Sacra Pœnitentiaria, dum ex alia cauſa dubium ſit, an Compaternitas ſit contracta, necne; quia narrato facto, prout verè ſe habet, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, nullam ex præmiſſis ſpiritualem cognationem contractam fuiſſe, ipſoſque in matrimonio ſic per eos contracto liberè remanere poſſe nunciet, & declaret in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, &c. prolem, &c.

45 Pro impedimento criminis, ſi occultum ſit, & neuter in mortem Conjugis machinatus ſit, ſolet Sacra Pœnitentiaria reſcribere Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, Oratores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa incurrerunt, adulterio, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice, &c. Injuncta inde eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda. Demum dummodo impedimentum prædictum occultum ſit, & niſi matrimonium contrahatur, periculum immineat ſcandalorum, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, quòd præmiſſis non obſtantibus matrimonium inter ſe, publicè, ſervata forma Tridentini Concilii, contrahere, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè poſſint, miſericorditer diſpenſet. Prolem ſuſcipiendam (non tamen ex adulterio ſuſceptam) exinde legitimam nunciando in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, &c. itaque nullatenus, &c. nullis, &c.

46 Quòd ſi matrimonium jam fuiſſet cum dicto impedimento, ante Diſpenſationem, contractum, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Oratores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, adulterio, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice; injuncta inde, pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, & aliis injungendis, &c. demum, dummodò impedimentum prædictum occultum ſit, & ſeparatio inter ipſos non poſſit fieri abſque ſcandalo, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum eſſe ei viſum fuerit, cum eiſdem, ut matrimonium inter ſe de novo, ſecretè tamen, ad evitanda ſcandala, illis de nullitate prioris conſenſus certioratis, diſpenſet, &c. Prolem ſuſcipiendam exinde (non tamen ex adulterio conceptam) legitimam nunciando in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter.

47 Quando tamen per machinationem ſecuta fuiſſet mors primi Conjugis, difficillimè, & nonniſi ex cauſis urgentiſſimis Diſpenſatio conceditur, maximè ſi veneno mors ſecuta fuerit; & tunc, ſi unus tantùm ex Oratoribus machinatus ſit, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem, audira prius ejus Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerit, ab adulterio, homicidio, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice; injuncta inde ei, pro modo culpæ, gravi, & longa, quæ ſaltem per annum duret, pœnitentia ſalutari, & orationibus, ac pro modo facultatum ſuarum, eleemoſynis etiam ad celebrare faciendum aliquem numerum Miſſarum pro anima occiſi, necnon frequentia Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum, ſemel, vel ſæpius, prout animæ ſuæ ſaluti Confeſſor expedire judicaverit, quòdque hæredibus occiſi, & aliis, quibus ipſe dum viveret ſubvenire forſan ſolebat, ſatisfaciat, & ſubveniat in eo, in quo tenetur, cautè tamen, nè ſe prodat, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda; demum, dummodo impedimentum ex præmiſſis proveniens occultum ſit, & planè ignoretur, quòd mors dicti Conjugis inde ſecuta fuerit, & ſeparatio inter Oratorem, & ejus Conjugem abſque ſcandalo fieri non poſſit; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum eſſe eidem Confeſſario videatur, cum eodem Latore, ut dicta Conjuge, de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita cautè, ut delictum ſuum prodere non cogatur, matrimonium cum eadem, & uterque inter ſe, de novo, ſecretè, ad evitanda ſcandala, contrahere valeant, prolem legitimam decernendo.

48 At, ſi uterque Conjux in mortem prioris Conjugis machinatus fuiſſet, & tamen matrimonium contraxerint, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, Oratores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, ab adulterio, homicidio, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice, &c. in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta inde eis,

pro

pro modo culpæ, gravi, & longa, quæ ſaltem per annum duret, pœnitentia ſalutari, ut ſingulis ſextis feriis per annum jejunent, & pro anima occiſi per annum tribus diebus cujuſlibet menſis orent, certaſque orationes eis, pro eorum captu, præſcribendas, genibus flexis recitent, & ſi facultatem habent, quinquaginta Miſſas, vel alium numerum, juxta hujuſmodi facultatem, pro anima occiſi celebrari faciant; injuncta etiam frequentia Sacramentalis Confeſſionis, ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum ſemel, vel quoties Confeſſori videbitur; quòdque hæredibus occiſi, & aliis, quibus ipſe, dum viveret, ſubvenire forſan ſolebat, ſatisfaciant, & ſubveniant in eo, in quo tenentur; cautè tamen, nè ſe prodant, & aliis, quæ de jure fuerint injungenda; demum, dummodo omninò occultum ſit, quòd uterque Latorum in dicti Mariti mortem machinatus fuerit, ac planè ignoretur, quòd mors inde ſecuta ſit, &c. Reliqua, prout in præcedenti formula.

Quandoque etiam gravior imponitur pœnitentia, juxta delicti gravitatem; imò & pluries denegatur Diſpenſatio, maximè dum veneno in mortem Conjugis machinati ſint,
49 quia tunc cauſæ Diſpenſationis diſcutiuntur in plena Signatura, an admittendæ ſint, necne.

50 At ſi matrimonium adhuc non fuiſſet inter machinantes contractum, tunc ſervatur, prout in formula præcedenti, excepto, quòd non apponitur obligatio frequentiæ Sacramentalis Confeſſionis, quæ non ſolet apponi, niſi raro, & quatenus matrimonium jam contractum ſit.

51 Si quis vivente uxore, matrimonium cum alia, prioris matrimonii inſcia, de facto contraxit, & conſummavit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum poſt dictæ ſuæ legitimæ uxoris obitum. *cap. Accepiſti 2. de ſponſ. duorum, cap. Ex Literarum 4. & cap. Si quis, finali, de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit.*

52 At ſi, mortua uxore, neutro adulterorum in mortem machinante, velint in dicto matrimonio remanere, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, ab adulterio, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice, in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta, &c. & aliis injungendis. Demum, dummodo prædicta occulta ſint, & aliud Canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, de nullitate prioris conſenſus certioratis, quòd, præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, de novo, ſecretè, &c. ad evitanda, &c. prout in formula pro neutro machinante.

53 Si quis bona fide credendo ejus Conjugem eſſe mortuum, cum alio matrimonium contrahat, non eſt opus aliqua Diſpenſatione; ſi tamen petatur a Sacra Pœnitentiaria, ſolet committi declaratoria, quòd nullâ ſit opus Diſpenſatione. P. Leo *in dicta Praxi, part. 2.* formula *Pro eo, qui vivente uxore, cum alia de facto contraxit, verſ. Si autem, pag. mihi 314.*

De hoc impedimento criminis plura, & magis practicabilia, dicemus *lib. 2.* ubi quòd non ſit neceſſaria Diſpenſatio, niſi ex machinatione ſit ſecutus effectus mortis, & quòd ad hujuſmodi impedimentum incurrendum ſufficiat conſilium, vel mandatum, concludemus.

54 Quod attinet ad impedimentum Voti, matrimonium impedientis, ſive ſit Caſtitatis, ſive Religionis, vel non nubendi (loquor modò de Voto ſimplici, & non de ſolemni, de quo ſuo loco ſeorſum agam) multæ ſunt cauſæ, pro quibus hujuſmodi Votorum Diſpenſatio, vel ſaltem commutatio concedi ſolet; ex quibus infraſcriptas, tanquàm principaliores, & in Praxi, ſaltem pro commutatione, receptas, adnotare placuit, quarum

Prima eſt, ſi Orator, qui caſtitatem vovit, non valeat ſtimulis carnis reſiſtere; quo caſu committi ſolet Confeſſario, quatenus,
55 ſi eſt ita, ac Latorem, audita illius Sacramentali Confeſſione, ſtimulis carnis adeò agitatum, ut maximè dubitet ſe continere poſſe, & propterea de illius continentia probabiliter timendum eſſe, per diligentem Latoris examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, invenerit, eundem Latorem, quatenus ſibi videatur, à mutatione propoſiti abſolvat hac vice in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta inde ei pœnitentia ſalutari, eique Votum prædictum, ad hoc tantum, ut matrimonium legitimè contrahere poſſit, diſpenſando commutet in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, quolibet menſe, ut minimum, ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera per eum injungenda, tam diù duratura, quamdiù commutationi prædictæ locus erit; inter quæ ſint etiam aliqua opera pietatis, quæ quotidie facere teneatur ad eum finem, ut ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua hujuſmodi Voto adſtringebatur, prout ſecundùm Deum ipſius animæ ſaluti expedire judicaverit; & cum eodem Oratore, ut matrimonium ſic contrahere, & in eo poſtmodum debitum conjugale exigere, & reddere licitè poſſit, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Confeſſionis actu tantùm, & non aliter, neque ullo alio modo, ita quòd ſi Uxori, cui conjungetur, ſupervixerit, caſtitatem ſervet, utpote eodem Voto obligatus, ut prius; quòd ſi unquam extra

matri-

matrimonium fornicatus fuerit, aut matrimonium, abſque nova Diſpenſatione, contraxerit, intelligat ſe contra Votum facere, & debitum conjugale exigere non poſſe, & ita illum moneat,

Hanc potius commutationis, quàm Diſpenſationis formulam appoſui, quia ut plurimum Vota commutantur, cum raró eveniat,
56 ut talis cauſa ſubſit, quæ ſufficiens ſit pro Diſpenſatione abſoluté concedenda, majores enim cauſæ requiruntur ad diſpenſandum, quàm ad commutandum.

57 Si poſt emiſſum Caſtitatis Votum, Orator matrimonium, abſque Diſpenſatione, contraxit, & conſummavit, tunc ſi Diſpenſatio ad exigendum debitum ab ipſa S. Pœnitentiaria petatur, ſolet reſcribi Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, à tranſgreſſione hujuſmodi abſolvat hac vice, injuncta ei pœnitentia ſalutari, ipſumque, ſi aliud Canonicum non obſtet, in dicto matrimonio remanere, & debitum conjugale reddere poſſe, ac debere declaret; & nihilominus, ſi de Latoris incontinentia probabiliter timendum eſſe repererit, cum eodem, ut debitum conjugale, etiam exigere licité valeat, miſericorditer diſpenſet in foro conſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Confeſſionis actu tantùm, & non aliter, &c. ita quòd ſi Uxori, ſupervixerit, &c. eodem Voto teneatur ut prius.

58 At ſi matrimonium contraxiſſet, ſed adhuc non conſummaſſet, ſimili modo reſcribitur, & additur, ut Votum prædictum commutet, ad hoc, ut in dicto matrimonio remanere, illudque conſummare licité poſſit.

59 Secunda cauſa eſt, ſi fœmina, quæ Votum non nubendi emiſit, ſit juvenis formoſa, parentibus orbata, & tunc committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, eam à mutatione propoſiti, ſi ſibi videatur, abſolvat, injuncta ei pœnitentia ſalutari, eique Votum prædictum de non nubendo in alia pœnitentiæ opera perpetua, per ipſum Confeſſarium injungenda, prout ſecundùm Deum ipſius animæ ſaluti expedire judicaverit, ſecumque deſuper dictum Votum diſpenſando commutet. Simili modo conceditur, ſi fœmina ſit Patre orbata, & matrem habeat pauperrimam, quia committitur Confeſſario, ut, ſi eſt ita, ipſaque Oratrix habeat Matrem, & utraque pauper ſit, & ex proprio labore victum quærat, eandem Oratricem à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſolvat; & additur clauſula, quòd ſi Viro ſupervixerit, eodem Voto teneatur, ut prius.

60 Tertia cauſa eſt, ſi uxoratus, conſtante matrimonio, caſtitatem vovit, & poſtea, ad effectum petendi debitum conjugale, petit ſibi Votum prædictum commutari; & tunc ſi à S. Pœnitentiaria hujuſmodi commutatio petatur, mandari ſolet Confeſſario, ut audita Oratoris Sacramentali Confeſſione, ſi de ipſius incontinentia probabiliter timendum eſſe repererit, illum à mutatione propoſiti abſolvat, injuncta ei pœnitentia ſalutari, eique Votum prædictum, ad hoc tantùm, ut à ſua Uxore debitum conjugale exigere poſſit, diſpenſando commutet in alia pœnitentiæ opera tamdiù duratura, quamdiù commutationi prædictæ locus erit, prout ſecundùm Deum ipſius animæ ſaluti expedire judicaverit, & in reliquis, ut in præcedenti formula, cum dicta clauſula, quòd ſi Uxori ſupervixerit, caſtitatem ſervet, ut ſupra.

61 Si Orator in juvenili ætate caſtitatem ſervare vovit, & per aliquod tempus, ut decem annorum, vel circiter, Votum ſervavit; poſtmodum verò ob ſtimulos carnis diffidat continenter vivere, tunc ſimiliter committi ſolet Confeſſario, ut illius Confeſſione audita, ſi de ipſius incontinentia probabiliter timendum eſſe, per diligentem ipſius Oratoris examinationem, ac poſt commemoratam ei tot annorum, cum Dei gratia, victoriam adverſus inimici tentationes, quando ætate, & ſpiritus viribus imbecillior erat, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, invenerit, &c. illum à mutatione propoſiti abſolvat, ut ſupra.

Quoad commutationem Voti Religionis, præcipua, & magis frequens cauſa eſt, ſi is,
62 qui Votum emiſit, non ſperet ob ſtimulos carnis continenter vivere poſſe, undé ad effectum contrahendi matrimonium, committitur Confeſſario eo modo, quo in formula deſcripta; & additur, ut inter cætera opera Oratori injungenda, imponat etiam aliqua Religionis, quam ingreſſurus eſſet, quæ quotidié facere teneatur, ad effectum, ut ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit dictæ obligationis.

Si cauſa, pro qua petita ſit Diſpenſatio,
63 non ſit ob ſtimulos carnis, ſed ob debilem voventis complexionem, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, ac Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, adeò debilis complexionis eſſe, ut ideò Religionis onera ſufferre non poſſit; neque ſpes ſit, quòd de proximo ita convaleſcat, ut Religionis ipſius eſſe queat, invenerit, eundem Latorem à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſolvat hac vice, in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta, &c. Eique Votum prædictum, dummodo cælibem vitam ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum ſibi, ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera perpetua per te injungenda, inter quæ ſint aliqua etiam Religionis, quam vovit, &c.

&c. Reliqua, ut in dicta formula.

64 Alia cauſa eſt, ſi mulier, quæ voviſſet Religionem ingredi, non haberet dotem ſufficientem, cum qua in Monaſterio recipiatur, quia tunc mandatur Confeſſario, quatenus, audita illius Sacramentali Confeſſione, ſi diligenti habita perquiſitione, invenerit ita eſſe, dictamque Oratricem adeò pauperem eſſe, ut eleemoſynam, quæ pro Religionem ingrediendo requiritur, non habeat, neque ſpem eſſe de proximo, quòd illam honeſtè acquirere poſſit, & ſine ea non recipi; & ſi addatur alia cauſa, nempè periculum incontinentiæ ob ſtimulos carnis, additur, *Et ſi in ſæculo maneat, periculum eſſe incontinentiæ*, eandem Oratricem à mutatione propoſiti abſolvat, ut ſupra.

Ad prædicta facit doctrina Toleti *in Inſtructione lib. 4. cap. 27. n. 6.*, quam ſequitur P. Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part. pr.* formula *Pro muliere, quæ non habet ſufficientem eleemoſynam, verſ. Defectus igitur, pag. mihi* 107. nempè quòd ſi fœmina voverit

65 Monaſterium ingredi, & dos, quam habet, exigua ſit, debet hujuſmodi defectus dotis conſiderari reſpectu diverſorum Monaſteriorum ſuæ Civitatis, nec opus eſt Provinciam peragrare, ad hoc ut recipiatur.

66 Si Orator aliàs obtinuiſſet Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis cum clauſula, *Dummodo vitam cœlibem ducat &c.*, & deinde, quia continenter vivere non poteſt, matrimonium contrahere cupit; ſimili modo committitur Confeſſario, ut ſi eſt ita, & Latorem, audita prius ejus Sacramentali Confeſſione, ſtimulis carnis adeò agitatum, ut maximè dubitet continere poſſe, invenerit, eidem Latori cœlibatum prædictum in alia pœnitentiæ opera commutet, ac cum eodem (ſalvis tamen alioquin cæteris omnibus, quæ illi in commutatione præfata injuncta fuerunt) ut præmiſſis non obſtantibus, matrimonium, ſervata forma Concilii Tridentini, legitimè contrahere, & in eo poſtmodum remanere valeat, miſericorditer diſpenſet, &c. in foro conſcientiæ, & non aliter, &c.

67 Simili modo, ſi Orator voviſſet particulare Monaſterium ingredi, ſed cum in eo recipi non potuiſſet, putans ſe eſſe à Voto liberatum, matrimonium contraxiſſet, committitur Confeſſario, ut, ſi eſt ita, ac Religioſi Superiores, ad quos Oratorem recipere ſpectabat, recuſaverint, vel admittere noluerint, eundem, audita Confeſſione, Voto prædicto ſatisfeciſſe declaret, in foro conſcientiæ tantùm.

68 Alia cauſa eſt, ſi Orator, unicus filius patris ſui, ſtimulis carnis agitatus, Religionem ingredi, & caſtitatem ſervare juraſſe, ſed facta diligentia, ob infirmitates, quas pateretur, non eſſet receptus, committitur Confeſſario, ut audita Oratoris Confeſſione, Voto Religionis, vel juramento prædicto ſatisfeciſſe, & ad illius obſervantiam ulteriùs non teneri nunciet, & declaret.

69 Alia cauſa etiam eſt, ſi Orator infirmitatibus oppreſſus, ſtimuliſque carnis agitatus, petat commutationem Voti Religionis, ad effectum contrahendi matrimonium; & tunc Confeſſario mandatur, ut ſi Orator infirmitatibus, & doloribus, ſtimuliſque carnis adeò vexetur, ut propterea auſteritates Religionis ferre non poſſit, & ſi in ſæculo remaneret, periculum ſit de illius incontinentia &c. diſpenſet, ut ſupra.

70 At ſi Orator prædictus, ob dictas ſolas infirmitates, quas patitur, non ſperat ſuſtinere poſſe illius Religionis onera, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, Oratorem, audita prius illius Sacramentali Confeſſione, propter infirmitates hujuſmodi, à quibus non ſit ſpes illum de proximo liberari, onera Religionis ſufferre non poſſe repererit, eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſolvat hac vice in forma Eccleſiæ conſueta; injuncta ei pœnitentia ſalutari, ſibique Votum prædictum, dummodo vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum, ſingulis ſcilicet menſibus ut minimum ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia pœnitentiæ opera, per eundem Confeſſorem injungenda, inter quæ ſint etiam aliqua Religionis, quæ quotidie facere teneatur, ad eum finem &c. & reliqua, ut in commutatione Voti Caſtitatis.

71 Petitur aliquando hujuſmodi commutatio Voti Religionis, eò quia Orator, qui vovit, ſit quinquagenarius, vel ſexagenarius, & reſcribitur quidem ut ſupra, ſed non apponitur clauſula, quòd non poſſit illius Religionis onera propter debilem complexionem ſufferre, quia ſola ætas ſufficit pro cauſa; ſed dicitur propter ætatem, & malas corporis affectiones &c. nec ponitur clauſula, *Nec ſpes ſit, &c.*, quia hujuſmodi ætas eſt ex ſe proſternatrix virium, & tenax infirmitatum nutrix, & ideò ſubripit ab humano pectore ſpem recupetandi perfectam corporis valetudinem.

72 Alia cauſa eſt, ſi Orator, emiſſo Religionis Voto, & jam illius habitu ſuſcepto, poſtmodum ob infirmitatem ſupervenientem, & debilem complexionem, illum dimiſiſſet, tunc enim committitur Confeſſario, ut ſi Orator neque expreſſam, nec tacitam Profeſſionem emiſerit, necnon eundem adeò debilis complexionis eſſe repererit, ut propterea Religionis onera ſufferre non poſſit, neque de proximo ita convaleſcat, ut Religioni aptus eſſe queat, eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſolvat.

73 At in dubio validitatis Voti emiſſi, ut ſi quis, poſt emiſſum Votum, ſed antequam Religionem adeat, vel poſt ſuſceptum habitum, ſed antequam profeſſus ſit, ob ſupervenientes infirmitates, de conſilio Medicorum, reddatur inhabilis ad onera ipſius Religionis, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, audita Confeſſione, ipſum Oratorem Voto prædicto ſatisfeciſſe nunciet, & declaret, in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec ullo alio modo. Necnon eundem attentiùs hortetur, ut inclinationem, quam aliàs ad Religionem habuit, non contemnat, ſed Deum devotè precetur, ut ipſius mentem ad vitæ ſtatum dirigat, in quo melius illi ſervire valeat, & nihilominus eam vitæ ſuæ rationem ad methodum Religionis inſtituat, qua ab ejus propoſito non temerè, nec longè receſſiſſe dignoſcatur, habito deſuper Doctorum conſilio.

74 Si quis cupiens abſtinere, v. gr. à ludo, vel à peccando cum aliqua fœmina, emiſiſſet Votum intrandi Religionem, eo caſu, quo denuò, vel luderet, vel carnale commercium cum ea fœmina haberet, ſi poſtea Voto contraveniat, & petat commutationem ab hujuſmodi Voto, ſolet committi Confeſſario, quatenus Oratorem ab hujuſmodi tranſgreſſione abſolvat, injuncta ei pœnitentia ſalutari; eique obligationem intrandi Religionem, dummodò vitam cœlibem ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis &c. diſpenſando commutet, quoad præſentia, & in foro conſcientiæ tantùm &c. Ita quòd nihil ſibi conceſſum intelligat, quominus contra Votum acturus, & eandem pœnam incurſurus ſit, quoties id admiſerit in futurum, ſi ita, dum vovit, ſe obligare intendit, firmo tamen remanente ipſo Voto ſub eadem pœna.

75 Pari modo, ſi Orator Votum emiſiſſet, v. gr. non ludendi, ſub pœna, ſi contrafaceret, ſolvendi tot ſcuta alicui Loco Pio pro qualibet vice, qua contrafaceret, & deinde Votum non ſervaſſet, ſed pluries, & pluries luſiſſet, itaut pœna prædicta ſummopere aucta, & multiplicata fuiſſet, & commutationem petat, committitur Confeſſario, ut abſolvat à tranſgreſſione Voti, modo, quo ſupra, firmo remanente Voto ſub eadem pœna; cum facultate Confeſsario, ut pœnas præteritas jam incurſas ſic moderetur, & reducat, ut pro omnibus (quotquot illæ ſint) vicibus, quibus contra Votum ludendo venit, Loco Pio prædicto ſummam tot ducatorum tantùm ſolvere teneatur; quam cum ſemel effectivè ſolverit, pœnis hactenus occaſione prædicta incurſis integrè ſatisfactum fore decernat in foro conſcientiæ tantùm: Per hoc tamen nequaquam ſibi permiſsum intelligat, uſque ad dictam ſummam, vel aliam, ludere, ſed de offenſa, quæ Deo fit, ipſum moneat, & ab eo tale propoſitum exigere circa hoc, quod ad ſanctum Pœnitentiæ Sacramentum accedenti convenit.

76 Si ex aliquo juſto impedimento Votum Religionis non poſſit adimpleri, ſupplicatur pro dilatione, quo caſu reſcribi ſolet Confeſsario, quatenus, audita ipſius Latoris Sacramentali Confeſſione, ſi re diligenter diſcuſsa, parentes Latoris in ſtatu neceſſitatis eſse, eiſque aliter, quàm opera, & auxilio Latoris honeſtè ſubveniri non poſse repererit, conſideratis diligenter, circa ſtatum, & continentiam Latoris, quæ conſideranda viderit, & circa illa per opportuna monita, & conſilia, ac aliàs diligenter proviſo, nè ſub alienæ neceſſitatis prætextu, in periculo propriæ ſalutis maneat, eundem Latorem ſic in ſæculo durantibus neceſſitatibus parentum dumtaxat, remanere poſse, dummodo eiſdem cum effectu proſit; & interim vitam cœlibem ducat, ac aliqua opera Religionis, quam ingreſsurus eſset, ab ipſo Confeſsario injungenda, quotidie faciat, ad eum finem, ut ea adimplens, meminiſse ſemper poſſit obligationis, qua hujuſmodi Voto adſtringitur, prout ſecundùm Deum ipſius animæ ſaluti expedire viderit, in foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec alio modo, declaret; ipſumque poſtmodum ad ejuſdem Voti obſervantiam, ceſsantibus neceſſitatibus parentum, teneri admoneat.

77 Cauſæ, quæ admitti ſolent pro hujuſmodi Votorum dilatione, plures ſunt, ex quibus infraſcriptæ frequentiùs adduci ſolent.

Prima, ſi is, qui Religionem vovit, habeat parentes, vel filios, vel ſorores, aut neptes pauperes, & illius auxilio egeant, itaut aliter, quàm Latoris opera, illis ſubveniri non poſſit.

78 Alia cauſa eſt, ſi Vovens habeat filiam nubilem, quia tunc ad effectum, ut poſſit illam in matrimonium collocare, conceditur, ut poſſit in ſæculo remanere, dummodo interim cœlibem vitam ducat.

79 Alia cauſa, ſi Voto Religionis aſtrictus, antequam illam ingrediatur, cupiat perficere curſum ſtudiorum; quo caſu eidem indulgeri ſolet, ut quouſque in aliquo Collegio, vel loco honeſto, Theologiæ curſum finiverit, poſſit Voti adimplementum differre, dummodo vitam cœlibem ducat; utque Confeſsarius eum admonere teneatur de obligatione, quæ illi remanet, Votum adimplendi, dicto Theologiæ ſtudio finito.

80 Poteſt etiam, & ſolet Sacra Pœnitentiaria, juſtâ ſuadente causâ, ſuper matrimonio rato, & non conſummato diſpenſare; & teſtatur Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 35.* ſuo tempore, dum

ipſe

ipſe Pretorio Sacræ Pœnitentiariæ inſerviret, in caſu infraſcripto fuiſse diſpenſatum.

81 Contraxerat quædam mulier matrimonium cum uno juvene, & poſtmodum, nullâ cum eo habitâ copulâ carnali, cum alio præmiſſorum ignaro contraxit, ex quo filiam ſuſcepit, & cùm ignoraretur, ubi primus juvenis reperiretur, & ipſi ſeparari nequirent, & Orator non poſset ſe aliò transferre ob paupertatem, & adultæ filiæ periculum, nec ulteriùs abſque evidenti incontinentiæ periculo valerent ſimul cohabitare, commiſsum fuit Confeſsario, quatenus, ſi eſset ita, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, & impoſita eis gravi, & longa pœnitentia ſalutari, ipſos abſolveret. Er, ſi dictum primum matrimonium occultum eſset, Oratores verò invicem, ſervatis ſervandis, contraxerint, itaut publicè haberentur pro veris Conjugibus, & ſine gravi ſcandalo ſeparari nequirent, nec ulla ratio obviandi ſcandalis aptior, & opportunior inveniretur, ſuper quo ipſius Confeſsarii conſcientia onerabatur, aliudque Canonicum non obſtaret, matrimonium primò contractum auctoritate Apoſtolica diſsolveret, ac cum ipſis Oratoribus, quòd, præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, de novo, ſecretè, ad evitanda ſcandala, contrahere valerent, diſpenſaret &c. prolem, &c.

82 Quòd ſi ſecundus Conjux eſset ignarus primi matrimonii ſuæ Conjugis, & in dicta ignorantia perſeveraſset, mandatur Confeſsario, ut Oratrix matrimonium cum eo, cum quo ſic ſecundo contraxit, illo tamen de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, ut Oratoris delictum nuſquam detegatur, de novo contrahere, ſecretò, ut ſupra, valeant &c.

83 Tandem animadvertendum eſt, quòd ſi qui, allegatâ ſalsâ causâ, obtinuiſsent à Pontifice, ſeu ejus Delegato, Diſpenſationem ad contrahendum ſuper impedimento dirimente, & deinde in ſe reverſi, vellent novam Diſpenſationem obtinere, tunc, ſi occultum ſit, quòd falſa cauſa fuerit expreſsa, poterunt recurrere ad Sacram Pœnitentiariam, quæ in ſimili caſu committere ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſsa quomodolibet incurrerunt, inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice &c. injuncta &c. gravi pœnitentia ſalutari, & aliis injungendis &c. Demum, dummodo occultum ſit, Diſpenſationem prædictam propter falſam expreſſionem hujuſmodi invalidam eſse, & poſtquam aliàs ritè, ac juxta formam Literarum dictæ Diſpenſationis, verificatiſque in ea narratis, ſuper dicto impedimento &c. cum ipſis Latoribus diſpenſatum fuerit, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem, quòd præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe de novo, ſecretè, ad evitanda ſcandala, contrahere, & in eo poſtmodum remanere &c. licitè valeant, miſericorditer diſpenſet, prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam, exindè legitimam decernendo in foro conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter &c. ita quòd &c. nullis &c.

84 Si poſt matrimonium bona fide contractum, impedimentum aliquod dirimens detegatur, & tamen Oratores non abſtineant, tunc, ſi hujuſmodi impedimentum, aliis occultum ſit, & hujuſmodi copula poſt ſcientiam impedimenti habitam, explicetur, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, auditâ prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſvis ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat hac vice, &c. injuncta &c. & aliis &c. Demum, dummodò impedimentum, ex quarto v. gr. affinitatis gradu hujuſmodi proveniens, occultum ſit, & aliud Canonicum non obſtet, cum eiſdem Latoribus, quòd præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe de novo, ſecretè, ad evitanda ſcandala, contrahere, &c. diſpenſet &c. Et reliqua, ut ſupra.

85 Si Oratores, qui inceſtum habuerunt, animo faciliùs Diſpenſationem obtinendi, in Supplicatione Pontifici porrecta pro Diſpenſatione, confiteantur copulam, ſed negent fuiſſe habitam ea intentione, quamvis etiam, medio juramento, id coram Delegato ratificent, & poſtea in ſe reverſi velint novam Diſpenſationem impetrare; vel aliâ quacumque causâ, Diſpenſatio pro foro externo obtenta, ob aliquod occultum impedimentum nulla ſit; tunc ſi occultum ſit, eos dictum finem habuiſse, vel ſuper alio impedimento occulto velint denuò diſpenſari, poterunt recurrete ad Sacram Pœnitentiariam, quæ eo caſu committere ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, eoſdem Oratores ab inceſtu, & exceſſibus hujuſmodi abſolvat, & dummodo occultum ſit, dictam Diſpenſationem nullam eſſe, ob dictæ ſpei taciturnitatem, vel ob talem defectum &c., publicum autem ſit, eos dictam Diſpenſationem impetraſſe, & niſi mattimonium inter dictos Oratores contrahatur, periculum immineat ſcandalorum, aliudque Canonicum non obſtet, cum eiſdem Otatoribus, poſtquàm cum ipſis aliàs ritè, & juxta formam Literarum Diſpenſationis jam obtentæ, verificatiſque in eis narratis, ſuper impedimento gradus, quo ſunt conjuncti, diſpenſatum fuerit, quòd præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe, ſervata for-

forma Tridentini Concilii, & Literarum prædictarum, contrahere &c. & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeanr &c. miſericorditer diſpenſet, prolem legitimam nunciando in foro conſcientiæ tantùm.

86 Si plura inter Oratores adeſſent impedimenta, ex quibus aliqua publica, & cærera occulta ſint, alibi diximus, poſſe ſola publica exprimi Pontifici per viam Datariæ, ſeu Cancellariæ, & occulta manifeſtari in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ, unà cum ipſis publicis, ſuper quibus, vel jam diſpenſatum fuit, vel de proximo diſpenſabitur à Pontifice.; ad hoc ut omnia impedimenta, ſuper quibus Oratores egent Diſpenſatione, ſciantur à majori Pœnitentiario.

87 Cæterùn, nè Diſpenſationes Sacræ Pœnitentiariæ ſubreptitiæ ſint, neceſſe eſt, omnia Impedimenta, ſuper quibus petenda eſt Diſpenſatio, exprimere, cum qualitatibus, & circumſtantiis ea aggravantibus, quas notat Pat. Vinc. Filiucc. *QQ. Mor. tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.*10. *à num.* 351. qui hujuſmodi Prætorio diù inſervijt.

Hæc autem regulariter exprimenda ſunt, teſte d. Pat. Vinc. Filiuccio *l. c.*

Si Diſpenſatio petatur ſuper Aſſinitate, de
88 contrahendo, exprimi debet; an Impedimẽtum occultum ſit, & quomodo; an ſimiliter timeantur ſcandala oritura, niſi matrimonium contrahatur, ut quia habitus ſit tractatus de matrimonio; an ſecuta ſit ſponſio à conſanguineis, parentibus, vel amicis; an ſubſit periculum vitæ, infamiæ, & unde, an Impedimentum ſit utrique parti, vel uni tantummodò notum.

Pro Diſpenſatione ſuper affinitate, de
89 contracto, exprimi debet, an matrimonium contractum ſit ſervata forma Concilij Tridentini: à quot annis citrà contractum ſit; an extent filij (pro quibus etiam peti debet Legitimatio;) an Impedimentum ſecretum ſit, vel ſaltem jus ignotum, quod ſcilicet tale Impedimentum dirimeret, an ſecutura ſint ſcandala ex ſeparatione, & periculum incontinentiæ; an alter, vel uterque ſint in bona fide.

90 Pro Diſpẽſatione ſuper Cognatione ſpirituali ad effectũ contrahẽdi, exprimi debet à quot annis contracta ſit cognatio; an ex Baptiſmo, vel Confirmatione inſurgat; an ſit inter ipſũ Baptizatum, vel Suſceptum, & Baptizantem, vel Suſcipientem; vel inter Baptizantem, & Suſcipientem cum Patre, ſeù Matre ipſius Baptizati, vel Suſcepti; quomodo hujuſmodi cognatio ſecreta ſit, cum regulariter ſimilia deſcribantur in libro Parochi, unde hæc impedimenta ex ſua natura publica ſunt, & quæ ſcandala immineant infamiæ, & pericula mortis, niſi matrimonium contrahatur.

91 Pro Diſpenſatione ſuper impedimento occulto conſanguinitatis, poſt matrimonium bona fide contractum detecto (raró tamen ſuper conſanguinitate per ſacram Pœnitentiariam diſpenſatur, quia vel publica eſt, vel periculum extat, ut publicetur) Primò explicari debet gradus; quia ſi ſit primus, vel ſecundus, non eſt facultas in Pœnitentiaria, ut diximus; à quanto tempore citrà contractum ſit matrimonium, quia, ut diximus, per Sacram Pœnitentiariam non diſpenſatur ſuper conſanguinitate, niſi matrimonium ſit per aliquot annos (ſaltem quatuor) antea contractum; quomodo occultum ſit impedimentum; cui venerit in notitiam, & qua ratione; an, & quomodò adſint pericula ſcandalorum, ſi Diſpenſatio petatur in Dataria.

92 Pro impedimento criminis exponi debet, an matrimonium contractum ſit, vel contrahendũ; ſi ſit contractum, debet exponi; an fuerit initum in facie Eccleſiæ, & ſervata forma Trident. Concilii; à quo tempore citrà; an crimen, ex quo impedimentum oritur, occultum ſit; an ex ſeparatione ſecutura ſint ſcandala, & quæ, & qua ratione timeantur; an crimen patratum fuerit, urroque machinante, vel altero tantùm; & tota ſeries facti, prout verè ſe habet, explicanda eſt; an ſint nati filii, & petatur eorum Legitimatio; et ſi matrimonium nõ ſit adhuc contractum, exprimi debet, an crimen occultum ſit, an ſcandala ſint ſecutura, & quæ, niſi matrimonium contrahatur, & qua ratione timeantur, quomodo patratum fuerit crimen, & an ſit occultum, ut ſupra.

93 Si Diſpenſatio petatur ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, exprimi debet cauſa, qua Oratores moventur ad Diſpenſationem petendam, quæ, ut plurimum eſſe ſolet periculum incontinentiæ; intelligendo tamen de morali timore frequentis lapſus, ſive ex fragilirate, ſivè ex pravo habitu.

94 His præmiſſis, eſt quòd modò deveniamus ad explicationem præcipuarum clauſularum, quæ de ſtylo Prætorii Sacræ Pœnitentiariæ apponi ſolent in Literis Diſpenſationum matrimonialium, quæ ab ea, ſecundùm caſuum contingentiam emanant; ex quibus

Prima, *Diſcreto Viro &c.* continet qualitates, quæ concurrere debent in Confeſſario eligendo.

Secunda, infert periculum incontinentiæ, quòd, ut plurimum, adducitur in cauſam finalem Commurarionis, ſeu Diſpenſationis ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis.

Tertia, continet ea, quæ facere debet Confeſſarius ad veritarem indagandam.

Quarta, apponi ſolet in Diſpenſatione

ſuper

ſuper Voto; *Eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſolvas*.

Quinta, continet opera præciſa, in quæ Confeſſarius commutare debet Vota Caſtitatis, vel Religionis.

Sexta, præcipit, ut facta Diſpenſatione, vel Commutatione, Literæ dilanientur, nec latori reſtituantur.

Septima, continet Legitimationem Prolis pro Foro Conſcientiæ.

Octava, requirit, quòd Impedimentum occultum ſit.

Nona, apponitur ſolùm, ſi, & quatenus matrimonium ſit inter Oratores nulliter. & irritè contractum, nempè ut Confeſsarius experiatur an ſine ſcandalo ſeparari poſsint &c.

Decima, declarat, quòd ſi Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, Uxori, cui conjungetur, ſupervixerit, eodem Voto teneatur, ut prius &c.

Undecima, & ultima Clauſula apponitur à tergo Literarum, nempè, *Gratis ubique*.

Quo ad primum, *Diſcreto Viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*. Ad hoc, ut
95 poſsit Confeſſarius has Literas aperire, requiritur de neceſsitate, ut ſit Magiſter in Theologia, vel Decretorum Doctor, ſitque ab Ordinario ad Confeſsiones audiendas approbatus, & ita expreſsè præcipitur in
96 inſcriptione Literarum: Hæ autem qualitates adeò neceſſariæ ſunt, ut ſi illis careat non poſsit Literas expedire, quamvis aliàs doctiſsimus ſit, & in publicis Achademiis Theologiam, vel Jus Civile, aut Canonicum doceat, vel in ipſo Jure Civili, ſeu
97 Cæſareo Doctor ſit; imò & quamvis ex cõmuni errore Magiſter in Theologia, ſeu Doctor in Jure Canonico reputetur, quia major Pœnitentiarius intendit omninò, ut Confeſſarius, qui Literas ſuas aperit, Magi-
98 ſter ſit in Theologia, vel Jure Canonico, nec ſufficit ſi in Jure Cæſareo ſit; dedecet enim eum, qui prædictis qualitatibus caret, eſſe Delegatum Papæ; ut benè prædicta docent Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *Diſp.* 34. *num.* 7. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 21. §. 1. *num.* 13. Filinccius *QQ. mor. tomo primo, tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 352. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 103. Trullenck *Oper. Moral. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *Dub.* 10. *num.* 2. Stephanus à S. Gregorio *Univ. Tract. de Vinculis Divinæ Pietatis cap.* 113. *num.* 22.

Addit Leo *in Praxi ad Literas Sacræ Pœnitentiariæ, part. prima, in formulis Votorum,*
99 *pag. Mihi.* 17. non ſufficere, ſi Confeſſor admiſſus fuiſſet ad Confeſsiones audiendas ab alio Ordinario, ſed debere eſſe neceſſariò approbatum ab illo Ordinario, in cujus Diœceſi eſſe debet Diploma executum; at non requiri, ut ſit ab Ordinario Pœnitentis approbatus; & ſic refert fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum.

100 Et cum dictæ qualitates requirantur de forma, non poterit Confeſſarius has Literas exequi, quamvis Licentiatus ſit, & ob id Doctoratui proximus; imò, quamvis ratione dicti Gradus, facultatem habeat Doctoratum obtinendi, unde, cùm ſimus in favorabilibus, dici poſſit, quòd ſub nomine Doctoris comprehendatur, ut benè docet Sanchez *l. c. num.* 8. & 9. quia ſub hoc nomine comprehendetur quidem quoad Privilegia, conceſſa ratione exercitii, non autem ratione Dignitatis, ut diſtinguit Ripa *in l. Centurio num.* 18. *ff. de vulgar. relatus à dicto Sanchez d. num.* 8.

101 Ex dictis infertur, non poſſe has Literas, ſeu Brevia aperire eos Regulares, qui, juxta ſuorum Ordinum Inſtituta, Magiſtrorum Privilegiis fruuntur, & Magiſtri appellantur, cùm hi verè, & effectivè Doctores in publica Achademia approbati non ſint, nec de hujuſmodi approbatione authenticum reportaverint documentum: vide Filiuccium *d. num.* 352 Sanchez, & Diana *ll. cc.* Lezana *QQ. Reg. tom.* 4. *verbo*, Literæ Apoſtolicæ *num.* 14. quia, ut diximus, non refert ſi cõmuni errore Doctores appellentur, & reputentur, ſi tales verè non ſint. Sanchez
102 *num.* 10. Stephanus à S. Gregorio, Pontius, & Trullenck. *ll. cc.* Si tamen Doctor ſit, prout dictarum Literarum forma requirit, quamvis aliàs indoctiſsimus ſit, & quamvis etiam Gradus ſit ob aliquem defectum occultum irritus, hujuſmodi Literas poterit aperire. Sanchez *l. c.* Trullenck *d. Dub.* 10. *num.* 2.

103 Sunt tamen nonnulli Generales Religionum Miniſtri, qui, ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Privilegio, poſſunt has Commiſsiones exequi, itaut non ſolùm per ſe ipſos, ſed per alios ab eis deputandos, licèt non Graduatos, poſsint has Literas aperire, ea ſque juxta illarum tenorem exequi, ut in ſpecie facultatem hanc habent Patres Societatis Jeſu, ex Privilegio Gregorii XIII. die 3. Aprilis Anni 1582., de qua meminit dictus Marcus Paulus Leo *l. c. pag. Mihi* 22. & ejus tenorem ad verbum refert Lezana *l. c. num.* 15.

104 Alii itidem Regulares Mendicantes, ex Privilegiorum communicatione, de licentia eorum Generalis, vel Provincialis, dictas Literas, ſeu Brevia exequi poterunt, ſi ad Confeſſiones audiendas fuerint ab Ordinario approbati, & ab eorum Superioribus ad hoc ſpecialiter deputati, ut concludunt Sanchez *num.* 11. & Stephanus à S. Gregorio *num.* 23. *ll. cc.*

105 Et licèt Diſpenſatio poſſit fieri etiam pro Foro interno extra actum Confeſſionis, cùm non

non ſit res pertinens ad Sacramentum Pœ-
nitentiæ, Sanchez *d. Diſp.* 34. *num.* 29. & 30.
Merolla *Theol. mor. tom.* 3. *Diſp.* 6. *cap.* 2.
num. 60. Stephanus à S. Gregorio *l. c.*, ni-
106 hilominus, quoad has matrimoniales Diſ-
penſationes, contrarium ſervatur, & de
ſtylo introducto in Literis hujuſmodi Diſ-
penſationum, apponitur conditio, *Audita*
Sacramentali Confeſſione, & *non aliter*, quæ
107 verba conditionem important, & dant for-
108 mam omninò per Confeſſarium ſervandam,
eaque non ſervata, corruit actus; Riccius
in Praxi Fori Eccleſ. Reſol. 20. *num.* 3. & *nu.*
4. & *Reſol.* 319. *circa principium.* Barboſa *in*
Votis Canonicis lib. pr. Voto 15. *n.* 22. & de
dicto ſtylo reſtantur Diana *part.* 8. *tract.* 3. *re-*
ſol. 105. *verſ. Quartò iſta Clauſula*, & Pir-
rhus Corradus mox citandus; & ideò ex-
cuſari poſſunt Sanchez, & alii contrarium
ſentientes, quia eorum tempore dictus ſty-
109 lus non vigebat, cum fuerit introductus tem-
pore Pontificatus Pauli V. Summi Pontifi-
cis, teſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpen-*
ſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 10. *num.* 30. unde cum
ſit in Literis appoſita dicta Clauſula, *Audita*
110 *Sacramentali Confeſſione*, ceſſat omnis diffi-
cultas, aliàs enim non eſſet neceſſe Con-
feſſionem præmittere, cum aliud ſit Forus
conſcientiæ, & aliud Forus Pœnitentiæ.
Quamvis autem neceſſaria ſit Sacramen-
111 talis Confeſſio, ut diximus, ſi tamen ex
aliquo defectu, ut puta, integritatis, ſeu
attritionis, vel ex alia quacunque cauſa,
hujuſmodi Confeſſio nulla & invalida ſit,
nihilominus Diſpenſatio valebit, juxta pro-
babiliorem opinionem, quia, ut diximus,
112 Diſpenſatio non eſt res pertinens ad Con-
feſſionem, nec aliàs neceſſaria ad Sacramē-
tum Pœnitentiæ, niſi quia ita præcipit Pō-
tifex in illo caſu; & Confeſſarius hoc caſu
omnia adimplevit, quæ ſibi demandata fue-
runt pro Diſpenſatione exequenda, nec Pœ-
nitens per ſacrilegam Confeſſionem reddi-
tur incapax recipiendi ea beneficia, quæ de
ſui natura eſſe poſſunt ſinè Sacramentali
Confeſſione, ut benè Marcus Paulus Leo
in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part. pr. ubi
de Votis, pag. Mihi, 31. *verſ. Contrariam au-*
tem ſententiam. Filiuccius *dicto tract.* 10.
part. 2. *cap.* 10. *num.* 355. Antonius de Eſco-
bar, & Mendoxa *Theol. mor. tract. pr. exam.*
16. *cap.* 4. *num.* 124.
113 Qui duo ultimi Doctores limitant, ita ut
non procedat dicta noſtra concluſio eo ca-
ſu, quo defectus, & invaliditas Confeſſio-
nis eſſet circa rem, de qua Diſpenſatio pe-
titur.
114 Quatuor dubia in hac materia proponit,
& reſolvit Sanchez *lib.* 8. *dicta Diſp.* 34. *d*
num. 14.

115 Primum, an Confeſſarius poſſit Literas
aperire, & exequi eo caſu, quo fuiſſet qui-
dem ſemel approbatus, ſed ejus licentia fu-
iſſet poſtmodum occultè revocata, vel nulla
fuiſſet, ob aliquem occultum defectum com-
muniter ignoratum; & concludit affirmati-
vè, quia ejus titulus publicus eſt, & pro-
ptereà titulum habet coloratum, unde ſi ejus
revocatio, vel nullitas occultæ ſint, non ob-
ſtant; quam doctrinam ſequuntur Filiuccius
l. c. num. 352. Trullenck. *l. c. num.* 3. Marcus
Paulus Leo *l. c. pag. Mihi* 17.
116 Secundum, an approbatio Confeſſoris ne-
ceſſariò requiratur, ut facta ſit ab Ordina-
rio, ſi aliàs de ejus approbatione conſtet ex
publico documento alicujus Achademiæ; &
decet requiri de neceſſitate approbationem
Ordinarii, cum hæc ſit de forma, qua non
ſervata, corruit actus: ſequitur Trullenck.
l. c.
117 Tertium, an Confeſſarius, qui fuit ab Epi-
ſcopo approbatus ad Confeſſiones audien-
das, cum limitatione Perſonarum, v. gr. pro
Maribus tantùm, non ex defectu ſcientiæ,
ſed ratione ætatis, ut quia Juvenis ſit, eligi
poſſit in Confeſſarium à Fœminis per Bul-
lam, aut Jubilæum; & quamvis dicat ſu-
per hoc adhuc ſub Judice litem eſſe, ipſe
tamen inclinat, ut dictus Confeſſarius eligi
poſſit etiam à fœminis, quia dum ex for-
ma Literarum requiritur approbatio Ordi-
narii, unà cum gradu Doctoratus, vel Ma-
giſterii (quod idem ſonat, ac Doctoratus)
potius ſcientia, ac rerum moralium peritia
ſpectanda eſt ad executionem Literarum;
hoc autem utrumque teſtimonium ſuæ ſcien-
tiæ habet; ultrà quam quod, probabile eſt,
hunc quoque cenſeri ſufficienter approbatum,
ut per Bullam poſſit ad Confeſſiones per-
ſonarum utriuſque ſexus eligi; His tamen
non obſtantibus contrarium verius exiſtimo,
quia verba illa: *Diſcreto Viro &c. ex appro-*
batis ab Ordinario, intelligi debent, quòd
ſit ſimpliciter, & abſolutè approbatus, alio-
quin Sacra Pœnitentiaria fruſtraretur ſuo fi-
ne, qui eſt committendi hujuſmodi Diſpen-
ſationes Viris doctis, & abſolutè, non au-
tem cum limitatione approbatis, ut benè
docent Filiuccius *l. c. nu.* 352. Diana *part.*
8. *tract.* 3. *reſol.* 103. & Marcus Paulus Leo
l. c. d. pag. 17. ſicut enim ille Confeſſarius
fuit ab Ordinario quoad fœminas excluſus,
ita nec major Pœnitentiarius intendit illi
ſuas commiſſiones dirigere exequendas, &
cum agatur de re gravi, non poteſt aliter
interpretari.
118 Ad quartum, & ultimum, nempe an
Confeſſarius indoctiſſimus, approbatus ta-
men ab Ordinario, poſſit has Literas ape-
rire, conſtanter aſſerit poſſe has Literas a-
perire,

Digitized by Google

perite, ſi utramque habeat qualitatem,
nempè Doctoratus, & approbationis ab
Ordinario, quia verè, ut diximus, habet
omnia requiſita; idque poſt ipſum docet
Trullenck. *l. c. num.* 2.

119 Inſuper dubitari poteſt, an ſi Literæ per
errorem præſententur Confeſſario, qui licèt
ex communi errore, præfatas qualitates ha-
bere exiſtimetur, verè tamen illis careat,
poſſit ne, errore cognito, adiri alter, qui
dictis qualitatibus præditus ſit. Et quidem,
quicquid alii contradicant, dicendum eſt,
poſſe, quia hujuſmodi qualitates attendun-
tur in Confeſſario Diſpenſationem executu-
ro, undè quamvis in primo non adfuerint,
tamen adſunt in ſecundo, qui Diſpenſatio-
nem exequitur, ut benè docent Sanchez *d.*
Diſp. 34. *num.* 12. Trullenck. *dicto Dubio* 10.
num. 2. *in fine*. Salas *de Legibus Diſp.* 20. *ſect.*
10. §. 3. *num.* 97. Zerola *in Praxi Epiſc. part.*
2. *verbo Pœnitentiarius* §. 1. Lezana *l. c.*
num. 19.

120 Major autem difficultas eſt, an ſi Con-
feſſarius electus munus ſuum minus benè
expleverit, v. gr. diſpenſavit ſuper Impedi-
mento, ſed non legitimavit Prolem; vel
ſi alia juſta cauſa exiſtat, poſſit alius Con-
feſſarius adiri, ſi iſte etiam requiſita habe-
at; & licèt multi contrarium ſentiant, ea
præcipuè ratione, quia in Literis dicitur:
Diſcreto Viro &c. per Latorem præſentium
eligendo, & proinde hujuſmodi juriſdictio,
cum delegata ſit, non poſſit, etiam de con-
ſenſu partium, de perſona in perſonam pro-
rogari, tamen non deſunt qui ſatis proba-
biliter doceant, poſſe alterum adiri, ſi hic
requiſita habeat; & ducuntur, quia Con-
feſſarius eſt Judex in Foro Conſcientiæ, un-
de quamvis cæperit juriſdictione uti, poteſt
nihilominus alius adiri, ut exemplificatur
in eo, qui tempore Jubilæi unum Confeſ-
ſarium eligit, ut à reſervatis abſolvat, &
alium, ut Vota commutet; Id quod non
procedit in Ordinario delegato ad Diſpen-
121 ſationes pro Foro externo exequendas, qui
cum ſit Judex in Foro externo, ſemel cæ-
pto Judicio, ita remanet Judex, ut varia-
ri non poſſit, nec ejus Decretum, & Sen-
tentiam retractari, nec alius adiri, niſi ſit
illi in officio ſucceſſor, ut docent Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 27. *num.* 40. Trullenck. *dicto lib.*
7. *Dub.* 8. Paulus Squillante *de Privileg. Cle-*
ric. cap. 2. *num.* 12.

Et quòd ex juſta cauſa, irrequiſito majo-
122 ri Pœnitentiario, Confeſſor variari poſſit,
maximè ſi primò electus diſpenſare recuſet,
ut quia de validitate Literarum dubitet, ſi
ſecundus habeat requiſita, docent Sanchez
d. Diſp. 27. *num.* 40. Pontius *de Matrim. lib.*
8. *cap.* 21. §. 1. *num.* 14. *in fine*. Diana *d.*
Tract. 3. *Reſol.* 104. *in fine*. Bonaccina *de*
Matrim. quæſt. 3. *puncto* 15. *nu.* 7. *verſ. Sextò*
Pœnitentem. Trullenck. *d. Dub.* 10. *num.* 3. &
num. 17. Filiuccius *d. cap.* 10. *num.* 345. Gu-
tierez *de Matrim. cap.* 125. *num.* 18. Squil-
lante *de Privileg. Cleric. cap.* 2. *num.* 210.
Ventriglia *in Praxi Annot.* 38. §. *unico num.*
25. Lezana *d. num.* 19. Pirrhus Corradus *in*
Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. *cap.* 4. *num.* 72.
ubi *num.* 73. teſtatur, ita eſſe de mente Sa-
cræ Pœnitentiariæ, & ita conſultam ſæ-
piùs reſpondiſſe; & quidem hæ Literæ con-
ceſſæ intelliguntur conformiter ad formam,
& tenorem Confeſſionis Sacramentalis, qua
Pœnitens nullo Jure adſtringitur, quin va-
riare poſſit, nec tenetur acquieſcere opi-
nioni unius Doctoris, quoties alium inveni-
re poteſt habentem aliam opinionem pro-
123 babilem; & non ſolùm poterit ipſe Confeſ-
ſarius ſe retractare, & ſententiam mutare,
ut docent dicti Sanchez, Filiuccius, Bonac-
cina, & Trullenck. *ll. cc.*, & nos alibi
diximus; imò Metolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *cap.*
124 6. *Dub.* 33. *num.* 616. expreſsè docet, poſſe
eligi duos Confeſſarios, nempè unum pro
Diſpenſatione, & alium pro Legitimatio-
ne; quæ Doctrina vera mihi videtur, qua-
tenus Literæ S. Pœnitentiariæ dilaniatæ non
fuerint, quia ſi laniatæ ſint, ut præcipit
S. Pœnitentiaria, neſcio quomodo poſsit
alius adiri pro Diſpenſatione, ſeu Legitima-
tione; cum caſu quo dilaniatæ ſint, non
poſsit ſecundus Confeſſarius certus eſſe de
ſua Juriſdictione, ut diximus de neceſsitate
requiri per Literarum præſentationem: Ad-
125 verte tamen, quòd ſi Confeſſarius jam diſ-
penſavit, non poteſt, quoad illam, recan-
tare Palinodiam. Squillante *l. c. n.* 213.

Secunda Clauſula continet periculum in-
continentiæ &c. *Cum autem, ſicut eadem pe-*
titio ſubjungebat, Lator prædictus, ob ſtimu-
los carnis, continenter vivere poſſe non ſpe-
ret.

126 Circa hanc Clauſulam animadvertendum
eſt, non omnem timorem incontinentiæ, nec
quodlibet periculum unius, vel alterius lapſus,
eſſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandum,
ſed requiri, ut ſit maximum frequentis lapſus
periculum, qui etenim ſemel, aut bis labitur,
non dicitur incontinenter vivere, ſive prove-
niat ex fragilitate, ſive ex malo animo Vo-
ventis. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 20. *nu.* 18. & 20.
& *diſp.* 34. *n.* 19. Pontius *lib.* 8. *cap.* 21. §. 1.
nu. 15. Filiuccius *d. cap.* 10. *num.* 353. Diana
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 107. Trullenck. *dicto*
dubio 10. *nu.* 4.

Tertia Clauſula, quæ tradit, Confeſſarium
debere indagare precum veritatem, *Diſcre-*
tioni tuæ committimus, quatenus, ſi ita eſſe,
per diligentem Oratoris examinationem, ac poſt
monita, & conſilia opportuna illi præſtita, in-
veneris, &c. continet duas partes, quarum
pri-

prima eſt de forma, & propterea neceſſaria;
alia eſt ſimplex Confeſſoris inſtructio, & ob
127 id non neceſſaria; illa eſt, ut Confeſſarius te-
neatur diligenter indagare veritatem pre-
cum, examinando ipſum, cum quo eſt diſpen-
ſandum, abſque eo, quòd teſtes adhibeat,
aut Notarium petat, aut illas repræſentet
Ordinario, quia id ſolùm requirit Concilium
Tridentinum pro Diſpenſationibus in foro ex-
128 terno; nec tenetur diſpenſandus jurare, ſe
veritatem dicturum, quia cum hujuſmodi
Diſpenſationes committantur pro ſolo con-
ſcientiæ foro, debent in eis ſervari leges di-
cti fori, in quo Pœnitenti eſt adhibenda fides
abſque juramento, & teſtibus. Salas *de leg.*
diſp. 20. *ſect.* 10. §. 3. *nu.* 97. Lezana *l. c. n.*
23. Sanchez *dict. diſp.* 34. *nu.* 21. Trullenck.
l. c. n. 1. Filiuccius *l. c. n.* 354. Diana *d. tract.*
3. *reſol.* 108. Joannes Valer. *diff. utr. fori,*
verbo Gratia, *diff.* 3. quicquid contradicant
Pontius *d. cap.* 21. *nu.* 16., & Marcus Paulus
Leo *in Praxi S. Pœnitentiariæ part.* 1. *de Vo-*
to, *verſ. Hæc autem neceſſitas*.

129 Si tamen Confeſſarius, extra Confeſſionis
Sacramentum, ſciat preces falſas eſſe, & diſ-
penſandus aſſerat veras eſſe, non debebit diſ-
penſare, juxta doctrinam Sanchez, Bonacci-
næ, Dianæ, Marci Pauli Leonis, Lezanæ,
130 & Salas *ll. cc.* At ſi aliud adeſſet impedimen-
tum dirimens, & Lator in Confeſſione aſſe-
reret ſe fuiſſe ritè, ac legitimè diſpenſatum,
Confeſſarius debet ei credere, quia ſumus in
foro conſcientiæ, in quo Pœnitenti eſt adhi-
benda fides.

Eſt autem ita neceſſarium, ut antequam
Confeſſarius diſpenſet, examen veritatis pre-
131 cum præmittat, ut ſi illud omittat, nulla ſit
Diſpenſatio facta, quamvis etiam ipſæ preces
eſſent veræ: quia hæc Clauſula ponitur pro
forma, & conditione neceſſaria, itaut illâ
non adimpletâ, nulla ſit Diſpenſatio: alio
etiam modo exprimitur, quàm jure ineſt,
nempè, *Si per diligentem informationem*: cum
132 itaque ſpeciali modo apponatur, & aliter,
quàm jure ineſt, importat formam, & con-
ditionem, ut docet Sanchez *d. diſp.* 34. *n.* 26.
& latè *lib.* 3. *diſp.* 33. *n.* 2. & 3., & nos alibi
133 diximus; undè quamvis preces veræ ſint, ſi
Confeſſor, veritatis inſcius, diſpenſet, nulla,
& irrita erit Diſpenſatio. Sanchez *d. n.* 26.
Filiuccius *nu.* 354., & Trullenck. *n.* 5. *ll. cc.*

Intellige tamen, ut neceſſe ſit examen
134 veritatis precum adhibere, dùm ipſi Confeſ-
ſario aliunde, quàm per Confeſſionem, de
precum veritate non conſtaret; quia ſi ali-
ter de veritate ipſi certò conſtet, poterit di-
ctum examen omittere, & illo omiſſo valida
erit Diſpenſatio. Sanchez *d. diſp.* 34. *nu.* 24.
Filiuccius *d. n.* 354. Pontius *nu.* 16., & Trul-
lenck *ll. cc.*, quia hoc examen eò pertinet,
ut Confeſſor de veritate certior fiat; imò nec
135 ipſo examine opus eſſe, ſi ex ipſa Confeſſio-
ne Sacramentali veritatem novit, ex Portel.,
& aliis, docet Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 108.

Secunda pars dictæ Clauſulæ continet mo-
nita, & conſilia opportuna per Confeſſorem
ipſi Latori danda, quæ cum tantùm inſtruant
Confeſſarium, ut, antequàm examen præ-
mittat, Pœnitentem admoneat, ut verum
dicat, non inducit conditionem, undè, quam-
136 vis omiſſa ſit, valebit Diſpenſatio. Sanchez
d. diſp. 34. *n.* 27. Lezana *l. c.* Diana *d. reſol.*
108. *in fine*: Pontius *n.* 16. Trullenck *nu.* 5.
ll. cc. Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 10. *n.* 30. ubi teſtatur ſic, ſe præ-
ſente, reſponſum fuiſſe à Patre Benedicto Ju-
ſtiniano Societatis Jeſu Conſultore Sacræ
137 Pœnitentiariæ, imò nec illud omittendo,
aliquod peccatum committit, ſi in diligenti
Pœnitentis examinatione non deficiat, ut
benè Sanchez *l. c. n.* 27.

At quo tempore debeant hujuſmodi pre-
138 ces veræ eſſe, diximus, debere eſſe veras
tempore impetrationis, & ita etiam ſubſiſte-
re tempore, quo Delegatus, vel Confeſſarius
Diſpenſationem exequuntur; & an Diſpen-
ſatio ceſſet, ſi ante matrimonium contractum
ceſſet cauſa finalis, dicemus *lib.* 3. *cap.* 1., ubi
in dubio, an ceſſaverit, necne, cauſa finalis
Diſpenſationis, dicendum eſſe, non ceſſaſſe,
& pro validitate Diſpenſationis inclinan-
dum, diximus. Et præſenti libro, diximus
validam eſſe Diſpenſationem factam, quam-
vis medio tempore ceſſaſſet, dummodo tem-
pore impetrationis, & tempore executionis
vera exiſtat.

139 Quarta Clauſula importat, ut Confeſſa-
rius Latorem, cum quo in Voto diſpenſan-
dum eſt, à mutatione propoſiti, quatenus ſibi
videatur, abſolvat; cujus Clauſulæ ſenſum
explicat Sanchez *l. c. nu.* 29. eum eſſe, ut ſi
is, cum quo diſpenſandum eſt, fateatur Voti
tranſgreſſionem, illum abſolvat in forma Ec-
cleſiæ conſueta, injuncta pœnitentia ſaluta-
ri. At P. Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitentia-*
riæ, *part.* 1. ubi *de Commut. Votor. verſ. Vo-*
vens mutando, *pag. mihi* 85. exponit iſtam
Clauſulam, ita intelligendam, nempè, quia
Vovens, mutando propoſitum, deficit à pro-
miſſione facta Deo; & ob id, cùm egeat ab-
ſolutione, propter hujuſmodi defectum, ideò
datur facultas abſolvendi à mutatione pro-
poſiti.

140 Hæ autem Diſpenſationes, & Commuta-
tiones fieri poterunt etiam extra actum Con-
feſſionis, poſt auditam ipſam Confeſſionem,
141 quia cum Diſpenſatio committatur pro foro
conſcientiæ, non autem pro foro pœnitentiæ,
intelligitur extra actum Confeſſionis. San-
chez *l. c. n.* 29. Salas *de Legib. diſp.* 20. *ſect.*
10. *n.* 98., & noviſſimè Pater Vinc. Tancre-
di Societatis Jeſu *tract. de Matrimon. lib.* 8.
diſp.

diſp. 34. *nu.* 9. ubi acriter impugnat Pontium
aliter ſentientem.

Circa quintam Clauſulam, *Votum prædi-
ctum, ad hoc, ut matrimonium legitimè contra-
here poſſit, diſpenſando, commutes in frequen-
tiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuo-
rum, ut ſingulis ſcilicet menſibus, ut minimum
ſemel, vel quoties tibi videbitur, & in alia
pœnitentiæ opera, per te injungenda, tamdiù
duratura, quamdiù commutationi prædictæ lo-
cus erit; inter quæ ſint etiam aliqua pieta-
tis &c.* Eſt adnotandum, quòd quamvis non
142 poſſit Confeſſarius facere, quin imponat ali-
quas Confeſſiones, & aliqua, quæ quotidiè
facere teneatur, quia ita à Sacra Pœnitentia-
ria præcipitur, quantitas tamen horum ope-
rum remittitur Confeſſoris arbitrio, qui ali-
cui plura, alteri pauciora poteſt imponere;
143 non tamen ad libitum, ſed ſecundùm regulas
prudentiæ, quia id totum remittitur arbitrio
prudentiali Confeſſoris, ut ex verbis, *prout
144 ſecundùm Deum* (hoc eſt, ſolùm Deum præ
oculis habendo, & ſecundùm rectam ratio-
nem, remotis humanis finibus, ut benè ex-
plicat P. Leo *l. c. verſ. Executor, pag. mihi*
91.) *ipſius animæ ſaluti expedire judicaveris.*
145 Undè non poterit quidem imponere Confeſ-
ſionem frequentiorem, quàm menſtruam, ſed
tamen poterit imponere bimeſtrem, ſeu tri-
meſtrem, prout viderit expedire. Vide San-
chez *n.* 34. 35., & 40. Pontium *d.* §. 1. *n.* 18.
& Trullenck *nu.* 7. P. Leonem *pag. mihi* 47.
146 *ll. cc.* Ille tamen, cui Confeſſio imponitur ſin-
gulis menſibus, ſatisfacere poterit quocunque
die illius menſis; ut ſi confiteretur, v. gr. vi-
geſima die Februarii, & deindè prima die
Martii, quia non requiritur de neceſſitate,
ut inter unam, & aliam Confeſſionem inter-
cedant triginta dies, ut in Confeſſione an-
nua, quæ ab Eccleſia præcipitur; in Literis
147 enim Pœnitentiariæ dicitur, *Singulis menſi-
bus*, quod verificatur in unoquoque die men-
ſis; in præcepto verò Eccleſiæ dicitur, ut ſe-
mel ſaltem in anno fateatur, *ut ex capit.
Omnis utriuſque ſexus* 12. *de pœnit., & re-
miſſ.* Sanchez *d. diſp.* 34. *nu.* 36.

148 Si Diſpenſatus non ſatisfaciat in uno men-
ſe Confeſſioni, non tenetur in ſequenti du-
plicare, quia eſt Confeſſio addicta ſingulis
menſibus. Sanchez *nu.* 37. Trullenck *n.* 7. *ll.*
149 *cc.* prout nec duplicare tenetur in illo men-
ſe, in quo confitetur, ut ſatisfaciat Eccleſiæ
præcepto de Confeſſione annua, quia jam
Pœnitentiarius ſciebat in aliquo menſe anni
concurrere etiam Confeſſionem ex Eccleſiæ
præcepto. Sanchez *n.* 38., & Trullenck *ll. cc.*
150 At ſi Pœnitens, ex alio Voto, teneretur Con-
feſſiones menſtruas facere, non poteſt unica
Confeſſione in menſe obligationi impoſitæ
151 per Pœnitentiariam ſatisfacere; nec poterit
Confeſſor ille hujuſmodi Confeſſiones injun-
gere, ad quas Pœnitens aliunde tenetur: de-
bet enim eſſe nova, & opus ſupererogationis.
Sanchez *nu.* 39. Pontius *n.* 18., & Trullenck
152 *n.* 8. *ll. cc.* Poterit tamen idem Confeſſor, ſi
ob fragilitatem perſonæ, ita expedire judi-
caverit, juxta dicta ſupra, minuere frequen-
tiam Confeſſionis, eamque imponere trime-
ſtrem, ſeu quadrimeſtrem, quando diſpenſat.
Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.*
356. Sanchez, & Trullenck *ll. cc.* & conſtat
ex verbis dictæ Clauſulæ, ibi, *Vel quoties tibi
videbitur, & ſecundùm Deum, ipſius animæ
ſaluti expedire judicaveris.*

153 Opera autem pœnitentiæ injungenda poſ-
ſunt eſſe, aliqua jejunia, ut à carnibus abſti-
neat, aliquoties in menſe verberet ſe, &c.
& ſimilia, opera verò Religionis, in Diſpen-
ſatione Voti injungenda, poſſunt eſſe reci-
tare quotidie Lytanias, Pſalmos Pœnitentia-
les, & pro Voto, dicere quinquies *Ave Ma-
ria*, dare eleemoſynam, & ſimilia, vel quod
ex his maluerit, eligat unum opus, in una
hebdomada, & aliud in alia, ut benè docet
idem Sanchez *n.* 41. *l. c.*

154 Quando pœnitentia non præſcribitur in
Mandato, ut ſit perpetua, poteſt dari tem-
poralis; quia quando Mandans intendit eam
155 eſſe perpetuam, exprimit; undè, niſi expri-
mat, cum ſimus in pœnalibus, in dubio eſt
facienda benignior interpretatio. *cap. Odia*
15. *de Reg. Juris in* 6. *l. cum quidam* 19. *ff.
de liber. & poſthum.*

Quando pœnitentia imponenda ſit Conju-
gibus ratione alicujus delicti, ſi ambo ſint
ejus delicti participes, utrique, ſi unus tan-
tùm, illi ſoli imponitur. Sanchez *d. diſp.* 34.
n. 60. Trullenck *n.* 23. *l. c.*

Sexta Clauſula continet, ut Literæ dila-
nientur, & aliquando præcipitur, ſub pœna
excommunicationis, aliquando etiam ut ſi
parti reſtituantur, nihil illi ſuffragentur. Cir-
156 ca intelligentiam dictæ Clauſulæ ſcias, ſuf-
ficere ad pœnam evitandam, ſi Literæ amiſ-
ſæ ſint, itaut inveniri non poſſint, & ſi prius
fuiſſent parti reſtitutæ, poſſunt deinde re-
ſcindi, & Diſpenſatio valebit à tempore re-
ſtitutionis; imò, quamvis apud partem ma-
neant, adhuc valida erit Diſpenſatio pro fo-
ro interno, ſed ſolùm in foro externo nil
juvabunt Literæ. Ita Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34.
n. 42. Pontius *d.* §. 1. *n.* 19. Filiuccius *d. cap.*
10. *n.* 357. P. Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentia-
riæ, part.* 2. poſt impedimenta dirimentia,
verſ. Subintelligitur, pag. mihi 241. Lezana
l. c. num. 33. Hanc tamen doctrinam non ad-
mitterem ſine difficultate, quia ex quo in
Literis non apponuntur nomina Diſpenſan-
dorum, certum eſt, ſolùm pro foro interno hu-
juſmodi Literas prodeſſe, & hanc eſſe inten-
tionem ſummi Pœnitentiarii, ut ſolùm pro
d. Foro validæ ſint, undè ejus intentio aliter

interpretari non poteſt, niſi ut hæ Literæ
non remaneant penes Pœnitentem, quod
idem animadvertit idem Trullenck *l. c. n.* 9.
& annuit etiam idem Filiuccius *l. c.*

Admittunt tamen dicti Filiuccius *n.* 358.,
157 & Trullenck *n.* 10. *ll. cc.*, ut poſſit à Confeſ-
ſario fieri aliqua fides de abſolutione, vel
Diſpenſatione impenſa pro conſolatione Pœ-
nitentis, vel pro teſtimonio apud Epiſcopum
de obtenta Diſpenſatione, vel abſolutione;
hæc tamen fides non proderit diſpenſato, vel
abſoluto, quoad tertii præjudicium, ſed ſo-
lùm, ut ſic Diſpenſatus, vel abſolutus reddi
poſſit capax Eccleſiaſticæ ſepulturæ, vel Sa-
crorum Ordinum. Rota coram Merlino *de-*
158 *ciſ.* 136. *n.* 5. ſi tamen impedimentum occul-
tum, ſuper quo à S. Pœnitentiaria diſpenſa-
tum fuit, aliquo tempore publicari contige-
rit, Diſpenſatio à Confeſſario facta non ju-
159 vabit; imò Parochus, ſi ab aliquo hujuſmo-
di impedimentum denuntiatur, quamvis cer-
tò ſciat Conjuges fuiſse pro ſoro conſcientiæ
occultè diſpenſatos, & ob id tutos eſse co-
ram Deo, cum tamen ſibi denuntietur im-
pedimentum, tenetur illud deferre ad Ordi-
narium, à quo, tanquam à competenti Judi-
ce, Oratores ſeparari debebunt, donec pro
foro externo obtenta fuerit Diſpenſatio, ut
ſentiunt Doctores, quos propterea citavimus.

160 An autem teneantur denuntiare impedi-
mentum illi, qui licèt ſciant impedimentum,
ſciunt tamen Conjuges fuiſse pro ſoro con-
ſcientiæ legitimè diſpenſatos, vide Sanchez
lib. 3. *diſp.* 13. *n.* 8. ubi concludit non teneri,
quia hoc caſu vitatur omne ſcandalum.

161 Nec tenebuntur Diſpenſati impedimentum
occultum fateri, ſi de eo à Judice interrogen-
tur, ut diximus, & docent Sanchez *d. lib.* 3.
diſp. 14. *nu.* 4., & alii Doctores, ibi à nobis
162 relati; idque verum eſt, quamvis unicus te-
ſtis dictum impedimentum teſtetur, quia cum
iſti non ſint in peccato, unicus teſtis non ſuf-
ficit, niſi cætera requiſita concurrant, itaut
Judex juridicè interroget, v. gr. ſi eſset ſa-
ma de impedimento, vel aliter fuerit coram
163 Judice probatum; licèt enim ad impedien-
dum matrimonium contrahendum ſufficiat
probatio unici teſtis; in caſu tamen de quo
agimus, non ſufficit unicus teſtis, ut is, qui
ſuper occulto impedimento fuit pro foro con-
ſcientiæ diſpenſatus, teneatur impedimentum
Judici interroganti confiteri, quia cum fuerit
legitimè diſpenſatus, non agitur de peccato
vitando; undè dictum unici teſtis non probat
impedimentum, & conſequenter Judex tunc
non juridicè interrogat, ut benè ponderat
idem Sanchez *d. diſp.* 14. *num.* 4.

Septima Clauſula declarat prolem legiti-
mam pro foro conſcientiæ tantùm. Undè, ſi
164 impedimentum occultum detegatur, proles
reputabitur illegitima, donec nova Diſpen-
ſatio pro utroque Foro obtenta fuerit, vide
ea, quæ *cap. præcedenti* diximus, ubi hanc
materiam fusè pertractavimus. Quibus addo, 165
quòd, dum Conjuges, cum impedimento di-
rimenti ignorato bona fide utriuſque, vel al-
terius eorum, matrimonium inter ſe contra-
xerint, tunc filii erunt in utroque foro legi-
timi. Sanchez *lib.* 8. *d. diſp.* 34. *n.* 46. & 50.
Parens tamen, qui fuit in mala fide, non re-
putabitur legitimus, reſpectu dicti filii, in
foro externo, nè ex ſuo delicto commodum
166 reportet. Sanchez *l. c. n.* 50. Addo inſuper,
filios à Sacra Pœnitentiaria diſpenſatos, ac
legitimatos, ſi impedimentum, quod aderat
inter parentes, non detegatur, non eſſe ir-
regulares in ſoro conſcientiæ, ſed eſse capa-
ces Ordinum, & Beneficiorum, tanquam
verè legitimatos, ac ſuccedere utrique paren-
ti, & utrumque parentem ipſis, quia ex vero
matrimonio nati ſunt, vide Sanchez *lib.* 8.
diſp. 34. *num.* 49.

Octava Clauſula requirit, ut impedimen-
tum, ſuper quo Diſpenſatio fieri debet, oc-
cultum ſit, *Demum dummodo impedimentum ex
prædictis proveniens occultum ſit*; ubi eſt
animadvertendum, quòd pro hujuſmodi Li-
167 teris Sacræ Pœnitentiariæ illud impedimen-
tum dicitur occultum, quod diſtinguitur con-
tra publicum, id quod annuit Concilium Tri-
dentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* quare
licèt ab aliquibus impedimentum ſciatur, ac
proinde probari poſſit, tamen dicetur occul-
168 tum; tunc autem erit publicum, & non oc-
cultum, quando eſt publicum, non ſolùm in
Civitate, ſed etiam in majori parte viciniæ,
vel Collegii, Monaſterii, vel Parochiæ, dum-
modo ſaltém decem perſonæ ibi invenian-
tur, penes quas publicum ſit: Ratio eſt, quia
ideò petitur ea impedimenta occulta eſse,
ut obvietur ſcandalo publico; undè ſatis illi
obviatur, dum hæc impedimenta non labo-
rant infamiâ publicâ, ita docent Navarrus
in Summa cap. 27. *n.* 250. Sanchez *n.* 55. Trul-
lenck *d. dub.* 10. *n.* 18. *ll. cc.* Eſcobar *Theol.
mor. tract.* 1. *exam.* 16. *cap.* 2. *prope finem.*
Lezana *l. c. nu.* 28.

At P. Leo *in Praxi S. Pœnitentiariæ part.*
2., ubi *de occultis, verſ. Occultum eſt, pag.
mihi* 189. illud docet eſse occultum, quod
à nemine, vel à tàm paucis ſcitur, ut neque
ſit famoſum, neque manifeſtum, neque no-
torium; undè ſi unus, vel duo, aut tres ſciant,
non nocet, quominus aliquod delictum occul-
tum ſit, dummodo iſta notitia conſideretur
ſimpliciter in ſe, & non deducta in judicium,
& forum externum, & propterea refert Gloſ-
ſam *in cap. Veſtra, de cohabitat. Clericor.,
& mulier. cap. Manifeſta* 3. *quæſt. pr.* Tole-
tum *in Summa, lib.* 1. *cap.* 99.

Nec huic doctrinæ obſtat diſpoſitio *capit.
Licet* 23. *de teſtib.*, ubi dicitur, quòd in ore
duo-

duorum, vel trium ſtat omne verbum; quia quamvis id verum ſit, non tamen verum eſt, quòd in notitia duorum, vel trium ſtet omnis notitia, ea nempè, quæ publicitatem inducat, & excludat occultum, ſecundùm ſe conſideratum; & propterea dictus textus dicit in ore, hoc eſt, in depoſitione facta in judicio, ſtare omne verbum, ut ex eodem textu pa-
169 riter colligitur; imò & occultum erit, quamvis omnes ſciant, ſed non ſciant ſub hac formalitate, quòd ſit impedimentum; ut ſi omnes ſcirent Vincentium, & Dorotheam eſſe affines, at neſcirent affinitatem eſſe impedimentum matrimonii. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 28. *lib.* 219. Sanchez *l. c. num.* 56. Navarrus ubi ſupra. Gutierez *de Matrim. cap.*
170 71. *num.* 7. At ſi fuerit deductum ad forum contentioſum, ſive juſtè, ſive injuſtè, tunc ſi Reus citatus ſit, impedimentum non dicitur occultum, niſi fuerit prius à Judice abſolutus; per quam abſolutionem redit ad priſtinum ſtatum. Sanchez *d. diſp.* 34. *num.* 57. Filiuccius *dict. cap.* 10. *num.* 360. Regi-
171 naldus *lib.* 11. *nu.* 219. quamvis etiam ipſe Reus ſe falſis teſtibus defenderit; idem San-
172 chez *l. c. nu.* 58., ubi etiam docet, impedimentum adhuc dici occultum, licèt deductum fuiſſet ad forum contentioſum, ſi Judex retineat cauſam penes ſe, nec partem
173 citet; quia ad hoc ut impedimentum deſinat eſſe occultum, exigitur, ut deductum
174 ſit ad forum contentioſum, & ſimul parti intimatum, aliàs non dicitur deductum ad forum contentioſum; quod idem confirmat Fragoſius *de Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib. prim. diſp.* 2. *num.* 200., ſi tamen delictum ſit ad forum contentioſum deductum, & in eo pendeat, non poterit Confeſſarius diſpenſare, donec Reus non fuerit abſolutus, ut ſupra.

175 Pro majori explicatione, dico, poſſe aliquid materialiter eſſe publicum, formaliter verò, & ſecundùm quid, occultum; v. gr. ſi celebretur Miſſa à Sacerdote excommunicato occulto, coram univerſo populo, eſt actus publicus, & eſt delictum, non tamen eſt publicum; ratio eſt, quia neſcitur publicè, dictum Sacerdotem in excommunicatione celebrare; ſic ſi Parochus publicè excommunicatus, coram populo ſuæ Parochiæ Miſſam celebret, & populus notet id fieri non poſſe, & eſſe delictum, at ignoret ex dicta celebratione contrahi irregularitatem, undè iſta Miſſæ celebratio erit quidem actus publicus, & delictum publicum, attamen quoad contractam irregularitatem erit delictum occultum, poterit etiam ab Epiſcopo ſuper dicta irregularitate diſpenſari, in vim facultatis à Concilio ſuper occultis conceſſæ Epiſcopis.

Simili modo poteſt aliquod delictum in uno loco eſſe publicum, & in alio occultum;
176 nec obſtat ſi à ſua origine, & principio fuerit publicum, ac tractu temporis fiat occultum. *cap. Longinquitate* 12. *quæſt.* 2., quia tempus omnia devorat; undè ſufficit, quòd eo tempore, quo petita fuit, ac executa Diſpenſatio, occultum ſit; vide dictum P. Leonem *l. c.*, ubi longa ſerie hanc materiam optimè agit.

177 Tandem adnotandum eſt, quòd Impedimentum deductum ad Pontificem non dicitur deductum ad Forum Judiciale, & contentioſum; undè ſi aliàs occultum ſit, adhuc remanet occultum. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 14. *num.* 9.

Nona Clauſula præbet normam, & inſtructionem Confeſſario, quâ ſe gerere debet antequam diſpenſet; præcipuè ſi jam contractum ſit Matrimonium, & ſeparario inter Oratores fieri non poſſit abſque ſcandalo, ex cohabitatione verò probabiliter timendum eſſe ſibi viſum fuerit, alludque Canonicum non obſtet.

178 Circa hanc Clauſulam animadvertas, quòd rariſſimè, aut nunquam erit neceſſarium experiri, an poſſint Conjuges ſeparari, vel honeſtè vivere tanquam frater, & ſoror, quia ſæpè ex hujuſmodi ſeparatione oriuntur ſcandala, & periculum Incontinentiæ, ſicuti etiam ex cohabitatione dicto modo facta; cum etenim matrimonium ſit publicum, & Impedimentum ſit occultum, ſcandalum erit in Populo, ſi videat eos vitam non agere conjugalem; maximum etiam peccandi periculum immineret, ſi ipſi prò Conjugibus publicè haberentur, & conſequenter non poſſent cum aliis matrimonium inire, & proinde in maximo incontinentiæ periculo viverent; tunc autem
179 erit dicta experientia præmittenda, quando, attentis circumſtantiis, prudenter judicatur ſpem eſſe, ut ea experientia alicujus ſit utilitaris, & intentum conſequatur; id enim totum prudentiæ Confeſſoris remittitur, ut prædicta benè docent Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 34. *num.* 60. Lezana *num.* 30. Filiuccius *num.* 361. & Trullenck *ll. cc.*, unde ex Conjugum ætate, aut alijs circumſtantiis dicta experientia prætermitti poterit, árbi-
180 trio Prudentis Viri, ut docent præcitati Doctores; nec debebit Confeſſarius multum inſiſtere in perquirendo, an periculum incontinentiæ ſit in cohabitatione, ſi ipſi probabiliter timendum de incontinentia videatur, quia cum Conjuges cohabitent, & in eodem lecto dormiant, grave quidem, & probabiliſſimum incontinentiæ periculum timeri poteſt.

Nec pariter videtur conditio neceſſaria,
181 ut alter Conjux prius de prioris conſenſus nullitate certioretur, ſed potius videtur ſim-

plex Inſtructio; & ſæpè, ſi id neceſſarium
eſſet, hæ Diſpenſationes ſuo valore ſruſtra-
rentur, quia, ut plurimum, Conjux ignarus
certior fieri non poteſt abſque alterius
Conjugis periculo; ita docent Trullenck. *l.*
c. n. 21. Reginald. *l. c. n.* 22. Bonaccina *de Ma-*
trim. quæſt. 2. *punct.* 9. *n.* 7. Averſa *de Matr. qu.*
11. *ſect.* 5. *verſ. Demũ juxta hoc* Optimè Sanch.
d. Diſp. 34. *n.* 61. ubi prudentiſſimè animad-
182 vertit, ſæpè contingere, ut non poſſit nullitas
matrimonii Conjugi detegi, abſque pericu-
lo manifeſtandi delictum, & maximè, ſi
Impedimentum ſit ex parte fœminæ, quo
caſu rarò contingit, ut poſſit prioris con-
ſenſus nullitas aperiri, abſque maximo fœ-
minæ periculo, ac ſuſpicione alicujus deli-
cti, unde inſtabit Vir, ut ſibi cauſa nullita-
tis aperiatur; & ſi non aperiatur, urgentio-
rem delicti ſuſpicionem concipiet, & pro-
indè rixæ, & inimicitiæ inter Conjuges o-
rientur, aliaque gravia ſcandala veriſimi-
liter timeri poterunt; quapropter cautè ſe
183 gerere debebit Confeſſarius; nec eſt audi-
endus Gutierez *de Matrim. cap.* 128. *num.* 22.
dum ait, impoſitam eſſe conditionem Con-
feſſario certiorandi Conjugem; & quòd ſi
ſcandala ex dicta certioratione timeantur,
ſit impetranda nova Diſpenſatio ſub alia
forma, quia verè nimis durum videretur, ſi
neceſſe eſſet, ut omninò dicta certioratio
fieri deberet, dum ob dictam certioratione͂
184 gravia ſcandala, & forſan vitæ periclum im-
minerent: ſi tamen dicta ſcandala non timean-
tur, benè erit, ut Confeſſarius Conjugem igno-
rantem ſaltem remotè moneat, ut, ſi forſan
Matrimoniũ eſſet nullum, de novo conſentiat.
185 Decima Clauſula, *Ita quod*, ſi *Uxori, cui con-*
jungetur, ſupervixerit, Caſtitatē ſervet, utpote
eodem Voto obligatus ut prius, ita eſt intelligē-
da, ut Orator, ex vi hujus Diſpenſationis, nō
poſſit, niſi ſemel, Uxorē ducere, & conſequē-
ter conceſſa Diſpenſatione ſuper uno ma-
trimonio, non trahitur ad aliud. *cap. fin.*
cauſa 33. *quæſt.* 2. undè primo matrimonio
ſoluto, non poterit ſic Diſpenſatus aliud
inire abſque nova Diſpenſatione, quæ, ſi
juſta cauſa ſubſit, vel prima duret, ſolet
facilè concedi, & eo caſu in Literis ſecun-
186 dæ Diſpenſationis adjicitur Clauſula *Salvis*
tamen alioqui cæteris omnibus, quæ ei in prio-
ri commutatione iniuncta fuerunt, & ſic ſo-
luto ſecundo matrimonio, non poterit ali-
ud, abſque Diſpenſatione, iniri.
Nec deſeram adnotare, quòd tam Data-
ria, quàm Pœnitentiaria Apoſtolica, in his,
& aliis ſimilibus Votorum commutationi-
bus, ſemper diſpenſat, ut Orator, vel Oratrix
187 matrimonium legitimè contrahere poſſit; un-
de per illam dictionem, *Legitimè*, intelli-
git de matrimonio valido, & non de eo,
quod aliqua cauſa nullum eſſet; & proin-
de non eſſet extincta Diſpenſatio, ſed ſe-
cluſo dolo, & fraude, adhuc poterit Diſ-
penſatus aliud validum Matrimonium inire,
aliàs Diſpenſatio fruſtratoria remaneret;
188 imò ſi vigore dictæ ſactæ commutationis, ſeù
Diſpenſationis, matrimonium validè con-
tractum fuiſſet, at ante illius conſummà-
tionem, vel morte Conjugis, vel profeſſio-
ne in Religionem, vel ex Pontificis Diſpen-
ſatione diſſolveretur, adhuc non dicetur fu-
iſſe hujuſmodi matrimonium perfectè con-
tractum, cum non fuerit carnali copula
conſummatum, & conſequenter ſtimulis
Carnis proviſum; conſtat ex ipſis Literis Sa-
cræ Pœnitentiariæ, in quibus dicitur, quòd
Confeſſarius ipſum Votum diſpenſando com-
mutet, non modò, ut matrimonium licitè
contrahere, verùm etiam, ut in eo poſt-
modum debitum conjugale exigere, & red-
dere poſſit; ita expreſsè docent Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 31. *num.* 5. Corradus *in Praxi*
Diſpenſat. Apoſt. d. cap. 10. *num.* 31.
189 Dixi, ſecluſo dolo, & fraude, quia his
intervenientibus, Diſpenſatio extinguitur
primo actu, quamvis invalido, nè fraudem
committens ex ipſa commodum reporret.
Sanchez *num.* 4. & Pirrhus Corradus *ll. cc.*
Et quoniam frequenter accidit, ut Diſ-
penſationes à Sacra Pœnitentiaria non per
Brevia, in quibus ſemper apponitur formula
per Confeſſarium ſervanda, ſed per priva-
tas Literas committantur, & in eis ſemper
addatur, ut diſpenſetur in forma Pœniten-
tiariæ, ideò Confeſſarius, juxta caſuum
contingentiam, ſe gerere debebit juxta
prædicta in hujuſmodi Literarum executio-
ne, conſiderando Clauſulas, quæ in ſingulis
ſupra notatis caſibus Sacra Pœnitētiaria ſolet
apponere, quas hic repetere ſuperfluũ eſſet.
Undecima Clauſula apponitur à tergo
Literarum, nempè, *Gratis ubique*, quia
190 pro hujuſmodi Commiſſionum executio-
ne nihil peti, & exigi poteſt, nec à majo-
ri Pœnitentiario, nec ab aliis Officialibus,
& Miniſtris ejus Prætorii, nec etiam ab
ipſo Confeſſario, quamvis etiam à ſponte
offerentibus oblatum ſit, etiam in ſignum
gratitudinis. Navarrus *lib.* 4. *conſil. titulo de*
Sponſ. conſ. 50. in prima edit. præcipuè *nu.*
3. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *nu.* 64. Trullenck
191 *l. c. num.* 23. & nos alibi diximus. Et adeò
verum eſt, ut Diſpenſationes, quæ à Tribu-
nali Sacræ Pœnitentiæ emanant, gratis cō-
cedantur, ut ſi qui impetrata Diſpenſatio-
ne à Pontifice pro utroque Foro ſuper ali-
quo Impedimento dirimente, tacuiſſent ali-
quam qualitatem occultam, quæ, ſi ex-
preſſa fuiſſet Pontifici, majorem compoſi-
tionem ſolviſſent, ſi poſtea ipſam qualita-
tem occultam Sacræ Pœnitentiariæ expri-
mant, & petant diſpenſari, adhuc hujuſ-

modi

modi Diſpenſatio gratis concedetur, ut do-
cet Sanchez *dicta diſ.* 34. *num.* 64. & Na-
varrus *l. c.*

Tandem pro concluſione hujus Capitis
remanent explicandæ nonnullæ Clauſulæ
peculiares, quæ in pleriſque Literis Sacræ
Pœnitentiariæ apponi ſolent, quæ clauſu-
læ, quomodo ſint intelligendæ, quambre-
viſſimè attingemus.

192 ET ALIIS, QUÆ DE JURE FUE-
RINT INJUNGENDA.

Hæc Clauſula importat, ut Orator re-
movere debeat occaſionem proximi rela-
pſus in peccatum, & ut reficiat damna for-
ſan illata occaſione præſatorum exceſſuum;
& ſic illā benè explicat Pat. Leo *in d. Pra-
xi S. Pœnitentiariæ part.* 2. poſt declaratio-
nem Impedimentorum dirimentium, *verſ.*
Hoc eſt, *pag. Mihi* 228.

193 ALIUDVE CANONICUM NON OB-
STET.

Dum Papa, ſeu Sacra Pœnitentiaria Diſ-
penſationem concedunt, intendunt Impedi-
menta expreſſa tantùm removere; unde ſi
alia extent, ſuper eis non cadet Diſpenſa-
tio, ſed remanebunt, prout ante factam
Diſpenſationem aderant; per ea, quæ di-
ximus.

194 MISERICORDITER IN DOMINO
DISPENSES.

195 Miſericors Diſpenſatio ea dicitur, quæ
non eſt de Jure debita, licèt ex cauſa pe-
tatur, ob quam ſi Legislator velit, poſſit
diſpenſare, quamvis alias non teneatur diſ-
penſare, ita benè explicat Pat. Leo *in d.
Praxi part. pr. formula* 2. *verſ. Quia iſta Diſ-
penſatio*, *pag. Mihi* 75.

196 PROLEM EXINDE SUSCIPIENDAM
LEGITIMAM NUNCIANDO IN FO-
RO CONSCIENTIÆ, ET IN IPSO SA-
CRAMENTALIS CONFESSIONIS A-
CTU TANTUM, & NON ALITER.

197 Proles legitimata in Foro Conſcientiæ,
non legitimatur in Foro Fori, quia licèt per
hujuſmodi Diſpenſationem inducatur bona
fides in Foro conſcientiæ, attamen remanet
198 mala fides, quoad Forum Fori; & proin-
de, poſita hujuſmodi mala fide, quando de-
tegitur Impedimentum, ſuper quo in Foro
conſcientiæ diſpenſatum fuit, ſequitur in Fo-
ro Fori Illegitimatio Prolis ſic ſuſceptæ,
per declarationem nullitatis matrimonii,
ut benè animadvertit idem P. Leo *in d. Pra-
xi part.* 2. poſt declarationem Impedimen-
torum dirimentium, *verſ. Et hæc bona fides*,
199 *pag. Mihi* 237. quia Diſpenſatio facta pro
Foro conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro
Fori, etiam quoad Legitimationem Prolis.
Rota *deciſ.* 606. *num.* 2. *par. pr. diverſ.*

200 NULLATENUS SUFFRAGENTUR.

Dictio iſta *Nullatenus* de ſui natura nul-
litatem actus importat ipſo jure. *Gloſſa in
auth. Si qua mulier, verbo Nullatenus, C. ad
Vellejan.*, quam refert dictus P. Leo *l. c.* Me-
rolla *Diſp. pr. cap.* 2. *num.* 308. *part. pr.* Gra-
tianus *Diſcept. forenſ. cap.* 195. *num.* 18. Le-
zana *in Summa*, *verbo* Dictio *num.* 26. *tom.* 3.
ubi docet tollere omnem diſpenſationem;
Suffragentur, hoc eſt, adjumento ſint, ut ex-
plicat *Auth. de Monach.* §. *penult.*

201 POSTQUAM OMNEM RECIDIVÆ
CONVERSATIONIS OCCASIONEM
ABSTULERIT.

Iſta dictio, *Poſtquam*, inducit conditionem
excluſivam præcedentis temporis. Pariſ.
conſ. 31. *num.* 83. *vol. pr.* Menochius *conſ.*
1103. *num.* 4. Et nos diximus *cap. præcedenti*;
202 unde Confeſſarius nec debebit, nec poterit
ad Abſolutionem, & Diſpenſationem de-
venire, niſi prius remota fuerit occaſio re-
cidivæ converſationis; animadvertendo præ-
203 cipuè, ne ſimul cohabitent quia maris, &
fœminæ cohabitatio, eſt diſpoſitio ad co-
pulam. *cap. Juvenis* 3. *de ſponſ.*, & ne unus
204 alterius domum ingrediatur, quia qui amat
periculum peribit in illo. Salomon *Proverb.*
3. 47. & propterea remotæ etiam ſit omnes
occaſiones, quæ fortè ad complicis domum
petendam, ejuſque familiaritatem pro-
ſequendam pellebant, neve fiant mune-
ra, nec nuncii invicem mittantur, & ſimi-
lia, quæ ſunt occaſiones proximæ ad pec-
candum.

205 ABSOLVAS IN FORO CONSCIEN-
TIÆ TANTUM.

Hoc eſt quoad Cenſuram, quæ ſpectat ad
forum animæ, cujus ſolùm eſt Judex ipſe
206 Deus; quia in delictis publicis Laicorum,
ut ſunt delicta extra caſus Cenſurarum, ma-
jor Pœnitentiarius non ſe ingerit, ut benè
animadvertit P. Leo *in dicta Praxi part. pr.
pag. Mihi* 8.

207 DISPENSANDO COMMUTES.

Participat enim ex utroque, nempè ex
Commutatione, & Diſpenſatione; quia hu-
juſmodi commutatio non fit in æquale, ſed
eſt quid medium inter Commutationem, &
Diſpenſationem, cum ſubrogatio fiat in opus
inæquale, & inferioris oneris, & ideò par-
ticipare debet de Diſpenſatione, & Com-
mutatione.

208 TAMDIU' DURATURA.

Ideò ſoluto per mortem Conjugis matri-
trimonio, ſtatim vovens ab adimplendis
operibus ſubrogatis liberatur, & reincidit
in priorem Voti obligationem; quia per
matrimonium ſubſequens non fuit ſublatum
præcisè Votum, ſed ſolùm Illius executio
ſuſpenſa. *cap. ex parte* 9. *de converſ. conjug.*

209 SECUNDUM DEUM.

Hoc eſt ſolùm Deum præ oculis haben-
do, & ſecundùm rectam rationem, remo-

tis

Digitized by Google

tis humanis finibus.

210 QUODSI UMQUAM Extrà matrimonium fornicatus fuerit &c. ille, cui commutatum fuit Votum Caſtitatis, non ſolùm peccat, quoties extra actus matrimoniales illicitos, facit contrà votum, ſed facit in ipſomet uſu matrimonii, ut, v. gr. ſi abuteretur Uxore, quia commutatio fit tantummodo ad effectum, ut poſſit, non obſtante voto emiſſo, debitum conjugale licitè petere, & reddere; unde extra dictos actus matrimoniales facit contrà votum; vide P. Leonem *in d. Praxi*; formula de commutatione Voti Caſtitatis; & ideò de his omnibus debet Confeſſarius monere Latorem in actu commutationis.

211 AD FINEM UT EA adimplens meminiſſe ſemper poſsit obligationis &c. ſicut in rebus civilibus, dum res eſt tradenda creditoribus, & non poteſt ſtatim tradi, conficiuntur Tabulæ, pro conſervanda memoria obligationis, *Inſtitut. lib. 3. titulo 14. de obligat. in princ. & ff. de obligat.* ita cum res per Votum Deo creditori ſtatim dari non poteſt, debet per quotidianum adimplementum ex operibus Religionis conſervari memoria obligationis ipſius Voti: Et hæc, tanquam in Praxi magis practicabilia, breviter attigiſſe ſufficiat.

FINIS LIBRI PRIMI.

Digitized by Google

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS

LIBER SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Impedimeuta in nniverſum dirimentia matrimoninm, quæ ſint.*
2 *Sunt in dnplici differentia.*
3 *Quædam obſtant, nè licitè: Alia verò, nè licitè, ac validè fiat.*
4 *Impedimenta primi generis probibent quidem matrimoninm; ſi tamen contrahatur, illud non invalidant.*
5 *Et ideò dicuntur merè probibentia.*
6 *Impedimenta ſecundi generis, nou ſolùm probibent, ſcn impedinnt, nè matrimoutum licitè, ac validè contrahatnr.*
7 *Triplici Jure conſiderari poſſunt extare impedimenta matrimonii, nempe Divino naturali, & Divino poſitivo, & ex Jure bumano.*
8 *Qnæ ſint impedimenta iuſurgentia de Jure Divino naturali.*
9 *Quæ ex Jnre Diviuo poſitivo.*
10 *Textus in cap.* Quædam lex 20. cauſ. 35. quæſt. 3. *ponderatnr.*
11 *Textus iu cap.* Literas 13. de reſtitut. ſpoliat. *pariter ponderatur.*
12 *Plures gradns conſaugninitatis, vel affinitatis, non proceduut de Jure naturæ, ſed tantùm de Jure Divino poſitivo, & quæ.*
13 *Impedimenta antiquæ Legis Moſaycæ ceſſarunt per novam Legem Evangelicam.*
14 *Et ſola præcepta Juris naturalis remanſerunt.*
15 *Diſpenſatioue nova opus nou eſſet ſuper impedimentis inductis à Lege Moſayca, niſi à Summis Pontificibns alia impedimenta fuiſſent indncta.*
16 *Eccleſia diſpenſare poteſt ſuper aliqnibus impedimentis, ut ex* Concil. Trid. ſeſſ. 24. Can. 3.
17 *Impedimenta aliqua non ſolùm impedientia, ſed etiam dirimentia matrimonium, induci poſſunt de Jnre bumano.*
18 *Matrimonium eſt naturalis contractns inſtitutns in naturæ officium, & propagatiouem Communitatis.*
19 *Tales matrimouii contractus ſubjici poteſt conditionibus, Priucipiſque diſpoſitioni.*
20 *Et ea ratione, qnia matrimonium eſt contractus civilis, poteſt irritari, non obſtante, quod elevatum ſit ad ſtatum Sacramenti.*
21 *Ratio Sacramenti ſuperveniens matrimoninm non mutat, ſed potiùs ſnpponit nt materiam bnmannm contractum.*
22 *Et eo immutato per bumauam poteſtatem, deſinit eſſe materia Sacrameuti.*
23 *Quid de Impedimentis inductis, & ſtatutis per Principes infideles, &* nu. 24.
25 *Poteſtatem bujuſmodi ſtatuendi impedimenta Eccleſia ſibi ipſi tantùm reſervavit, auferendo eam Principibus.*
26 *Ità ut nullns Princeps ſæcularis, ueque ipſe Imperator, poſſit ſtatnere talia impedimenta matrimonii.*
27 *Licet poſſint Priucipes ſæculares coudere leges ſuper quibuſdam rebns merè temporalibus matrimonio anuexis, non tamen concernentibus vim, & ſubſtantiam matrimonii.*
28 *Exempla referuutur.*
29 *Conſtitutiones impedimentorum matrimonii reſtringunt ipſius matrimonii libertatem.*
30 *Matrimonium eſt unicuiqne permiſſum de Jnre naturali, & Divino.*

31 *Im-*

Digitized by Google

31 Impedimenta matrimonii imponi, & ſtatni debent ex juſta cauſa, aliàs impedimentum non debet attendi.

32 Matrimoninm enim eſt permiſſum de Jure naturali, & Divino, excepto primo gradu conſanguinitatis in linea recta.

33 Ac exceptis aliis impedimentis.

34 Sicut Diſpenſatio ſine juſta cauſa fieri non poteſt, ità non poteſt fieri prohibitio ſine juſta cauſa ſuper re à jnre permiſſa.

35 Epiſcopi poſſunt in eorum Diœceſibus, ea omnia, quæ poteſt Summus Pontifex, niſi ſint de reſervatis ipſi Pontifici.

36 Epiſcopi antiquis temporibus ſtatuebant impedimenta ſuper matrimonio.

37 Nec apparet aliquo Jure fuiſſe eis ſublatam poteſtatem talia impedimenta ſtatuendi.

38 Nihilominus eis talis poteſtas ablata intelligitnr ex longævâ, & univerſali conſnetndine.

39 Epiſcopi tenentur ſtudioſè vigilare, nt ſerventur, quæ ab Eccleſia ſtatuta ſnnt.

40 Poteſt Epiſcopns, & etiam Parochus, ex aliqua juſta canſa impedire, nè intra certum tempus contrahatur matrimonium, vel ad vitandnm ſcandalnm, vel canſa alicujus diſcuſſionis.

41 Si tamen contrahatur matrimonium, non obſtante tali interdicto, validè contrahitur, niſi alind obſtet.

42 Secus tamen eſſet, interdicto, ex juſta cauſa facto à Summo Pontifice, quia invalidè contraheretur.

43 Dummodo in interdicto Pontificis adſit Clauſnla irritans.

44 Pontifex ſicut poteſt generaliter ex jnſta cauſa ſtatnere impedimenta matrimonii, ita pariter ex juſta cauſa prohibere matrimoninm certis perſonis.

45 Prout refert Alex. de Nevo occurriſſe adverſus Bernabonem Dncem Mediolani.

46 Simplex prohibitio, abſqne Clauſnla irritante, non habet vim irritandi matrimoninm.

47 Cauſæ matrimoniales ſpectant tantùm ad forum Eccleſiaſticnm.

48 Quod verum eſt in Cauſis matrimonialibns inter fideles, ſecus inter infideles ſnbjectos Principibus fidelibus.

49 Cauſæ matrimoniales ſpectant tantùm ad Epiſcopos, & non ad inferiores Prælatos.

50 Impedimenta matrimonii non ſolùm poſſnnt ab Eccleſia indnci, ſed etiam ex conſuetndine.

51 Quod intellige de conſuetudine inducta, non à Laicis ſimpliciter, ſed de miſta Laicorum, & Clericorum.

52 Poteſt pariter ex conſuetudine tolli impedimentum ab Eccleſia inductnm.

53 Conſnetudo ſicut habet vim novam legem inducendi, ita vim habet legem antiquam abrogandi.

54 Conſnetndo, quamvis reprobetur à lege, poteſt adhuc ipſamet lex per ſequentem conſuetndinem tolli.

55 Conſuetudo non poteſt habere vim diſſolvendi matrimonium jam ritè contractum.

56 Etiamſi talis conſuetndo adjuvaretur ratione ſcandali.

57 A' veritate Juris Divini non eſt ob ſcandala recedendnm.

58 Impedimenta, quæ impediunt matrimonium, quæ.

59 Interdicti impedimentnm, quid.

60 Inferior non poteſt diſpenſare ſuper lege Superioris.

61 Impedimentnm dici, quid.

62 Impedimentnm criminis, quid.

63 Sponſalium impedimentnm, quid.

64 Sponſalia quibus in caſibns diſſolvantur.

65 Sponſalia contracta ſnb conditione, ſi Papa diſpenſaverit, an valida ſint.

66 Affertnr opinio negativa.

67 Conditio pendens à voluntate Principis, dicitur impoſſibilis.
Quod intellige, ut num. 84.

68 Ex conditione impoſſibili nnlla oritur obligatio.

69 Quæ non poſſunt fieri niſi per remedium extraordinarium (ut per Diſpenſationem) cenſentnr impoſſibilia.

70 Sponſalia contracta ſub conditione impoſſibili, nnlla ſnnt, etiamſi fuerint jnramento firmata.

71 Jnramentum ſuper promiſſione, cni Jns reſiſtit, nnllas vires habet.

72 Sponſalia ſub conditione impoſſibili nnlla ſnnt, etiamſi plures expenſæ factæ fuerint,

73 Et etiamſi virgo deflorata fnerit;

74 Talia enim damna ſunt per accidens, & alia via poſſunt reparari.

75 Super ſponſalibus habitis ſub conditione impoſſibili, eſt locus pœnitentiæ, ante impetratam Diſpenſationem.

76 Sponſalia poſt impetrationem Diſpenſationis ſuper impedimento, reqnirunt novnm conſenſum.

77 Habens Votnm Caſtitatis, & contrahens Sponſalia, ſi ſnper impedimento impetraverit Diſpenſationem, nihilominùs ſnnt nulla.

78 Affertur opinio affirmativa, ſcilicet, quòd Sponſalia contracta ſnb conditione, ſi Papa diſpenſaverit, valida ſint, & qnomodo.

79 Ratio aſſignatur.

80 Actns factus tempore inhabili, & relatus ad tempus habile validns eſt.

81 Tempus illnd attenditur, quo Diſpenſatio debet effectum habere.

82 Diſtingne, dummodo conditio poſſit reduci ad actum, & ut. num. 83. 84.

85 Inſtitutio Spurii, facta ſub conditione, ſi Princeps legitimaverit, valida eſt.

86 Promittens matrimonium ſnb conditione, ſi Papa diſpenſaverit, videtur promiſiſſe ſe procuratnrum Diſpenſationem.

87 Diſpenſatio eſt debita, & neceſſaria, quando poſtulatur ex jnſta cauſa.

88 Sponſi non ſunt cogendi ad matrimonii celebrationem, quando jurgia, & ſcandala imminent.

89 Ma-

89 *Matrimonia non liberè contracta infelices exitus habere ſolent.*

90 *Conditio appoſita Legato, ſeu Majoratui, quòd ſuccedens debeat ducere in uxorem conſanguineam, impetrata Pontificis Diſpenſatione, valida eſt.*

91 *Quamvis diceretur, quòd conſanguinea eſſet in ſecundo gradu.*

92 *Licèt enim Papa difficiliter diſpenſet, ſufficit, quòd ſæpè diſpenſet.*

93 *Diſpenſatio petita ſuper conditione, & per Papam denegata, tunc illa conditio,* ſi Papa diſpenſaverit, *non attenditur, tanquam ſi non fuiſſet appoſita.*

94 *Legatum factum alicui, ſi nubat certæ perſonæ, quæ perſona requiſita contrahere recuſaverit, ex parte Legataris habetur pro paritio, eique Legatum debetur.*

95 *Conditio impoſſibilis non obligat, ſed habetur pro non adjecta.*

96 *Conditio, quòd virgo nubere non poſſit, non tenet, & ratio affertur.*

97 *Secus ſi fiat conditio, quòd virgo non nubat certæ perſonæ, quia tenet.*

98 *Et quomodo id procedat.*

99 *Illud fieri non poſſe dicitur, quod honeſtè fieri non poteſt.*

100 *Conditio, quòd quis nubat arbitrio, vel de conſenſu alicujus, non tenet.*

101 *Secus tamen, ſi fiat conditio de nubendo cum conſilio alicujus, quia tenet.*

102 *Legatum factum alicui, ſi nubat, debetur ei, etiam ſi contrahat matrimonium ſpirituale.*

103 *Impedimentum Voti intelligitur de Voto ſimplici Caſtitatis, & Religionis.*

104 *Epiſcopus ſuper quibus impedimentis diſpenſare poſſit.*

105 *Ob quæ impedimenta non ſit opus Diſpenſatione.*

106 *Impedimenta quædam ſunt inducta de Jure civili, ſuper quibus diſpenſat Imperator, vel inferior Princeps Superiorem non agnoſcens, & quæ,* num. 107. 108. 109., & 110.

111 *Impedimenta non ſolùm prohibentia matrimonium, ſed & illud dirimentia, quæ.*

112 *Impedimenta ſunt aliqua, quæ ultra nullitatem matrimonii, habent etiam annexam excommunicationem.*

Quot, & quæ ſint Impedimenta Matrimonii, & à quibus conſtitui poſſint.

C A P. I.

IMPEDIMENTA matri-
monii in univerſum ſunt
1 illa, quæ obſtant, nè ma-
trimonium ritè contra-
2 hatur; hæc autem ſunt
in duplici differentia;
quædam obſtant, nè li-
3 citè; alia verò, nè licitè,
ac validè fiat.
4 Impedimenta primi generis prohibent qui-
dem matrimonium, ſi tamen contrahatur,
5 illud non invalidant, & ideò dicuntur merè
6 prohibentia; at impedimenta ſecundi gene-
ris non ſolùm prohibent, ſeù impediunt, nè
matrimonium licitè, ac validè contrahatur,
adeout, ſi cum illis contractum ſit, dirima-
tur, nullumque, & irritum ſit.
7 Triplici Jure excogitari poſſunt extare
hujuſmodi matrimonii impedimenta, nempè
ex Jure Divino naturali, ex Jure divino po-
ſitivo, & ex Jure humano.
8 Ex Jure Divino naturali inſurgunt impedi-
menta quædam, ex natura rei matrimonium
impedientia, & irritantia, qualia ſunt, v.
gr. error perſonæ, impotentia perpetua co-
eundi, & conſanguinitas in primo gradu li-
neæ rectæ: Quæ omnia impedimenta verè
Inſurgunt Jure ipſo naturæ, ut ſeorſum ſuis
locis oſtendemus.
9 Ex Jure Divino poſitivo procedunt non-
nulla impedimenta inſtituta in Lege veteri,
tradita per Moyſem, inter quaſdam perſonas,
in nonnullis conſanguinitatis, vel affinitatis
gradibus conjunctas, quæ in Levit. *cap.* 18.
his verſibus continentur.

Nata, Soror, Neptis, Matertera, Fratris & Uxor,
Et Patrui Conjux, Mater, Privigna, Noverca,
Uxoriſque Soror, Privigni nata, Nuruſque,
Atque Soror Patris, conjungi Lege vetantur.

Et quamvis aliqui putent omnia dicta im-
pedimenta appoſita fuiſſe tanquàm Jure na-
turali matrimonium dirimentia, imo in di-
ctis gradibus matrimonium inter Chriſtifide-
les ita prohibitum eſſe, ut nec à Pontifice
in illis diſpenſari poſſit, idque colligi videa-
tur ex textu *in cap. Quædam lex* 20. *cauſ.* 35.
10 *quæſt.* 3., ubi Gregorius Papa referre vide-
tur Divinam legem veterem, tanquàm in
hoc adhuc obligantem, dum ibi ait, Sacra
lex prohibet cognationis turpitudinem reve-
lare, undè neceſſe eſt, ut in quarta, vel quinta

generatione Fideles conjungantur; *& ex cap.*
11 *Literas* 13. *de reſtit. ſpoliator.*, ubi Innocen-
tius III. ſupponete videtur, adhuc vigere Di-
vinam prohibitionem de contrahendo ma-
trimonio in quibuſdam gradibus, & non poſ-
ſe in illis à Pontifice diſpenſari, *& ex capit.*
Pitacium 102. *cauſa* 30. *quæſt.* 3., ubi Zacha-
rias Papa referens Levitici legem, ait, *à pro-*
pria conſanguinea jubemur abſtinere &c., ni-
hilominus certum, & indubium eſt, plures
12 ex dictis gradibus conſanguinitatis, vel affi-
nitatis, non quidem Jure ipſo naturæ, ſed
tantùm Divino præcepto poſitivo vim habe-
re matrimonium ditimendi, cùm lex illa ve-
teris Teſtamenti, in quantum poſitiva erat,
nullo modo adſtringat Fideles novæ legis
13 profeſſores, ex quo impedimenta illa dictæ
antiquæ legis Moſaicæ, per novam legem
Evangelicam à Chriſto Domino traditam
ceſsarunt. Filiucc. *qq. mor. tom.* 1. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 1. *nu.* 2. Pontius *de Matr. lib.* 6.
14 *cap.* 1. *n.* 4., & ſola præcepta Juris natura-
lis remanſerunt, & hæc ipſa non ex vi il-
lius Moſaicæ legis, ſed ſolùm ex vi ipſius ra-
tionis, & ex renovatione Eccleſiaſticæ legis,
adeò ut in illis, quæ Jure ipſo naturali non
impediunt, nulla Diſpenſatio neceſsaria eſ-
15 ſet, niſi de novo à Summis Pontificibus ta-
lia impedimenta inſtituta fuiſsent. Sanchez
de Matr. lib. 7. *diſp.* 5. *n.* 15. Averſa *de Matr.*
quæſt. 9. *ſect.* 1. *verſ. Prorſus tamen*, *& verſ.*
Etiam tamen. Imo cum dicta antiqua lex per
Evangelicam fuerit prorſus ſublata, ut dixi-
mus, nec adſtringit ipſos Judæos, qui legem
novam ſuſceperint. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 3.
nu. 6. Pontius *l. c.* Averſa *d. ſect.* 1. *verſ. Sed*
adhuc dubium, niſi ante Chriſti mortem, quan
do habebant Rempublicam; aliqua impedi-
menta ſtatuiſsent, quia ea poſsent etiam
hodie perſeverate, cùm hujuſmodi leges per
Chriſti mortem abolitæ non ſint. Filiuccius
loc. cit.
16 Et quòd Eccleſia poſſit in aliquibus ex
dictis impedimentis diſpenſare, dubitari non
poteſt, cùm ita definitum fuerit in Sacroſan-
cto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *can.* 30., ubi
loquens de gradibus conſanguinitatis, vel
affinitatis, in Levitico expreſſis, ſtatuit, *Si*
quis dixerit, Eccleſiam in nonnullis eorum diſ-
penſare non poſſe, anathema ſit.

Quod attinet ad impedimenta Jure huma-
no inducta, certum etiam eſt, poſse eodem
Jure conſtitui aliqua impedimenta, non ſo-
17 lùm impedientia, verùm etiam dirimentia
matrimonium. Filiucc. *d. cap.* 1. *nu.* 6. Lay-
man. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.*
pr. nu. 2. Bonacc. *de Matrim. quæſt.* 3. *punct.*
1. *propoſ.* 1. *nu.* 2. Tuſch. *concluſ.* 69. *un.* 38.
lit. P. Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 1. *nu.* 1.,
& ita concludunt Doctores communiter, &
ſic eſt de Fide tenendum, cum fuerit defini-
tum ab eodem Tridentino Concilio *d. ſeſſ.*
24. *can.* 4., his verbis: *Si quis dixerit, Eccle-*
ſiam non poſſe conſtituere impedimenta matrimo-
nii, vel in iis conſtituendis erraſſe, anathema
18 *ſit*. Et quidem cùm matrimonium ſit qui-
dam humanus contractus in naturæ offi-
cium, & propagationem communitatis in-
ſtitutus, optimè poterit, perinde ac alii con-
tractus, ex ipſo Jure humano hujuſmodi con-
19 ditionibus, Principiſque diſpoſitioni ſubjici.
Nec obſtat, quòd fuerit elevatum ad ſtatum
Sactamenti, quia ejus materia eſt contractus
20 civilis, eaque ratione poteſt irritati. Averſa
d. quæſt. 9. *ſect.* 1. Filiucc. *d. cap.* 1. *n.* 3. San-
chez *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 3. *n.* 2. Layman.
lib. 5. *tract.* 10. *part.* 4. *d. cap.* 1. *un.* 1. Sicuti
enim, ut benè docet idem Laymanus *l. c.*, ra-
21 tio Sacramenti ſuperveniens, mattimonium
non mutat, ſed potius ſupponit ut mate-
22 riam, humanum contractum; quo immutato
per humanam poteſtatem, deſinit conſequen-
ter eſse materia Sacramenti; & ſic videmus,
quòd in aliis Sacramentis, quamvis eorum
materiam à Chriſto Domino inſtitutam non
poſſint homines directè, ac per ſe immuta-
te, poſsunt tamen deſtruendo, v. gr. vinum
per aquæ, aut aceti infuſionem, efficere, ut
deſinat eſse Sacramenti materia.

Et non ſolùm Eccleſia inter Chriſtifideles
poteſt ex juſta cauſa impedimenta impedien-
tia, & dirimentia matrimonium ſtatuere, ſed
& eadem impedimenta ſtatuere poſsunt Prin-
23 cipes ſæculares infideles inter eorum ſubdi-
tos infideles, quia apud ipſos cum non ſit
Sactamentum, remanet in puta ratione hu-
mani contractus, & conſequenter ipſius Prin-
cipis ſæcularis poteſtati ſubeſt. Sanchez *lib.*
7. *diſp.* 3. *nu.* 9. Trullenck *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.*
pr. num. 5. *tom.* 3. Filiucc. *Quæſt. mor. tom.* 1.
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 1. *nu.* 1. Pontius *de Ma-*
tr. lib. 6. *cap.* 1. *nu.* 2. Averſa *de Matr. dict.*
quæſt. 9. *ſect.* 2. Fragoſius *de Regim. Chriſt.*
Reſp. part. 1. *lib.* 2. *diſp.* 4. §. 2. *nu.* 283.
24 Ob eandem rationem poterunt etiam
Principes Fideles ſuis Subditis infidelibus
hujuſmodi Impedimenta ſtatuere. Sanchez
lib. 7. *diſp.* 3. *num.* 5. Pontius *d. lib.* 6. *cap.*
pr. num. 5. Laymanus *d. cap. pr. num.* 2. Imò
ſpectata rei natura, & ſecluſa prohibitio-
ne, & reſervatione Eccleſiæ, potuiſſent e-
tiam ipſi Principes Fideles erga eorum Sub-
ditos Fideles matrimonii Impedimenta ſta-
tuete. Filiuccius *d. cap. pr. num.* 3. Layma-
nus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap. pr. nu.* 1. San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 3. *num.* 2., *& nu.* 4. eò quia
matrimonium (ut diximus) eſt quidam hu-
manus contractus, & ſubjicitur diſpoſitioni
25 Principis. At Eccleſia hujuſmodi Impedi-
mentorum conſtitutionem ſibi reſervavit, &
omnem uſum poteſtatis Principibus Chriſtia-
nis, circa hoc, interdixit; quod facere po-
tuit,

Digitized by Google

tuit, cum in matrimonio ſit ratio Sacra-
menti, quæ eſt ſupernaturalis, Sanchez *lib.*
7. diſp. 3. num. 3. 4. Filiucc. *nu.* 4. Layman.
26 *num.* 2. Pontius *num. 7. 8. ll. cc.* unde factum
eſt, quòd nullus Princeps Sæcularis, compre-
henſo etiam ipſo Imperatore, poſſit ſuis Sub-
ditis fidelibus impedimenta Matrimonii ſta-
tuere. Cævallos *quæſt. commun. contra commu-*
nes quæſt. 58. *num.* 10. Laymanus *l. c. num.* 2.
27 Poſſunt quidem Principes Sæculares conde-
re quaſdam Leges de quibuſdam rebus me-
rè temporalibus matrimonio annexis non
tamen ipſius vim, & ſubſtantiam concernẽ-
28 tibus, ut de Dote, Donationibus inter Vi-
rum, & Uxorem, de Sponſalitia largitione,
& ſimilibus, prout etiam poſſunt Leges Ec-
cleſiaſticas coadjuvare, addendo v. gr. pœ-
nas eorum tranſgreſſoribus. Averſa *l. c.* ac
etiam poſſunt circa matrimonium ſtatuere, ſi
Eccleſia id eis concedat. Averſa *l. c.* Frago-
ſius *n.* 184. l. c.
29 At quia per conſtitutionem hujuſmodi
Impedimentorum reſtringitur libertas ma-
30 trimonii, quod eſt Jure naturali, & Divino
unicuique permiſſum, Sanchez *lib. 7. Diſp. pr.*
num. 4., ideo ad hoc, ut validè, & licitè Im-
pedimenta conſtituantur, neceſſaria eſt ju-
31 ſta cauſa, qua deficiente, non poſſunt Sub-
diti validè aſtringi, nec eorum libertate
privari. Sanchez *lib. 7. Diſp.* 1. *num.* 6. Pon-
tius *lib. 6. cap. 3. num.* 1. Averſa *d. quæſt.* 9.
ſect. 4. in princip. Diana *part. 8. tract. pr. reſ.*
32 61. Trullenck. *d. Dubio pr. num.* 2. Matrimo-
nium etenim eſt conjunctio Jure Naturali,
ac Divino cuicunque conceſſa, excepto pri-
mo gradu conſanguinitatis in linea recta, ex-
33 ceptiſque aliis Impedimentis, Jure ipſo natu-
rali dirimentibus, unde non videtur poſſe
pro arbitratu interdici in ulterioribus Gra-
dibus, niſi ex cauſa juſta; & ſicut Diſpenſa-
34 tio in his, quæ ſunt de Jure naturali, vel
Divino, ſine juſta cauſa irrita eſt, ut pro-
babimus *lib. 3. cap. pr.*, ita prohibitio in re eo-
dem Jure conceſſa, ſi ſine juſta cauſa fiat,
irrita erit, ut benè explicant, & docent
Sanchez *lib. 7. diſp. pr. num.* 6. Filiuccius *l.*
c. num. 7.
Quod adeo verum eſt, ut nè hujuſmodi
Impedimenta arbitrio Prælatorum, & abſ-
que gravi cauſa imponantur, Eccleſia ſi-
bi Impedimenta prædicta reſervave-
rit, itaut nonniſi ab ipſomet Summo Pon-
tifice ſtatui poſſint. Laymanus *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 1. *num.* 4. Filiuccius, & plu-
res alii, quos infra *cap.* 2. *num.* 1. citabimus.
35 Undè quamvis Epiſcopi in eorum Diœ-
ceſibus, pro recta earum gubernatione, ea
omnia poſſint, quæ in univerſali Eccleſia
poteſt Summus Pontifex, niſi fuerint ipſi
Pontifici ſpecialiter reſervata; Barboſa *de*
Off. & poteſtate Epiſcopi Alleg. 33. *nu.* 18.
Sanchez *lib. pr. Diſp.* 61. *num.* 3. & *lib.* 7.
diſp. pr. num. 9. Pontius *lib. 6. cap.* 1. *nu.* 12.
Truttenck. *num.* 4. Filiucc. *num.* 10. Palaus
36 *num. 2. ll. cc.*, & quamvis ipſi etiam plura
Impedimenta antiquo tempore conſtituerint,
ut teſtantur Pontius *l. c.*, & Diana *part.* 8.
37 *tract. pr. reſol.* 76., nec ullo Jure Divino, na-
turali, vel Canonico appareat fuiſſe eis
hanc poteſtatem ſublatam; nihilominus
certum eſt, eis amplius id non licere, quia
38 ex longeva, & univerſali conſuetudine, &
fortaſſe etiam ex aliqua Lege ſcripta, in
Corpore Juris non inſerta, factum eſt, ut ipſi
ſoli Pontifici, qui eſt totius Eccleſiæ Ca-
tholicæ Caput, & ſoli Concilio Generali,
quod Eccleſiam univerſalem repræſentat, hu-
juſmodi poteſtas matrimonii Impedimenta
ſtatuendi, & inducendi, reſervata ſit, & ob
id non poſſint Epiſcopi, nec alii, ulla Im-
pedimenta, præter communia totius Eccle-
39 ſiæ, ſtatuere, quamvis teneãtur ſtudioſè in-
vigilare, ut quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt,
obſerventur, & cuſtodiantur; ita Sanchez
lib. 7. Diſp. pr. num. 9. Filiuccius *l. c. n.* 10. *in*
fine. Pontius *d. cap. pr. num.* 12. Laymanus
lib. pr. tract. 10. *part.* 4. *numer.* 4. Averſa
de Matrim. quæſt. 19. *ſect.* 3. *verſ. Nihilo-*
40 *minus*; & ideò ſolùm poterunt Epiſcopi in
aliquo particulari caſu injungere, ut per ali-
quod tempus Matrimonium inter certas per-
ſonas non contrahatur, ſi ſic judicaverint ex-
pedire, vel ad aliquod ſcandalum vitan-
dum, vel interim diſcutiendum, an inter
contrahere volentes adſit aliquod Impedi-
mentum. Sanchez *d. lib. 7. Diſp.* 6. *num.* 6.
Averſa *d. Sect.* 3. *verſ. Benè tamen.* Pontius
41 *lib. 6. cap. 7. num.* 2. Si tamen, dicto inter-
dicto non obſtante, matrimonium contraha-
tur, validum erit, ſi nullum aliud obſtet
Impedimentum. Averſa *l. c.* & nos infra di-
42 cemus. Aliter tamen eſſet dicendum, ſi ipſe
Summus Pontifex juſtè interdiceret certum
virum, & certam fœminam, nè ſimul
contraherent, vel cum aliqua perſona non
contraherent, reddendo illos prorſus in-
habiles ad Matrimonium contrahendum;
43 quia ſi tali interdicto, & prohibitioni ad-
ſit Decretum irritans, non poterunt ſic Inter-
dicti, & Impediri Matrimonium contrahe-
re; & ſi contrahant, nullum, & irritum
44 erit, quia ſicut ex juſta cauſa poteſt ipſe Põ-
tifex generali Lege ſtatuere Impedimenta
Matrimonij pro omnibus perſonis, ita po-
terit ex juſta cauſa certis perſonis prohibe-
re nè contrahant, ipſaſque perpetuò red-
dere inhabiles ad contrahendum. Averſa
d. Sect. 3. in fine. Sanchez *lib. 7. Diſp. 2. nu.*
12. Pontius *lib. 6. cap. 3. nu.* 3. Tuſchus *con-*
cluſ. 136. *num.* 2. *Lit. M.* Laymanus *lib.* 5.
tract. 10. *par. 4. cap. 1. num.* 4. Trullenck. *l. c.*
45 *num.* 3. & ita contrà Bernabonem Viceco-

mitem Mediolanj Ducem, & ejus filios Ec-
cleſiæ rebelles, factum fuiſſe refert Alex. de
Nevo *in cap. Tuas, de ſponſa duorum.*

Dixi; ſi prohibitioni Pontificis addatur
46 Decretum irritans, quia ſimplex prohibitio
non haberet vim irritandi Matrimonium. Fi-
liuc. *d. cap. pr. num.* 11. Gutierez *de Matrim.
cap.* 61. *num.* 56. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 2. *num.*
10. Pontius *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 5. Coninck. *Diſp.*
30. *num.* 11.

Et non ſolùm conſtitutionem Impedimē-
torum Matrimonii ſibi Eccleſia reſervavit,
47 ut ſupra, verùm etiam omnes Cauſas Matri-
moniales ad Forum Eccleſiaſticum ſpectare
edixit, & ſic ex diſpoſitione Concilii Triden-
tini *ſeſſ.* 24. *can.* 12. ſancitum fuit his verbis:
*Si quis dixerit, Cauſas Matrimoniales non ſpe-
ctare ad Judices Eccleſiaſticos, anathema ſit.*
& ſic decrevit ob dignitatem Sacramenti,
48 ad quam Matrimonium fuit elevatum. In-
tellige tamen de Cauſis matrimonialibus in-
ter Fideles vertentibus, quia inter Infide-
deles, quamvis etiam ſubjecti ſint Principi-
bus Fidelibus, non pertinent ad Judices Ec-
cleſiaſticos, ſed Laicos, cùm ſint contra-
ctus merè temporales. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 3.
num. 9. Filiuccius *n.* 5. *l. c.* Advertas tamen,
49 hujuſmodi Cauſas matrimoniales eſſe ſolis
Epiſcopis reſervatas, undè ad Prelatos infe-
riores non ſpectant. *cap. Multorum* 35. *quæſt.*
6. *cap. Accedentibus, de de exceſſ. Prælat.* Fra-
goſius *de Regim. Chriſt. Resp. part. pr. lib.* 3.
Diſp. 6. *num.* 126.

50 Cæterùm non ſolùm ab Eccleſia conſtitui
poſſunt impedimenta matrimonii, ſed etiam
ex conſuetudine induci; conſtat *ex cap.
prim. & cap. ſuper eo* 3. *de Cognat. Spi-
tual.*

51 Id tamen verum puto ſi hujuſmodi con-
ſuetudo ſit miſta, ſcilicet Laicorum, &
Clericorum; cum ſola Laicorum conſuetu-
do ſufficiens non ſit ad abrogandas Leges
Eccleſiæ, ut benè Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 4.
num. 11. Filiuccius *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. pr. num. 16. *circa finem.* Stephanus à S.
Greg. *de Vinculis Div. Pietri lib.* 3. *cap.* 102.
num. 4. Trullenck. *l. cit. num.* 9. Sic è con-
52 verſo poterit ex hujuſmodi conſuetudine
miſta tolli aliquod impedimentum dirimens,
alioquin Eccleſiaſtica Lege conſtitutum; ita
expreſsè defendunt Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 4.
num. 14. Gutierez *de Matrim. cap.* 101. *num.* 6.
Coninck. *de Sacramentis Diſ.* 30. *Dub. pr. con-
cluſ.* 6. *num.* 13. Pontius *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 6.
Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto pr. nu.*
7. 8. Molfeſius *tom. pr. par. pr. quæſt.* 5. *n.* 67.
Filiucc. *d. tract.* 10. *cap. pr. n.* 18. Stephanus
à S. Greg. *de Vinculis Div. Piet. lib.* 3 *cap.* 102.
num. 4. Trullenck. *l. c.* (quicquid plures alii
Doctores diſſentiant) Ratio eſt, quia ſicut
53 ex regula generali, & communiter recepta
vim habet conſuetudo novam Legem indu-
cendi, ita & vim habet antiquam abro-
54 gandi; imo quamvis per ipſam Legem
conſuetudo reprobetur, poteſt adhuc ip-
ſamet Lex per ſequentem conſuetudinem
abrogari. Sanchez, Coninck. & Pontius *ll.
55 cc.* non tamen poterit conſuetudo, quamvis
legitimè introducta, vim habere diſſolven-
di matrimonium jam ritè contractum, quam-
56 vis etiam dicta conſuetudo adjuvaretur ra-
tione ſcandali in illo Intervenientis. Filiuc-
cius *l. c. num.* 14. Trullenck. *d. nu.* 9. Bonac-
57 cina *d. puncto pr. num.* 8. quia non eſt rece-
dendum à veritate Juris Divini ob ſcanda-
lum. *Cap.* 2. *De novi operis nunciatione.*

Demum, ut ad particularia deſcendamus,
58 Impedimenta ſolùm impedientia Matrimo-
nium, ſunt infraſcripta, quæ ſequenti car-
mine explicantur.

Interdico, Dies, Crimen, Sponſalia, Votum.

Ex his tamen Impedimentis nonnulla jam
receſſerunt uſu, & ex generali conſuetudi-
ne fuerunt penitus ſublata, ut dicemus in-
frà, & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 17. *num.*
8. Coninck. *Diſp.* 30. *dub.* 3. *num.* 26. Averſa
de Matr. quæſt. 16. *ſect.* 3. *verſ. At ergo* in fi-
ne. Barboſa *de Jure Eccleſ. univerſ. lib. pri-
mo, cap.* 11. §. 6. *nu.* 185. Bonaccina *de Ma-
tr. q.* 3. *punct.* 15. *num.* 3., & propterea cum
ſuper illis non requiratur Diſpenſatio, non
eſt, quòd in illorum explicatione diù mo-
remur, ſed ſat erit illa quàm breviſſimè ex-
plicare, & ſolùm de dirimentibus ſeorsū, ſu-
is locis agere.

59 INTERDICTUM Eccleſiæ eſt, ſi Ordina-
rius certis perſonis ob juſtam cauſam inter-
dicat, nè ſimul contrahant. *Cap. Cum inhibi-
tio, de clandeſt. deſponſat. & cap. Tua fra-
ternitas* 4. *de ſponſ.*

At ſi Summus Pontifex, vel alius Superior
Epiſcopo interdixit, non poteſt Epiſcopus
60 diſpenſare, cùm non poſſit Inferior in Lege
Superioris diſpenſare. *Clem. ne Romani, de ele-
ction. cap. Inferior, Diſt.* 21. Sanch. *lib.* 7. *Diſp.*
17. *num.* 14. Si Epiſcopus, vel ipſe inferior in-
terdixerit, poterit Epiſcopus diſpenſare. Bo-
naccina *de Matr. q.* 3. *puncto* 14. Barboſa *de
Jur. Eccleſ. Univ. lib. pr. cap.* 11. §. 6. *num.*
182.

61 DIES; hoc eſt tempus Feriarum, quibus
Nuptiarum ſolemnitates interdicuntur, nem-
pè ab Adventu Domini, uſque ad diem Epi-
phaniæ; & à Feria quarta Cinerum, uſque
ad Octavam Paſchatis incluſivè, ut ex De-
creto Tridentini Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 10. *de
Reform. Matrimonii.*

62 CRIMEN; intellige de quibuſdam Crimi-
nibus, ob quæ, quaſi pœnitentiæ loco, ab-
ſtinentia à conjugio antiquis temporibus de-
cernebatur; quorum primum eſt Uxorici-
dium, de quo in *cap.* 8. *Admonere te* 33. *q.* 2.

Se-

Secundum eſt, Presbytericidium. *cap. Qui Præsbyterum* 24. *cauſa* 17. *qu.* 4. Tertium eſt, Matrimonium cum Moniali ſcienter contractum. *cap. Hi ergo* 13. *cauſa* 27. *quæſt. pr.* Quartum eſt, ſi quis in fraudem uſus conjugalis propriam prolem ſuſciperet. *cap. de eo, quod* 5. *Cauſa* 30. *q. prima.* Quintum eſt, dum quis ob aliquod peccatum pœnitentiam publicam peragere debuit. *cap. De his verò* 12. *cauſa* 33. *quæſt.* 2. Sextum, Raptus Sponſæ alienæ. *cap. Statutum eſt* 34. *Cauſa* 27. *q.* 2. Septimum, & ultimum eſt, Inceſtus cum Conſanguinea Conjugis, aut Sponſæ adhuc viventis. *cap. pr.*, *& Secundo*, *& cap. Tranſmiſſæ* 4. *De eo, qui cognovit:* quod ultimum Impedimentum per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reform. Matrimonii* fuit ad primum, & ſecundum gradum reſtrictum.

63 SPONSALIA, ea nempè, quæ cum alia perſona, quàm cum illa, qua cum quis cōtrahere intendit, ſunt legitimè contracta, niſi, juſtâ causâ, dicta priora diſſoluta, vel aliter nulla ſint; quòd ſi valida ſint, nec ab altero primo Sponſo remiſſa, nullus alius (Papa excepto) in aliis diſpenſare poterit. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 13. *nu.* 12. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part. pr. cap. pr. num.* 4. Averſa *de Matr. q.* 19. *ſect.* 2. *verſ. Primò, in Impedimentis.* Sanchez *lib. pr. Diſp.* 61. *nu.* 3. *& lib.* 7. *Diſp.* 17. *num.* 13. quia cum eo caſu agatur de præjudicio tertii, & de alieno jure tollendo, nullus, præter Supremum Principem, tollere poteſt.

Quòd ſi poſt Sponſalia priora validè contracta, quis etiam maritali affectu copulam haberet cum ea, cum qua ſecundò Sponſalia contraxiſſet, nihilominus priora tenerent. Filiuccius *d. cap.* 8. *num.* 273. Bonacina *de Matr. q. pr. puncto* 5. *num.* 9. Marius Antoninus *var. Reſol. lib.* 1. *reſol.* 79. *nu.* 3. Si autem Sponſalia cum prima contrahat, & Matrimonium cum ſecunda ineat, tenebit Matrimonium, niſi aliquâ causâ ſit invalidum, quia hoc eſt fortius vinculum. Laymanus *l. c. num.* 5. Filiuccius *tom. pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 8. *num.* 271. Bonac. *de Matr. d. q.* 1. *puncto* 7. *num.* 1. Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſiaſtici par.* 2. *cap.* 9. *n.* 28.

Hæc autem Sponſalia, ad hoc, ut ſuper illis petenda ſit Diſpenſatio à Pontifice, debent eſse valida; unde ſi ante ſeptennium expletum contracta fuiſsent, invalida eſſent. *cap. Literas* 4. *& cap. Acceſſit* 5. *de Deſponſat. impub.* ſi tamen expleto ſeptennio ratificarentur, convaleſcerent. *Gloſſa d. cap. Literas* §. *Placere*, & colligitur ex *dict. cap. Acceſſit*, *& cap. Duo pueri* 12. *eodem titulo.*

64 Pluribus tamen caſibus Sponſalia diſſolvuntur, qui in *Gloſſa fin. cap. Sic quippe* 45. *Cauſa* 27. *q.* 2. adnotati ſunt, & his verſibus continentur:

Lepra ſuperveniens, Furor, Ordo, Sanguis, & Abſens,
Læſaque Virginitas, membri damnum, minor Ætas,
Hæreſis & lapſus, Fideique remiſſio, prorſus
Sponſos diſſociant, & Vota futura retractant.

Magna, & quidem valdè difficilis quæſtio
65 eſt inter Doctores, an Sponſalia inter Impeditos contracta ſub conditione, *ſi Papa diſpenſaverit*, valida ſint, & teneantur Impediti Diſpenſationem impetrare.
66 Negant Raphael Averſa *de Matrim. q.* 8. *ſectione* 5. *verſ. Potius tamen.* Barboſa *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 52. *nu.* 34. Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *nu.* 17. Diana *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 290. Rota in poſthumis Farinacii *deciſ.* 778. *num.* 5. *par. prima.* Mandoſius *ad Reg. Canc. Reg.* 32. *quæſt.* 31. *num.* 11. *& num.* 12. Vivaldus *in Candelabro part. pr. ubi de Matrim. num.* 55. Marcus Antonius Cucchus *Inſtit. Mor. lib.* 11. *tit.* 11. *num.* 6. & hanc opinionem probabilem ait Sanchez *lib.* 5. *diſp.* 5. *num.* 5. in fine, & ducuntur; tum quia petere diſpenſationem à Pontifice ſuper Impedimento ab Eccleſia inſtituto, & ex ea Diſpenſatione contrahere, eſt alienum à jure communi; & minus optabile in Eccleſia, cui ſanè erit gratius ſua Impedimenta ſervari, & hujuſmodi Diſpenſationes non peti, nec talia Matrimonia inter ſic impeditos contrahi, tum etiam,
67 quia dicta conditio Sponſalibus adjecta, *ſi Papa diſpenſaverit*, cùm pendeat à voluntate Principis jus mutantis, cenſetur impoſſibilis. *l. Inter ſtipulantem* 83. §. *Sacram. & l. continuus* 137. §. *Cum quis eiſdem. ff. de verborum obligat.* Tuſchus *concluſ.* 126. *nu.* 11. *Lit.*
68 *M.* cum ergo ea conditio impoſsibilis ſit, nulla exinde oritur obligatio. *l. Impoſſibilium ff. de Reg. Juris; cap. Nemo* 6. *de Regulis Juris in ſexto.* Ludovicus Beja *Reſponſ. Caſ. conſcient. part. pr. caſ.* 54. *verſ. Oſtendit.* Alexan-
69 der Sperell. *deciſ.* 171. *num.* 44. Ea etenim, quæ non poſſunt fieri, niſi per remedium extraordinarium (ut per Diſpenſationem)
70 cenſentur impoſſibilia. Mandos. *l. c. num.* 12. Simon de Pretis *de Interpretat. ult. volunt. lib.* 4. *ſol.* 5. *num.* 8. & propterea hujuſmodi Sponſalia nulla eſſe, quamvis juramento firmata fuerint, docent multi Doctores, quos refert Sanchez *citata Diſp.* 5. *n.* 6. quia cum
71 promiſſio illa prohibita ſit, eique jus reſiſiſtat, juramentum nullas vires habet, imò, & nulla eſse hujuſmodi Spōſalia, quamvis ex
72 cauſa illius promiſsionis multæ expenſæ fa-
73 ctæ fuiſsent, & virgo deflorata, cum hæc
74 damna ſint per accidens, & poſsint aliâ viâ reparari, ut docent Sotus, Henriquez, & Capua à dicto Sanchez *l. c.* relati, unde an-
75 te impetratam Diſpenſationem eſse locum pœnitentiæ, dicunt Rota cor. Durano *deciſ.*

ciſ. 397. *num.* 15. *& num.* 16. Mantica *deciſ.*
76 *ciſ.* 201. *num.* 3. & novum conſenſum poſt
dictam impetrationem requiri, docet Joann.
Valer. *de Diff. utr. Fori, verbo Matrimonium,*
diff. 7. Vivaldus *l. c.* Rota in Poſthumis Fa-
rinacii *part. pr. deciſ.* 578. *num* 6. Rota *deciſ.*
616. *num.* 2. *part. pr. diverſ.* Tuſchus *concluſ.*
126. *num.* 12. *Lit. M.* Mantica *l. c. num.* 4. &
alii plures, quos refert Sanchez *d. Diſp.* 5.
77 *num.* 11. qui *lib. pr. Diſp.* 10. *num.* 6. dixerat,
quòd ſi aſtrictus ſimplici Voto Caſtitatis Spō-
ſalia cum aliqua fœmina contraheret, quam-
vis poſtea Diſpenſationem ſuper Voto obti-
neret, ipſa Sponſalia nihilominus ſunt, &
remanent nulla, & ideò novo conſenſu opus
eſt; quod idem noviſsimè confirmat Tho-
mas Pelliccionius *Quæſt. Illuſtr. quæſt.* 19. *cap.*
7. *pag. Mihi* 135. *col.* 2. *circa medium.*
78 Alii ex adverſo ea Sponſalia valida exi-
ſtimant, non tanquam omninò abſoluta, ſed
tanquam conditionalia, ſic Bonaccina *de Ma-*
tr. quæſt. pr. puncto 7. *propoſ.* 2. *nu.* 9. Conin-
ck. *Diſp.* 24. *dub. pr. num.* 18. Pontius *de Ma-*
trim. lib. 3. *cap.* 15. *nu.* 4. Gutierez *Can. quæſt.*
lib. pr. cap. 22. *num.* 11. *& num.* 12. Sanch.
79 *lib.* 5. *dicta diſp.* 5. *num.* 12. Ratio eſt, quia
horum Sponſalium effectus differtur, & pro-
rogatur ad tempus, quo Sponſalia ipſa li-
80 cita erunt, dum non aderit Impedimentum;
actus namque tempore inhabili factus, ſed
relatus ad tempus habile, valet pro tempo-
re habili. *l. In tempus ff. de hæred. inſtit.* &
81 proinde tempus attenditur, quo Diſpenſa-
tio ſumere debet effectum. Lælius Altogra-
di *conſ.* 95. *num.* 99. *lib.* 2. Fuſarius *de ſub-*
ſtitut. quæſt. 318. *num.* 61. Marant. *Reſp.* 13.
n. 77 *part. p.*; & faciunt dicta à Nicol. Ge-
nua *tract. de Enunciativis lib.* 3. *quæſt.* 6. *n.*
19. ab Auguſtin. Barboſa *num.* 47. & à Rota
deciſ. 27. *num.* 4. *par.* 4. *recent.*
82 Tu tamen diſtingue, ſi ſuper Impedimen-
to, à quo petenda eſt Diſpenſatio, Papa diſ-
penſare non poteſt, ut inter Patrem, & Fi-
liam, Fratrem, & Sororem, tunc conditio
verè impoſsibilis eſt, cum non poſsit redu-
ci ad actum, & conſequenter nulla ex his
83 Sponſalibus oritur obligatio; ſi verò Papa
diſpenſare poteſt, licèt difficilè, & non niſi
ex magna cauſa diſpenſet, tunc ſi cauſa nō
adſit, ex qua in caſu propoſito Papa diſpen-
ſare ſoleat, adhuc ea conditio reputari de-
bet impoſsibilis, quia cum juſta cauſa re-
quiratur, ad hoc, ut licita ſit Diſpenſa-
tio, maximè attenta prohibitione Concilii,
non debet præſumi, ut velit Pontifex illici-
tè, & cum labe peccati, Diſpenſationem
concedere: at ſi cauſa adſit, & talis ſit, ut
ex ea ſolitus ſit Pontifex in ſimili Impedi-
mento diſpenſare, non debet ea conditio
cenſeri impoſſibilis, ſed dicendum eſt, Spon-
ſalia eo caſu valere, modo, quo diximus;
& ex illis oriri obligationem, adeo ut neu-
tri liceat, altero invito, reſilire, ſive ante,
ſive poſt impetratam Diſpenſationem; ſic be-
nè Doctor Marta *in Vot. deciſ. Vot.* 50. *n.* 20.
Alexander *conſ.* 40. *in princip. vol.* 5. Vide
etiam Filiuccium *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.*
4. *nu.* 142. Tunc etenim ea, quæ dependent
à voluntate Principis, dicuntur impoſſibilia,
84 quando concedere non ſolet; ſecus autem ſi
concedere ſoleat. Gamb. *de Off. & Auctor.*
Legati, *lib.* 2. *nu.* 148. Mantica *de Conject.*
lib. 11. *titul.* 8. *n.* 17. Doctor Marta *dict. Vot.*
50. *nu.* 18. Sanchez *dict. diſp.* 5. *nu.* 12. innu-
meros referens.
85 Sic à ſimili, videmus inſtitutionem ſpurij
factam ſub conditione, *ſi Princeps legitima-*
verit, eſſe validam. Molina *de Primog. lib.*
2. *cap.* 7. *n.* 49., *&* 51. Prout & licitos eſſe
tractatus inter litigantes ſuper aliquo Bene-
ficio Eccleſiaſtico de danda Penſione, vel ali-
ter diſponendo de ipſo Beneficio, ſub condi-
tione, *ſi Papa approbaverit*, ut docent San-
chez *l. c.* Pariſius *de Confident. quæſt.* 28. *nu.*
145. Hieronymus Gigas *de Penſionibus*, *quæſt.*
4. *nu.* 2. Lotherius *de Re Benef. quæſt.* 29. *nu.*
166. *lib.* 3., undè in propoſito caſu conclu-
do, impeditos, qui tali juſta cauſa exiſtente,
Sponſalia de futuro inter ſe ſub conditione,
ſi Papa diſpenſaverit, contraxerunt, nullo
modo eſſe excuſandos, ſi Diſpenſationem
à Pontifice nō petant, eamq; impetrare nitan-
tur. Doctor Marta *l. c. n.* 19. quamvis etiam
Pontifex facilè concedere non ſoleat. Pari-
ſius *conſ.* 433. *n.* 2. Sanchez *l. c. nn.* 12. *&* 36.
Navarr. *lib.* 4. *Conſil. titul. de ſponſal. tot. con-*
ſil. 25. *in prim. Edit.*, quia eo ipſo, quòd quis
86 promiſit matrimonium, *ſi Papa diſpenſaverit*,
videtur promiſiſſe Diſpenſationem ſe procu-
raturum; cum id acceſſorium ſit, nec ſine
ea actus valeret: vide Sayrum *in Floribus lib.*
4. *tit.* 1. *deciſ.* 29., & proinde cùm velit an-
tecedens, cenſetur etiam velle conſequens
neceſſarium. Blaſ. Michalorius *tract. de Fra-*
trib. part. 1. *cap.* 27. *n.* 11. Seraph. *dec.* 167.
n. 1. Redenaſch. *conſ.* 58. *num.* 81.

Nec obſtat ratio, quæ pro contraria opi-
nione principaliter adducitur, nempè, quòd
petere Diſpenſationem ſuper impedimento
ab Eccleſia inſtituto, & ex hujuſmodi Diſ-
penſatione contrahere, ſit alienum à Jure
communi; quia id verum eſſet, niſi cauſa
juſta adeſſet; at quando cauſa juſta poſtulat,
87 eſt debita, & aliquando neceſſaria Diſpen-
ſatio, ut diximus *lib.* 1. *cap.* 1. Verum qui-
88 dem eſt, quòd ſi à contractu matrimonii
ſcandala, jurgia, vel odia timeantur, Sponſi
non erunt cogendi ab Eccleſia ad matrimo-
nii celebrationem. *cap. Præterea* 28. *de Sponſ.*
cap. Ex Literis, *de Sponſ.* Martinus Becanus
in Summa, *tom.* 6. *cap.* 43. *quæſt.* 35. *num.* 5.
Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.*

9.

9. *num.* 21. Rota inter deciſ. impreſſas poſt
prim. volum. Conſil. Farinacii, *deciſ.* 107. *n.*
2. Rota in Poſthumis ejuſdem Farinacii *part.*
2. *deciſ.* 246. *nu.* 6. Marius Antoninus *Var.*
89 *Reſol. lib.* 1. *reſol.* 79. *n.* 2., quia cum matri-
monia debeant eſſe libera, ut diximus, ſi
coactè fiant, infelices exitus habere ſolent.
cap. Requiſivit 17. *de Sponſ.* Rota *poſt d. pr.*
volum. Conſil. Farinacii, *dec.* 69. *n.* 16. *ll. cc.*
90 Ex dictis infertur, validam eſſe conditio-
nem Legato, ſeu Majoratui à Teſtatore ap-
poſitam, ut legatarius, vel ſuccedens in
Majoratu, ducat conſanguineam, impetrata
Pontificis Diſpenſatione. Sanchez *d. diſp.* 5.
num. 19. Fontanella *de Pactis Nupt. tom.* 2.
91 *Clauſ.* 6. *Gloſſa* 3. *part.* 4. *n.* 54. Molſeſ. *conſ.*
12. *num.* 9. *tom.* 1. quamvis diceretur, quòd
conſanguinea eſſet in ſecundo gradu. San-
chez *n.* 20. Molſeſius *nu.* 13., & Fontanella
ll. cc. quia licèt in eo gradu Papa difficilè
92 diſpenſet, ſæpè tamen diſpenſare ſolet, ma-
ximè ſi juſta cauſa adſit, ut ſupra diximus;
93 ſi tamen poſt adhibitam diligentiam pro im-
petratione Diſpenſationis, Papa diſpenſare
noluerit, tunc dicta conditio tanquam im-
poſſibilis rejicitur, & nihilominus Legatum,
ſeu Majoratus debentur, perinde ac ſi ea
conditio non fuiſſet appoſita. Soarius *ſuper*
Inſtitut. lib. 2. *tit.* 20. *de Legatis*, §. *Quibus*
modis Legata relinquantur, *num.* 12. Tuſchus
concluſ. 591. *num.* 1. 2., & 3. *lit. C.* Fonta-
nella *l. c.*
94 Simili modo ſi conditio à legante appo-
ſita, eſſet de nubendo certæ perſonæ, & hæc
requiſita, contrahere recuſaret, adhuc ex par-
te legatarii cenſebitur paritum, & proinde
legatum eidem debebitur, quia per ipſum
non ſtetit, quin adimpleverit. Sanchez *lib.*
1. *diſp.* 33. *n.* 13. Philippus Paſchalis *de Viri-
bus Patriæ poteſt. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 16. Fon-
tanella *nu.* 42. *l. c.* Becanus *in Summa*, *tom.* 6.
95 *cap.* 43. *quæſt.* 17. *n.* 8. quia conditio impoſ-
ſibilis non obligat, ſed pro non adiecta ha-
betur. Sanchez, Filiuccius, Reginaldus, &
alii, quos propterea *cap.* 8. citabimus.
96 Nec pariter tenebit conditio abſolutè ap-
poſita, ut quis nubere non poſſit, cum
hujuſmodi conditio de Jure habeatur impoſ-
ſibilis, & contra bonos mores, quia modus,
vel conditio inducens viduitatem in virgine,
nempè prohibens nè nubat, rejicitur. Tu-
ſchus *concluſ.* 592. *n.* 3., & 10. *lit. C.* Becanus
d. quæſt. 17. *n.* 3. *verſ. Hæc ſecunda concluſio*,
& nihilominus legatum debetur. Becanus
l. c. quæſt. 18. *nu.* 3. Dixi, rejici conditionem
prohibentem, nè virgo nubat, quia admit-
titur in viduo, in eunuchis, & aliis impo-
tentibus ad generandum, ſic etiam favore
Piæ Cauſæ, ut ſi legetur fœminæ, etiam vir-
gini, aliquid, ſi non nupſerit, & ſi nupſerit,
devolvatur ad Piam Cauſam; vel ſi prohi-
beantur nuptiæ ad certum tempus, vel re-
ſpectu aliquarum perſonarum; vide Sanchez
97 *lib.* 1. *diſp.* 34. *nu.* 29. At ſi prohibitio fieret
nè nuberet certæ perſonæ, teneret. Soarius
ſuper Inſtit. lib. 2. *tit. de legatis*, §. *Quibus*
modis legata relinquantur, *num.* 13. Tuſchus
98 *d. concluſ.* 592. *nu.* 1. Intellige tamen, ut te-
neat hujuſmodi prohibitio, ſi honeſtè dictæ
certæ perſonæ nubere poſſit, aliàs ſit rejicien-
da. Mantica *de Conject. lib.* 11. *titul.* 18. *n.*
5. illud namque dicitur non poſſe fieri, quod
honeſtè fieri non poteſt. *l. ſi ita legatum*, *ff. de*
condit. & demonſtr. Fragoſius *de Regim. Chriſt.*
Reip. part. 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 86. Becanus *in*
Summa, *tom.* 6. *cap.* 43. *quæſt.* 17. *nu.* 3. *verſ.*
Hæc ſecunda concluſio. *l. quoties* 22. *l. cum*
tale 71., & *l. Titia*, *ſi non nupſerit*, *ff. de*
condit. & demonſtrat. quia Reipublicæ inter-
eſt, ut multis ex matrimonio procreatis au-
geatur. *l.* 2. *C. de in dicta viduitate.*
99 Nec tenebit conditio, ut nubere teneatur
cum conſenſu, vel arbitrio alicujus. Manti-
ca *n.* 8. *l. c.* Tuſchus *concluſ.* 132. *nu.* 5. & *nu.*
33. *lit. M.* Philippus Paſchalis *de Virib. Patr.*
poteſt. part. 3. *cap.* 2. *n.* 9., quia conſenſus in
matrimonio debet eſſe liber, nec pendere ab
alieno arbitrio; valebit tamen conditio,
100 quòd nubat de conſilio alicujus, quia tunc
deberet requirere dictum conſilium, ſed non
teneretur ſequi, & tamen legatum ſibi de-
beretur. Philippus Paſchalis *l. c. n.* 10. Me-
nochius, & Marta penes dictum Manticam
d. num. 16.
Ex dictis infertur, non poſſe patrem impo-
nere pœnam exhæredationis, vel privatio-
nis filiæ, ſeu filio contrafacienti hujuſmodi
conditionibus, prohibentibus libertatem con-
101 trahendi; poterit tamen inſtituere filiam cum
hac conditione, ut nubat certæ perſonæ, vel
in tali Familia, aliàs remaneat privata de
hæreditate, excepta legitima, quæ ei de ju-
re competit, quia, licèt non poſſit privare
filium, ſeu filiam inobedientem ea portione,
quæ ſibi de jure debetur (tunc enim diceretur
impedire matrimonium, & dict. diſpoſitio non
valeret, ut diximus) poteſt tamen illos pri-
vare lucro, quod eis concedit, ſi nubant
juxta voluntatem ipſius Teſtatoris, cum iſto
caſu nil illis auferat, ſed potiùs mediante
lucro, videatur ipſos ad matrimonium invi-
tare. Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 25. *n.* 1. *verſ. Ter-*
tio quia. Alex. *conſ.* 97. *nu.* 3. *lib.* 1. Tuſchus
concluſ. 134. *n.* 5. *lit. M.* Becanus *in Summa*,
tom. 6. *cap.* 43. *quæſt.* 17. *n.* 3.
Id tamen eſt ſingulariter adnotandum,
102 quòd legatum factum ſub conditione *ſi nu-*
bat, debetur legatariæ, quamvis etiam ma-
trimonium ſpirituale contraxerit. Sanchez
lib. 1. *diſp.* 33. *n.* 29. *d. cap.* 2. *nu.* 27.
De hujuſmodi conditionibus, & an, &
quando teneant, latè inter alios ſcripſerunt
Man-

Mantica *de Conject. lib.* 11. *titul.* 18. Tuſchus *dicta concluſion.* 592. *lit.* C. latiſſimè Martin. Becanus *in Summa*, *tom.* 6. *cap.* 43. *quæſt.* 14. 15. 16. 17. 18., *&* 19.

103 VOTUM. Intellige de ſimplici Caſtitatis, & Religionis, de quo, cum ſuo loco latè ſcripſerimus, non eſt, quòd hic repetamus.

Prædictis impedimentis impedientibus addi poteſt Cognatio quædam ſpiritualis, ea nempè, quæ ſecundùm Juris conſtitutionem *cap.* 2. *de cognat. ſpirit. in* 6. contrahitur ab eo, qui in Catechiſmo pro perſona baptizanda, Sacerdoti baptizanti reſpondet, non autem Baptizatum ſuſcipit in ipſo Baptiſmo.

104 Super prædictis impedimentis Epiſcopus,
regulariter loquendo, poteſt diſpenſare, ex-
cepto inceſtu cum conſanguinea Conjugis ma-
trimonialiter cognitæ, & exceptis Sponſali-
bus, & ſimplicibus Votis Caſtitatis, & Re-
ligionis. Eſcobar *Theol. Mor. tract.* 7. *exam.* 9.
cap. 8. *nu.* 12. *verſ. An in omnibus*. Sanchez
d. diſp. 17. *n.* 15. Averſa *d. ſect.* 2. *verſ. Pri-
mò in impedimentis*; imò jamdiù ex generali
conſuetudine factum eſt, ut affectus aliis im-
pedimentis merè impedientibus (prædictis
105 exceptis) non petat Diſpenſationem aliquam,
ut expreſsè docent Sanchez *d. diſp.* 17. *n.* 8.
Navarrus *in Summa*, *cap.* 22. *nu.* 85. Barboſa
de Jure Eccleſ. univ. lib. 1. *cap.* 11. §. 6. *num.*
185. Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 2. *punct.*
15. *nu.* 3., & nulla ſit culpa, ſi ſic affectus
matrimonium abſque Diſpenſatione contra-
hat. Sanchez *l. c. num.* 9.

105 Sunt præterea, quædam impedimenta Jure
civili inducta, quæ non obligant ad pecca-
tum, & ſuper eis diſpenſatur ab Imperatore,
ſeu alio Principe Superiorem non recogno-
107 ſcente, v. gr. ſi Tutor ducere vellet ſuam pu-
pillam, vel adultam, prohibetur id facere,
prout etiam filius ejus, aut nepos. *l. Senat.
conſ. & ſequent. ff. de ritu nupt.* Quæ autem
perſonæ ſub iſta prohibitione comprehendan-
tur, conſtat *ex l. Si quis tutor*, *& l. Non
ſolùm*, *ibidem*; & ratio hujuſmodi prohibi-
tionis eſt, nè matrimonia coacta fiant, & nè
pupilla, vel adulta circumſcribantur in re
familiari ab his, qui rationem ejus geſtæ
tutelæ reddere compelluntur. *l. Libertus*,
§. *Senat. Conſult. ff. de Ritu Nupt.*

108 Si quis inſuper Magiſtratum exercens, tempore ſui officii, ducere velit aliquam ſibi ſubjectam, id facere prohibetur. *l. unic. C. Si quacunque præditus poteſtate &c.*

109 Item, ſi vidua nubere velit ante annum luctus, ratione infamiæ vitandæ.

110 Item ſi hæc velit priorem dignitatem retinere, ut ſi priùs fuiſſet Senatori nupta, & poſtea vellet inferiori nubere, cum retentione hujuſmodi dignitatis, debebit id à Principe ſupremo impetrare. *l. Nuptiæ*, *ff. de Senatoribus*.

Nec alicui licet impetrare nuptias à Principe, ſub pœna deportationis, & aliis contentis in Rubricis C. *Si nuptiæ ex Reſcripto petantur*; imo tantum eſt rapere puellam, quantum Regis beneficio illam poſtulare. *cap. Nullus* 36. *quæſt.* 2.

Advertas tamen, quòd hodiè hæ Leges Civiles matrimonium prohibentes ſunt à Jure Canonico correctæ. *cap. penult.*, *& ultim. de ſecundis nuptiis*; quia matrimonia reguntur Jure Poli, non Jure Fori. Lucas de Penna *in l. finali*, *col.* 4. *de Incol. lib.* 10.

111 Alia impedimenta, quæ (ſicut diximus) non ſolùm impediunt, nè Matrimonium licitè contrahatur, ſed ſi contractum cum illis ſit, dirimunt, ea ſunt, quæ ſequentibus Verſibus continentur,

Error, *Conditio*, *Votum*, *Cognatio*, *Crimen*,
Cultus diſparitas, *Vis*, *Ordo*, *Ligamen*, *Honeſtas*,
Si ſis Affinis, *ſi fortè coire nequibis*,
Si Sponſam rapias, *ſi Clandeſtinus inibis*,

Ex quibus dicta duo ultima impedimenta raptus, & matrimonii clandeſtini, fuerunt addita à Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6.

De dictis Impedimentis dirimentibus ſunt
aliqua, quæ ultra culpam, & invaliditatem
112 matrimonii, habent annexam excommuni-
cationem ipſo facto, non tamen reſervatam,
ut ſi quis ſcienter in gradibus prohibitis con-
ſanguinitatis, vel affinitatis, Canonica Con-
ſtitutione interdictis, contraheret, vel Mo-
nialem duceret, vel ſi ipſa Monialis, vel
Religioſus Profeſſus, ſeu Clericus in Sacris
conſtitutus contraherent, de quibus habetur
in *Clementina unica*, *de conſanguinitate*, &
de his omnibus impedimentis ſeorſum, & an,
& quando, ac quomodo ſuper illis diſpen-
ſari poſſit, infra ſuis locis agemus.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſandi poteſtatem ab impedimentis matrimonium dirimentibus nemo habet, niſi Romanus Pontifex, & Eccleſia, &* nu. 4.

2 *Epiſcopus in ſua Diœceſi eſt Princeps, & habet merum imperium, omnia poteſt, quæ in univerſo Orbe poteſt Pontifex, niſi per Sacros Canones, vel Pontifices fuerint ſpecialiter reſervata.*

3 *Epiſcopus antiquis temporibus impedimenta dirimentia conſtituebat, & diſpenſabat in ſua Diœceſi.*

4 *Hodie Papæ tantùm reſervantur.*

5 *Ab impedimentis matrimonii occultis diſpenſant major Pœnitentiarius, Legati de Latere, Nuntii Apoſtolici, Commiſſarii Cruciatæ, Epiſcopi, & alii, non tamen ex auctoritate propria, & ordinaria, ſed delegata à Papa; & quando.*

6 *Præ-*

Digitized by Google

6 *Prælati omnes ſunt Papæ inferiores, & ipſe Dei Vicarius.*
7 *Papa, dicitur Petri ſucceſſor.*
8 *Papa eſt Epiſcopus totius Orbis.*
9 *Papa eſt Pater univerſalis, & Summus Sacerdos.*
10 *Papa eſt Pater Patrum.*
11 *Patriarcha Patriarcharum.*
12 *Ordinarius Ordinariorum.*
13 *Papa habet poteſtatem à Deo, & nullus eſt ei ſuperior, niſi Deus.*
14 *Papa eſt Imperator militiæ Chriſtianæ.*
15 *Pontifex ſedet in Sede, quam Chriſtus ſibi in perſonam D. Petri, ſpecialiter elegit.*
16 *Eſt Vice-Deus.*
17 *Non gerit vices puri hominis, ſed Dei veri in terris.*
18 *Papa poteſtatem habet, non à Concilio, ſed ab ipſo Deo.*
19 *Papæ poteſtati omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt, & ipſe non judicatur, niſi à Deo.*
20 *Papa ſolus cognoſcere poteſt de validitate ſuæ gratiæ.*
21 *Poteſtatis Papæ comparatio.*
22 *Habet totum Orbem pro Diœceſi.*
23 *Electio Papæ non procedit à Cardinalibus, ſed à Deo ipſo.*
24 *Electio Papæ, quæ fit à Cardinalibus, non eſt electio, ſed ſimplex indicium, & ſignum perſonæ, quam Deus voluit Eccleſiæ præeſſe, & omnis poteſtas in talem perſonam deſignatam immediatè à Chriſto derivat.*
25 *Papa facit idem Tribunal cum ipſo Chriſto.*
26 *Princeps ſæculi, & propriè Monarcha, ſolus Papa dicitur.*
27 *Papa non ligatur Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum.*
28 *Quicquid Papa ſtatuit, ſtatuere præſumitur pro bono univerſali, Spiritu Sancto dictante.*
29 *Cauſa juſta in eo ſemper præſumitur.*
30 *Papa à nemine judicari poteſt.*
31 *Eſt exemptus ab omni humana poteſtate.*
32 *Appellari non poteſt à judicio Papæ.*
33 *Si appellaretur à ſententia Papæ ad Chriſtum, hæreſim ſentire videretur.*
34 *Plenitudo poteſtatis in ſolo Papa manet, & alii Epiſcopi dicuntur vocati in partem ſolicitudinis.*
35 *Papa eſt par in ordine aliis Epiſcopis, tamen eſt ſuperior in adminiſtratione, & juriſdictione.*
36 *Poteſtas Papæ tanta eſt, ut ſi totus Mundus declararet nullam ſententiam ejus, nihilominus Papæ judicio ſtandum eſt.*
37 *Sententia Papæ à nemine poteſt in terris retractari.*
38 *Nec illi contradicere poteſt, nec objicere cur ita faciat.*
39 *Papa deponit Reges, & Imperatores, eiſque Coadjutores conſtituit.*
40 *Plura de auctoritate Papæ, & ejus præeminentia referuntur.*
41 *Epiſcopi, & omnes, ordinaria auctoritate præditi, nihil poſſunt in his, quæ Pontifex ſibi reſervavit, ſed tantùm poterunt, quatenus per Papam, vel Sacros Canones eis concedatur.*
42 *Epiſcopi in quibus caſibus diſpenſati eſſent, remiſſivè.*
43 *Hodie eorum poteſtas in multis eſt reſtricta.*
44 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in adulterio, & aliis criminibus, ipſo adulterio inferioribus.*
45 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare in caſibus majoribus adulterio, & contra Canones, & Concilia, & quando.*
46 *Pontifex habet plenum Jus diſpenſandi in toto Jure Canonico.*
47 *Concilii Decreta ſunt ſuppoſita Confirmationi, & Reformationi Sedis Apoſtolicæ.*
48 *Epiſcopus, cum juſta cauſa, quando poſſit diſpenſare, & in quibus caſibus.*
49 *Facultas diſpenſandi à lege Superioris, conceſſa Inferiori, intelligi debet, dummodo adſit juſta cauſa.*
50 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt, licèt Canon permittat Diſpenſationem, quando ab eo Epiſcopus Executor tantùm declaratur.*
51 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in iis, quæ concernunt propriam utilitatem, ſed requiritur Diſpenſatio alterius Superioris.*
52 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, quando verba Canonum tollunt ſpem Diſpenſationis.*
53 *Diſpenſatio tollitur per verba*, irrevocabiliter, nullo modo, & nullatenus.
54 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, quando Papa in Canone pœnam impoſuit, & ſibi eam reſervavit.*
55 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus à Decretis Concilii, ac Conciliaribus, ſcilicet de conſilio Concilii à Papa factis, diſtingue*, nu. 56. 57. 58.
59 *Conſtitutio, quando dicatur Conciliaris, & quando Pontificia, remiſſivè.*
60 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in criminibus, ſi adſit conſuetudo ut diſpenſet, nam conſuetudo legi æquipollet.*
61 *Conſuetudo præſcripta dat Juriſdictionem.*
62 *Conſuetudo diſpenſandi facit valere Diſpenſationes aliàs non valituras.*
63 *Conſuetudo immemorabilis habet vim tituli, & privilegii, etiam in reſervatis Principi.*
64 *Conſuetudinem immemorabilem habens, dicitur habere meliorem titulum de Mundo.*
65 *Quicquid concedi poteſt ex privilegio, etiam conſuetudine acquiri poteſt.*
66 *Conſuetudo contra Canones inducitur ex lapſu temporis, nec requiritur ſcientia Papæ, dummodo non ſit contra Jus naturale, & Divinum.*
67 *Epiſcopus ex conſuetudine ab omnibus impedimentis matrimonii hodie diſpenſat, abſque eo quòd petatur à Pontifice Diſpenſatio, exceptis aliquibus.*
68 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in materia levi.*
69 *In caſibus nimis frequentibus Epiſcopus diſpenſare poteſt in lege ſuperioris, & de ratione.*

70 *In caſibus dubiis poteſt diſpenſare Epiſcopus, cùm non veniant ſub reſervatione.*

71 *Si in caſu dubio Epiſcopus diſpenſet, veluti in materia Voti; ſi poſtea conſtet de veritate, & certitudine, non erit opus recurrere ad Pontificem, quia jam facta eſt Diſpenſatio.*

72 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in impedimento cognationis, ortæ ex baptiſmo, tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, &* nu. 73.

74 *Diſpenſare poteſt in impedimento ob carentiam legitimæ ætatis ad matrimonium præſcriptæ, ut illud ineant, dum prope ætatem ſunt, & dubium eſt an malitia ſuppleat ætatem.*

75 *In Votis Caſtitatis, & Religionis, Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quia Papa ſibi reſervavit, ſed hujuſmodi reſervatio quomodo intelligenda.*

76 *Votum Caſtitatis, quando non eſt integrè Caſtitatis, ſed partis, poteſt cum juſta cauſa Epiſcopus diſpenſare, & quæ ſint Vota non integræ Caſtitatis, &* nu. ſeq.

77 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in Voto Caſtitatis, & Religionis, ad tempus emiſſo.*

78 *In Voto Caſtitatis conjugalis ſervandæ, cum non ſit abſolutè Votum Caſtitatis, Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

79 *In Voto facto ab altero ex Conjugibus, non petendi debitum, abſque conſenſu alterius emiſſum, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, cum non ſit integræ Caſtitatis.*

80 *Votum non petendi debitum, emiſſum conſenſu utriuſque Conjugis, diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, cum non ſit Votum Caſtitatis, & ſuperſtes poſſit matrimonium inire.*

81 *Votum non petendi debitum, non obligat ad non fornicandum.*

82 *Votum non petendi, nec reddendi debitum, emiſſum ab utroque ex Conjugibus, communi conſenſu, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, cum abſolutè non ſit Votum Caſtitatis, & uno mortuo, alter poſſit matrimonium inire.*

83 *Votum Virginitatis ſervandæ, Epiſcopus poteſt diſpenſare, quando Vovens non intendit ſe obligare ad Caſtitatem ſervandam, ſed ſolùm corporis integritatem, intelligendo de primo actu, quo virginitas amittitur.*

84 *Votum non ineundi matrimonium, diſpenſatur ab Epiſcopo.*

85 *Votum aſſumendi Ordinem Sacrum diſpenſari poteſt, cum non ſit Votum Caſtitatis.*

86 *In Voto disjunctivo, cujus altera pars ſit reſervata, & altera non, poteſt diſpenſare Epiſcopus, & quando dicatur Votum disjunctivum.*

87 *Limita tamen, niſi Vovens jam ſtatuiſſet non eligere partem non reſervatam.*

88 *Votum aſſumendi habitum Beatorum diſpenſatur.*

89 *Votum ingrediendi ſtrictiorem Religionem poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, nempè, ut quis in laxiorem ingredi poſſit, licèt in ſubſtantia Religio non poſſit diſpenſari.*

90 *Votum perſeverantiæ in Religione poteſt ab Epiſcopo ex juſta cauſa diſpenſari, ut in Novitio, ſecus ſi deſit juſta cauſa.*

91 *Diſpenſatio ſuper dilatione executionis Voti, ſcilicet ut impleatur extra tempus præfixum, poteſt ab Epiſcopo concedi, dummodo non adſit periculum, ut differendo, Vovens fiat impotens ad implendum.*

92 *Votum Caſtitatis, vel Religionis ſub conditione, vel in pœnam factum, veluti, ſi quis vovit Religionem, ut ludum evitaret, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

93 *Diſtingue tamen, quando abſolutè, vel ſub conditione factum ſit.*

94 *In Voto conditionali Epiſcopus poteſt diſpenſare.*

95 *Si quis habeat Votum Caſtitatis, & contrahat Nuptias, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, ut petat debitum.*

96 *Epiſcopus diſpenſare valet ad petendum debitum, quando quis jam matrimonio conſummato, rem habuit cum conſanguinea ſui Conjugis.*

97 *Amplia, etiamſi affinitas eſſet contracta ante matrimonium conſummatum.*

98 *Cognatio ſpiritualis diſpenſari poteſt, adeout Conjuges poſſint petere debitum.*

99 *Votum Caſtitatis à Conjugibus emiſſum poſt matrimonium, an Epiſcopus diſpenſet, diſtingue, uſque ad* nu. 111.

112 *Juramentum Caſtitatis, & Religionis poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

113 *Etiamſi concurrat Votum, & Juramentum.*

114 *Facultas diſpenſandi Vota extenditur ad illa commutanda.*

115 *Juramenta Caſtitatis, & Religionis, an ſint abſolutè reſervata Pontifici, & quid, quando non cedant in damnum tertii,* nu. 116.

117 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in Voto, & Juramento, facto ad favorem tertii, niſi ipſe tertius ſuum Jus remittat.*

118 *Diſpenſans poteſt imponere mulctam Diſpenſationis.*

119 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in impedimentis dirimentibus ex aliqua ratione, & quæ requirantur, uſque ad* nu. 125.

126 *Caſus neceſſitatis non venit ſub prohibitione legis.*

127 *Alienari poſſunt res Eccleſiæ ex cauſa neceſſitatis abſque ſolemnitatibus, etiamſi Prælatus non alienare juraverit.*

128 *Neceſſitas, ob quam Epiſcopus movetur ad diſpenſandum, eſſe debet urgentiſſima, & præciſa, & non cauſativa.*

129 *Epiſcopus poteſt diſpenſare etiam ante contractum matrimonium, ex cauſa urgenti, & quibus caſibus.*

130 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, etiam ex cauſa urgentiſſima, in matrimonio rato, & non conſummato, nec contracto publicè in facie Eccleſiæ.*

131 *Neceſſitas urgens, quando, & qualis dicatur.*

132 *Remedia, quæ poſſint adhiberi ad effectum differendi, abſque ſcandalo, matrimonium contractum,*

ctum, donec habeatur legitima Diſpenſatio impedimenti occulti dirimentis, referuntur, nu. 133. 134., & 135.

136 *Bona fides requiritur inter Contrahentes, ut Epiſcopus, & alii facultatem habentes, valeant diſpenſare, qua deficiente, etiamſi omnes qualitates ad diſpenſandum requiſitæ concurrant, non erit locus Diſpenſationi*, n. 134. *& quando* nu. 135. 136.

137 *Bona fides an requiratur in utroque Conjuge, ut validè diſpenſentur, vel ſufficiat in altero adeſſe, & quòd ſufficiat in uno*, vide n. 138. *contrarium* n. 129. *prop.* nu. 141.

140 *Pronomen*, Si quis, *eſt genericum, & comprehendit tam maſculos, quàm fœminas.*

142 *Mala fides in petentibus Diſpenſationem, quando dicatur adeſſe, remiſſivè.*

143 *Verbum*, Præſumere, *importat dolum, & temeritatem.*

144 *Ignorantia, quando à dolo excuſet.*

145 *Bona fides non dicitur adeſſe inter Conjuges, etiam impedimentum ignorantes, quando omittunt requiſita à Jure, vel ab Eccleſia.*

146 *Quando ſolemnitates non ſunt præmiſſæ, Epiſcopus non valet diſpenſare, nec ab impedimentis occultis.*

147 *Nec poteſt diſpenſare, quando denunciationes fuerunt per Diſpenſationem fraudulentam, & ſubreptitiè extortam diſpenſatæ.*

148 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, nec in caſibus neceſſitatis urgentis, & periculi in mora, quando talem Diſpenſationem prius Pontifex denegaſſet.*

149 *Diſpenſandi facultas, quæ ex cauſa neceſſitatis in Epiſcopo præſumitur, intelligitur, ut poſſit diſpenſare in foro conſcientiæ, & ſuper impedimentis occultis tantùm.*

150 *Diſpenſatio ſuper impedimento occulto, obtenta ab Epiſcopo, vel Sacra Pœnitentiaria, non prodeſt, ſi impedimentum detegatur palam, etiam poſt contractum matrimonium.*

151 *Parochus tenetur denuntiare ad Ordinarium impedimenta exiſtentia inter Conjuges, licet ſciret ſuper eis ab Epiſcopo fuiſſe in foro conſcientiæ diſpenſatum.*

152 *Cognitio impedimentorum matrimonii ſpectat ad Ordinarium.*

153 *Epiſcopus, qui ſuper impedimento dirimenti occultè pro foro conſcientiæ diſpenſavit, tenetur tanquam Judex ſuper eodem impedimento cognoſcere, quando ei denunciaretur in foro externo, & debet Conjuges ſeparare, donec Pontificis Diſpenſatio habeatur.*

154 *Impedimentum occultum, quando dicatur.*

155 *Facultatem diſpenſandi ab occultis impedimentis dirimentibus, in caſibus neceſſitatis, Epiſcopus poteſt alteri delegare.*

156 *Juriſdictio competens non perſonæ, ſed perpetuæ dignitati, & officio, non dicitur delegata, ſed ordinaria.*

157 *Qui poteſt diſpenſare, diſpenſandi facultatem delegare poteſt.*

158 *Vicarius diſpenſare non poteſt ab impedimentis occultis dirimentibus, etiam in caſu neceſſitatis, niſi habeat ab Epiſcopo ſpeciale mandatum ad hoc.*

159 *Mandatum generale non comprehendit ardua.*

160 *Habenti privilegium diſpenſandi in caſibus*

161 *Epiſcopalibus, & Matrimonialibus non competit diſpenſandi facultas in impedimento dirimenti occulto, etiam in caſu neceſſitatis, quæ tantùm Epiſcopo competit.*

161 *Legatus à Latere poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus occultis in ſua Provincia, ſicut Epiſcopus.*

162 *Legatus à Latere habet eandem auctoritatem in ſua Provincia ac Epiſcopus, & eſt arbitrarium adire pro Diſpenſatione Legatum, vel Epiſcopum.*

163 *Si adſit aliquis, qui habeat præciſam auctoritatem diſpenſandi in impedimento præciſo, tunc non poterit adire Epiſcopum, vel Legatum, & quando non*, num. 164.

165 *Capitulum, Sede Epiſcopali vacante, habet eandem diſpenſandi facultatem ac Epiſcopus in impedimentis occultis dirimētibus, in caſu urgenti.*

166 *Licèt Vicarius, & Capitulum, Sede Vacante, non poſſit ab Irregularitatibus, & Impedimentis occultis diſpenſare.*

167 *Commiſſarius Cruciatæ, an poſſit pro foro conſcientiæ diſpenſare eos, qui contraxerunt cum impedimento occulto affinitatis, ex copula fornicaria, & quid requiratur.*

168 *Commiſſarius Cruciatæ poteſt legitimare prolem ſuſceptam ex matrimonio hujuſmodi, poſt notitiam cujuſque Conjugis de impedimento, quoad Ordines, & Beneficia tantùm.*

169 *Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare poteſt ab impedimento orto ex affinitate ſupervenientе ad petendum debitum.*

170 *Poteſtas Commiſſarii Cruciatæ in quo differat à poteſtate Epiſcopi.*

171 *Commiſſarius non poteſt legitimare prolem, quæ ex impedimento eſt illegitima, quando uterque Conjux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in matrimonio, & matrimonium cum effectu contrahatur.*

172 *Nuntii Hiſpaniæ ſolent habere facultatem à Pontifice diſpenſandi in impedimento publicæ honeſtatis ex ſolis Sponſalibus orto, ante, & poſt contractum matrimonium, & prolem legitimandi.*

173 *Nuntii Hiſpaniæ habent facultatem diſpenſandi in gradibus ultra tertium.*

174 *Nuntii Hiſpaniæ cum Indis diſpenſant in omnibus gradibus Jure Divino non prohibitis, vel conjunctis, vel attinentibus.*

175 *Aliquando etiam diſpenſant in impedimentis dirimentibus poſt matrimonium contractum, ſi occulta fuerint.*

176 *Miſſionarii Regulares diſpenſare valent cum Schiſmaticis ab infidelitate converſis, ut remaneant in matrimonio antea contracto, in*

gradibus Divina lege non prohibitis.

177 *Matrimonium contractum ab Infidelibus contra leges Pontificias tantùm, an ſit validum, poſtquam converſi fuerint, & indigeant Diſpenſatione.*

178 *Privilegia conceſſa Religioſis Mendicantibus, ut valeant diſpenſare in aliquibus caſibus matrimonii, & omnia alia privilegia eis conceſſa ante annum 1631. an ſint valida*, n. 179. 180.

181 *Facultas aliquibus Piis Locis conceſſa, diſpenſandi in aliquibus caſibus ab impedimentis matrimonii, fuit revocata.*

182 *Epiſcopus, in caſu urgentis neceſſitatis, poteſt diſpenſare à quocunque impedimento per Pontificem diſpenſabili, dummodo concurrant requiſita ſupra expreſſa, & de ratione*, nu. 183.

184 *Epiſcopus quando diſpenſare poſſit ab impedimento ex Voto ſimplicis Caſtitatis, & quæ requirantur.*

185 *Poteſtas Epiſcopi diſpenſandi in impedimento dirimenti, procedit etiamſi plura eſſent impedimenta dirimentia, quando in eis eadem ratio militaret.*

186 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit à dictis impedimentis, ſi contrahentes eſſent divites, & quando.*

187 *Paupertas, & ſola inopia, an ſit ſufficiens cauſa, ut Epiſcopus valeat diſpenſare in matrimonio contracto bona fide ab impedimento dirimenti occulto.*

188 *Epiſcopus an teneatur erogare pecunias pro itinere faciendo, ad impetrandam Diſpenſationem ab impedimento inter Conjuges, attenta eorum inopia.*

189 *Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo in caſibus permiſſis pro foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, ut fiat coram Notario, & teſtibus, nec explicanda nomina Diſpenſatorum, ſed Literæ tacitè expediuntur.*

190 *Imò nec requiruntur Literæ, ſed ſufficit Confeſſario intimari.*

191 *Epiſcopus diſpenſando in caſibus, ut ſupra permiſſis, an poſſit imponere aliquam mulctam pecuniariam.*

An alius à Papa poſſit in Impedimentis dirimentibus diſpenſare.

C A P. I I.

1 VERA eſt, ac communiter à Doctoribus recepta Concluſio, non adeſſe in tota Chriſtiana Republica poteſtatem diſpenſandi in impedimentis matrimonium dirimētibus, præterquam in Romano Pontifice, & Eccleſia. Ita expreſsè docent Lotherius *de Re Benef. lib. 2. quæſt. 48. n. 101.*
Garcia *de Beneficiis, part. 7. cap. 2. num. 40.*
verſ. Secundò non obſtat. Sanchez *lib. 8. diſp.*
6. n. 14. Pontius *de Matr. lib. 8. cap. 13. n. 1.*
Filiuccius *Quæſt. Moral. tom. 1. tract. 10. par.*
2. cap. 10. nu. 302. Hieronym. Gabriel *conſ.*
21. n. 13., & 14. lib. 1. Layman. *lib. 5. tract.*
10. part. 4. cap. 6. prope finem. Rota *deciſ.*
166. n. 6. part. 2. recent. Thomas Pelliccion.
Quæſt. Illuſtr. quæſt. 6. cap. 3. pag. mihi 39.
col. 2. in medio. Petrus de Ledeſma *in Summa,*
cap. 27. concluſ. 1. in princip. Joannes Valer.
Diff. Utr. Fori, verbo, diff. 8. n. 1. Covarruv.
tom. 1. part. 2. cap. 6. §. 11. nu. 16. Quamvis
2 enim Epiſcopus in ſua Diœceſi ſit Princeps,
merumque imperium habeat, & ea omnia
in illa poſſit, quæ Pontifex poteſt in univerſo
ſo Orbe (dummodo per Sacros Canones, vel
per ipſum Pontificem prohibita, vel ſpecialiter
liter reſervata non ſint) Boſſius *Moral. var.*
part. 2. titulo 1. §. 39. n. 1264. Moſconius *de*
Majeſtate Militiæ Eccleſiæ, lib. 1. part. 1. cap.
8. lit. C. Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. al-*
leg. 33. nu. 16. Trullenck. *Oper. Moral. lib. 7.*
3 *cap. 10. dub. 1. n. 5. tom. 3.* & quamvis etiam
antiquo tempore Epiſcopi in ſuis Diœceſibus
hujuſmodi impedimentum conſtituere, & in
eis diſpenſare ſoliti eſſent, ut teſtantur Averſa
ſa *de Matrim. quæſt. 19. ſect. 2. in princip.*
Diana *part. 8. tract. 1. reſol. 76.* Pontius *de*
Matrim. lib. 6. cap. 1. nu. 12. Verricellius *de*
Miſſionib. Apoſt. quæſt. 130. n. 10., nihilominus
4 poſtquam ipſa impedimenta pro univerſali
Eccleſia, ipſius Pontificis auctoritate, generaliter
raliter inſtituta fuerunt, utique non poſſunt
Epiſcopi, nec alii [Papa excepto] in illis amplius
plius diſpenſare. *cap. Inferior 4. diſt. 21. Clem.*
Nè Romani, de electione, & electi poteſtate,
Sanchez *lib. 7. diſp. 1. n. 9., & lib. 8. diſp. 6.*
n. 14. Trullenck. *d. lib. 7. cap. 9. dub. 1. n. 4.*
Garcia *de Benef. part. 11. cap. 6. n. 344.*, ubi
refert ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum.
ſum. Vinc. Tancredi *de Matr. lib. 8. diſp. 6.*
quæſit. 1. n. 8. Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſp.*
Apoſt. lib. 7. cap. 7. nu. 47., & lib. 8. cap. 4.
num. 35. Verricellius *de Miſſionib. Apoſtolic.*
quæſt. 127. n. 27. Averſa, & Filiuccius *ll. cc.*
Ratio eſt, quia Jure communi conſtat de prohibitione
hibitione graduum, at eodem Jure non conſtat
ſtat de conceſſione poteſtatis in illis diſpenſandi.
ſandi.
5 Diſpenſat quidem major Pœnitentiarius in
impedimentis occultis, diſpenſant in illis Legati
gati de Latere, Nuntii Apoſtolici, Commiſſarii
miſſarii Cruciatæ, & aliquando etiam Epiſcopi,
ſcopi, & alii, ut infra dicemus; nullus tamen
men propria, & ordinaria auctoritate diſpenſat,
penſat, ſed auctoritate Papæ, vel expreſsè
delegata, vel in caſu aliquo neceſſitatis
urgentis præſumpta. Barboſa *de Jure Eccleſ.*
univerſ. lib. 1. cap. 11. §. 6. num. 191., ut
alibi diximus; cum etenim matrimonii im-

pedi-

pedimenta ſint Pontificis auctoriràte per Sa-
cros Canones ſtatuta, nullus alius poteſt or-
dinaria auctoritate in illis diſpenſare, cum
non poſſit inferior ſe ingerere in his, quæ
Superior ſibi reſervavit, ut diximus; o-
6 mnes autem Catholicæ Eccleſiæ Prælati,
quacunque, & qualicunque Dignitate ſul-
gent, ſunt Papæ inferiores, cum ipſe ſit omni-
potentis Dei Vicarius. Mandoſius *ad Reg.
Cancell. Regul.* 14. *quæſt.* 6. *n.* 4. Paccinus *de
Viſitatione*, *part.* 1. *quæſt.* 2. *nu.* 3. Gonzalez
ad Reg. 8. *Cancell. Gloſſa* 1. *n.* 20. Pariſ. *conſ.*
7 68. *n.* 163. *part.* 4. Petri Succeſſor. Iſid. Mo-
ſcon. *de Majeſtate Militiæ Eccleſiaſt. lib. pr.*
8 *par.* 1. *cap.* 1. Epiſcopus totius Orbis. Gonz. §.
9. 2. *Proœm. nu.* 46. Pater univerſalis Dominici
Gregis, & Ovilis: *Paſce oves meas &c.* Sum-
10 mus Sacerdos. Moſcon. *l. c.* Pater Patrum.
Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 2. *de Rom. Pontifice*, *cap.*
11 31. Marant. *Reſp.* 25. *n.* 88. *part.* 1. Patriar-
cha Patriarcharum. Maſſobr. *de Conc. prælud.*
12 *pr. n.* 22. Ordinarius Ordinariórum. Rota *de-
ciſ.* 623. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* Marant. *l. c.*
Gonz. §. 2. *Proœm. nu.* 44. & 45. Marius An-
toninus *Var. Reſol. lib.* 1. *reſol.* 86. *nn.* 2. Ju-
dex univerſalis, Rex Regum, & Dominus
13 Dominantium, cui poteſtas à Deo eſt, &
nullus eſt ei ſuperior, niſi Deus. *cap. Per Ve-
nerabilem* 13. *Qui filii ſint legitimi*; *cap. Ne-
mo aliorum*, *cauſa* 9. *quæſt. pr.* Barboſa *de Jure
Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 91. Rota *deciſ.*
664. *n.* 9. *part.* 2. *recent.* Maiolus *de Irregal.*
14 *lib.* 2. *cap.* 6. Imperator Militiæ Chriſtianæ.
Innoc. in cap. ultimo, *nu.* 1. *verſ. Nec mireris
de Sacramentis non iterandis*. Lother. *de Re
Benef. lib.* 1. *quæſt.* 20. *n.* 38. Gonz. *Gloſſa pr.*
15 *n.* 22. Summus Pontifex, cum ſedeat in ſede
Illa, quam Dominus Noſter Jeſus Chriſtus ſibi
in perſonam D. Petri ſpecialiter elegit. Spe-
culator *part.* 1. *lib.* 1. *de Leg.* §. 6. *num.* 51.
16 Vice Deus. Marant. *reſp.* 1. *num.* 32. *part.* 4.
17 cum vices gerat non puri hominis, ſed veri
Dei in terris. *cap. Inter corporalia* 2. *de tranſ-
lat. Epiſc.* Marant. *reſp.* 25. *n.* 88. *part. prim.*
Lotherius *lib.* 1. *quæſt.* 11. *n.* 11. Gonz. *Gloſ.*
1. *nu.* 20. Eſt ſupra Concilium. Leo *in Theſ.
Fori Eccleſ. cap.* 8. *nu.* 14. Bellarm. *lib.* 2. *de
Concilio*, *cap.* 15. & 17. *tom.* 2. Gonzal. §. 1.
Proœm. num. 62. Caſſadorus *deciſ.* 2. *nu.* 4. *de
Præbend.* Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1.
18 *cap.* 2. *nu.* 195., quia non à Concilio, ſed ab
ipſo Deo poteſtatem habet. Bonaccin. *de
Leg. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 3. *nu.* 5., & *diſp.*
4. *quæſt.* 2. *punct.* 7. *n.* 13. Salas *de Leg. diſp.*
8. *ſect.* 3. *nu.* 21. Molfeſ. *in Addit. ad quæſt.
tom.* 2. *in Proœm. quæſt.* 1. *nu.* 31. cujus pote-
19 ſtati omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt, ita,
ut à nemine judicetur, niſi à Deo. *cap. So-
litæ benignitatis*, *de majorit. & obed.* Specu-
lator *part.* 1. *lib.* 1. *de Leg.* §. 6. *num.* 43.,
& ita in pluribus Oecumenicis Conciliis, &
præſertim in Romano, ſub Silveſtro Papa,
20 fuit definitum. Ipſe ſolus de validitate pro-
priæ ſuæ gratiæ cognoſcit. Lotherius *lib.* 2.
quæſt. 41. *num.* 10. Ejus poteſtas comparatur
21 auro, & Imperatoris plumbo. Cævall. *QQ.
comm. contra comm. quæſt.* 739. *n.* 55. Totum
Orbem habet pro Diœceſi. Zerola *in Praxi*
22 *Epiſc. part.* 1. *verbo Pragmatica*, §. 3. Maſ-
ſobr. *de Conc. prælud.* 23. *dub.* 5. Lother. *lib.*
2. *qu.* 22. *n.* 5. Gonz. *d.* §. 1. *proœm. n.* 8. Mol-
feſ. *in Addit. ad Quæſtiones uſuales*, *part.* 10.
23 *quæſt.* 10. *n.* 4. Cujus electio non à Cardinali-
bus, ſed ab ipſo Deo procedit. Lotherius
lib. 1. *quæſt.* 46. *n.* 44. Reginald. *lib.* 31. *cap.*
24 26. *n.* 193. Marant. *reſp.* 25. *num.* 93. *part.* 4.
quod enim educitur ex illa electione Sacri
Senatus Cardinalium, eſt ſimplex indicium,
& ſignum perſonæ, quam Chriſtus Dominus
Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, & omnis pote-
ſtas immediatè ab ipſo Chriſto in talem per-
ſonam deſignatam derivat. Paccinus *part.* 1.
quæſt. 3. *n.* 9. Bellarm. *de Controv. Fidei*, *tom.*
1. *lib.* 2. *cap.* 17., & præſumitur facere unum,
25 & idem Tribunal cum ipſo Chriſto. Pariſ.
conſ. 68. *n.* 162. *part.* 4. Gonz. *d.* §. 1. *Proœm.
nu.* 3. Ricciullus *de Jur. Perſon. lib.* 9. *cap.* 2.
n. 9. Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 42.
26 *n.* 92., & ipſe ſolus inter Principes ſæculi eſt
propriè Monarcha. Bellarm. *tom.* 1. *lib.* 1. *de
Rom. Pontifice*, *cap.* 5., & *cap.* 10. Lotherius
27 *lib.* 2. *quæſt.* 23. *n.* 7. Non ligatur Conſtitutio-
nibus ſuorum Prædeceſſorum. Lother. *lib.* 2.
28 *quæſt.* 32. *n.* 109. Quicquid ipſe ſtatuit, ſta-
tuere præſumitur pro foro univerſali, Spiri-
tu Sancto dictante. Lotherius *lib.* 1. *qu.* 11.
29 *n.* 7., & in eo ſemper cauſa juſta præſumi-
tur. Lotherius *l. c. n.* 8., & à nemine poteſt
30 judicari. *cap.* 31. *Si Papa* 6. *diſt.* 40. *cap. Cuncta
per Mundum* 17. *cauſ.* 9. *qu.* 3. Marant. *reſp.*
41. *n.* 29. *part.* 3. Barboſa *de Jure Eccleſ. Univ.*
31 *lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 67. cum ſit ab omni humana
poteſtate exemptus. Lotherius *lib.* 1. *quæſt.*
32 46. *num.* 23. Et ab ejus judicio appellari non
poteſt. *d. cap. Cuncta per Mundum*. Marant.
33 *Reſp.* 1. *nu.* 32. *part.* 4., unde ſi quis ab ejus
ſententia appellaret ad Chriſtum, hæreſim
ſentire videretur. Barboſa *de Jure Eccleſ. Uni-
verſ. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 92., habetque ipſe ſolus
34 plenitudinem poteſtatis. Et alii Epiſcopi di-
cuntur vocati in partem ſolicitudinis. *cap.
Multum*, 8. *cauſa* 3. *quæſt.* Lotherius *de Re
35 Benef. lib.* 2. *quæſt.* 22. *n.* 25. Et licèt par illis
ſit in Ordine, eſt tamen in adminiſtratione,
& Juriſdictione major. Bellarm. *Controv.
tom.* 1. *lib.* 1. *de Romano Pontifice*, *cap.* 5., &
36 *cap.* 10. Lotherius *d. quæſt.* 22. *nu.* 33. Cujus
poteſtas tanta eſt, ut ſi Mundus totus decla-
raret, Papæ ſententiam eſſe nullam, tamen
ipſius Papæ judicio ſtandum ſit. *cap. Nemo
judicabit* 13. *cauſ.* 9. *quæſt.* 3. Bellarm. *dict.
tom.* 1. *lib.* 2. *de Rom. Pontifice*, *cap.* 4., & *ſe-
quen-*

quenti . Barboſa *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1.
37 *d. cap.* 2. *num.* 70. cum nullus in terris poſſit
ejuſdem Pontificis ſententiam retractare .
38 Sperellius *deciſ.* 105. *nu.* 82. nec illi contradicere,
nec objicere, cur ita faciat. Marant.
d. reſp. 25. *n.* 75., imò ipſe Reges, & Impe-
39 ratores deponat, eiſque Coadjutores conſti-
tuat. Cævallos *Quæſt. Commun. contra Comm.
quæſt.* 339. *num.* 60., undè de eo exclamat
S. Hilarius in Homilia, quæ legitur in Feſto
40 Cathedræ, 18. Janaur. *O Beatus Cœli Janitor,
cujus arbitrio Claves æterni, Adytus traduntur,
cujus terreſtre Judicium præjudicata auctoritas
ſit in Cœlo*; & D. Bernardus *lib.* 2. *de Conſi-
derat.* ſcribens ad Eugenium Papam; *Tu qui
es Sacerdos magnus, Pontifex Summus; tu Apo-
ſtolorum hæres, Epiſcoporum Princeps; tu Pri-
matu Abel, tu Gubernatu Noe, Patriarchatu
Abraham, Ordine Melchiſedech, Dignitate
Aaron, auctoritate Moyſes, judicatu Samuel,
poteſtate Petrus, & Unctione Chriſtus; tu es,
cui Claves traditæ, cui Oves creditæ ſunt;
ſunt quidem alii Cœli Janitores, & Gregum
Paſtores, ſed tu tantò glorioſius, quantò & dif-
ferentius utrumque præ cæteris nomen hæredi-
taſti; habent enim illi ſibi aſſignatos Greges,
ſinguli ſingulos, tibi univerſi crediti; nec mo-
dò Ovium, ſed & Paſtorum tu unus omnium
Paſtor.* Et tandem concludendo dicere poſ-
ſumus, Pontificem eſſe cœleſtem Arbitrum
omnis Dignitatis, omniſque poteſtatis.

Redeundo modò undè meritò nuper di-
greſſi ſumus, cum omnes ſint Papa inferio-
res, non poſſunt Epiſcopi, nec alii quicun-
41 que, eorum ordinaria auctoritate, in his, quæ
Pontifex ſibi reſervavit, diſpenſare, ſed ea-
tenus poterunt, quatenus eis per Summum
Pontificem, vel per Sacros Canones conce-
datur. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 5. Merolla
tom. 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 8. §. 4. *num.* 178.
Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. Garcia *de Beneſ. part.*
11. *cap.* 5. *n.* 344.

42 Et quamvis centum ſeptuaginta tres caſus
enumerentur à Speculatore *pr. parte Speculi,
titul. de Diſpenſationib.* §. *Nunc de Epiſcopis,
à nu.* 1. *uſque ad* 22., quos etiam recenſet
Sylva *de Beneſ. part.* 4. *tract.* 4. *quæſt.* 7. *à
nu.* 24. *uſque ad nu.* 52., in quibus Epiſcopus
diſpenſare poſſit; nihilominus curſu tempo-
43 ris, tùm per Tridentinum Concilium, & di-
verſas Summorum Pontificum Conſtitutiones,
tùm per Regulas Cancellariæ, & plura Sa-
cræ Congregationis ſuper Epiſcopis, & Re-
gularibus Decreta, fuit hujuſmodi poteſtas in
multis reſtricta, & coarctata, ut animadver-
tit Sperellius *deciſ.* 111. *n.* 24., undè hodie
44 poteſt Epiſcopus, ſua ordinaria auctoritate,
ſolommodo diſpenſare in adulterio, & aliis
criminibus ipſo adulterio minoribus. *cap. At
ſi Clerici* 4. *de Judic.* Pontius *de Matr. lib.* 8.
cap. 7. *n.* 8. Sperellius *deciſ.* 110. *num.* 49., &
52.

45 Poterit tamen Epiſcopus etiam in crimi-
nibus adulterio majoribus, etiam contra Ca-
nones, & Concilia in nonnullis caſibus diſ-
penſare; & primò diſpenſare poteſt, dum
per Canones permittitur Diſpenſatio, non
adjiciendo cui, ſed loquendo imperſonaliter,
dicendo, v. gr. diſpenſari poſſit, vel niſi diſ-
penſetur, ut ſunt exempla in *cap. Veniens* 2.
de eo, qui cognoſcit &c., & *cap. Poſtulaſtis* 7.
de Cleric. excomm., tunc etenim eo ipſo in-
telligitur conceſſa Diſpenſatio Epiſcopo. Ra-
tio eſt, quia nullum debet eſſe verbum in
lege, ſeu Canone, quod ſuum effectum non
habeat; undè dicta verba non poſſunt intel-
ligi, quòd habeant relationem ad Pontifi-
46 cem, cum ipſe habeat de Jure plenam diſ-
penſandi poteſtatem in toto Jure Canonico.
cap. Innotuit 20. *de elect. cap. Per venerabi-
lem* 13. *Qui filii ſint legitimi.* Barboſa *de
Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 95. *cap.
Propoſuit* 4. *de conceſſ. Præb. &c.*, & Papæ
auctoritas ſemper intelligatur excepta. *cap.
Significaſti* 4. *de electio.* & *d. cap. Propoſuit,*
Barboſa *l. c. n.* 72., imo ipſa Decreta Con-
47 cilii ſuppoſita ſint confirmationi, & refor-
mationi Sedis Apoſtolicæ, ut in fine dicti
Concilii legitur, cum Papa ſit ſupra Conci-
lium, ut diximus *num.* 18., undè potius ad
Epiſcopum referri debent, maximè, quia
cum hujuſmodi Diſpenſatio ſit clauſa in Cor-
pore Juris, favorabilis eſt, & amplè intel-
ligenda, ut diximus *lib.* 1. *cap.* 2., & quòd
permiſſa generaliter Diſpenſatione, ut ſupra,
48 poſſit Epiſcopus, ſi juſtam cauſam habeat,
in illis caſibus diſpenſare, apertè dicit *Gloſſa
in cap. In quibuſdam* 12. *verbo, Diſpenſatum
de pœnit*; & docent Speculator *l. c. nu.* 27.
Alterius *de Cenſ. tom.* 2. *cap.* 3. *diſp.* 8. *verſ.
Speculator.* Sanchez *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 5.
n. 1. Stephanus à S. Gregorio *univ. Tract. de
Vinc. Div. Petr. lib.* 2. *cap.* 112. *nu.* 14. Salas
de Legib. diſp. 20. *ſect.* 3. *nu.* 22. Barboſa *de
Off. & Poteſt. Epiſc. alleg.* 33. *n.* 22., & 23.
Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 18. Reginaldus
lib. 31. *cap.* 27. *num.* 201. Bonacina *de Leg.
diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 17. Sperellius
deciſ. 111. *num.* 59. Filiuccius, & Trullenck.
ll. cc. Majolus *de Irreg. lib.* 5. *cap.* 51. *nu.* 4.
Palaus *tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 5. *n.* 1.

Dixi ex propoſito, poſſe Epiſcopum diſpen-
ſare, ſi juſtam diſpenſandi cauſam habeat,
quia hac non exiſtente, nullatenus poterit;
cùm etenim in lege Superioris tunc diſpen-
49 ſet, requiritur juſta cauſa; cum poteſtas diſ-
penſandi, à Superiore Inferiori conceſſa, ſem-
per intelligi debeat, ſi cauſa adſit. Sanchez
lib. 8. *diſp.* 17. *n.* 4. Aloyſius Riccius *in Praxi
Fori Eccleſ. reſol.* 410. *n.* 7. Rebuff. *in Praxi
Beneſ. tit. de Diſpenſat. ad plura Beneſ. num.*
31., & plures alii, quos proptereà *lib.* 3.
cap. 1. citabimus. Si tamen dubitetur, an
cau-

cauſa ſit juſta, necne, & ob id valida, ſeu invalida ſit hujuſmodi Diſpenſatio, vide, quæ dicemus *d. cap.* 1, ubi concludimus, in re merè dubia non requiri Diſpenſationem.

50 Excipe tamen, & dic, non poſſe Epiſcopum diſpenſare, licèt Diſpenſatio permittatur in Canone.

Primo, quando ille Canon ipſi Epiſcopo legem imponeret, eumque in executorem daret, ut eſt textus *in l. cum hi*, §. *Et ſi Prætor, ff. de tranſact.*, quia cum eo caſu non ſit rationabile, Epiſcopum in proprio facto,
51 & ad propriam utilitatem diſpenſare, non debet intelligi, quòd fuerit ipſi commiſſa Diſpenſatio, ſed alteri Superiori. Sanchez *d. diſp.* 5. *num.* 3. Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 302. Trullenck. *Oper. Moral. lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 1. *nu.* 5. Sperellius *deciſ.* 111. *n.* 62., & inclinat Palaus *l. c. n.* 3.

52 Excipe ſecundo, ſi verba ipſius Canonis, ſeu Conſtitutionis tollerent Diſpenſationem, ut ſi diceretur, deponatur ſine ſpe reſtitutionis. Sylva *de Beneſ. part.* 4. *quæſt.* 7. *nu.* 18. Sperellius *n.* 63. *l. c.*, vel abſque ſpe Diſpenſationis. *cap. prim. de tem. Ordin. in* 6. Sperellius *l. c.*

53 Excipe tertio, ſi in Canone, ſeu Conſtitutione diceretur, irrevocabiliter, vel nullo modo, aut nullatenus, ut advertit idem Sperell. *l. c. d n.* 65. *uſque ad nu.* 70. Barboſa *de Dictionib. diction.* 239. *nu.* 8.

54 Excipe quarto, ſi in eo Canone Papa imponeret pœnam, eamque ſibi reſervaret, tunc etenim, quamvis abſolutè permitteretur Diſpenſatio, non intelligeretur Epiſcopo conceſſa, quia ejus tantùm eſt abſolvere, cujus eſt condemnare. *l.* 3. *ff. de Re judic.* Sanch. *d. diſp.* 5. *n.* 4. Vide pro prædictis Gambar. *de Off. & Poteſtat. Legati, lib.* 10. Gratian. *diſcept. Forenſ. cap.* 14. *num.* 1., & 7.

55 Et quamvis non deſint qui doceant, non poſſe Epiſcopum diſpenſare in Decretis Concilii, ac Conciliaribus (hoc eſt à Pontifice de conſilio Concilii factis) tametſi expreſsè in illis Diſpenſatio permittatur, ex quo Decreta Concilii contineant Decretum irritans. Pariſ. *de Reſignat. Beneſic. lib.* 4. *quæſt.* 9. *nu.* 28. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellariæ Gloſſa* 15.
56 *nn.* 37., undè expreſſa egeant derogatione. Marius Antoninus *Var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 58. *nu.* 6. Barboſa *in Collect. Concilii, ſeſſ.* 1. *nu.* 5. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 26. *nu.* 7. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 18. Riccius *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 156. *nu.* 1. Pelliccion. *Quæſt. Illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 2. *pag. mihi* 37. *col.* 2. *in medio.* Franc. Leo *in Theſauro Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *n.* 44. Reginald. *in Praxi Fori Pœnitent. lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 202. *in princip.*
57 imo nec Conciliaribus Conſtitutionibus cenſeatur derogatum, niſi expreſsè facta ſit derogatio, ut docet Gonzalez *Gloſſa* 15. *num.* 36. & 37., & *Gloſſa* 18. *n.* 103., tamen pro-
58 babilius eſt, ut poſſit etiam in illis diſpenſare, ſi in Decretis Concilii, ſeu Conciliaribus, Diſpenſatio permittatur, aliàs etenim opus non fuiſſet ea verba apponere; idque apertè colligitur ex doctrina eorum, qui affirmant, poſſe Epiſcopum diſpenſare, *in cap. Quiſquis* 43. *de elect.*, & *in cap. In quibuſdam* 12. *de pœnis*, quamvis ſint Conſtitutiones à Conciliis factæ; vide Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 5. *nu.* 1., & *nu.* 5. Sylveſtrum *in Summa, verbo Diſpenſatio, quæſt.* 9. *num.* 15. Gambat. *d. lib.* 10. *num.* 420.

59 Quæ autem, ac qualis dicatur Conſtitutio Conciliaris, & quæ Pontificis, conſule Sanchez *d. diſp.* 5. *n.* 6. Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. alleg.* 33. *num.* 27. Diana *d. reſol.* 18. Cottad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 7., communis tamen Regula aſſignari ſolet, ad dignoſcendam differentiam inter utraſque Conſtitutiones, ut ſi Conciliaris ſit, præponatur titulus *Ex Concilio*, at in Pontificia dicatur, *In Concilio*; & ſic ſe gerere notoriam Datariæ, & Cancellariæ Apoſtolicæ Praxim, teſtatur Corradus *l. c.*

60 Secundo, poteſt Epiſcopus diſpenſare in dictis Criminibus, & Conſtitutionibus ratione Conſuetudinis, videlicet quia ex Conſuetudine legitimè præſcripta habet, ut diſpenſare poſſit. Conſuetudo namque legi æquipollet. Marant. *reſp.* 24. *nu.* 30. *part.* 2. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 16. *num.* 45. Menoch. *de Præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 131. *d*
61 *n.* 138. Sperell. *dec.* 137. *n.* 12., & dat Juriſdictionem. *cap. Cum contingat* 13. *de Foro compet.* Paccinus *de Viſitat. part.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 35. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 8. Sperellius *deciſ.* 37. *n.* 27., & *deciſ.* 116. *nu.* 82. Palaus *d. punct.* 5. *nu.* 11. Gratianus *Diſcept. Forenſ. cap.* 184. *n.* 25. Salas *de Legib. diſp.* 20. *Corollar.* 2. *ſect.* 3. *num.* 22. *caſu* 2. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 7. *n.* 177.
62 *verſ. At probabilius*; & facit valere Diſpenſationem aliàs non valituram. *d. cap. Cum contingat*. Sylveſter *verb. Diſpenſatio, quæſt.* 9. *nu.* 15. Laymanus *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *Coroll.* 2. *nu.* 4. Sanchez *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 9. *n.* 27. *circa medium*. Pontius *d. cap.* 6. *n.* 8. Barboſa *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 11. §. 6. *n.* 194. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 12. *verſ. Alter caſus.* Rondeus *de Diſpenſat. membr.* 2. *nu.* 4. *inter Tractat. diverſos, vol.* 14.
63 Sperellius *deciſ.* 116. *n.* 81., & ſi ſit immemorabilis, habet vim tituli, & privilegii, etiam in reſervatis Principi. *cap. Super quibuſdam*, §. *Præterea, Extra de verb. ſignific.* Sperell. *d. deciſ.* 37. *n.* 5. Rota *deciſ.* 11. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* Rota *deciſ.* 677. *nu.* 4. *part.* 1. *recentior.* Pariſ. *de Conſid. quæſt.* 38. *num.* 14. Marius Antoninus *Var. Reſol. reſol.* 12. *n.* 9.
64 *lib.* 3. Afflict. *deciſ.* 254. *nu.* 4., & qui habet

pro

Digitized by Google

pro ſe Conſuetudinem immemorabilem, po-
teſt allegare meliorem titulum de mundo;
65 & quicquid poteſt per privilegium concedi,
poteſt Conſuetudine acquiri. Verricell. *de*
66 *Miſſionib. Apoſt. qu.* 87. *n.* 9., & ad effectum
inducendi Conſuetudinem contra Canones,
non requiritur ſcientia Papæ, ſed ſufficit lapſus
temporis, & quòd non ſit contra Jus natura-
le, aut divinum. Angelus, *verbo Conſuetudo,*
n. 9. Sylveſter *eodem verbo, quæſt.* 5., & 6. San-
chez *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 4. *nu.* 11. & 14., &
diſp. 82. *nu.* 20. Bonaccina *de Legib. diſp. pr.*
quæſt. pr. punct. ultim. §. 3. *nu.* 3. Vide Sera-
phinum *deciſ.* 712. *n.* 2. Verricell. *de Miſſion.*
Apoſt. quæſt. 87. *n.* 10. Rota *deciſ.* 221. *n.* 2.
part. pr. recent., undè ratione hujuſmodi Con-
ſuetudinis legitimè præſcriptæ, poterit Epi-
ſcopus diſpenſare in omnibus impedimentis
matrimonium impedientibus, exceptis Spon-
ſalibus, Votis Caſtitatis, & Religionis, &
Interdicto Eccleſiæ, à Superiore appoſito, ut
67 fusè dicemus alibi; ex quo jamdiù ex gene-
rali Conſuetudine factum eſt, ut in aliis im-
pedientibus (prædictis impedimentis exce-
ptis) Epiſcopus diſpenſare poſſit, nec ulla
ſuper his Diſpenſatio à Pontifice petatur, ut
docent Navarrus *in Manuali, cap.* 22. *n.* 85.
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 17. *num.* 9. Bonaccina *de*
Matrim. quæſt. 3. *punct.* 15. *n.* 3. Piaſecius *in*
Praxi Epiſc. part. 2. *cap. pr.*, ubi *de Caſibus*
Epiſcop. verſ. Quoad forum, nu. 14., & nos
diximus *lib. pr. cap.* 4.

Tertio, poteſt Epiſcopus diſpenſare in le-
68 ge Superioris, ſi materia levis ſit, ex præſum-
pta Superioris voluntate, cui eſſet nimis one-
roſum pro minimis ad eum recurrere, maxi-
mè ſi lex ſolùm ad culpam venialem, vel
nullam obliget: quia eo ipſo, quòd Legiſ-
lator noluit obligationem rigoroſam ponere,
judicavit eam rem non eſſe tanti momenti,
ut Diſpenſationem ſibi reſervare vellet. Pa-
laus *d. tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.* 5. *n.* 4. Bonac-
cina *de Legibus, diſp. pr. quæſt.* 2. *punct. pr.*
num. 17.

69 Quarto, diſpenſare poterit in lege Supe-
rioris, ſi caſus nimis frequentes ſint, quia cum
nimis oneroſum eſſet ipſis Superioribus, ſi pro
ipſis recurreretur, præſumi debet, noluiſſe
reſervare. Palaus *l. c. n.* 5. Navarrus *in Sum-*
ma, cap. 21. *nu.* 21.

70 Quinto, poteſt Epiſcopus diſpenſare in ca-
ſibus dubiis, quia hi non comprehenduntur
ſub reſervatione. Lezana *in Summa, tom.* 4.
verbo, Votum pro Regularibus, n. 12. Palaus
d. punct. 5. *nu.* 10., & proinde ſi in caſu du-
71 bio diſpenſatum ſit ab Epiſcopo, quamvis
poſtea conſtet de certitudine, v. gr. emiſſi
Voti, non erit opus recurrere pro alia Diſ-
penſatione ad Pontificem, quia jam fuit in
dicto Voto facta Diſpenſatio. Lezana *l. c.*
Suarez, Sanchez, & Lugo penes ipſum.

72 Sexto. Poterit Epiſcopus diſpenſare ſuper
impedimentis, quæ ſuperveniunt matrimo-
nio, & impediunt debiti petitionem, ut in
cognatione ſpirituali, vel affinitate. Barbo-
ſa *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 11. §. 6.
nu. 187. Bonaccina *de Matr. quæſt.* 3. *punct.*
15. *nu.* 5., & nos latiùs ſuo loco dicemus.
73 Septimo. Poterit Epiſcopus diſpenſare in
impedimento cognationis, ortæ ex baptiſmo,
tempore neceſſitatis non ſolemniter colla-
to. Barboſa *l. c. num.* 188. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 6. *num.* 17.
74 Octavo. Diſpenſare poterit cum minori-
bus, non habentibus legitimam ætatem ad
matrimonium præſcriptam, ut illud ineant,
dum prope ætatem ſunt, & dubium eſt, an
malitia ſuppleat ætatem. Barboſ. *num.* 189.
l. c., & alii, quos propterea *lib.* 3. citabimus.
75 Nono. Diſpenſare poſſet Epiſcopus etiam
in Votis Caſtitatis, & Religionis, niſi illa
Summus Pontifex ſibi reſervaſſet; at cum
hujuſmodi Reſervatio ſit odioſa, tanquam
Juri Epiſcoporum derogatoria, eſt reſtringen-
da, etiam quoad ſupradicta Vota.
76 Undè ſi hujuſmodi Votum non ſit v. gr.
integræ Caſtitatis, ſed partis, non erit re-
ſervatum Pontifici, ſed poterit Epiſcopus, ſi
juſta cauſa adſit, in eo diſpenſare. Ex qua
doctrina infertur
77 Primo, ut poſſit Epiſcopus diſpenſare in
Voto Caſtitatis, vel Religionis, ad tempus
præciſum emiſſo, quia id non eſt ſimpliciter,
& abſolutè Votum Caſtitatis, vel Religio-
nis, quod perpetuitatem importat. Sylveſter
verbo, Votum 4. *quæſt.* 8. *dict.* 6. Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 9. *num.* 6. Gutierez *QQ. Can. lib.* 2.
cap. 22. *nu.* 48.
78 Secundo infertur, ut poſſit Epiſcopus diſ-
penſare in Voto Caſtitatis conjugalis ſervan-
dæ, cum non ſit abſolutè Votum Caſtitatis,
vide Sanchez *l. c. nu.* 7.
79 Tertio infertur, ut poſſit diſpenſare etiam
in Voto, quo Vovens unus ex Conjugibus, abſ-
que alterius licentia, ſe adſtrinxit ad non pe-
tendum debitum; hujuſmodi enim Votum
non eſt Votum integræ Caſtitatis. Sanchez
l. c. n. 8., prout & poſſit diſpenſare, quan-
80 do uterque Conjux de alterius licentia emi-
ſit Votum non petendi debitum, quia adhuc
non eſt Votum Caſtitatis, cum eo matrimo-
nio ſoluto, poſſit ſuperſtes novum matrimo-
81 nium inire; nec illud Votum obligat ad non
82 fornicandum; item & poſſit dipenſare, quam-
vis uterque Conjugum, communi conſenſu,
voviſſent nec petere, nec reddere, & non
fornicari, quia adhuc non eſt abſolutè Vo-
tum Caſtitatis, cum eo matrimonio ſoluto,
poſſit quilibet Conjugum, hujuſmodi Voto
non obſtante, aliud matrimonium inire, ut
benè Sanchez *l. c.*
83 Quarto infertur, ut poſſit Epiſcopus diſ-
pen-

penſare in Voto Virginitatis ſervandæ, ſi Vovens intendit ſe obligare, non ad Caſtitatem perpetuò ſervandam, ſed ſolùm ad corporis integritatem ſervandam, intelligendo de abſtinentia à primo luxuriæ actu, per quem virginitas deperditur. Sanchez *num. 9. l. 1.*

84 Quintò diſpenſabit Epiſcopus in Voto non ineundi matrimonium, quia non eſt propriè Votum Caſtitatis. Sanchez *num. 11. l. c.*

85 Sextò, diſpenſabit in Voto aſſumendi Ordinem Sacrum, quia adhuc non eſt Votum Caſtitatis, ſed tantùm aſſumendi ſtatum, cui Caſtitas annexa eſt. Sanchez *ibi*, *nu.* 13.

86 Septimò, amplia, ut Epiſcopus diſpenſare poſſit in Voto disjunctivo, cujus altera pars eſt reſervata, & altera non eſt reſervata, v. gr. ſi quis voviſſet, vel Caſtitatem, vel Religionem, vel aſſumptionem Ordinis Sacri, quia ex his tribus integrum eſt Voventi eligere partem non reſervatam, ſuper qua poteſt Epiſcopus diſpenſare; quia in alternativis electio eſt debentis, & ſufficit alterum

87 adimpleri. Sanchez *d. diſp. 9. n.* 14. Id tamen intellige, ut procedat, niſi ille, qui vovit, jam ſtatuiſſet non promoveri ad Ordines, quia tunc certè non poſſet Epiſcopus diſpenſare, cum reſtringatur ad Vota, vel Caſtiratis, vel Religionis, quorum utrumque eſt reſervatum Pontifici.

88 Octavò, diſpenſare poterit Epiſcopus in Voto aſſumendi habitum Beatorum, qui verè non eſt Religioſus, ut docet Sanchez *l. c. num.* 15.

89 Nonò, diſpenſabit Epiſcopus in Voto ſtrictioris Religionis, nempè, ut is, qui ſic vovit, ingrediatur in laxiorem; quamvis enim diſpenſare non poſſit in ſubſtantia Religionis, poterit tamen diſpenſare in eo exceſſu de una ad alteram, quod nullibi reſervatur, ut pluribus citatis, docet Sanchez *d. diſp. 9. num.* 17.

90 Decimò, amplia, & dic poſſe Epiſcopum diſpenſare in Voto de perſeverantia in Religione, quia quamvis Votum Religionis reſervatum ſit Pontifici, tamen Votum perſeverantiæ in illa non eſt reſervatum; itaut, ſi juſta cauſa adſit, poſſit ab Epiſcopo tempore Novitiatus diſpenſari; non etenim diſpenſatur eo caſu in ipſo Voto Religionis, ſed in qualitate adjuncta, quæ non eſt reſervata. Sanchez *num.* 18. *l.* 1., ubi opportunè animadvertit, quòd ſi abſque juſta cauſa Novitius è Religione exiret, non poſſet Epiſcopus ſuper dicto Voto perſeverantiæ diſpenſare, eò quia nondum ſatisfecerit Voto Religionis.

91 Undecimò, poterit Epiſcopus ex juſta cauſa diſpenſare ſuper dilatione executionis Voti, nempè nè infra præfixum tempus impleatur, dummodo non adeò differatur, ut periculum ſit in eum ſtatum incidendi, ut is, qui vovit, fiat impotens ad illud adimplendum, quia ſic diſpenſando, non diſpenſat in ſubſtantia Voti Religionis, ſed in qualitate. Sanchez *nu.* 19. *l.* 1.

92 Duodecimò, dic poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam in ipſis Votis Caſtitatis, ac Religionis, ſub conditione, & in pœnam factis, ſi finis principalis Voventis non fuit ingreſſus in Religionem, vel ſe obligare ad Caſtitatem, ſed evitatio ludi, aut alterius ſimilis, quia hæc non ſunt ſimpliciter Vota Caſtitatis, vel Religionis, & in Votis pœnalibus non oritur promiſſio Caſtitatis, vel Religionis ex animo, & affectu Voventis; ſed potius hæc, tanquam odioſa ſibi proponit in pœnam delicti, ut innumeris citatis, docet idem Sanchez *lib. 8. diſp. 10. volum. 8.* quod idem noviſſimè confirmat Donatus Antonius de Marinis *Reſol. Quotid. lib. 1. cap. 106. n.* 4.

Ampliat Sanchez *l.* 1. ut poſſit Epiſcopus dicto caſu diſpenſare, ſive pœna jam incurſa ſit, ſive non fuerit incurſa; declarat ta-

93 men, ut poſſit diſpenſare in dictis Votis, ſi ſub condirione facta ſint; quia ſi fuiſſent abſolutè facta, ut ſi quis voviſſet ingredi Religionem, vel Caſtitatem ſervare, quamvis etiam hæc elegiſſet in pœnam alicujus peccati commiſſi, tamen cum fuerint abſolutè facta, non poteſt Epiſcopus in illis diſpenſare.

94 Decimotertiò, dic probabilius poſſe Epiſcopum diſpenſare in Voto verè conditionali, quia ad diſcernendam poteſtatem Epiſcopi ad diſpenſandum in his Votis, non ſolùm attendi debet ſola obligatio ex eis conſurgens, ſed initium, ac radix illius obligationis, quæ ſi à perfecta Voti Caſtitatis natura deficiant, poterit Epiſcopus diſpenſare. Completa autem conditione, licèt obligatio jam ſit abſoluta, tamen illius obligationis radix fuit imperfecta: vide Sanchez *n. 13. l.* 1., ubi *nu.* 14. declarat, hanc doctrinam procedere, ſi conditio ſit de futuro, nec tacitè inſit.

95 Decimoquartò, poterit Epiſcopus diſpenſare cum Conjugato, qui cum ante matrimonium eſſet Voto Caſtitatis aſtrictus, tranſit ad nuptias, ut petat debitum; quia id non eſt propriè in Voto Caſtitatis diſpenſare; ſed ad quendam ſolum effectum, quia iſte nihilominus hujuſmodi Diſpenſatione non obſtante, erit ſacrilegus fornicando, nec poterit, eo matrimonio ſoluto, aliud inire & ſic poſſe Epiſcopum diſpenſare, ex jam præſcripta conſuetudine, innumeris citatis, docet Sanchez *lib. 8. diſp. 12. n. 4., & n. 9.*

96 Decimoquinto, diſpenſabit Epiſcopus ad petendum debitum, quando quis jam matrimonio conſummato, tem habuit cum conſanguinea ſuæ Conjugis; quamvis enim, Juris rigore attento, id non poſſet, tamen ratione

Conſuetudinis jam legitimè præſcriptæ, poſſe in hoc diſpenſare Epiſcopos, teſtatur idem
97 Sanchez *d. diſp.* 12. *nu.* 13., ubi ampliat, ut poſſint etiam diſpenſare, quamvis illa affinitas contracta fuiſſet ante matrimonium conſummatum; & quamvis etiam ad quoſcunque potentes diſpenſare ſit facillimus aditus, quia hujuſmodi Conſuetudine attenta, hæc poteſtas abſolutè Epiſcopo convenit. Sanch. *l. c. n.* 14., ubi *n.* 15. ampliat hanc Epiſcopi poteſtatem, Itaut diſpenſare poſſit ad pe-
98 tendum debitum cum illo, qui cum ſuo Conjuge cognationem ſpiritualem contraxit, cum ex præſcripta Conſuetudine obtentum ſit, ut diſpenſare poſſit.
99 An autem poſſit Epiſcopus diſpenſare in Voto Caſtitatis, poſt matrimonium conſummatum à Conjugibus emiſſo, quinque caſus diſtinguuntur à Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 11.
100 Primus eſt dum unus, alterius Conjugis licentia, Caſtitatem vovit.
101 Secundus, quando ex alterius licentia unus vovit.
102 Tertius, dum uterque Conjux, abſque alterius licentia, Votum emiſit.
103 Quartus, ſi uterque ſeorſum cum alterius Conjugis licentia vovit, non tamen per modum contractus.
104 Quintus, & ultimus, quando uterque, mutua licentia præhabita, per modum contractus continentiam vovit.
Quoad primum, & tertium, concludit *l. c. num.* 4., & 6. poſſe Epiſcopum diſpenſare
105 poſt matrimonium conſummatum, quia ea Vota verè non fuerunt omnimodæ continentiæ, cum nequeant obligare ad non redden-
106 dum debitum: at ſi emiſſa fuiſſent ante conſummatum matrimonium, diſtinguit; quia ſi Votum factum fuerit animo ingrediendi Religionem, ad finem adimplendi Votum, non poterit Epiſcopus, ante conſummatum matrimonium, diſpenſare, cum valeat ut Votum omnimodæ Caſtitatis; at ſi hujuſmodi Voto Religionis non obſtante, matrimonium conſummaſſet, poterit eo caſu diſpenſare ſolùm ad petendum debitum.
107 Ad ſecundum, ac quartum caſum, eodem modo reſpondet, ſubdens, quòd ſi Votum factum ſit poſt matrimonium conſummatum, & animo ingrediendi Religionem, volente altero Conjuge efficere à Jure requiſita, ut hic Vovens tranſeat ad Religionem, non poterit Epiſcopus diſpenſare, etiam ad petendum debitum, quia voluit ſe ad Religionem obli-
108 gare; at ſi alter propoſitum mutet, tunc cum non poſſit ille ulterius ad Religionem tranſire, poterit Epiſcopus ſolùm diſpenſare ad petendum; ſi tamen hujuſmodi Votum factum ſit abſque animo ingrediendi Religionem, ſive ante conſummationem matrimonii, ſive poſtea, poteſt Epiſcopus in eo Voto diſpenſare, quia Votum illud non fuit omnimodæ, & abſolutæ Caſtitatis, ſed partis, eo quòd dicto Voto non obſtante teneatur ſic Vovens reddere debitum, & poterit petere, quamvis alter adulterium commiſerit.
109 Circa quintum, & ultimum Caſum, concludit idem Sanchez *n.* 10., non poſſe Epiſcopum cum illis Conjugatis diſpenſare, ut matrimonio utantur, ſive reddendo, ſive petendo, niſi adeſſet urgens incontinentiæ periculum in alterutro, & non poſſet commodè adiri Pontifex, aut alius diſpenſare potens, vel ob paupertatem, vel aliam juſtam cauſam, quia tunc diſpenſare poteſt ſolùm ad reddendum debitum: limitat tamen, & benè Idem Sanchez *l. c. n.* 13., quòd ſi aliqua exceptio in eo Voto poſita eſſet, tunc poſſit Epiſcopus diſpenſare, v. gr. ſi Conjuges per modum contractus hac lege voviſſent Caſtitatem, ut ſi ſoboles, quam tunc babebant, obiret, tunc poſſent uti matrimonio; aliud tamen eſſet ſi Conjuges ab initio promiſiſſent continentiam, dum prolem haberent, quia ſi intellexerunt promittere continentiam, habita prole, eſt verum Votum, & abſolutum Caſtitatis, & tantùm quoad effigiem eſſet conditionale, & proinde Epiſcopus non poſſet diſpenſare, nedum ad petendum, niſi concurreret urgens periculum incontinentiæ, & quòd non poſſet adiri Pontifex, vel alius diſpenſare potens; at ſi ſen-
110 ſus Contrahentium fuiſſet conditionalis, v. gr. ſi intellexiſſent, quòd ſi Deus hoc beneficium illis conceſſiſſet, ut prolem haberent, in gratiarum actionem continentiam ſervare, tunc fuiſſet Votum conditionale, & proinde ab Epiſcopo diſpenſabile, tam antè impletam conditionem, quàm poſtea, undè optimè infert idem Sanchez *l. c. nu.* 14., ut poſſit Epiſcopus diſpenſare, ſi Conjuges mutuo conſenſu, & per modum pacti, ſolam continentiam ad tempus voviſſent, quia cum eo caſu Votum ſit temporale, non eſt reſervatum. Animadvertit tamen *nu.* 15. neceſſe
111 eſſe, ut ipſi Conjuges, qui per modum contractus voverunt, remittant ſibi ipſis renunciationem illam juris petendi, & reddendi, quam vovendo fecerunt, & ſic iterum conferant ſibi mutuam corporum poteſtatem; quia cum hæc remiſſio valida ſit, tenebitur uterque reddere, & tunc poterit Epiſcopus diſpenſare ad petendum ratione illius periculi, quod graviſſimum eſſet, ſi data obligatione reddendi, illis interdicta eſſet debiti petitio.
112 Quod diximus; poſſe Epiſcopum diſpenſare in caſibus prædictis quoad Vota ſimplicia Caſtitatis, & Religionis, locum babet, itaut ſimili modo diſpenſare poſſit in juramentis Caſtitatis, & Religionis, quia eadem ratio

ratio militat in iſtis: qui etenim poteſt diſ-
penſare in Votis, poteſt etiam in Juramentis
ſoli Deo factis. Sanchez *lib. 8. diſp. 13. n. 1.*
Sayrus *in Clavi Regia, lib. 5. cap. 8. n. 9.*, &
113 conceſſa facultate diſpenſandi generaliter in
Votis, vel ea commutandi, poterit Delega-
tus diſpenſare, quamvis in eadem re concur-
rant Juramentum, & Votum: vide Sanchez
in Summa, lib. 4. cap. 53. n. 20. Suarez *de Re-
lig. Domib. tom. 2. tract. de Vot. lib. 6. cap.
14. à num. 19.*, licèt enim ſint duo vincula
diverſa ſpecie, tamen in ordine ad Diſpen-
ſationem, & commutationem, reputantur
quaſi unum, & idem, & ejuſdem rationis;
& cum magis ſit diſpenſare in Votis, quàm
114 illa commutare, ideo facultas generaliter
conceſſa ad diſpenſandum in Votis, exten-
ditur ad illa commutanda. Fragoſ. *de Regim.
Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. diſp. 6. num. 26.*
Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 40. dub. 16. n. 108.
in 2. edit.* Layman. *Theol. Mor. lib. 4. tract.
4. cap. 8. n. 20.*, quia cum ea poteſtas ſit ge-
neraliter conceſſa, eſt latè extendenda, &
cui licet plus, licebit minus. Regula, *Cui
licet 53. de Reg. Juris in 6.*, & qui poteſt
remittere totum debitum, poteſt remittere
partem.
115 An autem hujuſmodi Juramenta Caſtita-
tis, vel Religionis, abſolutè facta, ſint Pon-
tifici reſervata, latè diſputat Sanchez *lib. 8.
Diſp. 13*, ubi *num. 5.* concludit, regulariter
eſſe reſervata, quia Juramentum Deo factum
includit in ſe Votum, & *num. 6.* docet, ut,
116 quoties privilegium conceditur, relaxandi,
aut commutandi omnia Juramenta, in da-
mnū tertii non cedentia, & omnia Vota,
præterquam Caſtitatis, & Religionis, ſub
ea Votorum reſervatione reſerventur etiam
juramenta ejuſdem materiæ, quoties hæc
promiſſionem continēt, ſecus verò, ubi ea
vacant, & *num. 7.* docet, quòd licèt in
Bulla alicui concedantur omnia Vota, &
Juramenta, quæ non tendunt in tertii præ-
judicium, nulla de Votis facta reſervatio-
ne, adhuc cenſebuntur reſervata juramen-
ta Caſtitatis, & Religionis, in quibus pro-
miſſio continetur, ſecus autem ſi non con-
tineatur, quia in nulla generali conceſſio-
ne cenſentur conceſſa Vota Caſtitatis, & Re-
ligionis, niſi de eis ſpecialis mentio fiat, ut
probavimus *lib. pr.*, unde a fortiori dicen-
dum eſt, nec cenſeri conceſſa Juramenta, pro-
miſſionem earumdem rerum continentia.
117 Circa prædicta adnotandum eſt, non poſ-
ſe Epiſcopum diſpenſare in Votis, vel Jura-
mentis, factis in favorem tertii, niſi ab ipſo
tertio hujuſmodi jus remiſſum ſit, prout re-
mitti poterit eo caſu, quo in ſolius tertii
favorem vota, vel juramenta facta ſint. San-
118 chez *lib. 8. Diſp. 9. num. 12.* Inſuper adnota-
ri debet, ſolùm Diſpenſantem in ſua Lege
poſſe imponere mulctas Diſpenſatis. San-
chez *lib. 8. Diſp. 14. num. 1.*, quia cum ea
Lex à ſua voluntate proficiſcatur, & vim
habeat obligandi, poteſt, ſi juſta cauſa ad-
ſit, partim commutare, & partim diſpen-
ſare, relaxando in aliqua parte Legem.
119 Octavo, poteſt Epiſcopus in Impedimen-
tis etiam dirimentibus diſpenſare ratione
magnæ neceſſitatis, vel utilitatis noviter
emergentis, & tempore editæ Conſtitutio-
nis veriſimiliter non cogitatæ, ſi infraſcri-
ptæ qualitates concurrant, nempe
120 Primo, Impedimentum, ſuper quo Diſ-
penſatio requiritur, diſpenſabile ſit; quia
ſi non poſsit per ipſum Summum Pontificem
diſpenſari, eò minus poterit per Epiſcopum,
cui, eo caſu, nullo modo præſumi poteſt
conceſsa poteſtas, dum nec ipſe Pontifex
diſpenſare poſsit, vide Laymanum *lib. 5.
tract. 10. part. 4. cap. 6. num. 10.*
121 Secundò, Impedimentum ſit occultum;
quando autem dicatur Impedimentum eſſe
occultum, dicemus infra.
122 Tertiò, Matrimonium ſit bona fide pu-
blicè contractum, præmiſsis Denunciatio-
nibus, vel illis ab Ordinario remiſsis.
123 Quartò, ſi ſcandalum ex Conjugum ſepa-
ratione timeatur, vel ſeparatio ipſa ſit fu-
tura difficilis, ut quia, v. gr. unus Conju-
gum novit Impedimentum, quod vel pro-
bare non poteſt, vel ſaltem, ob grave pro-
priæ, vel alienæ famæ periculum, non te-
netur extrà Confeſſionem revelare; vel ſi
ambo Conjuges Impedimentum norint, ta-
men probare non poſſunt, vel propter eo-
rum paupertatem Diſpenſationem a Ponti-
fice impetrare non valent, vel magnum in-
continentiæ periculum urget, ſi expectetur,
ut ea Diſpenſatio impetrata ſit, vel ob ſi-
miles cauſas.
124 Quintò, periculum ſit in mora, itaut
ſine evidenti, & gravi peccati, vel famæ
jacturæ periculo, non poſſit Diſpenſatio
differri, donec Pontifex, ſeu alius diſpen-
ſare potens adeatur.
125 Et quòd concurrentibus prædictis poſſit
Epiſcopus in impedimentis Matrimonium
dirimentibus diſpenſare, expreſsè docent
Silveſter, *V. Diſpenſatio d. num. 15.* Na-
varrus *d. cap. 22. num. 85.* Zerola *in Praxi
Epiſc. part. pr. verbo Diſpenſatio* §. 3. Sanchez
lib. 2. Diſp. 40. nu. 3. Coninck. *de Sacram.
Diſp. 33. Dub. 3. num. 32.* Gutierez *de Ma-
trimonio cap. 49. num. 6. verſ. Nihilominus;*
Graſſius *Deciſ. Aur. lib. 2. cap. 81. num. 14.*
Pontius *de Matr. lib. 8. cap. 13. num. 2.* Bo-
naccina *de Matrim. quæſt. 3. puncto 15. n. 4.*
Averſa *de Matr. quæſt. 19. ſect. 2. verſic. con-
cludendum.* Stephanus à S. Gregorio *de Vinc.
Div. Piet. lib. 3. cap. 112. n. 15.* Leoncill. *de
Opibus Paupertatis part. 2. privil. 85. nu. 1.*

Digitized by Google

Piaſecius *in d. Praxi l. c. verſ. Diſpenſat.* Leo
in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. num. 43.
Vivaldus *in Candelabro part. pr.* ubi *de Diſ-*
penſationibus in impedimentis Matrimonii, nu.
248. Sayrus *in Floribus lib. 4. titulo pr. deciſ.*
8. Verricell. *de Miſſionibus Apoſtolicis, quæſt.*
146. *num.* 3. & 4. Barboſa *de Jure Eccleſ. Uni-*
verſ. lib. pr. cap. 11. §. 6. *num.* 186. Salas *de*
Legib. Diſp. 20. *ſect.* 3. *num.* 25. Trullenck
Oper. Moral. lib. 7. cap. 10. *Dub. primo num.*
9. *tomo* 3. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 4. *num.* 40. & innumeri alii, quos
citat Garcia *de Beneſ. part.* 11. *cap.* 5. §. 4.
num. 342. Ratio hujus Doctrinæ eſt, tum
quia poſſunt Epiſcopi etiam à criminibus
Summo Pontifici reſervatis abſolvere, quan-
do non eſt aditus ad Pontificem, vel alium,
ad id poteſtatem habentem, propter pau-
pertatem, vel locorum diſtantiam, vel ali-
ud legitimum impedimentum; tum etiam
quia præſumitur in dicto urgenti caſu ne-
ceſſitatis, Legiſlatoris voluntatem eſſe, ut
Epiſcopus diſpenſare poſſit, non enim cre-
dibile eſt, Summum Pontificem, in caſu
tantæ neceſſitatis, & evidentis animarum
periculi, velle ſibi reſervare Diſpenſationem,
ſed potius præſumendum eſt, tacitè, & be-
nignè Epiſcopo conceſſam ab ipſo Pontifice
poteſtatem eo caſu diſpenſandi pro foro cō-
ſcientiæ, ſi adfuerit bona fides in Conjugi-
bus; cum neceſſitas nullam legem agno-
ſcat, aut patiatur. *l. Tutor, qui repert.* 8.
ff. de adminiſtrat. tut. l. Ut gradatim 11. §.
Quoties ff. de mun. & ho. Gloſſa in l. Unica §. *Ex-*
pedire, ff. de off. Conſul. Lotherius *de Re Be-*
neſ. lib. prim. quæſt. 28. *num.* 71. Gonzalez *ad*
Reg. octavam Cancell. Gloſſa 8. *n.* 47. & *Gloſſa*
43. *n.* 62. Vivius *Deciſ. Regni Neap. deciſ.* 18. *n.*
3. Leōcillus *de Opibus paupertatis par. 2. Priv.*
14. *num.* 4. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1352.
num. 20., omnemque juris diſpoſitionem ſuſ-
pendat. Gamb. *de Offic. & Poteſtat. Legati, lib.*
7. *num.* 192 et faciat de illicito licitum, *cap.*
Si quis, 3. *de furtis*, *cap. Quod non eſt lici-*
tum 4. *de Reg. Juris in ſexto.* Carolus de Graſ-
ſis *de Effect. Cleric. effectu* 6. *num.* 24. Leon-
cill. *d. par. 2. Priv.* 177 *num.* 2. Barboſ. *de*
Axiom. Axiom. 157. *num.* 2. Sanchez *de Pri-*
vileg. Eccleſiæ. Priv. 129. *num.* 3. *pag. Mihi*
369. Sperell. *deciſ.* 111. *num.* 60. Vivius *l. c.*
et proinde Juris rigorem remittat. Gonz.
Gloſſa 8. *n.* 47. Puteus *dec.* 105. *lib. pr.* et faci-
at, ut recedatur à regulis juris. *l. Fidejuſſor*,
§. *Si neceſſaria. ff. qui ſatis. cog.* Boſſius *Moral.*
var. titulo 9. §. 1. *n.* 13. et ſi extrema ſit, auſe-
rat omne jus gentium, & civile, & redi-
gat ad jus naturale. *cap. Exiit, de verb. ſi-*
gniſ. in ſexto Ludovic. Carbo *de Reſtitut.*
quæſt. 80. *pag. Mihi* 566., & facit valere
actum aliàs prohibitum. Gratian. *Diſcept.*
126 *forenſ. cap.* 377. *num.* 15., cum neceſſitatis
caſus nunquam includatur in prohibitione.
Cenc. *tract. de Cenſibus, quæſt.* 19. *num.* 21.
Cævallos *Quæſt. commun. contra comm. quæſt.*
828. *num.* 234. Pelliccion. *quæſt. Illuſtr. quæſt.*
41. *cap.* 28. *pag. Mihi* 364. *col pr. in princip.*
127 unde poſſunt eo caſu res immobiles Ec-
cleſiæ, etiam non modicæ, abſque ſolemni-
tatibus alienari, quamvis Prælatus non alie-
nare juraverit. Genuenſ. *Practicab. Fori Ec-*
cleſ. quæſt. 459. *num.* 2. Mantica, & plu-
res alii penes ipſum.

Circa prædicta ſunt aliqua hìc opportu-
nè adnotanda.

128 Primo nota neceſsitatem, ob quam
præſumitur Epiſcopo conceſſa Diſpenſandi
poteſtas, debere eſſe urgentem, & præci-
ſam, itaut nequeat aliter opportunè occur-
ri, aliàs non præciſa, ſed ſimpliciter cau-
ſativa dicetur, & propterea nulla erit de
ea habenda ratio. Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 31.
vol. pr. Roland. *conſ.* 13. *num.* 68. *lib.* 3. Lo-
ther. *de Re Beneſ. lib. 2. quæſt.* 31. *n.* 75.

129 Nota ſecundò, & dic probabiliter, poſ-
ſe Epiſcopum dipenſare, etiam ante con-
tractum Matrimonium, ſi urgens neceſsitas
Diſpenſationem poſtulet, nec poſsit adiri
Pontifex, vel alius diſpenſare potens, quia
etiam iſto caſu æquè præſumitur ab ipſo
Pontifice tacitè conceſſa poteſtas Epiſcopo
ad diſpenſandum, cum eadem neceſsitas ur-
geat, & gravia ſcandala immineāt ex di-
latione: ita Sanchez *lib. 2. Diſp.* 40. *num.* 7.
Salas *de Legibus Diſp.* 20. *ſect.* 3. *nu.* 27. Re-
ginald. *d. cap.* 27. *num.* 105. Barboſ. *de Off. &*
Poteſtate Epiſcopi alleg. 35. *nu.* 5. Diana *part.*
8. *tract.* 3. *reſol.* 80. Pontius *de Matr. lib.* 8.
cap. 13. *num.* 6. Coninch. *Diſp.* 33. *num.* 32.
Trullenck *d. cap.* 10. *Dub. pr. num.* 12. Bo-
nacc. *de Matrim. Diſp. prima, quæſt.* 3. *pun-*
cto 15. *num.* 6. Hieronym. Palma *conſ.* 8. *nu.*
2. Lælius Altograd. *conſ.* 76. *num.* 66. *lib. pr.*
ubi enim eſt eadem ratio, non dicitur ſi-
militudo, ſed eadem lex. Sperell. *deciſ.*
112. *num.* 14. & propterea debet eſſe eadē
juris diſpoſitio. Menoch. *conſ.* 86. *num.* 16.
vol. pr. Rota *deciſ.* 350. *part.* 4. *recent.* Bar-
boſa *d. Alleg.* 35. *num.* 75. Cencius *tract. de*
Cenſibus quæſt. 36. *num.* 7. & *quæſt.* 101. *nu.*
7. Et licèt Garcia *in ſuo Tractatu de Beneſ.*
part. 11. *cap.* 5. *num.* 34. exiſtimet, non poſ-
ſe Epiſcopum, præſertim ante Matrimo-
nium contractum, diſpenſare, nihilominus
refert à Nuncio Hiſpaniæ, & ab Epiſcopo
Abulenſi, de conſilio plurium Theologorum,
diſpenſatum fuiſſe.

Ampliat Boſsius *Mor. Var. p. pr. tit. pr.* §. 3.
num. 1274. ut in caſu urgentiſsimæ neceſ-
130 ſitatis, itaut ſi matrimonium diſſolvatur,
animarum, & corporum periculum magnum
immineat, abſque ulla ſpe remedii, & ac-
ceſſus ad Pontificem tardus ſit, & diffi-
cilis,

cilis, & manifeſtum periculum ſit in mora, poſsit Epiſcopus etiam in Matrimonio rato, non conſummato, diſpenſare: id tamen non mihi probatur, quia ad hoc, ut verè ſit Matrimonium, & ſic appellari poſſit, neceſſe eſt, ut fuerit in facie Eccleſiæ, coram Parocho, & Teſtibus, publicè contractum, aliàs non eſt Matrimonium; cum ergo requiratur, ut Matrimonium ſit publicum, ut de eo cõſtet Eccleſiæ, & ſit verum Matrimonium, neſcio quo jure poſſit Epiſcopus diſpenſare, cujus præſumpta poteſtas diſpenſandi eſt reſtricta ad caſus occultos, ut diximus, & dicemus infra.

131 Nota tertiò, qui, & quales ſint caſus hujuſmodi urgentis neceſſitatis, exemplificari poſſunt, ſi v. gr. Sponſa accederet ad confitendum, & inveniretur habere impedimentum dirimens, cujus manifeſtatio eſſet illi gravis infamiæ, ut quia fuiſſet cognita à Patre, ſeu Fratre Sponſi, vel aliud impedimentum, & eo mane eſſent parata omnia ad Nuptias, ſtatim, vel eo die celebrandas, nec ulla adeſſet via evadendi infamiam, aut ſuſpicionem delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi tunc Nuptiæ non celebrarentur; vide Sanchez *lib. 2. Diſp. 40. num. 7.* Salas *de Legibus Diſp. 20. ſect. 3.* Reginaldum *lib. 31. d. cap. 27. num.* 204. Alius caſus erit, dum Matrimonium fuiſſet ante Diſpenſationem contractum, & non poſsit fœmina, abſque magna ſua infamia, & fortaſſe abſque vitæ periculo, id viro detegere, nec ullo apparenti prætextu poſsit diù debitum viro petenti denegare, et cum diſtet à Roma, non poſsit citò Diſpenſationem impetrare, & interim ſcandala gravia timeantur, & ſi conſentiat peccatum lethale committet, & ſi recuſet, in alio gravi diſcrimine verſetur. vide Averſ. *de Matrim. qu. 19. ſect. 2. verſ. Urgentior, & fortè frequentior.*

132 Nota quartò, remedia, quæ applicari poſſent, ad effectum, ut Matrimonii contractus, abſque ſcandalo, differatur, donec Diſpenſatio legitimè facta ſit, proponunt
133 Sanchez *lib. 8. Diſp.* 4. & Gutierez *de Matrim. cap. 49. num.* 11. nempè, ut ille ex Sponſis, qui eſt impedimenti conſcius, voveat Caſtitatem per aliquod tempus, ut puta per menſem, deinde dicat Conſanguineis, vel aliis, ſe Voto Caſtitatis jamdiu emiſſo, de quo non recordabatur, eſſe adſtrictum, ſibique fuiſſe a Confeſſario mandatum, ut à matrimonio ſe abſtineat, donec à Sede Apoſtolica fuerit ſuper dicto impedimento diſpenſatum; caveat tamen nè dicat hujuſmodi votum fuiſſe ad tempus emiſſum, quia tunc, cum, poſſet ab Epiſcopo diſpenſari, hæc cautela fruſtra fuiſſet adhibita. Quòd ſi hæc, aut alia media arbitrio prudentis, attentis circumſtantiis, non ſufficiant, ut poſsit Sponſa evadere incolumis, utique credunt prædicti Doctores, poſſe Epiſcopum diſpenſare pro foro Conſcientiæ.

134 Aliud remedium noviſsimè docet Trullenck *Oper. Moral. tom. 3. lib. 7. cap. 10. Dub. pr. num.* 13. ubi loquendo de præciſo caſu neceſsitatis, quo poteſt Epiſcopus, ante Matrimonii contractum, diſpenſare, ſic ait. *Quidam Magiſter conſulit, ut Confeſſarius dicat habenti, & ſcienti Impedimentum, ut Matrimonium contrahat (ſine intentione tamen, nè peccet, & ſit ſacrilegus) quo quidem modo contrahens non peccat, ut inſinuant* Caſtro Palao *Tractat. 3. de Legib. Diſp. 2. puncto* 11. *num. 1. & de Peccatis tract. 2. Diſp. pr. puncto 13. num.* 7. & Sanchez *de Matrim. lib. 4. diſp. 16. num. 6. nullo tamen modo petat, nec reddat, dicatque ſe voviſſe per tres, vel aliquot dies non accedere ad Conjugem;* El qual Voto hizo por lo mucho que de ſeva a quel Matrimonio, y paraque tenga buen fin, y fruto de Benedicion, para honra, y gloria de Dios; *& interim, Matrimonio jam contracto bona fide, ſaltem ex parte alterius, poterit Epiſcopus diſpenſare modo ſupradicto, & Matrimonium revalidari modo explicato, cap. 4. dub.* 4. hucuſque Trullenck.

135 Aliud etiam remedium, docet Reja *Reſp. Caſ. Conſcientiæ part. 2. Caſu* 32. quod idem approbat Pontius *de Matrim. lib. 5. cap. 35. n.* 4. Si v. gr. Sponſi ſint in actu proximo ad celebrationem, & ſuperveniat notitia impedimenti dirimentis occulti, ſuper quo Diſpenſatio neceſſaria ſit, nec poſſint abſque ſcandalo à celebratione deſiſtere, nempè ut contrahant ſub conditione, *ſi Papa diſpenſaverit*, animo interim cohabitandi, uti frater, & ſoror, quod videtur licitum, quia jure ipſo præfigitur bimeſtre, quo durante, poſſunt Sponſi à copula abſtinere, & interim Diſpenſationem impetrare; quo caſu matrimonium licitum eſſe, nec ſic Contrahentes incurrere in excommunicationem; egere tamen, pro validitate hujuſmodi Matrimonii, ut Conjuges denuò conſenſum renovent, poſt impetratam Diſpenſationem, diximus *lib. pr.* Addunt præfati Ludovicus Reja, & Pontius *ll. cc.* ſic contrahentes non peccare, ſemoto ſcandalo, vel periculo infamiæ, ſi poſtea Papa non diſpenſet, cum ſit promiſſio, & contractus licitus, utpote relatus ad tempus habile; ut benè Boſſius *de Matrimonii Contractu cap. 10. num.* 298. & nos diximus. Hoc tamen remedium, ſi Contrahentes ſint juvenes, & urgeat periculum incontinentiæ, non eſt omninò tutum, & ideò cautè adhibendum.

Nota quintò, ad hoc ut Epiſcopus diſ-
136 penſare poſſit, neceſſe eſſe, ut adfuerit bona fides in contrahere volentibus, quia ea ceſſante, nec Epiſcopus, nec Legatus, ſeu Nun-

Nuncius, diſpenſare poterunt, quamvis in
reliquis requiſitæ qualitates concurrant. San-
chez *lib. 2. Diſp. 40. num. 4.* Reginald. *dict.*
cap. 27. num. 10. de Benef. part. 11. cap. 5. n.
345. & num. 346., quia ubi adeſt mala fides,
& dolus, nunquam præſumitur voluntas
Pontificis favorabilis, cum à fraudibus, &
malitiis plurimum abhorreat. *l. Si cui, ibi*
per medias vias, ff. de ſervitut., et fraudes
committens debeat carere impetratis. *cap.*
Sedes Apoſtolic. 15. cap. Ex tenore 16. cap.
Super Literis 20. de reſcriptis, & cap. No-
bis fuit 27. de simonia. Lotherius *de Re Be-*
nef. lib. 2. quæſt. 39. num. 255. Mandoſius *ad*
Reg. Cancell. Regul. de Infirmis 39. quæſt. 8.
num. 3., unde ſic malitioſè Contrahentes
debent ſeparari, juxta diſpoſitionem
Decreti Sacroſancti Concilii Tridenti-
ni, *ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimonii cap.*
5., ubi decernitur, malitioſè Contrahentes
debere carere ſpe Diſpenſationis obtinen-
dæ, cum non ſit dignus benignitatem Ec-
cleſiæ facilè experiri, qui ejus ſalubria præ-
cepta temerè contempſit: Et quòd non poſ-
ſit eo caſu ab Epiſcopo diſpenſari, docent
Sanchez *lib. 2. Diſp. 40. num. 4.* Barboſa *de*
Offic. & Poteſt. Epiſc. Alleg. 35. num. 40. Ma-
rant. *Reſponſ. 40. n. 71. tomo pr.*, nam in omni-
bus Diſpenſationibus fraus intelligitur ex-
cepta. Gratianus *Diſcept. Forenſ. cap. 278. n.*
19., & propterea ſi Conjuges ſubreptitiè, &
cum fraude Diſpenſationem à Pontifice, ſeu
à Majori Pœnitentiario impetraſſent, quam-
vis aliàs, ceſſante dolo, & fraude, potuiſ-
ſet Epiſcopus diſpenſare, tamen attenta di-
cta fraude, & malitia, diſpenſare non po-
terit. Sanchez *Diſp. 38. num. 12.*, ubi etiam
concludit, poſſe Epiſcopum diſſimulare, ſi
cognoſcat Conjuges ex ignorantia invincibi-
li impedimenti in matrimonio, per eos bo-
na fide contracto, perſeverare, ſi ſcanda-
lum ex ſeparatione timeatur.

137 At dubium eſt, an requiratur bona fides
in utroque Conjuge, vel ſufficiat eam in
altero ſolo adfuiſſe. Et quidem Sanchez *d.*
Diſp. 40. num. 4. circa medium, Reginald.
d. cap. 27. num. 203. Pontius *lib. 8. cap. 13.*
num. 4. Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 79. verſic.*
Dicendum eſt igitur, & alii plerique docent,
138 poſſe diſpenſari, quamvis unus fuerit in ma-
la fide, ſi alter Conjugum fuerit in bona;
quia cum agatur de pœna, non ſit æquum
puniri innocentem ob alterius delictum;
quicquid tamen iſti dicant, probabilius exi-
139 ſtimo, ad hoc, ut Epiſcopus diſpenſare poſ-
ſit, requiri, ut ambo Conjuges fuerint in
bona fide, quod idem videtur decidi ex
verbis ipſis Concilii *d. cap. 5.*, ubi ſtatuens
pœnas clandeſtinè contrahentibus, dicit, *Si*
quis intra gradus prohibitos ſcienter contra-
140 *here præſumpſerit*; unde pronomen *Si quis*,
quo uſum fuit Concilium, cum ſit generi-
cum omnes comprehendit, ſive maſculos,
ſivè fœminas, ut benè docent Pariſ. *de*
Confident. quæſt. 27. num. 23. Gonzales *ad*
Reg. 8. Cancell. Gloſſa 37. num. 15. Carolus
de Graſsis *de Effect. Clericatus, effectu 9. n. 3.*
Marant. *Reſponſ. 51. num. 27. part. pr.*, ſic &
nobiſcum ſentiunt Garcia *de Benef. part. 11.*
cap. 5. §. 54. num. 350. & Averſa *de Matr.*
quæſt. 19. ſect. 2. verſ. Supponi ergo debet.
141 At quia prima opinio, auctoritate ſupra
citatorum, & aliorum Doctorum, qui illi
adhærent, eſt valdè probabilis, & mul-
tos ſcrupulos tollit, & per eam multa
ſcandala obviantur, non damno eos, qui
illam ſequuntur.

142 Quando autem dicatur mala fides, con-
ſule Sanchez *d. Diſp. 40. num. 4.* Averſ. *de*
Matr. q. 19. d. ſect. 2. verſ. Supponi ergo de-
bet, ubi concludunt, non ſatis eſſe ſcien-
tiam ſpeculativam, qua Conjux novit ſe
acceſſiſſe ad Conſanguineam ejus, cum qua
matrimonium contrahere intendit, niſi con-
jungatur ſcientia practica, qua ſciat inde
oriri impedimentum ad matrimonium con-
trahendum, imò nec excludi bonam fidem,
quamvis procedat ex lata culpa, & igno-
rantia culpabili, cum Concilium petat, ut
ſcienter præſumatur; unde quævis ignorā-
tia, quantumcunque craſſa, & culpabilis
143 excuſat, quia verbum, *Præſumere*, dolum,
& temeritatem importat, ut benè idem
Sanchez *l. c.* Marant. *Reſponſ. 48. num. 41.*
part. 4. Sperellius *deciſ. 129. num. 29.* Rota
coram Cavalerio *deciſ. pr. num. 2.* Lotheri-
us *de Re Benef. lib. 2. quæſt. 14. num. 55. &*
lib. 3. quæſt. 17. n. 324. et ubi nõ eſt dolus,
non preſumitur delictum. Seraphinus *deciſ.*
144 *667. num. 3.* Excipe tamen niſi ea ignoran-
tia eſſet adeò craſſa, ut eſſet ingens te-
meritas, quia tunc dolo æquiparatur. San-
chez *l. c.* & nos latiùs dicemus *lib. 3.*

145 Nec erunt in bona fide Conjuges, ſi ma-
trimonium, etiam impedimentum ignoran-
tes, contraxerint, ſpretis tamen denunciatio-
nibus, quia ignorantia non dicitur probabi-
lis, dum omittuntur requiſita à Jure, vel ab
Eccleſia. Sanchez *lib. 3. diſp. 42. num. 1.* Boſ-
ſius *de Matrimon. contractu, cap. 8. num. 46.*
Achill. de Graſſ. *deciſ. pr. aliàs 328. n. 4. de*
Clandeſt. Deſponſat., & quòd non poſſit eo
146 caſu per Epiſcopum diſpenſari, docent San-
chez *lib. 2. diſp. 40. num. 4.* Reginaldus *d. cap.*
27. n. 203. Averſa *de Matrim. quæſt. 19. ſect.*
2. verſ. Sextò admittitur. Diana *part. 8. tract.*
3. reſol. 79., & eò magis diſpenſare non po-
terit, attenta Concilii diſpoſitione *d. cap. 5.*,
qua decernit, eos debere carere ſpe Diſpen-
ſationis.

147 Imò nec crediderim, poſſe ab Epiſcopo
diſpenſari eo caſu, quo per Ordinarium fuiſ-
ſet

ſet ſuper ipſis Denunciationibus diſpenſatum;
at ea Diſpenſatio fuiſſet à Conjugibus ſubre-
ptitiè, & fraudulenter extorta, quia cum
Papa à fraudibus abhorreat, ut diximus, non
debet præſumi, quòd ejus voluntas ſit, con-
cedere, vel permittere Diſpenſationem in
favorem eorum, qui fraudes commiſerint.
148 Nota ſextò, quando Epiſcopus ex ſola
Epicheja diſpenſare poteſt, ut in dictis caſi-
bus urgentis neceſſitatis, & periculi in mora,
ſi Papa prius Diſpenſationem illam denegaſ-
ſet, non poſſet Epiſcopus diſpenſare, quia
tunc ceſſat præſumptio, cui hujuſmodi Epi-
cheja nititur; ſi tamen Papa aliquando con-
cedat, & aliquando deneget, tunc, cum non
ſit contraria voluntas, poterit Epiſcopus diſ-
penſare, ſi alia requiſita concurrant. Sanch.
lib. 8. *diſp.* 14. *num.* 6. Salas *de Legib. diſp.*
20. *ſect.* 13. *num.* 106.
149 Nota ſeptimò, poteſtatem diſpenſandi,
quæ præſumitur in hujuſmodi neceſſitatis ca-
ſibus Epiſcopo conceſſa, ita debere intelligi,
ut ſolùm diſpenſare poſſit pro conſcientiæ fo-
ro, & ſuper occultis tantùm impedimentis,
ut benè inter alios docent Sanchez *lib.* 2. *d.*
diſp. 40. *nu.* 10. Barboſa *de Offic. & Poteſtate*
Epiſcopi, *alleg.* 35. *nu.* 11., itaut ſi poſt fa-
150 ctam ab Epiſcopo Diſpenſationem, aliquo
tempore impedimentum detegatur, nova
opus erit Diſpenſatione pro utroque foro,
perinde ac de Diſpenſationibus à Sacra Pœ-
nitentiaria factis diximus, quæ pari modo
cum iſtis procedunt, cum nec major Pœni-
tentiarius quoad matrimonium diſpenſare
poſſit, niſi ſuper occultis, & pro ſolo con-
ſcientiæ foro, ut alibi, & præſertim *lib.* 1.
151 *cap. ultimo*; undè ſi facta per Epiſcopum Diſ-
penſatione, impedimentum Parocho ab ali-
quo denuncietur, tenebitur ipſe Parochus,
quamvis ipſemet ſciret, Conjuges ſuper eo
impedimento fuiſſe pro foro conſcientiæ diſ-
penſatos, tem ad Ordinarium deferre; cum
ipſius Parochi partes non ſint, de validita-
te, vel invaliditate Diſpenſationis cognoſce-
re. *cap. pr. de conſanguinitate, & affinitat.*
Bonacina *de Matrim. quæſt.* 3. *punct. ultim.*
propoſ. 3. *nu.* 13. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 33. *n.*
240. Gutierez *de Matrim. cap.* 69. *num.* 2. ſed
152 impedimentorum cognitio de Jure ad Ordi-
narium ſpectet. Coninck. *de Sacrament. diſp.*
27. *nu.* 65. Boſſius *de Matrimonii contractu*,
cap. 7. *nu.* 195. Averſa *de Matrim. quæſt.* 7.
ſect. 5., ferè in principio. Pontius *lib.* 5. *cap.*
36. *nu.* 1. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 65. *n.* 3. Regi-
naldus, & Gutierez *ll. cc.* Ordinarius autem,
153 denunciato ſibi à Parocho, ſeu ab aliis, hu-
juſmodi impedimento, licèt etiam aliàs ſci-
ret, Conjuges fuiſſe pro foro conſcientiæ diſ-
penſatos, imò ipſemet ſecretò diſpenſaſſet,
nihilominus, ex quo ſibi, uti Judici, impe-
dimentum denunciatur, & Diſpenſatio facta
non prodeſt pro foro externo, tenetur par-
tes Judicis aſſumere, juſtitiam miniſtrare, de
impedimento cognoſcere, & Conjuges ſepa-
rare, vel matrimonium interdicere, donec
fuerit alia Diſpenſatio à Pontifice per Con-
juges impetrata pro utroque foro; vide Do-
ctores ſupra proximè citatos, quibus addo
Navarrum *lib.* 5. *Conſil. tit. de Privilegiis*,
conſ. 5. *in prima editione*. Pyrrhus Corrad. *in*
Praxi Diſpenſationum Apoſtolicarum, *lib.* 7.
cap. 6. *num.* 35.
154 Quando autem hoc caſu dici poſſit impe-
dimentum eſſe occultum, dico quoad has
Diſpenſationes illud impedimentum dici oc-
cultum, de quo publicè non conſtat, nec fa-
cilè conſtare poteſt, periculumque non eſt,
ut in foro externo detegatur. Sanchez *lib.* 2.
diſp. 37. *nu.* 11. Trullenck. *l. c. n.* 14. *in fine*.
155 Nota octavò, Epiſcopum poſſe in dicto
caſu urgentis neceſſitatis, non ſolùm per ſe
ipſum diſpenſare, ſed per alium quemcunque
à ſe, quoad hoc ſpecialiter delegandum, &
deputandum, quia hæc facultas ipſi Epiſco-
po competit ratione propriæ dignitatis, &
quaſi ordinaria poteſtate, cum ſit perpetua,
& concedatur ratione muneris, ſeu officii,
quæ ſunt conditiones ordinariam Juriſdictio-
nem conſtituentes. *Gloſſa in cap. fin. de Offic.*
Ordinarii. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 14.
Pontius *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 9. Diana *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 12. *verſ.* Notandum. Coninck.
diſp. 33. *n.* 33. Boſſius *Moral. Var. part. prim.*
titul. pr. num. 1275. Gutierez *de Matrim. cap.*
49. *n.* 14. Barboſa *alleg.* 35. *n.* 14. Sperellius
deciſ. 116. *nu.* 73. Juriſdictio enim ex Princi-
pis privilegio competens, non perſonæ, ſed
156 perpetuæ Dignitati, vel Officio, non eſt de-
legata, ſed ordinaria, Juriſdictioniſque ordi-
nariæ jura habet. Sanchez *d. n.* 14. *& lib.* 8.
diſp. 2. *nu.* 10. Barboſa *l. c. num.* 15. Salas *de*
Leg. diſp. 20. *ſect.* 13. *n.* 106. Covarruv. *Var.*
Reſol. lib. 3. *cap.* 20. *nu.* 6. *& n.* 9.; & ſic in-
157 trat hoc caſu Regula, quòd qui poteſt diſ-
penſare, poteſt ipſam Diſpenſationem dele-
gare. Sanchez, & Barboſa, *uterque nu.* 14.
Pontius, & Diana *ll. cc.*, & quamvis Epi-
ſcopus, & Vicarius unum & idem Tribunal
conſtituant, ut alibi diximus, & præcipuè
dicemus *lib.* 3. *cap. ultimo*, tamen quoad hu-
158 juſmodi Diſpenſationes non poterit Vicarius
ſe ingerere, niſi in Mandato id ſpecialiter
contineatur, quia Diſpenſatio habetur ad in-
ſtar reſtitutionis in integrum, quæ in gene-
rali mandato non continetur. *l. Illud, ff. de*
159 *Min.* Sanchez *d. diſp.* 40. *n.* 12., & cum Diſ-
penſatio ſit ex arduis, non venit in generali
mandato, in quo ardua non comprehendun-
tur. Puteus *deciſ.* 53. *nu.* 2. *lib.* 3. Lotherius
de Re Benef. lib. pr. quæſt. 28. *nu.* 123.
Imò nec diſpenſare poterunt in hujuſmo-
160 di impedimentis habentes privilegium diſ-
pen-

Digitized by Google

penſandi in caſibus Epiſcopalibus, & matrimonialibus, quia dicti caſus competunt Epiſcopo, non Jure proprio Ordinario, ſed ratione illius præciſæ, & urgentis neceſſitatis, ex qua præſumitur ſibi conceſſa facultas diſpenſandi, ut diximus; undè non dicuntur propriè caſus Epiſcopales, cum ex eorum inſtitutione ad ſolum Pontificem ſpectent, licèt ex quadam benigna Juris interpretatione, cenſeantur Epiſcopo conceſſi, ut benè animadvertunt Sanchez *nu. 9.* Barboſa *nu. 92. ll. cc.* Averſa *quæſt. 19. ſect. 2. verſ. Nono in caſibus*, circa finem: Trullenck. *nu. 18. l. c.*

161 Nota nonò, in hujuſmodi impedimentis dirimentibus non ſolùm poſſe Epiſcopum dicto caſu eveniente diſpenſare, ſed poſſe etiam in illis diſpenſare Legatum à Latere in Provincia ſibi aſſignata, cum habeat in illa eandem poteſtatem, quam habet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu, quamvis non majorem. Coninck. *d. diſp. 33. dub. 3. n. 35.* Trullenck. *n. 20. l. c.* Averſa *d. ſect. 2. verſ. Hinc tandem.* Sanchez *lib. 8. diſp. 6. n. 15.*: undè in caſibus, in qui-
162 bus permittitur Epiſcopis Diſpenſatio, permittitur etiam Legatis pro ſua Provincia, & conſequenter arbitrarium erit Diſpenſatione egentibus adire Legatum, vel Epiſcopum; ſi
163 tamen adeſſet alius, qui à Pontifice haberet expreſſam, & ſpecialem poteſtatem diſpenſandi in caſu illo, & in præciſo impedimento, de quo agitur, & is poſſit adiri, tunc, cum ceſſet dicta neceſſitas, ceſſat etiam conſequenter præſumptio mentis Pontificis, quòd poſſit Epiſcopus, vel Legatus eo caſu diſpenſare; niſi dicta poteſtas à Pontifice expreſsè
164 delegata, reſtricta eſſet ad tales circumſtantias, aut conditiones, ut obſervari non poſſent, quia tunc reſurgeret neceſſitas recurrendi ad Epiſcopum, vel Legatum, & ab eis obtinendi Diſpenſationem, ut benè prædicta docet dictus Averſa *d. ſect. 2. verſ. Hinc tandem.*

165 Capitulum etiam poterit, Sede Epiſcopali vacante, in hujuſmodi impedimentis, & caſibus diſpenſare, quia quoad hoc eandem habet auctoritatem, & poteſtatem, quam habet Epiſcopus; cum etenim hæc poteſtas Epiſcopo competat Jure Ordinario, Capitulum in ea ſuccedit. Sperellius *deciſ. 111. nu. 38.* Trullenck. *l. c.*, & nos diximus *lib. prim.*
166 quamvis aliàs non poſſit Capitulum, & eò minus ejus Vicarius, Sede Vacante, in irregularitatibus, & impedimentis occultis, vigore Concilii *ſeſſ. 24. cap. 6. de Reform.*, quia id Epiſcopis, eorumque Vicariis ſpecialiter Delegatis competit, non Jure ordinario, ſed extraordinario, ut patet ex verbis ipſius Concilii, & animadvertunt Sperellius *deciſ. 31. nu. 7.* Suarez *tom. 5. de Cenſ. diſp. 41. ſect. 2. num. 13.*, & alii.

167 Commiſſarius etiam Cruciatæ poteſt, pro conſcientiæ foro diſpenſare cum his, qui invalidè contraxerunt, cum impedimento occulto affinitatis, ortæ ex copula fornicaria in primo, vel ſecundo gradu, tam lineæ tranſverſalis, quàm rectæ, ſi concurrant infraſcriptæ conditiones, nempè, matrimonium fuerit jam cum dicto impedimento contractum, ſervata forma Concilii, impedimentum ſit occultum: bona fides habita, ſaltem ex parte unius Conjugis. Quòd ignorans moneatur de nullitate matrimonii, quamvis neceſſe non ſit ei manifeſtare præciſam cauſam nullitatis; vide Sanchez *lib. 8. diſp. 6. n. 23.* Trullenck. *l. c. nu. 21.* Pontium *lib. 8. cap. 13. num. 8.*,
168 qui ultimus dictam conditionem admonendi ignorantem non approbat, dicit tamen poſſe iſtum Commiſſarium legitimare ſolùm quoad Ordines, & Beneficia, prolem ex hujuſmodi matrimonio ſuſceptam, poſt notitiam utriuſque Conjugis de impedimento.
169 Poterit inſuper iſte Commiſſarius diſpenſare in impedimento orto ex affinitate ſupervenienti, ad petendum debitum, ex Bulla Latina. Pontius *l. c. nu. 10.* Sanchez *lib. 8. diſp. 15. num. 13.*

170 Differt autem poteſtas dicti Commiſſarii à poteſtate Epiſcopi in multis. Primò, quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando eſt recurſus ad Pontificem, vel alium, poteſtatem ab ipſo Pontifice habentem, at Commiſſarius poteſt etiam præſente Pontifice. Secundò, quia Commiſſarius in ſolo impedimento affinitatis ex copula fornicaria provenientis diſpenſat, & nunquam ante contractum matrimonium, & quando diſpenſat, tenetur alterum Conjugem de nullitate prioris conſenſus monere; Epiſcopus verò poteſt in omnibus impedimentis Jure Pontificio dirimentibus, & aliquando etiam ante contractum, ut diximus, nec eſt undequaque certum, deſiderari alterum Conjugem certiorem fieri de prioris matrimonii nullitate. Tertiò, poteſt Commiſſarius legitimare prolem ſuſceptam ex matrimonio irrito propter ſolum impedimentum fornicariæ affinitatis, & poteſt eam legitimare quoad omnes Ordines, & quæcunque Beneficia Eccleſiaſtica; quia poteſtas legitimandi abſolutè ei conceditur: at Epiſcopus poteſt cum quocunque illegitimo diſpenſare ad ſolos Ordines minores, & unum Beneficium ſimplex; vide Sanchez *lib. 8. diſp. 6. d n. 24.*

171 Advertas tamen, quòd ſi proles illegitima ſit, eò quia fuit mala fides in utroque parente, ut quia ambo ſciebant impedimentum, non poteſt à dicto Commiſſario legitimari, niſi diſpenſet etiam in matrimonio, & dictum matrimonium cum effectu contrahatur. Sanchez *d. diſp. 6. n. 26.*, quia Pontifex facultatem Commiſſario concedendo, id facit in gratiam matrimonii: at ſi Epiſcopus, vel Com-

Commiſſarius, diſpenſarent in matrimonio,
ſed non legitimarent Prolem, poteſt poſtea,
vel ab eodem, qui diſpenſavit, vel ab alte-
ro ex eis, legitimari, quia Diſpenſatio, &
Legitimatio ſunt res diverſæ; vide quæ di-
ximus *lib. primo*.

172 Nuntii Hiſpaniæ ſolent etiam ipſi habere
à Pontifice facultatem diſpenſandi in impe-
dimento publicæ honeſtatis, ex ſolis Spon-
ſalibus orto, ante, & poſt contractum ma-
trimonium, & prolem legitimandi, de qua
facultate teſtatur Garcia *de Benef. part.* 11.
cap. 5. §. 4. *num.* 367. Epiſcopi Indiarum, ex
Privilegiis Pii V. ſub die 4. Auguſti 1571.,
173 & Gregorii XIII. die 25. Junii 1576. habent
facultatem diſpenſandi in gradibus ultra ter-
174 tium, & cum Indis etiam in omnibus Jure
Divino non prohibitis, vel conjunctis, vel
175 attinentibus, & aliquando etiam in impe-
dimentis dirimentibus, poſt matrimonium
contractum, ſi occulta fuerint; vide Verri-
cellium *de Miſſionib. Apoſtolicis, quæſt.* 98.
§. 14. *nu.* 63. *&* 64., *pag. mihi* 241., ubi te-
norem dictorum privilegiorum adnotat. Miſ-
176 ſionarii Regulares diſpenſare poſſunt cum
Schiſmaticis, aut ab infidelitate converſis, ut
remaneant in matrimonio antea contracto
in gradibus Divina lege non prohibitis, vide
apud dictum Verricellium *d. quæſt.* 98. *num.*
169. *&* 170. qui *num.* 176. mentionem facit
de privilegiis conceſſis à Paulo III. Indis,
ut poſſint contrahere in tertio, & in quar-
to gradu.

At privilegium à dicto Paulo III. conceſ-
177 ſum Religioſis Societatis Jeſu, ut poſſint diſ-
penſare cum Infidelibus ad Fidem converſis,
qui in locis remotiſſimis exiſtunt, & tempo-
re infidelitatis matrimonium iniere in gradi-
bus ſolo Jure humano prohibitis, ut in eo
permanere valeant, eſt potius ad majorem
abundantiam conceſſum, quàm quòd neceſ-
ſaria ſit Diſpenſatio, quia matrimonium, tem-
pore infidelitatis, contra ſolas leges Pontifi-
cias contractum, validum eſt. *cap. Gaude-
mus* 8. *de divortio*, & animadvertit Sanch.
lib. 8. *diſp.* 6 *n.* 29.

178 Nec deſunt, qui aſſerant, Religioſos Men-
dicantes, cum aliis in privilegiis communican-
tes, ſi ſint viri docti, & ad Confeſſiones ab
Ordinario approbati, diſpenſare poſſe cum
Conjugibus, qui affinitatem inter ſe contra-
xerunt, & hoc, vigore quorundam privile-
giorum Julii II., & Martini V., de quibus
meminerunt Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 16. *nu.* 8.,
& Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 11. prout & eoſ-
179 dem Mendicantes ex privilegio à Leone X.
conceſſo, diſpenſare poſſe cum iis, qui ſcien-
ter, vel ignoranter matrimonium contraxe-
runt cum impedimento affinitatis, dummo-
do id notorium non ſit, nec in Judicium de-
ductum; de hoc tamen privilegio, an eſſet
in uſu, valdè dubitant Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6.
n. 28., & plures alii penes ipſum: ego verò,
180 non modò iſtud, ſed generaliter omnia alia
privilegia Regularibus per Summos Pontifi-
ces, cum clauſula *Motus proprii*, ante an-
num 1631. conceſſa, nulla, & invalida cen-
ſeo, cùm hæc omnia de dicto anno 1631. ab
Urbano VIII. Summo Pontifice revocata fue-
rint, ut teſtatur Lezana *Quæſt. Regul. tom.*
3. *verbo*, *Affinitas*, *num.* 4.

181 Facultas inſuper antiquitùs conceſſa qui-
buſdam Miniſtris Piorum Locorum, ut diſ-
penſare poſſent in quibuſdam matrimonii im-
pedimẽtis, & irregularitatibus, de anno 1562.
à Pio IV. per ſuam peculiarem Conſtitutio-
nem, quæ incipit, *De commiſſò*, revocata fuit.

182 Nota decimo, poſſe Epiſcopum, in dicto
caſu neceſſitatis urgentis diſpenſare, non ſo-
lùm ſi impedimentum ſit conſanguinitatis,
vel affinitatis, ſed poſſe etiam in quocunque
alio (dummodo ſit per Pontificem diſpenſa-
bile) ſi ſupradicta requiſita concurrant. San-
chez *lib.* 2. *diſp.* 40. *nu.* 3., *&* *lib.* 8. *diſp.* 6.
nu. 20. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 3. Diana
183 *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 71., quia cum facultas
diſpenſandi præſumatur Epiſcopo conceſſa
ratione dictæ urgentis neceſſitatis, non eſt
credibile, ut in caſu tantæ neceſſitatis velit
Pontifex ſibi reſervare Diſpenſationem, &
Conjuges remanere remedio deſtitutos in
tanto periculo, undè qualecunque ſit impe-
dimentum, dummodo diſpenſabile ſit, præſu-
mi debet mens Pontificis eo caſu favorabi-
lis, & benigna, nec refert ſi impedimentum
procedat ex conſanguinitate, vel affinitate,
ſive ex alia quacunque cauſa, quia cum mi-
litet in utroque caſu eadem ratio, eadem
diſpoſitio, & benigna interpretatio fieri de-
bet. *l. Si poſtulaverit*, §. *ratio*, *ff. de adult.*

184 Hanc doctrinam amplia, itaut diſpenſare
poſſit ex conſimili ratione, quamvis impedi-
mentum eſſet Voti ſimplicis Caſtitatis, quod
Jure Divino matrimonium impedit, ſi ma-
gnum incontinentiæ periculum adſit, nec poſ-
ſit conſuli Pontifex. Sylveſter *verbo Diſpen-
ſatio*, *nu.* 15. Navarrus *in Summa*, *cap.* 1. *n.*
86. Sanchez *lib.* 2. *dict. diſp.* 40. *nu.* 7.

185 Amplia ſecundo, ut diſpenſare poſſit, ut
ſupra, quamvis plura eſſent impedimenta di-
rimentia, quia adhuc eo caſu militant ratio-
nes ſupra adductæ, nec poteſtas diſpenſandi,
conceſſa in dictis caſibus Epiſcopo, eſt reſtri-
cta ad unum ſolum impedimentum, ſed con-
ceſſa cenſetur, ut diſpenſet cum impedito;
& ſicut extrema neceſſitas tollit reſervatio-
nem, comparatione ſimplicis, ita tollit, com-
paratione miſti. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *nu.*
6. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 204. Pontius
lib. 8. *cap.* 13. *n.* 3. Trullenck. *d. cap.* 19. *dub.*
1. *n.* 16. Averſa *qu.* 19. *d. ſect.* 2. *verſ. Quartò
admittitur*. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 79.

186 Amplia tertio, ut Epiſcopus diſpenſare poſſit, ut ſupra, quamvis contrahere volentes divites ſint, ſi alia requiſita concurrant, cùm adhuc in eis dari poſſit caſus urgentis neceſſitatis Diſpenſationem obtinendi, v. gr. ex diſtantia ab Urbe, & urgenti periculo incontinentiæ, vel ex urgenti ſuſpicione infamiæ, & delicti confeſſi; maximè ſi ex parte fœminæ ortum ſit impedimentum. Ita Pontius *lib. 8. cap. 13. d. n. 3.* Sanchez *d. diſp. 40. n. 5.* Reginald. *d. cap. 27. n. 204.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 78.,* & *reſol. 96.* Trullenck. *d. dub. 1. nu. 15. circa finem.*

187 Amplia quarto, & dic probabiliter, ſolam paupertatem, & inopiam eſſe ſufficientem cauſam, ut Epiſcopus diſpenſare poſſit, ſi matrimonium ſit bona fide contractum, impedimentum occultum, & ſcandalum ex ſeparatione timeatur. Pontius *l. c.* Et quamvis

188 nonnulli exiſtiment, in caſu inopiæ Conjugum, Epiſcopum teneri erogare pecunias pro itinere faciendo, & Diſpenſatione impetranda, tamen longè probabilius eſt, non eum teneri, ſed eo caſu diſpenſare poſſe, ut benè docent Pontius *lib. 8. cap. 13. nu. 3.* Leoncili. *de Opibus Paupertatis, part. 2. privil. 85. n. 2.* Merolla *tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 7. in fine;* Reginaldus *lib. 31. cap. 27. num. 204.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 71.* Salas *de Legib. diſp. 22. ſect. 3. n. 17.* Eſcobar *Theol. Mor. tract. 1. exam. 16. cap. 4. verſ. Poteſtne &c.*, quia non deſunt alia opera magis proficua, & meliora, in quibus poſſit Epiſcopus ſuos redditus implicare.

189 Nota undecimo, quando in caſibus permiſſis diſpenſatur ab Epiſcopo, cum hujuſmodi Diſpenſatio pro ſola conſcientia fiat, & pro occultis impedimentis tantùm, non eſt facienda coram Notario, & teſtibus, nec ſunt explicanda nomina perſonarum, quibuſcum diſpenſatur, nè impedimentum publicetur; ſed tacitis nominibus, poſſunt expediri Literæ, prout pro eodem conſcientiæ foro à Sacra Pœnitentiaria expediuntur.

190 Imo etiam abſque ullis Literis, ſufficit intimare Confeſſario, vel Partibus, eam Diſpenſationem fuiſſe factam, ut benè docet idem Sanchez *lib. 8. diſp. 6. n. 27.*

Nota demum, juxta veriorem Doctorum ſententiam, non poſſe Epiſcopum in hujuſmodi Diſpenſationibus faciendis imponere, etiam per modum commutationis, aliquam mulctam pecuniariam; quia cum eo caſu diſpenſet in lege Superioris, non poteſt ex contractu imponere obligationem pretio æſtimabilem; aliter enim redoleret Simoniam; ita ex Caſtro Palao, Soto, Ludovico Lopez, & aliis, docet Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 22.*; ita & Merolla *diſp. 4. n. 6. dub. 13. n. 217. tom. 2.* Sanchez *lib. 8. diſp. 14. n. 2.*, ubi excipit Diſpenſationem ſuper Voto; & tamen dicit, contrariam opinionem eſſe probabilem, quod idem confirmat idem Diana *loc. cit.*

SUMMARIUM.

1 *Conſanguinitas definitur, & explicatur uſque ad* num. 5.
6 *Linea definitur.*
7 *Linea eſt nomen collectivum, comprehendens maſculos, & fœminas.*
8 *Gradus definitur.*
9 *Generatio inter duos terminos verſatur, videlicet, inter generantem, & generatum.*
10 *Stipes dicitur ille, à quo communiter deſcendunt illæ perſonæ, de quarum conſanguinitate quæritur.*
11 *Conſanguinei nomen, de Jure Canonico, intelligitur de eo, qui quoquomodo conjunctus eſt, vel ex parte patris, vel matris.*
12 *Cognatio, & Agnatio, in quo differant, & qui dicantur agnati, & cognati, &* nu. 14.
13 *Differentia inter Agnationem, & Cognationem Jure communi ſublata eſt.*
14 *Spurii, & vulgò quæſiti, non habent Agnationem, nec eam conſervant,* nu. 17.
15 *Spurii non veniunt de Jure Civili nomine conſanguineorum, nec dicuntur de Familia,* n. 16.
18 *Spurii dicuntur ſanguine conjuncti, & propinqui.*
19 *Illegitimi, & ſpurii dicuntur ex eodem ſanguine procedere, inſpectu Jure naturali.*
20 *Affinitas conſtituit impedimentum matrimonii, ſive ſit inter affines legitimos, vel illegitimos, abſque ullo diſcrimine.*
21 *Spurii, & illegitimi non veniunt ſub verbis, nec dicuntur de Familia, Domo, Caſata, & ſimilibus, &* nu. 22.
23 *Spurii, & illegitimi veniunt ſub verbis naturæ, ut conjunctus, conſanguineus, pater, filius, nepos, &c.*
24 *Linea conſanguinitatis eſt triplex, ſcilicet, Aſcendentium, Deſcendentium, & Tranſverſalium.*
25 *Linea tranſverſalis eſt duplex, ſcilicet, æqualis, & inæqualis, & earum exempla afferuntur.*
26 *In linea recta Diſpenſatio concedi non poteſt.*
27 *Computatio graduũ in linea recta quomodo fiat.*
28 *In computatione lineæ rectæ Jus Civile, & Canonicum conveniunt.*
29 *In linea tranſverſali æquali, de Jure Canonico, computatio graduum quomodo fiat, & afferuntur exempla,* nu. 30.
31 *Computatio graduum quomodo fiat, quando contrahere volentes conjuncti ſint pluribus gradibus, ex diverſis ſtipitibus,* nu. 32.
33 *Conſanguinitas, quando dicatur duplicata, & tunc computatio graduum quomodo fiat,* n. 34.
35 *Conſanguinitas, quando dicatur quadruplicata,*
&

& computatio graduum, quomodo debeat fieri.

36 *In linea tranſverſali inæquali computatio, quomodo ſit facienda, & datur exemplum.*

37 *Diſpenſatio ſuper gradibus inæqualibus, ab uno ſtipite deſcendentibus, fit ſuper gradu remotiori, & non ſuper proximiori.*

38 *Diſpenſatio in gradu proximiori non eſt neceſſaria ſed in Literis declaratur, hujuſmodi gradum non obſtare, & de ratione, nu. 39.*

40 *Literæ declaratoriæ, proximiorem gradum non obſtare, an, ſi omittantur, invalident Diſpenſationem, & iterum ſint expediendæ, & n. 41. affirmativè de conſuetudine, nu. 42.*

43 *Si petatur Diſpenſatio ſuper primo, & ſecundo gradu à communi ſtipite, hujuſmodi Literæ declaratoriæ non dantur, cum in utroque requiratur Diſpenſatio.*

44 *In linea collateralium, quæ ſit differentia in computandis gradibus inter Jus Canonicum, & Civile, & quomodo in Jure Civili fiat hujuſmodi computatio, & n. 45.*

46 *Et quomodo ex Jure Canonico.*

47 *Matrimonium inter collaterales antiquitùs vetitum erat uſque ad ſeptimum gradum.*

48 *Impedimentum hodie, tam conſanguinitatis, quàm affinitatis, redactum eſt ad quartum gradum incluſivè, & de ratione, n. 50.*

49 *In ulterioribus verò gradibus quoad alios effectus remanet ut prius.*

51 *Indi Neophitæ novi Orbis non impediuntur contrahere ultra ſecundum gradum, etiam abſque Diſpenſatione.*

52 *Diſpenſatio in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis an dari poſſit.*

53 *Impedimentum in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis an dari poſſit.*

53 *Impedimentum in primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis, an ſit de Jure Divino.*

54 *In linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium, matrimonium prohibetur in infinitum, & de ratione, nu. 55. 56.*

57 *Quod procedit de Jure Naturæ.*

58 *Et nunquam uſque adhuc in linea rectæ invenitur diſpenſatum.*

59 *Limita, ut de veriori opinione non habeat locum, ſed tantùm reperiatur prohibitum in primo gradu conſanguinitatis dictæ lineæ, & in cæteris poteſt diſpenſari.*

60 *Filius dicitur pars patris, & una caro, & ſubſtantia cum ipſo, 61.*

62 *Matrimonium inter perſonas primi gradus eſt irritum, etiam inter infideles, & ab eo omnes abhorrent, nu. 63.*

64 *Matrimonium in primo gradu lineæ tranſverſalis, nempè inter fratrem, & ſororem, an ſit prohibitum Jure Naturæ; & an valeat diſpenſari, & num. 65. 66. de opinione affirmativa probabiliori, nu. 67. 68.*

69 *Pontifex, excepto primo gradu utrinſque lineæ, rectæ ſcilicet, & tranſverſalis, cauſa juſta interveniente, diſpenſare poteſt in omnibus aliis gradibus.*

70 *Etiamſi in linea inæquali combinarentur primus, & ſecundus gradus, & ſic eo fortius in cæteris.*

71 *Papa diſpenſare poteſt in toto Jure Canonico.*

72 *Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includitur, at ſi non includatur, eſt ſupra Concilium.*

73 *Papa in ſecundo gradu diſpenſare ſolet, nedum inter magnos Principes, verùm etiam cum perſonis inferioris conditionis, & ex qua cauſa.*

74 *Diſpenſatio an requiratur ſi matrimonium contrahatur inter conjunctos in primo, & quinto gradu; diſtingue inter lineam rectam, & tranſverſalem, nu. 75.*

76 *In tranſverſali non requiritur.*

77 *Tamen ad evitandum vulgi ignari ſcandalum, in aliquibus locis Ordinarius declarat, non requiri Diſpenſationem ex conſuetudine.*

De Impedimento Conſanguinitatis, & an, & quando ſuper eo diſpenſari poſſit.

C A P. III.

FREQUENTISSIME' occurrit, Diſpenſationem peti ſuper impedimento Conſanguinitatis, quapropter primo loco de hoc agam.

1 *Conſanguinitas eſt vinculum Perſonarũ ab eodem Stipite propinquo deſcendentium carnali propagatione contractum.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. Diſp. 50. num. 1.* Bonaccina *de Matr. quæſt. 3. puncto 5. §. 1. propoſ. 1. num. 3.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 30. num. 1.* Averſa *de Matr. quæſt. 16. ſect. pr. in princ.*

2 Dicitur *Vinculum*, non formaliter, ſed quatenus Conſanguinei connectuntur in uno ſanguine.

3 Dicitur *Perſonarum*, ad differentiam Brutorum, quæ non conjunguntur ob amicitiæ unitatem, ad propagationem multorum ex uno ſtipite immediatè deſcendentium.

4 Additur *Ab eodem ſtipite propinquo*, cujus virtus perſeverat ſecundùm quandam ſimilitudinem individuam in Deſcendentes, nam ſecundùm ſtipitem remotum, & juxta ſimilitudinem ſpecificam, omnes dici poſſunt Deſcendentes Adæ.

5 Dicitur tandem *Carnali propagatione contractum*, ad differentiam Angelorum, qui ab ipſo Deo immediatè procedunt, & ad differentiam etiam Cognationis ſpiritualis, prout & legalis.

Diſtinguitur hujuſmodi Conſanguinitas per

6 Lineas, & Gradus; Linea eſt ordinata col-
lectio Perſonarum ab uno ſtipite deſcenden-
tium, gradus continens, & numeros diſtin-
guens: vide Soacium *ſuper Inſtitut. titulo* 10.
de Sponſ. part. 2. §. *Quid ſit linea*; eſtque no-
men collectivum, maſculos, & fœminas
comprehendens. Carol. Marāt. *Reſp. utr. Jur.*
reſp. 28. *num.* 13. *part.* 3. & d. filiis incipiens
Rota coram Merlino *deciſ.* 228. *numer.*
20.

7 Gradus eſt diſtantia unius perſonæ ad ali-
am, ſive eſt habitudo diſtantium perſonarũ,
qua cognoſcitur quota Agnationis, ſeu Co-
gnationis diſtantia duę perſonæ inter ſe diffe-
rant, & dicunrur gradus, ad ſimilitudinem
ſcalarum, & locorum proclivium, quia ita
gradimur de proximo in proximum, ſive
ſurſum aſcenſuri, ſivè deorſum deſcenſuri.
l. Juris Conſultus, §. *Gradus*, *ff. de gradibus*.

9 Generatio inter duos terminos verſatur,
ſcilicet inter Generantem, & Generarum,
unde, ut ſint quatuor Generationes, quinque
perſonæ requiruntur. *cap. Parentelæ* 35. *qu.* 5.

10 Stipes dicitur ille, à quo communiter de-
ſcendunt perſonæ illę, de quarum Conſan-
guinitate quæritur. Soacius *l. c.* Conſangui-
11 nei nomen, de Jure Civili, multis modis ſu-
mitur, ſed de Jure Canonico, intelligitur de
eo, qui quoquo modo conjunctus eſt, vel ex
parte Patris, vel Matris. Rota in poſthu-
mis Farinacii *deciſ.* 571. *n.* 3. & *deciſ.* 616. *nu.*
3. *tomo* 2.

12 Cognatio, & Agnatio differunt, ſicut
Genus, & Species; nam omnes Agnati
Cognati ſunt; at non omnes Cognati Agnati
ſunr; ſed ij tantum dicuntur Agnati, qui
per virilis ſexus cognationem juncti ſunt;
quare idem Nomen, & eandem Familiam
ſequuntur, ſivè mares ſint, ſivè fœminæ; &
ſic Pater, & ejus filii, filiæque germani
fratris ejus; fratrumque filii, & filiæ, Agna-
13 ti dicuntur. *l.* 10. *ff. de gradib.* Hæc tamẽ
differentia inter Agnationem, & Cogna-
tionem, jure communi ſublata eſt. *l. Memi-
nimus*, *C. de legitimis hæredibus*; Rota co-
ram Durano *deciſ.* 36. *num.* 34. Afflictus *de-
ciſ.* 96. *num.* 9. Lælius Altogradi *conſ.* 51. *nu.*
5. *lib. pr.* Molfeſ. *tom. pr. part.* 5. *quæſt.* 11.
num. 24.

14 Spurii, ſeu vulgò Quæſiti, non intelli-
guntur habere Agnatos, quia jus Agnatio-
nis à Patre deſcendit; jus verò Cognationis
à Matre, quæ ſemper certa eſt, *ff. de gra-
dib. l. Juris Conſultus*, §. *Nomen*, & *ſeqq.* &
15 §. *Unde Cognatio*; et quamvis de jure Civi-
li hi non veniant ſub nomine Conſangui-
neorum: *l. ſi ſpurius*, *ff. Unde Cognati.* Ro-
16 ta *deciſ.* 616. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* nec di-
cantur de Familia. Gabr. *conſ.* 195. *num.* 5.
lib. pr. Gratianus *Diſcept. Forenſ. cap.* 218. *n.*
18. *tomo* 2. Ludovicus *deciſ.* 433 *num.* 17. &
n. 23. *in Addit.* Cævall. *Qu. comm.* contra *com-
mun. quæſt.* 757. *num.* 47. & 48. Merolla *tom.*
17 3. *Diſp.* 6. *cap.* 8. *Dub.* 36. *num.* 227., nec per
per eos Agnatio conſervetur. Mantic. *deciſ.*
18 319. *num.* 7. dicuntur tamen ſanguine con-
juncti, & propinqui. Alex. de Nevo *conſ.*
19 32. *num.* 4. Rota *deciſ.* 571. *num.* 4. *dictæ
part.* 4. *recent.* cum non poſſit negari, quin
jure naturali inſpecto, etiam illegitimi, &
Spurij ex eodem ſanguine procedere dican-
tur. Reginaldus *lib.* 31. *cap.* 20. *num.* 140.
Rota *inter deciſ. impreſſas per Vivianum poſt
Praxĩ Juris Patronatus*, *quæ eſt in ordine* 45.
20 *num.* 2. et proinde, quoad matrimonii im-
pedimentum, & neceſſitatem impetrandi
Diſpenſationem, nullum diſcrimen eſt in-
ter Affines illegitimos, & legitimos, ut plu-
ribus probant Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſ-*
21 *ſa* 5. *n.* 126. Trullenck *Oper. Mor. lib.* 7. *cap.*
9. *dub.* 15. alia enim ſunt verba juris, pro-
ut ſunt Familia, Agnatio, Cognatio, Domus,
Caſata, Genus, Proſapia, Progenies, Stirps, ſeù
Stipes, Sãguis, Cõſanguinitas, Parentela, & ſi-
milia, & tunc ſpurii, & illegitimi nõ veniunt,
22 quia de Jure non dicuntur de Familia, Do-
mo, Agnatione, nec etiam de Parentela
Patris. Felin. *cap. Nonnulli.* §. *Sunt & alii*
n. 55. *de Reſcript.* Garcia *de Benef. part.* 7. *cap.*
23 15. *num.* 40. et plures alii penes ipſum; alia
autem ſunt verba naturæ, ut Conjunctus,
Conſanguineus, Cognatus, Pater, Filius, Ne-
pos, Parentes, Liberi, & Deſcendentes, et
runc comprehenduntur ſpurii, & illegitimi,
& ab illis deſcendentes; optimè Garcia
l. c. num. 43.

24 Linea Conſanguinitatis triplex eſt; una
ſecundùm habitudinem principii ad eos, qui
inde derivantur, ut Filius, Filia, Nepos, Ne-
ptis, Pronepos, Proneptis, Abnepos, Abne-
ptis: & hæc dicitur Deſcendentium; al-
tera eſt Aſcendentium, & in hac ſunt Pa-
ter, Mater, Avus, Avia, Proavus, Proa-
via, Abavus, Abavia; tertia eſt habitudo
eorum, quorum neuter, at nullus ab alte-
ro, ſed uterque, aut omnes ab eodem prin-
cipio deſcendunt, ut ſunt Frater, Soror,
Filii duorum Fratrum, ſive Patrueles, ſive
Filii duarum Sororum, qui Conſobrini
dicuntur, & eorum reſpectivè Filii, ſive Fi-
lii dictorum Filiorum; & hoc, ſive æqua-
liter deſcendant, ſive inæqualiter, & ſic
duæ lineæ deſcendentes faciunt unam tranſ-
verſalem; v. gr. Filii duorum Fratrum atti-
nent ſibi in linea tranſverſali, & tamen
quilibet eorum deſcendit recta linea ab eo-
rum communi Avo, licèt ſint in linea di-
verſa ab alia; unde ſunt in duobus lineis
rectè deſcendentibus, & in una tranſverſa-
li; & ſic de omnibus aliis intelligi debet,
tam remotioribus, quàm propinquis: Hæc
25 autem linea tranſverſalis duplex eſt, ſcilicet,
æqua-

æqualis, ut quando duæ Perſonæ æqualiter diſtant a ſtipite, ut ſunt Fratres, Sorores, Patrueles, & Conſobrini, & horum Filii, & Nepotes; vel eſt inæqualis, ut quando duæ Perſonæ inæqualiter diſtant à Stipite communi, ut ſunt Fratres, vel Amita, & Fratris filii, vel Magnus Patruus, vel magna Amita, & Fratris eorum Nepotes; Magnus Propatruus, vel magna Proamita, & Fratris eorum Pronepotes; & ſic etiam Avunculus, & Matertera, Magnus Avunculus, & Magna Matertera, Magnus Proavunculus, & Magna Promatertera, cum Sororum Filiis, Nepotibus, aut Pronepotibus, ut facilè ex ſchemate, quod oculis ſubjicitur, cerni poteſt.

	4 Abavus Abavia	
4 Magnus Propatruus Magna Proamita	3 Proavus Proavia	4 Magnus Proavunculus Magna Promatertera
3 Magnus Patruus Magna Amita	2 Avus Avia	3 Magnus Avunculus Magna Matertera
2 Patruus Amita	1 Pater Mater	2 Avunculus Matertera
1 Frater	SPONSUS SPONSA	1 Soror
2 Filii, & Filiæ Fratris	1 Filius Filia	2 Filius Sororis Filia Sororis
	Nepos Neptis	
3 Nepos ex Fratre Neptis ex Fratre	3 Pronepos Proneptis	3 Nepos ex Sorore Neptis ex Sorore
4 Pronepos ex Fratre Proneptis ex Fratre	4 Abnepos Abneptis	4 Pronepos ex Sorore Proneptis ex Sorore

Pro declaratione dicti Schematis animadverti debet, quòd Gradus conjunctionis omnium Perſonarum ſupra in eo cōtentarum, intelligi debent cum ordine ad Perſonam Sponſi, ſeu Sponſæ, itaut, v. gr. Proavus ipſius Sponſi, vel Sponſæ, ſit ipſi conjunctus tertio gradu, Patruus in ſecundo, Abnepos in quarto, & ſic non poterunt Sponſi cum ullis ex deſcriptis in Schemate Matrimonium contrahere.

26 Pro linea recta quatuor tantummodo gradus Aſcendentium, & totidem Deſcendentium ſunt appoſiti pro norma, ſeu regula Lineæ tranſverſalis, quæ infra quatuor Gradus habet prohibitionem ad contrahendum, non tamen quia in dicta Linea recta diſpenſandum ſit, cum nunquam viſum fuerit, vel auditum, fuiſſe in illa diſpenſatum, & probabiliſsimum ſit, diſpenſati non poſſe, per ea, quæ infra dicemus.

27 Pro Linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium, quot ſunt Perſonæ, computatis intermediis, & dempto ſtipite, tot ſunt Gradus; exempli Gratia

Petrus
Joannes
Franciſcus, &
Jacobus

Si velis ſcire, quoto Gradu conjuncti ſint Petrus Stipes, & Jacobus, enumera Perſonas

nas, quæ ſunt quatuor, dempto ſtipite, remanent tres; tertiò itaque Gradu conjuncti
ſunt; unde; juxta præſentem regulam, Parer, & Filius ſunt in primo Gradu; Avus,
& Nepos in ſecundo; Proavus, & Pronepos in tertio; Abavus, & Abnepos in quar-
28 to, & ſic deinceps, & in hoc concordant Leges Civiles, & Canones. Portius *ſuper
Inſtit. lib. 3. tit. 6. de Gradibus Cognationum num.* 5. Tuſchus *concluſ. 46. num. 2. Lit. G.*
Pro linea traſverſali æquali, de Jure Canonico, quoto Gradu ſingulæ Perſonæ diſtant
29 à communi ſtipite, toto diſtant Inter ſe, & in computo Graduum numerantur omnes
Perſonæ, comprehenſis etiam illis, de quorum Conſanguinitate quæritur, ſolo ſtipite
dempto, ut ex inſpectione Arboris infraſcriptæ.

Dominicus	
Franciſcus	Paulinus
Vincentius	Joannes
Thomas	Benignus
Vincentius Sponſus	Dorothea Sponſa

30 Unde claré dignoſcitur Franciſcum, & Paulinum, qui ſunt primo conſanguinitatis gradu
conjuncti Dominico ſtipiti, primo etiam gradu eſſe inter ſe: Vincentium filium Franciſci &
Joannem, qui à ſtipite diſtanr ſecundo gtadu, diſtare ſimili inter ſe: & ſic Thomas, & Be-
nignus, tertio, & Vincentius & Dorothea Sponſi, quarto conſanguinitatis gradu conjuncti ſunt;
& in omnibus caſibus, dum quæritur de conſanguinitate aliquarum perſonarum, ſemper re-
curri debet ad communem ſtipitem, à quo ambo Sponſi communiter deſcendunr, dicendo ſic:
Dominicus ſtipes habuit duos filios, Franciſcum, & Paulinum; Franciſcus genuir Vincentium,
qui genuit Thomam, à quo natus eſt Vincentius Sponſus: Paulinus frater Franciſci genuit Jo-
annem, à quo natus fuit Benignus pater Dorotheæ Sponſæ: Unde regula generalis traditur,
ut ad dignoſcendum gradus conſanguinitatis inter aliquas perſonas exiſtenris, ſemper à com-
muni ſtipite ſit inchoandum; nulla enim alia ratione perſonæ, quæ ſunt in uno latere, ha-
bent habitudinem, ſeu ordinem ad eos, qui ſunt in alio, niſi ob ſtipitem, in quo lineæ uniun-
tur; & dicto modo deſcendendo, æqualirer compurari debet per ambas lineas, quouſque con-
31 trahere volentes occurrant; & hac eadem regula uti poſſumus, quamvis pluribus gradibus,
ex diverſis ſtipitibus provenientibus, Sponſi conjuncti ſint, quia ſemper ad communes ſtipites
recurri deber. Et ad dignoſcendum, quor ſint gradus conſanguinitaris, quibus contrahere vo-
lentes impediantur, conſiderandum eſt, an à diverſis ſtipitibus impedimenta proveniant, ut in
Arboribus infraſcriptis diverſimodè exemplificabimus, v. gr.

Franciſcus Sripes		Petrus Stipes	
Cæſar Vir Claræ	Pompejus	Clara Uxor Cæſaris	Andreas
Franciſcus	Joannes	Franciſcus	Jacobus
Joſeph	Philippa	Joannes	Benignus
Antonius Sponſus	Eliſabeth Sponſa	Antonius Sponſus	Eliſabeth Sponſa

32 Ex cujus Arboris inſpectione claré dignoſcitur, Antonium, & Eliſabeth Sponſos, ultimo loco,
prout ſupra poſitos, eſſe duplici quarto conſanguinitatis gradu conjunctos ex duobus ſtipiribus;
quia ſub uno, ideſt Franciſco, eſt Joannes pater Antonii Sponſi, & Philippa matet Eliſaberh
Sponſæ; & ſub altero ſtipite Petro, ſunt Benignus pater Eliſabeth, & Joannes pater Antonii
Sponſi: dictum verò duplex impedimentum ex eo provenit, quia Cæſar, filius Franciſci ſti-
pitis, duxit in uxorem Claram filiam Petri alterius ſtipitis.
33 Aliquando etiam duplicatur conſanguinitas, eò quòd duo fratres acceperint in uxores duas
ſorores; v. gr.

Antonius Stipes		Catolus Stipes	
Paulus Vir Franciſcæ	Franciſcus Vir Magdal.	Franciſca Uxor Pauli	Magdal. Uxor Franciſci
Jacobus	Benedictus	Jacobus	Benedictus
Rubertus	Petrus	Robertus	Petrus
Petrus Sponſus	Clara Sponſa	Petrus Sponſus	Clara Sponſa

34 Duplicatur inſuper conſanguinitas, ſi perſonæ, de quarum conſanguinitate quæritur, deſcen-
dant ab uno communi ſtipite, mediantibus tribus fratribus, ſeu ſororibus, v. gr.

Anto-

Antonius

Petrus	Jacobus	Joannes
Franciſca	Michael	Thaddæus
Antonia	Benignus	Thomas
Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.

Ubi eſt animadvertendum, quòd pro concluſione duplicis quarti, repeti debet deſcendentia Jacobi fratris dictorum Petri, & Joannis, computando ipſum Jacobum; undè cum Antonia mater Vincentii, Benignus pater Dorotheæ, & Thomas pater Vincentii deſcendant ab Antonio eorum communi ſtipite, erunt conſequenter ipſi Vincentius, & Dorothea Sponſi, duplici quar-
35 to conſanguinitatis gradu conjuncti; & conſimili modo formari poterunt quæcunque Arbores conſanguinitatis, quamvis quadruplici quarto Sponſi ſint conjuncti; cujus quadruplicis quarti Arbor hic ſubnectitur.

Joannes			Petrus		
Benignus	Franciſcus	Jacobus	Philippa	Thomas	Clara
Petrus	Tereſia	Magdalena	Franciſcus	Ferdinandus	Joannes
Flaminia	Benignus	Thomas	Benignus	Thomas	Philippus
Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.	Dominicus Sponſ.

Ratio hujuſmodi quadruplicis quarti eſt, quia Thomas, & Flaminius, Genitores Vincentii Sponſi, cum eſſent tertio conſanguinitatis gradu conjuncti, matrimonium inter ſe, prævia Diſpenſatione contraxerunt; & ſimiliter Benignus, & Philippa, parentes Dorotheæ Sponſæ, cum eſſent tertio conſanguinitatis gradu conjuncti, matrimonium inter ſe, cum Diſpenſatione, inierunt.

Quomodo autem dicti Sponſi deſcendant, jam præ oculis habemus, quòd in principio harum Arborum, demptis ſtipitibus, Benignus eſt vir Philippæ, Thomas eſt vir Franciſcæ, & Jacobus eſt vir Claræ.

36 Pro linea tranſverſa inæquali diverſa regula aſſignatur, quia quoto gradu remotiores diſtant à communi ſtipite, toto diſtant inter ſe, juxta regulam traditam à Gregorio IX. *cap. Vir qui, de conſ. & affin.* exempli gratia.

Titius Stipes

Alexander	Minerva
Sempronius	Cajus
Sejus Sponſus	Honuphrius
	Franciſca Sponſa

Et ſic, juxta traditam regulam, Sejus, & Franciſca Sponſi, diſtāt inter ſe tertio, & quarto gradibus, quia Sejus diſtat à ſtipite tertio, & Franciſca ab eodem ſtipite diſtat quarto.

Quamvis tamen dicti Sponſi diſtent inter ſe tertio, & quarto gradibus, ut dictum fuit, nihilominus, quando Diſpenſatio conceditur
37 ſuper gradibus inæqualibus, ab uno communi ſtipite provenientibus, ut in ſupradicta Arbore proponitur, ſuper ſolo remotiori gradu diſpenſatur; cum is tantùm obſtet matrimonio, & trahat ad ſe, & imbibat proximiorem. Covarruv. *tom. prim. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *n.* 12. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 24. & 25. Gutierez *de Matr. cap.* 124. *num.* 11. Barboſa *in Votis Canonicis, lib.* 1. *vot.* 3. *num.* 5. & 6. Averſa *de Matrim. quæſt.* 16. *ſect. prim. verſ. Secluſo*: Piaſecius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 40. *nu.* 35. Donatus Antonius de Marinis *Reſol. Quotid. lib.* 1. *cap.* 267. *n.* 4. Tuſchus *concluſ.* 476. *n.* 2. *lit.* D. Marcus Antonius Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, cap.* 20. *nu.* 10., & faciunt dicta per Lælium Alrogradi *conſ.* 47. *nu.* 25. *lib.* 2. Undè ſi remotior gradus ſit extra quartum, nulla opus erit Diſpenſatione, ut dicimus infra; at ſuper propinquiori, licèt non
38 diſpenſetur, cum Diſpenſatio ſuper eo neceſſaria non ſit, ut diximus, tamen dantur Literæ declaratoriæ, quòd ejus diſtantia non obſtet.

Diſtantiam verò tertii conſanguinitatis gradus hujuſmodi eis non obſtare declares; & ſic expreſsè cavetur in Conſtitutione Pii V. incipiente *Sanctiſſimus Declaratorias Bullæ Pii IV. ſui Prædeceſſoris*, cujus tenorem ad verbum refert Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *num.* 58., quæ Literæ Declaratoriæ ideo fiunt, non quia propinquior gradus obſtet matrimonio, ut diximus,
39 ſed ad tollenda ſcandala plebis, Jura ignorantis, quæ putat non eſſe validam Diſpenſationem factam ſuper ſolo gradu remotiori, imo credit magis neceſſariam eſſe ſuper propinquiori, cum, juxta illius credulitatem, majorem proximitatem videatur inducere.

40 An autem hæ Literæ Declaratoriæ neceſſariæ ſint, itaut, illis non datis, invalida ſit Diſpenſatio, ſuper remotiori gradu conceſſa, plerique Doctores affirmant, non fuiſſe tempore antiquo neceſſarias; quicquid tamen fuerit tempore antiquo, dicendum eſt, ho-

die

41 die ita neceſſarias eſſe ex ſtylo Introducto,
& ex declaratione Pontificis infra appoſita ,
ut, ſi conceſſæ non fuerint, Diſpenſatio exe-
cutioni demandari non poſſit. Bonaccina *de
leg. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *nu.* 17. Barboſa
in Votis Canonicis , *lib.* 1. *vot.* 4. *nu.* 16., ubi
refert, Urbanum VIII. Summum Pontificem
declaraſſe nullam quandam Diſpenſationem
factam à Vicario Toletano ſuper remotiori
gradu, non præſentatis Literis Declaratoriis
ſuper propinquiori , & copulam inter Con-
juges interim habitam , inceſtuoſam fuiſſe;
& filios ex tali matrimonio ſuſceptos, ille-
gitimos, & propterea facultatem Delegato
conceſſiſſe, ut ab excommunicatione,in quam
Oratores incurrerunt , abſolverentur, & de-
nuò in faciem Eccleſiæ, ac publicè matrimo-
nium contraherent, prolem legitimando &c.
ut ex Literis propterea emanatis in forma
Brevis, ſub Datum Tuſculi A. I. D. 1624.
Nono Kal. Novembris, Pontificatus ſui anno
ſecundo , quarum tenorem ad verbum refert
idem Barboſa *l. c.* , undè certum ſit, non ſuf-
ficere in petenda Diſpenſatione, remotiorem
tantùm gradum exprimere, de qua re gra-
vis ſemper fuit apud Doctores quæſtio, cum
Summi Pontificis auctoritate deciſum ſit, ne-
ceſſarias eſſe hujuſmodi Literas Declarato-
rias, imo & neceſſe ſit exprimere in eadem
Supplicatione remotiorem , & propinquio-
rem gradum, per ea, quæ diximus *lib.* 1.

42 Et ita ſe habet ſtylus Curiæ , ex quo fa-
ctum eſt, ut in eodem Reſcripto concedatur
Diſpenſatio ſuper remotiori gradu , & den-
tur Literæ Declaratoriæ ſuper propinquiori,
& ſi non fuiſſet facta mentio in eadem Sup-
plicatione de proximiori, & remotiori, ne-
ceſſe eſt novas Literas expedire in forma
Perinde valere , teſte Corrado *in d. Praxi*,
lib. 7. *cap.* 7. *n.* 56. quicquid in contrarium
docuerint Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *d num.* 29.
Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.* 26. Genuenſ.
d. cap. 20. *num.* 10.

43 Si tamen petenda ſit Diſpenſatio ſuper pri-
mo,& ſecundo à communi ſtipite,non dantur
Literæ Declaratoriæ ſuper primo,ſed diſpen-
ſatur ſuper utroque Impedimento, ut diximus
lib. 1. *cap.* 4. *n.* 118., quia quilibet ex dictis
gradibus conſtituit impedimentum de per ſe.

44 Porrò, quoad lineam collateralem eſt ma-
xima differentia in conſtituendis gradibus
inter Canones, & Leges ; quia ſecundùm Ca-
nones, quos in materia Diſpenſationum ma-
trimonialium ſequi debemus (cum Lex ſit
minor Canone . Rebuffus *in Praxi Beneficia-
ria* , *Regula de Diſpenſat. in gradibus prohi-
bitis* , *Gloſſa* 2. *prope finem* , *pag. mihi* 374.
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 50. *n.*8. Fuſarius *de Sub-
ſtitut. quæſt.* 409. *nu.* 56. *&* *n.* 96. Bonacina
de Matrim. quæſt. 3. *punct.* 5. §. *pr. propoſ.* 2.
in fine ; Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop.*
alleg. 51. *nu.* 161.) Regulæ ſupra propoſitæ
45 ritè procedunt, ex quo, ſecundùm ipſos Ca-
nones, duæ perſonæ collaterales conſtituunt
unum gradum; at ſecundùm Leges computari
debet à perſona tranſverſali , de qua quæri-
tur, aſcendendo uſque ad ſtipitem commu-
nem, & deſcendendo uſque ad alium tranſ-
verſalem , & quælibet perſona in ipſis colla-
teralibus facit unum gradum . §. *fin. Inſtit.
de gradib. affin.* , & ſic frater, & ſoror, qui,
juxta dictum computum Canonum, ſunt in
primo , ſecundùm leges, ſunt in ſecundo. Pa-
trueles nempè, duorum fratrum filii, qui per
Canones conſtituuntur in ſecundo gradu, per
Leges erunt in quarto, & ſic deinceps.

Aliquando etiam, ſecundùm Leges gradui
Canonico adjiciuntur unus , vel plures, pro-
ut gradus diſtant ; ſicut videre eſt in qualibet
linea tranſverſali inæquali ; undè , ſecundùm
leges, filius fratris diſtat à ſtipite, tertio gra-
du ; fratris nepos , quarto ; fratris pronepos,
46 quinto : at ſecundùm Canones, filius fratris
ab eodem ſtipite diſtat ſecundo gradu , fra-
tris nepos tertio, & fratris pronepos quarto.
Secundùm Leges, fratris pronepos diſtat à ſo-
rore ſtipitis, quinto ; à dictæ ſororis filia ,
ſexto ; & à ſororis nepte, ſeptimo : ſed per
Canones, idem pronepos diſtat à qualibet di-
ctarum perſonarum æqualiter, ſcilicet quar-
to gradu , ut in exemplo , ſeu Schemate ſu-
pra deſcripto videri poteſt ; & hæc omnia
probantur 35. *quæſt.* 5. *cap. Ad Sedem Apo-
ſtolicam* 2. *& per totum tit. ff. de Grad. Conſ.*
vide Soacium *ſuper Inſtit. titul.* 10. *de Sponſ.
part.* 2. §. *Quomodo gradus computentur* , *&
ſeqq.* Lælium Altograd. *conſ.* 46. *&* 47. *lib.* 2.
Tuſchum *concluſ.* 46. *lit.* G.

47 Cæterùm, quamvis antiquo tempore ma-
trimonium prohiberetur in collateralibus
uſque ad ſeptimum gradum . *cap. Progeniem
ſuam* 16. *cauſ.* 35. *quæſt.* 3. , nihilominus tem-
pore Pontificatus Innocentii Papæ III. in
Concilio Lateranenſ. hujuſmodi impedimen-
tum conſanguinitatis, prout & aliud affini-
48 tatis, quoad matrimonium contrahendum ,
fuit univerſali lege reſtrictum ad quartum
gradum incluſivè, *ut cap. Non debet* 8. *de conſ.*
49 *& affin.* licèt in ulterioribus gradibus, quo-
ad alios effectus remaneat conſanguinitas ut
prius; cum tanquam naturalis tolli non poſ-
ſit. Soacius *ſuper Inſtitut. lib.* 1. *titul.* 3.
§. *Sed & naturalia* , *nu.* 3. Redenaſch. *conſ.*
53. *num.* 49. Michalor. *Tract. de Fratrib. cap.*
25. *num.* 38. *part.* 1., & ita etiam præſenti
tempore obſervatur : vide Pontium *de Ma-
trimon. lib.* 7. *cap.* 30. *num.* 1., ubi recenſet
omnes Conſtitutiones, & Decreta, quibus
ipſa matrimonii prohibitio inter conſangui-
neos emanavit; vide etiam Zerola *in Praxi
Epiſc. part.* 1. *verbo Matrimonium* , *verſ.* 12.
ex matrimonio rato .

Hujus

Digitized by Google

50 Hujus autem reductionis rationem reddit
D. Thomas *in 4. diſt. 40. quæſt. 1. artic. 4.*,
nempè, quia in prima generatione evaneſcit
vis primi, & ſubtiliſſimi elementi, & ſic de-
inceps de aliis, itaut in quarta generatione
tota conſanguinitatis vis aboleatur. His ad-
derem, nempè id factum fuiſſe, tum quia
uſque ad quartum gradum facilius conſerva-
tur memoria conjunctionis, & durare ſolet
naturalis conſanguinitatis affectus, tum etiam
quia multiplicitas impedimentorum, ut plu-
rimum pericula animarum inducit, maximè
quia tempore dictæ reductionis plura alia
obſtabant impedimenta, nempè triplicis ge-
neris affinitatis, quod poſtmodum à Sacro-
ſancto Concilio Tridentino prudentiſſimè re-
ſtrictum fuit ad ſolum primum genus, ut ſuo
loco dicam: Et non ſolùm fuit dictum im-
pedimentum conſanguinitatis, & affinitatis
reſtrictum ad quartum gradum incluſivè, ut
dictum fuit, ſed ex motu proprio Pauli III.
Summi Pontificis, in omnibus Indorum Pro-
51 vinciis, Indi Neophitæ novi Orbis non im-
pediuntur contrahere ultra ſecundum gra-
dum, ut teſtantur Sanchez *lib. 8. diſp. 24.
n. 35.*, & Pontius *lib. 8. cap. 17. §. 5. n. 26.*
undè ſi hi ſint conjuncti primo, & tertio,
vel ſecundo, & tertio gradibus conſanguini-
tatis, vel affinitatis, poſſunt abſque Diſpen-
ſatione inter ſe contrahere, ut benè con-
cludit Sanchez *l. c.*

52 Cæterùm diſſident Doctores, quoad gra-
dus conſanguinitatis, in quibus Diſpenſatio
dari poſſit; & loquendo de primo, & ſecun-
do in linea inæquali, dubitat Rota *dec. 746.
lib. 3. part. 3. diverſ.*, an prohibeantur de
Jure Divino; & tandem hanc Quæſtionem,
tanquam valdè difficilem, relinquit indeci-
53 ſam, quia, ut diximus, uterque ex dictis gra-
dibus conſtituit ſuum proprium impedimen-
tum, & conſequenter ſuper utroque diſpen-
ſandum eſt, nec dantur Declaratoriæ ſuper
primo, ut diximus *lib. 1.*

54 Alii ſatis probabiliter docent, in linea re-
cta non poſſe in aliquo gradu diſpenſari; ſed
in dicta linea in infinitum, eſſe matrimonium
Jure naturali prohibitum, itaut ſi Adam vi-
veret, nullam poſſet ducere uxorem; & du-
55 cuntur, quia omnes Aſcendentes habent ra-
tionem principii, & Superioris; undè qui
deſcendunt à ſtipite, ſui dicuntur, & filia,
& ſtipes una caro probantur; & ſororis pro-
nepotem quis ducere prohibetur, quia eſt ei
loco parentis, & *in l. Nuptiæ conſiſtere 53. ff.
de nupt.*, *& Inſtit. de Nuptiis*, *§. Ergo
ſancitur*, ut nuptiæ conſiſtere non poſſint in-
ter perſonas illas, quæ in numero parentum,
liberorumve ſunt, ſive proximi, ſive ulte-
rioris ſint gradus, uſque in infinitum; & in
veteri Teſtamento, licèt filii duorum fratrum,
qui ſunt in ſecundo gradu, licitè inter ſe
contrahere poſſent, nihilominus inter mater-
teram, & nepotem, qui pariter ſunt ſecundo
gradu conjuncti, prohibebatur matrimonium,
quia primo caſu eſt gradus tranſverſalis, in
ſecundo verò eſt deſcendens; & ſecundùm
regulas Juris civilis, cujus filiam ducere non
licet, ejus neque neptem permittitur; quod
ſemper verum eſt in linea recta deſcendenti,
ut Inſt. *de Nuptiis*, §. *Ejus verò mulieris*, *&*
§. *Item amitam*; undè omnes illi, qui ſunt
nepotes, vel neptes ſtipitis, ſui dicuntur, ut
ſupra dictum fuit, & ſi contraheretur matri-
monium inter Aſcendentes, & Deſcendentes,
ultra inceſtum, & innumera ſcandala, &
ſcelera, quæ ex hujuſmodi matrimoniis ve-
riſimiliter orirentur, ordo naturæ confunde-
retur, eò quòd principia generationis eſſent
etiam generationis comites; hi enim eſſent
56 parentes, & illi filii. Hæc autem prohibitio
contrahendi inter ſupradictos, dictatur ipſo
lumine naturæ, ob reverentiam à filiis, ac
deſcendentibus erga parentes, & aſcenden-
tes debitam, cui reverentiæ repugnat actus
matrimonialis, qui habet conjunctam quan-
dam turpitudinem, & irreverentiam alterius
ad alterum, omninò oppoſitam reverentiæ
parentibus debitæ; & ob id etiam antiquis
temporibus talia Conjugia prohibita fuerunt;
& Romani ipſi, qui cæteros prudentia, &
legum juſtitia facilè ſuperarunt, eorum legi-
bus expreſsè prohibuerunt, ne inter eas per-
ſonas, quæ parentum, liberorumque locum
obtinent, nuptiæ contrahi poſſent, veluti in-
ter patrem & filiam, matrem & filium, avum
& neptem, aviam & nepotem, & deinceps
in infinitum, *ut l. nuptiæ*, *ff. de ritu nupt.*
Et quòd inter aſcendentes & deſcendentes
in infinitum ſit Jure naturæ prohibitum ma-
57 trimonium, apertè docent Navarrus *in Sum-
ma, cap. 22. n. 84.* Sylveſter *verbo Matrimo-
nium 8. quæſt. 6. poſt explicationem Arboris*;
Coninck. *de Sacramentis*, *diſp. 32. dub. 1. n.*
16. Bellarminus *de Matrim. tom. 3. Controv.
cap. 28. in princip. verſ. Eſt autem.* Petrus de
Ledeſma *de Matr. quæſt. 54. art. 3.* Layma-
nus *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 6. aſſert. 2.*
Tuſchus *concluſ. 69. n. 32. lit. P.*, & innume-
ri alii, quos refert Sanchez *lib. 7. diſp. 51.
num. 12.*, & hanc opinionem probabiliorem
exiſtimat Filiuccius *tom. 1. tract. 10. part. 2.
cap. 5. nu. 179.*; & confirmatur, cum uſque
adhuc nunquam auditum ſit, fuiſſe in aliquo
58 gradu lineæ rectæ diſpenſatum, & tamen
ſatis veriſimiliter credi poteſt, ut pluries, &
ex urgentiſſimis cauſis fuerit diverſis tempo-
ribus petita Diſpenſatio in hujuſmodi linea.

59 Quicquid tamen ſupra dictum ſit, & quam-
vis dicta opinio valde probabilis ſit, verior
opinio eſt, ſolùm Jure naturali prohibitum
eſſe matrimonium in primo gradu conſangui-
nitatis dictæ lineæ, quo excepto, poſſe in

ulterioribus gradibus diſpenſari. Ita docent
Sanchez *lib. 7. diſp. 51. num. 19.* Pontius *de
Matrim. lib. 7. cap. 31. n. 4.* Bonacina *de Ma-
trim. quæſt. 3. punct. 5. §. 1. propoſ. 3. verſ.
Sed juxta Cajetanam:* Tuſchus *concluſ. 69. n.
28. lit. I.* Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4.
cap. 6. nu. 1.* Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 7.
num. 7.* Averſa *de Matrim quæſt. 16. ſect. 1.
verſ. Sed communis.* Stephanus à S Gregorio
de Vinculis Divin. Piet. lib. 3. cap. 107. nu. 4.
Ratio eſt, quia quilibet, ultra primum gra-
dum, videlicet avus reſpectu nepotis, eſt
principium tantùm per accidens, nimirùm,
quatenus fuit genitor genitoris; & ſic, ſpe-
ctato Jure naturæ, quaſi per accidens ei re-
verentia debetur, ut benè poſſint eſſe filii
ſine avo, ut fuit in Ada; undè reverentia,
quæ debetur à nepte erga avum, & conjun-
ctio, quæ inter ipſos conſideratur, ſe habet
quoque velut per accidens; at in ipſo primo
gradu, cum perſonæ immediatè, & per ſe
60 ipſas conjungantur, adeò ut filius dicatur
pars patris. Trullenck. *l. c.* Ludoviſ. *dec. 279.
n. 19.* Lotherius *de Re Benef. lib. 3. quæſt. 28.*
61 *nu. 65. 66.*, & una caro, & ſubſtantia cum
ipſo. Rota *in Noviſſimis, deciſ. 62. num. 42.*
coram Durano, eſſet naturalis indecentia
contrahere inter ſe matrimonium; nec ulla
ratio inveniri poteſt, qua Diſpenſatio ad ma-
trimonium inter parentes, & filios contra-
hendum, reddatur licita; & hoc non ſolùm
62 inter Chriſtifideles, verùm etiam inter Infide-
les, quia etiam inter eos, in dicto primo gra-
du lineæ rectæ, matrimonium eſt Jure natu-
ræ irritum, quia Jus naturæ omnes compre-
hendit. *Cap. Gaudemus 8. de Divortiis;* San-
chez *lib. 7. diſp. 51. n. 15. & ſeqq.* Filiuccius
tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 5. nu. 181. Trul-
lenck. *d. dub. 7. nu. 8.*, & proinde Paris ad
Helenam apud Ovidium:

O *Deus, o præſens geminorum gloria Fratrum*
O *Jove digna viro, ni Jove nata fores.*

63 Et quidem omnes gentes liberaliter edu-
catæ, à tali conjugio, tanquam inhoneſto,
ac turpi, abhorrent, ut animadvertunt San-
chez *lib. 8. diſp. 51. nu. 5.* Pontius *d. cap. 31.
num. 4.* Bellarm. *lib. de Matrim. cap. 27.*, &
plura in propoſito congerunt Leſſius *de Juſt.
lib. 4. cap. 3. dub. 11. n. 78.* Tiraquell. *de Leg.
Connub. l. 7.*, ubi *nu. 47.* plura exempla re-
fert de ipſis brutis, quæ parentum coitum
deteſtata ſunt; quod idem confirmat Pariſ.
conſ. 68. n. 353. part. 4., & teſtatur Valerius
Maximus *lib. 2. cap. 9.* olim apud Romanos
nefas fuiſſe, filium cum patre balneum in-
gredi, nè ſe invicem nudos conſpicerent, &
quamvis adduci poſſint exempla barbararum
Nationum, quæ hujuſmodi conjugia permit-
tant, non debent hæc in Chriſtiana Republi-
ca recipi, & admitti, cum ſint ritus, & ex-
empla Barbarorum, qui Idola colunt, &
verum Deum, ejuſque ſanctam Legem non
agnoſcunt, ut ſunt Medi, Parthi, Ægyptii,
Æthiopes, Aſsyrii, Britanni, Hiberni, & alii,
quos refert Tiraquell. *d. l. ſeptima*, per totam:
Nec ullo modo credi, aut præſumi poteſt,
omnipotentem Deum, naturæ Auctorem,
primumque matrimonii Inſtitutorem, qui di-
xit, *Propter hoc relinquet homo patrem, & ma-
trem ſuam, &c.*, Vicario ſuo poteſtatem con-
ceſſiſſe, ut in primo gradu dictæ lineæ diſ-
penſare poſſit, cum univerſalis Eccleſiæ judi-
cio, id matrimonium fœdum, & turpe ju-
dicetur.

64 Major autem difficultas eſt, an in primo
gradu lineæ tranſverſalis, nempè inter fra-
tres, & ſorores, ſit irritum matrimonium
Jure naturæ, de qua re eſt gravis quæſtio in-
ter Doctores; & quòd poſſit diſpenſari, af-
firmant Coninck. *de Sacrament. diſp. 21. dub.
1. concluſ. 4.* Pontius *lib. 7. cap. 32. n. 3.* Aver-
ſa *de Matr. quæſt. 16. ſect. 1. verſ. Sed putan-
dum.* Eſcobar *Theol. Mor. tract. 7. exam. 9.
cap. 9. verſ. Rogo, an matrimonium;* & hanc
65 opinionem eſſe probabilem dicit Sanchez *d.
lib. 7. diſp. 52. n. 12.*, & in hanc ſententiam
inclinant multi alii à ſupradictis Doctoribus
relati; noviſſimè, & innumeris citatis, huic
ſententiæ adhæret Verricellius *de Miſſionib.
Apoſtolicis, quæſt. 98. dub. 14. n. 374.* Ratio
66 hujus ſententiæ eſt, quia prohibitio, quæ in
antiqua lege in dicto gradu impediebat, per
novam legem Evangelicam fuit ſublata, &
ceſſavit, & propterea docent prædicti, poſſe
Pontificem, in dicto primo gradu lineæ tranſ-
verſalis diſpenſare, ſi juſta, & urgens cauſa
concurrat; imo Sylveſter *in Summa. V. Pa-
pa, quæſt. 17.* Boerius *conſ. 20. nu. 26.* Pariſ.
conſ. 68. num. 138. part. 4., & alii referunt,
Martinum V. conſultis Theologis, licèt ta-
men multi contradicerent, diſpenſaſſe cum
quodam, qui cum germana contraxerat, &
matrimonium conſummaverat, propter mala,
& ſcandala aliàs inde ventura, & in Geneſi
cap. 20. Abraham loquens de Sara uxore ſua
dicit, verè ſoror mea eſt, & filia patris mei,
& duxi eam in uxorem; at è converſo

67 Affirmant alii probabilius, eſſe hujuſmodi
matrimonium Jure naturæ irritum, & pro-
ptereà ſuper eo diſpenſari non poſſe, & con-
ſtat *d. cap. Gaudemus, de divortiis*, & ex-
preſsè docent Covarruv. *in Epitom. tom. pr.
part. 2. cap. 6. §. 10. num. 5.* Sotus *in 4. Diſt.
40. quæſt. unica, artic. 4.* Bellarminus *de Con-
trov. Fidei, tom. 3. lib. de Matrim. cap. 28. in
princip. verſ. Tertia propoſitio.* Sanchez *lib. 7.
diſp. 52. n. 11.* Bonacina *de Matrim. quæſt. 3.
punct. 5. §. 1. propoſ. 3. n. 11.* Tuſchus *concluſ.
69. nu. 33. lit. P.* Laymanus *d. cap. 6. nu. 3.*
Trullenck. *dict. dub. 7. n. 9.*, *& cap. 10. dub.
1. num. 6.* Filiuccius *tom. 1. tract. 10. part. 2.
cap. 5. n. 182.* Ratio eſt, quia pleræque gen-

tes

68 tes hujuſmodi matrimonium deteſtantur, te-
ſte Ariſtotele *lib. 2. Polit. nu. 2.* quamobrem
Abraham *Gen.* 12. ſatis putavit ſuſpicionem
Conjugii à ſe removiſſe apud Ægyprios, quod
Sara ejus ſoror eſſet, & re vera non ſoror,
ſed nepris ei erat, ut affirmant Trullenck.,
& Filiuccius *ll. cc.*

Nec controverti poteſt, quin etiam inter
fratres, & ſorores ſit, ob ſanguinis conjun-
ctionem, quidam naturalis pudor, & reveren-
tia, cui actus Conjugalis, turpitudinem al-
terius revelans, adverſatur; accedit eos ab
incunabulis ſimul habitantes, ad concubitum
fore inflammandos, niſi Conjugia à Deo na-
turæ Auctore interdicta eſſe ſibi perſuade-
rent; undè in ſolo Mundi exordio licita
fuiſſe matrimonia inter fratres, & ſorores,
ad neceſſitatem propagationis Generis huma-
ni, docet Divus Auguſtinus de Civitate Dei
lib. 15. *cap.* 16.

69 In cæteris verò aliis gradibus (ſupradicto
primo utriuſque lineæ excepto) poſſe Ponti-
ficem, juſta cauſa ſuadente, diſpenſare, nul-
li dubium eſt, & apertè conſtat *d. cap. Gau-*
70 *demus, de divort.* Idque procedit etiam in
combinatione primi, & ſecundi lineæ inæ-
qualis, & eò magis in ſecundo, & tertio,
tam ſi ex uno communi, quàm ſi ex pluribus,
& diverſis ſtipitibus proveniant impedimen-
71 ta; Papa etenim in toto Jure Canonico po-
teſt validè diſpenſare. *cap. Propoſuit, de con-*
ceſſ. Præb. Salas *de Legib. diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.*
16. Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 43.
n. 8. qui enim poteſt condere, poteſt deſtrue-
re. *cap. Inferior Sedes* 4. *diſt.* 21. Farinacius
Conſ. Crimin. lib. 1. *conſ.* 85. *num.* 88. Lælius
Altograd. *conſ.* 1. *n.* 14. Diana *part.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 3. *lib.* 2., & Papa, quoad ſuos An-
teceſſores eſt illis æqualis, prout etiam æqua-
72 lis eſt ipſi Concilio, includenti ipſum Ponti-
ficem; & ſi illum non includat, eſt ſupra
Concilium, vide Salas *l. c.*, & in omnibus
dictis gradibus multas Diſpenſationes fuiſſe
conceſſas omnes practici Curiales ſciunt.

Et quamvis Concilium Tridentinum *ſeſſ.*
73 24. *cap.* 5. *De Reform. Matrimonii*, diſponat,
quòd in ſecundo Gradu numquam diſpenſe-
tur, niſi inter magnos Principes, & ob
publicam cauſam; tamen adhuc ſolet Pon-
tifex cum Perſonis inferioris conditionis,
etiam ob eorum privatum bonum, (id quod
indirectè ad bonum commune attinet) diſ-
penſare, quia inter divites, & potentes,
pax & concordia ad bonum publicum ma-
ximè confert, ut animadvertunt Sanchez *lib.*
8. *Diſp.* 19. *num.* 4. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap.* 6. *num.* 8. Diana *part.* 8. *tract.* 3.
reſ. 92.

At quia diximus *n.* 37. ſuper ſolo Gradu
74 remotiori Lineæ inæqualis diſpenſari, occur-
rit dubitari, an in primo, & quinto Gra-
dibus neceſſaria ſit Diſpenſatio ad contra-
hendum; & videtur neceſſaria, maximè
attenta Conſtitutione Pij V. edita de Anno
1569. incipiente *Romanum*, qua expreſsè ca-
75 vetur, faciendam eſſe mentionem propin-
quioris Gradus, ſi is primus ſit, nec ſuf-
ficere expreſſionem ſolius remotioris, et quòd
neceſsaria ſit eo caſu Diſpenſatio, docet
Hoſtienſis *in Summa lib.* 4. *de Conſang. & Af-*
fin. verſ. Uſque ad quotum: Tu tamen diſtin-
gue inter lineam rectam, & tranſverſalem,
quia in illa, ſi dari poſſet caſus, ut Aſcen-
dentes, & Deſcendentes eſſent in tali æta-
te, ut matrimonium inter ſe contrahere
vellent in dictis Gradibus, adhuc eis non
licere, nec poſſe Diſpenſationem concedi
probabiliſsimum eſt, *ut diximus nu.* 54. at
76 in iſta tranſverſali nullum eſſe in dictis Gra-
dibus primo, & quinto Impedimentum
ad contrahendum, & proinde nullam re-
quiri Diſpenſationem, quia quintus Gradus,
ſuper quo, tanquam remotiori, requirere-
tur Diſpẽſatio, nõ impedit matrimonium. *cap.*
Non debet 8. *de Conſanguin. & Affin.*, & cum
dictus quintus ſit remotior, & ſuper eo ſo-
lo neceſſaria ſit Diſpenſatio. *cap. fin. de Conſ.*
& Affin. & nos diximus *num.* 37., certum eſt,
nullum eo caſu eſſe impedimentum, nul-
lamque requiri Diſpenſationem. Nec obſtat
dicta Conſtitutio Pii V., quia illa loquitur in
caſibus, in quibus neceſſaria ſit Diſpenſa-
tio, ut benè animadvertunt Sanchez *lib.*
7. *Diſp.* 53. *num.* 5. *& lib.* 8. *Diſp.* 24. *num.*
35. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.*
26. referens ſic fuiſſe à Sacra Congregatione
deciſum. Corradus *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.*
7. *cap. pr. num.* 27.

77 Quamvis tamen Diſpenſatio his caſibus
neceſſaria non ſit, nihilominus, quia Vul-
gus, Jurium ignarum, ſumit ſcandalum ex
matrimoniis in dictis Gradibus abſque Diſ-
penſatione contractis, in nonnullis locis in-
troductum eſt, ut Ordinarius declaret, nul-
lum in d. caſu adeſse Impedimentum, ut
teſtatur Corrad. *d. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 63.

SUMMARIUM.

1 *Jus Divinum eſt duplex, naturale ſcilicet, & poſitivum.*

2 *Jus Divinum unde dictum.*

3 *Jus Divinum naturale quale ſit, & cur dicatur naturale, n. 6.*

4 *Jus Divinum naturale dicitur inconcuſſum, & immutabile.*

5 *Jus Gentium, & Civile profluunt a Jure Divino.*

6 *Jus Divinum poſitivum quale ſit.*

7 *Jus, quod non proficiſcitur à Natura, non di-*

titur jus, ſed injuria.

8 *Papa in jure Divino naturali diſpenſare directè, aut indirectè non valet.*

9 *Quia jus naturale proficiſcitur immediatè ab ipſo Deo; & ideò Papa, tanquam inferior, non poteſt diſpenſare in Lege Superioris.*

10 *Jus Divinum poſitivum, quale dicatur à Theologis, & quale à Juriſconſultis, & n. 17. 18.*

11 *In quibus præceptis conſiſtat hujuſmodi jus Divinum poſitivum, & quid, latè, aut ſtrictè ſumpta ſignificatione, num. 12. 13. 14. 15. 17. 18.*

16 *Multa in Lege Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ hodie non obtinent, & quæ?*

19 *Præcepta aliqua Eccleſiaſtica ad jus humanum pertinent, & quæ? & in eis Papa auctoritate propria diſpenſat. n. 28.*

20 *Papa in jure Divino poſitivo, ex cauſa diſpenſare poteſt aliquem ab ejus obſervantia, non tamen in totum tollere, num. 21. 22. exceptis Fidei articulis, 25.*
Poteſt tamen illud interpretari, limitare, declarare, & moderare, ibid.

23 *Clericus poteſt aliquando diſpenſari, ut matrimonium contrahat.*

24 *Clerici Beneficiati non poſſunt diſpenſari univerſaliter ab obligatione recitandi Horas Canonicas, tamen aliquis eorum, cum cauſa, diſpenſatur.*

26 *Papa diſpenſando in jure Divino poſitivo, facit, non auctoritate humana, ſed poteſtate ſibi à Deo tradita.*

27 *Diſpenſatio facta à Papa in jure Divino poſitivo, abſque juſta cauſa, eſt illicita, & non valet.*

28 *Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus Legibus, quas Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, tradiderunt, non tamē diſpenſat ab illis Canonibus, quos acceptos à Chriſto, veluti Miniſtri promulgaverunt. num. 29.*

30 *Papa non diſpenſat, ubi Diſpenſatione induceretur peccatum.*

31 *Papa directè diſpenſare non poteſt in iis, quæ ſunt de jure Gentium, & Civili, niſi id tenderet ad bonum univerſale Chriſtianorum. nu. 34.*

32 *Jus Gentium, in quantum innititur rationi, non ſimpliciter politicæ, quæ ſolum cōmunem utilitatem reſpicit, dicitur Jus Naturale, & Divinum.*

33 *Leges humanæ in quibus diſcernantur à Divinis.*

35 *Papa diſpenſare poteſt ad commune bonum ſpirituale in Lege cujuſcunque Principis Sæcularis, ſi adſit neceſſitas.*

36 *Papa, quando agitur de materia peccati, & animæ ſalute, habet poteſtatem abſolutè in omnes Laicos.*

37 *Papa Jus Gentium diſpenſat in iis, quæ veniunt in conſequentiam Juris Canonici, in quo diſpenſare valet.*

38 *Papa poteſt legitimare Prolem ortam ex matrimonio clandeſtino, etiam in præjudicium ſuccedere debentis, ſi Proles non fuiſſet legitimata, quando diſpenſat ab impedimento matrimonii.*

39 *Papa diſpenſare non poteſt in impedimentis matrimonii jure naturali Divino prohibitis ex ſola ratione, & non ex voluntate humana.*

40 *In primo Gradu Conſanguinitatis in linea recta, & tranſverſali diſpenſare non poteſt.*

41 *In Matrimonio contracto, ut diſſolvatur, diſpenſare non poteſt Papa.*

42 *Quod intelligendum ſaltem de matrimonio conſummato.*

45 *Super impedimento perpetuæ impotentiæ ad coeundum diſpenſare Papa non poteſt.*

44 *Super impedimento erroris perſonæ, & defectus conſenſus diſpenſari non poteſt à Pontifice, ut quis arctetur contrahere invitus cum perſona, cum qua non intendit contrahere.*

45 *Pluralitatis Conjugum, & maritorum reſpectivè Diſpenſatio eſt prohibita.*

Quid, & quotuplex ſit Jus Divinum, & an, & quando in illo diſpenſari poſſit.

CAP. IV.

QUANDOQUIDEM plura impedimenta, ſuper quibus Diſpenſatio petitur ad Matrimonium contrahēdum, de Jure Divino procedunt, ideò antequam ad ulteriora procedamus, valdè opportunum erit aliqua de dicto Jure Divino breviter attingere, ad hoc, ut dignoſci poſſit, an, & quomodo poſſit in illo per Pontificem diſpenſari.

Diximus *Cap. præced. num.* 1. triplici jure conſiderari poſſe impedimenta matrimonii, nempe Jure Divino naturali, Jure Divino poſitivo, & Jure Humano.

1 Nunc dicendum eſt Jus Divinum duplex eſſe, naturale ſcilicet, & poſitivum; & di-
2 ci Divinum, quia per ſeipſum Deum, in Legibus Divinis, vel per Divinas revelationes, fuit ordinatum.

3 Jus Divinum naturale eſt, quod lumini intellectus humani naturaliter ſubjicitur; ſive eſt, quod, poſitis terminis, & materia, naturalis ratio dictat eſſe faciendum, v. gr. Cognito adeſſe Deum, naturalis ratio dictat, eſſe colendum; poſita inſtitutione Sa-

Sacramentorum, eadem ratio dictat eſſe
veneranda, & appellatur Jus abſolutum,
eò quòd aliquo facto humano non conſur-
gat; ideò autem dicitur Divinum natura-
le, quia ipſe Deus homini naturaliter in-
ſeruit principia quædam, quibus conſtat,
Illudque Deus immediatè promovet & ne-
dum hominibus, verùm etiam cæteris Ani-
mantibus (circumſcripto lumine intellectus,
quo amplius Homo illuſtratur) commune
4 efficit, & propterea dicitur Jus inconcuſ-
ſum, & immutabile. §. *Sed naturalia*, *eo-
dem tit. Inſtitut. de Jure naturali, gentium, &
civili*. Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 32., Cencius *tra-
ctat. de Cenſib. quæſt.* 40. *num.* 2., Nicaſius
ſuper Inſtitut. lib. pr. titulo 2. *de Jure natu-
rali, gentium, & civili*, §. *Sed & naturalia*
Maranta *in Spec. Aureo part.* 3. *principali nu.*
40. Rota *in Noviſſimis deciſ.* 62. *num.* 22.
coram Durano.
5 Et quidem ab iſto Jure Divino etiam Jus
Gentium, & ipſum Civile profluunt, & niſi
cum illo conſentiant, non merentur Juris
nomen; & ideò Philoſophus 5. Et hic. *cap.* 7.
6 *in princip.* dividit Jus in naturale, hoc eſt à
natura inditum, & poſitivum, ſcilicet a Le-
ge poſitum, quem ſequitur D. Thomas *ſec.
ſecundæ*, *quæſt.* 57. *art.* 2. *in concluſ. & latius*
7 *in pr. ſecundæ quæſt.* 95. *art.* 2. *per totum*;
Qualecunque autem ſit Jus, niſi à natura
profectum, non dicitur Jus, ſed injuria.
Cicero *lib. pr. de leg.* Lother. *de Re Beneſic.*
8 *lib. pr. q.* 4. *num.* 8. Et in hoc Jure Divino
naturali non poteſt Papa directè, vel indi-
rectè, ſeu ex conſequenti, diſpenſare, quia
Inferior in Lege Superioris non diſpenſat.
Clem. ne Romani 4. *de Electione. cap. Inferior*
4. *Diſt.* 21. Capyc. Latro *deciſ.* 155. *num.* 12.
Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 24. *part.* 4. Reginaldus
lib. 31. *cap.* 26. *num.* 193. Ratio eſt, quia ip-
ſemet Deus, cum ſit ipſius Juris natura-
turalis auctor, & iſtud ab ipſo Deo, & ejus
9 arbitrio abſoluto immediatè procedat, nec
aliquo modo ab Hominum conſenſu depen-
deat, non poteſt Papa, qui eſt inferior, in
hujuſmodi Lege Divina diſpenſare, nec cre-
di, aut præſumi poteſt, Deum ſuæ Eccle-
ſiæ poteſtatem in illo diſpenſandi relinque-
re voluiſſe, ut prædicta benè docent Sotus
4. *Diſt.* 40. *quæſt. unica Art.* 3. *verſ. In capite
ergo*. Navarrus *in Summa cap.* 22. *num.* 84.
Silveſter *verbo Papa, quæſt.* 17. Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 6. *num.* 6. Bonacina *de legib. Diſp.*
1. *quæſt. pr. par.* 2. *num.* 12. Pontius *de ma-
trim. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 4. Filiuccius *tom. pr.
tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 301. Rota *int.
deciſ. impreſſas* per Cencium *poſt tract. de
Cenſibus deciſ.* 155. *num.* 7.
10 Jus autem Divinum poſitivum quod pro-
priè ſit, diſſident Doctores, & in hoc ma-
ximè diſcordant Theologi à Juris Conſul-
tis: Illi enim pro Jure Divino nil aliud in-
telligunt, quam ipſum præceptum Dei, in
ſacris Literis ſic expreſſè præcipientis, Ju-
ris Conſulti verò non ſolùm id, verùm eti-
am totum, & quicquid ab exemplis, vel
teſtimoniis veteris, vel novi Teſta-
menti, per quandam ſimilitudinem, de-
duci poteſt, jus Divinum appèllant, ut ad-
vertit Bellarminus *Controv. Cathol. tom. ſec.
Controv. gener. lib. pr. titulo de Clericis
Cap.* 8. *Propoſ.* 5.
11 Nonnulli tamen exiſtimant Jus Divinum
poſitivum propriè conſiſtere in ipſis tam
novi, quàm veteris Teſtamenti præceptis;
ita inter alios Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 8. *part.*
4. Molina *de Juſt. & Jure lib. pr. diſp.* 3.
12 Alii jus Divinum conſtituunt in omnibus
Præceptis Legis Hebraicæ, & Chriſtianæ,
traditæ per Apoſtolos, & Evangeliſtas, &
Diſcipulos, imo Præpoſitus *in Can. pr. diſt.
pr. verſ. Appellatione Juris Divini*, & Ma-
rant. *de ordine Judic. par.* 3. *num.* 80. ajunt,
13 Appellatione juris Divini poſitivi ſtricta ſi-
gnificatione comprehendi tantùm Legem
Moſaicam, & Evangelicam; largè autem
jus legale, & politicum, quemadmodum,
& jus Evangelicum, & Apoſtolicum, atque
ita quicquid continetur in novo, & in veteri
Teſtamenro, ac in quatuor principalioribus
Conciliis, Niceno, Cōſtantinopolitano, Ephe-
ſino, & Calcedonico, quæ, ſicut quatuor
S. Evangelii Libros, recipere, & venera-
ri debemus, ut diſponitur *cap. Sicut Sancti*,
2. *Diſt.* 15., & largius, & impropriè idem
ſentiendum eſt de jure ipſo Canonico, ut
continetur *cap. Quicumque, primo*, & ibi *Gloſ-
ſa in verbo Divino cauſa* 23. *quæſt.* 7.
14 Nec deſunt, qui exiſtiment, quòd
quamvis largè omne jus poſitivum dicatur
Divinum, tamen propriè illud dici debe-
at Divinum, quod in Divinis Scripturis eſt
revelatum. *Ita Gloſſa in cap.* 2. *de Privil. in*
6. §. *Videlicet*; Divus Thomas 2. 2. *quæſt.*
70. *art.* 2. *in fine*.
15 Alii limitant, & reſtringunt Jus Divinum
16 poſitivum ad illud ſolùm, quod ex Divinis
Scripturis hodie obtinet, nam multa in Legè
Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ hodie non
obtinent, ut Cęremonialia, & Judicialia.
*C. Translato, de Conſtit. cap. pr. de purifica-
tione poſt partum, & habetur* 5. *diſt. in prin-
cip.* Divus Thomas *vol.* 4. *quæſt.* 14. Gamb.
de Off. & Pot. Legati lib. 10. *num.* 370.
17 At ſecundùm alios illud eſt Jus Divinum
poſitivum, quod à Deo immediatè poſitum
eſt, itaut non illius ſanctio, ſed illius pro-
mulgatio attribuatur ipſius Dei Miniſtris,
quibus revelatum fuit; & ſic, juxta iſto-
rum ſententiam, illud totum ſub hoc nomi-
ne continebitur, quod non ſulùm in Deca-
logo, verùm etiam ex revelationibus ſibi
ſa-

factis, tanquam ex ipſiusmet Dei ore enun-
ciarunt Moyſes, & Prophetæ in Lege ve-
teri, & Dominus noſter Jeſus Chriſtus; &
ejus Apoſtoli, & Miniſtri, in nova; cum
etiam Chriſtiana ſapientia, quam Theolo-
giam vocant, ab ipſis principiis revelatis
pendeat. vide Bellarmin. *d. Canone pr.
cap.* 8. *Diſt. pr.* Divum Thomam *in Summa
part. pr. quæſt. pr. artic. primo, cum ſex ſeqq.*
18 Alii tandem (& meo judicio ſatis benè)
diſtinguunt inter illa Decreta, quæ Apo-
ſtoli decreverunt ut Apoſtoli, Spiritus San-
cti Prophetico impulſu, quo Sacram conde-
bant Scripturam, & alia, quæ ipſi, ut Pa-
ſtores, & Eccleſiarum Prælati ſtatuerunt,
ut in Actis Apoſtolicis *cap.* 15. vel dederunt
conſilia, ut in Epiſt. pr. ad Corinth. vel alia
circa Dei Miniſtros, & Eccleſiæ Catholicæ
gubernium decreverunt, quia quæ Spiritus
Sancti prophetico impulſu primo caſu de-
creverunt, Jus Divinum poſitivum affir-
19 mant; cætera verò, ut ſunt præcepta de
jejunio quadrageſimali, de obſervatione diei
Dominicæ, de Bigamo non ordinando, &
alia hujuſmodi, ad Jus humanum pertinere
ajunt. Ita benè Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.*
3. *n.* 16. Sotus *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 3. *art. pr.*
Sayrus *in Theſ. Caſ. Conſc. lib.* 6. *cap.* 3. *n.* 21.
& faciunt dicta per Bonac. *de legib. diſp.* 1.
quæſt. 2. *punct.* 1. *n.* 8. Barboſ. *de Jure Eccleſ.
Univ. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 125.
20 In hoc Jure Divino poſitivo, juxta pro-
babiliorem Doctorum ſententiam, quamvis
non poſſit Papa directè diſpenſare, poteſt
tamen, juſta cauſa ſuadente, indirectè, &
per conſequens, ratione actuum humano-
rum, qui variationi ſubjiciuntur, & ſuper
quos ipſe poteſtatem habet; non tamen di-
ctum jus in totum tollendo, vel abrogan-
do, ſed tantummodò interpretando, limi-
tando, declarando, vel moderando; *cap.
A' Nobis* 14. *de Decimis*, Silveſter *V. Papa
quæſt.* 13. Franciſcus Leo *in Theſ. Fori Eccleſ.
part.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. Maranta *in Speculo de
Ordine Judic. part.* 3. *num.* 79. Gambar. *de
Off. & Poteſt. Legati lib.* 10. *num.* 362. Regi-
nald. *lib.* 31. *cap.* 26. *num.* 193., Bonaccina
de Legib. diſp. pr. quæſt. pr. puncto 2. *nu.* 12.
Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 457. *nu.* 2. Bar-
boſa *de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap.* 2. *num.*
121. Tunc autem, juxta veriorem Docto-
rum ſententiam, propriè non diſpenſat in
21 Jure Divino, ſed tantùm tollit obligatio-
nem, quam Homo actu humano ſibi impo-
ſuit, qua ſublata, evaneſcit obligatio Ju-
ris Divini circa illud Impedimentum. So-
tus 4. *Diſt.* 18. *quæſt. pr. Art. prim. ad pr.* Sil-
veſt. *verbo Papa, quæſt.* 16. & 17. Covarruv.
4. *Decret. tomo pr. ſecunda part. cap.* 6. §. 9.
num. 4. Maranta *de Ord. Judic. part.* 3. *num.*
4. & *num.* 5. & *num.* 72., & alii plures, quos
refert Sanchez *dicta Diſp.* 6. *num.* 4. Licèt
enim Pontifex non poſſit generaliter ſtatue-
re, v. gr. ut omnes Clerici contrahant ma-
trimonium, quia id eſſet contra Legem Di-
vinam: Ægidius Bellam. *conſ.* 16. *num.* 12.
22 Tuſchus *concluſ.* 69. *num.* 9. *lit. P.* nè Feſta
ſerventur, quia in Præceptis Decalogi præ-
cipitur, *Sabbata ſanctifices*, *cap. Omnes dies,
de Feriis*; nè ſolvantur Decimæ, cum
ſint Jure Divino conſtitutæ: Nihilominus po-
terit ex juſta cauſa diſpenſare, ut aliqua
Feſta non ſerventur. Abb. *in cap. Literas, in
quinto not. de reſtitutione ſpoliat.*, ut ex cau-
23 ſa juſta aliqui Clerici matrimonium con-
trahant, ut diximus *præſenti lib.*, & pariter,
ut aliquæ Decimæ non ſolvantur. Tuſchus
d. concluſ. 69. *n.* 10. prout nec poterit Papa
ſua generali Conſtitutione decernere, ut non
teneantur omnes Beneficiati, & Clerici in
Sacris Ordin. conſtituti recitare Horas Cano-
nicas, cum ad illas teneantur jure Divino,
24 poterit tamen ex cauſa cum aliquibus diſpē-
ſare, ut Horas non recitent. Fælinus *cap.
fin. de Major., & Obed.*, Azorius *part. pr.
lib.* 10. *cap.* 13. *quæſt.* 9. Suarez *de Horis Ca-
non. cap.* 27. *num.* 37., Sanchez *lib.* 7. *Conſil.
cap.* 2. *num.* 53. vide Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 140.
& *ſequen. part.* 4. Et ſic, quamvis de Jure Di-
vino Sacramentum Confirmationis miniſtra-
ri debeat per Epiſcopum, tamen multoties
ex juſta cauſa concedit, ut ſimplex Sacer-
dos in illo miniſtret; aliquando etiam ex
cauſa diſpenſat in matrimonio rato, non
conſumato, in voto etiam ſolemni, in Re-
25 ſidentia Epiſcoporum, & tandem, ſi cauſa
juſta adſit in toto jure Divino poſitivo, mo-
do quo ſupra, diſpenſat, exceptis Fidei
Articulis. Fœlinus *cap. Quæ in Eccleſ. de
Conſtit. num.* 15. & *nu.* 20. Diana *part.* 8. *tra-
ctat.* 3. *reſol.* 2.
26 Intellige tamen, ut prædicta facere poſ-
ſit, non auctoritate humana, quæ circa Di-
vinam Legem nihil poteſt, ſed poteſtate à
Deo tradita, in nonnullis caſibus, cum ve-
riſimile non ſit, Deum voluiſſe ita arctam
Legem populo ſuo dare, quin, ſubſiſten-
te juſta cauſa, poſſit per Vicarium ſuum mo-
derari, ut benè ponderat Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 6. *nu.* 4. Averſa *de Matrim. quæſt.* 19.
ſect. pr. in princ. Diana *d. reſol.* 2. Pariſ. *d.
conſ.* 68. *num.* 121.
27 Dixi poſſe Pontificem in hujuſmodi Ju-
re Divino poſitivo diſpenſare, ſi juſta cau-
ſa adſit; quia hac non exiſtente, Diſpen-
ſatio, non ſolùm illicita, ſed invalida erit,
per ea, quæ diximus *lib.* 3. *cap. prim.*
28 Poterit quidem Pontifex auctoritate pro-
pria diſpenſare in omnibus Legibus, quas
Apoſtoli, tanquam Eccleſiarum Præſides,
poteſtate à Chriſto accepta, condiderunt de
Jejunio Quadrageſimali, de obſervatione
Fe-

Feſtorum, & ſimilibus, quia quamvis Apo-
ſtolorum dignitas magna fuerit, & in aliis
prærogatívis, & gratiis fuerint excellentio-
res, tamen in poreſtate Juriſdictionis, Pon-
tifex non eſt inferior illis, nec Petro, cujus
ipſe verus eſt ſucceſſor. Pontius *de Matrim.
lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 2. Palaus *tomo pr. tract.* 3.
Diſp. 6. *puncto* 4. *vol.* 2. Diana *d. reſol.* 3.
in fine. Salas *de Leg. Diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.*
29 16. *in fine*. Non tamen diſpenſari poterit
in jis Canonibus, quos Apoſtoli ab ipſo
Chriſto acceptos, veluri Miniſtri promul-
garunt, ac condiderunr, v. gr. in Parvulo-
rum Baptiſmate; Baptizatorum Confirma-
tione; Matrimonij ritè, ac legirimè con-
tracti, & conſummati indiſſolubili vincu-
lo; Mortuorum ſuffragio, & ſimilibus, de
quibus apud Azorium *tomo prim. lib.* 5. *cap.*
15. *quæſt.* 4. Laymanum *Theol. Mor. lib. pr.
tract.* 4. *cap.* 32. *num.* 3. *Coroll. pr.* Bonac.
de Leg. diſp. pr. quæſt. 2. *puncto pr. num.* 8.,
nec pariter diſpenſare poteſt, ubi ex Diſ-
30 penſatione induceretur peccatum, v. gr.,
ut quis mechari, fornicari poſsit, quia iſta
non poſſunt fieri abſque corruptione debiti
ordinis ad Deum. Tuſch. *concluſ.* 458. *num.*
31 24. *lit. D.* prour nec directè diſpenſare
poterir in Jure Gentium, & Civili, & eo-
rum effectibus, ut ſi diſpenſare vellet cum
infante, ur validè profireretur; quia cum
de Jure Naturali, & Gentium, is profiteri
non poſſit, Diſpenſatio Papæ non operatur.
Gamb. *de Off. & Pot. Legati lib.* 10. *nu.* 390.
Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.*
8. *cap.* 3. *num.* 58.; in quantum enim Jus
32 Gentium innititur rationi non ſimpliciter
politicæ, quæ communem dumtaxat utili-
tatem contempletur, ſed rationi naturali,
cujuſmodi eſt Religio, & ejus reverentia,
dicitur Jus Naturale, & Divinum. *Cap.
Primo*, & *cap. Jus naturale*, *diſt. prima.* Lo-
ther. *de Re Benef. lib. pr. quæſt.* 13. *num.* 13.
33 ubi plura de hac mareria benè congerit: Er
quidem nullo alio diſcrimine Leges Huma-
34 næ à Divinis ſeparantur, quàm hoc ipſo, an
illarum cauſa efficiens humana ſit, vel po-
tius Divina, ſeu ſupernaturalis, & imme-
diata, cùm aliter omnes humanæ Leges
poſſent videri à Deo proceſsiſſe, mediante
lumine naturali, Hominum mentibus per
ipſum Deum impreſſo, & ſic eum Divinis
confundi; ur benè animadvertit Bellarmin.
Controv. Cath. tomo pr. lib. 3. *de Verbi Dei
interpretatione*, *cap.* 9. *verſ. Neque obſtat*,
quia lumem illud rationis, quo humanus il-
luſtratur intellectus, Divinum quidem eſt;
ſed operatio hominis ſecundùm illud, non
eſt Divina, ex quo incipit habere cauſam
immediatam humanam, cum etiam homo
abſtinere poſsit à recto illius luminis uſu,
vel ratione cognita abuti.

At ſi bonum ſpirituale animarum expedi-
ret, Chriſtianos omnes, vel aliquos, ab ali-
quo Jure gentium eximi, & proinde illud
abrogari, & diſpenſari utique poſſet; habet
enim Papa poteſtatem indirectam in omnes
baptizatos, in quantum ad omne Jus huma-
num, quod ipſos adſtringit; & à fortiori poſ-
35 ſet Papa, in ordine ad commune bonum
ſpirituale, in lege cujuſcunque Principis ſæ-
cularis diſpenſare, ſi valde neceſſaria ſit hu-
juſmodi Diſpenſatio, vide Salas *de Legib. diſp.*
20. *ſect.* 3. *nu.* 12. *prope finem*; Verricellium
de Miſſionib. Apoſtolicis 37. *quæſt.* 182. *ſect.* 5.
nu. 62. Suarez penes ipſum; quia ubicunque
36 agirur de peccato, vel materia peccari, &
de ſalute animæ, abſolutè habet auctorita-
tem in omnes Laicos. Tuſchus *concluſ.* 65.
n. 3. & 4. Poterit inſuper in hujuſmodi Jure
37 Gentium diſpenſare, ubi, & quando ea, quæ
ſunt de Jure Gentium, veniunt in conſequen-
tiam Juris Eccleſiaſtici, in quo Papa diſpen-
ſare poteſt, ur ſunt exempla *in cap. Ex mul-
tiplici* 3. *de decimis*; & etiam in radice ma-
trimonii aliàs irriti, legitimando prolem ex
38 matrimonio clandeſtino ortam, in præjudi-
cium etiam eorum, qui, ſi hujuſmodi proles
legitimata non fuiſſet, ab inteſtato ſucceſ-
ſiſſent, quia matrimonii impedimenta ab ipſa
Eccleſia conſtiruta ſunt; & Papa, in jis diſ-
penſando, utitur jure ſuo, eum totum Jus Ca-
nonicum ſit in ejus manu. Lotherius *de Re
Benef. lib.* 2. *quæſt.* 43. *nu.* 8., & ejus eſt de-
ſtruere, cujus eſt condere. *vulg. l. fin. C. de
legib. cap. Inferior ſedes* 4. *diſt.* 21. Gomeſius
*ad Reg. Cancell. Regul. de non tollendo jure
quæſito*, *quæſt.* 15. *lit. D.* Lælius Altogradi
conſ. 1. *nu.* 14. *lib.* 2. Farinac. *Conſ. Crimin.
lib.* 1. *conſ.* 85. *n.* 88. Pontius *de Matr. lib.* 8.
cap. 5. *nu.* 1. Alphonſ. à Vera Cruce *in Specu-
lo*, *part.* 2. *artic.* 27. *conſiderat.* 3. vide quæ
diximus ſupra de poteſtate hujuſmodi pro-
lem legitimandi.

39 His itaque tanquam regulis generalibus
præmiſſis, concludimus, diſpenſari non poſſe
in infraſcriptis matrimonii impedimentis,
tanquam Jure Divino naturali impedienti-
bus, cum ex pura ratione, & natura, &
non ex voluntate humana pendeant, teſte
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *nu.* 10.

40 Er primò diſpenſari non poterit in primo
gradu conſanguinitatis, tam lineæ rectæ,
quàm tranſverſalis, cum in illis nullus alius
caſus excogitari poſſit, quòd hæc Diſpenſa-
tio conveniret, niſi quando ſoli, pater & fi-
lia, ſeu mater & filius, vel ſoli frater &
ſoror, ad generationem apti ſupereſſent in
Mundo; ſed quia Deus diſpoſuit, ut nec un-
quam hic caſus contingat, inutile fuiſſet hu-
juſmodi poteſtatem diſpenſandi in his gradi-
bus Eccleſiæ reliquiſſe; & ipſe Deus, ſi vel-
let, tunc immediatè diſpenſaret.

Se-

41 Secundò, nec diſpenſari poteſt in matrimonio ritè, & legitimè contracto, & conſummato, cum ejus vinculum ſit omninò indiſſolubile, tum quia ſignificat unionem Chriſti cum Eccleſia, tum quia ejus vinculi indiſſolubilitas ex ipſius Chriſti Domini præcepto ſtatuta eſt, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, Matth. 19., & ut dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 7. *His, qui matrimonio conjuncti ſunt, præcipio, non ego, ſed Dominus, uxorem à viro non recedere;* Et ad Romanos 7. *Mulier, vivente viro, alligata eſt legi;* quæ omnia
42 ſaltem de matrimonio conſummato intelligenda ſunt. Goffred. *in Summa*, ubi *de Reſcriptis, cap. 9. nu. 7.* Garcia *de Beneſic. part. 7. cap. 10. num.* 85.

43 Tertiò, nec diſpenſari poterit in impedimento impotentiæ perpetuæ ad coeundum, ſi cum tali impedimento matrimonium contractum, vel contrahendum ſit; cum hujuſmodi Diſpenſatio, nec utilis, nec neceſſaria, nec rationabilis eſſe poſſit, imo innumera ex hujuſmodi matrimoniis, ſi diſpenſari poſſent, pullularent ſcandala, & peccata.

44 Quartò, nec diſpenſari poterit ſuper impedimento erroris perſonæ, ac defectus conſenſus, quia nec poteſt, nec convenit diſpenſari, ut quis arctetur invitus ad matrimonium ineundum cum perſona, quam ducere non intendit, cum ipſum matrimonium ſolo conſenſu perficiatur, ut dicimus infra.

45 Nec tandem diſpenſari poterit ſuper pluralitate uxorum, vel maritorum ſimul; quamvis enim antiquo tempore ſuper pluralitate uxorum fuerit diſpenſatum, tamen poſt Eccleſiam, & novam legem à Chriſto Domino inſtitutam, melius fuit hanc poteſtatem ſuper hujuſmodi pluralitate diſpenſandi fuiſſe Eccleſiæ ſublatam, ob mala, & inconvenientia, quæ ex hujuſmodi Diſpenſatione, ſi fieret, oriri poſſent.

De quibus omnibus infra ſuis locis fuſius agemus, & hic repetere ſuperfluum eſſet.

S U M M A R I U M.

1 *Cognatio ſpiritualis quid ſit.*

2 *Cognatio ſpiritualis eſt major cognatione carnali, & in quibus conformentur*, nu. 3.

4 *Sponſalia contracta per cognationem ſpiritualem diſſolvuntur, ita ut non obligent, nec abſque Diſpenſatione Apoſtolica adimpleri valent.*

5 *Cognatio ſpiritualis non extinguitur, nec etiam morte perſonæ, qua mediante contracta fuit.*

6 *Cognationis ſpiritualis impedimentum oritur ex mero Jure Eccleſiaſtico; & non Divino, aut naturali.*

7 *Cognatio ſpiritualis hodie inter quos contrabatur, & quid antiquitùs obſervaretur, & n. 9.*

8 *Cognatio hujuſmodi contrahitur, tam ex Sacramento Baptiſmi, quàm Confirmationis.*

10 *Patrinorum numerus eſt unius, tam in Mare, quàm in Fœmina, nec poteſt augeri.*

11 *Epiſcopus diſpenſare non poterit, ut major numerus Patrinorum adhibeatur, nec quòd ſint duo ejuſdem ſexus.*

12 *Patrini non ſunt de eſſentia Sacramenti.*

13 *Parochus, ſi adhibeat Patrinos, ultra deſignatos ab iis, ad quos ſpectat eligere puerum de fonte levari, cognationem ſpiritualem an omnes contrahant*, & nu. 14. & 16.

15 *Et quid, ſi non admittat deſignatos à parentibus, ſed alios eligat.*

17 *Parochus non poteſt repellere Patrinos à parentibus baptizandi deſignatos, & alios eligere, niſi faciat cum cauſa.*

18 *Religioſi clauſtrales non poſſunt eſſe Patrini, niſi fuerint ad Dignitatem Epiſcopalem promoti*, & nu. 19.

20 *Patrini inter ſe cognationem ſpiritualem non contrahunt.*

21 *Vir, & uxor, alienum puerum levantes, non contrahunt; nec filii ſuſcipientis cum baptizato.*

22 *Baptizatus, vel confirmatus, eum filia, vel uxore relicta baptizantis, vel ſuſcipientis cognationem non contrahit. Deferens puerum baptizandum ad Eccleſiam, ut illum Compatri conſignet, non contrahit cognationem hujuſmodi.*

23 *Parentes adoptivi pueri baptizati non contrahunt cognationem, ſed tantùm naturales, licèt ſint illegitimi.*

24 *Patrini non contrahunt d. cognationem, ſi puer domi validè baptizatus fuerit, licèt in Eccleſia ſuſcipiant, ut cæremoniæ ſupplerentur.*

25 *Cognatio ſpiritualis ex Cathechizatione ſublata cenſetur per Concil. Trident.*

26 *Cognatio contracta ab uno ex Conjugibus, in alium non transfunditur.*

27 *Confeſſor cum Pœnitentibus cognationem ſpiritualem non contrahit.*

28 *Quia cognatio ſpiritualis non conſurgit ex collatione Sacramentorum præter Baptiſmum, & Confirmationem*, & nu. 29.

30 *Fidelis ſuſcipiens, ſeu baptizans filium infidelium, cum parentibus infidelibus cognationem non contrahit*, & nu. 46.
Si verò poſtea baptizentur tunc oritur cognatio, nu. 47.

31 *Patrinus ſuſcipiens puerum per Procuratorem, an contrahat cognationem ſpiritualem*, & nu. 32. & 33.

34 *Procurator, Patrini nomine ſuſcipiens, non contrahit cognationem, & ſupra*, nu. 31. *& ſeq. Et quid ſi Procurator revocatus fuiſſet, antequam ſuſciperet, nec illi innotuiſſet*, & n. 36.

35 *Patrini ad quid teneantur erga Baptizatos, & Confirmatos, ab ipſis ſuſceptos.*

37 *Univerſitas, quæ per Procuratorem, Infantem ſuſcepit, an dicatur contrahere cognationem*

ſpi-

ſpiritualem, & quid uti ſinguli, n. 38.

39 *Baptizans, cujuſcunque gradus, & ſexus exiſtat, & baptizet ſolemniter, ſive non, ſemper contrahit cognationem.*

40 *Extende, etiamſi in caſu neceſſitatis baptizet.*

41 *Patrini ſuſcipientes in privato baptiſmo, non contrahunt, quanquam haberent animum verè exercendi munus Patrini*, nu. 42.

43 *Cognatio ſpiritualis augetur ſuſcipiendo prolem invicem, vel in diverſis Sacramentis, & quibuſvis aliis in caſibus; non tamen augetur ſuſcipiendo diverſos filios ejuſdem perſonæ ex eodem Sacramento.*

44 *Patrinus ad hoc, ut contrahatur cognatio ex ſuſceptione baptizati, debet eſſe & ipſe baptizatus, & in confirmatione, debet eſſe confirmatus, aliàs non contrahitur cognatio ſpiritualis.*

Amplia, etiamſi infidelis eſſet cathecumenus, num. 46.

45 *Puer, etiam minor ſeptennio, poteſt eſſe Patrinus, dummodo capax ſit rationis, & intendat gerere munus ſpiritualis patris.*

48 *Pontifex difficiliter, imo vix, aut nunquam, diſpenſat à cognatione ſpirituali paternitatis.*

49 *Patrini debent ſuſcipere baptizatum de manu Baptizantis, & non de manu alterius ex eis, ad hoc ut oriatur cognatio.*

50 *Sufficit tamen, ut porrigant Baptizanti, licèt poſtea non ſuſciperent.*

51 *Patrinus debet tenere puerum, nec ſufficit ut aſſiſtat, vel pro eo reſpondeat, aut pauliſper digito tangat, nec ſi puerum ante baptiſmum ſuper fontem teneat.*

52 *Sufficit ut illum tangat, licèt veſtibus contectus ſit.*

53 *Nec requiritur, quòd reſpondeat.*

54 *Intentio expreſſa, vel tacita, præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiendi requiritur, aliàs non oritur cognatio.*

55 *Intentionem habente Patrino agendi id quod Eccleſia facit, licèt non haberet intentionem, ut non efficiatur* Compater, *nihilominus cognatio oritur.*

56 *Suſcipiens filium Petri, putans fuiſſe filium Pauli, cum neutro contrahitur cognatio.*

57 *Debiti petitionem cognatio ſpiritualis non impedit, ſi alter ex Conjugibus contrahat ex ignorantia facti, aut Juris, ſecus ſi ignorantia non adſit.*

58 *Debiti petitio non impeditur, ſi alter ex Conjugibus filium communem, vel alterius tantùm baptizet, vel ſuſcipiat, in caſu neceſſitatis,* & num. 59. 60. & 61. *Secus ſi faciat extra caſum neceſſitatis*, nu. 63. 64.

62 *Neceſſitatis articulus quando dicatur adeſſe.*

65 *Limita tamen, ut impediatur per hujuſmodi cognationem ignoranter contractam, quando adeſſet aliqua alia cauſa ex lege, qua non teneretur reddere, veluti bimeſtre poſt Deſponſationem.*

66 *Pœna privationis petitionis debiti non indiget Judicis declaratoria, & de ratione*, n. 67.

68 *Si alter ex Conjugibus malitiosè cognationem contraxiſſet, ut alterum in debiti redditione defraudaret, non ſunt eo caſu Conjuges ſeparandi*, nu. 70.

69 *Et quid ſi ambo conſentirent in ſuſceptione filii, an ſint ſeparandi.*

71 *Ab impedimento petendi debitum, orto ex cognatione ſpirituali, Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

72 *Ab impedimento cognationis, ex Compaternitate orto, Summus Pontifex, ex aliqua juſta cauſa facilè diſpenſat, etiam levi.*

73 *Ab impedimento paternitatis, vel maternitatis diſpenſat difficillimè, ſcilicet, ut contrahatur cum filio levato ex ſacro fonte, vel in confirmatione tento, & de ratione, ſed in caſu urgenti conceditur Diſpenſatio*, n. 74.

75 *Occidens patrem ſpiritualem punitur, ac ſi patrem naturalem occidiſſet.*

76 *Pater ſpiritualis non poteſt vocari in Jus ſine venia.*

77 *Pater ſpiritualis tenetur alimentare filium ſpiritualem, & è contra.*

78 *In Diſpenſatione ſuper impedimento paternitatis ſervantur ſolemnitates ſervari ſolitæ in Diſpenſatione ſuper primo, & ſecundo gradu conſanguinitatis, & quæ ſint*, & nu. 80.

79 *Diſpenſatio in forma* Pauperum, *quando concedatur, & quæ debet ſervare petens.*

80 *Cauſæ impedimenti ſunt exprimendæ in Supplicatione petitionis Diſpenſationis.*

81 *Si eſſet dubium, utrùm adſit, necne impedimentum cognationis hujuſmodi, quid ſit exprimendum in Supplicatione, & Diſpenſatione.*

82 *Impedimentum ſi ſit occultum.*

De impedimento cognationis ſpiritualis, & an, & quando ſuper ea diſpenſetur.

CAP. V.

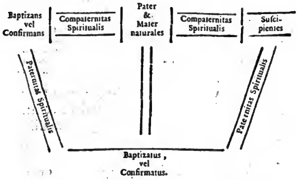
1 COGNATIO ſpiritualis eſt quædam perſonarum propinquitas, ex ſtatuto Eccleſiæ conſurgens, per ſuſceptionem Sacramentorum Baptiſmatis, & Confirmationis, matrimonium impediens, & contractum dirimẽs, quatenus ante illud contracta ſit. *cap. Veniens 6. de Cognat. ſpir. in 6. Gloſſa, in cap. Nedum primo, eodem titul. verbo, Spiritualem;* Sanchez *lib. 7. diſp. 54. à num. 1. uſque ad nu. 8.* Laymanus *Theol. Mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 8. n. 1.* Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 8. n. 4. tom. 3.* Eſtque major, & fortior

tior

2 tior cognatione carnali. *cap. Pitatum 2. cau-*
ſa 30. quæſt. 3. Gloſſa in d. cap. 1. de cognat.
ſpirit. in 6. d. §. Spiritualem ; & cum iſta ſpi-
ritualis debeat, in quantum poteſt, confor-
3 mari cum cognatione naturali, & carnali,
ſicut per naturalem generationem homo for-
matur, & naſcitur, & poſtea corporaliter
roboratur ; ita per Sacramentum Baptiſmi
homo reformatur, & renaſcitur, & per Con-
firmationis Sacramentum roboratur, & adeò
afficit, ut per hujuſmodi cognationem ſpon-
4 ſalia antea contracta diſſolvantur, itaut nec
obligent, nec poſſint abſque Diſpenſatione
Apoſtolica adimpleri. Laymanus *d. cap.* 8.
nu. 6. Sanchez *d. diſp. 54. num.* 5. Averſa *de*
Matrim. quæſt. 16. ſect. 2. verſ. Habet conſe-
5 *quenter* ; imò nec morte perſonæ, qua me-
diante, contracta fuit, extinguatur. Sanchez
l. c. n. 8.

6 Dixi, ex ſtatuto Eccleſiæ conſurgens, quia
hoc impedimentum non oritur Jure natura-
li, aut Divino, ſeu ex ipſa dictorum Sacra-
mentorum inſtitutione, ſed ex mero Jure
Eccleſiaſtico, ob reverentiam, quæ debetur
Baptizanti, ac Patrinis, qui patres ſpiritua-
les dicuntur ; & fuit primò inſtitutum in
Concilio Niceno, *Can.* 21., & creditur ex
Apoſtolorum traditione dimanatum, & fuit
poſtea ab aliis Pontificibus, & Conciliis con-
firmatum, & habetur in Jure Canonico per
plura Capita, & præcipuè *tota cauſa* 30.
quæſt. 1. de cognat. ſpir. & lib. 4. titul. 3. vide
Covarruv. *tom. 1. part. 2. cap. 6. §. 4. n.* 1.

7 Antiquo tempore inter plures perſonas hæc
cognatio contrahebatur, quia ultra paterni-
tatem, & compaternitatem, quæ adhuc vi-
gent, erat etiam fraternitas ; & ſi per unum
ex Conjugibus contracta fuiſſet cognatio, in
alium transfundebatur ; at per Concilium
Tridentinum, *ſeſſ. 24. cap. 2. de Reformation.*
Matrimon. fraternitas ſublata fuit, & ita re-
ſtrictum cognationis ſpiritualis impedimen-
tum, ut inter alias perſonas non contraha-
tur, niſi inter ſolos Baptizantem & Bapti-
zatum, & inter ipſum Baptizatum, & Patri-
nos ; & hæc Paternitas eſt : Et ulterius inter
Patrem & Matrem Baptizati, & Baptizan-
tem, & inter ipſos Parentes carnales Bapti-
zati, & Patrinos; & hæc Compaternitas di-
8 citur. Et idem procedit, ſive ex Baptiſmo,
ſive ex Confirmatione contrahatur, ut in
infraſcripta figura exemplificatur.

9 At quia, poſt dictum Concilium, adhuc
ſuper intelligentia dicti Decreti plura orie-
bantur dubia, ob quæ innumeris ſcrupulis
Chriſtifidelium mentes angebantur, Sanctæ
Memoriæ Pius V. per ſuam peculiarem Con-
ſtitutionem, quæ incipit, *Cum illius vicem*,
Datam Romæ apud S. Petrum anno Salu-
tis Dom. 1566. quarto Kal. Decembris de-
claravit, inter alias perſonas in Decreto Con-
cilii non expreſſas, cognationem non con-
trahi, ut ex ipſius Conſtitutionis tenore, qui
hic ſubjicitur.

Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei ; Ad perpetuam rei memoriam ;

Cum illius vicem, licèt minimè ſuffragantibus meritis, geramus in terris, de cujus vultu prodit judicium, & vident oculi æquitatem, officii noſtri debitam proſequimur actionem, ſic obſcuros Sacrorum Canonum ſenſus ita aperire ſtudemus, ut piis Chriſtifidelium mentibus nulla dubitandi occaſio relinquatur. Sanè licèt ex eo, quòd in Concilio Tridentino decretum fuerit, cognationem ſpiritualem inter eos tantùm contrahi, qui baptizatum ſuſcipiunt

de

de Baptiſmo, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem; necnon baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem; in reliquis perſonis, quæ per antiquos Canones, occaſione cognationis hujuſmodi, contrahere prohibebantur, omne impedimentum ſublatum eſſe videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an ſaltem impedimentum cognationis ſpiritualis hujuſmodi, inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, nec non inter maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & patrem, ac matrem baptizati vigeat, proptereà quòd prohibitum de uno Conjuge, de altero etiam prohibitum eſſe videatur. Nos piarum mentium quieti, & matrimonii favori (quantum ex alto nobis permittitur) conſulere volentes, à præciſis verbis Concilii minimè diſcedendum in præmiſſis eſſe cenſuimus, & proptereà nullum amplius impedimentum, ratione cognationis hujuſmodi, ſubeſſe decernimus, & declaramus, quominus inter dictos maritum, vel uxorem ſuſcipientis, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, & quaſcunque alias perſonas, tam ex parte ſuſcipientis, quàm baptizantis, & baptizati, in d. Concilio nominatim non expreſſas, matrimonium liberè, & licitè contrahi poſſit, & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque ſtatuimus: Decernentes irritum, & inane, ſi quid ſecus à quoquam, quacunque Dignitate, Auctoritate, & Poteſtate, prædicta contigerit judicari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quòd præſentes Literæ in Cancellaria noſtra Apoſtolica, & Acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter Conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur. Et quia difficilè fieret præſentes ad ſingula quæque Loca deferri; quòd earum tranſumptis manu alicujus Notarii ſubſcriptis, & Sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Declarationis, Decreti, Mandati, Statuti, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Domini 1566. Quarto Kalendas Decemb. Pontificatus noſtri Anno I.

10 Inſuper, nè hujuſmodi cognatio nimis propagaretur, idem Concilium *l. c.* refrænando numerum patrinorum ſtatuit, ut unus tantùm ſive vir, ſive fœmina, juxta Canonum inſtituta, vel ad ſummum, unus, & una baptizatum de fonte ſuſcipiant; quia cum hæc ſpiritualis cognatio, in quantum poteſt, conformari debeat cum cognatione naturali, ſive corporali, ſicut homo generari non poteſt
niſi ex uno mare, & ex una fœmina, ſic
ſuſcipere prohibentur plures viri, prout &
plures fœminæ. Zerola *in Praxi Episc, verbo, Baptiſmus, n. 5.* Undè cum ita ſit à Con-
11 cilio diſpoſitum, non poterit Epiſcopus, tan-
quam inferior diſpenſare, ut duo, vel plures
viri, ſeu fœminæ poſſint ſimul ſuſcipere. San-
chez *lib. 7. diſp. 57. nu. 7.* Reginald. *lib. 31.*
cap. 20. nu. 154. Bonacina *de Matr. quæſt. 3.*
punct. 5. §. 2. n. 33. Trullenck. *lib. 7. cap. 9.*
dub. 8. n. 25., prout nec diſpenſare poterit,
ut adhibeantur patrini plures duobus diverſi
ſexus, ut benè idem Reginald. *l. c.* Ipſi ta-
12 men Patrini non ſunt de eſſentia Sacramen-
ti. Sotus 4. *Diſtinct. 7. quæſt. unica, art. 10.*
Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſcop. alleg. 30.*
nu. 33. Averſa *de Matrim. quæſt. 16. ſect. 2.*
verſic. Videtur, quamvis non ſine peccato
omitti doceat idem Barboſa *in Collect. ſuper Conc. ad ſeſſ. 24. cap. 2. n. 9.*
Statuit iridem idem Concilium *l. c.* Paro-
chum baptizaturum debere diligenter ſciſci-
13 tari ab iis, ad quos ſpectabit, quem, vel quos,
ad puerum de fonte ſuſcipiendum elegerint,
eumque, vel eos tantùm admittat; quòd ſi
alii, ultra deſignatos, baptizatum tetigerint,
cognationem ſpiritualem non contrahant.
14 Ex dictis infertur primo, non contrahere
cognationem eos, qui, ultra deſignatos à Pa-
rentibus & à Parocho, puerum ſuſciperent,
quia hi deſignati non ſunt, imo ultra deſi-
gnatorum numerum ſunt. Sanch. *lib. 7. diſp.*
57. n. 8. & 12. Gutierez *de Matrim. cap. 100.*
num. 7. Coninck. *de Sacrament. tom. 2. quæſt.*
32. num. 38.
15 Quòd ſi Parochus deſignatos à Parentibus
non admitteret, ſed alios deſignaret, licèt
caſu prætereuntes, hi cognationem contra-
hent; ſic re maturè, ac doctè diſcuſſa reſpon-
det Ludovicus Beja *in Reſp. Caſ. Conſcient.*
part. 2. caſ. 4., qui eſt primus ex propoſitis
die 25. Januarii Anni 1583.
16 At eo caſu, quo parentes, vel alii, ad
quos pueri cura incumbit, duos Patrinos de-
ſignaſſent, & Parochus eos, unà cum aliis
admitteret, omneſque ſimul puerum tange-
rent, probabilius eſt ſolos deſignatos à Pa-
rentibus contrahere, ſi & ipſi puerum teti-
gerint; ita docent Sanchez *d. diſp. 57. n. 16.*
Bonacina *de Matrim. quæſt. 3. punct. 5. §. 2.*
n. 27. Trullenck. *d. dub. 8. nu. 22.* quia Paro-
chi officium non eſt deſignare Patrinos, quan-
17 do Parentes, vel alii, ad quos ſpectat, deſi-
gnarunt, niſi tamen Parochus dictos Patrinos
repelleret juſtè, ut quia eſſent pœnitentes
publici, donec peracta pœnitentia, fuerint
reconciliati. Pontius *de Matrimon. lib. 7. cap.*
37. nu. 5., vel Apoſtatæ, Hæretici, Facino-
roſi, moribus infames. Layman. *lib. 5. tract.*
2. cap. 9. n. 2. Barboſa *in Collect. Concilij ad*
ſeſſ. 24. de Reform. Matrimon. cap. 2. nu. 13.,

vel muti, *cap. Parvuli*, 74. *de Conſecratione*,
18 *diſt.* 4. Barboſa *l. c.*, vel Abbates, aut Mo-
naci, ſeu Religioſi clauſtrales. *cap. Non licet*
Abbati, 103. *de Conſecrat. diſt.*4. Sanchez *lib.*
7. *diſp.* 60. *nu.* 21. Bonacina *l. c. nu.* 23. Pon-
tius, & Laymanus *ll. cc.* Excipe tamen Re-
ligioſos Clauſtrales, qui ad Dignitatem Epi-
ſcopalem promoti eſſent. Sanchez *in Præce-
ptis Decalogi*, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 24. Bar-
boſ. *in d. Collectanea*, *l. c. nu.* 14., quia præ-
dicti omnes (his ultimis exceptis) licitè te-
nere prohibentur, quamvis, ſi teneant, cogna-
tionem contrahant; unde cum ſint prohibiti
19 ſuſcipere, habentur perinde ac ſi deſignati
non fuiſſent, & juſtè repelli poſſunt. San-
chez, Bonacina, & Trullenck. *ll. cc.*
20 Infertur ſecundo, non contrahere inter ſe
cognationem ipſos Patrinos. Sanchez *lib.* 7.
diſp. 54. *nu.* 12. Bonacina *d.* §. 3. *nn.* 4. Trul-
lenck. *d. dub.* 8. *n.* 5.
21 Tertio, vir & uxor, qui alienum puerum
ſimul ſuſcipiunt, cognationem non contra-
hunt. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 57. *n.* 5. Bonacina
de Matrim. d. punct. 5. §. 2. *n.* 6. Coninck. *de
Sacrament. d. diſp.* 32. *dub.* 2. *concluſ.* 2. *num.*
24. Trullenck. *l. c.*, quia Patrini inter ſe co-
gnationem non contrahunt.
Quarto, nec filii ſuſcipientis cum bapti-
zato; & ſic fuiſſe à Sacra Congregatione de-
ciſum, refert Barboſa *d. alleg.* 30. *nu.* 56.
22 Quinto, nec baptizatus, vel confirmatus
cum filia, vel uxore relicta baptizantis, ſu-
ſcipientis, vel confirmantis. Laymanus *lib.*
5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 8. *n.* 1., ubi conclu-
dit, poſſe patrem baptizati eandem relictam
ducere in uxorem.
Sexto, nec mulier, quæ puerum baptizan-
dum defert ad Eccleſiam, ut illum Compa-
tri conſignet, nec in actu baptiſmi puerum
tangit. Barboſa *in Coll. Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 3.
num. 44., ubi refert, ſic fuiſſe à S. Cogrega-
tione deciſum.
23 Septimo, nec parentes adoptivi, ſed tantùm
parentes naturales baptizati, quamvis hi il-
legitimi ſint, cognationem contrahunt. San-
chez *d. diſp.* 54. *nu.* 16. Reginaldus *l. c. num.*
150. Barboſa *d. alleg.* 30. *nu.* 54.
24 Octavo, nec Patrinus, qui puerum, jam
domi validè baptizatum, in Eccleſia ſuſci-
pit. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 62. *nu.* 5. Bonacina
de Matrim. quæſt. 3. *punct.* 5. §. 2. *nu.* 9. Co-
ninck. *diſp.* 30. *dub.* 3. *n.* 24., & per Decre-
tum Concilii ſupra relatum, cenſeri ſubla-
25 tum Cathechiſmum, nempe cognationem
quandam ſpiritualem ex cathechizatione or-
tam, affirmant Jo. Valerus *Diff. Var. Fori*,
verbo Baptiſmus, *diff.* 2. *n.* 3. Sanchez *lib.* 7.
diſp. 10. *nu.* 10., & plures alii, quos refert
Trullenck. *d. dub.* 8. *nu.* 29. Si tamen dubi-
taretur, an primus Baptiſmus validus eſſet,
aliter dicendum foret per ea, quæ ſubjunge-
mus; tenetur tamen Parochus adnotare in
libro, quòd Patrini fuerint in ſolo Cathe-
chiſmo, eò quòd puer fuit domi baptizatus,
juxta doctrinam Sanchez *nu.* 13. *l. c.*
26 Nono, nec cognatio contracta ab uno
Conjugum, transfundetur in alterum, ut di-
ximus, & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 54.
n. 11. Barboſa *alleg.* 30. *nu.* 56.
27 Decimo, nec contrahit Confeſſor cum pœ-
nitentibus ſuis; licèt etenim *cap. Omnes* 8.
cauſ. 30. *quæſt.* 1. habeantur verba Simmachi
Papæ: *Omnes, quos in pœnitentia accipimus,
ita filii noſtri ſunt, ſicut quos, vel nobis ſu-
1 ſcipientibus, vel trinæ merſionis vocabulo mer-
gentibus unda Sacri Baptiſmatis regeneravit.*
Et cap. *Non debet*, 10. *d. quæſt.* 1. refertur ex
Cœleſtino Papa: *Epiſcopus, vel Presbyter,
qui commiſcetur cum mulieribus, quæ ei ſua
peccata confeſſæ fuerunt, ſi fortè [quod abſit]
contigerit, ſic pœniteat, quomodo de filia ſpi-
rituali. Epiſcopus quindecim annis, Præsbyter
duodecim, & deponatur, ſi tamen in conſcien-
28 tiam populi devenerit;* nihilominus certum eſt,
hujuſmodi cognationem ſpiritualem non in-
ſurgere ex collatione aliorum Sacramento-
rum, præter Baptiſmum, & Confirmationem;
idque apertè colligitur ex cap. *Quamvis, ul-
timo, de cognatione ſpirituali, in* 6., & latè
probat Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4.
cap. 8. *n.* 9., & noviſſimè Verricell. *de Miſ-
ſionib. Apoſtolic. quæſt.* 162. *dub.* 5. *num.* 37.,
ubi expreſsè docet, quòd, quamvis antiquo
29 tempore hujuſmodi ſpiritualis cognatio ad-
eſſet., tamen ex generali conſuetudine eſſe
jam abolitam.
30 Nec Fidelis baptizans, vel ſuſcipiens fi-
lium Infidelium, cum ipſis parentibus Infi-
delibus contrahet Cognationem. Sanchez
lib. 7. *Diſp.* 60. *num.* 14. Barboſ. *in d. Coll.
Concilii ad d. ſeſſ.* 24 *cap.* 1. *num.* 24., & nos
infra latiùs dicemus.
31 Magna eſt & valde difficilis quæſtio inter
Doctores, an Patrinus Cognationem con-
trahat per Procuratorem, & quis ex ipſis,
an ſcilicet Principalis, vel Procurator illam
contrahat; in qua re plerique ſentiunt, nec
Principali, ec Procuratori acquiri, ita Sotus
4. *Sent. diſt.* 42. *art.* 2. *col. ult.* Covarruv.
tom. pr. 2. *parte*, *cap.* 6. §. 4. *num.* 6. Navar-
rus *lib.* 4. *conſil. Titulo de Cognat. Spir. conſ.*
2. *in prima edit.* Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.*
2. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 59. *num.* 4. Reginal-
dus *d. cap.* 20. *num.* 156. Filiuccius *tom. pr.
tract.* 10. *cap.* 5. *num.* 192. & alii, quos re-
32 fert Trullenck *l. c. num.* 33. Ratio eſt, quia
ad contrahendam hujuſmodi ſpiritualem Co-
gnationem neceſſaria eſt realis actio tangen-
di Baptizatum, quæ tunc non fit per Prin-
cipalem, ſed per Procuratorem; qui tamen,
quamvis tangat, non ſuo nomine tangit,
nec intendit nomine ſuo exercere Patrini
munus,

munus; undè nec ſibi, nec Principali Co-
gnationem acquiri, ſentiunt præcitati Do-
ctores.

33 His tamen non obſtantibus probabilius
exiſtimo, principali Cognationem acquiri;
ita expreſsè docent Pontius *de Matrim. lib.
7. cap. 39. num.* 10. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ.
part. 2. cap. 9. num. 63. & num. 64.*, Coninck
de Sacramentis diſp. 32. dub. 2. num. 40., Lay-
manus *Theol. mor. d. cap.* 8. *num.* 6. Marius
Antoninus *var. reſol. lib. pr. reſol. fin.* 112.
caſu 25., Bonaccina *de Matrim. quæſt. 3. punct.
5.* §. 2. *num.* 34., Stephanus à S. Gregorio
de Vinculis Div. Piet. cap. 105. *num.* 9., Ze-
rola *in Praxi Epiſc. verbo Baptiſmus, num.* 4.
Trullenck *lib. 7. cap. 9. dub. 8. nu. 23. tom. 3.
l. c.*, & plures alii, quos refert Sanch. *d. diſp.
59. num.* 12., & ſic fuiſſe à S Congregatione
deciſum, referunt Franciſcus Leo, Pontius,
& Bonacc. *ll. cc.* Ratio eſt, quia is, cujus
nomine alter è ſacro Fonte ſuſcipitur, verè
Patrinus efficitur ex communi Fidelium per-
ſuaſione, & conſuetudine; Item & quia Ec-
cleſia non permitteret iſtum modum ſuſci-
piendi per Procuratorem, nec Baptiſmum
ſine verò Patrino adminiſtrari; item quia
omnis actus per Procuratorem præſtari po-
teſt, niſi expreſsè prohibeatur. *l. prima*,
§. *Rurſus, ff. de Procurat.*, & qui per alium
facit, perinde eſt ac ſi per ſe ipſum faceret,
Regula, Qui facit 72. de reg. Juris in 6. Rota
coram Pænia *deciſ.* 15. *num.* 25. Pariſ. *de Re-
ſignat. Benef. lib. 7. quæſt. pr. num.* 58., *& de
Confid. quæſt.* 28. *num.* 83. Mandoſius *ad Reg.
Cancell. Regula 30. de Idiom. quæſt. pr. nu.* 11.,
34 nec poteſt ſubſiſtere, ut Procurator, qui
alieno nomine ſuſcipit, contrahat ipſe Co-
gnationem, quia cum non intendat ſuo no-
mine ſuſcipere, actus non operatur ultrà
intentionem agentis *l. non omnis ff. Si certum
petatur, cap. Quemadmodum 25. de Jur. Jur.*
Gratiunus *diſcept. forenſ. cap.* 800. *num.* 12.
Salas *de Legib. diſp. 20. ſect. 6. num. 67. verſ.
Quartò probat*, Mantica *de Conject. lib* 4.
titulo 2. nu. 4. Donatus Antonius de Marinis
Reſol. quotid. lib. pr. cap. 431. *num.* 7. Addo
Patrinum fieri fidejuſſorem Baptizati apud
35 Deum, & teneri eundem Baptizatum ad-
monere, ut caſtitatem cuſtodiat, Juſtitiam
diligat, charitatem teneat, necnon ipſum
Orationem Dominicam, & Symbolum Fi-
dei edocere, ut diſponitur *cap. Vos ante omnia
105. de Coſecr. diſt.* 4. & fidejuſſio per Procu-
ratorem præſtari poteſt. Bartol. *in l. Si frau-
dator, num. 1. ff. de his, quæ in fraudem Cre-
36 dit.* Si tamen, antequam Procurator ſuſce-
piſſet, fuiſſet à Principali revocatus, quam-
vis dicta revocatio Procuratori non inno-
tuiſſet, docet Sanchez *l. c. n.* 8. non contra-
hi Cognationem à dicto Principali, quia
conſenſus in iſtis actibus requiritur, ut ſit
verus, perſeverans, & non fictus.

37 An autem contrahatur Cognatio ab Uni-
verſitate, ſi conſtituat Procuratorem ad ſu-
ſcipiendum, dicendum eſt, uti Univerſita-
tem, contrahere non poſſe, quia eſt per-
ſona ficta, & incerta, & propterea eſt
hujuſmodi Cognationis expers, ut benè
Sanchez mox citandus; an verò Conſtitu-
38 entes contrahant, uti ſinguli ſunt opiniones;
ſed verius eſt, nec uti ſingulos contrahere,
ut pluribus citatis, docent Sanchez *d. Diſp.
59. num.* 7. Merolla *tom. 3. Diſp. 6. cap. 3. dub.
11. n.* 154. & faciunt dicta per Donat. Ant.
de Marinis *Reſ. quotid. lib. pr. cap. 96. nu.* 4.

39 Porrò maxima eſt differentia inter Bapti-
zantem, & Patrinos; ille etenim, ſive ſit
maſculus, ſive fœmina, ſive Clericus, ſivè
40 Laicus, ſivè baptizet ſolemniter, ſivè non
ſolemniter, & quamvis in caſu neceſſita-
tis baptizet, Cognationem ſemper contra-
hit. Navarrus *in Man. cap. 22. nu. 40. verſ.
Interrogatus.* Sanchez *lib. 7. diſp. 57. num.* 10.
Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 8. num.
5. quæſt.* 3. Stephanus à S. Gregorio *de Vin-
culis Div. Piet. lib. 3. cap. 105. nu.* 7., Bonac.
de Matr. quæſt. 3. puncto 5. §. 2. *nu.* 11. Trul-
lenck *d. dub. 8. num.* 11., Filiuccius *tom. pr.
tract. 10. part. 2. cap. 5. num.* 197. quia Jura,
quæ Cognationem inducunt, abſolutè lo-
41 quuntur de Baptizante, nullum excipiendo;
Patrini verò Cognationem tantùm contra-
hunt in Baptiſmo ſolemni in Eccleſia facto;
unde ſi puer domi baptizaretur, & deinde
cæremoniæ ſupplerentur in Eccleſia, nullam
contraherent Cognationem. Rebuff. *in Pra-
xi Benef. Regul. de Diſpenſ. in gradib. prohib.
Gloſſa 5. num.* 24., Sanchez *lib. 7 diſp. 62.
num.* 14., Bonaccina *num. 9. & num.* 10., Fi-
liuccius *d. num.* 197. Stephanus à S. Greg., &
Trullenck *ll. cc.* Pontius *lib. 6. cap. 11. num.
12.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 260. verſ.
Sed ego.* Averſa *de Matr. q. 10. ſect. 3. verſ.
Sed tandem*, & ſic fuiſſe à Sacra Congre-
gatione deciſum, referunt Franciſcus Leo
in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. 70. & Pyr-
rhus Corrad. *in Prax. Diſpenſ. Apoſt. lib. 8.
cap. 8. num.* 6. quicquid in contrarium do-
ceat Garcia *de Benef. part. 8. cap. 6. à num.*
46.

42 Amplia, ut nec Cognationem contrahat
ſuſcipiens in privato Baptiſmo, quamvis ve-
rè habuiſſet animum exercendi munus Pa-
trini, quia, ut benè docent Sanchez, &
Trullenck *ll. cc.* illa intentio non efficit, ut
actus ille ſit cæremonialis; ſi tamen dubi-
um eſſet, an Baptiſmus fuiſſet validus, un-
de ſub conditione iteraretur, præſumi de-
beret pro Impedimento, quia cum non con-
ſtet primum fuiſſe validum, imo in eo du-
bio iteratus fuerit ſub conditione, poteſt
eſſe, ut non primus, ſed ſecundus validus
ſit

ſit, & ptoinde in eo dubio præſumi debet,
fuiſſe ortum impedimentum, ita Sanchez
lib. 7. Diſp. 62. num. 6. Bonacc. *d.* §. 2. *num.*
10. Trullenck *d. Dub. 8. num.* 27.

43 Et ſicut Cognatio carnalis ex multiplici
gradu augetur, ita hæc ſpiritualis; quia ſi
altet alterius prolem invicem ſuſcipiant, vel
in diverſis Sacramentis, nempè Baptiſmi, &
Confirmationis, eundem, vel alterum ejuſ-
dem perſonæ filium, quis ſuſcipiat, duplica-
bitur Cognatio; at, ſi quis plures ejuſdem
perſonæ ſucceſſivè filios in eodem Sacra-
mento teneret, non augeretur Cognatio, ſic-
ut nec Conſanguinitas augeretur ex copu-
la cum eadem perſona pluries reperita; vi-
de Garcia *de Benef. part. 8. cap. 3. num.* 78.
Pyrrhum Corradum *d. cap. 8. num. 16.* & pro-
pterea ſtylus Curiæ ita ſe habet, ut ſi quan-
do petatur Diſpenſatio ſuper compaterni-
tate, ſufficiat exprimi, quòd Orator Ora-
tricis prolem, ex alio viro ſuſceptam, te-
nuit; denotando expreſsè per illud verbum
Prolem, quod, quotcunque fuerint filii,
quos Orator tenuit, unicum inſurgit Impe-
dimentum.

Cæterùm ad hoc, ut ſpiritualis hæc Co-
gnatio contrahatur, plura neceſſaria ſunt.

44 Primò enim requiritur, ut Patrinus, qui
adhibetur in Bapriſmo, ſit baptizatus; &, ſi
ſuſcipiat in Confirmatione, ſit ipſe confir-
matus; ita Sanchez *lib. 7. diſp. 60. num.* 7.
& num. 20. Coninck *Diſp. 32. dub. 2. concluſ.*
3. *num.* 25. Pontius *de Matrim. lib. 7. cap.* 40.
num. 2. Bonacina *de Matrim. quæſt. 3. pun-
cto 5.* §. 2. *num.* 19. Laymanus *Theol. mor. lib.
5. tract. 10. part. 4. cap. 8. num.* 2. Bar-
boſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. alleg. 3. nu.* 34.;
45 & quamvis Patrinus ſir puet, etiam ſepten-
nio minor, ſuſcipere poteſt, dummodo uſum
rationis ad mortale peccatum committen-
dum habeat, & intendat munus ſpiritualis
Patris gerere, ſecundùm Eccleſiæ conſue-
tudinem. Sanchez *lib. 7. diſp. 61. à num.* 3.
Bonacina *l. c. num.* 17. Barboſa *d. Alleg.*
30. *numer.* 38. Stephanus à S. Gregorio
d. cap. 105. *num.* 10., nec refert ſi Patri-
nus ſit minor ætate Baptizati. Sayrus *in Flo-
ribus tit. de Cognat. Spirit. deciſ.* 3., Sanchez
lib. 7. Diſp. 61. num. 3., Barboſa *in d. Coll.
l. c. num.* 16., unde cum requiratur, ut Pa-
trinus ſit baptizatus, vel reſpectivè confir-
matus, ſequitur, quòd Infidelis, ſuſcipien-
do, vel baptizando, nullam contrahit Co-
gnationem, quia non ſubjicitur Eccleſiæ,
ex cujus lege, & intentione Cognatio con-
trahitur, ut concludunt Sanchez *d. diſp.* 60.
Bonaccina *nu.* 19., & alii præcitati Docto-
46 res *ll. cc.* Idque verum eſt, quamvis Infide-
lis eſſet Cathecumenus, quia adhuc non eſt
baptizatus, nec Eccleſiaſticis Conſtitutioni-
bus obligatus, ut benè Sanchez *l. c. nu.* 9.
imò (ut diximus *n.* 30.) ſi Fidelis baptizet,
aut ſuſcipiat filium Infidelium, nullam cum
Parentibus Baptizati, vel Suſcepti contra-
hit Cognationem. Sanchez *Diſp. 60. num.*
14. Barboſa *in Coll. Concilii ad ſeſſ. 24. de
Reform. Matrimonii cap. 2. num.* 24. Layma-
nus *d. cap. 8. num.* 2. Ratio eſt, quia ſpiri-
tualis Cognatio eſſe debet intra duos ter-
minos, quorum uterque hujus relationis
capax ſit; cum itaque non baptizatus ne-
queat eſſe Compater, ſive Cognatus ſpi-
ritualis, ita nec Fidelis, filium Infidelium
47 baptizans, Cognatus eis cenſeri poteſt;
quòd ſi Patens Prolis baptizatæ poſtea Sa-
cramentum Baptiſmi ſuſcipiat, probabilius
eſt contrahere Cognationem, quia impedi-
tur à Nuptiis cum Perſona baptizante, vel
confirmante, & Patrinis filii ſui, juxta do-
ctrinam Coninck *l. c. num.* 27. Layman. *l. c.*
Ratio eſt, quia ſecundùm Juris diſpoſitio-
nem, ſpiritualis Cognatio, immediatè qui-
dem contrahitur tantùm inter Baptizan-
tem, & Baptizatum; mediatè ve-
rò, ac conſequentet, ſpectato Jure an-
tiquo, redundat in carnales filios Bapti-
zantis, & jure etiam novo, in carnales
parentes Baptizati, cum primùm hi hujus
48 Cognationis ſint capaces; & ob id longè
difficilius, imo vix, aut nunquam Ponrifex
diſpenſat in ſpirituali Cognatione Paterni-
tatis; ut benè animadvertunt Coninck *Diſp.
33. dub. 5. num.* 44. & Laymanus *l. c. n.* 3.

49 Secundò requiritur, ut Patrini puerum
ſuſcipiant de manu Baptizantis, nam ſi Com-
patet eum de manu Commatris, vel Com-
mater de manu Compatris ſuſciperent, Co-
gnationem non contraherent, quia non ſu-
ſciperent è ſacro Fonte, ut benè Sanchez
lib. 7. diſp. 56. num. 3. Srephanus à S. Gre-
gorio *d. cap.* 105. *num.* 8. Trullenck *l. c. n.* 10.
Si quis tamen, cum fuerit à Parentibus de-
50 ſignatus, ipſum infantem Sacerdoti porri-
gat, ut in ſacrum Fontem mergat, vel poſt
ipſam immerſionem, puerum è manu Sacer-
dotis protinus ſuſcipiat, etiamſi in ipſo actu
Baptiſmi puerum non tangat, nihilominus
Cognationem contrahit, quia eadem ratio
militat in portigente, ac in ſuſcipiente,
dummodò immediatè in ipſo actu, vel an-
te, vel poſt actum Baptiſmi, illicò tanga-
tur; videtut enim, per hujuſmodi continuatio-
nem unicus actus, & ita fuiſſe à Sac. Congre-
gatione deciſum die 27. Septembris 1601.
refett idem Barboſa *in Collect. Concilii, ver-
bo Cognatio Spiritualis ad ſeſſ. 24. cap. 2. n.* 43.
vide Pirrhum Corrad. *in d. Praxi l. c. n.* 8.

51 Tertiò tequiritut, ut Patrinus puerum for-
maliter, ac verè teneat, ſeu tangat, un-
dè non ſufficit ſi aſsiſtat, vel pro puero
ſimpliciter teſpondeat, nec ſi puerum ante
Baptiſmum ſuper Fonte teneat, vel per
actum

actum momentaneum, cum extremitate digiti illum tangat; quia ad hoc, ut Cognationem contrahat, neceſſe eſt, ut formaliter, ac verè tangat. Sanchez *lib. 7. d. diſp. 56. num. 4.*, Bonaccina *d. §. 2. num. 14.* Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. Alleg. 30. nu. 47.*
52 ſufficiet quidem ſi eum tangat, quamvis veſtibus contectus ſit. Sanchez *d. Diſp. 56. n. 6.*
53 Pontius *lib. 7. cap. 39. num. 9.*, & quamvis non reſpondeat pro Puero in Cathechiſmo, tamen ſi puerum teneat, ut ſupra, contrahet Cognationem, Sanchez, & Pontius *ll. cc.*

54 Quartò requiritur, ut Patrinus habeat intentionem expreſſam, vel ſaltem tacitam præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiendi de ſacro Fonte. Sanchez *lib. 7. diſp. 58. à num. 1. uſque ad num. 5.* Bonaccina *de Matrim. qu.*
55 *3. puncto 5. §. 2. num. 15.* Quòd ſi puerum teneret ea intentione, ut non efficiatur Compater, nec Cognationem contrahat, & tamen, in munere, quod agit, intendat agere id quod facit Eccleſia, Cognationem contrahet; quia Cognatio nō pendet ex ejus voluntate, ſed eſt acceſſoria actui Baptiſmi, ſeu Confirmationis. Stephanus à S. Gregorio *nu. 8.* Bonaccina *num. 15. ll. cc.* undè ſatis eſt, ut intendat facere quod in eo actu intendit Eccleſia.

56 At ſi per errorem levaret Filium Petri, putans eſſe Filium Pauli, docent Sanchez *lib. 7. Diſp. 58. num. 7.* Trullenck *l. c. num. 11.* & latius *n. 26.* Bonaccina *de Matrim. qu. 3. puncto 5. §. 2. num. 18.* non contrahere nec cum Petro, nec cum Paulo, quod idem affirmat Silveſter, *verbo Matrimonium 8. qu. 7.* & probabile ait Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 16.*, quia non contrahit cum Petro, quia non intendit exercere officium Patrini cum filio Petri, & cum non ſuſcipiat filium Pauli, nec contrahit cum ipſo Paulo.

Hæc, quæ hucuſque dicta ſunt, ritè procedunt quoad Cognationem, quæ, nè Matrimonium validè, ac licitè contrahatur, impedit; eſt quod nunc aliqua ſubjiciamus de Cognatione illa, quæ, Matrimonio jam validè contracto, ſupervenit, unde debiti petitio aliquando prohibetur, ut dignoſci poſſit, an, & quando Diſpenſatio requiratur, & à quo concedi poſſit.

57 Præmitto, non impediri petitionem debiti., ſi alter Conjugum ignoranter Cognationem contrahat, idque pari modo procedere, ſive ignorantia ſit facti, eò quia neſciret Baptizatum, ſive Confirmatum eſſe filium ſuum, vel Conjugis ſui, ſive ſit Juris, nempè quia neſciebat eſſe Legem Eccleſiaſticam prohibentem Conjugi hujuſmodi actionem. Conſtat *ex cap. Si vir 2. de Cognat. ſpirit.* & docent Sanchez *lib. 9. diſp. 32. num. 43.* Pontius *lib. 10. cap. 6. à num. 8.* Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. d. cap. 8. nu. 8.* Averſa *de Matr. quæſt. 16. ſect. 3. verſ. Similiter non impediri*, quia cum hæc prohibitio in ſolo Jure Eccleſiaſtico fundata ſit, qui illam ignorat, ſicuti excuſatur à culpa, ita excuſatur à pœna.

58 Addo nec impediri debiti petitionem, ſi in articulo neceſsitatis Parens communem filium, vel baptizavit, vel ſuſcepit, quia non eſt verus ſuſceptor, ſed materialiter. Sanchez *lib. 9. Diſp. 26. num. 4.*, Averſa *d. quæſt. 16. ſect. 2. verſ. Nec quando.* Cævallos *quæſt. comm. contra commu. 271.* Laymanus *d. cap. 8. num. 7.* Reginald. *lib. 31. cap. 39. nu. 291.*
59 ubi ampliat, nec privari, quamvis non communem, ſed ipſius ſui Conjugis prolem in dicto caſu neceſsitatis baptizet; ratio eſt, quia inculpabile eſt id, ad quod neceſsitas impulit, ut definitur *in cap. ad limina 7. cauſa 30. quæſt. pr.*, undè cum impedimentum ad petendum debitum à ſacris Canonibus in pœnam delicti ſtatutum ſit, parens hoc neceſsitatis caſu nihil delinquit, ſi filii ſui, vel filii Conjugis ſui Patrinus exiſtat, dum
60 alius adeſse nequit; et quamvis Sponſus, in caſu neceſsitatis baptizans Prolem ex Sponſa ſuſceptam, impedimentum contrahat ad matrimonium cum ea contrahendum, ut docent Sanchez *lib. 7. Diſp. 62. num. 10.*, Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 8. nu. 6. 7.* aliter tamen eſt dicendum de Conjugibus, quibus, poſt nuptias legitimè contractas, acquiſitum fuit jus petendi, & exigendi debitum; & propterea illum hoc jure privare, eſſet pœna, non debet hoc caſu ei pœna imponi, ſi abſque culpa, ſed nè filius moriatur abſque Baptiſmo, illum baptizat, cum non ſit æquum eum punire ſi non præceſsit culpa. *cap. Diſcretionem 6. de eo, qui duxit*; et faciunt dicta de urgenti neceſsitate.

61 At inter Sponſos nondum matrimonio conjunctos eſt diverſa ratio, quia illos privare matrimonio futuro non cenſetur pœna, ſed moralis inhabilitas ad matrimonium ex Canonum jure inflicta, quæ inhabilitas etiam abſque culpa incurri poteſt. Laymanus *d. cap. 8. num. 7.*, & faciunt dicta per Sanchez *l. c.*

62 Articulus neceſsitatis tunc dicitur, quando non adeſt, nec Clericus, nec alius, & datur periculum moriendi abſque Baptiſmo, ut declarat Laymanus *d. cap. 8. num. 5. verſ. Quæro. 3.*, Sanchez *lib. 9. diſ. 26. nu. 2.*

At ſi quis filium ſuum, extra caſum ne-
63 ceſsitatis, ſcienter baptizaret, vel teneret in Baptiſmo, ſeu Confirmatione, ut Patrinus fieret, peccaret, & jure petendi debitum privaretur, & nihilominus reddere teneretur, ſive id fecisset ex certa ſcientia,

ſive

ſive ex malitia, in matrimonii fraudem:
colligitur *ex d. cap. Si vir*, & docent San-
chez *l. c. n.* 8. Averſa *l. c. verſ. Rurſus*, & alij
64 communiter, quia non debet ſua malitia
alicui patrocinari, maximè in præjudicium
alterius Conjugis innocentis, qui privari
non debet ſuo jure petendi, & exigendi,
dum ſibi jure competit. Sanchez, & Aver-
ſa *ll. cc.*

65 Dixi ex propoſito, dum jure ſibi compe-
tit, quia ſi ob aliam cauſam, ut, puta, ob
adulterium commiſſum, jus hujuſmodi ſibi
non competeret, ſi eſſet infra bimeſtre poſt
contractum, ſed nondum conſumatum ma-
trimonium, quo durante, non tenetur red-
dere; aliter eſſet dicendum, & teneretur
eo caſu non conſummati matrimonii, dicto
bimeſtre durante, Cognationem ſervare, li-
cèt illam non ſervando non peccaret, niſi
in prima copula, & deinceps teneretur ab-
ſolutè reddere, non obſtante Cognatione
per eum ſcienter contracta; vide Sanchez
lib. 9. Diſp. 6. n. 14., Averſa *quæſt. 16. ſect. 2.*
d. verſ. Rurſus.

66 Id tamen ſingulare eſt, quòd dicta pœna
privationis nulla eget declaratione Judi-
cis, ſed ipſo facto incurritur, quamvis ſit
pœna, ut animadvertunt dicti Sanchez *lib.*
9. diſp. 30. *num.* 2. Averſa *d. ſect.* 2. *verſ.*
Saltem tamen; quæ autem ſit ratio, ut hu-
67 juſmodi privatio, cum pœna ſit, incurra-
tur ante Judicis ſententiam, fatetur Sanchez
l. c. non inveniſſe, nec percepiſſe, cum ra-
tiones omnes, quæ adduci poſſent, ſint re-
probatæ.

68 At difficultas eſt, ſi alter Conjux conſen-
ſiſſet actioni, ob quam alter, miniſtrando in
Sacramento, cognationem contraxiſſet, &
quidem hic caſus eſt expreſſus in *cap. De eo*,
5. *cauſ.* 30. *quæſt.* 1., ubi dicitur: *Si Conjuges*
legitimi, unus, aut ambo, ex induſtria fece-
69 *rint, ut filium ſuum de fonte ſuſciperent, gra-*
vis pœnitentia inſidiatori injungatur, & ſimul
maneant; unde dum abſolutè conceditur, ut
ſimul maneant, videtur utrique Conjugi ab-
ſolutè permitti matrimonii uſus, etiam quo-
ad petitionem, quod idem clariùs deciditur
in pr. cap. Si vir, de cognat. ſpir., ubi habe-
tur, *Nobis videtur, quòd ſi ex ignorantia,*
ſive ex malitia id fecerint, non ſint ab invi-
cem ſeparandi, nec alter alteri debitum ſubtra-
here debeat: & per hos Canones, qui poſte-
riores ſunt, correcti fuerunt, & revocati prio-
res, qui contrarium ſtatuebant, ut benè con-
cludit Coninck. *diſp.* 34. *dub.* 8. *per tot.*, ubi
n. 66. aſſerit, ſe miratum fuiſſe de nonnullis
Viris doctiſſimis, qui, abſque ſolido funda-
mento contrarium docuerunt; ita etiam do-
cent Sanchez *lib. 9. diſp.* 28. *num.* 6. Pontius
lib. 10. *cap.* 6. *nu.* 4. Averſa *d. quæſt.* 16. *ſect.*
2. *verſ. Saltem tamen*; ampliat Pontius *l. c.*,
70 ut nec impediatur Conjugium, quamvis unus
ex Conjugibus ſcienter, & ex admiſſa frau-
de, & ea præciſa intentione uſum Conjugii
impediendi, in Sacramento miniſtravit, quia
alioquin moleſtiſſimum eſſet, & innumeris
peccatis expoſitum cohabitare, & in eodem
lecto cum Conjuge dormire, & non poſſe
petere debitum.

71 Qui autem poſſit ſuper hac inhabilitate
diſpenſare, quicquid in contrarium doceant
Pontius *lib. 8. cap.* 13. *n.* 10., & alii; dicen-
dum eſt poſſe diſpenſare Epiſcopum; ita ex-
preſsè docent Sanchez *lib. 8. diſp.* 12. *n.* 15.
Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 16. n. 24. tom.* 3.
Graffius *Deciſ. Aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 83.
n. 13. Ledeſma, Veracrux, Valentia, ſic &
plures alii, quos propterea citat Sanchez *l. c.*
Navarrus *in Summa*, *cap.* 16. *num.* 34., ita
etiam Divus Antoninus.

Deveniendo nunc ad praxim obtinendæ
Diſpenſationis ſuper hujuſmodi impedimen-
to cognationis ſpiritualis, ſciendum eſt, quòd
72 in compaternitate tàm ſimplici, quàm du-
plici, Summus Pontifex non difficilè diſpen-
ſat, ſi aliqua juſta cauſa adſit; imo, quoad
hoc, ſufficiet aliqua ex levioribus cauſis, quæ
ſufficere ſolent ad impetrandam Diſpenſatio-
nem in gradibus remotioribus: erit tamen
neceſſe exprimere in Supplicatione prove-
nientiam hujuſmodi impedimenti, ad hoc,
ut ſciri poſſit, an ſuper compaternitate, vel
paternitate, petatur Diſpenſatio; quia ſi ſu-
per paternitate petatur, Diſpenſatio denega-
73 tur, vel difficillimè, & cum multis modifi-
cationibus conceditur; cum indecentius ſit
contrahere cum filia ſpirituali, quam quis è
ſacro fonte levavit, vel in Sacramento Con-
firmationis tenuit, quàm cum Compatre, ſeu
Commatre; iſta enim regeneratio ſpiritualis,
ex qua hujuſmodi filiatio conſurgit, aſſimi-
latur generationi carnali, ex qua filiatio na-
turalis oritur; & ſicut indecentiſſimum eſſet
inter parentes, & filios naturales ad matri-
monium diſpenſare, ita inter patres, & fi-
lios ſpirituales, ut benè animadvertit Sanch.
lib. 8. diſp. 24. *n.* 15. teſtans ſe nunquam au-
diſſe, nec legiſſe, quòd fuerit ſuper hujuſ-
modi paternitate diſpenſatum; & quòd non
ſoleat ſuper ea diſpenſari, teſtatur inter alios
Majolus *de Irregularitate*, *cap.* 39. *n.* 3., &
Donatus Antonius de Marinis *d. cap.* 96. *n.* 8.
74 Et quamvis Pontius *de Matr. lib. 8. cap.* 17.
§. 5. *num.* 18. referat ſingularem caſum Diſ-
penſationis ſuper dicta paternitate, factæ per
Gregorium IX., refert etiam infeliciſſimum
exitum matrimonii inde ſecuti; tanta etenim
eſt vis hujus paternitatis, ut ſi quis occide-
75 ret patrem ſpiritualem, puniretur perinde
ac ſi occidiſſet naturalem, ut benè Donatus
Antonius de Marinis *Reſol. Quotid. cap.* 96.
76 *nu. 4. lib.* 1., nec poteſt pater ſpiritualis vo-

cati

cari à filio ſpirituali in jus, abſque venia.
Donatus Antonius de Marinis *l.c. n.7.*, ubi
num. 9. concludit, teneri patrem ſpiritualem
77 alimentare filium ſpiritualem, & è contra
Compatri competit jus querelandi de occi-
ſione filii ſpiritualis, deficientibus conſangui-
neis, ut bene Paſchalis *de Viribus Patriæ Po-
teſtatis, part. 2. cap. 1. nu. 78.*, ſi tamen ut-
gentiſſimæ cauſæ adeſſent, ex quibus neceſſa-
78 tia videretur Diſpenſatio, tunc in conceden-
da Diſpenſatione ſuper hujuſmodi filiatione,
de ſtylo Curiæ ſervatur idem, quod ſervari
ſolet in Diſpenſatione ſuper primo, & ſe-
cundo conſanguinitatis, vel affinitatis gradi-
bus, & cum eiſdem clauſulis, & qualitati-
bus; unde Literæ Diſpenſationis expediun-
tur pet Bteve, ſub Annulo Piſcatoris; nec
ſufficiet eo caſu exprimete, quòd, niſi matri-
monium contraheretur, timeantur ſcandala,
& quòd mulier diffamata, & innupta tema-
neret, ſicut in Diſpenſationibus, quæ ſuper
gradibus remotioribus conceduntur, exprimi
ſolet; ſed requiritur, ut ſcandala prædicta
gravia ſint, & ut Otatrix gravitet diffama-
ta temaneret, & ulteriùs, periculum vitæ
utrique Oratori immineat, niſi matrimonium
conttahatur, prout in propinquioribus gra-
dibus, nempe infra ſecundum practicari ſo-
let: Et ſi Diſpenſatio hujuſmodi in forma
79 *Pauperum* ſit concedenda, Orator teneretur
omninò accedere ad Urbem pro conferendo
operam ſuam Fabricæ, quamvis claudus, &
debilis ſit, aliàs Diſpenſatio in dicta forma
80 non concedetur; unde neceſſe eſt exponete
provenientiam impedimenti, ut ſupra dixi-
mus, ad hoc, ut dignoſcatur quale ſit impe-
dimentum; videlicet, *Quòd Oratores ex tali
cauſa cupiunt invicem matrimonialiter copula-
ri; ſed quia dictus Orator aliàs Oratricis pro-
lem, ex alio viro conceptam, de ſacro fonte le-
vavit, vel in Sacramento Confirmationis te-
nuit, vel dictam Oratricem ſuſcepit, &c.* pro
ut res ſe vetè habet, *deſiderium eorum hac in
parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apo-
ſtolicæ Diſpenſatione; Quare &c.* Et tunc Pa-
pa committere ſolet Delegato, ut, *Si preces
veritate niti repererit &c. quod impedimento
ſpiritualis cognationis hujuſmodi, ac Conſtitu-
tionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſ-
que contrariis nequaquam obſtantibus, matri-
monium inter ſe publicè, ſervata forma Con-
cilii Tridentini, contrahere &c. liberè, & li-
citè valeant &c. prolem ſuſcipiendam exinde
legitimam nunciando &c.*
81 Contingit aliquando dubitari, an inter
contrahere volentes, cognatio verè contra-
cta fuerit, necne, ut quando dubitatur, an
Baptiſmus domi collatus validus fuerit, ſi
poſtea in Eccleſia repetitus ſit ſub conditio-
ne: & tunc, ſi Oratores ob id ſcrupulis tan-
gantur, & propterea ſupplicate intendant
ad Sanctiſſimum pro Diſpenſatione, narrari
debet factum, prout ſe verè habet; quo caſu
reſcribi ſolet per Sanctiſſimum Delegato, ut,
*Si legitimis probationibus compererit, dictum
filium fuiſſe prius verè baptizatum, nullum
ſpiritualis cognationis impedimentum contra-
ctum fuiſſe declaret;* vide Dianа *part. 3. tra-
ctat. 4. reſol. 260.* Pytrhum Corradum *lib. 8.
cap. 6. num. 7.*

Et in quibuſcunque caſibus, in quibus du-
bitatur, an cognatio contracta ſit, ſolet res
deferri ad Sacram Congregationem Concilii,
quæ cauſa cognita decidit prout juſtitia
expoſcit.
82 At ſi impedimentum Cognationis occultum
ſit, recurritur ad Sacram Pœnitentiariam,
ut diximus *lib. 1. cap. ultimo*, ubi appoſuimus
formulas Diſpenſationis, tam pro mattimo-
nio contracto, quàm pro contrahendo.

Nec etit neceſſe in Diſpenſatione ſuper
hujuſmodi cognatione impetranda, fieri men-
tionem de copula inter impeditos præhabi-
ta, ſi alia cauſa allegetur pro Diſpenſatio-
ne, per ea, quæ diximus *d. lib. 1.*

SUMMARIUM.

1 *Cognatio legalis, quid ſit, ſecundùm Theologos.*
2 *Et quid ſecundùm Juriſtas.*
3 *Adoptans uxorem habere debet.*
4 *Cognatio legalis undè dicta; & ejus definitio explicatur*, & nu. 6.
5 *Adoptari non poteſt pater à filio, vel frater, quia debet eſſe extraneus.*
7 *Adoptans debet eſſe paterfamilias.*
8 *Et major annis 25.*
9 *Adoptans debet eſſe vir, & mulier adoptare nequit, niſi ex privilegio, & ex qua cauſa.*
10 *Fœmina adoptari poteſt.*
11 *Adoptans, ut poſſit validè adoptare, requiritur, ut non ſit naturaliter impeditus, licèt eſſet ex accidenti.*
12 *Adoptans debet excedere ſaltem 18. annis adoptatum, ut ex dicta ætate poſſit ejuſdem eſſe pater naturalis.*
13 *Adoptari nemo poteſt à pluribus, niſi conſenſu omnium de parentela.*
14 *Ut adoptio ſit valida, requiritur quòd tam adoptans, quàm adoptatus, tempore adoptionis actu ſint præſentes.*
15 *Adoptionis actus non poteſt per Procuratorem expleri.*
16 *Cognatio legalis quotuplex ſit.*
17 *Cognatio legalis perfecta, quæ dicatur. Arrogatio, quæ dicatur*, ibidem.
18 *Cognatio legalis imperfecta, quæ ſit.*
19 *Adoptari qui poſſint*, & nu. 26.
20 *Quæ ſit differentia inter arrogationem, & adoptionem*, & nu. ſeqq.

21 *Adoptatus ſimpliciter, & imperfectè, non tranſit in poteſtatem adoptantis, ſed remanet in poteſtate patris, vel avi.*
Diſtingue, aut adoptatur ab extraneo, vel ab aliquo aſcendente, n. 84. 85.

22 *Non fit hæres ex teſtamento neceſſarius, ſed habet Jus ſuccedendi ab inteſtato eidem adoptanti.*

23 *Arrogatus cum liberis, & omnibus rebus, tranſit in poteſtatem arrogantis.*

24 *Et fit ejus hæres neceſſarius, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento.*
Et habet querelam contra teſtamentum, n. 83.

25 *Quod procedit, tam in loco filii, quàm nepotis arrogato.*

27 *Adoptio fieri poteſt auctoritate cujuſlibet Judicis competentis.*

28 *Arrogatio verò fieri debet auctoritate Principis.*

29 *In adoptante requiritur ætas annorum* 25. *tantùm.*

31 *In arrogante requiritur* 60. *annorum ætas, quod tamen poteſt fieri etiam poſt* 40. *cum cauſa*, & nu. 32.

33 *In arrogatione impuberis, quæ ſint obſervanda.*

34 *Cognatio legalis imperfecta non impedit, nec dirimit matrimonium ex communi opinione.*

35 *Arrogans tenetur cavere de bonis arrogati reſtituendis, quæ fidejuſſio durat, quouſque arrogatus non pervenerit ad pubertatem, nam facto pubere, expirat obligatio*, nu. 36.

37 *Ad perficiendam arrogationem, quæ verba ſint exprimenda ab utroque, & an habeant locum in adoptione.*

38 *Infans adoptari poteſt, dummodo naturalis ejus pater conſentiat; arrogari verò nequit, & quid, ſi adſit Principis Reſcriptum*, nu. 39.

40 *Adoptio legitimè contracta inducit impedimentum impeditivum, & dirimens matrimonium, tam in linea recta, quàm collaterali, etiam de Jure Canonico*, 41. 42.

43 *In linea recta adoptionis, qui veniant in cognatione.*

44 *Matrimonium in linea recta adoptionis, infra quartum gradum, prohibitum cenſetur ex Jure Civili.*

45 *De Jure Canonico verò in infinitum prohibetur.*

46 *Extende, ut etiam dirimat contractum, licèt diſſoluta fuerit.*

47 *Adoptans contrahere poteſt matrimonium cum filiabus adoptati, quæ in ejus poteſtate tempore adoptionis non erant.*

48 *In linea collaterali arrogationis, matrimonium impeditur inter illos, qui ſunt in poteſtate adoptantis, & ipſum adoptatum*, & num. 60.

49 *Impedimentum cognationis legalis, in linea collaterali durat, quouſque durat adoptio.*

50 *Et ideo rarò Diſpenſatio in ea petitur, cum adſit modus cognationem finiendi, videlicet per emancipationem*, nu. 87.

51 *Cognatio legalis non contrahitur cum filiis legitimis adoptantis, & inter eos matrimonium contrahi poteſt*, nu. 62.

52 *Filii adoptivi inter ſe non contrahunt cognationem, nec prohibentur contrahere matrimonium, quando ſunt ex diverſa familia*, & num. 61.

53 *Cognatio legalis contrahitur inter uxorem adoptati, & adoptantem, & inter uxorem adoptantis, & adoptatum.*

54 *Et hæc durat, quandiù illi, qui eam contraxerunt, vivunt, quamvis adoptio diſſolvatur.*

55 *Matrimonium, an dirimatur per cognationem legalem, tam perfectam, quàm imperfectam, & quòd ſola perfecta dirimat, concluditur* nu. 56., *& de ratione*, n. 57. & 58., *& imperfecta tantùm impedit*, nu. 59.

63 *Filius illegitimus non dicitur eſſe in patris poteſtate.*

64 *Adoptans poteſt ducere in uxorem filiam illegitimam filii adoptati, abſque Diſpenſatione.*

65 *Adoptans non impeditur contrahere cum parentibus filii adoptivi.*

66 *Pater adoptans non prohibetur contrahere cum filia filiæ adoptatæ.*

67 *Fœmina neminem habere poteſt ſub poteſtate.*

68 *Filia filiæ adoptatæ non cenſetur adoptata à patre adoptante.*

69 *Filii legitimi adoptantis contrahere poſſunt cum adoptivis poſt mortem patris, vel eo vivente, ſi aliquis eorum fuerit emancipatus.*

70 *Filii duorum fratrum adoptivorum poſſunt inter ſe contrahere abſque Diſpenſatione, quia nulla inter eos adeſt cognatio.*

71 *Vinculum adoptionis tam perfectæ, quàm imperfectæ, pluribus modis ſolvitur.*

72 *Per emancipationem ſolvitur adoptio.*

73 *Emancipatio fieri poteſt, tam ſi emancipandus eſt præſens, quàm abſens, dummodo adſit Principis auctoritas, & de ratione*, nu. 74.

75 *Pater poteſt cogi ad filium emancipandum pluribus ex cauſis, & quæ ſint cauſæ.*

76 *Adoptio ſolvitur morte naturali, ſi tamen adoptans tempore mortis adoptati ſit ſui Juris.*

77 *Solvitur etiam morte civili.*

78 *Et per delictum, etiam ſine amiſſione Civitatis, veluti ſi quis contraxit inceſtuoſas nuptias.*

79 *Solvitur adoptio per Dignitatem adeptam ab adoptato, & quæ ſint hujuſmodi Dignitates dirimentes.*

80 *Solvitur itidem, ſi feratur ſententia contra patrem petentem filium, quia licèt hoc caſu remaneat in poteſtate, tamen pro emancipato habetur.*

81 *Adoptio, licèt per ſupradictas cauſas diſſolvatur, non tamen tollitur impedimentum matrimonii in linea recta.*

82 *Sed tantùm in linea tranſverſali.*

86 *Super cognatione legali rarò accidit Diſpenſatio, & de ratione.*

88 Con-

88 ***Contrahentes matrimonium ſcienter cum impedimento cognationis legalis, vel ſpiritualis, non incurrunt excommunicationem, quam incurrunt contrahentes cum impedimento conſanguinitatis.***

De Cognatione legali; & an, & quando matrimonio obſtet.

C A P. V I.

1 COGNATIO legalis, ſecundùm Theologos, eſt *extraneæ perſonæ in filium, vel nepotem, vel deinceps, legitima aſſumptio.* Divus Thomas 4. *Sent. diſt.* 42. *quæſt.* 2. *art.* 1. Alphonſ. à Vera Cruce *in Specul. Coniug. part.* 1. *art.*59. *in princip.* Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 63. *num.* 1. Coninck. *de Sacram. diſp.* 32. *dub.* 3. *nu.* 42. Bonacina *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 5. §. 3. *nu.* 2. Nomine *extraneæ perſonæ*, hoc caſu intelligitur quicunque etiam conſanguineus, dummodo non ſit ex deſcendentibus, ſeu hæredibus, ut notant Laymanus *Theol. Mor. lib.* 11. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 7. *n.* 1. Stephanus à S. Gregorio *Univerſ. Tract. de Vincul. Div. Piet. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 11., & alii communiter.

2 At ſecundùm Juriſtas, eſt *Actus legitimus, per quem, qui non eſt, fit filius, aut nepos, penè naturam imitans. ff. Eo. l. pr. & inſtit. Eo. §. Minorem;* Nicaſius *ſuper Inſtitut.* ubi *de adoption. tit.* 11. §. *Adoptio*, *nu.* 2. Sanchez *l. c.* Et eſt quædam generationis imitatio, & actio legalis, inventa ad ſolatium eorum, qui liberos non habent, *l.* 1. *ff. de Adoptio.* Romani enim, antiqui Legum conditores, & alii ſoliciti fuerunt, nè quis ſinè hærede decederet, nè defunctus afficeretur injuria, ut *Inſtit. Qui, & quibus cauſis man. non poſſ.* §. 1. ſic & curarunt, ut qui filios naturales habere non poterant, ſaltem legales haberent *ff. eo: l. ſi Pater*, §. *ult.*, *& l. Sequenti*, *l. Si ei*, §. 3., & quamvis etiam adoptare poſſit is, qui filios habet, *arg. ff. de poſtul. l.* 1. §. *Sextum*, *verbo Origo:* Nicaſius *ſuper Inſtit.* ubi *de Adopt. tit.* 11. §. *Minorem natu*, *nu.* 2., dici ta-
3 men poſſet contra naturam, ſi adoptans uxorem non habeat, quia, ut dictum fuit, penè naturam imitatur. *Inſtit. Eo:* §. *Licèt*, *& ff. Eo: l. qui in adopt. & l. Qui uxores;* ſicut enim per generationem carnalem cauſatur quædam propinquitas, quæ conſanguinitas dicitur, ita ex iſta ficta generatione cauſatur quædam propinquitas legalis, vide Alphonſ. à Vera Cruce *l. c.*

4 Dicitur *Cognatio legalis*, eò quòd ſit à lege introducta; dicitur proximitas, ob ſimilitudinem cognationis carnalis; dicitur ex adoptione proveniens, ad ſignificandum ejus cauſam, & differentiam à cognatione carnali. Dicitur *extraneæ perſonæ aſſumptio in filium, vel nepotem, ſeu filiam, vel neptem, & deinceps*, quia non poteſt quis adoptari in fratrem, vel parentem; cum etenim adoptio habeat naturam ducem, non eſt conſenta-
5 neum ipſius naturæ legibus, ut frater à fratre procreetur, & eo magis pater à filio, ut benè Mynſingerius *ſuper Inſtit. lib.* 1. *tit.* 11. *de adopt.* §. *Etiamſi filium*, *nu.* 2.

Dicitur tãdem *legitima aſſumptio*, quia fuit
6 legibus Civilibus inſtituta, & Canonicis approbata. *cap. Ita diligere, primo, cauſ.* 30. *quæſt.* 3. *& cap. Per adoptionem*, 6. *ead. qu.* 3. & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 63. *num.* 17. Guttierez *de Matr. cap.* 102. *num.* 7. imò niſi legitimè fiat, ideſt ſervata forma à Legibus, & Canonibus præſcripta nulla erit, & conſequenter matrimonio non obſtabit, nec ulla tunc opus erit Diſpenſatione.

Ad hoc autem ut legitimè fiat, plura de Jure communi concurrere debent.

7 Primo, quòd adoptans ſit pater familias, & ſui juris. Sanchez *dict. diſp.* 63. *num.* 3. Bonacina, & Laymanus, *ll. cc.* Stephanus à S. Greg. *d. cap.* 105. *nu.* 13. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 9. *n.* 5. *tom.* 3. Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 9. *num.* 4.

8 Secũdo quòd ſit major annis 25., quia, ſi non ſit ſui Juris, & major dicta ætate, non poteſt bona ſua adminiſtrare. Fragoſius *de Regimin. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *num.* 108. Sanchez, Laymanus, Palaus, Stephanus à S. Gregorio, & Trullenck. *ll. cc.*

9 Tertiò requiritur, ut adoptans ſit vir, quia mulier, eò quod filios carnales non habet ſub poteſtate adoptare non poteſt, niſi ex ſpeciali privilegio, & Principis Reſcripto fuerit eidem conceſſum ad ſolatium præſertim filiorum in bello peremptorum, vel pro Fide Catholica amiſſorum. *ff. eo. l. Nam & fœminæ, & Inſtit. Eo.* §. *Fœminæ:* Trullenck. & Palaus *ll. cc.* Leo *in Praxi Sacræ Pœnitent. part.* 2. ubi *de Impedim. diriment. verſ. Adoptati:* Mynſingerius *ſuper Inſtit. titul.* 11. *de adoption.* §. *Fœminæ per totum.* Poterit ta-
10 men etiam fœmina adoptari, dummodo præſens ſit; *ff. eo.* Sanchez *l. c. nu.* 3. *in fine:* Fragoſius *l. c. num.* 111.

11 Quarto requiritur, ut adoptans non ſit naturaliter impeditus ad generandum; ſi tamen eſſet ex accidenti, ut quia genitalia ſibi gladio abſciſſa, poterit utique adoptare. *De frigid. & malef.* §. *Impotentia*, quia adoptio inſtituta fuit ad ſupplendum liberorum defectum, & ideò illis ſolis conceditur, qui naturaliter generare poſſunt. Bo-

nacina *d.* §. 3. *n.* 3. Stephanus à S. Gregorio, Palaus, Marc. Paulus Leo, & Trullenck *ll. cc.* & alii communiter; undè Clericus, & Sacerdos, cum aliàs ad generandum potentes ſint, adoptare poſſunt. Sanchez, Bonacina, Stephanus, & Trullenck *ll. cc.* Nicaſius *ſuper Inſtit.* ubi *de adopt. titulo* 11. §. *Minorem natu num.* 9.

12 Quintò, ut adoptans, ſaltem octodecim annis adoptatum excedat, & ſic in tali ætate ſit, ut poſſet ejus pater naturalis eſſe, quia, ut docet Minſingerius §. *Minorem natu*, *Inſtit. de adopt.* Adoptio naturam imitatur, undè monſtrum eſſet, ut Pater non eſſet major Filio, ea præcipuè ætate, quæ apta ſit ad conſtituendum Patrem; & id apertè habetur *Inſtitut. de adopt.* §. *Minorem natu*, & docent Angelus *verbo Adoptio num* 6. Silveſter *eodem titulo num.* 5. Fragoſius *num.* 109. Palaus *ll. cc.* Sanchez, Stephanus, & Trullenck *ll. cc.* Laymanus *d. cap.* 7. *num.* 1. Pat. Leo *l. c. verſ. Primò, ut adoptans*. Nicaſius *l. c. n.* 2. Et quoniam nemo

13 poteſt plurium Virorum, nec plurium Fœminarum eſſe filius, ideo non poteſt quis à pluribus adoptari, niſi de conſenſu omnium de Parentela facta fuiſſet adoptio. Maſſobrius *de Concurſu Præbend.* 7. *Dub.* 20. *num.* 74. & 75. Lambertinus *de Jurepatronatus à d. Maſſobrio relatus*.

14 Requiritur tandem ad hunc actum legalem legitimè perficiendum, ut tam adoptans, quàm adoptatus, tempore ſtipulationis dicti Actus, ſint præſentes, quia abſens, nec adoptare, nec adoptari po-

15 teſt; prout nec poteſt hic actus per Procuratorem expleri. *l. Poſt mortem*, §. *Neque*, *ff. de adopt.*, Silveſter *n.* 3. Sanchez, & Stephanus à S. Gregorio, & Palaus *d. n.* 4., Fragoſius *n.* 112. *ll. cc.*

16 Duplex autem eſt legalis iſta Cognatio: alia perfecta, alia imperfecta.

17 Cognatio perfecta, dicitur Arrogatio, eaque mediante, arrogantur Patresfamilias, & illi, qui ſui juris ſunt; et dicitur Arrogarogatio, quia in ea rogari ſolent, tam Adoptans, num velit adoptandum filium ſibi legitimum fore, quàm Adoptatus, an id fieri conſentiat. *l.* 2. *ff. de adopt.*, & notat Gloſſa, *Inſtit. eo ff.* 1. *verbo Interrog.*

18 Imperfecta verò dicitur ſipliciter adoptio, & per illam adoptantur filii familias, & alii, qui alienæ poteſtati ſunt ſubjecti. Undè verſus.

19 *Arrogo qui ſuus eſt, ſed habet meus eſſe neceſſe,*
Patris adopto ſuum, nec patris deſinit eſſe.
vide Minſingerium *l. c. in rubr. tit.* 11.

20 Porrò maxima eſt inter has Adoptiones differentia.

Primò namque differunt, quia per ſimplicem, & imperfectam adoptionem, ado-

21 ptans non tranſit in poteſtatem adoptantis, ſed remanet ſub poteſtate ſui patris, vel avi,

22 nec fit Patris adoptantis neceſſarius hæres ex teſtamento, ſed ab inteſtato jus habet ſuccedendi; at per Arrogationem, arroga-

23 tus ipſe, & res ſuæ, & Liberi, qui in ſua poteſtate erant, Patris arrogantis ſtatim poteſtati ſubjiciuntur, *ff. eo: Si Pater*, & ad

24 inſtar filii naturalis, fit ejuſdem Patris arrogantis neceſſarius hæres, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento, in quarta bonorum parte. Peregrin. *de Fideicomm. lib.* 4. *conſ.* 5. *num.* 10. Merlin. *de Legitima lib. pr. titulo* 2. *quæſt.* 2. *num.* 6. & *num.* 10. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 63. *num.* 3., Laymanus *num.* 1., Trullenck *numer.* 4. *ll. cc.* Et prædicta locum

25 habent tam ſi loco filii, quàm ſi loco nepotis, fuerit arrogatus, *ut ff. Eo. Si arrogator*.

Differunt ſecundò, quia, ut diximus, fi-

26 lii familias, & alii, qui non ſunt ſui juris, poſſunt quidem adoptari imperfectè, ſed non arrogari. *l.* 2. §. *ult. ff. de Adoption.* quia cum maneant ſub poteſtate unius, non poſſunt ſe tradere ſub alterius poteſtate.

27 Tertiò differunt, quia ſimplex Adoptio fieri poteſt auctoritate cujuſlibet Judicis competentis, plenam actionem habentis; in ar-

28 rogatione verò requiritur ſolius Principis ſupremi auctoritas. *l. Prima C. de adopt.* & *inſtit. eo. titulo in princip.*, Reginald. *in Praxi Fori Pœnitent. lib.* 31. *cap.* 20. *ſect.* 4. *num.* 158. Minſingerius *ſuper Inſtit. lib. pr. titulo* 11. *de adoption.* §. *Adoptio num.* 4. Palaus *l. c. n.* 5.

29 Quartò differunt, quia in adoptione ſuf-

30 ficit ætas 25. annorum in adoptante, at in Arrogante requiruntur anni 60., ut *ff. eo: l.* 2. §. *illud*, & *l. Si pater*, §. *ultimo*, & *l. ſe-*

31 *quenti Inſtit. eo.* §. *Sed illud*, & licèt etiam ante dictam ætatem quis poſſit arrogare, dummodo ſit major annis 40. & octodecim ſaltem annis major ſit arrogato, ut *Inſtitut. de Adopt.* Silveſter *verbo Adoptio*, *quæſt.* 5. Reginaldus *n.* 159. Palaus, & Stephanus à S.

32 Greg. *ll. cc.*, tamen id non poterit, niſi cauſa cognita, *ff. eo. l.* 2. §. *Illud*, et *l. ſi Pater*, §. *ultimo*; unde infertur, quod ſi arrogetur impubes, conſideranda ſunt, primò, ætas

33 Arrogantis; an velit arrogare plures, quia non permittitur liberum alienum, vel majorem ſe, vel eum, qui fuit in tutela ſua, vel divitem, cum ipſe arrogans ſit pauper, vel inhoneſtæ vitæ arrogare, quia in caſibus prædictis arrogatio non cōceditur, ſed principaliter debet inſpici, & conſiderari finis, qui movet arrogantem, & an pura, & ſancta affectione ad id procedere videatur.

34 Quintò differunt, quia Cognatio imperfecta, juxta probabiliorem opinionem, non impedit, nec dirimit matrimonium; perfe-

cta

ſta verò ſic, ut latius infra dicam.
35 Sexto, quia in ſola arrogatione debet
Arrogans cavere de Bonis arrogati reſtitu-
endis hæredibus legitimis ipſius Arrogati,
vel directis, vel ſubſtitutis, & legatariis,
ac fideicommiſſariis, qui, mortuo arrogato,
agere poſſunt, ut *ff. Eodem, Si Pater*, *§.
ultimo, & l. ſequenti, l. non aliter, & l. nec*
36 *ei, §. fin. ff. de Adopt.* Intellige tamen, ut
reſtituenda ſint bona pupilli, ut diximus, ſi
is moriatur ante pubertatem, quia ubi pri-
mùm arrogatus ſactus ſit pubes, ſtatim obli-
gatio fidejuſſorum ceſſat, *Inſtit. de adopti-
on. §. Cum autem impubes, l. c. num.* 106.
Septimo differunt, quia in Adoptione nõ
37 requiritur verbum utriuſque expreſſum, in
Arrogatione verò requiritur omninò, ut
Princeps interroget arrogantem, utrùm ha-
bere velit illum, quem arrogat, in filium,
vel nepotem, vel pronepotem [prout in ſuo
caſu arrogabitur] & dictus arrogans reſpõ-
deat: *Volo*; & pariter arrogatum inter-
roget, an velit habere arrogantem in Pa-
trem, vel avum, ſeu proavum, qui dicat
ſe id velle; & deinde Princeps ipſe expri-
mat id ſibi placere, ut prædicta videri poſ-
ſunt *Inſtit. eo. l. in adoption. l. 2. ff. de Ado-
pt. l. Regia 7. part. 4.*, Fragoſ. *de Regim. Reip.
Chriſtianæ part. pr. lib. 3. Diſp. 6. n.* 105.
38 Ultimò differunt, quia infans, quamvis
adoptari poſſit, & ſatis ſit, ſi pro eo pater
naturalis conſentiat, Fragoſius *l. c.* non ta-
men poteſt arrogari. *l. in Adoption.*, *& l.
Etiam Infante.* Sanchez *d. Diſp. 63. nu. 2. in
fine*, Chriſt. Porc. *ſuper Inſt. lib. pr. tit.* 11. *de
adoption. n.* 11. Fragoſius *l. c. n.* 106. Si tamen
39 ſit minor ſeptennio, poterit impubes, ex
Principis reſcripto, & præmiſſo diligenti
examine, & ſolemnitatibus ritè ſactis ante
Arrogationem. Fragoſius *d. n. 106. in fine*.
40 Cæterùm ſicut in naturali, & carnali Co-
gnatione, contrahitur impedimentum ad ma-
trimonium contrahendum in linea recta,
& in collaterali, ita per adoptionem legiti-
mè contractam, oritur impedimentum ma-
trimonium impediens, & contractum diri-
mens; ut habetur, tum ex jure Civili, *In-
ſtit. de Adopt. l. adoptivus, ff. de ritu nupt.*
41 verùm etiam, & præcipuè in Jure Canoni-
co, ad quod ſpectat matrimonii impedimen-
ta ſtatuere, & conſtat *cap. Ita diligere, pri-
mo, cap. Per adopt. 6. cauſa 30. quæſt. 3. &*
42 *cap. unico, de Cognat. legali*; et ſicut etiam per
affinitatem ex carnali copula provenien-
tem, impeditur, & dirimitur matrimoni-
um, ita in hac legali Cognatione, ut infra
dicam.
43 Linea recta comprehendit adoptantem,
& adoptatum, ipſiuſque adoptati filios, &
Deſcendentes legitimos, & naturales, qui
tempore adoptionis erant in ipſius ado-
ptati poteſtate, vel poſtea, durante ado-
ptione, nati ſunt, *l. Quin etiam, ff. de ritu
nupt.* Sanchez *l. c. num. 6. & num.* 34. Lay-
manus *d. cap. 7. nu.* 3., Fragoſius *num. 118. l.
c.* Palaus *d. Puncto 9. n.* 14.
44 At quouſque in iſta linea recta impedia-
tur, & dirimatur matrimonium, diſſident
Doctores. Nonnulli exiſtimant, matrimoni-
um dirimi infra ſolum quartum gradum;
hujus ſententiæ ſunt, Sotus 4. *Diſt. 42. quæſt.
2. Artic. 2. concluſ.* 2. Bonacina *de Matrim.
qu. 3. puncto 5. §. 3. nu.* 5. Pontius *de Matrim.
lib. 7. cap. 41. num.* 3., Filiuccius *tomo pr. tra-
ctat. 10. part. 2. cap. 5. nu.* 204., Sthephanus
à S. Gregorio *d. cap. 105. num.* 18., & ducun-
tur, quia ad inſtar Conſanguinitatis, eò ipſo
quod Jure Canonico contracta ſuit Cogna-
tio naturalis, pariter determinata ſit lega-
45 lis. Alii probabilius docent, in dicta linea
recta, intelligendo tantùm de Aſcendenti-
bus adoptantibus, & de Adoptatis, & ipſo-
ſorum filiis, & deſcendentibus, impediri in
infinitum, ſicut probabiliſſimum eſt impe-
diri in Conſanguinitate; ita docent Sanchez
lib. 7. d. diſp. 63. num. 34. Coninck *Diſp. 32.
dub. 30. num.* 43. Fragoſius *l. c. num. 115. &
num.* 120. & inclinat Averſa *de Matr. qu. 36.
ſect. 3. verſ. Cognatio autem*.
Ampliia, ut in dicta linea, non ſolùm
impediatur matrimonium contrahendum,
46 ſed dirimatur contractum [ſi ante illud con-
tracta ſit hujuſmodi Cognatio, ſive diſſolu-
ta ſit: conſtat ex *l. Adoptivus, l. quin etiam, &
§. Non omnes, inſtit. de ritu nupt. d. cap. Ita
diligere 6. cauſa 30. qu. pr.* Coninck, & Bo-
nacina *ll. cc.* Laymanus *d. cap. 7. n.* 3. ſive
etiam quis adoptatus ſit in filium, ſive in
nepotem, vel pronepotem.
47 Dixi, contrahi Cognationem cum filiis, et
Deſcendentibus, qui tempore adoptionis
erant ſub poteſtate adoptati, vel poſtea,
adoptione durante, nati ſunt; undè è con-
verſo infertur, poſſe adoptantem cum Filia-
bus, aut neptibus ejus filii adoptivi, qui,
tempore adoptionis, non erant ſub dicta po-
teſtate ipſius adoptati, contrahere matri-
monium, ut benè animadvertit Filiuccius
l. c. n. 204. in fine. Fragoſius *n. 116. l. c.*
In linea collaterali (loquendo de ado-
48 ptione perfecta) contrahitur impedimentum
ad contrahendum matrimonium, inter ipſum
adoptatum, & illos quibus agnaſcitur, ideſt,
qui ſunt in poteſtate ipſius adoptantis, ipſi
adoptato ex latere venientes, ut filii na-
turales, & legitimi ipſius adoptantis, vel
alii arrogati, *ut ff. eo. Qui in adopt. Inſtit. de
nuptiis, §. Inter ea, & l. per adoptionem 27.
ff. de ritu nupt.* & in Jure Canonico ex dictis
*cap. unico, de cognat. legal. & cap. per adoptio-
nem 30. quæſt.* 3. In hac tamen linea tam-
49 diù durat impedimentum, quandiù ado-
pta-

Digitized by Google

ptatus manet in poteſtate adoptantis, itaut in caſu mortis, vel emancipationis Patris, vel Filiorum, vel ipſius adoptati, vel alio modo, adoptione diſſoluta, poſsit inter illos licitè, & validè, abſque ulla Diſpenſatione, matrimonium iniri, cum, dictis caſibus, Cognatio inter eos diſsoluta fuerit. Bonacina *d.* §. 3. *n.* 5. *verſ. Tertiò invalidum*. Trullenck *n.* 8. *l. c.* Palaus *d. puncto.* 9. *n.* 15. undè in hac linea collaterali rarò petitur Diſpenſatio ad contrahendum, cum
50 aliàs ſit modus facilis efficiendi, ut Filius adoptatus cum Filia carnali adoptantis abſque Diſpenſatione contrahere poſsit, nempè alterutrum eorum emancipando, ut benè ponderat Sanchez *d. Diſp.* 63. *n.* 24.

Dixi contrahi Impedimentum inter adoptatum, & Filios legitimos, & naturales
51 adoptantis, quia cum illegitimis hæc Cognatio minimè contrahitur, cum hi non cenſeantur eſſe in poteſtate Patris ſui, juxta §. *Ultimum. Inſtit. de nuptiis.* Sanchez *d. Diſp.* 63. *num.* 30. Coninck *Diſp.* 32. *Dub.* 3. *num.* 44. Laymanus *num.* 3., & Trullenck *ll. cc.*, prout nec contrahitur ab adoptivis liberis inter ſe; unde Fratres, & Sorores adopti-
52 vi, si ex diverſa familia ſint, nec aliud obſtet impedimentum, nullo Jure inter ſe contrahere prohibentur. Laymanus *num.* 3. Sanchez *n.* 28. Bonacina *nu.* 8. & Trullenck *ll. cc.* prout nec contrahere prohibentur inter ſe aliæ perſonæ, quas infra adnotabimus.

Contrahitur inſuper hæc legalis Cogna-
53 tio per modum Affinitatis, nempè inter adoptantem, & uxorem adoptati, prout inter adoptatum ipſum, & uxorem adoptantis. *ff. eo l. Qui in adoptionem, & l. Adoptivus* 14. *ff. de ritu nupt.* Laymanus *d. cap.* 7. *n.* 3. Averſa *d. quæſt.* 16. *ſect.* 3. *in fine.* Trullenck *l. c. num.* 10. Fragoſius *n.* 118. *l. c.*, & hæc Cognatio durat ſemper, ideſt, quandiù vivunt illi, qui eam contraxerunt, quamvis
54 etiam aliàs adoptio diſſoluta ſit, ut de linea recta diximus; conſtat, ex Juribus ſupra proximè adductis, & docent Doctores præcitati.

Difficilis quæſtio eſt, an ſola adoptio per-
55 fecta, vel utraque earum, irritet matrimonium: & quidem non deſunt, qui exiſtimenr, utramque adoptionem irritare, ut ſentiunr Gutierez *de Matrim. cap.* 102. *nu.* 5. Navarrus *in Summa cap.* 22. *num.* 44. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 41. *num.* 2. Stephanus à S. Gregorio *d. cap.* 105. *num.* 16. Palaus *d. Puncto* 9. *nu.* 8. latè Fragoſ. *de Regim. Reip. Chriſtianæ part.* 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 123. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 7. Coninck *Diſp.* 32. *dub.* 3. & probabile ait Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 63. *num.* 8., & moventur præcitati Doctores ex diſpoſitione *Textus in cap. Ita diligere, primo, cauſa* 30. *quæſt.* 3. ubi Nicolaus Papa ait, *Quandoquidem nec inter eos, qui adoptione filii ſunt, venerandæ Romanæ Leges matrimonium contrahere permittunt*; & propterea, cum Textus indiſtinctè loquatur de adoptione, videtur utramque comprehendere; ultra quam quòd, licèt imperfectè adoptatus non tranſeat omninò in poteſtatem adoptantis, acquiruntur tamen ei aliqua Jura, quæ, ſi non emancipetur, remanent intacta. *l. Penultima*, §. *penult. ff. de adoption.*

56 Quicquid tamen iſti ſentiant, verius eſt, ſolam perfectam adoptionem irritare matrimonium; ita expreſsè docet Sanchez *d. Diſp.* 63. *n.* 9. Coninck *Diſp.* 32. *Dub.* 3. *num.* 44. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 20. *ſect.* 4. *num.* 158. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 5. §. 3. *Propoſ. pr. num.* 2. *circa finem.* Laymanus *l. c. verſ. Dubium verò eſt*; Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 199. & 200. Trullenck *l. c. n.* 7. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 120. Ratio eſt, quia cum hujuſmodi
57 Cognationis impedimentum introductum ſit ob ſimilitudinem, quam filii adoptivi gerunt cum legitimè natis, ejuſdem ſimilitudinem propriè non gerunt imperfectè adoptati, eo quòd in poteſtatem, & Familiam Patris adoptivi non adſciſcuntur; & Jura, quæ loquunrur de impedimento legalis Cognationis matrimonium dirimentis, concludunt tale eſse, ut matrimonium dirimat inter adoptivos, & natos lagitimos adoptantis, quòd non poteſt habere locum in adoptione imperfecta, per quam filius adoptivus non tranſit in poteſtatem Patris adoptantis, niſi eſſemus in caſu, ut adoptans ſit Avus paternus, ſeu maternus, ut dicemus infra, inter quas perſonas, ex fortiori vinculo, adeſt impedimentum ad contrahendum. Addo quòd cum matrimonium ſit materia favorabilis, unicuique ex Jure Divino permiſſum,
58 ut probavimus *lib. pr.*, Impedimenta debent potius reſtringi, quàm prorogari, ut ibi diximus; ultra quamquòd, cum principale motivum, quo hoc impedimentum fuit inſtitutum, ſit periculum incontinentiæ, quod ex cohabitatione immineret, id non procedit in imperfecta adoptione, qua adoptatus ſub ſui Patris naturalis poteſtate remanet, & conſequenter in domo adoptantis cohabitare non tenetur.

59 At quamvis ex imperfecta adoptione non oriatur impedimentum dirimens, ut diximus, oritur quidem impediens tantùm; quia, ſicut per Baptiſmi Cathechiſmū contrahitur quædam Cognatio ſpiritualis, matrimonium impediens, unde ſit diſpoſitio ad Baptiſmum, per quem poſtea contrahitur impedimentum dirimens; ſimili modo, quia adoptio imperfecta eſt diſpoſitio ad perfectam, contrahi-

tur

Digitized by Google

tur impedimentum tantùm impediens, ut
benè animadvertit Filiuccius *d. cap.* 5. *num.*
199. *in fine*.

Ex dictis infertur, primò, quòd inter fi-
lios adoptantis cum ipſo adoptato, tamdiù
durat impedimentum, quamdiù ſub patris
adoptantis poteſtate illi manent; unde in
caſu emancipationis, quæ fieret de ipſo
adoptato, vel de ejus filiis, vinculum hu-
jus Cognationis ſolvitur, ut diximus *num.*
48.

61 Secundò infertur, ſi quis plures in filios
adoptaret, poſſe ipſos adoptatos, abſque
Diſpenſatione, inter ſe matrimonium con-
trahere, cum nullo Cognationis impedimē-
to adſtringantur. Sanchez *n.* 28. Filiuccius
n. 203. Bonacina *nu.* 7. Trullenk *n.* 10. Fra-
goſius *de Regim. Chriſt. Reſp. part. pr. lib.* 3.
diſp. 6. *nu.* 122. Stephanus à S. Gregorio *n.*
18. *ll. cc.* Pontius *lib.* 7. *cap.* 41. *num.* 4. quia
Jura locuta ſunt ſolùm inter filium natura-
lem, & filiam adoptivam, & è converſo,
non autem inter ambos adoptivos.

62 Tertiò, poterit adoptatus, abſque ulla
Diſpenſatione, matrimonium contrahere
cum filia illegitima adoptantis. *Inſtit. de
nuptiis*, §. *ultimo*. Sanchez *num.* 30. *l. c.*
Stephanus *d. num.* 18. Trullenck *n.* 8. *ll. cc.*
Bonacina *d.* §. 3. *num.* 8. Filiuccius *num.* 203.
ll. cc. Coninck *Diſp.* 32. *dub.* 3. *nu.* 44. quia,
63 ut diximus, illegitimus non cenſetur eſſe in
poteſtate. *Inſtit. de patria poteſtate*. Soacius
ſuper Inſtit. lib. pr. tit. 9. §. *Quid ſit patria
poteſtas*, *n.* 5. *& conſ.* 84. *n.* 6. licèt ſecus ſit
in Cognatione ſpirituali, quæ fortior eſt, *cap.
Ita diligere* 4. *cauſa* 30. *quæſt.* 3., et ex ea-
64 dem ratione poterit adoptans filiam illegi-
timam filii adoptivi, abſque Diſpenſatione,
ducere. Sanchez *l. c. n.* 36.

65 Quartò, ſi adoptans ipſe vellt contrahe-
re cum parentibus filii adoptivi, nulla ob
id egebit Diſpenſatione. Navarrus *in Sum-
ma cap.* 22. *num.* 45. Pontius *l. c.* Filiuccius *n.*
203. *ll. cc.* quia nullo jure cavetur inter
prædictos contrahi Cognationem.

66 Quinto, nec pariter prohibebitur ado-
ptans contrahere cum filia filiæ adoptivæ.
ff. de adoptio. l. Si pater, quia fœmina nemi-
67 nem habere poteſt in ſua poteſtate. §. *Fæ-
minæ*, *Inſtit. de adopt.* unde impedimentum
non extenditur ultra ipſam adoptatam;
68 et eadem ratione filia filiæ adoptivæ non
cenſetur adoptata à patre adoptante. Sil-
veſter *V. Matrimonium* 8. *quæſt.* 8. *dict.* 5. San-
chez *l. c. num.* 35. Trullenck *n.* 8. *ll. cc.*

69 Sextò, inſuper filii legitimi adoptantis
contrahere poterunt cum adoptivis poſt pa-
rentis adoptantis mortem, vel etiam, ipſo
patre vivente, ſi filii legitimi, aut adopti-
vi, emancipati fuerint. Sanchez ubi ſupra
n. 27. quia Cognatio tranſverſa, inter has
Perſonas exiſtens, morte, vel emancipatio-
ne ſolvitur, ut diximus.

70 Septimo dicendum eſt, poſſe filios duo-
rum fratrum adoptivorum, inter ſe, abſque
Diſpenſatione, contrahere, quia inter eos nul-
la Cognatio adeſt. Filiuccius *d. cap.* 5. *num.*
203. Silveſter *dicto num.* 2. Sanchez *nu.* 29. *ll.
cc.* & habetur *Inſtit. de nuptiis*, §. *Inter eas
quoque*.

71 Pluribus autem modis vinculum adoptio-
nis, tam perfectæ, quàm imperfectæ, diſ-
ſolvitur.

72 Et primò, per emancipationem; per illam
enim patria poteſtas relaxatur. Inſtit. *Qui-
bus modis Jus patriæ poteſtatis ſolvatur*, §.
Prætcrea; & poteſt quis emancipari, tam ſi
73 præſens ſit, quàm abſens, dummodo eman-
cipatio auctoritate Principis fiat. *C. de eman-
74 cipat.*, quia cum ad conſtituendam hujuſmo-
di Cognationem requirantur ſolemnitates, ſic
ad illam diſſolvendam hæ neceſſariæ ſunt;
cum omnis res, per quas cauſas ortum habet,
per eaſdem diſſolvatur; regula *Omnis res*,
de reg. Jur. in 6., alioquin, nec tolletur pa-
tria poteſtas, nec impedimentum matrimo-
nium dirimens. Fragoſius *l. c. n.* 113. Cogi-
75 tur autem pater emancipare filium in pluri-
bus caſibus, Primò, ſi filius, tempore arro-
gationis erat impubes, & deinde pubes fa-
ctus, probat ſibi non expedire, arrogatum
eſſe: ſi filium malè, & contra pietatem affi-
ciat verberibus: ſi compellat eum in corpus
ſuum peccare: ſi pater agnovit legatum ſibi
tali modo relictum, ut filium ſuum emanci-
paret, ut *ff. Si quis à paren. &c.*, *l. Diu-
tius*, *de condition. & demonſtrat.*

76 Solvitur itidem adoptio morte naturali,
ſi adoptans, tempore mortis filii adoptati
fuiſſet ſui juris, aliàs remanet in poteſtate
illius, in cujus erat pater. *Inſtit. Quibus mo-
dis Jus patriæ poteſtatis ſolvatur*, §. *pr.* &
ff. eo: ſi pater.

77 Tertiò, ſolvitur morte civili, ſcilicet, ſi pa-
ter damnatus ſit in metallum, vel in opus
metalli, vel deportatus in Inſulam; quia ſi
ſolùm relegaretur, nihilominus retineret li-
beros in poteſtate. *Inſtit. Quibus modis Jus
patriæ poteſtatis ſolvatur*, §. *Cum autem*, &
§. *Pœnæ*.

78 Quartò, ſolvitur per delictum, etiam ſine
amiſſione Civitatis, ut ſi contraxiſſet ince-
ſtuoſas nuptias. Authent. *de inceſtuoſis nu-
ptiis*, §. *Sancimus*.

79 Quintò, ſolvitur ob Dignitatem, quæ li-
beraret Curialem à curiali conditione, ut
ſi fiat Patricius, Conſul, Præfectus Prætorio,
Præfectus Urbis, Præfectus Orientis, Quæ-
ſtor, Magiſter Militum, Patronus Fiſci, vel
Epiſcopus. *C. de Decurionibus*, *l. ultima*, *lib.*
10. & *in Authent. Conſtitut. Quæ Dignitat.*
§. *penult. col.* 7. & *Inſtit. Quibus modis Jus*
pa-

patriæ poteſtatis ſolvitur, §. *Filius familias.*
80 Diſſolvitur tandem, ſi. feratur ſententia
contra patrem petentem filium; quia hoc
caſu, licèt remaneat in poteſtate, habetur
tamen pro emancipato. *ff. de condit. inde-
biti, l. Julian;* vide pro prædictis Hoſtien-
ſem *in Summa, lib.* 4. ubi *de cognat. legali,*
§. *Et qualiter diſſolvatur, nn.* 10.

Prædicta tamen ita intelligas, ut licèt per
81 ſupra dicta diſſolvatur adoptio, non ideo
ſublatum ſit impedimentum ad contrahen-
dum matrimonium in linea recta, nec inter
affines legales, nempe inter filium adopta-
tum, & uxorem adoptantis, & inter uxorem
adoptati, & adoptantem, ut ſupra diximus;
ſed ſolùm erit ſublatum impedimentum in
linea tranſverſali, quia inter perſonas in hac
linea comprehenſas tamdiù durat cognatio,
quamdiù durat adoptio. *cap. Per adoptionem,*
6. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3. *cap. Si qua per adoption.
unico, de cognatione legali, & cap. Poſt ſu-
ſceptum,* 5. *dict. cauſ.* 30. *quæſt.* 4., & nos
ſupra diximus.

Cæterùm, tanta eſt hujuſmodi legalis co-
gnationis vis, ut per eam acquiratur filiatio
32 ab adoptato, & patria poteſtas ab adoptan-
te, unde filius adoptatus ſuccedit patri ad-
optanti, cum hac differentia, quòd ſi perfe-
ctè fuit adoptatus, ſcilicet per arrogationem,
83 non ſolùm eidem ab inteſtato ſuccedat, ſed
contra teſtamentum querelam habeat. *C.
Eo. cum in Adoptivis*, §. *ultimo, & l. Sanci-
mus*, §. *ultimo, & Inſtit. de inoff. teſtam.* §.
84 *Cauſam autem;* at ſi fuit imperfectè adopta-
tus, tunc eſt diſtinguendum, quia ſi adopte-
tur ab extraneo, non tranſit in poteſtatem
adoptantis, ſed remanet in poteſtate ſui pa-
tris, vel avi naturalis, nec quicquam ei tunc
prodeſt adoptio, niſi quia ab inteſtato Jura
ſucceſſionis habet, *ut Inſtit. eo:* §. *Sed hodie,
& C. eo. Cùm in Adoptivis*, §. *Sed ſi quis;* ſi
85 verò adoptetur ab avo paterno, vel materno,
ſeu à proavo, vel alio ſuperiori, à quo rectè
deſcendit, tunc cum naturalia, & civilia con-
currant, idem Jus erit ac de arrogato; quia
tranſit in poteſtatem; quoad inſtitutionem,
& alimentorum præſtationem, & alia omnia,
quæ hinc inde debentur. *Inſtit. eo.* §. *Si verò,
& C. Eo. cum in Adoptivis*, §. *Si verò.*

Et hæc circa hanc cognationem veloci ca-
86 lamo percurriſſe ſufficiat, cum raró ſuper ea
Diſpenſatio concedatur; non quia Diſpenſa-
tio neceſſaria non eſſet ad matrimonium
contrahendum, vel quia à Pontifice concedi
non poſſit, ſed quia in linea recta Papa dif-
ficillimè, & nonniſi ex cauſa gravi diſpen-
ſat; in tranſverſali verò raró recurritur ad
Pontificem, cum aliàs per emancipationem
diſſolvatur, ut diximus, & ſic poſſit abſque
87 Diſpenſatione iniri matrimonium quod idem
animadvertit Rebuff. *in Praxi Benef. Regul.
de Diſpenſ. in gradibus prohibitis, Gloſ.* 5.
num. 25.
88 Addo tandem cognatos legales, prout &
ſpirituales, ſcienter contrahentes matrimo-
nium cum dictis impedimentis, non incurrere
excommunicationem, quam incurrunt con-
ſanguinei, in gradibus prohibitis matrimo-
nium ſcienter contrahentes, quia nullum ex-
tat Jus; & in pœnis non habet locum ex-
tenſio ad caſum ſimilem, ut benè Pontius
d. cap. 41. *in fine*, & nos latè diximus *lib.* 1.

Tandem pro concluſione hujus Capitis
dicendum eſt cum Sanche7 *lib.* 7. *diſp.* 63.
nu. 19. Fragoſ. *nu.* 129. *l. c.* hanc cognatio-
nem legalem matrimonio ſupervenientem
non impedire Conjugibus uſum matrimonii,
quia id non eſt aliquo Jure cautum.

SUMMARIUM.

1 *Affinitas ſecundùm Canones, quid ſit.*
2 *Affinitas dicitur, quaſi duorum, ad unum fi-
nem, nnitas.*
3 *Contrahitur per quamcunque copulam perfe-
ctam intra vas, ſive ſit voluntaria, ſive coa-
cta, ſive licita, vel illicita.*
*Item, nec refert, quòd habita fuerit cum muliere
conſentiente, vel invita, dormiente, ebria,
inſana, vel ſenſibus deſtituta; quia ſufficit,
ut ſemen intra vas effundatur*, num. 5.
4 *Affinitas ſive publicè, ſive occultè, contracta
ſit, inducit impedimentum ad contrahendum.*
6 *Affinitas proveniens ex copula licita*, ex Con-
cil. Trident. *inducit impedimentum uſque ad
quartum gradum; ſi verò proveniat ex copu-
la illicita, impedit, & dirimit intra ſecundum
gradum tantùm.*
7 *Fornicariæ copulæ nomine comprehenditur quæ-
libet copula non conjugalis*, & nu. 8.
9 *Matrimonium dicitur conſummatum per pene-
trationem vaſis, etiam abſque eo quòd ſemen
in illo effundatur.*
10 *Affinitas ut contrahatur ad impedimentum in-
ducendum, non ſufficit penetratio vaſis, ſed
requiritur effuſio ſeminis virilis in eo, ſuffi-
ciens ad prolis generationem*, & nu. 12.
11 *Ideo non contrahitur affinitas per alios actus
venereos, & impudicos, & effuſionem ſeminis
extra vas.*
13 *Affinitas contrahitur per virilis ſeminis effu-
ſionem, licèt mulier non ſeminet; non tamen è
converſo.*
14 *Spadones, & eunuchi, licèt in vaſe ſeminent,
tamen affinitatem non contrahunt, cum eorum
ſemen non ſit aptum ad generandum.*
15 *Semen verum, quando dici, & eſſe poſſit, li-
cèt teſtes non apparerent.*
16 *Affinitas an contrahatur caſu quo virile ſe-
men, Dæmonis miniſterio, in vas ſubintret;
nega-*

negativè tenet, nu. 17.

18 *Diſpenſatione opus eſt ad contrahendum, ſi per viri nixum ad copulam, aut per appropinquationem carnis, ante penetrationem, exiliat virile ſemen in vas, quia cum per hoc gigni poſſit proles, erit contracta Affinitas.*

19 *Affines in ſecundo & tertio, imo primo & tertio gradibus, à communibus ſtipitibus provenientibus, non prohibentur, abſque Diſpenſatione, contrahere cum conſanguinea perſonæ à ſe fornicariè cognitæ; quia ſolus remotior gradus attenditur.*

20 *Affinitas eſt duplex, & quæ*, & nu. 30.

21 *Affinitas propria impedit, & dirimit matrimonium, & durat etiam poſt mortem perſonæ, qua mediante contracta fuit*, & num. 65.

22 *Affinitas, quæ per accidens orta eſt inter perſonas, quarum neutra per copulam carnalem affinitati per ſe cauſam dedit, matrimonii impedimentum non extat, & hujus affinitatis exempla afferuntur*, nu. 24. 25. uſque ad 30.

24 *Et ratio eſt, quia affinitas affinitatem non parit*, & nu. 29.

31 *Affinitas nullos habet gradus affinitatis, ſed regulatur prout in conſanguinitate, tam in linea recta, quàm collaterali, quia quoto gradu quis eſt mihi conſanguineus, toto gradu eſt uxori meæ affinis*, nu. 33. 38.

32 *Stipes affinitatis ſunt perſonæ, quæ per carnalem copulam commiſcentur.*

34 *Linea affinitatis eſt triplex, ſicut linea conſanguinitatis, nempe, Aſcendentium, Deſcendentium, & Collateralium; & qui comprehendantur in dictis lineis reſpectivè exarantur*, nu. 35., & ſeqq.

36 *Affinitatis genera antiquitùs erant tria, impedientia, & dirimentia matrimonium.*

37 *Primum genus, ita dictum, quia per primam carnis copulam, ſive, una ſola perſona tantùm mediante, contrahitur, & adhuc viget hujuſmodi genus.*

39 *Primum genus affinitatis, tempore antiquo, ſi ex matrimonio inſurrexiſſet uſque ad ſeptimum gradum, & ſi ex copula fornicaria uſque ad quartum, dirimebat.*

40 *Hodie ex copula licita non tranſcendit quartum gradum, & ſic ex illicita ſolùm infra primum, & ſecundum.*

41 *Secundum genus affinitatis ſecundum dicebatur, quia per ſecundam carnis copulam, ſive duabus perſonis mediantibus contrahebatur; & hujuſmodi impedimentum uſque ad quartum gradum extendebatur, quod hodie ſublatum eſt.*

42 *In iſto tamen quarto gradu matrimonium jam contractum non dirimebat, ſed tantùm in ſecundo, & tertio.*

43 *Exempla ſecundi generis affinitatis afferuntur.*

44 *Tertium genus affinitatis impediebat, & irritum reddebat matrimonium uſque ad ſecundum gradum tantùm, quod pariter hodie ſublatum eſt.*

45 *Exemplum ſecundi gradus affinitatis affertur.*

46 *Duo genera affinitatis, videlicet primum, & ſecundum hodie ſublata ſunt, & primum tantùm viget, & de ratione*, nu. 47.

47 *Affinitatem tantùm contrahunt perſonæ copulam habentes cum conſanguineis perſonæ à ſe cognitæ.*

48 *Diſpenſatio in omnibus gradibus affinitatis, ortæ ex copula illicita, concedi poteſt.*

49 *Et in hujuſmodi affinitatis primo gradu Diſpenſatio ſæpiſſimè conceditur tàm à S. Pontifice pro foro externo, quàm à Pænitentiario pro foro interno.*

50 *In primo gradu affinitatis, contractæ ex copula matrimoniali, an matrimonium prohibitum ſit Jure naturæ, adeout nequeat diſpenſari, affirmativam nonnulli tenent, ut* nu. 52.

Imo in linea recta extendunt prohibitionem in infinitum, nu. 53.

54 *Tamen probabilior opinio eſt poſſe diſpenſari, nedum in ulterioribus gradibus, verùm & in primo, & de ratione*, nu. 55.

56 *In linea tranſverſali affinitatis matrimonium Jure naturæ nullo in gradu reperitur prohibitum.*

57 *Et in ea, in primo gradu pluries Pontifices diſpenſarunt, & exempla afferuntur.*

58 *Affinitas non oritur ex matrimonio rato, ſed tantùm conſummato.*

59 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex matrimonio rato proveniens, in Dataria ſolent appellare affinitatem, non quia propriè ſit affinitas, ſed ut Oratores gravioribus expenſis affecti, retrahantur à petitione hujuſmodi Diſpenſationis.*

60 *Diſpenſatio ſuper affinitate regulatur, ac ſi ſuper conſanguinitate peteretur, & ſolvitur duplex compoſitio, & majores cauſæ requiruntur.*

61 *Cognoſcens conſanguineam uxoris nondum à ſe cognitæ, non incurrit excommunicationem.*

62 *Publicæ honeſtatis impedimentum, proveniens ex matrimonio rato non conſummato, dirimit, & impedit uſque ad quartum gradum, prout affinitas; ex ſponſalibus verò proveniens, ſublatum eſt.*

63 *A' Jure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus aliter decernatur à Jure novo.*

64 *Ex matrimonio ex quacunque cauſa invalido, dummodo non ſit invalidum ratione conſenſus, oritur dictum impedimentum uſque ad quartum gradum.*

67 *Affinitas inter Infideles non contrahitur, nec Infidelis poſt baptiſmum ſuſceptum, eget Diſpenſatione, ſi velit contrahere cum conſanguinea mulieris infidelis, quam cognovit tempore infidelitatis.*

67 *Fidelis, habens copulam cum fœmina infideli, ſi poſtea velit ducere in uxorem ſororem fidelem dictæ infidelis cognitæ, indiget Diſpenſatione, quia contracta fuit affinitas, ex*

eo quia utrumque extremum ſubjacet Eccleſiæ legibus.

68 *Fidelis cognoſcens carnaliter infidelem, ſi illa infidelis poſtea facta fidelis concipiat ex alio filiam, illa etiam filia contrahit impedimentum, cum ſufficiat unum ex fornicatoribus eſſe baptizatum, & conſanguineum alterius, cum quo contrahenda eſt.*

69 *Fidelis, qui cognovit fœminam infidelem, cujus ſoror deinde baptizetur, ſi velit cum dicto viro contrahere, indigebit Diſpenſatione, quia per baptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur affinis.*

70 *Quia ſi fidelis habeat copulam cum infideli, quandocunque baptizetur, oritur affinitas ex Eccleſiæ conſuetudine, eo quia fidelis tempore copulæ, ſubjacet Eccleſiæ legibus.*

71 *Affinitas, quæ ſupervenit matrimonio contracto, ex quo alter ex Conjugibus cognovit conſanguineam intra ſecundum gradum alterius Conjugis, non inducit impedimentum dirimens, ſed tamen inter ipſos Conjuges impedit debiti petitionem, ſive copula ſit occulta, ſive publica*, & nu. 72.

73 *Inceſtus dicitur copula carnalis inter eas perſonas, inter quas matrimonium conſiſtere nequit.*

74 *Affinitatis impedimentum non contrahitur, nec Jure petendi debitum privatur, qui, dum habuit copulam cum conſanguinea Conjugis, ignorabat illam eſſe ſibi conſanguineam, dummodo ignorantia non ſit affectata, & eſt communior ſententia.*

73 *Quod procedit etiam, quando quis cognovit, ſciens eſſe conſanguineam ſui Conjugis, ſed putabat eſſe in tertio, vel ulteriori, licèt re vera eſſet in ſecundo, quia tunc non oritur impedimentum.*

76 *Conjux habens copulam ſcienter cum conſanguinea alterius Conjugis, ſed ignorans adeſſe ſpecialem prohibitionem ab Eccleſia factam, contra hanc prohibitionem non videtur delinquere, ideo non incurrit pœnam, & excuſatur ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto.*

77 *Conjux, qui ex ſua culpa contraxit impedimentum, licèt abſque Diſpenſatione non poſſit exigere, tenetur tamen alteri Conjugi debitum reddere, quia non poteſt illi officere, nec ſuo Jure privare.*

78 *Etiamſi poſtea Conjux ſciverit alterum Conjugem tale impedimentum contraxiſſe, quia non impeditur in petitione.*

79 *Sed ſi alter Conjux fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet, nec ipſe poterit debitum petere.*

80 *Si uterque Conjux data opera, & crimine admiſſo, eo fine, ut à debito conjugali ſe eximerent, inceſtum commiſiſſent, & in illum conſenſiſſent, probabilius eſt, Conjuges peccare petendo debitum, ſed teneri reddere.*

81 *Fœmina per vim abſolutam cognita per conſanguineum mariti, & ipſa non conſentiente, non impeditur petere debitum.*

82 *At ſi gravi metu adigatur, & propterea conſenſit in copulam, probabilius eſt incurrere impedimentum, quia eam non excludit.*

83 *Conjux conſentiens ut ſua uxor, vel præciſa vi opprimatur, vel gravi metu in lapſum inducatur, impedimentum incurrit.*

84 *Conjux, qui poſt delictum conſummatum, cognovit uxoris conſanguineam poſt matrimonium ratum, tenetur matrimonium conſummare, & reddere, ſed non petere poteſt, ex veriori opinione.*

85 *Jus petendi debitum non amittitur ob adulterium cum affine Conjugis, nec ob inceſtum cum propria conſanguinea patratum.*

86 *Pœna privationis petitionis debiti incurritur ipſo Jure poſt delictum, abſque Judicis declaratoria, & tenetur ex ſe ipſo ceſſare à petitione debiti*, & num. 87.

88 *Super affinitate, matrimonio ſuperveniente, Epiſcopus, ex conſuetudine immemorabili, diſpenſare poteſt.*

89 *Imo etiam Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare poteſt.*

90 *Religioſi Mendicantes, ſi ſint viri docti, & ad Confeſſiones audiendas approbati ab Ordinario, poterunt, ex commiſſione Provincialis, diſpenſare pro foro conſcientiæ ſuper impedimento inceſtus, ſuperveniente matrimonio; vide tamen declarationem ibidem allatam.*

91 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, ut inceſtuoſus, qui verè habuit copulam cum conſanguineis uxoris poſt matrimonium initum, aliud matrimonium ineat, ratione juventutis inceſtuoſi.*

92 *Interfector uxoris, licèt non poſſit aliud matrimonium inire, excipitur tamen, ſi interfector ſit juvenis.*

93 *Quando in Curia Romana ſit mentio de affinitate, intelligitur de ea, quæ orta ſit ex matrimonio, & non de fornicaria, & illicita.*

94 *Et affinitas, ex copula illicita orta, eſt exprimenda in Supplicatione.*

95 *Pro Diſpenſatione ſuper affinitate, ex copula illicita proveniente, non ſolvitur compoſitio, ſed dantur Literæ clauſæ, & quoad expeditionem tantùm taxantur, ac ſi eſſent apertæ.*

96 *Taxa pro Diſpenſatione, tam in affinitate, quàm in conſanguinitate, eadem ſolvitur.*

97 *Affinitas eſt minus vinculum conſanguinitate, quia.*

98 *Prohibitio æqualiter procedit ex impedimento in primo gradu affinitatis, ac ſecundo conſanguinitatis.*

De

De Impedimento Affinitatis, & an ſuper eo diſpenſari poſſit.

C A P. VII.

1 AFFINITAS, ſecundùm Canones, eſt perſonarum proximitas, ex coitu proveniens, omni carens parentela, *l. Non facile*, §. *Affines ff. de grad. affinit.* Frãc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 101. Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 64. *num.* 1. Steph. à S. Gregorio *Univerſ. tract. de Vinculis Divi-*
2 *Pietat. lib.* 3. *cap.* 101. *num.* 1. Dicitur Afſiniras, quaſi duorum ad unum finem unitas, eò quòd duæ Cognationes diverſæ per nuptias, ſecundùm Leges, vel per coitum, ſecundùm Canones, copulantur, altera ad alterius Cognationis fines accedit. *ff. De extraord. Cognat. d. l. Non facile* §. *Affines*; *Gloſſa in cap. ult. de conſ. & affinit. in Ar-*
3 *bore Affinitatis*, & contrahitur per quamcunque copulam perſectam intra vas, ſivè ſit voluntaria, ſive coacta, ſivè licita, ſive illicita. *cap. Diſcretionem*, §. *Sed nec affines*, *lib.* 7. *diſp.* 64. *num.* 16. Corrad. *Reſponſ. Caſ. Conſc.* 2. *part. quæſt.* 367. Averſa *de Matr. quæſt.* 17. *ſect. prima. verſ. Non oriri*; nec refert, ad impedimentum contrahendum, an
4 copula fuerit publica, vel occulta. Filiucc. *qq. Moral. tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 209. Layman. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 5. *num.* 3. quia Jura in hoc non diſtinguunt; prout nec refert, ſi habita ſit cum
5 muliere conſentiente, vel invita, dormiente, ebria, inſana, vel ſenſibus deſtitura, quia ſat eſt, ſi intra vas virile ſemen effundatur. Sanchez, & Filiuccius *ll. cc.* Bonac. *de Matr. q.* 3. *propoſ.* 3. *num.* 16., Trullenck *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. *nu.* 5. *tom.* 3., & quamvis antiquo tempore hujuſmodi Affinitas intra plures gradus impediret, & dirimeret matrimonium, ut infra dicemus, tamen per Concilium ita ſuit reſtrictum impedimentum, ut, ſi hujuſmodi Affinitas ex copula li-
6 cita proveniat, non excedat quartum gradum, prout Conſanguinitas, at ſi ex copula illicita, & fornicaria, non impediar, hec dirimat ultra ſecundum conſtat ex Decreto ipſius Concilii *ſeſſ.* 24. *de Reformat. Matrim.*
7 *cap.* 4. Nomine copulæ fornicariæ intelligi debet quælibet copula non conjugalis, ſivè per adulterium, ſivè per Stuprum, ſeu ſacrilegium habita ſit. Coninck *de Sacrament. Diſp.* 32. *Dub.* 4. *num.* 56. *in fine*. Reginald. *lib.* 31. *num.* 147. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 213. Averſa *de Matr. quæſt.* 17. *ſect.* 2. *verſ.*
8 *Et per fornicationem*; quia ratio, quæ movit Concilium, eadem militat pro omni copula inceſtuoſa, dummodo completa ſit per ſeminis effuſionem intra vas. *cap. Extraordinaria* 35. *quæſt.* 3. Sanch. *lib.* 7. *Diſp.* 54. *num.* 8. Corrad. *Reſp. Caſ. Conſc. part. pr.*
9 *quæſt.* 142. Steph. à S. Gregorio *l. c.* Quamvis enim penetrando vas, abſque ſeminis in illo effuſione, intelligatur conſummatum matrimonium, ut inter alios docet idem Corrad. *part. pr. quæſt.* 328., ad contrahen-
10 dum tamen impedimentum Affinitatis, non ſufficit penetrare vas, ſed requiritur omninò virilis ſeminis in ipſo vaſe effuſio, ut benè Sanchez, Corrad., & Steph. à S. Gregorio *ll. cc.*, & latè probat Leo *in Praxi Sacræ Pœnitent. part.* 2. ubi *de Impedim. dirim. verſ. Ut autem inſurgat*, *pag. Mihi* 216. Cum etenim, non niſi per copulam perfectam, & conſummatam, vir, & fœmina
11 efficiantur una caro, ſequitur, ut non per ſimplicem actum fornicarium, ſeu per ſolam vaſis penetrationem, nec per quamlibet aliam ſodomiticam copulam, nec actus impudicos, & tactus venereos, & laſcivos (etiam ſi ob illos ſemen extra vas effunderetur) Affinitas contrahatur, ſed requiritur
12 veri ſeminis virilis in vaſe effuſio, quæ ſit ad prolis generationem ſufficiens, ut habetur expreſsè *in c. lex Divinæ Conſtitutionis* 18. *cauſa* 27. *quæſt.* 2. *cap. Extraordinaria* 11. *cauſa* 35. *quæſt.* 2. & 3. & docent Viguerius *Inſtit. moral. cap.* 16. §. 7. *verſ.* 9. *Impedimento* 6. Toletus *lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 3. Vivaldus *in Candelabro pr. part.* ubi *de Matrim. n.* 198. Navarr. *lib.* 4. *Conſil. titulo de Conſangu. & Affinit. conſ.* 8. *num.* 5. *in prima edit.* Petrus Cenedus *in Collect. part.* 2. *Collect.* 19. *num.* 1. Corrad. *d. part. prima quæſt.* 51. *quæſt.* 142. *& quæſt.* 328., Bonacina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 12. *propoſ.* 3. *num.* 11. *& ſeqq.* Reginald. *lib.* 31. *cap.* 20. *num.* 147., Coninck *dicta diſp.* 32. *num.* 46. Averſa *quæſt.* 17. *ſect. pr. verſ. Debet tamen.* Fragoſ. *de Regim. Chriſt. Reip. par. pr. lib.* 2. *Diſp.* 4. *n.* 240., Trullenck *Oper. moral. lib.* 7. *cap.* 9. *Dub.* 16. *num.* 3. *tom.* 3. Cap. Toloſana *quæſt.* 96. *num.* 2. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 64. *num.* 8., innumeros alios pro hac Doctrina referens.
13 Dixi, requiri de neceſsitate ſeminis virilis effuſionem, quia probabiliſsimum eſt, non requiri ad generationem fœmineum ſemen; unde, quamvis fœmina non ſeminet, ſed ſolus vir, contrahitur Affinitas; non tamen è converſo contrahitur, ſi ſola fœmina ſeminet, & non vir: vide Sanchez *l. c. num.* 10.: Silveſtrum *verbo Matrimonium* 8. *quæſt.* 15. *dict.* 2. Bonacin. *num.* 12. & Trullenck *n.* 4. *ll. cit.* Averſ. *l. c. verſ. Dubi-*

14 *tatur*; intellige tamen de vero virili ſemi-
ne, quia ex congreſſu Spadonum, & Eunu-
chorum, utroque teſte carentium, quamvis
& in vaſe ſeminent, non contrahitur Affi-
nitas, cum horum ſemen ſit ad generatio-
nem ineptum. Sanchez *dicta diſp.* 64.*nu.* 11.
Bonaccina *num.* 14. Stephanus à S. Gregorio
num. 2. & Trullenck *num.* 4. *ll.cc.* Dixi ſi
verum ſemen non emittant, quia ſi verum
15 ſemen emitterent ſignum eſſet, quòd teſtibus
non carerent, ſed eſſent latentes, unde ma-
rtimonium valeret; id, quod pluribus pro-
bat Verricellius *de Miſſionibus Apoſtol. qu.*
197. *ſect.* 7. *n.* 70. omninò videndus.
16 At diſplicet Doctrina Sanchez *l. c. n.* 15.
Pat. Leonis *l. c.* & aliorum, qui docent, con-
trahi Affinitatem eo caſu, quo virile ſemen
Dæmonis miniſterio in vas ſubintret, idque
non puto verum, cum Affinitas non contra-
17 hatur, niſi per copulam carnalem, & car-
nis commiſtionem, qua mediante, in ipſo
vaſe ſemen emittatur, ut benè animadver-
tunt Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.* 33. *num.* 2.
Jo: Jaccob. Canis *inter conſilia matrimonialia*,
Zilett. *conſ.* 19. *num.* 1. *vol. pr.*, & in hanc
ſententiam inclinant Averſa *de Matrim. d.*
ſect. 2. *verſ. Dubitari etiam poteſt*, & Filiuc.
d. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 6. *nu.* 209.; alioquin
ſi dicta altera opinio vera eſſet, injiceret
innumeros ſcrupulos; poſſet enim ſæpiſſimè
dubitari, an virile ſemen raptum fuiſſet à
Dæmone, & in fœmineum uterum transla-
tum, & conſequenter contracta Affinitas;
18 erit quidem opus Diſpenſatione ad contra-
hendum, ſi per nixum viri ad copulam, aut
per appropinquationem carnis, ante pene-
trationem, exiliat virile ſemen in vas, quia
cum per hoc gigni poſſit proles, erit con-
tracta Affinitas. Filiuccius *d. cap.* 6. *n.* 209.
Silveſter *l. c. quæſt.* 15. *dict.* 2. Averſa *l. c.*
19 Ex dictis infertur, Affines in ſecundo, &
tertio, imo in primo, & tertio, à comuni-
bus ſtipitibus provenientibus gradibus, non
comprehendi in prohibitione, nec impediri
quominus poſſint, abſque Diſpenſatione,
contrahere cum Conſanguinea perſonæ à ſe
fornicariè cognitæ, quia cum ſolus re-
motior gradus obſtet Matrimonio, is ſolus
debet attendi; vide quæ infra dicemus; eti-
am Donat. Anton. de Marinis *Reſol. quotid.*
lib. pr. cap. 267. *n.* 8. Pirrhum Corradum *in*
Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. *cap. pr. n.* 27.
ubi teſtatur, ſic fuiſſe à S. Congregatione
deciſum; adeſt præterea declaratio Pii V.
facta de Anno 1566. per ſuam peculiarem
Conſtitutionem infraſcripti tenoris.

*Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei, Ad perpe-
tuam rei memoriam.*

Ad Romanum Pontificem ſpectat Canonicas Sanctiones, quæ expreſſiorem ſenſum poſtulare videntur, re diligenter perſpecta, ita declarare, & aliàs providere, ut omnis dubietas de piis Chriſtifidelium mentibus evellatur. Sanè poſtquàm ex eo, quòd Tridentina Synodus Impedimentum Affinitatis, ex fornicatione proveniens, per quod, non ſolùm Matrimonium contrahi prohibetur, ſed etiam poſt factum dirimitur, ad eos tantùm reſtrinxit, qui primo & ſecundo gradu conjunguntur; in ulterioribus verò gradibus ſtatuit, Matrimonium poſtea factum non dirimi, à pluribus Chriſtifidelibus, ut accepimus, eſt dubitatum, an licet in ulterioribus gradibus hujuſmodi Matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen, juxta antiquos Canones, contrahi prohibeatur; & propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati, ac Matrimonii libertati, quantum cum Deo poſſumus, contribuere volentes, Declaramus, & Apoſtolica Auctoritate decernimus, nullum hodie remanere Impedimentum, quominus in ulterioribus gradibus hujuſmodi, liberè, & licitè Matrimonium contrahi poſſit, & ita ab omnibus judicari debere mandamus, atque ſtatuimus: Decernentes irritum, & inane, ſi quid, à quoquam, quacunque Dignitate, Auctoritate, & Poteſtate prædito, contigerit judicari, non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, aliiſque contrariis quibuſcunque. Volumus autem, quòd præſentes Literæ in Cancellaria Noſtra Apoſtolica, & in Acie Campi Floræ de more publicentur, & inter Conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur; & quia difficile foret eas ad ſingula quæque loca deferri, quòd earum Tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarij ſubſcriptis, ac Sigillo alicujus Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi fuerint exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo hominum liceat, hanc paginam noſtræ Declarationis, Decreti, Mandati, Statuti, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorũ ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1566. Quarto Kal. Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Cæſ. Glorierius.

Pro intelligentia, majorique hujuſmodi
20 Affinitatis Impedimenti declaratione ſcien-
dũ eſt, duplicem eſſe Affinitatem, aliam nem-
21 pè eſſe propriè, & hanc impedire, & di-
rimere matrimonium, ut ſupra dictum fu-
it, & adeò afficere, ut duret etiam poſt
mortem perſonæ, qua mediante contracta
fuit; ita habetur *cap. Fraternitatis veſtræ*,
primo, *cauſa* 35. *quæſt.* 10. ubi dicitur, *Por-
rò, uno defuncto, in ſuperſtite Affinitas non
deletur, nec alia copula conjugalis Affinita-*

tem

tem prioris copulæ ſolvere poteſt, & docent
Sanchez *lib. 7. diſp. 64. num. 2.* Gutieter *de
Matrim. quæſt. 99. num. 4.* Reginaldus *lib. 3.
cap. 20. ſect. 2. num. 144.*, Maſtrius *de
Concurſu Requiſ. 7. dub. 28. num. 2.*, nec de-
letur, etſi matrimonium diſſolvatur. Pariſ.
conſ. 68. num. 14. part. 4.
22 Alia Affinitas eſt per accidens, & hæc
matrimonium nec dirimit, nec impedit,
& de ea eſt textus *in cap. Non debet 8. de
conſang. & affin.*, & intervenit inter per-
23 ſonas, quarum neutra, per copulam carna-
lem, Affinitati per ſe cauſam præbuit, &
proinde hujuſmodi Affinitas, etiam inter
virgines, & perſonas omnis copulæ car-
nalis expertes, conſiſtere poteſt: v. gr. Pe-
trus, & Matthæa carnaliter copulantur, ra-
tione hujus copulæ, ideoque per accidens,
conſanguinei Petri Affinitatem contrahunt
cum conſanguineis ipſius Matthææ; hæc ta-
men Affinitas, cum ſit per accidens, Matri-
monium inter ipſos, nec dirimit, nec im-
24 pedit, juxta regulam, quòd Affinitas ali-
am Affinitatem non parit, *d. cap. Non de-
bet, de conſ. & affin.* Sanchez *lib. 7. Diſp.
67. num. 2.* & concludunt communiter Do-
ctores; quare conſanguinei uxoris, licèt
efficiantur affines mariti; & è contrà,
nulla tamen inter conſanguineos mariti
oritur Affinitas, niſi per accidens, quæ,
ut dictum fuit, nullo modo obſtat Matri-
monio, imò nec ullum inter affines per eam
oritur vinculum cum quacunque alia per-
ſona, & proinde filia uxoris ex alio Ma-
25 trimonio, aut ex fornicatione cum altera
concepta, poteſt nubere fratri, aut filio ip-
ſius mariti, Pater ſponſi ducere poteſt ma-
trem, vel filiam ſponſæ nec duabus ſororibus
prohibetur, quin duobus fratribus licitè, &
validè nubant. *cap. Quòd ſuper his 5. de conſ.
& affin.* Simili modo poteſt quis, mortua
uxore, ducere relictam à fratre ſuæ uxo-
26 ris: prout poteſt quis diverſis temporibus
plures fœminas ſibi in uxores accipere, quæ
cum pluribus fratribus matrimonium con-
traxerunt, ut prædicta clariùs explicantur
in caſibus, & exemplis infraſcriptis.
27 Joanna, & Maria, ad invicem non
conjunctæ, nupſere duobus fratribus, poteſt
quis Joannam viduam effectam in uxorem
ducere; & ſi iſta moriatur, poterit etiam
habere Mariam, ſi vidua ſit.
28 Matthæus, frater Virginiæ, ducit Mariam,
& Virginia nubit Petro; ſi ambo dicti fra-
tres, Mathæus, & Virginia moriantur, poſ-
ſunt Petrus & Maria, abſque ulla Diſpenſa-
tione matrimonialiter copulari, quia Petrus
per copulam cum Virginia habitam, factus
eſt affinis cum conſanguineis Virginiæ, Ma-
ria verò non eſt conſanguinea Virginiæ, ſed
affinis, & conſequenter, ſi mortui ſint Mat-
thæus, & Virginia, non impediuntur Petrus,
& Maria quin poſſint matrimonialiter co-
pulari, quia, ut benè inter alios docet Al-
phonſ. à Vera Cruce *in Spec. Conjug. par. 2.*
29 *artic. 27. verſ. Ex omnibus his*, non eſt affi-
nitas niſi propter conſanguinitatem; cum
ergo iſti ambo ſint affines, intrat dicta con-
cluſio, quòd affinitas affinitatem non parit;
dum etenim Petrus duxit Virginiam, con-
traxit quidem propriè, & per ſe affinitatem
cum Matthæo, per accidens verò cum Maria,
& proinde cum ea non contraxit impedi-
mentum: Et propterea ad dignoſcendum,
30 an affinitas ſit propriè, vel per accidens,
traditur iſta Regula, ſi neque vir carnaliter
cognovit conſanguineam mulieris, cum qua
ipſemet contrahere intendit, neque mulier
ipſa carnaliter cognovit conſanguineum
ejuſdem viri, nulla inter ipſos orta fuit af-
finitas, niſi per accidens; unde non impe-
diuntur ob id matrimonialiter copulari; vi-
de pro prædictis Laymanum *Theol. Mor. lib.
5. tract. 10. part. 4. cap. 5. præſertim à nu. 4.*
Hermannum Buſemb. *in Medulla Theolog.
Mor. lib. 6. tract. 6. cap. 3. dub. 2. verſ. Dici-
tur duodecimo, pag. mihi 456.* Filiuccium *QQ.
Mor. tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 6. nu. 219.*
Sanchez *lib. 7. diſp. 67. num. 2.* Bonac. *de
Matrim. quæſt. 3. punct. 12. propoſ. 1. nu. 2.*
Trullenck. *tom. 3. lib. 7. cap. 9. dub. 16. nu. 7.
Gloſſam in Arbore Affinitatis.*
31 Id tamen te monitum velim, quòd affi-
nitas nullos habet gradus, ſed regulatur pro-
ut in conſanguinitate, tam in linea recta,
quàm in collaterali, quia quoto gradu quis
eſt mihi conſanguineus, eo gradu eſt uxori
meæ affinis; & ſic ſtipes affinitatis ſunt illę
32 eædem perſonæ, quæ per carnalem copulam
commiſcentur; quamvis enim ipſæ non fiant
inter ſe affines, cum ſe habeant ut una ca-
ro, tamen ſunt origo Affinitatis aliorum. San-
chez ubi ſupra *à n. 1. uſque ad n. 5.* Filiucc.
d. cap. 6. nu. 207. Bonac. *de Matr. quæſt. 3.
punct. 12. propoſ. 2. in fine;* unde cum de
33 aliquorum Affinitate quæritur, ad dignoſcen-
dum, quo gradu diſtent inter ſe, recurren-
dum eſt ad perſonam illam, qua mediante,
Affinitas contracta fuit, & quæri debet, ac
inſpici quoto conſanguinitatis gradu hæc
diſtet ab illa perſona, de qua quæritur, quia
quoto gradu iſta diſtare invenitur in Conſan-
guinitate, eo diſtabit in Affinitate, v. gr.
Titius, & Berta ſunt affines, eò quòd Sem-
pronius, primus maritus Bertæ, erat ipſi Ti-
tio conſanguineus; volunt dicti Titius, &
Berta inſimul, poſt obtentam Diſpenſatio-
nem, contrahere: ad dignoſcendum præciſum
gradum, quo diſtant in Affinitate, oportebit
formare Arborem Conſanguinitatis, quo con-
juncti erant Titius, & Sempronius; exem-
pli gratia

Anto-

Digitized by Google

Antonius Stipes	
Jacobus	Petrus
Joanna	Paulus
Franciſcus	Joannes
Sempronius pr. Marit. Bertæ	Titius Sponſus

Ex cujus Arboris Inſpectione clarè dignoſcitur, Titium, & Bertam, ſponſos, quarto Affinltatis gradu ſe attingere, eò quòd quarto conſanguinitatis dicti Titius, & Sempronius primus vir Bertæ, conjuncti erant; & ſic ſervando hanc regulam facillimè haberi poterit, quo gradu Affinitatis ſe attingant contrahere volentes.

34 Et quemadmodum Linea Conſanguinitatis triplex eſt, nempè Aſcendentium, Deſcendentium, & Collateralium, ita pariter eſt in Affinitate.

35 In linea recta ſunt Aſcendentes, & Deſcendentes illius perſonæ, quacum habita fuit copula

Aſcendentes ſunt.	*Deſcendentes ſunt.*
Socer, ideſt pater uxoris meæ;	Gener, maritus filiæ meæ;
Vitricus, maritus matris meæ;	Nurus, uxor filii mei;
Socrus, mater uxoris meæ, &	Privignus, filius uxoris meæ, ex alio viro conceptus.
Noverca, uxor patris mei, non tamen mater mea.	Privigna, filia d. modo ejuſdem meæ uxoris.

In collaterali linea ſunt mihi affines omnes illi, qui uxori meæ conſanguinei ſunt, & in eiſdem gradibus, in quibus ipſi ſunt dictæ uxori meæ conſanguinei, ut dictum fuit.

Vide Arborem affinltatis in primo genere, quam hic ſubnectere piacuit.

Uxor Fratris olim relicta	Frater	*Primus Gradus*	Soror	Vir Sororis olim relictus
Uxor Filii Fratris	Fratris Filius	*Secundus Gradus*	Sororis Filia	Vir Filiæ Sororis
Uxor Nepotis Fratris	Fratris Nepos	*Tertius Gradus*	Sororis Neptis	Vir Neptis Sororis
Uxor Pronepotis Fratris	Fratris Pronepos	*Quartus Gradus*	Sororis Proneptis	Vir Proneptis Sororis

36 Tria, antiquo tempore, deſignata fuerunt Affinitatis genera, & ea omnia matrimonium impediebant, & dirimebant, *cauſ.* 35. *tota quæſt.* 10.

37 Primum genus, (quod adhuc viget) ideo dicitur primum, quia per primam carnis copulam, ſive una ſola perſona mediante, contrahitur, & eſt inter ipſam fœminam cognitam, & conſanguineos viri, qui illam cognovit; prout è contra inter ipſum virum, & conſanguineos ejuſdem fœminæ cognitæ; unde ſequitur, quòd perſona ſociata perſonæ per carnis copulam, mutat genus, ſed non gradum, juxta illud

Mutat Nupta genus, ſed generata gradus.

Exempli gratia, ego, & ſoror mea conjuncti ſumus in primo gradu generis conſanguinitatis; dicta mea ſoror nubit Antonio, & cum eo matrimonium conſumat; ex hoc fit, ut perſona Antonii, ſociata perſonæ ſororis meæ per carnis copulam, fiant una caro; iſta igitur carnis copula mutat genus attinentiæ; alio namque genere, ſcilicet Conſanguinitatis, attinet mihi ſoror mea, & alio Antonius, ſcilicet Affinitatis, ſed non mutat gradum, quia in Ipſo gradu Conſanguinitatis, in quo ego ſum ſorori meæ, in eodem Affinitatis ſum Antonio; & quod dixi de ſorore mea, idem intelligas de quacunque mea conſanguinea in quocunque gradu, quia omnes mariti conſanguinearum mearum ſunt mihi affines in primo genere, & in ipſis gradibus Affinitatis, in quibus eorum uxores mihl conjunctæ ſunt in Conſanguinitate, &

38 ſic de ſingulis, gradus enim inter affines computari debent, ut reſpectu conſanguinitatis. *cap. Porrò*, 3. *de conſanguinitate*, *cauſ.* 35. *quæſt.* 5., & nos diximus ſupra; & quod dictum fuit de maritis conſanguinearum mearum, idem intelligas de uxoribus conſanguineo-

neorum meorum, quæ ſunt mihi affines in
primo genere Affinitatis, & in illis gradibus,
in quibus earum mariti ſunt mihi conſangui-
nei; & ſic omnes conſanguinei uxoris meæ
ſunt mihi affines in primo genere affinitatis,
& in diverſis gradibus juxta diverſitatem
graduum Conſanguinitatis, quibus uxori meæ
conjuncti ſunt; pari modo omnes conſangui-
nei mei ſunt affines uxoris meæ in eiſdem
gradibus, in quibus mecum ipſi conjuncti
ſunt; non tamen conſanguinei mei ſunt af-
fines conſanguineis uxoris meæ; & ideo pa-
ter, & filius poſſunt contrahere cum matre,
& filia; duo cognati cum duabus cognatis;
avunculus, & nepos cum duabus ſororibus,
ut hæc omnia habentur *cap. Quòd ſuper his*, 5.
de conſang. & affinit. cap. Sanè, 14. *cauſ.* 35.
*qu.*2., & de his latè Gloſſa in *Arbore Affinitat.*
39 Et licèt, antiquo tempore, iſtud primum
genus Affinitatis, ſi ex matrimonio inſurre-
xiſſet, uſque ad ſeptimum gradum, & ſi ex
copula fornicaria, uſque ad quartum diri-
meret, *ut cap. Nullum* 7. *cauſa* 35. *quæſt.* 2.
& 3.; hodie tamen, attenta reductione facta
per Concilium Lateranenſe, ſub Innocentio
40 III. Summo Pontifice, non traſcendit quar-
tum gradum, ſi ex copula licita proveni-
at Affinitas. *cap. Non debet, de conſ. & affin.*
& ſi ex illicita ſolùm, infra primum, &
ſecundum dirimit, ſic diſponente Sacroſan-
cto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *nu.* 4.
41 Secundum genus, (quod hodie ſublatum
eſt) ideo dicebatur ſecundum, quia per ſe-
cundam carnis copulam, ſive, duabus per-
ſonis mediantibus, contrahebatur; & hu-
juſmodi Impedimentum uſque ad quartum
gradum extendebatur, itaut non liceret cum
Affine ſecundi generis, infra dictos gradus,
contrahere; in ipſo tamen quarto gradu,
42 matrimonium, ſi jam fuiſſet contractum,
non ſeparabatur, ſed ſolùm in ſecundo, ſeu
tertio, *ut cap. de propinquis* 3. *cauſa* 35. *qu.*
43 2. *&* 3. Iſtud autem ſecundum genus ita pro-
cedebat, v. gr. mea ſoror, quæ eſt mihi
in primo genere, & in primo gradu Con-
ſanguinitatis, nubebat Petro, & ſic dictus
Petrus attinebat mihi in primo genere, &
in primo gradu Affinitatis. Mortua mea ſo-
rore, ſi ipſe Petrus aliam duxiſſet, tunc,
quia hæc fuerat ſororio meo per carnis
copulam ſociata, mutabat genus, quia
attinebat mihi in primo quidem gradu, ſed
ſecundi generis Affinitatis; unde, mortuo
Petro, inter me, & hanc uxorem Petri,
Matrimonium conſiſtere non poterat, quia
contractum fuerat ſecundum genus Affinita-
tis, quamvis ex una parte tantùm; & ali-
quando etiam ex utroque latere contrahe-
batur, v. gr. Matthæus, & Virginia erant
fratres; Virginia nupſerat Petro, & Mat-
thæus, qui ipſi Petro primo genere Affini-
tatis attinebat, duxerat Annam; iſta Anna,
& dictus Petrus, erant Affines in ſecundo ge-
nere, & primo gradu, & ex utroque latere
contrahebatur Affinitas, quia Matthæus, &
Virginia ambo contrahebant; & idem erat
inter uxorem meam, & maritum ſororis meæ,
item inter duos maritos duarum ſororum, vel
duarum Conſanguinearum, & inter uxores
ipſorum duorum Conſanguineorum.
Tertium genus, (quod pariter fuit ſubla-
44 tum) impediebat, & irritum reddebat Ma-
trimonium, uſque ad ſecundum gradum
tantùm; *cap. Et hoc quoque* 12. *cauſa* 35.
quæſt. 3. Et ideo dicebatur Tertium, quia
per tertiam carnis copulam, ſive tribus per-
ſonis mediantibus, reſultabat, v. gr. duo
Conſanguinei erant ſecundo gradu invicem
conjuncti, hic ducebat Annam, ille Teclam;
hæ mulieres attinebant ſibi in ſecundo gene-
45 re, & in ſecundo gradu, unde ſi, mortuo mari-
to Teclæ, ipſa nupſiſſet Petro, iſte Petrus atti-
nebat dictæ Annæ in tertio genere; quare,
mortua Tecla, non poterat idem Petrus con-
trahere cum Anna, quæ ſibi attinebat in ter-
tio genere, & ſecundo gradu Affinitatis.
46 Hæc tamen duo ultima genera Affinita-
tis hodie ſunt ſublata, ut diximus, & ſo-
lùm primum genus in ſuo robore, & vi-
gore relictum, eò quòd per tam multa Im-
pedimenta, Fidelium animæ innumeris
peccatis illaquearentur, ut ex verbis Con-
cilii Tridentini *d. cap.* 4. colligitur; undè ſo-
læ illæ perſonæ, quæ copulam habuerunt,
47 Affinitatem contrahunt cum Conſanguineis
perſonæ à ſe cognitæ, ut benè animadver-
tit Reginald *d. cap.* 20. *ſect.* 2. *num.* 145. &
nos latè diximus ſupra.
48 Sed dubium eſt, an in omnibus Affinita-
tis gradibus diſpenſari poſſit; & quidem,
quoad Affinitatem ex copula illicita ortam,
nullum dubium eſſe poteſt, quin in omnibus
gradibus diſpenſetur, ut benè docent San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 66. *nu.* 3. Bonacina *de Ma-
trim. quæſt.* 3. *puncto* 12. *propoſ.* 3. *nu.* 1. &
49 alii communiter; nec de hoc dubitari po-
teſt, maximè quia non ſolùm à Pontifice,
pro foro externo, ſed à Summo Pœniten-
tiario pro Foro Conſcientiæ, ſæpiſſimè con-
ceduntur Brevia Diſpenſationum in primo
gradu hujuſmodi Affinitatis, ut teſtatur
Marcus Ant. Genuen. *in Praxi Curiæ Archie-
piſc. Neap. cap.* 20. *num.* 9. *in Additionibus*;
quia ex hujuſmodi Affinitate non inducitur
vinculum naturale, nec inter fœminam co-
gnitam, & conſanguineos viri, qui illam
cognovit, ulla oritur amicitia naturalis, ſed
potius oriuntur ut plurimum odia, & ini-
micitiæ, ut animadvertit Filiucc. *d. cap.* 6.
50 *num.* 216. At loquendo de Affinitate, quæ
ex copula matrimoniali provenit, non de-
ſunt qui exiſtiment, in primo gradu lineæ re-
ctæ

ctæ matrimonium eſſe Jure naturæ irritum,
& conſequenter ſuper eo diſpenſari non poſ-
ſe, quia hic gradus proximè accedit ad pri-
mum Conſanguinitatis gradum ejuſdem li-
neæ, cum ſit fundamentum cujuſdam con-
junctionis, & naturalis amicitiæ, ad quam
denotandam impoſita ſunt nomina Soceri,
Socrus, Privigni, Nurus, &c. Et facit quòd
in Concilio Avernenſi, celebrato ſub Vigilio
Papa, *cap.* 11. poſt prohibitionem ibi factam,
de Matrimonio cum Privigna, adduntur
hæc verba, *Qui ſecus auſu ſacrilego aucto-
ritatem Divinæ legis, & jura naturæ per-
rumpere &c.* & in Levitico *ad cap.* 18. habe-
tur, *Turpitudinem matris tuæ, & uxoris
patris tui nõ diſcooperias; turpitudinem nu-
rus tuæ non revelabis; turpitudinem uxoris
tuæ, & filiæ ejus non revelabis*; & Divus
Paulus primo ad Corinth. ait, *Omninò au-
ditur inter vos fornicatio, qualis nec inter
Gentes, itant uxorem patris ſui aliquis ha-
beat*; & in Geneſi 49. acriter reprehendi-
tur Ruben, eò quòd cum uxore patris ſui
dormierit. Facit ulteriùs dictum Divi Au-
51 guſtini contra Fauſtum *lib.* 22. *cap.* 61. *Si
vir, & uxor, non duæ, ſed una caro ſunt,
non aliter eſt reputanda nurus, quàm filia*;
et quidem eadem reverentia debetur illis
Affinibus, qui naturaliter ſuperioritatem
habent, ac ipſis naturalibus Parentibus de-
beatur; undè filius eandem ferè reveren-
tiam debet Novercæ, & Vitrico, qui na-
turaliter habent ſuperioritatem, ac ipſis
naturalibus Parentibus debeat, cum Pater,
& Noverca, Vitricus, & Mater, per Ma-
trimonium effecti ſint una caro, unde Ovi-
dius de Ponto
52 *Nam tibi; quæ conjux, eadem mihi filia pe-
nè eſt.*

Facit tandem quòd pleræque Nationes
hujuſmodi Matrimonia abhorrere videan-
tur; & confirmatur, cum nunquam audi-
tum ſit, fuiſſe in hac linea hucuſque diſpen-
ſatum, unde in dicto primo gradu lineæ
rectæ Matrimonium eſſe jure naturæ irri-
tum, conſtanter defendunt Silveſter *V. Papa,
quæſt.* 17. Coninck *Diſp.* 32. *dub.* 4. *concluſ.* 3.
num. 53. Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 6. *num.* 217. Sotus 4. *diſt.* 41. *quæſt. uni-
ca, art. pr.* Vivaldus *in Candelabro pr. parte,*
ubi de Matrimonio, *nu.* 204. Bellarminus *de
Controv. fidei tomo* 3. *cap.* 28. *controverſia* 5.
lib. unico in principio. Layman. *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. & plures alii, relati
à Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 66. *num.* 6. & à Dia-
53 na *part.* 4. *tract.* 4. *in Miſcell. reſol.* 93. Imò
ſunt alij, qui putent, non ſolùm in dicto
primo lineæ rectæ, verùm etiam in ulterio-
ribus ejuſdem lineæ gradibus in infinitum, ju-
re naturæ matrimonium prohiberi, & pro-
pterea diſpenſari non poſſe; vide Coninck:
l. c. n. 48.

Quamvis autem iſta opinio ſatis proba-
54 bilis ſit, tamen probabilius exiſtimo, non
ſolùm in ulterioribus gradibus, ſed etiam
in ipſo primo lineæ rectæ, Matrimonium
non prohiberi jure naturæ, ſed tantùm ju-
re Eccleſiaſtico, ut benè docent Sanchez *d.
diſp.* 66. *num.* 7. Alphonſus à Vera Cruce *in
Speculo Coniug. part.* 2. *art.* 27. *verſ. Ex omni-
bus his*; Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 34.
num. 5. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 3. *pun-
cto* 12. *propoſ.* 37. *num.* 7. *verſ. Secunda ſen-
tentia.* Gutierez *de Matrim. cap.* 99. *num.* 9.
Diana *d. Reſol.* 91. Averſa *de Matrim. d. ſect.*
2. *verſ. Dicendum tamen*; Stephanus à S. Gre-
gorio *de Vinculis Divin. Piet. lib.* 3. *cap.* 106.
num. 5. Trullenck *l. c. num.* 15. Ricciullus *de
Jure Perſonar. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. Ratio eſt,
55 quia relatio naturalis ſuperioritatis, ex qua
oritur naturalis reverentia, Superiori debi-
ta, fundatur ſolùm inter eas perſonas, quæ
dant, & accipiunt eſſe naturale per gene-
rationem naturalem.

Ex dictis infertur, in linea tranſverſali
56 Affinitatis, cujus vinculum minus afficit,
in nullo gradu prohibitum eſſe matrimonium
jure naturæ, licèt enim aliqui aliter ſenti-
ant, nullatenus ſunt audiendi; tum quia in
iſta linea non videtur ex hac Affinitate oriri
tantam indecentiam, & irreverentiam, pro-
ut in primo gradu lineæ rectæ, tum etiam
quia multoties in primo gradu hujus tranſ-
57 verſalis lineæ Summi Pontifices diſpenſarunt,
omnibus namque notæ ſunt Diſpenſationes
Alexandri VI. cum Rege Luſitaniæ; Julij II.
cum Henrico VIII., & Catharina Auſtriaca
Angliæ Regibus, quam ultimam Diſpenſatio-
nem Clemens VII. immediatus dicti Julii in
Pontificatu Succeſſor, conſultis Theologis;
& habito ſuper hoc maturo conſilio, vali-
dam fuiſſe declaravit. Alia innumera exem-
pla hujuſmodi Diſpenſationum referuntur,
quæ hic ſingillatim recenſere longum eſſet.
Plura etiam Matrimonia fuerunt in dicto
primo gradu hujus lineæ contracta in Lege
veteri, quæ cum omnibus Sacræ Scripturæ
Profeſſoribus nota ſint, ſuperfluum eſſet hic
repetere, & legi poſſunt penes Averſ. *de Ma-
trim. d. ſect.* 2. & alios Doctores; & quòd
in dicto primo gradu lineæ tranſverſalis ma-
trimonium non ſit jure naturæ irritum, ex-
preſsè docent Bonacina *de Matr. quæſt.* 3.
puncto 12. *num.* 7. Bellarminus *d. cap.* 28. *in
princ. verſ. Secundo loco.* Pontius *lib.* 7. *cap.*
34. *n.* 3. Filiuccius *nu.* 218. *l. c.* Gratianus
Diſcep. forenſ. cap. 457. *n.* 7. *tomo* 3. & plures
alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 7.
diſp. 66. *num.* 7. & *num.* 11.

Cæterùm nè adhæreas opinioni Docto-
58 rum aſſerentium, ex matrimonio tantùm
rato oriri Affinitatem, quia id falſum eſt,
cum ex eo tantùm propriè oriatur Affini-

tas

tas, quòd per copulam perfectam, & con-
ſummatam vir, & mulier efficiantur una
caro; unde non Affinitatis, ſed publicæ
Honeſtatis eo caſu orietur impedimentum;
ita expreſsè docent Leo *in Theſ. Fori Ec-
cleſ. part. 2. cap. 9. num.* 93. Navarrus *lib.* 4.
Conſilior. titulo de Sponſ. conſ. 33. *num. pr. pr.
edit.* Covaruv. 4. *Decret. tomo pr. ſec. part.
cap.* 6. §. 7. *num.* 3. Cenedus *in Collect. ad De-
cretales part.* 2. *Collect.* 19. *num.* 1. Toletus *in
Summa lib.* 7. *in addit. ad cap.* 15. *in fine*; Vi-
valdus *in Candelabro, prima parte*, ubi *de
Matr. n.* 197. & 198. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 64. *n.*
25. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9.
num. 5. Trullenck *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *Dub.*
15. *num.* 11. & *Dub.* 16. *num.* 2. *in fine*, &
num. 9. Pontius *lib.* 7. *cap.* 35. *in princip.* Bo-
nacina *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 9. *Propoſ.* 2.
num. 9. Coninck *Diſp.* 32. *Dub.* 4. *num.* 46.
Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 6. *n.* 10.
Barboſ. *de Off. & Pot. Epiſcopi, Alleg.* 51. *n.*
175. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.
lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 15. Donatus Antonius de Ma-
rinis *Reſol. Quotid. lib. pr. cap.* 38. *n.* 12. Diana
part. 6. *tract.* 8. *reſol.* 25., ubi refert, ſic fu-
iſse à S. Congregatione deciſum; unde quo-
ad hoc audiendi non ſunt Sotus 4. *diſt.* 41.
quæſt. unica, art. 2. *ad finem.* Viguer. *Inſtit.
Mor. cap.* 16. §. 7. Petrus de Ledeſma *de ma-
gno Matrimonii Sacramento, in Addit. ad.* 3.
part. D. Thomæ *quæſt.* 55. *art. pr. verſ. In cu-
jus rei expoſitione*. Bellarmin. *lib.* 1. *de Matr.
cap.* 24. *in fine.* Silveſt. *V. Matrimonium, & qu.*
14. *dicto n.* 2. & alii contrarium ſentientes.

59 Nec facit id, quod aliqui dicunt de ſtylo
Datariæ Apoſtolicæ, quæ, ſi Diſpenſatio
petatur ſuper hujuſmodi Impedimento pu-
blicæ Honeſtatis, ex matrimonio rato pro-
venientis, illud vocare ſolet, Affinitatem;
quia id facit, non quòd propriè ſit Affini-
nitas, ſed ut Oratores gravioribus expen-
ſis afficiantur, & ob id deterriti, à peti-
tione hujuſmodi Diſpenſationum retrahan-
tur, ut animadvertit Pirrhus Corradus *in
Praxi Diſpenſat. Apoſt. d. cap.* 7. *n.* 20.; dum
etenim Diſpenſatio petitur ſuper Affinitate,
ſolvitur compoſitio duplex, & majores cau-
60 ſæ requiruntur, & eodem modo regula-
tur, ac ſi diſpenſandum eſſet ſuper Conſan-
guinitate, unde, quòd ſit Affinitas, vel pu-
blica Honeſtas, non eſt quæſtio ſolùm de
nomine, ut nonnulli perperam arbitrantur,
cum utraque impediat, & dirimat Matri-
monium uſque ad quartum gradum; quia,
ut animadvertit Diana *d. reſol.* 25. eſt diffe-
rentia; tum quia, ut diximus, pro Affinita-
tate ſolvitur duplum, & majores cauſæ re-
61 quiruntur; tum etiam quia ſi quis cogno-
ſceret Conſanguineam uxoris nondum à ſe
cognitæ, non incurreret excommunicatio-
nem *Clementina unica, de conſanguinita-
te*, quia propinquitas ſanguinis verbis di-
citur, ſed non efficitur, quod idem con-
firmat Averſa *de Matrim. quæſt.* 17. *ſect. pr.
verſ. Non ex ſola copula*.

62 Porrò licèt Honeſtas, ex Sponſalibus in-
validis proveniens, ſublata fuerit per Sacro-
ſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.*
3. *de Reform. Matrimonii*, ea tamen, quæ
ex matrimonio rato inſurgit, cum reſtricta
non fuerit, matrimonium impedit, & diri-
mit uſque ad quartum gradum, prout Af-
63 finitas ex matrimonio conſummato orta, quia
non eſt recedendum à Jure antiquo, niſi
quatenus aliter decernatur Jure novo. *l. Præ-
cipimus C. de appellat.* Pontius *lib.* 7. *cap.* 39.
num. 11. Bonacina *de Matr. qu.* 3. *puncto* 5.
§. 2. *num.* 24. At Jure antiquo *cap. Unico, de
ſponſal. in* 6. hoc Impedimentum durabat
uſque ad illos gradus, ad quos extende-
batur Conſanguinitas, & poſtmodum ex
diſpoſitione *cap. Non debet* 8. *de conſang. &
affin. & cap. Acceſſit* 5. *de ſponſal impub.* re-
ſtricta fuit ad quartum gradum incluſivè;
64 unde, cum ex quocunque matrimonio, qua-
vis cauſa invalido (dummodo invalidum
non eſſet ex defectu conſenſus) oriretur Ho-
neſtas, & cum prædicta non fuerint corre-
cta, remanent in eorum antiquo vigore: vi-
de Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 64. *num.* 25. & *diſp.*
70. *num.* 5. Bonacin. *de Matr. quæſt.* 3. *pun-
cto* 11. *nu.* 19. & *puncto* 12. *num.* 6. Coninck
Diſp. 32. *dub.* 4. *concluſ.* 4. *num.* 56. Filiucc.
d. cap. 6. *num.* 212. Averſ. *l. c.*; nec de hoc
dubitari poteſt, cum ita declaratum fuerit
à Pio V. Summo Pontifice, ut diximus.

65 Et quoniam Impedimentum Affinitatis, ju-
re Eccleſiaſtico, matrimonium irritat, San-
chez *lib.* 7. *Diſp.* 66. *n.* 7. Pontius *lib.* 7. *cap.*
24. *num.* 5. Filiuccius *d. cap.* 6. *num.* 215., &
nos diximus ſupra, conſequitur, non eſſe
66 opus Diſpenſatione, ſi infidelis, qui cum
fœmina infideli fornicatus fuit, velit, poſt
Baptiſmum ſuſceptum, ducere conſangui-
neam in gradu prohibito conjunctam fœmi-
næ à ſe cognitæ; quia cum ea Affinitas non
ſit vinculum naturale: tempore infidelita-
tis, non fuit contracta. Sanchez *lib.* 7. *diſp.*
65. *num.* 10. Filiucc. *l. c. n.* 216. Trullenck
l. c. n. 16. Stephanus à S. Gregorio *d. cap.*
106. *num.* 6. E' contrà Diſpenſatio neceſſaria
67 erit, ſi fidelis, qui copulam habuiſset cum
fœmina infideli, ducere vellet ſororem fi-
delem dictæ fœminæ, quia jam inter eos
contracta fuit Affinitas, cum utrumque ex-
tremum ſubjaceat legibus Eccleſiaſticis, ut
dicit Sanchez *l. c, nu.* 12. ubi *n.* 13. docet,
68 contrahi Affinitatem, ſi fidelis cognoſcat
carnaliter fœminam infidelem, & hæc fiat
fidelis, & eò quòd copulam habeat cum
altero, concipiat, & pariat filiam; quia
etiam filia contraxit impedimentum, cum

ad illud contrahendum ſufficiat unum ex
fornicatoribus eſſe baptizatum, & conſan-
guineum alterius, cum quo conttahendum
eſt, vel tunc eſſe fidelem, vel poſt, ut do-
cent idem Sanchez, & Stephanus à S. Gre-
gorio *ll. cc.*

69 Erit quidem neceſſaria Diſpenſatio, ſi fi-
delis cognovit fœminam infidelem, cujus
ſoror deinde baptizaretut, & vellet cum
dicto viro contrahere, quia per Baptiſmum
poſtea ſuſceptum reputatur Aſſinis; quam-
vis enim cum ea ſorore infideli non fuerit
contracta Affinitas, non tamen conſequitur,
70 quòd poſſit dictus fidelis illam ducere, ſi
baptizetur, quia fidelis ille, tempore ha-
bitæ copulæ, ſubjacebat legibus Eccleſiæ,
ſtatuentibus, per eam copulam contrahi
Affinitarem cum conſanguineis alterius,
quandocúnque baptizati ſuerint, ut habetur
ex Eccleſiæ conſuetudine, & docent San-
chez *dict. Diſp.* 65. *num.* 12. Filiuccius *l. c.*
num. 16.

Eſt quod modò nonnulla breviter adno-
temus de Affinitate, quæ ſupervenit Ma-
trimonio jam contracto, dum alter
ex Conjugibus carnaliter commiſcetur cum
conſanguinea ſui Conjugis infra ſecundum
71 gradum; licèt enim mattimonium propter
hoc dirimi non poſſit, reſultat tamen inter
ipſos Conjuges impedimentum ad petendum
debitum, ut docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 15.
num. 4. Bonacina *d. quæſt.* 3. *puncto* 12. *nu.*
19. Trullenck *num.* 17. *l. c.*, ſive copula ſit
occulta, ſive publica, quia æquè impedi-
mentum contrahitur, ut dicemus.

72 Et primò ſciendum eſt, non impediri uſū
Conjugii ex copula fornicaria, habita cum
conſanguinea alterius Conjugis ultra ſecun-
dum gradum: ita Navarrus *lib.* 4. *conſil. titu-
lo de Conſ. & Affinit. conſ.* 30. *num.* 3. *in pri-
ma edit.* Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 27. *num.* 13. Bo-
nacina *l. c.* Averſa *dicta quæſt.* 17. *ſect.* 3. *in
fine.* Laymanus *lib.* 5. *tractat.* 10. *part.* 4.
cap. 5. *Aſſert.* 3. *num.* 3. Filiuccius *d. cap.* 6.
num. 214. Trullenck *d. Dub.* 16. *num.* 21. Gar-
cia *de Beneſ. part.* 8. *cap.* 3. *num.* 75. *& num.*
76. Pontius *lib.* 7. *cap.* 33. *num.* 6. ubi teſta-
tur ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deci-
ſum, & à Pio V., & Gregorio XIII. Sum-
73 mis Pontificibus declaratum. Ratio eſt, quia
inceſtus propriè dicitur carnalis illa copula,
quæ inter eas perſonas habetur, inter quas
matrimonium conſiſtere nequit. *C. de Inceſt.
& inutil. nupt.* Laymanus *d. num.* 3. *in fine.*
Filiuccius *d. cap.* 6. *num.* 214., & ita intelli-
gendum eſt dictum Decretum Concilii, ut
hoc Impedimentum Affinitatis, ex illicita
copula proveniens, dum reſtrictum fuit in
ordine ad Matrimonium contrahendum,
pariter reſtrictum fuerit in ordine ad pe-
tendum debitum, ut ſic à S. Congregatio-
ne, & pluribus Summis Pontificibus decla-
ratum fuiſſe teſtatur idem Averſa *l. c.*

74 Secundò, adnotandum eſt, hujuſmodi Af-
finitatis Impedimentum non contrahere, nec
jure debitum petendi privari illum, qui
dum habuit copulam cum Conjugis con-
ſanguinea, ignorabat illam eſſe ſibi conſan-
guineam, dummodo ea ignorantia non fue-
rit affectata; & quicquid alii contradicant,
tamen hæc opinio verior, & probabilior
eſt, eamque egregiè defendunt Sanchez *lib.*
9. *tota Diſp.* 32. *& præſertim num.* 9. Averſa
d. quæſt. 17. *ſect.* 3. *verſ. Rurſus.* Reginald.
lib. 31. *cap.* 39. *num.* 297. *in fine;* & colligi-
tur *ex cap. Si quis, primo, De eo, qui co-
gnovit*, ubi expreſsè habetur: *Si quis ſcienter
fornicatus fuerit*; unde dum adfuit ignoran-
75 tia, non incurritur pœna; quod idem ritè
procedit eo etiam caſu, quo quis ſciviſſet
quidem perſonam à ſe cognitam eſſe con-
ſanguineam ſui Conjugis, ſed putaſſet eſſe
in tertio, vel ulteriori gradu, licèt verè
eſſet in ſecundo. Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 32. *n.*
29. *& n.* 36. Averſa, & Reginald. *ll. cc.*: imò
76 nec videtur incurrere dictam pœnam, de-
linquenti ſcienter impoſitam, ille, qui ope-
raretur cum ignorantia Juris, ideſt ignora-
ret ſpecialem prohibitionem, ab Eccleſia
factam de copula cum conſanguineis ſuæ
Conjugis, quia adhuc iſto caſu contra hanc
prohibitionem ſcienter non præſumitur de-
linquere, & ignorantia invincibilis juris, vel
facti excuſat delinquentem ab excommuni-
catione, ſuſpenſione, & interdicto; vi-
de Averſ. *l. c.* Reginald. *num.* 298. Sanchez,
& Trullenck *ll. cc.* Bonacin. *de Matr. quæſt.* 4.
puncto 2. *ad finem.* Diana *par.* 3. *tract.* 5. *Re-
ſol.* 12. Meroll. *tomo pr. diſp.* 5. *cap.* 2. *n.* 34.

77 Tertiò adnotandum, Conjugem, cujus
culpa contractum eſt Impedimentum, licèt
abſque Diſpenſatione non poſſit exigere,
teneri tamen Conjugi innocenti reddere de-
bitum. *cap. Diſcretionem* 6. *De eo, qui co-
gnovit conſanguineam uxoris ſuæ;* ubi red-
ditur ratio, nempè, quia Affinitas, iniquè
poſt matrimonium contracta, non debet of-
ficere ei, qui iniquitatis hujuſmodi parti-
ceps non extitit, cum nemo debeat ſuo ju-
re abſque culpa privari; ita expreſsè do-
cent Reginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *nu.* 92. Bo-
nacina *de Matr. l. c. num.* 19. *verſ. Adverten-
78 dum.* Laymanus *d. cap.* 5. *num.* 3., & hoc ri-
tè procedit, quamvis Conjux innocens po-
ſtea ſciverit, alterum Conjugem contraxiſ-
ſe cum ipſo innocente Affinitatem, quia ad
hanc pœnam privationis incurrendam, nil
refert, an inceſtus occultè, vel publicè,
commiſſus fuerit, quia jura non diſtinguunt,
ſed utroque caſu pœnam privationis de-
linquenti infligunt, & Affinitas oritur. San-
chez *lib.* 9. *diſp.* 27. *num.* 2. Filiuccius *tom.*
pr.

pr. tract. 10. part. pr. cap. 9. num. 349. Regi-
naldus *lib. 31. cap. 39. num.* 292. Bonacina
79 *dicto puncto* 12. *n.* 22. Quòd ſi alter Conjux
fuiſſet particeps delicti, & in ipſum con-
ſenſiſſet, nec ipſe poterit debitum petere
abſque Diſpenſatione. Reginaldus *l. c.* Bo-
nacina *d. puncto* 12. *num.* 20. Sanchez *l. c. n.* 3.
Averſa *quæſt.* 17. *ſect.* 3. *verſ. inducit autem.*
Trullenck *num.* 24. & Laymanus *ll. cc.* quia jus
relinquit poteſtatem petendi ſoli Conjugi
innocenti; unde ſi ambo conjuges inceſtum
committant, adhuc docent Bonacina, &
Averſa, *verſ. Præterea, ll. cc.* neutrum, abſque
Diſpenſatione, petere poſſe, quia uterque
80 remanſit hujuſmodi jure privatus; ſi tamen
uterque Conjux, data opera, & crimine ad-
miſſo, eoque fine, & fraude, ut à debito
conjugali ſe eximerent, inceſtum commiſiſ-
ſent, vel in illum conſenſiſſent (quamvis
hujus quæſtionis ſolutio difficilis ſit, ob va-
rias Doctorum opiniones) probabilius eſt,
peccare Conjuges petendo debitum, ſed te-
neri reddere; quia cum hæc pœna privatio-
nis ſolo jure poſitivo inflicta ſit, poteſt ex
eodem Jure moderari, & reſtringi, prout mo-
deratur *ex cap. Si vir* 2. *de cognat. ſpirit.* ubi
deciditur, tales Conjuges teneri ſibi reddere,
& hic caſus æquiparatur caſui, quo id per
ignorantiam factum ſit; ita Sanchez *lib.* 9.
Diſp. 28. *num.* 6. Reginald. *d. cap.* 39. *num.*
293. Bonacina *d. puncto* 12. *num.* 20. Ratio
eſt, quia malitia, & fraus non debet eis pa-
trocinari, nè commodum ex ipſa fraude re-
portent.

Quartò adnotandum, non incurrere hu-
juſmodi privationem juris debitum exigen-
di, fœminam, quæ per vim abſolutam, &
81 ipſa non conſentiente, fuiſſet ab aliquo
ſui viri conſanguineo oppreſſa; conſtat *cap.
Diſcretionem* 6. *De eo, qui cognovit conſan-
guineam uxoris ſuæ*, & docent expreſsè Aver-
ſa *d. quæſt.* 17. *ſect.* 3. *verſ. Quòd ſi fœmina.*
Reginald. *l. c. n.* 295. Layman. *d. cap.* 5. *Aſſert.*
3. *num.* 3. Trullenck *d. Dub.* 16. *num.* 18.,
& concludunt Doctores communiter, quia
ubi non eſt culpa non eſt inferenda pœna.
Ricciullus *de Jure Perſonar. lib.* 2. *cap.* 44. *nu.*
4., & nos alibi diximus.

82 At ſi gravi metu adigatur, & propterea
conſentiat in copulam, probabilius eſt, in-
currere Impedimentum, ſicut colligitur *ex
capitulo Sacris* 5. *de his, quæ vi, & metu, &c.*
ubi decernitur, quòd licèt metus attenuet
culpam, quia tamen eã prorſus non explo-
dit [cum pro nullo metu debeat quis pec-
catum mortale incurrere] excommunicatio-
nis labe credimus inquinari; ita etiam do-
cent Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 31. *num.* 4. Pontius
lib. 10. *cap.* 6. *num.* 6. Reginaldus *l. c.*, quia
debet quis potius vitam exponere, quàm
83 in peccatum mortale conſentire; & ſi alter
Conjux conſentiret, ut ſua uxor, vel præ-
ciſa vi opprimeretur, vel gravi metu in
lapſum induceretur, impedimentum incur-
reret, ut docent Bonacina. *de Matr. quæſt.* 4.
puncto 2. *num.* 20. Averſa *de Matr. d. quæſt.* 17.
ſect. 3. *verſ. Quòd ſi fœmina.*

84 Quintò adnotandum, non teneri Reli-
gionem ingredi inceſtuoſum, qui, poſt ma-
trimonium ratum, ſed nondum conſumma-
tum, cognoviſset uxoris conſanguineam,
ſed teneri matrimonium conſummare red-
dendo, ſed non petendo; quamvis enim
non deſint, qui doceant, non poſſe conſum-
mare, ſed teneri Religionem ingredi, nè
cogi poſsit ad illud conſummandum, & de-
bitum reddendum, ut inter alios exiſtimant
Corrad. *Reſp. Caſ. Conſc. part. pr. quæſt.* 81.
& quæſt. 151. *in addit.*, & Silveſt. *V. Matri-
monium* 8. *quæſt.* 15. *D. ſeptimo*, tamen ve-
rior eſt, & probabilior noſtra opinio, quam
egregiè defendit Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 29. *nu.*
2. quia Conjux innocens non debet, abſque
culpa ſuo Jure privari.

85 Sextò adnotandum, non incurri hujuſmo-
di juris petendi privationem ob adulteri-
um cum affine conjugis, prout nec ob in-
ceſtum cum propria Conſanguinea patratũ,
quia cum, his caſibus, jura dictam pœnam
non imponant, non eſt ad alios caſus ex-
tendenda; undè, cum privatio, quæ ex ini-
qua Affinitate contrahitur, ſolùm impoſita
ſit ob adulterium cum conſanguinea uxo-
ris infra ſecundum gradum, non debet ad
alios caſus non comprehenſos extendi, cum
ſimus in odioſis, & pœnalibus, *Regul. in pœ-
nis* 49. *de Regulis Juris in* 6. *Gloſſa in cap. Fi-
nali, de Jure Patronatus. cap. Is, qui in Eccle-
ſia* 18. *de ſententia excomm. in ſexto*; vide
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *num.* 292.

86 Septimo adnotandum, nullam requiri de-
claratoriam, ſeu ſententiam Judicis, ad
hanc pœnam privationis incurrendam, ſed
ſtatim poſt delictum privari delinquentem
ſuo Jure, & teneri in conſcientia, ex ſeipſo,
à petendo debito ceſſare: ita Sanchez *lib.*
9. *diſp.* 30. *num.* 2. Reginald. *lib.* 31. *nu.* 294.
Bonacina *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 12. *num.*
22. Averſa *d. quæſt.* 17. *ſect.* 3. *verſ. Inducit
autem.* Quæ autem ſit vera ratio, qua hæ
87 pœnæ, cum privativæ ſint, declaratione
non egeant, affirmat Sanchez *l. c.* ſe nun-
quam percipere potuiſſe, niſi quia jam fue-
rit uſu receptum, & declaratum, quòd nõ
requiratur ſententia.

Tandem adnotandum, quòd quamvis Gar-
zia *de Beneficiis part.* 11. *cap.* 5. §. 4. *num.*
355. & Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſ. Apoſt.
lib.* 8. *cap. pr. num.* 55. conſtantiſsimè aſſe-
88 rant, Diſpenſationem ſuper hujuſmodi Af-
finitate, Matrimonio ſuperveniente, ad ſo-
lum Pontificem ſpectare; nihilominus di-

cendum eſt, Epiſcopos etiam diſpenſare poſ-
ſe, attenta immemorabili conſuetudine,
qua hujuſmodi Jurisdictio eis tributa fuit,
ut benè docet Sanchez *lib.* 8. *cap.* 12. *num.*
13. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *num.* 9. Bonacina
d. q. 3. *puncto* 15. *num.* 5. Averſa *de Matr. q.*
19. *ſect.* 3. *verſ. Communis tamen*. Trullenck
d. Dub. 16. *nu.* 28. Filiuccius *tomo pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 308. Layman. *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 3. *cap.* 1. *n.* 15. Lezana *in Sum-
ma, tomo* 3. *V. Affinitas, num.* 3. Alphonſus à
vera Cruce *in Speculo Conjug. part. pr. Art.*
23. *Concluſ.* 2. teſtans de cōmuni Doctorum,
Theologotum, & Juriſtarum ſententia, imò
89 non ſolum poteſt Epiſcopus in hujuſmodi Af-
finitate ſupervenientе diſpenſare, ſed etiam
diſpenſare poteſt Commiſſarius Cruciatæ,
vigore facultatis ſibi conceſſæ ex Bulla La-
tina, ut probant Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 15. *num.*
13. Averſa *d. ſectione* 3. *verſ. Poteſt inſuper.*
90 Religioſi Mendicantes, ſi ſint Viri docti, &
ad Confeſsiones audiendas ab Ordinario ap-
probati, etiam poterunt, ex Commiſsione
Provincialis, ſuper eodem impedimento pro
Conſcientiæ foro diſpēſare, ſicuti notant San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 16. *n.* 8. Averſa *l. c.* Sunt ta-
men conſideranda, quæ diximus, ubi adno-
tavimus, omnia Privilegia à Pontificibus con-
ceſſa cum clauſula, *Motu proprio*, Regula-
ribus fuiſſe ſublata per Urbanum VIII. Sum-
mum Pontificem.

Limitat Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 17. *num.* 10.
ut non poſsit Epiſcopus diſpenſare in ince-
91 ſtu vero, hoc eſt, commiſſo cum conſan-
guineis uxoris, à ſe poſt matrimonium ini-
tum, cognitæ, ut poſsit inceſtuoſus aliud ma-
trimonium inire, niſi ratione juventutis ex-
cuſetur, quo caſu, etiam Epiſcopus diſpen-
ſare poterit, *Cap. Si duo, in fine* 33. *quæſt.* 6.
Imo nec inceſtuoſos Juvenes egere Diſpen-
ſatione ad contrahendum, quia à *cap. In-*
92 *terfectores* 33. *quæſt.* 3. ſtatuente, interfecto-
res uxoris non poſſe aliud matrimonium ini-
re, excipiuntur Juvenes: vide Sanchez *l. c.*
n. 11. ubi etiam ex Gutierez, & Corduba
docet, juvenes appellari, qui ſexagenarii
non ſunt, at melius *n.* 12. concludit, requi-
ri Diſpenſationem Epiſcopi.

Quod attinet ad praxim impetrandi Diſ-
penſationem ſuper hujuſmodi Affinitatis Im-
pedimento, videnda ſunt, quæ diximus *lib.
primo*.

93 Sciendum eſt etiam, quòd quando in Cu-
ria Romana fit mentio ſimpliciter de Affini-
tate, intelligitur de ea, quæ orta ſit ex ma-
trimonio, & non de fornicaria, & illicita,
quia in dubio non præſumitur delictum.
94 *l. Meritò ff. pro ſocio*; unde ſi Affinitas pro-
cedat ex illicita copula, debebit in Suppli-
catione porrigenda id exprimi, ut docet Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap. pr.
num.* 13. *prope finem*, quod idem, ante illum,
docuerant Covarruv. *tomo primo* 2. *part. cap.*
6. §. 7. *num.* 5. & Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.*
36. Advertit Rebuffus *in Praxi Benef. Reg.
de Diſpenſat. in gradibus prohibitis, Gloſſa* 4.
95 pro Affinitate, ex illicita copula provenien-
te, non ſolvi compoſitionem, ſed dari Lite-
ras clauſas, & quoad expeditionem, tantùm
taxari ac ſi eſſent apertæ; ego tamen nun-
quam vidi hujuſmodi Literas exhibitas, for-
taſſe quia rarò accidit, ut pro hujuſmodi
Diſpenſationibus, quæ, ſi publicè fiant, in-
famiam Oratoribus, & eorum Conſanguine-
is, & Agnatis irrogant, Diſpenſatio pro
externo Foro petatur à Pontifice, ſed quia
ut plurimum, hæc Impedimenta ſunt occul-
ta, recurritur ſecretò ad Sacram Pœniten-
tiariam, a qua gratis Literæ Diſpenſatio-
num conceduntur, ut diximus *lib. pr. cap.* 8.
96 Quamvis autem Pontifex faciliùs diſpen-
ſet in Affinitate, quàm in Conſanguinitate,
cum illud ſit minus vinculum, tamen pro
expeditione Diſpenſationum, eadem taxa,
quæ ſervatur pro Diſpenſatione ſuper gra-
dibus Conſanguinitatis, eadem ſervatur pro
iiſdem gradibus Affinitatis.
97 Dixi Affinitatem eſſe minus vinculum Con-
ſanguinitate, quia regulariter æqualis pro-
hibitio videtur reſpectu impedimenti primi
98 gradus Affinitatis, & ſecundi Conſanguini-
tatis, ut benè animadvertit Genuenſ. *in
Praxi Archiepiſcopalis Curiæ Neapolitanæ in
Addit. ad cap.* 20. *num.* 5.: nec deſunt, qui
probabiliter opinentur, ſtrictius eſſe vincu-
lum inter Conſanguineos in ſecundo gradu
lineæ tranſverſalis, quàm inter Affines ejuſ-
dem lineæ, quia illi Jure naturali, & ab
intrinſeco conjuncti ſunt; iſti verò ab ex-
trinſeco, ut benè animadvertit Filiuccius
tom. 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *nu.* 218. At
licèt Conſanguinitas ſit fortius vinculum, ut
diximus, non tamen conſequitur, quòd, ſi
petenda ſit Diſpenſatio ſuper Affinitate, &
petatur ſuper Conſanguinitate, valida ſit hu-
juſmodi Diſpenſatio, quia cum Affinitas, &
Conſanguinitas ſint impedimenta diverſa,
diſpenſando in uno, non diſpenſatur in alio,
ut latè ptobavimus *lib.* 1.

S U M M A R I U M.

1 *Publica Honeſtas quid ſit, & num.* 3.
2 *Unde procedat.*
4 *Publica Honeſtas Matrimonium non dirimit Jure naturæ, ſed Jure Eccleſiaſtico.*
5 *Impedimentum publicæ Honeſtatis, ortæ ex Matriminnuto rato cum conſanguineis, durat, quamquam moriatur perſona illa, qua mediante fuit contractum.*

Si-

6 *Sicut per Matrimonium contrahitur Affinitas, quæ ſubſequentes nuptias dirimit, ita ex ſponſalibus oritur vinculum impediens matrimonium, quod impedit, & dirimit cum conſanguineis alterius ſponſi in primo gradu.*

7 *Impedimentum publicæ Honeſtatis contrahitur cum conſanguineis alterius ſponſi, & non ad affines extenditur, & è contra.*

8 *Impedimentum honeſtatis inſurgens ex ſponſalibus, per verba de futuro ritè contractis, non excedit primum gradum, tam in linea recta, quàm tranſverſali*, nu. 10.

9 *Impedimentum verò conſurgens ex matrimonio rato, durat uſque ad quartum gradum*, & n. 12.

11 *Sponſalia, quavis de cauſa irrita, non inducunt impedimentum publicæ honeſtatis, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus. Declara in impedimentis externis, non de internis tantùm*, nu. 14., & 26.

13 *Ex matrimonio clandeſtinè celebrato abſque præſentia Parochi, & Teſtium, non oritur impedimentum publicæ Honeſtatis.*

15 *Impedimento dirimenti impeditus, veluti Monachus, ſi contrahat abſque Diſpenſatione, matrimonium invalidè contrahit, ſed tamen remanebit Honeſtatis impedimentum uſque in quartum gradum.*

16 *Impedimentum publicæ honeſtatis oritur, ſi alter ex Coniugibus, poſt matrimonium ratum, intra bimeſtre Religionem ingrediatur, & profiteatur, licèt tunc matrimonium diſſolvatur.*

17 *Impedimentum prædictum oritur, ſi matrimonium contrahatur ſub conditione impoſſibili, quamvis matrimonium ſit irritum.*

18 *Ex matrimonio rato tantùm non diſſolvuntur priora ſponſalia valida.*

19 *Caſus frequentiores in Curia Romana, in quibus opus eſt Diſpenſatione ab impedimento Honeſtatis, orto ex invaliditate ſponſalium, explicantur*, & num. ſeqq.

20 *Sponſalia contracta ante requiſitam ætatem annorum ſeptem, niſi malitia ſuppleat ætatem, ſunt invalida.*

21 *Matrimonium contractum ante ætatem nubilem reſolvitur in ſponſalia.*

22 *Et impedimentum Honeſtatis in primo tantùm gradu obſtabit.*

23 *Sponſalia, & matrimonium contractum ab impubere, ſi ſit irritum ob aliud impedimentum, non inducit honeſtatem, niſi malitia ſuppleat.*

24 *Impedimentum Honeſtatis oritur per ſponſalia publica, & invalida, eo quòd ſint contracta poſt votum caſtitatis, ſi de voto exteriùs conſtet.*

25 *Sed ſi de voto non conſtet in foro externo, valida cenſentur.*

26 *Honeſtatis impedimentum oritur per ſponſalia invalida ex defectu conſenſus, ſi dictus defectus ſit occultus.*

27 *Honeſtatis impedimentum fuit ab Eccleſia ſtatutum, ut evitentur ſcandala.*

28 *Impedimentum honeſtatis oritur ex ſponſalibus nullis defectu conſenſus, quando defectus eſt internus.*

29 *At ſi defectus eſſet externus, ut in furioſo, infante, mentecapto, non oritur.*

30 *Amplia, ut non oriatur publica Honeſtas, etiamſi impedimentum occultum probaretur falſis teſtibus.*

31 *Sponſalia ſunt invalida, ſi contracta ſint cum perſona incerta, v. gr. cum una ex filiabus Petri.*

32 *Item ſunt invalida, ſi contrahantur ſub conditione, ante ejus eventum.*

33 *Ante conditionis adimplementum, non oritur Honeſtatis impedimentum, & poterit contrahi cum altera ſorore ſponſæ abſque Diſpenſatione*, num. 39.

34 *Limita, ſi conditiones eſſent turpes, vel impoſſibiles, quia tunc in favorem matrimonii habentur pro non appoſitis.*

35 *Honeſtatis publicæ impedimentum non oritur per ſponſalia contracta inter eos, qui ſint impediti aliquo impedimento dirimenti, veluti carnalis cognationis.*

37 *Honeſtatis impedimentum non oritur ex ſponſalibus per parentes contractis nomine filiorum abſentium, donec iſti non conſenſerint, & ſponſalia ratificaverint.*

38 *Si tamen ſint præſentes, & doli capaces, & taceant, vel non contradicant; valida præſumuntur ſponſalia, & oritur honeſtas.*

40 *Si quis contrahat ſponſalia cum aliqua perſona ſub conditione, & pendente conditione, alia ſponſalia contrahat cum ſorore ſponſæ, iſta ſecunda ſponſalia erunt nulla, cum teneatur expectare adimplementum conditionis, & ex his non incurritur honeſtatis impedimentum.*

41 *Ex ſponſalibus ortis ſub conditione de præterito, vel de præſenti, ſtatim oritur impedimentum Honeſtatis.*

42 *Conditiones generales, & quæ naturaliter inſunt, non ſuſpendunt matrimonium, & quæ ſint hujuſmodi conditiones.*

43 *Conditio*, ſi Deo placuerit, *appoſita in contractu matrimonii, an, & quando illud ſuſpendat, & quid importet, & an honeſtatis impedimentum inducat.*

44 *Sponſalia contracta ſub conditione, nempè*, ſi fornicaveris, *dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla, & ante conditionis eventum nullum oritur Honeſtatis impedimentum.*

45 *Promittens ſub conditione ducere Bertam, & non eveniente conditione, promittens ducere Bertæ ſororem, per non adimplementum conditionis ſecunda ſponſalia cenſentur purificata, adeout impediatur ulterius ducere Bertam ratione publicæ Honeſtatis.*

46 *Si quis, poſt contracta ſponſalia, cognoſcat carnaliter ſororem ſponſæ, tunc neutram ducere poterit, non primam, ob impedimentum Affinitatis; nec ſecundam ob impedimentum publicæ Honeſtatis.*

47 *Si Julius contrahat ſponſalia cum Joanna, quam poſtea Auguſtinus Julii frater duxit, ſed non conſummavit matrimonium, licèt hoc caſu Julius invitus non teneatur, ſi tamen voluerit, poterit cum ea contrahere, quia ſecundum matrimonium non poteſt impedire, quin cum Julio contrahat, verùm ſi ſecundus matrimonium conſummaſſet, neuter poteſt eam fœminam ducere.*

48 *Si quis, poſt contracta ſponſalia de futuro, contraheret per verba de præſenti cum fœmina primæ ſponſæ conjuncta in primo gradu, ſed non conſummaſſet, teneretur ſervare priora ſponſalia, & ſecundum matrimonium eſſet invalidum, ob priora ſponſalia.*

49 *Si tamen cum ſecunda matrimonium conſummaſſet, neutram ducere poſſet.*

Et Diſpenſationem petens debet utrumque impedimentum narrare, num. 63.

50 *Impedimentum publicæ Honeſtatis an remaneat diſſolutis ſponſalibus morte alterius ſponſi, vel mutuo eorum diſſenſu, opinio affirmativa*, nu. 51. *refertur, & contraria*, nu. 52.

53 *Reſolutio aſſertur, nempè impedimentum remanere, quando poſt mortem alterius ſponſalia diſſolvuntur, ſi fuerint legitimè contracta, quia in eadem voluntate præſumitur deceſſiſſe.*

54 *Nec remanet impedimentum, ſi communi conſenſu diſſolvantur, & de ratione.*

55 *Infideles poſſunt poſt Baptiſmum validè prioris ſponſæ matrem, vel ſororem ducere, quia tempore infidelitatis, legibus Eccleſiaſticis non ſubdebantur, & proinde Honeſtatis impedimentum non fuit contractum.*

56 *Pontifex faciliùs diſpenſat ſuper impedimento Honeſtatis ortæ ex ſponſalibus, quàm ex matrimonio rato, & maiores cauſæ requiruntur in hoc caſu, quàm in primo*, n. 57.

58 *Petens Diſpenſationem ſuper Honeſtate, orta ex ſolis ſponſalibus, quæ exprimere teneatur in Supplicatione.*

59 *Si impedimentum proveniat ex matrimonio rato, non tamen conſummato, hujuſmodi qualitas eſt narranda.*

60 *Si inter ſponſos ſecuta eſſet carnis copula, & peteretur Diſpenſatio ſuper impedimento Honeſtatis, eſſet nulla Diſpenſatio, ſi non peteretur Diſpenſatio ſuper affinitate orta, ſaltem per viam Sacræ Pœnitentiariæ.*

61 *Diſpenſatione petita ſuper impedimento affinitatis, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate.*

62 *Affinitatis, & publicæ honeſtatis impedimentū, ſunt ambo exprimenda in petitione Diſpenſationis, quando ex diverſa cauſa proveniant, v. gr. ſi ſponſalia contraxero cum Berta, & poſtmodum diſpenſari peterem ad ducendum Dorotheam, mihi tertio affinitatis gradu, & Bertæ primo conſanguinitatis coniunctam.*

64 *Quando peteretur Diſpenſatio ultra primum gradum in publica Honeſtate, non eſſet opus exprimere, unde orta ſit.*

65 *Pontifex poteſt diſpenſare ſuper honeſtate orta ex matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſecuta inter contrahere volentes, & adſit periculum necis &c. & exempla Diſpenſationum conceſſarum afferuntur*, num. 66. & 67.

68 *Concilium Tridentinum prohibens in ſecundo gradu Diſpenſationem, niſi inter Magnos Principes, non comprehendit impedimentum publicæ Honeſtatis, etiam in primo gradu, quia hoc eſt multò minus impedimentum.*

De impedimento publicæ Honeſtatis, & Juſtitiæ, & an, & quando ſuper eo diſpenſari poſſit.

C A P. VIII.

1 PUBLICA Honeſtas eſt propinquitas quædam ex matrimonio rato, & non conſummato, vel ex ſponſalibus ritè contractis proveniens, ab Eccleſię inſtitutione robur trahens ob ejus honeſtatem. Ita Filiuccius *QQ. Mor. tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 220. Averſa *de Matrim. quæſt.* 17. *ſect.* 4. *in princip.*, & de hoc impedimento habemus textum *in cap. Literas*, 4. *de deſponſat. impub. cap. Juvenis*, 3. *cap. Ad audientiam*, 4. *cap. Sponſam*, 8. *de ſponſ. & matr.*, *& cap. Unico, eodem titulo, in* 6. Nec procedit ex conſanguinitate, ſed
2 ex quadam Honeſtate, quæ in matrimonio conſideratur, in quo conſiderari debet non ſolùm quod licet, ſed etiam quod honeſtum eſt, juxta textum *in l. ſemper, ff. de ritu nuptiar.*, & in Jure appellatur Juſtitia pu-
3 blicæ Honeſtatis, tanquam convenientia quædam talis modeſtiæ, itaut non deceat in Eccleſia, neque juſtum ſit, hujuſmodi matrimonia contrahi cum perſonis taliter conjunctis: Nec aliquo gradu matrimonium dirimit Jure naturæ, ſed Jure Eccleſiaſtico, ut
4 dictum fuit, & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *nu.* 2. Bonacina *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 11. *nu.* 2. Averſa *l. c.* Leo *in Praxi Pœnitentiariæ, part.* 2., ubi de Impedimentis dirimentibus, *verſ. Undecimum impedimentum*; & quamvis moriatur perſona illa, qua mediante Honeſtas cum ejus conſanguineis fuit in-
5 ducta, adhuc remanet Honeſtatis impedimentum, ut benè Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 20. Laymanus *Theol. Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9. *n.* 3. Averſa *l. c.* Idque procedit eo etiam caſu, quo matrimonium per Procuratorem contractum fuiſſet. Averſa *dicta ſect.* 4.

ſect. 4. verſ. Et ex utroque capite.

Et ſicut per matrimonium contrahitur affinitas, quæ ſubſequentes nuptias dirimit, ita ex ſponſalibus oritur aliud vinculum con-
6 junctionis, licèt affinitate minus perfectum, quod pariter matrimonium cum conſanguineis alterius ſponſi in primo gradu impedit, & dirimit, ut mox dicemus, & probant Sanchez *lib. 7. diſp. 68. nu. 1.* Bonacina *de Matrim. quæſt. 2. punct. 11. propoſ. 1. n. 2.* Averſa *d. quæſt. 19. ſect. 4. in princip.* Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 15. nu. 3. tom. 3.*

7 Dixi, contrahi impedimentum cum conſanguineis alterius ſponſi, quia non extenditur ad affines ſponſi, vel è contra; & proinde, ſi quis contraxiſſet ſponſalia cum Berta, & poſtmodum matrimonium cum affine Bertæ in primo gradu, is cum ea, quæ fuit uxor fratris Bertæ, validè contrahet, juxta doctrinam Sanchez *d. diſp. 68. n. 3.* Bonàc. *l. c. nu. 2. circa finem*, & Trullenck. *l. c.* Et nomine conſanguineorum veniunt etiam illegitimi. Trullenck, & Sanchez *ll. cc.* vide quæ propterea diximus præſenti Libro.

Quamvis autem Honeſtatis impedimentum contrahatur, tam per ſponſalia ritè per verba de futuro facta, quàm per matrimonium ratum, ut diximus, nihilominus, quoad effectum eſt maxima differentia, quia, primo
8 caſu impedimentum non excedit primum gradum; at dum provenit ex matrimonio
9 rato, durat uſque ad quartum incluſivè, perinde ac conſanguinitas, vel affinitas ex copula licita inſurgens; & cum ante Concilium Tridentinum ex quibuſcunque ſponſalibus certis, & abſolutis, licèt aliàs irritis (dummodo irrita non eſſent ex defectu conſenſus) impedimentum proveniret, & ad illos gradus protraheretur, ad quos extendebatur conſanguinitas, prudentiſſimè fuit per dictum
10 Concilium hujuſmodi impedimentum reſtrictum, itaut, ſi ex ſponſalibus procedat, primum gradum tam in linea recta, quam tranſverſali non excedat, & ulteriùs declaratum,
11 ut ſi ſponſalia ſint quavis de cauſa irrita, impedimentum non producant, ut conſtat ex Decreto ipſius Concilii, *ſeſſ. 24. cap. 3. de Reformat. matrimon.* Et cum poſtea adhuc
12 dubitaretur, an Honeſtas ex matrimonio rato derivans, comprehenderetur in dicta reſtrictione, S. Memoriæ Pius V. per ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ incipit, *Ad Romanum*, declaravit non comprehendi, quod idem fuiſſe per Sacram Congregationem declaratum, affirmat Leo *in Theſ. Fori Eccleſiaſtici, part. 2. cap. 9. n. 92.* Unde cum Honeſtas, ex matrimonio rato inſurgens, non fuerit reſtricta, extenditur uſque ad quartum gradum, prout ante Concilium. *cap. Sponſam, 8. de ſponſal.*; & proinde, quamvis matrimonium contractum quavis cauſa ſit nullum (dummodo non ex defectu conſenſus) orietur impedimentum. Sanchez *lib. 7. diſp. 70. nu. 5.* Bonacina *d. punct. 11. nu. 11.* Filiucc. *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 6. nu. 223.* Tuſchus *concluſ. 140. in fine, lit. M.*

13 Limita tamen, ut non oriatur impedimentum ex matrimonio clandeſtinè celebrato abſque præſentia Parochi, & teſtium, quia hoc non poteſt vocari matrimonium, cum non habeat formam, & figuram matrimonii, attenta diſpoſitione Concilii *l. c.*, & docet Sanchez *d. diſp. 70. num. 13.* Coninck. *de Sacram. diſp. 32. dub. 5. in fine.* Stephanus à S. Gregorio *de Vinc. Divin. Piet. cap. 106. in fin.* Filiucc. *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 7. n. 224.* Barboſ. *de Offic. & Poteſt. Epiſcopi, alleg. 51. nu. 181.*, ubi propterea affert Deciſionem Sacræ Congregationis.

Quod dixi, oriri impedimentum ex ma-
14 trimonio quacunque cauſa nullo, præter quàm ex defectu conſenſus, intellige de defectu, qui externè appareat, ut in impubere, furioſo, mentecapto, vel ratione metus gravis, vel erroris perſonæ, quia ſi hujuſmodi defectus eſſet ſolùm internus, nec de eo conſtaret exteriùs, probabilius eſt oriri impedimentum, ut docent Filiuccius, & alii Doctores præcitati, & nos infra *nu. 26.* latiùs dicemus.

Ex dictis infertur, quòd ſi Monachus, vel
15 alius, impedimento dirimenti impeditus, abſque legitima Diſpenſatione matrimonium contrahat, invalidè quidem contrahet, ſed tamen remanebit Honeſtatis impedimentum, itaut fœmina, cum qua contraxit, ab aliquo ipſius viri conſanguineo infra quartum gradum duci non poſſit; ratio eſt, quia licèt, quoad ſponſalia Jus commune fuerit correctum, manet tamen illæſum quoad matrimonium.

Infertur ſecundò, quòd ſi poſt matrimonium ratum, & infra bimeſtre, ſponſus in-
16 grediatur Religionem, & profiteatur, quamvis matrimonium per dictum ingreſſum quoad vinculum diſſolvatur, ut diximus infra, tamen impedimentum Honeſtatis remanebit, ut docet Averſa *d. ſect. 4. verſ. Et ex utroque capite.*

Infertur tertiò, quòd ſi matrimonium contractum fuiſſet ſub conditione impoſſibili,
17 adhuc remaneret impedimentum Honeſtatis. Sanchez *lib. 7. diſp. 70. nu. 20.*

18 Infertur quartò, ex matrimonio rato invalido non diſſolvi priora ſponſalia valida, ita benè Navarr. *in Man. cap. 22. n. 57.* Sanchez *lib. 7. diſp. 68. num. 24.* Coninck. *diſp. 32. num. 62.* Bonac. *de Matr. quæſt. 3. punct. 11. nu. 20.* Sperell. *deciſ. 95. n. 25.* An autem ex matrimonio rato oriatur Affinitas, vel Honeſtas, & qualis ſit differentia inter utriuſque effectus, diximus *cap. præcedenti, nu. 58.*

At

Digitized by Google

19 At quoniam multoties dubitari contingit
de validitate, vel invaliditate ſponſaliuni;
& proinde an ſit contractum, vel non con-
tractum Honeſtatis impedimentum, ideo hic
ſubnectere placuir præcipuos caſus, in qui-
bus ſponſalia cenſentur invalida, nec pro-
pterea opus ſit Diſpenſatione; & licèt alii
etiam caſus occurrere poſſint, ramen placuit
adnotare infraſcriptos, tanquam frequentio-
res, & in Romana Curia uſu receptos, teſte
Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8.
cap. 7. *nu.* 10.

20 Primò, invalida ſunt ſponſalia, ſi contra-
cta ſint ante ætatem in illis requiſitam, nem-
pè ſeptem annorum, niſi malitia ſuppleret
ætatem. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 8. *nu.* 4. Bona-
cina *dict. punct.* 11. *nu.* 17. Pyrrhus Corradus
l. c. Imo ſi ante ætatem nubilem contractum
fuiſſet matrimonium, reſolveretur in ſpon-
21 ſalia; unde, quoad inductionem impedimen-
ti erit idem, perinde ac ſi ſola ſponſalia
22 contracta fuiſſent, & proinde in primo ſolo
gradu obſtabir. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *n.* 8.
Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.* 36. *n.* 8. Navar.
in Man. cap. 22. *n.* 57. Trullenck. *tom.* 3. *lib.*
7. *cap.* 9. *dub.* 15. *nu.* 14. *in fine*. Bonac. *l. c.*
nu. 17., & apertè colligitur ex *cap. Si in-
fantes, unico, de ſponſ.*, & *cap. Tuæ nobis*, 14.
de deſponſ. impub. Imo, nedum ſponſalia, ſed
23 etiam matrimonium ab impubere contra-
ctum, dato quòd irritum eſſet ob aliud im-
pedimentum, non inducet Honeſtatem, niſi
malitia ſuppleat ætatem, quia is contractus
Juris interpretatione reſolvitur in ſponſalia
de futuro, ut diximus.

24 Secundò, invalida ſunt ſponſalia, poſt vo-
tum Caſtitatis, vel Religionis contracta, ſi
de hujuſmodi voto conſtet exterius; quòd ſi
ea vota occulta ſint, & ſponſalia publica,
25 orietur Honeſtas; quia cum de ſponſalibus
conſtet in foro externo, ab Eccleſia cenſen-
tur valida, cum non conſtet de impedimen-
to voti; vide Sanchez *citat. diſp.* 68. *n.* 14.

26 Ob eandem rationem, ſi ſponſalia invali-
da ſint ex ſolo defectu conſenſus, & dictus
defectus occultus ſit, & internus, orietur Ho-
neſtas; quia Decretum Concilii decernens,
non oriri impedimentum ex ſponſalibus, qua-
vis de cauſa irritis, intelligi debet de irritis
ex quacunque cauſa externa, & apparenti,
cum Eccleſia non judicet de occultis. *cap.
Sicut tuis, in fine, de Simonia*; & cum Ho-
27 neſtatis impedimentum fuerit ab Eccleſia
ſtatutum, ut evitentur ſcandala, & ob pu-
blicam honeſtatem. *cap. Juvenis*, 3. *de ſponſ.*
ideo cum defectus interni conſenſus univer-
ſos lateat, judicabitur pro foro externo fuiſ-
28 ſe ortum impedimentum, cum exinde tanta
reſultaret inhoneſtas, & tantum ſcandalum
eſſet, ac ſi vero conſenſu ſponſalia contracta
forent. Sanchez *d. diſp.* 68. *nu.* 14. Pontius
lib. 7. *cap.* 36. *nu.* 10. Coninck. *diſp.* 32. *dub.*
5. *nu.* 69. Laymanus *d. cap.* 9. *n.* 2. Averſa *d.
ſect.* 5. *verſ. Si autem defectus*. Barboſ. *dict.
alleg.* 51. *n.* 187. Bonac. *l. c. nu.* 13. At ſi de-
fectus eſſet externus, ut in furioſo, infante,
29 mentecapto &c. non orietur impedimentum,
ut benè Filiuccius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2.
cap. 7. *nu.* 220. Pyrrhus Corrad. *l. c.*, & alii
Doctores ſupra proximè citati.

Ampliat Sanchez *d. diſp.* 68. *nu.* 17., ut
30 nec oriatur Honeſtas, ſi impedimentum oc-
cultum, propter quod ſponſalia nulla erant,
probaretur falſis teſtibus.

31 Tertiò, ſponſalia ſunt invalida, ſi contra-
cta ſint cum perſona incerta, ur v. gr. cum
una ex filiabus Petri. Sanchez *lib.* 7. *diſp.*
69. *n.* 3. Averſa *d. ſect.* 5. *verſ. Si verò*. Bo-
nacina *de Matrim. d. punct.* 11. *nu.* 15. Trul-
lenck. *d. dub.* 15. *nu.* 6. & *num.* 13. Pyrrhus
Corradus *l. c.*

Quartò, invalida etiam erunt, ſi contra-
32 cta fuiſſent ſub conditione, ante ejus condi-
tionis eventum; quia cum conditio interim
ſuſpendat conſenſum: Barboſ. *in Praxi exi-
gendi Penſionem, part.* 1. *quæſt.* 2. *nu.* 3. Lo-
therius *de Re Benef. lib.* 1. *quæſt.* 38. *nu.* 16.
33 & 17., ante adimplementum conditionis non
orietur Honeſtatis impedimentum, ut colli-
gitur ex *cap. Unico, de ſponſ. in* 6., & do-
cent Leo *in Praxi Sacræ Pœnitent. part.* 2.,
ubi de impedimentis dirimentibus, *verſ. Ori-
tur ex ſponſalib.* Trullenck. *l. c. num.* 7., &
Pyrrhus Corradus *l. c.* Tuſchus *concluſ.* 961.
nu. 2. *lit.* P.

34 Excipe, niſi conditio ſit turpis, vel im-
poſſibilis, quia hæ in favorem matrimonii
habentur pro non appoſitis. Sanchez *lib.* 7.
diſp. 70. *n.* 20. Corradus *d. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 1.
l. c. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 18. *num.* 129. Fi-
liucc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 4. *n.* 140.
Mantica *de Conject. lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 12.;
& proinde dictis conditionibus non obſtan-
tibus impedimentum orietur. Leo *in Theſ.
Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *nu.* 108. Angelus
in Summa, verbo Matrimonium, 3. *impediment.*
14. *in princip. verſ. Secundus caſus*. Sylveſt.
verb. Matrim. 8. *quæſt.* 14. *dict. n.* 7. Leo *in
Praxi Sacræ Pœnitent. part.* 2., ubi de impe-
dimentis dirimentibus, *verſ. Si autem ma-
trimonium contrahatur, pag. mihi* 219. aſſerens
id eſſe ſpeciale in matrimonio.

35 Quintò, ſi illi, qui ſponſalia contraxerunt,
ſint impediti aliquo impedimento dirimenti,
v. gr. cognatione carnali, vel ſpirituali, ſeu
36 ſint affines, itaut abſque Diſpenſatione non
poſſint matrimonium inter ſe contrahere,
cum ea ſponſalia ſint nulla, nullum oritur
Honeſtaris impedimentum. Laymanus *Theol.
Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9. Navarr.
in Summa, cap. 22. *nu.* 58. Pontius *de Matr.
lib.* 7. *cap.* 36. *nu.* 5.

Se-

Digitized by Google

37 Sextò, nec inducitur honeſtatis impedimentum ex ſponſalibus per parentes contractis, nomine filiorum abſentium, donec iſti non conſenſerint, & ſponſalia ratificent. Navarrus *in Summa*, *cap.* 22. *nu.* 58. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 36. *nu.* 8. Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 23. *nu.* 17. Corradus *in d. Praxi l. c.* Barboſa *alleg.* 51. *nu.* 186. Si tamen parentes nomine filiorum ſponſalia contrahant,
38 & hi ſint præſentes, & doli capaces, & taceant, vel non contradicant, præſumitur pro validitate ſponſalium, & proinde honeſtas orietur; Eccleſia enim præſumit eo caſu validitatem ſponſalium, ut concludunt præcitati Doctores.

Septimò, an diſſolutis ſponſalibus, mutuo ſponſorum conſenſu, vel morte alterius remaneat impedimentum publicæ honeſtatis, dicemus infra.

Porrò contingit ſæpiſſimè dubitari de validitate, vel invaliditate Sponſalium, ſub conditione contractorum, & an & quando ex illis ortum ſit impedimentum, & requiratur Diſpenſatio; & cum multa dubia ex infraſcriptis tollantur, operæ pretium duxi, infraſcripta exempla adnotare; & primò,
39 ſciendum, quòd ſi quis contraxiſſet ſponſalia cum Berta, ſub conditione aliqua, & ante conditionis eventum contraheret matrimonium per verba de præſenti cum ſorore Bertæ, validè contraheret, nec ulla propterea opus eſſet Diſpenſatione, cum impedimentum non fuerit contractum. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 69. *n.* 2. & 3. Bonacina *d. punct.* 11. *propoſ.* 1. *nu.* 5. Averſa *d. ſect.* 4. *verſ. Si verò.* Layman. *d. cap.* 9. *nu.* 3. Steph. à S. Gregor. *d. cap.* 106. *num.* 8. At ſi poſt ſponſalia, ſub conditione contracta cum Berta, non expe-
40 ctato conditionis eventu, contraheret alia ſponſalia abſoluta cum dicta ſorore Bertæ, non inducent hæc ſecunda ſponſalia honeſtatis impedimentum, cum ſint irrita, tanquam contra priorem promiſſionem contracta; tenebatur enim expectare, ut conditio impleretur, ſi erat de futuro licita, & poſſibilis. Sylveſter, *verbo Matrimonium*, 8. *quæſt.* 14. *dict. nu.* 7. Sotus 4. *diſt.* 41. *quæſt. unica. artic.* 2. Navarrus *cap.* 22. *n.* 57. *d. diſp.* 69. *n.* 3. & 4.
41 Dixi, ſi ea conditio erat de futuro, quia ſi fuiſſet de præterito, vel de præſenti, eaque vera eſſet, ſtatim orietur impedimentum. Sanchez *l. c. n.* 4. Stephan. à S. Greg. *l. c.* & alii communiter.

Dixi pariter, ſi conditio erat licita, & poſſibilis, quia ſi eſſet turpis, ſeu impoſſibilis, dum non ſit contra matrimonii ſubſtantiam, haberetur pro non appoſita, ut diximus.

Imo non ſolùm dictæ conditiones turpes, & impoſſibiles, habentur pro non appoſitis, ſed nec habentur in conſideratione aliæ con-
42 ditiones generales, ut ſi quis diceret, *ducam te, ſi vixero, ſi tu conſenſeris, ſi non es conſanguinea, ſi Deo, & Eccleſiæ placuerit*, & ſimilia, quia, cum hujuſmodi conditiones ſint generales, non magis contractum ſuſpendunt, quàm ſi non exprimantur, & propterea cum tacitè inſint, nihil operantur. *l. conditiones, quæ intrinſecus, ff. de condit. & demonſtr.*

Intelligo dum dixi, *ſi Deo placuerit*, de
43 voluntate, qua Deus omnia, quæ fiunt, vult, aut permittit, quia ex hac conditione, cum ſit generalis, non oritur honeſtas; ſi tamen hæc conditio appoſita fuiſſet, quia non intendat quis contrahere, niſi id tuta conſcientia facere poſſit, vel intendat contrahere, niſi talis contractus Deo, & Eccleſiæ diſplicuerit, aliter eſſet dicendum; cum etenim prius videri, & dignoſci debeat, an tuta conſcientia iniri poſſit, non eſt conditio generalis, ſed verè conſenſum ſuſpendit; & ſi deinde aliquod impedimentum reperiatur, dicta ſponſalia nulla erunt, & nullum ex illis impedimentum conſurget; vide Sanchez *lib.* 5. *diſp.* 1. *nu.* 11.
44 Quòd ſi ſponſalia contracta fuiſſent ſub conditione, nempè, *ſi fornicationem admiſeris*, adhuc videntur conditionalia, & conſequenter nullum, ante conditionis eventum, procedet Honeſtatis impedimentum, ut animadvertit Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 69. *nu.* 10.
45 At ſi quis, promiſſione jam ſub conditione facta Bertæ, promiſerit ducere Cajam ejuſdem Bertæ ſororem, eo caſu, quo conditio priorum ſponſalium non eveniat, tunc non eveniente ea conditione, poſteriora purificantur, & proinde non poterit ducere Bertam, propter publicæ Honeſtatis impedimentum, ita Laymanus *d. cap.* 9. *num.* 4.
46 Si quis autem poſt ſponſalia legitimè contracta cum Berta, haberet copulam cum conſanguinea ipſius Bertæ in primo gradu, neutram abſque Diſpenſatione ducere poſſet, quia, quoad primam, obſtaret impedimentum affinitatis cum ea contractæ; & quoad ſecundam, obſtaret impedimentum publicæ Honeſtatis. Navarrus *in Summa*, *cap.* 22. *nu.* 57. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *nu.* 24. Layman. *l. c. nu.* 6. Averſa *d. ſect.* 5. *in fin.* Bonac. *d. punct.* 11. *propoſ.* 1. *in fine.*
47 Caſum infraſcriptum adnotat Layman. *l. c. n.* 6. Julius contraxit ſponſalia cum Joanna; hanc poſtea duxit Auguſtus frater Julii, ſed matrimonium non conſummavit; licèt, hoc caſu, Julius non teneatur nuptias cum Joanna celebrare, quippe quæ fidem ſponſaliorum violavit; ſi tamen illam ducere velit non prohibetur, quia jura nolunt, ut ſi ſponſalia præcedentia poſterius matrimonium infirmarunt, ab eodem viciſſim infirmentur, nè inter duas deſponſationes detur quaſi mutua reactio, à qua etiam natura abhor-

ret; unde cum ſecundum matrimonium nul-
lum fuerit propter impedimentum publicæ
Honeſtatis, ex prioribus ſponſalibus cum fra-
tre ortum, non potuit hoc matrimonium ir-
ritum inducere impedimentum publicæ Ho-
neſtatis, quod præcedentibus ſponſalibus cum
fratre præjudicaret; quòd ſi ſecundus matri-
monium conſummaſſet, neuter poſſet eam
fœminam ducere: vide etiam Sanchez *lib. 7.*
diſp. 68. n. 25. Bonacin. *d. punct. 11. n. 20.*

48 Cæterùm, ſi quis, poſt ſponſalia de futuro
cum Berta contracta, matrimonium per ver-
ba de præſenti contraheret cum fœmina ipſi
Bertæ in primo gradu conjuncta, ſed non
conſummaſſet, teneretur ſervare priora ſpon-
ſalia, quia matrimonium cum ſecunda con-
tractum eſt invalidum, ob priora ſponſalia
ritè facta, ut habetur ex *cap. Unico, de ſponſ.*
in 6., & docent Sanchez *lib. 7. diſp. 68. nu.*
24. Laymanus *d. cap. 9. n. 3.* Averſa *de Matr.*
quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Alia tandem exceptio:
Trullenck. *d. dub. 15. nu. 9.* Si tamen matri-
49 monium cum ſecunda conſummaſſet, neu-
tram ducere poſſet. Sanchez *d. diſp. 68. nu.*
24. Trullenck. *l. c.*

50 At difficultas eſt, an diſſolutis ſponſalibus
per mortem alterius ex ſponſis, ſeu per mu-
tuum eorum conſenſum, remaneat impedi-
mentum publicæ Honeſtatis, de qua re diſ-
ſident Doctores, & quidem difficilis eſt re-
ſolutio, tum ob diverſas Doctorum ſenten-
tias, tum etiam quia diverſæ ſuper hac ea-
dem materia allegantur S. Congregationis
Deciſiones.

51 Remanere utroque caſu Impedimentum,
docent Sorus, 4. *diſt. 41. quæſt. unic. artic. 2.*
verſ. Secunda concluſio, pag. mihi 397. Gutie-
rez *de Matrim. cap. 51. num. 11.* Piaſæcius *in*
Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. num. 33. Sanchez
lib. 7. diſp. 68. num. 21. Averſ. *de Matr. dict.*
quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Addit etiam. Layman.
d. cap. 9. num. 3. Bonac. *de Matrim. quæſt. 3.*
punct. 11. nu. 7., ubi poſtquam aliam Deci
ſionem S. Congregationis contrariam citavit
refert ſic fuiſſe ab eadem noviter deciſum;
ratio hujus ſententiæ eſt, quia ſponſi ſpon-
ſalia valida contrahendo, impedimentum
quidem contraxerunt; at non eſt in eorum
poteſtate illud diſſolvere, quamvis mutuo
conſenſu utriuſque, vel alterius morte diſſol-
vantur, cum hujuſmodi impedimentum ita
perpetuum ſit, ut nec alterius morte diſſol-
vatur.

52 Alii è contra conſtanter aſſerunt, ex ſpon-
ſalibus, mutuo conſenſu diſſolutis, nullum
remanere impedimentum; ſic Gutierez *de*
Matrim. cap. 103. nu. 11. verſ. Quintò ſimili-
ter: Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. nu. 9.*
Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 222.* Donatus
Antonius de Marinis *Reſol. Quotid. lib. 1. cap.*
267. num. 15. Palaus *tom. 5. diſp. 4. punct. 10.*
nu. 9., ubi refert *Deciſ. S. Congregationis;*
Barboſa *de Off. & Pot. Epiſc. alleg. 51. num.*
188. Rota apud Gregor. XV. *deciſ. 376. à*
nu. 4., & quòd ex ſententia Sacræ Congre-
gationis Concilii hujuſmodi ſponſalia repu-
tentur invalida, & ſic comprehendantur in
diſpoſitione Concilii *ſeſſ. 24. de Reformat.*
Matrimonii, cap. 3., teſtatur idem Gutierez *de*
Matr. cap. 109. nu. 11., & ſic fuiſſe ab ea-
dem Sacra Congregatione deciſum, refert
Pyrrhus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap.*
7. n. 13., & Donat. Ant. de Marinis *l. c.*

At nobis ſemper valdè diſplicuit opinio eo-
rum, qui æquè ſentiunt remanere impedimen-
tum, tam ſi mutuo conſenſu, quàm ſi per
mortem alterius ſponſalia diſſoluta ſint; &
quidem non eſt par ratio: quia, ſi ritè ſpon-
53 ſalia contracta ſint, remanebit impedimen-
tum poſt mortem alterius, cum præſumatur
in eadem voluntate deceſſiſſe, ſi in vita non
diſſolvit, ut benè animadvertunt Pontius,
& Diana *ll. cc.*, cum mutatio voluntatis non
præſumatur. Vivius *Deciſ. Regni Neap. deciſ.*
98. num. 4. Alex. de Nevo, & Ricciull. quos
propterea *lib. 1. cap. 6. num. 528.* citavimus.

54 Si diſſoluta ſint mutuo partium conſenſu,
non tamen remanebit impedimentum, quia
cauſa præcipua, ob quam Concilium hoc im-
pedimentum ſtatuit, fuit ob gravem inju-
riam, quæ ſponſæ, vel ſponſo repudiatis in-
ferebatur, & ad tollenda ſcandala, quæ in-
de oriri poterant; unde, ſi in diſſolutione
ſponſalium adſit mutuus ſponſorum conſen-
ſus, ceſſant omnia prædicta; imo præſumi de-
bet, quòd hujuſmodi ſponſalium diſſolutio
ideo communi conſenſu facta ſit, quia inter
ſponſos diſſenſiones, & rixæ ortæ ſint, &
proinde ſcandala futura, & majores diſſen-
ſiones timeantur, quæ nè ſequantur, Eccle-
ſia ſemper invigilat, nec debet permittere,
ut inviti ad matrimonium cogantur. *cap. Præ-*
tered, ſecundo, de ſponſ., quia matrimonia
coacta infelices exitus habere ſolent. *cap.*
Requiſivit 17. de ſponſ. cap. 1.

55 Ex eo quòd diximus, hoc publicæ Hone-
ſtatis impedimentum fuiſſe ſolo Jure Eccle-
ſiaſtico inductum, nec in aliquo gradu lineæ
rectæ, ſeu tranſverſæ, matrimonium Jure
Divino, aut naturali dirimere, ſequitur, quòd
infideles poſſunt validè prioris ſponſæ ma-
trem, vel ſororem ducere. Filluc. *QQ. Mor.*
tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 6. n. 221. Bona-
cina *de Matrim. quæſt. 3. punct. 11. propoſ. 1.*
n. 6. Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. n. 11.*
Sanchez *lib. 7. diſp. 65. n. 7. & diſp. 68. n. 2.*
quia legibus Eccleſiaſticis infideles non ſub-
dantur, & proinde eo tempore infidelitatis
ſic contrahendo non ligantur, quin poſſint
poſt Baptiſmum, ſi aliud non obſtet, cum di-
ctis conſanguineis conjugis, vel ſponſæ, ſeu
concubinæ, matrimonium contrahere.

Quod

Quod attinet ad praxim petendæ, & im-
petrandæ Diſpenſationis in Romana Curia
ſuper hujuſmodi Honeſtatis impedimento, in
primis ſciendum eſt, longè faciliùs per Pon-
tificem diſpenſari, ſi honeſtas proveniat ex
56 ſolis ſponſalibus, quàm ſi ex matrimonio ra-
to inſurgat; & ſic ſe habet notorius Curiæ
ſtylus, & docet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 16.
57 & propterea majores cauſæ requiruntur ad
impetrandam Diſpenſationem ſuper hac,
quàm ſuper illa.

Si Diſpenſatio petatur ſuper Honeſtate ex
ſolis ſponſalibus proveniente, debet exprimi
58 in Supplicatione factum, prout ſe verè ha-
bet, nempè quòd in locis originis Oratorum
(ſi hæc cauſa adducatur) ob illorum angu-
ſtiam Oratrix virum ſibi non conſanguineum,
vel affinem paris conditionis, cui nubere poſ-
ſit, invenire nequit, & propterea cupiunt
invicem matrimonialiter copulari; ſed quia
aliàs dictus Orator ſponſalia per verba de
præſenti cum Oratricis ſorore prædefuncta
contraxit, & dicta Oratricis ſoror ab eodem
Oratore intacta, & in nullo penitus atten-
tata remanſit, propterea ſupplicant, quòd im-
pedimento publice Honeſtatis juſtitiæ ex præ-
miſſis proveniente hujuſmodi non obſtante,
matrimonium inter ſeſe publicè, ſervata for-
ma Concilii Tridentini, contrahere &c. libe-
rè, & licitè valeant, &c. prolem, &c.

59 Nec ſufficiet exprimere Oratores eſſe im-
peditos impedimento publicæ Honeſtatis, ſed
neceſſe erit exprimere provenientiam impe-
dimenti; quia, ut diximus, ſatis difficiliùs
conceditur, ſi proveniat ex matrimonio ra-
to, undè ſi hinc inſurgat, narrari debet, quòd
Orator aliàs matrimonium, per verba de
præſenti, cum Oratricis ſorore ad præſens
defuncta publicè, & in facie Eccleſiæ, ſer-
vata forma Concilii Tridentini, contraxit,
illud tamen carnali copula non conſumma-
vit; qua quidem Oratricis ſorore ab eodem
Oratore intacta, & in nullo penitus atten-
tata remanente, ab humanis deceſſit &c. Si
aliud impedimentum inter contrahere volen-
tes adſit, prout ſi aliud impedimentum fuiſ-
ſet inter ſponſum, & uxorem præmortuam,
totum id exprimi debet in eadem Supplica-
tione, per ea, quæ diximus *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 7.
Si tamen aliqua ex his occulta ſint, vide
quæ *d. cap.* 4 *nu.* 269. diximus.

Advertant tamen contrahere volentes, nè
60 inter eos, quorum cauſa ortum fuit impedi-
mentum, ſecuta fuiſſet ante matrimonium
contractum copula carnalis, quia ſi hæc ſe-
cuta fuiſset, obſtaret affinitatis impedimen-
tum; unde ſi taceretur, vel ſi ſecreta fuiſset,
ſaltem per viam Sacræ Pœnitentiariæ non
haberetur Diſpenſatio, gratia ſuper Hone-
ſtate petita, eſſet ſubreptitia, & nulla.

61 Si tamen Diſpenſatio peteretur ſuper af-
finitate ex copula licita proveniente, ceſſat
obligatio mentionem faciendi de publica
Honeſtate, quia dum petitur Diſpenſatio ſu-
per affinitate, quæ ex matrimonio, & co-
pula licita inſurgit, ſufficienter declaratur,
ſaltem implicitè adeſſe impedimentum pu-
blicæ Honeſtatis, quia ſi illa fuit uxor, fuit
etiam ſponſa. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 36.
Pyrrhus Corradus *in d. Praxi Diſpenſ. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 7. *nu.* 24.

Et tamen poteſt evenire caſus, quo affi-
62 nitas, & publica Honeſtas ſint de neceſſita-
te exprimendæ, ut v. gr. ſi ego contraxiſ-
ſem ſponſalia per verba de futuro cum Berta,
& poſtmodum peterem Diſpenſationem ad
ducendam Dorotheam, mihi tertio affinita-
tis, ipſique Bertæ primo conſanguinitatis gra-
du conjunctam; ſic pariter, ſi contraxiſſem
63 ſponſalia cum Berta, & poſtea habuiſſem co-
pulam cum ejus ſorore, erit utrumque impe-
dimentum exprimendum, cum neutram poſ-
ſim abſque Diſpenſatione ducere: non enim
poſſum ducere ſororem Bertæ propter impe-
dimentum publicæ Honeſtatis, ex ſponſalibus
cum Berta celebratis, contractum, & matri-
monium dirimens cum conſanguineis Bertæ
in primo gradu: non Bertam propter affini-
tatem ortam ex copula cum ſorore, matri-
monium dirimentem uſque ad ſecundum gra-
dum; vide Doctores ſuprà *num.* 49. citatos,
vide etiam Bonac. *d. punct.* 11. *propoſ.* 1. *in*
fine. Trullenck. *dub.* 15. *nu.* 9. *in fine*; unde
his caſibus erit utriuſque impedimenti fa-
cienda mentio, aliàs Diſpenſatio erit ſub-
reptitia, & nulla.

64 Quando tamen, ultra primum gradum
peteretur Diſpenſatio in publica Honeſtate,
non eſſet opus exprimere unde orta ſit, quia
poſt Concilium non poteſt extendi Honeſtas
ex ſponſalibus proveniens ultra primum gra-
dum; vide Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *num.* 16.
Pontium *lib.* 8. *cap.* 27. §. 5. *num.* 29.

Tandem, pro concluſione, duo ſunt adno-
tanda: Primum, quòd ſi cauſa juſta adſit,
65 poſſit Pontifex ſuper Honeſtate ex matrimo-
nio rato diſpenſare, & proinde pluries diſ-
penſatum fuiſſe ſcimus, & præſertim cum
Henrico Octavo, & Catharina Auſtriaca,
Angliæ Regibus, poſt mortem Arturi fratris
germani ipſius Henrici, ut referunt Covarruv.
4. *Decr. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 7. Pontius
l. c., & alii plerique, & ex Aldano refert
Barboſ. *in Collect. Concilii ad ſeſſ.* 24. *de Re-*
form. Matr. 6. *cap.* 3. *ſub n.* 15. per Summum
Pontificem Urbanum VIII. die 17. Jul. 1629.
diſpenſatum fuiſſe cum aliquibus, ut non ob-
66 ſtante impedimento juſtitiæ publicæ Honeſta-
tis in primo gradu, matrimonium inter ſe
contrahere poſſent, attenta copula ſubſecu-
ta, propter quam mulier diffamata remane-
bat, & ſtante, quòd ad copulam non fuerat

deventum cum ſpe faciliorem reddendi Diſpenſationem Pontificis; *& nu.* 16. ex eodem Aldano refert, per eundem Summum Pontificem die 17. Novembris dicti Anni 1629.
67 conceſſam fuiſſe Diſpenſationem pro matrimonio mulieris cum fratre mariti defuncti, ſtante matrimonio rato, & non conſummato, & quòd mulier poſt mortem viri cognita fuit, & prægnans reddita, cum periculo necis, & infamiæ, & abſque ſpe reddendi Pontificem faciliorem ad gratiam concedendam. Secundum, quòd dum Concilium Tri-
68 dentinum prohibuit in ſecundo gradu diſpenſari, niſi inter magnos Principes, non comprehenditur in hac prohibitione impedimentum publicæ Honeſtatis, etiam in primo gradu, quia hoc eſt multò minus impedimentum; vide Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 19. *nu.* 3. Et hæc de impedimento publicæ Honeſtatis dixiſſe ſufficiat.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium definitur.*

2 *Vir non poteſt eodem tempore plures ducere fœminas, nec fœmina plures mares.*

3 *In Lege Veteri pluralitas uxorum fuit aliquando permiſſa, ex ipſius Dei diſpenſatione.*

4 *In Lege Evangelica nulla adeſt in Eccleſia poteſtas diſpenſandi ſuper pluralitate uxorum ſimul*, nu. 6.

5 *Pluralitas uxorum eſt prohibita, nedum Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex Jure Divino, imò eſt contra Jus Naturale ſecundarium.*

7 *Inter Infideles etiam poligamia eſt illicita, quia licèt cum pluribus contrahant, cum prima tantùm matrimonium tenet.*

8 *Pluralitatem uxorum ſi quis prohibitam eſſe negaret, de Fide male ſentiret.*

9 *Pluralitas uxorum eſt adeò deteſtabilis, ut nulla conſuetudine in Republica Chriſtiana effici poſſit licita.*

10 *Conſuetudo non poteſt prævalere contra Jus Naturale, & Divinum poſitivum, ſed ſolùm contra humanum.*

11 *Pluralitas maritorum venit ſub prohibitione pluralitatis uxorum, & à fortiori, & prohibitio inſurgit ex Jure Naturali Divino.*

12 *Nec in hujuſmodi poligamia ab Orbe condito invenitur fuiſſe diſpenſatum, cum ob id generatio impediatur.*

13 *Nec ipſe Deus poteſt diſpenſare in hujuſmodi poligamia unius uxoris cum pluribus maritis, cum repugnet omnibus finibus matrimonii.*

14 *Mortuo altero ex Conjugibus, ſuperſtes poteſt ſecundas, & ulteriores nuptias inire, toties quoties mortis caſus eveniet.*

15 *Et contrarium aſſerere eſt hæreticale.*

16 *Mulier, quæ viginti duos ſucceſſivè maritos habuit, & deinde nupſit viro, qui viginti uxores ſepelierat, & ſuperſtes remanſit eidem mulieri, unde à populo Romano fuit coactus abſtinere à lugubri funere, & lauro & palma coronatus, cadaver mulieris ad tumulum aſſociavit.*

17 *Nuptiæ ſecundæ dicuntur, quæ poſt primas celebrantur, quanquam, pluries ſoluto matrimonio, tertias, & ulteriores celebraverit.*

18 *Ordinarii in ſuis Diœceſibus non poſſunt permittere Denunciationes matrimoniorum contrahendorum per Forenſes, niſi prius de eorum libero ſtatu conſtet.*

19 *Forma interrogandi, & examinandi teſtes ſuper ſtatu libero alicujus, Decreta à S. Congregatione ſuper generali Inquiſitione.*

20 *Si contrahentes ſint vagi, non conceditur licentia contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum eſſe liberos.*

21 *Fides, aliaque documenta ſuper ſtatu libero, quæ de partibus producuntur, non admittuntur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarii, & recognita per teſtes, qui ſaltem habeant notam manum, vel ſigillum.*

22 *Pro teſtibus in hac materia debent recipi potius conſanguinei, quàm extranei, & potius cives, quàm exteri.*

23 *Declarationes plures factæ fuerunt à S. Congregatione ſupradicta*, & nu. ſeq. *referuntur iidem caſus.*

24 *Si aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis conſtitutus, non eſt neceſſe, ut ſervet formam Literarum de ſtatu libero; ſecus tamen, ſi poſtea convaleſcat, quo caſu, ante quam conveniant diligentias ſupradictas explere debet.*

25 *Atteſtationes hujuſmodi non requiruntur pro exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & pervenerunt ad locum, ubi matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuè permanſerunt.*

26 *Atteſtatio hujuſmodi requiritur pro exteris, qui per decem annos, & ultra, domicilium acquiſiverunt in loco, ubi ſunt matrimonium contracturi, etiamſi eorum ſtatus liber probetur per teſtes fide dignos tam originis, quàm domicilii.*

27 *Atteſtatio prædicta requiritur pro illis exteris, qui unicam, vel plures uxores duxerunt, & è contra, ſi mortuæ fuerint in loco, ubi iterum matrimonium contrahere deſiderant, ac amplius poſt mortem à d. loco non diſceſſerunt.*

28 *Interrogatoria ſupradicta, ob eorum difficultatem, in practica fuerunt reſtricta in pluribus Curiis, etiam de conſenſu ipſius S. Congregationis.*

29 *Poligami infamiam incurrunt.*

30 *Et ſunt de fide vehementer ſuſpecti.*

31 *Et uti hæretici poſſunt puniri, cum hujuſmodi caſus ſpectet ad S. Inquiſitionem.*

32 *Si Laici præveniant in poligamorum captura,*

ſolet

ſolet Officium S. Inquiſitionis de manu Laico-
rum recipere, & eos interrogare, quomodo de
Fide ſentiant; & ſi catholicè reſpondeant, re-
mittuntur puniendi ab ipſis Laicis.
33 *Poligamorum pœnam nonnulli docent eſſe pu-*
blicationem dimidiæ partis bonorum.
34 *Alii dicunt ferro ardenti imprimendam eſſe in*
fronte Poligami literam Q., & ita ſervari in
Hiſpania.
35 *Alii tenent Poligamos eſſe publicè fuſtigandos,*
& deinde in perpetuum exilium mittendos, &
ita Lucæ obſervatum.
36 *Fœminis verò, quæ eodem tempore pluribus*
viris nupſerunt, de Jure Canonico debent in-
cidi capilli, & panni ante, & poſt.

De Impedimento Ligaminis, & an ſuper pluralitate uxorum, vel maritorum ſimul, diſpenſari poſſit.

C A P. IX.

1 MATRIMONIUM eſt maris, &
fœminæ legitima conjunctio,
individuam vitæ conſuetudi-
nem retinens; *Inſtit. de pa-*
tria poteſt. §. *Nuptiæ.* Maris
(inquam) & fœminæ, in
numero ſingulari; quia nec
unus mas plures fœminas ſimul ducere, nec
2 una fœmina pluribus viris eodem tempore
nubere poſſunt; cum etenim matrimonium
conſummatum ſignificet unionem Chriſti Do-
mini cum Eccleſia ſua Sponſa, ſicut unus eſt
Chriſtus, & una eſt Eccleſia, ita inter unum
virum, & unam fœminam, uno eodemque
tempore debet matrimonium conſiſtere;
Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem,
& adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in car-
ne una; Matth. cap. 19. Unde Innocentius
Tertius, *cap. Gaudemus* 8. *de Divortiis*, ait,
ſi conjuges debent eſſe duo in carne una, ſi
unus vir plures uxores, ſive una uxor plures
maritos habeat, non erunt duo in carne una,
ſed potius diviſio in plures carnes. Et licèt
3 in Lege Veteri, ex particulari ipſius Dei diſ-
penſatione, fuerit aliquando permiſſa uxo-
rum pluralitas: Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 80. *nn.*
12. Bellarminus *lib.* 1. *de Matrimon. cap.* 11.
propoſ. 3. & 4. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 3.
punct. 10. *nn.* 4., certum tamen eſt, in Lege
Evangelica, in qua matrimonium ad ſtatum
Sacramenti fuit elevatum, caſſatam fuiſſe
4 eam diſpenſationem à Domino noſtro Jeſu
Chriſto, & proinde nullam eſſe in Eccleſia
poteſtatem ſuper dicta pluralitate uxorum
ſimul diſpenſandi. Concluſio iſta eſt commu-
niſſima Catholicorum, tam Theologorum,
quàm Juriſtarum, necnon Moralium Aucto-
rum, & Sacræ Scripturæ Expoſitorum, &
contra hæreticos Scriptores, & conſtat per-
petua traditione, & praxi totius Eccleſiæ;
colligitur expreſsè *cap. Videtur nobis*, 2. *cauſ.*
35. *quæſt.* 6. *cap. Cum per bellicam*, *prim. cauſ.*
34. *quæſt.* 1. *d. cap. Gaudemus*, 8. *de divort.*
cap. Tuas dudum, finali, & cap. Licèt 3. *de*
ſponſ. duorum, & innumeris aliis in locis,
& docent expreſsè Sotus 4. *quæſt.* 1. *art.* 1.
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 80. *n.* 1. Bonacin. *de Ma-*
trim. quæſt. 3. *punct.* 10. *num.* 4. Gutierez *de*
Matrim. cap. 96. Coninck. *de Sacrament. diſp.*
26. *dub.* 1. *num.* 2. & 3. Layman. *Theol. Mor.*
lib. 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 6. *nu.* 8. Pontius
de Matrim. lib. 7. *cap.* 49. *n.* 3. Averſa *de Ma-*
trim. quæſt. 14. *ſect.* 1. *verſ. Certum tamen*,
& latiùs *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ. Certum.* Bel-
larmin. *de Controv. Fid. tom.* 3. *lib. unic. de*
Matrimon. controverſ. 3. *cap.* 10. Trullenck.
tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 14. *n.* 5. Stephanus
à S. Gregorio *de Vinculis Divinæ Pietatis*,
cap. 109. *nu.* 2. Paccin. *de Viſitat. part. prim.*
quæſt. 10. *n.* 31., & alii communiter; nec de
hoc dubitari poteſt cum fuerit ita definitum
à Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *de Matr. can.*
30. his verbis, *Si quis dixerit, licere Chri-*
ſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nul-
la Lege Divina prohibitum, anathema ſit;
5 unde certum eſt, pluralitatem iſtam, non ſo-
lùm Jure Eccleſiaſtico, ſed Jure Divino pro-
6 hibitam eſſe, imo eſſe contra Jus Naturale,
non tamen primarium, ſed ſecundarium.
Bellarminus *l. c.* Sanchez *d. diſp.* 80. *num.* 8.
Filiucc. *QQ. Mor. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2.
cap. 4. *nu.* 162. & 169. Trullenck. *d. dub.* 14.
nu. 3., qui *num.* 6. opportunè animadvertit,
etiam inter infideles illicitam eſſe hujuſmo-
7 di poligamiam, quia licèt cum pluribus con-
trahant, tamen cum ſola prima matrimo-
nium tenet; quod idem confirmant plures
Doctores *cap. ſequenti citati*, & propterea
non poſſe ſuper hujuſmodi pluralitate à Pon-
tifice diſpenſari, expreſsè docent Sanchez
nu. 9. Bonac. *n.* 4. Pontius *n.* 4. Filiuccius *nu.*
164. *ll. cc.*, quia tum lege Naturali, tum
lege Chriſti Domini, ob veram Sacramenti
8 ſignificationem, interdicta eſt dicta uxorum
pluralitas; & ſi quis aliter ſentiret, malè
ſentiret de Fide. Simanchas *de Cathol. Inſtit.*
cap. 40. relatus à Bonacin. *l. c. n.* 3. Imo lu-
theranizaret, impiamque, & damnatam Lu-
theri, Eraſmi, & Annabaptiſtarum pravita-
tem ſequeretur: Et licèt aliquæ Barbararum
Nationum plures uxores ſimul admittant, ut
Tiraquell. *de Leg. Connub. l.* 7. *nu.* 20. 22. 29.
30. 50. & 53. refert de Mauris, Maurutiis,
Medis, Paonibus, Parthis, Ægyptiis, Ga-
ramanthis, Agatirſis, Arabis, Azotis, Au-
xibus, Britannis, Civenaicis, Herulis, Ge-
loni-

Ionibus, Indis, Judæis, Troglodltis; & So-
crates *lib. 4. Hiſtoriar.* aſſerat, Valentinia-
num Imperatorem, ur ultra Severam uxo-
rem, ducere poſſet Juſtinam, univerſali lege
ſtatuiſſe, ut unicuique liceret duas uxores le-
girimas ſimul habere. Hæc tamen Infidelium
exempla non debent inter Chriſtianos ad-
mirti, qui Deum verum colunt, ejuſque
ſanctiſſima Præcepta ſervare tenenrur; Imo
apud Romanos *l. Neminem C. de inceſtuoſis*
nupt. prohibitum erat plures uxores ſimul
habere, vide Cironium ſuper Decreralibus
lib. 4. titul. 4. Eſt au em iſta Conjugum plu-
9 ralitas ita deteſtabilis, ut non ſolùm illicira
ſit, ut diximus, ſed nulla conſuetudine fieri
poſſit, ut in Chriſtiana Republica efficiatur
licita, ur benè docent Covarruv. 4. *Decret.*
2. *part. cap.* 7. §. 3. *n.* 1. Sanchez *d. diſp.* 80.
n. 10. Bonacina *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 10.
propoſ. unic. n. 10. Molfeſ. *tom.* 1. *part. prim.*
10 *quæſt.* 5. *n.* 65., quia conſuetudo non poteſt
prævalere conrra Jus Naturale, & Divinum
poſitivum, ſed ſolùm conrra humanum. *cap.*
Cum tanto, final. de conſuetud. Sanchez *l. c.*
Quæ hue uſque dicta ſunt de pluralitate
uxorum ſimul, ritè etiam procedunt, imo &
11 multò fortius de pluralitate maritorum ſi-
mul, quòd enim Concilium Tridentinum, &
alii Doctores de pluralitate uxorum ſimul
mentionem facianr, nec de maritorum plu-
ralitare dicant, id evenit, quia cum jam in
Lege Veteri fuiſſet pluries in pluralitate uxo-
rum ſimul diſpenſatum, ad hoc ut Chriſti-
fideles certi eſsent, quòd in Lege Nova hu-
juſmodi Diſpenſatio caſſata fuiſſet, neceſse
fuit, ut Concilium ſic expreſsè declararet;
nec opus fuit de prohibita marirorum plura-
litate aliquid comminiſci, tanquàm Jure Di-
vino naturali inſurgente. Sanchez *d. diſp.*
80. *n.* 4. Coninck. *diſp.* 26. *dub.* 2. Bonacina
d. punct. 10. *n.* 9. Filiucc. *d. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 4. *num.* 164. Averſa *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ.*
Dicendum tamen. Michalorius *tract. de Fra-*
trib. part. 3. *cap.* 18. *nu.* 21., cum certum, &
indubium ſit, hujuſmodi poligamiam prohi-
biram eſſe, ita ut nec ab Orbe condito in
12 ea diſpenſatum fuiſſe audiatur, cum ob id
impediri generationem, & innumera incon-
venientia ſequi, affirment præcitari Docto-
res; imo Bellarminus *d. tom.* 3. *lib. de Matr.*
13 *cap.* 11. *lit. A.* concludit, nec ipſum Deum
poſſe diſpenſare in hujuſmodi poligamia
unius uxoris cum pluribus mariris, cum re-
pugner omnibus finibus matrimonii.
14 Prædicta tamen ita inrelligas, ut non li-
ceat uno eodemque tempore plures viros,
vel plures uxores habere, quia, ſi mortua
Conjuge, ſuperſtes velit ſecundas nuptias in-
ire, id ei licebit roties quoties caſus mortis
eveniat, ſi aliud canonicum impedimentum
non obſtet; conſtat *cap. Aperiant* 11. *cauſ.* 31.
quæſt. 1., & docent Averſ. *de Matrim. quæſt.*
14. *ſect.* 2. *verſ. Exploratum.* Sanchez *lib.* 7.
diſp. 81. *n.* 2. Bonacina *d. punct.* 10. *nu.* 10.
Steph. à S. Gregor. *cap.* 109. *n.* 3. *in fine*, &
ita de fide tenendum, probar Layman. *lib.*
5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. & contra-
15 rium aſſerere eſse hæreticale, affirmat Div.
Auguſtinus *lib. de Hæreſibus*, *c.* 26. & con-
ſtar ex *cap.* 7. *ad Romanos*, ubi dicitur, *Quæ*
ſub viro eſt mulier, obligata eſt legi; ſi autem
mortuus fuerit vir ejus, ſoluta eſt à lege vi-
ri, ut non ſit adultera, ſi fuerit cum alio vi-
ro; & 1. ad Corinth. *Si dormierit vir ejus*
liberata eſt, cui vult nubat, & ita viget uni-
verſalis Eccleſiæ conſuerudo, & teſtantur
Cænedus *in Collect. part.* 2. *collect.* 49. *nu.* 2.
Majolus *de Irregul. lib.* 1. *cap.* 33. *in fine*, &
Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſtol. lib.* 7.
16 *cap.* 2. *num.* 81. de quadam mullere, quæ vi-
gintiduos ſucceſſivè habuit maritos, & de-
inde nupſir viro, qui viginri ſepelierat uxo-
res, qui poſtmodum vincens, ſuperſtes re-
manſir, & addit Majolus *l. c.* quòd populus
Romanus coegit eundem virum abſtinere à
lugubri ſunere, ſed eundem lauro corona-
tum, palma in manibus tenta tanquàm vi-
ctorem, uxoris cadaver ad tumulum aſſocia-
re juſſit.
17 Quod dixi, poſse ſecundas nuptias iniri,
intellige de quibuſcunque nupriis, poſt pri-
mas initis, quia omnes nuptiæ poſt primas,
ſecundæ dicuntur, quamvis decies, vel plu-
ries ſuerinr, ſoluro marrimonio, ſucceſſivè
celebratæ, ut benè Rolandus *conſ.* 72. *vol.*
1. *nu.* 31. Cened. *d. collect.* 49. *n.* 2. Meno-
chius *conſ.* 97. *num.* 18. *vol.* 1. Molf. *tom.* 2.
part. 9. *quæſt.* 3. *nu.* 2.
18 Porrò poligamiæ crimen ita deteſtabile
eſt, ut neceſſe ſuerit ad illud extirpandum,
per Sacram Congregationem Generalis In-
quiſitonis de Urbe, ſaluberrimo Decreto
provideri, mandando, & interdicendo, pro-
ut anno 1637. mandavit, & interdixit omni-
bus locorum Ordinariis, nè in eorum Civi-
tatibus, & Diœceſibus permittant fieri De-
nunciationes marrimoniorum, quæ contrahi
deberent à Forenſibus, niſi Parocho, ad quem
ſpectat matrimonii celebrario, conſtet per
aurhenticam Fidem Ordinarii ipſorum Fo-
renſium, de eorum ſtatu libero; ipſis inſuper
Ordinariis præſcripta forma, ut antequam
fidem dicti liberi ſtarus faciant, teſtes fide
dignos ſuper Inſtructione ab eadem Sacra
Congregatione generaliter tranſmiſſa, exa-
minent, qui ex certa ſcientia ſtatum liberum
conrrahere volentium affirment, cujus Inſtru-
ctionis tenor infra ſequirur.
19 *Inſtructio pro examine illorum teſtium, qui*
inducuntur pro contrahendis matrimoniis tam
in Curia Eminentiſſ. Dom. Cardinalis Vicarii
Urbis, quàm in aliis Curiis cæterorum Ordi-
nariorum.

In

In primis, teſtis moneatur de gravitate Juramenti, in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo Divina ſimul, & humana Majeſtas læditur ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravitatem.

Interrogetur de Nomine, Cognomine, Patria, Ætate, Exercitio, & Habitatione.

Interrogetur an ſit civis, vel exterus, à quanto tempore eſt in loco, in quo teſtis ipſe deponit.

Interrogetur, an ad examen acceſſerit ſponte, vel requiſitus: ſi dixerit, acceſſiſſe ſponte, à nemine requiſitus: Interrogetur an ſciat, adeſſe aliquod Impedimentum inter contrahere volentes; & ſi reſponderit negativè, teſtis dimittatur, quia præſumitur mendax. Si verò dixerit acceſſiſſe requiſitus,

Interrogetur, an ſibi pro hoc teſtimonio ferendo fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel oblatum, à contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine.

Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, & qua occaſione; cujus qualitatis, vel conditionis exiſtant.

Si reſpondeat negativè; teſtis dimittatur; ſi verò affirmativè,

Interrogetur, an contrahere volentes ſint cives, vel exteri; ſi reſpondeat eſſe exteros,

Interrogetur, à quanto tempore acceſſerint ad hanc Urbem, unde venerint, an venerint ſimul, vel ſeparatim.

Si reſponderit, veniſſe de recenti, vel ſimul, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per Literas eorum Ordinarii, ac loci, à quo Contrahentes diſceſſere, doceatur, inter ipſos Contrahentes non adeſſe Impedimentum, & mulierem non eſſe raptam. Si verò reſponderit, à multo tempore citrà veniſſe, vel Contrahentes eſſe cives,

Interrogetur, ſub qua Parochia hactenus Contrahentes habitarunt, vel habitent de præſenti.

Interrogetur, an ipſe teſtis ſciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoque habuiſſe uxorem, vel virum. Si reſponderit affirmativè, non procedatur ad licentiam, niſi producantur authenticæ, & legales atteſtationes, vel teſtes fide digni, & veriſimiliter informati de obitu Conjugis defuncti.

Si verò teſtis reſponderit, non habuiſſe uxorem, vel maritum,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile, quòd aliquis ex illis habuerit uxorem, vel maritum, & quòd ipſe teſtis neſciat. Si reſponderit affirmativè, ſuperſedeatur, niſi ex aliis teſtibus probabiliter concludatur, non habuiſſe uxorem, vel virum.

Si reſponderit negativè, interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua deinde Judex colligere poterit, an teſti ſit danda fides, vel nè.

Si reſponderit, Contrahentes habuiſſe uxorem, vel maritum, ſed eſſe mortuos,

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodo ipſe teſtis ſciat, eos eſſe mortuos.

Item, interrogetur, an poſt mortem dicti Conjugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus tranſierit ad ſecunda vota, abſque eo quòd ipſe teſtis ſciat.

Si reſponderit affirmativè, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur teſtes, per quos negativa coarctetur concludenter. Si verò negativè,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, qua perpenſa Judex poterit judicare, an ſit concedenda licentia, vel nè.

20 *Si Contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eos eſſe liberos,* & in aliis ſervata forma Concilii Tridentini *in cap. Multi, ſeſſ.* 24.

21 *Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarii, & recognita ſaltem per Teſtes, qui habeant notam Manum, vel Sigillum.*

22 *Pro Teſtibus in hac materia recipiantur potius conſanguinei, quàm extranei, quia præſumuntur melius informati; & cives potius, quàm exteri.*

23 Sciendum tamen, quòd, poſt emanatas ab eadem Sacra Congregatione prædictas Inſtructiones, cum, ſecundùm caſuum contingentiam, de nonnullis adhuc dubitaretur, & propterea ad ipſam Sacram Congregationem recurſum ſit, fuerunt factæ infraſcriptæ declarationes, teſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 6. num.* 23.

24 Primò, petitum fuit, an præfatarum Literarum forma ſervanda ſit in caſu neceſſitatis, ut ſi aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis.

Reſpondit, non eſſe ſervandam in articulo mortis, intra quem, ſcilicet, probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias; cum hoc etiam, quòd ſi infirmus fortè convaluerit, debeant fieri diligentiæ juxta Inſtructionem, antequàm ſimul conveniant.

25 Secundò, an atteſtatio Ordinarii requiratur pro Exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & pervenerunt ad locum, ubi Matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuò permanſerunt.

Reſp. eam, ut jacet, non requiri.

26 Tertiò, an requiratur pariter dicta atteſtatio pro Exteris, qui per decem annos, & ultra, domicilium acquiſiverunt in loco, ubi ſunt matrimonium contracturi, ſi eorum

rum

rum ſtatus liber probetur per Teſtes fide di-
gnos, tam originis, quàm domicilij.
Reſp. requiri.
27 Quartò, an requiratur dicta atteſtatio
pro illis Exteris, qui unicam, vel plures
Uxores duxerunt, & è contrà, ſi mortuæ
fuerint in loco, ubi iterum matrimonium
contrahere deſiderant, ac amplius, poſt
mortem, à dicto loco non diſceſſerunt.
Reſp. requiri.
28 Sciendum inſuper, quòd prædicta Interroga-
toria, ob eorum difficultatem in practica, fue-
runt reſtricta in pluribus Curiis etiam de con-
ſenſu ipſius Sacræ Congregationis, ut teſta-
tur Ventrigl. *in Praxi annot.* 3. §. 3. *n.* 50. *in fin.*
Cæterùm quòd attinet ad pœnas conrrà
Poligamos Jure ſtatutas, in primis adno-
29 tandum eſt, iſtos Poligamos pœnam infa-
miæ incurrere. Felinus *cap. Ex tenore, verſ.
Cæterum, in princip. de reſcriptis.* Lælius de
Zanchis *de Privileg. Eccleſiæ Privileg.* 134.
30 *num.* 12. inſuper, eſſe de fide vehementer ſu-
ſpectos. Piaſecius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.*
4. *de Hæret. num.* 41. *verſ. Aliquando defer-
tur.* Leo *in Theſauro Fort Eccleſ. part.* 3. *cap.*
6. *num.* 36. Alphonſ. à vera Cruce *in ſpec.
31 conjug. part. pr. artic.* 42. *in fine*, & poſſe
uti Hæreticos puniri, cum hic caſus ſpe-
ctet ad Sanctam Inquiſitionem. Riccius *in
Praxi For. Eccleſ. Reſol.* 37. *num.* 1. Siman-
cas *in tract. de Catholica Inſtit. titulo* 40. *de
Matrim.* Hurtado *Tract. Var. part. pr. tract.*
5. *cap.* 2. *reſol.* 4. *num.* 33. *& nu.* 38. Tuſchus
Concluſ. 144. *num.* 3. *Lit. M.* & ideò teſte
Sella *in Select. Canon. cap.* 45. *num.* 12. ſi Lai-
ci præveniant in Poligamorum captura, ſo-
32 let Officium S. Inquiſitionis de manu Lai-
corum iſtos reos recipere, eoſque interro-
gare, quomodò ſentiant de Fide; quòd ſi
catholicè ſuper hoc reſpondeant, remittun-
tur puniendi ab ipſis Laicis.
33 At quibus pœnis ſint puniendi, ſunt qui
doceant, eſſe puniendos pœna ſtupri, quæ
eſt publicatio dimidiæ partis bonorum.
Tuſch. *l. c. num.* 4. & ſic in facti contingen-
tia conſuluit Alex. *conſ.* 156. *lib.* 7. Alii do-
34 cent, in fronte Poligami, ferro ardenti,
imprimendam eſſe literam Q, & ſic ſerva-
ri in Hiſpania referunt, Clarus *lib.* 5. *Sentent.*
§. *Fornicatio, num.* 31. Lælius de Zanchis *de
35 Privileg. Eccleſiæ, Privileg.* 134. *num.* 14.
Alii tandem concludunt, publicè fuſtigan-
dos eſſe, & deinde in perpetuum exilium
mittendos, & ita in noſtra Civitate Luca-
na fuit ſervatum contra quendam Nuncium
publicum, qui duas ſimul uxores in eadem
36 Civitate duxerat: De Jure Canonico, fœ-
minis, quæ pluribus viris eodem tempore
nupſerunt, debent incidi capilli, & panni,
ante, & poſt; *cap. de benedicto, cauſa* 32. *q.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium aliud eſt legitimum, & ratum: aliud ratum, & non legitimum; aliud legitimum, & non ratum; aliud ratum, & conſummatum; & aliud ratum, & non conſummatum.*

2 *Matrimonium legitimum, & ratum eſt, quod legitimo conſenſu, juxta formam S. Concilii Tridentini, contractum eſt:*

3 *Matrimonium ratum, & non legitimum eſt, ſi Fideles, omnibus Eccleſiæ Solemnitatibus omiſſis, ſolo affectu invicem contrahant.*

4 *Tamen, cum ſit irritum, & reprobatum, non meretur nomen matrimonii, ſed potius concubinatus.*

5 *Matrimonium, ut ſit validum, debet contrahi coram Parocho, vel alio Sacerdote, ab eodem Parocho, vel Ordinario deputato, & duobus ſaltem Teſtibus, ex diſpoſitione S. Concilii Tridentini; aliàs eſt irritum.*

6 *Matrimonium legitimum, & non ratum eſt, quod inter Infideles, ex legali inſtitutione, vel more Regionis contrahitur, & non eſt ratum, quia non eſt firmum, eò quòd, dato repudio, licet recedere, & aliis copulari.*

Et ſuper eo durante infidelitate Cunjugum, Papa diſpenſare non poteſt. num. 12.

7 *Licèt Infideles matrimonium contrahant cum pluribus fœminis ſimul, tamen validum non erit, niſi quoad primam.*

Et ſi ad Fidem poſtmodum convertatur, debebit cum prima tantùm remanere, ſi ea, abſque injuria Creatoris, remanere voluerit, nec poterit aliam ducere.

9 *Sed ſi omnes convertantur, præter primam, cum neutra in rigore tenetur permanere, quia nulla ex eis eſt conjux.*

10 *Matrimonium ratum, ſed non conſummatum eſt, quod per verba de preſenti ritè contrahitur, ſed per copulam carnalem nondũ conſummatur.*

11 *Matrimonium ratum, & conſummatum, eſt quod fuit legitimè contractum, & carnali copula ſubſequenter perfectum.*

12 *Dictæ Matrimonii ſpecies ad tres tantùm reducuntur, & quæ.*

13 *Diſpenſatio ſuper diſſolutione matrimonii rati, & non conſummati, an poſſit concedi, alii negant, ut num.* 14.

15 *Sed contrarium reſolvitur, dummodo adſit juſta cauſa, n.* 16. 17.

18 *In hujuſmodi Matrimonio rato nedum Papa diſpenſare poteſt, ſed etiam Major Pœnitentiarius, & caſus diſpenſati afferuntur, n.* 19.

20 *Et quid ſit ſervandum, quando alter ex Conjugibus neſciret aliud matrimonium ab altero Conjuge contractum fuiſſe.*

21 *Cauſæ juſtæ diſpenſandi in matrimoonio rato, quæ ſint, non poteſt certa regula aſſignari, ſed debent eſſe graves, & urgentes.*

22. *Pri-*

22 *Prima eſt Lepra alteri Conjugi ſuperveniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret conjugij uſum.*

23 *Secunda eſt, timor gravis magni ſcandali futuri, vel ob fornicationis timorem, & quando conjugès ſunt genio valde difformes, & exinde inimicitiæ oriri poſſent.*

24 *Tertia eſt diſparitas notabilis conjugum ī qualitate, & quando quadam cæca affectione, & lenitate ducti ſunt ad contrahendum.*

25 *Quarta eſt, quando alter conjugum aſſerit, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poteſt induci ad illum habendum, niſi cum periculo magnæ inimicitiæ, & mali exitus.*

26 *Quinta eſt, quando Vir omni conatu quærit Uxorem repellere, abſque ſpe probabili ſanioris mentis, & perpetuæ diſcordiæ, & ſcandala timerentur.*

27 *Sexta cauſa eſt, ſi Vir fuiſſet promotus ad Epiſcopatum, dum hujuſmodi promotio eſſet valde utilis, & neceſſaria ad bonum commune.*

28 *Septima eſt magna diſcordia, & conjuges mutuo conſenſu Diſpenſationem peterent.*

29 *Alia cauſa eſt, ſi Hermaphroditus, qui prævalebat in ſexu fœmineo, matrimonium, ut fœmina contraxit, & antequam conſummaſſet, prævaleret in ſexu virili.*

30 *Periculum perverſionis, ut ſi quis contraxiſſet cum Hæretico.*

31 *Aliæ poſſent addi cauſæ, quarum prima eſt, ſi ageretur de pace ſervanda, & valde conferret ad unionem, & fælicem ſtatum ſpiritualem, & temporalem alicujus nationis, & publicum bonum.*

32 *Secunda, ſi quis, poſt Matrimonium ratum, cum una contractum, cum altera contraxiſſet, & conſummaſſet, ſi exinde evitarentur ſcandala, & innumera peccata, n. 33.*

33 *Tertia cauſa eſt, quando ambo Conjuges ſunt teneræ ætatis, quia cum facilè decipi poſſint, & jam incipiant ſibi diſplicere.*

34 *Potentia, & Nobilitas faciliorem reddit Diſpenſationem ſupradictam, ad evitandas rixas, & pacem componendam.*

35 *Quando dubitatur, an cauſa ſit diſpenſandi, necne, ſuper Matrimonio rato, recurritur ad S. Congregationem.*

36 *Matrimonium fuit per S. Congregationem declaratum ratum, & non conſummatum, quia, poſtquam fuit contractum, non interceſſerat copula, licèt ante pluries fuiſſent fornicati.*

37 *Matrimonium ratum, & nō conſummatum, licèt regulariter diſſolvatur per Religionis ingreſſum, tamen quo ad Jeſuitas non diſſolvitur, cum nonniſi poſt longum tempus, Profeſſionem emittant, & conjux tandiù expectare cogatur, & negans per ingreſſum Religionis non diſſolvi eſt anathema, n. 38. & n. 42.*

39 *Matrimonium ratum diſſolvitur, ne dum per ingreſſum, & Profeſſionis emiſſionem in Religionem clauſtralem approbatam, verùm etiam per Profeſſionem Equitum Hyeroſolimitanorum.*

40 *Equites Hyeroſolimitani Profeſſionem ſolemnè emittunt, & comprehenduntur ſub Decretis Concilii Tridentini ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. &c.*

41 *Non tamen rumpitur Matrimonium ratum per vota ſolemnia Equitum Militiarum Calatravæ, Alcbantaræ, S. Jacobi, & ſimilium, & de ratione.*

42 *Matrimonium ratum non dirimitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, nec per promotionem ad Epiſcopatum.*

43 *Matrimonium non dicitur conſummatum, ſed ratum, ſi poſt illius contractum non fuerit ſecuta copula, quamvis antea pluries inter eos fuerit habita, ut dictum fuit ſupra n. 36.*

44 *Matrimonium inter Fideles, & ritè, & validè contractum, ratum, & conſummatum, diſſolvi nequit, neque ſuper ejus diſſolutione diſpenſari poteſt, cum nullus in terris poteſtatem habeat.*

Et ſolum morte finitur n. 84.

45 *Nec per alium poſſe diſſolvi, quàm per ipſum Deum.*

46 *Et qui dixerit, propter Hæreſim, moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſtinentiam, poſſe diſſolvi, anathema erit.*

47 *Pariter, qui dixerit, per Adulterium Matrimonium diſſolvi, anathema erit, ex Concilio Tridentino.*

48 *Conjuges, licet per divortium ſeparentur, tamen adhuc conjuges erunt.*

49 *Si unus ex conjugibus, de conſenſu alterius Religionem ingrediatur, & profiteatur, poſt Matrimonium conſummatum, nihilominus adhuc durabit inter eos vinculum, & erunt veri Cōjuges.*

50 *Matrimonium, licèt, quoad vinculum, diſſolvi non poſſit, tamen quoad habitationem, authoritate Judicis Eccleſiaſtici, ex certa cauſa, & quoad Thorum, communi conſenſu, ſeparari poſſunt.*

51 *Matrimonium contractum cum impedimento dirimenti, abſque Apoſtolica Diſpenſatione, eſt nullum, & ſi Conjuges, eo detecto, perſeveraverint in copula, non Matrimonium, ſed Concubinatus erit.*

52 *Infideles, qui tempore Infidèlitatis Matrimonium contraxerunt, & conſummaverunt, ſi fiant Fideles, & baptizentur, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt per Papam ſuper eodem Matrimonio diſpenſari.*

53 *Matrimonium ratum Fidelium, eſt fortius Matrimonio conſummato Infidelium, quod nullam aliam firmitatem habet, quàm Contractus naturalis, & cum Papa diſpenſet ſuper Matrimonio rato Fidelium, eò magis ſuper conſummato Infidelium diſpenſabit.*

54 *Matrimonium conſummatum inter Fideles, ut diſſolvatur, requiruntur concludentiſſimæ probationes de Impedimento.*

Digitized by Google

Nec ſtatur aſſertioni ſimplici Conjugum. nu. 77.

55 *Teſtes, contrà validitatem Matrimonii deponentes, debent eſſe omni exceptione majores.*

56 *Ad dirimendum Matrimonium non conjnngnntur duæ, vel plures præſumptiones, ad plenam probationem faciendam.*

57 *Numerus Teſtium, licèt regulariter ſuppleat eorum fidem, tamen fallit, quando agitur de Matrimonio diſſolvendo.*

58 *Nec ſufficit fama ad illud diſſolvendum.*

59 *Etiamſi concurrat confeſſio Conjugum inſtantium pro diſſolutione.*

60 *Nec ſufficit ſolius Matris teſtimonium de impedimento.*

61 *Qnando agitur de diſſolutione Matrimonii, omnis diligentia, & cautela eſt adhibenda.*

62 *Limita, quando Impedimentum eſſet ſuper defectu conſenſus in Coniugibns, vel altero illorum, quia tunc omnes Teſtes admittuntur.*

63 *Limita ſecundò, quando ageretur de diſſolvendo Matrimonio cnm impedimento perpetuo.*

64 *Limitatur tertiò, niſi eſſet ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, quia tunc admittuntur teſtes potius conſanguinei, quam extranei.*

65 *Debent tamen eo caſn Teſtes deponere, quòd viderint Perſonas omnes, in conſanguinitate diſtinguendo gradns ex utroque latere, vel ſaltem aliquas perſonas in gradibus, aliàs non probant.*

66 *Quia, quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, Teſtes debent de gradn, & ſtipite deponere.*

67 *Debent inſuper jurare, quòd ad Teſtimonium ferendum non procednnt, odio, amore, timore, vel præmio, ſeu commodo.*

68 *Teſtes omni exceptione majores dicuntur ij, qui nulla, vel minima, etiam momenti, exceptione repelli poſſunt, & nihil ad eorum fidem minuendam opponi valet.*

69 *Teſtes idonei ij dicnntur, qni ſunt probatæ vitæ, & bonæ opinionis, & fide ordinaria digni, à lege non reprobati, ſed probati.*

70 *Alii Teſtes dicnntur inhabiles, qui repelli poſſunt veluti impuberes, infames, & ſimiles.*

71 *In caſibus, in qnibus requiritur, ut Teſtes ſint omni exceptione majores, hujuſmodi qualitas probanda eſt, aliàs, ſi opponatur, non eſſe omni exceptione majores, non probant.*

72 *Teſtis quilibet, licèt præſumatur idoneus. non tamen idoneus præſumitur omni exceptione major.*

73 *Exceptio prædicta ſi opponatur, omnes Teſtes admittnntur, licèt conſanguinei, vel affines ſint etiam pater, & mater.*

74 *Conjugibus conſentientibus diſſolutioni Matrimonii, & deponentibus contra Matrimonium, non creditur.*

75 *In diſſolutione Matrimonii debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis, ad evitandas colluſiones, & fraudes.*

76 *Diſſolutio Matrimonii dicitnr res graviſſima.*

78 *In dubio, an adſit impedimentum, Conjuges non ſunt ſeparandi.*

79 *Cauſarum matrimonialium, tanquam graviſſimarum, cognitionem Eccleſia ſibi reſervavit, ut recta juſtitia tractentur.*

80 *Et qni dixerit, ad eam non ſpectare, anathema erit.*

81 *In cauſis matrimonialibus proceditur ſummariè.*

82 *Et in eis, etiam poſt publicatas atteſtationes poſſunt recipi Teſtes ſuper eiſdem articnlis, tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia.*

83 *Nec ſuper eis poteſt tranſigi, aut compromitti.*

85 *Si Conjux mortuus miraculosè reſuſcitaret, non poſſèt ad Conjugium redire, poſt reſurrectionem, niſi iterum contraheret.*

86 *Servitus perſonalis, quæ debetur à Perſona, ratione ipſius perſonæ, morte extingnitnr.*

87 *Religioſus mortuus miraculosè reſurgens, non tenetnr ad Religionis obſervantiam.*

88 *Sicut Epiſcopns, & Prælatns reſnrgentes, abſqne Diſpenſatione, non retinebunt Eccleſiam, cum eidem, uti eorum Sponſæ mortui fuerint.*

89 *Retinerent tamen caracterem, qni eſt indelebilis, & propterea, poſt reſurrectionem, reordinandi, vel rebaptizandi non ſnnt.*

90 *Mortuus reſurgens, ſi deceſſerit teſtatus, recnperat ſua bona.*

91 *Qnod procedit etiam in donatione cauſa mortis, quæ revocatur per reſnrrectionem Donantis.*

92 *Extende, ut revocetur hæreditas, etiam ab inteſtato delata.*

93 *Etiamſi, ob defectum hæredum, in Fiſcum fuiſſet translata.*

94 *Diſſoluto Matrimonio per mortem alterius Conjugis, ſi is reſurgeret, & iterum contrahere vellent, non indigerent nova Diſpenſatione, licèt in primo Matrimonio neceſſaria fuiſſet, & n. 95. 96.*

97 *Reſuſcitatus, de novo contrahens cum ſua Uxore, non fit bigamns, nec egebit Diſpenſatioue, ſi poſtea vellet promoveri ad Sacros Ordines.*

98 *Matrimonium ritè contractum dicitur conſnmmatum, quamvis copula fuerit per vim, & metũ extorta, adeòut fuerit factum indiſſolubile.*

99 *Matrimonium, quamvis ſolummodo ratum, & ritè contractum ſit, nõ diſſolvitur per aliud Matrimonium, poſtea cum alio contractum, & conſummatum, quia cum primum fuerit validum, non potuit, niſi per Religionis ingreſſum, vel Pontificis Diſpenſatione, reſcindi, & n. 100.*

An

An, & quando Matrimonium legitimè contractum poſſit Diſpenſatione diſſolvi.

CAP. X.

1 MATRIMONIUM aliud eſt
legitimum, & ratum;
aliud ratum, & non
legitimum; aliud le-
gitimum, & non ra-
tum; aliud tandem
ratum, & conſumma-
tum; & aliud ratum,
& non conſumma-
tum.
2 Matrimonium legitimum, & ratum eſt,
quod, legitimo conſenſu, juxta formam à
Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.*
1. *de Reformatione* traditam, contractum eſt.
3 Matrimonium ratum, & non legitimum eſt,
ſi Fideles, omnibus Eccleſiæ ſolemnitatibus
omiſſis, ſolo affectu, invicem contrahant, de
quo matrimonio habetur *in cap. fin. cauſ.* 28.
4 *quæſt.* 1. Hoc tamen matrimonium, tanquàm
irritum, & reprobatum, non meretur matri-
monii nomen, ſed potius concubinatus, ut
benè animadvertunt Leo, & Pyrrhus Corra-
dus *ll. cc.* ſic diſponente Concilio Tridentino
ſeſſ. 24. *de Reform. Matrim. cap.* 1., ubi ex-
5 preſsè habetur: *Qui aliter, quàm præſente
Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Paro-
chi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel
tribus teſtibus, matrimonium contrahere atten-
tabunt, eos S. Synodus ad ſic contrahendum,
inhabiles reddit, & hujuſmodi Contractus ir-
ritos, & nullos eſſe decernit, prout eos, præ-
ſenti Decreto, irritos facit, & annullat.*
6 Legitimum, & non ratum eſt, quod inter
Infideles ex legali inſtitutione, vel de more
Regionis contrahitur; & non eſt ratum,
quia non eſt firmum, ſed violabile, dato
etenim Libello repudii, licèt Infidelibus ab
invicem recedere, & aliis copulari lege Fo-
ri, non lege Poli, quam non ſequuntur, vide
Franciſc. Leonem *in Theſ. Fori Eccleſ. par.* 2.
cap. 9. *n.* 34. Pyrrhum Corrad. *in Praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 29. licèt tamen
Infidelis contrahat matrimonium cum pluri-
7 bus fœminis ſimul, dum eorum legibus per-
miſſum ſit, non tamen hujuſmodi matrimo-
nia valida erunt, niſi primum. *cap. Gaude-
mus*, 8. *de divortiis*, & docent Sanchez *lib.*
7. *diſp.* 80. *n.* 14. Bonacina *de Matrim. qu.* 3.
8 *punct.* 10. *propoſ. unic. num.* 6., unde, ſi poſt-
modum convertatur ad Fidem, debebit per-
manere cum ſola prima, ſi ipſa cum eo,
abſque injuria Creatoris, remanere voluerit,
nec poterit aliam ducere, præter primam,
ſi aliæ omnes uxores remaneant in infideli-
tate, cum adſit impedimentum diſparitatis
cultus, matrimonium dirimens: At ſi omnes
aliæ uxores, quas vir, tempore infidelitatis
habebat, converterentur ad Fidem, & pri-
9 ma remaneret in infidelitate, & nollet cum
viro permanere, abſque injuria Creatoris,
vir non tenetur, in rigore loquendo, ullam
ex Converſis ducere, quia nulla ex iſtis eſt
ejus Conjux, excepta prima. Sanch. & Bo-
nac. *ll. cc.* vide, quæ ſuperiùs diximus.
10 Matrimonium ratum, ſed non conſumma-
tum eſt, quòd tantummodo, per verba de
præſenti, in faciem Eccleſiæ, ritè contra-
ctum eſt, non tamen per copulam carnalem
conſummatum, nec perfectum.
11 Mattimonium ratum, & conſummatum
eſt, quòd, cum fuerit legitimè contractum,
carnali copula ſubſequuta perfectum eſt.
12 Dempta ſpecie matrimonii, tertio loco,
ut ſupra deſcripti, nempè legitimi, & non
rati, quod contrahitur inter Infideles, extra
gremium Eccleſiæ, ſuper quo, durante Con-
jugum infidelitate, Papa diſpenſare non po-
teſt, aliæ dictæ matrimonii ſpecies redu-
cuntur ad tres.

Prima eſt matrimonii, clandeſtinè, & proin-
de nulliter celebrati.

Secunda eſt, matrimonii rati, & non conſum-
mati.

Tertia, matrimonii legitimè contracti, & con-
ſummati.

Circa primam ſpeciem diffusè agemus inferiùs
præſenti Libro.

Remanet nunc diſcutiendum, quoad matri-
monium ratum, & non conſummatum, &
quoad ratum, & conſummatum.

13 Quod attinet ad matrimonium ratum, &
non conſummatum, ſunt, qui putent, non
poſſe ſuper ejus diſſolutione diſpenſari; du-
cuntur primò, quia ex Lege Divina, matri-
monium indiſſolubile ſit, & proinde non
poſſit per Eccleſiam diſpenſari. Secundo,
quia Eccleſia non poſſit Sacramenta mutare;
14 unde, cum matrimonium, ex Chriſti inſtitu-
tione, Sacramentum ſit, ſequitur juxta opi-
nionem iſtorum, quòd non poſſit auctoritate
Eccleſiæ ſolvi, & immutari: Referuntur pro-
ptereà plura exempla Summorum Pontifi-
cum, & præcipuè Innocentii VIII., qui re-
quiſitus pro quadam Diſpenſatione in matri-
monio rato, reſpondit ſe non poſſe diſpen-
ſare; teſte Panormitano *in cap. Ex publico,
de converſ. Conjug.* Adriani VI., & Pii V.,
qui pariter eandem Diſpenſationem denega-
runt; & faciunt pro hac ſententia, verba,
quibus utitur Concilium *d. ſeſſ.* 24. *in princip.*,
nempè, *Perpetuum, indiſſolubilemque matri-
monii nexum*, quæ, tanquàm generalia, de
omni matrimonio intelligi poſſunt; & Al-

phonſus à Vera Cruce *in Speculo Conjug. par. 2. artic.* 8. *concluſ.* 9. *in fine*, ait, tempore Pauli IV. Summi Pontificis, hunc caſum fuiſſe Romæ diſputatum, & nil definitum: id, quod eodem modo indefinitum fuerat relictum tempore Adriani VI.

15 Nihilominùs, quicquid iſti dicant, in contrarium eſt veritas, & indubitanter tenendum eſt, poſſe Pontificem, ex juſta cauſa ſuper diſſolutione matrimonii rati diſpenſare; conſtat *cap. Ex publico, de converſ. Conjug.* & ibi *Gloſſa fin.*, & docent Navarr. *in Summa, cap.* 22. *num.* 21. Jo. Valerus *Diff. utr. Fori, diff.* 6. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 14. *nu.* 2. Coninck. *diſp.* 26. *dub.* 3. *concluſ.* 1. *n.* 33. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 2. *punct.* 11. *n.* 4. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 6. *nu.* 4. Averſa *de Matr. quæſt.* 2. *ſect.* 6. *verſ. Tertio ulterius*. Steph. à S. Gregor. *de Vinculis Divinæ Pietatis, cap.* 93. *n.* 3. Cævall. *QQ. Comm. contra comm. qu.* 343. Trullenck *lib.* 7. *cap.* 4. *dub.* 2. *num.* 1. *tom.* 3. Eſcobar. *Theol. Mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 1. *n.* 75. *in fine*, Tuſchus *concluſ.* 153. *nu.* 1. *lit. M.* Barboſa *de Jure Eccl. ſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 192. & innumeris citatis probat Garcia *de Benef. part.* 7. *cap.* 10. *n.* 83. Ratio eſt, quia,
16 ſi Papæ auctoritate diſſolvi, & quaſi evinci poteſt vinculum Religioſæ Profeſſionis (ut infra probabimus) per quod ſolvitur, & quaſi evincitur matrimonium ratum, ſequitur eàdem Pontificis auctoritate, idem matrimonium diſſolvi poſſe; & ad illud, quod dicitur, Pontifices denegaſſe Diſpenſationem, & dixiſſe, ſe non poſſe diſpenſare, reſpondetur, ita dixiſſe, non quia diſpenſare non potuiſſent validè, ſed potius quia, cum in caſibus, pro quibus Diſpenſatio petebatur,
17 non adeſſet juſta cauſa, non poterant licitè diſpenſare. At exiſtente juſta cauſa, certum eſt, poſſe Pontificem validè, & licitè diſpenſare, prout pluries diſpenſavit. Divus Antoninus *Tert. part. titul.* 1. *cap.* 21. §. 3. affirmat, ſe vidiſſe hujus Diſpenſationis Bullas, à Martino V., & Eugenio IV. expeditas. Navarrus *in Summa, cap.* 22. *nu.* 21. refert, ad petitionem ſuam, Paulum III., & Pium IV. diſpenſaſſe. Cajetan. *in Opuſc. tom. pr. tract.* 28. *de Matrimon.* refert, ſuo tempore, fuiſſe ſuper hujuſmodi matrimonio diſpenſatum. Henriquez *lib.* 11. *de Matrim. cap.* 8. *n.* 11. *in Gloſſ. lit. F.* aſſerit, Gregorium XIII. unica die, cum undecim Oratoribus diſpenſaſse. Menoch. *conſ.* 285. refert, ab eodem Pontifice cauſam ſimilis Diſpenſationis cuidam Ordinario commiſsam fuiſſe. Innumeras alias Diſpenſationes refert Valer. *Diff. utr. Fori, diff.* 6. *num.* 4., & Urbanus VIII. conceſsit Mandatum de diſpenſando ſuper diſſolutione matrimonii rati, & non conſummati, inter DD. Michaelem Blancum, & Joannam filiam Principis de Conca, cujus Mandati tenorem, ad verbum, refert Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 55., & eſt infraſcriptus.

A' tergo; *Venerabili Fr. Archiepiſcopo Neapolitano*; Intus verò:

Urbanus Papa VIII. Venerabilis Frater ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Princeps, & Principiſſa de Concha Neapolitani; Quòd, pro conſervatione eorum Statuum, & Familiæ cupiunt, Joannam illorum filiam unigenitam cum aliquo viro ex dicta familia matrimonialiter copulari; Verùm quia dicta Joanna, tunc in decimotertio ſuæ ætatis anno conſtituta, matrimonium cum dilecto filio Michaele Blanco, per Procuratorem, per verba de rato, contraxit, & quòd ratione hujuſmodi matrimonii graves lites, & inimicitiæ ortæ jam ſint, & majores fuiſſent, niſi auctoritate, & providentia dilecti filii nobilis viri Comitis de Monte Rey Proregis Neapolitani proviſum fuiſſet; Nos &c. Fraternitati tuæ committimus, & mandamus, quòd matrimonium hujuſmodi ſic factum, & non conſummatum, ſtante etiam conſenſu partium, nullum, & invalidum, ad effectum, ut dictus Michael cum alia muliere, dicta verò Joanna cum alio viro de dicta familia, præcedente tamen Diſpenſatione Apoſtolica ſuper conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, quatenus opus ſit, liberè, & licitè conjungi valeant, Apoſtolica auctoritate declares; Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſcunque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis. Datum Romæ.

18 Et non ſolùm Summi Pontifices poſſunt, & ſolent in hujuſmodi matrimonio rato, ſecundùm caſuum contingentiam diſpenſare, ſed etiam Major Pœnitentiarius in occultis diſpenſat, prout Literas ſimilis Diſpenſationis ab ipſo commiſsa fuiſse; teſtatur idem Corrad. *d. cap.* 7. *n.* 35. *in caſu infraſcripto*.

19 Poſtquàm mulier quædam matrimonium cum uno juvene contraxerat, nulla inter eos ſequuta copula carnali, matrimonium cum alio viro, præmiſſorum ignaro, contraxit, ex quo matrimonio filiam ſuſcepit, & cum ignoraretur, ubi primus juvenis reperiretur, & Oratores ipſi ſeparari nequirent, ipſeque Orator non poſſet ſe aliò transferre ob paupertatem, & adultæ filiæ periculum, nec ulterius, abſque evidente periculo, valerent inſimul habitare, commiſſum fuit Confeſſario, ut impoſita eis gravi, & longa pœnitentia ſalutari, ipſos abſolveret, & ſi dictum primum matrimonium occultum eſſet, Oratores verò invicem, ſervatis ſervandis contraxerint, itaut publicè pro veris Conjugibus haberentur, & ſine gravi ſcandalo ſeparari nequirent, nec ulla ratio obviandi ſcandalis aptior, & opportunior inveniretur, ſuper quo ipſius Confeſſarii conſcientia onera-

rabàtur, aliudque Canonicum non obſtaret impedimentum, matrimonium primo contractum, Apoſtolica auctoritate diſſolveret, ac cum ipſis Oratoribus, quòd præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſe de novo ſecretè contrahere valerent, diſpenſaret.

20 Quòd ſi alter Oratorum ſit facti inſcius, mandari ſolet Confeſſario, ut Conjuge inſcio prius de nullitate prioris conſenſus certioraro, ſed ità cautè, ut Oratricis delictum nuſquam detegatur, ut de novo ſecretè, ut ſupra, contrahere &c. valeant, diſpenſet.

21 Quæ autem, & quales ſint juſtæ cauſæ ad diſpenſandum in matrimonio rato, non poteſt dari certa regula; debent tamen eſſe graves, & urgenres.

22 Aliquas adnotat Sanchez *lib. 2. diſp. 16.* ex quibus prima eſt, lepra alteri Conjugi ſuperveniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Conjugii uſum.

23 Secunda eſt gravis timor magni ſcandali futuri, quia id cedit in grave damnum commune; nam rixæ, & graves diſcordiæ, ac neces inde oriri ſolent; cum maximè hujuſmodi ſcandala evenire poſſint, vel ob fornicationis timorem, quando Conjuges ſunt genio difformes, & ſibi valdè diſplicent, vel ob inimicitias, quæ inter eorum conſanguineos, vel cognatos, probabiliter timentur.

24 Tertia eſt notabilis Conjugum diſparitas in qualitate, ut quando Contrahentes ſunt notabiliter conditione diſpares, & quadam affectione, ſeu levitate ducti, matrimonium contraxerunt.

25 Quarta eſt, dum alter Conjugatorum aſſerit, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poteſt induci ad illum habendum, niſi cum magno inimicitiarum periculo, vel mali exitus marrimonii.

26 Quinta eſt, quando vir, omni conatu, quærir uxorem repellere, abſque ſanioris mentis probabili ſpe, & cum ſibi maximè diſpliceat, majora ſcandala ſecutura timentur, & perperuæ diſcordiæ.

27 Sexta eſt, ſi vir fuiſſet promotus ad Epiſcopatum, dum hujuſmodi promotio eſſet valdè utilis, & neceſſaria ad bonum commune.

28 Septima eſt, ſi Conjuges eſſent inter ſe valdè diſcordes, & mutuo conſenſu Diſpenſationem peterent; vide Sanchez *l. c.* Trullenck. *tom. 3. lib. 7. cap. 4. dub. 4. nu. 8.* Stephanus à S. Gregorio *d. cap. 93. n. 3.* Rotam inter impreſſas poſt ſecund. Volum. Conſil. Farinacii, *deciſ. 86. n. 1.* Vide etiam Tuſch. *concluſ. 477. lit. D.*, ubi concludit, hujuſmodi cauſas eſſe bonum pacis, evitationem ſcandalorum, prolem ſuſceptam, & neceſſitatem.

29 Aliam cauſam addit Verricell. *de Miſſionib. Apoſt. quæſt. 196. dub. 11. n. 89.*, nempè ſi Hermaphroditus, qui prævalebat in fœmineo ſexu, matrimonium, ur fœmina contraxiſset, ſed, antequàm conſummaſſet, prævaleret in ſexu virili.

Aliam inſuper cauſam adducunt Gutierez *cap. 54. nn. 3.*, & Bellarmin. *de controv. Fidei, lib. 2. de Monacis, cap. 38.*, nempè pe-
30 riculum perverſionis, ut, ſi quæ cum Hæretico matrimonium contraxiſſet, quia morbida facta pecus totum corrumpit ovile.

31 Tres alias cauſas adderem ego. Primam, pro pace ſervanda, quia pax, & unio ad fœlicem ſpiritualis, & temporalis gubernationis ſtatum maximè decent, & tanquàm neceſſarium fundamentum ſunt *l. Congruentiùs, C. de Patrit. Poteſt.*, & inimicitias ſedari ſemper in publicum, & commune bonum tendit, cum propter diſcordias quies publica violetur. Afflictus *deciſ. 149. nu. 7.* & nos latè dicemus *lib. 3. cap. 5.*

32 Secundam, ſi quis, poſt matrimonium ratum, cum una contractum, ſed non conſummatum, aliud matrimonium cum alia contraxiſſet, & conſummaſset; colligirur ex *cap. finali, de ſponſ. duorum*, & in caſu ſimili, per Sacram Pœnitentiariam diſpenſatum fuiſse, diximus ſupra *num. 91.* vide Boerium *conſ. 20. n. 4.* Paccin. *de Viſit. part. 1. quæſt. 9. num. 31.*, quamvis enim matrimonium ratum, ritè contractum, non poſſit diſſolvi per matrimonium cum alia contractum, & conſummatum. *cap. Licèt, 3. & cap. fin. de ſponſ. duor.*, *& cap. Si inter, 31. de Sponſ. & Matr.* Leo *in Praxi Sac. Pœnitent. part. 2. formula de rato non conſummato, verſ. Primum matrimonium, pag. mihi 322.*, & alii communiter;
33 nihilominus ad evitanda ſcandala, & innumera peccata, quæ inde ſequerentur, juſtè movetur Pontifex ad diſpenſandum.

Tertiam, quando ambo Conjuges ſunt teneræ ætatis, quia, cum facilè decipi poſſint, & jam incipiant ſibi diſplicere, infœlices exitus ut plurimum hæc matrimonia habenr.

34 Et in omni caſu faciliorem reddit Diſpenſationem Oratorum nobilitas, & potentia; ſicut enim nobilitas, & potenria Magnatum & mutua inter homines amicitia, & benevolentia, ſummoperè conducit ad Reipublicæ pacem, & concordiam perpetuandam, ita cum ex Conjugum diſpari genio, & mutua diſplicenria, animentur rixæ, inimicitiæ, & ſcandala, tales Diſpenſationes ſemper Reipublicæ Chriſtianæ favorabiles viſæ ſunt, ut animadvertunt Sanchez *lib. 8. diſp. 19. nn. 5.* Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Diſpenſ. §. 2. part. 1.*

35 Quando in aliquo caſu dubitari contingit, an ſuper matrimonio rato, de quo agitur, diſpenſari licitè poſſit, recurritur ad Sacram Congregationem Concilii, quæ, ſecundùm caſuum contingentiam declarare ſolet, an cau-

cauſæ, quæ adducuntur, juſtæ ſint, & in caſu
de quo agitur, matrimonium diſſolvi poſſit;
& ſic die 18. Novembris 1618. teſte Corrado
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 32.
declaratum fuit ab eadem S. Congregatione,
36 quoddam matrimonium reputari ratum, &
non conſummatum, ad effectum, ut unus ex
Contrahentibus, alio contradicente, poſſet
Religionem ingredi, ſi poſt illud coram Pa-
rocho, & Teſtibus contractum, copula non
interceſſit, quamvis prius pluries, etiam cum
promiſſione de contrahendo fornicati fuiſ-
ſent, & die 26. Aprilis 1621. teſte Barboſa
in Collect. Bullarii, verbo Matrimonium, pag. mihi 445. fuit ab eadem S. Congregatione
declaratum, quod, licet matrimonium ratum,
37 non conſummatum, regulariter per Religio-
nis ingreſſum diſſolvatur, tamen, quoad Je-
ſuitas, non diſſolvi matrimonium, cum, non
niſi poſt longum tempus, profeſſionem emit-
tant, nè Conjux tamdiù expectare cogatur,
quam eandem declarationem refert Corrad.
l. c. num. 32.

38 Et non ſolùm per Diſpenſationem diſſolvi
poteſt matrimonium ratum, ſed ſi alter Con-
jux, ante ipſius conſummationem, Religio-
nem approbatam ingrediatur, erit hujuſmo-
di matrimonium diſſolutum. *cap. Diſpenſat.*
27. *cauſ.* 27. *quæſt.* 2. *& cap. Decreta legalia*,
28. *d. quæſt.* 2., & patet ex antiquiſſimo Ec-
cleſiæ uſu, & ex Apoſtolorum traditione, à
Chriſto Domino derivata, & docent expreſ-
sè Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 18. *nu.* 3. Bellarminus
lib. 2. *de Matr. cap.* 38. Trullenck. *lib.* 7. *d.
cap.* 4. *dub.* 3. *n.* 1., & alii communiter, nec
de hoc dubitari poteſt, cum ſic definitum
fuerit in Sacroſancto Concilio Tridentino,
ſeſſ. 24. *de Matr. Can.* 6. his verbis: *Si quis
dixerit, matrimonium ratum, non conſumma-
tum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem al-
terius Conjugis, non dirimi, anathema ſit.*

39 Et non ſolùm dirimitur matrimonium ra-
tum, per ſolemnem ingreſſum, hoc eſt, Pro-
feſſionem (ut explicant Maranta, Gutierez,
Ricciullus, & alii, quos infra *cap.* 14. cita-
bimus) in Religione clauſtrali approbata,
ſed dirimitur etiam per Profeſſionem Equi-
tum Ordinum Militiarum, ſub clauſura vi-
ventium, & præſertim per Vota ſolemnia
Equitum Ordinis Hieroſolymitani, qui ſunt
verè Religioſi, ut probant Sanchez *lib.* 2.
diſp. 18. *n.* 8. Vivian. *de Jurepatronat. lib.* 6.
cap. 2. *num.* 14. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.*
30. Rubeus *deciſ.* 623. *nu.* 34. *tom.* 3. Garcia
de Benef. part. 1. *cap.* 4. *nu.* 3. *&* 4., & Pro-
40 feſſionem ſolemnem emittunt, ac compre-
henduntur ſub Decretis Concilii Tridentini
ſeſſ. 25. *cap.* 15. *de Regul. & Probatione intra
annum Novitiatus non emittenda.* Gratianus
Diſcept. Forenſ. cap. 363. *num.* 27. Farinacc.
conſ. 197. *lib.* 3. *n.* 2. Riccius *in Collect. part.*
1. *Collect.* 216. Marant. *part.* 2. *reſponſ.* 6.
nu. 6. Ludoviſ. *deciſ.* 87. *nu.* 2., & quicquid
acquirunt, Religioni acquirunt. Caſar de
Graſſis *deciſ.* 1. *n.* 11. *de Probat.* Sperell. *dec.*
36. *n.* 38. qui *deciſ.* 21. *nu.* 11. deſcribit for-
mulam eorum Profeſſionis, per quam emit-
tunt tria Vota ſubſtantialia, ut verè Reli-
gioſi.

41 Non tamen dirimitur matrimonium ratum
per Vota ſolemnia Equitum Militiarum Ca-
latravæ, Alchantaræ, S. Jacobi Morteſiæ,
& ſimilium, quia eorum matrimonium eſt
compatibile cum Votis, ex quo ſolùm vo-
vent caſtitatem conjugalem; vide Trullenck
lib. 7. *cap.* 4. *dub.* 3. *nu.* 7. *tom.* 3. Marant. *d.
reſp.* 6. *nu.* 8. Vivian. *de Jurepatronat. d. cap.*
2. *num.* 16. *&* 17. Diana *l. c.*

42 Nec pariter dirimitur per ſuſceptionem
Ordinis Sacri, ut conſtat ex Extravag. Papæ
Joannis XXII. incipiente, *Antiquæ*, de Vo-
to, nec per promotionem ad Epiſcopatum,
ut conſtat ex univerſali uſu Eccleſiæ, hoc
enim Privilegium ſuit conceſſum Profeſſioni
emiſſæ in Religione approbata, ut Sanchez
l. c. n. 9. *& diſp.* 20. *n.* 3. *eodem lib.* Trullenck
dict. dub. 3. *num.* 1.

43 Scias tamen, matrimonium non dici con-
ſummatum, ſed ratum, ſi poſt illius contra-
ctum, non fuerit ſecuta copula carnalis,
quamvis antea pluries inter eoſdem habita
fuiſſet, ut benè docent Sanchez *lib.* 2. *diſp.*
21. *n.* 12. *&* 13. Filiucc. *QQ. Mor. tom. prim.
tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 45. Gutierez *de
Matrim. cap.* 54. *n.* 25. Averſa *de Matr. quæſt.*
2. *ſect.* 4. *in princip.* Menoch. *de Præſumpt.
lib.* 3. *præſumpt.* 2. *nu.* 44. Covarruv. *tom.* 1.
part. 1. *n.* 44., & ſic fuiſſe à S. Congregatio-
ne deciſum, diximus ſupra *num.* 36.

44 Cæterùm quicquid ſupra dictum ſit de ma-
trimonio rato, quòd ſolubile ſit, & ſuper eo
diſpenſari poſſit, aliter dicendum eſt de ma-
trimonio ritè, & validè inter Fideles con-
tracto, & conſummato, certum enim eſt,
eſſe, quoad vinculum, omninò indiſſolubile,
nec ullam eſſe in terris poteſtatem, illud,
quoad vinculum, diſſolvendi, nec ſuper eo
diſpenſandi. *cap. Inter corporalia*, 2. *de Tranſ-
lat. Epiſcop.* Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib.*
1. *cap.* 2. *num.* 192. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 13.
nu. 2. Gutierez *Canon. Quæſt. lib.* 1. *cap.* 17.
nu. 21. Coninck. *diſp.* 26. *dub.* 1. *concluſ.* 3.
nu. 3. Tuſch. *concluſ.* 54. *n.* 2. *& n.* 12. *lit.* P.
Trullenck. *l. c. n.* 9. Garcia *de Benef. part.* 7.
45 *cap.* 10. *num.* 86., nec per alium, quàm per
ipſum Deum, poſſe diſſolvi, dicit Rota *de-
ciſ.* 101. *n.* 7. *part.* 2. *diverſ.*, & docet Maſ-
ſobr. *de concurſu, prælud.* 1. *num.* 54. Cum
etenim ſignificet unionem Verbi cum huma-
na natura. Divus Auguſtinus in Libro *de Bo-
no Conjugali*, *cap.* 7. *cap.* 15. *& cap.* 18. ſicut
diſſolvi non poteſt unio Verbi cum humana
Natu-

Digitized by Google

Natura, ità matrimonium inter Fideles ritè
contractum, & conſummatum, indiſſolubile
eſt; probatur ex doctrina D. Auguſtini *lib.*
1. de nupt. & concupiſc. cap. 10. *& d. lib. de*
Bono Conjug. cap. 7., & ſumitur ex *cap.* 2.
Geneſ., ubi Adam hoc indiſſolubile vinculum
cum uxore ſua, per divinam inſpirationem
cognovit, dum dixit: *Hoc nunc os ex oſſibus*
meis propter hoc relinquet homo patrem, &
matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo
in carne una; quem locum Chriſtus Dominus
apud Matth. *cap.* 19. interpretatus eſt eo fi-
ne, ut matrimonium à prima ſua inſtitutio-
ne indiſsolubile ſit. Itaque ait: *Non ſunt duo,*
ſed una caro; quod ergo Deus conjunxit, ho-
mo non ſeparet: Et cum ipſe Dominus noſter
Jeſus Chriſtus interrogaretur à Diſcipulis ſuis,
abſolutè reſpondit: *Quicunque dimiſerit uxo-*
rem ſuam, & aliam duxerit, adulterium com-
mittit ſuper eam, & ſi uxor dimiſerit virum
ſuum, & alii nupſerit, mœchatur; & Apo-
ſtolus prim. ad Corinth. 7. *Is autem, qui ma-*
trimonio juncti ſunt, præcipio, non ego, ſed
Dominus, uxorem à viro ſuo non diſcedere,
quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro
ſuo reconciliari, & vir uxorem ſuam non di-
mittat; & ſic de fide tenendum eſt, cum
fuerit ita definitum à Sacroſancta Tridenti-
na Synodo *ſeſſ.* 24. *Can.* 5. *de Matrim.* ibi.
46 *Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam*
cohabitationem, aut affectatam abſentiam à
Conjuge, diſſolvi poſſe vinculum matrimonii,
anathema ſit. Et eàdem ſeſs. Can. 7. *Si quis*
dixerit, Eccleſiam errare, dum docuit, & do-
cet, juxta Evangelicam, & Apoſtolicam do-
ctrinam, propter adulterium alterius Conju-
47 *gum, matrimonii vinculum diſſolvi non poſſe*;
anathema ſit; unde, licet Conjuges per Di-
48 vortium ſeparentur, adhuc Conjuges erunt.
cap. Interveniente, 1. *& cap. Intermittente*, 1.
& cap. Licitè, 2. *cauſ.* 32. Leo *in Theſ. Fori*
Eccleſ. part. 2. *cap.* 9. *num.* 118. & quamvis
etiam unus ex Conjugibus, de conſenſu al-
terius, poſt matrimonium conſummatum,
49 Religionem profiteatur, matrimonium adhuc
remanebit firmum, quoad vinculum, & veri
Conjuges erunt. Tuſch. *concluſ.* 147. *num.* 7.
lit. M. ut infra dicemus.
50 Dixi non poſſe diſſolvi, quoad vinculum,
quia, quoad thorum, communi Conjugum
conſenſu, & quoad habitationem, ex certis
cauſis, auctoritate Judicis Eccleſiaſtici, poſ-
ſunt conjuges ab invicem ſeparari.
51 Dixi contractum, quia ſi fuiſſet cum im-
pedimento dirimenti, abſque Apoſtolica Diſ-
penſatione, contractum, irritum, & nullum
eſſet, & ſi, detecto impedimento, conjuges
perſeverarent in copula, non Matrimonium,
ſed concubinatus eſſet; cum copula carnalis
non operetur contrà impedimentum dirimẽs.
Tuſch. *concluſ.* 54. *num.* 5. *lit. P.*
52 Dixi, inter Fideles, quia in Matrimonio In-
fidelium, tempore infidelitatis contracto, &
conſummato, ſi poſtea baptizentur, & poſt
Baptiſmum ſuſceptum, non habuerint inter
ſe copulã, poterit Papa ſuper hujuſmodi Ma-
trimonio diſpenſare. Sanchez *lib.* 2. *Diſp.* 17.
num. 2. Verricell. *de Miſſionib. Apoſt.* 177. *n.*
18. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part. cap.* 2. *n.* 6.
Filiuc. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 38. quia,
ut benè docet idem Sanchez *l. c.* forti-
us eſt Matrimonium ratum Fidelium, quòd
ſignificat unionem Chriſti cum anima in gra-
tia exiſtenti, quàm ſit Matrimonium con-
53 ſummatum Infidelium, quòd nullam aliam
firmitatem habet, quàm Contractus natu-
ralis; cum ergo Papa, ſuper Matrimo-
nio rato Fidelium, quod fortius eſt, diſpen-
ſare poſſit, ut probavimus, poterit; à for-
tiori, diſpenſare in conſummato Infidelium,
quòd non eſt Sacramentum.
Et quamvis verum ſit, quod, ad impedi-
endum, ne Matrimonium contrahatur, ſuf-
ficiant leves probationes, ut diximus *lib. pr.*
54 quando tamen agitur de Matrimonio con-
ſummato diſſolvendo inter Fideles, requirun-
tur probationes concludentiſſimæ de Impe-
dimẽto, colligitur *ex c. Ex litteris*, & ibi *Gloſ.*
finalis de Teſt., & docent expreſsè Sanchez
de Matr. lib. 2. *diſp.* 45. *num.* 30. Rubeus *de-*
ciſ. 829. *num.* 8. *tomo* 3. Sperell. *deciſ.* 141. *n.*
47. aſſerens, ſic fuiſſe à Rota pluries deci-
ſum. Rota coram Buratto *deciſ.* 763. *num.* 3.
Rota coram Penia *deciſ.* 165. *nu.* 14. Rota co-
55 ram Merlino *deciſ.* 194. *num.* 8. & Teſtes, con-
trà Matrimonii validitatem deponentes de-
bent eſſe omni exceptione majòres, Rota co-
ram Penia, & coram Merlino *ll. cc.* Farinac.
de oppoſit. contra Teſtes q. 62. *limitat.* 6. *num.*
106. Riccius *deciſ.* 9. *num.* 8. *&* 9. *part.* 2. *de-*
ciſ. Piaſecius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4.
num. 36. Mantic. *deciſ.* 372. *num.* 1. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 537. *num.* 15. Cævall. *qu.*
comm. contrà comm. cap. 825. *num.* 33. Bar-
boſ. *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 17. *nu.* 116.
Ventriglia *in Praxi Annot.* 3. *n.* 20. Guttie-
rez *de Matr. cap.* 44. *num.* 9. Genuenſ. *in Pra-*
xi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.
20. *num.* 4. Ludoviſ. *deciſ.* 151. *num.* 2. Hye-
ronym. Palma *conſ.* 87. *num.* 30. Maſcard. *de*
Probat. concluſ. 1033. *num.* 19. Rota *inter de-*
ciſ. impreſſas poſt 2. *volumen conſ. Farinacii de-*
ciſ. 64. *num.* 5. *& deciſ.* 192. *num.* 4. Tuſch.
56 *concluſ.* 154. *num.* 12. *litt. M.* Imò ad diri-
mendum Matrimonium, non conjunguntur
duæ, vel plures præſumptiones ad faciendũ
plenam probationem, ut benè Rota coram
Penia *deciſ.* 165. *num.* 17. Rota *inter impreſ-*
ſas penes d. Farinacium deciſ. 64. *num.* 6. *poſt*
57 *d.* 2. *volumen*, & licèt regulariter Teſtium nu-
merus ſuppleat eorum fidem, tamen fallit,
quando agitur de Matrimonio diſſolvendo.

Fa-

Farinac. *de Oppoſit. contrà Teſtes d. quæſt.62. num.* 314. & 315. Gutierez *de Matrim.* 44.*nu.*
58 30. Gabriel *de Teſtibus concluſ.* 5. *num.*13., & *concluſ.* 6. *num.* 6., nec ſufficit fama ad illud
diſſolvendum *cap. Si duo* 4. *cauſa* 35.*q.* 6.Ma-
59 ſcard. *l. c. n.* 21. etiamſi cum ſama concur-
rat confeſſio Conjugum pro diſſolutione ſtan-
tium *d. cap. Si duo*, & Maſcard. *l. c. n.* 22. &
60 *n.* 23. nec pariter ſufficit ſolius Matris teſti-
monium de Impedimento, idem Maſcard.
61 *concluſ.* 1020. *num.* 15. quia cùm Matrimo-
nium ſit magnum Sacramentum, ubi de il-
lius diſſolutione agitur, omnis diligentia, &
cautela eſt adhibenda.

Excipe, niſi Impedimentum, de quo age-
62 retur, eſſet defectus conſenſus in Conjugi-
bus, vel altero illorum, quia tunc omnes Te-
ſtes admittuntur. Barboſa *d. Voto* 17. *n.* 117.
Gutieter *de Matrim. cap.* 44. *num.* 54., & nos
dicemus in præſenti libro.

63 Excipe ſecundo, niſi ageretur de diſſol-
vendo Matrimonio, cum Impedimento per-
petuo ad coeundum contracto, quia ſi Ma-
trimonium non poteſt habere ſuum effectum,
fieret potentiſſima injuria Sacramento, &
cederet in grave præjudicium Conjugis, vi-
de Sanchez, Maſcardum, Layman. Filiucc.
Bonac. & alios, quos ptopterea præſenti li-
bro infra citabimus.

64 Excipe rertio, niſi Impedimentum, ob
quod Matrimonium diſſolvi deberet, eſſet
conſanguinitatis, vel affinitatis, quia cum eo
caſu unuſquiſque præſumatur ſcire ſuam Ge-
nealogiam, ut probavimus *lib. pr. cap.* 6. ad-
mittuntur potius Conſanguinei, quàm Ex-
tranei: *cap. Super eo ſec. de Teſtib.* Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1033. *num.*20. & nos latè di-
65 ximus *lib. pr.* debent tamen, eo caſu, Teſtes
deponere, quòd viderint Perſonas omnes in
Conſanguinitate, diſtinguendo gradus ex
utroque latere, vel ſaltem aliquas perſonas
in gradibus, aliàs non probant; quia quan-
do conſanguinitas eſt probanda in gradu cer-
66 to, ut in hoc caſu, Teſtes deponere debent
de gradu, & ſtipite. Riccius *deciſ. num.* 8.
& 9. *part.* 2. Ventriglia *l.c. num.* 20.

67 Debent inſuper jurare, quòd ad ferendum
hujuſmodi Teſtimonium nō procedunt odio,
amore, timore, vel præmio, ſeu commo-
do, ut eſt Textus *in cap. Licet*, *ex quadam* 47. *de Teſtibus* 106. *num.* 18.

68 Qui autem dicantur Teſtes omni exceptio-
ne majores, dic eos dici, qui nulla, vel mini-
ma, etiam nullius momenti, exceptione re-
pelli poſſunt & quibus nulla etiam minima
nota ad fidem diminuendam opponi po-
teſt *Gloſ. in cap. primo de Conſang. & Affinit. in verbo Major*. Maſcard *de Probat. concluſ.* 1023. *num.* 4. & *num.* 5. Gutierez *de Matr. cap.* 44. *nu.* 10. Farinacc. *de Oppoſit. contrà Per-*
69 *ſonas Teſtium q.* 62. *n.* 1. Teſtes idonei hi di-
cuntur, qui ſunt probatæ vitæ, & bonæ opi-
nionis, & fide ordinaria digni, à Lege non
reprobati, ſed probati, & ſufficientes, qui
tamen legitima exceptione repelli poſſunt,
& quibus aliqua nota, ad eorum fidem mi-
nuendam, ſeu eorum dictum labefactandū,
poteſt opponi; colligitur ex doctrina Docto-
rum ſupra citatorum, & præſertim *ex d. Fa-*
70 *rinac.* 62. *num.* 19. & *num.*21. Alii tandem di-
cuntur inhabiles, & hi ſunt, qui jure repelli
poſſunt, nempè, Impuberes, Immunes, Per-
juri, Inimici, Conſanguinei, Domeſtici, Mu-
lieres, Excommunicati, Spurii, Blaſphema-
tores publici, Ebrii, Popinones, Tabernarii,
Hiſtriones, Scenici, Arenarii, Beſtiarii, De-
cocti, Proditores, Fuſtigati, Calumniatores,
Litium redemptores, Pauperes, Viles, &
alii de quibus apud Farinac. *l. c. d quæſt.* 53.
71 *ad quæſt.* 61. incluſivè. Animadvertas tamen,
quòd in caſibus, ubi requiritur, ut Teſtes
ſint omni exceptione majores, hæc qualitas
omnino probari debet; aliàs, ſi opponatur,
ipſos non eſſe omni exceptione majores, non
probabunt. Farinacc. *de Teſtib. q.* 47.*n.* 211.
Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1021. *n.* 16. Gu-
tierez *de Matr. cap.*44.*n.*12. Menoch. *de Præ-*
ſumpt. lib. 5. *Præſumpt. pr. d n.* 31. Riccius
72 *in collect. deciſ.* 1329. *part.*4. quamvis enim
unuſquiſque præſumatur idoneus, non ta-
men præſumitur omni exceptione major, ut
benè Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiep. Ne-*
73 *apolit. cap.* 21. *num.* 4. At ſi non opponatur di-
cta Exceptio, admittentur omnes Teſtes,
quamvis Conſanguinei, vel affines, etiam
Pater, Mater, & Fratres, quia regulariter
Teſtes præſumuntur habiles, donec contra-
rium probetur. Rota *inter impreſſas poſt ſe-*
cund. volum. conſilii Farinacii deciſ. 249. *num.*
1.

74 Nota inſuper, quòd ſi ambo Conjuges
conſentiant diſſolutioni Matrimonij, ultra
quàm quòd eis non creditur, ſi contra Ma-
trimonium deponant, Navarrus *lib.* 4. *conſil.*
titulo de Sponſ. conſ. 8. *num.* 3. *pr. edit.* San-
chez *lib.* 2. *diſp.* 46. *num.* 33. Tuſch. *concluſ.*
75 154. *num.* 33. debet etiam citari Promotor
Epiſcopalis Curiæ, ad colluſiones, & frau-
des vitandas. Genuenſ. *in Praxi Curiæ Epiſc.*
Neapolit. d. cap. 21. *n.* 17. *conſ.* 141. *num.*68.
76 quia cum diſsolvere Matrimonium ſit res
gravis, Rot. apud Farinacium *deciſ. Crimin.*
94. *n.* 5. *tom.* 2. Cævall. *Comm. contrà Comm.*
q. 825. *num.* 34. debet de Impedimento, &
77 cauſa hujuſmodi diſſolutionis plenè conſta-
re, & ob id non ſtatur ſimplici Conjugum
confeſſioni de Impedimento, cum non ſit in
eorum poteſtate Matrimonium diſſolvere;
cap. ſuper eo 5. *De eo, qui cognovit Conſangui-*
neam &c. & nos ſupra diximus; in dubio ta-
78 men Impedimenti, non ſunt Conjuges, quo-
ad vinculum, ſeparandi, ut benè Sanchez

lib.

lib. 2. diſp. 42. *num.* 2. cum hujuſmodi vin-
culum, ſi fuerit ritè, & legitimè contractum,
ut præſupponitur, non niſi per mortem na-
turalem diſsolvi poſsit, quæ omnia ſolvit.
Authent. *de Nupt.* §. *Deinceps*. Tuſchus *con-
cluſ.* 391. *num.* 1. *lit.* M. Barboſ. *de Axiom.*
79 154. *num.* 1. & ut cauſæ Matrimoniales tan-
quam graviſſimæ, ſumma maturitate, &
recta Juſtitia pertractentur earum cognitio-
nem ſibi Eccleſia reſervavit, ſic diſponente
80 Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *can.* 12. ibi. *Si
quis dixerit, cauſas Matrimoniales non ſpe-
ctare ad Judices Eeeleſiaſticos, Anathema ſit;*
adeout interdicta ſit hujuſmodi cauſarum co-
gnitio Judicibus laicis, ut diximus præſenti
81 libro. In illis tamen proceditur ſummariè,
Tuſch. *concluſ.* 154. *n.* 18. *lit.* M. Genuenſ. *in d.*
82 *Prax. cap.* 21. *n.* 18. etiam poſt publicatas at-
teſtationes poſſunt recipi Teſtes ſuper eiſ-
dem Articulis, tam in prima, quàm in ſe-
cunda inſtantia, *cap. Atteſtationes* 10. *de De-
ſponſat. Impub.* Tuſchus *l. c. nu.* 13. Genuenſ.
83 *l. c. num.* 19. nec ſuper hujuſmodi cauſis po-
teſt tranſigi, aut compromitti, Tuſchus *l. c. n.*
20. & ſententia lata ſuper his, nunquam
tranſit in judicatum, *cap. Lator, cap. Tenor li-
terarum* 10, *& cap. Conſanguinei* 11. *In fine de
ſententia, & re judic. cap. Fraternitatis* 6. *de
Frigid. & Maleſ.* Navarrus *lib.* 4. *conſil.* 22.
num. 4. *titulo de Sponſ. pr. edit.* Marius Anto-
nin. *Var. reſol. lib. pr. reſol.* 93. *nu.* 7. Genu-
enſ. *d. cap.* 21. *n.* 12. Mantica *deciſ.* 24. *num.*
10.

84 Porrò eſt ita firmum Matrimonii vincu-
lum, ſi ritè, ac legitimè contractum ſit, ut
ſola morte naturali diſſolvi poſsit; tunc
autem ita diſſolutum remanet, ut, licèt
85 Conjux mortuus miraculosè reſuſcitaret, non
poſſet ad Conjugem, poſt reſurrectionem ac-
cedere, niſi de novo contraherent, *juxta
Gloſſam Solemnem in cap. Licitè* 2. *cauſa* 32. *qu.*
86 7. quia ſervitus perſonalis, quæ debetur à
Perſona ratione ipſius Perſonæ, ut eſt in
Matrimonio, tam ſpirituali, quàm carnali,
extinguitur morte naturali, & obligatio
87 ſemel extincta non reviviſcit, adeò ut ſi Re-
ligioſus miraculosè reſurgat, non tenebitur
88 ad Religionis obſervantiam; ſic Epiſcopus,
vel Prælatus, miraculosè reſuſcitati, Ec-
cleſiam, abſque Diſpenſatione, non retine-
bunt, cum eidem uti eorum Sponſæ, jam
89 mortui fuerint; retinerent tamen characte-
rem, qui eſt indelebilis, & propterea poſt
reſurrectionem reordinandi, vel rebaptizan-
di non eſſent, ut prædicta docent Jo: Andr.
& Panormit. *in cap. Fraternitatis de Frigid.
& Maleſ.* Angelus *in Summa, verbo Mors num.*
90 3. *circa finem*. Aliter tamen dicendum eſſet,
quoad recuperationem bonorum; quamvis
enim ſic reſuſcitatus deceſſiſſet teſtatus, bo-
na ſua recuperaret, quia, quoad hæc, non
videtur mortuus, qui tam citò revixit. *Gloſ-
ſa in l. Ex his, & gloſſa prima, ff. de leg.* quæ
eſt in hoc communiter approbata, teſte
Alex. *in l. Si Marito, in principio n.* 5. *ff. ſolu-
to Matrimonio*, vide Clarum §. *Teſtamentum
lib.* 3. *ſentent. q.* 86. Molfeſ. *conſ. pr. n.* 23. *&*
91 24. *tom. pr.* & in donatione cauſa mortis, Do-
nator plus ſe, quàm Donatarium, vult ha-
bere & ſemper ſubintelligitur, conditio, ſi
moriatur cum effectu, hoc eſt, ſi permaneat
92 mortuus; & idem eſſet, tam ſi ab inteſta-
to deceſſiſſet, & ejus facultates fuiſſent in
poteſtate Hæredum translatæ, quia in cau-
ſa eſt conjunctio ad morientem, qui ſibimet-
93 ipſi eſt omni alio conjunctior, quàm ſi per
ejus mortem fuiſſent, defectu Hæredum, in
Fiſcum tranſlatæ; etenim ſi Fiſcus tenetur
reſtituere ejus Propinquo, multò magis te-
nebitur reſtituere ipſi reſurgenti; vide pro
prædictis Angelum *l. c.* Silveſtrum *in Summa*
5. *Divortium q.* 2. *num.* 5. Corrad. *in reſp. Caſ.
Conſc. part.* 2. *quæſt.* 286. Paccinum *de Off.
& Pot. cap. Præl.* 7. *num.* 4. Gonzal. *ad Reg.* 8.
Cancell. Gloſſa 15. *de menſ. & alternat. nu.* 6.
Navarr. *lib.* 4. *conſil. titulo de Sponſ. conſ.* 3.
num. 5. *in prima edit.* At quia de Conjuge
94 reſuſcitato ſermo habetur, occurrit dubita-
ri, an diſſoluto per mortem naturalem Ma-
trimonio, ut diximus, ſi poſtea Conjuges
iterum contrahere velint, neceſſaria ſit Diſ-
penſatio, dum in primo Matrimonio neceſ-
ſaria fuiſſet, ut quia fuiſſent Conſanguinei,
vel Affines; & quidem videtur eſſe neceſ-
ſariam in hoc ultimo Matrimonio; quia,
cum Conſanguinitas ſit vinculum naturale,
tolli poteſt, ut diximus; unde in primo Ma-
trimonio non fuit ſublata Conſanguinitas,
ſed tantùm ſublatum impedimentum, quod
obſtabat illi præciſo Matrimonio, quod iam
fuit per mortem naturalem unius Conjugis
diſſolutum.

95 His tamen non obſtantibus, neceſſariam
non eſſe Diſpenſationem pro ſecundo Ma-
trimonio exiſtimo, quia Impedimenta o-
mnia Matrimonii (ſecluſis his, quæ jure na-
turæ dirimunt, ſuper quibus non cadit
Diſpenſatio, ut diximus, & de eis non
loquimur), ſunt jure Eccleſiaſtico indu-
cta; ſuper quo Papa diſpenſare poteſt; &
cum ſemel Impedimentum, quod inter con-
trahere volentes aderat, fuerit jam, in pri-
mo Matrimonio, à Papa, per Diſpenſatio-
nem prorſus ſublatum, nec ab eodem de
novo impoſitum ſit, certum eſt, non potu-
iſſe hujuſmodi Impedimentum reviviſcere,
niſi ab ipſomet Legislatore de novo fuiſſet
impoſitum, & proinde, cum non fuerit de no-
96 vo impoſitum, ut ſupponimus, ceſſavit Im-
pedimentum, nec ulla pro ſecundo Matri-
monio opus erit Diſpenſatione, Sanchez *lib.*
8. *diſp.* 32. *num.* 6. Bonac. *de Legib. Diſp. pr.*

quæſt. 2. puncto 10. §. 2.*propoſ. 3.nu.6.* Dian. *part. 8. tract. 3. reſol.69. circa finem*, & alii, quos propterea *lib. primo* citavimus.

97 Adhuc dubium eſt, an dictus Reſuſcitatus de novo cum dicta Conjuge Matrimonium contrahens, fiat Bigamus, itaut, hoc ſecundo Matrimonio ſoluto, non poſſit, abſque Diſpenſarione ad Ordines promoveri; & omiſſis diſputationibus, dicendum eſt, non impediri, quia diviſio carnis in duas Uxores, & non in duo Conjugia, facit Bigamum; quamvis enim Reſuſcitatus cognoverit Uxorem, quæ duobus Conjugiis ſibi copulata fuit, non tamen duas Uxores cognovit, ut ex Gundiſal. de Villadyego *de Irreg. in cap. fin. ad finem, in Collect. ad Decretales, Collect.*138. *num.* 1. *propè finem*.

98 Tandem ſunt adnotanda, antequam huic Capiti finem imponamus. Primum, quòd contracto ritè, & validè Matrimonio, quāvis copula carnalis fuerit per vim, & metum, ab altero ex Conjugibus extorta, nihilominus Matrimonium verè conſummatū, & ejus vinculum indiſſolubile erit, ut benè docet Averſa *de Matrim. q. 2. ſect. 4. verſ. Ex alia parte*, quia per hanc copulam, Conjuges verè efficiuntur una caro, & proinde cum Matrimonium fuerit ritè, & validè contractum, fit per hanc copulam ejus vinculum indiſſolubile. Secundum, quòd Matrimonium, quamvis ſolummodo ratum, ritè, & validè contractum ſit non diſſolvitur
99 per aliud Matrimonium poſtea cum alio contractum, & conſummatum, *cap. Licet 3. de Sponſa duorum, cap. Tuas dudum, quinto, eodem titulo, & cap. Si int. 31. de Sponſ.* Tolet. *Inſtruct. Sacerd. lib. 7. cap. 13. nu.* 1. Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap. 2.nu.61.*
100 Quia cum primum Matrimoniū validum fuerit, non potuit, niſi per Religionis ingreſſum, vel per Pontificis Diſpenſationem, annullari, undè ſecundum Matrimonium eſt irritum, & nullum: An autem Matrimonium poſsit contrahi ad tempus, dicemus *Cap.* 14.

SUMMARIUM.

1 *Mors regulariter non præſumitur, ideoque probanda eſt.*
2 *Unuſquiſque præſumitur vivere uſque ad centum annos.*
3 *Sola abſentia morti æquiparatur.*
4 *Mortuus præſumitur ille, de quo, poſt diſceſſum, per 20 annos non fuit habita notitia.*
5 *Quod in Matrimonio non procedit, cum debeat mors primi Conjugis probari.*
6 *Mortis probatio qualis eſſe debeat, inter Doctores eſt diſſentio.*
7 *Ex Legibus civilibus, expectato Conjuge abſente per quadriennium, vel quinquennium, licebat alteri alias Nuptias inire.*
8 *Ex diſpoſitione verò Canonum, ob nullam Conjugis abſentiam, niſi aliter probata Morte alterius abſentis, licet ſuperſtiti novas Nuptias contrahere.*
9 *Et quandiù non habetur moralis certitudo & tāta, quanta prudentis judicio requiratur ad credendam mortem, abſtinendum eſt ab ulteriori Matrimonio.*
10 *Ad conſtituendam certam probationem Mortis, ad d. effectum, an Teſtis ſingularis de viſu ſufficiat, ſi ſit omni exceptione major.*
11 *Alii negant, adeòut velint requiri, ultra ipſū Teſtem, probationem publicæ famæ, & aliorum indiciorum urgentium.*
12 *Alii autem affirmant, ut ſcilicet Teſtis ſingularis de viſu ſufficiat, quando Conjux obierit in loco adeò diſtanti, ut aliæ probationes nequeant haberi, & hoc caſu Judicis arbitrio remitti, an Teſtis veriſimilia depoſuerit.*
13 *Alii verò abſolutè docent, totum remitti arbitrio Judicis, cum, ob diverſitatem caſuum, nulla poſſit certa regula aſſignari.*
14 *Exiſtimant alii, ſufficere probabilitatem moralem, quæ probabilis cauſa, qualis ſit, arbitrio Viri prudentis relinquitur.*
15 *Sed non eſt vera eorum opinio, cum requiratur certitudo moralis d. Mortis, nec probabilitas ſufficiat, & quando dicatur moraliter conſtare. num. 16.*
17 *Fama ſola probatur mors Conjugis, ſi cum ea concurrant aliqua adminicula, veluti, ſi eſſet ſenex, æger, vel in acie fuerit, & per annum non redierit, & ſimilia, quæ latius referuntur, quod tamen procedit ex doctrina Sanchez, quæ non multum placet, ut n. 26.*
18 *Publica vox, & fama, ut ex ſe probent mortem Conjugis, requiruntur multæ qualitates.*
19 *Prima eſt, ut probetur ſaltem duobus Teſtibus.*
20 *Secūda, ut Teſtes ſint omni exceptione majores, & deponant ſe audiviſſe à Perſonis fide dignis.*
21 *Tertia, ut ex cauſa rationabili ortum habuerit, & quæ dicantur cauſæ rationabiles.*
22 *Quarta, ut Teſtes deponant, ſe audiviſſe publicè à majori parte Populi, nec ſufficere, ſi deponant, ſe publicè, à mille Perſonis, & ultra, audiviſſe.*
23 *Quinta, ut Teſtes præcisè, & expreſſè deponant à quibus Perſonis ipſa fama ortum habuerit, & à quibus præcisè audierint, cum debeant aliqui nominari, à quibus audierint, licèt præmiſerint, à majori parte Populi audiviſſe.*
24 *Nominatio tamen Perſonarum, à quibus audierint, non eſt neceſſe, ut fiat in aliquibus caſibus, & quando.*
25 *Sexta conditio eſt, ut Teſtes, de fama deponentes, aſſerant, credere rem ita ſe habere.*
27 *Fama, ad hoc, ut ſit ſufficienter probata, plura requiruntur; primo, quòd ſit uniformis, inconcuſſa, creſcens, perpetua, &c.*

28 Se-

28 *Secundò, quòd ex probabilibns cauſis originem traxerit, quæ inducant ad ſic credendum, aliàs dicitur vana vox Populi.*

29 *Tertiò, requiritur, ut habnerit originem à Perſonis honeſtis, & fide dignis.*

30 *Qnæ attendi debent, quoad Perſonas, & dicta Teſtium remiſſivè.*

31 *Fama ſola de morte alterins Conjugis non eſt ſufficiens, nt aliud Matrimoninm iniri poſſit, ſed requiritur ſaltem unns Teſtis de viſu, cum aliis conjecturis, & præſumptionibns, & num. 33. 34.*

32 *Alii tenent, requiri dnos Teſtes de viſu, & eſt opinio probabilior.*

35 *Parochus fidem de morte alterius Conjugis debet remittere Ordinario, cognoſcendam, an ſit legalis, & fide digna.*

36 *Et aliter faciendo, peccat, & puniri debet.*

37 *Liber Parochi, in quo nomina Mortuorum deſcribi debent, probat mortem Conjugis.*

38 *Fides Parochi, ex dicto Libro, recognita, & legalizata, habet fidem extractam, ac publicum Inſtrumentum.*

39 *Et dicitur plenè probare.*

40 *Parocho eſt credendnm in iis, quæ ad ejus officium pertinent.*

41 *Parochus eſt Judex Animarum ei commiſſarum, & de ipſo Jus Canonicum plurimum confidit.*

42 *Parochus tantam habet in ſua Ecclesia poteſtatem, quantam Prælatus cum Capitulo in Collegiata.*

43 *Et in ea, non ſolùm dicitur Prælatns, ſed, tanquam in propria domo, dicitur Imperator, & Rex, & num. 44.*

45 *Parochus, in ſua Eccleſia, in Miſſis ſolemnibus; præcedit omnes.*

46 *Et gerit vices Apoſtolorum.*

47 *Liber Hoſpitalarii, in quo deſcripta ſunt nomina Defunctorum in Hoſpitali, plenam fidem Mortis facit.*

48 *Liber Societatis inſtitutæ pro ſepeliendis Mortuis, quoad Mortuos plenè probat.*

49 *Fides Officialis deputati ad adnotandos Mortuos, plenè probat, quoad pertinentia ad ejus officium.*

50 *Etiamſi d. Officialis ſit unicus.*

51 *An Conjux, qui ſolns interfuit morti alterius Conjugis, poſſit, in Foro conſcientiæ, alind Matrimonium inire, abſque eo, qnod aliunde probetnr; alii tenent, quòd ſic, ſeclnſo ſcandalo.*

52 *Hæc tamen doctrina vix practicari poteſt in Foro Fori, qnia Parochus non debet illi fidem adhibere, cum requirantur duo Teſtes.*

53 *Mulier non omninò certa de morte Viri, ſi bona fide alteri nubat, Matrimonium valet, unde, in eo dubio, antequam de morte Viri conſtet, non eſt licentia concedenda.*

Qualis probatio Mortis Conjugis requiratur, ut poſſit Superſtes ad ſecunda Vota transire.

CAP. XI.

FREQUENTER accidit,
unum ex Conjugibus,
in partibus valdè remotis
mori, unde, ſi
Superſtes velit novum
matrimonium inire,
dubitari contingit, an,
& quando illius mors
fuerit ſufficienter probata;
quamobrem operæ precium duxi, hanc
materiam breviter attingere, & qualis diligentia
requiratur, & quæ certitudo mortis
ſufficiat ad hoc, ut Conjux ſuperſtes poſſit
aliud matrimonium inire, in medium proferre.

1 Et primò, ſciendum eſt, mortem regulariter
non præſumi; ideoque probandam eſſe.
Alex. *conſ.* 23. *in princ. lib.* 4. Maſcard. *de
probat. concluſ.* 1069. *num.* 1. Pariſ. *de Reſign.
lib.* 9. *quæſt.* 24. *num.* 4. Ancharan. *conſ.* 401.
Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 904. *n.* 35. Boer.
2 *deciſ.* 288. *nu.* 2., quia unuſquiſque præſumitur
vivere uſque ad centum annos. *l. fin. C.
de Sacroſ. Eccleſ.* Fontanell. *de pactis nupt.
clauſul.* 7. *Gloſſ.* 3. *part.* 1. *n.* 34. Gratian. *cap.*
562. *num.* 27. Creſcent. *deciſ.* 2. *aliàs* 145. *de
exception.* Rota penes Rubeum *deciſ.* 105. *n.*
5. *part.* 6. *recent.* Mantic. *de Conject. lib.* 11.
titul. 4. *n.* 5. Tuſch. *concluſ.* 143. *n.* 13. *lit. M.*
Rota coram Cavalerio *deciſ.* 344. *nu.* 1. Et
3 quamvis ſola abſentia æquiparetur Morti.
Boerius *deciſ.* 88. *num.* 2. Leoncill. *de Opibus
paupertatis, part.* 2. *privileg.* 1. *nu.* 6., imo,
quamvis in aliis, mortuus præſumatur ille,
4 de quo, per viginti annos, poſt diſceſſum,
non fuit habita notitia, ut benè Rota coram
d. Cavalerio *d. deciſ.* 344. *n.* 3.; nihilominus,
quoad matrimonium, prædicta locum non
5 habent, cum in dubio melior ſit conditio
prioris matrimonii poſſidentis; & proinde,
ut ſecundum matrimonium certò conſtet fuiſſe
contractum, & valuiſſe, non debet ſua
poſſeſſione ſpoliari, niſi de prioris Conjugis
morte conſtet.

6 Qualis autem probatio hæc eſſe debeat,
diſſident Doctores, nec concordant Leges,
ac Canones. Lege *Uxores, ff. de Divortiis*,
7 permittitur, alias nuptias iniri, poſt expectatum
quinquennium, & *l. Uxor, C. de repud.*
permittitur, ad ſecundas nuptias convolari,

poſt expectatum quadriennium: Hæ tamen
Leges per Canones ſubſequentes correctæ
fuerunt, quia *cap. in Præſentia de Sponſ. in
fine, & Authent. C. de repudiis*, ſancitum fuit,
8 ob nullam Conjugis abſentiam; niſi alia mor-
tis certirudo adſit, licere Superſtiti ad aliud
Conſortium convolare; & prohibitum, nè
ab Eccleſia permittatur, illos de novo con-
trahere, donec de morte Conjugis certum
nuncium receperint, & *cap. Dominus*; 2. *de
ſecundis nupt.* expreſsè cavetur, ut nullus ad
ſecundas nuptias migrare præſumat, donec
conſtet, Conjugem ab hac vita migraſſe, &
hæc doctrina eſt verior, & communior, &
magis in praxi recepta, vide Sanchez *lib.* 2.
diſp. 46. *nu.* 6. Bonacin. *de Matrim. quæſt.* 3.
punct. 20. *num.* 12. Pontium *de Matrim. lib.* 7.
cap. 53. *num.* 2. Laymanum *Theol. Mor. lib.* 5.
tract. 10. *part.* 3. *cap.* 3. *nu.* 1. Gutier. *de Ma-
trim. cap.* 51. *n.* 4. Boſſium *Mor. var. part.* 2.
titul. 1. §. 51. *nu.* 1998. Menoch. *de Arbitr.
lib.* 2. *caſ.* 420. *d u.* 16.; quamdiù enim non
9 habetur moralis certitudo, & tanta, quanta
prudentis judicio ſufficiat ad credendam
Conjugis mortem, periculum eſt, nè ſecun-
dum matrimonium invalidè contrahatur, &
fornicariè conſummetur; ergo, in re tam
gravi, cautè procedendum, & tutior pars
eſt eligenda, & in dubio, interim ab alio
matrimonio abſtinendum.

Sed difficultas eſt, quando dici poſſit ad-
eſſe certum nuncium; in qua re aliqui pu-
10 tant, ſufficere ſingularem teſtem de viſu, ſi
ſit omni exceptione major, ita Hoſtienſ. *in
Summa, titul. de ſponſ. duor. nu.* 6. Alex. *d.
11 cap. In præſentia, nu.* 6. Alii è converſo lon-
gè probabilius negant, quia dictum unius
dictum nullius, *l. Juſjurandum, verſ. Simili
modo*, C. *de Teſtib. cap. Veniens*, 10. *in fine,
eodem titul.* Barboſ. *de axiomat. axiomat.* 70.
nu. 1. Farinac. *Conſ. crim.* 60. *nu.* 15. *lib. pr.*;
& ſi in Cauſis civilibus, dictum ſingularis
teſtis eſt inſufficiens ad probandum, quantò
magis inſufficiens erit in cauſa matrimonii,
quæ eſt graviſſimi momenti? Unde, cum di-
ctis ipſius ſingularis teſtis, concurrere debere,
vel famam publicam legitimè ortam in lo-
co, in quo ſecuta ſit mors, vel alia urgen-
tia indicia, & conjecturas, docet Bonacina
de Matrim. quæſt. 3. *punct.* 10. *nu.* 16., & in-
clinat Sanchez *l. c.*

12 Alii admittunt, ſufficere ſolum dictum cer-
ti nuncii, & ſingularis teſtis de viſu, eo ſolo
caſu, quo Conjux obierit in loco ita diſtanti,
ut facilè nequeant aliæ probationes haberi,
& hoc etiam, conſiderata qualitate teſtis
nunciantis, & an veriſimilia dicat, quod ar-
bitrio Judicis remittunt. Sanchez *lib.* 2. *d.
diſp.* 46. *nu.* 10. Gomeſ. Farinac. Barboſ. Gu-
tier., & alii apud dictum Boſſium *l. c.* §. 51.
nu. 2001., & inclinat Caſtr. Palaus *tom.* 5.
diſp. 4. *punct.* 13. *nu.* 7., quando major pro-
batio haberi non poteſt.

Alii abſolutè docent, totum remitti arbi-
13 trio Judicis, cum ob diverſorum caſuum con-
tingentiam, non poſſit aſſignari certa regu-
la. Sanchez *l. c. nu.* 7. Bonacina *d. quæſt.* 3.
punct. 10. *n.* 15. Averſa *de Matrim. quæſt.* 14.
ſect. 3. *verſ. Tertiò ulteriùs, in fine.*

14 Alii exiſtimant, ſufficere probabilitatem
moralem, ad credendum dictā mortem, itaut
probabilis cauſa ſubſit, ad illam arbitrio pru-
dentis viri credendam, idque colligunt ex
cap. Quoniam, 5. *ut lite non conteſtata*, ubi
dicitur, quod tandiù alteruter Conjugum ex-
pectetur, donec de ipſius obitu veriſimiliter
præſumatur; ſic ſentiunt Doctores relati à
Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 46. *nu.* 5.

Quicquid tamen iſti dicant, certum eſt,
15 probabilem exiſtimationem mortis non ſuf-
ficere, ſed omninò requiri moralem certitu-
dinem dictæ mortis, ut poſſit Conjux ſuper-
ſtes aliud matrimonium inire; patet expreſ-
sè *d. cap. In præſentia, & d. cap. Dominus*,
ubi expreſsè habetur: *Nullus ad ſecundas
nuptias migrare præſumat donec ei conſtet,
quòd ex hac vita migraverit conjux ejus*; illud
16 autem hoc caſu dicitur conſtare, quod mo-
raliter cadit ſub certa notitia; & quidem,
in re tam gravi, unde magna damna immi-
nent, & animarum periculum verſatur, non
debet vir prudens duci ſola probabili exiſti-
matione, nec poteſt licitè Judex, nec debet,
in caſu, quo ſola Indicia, & probabilis præ-
ſumptio adſint de morte Conjugis, licentiam
concedere ad ſecundas nuptias tranſeundi;
& hanc eſſe receptiſſimam, & communiſſi-
mam Doctorum ſententiam, teſtantur San-
chez *d. diſp.* 46. *nu.* 2. Layman. *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 3. *cap.* 3. *nu.* 2., eamque etiam do-
cent expreſsè idem Sanchez *nu.* 45. Bonac.
dict. quæſt. 3. *punct.* 10. *n.* 12. Trullenck. *lib.*
7. *cap.* 9. *dub.* 14. *nu.* 9. *tom.* 3. Sotus 4. *diſt.*
22. *quæſt. unica, artic.* 5.

Sanchez tamen *l. c. nu.* 15. recenſet plures
Doctores, qui exiſtimant ſolam famam pro-
17 bare, ſi aliqua ex infraſcriptis adminiculis
concurrant; nempè longitudo abſentiæ, vel,
ſi mors ſecuta fuit in loco valdè remoto,
itaut preter dictam publicam diffamationem,
aliæ probationes difficilè inveniri poſſint;
vel, ſi cum dicta fama concurrat, ut vir eſ-
ſet valde ſenex, vel æger, vel fuit in acie,
& non rediit per aliquantum tempus, ut per
annum, vel circiter expectatus; vel mulier
accepit literas eorum, cum quibus vir mili-
tabat, in quibus Conjugis mors affirmetur;
vel, ſi vir captus fuit ab hoſtibus, & com-
munis fama ſit de ejus morte, & per lon-
gum tempus nil in contrarium fuit auditum;
vel literas à fide dignis accepit; quod idem,
poſt dictum Sanchez, confirmant Layman.
l. c.

l. c. & Averſa *quæſt.* 14. *ſect.* 3. *verſ. Tertiò ulterius*, & faciunt dicta à Rota inter Impreſſas poſt 1. *lib. Conſil.* Farinacii 38. *nu.* 1.
18 Adverte tamen, quòd, ut publica vox, & ſama de morte Conjugis ex ſe probet, ſubdunt Sanchez *l. c. nu.* 16. & Boſſius *l. c. num.* 2003. requiri infraſcriptas qualitates; qua-
19 rum prima eſt, ut duplici ſaltem teſte ſama probetur, quia, ut diximus, dictum unius, dictum nullius.
20 Secunda, ut teſtes ſint omni exceptione majores, & deponant, ſe audiſſe à perſonis fide dignis; qui autem dicantur teſtes omni exceptione majores, diximus *cap.* 10. *n.* 55.
21 Tertia, ut concurrat cauſa rationabilis, ex qua ſama ipſa ſit orta, ut is, de cujus morte agitur, mare navigabat, ſuborraque tempeſtate, & per loca veriſimilia quæſitus, & congruo tempore expectatus, non comparuit, nec navis, qua vehebatur; vel ſi prælium aggreſſus eſt, nec poſtea, quamvis diligenter quæſitus, inventus fuit; & ob id debent teſtes deponere de cauſis, ob quas talis ſama ortum habuerit, ad hoc, ut prudens Judex diſcernere poſſit, an probabiles ſint, vel potius ſit vana vulgi vox, quæ attendi non debet.
22 Quarta, ut teſtes deponant, ſe publicè audiviſſe à majori parte populi, nec ſufficere, ſi deponant, ſe publicè, etiam à mille perſonis, & ultra audiviſſe; debent namque deponere de majori parte populi, ut requiritur in re graviſſimi momenti, prout eſt probatio mortis Conjugis, ad effectum, de quo hìc agitur.
23 Quinta, ut teſtes præcisè, & expreſsè deponant, à quibus perſonis ipſa ſama ortum habuerit, & à quibus præcisè ipſi audierint; quia ſama debet oriri à providis, & honeſtis, & de quorum commodo non agitur; & propterea Judex ipſe debet habere talium perſonarum notitiam, ut dignoſcere poſſit, ac diſcernere, an ſint fide dignæ, cum in ipſius Judicis, & non dictorum teſtium arbitrio id relictum ſit; & ſic non probant ſamam teſtes aſſerentes ſe non recordari, à quibus dici audierint, quamvis præmiſerint ſe à majori parte populi audiviſſe, ſed debent aliquos ſigillatim nominare, & deinde addere etiam à majori parte populi audiviſ-
24 ſe, quorum præciſè non recordantur; limitat tamen idem Doctor, ut neceſſe non ſit exprimere præciſas perſonas, à quibus audierint, in duobus caſibus; quando ſcilicet, ſama ipſa, ex probabilibus conjecturis confirmaretur, quia tunc non eſt opus, ut à fide dignis oriatur; vel, quando de ipſa ſama magnus teſtium numerus, ut ſeptem, vel decem deponant, tunc enim concludit non deſiderari, quòd exprimant perſonas, à quibus dici audierint.

25 Sexta, & ultima conditio eſt, ut teſtes, de ſama deponentes aſſerant, credere rem ita ſe habere, hæc Sanchez *l. c.*
26 Hæc tamen doctrina nobis non ſatis probatur, primò, quia ſama publica vix unquam benè probatur, ut benè animadvertit Farinac. *de Indic. & Tortur. part.* 1. *tom.* 2. *quæſt.* 47. *n.* 207., ad hoc enim, ut ſit ſufficienter probata plures conditiones requiruntur. Primò requiritur, ut ſit protſus uniformis, in-
27 concuſſa, creſcens, ſolida, conſtans, perpetua, non vaga, necullum habens Contradictorem, itaut de ea nulla ſit contradictio. Lotherius *de Re Beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 43. *n.* 94. Ludoviſ. *deciſ.* 498. *nu.* 13. 14. Rota *deciſ.* 335. *nu.* 5. *part.* 2. *recent.* Rota inter impreſſas poſt 2. Volum. Conſilior. Farinacii *deciſ.* 264. *nu.* 4.
28 Secundò requiritur, ut conſtet, quòd ex probabilibus cauſis originem traxerit, quæ populum inducant ad ſic credendum, ac dicendum; aliàs non eſſet ſama, ſed vana vox populi, quæ non debet exaudiri. Sperell. *deciſ.* 173. *n.* 139. Lother. *de Re Beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 43. *n.* 94 Manric. *deciſ.* 274. *n.* 9. Rota *in Noviſſim. deciſ.* 201. *nu.* 46. coram Coccin. Tertiò requiritur, ut habuerit originem
29 à perſonis honeſtis, & fide dignis. Pariſ. *conſ.* 169. *à n.* 45. Sperell. *l. c. n.* 40. Quarto requiritur, ut non ſit contrariis allegationibus debilitata, & conquaſſata. Rota *deciſ.* 167. *n.* 24. *part.* 1. *recent.* Tandem debent attendi
30 alia requiſita reſpicientia perſonas, & dicta teſtium de ſama deponentium, quæ pleniſſimè recenſentur à Farinac. *de Indic. & Tortura, quæſt.* 47. *à num.* 208.
Secundò, quia dato etiam, quòd ſama
31 probata fuiſſet, non tamen videtur ex ſe ſufficiens, itaut poſſit aliud matrimonium iniri, quia cum primum matrimonium fuerit validum, & de eo publicè conſtet Eccleſiæ, non debet Superſtes, abſque morali certitudine mortis prioris Conjugis, ad alias nuptias tranſire, cum in dubio melior ſit conditio prioris matrimonij poſſidentis, & pro ipſius exiſtentia præſumi debeat; maximè, quia agitur de intereſse animarum, & periculo irritationis Sacramentorum, & quòd ſcandala ſequantur, & innumera peccata committantur; unde non crediderim, concedi debere licentiam à Judice novum matrimonium contrahendi, niſi ſaltem adſit unus teſtis de viſu, fide dignus, conjunctis aliis congeſtis conjectutis, & præſumptionibus, ex quibus moralis certitudo dictæ mortis inſeratur; imo
32 non deſunt Doctores, qui ſatis probabiliter doceant, requiri ad mortem Conjugis probandam, in caſu, & ad effectum, de quo agimus, duos teſtes fide dignos de viſu; ita inter alios, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1071. *nu.* 2. Cornelius *conſ.* 10. *nu.* 6. *lib.* 1. Ventriglia *in Praxi Fori Eccleſ. annot.* 3. §. 3. *n.* 49.
unde

Digitized by Google

33 unde in re tam gravi non crederem à noſtra
ſententia recedendum, & quòd non ſufficiat
ſola fama, ſed requiri, ut cum ea conjunctæ
ſint aliæ conjecturæ veriſimiles, & præſum-
ptiones. Gutier. *Practic. QQ. lib. 2. quæſt. 8.*
nu. 5. & 6. Navarr. *cap. 22. n. 53.* Alex. *conſ.*
180. *n. 6. lib. 2. verſ. Licet;* Rot. *deciſ.* 736.
n. 4. part. 2. recent. Ludoviſ. *deciſ. 166. n. 7.*
& 8. Rot. coram Cavaler. *deciſ. 145. num. 1.*
Palaus *tom. 5. dist. 4. punct. 13. n. 8.* Bonac.
de Matr. qu. 3. punct. 10. nu. 13. Trullenck.
d. dub. 14. num. 4. Tuſch. *concluſ. 400. nu. 12.*
lit. M., ita etiam Layman. Barboſ. Pontius,
Boer. Maſcard., & alii, quos refert, & ſe-
quitur idem Boſſ. *l. c. n.* 1002., & in Curia
Archiepiſcopali Neapolitana, teſte Riccio,
in Praxi Fori Eccleſ. deciſ. 265. in fine, reje-
ctis aliis modis probandi mortem Conjugis,
34 requiritur, ut dicta mors probetur ſaltem
per unum teſtem de viſu, & alios duos, qui
deponant de publica voce, & fama, de lu-
ctu mulieris, & acclamatione de morte vi-
ri, quod idem approbat Pontius *de Matrim.*
lib. 7. cap. 53. nu. 3.

Caveant igitur Parochi à denunciationi-
bus hujuſmodi matrimoniorum, niſi ſibi cer-
tò conſtet de morte priorum Conjugum; &
35 advertant, quòd ad ipſos non ſpectat cogno-
ſcere, an fides ſibi exhibitæ de dicta morte
ſint legales, & authenticæ, ſed illas remit-
tere debent ab Ordinario cognoſcendas, ut
docent Bonacin. *d. punct. 10. num. 16.* Trul-
lenck. *d. dub. 14. n. 16.*, & nos diximus *lib. 1.*
36 & aliter faciendo, ultra quàm quòd pecca-
tum incurrunt, debent acriter puniri, ſicuti
refert Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcop.*
Neapolit. cap. 20. in Addit. nu. 34. fuiſſe pu-
nitum à Sacra Congregatione quendam Pa-
rochum Civitatis Alexandriæ, qui cuiuſdam
Juriſperiti, & alterius, quos fide dignos pu-
tavit, teſtimonio fretus, conjunxit quandam
mulierem ſuæ Parochiæ, & paucos poſt men-
ſes, rediit primus maritus; cum his caſibus
bona fides non ſuffragetur, & proinde non
excuſabuntur Parochi, quamvis, teſtimonio
duorum teſtium id fecerint, quia, ut diximus,
hujus negocii cognitio non ſpectat ad ipſos,
ſed ad Ordinarium, qui maturè, & conſultè
procedere debet, & conſiderare Decretum,
& Inſtructionem Sacræ Congregationis ſuper
Poligamia, de quo diximus ſupra *cap. 9. nu.*
18., & alia, ad quæ, pro prædictis, ex ſuo
munere tenetur.

37 Pluribus etiam aliis modis probari poteſt
mors Conjugis; & primò, per librum Paro-
chi, in quo deſcribi ſolent nomina, & co-
gnomina mortuorum ſuæ Parochiæ. Rota
inter impreſſas poſt ſecundum Volum. Con-
ſil. Farinacii *deciſ. 292. nu. 2.* Sanchez *lib. 3.*
diſp. 15. n. 22. Layman. *lib. 5. tract. 10. par.*
2. cap. 4. n. 6. Matant. *Reſp. 13. n. 23. par. 2.*
& reſp. 60. nu. 20. part. 4. Ludovic. *deciſ. 78.*
nu. 2. Rota coram Merlino *deciſ. 692. n. 5.*
quicquid contradicat Pontius *de Matr. lib. 7.*
cap. 53. nu. 3. Idque in Praxi univerſalis Ec-
cleſiæ ſervatur, præſertim ſi fides facta à Pa-
rocho, fuerit ab ipſo è dicto libro extracta,
& in authenticam, & legalem formam re-
ducta. Rota coram Buratt. *deciſ. 135. nu. 2.*
Rota in Poſthum. Farinac. *deciſ. 724. n. 3. &*
4. part. 1., *& deciſ. 638. nu. 5. part. 2.* Rota
coram Durano *part. 2. deciſ. 263. num. 2. &*
deciſ. 377. nu. 3. Rota *deciſ. 226. nu. 1. part.*
2. diverſor. Rota coram Pænia *dec. 517. nu.*
7. Coccinus *deciſ. 428. num. 1.*, & latiùs *in*
Addit. Lother. *de Re Benef. lib. 3. quæſt. 10.*
nu. 45. Fuſus *de Viſitat. lib. 2. cap. 3. de Paro-*
chis nu. 28. Menoch. *de præſumpt. 51. n. 54.*
lib. 2. Mandoſ. *ad Reg. Canc. Reg. 18. quæſt.*
10. nu. 4. Talis etenim Parochi fides, ſic ex-
38 tracta, recognita, & legalizata, non habet
in Eccleſia minorem vim, quàm habeat in
foro fori Inſtrumentum publici Notarii, &
Cancellarii. Genuenſ. *in d. Praxi in Addit.*
39 *ad cap. 20. num. 34.*, nec cenſetur hujuſmodi
fides tanquam dictum unius ſingularis teſtis,
ſed tanquàm plena, & publica fides, & at-
teſtatio, ut benè Averſa *de Matrim. quæſt.*
14. ſect. 3. verſ. Quinto Addit. Parochus enim
eſt perſona publica, & Sacerdos, in Digni-
tate Eccleſiaſtica conſtitutus, Carolus Ma-
ranta *reſp. 22. num. 86. part. 1.*, & cum ſit
approbatus ab Ordinario ad curam anima-
40 rum, credendum eſt ei in his, quæ ad ejus
officium ſpectant. Maſcard. *de probat. con-*
cluſ. 673. num. 18. & 20. Marant. *l. c.* cum
41 maxime Judex ſit animarum, & de quo Jus
Canonicum plurimum confidit. Marant. *l. c.*
nu. 39. Sanchez *lib. 1. diſp. 7. num. 10.*, & in
42 ſua Eccleſia tantam habeat poteſtatem, quan-
tam habeat Prælatus cum Capitulo in Col-
legiata. Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ. 6.*
43 *n. 101.*, & non ſolùm in ea dicitur Prælatus
cap. in Apibus 41. cauſ. 7. quæſt. 1., ſed ibi,
44 tanquàm in propria domo, dicitur Impera-
tor, & Rex. Gonzalez *l. c. nu. 102. & 103.*
Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap. 298. nu. 89*, &
45 in Miſſis ſolemnibus ibi decantandis præce-
dit omnes, idem Gonzalez *l. c. d. nu. 104.*,
46 & gerit vices Apoſtolorum. Gonz. *nu. 108.*
& Gratian. *ll. cc.*

Secundò probatur per librum Hoſpitala-
47 rii, in quo deſcripta ſunt nomina eorum,
qui in Hoſpitali mortui ſunt, cui plena fides
eſt adhibenda. Seraphin. *deciſ. 1456. nu. 2.*
Farinac. *part. 2. n. 336. ad finem:* Barboſ. *de*
Off. & Poteſt. Parochi part. 1. cap. 7. nu. 14.
Rot. inter impreſſas per Ludovic. Cencium
deciſ. 89. nu. 3. poſt Tractatum de Cenſib.

48 Tertiò probatur ex Libro Societatis, ſi So-
cietas habet pro Inſtituto, hoc officium ge-
nerale, ſepeliendi mortuos. Barboſa *l. c.*
nu.

nn. 14. Valaſcus, & Eſcobar penes ipſum.
49 Quartò probatur per Librum Officialis,
ad quem tales mortuos adnotare incumbit,
cum Officiali credatur in his, quæ ad ejus
officium ſpectant, quia regulariter probat
Liber confectus ab eo, qui ad id, ex officio
tenetur, ut benè docent Lother. *de Re Beneſ.
lib.* 2. *quæſt.* 48. *n.* 49. Rot. in Poſth. Farinac.
deciſ. 687. *n.*4.*p.*1. Rot. inter deciſ. impreſſas
per Ludovic. Cenc. *poſt tract. de Cenſib. deciſ.*
189. *num.* 2. Rot. inter impreſſ. poſt ſec. Vo-
lum. Conſil. Farinac. *deciſ.* 251. *nn.* 4., quod
50 verùm eſt, quamvis dictus Officialis unicus
ſit. Rot. inter impreſſ. poſt 1. Volum. Con-
ſil. d. Farinac. *deciſ.* 77. Leotard. *Tract. de
Uſuris*, *quæſt.* 93. *num.* 26.
51 Cæterùm non deſunt Doctores, qui affir-
ment poſſe Conjugem in foro conſcientiæ,
ſecluſo ſcandalo, novum matrimonium inire,
ſi ipſe ſolus certò ſciret mortem alterius Con-
jugis, ut quia ipſe ſolus præſens fuiſſet dictæ
morti; ita Gutier. *de Matrim. cap.* 52. *nu.* 2.
Bonacin. *l. c. num.* 16. Trullenck. *d. dub.* 14.
52 *nu.* 10.; hæc tamen doctrina, quoad forum
fori, vix practicari poterit, quia nec Ordi-
narius, nec Parochus debent illi credere, niſi
aliter de morte viri conſtet, ut diximus: Va-
53 leret quidem matrimonium, ſi mulier, non
omnino certa de morte viri, alteri bona fi-
de nuberet, ſi caſus daretur, ut verè primus
vir mortuus eſſet; unde in eo dubio, ante-
quàm de vita primi viri conſtet, non eſſe ſe-
cundos Conjuges ſeparandos, colligitur ex
cap. Dominus, 2. *de ſecundis nuptiis*, & do-
cent Reginald. *lib.* 31. *cap.* 12. *nu.* 72. Boſſius
Mor. var. part. 2. *titul.* 1. §. 51. *n.* 1012. Co-
varruv. *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *n.* 4., quia
ſi vir primus verè mortuus eſſet, fieret in-
juria huic ſecundo matrimonio, quod vali-
dum, & certius eſt.

SUMMARIUM.

1 *Liber conſenſus ad matrimonii validitatem de Jure Naturæ requiritur, nec ulla poteſtas tàm Eccleſiaſtica, quàm ſæcularis, poteſt cogere, abſque eo, ad contrahendum*, & nu. 5.
2 *Matrimonii eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu conſiſtit.*
3 *Conſenſus dicitur matrimonii radix.*
4 *Deus, quamvis ſit verus Dominus Corporum, tamen non poteſt ab eo fieri, ut matrimonium, abſque ipſorum Contrahentium conſenſu, valeat.*
6 *Imo non ſufficit dict. conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas.*
7 *Adeo ut Contrahentes, non ſolùm ſint liberi à coactione, ſed etiam à coactionis timore.*
8 *Quod procedit, ſive per ſe ipſum, vel per Procuratorem, contrahatur.*
9 *Procurator ad contrahendum, licet verò conſenſu conſtitutus ſit, tamen, ſi, antequàm matrimonium contrahatur, Mandatum per diſſenſum, fuerit revocatum, etiam ſi Procuratori intimata non ſit revocatio, nihilominus matrimonium, per eum contractum, poſt revocationem, erit nullum.*
10 *Nec valebit dictum matrimonium, quamvis, poſt revocatum Procuratorem, quis ratum habeat, quia novus conſenſus requiritur.*
11 *Si conſtituens Procuratorem, fictè conſenſiſſet in mandato, ſed antequam contractum fuiſſet matrimonium, verè conſenſiſſet, matrimonium valebit.*
12 *Conſtituens Procuratorem, ſi poſtea incidat in amentiam, & in ea perſeveret, & ea durante, matrimonium contrahatur, nihilominus erit validum.*
13 *Matrimonium, ut per Procuratorem contractum validum ſit, requiritur, ut idem conſenſus, & eadem libertas fuerit tempore facti mandati, & perſeveret donec matrimonium ritè contractum ſit.*
14 *Princeps abſolutus, licèt poſſit aliquem compellere, ut certam perſonam ducat, ſi expediat pro bono publico,*
15 *Tamen hujuſmodi matrimonium, ut ſit validum, requiritur Conjugum conſenſus.*
16 *Pœnæ ſtipulatio in caſu, quo matrimoniū non ſequatur, non valet.*
17 *Statutum, ſeu Lex prohibens filiis, ne contrahant matrimonium, abſque parentum conſenſu, non valet.*
18 *Diſpoſitio Teſtatoris, quòd filia non poſſit contrahere, niſi cum conſenſu tertii, non valet.*
19 *Mala, quæ ex coactis nuptiis eveniunt, referuntur.*
20 *Super defectu conſenſus Pontifex non poteſt diſpenſare, cum in eo, Eccleſia, & Princeps non poſſint ſupplere*, num. 21.
22 *Matrimonium, metu, & abſque libero conſenſu contractum, quando irritum ſit, & nullum, remiſſivè.*
23 *Conſenſus utriuſque Sponſi non requiritur, ut uno, & eodem tempore ſequatur, ſed ſat eſt, ut interveniat diverſo tempore, dummodo alterius Sponſi conſenſus duret.*
24 *Matrimonium, per amentem contractum, eſt nullum, cum non poſſit conſentire.*
25 *Limita, ſi eſſet ſanus, & haberet lucida intervalla tempore, quo vellet contrahere.*
26 *In dubio tamen actus præſumitur factus ſana mente.*
27 *Non omnis metus irritat matrimonium, ſed tantùm gravis, & cadens in conſtantem virum, & metus levis non habetur in conſideratione*, num. 28.
29 *Metus gravis, & cadens in conſtantem virum quando dicatur, inter ſe DD. diſſident, nam alii exiſtimant, tunc dici, quando majus malum timetur.*

30 *Alii*

30 *Alii verò dici gravem affirmant, quando mors, aliudve grave malum, ſibi, parentibus, filiis, & ſimilibus timetur.*

31 *Carceratio diuturua, dicitur malum grave, inducens metum gravem.*

32 *Pœna carceris æquiparatur damuationi iu metallum.*

33 *Et de Jure Canouico imponitnr, ubi de Jure Civili, mortis pœna irroganda venit.*

34 *Carceris pœna dicitur ſpecies ſervitutis, mala manſio, & ſepultura vivorum.*

35 *Terror armorum dicitur cauſa metus gravis, quamvis illa portans eis uon utatur.*

36 *Metus captivitatis apud hoſtes pariter dicitur magnum malum.*

37 *Exilium diuturnum, & cum magno intermedio, dicitur gravis metus cauſa.*

38 *Similiter paſſio ſtupri, tam in maſculo, quàm jn fœmina, metus gravis cauſa dicitur, cum viris bonis iſte metus major eſſe debeat, quàm mortis.*

39 *Honor, tanquam omnium bonorum maximum, omni commodo, & utilitati, ac divitiis eſt præferendus.*

40 *Honoris, & vitæ cauſæ æquiparantur.*

41 *Imo honor eſt ipſa vita pretioſior.*

42 *Honor eſt augmentum familiæ.*

43 *Unde quis potius mori debet, quàm honoris detrimentum ſubire, & vivere ſine houore eſt mori.*

44 *Amiſſio omnium facultatum, vel majoris, aut magnæ, ſeu notabilis partis, eſt cauſa gravis metus.*

45 *Metus amiſſionis facultatum, æquiparatur metui mortis.*

46 *Major eſt pœna privationis bonorum, quàm vitæ.*

47 *Et bona amittens, dicitur amittere perſonam, & pro mortuo reputatur.*

48 *Amiſſio inſignis Dignitatis, aut Officii, non ſolùm adepti, ſed etiam de proximo adipiſcendi, dicitur magnum malum.*

49 *Amiſſio magni lucri æquiparatur pœnæ, & infert juſtum metum.*

50 *Metus mutilationis alicuius membri, aut alterius gravis cruciatus, dicitur gravis metus.*

51 *Metus injuſtæ excommunicationis dicitur grave malum, cum excommuuicatio ſit pœna graviſſima, & afferat infamiam.*

52 *Excommunicatio dicitur omnium pœnarum Eccleſiaſticarum maxima.*

53 *Preces importunæ Principis, vel parentum, addito metu reverentiali, ſufficiunt ad inducendum metum cadentem in virum conſtantem.*

54 *Intellige, ſi iſti ſint ſoliti ſævitiam exercere.*

55 *Nomine parentum hoc caſu, nou ſolùm veniunt pater, ſed mater, avus, & omnes, quibus reverentia debetur, item frater major, reſpectu minoris, & Tutor & Curator reſpectu minoris.*

56 *Blanditiæ, importunæque preces, cum metu indignationis Principis, vel parentum, vel malæ tractationes diuturnæ, vim coactionis habeut, & libertatem matrimonii lædunt.*

57 *Infamiæ timor, dicitur metus cadens in conſtantem virum.*

58 *Prædicta tamen, pro foro externo, remittuntur arbitrio Judicis, & pro foro iuteruo viri prudentis.*

59 *Metus eſt duplex, nempe, abſolutè gravis, & reſpectivè gravis.*

60 *Unde cum metus, quamvis ex eadem cauſa procedens, poſſit in una perſona eſſe gravis, & iu alia levis, ideo conſideranda ſunt ætas, ſexus, & alia, quæ in una perſona poſſent eſſe gravia, iu alia non, veluti infamia iu perſona vili, aut nobili, & multa de materia referuntur.*

61 *Metus durare dicitur donec ejus cauſa adeſt, ideo ſi maritus inferat metum, quandiù duret matrimonium, dicitur metum adeſſe.*

62 *Nec unquam dicitur metum eſſe purgatum, uiſi illum patiens, fuerit poſitus in plena libertate.*

63 *Semel probato metu, omnes actus ſubſequentes ſunt meticuloſi, quamvis libertatem præferant.*

64 *Clericus, metu ordinatus, non illum purgat, nec validat Ordinem, quamvis per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuerit, & proinde uxorem ducere poterit.*

65 *Si quis contractum per metum fecerit, licèt longo tempore exequatur, ſolvendo, non tamen dicitur metus purgatus, ſi ex alia cauſa ſolviſſe dici poterit.*

66 *Actus factus ex neceſſitate præſumitur, quando præceſſit juſſio, vel coactio, quia ſufficit potentia nocendi.*

67 *Matrimonium metu contractum, ut ratificatum cenſeatur, neceſſe eſt, ut ratificans ſciat matrimonium prius contractum fuiſſe nullum, aliàs ſi ex errore putabat prius matrimonium validum, & ideo conſentiret in copula, prius matrimouium uon ratificabitur.*

68 *Metus, quando durare dicatur, & quando purgatus cenſeatur, remiſſivè.*

69 *Ad probandum matrimonium fuiſſe gravi metu contractum, admittuntur teſtes ſingulares, licèt aliàs, pro diſſolvendo matrimouio, probationes concludentiſſimæ requirantur.*

70 *Imo magis creditur duobus teſtibus de metu, quàm mille de libera voluntate deponentibus.*

71 *Quia nuuquam favendum eſt matrimonio gravi metu contracto.*

72 *Non omnis metus, licèt gravis, matrimouium irritat, ſed ſolùm metus, qui ad effectum injuſtè matrimonium extorquendi incutitur, unde, ſi ad alium effectum incutiatur, & nou ad matrimonium extorquendum, non vitiat.*

73 *Metus ad effectum matrimonium extorquendi dupliciter incutitur, nempè juſtè, & injuſtè.*

74 *Juſtè dicitur metum incuti, quando comminantur pœnæ à lege inflictæ, niſi quis matrimonium contrahat, & tunc non vitiatur, quamvis, ob metum pœnarum, in matrimonium*

con-

conſentiat, & num. 77.

Nec cenſetur metum inferre, qui juſtam pœnam legis minatur ex delicto infligendam, & n. 78.

75 Injuſtè dicitur, quando per vim abſolutam, auctoritate propria comminando mortem, aliudve grave malum, matrimonium extorquetur, & tunc vitiatur, ſi ex cauſa metus prædicti contrahatur, & nu. 76.

79 Si lex non imponeret pœnam corporis afflictivam, ſed diſponeret alternativè, v. gr. quòd Stuprator teneatur, vel Stupratam ducere, vel dotare, tunc matrimonium non valeret, ſi præcisè compelleretur ad matrimonium contrahendum.

80 Stuprator, ſi videns patrem, vel conſanguineos mulieris in ſe venire cum armis ad vindictam offenſæ, non tamen ad matrimonium extorquendum, & ipſe ſua ſponte, ut mortem, vel aliud malum grave evitet, offerat matrimonium inire, valebit matrimonium.

81 Matrimonium, timore inferni, mortis, naufragii, cum concubina contractum, non dicitur invalidum.

82 Nec vitiatur matrimonium, ſi quis poſt ſponſalia ritè contracta cum fœmina, vel poſt ſtuprum cum ea commiſſum ſub promiſſione futuri matrimonii, abſque juſta cauſa reſiliat, & ob id à Superiore compellatur adhibere conſenſum.

83 Et proinde Stuprator nullam patitur injuriam, ſi cogatur contrahere cum Stuprata.

84 Matrimonium pariter non vitiatur, ſi quis offerat illud contrahere, ut evitet aliquod malum, quod ex alia cauſa patitur, vel carcerationem, & pœnam mortis, ob quam effugiendum, promittat ducere filiam Judicis, & infirmus filiam Medici, recuſantis aliter illum curare, quod procedit & in obſeſſo, ad effectum ſe ab obſidione liberandi.

85 Matrimonium gravi metu contractum, eſt ita irritum, ut ex parte utriuſque Conjugis, in foro conſcientiæ, nullam pariat obligationem, quamvis fuiſſet juramento firmatum.

86 Quia juramentum non ſupplet defectum liberi conſenſus.

87 Imò nec ab eo juramento requiritur relaxatio.

88 Si tamen metum paſſus, poſtea etiam tacitè in hujuſmodi matrimonio, ſeu in copulam maritali affectu habitam conſentiat, antequam alter defectum norit, vel ſi de eo conſcius, in conſenſu nihilominus perſeveraverit, matrimonium validabitur, ſi hujuſmodi impedimentum diſſenſus in occulto adhuc ſit, nec erit opus præſentia Parochi, & Teſtium.

89 Matrimonium, ex gravi metu contractum, licèt ex defectu conſenſus ſit ipſo Jure nullum, adeout Conjux, qui non conſenſit, non poſſit nec petere, nec reddere debitum abſque peccato:

90 Tamen in foro externo præſumitur validum, cum de conſenſu exteriùs præſtito Eccleſiæ conſtet, nec de diſſenſu, uti occulto, conſtare poſſit.

91 Et Eccleſia eos Conjuges, qui verè non conſenſerunt, coget inſimul manere, nec credet ſimplici aſſertioni Conjugis dicentis ſe non conſenſiſſe.

92 Eccleſia non præſumit aliquem delinquere, niſi legitimè conſtet.

93 Voluntas talis eſſe præſumitur, qualem verba demonſtrant.

94 Matrimonium, ut ex defectu conſenſus ſit nullum, requiritur, quòd Eccleſia declaret per ſententiam illud irritum.

95 Lite orta ſuper nullitate matrimonii, ſi probationes offerantur in continenti, hoc eſt infra biduum, tunc reſtitutio Conjugum eſt facienda, quoad habitationem; ſi matrimonium jam conſummatum erit, & probationes non offerantur in continenti, tunc reſtitutio fiet etiam quoad thorum.

96 Si alter Conjux ſit certus de Impedimento dirimenti, non poteſt ulla ratione petere, nec reddere debitum, ac cohabitare, quamvis ab Eccleſia, pro foro externo excommunicaretur, vitæque periculum graviſſimum ſubiret.

97 Conjux non tenetur credere alteri aperienti, ſe non conſenſiſſe, niſi conjecturæ tales eſſent, ut credere convinceretur; at ſi credat, nec ipſe poterit petere, nec reddere.

98 Conjecturæ hujuſmodi, quales ſint, remiſſivè.

99 In dubio præſumendum eſt pro matrimonio, quòd conſenſus adfuerit.

100 Si quis fictè contrahet cum una coram Parocho, & Teſtibus, & non habita copula, deinde ſervatis Eccleſiæ ſolemnitatibus, cum altera verè contrahat, primum licèt in foro conſcientiæ eſſet invalidum, nihilominus pro foro externo, reputabitur validum, donec cauſa cognita, declaretur nullum, pro foro externo.

101 Incutiens metum ad extorquendum matrimonii libertatem, incurrit excommunicationem, ex Sac. Concilio Tridentino, cujus diſpoſitio refertur.

De Impedimento Vis, & Metus, & an ſuper illo diſpenſari poſſit.

C A P. XII.

1 CERTUM eſt, & indubium id, quod tradunt communiter Doctores, nempè, nulla humana poteſtate, eccleſiaſtica, vel ſæculari, fieri poſſe, ut Matrimonium, abſque libero Contrahentium conſenſu, validum ſit, cum is Jure naturæ ad ipſius matrimonii validitatem requiratur. Gutierez *de Matrimon. cap.* 46. *num.* 3. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 3. *num.* 1. San-

chez *lib.* 2. *diſp.* 27. *num.* 2. Trullenck *Oper.*
Mor. lib. 7. *cap.* 5. *dub. pr. num.* 7. Filiucc.
QQ. Mor. tomo pr. tract. 10. *cap.* 3. *n.* 69. Boſſ.
de Matrim. contractu cap. 11. *num.* 2. Eſcob.
Theol. mor. tract. 7. *exam.* 9. *c.* 2. *num.* 78.
Marant. *reſp.* 13. *num.* 45. *part.* 2. Eſſentia
2 namque Matrimonii, non in carnali copu-
la conſiſtit, ſed in ipſo mutuo conſenſu, quo
uterque Conjugum in alterius corpus con-
ſentiens poteſtatem tradit. Rot. coram Ca-
valer. *deciſ.* 166. *num.* 4. Rot. *inter impreſſas*
poſt ſec. volum. Conſiliorum Farinacii deciſ.
265. *num.* 3. & *num.* 5. Tuſch. *concluſ.* 116. *n.*
8. *lit.* M. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 25. *num.* 1. Bo-
nac. *de Matr. q.* 2. *punct. pr. nu.* 10. Layman.
Theol. mor. lib. 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap. pr.*
num. 1. & 2. Cenc. *de Cenſib. qu.* 5. *num.* 23.
Hieronym. Palma *conſ.* 87. *n.* 8. Cævall. *QQ.*
Comm. contra Comm. q. 825. *num.* 14. Fonta-
nell. *de Pactis Nupt. clauſula* 5. *Gloſſa* 8.
part. 10. *num.* 35. *tom.* 2. cùm dictus conſen-
3 ſus ſit Matrimonii radix, *l. Nuptias* 31. *de*
Reg. Jur. Lother. *de Re Benef. lib.* 2. *q.* 48. *num.*
98. Soacius *ſuper Inſtituta part.* 2. *tit.* 10. *de*
Sponſ. §. *Quid ſit Matrimonium num.* 10. Et
4 quamvis Deus ſit verus Dominus ipſorum
corporum, tanquam & ipſi Contrahentes,
imò ſupremus ſit, & independens, tamen
non poterit ab eo fieri, ut conſtet Matri-
monium abſque ipſorum Contrahentium
conſenſu. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 26. *n.* 5. Trul-
lenck *l. c.* Coninck *de Sacram. diſp.* 24. *dub.*
4. *num.* 48. Marant. *Reſp.* 6. *num.* 82. *part. pr.*
5 cùm etenim Matrimonii eſſentia ſit dictus
conſenſus, ut diximus, ſicut Homo non po-
teſt eſſe ſine Anima rationali, ſic Matrimo-
nium non poteſt abſque conſenſu conſtare:
6 Imò nec ſufficit dictus conſenſus, ſed requi-
ritur plena libertas, ac ſecuritas *cap. Cum*
locum 14. *de Sponſ. & Matrimon.* Ludoviſ. *de-*
ciſ. 326. *num.* 31. Sperell. *deciſ.* 5. *num.* 34. &
num. 46. Rota *inter impreſſas poſt pr. lib. conſil.*
Farinacii deciſ. 107. *num.* 5. adeò ut non ſo-
7 lùm liberi ſint contrahentes à coactione, ve-
rùm etiam à coactionis timore. Ludoviſ. *de-*
ciſ. 374. *à num.* 18. Sanch. *lib.* 4. *diſp. pr. nu.*
18. Sperell. *d. deciſ.* 5. *nu.* 34. & *deciſ.* 171.
num. 42. Marant. *Reſp.* 6. *num.* 37. *par. pr.*
8 quod idem ritè procedit, ſive per ſe
ipſos, ſive per Procuratorem, contra-
hant; quia, ſi cum ficto conſenſu conſti-
ſtituatur Procurator, vel quatenus cum verò
conſenſu conſtitutus ſit, tamen antequam
Matrimonium ritè contractum fuerit, Con-
9 ſtituens diſſentiat, & Mandatum revocet,
quamvis etiam ea revocatio non fuerit Pro-
curatori intimata, Matrimonium poſtea con-
tractum nullum erit. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 11.
num. 6. Tuſch. *concluſ.* 133. *num.* 7. *lit.* M.
Gutier. *de Matr. cap.* 43. *num.* 5. & 6. Rota
in poſthumis Farinacii deciſ. 204. *num.* 1. *part.*
2. Auſ. *de Matrim. q.* 3. *ſect.* 5. & apertè con-
10 ſtat *cap. fin. de Procur. in* 6. & docent com-
muniter Doctores: Nec pariter valebit Ma-
trimonium, quamvis, poſt revocatum Pro-
curatorem, quis ratum habeat Matrimo-
nium per Procuratorem revocatum contra-
ctum, quia novo conſenſu opus eſt. Tuſch.
11 *concluſ.* 15. *num.* 3. *lit. M.* At è contra, vali-
dum eſset Mattimonium, ſi ille, qui Procu-
ratorem conſtituit, fictè quidem conſenſiſset
in Mandato, ſed, antequam contractum fu-
iſset Matrimonium, verè conſenſiſset. Sanch.
lib. 2. *diſp.* 11. *num.* 13. Boſsius *de Matrimo-*
12 *nii contractu cap.* 3. *num.* 272. quia tempore
Contractus, adeſt verus conſenſus; unde,
quamvis, poſt Mandatum factum ad con-
trahendum, Principalis incideret in amenti-
tiam, & in ea perſeveraret, ac dicta amē-
tia durante, celebraretur Matrimonium,
hujuſmodi Matrimonium eſſet validum, quic-
quid contradicat Pontius *lib.* 2. *cap.* 15. *nu.*
14. quia Mandatum nec tacitè, nec expreſ-
sè fuit revocatum, & primus conſenſus du-
ravit, Sanch. *d. diſp.* 11. *n.* 1. Eſcobar *Theol.*
mor. tract. 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *verſ. Mittit quis.*
13 Bonac. *de Matr. q.* 2. *puncto* 5. *nu.* 13. Ad hoc
enim, ut Matrimonium, per Procuratorem
contractum, validum ſit, requiritur, ut idē
conſenſus, & eadem libertas fuerit tempore
facti Mandati, & perſeveret etiam, donec
Marrimonium ritè contractum ſit. Sanchez
lib. 4. *diſp.* 12. *num.* 22. Layman. *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 5. *num.* 1. Meroll. *tom. pr.*
diſp. pr. cap. 3. *num.* 264. Pontius *de Matrim.*
lib. 4. *cap.* 14. *num.* 16. Averſ. *de Matr. q.* 4.
ſect. 2. *verſ. Demum.*

14 Et licèt Princeps abſolutus poſsit aliquem
compellere, ut certam Perſonam ducat, ſi
hujuſmodi Matrimonium pro bono publico
valdè expediens ſit, Fragoſ. *de Regim. Chriſt.*
Reip. part. pr. lib. 2. *diſp.* 4. §. 2. *n.* 300. Sanch.
15 *n.* 3. & Filiucc. *ll. cc.* non tamen validum erit
Matrimonium, niſi Conjugum conſenſus ad-
fuerit, per ea, quæ ſupra diximus prout nec
16 valebit ſtipulatio pœnæ, in caſu, quo Ma-
trimonium non ſequatur. Hoſtienſ. *in cap.*
Gemma de Sponſ. Tuſch. *concluſ.* 133. *nu.* 1. *lit.*
17 *M.* Imò, nec valebit Lex, ſeu Statutum,
prohibens Filiis contrahere Matrimonium
abſque Parentum conſenſu. Tuſch. *l. c. nu.* 3.
Imò nec valebit diſpoſitio Teſtatoris, quòd
18 Filia non poſsit Matrimonium contrahere,
niſi cum conſenſu tertiæ Perſonæ. Tuſch. *l.*
c. num. 5. & alii, quos propterea citavimus
præſenti Libro.

19 Et quidem, quæ mala ex coactis Nupti-
is non ſequuntur? quæ delicta non perpe-
trantur? quæ ſcandala non oriuntur? hinc
perpetua inter Conjuges diſſidia, & livores;
inter eorum Affines ſupercilia; hinc Maritus
inſalutata Uxore, diſcedit; hinc Adulteria,

hinc

hinc ſæpè machinatio vitæ in Conjuges; nõ
ergo mirum, ſi Matrimonium, metu, &
abſque conſenſu, contractum, non ſolùm ſit
irritum Jure humano, ſed etiam divino, ut
docent Sperell. *deciſ. Fori Eccleſiaſtici part.*
pr. deciſ. 6. num. 3. & alii Doctores à no-
20 bis præſenti libro citati; & proinde, ſuper
conſenſus defectu, non poſſe, etiam per ipsũ
Pontificem diſpenſari docent Averſa *de Ma-*
trim. q. 11. *ſect.* 4. *verſ. Quantum ad primum.*
Angelus *verbo Matrimonium, Impedimento* 18.
num. 2. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part. pr.*
cap. 3. *num.* 69. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 26. *nu.* 5.
Tuſch. *concluſ.* 116. *nu.* 4. *lit. M.* Boſſ. *de Ma-*
trimonij contr. cap. 2. *num.* 45. cum Eccleſia,
21 & Princeps non poſsint in Matrimonio ſup-
plere conſenſum, ſicut in aliis Contracti-
bus ſuppleri poreſt; vide Fragoſium *l. c.* Cum
iraque non poſsir ſuper hoc diſſenſus Im-
pedimenro diſpenſari, non eſt quòd fuſè
materlam pertractemus, ſed ſolùm magis
pacticabilia adnotemus, ex quibus, an, &
quando Matrimonium metu, & abſque li-
bero conſenſu contractum, irritum, & nul-
22 lum ſit, dignoſcl poſsit: Si quis autem totam
mareriam fuſè, & doctè pertractatam habe-
re cupiar, videre porerit penes Sanch. *toto*
lib. 4. Ventrigl. *prax. Annotatione* 4. *in tri-*
bus Paragraphis. Sperell. *tota deciſ.* 5. Bar-
boſ. *in Votis Canonicis*, *Voto* 16. *lib.* 2. ubi fu-
ſiſsimè, & doctiſsimè, ut ſolet, totam ma-
teriam optimè declarat.

Et ut aliqua veloci calamo percurramus,
in primis adnotandum eſt

23 Non requiri de neceſsitate, ut conſen-
ſus urriuſque Sponſi uno, eodemque tempo-
re, præſtetur, ſed ſat erit, ſi diverſo tem-
pore ſubſequatur, dummodò alterius Spon-
ſi conſenſus adhuc perſeveret. Navarr. *in Sũ-*
ma cap. 22. *num.* 80. Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 32.
n. 3. Coninck. *de Sacrament. diſp.* 24. *dub.* 7.
concluſ. pr. num. 55. Filiucc. *d. cap.* 3. *nu.* 83.
Trullenck *lib.* 7. *cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 4. Hie-
ronym. Palma *conſ.* 87. *num.* 6. Dian. *part.* 3.
tract. 4. *reſol.* 292.

24 Secundò adnotandum, non eſſe validum
Matrimonium ab Amenre contractum, quia,
cum non ſit menris compos, & rationis ca-
pax, non eſt capax conſenſum præſtandi, *cap.*
Nec furioſus 26. *cauſa* 32. *q.* 7. *cap. Dilectus*
filius 24. *de Sponſal.* Sanchez *lib. pr. diſp. pr.*
num. 15. Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ.*
25 *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 99. Si tamen haberet lu-
cida intervalla, & eo tempore, quo eſt ſa-
nus mente, contraheret, valerer Matrimo-
nium, Leo *l. c. num.* 100. Sanchez *lib.* 2. *diſp.*
8. *num.* 16. Maſcard. *de probat. concluſ.* 875.
num. 13. Balth. de Thomaſis *pr. Decade tract.*
pr. tit. 9. *num.* 113. Imo, in dubio, actus ſem-
per præſumitur factus, & celebratus ſana
26 mente, *l. Si furioſum.* §. *Si verò*, *C. qui Te-*
ſtamentum facere poſſunt.

27 Tertiò adnotandum, non omnem metum
irritare Matrimonium, ſed ad hoc, ut ir-
ritet, debere eſſe gravem, & cadentem in
conſtantem Virum, hoc eſt diſcretum, &
prudenrem, *cap. Veniens* 15 *Sponſ. & Matrim.*
quia Vir conſtans, & prudens, non perpe-
28 ram, nec abſque fundamento ſolido, ſed
juſta, & probabill ratlone conterretur; &
proinde metus levis non habetur in con-
ſideratione, *l. Nec timorem, ff. de eo, quòd*
metus cauſa; *cap. Qui Dilectus de his, quæ vi.*

29 Qualis autem dicatur metus gravis, &
cadens in conſtantem Virum, diſſident Do-
ctores; nonnulli exiſtimant, tunc dici me-
tum gravem, & cadentem in conſtantem
Virum, quando ad majus malum vitandum
eligirur minus. Toler. *in Summa lib.* 7. *cap.* 12.
num. 2. Silveſter *verbo metus ferè in princip.*

30 Alii docent, illum metum dici ex ſe gra-
vem, & cadentem in conſtanrem Virum,
quando timetur mors, aut aliud grave ma-
lum; vel ſibi, vel Filiis, ſeu Parenribus,
Frarribus, vel chariſsimis Amicis; patet *ex*
cap. Cum dilectus 6. *de his, quæ vi &c. & d.*
l. Ne timorem. Sanch. *lib.* 4. *tota diſp.* 4. Ven-
trigl. *in Praxi Annot.* 51. *num.* 18.

31 Regulariter autem infraſcripta dicuntur
gravia mala; & primo, Carceratio diutur-
na. Gutier. *de Matrimon. cap.* 77. *num.* 10.
Carolus de Graſs. *de effect. Cleric. effect.*
7. *num.* 17. Sanch. *diſp.* 5. *num.* 9. Ventrigl.
32 *l. c. num.* 23. cùm æquiparetur damnarioni in
merallum. Lother *lib.* 3. *quæſt.* 33. *num.* 53.
Pignatell. *Controv. Forenſ. cap.* 52. *num.* 10.
33 11. & 12. & imponatur, de Jure canonico,
ubi, de Jure Civili, mortis pœna venit ir-
roganda. Merlin. *l. c.* Donat. Anton. de Ma-
rinis *Reſol. quotid. lib. pr. cap.* 5. *nu.* 13. imò
34 eſt quædam ſpecies ſervitutis, mala manſio,
& ſepultura Vivorum, Lælius de Altograd.
conſ. 26. *num.* 14. *lib.* 2. imo ipſi morti æqui-
paratur. Rubeus *in Annotat. ad deciſ.* 617. *n.*
59. *tomo* 3. Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2.
Voto 29. *num.* 15. Creſcenr. *deciſ.* 9. *num.* 6.
de Probationibus ſecunda edit. l. Ego puto,
& l. Iſti quidem, ff. de eo, quod metus
cauſa.

35 Secundò, terror Armorum, Maſcardus
de Probat. concluſ. 1051. *num.* 49. Sanch. *d.*
diſp. 5. *num.* 5. Gutierr. *de Matrim. d. cap.* 77.
num. 8. quamvis illa portans eis non utatur,
Gabriel *tomo* 2. *commun. lib.* 11. *verbo Metus.*
Sanch. *l. c. num.* 5. Ventriglia *d.* §. 1. *n.* 21.

36. Tertiò, metus Captivitatis apud Hoſtes,
quia eſt planè magnum malum, ut notoriè
conſtat, & affirmar Sanchez *l. c. n.* 7.

37. Quarrò, exilium diuturnum, & cum magno
incommodo, Sanchez *l. c. n.* 8. Ventriglia *l.*
c. n. 22.

38 Quintò, paſsio Stupri, tam in Maſculo,

quàm in Fœmina; *Pater, l. Iſti 8. ff. de eo, quòd
metus cauſa*, ubi dicitur, cum Viris bonis
iſte metus major eſſe debeat quàm mortis,
& non ſolùm in Virgine, ſed etiam in qua-
libet Muliere honeſta, cui ſanè moleſtiſſimum
eſſet talem vim pati. Sanch. *n.* 12. Ventri-
glia *n.* 24. *ll. cc.* Leoncill. *de opibus Pauperta-*
39 *tis pars.* 2. *Privil.* 170. *num.* 46. cùm honor,
tamquam omnium bonorum maximum, omni
commodo, utilitati, ac divitiis quibuſcun-
que ſit præferendus; idem Rubeus *in Annot.
ad deciſ.* 636. *num.* 141. *tomo* 3. Sperell. *deciſ.*
45. *nu.* 19. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 111.
n. 21. Rubeus *l. c. num.* 142. & 144. Caball.
40 *tract. de omni genere Homicidii nu.* 93. & ho-
noris, ac vitæ cauſæ æquiparentur. Barboſ.
de Axiomat. Axiomat. 111. *num.* 3. Pigna-
41 tell. *Controv. forenſ. cap.* 66. *nu.* 21.22. *Cen-
turia pr.* imò honor ipſe ſit vita pretioſior.
42 Sperell. *l. c. n.* 20. Menoch. *de Arbitr. caſu*
397. *num.* 7. cùm ipſe honor ſit augmentum
43 Familiæ *l. pr. C. de his, qui eo;* unde potius de-
beat quis mori, quàm Honoris detrimentum
ſubire *d. l. Iſti quidem*, & vivere ſine honore
eſt mori, *l. Iſti quidem* 8. *ff. de eo, quòd metus
cauſa*; Jo: Valerus *Diff. utr. Fori, verbo vi-
ta, & honor n.* 1.

44 Sextò, amiſſio omnium facultatum, vel
majoris partis, vel magnæ, & notabilis, San-
chez *lib.* 4. *diſp.* 5. *num.* 21. & 22. Ventriglia
45 *num.* 28. *ll. cc.* cum metus amiſſionis faculta-
tum æquiparetur metui mortis. Rot. *inter im-
preſſas poſt ſecund. volum. conſil. Crim. Fari-
nacii deciſ.* 242. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 13. *qu.
pr. num.* 145. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2.
46 *Voto* 16. *num.* 36. & major ſit pœna privatio-
nis bonorum, quàm vitæ; Leoncill. *de Opi-
bus Paupertatis part.* 2. *privileg.* 236. *nu.* 38.
Barboſ. *in Votis Canonicis d. Voto* 16. *nu.* 37.
47 Ludoviſ. *deciſ.* 326. *à num.* 19. & bona amit-
tens, dicatur amittere Perſonam, & pro
mortuo reputetur. Gratian. *Diſcept. forenſ.
cap.* 423. *num.* 10. *tomo* 2.

48 Septimò, amiſſio Inſignis Dignitatis, aut
Officii, & hoc non ſolùm de his, quæ quis
jam poſſidet, ſed etiam de his, de qui-
bus proxima ſpes eſt, & Jus illa acqui-
rendi; & quidem magnum malum eſſet inju-
ſtè impediti ab hujuſmodi inſigni acquiſitio-
ne; faciunt dicta à Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 5. *n.*
25.

49 Addit Rubeus *deciſ.* 493. *n.* 33. & 34. amiſ-
ſionem magni lucri æquiparari pœnæ, &
inferre juſtum metum, quod idem confir-
mat Sanch. *l. c. nu.* 26. & 27. ſi metum paſſus
per injuriam, hoc eſt, contrà juſtitiam, ar-
ceatur à lucro.

Octavò, metus mutilationis alicujus mem-
50 bri, aut alterius gravis cruciatus, ut expreſ-
sè habetur *in cap. Cum Dilectus, De his,
quæ vi &c. & d. l. Nec timorem, ff. Quòd me-
tus cauſa*. Sanchez *l. c. num.* 4.

51 Nonò, metus injuſtæ Excommunicatio-
nis, cum Excommunicatio ſit pœna gra-
viſſima, privans Excommunicatum ab hu-
mano conſortio, ultra notam infamiæ, quam
affert, Sanch. ubi ſupra *n.* 16. Pariſ. *de Re-
ſignat. lib.* 13. *q. pr. n.* 135. Ventrigl. *l. c. n.*
52 26. Pelliccion. *QQ. Ill. q.* 37. *col. prim. pag.
mihi* 262. imò ſit omnium Eccleſiaſticarum
pœnarum maxima, *cap. corripiatur* 24. *qu.* 3.
Sanch. *lib.* 4. *d. diſp.* 5. *num.* 17. & alii, quos
propterea *in lib. pr. cap.* 6. citavimus.

53 Decimò, Preces importunæ Principis, vel
Parentum, addito metu reverentiali, ſuffi-
ciunt ad incutiendum gravem metum, &
cadentem in conſtantem Virum; Layman.
d. cap. 5. *num.* 3. Pont. *de Matr. lib.* 4. *cap.* 5.
num. 17. Steph. à S. Greg. *de Vinc. Divin. Pie-
tat. l. c. n.* 5. Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 7. *num.* 5. In-
54 tellige, ſi iſti ſoliti ſint ſævitiam exercere,
Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 6. *num.* 7. Et nomine Pa-
55 rentum intelliguntur hoc caſu, non ſolùm Pa-
ter, ſed Mater, Avus, Patruus, aut alii ſi-
mili modo conjuncti, quibus naturaliter re-
verentia debetur; item Frater major reſpe-
ctu minoris; item Tutor, & Curator reſpe-
ctu illorum Filiorum, qui ſunt ſub tutela, &
cura, ut benè animadvertunt Averſa *l. c. ſect.*
5. *in princip.* Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2.
Voto 17. *num* 134. Ventriglia *l. c. nu.* 31.; nec
56 deſunt, qui affirment, blanditias, & impor-
tunas preces, addito metu gravis indigna-
tionis Principis, ſeu Parentum, vel malè
tractationis diuturnæ, habere vim coactio-
nis, & ſufficere ad irritandum Matrimoni-
um, quia hoc notabiliter minuit liberta-
tem; vide Averſ. *l. c. verſ. Dicendum tamen.*
Laymanum *l. c.* Pontium *lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 17.
& faciunt dicta per Barboſ. *in Votis Canoni-
cis lib. pr., Voto pr. n.* 30.

57 Alii tandem addunt metum Infamiæ, tum
juris, tum facti, eſſe gravem, & cadere in
conſtantem Virum, vide Sanchez *d. diſp.* 5.
num. 14. & *num.* 15.

58 Quicquid tamen dictum fuerit ſupra, tum
dic probabiliùs, id totum remitti debere
arbitrio Judicis pro foro externo, & arbi-
trio prudentis viri pro foro interno. Sanch.
d. lib. 4. *diſp.* 5. *nu.* 1., quia verè non poteſt
aſſignari certa regula pro omnibus; metus
59 enim duplex eſt, nempè abſolutè gravis, &
reſpectivè gravis, ut benè advertunt Sanch.
lib. 4. *diſp.* 3. *n.* 2. Filiuccius *d. tract.* 10. *par.*
1. *cap.* 4. *nu.* 115. Stephanus à S. Greg. *lib.* 3.
cap. 95. *num.* 16. Ventrigl. *l. c. nu.* 14.: unde
60 idem metus, quamvis ab eadem cauſa pro-
cedens, poterit in una Perſona eſſe gravis,
& in alia levis; & propterea conſideranda
ſunt ætas, ſexus, naturalis & ſingularis ge-
neroſitas, vel imbecillitas Perſonæ, cui me-
tus incutitur; nam cruciatus corporis, qui

ſulti-

ſuſtinetur ab uno, aliquando non ſuſtinetur
ab alio; infamia, ſive contumelia, quæ non
eſſet valdè gravis in Perſona plebeja, & in-
fimæ conditionis, eadem eſſet intolerabilis
à Perſona nobili, & illuſtri; & ſic jactura
centum ſcutorum, quæ parum gravaret di-
vitem, eadem opprimeret, & perderet pau-
perem; timor tandem futuri comminati ma-
li, plus poteſt eſſe urgens in uno, quàm in
alio; & magis timeri à fœmina, quàm à
viro, & plus à ſene imbecille, quàm à juve-
ne forti; unde, ſecundùm diverſitatem Per-
ſonarum, quæ incutiunt metum, ac earum,
quibus incutitur, diverſimodè judicari debet
metus gravis, vel levis. Ita Sanchez *lib. 4.
diſp. 3. n. 2.* Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib. 9.
quæſt. 25. n. 38.* Coninck. *de Sacram. diſp. 28.
dub. 2. n. 29. & 30.* Bonac. *de Matrim. qu. 3.
punct. 6. num. 6. circa finem*, & faciunt dicta
per Barboſ. *in Votis Canonicis, lib. 1. vot. 11.
num. 24.* Ventrigl. *l. c. num. 15.* Vide dictum
Barboſ. *lib. 2. vot. 16.*, ubi diffuſiſſimè, &
doctiſſimè agit de hujuſmodi metu; & an,
& quando matrimonium irritet.

61 Quartò adnotandum, durare cauſam me-
tus, & timoris, quamdiù durat ſubjectio in-
cutienti timorem; v. gr. ſi maritus metum
inferat, quamdiù durat matrimonium; ſi Ju-
dex, dum durat officium. Ita *Gloſſ. cap. Per-
latum primo, verb. Poſtmodum, de his, quæ
vi &c.* Menochius *de præſumpt. lib. 3. præ-
ſumpt. 4. nu. 23.* Maſcard. *de probat. concluſ.
105. nu. 36.* Ventrigl. *in Praxi annot. 4. §. 2.*
62 *num. 15.* Pont. *lib. 4. cap. 17. n. 3.* Rot. inter
impreſſas poſt ſec. Volum. Conſil. Farinacii
dec. 263. n. 5. Tuſch. *concluſ. 220. n. 1. lit. M.*,
nec unquam dicitur metum eſſe purgarum,
niſi metum paſſus poſitus ſit in plena liber-
tate. Seraphin. *deciſ. 851. n. 1. 5. & 6.* Ven-
triglia *l. c. nu. 20.* Pariſ. *de Reſignat. lib. 13.
quæſt. 1. nu. 213.*; & ſemel probato metu,
63 omnes actus ſubſequentes ſunt meticuloſi,
quamvis præſeferant libertatem. Seraphin.
Maſcard. & Ventrigl. *ll. cc.* Ricc. *in Collect.
Deciſ. part. 4. deciſ. 878.* Vide etiam Sanch.
*lib. 2. diſp. 36. num. 2., & in lib. 4. diſp. 18.
nu. 7.* Sperell. *deciſ. 80. num. 8.*; & à ſimili,
64 Clericus metu ordinatus, non purgat illum,
nec validat Ordinem, quamvis, per plures
annos, credens Ordinem validum, in illo ſe
exercuiſſet, & proinde hic poſſet matrimo-
nium contrahere, juxta doctrinam Gonzal.
Gloſſa 31. nu. 38. Navarr. *lib. 4. Conſil. titul.
De his, quæ vi, & metu, &c. toto conſ. 7. in
pr. edit.*: ſi quis pariter fecit contractum per
65 metum, licèt longo tempore exequatur, ſol-
vendo, non tamen dicitur purgatus metus,
ſi ex alia cauſa ſolviſſe dici poſſit. Tuſchus
66 *concluſ. 220. n. 17. lit. M.*, quia actus factus
ex voluntate, præſumitur factus ex neceſſi-
tate, quando præceſſit juſſio, vel coactio,
quia ſufficit potentia nocendi. Anchar. *conſ.
159. nn. 4. & 5.* Tuſch. *l. ci nu. 34.* Ad hoc,
ut matrimonium, metu contractum, ratifi-
catum cenſeatur, neceſſe eſt, ut Ratificans
67 ſciat matrimonium prius contractum fuiſſe
nullum, aliàs ſi ex errore, quia putabat prius
matrimonium validum fuiſſe, cohabitaret,
aut conſentiret in copulam, non ratificabi-
tur prius matrimonium. Gutier. *de Matrim.
cap. 76. à nu. 22.* Sanch. *lib. 2. diſp. 36. nu. 2.*
Leo *in Praxi Pœnit. part. 2. formula in prim.
ex actu fornicario, de contracto, verſ. Hæc
clauſula, pag. mihi 251.*, undè jure Sacra
Congregatio, ſub die 15. Septembris 1629.
teſte Pyrrho Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſtol.
lib. 7. cap. 7. nu. 42.*, declaravit invalidum
quoddam matrimonium contractum à filia,
propter metum mortis, ſibi à matre incuſ-
ſum, quamvis illa, poſt obitum matris, per
ſeptennium, cum viro permanſiſset, & filios
ſuſcepiſset: Vide Tuſch. *concluſ. 220. nu. 9.*
68 *lit. M.*, ubi, an, & quando, metus durare
cenſeatur, & quando præſumatur purgatus,
fuſiſſimè diſcutit.

Cæterùm, quicquid dictum fuerit *cap. 11.
nu. 17.*, requiri, ad diſsolvendum matrimo-
69 nium ritè contractum, probationes conclu-
dentiſſimas, & Teſtes omni exceptione ma-
jores, nihilominus, quando agitur de diſſol-
vendo matrimonio, gravi metu contracto,
probatur ex Teſtibus ſingularibus. Gutierez
de Matrim. cap. 44. nu. 54. Ludoviſ. *dec. 326.
num. 47., & deciſ. 374. nu. 20.*; imo magis
70 creditur duobus teſtibus, de metu deponen-
tibus, quàm mille, de libera voluntate te-
71 ſtificantibus; idem Ludoviſ. *d. deciſ. 326. nu.
46.*, quia nunquam favendum eſt matrimo-
nio ſic gravi metu contracto. Seraph. *de-
ciſ. 893. nu. 32.*

Nota quinto, non omnem metum, quam-
vis aliàs gravem, & cadentem in conſtan-
72 tem virum, irritare matrimonium, ſed ſolùm
irritare eum metum, qui ad effectum injuſtè
extorquendi matrimonium incutitur, ſive is
procedat ex cauſa naturali, ſive libera. San-
chez *lib. 4. diſp. 12. n. 3.* Coninck. *diſp. 28.
dub. 1. concluſ. 30. nu. 9.* Laymanus *d. cap. 5.
n. 1. verſ. Secundò dixi:* Bonacina *d. punct.
8. propoſ. 2. in princip.* Filiucc. *tom. 1. tract.
10. part. 1. cap. 4. nu. 102.* Averſ. *de Matrim.
quæſt. 4. ſect. 3. in fine, & ſect. 4. verſ. Alius
deinde metus.* Steph. à S. Greg. *d. quæſt. 95.
num. 7.* Ventrigl. *in dict. Praxi annot. 4. §. 2.
nu. 2.* Sperell. *deciſ. 6. n. 4. & 6.*; unde, ſi ad
alium effectum, quàm matrimonii extor-
quendi, incutiatur, non vitiabit.

73 Nota tamen metum, qui incutitur ad ef-
fectum matrimonii extorquendi, dupliciter
incuti, nempè vel juſtè, vel injuſtè; juſtè di-
74 citur incuti metum, quando comminantur
pœnæ à lege inflictæ, niſi quis matrimonium
con-

contrahat; & tunc non vitiatur matrimo-
nium, quamvis ob metum dictarum pœnarum
per legem inflictarum, alius in matrimonium
conſentiat. Conſtat ex *cap. Ex literis*, 10. *de
ſponſ. & matr. l. ſi mulier*, *ff. de eo, quòd me-
tus cauſa*, & docent Sanchez *lib. 4. diſp.* 8.
n. 9. Coninck. *diſp.* 28. *dub.* 1. *n.* 14. Pontius
lib. 4. *cap.* 19. *n.* 7. Layman. *l. c. n.* 2. Averſa
quæſt. 4. *ſect.* 4. *verſ. Metus tandem*: at inju-
75 ſtè dicitur incuti, quando per vim abſolutam
auctoritate propria comminando mortem,
vel aliud grave malum, matrimonium extor-
quetur; & tunc matrimonium vitiatur, ſi ex
cauſa dicti injuſti metus contrahatur; apertè
conſtat ex *cap. Veniens*, 15. *de ſponſ.*, ubi Pa-
76 ter, eò quia invenit juvenem in lecto cum
filia, illum coegit matrimonium cum filia
contrahere; unde hujuſmodi matrimonium,
ſic per vim abſolutam, injuſtè extortum, fuit
77 declaratum nullum, & irritum; quòd ſi Pa-
ter eidem juveni juſtè comminatus fuiſſet,
nempè, quòd, niſi filiam duceret, illum ac-
cuſare volebat penes Judicem, unde pœnis
à lege inflictis puniendus eſſet, & juvenis ad
illud periculum evadendum, in matrimonium
conſenſiſſet, valuiſſet matrimonium. Pontius
lib. 4. *cap.* 19. *nu.* 10. Diana *part.* 3. *tract.* 4.
reſol. 228., & alii communiter; quia metus
eſt eo caſu à lege incuſſus, & proinde, ſi Ju-
dex juridicè procedat, non dicitur inferre
metum, *l. Continet*, 3. §. *Sed vim*, *ff. de eo,
quòd metus cauſa*; nec cenſetur quis inferre
78 metum, dum juſtum malum hoc eſt, accu-
ſationem ad Judicem comminatur, quin imo
potiùs videtur metum jam ex delicto conce-
ptum auferre, dum immunitatem offert, ſi
contrahat, ut benè animadvertunt Sanchez
lib. 4. *diſp.* 13. *n.* 3. Sperell. *deciſ.* 6. *nu.* 13.;
79 ſi tamen lex non imponeret Stupratori pœ-
nam corporis afflictivam, ſed diſponeret al-
ternativè, v. gr. quòd Stuprator teneretur
vel Stupratam ducere, vel dotare, tunc non
valeret matrimonium, ſi præcisè compelle-
retur ad matrimonium, cum poſſet per do-
tationem ſupplere. Sanchez *l. c. nu.* 7. Spe-
rell. *l. c. nu.* 13. Stephan. à S. Gregor. *Univ.
Tract. de Vincul. Div. Piet. cap.* 95. *num.* 11.
80 Valeret quidem matrimonium, ſi Stupra-
tor videns patrem, vel alios conſanguineos
mulieris in ſe venire cum armis, ad vindi-
ctam offenſæ, non tamen ad matrimonium
extorquendum, & ipſemet ſua ſponte, ut
mortem, vel aliud grave malum effugeret,
matrimonium offerret, quia tunc metus ille,
licèt injuſtè incuſſus, non eſt per ſe, ac dire-
ctè, cauſa extorquendi matrimonii, ſed ſolùm
per accidens, quatenus ipſe Stuprator ſic eli-
git, uti remedium ad ſe liberandum ab im-
minenti periculo, quod remedium cum ſpon-
tè aſſumatur, non minuit libertatem, ſed
provenit ex libertate, ut benè Bonac. *dict.
punct.* 8. *nu.* 22., & Diana *l. c.*

Nec pariter vitiabitur matrimonium, ſi
81 quis timore inferni, mortis naufragii, & ſi-
milium cum Concubina contrahat. Sanchez
lib. 4. *diſp.* 12. *n.* 4. Bonac. *d. punct.* 8. *n.* 18.
Averſa *d. qu.* 3. *ſect.* 4. *verſ. Si quis*. Filiucc.
d. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 103.
82 Imo nec vitiabitur matrimonium, ſi quis,
poſt ſponſalia ritè contracta cum fœmina,
vel poſt ſtuprum cum ea commiſſum, ſub pro-
miſſione futuri matrimonii, abſque juſta cau-
ſa reſiliat, & ob id à Superiore compellatur
adhibere conſenſum; quia cum eo caſu me-
tus incutiatur de eo, quod juſtè, & licitè
fieri poteſt, quamvis etiam fiat ad effectum
eliciendi conſenſum ad matrimonium, non
dicitur incuti injuſtè, nec ex hoc fine fit in-
juſtum, ac illicitum, quod alioquin juſtum,
& licitum eſt, ſed remanet in eodem ſuo
gradu; nec vitiat matrimonium, cum poſſit
Superior eo caſu præcipere, ut fidem ſervet,
& matrimonium promiſſum contrahat, &
ſubditus obedire tenetur; aliàs poteſt juſto
metu, & ſupplicii comminatione compelli,
& per talem compulſionem non irrogatur
alteri injuria, ſed eidem injungitur, ut id
perficiat, ad quod diſpoſitione legis, & vi-
gore ſuæ obligationis tenetur; & ſi grave
damnum patitur, ſibi imputet, cum ex ſua
culpa hujuſmodi metum concitaverit, ac pœ-
næ ſe ſubjecerit, *Regula damn.* 87. *de Reg. Ju-
ris*, *in* 6. Marant. *Reſponſ. utr. Jur. Reſp.* 26.
nu. 13. *part.* 2. Lother. *de Re Benef. lib.* 1. *qu.*
39. *nu.* 119. Pyrrh Corrad. *in Praxi Diſpenſ.
ad lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 48.; & proinde ſi Stu-
prator matrimonium contrahere cogatur,
83 nullam patitur injuriam, ut concludunt San-
chez *lib.* 4. *diſp.* 13. *nu.* 7. Averſ. *de Matrim.
quæſt.* 4. *ſect.* 4. *prope finem*, *& ſect.* 5. *verſ.
Reſolutio tamen*. Bonac. *d. propoſ.* 1. *num.* 13.
Leſſius *de Juſt. & Jur. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 3.
n. 2. Sperell. *deciſ.* 6. *nu.* 15.
84 Eadem ratione non vitiabitur matrimo-
nium, ſi carceratus ob aliam cauſam, quàm
matrimonii extorquendi, ut è carceribus li-
beretur, conſentiat ducere aliquam fœmi-
nam; vel ſi condemnatus ad mortem, vel
alia pœna plectendus, ut has pœnas evitet,
conſentiat ducere filiam Judicis, vel mere-
tricem, ſeu aliam; vel ſi infirmus conſentiat
ducere filiam Medici, qui aliter illum curare
non vult; vel ſi Princeps obſeſſus, ut ab ob-
ſidione liberetur, ducere velit filiam Obſi-
dentis, ſi ea obſeſſio ad alium finem facta
ſit; quia his caſibus, metus non incutitur ad
finem matrimonii extorquendi, ſed matri-
monium quis eligit, ut pœnam, ſeu malum
fugiat, quod ſibi imminet; vide Sanch. *lib.*
4. *diſp.* 12. Filiucc. *d. cap.* 4. Bonac. *d. punct.*
8. Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 7. *dub.* 1.
85 Porrò eſt ita irritum matrimonium gravi

metu

metu contractum, ut ex parte utriuſque Con-
jugis, in foro conſcientiæ, nullam omninò
patiat obligationem, quamvis etiam fuiſſet
juramento fitmatum; colligitur ex cap. Si-
gnificavit, 2. de eo, qui duxit &c., & do-
cent Sanch. lib. 4. diſp. 15. nu. 1. & diſp. 20.
num. 12. Coninck. diſp. 23. dub. 4. concluſ. 4.
nu. 44. Bonac. de Matr. d. punct. 8. num. 26.
Filiucc. QQ. Mor. tom. 1. tract. 10. part. 1.
cap. 4. n. 120. Philipp. Paſch. de Viribus Pa-
tr. Pot. part. 3. cap. 2. num. 2. Tuſch. concluſ.
132. nu. 20. lit. M. Averſ. de Matr. quæſt. 4.
ſect. 6. verſ. Sed certum; teſtans de commu-
86 ni, ratio eſt, quia cum hujuſmodi matrimo-
nium ſit irritum ex defectu liberi conſenſus,
juramentum non ſupplet defectum conſenſus
ſubſtantialiter requiſiti; imo nec ab eo jura-
87 mento requiti telaxationem, docet Gutier.
de Matrim cap. 79. nu. 8. & 9. & nu. 48. Si ta-
88 men metum paſſus, poſteà etiam tacitè in
hujuſmodi matrimonium, ſeu in copulam,
maritali affectu habitam, conſentiat, ante-
quàm alter hujuſmodi defectum norit, vel ſi
de eo conſcius fuerit, nihilominus in ſuo con-
ſenſu perſevetet, matrimonium validabitur,
ſi hujuſmodi impedimentum, & diſſenſus ad-
huc occultum ſit, unde non ſit opus nova
præſentia Parochi, & Teſtium, cap. Ad id,
21. de ſponſal. & matrim., & docent Navarr.
in Summa, cap. 22. nu. 80. Sanch. lib. 2. diſp.
32. nu. 9. & lib. 4. diſp. 15. num. 2. Coninck.
diſp. 24. dub. 10. nu. 89. & 90. Filiucc. dict.
tract. 10. cap. 4. nu. 111. Dian. part. 3. tract.
4. reſol. 292. Averſ. de Matr. d. quæſt. 4. ſect.
6. verſ. Secundò. Ventrigl. in Praxi, annot. 4.
§. 2. Hier. Palma conſ. 87. num. 6., & alii,
quos proptereà lib. 1. citavimus.

89 Advertas tamen, quòd licèt matrimonium
gravi metu contractum, nullum ſit, ex de-
fectu conſenſus, adeout Conjux, qui non con-
ſenſit, non poſlit abſque peccato debitum
exigere, nec teddere cum matrimonium, eo
caſu, ſit ipſo jure nullum, ut docent San-
chez lib. 2. diſp. 39. nu. 5. Trullenck. lib. 7.
cap. 5. dub. 4. nu. 23. Coninck. diſp. 34. dub.
10. nu. 96. Bonac. de Matrim. quæſt. 4. punct.
4. nu. 16. & 17. Dian. part. 4. tract. 4. reſol.
48.; tamen in foro extetno præſumitur va-
90 lidum, cum de conſenſu exteriùs præſtito
Eccleſiæ conſtet; at de diſſenſu conſtate non
poteſt, cum occultum ſit; & non eſſe, vel
eſſe, & non apparere, paria ſint. Vivius de-
ciſ. 34. nu. 1. Farinac. Conſ. Crim. 50. nu. 47.
Rot. coram Durano deciſ. 288. n. 2. Sanchez
lib. 1. diſp. 63. nu. 2. & num. 9. Rubeus deciſ.
383. nu. 9. tom. 2., & non entis, & non ap-
parentis idem ſit judicium. Lotherius de Re
Benef. lib. 3. quæſt. 13. n. 65. Barboſ. in Votis,
Canonicis, vot. 43. n. 20. lib. 2. Caputaq. deciſ.
135. n. 3. p. 3. Et proinde eos Conjuges, qui
91 verè non conſenſerunt, Eccleſia coget ſi-
mul manere, nec credet ſimplici aſſertioni,
Conjugis dicentis, ſe non conſenſiſſe in ma-
trimonium (aliàs quilibet ſic dicere poſſet,
ut matrimonium ſeparatetut) cum Eccleſia
non judicet de occultis, cap. Sicut tuis, in
fine, de Simonia. Tuſch. concluſ. 154. num. 4.
lit. M. Mantic. de conject. lib. 1. tit. 1. n. 13.
Hieron. Palma conſ. 87. num. 79., cum ſolus
Deus judicet de occultis, cap. Erubeſcant, in
fine, diſt. 32. Gloſſ. 1. & cap. Si omnia, cauſ.
6. quæſt. 1. Et cum Eccleſia non præſumat
92 aliquem delinquere, niſi legitimè conſtet,
l. meritò, ff. pro ſocio. Ricc. in Praxi Fori Ec-
cleſ. reſol. 42. nu. 1., non præſumet ut Con-
jux ore dixerit, quod in corde non haberet.
93 Sanchez lib. 3. diſp. 15. nu. 9., maximè cum
voluntas talis eſſe præſumatur, qualem ver-
ba demonſtrant. Menochius conſ. 15. nu. 13.
vol. 1. Læl. Altograd. conſ. 13. nu. 18. lib. 2.
Ricciullus de Jure perſon. lib. 5. cap. 3. nu. 4.
& 5. Ludoviſ. Poſt. reſol. 129. nu. 4. Rede-
naſch. conſ. 19. nu. 75. Farinac. conſ. crim. 30.
num. 40. lib. 1., & proinde, ad hoc, ut pro
94 foro externo hujuſmodi matrimonium nul-
lum ſit, oportebit ut cauſa cognita, Eccle-
ſia illud per ſententiam irritet, nullumque
declaret; & interim lite pendente ſuper va-
95 liditate, ſeu nullitate matrimonii, ſi proba-
tiones afferantur in continenti, (hoc eſt in-
fra triduum, ut explicat Sanchez lib. 2. diſp.
41. num. 50.) reſtitutio erit facienda, quoad
cohabitationem tantùm; ſi verò non offeran-
tur in continenti, tunc docet idem Sanchez
l. c. reſtitutionem faciendam eſſe, quoad ha-
bitationem, & thorum, ſi matrimonium jam
conſummatum ſit. Advertit tamen ſatis op-
96 portunè idem Sanchez l. c., quòd ſi Conjux
ſit certus de impedimento dirimenti, non
poteſt eo caſu, ulla ratione petere, nec red-
dere, ac cohabitare; quocirca dixerat eodem
lib. diſp. 30. n. 8. & n. 11., non poſſe, quam-
vis ab Eccleſia, pro foro externo excommu-
nicaretur, vitæque periculum ſubiret, gra-
viſſimaque ſcandala ſequerentur, quia certus
eſt, Conjugem non eſſe ſuum; quòd etenim
mota fuerit lis, non auget, nec minuit im-
pedimentum, ad quod cognoſcendum, an
verè ſubſit, necne, cenſendum eſt perinde
ac ſi lis non eſſet, ut benè idem Sanchez
d. diſp. 41. num. 50.

97 Animadvertit etiam idem Sanchez eadem
diſp. 41. nu. 52., non teneri alterum Conju-
gem credere aſſerenti ſe non conſenſiſſe, niſi
conjecturæ tales eſſent, ut credere convin-
ceretur; at ſi crederet, nec ipſum poſſe pe-
tere, nec reddere.

98 Quæ autem, & quales eſſe debeant hujuſ-
modi conjecturæ urgentes, cumulat Sanchez
lib. 2. diſp. 45., & in dubio, an adfuerit con-
99 ſenſus, necne, judicandum eſt pro matrimo-
nio. Reginald. lib. 31. cap. 7. nu. 47., & nos
ali-

Digitized by Google

alibi diximus, quia de conſenſu exterius certè conſtat, at impedimentum, nempè defectus conſenſus, eſt in dubio.

100 Hinc infertur, quòd ſi quis fictè contraheret cum una coram Parocho, & Teſtibus, & non habita copula, deinde ſervatis Eccleſiæ ſolemnitatibus, verè contrahat cum alia, eſſet quidem primum matrimonium in foro conſcientiæ invalidum, cum non reperiatur textus ſtatuens matrimonium poſteriùs verum, dirimi per prius fictum, nihilominus pro foro externo primum ab Eccleſia reputabitur validum, donec cauſa cognita, nullum declaretur pro foro externo; ratio eſt eadem, de qua ſupra.

Tandem ſciendum eſt, per Sacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de Reform. Matrim. cap. 9.* infligi excommunicationem contra incutientes metum ad libertatem matrimonii extorquendam, & violandam; ut videre eſt, ex Decreto ipſius Concilii infraſcripti tenoris: *Ita plerumque temporalium Dominorum, & Magiſtratuum mentis oculos terrenus affectus, atque cupiditates excæcant, ut viros, ac mulieres ſub eorum juriſdictione degentes, maximè divites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis, & pœnis adigant, matrimonium invitos cum illis contrahere, quos ipſi Domini, vel Magiſtratus illis præſcripſerint; quare cum maximè nefarium ſit matrimonii libertatem violare, & ab eis injuriam naſci, à quibus Jura expectantur; Præcipit Sancta Synodus omnibus cujuſcunque Gradus, Dignitatis, & Conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, nè quovis modo directè, vel indirectè, ſubditos ſuos, vel quoſcunque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.* Hæc ſunt verba Concilii; & hæc breviter attigiſſe ſufficiat. Si quis totam materiam benè congeſtam habere velit, videat Doctores, quos proptereà ſupra citavimus.

SUMMARIUM.

1 *Nemo poteſt erga incognitum dirigere affectum.*

2 *Ut error dirimat matrimonium, ſupponi debet aliqua notitia Perſonæ, circa quam ſit error, ſive talis notitia inſurgat ex viſu, vel auditu, vel fama.*

3 *Error in hac materia quadrupliciter contingere poteſt, nempè circa Perſonam, qualitatem, fortunam, & conditionem; & quando id accidere dicatur.*

4 *Quilibet horum errorum, vel eſt antecedens Contractum, & cauſans illum, & vocari ſolet dolus, dans cauſam Contractui; vel eſt concomitans Contractum, & hic, quamvis non reddat actum involuntarium, ut primus, tamen non eſt actus inducens ad volendum.*

5 *Error Perſonæ, ſive antecedat Contractum, ſive præcedat, irritat matrimonium.*

6 *Et hoc procedit de Jure naturæ.*

7 *Quia eſt error circa ſubſtantiam, & tollit voluntarium conſenſum, & errans non conſentit.*

8 *Super hujuſmodi Impedimento, Eccleſia non poteſt diſpenſare, nec ſtatuere, ut matrimonium, cum errore Perſonæ contractum, ſit validum.*

9 *Quod procedit etiam inter Infideles.*

10 *Error qualitatis, & fortunæ non irritat matrimonium, quamvis ſine d. qualitate, Contractus non fieret, & de ratione.*

11 *Niſi directè, & formaliter intenderet qualitatem, materialiter autem Perſonam, vel ſi qualitas, in qua erratur, fuiſſet poſita in Contractu, per modum conditionis, ut ſi diceretur,* contraho tecum, quatenus ſis nobilis; *vel ſi Berta contrahere intendat determinatè cum filio Principis, vel cum primogenito.*

12 *Quod attinet ad Impedimentum erroris conditionis, præmittendum eſt, nomine ſervorum, hoc caſu intelligi de illis tantùm, qui Mancipia appellantur, & poſſunt à Dominis vendi, & non de Adſcriptitiis, ſeu Originariis, qui, quoad matrimonium contrahendum, ſunt verè liberi, licèt ad aliquas operas teneantur.*

13 *Error conditionis non dirimit matrimonium de Jure Naturæ, ſed tantùm Jure Eccleſiaſtico.*

14 *Quia, ſi ab altero Conjuge, cognita ſervitute, illa remittatur, matrimonium erit validum.*

15 *Error conditionis dirimit matrimonium, quia ſervus non habet liberam poteſtatem ſui corporis, ut poſſit ſe obligare ad individuam vitæ conſuetudinem, cum alteri ſervire teneatur.*

16 *Si quis, ex errore, duxit ſervam, credens liberam, ſed talem affectionem erga eam habuiſſet, ut, etiamſi ſciviſſet eſſe ſervam, nihilominus duxiſſet, & in actu, dum contrahit, habebat actualem voluntatem ducendi, quamquam eſſet ſerva, matrimonium hujuſmodi valet, licèt contrariam alii foveant opinionem,* & num. 17. & 18.

19 *Liber homo, ſeu ſervus, cogitans contrahere cum ſerva, ſi poſtea reperiat eſſe liberam, validè contrahit.*

20 *Quia matrimonium regulariter redditur nullum, quando errans ſit deterioris conditionis.*

21 *Ingenuus, & liber, ſi ſciens conditionem ſervilem alterius, cum quo contrahit, remittit illi conditionem, & matrimonium valet.*

22 *Si poſt contractum matrimonium, vir alteri ſe det in ſervum, non, ob id, matrimonium diſſolvitur, licèt vir mortaliter peccet.*

23 *Mulier, abſque conſenſu viri, non poteſt ſe alteri vendere in ſervitutem.*

24 *Servus contrahens cum ancilla, quam liberam credebat, nihilominus matrimonium tenet, quia ſunt ambo æqualis conditionis, & eſt communis opinio,* num. 25.

26 *Intelligi, niſi ſervus nullò alio modo inten-* de-

deret contrahere, niſi eſſet libera; quo caſu deficeret conſenſus.

27 *Servi poſſunt inire matrimonium, etiam neſciente, vel contradicente Domino, quia non debent ſpoliari facultate Jure Divino, & Naturali competenti hominibus, propagandi humanam ſpeciem per matrimonium.*

28 *Serva tradita à Domino, vel ipſo ſciente, nec contradicente in matrimonium alicui, nis libera, inſcio hujuſmodi ſervitutis, ſtatim efficitur libera, & matrimonium valebit.*

29 *Imò Serva efficitur libera, ſi à Domino collocetur in matrimonium, etiam cum ſciente ſervitutem, ſi ei conficiat inſtrumentum dotis.*

30 *Si Serva contraheret cum libero, ſervitutis ignaro, & poſtmodum ipſo pariter inſcio, fœmina donaretur libertate, nihilominus matrimonium irritum eſt, quamvis etiam, poſt d. donationem, vir ipſam maritali affectu cognoverit.*

31 *Quia quandiù vir fuit inſcius nullitatis, cenſetur solùm approbaſſe præcedens matrimonium, quod validum putat, non ſi ſit nullum, niſi donec de nullitate fiat conſcius.*

32 *Nec valebit matrimonium cum ſervo contractum, ſi poſt aliquod tempus à Domino liber factus fuiſſet; non etenim conditionem, amittit ex quo tranſacto tempore, redire debet in ſervitutem.*

33 *Filii ad honores, & nobilitatem, ſecuntur conditionem patris.*

34 *Partus recipit eſſe à patre, tanquam à cauſa efficiente.*

35 *Tamen, quoad ſervitutem, filii ſecuntur conditionem matris, cujuſcunque nobilitatis ſit pater, adeout, ſi Dominus habeat filium ex propria ſerva, adhuc filius ſervus erit.*

36 *Si verò mater ſit libera, & filii erunt liberi, cujuſcunque conditionis ſit pater.*

37 *Et ad hoc, ut filii dicantur liberi, ſufficit, quòd mater fuerit libera tempore conceptionis, nativitatis, vel medio tempore.*

38 *Si mater libera, dum gravida ſit, ſe vendat, filius, jam conceptus tempore libertatis, erit liber, quia cum mater non habeat filios in poteſtate, non poteſt eos vendere.*

39 *Et adem regula eſt, ſive filii ex legitimo matrimonio, ſive ex damnato coitu, nati ſint.*

40 *Si verò mater gravida, fieret ſerva, Jure belli, filius remanet cum ea ſervus, quamvis tempore conceptionis fuiſſet libera.*

41 *Si mulier ſit ſerva duorum, vel plurium Dominorum, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſolvatur alteri Domino, qui non manumiſit, proles ex dicta ancilla nata, remanet ſerva, donec pretium pro parte, quam habet, non ſolvatur ei; ſi verò ante partum ſolutum ſit, proles libera erit.*

42 *Tamen adverte, quod, quicquid ſupra fuerit dictum, ſi in aliquibus locis adeſſet contraria conſuetudo, ea ibi ſervanda eſſet.*

43 *Quia conſuetudo legitimè præſcripta poteſt contra Jus humanum prævalere.*

An, & quando error Perſonæ, & Conditionis dirimat Matrimonium, & an ſuper hujuſmodi Impedimentis diſpenſari poſſit.

C A P XIII.

1 QUANDOQUIDEM nemo poteſt erga incognitum dirigere affectum. Matant. *Reſp.* 37. *num.* 53. *part.* 4. Sperell. *dec.* 115. *nu.* 45. Boſſius *de Matrimonii contractu*, *cap.* 3. *nu.* 258. Maſcard. *de probat. concl.* 156.
2 *n.* 24. Ideo, ut errot ditimat mattimonium, ſupponi debet aliqua notitia Perſonæ, citca quam ſit ertor, ſive talis notitia inſurgat ex viſu, ſive ex auditu, vel fama; ita Sylveſt. *verb. Matrimonium* 8. *quæſt.* 1. *Dict.* 2. Navarrus *cap.* 22. *nu.* 32. Stephanus à S. Greg. *Univ. Tract. de Vinculis Divin. Pietat. lib.* 3. *cap.* 103. *nu.* 11.

3 Quadrupliciter in hac materia poſſe contingere errorem, docet Magiſter Sententiar. 4. *Diſt.* 130. *nu.* 1., nempè, vel circa Perſonam ipſam, ut dum ſupponitur una pro alia; vel circa qualitatem, ut dum quis putat contrahere cum nobili, virgine, ſana &c., & contrahit cum ignobili, corrupta, vel infirma; vel circa fortunam, ut ſi quis putaret contrahere cum divite, & contraheret cum paupere, vel citca conditionem, ut ſi quis putans contrahere cum libera, conttaheret
4 cum ſetva. Quilibet horum errotum, vel eſt antecedens Contractum, & cauſans illum (& hic à Juriſconſultis vocari ſolet dolus dans cauſam Contractui) vel eſt concomitans Conttactum, & hic, quamvis non reddat actum involuntatium, ut primus, tamen non eſt actus inducens ad volendum.

5 Quando ertor eſt circa Perſonam, ſive ſit antecedens, ſive concomitans Conttactum, itritatur matrimonium, quia ad ejus validitatem eſt omninò neceſſatius conſenſus, verbis, ſeu ſignis expreſſus; *cap. Tua nos* 26. *de ſponſ.*, & docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 18. *n.* 5. & 6. Bonac. *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 2. *propoſ.* 1. *nu.* 4. Filiucc. *QQ. Mor. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 2. *nu.* 31., & alii communi-
6 tet. Et cum error Perſonæ dirimat matri-

monium Jure Naturæ. Sanchez *l. c. nu.* 12.
Vivald. *in Candelabro*, ubi *de Matrim. ad ſe-
cundum Impedimentum*, *nu.* 127. Bonac. *l. c.
nu.* 2. Laym. *Theol. Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *par.*
4. *cap.* 2. *n.* 1. Averſa *de Matr. quæſt.* 12. *ſect.*
1. *verſ. Certum tamen*. Filiucc. *l. c. num.* 32.
Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 3. *nu.* 3. Palaus
tom. 5. *diſp.* 4. *punct.* 4. *nu.* 1., quia eſt errot
7 circa ſubſtantiam, & tollit voluntarium, &
conſenſum, cum errans non conſentiat. Gra-
tianus *Diſcept. Forenſ. cap.* 440. *nu.* 24. Ma-
rant. *Reſponſ.* 58. *n.* 44. *part.* 4. Cævall. *QQ.
Comm. contra Comm. quæſt.* 1190. *nu.* 2. Rota
coram Duran. *deciſ.* 50. *nu.* 19., proinde ſe-
8 quitur, non poſſe Eccleſiam ſuper hujuſmodi
Impedimento diſpenſare, nec ſtatuere, ut
matrimonium, cum errore Perſonæ contra-
ctum, validum ſit. Sanch. *l. c. num.* 15., &
9 concurrunt plerique Doctores ſupra citati,
qui etiam docent, ut etiam inter Infideles
invalidum ſit matrimonium cum tali errore
contractum.

10 Error qualitatis, & fortunæ, non irritat
matrimonium, quamvis, ſine dicta qualita-
te, Contractus non fieret, quia, quoad rei
ſubſtantiam eſt volitum, licet, quoad acci-
dentia extrinſeca ſit involitum; ut ſi quis ab-
ſolutè conſentiat accipere talem Perſonam
in Conjugem, quam alias putabat eſſe bo-
nam, honeſtam, virginem, caſtam, ſanam,
pulchram, vel divitem, & hæc hujuſmodi
qualitates non habeat, valebit enim matri-
monium, ex quo ſubſtantia hujus Contractus
conſiſtit in conſenſu in Perſonam, & de re-
liquo qualitates ſe habent accidentaliter;
ergo iſte error, cum ſit ſolùm circa ea acci-
dentia, & non contra ſubſtantiam, per ſe
non dirimit Contractum. Bonacina *l. c. n.* 6.
Averſ. *de Matr. quæſt.* 12. *ſect.* 1. *verſ. Com-
munis tamen;* Filiucc. *l. c. nu.* 33. Palaus *l. c.
n.* 3., quia regulariter intereſſe ſecundarium;
& in conſequentiam non attenditur. Farin.
Conſ. Crim. volum. 3. *conſ.* 207. *n.* 10. Cancer.
Var. Reſol. part. 2. *cap.* 1. *num.* 84., niſi quis
11 directè, & formaliter intenderet qualitatem
materialiter autem perſonam, vel ſi qualitas,
in qua erratur, fuiſſet poſita in Contractu,
per modum conditionis; ut ſi quis diceret,
contraho tecum, quatenus nobilis ſis; vel
ſi Berta contrahere intenderet determinatè
cum filio Principis, vel cum primogenito,
& non cum alio, aliàs ullo modo non con-
tractura; & propterea, cum eo caſu appre-
hendat hujuſmodi qualitatem, tanquàm quid
principale, ſine quo nullo modo contrahere
intendit, ſi cum errore contraheret, matri-
monium non teneret; quòd ſi Berta intende-
ret contrahere cum viro ſibi præſente, qui
filium Principis, vel primogenitum ſe fingit,
eſſet error qualitatis, & non Perſonæ; unde,
niſi aliud obſtaret, matrimonium teneret,
quia apprehendit directè, & formaliter Per-
ſonam, materialiter autem qualitatem. Ita
docent Navarrus *in Summa*, *cap.* 22. *nu.* 32.
Averſa *l. c.* Layman. *num.* 2., & Trullenck.
num. 8. & 9. *ll. cc.*

12 Quod attinet ad Impedimentum erroris
conditionis, præmittendum eſt, ſub nomine
ſervorum, hoc caſu, intelligi de illis ſolis,
qui mancipia appellantur, & poſſunt à Do-
minis vendi, & non de aliis adſcriptitiis, ſeu
originariis, qui, quoad matrimonium con-
trahendum, ſunt verè liberi, licèt ad aliquas
operas teneantur, ut animadvertunt Sanch.
lib. 7. *diſp.* 19. *num.* 1. Stephan. à S. Gregor.
l. c. nu. 7. Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 9.
dub. 4. *in principio*.

An autem hujuſmodi impedimentum diri-
mat matrimonium Jure naturæ, dico cum
13 Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 19. *n.* 16. Filiucc. *d. cap.*
2. *nu.* 41. Vivald. *l. c. impediment.* 3. *nu.* 127.
Averſ. *d. quæſt.* 12. *ſect.* 2. *verſ. Secundò ergo.*
Trullenck. *l. c. n.* 2. Steph. à S. Greg. *d. cap.*
103. *num.* 14. Palao *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 5.
n. 3. Gutier. *cap.* 90. *nu.* 1., probabilius eſse,
hujuſmodi Impedimentum dirimere matri-
monium Jure Eccleſiaſtico, non autem Jure
naturæ; quod idem colligitur *cap. Propoſuit*
14 2. *de conjug. ſervor.* Ratio eſt, quia, cogni-
ta ſervitute, ſi ab altero conjuge illa remit-
15 tatur, matrimonium validabitur; & ideo di-
rimit matrimonium, quia convenit, ut Con-
trahentes æqualem poteſtatem corporum ſuo-
rum inter ſe conferant ad generationis fi-
nem. Servus autem, ſeu Mancipium plenam,
& liberam poteſtatem corporis ſui dare non
poteſt, neque ad individuam vitæ ſocietatem
ſe obligare; cum etenim in poteſtate ſit ſui
Domini, ab eo vendi, & in remotiſſima loca
mitti, domeſticiſque negociis diù, noctuque
occupari jure poſſit, non obſtante matrimo-
nii vinculo. *cap.* 1. *de conjug. ſervor.*, pro-
pterea matrimonium, cum hujuſmodi errore
contractum, nullum, & irritum eſſe patet
expreſsè *cap. Propoſuit* 2. *de conjug. ſervor.
cap. Si quis ingenuus* 4. & *cap. Si fœmina* 5.
cauſ. 29. *quæſt.* 2., & docent Sylveſter *verbo
Matrimonium* 8. *quæſt.* 2. *dict.* 2. Vivald. *l. c.*
Layman. *d. cap.* 2. *n.* 3. Averſ. *d. ſect.* 2. *verſ.*
16 *Secundò ergo*. Si tamen liber, qui ex errore
duxit ſervam, talem affectionem erga eam
habuiſset, ut etiam ſi ſciviſset eſse ſervam,
nihilominus duxiſset, & in actu præſenti,
dum contraxit cum illa matrimonium, ha-
bebat actualem voluntatem ducendi, quam-
vis ſerva eſset, valere hujuſmodi matrimo-
nium docent Navarr. *in Summa*, *cap.* 22. *n.*
33. Averſ. *d. quæſt.* 12. *ſect.* 2. *verſ. Sexto ſi
17 quis ex errore*, quamvis Trullenck. *d. dub.* 4.
n. 4., & Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 19. *nu.* 23, te-
neant, non valere, quia defuit conſenſus po-
ſitivus, & directus; quicquid tamen iſti di-
cant,

18 cant, probabiliorem exiſtimo primam opi-
nionem; quia, ſi in actu contrahendi, inten-
dit, & conſentit abſolutè fœminam illam
ducere, quamvis ſerva ſit, non poteſt dici
error conditionis, quia eſt perinde ac ſi ve-
rè ſervitutem ſciviſſet.
19 E' contra verò, ſi liber homo, ſeu ſervus,
cogitans contrahere cum ſerva, poſtea repe-
riat eſse liberam, validè contrahit. Vivald.
l. c. nu. 120. Averſ. *d. ſect.* 2. *verſ.* 8. *Si quis*
dicat. Ratio eſt, quia Sacri Canones non
reddunt ex hoc capite irritum matrimonium,
niſi quando Perſona libera ducit ſervam, pu-
tans eſse liberam, at non è converſo: & re-
20 gulariter tunc matrimonium redditur nul-
lum, quando errans ſit deterioris conditio-
nis. Sylveſter *verb. Matrimonium* 8. *quæſt.* 2.
dict. 2. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 19. *n.* 23. Filiucc.
d. cap. 2. *num.* 44.
Quamvis prædicta vera ſint, & ritè pro-
cedant, ſi tamen homo ingenuus, & liber,
21 ſciens conditionem ſervilem alterius, cum
quo contraxit, illam ſpontè remittat, vale-
bit matrimonium. Conſtat *cap. Propoſuit* 2.
& cap. ad Noſtram 4. *de conjug. ſervorum*; &
docent Leo *in Theſ. For. Eccleſ. part.* 2. *cap.*
9. *n.* 59. Lavman., & Stephan. à S. Gregor.
nu. 11. Averſ. *verſ. Decimò ſi poſtquam ll. cc.*
22 Imo ſi liber, accepta uxore, alteri ſe det
in ſervum, non ob id ſolvetur matrimonium,
quamvis mortali culpa reus ſit. Vivald. *l. c.*
nu. 121. Steph. à S. Greg. *d. cap.* 103. *nu.* 13.
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 23. *nu.* 2. Steph. à S. Greg.
d. cap. 103. *nu.* 20. Uxor autem, cum ſubda-
23 tur viro, tanquam ſuo capiti, non poteſt,
abſque conſenſu viri, ſe vendere in ſervitu-
tem. Sanchez ubi ſupra *nu.* 9. Filiucc. *dict.*
24 *cap.* 2. *num.* 56. At ſi ſervus contrahat cum
ancilla, quàm credebat eſſe liberam, validè
contrahet, quia ſunt in gradu æquali. Filiuc.
l. c. nu. 44. Sylveſt. *verb. Matrimon.* 8. *qu.* 2.
dict. 2., & hæc eſt communis Theologorũ, &
25 Canoniſtarum opinio, de quo teſtatur idem
Sylveſt. *l. c.*, intellige, ut validet matrimo-
26 nium, niſi ſervus nullo alio modo intende-
ret contrahere, niſi eſſet libera; quia tunc
verè deficeret conſenſus per ea, quæ ſupra
dicta ſunt; licèt autem hujuſmodi ſervi ſint
in poteſtate domini, ut dictum fuit, nihilo-
27 minus poterunt, domino neſciente, & etiam
eo contradicente, matrimonium contrahere,
quia Jure naturali, & Divino, homines ſin-
guli habent facultatem, & libertatem in-
eundi matrimonium, ad propagationem hu-
manæ ſpeciei, & in remedium propriæ con-
cupiſcentiæ, qua facultate nullo Jure huma-
no ſpoliari poſſunt; neque poteſtas domini
in ſervum huic naturali facultati prævalere
poteſt, ſed ſolùm ad exigenda debita obſe-
quia poteſtas domini extenditur ſuper ſer-
vum, ut benè docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 21.
nu. 3. Trullenck. *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 3. Averſ.
q. 3. *ſect.* 7. *verſ. In hoc tamen*; & ita deciſum
fuit *cap. Dignum eſt, primo, de conjug. ſervor.*
18 Cæterùm ſi ſerva à Domino ipſo, vel eo
ſciente, & non contradicente, tradatur in
matrimonium uti libera alicui hujuſmodi ſer-
vitutis inſcio, eo ipſo efficietur libera; & va-
lebit matrimonium, conſtat *ex Auth. Ad hæc.*
C. de latina libertate, & docent Sanch. *lib.* 7.
diſp. 20 *num.* 1. Pont. *lib.* 7. *cap.* 44. *num.* 5.
Averſ. *l. c. verſ. Secundò ergo*, Steph. à S. Gre-
gorio *d. cap.* 103. *num.* 17. Trullenck *d. cap.*
29 9 *dub.* 5. *nu.* 1. idque conceditur favore ma-
trimonii; imò & ſerva efficeretur libera,
ſi dominus illam collocaret in matrimonium
cum aliquo, quamvis ſervitutem ſciente, ſi
conficiat ei Inſtrumentum dotis, *l. unica*, §. *Sed*
& ſi quis homini, C. de latina libertate, Sanch.
30 *lib.* 7. *diſp.* 20. *nu.* 9. At ſi ſerva contraheret cũ
libero ſervitutis ignaro, & poſtmodum, ipſo
pariter inſcio, dominus donaret eidem fœmi-
næ libertatem, nihilominus hujuſmodi ma-
trimonium eſſet nullum, quamvis etiam poſt
dictam donationem, dictus vir ipſam mari-
tali affectu cognoverit. Averſ. *l. c. verſ. No-*
nò ſi quis, & alii plures, quos refert, & ſe-
31 quitur Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *d num.* 2. quia
quamdiù vir fuit inſcius nullitatis, cenſetur
ſolùm approbaſse, & ratificaſse præcedens
matrimonium, quod validum putabat, dum
autem illud eſt re vera invalidum, nondum
illud revalidat, donec conſcius nullitatis,
illud legitimè ratificet.
32 Nec pariter valebit matrimonium cum
ſervo contractum, ſi per aliquod tempus à
domino liber factus factus fuiſſet; non ete-
nim conditionem amittit, ex quo, tranſacto
dicto tempore, redire debet in ſervitutem,
cap. Noſtram 4. *de conjug. ſervorum*; Steph. à
S. Greg. *l. cit. num.* 8.
33 Cæterùm, quamvis filii, quoad honores,
& nobilitatem, ſequantur conditionem Pa-
tris, *l. cum legitimò, ff. de ſtatu hominum*, quia
34 partus recipit eſse à patre, tamquam à cau-
ſa efficiente; & proinde ea, quæ pertinent
ad eſſe, ut ſunt honores, dignitates, ſe-
quantur patrem (licèt verè nobilis non ſit,
niſi qui ex utroque parente nobili deſcendit,
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 24. *num.* 4. Filiucc. *d. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 59. Bonacin. *de Mat.*
q. 3. *punct.* 3. *num.* 10. Steph. à S. Greg. *l. c.*
n. 21.) nihilominus, quoad ſervitutem, filii
35 ſequuntur conditionem matris, cujuſcunque
nobilitatis ſit pater, adeò ut, ſi dominus ha-
beat filium ex propria ſerva, ſeu mancipia,
adhuc dictus filius ſervus ejus erit, *l.* 2. *C. Si*
mancipium ita fuerit alienatum. Sanch. *nu.* 6.
36 Filiucc. *nu.* 57. *ll. cc.* E' contra verò ſi mater
ſit libera, filii etiam liberi erunt, cujuſcun-
que conditionis ſit pater. *l. Partium, C. de rei*
vindicatione, *cap. final. de ſervis non ordinan.*

Sanch. *num.* 5. & Filiucc. *ll. cc.* & ad hoc, ut
Filii dicantur liberi, ſufficit, quòd mater li-
37 bera fuerit vel tempore conceptionis, vel
nativitatis, vel medio tempore inter conce-
ptionem, & partum, ut habetur *Inſtit. de
ingenuis*, §. *Sed & ſi quis* Sanch. *l. c. nu.* 14.
38 Bonac. *d. puncto* 3. *num.* 11. quòd ſi mater li-
bera, dum gravida ſit ſe vendat, filius, jam
tempore venditionis conceptus, remanet
adhuc liber; quia mater, cum non habeat
filios in poteſtate, non poteſt illos vendere,
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 24. *num.* 6. Filiucc. *tom.
pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 9. *&* 10. Bo-
nac. *d. puncto* 3. *num.* 12. Trullenck. *d. cap.* 9.
39 *dub.* 5. *num.* 7. Et eadem regula eſt, ſive filii
ex legitimo matrimonio, ſivè ex damnato
coitu, nati ſint, quia æquè ſervi ſunt. *l. Et
ſervorum* 5. *verſ. Si ingenui, ff. de ſtatu homi-
40 num.*; At ſi mater gravida, ſerva fieret jure
belli, filius remanet cum ea ſervus, quam-
vis tempore conceptionis fuiſſet libera. San-
ch. *d. n.* 14. & Bonac. *d. n.* 11.

41 Tandem eſt adnotandum, quòd ſi quæ
mulier ſit ſerva duorum, vel plurium domi-
norum, & manumittatur ab aliquo, & pre-
tium non ſolvatur alteri domino, qui non
manumiſit, proles ex dicta ancilla nata re-
manet ſerva, donec pretium pro parte, quam
habet, non ſolvatur ei, ſi verò, ante partum,
ſolutum ſit, proles libera erit; conſtant ex
l. 2. *C. de communi ſervo manumiſſo*, & docent
Sanch. *d. diſp.* 24. *num.* 17. Filiucc. *num.* 60.
l. c.

42 Quicquid tamen ſupra dictum fuerit, ani-
madvertas, quòd ſi in aliquibus locis adeſſet
contraria conſuetudo, ea ibi ſervanda eſſet,
ut benè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 33. *num.* Filiucc.
43 *num.* 58. Bonac. *d. q.* 3. *punct.* 3. *numer.* 10.
quia conſuetudo legitimè præſcripta poteſt
contra jus humanum prævalere. *Cap. Cum
tanto* 11. *de Conſuet.* Sperell. *deciſ.* 37. *nu.* 12.
Barboſ. *de Off. & Poteſt. Epiſc. alleg.* 93. *num.*
30. & hæc dicta ſufficiant, quia, ut diximus,
ſuper hujuſmodi Impedimento non diſpenſa-
tur.

SUMMARIUM.

1 *Ordines Minores, nec impediunt, nec dirimunt matrimonium.*

2 *Clericus ſolos Minores Ordines habens, non peccat matrimonium contrahendo.*

3 *Filii, tempore Clericatus habiti, per ſubſequens matrimonium legitimantur.*

4 *Ordo verò Sacer impedit, & dirimit matrimonium poſtea contractum.*

5 *Unde tam Latini, quàm Græci, qui aliquo Sacro Ordine inſigniti, matrimonium, abſque Diſpenſatione Apoſtolica contraherent, nulliter, & irritè contraherent.*

6 *Et Apoſtatæ, Irregulares, Sacrilegi eſſent, & Excommunicationem latæ ſententiæ incurrerent.*

7 *Et tanquam de hæreſi vehementer ſuſpecti cenſerentur; ideoque hujuſmodi caſus cognitio ad S. Officium pertineret, & num.* 8.

9 *Fœmina contrahens ſcienter cum Sacris initiato, poſſet à Principe in ſervitutem rapi.*

10 *Filii ex hujuſmodi matrimonio concepti, ultra alia præjudicia, efficiuntur ſervi illius Eccleſiæ, cui pater adſcriptus erat.*

11 *Intellige tamen, poſt ſententiam.*

12 *Parochus, & qui hujuſmodi matrimonio aſſiſteret, eſſet ipſo jure excommunicatus.*

13 *Diaconis Græcis licèt nonnulli aſſerant olim licuiſſe inire matrimonium, nihilominus probabilius videtur dicendum, illis tantùm licuiſſe, ante ſuſceptionem Ordinis Sacri.*

14 *Licèt aliqui exiſtiment, Ordinem Sacrum dirimere matrimonium Jure Divino naturali, & proinde non poſſe ſuper hujuſmodi Impedimento diſpenſari.*

15 *Votum ſolemne Caſtitatis eſt ſolo Jure Eccleſiaſtico Ordini Sacro annexum.*

16 *Pontifex, cum juſta cauſa, diſpenſare poteſt ad matrimonium ineundum cum Equitibus Hieroſolimitanis, & aliis Religioſis, Monachis profeſſis, & exempla afferuntur n.* 17.

18 *Papa ſolo verbo poteſt creare Sacerdotem.*

19 *Et è converſo de Monacho in non Monachum, ex juſta cauſa.*

20 *In Sacris conſtitutus, vel in Religione Profeſſus validè matrimonium contrahet, ſi ad hoc ſit diſpenſatus, aliudque Impedimentum non obſtet.*

21 *Diſpenſatus ad contrahendum, non tenetur amplius ad recitationem Horarum Divinarum, nec incedere in habitu Clericali, nec gaudebit privilegio Clericali.*

22 *Secus autem eſſet, ſi ſic Diſpenſatus habitum non mutaret ad utendum Diſpenſatione, eò quòd à ſtatu Sacerdotali nondum receſſiſſet, & ob id poſſet iterum celebrare, & Beneficium retinere, & privilegiis frui.*

23 *Et donec Matrimonium non contrahat, quamvis habitum induat ſæcularem, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem cum Eccleſiaſtico.*

24 *Ordo Sacer differt à profeſſione, quia ex matrimonio rato poteſt quis abſque Diſpenſatione ad Religionem tranſire, non tamen ad Ordinem Sacrum.*

25 *Differentiæ ratio eſt, quia per Profeſſionem dirimitur matrimonium ratum, & proinde alter Conjux in ſæculo remanſus liber remanet ad iterum contrahendum; at per Ordinem Sacrum, cum non dirimatur matrimonium ratum, & alter Conjux non poſſit aliud inire matrimonium, poterit ſuum Conjugem poſtulare, ſi abſque ejus conſenſu Ordines ſuſceperit, & n.*26.

Papa

27 *Papa poteſt abſolutè loquendo obligationem continentiæ annexam Ordini relaxare, & ſic virum conjugatum abſque injuria matrimonii promovere.*

28 *Sacros Ordines ſuſcipiens, intentione ſe non obligandi, nec Votum Caſtitatis emittendi, licèt aliqui putent, ipſum teneri hujuſmodi Voto,*

29 *Ea ratione, quia, ex Statuto Eccleſiæ, Votum hujuſmodi eſt adeò unitum cum Ordine, ut qui vult antecedens, neceſſariò velit, & conſequens.*

30 *Tamen probabilius eſt, eum, licèt peccet mortaliter, non teneri ratione Voti immediatè ad ſervandam Caſtitatem, ſed tantùm mediatè, ex Lege Eccleſiæ.*

31 *Votum emittens, ſeu ſuſcipiens Ordines ob metum cadentem in conſtantem virum, non recipit caracterem, nec ad Votum tenetur, ratione defectus voluntatis.*

32 *Ordines Sacros ſuſcipiens ante pubertatem, non tenebitur Voto, quia non adfuit uſus rationis.*

33 *Votum ſolemne Religionis, emiſſum ante pubertatem, non obligat, niſi poſtea ratificetur.*

34 *Undè qui ſic nulliter Ordines ſuſceperunt, & tempore habili non ratificaverunt, poterunt, facta ab Eccleſia declaratione nullitatis, matrimonium abſque Diſpenſatione contrahere, niſi aliud Impedimentum obſtet.*

35 *Vir conjugatus, de uxoris licentia, niſi aliud adſit Impedimentum, ad Sacros Ordines promoveri poteſt.*

36 *De Jure Divino ſtatus conjugalis non repugnat cum Ordine Sacro; imò jure Eccleſiaſtico permittitur, ut ſimul conjungi poſſint, ſervando tamen Caſtitatem.*

37 *Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Conjuges carnaliter commiſcerentur, committerent grave Sacrilegii peccatum, non tamen fornicationis.*

38 *Proles tamen, quæ ex tali congreſſu perciperetur, eſſet legitima, ex opinione probabiliori.*

39 *Quãvis eſſet Irregularis, itaut ad Ordines abſque diſpenſatione promoveri non poſſet.*

40 *Aliter tamen dicendum eſſet, ſi poſt matrimonium ratum, Conjux fuiſſet Religionem ingreſſus, & poſt Profeſſionem commiſcerentur, quia tunc matrimonium dicitur diſſolutum.*

41 *Filius natus antequã inter parentes contraheretur matrimonium, ſi promoveretur ad aliquem Ordinem, & deinde parentes ritè contraherent, filius legitimatur, non tamen Ordinis ſuſceptio indebita convalidaretur, nec haberet Ordinis executionem; & ſi vellet ad ulteriores promoveri, neceſſaria eſſet Diſpenſatio.*

42 *Conjugi ſeni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, non eſt prohibitum cohabitare cum Conjuge in Sacris conſtituto, ſi abſit periculum incontinentiæ; nam ſecus, ſi adeſſet periculum, n. 43.*

44 *Nec poteſt uxor, quæ hujuſmodi Votum emiſiſſet, & conſenſit, ut Ordines ſuſciperet, poſt mortem Conjugis, alteri nubere abſque Diſpenſatione, & num. 72. & ſine ea eſſet irritum iſtud matrimonium, & n. 73. 74.*

45 *Quod procedit etiam apud Græcos.*

46 *Vir non poteſt abſque licentia uxoris, nedum ad Sacros Ordines promoveri, verùm nec ad Minores, nec Clericali prima Tonſura inſigniri.*

47 *Vir, poſt matrimonium ratum, vel conſummatum, abſque dicta licentia, ſuſcipiens Ordinem, poterit ab uxore poſtulari; &, ſi cum dolo fecerit, Irregularitatem incurrit, Ordiniſque ſuſcepti exercitio caret, nec ad alios promoveri, nec Beneficium, aut Officium Eccleſiaſticum obtinere poterit.*

48 *Et quamvis conſenſus mulieris ſubſequatur, ab Irregularitate erit liberatus, imò, mortua uxore, adhuc perſiſtet, niſi abſolvatur.*

49 *Nec poterit, conſtante matrimonio, ad illam redire, niſi ab ea revocetur:*

50 *Tuncque tenebitur reddere, ſed petere non poterit.*

51 *Qui Ordines ſuſcipit, quamvis prima Tonſura initietur, tenetur emittere Votum Caſtitatis; & niſi habuerit animum ad Sacros Ordines aſcendendi, non poteſt promoveri.*

52 *Homo Latinæ Eccleſiæ, ſine licentia uxoris, in ſæculo degentis, ſi ad Sacros Ordines promoveretur, mulctandus eſſet tanquam Bigamus, quia eſſet ſuſpectus de Fide; unde exquirenda erit ab ea intentio, qua ſe fecit promoveri.*

53 *Vir putans uxorem mortuam, ſi ad Ordines promoveatur, etiamſi ſub bona fide electus fuiſſet ad Pontificatum, poterit uxor, ſi vivat, quæ d. promotionem ignoravit, vel ſciens contradixit, virum revocare, & poſtulatus tenebitur reddere.*

54 *Et idem procedit, ſi uxor ob gravem metum licentiam conceſſiſſet.*

55 *Ut vir poſſit ordinari non ſufficit, ut Conjux licentiam dans emittat Votum ad tempus, v. g. donec Conjux vixerit, ſed debet eſſe perpetuum hujuſmodi Votum.*

56 *Unde, mortuo viro, non poterit aliud matrimonium inire abſque Diſpenſatione, ob reverentiam Ordinis ſuſcepti à viro.*

57 *Conjugatus nedum ſuſcipere non poteſt Ordines abſque licentia, verùm nec habitum mutare, v. gr. ſuſcipiendo habitum Tertii Ordinis, vel Heremiticas veſtes, quia Conjugatos dedecent.*

58 *Facto juſtè divortio inter Conjuges, vir, abſque eò quòd alter det licentiam, & Votum Caſtitatis perpetuæ emittat, poterit ſuſcipere Ordines, & de ratione.*

59 *Quia ſicuti per divortium licet ingredi Religionem, ita datum erit ſuſcipere Ordines, & in hoc Religio, & Ordines æquiparantur.*

Et

60 Et eo caſu non erit neceſſe, quòd Conjux relictus, voveat continentiam, nec erit impeditus, poſt mortem Conjugis, alterum inire matrimonium.

61 Divortium non conceditur ſi alter Conjux ipſe quoque adulterium commiſerit.

62 Ut vir poſſit Ordines ſuſcipere, non ſolùm requiritur ſpontaneus conſenſus, & licentia Conjugis, quæ debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, ſed requiritur de neceſſitate, ut ſi ſit juvenis, vel de incontinentia ſuſpecta Religionem ingrediatur: ſi verò ſenex, nec ſuſpecta, poterit in ſæculo manere, emiſſo tamen perpetuo Voto Caſtitatis; quod procedit etiamſi de licentia alter ingrederetur Religionem. n. 100.

63 Si tamen poſtea continentiam, nec Votum ſervaret, cogi deberet, ut Religionem ingrediatur.

64 At ſi mulier, ob metum gravem, vel dolo, & fraude ſeducta, d. licentiam conceſſerit, poterit reclamare, & virum revocare, & vir iiſdem pœnis erit obnoxius, ac ſi abſque licentia Ordinem ſuſcepiſſet.

65 Si verò uxor virum non revocaverit, non poterit ex ſe redire.

66 Secus ſi profeſſus fuiſſet, quia Profeſſio, facta abſque licentia Conjugis, eſt nulla.

67 Ordinatus de licentia Uxoris, ſi ad Epiſcopatum promoveretur, tunc uxor deberet omninò Religionem ingredi, etiamſi ſenex eſſet, nec incontinentiæ periculum adeſſet, ob Epiſcopalis Dignitatis excellentiam.

68 Quod idem faciendum, ſi vir fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis.

69 Ut Conjux poſſit etiam de licentia alterius Ordines ſuſcipere, requiritur Epiſcopi licentia, non eſſentialiter, ſed de honeſtate.

70 At veriùs eſt, requiri de neceſſitate, quia ad Epiſcopum ſpectat cognitio, an uxor extra periculum incontinentiæ poſſit remanere in ſæculo.

71 Et eſt mortale non habere Epiſcopi conſenſum. Quod non procedit, quando mulier eſſet ſenex, & ſterilis, nec in ea poſſet cadere incontinentiæ ſuſpicio. n. 101.

75 Pontifex aliquando ſolet diſpenſare cum Clerico, ut ducat uxorem, retinendo Penſionem, & quomodo id fieri accidat.

76 Votum Caſtitatis aliud eſt ſimplex, quod fit ad libitum cujuſcunque, & hoc impedit, ſed non dirigit Matrimonium.

77 Aliud eſt ſolemne, quod, vel in Sacrorum Ordinum ſuſceptione, vel in Religionis ingreſſu, emittitur; & matrimonium non ſolùm impedit, ſed ſi poſt emiſſum hujuſmodi votum contractū ſit, illud dirimit.

78 In Religionem tunc aliquem dicitur fuiſſe ingreſſum, quando in ea legitimè Profeſſionem emiſit.

79 Votum ſolemne dirimit matrimonium ſolo Jure Eccleſiaſtico, quia Votum ſimplex non dirimit, ita nec ſolemne ex ſui natura, cum iſtud nihil habeat ſupra ſimplex.

80 Super Voto perpetuo ſimplici Caſtitatis, Papa ſolus, & non alius, auctoritate ordinaria poteſt diſpenſare, cum ſit ex reſervatis S. Sedi Apoſtolicæ.

81 Imò in facultate à Papa alicui generaliter diſpenſandi ſuper Votis conceſſa, nunquam comprehenduntur Vota perpetuæ Caſtitatis, & Religionis, niſi de eis ſpecialis fiat mentio.

82 Tamen ex conſuetudine ſi hujuſmodi Voto adſtrictus matrimonium contrahat, poſſet ab Epiſcopo diſpenſari ad petendum debitum.

83 Amplia, ut Epiſcopus in hujuſmodi debiti petitione diſpenſari poſſit, etiam ante matrimonium conſummatum.

84 Epiſcopus, ſecluſa Pontificis reſervatione, poſſet diſpenſare in omnibus Votis in ſua Diœceſi, quia in ea eſt Ordinarius, & ea omnia circa Diſpenſationes poteſt, quæ poteſt Pontifex in toto Orbe.

85 Si unus ex Conjugibus, poſt matrimonium ratum, Religionem ingrediatur, alter Conjux in ſæculo manſus, expectare debet, donec alterius legitimè Profeſſio ſequatur, unde ſi puella v. g. in 12 ſuæ ætatis anno poſt Matrimonium ratum ingreſſa fuerit Religionem, debet vir expectare donec 16. annum expleverit.

86 Secuta legitima Profeſſione, matrimonium ratum erit diſſolutum, & manſus in ſæculo poterit abſque Diſpenſatione alteri copulari.

87 Bimeſtre aſſignatum Conjugibus ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, poteſt hujuſmodi tempus per Judicem ex cauſa breviari, ſeu prorogari, quæ tamen cauſa non debet eſſe levis. n. 88.

89 Si intra bimeſtre Fœmina à Conjuge per vim cognita fuerit, nihilominus adhuc poſſet Religionem ingredi, & de ratione num. 90.

91 Quod tamen non procedit, ſi ex tali copula proles concepta fuiſſet, nec ſit alius, qui eam poſſet educare.

92 Et eo caſu, quamvis Conjux profiteretur, alter in ſæculo remanſus, qui Conjugem invitam intra bimeſtre cognovit, vivente eo ſuo Conjuge profeſſo, non poterit aliud inire Matrimonium, quia copula, ut ſupra, habita, dicitur matrimoniam conſummatum, nec per Profeſſionem dirimitur.

93 Amplia, ut nedum per ingreſſum intra bimeſtre, matrimonium diſſolvatur, ſed etiam poſt, ſi nondum fuerit conſummatum.

94 Poſt matrimonium conſummatum, nulla humana poteſtas diſpenſare poteſt, ut alter Conjux Religionem ingrediatur, abſque licentia alterius, ſecluſo caſu Divortij perpetui.

95 Quod adeò verum eſt, ut, quamvis Conjux, poſt matrimonii conſummationem relictus, poſt Profeſſionem alterius conſenſum præſtet, vel per adulterium juſtam cauſam præbeat Divortii, nihilominùs, niſi Profeſſio ratificetur, & ſer-

ſerventur conditiones requiſitæ, Profeſſio erit nulla, & Profeſsus Religionem deſerere poterit.

96 Et tenebitur ad uxorem redire, eique reddere debitum; petere tamen ex probabiliori opinione non poterit, n. 97.

98 Quod matrimonium ratum diſſolvatur per Profeſſionem, intelligi debet de Religione vera, & approbata, quia per Vota Heremitarum, prout Equitum Militiarum in Clauſura non degentium, ut ſunt Equites Calatravæ, Alcantaræ, S. Jacobi, Monteſiæ, & ſimiles, qui non dicuntur verè Religioſi, matrimonium antea contractum eſt compatibile cum eorum Votis: Equites tamen Hieroſolymitani excipiuntur, quia emittunt Vtum Caſtitatis.

99 Dirimitur etiam matrimonium ratum per Votum ſolemne Mantellatorum, ſeu Mantellatarũ, nempe virorum, & fœminarum Tertii Ordinis S. Dominici, S. Franciſci, vel S. Augnſtini.

102 Quæ ætas requiratur, ut quis dicatur ſenex, & poſſit in ſæculo remanere, abſque periculo incontinentiæ.

103 Si Conjux Religionem ingreſſus non profiteatur, & è Religione exeat, tenetur ad priorem Coujugem redire, & Votum factum ab eo, qui manſerat in ſæculo, non tenet, quia intelligitur factnm ſub conditione, ſi alter Profeſſionem emiſerit.

105 At, ſi abſolutè voviſſet Caſtitatem, teneretur reddere, ſed non poſſet petere.

105 Ingreſſus Religionem, ſi non profiteretur, ſed de una ad aliam Religionem vagaretur, poſſet Judex, dato termino peremptorio, illum compellere, ut expleto auno Probationis, maneat in Religione, vel ad matrimonium redeat.

106 Maritus poſt matrimonium ratum ingrediens Religionem Jeſuitarum, poſt biennium Tirocinii, matrimonium remanet diſſolutum.

107 Si dubitatur, an matrimonium fuerit conſummatum, & ambo Coniuges iurent, non conſummaſſe, credi poteſt illis, ſi ſponſa, ex inſpectione Matronarum appareat virgo; at ſi non erat virgo, & ſic traducta, non creditur, in matrimonii præjudicium; ſi verò non fuerit traducta, credi poteſt.

108 Profeſſio Conjugis, habentis ſpontaneam licentiam alterius, valida eſt, quamvis in ſæculo remanſus ſit, licèt ſuſpectns de incontinentia, Religionem non ingrediatur, vel Votum non emittat, & num. 110.

109 Intellige tamen, ut Profeſſio valida ſit, niſi talis licentia ante Profeſſionem ſit revocata, quia, re adhuc integra, revocari poteſt.

111 Si Coniux erat conſcius Juris, ad quod ipſe tenebatur, nempè ſciebat, adeſſe diſpoſitionem de Voto emittendo, vel in Religionem ingrediendo in ſuo caſu, non poterit alter Coniux revocari, ſecus ſi fuiſſet talis Juris inſcius.

112 Et eo caſu, quo Conjux profeſſus teneatur redire ob non ſervatas ſolemnitates, tenetur reddere, ſed non poteſt petere.

113 Et, mortuo Conjuge, tenetur ad Religionem redire Conjux profeſſus in caſu, quo juſtè revocari poteſt. Epiſcopus compellere poteſt quoſcunque Regulares exemptos ad ſic Profeſſum dimittendum, vel ad non impediendum ipſius egreſſum, & hoc non Cenſuris, ſed aliis pœnis, & mediis.

114 Si Conjux profeſſus non poſſit revocari, cogendus eſt alter ad Religionem profitendam, ſi Votum emiſerit; at ſi Votum continentiæ non emiſerit, & erat ignarus Juris, ad quod tenebatur, non eſt cogendus vovere; ſi tamen Votum emiſit, & eſt ſenex, nec ſuſpectus de incontinentia, poteſt in ſæculo manere.

115 Si verò juvenis, vel ſuſpectus eſſet, tunc, ſi ignarus erat Juris requirentis Profeſſionem ipſius, non cogetur profiteri, ſed potius includi debet in Monaſterium, ut ceſſet periculum incontinentiæ.

116 Conjux bona fide credens alterum mortuum, ſi Religionem profiteatur, poterit ab alio revocari, & tenebitur reddere, licèt petere nequeat, abſque Diſpenſatione.

117 Si Conjux in ſæculo manſus patiatur decennio alterum vivere in Religione, præſumitur conſenſiſſe.

118 Quia taciturnitas longi temporis inducit conſenſum.

119 Relictus in ſæculo, ſciens Profeſſionem Conjugis, ſed toto tempore vitæ ſuæ non reclamavit, cum poſſet; an ejus morte, Profeſſio cenſeatur rata, vel requiratur nova ratificatio, cum cæteris requiſitis.

120 Si uterque Conjux, non petita ab altero licentia, Religionem cum mutua ſcientia ingrediantur, Profeſſionem validè emiſerunt, & neuter alterum poterit revocare.

121 Sed ſi unus poſt alium, abſque licentia, vel ſi ambo, de alterius deliberatione ignari, profiteantur, Profeſſio erit invalida.

Coniux, qui profeſſus fuit Religionem abſque licentia alterius, poterit ſine Diſpenſatione, & propria auctoritate, Religionem deſerere, quia cum ejus Profeſſio ſit irrita, & invalida, eum non ligat.

122 Quod idem procedit, etiamſi Coujux poſtea conſentiret.

123 Si Coniux remanſus in ſæculo adulterium commiſerit, quod alteri nulliter profeſſo notum ſit, non poterit is ab adultero revocari, quamvis nulliter profeſſus fuerit, quia per adulterium amiſit jus, quod in Coniugem habebat.

124 Prout nec repetere poſſe, qui interim factus eſſet Infidelis.

125 Poſſet tamen nulliter Profeſſns injuriam adulterii remittere, & Religionem relinquere.

126 Si ambo Conjuges communi conſenſu Votum Caſtitatis emittant, & poſtea eos pœniteret, non poterit Epiſcopus in hujuſmodi Voto diſpenſare,

re, niſi poſtquam ipſi ſibi remiſerint ad invicem renunciationem juris petendi & reddendi, qua præcedente poterit Epiſcopus diſpenſare.

127 *Epiſcopus in hujuſmodi Voto diſpenſare poteſt, quamvis per modum Contractus voviſſent, dummodo viciſſim ſibi remittant.*

128 *Proles ſi naſcatur ex dictis Conjugibus, Voto ſimplici adſtrictis, ante d. renunciationem, erit legitima, nam prolem eſſe illegitimam eſt pœnale, & odioſum, & in caſibus tantùm in Jure expreſſis procedit.*

129 *Papa an diſpenſare poſſit, ut Religioſus, v. g. Filius Regis, poſſit matrimonium contrahere ad tempus ſcilicet, donec unum, vel plures filios maſculos ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat, refertur* Gratiani *opinio*, nu. 130. & 131.

132 *Et reſolvitur, quòd poſſit diſpenſare in caſu, quòd vir, & uxor hac conditione contraxiſſent, ut ſuſcepta prole, Religionem ingredi voviſſent.*

133 *Sacra Pœnitentiaria diſpenſare ſolet cum Clerico in Sacris, ut matrimonium contrahat, ſi receptio Ordinis ſit occulta, & tunc ſolet apponi clauſula:* Quòd ſi uxori ſupervixerit, perpetuò ſine ſpe Conjugii maneat, & Officium B. Mariæ Virginis, ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis recitet, per modum ſatisfactionis, quoad vixerit.

134 *Votum faciens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea matrimonium contrahat, poterit abſque Diſpenſatione petere, & reddere, quia nondum habet Votum Caſtitatis, ſed ſolummodo Votum vovendi Caſtitatem ſolemniter, à cujus adimplemento eſt impeditus, matrimonio durante.*

De Impedimentis Ordinis, & Voti, & an ſuper illis diſpenſari poſſit.

C A P. XIV.

1 QUAMVIS minores Ordines, nec impediant, nec dirimant matrimonium. *cap. Si quis eorum* 7. *diſt.* 32. *cap. Si quis Clericor.* 1. *de Clericis conjug.* Angelus *verbo Matrimon.* 3. *Impedim.* 12. *in princip.* Vivald. *in Candelabro*, ubi *de Impedim. Matrim. impedim.* 9. *num.* 227. Alphonſ. à Vera Cruce *part.* 1. *Spec. art.* 37. *concluſ.* 1. Leo *in Theſ. For. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 85. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 28. *num.* 2., nec peccet Clericus, ſolos
2 minores Ordines habens, matrimonium contrahendo: Vivald. *l. c.* Bonac. *de Matrim. quæſt.* 3. *punct.* 9. *propoſ.* 1. *n.* 3. & 4. Steph. à S. Gregor. *Univ. Tract. de Vinc. Div. Piet.*
3 *lib.* 3. *cap.* 104. *nu.* 7. Imo eorum filii, tempore Clericatus habiti, per ſubſequens matrimonium legitimentur, ut docent Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 159. *num.* 10. Carol. de Graſs. *de Eff. Cleric. in prælud. n.* 45., & alii, quos propterea *lib.* 1. retulimus; attamen,
4 quicquid dici poſſit de Minoribus, certum eſt, Ordinem ſacrum Matrimonium poſtea contractum impedire, & dirimere. *cap. Si quis eorum*. Ita Sylveſter *verbo Matrimonium* 8. *qu.* 12. *dict.* 2. Navarr. *in Summa*, *cap.* 22. *nu.* 52. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 28. *num.* 2. Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 2. Filiucc. *QQ. Mor. tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 117. Leo *l. c.*, nec de hoc dubitari poteſt, cum à Sacroſancto Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *de Matr. can.* 9. fuerit definitum his verbis: *Si quis dixerit. Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares, Caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, anathema ſit.* Ratio hujuſmodi differentiæ inter majores Ordines, & minores eſt, quia ſolis majoribus annexum eſt votum Caſtitatis, unde
5 tam Latini, quàm Græci, qui aliquo ſacro Ordine inſigniti matrimonium, abſque Diſpenſatione Apoſtolica contraherent, nulliter, & irritè contraherent, & hujuſmodi matrimonium eſset ipſo Jure nullum. Conſtat ex *cap. Erubeſcant* 11. *diſt.* 32. *dict. cap. Si quis Clericorum*, & *d. cap. Si quis*. Sylveſter, & Vivald. *ll. cc.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 28. *num.* 4. Bellarmin. *in Contr. Fid. tom.* 1. *lib.* 2. *de Romano Pontifice*, *cap.* 27. *lit. A. col. mihi* 682. Alphonſus à Vera Cruce *d. part.* 1. *art.* 33. *concl.* 4.; unde matrimonium ſic contrahen-
6 do, Apoſtatæ ſunt, & Irregulares, ac Sacrilegi, & excommunicationem latæ ſententiæ incurrunt. *Clem.* 1. *de conſ. & affin.* Vivaldus *l. c. nu.* 120. Navarr. *d. cap.* 22. *n.* 52. Gutier. *de Matrim. cap.* 97. Majol. *de Irregul. lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 5. Laymanus *Theol. Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 3. *nu.* 3. *l. c. num.* 158.
7 & 159., ſuntque etiam de Hæreſi vehemen-
8 ter ſuſpecti. Majol. *l. c.*, & ideo hunc caſum pertinere ad S. Officium, teſtantur Simanca *Cathol. inſtitut. titul.* 40. *à nu.* 9., & *in Enchiridion*, *titul.* 12. *nu.* 1. Carena *de Off. Inquiſitionis*, *part.* 2. *titul.* 17. §. 3. Sperellius *deciſ.* 111. *nu.* 83.; & fœmina, quæ ſcienter
9 matrimonium cum Sacris initiato contraheret, poſset à Principe in ſervitutē rapi, *cap. Eos, qui* 10. *diſt.* 32., & filii ex hujuſmodi matrimonio concepti, ultra alia præjudicia,
10 efficientur ſervi illius Eccleſiæ, cui Pater adſcriptus erat. *cap. Cum multò* 3. *cauſ.* 15. *qu.* 8. Leſs. *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 14. (intel-
11 lige tamen poſt ſententiam) Parochus etiam, qui hujuſmodi matrimonio aſſiſteret, eſſet ipſo

Jure

12 Jure excommunicatus, idem Majol. *lib.* 3.
cap. 25. *num.* 16.
13 Et quamvis nonnulli aſſerant olim Græcis
Diaconis licuiſſe matrimonium inire, nihilo-
minus probabiliùs videtur dicendum, illis id
tantùm licuiſſe, ante ſuſceptionem Ordinis
ſacri; patet ex *cap. Cum olim 6. cap. de Cle-
ricis conjug. cap. Si quis eorum 7. diſt.* 32.,
& ibi *Gloſſa in princip.*, ubi habetur: *Si quis
eorum, qui ad Clerum accedunt, voluerit nu-
ptiali Jure mulieri copulari, hoc ante Ordina-
tionem Subdiaconatus faciat*, & ita docent
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 28. *nu.* 3. Filiucc. *tom.* 1.
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 121. Averſ. *de Ma-
trim. qu.* 4. *ſect.* 5. *verſ. Quinto ergo*: Steph.
à S. Gregor. *l. c. nu.* 4., & noviſſimè Verri-
cell. *quæſt.* 98. §. 29. *num.* 168. Laymanus
d. cap. 3. *nu.* 3.
Dixi, abſque legitima Diſpenſatione; licèt
14 enim aliqui exiſtimarint Ordinem ſacrum di-
rimere matrimonium, Jure Divino naturali,
& proinde ſuper eo non poſſe diſpenſari,
verior tamen opinio eſt, ſolo Jure eccleſia-
ſtico dirimere, & conſequenter poſſe in illo
15 diſpenſari; ratio eſt, quia votum ſolemne
Caſtitatis eſt ſolo Jure eccleſiaſtico Ordini
ſacro annexum. Graſs. *de Eff. Cleric. effect.*
5. *nu.* 40. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 17. *nu.* 123.
Layman. *l. c.* Filiucc. *d. cap.* 4. *nu.* 122. Ste-
phanus à S. Greg. & Trullenck. *ll. cc.* Averſ.
de Matrim. quæſt. 15. *ſect.* 1. *verſ. Sed dicen-
dum*; optimè Garc. *de Benef. part.* 7. *cap.* 10.
nu. 64. & 65. Et antequam Eccleſia hujuſ-
modi vota ſolemnia conſtitueret, erant vota
ſimplicia, de quorum natura non erat ma-
trimonium dirimere, ſed ſolemnitas fuit ex
ſolo Decreto Eccleſiæ ordinata, ut benè Fi-
16 liucc. *l. c. n.* 118., unde clarè conſtat poſſe
Summum Pontificem, ſi juſta cauſa adſit, diſ-
penſare ad matrimonium cum Equitibus Hie-
roſolymitanis, & aliis Religioſis, & Mona-
chis profeſſis, ut conſtat ex *cap. De Diacono*
1. *Qui Clerici, vel voventes*, & *d. cap. Cum
olim, de Cleric. conjug.*, & docent expreſsè
Rebuff. *in Praxi Benef. ad Reg. de Diſpenſa-
tionib. in gradib. prohibit. Gloſſ.* 5. *num.* 10.
Gutier. *Can. QQ. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 5. Paccin.
de Viſit. part. 1. *quæſt.* 10. *num.* 31. Graſs. *de
Effect. Cleric. effect.* 1. *nu.* 114. Gratian. *Di-
ſcept. Forenſ. cap.* 457. Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 14.
part. 4. Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *caſ.* 421. *n.*
10. Valer. *Diff. utr. Fori, verbo Diſpenſatio,
differentia* 6. *n.* 5. Tuſch. *concluſ.* 458. *nu.* 19.
lit. D. Garc. *de Benef.* innumeros referens
part. 7. *cap.* 10. *nu.* 43. & 45., & fuiſſe cum
17 effectu diſpenſatum cum quodam Remigio
Monacho, è Regia Familia Aragonia nato,
teſtantur Boer. *conſ.* 20. *nu.* 32., & Gambar.
de Off. & Auctorit. Legat. lib. 8. *nu.* 86., &
Cœleſtinum III. diſpenſaſſe cum Conſtantia
Filia Regis Rogerii, ut, Religione deſerta,
nuberet Henrico VI. Federici Imperatoris
filio, & Alexandrum VI. cum Cæſare Dia-
cono Cardinali, ut uxorem duceret filiam
Ducis Valentini, referunt plures Doctores
relati à Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. al-*
18 *leg.* 15. *nu.* 22. Sicut enim poteſt Papa ſolo
verbo creare Sacerdotem, Rebuff. *in dict.
Praxi*, ubi *de forma novæ proviſionis*, *n.* 17.
19 Fælin. *cap.* 1. *de Conſtit.* Ita, è converſo, po-
teſt ex juſta cauſa facere de Monacho non
Monachum. Barboſ. *l. c.* Spetellius *deciſ.* 2.
nu. 17. Garc. *l. c. num.* 93. Boer. *d. conſ.* 20.
20 *n.* 30. Et proinde poterit ſic diſpenſatus, ſive
ſit in Religione profeſſus, ſive Clericus in
Sacris conſtitutus, matrimonium validè, &
licitè contrahere, niſi aliud obſtet Impedi-
21 mentum nec tenebitur ad recitationem Ho-
rarum Divinarum, ſi Clericatum deſerens,
& habitu ſæculari indutus, vigore obtentæ
Diſpenſationis matrimonium contrahat, quia
tunc jam rranſlatus eſt ad ſtatum ſæcularem
ſolo indelebili caractere manente, nec gau-
debit amplius privilegio Clericali; ſecus au-
22 tem eſſet, ſi ſic diſpenſatus habitum non mu-
taret ad utendum Diſpenſatione, eò quòd
à ſtatu Sacerdotali nondum receſſiſſet, & ob
id poſſet interim celebrare, & Beneficiorum
ſuorum, ſi quæ poſſideret fructus exigere,
ac cæteris Clericorum Privilegiis frui. Vide
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 11. Squillant. *de Pri-
vileg. Clericor. cap.* 7. *nu.* 39. Diana *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 34., ubi meritò rejicit amplia-
tionem factam à dicto Sanchez, ut poſſit ſic
Diſpenſatus ſtatim, Habitu Clericali dimiſ-
ſo, ad ſtatum ſæcularem ſe transferre, quia,
23 donec matrimonium non contrahat, quam-
vis habitum induat ſæcularem, non dicitur
aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem cum ſtatu
Eccleſiaſtico, cum ante matrimonium con-
tractum, nec Beneficia Eccleſiaſtica amittan-
tur, nec Privilegia Clericorum.
24 Porrò Ordo ſacer à Profeſſione differt;
quia ex matrimonio rato poteſt quis, abſque
Diſpenſatione, ad Religionem tranſire, non
tamen ad Ordinem ſacrum, ur ponderat
Averſa *de Matr. qu.* 4. *ſect.* 9. *verſ. Nec licet*
25 *viro*. Ratio autem hujuſmodi differentiæ eſt,
quia per Profeſſionē dirimitur matrimonium
ratum, & proinde alter Conjux, in ſæculo
remanſus, liber remanet ad aliud matrimo-
nium contrahendum, & conſequenter, licèt
non poſſet Conjugem profeſſum revocare,
26 non fit ei injuria; at per Ordinem Sacrum,
cum non dirimatur matrimonium ratum, ut
declaratum fuit à Joanne Papa XXII. In
Extravaganti, incipiente, *Antiquæ*, *de voto*,
non poteſt alter Conjux aliud matrimonium
in vita Conjugis inire; unde cum ei mani-
feſta irrogetur injuria, poteſt dictum ſuum
Conjugem poſtulare non minùs, quàm poſt
matrimonium conſummatum, ſi abſque ejus

conſenſu ſacros Ordines ſuſcepiſset ; poſset
27 tamen Papa, abſolutè loquendo, obligatio-
nem continentiæ annexam Ordini relaxa-
re ; & ſic virum conjugatum abſque injuria
uxoris promovere, ut benè docent Averſa
de Ordine, *quæſt. 4. ſect. 9. verſ. Nec licet*,
& Majol. *de Irregul. lib. 1. cap. 4. n. 8. verſ.*
Sunt autem.

28 At dubium eſt, ſi quis Sacros Ordines ſu-
ſcepiſset, cum intentione ſe non obligandi,
nec Caſtitatis votum emittendi, an teneatur
hujuſmodi voto ; & quidem non deſunt, qui
putent, teneri, quia ex Statuto Eccleſiæ id
votum eſt adeò unitum cum Ordine Sacro,
ut eo ipſo, quòd quis vult Ordinem, vult
neceſsariò & votum ; qui etenim vult ante-
29 cedens, vult etiam neceſsarium conſequens,
ut benè Michalor. *Tract. de Fratrib. part. 1.*
cap. 27. nu. 11. Redenaſch. *conſ. 58. num. 81.*
Seraphin. *dec. 167. n. 1.* Farinac. *conſ. Crim.*
30 *lib. 1. conſ. 17. n. 7.* Quicquid tamen Docto-
res hujus opinionis dicant, probabilius eſt,
non teneri, quia licèt ſuſcipiendo Ordines
cum dicta intentione ſe non obligandi pec-
cet mortaliter, cum agat contra præceptum
Eccleſiæ, non tamen tenetur ratione voti
immediatè, cum verè illud non emiſerit,
ſed tamen tenebitur ad Caſtitatem ſervan-
dam ex Lege Eccleſiæ, quæ, quamvis im-
mediatè non præcipiat, ut Ordinatus in Sa-
cris Caſtitatem voveat, tamen mediatè ad
Caſtitatem obligat, etiamſi non voverit. San-
chez *lib. 7. diſp. 27. nu. 12.* Bonac. *de Matr.*
qu. 3. punct. 9. n. 11., & alii plerique.

31 Nec teneretur ex voto, qui ob metum
cadentem in conſtantem virum, illud in ſu-
ſceptione Ordinum emiſiſſet, cum requiratur
omninò voluntas ſuſcipientis ; alioquin, ſi ex
dicto metu ſuſcipiantur, non recipitur cara-
cter, & votum ſic emiſsum non tenet. *cap.*
Majores 3. de Baptiſmo, *& ejus effectib. circa*
finem. Sanch. *lib. 7. diſp. 29. nu. 2.* Bonacin.
l. c. num. 7. Filiucc. *tom. 1. tract. 10. part. 2.*
cap. 4. à num. 123.

32 Sic pariter, dato, quòd ante uſum ratio-
nis, vel ante pubertatem, quis Ordines Sa-
cros ſuſcipiat, non tenebitur voto, quia, ſi
non adſit uſus rationis, deeſt voluntas ; &
33 ante annos pubertatis, nec votum ſolemne
Religionis obligat, niſi poſtea ratificetur. *cap.*
Ad noſtram 8. de Regul. Filiucc. *nu. 128. l. c.*
Sanch. *lib. 7. diſp. 30. nu. 8. & 9.* Stephan. à
S. Greg. *d. cap. 104. nu. 6.* Trullenck. *d. dub.*
34 *13. num. 8. & 9.* ; unde iſti, qui ſic nulliter
Ordines ſuſceperint, & tempore habili non
ratificarent, poterunt, facta ab Eccleſia de-
claratione nullitatis, matrimonium abſque
ulla Diſpenſatione, niſi aliud obſtet, inire,
ut benè Sanchez *lib. 7. diſp. 29. num. 6.*, &
alii præcitati Doctores *ll. cc.*

35 Prædictis addo, poſſe virum conjugatum,
de uxoris licentia, & conſenſu, juſtè, & li-
citè, niſi aliud obſtet Impedimentum, ad ſa-
cros Ordines promoveri ; habetur in dicta
Extravaganti *Antiquæ*, *& cap. Conjugatus 5.*
de Converſ. Conjug. ; non etenim de Jure
Divino repugnat ſtatus conjugalis cum Or-
36 dine ſacro, imò Jure Eccleſiaſtico permitti-
tur, ut ſimul conjungi poſſint, ſervando ta-
men continentiam, quæ etiam inter Conju-
ges utique ſervari poteſt, abſtinendo ab uſu
Conjugii, emiſso per alium Conjugem voto
Caſtitatis, vel altero Conjuge Religionem
ingreſso, ut latiùs mox declarabimus. Et ſi
37 poſt ſuſceptos de licentia, ut ſupra, dictos
Ordines, carnaliter commiſcerentur, com-
mitterent grave ſacrilegii peccatum, contra
obligationem Ordini Sacro annexam, non
tamen id eſset fornicationis peccatum, quia
vir non accedit ad non ſuam, nec fœmina
ad non ſuum ; ut benè Averſ. *de Ordinis Sa-*
38 *cramento*, *qu. 4. ſect. 10.* ferè in principio ;
Proles autem, quæ ex eo congreſsu conci-
peretur, juxta probabiliorem opinionem, eſ-
ſet legitima, ut benè Sanch. *lib. 9. diſp. 38.*
nu. 7. Averſ. *de Matr. quæſt. 22. ſect. 2. verſ.*
39 *Nihilominus* ; quamvis eſset Irregularis, ita-
ut ad Ordines abſque Diſpenſatione promo-
veri non poſset ; quia, ut ſit legitima, con-
ſtat ex eo, quòd vir non accedit ad non
ſuam, & verè iſti filii naſcuntur ex matri-
monio legitimè, & ritè contracto, & con-
ſummato, cujus vinculum per Profeſſionem,
vel Sacrorum Ordinum ſuſceptionem, non
40 dirimitur ; aliter tamen dicendum eſset, ſi
poſt matrimonium ratum, ſed non conſum-
matum, Conjux fuiſset Religionem profeſ-
ſus, quia, ſi poſt Profeſſionem commiſceren-
tur, vir accederet quidem ad non ſuam, cum
matrimonium ratum jam fuiſset per Profeſ-
ſionem omninò diſsolutum, ut benè animad-
vertit Sanch. *lib. 7. diſp. 38. n. 4.* ; at ſi, ante
41 matrimonium per Parentes contractum, filius
natus eſset, & promotus ad aliquem Ordi-
nem, & deinde Parentes ritè matrimonium
inter ſe contraxiſsent, ille quidem fieret le-
gitimus, non tamen Ordinis indebita ſuſce-
ptio convalidabitur, nec habebit Ordinis
executionem, & ſi ad altiores promoveri
velit, neceſsaria erit Diſpenſatio. Majolus
de Irreg. lib. 1. cap. 4. num. 16.

42 Nec videtur de Jure prohibitum uxori ſe-
ni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, dum non
adſit incontinentiæ periculum, cohabitare
cum Conjuge in Sacris conſtituto, cum etiam
Apoſtoli ſecum ducerent uxores, ut ſibi mi-
niſtrarent, *cap. Omninò 11. diſt. 31. cap. Vo-*
lumus, *diſt. 81.* Sanch. *lib. 7. diſp. 39. nu. 8.*
43 Filiucc. *d. cap. 4. num. 150.* At ſi adeſset in-
continentiæ periculum, cohabitare non poſ-
ſent, quamvis uxor ſenex eſset, & Caſtita-
tem voviſset. Sanch. *l. c.* Trullenck. *l. c. n.*
17.

44 17. *circa finem*; nec poſſet uxor, quæ hujuſ-
modi Votum emiſiſset, alteri viro poſt mor-
tem dicti ſui Conjugis nubere, abſque Diſ-
penſatione Apoſtolica. *cap. Quia ſunt* 10.
diſt. 28., & ſaciunt alia Jura ſupra allega-
ta, & nos infra latiùs dicemus; quod idem
45 procedere apud Græcos teſtantur Sanchez
lib. 7. *diſp.* 4. *num.* 2. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 5. *num.* 151.

Eſt autem ita neceſsaria licentia Conju-
gis ad hoc, ut poſſit quis Sacros Ordines
46 ſuſcipere, ur abſque illa non poſſit, non ſo-
lùm ad Sacros, ſed nec ad Minores Ordines
promoveri; imò, nec prima Clericali Tonſu-
ra inſigniri, ut benè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 38.
nu. 6. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4.
nu. 146. Stephan. à S. Greg. *d. cap.* 104. *num.*
18. Trullenck. *l. c. nu.* 21. Barboſ. *de Jure Ec-
cleſ. Univ. lib.* 1. *cap.* 33. *nu.* 127. Quòd ſi vir
poſt matrimonium, ſive ratum, ſive conſum-
matum, abſque dicta licentia, ſciens ejus
47 uxorem vivere, Sactum Ordinem ſuſciperet,
tunc, ultra quamquòd poteſt ab uxore po-
ſtulari, & repeti, Irregularitatem incurrit,
ſi adſit dolus, nec poterit in Ordine mini-
ſtrare, nec ad alios promoveri, nec Benefi-
cia, aut Officium Eccleſiaſticum acquirere,
ut diſponitur in dicta Extravaganti *Antiquæ*,
& docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 49. *n.* 2. Filiuc.
d. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 159. Trullenck.
d. dub. 13. *num.* 14. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap.* 3. *nu.* 3., & quamvis poſtea con-
ſenſus mulieris ſubſequatur, non tamen à
dicta Irregularitate erit liberatus, imò &
48 ſoluto matrimonio per mortem uxoris, ad-
huc perſiſtet in Irregularitate, niſi abſolva-
tur, ut benè Averſ. *de Sacram. Ordinis, qu.*
4. *ſect.* 9. *verſ. Tertiò ſi quis:* nec poterit,
49 conſtante eo matrimonio, ad illam redire,
niſi ab ipſa revocetur, ut benè dictus Filiuc.
nu. 147. *l. c.*, & tunc tenebitur reddere, ſed
50 non poterit petere, ut docent Sanch. *lib.* 7.
diſp. 38. *nu.* 21. Majol. *de Irregul. lib.* 1. *cap.*
34. *nu.* 1. Trullenck. *l. c.*

Et eo caſu nòn tenebitur ad delationem
Habitus Clericalis, & Tonſuræ, ut benè idem
Majol. *l. c. verſ. Sacros verò Ordines*.

Circa prædicta ſunt nonnulla adnotanda;
& primo, teneri eum, qui Ordines ſuſcipit,
51 quamvis prima Clericali Tonſura initietur,
emittere Votum Caſtitatis, & niſi habeat
animum ad Sacros Ordines aſcendendi, non
poſse promoveri. Sanchez *d. diſp.* 38. *num.*
8. & 9.

52 Nota ſecundo, quòd ſi homo Latinæ Ec-
cleſiæ, ſine licentia uxoris in ſæculo degen-
tis, ad Sacros Ordines promoveretur, mul-
ctandus eſset ſicut bigamus, quia eſt ſuſpe-
ctus de Fide, unde exquirenda erit ab eo in-
tentio, qua ſe promoveri fecit, vide Hurtad.
Tract. Var. part. 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *reſol.* 4. *n.*
36.

53 Nota tertiò, quòd data etiam bona fide
in Conjuge, qui ſe promoveri fecit, v. gr.
quia credebat ſuam uxorem eſse mortuam,
quæ verè viva erat, & Ordines ſuſcepir cum
dicta credulitate; quamvis etiam ille ad Sum-
mum Pontificatum fuiſset elatus, poterit ta-
men ejus uxor, quæ dictam promotionem
ignoravit, vel ſciens ei contradixit, dictum
ſuum virum revocare, & tenebitur ſic po-
ſtulatus debitum reddere, quia id alteri ex
juſtitia competit, nec tale Jus potuit bona
fides alterius Conjugis annullare. Trullenck.
l. c. num. 22. Syveſter *verbo Matrimonium* 8.
qu. 12. *dict.* 3. Filiuc. *d. cap.* 4. *nu.* 147. Pariſ.
de Reſign. Benef. lib. 3. *qu. ult. num.* 135., &
idem eſset, ſi uxor conceſſiſset licentiam vi-
54 ro ob gravem metum, quia non valeret. Syl-
veſt. *verbo Divortium, qu.* 17. *dict.* 4. Trul-
lenck. *d. nu.* 22. Averſ. *de Matrim. quæſt.* 15.
ſect. 3. *verſ. Secundò*. Gutierez *Can. QQ. lib.
pr. cap.* 25. *num.* 6.

55 Nota quartò, non ſufficere ad hoc, ut poſ-
ſit quis ordinari, ut Conjux licentiam dans,
emittat votum ad rempus, v. gr. quamdiù
Conjux vixerit, ſed debet hujuſmodi votum
eſse perpetuum. *cap. Ad Apoſtolicam* 13. *de
converſ. conjug.* Averſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Sextò*;
unde, mortuo viro, non poterit abſque Diſ-
56 penſatione aliud matrimonium inire, ob re-
verentiam Ordinis à viro ſuſcepti de licentia
uxoris. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
4. *nu.* 151. Layman. *d. cap.* 3. *num.* 5.

57 Nota quintò, non ſolùm non licere alicui,
abſque licentia Conjugis, Ordines ſuſcipere,
ut diximus, ſed nec licere Habitum mutare,
v. gr. induere Habitum Tertii Ordinis Sancti
Franciſci, vel Eremiticas Veſtes, quia hujuſ-
modi Veſtes Conjugatos dedecent, & ſunt
cauſa horroris in alrero Conjuge, ut benè
Sanchez *lib.* 10. *diſp.* 4. *nu.* 9.

58 Nota ſextò, non ſolùm poſse quem, de
licentia uxoris, Ordines ſuſcipere, ut dixi-
mus, ſed poſse etiam, abſque ejus licentia,
idipſum facere, eo caſu, quo juſtè inter ipſos
Conjuges perpetuum divortium factum ſit,
quamvis alter Conjux non conſenſerit, nec
votum perpetuum Caſtitatis emiſerit (quic-
quid alii contrarium ſentiant) & apertè con-
ſtat ex *cap. Conſtitutus* 11. & *cap. Veniens* 16.
de converſ. conjug. cap. Agathoſa 21. *cauſ.* 27.
quæſt. 2., & docent expreſsè Sanch. *lib.* 10.
diſp. 11. *n.* 16. Bonac. *de Matr. qu.* 3. *punct.*
4. *propoſ.* 3. *nu.* 10. *verſ. Dixi in reſponſione*,
Pontius *de Matr. lib.* 9. *cap.* 13. *d n.* 5. Averſ.
de Sacram. Ordin. qu. 4. *ſect.* 10. *verſ. Poſt
imo*. Valaſc. *Diff. utr. Fori, verbo Matrimo-
nium, diff.* 7. Ratio eſt, quia hoc caſu ſuſce-
ptio Sacrorum Ordinum, & ingreſsus in Re-
59 ligionem æquiparantur; & cum Conjux in
caſu divortii amittat jus retinendi alterum
Conjugem, ſicut is eſt liber ad ingreſsum

Religionis, ita erit ad Sacri Ordinis ſuſce-
60 prionem, quo caſu neceſse non erit, ut Con-
jux relictus voveat continentiam, nec rema-
nebit inhabilis ad aliud matrimonium, poſt
mortem Conjugis ineundum; limita tamen,
61 ut divortium non concedatur, ſi alter Con-
jux ipſe quoque adulterium commiſiſset, ut
benè animadvertit Averſ. *de Matrim. qu.* 22.
ſect. 4. *verſ. Sextò ſi poſtquam*.

62 Nota ſeptimo, ad hoc, ut poſſit quis Or-
dines ſuſcipere, non ſolùm tequiri ſponta-
neum conſenſum, & licentiam alterius Con-
jugis, [quæ licentia debet eſse explicita,
& expreſsa, nec ſufficit tacita, ut docet San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 35. *nu.* 13. Averſa *de Matr.*
qu. 15. *ſect.* 3. *verſ. Tertiò debere*] ſed tequirl
de neceſſitate, ut ſi iſta juvenis ſit, vel ſu-
ſpecta de Incontinentia, Religionem profi-
teatut; at ſi fuerit ſenex, nec ſuſpecta de
incontinentia, poterit in ſæculo manere,
emiſso tamen perpetuo Voto Caſtitatis, ita
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 39. *n.* 6. Averſ. *de Sacra-
mento Ordinis*, *quæſt.* 4. *ſect.* 10. *verſ. Sexto
ulterius*, *& de Matrim. qu.* 15. *ſect.* 3. *verſ.
Sextò*; Filiuc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.*
149. Steph. à S. Greg. *d. cap.* 104. *nu.* 22. Si
63 tamen poſtea non ſe contineret, & Votum
non ſervaret, cogi debet ingredi Religionem;
colligitur ex *cap. Significavit* 18. *de converſ.
Conjug. circa finem*; Filiuc. *d. cap.* 4. *nu.* 135.
At ſi uxor ob metum cadentem in conſtan-
64 tem virum, vel dolo, & fraude ſeducta, li-
centiam prædictam Conjugi conceſserit, po-
terit reclamare, & vitum ſuum revocare,
& vir, qui dictam licentiam extorſit, iiſdem
erit obnoxius pœnis, & obligationibus, ac
ſi, abſque dicta licentia Ordinem aſsumpſiſ-
ſet, conſtat ex *cap. Accedens* 17. *de converſ.
Coniug.*, & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 35.
nu. 1. 8. *&* 9. Filiuc. *l. c. n.* 143. Quòd ſi uxor
65 dictum ſuum virum non revocaret, non po-
terit vir ex ſe redire, quia validè recepit
Ordinem; Filiuc. *d. cap.* 4. *nu.* 147. licèt ali-
66 ter eſset dicendum, ſi profeſsus fuiſset, quia
Profeſſio facta abſque licentia Conjugis eſt
nulla, & invalida, vide Sanchez *lib.* 7. *diſp.*
38. *nu.* 16. Trullenck. *d. dub.* 3. *nu.* 22.

67 Nora octavo, quòd ſi Ordinatus de licen-
tia Conjugis fuiſset ad Epiſcopatum pro-
motus, nullatenus poſser Conjux in ſæculo
manere, quamvis ſenex eſset, & nullum in-
continentiæ periculum timeretur, ſed tene-
retur omninò Religionem ingredi, quia ſic
oportet ob Epiſcopalis Dignitatis excellen-
tiam, & nè Epiſcopus, hac occaſione, viſi-
tari-poſſit à fœminis, ut expreſsè habetur *in
cap. Sanè* 6. *de converſ. Conjug.*, & docent
Sylveſt. *verbo Matrimonium* 8. *qu.* 12. *dict.* 4.
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 41. *nu.* 2. Majol. *de Irreg.
lib.* 1. *cap.* 34. *nu.* 2. Filiuc. *l. c. nu.* 152. Ste-
phanus à S. Gregor. *d. cap.* 104. *nu.* 25. quod
68 idem faciendum erit, ſi vlt fiat S. Romanæ
Eccleſiæ Catdinalis, ut docent dicti Filiuc.
& Sanchez *ll. cc.* & Trullench. *l. c. num.* 15.
in fine.

69 Nota nonò, quòd ad hoc, ut Conjux poſ-
ſit, etiam de licentia alterius, Ordines ſu-
ſcipere, non requiritur eſsentialiter licentia
Epiſcopi, ſed tantùm de honeſtate, juxta
doctrinam Gutier. *de Matrim. cap.* 95. *nu.* 4.
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 32. *nu.* 3. Trullenck. *dict.
dub.* 6. *n.* 18. Tuſch. *concluſ.* 147. *n.* 8. *lit. M.*
At verius exiſtimo, requiri de neceſſitate,
ut dicta licentia habeatur, quia, ut benè
animadvertit Dian. *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 73.
70 *verſ. Notandum eſt*, ad Epiſcopum ſpectat
cognoſcere, & diſpicere, an Conjux in ſæ-
culo remanſus extra incontinentiæ pericu-
lum exiſtat; imò Bonac. *de Matr. quæſt.* 3.
punct. 4. *nu.* 12. *in fine*, concludit, eſse mor-
71 tale, non habere conſenſum Epiſcopi, quia
agitur de re gravi; vide Filiuc. *dict. cap.* 4.
num. 149.

72 Nota decimò, quòd mulier, quæ conſen-
ſit, ut maritus Sacros Ordines ſuſciperet, &
propterea continentiam vovit, non poterit,
mortuo dicto viro, alteri nubere abſque Diſ-
penſatione; conſtat ex *cap. Si qua vidua* 12.
diſt. 28. *& cap. Seriatim* 14. *diſt.* 32., & nos
diximus ſupra *nu.* 44. Quòd ſi abſque legiti-
73 ma Diſpenſatione nuberet, matrimonium
iſtud nullum, & irritum eſset. *cap. Quia ſunt*
10. *diſt.* 28. *ex Greg. Papa*, *lib.* 11. *epiſt.* 59.
& cap. Si ſe 11. *eadem diſt. ex Concil. Aure-
lianen. pr. cap.* 15., ubi jubetur, tale Conju-
74 gium diſsolvi, & mulierem à viro ſeparari,
id quod mattimonii nullitatem demonſtrat,
quia alioquin ſolutio, & ſeparatio fieri non
poſset; ita etiam Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 40. *n.*
2. *&* 3. Averſa *de Sacram. Ordinis l. c. verſ.
Rurſus*. Trullenck. *d. dub.* 13. *num.* 20.

75 Tandem nota, quòd ſolet Pontifex ali-
quando cum Clerico diſpenſare, ut ducat
uxorem retlnendo Penſionem, idque duplici
modo facere ſolet, nempe cum præſervat
Clericum illæſum, non obſtante Conjugio,
aut etiam Bigamia, quantumcunque reitera-
ta, ſuſpendendo, ſeu avertendo omnes effectus
Juris; vel cum, ex ſuppoſitione eliſionis Cle-
ricatus, conſervat perſonæ diſpenſatæ eun-
dem ſtatum Eccleſiaſticitatis, aut in famula-
tu Eccleſiæ, ut in Militia Lauretana, ſuper
qua extat Gregorii *Deciſio* 18., aut in Mili-
tari aliqua Religione, quæ matrimonium
permittat; vide Lothet *de Re Beneſ. lib.* 1.
qu. 40. *n.* 199., ubi *ad nu.* 200. plura conge-
tit circa Milites diſpenſatos ad mattimonium
contrahendum, & Penſiones retinendum,
quæ cum ad noſtrum Tractatum non perti-
neant, hic adnotare non curavimus.

76 Quod attinet ad Impedimentum Voti;
in primis adnotandum eſt, Votum Caſtita-

tis

tis aliud eſſe ſimplex, quod fit ad libitum
cujuſcunque; & licèt matrimonium impe-
diat, non tamen illicò dirimit. *cap. Memi-
nimus* 53. *Et cap. conſuluit* 4. *Qui Clerici*, vel
77 *voventes*, & de hujuſmodi Voto plura di-
ximus *præſenti Libro*; aliud eſſe ſolemne,
quòd vel in Sacrorum Ordinum ſuſceptio-
ne, vel in Religionis ingreſſu emittitur, &
matrimonium, non ſolùm impedit quin li-
citè contrahatur, ſed ſi poſt emiſſum hu-
juſmodi Votùm contractum ſit, illud irri-
tat, & dirimit, Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap.* 3. *num.* 3. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 26.
num. 1. & ita fuit definitum per plura Con-
cilia, quæ protpterea recenſet d. Sanch. *l.c.*
& noviſsimè per Sacroſanctum Tridentinum
Concil. *ſeſſ.* 24. *cap.* 9. his verbis fuit defini-
tum: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Or-
dinibus conſtitutos, vel Regulares Caſtitatem
ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contra-
here, contractumque validum eſſe, non obſtan-
te Lege Eccleſiaſtica, vel Voto, & oppoſi-
tum nil aliud eſſe, quàm damnare ma-
trimonium, qui non ſentiunt ſe Caſtitatis,
etiamſi eam voverint, habere donum; Ana-
thema ſit, cum Deus id rectè petentibus non
deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſ-
ſumus, tentari.*

78 Secundò adnotandum, tunc dici quem
fuiſſe ingreſſum in Religionem, quando in
ea legitimè Profeſſionem emiſit, aliàs non
dici ingreſſum in Religionem, quamvis plu-
res annos in probatione ſteterit. Authent.
Ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. Sanch. *lib.* 2. *diſp.*
18. *n.* 3. Marant. *in Contr. utr. Jur. Reſponſ.*
29. *num.* 6. *part.* 4. Gutier. *Can. qq. lib.* 2. *cap.*
pr. d num. 21. Ricciull. *de Jure Perſonar. lib.*
8. *cap.* 2. *num.* 3.

Tertiò adnotandum, Votum ſolemne,
juxta veriorem Doctorum ſententiam, ma-
79 trimonium dirimere ſolo Jure Eccleſiaſtico;
quia ſi Votum ſimplex non dirimit, ita nec
ſolemne ex ſua natura, cum iſtud nil ha-
beat ſupra ſimplex, cujus ratione magis di-
rimatur matrimonium, excepto Pręcepto,
& Statutuo Eccleſiæ, quæ ſic ſtatuit; ita
docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 25. *num.* 5. & *n.* 16.
Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 6. *num.* 67. Leſſ. *de
Juſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dubitat.* 8. *num.* 67. Bo-
nac. *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 4. *propoſ. pr. n.*
3. Filiuc. *Tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 118.

80 Quartò, quamvis ſuper Voto perpetuo,
& ſimplici Caſtitatis, nullus, præter Pon-
tificem, poſsit auctoritate ordinaria diſpen-
ſare, cum ſit unum ex reſervatis Sedi Apo-
ſtolicæ: Sanch. & Boſſ. mox citandi; Leſs.
de Juſt. lib. 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 122, imò
81 in facultate, à Pontifice alicui generaliter
conceſsa, diſpenſandi ſuper Votis, nunquam
comprehendantur Vota perpetua Caſtitatis
& Religionis, niſi de eis ſpecialis mentio
fiat, cum hæc ab ipſo exordio naſcentis Ec-
cleſiæ ipſi Pontifici reſervata ſint, ut benè
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 2. Boſs. *de triplici
Jubilæi privileg. ſect.* 2. *caſ.* 8. *num.* 1. & no
82 diximus *lib. pr. cap.* 2. tamen conſuetudine
obtentum eſt, ut ſi hujuſmodi Voto adſtri-
ctus matrimonium contrahat, poſſit Epiſco-
pus ſecum diſpenſare ad petendum debitum.
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 12. *num.* 4. Gutier. *de Ma-
trim. cap.* 123. *n.* 14.

Ampliant dicti Sanch. *eodem lib.* 8. *diſp.* 20.
83 *num* 6., & Gutier. *l. c.* ut poſsit Epiſcopus
in hujuſmodi debiti petitione diſpenſare, eti-
am ante matrimonium conſummatum, ex
conſuetudine introducta; & quidem ſeclu-
84 ſa Pontificis reſervatione, poſſet Epiſcopus
in ſua Diœceſi in omnibus Votis diſpenſa-
re, quia in illa eſt Ordinarius, & ea omnia
circa Diſpenſationes poteſt, quæ poteſt Pon-
tifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſerva-
ta ſint, ut benè Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 9. *num.* 3.
& alii Doctores, quos propterea præſenti
Libro citavimus.

85 Quintò, ſi unus ex Conjugibus, poſt ma-
trimonium ratum, non tamen conſummatum,
Religionem approbatam ingrediatur, ut ſi-
bi licere diximus *cap.* 10. *n.* 37. tenetur Con-
jux in ſæculo manſus expectare, donec Pro-
feſſio alterius legitimè ſequatur; unde ſi Pu-
ella, v. gr. in duodecimo ſuæ ætatis anno
poſt matrimonium ratum, ingreſſa ſit Reli-
gionem, tenebitur Conjux expectare, quo-
uſque illa compleverit annos 16, à Concilio
ad profitendum præſcriptos. Sanch. *lib.* 2.
diſp. 24. *num.* 8. Bonac. *de Matr. q.* 3. *puncto*
4. *propoſ.* 2. *num.* 5. Trullenck *lib.* 7. *cap.* 4.
dub. 6. *num.* 3. Barboſ. *in Collect. Concil. ſeſs.*
25. *cap.* 15. *num.* 10., & facta legitimè dicta
86 Profeſsione, matrimonium erit diſſolutum,
adeò ut poterit Conjux in ſæculo manſus,
abſque ulla Diſpenſatione, alteri matri-
monialiter copulari, cum id fuerit Profeſ-
ſioni ex Privilegio divino conceſſum, ut do-
cent Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 19. *num.* 3. Bonac.
puncto 4. *num.* 4., & faciunt dicta per Averſ.
de Matr. quæſt. 15. *ſect.* 2. *verſ. Sextò dubi-
tatur*, nec de hoc dubitari poteſt, cum fue-
rit à dicto Tridentino Concilio ita definitum,
ut diximus; & quamvis aſſignatum ſit bi-
87 meſtre ad deliberandum, an velint Conjuges
Religionem ingredi; nihilominus hujuſmodi
bimeſtre poteſt per Judicem, cauſa cognita,
breviari, vel prorogari, ſicut conſtat *ex cap.
Ex publico de converſ. de Conjug.* & docent
Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 24. *num.* 12. Pont. *de Ma-
trim. lib.* 9. *cap.* 9. *num.* 8. & *num.* 9. Filiuc.
tom. pr. tract. 10. *part.* 1. *cap.* 2. *nu.* 52. Trul-
88 lenck *lib.* 7. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 4., quamvis
non debeat Judex, ex levi cauſa, à dicto
bimeſtre diſcedere.

89 Sextò, ſi intra bimeſtre præfatum fœmi-
na

na fuiſſet à Conjuge per vim cognita, adhuc
poſſe Religionem ingredi, defendunt Sanch.
*lib.2. diſp.22. n. 6.*Trullenck *lib.6.c.4.dub.5.*
n.6.1.3.& inclinãt Bonac.*de Matr.q.3.punct.*
4.propoſ. 3. n. 8. Eſcob. *Theol. Mor. tract. 7.*
90 *exam. 9. cap.pr. n.* 75. quia copula fuit per
vim extorta, nec per allam viam poteſt
vim paſſa jus ſuũ recuperare, niſi per ingreſ-
91 ſum: Quæ doctrina vera eſt, niſi ex copu-
la habita fuiſſat concepta proles, nec ſit
alius, per quem poſsit commodè educari,
quia tunc impediretur per accidens, ut be-
nè animadvertunt Filluc. *tom. pr. tract.* 10.
part. 1.cap.2. num. 48. Trullenck *l.c. dub.* 5.
92 *num.* 6.Quamvis autem Conjux eo caſu pro-
fiteatur, non tamen poterit alter in ſæculo
remanſus, qui Conjugem invitam infra di-
ctum bimeſtre cognovit, vivente eo ſuo Con-
juge profeſſo, aliud matrimonium inire, quia
per copulam, poſt matrimonium habitam,
fuit conſummatum matrimonium, quo caſu
matrimonium per Profeſsionem non dirimi-
tur; vide Trullenck *d. dub. 5. nu. 6. & dub.*
6. num. 11. Sanch. *lib. 7. diſp.* 33. Averſ. *de*
Matr. q. 15. *ſect. 3. in princip.* Et colligitur
ex cap. Qui Uxorem 11. *cauſa* 33. *q.* 5., & fa-
ciunt dicta per Leonem *in Theſ. part. 2. cap.*
9. num. 118.

Septimò, quod diximus, poſſe Conjugẽ,
93 infra bimeſtre, ante conſũmationem matri-
monii, Religionem ingredi, amplia ita, ut
etiam poſt dictum bimeſtre id facere poſsit;
quamvis enim pecet poſt bimeſtre non red-
dendo, quia tunc alter Conjux perendo de-
bitum utitur jure ſuo, nec injuriam Con-
jugi irrogat, tamen, ſi matrimonium non fue-
rit conſummatum, & Religionem profitea-
tur, matrimonium erit diſſolutum, ita San-
ch. *lib. 2. diſp. 24. num.* 27. Coninck *diſp.26.*
dub. 4. concluſ. 4. num. 49. Trullenck *d. dub.*
6. num. 7. Sperell. *deciſ.* 21. *num.* 44.

Octavò, quicquid dictum ſit, poſſe Con-
94 jugem, poſt matrimonium ratum, & non
conſummatum, Religionem ingredi, etiam
abſque alterius licentia, aliter dicendum eſt,
ſi ingredi velit poſt matrimonium conſum-
matum, quia tunc nulla humanà poteſta-
te diſpenſari poteſt (ſecluſo caſu perpetui di-
vortii, de quo ſupra diximus) ut abſque
licentia, & conſenſu Conjugis, poſſit quis
Religionem ingredi; cum vinculum matri-
monii conſũmati ſit indiſſolubile, & per illud
Conjuges effecti ſint una caro, quæ non eſt
ſeparanda, niſi per alterius mortem. Sanch.
lib. 2. diſp. 21. num. 5. Tuſch. *concluſ.* 147.*n.*
6. *lit. M.*, & alii, quos propterea præſen-
95 ti Libro citavimus; idque eſt adeò verum,
ut, quamvis conſummato jam matrimonio.
Conjux relictus poſt Profeſſionem alterius
hujusmodi conſenſum præſtet, vel per adul-
terium præbeat juſtam cauſam divortii,
nihilominus, niſi Profeſſio ratificetur, &
ſerventur conditiones, quæ ſpecialiter re-
quiruntur in Profeſſione Conjugatorum, ea
Profeſſio prius facta erit irrita, & invali-
da, & poterit ſic Profeſſus Religionem de-
ſerere, ut benè Sanch. *lib.7.diſp.34.n.16.*Fi-
lluc. *tom.pr. tract. 10.part. 2.cap. 4. nu.* 142.
96 & tenebitur ad uxorem redire, eique debi-
tum reddere, quia non potuit per hujuſmo-
di profeſſionem præjudicare alteri Conjugi,
nec iſte ſuo jure privari, *cap. Diſcretionem*
6. De eo qui cognovit &c.

97 Dixi, tenebitur reddere, quia, juxta pro-
babiliorem opinionem non poterit petere;
licèt enim Votum Religionis ſit individu-
um, itaut non poſsit, poſt conſummatum
matrimonium, vivente altero Conjuge ſer-
vari; nihilominus Votum Caſtitatis eſt divi-
duum in plures partes, adeout, etiam vi-
vente Conjuge, in parte ſervari poſſit, &
conſequenter, qui in hujuſmodi Profeſſio-
ne Votum Caſtitatis emiſit, videtur teneri
ad Caſtitatem ſervandam quantum poteſt,
vide Sanch. *lib. 7. diſp. 34. num.2.*

98 Nonò, intellige, dirimi matrimonium ra-
tum per Profeſsionem factam in Religione
vera, & approbata, quia per Vota Ere-
mitarum, prout & Equitum Militiarum in
Clauſura non viventium [exceptis Equiti-
bus Hieroſolymitanis, qui ſunt verè Religio-
ſi, ut probavimus *n.* 17.) non ſolvitur ma-
trimonium ratum; quamvis enim iſti alii
Equites ſint verè Religioſi, ut ſunt Equi-
tes Calatravæ, Alcantaræ, S. Jacobi, Mon-
teſiæ, & his ſimiles, tamen matrimonium
eorum, antea initum, eſt compatibile cum
Votis, quia tantùm vovent Caſtitatem con-
jugalem; at Equites Hieroſolymitani, non
ſolùm ſunt verè Religioſi, & Profeſſionem
ſolemnem emittunt, ut diximus, ſed eorum
Votum Caſtitatis eſt abſolutum, abſque ulla
reſtrictione; & ideo horum Profeſſio matri-
monium ratum dirimit, ut animadvertunt
Barboſ. *de Appellat. verb. Appell.* 233 *num.9.*
& de Jure Eccleſ. univ. lib. 3. cap. 7. num.32.
Eſcobar *Theol. Mor. tract. 7. exam. 9. cap. 9.*
num. 104. *verſ. Dixiſti*; Carol. de Graſs. *de*
effect. Cleric. effect. pr. nu. 106. & alii, quos
99 ſupra citavimus. Dirimitur inſuper Matri-
monium ratum per votum ſolemne Mantel-
latorum ſeu Mantellatarũ, nempe virorum,
aut fœminarum Tertii Ordinis S. Dominici,
vel S. Franciſci, vel S. Auguſtini, ſi collectim
& in communi vivant, ſub regimine Præ-
lati, ex vi ſuæ Regulæ approbatæ, ſub
qua tria Vota ſubſtantialia emittunt. Pont.
lib.9. cap.8.n. 2. Trullenck *l.c.n.8.*

Decimò, quod diximus *n.* 62. circa Con-
jugem Ordines ſuſcipientem, teneri alterum
in ſæculo remanſum Religionem ingredi, ſi
100 juvenis ſit, & de continentia ſuſpectus, at
ſuſ-

Digitized by Google

ſufficere, ut emittat Votum Caſtitatis per-
petuæ, abſque eo quòd Religionem ingre-
diatur, ſi hic ſenex ſit, & de continentia
non ſuſpectus, repetendum eſt, itaut idem
ſervari debeat etiam in caſu, quo, poſt
matrimonium conſummatum velit quis de
licentia Conjugis Religionem profiteri, quia
utroque caſu eadem ratio militat, ut dixi-
mus, & colligitur *ex cap. Uxoratus* 8. *&*
cap. Ad Apoſtolicam 13. & latiùs *cap. Cum ſis*
4. *de converſ. Conjug.* ibi; *Prohibentes ne in*
Epiſcopatu tuo, virum, vel uxorem (niſi uter-
que ad Religionem migraverit) tranſire per-
mittas; verùm ſi ita uxor ſenex eſt, & ſteri-
lis, quòd ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo,
diſſimulare poteris, ut ea in ſæculo remanente,
& Caſtitatem promittente, ad Religionem
tranſeat vir ejuſdem; nec eo caſu aliqua
opus erit Diſpenſatione, ſed ſolùm licentia
Epiſcopi, ut diximus.

102 Undecimò, quæ ætas ſufficiat, ut quis ſe-
nex dicatur, difficile eſt judicare, cum nul-
lum Jus id declaret; regulariter autem, &
probabiliter, ætas ſexagenaria in viro, &
quinquagenaria in fœmina, videntur ſuffi-
cere, ut quis dicatur ſenex, & in ſæculo
poſſit cum Voto remanere; ita Sanch. *lib.*
7. *diſp.* 32. *num.* 16. propè finem. Filiuc. *tom.*
pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 133. Eſcobar.
Theol. Mor. tract. 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *nu.* 104.
verſ. Dixiſti Trullenck *d. dub.* 6. *n.* 12. Dian.
part. 4. *tract.* 4. *reſol.* 73. *verſ. Tertia opinio.*
Averſ. *de Matr. qu.* 15. *ſect.* 3. *verſ. Qua au-*
tem ætate, &c. probabilius tamen crediderim
id arbitrio Judicis remitti debere, prout re-
mittuntur ea, quæ à Jure non ſunt definita,
ut diximus ſupra.

103 Duodecimò; ſi Conjux Religionem ingreſ-
ſus non profiteretur, ſed è Religione exiret,
teneretur ad priorem Conjugem redire, ut
diximus; & tunc Votum factum ab illo, qui
manſerat in ſæculo, non tenet, quia intelli-
gitur factum ſub conditione, ſi alter Profeſ-
ſionem emiſerit. Sanch. *d. diſp.* 52. *num.* 13.
Trullenck. *d. dub.* 6. *nu.* 18. At ſi is voviſſet
104 abſolutè Caſtitatem, teneretur reddere, ſed
non poſſet petere. Filiuc. *d. n.* 135. & Trul-
105 lenck. *l. c.* Quòd ſi Religionem ingreſſus non
profiteretur, ſed de una ad aliam Religio-
nem vagaretur, poſſet Judex, dato termino
peremptorio, illum compellere, ut, exple-
to anno Probationis, maneat in Religione,
vel ad matrimonium cum Conjuge conſum-
mandum redeat, vide eundem Trullenck. *lib.*
7. *cap.* 4. *dub.* 6. *nu.* 3. *tom.* 3., quia non eſt
juſtum, ut alter Conjux permaneat in eo ſta-
tu, cum periculo animæ; & ob eandem ra-
tionem, poſt biennium tyrocinii, hoc eſt, No-
106 vitiatus Patrum Jeſuitarum, matrimonium
ratum dirimitur ex motu proprio, ac Bulla
107. Summi Pontificis Gregorii XIII. Anni
1584. incipiente, *Aſcendente Domino*, de qua
meminit Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 25. præſertim
num. 2. *& num.* 25.

Decimotertiò, ſi dubitetur, an matrimo-
nium fuerit conſummatum, & ambo Conju-
107 ges jurent matrimonium non conſummaſſe,
credi poteſt illis; ſi ſponſa, ex inſpectione
matronarum appareat virgo; at ſi non erat
virgo, & ſit traducta, non creditur in ma-
trimonii præjudicium, & diſſolutionem; ſi
verò non ſit traducta, credi poteſt. Sanchez
lib. 2. *tota diſp.* 23. Filiuc. *nu.* 53. *verſ. Deni-*
que nota. Trullenck. *num.* 8. *ll. cc.*

108 Decimoquartò; valida eſt Profeſſio Con-
jugis habentis ſpontaneam licentiam alte-
rius, quamvis etiam in ſæculo remanſus, li-
cèt ſuſpectus de incontinentia, Religionem
non ingrederetur, vel Votum Caſtitatis non
emittat; intellige tamen, ut valeat hujuſ-
modi Profeſſio, niſi talis licentia ante Profeſ-
ſionem revocata fuiſſet, quia ante Profeſſio-
109 nem, cum res adhuc ſit integra, poteſt revo-
cari; quo caſu, quicquid poſt dictam revo-
cationem geſtum fuerit ab altero, non tene-
bit, ut benè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 33. *nu.* 19.,
& quòd hujuſmodi Profeſſio facta à Conjuge
(ſecluſo caſu dictæ revocationis) valida ſit,
110 quamvis alter non profiteatur, vel Votum
non emittat, docent Sylveſter *verbo Matri-*
monium 8. *qu.* 12. *dict.* 4. Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
33. *nu.* 4. Bonac. *de Matrim. qu.* 3. *punct.* 4.
propoſ. 3. *n.* 12. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.*
2. *cap.* 4. *n.* 136. Averſ. *de Matr. qu.* 15. *ſect.*
3. *verſ. Septimò;* ratio eſt, quia eæ conditio-
nes, ex vi Juris non requiruntur ad valorem
Profeſſionis, ſed ſolùm præcipitur, ut ſer-
ventur; ſic benè advertit Averſa *d. ſect.* 3.
verſ. Septimò.

111 Nota tamen, quòd ſi Conjux erat conſcius
Juris, ad quod ipſe tenebatur, nempè, ſcie-
bat adeſſe Jus. diſponens, virum non poſſe
profiteri, niſi ipſa licentiam concedens vo-
veret Caſtitatem, dum ſenex eſſet; & ingre-
deretur Religionem, ſi juvenis; tunc non po-
terit alter Conjux revocari; ſecus verò di-
cendum erit, ſi non fuiſſet talis Juris con-
ſcius. Sanch. *l. c. nu.* 4. Filiuc. *nu.* 138. *l. c.*
Averſ. *l. c. verſ. Octavò;* & eo caſu, quo
112 Conjux profeſſus teneatur ad uxorem redi-
re, v. gr. quia non fuiſſent ſervata Jura, te-
nebitur reddere, ſed non poterit petere, quia
verè profeſſus eſt, ut benè Sanch. *d. diſp.* 33.;
113 & mortuo Conjuge, tenebitur ad Religio-
nem redire, ut diſponitur in *cap. Ex parte* 14.
de converſ. Conjug. & aſſerunt Filiuccius, &
Averſ. *ll. cc.* Sanch. *l. c. nu.* 5., ubi *d nu.* 21.
docet, ut eo caſu, quo poteſt Profeſſus juſtè
revocari, poſſit Epiſcopus compellere Regu-
lares quoſcunque quantumcunque exemptos,
ad dimittendum ſic Profeſſum, vel ad non
impediendum ipſius egreſſum; & hoc non
cen-

Digitized by Google

cenſuris, ſed aliis pœnis, & mediis, quod
idem confirmat Averſ. *l. c.*
114 Decimoquinto; eo caſu, quo Conjux pro-
feſsus non poſſit revocari, cogẽdus eſt alter
Religionẽ profiteri, ſi Votum Religionis emi-
ſit, at ſi Votum continentiæ non fecit, & erat
ignarus Juris, ad quod ipſe tenebatur, nõ eſt
cogendus vovere; ſi tamen Votum emiſit, &
eſt ſenex, nec ſuſpectus de incontinentia, po-
115 teſt in ſæculo manere; ſi verò juvenis eſt,
vel ſuſpectus de incontinentia, & emiſit Vo-
tum, tunc ſi erat ignarus Juris requirentis
Profeſſionem ipſius, non cogetur profiteri,
ſed potius includi debebit in Monaſterio,
unde à vagando arceatur, & ceſset pericu-
lum incontinentiæ; at ſi conſcius erat hujuſ-
modi Juris, profiteri cogetur; conſtat apertè
ex *cap. Significavit* 18. *de converſ. Conjug.*
& cap. Qui uxorem ſuam 10. *cauſ.* 33. *qu.* 5.
& explicat ibi Gloſsa, & docent Sylveſter
verbo Matrimonium 8. *qu.* 12. *dict.* 4. Filiuc.
d. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 139. Sanchez
d. diſp. 33. *nu.* 27.
116 Decimoſexto; ſi Conjux bona fide cre-
dens Conjugem ſuum eſse mortuum, qui ta-
men viveret, Religionem profiteretur, adhuc
poterit ab alio revocari; conſtat ex *cap. Pla-*
cet 12. *de converſ. Conjug.*, & docent San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 34. *nu.* 15. Steph. à S. Greg.
d. cap. 104. *nu.* 13.; quia, ut diximus, licèt
fuiſset ad Pontificatum elatus, poterit ejus
uxor, quæ dictam promotionem ignoravit,
vel ſciens ei contradixit, dictum ſuum virum
revocare, & tenebitur ſic revocatus uxori
ſuæ debitum reddere, licèt abſque Diſpenſa-
117 tione petere non poſſit; ſi verò Conjux in
ſæculo manſus patiatur decennio alterum vi-
vere in Religione, præſumitur conſenſiſse.
Majolus *de Irreg. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 7., quia ta-
118 citurnitas longi temporis inducit tacitum
cõſenſum. Mantic. *deciſ.* 370. *n.* 3. Sanch. tamẽ
lib. 7. *diſp.* 35. *n.* 15. refert plures Doctores
aſserentes, quòd ſi relictus in ſæculo, ſciens
Profeſſionem Conjugis, toto tempore ſuæ vi-
119 tæ non reclamavit, cum poſset, ſed diſſimu-
lavit, fieri ejus morte ratam hujuſmodi
Profeſſionem ipſe tamen contrarium ſentit,
nempe, non poſse validari hujuſmodi Pro-
feſſionem; ſola morte Conjugis, ſed requiri,
ut nova ratificatio cum cæteris requiſiti ac-
cedat.
Decimoſeptimò; ſi uterque Conjux, non
120 petita ab altero licentia Religionem intran-
di, pari voluntate, & mutuò conſcii de ſua
deliberatione, ſimul Religionem ingredian-
tur, in eaque profiteantur, non poſsunt ſe
ad invicem repetere, quia neuter ipſorum
Conjugum dicere poteſt, ſe fuiſse ſuo Jure
ab altero ſpoliatum; imò uterque ſic Reli-
gionem intrando, videtur renunciaſſe Juri,
quod habebat, debitum exigendi, & proin-
de utriuſque Votum, ſi profeſsi ſunt, vali-
dum fuerit; vide Corrad. *in Reſp. Caſ. Conſc.*
part. pr. quæſt. 288. *in Addit.* Averſ. *d. q.* 15.
121 *ſect.* 3. *verſ. Tertiò habere.* At ſi poſt ingreſ-
ſum, & Profeſsionem unius abſque licentia
Conjugis factam, alter etiam ſine licentia
Religionem profiteatur; vel ſi ambo, de al-
terius deliberatione ignari, profiterentur,
tum valere dictam Profeſſionem, docent
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 34. *num.* 23. *& numer.* 24.
Pont. *lib.* 9. *cap.* 11. *num.* 13. Si tamen unus
ex Conjugibus, abſque alterius licentia, Re-
ligionem profiteatur, poterit abſque Diſpen-
ſatione, & etiam propria auctoritate, Reli-
gionem deſerere, quia hujuſmodi Profeſſio,
per eum emiſſa, fuit nulla, & irrita, ut
pluribus fundamentis, & auctoritatibus pro-
bat Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 34. *num.* 15. & ſequi-
tur Filiuc. *d. cap.* 4. *num.* 141. *in fine*, & con-
firmat Averſ. *d. q.* 15. *ſect.* 2. *verſ. Secundò*
dubitatur, quia cum ejus Profeſſio fuerit
122 irrita, & invalida, eum non ligat, nec obli-
gat. Quod idem ritè procedit, quamvis Con-
jux poſtea conſentiret in eam Profeſſionem,
abſque ejus licentia factam, quia actus ſe-
mel irritus non poteſt tractu temporis con-
valeſcere abſque nova ratificatione, ut be-
nè Sanch. Averſ. *verſ. Tertiò dubitatur*, Fili-
uc. *n.* 142. *ll. cc.*
123 Decimoctavo; ſi Conjux remanſus in ſæ-
culo adulterium commiſit, quod alteri nul-
liter profeſſo notum ſit, non poterit adulter
Conjugem, quamvis nulliter profeſſum, re-
vocare, quia per adulterium amiſit Jus,
quod in Conjuge habebat, ut deciditur *cap.*
Veniens 16. *& cap. Conſtitutus de converſ. Con.*
& docent Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 11. Pont. *lib.* 9.
cap. 30. §. 2. Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ. lib.*
124 *pr. cap.* 42. *num.* 18. prout nec repetere poſ-
ſet, qui interim factus fuiſſet Infidelis *cap.*
125 *fin. eodem titul.* Barboſ. *l. c. in fine*. In primo
tamen caſu adulterii poterit nulliter Profeſ-
ſus injuriam adulterii condonare, & Religio-
nem relinquere, ut benè Filiuc. *d. cap.* 4.
nu. 144.
126 Decimononò; ſi ambo Conjuges, com-
muni conſenſu, poſt matrimonium contra-
ctum, Votum ſimplex Caſtitatis emiſiſſent,
& poſtea voviſſe ipſas pœniteret, non pote-
rit Epiſcopus in hujuſmodi Voto diſpenſare,
niſi poſtquam ipſi Conjuges remiſerint ſibi
ad invicem renunciationem juris petendi,
& reddendi debiti, mediante dicto emiſ-
ſo Voto factam, & ſic ſibi mutuam corpo-
rum poteſtatem contulerint; quia, cum hæc
præceſſerint, poterit Epiſcopus diſpenſare
ad petendum debitum, ratione periculi,
quod graviſſimum immineret, ſi facta dicta
remiſſione, & conſequenter ſtante obliga-
tione reddendi, eſſet eis interdicta debiti
petitio; ſic benè Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 11. *nu.*
15.

127 15. ubi ampliat poſſe Epiſcopum in hujuſ-
modi Voto diſpenſare, quamvis Conjuges
pet modum contractus voviſſent, dummodo
ipſi Conjuges dictam renunciationem Juris
viciſſim remiſerint; ſi tamen, ante ſactam
128 Diſpenſationem, imò ante dictam ſactam re-
nunciationem, proles ex dictis Conjugibus,
dicto Voto ſimplici adſtrictis, naſcatur, le-
gitima erit; cum etenim prolem eſſe illegi-
timam pænale ſit, & odioſum, id minimè
ſtatuendum eſt, niſi in Jure expreſſum ſit,
nec culpa parentum liberis officit, præter-
quàm in caſibus à jure expreſſis, vide Sanch.
lib. 9. diſp. 38. *num.* 3.

129 An verò poſſit Papa diſpenſare, ut Reli-
gioſus, v. gr. filius Regis poſſit matrimoni-
nium contrahere ad tempus, ſcilicet donec
unum, vel plures filios maſculos ſuſceperit,
& poſtea ad Religionem redeat, refert Cor-
tad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt lib.* 8. *cap.* 10.
n. 27. legi in Vita B. Laurentii Juſtiniani Pa-
triarchæ Veneti, Alexandrum III. diſpen-
ſaſſe olim cum quodam Monacho Ordinis S.
Benedicti Nigrorum, in Monaſterio S. Nico-
lai de Litore Venetiarum, de Domo Juſti-
niana, in qua ipſe ſolus erat, ut duceret
uxorem, prolemque ſuſciperet, qua poſtmo-
dum ſuſcepta, reverteretur ad Monaſterium,
qui genuit ſeptem filios utriuſque ſexus, &
demum factus ſenex rediit ad Monaſteri-
um, illiusque uxor Monialis facta fuit; quic-
quid tamen dici poſsit circa hunc caſum, fa-
teor me non poſſe capere, quomodo fieri
poſsit, ut Matrimonium conſummatum,
quod Jure Divino eſt indiſſolubile, ut dixi
ſupra, poſsit Diſpenſatione diſſolvi, & quo-
modo poſsit Pontifex diſpenſare ſub dicta
expreſſa conditione, ut teneatur redire ad
130 Religionem; unde in hac quæſtione, quic-
quid in hanc ſententiam inclinare videa-
tur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 417. *num.* 17.
tutiùs credo, reſpondendum eſſe, prout re-
ſpondit Jo: Andr. *in Regula actus legitimi*,
de Reg. Juris in 6. ubi aſſerit, ſe hunc ca-
131 ſum diù diſputaſſe, & tandem concluſiſſe,
quòd ipſe Papa, de cujus poteſtate tracta-
tur, quæſtionem ſolvat: Admitto tamen ut
certum, poſſe Pontificem diſpenſare cum
Monacho ad matrimonium, ut ſi habita Pro-
le, uxor liberè conſentiat, vel cauſam per-
petui divortii dederit ob fornicationem, te-
neatur ſic Diſpenſatus ad Religionem redi-
re, quia hoc non eſt contra matrimonii ſub-
ſtantiam, cum quilibet Conjux poſſit his ca-
ſibus proprio ſpontaneo Voto ſe ad hoc obli-
gare, ut benè docet Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 8.
132 *num.* 9. At quod poſſit abſolutè diſpenſari,
ut quis matrimonium ad tempus contrahat,
nullatenus eſt admittendum, cum ſit de ſub-
ſtantia matrimonii, ut matrimonium perpe-
tuum ſit, nec fieri poſsit, ut matrimonium,
quod ſemel verum, & validum fuit, curſu
temporis deſinat eſſe, ut benè Tuſch. *Con-
cluſ.* 118. *num.* 14. *lit. M.* Majol. *de Irregul.
lib. pr. cap.* 34. *num.* 7. ubi pro hac doctrina
refert Abbatem, & Tabiena; ſi tamen Vir,
& uxor, ita ſe junxerint, ut ſimul vove-
rint, vel juraverint, ſtatim habita prole
Religionem ingredi, tunc tenebuntur qui-
dem ratione Voti, vel Juramenti, non ta-
men quia matrimonii vinculum ſit diſſolu-
tum, ut benè dictus Majol. *l.c.* & nos diximus
præſenti libro.

Alia magis practicabilia circa materiam Diſpenſationum ſuper Votis ſimplicibus congeſsimus *lib. pr. cap.* 8, ubi diſtinctim formulas ſecundùm caſuum contingentiam, deſcripſimus, quæ ibi videri poſsunt, & hic repetere ſuperfluum eſset; at verò in quibus poſsit Epiſcopus diſpenſare, latè diximus præſenti *lib.*

De cauſis Diſpenſationum ſuper hujuſmodi Votis dicemus *lib.* 3. *cap. pr.*

Cæterùm, antequam huic Capiti finem
133 imponamus, duo adnotanda ſunt. Primò Sa-
cram Pœnitentiariam aliquando diſpenſare
cum Clerico in Sacris, ut matrimonium con-
trahat, ſi receptio Ordinis occulta ſit, &
tunc ſolet apponi clauſula, *quòd ſi uxori ſu-
pervixerit, perpetuò ſine ſpe Conjugii mane-
at, & Officium B. Mariæ Virginis, ſaltem
diebus Dominicis, & Feſtis, per modum ſatiſ-
factionis, quoad vixerit, recitare teneatur*,
teſte Rebuffo *in Reg. de Diſpenſat. ſuper Gra-
dib. probib. Gloſſa* 5. *num.* 39.
134 Secundò, qui fecit Votum ingrediendi, &
profitendi Religionem, ſi poſtea matrimoni-
um contrahat, poterit abſque Diſpenſatio-
ne petere, & reddere, quia nondum habet
Votum Caſtitatis, ſed habet ſolummodò Vo-
tum de vovenda Caſtitate ſolemniter, à
cujus Voti adimplemento Impeditus eſt, do-
nec matrimonium ſolvatur: vide Sanch.
lib. 9. diſp. 33. *num.* 14. Layman. *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 3. *num.* 6.

SUMMARIUM.

1 *Impedimentum diſparitatis Cultus provenit ex antiquo Eccleſiæ uſu, & Pontifex ſuper eo diſpenſare poteſt.*
2 *Ut licita ſit ſuper eo Diſpenſatio, urgentiſſimæ cauſæ requiruntur, & ſuper eo rariſſimè Papa diſpenſat.*
3 *Matrimonium ex parte non Baptizati non eſt Sacramentum, ſed purus contractus naturalis.*
4 *Matrimonium contractum cum Infideli, & Hæretico, eſt nullum, & de ratione. n. 9.*
5 *Matrimonium contractum inter Baptizatum, & non Baptizatum, licèt credentem, & pe-*

tentem Baptiſmum, eſt nullum.

6 *Item inter verè Baptizatum, cum fictè, aut invalidè Baptizato.*

7 *Item inter Infidelem, & Baptizatum Apoſtatam à Fide, Schiſmaticum, & Profitentem Judaiſmum, aut Paganiſmum.*

8 *Matrimonium à Fideli contractum cum Infideli, Apoſtata, & ſimilibus, licèt ſit nullum, tamen ſi uterque ex Contrahentibus baptizetur, validum erit.*

10 *Licèt matrimonium à Fideli cum Hæretico contrahi non poſſit, niſi cum Diſpenſatione, hoc tamen non procedit in locis, ubi Catholici cum Hæreticis miſtim vivunt, & hoc ex conſuetudine.*

11 *Conſuetudo tamen prædicta non eſt abſolutè approbanda, ſed tantùm quando abeſt periculum ſcandali, & perverſionis.*

12 *Cognitio, an adſit cauſa diſpenſandi in hujuſmodi matrimonio, ſpectat ad Summum Pontificem, & in Germania ad Epiſcopos.*

13 *Quando Diſpenſatio hujuſmodi concedi poſſit.*

14 *Si concedatur Diſpenſatio ſuper hujuſmodi matrimonio, poteſt etiam Diſpenſatio concedi, ut coram Parocho contrahatur.*

15 *Diſpenſatio, ut contrahatur matrimonium inter Catholicam, & hæreticam perſonam, eſt valida, quando ceſſat periculum ſubverſionis; ſecus ſi non ceſſet.*

16 *Ad hoc, ut Papa pro hujuſmodi matrimonio contrahendo diſpenſet, ſolet aſſignari aliqua cauſa neceſſitatis moralis, vel publicæ Honeſtatis, & regulariter non ſolet concedi, niſi inter magnos Principes, & quando ſperatur converſio Hæretici eam petentis.*

17 *Catholica perſona ad hoc ut licitè contrahat cum Hæretica, quæ ſervare debeat quoad prolis educationem.*

18 *Filius minor triennio apud matrem educandus eſt.*

19 *Id tamen non procedit, quando alter parens Infidelis eſſet, tunc enim infans etiam intra triennium apud Fidelem eſt educandus.*

20 *Si poſt matrimonium inter Catholicos ritè contractum, alter Conjugum labatur in Hæreſim, vel Apoſtaſiam, à Fide Catholica prorſus recedens, tunc matrimonium, quoad thorum, & habitationem, remanet diſſolutum, modo quo per divortium diſſolvitur.*

21 *Si matrimonium contrahendum ſit in locis, ubi promulgatum ſit Concilium Tridentinum, inter Catholicam, & hæreticam perſonam, debet fieri coram Parocho, & Teſtibus, ut ſit validum.*

22 *Matrimonium celebratum Venetiis inter Catholicum, & Græcam Schiſmaticam, adſiſtente Sacerdote Græco pariter Schiſmatico hæretico, qui præeſt d. Nationi tanquam Parochus, erit nullum, quia talis Sacerdos non eſt legitimè inſtitutus.*

23 *Valet tamen matrimonium celebratum inter Græcum, & Latinam, coram Græco Sacerdote, & obediente Eccleſiæ Romanæ.*

24 *Si contracto matrimonio inter Infideles, alter poſtea fiat Fidelis, an teneatur cohabitare cum altero Infideli, & quando.*

25 *Matrimonium contractum tempore Infidelitatis erit indiſſolubile, etiam poſt Fidelitatem, niſi adſit aliquod impedimentum naturale, vel ex Lege dirimens.*

26 *Infidelis repudians uxorem, & aliam ducens, ſi poſtea fiat Fidelis, tenetur repudiatam accipere, & aliam relinquere.*

27 *At ſi repudiata pertinax eſſet in Infidelitate, & timeretur nè poſſet cohabitare abſque injuria Creatoris, nec ſpes eſſet converſionis, tunc liberum eſſet d. Converſo infidelem Conjugem linquere, & aliam aſſumere.*

28 *Injuria Creatoris tunc dicitur contingere, quando Infidelis compellit Fidelem ad peccatum, vel non vult audire nomen Dei, aut Chriſti, niſi cum deſpectu, vel blaſphemat, & impedit ne debitus honor Deo exhibeatur.*

29 *Diſpenſatio ad diſſolvendum matrimonium tempore Infidelitatis contractum, non requiritur, quia cum ſit factum tempore Infidelitatis, Eccleſiæ legibus non ſubjacet.*

30 *Et ſolùm requiritur Eccleſiæ Judicium, quando matrimonium eſſet publicum, & pertinacia Conjugis occulta, id tamen non ex neceſſitate, ſed ad ſcandala vitanda.*

31 *Infidelis converſus, ſi tempore Infidelitatis plures haberet uxores, debet primam retinere, & cæteras dimittere.*

32 *Si tamen illa nolit converti, poterit ad ejus arbitrium, vel unam ex dimiſſis, quæ converti vellet, vel aliam Fidelem iterum accipere.*

33 *Quod idem procedit in Judæis.*

34 *Infidelis converſus tunc ſolùm tenetur uxorem infidelem dimittere, quando nulla ſpes converſionis adeſt.*

35 *Pro diſſolutione matrimonii hujuſmodi non requiritur ſententia Judicis, ſed ſufficit interrogatio, an velit converti, nec ne.*

36 *Matrimonium inter Infideles contractum, ſi alter fiat Fidelis, tunc cenſetur diſſolutum, quando talis Fidelis aliud contrahit matrimonium.*

37 *Si ambo Conjuges Infideles convertantur ad Fidem, eorum matrimonium non diſſolvitur, ſi aliàs ſit ritè contractum, nec erit neceſſaria Diſpenſatio, aut novus conſenſus.*

38 *Infideli Conjuge converſo licitum eſt ingredi Religionem, & Ordinem Sacrum ſuſcipere, & quid quando adeſt ſpes converſionis alterius Conjugis,* nu. 39.

40 *Infidelis converſus ſi ingrediatur Religionem, ſed ante ejus Profeſſionem alter quoque Conjux fiat Fidelis, tenetur Religione exire.*

41 *Tamen aliter dicendum, ſi antequam convertatur, ingreſſus Religionem profiteatur, vel aliud inierit matrimonium, quia tunc non dicitur amplius res integra.*

42 *Si*

42 *Si poſt Profeſſionem, ſeu poſt aliud matrimo-*
nium contractum à Fideli, alter quoque con-
vertatur, poterit & is cum alio inire.
43 *Si Infidelis primo converſus non fuiſſet Reli-*
gionem profeſſus, ſed ad Sacros Ordines pro-
motus, tunc vinculum matrimonii non erit diſ-
ſolutum, ſed ad hoc, ut ſuo Conjugi noviter
converſo reſtituatur, opus erit Diſpenſatione.
44 *Altero ex Conjugibus converſo, & altero non,*
filii, ſi non ſint doli capaces, ſequuntur con-
ditionem fidelis Parentis; verùm, ſi ſint doli
capaces, relinquendi ſunt in eorum libertate.
45 *In dubio præſumuntur d. filii doli non capaces.*

De Impedimento diſparitatis Cultus, & an ſuper eo diſpenſari poſſit.

C A P. X V.

1 QUAMVIS Pontifex ſuper hujuſmodi impedimento validè diſpenſare poſſit, cum ejus prohibitio non ex Jure Divino, vel naturali, ſed ex Apoſtolorum traditione, & antiquiſſimo Eccleſiæ uſu, ac Jure procedat, ut docent Tolet. *Inſtruct. Confeſſ. Lib. 7. cap. 11. in add. verſ. Quia nullum.* Sylveſter *verbo Matrimonium* 10. *dict.* 3. Covarruv. *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 6. §. 11. *num.* 1. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 71. *n.* 8. Bonac. *de Matrim. quæſt.* 3. *punct.* 7. *n.* 2. Averſ. *de Matr. quæſt.* 18. *ſect.* 1. *verſ. Communis tamen.* Filiuc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 7. *nu.* 225. & 226. Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 11. *n.* 1. & *nu.* 4. Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 11. *n.* 2. Ricciull. *de Jure Perſon. lib.* 7. *cap.* 21. *nu.* 5.
2 ad hoc tamen, ut licita ſit Diſpenſatio, urgentiſſimæ cauſæ requiruntur, & rariſſimè Papa diſpenſat, ob ingens periculum perverſionis, & ſeductionis, cui ſubjacet Fidelis cum Infideli contrahendo; habetur hæc prohibitio expreſsè *in cap. Cave* 15. *cauſ.* 28. *qu. prim.*, & de ea teſtantur Navarr. *in Summa, cap.* 22. *Impediment.* 11. *n.* 48. Vivald. *in Candelabro*, ubi *de Matrimonio, Imped.* 7. *n.* 217. Filiuc. *d. cap.* 7. *n.* 225. Trullenck. *l. c. nu.* 2. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 14. *n.* 1. Ratio Impedimenti eſt, quia, cum matrimonium apud Chriſtifideles ſit Sacramentum, non debet tribui incapaci, hoc eſt non Ba-
3 ptizato, unde cum non poſſit eſse Sacramentum ex parte non Baptizati, ſi Papa diſpenſaret ſuper hujuſmodi Impedimento, matrimonium non eſset Sacramentum, ſed purus contractus naturalis. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 8. Coninck. *diſp.* 24. *num.* 24. Boſs. *de Matrim.*
4 *inter Infidelem, & Hæreticum*; quamvis enim hic erret in Fide, tamen Chriſtianus eſt, &
5 Eccleſiæ legibus ſubditus; prout et invalidum erit matrimonium inter perſonam baptizatam, & non baptizatam, licèt credentem in Chriſtum Dominum, & petentem Baptiſmum, ut de Cathecumenis diximus;
6 item inter verè Baptizatos, ut animadvertit Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 71. *num.* 2. Filiuc. *l. c.*
7 item inter Infidelem, & Baptizatum Apoſtatam à Fide, Schiſmaticum, & profitentem Judaiſmum, aut Paganiſmum, ut benè animadvertit Averſ. *l. c.* At è converſo, quamvis matrimonium à Fideli cum Heretico Apoſtata, Schiſmatico, aut profitente Judaiſmum, vel Paganiſmum, ut ſupra, ſit illicitum, nec ſine peccato mortali à Catholico (ſecluſa causa juſta) contrahatur, attamen vali-
8 dum erit, cum uterque contrahentium Baptizatus ſit, & legibus Eccleſiæ ſubditus. Navarr. *in Summa, cap.* 22. *nu.* 49. *in fine.* Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 3. *concluſ.* 2. *nu.* 43. Bonac. *de Matrim. qu.* 3. *n.* 2.

Dixi, illicitum eſse matrimonium Catholicæ cum Hæretico, ob plura incommoda, quæ cum tali matrimonio ut plurimum jun-
9 cta ſunt, quæ recenſentur à Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 14. *nu.* 2. unde in locis, in quibus conſuetudine obtentum non eſt
10 tale matrimonium inire, non eſt abſque Diſpenſatione admittendum; in locis tamen, in quibus Catholici miſti cum Hæreticis communi Jure vivunt, ut in Germania, & aliis Septemtrionalibus Regionibus, ad pacem, tranquillitatemque Catholicorum in illis locis habendam, ac conſervandam, conſuetudo obtinuit, ut connubia inter ſeſe inire poſſint, ſi Conjugi Catholico liberè permittatur, ut ſine perverſionis periculo in Fide Orthodoxa poſſit permanere, de qua conſuetudine teſtantur Layman. *l. c.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 72. *nu.* 5. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 48. *nu.* 28. *in fine.* Filiuc. *d. cap.* 7. *n.* 228. Averſa *de Matr. qu.* 18. *ſect.* 2. *verſ. Navarrus*, noviſſimè Verriceli. *de Miſſionib. Apoſt. qu.* 17. *n.* 7. Hæc tamen conſuetudo nullatenus
11 videtur abſolutè approbanda, niſi morali evidentia in aliquo præciſo caſu conſtet, nullum adeſse ſcandali, ac perverſionis periculum, nec timeantur incommoda, quæ cum hujuſmodi matrimoniis diximus ut plurimùm juncta eſse; ſi enim dubitari poſſit, ut hu-
12 juſmodi mala ſequi poſſint, ad Summum Pontificem, vel in Germania ad Epiſcopos locorum, pertinebit rem examinare, licentiam contrahendi concedere, vel denegare; tanta namque, & talia ſpiritualia incommoda, ac damna, teſtatur Layman. *d. cap.* 14. *nu.* 2. ex hujuſmodi matrimoniis ſequi, tam ipſi

Conjugi Catholico, quàm liberis, ac Chri-
ſtianæ Reipublicæ, ut naturali plerumque
charitatis legi repugnet, adeout, nec ipſe
13 Summus Pontifex id diſpenſativè petmittere
poſſit, præterquàm ſi aliquo caſus ſpes ſit ex
hujuſmodi matrimonio longè majorem ſpiti-
tualem fructum ſecuturum, ob quem incom-
moda, illa, tanquam minora, permitti poſ-
ſint, ut benè Averſ. *l. c.* Imò dictus Vetricel.
qu. 174. *n.* 23. 26. & 31. affitmat, non adeſ-
14 ſe cauſam diſpenſandi, ut Catholica cum
Hæretico coram Parocho contrahat, quia
hujuſmodi Diſpenſatio tendit ad deſtructio-
nem, & non ad ædificationem: poſset tamen
eſse licita ob bonum publicum, ſed non de-
beret concedi, niſi Ptimariis, Principibus,
& ſimilibus. Addit Coninck. *de Sacramentis,*
dub. 3. *n.* 45. ratò videri tutum in praxi hu-
juſmodi matrimonium Catholici cum Hære-
tico, quia vix pericula omninò ceſsant, im-
mò alii Catholici hujuſmodi mattimonia vi-
dentes, ſcandalizari ſolent.
15 Si tamen ex Diſpenſatione contrahatut ma-
trimonium inter Catholicam, & hæreticam
perſonam, licitum erit ex ea ſola parte, qua
ab Eccleſia hujuſmodi connubia prohiben-
tur, at ex alia parte, qua Jure naturali eſt
illicitum, inſtante perverſionis periculo, nul-
la Eccleſiaſtica Diſpenſatio ſuffragari pote-
rit; quo periculo ſublato, nullum dubium
eſt quin, iſta cauſa cauſa ſuadente, poſſit
Pontifex validè, & licitè ſupet hujuſmodi
Impedimento diſpenſare, quia ſolùm rela-
xat ſuam legem; vide Averſ. *d. quæſt.* 18.
ſect. 2. *verſ. Omnes demum.* Layman. *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 4. *cap.* 14. *nu.* 2. Filiuc. *d. cap.*
7. *n.* 229.
16 Ad hoc autem, ut Papa pro hujuſmodi
matrimonio contrahendo Diſpenſationem
concedat, ſolet aſſignari aliqua cauſa ne-
ceſſitatis motalis, vel publicæ utilitatis; &
regulariter non ſolet concedi, niſi inter Prin-
cipes, vel ad inſtantiam ipſius Hæretici ſup-
plicantis, qui propterea ſpem præbeat ſuæ
futuræ converſionis; & ſic ſervari teſtatur
idem Averſ. *l. c.*, ubi merito rejicit doctri-
nam Pontii, qui *in d. Append. cap.* 8. *n.* 4. do-
cet, ſufficere pro cauſa hujuſmodi Diſpen-
ſationis obtinendæ ſolam commoditatem
humani convictus, ſicut ad diſpenſandum in
aliis Eccleſiaſticis Impedimentis.
17 Ad hoc autem, ut licitè perſona catho-
lica contrahat cum hæretica, docet idem
Averſ. *l. c. verſ. Præter hæc*, debere Catho-
licum proſpicete etiam rectæ educationi
prolis ſuſcipiendæ, adhibendo aliquod pa-
ctum, vel cautelam ad ipſius prolis favo-
rem, v. g. ut ritu Catholico inſtruatur, vel
ſaltem ita uſque ad annos pubertatis, &
tunc in ipſorum filiorum libeta deliberatio-
ne permittatur, Item quod ſemper, & quãdo-
cunq; poſſit parens Catholicus piis conſiliis, &
monitis ipſam prolem in Catholica Fide in-
ſtruere, & confirmare; nec poterit adjici
pactum, ut, v. gr., maſculi filii patrem Infide-
lem, fœminæ verò matrem Catholicam, vel
è contrà, ſequantut; quia id eſſet illicitum,
& impium, cum ad unumquemque ipſorum
ſpectet liberos ſuos in veta Fide, ac Catho-
lica Religione educare, ut benè Layman.
18 *d. cap.* 14. *n.* 3. & dictus Averſ. *l. c.* Et quam-
vis de Jure filius minor triennio apud matrẽ
educandus ſit, major verò apud patrem *l.*
Neque, C. de patria poteſt. Nihilominus id lo-
19 cum non habet, ſi alter parens Infidelis eſt;
tunc etenim infans, licèt triennio minor, apud
pattem fidelem, & quamvis major apud ma-
trem fidelem eſt educandus, *in cap. fin. de*
converſ. Infid. & docet Sanch. *d. diſp.* 73. *cir-*
ca finem.
20 Quòd ſi poſt matrimonium inter Catholi-
cos ritè contractum, alter Conjugum laba-
tut in hæreſim, vel per apoſtaſiam à Fide Ca-
tholica prorſus recedens, tranſeat ad Judai-
ſmum, vel Paganiſmum, mattimonium, quo-
ad thotum, & habitationem, erit diſſolutum
eo modo, quo pet divortium diſſolvitur, ut
21 idem Averſ. *l. c. verſ. Demum.* Si tamen in-
ter catholicam, & hæreticam perſonam ſit
contrahendum matrimonium in locis, ubi
promulgatum ſit Concilium Ttidentinum,
tunc, ut validũ ſit, requitut præſentia Paro-
chi, & Teſtium, juxta decretũ ejuſd. Concilii
Generalis editum, ut animadvertit idem
Averſ. *d. ſect.* 2. *verſ. Poſt hæc quoque*; ubi
22 etiam concludit, non valere matrimonium
Venetiis celebratum inter Catholicum, &
Græcam Schiſmaticam Hæteticam, aſſiſten-
te Sacerdote Græco paritet Schiſmatico Hæ-
tetico, qui perſonis illius nationis, & ſectæ
ibi miniſtrat in tebus Sacris, tanquam eo-
rum Parochus, eò quòd Sacerdos ille Græ-
cus non eſt legitimè inſtitutus, nec ullam ha-
bet vetam jurisdictionem, cum ſit per Schi-
ſma ſuppoſitus, nec per auctoritatem ullius
legitimi Prælati admiſſus; at, è contra, va-
23 lere ait, matrimonia celebrata in quibuſ-
dam Provinciis Regni Neapolitani Intet La-
tinos, & Græcos Incolas coram Sacerdote
Græco, quia Græci ibi ſunt Catholici obe-
dientes Pontifici Romano, & Sacerdotes
ſunt ad Curam Animarum à legitimis Præ-
latis inſtituti. Quod attinet ad matrimonia
cum infidelibus contracta, dubium eſt an In-
24 fidelis converſus poſſit cum Conjuge Infi-
deli cohabitare, ſi hic velit in Infidelitate
permanere; cui dubio reſpondendum, tri-
plici modo conſiderari matrimonium; pri-
mò, ut eſt officium naturæ, ſcilicet contra-
ctus ad propagationem generis humani; ſe-
cundò, ut eſt remedium concupiſcentiæ; tet-
tiò, ut eſt Sacramentum à Chriſto Domino
in-

inſtitutum; quibus ſuppoſitis, validum erit
matrimonium inter Infideles contractum, in
25 quanrum eſt contractus naturalis, & concu-
piſcentiæ remedium; unde dum non ſit ali-
quod Impedimentum naturalitet dirimens,
vel non ſit hujuſmodi marrimonium aliqua
eorum lege irritum,non ſolùm validum erit,
ſed etiam indiſſolubile, niſi ex Dei diſpenſa-
tione, Religionis cauſa diſſolvatur, ut eſt
Textus *in cap.Gaudemus* 8. *de divortiis*,& do-
cent Silveſter *verbo Matrimonium* 8.*q.*10.*dict.*
5.& Navarr. *in Summa d.cap.* 22.*num.* 48.;
26 itaur ſi Infidelis repudiaret uxorem, & aliam
duceret, & poſtea ille converteretur ad
Fidem Catholicam, teneretur dictam re-
pudiaram accipere, & aliam relinquere,
quia primum matrimonium tenet, & non
27 ſecundum: ar ſi dicta tepudiata perrinax eſ-
ſet in Infidelitate, & timeretur non poſſe
cohabirare abſque injuria Crearoris, nec ſpes
eſſet converſionis, tunc liberum eſſet dicto
Infideli converſo Conjugem ipſam Infidelem
dimittere, & aliam in quibuſdam caſibus
aſſumere; colligitur ex Doctrina Divi Pau-
li 1. ad Corinth. 7. *Si infidelis diſcedit, diſce-
dat &c.* & ita expreſsè continetur *cap.Si quis
Gentilis 2. cauſa* 28. *q.pr.* ubi dicitur. *Si quis
Gentilis dimiſerit uxorem ante Baptiſmum,poſt
Baptiſmum in poteſtate ejus erit eam habere,
vel non habere*: hoc eſt, ſi repudiata nolir ad
Fidem converti, poterit converſus cum illa
habitare, ſi nullum adſit periculum Fidei;
vel non habitare, & aliud matrimonium
inire. Ratio eſt, quia cum eo caſu non poſ-
ſit Fidelis cum Infideli cohabitare, æquum
eſt, ut poſſit matrimonium diſſolvi ſaltem
28 ex Privilegio Divino. Tunc autem dicitur
contingere injuriam Ctcatoris, quando In-
fidelis compellit Fidelem ad peccatum, vel
quando non vult audire Nomen Dei, aut
aut Chriſti, niſi cum deſpectu, vel Nomen
Dei blaſphemat, vel impedit quominus de-
bitus honor, aut laudes Deo exhibeantur,
vel Familiam retrahit à Chriſti fide, ut præ-
dicta habentur *d. cap. Gaudemus*, *& cap.
Quanto te* 7. *de divortiis*, vide pro prædictis
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 74. *num.* 6. Bonac. *de Ma-
trim. q.* 3. *puncto* 7. *num.* 5. Trullenck *lib.* 7.
*cap.*4. *dub.* 4. *num.*3. & Filiuc. *tomo primo*,
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 5. *num.* 236.
Panimoll. *in Idea ſedandi Jurgia forenſia*, Cō-
ſtit. 17. *num.* 4. 5. Nec requiritur eo caſu
29 Diſpenſatio aliqua pro hujuſmodi matrimo-
nii diſſolurione, quia prius matrimonium,
tanquam factum in ſtatu Infidelitatis, non
ſubjicitur judicio Eccleſiæ, cui eo tempo-
re non erant ſubditi, vide dictum Panimoll.
d. Conſtit. 17. *num.* 9. ubi ſolùm requiri Ec-
30 cleſiæ judicium, dicit, quando matrimoni-
um eſſet publicum, & dicta pertinacia Con-
jugis occulta, id tamen non ex neceſsita-
te, ſed ad ſcandala vitanda. Quòd ſi dictus
31 Fidelis converſus plures ſimul in Infidelita-
te habuerit uxores, debebit, prima retenta,
alias dimittere; ſi tamen illa converti nolit,
32 poterit dictus converſus, ad ejus arbitrium
(poſt monitionem) vel unam ex dimiſſis,
quæ converti vellet, iterum accipere, vel
aliam perſonam fidelem; Sotus 4. *qu. unica*
33 *art.* 3. *ad* 5. ubi admonet idem dicendum eſ-
ſe de Judæis,quia permiſsio pluralitatis uxo-
rum jam ceſsavit in Lege Evangelica; con-
firmat Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 73. *n.* 5. Et tamen
34 nota, juxta veriorem opinionem, tunc tan-
tùm Infidelem converſum teneri uxorem In-
fidelem dimittere, quando nulla ſpes con-
verſionis adeſt,quia dum hæc non adeſt, ſem-
per timeri poteſt aliquod periculum offenſæ
Dei, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 73. *n.*10. Bonac. *de
Matrim. q.* 3. *d. punct.* 7. *n.* 4. *& nu.* 6. unde
per Concilium Toletanum 3. *cap.* 4. expreſ-
sè vetitum fuit Fideli habirate cum Con-
juge infideli,quod in primitiva Eccleſia, ob
multitudinem illorum, qui convertebanrur,
non etat prohibitum; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 74.
num. 9. Filiuc. *d. cap.* 7. *n.* 239.
35 At dubium eſt,an pro hujuſmodi mattimo-
nii diſsolutione requirarur ſententia Judicis,
vel ſufficiar monitio, ſeu interrogarorium,
an velit converti, necne: et quidem ſuf-
ficere hanc monitionem, ſeu interrogatio-
nem, concludunt Sanch. *l. c. num.* 11. Trul-
lenck *d. dub.* 4. *num.* 8. Filiuc. *n.* 240. *ll. cc.*
& plerique ex aliis Doctoribus ſupra cira-
tis.

Major autem difficultas eſt, an in caſi-
bus ſupradictis ſtatim diſſolvarur matrimo-
36 nium, vel duret quouſque Infidelis conver-
ſus aliud ineat marrimonium; difficultatis
ſolurio difficillima eſt, ob varias Doctorum
ſententias; quicquid ramen dici poſsit in
contrarium, probabilius exiſtimo, tunc diſ-
ſolvi, quando Infidelis converſus aliud con-
trahit matrimonium; & apertè colligitur
ex d. cap. Gaudemus, in fine, ubi dicitur,
quòd ſi converſum ad Fidem illa ſequatut,
recipere compelletur; unde infertur, non
eſſe diſsolutum, aliter enim compelli
non poſſet; ita etiam docent Sanch. *lib.* 7.
diſp. 75. *num.* 7. *de Sacramentis diſp.* 26. *dub.*
3. *num.* 63. Filiuc. *d. cap.* 7. *num.* 242. Trul-
37 lenck *d. dub.* 4. *num.* 7. qui ultimus *l. c.* be-
nè animadvertit, quòd ſi ambo Conjuges
Infideles convertantur ad Fidem, eorum
matrimomium non diſſolvitur, ſi aliàs rirè
contractum ſit; quia cum ſir validum, nec
ulla detur cauſa ſolutionis, neceſſaria non
erit Diſpenſatio aliqua, nec novus conſen-
ſus in hujuſmodi matrimonio; quod idem
confirmant Sanch. *d. diſp.* 73. *num.* 9., & no-
viſsimè Pallimon. *Idæa ſedandi Jurgia foren-
ſia, Conſtit.* 17. *num.* 1.

Nec

Nec eſt prætereundum, quòd dum Infideli
38 converſo licitum eſt aliud matrimonium in-
ire, licitum etiam eſt Religionem ingredi,
vel Ordinem Sacrum ſuſcipere; quia ſi eo ca-
ſu licet divortium, licebit etiam Religionem
ingredi, & Ordines Sacros ſuſcipere; ut be-
nè Sanch. *lib. 7. diſp. 76. nu.* 1. Filiuc. *d. cap.*
7. n. 244. Bonac. *n.* 8. Trullenck. *nu. 9. ll. cc.*
39 qui Doctores, licèt admoneant, non eſse
prædicta exequenda, ſi extet probabilis ſpes
converſionis alterius Conjugis, id tamen ple-
niſſimè dicunt de conſilio tantùm.

40 Quid autem dicendum ſit, ſi poſtquàm In-
fidelis converſus ingreſſus ſit Religionem, ſed
ante Profeſſionem, Infidelis Conjux conver-
tatur; & quamvis non deſint, qui affirment,
non teneri alterum Conjugem, & Religio-
nem exire, & ad noviter converſum redire,
cum res non ſit integra, & Fidelis reperia-
tur in ſtatu repugnante cum matrimonio,
nihilominus probabilius eſt contrarium aſſe-
rere, quia potius eſt adhuc res integra, cum
non reperiatur in ſtatu effectivè repugnante
cum matrimonio, ſed tantùm reperiatur in
via ad dictum ſtatum, ut benè Sanch. *lib. 7.*
diſp. 76. n. 7. Bonac. *d. punct. 7. n.* 10. Filiuc.
41 *d. cap. 7. num.* 245. Aliter tamen eſset dicen-
dum, ſi Conjux primò converſus Religionem
approbatam jam profeſsus fuiſset, vel novum
matrimonium ritè contraxiſset, quia tunc res
42 verè non eſset integra; unde poſset Infidelis
ultimò converſus aliud matrimonium inire.
Sanch. *n. 6.* Bonac. *n.* 10. Coninck. *n. 66. ll. cc.*

43 At ſi Infidelis primò converſus non fuiſset
Religionem profeſsus, ſed ad Sacros Ordines
promotus, tunc vinculum matrimonii non
erit diſsolutum; ad hoc tamen, ut iſte Con-
jugi ſuo noviter converſo reſtituatur, opus
erit Diſpenſatione, ut docent dicti Sanchez,
& Bonac. *ll. cc.* Coninck. ubi ſupra *nu. 62.*

44 Quòd attinet ad Filios Infidelium, adno-
tandum eſt, quòd ſi unus ex parentibus con-
vertatur ad Fidem, & alius remaneat in In-
fidelitate, & filii non ſint doli capaces, ſe-
quuntur conditionem parentis converſi, ſi ve-
rò ſunt doli capaces, relinquendi ſunt in eo-
rum libertate, nec cogendi ſunt ad Fidem;
ita deciſum eſt, *cap. de Judæis 5. diſt.* 45.,
& docent Filiuc. *d. cap. 7. num.* 235. Sanch.
lib. 7. diſp. 73. nu. 16. Bonac. *d. puncto 7. in*
fine. Coninck. *d. diſp. 26. dub. 3. nu. 67.* Et
in dubio, an filii ſint doli capaces, nec ne,
45 præſumuntur non eſse, & ſic in favorem Fi-
dei. Sanch. & Bonac. *ll. cc.*

Plura alia de hac materia videri poſsunt penes Sanch. *lib. 7.* & Trullenck. *d. lib. 7. cap. 4. dub. 4. tom.* 1. quæ hic ſpontè adnotare omiſi, cum, ſicut dixi, ſuper hujuſmodi Impedimento rariſſimè, & difficillimè diſpenſetur; prædicta tanquam magis practicabilia breviter attigiſse ſufficiat.

SUMMARIUM.

1 *Duo ſunt Crimina, quæ matrimonium impediunt: primum eſt, Machinatio in mortem Conjugis, cum propoſito aliud determinatum matrimonium contrahendi; alterum eſt, adulterium commune durante legitimo matrimonio, quamvis etiam non conſummato, & per divortium, quoad thorum, & habitationem diſſoluto, cum data fide de matrimonio inter ſe, poſt Conjugis obitum, contrahendo, vel ipſo inter adultero de facto contracto.*

2 *Utroque caſu matrimonium Jure Eccleſiaſtico dirimitur.*

3 *Impedimentum machinationis in mortem fuit inductum, nè propter ſpem futuri matrimonii detur anſa captandi mortem Conjugis.*

4 *Si unus tantùm ex contrahere volentibus machinetur in mortem Conjugis, niſi etiam adulterium præceſſerit, non oritur Impedimentum; unde, matrimonio ſoluto, poterunt abſque Diſpenſatione contrahere.*

5 *Verùm ſi ambo in cædem Conjugis conſpirent, tunc, ſive adulterium præceſſerit, vel non, eò ipſo quòd ſequitur mors, oritur Impedimentum, nec inter eos, abſque Diſpenſatione, conſiſtere poteſt matrimonium.*

6 *Ad incurrendum d. Impedimentum ſufficit dediſſe conſilium, vel mandatum.*

7 *Sola tamen ratihabitio mortis non ſufficit, quamvis verè occiſio nomine ratum habentis facta ſit.*

8 *Impedimentum prædictum non incurritur per mandantem, ſi mandatum revocetur antequam occiſio ſequatur, & mandatario innoteſcat.*

9 *Nec incurritur per eum, qui conſilium dedit, quod nihil influxit.*

10 *Incurritur Impedimentum prædictum, non ſolùm per virum machinantem in uxorem, ſed etiam per uxorem in virum, licèt aliqui contradicant.*

11 *Ut incurratur hujuſmodi Impedimentum, requiritur, quòd verè mors ſit ſecuta.*

12 *Legis pœnalis verba cum effectu intelligenda ſunt.*

13 *Impedimentum prædictum oritur, ſi mors culpa Medici, vel negligentia percuſſi ſequatur; & ſuper eo Diſpenſatio neceſſaria eſt, ſi velint contrahere.*

14 *Ad incurrendum prædictum Impedimentum, ſi unus ſolus in mortem alterius conſpiravit, requiritur adulterium ſecutum.*

15 *Secus ſi ambo conſpiraverint, & effectus fuerit ſecutus.*

16 *Requiritur etiam, quòd qui contrahere intendunt, & propterea carnaliter commiſcentur, ambo ſciant ob id committi adulterium, quia ſi uxoratus rem haberet cum ſoluta, ignorante conjugium alterius, & deinde ille conjugatus occidat uxorem, poſſent abſque Diſpenſatione contrahere.*

17 Oc-

17 *Occiſio debet ſequi ad effectum præciſum contrahendi, aliàs Impedimentum non incurritur.*

18 *Impedimentum prædictum ut incurratur, requiritur, ut occiſio fiat animo, & fine matrimonium inter ſe contrahendi nam ſi fieret ob odium particulare, vel ut occidentes haberent majorem luxuriandi facultatem, poſſent nihilominus contrahere.*

19 *Nec pariter incurritur ſi quis occideret Conjugem eo animo, ut poſſet ducere aliam perſonam, quæ non fuiſſet homicidii particeps.*

20 *Impedimentum præſcriptum, neque incurritur ab occidente Conjugem in fragranti crimine adulterii deprehenſam, niſi fortè ipſe cauſam adulterii dediſſet ad effectum illam occidendi, & aliam occiſionis complicem ducendi.*

21 *Si Titius ſuaſu Bertæ, occidat uxorem, animo ducendi Claram, poterit poſtea abſque Diſpenſatione contrahere, tam cum Berta, quàm cum Clara, ſi tamen cum neutra earum, ante mortem Conjugis, mæchatus fuerit, & Clara fuerit inſcia machinationis d. mortis.*

22 *Licèt quis occidat uxorem alio fine, quàm ducendi adulteram, tamen contra eum ſtat præſumptio in contrarium, neque Eccleſia dat licentia contrahendi, niſi magnis conjecturis probaretur, alio animo occidiſſe.*

23 *Impedimentum ob Crimen adulterii dupliciter incurritur; primò, ob adulterium cum fide data de ducenda adultera poſt mortem Conjugis.*

24 *Secundò, quando uxoratus, & adultera, ſcientes Conjugem alterius vivere, nihilominus de facto inter ſe contrahunt matrimonium.*

25 *Sed ad incurrendum hujuſmodi Impedimentum non ſufficit, ut detur fides de contrahendo, vel dumtaxat de facto contrahatur, ſed requiritur, quòd in vita ejuſdem Conjugis copula carnalis interceſſerit.*

26 *Undè ſi in vita Conjugis fides futuri matrimonii data eſſet, aut matrimonium de facto contractum fuiſſet, & poſt mortem Conjugis copula interceſſiſſet, contrahere poſſent abſque ulla Diſpenſatione, quia Impedimentum contractum non eſſet.*

27 *Promittens ſimpliciter ducere Bertam, mortua ſua uxore, ſi poſtea ſecuta morte d. uxoris, ducat Roſam, & hoc matrimonio durante, adulterium cum d. Berta committat abſque nova promiſſione matrimonii, non dicitur d. Impedimentum contractum; nec, mortua Roſa, Petrus impeditur ducere Bertam abſque Diſpenſatione.*

28 *Non refert ſi adulterium committatur ante, vel poſt fidem datam, ſive poſt matrimonium de facto contractum, quia ad incurrendum tale Impedimentum ſat eſt, quòd eodem Conjugio durante, fides cum adulterio concurrat, ſeu cum matrimonio de facto contracto.*

29 *Si eodem matrimonio durante facta fuerit promiſſio futuri matrimonii, ſed antequam adulterium commiſſum ſit, dictam promiſſionem concorditer annullent, quamvis poſtea adulterium committant, Impedimentum non erit contractum.*

30 *Si verò è contra eodem Conjugio durante facta fuerit promiſſio futuri matrimonii, & ſimul commiſerint adulterium, licèt poſtea pœnitentia ducti promiſſionem annullent, nihilominus Impedimentum erit contractum, nec poterunt, abſque Diſpenſatione, copulari matrimonialiter.*

31 *Impedimentum prædictum ut contrahatur, requiritur, ut fides, vel promiſſio ab uno data, ab altero ſit acceptata, nec ſimplex pollicitatio ſufficit, ſed promiſſio debet eſſet reciproca.*

32 *Ad incurrendum impedimentum præſcriptum ſufficit acceptatio de contrahendo, facta à ſocio per ſolam taciturnitatem, ex opinione probabiliori, & maximè ſi paulò poſt ſequatur adulterium,* num. 33.

34 *Fides, ſeu promiſſio futuri matrimonii, ad hoc ut hujuſmodi Impedimentum incurratur, debet eſſe facta seriò, & ex animo, & aliquibus certis ſignis expreſſa, adeout exterius vera appareat.*

35 *Quòd ſi fides data, & promiſſio exterius vera apparet, quamvis interius ficta ſit, oritur Impedimentum.*

36 *Requiritur pariter, ut adulterium ſit utrique adulteranti cognitum, ſcilicet, ut uterque ſciat ſocium, quo cum copulatur, eſſe conjugatum.*

37 *Ignorans Conjugium alterius ſocii, ſi contrahat cum illo, & poſtea certior factus de dict. matrimonio, ſtatim ſe ſeparet, nec ulterius carnaliter ipſi copuletur, poterit, mortua uxore, cum illo contrahere.*

38 *Ab incurſu hujuſmodi Impedimenti excuſat quælibet ignorantia Conjugii alterius ſocii, quamvis craſſa, & ſupina, dummodo non ſit affectata, & adeò craſſa, ut ſcientiæ æquiparetur.*

39 *Imò ſi alter delinquentium ignarus ſit de Conjugio, poterit, caſu viduitatis alterius eveniente, ipſum cogere ad ſervandam fidem, & promiſſionem.*

40 *Et ſi ambo ignoraſſent alterum eſſe Conjugatum, eſſet in optione utriuſque alium cogere ad contrahendum.*

41 *Promiſſio facta matrimonii futuri debet eſſe pura, vel ſaltem ante mortem Conjugis purificata, aliàs d. Impedimentum non incurritur,* & num. 45.

42 *Gratia conceſſa ſub conditione ſtat in ſuſpenſo, donec conditio purificata ſit.*

43 *Contractus ſub conditione celebratus, reſolutus dicitur in ipſo initio, non adveniente conditione.*

44 *Actus factus ſub conditione, ea pendente, non dicitur actus.*

45 *Si, conditione adhuc ſuſpenſa manente, alterius Conjux naturali morte decedat, & adulteri, de conditionis adimplemento non curantes, inter ſeſe contrahant, nulla opus erit Diſpenſatione: quia cum conditio non fuiſſet adimpleta, nec fuit contractum Impedimentum.*

46 *Per*

46 *Per promiſſionem factam adulteræ, illam ducendi poſt mortem ejus mariti, ſi infra tale tempus accidat, inducitur Impedimentum hujuſmodi, quia eſſet veluti promiſſio abſoluta contrahendi poſt mortem Conjugis, & ex tali promiſſione daretur anſa accelerandi mortem.*

47 *Impedimentum hujuſmodi non incurrunt adulteri, qui non abſolutè ſibi promiſerint, ſed quodam modo conditionaliter, v. gr.* non ducam aliam niſi te, *quia hujuſmodi verba ſunt conditionalia, nempe* ſi aliquam ducere volam, *ducam te.*

48 *Promiſſio facta ſub conditione impoſſibili, vel turpi, inducit Impedimentum, niſi appareat talem promiſſionem fuiſſe jocò, ac fictè factam.*

49 *Si conditio eſſet de præterito, non inducitur Impedimentum.*

50 *Si promitteretur matrimonium alicui fœminæ ſub conditione, quatenus virgo ſit; ſi ſit virgo, promiſſio purificatur, & Impedimentum oritur.*

51 *Impedimentum non oritur ſi Conjugatus cognoſcens fœminam, diceret,* niſi eſſem Conjugatus, te ducerem.

52 *Ut tale Impedimentum incurratur, requiritur, ut inter adulteros copula habita fuerit completa cum ſeminis effuſione intra vas.*

53 *Ad inducendum hujuſmodi impedimentum requiritur, quòd primum matrimonium ſit validum.*

54 *Quod procedit, quamvis hujuſmodi invalidum matrimonium tam ab ipſo Conjugato, quàm ab aliis communiter pro valido habitum eſſet; & quamvis etiam adhuc non fuiſſet conſummatum, vel per divortium, quoad thorum, & habitationem diſſolutum, nec Diſpenſatio erit neceſſaria.*

55 *Impedimentum incurreretur eo caſu, quo fides daretur adulteræ de contrahendo matrimonium cum perſona, quam quidam tertius deſignaverit, ſi id fraudulenter fiat, ut ille tertius adulteram deſignet.*

56 *Si tamen, ceſſante dolo, & fraude, in utroque, & id non excogitando factum fuiſſet, non incurreretur Impedimentum.*

57 *Quando dubitaretur, an Conjux viveret, ſi tunc reperiretur verè vixiſſe, Impedimentum inſurgit.*

58 *In dubio, an fides data ſit, vel adulterium commiſſum, non aderit Impedimentum.*

59 *Inter Infideles Impedimentum hujuſmodi non incurritur, niſi apud illos ſpeciali lege fuiſſet tale matrimonium indictum; & licèt poſt d. matrimonium contractum inter ipſos adulteros iidem baptizentur, poterunt abſque Diſpenſatione in eodem matrimonio permanere.*

60 *Idque procedit, ſive Crimen ipſo Infidelitatis tempore patratum ſit, & completum, ſive ante Baptiſmum inceptum, & poſt Baptiſmum completum.*

61 *At ſi qui Crimen commiſerunt, unus eſſet Fidelis, & alter Infidelis, non poterunt abſque Diſpenſatione contrahere, quia Fidelis legibus Eccleſiæ ligatur.*

62 *Si tamen perſona fidelis conſpiraret cum infideli Conjugato in mortem alterius Conjugis infidelis, ad hoc, ut poſt ejus converſionem cum illo contraheret, Impedimentum conſurgeret.*

63 *Si Infidelis, patrato crimine adulterii cum Fideli, abſque conſilio, & impulſu iſtius Fidelis, occidat Conjugem, ad finem contrahendi cum adultera fideli, etiamſi d. Infidelis ſuſceperit Baptiſmum, poterit cum ea contrahere, quia non fuit inter eos inductum Impedimentum.*

64 *Diſpenſatio ſuper Crimine machinationis pro utroque Foro, non datur in Romana Curia, quando uterque, vel unus ex contrahere volentibus in mortem machinatus ſit, ſed perpetuò remanent impediti.*

65 *Poſſunt tamen cum aliis contrahere.*

66 *Pro Foro Conſcientiæ tamen, in caſibus occultis, recurritur ad S. Pœnitentiariam, quæ difficillimè, & ex urgentiſſimis tantùm cauſis diſpenſat, & quibus in caſibus, & quid obſervetur in concedendo d. Diſpenſationem, tam quando unus tantùm, quàm ſi uterque machinatus ſit,* & num. 67.

68 *Si machinatio in mortem Conjugis facta fuerit veneno, quid obſervet S. Pœnitentiaria, & an diſpenſet.*

69 *Occidere aliquem veneno, plus eſt, quàm gladio necare, & proditio exiſtimatur.*

70 *Crimen proditionis eſt omnium graviſſimum.*

71 *Supplicatio, quæ porrigitur pro Diſpenſatione ſuper crimine adulterii, neutro tamen machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſervetur.*

72 *Et hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifice pro utroque Foro, quando caſus eſt publicus.*

73 *Si verò ſit occultus, recurritur ad S. Pœnitentiariam, & quid in ea ſervetur ſuper hujuſmodi Impedimento.*

74 *Si quis, ſuo Conjuge vivente, matrimonium de facto cum alia contrahat, & Conjuge defuncto, velit in ſecundo matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio.*

75 *Et ſi Impedimentum ſit publicum, recurritur ad Pontificem; qui non ſolet diſpenſare, niſi prius negotio plenè diſcuſſo in Sacra Congregatione ſuper Inquiſitione.*

76 *Et quando Diſpenſatio concedenda ſit, committi ſolet Ordinario Oratorum, ut, prævio examine ſuper intentione, & credulitate circa fidem, & facta abjuratione de vehementi, & impoſita pœnitentia, dummodo non fuerit introducta cauſa in aliquo Tribunali S. Inquiſitionis, diſpenſet.*

77 *Si fœmina, quæ d. Conjugato nupſit, eſſet conſcia d. Matrimonii, quomodò procedatur in Diſpenſatione.*

87 *Si verò Oratores, antequam fuiſſet cum ipſis legitimè diſpenſatum, matrimonium cum dicto Impedimento contraxiſſent, cui committatur Diſpenſatio.*

Quot,

Quot, & quæ ſint Crimina Matrimonium dirimentia; & an, & quando in illis diſpenſari poſſit.

C A P. XVI.

DUO ſunt Crimina, quæ ma-
1 trimonium impediunt, &
dirimunt ; primum eſt,ma-
chinatio in mortem Con-
jugis cum propoſito aliud
determinatum matrimoni-
um contrahendi (effectu ta-
men mortis ſecuto) : alte-
rum eſt, adulterium commiſsum durante le-
gitimo Matrimonio, quamvis etiam non
conſummato, vel per Divortium, quoad
thorum, & habitationem, diſſoluto, cum
data fide de matrimouio inter ſe poſt Con-
jugis obitum contrahendo, vel ipſo matri-
monio inter eoſdem adulteros de facto con-
2 tracto: utroque tamen caſu matrimonium
dirimitur Jure Eccleſiaſtico, ut docent San-
ch. *lib.* 7. *diſp.* 78. *num.* 22. & *diſp.* 79. *num.*
42. Bonacin. *de Matr. q.* 3. *punct.* 6. *propoſ.*
pr. n. 2. Layman. *Theol. Mor. lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 10. *num.* 4. Trullenck *lib.* 7.
cap. 9. *dub.* 10. *in princip. tomo* 3.

3 De prima Impedimenti ſpecie habetur
cap. Si quis vivere 5. *cauſa* 31. *q. prima cap.*
Laudabilem pr. de converſ. Infid. cap. Super
hoc 3. & *cap. Significaſti*.6. De eo, *qui duxit*
in matrimonium, quam polluit per adulterium.
Ratio conſtitutionis hujuſmodi Impedimen-
ti fuit, nè propter ſpem futuri matrimonii
detur anſa captandi mortem Conjugis.

Sed antequam ad ſecundam Impedimen-
ti ſpeciem dilabamur, nonnulla circa pri-
mam adnotanda ſunt.

4 Primò; quòd ſi unus tantùm ex contra-
here volentibus machinetur in mortem Con-
jugis, niſi etiam adulterium præceſſerit,
non oritur Impedimentum; unde, matrimo-
monio ſoluto, poterunt abſque Diſpenſatio-
ne contrahere; ſi verò ambo in cædem Con-
jugis conſpirent, tunc, ſivè adulterium præ-
ceſſerit, ſive non, eo ipſo, quòd mors ſe-
5 quitur, Impedimentum oritur, & proinde
nullum, & irritum erit matrimonium po-
ſtea inter eos ſubſecutum, niſi legitimè diſ-
penſati fuerint, colligitur ex Canonibus. *Si*
quis vivente, & aliis ſupra citatis, & do-
cent expreſsè Sanch. *lib.* 7. *dicta diſp.* 78. *nu.*
9. Coninck *de Sacramentis dip.* 31. *dub.* 5. *n.*
52. Bellarmin. *Controv. Fid. tom. tertio lib.*
pr. de Matrim. cap. 22. *controv.* 5. *lit.* D. Bo-
nacin. *de Matrim. d. puncto* 6. *propoſ.* 2. *nu.* 5.
verſ. Secunda conditio. Layman. *lib.* 5. *tract.*
10. *par.* 4. *cap.* 10. *num.* 2. Filiuc. *to. pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 8. *num.* 253. *verſ. Quarta.*
Averſ. *de Matrim. q.* 18. *ſect.* 4. *verſ. Com-*
munis tamen; Steph. à S. Greg. *tract. de Vinc.*
Divin. Piet. lib. 3. *cap.* 108. *in princip.* & *nu.*
3. Trullenck *d. dub.* 10. *num.* 7. Ventrigl. *in*
Praxi Annot. 15. §. *pr. n.* 18.

6 Adnotandum ſecundò: ſufficere ad incur-
ſum Impedimenti, dediſſe conſilium, ſeu
mandatum: conſtat *d. cap. Laudabilem, primo,*
7 *de converſ. Infid.*: at non ſufficere ſolam mor-
tis ratihabitionem, quamvis verè nomine
ratum habentis occiſio facta ſit, Sanchez *n.*
5. Coninck num. 50. Laym. Bonac. Averſ.
Steph. à S. Greg. Trullenck. & Ventrigl. *ll.*
cc. Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.*
8. *cap.* 9. *num.* 16.

8 Adnotandum tertiò, quòd ſi quis, poſt
mandatum datum de occidendo Con-
jugem, nondum ſecuto effectu, revo-
cet mandatum, eaque revocatio mandata-
9 tio innoteſcat, non incurrere Impedimen-
tum; prout nec incurret ille, qui conſilium
dedit, quod nihil influxit; Vide Coninck *d.*
n. 50. Sanch. *n.* 5. Bonac. *n.* 6. Trullenck *n.* 3. *ll. cc.*

10 Adnotandum quartò; (quicquid alii con-
tradicant) Impedimentum incurrere, non
ſolùm virum, propter machinationem in uxo-
rem, ſi conſpiret contrà virum, quia eadem
ratio in utroque militat; ſic benè docent
Sanch. *num.* 8. Filiuc. *num.* 253. Coninck *nu.*
55. Corrad. *num.* 15. Averſa *verſ. Sextò pu-*
tarunt, Ventrigl. *num.* 21. Laym. & Trul-
lenck. *ll. cc.*

Adnotandum quintò, nonnullas conditio-
nes requiri ad hoc ut hujuſmodi Impedi-
mentum contrahatur.

11 Prima eſt, ut ex machinatione verè ſecuta
ſit mors, ut diximus, & apertè colligitur *ex*
d. cap. Si quis vivente 5. *cauſa* 31. *q. pr.* & do-
cent expreſsè Sanch. *n.* 7. Bonac. *num.* 5. Lay-
man. *num.* 1. Averſ. *verſ. Septimò loquendo*;
Steph. à S. Greg. *num.* 3. Trullenck *n.* 3. Ven-
12 triglia *num.* 7. & Bellarminus *ll. cc.* quia ver-
ba Legis pœnalis cum effectu intelligenda
ſunt. *cap. Relatum* 4. *de Clericis non reſiden-*
tib. Gloſſ. in d. cap. Laudabilem, verbo *Pro-*
curaverint.

13 Et quamvis Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.* 45.
num. 4. *circa finem*, doceat non oriri Impe-
dimentum, ſi mors ſequatur culpa Medici,
vel negligentia ipſius percuſſi; id tamen in
re tam gravi non facilè admiſerim, certum e-
nī eſt, cauſam morbi, cui ſubſecuta fuit mors,
ex ipſa machinatione proceſſiſſe, at de cul-
pa Medici, ſeu de negligentia offenſi difficilè,
& non ita certè cōſtare poteſt; undè cum du-
bium præponderet in partem affirmativam
Impedimenti, neceſſaria erit Diſpenſatio,

ſi contrahere velint, per ea, quæ diximus
cap. 6. num. 184. *lib. pr.*

Secunda conditio eſt eadem, quam ſupra
14 diximus; nempè requiri, ut concurrat adul-
terium cum machinatione, ſi unus ſolus, al-
15 tero inſcio, in mortem Conjugis conſpiret;
at incurri Impedimentum, etiam non ſecu-
to adulterio, ſi ambo machinantes conſpi-
rent, & ſequatur conſpirationis effectus,
vide quæ ſupra *n.* 4. diximus.

16 Tertia conditio eſt, ut qui contrahere in-
tendunt, & proptetea carnaliter commi-
ſcentur, ambo ſciat ob id committi adulte-
rium; quia ſi uxoratus rem haberet cum ſo-
luta, ignorante Conjugium alterius, & de-
inde ille Conjugatus interficeret uxorem,
poſſent abſque Diſpenſatione contrahere,
quia adulterium non fuit ab utroque cogni-
tum, & proinde impedimentum non pro-
ceſſit; conſtat *ex cap. Propoſitum pr. De eo,
qui duxit &c.* & docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 78.
num. 12. *& diſp.* 79. *num.* 44. Coninck. *diſp.*
31. *dub.* 5. *n.* 53. Averſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Octa-
vò loquendo*; Stephan. à S. Greg. *d. cap.* 108.
num. 3. Layman. *l. c. num.* 2. *verſ. Exiſtimo
tamen*; Filiuc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
8. *num.* 253. *verſ. Quia &c.* Bonac. *d. puncto
6. propoſ.* 3. *num.* 8. Trullenck. *n.* 7. *l. c.* Caſtr.
Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 12. *num.* 8.

17 Quarta, & ultima conditio eſt, ut occiſio
ſequatur ad effectum præciſum contrahendi
cum ipſamet perſona, quacum adulterium
commiſſum fuit: Sanch. *l. c. num.* 13. *& num.*
18. Bonac. *punct. 6. propoſ.* 2. *num.* 5. Averſ.
l. c. verſ. Tertiò rurſus. Layman. *l. c. circa
finem*. Trullenck *num.* 3. & Ventrigl. *n.* 5. *ll.*
18 *cc.* Unde non contrahetur Impedimentum,
ſi Conjux, & adultera occiderent Conju-
gem, non animo contrahendi inter ſe ma-
trimonium, ſed potius ad finem, ut majo-
ri libertate poſſent luxuriari, vel ob parti-
culare odium, aut alium quemcunque fi-
nem, quàm matrimonii inter ſe contrahen-
di; quia ad hoc impedimentum incurrendũ
eſt omninò neceſſariũ, ut ad finẽ matrimonij
inter ſe contrahẽdi occiſio fiat, ita Sãch. *d. diſp.*
78. *n.* 16. Layman. *l. c.* Bonac. *n.* 16. Trullenck
19 *n.* 8. *ll. cc.* Rota in noviſſimis *deciſ.* 316. *n.* 28.
coram Coccin. Sic pariter ſi quis occideret
Conjugem eo animo, ut ducere poſſet ali-
am perſonam, quæ non fuiſſet particeps
homicidii, vel adulterii, non incurreret
Impedimentum dirimens. Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
79. *num.* 41. Coninck *num.* 63. Bonac. *nu.* 15.
ll. cc. &: nos infra latiùs dicemus.

20 Adnotandum ſextò, non incurri Impedi-
mentum ab eo, qui Conjugem in flagranti
crimine adulterii deprehenſam occidit, niſi
fortè ipſe cauſam adulterii dediſſet ad effe-
ctum illam occidendi, & aliam occiſionis
complicem ducendi; quia dicta machinatio-
ne, ac pravo fine ſecluſis, hujuſmodi ho-
micidium non imputatur tanquam crimen,
cum Leges in foro fori permittant impunè
occidi Conjugem adulterum in flagranti de-
prehenſum. Bonac. *d. propoſ.* 3. *nu.* 18. Trul-
lenck *d. dub.* 10. *num.* 12.

21 Ex dictis infertur, non contrahi Impedi-
mentum inter Titium, & Bertam, ſi ipſe
Titius ſuaſu dictæ Bertę occidat uxorem eo
animo, ut Claram ducere poſſit; & proin-
de non eſſet opus diſpenſatione, ſi poſtmo-
dum ipſa Berta, & Titius inſimul vellent
matrimonium contrahere. Nec pariter im-
pedirentur dicti Titius, & Clara ad contra-
hendum, ſi hæc fuiſſet inſcia machinatio-
nis contra uxorem Titii, dummodo tamen
cum neutra earum, ante mortem Conjugis,
mæchatus fuerit, vide Coninck *l. c. n.* 55. *in
fine*. Layman. *d. cap.* 10. *num.* 2. *verſ. Secun-
dò infertur*. Trullenck *d. dub.* 10. *num.* 12.

Licèt autem occidat Conjugem alio fine,
quàm ducendi adulteram, nihilominus in
foro fori præſumptio ſtat contrà ipſum, quòd
22 commiſerit homicidium eo animo, ut adul-
teram ducat, & ob id Eccleſia nullatenus
conceder licentiam matrimonium inter eos
contrahendi, niſi ex magnis conjecturis pro-
baretur, alio animo occidiſſe; ita Sanch. *n.*
19. Trullenck. *n.* 8. Filiuc. *num.* 253. *circa fi-
nem ll. cc.* quamvis pro foro conſcientiæ ali-
ter ſit dicendum.

23 Quod attinet ad alteram ſpeciem Cri-
minis, præmitto, hujuſmodi Impedimentum
dupliciter incurri, nempè, vel ob adulte-
rium, cum fide data, de ducenda adulte-
ra poſt mortem Conjugis, ut habetur *in cap.
Relatum 4. cauſa 31. q. pr. cap. Significavit 2.
& cap. Cum haberet 5. De eo, qui duxit*; vel
24 ob id quòd uxoratus, & adultera, ſcien-
tes ambo Conjugem alterius vivere, nihilo-
minus de facto inter ſe contrahant matri-
monium: Ratio conſtitutionis Impedimen-
ti ea fuit, nè ob factam promiſſionem, &
ob ſpem futuri matrimonii, capteretur oc-
caſio alterum Conjugem occidendi.

25 Animadvertas tamen, non ſufficere ad in-
curſum hujuſmodi Impedimenti, dari ſolum-
modò fidem, vel dumtaxat de facto con-
trahere, vivente Conjuge; ſed requiri, quòd
in vita ejuſdem Conjugis etiam copula car-
26 nalis interceſſerit; unde ſi in vita Conjugis
fides futuri matrimonij data eſſet, aut ma-
trimonium de facto contractum, at poſt Con-
jugis mortem copula interceſſiſſet, vel è
contra, non eſſet contractum impedimen-
tum, & proinde nulla opus eſſet Diſpenſa-
tione ad contrahendum. Sanchez *lib.* 7.
diſp. 79. *num.* 2. *& num.* 5. Coninck *d. dub.* 5.
num. 60. Layman, *l. c. num.* 4. Trullenck *d.
dub.* 10. *num.* 8. Ventriglia *in d. Praxi anno-
tat.* 15. *num.* 3.

Hinc

27 Hinc Inferunt Doctores, non contrahi Impedimentum, ſi v. gr. Petrus ſimpliciter promitteret ducere Bertam mortua ſua uxore, ſed poſtea, ſecuta morte dictæ uxoris duceret Roſam: & hoc matrimonio durante commiſiſſet adulterium cum Berta, abſque nova promiſſione matrimonii; quia, mortua Roſa, poterunt Petrus, & Berta, abſque Diſpenſatione matrimonialiter copulari, cum promiſſio matrimonii, & adulterium non fuerint ſecuta tempore unius ejuſdemque matrimonii. Sanch. *d. diſp.* 79. *num.* 6. Coninck *diſp.* 31. *num.* 52. & *num.* 60. Trullenck *l. c. n.* 8. Ventriglia *l. c.* Averſ. *de Matr. q.* 18. *ſect.* 3. *in fine;* et proinde per aliud conjugium in-
28 terpoſitum, tacitè, & facto ipſo revocata fuit prior promiſſio matrimonii, ut animadvertunt præcitati Doctores; nec refert ſi adulterium committatur ante, ſive poſt fidem datam, ſive poſt matrimonium de facto contractum; quia ad incurrendum Impedimentum ſat eſt, quòd uno, eodemque Conjugio durante, fides data concurrat cum aduterio commiſſo, ſeu cum matrimonio de facto contracto, ut benè explicant Sanch. Bonacin. *d. propoſ.* 3. *n.* 8. *verſ. Et hoc verum eſt.* Averſ. *l. c.*

29 At ſi eodem matrimonio durante facta fuerit promiſſio futuri matrimonii, ſed, antequàm adulterium commiſſum ſit, dictam promiſſionem concorditer annullent, quamvis poſtea adulterium committant, Impedimentum non erit contractum. Sanch. *n.* 7. Averſ.
30 Trullenck, & Ventriglia *ll. cc.* E' contra verò, ſi durante eodem matrimonio facta fuerit promiſſio futuri matrimonii, & ſimul commiſſum adulterium, licèt poſtea adulteri pœnitentia ducti dictam promiſſionem annullent, ſi & poſtea contrahere velint, tamen erit contractum Impedimentum; unde opus erit Diſpenſatione ad contrahendum, quia cum Impedimentum fuerit jam contractum, non eſt in eorum poteſtate illud diſſolvere, cum non procedat à voluntate ipſorum contrahere volentium, ſed ab Eccleſia, quæ illud conſtituit. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79. *num.* 7. Averſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Poſt promiſſionem.* Ventriglia *in d. Praxi, annot.* 15. §. 1. *n.* 8. Bonacin. *d. propoſ.* 3. *nu.* 13. Sperell. *deciſ.* 95. *num.* 23. Trullenck. *l. c.*

Cæterùm ad hoc ut hujuſmodi Impedimentum contrahatur, nonnullæ conditiones ſunt neceſſariæ.

Prima eſt eadem, quam ſupra proximè diximus.

31 Secunda eſt, ut dicta fides data, vel promiſſio ab uno facta, acceptetur ab alio criminis ſocio; aliter enim non habêret rationem pacti, aut promiſſionis, ſed eſſet ſimplex pollicitatio, quæ non ſufficit ad incurſum Impedimenti, cum ad illud incurrendum, juxta probabiliorem Doctorum ſententiam, requiratur, ut promiſſio reciproca ſit; ita benè Bellarmin. *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 22. *caſu* 2. Layman. *d. cap.* 10. *num.* 4. *verſ. Quinta conditio;* Averſ. *d. quæſt.* 18. *ſect.* 3. *verſ. Quia demum.* Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 198. Trullenck. *d. dub.* 10. *num.* 9. Cum etenim jura ad hoc Impedimentum contrahendum exigant, ut vivente Conjuge matrimonium de facto contrahatur, vel ſaltem fides de illo contrahendo detur, id eodem modo intelligere videntur, quo aliàs fieri ſolet deſponſatio de præſenti, hoc, eſt reciprocè.

32 An autem ſufficiat ad incurrendum Impedimentum acceptatio facta à ſocio per ſolam taciturnitatem, diſſident Doctores: at omiſſis diſputationibus, probabilius exiſtimo, contrahi Impedimentum. Ducor, quia cum adulteri ſe mutuò ament, cenſentur mutuum matrimonium expetere, & ideò unus alteri matrimonium offert tanquàm favorabile; in favorabilibus autem, qui tacet conſentire cenſetur, *Reg. Qui tacet* 43. *d. reg. Juris in* 6.
33 unde ſi adulter hanc promiſſionem interiùs acceptet, ejus taciturnitas videtur ſignum conſenſus, & eò maximè, ſi paulò poſt ſequatur adulterium, quia tunc videtur ab illa promiſſione moveri; quod idem nobiſcum ſentit Coninck. *d. diſp.* 31. *dub.* 5. *nu.* 58.

Tertia conditio, quæ requiritur ad incurſum hujuſmodi Impedimenti eſt, ut dicta fi-
34 des, ſeu promiſſio futuri matrimonii facta ſit feriò, & ex animo, & aliquibus certis ſignis expreſſa, adeout exteriùs vera appareat, & non ex joco. Layman. *l. c. verſ. Quarta conditio.* Dian. *tom.* 3. *tract.* 4. *dict. reſol.* 198. Averſ. *l. c. verſ. Promiſſionem hanc,* & *verſ.*
35 *Sufficere quoque.* Quòd ſi fides data, & facta promiſſio exteriùs vera appareat, quamvis interiùs ficta ſit, orietur Impedimentum. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79. *nu.* 10. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 5. *num.* 57. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *part.* 2. *cap.* 8. *nu.* 256., quia dum exteriùs vera apparet, idem operatur, ac ſi vera eſſet.

36 Quarta conditio eſt, ut adulterium ſit utrique adulteranti cognitum, hoc eſt, ut uterque ſciat ſocium, quo cum copulatur, eſſe conjugatum, ut diximus *nu.* 24., circa quam conditionem nonnulla ſunt conſideranda;
37 Primum, quòd ſi quis Ignorans conjugium alterius ſocii, contraheret cum illo, & poſtea certior factus de dicto matrimonio, ſtatim ſe ſeparet ab illo, nec ulteriùs carnaliter ipſi copuletur, poterit, mortua uxore ſocii, matrimonium cum illo contrahere,
38 Trullenck. *l. c. n.* 9. Secundum, quòd ab hujuſmodi Impedimenti incurſu excuſat quælibet conjugii alterius ſocii ignorantia, quamvis craſſa, & ſupina, dummodo non ſit affe-

ctata, aut adeò craſsa, ut ſcientiæ æquipa-
retur. Sanchez *d. diſp.* 79. *nn.* 38. Trullenck.
d. nn. 8. Averſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Sed plerique*.
39 Imò ſi alter delinquentium ignarus ſit de con-
jugio, poterit, caſu viduitatis alterius eve-
niente, ipſum cogere ad ſervandam fidem,
& promiſſionem. Bonacin. *de Matrim. diſp.*
1. *qu.* 3. *punct.* 6. *n.* 8. *verſ. Verùm tamen eſt.*
Sanch. *d. diſp.* 79. *num.* 39. Averſ. *l. c.* Trul-
40 lenck. *d. nu.* 8. Quòd ſi ambo ignoraſsent al-
terum eſse conjugatum, eſset in optione
utriuſvis cogere alium ad contrahendum.
Sanchez *l. c.*

41 Quinta conditio eſt, ut promiſſio facta pu-
ra ſit, vel ſaltem ante mortem Conjugis pu-
rificata, quia alioquin non ſuiſset vera pro-
miſſio, cum ejus effectus in vita Conjugis al-
terius, qui promiſit, ſuſpenſus fuerit, & pen-
dens à futuro eventu; quando enim promiſſio
facta eſt ſub conditione, quamdiù conditio
manet in ſuſpenſo, per ſe non obligat, nec
inducit ad actum taliter promiſsum; Et omnis
42 gratia ſub conditione conceſsa ſtabit in ſu-
ſpenſo, donec conditio purificata ſit. Lothe-
rius *de Re Benef. lib.* 1. *qu.* 38. *num.* 16. & 17.
Sperell. *deciſ.* 40. *nu.* 42. Gen. *de Enunciati-
vis*, *lib.* 3. *qu.* 6. *nu.* 20. Farinac. *conſ. Crim.*
53. *n.* 23. *lib.* 1.; & contractus ſub conditio-
43 ne celebratus, reſolutus dicitur in ipſo initio,
non adveniente conditione, ut benè idem
Genua *l. c. n.* 31., imò actus ſub conditione
44 factus, ea pendente, non dicitur actus. Læl.
Altograd. *conſ.* 13. *n.* 38. *lib.* 1. Tuſch. *pract.
concluſ. Juris*, *tom.* 2. *concl.* 593. *nn.* 4. *lit.* C.
cum paria ſint non fieri, vel fieri ſub condi-
tione, quæ non purificetur. Tuſch. *l. c. n.* 1.
45 Et quòd Impedimentum eo caſu non con-
trahatur, docent Coninck. *d. dub.* 5. *nu.* 59.
Layman. *l. c. verſ. Sexta conditio*. Averſ. *d.
qu.* 18. *ſect.* 3. *verſ. Rurſus*. Trullenck. *l. c.*
Palaus *d. punct.* 12. *nu.* 13. quicquid in con-
trarium doceat Sanch. *d. diſp.* 79. *nu.* 11. At
ſi, conditione adhuc ſuſpenſa manente, al-
terius Conjux naturali morte decedat, &
adulteri, non curantes de conditionis even-
tu, ejuſque adimplemento, inter ſe contra-
hant, nulla opus erit Diſpenſatione, quia
cum conditio non fuiſset adimpleta, nec fuit
contractum Impedimentum; unde quamvis
poſtea aliquo tempore conditio adimpleatur,
non præjudicabit matrimonio contracto ritè,
& legitimè. Quòd ſi conditio fuiſset reſpe-
46 ctu mortis alterius Conjugis infra certum
tempus, ut ſi quis diceret adulteræ, *promit-
to te ducere poſt mortem mariti tui*; ſi in-
fra tale tempus accidat, tunc contraheretur
Impedimentum, quia eſset veluti promiſſio
abſoluta contrahendi poſt mortem Conjugis;
& ex tali promiſſione præberetur anſa pro-
curandi, & accelerandi mortem alterius Con-
jugis, ut benè Averſ. *l. c. verſ. Si tamen*; at

47 non incurrent Impedimentum adulteri, qui
non abſolutè ſibi promiſerint, ſed quodam
modo conditionaliter, v. gr. *non ducam aliam
niſi te*; quia hujuſmodi verborum ſenſus vi-
detur eſse conditionalis, nempe, *ſi aliquam
ducere volam, ducam te*, ut benè animad-
48 vertit Layman. *l. c.* At ſi conditio, ſub qua
promiſſio facta fuit, ſit impoſſibilis, vel tur-
pis, tunc, cum habeatur pro non adjecta in
favorem matrimonii, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 70.
nu. 20. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 4.
nn. 140. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 18. *num.* 120.
impedimentum orietur, niſi appareret, pro-
miſſionem fuiſse jocò, ac fictè factam, ut
benè Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 79. *nu.* 12. Ventri-
gila *in Praxi*, *annotatione* 15. *n.* 9. Si tamen
49 conditio eſset de præterito, ut ſi aliquis pro-
mitteret adulteræ illam ducere, ſi ejus uxor
mortua ſit; tunc ſi uxor verè mortua ſit, non
oritur Impedimentum. Sanchez *d. diſp.* 79.
50 *num.* 14., ubi etiam addit, oriri Impedimen-
tum, ſi promitteretur matrimonium alicui
fœminæ ſub conditione, quatenus virgo ſit,
quia, ſi virgo ſit, promiſſio purificatur; &
51 *nu.* 16. docet, non oriri Impedimentum, ſi
Conjugatus cognoſcens fœminam diceret,
niſi eſſem Conjugatus te ducerem, quia hæc
non obligant.

52 Sexta conditio requirit, ut copula inter
adulteros habita, fuerit completa cum effu-
ſione ſeminis intra vas, Sanchez. *d. diſp.* 79.
nu. 2. Coninck. *diſp.* 32. *n.* 62. Laymanus *d.
cap.* 10. *num.* 4. *verſ. Tertia conditio*. Averſa
l. c. verſ. Adulterium, Filiuc. *tom.* 1. *tract.*
10. *part.* 2. *num.* 256. *in fine*. Trullenck. *l. c.
num.* 9. *in fine*. Ventrigl. *d. annot.* 15. §. 1.
num. 13.

53 Septima, & ultima conditio eſt, ut ma-
trimonium primum validum ſit, aliàs non
eſset verum matrimonium. Conſtat expreſsè
in cap. Significavit 2. *de eo, qui duxit &c.*
& docent Averſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Adulterium*,
& *ſect.* 4. *verſ. Octavò loquendo*, *eadem qu.*
Trullenck. *num.* 9. *l. c.*

54 Amplia, quamvis etiam hujuſmodi inva-
lidum matrimonium, tam ab ipſo Conjuga-
to, quàm aliis, communiter pro valido ha-
bitum eſset, quamvis etiam non fuiſset quo-
ad thorum, & habitationem per divortium
diſsolutum. *cap. Ex literarum* 4. *de eo, qui
duxit &c.* Sanchez *l. c. num.* 30. *circa finem*.
Ventriglia *num.* 15. & Averſ. *ll. cc.* Undè ſi
matrimonium non fuerit validum, non con-
trahitur Impedimentum, & proinde non erit
neceſsaria Diſpenſatio; quia ubi non eſt ma-
trimonium, non poteſt eſse adulterium.

Incurretur quidem Impedimentum eo ca-
55 ſu, quo fides daretur adulteræ de contra-
hendo matrimonio cum perſona, quam qui-
dam tertius deſignaverit, ſi id fraudulenter
fiat, ut ille tertius adulteram deſignet. San-
chez

Digitized by Google

chez *d. diſp.* 79. *n.* 4. Sylveſter *verbo Matri-*
monium 8. *qu.* 9. *dict.* 6. Filiuc. *ſupra nu.* 256.
56 Si tamen, ceſsante dolo, & fraude in utro-
que, & id non excogitando, factum fuiſset,
non incurretur Impedimentum. Sanchez, &
Sylveſter *ll. cc.*
57 Porrò id eſt ſingulare, quòd quando du-
bitaretur, an prior Conjux viveret, ſi tunc
reperiatur verè vixiſse, Impedimentum in-
ſurgit. Sanch. *ſup. nu.* 36. *d. dub.* 10. *nu.* 8.
Averſa *ll. cc.*, quia hoc caſu, dubium æqui-
paratur ſcientiæ, ut dicti Doctores docent;
58 at ſi dubium eſſet, an fides data ſit, vel
adulterium commiſsum, non erit Impedi-
mentum; quia in dujuſmodi dubio melior
eſt conditio poſſidentis, ut benè Sanchez,
& Trullenck. *ll. cc.*
59 Quoad Infideles, certum eſt inter ipſos
non contrahi Impedimentum, niſi apud illos
ſpeciali lege fuiſet tale matrimonium indi-
ctum, cum Infideles non ſubdantur legibus
Eccleſiæ; unde quamvis poſt dictum matri-
monium inter ipſos adulteros contractum,
veniant ad Baptiſmum, poterunt abſque
Diſpenſatione in dicto matrimonio remane-
re. Sanchez *d. diſp.* 79. *nu.* 42. Filiuc. *d. cap.*
8. *nu.* 255. Averſ. *d. quæſt.* 18. *ſect.* 5. *in prin-*
cip. Bonac. *de Matr. quæſt.* 3. *punct.* 7. *nu.* 20.
60 Trullenck. *d. dub.* 10. *nu.* 1. Idque verum eſt,
& ritè procedit, ſive crimen in ipſo Infideli-
tatis tempore patratum ſit, & completum,
ſive ante Baptiſmum incæptum, & poſt Ba-
ptiſmum completum; ut ſi v. gr. tempore
Infidelitatis amborum fuiſset facta promiſſio
futuri matrimonii, vel ipſum matrimonium
de facto contractum, at poſt ſuſceptum Ba-
ptiſmum fuiſset commiſsum adulterium, quia
ad hoc Impedimentum incurrendum requi-
ritur, ut poſt Baptiſmum data ſit fides, vel
matrimonium ſit de facto contractum, & ſi-
mul adulterium commiſsum. Sanch. *nu.* 43.
Filiuc. *nu.* 255. Bonac. *nu.* 21. & Trullenck.
ll. cc.
61 At ſi ex his, qui crimen commiſerunt,
unus eſset Fidelis, & alter Infidelis, non
poterunt abſque Diſpenſatione contrahere;
quamvis enim Infidelis non poſſit ab Eccleſia
ligari, ligatur tamen Fidelis; colligitur *cap.*
Laudabilem, primo, de converſ. Infid. & do-
cent Sanch. Filiuc. & Layman. *ll. cc.* Si ta-
62 men perſona fidelis conſpiraret cum Infideli
conjugato in mortem alterius Conjugis infi-
delis, ad hoc ut poſt ejus converſionem cum
illo contraheret, tunc Impedimentum con-
ſurgeret, ut animadvertit Averſ. *d. ſect.* 5.
verſ. Secundò, ſi crimen, ubi ampliat idem
eſse, ſi hujuſmodi machinatio non fuiſset fa-
cta per conſpirationem communem utriuſque
partis, ſed per pravam intentionem unius,
ſtante tamen adulterio cum altera parte.
63 Diſputat Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 78. *nu.* 4. an
contrahatur Impedimentum eo caſu, quo In-
fidelis, patrato adulterii crimine cum Fide-
li, abſque conſilio, ſeu impulſu iſtius Fide-
lis, occidat Conjugem ad finem contrahendi
cum adultera fideli, ſi ſuſcepto per Infide-
lem Baptiſmo velit contrahere cum ipſa, &
concludit negativè, ea ratione, quòd fœmi-
na fidelis, quæ ſola Eccleſiæ legibus ſubjecta
erat, non deliquit quoad homicidium, ſed
ſolùm in adulrerio, quod ex ſe non ſufficit
ad Impedimentum contrahendum; contra-
rium docet Averſa *l. c.*; at probabilior vide-
tur opinio Sanchez, quia verè non concur-
runt eo caſu condiriones, quæ requiruntur
ad inducendum Impedimentum Criminis; &
in odioſis, & pœnalibus non datur extenſio,
nec lata interpretatio, ſed benignior; *Re-*
gula Odia reſtringi 15. & *Regula in pœnis* 49.
de Reg. Jur. Marant. *Reſp.* 32. *nu.* 40. *part.* 3.
Rot. *inter deciſ. impreſſas poſt primum libr.*
Conſil. Farinacii, deciſ. 51. *nu.* 2. *juris in* 6.
64 Quod attinet ad praxim Romanæ Curiæ
in concedendis Diſpenſationibus ſuper hujuſ-
modi Impedimento; in primis ſciendum eſt,
quoad crimen machinarionis non dari Diſ-
penſationem pro utroque foro, eo caſu, quo
uterque, vel unus ex contrahere volentibus,
in mortem machinatus ſit, ne detur anſa ma-
chinandi in mortem Conjugum, ſed perpe-
tuò remanent impediti ad contrahendum in-
65 ter ſe (licèt cum aliis non impediantur nè
contrahant, ut conſtat *d. cap. Ex literar.* &
docet Sanch. *d. diſp.* 79. *n.* 41.) At pro foro
66 conſcientiæ in caſibus occultis, recurritur ad
Prætorium Sacræ Pœnitenriariæ, quæ diffi-
cillimè, & nonniſi ex urgentiſſimis cauſis diſ-
penſat: quando tamen facultatem concedit
diſpenſandi, committit Confeſsario per Ora-
torem eligendo, ut eundem Oratorem à ſu-
pradictis omnibus in literis contentis, adul-
terio, homicidio, & exceſſibus hujuſmodi
abſolvat, injunctis, pro modo culpæ, gravi,
& longa (quæ ſaltem per annum duret)
Pœnitentia ſalutari, & Orationibus, ac pro
modo facultatum, Eleemoſynis, & quòd ce-
lebrare faciat aliquem numerum Miſsarum
pro anima occiſi, necnon frequentia Sacra-
mentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum,
ſingulis ſaltem menſibus, vel ſæpiùs, prout
dicto Confeſſario videbitur expedire pro ſa-
lute animæ ſuæ; utque hæredibus occiſi, &
aliis, quibus ille, dum viveret, ſubvenire
forſan ſolebat, ſatisfaciat, & ſubveniat in
eo, in quo tenetur, (cautè tamen, nè ſe pro-
dat) & injunctis etiam aliis, quæ de jure
fuerint injungenda: demnm, dummodo Im-
pedimentum ex prædictis proveniens occul-
tum ſit, & planè ignoretur, quòd mors di-
cti mariti inde ſecuta fuerit, & ſeparatio
inter Oratorem, & dictam mulierem fieri
non poſſit abſque ſcandalo, ex cohabitatio-
ne

ne verò de incontinentia probabiliter timendum eſſe dicto Confeſſario videatur, cum eadem Oratrice, ut, dicto viro de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, ut delictum ſuum prodere non cogatur, matrimonium inter ſe de novo, ſecretè tamen ad evitanda ſcandala contrahere poſſint, diſpenſet, Prolem legitimam decernendo. Et ita obſervar Pœnitentiaria, quando unus tantùm ex Conjugibus machinatus eſt; quòd ſi uterque machinatus fuerit, præſcribitur utrique Pœnitentia ſalutaris, v. gr. ut ſingulis ſextis feriis per annum jejunent, & pro anima occiſi per annum tribus diebus cujuſlibet hebdomadæ orent, certaſque Orationes eis à Confeſſario, pro eorum captu præſcribendas, genibus flexis recirent, &, ſi facultatem habent, quinquaginta Miſſas, vel alium numerum, juxta hujuſmodi facultatem, pro anima occiſi celebrare faciant, injuncta etiam frequentia Sacramentalis Confeſſionis, & quòd ſatisfacianr, &c. ut ſupra.

67 Aliquando etiam, juxta qualitatem delicti, imponitur gravior Pœnitentia, imò etiam denegatur Diſpenſatio per ipſam Sacram Pœnitentiariam, & in omnem caſum, nonniſi cum maxima difficultate, & concurrentibus urgentiſſimis cauſis conceditur, præſertim,
68 ſi Oratores veneno machinati ſint in mortem Conjugis, quo caſu diſcutiuntur cauſæ in plena Signatura ipſius Sacræ Pœnitentiariæ, an illæ, quamvis urgentiſſimæ, graviſſimæque ſint, admitti debeant; occidere etenim ali-
69 quem veneno, plus eſt, quàm gladio necare, cum proditoriè occidere exiſtimetur. Farinac. *de Homicid. quæſt.* 122. *nu.* 4. *in ſecunda ampliatione*. Marant. *reſp.* 33. *nu.* 10. *par.* 2. Sperell. *deciſ.* 23. *nu.* 26. *part.* 1. & *deciſ.* 23. *nu.* 30. *part.* 4. Boſſ. *in Praxi Crimin. titulo de Homicid. nu.* 14. Tuſch. *concluſ.* 229. *nu.* 1. *tom.* 6. *lit. P.* Caball. *tract. de omni genere Homicidii*, *num.* 550. & 551. eſtque crimen
70 omnium graviſſimum, cum non poſſit quis ſibi præcavere. Marant. *l. c. num.* 49.

Ar ſi Impedimentum Criminis ex machinatione non procedat, tunc in principio Supplicationis, quæ porrigitur pro Diſpenſatio-
71 ne obtinenda, præponitur inſcriptio, *Neutro machinante*, & deinde exponitur caſus prout verè ſe habet, v. gr. quòd conſtante matrimonio inter Oratricem, & ejus Virum prædefunctum, Oratores ipſi carnis fragilitate devicti, data ſibi invicem fide de matrimonio inter ſe poſt obitum dicti Viri contrahendo, ſe carnaliter cognoverunt; poſtmodum verò Vir prædictus, ſicut Domino placuit, neutro tamen eorum in ejus mortem machinante, ab humanis deceſſit; cum autem, niſi matrimonium inter eos contrahatur, dicta Oratrix innupta, & diffamata remaneret, graviaque ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, propterea cupiunt, &c. Et
72 hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifice pro utroque foro, ſi caſus fuit publicus; ſi verò
73 ſit occultus, & Oratores publicè de matrimonio contrahendo tractarint, tunc ad evitanda ſcandala recurritur ad Tribunal S. Pœnitentiariæ, à qua committi ſolet Confeſſario ab Oratoribus eligendò, ut ipſos abſolvat in foro conſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Confeſſionis actu tantùm, & non aliter, cum impoſitione Pœnitentiæ ſalutaris, & dummodo Impedimentum occultum ſit, & quatenus pericula ſcandalorum immineant, niſi matrimonium contrahatur, diſpenſet; Cum facultate etiam legitimandi Prolem exinde ſuſcipiendam, non tamen ex adulterio conceptam, & ſic in praxi ſervatur, ut notum eſt.

74 Ar ſi quis ſuo Conjuge vivente, matrimonium de facto cum alia contrahat, & Conjuge defuncto velint in ſecundo matri-
75 monio remanere, requiritur Diſpenſatio, & propterea, ſi Impedimentum publicum, recurritur ad Summum Pontificem, narrando factum, prout verè ſe habet, & hoc caſu non ſolet Pontifex diſpenſare, niſi prius ipſum negocium fuerit plenè diſcuſſum in Sacra Congregatione ſuper Inquiſitione; &
76 quando Diſpenſatio concedenda ſit, committi ſolet Ordinario Oratorum, ut prævio examine ſuper intentione., & credulitate circa fidem, & facta abjurarione de vehementi, impoſitaque ipſis Pœnitentia ſalutari, & parito Judicato, & dummodò præventi non ſint judiciis in aliquo Tribunali Inquiſitionis Hæreticæ praviraris, diſpenſet
77 in utroque Foro; ſi tamen fœmina, quæ dicto Conjugato nupſit, fuiſſet de primo matrimonio conſcia, & poſtmodum mortua prima uxore [neutro tamen in ejus mortem machinante] in dicto ſecundo matrimonio remanere velinr, debet uterque Oratorum Abſolutionem petere, ac Diſpenſationem, narrando totum factum, prout verè ſe habet; quòd ſi caſus fuerit occultus, ſolet per Sacram Pœnitentiariam committi Confeſſario, quatenus Oratores abſolvat à Sententiis, Cenſuris, & Pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, necnon ab adulterio, & exceſſibus hujuſmodi, injuncta eis Pœnitentia ſalutari, & aliis, quæ de Jure fuerint injungenda; & dummodò præmiſſa occulta ſint, nec aliud obſtet Canonicum Impedimentum, eiſdemque Oratoribus de nullitate prioris matrimonij certioratis, quòd præmiſſis non obſtantibus, matrimonium inter ſeſe de novo, ſecretè tamen ad evitanda ſcandala, contrahere valeant diſpenſet; ſi verò Oratores, antequàm fuiſſet cum ipſis legitimè diſpenſatum, matrimonium cum dicto Impe-

pedimento contraxiſſent, committitur ſimiliter Confeſſario, ut, dummodò Impedimentum occultum ſit, & ſeparatio inter eos abſque ſcandalo fieri non poſſit, & ex cohabitatione de incontinentia probabiliter timendum eſſe eidem Confeſſario videatur, abſolvat, & cum eiſdem Oratoribus de nullitate prioris matrimonii certioratis diſpenſet, & ſic in praxi ſervatur, ut notiſſimum eſt, & ſciunt omnes Practici Curiales,

---

SUMMARIUM.

1 *Impotentia ad matrimonium eſt duplex.*

2 *Prima dicitur Sterilitas, quæ efficit, ut Proles generari non poſſit.*

3 *Ex ſe tamen matrimonium non impedit, neque dirimit.*

4 *Altera eſt Impotentia ad copulam perfectè perficiendam, & hæc duplex eſt, temporalis, & perpetua.*

5 *Temporalis eſt illa, quæ aliquo humano modo, & ordinaria curatione mederi poteſt, & hæc nec impedit, nec dirimit.*

6 *Perpetua Impotentia dicitur illa, quæ abſque miraculo, & abſque corporali vitæ graviſſimo morbis periculo, & abſque peccato tolli nequit.*

7 *Et hæc ſi matrimonium præceſſerit, illud impedit, & dirimit, non ſolùm Jure Eccleſiaſtico, ſed ipſo Jure naturæ, tam ſi impedimentum ſciatur, quàm ſi ignoretur, & de ratione n. 8.*

9 *Nec poterit ſuper dicto defectu diſpenſari.*

10 *Si tamen d. Impotentia ſuperveniat poſt matrimonium ritè contractum, licèt non conſummatum, nec impedit, nec dirimit.*

11 *Impotentia perpetua ad copulam perficiendam ex pluribus cauſis procedere poteſt, & ex quibus tam in mare, quàm in fœmina.*

12 *Impotentia perpetua, ſi ſit talis, ut reddat copulam impoſſibilem, nec poſſit naturalibus remediis juvari, dirimit matrimonium.*

13 *Licèt Vir ſit potens ad penetrandum vas, ſed impotens ad ſeminandum intra illud, & Impedimentum ſit perpetuum, nec juvari poſſit remediis, matrimonium dirimitur.*

14 *In dubio, an impotentia præceſſerit, vel ſubſecuta ſit matrimonium, præſumendum eſt præceſſiſſe, & n. 18.*

15 *Regulariter in re dubia favore matrimonii judicandum eſt.*

16 *Credendum eſt magis uni Doctori approbato ſcribenti pro validitate matrimonii, quàm centum contra illud ſcribentibus.*

17 *Statutum etiam pœnale, favore matrimonii dicitur favorabile.*

19 *Impotentia, quæ ex arctitudine, & frigiditate procedit, diſtinguitur ab alia, quæ ex maleficio, ſeu abſciſſione inſurgit.*

20 *Impotentia, quæ ex cauſa naturali procedit, ſolet eſſe perpetua, & præſumitur præceſſiſſe.*

21 *Impotentia, quæ procedit ex maleficio, & abſciſſione, ſi maximum tempus interceſſit à contractu matrimonii ad copulam, præſumendum eſt ſubſequutam fuiſſe.*

22 *Conjugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione matrimonii, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendum.*

23 *Diſſolutio matrimonii eſt res graviſſima.*

24 *Quando ambo Conjuges pro diſſolutione matrimonii concorditer inſtarent, citari debet Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis.*

25 *Et ulteriùs aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certè conſtet.*

26 *Si Impedimentum, cum quo initum fuit matrimonium, evidens ſit, nec ullo remedio humano juvari valeat, ſtatim, abſque ulla mora, & experientia, matrimonium erit diſſolvendum.*

27 *Quando de Impedimento perpetuo certè non conſtat, tunc à Judice Eccleſiaſtico triennii terminus aſſignandus eſt ad experiendum.*

28 *Et triennium incipit currere à die intentatæ copulæ.*

29 *Nec requiritur, quòd hoc tempus ſit mathematicè continuum, ſed morali modo, & civili, juxta communem curſum; undè ſi vir fuiſſet abſens, v. gr. uno menſe, poſſet is ultra triennium compenſari.*

30 *Imò poterit Judex poſt decretum factum aſſignationis triennii, arbitrari aliquod præciſum, & brevius tempus.*

31 *Si tamen Impedimentum eſſet maleficium, tunc nullo pacto valet coarctari triennium.*

32 *Elapſo triennio, nec ulla ſecuta emendatione, Judex Eccleſiaſticus recipiet juramentum ab ipſis Conjugibus, quòd licèt multoties conati fuerint copulam habere, nunquam perficere potuerunt.*

33 *Et tunc requiritur, quòd accedant ſeptem propinqui, tam ex parte viri, quàm ex parte conjugis, & ſi non adſint, ſuppliatur numerus ex tot vicinis, & ſi non ſint, ſaltem tot, quot potuerint haberi, qui jurare debent, ſe credere dictos Conjuges dicere veritatem, & eſſe verè impeditos.*

34 *Si tamen alter Conjugum allegaret impotentiam, & alter negaret, alleganti incumbit onus probandi Impedimentum adeſſe.*

35 *Nec diſſolvetur matrimonium, niſi fuerit plenè probatum.*

36 *Fœminæ aſſerenti ſe cognitam à viro magis credendum eſt, quàm viro neganti.*

37 *Si fœmina non eſſet virgo, quomodo probanda ſit viri impotentia, remiſſivè.*

38 *Poſt ſententiam nullitatis matrimonii ob Impedimentum reputatum perpetuum in viro, ſi fœmina alii nubat, & poſtmodum primus vir cum alia fornicetur, vel aliud matrimonium contra-*

traxiſſet, & conſumaſſet, erit primum inſtaurandum, ſed donec ſit legitimè probatum, poterit in hoc ſecundo matrimonio perſiſtere.

39 *Si Impotentia ex maleficio procedat, debent fieri Orationes intra triennium, & exorciſmi durante triennio, quo tranſacto, ſi adhuc duret Impedimentum, diſſolvendum erit matrimonium.*

40 *Reſciſſo matrimonio ob impotentiam ex maleficio, ſi Conjuges cum aliis perſonis abſque impedimento copulentur, non erit reſtaurandum primum matrimonium, quia Impedimentum reſpectu certæ perſonæ fuit reputatum perpetuum.*

41 *Si tamen diſſolutum fuiſſet matrimonium, ex quo impeditus fuit exiſtimatus habere Impedimentum ex maleficio cum quacunque perſona, & poſtea compertum ſit aliud matrimonium conſummaſſe, tunc primum matrimonium erit reſtaurandum.*

42 *Et ſi infra triennium copulã perficere non poſſit cum prima Conjuge, matrimonium erit diſſolvendum, abſque ulla ſpe ulterius inſtaurandi, quamvis cum aliis fornicetur.*

43 *At diſſoluto matrimonio ob d. cauſam maleficii, ſi Conjuges inter ſe copulam haberent, tunc matrimonium erit reſtaurandum.*

44 *Durante triennio aſſignato, ſecundus Conjux, qui poſt diſſolutum primum matrimonium, cum Conjuge impedito contraxit, non poterit aliud inire, ſed debebit expectare, donec compleatur triennium, quia, ſi duraret Impedimentum, deberet redire, & interim Judex deberet illum interdicere, & ſi non ſervato interdicto, aliud contraxiſſet, deberet ſeparari.*

45 *Carentia unius teſtis non conſtituit Impedimentum perpetuum in viro, ſed validum erit matrimonium.*

46 *Diſſoluto matrimonio ob impotentiam perpetuam, ſi impeditus miraculosè ſanetur, non erit matrimonium ſic diſſolutum amplius reſtaurandum.*

47 *Imò, ſi velint Conjuges in eodem matrimonio permanere, opus erit, ut de novo contrahant.*

48 *Si dubium ſit, an Impotentia perpetua verè ſubſit, necne, & adhibita diligentia adhuc dubium remaneat, præſumitur potius non ſubeſſe, & validum erit matrimonium.*

49 *Impedimentum cenſetur perpetuum, quando abſque peccato amoveri non poteſt, videlicet, abſque novo maleficio.*

50 *Quia non licet requirere maleficum, ut opus illicitum exerceat, niſi maleficus cognoſceret multa media, inter quæ aliqua licita adeſſent.*

51 *Impedimentum perpetuum cenſetur, quamvis curari poſſit cum periculo tamen vitæ.*

52 *Amplia, ut ſit nullum, quamvis etiam impeditus vellet medicamenta accipere cum periculo vitæ.*

53 *Inſuper ſi periculo vitæ ſe expoſuerit, & incolumis evaſerit, nihilominus erit in electione Conjugum, an velint in d. matrimonio remanere, illud ratificare, vel alias nuptias inire.*

54 *Nec tenetur eo caſu alter expectare, ut Conjux aptus Conjugio reddatur, ſed liber eſt à matrimonio.*

55 *At ſi abſque periculo vitæ poſſit reddi apta judicio Medicorum ad matrimonium, quamvis cum magno dolore, valebit matrimonium, & tenebitur impedita inciſionem pati.*

56 *Si verò ſanetur ope Divina, veluti per Exorciſmos, & Orationes, non dicetur hoc caſu impedimentum per miraculum auferri, cum adhibeatur modus ordinarius, & regulatus.*

57 *Matrimonium diſſolutum per Judicis ſententiam ob impotentiam viri, vel arctitudinem fœminæ, ſi poſtea tractu temporis potentia aliquo ordinario modo acquiratur, erit reſtaurandum, & n. 63.*

58 *Pariter ſi fœmina à viro ſeparetur ob arctitudinem, quæ judicio Peritorum tolli nequeat abſque periculo vitæ, ſi poſtea à viro conſimili cognoſcatur, erit matrimonium reſtaurandum, probata conſimilitudine prædicta in foro Eccleſiaſtico.*

59 *Intellige tamen de matrimonio diſſoluto ratione arctitudinis abſolutæ non correſpectivæ: nam ſi fuiſſet diſſolutum ob arctitudinem abſolutam, omne, quod ineat matrimonium, erit nullum.*

60 *Quod matrimonium, ut ſupra diſſolutum, ob penetrationem factam à viro conſimili ſit reſtaurandum, non habet locum, ſi mulier fuiſſet cognita à viro fortiori, & potentiori, quia eo caſu matrimonium cum d. ſecundo potentiori contractum tenebit.*

61 *Facta diſſolutione matrimonii, ob probatum Impedimentum, & impotentiam perpetuam declaratam, ſi poſtea reperiatur Conjuges eſſe potentes, tunc primum matrimonium tam in foro conſcientiæ, quàm in foro fori, erit reſtaurandum, & aliud contractum erit nullum.*

62 *Et Conjux innocens poteſt reſpuere alium, qui malitiosè aliud Conjugium, non ſine ſcelere, iniit, quoad thorum, & habitationem.*

64 *Superveniente potentia, etiam poſt diſſolutum matrimonium, illud eſt reſtaurandum, etiamſi vir fuiſſet Sacris Ordinibus initiatus, qui tamen tenebitur reddere, ſed non poterit petere.*

65 *Verùm, ſi uterque in Religione profeſſus ſit, valida erit Profeſſio, cum matrimonium ratum per Profeſſionem diſſolvatur.*

66 *Si verò alter ſolùm profeſſus ſit, & alter novum matrimonium contraxerit, ſecundum matrimonium erit validum, quia per Profeſſionem primi Conjugis matrimonium ratum fuit diſſolutum.*

67 *Signa impotentiæ ſi ſint tantùm præſumptivè probantia, & conſequenter impotentia dubia, licèt uterque impotentiam fateatur, non erit*

il-

illis credendum.

68 *Et eo caſu debebit aſſignari triennium ad experiendum.*

69 *Si impotentia non ſit certa, ſed fœmina illam affirmet, & vir neget, tunc ſi fœmina reclamet initio matrimonii, infra menſem, ſeu bimeſtre à die intentatæ copulæ audiri debet.*

70 *Sed ſi infra d. tempus non reclamet, non erit audienda, ſed credi debebit viro, aſſerenti ſe eſſe potentem.*

71 *Fœmina poſt bimeſtre etiam eſt audienda, quando per certa ſigna intenderet viri Impotentiam probare.*

72 *Secundò, ſi per inſpectionem probet ſe virginem, nec à viro cognitam.*

73 *Imò etiam poſt triennium poteſt reclamare, ſi per inſpectionem probet ſe virginem, & ſimul accedat ſeptima manus Propinquorum.*

74 *Quamvis puberes poſſint licitè, & validè contrahere poſt annos pubertatis, tamen ſi defectu potentiæ temporalis nequeant perficere copulam, expectandum erit tempus plenæ pubertatis.*

75 *Si verò adhuc copulari non poſſint, aſſignabitur triennium ad experiendum, & copulam perficiendum, quod triennium computatur à die plenæ pubertatis.*

76 *Hermafroditi non poſſunt matrimonium inire, niſi prævaleant in eo ſexu, in quo contrahunt, aliàs matrimonium erit nullum.*

77 *Sed ſi ſexus ſit æqualis, & neuter prævaleat, poterunt coram Judice Eccleſiaſtico eligere quem maluerint, & in illo contrahere.*

78 *Solutoque eo matrimonio, ſi velint iterum contrahere, non poterunt ſexum mutare, neque in alio contrahere, abſque gravi peccato.*

79 *Quamvis ſi contraherent, matrimonium valeret.*

80 *Si juſta cauſa variare vellent in novo matrimonio, poſſet Epiſcopus diſpenſare, ſi æqualis in utroque ſexu eſſet potentia.*

81 *Parochus non poteſt aſſiſtere matrimonio Hermaphroditi, in quo ſexus æqualis eſt, donec coram Judice Eccleſiaſtico electionem fecerit cum juramento.*

82 *Duo Hermaphroditi Jure naturali, & Divino attento, ſi quilibet æqualem omninò potentiam, & perfectiſſimas habeat operationes utriuſque ſexus, non poſſunt inter ſe contrahere, nec diſpenſari poteſt*, num. 83.

84 *Si Hermaphroditus prævalens ſexu fœminino, uti fœmina nupſerit, & tractu temporis mutetur in virum, matrimonium remanet diſſolutum ſicut per mortem naturalem.*

85 *Vir an poſſit in fœminam mutari, remiſſivè.*

86 *Habens teſtes adeò contuſos, ut non poſſit verum ſemen emittere, erit inhabilis ad matrimonium.*

87 *Eunuchi, & Spadones, utroque teſte carentes, matrimonium contrahere prohibentur.*

88 *Sed ſi poſt matrimonium ritè contractum vir aliquo caſu factus ſit Eunuchus, non prohibetur copulam, licèt imperfectam, exercere.*

89 *Matrimonium contractum cum impotentia perpetua eſt irritum, non ſolùm inter Fideles, verùm etiam inter Infideles, quia hujuſmodi Impedimentum oritur ipſo Jure naturæ.*

90 *Matrimonium ex impotentia perpetua licèt ſit nullum, attamen impediti non prohibentur, ſi velint cohabitare, uti fratres caſto amore conſtricti, dummodo ſeparati quoad thorum, abſtineant ab omni carnis commiſtione, & tactibus impudicis.*

91 *Verùm ſi non continerent à tactibus impudicis, & eodem in lecto dormirent, non ſunt tolerandi.*

92 *Et ſi ipſi non poſſent continere, tenentur reclamare, ut authoritate Eccleſiæ diſſolvatur matrimonium, ſi non poſſunt abſque ſcandalo ſeparari.*

93 *Imò tenentur reclamare, quamvis impotens conſcius impotentiæ, uxorem decepiſſet; quia eam non tenetur ob id uti Sororem habere, quod procedit etiamſi ambo impotentiam cognoviſſent, nam haud tenentur tanquam fratres vivere.*

94 *Matrimonium contractum à ſenibus etiam decrepitis, validum eſt, etiamſi nulla arte copulam habere poſſint, quicquid in hac opinione alii ſentiant*, & num. 96.

95 *Senectus in maſculis contingit poſt ſexageſimum annum, & in fœmina poſt quinquageſimum.*

97 *Exempla eorum, qui in decrepita ætate filios genuerunt, afferuntur.*

An diſpenſari poſſit, ut validum ſit Matrimonium cum impotentia perpetua ad copulam perficiendam contractum.

C A P. XVII.

1 IMPOTENTIA ad matri-
2 monium eſt duplex; prima, quæ ſterilitas dicitur, efficit, ut proles generari non poſſit; ex ſe
3 tamen matrimonium, nec impedit, nec dirimit, ut docent Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 92. n. 26.* Gutier. *Canon. qq. lib. 1. diſp. 92. nu. 26.* Coninck. *de Sacramentis, diſp. 31. dub. 3. concluſ. 3. nu. 86.* Laym. *Theol. Mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 11. in princip.* Bonac. *de Matrim. qu. 3. punct. 13. nu. 17.* Reginald. *in Praxi Fori Pænitent. lib. 31. cap. 15. nu. 103.* Trullenck. *Oper. Moral. lib. 7. cap. 9. dub. 17. nu. 12. tom. 3.* Steph. à S. Greg. *Univ. Tract. de Vinculis Divin. Piet. lib. 3. cap. 110. n. 7.* Ratio eſt, quia nec generatio, nec generandi poteſtas ſunt de eſſentia matrimonii.

 Alte-

Altera eſt impotentia ad copulam perfe-
4 ctè perficiendam; & hæc duplex eſt, tempo-
ralis, & perpetua: temporalis eſt illa, quæ
5 aliquo humano modo, & ordinaria curatio-
ne mederi poteſt; & hæc ſimiliter, nec im-
pedit, nec dirimit matrimonium; perpetua
6 autem impotentia illa dicitur, quæ abſque
miraculo, & abſque corporali vitæ, graviſ-
ſimique morbi periculo, vel abſque peccato,
tolli non poteſt; conſtat *ex cap. Fraternita-
tis 6. de frigid. & malef.* & docent Sanch.
lib. 7. *diſp.* 93. *nu.* 8. Coninck. *dicta diſp.* 31.
dub. 7. *num.* 85. Bonac. *de Matr. qu.* 3. *punct.*
13. *propoſ.* 1. *n.* 1.; & hæc, ſi matrimonium
7 præceſſerit, illud impedit, & dirimit, non
ſolùm Jure Eccleſiaſtico, ſed Jure ipſo natu-
ræ, tam ſi Impedimentum ſciatur, quàm ſi
ignoretur; vide Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 98. *n.* 21.
Coninck. *d. Diſp.* 31. *nu.* 77. & 78. Bonacin.
de Matrim. qu. 3. *punct.* 13. *nu.* 12. Layman.
lib. 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 13. *ferè in princ.*
Averſ. *de Matrim. qu.* 13. *ſect.* 1. *verſ. Dicen-
dum tamen*. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2.
cap. 3. *nu.* 71. & 92. Steph. à S. Greg. *d. cap.*
110. *nu.* 26. quicquid in contrarium doceat
Pontius *lib.* 7. *cap.* 56. Ratio eſt, quia cum
8 eſſentia matrimonii conſiſtat in perpetua
obligatione, & traditione poteſtatis corpo-
ris ad copulam conjugalem, & res natura-
lis abſque ſua eſſentia conſiſtere nequeat,
repugnat naturæ matrimonii id validum eſſe,
dum adeſt impotentia perpetua coeundi, im-
poſſibilium enim nulla obligatio. *l. Impoſſi-
bilium, ff. de reg. Juris, & cap. Nemo ad im-
poſſibile, eodem titulo in 6.* Sperell. *deciſ.* 171.
num. 44., ex quo ſequitur, quòd deficiente
9 materia ad matrimonium, non poſſit conſe-
quenter dari forma, nec ſuper dicto defectu
diſpenſari.

10 Dixi, ſi impotentia matrimonium præceſ-
ſit, quia ſi ſubſequatur, nec impedit, nec
dirimit; dum etenim id fuit ritè contractum,
quamvis conſummatum non ſit, ejus vincu-
lum indiſſolubile eſt; conſtat *ex cap. Hi qui*
25. *cauſ.* 32. *qu.* 7. & *cap. Si uxorem* 18. *dict.*
cauſ. 32. *qu.* 5., & docent Layman. *d. cap.*
11. *n.* 3. *verſ. Nota tertiò*; Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
102. *nu.* 3. Filiuc. *d. tract.* 10. *cap.* 3. *nu.* 101.
adeò ut ſolùm per ingreſſum in Religionem,
vel per Pontificis Diſpenſationem diſſolvi
poſſit, ut benè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 202. *n.* 3.
Filiuc. *d. cap.* 3. *nu.* 101.

11 Ex pluribus cauſis procedere poteſt hujuſ-
modi impotentia perpetua ad copulam per-
ficiendam, poteſt enim accidere ex cauſa in-
trinſeca, & naturali, ut, reſpectu fœminæ,
ſi ſit nimis arcta, itaut penetrari non poſſit;
vel ex cauſa extrinſeca accidentali, ut ex
maleficio; vel reſpectu viri, ex frigiditate,
caſtratione, nimio calore, ut ſi in primo co-
natu congrediendi cum fœmina, ſtatim ac
præproperè ſemen effundit, vel ex abomi-
natione illius particularis mulieris, vel ob
naturalem, & intrinſecam debilitatem, ſeu
12 defectum, qui fragiditas appellatur; & hæc
impotentia, ſi talis ſit, ut reddat copulam
impoſſibilem, & non poſſit naturalibus re-
mediis juvari, ut habilis reddatur ad copu-
lam perficiendam, dirimit matrimonium:
habetur expreſſè *in d. cap. Laudabilem, de
frigid. & malef.* & docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
92. *n.* 7. Averſ. *d. qu.* 13. *ſect.* 2. *verſ. Primò*,
& præcipuè Filiuc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
3. *num.* 62. Stephanus à S. Gregorio *d. cap.*
110. *num.* 47.

13 Amplia, ut idem ſit, quamvis vir ſit po-
tens ad penetrandum vas, ſed impotens ad
ſeminandum intra illud, ſi hoc Impedimen-
tum perpetuum ſit, nec poſſit naturalibus re-
mediis provideri; quia hæc non reputatur
vera copula conjugalis, nec Conjuges per
eam fiunt una caro, ut benè Sanch. *d. diſp.*
92. *n.* 7. Filiuc. *l. c. n.* 63. Palaus *tom.* 5. *diſp.*
4. *punct.* 14. §. 2. *nu.* 1.

14 Quòd ſi ſit dubium, an impotentia præ-
ceſſerit, vel ſubſecuta ſit matrimonium, præ-
ſumendum eſt præceſſiſſe; quamvis enim huic
præſumptioni contraria ſit diſpoſitio Capitu-
li *Licet ex quadam* 47. *de teſtib. & atteſt.* ubi
in fine habetur: *Tolerabilius eſt aliquos con-
tra ſtatuta hominum dimittere copulatos, quam
conjunctos legitimè contra ſtatuta Domini ſe-
15 parare*; & quamvis regulariter in re dubia
judicandum ſit in favorem matrimonii; *cap.
Duobus Judicibus* 26. *de ſentent. & re judi-
cata, d. cap. Licet ex quadam, de teſtibus*;
Sanch. *lib.* 1. *diſp.* 18. *num.* 6. Pariſ. *conſ.* 53.
num. 3. Cævall. *Comm. contr. Comm. qu.* 130.
Pontius *lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 15. Ricc. *in Collect.
Deciſ. d. Collect.* 564. *part.* 3. Palaus *tom.* 5.
diſp. 4. *punct.* 14. §. 2. *num.* 2. Tuſch. *concluſ.*
128. *nu.* 12. *lit. M.* quia in matrimonio ineſt
favor publicus, & proinde ſemper in dubio
illa opinio amplectenda ſit, quæ matrimonio
favet. Alex. de Nevo *conſ.* 71. *num.* 20. Ge-
nuenſ. *in Practic. Fori Eccleſ. qu.* 737. *circa
finem*. Eſcobar. *Theol. Mor. tract.* 7. *Exam.* 9.
cap. 2. *in fine*. Gutier. *de Matrim. cap.* 63. *nu.*
30. Maſcard. *de Probat. Concluſ.* 1025. *nu.* 1.
Meroll. *tom.* 1. *Diſp.* 3. *cap.* 4. *Coroll.* 4. *num.*
185. idque verum ſit, licèt etiam alia opinio
præpondetare videretur, Peregr. *de Fideic.*
art. 24. *nu.* 24. Fuſar. *de Subſtit. qu.* 409. *nu.*
106. *in fine*; adeout ſi centum Doctores con-
tra matrimonium ſcriberent, & unus, appro-
16 batus tamen, pro ipſius validitare conſule-
ret, huic ſoli, ſi probabili rationi innitatur,
in favorem matrimonii legitimè contracti in
judicando ſit deferendum, niſi illi Textui
apertò innitantur, ut docent Diana *part.* 4.
tract. 4. *reſol.* 30. Navarr. *in Summa, cap.* 27.
nu. 287. Genuenſ. *in Praxi Archiep. Neapol.*
cap.

cap. 50. *nn.* 4. Sperell. *deciſ.* 95. *n.* 24. Gutier.
de Matrim. cap. 63. *nu.* 30. Menoch. *conſ.* 18.
num. 15. *vol.* 1. & inclinat Cævall. *qu.* 695.
nu. 3. & *in Præfatione*, *num.* 8. & innumeri
alii, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 1.
diſp. 18. *n.* 7. Imò Statutum, etiam pœnale,
17 favore matrimonii dicitur favorabile. Tuſch.
concluſ. 128. *n.* 13. *lit. M.* Nihilominus, quic-
quid in aliis caſibus dici poſſit, in propoſito
18 caſu aliter eſt dicendum, quia tunc in favo-
rem matrimonii eſt præſumendum, quando
matrimonium poteſt habere effectum ſuum,
nempè exercitium copulæ ad finem prima-
rium gignendi prolem, & ſecundarium ſe-
dandi concupiſcentiam; at dùm matrimo-
nium non poteſt ſuum habere effectum, nec
copula exerceri, cum eo caſu agatur de præ-
judicio, & injuria ipſius matrimonii, & di-
cta impotentia in ejus grave damnum ten-
dat, imò ob illud privetur Conjux potens
jure aliud utile matrimonium contrahendi,
præſumi debet talem impotentiam præceſ-
ſiſſe; maximè ſi nunquam potuerint Conju-
ges perficere copulam, & nullis indiciis oſten-
di poſſit, quo tempore ſit contracta impo-
tentia: Et hanc opinionem, tanquàm magis
probabilem, defendunt Bonacin. *de Matrim.*
qu. 3. *punct.* 13. *num.* 11. Maſcard. *de Probat.*
concluſ. 1025. *nu.* 3. Layman. *l. c. num.* 3. *in*
fine. Alphonſ. à Vera Cruce *part.* 1. *Speculi*,
art. 40. *concluſ.* 3. teſtans de communi.
19 Diſtinguunt aliqui, & ſatis benè, ab illa
naturali impotentia, quæ ex arctitudine, &
frigiditate procedit, ab alia, quæ ex male-
ficio, ſeu abſciſſione inſurgit: quia primo
20 caſu, cum impotentia ſit naturalis, ſolet eſ-
ſe perpetua, unde eam præceſſiſſe ſit præſu-
mendum; at ſecundo caſu, ſi maximum tem-
21 pus interceſſiſſet à contractu matrimonii ad
copulam intentatam, præſumi debere hujuſ-
modi impotentiam fuiſſe ſubſecutam; at ſi
verò conatus ad copulam fuiſſet habitus pau-
lò poſt matrimonii contractum, adhuc præ-
ſumi impotentiam præceſſiſſe; ſic Sanch. *lib.*
7. *diſp.* 103. *nu.* 45. Filiuc. *d. cap.* 3 *nu.* 104.
Trullenck. *d. dub.* 17. *num.* 21. qualiſcunque
autem ſit Impotentia,
22 Adverte, non eſſe credendum Conjugi-
bus, inſtantibus pro diſſolutione matrimonii;
nec ſufficiet, ſi ambo Impedimentum confi-
teantur, quia in cauſa matrimonii non ſtatur
ſimplici Litigantium confeſſioni. *cap. Super*
eo 5. *De eo qui cognovit conſanguineum &c.*
Hieronym. Palm. *conſ.* 87. *nu.* 1. Sanchez *lib.*
2. *diſp.* 45. *nu.* 33. Seraph. *deciſ.* 687. *num.* 7.
Alphonſ. à Vera Cruce *in Spec. part.* 3. *art.* 8.
verſ. Secundo caſu; Piaſec. *in Praxi Epiſc.*
part. 2. *cap.* 4. *nu.* 36. Tuſch. *concluſ.* 154. *nu.*
33. *lit. M.* Rot. inter impreſſas poſt ſecund.
Volum. Conſil. Farinacii, *deciſ.* 86. *num.* 3.
Rot. inter impreſſas poſt primum Volum. di-
ctor. Conſil. *deciſ.* 69. *nu.* 4. nec eſt in pote-
ſtate Conjugum matrimonium diſſolvere.
Navarr. *lib.* 4. *Conſil. titul. de Sponſ. conſ.* 8.
num. 3. *in prim. edit.* Menoch. *de Præſumpt.*
lib. 3. *Præſumpt. pr. nu.* 12. Sanch. *l. c.* Tuſch.
concluſ. 154. *nu.* 26. *lit. M.* At ſi pro matri-
monio ſtent, credendum eſt illis. *cap. Si duo*
4. *cauſ.* 35. *quæſt.* 6. Menoch. *de Arbitr. Jud.*
caſu 103. *nu.* 9. Maſcard. *de Probat. concluſ.*
392. *nu.* 2. & *concluſ.* 1033. *nu.* 23. & *concluſ.*
1131. *nu.* 5. Sed quia diſſolutio matrimonii
23 eſt res graviſſima, Sanch. Pontius, Coninck.
& Laymanus à nobis *lib.* 1. *cap.* 4. *nn.* 315.
24 citati, propterea in caſu quo Conjuges con-
corditer pro diſſolutione matrimonii ſtent,
debet citari Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſco-
palis. Sperell. & alii Doctores, quos præſen-
25 ti *lib.* ſupra citavimus, & ulteriùs aſſignan-
dum eſt triennium ad experiendum, niſi de
Impedimento perpetuo certè conſtet, ut
mox dicemus.
26 Verùm ſi impedimentum, quocum matri-
monium fuit initum, ſit certum, & evidens,
nec poſſit aliquo humano remedio juvari, ut
ſi, v. gr. vir utroque teſte careret, vel ejus
virilia amputata, ſeu arida eſſent, matrimo-
nium erit diſſolvendum abſque ulla mora,
& experientia; quia cum de impotentia per-
petua certò conſtet, eſſet contra legem na-
turalem permittere conatum ad copulam.
Gloſſ. in cap. Fraternitatis 6. *de frigid. &*
malef. Filiuc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 3. *nu.*
106. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 311. *nu.* 4.
Averſ. *d. ſect.* 5. *in princip.* Trullenck. *l. c.*
nu. 16. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 107. *nn.* 3. Sperell.
deciſ. 141. *nu.* 37. Rot. inter impreſſas poſt
prim. Volum. Conſil. Farinacii *deciſ.* 75. *nu.*
1. Palaus *tom.* 5. *diſp.* 4. *punct.* 14. § 9. *nu.* 3.
At ſi non appareant ſigna evidentia hujuſ-
modi perpetuæ impotentiæ, etiam in caſu
maleficii, de quo infra agemus, tunc à Ju-
dice Eccleſiaſtico triennii terminus aſſignatur
ad experiendum. *d. cap. Laudabilem* 6. *de*
frigid. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 108. *n.* 5. Coninck.
nu. 83. Trullenck. *nu.* 22. *ll. cc.* & alii com-
28 muniter; quod triennium incipit currere, &
computari debet à die intentatæ copulæ,
juxta doctrinam Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 110. *n.* 1.
& *nu.* 4. Coninck. *diſp.* 31. *nu.* 83. Filiuc. *d.*
cap. 3. *nu.* 112. Trullenck. *d. dub.* 17. *nu.* 22.
Bonac. *d. punct.* 13. *nu.* 21. Nec requiritur,
29 quòd hoc tempus ſit mathematicè continuum,
ſed morali modo, & civili, juxta commu-
nem curſum; & proinde ſi vir fuiſſet abſens,
v. gr. uno menſe, poſſet is ultra triennium
compenſari, & adjici tantum temporis. San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 111. *num.* 2. Filiuc. *nu.* 113.
& Trullenck. *ll. cc.* Imò poterit Judex, poſt
30 decretum factum aſſignationis triennii, arbi-
trari aliquod præciſum, & brevius tempus
ad cohabitandum, & copulæ inſiſtendum,

eo caſu, quo Conjuges poſt plures annos co-
habitaſsent, & copulam intentaſsent. Rot.
deciſ. 277. *nu.* 15. *part.* 4. *diverſ.* quæ eſt *de-*
ciſio 27. *nu.* 10. *poſt pr. Volum. Conſilior.* Fa-
rinacii, *paulò ante Additiones*, & ſic pluries
fuit deciſum à Rota, & remiſſum arbitrio
Judicis, vide *deciſ.* 192. *à nu.* 3. & *dec.* 226.
nu. 1. *inter impreſſas poſt* 2. *Volum. Conſ.* Fa-
31 rinacii. Excipe, niſi Impedimentum eſset ma-
leficium, quia tunc nullo pacto poteſt coarcta-
ri triennium, cum aſſignetur pro forma *in d.*
cap. Laudabilem, *de frigid.*, ut animadvertit
Rot. *deciſ.* 192. *num.* 6. *poſt dictum ſecundum*
Volumen Conſilior. Farinacii. Palaus *d. punct.*
14. §. 9. *num.* 6.
32 Quòd ſi termino elapſo, nulla ſecuta ſit
emendatio, Judex Eccleſiaſticus recipiet ju-
ramentum ab ipſis, quòd licèt multoties co-
nati fuerint copulam habere, nunquam per-
ficere potuerunt. *cap. fin. de frigid. & maleſ.*
& tunc juxta formam dicti *Cap. Laudabilem*,
33 requiritur ſeptima manus Propinquorum, hoc
eſt, ut accedant ſeptem Propinqui ex parte
viri, & totidem ex parte mulieris; & ſi non
adſint tot Propinqui, ſuppleatur numerus ex
Vicinis probæ vitæ, ac famæ, vel ſi tot non
ſint, ſaltem quot poſſint haberi, qui jurare
debent ſe credere dicere veritatem, & ſe
ipſos etiam credere dictos Conjuges eſse verè
impotentes, ità Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 108. *num.*
11. Filiuc. *d. cap.* 3. *num.* 106. Trullenck. *l. ci.*
34 *num.* 27. Si tamen unus Conjugum allegaret
ſuam impotentiam, & hæc ab altero nega-
retur, tunc onus probandi incumbet allegan-
ti, & niſi impotentiam probet, matrimonium
35 non erit diſſolvendum, quia iſto caſu poſſeſſio
ſtat pro matrimonio, donec contra ipſum
non fuerit plenè probatum; & ſi fœmina aſ-
ferat ſe cognitam à viro, ei potius, quàm vi-
36 ro neganti credendum eſt; quia in dubio fa-
vendum eſt matrimonio, ut benè Filiuc. *d.*
cap. 3. *nu.* 109. Palaus *d. punct.* 14. §. 9. *n.* 7.
Sanch. mox citandus; quòd ſi verò fœmina
37 non eſset virgo, quomodo ſit probanda im-
potentia viri, conſule Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 19.
per totam.
Cæterùm ſi poſt ſententiam nullitatis ma-
38 trimonii, ob Impedimentum reputatum per-
petuum in viro, fœmina alii nupſiſset, &
poſtmodùm dictus primus vir cum alia for-
nicatus eſset, vel aliud matrimonium con-
traxiſset, & conſummaſſet, erit quidem pri-
mum matrimonium inſtaurandum; ſed, do-
nec legitimè probatum ſit primum virum eſſe
potentem, poterit in hoc ſecundo matrimo-
nio pacificè remanere; quia potentia primi
viri adhuc eſt dubia, & de ſecundo matri-
monio certò conſtat, & eſſet validum, niſi
potentia dicti primi Conjugis verificaretur,
vide Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 99. *num.* 9. Filiuc.
d. cap. 3. *num.* 96.

39 At ſi impotentia ex maleficio procedat,
debent fieri Orationes, & approbati Exor-
ciſmi triennio durante; & ſi illo tranſacto
adhuc impotentia duret, diſsolvendum erit
matrimonium; quòd ſi per ſententiam Eccle-
40 ſiæ fuiſset diſſolutum ob impotentiam corre-
ſpectivam, nempe eò quia ob maleficium
eſset impeditus reſpectu certi, & particula-
ris matrimonii cum præciſa perſona, non erit
ulteriùs reſtaurandum, quamvis poſtea cum
aliis perſonis abſque ullo Impedimento co-
pulentur; conſtat *cap. fin. cauſ.* 33. *qu. prim.*
quia maleficiatus eſt regulariter impotens re-
ſpectu illius præciſæ perſonæ; ergo cum ſit
potens quoad alias, non prohibetur illas du-
cere, nec tenetur ulteriùs ad priorem Con-
jugem redire, à quo ob impotentiam perpe-
tuam reſpectu ipſius fuit Eccleſiaſtica ſenten-
41 tia ſeparatus; ſi tamen diſsolutum fuerit ma-
trimonium ex quo impeditus fuerit exiſtima-
tus habere impedimentum ex maleficio cum
quacunque perſona, & poſtea compertum
ſit aliud matrimonium iniiſſe, & conſum-
maſse, vel cum alia perſona fornicatum fu-
iſse, tunc primum matrimonium erit reſtau-
42 randum; & ſi infra triennium copulam per-
ficere non poſſit cum primo Conjuge, erit
matrimonium diſsolvendum, abſque ulla ſpe
illud ulteriùs inſtaurandi; quamvis cum aliis
fornicaretur; Ita docent Sylveſter *verbo Ma-*
trimonium 8. *quæſt.* 16. *dict.* 8. Sanch. *lib.* 7.
diſp. 99. *num.* 35. Tancredi *de Matrim. lib.* 7.
diſp. 99. *qu.* 3. *nu.* 7. Averſ. *de Matrim. dict.*
ſect. 5. *in fine*, Pont. *de Matr. lib.* 7. *cap.* 65.
43 *nu.* 6. Si tamen diſsoluto ob dictam cauſam
maleficii matrimonio, copulam inter ſe ha-
berent; dictum matrimonium erit reſtauran-
dum, quia Eccleſia fuit decepta; vide San-
chez *nu.* 25. Tancredi *num.* 8. Filiuc. *nu.* 98.
locis citatis. Intellige tamen, ut durante ter-
44 mino aſſignato, ſecundus Conjux, qui poſt
diſſolutum primum matrimonium cum Con-
juge impedito, contraxit, non poſſit aliud
matrimonium inire, ſed debebit expectare,
& ſic debebit Judex illum interdicere; quia
ſi completo triennio primi Conjuges adhuc
non potuiſsent perficere copulam, eſſet di-
ctus cum prima impeditus huic ſecundo ma-
trimonio reſtituendus; imò ſi dictus ſecundus
Conjux, non ſervato interdicto, aliud ma-
trimonium contraxiſset, deberet ſeparari.
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 99. *n.* 36. Tancredi *lib.* 7.
diſp. 99. *nu.* 14. *quæſito* 15.
Porro non deſunt, quæ circa materiam
ſint adnotatione digna;
45 Et primò adnotandum, non ſufficere ad
conſtituendum Impedimentum perpetuum,
carentia unius teſtis in viro, qui ſi uno tan-
tùm careat, validum eſt matrimonium, cum
verum ſemen ad generationem aptum hinc
emitti poſſit. Sanch. *citato lib.* 7. *diſp.* 92. *n.*
14.

14. *& ſequent.* Trullenck *l. c. num.* 11. Bonac.
de Matr. q. 3. *puncto* 13 *nu.* 19. Filiuc. *d. cap.*
3. *num.* 36.
Nota ſecundò, quòd ſi poſt matrimoni-
46 um, ob impotentiam perpetuam, per ſen-
tentiam Judicis Eccleſiaſtici diſſolutum, im-
peditus miraculosè ſanaretur, non erit ma-
trimonium ſic prius diſſolutum ulteriùs in-
ſtaurandum, cum verè dictum matrimoni-
um nullum fuerit, nec per miraculum ſub-
ſecutum inſtauretur, quia in his non ſunt
47 expectanda miracula; unde ſi Conjuges ve-
lint in dicto matrimonio remanere, opus
erit de novo matrimonium contrahere. La-
yman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 5. *cap.* 11. *num.* 1.
Corollario ſec. Filiuc. *d. cap.* 3. *nu.* 69. Sanch.
lib. 7. *diſp.* 93. *num.* 20. Averſ. *l. c. verſ. Sed
etiamſi.* Sperell. *deciſ.* 141. *n.* 38.
48 Nota tertiò, quòd ſi dubium ſit, an im-
potentia perpetua verè ſubſit, necne, &
adhibita ſufficienti diligentia adhuc rema-
net dubium, iſto caſu potiùs præſumi de-
bet non ſubeſſe Impedimentum, & vali-
dum eſſe matrimonium; ratio eſt, quia ma-
trimonium poſſidet, & eſt certum, at de
Impedimento dubitatur, & proinde matri-
monio eſt favendum. Bonac. *l. c. num.* 11.
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 103. *n.* 8. Palaus *tom.* 5. *diſp.*
4. *puncto* 14. §. 7. *n.* 7.
Nota quarto, illud Impedimentum cen-
49 ſeri perpetuum, quod abſque peccato amo-
veri poteſt, v. gr. abſque alio novo malefi-
cio, quia id cenſetur impoſſibile, quod
abſque peccato non poteſt auferri, Filiuc.
50 *l. c. n.* 81. cum non liceat requirere Malefi-
cum, ut opus illicitum exerceat, niſi Male-
ficus cognoſceret multa media, inter quæ
eſſent aliqua licita, ut idem Filiuc. ubi ſu-
pra *n.* 83. et quod jure non poſſumus, id ab-
ſolutè non poſſe cenſemur. Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
94. *num.* 9. Unde ſi conſuetis, & ab Eccle-
ſia permiſſis Exorciſmis, vel arte Medica,
Impedimentum non poſſit tolli, cenſetur
eſſe perpetuum, & matrimonium cum illo
51 contractum eſſe nullum. Quod verum eſt,
quamvis etiam cum evidenti periculo vitæ
tolli poſſit, quia adhuc cenſetur impoſſibi-
lis curatio, & Impedimentum perpetuum:
vide Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 93. *num.* 18. Bonac.
d. quæſt. 3. *puncto* 13. *n.* 1. *n.* 2. *& n.* 8. Fili-
uc. *tract.* 10. *cap.* 3. *num.* 68. *&* 69. Layman.
l. c. num. 1. *verſ. Nota autem.* Averſ. *d. q.* 13.
ſect. 3. Trullenck *d. dub.* 17. *nu.* 6. Tancredi
d. diſp. 93. Amplia ut ſit nullum, quamvis
etiam impeditus vellet medicamenta acci-
52 pere, & periculo vitæ ſe exponere. Sanch.
d. diſp. 93. *nu.* 20. Tancredi *quæſt.* 2. *n.* 12. *l. c.*
53 Amplia inſuper, quamvis periculo vitæ ſe
expoſuerit, & incolumis evaſerit, quia ni-
hilominus erit in electione Conjugum, an
velint in dicto matrimonio remanere, illud-
que ratificare, vel alias nuptias inire, cum
dictum matrimonium nullum fuerit. Sanch.
l. c. num. 19. *& d. num.* 20. Filiuc. *d. num.* 68.
54 nec tenetur eo caſu alter expectare, ut Con-
jux aptus Conjugio reddatur, ſed liber eſt
à matrimonio. Laym. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.*
4. *cap.* 11. *num.* 1. *Coroll. pr.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
93. *num.* 20. Coninck *diſp.* 31. *dub.* 7. *nu.* 85.
55 At ſi abſque periculo vitæ poſſit reddi apta
judicio Medicorum ad matrimonium, quam-
vis cum magno dolore, valebit matrimoni-
um, & tenebitur impedita inciſionem pati.
Sanch. *d. diſp.* 93. *n.* 32. *& n.* 34. *l. c.* Filiuc.
56 *l. c. n.* 70. Et ſi per Exorciſmos, & Orationes
liberetur, non dicetur hoc caſu Impedimẽ-
tum auferri per miraculum, cum adhibeatur
modus ordinarius, & regulatus. Sanch. *lib.* 7.
diſ. 93. *n.* 10. Averſ. *l. c. verſ. Satis tamen.*
Steph. à S. Greg. *univ. Tract. de vinc. Divinæ
Pietat. lib.* 3. *cap.* 110. *num.* 17.
57 Nota quintò, quòd ſi cauſa cognita, &
matrimonio per Judicis ſententiam diſſoluto
ob impotentiam viri, vel arctitudinem fœ-
minæ, poſtea vir tractu temporis, aliquo
ordinario modo potentiam acquiſiverit, re-
ſtaurandum erit dictum matrimonium. *cap.
Fraternitatis* 6. *de frigid. & malef.* quia cum
impotentia fuerit temporalis, matrimonium
illud fuit validum, nec potuit abſque ſpe-
ciali Diſpenſatione Papæ, vel ſine Religio-
nis ingreſſu (cum non fuerit conſummatum)
diſſolvi. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 99. *nu.* 5. *& diſp.*
102. *n.* 2. Averſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Dicendum ta-
men.* Filiuc. *d. cap.* 3. *num.* 101. Conſimili ra-
58 tione, ſi fœmina à viro ſeparata ob arcti-
tudinem, quæ judicio Peritorum non potu-
it tolli abſque periculo vitæ, fuiſſet poſtea
cognita à viro conſimili, reſtaurandum erit
matrimonium, probata prius in Foro Ec-
cleſiæ conſimilitudine ſecundi viri cum pri-
mò, quia impotentia non erat perpetua,
cum judicari debeat potuiſſe aliqua ordina-
ria arte juvari, ut à primo quoque cogno-
ſceretur, dum conſimilis ſecundo erat. San-
ch. *d. diſp.* 99. *nu.* 18. Silveſter *verbo Divor-
tium, quæſt.* 18. *nu.* 21. Filiuc. *tomo pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 96. Averſ. *l. c.* Tan-
credi *lib.* 7. *diſp.* 99. *num.* 1. Trullenck *l. c. nu.*
31. Laym. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *c.* 11. *n.* 5.
59 *in fine.* Intellige tamen, ſi primum matrimo-
nium diſſolutum fuiſſet, non ratione arcti-
tudinis abſolutæ, ſed tantùm correſpectivæ;
quia ſi fuiſſet diſſolutum ob abſolutam ar-
ctitudinem, omne quod ineatur matrimo-
nium, nullum erit. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 99. *nu.*
17. Filiuc. *d. cap.* 3. *n.* 97. Trullenck. *d. nu.*
60 31. ut ſit reſtaurandum matrimonium, ſi à
viro conſimili cognita ſit, quia ſi vir magis
fortis, & potens illam penetraſſet, tenebit
matrimonium cum potentiori contractum.
Sanch. *n.* 18. *l. c.*

No-

Nota ſextò, quòd ſi Judici Eccleſiaſtico
conſtitiſſet de Impedimento, & perpetua
impotentia ad coeundum, quæ nulla poſ-
ſent humana arte tolli per relationem Ma-
tronarum, & alias legitimas probationes,
61 & Peritorum atteſtationes, unde, recepto
Juramento à manu Propinquorum, matri-
monium diſſolutum fuiſſet; at poſt debitam
experientiam, & diligentiam, latamque
ſententiam de nullitate matrimonij, & im-
potentiam judicatam perpetuam, & inſu-
perabilem, appareret Conjuges ſic ſepara-
tos eſſe potentes; ſi quidem ipſi malitiosè
finxerint ſe impotentes, ſuaque fraude, &
dolo Eccleſiam deceperint, tunc, tam in
foro conſcientiæ, quàm in foro fori, debe-
bit primum matrimonium, tanquam vali-
dum, ac indiſſolubile, reſtaurari; & ſi ali-
ud matrimonium contraxiſſent, erit nullum,
& invalidum, & ſic declarari debebit: con-
ſtat *ex d. cap. Laudabilem, de frigid. & malef.*
& cap. Requiſiviſti 2. cauſa 33. quæſt. pr. &
docent Averſ. *d. quæſt. 13. ſect. 5. verſ. Octa-*
vo demum; Layman. *l. c. n.* 5. ubi etiam do-
62 cet, poſſe Conjugem innocentem reſpuere
alium, qui malitiosè aliud Conjugium non
ſine ſcelere iniit, quoad thorum, & habi-
tationem.

63 Verùm ſi Conjuges, non malitiosè, ſed
bona fide, non potentes habere copulam,
putarunt ſuam impotentiam eſſe perpetuam,
& inſuperabilem, probatoque Impedimen-
to, & ſervatis ſervandis, nullitate matri-
monii declarata, poſtea temporis lapſu, mo-
do aliquo ordinario, potentiam acquiſive-
runt, tunc reſtaurari debebit primum ma-
trimonium, ſecluſo caſu maleficii reſpectu
certæ perſonæ, de quo ſupra diximus; ſic
Averſ. *l. cit. verſ. Dicendum tamen*; Sanch. *d.*
64 *diſp.* 17. *n.* 24. Quod ritè procedet, quamvis
etiam unus ex Conjugibus fuiſſet Sacris Or-
dinibus initiatus, quia verè matrimonium
fuit validum; hoc tamen caſu non poterit ſic
Ordinatus petere, ſed tenebitur reddere; eò
65 quòd voto Caſtitatis adſtrictus ſit; quòd ſi
uterque in Religione profeſſus ſit, valida
erit Profeſſio, cum matrimonium ratum fue-
66 rit per Religionis ingreſſum diſſolutum; ſi
verò alter ſolùm profeſſus ſit, & alius ma-
monium contraxit cum alia perſona, hoc
ſecundum matrimonium validum eſt, quia
per Profeſſionem primi Conjugis fuit diſſo-
lutum primum matrimonium ratum; *cap.*
Fraternitatis de frigid. & malef. & docent
Sanch. *d. diſp.* 99. *num.* 37. Bonacin. *de Ma-*
trim. q. 3. *puncto* 13. *nu.* 23. Trullenck *d. du-*
bio 17. *num.* 24. Filiuc. *d. cap.* 3. *num.* 100.

67 Nota ſeptimò, quòd ſi ſigna impotentiæ
ſint tantùm præſumptivè probantia, & con-
ſequenter impotentia dubia, licèt uterque
Conjugum Impotentiam fateatur, non eſt illis
credendum, *Cap. ſuper eo* 5. *De eo qui cogno-*
vit conſanguineam niſi concurrat etiam fa-
ma de Impedimento. Piaſeſc. *in Praxi Epi-*
ſc. part. 2. *cap.* 4. *num.* 36. *verſ. Confeſſio au-*
tem, Genuenſ. *in Praxi Curiæ Neapolitanæ*
cap. 21. *num.* 11. & in omnem caſum, ad
colluſiones, & fraudes evitandas, citandus
erit Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis, ut
docent Genuenſ. *l. c. num.* 17. Spetell. *deciſ.*
141. *n.* 48. & nos diximus ſupra *cap.* 10. *n.*
68 75. unde debebit eo caſu aſſignari triennium
ad experiendum, cum eorum confeſſio non
ſit vera probatio, nec ſit in eorum pote-
ſtate matrimonium dirimere. Sanch. *lib.*
69 7. *diſp.* 108. *n.* 5. Trullenck *l. c. n.* 27. Piaſeci-
us *l. c. n.* 36. At ſi Impotentia non ſit certa,
ſed fœmina illam affirmat, & vir negat, tunc
ſi fœmina reclamet initio matrimonii infra
menſem, ſeu infra bimeſtre à die intenta-
tæ copulæ, audiri debet, *cap. Accepiſti primo*
de frigid. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 109. *n.* 2. Filiuc.
d. cap. 3. *num.* 108. Trullenck. *d. dub.* 17. *nu.*
70 27. Si verò infra dictum tempus non recla-
met, ut ſupra, non erit audienda, ſed cre-
di debebit viro aſſerenti ſe eſſe potentem,
pro quo eſt præſumptio, cum unuſquiſque in
dubio præſumatur potens ad generandum,
vide Sanch. & Filiuc. *ll. cc.*

Sunt tamen nonnulli caſus, in quibus etiã
71 poſt bimeſtre fœmina eſt audienda. Primò, ſi
per certa ſigna intenderet viri Impotentiam
72 probare. Secundò, ſi per Inſpectionem pro-
bet ſe virginem, nec à viro cognitam; imò
73 etiam poſt triennium poteſt reclamare, ſi
per inſpectionem probet ſe virginem, & ſi-
mul accedat ſeptima manus Propinquorum.
Filiuc. *d. cap.* 3. *n.* 109.

74 Nota octavò, quòd quamvis Puberes poſ-
ſint licitè, & validè contrahere poſt annos
pubertatis, ſcilicet poſt decimumquartum
in maſculo, & duodecimum in fœmina,
quando tamen defectu potentiæ temporalis
non poſſent perficere copulam, expectan-
dum erit tempus plenæ pubertatis, quæ in
maſculo eſt decimoctavo, & in fœmina
75 in decimoquarto completis, Filiuc. *l. c. nu.*
87. At ſi adhuc copulari non poſſint, aſſi-
gnabitur triennium ad experiendum, & co-
pulam perficiendum; quod triennium com-
putari debebit à die plenæ pubertatis, quia
illuc uſque eſt præſumptio, quòd Impoten-
tia orta ſit ex naturæ debilitate. Sanch. *lib.*
7. *diſp.* 110. *num.* 10. Filiuc. *d. cap.* 3. *n.* 112.
Coninck *diſp.* 31. *dub.* 7. *n.* 84.

76 Nota nonò, Hermaphroditos non poſſe
matrimonium inire, niſi prævaleant in eo
ſexu, in quo contrahunt; aliàs nullum, &
77 irritum erit matrimonium: at ſi ſint ſexus
æqualis, & neuter prævaleat, poterunt co-
ram Judice Eccleſiaſtico eligere quem ma-
luerint, & in illo contrahere. Sanch. *lib.* 7.
diſp.

diſp. 106. *num*. 4. & *num*. 6. Bonac. *d. puncto*
13. *n*. 27. Coninck *d. diſp*. 31. *nu*. 89. Filiuc.
d. cap. 30. *n*. 90. Verricel. *de Miſſionib. Apoſt.*
q. 196. *num*. 31. & 32. Si tamen ſoluto eo
matrimonio velint de novo contrahere, non
78 poterunt ſexum mutare, nec in alio ſexu,
abſque gravi peccato, contrahere; quam-
79 vis ſi contraherent, matrimonium valeret,
ut concludunt præcitati Doctores; ſi tamen
juſta cauſa ſuadente variare vellent in novo
80 matrimonio, poſſet etiam Epiſcopus, ſi æ-
qualis potentia ſit in utroque ſexu, diſpen-
ſare; vide dictum Verricell. *l. c. n*. 38.

81 Nec poterit Parochus aſſiſtere matrimonio
Hermaphroditi, in quo uterque ſexus æqua-
lis eſt, donec coram Judice Eccleſiaſtico
cum juramento fuerit facta electio ſexus, in
quo velit contrahere; quia, ſicut alibi di-
ximus, cognitio Impedimentorum non ſpe-
ctat ad Parochum; ſed ſi ipſe ſciat, vel ſi-
bi denuncietur, contrahere volentem eſse
Hermaphroditum, non poteſt aſsiſtere ma-
trimonio, niſi ſciat fuiſſe factam dictam ſe-
xus electionem, & conſequenter fuiſſe per
Ordinarium captas debitas informationes,
& cauſa cognita, conceſsam licentiam aſſi-
ſtendi; & ſi Hermaphroditus contraheret
in uno ſexu, & prævaleret in alio, nulli-
ter, & invalidè contraheret, ut concludunt
præcitati Doctores.

82 Duo Hermaphroditi jure naturali, & Di-
vino attento, ſi quilibet æqualem omninò
potentiam, & perfectiſſimas habeat opera-
tiones utriuſque ſexus, adeò ut pariat, &
gignat, non poſsunt inter ſe matrimonium
contrahere. Averſ. *quæſt*. 13. *ſect*. 2. *verſ.*
Quintò, Verricell. *l. c. num*. 40. quia natura
non poteſt duplici operationi eſse intenta,
& naturaliter repugnat requiri in uno, eo-
demque corpore, eodem tempore, duo ex-
crementa, nempè menſtrui, quo fœtus ali-
tur, & ſpermatis virilis; ergò talis modus
contrahendi matrimonium repugnat fini na-
turali ejuſdem matrimonii, qui eſt genera-
tio prolis, cum ſit contra matrimonii natu-
ram, quæ eſt ut contrahatur inter unum,
& unam; hoc autem promiſcuum Conjugi-
um æquivalenter eſſet inter duos, & duos;
83 ergo hujuſmodi matrimonium nullum, & ir-
ritum eſt, nec ullo modo diſpenſabile. Me-
mini legiſſe penes dictum Verricell. *d. q*. 196.
num. 14. *in fine*; de Androgymis, qui ſeipſos
ineunt, & ex ſe concipere poſſunt, & pe-
nes Averſ. *d. q*. 13. *ſect*. 4. *in principio*, ſin-
gularem caſum, quo eveniente matrimoni-
um ritè contractum, & conſummatum diſ-
ſolvitur, nempe, ob mutationem ſexus, v. g.
84 Hermaphoditus, qui tempore contracti ma-
trimonii in ſexu fœmineo vigens, uti fœmi-
na nupſit, tractu temporis mutetur in vi-
rum, itaut ipſe non poſſit amplius uti fœ-
mina copulari, ſed ipſe, ut vir poſſit habe-
re copulam; & proinde cum matrimonium
non poſſit conſiſtere, niſi inter virum, &
fœminam, non poterit quidem conſtare ex
duobus viris, nec unus vir poterit eſſe uxor
alterius viri; unde concludit idem Doctor,
eo caſu ſolvi matrimonium, ſicut poſt mor-
tem naturalem.

85 An autem caſus poſſit dari caſus, ut vir in
fœminam convertatur, fuſiſſimè diſputat
Verricell. *d. q*. 196. *dub*. 10. *num*. 85. omni-
nò videndus.

86 Illi etiam, qui habent teſtes ita contuſos,
ut verum ſemen emittere non poſſint, ſunt
ad matrimonium inhabiles. Bonac. *d. q*. 3.
n. 19. Trullenck *l. c. n*. 11.

87 Sic pariter Eunuchi, & Spadones, qui
utroque reſte carent, licèt etiam aliquem
humorem aqueum emittant, cum tamen
verum ſemen non ſit; matrimonium contra-
here prohibentur; nec de hoc dubitari po-
teſt, cum fuerit ita definitum à Sixto V. Sũ-
mo Pontifice Anno 1587., & ita reſcriptum
ad Nuncium Apoſtolicum Hiſpaniis reſiden-
tem, his verbis: *Conjugia per Eunuchos, &*
Spadones utroque teſte carentes, &c. nulla, &
irrita, ac invalida eſſe decernas; idque etiamſi
fœmina conſcia illius defectus, cedere velit
Juri ſuo.

88 At ſi poſt matrimonium ritè contractum,
aliquo caſu vir factus ſit Eunuchus, hujuſ-
modi copulam imperſectam, cum immiſſio-
ne non veri ſeminis exercere non prohibe-
tur; aliud enim eſt non poſſe Matrimonium
contrahere cum dicto Impedimento, & ali-
ud eſt, poſt illud ritè contractum eo uti.

89 Nota decimò, matrimonium cum impo-
tentia perpetua contractum, non ſolùm eſſe
nullum inter Fideles, ut diximus, ſed nul-
lum, & invalidum eſſe etiam inter Infide-
les, quia cum hujuſmodi Impedimentum oria-
tur ipſo jure naturæ, obligat etiam inter In-
fideles, vide Filiuc. *d. cap*. 3. *num*. 73. *in fine*.

90 Nota undecimò, quamvis matrimonium
ex Impotentia perpetua nullum ſit, ut di-
ximus, attamen non prohiberi Impeditos
fraternæ ſocietatis vinculo, & caſto amo-
re conſtrictos, inter ſe, ſi ita eligant, vi-
vere, & cohabitare uti Fratrem & Sororem,
ſeparatos quoad thorum, abſtinentes tamen
ab omni carnis commixtione, & tactibus
impudicis; ira decrevit Lucius III. *cap. Con-*
ſultationi 4. & Cœleſtinus III. *cap. Laudabi-*
lem 5. *de frigid. & Maleſ.* & Sixtus V. in mo-
tu proprio *de Matrim. Eunuchorum* de Anno
1587. de quo meminit Sanch. *lib*. 7. *diſp*.
92. *num*. 17. & docent idem Sanch. *lib*. 7. *diſp*.
97. *num*. 4. Coninck *l. c. n*. 83. Bonac. *de Ma-*
trim. q. 3. *puncto* 13. *num*. 20. Layman. *l. c. n*.
4. Averſ. *verſ. Ad quintum l. c.* Filiuc. *d. cap*.
91 3. *num*. 44. Trullenck *l. c. num*. 18. Verùm ſi
non

non continerent à tactibus impudicis, vel
in eodem lecto dormirent, nullo modo ſunt
92 tolerandi; at ſi ipſi non poſſint continere
tenentur reclamare, ut Eccleſiæ auctoritate
matrimonium diſſolvatur, ſi non poſſint abſ-
que ſcandalo ſeparari; vide Filiuc. *l. c.* ubi
93 ex doctrina Sanch. ampliat, ut teneantur eo
caſu reclamare, ut ſupra, licèt impotens
ſuæ impotentiæ conſcius ſœminam decepiſ-
ſet, neque enim propterea tenetur eam uti
Sororem habere, & alere; imò & idipſum
procedere contendit, ſi ambo ſuam Impo-
tentiam cognoviſſent, neque enim tenen-
tur tanquam ſratres convivere.

94 Tandem remanet adnotandum, quæſtio-
nem eſſe inter Doctores, an matrimonia à ſe-
nibus contracta valida ſint, maximè quia
95 de jure communi poſt ſexaginta annos ma-
ſculi, & poſt quinquagita ſœminæ non præſu-
mantur apti ad generationem, ut conclu-
dunt plures Doctores, quos refert, & ſequi-
tur Trentacinq; *Var. Reſ. lib. pr. de verb. ſi-
gnif. reſol.* 4. *num.* 2. & ob id *ex l. Popeja*
ipſis jus connubii denegetur. *l. penult.* C. *de
nuptiis*, Soac. *ſuper inſtit. tit.* 10. *de Sponſ.
part.* 2. *requiſit.* 3. *num.* 8. In qua re magis
communis ſententia eſt, quòd ſi ſint ita ex-
hauſti nullo modo, nec ulla Medicinæ arte
copulam habere poſſint, nulliter, & invalide
contrahant; favet Gloſſa communiter re-
cepta *in cap. Quòd ſedem* 2. *de frigid. & maleſ.*
ità expreſsè docent Bonac. *de Matr. d. pun-
cto* 13. *num.* 10. Averſ. *quæſt.* 13. *ſect.* 2. *verſ.
Octavò poſſunt.* Silveſt. *verbo Matrimonium* 8.
q. 16. *dicto tertio*, & innumeris citatis hanc
doctrinam docet Sanch. *lib.* 7. *diſ.* 92. *n.* 24.

96 Quamvis tamen dicta opinio ſit magis com-
muniter recepta, & valde probabilis, tamen
veriùs exiſtimo valida eſſe hujuſmodi ma-
trimonia à ſenibus, etiam decrepitis contra-
cta, dummodo ex aliquo defectu, præter-
quàm ſenectutis, impotentia perpetua non
laborent; quia ſenex ſemper retinet habitu
intrinſecam potentiam ſeminandi intra vas,
quamvis per accidens impedita ſit ob ſene-
ctutem, comprobatur ex uſu communi Eccle-
ſiæ, quæ nulli ſeni (niſi aliud obſter) matri-
monium denegat; & ſic ſemper contraxiſse
vidimus, & Eccleſiam hujuſmodi matrimo-
nia non denegaſse, ſed publicè permiſiſse,
& nil in contrarium ſtatuiſse, prout credi,
& præſumi poteſt; quòd ſi hujuſmodi matri-
monia eſsent invalida, non fuiſsent permiſsa;
& ſi de validitate iſtorum matrimoniorum
dubitari poſset, quot dubia, & ſcrupuli in-
ſurgerent? vide Navarr. *lib.* 4. *Conſilior. titul.
de ſponſ. conſ.* 15. *in prima editione*. Filiuc.
d. cap. 3. *num.* 74. & 75. Rot. *in Noviſſimis*,
deciſ. 20. *nu.* 25. coram Merlin. Donat. Ant.
de Marin. *Reſol. Quotid. lib.* 1. *cap.* 87. *nu.* 4.
Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reipub. part.* 1. *lib.* 3.
diſp. 6. *nu.* 30, *verſ. His tamen non obſtantib.*
Plura inſuper exempla perſonarum, quæ
in decrepita ætate filios genuerunt, refert
97 Tiraquell. *de Legib. connubialib. leg.* 6. *n.* 22.
Menoch. *de Præſumpt. Præſumpt.* 46. *nu.* 28.
ex quibus habetur Maximiſsam in 86. ſuæ
ætatis anno filium genuiſse; Uladiſlaum Po-
loniæ Regem ann. 90. duos filios generaſse;
Catonem ann. 88. alterum Catonem filium
habuiſſe: & de aliis etiam, qui in decrepita
ætate filios ſuſceperunt, meminit idem Me-
nochius *de arbitr. caſu* 89. *d num.* 55. Et hæc
quoad hujuſmodi impedimentum impoten-
tiæ percurriſse ſufficiat, cum in illo non
diſpenſetur; ſi enim matrimonium contra-
ctum ſit cum impotentia temporali, valet,
nec ulla ob id requiritur Diſpenſatio; quòd
ſi contractum cum impotentia perpetua ſit,
nullum, & irritum eſt, nec poteſt Diſpenſa-
tione aliqua validari. Si quis tamen velit
totam materiam optimè digeſtam habere,
conſulat Sperell. *tota deciſ.* 141.

SUMMARIUM.

1 *Pœnæ contra Raptores, quæ ſint de Jure Civili.*
2 *Quæque de Jure Canonico, & ex S. Concilio Tridentino*, & num. 10.
3 *Plura requiruntur ad hoc, ut Raptor incurrat pœnas à Jure Civili ſtatutas, quibus non concurrentibus, Raptor punitur pœna extraordinaria.*
4 *Ad hoc, ut Raptus propriè pro foro externo conſtituatur, & pœnis rigoroſis locus ſit, plura requiruntur; & primò, quòd fiat cum violentia, vel metu violentiæ.*
5 *Secundò, ut mulier rapiatur cauſa explendæ libidinis; & ſi Raptor noluit, cum poſſet habere copulam, extraordinariè puniendus eſt.*
6 *Tertiò, requiritur traductio mulieris de loco ad locum, eo animo, eam è domo abducendi, licèt ad locum deſtinatum poſtea ducere non potuerit.*
7 *Quartò, ut mulier rapta ſit honeſta, nec refert ſi ſit ſoluta, ſive vidua, vel conjugata.*
8 *Ad effectum conſtituendi matrimonii impedimentum ſufficit ſimplex Raptus.*
9 *Inter Raptorem, & Raptam, quandiù ipſa in poteſtate Raptoris manſerit, nullum poterit conſiſtere matrimonium, ex Concil. Trid.*
11 *Sed ſi ponatur in loco tuto, & in matrimonium conſentiat, validum erit matrimonium, licèt ante Concilium Tridentinum ſemper impediretur matrimonium*, & nu. 12.
13 *Ob ſimplicem Raptum non requiritur Diſpenſatio ad contrahendum, quia ſi maneat in poteſtate Rapientis, ejus conſenſus non præſumitur liber; ſi verò ſit conſtituta in loco libero, poterit conſentire, & ceſſabit impedimentum.*

14 Ma-

14 *In locis, in quibus viget conſuetudo, ut hujuſmodi matrimonia non contrahantur abſque Diſpenſatione, poteſt Epiſcopus diſpenſare.*

15 *At ſi abſque Diſpenſatione contraherent, peccarent, ſed tamen matrimonium eſſet validum.*

16 *Ob ſimplicem Raptum, licèt non requiratur Diſpenſatio ad contrahendum, requiritur tamen licentia Ordinarii, ad quem ſpectat cognoſcere de cauſa Raptus, & an Concilii diſpoſitio ſit adimpleta, quoad dotem Raptæ conſtituendam.*

17 *Ad conſtituendam dotem Raptæ, quoad quantitatem, relinquitur arbitrio Ordinarii, qui debet reſpicere ad qualitatem perſonarum, conditionem earumdem, & ad injuriam illatam mulieri Raptæ.*

18 *Raptor tenetur de Jure naturæ dotem conſtituere mulieri raptæ, aliaque damna reſarcire, nulla expectata Judicis ſententia.*

19 *Si ob aliud impedimentum dirimens neceſſaria eſſet Pontificis Diſpenſatio, Delegatus non poterit devenire ad executionem, donec dos ei non fuerit conſtituta, & adimpleta, quæ à Pontifice demandata erunt, & quomodo conſtare debet de dotis conſtitutione.*

20 *Ad dotis conſtitutionem tenetur, non ſolùm Raptor, ſed etiam omnes, qui conſilium, auxilium, & favorem eidem præbuerunt.*

21 *Imò ſi ſcienter, & dolosè in hoc deliquerint, capitali ſupplicio ſubjiciuntur.*

22 *Nec ab hujuſmodi obligatione liberantur, quamvis Rapta eſſet dives, nec egeret, aut ipſa ſua ſponte ipſam dotem remitteret, & de ratione,* num. 23.

24 *Rapta non poterit licitè poſt conſtitutam dotem, & factam Diſpenſationem, ac matrimonium contractum, eamdem Raptori reſtituere, & ita pluries mandatum fuit ſervari per Pontificem, licèt mulier eſſet dives.*

25 *Bona Raptoris, quæ ſtatim ſiunt Raptæ, illa eadem amittit ſi Raptori nubat, licèt in hoc alii contrarium teneant,* & num. 26. *declara ut* num. 27.

28 *Pœnæ Infamiæ, Depoſitionis, ac Dotationis, contra Raptores à Concilio ſtatutæ, non obligant ante Judicis ſententiam.*

29 *Excommunicationis verò pœna, licèt ſit latæ ſententiæ, non tamen eſt Pontifici reſervata.*

30 *Si ob aliud impedimentum dirimens Diſpenſatio requiratur, debet Pontifici fieri mentio de Raptu ſecuto, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia,* & num. 32.

31 *De Jure Civili Raptor non poteſt matrimonium cum Rapta contrahere, ſecus de Jure Canonico.*

32 *Raptus crimen, eſt adeò deteſtabile, & ab illo Pontifex plurimum abhorret, & propterea in omnibus mandatis Diſpenſationum Matrimonialium, quas committit exequendas, apponit clauſulam,* dummodo mulier propter hoc rapta non fuerit.

33 *Clauſulæ prædictæ ſenſus qualis ſit.*

34 *Clauſula,* dummodo mulier propter hoc rapta non fuerit, *quamvis in mandato appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligitur de ſtylo Curiæ.*

35 *Unde ſi ſit expreſſa, vel omiſſa, ſi Delegatus reperiet Oratricem fuiſſe raptam propter matrimonium, non poterit Diſpenſationem exequi.*

36 *Sed opus erit novas literas in forma* Perinde valere, *à Pontifice impetrare, quæ totum factum contineant.*

37 *Forma Supplicationis pro impetranda d. Diſpenſatione ſuper impedimento Raptus, omiſſo in prima Supplicatione, ſuper alio Impedimento dirimenti petita.*

38 *Et cui committatur executio d. Diſpenſationis, & quid adimplere debeat Delegatus.*

39 *Licèt Epiſcopus abſolvere poſſit ab excommunicatione ob Raptum incurſa, tamen caſu quo Diſpenſatio fuerit petita à Pontifice, & commiſſa Delegato, non poterit Epiſcopus abſolvere, ſed tantùm Delegatus.*

40 *Decretum Concilii Tridentini loquens de Raptu, eſt generaliter intelligendum de quolibet Raptu cujuſcunque mulieris, ſive ſit virgo, ſoluta, conjugata, vidua, honeſta, ſive extranea, ſive conſanguinea, vel aliter contrahere impedita, infamis, meretrix, dummodo ad effectum contrahendi ſecutus fuerit raptus.*

41 *Pœnis contra Raptores inflictis ii tantùm ſubjiciuntur, qui ad ipſum fœminæ raptum cooperentur, non verò alii, qui poſt raptum cooperarent, & raptorem juvarent ad contrahendum cum Rapta.*

42 *Fœmina rapta poteſt validè nubere alteri quàm Raptori, etiam ſi adhuc maneat in poteſtate Raptoris, dummodò ea conſentiat, & ille tertius ignoret ipſam fuiſſe raptam.*

43 *Parochus, & Teſtes, ſcientes ſecutum fuiſſe hujuſmodi raptum, ſi aſſiſtant hujuſmodi matrimonio, non incurrunt d. pœnas, niſi ante raptum promiſiſſent aſſiſtere.*

44 *Prohibitio, quòd Raptor, & Rapta, nequeant inter ſe contrahere, non extenditur ad alios cooperantes, & auxiliantes, licèt aliis pœnis ſubjaceant, & inter eos conſiſtere poteſt matrimonium, licèt adhuc in poteſtate Raptoris exiſtat, ſi non obſtet aliud Impedimentum.*

45 *Raptor dicitur ille, qui mandat tertio, ut fœminam pro ipſo Mandante rapiat, & non Mandatarius, qui licèt aliis pœnis ſubjaceat,*

46 *Tamen non erit impeditus cum Rapta contrahere, ſicut Mandans.*

47 *Raptus ex cauſa explendæ libidinis, vel ob aliam cauſam, non comprehenditur in Decreto Concilii, nec Impedimentum inducit, ſed ſolùm quando ſit animo contrahendi matrimonium.*

48 *Ex Raptu facto ex cauſa explendi libidinem, & inſimul matrimonium contrahendi, Impedimentum inſurgit.*

49 *Raptus propriæ Sponſæ non dirimit matrimonium, nec Sponſus ſubjacet pœnis contra Rapientes appoſitis,* & num. 52. & 53.

50 *Quamvis etiam Parentes Raptæ contradicant.*

51 *Quia ad valorem matrimonii conſenſus Parentum neceſſarium non eſt.*
52 *Si tamen, poſt contracta Sponſalia, Sponſa nollet adimplere, vel nollet abduci, & raperetur invita, erit quidem Raptus, & comprehendetur ſub decreto Concilii.*
55 *Raptus dicitur, ſi puella recuſet abduci; & parentes, vel alii, qui ejus curam haberent, conſentirent.*
56 *At ſi parentes reſiſtant, & fœmina conſentiat, Concilij diſpoſitio non procedit.*
57 *Intentio Concilii in ſtatuendo Impedimento, & infligendis pœnis contra Raptores, fuit conſulere libertati matrimonii.*
58 *Si mulier conſentiat abduci, non dicitur Raptus, quia requiritur violentia*, num. 59.
60 *Imò ſi puella conſentiret abductioni, & copulæ reſiſteret, non dicitur Raptus.*
61 *At ſi in principio renueret abduci, & poſtea copulæ conſentiret, dici poteſt Raptus.*
62 *Raptus committitur, ſi poſt matrimonium ratum, ſed non conſummatum, Sponſus raperet per vim Sponſam invitam, quæ vellet frui ſpacio duorum menſium, conceſſorum ad deliberandum.*
63 *Sponſalia contracta inter Raptorem, & Raptam, tempore quo Rapta manebat in poteſtate Raptoris, ſunt illicita, & invalida.*
64 *Prohibito matrimonio, intelliguntur conſequenter prohibita Sponſalia, quæ ad illud contrahendum obligent.*
65 *Doctrina* Marci Antonii Genuenſis, in Prax: Curiæ Archiepiſcopalis, *dicentis non conſiderari Raptum ſine ſtupro, impugnatur.*
66 *Raptus non dicitur, ſi quis cauſa deflorandi virginem, illam non educat è domo, in qua reperiretur, ſed de uno cubiculo ad aliud.*
67 *Sicut etiam dum illam in via publica repertam in agrum vicinum per aliquot paſſus trahat, ut abutatur.*
68 *Aliter tamen eſſet, ſi in aliquam domum, aut in alium locum extra illum agrum, ſeu domum abduxiſſet.*
69 *Raptus dicitur, ſi quis puellam, quæ ad ſe accedere nolebat, vocari faciat per vicinam in domo ipſius vicinæ, in qua talis vir antea ad hunc effectum abſconditus erat, ut illam ſtupraret.*
70 *Raptus non dicitur, caſu quo ſolis importunis precibus, aut mercede aliqua abſtrahatur, niſi preces hujuſmodi violentiæ æquipararentur, licèt in hoc alii contrarium teneant.*
71 *Undè hoc caſu Raptor puniendus non erit pœna ordinaria contra Raptores, ſed alia mitiori, & extraordinaria.*
72 *Raptus an verè ſit, & matrimonium dirimens, ſi fœmina robuſta, vel auctoritate pollens rapiat virum; & licèt variæ ſint opiniones, concludendum eſt dici Raptum, & comprehendi ſub Decreto Concilii, ut* num. 75. & 76., & *Impedimentum inducitur*, num. 77. & 81.
73 *Lex loquens de Raptore non eſt extendenda ad Raptricem, niſi eadem ratio militet*, nu. 78.
74 *Maſculinum non comprehendit fœmininum in odioſis.*
78 *Limita, quando verba adaptari poſſunt tam maſculis, quàm mulieribus, & materia poteſt convenire utrique ſexui.*
80 *Prohibitio ne vir occidat uxorem, ne vir contrahat cum Moniali, extenditur ad uxores reſpectu mariti, & ad fœminas, quoad Monachos.*
82 *In Civitate Florentiæ fuit combuſta quædam meretrix, eò quòd rapuerat quemdam pulchrum puerum.*
83 *Raptus quandocunque adfuerit, vel ſit factus invita, vel conſentiente Rapta, nullo modo concedi poteſt licentia inter eos contrahendi matrimonium, niſi prius poſita fuerit in loco tuto, extra Raptoris poteſtatem, aliàs erit nullum, & invalidum.*
84 *Ad effectum, ut non adſit Impedimentum impediens, & dirimens matrimonium inter Raptorem, & Raptam, requiritur ut Rapta in loco tuto, & in plena libertate ponatur, & in matrimonium liberè conſentiat.*
85 *Si Raptor probare vellet Raptam riſiſſe, non auditur.*
86 *Condemnatus ob Raptum appellare non poteſt.*
87 *Raptor ubicunque repertatur, puniri poteſt.*
88 *Raptor ſi cum Rapta in Eccleſiam ſe recipiat, Rapta ab eo auferri poteſt.*
89 *Si tam Raptor, quàm Rapta dicant ſe contraxiſſe matrimonium, non evitabunt nihilominus pœnam Raptus, ſi ſigna contraria exiſtant, ut quia mulier plorabat, &c. quia præſumitur ſeducta.*
90 *Rapiens Sponſam alienam impeditur, nè poſtea poſſit cum quacunque alia contrahere.*
91 *Et ſi Sponſa rapta copulæ conſentiat, non poterit poſtea aliud matrimonium licitè inire; ſi tamen contrahat, validum erit, quia id non eſt Impedimentum dirimens.*
92 *Impedimentum hujuſmodi ut contrahatur, requiritur, ut Sponſus de præſenti contradicat, nam ſi conſentiat, vel non contradicat, aut copulam ignoret, non erit inductum Impedimentum.*
93 *Si rapiatur aliena Sponſa ad effectum cum ipſa contrahendi, incurritur Impedimentum.*
94 *Quod procedit, ſi importunis precibus, quæ violentiæ æquiparantur, extorqueatur.*
95 *Impedimentum Raptus locum habet in locis, in quibus Concilium Tridentinum receptum eſt; in aliis verò locis ſervatur Jus antiquum.*

An

An ſuper Impedimentis Raptus Diſpenſatio neceſſaria ſit.

C A P. XVIII.

1 PLURES contra Raptores,
tùm Jure Civili, tùm
Canonico, inflictæ ſunt
pœnæ; Jure Civili, *l.
unica*, C. *de raptu vir-
ginum*, juncta *Authenth.
de raptu mulierum, quæ
raptoribus mulierum nu-
bunt*, ſtatuitur pœna mortis Raptoribus mu-
lieris honeſtæ, & ut bona Raptoris, & eo-
rum, qui illis opem tulerunt, ſtatim fiant
2 Raptæ: Jure Canonico, *cap. Si quis virginem*
5. *cauſa* 36. *quæſt.* 2. excommunicationis pœ-
na imponitur, non tamen latæ ſententiæ,
ſed per Judicem declarandæ, quamvis poſtea
per Concilium Tridentinum impoſita ſit ipſo
3 Jure; ad hoc tamen, ut pœnæ Jure Civili
inflictæ incurrantur, opus eſt, ut concurrant
requiſita ad ipſas pœnas incurrendas, & ve-
rum Raptum conſtituendum, unde ſi hæc non
concurrant, non debet Raptor puniri pœna
ordinaria, ſed aliqua alia mitiori, & extra-
ordinaria. Clar. *de Crimin.* §. *Raptus*, *nu.* 4.
Petr. Theodor. *in Colleg. Crimin. diſp.* 6. *th.*
8. *circa fin.* Boer. *deciſ.* 316. *nu.* 4.

Quatuor requiruntur conditiones ad hoc,
ut pro foro externo conſtituatur propriè Ra-
4 ptus, & proinde pœnis rigoroſis locus ſit.
Prima eſt, ut Raptus fiat cum violentia, vel
metu violentiæ, ut ſi puella videat homines
armatos; Cater. *Pract. Crimin.* ubi de Raptu
§. *Secundo caſu*, *nu.* 7. Sanch. *de Matrim. lib.*
7. *diſp.* 12. *n.* 3. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *par.*
2. *cap.* 8. *nu.* 266. Secunda eſt, ut mulier ra-
5 piatur cauſa explendæ libidinis, quia Raptus
eſt ſpecies luxuriæ; unde ſi Raptor noluit,
cum poſſet, copulam cum Rapta habere, non
incurret pœnas de Jure civili inflictas, ſed
aliqua extraordinaria erit puniendus. San-
chez *l. c. nu.* 17. & 18. Tertia eſt, traductio
6 de loco ad locum ea intentione, ut mulierem
è domo abducat, licèt etiam poſtea ad lo-
cum deſtinatum ducere non potuerit. Na-
varr. *lib.* 5. *Conſil. titul. de Rapt. conſ. unico*,
nu. 1. *in pr. edit.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 7.
Coninck. *de Sacrament. diſp.* 31. *nu.* 48. Bo-
nac. *de Matr. qu.* 4. *punct.* 18. *num.* 8. Filiuc.
d. cap. 8. *nu.* 66. Boſſius *Pract. Crim. titul. de
Raptu Mulier. num.* 3. Clarus *Sentent. lib.* 5.
§. *Raptus*, *nu.* 1. Tuſchus *Concluſ. Pract. Ju-
ris*; *concluſ.* 6. *nu.* 1. *lit. R.* Quarta, & ulti-
7 ma conditio eſt, ut mulier, quæ rapitur, ho-
neſta ſit; nec refert, ſive ſi ſoluta ſit, ſive
vidua, vel conjugata, Sanchez *l. c. num.* 7.
diſp. 13. *nu.* 22. Filiuc. *d. cap.* 8. *nu.* 258. Tu-
chus *l. c. nu.* 10. & 12.

8 Dixi prædictas conditiones requiri ad in-
currendas pœnas Civiles, quia ad conſtituen-
dum matrimonii Impedimentum ſufficit ſim-
plex Raptus, factus ad effectum matrimonii
contrahendi, ut dicemus infra.

Aliæ inſuper pœnæ additæ ſunt per Con-
cilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6., ubi de-
9 cernitur, inter Raptorem, & Raptam, quam-
diù ipſa in poteſtate Raptoris manſerit, nul-
lum poſse conſiſtere matrimonium; quòd ſi
10 Rapta à Raptore ſeparata, & in loco tuto,
& libero conſtituta, illum in virum habere
conſenſerit, eam Raptor in uxorem habeat;
& nihilominus Raptor ipſe, & omnes illi
conſilium, auxilium, & favorem præbentes,
ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuò
infames, omniumque Dignitatum incapaces:
& ſi Clerici fuerint, de proprio gradu deci-
dant; teneatur præterea Raptor mulierem
raptam, ſive eam in uxorem duxerit, ſive
non duxerit, decenter, arbitrio Judicis do-
tare.

At quia circa hujuſmodi Impedimenti in-
curſum plura dubia occurrunt, pro illorum
ſolutione plura erunt adnotanda;

11 Primò adnotandum eſt, quòd antiquo tem-
pore, & ante Concilium, Raptus matrimo-
nium contrahendum impediebat, & dirime-
bat contractum: Rot. *in noviſſimis*, *dec.* 264.
n. 23. coram Coccino; quicquid tamen tem-
pore antiquo ſervatum fuerit, certum eſt,
poſt Concilium tamdiù durare Impedimen-
tum, quamdiù Rapta in poteſtate manſerit
Raptoris; & conſequenter, ſi poſtquàm in
12 loco tuto, & libero Rapta poſita fuerit, in
matrimonium conſentiat, niſi aliud obſtet,
validum erit: Averſa mox citandus. Bonac.
de Matr. qu. 4. *punct.* 18. *propoſ.* 3. *nu.* 12.

13 Secundò adnotandum, ob ſimplicem Ra-
ptum, ſi nullum aliud obſtet Impedimentum,
non requiri Diſpenſationem ad contrahen-
dum; quia ſi Rapta ſit adhuc in poteſtate
Raptoris, ejus conſenſus non præſumitur li-
ber, ſed metu extortus, & propterea non
diſpenſatur; ſi verò ſit conſtituta in loco li-
bero, & in ſua plena libertate, & conſen-
tiat, tunc quia jam Impedimentum ceſſavit,
nulla eſt opus Diſpenſatione; Vide Averſa
de Matrim. qu. 12. *sect.* 3. *verſ. Dirimitque*.
14 In locis tamen, in quibus conſuetudo viget,
ut hujuſmodi matrimonia non contrahantur
ſine Diſpenſatione, poſset Epiſcopus diſpen-
15 ſare; at ſi abſque Diſpenſatione contrahe-
rent, peccarent quidem mortaliter contra-
hentes, ſed tamen matrimonium eſſet vali-
dum; Ita Rota *in Noviſſ. deciſ.* 264. *num.*
35. & 36.

Tertiò adnotandum, quòd licèt ob ſo-

16 lum, & ſimplicem Raptum non requiſa-
tur Diſpenſatio, ut diximus, requiritur ta-
men ad contrahendum licentia Ordinarii, ad
quem ſpectat cognoſcere de cauſa Raptus,
& diſcutere, an diſpoſitio Concilii Triden-
17 tini adimpleta ſit, & conſtituta dos ipſi Ra-
ptæ; at in qua quantitate hæc conſtituenda
ſit, dicendum eſt, relinqui arbitrio Ordina-
rii, cum non poſsit determinari certa quan-
titas, ſeu regulanda ſit pro rei, & perſona-
rum qualitate, conditione, & poſsibilitate,
habito etiam reſpectu ad injurjam, quæ mu-
lieri raptæ fuit illata, vide Sanch. *lib. 7. diſp.*
18 *13. n. 1.* Imo ultra dictam dotis conſtitutio-
nem, tenebitur etiam Raptor jure naturæ,
alia damna Raptæ reſarcire, nulla expecta-
ta Judicis ſententia, ut benè docent idem
Sanch. *l. c.* Bonac. *d. puncto* 18. *num. 9. verſ.*
Secunda eſt. Filiuc. *d. cap. 9. nu. 264. in fine.*
Et propterea ſi ob aliud Impedimentum di-
19 rimens eſset neceſſaria Diſpenſatio Pontifi-
cis, non poterit Delegatus, cui commiſsa
fuiſset Diſpenſatio, ad ipſius executionem
devenire, donec non fuiſsent dos conſtituta,
& alia adimpleta, quæ ſibi à Pontifice de-
mandata eſsent; & ob id neceſse erit, ut
antequàm Diſpenſationem exequatur, ca-
ptis diligentibus informationibus, ſenten-
tiam, ſeu decretum ferat, qua taxet quan-
titatem, qua Raptæ dos conſtituenda ſit;
quam dotem tenetur Raptor conſtituere per
Inſtrumentum publicum manu publici No-
tarii in forma Juris valida, cum conſidera-
tionibus, & cautelis, quas *lib.* 3. reſpectu
augmenti dotis incõpetentis in favorem
mulieris adnotavimus; quo Inſtrumento à
dicto Judice conſiderato, & approbato, &
verificatis aliis Summo Pontifici narratis,
ſervatis iis, quæ ex forma ſui Mandati ſer-
vanda erunt, ad Decretum Diſpenſationis
devenire poterit.

20 Adnotandum quartò, non ſolùm Rapto-
rem ipſum, ex Decreto Concilii, teneri ad
conſtitutionem dictæ dotis, ſed teneri eti-
am omnes & ſingulos, qui Raptori conſili-
21 um, auxilium, vel favorem præbuerunt,
imò etiam ipſos, ſi ſcienter, & doloſè in
hoc deliquerint, capitali ſupplicio ſubjici,
ut benè Farinac. *q. 145. num. 21. & num. 37.*
22 Nec ab hujuſmodi obligatione liberantur,
quamvis Rapta dives eſſet, vel non egeret,
& propterea ipſa ſua ſponte ipſam dotem
liberè remitteret; quamvis enim unuſquiſ-
que ſit rei ſuæ moderator, & arbiter. *Gloſs.*
in Inſtitut. lib. 2. de Rerum diviſione §. per
traditionem, & propterea videatur poſſe Ora-
tricem remittere talem obligationem; ni-
23 hilominus in propoſito caſu non eſt in ſua
poteſtate id facere, cum non pendeat ab
ejus voluntate, & arbitrio, ſed ab ipſo Con-
cilio, quod loquitur abſolutè, & imponit
onus per verbum *teneatur*, & proinde cer-
tam, & præciſam formam aſſignat, quæ
præcisè ſervari debet. *cap. Cum dilecta, de*
præſcript. & deficiente forma corruit actus.
d. cap. Cum dilecta. Barboſ. *in Votis Canonic.*
lib. pr. voto 15. *num.* 22. Gonzal. *ad Reg.*
Octavam Cancell. Gloſſ. 4. n. 137. Undè Ra-
24 pta non poterit licitè, poſt conſtitutam do-
tem, & factam Diſpenſationem, ac matri-
monium contractum, dotem jam ſibi conſti-
tutam Raptori reſtituere, tum ob præju-
dicium, quod inde inferretur filiis ex dicto ma-
trimonio natis, tùm etiam quia id totum
eſſet in fraudem dicti Decreti, & directò
tenderet contrà formam præſcriptam ab ip-
ſo Concilio, cujus intentio fraudaretur, &
fraus nemini patrocinari debet *cap. Super li-*
teris 20. de reſcr. cap. In noſtra 10. de ſepult.
& cap. Avaritiæ 5. de elect. in 6. & teſtatur
Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap.*
6. num. 72. ſe pluries vidiſſe Supplicationes
in Romana Curia formatas pro Diſpenſa-
tione obtinenda ſuper aliquo Impedimento
cum expreſſione Raptus ſecuti, in quibus
fuerat expreſſum; Oratricem Raptam eſſe
divitem, & non indigere, & totum iſtud
fuiſſe in ejſdem Supplicationibus deletum,
tanquam contrarium diſpoſitioni ipſius Con-
cilii, & fuiſſe reſcriptum juxta formam ſo-
litam, & à Concilio præſcriptam. Credi-
derim tamen poſſe judicem delegatum, cu-
jus arbitrio id remittitur, mitius agere eo
caſu; & ſi mulier dives ſit, & non egeat,
modicam dotem aſſignare, ac conſtituere.
25 At dubitari poteſt, an, ſi Rapta nubat Ra-
ptori, amittat ipſius Raptoris bona, quæ,
ut diximus, ſtatim fiunt ipſius Raptæ. In
qua re aliqui docent, amittere, quia ea-
dem Lex Civilis, quæ juſſit, ut bona Ra-
ptoris fiant Raptæ, eadem decrevit, ut Ra-
pta, ſi Raptori nubat, illa amittat, quod
idem opportunè animadvertunt Lapus, &
alii, quos refert Sanch. *lib. 7. diſp.* 11. *n.* 27.
Alii contra ajunt, non amittere, quia *Au-*
thent. de raptu mulier. §. Unico, verbo Sanci-
26 *cimus*, quo ſtatuitur, bona deperdi à Rapta,
ſi Raptori nubat, fuit correptum de Jure
Canonico; undè cum Jus Canonicum irri-
tationem hujuſmodi matrimonii per Legem
Civilem factam correxerit, conſequenter
correxit hanc diſpoſitionem, quæ fundata
erat in eo, quòd tale matrimonium cum
Rapta contractum nullum eſſet. *Gloſſa in*
cap. De puellis 4. Nullatenus, cauſa 36. quæſt.
2. Sanch. *lib. 7. diſp.* 12. *num.* 26. Tuſch. *con-*
cluſ. 149. num. 2. lit. M. Ita Hoſtien. Goffre-
dus, Francus, Decius, Abbas, & alii relati
à dicto Sanch. *l. c.*

At nobis placet Doctrina Rebuff. *in Pra-*
xi Benef. Regula de Diſpenſat. in Gradibus
prohibitis, Gloſſ. 7. num. 1. cui adhæret Rot.
in

in noviſſimis deciſ. 316. *num.* 40. coram Coc-
27 cino, nempè, quòd ſi Raptor contrahat
cum Rapta, & petatur Diſpenſatio à Pa-
pa, tunc ſeparari debeant ratione delicti
pro tempore, quouſque ad arbitrium Com-
miſſarii, congruam egerint pœnitentiam, &
poſtea diſpenſetur cum illis, & facta Diſ-
penſatione omnes pœnæ Legales ceſſabunt;
colligitur *ex Gloſſ. in c. De puell.* 4. *cauſa* 36. *q.* 2.
28 Adnotandum quintò, pœnas Infamiæ, &
Depoſitionis, ac Dotationis, contrà Rapto-
res à Concilio ſtatutas, non obligare ante
Judicis ſententiam, ut benè docent Sanch.
lib. 7. *diſp.* 18. *nu.* 1. Coninck *Diſp.* 31. *Dub.*
4. *numer.* 48. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap.* 13. *num.* 4. Filiuc. *qq. mor. tomo*
29 *pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 8. *nu.* 264. Excom-
municationem verò non eſse reſervatam
Pontifici, quamvis ſit latæ ſententiæ. Bonac.
de Matrim. q. 4. *puncto* 18. *n.* 9. Averſ. Co-
ninck, & Filiucc. *ll. cc.*
30 Adnotandum ſextò, quòd ſi ob aliud
Impedimentum dirimens, quod inter con-
trahere volentes adeſſet, requireretur Diſ-
penſatio Summi Pontificis, neceſſe eſt, ut de
Raptu ſecuto mentio omnino fiat, aliàs o-
mnis Diſpenſatio ſuper alio Impedimento
obtenta ſubreptitia erit, & nulla, ut benè
docet Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *nu.* 19. quia Pa-
pa nullo modo intendit Diſpenſationem
concedere, dum hujuſmodi Raptus præ-
ceſſerit, ut teſtatur Trullenck. *tomo* 3. *lib.*
31 7. *cap.* 10. *dub.* 11. *num.* 8. & Rebuff. *l. c.*
Gloſſa 6. Eò magis, quia Raptor de Jure Ci-
vili non poteſt matrimonium contrahere cum
Rapta. Rebuff. *l. c. l. una. C. de raptu virg.*
Tuſch. *l. c. n.* 17. licèt aliter diſponatur de
Jure Canonico. *cap. penult. & cap. final. de*
raptor. cap. Tria, 8. *& cap. Denique* 9. *d. cau-*
32 *ſa* 36. *quæſt.* 2. Unde ad hoc, ut Diſpenſatio
valida ſit, neceſſe eſt, ut Papa ſciat, Oratri-
cem fuiſſe raptam ad finem mattimonii con-
trahendi, aliàs omnis Diſpenſatio, tanquam
contra mentem Pontificis extorta, nulla, &
invalida erit.
Eſt autem hujuſmodi crimen adeò dete-
ſtabile, ut ab illo Papa maximè plurimum
abhorreat, & propterea in omnibus Man-
datis Diſpenſationum matrimonialium, quas
committit exequendas, apponit Clauſulam,
Dummodo dicta mulier propter hoc rapta non
fuerit, & hoc juxta Regulam 49. Cancella-
riæ Apoſtolicæ, ubi dicitur *Voluit, quòd in*
Literis Diſpenſationum ſuper aliquo gra-
du Conſanguinitatis, vel Affinitatis,
aut aliàs prohibito, ponatur Clauſula,
33 *Si mulier rapta non fuerit*; & ſi ſcien-
ter ponatur Clauſula addita in quaterno;
cujus Clauſulæ appoſitæ in quaterno ſenſum
exponunt, Rebuff. *d. Gloſſ.* 7. *& in add. in Reg.*
Cancell. ad Regulam 59. *circa finem*, & Rot.
d. deciſ. 336. eſſe eundem, quem ſupra ad-
34 notavimus, & quamvis Clauſula, *Dummodo*
dicta mulier propter hoc rapta non fuerit, in
Mandato non fuiſſet appoſita, adhuc ſubin-
telligeretur de ſtylo Curiæ, per ea, quæ do-
cent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 19. & Pirrh.
Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 6.
35 *n.* 54. unde ſivè expreſſa ſit in Mandato, ſi-
ve omiſſa, ſi Delegatus repererit Oratricē
36 fuiſſe raptam propter matrimonium, non
poterit Diſpenſationem exequi, ſed opus erit
novas literas in forma *Perinde valere* a Pon-
tifice impetrare, quæ contineant totum fa-
ctum, prout verè ſe habuit, & propterea expo-
37 ni debebit, *quòd Oratoribus aliàs ſcientibus*
ſe tali Impedimento dirimenti eſſe impeditos,
Orator prædictus, non quidem peccandi data
opera ut crimine admiſſo hæc cauſa foret Pon-
tificem, & Sedem Apoſtolicam ad miſericordi-
am, & gratiam ergà illos faciliores reddendi,
præfatam Oratricem è domo parentum rapuit,
eamque carnaliter cognovit, & narratur to-
ta ſeries facti; Et deinde dicitur: *Cum au-*
tem dicta Oratrix ab Oratore ſeparata, & in
loco tuto, & libero conſtituta, Oratorem eun-
dem in virum habere conſentiat, & niſi ma-
trimonium inter eos contrahatur dicta mulier
diffamata, & innupta remaneret, graviaque
exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri,
propterea cupiunt invicem matrimonialiter co-
pulari, &c. & eo caſu ſolet Pontifex com-
38 mittere Epiſcopo Oratorũ, ſeu ejus Vicario
in Spiritualib' Generali, ut *Depoſita per eũ ſpe*
cujuſcunque muneris, aut præmii, etiam ſponte
oblati, &c. & impoſita Oratoribus propter inceſ-
ſtũ hujuſmodi, ac alia præmiſſa arbitrio ſuo, gra-
vi pœnitẽtia ſalutari, et quatenus pro præmiſſis
Cauſa cõtra ipſos Oratores quoquo modo dedu-
cta fuerit, Parito judicato, & dũmodo Oratrix
prædicta ab Oratore ſeparata, & in loco tuto,
& libero conſtituta, ipſum Oratorem in virum
habere conſentiat, & cum Decreto, quòd Ora-
torum alter alteri ſupervivens perpetuò abſque
ſpe Conjugii remaneat; & poſtquam Orator
eandem Oratricem decenter arbitrio Delegati
dotaverit abſolvat, & diſpenſet in forma.
39 Adnotandum ſeptimò non poſſe Epiſco-
pum abſolvere ab excommunicatione pro-
propter Raptum incurſa, eo caſu, quo Diſ-
penſatio petita ſit à Pontifice, & ab ipſo
commiſsa Delegato; quamvis enim dicta
abſolutio non ſit reſervata Pontifici, ut di-
ximus, & proinde poſſit Epiſcopus illam da-
re, nihilominus dum pro matrimonio con-
trahèndo Diſpenſatio Pontificis neceſſaria
ſit, & Raptus exprimatur, prout de neceſ-
ſitate exprimi debere adnotavimus, Papa
Diſpenſationem petitam committendo, to-
tum negocium aſſumit, & per hujuſmodi
manus appoſitionem Inferiorum manus li-
gantur, ut eſt *Textus in cap. Ut noſtrum* 56.
de

de appellat. & docent Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 33. *concluſ.* 5. *num.*57. Puteus *deciſ.* 180. *n.* 3. *lib.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 574. *num.* 3. *& num.* 6. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſ.* 52. *num.* 17. Riccius *in Praxi Fori Eccleſ. reſolut.* 278. *num.*1.

40 Adnotandum octavò, Decretum Concilii, loquens de Raptu, eſse generaliter intelligendum de Raptu cujuſcunque mulieris ſive ſit virgo, ſoluta, conjugata, vidua, honeſta, inhoneſta, etiam meretrix, & quantumcunque infamis, ſive ſit extranea, conſanguinea, affinis, vel aliter contrahere Impedita, dummodo ad effectum matrimonii contrahendi ſecutus fuerit Raptus; Sanch. *lib.*7. *diſp.* 13. *num.* 14. Bonacin. *de Matrim. quæſt.* 4. *puncto* 18. *num.* 7. Averſ. *de Matrim. quæſt.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Ad incurrendum.* Filiuc. *d. cap.* 8. *num.* 266. quia Concilium indiſtinctè, & abſque ullo diſcrimine qualitatum loquitur; & ubi lex non diſtinguit, nos diſtinguere non debemus. Redenaſch. *conſ. pr. nu.* 162.

41 Adnotandum nonò, eos tantùm ſubjici pœnis contrà Raptores inflictis, qui ad ipſum fœminæ Raptum cooperantur, non autem alii, qui poſt Raptum cooperarent, & Raptorem juvarent ad contrahendum cum Ra-
42 pta; unde ſi Petrus, inſcio Cajo, fœminam rapiat, ut ipſi Cajo nubat, validum erit matrimonium inter Cajum, & Raptam, ſi hæc liberè conſentiat, quamvis etiam adhuc non ſit extra Petri poteſtatem; Sanch. *lib.*7. *diſp.* 13. *num.* 6. Filiuc. *d. cap.* 8. *num.* 266. Simili
43 ratione, ſi Parochus ſciens fuiſse ſecutum Raptum inter contrahere volentes, eorum matrimonio aſſiſteret, prout etiam teſtes, qui hujuſmodi matrimonio intereſsent, non eſſent bis pœnis plectendi, niſi ipſe Parochus, vel teſtes ante Raptum promiſiſſent dicto matrimonio aſſiſtere, unde Raptor animoſior factus eſſet ad rapiendum; Ita Sanch. *d. diſp.* 13. *nu.* 1. *circa finem*; Averſ. *d. quæſt.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Et quoad complures.*

44 Nota decimo, impediri ipſos ſolos Raptorem, & Raptam, quin inter ſe matrimonium contrahere poſſint, quamvis enim alii cooperantes ſubjaceant aliis pœnis in Decreto comminatis, ſi tamen nullum aliud obſtaret Impedimentum, cum Rapta contrahere poſſent, quia Concilium ſe ita reſtrinxit, ut inter ſolos Raptores, & Raptam non poſſit matrimonium conſiſtere, quamdiù hæc in poteſtate manſerit Raptoris; unde cum ſimus in pœnalibus, non eſt facienda extenſio. *l. ſi Præſes, ff. de pœnis, Regula, In pœnis* 49. *& Regula, Odia reſtringi* 15. *de Regulis Juris in* 6.

45 Nota undecimò, Raptorem dici illum, qui mandat tertio, ut pro ipſo Mandante fœminam rapiat; quamvis enim in aliis pluribus agentes, & conſentientes pari pœna puniantur. *cap. Primo de off. Delegat.* Farin. *Conſ. Crimin.* 66. *nu.* 18. *lib.* 1. Sperell. *deciſ.* 108. *nu.* 2. Cæphal. *conſ.* 282. *nu.* 22. *tom.* 3. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 22. *nu.* 5. nihilominus in caſu, de quo agimus, Mandans, & non qui exequitur, remanet impeditus ad contra-
46 hendum, quia Mandanti, & non Exequenti tribuitur actus. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 553. *nu.* 2. *tom.* 3. Pariſ. *de Confid. qu.* 33. *nu.* 41. Sperell. *deciſ.* 14. *nu.* 8. Lother. *de Re Beneſ. lib.* 1. *qu.* 38. *n.* 255. Tuſch. *concluſ.* 154. *nu.* 1. *tom.* 1. *lit. A.* Poſtius *Reſolut.* 57. *n.* 24. Farinac. *Conſ. Crim. lib.* 1. *conſ.* 85. *nu.* 76., qui enim per alium facit, per ſe ipſum facere intelligitur, *l. ſi per alium, ff. ne quis in Jus voc.* Rot. penes Farinac. *tom.* 2. *deciſ.* 662. *n.* 2. unde dictus Mandans, & non Mandatarius Impedimentum incurret.

47 Nota duodecimò, Raptum, quid fieret ex cauſa libidinis expiendæ, vel ob aliam cauſam, quàm matrimonii contrahendi, non comprehendi in Decreto Concilii, nec impedire matrimonium, ſed illum ſolùm Raptum impedire, qui fieret ad effectum matrimonii contrahendi, quia intentio Concilii in Impedimento ſtatuendo ea præcipuè fuit, providere libertati matrimonii, ut benè docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 4. *& n.* 14. Coninck. *diſp.* 32. *dub.* 4. *nu.* 48. *in fine*; Leſſius *de Juſtitia, lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 9. *nu.* 70. Averſ. *de Matr. d. ſect.* 3. *verſ. Alioqui*, Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 8. *n.* 265. Dian. *par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 261. Donat. Anton. de Marin. *Reſol. Quotid. lib.* 1. *cap.* 301. *nu.* 6. Stephan. à S. Gregor. *d. cap.* 108. *in fine*, & alii plures, quos refert Barboſ. *in Collect. ſuper Concilio ad ſeſſ.* 24. *de Reform. Matrimonii, cap.* 6. *nu.* 2., & ſic fuiſse à Sacra Congregatione deciſum, die 23. Januarii 1586. teſtatur Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 48., & comprobatur ex ſtylo Romanæ Curiæ, qui ſe ita habet, ut in omnibus Literis Diſpenſationum, quæ committuntur Ordinariis, ad clauſulam, *Dummodo mulier rapta non fuerit*, addit verba, *Propter hoc*, undè ceſsat omnis cauſa dubi-
48 tandi; at ſi ad finem expiendi libidinem, & ſimul contrahendi matrimonium factus fuiſſet Raptus, inſurget Impedimentum, quia ad illud incurrendum ſufficit, quòd in Raptore adfuerit dictus finis, quòd autem hic ſit conjunctus cum alio fine, parùm refert, quia ſufficit ad incurſum Impedimenti adfuiſse finem matrimonii contrahendi.

49 Nota decimotertiò, Raptum propriæ Sponſæ ipſi Raptui conſentientis non dirimere matrimonium, nec ſubjacere Sponſum ſic rapientem pœnis contra Raptores appoſitis; cum etenim Sponſus aliquod jus habeat in

Spon-

Sponſa, non vocatur in Jure proprio Raptus,
ita Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *num.* 15. Leſſius *de
Juſtitia*, *lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 70. *verſ.
Tertium*: Layman. *n.* 3. *l. c.* Filiuc. *d. cap.* 8.
50 *nu.* 266. Genuenſ. *Practic. Fori Eccleſ. quæſt.*
693. amplia, quamvis etiam parentes Raptæ
51 contradicant, quia ad valorem matrimonii
conſenſus parentum neceſſarius non eſt. Bel-
larmin. *in Controv. Fidei*, *tom.* 3. *cap.* 19. *de
Matrimon. controv.* 5. *lib. unic. tertia propoſ.*
Sylveſt. *verbo Luxuria*, *qu.* 6. *dict.* 2. Farin.
Praxi Crimin. part. 5. *quæſt.* 145. *n.* 86. Leo
in Praxi Sacræ Pœnitent. part. 2. ubi *de Im-
pediment. dirim. verſ. Limita tamen, pag. mihi*
223, Alex. de Nevo *conſ.* 8. *n.* 3. Si etenim
52 præceſſerunt tractatus de matrimonio ineun-
do, & fuerunt contracta Sponſalia, non di-
citur Raptus; colligitur *ex cap. Accedens* 7.
de Raptoribus, *& cap. Cum cauſam* 6. *de Ra-
ptorib.*, ubi Alexander II. Papa, reſpondit
53 non eſſe propriè Raptum, nec matrimonium
impediri, quando tractatus de matrimonio
legitimè contrahendo, vel ſponſalia præceſ-
ſerunt; & ideo puella conſentiens de domo
Patris, vel Tutoris, quamvis ipſis reclamanti-
bus abducatur; vide Sanch. *d. diſp.* 12. *nu.*
54 16. Si tamen, poſt contracta ſponſalia, Spon-
ſa nollet adimplere, vel nollet abduci, &
ideo invita abſtraheretur, tunc quidem erit
Raptus, & Raptor ſubjicietur pœnis in De-
creto Concilii ſtatutis.

Nota decimoquartò, eſſe Raptum, ſi puel-
la recuſaret abduci; at parentes, vel alii,
55 qui puellæ curam haberent, abductioni con-
ſentirent; quia parentes, & alii prædicti
nullum Jus habent in corpus ipſius. Averſa
56 *l. c.* At ſi parentes reſiſtant, & fœmina con-
ſentiat, ex quo hoc caſu Jus Civile corre-
ctum fuit per Jus Canonicum, ut colligitur
cap. Cum cauſam 6. *de Raptoribus*, & docent
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *num.* 15. Boſs. *Pract.
Crimin. titul. de Raptor. mulier. num.* 17.
Steph. à S. Gregor. *d. cap.* 108. *nu.* 10. ideo
non procedit hoc caſu diſpoſitio Concilii;
idem Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *num.* 13. Leſſius
d. cap. 3. *nu.* 70. Riccius *Deciſ. Curiæ Neap.
deciſ.* 342. *nu.* 5. *part.* 4. Coninck. *diſp.* 31.
nu. 48. Steph. à S. Gregor. *nu.* 7. & Averſ.
57 *ll. cc.*, quia intentio Concilii in ſtatuendo
Impedimento, & infligendis pœnis contra
Raptores, ea potiſſimùm fuit, conſulere li-
bertati matrimonii; cum itaque puella ſua
ſponte conſentiat in matrimonium, non eſt
neceſſarius parentum, nec aliorum conſen-
ſus; ut docent Doctores ſupra *nu.* 47. citati;
quibus addo Reja *Reſp. Caſ. Conſcient. part.
prim. caſ.* 18. *fol. mihi* 69. Franciſc. Leon. *in
Theſ. Fori Eccleſiaſtici part.* 2. *cap.* 9. *nu.* 12.
Bellarmin. *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 19. *&* 20.
Bonacin. *de Matr. qu.* 4. *punct.* 17. *num.* 23.,
& ita definitum fuit in Concilio Tridentino
ſeſſ. 24. *cap.* 1. *de Reform. Matrim. in princip.*
Quamvis enim *l. Unica*, §. *Et ſi quidem*, *verſ.
Pœnas autem*, *C. de Raptu virginum*, dicatur
committi Raptum, ſive mulier abduci velit,
ſive nolit, id procedit ex præſumptione, qua
Lex Civilis in foro fori utitur, quia cum ad
58 matrimonium non requiratur de neceſſitate
conſenſus parentum, ſi puella ſponte, & ul-
trò ſequitur virum, non dicitur Raptus. Na-
varr. *lib.* 5. *Conſil. titul. de Raptorib. conſil.
unic. num.* 1. *in prima editione*, & alii, quos
ſupra citavimus. Certum namque, & indu-
bium eſt, quòd ad hoc, ut verè ſit Raptus,
59 requiritur violentia, aliàs non Raptus, ſed
fuga voluntaria mulieris dici poteſt, ut benè
dictus Navarrus *l. c. verſ. Nota quòd Raptus.*
Bonac. *d. qu.* 4. *punct.* 18. *nu.* 5. Stephanus à
S. Gregorio *d. cap.* 108. *nu.* 8. Tuſch. *concl.* 6.
nu. 1. *lit. R. tom.* 6. imò ſi puella conſentiret
60 abductioni, & poſtea reſiſteret copulæ, non
tamen dici poteſt Raptus, at è converſo, ſi
61 renueret abduci, & poſtea conſentiret co-
pulæ, eſſet Raptus, quia initium ſpectatur,
l. Divus 14. *ff. ad l. Juliam de Sicariis*. San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 7. Filiuc. *tom.* 1. *tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 8. *nu.* 258.

62 Nota decimoquintò, eſſe Raptum eo etiam
caſu, quo poſt matrimonium ratum, ſed non
conſummatum, Sponſus raperet per vim
Sponſam invitam, quæ vellet frui ſpacio
duorum menſium ſibi à Jure conceſſorum
ante conſummationem matrimonii, quia ve-
rè illam abducit invitam cauſa matrimonii
conſummandi, & facit illi injuriam, cum
Sponſa jus habeat debitum juſtè denegan-
di infra dictum bimeſtre, ut interim delibe-
rare poſſit de ſtatu eligendo, ita Bonacina
d. punct. 18. *nu.* 13. Azor. & Molin. *de Ju-
ſtitia*, penes ipſum Bonac.

Nota decimoſextò, non ſolùm prohiberi
matrimonium inter Raptorem, & Raptam
63 eo tempore, quo Rapta in poteſtate manet
Raptoris, ſed nec valida, nec licita eſſe
ſponſalia dicto tempore contracta, ut benè
docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *nu.* 17. Bonac.
d. punct. 18. *nu.* 10. Layman. *lib.* 5. *d. tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 13. *in fine*. Averſ. *quæſt.* 12.
sect. 3. *verſ. Dirimit*. Donat. Anton. de Ma-
rinis *Reſol. Quotid. lib.* 1. *cap.* 301. *num.* 9.,
quia prohibito matrimonio intelliguntur
64 conſequenter prohibita ſponſalia, quæ ad
illud contrahendum obligant.

65 Nota decimoſeptimò, doctrinam Marci
Antonii Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſc.
cap.* 20. *n.* 11. nullatenus eſſe admittendam,
dum docet, non conſiderari Raptum ſine ſtu-
pro, quia id non eſt verum, nec in Praxi re-
ceptum, cum Concilium loquatur de Rapto-
ribus quibuſcunque; nec diſtinguit an copula
ſequatur, necne; vide Sanchez *d. diſp.* 13.
num. 8.

No-

66 Nota decimoctavò, non dici Raptum,
ſi quis, cauſa deflorandi virginem, illam
non educat è domo, in qua reperitur, ſed de
67 uno cubiculo ad aliud; ſic etiam dum illam
in via publica repertam, in agrum vicinum
per aliquot paſſus trahat, ut abutatur; ali-
68 ter tamen eſſet, ſi in aliquam domum, aut
in alium locum extra illum agrum, ſeu do-
mum abduxiſſet; vide Sanchez *d. diſp.* 13.
num. 7. & Bonac. *d. punct.* 18. *nu.* 8. Tuſchus
concluſ. 6. *n.* 1. *tom.* 6. *lit. R.* Clar. §. *Raptus*,
69 *in princip.* Dicetur tamen Raptus, ſi quis
puellam, quæ ad ſe accedere nolebat, vo-
care feciſſet per vicinam in domo ipſius vi-
cinæ, in qua ipſe vir antea ad hunc effectum
abſconditus eam ſtupraret, quæ aliàs ad di-
ctam domum nullo modo acceſſiſſet, ſi ſci-
viſſet ibi Stupratorem manere; Genuenſ. *in
Praxi Archiepiſc. Neap. cap.* 20. *nu.* 11. Ste-
phan. à S. Greg. *d. cap.* 108. *num.* 9. & patet
ex *l. unica*, §. *Et ſi quidem*, *verſ. Pœnas au-
tem*, *C. de raptu virginum*, ubi dicitur *Niſi
odioſis artibus circumvenerit*.

70 Nota decimononò, nec dici Raptum
(quicquid alii contradicant) eo caſu, quo
ſolis importunis precibus, aut mercede ali-
qua abſtrahatur, niſi hujuſmodi preces tales
eſſent, ut violentiæ æquiparentur. Sanchez
lib. 7. *diſp.* 13. *nu.* 11. Gutier. *de Matrim. d.
cap.* 86. *n.* 15. Bonac. *de Matrim. qu.* 4. *punct.*
18. *nu.* 5. & 6. Spereil. 6. *decis.* 150. *nu.* 37.
71 unde hoc caſu Raptor puniendus non erit
ordinaria pœna, contra Raptores ſtatuta,
ſed alia mitiori, & extraordinaria.

72 Nota vigeſimò, quæſtionem magnam eſſe
inter Doctores, an ſit verè Raptus matrimo-
nium dirimens, ſi fœmina robuſta, vel au-
ctoritate pollens, rapiat virum; in qua re
plures ſunt, qui exiſtimant, non dirimi ma-
trimonium, nec incurri Impedimentum, quia
in *l. unica*, *C. de raptu virginum*, ſit ſolùm
expreſſio de viris, qui rapiunt fœminas; con-
firmant ex diſpoſitione Concilii, cujus De-
cretum loquitur de Rapta; unde cum ſit pœ-
73 nale, non eſt extendendum ad Raptricem,
& ultra proprios terminos; maximè quia in
74 odioſis maſculinum non concipit fœmininum;
& cum rariſſimè eveniat, quòd fœmina ra-
piat virum; & de eis, quæ raró contingunt,
Lex non curat; ſic docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
12. *nu.* 25. & *diſp.* 13. *nu.* 16. Pont. *de Matr.
lib.* 7. *cap.* 69. Bonac. *d. punct.* 18. *num.* 7. Fi-
liuc. *d. cap.* 8. *num.* 260. Steph. à S. Greg. *d.
cap.* 108. *nu.* 10. Ricc. *deciſ.* 342. *n.* 5. *part.* 4.
75 Alii tamen longè probabiliùs docent, incurr-
ri Impedimentum, & pœnas à Concilio com-
minatas; ſi etenim Raptus ſequatur ad effe-
ctum matrimonii contrahendi, & fiat abdu-
ctio cum violentia, prout diximus requiri ad
Raptum conſtituendum, certum eſt contra-
veniri per hujuſmodi Raptum fini ipſius Con-
cilii, quod prudentiſſimè, ac ſalubetrimo
conſilio hoc Impedimentum ſtatuit, nè liber-
tas matrimonii lædatur; unde ſi caſus eve-
niat, ut fœmina fortis, & robuſta, vel au-
ctoritate pollens, rapiat virum, ut evenire
poteſt in aliquo adoleſcente puſillanimo, ad
finem contrahendi cum ipſo matrimonium:
& quis dubitet per hujuſmodi Raptum per-
inde ac per Raptum factum à viro, matri-
76 monii libertatem non impediri? Et quòd
præcitata Lex de ſolis viris raptoribus lo-
quatur, id poteſt procedere, quia Leges, com-
moditatis gratia, proferunt ex parte una no-
men maſculinum, & ex alia fœmininum, v.
gr. Raptorem, & Raptam, non quia ſuam
juſſionem velint juxta ſonum materialem
ipſorum nominum reſtringere, ſed potiùs præ-
ſumendum eſt, ut velint, commutatis ob pa-
ritatem rationis nominibus, idem intelligere
de Raptrice, & Raptore; eadem enim ratio
prorſus militat de Raptore, ac de Raptrice,
quia tam ille, quàm hæc, omninò requiri-
tur, quòd liberè conſentiant in matrimo-
nium, & ſint in plena libertate, aliàs non
eſſet verum matrimonium, ut alibi diximus,
& præſertim præſenti Libro; unde cum ea-
dem ratio in utroque militet, eadem debet
pro utroque eſſe Juris diſpoſitio. *l. Illud*, *ff.
ad l. Aquil.* Barboſ. *de Offic. & Poteſtate Epi-
ſcop. alleg.* 35. *nu.* 4. Marant. *Reſponſ.* 2. *num.*
40. *part.* 2., & faciunt dicta *cap. ſequenti*;
& ſi Raptus impedit matrimonii contractum
inter perſonam raptricem, & perſonam ra-
77 ptam, dicendum eſt, tam ex parte fœminæ,
quàm viri, Impedimentum contrahi, ſi Ra-
ptus committatur; & proinde Decretum
Concilii perſonam rapientem comprehende-
re, ſive vir ſit, ſive fœmina. Nec facit ra-
tio, quæ pro contraria opinione adducitur,
nempè dictum Decretum, cum pœnale ſit,
78 & correctorium, non eſſe ultra proprios ter-
minos extendendum: quia etiam hoc caſu,
dum eadem ratio omnino militat, extendi
debet, ut benè concludunt Navarrus *lib.* 4.
Conſil. titul. de Conſ. & Affin. conſ. 3. *à nu.* 6.
in prim. editione, Sanch. *d. diſp.* 13. *num.* 17.
79 quando enim verba adaptari poſſunt mulie-
ribus, ſive maſculis, & materia poteſt con-
venire utrique ſexui; maſculinum compre-
hendit fœmininum, etiam in pœnalibus, &
odioſis, juxta doctrinam Bartoli communiter
receptam, *in l. Jura*, *ff. de legib.* & faciunt
dicta per Menoch. *conſ.* 406. *num.* 32. 46. &
48. *vol.* 5. & per Lælium Altograd. *conſ.* 86.
80 *nu.* 40. *lib.* 1. Unde dum Jura prohibent nè
vir occidat uxorem, nè vir contrahat cum
Moniali, ita extendi debent, ut comprehen-
dant etiam uxores occidentes maritos, &
fœminas contrahentes cum Monachis; Textus
eſt clarus *in Clem. pr. de regul.* qua cavetur,
ut Religioſi Mendicantes ex licentia Ponti-
ficis

ficis tranſeuntes ad non Mendicantes, vocem,
& locum in Capitulo minimè habeant; &
tamen Gloſsa, ibi verbo *Quoſlibet in fine*,
extendit eandem prohibitionem etiam ad
Moniales ſic tranſeuntes, *& in l. unica*, C.
81 *de raptu virginum*, declaratur, fœminam
raptricem incurrere pœnas Raptus; quia vir
& fœmina non ad imparia judicantur. *cap.
Si quis uxorem, el primo, cauſ.* 32. *quæſt.* 1.
ita nobiſcum ſentiunt Averſ. *de Matrim. qu.*
12. *ſect.* 3. *verſ. At affirmandum*. Pariſ. *de Re-
ſignat. Beneſ. lib.* 12. *qu.* 4. *nu.* 32. & id pro-
babile ait Sanch. *d. diſp.* 12. *n.* 24. ita etiam
docent alii plures à dictis Sanch. & Averſa
citati, & apertiſſimè poſt illos docet Fon-
tanell. *de Pactis Nupt. clauſul.* 5. *Gloſſ.* 5.
part. 2. *num.* 54. ubi ex Angelo teſtatur, in
82 Civitate Florentiæ combuſtam fuiſſe quan-
dam Meretricem, eò quòd rapuerat quendam
pulchrum Puerum, quem caſum refert etiam
Clar. *l. c.* ubi pro hac opinione refert *Gloſſ.
in d. l. unica, verbo, Sponſam;* Marſilium,
& alios,

Nota vigeſimoprimò; quòd quandocunque
83 adfuerit Raptus, ſive is factus ſit conſentien-
te Rapta, ſive ea invita, nullo modo pote-
rit concedi licentia contrahendi inter ſe ma-
trimonium, niſi prius Rapta in loco tuto,
& extra Raptoris poteſtatem poſita ſit: aliàs
matrimonium inter dictos Raptorem, &
Raptam ſubſecutum, nullum erit, & inva-
lidum; quia quamvis ad evitandas pœnas
contra Raptores ſtatutas, ea, quæ in quibuſ-
dam caſibus ſupra adnotavimus, vera ſint,
ad effectum tamen, ut non adſit Impedimen-
84 tum matrimonium impediens, ac dirimens,
attenta diſpoſitione Concilii, neceſſe eſt, ut
Rapta in loco tuto, & in plena libertate
ponatur, & ejus voluntas circa matrimonium
exploretur, & in illud liberè conſentiat,
vide Bonac. *de Matrim. qu.* 4. *punct.* 18. *n.* 11.
Averſ. *de Matr. qu.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Dirimit-
que*. Filiuc. *d. cap.* 8. *nu.* 262.

85 Porrò Raptus crimen adeò Jura deteſtan-
tur, ut ſi Raptor probare vellet Raptam vi-
ſiſſe dum ipſam rapuit, & proinde Raptui
conſenſiſſe, non audiatur; Alexan. de Nevo
conſ. 12. *nu.* 10. Menoch. *de Præſumpt. dict.*
86 *præſ.* 4. *nu.* 22. Et ſi ob Raptum condemna-
natus ſit, appellare non poſſit. Marant. *in
Speculo part.* 6. *verſ. Appellatio*, *nu.* 284. &
87 ubicunque reperiatur, puniri poſſit. Riccius
in Praxi Fori Eccleſ. reſol. 82. *num.* 1., & ſi
88 cum Rapta ſe in Eccleſiam recipiat, Rapta
adhuc auferatur ab eo. Gutier. *Practicab.
Q. lib.* 3. *qu.* 5. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 127. *n.* 34.
89 Imò ſi Raptor, & Rapta dicant matrimo-
nium inter ſe contraxiſſe, adhuc non evita-
bunt pœnas Raptus, ſi ſigna contraria extent,
ut quia mulier plorabat, vel ſigna mœroris
oſtendebat, quia præſumitur ſeducta. Cæpol-
la *conſ.* 56. *per totum*. Tuſchus *d. concluſ.* 6.
num. 5.

90 Cæterùm de Raptore Sponſæ alienæ ad-
notandum eſt, ut Impedimentum hujuſmodi
ſit, nè poſtea poſſit cum quacunque alia ma-
trimonium contrahere, imò ipſamet Sponſa
91 rapta, ſi copulæ conſentiat, non poterit po-
ſtea aliud matrimonium licitè inire; ſi tamen
contrahat, validum erit, quia id non eſt Im-
pedimentum dirimens. Gloſſa *in cap. Statu-
tum* 34. *cauſ.* 27. *qu.* 2. Sanch. *d. diſp.* 12. *nu.*
43. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 9. *n.*
285. Ratio hujuſmodi Impedimenti eſt, quia
dum quis alienum matrimonium perturbat,
debet & ipſe prohiberi, nè aliud contrahat:
92 ad hoc tamen Impedimentum contrahendum
requiritur, ut Sponſus de præſenti contradi-
cat, nam ſi conſentiat, vel non contradicat,
ſeu copulam ignoret, non dicetur Raptus,
nec erit inductum Impedimentum, quia non
eſt perfecta injuria facta matrimonio, nec
eſt violentia illata viro, quæ ad Impedimen-
tum contrahendum attenditur. Sanchez *nu.*
47. & 48. *l. c.*, & quamvis rapiatur aliena
93 Sponſa, ad effectum cum ipſa contrahendi,
adhuc incurretur Impedimentum, quia verè
perturbatur alienum matrimonium: Quod
idem procedere, ſi importunis precibus, quæ
94 violentiæ æquiparantur, extorqueatur Sponſi
conſenſus, docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *nu.*
48. & 49. Tancredi *de Matrim. lib.* 7. *qu.* 3.
num. 13. & 14.

95 Tandem, ut huic Capiti finem imponam,
concludo cum Pontio *de Matrim. lib.* 7. *cap.
ultim. nu.* 6. hoc Impedimentum locum ha-
bere in illis ſolis locis, in quibus Concilium
Tridentinum receptum eſt; in aliis verò id
ſervari, quod antiquo Jure ſtatutum fuit *in
cap. finali, de raptoribus*.

SUMMARIUM.

1 *Contrahentes matrimonium clandeſtinè intra gradus prohibitos ſcienter, ex Sacro Concilio Tridentino ſeparari debent, & ſpe Diſpenſationis carent; quod procedit etiamſi conſummare auſi fuerint.*

2 *Et idem eſt, ſi ignoraverint, quia Solemnitates neglexerint.*

3 *Quod Decretum intelligitur de quocunque Impedimento ex quavis cauſa dirimenti.*

4 *Lex pœnalis ad alium caſum extenditur, quando militat eadem ratio in lege expreſſa.*

5 *Imò magis attendenda eſt ratio, quam ipſa lex.*

6 *Virtus legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice, ſed in mente, & ſenſu.*

7 *Clandeſtinè contrahentes, ultra excommunicationem, & alias pœnas in Concil. Trid. ſtatutas, incurrunt alias, in peculiaribus Conſti-*

tutionibus Clementis V. & Clementis VII. decretas.

8 *Tenor Conſtitutionis Clementis V. ſuper matrimonio Clandeſtino.*

9 *Tenor Conſtitutionis Clementis VII. ſuper eadem materia.*

10 *Diſpenſatio ſuper matrimonio clandeſtino fraudulenter, & doloſè celebrato inter conjunctos, concedi non poteſt ex Conſtitutione Pauli IV.*

11 *Tenor d. Conſtitutionis refertur.*

12 *Diſpenſationem ſuper hujuſmodi matrimonio clandeſtino Pontifices vel denegant, vel difficillimè, & nonniſi ex cauſis urgentiſſimis concedunt.*

13 *Abſolutio ab excommunicatione incurſa per dictos contrahentes clandeſtinè, licèt non ſit reſervata Pontifici, nihilominus, quando manus imponit concedendo Diſpenſationem, manus Inferiorum ligantur.*

14 *Ad incurrendas pœnas prædictas, non ſufficit matrimonium promittere, ſeu contrahere, & conſummare, ſed requiritur, ut coram Parocho, & Teſtibus cum ſcientia Impedimenti fiat; ſi enim non adſit præſentia Parochi, & Teſtium, non erit matrimonium.*

15 *Nec per conſenſum, ac copulam ſubſecutam ratificatur.*

16 *Clandeſtinè contrahentes, non poſſunt teſtari, neque alios hæredes habere, quàm venientes ab inteſtato.*

17 *Cadunt à poteſtate in filios legitimos.*

18 *Amittunt ipſo Jure dominium ſuorum bonorum.*

19 *Cadunt à lucris dotalibus.*

20 *Fiunt eò ipſo iufames.*

21 *Et hæ pœnæ appellantur etiam Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur in mandato Pontificis ad diſpenſandum conceſſo.*

22 *Hæ pœnæ non incurruntur ante Judicis ſententiam, & ſolùm in foro fori.*

23 *Pœnas ſupradictas, & cenſuras incurrunt non Impediti, ſi de facto, & clandeſtinè contrahant matrimonium, licèt alii contradicant.*

24 *Nec eaſdem incurrunt, quamvis errore ducti putarent inter ſe adeſſe Impedimentum dirimens, quod tamen non adeſſet.*

25 *Minuſque eas incurrunt contrahentes clandeſtinè ob metum cadentem in conſtantem virum.*

26 *Impediti, qui coram Parocho, & Teſtibus matrimonium inter ſe contrahunt per verba de præſenti, ſub conditione,* ſi Papa diſpenſaverit, *has pœnas non incurrunt.*

27 *Quod ſi abſque d. conditione contractum ſit, pœnas incurrent, & Matrimonium erit clandeſtinum.*

28 *Matrimonium duplici modo dicitur clandeſtinum, primò: ſi abſque Denunciationibus: ſecundò, ſi abſque præſentia Porochi, & Teſtium contrahatur.*

29 *Matrimonium contractum ſpretis Denunciationibus, erit illicitum, & clandeſtinum, at validum, & num. 116.*

30 *Matrimonium verò contractum abſque Parochi, & Teſtium præſentia, erit non ſolùm illicitum, & clandeſtinum, ſed nullum, & irritum.*

31 *Quod procedit & in Matrimonio contracto in articulo mortis ad reparandum honorem fœminæ, ac legitimandum prolem, quòd non poterit fieri abſque interventu Parichi, & Teſtium.*

32 *Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, etiam in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis, ut Matrimonium, abſque Parocho, & Teſtibus celebretur, quia Concilium Matrimonium aliter factum annullat.*

33 *Imò attenta d. prohibitione Concilii, nec Papa poteſt, abſque juſta cauſa, licitè diſpenſare, quamvis Diſpenſatio ſit valida, ſi conceſſa fuerit.*

34 *Parochus aſſiſtens Matrimonio clandeſtino, incurrit pœnam Suſpenſionis triennalis.*

35 *Sed ut eam incurrat, requiritur ſententia Judicis.*

26 *Facta dicta declaratione, abſolutio à d. pœna eſt Papæ reſervata, nec poteſt Epiſcopus ſuper ea diſpenſare n. 41.*

37 *Teſtes hujuſmodi clandeſtino Matrimonio aſſiſtentes extraordinariè puniuntur.*

38 *Eidem pœnæ ſubjicitur Parochus, qui licèt hujuſmodi Matrimonio non aſſiſteret, tamen ſciens non prohibuiſſet.*

39 *Pœna tamen hujuſmodi poteſt minui, vel prorogari, attenta qualitate facti.*

40 *Imo, & poſt Concilium eadem pœna eſt correcta, ſi Parochus aſſiſtat cum ſingulari Teſte.*

41 *Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quamvis in privatis domibus fiat, dummodo interveniant Parochus, & Teſtes.*

42 *Nec refert ſivè de die, ſive de nocte celebretur.*

43 *Imò Ordinarius prohibere non poteſt, ne Matrimonia domi celebrentur.*

44 *Parochus tenetur aſſiſtere Matrimonio eorum, qui in ejus Parochia domicilium habent.*

45 *Subditus ille propriè dicitur, qui quoad domicilium ſubeſt.*

46 *Nomine Parochi venit quilibet Sacerdos, ab ipſomet Parocho, vel ab Ordinario deputatus ad aſſiſtendum Matrimonio, quamvis abſque ſcriptura, ſed oretenus deputatus ſit.*

47 *Parochus tenetur adnotare in Libro propterea confecto Matrimonia ſuorum Parochianorum, aliàs mortaliter peccat, & n. 49.*

48 *Quia cum ad Parochum ſpectet fidem facere de hujuſmodi matrimoniis, debent probari per hujuſmodi Librum.*

50 *Domicilium contrahitur ſtatim, ac in loco quis cepit habitare animo habitandi majori parte anni.*

51 *Nec erit expectanda d. major anni pars, ſed ſtatim, ac habitare, eo animo incipiunt, fiunt Parochiani.*

52 *Si fœmina coram ſao Parocho Matrimonium ex ali-*

Digitized by Google

aliqua cauſa invalidum contraxiſſet, & deinde ad domum Concubinarij ſe transferat, animo cum eo ibi permanendi, non poſſet validè Matrimonium coram d. ſuo Parocho de novo contrahere, ſeu ratificare.

53 *Quod procedit, quamvis habens domicilium in una Parochia, in alia ſimulatè, & animo proprium Parochum fraudandi, habitare ceperit; dummodo animum verè habeat in ea habitandi.*

54 *Matrimonium celebratum coram Parocho rurali, dum rus ad paucos dies, vel recreationis cauſa, incolitur, non valet.*

55 *Valebit tamen Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo quis moratur, tanquam Prætor, Judex, Medicus, &c.*

56 *Sufficit ad validitatem Matrimonii præſentia Parochi Sponſæ, vel Sponſi, nec vitiabit, ſi Parochus Sponſi in Parochia Sponſæ aſſiſtat, vel è contra.*

57 *Imò, nec peccabit Parochus aſſiſtens Matrimonio extra fines ſuæ Parochiæ, ceſſante ſcandalo, & accedente juſta cauſa.*

58 *Limitatur tamen, ſi fieret invito, & contradicente Parocho loci.*

59 *Quilibet alius Sacerdos deputatus ab ipſo Parocho poteſt aſſiſtere Matrimonio.*

60 *Imò hujuſmodi delegatio Sacerdotis poterit fieri à Parocho, ſeu Ordinario extra fines ſuæ Parochiæ, vel Diœceſis, quia hujuſmodi licentia non eſt actus juriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, quæ poteſt ubique exerceri.*

61 *Ordinarius poterit extra ſuam Diœceſim ſuper Denunciationibus diſpenſare.*

62 *Parochus poteſt ſuas oves extra Territorium abſolvere.*

63 *Domicilium habens in duabus Parochiis, & in eis æqualiter habitet, v. gr. tempore æſtivo in una, & hyemali in alia, poterit in utraque Sacramenta recipere, & proinde Matrimonium contrahere.*

64 *Habitans in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, erit Parochianus illius Parochiæ, in qua domus aditum frequentatum magis habet.*

65 *Et ſi Domus haberet duas Portas, quarum quælibet in diverſis Parochiis ſita eſſet, cenſebitur Parochianus illius, in qua reſidet Porta principalis.*

66 *Parochus, quamvis eſſet irregularis, & excommunicatus, poteſt valide Matrimonio aſſiſtere, dummodo actualiter non ſit depoſitus.*

67 *Ac poterit licentiam aſſiſtendi alteri Sacerdoti concedere.*

68 *Imò prædicta poterit, quamvis Beneficium amiſerit, ut quia infra annum non fuerit promotus ad Sacerdotium, vel aliud incompatibile aſſecutus fuerit, quia titulo, & poſſeſſione non cenſetur adhuc ſpoliatus.*

69 *Parochus, quamvis adhuc Sacerdos non ſit, poteſt matrimonio aſſiſtere.*

70 *Sed non poterit dare licentiam aſſiſtendi alteri non Sacerdoti.*

71 *Nec vitiabit, ſi talis Sacerdos delegatus à Parocho, non eſſet ab Ordinario approbatus, vel eſſet degradatus, vel excommunicatus, dummodo ſit Sacerdos.*

72 *Nec vitiabit, quamvis Delegatus à Parocho verè eſſet Laicus, ſi communi exiſtimatione reputaretur Sacerdos.*

73 *Matrimonium celebratum coram Parocho, qui ſe verè Parochum putabat, ratione vicinitatis, vel alia veriſimili cauſa, validum eſt.*

74 *Aſſiſtere non poſſet Sacerdos, qui à Parocho excommunicato fuiſſet ſubſtitutus Vicecuratus durante Impedimento, quia talis Vicecuratus ad aſſiſtendum Curæ animarum ab excommunicato Parocho deputari nequit, cum ſit Juriſdictionis.*

75 *Matrimonio non ſolùm aſſiſtere poteſt Parochus, ſed etiam Epiſcopus, & ejus Vicarius Generalis, Legatus, ſeu Nuncius Sedis Apoſtolicæ in Provincia ſibi aſſignata, Cardinales in Eccleſia eorum Titulorum, Capitulum Sede vacante, necnon omnes Prælati Juriſdictionem Epiſcopalem habentes, reſpectu eorum, in quos habent Juriſdictionem, & tandem Summus Pontifex omnibus Chriſtifidelium matrimoniis aſſiſtere poteſt.*

76 *Et hi omnes reſpectu eorum Subditorum, poſſunt alium Sacerdotem ad aſſiſtendum deputare.*

77 *Quod idem poterunt dictorum Prælatorum Vicarii Generales, quia verè Ordinarii ſunt.*

78 *Vicarius tamen Foraneus, non poterit aſſiſtere, nec licentiam aſſiſtendi concedere, quia non comprehenditur ſub nomine Ordinarii, nec facit unum, & idem Tribunal cum Epiſcopo.*

79 *Vicarius Generalis Epiſcopi, aliorumque Prælatorum, Juriſdictionem Epiſcopalem habentium, quamvis non ſit Sacerdos, adhuc aſſiſtere poterit matrimonio.*

80 *Idem dicendum de Epiſcopo nondum Sacerdote, qui nihilominus poteſt matrimonio aſſiſtere.*

81 *Archiepiſcopus non poteſt conjungere in matrimonium ſubditos Suffraganeorum ſuorum, nec licentiam aſſiſtendi concedere, niſi in caſibus ad eum per appellationem devolutis, & aliis permiſſis.*

82 *Quia non eſt Ordinarius in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum.*

83 *In actu tamen Viſitationis hujuſmodi licentiam aſſiſtendi concedere poſſet etiam inter perſonas ſuis Suffraganeis ſubditas.*

84 *Quia viſitando dicitur Ordinarius etiam Diœceſis Suffraganei.*

85 *Ad validitatem Matrimonii, ſi celebretur coram Sacerdote ad aſſiſtendum deputato, requiritur, ut licentia præceſſerit, aliàs eſt nullum; nec ſuffragatur, ſi poſtea ſubſequatur, nec per ra-*

ratibabitiouem.

86 *Juriſdictio per ratibabitionem non confertur, ſed debet eſſe formalis, & expreſſa conceſſio.*

87 *Delegatus ad aſſiſtendum matrimonio debet habere notitiam liceutiæ ſibi conceſſæ.*

88 *Quia hæc licentia, cum ſit quoddam gratuitum privilegium, non dicitur perfectum, donec de illo ſcientiam uſu habeat ille, cui conceditur.*

89 *De hujuſmodi liceutia debet certò conſtare, cũ ex ea pendeat valor, ſeu nullitus matrimonii.*

90 *Licentiam conceſſam fuiſſe, an Sacrdos delegatus debeat credere contrahere voleutibus, necne.*

91 *Licentia ſi extorta ſit per metum cadentem in conſtantem virum, matrimouium nihilominus poſtea coram dicto Sacerdote ſecutum, erit validum.*

92 *Prout nec vitiabitur ſi à Parocho ſit dolo, & mendaciis impetrata.*

93 *Liceutia uon vitiatur ſi conceſſa ſit ab Ordinario uon intendente in animo eam concedere.*

94 *Revocata licentia, uon vitiantur geſta poſt revocationem, ſi Delegato uondum intimata eſſet.*

95 *Matrimonium celebratum abſque interventu Parochi eſt adeò nullum, ut nec ſanari poſſit, quamvis contraheretur coram mille teſtibus, & ſemper erit claudeſtinum.*

96 *Præſentia Parochi eſt de eſſeutia, nec per æquipolleus poteſt ſuppleri.*

97 *Teſtes omues ad matrimonium ſunt idonei, ſive ſint maſculi, ſive fæminæ, ſive conſanguinei, etiam pater & mater, vel domeſtici, infames, impuberes, dummodo rationis compotes ſint.*

98 *Neque obſtabit ſi teſtes dolo, vel ad aliud vocati ſint, dummodo ſint præſentes, etiam per vim retenti, & couſenſum coutrahentium intelligant.*

99 *Aliter tamen dicendum, ſi Parochus, vel Teſtes ebrii eſſent, vel infantes, quia his in caſibus matrimouium nou valeret.*

100 *Præſentia Parochi, & Teſtium debet eſſe ſimultanea, & nou ſucceſſiva.*

101 *Parochi, & Teſtium præſentia eſt de forma; & quæ ſunt de forma debent intervenire eodem tempore, quo actus in eſſe producitur.*

102 *Parochus quamvis coutradiceret, & aſſiſtere recuſaret, nihilominus validè contraherent, ſi cætera concurrant.*

103 *Matrimouium ſi coutrahendum ſit per Procuratorem, uou erit neceſſaria ætas, quæ requiritur in Procuratore ad celebraudum inſtrumenta laicalia, ſed ſat eſt ut habeat uſum rationis, & poſſit couſenſum ſui Principalis explicare.*

104 *Opiuio eorum, qui tenent, ſufficere Teſtes in matrimouio interveuire pariete intermedio, dũmodo notam vocem habeant, non eſt amplectenda in re tam gravi.*

105 *Cæcus non eſt in matrimouii materia teſtis habilis, etiamſi contrahentium notas voces habeat.*

106 *Si Parochus, & Teſtes aſsiſtant, non vitiabitur matrimonium, quamvis per Interpretem mutuus couſenſus exprimatur.*

107 *Quia matrimonia per Interpretem contrahi poſſunt.*

108 *Matrimonium per Interpretem celebratum, eſt validum, etiamſi contrahentes dicant Interpretem fuiſſe mentitum, dummodo de partium conſenſu electus fuerit.*

109 *Solemuitates Concilii habent locum in locis, in quibus Concilium ipſum eſt receptum; in aliis verò locis eruut valida, ſi celebrētur prout ante Coucilium.*

110 *Solemnitates Coucilii licèt nou ſerveutur per Catholicos iu Regionibus, quæ temporali Dominio Hæreticorum ſubſunt, ubi carentes Parochis, coutrahunt coram Prædicante, tamen matrimouia ſuut valida.*

111 *Si iu aliqua Civitate ſit publicatum Decretum Concilii, hodie tamen excluſi ſint proprii Paſtores, cum Catholici ſint in ſtatu, quòd nou poſsint ſervare Solemnitates, validè contrahent abſque eis.*

112 *Si incola loci, ubi promulgatum eſt, & viget Concilium, ſe transferat ad locum, in quo Decretum non ſit promulgatum, validum erit matrimonium ibi per eum contractum abſque præſentia Parochi, & Teſtium.*

113 *Idque procedit tam iu locis Fidelium, in quibus promulgatio Decreti defuit, quàm in Regionibus Infidelium, in quibus promulgatio nou eſt expectanda.*

114 *Verùm ſi incola loci, in quo Decretum Concilii non eſt receptum, veniat ad locum, ubi eſt promulgatum, quamvis etiam per ſolum tranſitum, & velit ibi contrahere, non valebit matrimouium abſque præſentia Parochi, & & Teſtium.*

115 *Denuuciatioues matrimonii in Parochiis utriuſque Sponſi, ſi ſint ex diverſis Parochiis fieri debent.*

116 *Denunciationes uou ſunt de eſſentia matrimonii, & ſuut conſtitutæ ad detegendum Impedimentum, quod licèt verè nou adſit, nihilominus ſunt faciendæ.*

117 *Matrimonio celebrato ſpretis Denuuciationibus, ſi ſuper eo Impedimeutum detegatur, & Diſpeuſatio petatur, quamvis ante celebrationem nulla Impedimeuti ſuſpicio adeſſet, exprimeuda erit omiſsio earum, aliàs Diſpenſatio erit invalida.*

118 *Matrimouio celebrato ſpretis Denunciationibus, ſi poſtea detegatur Impedimentum occultum, in quo caſu neceſsitatis Epiſcopus poſſet diſpenſare, hoc tamen caſu uon poterit, quia ob d. omiſsionem reddiderunt ſe Diſpeuſatione indignos.*

119 *Amplia, id procedere etiam quando fraudulenlenter, & doloſè licentiam omittendi Denunciationes ab Ordinario extorſerint.*

120 *Quod procedit etiamſi cum ignorantia Impedi-*

dimenti contractum fuerit matrimonium.

121 *Et filii exinde ſuſcepti erunt illegitimi, detecto Impedimento dirimenti, ex quo erit nullum, & clandeſtinum matrimonium ob ſpretas Denunciationes, &* num 124.

122 *Quod procedit quamvis alter Conjugum eſſet in bona fide.*

123 *Imò etiamſi eſſent dubii de validitate matrimonii.*

125 *Filii, ut ſint legitimi, duo copulativè requiruntur, nempè publicitas in contrahendo, & bona fides contrahentium.*

126 *Denunciationes fuiſſe omiſſas, vel de licentia Ordinarii remiſſas, eſt exprimendum in Supplicatione ad obtinendum Diſpenſationem ſuper matrimonio clandeſtino, & irrito ob Impedimentum detectum, aliàs Diſpenſatio non valet.*

127 *Præſumptio, quòd Denunciationes præceſſerint ex diuturnitate temporis, habet locum quoad favorem legitimitatis prolis, & pro foro externo, non verò ſi agatur de petenda Diſpenſatione, detecta poſt celebratum matrimonium.*

128 *Nonnulli probabiliter docent eos, qui ſpretis Denunciationibus contraxerunt, quamvis cum ignorantia Impedimenti, attenta gravitate Præcepti, peccare quoties inter ſe copulam habent, quia ſe exponunt periculo, quòd adſit aliquod Impedimentum.*

129 *Si verò bona fide, de licentia Ordinarii, abſque dolo, & fraude fuerint omiſſæ, prout juſta cauſa omitti poſſunt, tunc, quamvis poſtea Impedimentum detegatur (dummodo tempore celebrati matrimonii ignorantiam ejuſdem haberent) nullam incurrunt pœnam,* & num. 130.

131 *Undè ſi Impedimentum ſit occultum, & concurrant alia requiſita, poterit hoc caſu Epiſcopus diſpenſare; & ſi petatur à Pontifice, facilius diſpenſabit.*

132 *Ordinarius abſque juſta, & rationabili cauſa diſpenſans, ut Denunciationes omittantur, peccat mortaliter, & Diſpenſatio eſt illicita.*

133 *Quia requiritur juſta cauſa ad diſpenſandum,* & num. 134.

135 *Hujuſmodi tamen juſtas cauſas Ordinarius non tenetur judicialiter cognoſcere, ſed ſufficit, ut ipſe ſciat adeſſe.*

136 *Et tutius procedet, ſi ſaltem duos teſtes ſuper eadem juſta cauſa ſummariè examinabit, qui eam juſtificent.*

137 *Non eſt tamen neceſſe, ut hujuſmodi informationes in actis redigat, nec proceſſum fabricet.*

138 *Sed ſufficit, ut in Decreto Diſpenſationis aſſerat, quòd ex juſtis cauſis animum ſuum moventibus, & coram eo verificatis, diſpenſat.*

139 *Diſpenſatio ſuper omiſſione Denunciationum poteſt fieri ab Ordinario, etiam extra ſuam Diœceſim, cum non ſit actus Juriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ.*

140 *Formula d. Diſpenſationis.*

141 *Ordinarius tenetur, ſi juſta cauſa concurrat, diſpenſare ſuper Denunciationibus Poſtulantes, maximè ſi ob dictam juſtam cauſam ſequeretur ſcandalum, vel ſuſpicio eſſet malitioſi Impedimenti.*

142 *Imò habens juſtam cauſam, ſi non diſpenſet, peccat mortaliter, ſi ex denegatione ſequeretur damnum publicum, aut privatum, aut ſcandalum; ſecus autem eo ſecluſo,* & nu. 143.

144 *Si de malitioſo Impedimento, & de ſcandalo timeretur, & Ordinarius adiri non poſſet pro Diſpenſatione, vel ipſe injuſtè denegaret, unde imminerent gravia ſcandala, & periculum eſſet in mora, poſſet Parochus, dimiſſis Denunciationibus, aſſiſtere hujuſmodi matrimonio.*

145 *Et ſic contractum eſſet validum.*

146 *Quando Diſpenſatio eſt debita, & Ordinarius denegat, poteſt à d. denegatione appellari.*

147 *Appellatio verò an detur ad effectum ſuſpenſivum, & devolutivum, vel ad utrumque, & quando,* & nu. 148.

149 *Quando datur appellatio ad effectum devolutivum, Superior tenetur vel diſpenſare, vel cogere Inferiorem, ut diſpenſet.*

150 *Si Sponſi ſint diverſarum Diœceſum, poterit utriuſque Epiſcopus cum ambobus diſpenſare ſuper Denunciationibus, quia in hac re Contrahentes cenſentur unica perſona, & ratione connexitatis poteſt alteruter Epiſcopus utrumque Sponſum diſpenſare,* & nu. 151.

152 *Epiſcopus alterum delegare poteſt, ut diſpenſet.*

153 *Quod idem poteſt facere Vicarius Generalis, ſed in caſu particulari.*

154 *Quamvis Diſpenſatio ſuper Denunciationibus concedatur, & matrimonium celebrari poſſit, tamen remanet obligatio, ut fiant ante matrimonii conſummationem, aliàs peccabunt mortaliter, cum ſe exponant periculo, quòd adſit Impedimentum dirimens.*

155 *Poteſt Ordinarius, ſi melius ſibi videatur, ut dd. Denunciationes omittantur, eas remittere, quia id totum ejus prudentiæ eſt remiſſum.*

156 *Quæ tamen prudentia debet regulari cum arbitrio boni viri.*

157 *Cauſæ juſtæ à Denunciationibus diſpenſandi, quot, & quæ ſint, cognitio ad Ordinarii arbitrium collatum eſt, quod tamen regulari debet à prudentiæ legibus.*

158 *Diſparitas ſtatus notabilis Contrahentium eſt cauſa ſufficiens concedendi d. Diſpenſationem.*

159 *Quod idem procederet ſi ambo Contrahentes eſſent valdè ſenes, & ægrè ferrent fieri publicationes, eò quòd, ut plurimum deridentur, cum irreverentia ejuſdem Sacramenti.*

160 *Secunda cauſa eſt, ſi virgo ſit ſub tutela iniqui Tutoris, qui eam viro ignobili, & diſparis conditionis tradere intendit.*

161 *Tertia cauſa eſt, quando nullus adeſt timor Impedimenti; qui ſi non adſit, Denunciationes, ob quem finem fuerunt inductæ, diſpenſari poſſunt.*

162 *Quarta eſt, dum Magnates ſunt contracturi, quia non contrahunt ipſi, niſi cum magna deliberatione, & eorum Impedimenta ſunt nota,*

dum-

dummodo tamen hi ſint noti Ordinario, aliiſque gravibus perſonis, & Ordinarius ſciat non adeſſe Impedimentum.

163 Quinta eſt, ſi aliqui in Concubinatu permanentes, exiſtimentur tanquam vir, & uxor, & ob verecundiam nollent eorum matrimonium publicari.

164 Sexta eſt, ſecundùm aliquos, quando inſtat tempus, quo nuptiæ prohibentur; & ſi expectaretur, non poſſent ipſæ nuptiæ benedici, vel fornicationis periculum eſſet.

165 Id tamen non admittendum caſu, quo appareret, ipſos contrahere volentes ex malitia voluiſſe nuptias differre ad illud tempus, ut Denunciationes omitterentur; nam ſecluſo periculo urgenti, Diſpenſatio concedi non debet.

166 Nec hæc cauſa temporis admittitur per Concilium Provinciale Mediolani.

167 Si tamen cum d. cauſa temporis prædicti conjungeretur imminens periculum fornicationis, vel quid ſimile, poterit Ordinarius diſpenſare.

168 Septima cauſa à multis reputatur eſſe, dum poſt matrimonium legitimè contractum reperiatur aliquod Impedimentum occultum, ſuper quo Diſpenſatio jam facta ſit.

169 Id tamen exiſtimatur procedere juxta opinionem eorum, qui etiam in caſu Impedimenti occulti ſentiunt debere convalidari matrimonium coram Parocho, & Teſtibus, quia tunc requirerentur novæ Publicationes, vel ſaltem eſſet neceſſaria Diſpenſatio.

170 Sed nos in caſu Impedimenti occulti, & Diſpenſationis ſuper eo legitimè factæ, certè exiſtimamus non eſſe repetendas Denunciationes.

171 Octava cauſa eſt, dum repentinus caſus offert rationem ſtatus contrahendi matrimonium, ut ſi qui in Concubinatu deprehenſi eſſent plectendi à Judice, & ut pœnam vitarent, poſſent diſpenſari à Denunciationibus.

172 Sic pariter ſi quis eſſet ſtatim longè abiturus, & ad reparandum honorem fœminæ, vel ad prolem legitimandum, vellet ex improviſo ante diſceſſum contrahere.

173 Nona cauſa eſt periculum animæ, ut, ſi duo concubinarii velint contrahere matrimonium, ut in bono ſtatu conſtituantur, & interim dubitaretur, quòd carnaliter commiſcerentur.

174 Decima cauſa eſt, dum ex dilatione tot dierum timerent ſibi aliquod grave damnum, moleſtiam, aut amiſſionem.

175 Undecima, ſi periculum adſit, ut alter ex Contrahentibus voluntatem mutet, & in præjudicium animæ tenderet, veluti ſi eſſet meretrix, & timeretur nè rediret ad lupanar.

176 Duodecima eſt, evitatio ſcandalorum, ob aliquam factionem, quæ ceſſaret ſtatim ſecuto matrimonio; maximè ſi timeretur, quòd de facto matrimonium impediretur.

177 Dummodo tamen contrahere volentes ſint legitimæ ætatis, & in eorum plena libertate, remota fraude, & dolo.

178 Decimatertia eſt, ſi quis in mortis articulo conſtitutus velit Concubinam ducere, ut prolem legitimaret, & ſecurior obiret.

179 Imo ſi eo caſu periculum ſit in mora, nec Ordinarius adiri poſſet, nec adſit Impedimentum dirimens, quamvis ſi in caſu non permiſſo matrimonio aſſiſteret abſque Denunciationibus factis, vel non habita ab Ordinario licentia, peccet mortaliter, & pœnas incurrat; tamen Parochus poterit licitè, & validè aſſiſtere, cum adſit cauſa urgentiſſima, & nu. 180.

181 Debet tamen Parochus, ſi infirmus convaleſcat, facere Denunciationes ante matrimonii conſummationem.

182 Decimaquarta cauſa eſt, ſi vir fœminam defloraverit, & damnum amiſſæ virginitatis reparare intendit, & periculum eſſet in mora.

183 Idem erit, ſi duo ſibi invicem dediſſent fidem de matrimonio contrahendo, & alter tàm levis eſſet, ut probabiliter à fide reſiliret, & expediat utrique Contrahenti ſcilicet, nè reſiliendo peccet, & alter fraudetur matrimonio.

184 Decimaquinta eſt probabilis ſuſpicio, ut matrimonium malitiosè, & injuſtè impediri poſſit.

185 Tunc enim unâ tantum Denunciatione præmiſsâ, vel omnibus præteritis, Ordinarius poterit dare licentiam matrimonium celebrandi, cum clauſula, quòd Sponſi abſtineant à copula, donec fiant Publicationes.

186 Si tamen impediretur non malitiosè, ſed ex cauſa, veluti ſi filius contrahere vellet cum perſona inhoneſta, infami, vel ſatis inferioris conditionis, pater haberet juſtam cauſam impediendi, nec eſſet cauſa juſta diſpenſandi; ſecus tamen ſi pater non haberet juſtam cauſam impediendi.

187 Regulariter tamen præſumuntur parentes injuſtè matrimonium impedire, maximè ſi filii habeant Novercam.

188 Decimaſeptima, ſi aliquibus valde expediret conjugium, & timor eſſet, ut impediretur.

189 In omnibus caſibus, in quibus olim licita erant matrimonia clandeſtina, nunc juſta eſt cauſa diſpenſandi à Denunciationibus.

190 Caſus, in quibus Ordinarius teneatur diſpenſare, referuntur; & ſi deneget, culpæ reus erit.

191 Parochus in caſibus, quibus Ordinarius adiri non poteſt, tenetur matrimonio aſſiſtere, etiam Denunciationibus omiſſis, ſi juſta, & urgentiſſima cauſa concurrat, & nu. 192.

193 Tamen quando contrahentes vellent omittere in ſpretum Eccleſiæ, tunc non tenetur aſſiſtere, ſed potius mori.

194 Denunciationes, ut ritè, & validè fiant, debent Feſtis diebus inter Miſſarum ſolemnia fieri, dum multitudo Populi in Eccleſia adeſt.

195 Nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut ferialibus diebus fiant.

196 Poſſunt tamen fieri die pro Feſto habito, quando ingens Populi multitudo conveniat.

197 Denunciationes hujuſmodi continuis diebus fieri

ri non debent, ſed inter unam, & alteram, duorum dierum intervallum interponi debet.

198 Si infra quatuor menſes poſt factas Denunciationes matrimonium non contrahatur, erit opus illas repetere, vel ſaltem unam, vel duas ad arbitrium Ordinarii.

199 Quando Denunciationes omittuntur, & matrimonium contrahitur, debent infra octo dies à die contracti matrimonii fieri, & interim conſummari non debet matrimonium.

200 Epiſcopus non poteſt ratione hujuſmodi remiſſionis, & Diſpenſationis Denunciationum imponere aliquam mulctam pecuniariam.

201 Excipe tamen, niſi aliquod delictum præberet juſtam cauſam diſpenſandi, v. gr. ob concubinatum, vel deflorationem, quia tunc non ratione Diſpenſationis, ſed in pœnam delicti poteſt mulctam injungere.

202 Diſpenſationem à Denunciationibus concedere poteſt non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis.

203 Dum aliquid Epiſcopo conceſſum eſt, perſona Vicarii non cenſetur excluſa, ſed potius ſub ejus diſpoſitione comprehenſa.

204 Et proinde in nominatione Epiſcopi facta in Concilio, niſi facta ſit cum dictione taxativa tantùm, includitur Vicarius Generalis.

205 Unde à ſententia Vicarii non licet appellare ad Epiſcopum.

206 Appellatio datur de minori Judice ad majorem.

207 Prælati inferiores Epiſcopo, Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, hujuſmodi Diſpenſationem cum Subditis concedere poſſunt.

208 Prælati exempti, habentes Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt regulariter ea omnia facere quæ ſunt Juriſdictionis.

209 Quod procedit & in Abbatibus, qui habent Juriſdictionem.

210 Denunciationibus factis, ſciens inter contrahentes adeſſe aliquod Impedimentum, quamvis ſit occultum, & probari non poſſit, tenetur manifeſtare.

211 Nec excuſabitur ab obligatione denunciandi, quamvis exinde ſecuturum ſit damnum tertio, & quamvis ipſe ſolus ſciat, & ſub ſecreto acceperit, vel audiverit dici ab aliis.

212 Non tamen tenetur, ſi accepiſſet à perſona nil certum ſciente, vel levi, vel ſi non meminit à quibus audierit.

213 Impedimentum denuncians, non eſt neceſſe, ut ſit omni exceptione major, dummodo ſit fide dignus.

214 Nec rejicitur à teſtificando, quamvis ſit criminoſus, vel ſanguine alterutri parti conjunctus, & ſuam turpitudinem allegaret.

215 Deponere tamen debet cum juramento, referendo cauſam ſui dicti.

216 Denuncians Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficit ſi deponat de auditu à Majoribus, & gradus ipſos diſtinctè referat, ex utraque parte illos computando.

217 Denuncians Impedimentum, ſi nolit, non debebit parti nomen ſuum publicari, niſi Sponſalia jurata præceſſiſſent.

218 Denuncians falſa Impedimenta ad impediendum matrimonium, pœna extraordinaria eſt puniendus à Judice Eccleſiaſtico.

219 Requiſita ad hoc, ut unicus teſtis impediat matrimonium contrahendum.

220 Quamvis præſumi poſſit, quòd Impedimentum ab aliis reveletur, non tamen quis excuſatur, niſi ſciat fuiſſe revelatum.

221 Si Impedimentum ſit occultum, & ex ejus manifeſtatione oriri poſſet infamia, tunc prius debebit Impeditos admonere; quòd ſi à Conjugio non deſiſtant, vel Diſpenſationem non obtineant, tenetur revelare.

222 Limita tamen, quando Impedimentum adeò occultum ſit, ut ipſe ſolus noverit, & oriretur ex infamia, aut peccato, & contrahentes ſint in bona fide, & exempla afferuntur, nu. 223. & 224.

225 Parochus ſciens extra Confeſſionem inter contrahere volentes adeſſe Impedimentum, quod ipſe ſolus ſciat, & ſi præhabita monitione non deſiſtant à contrahendo, tenetur Ordinario denunciare; & hoc caſu deponet uti teſtis cum ipſe non ſit Judex.

226 Ordinarius autem, qui Judex eſt, ſi ipſe ſolus ſciat Impedimentum occultum, quod probari non poteſt, aſſiſtere poterit, vel alium deputare ad aſſiſtendum, quia cum ipſe ſit Judex, non poteſt eſſe teſtis.

227 Sciens Impedimentum ſub ſigillo Sacramentalis Confeſſionis, non tenetur illud manifeſtare.

228 Secus tamen ſi ſciat extra Confeſſionem Sacramentalem, licèt habeat ſub ſigillo Confeſſionis, & recepiſſet flexis genibus, num. 230.

229 Secretum naturale non eſt ſervandum, quando tenderet in præjudicium tertii.

231 Impedimentum occultum quis non tenetur revelare, ſi prudenter timeat ſibi ex d. revelatione ſecuturum maximum detrimentum, vel magnum ſcandalum, & exemplum affertur, n. 232.

233 Nec quis tenetur revelare, quando non poſſet abſque gravi incommodo facere.

234 Impedimentum occultum denunciare quis non tenetur, ſi ſciat ſuper eo Diſpenſationem fuiſſe jam obtentam, dummodo ſit adeò occultum, ut publicari non poſſit; quia ſi veriſimiliter poſſet manifeſtari, & Diſpenſatio obtenta eſſet pro foro conſcientiæ tantùm, teneretur hoc caſu denunciare.

235 Impedimenta quoque tantùm impedientia, licèt non dirimentia, denunciari debent.

236 Quid faciendum ſit à Parocho, vel Ordinario, cui impedimenta occulta denunciata fuerunt.

237 Forma petendi Diſpenſationem ſuper matrimonio clandeſtinè contracto, cum Impedimento dirimenti, & quomodo Diſpenſatio concedatur, num. 238.

239 Pontifex difficilliter diſpenſat ſuper matrimo-

nio

nio clandeſtino; & diſpenſando, multas condi-
tiones adjicit à Delegato ſervandas, & quas.

240 *Si adeſſet culpa Parochi, debet ea exprimi Pontifici, & tunc additur in literis Clauſula,* Punito Parocho arbitrio Ordinarii.

241 *Parochus, qui dolo interfuit matrimonio clandeſtino, puniri poteſt pœna arbitraria, ſed etiam trienniali ſuſpenſione.*

242 *Pontifex ex quibus cauſis moveatur ad diſpenſandum ſuper matrimonio clandeſtinè celebrato.*

243 *Si impediti inter ſe contrahant, non tamen conſumant, ſub conditione* ſi Papa diſpenſet, *non incurrent excommunicationem, neque alias pœnas.*

244 *Qui clandeſtinè contraxerunt, ſi nullum aliud adſit Impedimentum, non egebunt Diſpenſatione, ſi iterum velint ritè contrahere juxta formam Concilii Tridentini.*

245 *Quando tamen hujuſmodi matrimonium clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad iterum contrahendum.*

De Matrimonio Clandeſtino.

CAPIT. XIX.

1 CONTRA eos, qui clan-
deſtinè, & de facto
matrimonium contra-
hunt, extat Decretum
Sacroſ. Concilii Tri-
dentini *ſeſſ.* 24. *de Re-*
form. Matrimonii, cap.
5. quo decernitur: *Si*
quis intra gradus prohi-
bitos ſcienter matrimonium contrahere præſum-
pſerit, ſeparetur, & ſpe Diſpenſationis careat,
idque in eo multò magis locum habeat, qui non
tantùm matrimonium contrahere, ſed & con-
ſummare auſus fuerit: Quòd ſi ignoranter id
2 *fecerit, ſiquidem Solemnitates requiſitas in*
contrahendo matrimonio neglexerit, eiſdem
ſubjiciatur pœnis; non enim dignus eſt, quòd
benignitatem Eccleſiæ facilè experiatur, cujus
ſalubria præcepta temere contempſit.

Hoc Decretum ampliant Doctores mox
citandi, ut intelligi debeat, non ſolùm de
3 impeditis ratione Conſanguinitatis, vel Af-
finitatis, verùm etiam ex cauſa cujuſcunque
alterius Impedimenti dirimentis, quia ea-
dem prorſus ratio militat; & ubi eadem ra-
4 tio in Textu expreſſa omninò militat, Lex,
quantumcunque pœnalis, ad illum caſum
extenditur; Ita Sanchez *de Matrimon. lib.* 3.
diſp. 42. *nu.* 4. Boſſius *de Matrim. contractu,*
cap. 8. *nu.* 27. *& cap.* 11. *num.* 165. Layman.
Theol. Mor. lib. 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4.
nu. 16, Averſ.. *de Matrim. qu.* 7. *ſect.* 3. *verſ.*
At verò. Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 3. *nu.* 2. quamvis etiam verba de-
ficiant. Sperellius *deciſ.* 112. *num.* 11. Ratio
namque eſt anima Legis: Lother. *de Re Be-*
neſ. lib. 2. *qu.* 40. *nu.* 19. Sperell. *deciſ.* 147.
5 *n.* 47. Imò magis eſt attendenda ratio, quàm
ipſamet Lex. Pariſ. *de Reſignat. Beneſ. lib.* 9.
qu. 4. *nu.* 20. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſ.*
48. *nu.* 55. quia virtus Legis non conſiſtit in
6 proprietate verborum, & cortice, ſed in
mente, & ſenſu. *l. Scire oportet, §. Aliud,*
ff. de excuſat. tutor.

7 Ultra dictas pœnas à Concilio ſtatutas,
incurrunt etiam ſic clandeſtinè contrahentes
excommunicationem, & alias pœnas, & præ-
judicia in peculiaribus Conſtitutionibus Cle-
mentis V. & Clementis VII. contenta, qua-
rum tenores hìc ſubnectere placuit; Prima
eſt videlicet.

8 *Eos, qui Divino timore poſtpoſito in ſuarum*
periculum animarum, ſcienter in gradibus Con-
ſanguinitatis, & Affinitatis, Conſtitutione Ca-
nonica interdictis, aut cum Monialibus contra-
here matrimonialiter non verentur; necnon Re-
ligioſos, & Moniales, ac Clericos in Sacris
Ordinibus conſtitutos, matrimonia contrahen-
tes, refrænare metu pœnæ ab hujuſmodi eorum
temeritatis audacia cupientes, ipſos excommu-
nicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſub-
jacere; præcipientes Eccleſiarum Prælatis, ut
illos, quos eis conſtiterit taliter contraxiſſe,
excommunicatos publicè tamdiù nuncient, ſeu
à ſuis Subditis faciant nunciari, donec ſuum
humiliter recognoſcentes errorem, ſeparentur
ab invicem, & Abſolutionis obtinere beneficium
mereantur; Per prædicta quoque Juribus, quæ
ſic contrahentibus alias pœnas imponunt, in
nullo volumus derogari.

Alia Clementis VII. infra ſequitur.

9 *Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei,*
Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archie-
piſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordina-
riis ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.
Quia plerumque in futurorum eventibus imbe-
cillitas humani judicii adeò fallitur, ut quod
utile non ſolùm conjectura, ſed etiam attenta,
& provida conſideratio pollicebatur, id pror-
ſus inutile, & animarum ſaluti maximè damno-
ſum reperiatur; Propterea nonnunquam expe-
dit, ut Gratiæ, quæ olim conſultò, & ratio-
nabili de cauſa concedi videbantur, multò con-
ſultiùs in poſterum denegentur, id quod ne-
ceſſitas præſentis proviſionis evidenter oſten-
det. Sanè poſtquàm fœlicis recordationis Cle-
mens Papa V. Prædeceſſor Noſter in Concilio
Viennenſi eos, qui Divino tempore poſtpoſito in
gradibus Conſanguinitatis, & Affinitatis con-
tra Canonicas ſanctiones matrimonia ſcienter
in ſuarum periculum animarum contrahere præ-
ſumpſiſſent, excommunicationis ſententiæ ipſo
facto decreverat ſubjacere; præcipiendo Eccle-
ſiarum Prælatis, ut tamdiù excommunicatos
publi-

publicè nunciarent, ſeu nunciari facerent, donec ſepararentur ab invicem, & beneficium Abſolutionis obtinerent; Sedes Apoſtolica, & Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri conſiderantes gravia oriri poſſe ſcandala, ſi matrimonia hujuſmodi ſcienter contracta, & carnali copula conſummata, per divortium dirimerentur; ad obviandum hujuſmodi ſcandalis, & nè mulieres perpetuò diffamatæ remanerent, inducebantur ad diſpenſandum cum illis, qui in gradibus hujuſmodi prohibitis matrimonia ipſa ſcienter contraxiſſent; propter quod multi volentes in gradibus prohibitis matrimonia contrahere, ac ſperantes veniam, & abſolutionem, ac Diſpenſationem à Sede prædicta faciliùs obtinere poſſe, illa paſſim contrahere, & carnali copula ſub tali ſpe conſummare præſumpſerunt: Quæ abuſio, & corruptela cum jamdiù propter inveteratam hominum malitiam, & nimiam d. Sedis in abſolvendo, ac diſpenſando facilitatem adeò creverit, ut cupientes in gradibus prohibitis hujuſmodi contrahere, nullo pacto id facere vereantur, & unde ſcandalis remedia petebant, inde ſcandalorum materia, & occaſio nata videatur. Nos, quorum intereſt Agrum Domini ita colere, ut virtutes in eo creſcant, abuſiones verò quæcunque tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis præcludatur hujuſmodi fraudibus, & dolis; per quos multi Diſpenſationes in præjudicium animarum ſuarum à nobis extorquere, ac clementia, & miſericordia Apoſtolica ſub ſpe veniæ, quæ ut experientia rerum magiſtra docet, peccandi viam pandit, abuti non ceſſant, obviare volentes, habita ſuper his cum Fratribus noſtris matura deliberatione, de ipſorum Fratrum conſilio, omnibus denunciandum, ſeu intimandum duximus, quòd in poſterum cum illis, qui in gradibus prohibitis matrimonia ſcienter contraxerint, etiamſi illa conſummaverint, non intendimus diſpenſare; ſed illa, ſcandalis, quæ oriri poſſe formidaretur, minimè attentis, omninò ſeparari mandabimus: Abſolutionem dumtaxat petentibus miſericorditer conceſſuri, cum gratia dignus non ſit, qui Canonum conditorem contemnit, illique cum animæ ſuæ detrimento injuriam facit; & ut intentio noſtra faciliùs ad effectum perducatur, ac omnibus innoteſcat, vobis, & veſtrum cuilibet in virtute S. Obedientiæ mandamus, quatenus præſentes Literas, ſeu earum tranſumpta, quibus manu publici Notarii ſubſcriptis, & alicujus Prælati, ſeu in Eccleſiaſtica Dignitate conſtituti, Sigillo munitis, eandem prorſus fidem, ac ipſis originalibus Literis præſtari volumus, in ſingulis Eccleſiis Civitatum, & Diœceſum veſtrarum etiam vulgari ſermone publicari, & ipſarum Eccleſiarum Valvis affigi faciatis, nè aliquis ullo unquam tempore hujus noſtræ incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prætendere, ſeu allegare poſſit. Nulli ergo hominum liceat hanc Paginam Noſtræ intentionis mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1524. ſexto decimo Kal. Septembris, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

10 Aliam inſuper Conſtitutionem edidit Paulus IV., qua non ſolùm adimit ſpem obtinendi Diſpenſationem ſuper matrimonio ſic fraudulenter, & doloſè inter conjunctos infra ſecundum gradum contracto, verùm etiam prohibet omninò ne Diſpenſatio ſuper hujuſmodi matrimonio contrahi poſſit; cujus Conſtitutionis tenor infra ſequitur.

11 *Paulus Epiſcopus Servus Servorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam: Ab ea ipſa die, qua Divina bonitas nos (licèt tanto onere impares) regendæ univerſalis ejus Eccleſiæ præficere dignata eſt, nunquam ceſſavimus cogitare, quo pacto ſinguli abuſus noſtra diligentia tollerentur, diverſas ſuperinde Conſtitutiones, juxta caſuum exigentiam, quotidie promulgando, & publicando: Hinc eſt quòd cum (ſicut nobis nuper innotuit) à nonnullis annis citra introductum ſit, ut qui matrimonium in ſecundo Conſanguinitatis, vel Affinitatis gradu contrahere anhelant, ſcientes ſe Diſpenſationem à Sede Apoſtolica ſuper hujuſmodi matrimonio contrahendo obtinere non poſſe, ſub fiducia illam ſuper eodem matrimonio, poſtquàm contractum fuerit, reportandi, matrimonium ipſum de facto contrahant, ac carnali copula conſumment, excommunicationis ſententiam in Concilio Viennenſi contra matrimonia in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes promulgatam damnabiliter incurrendo. Et deinde ſub prætextu, quòd ſi divortium fieret, gravia exinde inter eos, & eorum Conſanguineos, & Affines ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, & mulier perpetuò diffamata remaneret, abſolutionem neceſſariam, & Diſpenſationem opportunam, quaſi ſibi debitas, concedi expoſtulent, ſicque abſolutionem, & Diſpenſationem (quas aliàs non obtinerent) eo prætextu, ut plurimum reportent in ſcandalum plurimorum. Nos conſiderantes præmiſſa cauſam tribuere delinquendi, & inceſtum committendi, ac ex delicto, loco pœnæ, commodum, & appetitus ſatisfactionem reportari, malitiis hominum occurrere volentes, per has noſtras omnibus innoteſcere volumus, quòd nos lapſo tempore infra, quòd notitia præſentium in partibus, ex quibus ſimiles Diſpenſationes petè continget, veriſimiliter haberi potuerit, Abſolutiones, & Diſpenſationes hujuſmodi ex prætextu prædicto, etiamſi proles ex matrimonio ſic contracto ſubſecuta fuerit, nullatenus, ſed ſolùm ex cauſa urgentiſſima pro bono publico,*

*& à Jure conſiderata, per nos tantùm, & non
alium approbanda, concedemus; & quòd Diſ-
penſationes ex alia cauſa noſtris temporibus
perpetuò exulabunt, quod nobis licere non pa-
timur, noſtris Succeſſoribus indicantes. Nulli
ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ vo-
luntatis infringere, vel ei auſu temerario con-
traire: Si qui autem hoc attentare præſumpſe-
rit, Indignationem Omnipotentis Dei, & Bea-
torum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe no-
verit incurſurum. Datum Romæ apud S. Pe-
trum Anno I. D. 1555. Idibus Decembris;
Pontificatus Noſtri Anno Primo.*

Ex tenore dictarum Conſtitutionum clarè
conſtat, quàm grave ſcelus ſit matrimonium
ſcienter, & clandeſtinè ab Impeditis con-
trahi, & quantum Summi Ponrifices ab eo-
dem ſcelere abhorreant; undè meritò Diſ-
penſationem ſuper hujuſmodi matrimonio,
12 vel denegant, vel difficillimè, & nonniſi ex
urgentiſſimis cauſis, & cum multis modifi-
cationibus concedunt, prout in ejus formula
adnotavimus.

13 Et licèt abſolutio ab excommunicatione,
ut ſupra, in dicta Clementina *Eos* impoſita,
non ſit Pontifici reſervata, ut ex Clementi-
na prima *de Conſanguinit.*, & docent *Gloſſ.*
ibi *penult.* & Navarr. *lib. 5. Concilior. titulo
de Privileg. conſ. 1. nu. 3. in prima editione;*
nihilominus quia Papa concedendo Diſpen-
ſationem aſſumit totum factum, ac negocium,
ligantur manus Inferiorum; unde alius à Papa
non poterit abſolvere, per ea, quæ diximus
cap. 18. num. 19.

Sunt tamen videnda, quæ diximus *lib. 1.
cap. 4.* ubi adnotavimus, quòd ad incurren-
das hujuſmodi pœnas non ſufficit promittere
matrimonium, & de facto inter ſe contra-
here, ac etiam habere copulam, ſed requi-
14 ritur omninò, ut matrimonium coram Paro-
cho, & Teſtibus cum ſcientia Impedimenti
dirimentis contrahatur; ſi etenim non adſit
præſentia Parochi, & Teſtium, non eſt ma-
trimonium, ut docent Doctores ibi citati;
imò nec per conſenſum, ac copulam ſubſe-
15 cutam convalidabitur, itaut poſſit eſſe verum
matrimonium, quia ratificatio matrimonii
clandeſtini mediante copula, ceſſavit poſt
Concilium. Marant. *part. 1. reſp. 6. nu. 89.*
Averſ. *de Matrim. qu. 2. ſect. 2. verſ. Id verò
totum*, Piaſec. *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4.
num. 31.* Navarr. *lib. 4. Conſ. titul. de ſponſ.
conſ. 38. prim. editione.*

16 Aliis etiam pœnis, & præjudiciis de Jure
Civili inflictis ſubjaceant ſic clandeſtinè con-
trahentes, quia non poſſunt teſtari, nec alios
ſucceſſores habere, niſi eos, qui aliàs veniunt
ab inteſtato. *l. ſi quis inceſti 6. C. de inceſt.*
17 *& inut. nupt.* cadunt à poteſtate in filios
aliàs legitimos; dict. Auth. *Inceſtas nuptias;*
18 cadunt ipſo Jure à dominio ſuorum bonorum.
*cap. Cum ſecundùm leges 19. de hæret. in 6.
d. Auth. Inceſtas nuptias;* cadunt à juribus
19 dotalibus, *l. qui contra 4. C. de inceſt. &
20 inut. nupt.* fiunt eò ipſo Infames. dict. Auth.
Inceſtas nuptias, multiſque aliis pœnis ſunt
puniendi. Et cum omnes dictæ pœnæ cano-
nizatæ fuerint per Clem. unicam, *de conſan-
guinit. & affinit.*, ideò hæ pœnæ appellan-
tur etiam pœnæ Eccleſiaſticæ, & proinde
21 comprehenduntur etiam in mandato Ponti-
ficis ad diſpenſandum conceſſo. Hæ tamen
pœnæ non incurruntur ante Judicis ſenten-
22 tiam, & ſolùm incurruntur in foro fori; *d.
cap. Cum ſecundùm leges, & l. ejus, qui de-
latorem 29.*

An autem hujuſmodi pœnas, & Cenſuras
23 incurrant non impediti, ſi de facto, & clan-
deſtinè inter ſe matrimonium contrahant,
diſſident Doctores; nonnulli affirmant, inter
quos Cævall. *QQ. Commun. contra Communes
qu. 5. à nu. 8.* Rot. *in Lucana Hoſpitalis de
Inſula, 13. Junii 1576. quæ eſt Deciſio* 8. apud
Farinac. *in Deciſionib. 2. tom. Conſiltor. Cri-
min.*, & plures alii, quos refert Sanch. *lib.
3. diſp. 2. à nu. 3. uſque ad n. 5.;* tamen pro-
babiliùs negant alii, relati à Sanchez *lib. 3.
d. diſp. 2. num. 5.* Gutier. *de Matrim. cap. 53.
n. 3.* Boſs. *de Matrim. contractu, cap. 6. n. 4.*

24 Amplia, ut nec eaſdem pœnas, & Cen-
ſuras incurrant, quamvis falſo errore ducti
putarent inter ſe adeſſe Impedimentum di-
rimens, quod tamen verè non eſſet, textus
eſt *in cap. Si verò, d. 2. de ſent. excommunic.*
& docet Sylveſt. *in Summa, verbo Excommu-
nicatio 9. nu. 77. verſ. Tertiò, quòd ſi con-
25 traxit;* nec pariter incurret pœnas contra
clandeſtinè ſcienter contrahentes ſtatutas,
qui metu cadente in conſtantem virum con-
trahit. Sylveſt. *verbo Excommunicatio 9. nu.
78. verſ. Quintò.*

26 Prout nec incurrent impediti, qui coram
Parocho, & Teſtibus matrimonium inter ſe
contrahant per verba de præſenti, ſub con-
ditione, *ſi Papa diſpenſaverit;* quia ipſum
matrimonium refertur ſolùm ad tempus ha-
bile, itaut antea verè non ſit matrimonium;
& proinde facta Diſpenſatione requiretur
novus conſenſus, ut nos latè diximus *lib. 1.*
27 Quòd ſi hujuſmodi matrimonium contractum
ſit abſque ea conditione (quicquid alii in
contrarium ſentiant) dicendum eſt, incur-
rere dictas pœnas, & Cenſuras; & matri-
monium ſic contractum clandeſtinum erit,
vide Gutier. *Can. QQ. lib. 1. cap. 22. n. 21.*
& alios Doctores, quos propterea citavi-
mus ſupra.

28 Duplici caſu matrimonium dicitur clan-
deſtinum. Primò, ſi Denunciationibus ſpre-
tis contractum ſit; Secundò, ſi abſque præ-
ſentia Parochi, & duorum, vel trium Te-
ſtium fiat. Primo caſu matrimonium erit
qui-

29 quidem illicitum, & clandeſtinum, attamen
validum. Sanch. *de Matr. lib.* 3. *diſp.* 5. *n.* 3.
Seraphin. *deciſ.* 1099. *nu.* 4. Layman. *Theol.
Mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 9.
Averſ. *de Matrim. qu.* 7. *ſect.* 1. *verſ. Certum
tamen*. Trullenck. *Oper. Moral. tom.* 3. *lib.* 7.
cap. 6. *dub.* 8. *nn.* 1. Piaſæcius *in Praxi Epiſc.
part.* 2. *cap.* 4. *nn.* 29. Rubeus *deciſ.* 431. *nu.*
11. *tom.* 2. At ſecundo caſu, ſi abſque Paro-
30 cho, & Teſtibus fiat, non ſolùm illicitum,
& clandeſtinum erit, ſed irritum, & nullum;
ut concludunt communiter Doctores; nec de
hoc dubitari poteſt, cum ſit de fide, ita
diſponente Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.
pr. de Reform. Matrim.* his verbis: *Qui aliter,
quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdote,
de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, &
duobus, vel tribus Teſtibus, Matrimonium con-
trahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad
ſic contrahendum omninò inhabiles reddit, &
hujuſmodi contractus irritos facit, & annul-
lat*. Ratio differentiæ inter utramque clan-
deſtinitatem eſt, quia primo caſu Concilium
dum ſtatuit Denunciationes matrimonii eſse
faciendas, non apponit Decretum irritans,
& matrimonium annullans, ſicut è conver-
ſo apponit, & irritat eo caſu, quo abſque
præſentia Parochi, & Teſtium fiat, quia in-
tendit, ut de matrimonio contracto Eccle-
ſiæ publicè conſtet, ſi etenim non conſtaret,
poſſet quis, vivente primo Conjuge, aliud
matrimonium contrahere, & alia innumera
incommoda poſſent inde provenire; unde
31 etiam in articulo mortis ad reparandum ho-
norem fœminæ, ac legitimandam prolem,
non poterit abſque Parocho eſſe matrimo-
nium. Sanch. *de Matr. lib.* 3. *Diſp.* 17. *n.* 14.
Panimoll. *Idea ſedandi Jurgia forenſia, conſt.*
32 18. *n.* 15. undè non poterit Epiſcopus etiam
in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis diſpenſare,
ut matrimonium abſque Parocho, & Teſti-
bus celebretur, ut benè Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
17. *num.* 6. quia Concilium id de forma re-
quirit, & aliter facta matrimonia annul-
33 lat; imò attenta dicta prohibitione Con-
cilii, & declaratione per ipſum facta, quòd
ſic contrahentes debeant carere ſpe Diſpen-
ſationis, nec ipſemet Papa poteſt abſque ju-
ſta cauſa ſuper dicto matrimonio licitè diſ-
penſare; quamvis enim Diſpenſatio, etiam
abſque cauſa facta, valida ſit (exceptis ca-
ſibus, in quibus non poſſe diſpenſari diximus
ſupra præſenti Libro) ipſe tamen ſic diſpen-
ſando mortaliter peccaret, per ea, quæ di-
ximus.

34 Nec poterit Parochus Matrimonio Clan-
deſtino aſsiſtere, aliàs incurrit pœnam Su-
ſpenſionis triennalis, *cap. fin. de Cland. Deſpoſ.*
Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 46. *n.* 8. Gutierr. *de Matr.
cap.* 75. *num.* 9. Squillante *de Obligat. Cle-
ric. part.* 2. *num.* 112. Ventrigl. *Praxi d. an-
not.* 3. *n.* 17. Boſs. *de Matr. cap.* 6. *num.* 16.
Majol. *de Irregul. lib.* 3. *cap.* 25. *verbo Clan-
deſtinum Matrimonium*. Filiuc. *tom. pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 191. Averſ. *de Ma-
tr. q.* 7. *ſect.* 3. *verſ. Pœna verò*, ubi declarat
intelligi, ut ſit ſuſpenſus ab exercendis acti-
bus Ordinis, & Officii Clericalis: Ad hoc
35 tamen, ut Parochus hujuſmodi Suſpenſio-
nem incurrat, requiritur ſententia Judicis.
Averſ. *l. c.* Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 48. *num.* 24. Fa-
36 cta autem à Judice declaratione, Abſolu-
tio à dicta pœna erit Papæ reſervata, ut
37 dictus Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 52. & Averſ. *l. c.* Te-
ſtes etiam hujuſmodi Matrimonio ſcienter
aſſiſtentes poſſunt ab Ordinario pœna arbi-
traria puniri. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 46. *num.* 8.
Ventrigl. *annot.* 3. *d. n.* 1. Averſ. *l. c. verſ.
Deinde*. Boſſ. *l. c. num.* 17. *quæſt.* 48. *num.* 1.
Sperell. *deciſ.* 112. *n.* 49., ut eidem pœnæ
38 ſubjiciatur Parochus, qui licèt hujuſmodi
matrimonio non aſſiſteret, tamen ſciens non
prohibuiſſet; poſſe tamen hujuſmodi pœnam,
39 ex juſta cauſa minui, vel prorogari, facti
qualitate conſiderata, docet idem Sanch.
l. c. n. 2. quia jure aſſignatur miniſterio Ho-
40 minis imponenda, imò & poſt Concilium eſſe
eandem pœnam correctam, ſi Parochus aſ-
ſiſtat cum ſingulari Teſte, affirmat idem San-
ch. *n.* 4. *l. c.* At facta per Judicem declara-
41 tione incurſus pœnæ, non poteſt Epiſcopus
ſuper ea diſpenſare; vide Sperell. & Sanch.
ll. cc. Matrimonium tamen cenſebitur in fa-
cie Eccleſiæ contractum, quamvis in priva-
tis domibus celebretur, dummodo coram
Parocho, & Teſtibus fiat. Barboſ. *de Offic.
& Poteſt. Epiſc. alleg.* 32. *num.* 37. & 38. Leo
in Theſ. fori Eccleſiaſtici par. 2. *cap.* 9. *n.* 48.
Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 15. *n.* 20. Bonac. *de Matr.
quæſt.* 2. *punct.* 6. *propoſ. pr. num.* 4. Rot. pe-
nes Farinac. *deciſ.* 390. *num.* 65. Rot. *in no-
viſſimis deciſ.* 380. *num.* 35. coram Coccino;
ſic etiam celebratiſsimus Doctor noſter Hie-
42 ronym. Palm. *conſ.* 87. *num.* 58. nec refert ſi-
ve de die, ſive de nocte celebretur; Poſſe-
vin. *de Off. Curati cap.* 10. *num.* 15. Sannazar.
cap. 3. *artic.* 4. *n.* 54. imò nec poſſe Ordinari-
um prohibere, ne Matrimonia domi cele-
43 brentur refert fuiſſe à S. Congregatione de-
ciſum Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7.
cap. 7. *nu.* 31., quod idem ſentiunt Barboſa,
& Poſſevinus *ll. cc.*

Et quoniam ad valorem matrimonii re-
quiritur præſentia Parochi, & Teſtium, ut
diximus, etſi matrimonium ſpretis Denun-
ciationibus contrahatur, adhuc Clandeſtinū
erit; ideò de ipſis Parocho, Teſtibus, &
matrimonii Denunciationibus, & harum Diſ-
penſatione magis practicabilia hic ſubnecte-
re opportunum erit; Primò.

44 Quod attinet ad Parochum, ſciendum eſt
ad illum Parochum ſpectare matrimonio aſ-

ſiſtere, in cujus Parochia Contrahentes do-
micilium habent, & cui principaliter in lo-
co domicilii Animarum cura incumbit. Pia-
ſæcius in Praxi Epiſc. d. cap. 4. num. 32. San-
ch. lib. 3. diſp. 23. num. 14. & plures Do-
ctores propterea citati ab Aug. Barboſ. de Of-
fic. & Poteſt. Epiſc. alleg. 32. nu. 56. quia il-
45 le propriè, & verè dicitur Subditus, qui
quoad domicilium ſubeſt. Seraphin. deciſ.
843. num. 1. Redenaſch. conſ. pr. nu. 98. Socc.
in cap. Propoſuiſti n. 1. de Foro competenti.
46 Nomine Parochi venit hoc caſu quilibet
Sacerdos ab ipſomet proprio Parocho, vel
ab Ordinario deputatus ad aſsiſtendum ma-
trimonio, quamvis etiam abſque ullius ſcri-
pturæ teſtimonio, ſed oretenus deputatus
ſit. Bonac. de Matr. quæſt. 2. punct. 8. num.
10. Piaſæc. l. c. num. 31. Tenebitur tamen
47 Parochus adnotare in Libro propterea con-
fecto matrimonia Parochianorũ, aliàs morta-
liter peccabit. Gratian. diſcept. for. cap. 653. n.
63. & 64., quia cum ad Parochum ſpectet
fidem facere de hujuſmodi matrimoniis, de-
48 bent probari per hujuſmodi Librum. Gra-
tian. l. c. n. 60. Rot. coram Cavaler. deciſ.
444. n. 4. & per partitas ex eodem libro
extractas. Rot. in poſthum. Farinacii part. 2.
deciſ. 117. Rot. deciſ. 157. num. 2. part. 2. di-
49 verſ. unde cum hoc caſu deficiat in ſuo mu-
nere in re valde gravi, non excuſabitur à
peccato mortali.
50 Tunc autem dicitur fuiſſe contractum do-
micilium ſtatim ac in loco quis habitare cœ-
pit animo ibi habitandi majore parte anni.
Sà in Aphoriſm. §. Matrimoniũ 2. Pont. de Ma-
trim. lib. 5. cap. 13. §. pr. num. 4. Verricell.
de Miſſionibus Apoſt. quæſt. 174. nu. 19. San-
ch. & Barboſ. ll. cc. unde opus non erit ex-
pectare, ut majori parte anni Sponſi habi-
51 taverint in Parochia, ſed ſtatim ac eo ani-
mo habitare incipiunt, fiunt Parochiani;
cùm ad ipſum domicilium conſtituendum
ſufficiant animus habitandi, & habitatio.
Vivian. de Jurepatronat. lib. 6. cap. pr. num.
32. Menoch. de Præſumpt. lib. 6. Præſumpt.
42. Matant. Reſp. 94. num. 79. Unde ſi v. gr.
52 fœmina coram ſuo Parocho matrimonium ex
aliqua cauſa invalidum contraxiſſet, & de-
inde ad domum concubinarii ſe tranſtuliſ-
ſet animo cum eo ibi perpetuò permanen-
di, non poſſe validè matrimonium coram
dicto ſuo Parocho de novo contrahere, ſeu
ratificare, ut benè Sanch. lib. 3. diſp 23. nu.
15. Bonac. de Matrimon. q. 2. puncto 8. n. 3.
verſ. Secundò patet. Barboſ. in Collect. Con-
cilii ad ſeſſ. 24. cap. pr. num. 7.; quia cum
primum matrimonium fuerit nullum, & ipſa
alibi Domicilium contraxerit, oportet ma-
trimonium ratificare coram Parocho domi-
cilii.
53 Amplia, itaut prædicta vera ſint, quam-
vis habentes domicilium in una Parochia, in
alia, data opera, ſimulatè, & animo pro-
prium Parochum fraudandi, habitare cæ-
perint, dummodò verè animum habeant in
hac habitandi. Sanch. d. lib. 3. diſp. 25. nu.
11. Bonac. de Matr. q. 2. puncto 8. num. 4. Fi-
liuc. qq. mor. tom. pr. tract. 10. part. pr. cap.
6. num. 19. in fine. Boſs. de matrimonii contra-
ctu cap. 4. num. 18. ſunt tamen plura hic op-
portunè adnotanda.
54 Primò, non valere matrimonium cele-
bratum coram Parocho Rurali, dum rus ad
paucos dies, vel recreationis cauſa incoli-
tur, quia is non eſt proprius Parochus. San-
ch. lib. 3. diſp. 23. nu. 9. Bonac. d. puncto 8.
num. 3. Garc. de Benef. part. 5. cap. 7. nu. 11.
in Reſponſ. Sacræ Congr. ad 4. Propoſitionem.
Barboſ. d. alleg. 32. num. 66. & de Off. Paro-
55 chi cap. 21. num. 42. Dian. part. 3. tract. 4.
reſol. 131. in fine; valebit tamen coram Pa-
rocho loci, in quo contrahens moratur tan-
quam Prætor, Judex, ſeu Medicus. Bar-
boſ. in Collect. Concilii ad ſeſſ. 24. cap. pr. nu.
10. referens ſic fuiſſe à S. Congregatione
deciſum.
56 Secundò adnotandum, ſufficere ad matri-
monii valorem præſentiam Parochi Sponſi,
vel Sponſæ; nec vitiabitur ſi Parochus Spon-
ſi in Parochia Sponſæ, vel è converſo aſsi-
ſtant. Sanch. lib. 3. diſp. 19. num. 11. verſ.
Tenendum tamen. Coninck de Sacramentis
diſp. 27. dub. 2. concluſ. 3. num. 19. Laiman.
lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. nu. 3. Bonac.
l. c. n. 7. Filiuc. d. cap. 6. num. 202. Averſ. de
Matr. quæſt. 6. ſect. 3. verſ. Quando autem.
Rubeus deciſ. 629. num. 5. tom. 2. Rot. in rec.
penes Farinac. tom. 2. deciſ. 390. num. 6. Rot.
coram Merlin. deciſ. 194. num. 6. Ratio eſt,
quia fini Concilii dum petit aſsiſtentiam Pa-
rochi, tendit ad tollendam Clandeſtinita-
tem, & ut de matrimonio contracto Ec-
cleſiæ conſtet; unde parum refert, an Pa-
rochus ratione connexionis neceſſariæ, &
individuitatis matrimonii habeat aſsiſtendi
juriſdictionẽ, imò nec peccaret Parochus, ceſ-
57 ſante ſcandalo ſi juſta cauſa ſuadẽte aſſiſteret
matrimonio extra fines ſuæ Parochiæ, & Diœ-
ceſis. Sanch. lib. 3. diſp. 19. nu. 14. Bonac. de
Matr. q. 2. puncto 8. num. 14. Coninck d. diſp.
27. dub. 2. concluſ. 6. num. 23. & probabile
cenſet Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 232.
quamvis non deſint, qui hanc doctrinam
impugnent. Ratio dictæ doctrinæ eſt, quia
hi actus non exercentur cum pompa, aut
ſtrepitu, ut collatio Ordinum, & Confirma-
tionis, Benedictio nuptiarum, vel matrimonii
denunciationes, quia dum actus publici exer-
cerentur, offenderetur quidem Superior in
ſuo loco, ſi alius extraneus hujuſmodi actus
per ſe publicos exerceret; at dum privato
modo actus exercentur, ut audiendo Con-
feſ-

Digitized by Google

ſeſſiones, & matrimonio ſui Subditi aſſiſten-
do, non offenditur Juriſdictio alicujus.
58 Id tamen limitarem, niſi fieret inviro Pa-
rocho loci, ſeu expreſsè contradicente, ut
benè animadvertit dictus Averſa in fine di-
cti Periodi.
59 Adnotandum tertiò, non ſolùm poſſe Pa-
rochum extra fines ſuæ Parochiæ matrimo-
nio ſui Subditi aſſiſtere, ſicut diximus, ſed
poſſe etiam ſic aſſiſtere alium Sacerdotem
ab ipſo Parocho deputatum, quia eadem ra-
tio militat in utroque. Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
diſp. 34. *num.* 3. Filiuc. *d. cap.* 6. *numer.* 217.
Averſ. *d. q.* 6. *verſ. Circa uſum.* Sreph. à S.
Greg. *de univ. tract. de Vinc. Divin. Piet.*
60 *lib.* 3. *cap.* 98. *num.* 19. Imò ipſa delegatio
Sacerdotis poterit ab ipſo Parocho, vel ab
Ordinario extra fines Parochiæ, vel Diœce-
ſis fieri, quia hujuſmodi licentia non eſt actus
Juriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ,
& gratioſæ, quæ extra locum propriæ ju-
61 riſdictionis exerceri poteſt. Sanch. *lib.* 3.
diſp. 34. *num.* 2. Coninck *de Sacram. diſp.* 27.
dub. 2. *num.* 23. Bonac. *l. c. num.* 14. Barboſ.
de Offic. & Poteſt. Parochi, alleg. 32. *n.* 114.
Squilla n. *de Privileg. Cleric. cap.* 2. *num.* 8.
Bonac. *l. c. num.* 14. Averſ. *q.* 6. *ſect.* 3. *verſ.*
valebit. Boſſ. *de Matrimonii contractu, d. cap.*
62 7. *num.* 69. ſic etiam poterit Parochus pro-
prias oves extra Territorium abſolvere. San-
chez *lib.* 3. *diſp.* 34. *nu.* 2. Pelliccion. QQ.
Illuſtr. qu. 7. *col.* 2. *in fine.*
63 Quartò adnotandum, quòd ſi quis habe-
ret domicilium in duabus Parochiis, & in
eis æqualiter habitaret, v. gr. tempore hye-
mali in una, & æſtivo in alia, poterit in
unaquaque Sacramenta recipere, & proin-
de matrimonium coram altero ex dictis Pa-
rochis contrahere. Sanch. *lib.* 3. *tota diſp.*
24. Filiuc. *d. cap.* 6. *num.* 211. *& ſequent.* Boſ-
ſius *de Matrim. contractu cap.* 4. *num.* 4. *&* 5.
cum dicta æqualis habitatio non ſit accipi-
enda mathematicè, ſed morali modo. Sanch.
64 *d. diſp.* 24. *num.* 3. Boſſ. *l. c.* At ſi quis habi-
taret in confinio duarum Eccleſiarum Paro-
chialium, erit Parochianus illius Parochiæ,
in qua domus aditum magis frequentatum
habet. Boſſ. *d. cap.* 4. *num.* 7. Barboſ. *de Off.*
& Poteſt. Epiſc. alleg. 32. *num.* 71. & ſi do-
65 mus haberet duas Portas, quarum quælibet
in diverſis Parochiis ſita eſſet, cenſebitur
Parochus illius Parochiæ, in qua reſidet Por-
ta principalis, & magis frequentata, vide
Barboſ. *l. c.*
66 Quintò adnotandum, poſſe Parochum vali-
dè matrimonio aſſiſtere, quamvis ſit irregu-
laris, vel excōmunicatus non toleratus, dum-
modò non actualiter depoſitus; quia ſufficit
ſi adhuc titulum, & poſſeſſionem Beneficij
retineat. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 21. *nu.* 4. Bonac.
de Matrim. q. 2. *punct.* 8. *num.* 21. Coninck
diſp. 27. *dub.* 2. *concluſ.* 7. *num.* 24. Layman.
num. 5. *l. c.* quia Parochus matrimonio aſſi-
ſtens non exercet propriè actum Juriſdictio-
nis, ſed tantùm auctoritatem ſua præſentia
præſtat; undè quamvis dictas exceptiones
patiatur, poterit aſſiſtere, ut diximus, ac
etiam licentiam alteri Sacerdoti ad aſſi-
67 ſtendum concedere; quia concedere hujuſ-
modi licentiam non eſt propriè actus Juriſ-
dictionis; & dum non eſt privatus auctori-
tate aſſiſtendi, ſic nec poteſtate delegandi,
dummodò expreſsè deleget. Sāch. *d. diſp.* 21.
num. 7. Bonac. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *nu.* 22.
68 Barboſ. *alleg.* 32. *num.* 110. Imò prædicta
poterit, quamvis Beneficium amiſerit, ut
quia infra Annum non fuerit promotus ad
Sacerdotium, vel aliud incompatibile aſſe-
cutus fuerit; licèt enim ſit ipſo Jure titu-
lo privatus, nondum tamen eſt poſſeſſione
ſpoliatus, & interim præſumitur habere ju-
ſtam cauſam retinendi. *Cap. licet Epiſcopus*
28. *de Præb. & Dignitat. in* 6. Sanch. *lib.* 3.
diſp. 22. *num.* 62. Filiuc. *tomo pr. tract.* 10.
part. prim. cap. 6. *num.* 207.
69 Sextò adnotandum, poſſe Parochum ma-
trimonio aſſiſtere, quamvis Sacerdos adhuc
non ſit; quia hujuſmodi aſſiſtentia pendet à
Concilij diſpoſitione, ex qua ſolùm colli-
gitur neceſſariam eſſe Parochi aſſiſtentiam,
ut benè Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 3. Co-
ninck *diſp.* 27. *dub.* 2. *concluſ.* 5. *nu.* 21. Lay-
man. *d. cap.* 4. *num.* 4. Pont. *de Matrim. lib.*
5. *cap.* 17. *num.* 1. Bonac. *d. puncto* 8. *nu.* 16.
Averſ. *dict. quæſt.* 6. *ſect.* 3. *verſ. Poſſe ta-*
men. Zerol. *in Praxi Epiſcop. part.* 2. *verbo*
Matrimonium. §. 2. At non poterit dare li-
70 centiam aſſiſtendi alteri non Sacerdoti, ſic
enim eſt de forma ex verbis dicti Concilii,
ibi, *vel alio Sacerdote.* Sanch. *nu.* 9. Filiuc.
71 *num.* 203. Layman. & Averſ. *ll. cc.* Nec vi-
tiabit ſi talis Sacerdos delegatus à Paro-
cho non eſſet ab Ordinario approba-
tus, vel eſſet excommunicatus non tolera-
tus, vel irregularis, Sanch. Filiuc. & Steph.
à S. Greg. *ll. cc.* vel ſi eſſet degradatus, quia
licèt degradatus ſit, tamen Sacerdos eſt.
Bonac. *d. puncto* 8. *num.* 23. Barboſ. *d. alleg.*
32. *num.* 111. *in fine*; vel ſi eſſet Regularis,
dummodo ſit Sacerdos. Averſ. *l. c. verſ. Ex op-*
poſito. Boſſius *de Matrimonii contractu cap.* 4.
72 *num.* 111. Imò non vitiabit, quamvis dele-
gatus à Parocho verè Laicus eſſet, ſi com-
muni æſtimatione reputaretur Sacerdos; quia
delegatio, & licentia aſſiſtendi ei dant ti-
tulum præſumptum, & concurrit etiam cō-
munis error, quibus concurrentibus Juriſ-
dictio confertur, ut benè Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
22. *num.* 60. Filiuc. *d. cap.* 6. *num.* 206. Me-
roll. *tomo* 3. *diſp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 26. *nu.* 251.
Bonac. *de Matr. quæſt.* 2. *puncto* 8. *nu.* 30. &
alii plures, quos propterea *cap.* 5. citavimus;
ſic

73 ſic pariter valere matrimonium celebratum
coram Presbytero, qui ſe verè Parochum
putabat, ratione vicinitatis, vel alia veri-
ſimili cauſas docet Boſſius *de Matrim. con-
tractu d. cap. 4. num. 99.* Non tamen aſſiſte-
re poſſet Sacerdos, qui à Parocho excom-
municato fuiſſet ſubſtitutus Vice-Curatus ad
74 exercendum Curam Animarum durante Im-
pedimento ipſius Parochi, quia cum ſubſti-
tuere Vice-curatum ad exercendum Curam
Animarum fuerit actus Juriſdictionis, cer-
tum eſt non potuiſſe validè ſubſtitui ab ex-
communicato Parocho, vide Sanch. *lib. 3.
diſp. 30. num. 10.* Barboſ. *d. alleg. 32. n. 119.
in fine.*

75 Septimò, adnotandum non modò Paro-
chum, vel alterum Sacerdotem ab eo De-
legatum ad aſsiſtendum, poſſe Matrimo-
nio aſsiſtere, ut ſupra, ſed poſſe etiam Epi-
ſcopum, & ejus Vicarium Generalem, Le-
gatum, ſeu Nuncium Sedis Apoſtolicæ in
Provincia ſibi aſſignata, Cardinales in Ec-
cleſiis eorum Titulorum, Capitulum Sede
Vacante, necnon omnes Prælatos Juriſdi-
ctionem Epiſcopalem habentes, reſpectu eo-
rum, in quos Juriſdictionem habent; &
tandem omnibus Chriſtifidelium matrimoni-
is, ubique terrarum celebratis Summum
76 Pontificem aſſiſtere poſſe. Et hos omnes re-
ſpectu eorum Subditorum poſſe etiam alium
Sacerdotem ad aſſiſtendum deputare; ſiqui-
dem nomine Ordinarii Paſtoris veniunt.
Sanch. *lib. 3. diſp. 28. per totum*; Coninck.
diſp. 27. dub. 2. concluſ. pr. num. 16. Bonac.
d. puncto 8. num. 10. Filiuc. *l. c. n. 214.* Trul-
lenck *Opere Mor. lib. 7. cap. 6. dub. 3. num. 1.*
Boſſ. *de Matrimonii Contractu cap. 4. num. 55.*
Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap. 212.* Quod idem
77 poterunt etiam dictorum Prælatorum Vi-
carii Generales, quia verè Ordinarii ſunt.
Sanch. *lib. 3. diſp. 29. nu. 19.* Non tamen po-
78 terit aſſiſtere, nec licentiam aſſiſtendi da-
re Vicarius Foraneus, quia hic non compre-
henditur ſub nomine Ordinarii, nec facit u-
num, & idem Tribunal cum Epiſcopo. San-
ch. *d. diſp. 29. num. 20.* Pontius *lib. 5. cap.
79 11. num. 22.* Et quamvis Vicarius Generalis
Epiſcopi, vel aliorum Prælatorum Juriſdi-
ctionem Epiſcopalem habentium, non ſit Sa-
cerdos, adhuc aſſiſtere poterit, cum aſſiſtat
uti Ordinarius, & uti Parochus. Pont. *lib.
5. cap. 11. num. 11.* Boſſius *de Matrimonii Con-
80 tractu cap. 4. num. 62.* Sic dicendum eſt de ipſo
Epiſcopo, quia quamvis nondum Sacerdos
eſſet, adhuc poterit aſſiſtere. Averſ. *de Ma-
tr. quæſt. 6. ſect. 3. verſ. Poſſe tamen in fi-
ne.*

Non tamen poterit Archiepiſcopus con-
81 jungere in matrimonium Subditos Suffraga-
neorum ſuorũ, nec licentiam aſſiſtendi conce-
82 dere, quia non eſt Ordinarius in Diœceſi-
bus Suffraganeorum ſuorum, niſi in caſibus
ad eum per appellationem devolutis, & in
aliis nonnullis caſibus, de quibus *in cap. Pa-
ſtoralis, de Offic. Ordinarii.* Sanch. *lib. 3.
diſp. 28. num. 3.* Pont. *lib. 5. cap. 10. num. 9.*
83 In actu tamen Viſitationis poſse Archiepi-
ſcopum licentiam concedere matrimonia
contrahendi inter perſonas ſuis Suffraganeis
ſubditas, docent expreſsè Barboſ. *d. alleg.
32. num. 125.* Pelliccion. *Illuſtr. I. V. Q. 6. cap.
pr. pag. Mihi 35. col. 2. in princip.* Boſs. *d. cap.
84 4. num. 54.* Quia Archiepiſcopi Juriſdictio,
dum Suffraganeorum Diœceſes viſitat, eſt Or-
dinaria, illique ratione proprii muneris cõ-
petit, & proinde etiam poterit hu-
juſmodi matrimoniis eo caſu aſſiſte-
re.

85 Octavò, adnotandum neceſſe eſſe ad va-
lorem matrimonii, ſi coram Sacerdote ad
aſſiſtendum Deputato celebretur, ut licen-
tia matrimonium præceſſerit; aliàs nullum
erit matrimonium, quamvis poſtea dicta
licentia, vel ratihabitio ſubſeqeretur. Man-
tic. *deciſ. 311. num. 6.* Sanch. *lib. 3. diſp. 35.
86 num. 18.* Pont. *lib. 5. cap. 29. num. 1.* quia
Juriſdictio non confertur per ratihabitionem,
ſed debet eſse formalis, & expreſſa conceſ-
ſio, ut concludunt præcitati Doctores, eò ma-
ximè, quia Sacramentum cum ſit res præ-
ſens, ideſt quæ fit in præſenti, non poteſt
habere dependentiam à futuro eventu, vi-
87 de Pontium *l. c.* Requiri etiam, ut Delega-
tus ad aſſiſtendum habeat notitiã dictæ licen-
tiæ ſibi conceſſæ, cõcludunt Barboſ. *de Offic.
Parochi cap. 21. num. 75.* Pont. *lib. 5. cap. 29.
88 num. 8.* quia hæc licentia cum ſit quoddam
gratuitum Privilegium non dicitur perfectũ,
nec vires habere donec ille, cui conceditur,
non habeat de ea notitiam. Sanch. *lib. 3.
diſp. 36. nu. 2.* Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſ.
89 26. à n. 11.* Imò debet de illius conceſsione
certò conſtare, cum conceſſa non præſuma-
tur, & ob id cum magna circumſpectio-
ne eſt agendum, cum ex hujumodi licentia
pendeat valor, ſeu nullitas matrimonii, ut
benè animadvertunt Sanch. *d. lib. 3. diſp.
37. à num. 2.* Coninck. *diſp. 27. dub. 3. n. 39.*
Pont. *lib. 5. cap. 29. num. 8.* Bonac. *de Matr.
q. 2. puncto 8. num. 38.* Filiuc. *d. cap. 6. num.
221.*

Permittunt plerique ex præcitatis Docto-
ribus, ut poſſit Sacerdos credere contrahe-
re volentibus, ſi aſſerunt obtinuiſſe hujuſmo-
90 di licentiam, & afferant certa ſigna, vel
ipſi aſſerentes ſint Perſonæ ita fide dignæ,
ut de veritate nullo modo dubitari poſſe vi-
deatur. Quicquid tamen iſti dicant,
non auderem in re tam gravi hanc Doctri-
nam approbare, in his etenim, quæ ad ex-
ternam Eccleſiæ gubernationem ſpectant nõ
creditur teſtantibus in propria cauſa, ut
etiam

etiam præfati Doctores concordant. Unde
poſset afferri grave prejudicium matrimonio,
& proli inde natæ, quia non poſſet proba-
ri matrimonium hujuſmodi eſſe validum, ſi
Sacerdos, cujus aſsertioni de licentia obten-
ta, credi debet Seraphin. *deciſ.* 1099. *num.* 3.
non poteſt aliter de licentia obtenta teſtifi-
cari, quàm per ipſorum contrahentium di-
ctum, qui non poſsunt in cauſa propria teſti-
ficari, *ut diximus lib. pr.* Si tamen de con-
ceſsa licentia conſtet, quamvis fuiſset per
metum cadentem in conſtantem Virum ex-
torta, Matrimonium poſtea ſecutum non vi-
tiabitur. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 39. *nu.* 13. Fi-
liuc. *tomo pr. tr.* 50. *part. pr. cap.* 6. *num.* 225.
Boſsius *de Matrim. Contr. cap.* 4. *d n.* 125. Ste-
ph. à S. Greg. *d. cap.* 48. *num.* 28. prout nec
92 vitiabit, quamvis dolo, aut mendaciis à di-
cto Parocho hujuſmodi licentia impetrata
fuiſset, ut v. gr. ſi falſo nomine alicujus ma-
gnatis petita eſset, & dictus Parochus aliter
non conceſſiſset, quia hujuſmodi falſitas nõ
eſt circa cauſam finalem, ut benè Sanch. *n.*
14. & Filiuc. *n.* 227. *ll. cc.* & faciunt ea,
93 quæ diximus *lib. pr. cap.* 4. *n.* 19. Prout nec
vitiaretur dicta licentia, ſi conceſsa fuiſset ab
Ordinario non intendente in animo eam li-
centiam concedere, ut animadvertunt Gu-
tier. *de Matrim. cap.* 63. *num.* 28. Spereii. *de-
ciſ.* 30. *num.* 20. vel ſi tantùm verbaliter con-
94 ceſsa fuiſset. Boſs. *d. cap.* 4. *nu.* 113. vel ſi re-
vocata fuiſset, ſed nondum dicta revocatio
eſset Delegato intimata, quia adhuc valebunt
geſta vigore dictæ licentiæ, ut docet Sanch.
lib. 3. *diſp.* 36. *num.* 9. & faciunt dicta à nobis
lib. pr. cap. 5.

95 Cæterùm eſt ita neceſſaria Parochi præ-
ſentia ad matrimonii valorem, ut ſi hoc co-
ram mille teſtibus contrahatur, at deficiat
præſentia Parochi, vel alterius Sacerdotis,
ab eo, ſive ab Ordinario deputati, adhuc di-
catur matrimonium clandeſtinum, nullum-
que, & irritum erit. Gonzal. *Gloſſa* 48. *nu.*
30. quia præſentia Parochi eſt de forma, nec
96 poteſt per æquipollens ſuppleri; & Decre-
tum Concilii matrimonia aliter quàm præ-
ſente Parocho, & Teſtibus celebrata, an-
nullat, & irritat.

Diximus ad matrimonii validitatem, &
nè Clandeſtinum ſit, requiri de neceſſitate,
ut ultra Parochum, ipſius celebrationi duo
ſaltem Teſtes interſint, ita diſponente Con-
cilio Tridentino *l. c.* ſciendum tamen eſt id
97 ritè contrahi, ſive dicti Teſtes maſculi ſint,
ſive conſanguinei, etiam pater, mater, vel
domeſtici, infames, impuberes (dummodo
rationis compotes ſint) infideles, ſervi, Mo-
niales, Religioſi Clauſtrales, vel aliàs teſti-
ficari incapaces, vide Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
41. *num.* 5. Coninck. *diſp.* 27. *dub.* 4. *con-
cluſ.* 2. *nu.* 41. Bonacin. *de Matrim. quæſt.* 2.
punct. 8. *propoſ.* 2. *num.* 43. Laymanus *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 6. *verſ. Secundò
neceſſe.* Ratio eſt, tùm quia Conſtitutio Con-
cilii Tridentini correctoria Juris veteris ex-
tendi non debet, maximè cum procedat con-
tra valorem matrimonii, cujus cauſa favo-
rabilis eſt; *cap. ultimo, de ſentent. & re ju-
dic.* tùm etiam quia Teſtium defectum ſup-
plet auctoritas Parochi, cui multum in Jure
tribuitur. *Cap. Cum eſſes* 10. *de teſtam. & ul-
98 tim. voluntat.* Nec pariter obſtabit, ſi dicti
Teſtes dolo, ſeu ad aliud vocati ſint, ſive
caſu præſentes, ſeu ſi ad id fuerint vi detenti,
ſeu etiam coacti, dummodo conſenſum
contrahentium intelligant, & ad id quod
agitur advertant. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 39. *nu.*
9. 11. & 12. Coninck. *nu.* 44. Bonacin. *num.*
45. *ll. cc.* Gonzal. *Gloſſ.* 48. *nu.* 7. ubi refert
ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum.
Imò nec obſtabit quamvis Teſtes rogati non
fuerint. Sanch. *d. diſp.* 41. *nu.* 7. Poſſevin. *de
Off. Curati, cap.* 10. *num.* 22. Ventrigl. *l. c.*
Bonac. *nu.* 44. *ll. cc.* Aliter autem dicendum
99 eſſet, ſi Parochus, vel Teſtes eſsent ebrii, vel
dormientes, ſeu non adverterent, vel eſſent
infantes, quia his caſibus matrimonium non
valeret. Rubeus *in Annotat. ad deciſ.* 431.
nu. 26. Ventrigl. *in Praxi annot.* 3. *n.* 5. Boſſ.
de Matrim Contract. cap. 5. *nu.* 5. quia Teſtes
adeſse, & non intelligere, vel adeſſe &
non eſſe capaces, itaut teſtificari non poſſint,
paria ſunt, unde his caſibus non ſatisfit in-
tentioni Concilii, & quidem non dicitur præ-
ſens, qui licèt corpore locum occupet, mente
tamen, & animo abeſt, ut benè Lother. *de
Re Benefic. lib.* 2. *qu.* 40. *n.* 81. *l. coram Titio*
209. *ff. de verb. ſignificat.*

100 Circa prædicta nota primò; præſentiam
Parochi, & Teſtium ad valorem matrimonii
requiſitam, debere eſſe ſimultaneam, & non
ſucceſſivam. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 41. *n.* 3. Bo-
nacin. *nu.* 41. Filiuc. *nu.* 229. *ll. cc.* quia tùm
101 Parochi, tùm Teſtium præſentia eſt de for-
ma. Rubeus *l. c. n.* 32., & quæ ſunt de for-
ma, debent intervenire eo tempore, quo
actus in eſſe producitur. Barboſ. *in Votis Ca-
nonicis, lib.* 1. *Vot.* 4. *nu.* 70. Quamvis autem
102 Parochus contradiceret, & aſſiſtere recuſa-
ret, tamen validè contraherent, ſi in reli-
quis non adeſſet aliud impedimentum, quia
coram Parocho, & Teſtibus verè contra-
hunt: vide Hieronymum Palma *conſ.* 87.
num. 56.

103 Nota ſecundò, quòd ſi mattimonium con-
trahendum ſit per Procuratorem, non erit
neceſſaria in eo ætas, quæ ad celebrandum
Inſtrumenta Laicalia in Procuratore requi-
ritur, ſed quoad hoc ſat erit, ſi in tali æta-
te ſit, ut habeat uſum rationis, qui ſufficiens
ſit ad conſenſum ſui principalis explican-
dum. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 41. *nu.* 8. Ventrigl.
d. an-

d. annot. 3. nu. 11. Boſſius de Matrimon. Con-
tractu, cap. 3. num. 276.

Nota tertiò, non eſse amplectendam opi-
nionem Doctorum, qui docent ſufficere,
104 ut Teſtes interveniant matrimonio pariete
intermedio, dummodo notam habeant vo-
cem contrahentium, quia in re tanti momen-
ti, ubi de forma requiritur præſentia ſimul-
tanea Parochi, & Teſtium, aliàs matrimo-
nium ſit nullum, non eſt fidendum de cogni-
tione vocum, quæ ut plurimum fallaces ſunt,
& non certæ; & ideò Concilium requirit
præſentiam Parochi, & Teſtium, ut eviten-
tur mala, ſcandala, & dubietates, quæ in
contrahendis matrimoniis, & eorum validi-
tate inſurgunt; & propterea nè de contractu
mattimonii dubitari poſſit, neceſse eſt, ut
Teſtes præſentes ſint, videant, advertant, &
intelligant quicquid per contrahentes fit:
vide Ventrigl. in Praxi, d. annot. 3. nu. 13.
Molin. de Ritu Nupt. & Pactis in Matrimonio
conventis, lib. ... differ. 11. à n. 120. Unde
105 infertur, etiam cœcum poſt Concilium non
eſſe idoneum teſtem in matrimonii contra-
ctum, quamvis contrahentium voces notas
habeat. Maſcard. de Probat. concluſ. 278. n.
7. Ventrigl. nu. 14. l. c. quia cæcus poteſt in
vocis cognitione facilè decipi. cap. Nec ali-
qua 27. qu. 1. ſic docent Barboſ. d. alleg. 32.
nu. 87. Gratian. Diſcept. Forenſ. cap. 849. à
n. 20. Farinac. de Oppoſ. contra Teſtes, qu. 61.
Oppoſit. 10. n. 35. Maſcard. de Probat. concl.
278. nu. 7. Ventrigl. d. annot. 3. nu. 14. quic-
quid doceant Sanch. Henriq. Gutier. Filiuc.
Pont. & alii relati à Boſſ. de Matrimonii
Contractu, cap. 3. num. 23.

106 Nota quartò; ſi Parochus, & Teſtes aſſi-
ſtant, non vitiabitur matrimonium, quam-
vis per Interpretem mutuus contrahentium
conſenſus exprimatur, ſicut etiam alii con-
tractus poſſunt per Interpretem ſtipulari. l.
pr. §. fin. ff. de verb. obligat., & quòd poſſint
107 matrimonia per Interpretem contrahi, ex-
preſsè docent Barboſ. in Collect. ad Decreta-
les, tom. 1. lib. 4. titul. pr. cap. 7. n. 8. Sanch.
lib. 3. diſp. 39. nu. 3. Zerol. in Praxi Epiſc.
part. 2. verbo Matrimonium, §. 5. Bonac. de
Matr. qu. 2. punct. 8. nu. 7. Vivald. in Cande-
labro, part. 1. ubi de Matrim. nu. 36. & no-
viſſimè Verricell. qu. 180. n. 3. quicquid con-
tradicat Pont. lib. 5. cap. 21. nu. 10. quia ad
validitatem matrimonii ſat eſt, ſi contrahen-
tes intelligant mutuum conſenſum per Inter-
pretem, cum nil aliud requirat Concilium,
niſi ut illi mutuum conſenſum intelligant;
& ideo ſi contrahentes, & Parochus intel-
ligant per Interpretem mutuum conſenſum,
concurrentibus inſuper aliquibus externis ſi-
gnis, ipſum conſenſum denotantibus, non
videtur poſſe de validitate hujuſmodi matri-
monii dubitari.

108 Proponit quæſtionem Verricell. de Miſſio-
nib. Apoſt. qu. 180. num. 10. an ſit validum
matrimonium, ſic per Interpretem celebra-
tum, ſi contrahentes dicant, Interpretem
fuiſſe mentitum; & concludit validum eſſe,
ſi de communi partium conſenſu electus fuiſ-
ſet.

109 Nota quintò; ſolemnitates à Concilio re-
quiſitas circa matrimonii contractum locum
habere, & ſervari debere in locis, in qui-
bus Concilium ipſum receptum eſt; in aliis
verò locis, ubi receptum non eſt, non eſſe
neceſſarias; undè in his locis ſi celebrentur,
prout ante Decretum Concilii fiebat, vali-
da erunt; idque colligitur ex diſpoſitione
ipſius Concilii, ubi decernitur, Decretum
ejuſdem Concilii in unaquaque Parochia ſuum
robur habere incipiat poſt triginta dies à die
primæ publicationis, & conſequenter, dum adhuc
publicatum non eſt, non incipit habere robur;
ut benè prædicta docent Verricell. qu. 174.
nu. 4. Gutier. de Matr. cap. 61. nu. 11. Rota
in Poſthumis Farinacii deciſ. 610. nu. 5. par.
2. Imò non ſolùm in locis, ubi receptum non
110 eſt Concilium, prædicta ritè procedunt, ſed
locum habent etiam in illis Regionibus, quæ
temporali Dominio Hæreticorum ſubſunt,
in quibus non adſunt Parochi, nec Epi-
ſcopi; & proindè Catholici in illis locis va-
lidè matrimonium contrahunt non ſervatis
Concilii ſolemnitatibus, ut in Saxonia, ubi
coram Prædicante contrahunt; vide Verri-
cell. qu. 145. nu. 11. & 12. Averſa de Matr.
qu. 6. ſect. 2. verſ. Jam verò. Rubeus in An-
not. ad deciſ. 431. num. 55. tom. 2. Layman.
l. c. nu. 7. qui loco citato ex Bellarmino do-
cet, quòd licèt in aliqua Civitate publica-
111 tum ſit Decretum Concilii, hodie tamen cum
expulſi fuerint, nec adſint proprii Paſtores,
contrahunt validè coram Prædicante, ut
prius, vel etiam ſine Prædicante; cum etenim
his locis in tali rerum ſtatu Decretum Tri-
dentini ſervari non poſſit, non eſt exiſtiman-
dum impeditam eſſe libertatem matrimonii
validè contrahendi, undè ſi incola Parochiæ,
112 ſeu loci, in quibus promulgatum eſt Conci-
lium, & in ſuo robore viget Decretum ipſius
Concilii, ſe transferat ad Parochiam, ſeu lo-
cum, in quibus Decretum Concilii promul-
gatum non eſt, & ibi contrahat, valebit hu-
juſmodi matrimonium abſque præſentia Pa-
rochi, & Teſtium celebratum; Idque pro-
113 cedet non ſolùm in locis Fidelium, in quibus
promulgatio Decreti Concilii defuit, ſed
etiam in Regionibus Infidelium, in quibus
promulgatio non eſt expectanda. At è con-
verſo, ſi incola loci, in quo Decretum Con-
114 cilii promulgatum non fuit, perveniat ad
locum, ubi promulgatum eſt, quamvis etiam
per ſolum tranſitum ſit, & velit ibi contra-
here, non valebit matrimonium abſque præ-
ſen-

ſentia Parochi, & Teſtium. Verricell. *q.* 252.
nu. 4. Averſ. *de Matrimon. l. c. verſ. At quia*
contingit, ubi teſtatur de communi, quia ar-
tenditur locus contractus, ut benè probat
Boſſius *de Matrim. Contractu*, *cap.* 1. *nu.* 80.
115 Denunciationes matrimonii in Parochiis
utriuſque Sponſi (ſi ex diverſis Parochiis ſint)
fieri debere, docent Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 6.
nu. 4. Coninck. *d. diſp.* 27. *dub.* 5. *concluſ.* 2.
nu. 50. Ricc. *in Praxi Fori Eccleſiaſtic. reſol.*
437. *num.* 1. Averſ. *d. qu.* 7. *ſect.* 1. *verſ. De-*
bentque denunciationes. Quamvis tamen hæ
ſtatutæ, ac neceſſariæ ſint ad detegenda Im-
pedimenta, quæ inter contrahere volentes
116 exiſterent, non tamen ſunt de eſſentia ma-
trimonii, ut diximus *num.* 29., & proinde
earum omiſſio ſi abſque juſta cauſa fiat, red-
dit quidem matrimonium illicitum, ſed ta-
men eſt validum.
117 At ſi celebrato matrimonio ſpretis denun-
ciationibus aliquod Impedimentum detega-
tur, ſuper quo Diſpenſatio neceſſaria ſit,
quamvis etiam ante matrimonii contractum
nulla ſuſpicio Impedimenti fuiſſet, neceſse
erit in Diſpenſatione petenda exprimere
omiſſionem Denunciationum, aliàs Diſpen-
ſatio inde ſecuta erit nulla, & invalida, quia
fuit omiſſa forma, à Concilio in matrimonio
præſcripta; & Concilium diſponit, ſic con-
trahentes, carere debere ſpe Diſpenſationis,
ut diximus *lib.* 1. *cap.* 6. vide Sanch. *lib.* 3.
diſp. 45. *nu.* 3. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 4. *nu.* 16. *circa finem*, Boſſius *l. c.*
Trullenck. *Oper. Moral. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 5. *n.* 11. Averſ. *qu.* 7. *ſect.* 3. *verſ. Aliam*
quoque pœnam.
118 Pluribus etiam pœnis ſubjiciuntur matri-
monium contrahentes ſpretis Denunciationi-
bus. Primò, quia ſi Impedimentum, quod poſt
hujuſmodi matrimonium detegeretur, eſset
occultum, & concurrerent qualitates, ob
quas præſenti Libro diximus poſſe in caſu
neceſſitatis diſpenſare Epiſcopum, tamen hoc
caſu diſpenſare non poterit. Coninck. *diſp.*
27. *nu.* 81. Layman. *Theolog. Mor. d. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 16. Boſſ. *de Matrimon.*
Contract. cap. 8. *nu.* 28. cum ob dictam dolo-
ſam omiſſionem ſe reddiderint Diſpenſatio-
ne indignos, non etenim malitia debet ali-
cui patrocinari, ut alibi diximus. Amplia, ut
119 idem verum ſit, & ritè procedat etiam eo
caſu, quo fraudulenter, & doloſè licentiam
Denunciationes omittendi ab Ordinario ex-
torſerint, quia etiam iſto caſu, attenta di-
cta fraude, & malitia, reddiderunt ſe in-
dignos Diſpenſatione. Amplia inſuper, ut
120 quamvis cum ignorantia Impedimenti con-
tractum fuerit matrimonium, & proinde pro-
121 les ſuſcepta eſſet illegitima. *cap. Ex tenore*
14. *qui filii ſint legitimi*. Pontius *lib.* 11. *cap.*
2. §. *Unico in princip.* Gutier. *de Matr. cap.*
71. *nu.* 2. quæ etiam erit illegitima, quamvis
122 unus ex Conjugibus bonam fidem habuerit.
d. cap. ex tenore; Maſcard. *de Probat. concluſ.*
708. *nu.* 5. Gutier. *de Matr. d. cap.* 71. *nu.* 2.
Seraphin. *deciſ.* 1099. *nu.* 1. Barboſ. *in Votis*
Canonicis d. voto 2. *n.* 22. Averſa *de Matrim.*
qu. 22. *ſect.* 2. *ferè in princip.* Imò quamvis
123 etiam parentes fuiſſent dubii de validitate
matrimonii: Barboſ. *l. c. num.* 24. 34. & 37.
nihilominus ex hujuſmodi matrimonio nullo
ob Impedimentum dirimens, quod poſtea
124 detectum fuerit, & clandeſtino ob ſpretum
Denunciationum, filii ſuſcepti erunt illegi-
timi. *cap. Cum inhibitio* 3. *de clandeſt. deſpon-*
ſat. Gutier. *d. cap.* 71. *nu.* 8. Zerol. *in Praxi*
Epiſc. part. 1. *verbo Matrimonium*, *verſ. Ter-*
tiò, cum hæc materia. Boſſ. *de Matrim. Con-*
tractu cap. 8. *nu.* 45. Averſ. *quæſt.* 7. *ſect.* 3.
verſ. Rurſus in fine. Cucch. *lib.* 5. *Inſtit.*...
Fragoſ. *de Regim. Chriſt. Reſp. part.* 1. *lib.* 3.
diſp. 6. *nu.* 41. Ad hoc enim ut filii dicantur
legitimi, duo copulativè requiruntur, nem-
pè publicitas in contrahendo, & bona fides
125 in contrahentibus, ut benè Barboſ. *in Votis*
Canonicis lib. 1. *Voto* 2. *nu.* 12. Undè ſi con-
trahentes ſpretis Denunciationibus matri-
monium contraxerunt, quamvis in aliis ad-
fuerit bona fides, ſubjacent pœnis, & Cen-
ſuris, à dicto Concilio contra clandeſtinè
contrahentes inflictis; & proinde neceſse erit
126 in Supplicatione deſuper porrigenda Ponti-
fici exprimere, an Denunciationes ſpretæ,
ſeu omiſſæ fuerint, vel de licentia Ordinarii
remiſsæ, & ſic ſe habet notorius Curiæ ſty-
lus; nec facit, quòd ex diuturnitate tempo-
ris poſt matrimonium contractum præſuma-
tur interveniſse ſolemnitates legitimas, &
Denunciationes ritè præceſſiſſe, ut alibi, &
præſertim hoc *cap.* diximus, quia oportet,
ut Papa in hujuſmodi Diſpenſatione conce-
denda ſciat an Oratores contrafecerint diſ-
poſitioni Concilii, & conſequenter debeant
nunc carere ſpe Diſpenſationis per ea, quæ
127 diximus; & propterea Doctores, qui docent
ex diuturinitate temporis præſumi ſolemni-
tates interveniſſe, & Denunciationes præceſ-
ſiſſe, intelligendi ſunt quoad favorem legi-
timitatis prolis in foro externo: vide Meno-
chium *conſ.* 622. *n.* 15. & 16. Boſſium *de Ma-*
trim. Contractu cap. 8. *nu.* 66. & 80. Gutier.
d. cap. 71. *nu.* 11. Imò nec deſunt, qui pro-
babiliter docent, eos, qui ſpretis Denuncia-
tionibus contraxerunt, quamvis cum igno-
rantia Impedimenti contraxerint, attenta
128 gravitate præcepti peccare toties quoties in-
ter ſe copulam habeant, quia ſemper ſe ex-
ponunt periculo, quòd adſit aliquod Impe-
dimentum, & quòd fornicentur; Ita Sanch.
lib. 3. *diſp.* 11. *num.* 5. Coninck. *d. diſp.* 27.
dub. 6. *n.* 54. Bonac. *de Matrim. qu.* 2. *punct.*
6. *nu.* 9. Barboſ. *alleg.* 32. *num.* 3. Reginald.

lib. 31. cap. 32. num. 237. quod eſt maximè
conſiderandum; ſi tamen bona fide, de li-
centia Ordinarii, nulloque interveniente do-
129 lo, ac fraude Denunciationes omiſſæ ſint,
prout eo caſu ex juſta cauſa omitti licitè
poſſe affirmanr Sanch. lib. 3. diſp. 9. Layman.
l. c. n. 11., tunc quamvis poſtea Impedimen-
tum detegarur (dummodo tempote celebta-
130 ti matrimonii ignorantia ipſius Impedimenti
probabilis fuerir) contrahentes non viden-
rut in culpa, nec aliquam pœnam incurrunt,
quia ſi non præceſſit culpa, non debetur pœ-
na. l. aliud eſt fraus 131. & l. ſi qua pæna
144. ff. de verb. ſignif. Seraphin. deciſ. 668.
nu. 2. Farinac. Conſ. Crim. lib. 1. conſ. 15. nu.
36. Tuſch. Practic. Conclnſ. nu. 5. lit. P. con-
cluſ. 211. cum non poſſit conſiderari deli-
ctum, ubi non ſit dolus. Seraphin. n. 3. l. c.
Lorher. de Re Benef. lib. 2. qu. 52. n. 85. Gra-
rian. Diſcept. Forenſ. cap. 765. nu. 48. & 53.
Imò dicitur juſtè, & benè fieri quod lege
permittente fit. l. quis ſit fugitivus, & l.
Gracch. 4. C. ad l. Jul. de adult. Seraphinus
deciſ. 401. nu. 14. Barboſ. in Votis Canonicis
lib. 1. voto 2. nu. 17. Ricciull. de Jure Perſo-
nar. 2. cap. 44. num. 4. Farinac. Conſil. Crim.
lib. 1. conſ. 49. n. 2. Tuſch. concluſ. 208. n. 1.
131 d. lit. P. Unde ſi Impedimentum ſit occul-
tum, & concurranr alia requiſita, poterit hoc
caſu etiam Epiſcopus diſpenſare; & ſi Diſ-
penſatio petatur à Summo Pontifice, facilius
cum his diſpenſabitur.

Dixi, ſi de licentia Ordinarii ex juſta cau-
132 ſa Denunciariones omiſſæ ſinr; quia ſi abſque
juſta, & rationabili cauſa Ordinarius in illis
diſpenſaret, illicira eiſer hujuſmodi Diſpen-
ſatio, & Ordinarius ſic diſpenſans peccaret
lethalirer, ut probanr Sanch. lib. 3. diſp. 8.
nu. 2. Trullenck. tom. 3. lib. 7. cap. 6. dub. 9.
nu. 5. quia ſi ſine cauſa fieret, non Diſpen-
ſatio, ſed diſſipatio eſser, ut dicemus lib. 3.
133 cap. 1. & quòd juſta cauſa requiratur, ut li-
citè Ordinarius diſpenſet, docent expreſsè
Coninck. d. diſp. 27. dub. 6. nu. 55. Menoch.
conſ. 69. nu. 62. & 63. Reginald. lib. 31. cap.
32. nu. 234. Sanch. lib. 3 diſp. 8. nu. 1. Gu-
tier. de Matr. cap. 57. in princip. Bonacin. de
Matr. qu. 2. punct. 6. nu. 7. verſ. Tertiò du-
bium eſt. Averſ. de Matr. d. quæſt. 6. ſect. 2.
verſ. Uique ritè &c. Trullenck. d. cap. 6. dub.
9. num. 2. & alii communitet.

Quia cum Concilium ſeſſ. 4. cap. pr. hoc nego-
cium relinquat prudentiæ, & judicio Ordi-
134 narii, itaur, ſi expedire judicaverir, diſpenſer,
intelligi debet, ut hujuſmodi arbitrium ſit
prudentiale, & regulatum. Menoch. conſ.
69. num. 62. & num. 63. vol. pr. Trullenck l.
c. & nos diximus lib. pr.

Non tamen tenebitut Ordinarius hujuſmodi
cauſas judicialiter cognoſcere; ſed ſufficiet,
135 ut ex informationibus habitis ſibi videatur
juſtam cauſam adeſſe, ut benè animadver-
tunt Sperell. deciſ. 109. num. 50. Reginald.
Sanch. Ricc. & Bonac. ll. cc. Unde ante-
quam Ordinarius ſuper hujuſmodi Denuncia-
rionibus diſpenſet, debebir ſe diligenter in-
136 formare; & tutius procedet, ſi ſalrem duos
Teſtes ſummariè examinet, qui cauſam diſ-
penſandi juſtificent, & nullum inter contra-
here volentes Impedimentum exiſtere con-
cludant; & ſic ſe ſervaſſe teſtatur Sperell. de-
ciſ. 109. num. 49. & millies practicaſſe. Non
ramen neceſse erir hujuſmodi Teſtium infor-
137 mationes in Actis redigere, nec proceſſum
fabricari, ſed ſufficiet, ut in Decreto Diſpen-
ſarionis aiſerarur, quòd ex juſtis cauſis ani-
138 mum ſuum moventibus, & coram ſe verifi-
caris, diſpenſar, vide Sperell. n. 52. l. c. Et
cum hujuſmodi Diſpenſatio non ſir actus Ju-
riſdictionis contenrioſæ, ſed voluntariæ,
139 porerit ab Ordinario fieri etiam extra ſuam
Diœceſim, ut docent Sanch. lib. 3. diſp. 8.
num. 6., & alii, quos ſupra diximus.

Formula aurem hujuſmodi Diſpenſationis
fieri poterit infraſcripto, ſeu ſimili modo.

140 N. *Vic. Generalis &c. Univerſis &c. Notum*
facimus &c. Qualiter ſumptis informationibus
opportunis, & certificati nullam eſſe Canonici
Impedimenti ſuſpicionem inter N. & N. ex ju-
ſtis cauſis animum noſtrum moventibus conceſſi-
mus, tenoreque præſentium concedimus licen-
tiam, & facultatem Parocho, ad quem ſpectat,
ut quamvis Denunciationes Matrimonii non
præceſſerint, ſi nullum aliud obſtet Canonicum
Impedimentum, ſervataque in reliquis forma
Tridentini Concilii, ipſos in Matrimonio con-
jungere poſſit; ita tamen, ut infra quindecim
dies tres Denunciationes à Concilio præſcriptæ
legitimè fiant, & interim Sponſi à carnali co-
pula abſtineant.

In fidem &c.

At ſicut non poreſt Ordinarius abſque ju-
ſta cauſa has Denunciariones remittere, ut
141 diximus; ita è converſo, ſi cauſa juſta poſtu-
let, tenetur ex juſtiria ad peritionem Partis
ſuper ipſis Denunciationibus diſpenſare, ma-
ximè ſi ob dictam injuſtam denegarionem ſe-
queretur ſcandalum, vel ſuſpicio eſset mali-
tioſi impedimenti; ita docent Sanch. lib. 3.
diſp. 10. num. 6. Eſcobar Theolog. Mor. tract.
7. exam. 9. cap. 3. num. 79. verſ. Contracto
Matrim., quibus caſibus Ordinarius reus erit
142 culpæ dictam Diſpenſationem denegando;
imò quia difficillimè dari poteſt caſus, ut ſi
juſta cauſa requirat Diſpenſationem, ex il-
lius denegatione non timeantur mala, &
ſcandala; ideò plures Doctores abſolutè do-
cenr, Ordinarium mortaliter peccare quoties
habens juſtā diſpēſandi cauſam in hujuſmodi
Denunciationibus, non diſpenſar; quia Or-
dinarius tenetur ex officio non denegare Sa-
cramenta, maximè ſi ex denegatione poteſt
ali-

Digitized by Google

aliquod ſcandalum publicum, vel privatum ſequi; Quicquid tamen iſti dicant, ſecluſo damno publico, vel privato, à priori ſen-
143 tentia tanquam probabiliori non recederem, cui adhærent, Sanch. *l. c.* Filiuc. *tom. pr. tract.* 10. *cap.* 5. *num.* 179. Steph. à S. Greg. *cap.* 97. *num.* 10. Tuſch. *concluſ.* 457. *num.* 8. *lit. D.* prope finem, & alii plures.

Porrò eſt ita neceſsarium, & utile Chriſtianæ Reipublicæ ſcandalis obviare, ut ſi de illis
144 ſecuturis, ſeu de malitioſo impedimento probabilis timor adeſset, & caſus non ferret, ut matrimonii contractus differretur donec præmiſsæ eſſent Denūciationes, & Ordinarius adiri nō poſset pro Diſpenſatione, vel ſi Ordinarius iniuſtè, & indebitè Diſpenſationem denegaſset, unde ſcandala gravia imminerent, & periculum eſset in mora, poſset Parochus, dimiſſis Denunciationibus, hujuſmodi matrimonio aſſiſtere, Squillant. *de Obligat. Cleric. part.* 2. *num.* 124. Barboſ. *d. alleg.* 32. *num.* 53. Sanc. *num.* 25. *& num.* 29. Filiuc. *num.* 182. *ll. cc.* Averſ. *q.* 7. *ſect.* 2. *verſ. Si tamen.*
145 & ſic contractum fuiſse validum quoddam matrimonium cenſuit S. Congregatio Concilii in una Mediolanenſi *die* 23. *Februarii* 1630. teſte Corrado *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 26., quia neceſſitas nullam legem agnoſcit.

146 Quando Diſpenſatio eſt debita, & Ordinarius diſpenſare recuſat, poſse à dicta iniuſta denegatione appellari, docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 10. *d num.* 12. *& præſertim num.* 20. Filiuc. *l. c. num.* 181. Pelliccion. *ll. v. Juris q.* 6. *cap. pr. pag. Mihi* 35. *col.* 2. At quando detur appellatio ad effectum devo-
147 lutivum, & ſuſpenſivum, vel ad effectum devolutivum tantùm, dic, quòd ſi Judex nolit diſpenſare, eo caſu quo Diſpenſatio ſit debita, poteſt appellari ad utrumque effectum. Sanch. Filiuc., & Pelliccion. *ll. cc.* quia ille, cum quo eſt diſpenſandum, habet actionem ex præcepto Legis, ut ſecum diſ-
148 penſetur. At quando Jus Diſpenſationem ex cauſa remittit conſcientiæ Ordinarii, vel quando Ordinarius non tenetur quidem eò quòd non eſt debita Diſpenſatio, ſed tamen juſta cauſa adeſt diſpenſandi, tunc ſi nolit diſpenſare, poterit ab iniuſta denegatione appellari ad effectum devolutivum, non autem ſuſpenſivum. Sanch. *d. diſp.* 10. *num.* 19. *& num.* 21. Averſ. *q.* 7. *ſect.* 2. Filiuc. *l. c.* Steph. à S. Greg. *num.* 12. *l. c.* & eo caſu Superior tenebitur vel diſpenſare, vel cogere
149 Inferiorem ut diſpenſet. Barboſ. *num.* 52. Sanch. & Filiuc. *ll. cc.* Hoſtienſ. *in ſumma lib.* 5. *titul. de Diſpenſat. num.* 2. Sperell. *deciſ.* 111. *num.* 11.

150 Si Sponſi, qui contrahere volunt, ſint diverſarum Diœceſum, poterit utriuſque Epiſcopus cum ambobus diſpenſare, ut benè docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 7. *num.* 5. *verſ. Ultima concluſio.* Bonac. *de Matr. q.* 2. *puncto* 6. *propoſ.* 2. *num.* 7. Coninck. *de Sacrament. Diſp.* 27. *dub.* 6. *num.* 54. Averſ. *q.* 7. *ſect.* 2. *verſ. Superior verò, in fine.* Eſcobar. *Theolog. Moral. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 3. *num.* 79. Barboſ. *d. alleg.* 32. *num.* 35. & noviſſimè Boſſ. *de Matrim. Contractu cap.* 7. *num.* 39. & in hanc ſententiam inclinare videtur Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 239. Ratio eſt,
151 quia in hac re cenſentur contrahentes unica perſona, & ratione connexionis Cauſæ uterque cenſetur alterius Prælato ſubjectus; & ſicut poteſt alteruter Epiſcopus utrumque Sponſum matrimonialiter conjungere, ita poterit cum utroque in Denunciationibus diſpenſare; unde audiendi non ſunt Doctores, qui reſtringunt hanc poteſtatem ad illum ſolum Epiſcopum, in cujus Diœceſi celebrandum eſt matrimonium; & ſentiunt, alterum Epiſcopum poſse tanrummodo diſpenſare cum ſibi ſubdito, vel delegare Diſpenſationem alteri ſibi benè viſo. At quicquid iſti dicant prima opinio eſt verior, nec ab ea eſt recedendum.

152 Et non ſolùm Epiſcopus poterit per ſe ipſum diſpenſare, ſed poterit alterum delegare ut diſpenſet. Bonac. *de Matr. q.* 2. *puncto* 6. *num.* 7. *verſ. Sed modo.* Reginald. *lib.* 31. *cap.* 32. Sanch. *d. diſp.* 7. *num.* 20. Coninck. *d. diſp.* 27. *dub.* 6. *concluſ.* 3. *num.* 55. Quod
153 idem facere poterit etiam Vicarius Generalis Epiſcopi, non tamen generaliter, ſed in caſu particulari. Sanch. *d. diſp.* 7. *num.* 21.

154 Id quidem eſt ſingulariter adnotandum, quòd quamvis diſpenſetur ſuper Denunciationibus, ut diximus, & proinde matrimonium, illis omiſſis, contrahatur, adhuc tamen remanet obligatio, ut ante ipſius matrimonii conſummationem fiant; aliàs ſi antequam factæ ſint, coſummaſsent matrimonium, ſic contrahentes mortaliter peccabunt, cum ſe exponant periculo, quòd adſit inter eos Impedimentum dirimens, & copulam habendo fornicentur; imò toties quoties copulam eo caſu habeant, peccabunt, ut diximus *num.*
155 128. Poteſt tamen Ordinarius, ſi melius ſibi videatur, ut dictæ Denunciationes omittantur, eas remittere, quia id totum ejus prudentiæ, & judicio Concilium remittit, ut diximus; quamvis debeat hujuſmodi facultate arbitrio boni viri uti, idemque arbitrium ratione regulari. *l. Vir bonus ff. Judic. ſolvend.* cum arbitrium ſibi conceſſum ha-
156 beat locum in caſu limitato, quo propterea ad libitum uti non licet, quia limitata cauſa limitatum producit effectum. *l. cum ſervo, in princ. de contr. empt.*

157 Quæ autem, ac quales cauſæ ſint juſtæ, itaut Ordinarius licitè poſſit ſuper hujuſmodi Denunciationibus diſpenſare, dico illas plu-

plures eſse, quæ non omnes poſsunt ita ex-
cogitari, ut ſingillatim recenſeantur, ſed
benè ab ipſo Ordinatio erunt animadver-
tendæ, & diligentet conſiderandæ an ſuffi-
cientes ſint, quia Concilium remittit Ordi-
narii ptudentiæ, & arbitrio; quod arbi-
trium, quamvis aliquantulum minuat Juris
rigorem, Sperell. *deciſ.* 101. *num.* 47. tamen
eſse debet prudentiale, & tegulatum. San-
ch. *lib.* 3. *diſp.* 8. *num.* 1. Genuenſ. *in Praxi*
cap. 20. *num.* 30. *in addit.* Sperell. *deciſ. num.*
19. Marant. *Reſponſ.* 12. *num.* 47. *part.* 3.
Non enim debet Vir bonus ſubitanea volun-
tatis motione commoveti, ſed Juris terminis
temperari; cùm arbitrium non voluntate,
ſed ratione regatur, ut benè Seraphin. *deciſ.*
1017. *num.* 4. *Marant. Reſp.* 64. *num.* 49.
part. 4. Infraſcriptæ tamen ſunt principa-
liotes cauſæ, & frequentiùs uſu receptæ.
158 Prima cauſa eſt, ſi intet contrahere volen-
tes adſit notabilis ſtatus diſparitas, ut ſi
valdè nobilis ducere vellet perſonam vilem;
vel valdè dives duceret pauperem, ſenex
juvenculum, vel vir honeſtæ vitæ duceret
infamem, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 9. *num.* 3. Fi-
linc. *tom. pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 5. *num.*
178. Genuenſ. *l. c.* Averſ. *d. q.* 7. *ſect.* 2. *verſ.*
Pluresq, Boſſ. *de Matrimon. Contract. cap.* 7.
num. 85. Quod idem procedet dum ambo
contrahere volentes ſint valdè ſenes, &
159 ægrè ferant matrimonii publicationes fieri,
eò quòd ſenes ſic contrahendo, ut plurimum
deridentur cum irreverentia etiam ejusdem
Sacramenti, ut benè notant Sanch. *num.* 3.
Averſ. *verſ. Pleriq; ll. cc.* Layman. *Theol.*
Mor. lib. 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 11.
160 Secunda cauſa eſt, ſi virgo ſit ſub tutela
iniqui Tutoris, qui eam viro ignobili, &
diſpatis conditionis tradere intendit. Sanch.
lib. 3. *diſp.* 9. *num.* 13. Genuenſ. *l. c. verſ.*
Quarta deſumit. Steph. à S. Greg. *lib.* 3. *cap.*
97. *num.* 9. *verſ. Septima cauſa*. Boſſ. *de Ma-*
tr. Contractu cap. 7. *num.* 81., & eò magis ſi
filia eſſet major annis 25. ut opportunè
animadvertit idem Boſs. *num.* 80. *l. c.* vel ſi
ipſe Turor, vel Parentes cauſa conſumendi
patrimonium filiæ nollent eam in matrimo-
nio collocare, & timor ſit, ut marrimonium
impediant. Sanch. *num.* 11. & Filiucc. *ll. cc.*
161 Tertia cauſa eſt, quando nullus adeſt ti-
mor impedimenti inter contrahere volen-
tes, quia cauſa, ob quam fuerunt ordinatæ
Denunciationes, ea fuit, ut impedimenta de-
tegantur, ſi ergo nullus omninò adeſt impedi-
menti timor, poterit in Denunciationibus
diſpenſari, ita, ex Paludano Soto, Vega,
& aliis, docet Sanch. *d. Diſp.* 9. *num.* 7. ita
etiam Steph. à S. Greg. *l. c.* Boſs. *num.* 89.
& Filiuc. *ll. cc.*
162 Quarta eſt, dum Magnates ſunt contractu-
ri; hi etenim non ſolent niſi cum magna de-
liberatione matrimonium contrahere, &
eotum Impedimenta nota ſunt, dummodò
hi noti ſint Ordinario, aliiſque gravibus per-
ſonis, & propterea Ordinarius certò ſciat
nullum adeſse Impedimentum: Leo *in Theſ.*
Fori Eccleſ. part. 2. *cap.* 9. *num.* 54. Sanch. *nu.*
6. *l. c.* Bonac. *de Matr. q.* 2. *punct.* 6. *num.* 7.
verſ. Quintò eſt. Pontius *lib.* 5. *cap.* 32. *nu.*
2. Layman. *num.* 11. Boſs. *num.* 88. Averſ.
Stephan. à S. Greg. & Filiucc. *ll. cc.*
163 Quinta cauſa eſt, ſi aliqui in concubinatu
permanentes exiſtimantur tamquam vir, &
uxor, quia verecundia, quam haberent in
publicando hujuſmodi mattimonio, ſufficit
pro cauſa Diſpenſationis in ipſis Denuncia-
tionibus. Silveſt. *verbo Matrimonium* 6. *q.* 7.
dict. 2. Sanch. *num.* 5. Coninck. *num.* 17.
Averſ. *verſ. pluresq; num.* 86. Filiuc. & Ste-
ph. à S. Greg. *ll. cc.*
164 Sexta cauſa eſt (ſecundùm aliquos) quan-
do inſtat tempus, quo nuptiæ prohibentur,
videlicet Adventus, ſeù Quadrageſimæ; &
ſi expectaretur donec præmiſsæ fuiſſent De-
nunciationes, non poſſent ipſæ nuptiæ bene-
dici, vel interim periculum eſſet fornicatio-
nis. Filiucius, Bonacina, Averſa, & Ste-
ph. à S. Greg. *ll. cc.* Id tamen non admitte-
165 rem eo caſu, quo appareret ipſos conttahere
volentes ex malitia voluiſſe differre nuptias
ad tempus illud eo fine, ut Denunciationes
omitterentur, nè Impedimenta detegerentur,
& quidem ſecluſo urgenti periculo inconti-
nentiæ, ſeu alicujus malitioſi Impedimenti,
hæc ex ſe non videtur ſufficiens cauſa ad diſ-
penſandum, prout ſic reſponſum fuiſſe à Sa-
cra Congregatione, refert Genuenſ. *l. c.* Nec
paritet hæc cauſa admittitur per Concilium
166 Provinciale Mediolani, ubi de Sacramento
Matrimonii agitur; ſi tamen cum dicta con-
jūgeretur alia cauſa, ut periculum imminens
167 fornicationis, vel quid ſimile, poterit Ordi-
narius diſpenſare.
168 Septima cauſa à multis reputatur eſſe, dum
poſt matrimonium legitimè contractum re-
periatur aliquod Impedimentum occultum,
ſuper quo Diſpenſatio jam facta ſit; Filiuc.
d. cap. 5. *num.* 178. Sanch. *d. diſp.* 9. *num.* 9.
teſtans de communi Doctorum ſententia. Id
tamen puto procedere tantùm juxta opinio-
169 nem Doctorum, qui etiam in caſu Impedi-
menti occulti ſentiunt, convalidari debere
mattimonium coram Parocho, & Teſtibus,
quia tunc requirerentur novæ publicationes,
vel ſaltem eſset neceſſaria nova Diſpenſatio.
170 At nos in caſu Impedimenti occulti, & Diſ-
penſationis ſuper eo legitimè factæ, certò
exiſtimamus non eſſe de neceſſitate repeten-
das Denunciationes, per ea, quæ diximus.
171 Octava cauſa eſt, dum repentinus caſus
offert rationem ſtatim conttahendi Matri-
monium, ut ſi qui in Concubinatu depre-
henſi,

henſi, eſſent plectendi à Judice. & ideò ad
effectum, ut Judici dicere poſſint ſe eſſe Con-
juges, & ſe eximere à pœnis, poterit ſuper
Denunciationibus Diſpenſari; Sanch. *num.*
16. Filiucc. *num.* 178. Boſſ. *num.* 92. Averſ.
& Steph. à S. Greg. *ll. cc.* ſic pariter ſi quis
eſſet ſtatim longè abiturus, & ad reparan-
172 dum honorem fœminæ, vel ad prolem legi-
timandum vellet ex improviſo ante diſceſ-
ſum contrahere, ut animadvertit Boſſ. *l. c.*
173 Nona cauſa eſt periculum animæ, ut ſi
duo concubinarii velint matrimonium con-
trahere, ut in bono ſtatu conſtituantur, &
periculum ſit nè interim dum fiunt Denuncia-
tiones carnaliter commiſceantur, Sanch. *nu.*
17. Boſſ. *num.* 93. Filiuc. & Steph. à S. Greg.
ll. cc.
174 Decima cauſa eſt, dum aliqui ex publicis
Denunciationibus, aut ex dilatione tot die-
rum timerent ſibi aliquod grave damnum,
moleſtiam, aut amiſſionem alicujus notabilis
commodi ſibi, vel ſuis Conjunctis, Averſ.
ſeſſ. 2. d. verſ. Pluresq;
175 Undecima cauſa eſt, ſi periculum adſit, ut
aliquis ex contrahere volentibus voluntatem
muret, & id tenderet in præjudicium ani-
mæ, ut quando meretrix in lupanari expoſi-
ta velit matrimonium contrahere, ut ſic à
malo ſtatu, in quo reperitur, deſiſtat, & peri-
culum adſit ne ipſa, aut Sponſus mutet vo-
luntatem, ſi contractus matrimonii differatur
poſt matrimonii denunciationes, Sanch. Fi-
liuc. & Averſ. *ll. cc.*
176 Duodecima cauſa eſt, evitatio ſcandalo-
rum ob aliquam factionem, quæ ceſsaret ſta-
tim ſecuto matrimonio. Sanch. *num.* 18.
Stephan. à S. Greg. *ll. cc.* maximè ſi ob dictas
factiones dubitetur, quòd matrimonium de
facto Impediatur; Dummodo tamen con-
177 trahere volentes ſint legitimæ ætatis, & in
eorum plena liberrate, omni tamen dolo, &
fraude ceſſantibus, Sanch. & Filiuc. *ll. cc.*
Boſſ. *num.* 98. *l. c.*
178 Decima tertia cauſa eſt, & affinis octavæ
ſupra adnotatæ, v. gr. ſi quis in mortis arti-
culo conſtitutus, velit concubinam ducere,
ſivè ad effectum ut proles ex ea ſuſcepta legi-
tima fiat, ſive ut ſecurior ſuus tranſitus red-
datur, Sanch. *num.* 10. Filiucc. Averſ. &
Steph. à S. Greg. & Boſſ. *num.* 90. *ll. cc.* Imò
ſi eo caſu periculum ſit in mora, nec poſſit
179 Ordinarius adiri, nec inter contrahere volen-
tes adſit Impedimentum dirimens nã ſi in caſu
non permiſſo, Matrimonio aſſiſteret, abſq;
Denunciationibus factis, vel non habita ab
Ordinario licentia aſſiſtendi ante Denuncia-
tiones, peccaret mortaliter, & Suſpenſionem
per triennium ab Officio incurreret, *ut di-
ximus num.* 34. & docent Doctores penes di-
ctum Barboſ. *d. alleg.* 32. *num.* 7.) poterit
Parochus licitè, & validè omiſſis Denuncia-
tionibus Matrimonio aſſiſtere ex tacita, &
præſumpta licentia Epiſcopi, ne in caſu tàm
urgentis neceſſitatis, dum non patet aditus
ad Ordinarium, contrahere volentes rema-
neant abſque Conjugio. Iſto namque caſu
180 ſtante imminentis mortis periculo (niſi in-
ter contrahere volentes adeſſet aliquod Im-
pedimentum dirimens) nulla ſolemnitas re-
quiritur, ut benè docuit Egr. Doctor noſter
Balthaſſ. de Tomaſis *pr. Decade tract. pr. titu-
lo 9. num.* 121. & Geminian. & Gabriel pe-
nès ipſum; debet tamen Parochus, ſi infir-
mus convaleſcat, facere Denunciationes ante
181 conſummationem hujuſmodi Matrimonii, ut
benè docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 25.
Bonacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 6. *dub.* 3. *num.*
7. *in fine*, & alii quos ſupra *num.* 15. *cita-
vimus.*
182 Decima quarta cauſa eſt, ſi Vir Fœminam
defloravit, & damnum amiſsæ virginitatis
reparare intendit, &, ſi Matrimonium cauſa
præmittendi Denunciationes differretur, pe-
riculum eſset in mora, Boſs. *l. c. num.* 91.
Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 9. *num.* 15. ubi etiam con-
cludit idem eſse ſi Fœmina non eſset virgo,
ſed tamen infamata eſset, quia ſimiliter
valdè expediret hujuſmodi Matrimonium.
183 Idem erit, ſi duo ſibi ad invicem dediſsent
fidem de Matrimonio contrahendo, & alter
tàm levis eſt, ut probabilis timor adſit, at-
tenta hujuſmodi levitate, ſeu aliis conjectu-
ris, fore, ut iniuſtè à fide data reſiliat, quia
hoc Conjugium valdè expedit utrique con-
trahenti, uni nempè, ne mortaliter peccet
iniuſtè reſiliendo, & alteri nè fraudetur ma-
trimonio ſibi juſtè debito, ut benè idem San-
ch. *l. c.*
184 Decimaquinta cauſa eſt, dum probabilis
ſuſpicio habetur, ut matrimonium malitio-
ſè, & iniuſtè impediri poſſit. Sanch. *d.
diſp.* 9. *num.* 10. Filiuc. *l. c.* Pont. *lib.* 5. *cap.*
32. *num.* 2. Bonac. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 6.
dub. 3. *num.* 7. tunc enim, vel unica tantùm
185 Denunciatione præmiſsa, vel omnibus præ-
termiſſis, poterit ab Ordinario dari licentia
matrimonium celebrandi cum clauſula,
quòd Sponſi abſtineant à conſummatione, do-
nec fuerint omnes legitimè factæ, niſi magis
expediens Ordinarius judicaverit illas omit-
ti, *ut diximus num.* 155.
186 Dixi, ſi periculum ſit, ut matrimonium ma-
litiosè impediatur, quia ſi filius contrahere
vellet cum perſona inhoneſta, & infami,
vel ſatis inferioris conditionis, licitum eſt
patri ſuadere filio ſuum bonum, & obiicere
tam grave malum, & incommoda, quæ ex
hujuſmodi Matrimonio timeri poſsunt, &
filius eo caſu tenetur obedire patri. Unde ſi
pater haberet juſtam cauſam Impediendi,
non crediderim timorem hujuſmodi impedi-
menti, modo prædicto dati, eſse ex ſe cau-
ſam

ſam ſufficientem ad diſpenſandum. At ſi pa-
ter non habetet juſtam cauſam impediendi,
aliter eſset dicendum: Vide Steph. à S. Gteg.
& Genuenſ. *ll. cc.* Sanch. *d. diſp.* 9. *num.* 10.
ubi etiam docet, tunc eſse verè juſtam cau-
ſam diſpenſandi, quando parentes minis,
dolo, vi, falſitate, aut falſis ſuppoſitis teſti-
bus, vel calumniis matrimonium impedirent;
non autem ſi adſit juſta impediendi cauſa ob
notabilem diſparitatem, nec parentes vo-
lunt impedire violenter, ſed precibus, vel
ſuaſionibus, quia ibi nihil malitiæ adeſt, ſed
parentes utuntut jure benè conſulendi filiis:
& tegularitet etiam præſumuntur parentes
187 iniuſtè mattimonium Impedite, ſi impediant
mattimonium filiæ, quæ tranſcendit ætatem
viginti quinque annorum; tunc enim paren-
tes ſunt in culpa, & videntut in mora con-
ſtituti: vel ſi filii habent novercam, quia tunc
facilè præſumitut ex malitia matrimonium
impedirl, ut deficiat hujuſmodi ſoboles, &
hæreditas perveniat ad filios ſecundi matri-
monii; vel ne pater ptivetur uſuſructu hære-
ditatis maternæ, ut benè prædicta animad-
vertit idem Sanch. *ubi ſupra*.
188 Decimaſexta cauſa eſt, aſſinis alteri quam
ſupra dlximus, nempè ſi aliquibus valdè expe-
diret conjugium, & timor eſset, ut impedire-
tur. Sanch. *num.* 14. & Steph. à S. Greg. *ll. cc.*
quia iſto caſu olim licita erant matrimonia
clandeſtina; & quidem regula generalis con-
ſtitui poteſt, ut in omnibus caſibus, in qui-
189 bus licita etant matrimonia clandeſtina, ju-
ſta ſit cauſa in Matrimonialibus Denuncia-
tionibus diſpenſandi, vide Sanch. *l. c.*
190 Caſus, in quibus Ordinarius tenetur diſ-
penſate exemplificant Sanch. *lib.* 3. *dicta diſp.*
10. *num.* 6. Filiuc. *d. cap.* 5. *num.* 179. nempe,
ſi ſequatur ſcandalum, aut ſit ſuſpicio mali-
tioſi impedimenti: ſi ſubditis valdè expediat
ad bonum animæ, aut cotpotis Diſpenſatio,
ut quia vir deflotavit fæminam, & eam in-
tendit ducete, & eſt periculum mutationis
voluntatis in ipſo vito: Vel ſi contrahere vo-
lentens maneant in concubinatu, & velint
contrahete, periculumque ſit in mora; vel ſi
motti proximus velit ducete concubinam, ut
prolem legitImet, vel in bono ſtatú decedat;
& tandem concludit idem Sanch. *l. c.*, quòd
ſi citra cauſam juſtam majoris boni Prælatus
his caſibus Diſpenſationem deneget, teus
erit culpæ.
Hæc, quę ſupra proximè dicta ſunt, ideò in
compendium redegi, ut ſciat Parochus, in
caſibus ibi contentis teneri Epiſcopum ſupet
Denunciationibus diſpenſare; & intelligat,
quòd in caſibus, in quibus tenetur Epiſcopus
diſpenſate, ſi periculum ſit in mora, itaùt
191 non poſſit adiri Ordinatius, poteſt ipſe Pa-
rochus, imò debet Sponſos, vel unica De-
nunciatione præmiſsa, vel omnibus præter-
miſſis, prout caſus urgentia requiret, in ma-
trimonium coniungere, ut benè docent San-
ch. *lib.* 3. *diſp.* 10. *num.* 27. Coninck. *diſp.*
27. *dub.* 5. *num.* 52. Layman. *l. c. verſ. Hic
adde primò* Barboſ. *de Off. & Poteſtate Epiſco-
pi d. alleg.* 32. *num.* 53. Bonac. *de Matrim. q.*
2. *puncto* 6. *num.* 7. Filiuc. *d. cap.* 5. *num.* 182.
Pontius *lib.* 5. *cap.* 32. *num.* 8. Averſ. *q.* 7. *sect.*
2. *verſ. Si tamen*. Quamvis etenim Parocho
non competat jus diſpenſandi In Denuncia-
tionibus, niſi ex delegatione Epiſcopi: San-
192 ch. *lib* 3. *diſp.* 7. *num.* 17. & docent commu-
nitet Doctores, tamen ad illum pertinet in
caſu urgentis neceſſitatis, quia non patet adi-
tus ad Otdlnarium, declarate, Legem de
prçmittendis Denunciationibus per epiche-
jam ceſsare, ut exemplificari poteſt, ſi motti
proximus velit cum concubina contrahere,
ut bene animadvertit Layman. *l. c.*
Imò poterit Parochus metu mortis, ſeu
deprædationis, & pro illis evitandis, aſſi-
ſtere matrimonio non præmiſſis Denuncia-
tionibus, quia Præcepta Eccleſiæ non obli-
193 gant cum tanto rigore. Excipe tamen niſi
id à contrahentibus fieret in ſpretum, & con-
temptum Eccleſiæ, quia tunc teneretur po-
tius mori, quàm aſſiſtere. Sanch. *d.* 10. *nu.* 31.
Averſ. *l. c.* Steph. à S. Greg. *univerſ. tract. de
vinculis Divin. Pietatis cap.* 97. *num.* 14.
194 Ad hoc autem, ut Denunciationes ritè, &
validè fiant, debent diebus Feſtis fieri inter
Miſsarum ſolemnia, dum Populi multitu-
do in Eccleſia adeſt, ita diſponente Triden-
tino Concilio *d. ſeſſ.* 24. *cap. pr.* nec poteſt
195 Epiſcopus diſpenſare, ut ferialibus diebus
fiant, cum Epiſcopus non poſſit ſuper Conci-
liari diſpoſitione, ex quo eſt inferior Conci-
lio, & proinde non poſſit Inferior in lege
Superioris ſe ingerere, ut alibi diximus.
196 Poſse tamen has Denunciationes fieri in
die Profeſto, quando ingens Populi multitu-
do ad Eccleſiam acceſſit, docent Sanch. *lib.*
3. *diſp.* 6. *num.* 10. Squillant. *de Obligat. Cle-
ric. part.* 2. *num.* 116. Bonac. *de Matr. q.* 2.
puncto 6. *num.* 18. imò etiam extra Eccleſiam
fieri poſse, ſi concurrat ingens Populi multi-
tudo, & in loco apto, ut ad multorum noti-
titiam deveniant, docent idem Sanch. *num.*
9. Bonac. *num.* 17. Layman. *num.* 10. & Aver-
ſa *ll. cc.* ita etiam Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.*
8. *num.* 7. quia hoc modo optimè ſatisfit
menti, & intentioni, ob quam principaliter
Concilium Denunciationes faciendas de-
crevit.
197 Nec eſt prætereundum, quòd Denunciatio-
nes hujuſmodi continuis diebus fieri non de-
bent, ſed inter unam, & alteram Denun-
ciationem duorum ſaltem dierum interval-
lum interponi debet, ut ſic in plutibus Con-
ciliis, nempè Colonienſe, & Maguntino de-
finitum fuiſse, teſtatur Pontius *l.* 5. *cap.* 30.
nu. 8.

*num.*8. à quibus nil diverſum ſtatuit Tridenti-
num, ſed ſolùm nè diù differantur Denuncia-
tiones, ſed Feſtis mutuò ſuccedentibus, mo-
dò non continuatis diebus, abſolvantur. Sic
etiam adnotarunt Coninck. *diſp.* 27. *dub.* 5.
num. 47. & Layman. *l. c.* Ratio eſt, nè nimis
citò abſolvantur, itaut non poſſint Impedi-
menta detegi; ob quam rationem non debe-
bit Parochus ſtatim matrimonio aſſiſtere, ſed
expectari debebit aliquantulum temporis, ut
ſi qui Impedimenta ſciant, denunciare poſ-
ſint; Averſ. *l. c.* ubi etiam declarat tempus
duorum dierum regulariter cenſeri compe-
tens ſpatium ad effectum prædictum.

Et niſi infra quatuor menſes ad ſummum
poſt factas Denunciationes matrimonium
198 contrahatur, opus erit illas, vel ſaltem ali-
quas, unam, vel duas arbitrio Ordinarii re-
petere, ut ſic fuiſse à Sacra Congregatione
decïſum, refert Barboſ. *d. alleg.* 32. *num.* 55.
& in Rituali Romano præſcribitur terminus
duorum menſium, Itaut niſi infra dictum
tempus matrimonium celebratum fuerit, ſint
repetendæ.

Addit idem Barboſ. *l. c.* Sacram Congre-
gationem cenſuiſse, ut quando omittuntur
199 Denunciationes, & Matrimonium contrahi-
tur, debeāt infra octo dies à die contracti ma-
trimonii computandos fieri, & antequàm
factæ fuerint, non conſumari matrimonium.

Nec poterit Epiſcopus ratione hujuſmodi
Denunciationum remiſſionis, ac Diſpenſa-
200 tionis prẹcisè imponere aliquam pecuniariam
mulctam. Sanch. *lib.* 3. *dicta diſ.* 10. *num.* 9.
Filiuc. *tract.* 10. *part. prim. cap.* 5. *num.*180.
Averſ. *d. q.* 7. *ſect.* 2. *verſ. Dumq; Prælatus.*
Steph. à S. Greg. *d. cap.* 97. *num.* 11. Boſs.
*cap.*7. *num.*105. quia Concilium Tridentinum
concedit quidem diſpenſandi facultatem,
non tamen concedit, ut poſſit Ordinarius
obligationem Legis in aliam materiam com-
mutare; imò *ſeſſ.* 25. *cap.*18. prẹcipit Diſpen-
201 ſationes gratis fieri debere; excipit tamen
Sanch. *l. c.* niſi delictum aliquod prẹberet ju-
ſtam cauſam diſpenſandi, v. gr. ob Concubi-
natum, vel deflorationem virginis, quia tunc
poterit, non ratione Diſpenſationis, ſed in
pœna delicti aliquam mulctam injungere.

Qui autem poſſint in hujuſmodi Denuncia-
202 tionibus diſpenſare, dic poſſe non ſolùm Epi-
ſcopum, ſed etiam ejus Vicarium Generalem.
Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 7. *n.*6. Squillant. *de Oblig.
Cleric. par.* 2. *n.* 121. Ricc. *in Collect. part.* 3.
Collect. 702. Bonac. *de Matr. q.* 2. *punct.* 6. *n.*
7. *verſ. Dixit.* Gratian. *Diſcep. For. cap.* 841.
n. 10. *tom.* 5. Trull. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.*6. *dub.*9.
*n.*2. quia appellatione Ordinarii veniunt Epi-
ſcopus, & Vicarius. Pariſ. *de Reſignat. Benef.
lib.* 3. *q.* 11. *n.* 22. Laym. *lib.* 5. *tract.* 10. *par.*
2. *cap.* 4. *n.* 5. *circa fin.* Pont. *lib.* 5. *cap.* 11.
n. 14. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 29. *n.* 5. Marant. *in
Spec. Advocat. part.* 4. *diſt.* 5. *num.* 12. & 13.
203 Garz. *de Benef. par.* 5. *cap.* 8. *nu.* 21. & innu-
meris citatis ſic concludit Sbroz. *de Off. Vic.
lib.* 2. *q.* 55. & dum aliquid Epiſcopo conce-
ditur, perſona Vicarii non excluditur, ſed
potiùs ſub ejus diſpoſitione comprehenſa vi-
detur. *Gloſs. in cap. Presbyt. unic. de capillis
Monach.* Grat. *Diſcep. For. cap.* 841. *n.* 14. &
15. Barboſ. *de Appell. verb. Appellativa* 89.
nu. 25. Marant. *Reſponſ.* 25. *n.* 40. *part.* 1. &
Reſp. 68. *n.* 83. *par.* 3. & proinde in nomina-
204 tione Epiſcopi facta per Concilium, niſi facta
ſit cum dictione taxativa tantùm, includitur
Vicarius Generalis. Sbroz. *de Off. Vic. lib.* 2.
q. 43. *n.* 29. & *lib.* 3. *qu.* 171. *nu.* 2. Marant.
Reſp. 2. *n.* 4. *par.* 2. Barboſ. *d. Appell.* 702. *in
princ.*, dicitur namque Epiſcopi ſocius in ad-
miniſtratione Epiſcopali, & Juriſdictione.
Lother. *de Re Benef. lib.*1. *q.* 28. *n.* 130. unde
205 à ſententia Vicarii non licèt appellare ad
Epiſcopum. Sbroz. *de Off. Vic. lib.* 3. *q.* 2. *n.*
1. Garz. *de Benef. d. cap.* 8. *n.* 28. Meroll. *to.*
2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 535. quia appella-
206 tio à minori Judice datur ad majorem; cum
ergo Epiſcopus, & Vicarius conſtituant unum,
& idem Tribunal, *cap. Roman. de App.* Rota
dec. 474. *n.* 3. *part.* 2. *rec.* Trull. *lib.* 7. *cap.* 6.
dub. 3. *n.* 2. Gratian. *l. c. nu.* 17. & factum à
Vicario cenſeatur factum ab ipſo Epiſcopo:
Gloſſ. in d. cap. Presb. Rebuff. *in Prax. titulo
de Vicar. Epiſc. n.*40. Barb. *in Vot. Can. lib.* 2.
Vot. 56. *n.* 68. Marant. *l. c. n.* 51. & habean-
tur pro unica perſona, & unico corpore:
Gratian. *Diſcep. For. cap.* 809. *n.* 15. Barboſ.
n. 72. *l. c.* nec inter ipſos detur medium. Bar-
boſ. *n.* 73. *l. c.* Hujuſmodi appellatio facta ab
Epiſcopo ad Vicarium cenſeretur facta de
ſeipſo ad ſeipſum.

207 Poterunt etiam in hujuſmodi Denunciatio-
nibus cum ſuis ſubditis diſpenſare alii Prælati
Epiſcopo inferiores, Juriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem habentes, nullique Diœceſano ſub-
diti, cum ipſi etiam ſub nomine Ordinariorum
veniant. Navarr. *lib.* 4. *Conſil. tit. de ſponſ.
conſ.* 5. *n.* 2. *in pr. edit.* Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.*
7. *nu.* 4. Barb. *d. alleg.* 32. *n.* 30. quia Prælati
208 exempti, habentes Juriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem, poſſunt regulariter ea omnia face-
re, quæ ſunt Juriſdictionis: vide dictum Na-
209 varr. *l. c.* Abbates etiam, qui Ordinarii ſunt,
& Juriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem,
diſpenſare poſſunt, cum ea omnia regulariter
poſſint circa eorum ſubditos, quæ poſſunt
Epiſcopi in eorum Diœceſibus in his, quæ ſunt
Juriſdictionis. Sanch. *d. diſp.* 7. *n.* 4. & *diſp.*
28. *n.* 6. *eod. lib.* Navarr. *l. c.* Ricc. *in Collect.
Deciſ. d. Collect.* 702. Zerol. *in Praxi Epiſc.
part.* 1. *verb. Denunciationes.* Barboſ. *de Jure
Eccl. Univ. lib.* 1. *cap.* 17. *nu.* 97. Alii etiam
diſpenſare poſſunt, quos ſupra ad *n.* 75. di-
ximus, venire ſub nomine proprii Ordinarii
reſpectu eorum ſubditorum.

Et

Et quoniam matrimonii Denunciationes
ideò ſtatutæ ſunt, ut illis mediantibus Impe-
210 dimenta detegantur, proptereà, qui novit
Impedimentum adeſſe inter contrahere vo-
lentes, quamvis id occultum ſit, & probari
non poſſit, tenetur vi Denunciationum ma-
nifeſtare, quia non agitur de pœna alteri in-
fligenda, ſed de evitando damno ſpirituali
proximi. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *n.* 2. Coninc.
d. diſp. 27. *dub.* 7. *concluſ.* 1. *n.* 61. Bonac. *de*
Matr. q. 2. *punct.* 6. *n.* 2^. Filiuc. *to.* 1. *tract.*
10. *par.* 1. *cap.* 5. *n.* 185. Barboſ. *d. alleg.* 32.
n. 25. Averſ. *q.* 7. *d. ſect.* 4. *verſ. Tenetur*; nec
211 excuſabitur quis ab obligatione denunciandi,
quamvis ex ipſa Denunciatione ſecuturum ſit
damnum tertio, & quamvis etiam ipſe ſolus
Impedimentum ſciverit, vel ſub ſecreto acce-
perit, vel ab aliis dici audierit, dummodo
perſonæ, à quibus dici audivit, ſint fide dignæ;
212 non tamen ſi accepiſſet à perſona nil certum
ſciente, vel levi, vel ſi non meminit à quibus
dici audierit; vide Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *n.* 7.
Pont. *lib.* 5. *cap.* 34. *nu.* 1. Bonac. *l. c.* Filiuc.
d. cap. 5. *n.* 186. Boſſ. *de Matr. Contr. cap.* 7.
n. 164. Steph. à S. Gr. *d. cap.* 97. *n.* 19. Aver.
d. q. 7. *ſect.* 4. Nec requiritur ut Impedimen-
213 tum denuncians ſit omni exceptione major,
dummodo ſit fide dignus; imo nec rejicitur
214 a teſtificando, quamvis criminoſus ſit, vel ſan-
guine conjunctus alterutri parti, quamvis
etiam turpitudinem ſuam alleget. Sanch. *lib.*
1. *diſp.* 71. *n.* 4. Genuenſ. *in Praxi Cur. Arch.*
215 *Neap. cap.* 21. *nu.* 7. Debet tamen cum jura-
mento deponere, referendo cauſam ſcientiæ
216 ſui dicti; & ſi Impedimentum ſit Conſangui-
nitatis, vel Affinitatis, ſufficit ſi deponat ſe
audiviſſe à majoribus ſuis ſaltem duobus, &
gradus ipſos Conſanguinitatis, vel Affinitatis
referat diſtinctè, ex utraque parte illos com-
putando ad formam *cap. Licèt ex quadam, de*
teſtib. ita Sanch. *lib.* 1. *diſp.* 71. *n.* 11. Averſ.
q. 7. *ſect.* 5. *verſ. Debet ergo*; vide, quæ latè
circa hanc obligationem diximus *lib.* 1., quæ
hic repetere ſuperfluum eſſet. Et ſi nolit no-
217 men ſuum publicari parti, non erit de ne-
ceſſitate publicandum, niſi ſponſalia jurata
præceſſiſſent. Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 71. *nu.* 3.
Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1033. *n.* 4. Ven-
trigl. *in Praxi annot.* 38. §. *Unico*, *n.* 1. Aver.
d. quæſt. 7. *ſect.* 5. *verſ. Debet ergo*. Boſſ. *de*
Matrimonii Contractu, *d. cap.* 7. §. 36.

218 Si quis tamen falſa Impedimenta denun-
ciet, & ut matrimonium impediat, pœna ar-
bitraria erit puniendus à Judice Eccleſiaſtico.
cap. Cum inhibitio 3. *in fin. de clandeſtin. de-*
ſponſ. Barboſ. *d. alleg.* 32. *nu.* 24. Menoch.
& Ugolinus penes ipſum.

219 Requiſita, quæ concurrere debent ad hoc
ut unicus teſtis impediat matrimonium con-
trahendum, diximus *d. cap.*, ubi diximus, an
fama ſola ſufficiat, & quæ ſit differentia
inter famam, & rumorem.

220 Quamvis autem facilè poſſit præſumi, quòd
Impedimentum ab aliis reveletur, non tamen
quis excuſabitur à Denunciatione facienda,
quia ſub dicta præſumptione omnes poſſent
excuſari; & tamen facilè venire poſſet, ut
Impedimenta non denunciarentur ab aliquo.
At ſi quis ſciret jam fuiſſe ab aliis denuncia-
tum, tunc non tenebitur, quia jam ſuit obli-
gationi ſatisfactum.

221 At ſi Impedimentum ſit occultum, & ex
ejus manifeſtatione oriri poſſit infamia, ut
quia v. gr. procedat ex copula illicita, pote-
rit, imo debebit ille, qui Impedimentum no-
vit, prius ſecretò admonere Impeditos, qui
contrahere volunt, vel eorum alterum, ut à
conjugio contrahendo deſiſtant, & ſi deſiſtant
ſatisfactum erit obligationi; ſi verò deſiſtere
nollint, vel antequam contrahant, Diſpenſa-
tionem non impetrent, de qua ipſi, qui Impe-
dimentum ſcit, legitimè conſtet, prout etiam
dum ab initio monitionem profuturam non
ſperet, tenetur hujuſmodi Impedimentum
quantumcunque occultum revelare Parocho,
aut Prælaro, quia bonum animæ, & valor
Sacramenti omnino præferri debent bonæ
famæ. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *nu.* 3. Reginald.
lib. 31. *cap.* 28. *nu.* 228. Filiuc. *tom.* 1. *tract.*
10. *part.* 1. *cap.* 5. *nu.* 185. Bonac. *de Matrim.*
qu. 6. *punct.* 6. *num.* 20. Averſ. *l. c. verſ. Item*
tenentur, & alii communiter.

222 Hæc Concluſio à nonnullis limitatur. Pri-
mò limitatur, ita ut locum non habeat, ſi Im-
pedimentum ita occultum eſſet, ut ipſe ſolus
noverit, & tamen oritur ex infamia, aut pec-
cato, & contrahentes ſunt in bona fide, niſi
ſperetur monitionem profuturam, ſic Barboſ.
d. alleg. 32. *nu.* 26. Pont. *de Matr. lib.* 5. *cap.*
34. *n.* 5. & 6. & in hanc opinionem inclinare
videtur Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 221.

223 Duos caſus exemplificat Pontius *de Matr.*
cap. 34. *n.* 10. in quibus docet, non teneri quem
ad revelandum; primus eſt, ſi, v. gr. Pater
ex duabus fœminis duos filios, maſculum ab
una, & fœminam ab altera ſuſcepiſſet, & de-
inde ipſi Impedimentum ignorantes contra-
here vellent inſimul, & matre defuncta, ſolus
pater hujuſmodi Impedimentum novit, quam
doctrinam in caſu dicto apptobat Boſs. *de*
Matrimon. Contract. cap. 7. *num.* 162.

224 Secundus caſus, quem proponit Pontius, eſt,
ſi fœmina ſuſcepiſset filiam ex proprio filio,
ignorante eam fœminam à ſe cognitam eſse
ſuam matrem, & deinde is filius cum ſua ſo-
rore, imo ejus filia contrahere intendat, &
ſola mater ſciat Impedimentum; & hanc do-
ctrinam idem Boſs. *l. c. nu.* 160. tenet.

At melius Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 15. *n.* 11. Co-
ninck. *diſp.* 27. *concl.* 4. *nu.* 66. Laym. *lib.* 5.
tract. 4. *cap.* 6. *nu.* 11. loquentes de Parocho,
225 docent, non poſſe Parochum matrimonio aſ-
ſiſtere, ſi extra Confeſſionem ſciat inter con-
tra-

trahere volentes aliquod adeſſe Impedimen-
tum, quamvis ipſe ſolus Impedimentum ſciat,
nec probari poſſit, & quamvis infame ſit, &
matrimonium publicè petant; ſed ſi præhabi-
ta monitione Impediti à matrimonio contra-
hendo deſiſtere nolint, teneri denunciare Or-
dinario, quia hoc caſu deponet, ut teſtis, cum
ipſe in hac cauſa Judex non ſit, nec ad ipſum
ſpectet de matrimonii Impedimentis cogno-
ſcere, ut alibi diximus. Ordinarius autem, qui
226 Judex eſt, ſi ipſe ſolus Impedimentum occul-
tum novit, quod probari non poteſt, videtur
poſſe aſſiſtere matrimonio, vel licentiam alte-
ri concedere ad aſſiſtendum; quia cum ipſe ſit
Judex, non poteſt eſſe teſtis, ſed tenetur judi-
care ſecundùm acta, & probata: ſic Sanch. *l.
c.* quamvis non deſint, qui probabiliùs exiſti-
ment, non poſſe eo caſu Ordinarium aſſiſtere,
nec matrimonium permittere, ſed teneri rem
ad ſuum Superiorem deferre, de qua re vi-
dendi ſunt dictus Boſſius *cap.* 7. *num.* 206.
Coninck. *nu.* 66. *&* 67. *ll. cc.*

227 Limitatur ſecundò prædicta concluſio, ita-
ut quis non teneatur, imò non poſſit, nec de-
beat Impedimentum revelare, ſi id ſub ſigillo
Sacramentalis Confeſſionis acceperit, cum
non liceat ob quodcunque damnum vitandum
frangere ſigillum Confeſſionis. Ita benè do-
cent Sanc. *lib.* 3. *diſp.* 13. *n.* 6. Coninck. *diſp.*
27. *dub.* 7. *concl.* 1. *n.* 61. Filiuc. *d. cap.* 3. *n.*
186. Aver. *d. ſect.* 4. *verſ. Tenetur denunciare*,
& faciunt ea, quæ diximus. Quod verum eſt,
228 ſi verè hujuſmodi notitia procedat ex vera,
& effectiva Sacramentali Confeſſione; quia ſi
quis habuit notitiam Impedimenti ſub ſigillo
Confeſſionis, & tamen verè facta non fuerit
Confeſſio, tenebitur nihilominus denunciare,
quia tunc non plus obligatur, quàm ob Sacra-
mentum ſecreti ſervandum, quo caſu Lex de
229 vincendo animæ periculo vincit Legem de
ſervando ſecreto naturali, cum dicta Denun-
ciatio in præjudicium tertii non tendat; ita
benè animadvertit Vivald. *in Candelab. part.
pr. tit.* 12. ubi *de Sigil. Confeſſ. n.* 37. Sanch.
lib. 3. *diſp.* 13. *nu.* 6. Steph. à S. Gregor. *l. c.*
230 Ampliа, ut teneatur denũciare, quamvis ille,
qui ſub ſigillo manifeſtavit, genuflexus fuerit,
& facto ſigno S. Cruci dixerit orationes, quæ
Confeſſioni præmitti ſolent, quia tamen Con-
feſſionis ſigillum non eſt, quando detegitur ad
effectum petendi conſilium, & non animo il-
lud verè fatendi. Coninck. *n.* 66. Filiuc. *ll. cc.*
Sanchez *d. n.* 6. ubi plures pro hac opinione
refert.

231 Tertiò limitatur ſupradicta concluſio, itaut
quis non teneatur Impedimentum occultum
revelare, ſi prudenter timeat ex dicta revela-
tione ſecuturum ſibi maximum detrimentum,
vel magnum ſcandalum inter alios. Navarr.
in Summa, *cap.* 22. *nu.* 83. Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
13. *n.* 4. Pont. *lib.* 3. *cap.* 34. *nu.* 2. Averſ. *d.
ſect.* 4. *verſ. Non autem.* Steph. à S. Greg. *lib.*
3. *cap.* 97. *nu.* 19. Coninck. *diſp.* 27. *nu.* 62.
Bonac. *de Matr. qu.* 6. *punct.* 6. *n.* 20. Filiuc.
tom. 1. *tract.* 10. *cap.* 5. *n.* 185. Fragoſ. *de Re-
gim. Chr. Reip. part.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 12. *n.* 352.
232 qui exemplificat caſum, v. gr. ſi quis poſt co-
pulam cum Berta habitam vult ducere ſoro-
rem ipſius Bertæ, quæ vel reputatur virgo, vel
jam nupſit viro nobili, & honeſto, & non
poteſt Impedimentum manifeſtari, abſque
notabili infamia. Ratio hujus limitationis
eſt, quia hoc caſu nec correctio fraterna, nec
Pręceptum Eccleſię obligant. Ampliant hanc
233 Doctrinam Coninck. & Bonac. *ll. cc.* ut nec
quis teneatur revelare, quando non poteſt
abſque ſuo gravi incommodo hujuſmodi De-
nunciationem facere.

234 Quartò limitatur; ut quis non teneatur Im-
pedimentum occultum denunciare, ſi ſciat fu-
iſſe ſuper eo obtentam Diſpenſationem, quia
tunc ſublato per Diſpenſationem Impedimẽ-
to, perinde eſt ac ſi Impedimentum non ad-
fuiſſet: Intellige tamen, ut hujuſmodi Impe-
dimentum ſit ita occultum, ut publicari non
poſſit; quia ſi eſſet aliis ita notum, ut tractu
temporis poſſit veriſimiliter detegi in foro Ec-
cleſiæ, & Diſpenſatio ſolùm obtenta ſit pro
ſolo conſcientiæ foro, teneretur hoc caſu de-
nunciare; quia cum hujuſmodi Diſpenſatio
non proſit pro foro externo, immineret peri-
culum diſſolvendi in Judicio matrimonium;
unde neceſse erit, antequàm contrahatur ma-
trimonium, providere: vide Sanch. *d. diſp.* 13.
n. 8. Pont. *lib.* 5. *cap.* 33. *n.* 6. *&* *cap.* 34. *n.* 1.
in fin. Averſ. *verſ. Nec tenebitur*, *l. c.* Steph.
à S. Gregor. *n.* 20. & Boſs. *nu.* 167. *ll. cc.*

235 Et non ſolùm quis tenetur revelare Impe-
dimenta matrimonium dirimentia (ut dixi-
mus) ſed tenebitur etiam denunciare ſolum-
modo impedientia; ut ſi ſciret aliquem ex
contrahere volentibus eſse ſimplici Voto Ca-
ſtitatis, vel Religionis adſtrictum, vel ſi tene-
retur ſponſalibus cum alia perſona contra-
ctis; Vide Averſ. *l. c. verſ. Debent denique.*

236 Quid autem faciendum ſit à Parocho, quid-
ve ab Ordinario, ſi Impedimenta occulta ſibi
denuncientur, inſtituti noſtri non eſt indicare,
quamobrem ad eos, qui materiam hanc per-
tractant, erit recurrendum.

237 Quod attinet ad Praxim impetrandi Diſ-
penſationem in Romana Curia ſuper matri-
monio clandeſtinè contracto, in primis ex-
primi debet Pontifici:

*Quòd ipſi aliàs ſcientes ſe tertio Conſangui-
nitatis gradu invicem eſſe conjunctos, non qui-
dem peccandi data opera, ut crimine admiſſo,
hac cauſa foret Sanctitatem Suam, & Sedem
Apoſtolicam ad Miſericordiam, & Gratiam er-
ga ipſos faciliores reddendi, matrimonium in-
ter ſeſe per verba de præſenti clandeſtinè, &
de facto contraxerunt, illudque carnali copula*

conſummarunt; cum autem Oratores prædicti in hujuſmodi matrimonio remanere non poſſint abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; & ſi divortium inter eos fieret, gravia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri. Cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari;

238 Et eo caſu Papa Diſpenſationem concedendo committere ſolet Delegato, *ut à generali excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrerunt, inceſtus reatu, & exceſſibus hujuſmodi in utroque foro abſolvat, ac cum eiſdem Oratoribus, quòd (Impedimento Tertii Conſanguinitatis gradus hujuſmodi non obſtante) matrimonium inter ſeſe de novo publicè ſervata forma Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, &c. diſpenſet, &c. non obſtantibus, &c. impoſita Oratoribus propter inceſtum hujuſmodi, aliaque præmiſſa arbitrio Delegati gravi Pœnitentia ſalutari, & recepto ab eis juramento, quòd ſub ſpe faciliùs habendæ Diſpenſationis, &c. inceſtum non commiſerint, & quatenus contra ipſos cauſa in judicium quoquomodo deducta fuerit, parito judicato, & cum Decreto, quòd Oratorum alter alteri ſupervivens perpetuò abſque ſpe conjugii remaneat. Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam nunciando.*

239 Sciendum eſt Pontificem ſe reddere difficilem ad diſpenſandum ſuper Clandeſtino Matrimonio; & quando diſpenſat multas conditiones adjicit à Delegato ſervandas; nempè

1 Quòd Oratores abſolvat à Cenſuris ad effectum Gratiam conſequendi.

2 Quòd gravem utrique Oratori imponat Pœnitentiam ſalutarem.

3 Quòd Oratores jurent inceſtum non commiſiſſe ſub ſpe faciliùs obtinendi Diſpenſationem.

4 Quòd, quatenus cauſa contra ipſos quoquo modo in Judicium deducta fuerit, pareant Judicato, &

5 Quòd Oratorum alter alteri ſupervivens perpetuò abſque ſpe Conjugii remaneat.

240 Si adeſſet culpa Parochi, debet id exprimi Pontifici, & tunc additur in Literis clauſula: *Et punito Parocho arbitrio Ordinarii:*

241 Unde puniri poterit non ſolùm pœna arbitraria, ſed etiam triennali ſuſpenſione, juxta diſpoſitionem Capituli *Cum inhibitio, finali, de clandeſt. deſponſat.* ubi habentur hæc verba: *Sanè ſi Parochianus Sacerdos tales Conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam Regularis, qui etiam præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus ſi culpæ qualitas poſtulaverit;* Cui Capitulo non eſt derogatum per Concilium *ſeſſ. 24. cap. pr.* dum ſtatuit Parochum eſſe graviter puniendum.

242 Cauſa, quæ movet Pontificem ad diſpenſandum in propoſito caſu, eſt evitatio ſcandalorum, quæ veriſimiliter timentur, niſi matrimonium legitimè, ac ritè contrahatur, quia ut plurimum inimicitiæ, jurgia, & ſcandala inde oriri ſolent, & periculum adeſt incontinentiæ, & concubinatus, & quòd mulier ratione infamiæ diffamata, & innupta remaneat, & cum periculo animæ vivat; vide Menoch. *conſ. 385. n. 7. volum. 4.* Sanch. *lib. 8. diſp. 19. num. 9.* Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. pr. num. 1.* quia Papa ſemper ſtudet obviare ſcandalis, & ſic indicant ejus verba in Literis hujuſmodi Diſpenſationum apponi ſolita, nempè; *Nos igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum, ac ſcandalis, ut eveniant, quantum cum Domino poſſumus libenter obviamus, &c.*

243 Si impediti inter ſe contrahant (non tamen conſumant) ſub conditione *ſi Papa diſpenſaverit*, non incurrere excommunicationem, & alias Pœnas in dicta Clementina *Eos, qui*, & aliis Conſtitutionibus contentas, & etiam à Concilio ſtatutas, diximus *lib. prim.*, quia dum contrahentes ſub dicta conditione contrahunt, non contrahunt pro tunc, ſed pro tempore, quo per Diſpenſationem erunt facti habiles; vide Doctores, & Jura, quæ ibi pro hac opinione citavimus; & quidem quotidiana Praxis ſe habet, quòd omnes ferè contractus, in quibus ſuperioris confirmatio neceſſaria eſt, fieri ſolent ſub conditione Beneplaciti Papæ, vel Principis, vel ejus ſupremæ Curiæ, ut eſt notorium.

244 Tandem pro concluſione hujus Capitis animadvertendum eſt, Concilium inhabilitare clandeſtinè contrahentes ad ſic denuò contrahendum; undè infertur, ex hac ſola ratione clandeſtinitatis, ſi nullum aliud Impedimentum adſit, non requiri Diſpenſationem, ſi denuò ritè contrahere velint coram Parocho, & Teſtibus in facie Eccleſiæ ſervata forma Tridentini Concilii; ſic benè Zerol. *in Praxi Epiſc. part. 1. verbo Matrimonium, verſ. Octavò, quòd agendum;* Filiuc. *tom. 1. tract. 10. part. pr. cap. 6. num. 190.* Gutier. *de Matrim. cap. 75. num. 3.* Averſ. *de Matrim. qu. 6. ſect. 8. in princip.* & celebratiſſimus Doctor noſter Hieronym. Palma *conſ. 87. num. 73.*

245 Quando tamen hujuſmodi matrimonium clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad denuò contrahendum; vide Filiuc. *l. c.* ad illum enim ſpectat de Impedimentis Matrimonii cognoſcere, & inquirere poteſt contra utentes matrimonio clandeſtino ob animarum ſalutem, ut benè docent dicti Filiuc. & Zerol. *ll. cc.*

DE

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS

LIBER TERTIUS.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſationes omnes Matrimoniales ex veris, & rationalibus cauſis concedi debent, aliàs gratia erit ſubreptitia*, nu. 3.

2 *Et gratis concedi debent.*

4 *Pontifex eſt ſupra Concilium.*

5 *Et poteſt diſpenſare etiam abſque cauſa ſuper jis, quæ de Jure Eccleſiaſtico ſunt.*

6 *Sola voluntas Pontificis habet vim legis.*

7 *Tamen ut licitè, & abſque peccato diſpenſet, requiritur juſta cauſa.*

8 *Idque adeò verum eſt, ut nec de conſenſu contrahere volentium poſſit Pontifex de poteſtate abſoluta abſque cauſa licitè diſpenſare.*

9 *Diſpenſatio, quamvis à Lege, & Canone committatur arbitrio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamen d. arbitrium debet eſſe à Jure regulatum.*

10 *In exordio Literarum, & Bullarum Pontificis, maximè in Beneficialibus, ex ſtylo Curiæ Romanæ exprimi ſolent cauſæ, ex quibus motus fuit Pontifex ad diſpenſandum.*

11 *Nullam Diſpenſationem Matrimonialem Papa ſolet concedere ſine cauſa; & licèt eam non exprimat, tamen non dicitur diſpenſare ſine ea.*

12 *Leges ſunt quoddam commune bonum, quod omnes æqualiter reſpicit.*

13 *Diſpenſatio eſt vulnus Juris.*

14 *Diſpenſare non poteſt qui eſt Juris interpres.*

15 *Diſpenſatio à Papa facta abſque juſta cauſa, erit valida, ſed quoad Deum erit illicita*, num. 16.

17 *Papa non debet ad libitum ſua authoritate uti, ſed cum cauſa, & ad bonum commune.*

18 *Eſt differentia inter Diſpenſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium Prælatum in propria, vel inferioris Lege, & illas, quæ per ipſum Pontificem in Lege Dei, vel alium inferiorem in Lege Superioris fiunt.*

19 *Illæ enim ſi ſine cauſa fiant, illicitæ quidem, ſed validæ erunt.*

20 *Quæ verò in Lege Superioris per Inferiorem fiunt, niſi juſta adſit cauſa, non ſolùm illicitæ, verùm & invalidæ erunt.*

21 *Pontificem voluiſſe aliquem à Lege diſpenſare ſine juſta cauſa, nunquam præſumitur.*

22 *Nec eſt credibile, Deum ſuo Vicario in terris poteſtatem conceſſiſſe, ut temerè, & ſine cauſa, Vota, Juramenta, aliaque Divinæ Legis præcepta relaxaret.*

23 *Utens Diſpenſatione conceſſa à Lege Superioris abſque cauſa, peccat, ac ſi contraveniret abſque Diſpenſatione.*

24 *Et ſic Diſpenſatus tenetur exequi, quod Lex jubet, non obſtante Diſpenſatione.*

25 *Licèt in foro externo puniri non poſſit.*

26 *Diſpenſatio Summi Pontificis pro Foro externo ſuper matrimonio inter impeditos contracto, liberat à pœna temporali.*

27 *Diſpenſans ut ſupra à Lege ſuperioris ſine cauſa, puniri poteſt.*

28 *Amplia, ut ſit illicita, & invalida Diſpenſatio, pro Foro externo, quamvis cauſa juſta adeſſet, ſed Inferior diſpenſans non eam præcognoviſſet.*

29 *Diſpenſatio ut ſupra conceſſa pro Foro interno, ſi verè juſta cauſa adſit, valebit, donec pro Foro externo revocetur.*

30 *Diſpenſatio ab Inferiore in Lege Superioris conceſſa abſque juſta cauſa, eſt nulla, etiamſi fuiſſet ab ipſomet Vicegerente conceſſa, qui ſolet diſpenſare de plenitudine poteſtatis, quia nunquam præſumitur Principem alicui poteſtatem diſpenſandi conceſſiſſe cum plenitudine poteſtatis.*

31 *Quamvis Papa, & alii inferiores, potenter cum aliis diſpenſare, poſſint etiam ſecum in jiſdem propriè, & directè diſpenſare.*

32 *In Diſpenſatione, à Pontifice etiam* Motu proprio *facta, præſumitur ſemper juſta cauſa.*

33 Dum Papa diſpenſat in Jure Divino, & Naturali, cauſa juſta non præſumitur, niſi exprimatur, & probetur.

34 Aliter enim eſt in Foro conſcientiæ, in quo pro Superiore præſumendum, donec de defectu cauſæ ſubdito conſtet.

35 Commiſſa Diſpenſatione à Superiore alicui, præſumitur Diſpenſantem cauſam juſtam habuiſſe, & Delegatus tenetur exequi nulla cauſa requiſita.

36 In Foro externo non eſt credendum Prælato, ſe habere facultatem Diſpenſandi à Lege Superioris ex juſta cauſa, niſi probetur oſtenſo reſcripto.

37 Niſi Delegatus eſſet in excelsa dignitate conſtitutus, aut ageretur de præjudicio tertii.

38 Tamen pro Foro conſcientiæ cuicunque viro timorato, vel Confeſſario credendum erit.

39 Petens Dispensationem absque causa, peccabit mortaliter petendo illicitum.

40 Utens dicta Dispensatione, licèt fuerit conceſſa à Dispensante à propria, vel Inferioris Lege, peccabit toties quoties, &c.

41 Contrarium verius eſt, quòd utendo non peccet.

42 Peccatum erit mortale tàm quoad petentem, quàm Dispensantem, ſi Dispensatio concedatur absque causa in Lege Superioris, niſi levitas materiæ excuſet.

43 In propria tamen Lege, quamvis non deſint qui exiſtiment eſſe mortale, quando Lex, in qua dispensatur, obligat sub mortali, tamen verius eſt non eſſe, niſi adſit scandalum, & grave aliorum damnum.

44 Si ob causam falsam petatur Dispensatio, eadem erit nulla, quamvis in propria lege facta ſit.

45 Causa Dispensationis duplex eſſe poteſt, nempe finalis, & impulſiva.

46 Finalis causa quæ ſit.

47 Causa finalis dicitur causa, & origo omnium aliarum causarum.

48 Causa finalis dicitur conditio ſine qua non.

49 Et ejus defectus ſemper reddit causam nullam.

50 Ceſſante causa ceſſat diſpoſitio.

51 Ejusque defectus non sanatur, quamvis ceſſet dolus, & malitia.

52 Quia eo casu Oratores excusantur à culpa, non tamen actus irritus convalidatur.

53 Impulſiva causa quæ dicatur.

54 Clausula ſi preces veritate nitantur, non habet locum quoad causam impulſivam.

55 Si in ſupplicatione porrecta Pontifici pro Dispensatione unica causa allegetur, censetur finalis.

56 Si verò plures causæ afferantur, quæ erit finalis.

57 Si plures causæ afferantur, & finalis tantùm ſit vera, & cæteræ falsæ, Dispensatio nihilominus valebit.

58 Coram Delegato ſufficit verificare solam causam finalem Dispensationis.

59 Causæ plures ſi fuerint adductæ, & adæquatæ, itaut ex qualibet earum fuiſſet conceſſa Dispensatio, adhuc ſufficiet unam ex eis verificari.

60 Si verò omnes cauſæ allegatæ, quamvis ſufficientes ad concedendum, ita expoſitæ ſint, ut nequeat percipi, quæ ex eis moverit ad diſpenſandum, quid tunc attendi debeat, & nu. 61.

62 In dubio præſumendum pro valore actus.

63 Cauſæ omnes in reſcripto per Papam appoſitæ cenſentur finales.

64 Si ex cauſis allegatis nulla de per ſe ſit ſufficiens, ſed ſimul unitæ moverent Pontificem ad diſpenſandum, tunc niſi eæ ſint omnes veræ, gratia erit ſubreptitia.

65 Cauſæ ſunt per ſe ſufficientes, quando de ſtylo, & conſuetudine Cancellariæ Apoſtolicæ ex quavis ex eis ſola allegata concedi ſolet Diſpenſatio.

66 Stylus Curiæ denotat mentem Papæ.

67 Cauſa in dubio cenſetur impulſiva, & non finalis, niſi ſola ſit allegata.

68 Cauſa quando dicatur juſta, & licita, necne.

69 Cauſa, ut juſta dicatur, non oportet, ut ex ea neceſſariò debeat Diſpenſatio concedi, ſed ſufficit juſtam eſſe poſſe, quamvis neceſſaria non ſit.

70 Quamvis etiam verè non eſſet ſufficiens, & juſta, sed prudenter, & bona ſide ſufficiens haberetur à Dispensante, etiam in Lege Superioris.

71 Facultas dispensandi extenditur ad causam dubiè juſtam.

72 Et in casu dubio licitè poteſt dispensari.

73 Superior non tenetur judicialiter cognoscere de exiſtentia, & juſtitia hujusmodi causæ, sed sat eſt, ut quocunque modo cognoscat.

74 Amplia, prædicta procedere, & vera eſſe, etiam casu quo Dispensatio fieret in Jure Dei ex commiſſione suo Vicario facta, v. gr. in votis, juramentis, in conceſſione Indulgentiarum, ſi Dispensans rationabiliter exiſtimet causam juſtam subeſſe.

75 Et quamvis poſt Dispensationem, ſic bona ſide factam, conſtet eam causam non fuiſſe ſufficientem, Dispensatus, qui bona ſide proposuit, erit tutus in conscientia.

76 Imò nec peccabit proponens bona ſide causam inſufficientem, quia suum non eſt judicare an causæ ſint juſtæ.

77 Dispensatio an ſit valida, ſi causa Pontifici narrata ceſſet, & diſtingue, aut ceſſat antequam Pontifici proponatur, & tunc Delegatus non poterit dispensare, & nu. 78.

79 Si plures ſint allegatæ causæ, & una per se ſit ſufficiens, licèt aliæ ceſſent, Dispensatio valebit.

80 Si causa ceſſet poſt mandatum Pontificis ad dispensandum, sed antequam facta fuerit Dispensatio à Delegato, non poterit Delegatus Dispensationem exequi, nec contrarii sunt audiendi, num. 81.

82 Si cauſa finalis ceſſet facta executione Diſpenſationis, licèt nondum ſecuto Matrimonio, Diſpen-

penſatio non vitiatur.

83 *Si dubium eſſet an cauſa Diſpenſationis ceſſaſſet, præſumendum eſt adhuc durare.*

84 *Diſpenſatio valida cenſeri debet, ſi dubium proveniat ex eo quòd executor munus ſuum non rectè executus fuiſſet.*

85 *Prout ſi dubitaretur, an ſatis probata fuiſſet veritas narratorum, quia in dubio præſumitur pro validitate.*

86 *Pro validitate Diſpenſationis præſumitur; & qui illam impugnare vult, tenetur contrarium probare.*

87 *Diſpenſatus eſt tutus in conſcientia, etiamſi dubium ſit, an Prælatus legitimam habeat poteſtatem diſpenſandi ſi ſit in poſſeſſione, & titulum habeat.*

88 *Amplia, etiamſi poſtea detegatur titulum fuiſſe nullum, nam nihilominus geſta valebunt.*

89 *Secus tamen ſi reperiatur caruiſſe titulo collato à legitimo Superiore.*

90 *Si cauſa Pontifici allegata non probaretur coram Ordinario, ſed alia allegaretur, quam Papa de ſtylo admiſiſſet ſi eſſet narrata, non poterit nihilominus Delegatus diſpenſare.*

91 *Reſcripta Papæ ſunt ſtricti Juris, nec ſunt extendenda.*

92 *Diſpenſatio quò difficilior eſt, eò majores requiruntur cauſæ.*

93 *Caſus difficiliores ad diſpenſandum qui ſint.*

94 *Ad diſpenſandum in Voto ſolemni Religionis, requiritur cauſa graviſſima, & qualis debeat eſſe.*

95 *In Diſpenſatione Voti ſimplicis non admittitur ſola ſolutio Compoſitionis pecuniariæ, ſi nulla alia cauſa executioni Voti obſtet, & quando ſufficiat*, num. 96.

97 *Et quæ cauſæ ſint ſufficientes.*

98 *Votum rarò remittitur, ſed tantùm commutatur.*

99 *Conſervatio Ducatus, & Marchionatus in progenie non eſt juſta cauſa diſpenſandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis.*

100 *Nec eſt ſufficiens cauſa, ſi quis laboraret morbo continuo, & ſubveniri poſſet actibus venereis, ſed tamen ad commutandum.*

101 *Quando cauſa eſt temporalis fit commutatio mixta cum aliqua Diſpenſatione.*

102 *Ad diſpenſandum in Voto pœnali Caſtitatis, aut Religionis, minor cauſa requiritur, quàm in Voto abſoluto.*

103 *Major cauſa exigitur ſi concurrant vinculum Voti, & Juramenti.*

104 *Non tamen exigitur major cauſa ad commutandum.*

105 *Cauſa, quæ eſſet ſufficiens ad diſpenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad diſpenſandum in Voto non petendi Diſpenſationem.*

106 *Minor cauſa deſideratur in Diſpenſatione ſuper tempore executionis Voti, quàm ſuper ejuſdem Voti Diſpenſatione.*

107 *Ad diſpenſandum ſuper Voto Profeſſionis deſideratur cauſa, quæ bonum commune reſpiciat, & quæ ſint.*

108 *In paternitate, ſeu maternitate ſpirituali urgentiſſima cauſa requiritur, quia vix, & difficiliter diſpenſatur, & quomodo reguletur Diſpenſatio.*

109 *In compaternitate faciliùs, & ex levioribus cauſis diſpenſatur.*

110 *Non in omnibus gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis eadem cauſa ſufficeret, ſed in propinquioribus major deſideratur.*

111 *Cauſæ urgentiſſimæ requiruntur ad diſpenſandum in primo, & ſecundo gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis, & quando concedatur.*

112 *Cauſæ, quæ ſolent admitti ad diſpenſandum in ſecundo gradu referuntur.*

113 *Et in his gradibus propinquioribus faciliùs diſpenſatur cum divitibus, quàm cum pauperibus, & de ratione.*

114 *Impedimentum publicæ Honeſtatis etiam in primo gradu non comprehenditur ſub d. Decreto Concilii, prout nec Impedimentum Affinitatis ex copula fornicaria proveniens.*

115 *In gradibus remotioribus, nempe ſecundo, & tertio, vel in tertio, & quarto, vel quarto ſimplici Conſanguinitatis, vel Affinitatis diſpenſatur ex cauſis levioribus.*

116 *Si Diſpenſatio petatur ad reparandum honorem mulieris, & ſcandala vitanda attenta copula carnali, vel ſuſpecta converſatione, ſi Oratores ſint conjuncti gradibus remotioribus, ſufficit exprimere, quòd mulier niſi matrimonium contraxiſſet, diffamata, & innupta remaneret.*

117 *At in propinquioribus majores cauſæ requiruntur.*

118 *Cauſæ multæ leves, quarum ſingulæ non ſufficerent ad diſpenſandum, ſimul junctæ quando ſufficere poſſunt, & quæ ſint.*

119 *Pontifex poteſt quamlibet cauſam ſibi benè viſam admittere ad diſpenſandum.*

120 *Licèt ſoleat eas remittere Congregationi Concilii diſcutiendas, an ſint juſtæ, necne.*

121 *Cauſæ de ſtylo Curiæ Romanæ ſufficientes, & ad praxim deductæ, recenſentur.*

122 *Cauſæ, quæ dicto* n. 121. *recenſentur, ſufficiunt generaliter pro omnibus Diſpenſationibus tam matrimonialibus, quàm aliis.*

123 *Cauſæ verò particulares pro Diſpenſationibus matrimonialibus tantùm quæ ſint.*

An

An Cauſa juſta requiratur ad hoc, ut validè, & licitè Diſpenſatio Matrimonialis concedatur.

C A P I T. I.

DECERNIT Sacroſancta
Tridentina Synodus *ſeſſ.*
6. cap. 2. de Reformat.
1 *Matrimon.* ut Diſpenſa-
tiones omnes ex veris,
& rationabilibus cauſis
concedantur; & *ſeſſ.* 24.
de Reform. Matrim. cap.
5. expreſsè ſtatuit, ut in Matrimoniis con-
trahendis, vel nulla omnino detur Diſpen-
2 ſatio, vel raró, ldque ex cauſa, & gratis
concedatur: & tandem *ſeſſ.* 25. *de Reform.*
3 *cap.* 18. ait diſpenſare ſine cauſa nil aliud
eſſe, quàm ad tranſgrediendas Leges aditum
aperire, & proinde decernit, quòd ſi urgens,
juſtaque ratio, & major quandoque utilitas
poſtulaverit, diſpenſandum eſſe, ld, cauſa co-
gnita, ac ſumma maturitate, atque gratis à
quibuſcunque, ad quos Diſpenſatio pertine-
bit, ſit præſtandum, aliterque facta Diſpen-
ſatio ſubreptitia cenſeatur.
4 Et quamvis Summus Pontifex, cum ſit ſu-
pra Concilium, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell.*
§. *pr. Proœmial. nu.* 62. Caſſador. *deciſ.* 2. *uu.*
4. *de Præbend.* Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.*
1. *cap.* 8. *uum.* 14. non adſtringatur Decretis
Concilii, & proinde in his, quæ de Jure Ec-
5 cleſiaſtico ſunt, poſſit abſque ulla cauſa va-
lidè diſpenſare, ut concludunt Doctores in-
fra *nu.* 16. citandi, cum ſit ſolutus Legibus,
cap. Propoſuit 4. *de conceſſ. Præb. l. Princeps*
ff. de legib. Sylveſt. *verbo Diſpenſatio*, *qu.* 2.
n. 5. & in his ejus ſuprema auctoritas ſit pro
cauſa. Card. Tuſch. *concluſ.* 485. *nu.* 26. Spe-
rell. *deciſ.* 109. *nu.* 33. imò ejus ſola volun-
6 tas habeat vim Legis, *l. ſed quòd Principi,*
Inſtit. de Jure naturali gent. & Civil. Gloſſ.
in l. Relegati, *ff. de pœnis*, Cævall. *QQ. Com-*
mun. contra Comm. qu. 578. *n.* 8. Cornel. *conſ.*
312. *n.* 2. *vol.* 1. cum ejus ſit deſtruere, cujus
eſt condere. Sylveſt. 5. *Diſpenſat. quæſt.* 3.
nu. 5. Farinac. *Conſ. Crim. lib.* 1. *conſ.* 85. *uu.*
7 88. nihilominus ad hoc ut licitè, & abſque
peccato Diſpenſatio concedatur, juſta cauſa
requiritur. Sylveſt. *verbo Diſpeuſatio*, *qu.* 3.
num. 5. Navarr. *in Summa cap.* 25. *nu.* 74. *in*
fine. Eſcobar *Theol. Mor. tract.* 1. *exam.* 16.
cap. 2. *in princip.* Gamb. *de Off. & Pot. Leg.*
lib. 10. *nu.* 360. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6.
dub. 15. *nu.* 242. Sanch. *de Matr. lib.* 8. *diſp.*
17. *num.* 24. Salas *de Legib. diſp.* 20. *ſect.* 4.
num. 37. Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
10. *nu.* 313. Bonac. *de Legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2.
punct. 3. *propoſ.* 1. *n.* 1. Pont. *de Matr. lib.* 8.
cap. 14. *n.* 7. Layman. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22.
nu. 13. Valer. *Diff. utr. For. verbo Diſpenſat.*
diff. 2. *nu.* 4. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *verſ. His*
tameu uou obſtantib. Averſ. *Tract. de Matr.*
qu. 19. *ſect.* 4. *in princip.* Pignatell. *Controv.*
Forenſ. cap. 71. *nu.* 3. *Ceutur. I.* Idque adeò
8 verum eſt, ut nec de conſenſu amborum,
qui inſimul contrahere volunt, poſſit Ponti-
fex de poteſtate abſoluta abſque cauſa lici-
tè diſpenſare, ut benè Gutier. *Can. QQ. lib.*
pr. cap. 17. *n.* 42. Imò quamvis ex ipſa Lege,
& Canone Diſpenſatio committatur arbi-
trio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamen abſ-
9 que cauſa diſpenſari non poterit, quia intel-
ligitur de arbitrio, & judicio prudentiali,
& à Jure regulato, ut benè animadvertunt
Sperell. Deciſ. *d. deciſ.* 109. *num.* 19. & 22.
Leoncill. *de Paupertatis opibus*, *part.* 1. *q.* 3.
n. 93. Donat. Anton. de Marinis *Reſol. Quo-*
tid. lib. 1. *cap.* 81. *nu.* 7. Patet apertè ex ipſa
definitione Diſpenſationis, nempe *Juris com-*
munis relaxatio facta cum cauſæ cognitione ab
eo, qui poteſtatem habet, ut diximus *lib. pr.*
cap. 1. *num.* 7. conſtat etiam ex lnconcuſſo
10 Romanæ Curiæ ſtylo, quo factum eſt, ut in
exordio Literarum, & Bullarum Pontificis,
maximè in Beneficialibus, ſemper apponatur
aliqua cauſa, qua Pontifex exprimat, ſe mo-
tum fuiſſe ad concedendum, v. gr. *vitæ, ac*
morum honeſtas, aliaque laudabilia tuæ probi-
tatis, ac virtutum merita, quibus apud nos
fide digno commendari teſtimonio nos inducunt,
ut ea tibi favorabiliter concedamus, quæ tuis
commoditatibus fore conſpicimus opportuna, &c.
ut inde dignoſcatur Papam non concedere
abſque cauſa, ut animadvertit Sperell. *d. dec.*
11 109. *nu.* 18. Et quamvis Papa aliquando vi-
deatur concedere Diſpenſationes Matrimo-
niales abſque cauſa, cum nullam exprimat in
mandato, ſed tantùm dicat ex certis ratio-
nabilibus cauſis animum moventibus, tamen
verè non diſpenſat abſque cauſa, quia tunc
major Compoſitio ſolvitur, quæ cum in pios
uſus erogetur, ut in redemptionem Captivo-
rum, in auxilium pro expeditionibus contra
Turcas, vel Infideles, vel in Eccleſiarum re-
ſtaurationem, ad bonum publicum tendit,
& ad illud valde confert, & prolnde eſt ju-
ſta cauſa diſpenſandi, ut infra in alio capi-
tulo latiùs dicemus, & docent Sanch. Co-
ninck. Filiuc. & alii Doctores ibi citati.
12 Et quidem cum Leges ſint quoddam com-
mune bonum, quod omnes æqualiter reſpi-
cit, & prohibitio facta ſit pro bono publico,
ut in dubio præſumitur, *cap. Erit autem lex,*
diſt. 4. Lother. *de Re Beneſ. lib.* 2. *qu.* 36. *n.*
13. At cum Legum finis ſit commune Rei-
pu-

Digitized by Google

publicæ bonum. Leotard. *Tract. de Uſur.*
13 *qu.* 60. *n.* 32. & Diſpenſatio ſit vulnus Juris
cap. Ipſa pietas 24. *cauſ.* 23. *qu.* 4. Rot. *deciſ.*
240. *nu.* 1. *part.* 1. *Diverſ.* Barboſ. *de Off. &*
Pot. Epiſcop. alleg. 33. *n.* 7. Riccius, *in Praxi*
Rerum Fori Eccleſ. reſol. 410. *n.* 3. non poteſt
14 Diſpenſator, qui eſt Juris Interpres, *Gloſſ. in*
cap. Interfectores 5. *cauſ.* 33. *qu.* 2. Speculator
Tit. de Diſpenſat. in princ. abſque juſta cauſa
quem ab obligatione juſtæ Legis eximere,
id enim eſset contra juſtitiam legalem, &
15 diſtributivam; & proinde Diſpenſatio etiam
per ipſum Pontificem in propria Lege facta,
16 quando non ſubeſt juſta cauſa erit quidem
valida. Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib. pr.*
cap. 1. §. 6. *num.* 199. Gamb. *de Pot. Legati*,
lib. 10. *nu.* 442. Pont. *lib.* 8. *cap.* 5. *nu.* 3. *part.*
pr. Tract. de Legib. reſol. 32. at quoad Deum
erit illicita, nec facit quòd in propria Lege
facta ſit. Diſpenſatio namque Papæ procedit
à poteſtate Clavium, quæ eſt miniſterialis,
& data Pontifici ad ædificationem, & non
ad deſtructionem, teſte Divo Paulo 2. *ad Co-*
rinth. 10. & propterea non debet Pontifex
ad libitum dicta poteſtate uti, ſed ſub certa
27 regula, & menſura ad bonum commune per-
tinentibus, ſub qua non continetur Diſpen-
ſatio ſine cauſa, cum illicita ſit (ut diximus).
Unde ſi ſine cauſa fiat, non Diſpenſatio, ſed
diſſipatio erit, non ad ædificationem, ſed ad
deſtructionem tendens, ut opportunè animad-
vertunt Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 6. *verſ.*
Deinde, Laymanus *l. c.* Gutier. *Canon. QQ.*
lib. 1. *cap.* 17. *num.* 43. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17.
nu. 2. Pont. *lib.* 8. *cap.* 14. *d. nu.* 1. Sperell. *d.*
deciſ. 209. *num.* 8. Menoch. *conſ.* 15. *nu.* 35.
vol. 1. Anchat. *conſ.* 261. *n.* 4. Fragoſ. *Regim.*
Chriſt. Reip. part. 1. *lib.* 1. *diſp.* 3. *nu.* 225.
28 Porrò eſt maxima differentia inter Diſpen-
ſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium
Prælatum in propria, vel inferioris Lege, &
illas, quæ per ipſum Pontificem in Lege Dei,
vel alium Inferiorem in Lege Superioris fiunt.
19 Illæ enim ſi ſine cauſa fiant, illicitæ quidem,
ſed tamen validæ erunt, ut diximus; hæ
20 verò, quæ in Lege Superioris per Inferiorem
fiunt, niſi juſta cauſa adſit, non ſolùm illicitæ,
verùm etiam invalidæ erunt. Valerius *Diff.*
utr. For. verbo Diſpenſatio, *diff.* 1. *nu. prim.*
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17. *n.* 4. Covarruv. *tom.* 1.
part. 2. *cap.* 6. §. 9. *n.* 11. Rodrig. *in Summa*,
part. 2. *cap.* 31. *nu.* 12. *&* *cap.* 33. *nu.* 1. Pont.
l. c. Meroll. *d. cap.* 6. *nu.* 201. Sperell. *d. deciſ.*
109. *nu.* 3. *& deciſ.* 115. *n.* 32. Barboſ. *de Jure*
Eccleſ. Univ. lib. 1. *cap.* 2. *nu.* 124. Fragoſius
Regim. Chriſt. Reip. part. 1. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.*
13. Eſcobar. *d. exam.* 16. *n.* 121. *verſ. Diſpen-*
ſatio in Lege ſuperioris: Gamb. *d. lib.* 10. *n.*
293. Bonac. *d. punct.* 3. *nu.* 14. Layman. *d.*
cap. 22. *nu.* 11. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *nu.*
194. Salas *d. ſect.* 4. *nu.* 30. *&* 32. Filiuc. *d.*
cap. 10. *nu.* 309. Steph. à S. Greg. *de Vincul.*
Div. Pers. lib. 3. *cap.* 112. *nu.* 22. Ratio eſt,
quia tunc diſpenſatur in bonis alienis, & in
aliena voluntate, & ideò non eſt in libera
voluntate Inferioris Legi Superioris deroga-
re, niſi in quantum illis expreſsè, vel præ-
ſumptivè ſecundùm caſuum contingentiam à
21 Superiore permittatur. Intentio autem Pon-
tificis certè non eſt, nec præſumi debet, ut
velit quempiam in ſua lege diſpenſare ſine
juſta cauſa, ut inter alios ponderant Averſ.
de Matr. qu. 19. *ſect.* 4. *verſ. Dico Diſpenſa-*
tiones. Pontius *num.* 8. Bonac. *num.* 12. *ll. cc.*
22 prout nec etiam credibile eſt ipſum Deum
ſuo Vicario in terris, poteſtatem conceſſiſſe,
ut temerè, & ſine cauſa Vota, ſeu juramen-
ta, aliaque Divinæ Legis præcepta relaxet;
ſic enim ſe habet Summus Pontifex ad Le-
gem Dei, ſicut inferior ad Legem ipſius Pon-
tificis, vel alterius Superioris, ut ponderat
idem Sanch. *nu.* 4. *l. c.* Sperell. *d. deciſ.* 109.
23 *nu.* 16. Idque eſt adeò verum, ut ſi quis diſ-
penſetur abſque cauſa in Lege Superioris,
peccabit toties quoties Diſpenſatione utetur,
eo modo, quo peccaret, ſi contraveniret Legi
nullâ habita Diſpenſatione, quia cum ea
Diſpenſatio ſit nulla, ut diximus, nullum pro-
ducit effectum; cum paria ſint aliquid non
fuiſſe factum, vel fuiſſe nulliter factum. *l. non*
putavit, §. *Quamvis*, Barboſ. *in Vot. Canon.*
Vot. 2. *nu.* 23. Læl. Altograd. *conſ.* 23. *n.* 33.
lib. 2. Tuſch. *concluſ.* 87. *n.* 1. *lit. P.* Gratian.
Diſcept. Forenſ. cap. 746. *nu.* 2. & propterea
ea Diſpenſatio, cum nulla ſit, ei non prodeſt,
nec illum excuſat quoad Deum. Ita Sanch.
lib. 8. *diſp.* 18. *nu.* 11. Valer. *Diff. utr. Fori*,
verbo Diſpenſatio, *diff.* 1. *nu.* 1. Pont. *de Ma-*
trim. lib. 8. *d. cap.* 14. *nu.* 2. Averſa *de Matr.*
d. ſeſſ. 4. *verſ. Item requiritur*, Barboſ. *de Ju-*
re Eccleſ. Univ. lib. 1. *cap.* 2. *num.* 124. &
24 proinde ſic diſpenſatus tenebitur, Diſpēſatio-
ne non obſtante, id exequi, quod Lex jubet,
ut benè idem Sanch. *num.* 13. *l. c.* Quamvis
25 ſecus ſit pro foro externo, in quo hujuſmodi
Diſpenſatio excuſat, ita ut non poſſit ſic diſ-
penſatus accuſari, vel puniri ſi contraveniat
Legi, in qua fuit diſpenſatus. *Gloſſ. in cap.*
Non eſt Voti 5. *verbo Adimplere de Vot. & Vot.*
redempt. Valer. *l. c. nu.* 3. *& diff.* 6. *d. verbo*
Diſpenſatio, *nu.* 1. Sylveſt. *verbo Diſpenſatio*,
quæſt. 7. *nu.* 12. Leo *in Theſ. For. Eccleſiaſt.*
part. 2. *cap.* 8. *in fine*.
26 Quia Diſpenſatio Summi Pontificis pro fo-
ro externo ſuper matrimonio inter Impedi-
tos contracto liberat à pœna temporali. Re-
buff. *in Praxi Benef. part.* 2. ubi *de Diſpenſa-*
tione ratione ætatis, §. *licitè*. Bartol. de Saxo
Ferrato *inter Conſilia Matrim.* Zilett. *Vol.* 1.
conſ. 88. *nu.* 12. Genuenſ. *Practic. Fori Eccl.*
quæſt. 703. *nu.* 1. ubi aſſerit ſic fuiſſe in Lu-
ſitania judicatum.

Et

27 Et non ſolùm hujuſmodi Diſpenſatio ſic in
Lege Superioris ſine juſta cauſa facta, illicita,
& invalida erit, ut diximus, ſed ipſe Infe-
rior diſpenſans, cùm agat contra Legem Su-
perioris, puniendus erit. Sylveſt. *verbo Diſ-
penſatio, qu.* 2. *nu.* 4. Sperell. *dec.* 115. *n.* 24.
Amplia, ut non ſolùm illicita, & invalida
ſit dicta Diſpenſatio, ſine cauſa facta, ut di-
28 ximus, ſed etiam illicita, & invalida ſit
(ſaltem in foro externo) quamvis cauſa ju-
ſta verè adeſſet; at Inferior illa non præco-
gnita diſpenſaſſet, vide rationes, & jura pro-
ptereà adducta per Sanch. *lib.* 8. *d. diſp.* 17.
num. 10. Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib.* 1.
cap. 11. §. *6. nu.* 198. Navarr. *in Man. præ-
lud.* 9. *num.* 15. & conſtat apertè ex verbis
ipſius Concilii *ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 18.
ibi — *Quòd ſi urgens, majorque ratio quando-
que poſtulaverit cum aliquibus eſſe diſpenſan-
dum, id cauſa cognita, &c.* & poſtmodum
ſubjungit, *aliterque facta Diſpenſatio, ſubre-
ptitia cenſeatur*. Dixi nullam, & illicitam
29 eſſe pro foro externo, quia pro foro interno,
ſi verè cauſa juſta adſit, valebit in eo foro
Diſpenſatio, donec pro foro externo revo-
cetur, quia nullibi habetur eam Diſpenſatio-
nem in foro conſcientiæ nullam eſſe; vide
Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 11. Filiuc. *tom.* 1. *tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 310.
30 Amplia ſecundò, ut nulla ſit Diſpenſatio
ab Inferiore in Lege Superioris, abſque juſta
cauſa facta, quamvis facta fuiſſet ab ipſomet
Vices-Gerente Principis, qui ſolet Diſpenſa-
re de plenitudine poteſtatis; quia nunquam
præſumitur Pontificem, ſeu Principem alicui
poteſtatem diſpenſandi conceſſiſſe cum pleni-
tudine poteſtatis; Gamb. *d. lib.* 10. *num.* 295.
& nos latè diximus *lib. pr.*
31 Amplia inſuper, ut quamvis Papa, & alii
inferiores, potentes cum aliis diſpenſare, poſ-
ſint ſecum etiam in iiſdem propriè, & dire-
ctè diſpenſare, Sperell. *deciſ.* 111. *num.* 44.
Eſcobar. *Theol. mor. tract. primo, exam.* 16.
cap. pr. verſ. Num poſſit; Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
3. *à num.* 6. *uſq; ad num.* 10. Salas *de leg. diſp.*
20. *ſect.* 4. *num.* 41. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *d.
reſol.* 6. *verſ. Ex his infertur*. Pont. *lib.* 8. *d.
cap.* 14. *num.* 5. Rodrig. *in ſumma part.* 2. *cap.*
22. *num.* 3. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
4. *num.* 149. quia nec Juri naturæ, nec Ec-
cleſiæ repugnat, hanc diſpenſandi Juriſdi-
ctionem erga ſe ipſum exercere, cùm ſit vo-
luntaria Juriſdictio; unde poteſt quis pluri-
um vices ſubſtinere, dummodo unius actus
exercitium non obſtet exercitio alterius; ta-
men id facere non poterit abſque juſta cau-
ſa, quia tenetur jure Naturæ non diſcordare
à ſubditis ſine cauſa, ut benè inter alios con-
cludunt Pont. & Dian. *ll. cc.*
Amplia quartò, ut quamvis in Diſpenſa-
32 tione Pontificis ſi *motu proprio* in ſua Lege
fiat, ſemper præſumatur juſta cauſa, Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 959. *num.* 4. *& num.* 5. San-
ch. *d. diſp.* 17. *num.* 14. Salas *de Legib. d.
ſect.* 4. *num.* 33. Pariſ. *de reſignat. lib. pr. q.
pr. num.* 10. Lother. *de re Beneſ. lib. pr. q.* 11.
num. 8. *& num.* 31. Capyc. Latr. *deciſ.* 190.
num. 24. Tuſch. *concluſ.* 458. *num.* 6. *lit.* D.
Rot. *inter impreſſ. poſt pr. volum. conſil. Fa-
rinacii deciſ.* 108. *num.* 3. nihilominùs dùm
33 Papa diſpenſat in Jure Divino, & Naturali,
cauſa juſta non præſumitur niſi exprimatur,
& probetur; & ideò neceſſe eſt pro ejus va-
liditate in foro externo, ut de dicta cauſa
conſtet. Sanch. *d. diſp.* 17. *num.* 14. Filiuc. *d.
cap.* 10. *num.* 311. Tuſch. *l. c. num.* 1. *& num.*
15. Gutier. *Canon. Quæſt. lib. pr. cap.* 19. *num.*
5. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 410. *num.*
3. Pirr. Corrad. *in praxi diſpenſ. Apoſt. lib.
pr. cap. pr. num.* 7. Quod idem procedit ſi in
Jure Gentium diſpenſetur. Maſcard. *de Pro-
bat. concluſ.* 276. *num.* 4. *& num.* 18. vel diſ-
penſatio ſit contrà jus. Pariſ. *conſ.* 68. *nu.* 225.
part. 4. quia in his, niſi cauſa exprimatur, ea-
que certa ſit, & aperta, non præſumitur;
34 quamvis aliter dicendum ſit pro foro con-
ſcientiæ, quia in illo præſumendum eſt pro
Superiore, donec ſubdito de defectu cauſæ
non conſtet, ut dicemus infra; unde inferior,
cui commiſſa eſt à Superiore Diſpenſatio,
35 præſumere poteſt cauſam fuiſſe ab ipſo Supe-
riore præcognitam, dum ſibi commiſſa fuit
exequutio Diſpenſationis, & proinde poterit
Delegatus eam diſpenſationem exequi,
quamvis nulla ibi expreſſa ſit cauſa, vide
Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 11. *num.*
205. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 6. *part.* 8.
tract. 3. *reſ.* 19. *in fine*.
36 Et licèt pro foro externo credendum non
ſit Prælato aſſerenti ſe ex juſta cauſa in Lege
Superioris diſpenſaſſe, vel diſpenſare, cùm
in hoc foro commiſſio delegationis ſit pro-
banda oſtenſo Reſcripto, cùm non præſuma-
tur, Sanch. *d. diſp.* 17. *num.* 17. Meroll. *l. c.
num.* 267. *&* 268. Tuſch. *concluſ.* 481. *num.* 1.
lit. D. Bellamera *conſ.* 10. *num.* 43. Sperell.
deciſ. 115. *num.* 25. & nos fuſiſſimè diximus
libro primo, niſi Delegatus eſſet in excelſa di-
37 gnitate conſtitutus, nec ageretur de præjudi-
cio tertii. Sanch. *l. c. num.* 19. Filiuc. *d. cap.*
10. *num.* 312. tamen pro foro conſcientiæ
credendum erit cuicunque viro timorato, vel
38 Confeſſario, Filiuc. *l. c.* & nos latè diximus
lib. pr. cap. 8.
Eſt autem ita neceſſaria cauſa in diſpenſa-
tione concedenda, ut non ſolùm illa defici-
39 ente non poſſit fieri, ut diximus, ſed nec li-
citè poſſit peti ab ipſo diſpenſatione indigen-
te; adeò ut ſi quis apertè petat diſpenſatio-
nem abſque cauſa, peccabit petendo illici-
tum, & inducendo Superiorem ad pecca-
tum, ita Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18. *num.* 8. Lay-
man.

man. *lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 12. *&* *nu.*
13. Pontius *lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 5. Filiuc. *d.*
cap. 10. *num.* 314. Averſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4.
verſ. Ita requiritur. Undè ſi hujuſmodi diſ-
40 penſatione utatur, licèt conceſſa fuerit à
Diſpenſante in propria Lege, vel inferioris,
peccabit toties quoties, juxta doctrinam
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18. *nu.* 11. Filiuc. *l. c.* &
plurium aliorum Doctorum; quia quamvis
per Diſpenſationem ſublata ſit obligatio Le-
gis humanæ, tamen remanet obligatio Legis
naturalis, quæ dictat neminem debere di-
ſcrepare à ſuo toto ſine cauſa. At verius pu-
to ſecluſo ſcandalo, & damno tertii non pec-
41 care in hujuſmodi uſu; quamvis enim pecca-
verit petendo diſpenſationem illicitam, ta-
men fuit validè conceſſa, undè per diſpen-
ſationem fuit omninò ablatum impedimen-
tum, & ſic diſpenſatus remanſit liber à Legis
obligatione perinde ac ſi, quoad ipſum, ea
Lex non adeſſet; unde utendo diſpenſatione
non committit culpam; vide Pont. *d. cap.* 14.
num. 5. Eſcobar. *d. Exam.* 16. *cap.* 4. *verſ.*
Quid nam, quod idem probabile ait idem
Sanch. *d. diſp.* 18. *nu.* 10.

42 Quale autem ſit peccatum, tàm quoad diſ-
penſantem, quàm quoad petentem, conclu-
dunt plerique Doctores, quòd in lege Supe-
rioris Diſpenſando, vel abſque cauſa Diſpen-
ſationem petendo, ſit mortale, niſi levitas ma-
teriæ excuſaret; ſic ſentiunt Sanc. *lib.* 8. *diſp.*
18. *num.* 1. Sperell. *deciſ.* 109. *num.* 13. quia
abſque cauſa, & præter intentionem Supe-
rioris diſſipat, & prodigit bona aliena. At
43 in propria Lege, quamvis non deſint qui exi-
ſtiment ex ſe eſſe mortale quando Lex, in
qua, Diſpenſatur, obligat ſub mortali, ut in-
ter alios, docet Layman. *d. cap.* 22. *num.* 12.
Verius tamen eſt, non eſſe ex ſe mortale, niſi
adſit ſcandalum, vel grave aliorum da-
mnum, ita Sanch. *d. diſp.* 18. *nu.* 7. Pontius
d. cap. 14. *num.* 4. Bonac. *de legib. diſp. pr. q.*
2. *punct.* 3. *propoſ. pr. num.* 1. Salas *de legib.*
d. diſp. 20. *ſect.* 5. *num.* 54. *verſ. Sed probabi-*
lius, Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 6. *verſ. Sed*
ego, Sperell. *l. c.* Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ.*
lib. pr. cap. 11. §. 6. *num.* 198.

44 Si petatur diſpenſatio ob cauſam, quæ
tamen falſa ſit, nulla & invalida eſt Diſ-
penſatio, quamvis in propria Lege facta ſit;
idque procedit non defectu poteſtatis, ſed
defectu intentionis in concedente, qui non
intendit diſpenſare niſi veris exiſtentibus nar-
ratis. Averſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Dico*, Diſpenſa-
tionis, & nos fuſiſſimè diximus *lib. pr. cap.* 6.

45 Duplex eſſe poteſt cauſa diſpenſationis,
nempè finalis, & impulſiva,

46 Finalis cauſa eſt, quæ funditùs, & ex to-
to movet animum diſponentis, aliter veriſi-
militer non ceſſuri; Lother. *de re beneſ. lib.* 2.
q. 36. *num.* 28. eaque principaliter à conce-
dente conſideratur, & in illam veluti in ſco-
pum ipſius mens dirigitur, Barboſ. *in Vot.*
Canonic. lib. 2. *vot.* 69. *num.* 6. eſtque diſ-
penſationis ipſius Principis inductiva, Ro-
man. *conſ.* 180. *num.* 6. Lother. *l. c. num.* 4.
47 Unde cauſa finalis dicitur cauſa cauſarum.
Bellamera *in proœm. Decretal. ſuper Gloſſ.*
rubr. num. 9. Lother. *lib. pr. q.* 6. *num.* 3. &
cum ſit fons, & origo omnium aliarum cau-
ſarum, *Marant. reſp.* 4. *num.* 71. *part....*
Mantic. *de conject. lib.* 6. *tit.* 14. *n.* 7. dicitur
48 eſſe ea cauſa, propter quam Princeps con-
cedere vult, & ea non exiſtente concedere
non vult, & proinde reſolvitur in conditio-
nem, ſine qua non, Layman. *Thol. mor. d. cap.*
22. *num.* 22. & conſequenter ejus defectus
49 ſemper reddit gratiam nullam, cum omninò
tollat voluntarium, Barboſ. *in dictis votis*
d. lib. 2. *voto* 17. *num.* 78. Dian. *part.* 8. *tract.*
3. *reſolut.* 61. *&* 91. Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
21. *num.* 11. Redenaſch. *conſ.* 7. *num.* 15.
50 ipſaque cauſa ceſſante, ceſſat diſpenſatio;
Cap. Si pauper 30. *de præb. & dignit. in ſexto*,
Capyc. Latr. *deciſ. Sacri Conſilii Neapolita-*
ni, *deciſ.* 148. *num.* 46. *& deciſ.* 200. *nu.* 76.
& num. 90. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.*
20. *q.* 7. *num.* 2. Donat. Ant. de Marin. *Re-*
ſol. quotid. cap. 87. *num.* 2. Redenaſch. *conſ.*
7. *num.* 13. Leoncill. *de paupertatis opibus*
part. 37. *cap.* 2. *remed.* 11. *num.* 2. Hieronym.
Palm. *conſ.* 9. *num.* 10. *& conſ.* 12. *num.* 14.
Bonac. *de ligib. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 10. *num.*
5. *& num.* 7. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 30. *num.* 14.
Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 410. *n.* 8. Lo-
ther. *d. lib. pr. q.* 41. *nu.* 5. Gratian. *Diſcept.*
Forenſ. cap. 752. *num.* 76. Barboſ. *de Axiom.*
Axiom. 4. *num.* 16. Matius Antonin. *var. re-*
ſol. lib. pr. reſ. 3. *num.* 20. Sperell. *deciſ.* 78.
num. 27. nec ſanatur hujuſmodi defectus,
51 quamvis ceſſet dolus, & malitia, ſed igno-
ranter, & bona fide id ſequutum ſit. Sanch.
l. c. num. 14. Flamm. Pariſ. *de confid. q.* 46.
num. 54. Dian. *d. reſol.* 91. Petr. Paul. Pariſ.
conſ. 51. *nu.* 28. *lib.* 4. Lother. *d. lib.* 2. *q.* 8. *n.*
83. quia licèt eo caſu Oratores excuſentur à
52 culpa, non tamen ob id convalidatur actus
aliàs nullus, & irritus, Bonacin. *de leg. diſp.*
1. *q.* 2. *puncto* 3. *num.* 8. *verſ. Ratio noſtra*,
Sanch. *d. diſp.* 21. *num.* 41. *& latius num.* 56.
cum non attendatur ad ſimplicitatem, &
ignorantiam Oratorum, ſed ad intentionem
Concedentis, qui in tantum concedere in-
tendit, in quantum ſibi narrata vera ſint; ſi
tamen poſtea ceſſet, vide quæ dicemus infra.
53 Impulſiva cauſa dicitur illa, ob quam Re-
ſcribens facilius quidem petita concedit,
ſed ita ut etiam ſine ipſa ſecundùm cauſæ me-
rita, & ſecundùm rectam rationem Princeps
eſſet nihilominus conceſſurus. Coninck. *de*
Sacram. diſp. 33. *num.* 58. Sanch. *d. diſp.* 21.
num. 8. Lother. *d. tract. de re beneſ. lib. pr. q.*

54 45. *nu.*46. Nec proprie iſta impulſiva dicitur
cauſa, ſed motivum quoddam ad magis ad-
juvandum animum Concedentis ; & quoad
hanc cauſam non videtur habere locum Clau-
ſula *ſi preces veritate nitantur* , ut docet
Laym. *d. cap.* 22. *num.* 22. & nos latè dixi-
mus *lib.* 1. *cap.* 6.
55 Si in ſupplicatione porrecta Pontifici pro
diſpenſatione unica cauſa allegetur, illa cen-
ſetur finalis, quia cum nulla alia cauſa expri-
matur, non poteſt alio modo præſumi , proùt
nec præſumi poteſt Pontificem ſine ulla cauſa
diſpenſationem conceſſiſſe , maximè attenta
clauſula *ſi preces &c.* quæ ſolet opponi ; un-
dè ſi hæc non ſit vera , vel deficiat , maximè
ante factam Diſpenſationem (ut dicemus in-
fra) diſpenſatio ullo procul dubio eſt invali-
da. Coninck *l. c. n.* 59. Sanch. *d. diſp.* 21. *nu.*
41. Layman. *l. c. num.* 23. Dian. *part.* 4. *tract.*
4. *reſol.* 53. Bonac. *d. punct.* 4. *num.* 8. Pont.
lib. 8. *cap.* 17. §. *Ult. num.* 41. Averſ. *d. ſect.*
4. *verſ. Item requiritur* , Eſcobar *Theol. mor.*
tract. pr. exam. 16. *cap.* 2. *verſ. Eſt nè vali-*
da , *& tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 8. *num.* 102. *verſ.*
Reſcriptorum , Barboſ. *d. voto* 17. *num.* 82.
56 Si verò plures cauſæ afferantur, tunc illæ
cauſæ cenſentur finales , quæ moraliter lo-
quendo , quodammodò rem , in qua Diſpen-
ſandum eſt , afficiunt , & diſpenſationem
æquam reddunt , & rationabilem ; & ex
his ſi una ſaltem ſufficiat , & ex ſe moveat
57 Pontificem ad diſpenſandum , reliquæ cauſæ
credi poſſunt impulſivæ ; & proinde attenta
ea cauſa ex ſe ſufficienti , & vera , quamvis
aliæ cauſæ adjunctæ , eſſent falſæ , ſubſtine-
bitur gratia diſpenſationis, Sanch. *d. diſp.* 21.
num. 44. Pont. *d. cap.* 17. §. *Ultimo*, *num.* 41.
Bonacin. *l. c. verſ. Si verò plures cauſæ* . Fi-
liuc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.*
324. Dian. *part.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 65. *verſ.*
Negant verò . Puteus *lib. pr. deciſ.* 69. *in prin-*
cip. Maſc. *de probat. tom.* 3. *concluſ.* 325. *nu.*
8. Unde coram Delegato , in verificatione
precum ſufficiet ſolam cauſam finalem ve-
58 rificari , quia ob dictam ſolam cauſam qua-
tenus vera exiſtat , conceditur diſpenſatio ;
& clauſula , *ſi preces veritate niti repereris*,
licet in numero plurali ſit appoſita , tamen
de ſola cauſa finali eſt intelligenda , ut pluri-
bus rationibus ſubſtinet Sanch. *l. c.* & nos
latè diximus *lib. pr. cap.* 6.
59 Quòd ſi cauſæ plures adductæ ſint , eæque
fuerint adæquatæ , itaut ex qualibet earum
conceſſa fuiſſet diſpenſatio , adhuc ſufficiet
unam ex eis verificari , ex rationibus ſupra-
dictis, ſicut docent Sanch. & Dian. *ll. cc.* Lo-
ther. *de Re Benef. lib.* 2. *q.* 47. *num.* 71. Spe-
rell. *deciſ.* 30. *num.* 39. Eſcobar. *Theol. mor.*
tract. pr. exam. 16. *cap.* 4. *in fine* ; Quod eſt
adnotandum, & menti tenendum, cum mul-
ta hinc poſſint tolli dubia ; ſi verò omnes
60 cauſæ allegatæ , quamvis ſufficientes ſint ad
concedendum, ita expoſitæ eſſent, ut dignoſci
non poſſit, quæ ex eis moverit Pontificem , ut
61 v.gr. ſi peteret Diſpenſationem ſuper Voto ,
& allegaret duas cauſas , nempè periculum
incontinentiæ (& hæc vera ſit) & quòd
ex primo motu , vel abſque debita delibera-
tione voverit , & hæc falſa ſit , docet Lay-
man. *l. c.* attendendum eſſe , non ad intentio-
nem poſtulantis , nempè quam præcipuè ex
his cauſis proponere intenderit , ſed potius
ad intentionem Pontificis , qua ſcilicet ex il-
lis cauſis magis motus ſit ad concedendum ,
quatenus ex verbis Reſcripti colligi poſſit ,
cùm ſemper ad mentem concedentis attendi
debeat , ut docent Layman. *l. c.* Rubeus *de-*
ciſ. 254. *num.* 3. *tom.* 3. Pont. *de Matrim. lib.*
62 8. *cap.* 21. *num.* 5. At in æquali dubio potius
præſumendum eſt pro valore actus , & po-
tius, ut valeat , quàm pereat , ut concludunt
dicti Layman. *l. c.* & Sanch. *d. diſp.* 21. *nu.*
5. Animadvertit Barboſ. *in votis canonicis*
lib. 2. *d. voto* 17. *num.* 89. omnes cauſas per
63 Papam in Reſcripto appoſitas cenſeri fi-
nales ; unde ſi hæ ceſſent , ceſſabit diſpen-
ſatio .
64 At ſi ex cauſis allegatis nulla de per ſe ſuf-
ficiens eſſet , ſed ſimul junctæ moverent Pon-
tificem ad diſpenſandum , tunc niſi eæ omnes
veræ ſint , gratia erit ſubreptitia , & nulla.
Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. §. *Ult. num.* 41.
Bonac. *de leg. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 4. *num.* 8.
Layman. *l. c.* Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 53.
Eſcobar *l. c.*
65 Tunc dicuntur cauſæ eſſe per ſe ſufficien-
tes , quando de ſtylo , & conſuetudine Can-
cellariæ Apoſtolicæ , ex quavis ex eis ſola al-
legata concedi ſolet Diſpenſatio ; & proindè
inſufficientes cenſentur eæ , quarum quælibet
66 ſi ſeorſum , & de per ſe adducatur , non ad-
mittitur de ſtylo , nec ſufficit ad impetran-
dum , Pontius *l. c.* quia ſtylus Curiæ denotat
mentem Papæ , Mandoſ. *ad Reg. Cancell. in*
proœmio q. 2. *num.* 3. Lother. *de re benef. lib.*
2. *q.* 40. *num.* 69.
67 Et in dubio an cauſa allegata cenſeatur
finalis , vel impulſiva , cenſenda eſt impulſi-
va, niſi ſola allegata ſit , Sanch. *d. diſp.* 21.
num. 20. *& num.* 25. Eſcobar *d. cap.* 4. *num.*
124. *verſ. Dubitatur* , Pontius *d. cap.* 17. *nu.*
41. Bonaccin. *de legib. diſp. pr. q.* 2. *puncto*
6. *num.* 4. *verſ. Verùm ſi dubitetur* . Leo *in*
prax. Sacr. Pœnitent. part. pr. ubi de tranſ-
greſſ. votorum, verſ. Contrariæ autem , *pag.*
Mihi 62. quia (ut diximus) in dubio
præſumendum eſt pro valore actus , & ma-
gis ut valeat , quàm pereat .

Quando taciturnitas veri , vel expreſſio
falſi diſpenſationem vitient , diximus *lib. pr.*
cap. 4. *num.* 40. Ubi etiam diximus de cauſis
intrinſecis , & extrinſecis , & earum diverſo
eſſe-

effectu, *& d. num.* diximus de expreſſione
facta cauſa demonſtrationis, & alia facta
cauſa taxationis.

Certum itaque, indubiumque eſt requiri
cauſam juſtam ad hoc, ut diſpenſatio licita,
68 & aliquando etiam valida ſit. Qualis autem
eſſe debeat hujuſmodi cauſa ad hoc ut ſuffi-
ciens ſit, non poteſt dari certa regula, ut di-
cemus infra, concludunt tamen plerique Do-
ctores, requiri, ut ea bonum commune ali-
quo modo ſpectet; undè cum commune bo-
num naſcatur ferè ex bono privatorum com-
muniter, ſufficit, ut notabile horum bonum
diſpenſationem exigat, quando illud tale
eſt, ut ex eo bonum commune aliquo modo
juvari poſſit, ut rectè docent Coninck. *de
Sacrament. diſp.* 33. *dub.* 5. *num.* 43. Pont.
lib. 8. *d. cap.* 14. *num.* 12. Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
19. *num.* 1. Averſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Jam quia,
in fine*; Sperell. *deciſ.* 109. *num.* 27. Non
69 tamen ita juſtam eſſe oportet, ut ex ea neceſ-
ſariò debeat diſpenſatio concedi, ſed ſufficit
juſtam eſſe poſſe, quamvis neceſſaria non ſit,
vide Pontium *l. c.* & quamvis etiam verè hu-
70 juſmodi cauſa non eſſet ſufficiens, & juſta,
ſed prudenter, & bona fide legitima, &
ſufficiens à diſpenſante putaretur, adhuc va-
lida eſſet Diſpenſatio, quamvis in lege Supe-
rioris fieret, Sanch. *lib.* 8. *d. diſp.* 17. *num.* 8.
Layman. *lib. pr. tract.* 4. *d. cap.* 22. *num.* 12.
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *num.* 195. Dian.
part. pr. tract. de Legibus, reſol. 33. & in du-
bio an cauſa ſit juſta, eſt in benigniorem par-
tem inclinandum; & in dubio ſpeculativo,
71 credendum facultatem extendi ad cauſam
dubiè juſtam. Aliter enim eſſet hujuſmodi
Poteſtas multis ſcrupulorum occaſionibus ex-
poſita, & ſi ad ſolas cauſas certò juſtas exten-
di deberet, Fidelium Animæ, prout diſpen-
ſantium mentes continuis ſcrupulis angeren-
tur, & nulla ferè Diſpenſatio fieret, in qua
non remaneret aliquid dubitandum, & vix
auderent Superiores diſpenſare. Verùm qui-
72 dem eſt, quòd, ut Superior licitè diſpenſet,
debebit in cauſa dubia practicè judicare lici-
citum eſſe ſibi in tali caſu Diſpenſare, alio-
quin cum eo dubio Diſpenſando peccaret;
Ità bene Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 9. Me-
roll. *diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 207. *tomo* 2. Barboſ.
de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap. 11. *num.* 198.
Reginald. *lib.* 31. *d. cap.* 26. *num.* 195. Silveſt.
Verbo Diſpenſat. q. 14. *num.* 20. *in fine*. Eſco-
bar. *Theol. mor. d. cap.* 4. *verſ. Dubitat Præ-
latus*. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 29. Boſſ.
mor. var. part. 2. *titulo pr.* §. 45. *num.* 1676.
Salas *de legibus diſp.* 20. *ſect.* 5. *num.* 65.
73 Imò nec tenebitur Superior cognoſcere ju-
dicialiter de exiſtentia, & juſtitia hujuſmo-
di cauſæ, ſed ſat erit, ut quocumque modo
cognoſcat; Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 4. *num.* 19. Bo-
nacin. *de legibus, diſp. pr. q.* 2. *punct.* 3. *nu.*
17. Eſcobar *Theol. mor. tract. pr. exam.* 16.
cap. 2. *verſ. Neceſſum ne*.
74 Amplia prædicta, itaut vera ſint, & ritè
procedant, eo etiam caſu, quo Diſpenſatio
fieret in jure Dei ex commiſſione ſuo Vica-
rio facta, v. gr. in Votis, Juramentis, in con-
ceſſione Indulgentiarum, ſi Diſpenſans ra-
tionabiliter exiſtimet cauſam juſtam ſubeſſe;
Sanch. *d. diſp.* 17. *num.* 8. Layman. *l. c.* &
75 quamvis poſt diſpenſationem ſic bona fide fa-
ctam conſtet eam cauſam non fuiſſe ſufficien-
tem, diſpenſatus, dùm bona fide propoſuit
eam cauſam putando eſſe ſufficientem, erit
tutus in conſcientia Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17.
num. 9. Navarr. *in manual. prælud.* 9. *num.* 13.
76 *in fine*, imò nec peccavit ſic bona fide cau-
ſam inſufficientem proponendo, quia ſuum
non eſt judicare an cauſæ juſtæ ſint, & legi-
timæ, ſed id ad Superiorem ſpectat, ita San-
ch. *l. c. num.* 8. *& num.* 9. Filiuc. *d. cap.* 10.
num. 314. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 29.
77 At dubium eſt, an ſit valida Diſpenſatio,
ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet; Pro cujus
dubii reſolutione præmittendum eſt, cauſam
78 Diſpenſationis ceſſare poſſe, vel antequàm
Pontifici proponatur pro Diſpenſationis im-
petratione; Vel poſt mandatum Pontificis
ad Diſpenſandum Delegato commiſſum, ſed
nondum exequutum; vel poſt Diſpenſatio-
nem à Delegato factam nondum tamen effe-
ctu conſummato; vel poſt Diſpenſationem
factam, & effectum conſummatum, nempè
matrimonium contractum.
79 Quoad primum tempus, jam diximus ſu-
pra, quòd ſi unica cauſa allegata fuerit, &
ea falſa ſit, vel deficiat, non poſſit Delega-
tus diſpenſare, cum fuerit obreptitiè extor-
tum mandatum de Diſpenſando; ſi verò plu-
res cauſæ allegatæ ſint, inter quas aliqua
ſit, quæ ex ſe ſufficiat ad impetrandum, &
hæc vera ſit, valere diſpenſationem.
80 Quoad ſecundum tempus, dic non poſſe
delegatum diſpenſare, ſi antequam facta
fuerit diſpenſatio à Delegato, cauſa finalis
ceſſat; quia cauſa ceſſante, ceſſare debet ef-
fectus, ut diximus; & cùm poteſtas diſpen-
ſandi Delegato conceſſa, ſit limitata, &
conditionata, itaut ſi preces veræ ſint, diſ-
penſet; ſi hæ falſæ ſint, vel ante Diſpenſa-
tionem deficiant, non poteſt delegatus Diſ-
penſationem exequi; Meroll. *diſp.* 4. *cap.* 6.
dub. 2. *num.* 319. *tom.* 2. Gutierr. *qq. Canon.
lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 132. *& de Matr. cap.* 126.
num. 2. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 30. *num.* 12. Gat-
zia *de Beneſ. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 280. Pont.
lib. 8. *cap.* 20. *num.* 3. Bonacin. *de leg. diſp.
pr. q.* 2. *puncto* 10. *propoſ.* 2. *num.* 3. Leo *in
Praxi S. Pænit. part. pr. ubi de tranſgreſſ.
votor. verſ. Dicendum tertiò, pag. Mihi* 67.
81 Nec ſunt audiendi Garzia, Pirrh. Corra-
dus, & alii à nobis *lib. pr. cap.* 6. *num.* 294.

Digitized by Google

citati, dum docent ſufficere, ſi cauſa vera ſit tempore exequutionis Literatum per Delegatum faciendæ; prout nec placet Doctrina Gutietrez, Maſcardi, Caputaquenſis, & aliorum, qui ſentiunt ſufficere ſi veriſicentur tempore impetrati mandati ad Diſpenſandum; quia indubium eſt reſpectu harum Diſpenſationum, quę per Pontificem abſolutè non fiunt, ſed committuntur Ordinatio requiti, ut cauſa vera ſit, non ſolùm tempore ſupplicationis porrectæ, & Delegationis factæ, ſed vera etiam ſit tempore exequutionis à Delegato faciendæ, quia tempus petitæ diſpenſationis à Pontifice, & exequutionis à Delegato factæ unicum tempus reputatur; ſic benè Sanchez, Merolla, Pontius, Bonacina, Diana, Reginaldus, Filiucecius, Trullenck., & alii à nobis propterea citati *d. cap.* 6. *num.* 229. ubi *num.* 302. diximus validam eſſe Diſpenſationem, ſi cauſa vera fuerit tempore impetrati reſcripti, quamvis medio tempore ceſſarit, ſi poſtea teviviſcat, & tempore exequutionis ab Ordinatio faciendæ vera ſit, quia utroque tempote, nempè Impetrationis reſcripti, & exequutionis Ordinarii vera eſt.

82 Quoad tertium tempus dic non vitiari Diſpenſationem, ſi poſt Diſpenſationem ritè, & legitimè factam, cauſa finalis ceſſet nondum ſequuto Matrimonio, & proinde nondum conſummato effectu diſpenſationis; Ita Gutierr. *de matrim. cap.* 126. *num.* 2. Garzia *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 291. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *num.* 212. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 6. *num.* 67. Pelliccion. *Illuſtr. utr. Jur. Quæſt. qu.* 25. *cap.* 2. *pag. mihi* 216. *col.* 2. *in fine*, Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 22. *num.* 4. Trullenck. *d. dub.* 6. *num.* 5. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 24. *verſ. Sed negativam*. Barboſ. *de Jure Eccleſ. univ. lib. pr. cap.* 11. §. 6. *num.* 197. & hanc doctrinam probabilem eſſe dicit Bonac. *de legib. diſp. pr. qu.* 2. *puncto* 10. §. *pr. propoſ.* 3. *num.* 9. & Sanch. *d. diſp.* 30. *nu*.... dicit non poſſe quem damnari, ſi hanc opinionem amplectatur, cum habeat pro ſe graves Auctores, nec ſit rationibus deſtituta; ratio eſt, quia cùm jam fuerit ſublatum impedimentum ob Diſpenſationem, & relaxata Lex, quæ illud inducebat, non poteſt ampliùs teviviſcere idem impedimentum, niſi de novo à Legiſlatore inducatur; undè cùm non fuerit ulteriùs ab eo inductum, ceſſavit impedimentum.

Ob ſupradictas rationes ceſſat omnis difficultas reſpectu validitatis Diſpenſationis; quamvis enim poſt matrimonium jam ritè contractum ceſſet cauſa, ob quam ipſa Diſpenſatio facta fuit, valida erit Diſpenſatio, ſicut expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *nu.* 10. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 6. *n.* 6. Rot. in Poſthumis Farinacii *deciſ.* 642. *nu.* 6. Rot. coram Durano *dec.* 154. *n.* 20. Bonac. *de Legib. diſp.* 1. *qu.* 2. *punct.* 10. §. 1. *propoſ.* 4. *nu.* 11. Coninck. *dicta diſp.* 33. *dub.* 6. *nu.* 12. Lothet. *de Re Benef. lib.* 2. *qu.* 32. *nu.* 124. Dian. *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *l. c. verſ. Num diſpenſ.* Quod idem dicendum erit, quoties actus, vel effectus Diſpenſationis non poſſit commodè tevocari, ut ſi quis obtinuiſset Beneficium cum Diſpeuſatione, ſi poſtquam plenè obtinuit Beneficium ceſset cauſa, ob quam fuit diſpenſatus, nihilominus Beneficium tetinebit. Sic Irregularis diſpenſatus ex cauſa ad omnes Ordines recipiendos, ſi poſt ſuſceptum Subdiaconatum ceſsaret cauſa, nihilominus ad reliquos Ordines promoveri poterit, quia oppoſitum eſſet ei valde incommodum, & difficilè; vide Dian. *l. c.* & Trullenck. ubi ſupra, *nu.* 8.

Alitet tamen eſset dicendum, ſi effectus Diſpenſationis eſset diviſibilis, & non omninò conſummatus, ut ſi quis ob aliquam infirmitatem diſpenſatus à jejunio Quadrageſimæ, media Quadrageſima convaluerit, ceſſat Diſpenſatio, & tenetur ad jejunium. Trullenck. & Bonac. *ll. cc.*

Quod diximus valere Diſpenſationem factam, quamvis poſtea cauſa ceſset, limitant nonnulli, itaut verum ſit, ſi cauſa non omninò ceſsavetit, ſed remanſerint aliquæ reliquiæ, quia in moralibus, minor cauſa deſideratur ad licitum conceſſionis uſum, quàm ad ipſam conceſſionem; ita Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *num.* 8. Coninck. *de Sacramentis d. diſp.* 33. *nu.* 103. *in fin.* P. Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiar. par. prim.* ubi *de Tranſgreſſ. Votor. verſic. Quod intellige, pag. mihi* 66., quicquid tamen iſti, & alii dicant, probabiliùs puto, poſt factam Diſpenſationem ad unicum actum valere Diſpenſationem, quamvis tunc cauſa omninò ceſset, quia, ut diximus tunc fuit relaxata Lex, & Impedimentum non fuit à Legiſlatore denuò conſtitu-

83 tum; & eò magis id verum eſt, ſi dubium eſset an cauſa Diſpenſationis ceſsaſset, necne, quia præſumi debet non ceſsaſse; poſseſſio enim ſtat pro Diſpenſatione, quam conſtat validè conceſſam fuiſſe. Bonac. *de Leg. l. c. nu.* 10. Sanch. *d. diſp.* 30. *nu.* 9. Trullen. *d. dub.* 6. *nu.* 5. P. Leo *l. c. verſ. Quod intellige, pag. mihi* 66. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *Theol. Mor. tract.* 1. *exam.*

84 16. *cap.* 3. *in princ.* Pari modo valida cenſeri debebit Diſpenſatio, ſi dubium proveniret ex eo, quòd Executor munus ſuum non rectè exequtus fuiſset, quia in hujuſmodi dubio, pro ipſo, ut rectè, & ritè proceſserit, ſtat præſumptio. Rub. *deciſ.* 451. *nu.* 6. *tom.* 2. Seraphin. *dec.* 338. *nu.* 2. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 155. *nu.* 3., & quòd fecerit diligentias ad exequendum officium ſuum neceſſarias, idem Rubeus *deciſ.* 740. *num.* 13.

tom. 3. Barboſ. in Votis Canonicis, lib. 2. Vot.
17. nu. 85. Vel ſi dubitaretur, an ſatis pro-
85 bata fuiſset veritas narratorum. P. Leo in d.
Praxi l. c. verſ. Atque ita, pag. mihi 62.,
quia in dubio præſumendum eſt pro validi-
tate Diſpenſationis, & magis ut valeat, quàm
86 pereat, ut diximus alibi; unde ſi quis velit
illam impugnare, tenebitur contrarium pro-
bare. Achill. de Graſs. deciſ. 12. alias 176.
nn. 3. de Probat. cum hujuſmodi præſumptio
Juris relevet Diſpenſatum ab onere proban-
di. Lother. de Re Beneſ. lib. 2. qu. 46. nn. 25.
Pariſ. de Reſignat. lib. 13. qu. 5. nu. 3. Man-
tic. de Conjectur. lib. 6. tit. 3. nu. 45. Donat.
Anton. de Marin. Reſol. Quotid. lib. 1. cap.
27. num. 6., & transfundat in Adverſarium
onus probandi. L. ſive poſſidetis, C. de Probat.
Mantic. l. c. Lother. d. lib. 2. qu. 43. nn. 74.
Marius Antonin. Var. Reſol. lib. 2. reſol. 51.
n. 5. Merlin. Pignatell. Contr. Forenſ. Centur.
pr. cap. 13. nn. 18. Rot. inter impreſs. poſt 2.
Volum. Conſil. Farinacil deciſ. 315. num. 7.
Hujuſmodi præſumptio dicitur liquidiſſima
probatio. Donat. Anton. de Marin. l. c. n. 7.
Mantic. l. c. Lother. d. qu. 43. n. 61. Gamb.
de Off. & Pot. Legat. lib. 3. nu. 333. Gonzal.
ad Reg. 8. Cancell. §. 7. proœm. nu. 141. Ma-
rius Antonin. l. c.

Movet quæſtionem Meroll. tom. 1. diſp. 3.
cap. 3. Corollar. 14. num. 180. an Diſpenſatus
ſit tutus in conſcientia, ſi dubium ſit, an Præ-
87 latus, qui diſpenſavit, habeat poteſtatem
diſpenſandi; & concludit, quòd ſi Superior
ſit in poſseſſione, non poſſit in dubio ſua
poſseſſione ſpoliari, donec moraliter certè
conſtet de defectu legitimæ poteſtatis; unde
ſi adhibita diligentia dubium vinci non poſ-
ſit, ſuo munere fungi poterit; & quamvis
tractu temporis detegatur, Superiorem illum
non fuiſse legitimum, adhuc valebit Diſpen-
ſatio, ſi re vera habebat titulum coloratum
88 à legitimo Superiore, dato etiam, quòd eſ-
ſet nullus reſpectu alicujus Impedimenti oc-
culti. At ſi detegatur, caruiſse titulo colo-
89 rato à legitimo Superiore, non valebit Diſ-
penſatio, quia primo caſu, valent geſta, ſivè
ille ſit Ordinarius, ſive Delegatus, quoniam
communis error dat Juriſdictionem, ut di-
ctus Meroll. l. c., & nos latè diximus lib. 1.
cap. 5. num. 41.

90 Circa prædicta eſt adnotandum, quòd ſi
cauſa Pontifici allegata non probaretur co-
ram Ordinario, ſed coram eo alia cauſa vera
allegaretur, quam Papa de ſtylo admiſiſset,
ſi expoſita fuiſset, tamen non poterit Dele-
gatus diſpenſare; quia cum Literæ Pontificis
reſtringantur ad propoſitam cauſam, non eſt
in poteſtate Delegati aliam admittere, nec
ſuam Juriſdictionem ultra expreſsa in Man-
dato prorogate. Pariſ. conſ. 64. num. 18. &
conſ. 68. num. 235. part. 4. Pyrrh. Corrad. in
Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 5. nu. 55.
quamvis ſimilia ſint. Sbrozius de Off. Vicar.
lib. pr. qu. 67. nu. 5. Hujuſmodi namque Diſ-
penſationum Literæ tantùm valent, quan-
91 tùm ſonant, ut alibi diximus; & cum omnia
Reſcripta Papæ ſint ſtricti Juris, ut diximus
alibi, non ſunt extendenda. Cap. Quia non-
nulli 4. cap. Significante 34., & cap. Rodulph.
35. de Reſcript. Marius Antoninus Var. Reſol.
lib. 1. Reſol. 39. num. 11. Pyrrh. Corrad. l. c.
nn. 57. Pariſ. de Reſignat. lib. 9. qu. 17. n. 39.
Marant. Reſp. 13. nn. 36. & 37. part. pr. Ru-
beus deciſ. 446. nn. 8. tom. 2.

92 Et quoniam quò difficilior eſt Diſpenſatio,
eò majores, & urgentiores requiruntur cau-
ſæ. Coninck. d. diſp. 33. nu. 44. Sanch. lib. 8.
diſp. 19. num. 7., & gravius eſt diſpenſare in
93 Jure Divino, quàm in humano; plus etiam
eſt diſpenſare in Cognatione ſpirituali, quàm
in carnali; plus in Paternitate, quàm in Com-
paternitate; plus inſuper in Conſanguinita-
te, quàm in Affinitate; plus in linea recta,
quàm in collaterali; plus in propinquioribus,
quàm in remotioribus gradibus, ut oppor-
tunè animadvertit idem Sanch. l. c. Ideò ut
aliqua ſigillatim adnotemus, ſciendum eſt,
ad diſpenſandum in Voto ſolemni Religio-
94 nis, requiri cauſas graviſſimas, nec ſufficere
cauſas privati boni; ſed requiri, ut hujuſ-
modi Diſpenſatio ad commune bonum fiat,
cum fieri non poſſit abſque aliquo ſtatus Re-
ligioſi detrimento; vide Sanch. lib. 8. diſp.
8. n. 8. unde requiritur, quòd cauſa talis ſit,
ut executioni Diſpenſationis obſtet, vel ex
ea cauſa Diſpenſatio cedat in honorem Dei.
Coninck. de Sacrament. diſp. 33. dub. 5. concl.
2. nu. 50., quia non cenſetur Deum dediſse
facultatem Prælato remittendi Jus, quod ipſe
in homines habet, niſi id in ejus honorem ce-
dat; & cum Diſpenſans in his alienum Jus
tanquam œconomus diſpenſet, habet pote-
ſtatem limitatam.

95 In Diſpenſatione Voti ſimplicis non ad-
mittitur ſola ſolutio Compoſitionis pecunia-
riæ, ſi nulla alia cauſa executioni Voti obſtans
reperiatur. Sanch. lib. 8. diſp. 20. nu. 6. ubi
96 tamen ait poſſe admitti ad commutandum,
ſi hujuſmodi eleemoſyna eſset æqualis obſe-
quii Divini, ac Votum, quod idem confir-
mat Filiuc. d. cap. 10. num. 320. Unde pro
hujuſmodi Diſpenſatione duplices cauſæ à
97 Doctoribus aſſignari ſolent; aliæ ex parte
materiæ, & aliæ ex parte Voventis: Ex
parte materiæ, ut quando prudentis judicio
ob mutationem circumſtantiæ dubitatur, an
Voti materia inutilis facta ſit, vel mala, vel
majus bonum impediens: ex parte Voventis,
ut ſi ob fragilitatem, vel pravum habitum,
aut ex aliorum conſortio, quod vitare non
poteſt ille, qui vovit, eſt in gravi periculo
frequenter peccandi contra Votum, vel quan-
do

do ob ſcrupulos continuò anxius eſt, an Vo-
to ſatisſecerit, v. gr. an ſatis attentè legerit,
vel recitaverit Orationes, quas vovit; vel
quia magna ſequitur difficultas adimplendi
Votum anteà non prævisa; vel ſaltem non
ita perpenſa; vel ſi ob publicam pacem, ne-
ceſse eſt eum, qui Caſtitatem vovit, nubere;
vel ſi dubium ſit, an Votum ab initio obli-
gaverit, vel an deliberare, & cum intentio-
ne vovendi id fecerit, quia cum in dubio
præſumatur pro Voto, opus eſt Diſpenſatione.
98 Et tamen nota, raro contingere ſupradi-
ctas cauſas ex ſe eſse ſufficientes, ut Vota
omninò remittantur, ſed tantùm ut commu-
tentur; vide Coninck. *d. diſp.* 33. *n.* 55. Imò
docet Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 20. *nu.* 25. non eſse
99 juſtam cauſam ad diſpenſandum in Votis Ca-
ſtitatis, vel Religionis ad conſervationem Du-
catus, ſeu Marchionatus in progenie, *& nu.*
100 26. addit nec eſse ſufficientem cauſam ad
diſpenſandum, ſi quis laboraret morbo con-
tinuo, & judicio Medicorum ſubveniri poſ-
101 ſet actibus venereis, ſed tantùm ad commu-
tandum; & ſic dum cauſa eſt temporalis, vel
inſufficiens, fit commutatio mixta cum ali-
quali Diſpenſatione; & ideo in Literis hu-
juſmodi Diſpenſationum dici ſolet, *miſericor-
diter diſpenſando commutes*, ut benè animad-
vertit P. Leo *in Praxi Sacræ Pœnitent. part.
prim.* ubi *de Commut. Votor. verſ. Ex prædi-
ctis, pag. mihi* 92. Minor autem cauſa requi-
102 ritur ad diſpenſandum in Voto pœnali Caſti-
tatis, aut Religionis, quàm in abſoluto, quia
illud minus voluntarium eſt, ut animadver-
tit Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 29.
103 Quando concurrunt ſimul vincula Voti,
& juramenti, expreſso utroque, major cauſa
exigitur ad diſpenſandum, quia duo vincula
magis, & fortiùs ligant, quàm unum, ut ali-
104 bi diximus: non tamen exigitur major cau-
ſa ad commutandum: ratio differentiæ eſt,
quia per Diſpenſationem extinguuntur duo
vincula, quæ, ut diximus, cum plura ſint,
magis ligant, quàm unum; & ideo major
cauſa requiritur, ut utriuſque Diſpenſatio-
nem, & ablationem compenſet. At per com-
mutationem neutrum vinculum tollitur, ſed
transfertur in aliam materiam; quarè ſatis
eſt materiam ſubrogatam, eſse æqualem ma-
teriæ promiſsæ, & juratæ, cum eadem ma-
neat duplicitet debita. Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
20. *nu.* 30.
105 Cauſa, quæ eſset ſufficiens ad diſpenſan-
dum in Voto, non ſumper erit ſufficiens ad
diſpenſandum in Voto non petendæ Diſpen-
ſationis; ſed quando eadem cauſa reperitur
in utroque Voto, ſufficiet pro utroque; v. g.
ſi quis imprudenter, & abſque matura deli-
beratione, aut metu levi coactus, Caſtitatem
voviſset, ac poſtea mutato conſilio, omni-
nò liberè vovit, ſe non petiturum Diſpenſa-
tionem in priori Voto, ſufficiet ad diſpenſan-
dum in utroque eadem in cauſa, quæ aliàs
ſufficiens eſset ad diſpenſandum Voto ſim-
plici; ſufficeret etiam ad diſpenſandum in
utroque vehemens frequentis tranſgreſſionis
periculum, quia eadem cauſa afficit utrum-
que Votum. Vide Sanch. *d. diſp.* 20. *nu.* 31.
106 Multò minor cauſa deſideratur in Diſpen-
ſatione ſuper tẽpore executionis Voti, quàm
ſuper vera ejuſdem Voti Diſpenſatione, quia
priori caſu remanet obligatio Voti, & ſola
executio differtur. Sanch. *nu.* 32. *l. c.*
107 Ad diſpenſandum ſuper Voto Profeſſionis
deſideratur cauſa, quæ bonum commune re-
ſpiciat, ut pacis totius Regni, vel ejus con-
verſionis ad Fidem; quia Diſpenſatio hæc fie-
ri nequit abſque aliquo ſtatus Religioſi de-
trimento, ut animadvertit Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
8. *nu.* 8. Aliquas præciſas cauſas pro diſpen-
ſando cum Monachis, ſeu Monialibus ad
matrimonium adnotat Gratianus *Diſcept.
Forenſ. cap.* 457. *uſque ad nu.* 22. Vide etiam
Puteum *deciſ.* 139. *nu.* 4. *lib.* 3.
Pro Diſpenſatione facienda in matrimonio
rato, quæ cauſæ ſoleant admitti, diximus
lib. 2. quas hic repetere ſuperfluum eſset.
108 In paternitate, ſeu maternitate ſpiritua-
li, vix, aut rarò, & cum maxima difficul-
tate, & non ſine urgentiſſima cauſa diſpen-
ſatur; & tunc regulatur prout in primo Af-
finitatis, vel in primo & ſecundo, vel ſe-
cundo Conſanguinitatis, vel Affinitatis: At
109 in Compaternitate longè faciliùs diſpenſa-
tur, & tunc ſufficiunt cauſæ leviores.
110 Quoad gradus Conſanguinitatis non omnes
cauſæ æquè admittuntur pro omnibus gra-
dibus, quia, ſicut ſupra diximus, quò pro-
pinquior eſt gradus, eò difficilior redditur
Diſpenſatio, & major cauſa exigitur; undè
ſuper primo Affinitatis ex linea tranſverſali
(cujus prohibitio æqualis videtur cum ſecun-
do Conſanguinitatis, ut docet Genuenſ. *in
Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolit.*) vel
111 in primo, & ſecundo, ex communi ſtipite
provenientibus, tam Conſanguinitatis, quàm
Affinitatis, ſive ex uno, ſive ex diverſis ſtipi-
tibus Impedimenta proveniant, requiruntur
cauſæ urgentiores, attenta maximè diſpoſi-
tione communi *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reformat.
Matrimonii*, quæ prohibet fieri Diſpenſatio-
nem in ſecundo gradu, niſi inter magnos
Princeps, & ex publica cauſa; undè rarò
aliæ cauſæ admitti ſolent, quàm ad ſcanda-
la vitanda, ad reparandum honorem mulie-
ris, vel ob ſolutionem magnæ, & extraor-
dinariæ ſummæ pecuniarum, in publicos, &
pios uſus erogandæ, ut diximus ſupra, & la-
tiùs infra dicemus; vel pro Illuſtris Familiæ
conſervatione, vel ut bona in eadem fami-
lia conſerventur, vel ob excellentiam meri-
torum, vel ad ſtabiliendam inter Principes

Fi-

Fideles pacem, vel benevolentiam inter ipſos
conſervandam. Quòd ſi aliqua ex dictis gra-
vibus cauſis non adſit, tunc pluries ex levio-
ribus conjunctim admitti ſolent, juxtà illud,
*Singula, quæ non proſunt, multiplicata ju-
vant.*

112 Aliquas ex præciſis, quæ ſolent admitti in
ſecundo gradu, referunt Navarr. *lib. 4. Conſ.
titul. de Conſanguinit. & Affinit. conſ. 6. n. 1.
in prim. edit.* & Sanch. *lib. 8. diſp. 19. nu. 4.*
nempè ſi matrimonium eſſet contractum cum
ignorantia rigoroſæ prohibitionis Concilii;
ſi habita eſſet proles; ſi matrimonium ex lon-
go tempore eſſet malè contractum; ſi ſcan-
dalum timeretur ex ſeparatione; ſi fœmina
pauper ſit, & patruelis illam ducere velit:
113 Et in his gradibus propinquioribus faciliùs
diſpenſatur cum divitibus, & potentibus,
non quia id ſit acceptio perſonarum, ut ſtul-
tè garriunt Hæretici, ſed quia horum con-
cordia, pax, & mutua benevolentia magis
ad commune bonum eſt neceſſaria, ut ani-
madvertunt Sanch. *lib. 8. diſp. 19. nu. 5.* Fi-
liuc. *tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 219. tom. 1.*
Coninck. *diſp. 33. dub. 5. nu. 44.* Pont. *lib. 8.
cap. 14. num. 7.*

Animadvertunt nonnulli Doctores, inter
quos Sanch. *lib. 8. diſp. 19. num. 3.* Navarr.
*lib. 4. Conſil. tit. de Conſanguin. & Affinitat.
conſ. 8. nu. 8. in pr. edit.* Filiuc. *tom. 1. tract.
10. part. 2. cap. 10. nu. 319.* Trullenck. *lib. 7.
cap. 19. dub. 2. nu. 15. tom. 3.* Sub dicto de-
creto, & prohibitione Concilii non compre-
hendi Impedimentum publicæ honeſtatis,
114 etiam in primo gradu, nec Impedimentum
Affininitatis ex copula fornicaria proveniens,
quia hæc ſunt multò minora Impedimenta;
& cum dictum Decretum ſit pœnale, nec de
publica honeſtate faciat mentionem, non eſt
extendendum ultra expreſſa.

115 In aliis gradibus remotioribus, nempè ſe-
cundo, & tertio, vel in tertio, ſeu tertio
& quarto, vel quarto ſimplici Conſanguini-
tatis, vel Affinitatis, tam ſi ex uno commu-
ni, quàm ſi ex pluribus, & multiplicatis ſti-
pitibus proveniant Impedimenta, admittun-
tur cauſæ leviore, ut anguſtia loci, defe-
ctus dotis, ætas mulieris, ſedatio inimici-
tiarum, compoſitio litium, & ſimiles.

116 Si Diſpenſatio petatur ad reparandum ho-
norem mulieris, & ſcandala vitanda, atten-
ta copula carnali, vel ſuſpecta converſatio-
ne præhabita, ſi Oratores ſint conjuncti re-
motioribus gradibus, ſufficit exprimere, quòd
niſi matrimonium contraheretur, dicta mu-
lier diffamata, & innupta remaneret, gra-
viaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter
117 exoriri. At in propinquioribus, nempè infra
ſecundum, vel in ipſo ſecundo, non ſufficiunt
dictæ cauſæ, ſed requiritur, ut, niſi matrimo-
nium contrahatur, Oratrix innupta, & gra-
viter diffamata remaneret, & gravia ſcan-
dala timeantur, & utrique Oratori etiam
vitæ periculum immineat.

Et quoniam ſingula, quæ non proſunt,
multiplicata juvant, Afflict. *deciſ. 13. num.
24.* Fontanell. *de pact. nuptial. clauſ. 6. Gloſſ.
3. part. 2. num. 17.* Gratian. *Diſcept. Forenſ.
118 cap. 18. nu. 19. part. pr.* ideò multoties eve-
nit, ut multæ cauſæ leves, quarum ſingulæ
non ſufficerent, v. gr. ſi Oratrix ſit patre or-
bata, habeat plures filios ex alio matrimo-
nio, quibus valdè conferat habere unum,
qui loco patris naturalis de eis curam ha-
beat; multoties etiam nobilitas Oratricis,
119 conjunctis aliquibus aliis cauſis, movet Pon-
tificem ad diſpenſandum. Nec deſunt aliæ
cauſæ, quæ movere poſſint Pontificem ad
diſpenſandum, quæ cum innumeræ eſſe poſ-
ſint, impoſſibile eſt illas ſingillatim adnotare;
poteſt enim Pontifex quamlibet cauſam ra-
tionabilem ſibi benè viſam admittere, cum
id ejus arbitrio, & judicio remittatur, teſte
Gamb. *de Off. & Poteſt. Leg. lib. 10. nu. 176.
verſ. Decimò quæro;* quamvis verum ſit, quòd
ſi propoſita cauſa non ſit in uſu, ſoleat ipſe
Pontifex dictam cauſam committere diſcu-
tiendam ad Eminentiſs. DD. Cardinales Sa-
120 cri Concilii; quæ Sacra Congregatio habet
facultatem ab ipſo Pontifice eas cauſas, ea-
rumque ſenſum, & an juſtæ, & ſufficientes
ſint declarandi.

121 Infraſcriptæ autem de ſtylo Romanæ Cu-
riæ ſunt uſu receptæ, & ad praxim deductæ,
nempè

1 Utilitas Eccleſiæ; *cap. Neceſſaria 6. cap.
Conjug. 17. cauſ. pr. qu. 7.*

2 Scandalum, quod ut evitetur, eſt juſta cau-
ſa ad diſpenſandum, *cap. Cum teneamur 6. de
Preb. & Dignit. Gloſſ. in cap. de Reſcript.*

3 Majus bonum, vel evitatio majoris mali;
cap. Diſpenſationes 16. dicta cauſ. pr. qu. 7.

4 Neceſſitas, *d. cap. Neceſſaria, cauſ. pr. qu. 7.*

5 Merita perſonæ; *cap. Innotuit 20. de elect.
& cap. De multa 28. de Preb. & Dignit. in fin.*

6 Loci difficultas, vel anguſtia; *cap. Ad au-
dientiam 3. de Eccl. ædificand. vel reparand.*

7 Tempus, *d. cap. Neceſſaria 6. cauſ. pr. qu. 7.*
multa enim fiunt ratione temporis, quæ aliàs
fieri prohibentur; *cap. Baptizari 3. diſt. 5.
& cap. Ne quod abſit 98. diſt. 4.*

8 Ætas, vel ſenilis, vel puerilis, cujus ratio-
ne faciliùs diſpenſatur; *cap. Pœnitentes 63.
diſt. 50. & cap. Si duo 4. cauſ. 35. qu. 6.*

9 Futurum bonum, ut ſi diſpenſetur, v. gr.
cum Hæreticis, ut cæteri ad S. Matris Ec-
cleſiæ gremium, & Fidei Catholicæ purita-
tem redire incitentur; *cap. Ipſa pietas 24.
cauſ. 23. qu. 4.*

10 Commune bonum, ut quando pro Diſpen-
ſatione Matrimoniali, vel Indulgentiarum
conceſſione, injungitur onus ſolvendi aliquam
ſum-

ſummam, quæ in pios, & publicos uſus erogari debeat; vide, quæ ſupra diximus, & dicemus infra in alio Capitulo.

11 Eventus rei; *cap. Decernimus* 2. *de Judiciis.*

12 Proles ex Conſanguinea ſuſcepta; *cap. Quia circa 6. de Conſang. & Affin.*

13 Pietas; *cap. Porrò primo de Cleric. Pugnant. in Duell.*

14 Miſericordia; *cap. In ſingul.* 19. *diſt.* 86.

15 Religio; *cap. Si quis Diacon.* 29. *diſt.* 50.

16 Perſonarum numerus ad ſedandas diſsentiones, & ſtrages vitandas; *cap. Sanè* 2. *de tempor. Ordinat.*

Plura de hujuſmodi cauſis videri poſſunt, penes Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. Pontium *lib.* 8. *cap.* 14. *à num.* 11. Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpen. Apoſt. lib.* 1. *cap.* 1. Sperell. *dec.* 109. *à nu.* 27. Sylveſt. *verbo Diſpenſatio.*

122 Cauſæ, quas ſupra diximus, faciunt generaliter pro omnibus Diſpenſationibus, tam matrimonialibus, quàm aliis. Illæ verò, quas infra declarabimus, ſunt particulares, & ſpe-

123 ciales pro matrimonialibus, & ſunt de ſtylo Romanæ Curiæ uſu receptæ: nempè, anguſtia loci; ejuſdem difficultas defectus, ſeu carentia dotis; ſedatio inimiciriarum; proles numeroſa Oratoribus; ætas Oratricis, nè Conjugia cum Hæreticis fiant; excellentia meritorum; ſolutio majoris Compoſitionis, ex qua bonum publicum promoveatur; conſervatio bonorum in familia; conſervatio Illuſtris Familiæ, ſcandalorum evitatio, matrimonium ignoranter cum Impedimento dirimenti contractum. Quarum cauſarum intelligentiam, & alia magis practicabilia, infra, Deo dante, adnotabimus.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis inter Conjunctos cupientes matrimonialiter copulari inſimul, eò quòd pares conditionis ob anguſtiam loci non inveniant.*

2 *Anguſtia loci debet verificari quoad locum originis Oratorum, & non Domicilii,* & nu. 100.

3 *Niſi Pontifex ſciens eſſe eos tali loco ortos, & concedere vellet, ut hujuſmodi cauſa verificaretur in ſolo loco domicilii.*

4 *Cauſa anguſtiæ loci prius admittebatur, non ſolùm in locis anguſtis, verùm etiam in locis amplis, & Civitatibus magnis; ſed poſtea fuit, quoad Civitates, denegata.*

5 *Quod extenditur etiam ad Suburbia, niſi per milliare circiter à Civitate diſtent.*

6 *Solet tamen adhuc admitti in Civitatibus anguſtis, quæ tercentum focularia, non excedunt.*

7 *Sed antequam in Romana Curia d. cauſa admittatur, debet exhiberi fides Ordinarii Civitatis, quòd ea non excedat tercentum focularia.*

8 *Et in Literis Diſpenſationis apponitur clauſula,* dummodo prædicta Civitas tercentum focularia non excedat.

9 *Civitas dicitur omnis populatio, quæ habet Epiſcopum, & eſt caput Diœceſis,* nu. 11.

10 *Quamvis Oppidum, vel Urbs conſtituatur ex conſtitutione ædificiorum, maximè ſi ſint Mœnibus munita, non tamen dicitur Civitas.*

12 *Nec veniunt ſub d. prohibitione Oppida terræ, & loca inſignia, licèt ſint plena populo, & in eis verificari poteſt cauſa anguſtiæ loci.*

13 *Ad verificationem d. cauſæ non ſolùm conſiderari debet qualitas ipſius loci, ſed etiam Oratricis, veluti an in loco poſſit eſſe alius æqualis, qui non ſit affinis.*

14 *Hujuſmodi anguſtia non eſt adeò ſtrictè accipienda, ut neceſſaria ſit exacta perquiſitio, an ſint in Oppido pares, qui non ſint Conſanguinei, ſed morali modo, & non adeò ſtrictè intelligenda eſt, ut licèt aliqui adſint, tamen difficilè erit eis nubere,* & nu. 16. & 25.

15 *Paritas, & diſparitas ex quibus inter Oratores conſiderari poſſit.*

17 *Matrimonium non eſt reſtringendum ad unum, vel alterum præcisè, neque debet eſſe coactum.*

18 *Imò ſi varia eſſe poſſint matrimonia, debet dari optio.*

19 *Anguſtia verificatur, ſi adductum fuerit Pontifici pro cauſa finali, quòd major pars Concivium loci, cujus anguſtia adducitur, Oratrici ſint adeò conjuncti, ut Impedimentum dirimens intercedat, & de ratione,* nu. 20.

21 *Fieri non poſſe videtur, quòd commodè fieri nequit.*

22 *Difficile æquiparatur impoſſibili.*

24 *Cauſa anguſtiæ ſatis probata diceretur, ſi Oratrix per aliquod ſpatium temporis, v. gr. quinque, aut ſex annos fuiſſet ornata, & expoſita ad nubendum, & nullus æqualis eam petiiſſet, quamvis aliquis tractu temporis illam poſſet ducere,* num. 25.

26 *Anguſtia ſufficit, ut verificetur de tempore petitæ, & executæ Diſpenſationis; nec obſtat quòd in futurum æqualis inveniri valeat.*

27 *Anguſtia verificata dicitur, ſi fœmina, quæ nubere intendit, habeat quidem in ſuo loco plures æquales, non conſanguineos, vel affines, at ea ſit ætate longæva, vel ex alio matrimonio filios habeat, vel ſit deformis.*

28 *Et eò magis dicitur verificata, ſi mulier ſit aliquo crimine, & vitio diffamata, & hujuſmodi vitia, quæ ſint.*

29 *Mulier rixoſa deſcribitur.*

30 *Non dicitur æqualis fœminæ juveni quamvis vir aliàs paris conditionis eſſet, qui haberet filios ex alio matrimonio, vel eſſet valdè deformis, luſor, & malis moribus imbutus.*

31 *Indignus Conjux judicatur, qui malis moribus imbutus eſt, vel bonis inæqualis.*

32 *Paria ſunt non poſſe, vel poſſe, ſed non ſine dedecore.*

33 Non

33 *Non debet judicari æqualis mulieri juveni vir ſenex, adeout matrimonium inter pares contrahi dieatur.*

34 *Æqualitas inter Conjnges laudatur.*

35 *Si inter Sponſos adſit diſparitas ætatis, argnitur metns.*

36 *Mulier nupta ſeni vocatur vidua*, & nu. 38.

37 *Adeont gandeat privilegiis vidnarum, & habeat electionem fori.*

38 *Matrimoninm mulieris jnvenis, cum viro ſene improbatur.*

39 *Romani de menſe Maii non dncebant uxores, ſed menſe Junii, & de ratione.*

40 *Zelotypia eſt ſenibns perpetua comes.*

41 *Papa ſæpè movetnr ob Conjugnm diſparitatem ad diſpenſandum ſuper matrimonio rato, & non conſnmmato, eò quòd infelices exitns ſolent bujuſmodi matrimonia babere.*

42 *Quod dictum eſt de viro ſene, procedit & in viro juvena, qui dneet nxorem ſenem, quia cenſetur ductus ad eam ducendum propter dotem.*

43 *Æqualitatis ætatis inter Conjuges, eſt mutnæ eorum fœlicitatis, & amicitiæ canſa.*

44 *Omne animal diligit ſibi ſimile.*

45 *Deus formavit Adæ Evam nxorem illi ſimilem.*

46 *Mala, qnæ oriantnr ex diſparitate Conjugum referuntur remiſſivè.*

47 *Si in Oppido adſit fœmina nobilis, quæ ex anguſtia loci intendit nubere conſanguineo; ſi adſit vir ignobilis, ſed Doctor, is dicitur æqualis, ob dignitatem Doctoratus.*

48 *Servi, qui non poſſnnt babere Dignitates, non poſſunt eſſe Doctores.*

49 *Privilegium Doctoratus inductnm eſt favore pnblico.*

50 *Comitiſſa nubens Doctori non dieitur nubere indigno: diſtingue tamen, quando iſte Doctor eſſet eximius doctrina, & tnne dieitur æqualis mulieri, ſecns ſi ſit ignarus, & ſimplex privilegium babeat*, nu. 52. & 58.

51 *Nobilitatis tria genera referuntur.*

53 *Differentia maxima eſt inter Doctores, & Doctorellos.*

54 *Literati ſunt admittendi ad officia Nobilinm, & illis comparantnr.*

55 *Fœmina nupta nobili, eo mortuo retinet dignitatem, & nobilitatem, qnam ex primo viro acquiſivit*, & num. 64.

56 *Doctor de Jnre Canonieo præfertur nobili ex inferiori genere.*

57 *Nobilitas, qnæ ex ſcientia, & propria virtute acqniritnr, præfertnr nobilitati, quæ ex factis Prædeceſſòrum ad poſteros deſcendit.*

58 *Doctor ignarus gaudere non debet privilegio Doctoratus, nec Doctoris nomen meretur.*

59 *Doctori ignaro præferendns eſt Scolaris ſcientia major.*

60 *Mulier ſi ſit nobilis, ſed pauper, ſi intendit nubere, & in Oppido ſint ignobiles, ſed divites, non tenetur eis nubere, ſed diſpenſari poteſt cnm conſanguineo, ob anguſtiam loci, qnid alii ſentiant*, num. 62. & 68.

61 *Nobilis dicitur, qui pecuniis abundat, & divites nobilium appellatione venunt.*

63 *Mulier ignobilis nubens viro nobili, efficitur nobilis.*

65 *Tamen nobilis mulier nubens viro ignobili amittit nobilitatem.*

66 *Matrimonia inter nobiles, & ignobiles non ſolent parere fœlices exitns, ſed rixas, & jnrgia.*

67 *Apud Romanos probibitnm erat patriciis cnm plebeis matrimonium contrabere, & de ratione.*

69 *Fœmina an petere poſſit Diſpenſationem ob banc cauſam, ſi in ejus Oppido non ſint æquales, ſed in loeis ſinitimis, & ſuæ Patriæ cobærentibus non deſint perſonæ paris conditionis, & negativè tenent nonnulli, ſed verior eſt ſententia affirmativa*, ut num. 70.

71 *Diſpenſatio Papæ, abſqne ulla reſtrictione, & limitatione intelligenda eſt.*

72 *Papa quod facilè poterat exprimere, & non expreſſit, præſumitur id facere noluiſſe.*

73 *Papa movetur ad diſpenſandum ex bae cauſa, quia dnriſſimum eſt mnlieri nubere extra ſnam Patriam.*

74 *Unuſqniſque præſumitur velle vivere in Patria ſua, quæ cniqne cbariſſima eſt.*

75 *Amor Patriæ vincit omnia, & prævalet amor erga Patrem.*

76 *Patria potiùs eſt eolenda, quàm Mater.*

77 *Filio lieet occidere Patrem contra Patriam venientem, tamquam boſtem.*

78 *Patria nnicuiqne eſt alter Deus.*

79 *Exilium à Patria eſt acerbiſſima pœna.*

80 *Perdens ſnam Civitatem, dicitnr mediam capitis diminntionem pati.*

81 *Civitas Lucenſis laudatur.*

82 *Ex Civitate Lucenſi orti ſunt tres Pontifices.*

83 *Necnon ſexaginta Cardinales, & nltra.*

84 *Et innumeri Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi.*

85 *Plures Principes, qui Lucæ orti fuerunt, referuntur.*

86 *Luca fuit à mnltis Imperatoribus innumeris privilegiis decorata.*

87 *Fuit Dncali dignitate illuſtrata à Ludovico Bavaro.*

88 *Fuit reſtitnta ad priſtinam Libertatem per Carolum IV. Imperatorem anno* 1369.

89 *Reſpnblica Lucenſis, & ejus Cives laudantur.*

90 *Cives Lucenſes ab Imperatoribus titulo* Spectabilium *decorantur, qui titnlus Comitibus, Marchionibus, & Epiſcopis competit.*

91 *Epiſcopns Lucenſis utitur Pallio Archiepiſcopali, & Cruee, ex Pontiſicum Indulto.*

92 *Eſt Comes, & babet plnra Oppida ſuæ temporali Juriſdictioni ſubjecta.*

93 *Capitulum Cathedralis Lucanæ, habet plures Terras ſuæ Ditioni abdictas.*

94 *Canonici ipſius Capituli habent nſum Mitræ.*

95 *Epiſcopo Lucenſi concedituur id, quod conceditur Cardinalibus Legatis.*

96 Et Canonicis datum eſt, quod Epiſcopis conceditur.
97 Templa, & Cœnobia Civitatis Lucanæ laudantur.
98 Lucana Civitas prima inter omnes Etruriæ Civitates Anno 68. Fidem adepta fuit.
99 Innumera Corpora Sanctorum in ea recoluntur, & Imago Vultus Sancti cælitùs emiſſa veneratur.
101 Si fuerit erratum in expreſſione Loci, Literæ per Delegatum non poſſunt expediri, niſi priùs correcto errore in Dataria, ſeù ubi fuerunt expeditæ.
102 Ad evitandum errorem Loci quid obſervent practici Curiales, & quando eis de vero Loco Originis non conſtat.
103 Expreſſio Diœceſis Oratricis eſt neceſſaria in Diſpenſatione, ob anguſtiam, aliàs Diſpenſatio eſſet ſubreptitia.
104 Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione ſuæ Diœceſis, Gratia eſſet ſubreptitia.
105 Si Oratores eſſent diverſarum Diœceſum, de utraque fieri debebit mentio in petitione Diſpenſationis ob anguſtiam.
106 Et tunc ſolent dirigi Literæ Ordinario Oratricis.
107 Si petatur Diſpenſatio ob Anguſtiam utriuſque Loci, & reperiatur Oratores eſſe de eodem Loco, non vitiabitur gratia, & ſufficit verificari anguſtiam ejus Loci.
108 Quando Oratores petunt Diſpenſationem ob anguſtiam, & ſint conjuncti in ſecundo, & tertio gradu, tunc quia Diſpenſatio redditur difficilior, ſolet addi clauſula, Et ſi extra.
109 Clauſula, Et ſi extra, quid importet.
110 Ob difficultatem verificationis d. clauſulæ, loco illius, ſolet exprimi, quòd Oratores ſunt de honeſtis Familiis.
111 Quæ expreſſio auget expenſam Diſpenſationis, & Compoſitionis in ducatis quinque, ſed reddit Diſpenſationem faciliorem, & tutiorem.
112 Expreſſio qualitatum nullo alio in caſu deſideratur, niſi quando Oratores velint ſe eximere à probatione d. clauſulæ, Et ſi extra.
113 Vel niſi adducatur ipſa qualitas ob cauſam finalem Diſpenſationis.
114 Exceptio nobilitatis, & qualitatis quando ſit uti narrativa, & ad pompam, non eſt neceſſe, ut verificetur.
115 Delegatus debet exequi Literas, verificatis prius tantùm cauſis finalibus, nec attendere debet illas cauſas, quæ in genere allegatæ ſunt.
116 Clauſula, de prædictis te diligenter informes, appoſita in Literis, refertur ad Impedimenta, ſuper quibus petitur Diſpenſatio.
117 Expreſſio qualitatis Oratorum, ſi fiat ad effugiendum clauſulam Et ſi extra, vel conjungatur cum alia cauſa, tunc probari debet.
118 Nobilitas, ſeù alia qualitas quandò dicatur adduci in cauſam finalem.
119 Verba, ut aſſeris, vel, ſicut aſſerunt, & ſimilia poſita in Literis, transferunt onus in aſſerentem probandi aſſerta.
120 Nobilitas non ineſt à natura, ſed in dubio eſt probanda.
121 Quando in Literis fuerit dictum, ut aſſeritur, per hoc verbum imperſonaliter prolatum, non inducitur obligatio probandi qualitatem expreſſam.
122 Quando in Literis fuerit dictum ſimpliciter, Oratores eſſe nobiles, ſufficit coram Delegato probare nobilitatem Patris.
123 Et quòd Oratores nobiliter vivunt.
124 Si verò fuerit dictum, eſſè de nobili genere procreatos, tunc non ſufficiet probare eos nobiliter vivere, ſed probanda erit nobilitas Patris, & Matris.
125 Quandò Diſpenſatio fundatur ſuper hujuſmodi cauſa nobilitatis, diſtingui debet, an Nobilitas ſit ex genere, ſeù ex Honoribus, vel Privilegio.
126 Deferentes eadem Arma, & Inſignia dicuntur de eadem Domo, & Familia.
127 Quoad probationem tamen nobilitatis, non ſufficit deferre eadem Arma, nec eſſe de Domo, ſed eſt probanda.
128 Omnis Populus dividitur in Nobiles, & Plebeios.
129 Nobilitas in tres gradus dividitur, videlicet ex Genere, vel ex Honoribus, & Virtute, aut ex Principis privilegio.
130 Nobiles genere, alii dicuntur Illuſtres, & alii non Illuſtres, & qui ſint hujuſmodi.
131 Nobiles ex Honoribus, & Virtute qui ſint.
132 Nobiles ex privilegio qui ſint.
133 Plebeiorum duplex eſt genus, Honeſtorum nempè, & vilium.
134 Viles qui dicantur.
135 Honeſtorum genus quale dicatur.
136 Teſtes ad probandum nobilitatem, quid deponere debeant.
137 Nobilitas probatur ex publica voce, & fama, & ex communi exiſtimatione.
138 Si probari debeat Oratorem eſſe de Nobili genere procreatum, quid debeat probari.
139 Probationem conſtituit Nobilitatis probatio, quòd Oratores deferant ſuper eorum Inſignia Galeam apertam.
140 Hiſtoriæ, & Cronichæ valdè conferunt ad probandam Nobilitatem.
141 Sufficit tamen regulariter Nobilitatem probari ex latere Patris.
142 Ad probandum, quòd Oratores ſint Perſonæ principales, ſufficit probare eos eſſe Viros potentes, & valdè divites.
143 Ad probandum Oratores eſſe ex honeſtis Familiis, ſufficit, ut Teſtes deponant eos honeſtè vivere, & nullo turpitudinis vitio eorum Familiam laborare.

De

De cauſa ob Anguſtiam Loci.

CAPIT. II.

QUòd cùm dicta Oratrix in dicto loco, propter illius Anguſtiam, Virum ſibi non Conſanguineum, vel 1 *Affinem, paris conditionis, cui nubere poſſit invenire nequeat &c. cupiunt invicem Matrimonialiter copulari ſed quia Tertio, & Quarto à communi ſtipite provenientibus Conſanguinitatis gradibus invicem ſunt conjuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quare &c.* Quandoquidem hæc cauſa frequentiſſimè adducitur, & ſuper illius intelligentia in dies occurrit de multis dubitari, ideò plura hìc erunt opportunè adnotanda.

2 Et primò adnotandum eſt, hanc cauſam verificari debere quoad locum originis Oratorum, & non Domicilii, ut diximus *lib.* 3 *pr. cap. 6.* niſi Pontifex ſciens Oratores eſſe ex tali loco ortos, tamen concederet, ut hujuſmodi cauſa verificaretur in ſolo loco Domicilii. Secundò adnotandum, tran- 4 ſactis temporibus uſque ad Annum Nonum Pontificatus Pauli V. hanc cauſam paſſim admiſſam fuiſſe, non ſolùm in locis anguſtis, verùm etiam in inſignibus, amplis, & Populo plenis, & etiam in Civitatibus magnis, & principalibus, imò in ipſamet Alma Urbe, cùm poſſent Oratrices talis eſſe qualitatis, ut quoad eas non invenirentur Viri paris conditionis, quibus nubere poſſent; at dictus Pontifex, re maturè perpenſa, cum prorſus veriſimile videretur poſſe ita facilè in magnis, & inſignibus Civitatibus hanc cauſam verificari, juſſit in poſterum quoad Civitates denegari, & proindè præcepit Officialibus ad id præpoſitis, ne illam deinceps admitterent, & ſic à dicto tempore uſque in hodiernum diem ob- 5 ſervatum fuit; & non ſolùm quoad Civitates, verùm etiam quoad Suburbia hæc cauſa denegata fuit, niſi per milliare, vel circiter à Civitate diſtarent, teſte Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap.* 6 *5. num.* 42. Sunt tamen nonnullæ anguſtæ Civitates, quæ tercentum focularia non excedunt, ut Vicar. Muſſalubretr. Capritan. & ſimiles; & in his attenta hujuſmodi anguſtia, adhuc ſolet iſta cauſa admitti, ob veriſimilem præſumptionem, quòd attenta earum exiguitate, non poſſit Oratrix ibi invenire virum paris conditionis, cui nube- 7 re poſſit. Requiritur tamen, ut antequam hujuſmodi cauſa in Romana Curia admittatur, exhibeatur fides Ordinarii dictæ Civitatis, quòd Civitas ipſa dicta tercentum focularia non excedat, & abſque ea fide, nullatenùs admittitur; imò in Literis, per quas 8 committitur Diſpenſatio, apponitur Clauſula, *dummodò præfata Civitas tercentum focularium numerum non excedat*: Quod idem obſervatur, tàm ſi ambo Oratores ſint de dicta Civitate oriundi, quàm ſi unus ſit de Civitate, & alter de alio loco; quo caſu utriuſque loci anguſtia verificari debet, ut ſuo loco diximus, & dicemus infra.

9 Quænam ſit propriè Civitas, dicendum eſt, eſſe omnem Populationem, quæ habet Epiſcopum, & eſt Caput Diœceſis, *cap. In illis* 2. *diſt.* 80. Fontanell. *de pact. nupt. clauſul.* 4. *Gloſſ.* 11. *num.* 15. quamvis enim Oppi- 10 dum, vel Urbs conſtituatur ex conſtitutione Ædificiorum, maximè ſi ſit mœniis munita, & ſpatiis, & Delubris diſtincta; non tamen dicitur Civitas ea Domiciliorum collocatio ita compacta, ſed potiùs Univerſitas Civium, & Inquilinorum, iiſdem utentium legibus, & moribus; ſed Civitas in caſu, de quo agimus, ea propriè dicitur, & 11 de ea ſola eſt intelligendum, quæ ſit muris cincta, habeat proprium Epiſcopum, & cujus legibus Caſtra, in ejus Territorio conſti- 12 tuta, vivere debent; vide Pirrh. Corrad. *l. c.* Unde ſub nomine Civitatum non comprehenduntur Loca illa, & Oppida, quæ cum inſignia ſint, ex communi uſu loquendi ſolent Civitates appellari, ut idem Pirrh. Corrad. *l. c.*, proindè ſequitur, quòd ſecluſis ſolis illis Civitatibus, quæ tercentum focularia excedunt, in aliis omnibus Oppidis, Terris, & Locis, quantumcunque inſignibus, & Populo plenis, ſoleat admitti; cùm probabile ſit, quòd quamvis ea Oppida ſint plena Populo, adhuc poſſit dari caſus, ut tales qualitates in Oratrice concurrant, ut intuitu illius verificari poſſit cauſa anguſtiæ in ipſomet Loco, in quo ob illius amplitudinem, & Populi multitudinem, verificari non poſſit quoad alias, in quibus dictæ qualitates non concurrant; ad verificationem 13 etenim hujus Cauſæ, non ſolùm conſiderari debet qualitas ipſius Loci, nempè, an ſit inſignis, vel anguſtus, ſed magis, & præcipuè ad qualitates Oratricis, quæ tales eſſe poſſunt, ut in Loco, quamvis amplo, inſigni, & pleno Populo, virum non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, non inveniat.

14 Nec adeò ſtrictè accipienda eſt hujuſmodi anguſtia Loci, ut neceſſaria ſit exacta perquiſitio, an ſint in Oppido pares Oratrici, non conſanguinei, vel affines, qui illam duce-

ducere velint, ſed morali modo eſt intelli-
genda, ut, licèt ſint in Oppido aliqui non
conſanguinei, vel affines paris conditionis,
attamen difficile eſt, ut nubere poſſit æqua-
li ſibi, ſuiſque parentibus grato, ut benè
docet Averſ. *de Matr. q. 19. ſect. 4. verſ. Se-*
15 *cundò &c.* & nos latè dicemus infra; cum
etenim paritas, vel diſparitas in matrimo-
niis ex pluribus conſideretur, & potiſſimùm
ex Oratorum nobilitate, potentia, divitiis,
honore, ætate, genio, & moribus; *cap. Su-*
per eo, el 2. de teſtib. Tuſch. *concluſ. 157. nu.*
2. lit. N. & matrimonia debeant eſse libera:
cap. Gemma 29. de ſponſ. & Matrim., & nos
alibi diximus; nimis enim durum eſset, ſi
fœmina, vel innupta remanere cogeretur,
vel ad unum, & alterum præciſum matri-
monium invita, & cum animi mœrore ar-
ctaretur; quod nec exuberanti Summi Pon-
16 tificis benignitati conſentaneum eſt, nec
præſumi debet ejus intentionem eſse, ut
ex nimis ſtricta interpretatione hujuſmodi
anguſtiæ, fœmina, vel innupta cum animæ
periculo remanere, vel abſque ejus conſen-
17 ſu matrimonium inire cogatur, ut diximus,
& innumera ſcandala, rixę, & diſsenſio-
nes inde oriantur, cum matrimonia coacta in-
felices exitus habere ſoleant. *cap. Requiſivit*
17. de ſponſalib. Marius Antonin. *var. Reſol.*
18 *lib. pr. reſol. 79. num. 2.* Unde ſi varia eſse
poſſint matrimonia, dabitur ei optio; ſic
benè docent Sanch. *lib. 8. diſp. 19. num. 14.*
Trullenk. *tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 2. num. 5.*
Dian. *part. 8. tract. 3. reſol. 93. verſ. Suffi-*
cient etiam.

Pluribus caſibus verificabitur cauſa Angu-
ſtiæ Loci.

Primò namque verificabitur, ſi major pars
Concivium, vel Perſonarum Oppidi, vel
19 alterius Loci, cujus anguſtia fuit in cauſam fi-
nalem Pontifici adducta, ſint Oratrici infra
quartum gradum conjuncti, vel ſint affines,
vel alio impedimento dirimenti impediti,
quominùs cum ea matrimonium contrahere
poſſint: ſic benè docent Sanch. *d. diſp. 19.*
num. 13. & num. 14. Navarr. *in Man. cap. 22.*
num. 87. Zerol. *in Prax. Epiſc.* verbo *Diſpen-*
ſatio, in principio, part. pr. Averſ. *d. ſect. 4.*
Filiuc. *qq. moral. tomo pr. tract. 10. part. 2.*
cap. 10. num. 316. Ita etiam ſentire Petrum
de Ledeſma, Ludovicum Lopez, Graſſium,
20 & Vegam, teſtatur idem Sanch. *l. c.* Ratio
eſt, quia cum numerus æqualium, quibus
fæmina nubere poſset, reſtringatur, reddi-
tur difficile, ut nubat æquali; difficile verò
illud dicitur, quod vix fieri poteſt. *Gloſſ. in*
cap. Quantumlibèt. diſt. 47. §. Difficile: Fuſc.
21 *de viſit. lib. 2. cap. 24. num. 5.* Id autem non
videtur poſse fieri, (maximè his caſibus)
quod commodè fieri non poteſt. *cap. Faciat ho-*
mo 15. cauſa 22. q. 2. l. Nepos Proculo ff. de
verbor. ſignificat. Cævall. *QQ. commun. con-*
tra commun. q. 828. num. 225. Pacciu. *de Viſit.*
pr. part. q. 6. num. 2. Pyrrh. Corrad. *in Praxi*
Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 2. num. 34. &
lib. 8. cap. 10. num. 14. Genuenſ. *in Prax.*
Cur. Archiepiſcopal. Neap. cap. 20. num. 6.
Franc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part. pr. cap.*
11. num. 8. Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 237.*
22 *num. 24.* & difficile æquiparatur impoſſibili
l. cum hæres §. 1. ff. de ſtat. lib. Franc.
Leo, & Tuſch. *ll. cc.* Læl. Altograd. *conſ.*
84. num. 37. lib. pr. Barboſ. *mox citandus;*
Et valdè difficilium, & impoſſibilium idem
eſt judicium *l. ſi Apud Julianum 40. §.*
Conſtat., ff. de legat. d. l. Nepos Proculo 25. ff.
de verb. ſignif. Barboſ. *de Axiom. uſufrequ.*
Axiom. 118. num. 8. Menoch. *de arbitr. caſu*
421. num. 69. lib. 2. Undè in verificatione
23 Anguſtiæ Loci coram Delegato facienda,
crediderim ſufficere, ſi teſtes deponant, quòd
morali hominum exiſtimatione in eo Loco
non judicentur pares, niſi conſaguinei, ſicut
docent Pont. *de Matr. lib. 8. cap. 21. §. 2. nu.*
22. & Averſ. *l. c.* prout & ſufficere, ſi depo-
nant, nullum eſſe in Oppido paris conditio-
nis Oratrici, eidemque non conſanguineum,
vel affinem, qui illam ducere velit, ut dictus
Pyrrh. Corrad. *lib. 7. cap. 5. num. 58.* Sic pa-
24 riter ſatis verificatam cauſam Anguſtiæ exi-
ſtimo, ſi Oratrix per aliquod competens ſpa-
cium, v. g. per quinque, aut ſex annos fuiſ-
ſet ornata, & expoſita ad nubendum, &
tamen nullus æqualis illam in Uxorem pe-
tiit, quia cum ejus pudor, & muliebris ho-
neſtas non patiatur de per ſe quærere virum,
cap. Honorantur 13. cauſa 32. q. 2. Ludoviſ.
deciſ. 414. num. 11. Fontanell. *de Pact. nupt.*
tom. pr. clauſul. 4. Gloſs. 2. num. 5. Redenaſch.
conſ. pr. num. 78.; ſi per dictum tempus nul-
lus æqualis eam in Uxorem petiit, præſumi
poteſt valdè difficile eſſe, ut in dicto Loco
nubere poſſit æquali non conſanguineo, vel
25 affini; nec videtur adſtringi ulteriùs expecta-
te, ne innupta cum periculo animæ rema-
neat; quamvis enim fieri poſſit, ut tractu
temporis aliquis illam ducat, tamen cum fu-
tura ſint incerta, Antonin. *Var. Reſol. lib. 3.*
reſol. pr. num. 52., maximè cum dependeant
ab aliena voluntate, & nemo poſſit de fu-
turis divinare, cum id ad ſolum Deum per-
tineat, *l. quod quidam, §. Quod dicitur, ff.*
de acquir. hæred. cap. pr. Ut noſtrum, ut Ec-
cleſiaſtica Beneficia ſine diminutione conferan-
tur. Gomez. *reg. de Annali poſter. q. 15. lit.*
N. Tuſch. *concluſ. 519. num. 1. lit. D.*

Sufficit verificari Anguſtiam Loci de tem-
pore petitæ, & executæ diſpenſationis, pro-
26 ut ſonant verba Literarum, quæ denotant
tempus præſens; quòd autem poſſit eveni-
re, ut futuro tempore inveniat æqualem,
non habetur in conſideratione; futura enim,
quæ

quæ certam ſpem de præſenti non habent ,
& poſſunt eſſe , vel non eſſe , non habentur
in conſideratione, *l. Nam ad ea, ff. de legib. l.*
ſciendum , §. *Penult. ff. Qui ſatis d. cog.* Sal-
gad. *Labyrint. credit. part.2. cap. 22. nu.*101.
quia non ſuturus eventus , ſed præſens rei
ſtatus attendi debet , ut dictus Salgad. *l. c.*
num. 11. & ſic ſuiſſe reſponſum ab Urbe in
caſu ſimili eſt adnotatum in quodam Libro,
intitulato *Regiſtr. Literar. Apoſt.* , qui con-
ſervatur in Cancellaria Epiſcopali Lucana
ad fol. 67.

Et quoniam ad conſtituendam æqualita-
tem inter Conjuges, & ad hoc ut paria , &
convenientia judicentur Conjugia , multæ
conditiones exiguntur , ut diximus , ideò
opportunum erit aliqua dubia enucleare .
27 Et primò dicendum eſt , verificari Angu-
ſtiam Loci , ſi fœmina , quæ nubere inten-
dit , haberet quidem in ſuo Loco , & Op-
pido plures æquales non conſanguineos, vel
affines, at quia ſit ætate longæva , vel ex
alio matrimonio filios habeat , vel ſit deſor-
mis , difficilè eſt ut nubat æquali , quia ex
his matrimonia redduntur diſparia , & inæ-
qualia , ut benè ponderat Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
19. *num.* 29. & eò magis verificabitur hujuſ-
modi cauſa , ſi fœmina non inveniat virum
ęqualem , eò quia ſit de aliquo crimine , &
28 vitio diffamata , vel quia ſit rixoſa , maledi-
ca , & malis moribus imbuta , quia his ca-
ſibus non immeritò , ſed prudenter alii ,
quamvis aliàs ęquales , & non conſangui-
nei , vel affines, eam ducere recuſant . *Me-*
29 *lius eſt enim habitare in terra deſerta , quàm*
cum muliere rixoſa , & iracunda . Proverb.
cap. 11. *Et melius eſt habitare in angulo te-*
cti , quàm cum uxore maledica in domo com-
muni , S. Hyeronimus *contra Jovinianum*
cap. 15. Idque eò magis procedit, ſi ſit Im-
pudica , quam deſcribens Boetius *de Schola-*
ſtic. diſciplin. vocat Inſerni januam , ini-
quitatis viam , ſcorpionis percuſſionem , vi-
ſcarium ſcelerum , & puteum interitus : &
propterea , licèt dictę malę qualitates dent
pręcipuam cauſam , ut virum paris condi-
tionis non inveniat, tamen vera eſt cauſa ,
ob quam petiit diſpenſationem , cujus ve-
rificatio ſat eſt ex quacunque cauſa proce-
dat , ut animadvertit idem Sanch. *l. c.*
30 Nec dicetur æqualis fœminæ , maximè ju-
veni , quamvis aliàs paris conditionis eſſet ,
vir , qui haberet filios ex alio Matrimonio
præcedenti , vel eſſet valde deformis , vel
gibboſus , vel ſtrumis inſectus , ut benè
animadverrit Rub. *deciſ.* 493. *num.* 66. *tom.*
2. Et eò magis cenſebitur inæqualis , ſi ſit
malis moribus imbutus , ut quia Luſor ,
Concubinarius , Prodigus , Dilapidator , vel
aſperi ingenii , quia ex his diſparitas conſti-
tuitur . Sanch. *d. diſp.* 19. *num.* 15. Tiraquell.
de Legib. Connub. l. 7. *in fine* Coninck. *de*
Sacrament. diſp. 33. *dub.* 5. *num.* 46. Fonta-
nell. *de Pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *Gloß. pr.*
part. pr. num. 93. & ſi fœmina huic nuberet ,
31 indigno nuberet . Fontanell. *l. c.* Sanch. *lib.*
4. *diſp.* 26. *à num.* 23. *uſq. ad num.* 27. ubi
declarat , indignum Conjugem judicari eum,
qui vel ſit malis moribus imbutus , vel non
ſit æqualis bonis fortunæ , niſi aliundè divi-
tiarum exceſſus compenſetur ; vel ſi ob ali-
quod Impedimentum non poſſit cum eo con-
trahi matrimonium ſine diſpenſatione ; vèl
ſi non poſſit cum eo matrimonialiter conjun-
gi abſque dedecore ; vide etiam Paul. Rub.
deciſ. 493. illud etenim dicimus non poſſe ,
quod de honeſtate non poſſumus . Gratian.
Diſcept. Forenſ. cap. 891. *num.* 31. Caputa-
quenſ. *deciſ.* 266. *num.* 2. *part. pr.* Andr. Mol-
feſ. *Comment. ad Conſuetud. Neapolit. tom. pr.*
part. 5. *q.* 11. *num.* 9. Sanch. *lib.* 6. *diſp.* 36.
32 *num.* 12. & non poſſe , vel poſſe , ſed non ſi-
ne dedecore paria ſunt . Michalor. *tract. de*
Fratrib. part. 3. *cap.* 13. *num.* 109.
33 Et eò magis non debebit judicari æqualis
mulieri juveni vir ſenex ; ad hoc enim , ut
matrimonia inter pares contrahi dicantur ,
34 debent Conjuges eſſe ætate conſormes ; cum
æqualitas ſit amicitiæ mater , & Conjugato-
rum animis tranquillitatem influat , & pa-
cem , ut animadvertit Barboſ. *in Votis Ca-*
nonic. lib. 2. *Voto* 19. *num.* 39. undè optimè
canit Ovidius Epiſt. Dianiræ ad Herculem .

Si vis aptè nubere , nube pari ,

& in Proverb. *cap.* 5. ſcriptum eſt .

Lætare cum muliere Adoleſcentiæ tuæ ;

& Boetius *lib. pr. de Muſic. cap. pr.* ait , *Quò*
major , & verior , ſtabiliorque ſimilitudo fue-
rit , & æqualitas ; eò firmior , atque arctior
amicitia erit , atque benevolentia ; undè vide-
mus juvenes inter ſe naturali propenſione li-
berè convenire , ſenes ſenioribus congrega-
ri , Doctores Doctorum cætus cupere , im-
probos improbis , diviteſque divitibus aſſo-
ciari ; imò nec Leges ipſæ inter diſſimiles ,
& inæquales matrimonia præſumunt . *l. Im-*
periali §. *Imò ff. de nuptiis . Gloſſa in cap. Ali-*
ter , primo , cauſa 30. *q.* 5. §. *Contubernia ;*
Moſcon. *de Majeſt. Milit. Eccleſiaſticæ lib.* 2.
de Statu Conjugal. part. pr. cap. 9. *pag. Mihi*
787. Barboſ. *in d. Votis Canon. lib.* 2. *Vot.* 19.
num. 48. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1025.
num. 7. latiſſimè Tiraquell. *de Leg. Connub.*
35 *l.* 5. *num.* 31. & ſi inter ſponſos adſit diſpari-
tas ætatis , arguitur metus . Sperell. *deciſ.*
36 5. *num.* 58. & quod magis eſt , eædem Leges
viduam vocant mulierem ſeni nuptam ; Spe-
rell. *deciſ.* 156. *num.* 4. Ricc. *in Prax. Fori*
Eccleſ. reſol. 66. *in princip.* adeò ut ipſa gau-
37 deat privilegiis viduæ . Sperell. *l. c. num.* 21.
& habeat electionem Fori , idem Sperell.
deciſ. 158. *num.* 6. & in caſibus veris viduis
per-

permiſſis trahere poſſit Laicos ad forum Ec-
cleſiaſticum , cum hoc etiam ſit privilegium
conceſſum miſerabilibus perſonis , non ha-
bentibus proprium deſenſorem , ut idem
Sperell. *d. deciſ.* 158. *num.*7. Licèt enim mu-
38 lier nupta ſeni revera nupta ſit , tamen
cenſetur vidua , cum habeat maritum ſe-
nem , ideoque inutilem ; vide Meroll. *tom.*
pr. cap. 2. *num.* 855. Undè benè dixit Cle-
mens Alexandrin. lib. 6. Stromatum ; *Tur-
pis res juveni uxori vir ſenex* , & Euripides
in D. apud Stobæum cap. 49. *Senex ; maritus
uxori juveni amarus , & ſenex vir res ini-
mica mulieri ;* ſenectus enim tamquam exan-
guis , & frigida , eſt veluti amicitiæ inimi-
ca , eò quòd ſenes ob naturæ deficientis im-
becillitatem , his ut plurimùm careant , qui-
bus amicitia nititur , & conſervatur , cum
ſint difficiles , intractabiles , queruli , mo-
roſi , tenaces , uxoribuſque juvenibus tædio ,
contemptu , & odio . Et experientia docet ,
puellas nil magis odio habere , quam ſe-
num amplexus , undè Catullus ; *Et ſenum
amplexus cauta puella fugit ;* & Plutarchus
Problem. cap. 85. refert , quòd Romani de
39 Menſe Maji non ducerent uxores , ſed de
Menſe Junii , ea ratione , quia Menſis Maji
à majoribus , & Junius a junioribus dicti
eſſent , eò quòd nuptiæ juvenibus conve-
niant , & non ſenibus : Ipſi etiam viro ſeni
uxor juvenis redditur incommoda , & pro-
ptereà zelotypia eſt ſenibus perpetua comes ,
40 qua fit , ut Conjuges ſibi diſpliceant , & in
perpetuis diſsentionibus , querelis , & jur-
giis vivant , facultates diſſipentur , & omnia
in pejus ruant ; unde non immeritò Lege
Papiana cavebatur , ne ſexagenarii uxorem
ducerent , eò quòd viderentur impotentes
ad generandum , ut referunt Menoch. *de ar-
bitr. lib. pr. caſu* 89. *num.*56. Iſidor. Moſcon.
41 *l. c. & alii* ; & Papa ſæpè movetur ob Con-
jugum diſparitatem ad diſpenſandum ſuper
matrimonio rato , & non conſummato ,
quia hujuſmodi matrimonia inter diſpares
contracta infeliciſſimos exitus habent , &
innumera ſcandala , rixæ , & inimicitiæ in-
de exoriuntur , & aliquandò etiam neces ;
ut animadvertit Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 16. *num.*
2. & quidem multa exempla lamentabilium
ſucceſſuum ex inæqualitate Conjugum refe-
runt Menoch. *conſ.* 47. & 48. Sanch. *lib.
pr. diſp.* 11. *num.* 8. Barboſ. *d. vot.* 19. *num.*
39. Tiraquell. *d. l.* 5. *& alii* .
42 Ea , quæ hucuſque dicta ſunt de viro ſe-
ne , qui ducat uxorem juvenem , repeten-
da ſunt , ſi vir juvenis ducat uxorem ſenem ;
tunc enim verificabitur , quod dicit Nevi-
zan. *in Sylv. Nuptial. lib.* 2. §. *Diviti non
eſt nubendum , num.* 55. *Qui uxorem ducit di-
vitem , ponit in domo tempeſtatem* ; quia cum
hoc caſu præſumendum non ſit , ut pro fœ-
minæ pulchritudine , aut ſenſuali delecta-
tione , vel naturali affectu vir juvenis a-
num duxerit ; ſed potiùs ob mulieris do-
tem , & divitias , infeliciſſimus exitus ti-
meri poteſt , teſte Tiraquell. *d. l.* 5. *num.*16.
ubi ait , *Ne quis cupiditate , aut ambitione
allectus potentiorem ſe ducat in uxorem , nam
dominos , & non affines babebit* , & talia
Conjugia infelicia ſunt ; & Plautus in Aſi-
naria *Argentum dote accepi , imperium ven-
didi* ; Et Juvenalis ſatyra 6. *Intolerabilius
nil eſt , quàm fœmina dives : Veniunt à dote
ſagittæ :*
Qui hujuſmodi matrimonia contraxerunt ,
teſtes mihi ſint an vera dicam .
43 Quòd ſi Conjuges ſint ætate conformes ,
præſumi poteſt , ut ſint etiam genio ſimiles ,
undè quæ naturaliter placebunt uni , pla-
cebunt alteri , eritque inter eos benevolen-
tia , & concordia , qua , teſte Saluſtio in
Jugurtam , *Parvæ res creſcunt* ; & ſumma
matrimonii felicitas eſt , mutua Conjugum
amicitia , benevolentia , & concordia ; ut
benè Tiraquell. *d. l.* 5. *num.* 18. , ubi etiam
ait , matrimonii concordiam juri patriæ po-
teſtatis eſse præferendam ; *& in Eccleſ. cap.*
15. ſcriptum eſt : *Inter eos , qui beatitudinis
partes attingunt , numerantur vir , & uxor
ſibi benè conſentientes* , & quidem ipſa no-
minis ſimilitudo affectionem gignit ; ut be-
nè ponderat Tiraquell. *d. l.* 5. *num.*27. Gon-
zal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 8. *num.* 105.
Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 798. *nu.*1. Ric-
ciull. *de Jure Perſonar. lib. pr. cap. pr. num.*8.
& in Eccleſ. cap. 13. dicitur , *Omne animal
44 diligit ſimile ſibi ; Omnis caro ad ſimile ſibi
conjungitur ; Et omnis homo ſimili ſui ſocia-
bitur* ; & Cicero in Catonem , *Pares cum pa-
ribus veteri Proverbio facillimè congregan-
tur* ; & Plato in Laide ait , *ſimile ſimili
ſemper neceſſariò amicum eſſe* ; Et Deus ipſe
omnium rerum conditor , dum Evam for-
mare voluit , ut matrimonium cum Ada
45 inſtitueretur , dixit , *Faciamus ei adjutorium
ſimile ſibi* , quod non ſolùm ad ſimilitudi-
nem effigiei , ſed & conditionis , & cor-
reſpondentis ætatis referri poteſt . Quàm
multa autem mala ex Conjugum diſparitate
46 ſequi ſoleant , videndi ſunt Menoch. *conſ.*385.
*n.*6. *Gabr. conſ.*186. *n.*2. *lib.*4. Sanch. *lib.*2. *diſp.*
16. *n.*2. Tiraquell. *d. l.* 5. *per totum* , Fulgoſ. *lib.*
6. *Hiſtoriar. cap.* 11. ubi refert exemplum de
Joanna II. Regina Neapolis , quæ matri-
monium contraxit cum Joanne Carazolo .
47 Sed dubium eſt , dato quòd fœmina , quæ
nubere intendit Conſanguineo ex cauſa An-
guſtiæ Loci , nobilis ſit , & principalis , &
adſit in Oppido Legum Doctor ex vilibus ,
& ignobilibus parentibus natus , an iſte di-
ci poſſit æqualis ipſi mulieri nobili ; & qui-
dem videtur dicendum , eſse æqualem , quia
Do-

Doctoratus eſt dignitas, *cap. Quanto 3. de*
magiſtris, Ricc. *in Prax. For. Eccleſiaſtici*
reſol. 467. *num.* 5. Alex. *conſ.* 15. *lib. pr.* Phi-
lipp. Paſch. *tract. de Virib. patr. poteſt. part.*
2. *cap.* 5. *num.* 69. Maſſobr. *de Concurſ. requiſ.*
5. *dub.* 2. *num.* 4. & ob id ſervi, & alii, qui
48 non poſſunt habere Dignitates, non poſ-
ſunt eſſe Doctores; Alex. *l. c.* & ex hujuſ-
modi privilegio cauſatur Nobilitas. Gra-
tian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 590. *num.* 20. Phi-
lipp. *l. c. n.* 71. Fragoſ. *mox citand. num.* 145.
& Doctores dicuntur illuſtres. Rogler. *de*
excellent. Juris Civil. inter conſilia Zilett.
poſt conſilium 87. *vol. pr.* & Doctor eximius,
eſt nobiliſſimus. Genuenſ. *Pract. Fori Ec-*
cleſ. q. 416. *num.* 4. nec poſſe renunciari pri-
vilegio Doctoratus, docet Merlin. *deciſ.*
49 *Rotæ Lucenſ. deciſ.* 10. *num.* 4. cum hujuſ-
modi privilegium inductum ſit favore publi-
co, & ut talis Dignitas in honore habea-
tur; & plures laudes Doctorum afferunt,
Franc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part. pr. cap.*
12. *num.* 27. Corrad. *in Templo omnium Judi-*
cum, *lib. pr. cap. pr. q.* 2. *de Imperatore nu.*
31. & 32. Maſſobr. *de Conc. l. c. n.* 3. Fragoſ.
de Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. *diſp.* 6.
ubi *num.* 145. plura refert Doctorum privi-
legia. Undè Comitiſſa magna nubens Do-
ctori, non dicitur nubere indigno. Genuenſ.
50 *d. Practic. q.* 706. *num.* 3. Corrad. *d. lib. pr.*
cap. 6. *num.* 9. *de Comite*. Menoch. *de Præ-*
ſumpt. 189. *num.* 86. Boiſ. *de Matr. cap.* 11.
num. 168. Fontanell. *de Pact. Nupt. clauſ.* 7.
Gloſſ. 3. *part.* 15. *num.* 63. Meroll. *tom.* 3. *diſp.*
6. *cap.* 8. *dub.* 15. *num.* 79. Paſchal. *l. c. nu.* 68.
Nobilitas namque triplex eſt; Primo lo-
51 co eſt Gentilitia; ſecundo, ea eſt, quæ
propria virtute acquiritur; ultimo loco eſt,
quæ Principis privilegio obtinetur: quæ fu-
sè agunt Tiraquell., Garcia, Jo: ab Otta-
lora *in peculiarib. tractatib. de Nobilit.* Ter-
taret. *de Nobilitat. gentilit.* & Riccard. *de*
Nobilitat. communicat. unde cum iſte ha-
beat privilegium Doctoratus, videtur hu-
juſmodi matrimonio dignus.
52 Tu tamen diſtingue; vel Doctor iſte eſt
eximius doctrina, vel eſt Literarum ignarus;
primo caſu verè dici poteſt æqualis mulieri
nobili, & illuſtris, quia Doctor ob ingentem
tantùm ſcientiam meretur hujuſmodi titu-
lum, ut dicit Lothet. *de Re Benef. lib.* 2. *qu.*
56. *nu.* 73. ubi *n.* 74. oſtendit eſse maximam
53 differentiam inter Doctores, & Doctorellos;
quod idem animadvertit Card. Tuſch. *concl.*
556. *lit. D.* Et proindè cum ſcientia ipſa
nobilitet, *Gloſſ. in cap. De multa* 28. & *cap.*
Venerabilis Frater 37. §. *Nos igitur de Præ-*
bendis. Gamb. *de Off. & Poteſt. Legat. lib.* 7.
nu. 265. Maſsobr. *de Conc. prælud.* 1. *nu.* 10.
Fragoſ. *de Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 3.
54 *diſp.* 6. *nu.* 150. ſequitur, quòd Literati ſint
admittendi ad officia Nobilium. Genuenſ.
d. Pract. qu. 923. *nu.* 4. Fragoſ. *l. c.* & Nobi-
libus compatentur. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancel.*
Gloſſ. 4. *nu.* 27. Gamb. *l. c. nu.* 284. Marant.
Reſp. 51. *nu.* 17. *part.* 3. Gomez. *ad Reg. Can-*
cell. Reg. de Annali poſſ. qu. 36. *lit. A.*, &
55 quoad effectum, ut fœmina nupta nobili, eo
mortuo, retineat Dignitatem, quam ex di-
cto primo marito acquiſivit, ſatis ſuperque
Doctor poteſt dici nobilis. Fontanell. *de Pa-*
ctis nupt. tom. 2. *clauſ.* 7. *Gloſſ.* 3. *part.* 15.
56 *nu.* 62. & de Jure Canonico Doctor præfer-
tur Nobili ex inferiori genere. Puteus *dec.*
57 126. *lib.* 1., quia multò plus exiſtimatur no-
bilitas, quæ ex ſcientia acquiritur, & pro-
pria virtute, quàm quæ ex genere, & factis
Prædeceſsorum ad poſteros deſcendit. Fon-
tanell. *l. c. nu.* 64. Tuſch. *concluſ.* 157. *nu.* 6.
lit. N. Fragoſ. *l. c. nu.* 136. & Cicero in Ora-
tione contra Criſpum Saluſt. habita, reſpon-
dendo exprobrationi contra ſe factæ, quòd
ſui Majores fuiſsent ignobiles, & infimæ con-
ditionis, reſpondit, *Se initium eſſe nobilita-*
tis poſteris ſuis, & majorem ſibi gloriam duce-
re, aliis illam dare, quàm ab aliis recipere;
& alibi idem Cicero, *Satius eſt enim me meis*
rebus geſtis florere, quàm Majorum opinione
niti, & ita vivere, ut ſim Poſteris meis nobi-
litatis initium, & virtutis exemplum: Unde
Juvenalis Satyra Oct.

Nobilitas ſola eſt, atque unica virtus;

& Seneca in Hercule furente;

Nobiles non ſunt mihi Avi, nec altis inclytum
titulis genus;
Sed clara virtus; qui genus jactat ſuum, alie-
na jactat.

Ovidius lib. 3. Metamorphoſ.

Nam Genus, & Proavos, & quæ non fecimus
ipſi;
Vix ea noſtra voco: Et S. Hieronymus ad Cæ-
lantiam

Summa Nobilitas eſt clarum eſſe virtute.

Et propterea Doctor eximius mulieri nobili,
& principali cenſetur æqualis, quia ejus vir-
tus conjuncta cum inſignibus Doctoratus,
cum fœminæ nobilitate compenſatur.
58 At ſi Doctor iſte ignobilis ſit, & ignarus,
nedùm titulum Doctoris meretur, nec ſim-
plex privilegium facit Doctorem. Franciſc.
Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 9.
imò nec Doctor ignarus Doctoratus privile-
gio gaudere debet. Gratian. *Diſcept. Forenſ.*
cap. 186. *n.* 29. & 30. Hieronym. Palm. *conſ.*
61. *num.* 16., & inclinat Mandoſ. *Reg.* 16.
qu. 13. quia ceſsante doctrina, quæ eſt cauſa
privilegii, ceſsare debet ipſum privilegium.
cap. Si pauper 30. *de Præb. Dignit.* Sanchez
lib. 8. *diſp.* 30. *nu.* 14. Gratian. *Diſcept. Fo-*
renſ. cap. 752. *nu.* 76. Sperell. *dec.* 78. *nu.* 27.
& innumeri alii, quos *cap.* 1. citavimus.
59 Unde Doctori ignaro præferendum eſse

ſcho-

ſcholarem ſcientiam majorem, dicunt Mandoſ. *d. Reg.* 16. *qu.* 17. *nu.* 2. Boſs. *Mor. Var. part.* 1. *titul.* 1. §. 21. *nu.* 192. Ex quibus ſic deductis concluditur iſtum Doctorem non debere comparari cum nobilibus, cum in eo non concurrant qualitates requiſitæ ad hoc, ut cenſeatur illuſtris.

60 Aliud dubium eſt, ſi mulier, quæ nubere intendit, ſit nobilis, ſed pauper; & ſint in Oppido perſonæ ignobiles, ſed divites, quæ illam ducerent cum parva dote, quam habet, an poſſit petere Diſpenſationem ob Anguſtiam Loci ad nubendum conſanguineo paris conditionis: Et quidem Lother. *de Re Benef. lib.* 2. *qu.* 5. *nu.* 84. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 998. *num.* 8. & 9. Fontanell. *de Pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 7. *Gloſſ.* 3. *part.* 15. *num.* 57. Tiraquell. *de Nobil. cap.* 3. *num.* 22. docent, nobilitatem cum divitiis in Connubiis compenſari, quia nobilis eſt, qui pecu-
61 niis abundat, & divitiis. Textus eſt *in l. Nobiliores, de Commerc. Mercator.*, & docent Cævall. *QQ. Commun. contra comm. qu.* 688. *n.* 12. Fontanell. *nu.* 58. *l. c.* & ipſæ pecuniæ nobilitant. Alberic. *in l. Imperatores, C. de Decurionib.* Tiraquell. *de Nobil. cap.* 3. *n.* 3. & divitiæ, & Dignitates æquiparantur, *l. pr. ff. de Cuſtod. Reor.* & docet Barboſ. *de Axiom. axiom.* 64. *nu.* 5. Nobilium appellatione, quoad civilem, & politicum ſtatum, venire etiam divites, imò nobilitas in matrimoniis ſine divitiis ſolet parum attendi, ſed potiùs ſperni. Rot. coram Merlin. *dec.* 708. *num.* 3.

62 Quicquid tamen dictum ſit, veriùs puto, poſse hujuſmodi Oratricem petere Diſpenſationem ad nubendum conſanguineo æquali, allegando cauſam Anguſtiæ Loci, quia paritas debet conſiderari non ex divitiis, ſed ex genere, & moribus; eſt textus ſingularis *in l. Judice, C. de nuptiis*, quem refert Genuenſ. *in Practic. Fori Eccleſiaſtici qu.* 706. *nu.* 2. Nec tenetur fœmina nobilis, quamvis pauper ſit, nubere viro ignobili, licèt di-
63 viti, ob gravia præjudicia, in quæ incurrit nubens ignobili; quamvis enim mulier ignobilis nubens viro nobili efficiatur nobilis, *l. fœminæ, ff. de Senat. l. ultim. C. de Incolis, lib.* 10. & *l. Mulieres, C. de Dignitat. lib.* 12. Fontanell. *de Pactis nupt. clauſ.* 3. *part.* 15. *nu.* 44 *tom.* 2. Bonac. *de Legib. diſp.* 1. *qu.* 3. *punct.* 7. §. 2. *n.* 7. Rot. coram Cavaler. *dec.* 6. *nu.* 10. Paſchal. *de Virib. Patr. Poteſt. cap.* 2. *nu.* 33. *part.* 4. cum illuſtretur radiis, & dignitate mariti. Carol. de Graſs. *de Effect. Cleric. effect. pr. nu.* 163. Capyc. Latr. *Dec. S. Concil. Neap. deciſ.* 181. *n.* 38. unde quam-
64 vis vidua efficiatur, retineat privilegia, honores, forum, domicilium, & nobilitatem; tamen ſi fœmina nobilis nubat viro ignobi-
65 li, perdit nobilitatem, & fit ignobilis. Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 18. *nu.* 16. Barboſ. *de Appellat. verbor. appellat.* 164. *n.* 11. Philip. Paſch. *l. c. nu.* 34. Rot. coram Cavaler. *dec.* 6. *nu.* 11. adeò ut, etiam mortuo viro, remaneat ignobilis. Rot. coram Cavaler. *l. c.* Meroll. *diſp.* 6. *cap.* 8. *dub.* 33. *nu.* 206. Balthaſ. de Tomaſis *in Decade, tract.* 1. *titul.* 6. *nu.* 12. *fol. mihi* 13. quia uxor ſequitur conditionem mariti. *l. Fœminæ, ff. de Senat.* Fontanell. *d. Gloſſ.* 3. *part.* 14. *nu.* 48. & 49. & vilitas viri facit uxorem vilem. Cæſar de Graſs. *deciſ.* 162. *aliàs pr. nu.* 6. Et quidem matrimonia inter nobiles, & ignobiles inita
66 non ſolent parere fœlices exitus, imò ut plurimum diſsentiones, rixas, odia, & jurgia; cum etenim nobiles naturali propenſione cupiant nobilibus commiſceri, Conjuges ignobiles parvi faciunt, & ſe pudet habere affines diſparis conditionis; è contra ignobiles divites eorum divitiis efflati, has potiùs, quàm nobilitatem Conjugis pauperis preciant; & proinde verè non poteſt inter eos eſse mutua benevolentia, cum ſit diſparitas conditionis, ut benè concludit Ægyd. Columm. *de Regim. Principum, lib.* 2. *cap.* 12. ubi hæc verba ait: *Si nobilis nubat ignobili, non erit inter eos digna ſocietas, ſed unus alteri, ultra quàm Leges Conjugii requirant,*
67 *dominari conabitur*; unde ſalubri conſilio à Romanis ſancitum fuit, nè patriciis cum plebejis Romæ Connubium eſset, *l. humilem de inceſt. nupt.* & teſtatur Dionyſius Alicarnaſseus *lib.* 11. Antiquitatum Romanarum, id factum fuiſse, ut in perpetuum Patres à plebe diverterentur; ſic ſi plebeji cum patriciis miſcerentur colluvio gentium perturbationem auſpiciorum publicorum, privatorumque afferret, nihil ſinceri eſset, nihil incontaminati, & eo diſcrimine ſublato, nec ſe quiſque noſse, nec ſuos, nec aliam vim Connubia promiſcua haberent, niſi ut ferarum propè ritu vulgentur concubitus plebis, Patrumque, ut qui natus ſit, ignoret cujus ſanguinis, quorum Sacrorum ſit, dimidius patrum, dimidius plebis, nec ſecum quidem ipſe concors; vide Menoch. *conſ.* 225. *nu.* 48. *volum.* 3. ubi *lege pr. C. de natur. Liber.* refert, filios ex hujuſmodi matrimoniis natos non fuiſse legitimos. Ex quibus ſic cumula-
68 tis conſtat, poſse fœminam nobilem petere Diſpenſationem ad nubendum conſanguineo æquali ob hujuſmodi cauſam, quamvis in Oppido ſint ignobiles divites, qui eam in uxorem ducere vellent.

69 Adhuc dubium eſt, an fœmina poſſit petere Diſpenſationem ob hanc cauſam, ſi in ejus Oppido non ſint æquales, ſed in locis finitimis, & ſuæ Patriæ cohærentibus non deſint perſonæ paris conditionis, quibus commodè nubere poſſit: Et videtur non poſse petere Diſpenſationem, quia in Loco cenſea-

tur

tur eſse, qui parum diſtat ab illo. Gonzal.
ad Reg. 8. *Cancell. Gloſſ.* 43. *nu.* 10. Marant.
Reſponſ. 19. *part.* 2. Pelliccion. *QQ. Illuſtr.*
qu. 5. *cap.* 1. *col.* 1. *verſ. Non dicitur*; & quod
parum diſtat, nihil diſtare videtur. Bonac.
de Matr. qu. 1. *punct.* 4. *propoſ.* 1. *nu.* 3. cum
parum, & nihil æquiparentur, *cap. Licèt cau-
ſam* 9. §. *Quamquam*. Marant. *l. c. num.* 14.
Marius Antonin. *Var. Reſol. lib.* 2. *reſol.* 18.
nu. 6. Leoncill. *de Paupert. Opib. part.* 2. *pri-
vil.* 116. *n.* 38. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.*
120. *n.* 3. Simon de Præt. *de Interpret. ultim.
volunt. lib.* 3. *ſol.* 5. *num.* 24. & de minimis
nulla apud Prætorem habetur ratio, *l. in re-
bus comodatis* 18. §. *Poſſunt, in fine*, neque
Lex de modico ſpacio æſtimationem habet.
Gratian. *cap.* 413. *n.* 29. Marant. *l. c. nu.* 15.
& 20. & proindè cum fœmina poſſit nubere
viro paris conditionis in loco ita vicino, pa-
rum referre videtur, an in proprio, vel co-
hærenti loco nubere poſſit; maximè cum ob
id non adſtingatur parentes omninò deſe-
rere.

70 His tamen non obſtantibus, abſolutè dicen-
dum eſt, non teneri fœminam extrà locum
ſuæ Patriæ nubere in alio loco, quamvis
vicino, & ſuæ Patriæ cohærenti, licet nu-
bere poſſit æquali: ita expreſsè docent San-
ch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 13. Pont. *lib.* 8. *cap.*
21. §. 2. *num.* 22. Coninck. *de Sacramentis*,
diſp. 33. *dub.* 5. *num.* 46. Filiuc. *qq. mor. tomo
pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 316. Ge-
nuenſ. *in praxi cap.* 20. *nu.* 4. *& nu.* 5. Averſ.
de Matr. q. 19. *ſect.* 4. *verſ. Secundo, &c.* &
ita fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum,
teſtantur dicti Sanch. & Pont. *ll. cc.* nec de
hoc dubitari poteſt, quia dum Supplicatio
porrigitur Pontifici pro Diſpenſatione im-
petranda, ob hanc cauſam Anguſtiæ loci
exponitur, Oratricem in dicto loco virum
ſibi non conſanguineum, vel affinem paris
conditionis non invenire; & proindè, dum
Papa diſpenſationem concedit abſque ali-
71 qua limitatione, ſeù reſtrictione, non eſt
aliter interpretanda ejus mens, quàm ejus
verba ſonant, Sanch. *lib.* 8. *diſp. pr. num.*
32. Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 21. *num.* 8. &
ſi aliter voluiſſet, expreſſiſſet, *cap. Ad au-
dientiam* 12. *de Decimis*, Cævall. *comm. con-
trà comm. q.* 808. *num.* 87. Barboſ. *de Axiom.
Axiomate* 136. *num.* 5. & ſi non expreſſit,
72 cum facilè poſſet exprimere, præſumitur
noluiſſe, Menocch. *conſ.* 30. *num.* 8. *vol. pr.*
Hieronym Palm. *conſ.* 82. *num.* 40. Pariſ. *conſ.*
35. *num.* 18. *part. pr.* & contra eum, qui le-
gem dicere potuit, eſt facienda larga inter-
pretatio; Regul. *Contra eum, de regulis Ju-
73 ris in ſexto*. Movetur autem Pontifex ad
hujuſmodi diſpenſationem concedendam,
quia duriſſimum eſſet ipſi Oratrici, & ejus
Parentibus, ſi extra ſuam Patriam nubere,
& à ſuis amicis, vicinis, imò ab ipſis Pa-
rentibus, perpetuò cum communi amaritu-
dine abſtrahi cogeretur, ut bene inter alios
animadvertunt Sanch. *l. c.* Reginald. *lib.* 31.
cap. 26. *num.* 196. Ancharan. *conſ.* 75. *num.* 2.

74 Unuſquiſque enim præſumitur velle vive-
re in Patria ſua. Mandoſ. *ad Reg. Cancell.
regul.* 5. *qu.* 4. *n.* 5. cum nil dulcius ſit, quàm
in ſua Patria vivere, quæ omnibus chariſſi-
ma, atque dulciſſima eſt. *l. qui habebat*, &
ibi *Gloſſ. ff. de legat.* 3. Ancharan. *d. conſ.* 75.
nu. 1. *in fin.*, & ad quam, ejuſque res, mo-
res, & qualitates laudandum, tuendum, &
amandum naturaliter ducimur. *l. Veluti, ff.
de Juſt. & Jure*, Diodorus Siculus *lib.* 4. quia
75 amor Patriæ vincit omnia; unde benè Ovid.
ad Ruffinum, *Eſt & amor Patriæ ratione va-
lentior omni*, cum prævaleat amori erga ipſum
patrem; unde Patriæ potius quàm Parenti-
bus obtemperare debeamus. *l. Veluti, ff. de
Juſt. & Jur.* vide Anchar. *dicto conſ.* 75. *n.* 3.
& 4. Fragoſ. *de Regim. Chriſt. Reip. part. pr.
Introduct. Procem. nu.* 36. quod idem confir-
mat Divinus Plato *lib. de legib.*, ubi dicit,
76 Patriam potius eſse colendam, quàm matrem;
imò licet filio patrem contra Patriam venien-
77 tem, tanquam hoſtem occidere. *l. Minimè,
ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Fragoſ. *l. c.* quia
plus Patriæ, quàm Parentibus debemus; &
potius ſaluti Patriæ, ac paci, quàm vitæ Pa-
rentum conſulere tenemur. Fragoſ. *l. c.* nam
Patriæ, ac Principi, ut pareamus Jure gen-
tium inſitum eſt. *l. Veluti, ff. de Juſt. & Jur.*
optimè Homer. 1. Odiſs. *Sanè nihil dulcius
ſua Patria, neque Parentibus eſt; quamvis quis
procul divitem domum in terra aliena habitet
procul à Parentibus*: & Virgilius prima Eco-
gla canit

78 *Nos Patriæ fines, & dulcia linquimus arva;*
& ſua Patria unicuique eſt quaſi alter Deus,
& primus, optimuſque Parens, Marant. *Reſp.*
52. *nu.* 149. *part.* 2. ubi etiam *nu.* 150. habe-
tur, vocabulum Patria à Patre eſse deductum,
ſed finiri fœminina terminatione, ut ex utro-
que Parente miſtum eſset, & propterea Ovi-
dius de Ponto *lib.* 1. *Elegia* 4. canit

*Non dubia eſt Itaci prudentia, ſed tamen optat
Fumum de Patriis poſſe videre focis.*

79 Et tanquam acerbiſſima pœna fuit à Charta-
ginenſibus adinventum exilium à Patria, cum
antea non eſset, ut refert Lælius de Zanchis
de Privileg. Eccleſ. Privileg. 144. *num.* 11.,
80 & perdens ſuam Civitatem dicitur capite di-
minutus media capitis diminutione. *Inſtit.
de cap. diminut.* & dicit Anchar. *conſ.* 75.
n. 1. & Patriæ, ac noſtra affectio eadem eſse
præſumitur. Tiraquell. *de Legib. Connub. l.* 7.
nu. 17. unde, ut diximus, à natura nobis in-
ſitum eſt, ut quiſque Patriam ſuam, qualiſ-

 cun-

cunque ſit, laudet, extollat, ac prædicet;
Et ſi Ulpian. *in l. pr. in princ. de cenſib.* Pa-
triam ſuam mirificè commendat, laudibuſque
præclaris effert, & g oriatur ſe nobili ortum
81 eſse Patria; Nos Lucenſes plurimum gloria-
ri debemus de ea Civitate ortos eſse, quæ
antiquitate, nobilitate, ac Religione nulli alii
Italiæ Civitati cedit, omnes æquat, & in-
numeras antecedit. Antiquitate (inquam)
quia per plutes centenas annotum ante Ur-
bem Romam condita; Nobilitate, quia ab
ipſo Civitatis exordio Senatum, & Rempu-
blicam inſtituit, & ſemper magnifica, floti-
da, potens, ac populo plena exſtitit. Tres
82 ex ea orti ſunt Pontifices Maximi, Cardi-
83 nales S. Romanæ Eccleſiæ ultra ſexaginta;
84 innumeri inſupet Patriarchæ, Archiepiſcopi,
85 ejuſque ac diverſarum Diœceſum Epiſcopi;
Principes ex ea ſuerunt Sigiſredus, Boniſa-
cius, Matilda, Aldabertus, Vido, Lamber-
86 tus, & alii plures. Hæc Innumeris Othonis,
Henricorum Tertii, & Quarti, Lotharii, Cor-
radi, & Friderici Imperatorum Privilegiis
decorata; ſub Caſtruccio Antelminellio à Lu-
87 dovico Bavaro Ducali Dignitate illuſtrata;
& tandem anno 1369. à Piſanorum tiranni-
88 de per Carolum Quartum Imperatorem li-
berata ad priſtinam Libertatem reſtituta
fuit, quam hucuſque invictiſſimè conſerva-
vit, & Deo ſavente conſervabit. Et quidem
89 incredibile eſt, quanta cum prudentia, quan-
taque cum juſtitia, pietate, ac Religionis
zelo Reſpublica hæc à ſuis Civibus guberne-
tur, & adminiſtretut; adeò ut iſtud Lucen-
ſe aureæ Libettatis otnamentum, & Lucen-
ſis Populi gloriam omnes nedum Etruriæ,
Italiæ, ac Europæ, verùm etiam totius Ter-
90 rarum Orbis Nationes admirentur. Cives ipſi
tum à Cæſarea, tùm à Catholica Majeſtati-
bus *Spectabilium* titulo decorati, qui Titulus
Illuſtris eſt, & Comitibus, Marchionibus,
Ducibus, & Epiſcopis competit, ut probat
Lancellott. Corrad. in *lib.* intitulato *Tem-
plum omnium Judicum*, *part.* 3. ubi de Provo-
catione *concluſ.* 77. *nu.* 7. & *lib. pr. cap.* 7. *de
Præſide*, & *Senatu*, *num.* 10. refert Dominos
Præſidem, & Senatores Nobiliſſimæ Civita-
tis Mediolani ab eiſdem Majeſtatibus in ea-
rum Reſcriptis, ac Literis *Spectabiles* appel-
lari. Lucenſis Epiſcopus inter quinque Epi-
91 ſcopos, qui in Univerſali Eccleſia ex ſpeciali
Summorum Pontificum Indulto Pallii Archie-
piſcopalis, & Crucis uſu ſunt decorati, com-
prehenditut. Barboſ. *de Jure Eccleſ. Univer.
lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 103. Moſcon. *de Majeſt. Ec-
cleſ. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *lit.* C. *pag. mihi* 236.
92 Comes Palatinus à Cæſarea Majeſtate ctea-
tus: plura Oppida ejus temporali Jutiſdictio-
ni habet ſubjecta. Capitulum Cathedralis in-
93 numeris prærogativis celebre, plures Terras
ejus ditioni addictas dominatur. Canonici
ipſi uſu Mitræ ſingulari Sedis Apoſtolicæ Pri-
94 vilegio decorati. Ex quibus ſanè arguitur,
præclara ſuiſse Lucenſis Civitatis, & Fidei,
ac Religionis merita; cum id, quod Cardi-
95 nalibus Legatis conceditur, Lucenſi Epiſco-
po concedatur; & quod Epiſcopis datur, Ca-
96 nonicis Lucenſibus quoque datum ſit. Augu-
ſtiſſima hujus nobiliſſimæ Civitatis Templa,
97 Sacetdotum ampliſſima Cœnobia, Sacrarum
Virginum ſactatiſſima Clauſtra, & liberaliſ-
ſima Pauperum Xenodochia innatæ Lucen-
ſium Pietatis, Charitatis, ac Religionis cer-
98 tiſſima teſtimonia ſunt: Et cum inter uni-
verſas Etruriæ Civitates Anno 68. ſeu cir-
citer, ſalutiſeræ Incarnationis, ptiot Divinæ
Gratiæ lumen adepta fuerit, non mirum, ſi
99 ultta innumera Sanctorum Corpora, quæ in
illa piè venerantur, VULTUS SANCTI cœ-
litus demiſsa Imago huic ſoli Civitati, non
ſine Divini Numinis voluntate commiſsa
fuerit.

Sed ut ad rem, à qua merito aliquan-
tulum digreſſi ſuimus, tevertamut, viden-
da ſunt, quæ diximus *lib. pr. cap.* 6. *num.* 127.
ubi diximus in impetrationibus Diſpenſatio-
num ob cauſam Anguſtiæ Loci, debere in-
telligi de Loco originis, & non Domicilii
100 Oratorum, prout denotant verba Reſcri-
pti Apoſtolici, *Ex loco Coreliæ ortorum*.
Nec ſacit quòd Oratores in alio loco per
tempus longiſſimum Domicilium contraxe-
rint, quia adhuc attendi debet anguſtia Lo-
ci originis, ut ibi ad §. *Ortorum* ſuſiſſimè
diximus, quæ eum ibi videri poſſint, non
eſt, quòd hic repetamus; ſi tamen Orato-
res ex aliqua juſta cauſa velint committi
Diſpenſationem Ordinario Domicilii, vide
quæ diximus *ad num.* 485. Si in expreſſio-
ne Loci, ſeu Locorum Oratorum aliquis
error ſequeretut, vide quæ diximus *d. cap.*
6. *ad* §. *Ex loco Coreliæ*, ubi concluſimus eſſe
ſubreptitiam Diſpenſationem, dum ob hu-
juſmodi cauſam impetrata ſit; quia cum
nulla alia cauſa allegetut, quàm eorum-
101 dem locorum Anguſtia, error eſſet in cauſa
finali, qui ſemper vitiat, ut ibi adnotavi-
mus; unde non poterunt Literæ per Dele-
gatum exequi, donec hujuſmodi error cot-
rectus non ſuerit in Dataria, ſeu Cancel-
laria Apoſtolica, ubi dictæ Literæ expeditæ
102 fuerint. Solent tamen practi Expeditores,
& Solicitatotes, ut omne peticulum ſub-
reptionis, & nullitatis ob non expreſſionem
veri Loci, evitent, in petitione diſpenſa-
tionis, dum non conſtat de vero Loco ori-
ginis Oratorum, generaliter exponere,
quòd Oratrix in Locis, in quibus ipſa, &
Sponſus orti ſunt, in tali Diœceſi exiſtenti-
bus, etiam de uno ad alium ſe transferen-
do, propter illorum Anguſtiam, virum ſibi
non conſanguineum, vel affinem, paris con-
ditio-

ditionis, cui nubere poſſit, invenire neque-
at, cupiunt Orarores invicem matrimonia-
liter copulari, &c. Et tunc non poteſt adeſſe
error in expreſſione Loci, quia ſufficit poſt-
modum in verificatione coram Delegato fa-
cienda de precibus Pontifici porrectis, dicta
Loca exprimi, & verificari eorum Angu-
ſtiam; aliter tamen dicendum eſſet, ſi er-
103 ratum fuiſſet in expreſſione Diœceſis, quia
de ſtylo Romanæ Curiæ ſempet exprimi de-
bet præciſa Diœceſis Oratorum, quia Papa
in omnibus Gratiis, quas facit, ſemper præ-
ſumirur velle unicuique in ſua Diæceſi pro-
videre, ut diximus *lib. 1. cap. 4. num. 6. & cap. 6.*, ob quam rarionem ſi Forenſis, vel
104 Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa,
non facta mentione ſuæ Diœçeſis, Graria
eſſet ſubreptiria, & nulla ob defectum vo-
luntatis Pontificis, qui, ut diximus, unicui-
que providere intendit in Parria ſua; vide
Vivian. *tractat. de Jure Patronat. lib. 6. cap. 11. num.* 14. vide etiam Doctores, quos
propterea alibi ciravimus; unde ſi Oraro-
105 res ſinr diverſarum Diœceſum, debebir de
utraque fieri mentio, dicendo, v. gr. quòd
Oratrix in Locis, in quibus ipſa, & Spon-
ſus orti ſunt, in Diœceſibus Florentina, &
Lucana exiſtentibus, eriam de uno ad alium
ſe transferendo, proprer illorum Anguſtiam
&c. & tunc de ſtylo ſolent Literæ dirigi
106 Ordinario Otatricis, niſi ex ſpeciali Gratia
aliter conceſſum ſit, ut diximus *d. cap. 6.*
Er quamvis petita fuiſſet Diſpenſatio ob An-
guſtiam utriuſque Loci originis Ornrorum,
107 & reperiretur eos eſſe de uno, eodemque
Loco, non vitiabitur Gratia, ſed ſufficiet
verificari Anguſtiam ejus Loci; & ſic con-
tinuò practicatur, dum hic caſus contingit.

Et quoniam, ſicut pluriès diximus, quò
propinquiot eſt gradus, eò difficilior eſt Diſ-
penſatio; & major cauſa requiritur ad ejus
imperrationem; ideò ſi Oratores, qui pe-
108 tunt diſpenſari, ſunt conjuncti ſecundo, &
tertio à comuni ſtipite provenientibus con-
ſanguinitaris, vel ſe attinent eiſdem ſecun-
do, & tertio affinitatis gradibus, ſive ab
uno communi, ſive à diverſis, & multipli-
catis Stipitibus proveniant dicta Impedi-
menta, vel cum dictis ſecundo, & tertio
conjungantur alia Impedimenta in gradibus
remotioribus, de ſtylo Curiæ addi ſolet Clau-
ſula, *Et ſi extra &c.* Quòd cum dicta mu-
109 lier in dicto Loco, propter illius Anguſtiam,
virum ſibi non conſanguineum, vel affinem
paris conditionis, cui nubere poſſit, inve-
nire nequeat; & ſi extra dictum Locum nu-
bere cogeretur, dos, quam Oratrix habet,
non eſſer competens, neque ſufficiens, ut
cum ea virum, cui juxtà ſtatus ſui conditio-
nem nubere poſſet, invenire valeret: Cujus
Clauſulæ verificatio, cum valdè difficilis ſit,
cum aliquandò non poſſit fieri, ad effugien-
110 dam dictam clauſulam, *Et ſi extra*, &c. &
ejus difficultatem in verificatione, loco il-
lius ſolet exprimi, quòd Oratores ſunt ex
111 honeſtis Familiis: quæ expreſſio, licèt au-
geat expenſam Diſpenſationis, & Compo-
ſitionis in Ducatis quinque auri de Camera,
vel circiter, eſt tamen in conſcientia tutior,
& in praxi facilior. Hæc tamen expreſſio
112 qualitatum Oratorum in nullo alio caſu eſt
neceſſaria, niſi quando Oratores velint ſe
eximere à probatione dictæ Clauſulæ, *Et ſi extra, &c.* ut diximus, vel quandò ipſam
113 qualitatem adducant in cauſam finalem Diſ-
penſationis; & proindè ſi Oratores ſint Co-
mites, Marchiones, vel Barones, non te-
nentur ex neceſſitate de hujuſmodi quali-
taribus facere menrionem, quia ſicut Sum-
mus Deus non habet acceptionem perſona-
rum, ſic nec ejus Miniſtri eam debent ha-
bere; & ita inconcuſsè ſervare ſtylum Ro-
manæ Curiæ teſtatur Pyrrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 2. num.* 19.

114 Aliquandò in Literis Apoſtolicis Nobili-
tas, vel alia qualitas Oratorum exprimi-
tur, nulla expreſsa cauſa Diſpenſationis,
ſed tantùm facta narrativa, quòd Oratores,
qui Nobiles, vel de nobili genere procrea-
ri, vel principales Cives, vel ex potenrio-
ribus Oppidi, vel illuſtres, vel ex honeſtis
Familiis (prout res ſe verè habet) exiſtunt,
ex certis rationabilibus cauſis eorum animos
moventibus, cupiunt invicem matrimonia-
liter copulari, &c. & tunc quamvis nulla
alia cauſa adducta ſit, non eſt opus verifi-
cari hujuſmodi qualites Oratorum, quia,
eo caſu, cum Oratores ſolvere debuerint
majorem taxam in impetratione Diſpenſa-
tionis, in pios, & publicos uſus erogan-
dam, ut diximus in præſenti Libro, & di-
cemus infra, & hujuſmodi ſolutio fuerit
cauſa finalis Diſpenſationis, non eſt opus
aliam cauſam verificari, cum expreſſio ſu-
pradictæ qualitatis hoc caſu facta ſit ad
pompam, & ornatum, & ad Gratiam ip-
ſam quodam honeſtaris ſpecimine conce-
dendam, & non ut verificetur; cùm non
ſit tunc cauſa finalis, ut diximus, ac ap-
poſita in conditionem, ut expreſsè docent
Sanch. *lib. 8. diſp. 35. num.* 24. & Pyrrh. Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. d. cap. 2. nu.*
113. Imò nec opus erit coram Ordinario
verificari, & ſpecificari, quæ & quales ſint
115 illæ cauſæ, quæ ſic in genere allegatæ fue-
runt ita juſtæ, & rationabiles, ſed eſt per-
indè ac ſi dicta expreſſio facta non fuiſſet;
& proindè Delegatus, verificatis aliis, quæ
ex ipſarum Literarum tenore verificanda
erunt, ad ipſarum Literarum Apoſtolicarum
executionem procedet. Sanch. *num. 24. l. c.*
& Pyrrh. Corrad. *d. num.* 113. & ibi etiam

refert ſic fuiſſe ab Urbe reſponſum cuidam
Vicario Nicoteren., qui de his dubitando
arctabat Diſpenſandos ad ſpecificandum
præcisè eas cauſas, quæ animos eorum ad
Diſpenſationem impetrandam moverent.

Nec obſtat Clauſula apposita *De prædictis te diligenter informes*, quia hæc referen-
da eſt ad Impedimentum, ſuper quo diſpen-
116 ſatur, ut benè Rebuff. *in Prax. Benef. tit. de
Clauſ. mand. Apoſt. num. 6.* Trullenk. *Oper.
mor. tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 6. num. 9.* San-
ch. *lib. 8. diſp. 35. nu. 14.* Pyrrh. Corrad. *nu.
117. l. c.* & alii, quos *lib. pr. cap. 6.* citavi-
mus.

117 At è contra, quando dicta expreſſio qua-
litatis fiat ad effugiendam dictam Clauſu-
lam, *Et ſi extrà &c.* prout etiam quando
ſit conjuncta cum alia cauſa, quæ verifica-
ri debet, v. gr. cum cauſa ob Anguſtiam
Loci, tunc cum ea qualitas apponatur per
modum conditionis, neceſſe eſt illam, unà
cum aliis cauſis expreſſis, probari: vide San-
ch. *num. 25.* & Pyrrh. Corrad. *num. 115. ll. cc.*
118 Tunc autem Ipſa Nobilitas, ſeu alia quali-
tas Oratorum dicitur adduci in cauſam fina-
lem, quando ſola ſine alia cauſa, nec ge-
nerali, nec ſpeciali exprimitur in modum,
ut ab ipſis Oratoribus facta appareat ex-
preſſio, ut quando in Literis dicitur, *ut aſ-
ſeris, aſſerentes*, vel *ſicut aſſerunt*, vel *ut
ab ipſis aſſeritur*; his etenim caſibus, eò
quia illa qualitas ab ipſis Oratoribus aſſe-
119 ratur, proinde onus probandi in ipſum aſ-
ſerentem transfertur. Rot. *in Poſth. Fari-
nacii, deciſ. 511. num. 3. tom. 2.* Barboſ. *de
Clauſ. 116. num. 1.* Caſſador. *deciſ. 7.*
Marant. *part. 4. reſp. 55. num. 19.* Sperell.
120 *deciſ. 52. num. 21.* & Nobilitas regulariter
non inſit à natura, Seraphin. *deciſ. 207. nu.
1.* Ricc. *in Praxi Fori Eccleſ. reſol. 286. num.
1.* & in dubio non præſumatur, Seraph. &
Ricc. *ll. cc.* eſt probanda. Barboſ. *de Axio-
mat. Axiom. 164. num. 14.* Cævall. *qq. comm.
contra comm. q. 207. num. 8.* Sanch. *lib. 8. diſp.
35. num. 25.* Trullenck. *lib. 7. cap. 10. dub. 11.
num. 11. tom. 3.* Rota penes Farinac. *deciſ.
612. num. 2. & 3. part. 2.* At è contra, ſi in
Literis diceretur per verbum imperſonale,
ut aſſeritur, non addendo, quòd ab Ora-
121 toribus aſſeratur, non eſſet ea qualitas pro-
banda, quia, cum non præſumatur à parte
prolatum, Caſſador. *deciſ. 4. num. 9. de pro-
bationibus*, nil concludit, nec probatione
eget; Rot. *in noviſſ. deciſ. 371. num. 11. &
13. coram Durano*; Gonz. *ad Reg. 8. Cancell.
Gloſſ. 32. num. 12. & num. 13.* Seraphin. *deciſ.
388. num. 3.* Cæſar de Graſs. *deciſ. 48. alias
2. num. 4.* Barboſ. *de Clauſ. Clauſul. 188. nu.
3.* Rot. *coram Buratt. in Annot. ad deciſ. 708.
num. 15. & 16.* Rot. *coram Cavalerio deciſ.
533. num. 5.* Coccin. *deciſ. 89. num. 3. & deciſ.
138. num. 1.* Rot. *in Poſthumis Farinacii deciſ.
510. num. 1. part. pr.*

Cæterùm, quomodo, ac qualiter Nobili-
122 tas, & qualitates Oratorum probari debe-
ant, & coram Delegato verificari dicen-
dum eſt, quòd ſi in Literis ſimpliciter di-
ctum ſit, Oratores eſse nobiles, ſufficiet pro-
bari Nobilitas Patris. Gutier. *de Matrim.
cap. 128. num. 3. verſ. At in commiſſione.* Cæ-
vall. *qq. comm. contra comm. q. 688. num. 11.*
123 & quòd Oratores ipſi nobiliter vivant, ea-
que exerceant, quæ ad ſtatum nobilem ſpe-
ctant, & proptereà ab his abſtineant, quæ
Populares facere conſueverunt. Pirrh. Cor-
124 rad. *l. c. num. 119.* Quòd ſi dictum ſit, Ora-
tores eſse de nobili genere procreatos, tunc
non ſufficiet probare, eos nobiliter vivere,
ſed oportebit etiam probare nobilitatem
Patris, & Matris; quia, ut dicit Sanch. *lib.
8. diſp. 19. num. 6.* plus eſt eſse de nobili ge-
nere procreatos, quàm eſse Nobiles; &
125 quando Diſpenſatio fundatur ſuper hujuſmo-
di cauſa Nobilitatis, diſtingui debet an
Nobilitas ſit ex genere, ſeu ex honoribus,
vel privilegio, ut eſt *text. in l. Nobiles, C.
de commerc. & mercat.* Et licèt illi dicantur
de Domo, & Familia, qui eadem deferunt
126 Arma, & Inſignia; Ciarlin. *Controv. forenſ.
Judic. cap. 107. num. 51.* Ricc. *in Praxi Fori
Eccleſ. reſol. 468. num. 9.* Marius Antonin.
Var. Reſol. lib. pr. reſol. 82. num. 9. Gratian.
Diſcept. Forenſ. cap. 645. num. 14. Marant.
part. 2. reſp. 48. num. 21. Maſcard. *de Probat.
concluſ. 1141. nu. 24.* Peregrin. *de Fideicomm.
artic. 22. num. 27.* Anna *alleg. 57. num. 20.
lib. pr.* Gabriel. *conſ. 132. n. 5. & 59. vol. pr.*
127 nihilominus quoad probationem Nobilita-
tis, non ſufficit ferre eadem Arma, nec eſse
de eadem Domo, & Familia, cum mul-
toties eveniat, ut in eadem Familia adſint
aliqui Nobiles, & alii ignobiles, ut benè
Rot. penes Farinac. *tom. 2. deciſ. 535. num. 5.*
Rot. coram Buratt. *deciſ. 42. num. 8.*

128 Et ut accuratè materiam diſcutiamus,
ſciendum eſt, omnem Populum dividi in
duo genera Hominum; nempè Nobilium,
& Plebejorum, §. *Plebs autem, Inſtit. de
Jure naturali, gent. & civil.*

129 Nobiles in tres gradus dividuntur; alii
enim ſunt Nobiles genere, alii honoribus,
& virtute, alii tandem ex Principis privi-
legio, ut diximus *num. 125.*

130 Nobiles genere, alii ſunt illuſtres, alii
non illuſtres; illuſtres ii tantùm dicuntur,
quorum genus ſplendet Juriſdictione, & Im-
perio, ut ſunt Comites, Duces, &c. undè
hic titulus nulli Nobilium jure Nobilitatis
generis convenit, niſi illis, qui ab his pro-
geniti ſunt; vide Lother. *num. 125. de Re
Benef. lib. 2. q. 5. num. 88.*

131 Nobiles ex honoribus, & virtute ſunt

Do-

Doctores eximii, de quibus ſupra diximus, & ii etiam, qui poſsederint Officia, & Dignitates, quæ non niſi Nobilibus conferri ſolent. Seraphin. *decıſ.* 206. *num.* 34. *& decıſ.* 355. *num.* 6. Coccin. *decıſ.* 68. *num.* 12. Mantic. *decıſ.* 317. *num.* 4. Rot. coram Buratt. *decıſ.* 42. *num.* 3. Rot. in poſthum. Farinac. *part. pr. decıſ.* 71. *num.* 4. Rot. coram Cavaler. *decıſ.* 68. *num.* 3.

132 Nobiles ex privilegio ſunt, qui ex ſpeciali Principis gratia, quamvis aliàs Nobiles non fuerint, inter ipſos Nobiles cooptantur.

133 Plebejorum duplices ſunt gradus, nempè honeſtorum, & vilium, ſeu ſordidorum. *l. capıtalıum* 28. §. *Non omnes*, *ff. de pœn.* Lo-
134 ther. *d. q.* 5. *num.* 43. Viles ſunt, & ſordidi, qui dum quæſtui incumbunt, illum turpem, & ſordidum reddunt; quod dupliciter contingit, nempè aut coinquinatione animi, aut coinquinatione corporis: coinquinatur animus, tùm reſpectu humanæ naturæ, dum homo ea exercet, quæ in odium incurrunt, ut exemplificatur in fæneratoribus, qui à Chriſtiana Republica arcentur; & in Miniſtris, & Portitoribus, hoc eſt vectigalium redemptoribus, à quibus impoſſibile eſt, odium illud ſeparari; illi inſuper, qui ſe applicant arti, quæ nil ei proficit niſi admodum mentiatur, cum aſſimilentur furi, ut animadvertit idem Lother *num.* 46. *l. c.* Coinquinatur corpus, dum atteritur, ſordeſve contrahit, opera ſervilia, & mercenaria exercendo; ſeu ratione officii, hoc eſt miniſterii, quod vel modica, vel cum pluri- ma induſtria impendit; ſeu ratione artificii; regulariter autem Opifices dicuntur, qui arti mechanicæ deſerviunt, quales ſunt Fabri, Cetarii, Lanarii, Sartores, Coqui, Piſcatores, Unguentarii, Saltatores, Coriarii, Macellatores, & his ſimiles, Lother. *l. c.*

135 Honeſtæ artes eæ dicuntur, in quibus major requiritur prudentia, & ingenium, quàm corporis exercitium, cujuſmodi ſunt Pictores, Periti, Statuarii, Scriptores, Calculatores, Mercatores, ii nempè, qui exercent Mercaturam magnam, & copioſam, ex qua magna utilitas provenit; Milites gregarii, & his ſimiles; vide pro prædictis dictum Lother. *d. q.* 5. *à num.* 68. *uſque ad num.* 79. ubi hanc materiam optimè agit.

Ad probationem verò hujuſmodi qualitatum, dum coram Delegato pro Diſpenſatione matrimoniali juſtificandæ ſunt, infraſcripta requiruntur.

136 Ad probandam Nobilitatem teſtes deponere debent, Oratorem eſſe nobilem, & à Populo communiter pro nobili haberi, exiſtimari, & reputari, & Nobilium actus, mores, ſtatus, & conditiones feciſſe, & exercuiſſe, quæ ad nobilem ſtatum pertinent; & ab eis abſtinuiſse, quæ Populares facere conſueverunt; eaque Officia, & Dignitates in ſuo Oppido poſſediſse, ad quæ non niſi Nobiles admitti ſolent; vide Pyrrh. Corrad. *d. cap.* 2. *num.* 119. & in his communis reputatio Nobiles conſtituit, & magis conſuetudo attenditur, quàm lex, quia poteſt quis haberi Nobilis in uno loco, & Ignobilis in alio; vide Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1090. præſertim *num.* 12. Mantic. *decıſ.*
137 317. *num.* 2. ubi concludit ex publica voce, & fama, & communi hominum exiſtimatio-
138 ne, generis qualitatem, & nobilitatem probari. At ſi probari debeat Oratorem eſse de nobili genere procreatum, teſtes deponere debebunt, ſe cognoviſse Patrem, Avum, & Majores ejus omnes Nobiles, & nobiliter viventes, qui pro talibus ſe tenebant, & gerebant; actus Nobilium feciſse; & Officia, & Dignitates poſsediſse, quæ non niſi Nobilibus conferri ſolent; & pro Nobilibus à Populo communi exiſtimatione habitos, & tentos, & acceptos fuiſse; vide Maſcard. *l. c.* Seraphin. *decıſ.* 207. *num.* 3. *& ſequent.* Alba *conſ.* 93. *num.* 3. Menoch. *de Arbıtr. lıb.* 2. *caſu* 67. *num.* 4. Barboſ. *de Appellat. Appel-*
139 *lat.* 164. *num.* 3. Facit etiam ad dictam probationem Nobilitatis, quòd Oratores deferant ſuper eorum Inſignia Galeam apertam, ut dictus Seraph. *l. c.* Juvant valdè Hiſtoriæ, & Chronichæ ad Probationem No-
140 bilitatis. Rot. coram Buratt. *decıſ.* 358. *nu.* 4. Mandel. *conſ.* 81. *num.* 6. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 105. *num.* 9. Curt. Senior *conſ.* 76. *col.* 5. Alba *conſ.* 64. *num.* 28. *vol. pr.* ſuf-
141 ficiet tamen regulariter Nobilitatem probari ex latere patris, ut benè Sanch. *lıb.* 8. *dıſp.* 19. *num.* 6. Rot. coram Cavaler. *decıſ.* 161. *num.* 7. quia filius ſequitur conditionem patris, & non matris, ut docent Doctores, quos proptereà *lıb. pr. cap.* 6. citavimus.

142 Ad probandum, quòd Oratores ſint perſonæ principales, vel ex principalioribus Populi, ſufficiet probare, eos eſse viros potentes, & valdè divites, & ſic in praxi ſervari teſtatur idem Sanch. *d. dıſp.* 19. *num.* 6.

143 Demum, ſi probandum ſit, Oratores eſſe ex honeſtis Familiis, ſufficiet, ſi teſtes deponant, eos honeſtè vivere, eorumque Familias nullo turpitudinis vitio laborare; & ita in praxi poſſe ſervari teſtatur Pyrrh. Corrad. *l. c. num.* 118. Et hæc quoad hujuſmodi cauſam Anguſtiæ loci dixiſse ſufficiat.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Defectus dotis eſt cauſa diſpenſandi ſuper matrimonii impedimentis.*

2 *Paria ſunt mulierem non habere dotem, vel inſufficientem habere.*

3 *Fœmina, quæ non habet tantam Dotem, quæ ſufficiat, ut poſſit nubere, æqualis cenſetur pauperi.*

4 *Pontifex movetur ad diſpenſandum, ut fœmina pauper nubat conſanguineo, ad evitanda ſcandala, & peccata, & ne innupta remaneat.*

5 *Cauſa incompetentiæ dotis quando dicatur.*

6 *Hac cauſa admittitur abſque ullo augmento dotis, in gradibus tamen remotioribus, ut in 4., vel 3. & 4. etiam ex multiplicatis ſtipitibus provenientibus*, & nu. 70.

7 *In gradibus propinquioribus verò*, vide n. 74.

8 *Alius caſus incompetentiæ dotis eſt, quando vir vult contrahere cum impedita, quæ pari nubere nequeat ob defectum dotis, & Orator offert illam competenter dotare.*

9 *Et tunc in fine aliarum clauſularum additur clauſula*, Et poſtquam Oratrici dos competenter aucta fuerit, ut præfertur.

10 *Delegatus præſentatis ſibi Literis Diſpenſationis, quid debeat obſervare, quoad d. dotis augmentum*, & nu. 12. 72. & 73.

11 *Delegatus non poteſt exequi Literas, niſi prius competenter aucta dote.*

12 *Dictio* Poſtquam *eſt excluſiva præcedentium.*

13 *Paria ſunt non facere, vel inutiliter facere.*

14 *Pontifex diſpenſando cum d. augmento dotis, intendit providere Oratrici, ne iterum dicta Diſpenſatione indigeat, ideo verè conſtitui debet d. dos.*

15 *Si fuerit dictum in Literis, quòd teneatur Orator dotem Oratricis augere uſque ad competentem quantitatem, tunc debet dos ſuppleri juxtà conditionem ejus, ut æquali poſſit nubere.*

16 *Si verò fuerit dictum tantùm, quòd Orator competenter dotare teneatur, conſtituere poterit aliquod augmentum, attenta qualitate Oratricis.*

17 *Delegatus non poteſt exequi Literas, niſi prius ſibi conſtito de augmento dotis, in valida forma facto.*

18 *Eſt & alius caſus, quando fœmina eſt omninò indotata, & Orator intendit ducere, illamque ex integro dotare.*

19 *Eoque caſu Delegatus debet ſe gerere prout in caſu augmenti, nec diſpenſare poteſt donec verè dos conſtituatur.*

20 *Sed ſi narrata non verificentur, veluti ſi dictum fuerit, fœminam eſſe omninò indotatam, & reperiatur habere etiam minimam dotem; & è contra, ſi diceretur non habere competentem dotem, ſed reperiatur prorſus indotata, tunc Delegatus non poteſt exequi, ſed debet obtineri nova gratia in forma* Perinde valere.

21 *Quod videtur limitandum ceſſante dolo.*

22 *Conceditur etiam Diſpenſatio inter conjunctos ob defectum congruæ dotis, quando tertius vult fœminam dotare.*

23 *Finis principalis, quem habet Pontifex in hujuſmodi Diſpenſatione concedenda, eſt paupertas Oratricis, periculum ne remaneat innupta, vel cogatur inferiori nubere.*

24 *Non refert an dos augeatur, vel ex integro conſtituatur ab Oratore, vel à tertio, etiamſi in Supplicatione fuerit dictum, quòd Orator vellet ipſe dotem conſtituere, &c. & poſtea à tertio augeatur.*

25 *Si Oratrix haberet dotem litibus involutam, & vellet nubere conjuncto, qui habilis eſſet ad eas proſequendas, & lites hujuſmodi ſuſcipere intendat, eſt cauſa Diſpenſationis ſufficiens.*

26 *Sed requiritur, quòd lis ſit ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti, & ſit gravis lis*, & num. 29.

27 *Quæ autem bona ſint magni momenti, relinquitur arbitrio Delegati, qui debet reſpicere ad qualitates, & facultates Oratorum*, n. 30.

28 *Movetur namque eo caſu Pontifex ad diſpenſandum, ne mulier bonis deſtituta remaneat, & homine, qui ſtudiosè litem proſequatur.*

29 *Ut Diſpenſatio ob hujuſmodi cauſam concedatur, Delegatus animadvertere debet, ut Orator ſit valdè neceſſarius ratione peritiæ circa illam litem, & quòd abſque ejus peritia mulier jacturam faceret.*

31 *Diſpenſatio ob hujuſmodi cauſam defectus dotis, non poteſt peti in forma* Pauperum, *ſed requiruntur omnes qualitates ſupra recenſitæ.*

32 *Mulier habens dotem minùs congruam ad nubendum æquali in Patria, an poſſit petere Diſpenſationem cum conſanguineo, ſi extra Patriam in Locis viciniis non deſint æquales; & concluditur, quòd poſſit petere*, ut num. 33.

34 *Cauſa defectus dotis ad nubendum æquali in Patria, eſt intelligenda moraliter, ita ut etiam ſi pauci æquales ſint, non deficiat hæc cauſa.*

35 *Fœmina an cenſeatur pauper, & dote carere dicatur, ſi nihil quidem poſſideat, ſed habeat Parentes divites.*
Diſtingue, ut dicatur pauper, quando eos non poſſit cogere ad dotandum, ſecus ſi poſſit, nu. 42. & 43.

36 *Pater tenetur dotare filiam, ſi nubat digno.*

37 *Et dotem competentem tenetur aſſignare conſideratis bonis paternis, liberorum numero, & dignitate mariti.*

38 *Quamvis nullam dotem ei promiſerit.*

39 *Et etiamſi filia dives ſit, & nubat conſenſu Patris.*

40 *Et quamvis eo invito nubat.*

41 *Amplia, ut pater teneatur filiam dotare, etiamſi nupſerit indigno, quando pater diſtulit ultra 25. annos eam in matrimonium collocare.*

44 *Fœmina dicitur pauper, nec cenſetur habere do-*

dotem competentem, etiamſi habeat fratrem, qui illam dotare intendat, nullo tamen pacto dotandi præcedente.

45 *Imò dicitur pauper, quamvis ejut frater promiſerit illam dotare, dummodo nubat conſanguineo.*

46 *Dicitur pauper fœmina, cujus parentes ſint in ſtatu, ut non poſſint, dum vivunt, ſe privare bonis, & eam dotare, ſed tantùm velint poſt mortem aſſignare.*

47 *Limita, niſi eo in loco adeſset communis uſus, ut poſt mortem parentum dotem reciperent, quæ tamen limitatio non placet.*

48 *Fœmina, quæ habet dotem ſufficientem ad nubendum cum æquali, ſed non ſufficientem, ut nubat cum conſanguineo, non dicitur pauper, nec diſpenſari poteſt*, & nu. 49. & 50.

50 *Erit tamen juſta cauſa diſpenſandi, ſi fœmina, & conſanguineus, quamvis 3. gradu conjuncti, ſint instituti hæredes à Teſtatore divite, ea conditione, ut ſimul contrahant, ſi Papa diſpenſaverit.*

52 *Conditio, ut Legatarius, ſeu Fideicommiſſarius teneatur ducere conſanguineam in ſecundo gradu, valida eſt.*

53 *Cauſa juſta diſpenſandi eſt, ſi facultates Parentum non ſufficerent ad competenter dotandum filiam, niſi illa, ultra legitimam, ei Jure naturæ debitam, cæteris filiis præferretur, & quamvis certè conſtaret hujuſmodi Parentes velle eam præferre.*

54 *Cum non ſufficiat ſpes de ſuccedendo in futurum.*

55 *Fœmina dici poteſt pauper, ſi pater plures filias haberet, & juxtà ſuas facultates unam tantùm poſſet congruenter dotare, & cæteras non, ſi illam hoc modo dotaret.*

56 *Non poterit fœmina diſpenſari ob defectum dotis, quamvis tempore petitæ Diſpenſationis, & obtenti mandati ad diſpenſandum, fuiſſet pauper, ſi antequam à Delegato exequatur, dives fiat.*

57 *Papa concedendo mandatum ad diſpenſandum, non diſpenſat, ſed committit Diſpenſationem Delegato, ut diſpenſet, ſi noverit preces veras eſſe.*

58 *Quia cauſa finalis debet adeſſe tempore executionis.*

59 *Si fœminæ deferatur aliqua hæreditas, vel legatum, & ipſa ſpontè repudiet, ut obtineat Diſpenſationem ob defectum dotis, Diſpenſatio erit ſubreptitia, niſi narraverit hanc intentionem Pontifici in Supplicatione.*

60 *Si tamen renunciatio prædicta facta ſit ad alium quemcunque finem, etiam inhoneſtum, dummodò non fuerit facta animo d. Diſpenſationem obtinendi, non vitiatur.*

61 *Limita, niſi renunciatio facta fuiſſet cum pacto de retrodonando, & bona donata reſtituendo.*

62 *Nonnulli diſtinguunt, ſi renuutiet ſimpliciter ante aditionem, tunc non vitiari; ſecus ſi renuntiet ad favorem tertiæ perſonæ; quæ tamen diſtinctio non placet, & de ratione*, num. 63. & 65.

64 *Pro divite habetur qui habet actionem ad divitias exigendum.*

66 *Pontifex nunquam præſumitur velle fraudibus patrocinari, & ab eis plurimum abhorret.*

67 *Fraus circa cauſam finalem ſemper vitiat Diſpenſationem.*

68 *Non vitiatur Diſpenſatio obtenta ex cauſa defectus Dotis, licèt mulieri jam delata fuiſſet hæreditas, cujus tamen notitiam non habuit niſi effectu conſummato.*

69 *Defectus dotis undecunque procedat, eſt cauſa Diſpenſationis, licèt procedat ex fœmina, quæ licèt aliàs haberet ſufficientem dotem ad nubendum æquali, tamen quia eſt rixoſa, diffamata, ſenex, & ex ſimilibus nequit nubere æquali.*

72 *Augmentum dotis quale debeat eſſe, & quomodo fieri*, & nu. 73.

74 *Si augeatur à tertio, non admittitur augmentum, nec Diſpenſatio ob d. cauſam valet, quando dictus tertius teneretur ad augendum, vel dotandum eandem fœminam.*

De Cauſa ob defectum Dotis.

CAPIT. III.

SECUNDA cauſa, quæ
eſt in praxi recepta
ad diſpenſandum ſuper matrimonii Im-
1 pedimentis, eſt defectus dotis Oratricis;
cùm valdè interſit Reipublicæ, &
bono publico conferat, ut mulieres ha-
beant competentes dotes. *l. pr. ff. ſoluto ma-
trimonio*; Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiep.
Neap. cap.* 20. *in addit. num.* 19. ne defectu
dotis innuptæ remaneant, cum periculo in-
continentiæ, vel cogantur nubere indigno:
2 & paria ſunt, fœminam non habere dotem,
vel habere inſufficientem ad nubendum æqua-
li, ut ponderant Lother. *de Re Benef. lib. pr.
qu.* 29. *num.* 18. Cæſar. de Graſs. *deciſ.* 162.
aliàs prim. nu. 18. Natt. *conſ.* 37. *nu.* 3. Quo-
ties enim fœmina non habet tantam dotem,
3 quanta requiritur, & conſueta eſt, ut nubat
æquali, cenſetur pauper, & dote deficere.
Averſ. *de Matrim. qu.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Tertiò
4 inopiam &c.* Et propterea movetur Pontifex
ad diſpenſandum cum fœmina paupere ad
matrimonium cum conſanguineo conttahen-
dum, ad vitanda ſcandala, & peccata, cum
propter inopiam ſæpe periclitetur honeſtas,
ut animadvertit Rub. *in Annot. deciſ.* 460.
n. 165. *tom.* 2. & uxor indotata à viro ſperna-

Digitized by Google

natur, & malè tractetur. *l. fin. C. ad Vellejan.* Sperell. *deciſ.* 138. *nu.* 83. Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 26. *num.* 4.

Hujuſmodi autem cauſa quinque caſus comprehendit.

Primus eſt incompetentia dotis.

5 *Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, juxta ſtatus ſui conditionem, cum qua virum ſibi non conſanguineum, vel affinem, cui nubere poſſit, invenire nequeat, & Orator illam cum dicta minus competenti dote in uxorem ducere intendat, cupiunt invicem matrimonialiter copulari, &c.*

6 Hæc cauſa admittitur abſque ullo augmento dotis, non tamen in omnibus gradibus, ſed tantùm in remotioribus, ut quarto, vel tertio & quarto à communi ſtipite, quamvis etiam ex diverſis, & multiplicatis ſtipitibus Impedimenta proveniant.

7 In gradibus autem propinquioribus, ut in ſecundo et tertio tantùm; & in primo publicæ honeſtatis, requiritur augmentum; & eò magis ſi ex pluribus ſtipitibus proveniant, *num.* 71.

Secundus caſus eſt, incompetentia dotis cum augumento facto ab Oratore.

8 *Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem juxta ſtatus ſui conditionem, cum quo virum paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat, & dictus Orator illam cum dicta minùs competenti dote in uxorem ducere, illiuſque dotem uſque ad quantitatem, ſecundùm ipſius Oratricis qualitatem, competenter augere intendat, cupiunt, &c.*

9 Et in fine aliarum Clauſularum additur Clauſula, *Et poſtquam Oratrici dos competenter aucta fuerit, ut præfertur, &c.*

10 Delegatus præſentatis ſibi Literis hujuſ-
modi Diſpenſationis debebit ſe informare
diligenter de qualitate, & quantitate dotis,
quam habet Oratrix, & de conditione ipſius
ad hoc, ut dignoſci poſſit quale augmentum
debeat per Oratorem conſtitui, & juxta in-
formationes habitas pronuntiabit Oratricis
11 dotem augendam eſſe. Nec poterit Delega-
tus ad executionem Literarum procedere,
donec dicta dos non fuerit per Oratorem
competenter aucta, & de hujuſmodi aug-
mento facto in valida forma ſibi legitimè
conſtiterit; conſtat expreſsè ex verbis reſcri-
pti Apoſtolici *Poſtquam Oratricis dos compe-*
12 *tenter aucta fuerit*; quæ dictio *Poſtquam*, cum
ſit excluſiva præcedentium, conditionem im-
portat. Pariſ. *conſ.* 31. *nu.* 38. *volum.* 1. Me-
noch. *conſ.* 1103. *nu.* 4. Marant. *part.* 3. *re-*
ſponſ. 12. *nu.* 11. cum rejiciat omne tempus
anterius, & ſolùm poſterius reſpiciat, & ad-
mittat. Barboſ. *de Diction. Diction.* 272. *n.*
4. Marant. *l. c.*

Et quoniam verificatio, & effectuatio hujuſmodi cauſæ eſt difficilior, & periculoſior omni alia probatione, quæ circa matrimoniales Diſpenſationes occurrat, idque ob multas fraudes, quæ in ea committi ſolent, ex quibus fit, ut mens Summi Pontificis non adimpleatur, & proinde nulla ſit Diſpenſatio à Delegato facta, ex defectu intentionis Pontificis, qui alio modo, quàm præſcripto per eum, diſpenſare non intendit; propterea Delegatus, antequam exequatur Diſpenſationem, debebit diligenter animadvertere, an Orator verè poſſit illud augmentum ſolvere, vel aſſignare Oratrici, & quomodo, & ſuper quæ præciſa bona Oratrix reddatur tuta de conſequendo hujuſmodi augmento, abſque ulla lite, & moleſtia; an bona aſſignata, vel hypothecata pro dicto augmento ſpectent ad Oratorem, quoad utrumque dominium, utile, ſcilicet, & directum; an Orator ſit ære alieno gravatus, vel habeat filios ex alio matrimonio: quia ex his probabiliter timeri poteſt de invaliditate actus, & quòd hujuſmodi augmentum non ſubſiſtat; parùm etenim refert, ſi augeatur dos, & promittatur augmentum, ſi is, qui dotem auget, vel promiſit, non habeat unde ſolvere poſſit, ſitque ære alieno gravatus, adeout Oratrix non poſſit eſſe certa de hu-
jusmodi augmenti conſecutione; paria nam-
13 que ſunt, non facere, vel inutiliter facere,
l. Quoties, ff. Qui ſatisdare cogantur, *l. Nul-*
la, de auctoritate Tutor. Fontaneil. *de Pact.*
Nupt. Clauſul. 4. *Gloſſ.* 1. *nu.* 64. *tom.* 2. Lu-
doviſ. *deciſ.* 496. *n.* 9. Lælius Altograd. *conſ.*
23. *nu.* 33. *lib.* 1. Barboſ. *in Votis Canonic.*
lib. 1. *Vot.* 2. *nu.* 23. Pyrrh. Corrad. *in Praxi*
Diſp. Apoſt. lib. 8. *cap.* 3. *nu.* 26. & dici poſ-
ſet eo caſu dictum augmentum fuiſſe fictè
conſtitutum, & proinde nullum habere præ-
lationis privilegium, ut benè Genuenſ. *Pra-*
ctic. For. Eccleſ. qu. 776. *nu.* 3.; & cum cau-
ſa finalis Diſpenſationis fuerit iſto caſu aug-
14 mentum ipſius dotis, & ideo moveatur
Pontifex ad diſpenſandum, ut fœmina nu-
bat conſanguineo, ut proinde Oratrici pau-
peri ob id ſubveniatur de competenti dote,
hujuſmodi augmentum non eſt donatio gra-
tioſa, ſed contractus initus cum ipſo Ponti-
fice, qui per Diſpenſationem intendit provi-
dere Oratrici in modum, ut de novo non
indigeat tali Diſpenſatione, ut benè Sanch.
lib. 8. *diſp.* 35. *nu.* 7. Genuenſ. *in Prax. Cur.*
Archiepiſc. Neap. cap. 20. *nu.* 16. Pyrrh. Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. l. c. num.* 42.
& 43. Trullenck. *Oper. Moral. lib.* 7. *cap.* 11.
dub. 11. *num.* 3.

15 Sunt tamen conſideranda verba præciſa in Literis expreſſa, quia diverſimodè concipi ſolet; aliquandò enim dicitur, *quòd teneatur Orator dotem Oratricis augere, uſque ad quantitatem competentem*, & tunc tenetur Orator ſupplere in ea integra quantitate, qua dos

ſœ-

fœminæ fiat ſufficiens, ut cum ea poſſit juxtà ſuam conditionem nubere æquali, aliquan-
16 do non adduntur ea verba, uſque ad competentem quantitatem, ſed tantùm dicitur, quòd Orator intendit Oratricis dotem competenter augere, quo caſu, cum dictum verbum *competenter*, ſit ſimpliciter prolatum, non infertur, quòd Orator teneatur ſupplere uſque ad competentem quantitatem, ut primo caſu teneri diximus, ſed infertur teneri conſtituere aliquod augumentum competens, quod tamen ſit conſideratione dignum, attenta qualitate Oratricis, unde ſatis erit, ſi ex aliqua parte Oratricis dos augeatur, dummodo hujuſmodi augmentum ſit alicujus momenti, habito reſpectu ad qualitatem Oratricis; vide Sanch. *lib. 8. diſp. 36. nu. 6.* Gutier. *de Matrim. 126. num. prim.* Pyrrh. Corrad. *l. c.*

17 Captis itaque per Delegatum diligenter informationibus ſuper præmiſſis, deveniet ad decretum, quòd Orator teneatur augere dotem in ſumma, qua, ſecundùm informationes habitas, augeri debebit; non tamen poterit Diſpenſationem exequi, donec ſibi non conſtet de conſtitutione facta per Oratorem in valida forma de dicto augmento, nec ſufficiet, ſi Orator promitteret, & ſe obligaret ad dictum augmentum conſtituendum, quia Juriſdictio Delegati eſt ſuſpenſa, quoad executionem Diſpenſationis, itaut non poſſit diſpenſare, niſi poſtquam dos Oratricis aucta fuerit, ut diximus.

18 Tertius caſus eſt, ſi Oratrix ſit omnino indotata, & Orator illam abſque dote ducere intendit, & illam uſque ad quantitatem, ſecundùm Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare.

Quòd cum dicta Oratrix indotata exiſtat, & dictus Orator illam ſic indotatam ducere intendat, & uſque ad quantitatem, ſecundùm dictæ Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare intendat, cupiunt &c. Et etiam hoc caſu additur clauſula, *Et ſi, ac poſtquam dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, ut præfertur, &c.*

19 Eodem modo ſe geret Delegatus, circa conſtitutionem hujuſmodi dotis, & informationes habendas, quo diximus debere procedere circa conſtitutionem augmenti, in caſu antecedenti: nec diſpenſabit, donec omnia ad unguem juxta formam in Literis præſcriptam adimpleta ſint.

20 Si narrata Pontifici non verificentur coram Delegato, ut ſi Diſpenſatio petita ſit pro Oratrice indotata (ut in præſenti caſu) & poſtmodum in probatione, coram Ordinario facta, reperiatur habere aliquam quantumcunque minimam dotem; prout è converſo ſi petita ſit Diſpenſatio pro muliere non habente competentem dotem, & repertum fuerit eſse omninò indotatam, docet Pyrrh. Corrad. *in d. Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 2. n. 5.* hujuſmodi Diſpenſationes eſſe ſubreptitias, nec poſse Delegatum illas exequi, ſed opus eſse novam gratiam obtinere in forma *Perinde valere:* Hæc tamen doctrina, ſic abſolutè firmata, nimis rigoroſa videtur, quia Papa movetur ad diſpenſandum, ut ſuccurrat Oratrici pauperi, quæ cum non habeat dotem, vel habeat, ſed inſufficientem, periculum eſt, ut, vel innupta remaneat cum periculo animæ, vel nubere cogatur indigno, & inæquali; undè cum intentio Pontificis ſit, quoad prædicta, providere Oratrici, & utroque modo per hujuſmodi Diſpenſationem ſatis provideatur, non vide-
21 tur, ceſsante dolo, infici Gratiam Pontificis, qui æquè movetur ad diſpenſandum, ſi Oratrix nullam habeat dotem, vel ſi habeat inſufficientem, cum utroque caſu timeri poſſint eadem ſcandala, & inconvenientia, ex quibus, tamquam ex cauſa finali, movetur Pontifex ad diſpenſandum, ut ſupra diximus.

22 Quartus caſus eſt, quando Oratrix non habet dotem competentem, & ſufficientem, & Tertius intendit illam augere, quatenus Oratori nubat.

Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem, juxta ſtatus ſui conditionem, cum qua virum paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat, & quidam Oratorum conſanguineus, ad id aliàs non obligatus, Oratricis dotem, ita tamen, ut Oratori nubat, & non aliter uſque ad quantitatem, ſecùndum ejuſdem Oratricis qualitatem, competenter augere, dictuſque Orator illam cum dicta minus competenti dote, & illius augmento, in uxorem ducere intendat; cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari, &c.

23 Finis principalis, quem habet Pontifex in hujuſmodi Diſpenſatione concedenda, eſt idem, de quo ſupra, nempè paupertas Oratricis, & periculum nè innupta remaneat, vel cogatur inferiori nubere; & propterea non curat de modo, dummodo ſequatur effectus; & ſi dos augeatur, parum refert, an
24 ab ipſo Oratore, vel à Tertio augeatur. Imò quamvis in Supplicatione Pontifici porrecta dictum fuiſset, quòd Orator ipſe vellet dotem augere, vel ex integro dotem Oratrici conſtituere, & deinde coram Delegato non ipſe Orator, ſed alius dictam dotem augeat, vel ex integro conſtituat, adhuc poterit Executor Diſpenſationem exequi, ex quo, mendacium eſset circa rem, nil ad Diſpenſationem conferentem, & conſequenter non vitiaret, dummodo cum effectu, & validè dos conſtituatur, ſeu augeatur in ſuo caſu, quia iſta dotatio, ſeu augmenti conſtitutio, eſt cauſa finalis Diſpenſationis; undè ſi ea vere non ſubſiſteret, vitiaretur Diſpenſatio. Fonta-

tanell. *de Pact. Nupt. Clauſul.* 4. *Gloſſ. prim. nu.* 14. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Vot.* 69. *nu.* 1. Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *num.* 24. & *Diſp.* 35. *nu.* 8. Pyrrh. Corrad. *lib.* 7. *d. cap. prim. num.* 48.

25 Quintus caſus eſt, ſi Oratrix habeat quidem dotem competentem, ſed valdè litibus involutam.

Quòd cum dicta Oratrix dotem habeat litibus involutam, & dictus Orator, qui ad eas proſequendas habilis exiſtit, illam in uxorem ducere, liteſque hujuſmodi in ſe ſuſcipere intendat.

26 Quàm ſi ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti gravem litem Oratrix ſuſtineat.

Quòd cum gravem litem dicta Oratrix ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti ſuſtineat, & nè ob defectum viri, qui litem hujuſmodi proſequatur, & defendat, ipſam liti hujuſmodi ſuccumbere contingat, dictuſque Orator illam in uxorem ducere, litemque hujuſmodi in ſe ſuſcipere, defendere, ac propriis ſumptibus proſequi intendat, cupiunt invicem matrimonialiter copulari, &c.

27 Movetur enim Pontifex ad diſpenſandum, nè Oratrix bona ſua amittat, eò quia ſit deſtituta homine, qui litem ſtudiosè proſequatur, eamque tanquam proprium negocium gerat, facilè enim eſset, ut hoc deſtituta ſuccumberet; ſic Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *nu.* 20. Pont. *lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *num.* 23. Pyrrh. Corrad. *l. c. nu.* 59.

28 Advertas tamen; quòd ad effectum, ut Diſpenſatio ob hujuſmodi cauſam concedatur, Orator debet eſse valdè neceſſarius ratione peritiæ circa illam litem, aut ex alia cauſa, ita ut difficilè illi ſubveniretur, non contracto inter eos matrimonio. Undè Delegatus debebit cautè procedere, & diligenter ſe informare, an narrata Pontifici vera ſint; quia Papa non aliter intendit Diſpenſationem concedere, niſi Orator ob ſuam peritiam, vel aliter ſuccurrere poſſit Oratrici in his litibus, & alio modo, eadem Oratrix ſuorum bonorum jacturam pateretur; vide Sanch. *l. c.* Pyrrh. Corrad. *l. c.* Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 317.

29 Nec admittetur hæc cauſa, ſi dicatur ſimpliciter, litem vertere ſuper ſucceſſione bonorum, ſed oportet ut bona, ſuper quibus vertit lis, ſint magni momenri, quia minima, & modica non ſunt in conſideratione; *cap. Licet, de probation. l. In rebus commodatis* 18. §. *Poſſunt, in fin.* Quæ autem bona
30 dicantur magni momenti, relinquendum eſt arbitrio Delegati, cum debeat haberi reſpectus ad facultates, & qualitates Oratorum, quia inter pauperes, & ruſticos, quæſtio de porcello dicitur magna cauſa, ut diximus *lib. pr. cap.* 7. *nu.* 71. & propterea quæ certa lege definita non ſunt, & ſub certa regula comprehendi non poſsunt, relinquuntur arbitrio Judicis. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 133. Barboſ. *de Axiom. Axiom.* 32. *num.* 1.

Nec deſunt, quæ circa materiam adnotanda ſint; ſed antequam ad ulteriora dilabamur, ſciendum eſt, communem errorem
31 irrepſiſſe circa intelligentiam hujus cauſæ defectus dotis, maximè penes perſonas idiotas, quæ dum Oratores ſunt pauperes, dicunt poſſe petere Diſpenſationem ob paupertatem, cujus cauſa ſolvere non poſſunt ſolitam taxam; & quidem decipiuntur, quia Diſpenſatio *in forma Pauperum*, nunquam concedi ſolet, niſi dum Oratores pauperes ſint, & miſerabiles, & ex humana fragilitate inſimul habuerint copulam carnalem, vel converſati ſint; & proinde, niſi matrimonium inter eos contrahatur, Oratrix innupta, & diffamata remaneret, graviaque inde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; unde non ſufficit ad impetrationem Diſpenſationis *In forma Pauperum*, Oratores eſſe pauperes; ſed requiritur etiam, ut alia prædicta concurrant, ſicut etiam diximus *lib. p. d. cap.* 7. *num.* 72.

Secundò; diſſident Doctores, an Oratrix habens dotem minus competentem ad nubendum æquali in Patria ſua, poſſit petere
32 Diſpenſationem ad nubendum conſanguineo, ſi extra Patriam, in Locis vicinis, non deſint æquales, quibus nubere poſſet; in qua re Ledeſm. Lopez, & alii, quos propterea citat, & meritò rejicit Sanch. *lib.* 8. *Diſ.* 19. *num.* 13. exiſtimant, poſſe petere Diſpenſationem, ut nubat conſanguineo in Patria ſua, ſi non habeat tantam dotem, quanta ſufficiat ad nubendum æquali extra Patriam. Quicquid tamen iſti, & alii dicant, non eſt recedendum à dictis *cap. præcedenti num.* 69. ubi concluſimus, non teneri fœminam nubere extra Patriam, nè dul-
33 ciſſimo Parentum conſortio privetur, ut ibi diximus, & docet inter alios Sanch. *d. diſp.* 19. *num.* 13., ubi teſtatur, ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum ad inſtantiam Archiepiſcopi Mediolanenſis, his verbis.

Clauſula illa, quæ in Diſpenſationibus, occaſione dotis incompetentiæ, apponi ſolet, videlicet, quia virum ſibi non conſanguineum, vel affinem paris conditionis invenire nequit, verificatur, & juſtificatur per diligentiam dumtaxat præſtitam in ipſo loco mulieris, & non in locis circumvicinis.

34 Docet inſuper Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93., Cauſam iſtam defectus Dotis ad nubendum æquali in Patria, eſſe moraliter intelligendam, ita ut non deſinat hæc cauſa ſubeſſe, quamvis omninò pauci adſint in Oppido, quibus ſine ampliori dote conjungi poſſit, cum non deceat ubertatem matri-

mo-

Digitized by Google

monii ita reſtringi; quod omninò eſt con-
ſorme his, quæ diximus *d. cap. præcedenti.*
præſertim *num.* 14.

Tertiò dubitatur, an fœmina cenſeatur
pauper, & dote carere dicatur, ſi nihil qui-
35 dem poſſideat, ſed habeat Parentes divites;
in qua re dicendum eſt, non cenſeri paupe-
rem, ſi pater tenetur illam dotare, & ipſa
habeat jus illum compellendi ad dictam do-
36 tem dandam: tenetur autem pater dotare
filiam, ſi nubat digno. Capell. Toloſan. *q.*
290. *num.* 1. *conſ.* 2. Tuſch. *concl.* 755. *lit. D.*
Sperell. *deciſ.* 165. *num.* 3. & tenetur con-
37 ſtituere dotem competentem, conſideratis
bonis paternis, Liberorum numero, digni-
tate mariti. *l. Quæro, ff. de jure dot.* Boer.
conſ. 50. *num.* 15. Rot. *deciſ.* 538. *num.* 3. *part.*
pr. diverſ. Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 26. *num.* 8. &
num. 11. Tuſch. *concluſ.* 733. *lit. D.* Bonac.
de Legib. diſp. 6. *q. unica, puncto* 6. §. 2. *verſ.*
38 3. quamvis nullam dotem promiſerit. Sanch.
d. diſp. 26. *num.* 4. Genuenſ. *practic. Fori Ec-*
cleſ. q. 737. *num.* 1. quamvis etiam filia dives
39 ſit, maximè ſi de conſenſu Patris nupſit di-
gno, Bonac. *num.* 1. Sanch. *num.* 5. *l. c.* &
quamvis invito patre nubat; ſic docent plu-
40 res Doctores, quos refert, & ſequitur San-
41 ch. *d. diſp.* 26. *num.* 17. Amplia teneri pa-
trem dotare filiam, etiamſi nupſerit indi-
gno, ſi pater diſtulerit eam in matrimonio
collocare ultra 25. annos. Bonac. *num.* 1.
Sanch. *num.* 11. *ll. cc.* cum itaque pater di-
ves teneatur, & cogi poſſit ad dotandam
filiam, ut diximus, filia non poteſt dici
42 pauper, quamvis nil poſſideat in bonis, at
habeat jus compellendi patrem ad illam ſta-
tim dotandam; unde non refert, quòd in
ſtatu præſenti nil poſſideat, ut benè docent
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 21. Pont. *lib.* 8.
cap. 21. §. 2. *num.* 23. Pyrrh. Corrad. *in d.*
Prax. d. lib. 7. *cap.* 2. *num.* 23. aliàs omnes
ferè mulieres petere poſſent Diſpenſationem
ob dotis defectum, quia ut plurimùm in
vita patris nihil poſſident; at ſi non habe-
ret jus compellendi Parentes ad dotem dan-
dam, vel ſaltem ad aliqua bona aſſignan-
da, quæ efficiant dotem competentem, ali-
43 ter eſſet dicendum; nec faceret, quòd eſſet
certa ſpes, ut Parentes illam competenter
dotarent, quia adhuc in ſtatu præſenti cen-
ſetur pauper, ut benè Sanch. *d. diſ.* 19. *num.*
22. Pont. *l. c.* Filiuc. *d. cap.* 10. *num.* 317.
Averſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Inopia fœminæ.*

44 Quartò dubitatur, an cenſeatur habere
dotem minùs competentem fœmina, cujus
frater, aut alius illam dotare intendit, nul-
lo tamen præcedente pacto dotandi, per
quod ipſi Oratrici jus aliquod acquiſitum
ſit; in qua re docent Doctores, iſtam fœ-
minam carere dote, non obſtante morali
certitudine, quam habet, quòd dictus fra-
ter, vel alius ſit eam dotaturus; quia ſi non
fuit facta certa promiſſio, nec pactum præ-
ceſſit de illam dotando, nullum jus fœmi-
na habet ad dotem, & proinde in ſtatu
præſenti non deſinit eſſe pauper. Sanch. *nu.*
24. Pontius *num.* 23. Pyrrh. Corrad. *nu.* 24.
& Averſ. *ll. cc.*

Animadvertunt Sanch. *d. num.* 24. & di-
ctus Pyrrh. Corrad. *num.* 24. *ll. cc.* adhuc cen-
45 ſeri pauperem, quamvis frater Oratricis ex
pacto convenerit illam dotare, dummodo
nubat conſanguineo, quia hujuſmodi pro-
miſſio dotis, cum facta ſit ſub conditione,
quatenus nubat conſanguineo, donec ea
conditio adimpleta non fuerit, nullum jus
fœmina haber ad dotem, & interim verè
cenſetur pauper non obſtante certitudine,
quòd eo caſu à fratre dotanda ſit.

46 Quintò dubitatur, an Fœmina cenſea-
tur pauper, ſi Parentes ſint in tali ſtatu, ut
non poſſint, dum vivunt, ſe privare parte
bonorum, quæ neceſſaria eſſet ad conſti-
tutionem dotis ipſius fœminæ; cum Paren-
tes dicta portione indigeant ad honeſtam,
ſtatuique ſuo convenientem vitam ducen-
dam; & proinde Parentes dotem prædictam
aſſignare velint poſt eorum mortem: & qui-
dem dicendum eſt, fœminam carere dote,
& in ſtatu præſenti, quo nubere intendit,
verè eſſe pauperem; nec facit, quòd poſt
mortem Parentum ſibi ſit deſtinata, & aſ-
ſignata dos, quamvis aliàs competens, quia
onera matrimonii incipiunt in ipſius contra-
ctu; & ad hoc ut Conjuges ea ſuſtinere
poſſint, neceſſe eſt ſtatim dari dotem; ita
Filiuc. ubi ſupra. Pontius *num.* 23. Trullen-
ch. *num.* 7. & Sanch. *num.* 25. *ll. cc.* qui ul-
timus *l. c.* limitat, niſi in eo loco eſſet com-
47 munis uſus, ut omnes eo modo, nempe poſt
mortem Parentum, reciperent dotem; at
prædicta limitatio mihi non placet, quia
adhuc in ſtatu præſenti verè eſt pauper, &
cauſa Pontifici expreſſa pro impetratione
Diſpenſationis fuit, & eſt vera, & abſque
ulla fraude allegata.

48 Sextò dubitatur, an fœmina cenſeatur
pauper, ſi dos, quam habet, ſit ſufficiens
ad nubendum æquali, at minùs ſufficiens
reſpectu illius conſanguinei, vel affinis, qui
illam ducere intendit; & videtur poſſe pe-
tere Diſpenſationem ob defectum dotis, cum
magis, & minus non differant ſpecie; &
dos, quæ reſpectu unius ſufficit, erit incom-
petens, ſi reſpectu alterius non ſufficiat, ſi-
cut ſentiunt Navarr. *in Summ. cap.* 22. *num.*
87. Genuenſ. *in Prax. Cur. Archiep. Nea-*
polit. cap. 20. Graff. *deciſ. Aur. lib.* 2. *cap.*
81. *num.* 16. Quicquid tamen iſti dicant,
contrariæ opinioni adhæreas, & dic, eam
49 fœminam non dici pauperem, nec poſſe ex
hujuſmodi cauſa Diſpenſationem petere;

quia Pontifex ideo movetur ad diſpenſan-
dum, quia fœmina non habet dotem com-
petentem, nec ſufficientem, ut cum ea vi-
rum ſibi æqualem, non conſanguineum, vel
affinem, poſſit invenire; & conſequenter
eo caſu timeri poſſit, ut cum periculo ani-
mæ innupta remaneat, vel cogatur inferio-
ri nubere.

At non poteſt, nec debet præſumi, ut
Pontifex dictam Diſpenſationem ob dictam
cauſam concedere velit, dum fœmina ha-
bet tantam dotem, quanta ſufficiat ad nu-
bendum æquali, quia eo caſu ceſsat cauſa
Diſpenſationis, quæ eſt defectus dotis; nec
50 tunc timeri poſsunt ſcandala, & inconve-
nientia, quæ diximus: nec movetur Papa
ad diſpenſandum, ut fœmina divitiis ſuper-
abundet, ſed ex pietate, nè ob defectum
dotis incurrat in præjudicia antedicta; ſic
benè docent Conink. *de Sacrament. diſp.* 33.
dub. 5. *num.* 47. Filiuc. *tom. pr. tract.* 10. *part.*
2. *num.* 317. Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 2. *num.* 7. Pont. *lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *num.*
23. Sanch. *l. c. n.* 17. Unde ſi mulieri diviti
augeretur dos aliàs competens, vel patrimo-
nium à conſanguineo, non eſset juſta cauſa
ad diſpenſandum, cum juſta cauſa redun-
dare debeat in majus ſpirituale bonum,
nempe ne cum animæ jactura innupta rema-
neat; vide Sanch. *num.* 18. & Filiuc. *ll. cc.*
Eſset quidem juſta cauſa diſpenſandi, ſi fœ-
51 mina, & ejus conſanguineus, quamvis ter-
tio gradu ſibi conjunctus, ſint inſtituti hæ-
redes à Teſtatore divite, cum conditione,
ut ſimul nubant, ſi Papa diſpenſaverit; quia
cùm per mortem Teſtatoris jam ſit acquiſi-
tum jus ad eam opulentam hæreditatem,
juſta, ac pia cauſa videtur, ut Pontifex
diſpenſet, & ſic impleatur conditio, neq
amittatur jus ob id acquiſitum; vide Sanch.
l. c. num. 19. Pont. *d. num.* 23. Dian. *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 93. *verſ. Et apponam*. An au-
tem valida ſit conditio à Teſtatore appoſi-
52 ta, ut Legatarius, ſeu Fideicommiſsarius
teneatur ducere conſanguineam in ſecundo
gradu, vide Sanch. *lib.* 5. *Diſp.* 5. *num.* 20.
ubi concludit affirmativè; ea ratione, quòd
etiam in ſecundo gradu Papa ſæpè diſpen-
ſat, ut nos etiam latè diximus *lib.* 2.

53 Item cauſa juſta diſpenſandi eſset, ſi fa-
cultates Parentum non ſufficerent ad com-
petenter dotandam filiam, niſi illam ultra
Legitimam, ei jure naturæ debitam, cæ-
teris aliis filiis in bonis præferrent; & quam-
vìs certa ſit Parentes velle eam præferre,
non tamen jus habet, quo cæteris præferri
debeat, ſed id à Parentum voluntate pen-
deat; ut benè animadvertit idem Sanch.
l. c. num. 23. ubi *num.* 22. dixerat, poſse li-
citè, ac juſtè diſpenſari cum ea fœmina,
tanquam paupere, & dote carente, cui non
competit jus ſuccedendi, ut v. gr. ſi eſset
in Regno, in quo ſervaretur jus commune,
& Legitima filiorum non eſset certa, ſed
in Parentum libertate eſset cuicunque ſua
bona dare, relicta dumtaxat certa portio-
ne filiis: quod idem confirmant Pont. *l.* 2.
& d. Dian. *d. reſol.* 93. circà finem. Quod
verum eſt, quamvis ea fœmina, & ejus con-
54 ſanguineus, qui illam ducere intendit, ſint
quaſi certi, ut Parentes divites relinquant
univerſas facultates ipſi fœminæ, cum illam
valdè ament, & alios filios odio habeant;
quia non ſufficit hujuſmodi ſpes ſucceſſio-
nis, & donationis bonorum, cum à libera
voluntate alterius dependeant, nec per hanc
ſpem fœmina in ſtatu præſenti deſinat eſse
pauper.

Simili ratione fœmina dici poteſt pauper,
& ſufficienti dote carere, ſi Pater plures
55 filias haberet, & juxta ſuas facultates,
poſset quidem commodè, & ſufficienter do-
tare unam, ſed habita ratione aliarum,
non poſset unam dotare ſufficienter; quia
illud dicitur fieri non poſse, quod commo-
dè, & abſque difficultate fieri non poteſt;
Genuenſ. *in Prax. Curiæ Archiepiſc. cap.* 20.
num. 6. Pyrrh. Corrad. *in Prax. Diſp. Apoſt.*
lib. 7. *cap.* 2. *num.* 34. Trullench. *d. dub.* 2.
num. 7.

56 Non tamen poterit fœmina diſpenſari ob
defectum dotis, quamvis tempore petitæ
Diſpenſationis, & obtenti Mandari ad diſ-
penſandum, verè fuiſset pauper, ſi ante
quàm ea Diſpenſatio à Delegato executa
eſset, dives ſit; ut quia devoluta ei fuerit
aliqua hæreditas, ſeu legatum, undè dos
aucta fuerit, & competens facta; licèt enim
ſufficiat, quòd fœmina pauper ſit à princi-
pio, quia ei ſub prætextu paupertatis ali-
quid erogatur, ſeu dos conſtituitur, adeout
quamvis poſteà ditiſſima fiat, nihilominùs
ipſam dotem habebit, ut notant Bald. &
Salycet. *in l. Generaliter. C. de Epiſc. & Cle-
ric.*, in caſu tamen Diſpenſationis alirer eſt
dicendum, quia, ut diximus præſenti Li-
bro *cap.* 1. *num.* 76., cauſa Pontifici expoſi-
ta pro Diſpenſatione debet vera eſse tem-
pore petitæ Diſpenſationis, & ſic etiam ſub-
ſiſtere tempore executionis à Delegato fa-
ciendæ; cum in Mandatis de diſpenſando,
tempus conceſſionis Gratiæ retrahatur ad
57 tempus executionis Literarum; quia Papa
concedendo Mandatum, non diſpenſat, ſed
committit Diſpenſarionem Delegato, ut, ſi
& poſtquam preces veritate niti repererit,
diſpenſet; vide Trullenck *d. lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 6. *num.* 4. Sanch. *l. c. num.* 27. & plures
alios, quos propterea *lib.* 1. *cap.* 6. citavi-
58 mus; ubi etiam concluſimus, quòd ſi cauſa
finalis medio tempore ceſſaſſet, at poſtea re-
viviſceret, adhuc poſset Delegatus Diſpen-
ſatio-

Digitized by Google

ſationem exequi, quia hujuſmodi cauſa ve-
ra fuit tempore petitæ Diſpenſationis, &
vera etiam eſt tempore executionis Ordina-
rii. At ſi fœmina, cui devoluta fuit hæ-
reditas, ſeu fuit factum aliquod legatum,
eam hæreditatem, ſeu legatum ſponte re-
pudiaret, eo fine, ut ob cauſam defectus
dotis Diſpenſationem impetrare poſſet, erit
invalida Diſpenſatio, ſi in Supplicatione
59 Pontifici porrecta pro impetratione Diſpen-
ſationis dictum finem, & fraudem non ex-
preſſerit; quia, cum cauſa finalis Diſpenſa-
tionis ſit paupertas Oratricis, & periculum
proinde imminens, quòd vel innupta rema-
neat, vel nubat indigno, debet hujuſmodi
cauſa finalis exprimi, cum omnibus quali-
tatibus, & circumſtantiis, ut diximus *lib.* 1.
cap. 4. ſi etenim dicta malitia, & fraus fuiſ-
ſet Pontifici expreſſa, vel Diſpenſationem
denegaſſet, vel difficiliùs conceſſiſſet; vide
Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *num.* 26. Filiuc. *tom.*
pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 317. Trul-
lenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *num.* 7. Quòd ſi
ea renunciatio facta fuiſſet ob alium quem-
60 cunque finem, etiam inhoneſtum, dummo-
dò non fuerit ad effectum obtinendi Diſpen-
ſationem ab hujuſmodi cauſam, docent præ-
citati Doctores, non vitiari Diſpenſationem
ex taciturnitate dictæ renunciationis, quia
eo caſu fœmina nullam fraudem admiſit,
& verè pauper eſt. Limitant tamen dicti
61 Doctores, niſi renunciatio facta fuiſſet cum
pacto de retrodonando, & bona donata ſi-
bi poſtmodum reſtituendo; intelligunt ta-
men de pacto expreſſo, & non de ſimpli-
ci ſpe, quam Oratrix habuiſſet in donatio-
ne, quòd ſibi ea bona eſſent reſtituenda;
quia ſimplex ſpes habita non facit eam ma-
gis divitem, cum reſtitutio pendeat ab alie-
na voluntate, & cum poſſit eſſe, & non eſ-
ſe, quòd hujuſmodi reſtitutio fiat, non ha-
betur in conſideratione, *l. Nam ad ea ff. de
legib.* Salgad. *Labyrint. Credit. part.* 2. *cap.*
22. *num.* 110.

At plures Doctores, inter quos Sanch. *l.
c. num.* 27. Trullenck. *d. num.* 7. Filiuc. *d. cap.*
10. *num.* 317. Averſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ.
Tertiò inopia perſonæ, in fine*, Pont. *l. c.* Dian.
part. 8. *tract.* 3. *Reſol.* 94. docent cum di-
62 ſtinctione, vel enim iſta fœmina bona re-
nunciat ſimpliciter, & abſolutè, vel in fa-
vorem tertiæ perſonæ; primo caſu exiſti-
mant non vitiari Diſpenſationem, quia
hæreditas nondum fuit adita, vel accepta-
ta; & ſic ſentiunt tam ſi renunciatio facta
ſit antequam Romam miſſum fuerit pro im-
petratione Diſpenſationis, quàm poſt Man-
datum obtentum de diſpenſando; quia cum
nulla lege obligetur ad acquirendum, non
fit ob id aliqua fraus Pontifici: at ſecun-
dò caſu, tam ſi in favorem tertii renuncia-
verit, quàm ſi ſteterit in pendenti non ac-
ceptando, nec repudiando, ſubreptitiam
cenſent diſpenſationem, quia per dictam re-
nunciationem, ac ceſſionem, cenſetur hæ-
reditatem, ſeu legatum acceptaſſe, & pro-
indè divitem effectam fuiſſe, & conſequen-
ter Diſpenſationis incapacem ex hac cauſa.
At quamvis horum Doctorum auctoritas
63 apud me maxima ſit, tamen fateor, me non
eſſe hujus doctrinæ capacem, nec percipe-
re poſſe, cur hæc fœmina reddatur incapax
fruendi beneficio Diſpenſationis, ſi per ipſam
ſtet, quominus dives fiat, dum hæreditas ei
defertur, per quam dives effici poſſit, &
nubere æquali non conſanguineo, & ipſa
non vult acceptare, imo eam fraudulenter
64 repudiat, ut conſanguineo nubat: Ille nam-
que habetur pro divite, qui habet actionem
ad acquirendas divitias, & ad exigendum.
l. Qui potuit facere, de reg. Juris. Gratian.
& Leoncill. quos propterea *lib.* 1. *cap.* 7. *nu.*
105. citavimus; & dives reputatur, qui po-
teſt facere, ut dives ſit. Rot. *deciſ.* 72. *nu.*
5. *part.* 4. *recent.* Et cum cauſa finalis Diſ-
65 penſationis ſit defectus dotis mulieris, &
ejus paupertas, ſi hic dotis defectus proce-
dat ex culpa propria, & cum fraude circa
cauſam finalem, exiſtimo nullam, & inva-
lidam eſſe Diſpenſationem, ſi hæc fraus ta-
cita ſit, tum ob dictam fraudem tacitam,
tum ob præſumptam voluntatem Pontificis,
66 qui nunquam præſumitur velle fraudibus
patrocinari, cum ab illis plurimùm abhor-
reat. *l. ſi cui, ibi, per medias vias, ff. de
ſervit.* & nos alibi diximus; & utendo di-
cta fraude aperiretur via ad ſæpiùs contra-
hendum matrimonia cum conſanguineis,
quod Eccleſia vitare contendit. Ochogavia
de Sacrament. tract. 4. *q.* 6. *num.* 12. penes
Dian. *l. c.* & faciunt dicta à nobis *lib.* 2. *cap.*
pr. ubi concluſimus, eſſe alienum à Jure
communi petere Diſpenſationem à Pontifi-
ce ſuper Impedimento ab Eccleſia inſtitu-
to, & ex ea Diſpenſatione contrahere, cum
id ſit minùs optabile in Eccleſia, cui ſanè
erit gratius ſua Impedimenta ſervari, &
hujuſmodi Diſpenſationes non peti, nec ta-
lia matrimonia inter impeditos contrahi.
Et proinde in caſu noſtro præſumendum eſt,
Pontificis mentem non eſſe Diſpenſationem
concedere ex cauſa paupertatis, quatenus in
67 cauſa expoſita adfuerit fraus; quæ quandò
verſatur circa cauſam finalem (maximè ſi
unica cauſa afferatur) ſemper vitiat Diſ-
penſationem. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *num.* 32.
Barboſ. *in Vot. Canonic. lib.* 2. *Vot.* 69. *num.* 6.
Bonac. *de Legib. diſp. pr. q.* 2. *punct.* 6. *num.*
2. & nos diximus *lib. pr. cap.* 4. *num.* 21.
68 E' contra verò, validam puto Diſpenſa-
tionem eo caſu, quo mulieri pauperi fuiſ-
ſet factum aliquod legatum pingue, ſeu ali-

qua

qua hæreditas delata ; de quibus fœmina
nullam habuiſset notitiam ; unde bona fide
petita Diſpenſatione ob cauſam defectus do-
tis, eaque obtenta, & ejus effectu conſum-
mato, ſi ſuperveniat notitia hujuſmodi hæ-
reditatis, & legati, non vitiabitur ipſa
Diſpenſatio, quia paupertas Pontifici expreſ-
ſa, vera, & certa ex communi errore vul-
gi, & ab ipſis etiam Oratoribus habebatur.
Sic Sanch. *num.* 28. Filiuc. & Dian. *ll. cc.*
Pyrrh. Corrad. ubi ſupra *num.* 27.

69 Porro undecunque defectus dotis procedat,
dicendum eſt, non haberi in conſideratione;
ſi etenim dos, quam Oratrix habet, eſset
aliàs ſufficiens ad nubendum æquali, attenta
ipſius conditione, at ex aliis cauſis reddere-
tur inſufficiens, ut v. gr. ſi eſset rixoſa, de-
formis, vetula, filiis ex alio matrimonio ſu-
ſceptis gravata, inhoneſta, de aliquo crimi-
ne diffamata, vel punita, ſeu malis moribus
imbuta, adhuc hæ qualitates faciliorem red-
dent Diſpenſationem, quia quò majores ſunt
defectus, & exceptiones, quas patitur, eò
major requiritur dos ad nubendum æquali,
genere, ætate, & divitiis ; & tunc ea dos
non dicitur ſufficiens abſolutè, ſed reſpecti-
vè; Papa namque diſpenſando eò tendit nè
fœmina innupta remaneat cum periculo ani-
mæ ; unde ſi non habeat dotem, quæ hujuſ-
modi qualitates compenſet, erit pauper, ac
dote competenti carebit, & proinde pericu-
lum erit, ut cum periculo animæ innupta
remaneat, quamvis ſeciuſis his qualitatibus,
cum minori dote viro æquali commodè nu-
bere poſset; ſic benè docent Coninck. *dict.*
Diſp. 33. *dub.* 5. *nn.* 47. Sanch. *nu.* 29. Filiuc.
Trullenck. & Dian. *ll. cc.*

Quoad praxim ſunt videnda, quæ diximus;
nempè dotis augmentum de neceſſitate non
70 requiri in gradibus remotioribus, nempè in
quarto, ſeu tertio & quarto à communi ſti-
pite, tam ſi ex uno, quàm ſi ex pluribus ſti-
pitibus proveniant Impedimenta; ſed tunc
ſufficere ad impetrandam Diſpenſationem,
dotem Oratricis non eſse competentem, nec
ſufficientem, ut cum ea virum paris condi-
tionis, non conſanguineum, vel affinem, in-
venire poſſit, ſed tantùm in propinquioribus
gradibus augmentum requiri in impetratio-
71 ne Diſpenſationis ſuper propinquioribus gra-
dibus, ut in ſecundo & tertio, ſecundo ac
quarto, ſive in tertio tantùm, ſive conſan-
guinitatis, ſive affinitatis, ac in primo publi-
cæ honeſtatis Juſtitiæ ; & eò magis, ſi ex
pluribus ſtipitibus Impedimenta inſurgant.

Diximus etiam eſse à Delegato conſide-
randa verba Mandati Apoſtolici; quia Literæ
72 hujuſmodi Commiſſionum diverſimodè con-
cipiuntur; aliquando enim mandatur Orato-
ri, ut Oratricis dotem augeat uſque ad quan-
titatem, ſecundùm Oratricis qualitatem com-
petentem; & eò caſu non ſufficit, quòd aug-
mentum competens ſit, ſed requiritur,
quòd plenè, & integrè augeatur uſque ad
competentem dotem; aliquando etiam man-
73 datur Oratori, ut dotem Oratricis compe-
tenter augeat; & tunc ſufficit, ſi dos aliquo
modo augeatur; dummodò hujuſmodi aug-
mentum ſit conſideratione dignum, attenta
qualitate Oratricis; vide Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
35. *num.* 6. & ſic practicari teſtatur Pyrrh.
Corrad. *in d. Praxi*, *l. c. nu.* 39. Aliquando
inſuper exprimitur Pontifici præciſa ſumma,
in quam Orator intendit augere dotem Ora-
tricis, v. gr. in Scutis centum monetæ illarum
partium, ex quo augmento dos Oratricis
remanebit competenter aucta.

74 Si dos augeatur à tertio, non admittitur
hujuſmodi augmentum, nec Diſpenſatio ob
cauſam defectus dotis conceditur eo caſu,
quo dictus tertius ad dotandam Oratricem,
vel ejus dotem augendam aliàs teneatur.

An ſit ſubreptitia Diſpenſatio, ſi petita ſit
ob mulierem omnino indotatam, & poſtea
reperiatur in verificatione precum, habere
aliquam parvam ſummam pro dote ; vel ſi
petita ſit ob defectum dotis, & repertum
ſit, Oratricem eſse penitùs indotatam, di-
ximus ſupra *nn.* 20.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa, Ob lites: Si inter Oratores, vel eorum Parentes, Conſanguineos, vel Affines, ortæ fuerunt graves lites, & controverſiæ magni momenti, & aliunde componi nequeant, quàm ex eorum matrimonio, conceditur ; & in fine ponitur Clauſula,* Facta prius litium hinc inde ceſſione, ſeu compoſitione.

2 *Papa concedendo Diſpenſationem ob hanc cauſam, intendit finem litibus imponere.*

3 *Reipublicæ ſalus ex litium multitudine valde læditur.*

4 *Lites ſunt penitus execrandæ.*

5 *Adeout Dei Servis eas ſubire non liceat.*

6 *Litium extinctio bonum publicum concernit.*

7 *In dubio ferenda eſt ſententia, quæ litium occaſionem auferat.*

8 *Appellatio eſt inventa, ut litigantium furentes animi paulatim deferveſcant.*

9 *Carere litibus ſumma eſt felicitas.*

10 *Judex, ſi poteſt, debet ſe intromittere prò tranſactione inter partes litigantes.*

11 *Quilibet ſimplex Prælatus, & præſertim Epiſcopus, tenetur litigantes concordare.*

12 *Pontifex, cui univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ ſalus incumbit, providere debet, ut lites componantur.*

13 *Diſpenſatio conceditur, ſive lis ſit inter ipſos*

Ora-

Oratores, vel inter eorum Conjunctos.
14 *Lis, ob cujus extinctionem petitur Diſpenſa-*
tio, debet eſſe ſuper re magnè momenti.
15 *Quando verò dicatur eſſe ſuper re magni mo-*
menti relinquitur arbitrio Delegati.
16 *Non ſufficit, quòd lites adfuerint, & jam*
ſint compoſitæ.
17 *Lites hujuſmodi non debent procedere ex cauſa*
matrimonii, inter Oratores contrahendè.
18 *Data opera crimine admiſſo, & ab aliis ſtu-*
dioſè litibus introductis, ut faciliùs Papa
diſpenſaret Oratores, hujuſmodi frans, &
malitia debet exprimi, aliàs Diſpenſatio eſt
nulla.
19 *Delegatus Diſpenſationem exequi nequit niſi*
poſtquam conſtiterit, quòd litium compoſitio
facta fuerit, & num. 21.
20 *Ablativus abſolutus conditionem importat.*

De Cauſa ob Lites.

CAPUT IV.

QUòd, *cum inter dictos*
Oratores, ſeu eorum
Parentes, Conſangui-
neos, vel Affines,
graves lites, & con-
troverſiæ, ſuper re-
bus magni momenti,
ortæ jam ſint, & ad
1 *præſens vigeant, ali-*
unde tamen, quàm ex
cauſa matrimonii, inter dictos Oratores con-
trahendi, provenientes, & ante illius tra-
ctatum exortæ; certumque ſit, quòd ſi Ora-
tores ipſi invicem matrimonialiter copularen-
tur, lites, & controverſiæ hujuſmodi omnino
componerentur; pro illis igitur componendis,
& pro bono pacis, cupiunt invicem matrimo-
nialiter copulari, &c. & apponitur in fine
Clauſula, *Facta prius litium hujuſmodi hinc*
inde ceſſione, ſeu compoſitione.
2 Papa concedendo Diſpenſationem ob
hanc cauſam, intendit imponere finem liti-
bus, cum ex his continuæ diſcordiæ, ma-
xima damna, ſcandala, & peccata oriri
ſoleant, & quies publica violetur. Afflict.
deciſ. 149. *num.* 7. Donat. Anton. de Marin.
Reſol. Quotid. lib. 2. *cap.* 211. *num.* 14. &
3 Reipublicæ ſalus ex litium multitudine ſum-
mopere lædatur, ut probat Cicero *de Le-*
gib. lib. pr. & propterea jura omnia valdè
feſtinent imponere finem litibus. *l.* 2. *C. de*
re judic. & odio habeant, ut lites ex liti-
bus exoriantur. Matant. *Specul. aur. in di-*
viſion. tract. part. 2. *num.* 33. *Clemente Di-*
ſpendioſam cap. 2. *de judic. lib.* 2. *titulo pr.*
in ſexto. Gloſſ. in cap. Pervenit. 3. *verbo,*
Exiſtere, de arbitr. Lothet. *de Re Benef.*
4 *lib.* 2. *q.* 20. *num.* 11. Unde lites eſſe peni-
tùs execrandas tradunt Cævall. *qq. comm. con-*
tra comm. q. 48. *n.* 6. & alii plures, quos refert
Hieron. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. reg. de menſ.* §.
5 7. *Proœm. à num.* 12. adeout Dei Servis lites
ſubire non liceat. *cap. Sicut Sacerdotes* 6.
cauſa 2. *q.* 7. Lother. *lib. pr. in apparatu nu.*
8. Divus Paulus ad Thimotheum *cap.* 2. Et
quamvis Reipublicæ interſit Judicia exerce-
ri, nè cuiquam detur anſa ſibi propria ma-
nu jus dicendi: *l. Si uſuſructus* 16. §. *Sed*
inter duos, de uſufructu, cap. Ad hoc 63.
cauſ. 16. *q. pr.* Marant. *de Ord. Judic. part.*
6 3. *num.* 135. tamen litium extinctio bonum
publicum concernit, & ad congregationis
humanæ conſervationem, ac Reipublicæ
commodum pertinet. *Cap. Diſpendia* 3. *de*
reſcr. in 6. Rub. *deciſ.* 485. *num.* 19. *tom.* 2.
Gomeſ. *de annal. Poſſeſſ. q. pr. lit.* F. Ricc. *in*
Prax. for. Eccleſ. reſol. 110. *num.* 2. Pariſ. *de*
Reſignat. Benef. lib. 3. *q.* 5. *num.* 12. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 421. *num.* 21. Rot. *penes*
Farinac. tom. pr. deciſ. 641. *num.* 6. & ideò
7 ea ſententia in dubio eſt præferenda, quæ
occaſionem litium aufert. Redenaſch. *conſ.*
74. *num.* 100. & faciunt dicta per Afflict.
deciſ. 190. *num.* 7. & ob id potiſſimum in-
8 venta fuit appellatio, ut litigantium furen-
tes ab initio animi, paulatim defervescant,
ut colligitur ex Platonis ſententia *lib.* 6. *de*
legib., cum litibus carere ſumma ſit felici-
9 tas, ſicut optimè canit Martialis *lib.* 2.
epiſt. 90.

Sit nox cum ſomno, ſit ſine lite dies.

& lib. 10. *epiſt.* 47. ait

Lis nunquam, toga rara, mens quieta.

10 Et ſi Judex poteſt, debet ſe intromittere
pro tranſactione inter partes litigantes fa-
cienda, *ut* 90. *diſt. per. tot.* Læl. de Zanch.
de Privil. Eccl. Privileg. 52. *num.* 1. *& Pri-*
vileg. 102. *num.* 3. Piaſec. *in Prax. Epiſc. part.*
2. *cap.* 4. *num.* 9. & litigantium artibus oc-
currere, quibus cauſas protelare conantur.
Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de Reform.* Idem
Piaſec. *l. c.* & ſi quilibet ſimplex Prælatus,
11 & præſertim Epiſcopus, tenentur diſcor-
dantes ad concordiam reducere, & litigan-
tes reconciliare, *ff. de uſuris, l. Si uſufru-*
ctuarius, §. *Æquiſſimum, ff. de off. Præſidis,*
& l. Illicitas, §. *Ne potentiores.* Goffred. *in*
Summ. ubi *de Treg. & Pac. num.* 5. Lother.
de Re Benef. lib. pr. cap. 9. *num.* 120. quan-
tò magis debet Summus Pontifex, cui uni-
12 verſalis Chriſtianæ Reipublicæ ſalus incum-
bit, providere, ut lites ſedentur, & com-
ponantur? Vide Barboſ. *de Jure Eccleſ. uni-*
verſ. lib. l. 1. *c.* 11. *n.* 82. 83. ubi concludit, pec-
care mortaliter Pontificem ſi hoc omittat.

Quoad praxim, ex lectura prædictæ for-
mulæ plura inferuntur.

13 Primò namque infertur, idem eſſe, ſive
lites

lites ſint inter ipſos Oratores , ſive inter
eorum Parentes , vel Conſanguineos , ſeu
Affines ; quia finis , qui movet Pontificem
ad diſpenſandum , eſt , ut imponatur finis li-
tibus ; & proinde , cum per hujuſmodi ma-
trimonium lites finiantur , parum eſt , ſive
cum Petro .
14 Secùndò inſertur , lites , ob quarum extin-
ctionem petitur Diſpenſatio , debere eſse
ſuper rebus magni momenti , quia modica
non curantur , nec habentur in conſidera-
rione , cum parum , & nihil æquiparentur .
Marius Antonin. *Var. Reſol. lib.* 2. *reſol.* 28.
num. 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 120. *nu.*
15 3. Quando autem lis dicatur eſſe ſuper rebus
magni momenti relinquendum eſt arbitrio
Judicis Delegati , cum non poſſit dari cer-
ta regula , & , ſicut diximus *lib. pr. cap.* 7.
inter ruſticos , & pauperes cauſa de porcel-
lo dicitur magna cauſa : regulariter tamen
lis ſuper omnibus bonis , & ſuper majori par-
re bonorum , æquiparantur ; vide Mandoſ.
ad Reg. Cancell. Regul. 16. *q.* 25. *num.* 6.
16 Tertiò inſertur , non ſufficere ad peten-
dum Diſpenſationem pro hac cauſa , ſi li-
tes adfuerint , ſed jam compoſitæ ſint ; quia ,
cum cauſa ceſſaverit , ceſſarunt conſequen-
ter pericula ſcandalorum , inimicitiarum ,
& damnorum , quorum evitatio eſt cauſa
finalis Diſpenſationis .
17 Quartò inſertur , hujuſmodi lites non de-
bere procedere ex cauſa matrimonii inter
Oratores contrahendi , quia ſi ex ejus con-
tractu ſcandala orirentur , Pontifex potiùs
rettaheretur à Diſpenſatione concedenda ;
quia ſemper obviare ſtudet , nè ſcandala
ſequantur , ut alibi diximus ; imo ſi data
opera , & crimine admiſso , ut faciliùs Pa-
18 pa diſpenſaret , Oratores , vel eorum Con-
ſanguinei , aut alii , lites ipſas ſtudioſè in-
troduxiſsent , carere debebunt ſpe Diſpen-
ſationis , & tenebuntur de hujuſmodi fine ,
& malitia in petitione Diſpenſationis face-
re mentionem ; quia cum fraus adfuerit in
cauſa finali Diſpenſationis , debet ea fraus
exponi , ut alibi , & præſertim *lib. pr. cap.* 4.
diximus ; cum Papa non intendat diſpenſa-
re , dum fraus adfuerit ; Bonacin. *de Leg.
Diſp. pr. q.* 2. *punct.* 6. *num.* 2. Sanch. *lib.* 3.
Diſp. 39. *num.* 14.
19 Inſertur tandem , non poſse Delegatum
ad Diſpenſationem procedere , niſi poſtquàm
ei conſtiterit , quòd facta fuerit inter Liti-
gantes tranſactio , & lites compoſitæ ſint ;
quia cum in Literis Apoſtolicis appoſita ſit
Clauſula *Facta prius litium ceſſione , ſeu com-
poſitione* , ſitque poſita ablativo abſoluto ,
20 conditionem importat. *l. A , teſtatore , ff. de
condit. & demonſtrat.* Pariſ. *conſ.* 41. *num.* 14.
lib. 4. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Vot.* 44.
num. 10. Rubeus *deciſ.* 21. 2. *n.* 21. *tom.* 2. & ſi
ante litium compoſitionem diſpenſaret , fa-
21 cilè dari poſset locus fraudi , & mens Ponti-
ficis defraudari , cum fieri poſset , ut ipſæ
lites non extinguerentur ; unde debent ter-
minari , antequam Diſpenſatio facta ſit , ut
diximus .

SUMMARIUM.

1 *Forma petendi Diſpenſationem inter impeditos , ob cauſam componendi inimicitias , inter Conſanguineos , vel Affines exortas .*
2 *Hæc cauſa admittitur à Pontifice , ob pacem , & unionem futuram .*
3 *Inimicitias ſedare reſpicit publicum bonum .*
4 *Pax eſt origo omnium bonorum , diſcordia verò omnium malorum , & num.* 12.
5 *Jeſus Chriſtus , in ſuo teſtamento , nobis reliquit pacem .*
6 *Ad conſervandam pacem , & concordiam in univerſali Republica , Canonum præcepta multotiès relaxantur .*
7 *Pro pace componenda aliquando Familiares Principum poſſunt coram Ordinario conveniri .*
8 *Judex poteſt Cives cogere ad concordiam , ſi ob inimicitiam Reipublicæ pax turbetur .*
9 *Tepidus ad pacem componendam debet à Dignitate deponi .*
10 *Epiſcopus tenetur diſſidentes ad concordiam magis , quàm ad judicium excitare ; & ſi id facere negligat , peccat mortaliter , & nu.* 11.
13 *Bonum pacis , & evitatio inimicitiarum , eſt juſta cauſa diſpenſandi , ut matrimonia inter prohibitos contrahantur .*
14 *Matrimonia ſolent efficere , ne ſequantur rixæ , inimicitiæ , & plura damna .*
15 *Pax deſcribitur .*
16 *Hæc cauſa non admittitur ob quaſcunque leves inimicitias , ſed debent eſſe graves .*
17 *Inimicitia , cum non præſumatur , debet coram Delegato probari .*
18 *Delegatus non ſolùm debet ſe informare de ipſarum inimicitiarum qualitate , ſed de cauſis , ob quas ortæ ſint .*
19 *Graves inimicitiæ quæ cenſendæ ſint , remittitur arbitrio Delegati .*
20 *Ad eas cenſendas debet attendi perſonarum qualitas , nam ab ea pendet ut plurimùm gravitas inimicitiæ .*
21 *Sub verbis graviſſimarum inimicitiarum quæ veniant .*
22 *Gravis inimicitia cenſetur , quando orta eſt ex injuria atroci , & offenſus eſt pronus ad vindictam .*
23 *Item dicitur gravis , quando eſt orta ex controverſia omnium , vel magnæ partis bonorum .*
24 *Ex querela pariter criminali , niſi fuerit revocata .*
25 *Ardua , & capitalis cenſetur , ob cauſam pecunia-*

tuniarum, ob quam de maxima ſubſtantia controvertitur.
26 *Vel ſi ſit ſuper re notabili.*
27 *Invadens bona alicujus dicitur ejus inimicus capitalis, nam bona temporalia ſunt vita hominis, & num. 28.*
29 *Semel inimicus, præſumitur etiam de futuro, niſi probetur inimicitiam ceſſaſſe.*
30 *Inimicitia gravis præſumitur continuata.*
31 *Nec cenſetur extincta per mortem inimici offendentis, ſed præſumitur contra perſonam hæredis continuare.*
32 *Suſpectus de inimicitia capitali, pro inimico haberi debet.*
33 *Inimicus conſanguinei mei, eſt mihi inimicus.*
34 *Inimicitia debet aliunde procedere, quàm ex cauſa hujuſmodi matrimonii contrahendi, & ante illius tractatum exorta, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

De Cauſa ob Inimicitias.

CAPUT V.

Quòd cum inter Oratorum
Parentes, & Conſan-
guineos, vel Affines,
1 *graves inimicitiæ ortæ*
jam ſint, & de præſenti
vigeant, aliunde tamen,
quàm ex cauſa matrimo-
nii inter eos contrahendi,
provenientes, & ante
illius tractatum exortæ; certumque ſit, quòd
ſi Oratores ipſi invicem matrimonialiter co-
pularentur, inimicitiæ hujuſmodi omnino com-
ponerentur; pro illis igitur componendis, ac
pro bono pacis, cupiunt Oratores prædicti in-
vicem matrimonialiter copulari, &c.

Hæc cauſa admittitur à Pontifice ad di-
ſpenſandum, quia pax, & unio ad felicem
2 ſpiritualis, & temporalis gubernationis ſta-
tum maximè decent, & tanquam neceſſa-
rium fundamentum ſunt. *l. Congruentius,*
C. de patr. poteſt. Barboſ. *in Votis Canon. lib.*
3 *pr.* & inimicitias ſedari ſemper in publi-
cum, & commune bonum tendit, cum pro-
pter diſcordias quies publica violetur. Af-
flict. *deciſ. 149. num. 7.* Et quidem, quæ ma-
la ex diſcordiis non ſequuntur? quæ delicta
non perpetrantur? quæ ſcandala non oriun-
tur? cum diſcordia ſit fons, & origo o-
mnium malorum, diabolicum venenum, pa-
cis æmula, litium mater, jurgiorum mate-
ria, & ſicut nil eſt precioſius Deo, dilectio-
ne, ita nil deſiderabilius Diabolo, diſcor-
dia, ut animadvertit S. Gregorius in Paſto-
4 rali; cum pax ſit origo, & fons omnium bo-
norum, optima rerum mater, innumeriſque
triumphis glorioſior: Diſcordia verò om-
nium malorum origo, bonorumque depræ-
5 datrix; & Dominus Noſter Jeſus Chriſtus
aſcenſurus ad Patrem, nobis in hac lacry-
marum valle aliud in teſtamento non reli-
quit, niſi præcioſam gemmam pacis, *Pacem*
relinquo vobis &c. Joannes *cap.* 14. Unde
Regius Propheta, vir ſecundùm cor Dei,
conſiderans quanta mala ex diſcordiis ori-
antur, juſto zelo accenſus, ad Dominum
converſus exclamavit, *Pſalm. 67. Diſſipa*
gentes, quæ bella volunt: & proinde vide-
6 mus, quòd ad conſervandam pacem, &
concordiam in univerſali Republica Cano-
num præcepta multoties relaxantur. *cap.*
Niſi eſſent 21. de Præbend. & Dignit. Boer.
conſ. 29. num. 3. Pyrrh. Corrad. *in Prax. Diſ-*
penſat. Apoſt. lib. 8. cap. 2. num. 77. Læl. Al-
tograd. *conſ. 102. num. 1. & nu. 2. lib. 2.* Pa-
riſ. *de Reſignat. lib. 5. q. 3. num. 165.* & mul-
ta ob id conceduntur, quæ aliàs fieri non
poſſent. *Gloſſ. in cap. In Noſtra 8. de injuriis,*
Pariſ. *de Reſignat. l. c. num. 76.* unde verſus:
Pax ut ſervetur moderamen Juris habetur.
7 Unde pro pace componenda aliquando Fa-
miliares Principum poſſunt coram Ordinario
conveniri. Rot. *In novisſimis, dec. 324. n. 4.*
8 coram Pirovan.; & ſi Reipublicæ quies ob
inimicitias turbetur, poteſt Judex Cives ad
concordiam compellere. Marant. *de Ord. Ju-*
dic. part. 6. verſ. Trigeſimò inquiris Judex,
nu. 164. cum ipſius Judicis officium ſit partes
ad pacem, vel concordiam cogere. Læl. de
Zanch. *de Privileg. Eccleſ. Privileg. 42.*
num. 6. & numer. 11. pag. mihi 98. & fa-
ciunt dicta per Gratian. *Diſceptat. Forenſ.*
cap. 658. nu. 8. & ſi ad id Judices ſæculares
tenentur, quantò magis Summus Pontifex,
ad quem incumbit reformare paces? *cap. No-*
vit ille 13. de judic. Læl. de Zanch. *d. Pri-*
9 *vil. 48. nu. 4.* & tepidus ad pacem compo-
nendam à Dignitate deponitur, idem Læl.
10 de Zanch. *l. c. num. 20.* & tenetur Epiſcopus
diſſidentes ad concordiam magis, quàm ad
judicium excitare. *cap. Studendum, cap. Præ-*
11 *cipimus 90. diſt.* & ſi negligant illos ad con-
cordiam revocare, peccant mortaliter. Bar-
boſ. *de Jure Eccleſ. Univ. lib. 1. cap. 11. n. 83.*
Genuenſ. *Human. paſtor. cap. 43. n. 1.* relatus
12 à dicto Barboſ. *l. c.*; tanta enim damna ex
diſcordiis inſurgunt, ut ubi hæc vigent, Do-
mus evertantur, & Regna ipſa deſolentur.
Omne Regnum in ſe diviſum deſolabitur; &
omnis Civitas, vel Domus diviſa contra ſe non
ſtabit. Matt. *cap. 12.* Unde Cicero de amici-
tia; *Quæ domus tam ſtabilis, quæ Civitas tam*
firma eſt, quæ odiis, & diſſidiis non poſſit
funditùs everti?
13 Eſt igitur bonum pacis, & evitatio inimi-
citiarum cauſa juſta diſpenſandi, ut matri-
monia inter prohibitos contrahantur. *l. Si*
inimicitiæ 9. ff. de his, quibus, ut indignis le-

gatur; Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſc.*
Neapolit. cap. 20. *in Addit. nu.* 16. P. Leo *in*
Praxi S. Pœnit. part. ſec. formula de remanen-
do in Matrim. verſ. Capitalis autem, pag. mihi
307. cum ex ipſis matrimoniis pacis fœdera
14 conjungantur: matrimonium namque efficere
ſolet, nè ſequantur rixæ, inimicitiæ, ho-
micidia, rapinæ, infamiæ, aliaque plura
damna, & ſcandala, quæ aliàs ſequerentur,
ut inter alios animadvertit Averſ. *de Matr.*
quæſt. 19. *ſect.* 4. *verſ. Regulariter verò, &c.*
quia, ſicut diximus, nil eſt in univerſali Re-
publica utilius, nil magis proficuum, nil ju-
cundius, quàm concordiæ, ac pacis conſer-
vatiò, cum ipſa pax, teſte Divo Auguſtino
15 de verbis Domini *cap.* 158. *Sit ſerenitas men-*
tis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis,
vinculum amoris, conſortium charitatis. Hæc
eſt, quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, iras
comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, di-
ſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt
placida, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc
quis accipit teneat, qui perdidit repetat, qui
amiſit exquirat; quoniam qui in eadem non erit
inventus à Patre, abdicatur à Filio, exhære-
datur à Spiritu Sancto, alienus efficitur, nec
ad hæreditatem Domini poterit venire, qui te-
ſtamentum Patris noluerit obſervare.
16 Quod attinet ad praxim; ſciendum eſt hanc
cauſam non admitti ob quaſcunque leves ini-
micitias, ſed oportet ut ſint graves, & cum
17 ſine contra jus naturale, non præſumuntur.
§. *Si quis verò, Authent. de teſt. l. in ratione,*
§. *Cum quidem, ff. ad legem falcid.* Pariſ. *de*
Reſignat. lib. 5. *qu.* 3. *nu.* 259. & proindè de-
bent coram Delegato probari, & tenebitur
18 Delegatus ſe diligenter informare de ipſa-
rum inimicitiarum qualitate, unde, quare,
& quomodo ortæ ſint; nec ſufficiet, ſi in ge-
nere reperiat eſse inimicitias, ſi non adjician-
tur qualitas, & cauſæ, ob quas ortæ ſint: vi-
de Maſcard. *de Probat. concluſ.* 900. *num.* 7.
Rubeum *deciſ.* 500. *nu.* 8. *tom.* 2.
19 Quæ autem, ac quales cenſendæ ſint ini-
micitiæ graves, remittitur arbitrio Judicis
delegati. Tuſch. *concluſ.* 149. *nu.* 17. *lit. l.*
Pariſ. *de Reſignat. Beneſ. lib.* 5. *qu.* 3. *n.* 258.
Paitell. *Expedit. cauſ. civil. expedit.* 14. *num.*
42. Menoch. *conſ.* 149. *num.* 16. *vol.* 2. *& de*
Arbitr. Jud. Centur. 2. *Caſu* 110. *nu.* 3. *lib.* 2.
Leo *in Prax. S. Pœnit. part.* 2., ubi *de Laico,*
qui Presbyterum percuſſit, verſ. Cum plures,
pag. mihi 389. qui Delegatus ex circumſtan-
tiis perſonarum, & inimicitiæ qualitate exi-
ſtimabit, & judicabit, an hujuſmodi inimi-
citiæ tales ſint, quales Pontifici narratæ fue-
runt.
20 Dixi ex perſonarum qualitate, quia inju-
ria, quæ ab uno parvi fiet, cum ſibi minima
videatur, ut quia, v. gr. ipſe vilis ſit, vel
pacificus; ab altero, qui nobilis ſit, vel
promptus ad vindictam, plurimi fiet, &
ob id in necem offendentis inſidiabitur, ut
inter alios animadvertit idem Maſcard. *con-*
cluſ. 1131. *num.* 5.
21 In jure autem verba, *graviſſima inimici-*
tia, gravis inimicitia, & capitalis inimi-
citia, ſynonima ſunt, & quoad effectum
Diſpenſationes, & Gratias impetrandi ob
hanc cauſam æquiparantur; quia Jura, ex-
cluſis tantùm levibus inimicitiis, alias om-
nes in magna conſideratione habent, ut be-
nè dictus Pater Leo *l. c.*
22 At regulariter cenſetur inimicitia gravis,
quando orta eſt ex injuria atroci, & offen-
ſus eſt promptus ad vindictam. Maſcard. *de*
probat. concluſ. 1129. *num.* 5. & faciunt dicta
per Merlin. Pignatell. *Controv. Forenſ. cap.*
66. *num.* 8. Tuſch. *concluſ.* 149. *num.* 16. *lit. I.*
23 Gravis etiam cenſetur inimicitia, quando
orta fuit ex controverſia omnium bonorum,
vel magnæ partis bonorum. Rot. *int. im-*
preſſas poſt 2. *volumen Conſilior. Farinacii,*
deciſ. 83. *num.* 3. Tuſch. *concluſ.* 149. *num.* 6.
lit. l. Mandol. *ad Reg. Canc. Reg.* 16. *q.* 25.
num. 26.
24 Vel ex querela criminali, niſi revocata
fuerit. Rot. *poſt d.* 2. *volumen. Conſil. Fari-*
nacii, deciſ. 371. *num.* 12. Tuſch. *l. c. num.* 8.
25 Ardua inſuper cenſetur, & capitali æqui-
paratur cauſa pecuniarum, ob quam de ma-
xima ſubſtantia controvertitur, quia pecu-
niæ ſunt loco ſanguinis. Menoch. *de arbitr.*
Judic. caſu 110. *num.* 6. vel ſi ſit ſuper re no-
26 tabili. Seraph. *deciſ.* 1076. *num.* 5. vide Boſs.
moral. Var. titulo 4. §. 14. *num.* 133. bona
27 namque temporalia ſunt vita hominis. *l. Ad-*
vocati 14. *C. de Advocat. diverſ. Judic.* Leo
in dicta Praxi S. Pœnit. l. c. verſ. Capitalis,
28 *pag. Mihi* 307. unde invadens bona alicujus
dicitur ejus capitalis inimicus. Tuſch. *d. con-*
cluſ. 149. *num.* 13. quæ, ac quales ſint ini-
micitiæ graves, ſatis benè explicat dictus
Boſſius *l. c.*
Semel inimicus, præſumitur etiam de fu-
turo inimicus, niſi probetur, quòd inimi-
29 citia ceſsaverit. Tuſch. *concluſ.* 147. *num.* 1.
lit. I. Surd. *conſ.* 94. *poſt num.* 80.
30 Inimicitia gravis præſumitur continuata,
quia quando habet odii capitalis radicem
ex præterito, præſumitur in præſenti. Tu-
ſch. *d. concluſ.* 147. *num.* 1. Imo nec præſu-
mitur extincta per mortem inimici offenden-
31 tis, ſed præſumitur contra perſonam hæ-
redis continuare. Tuſch. *l. c. num.* 4. *& num.* 5.
32 Suſpectus de capitali inimicitia debet pro
inimico haberi, quia nedum ille, qui odi-
um in mente habet, ſed etiam qui inimi-
citiæ cauſas habere præſumitur, dicitur ini-
micus, & repellitur à teſtimonio, Tuſch.
concluſ. 149. *num.* 5. *d. lit. I.*
33 Inimicus conſanguinei mei eſt mihi ini-
micus

micus. Maſcard. *de probat. concluſ.* 898. *n.* 39.

34 Demum animadvertendum eſt, inimicitias aliunde procedere debere, quàm ex cauſa hujuſmodi matrimonii, inter Oratores contrahendi, ut in caſu ſimili diximus *cap. præcedenti num.* 18. quia ſi procederent ex cauſa ejus matrimonii, potius Papa Diſpenſationem denegaret; & ſic ſatis benè ejus mentem declarat in ejus Reſcripto, per ea verba, *aliunde tamen, quàm ex cauſa matrimonii inter eos contrahendi provenientes*; prout etiam conſideranda ſunt verba ejuſdem Reſcripti, *Et ante illius tractatum exortæ*; & alia etiam, *Certumque ſit, quòd ſi Oratores ipſi matrimonialiter invicem copulentur, inimicitiæ hujuſmodi omnino componerentur*. Quæ omnia ſunt à Delegato conſideranda, & verificanda, ut mens Pontificis impleatur, & Diſpenſatio ſubreptitia non ſit.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſam confirmationis pacis de recenti initæ inter Oratores, vel eorum Conſanguineos, vel Affines.*

2 *Licèt ſecuta ſit pax, nihilominus, ſi inimicitia fuerit gravis, cenſetur odium adhuc durare, & ideo ex hac cauſa Papa diſpenſat, ad hoc, ut magnum delictum, & malum evitetur, & num. 3.*

De Cauſa ob Pacis confirmationem.

CAPIT. VI.

1 QUòd cum inter Oratorem *ipſum & Oratricem, necnon Parentes, Conſanguineos, vel Affines eorum, graves inimicitiæ viguerint, aliunde tamen, quàm ex cauſa matrimonii inter eos contrahendi exortæ; & licèt inter eos pax de recenti inita fuerit, nihilominus pro illius confirmatione cupiunt Oratores prædicti invicem matrimonialiter copulari.*

Inimicitia gravis præſumitur continuare, & dum habet odii capitalis radicem ex præterito, præſumitur etiam de præſenti, ut diximus *cap. præcedenti num.* 20., & qui-
2 dem ſi inimicitiæ graves fuerunt, ſicut requiritur ad effectum, ut Papa ob eas diſpenſet, non præſumitur, ſtatim ſecuta pace, fuiſſe omnino ſublatum effectum inimlcitiarum, ſed etiam poſt ipſam contractam pacem perſonæ remanent ſuſpectæ, & præſumuntur adhuc retinere animum nocendi, adeout à teſtimonlo ferendo repellantur. Clarus *lib.* 5. *Sentent.* §. *fin. q.* 24. *num.* 6. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 857. *num.* 47. *vol.* 2. Pyrrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 2. Et hanc eſſe juſtam cauſam Diſpenſationis dicit Pariſ. *conſ.* 68. *num.* 118. *part.* 4.

3 Affinis prædictæ eſt alia cauſa, quæ allegatur à Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *num.* 11. à Conlnck. *de Sacramentis diſp.* 33. *dub.* 5. *nu.* 45. Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *nu.* 21. *in fine*, nempe ad evitandum aliquod magnum delictum; Et ſumitur ex Doctrina Divi Thomæ 2.2. *q.* 67. *art.* 4. *in corpore*. Nomine etiam magni delicti intelligit ſatis probabiliter idem Coninck. *l.c.* aliquod grave periculum animæ, quod Oratores, niſi contrahant, cerrò incurrent; quia Papa, uti Pater univerſalis, tenetur ſtudere, & invigilare, nè ſcandala, & peccata ſequantur.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſandi inter impeditos, ob cauſam Viduitatis Oratricis, cum multis filiis, & illos alere nequeat.*

2 *In hujuſmodi Diſpenſatione additur Clauſula,* Et poſtquàm dictus Orator idoneè caverit ſe dictis filiis alimenta præſtiturum.

3 *Hæc non ſolet admitti, niſi in gradibus remotioribus, & eſt parum in uſu.*

4 *Delegatus ad diſpenſandum ob hanc cauſum, debet prius animadvertere, quòd Orator præſtiterit cautionem de Filios alimentando, & quomodo de ea conſtare debet, et num. 5.*

De Cauſa pro Oratrice Filiis gravata.

CAPIT. VII.

1 QUòd cum dicta Oratrix *vidua, & quinque filiis* (vel quot ſint) *ex alio matrimonio procreatis gravata exiſtat, & dictus Orator illam in uxorem ducere, dictoſque ejus filios alere, & gubernare intendat, cupiant invicem matrimonialiter copulari, &c.*

2 Et additur clauſula, *Et poſtquàm dictus Orator idoneè caverit, ſe dictis filiis alimenta præſtiturum.*

3 Hæc cauſa non ſolet admitti in gradibus
propinquis, ſed ſolùm in remotioribus ; &
eſt parum in uſu ; quia vix inveniri poteſt
vir, qui velit ducere uxorem, & ſuſcipere
in ſe tam grave pondus alendi alienos fi-
lios de ſuo proprio.

Quando tamen commiſſa ſit Diſpenſatio
ob hanc cauſam, non poterit Delegatus ad
4 Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam
Orator idoneè caverit, ſe dictis filiis ali-
menta præſtiturum; nec ſufficiet ſimpliciter
promittere, ſed opus erit verè, & effecti-
vè per publicum Inſtrumentum manu pu-
blici Notarii, in forma Juris valida, ido-
neam cautionem præſtari. Imò nec ſufficiet
nudam cautionem, cum ſimplici hypothe-
ca bonorum præſtare, ſed debebit cavere
ſub hypotheca bonorum, & fidejuſſione;
5 quamvis enim cautionis nomine, niſi ali-
quid aliud additum ſit, nuda cautio com-
prehendatur: *l. Sancimus, C. de verborum
ſignificatione*; Barboſ. *l. Divortio* 8. §. *In-
terdum num.* 22. *ff. ſolut. matrim.* Sanch. *lib.*
10. *diſp.* 18. *num.* 34., nihilominus quando
verbo *cautioni* additur aliqua dictio, ſeù
particula, ut *idoneæ, ſufficienti, plenæ, re-
ctæ, diligenti*; vel quando Lex mandat
caveri cauſa cognita; vel mandat præſtari
eam cautionem, quam quis præſtare poteſt,
debet præſtari cautio cum hypotheca bono-
rum, & fidejuſſione, ut prædicta inter alios
accuratiſſimè docet idem Sanch. *l. c. num.* 34.
& num. 35.

SUMMARIUM.

1 *Quot modis conſiderari poſſit ætas, ad diſpenſandum ob ejus cauſam.*

2 *Forma Diſpenſationis ob exceſſum ætatis, quando ſcilicet fœmina, quæ attigerit* 24. *annum, æqualem virum non invenit.*

3 *Cauſa ob exceſſum ætatis prædictæ admittitur tantùm pro innuptis, non tamen pro viduis, & num.* 6.

4 *Legatum factum pro filiabus maritandis, intelligitur de illis, quæ virum non habuerunt, & non de viduis.*

5 *Dictio* Hactenus *excludit tempus præteritum.*

7 *Movetur Pontifex ad diſpenſandum ob hujuſmodi cauſam, nè Oratrix innupta remaneat cum periculo animæ, & num.* 10

8 *Filia quæ attigerit* 25. *annum, & Parentes diſtulerint eam in matrimonium collocare, ſi ipſa alicui nubat, licèt indigno, libero tamen, pater tenetur dotare, quamvis defuerit ejus conſenſus.*

9 *Etiamſi fœmina dives ſit.*

11 *Pontifex non ſolùm diſpenſat fœminam, quæ* 25. *annum attingat, ſed ſi diſpenſandum ſit in gradibus remotioribus, eandem concedit, etiamſi* 24. *annum attigerit.*

12 *Si fuerit dictum, fœminam excedere* 24. *annum, & ultra, ſufficiet expreſſio, licèt ſit intra quadrageſimum, vel quinquageſimum annum.*

13 *Ætas coram Delegato verificari ſolet ex Libro Baptizatorum.*

14 *Et ex fide Baptiſmatis, à Parocho ex d. Libro deſumpta.*

15 *An probari poſſit ætas per patrem, & matrem.*

16 *Cauſa finalis hujus Diſpenſationis eſt ætas; & quamvis una dies deficiat, Gratia erit ſubreptitia, nec poſſet Delegatus exequi.*

17 *Delegatus in his, quæ à Lege, vel Legiſlatore determinata ſunt, non poteſt arbitrari.*

18 *Novitius ſi Profeſſionem emitteret ante annum decimumſextum, licèt unus dies ſolus deficeret, Profeſſio erit nulla, & irrita.*

19 *Qui Teſtamentum condit ante annum* 14. *completum, invalidè agit, niſi ſit inchoata ultima dies decimi quarti anni.*

20 *Reſcriptum Papæ, & quælibet alia Conſtitutio, dum certi anni meminit, ſub nomine anni non niſi de perfecto exauditur.*

21 *Qui ſe fundat in tempore, debet illud concludenter probare.*

22 *Ætas debet eſſe completa tempore petitæ Diſpenſationis; nec ſufficit, ut ante ejus executionem compleverit.*

23 *Impetrans Beneficium Curatum abſque Diſpenſatione ante legitimam ætatem, non poteſt illud ritè, & legitimè poſſidere etiam adveniente ætate.*

24 *Gratia facta alicui uti Clerico, ſi tempore ſignatæ Supplicationis non erat Clericus, non convalidatur, quamvis poſtea aſſumat Clericatum.*

25 *Reſcriptum ab excommunicato impetratum, etiam ſubſecuta abſolutione nullius eſt momenti.*

26 *Dictio,* circa, *non ſolet apponi in Diſpenſatione ob ætatem, cum debeat attendi ætas narrata, qua non verificata, Gratia eſt nulla.*

27 *In verificatione Precum coram Delegato, ſufficit quòd Oratrix* 24. *annum agens hactenus virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non invenerit, nec eſt neceſſe, quòd in reperiendo viro aliquam fecerit diligentiam.*

28 *Datarius dicitur organum mentis, & vocis Pontificis.*

29 *Et in iis, quæ ad ejus officium ſpectant, repræſentat Pontificem.*

30 *Si fœmina ſponte recuſaret nubere, an poſſit poſtea diſpenſari, ut cum impedito contrahat, ob hanc cauſam, & num.* 32.

31 *Quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio.*

33 *Cauſa hujuſmodi admittitur in omnibus gradibus non valdè propinquis, ut in* 2. *&* 3. *à communi Stipite, in ipſo tertio, & aliis remotioribus, quamvis ex diverſis ſtipitibus proveniant impedimenta.*

34 *Forma Diſpenſationis ob defectum ætatis,*

35 *In*

35 *In hac Diſpenſatione apponitur Clauſula,* Dummodo explorata priùs voluntate Oratricis, ipſa non vi, metu, aut blanditiis, vel promiſſionibus, ad matrimonium cum ipſo Oratore contrahendum inducatur, nullumque aliud canonicum Impedimentum obſtet.

36 *Matrimonia impuberum ante ſeptennium contracta, non ſunt verè matrimonia, ſed reſolvuntur in ſponſalia per verba de futuro.*

37 *Et niſi ratificentur tempore habili, ſunt invalida.*

38 *Ætas ad matrimonium per Canones præſcripta, in maſculo eſt annorum 14. & in fœmina 12.*

39 *Et in hoc Leges Pontificiæ cum Cæſareis concordant.*

41 *Si factus pubes matrimonium contrahat, & tamen non ſit potens ad copulam explendam, matrimonium adhuc erit validum, ſi id ex ætatis imbecillitate, non autem ex frigiditate proveniat.*

42 *Et proinde expectandum erit donec plenam pubertatem expleverit.*

43 *At ſi poſt dictam ætatem adhuc duret impotentia, triennium aſſignabitur ad experiendum.*

44 *Limita, ut matrimonium ab impuberibus contractum ante præſcriptam ætatem non ſint nullum, quando malitia ſuppleat ætatem.*

45 *Quia Canones in nuptiis, non ex annorum numero, ſed ex potentia coeundi ætatem decernunt.*

46 *Malitia tamen debet in utroque Conjuge exiſtere, aliàs qui illa caret poterit reſilire.*

47 *Difficile eſt judicare, quando malitia ſuppleat ætatem, & tunc dicetur ſupplere, quando aderit potentia generandi conjuncta cum ſufficienti prudentia.*

48 *Et ſola prudentia non ſufficit, ſed requiritur naturalis vigor, & coeundi potentia.*

49 *At ſi fœmina ante annos 12. fuiſſet ab alio cognita, poterit, defectu ætatis non obſtante, contrahere.*

50 *Signa, ob quæ dignoſci poſſit, adeſſe potentiam puberis ad copulam, referuntur.*

51 *Potentia hujuſmodi, regulariter ſolet citius adeſſe in nobilibus, & divitibus delicatè viventibus.*

52 *Diſpenſatio Apoſtolica eſſentialiter non requiritur ad contrahendum ante annos pubertatis.*

53 *Quia difficile eſt cognoſcere, an adſint hujuſmodi qualitates in impuberibus, Epiſcopi non audent ſuper hoc declarare, & ideo aliquando recurrunt ad Pontificem, & num. 55.*
In dubio præſumendum eſt, malitiam non ſupplere, num. 54.

56 *Nulla Diſpenſatio, ſeu declaratio in rigore requiritur, quando malitia ſuppleat; ſed quia in dubio non præſumuntur qualitates adeſſe pro foro externo, matrimonium cenſetur invalidum; ideò pro utroque foro requiritur cognitio facienda ab Eccleſia ſuper hujuſmodi cauſa, & num. 57.*

58 *Exempla de pueris, qui ante ætatem præſcriptam à Canonibus genuerunt, referuntur.*

59 *Proximi pubertati qui dicantur.*

60 *Si malitia ſuppleat ætatem, & impuberes velint contrahere, quid debeat obſervare Epiſcopus, vel Delegatus ante declarationem, quoad cognitionem hujuſmodi.*

61 *Forma Decreti faciendi ſuper declaratione, quòd potentia exiſtat, & poſſit contrahi matrimonium, non obſtante defectu ætatis.*

62 *Matrimonium ſi contrahatur ab impuberibus, in quibus malitia non ſuppleat ætatem, eſt nullum, nec convaleſcit ſupervenìente ætate, ſed debet iterum contrahi validè.*

63 *Dubitantes de validitate matrimonii contracti per eos ante pubertatem, quo remedio eis ſuccurri poſſit, quando vellent ſecretè rem peragere.*

64 *Sed ſi impedimentum ſit publicum ob defectum ætatis, denuo coram Parocho, & Teſtibus erit contrahendum.*

65 *At ſi defectus ætatis occultus fuerit, Conjuges ſupervenìente ætate ſecretò ad invicem præſtito, ac renovato conſenſu, abſque præſentia Parochi, & Teſtium, illud convalidare poſſunt.*

De Cauſa ob ætatem.

CAPUT VIII.

1 CAuſa, quæ vulgò propter ætatem appellatur, triplici modo poteſt conſiderari; Primò, ſi Oratrix excedat ætatem annorum viginti quatuor, & hactenus virum paris conditionis, cui nubere poſſet, non invenit; Secundò, dum Oratores ſunt minores ætate, quæ ad matrimonium validè contrahendum requiritur, nempe, ann. 14. in maſculo, & duodecim in fœmina; Tertiò, de ſenibus, qui in tali ætate, & imbecillitate ſunt, ut omninò ſint inhabiles ad copulam perficiendam. De his tamen ſenibus non intendimus modò agere, quia (ultra quam quòd probabilius eſt validè, & licitè contrahere, cum adhuc retineant potentiam, ſaltem in habitu, ut diximus *lib.* 2.) hujuſmodi Impedimentum, quatenus matrimonium dirimeret, non eſſet diſpenſabile, ſicut de impotentia perpetua diximus *lib.* 2.

Quod attinet ad exceſſum ætatis in Oratrice innupta.

2 *Quòd cum dicta Oratrix vigeſimumquartum,*

& ul-

& ultra ſuæ ætatis annum agens , hactenus
virum paris conditionis , cui nubere poſſit ,
non invenit , cupiunt propterea invicem ma-
trimonialiter copulari , &c.
3 Præmittendum eſt, hanc cauſam non ad-
mitti ad diſpenſandum quoad viduas , ſed
tantùm pro innuptis , quia Lex non curat
de viduis . *Authent. Cui relicto , C. de indi-*
cta viduitate ; vide Pont. *de matr. lib.* 8.*cap.*
17. §. *ult. num.* 4. , adeò ut Legatum , ſa-
4 ctum pro filiabus maritandis , intelligatur
de his, quæ non habuerunt maritum , non
tamen de viduis , quæ ad ſecundas nuptias
tranſire vellent , ut *in Rubr. C. de ſecundis*
nuptiis , per tot. Pyrr. Corrad. *in Praxi Diſ-*
penſat. Apoſt. lib. 7. *cap.* 2. *num.* 88. & pro-
ptereà in Literis Apoſtolicis Delegato dire-
ctis apponitur dictio, *hactenus non invenit* ;
5 quæ dictio excludit tempus præteritum uſque
ad illam diem , ut benè Rot. *inter impreſſ.*
poſt ſecund. volum. Conſilior. Farinacii deciſ.
6 258. *num.* 9. unde infertur , Oratricem nul-
lum habuiſſe maritum .
7 Movetur Pontifex ad diſpenſandum ob
hujuſmodi cauſam , ad ſuccurrendum Ora-
trici , nè cum periculo animæ innupta re-
maneat ; quod idem omnes Leges Civiles
intendunt , dum diſponunt , fœminam an-
te annos 25. eſſe nuptui tradendam , ut *in*
§. *Cauſas , verſ. Si verò , in auth. Ut cum ,*
de appell. cogn. & ſi ad vigeſimum quintum
8 ſuæ ætatis annum pervenerit filia , & Pa-
rentes eam in matrimonio collocare diſtu-
lerint , & contigerit eam ex hoc in ſuum
corpus peccare , aut abſque Parentum con-
ſenſu alicui viro (libero tamen) nubere ,
pater nihilominùs tenetur illam dotare ,
quamvis indigno nupſerit . Sanch. *lib.*4.*diſp.*
26. *num.* 11. Bonac. *de Leg. diſp.* 6. *q. unica ,*
puncto 5. §. 2. *propoſ. pr. num.* 1. Stephan. à
9 S. Greg. *univ. Tract. de vincul. divin. Piet.*
lib. 3. *cap.* 95. *num.* 28. quamvis etiam ipſa
fœmina dives ſit . Sanch. *d. diſp.* 26. *num.* 4.
Bonac. *l. c. verſ. Amplia primò* ; quia tunc
non ſua , ſed Parentum culpa id commiſiſſe
agnoſcitur ; & properea cum fæminam ma-
nere innuptam ſit cauſa ſcandalorum , &
peccatorum , Papa ad illa vitanda diſpen-
10 ſat , ut ſi ad dictam ætatem pervenerit , &
adhuc virum æqualem non conſanguineum,
vel affinem , cui nubere poſſet , non inve-
nit, poſſit nubere conſanguineo ; valde enim
intereſt univerſali Reipublicæ , fœminas nu-
bere, ut animadvertit Fontanell. *de pact.*
Nupt. tom. pr. clauſ. 7. *Gloſſ.* 3. *part. pr. nu.*
25. Et non ſolùm diſpenſat Papa cum fœ-
11 mina , ſi annum 25. attingat , ut nubere poſ-
ſit conſanguineo , ut dictum fuit ; ſed ſi diſ-
penſandum ſit in gradibus remotioribus ,
nempe in tertio , & quarto à communi ſti-
pite , vel in ſimplici quarto , ſive ex uno
communi , ſive ex pluribus , & diverſis ſti-
pitibus impedimenta proveniant , adhuc
Diſpenſationem concedit , ſi ſolùm attin-
gat annos viginti quatuor , ut notum eſt ,
12 & ſciunt omnes practici Curiales . Et quam-
vis fæmina in quadrageſimo , vel quinqua-
geſimo ſuæ ætatis anno eſſet , ſufficit expri-
mere , quòd vigeſimum quartum annum ,
& ultra agat , quia major ætas includit mi-
norem . Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 591.
num. 19.
Quomodo autem verificari debeat hujuſ-
modi ætas Oratricis coram Delegato , dic ,
13 verificari poſſe , vel ex Libro , in quo de-
ſcribi ſolent nomina Baptizatorum in Ec-
cleſia : Pariſ. *de Reſignationib. Benef. lib.*10.
q. 3. *num.* 38. Lother. *de re Benef. lib.*2.*q.*49.
num. 32. *&* 33. Rubeus *deciſ.* 6. *num.* 10. *tom.*
2. Rot. *cor. Cavaler. deciſ.* 444. *num.* 4. vel
14 per fidem Baptiſmatis, à Parocho ex hujuſ-
modi Libro deſumptam . Rot. *deciſ.* 116. *nu.*
1. coram Buratt. & coram Duran. *deciſ.*79.
num. 5. *part. pr.* Maſcard. *de Probat. concluſ.*
671. *uum.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*767.
num. 4. Coccin. *deciſ.* 334. *num.* 1. *&* 2. Et
quamvis Alex. de Nevo *conſ.* 1. *num.* 11. in-
15 ferat , poſſe probari hujuſmodi ætatem per
patrem , marrem , & fratres Oratricis , id
tamen non admitterem , cum hominum
memoria fallax ſit , & facillimè quis poſſit
quoad hoc decipi : & cum cauſa finalis Diſ-
16 penſarionis ſit ætas Oratricis , ſi non veri-
ficaretur coram Ordinario , quamvis etiam
una dies ſola deficeret , Gratia eſſet ſubre-
ptitia , nec poſſet Delegatus Diſpenſatio-
nem exequi . Paul. Squillant. *de Privileg.*
Clericor. cap. 4. *num.* 81. Ricc. *in Prax. deciſ.*
261. *num.* 2. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 20.
num. 2. Garz. *de Benef. part.* 6. *cap.* 2. *num.*85.
Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 4. *q.* 2. *num.*17.
17 quia in his , quæ à Lege , vel à Legiſlatore
ſunt determinata , & limitata , non licet
Delegato arbitrari . Sanch. *lib. pr. diſp.* 16.
num. 4. & nos pluries alibi diximus ; & à
18 ſimili , ſi Novitius profiteretur Religionem
ante annum decimum ſextum completum ,
quamvis unus ſolus dies deficiat , Profeſſio
erit irrita , & nulla . Concil. Trid. *ſeſſ.* 25.
cap. 15. Bonac. *de Matr. q. pr. punct.* 4. *propoſ.*
pr. num. 3. *verſ. Objicies ſecundò* ; ſic qui Te-
19 ſtamentum condit ante annum 14. comple-
tum , invalidè agit , niſi inchoata ſit ultima
dies decimi quarti anni , *l. Qua ætate , ff. qui*
teſtamentum facere poſſunt . Et dum Reſcri-
ptum Papæ , ſicut quælibet alia Lex , vel
Conſtitutio , certi anni , vel certorum an-
norum meminit , ſub nomine anni non niſi
de perfecto exauditur , nempè per 365. dies
Coninck. *de Sacrament. Diſp.* 21. *Dub.* 5. *nu.*
51. Marant. *Reſp.* 46. *num.*18. *& ſequent. part.*
4. Lother. *de Re Benef. lib.* 2. *q.* 47. *num.* 18.
21 &

Digitized by Google

21 & qui ſe fundat in tempore, debet illud
concludenter probare. Lother. *d. lib.* 2. *q.* 7.
num. 44. & *q.* 54. *num.* 95. *eodem lib.* & *lib.*
3. *q.* 10. *nu.* 63. Garzia *de Benef. part.* 6. *cap.*
2. §. 2. *num.* 176. Mantic. *deciſ.* 169. *num.* 6.
Hieronym. Palm. *conſ.* 9. *num.* 25. Mareſcott.
Var. Reſol. cap. pr. num. 7. *lib.* 2. Caputaquenſ.
deciſ. 278. *nu.* 5. *part.* 3. Seraphin. *deciſ.* 1169.
num. 2. Maſcard. *concluſ.* 666. *num.* 47. Rot.
deciſ. 1162. *num.* 3. *lib.* 3. *part.* 3. *diverſ.* Rot.
coram Merlin. *deciſ.* 436. *num.* 1. Rot. *in poſt-*
22 *hum. Farinacii deciſ.* 36. *num.* 6. *part.* 2. Imo
nec ſufficit, ſi tempore executæ Diſpenſa-
tionis Oratrix expreſſam ætatem comple-
verit; ſed oportet, ut etiam tempore pe-
titæ Diſpenſationis illam expleverit. Garz.
de Benef. d. cap. 2. *num.* 285. Ricc. *in Praxi*
deciſ. 261. *num.* 2. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *cap.*
20. *num.* 2. Cæſ. de Graſs. *deciſ.* 66. *aliàs* 20.
num. 4. Puteus *deciſ.* 187. *lib. pr.* Pariſ. *de Re-*
ſignat. Benef. lib. 4. *q.* 2. *num.* 17. vide quæ
diximus *lib. pr.* Sicut enim is, qui impetra-
ret Beneficium Curatum abſque Diſpenſa-
23 tione, ante ætatem legitimam non poſset
illud ritè, & legitimè poſſidere advenien-
te ætate, ut eſt Textus *in l. Quod ab initio,*
ff. de reg. jur. Sperell. *deciſ.* 16. *num.* 22., &
ſicut Gratia alicui, uti Clerico, à Papa fa-
24 cta, nulla eſt, ſi tempore ſignatæ Supplica-
tionis non erat Clericus, nec convalidatur,
quamvis poſtea aſsumat Clericatum, idem
Sperell. *deciſ.* 167. *num.* 31. & *num.* 32. Lo-
ther. *de Re Benef. lib. pr. q.* 40. *num.* 126. &
127., & ſicut Reſcriptum ab excommuni-
25 cato impetratum, etiam ſubſecuta abſolu-
tione, nullius eſt momenti, Silv. *de Benef.*
part. 3. *q.* 6. Sperell. *deciſ.* 166. *num.* 13. Pa-
riſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 4. *q.* 13. *num.* 49.,
ſic expreſsa ætate Pontifici, quam Oratrix
26 non habet, Reſcriptum inde emanatum eſt
nullum, cum ſit ſubreptio in cauſa finali,
ut alibi diximus; & cum hujuſmodi ætas
expreſsa fuerit abſolutè, & ſimpliciter
abſque dictione, *vel circa* (quæ tamen de
ſtylo non ſolet in caſu, de quo agimus,
apponi, ut ſciunt omnes practici Curiales).
narrativa videtur individua ratione formæ.
Garz. *d. part.* 6. *cap.* 2. §. 2. *num.* 174. Pont.
lib. 8. *cap.* 20. *num.* 2. Rot. *deciſ.* 221. *part.*
2. *diverſ.*

Cæterùm, quamvis in Diſpenſationibus,
quæ conceduntur ob anguſtiam Loci, Papa
mandet Delegato, ut ſe diligenter informet
de veritate precum, & ſi eas veritate niti re-
pererit, diſpenſet; tamen dum Diſpenſatio
ob hanc cauſam exceſsus ætatis Oratricis pe-
titur, diverſimodè reſcribit; cum in primo
caſu dicat, Oratricem in ejus Oppido, ob il-
lius anguſtiam, virum ſibi non conſangui-
neum, vel affinem paris conditionis, cui nu-
bere poſſit, invenire nequeat, at in caſu, de
27 quo agimus, non utitur verbis, invenire ne-
queat, ſed dicit; quòd dicta Oratrix vigeſi-
mum quartum annum agens, hactenus virum
paris conditionis, cui nubere poſset, non
invenit: unde in verificatione Precum, coram
Delegato facienda, ſat erit verificari Ora-
tricem hactenus virum paris conditionis non
inveniſse, hoc eſt alicui non nupſiſse; nec
opus erit probare, quòd in reperiendo viro
aliquam diligentiam adhibuerit, quia præ-
ſumptio ſtat pro ipſa, quòd ſi inveniſset vi-
rum æqualis conditionis, nupſiſset; ut ani-
madvertit Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſ.*
Apoſt. lib. 7. *cap.* 2. *num.* 93. ubi refert, ſic
fuiſse ab Urbe reſponſum Epiſcopo Hoſtunen.
& de anno 1639. ſic fuiſse declaratum à Do-
mino Datario Urbani VIII. Summi Pontifi-
cis, quod ſufficere videtur, cum Datarius di-
28 catur organum mentis, & vocis Papæ. Gon-
zal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 63. *nu.* 60. Lo-
ther. *de Re Benef. lib.* 2. *qu.* 23. *n.* 26. Puteus
deciſ. 340. *lib.* 3. Marant. *Reſponſ.* 21. *n.* 18.
29 *part. pr.* & in his, quæ ad ejus officium ſpe-
ctant, repræſentet ipſum Pontificem. Gonz.
l. c. à nu. 66. Lother. *l. c.* & id quod facit,
videatur facere de mandato ipſius Papæ. Pu-
teus, & Reſponſa Marantæ *ll. cc.*

Limitat tamen idem Pyrrh. Corrad. *l. c.*
ita ut prædicta non procedant eo caſu, quo
30 ipſa fœmina ex ſua ſpontanea voluntate nu-
bere recuſaſset, quia tunc verè per ipſam
ſtat, ne nubat, unde ceſſat præſumptio men-
tis Papæ, qui ideo intendit Diſpenſationem
concedere ob dictam cauſam, quatenus verè
non invenerit virum: quòd ſi ex ſua volun-
tate nubere recuſavit, ſibi imputet, cum ex
ſua culpa ſibi præjudicaverit, & damnum
fecerit, & damnum, quod quis ſua culpa pa-
titur, ſibi, & non aliis debet imputare. *Regul.*
Damnum 87. *de regul. juris in* 6. Quamvis au-
tem hujus Doctoris, tanquam doctiſſimi viri,
auctoritas magna ſit, tamen contrarium puto
verius; licèt enim fœmina à principio in ani-
mo ſuo propoſuerit innupta remanere, ta-
men cum ambulatoria ſit hominum volun-
tas, & humanæ res non ſemper in eodem
ſtatu permaneant, & quæ de novo emergunt,
31 novo indigent remedio, Tuſch. *concluſ.* 145.
nu. 1. *lit. F.*, nullam culpam videtur admit-
tere, ſi caſus eveniat, ut animo mutato nu-
bere velit; unde ſi major ea ætate ſit, & pe-
tat Diſpenſationem ob dictam cauſam, eam
Diſpenſationem validam eſse exiſtimo: tum
quia verè major eſt, ut ſupponimus, tum
etiam quia intentio Papæ in hujuſmodi Di-
32 ſpenſatione concedenda eſt ſuccurrere fœmi-
næ, ne cum periculo animæ innupta rema-
neat; unde cum hujuſmodi periculum æquè
timeri poſſit in iſta, ac in alia fœmina, non
videtur, cur hæc fœmina ob hujuſmodi cau-
ſam exceſsus ætatis diſpenſari non poſſit.

Tan-

33 Tandem concludo, hanc cauſam admitti
in omnibus gradibus non valde propinquis,
nempe in ſecundo & tertio à communi ſti-
pite, in ipſo tertio & in aliis remotioribus,
quamvis etiam ex diverſis, & multiplicatis
ſtipitibus impedimenta proveniant, ut notum
eſt, & dicit Pyrrh. Corrad. *d. cap.* 2. Eſt
quòd modò de Diſpenſatione ob ætatis de-
fectum nonnulla dicamus.

34 *Quòd dicti Oratores ex certis, & rationa-
bilibus cauſis, animos eorum moventibus, cu-
piant invicem matrimonialiter copulari; & li-
cèt Oratrix undecimum tantùm ſuæ ætatis an-
num agat, in ea tamen malitia ſuppleat æta-
tem, ut de jure matrimonium contrahere poſ-
ſit, nihilominus nè de contractu matrimonii hu-
juſmodi hæſitari contingat, ſupplicant humi-
liter S.V. Oratores prædicti, quatenus eis in
præmiſſis opportunè providendo, ſibique ſpecia-
lem gratiam faciendo, Ordinario Loci, ſeu il-
lius Vicario in Spiritualibus Generali commit-
tere, & mandare dignetur, quòd de prædictis
ſe informet, & ſi per informationem eandem
ſibi verè, & legitimè conſtiterit, in prædicta
Oratrice malitiam ſupplere ætatis defectum,
cum eiſdem Oratoribus, quòd, defectu hujuſ-
modi non obſtante, matrimonium inter ſe, pu-
blicè, ſervata forma Concilii, contrahere, &c.
valeant, prout Juris fuerit, declaret, non ob-
ſtantibus &c.* Et apponitur clauſula, *Dum-*
35 *modò explorata prius voluntate Oratricis, ipſa
non vi, metu, aut blanditiis, aut promiſſioni-
bus ad matrimonium cum ipſo Oratore contra-
hendum inducatur, nullumque aliud Canonicum
obſtet Impedimentum, &c.*

In primis adnotandum eſt, matrimonia
impuberum, ſi ante ſeptennium contrahan-
36 tur, non eſſe verè matrimonia, ſed reſolvi
in ſponſalia per verba de futuro. *cap. final.
& cap. Atteſtatione, de ſponſ. impuber.* & niſi
37 ratificentur tempore habili, invalida eſſe,
ut notatur in *cap. De illis il 2. eod. tit.* Ho-
ſtienſ. *in Summ. de Deſponſat. Impuber.* §. *Et
quæ ſponſalia col. penult. &c.*

38 Ætas ad matrimonium per Canones præ-
ſcripta eſt in maſculo annorum quatuorde-
cim, *cap. Ex Literis* 11. *de deſponſat. impub.*
& in fœmina duodecim. *cap. Continebatur
6. eod. titul.* Hæc autem differentia à Sacris
Canonibus conſtituitur, quia potentia gene-
randi tardiùs in viris, quàm in fœminis ac-
quiritur; vide Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 105. *in prin-
cip.* Bonac. *de Matr. qu.* 1. *punct.* 4. *propoſ.* 2.
39 *nu.* 12. & in hoc omnes Leges, tam Pontifi-
ciæ, quàm Cæſareæ concordant, quia circa
ætatem ann. 14. homo incipit ferre ſemen,
teſte Ariſtotele *lib.* 5. *de nat. animal. cap.* 14.

40 An autem dicti anni eſſe debeant omnino
compleri, diſſident Doctores. Aliqui exiſti-
mant, requiri de neceſſitate, ut dicti anni ſint
completi, vel ſaltem ultimam diem inceptam
eſſe; ita Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 105. *n.* 2. Filiuc.
tom. 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 84. Co-
ninck. *de Sacramentis, diſp.* 21. *dub.* 5. *n.* 51.
Averſ. *de Matr. qu.* 13. *sect.* 2. *verſ. Et intel-
liguntur.* Alii putant, ſufficere, ut dicta ætas
ſit moraliter completa, unde licèt duo, vel
tres dies deficiant, debeat haberi pro com-
pleta, Gutier. *de Matrim. cap.* 4. *nu.* 18. Bo-
nac. *de Matrim. qu.* 1. *punct.* 4. *nu.* 11. & alii
plures relati à dictis Sanch. & Bonac. *ll. cc.*

Quòd ſi pubes factus contrahat matrimo-
nium, & tamen non ſit potens ad copulam
explendam, matrimonium adhuc validum
41 erit, ſi id ex ætatis imbecillitate, non au-
tem ex frigiditate proveniat, ut benè Filiuc.
l. c. num. 86., quia cum naturalis potentia
tunc per Canones præſumatur, & raró acci-
dat poſt dictam ætatem non adeſſe hujuſmo-
di potentiam, Lex de raró contingentibus
non curat, & ſolùm attendit ad id, quod
communiter accidit. *l. de ætate*, §. *ex cau-
ſa, ff. de interrog. act.* Tuſch. *Practic. Con-
cluſ. Concluſ.* 145. *num.* 1. *lit. F.* & proinde
42 expectandum erit, donec plenam puberta-
tem expleverit; nempe decimum octavum
annum, quoad maſculos, & decimum quar-
tum in fœmina. At ſi poſt dictam ætatem,
43 adhuc duret impotentia, triennium aſſigna-
bitur ad experiendum, vide Sanchez *lib.* 7.
diſp. 104. *num.* 18. Filiuc. *d. cap.* 3. *num.* 87.
Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 12. *nu.*
2. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 7. *num.* 34.

44 Prædicta tamen ſunt intelligenda, ut ma-
trimonium, ante præſcriptam ætatem ab im-
puberibus contractum, ſit nullum, niſi ma-
litia ſuppleat ætatem; quia ſi hæc verè ad-
ſit, quamvis etiam multi dies, ac menſes de-
ficiant, valebit hujuſmodi matrimonium, ut
benè docent Averſ. *l. c. verſ. Eodem itaque
jure.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 104. *nu.* 5. Layman.
d. cap. 12. *nu.* 1. Bonac. *de Matr. qu.* 1. *punct.*
4. *propoſ.* 1. *nu.* 2. & *propoſ.* 2. *n.* 10. Mantic.
de Conject. lib. 5. *titul.* 12. *num.* 3. Reginald.
lib. 31. *cap.* 22. Soac. *ſuper Inſtit. part.* 2. *ti-
tul.* 10. *de Sponſ. Requiſit.* 3. *nu.* 8. Tuſch. *con-
cluſ.* 125. *nu.* 10. *lit. M.* Menoch. *de Arbitr.
cap.* 57. *nu.* 31. latè Gutier. *de Matr. cap.* 63.
n. 43. latiſſimè Boſs. *Mor. Var. titul.* 2. §. 14.
n. 110. quia Canones in nuptiis pubertatem,
non ex annorum numero, ſed ex coeundi
45 potentia decernunt; & eam ætatem 14. in
maſculo, & duodecim annorum in fœmina,
ideo præſcribunt, quia tunc, & non ante,
regulariter præſumitur habilitas, non ſolùm
ad conſenſum conjugalem, ſed etiam ad co-
pulam; quare ſi de utroque ante dictam æta-
tem clara indicia appareant, non eſt cur ma-
trimonium ante illam contractum debeat eſ-
ſe nullum, ſed tunc cedit veritati præſum-
ptio; ſic colligitur *ex cap. De illis el ſec. cap.
Puberes* 3. & *cap. fin. de deſponſ. impub.* ſic
etiam

etiam Covarruv. Minſing. Maſcard. Sanazz.
Gutier. Barboſ. & alii penes dictum Boſſ. *lo-*
46 *co citato*. Debebit tamen hujuſmodi malitia
in utroque Conjuge exiſtere, unde qui illam
non habet, poteſt reſilire. Lancellott. *Inſtit.*
Can. tit. de Sponſ. 10. *lib.* 2. *pag. mihi* 196.
Nomine malitiæ intelligitur hoc caſu pru-
dentia, & potentia, ut communiter expli-
cant Doctores: inter quos Sanch. *d. diſp.* 104.
num. 21. Averſ. *de Matr. qu.* 13. *ſect.* 2. *verſ.*
Eodem itaque jure. Filiuc. *d. cap.* 3. *nu.* 84. *in*
fine, Bonac. *d. punct.* 4. *propoſ.* 1. *num.* 2.
47 Porro difficile eſt judicare, quando mali-
tia ſuppleat ætatem; tunc tamen ſupplebit,
quando aderit potentia generandi, conjun-
cta cum ſufficienti prudentia; itaut contra-
hentes naturam conjugalis contractus cogno-
ſcant. Bonac. *de Matrim. qu.* 1. *punct.* 4. *pro-*
48 *poſ.* 2. *nu.* 10. Nec ſola prudentia ſufficit, ſed
requiritur etiam naturalis vigor, & coeundi
potentia. Rot. coram Buratto *in Annot. ad*
deciſ. 530. Alex. de Nevo *conſ.* 1. *num.* 13.
Sanch. *lib.* 7. *d. diſp.* 104. *num.* 5. Molpheſ.
tom. 2. *part.* 4. *qu.* 19. *num.* 3.
49 At ſi fœmina ante annos 12. fuiſset ab alio
cognita, poterit, defectu ætatis non obſtan-
te, contrahere. Alex. de Nevo *l. c. num.* 9.
Sylveſt. *verbo Matrim.* 5. *qu.* 3. Filiuc. *tom.*
pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 3. *nu.* 88.
50 Signa, ob quæ dignoſci poſſit, adeſse po-
tentiam puberis ad copulam, explicat Filiuc.
l. c. nempe, ſi fœmina impubes ſit ab alio
cognita; ſecundò nixus ad copulam; men-
ſtruum in fœmina; ſi puer aptus ſit ad ſemi-
nis effuſionem: probatur inſuper ex aliis ſi-
gnis arbitrio Judicis, inſpecta perſonæ qua-
litate, membrorum diſpoſitione, & bona va-
51 letudine; regulariter autem in nobilibus, &
divitibus delicatè viventibus, ſolet citiùs ad-
eſse potentia, ut animadvertit Rot. coram
Merlin. *deciſ.* 400. *nu.* 10.
52 Nec Diſpenſatio Apoſtolica eſsentialiter
requiritur ad matrimonium contrahendum
ante annos pubertatis, quia, ut diximus, va-
lidum eſt hujuſmodi matrimonium, quatenus
malitia verè adſit, ſed quia Canones ante di-
ctam ætatem non præſumunt malitiam, ideo,
ut Eccleſiæ conſtet in eo caſu eam adeſse,
ad hoc ut hujuſmodi matrimonium licitè con-
trahatur, requiritur, ut Epiſcopus auctorita-
te ſua ordinaria captis informationibus op-
portunis, diſpenſet, ſeu potius declaret, ut
dicta potentia, & prudentia concurrant. Bo-
nac. *de Matrim. qu. pr. punct.* 4. *propoſ.* 1. *n.*
13. Reginald. *in Prax. For. Pœniten. lib.* 31.
cap. 22. *nu.* 171. Filiuc. *d. cap.* 3. *nu.* 85. Bar-
boſ. *de Off. & Pot. Epiſc. alleg.* 35. *nu.* 20. *&*
de Off. Paroch. cap. 21. *nu.* 5. Averſ. *de Matr.*
qu. 19. *ſect.* 2. *verſ. Secundò in impedimentis*,
& probabile cenſet Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 105.
nu. 12. & colligitur *ex cap. Ubi non eſt* 2. *de*
deſponſat. impub. in quo Nicolaus Papa pro-
hibet, nè aliqui, ante ætatem à Canonibus
præſcriptam, conjungantur, niſi fortè aliqua
urgenti neceſſitate interveniente, utpote pro
bono pacis, talis conjunctio toleretur: Unde
cum Papa Diſpenſationem ſibi non reſervet,
cenſetur Epiſcopo conceſsa, per ea, quæ latè
53 diximus *lib.* 2. At quia difficile eſt cognoſce-
re, an verè qualitates requiſitæ in impube-
ribus concurrant, ut matrimonium inter ſe
contrahere validè, & licitè poſſint, & in hac
materia Doctores ſatis obſcurè ſcripſerint,
multoties Epiſcopi non audent ſuper hoc de-
clarare, nè in re tam difficili ſe exponant
periculo nulliter, & invalidè declarandi;
54 cum in dubio præſumendum ſit, malitiam
non ſupplere ætatem, ut diximus, & docent
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 105. *nu.* 4. Bonac. *d. punct.*
55 4. *n.* 10. unde fit, quòd aliquando ad Papam
recurratur, qui tamen non ſolet diſpenſare,
niſi malitia ſuppleat ætatem; ſic diſpenſavit
Gregorius XV. die 11. Aprilis 1622. cum
Duce Fiani annorum 11. & Principiſsa Ve-
nuſii annorum 11., ut teſtatur Pyrrh. Corrad.
in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 4. *cap.* 3., ſic
Clemens VIII. de Anno 1602. diſpenſavit
cum Principiſſa Sarni, minore annis 12, teſte
Thom. Pelliccion. *QQ. Illuſtr. I. V. qu.* 29.
cap. 29. *pag. mihi* 232. *col.* 2. *verſ. Declaratur*.
56 Imo in rigore, nulla Diſpenſatio, ſeu de-
claratio requiritur ad validitatem hujuſmodi
matrimonii, ante dictam ætatem contracti,
ſi dicta potentia, & prudentia concurrant;
ſed tamen, cum non præſumatur has quali-
tates adeſse, unde in dubio præſumi debeat
57 contra validitatem matrimonii pro foro ex-
terno, in quo de prohibitione conſtat, at de
malitia ætatem ſupplente non conſtaret, ideo
ad hoc ut hujuſmodi matrimonium pro utro-
que foro validum ſit, oportet, ut Eccleſiæ
conſtet de cognitione cauſæ ab Epiſcopo fa-
cta, & proinde quòd malitia ſuppleat æta-
tem Oratorum, ut benè Reginald. *lib.* 31.
cap. 22. *num.* 171. Surd. *conſ.* 364. *per totum*,
vol. 4. cum cognitio impedimentorum ma-
trimonialium ad Epiſcopum ſpectet, ut dixi-
mus *lib.* 1.
58 Et quidem plura exempla recenſentur de
pueris, qui ante dictam ætatem à Canonibus
præſcriptam prolem generarunt, de quibus
nonnulla habentur penes Socc. *ſuper Inſtit.*
part. 2. *titulo de Sponſal. requiſito* 3. *num.* 8.
Refert Divus Gregorius in Decalogo, quen-
dam puerum novem annorum ſuam Nutri-
cem prægnantem reddidiſse; S. Hieronymus
ad Vitalem teſtatur, Salomonem in ætate
decem, ſeu undecim annorum Roboam; &
in eadem ætate Achaz Ezechiam generaſse.
Tyraquell. *de Legib. Connub. lib.* 6. *num.* 37.
refert, quandam puellam in nono ſuæ æta-
tis anno peperiſse, & ut plurimum, qui in

deliriis nutriuntur, citiùs aliis naturali ro-
bore, & vigore, ac corporis mole, & diſpo-
ſitione pollent, & Plinius *lib. 7. natur. hiſt.*
cap. 2. teſtatur fœminas, in quibuſdam re-
gionibus, etiam ſeptimo ſuæ ætatis anno
parere poſſe.

59 Proximi pubertati dicuntur, maſculus,
quando habet annos decem cum dimidio, &
fœmina annorum 9. cum dimidio, ut docet
Sperell. *deciſ.* 1. *nu.* 27. *part.* 1. quamvis non
poſſit conſtitui certa regula pro omnibus, quia
citiùs in uno, & tardius in alio naturalis vi-
gor adeſt; unde arbitrio Judicis eſt relin-
quendum.

60 Si itaque in impuberibus, qui contrahere
volunt, malitia ſuppleat ætatem, debebit
Epiſcopus, ſeu Delegatus, antequam ad hu-
juſmodi declarationem deveniat, puellam
impuberem ſeorſum à conſanguineis interro-
gare, ejuſque voluntatem diligenter explo-
rare, an videlicet ipſa velit nubere, & cui.
An ſciat, quid ſit onera matrimonii ſuſtine-
re. An matrimonium contrahat ex ſua ſpon-
tanea, & libera voluntate, aut per vim, &
metum coacta, aut ſi ob id datum aliquid,
vel promiſſum ſit, vel inde ſperet. An ipſa
noſcat ſe aptam ad hujuſmodi matrimonium
contrahendum, illiuſque onera ſuſtinenda.
Non tamen prædicta ſufficient, ſed opus erit
examinare teſtes, & diligentes informatio-
nes ſumere pro verificatione prædictorum.

61 Quibus habitis, & comperto, puellam illam
talem exiſtere, ut in ea verè malitia ſuppleat
ætatem, ſi aliud non obſtet, fiet Decretum,
quo declarabitur, *Quòd tum ex depoſitioni-*
bus ipſius Puellæ, tum ex Informationibus di-
ligenter habitis à Perſonis veridicis, & fide
dignis, conſtitit, & conſtat prædictam fœmi-
nam, quamvis in undecimo tantùm anno con-
ſtitutam, talem exiſtere, ut malitia in ea ſup-
pleat ætatis defectum; & cum ex actu explo-
rationis voluntatis ipſius per dictum Delega-
tum facto compertum fuerit, ipſam Oratricem
ſponté, & non vi, metu, blanditiis, aut pro-
miſſionibus ad matrimonium cum d. Oratore
contrahendum induci, nullumque aliud eis ob-
ſtare Canonicum Impedimentum, cum ſupradi-
ctis M. & N. ut, defectu ætatis hujuſmodi
non obſtante, matrimonium inter ſeſe, publicè,
ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere,
illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in
eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant
Auctoritate Apoſtolica (ſi à Delegato fiat
declaratio) *ſibi commiſſa, & qua in hac parte*
fungitur, licentiam, & facultatem concedat.
Non obſtantibus, &c.

Porro id eſt ſingulariter adnotandum,
quòd ſi matrimonium contrahatur ab impu-
62 beribus, in quibus malitia non ſuppleat æta-
tem, hujuſmodi matrimonium eſt nullum,
adeout, nec ſuperveniente ætate, & mali-
tia, convaleſcat, ſed neceſſe eſt, ut de novo
Conjuges in matrimonium conſentiant co-
ram Parocho, & Teſtibus; Averſ. *de Matr.*
qu. 11. *ſect.* 4. *verſ. Quantum ad primum*, &
nos alibi diximus.

Non tamen deſeram adnotare ſingulare
conſilium Navarr. *lib.* 4. *Conſilior. titul. de*
Sponſ. conſ. 11. *in pr. edition.* ad ſuccurren-
63 dum illis, qui dubitarent de validitate ma-
trimonii, ab eis ante pubertatem contracti:
nempe, ut dicant Ordinario, quòd ipſi ob
quandam cauſam, quam non oportet ei no-
tam facere, habent ſcrupulum, qui jam ceſ-
ſavit, de valore matrimonii coram Parocho,
& Teſtibus ante tot annos contracti, &
quòd ad illum deponendum, vellent denuo
contrahere; & propterea ſupplicant, ut eis
det licentiam, id coram Parocho, vel alio
Sacerdote, de ejus licentia, non præmiſſis
Denunciationibus, per Concilium Tridenti-
num requiſitis, celebrandi, attento quòd jam
antea cum illis contraxerunt. Et deinde,
conceſſa ab Ordinario hujuſmodi licentia,
adeant proprium Parochum, vel alium Sacer-
dotem, cui ipſe, vel Ordinarius ad aſſiſten-
dum matrimonio contrahendo licentiam con-
ceſſit, & vocatis duobus, vel tribus teſtibus
amicis communibus, qui rem ſecretam te-
neant matrimonium de novo ſecretò contra-
hant; quod idem confirmant Sayr. *in Floriб.*
lib. 4. *titul.* 1. *deciſ.* 15. & Pyrrh. Corrad.
in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 4. *cap.* 3. *num.*
20. ubi refert, quòd ſuo tempore cum hic
caſus eveniſſet in quodam loco Alerien. Diœ-
ceſis, & Oratores omnia juxta conſilium di-
cti Navarri adamuſſim peregiſſent, & tamen
Conjuges de validitate matrimonii adhuc
hæſitarent, res delata fuit ad Sacram Con-
gregationem Cardinalium, quæ ſuis Literis,
Epiſcopo Alerien. directis, ſub data diei 17.
Julii 1616. omnia approbavit.

64 Quicquid tamen per ſupradictos Conju-
ges factum fuerit, non recederem à noſtra
ſententia, nempe, ſi matrimonium fuit cum
hujuſmodi defectu celebratum, & hoc im-
pedimentum publicum ſit, eo caſu coram
Parocho, & Teſtibus eſſe denuo celebran-
dum, ſervata forma Concilii Tridentini: At
65 ſi defectus ætatis occultus fuerit, poſſe Con-
juges, ſuperveniente ætate legitima, ſecre-
tò ad invicem præſtito, ac renovato conſen-
ſu, illud convalidare, abſque præſentia Pa-
rochi, & Teſtium, ut docet Sanchez *lib.* 2.
diſp. 37. *nu.* 6. & plures alii, quos propterea
lib. prim. citavimus.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis inter impeditos ob cauſam, quia Locus eſt ad litus Maris, & propterea quotidie Piratis, & Infidelibus obnoxius eſt.*
2 *Hæc cauſa eſt ſimilis cauſæ ob anguſtiam Loci, & omnia in ea dicta adaptari poſſunt.*
3 *Papa movetur ad diſpenſandum in cauſa præſenti, nè fœmina cum periculo animæ remaneat innupta, cum locus non patiatur, ut externi homines ad eum accedant.*

De Cauſa, quia Locus eſt ad Litus Maris.

CAPUT IX.

1 QUòd, cum dictus Locus Oratorum ad litus Maris ſitus exiſtat, & propterea continuis Piratarum, & Infidelium invaſionibus obnoxius, unde externi homines cum difficultate, ſeu non ita libenter ad contrahendum cum ejuſdem habitatoribus ad illum accedere velint &c. cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari &c.

2 Hæc cauſa eſt ſimilis alteri, quam ſupra diximus, ob anguſtiam Loci; & cum omnia ibi dicta, etiam in præſenti cauſa adaptari po[illegible]nt, non eſt quòd ulteriùs dilabamur ad explicandum. Papa movetur in caſu præſenti ad diſpenſandum, nè fœmina cum periculo animæ innupta remaneat; cum etenim
3 ſitus, & loci qualitas non patiantur, ut externi homines ad illum accedant pro contrahendo matrimonio cum fœmina ejuſdem Loci, redditur difficile, ut nubat æquali, non conſanguineo, vel affini, & ſicut diximus præſenti Libro, undecunque proveniat difficultas nubendi, ſufficit ad verificandum Loci anguſtiam.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis cum impeditis ob cauſam, quia Oratores ſunt Catholici, & nolunt cum Hæreticis contrahere, quæ dicitur pro Belgis.*
2 *Finis, qui movet Pontificem ad diſpenſandum, eſt, periculum perverſionis Catholici Conjugis.*
3 *Et non ſolùm in ipſo Conjuge, ſed etiam in filiis.*
4 *Filii Presbyterorum prohibentur ad Sacros Ordines promoveri.*

De Cauſa, quæ vulgo dicitur, *pro Belgis.*

CAPUT X.

1 *QUòd cum dicti Oratores Orthodoxæ Fidei cultores exiſtant, ac Deo dante ſub obedientia S. Matris Eccleſiæ vivere, & mori intendant, & in illis partibus, in quibus multi extant Hæretici, non poſſint animos ſingulorum explorare, & eos, qui Catholicam Religionem profitentur, internoſcere; & propterea nè contingat eos cum Hæreticis matrimonium contrahere, cupiunt invicem matrimonialiter copulari, &c.*

2 Finis, qui movet Pontificem ad diſpenſandum ob ſupradictam cauſam, eſt periculum perverſionis Catholici Conjugis, juxta illud, Cum bono bonus eris, & cum malo perverteris; & regulariter ſimiles illis præſumimur, quibuſcum eſt amicitia, familiaritas, & conſuetudo. Tiraquell. *de Legib. Connub. l.* 5. *num.* 28. & non ſolùm eſt periculum perverſionis in ipſo Conjuge, ſed
3 in prole ex hujuſmodi matrimonio ſuſcepta, quia filii ſimiles parentibus eſſe ſolent. Tiraquell. *l. Connub.* 7. *num.* 2. ubi multas rationes cumulat, & quidem aquila non generat columbam, & beſtia ex Beſtia generatur, ut benè notat Tiraquell. *d. l.* 5. *num.* 20. unde multoties verificatur, quòd *Morbida facta pecus totum corrumpat ovile.*

4 Et ideo Filii Presbyterorum prohibentur ad Sacros Ordines promoveri ob timorem, nè parentum incontinentiæ imitatores ſint. Tiraquell. *d. l.* 7. *num.* 3. & ob id ſi in hæreſim lapſus ſit Conjux, eſſe juſtam cauſam diſpenſandi in matrimonio rato diximus *lib.* 2.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa dicta pro* Germania, *quæ eſt quando Oratores colunt Fidem Ortodoxam, & in illis partibus non ſatis tutum ſit contrahere cum quibuſvis perſonis, ipſique Oratores pares ſunt Religione.*
2 *Hæc cauſa ſimilis eſt proximè adductæ, & in una idem finis eſt.*
3 *Papa movetur ad diſpenſandum, nè Conjux Catholicus pervertatur; prout nec proles.*

De Cauſa, vulgò dicta, *pro Germania*.

C A P U T. XI.

Uòd cum Oratores prædicti noverint ſe Fidei
1 *Orthodoxæ Cultores ac Deo dante ſub obedientia S. Romanæ Eccleſiæ vivere, & mori intendant, & in illis partibus non ſatis tutum ſit cum quibuſvis perſonis matrimonium contrahere, ipſique Oratores pares Religione exiſtant, &c. Cupiunt, &c.*
2 Hæc cauſa eſt germana, & affinis alteri
ſupra proximè adductæ, & utraque ad
unum finem tendit, nempe, nè Conjux
Fidelis cum Infideli contrahendo perverta-
tur; prout etiam proles: & Papa movetur
3 ad diſpenſandum, ut matrimonium inter
Catholicos, & Religione pares contraha-
tur, tum ob periculum ſeductionis, & per-
verſionis Catholici, tum quia matrimonium
Fidelis cum Infideli prohibitum eſt de Ju-
re Divino naturali, & propterea illicitum,
niſi adeo urgens cauſa in aliquo ſpeciali ca-
ſu occurreret, ut matrimonium tunc ineun-
dum eſſe judicaretur, ut benè Sanch. *lib.* 7.
diſp. 71. *num.* 5. & nos latè diximus *lib.* 2.

S U M M A R I U M.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſam excellentia meritorum, quæ dicitur, quando quis diutiùs pro Fide Catholica militavit, & vulnera paſſus ſit, & his ſimilibus de cauſis.*
2 *Movetur Papa ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quia juſtum eſt, ut Eccleſiæ benignitatem experiantur, qui apud ipſam benemeriti ſunt, & qui pro Fide benè ſe geſſerunt remunerentur.*
Pontifex movetur non ſolùm ex meritis Oratoris, ſed aliquando etiam in gratiam, & ad inſtantiam aliorum benemerentium num. 14.
3 *Imò Pontifex tenetur eos remunerare, qui ſuis Anteceſſoribus ſervitia laudabiliter præſtiterunt, & quorum induſtria Eccleſia ſæpè adjuta fuit.*
4 *Gratia, quæ fit ob remunerationem, non eſt merè Gratia, ſed actus oneroſus, tranſiens in vim contractus.*
5 *Confert bono publico, ut qui pro Eccleſia, & in ejus ſervitium ſe benè geſſerunt, remunerentur; & pro hujuſmodi remuneratione bona Eccleſiæ poſſunt donari.*
6 *Nec propterea ſunt neceſſariæ ſolemnitates requiſitæ in ſimplici donatione.*
7 *Ex cauſa remunerationis poteſt conſtitui Penſio ſuper Beneficiis.*
8 *Merita hujuſmodi, cum ſint cauſa finalis Diſpenſationis, debent coram Delegato probari, cum non præſumantur, & num.* 12.
9 *Nec debet ſtari aſſertioni partis.*
10 *Quia non ſunt ex illis qualitatibus, quæ ad pompam, & ornatum Literarum ponuntur, de ſtylo Cancellariæ.*
11 *Quæ etiamſi falsò allegentur, nec probentur, Gratia non vitiatur.*
13 *Delegatus non poterit dictas Literas exequi, niſi eadem merita coram eo verificentur.*

De Cauſa ob excellentiam meritorum.

C A P U T. XII.

Uòd ipſe Orator olim
1 *Præfectus Arcis Portus Herculis exiſtens* (ſeu ob aliam cauſam, prout res verè ſe habebit) *ſpatio triginta ferè annorum, Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico in pluribus Bellis contra Fidei Catholicæ Hoſtes dimicando inſervivit, in quibus plura vulnera recepit, ac Turcarum, & Hæreticorum in partibus illis ſervus effectus, ut ſe ab hujuſmodi Turcarum, & Hæreticorum reſpectivè captivitate liberaret, magnam pecuniarum ſummam expoſuit; Cupiunt propterea &c.*
2 Papa movetur ad diſpenſandum ob hanc
cauſam, quia dignum eſt, & juſtum, ut Ec-
cleſiæ benignitatem experiantur, qui apud
ipſam benemeriti ſunt, & bono publico val-
dè expedit, ut qui pro Fide Catholica,
ſeu Romana Eccleſia, & in ejus ſervitiis
benè ſe geſſerunt, remunerentur; unde ipſi,
& alii etiam, ad ſimilia, & alia majora
peragenda alliciantur, & animoſiores red-
dantur, ut benè Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *num.*
32. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *num.* 10.
tom. 3. Capyc. Latr. *deciſ. Sacri Concilii Nea-
polit. deciſ.* 199. *num.* 32. Dian. *part.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 92. Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *num.* 49.
3 Imo teneri Pontificem eos remunerare,
qui ſuis Anteceſſoribus ſervitia laudabiliter
præſtiterunt, eoſque, quorum induſtria, &
opera Eccleſia ſæpè adjuta eſt, probat Gon-
zal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 4. *num.* 19.

Gratia etenim, quæ fit ob remunerationem,
4 non eſt merè Gratia, ſed actus oneroſus
tranſiens in vim contractus, ut Ricc. *in*
Praxi Rerum Fori Eccleſ. reſol. 357. *num.*1.
& adeo confert bono publico eos, qui pro
5 Eccleſia, & in ejus ſervitium ſe bene geſ-
ſerunt, remunerari, ut pro hujuſmodi re-
muneratione bona Eccleſiæ donari poſſint.
Gloſſ. in cap. Conſenſus 3. *de reb. Eccleſ. non*
alienand. cap. Per tuas 5. *de donationib.* Rot.
inter impreſſ. poſt 2. *vol. Conſ. Farinacii de-*
ciſ. 269. *num.* 2. Thom. Pellicc. *QQ. Illuſtr.*
q. 41. *cap.* 22. *pag. Mihi* 350. *per tot.* Ludoviſ.
6 & Ricc. penes ipſum Pelliccion. *l. c.* Nec
propterea ſunt neceſſariæ ſolemnitates, quæ
requiruntur in ſimplici donatione, idem Pel-
liccion. *l. c.* Clarus *Sentent. verb. Donatio*,
q. 16. *verſ. Sed quid dicendum.* Marius An-
tonin. *Var. Reſol. lib.* 3. *reſol.* 40. *num.* 52.
verſ. Primò fuit reſponſum, & *num.* 59. &
7 poſſit etiam ex hac cauſa remunerationis
conſtitui Penſio ſuper Beneficio. Rot. *poſt*
dictam 2. *volum. Conſilior. Farinacii deciſ.* 78.
num. 3.

8 Hæc tamen merita, cum ſint cauſa fina-
lis Diſpenſationis, ſunt coram Delegato
probanda, cum non præſumantur. Maſcard.
de Probat. concluſ. 1049. *num.* 1. Pelliccion.
q. 41. *cap.* 22. *pag. Mihi* 351. *col.* 2. *in fine*,
nec ſtari debet aſſertioni Partis. Blaſ. Mi-
9 chalor. *tractat. de Fratribus*, *part.* 3. *cap.* 14.
10 *num.* 24. non etenim ſunt ex illis qualitati-
bus, quæ ad pompam, & ornatum Litera-
tum apponantur, ut quando dicitur, *Vitæ*,
ac morum honeſtas, *aliaque laudabilia probi-*
tatis, & *virtutum merita*, *quibus apud nos*
fide digno commendaris teſtimonio, *nos indu-*
cunt, &c. quia hæc non exprimuntur, quæ,
& qualia ſint, ſed de ſtylo Cancellariæ
Apoſtolicæ apponi ſolent pro honeſtare, &
ornamento ſcripturæ, non tamen conditio-
11 naliter, nec ut probentur; unde quamvis
ea falsò allegentur, vel non ſubſiſtant, Gra-
tia non vitiatur, ut bene Rebuff. *in Prax.*
Benefic. part. pr. ubi *de Clauſulis Mandator.*
num. 5. At in caſu noſtro, cum ob ipſa præ-
ciſa merita moveatur Pontifex ad Diſpen-
12 ſationem concedendam, & ſuper illis Gra-
tia fundata ſit, ſunt verificanda. Garc. *de*
Beneſ. part. 6. *cap.* 2. §. 2. *num.* 225. Lælius
Aitogr. *conſ.* 64. *num.* 24. *lib.* 2. Tuſch. *con-*
cluſ. 462. *num.* 2. *lit. D.* & nos latè diximus
lib. pr. cap. 6. undè niſi verificentur, non
13 poterit Delegatus ad Literarum executio-
nem devenire, ut benè concludit Pyrrh.
Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7.
cap. 2. *num.* 110.

Tandem adnotandum eſt, non solùm moveri Pontificem ad diſpenſandum ob meritorum excellentiam cum ipſis Oratoribus, ſi ipſi contrahere intendant, ſed moveri aliquando ad diſpenſandum cum aliis; in gratiam, & ad inſtantiam ipſorum benemerentium, ut notum eſt, & notat Pyrrh. Corrad. *in d. Praxi.*

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſas in genere allegatas, ex certis, & rationabilibus cauſis.*

2 *Licèt aliquibus Curiæ ignaris videatur, hujuſmodi Diſpenſationem concedi abſque cauſa, quia tamen hoc caſu major Compoſitio imponitur, quæ debet in pios uſus converti, ut in expeditione contra Turcas, & Infideles, non eſt ſine cauſa.*

3 *Quando prædicto modo Diſpenſatio petitur, neceſſe eſt exprimere qualitates Oratorum, veluti ſi ſint nobiles, & generis illuſtris, &c.*

4 *Hæ qualitates licèt exprimi debeant; tamen coram Ordinario non ſunt verificandæ, prout nec cauſæ in genere expreſſæ; & de ratione. Nec eſt neceſſe, ut Oratores coram Delegato ſpecificent cauſas hujuſmodi. num.* 6.

5 *Niſi fuiſſet dictum in Diſpenſatione à Papa, Ut aſſerunt &c.*

De Cauſa in genere allegata, nempe ex certis rationabilibus cauſis.

CAPUT. XIII.

1 *QUòd ipſi, qui ex honeſtis Familiis exiſtunt, ex certis rationabilibus cauſis animum eorum moventibus cupiunt invicem matrimonialiter copulari, &c.*

2 Quamvis aliquibus Curiæ ignaris videatur hujuſmodi Diſpenſationem concedi abſque cauſa, cum nulla ſit ſpecialiter appoſita, attamen verè non conceditur ſine cauſa, quia hoc caſu major Compoſitio imponitur, ſolvenda ab Oratoribus; quæ cum in pios, & publicos uſus erogetur, ut pro expeditione contra Turcas, & Infideles, redemptione Captivorum, reſtauratione Eccleſiarum, & his ſimilia pia opera, eſt juſta cauſa diſpenſandi, ut benè docent, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 35. Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *num.* 47. *circa finem* Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 14. *num.* 13. Averſ. *de Matr. q.* 9. *ſect.* 4. *verſ. Octavò ſufficit.* Filiuc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 310. quia Infideles, Dei, & Catholicæ Eccleſiæ ini-

mi-

micos opprimere, Captivos ab eorum manibus eximere Eccleſias reſtaurari, maximè confert bono publico, & in Catholicæ Eccleſiæ utilitatem, & exaltationem tendit.

3 Id tamen advertas, quòd dum prædicta Diſpenſatio conceditur, neceſſe eſt exprimere qualitates Oratorum, ut ſi ſint ſimpliciter nobiles, vel de nobill, ſeu de verè nobili genere procreati; vel ſint illuſtres, vel Principales, ſeu ex principalioribùs Oppidi, vel ex honeſtis Familiis. Hæ tamen qualitates licèt neceſſario exprimendæ ſint, dum ob hanc cauſam petitur Diſpenſatio,
4 non tamen erunt coram Ordinario verificandæ. Quando tamen, & quomodo probandæ ſint, diximus præſenti Libro. Et eò minùs ſpecificati, & probari debebit, quæ, & quales ſint cauſæ rationabiles, quæ ſic in genere fuerunt Pontifici expreſsæ, & ex quibus Oratores inducti ſunt ad invicem contrahendum; quia, ſicut diximus, hæc omnia ſunt expreſſa potius ad concedendum Gratiam quodam honeſtatis ſpecimine., & ad ornatum, & pompam, quàm ut verificentur; ſic docent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *nu.* 24. Gutier. *de Matr. cap.* 128. *num.* 15. Rebuff. *in Praxi Benef. part. pr.* ubi *de Clauſulis Mandatorum num.* 5. & *num.* 6. Pyrrh. Corrad. *in d. Praxi d. cap.* 2. *num.* 112. Trullenck. *Oper. Moral. tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *nu.* 12. quia, ut diximus, non ſunt appoſitæ in
5 modum, ut videantur ab ipſis Oratoribus aſseri, ut ſi Pontifex dixiſſet, *Ut aſſerunt*, *&c.* tunc enim, quia cenſerentur ab Oratoribus appoſitæ, eſsent probandæ, ut ibi
6 diximus; quod eſt adnotandum, cum multos ſcrupulos, & dubia tollat; accidit enim multoties, ut Delegati, quibus Diſpenſatio committitur, arctent Oratores ad declarandum, & verificandum coram eis cauſas ipſas ſic generaliter appoſitas, prout refert idem Corrad. *l. c. num.* 113. de quodam Delegato, qui recuſavit ad executionem Literarum Apoſtolicarum devenire, eo quòd ab Oratoribus non ſpecificarentur, & probarentur cauſæ, quibus moti erant ad contrahendum, & Diſpenſationem impetrandum; unde re delata ad Urbem; reſponſum fuit per Dominum Pro-Datarium Pauli V. Summi Pontificis, non teneri Oratores hujuſmodi cauſas ſpecificare. Nec facit, quòd in Literis mandetur Delegato, ut de narratis ſe diligenter informet, quia, ut Sanch. & Pyrrh. Corrad. dicunt *ll. cc.*, ea verba referuntur ad impedimentum allegatum, & ad alia, quæ ipſum impedimentum, & cauſam finalem Diſpenſationis afficiunt; quod idem nos latè diximus: cum ergo Papa non potuerit juſtè moveri ad concedendum Diſpenſationem ob cauſas ſibi non expreſsas, ſed in mente, & animo Oratorum retentas, certum eſt non potuiſse ex illis moveri ad diſpenſandum, nec ipſas cauſas eſse cauſam finalem Diſpenſationis, ut diximus.

SUMMARIUM.

1 *Forma Diſpenſationis ex cauſa, ut bona conſerventur in Familia.*
2 *Movetur Pontifex ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quia bono publico valdè expedit, Familias divites, & locupletes conſervari, nu.* 9.
3 *Familiæ divites faciliùs conſervantur, num.* 7.
4 *Pecunia dicitur ſecundus ſanguis.*
5 *Amittens bona, dicitur amittere perſonam, & pro mortuo reputatur.*
6 *Imò major eſt pæna privationis bonorum, quàm vitæ.*
8 *Hæc cauſa juſta dicitur ad diſpenſandum cum conſanguineis, & affinibus, ut matrimonium inter ſe contrahant.*
10 *Ob hanc cauſam licèt Diſpenſatio concedatur etiam in propinquioribus gradibus, ut in primo, & ſecundo, vel in ſecundo; nihilominus non ſolet concedi niſi inter Magnates, & Perſonas Illuſtres, divites, & potentes, attenta qualitate loci.*

De Cauſa, ut Bona conſerventur in Familia.

CAPUT XIV.

1 QUòd cum dicta Oratrix unica A. Primogeniti, & indubitati Succeſſoris, & Domini in temporalibus Status de N. Neapolitanæ Diœceſis nata exiſtat; & tam ipſa, quàm Orator, qui ſupradicti A. Frater Germanus exiſtit, Statum hujuſmodi, poſt ejuſdem A. obitum, ad ſe de jure ſpectare prætendant, & propterea ſi Oratrix alii, quam Oratori nuberet, graves lites inter eoſdem Oratores, cum maximo utriuſque partis diſpendio, orirentur; ad obviandum litibus hujuſmodi, & pro bono pacis, ac ne Status hujuſmodi, ac eorum bona ad alienam tranſeant Familiam, cupiunt Oratores prædicti, qui de verè nobili genere procreati exiſtunt, invicem matrimonialiter copulati, &c.

Movetur Pontifex ad Diſpenſationem
2 concedendam ob hanc cauſam, quia bono publico, & communi valdè expedit, Familias divites, & locupletes conſervari, ut op-

opportunè animadvertunt Sperell. *deciſ.* 131. *num.* 26. Leoncill. *de Opibus Paupertatis part.* 2. *privileg.* 9. *num.* 13. Mantic. *de Conject. lib.* 7. *titulo pr. num.* 45. Molfeſ. *Comment. ad Conſuetudin. Neap. part.* 4. *q.* 26. *num.* 7. & *num.* 24. *tom. pr.* ob divitias enim conſervatur honeſtas, & nobilitas Familiarum. Tuſch. *concluſ.* 544. *num.* 2. *lit. D.* Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 540. *num.* 47. & *num.* 69. Trentacinq. *Var. Reſol. lib. pr. reſol. pr. de ſtat.* §. *Minor probatur.* Michalor. *tract. de Fratrib. part.* 3. *cap.* 11. *num.* 154. Læl. Altograd. *conſ.* 87. *num.* 78. *lib.* 2. Molfeſ. *tom. pr. part. pr. q.* 5. *num.* 13. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 13. *q. pr. num.* 151. Rot. *deciſ.* 504. *num.* 8. *part. pr. recent.* & *deciſ.* 682. *num.* 5. *part.* 2. *recent.* & ſi ingentes ſint, reddunt hominem honorabilem. Lother. *de Re Benef. lib.* 2. *q.* 5. *num.* 83. unde Juvenalis Satyra 5.

Qui nummos habet preſtat honorem,

& tanto facilius Familiæ conſervantur,
3 quanto majores ſunt facultates. Tiraquell. *de Nobilitate cap.* 25. Rot. *deciſ.* 161. *num.* 2. *part. pr. diverſ.* nec facilè poſsunt Familiæ divites ſentire infortunia, cum pecunia dicatur futuræ neceſſitatis fidejuſſor, Leoncill. *de Paupertatis Opibus part.* 2. *privil.* 45. *num.* 35. Cævall. *qq. commu. contra comm. q.* 781. *num.* 266. Pariſ. *ubi ſupra num.* 152. & dicatur ſecundus ſanguis, Leoncill. *part.* 2.
4 *privil.* 236. *num.* 31. Pariſ. *l. c. num.* 153. imo dicatur vita hominis, *l. Advocati* 14. *C. de Advocat. diverſ. Judic.* Leoncill. *d. part.* 2. *privil.* 45. *num.* 33. Pariſ. *de Reſignat. Benef.*
5 *lib.* 13. *q. pr. num.* 148. & bona amittens dicatur amittere perſonam, & pro mortuo reputetur. Gratian. à nobis citatus, & alii penes eum. Imo major eſt pœna privatio-
6 nis bonorum, quam vitæ, Leoncill. *l. c.*, unde egeſtate ſordeſcentibus vita ſit ſupplicium, mors ſolatium, Tuſch. *concluſ.* 544. *num.* 2. *lit. D.*, cum diminutis divitiis, diminuatur honor. Molfeſ. *tom. pr. part.* 4. *q.* 26. *num.* 7. & *num.* 24. Michalor. *de Fratrib. part.* 3. *cap.* 11. *num.* 135. & ſine divitiis Fa-
7 miliæ non poſsunt diù conſervari, Molfeſ. *part.* 3. *q.* 11. *num.* 11. Mantic. *de Conject. lib.* 7. *titul. pr. nu.* 4. quia ſi e divitiis labuntur, & ſordeſcunt. Rubeus *deciſ.* 41. *num.* 7. *tom.* 2. Pariſ. *conſ.* 11. *num.* 19. *vol.* 3. Gratian. *cap.* 924. *num.* 4. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 13. *q. pr. num.* 15. Rot. in noviſſimis *deciſ.* 167. *num.* 7. *coram Merlin.* Et propterea hanc juſtam cauſam eſſe diſpenſandi cum Conſanguineis,
8 & Affinibus, ut matrimonium inter ſe contrahant, docent Tuſch. *concluſ.* 546. *lit. D.* Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *num.* 49. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 30. quia ex conſervatione bonorum in Familiis Reſpublica abundat Viris nobilibus, & potentibus, qui commodiùs ipſi inſervire valeant; unde juſtæ redduntur Majoratuum inſtitutiones, & eo faciliùs bòna in ipſa Familia conſervantur, quanto majores ſunt facultates. Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 25.

Quamvis autem ob hanc cauſam Papa diſpenſet etiam in gradibus propinquis, ut
10 in primo, & ſecundo à communi ſtipite, vel in ſecundo, nihilominus diſpenſare non ſolet, niſi inter Magnates, & Perſonas illuſtres, vel valde divites, & potentes, habita ratione Loci, & Perſonarum, ut animadvertunt, Filiuc. *d. cap.* 10. *num.* 318. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *nu.* 8. *tom.* 3.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa ob illuſtris Familiæ conſervationem.*

2 *Pontifex ex hac cauſa movetur ad diſpenſandum, quia conſervatio illuſtris Familiæ in eodem ſanguine tendit ad bonum publicum.*

3 *Ob hanc cauſam diſpenſari ſolet, nedum in gradibus remotioribus, ſed etiam in propinquioribus, ſed cum cauſa urgentiſſima, & in quibus gradibus, num.* 5.

4 *Diſpenſari ſolet regulariter inter divites, & potentes, & de ratione.*

De Cauſa ob illuſtris Familiæ conſervationem.

CAPUT XV.

1 QUòd cum dicti Oratores de illuſtri Familia N. exiſtant, valdeque expediat pro illius conſervatione, ut Oratrix Oratori, & non alteri, nubat, cupiunt propterea invicem matrimonialiter copulari; ſed quia ſecundo Conſanguinitatis gradu invicem ſunt conjuncti.*

Hæc cauſa eſt affinis alteri ſupra proximè deſcriptæ, & Pontifex movetur ad diſ-
2 penſandum, quia conſervatio illuſtris Familiæ in eodem ſanguine tendit in bonum publicum, & ad pietatem, ut affirmant Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *num.* 31. Trullenck. *Oper. Moral. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *num.* 9. Filiuc. *qq. moral. tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 318. & Reipublicæ valdè intereſt Familiarum dignitatem ſalvam fore, ut teſtantur Ulpian. *lib.* 24. *Ad Edictum*, *in l. pr.* §. *Quamvis ſit manifeſtum. ff. de ventre inſpiciendo*, Mantic. *de Conject. ultim. volunt.*

lunt. lib. 7. titulo pr. num. 45. Marant. *Reſp.* 8. *num.* 10. *part.* 4. Gutier. *Canon. QQ. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 3. Menoch. *conſ.* 426. *num.* 13. *tom. pr.* Capyc. Latr. *Deciſ. Sacr. Concilii Neap. deciſ.* 166. *num.* 159. *lib.* 2.

3 Et quamvis Pontifex ob hanc cauſam diſpenſet, non ſolum in gradibus remotis, verùm etiam in propinquis, ut in primo, & ſecundo, etiamſi ex pluribus ſtipitibus impedimenta proveniant, ut diximus; nihilominus non ita paſſim, niſi ex urgentiſſimis cauſis, & ſine maximis ſavoribus diſpenſare ſolet, ut notum eſt, & ſciunt omnes practici Curiales; & regulariter diſpenſare

4 ſolet cum majori facilitate inter divites, & potentes quia id magis bono communi expedit; & tamen nulla ob id fit acceptio perſonarum, ut animadvertit Filiuc. *d. cap.* 10. *num.* 319. Trullenck. *l. c. num.* 16. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. *verſ. Sufficiens etiam cauſa.*

5 Huic accedit alia cauſa, nempe, ſi fœmina inſtitueretur hæres ſub conditione, ut conſanguineo nubat; adhuc eo caſu diſpenſari ſolet etiam in gradibus propinquis, ut teſtantur Sanch. *d. diſp.* 19. Averſ. *de Matrim. d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Quartò conſervatio &c.* & nos diximus *lib.* 2.

APPENDIX.

DUm hujus Operis folia ſub prælo premerentur, propitio fortunæ caſu pervenit ad Filios Auctoris Votum celeberrimum, in hac materia elucubratum ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D. PROSPERO BOTTINIO Patricio Lucenſe, & Myrenſe Archiepiſcopo, qui præſtantiſſima inſignitus virtute, quotidie in graviſſimi ponderis negociis à Summis Pontificibus conſultus, mirificè reſpondere fuit conſuetus; quaſi ad ſui gloriam æternandam ex temporis alis calamum ſuum deſumpſerit, quod ideo hic non ſolùm ad paterni Operis decus, & fulgorem, verùm etiam in proſperitatis omen aſciverunt.

VOTUM

Digitized by Google

VOTUM
Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D.
PROSPERI BOTTINI
ARCHIEPISCOPI MYRENSIS.

ARGUMENTUM.

Examinatur quæſtio, an, & ex quibus cauſis poſſit Summus Pontifex diſpenſare ad matrimonium contrahendum, tam Religioſos obſtrictos Voto Caſtitatis, quàm promotos ad Ordines Sacros, & præcipuè Subdiaconatum.

1 *Exponitur caſus.*
2 *Religioſus ſuper Voto Caſtitatis, etiam ex cauſa publica, diſpenſari non valet, juxta ſententiam D. Thomæ, & aliorum, qui eum ſequuntur.*
3 *De plenitudine tantùm poteſtatis, juxta aliam opinionem, diſpenſari poteſt.*
4 *Ex magna cauſa bonum commune concernente, poteſt etiam Religioſus diſpenſari.*
5 *Quomodo id intelligatur, ex quo implicat, quòd quis ſit Monachus, & non habeat eſſentiam Monachatus.*
6 *Sacer Ordo non habet eſſentialiter annexum Votum Continentiæ.*
7 *Implicitè tantùm emittitur hoc Votum in ſuſceptione Ordinis Sacri.*
8 *Declaratur Sacrum Concilium Trident.* ſeſſ. 24. de Sacram. Matrim. Can. 9.
9 *Papa diſpenſare valet ad matrimonium contrahendum Clericum in Sacris conſtitutum, etiam in ſententia D. Thomæ, & ſequacium.*
10 *Ordo Subdiaconatus in primitiva Eccleſia annexam non habebat continentiam.*
11 *A' quo tempore, & quando Subdiaconi obligari cæperunt ad ſervandam continentiam.*
12 *In Ordine Subdiaconatus faciliùs, quàm in alii Diſpenſatio conceditur.*
13 *Praxis noſtri temporis circa hujuſmodi Diſpenſationes.*
14 *Sine juſta cauſa Diſpenſatio denegatur.*
15 *Ad effectum obtinendi hujuſmodi Diſpenſationem, juxta aliam opinionem ſufficit cauſa, etiam privata.*
16 *Juxta aliam opinionem, cauſa debet eſſe publica.*
17 *Declaratur hæc opinio, ut procedat in Diſpenſatione Religioſi obſtricti ſolemni Voto Caſtitatis.*
18 *Et in Diſpenſatione Sacerdotis, & Diaconi.*
19 *Declaratur alia opinio, de qua* nu. 15., *quòd procedat in Diſpenſatione Subdiaconi.*
20 *Ad juſtitiam Diſpenſationis non eſt neceſſarium, quòd cauſa tendat proximè, & immediatè in bonum commune.*
21 *Juſta cauſa Diſpenſationis eſt, ne extinguatur nobiliſſima Familia.*
22 *Reipublicæ intereſt nobiles Familias conſervari.*
23 *Recenſetur cauſæ motivæ Diſpenſationis petitæ à D. Comite Slabata,* & nu. 24. & 25.
26 *Imperatoris interceſſio pro juſta cauſa Diſpenſationis deſervire valet.*
27 *Adducitur exemplum Diſpenſationis conceſſæ Antonio Scipioni de Giojoſa Equiti Hieroſolymitano per Sixtum V.* & nu. 28.
29 *Liberalitas Familiæ Slabatorum in Eccleſiam conſideratur.*
30 *Per Eccleſiarum ædificationem Divinus Cultus augetur.*
31 *Fundatoribus Eccleſiarum Jura multùm favent.*

1 CUm per mortem Comitis Joachimi de Slabatis extingueretur inclyta ejuſdem Familia, ex quo nullus poſt ipſum ſobolis procreandæ capax remaneret, præter Dom. Comitem Franciſcum Leopoldum Guilielmum defuncti Fratrem, in Sacro Subdiaconatus Ordine conſtitutum, & Paſſavienſis Eccleſiæ Canonicum; hic propterea, ut celeberrimæ ſuæ ſtirpis propagationi conſuleret, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis commendatitiis Literis ſuffultus, à Sanctiſs. D. N. Alexandro VIII.

ad matrimonium contrahendum, non obſtante Sacri Ordinis ſuſceptione, diſpenſari petiit. Verùm cum Sanctitas Sua, antequam ſuper hac graviſſima re deliberaret, ad Sacram Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis Preces hujuſmodi examinandas remittere dignata ſit, ac juſserit, ut nonnulli in Sacræ Theologiæ Magiſtri, ac Decretorum Doctores, Votum darent in ſcriptis, Ego inter ipſos minimus Sanctiſſimis monitis obediens, re maturè, diligenterque perpenſa, petitam Diſpenſationem tutò concedi poſse crederem.

Circa poteſtatem dubitatio ſolùm caderet, ſi ageretur de Diſpenſatione Religioſi obſtricti ſolemni Voto Caſtitatis; tres enim in hoc articulo ſunt DD. opiniones.

Prima negans abſolutè, fundata *in cap. Cum ad Monaſterium, de ſtat. Monachor.* in quo Innocentius III. ſic ait:

2 *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia Caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monacali, ut contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Cui authoritati innixus D. Th. non obſtante quòd *in 4. Sentent. diſt. 38. qu. 1. art. 4. quæſtiunc. 1. ad tert.*, relata, & impugnata opinione negantium, diſpenſari poſse in Voto Caſtitatis, admiſiſset probabiliorem eſse opinionem aliorum, qui ob cauſam communis utilitatis affirmant diſpenſari poſse in Voto ſolemni Religionis, mutata opinione *in ſec. ſecundæ qu. 88. art. 11.* aliter tenendum exiſtimavit. Et hanc opinionem latè, & doctè defendit Eminentiſs. Card. Capizucchus *Controv. 11. de Vot. Solemn. qu. unic. per tot.* & ſignanter *pag. 270. verſ. Rejecta igitur*, dicens, quòd cum ea tranſeunt communiter Thomiſtæ, qui in hac re Thomiſtarum nomine digni ſunt, ſic ait: *Et proculdubio non ſolùm tutior eſt, & certior opinio, verùm, ni fallor, omninò tenenda;* quod etiam confirmat *in Appendic. 2. & 3.* Et Cardin. Albitius *de Inconſtant. in Fid. cap. 36. nu. 14.* referens dictam opinionem D. Thomæ, aſserit, quòd magiſtraliter, juxta morem, eam defendit Eminentiſs. Capizucc.

Secunda opinio eſt aliorum, quos tacito nomine recenſet *Gloſſ. in d. cap. Cum ad Mo-*
3 *naſterium, lit. D. in fin.* ibi, *Alii dicunt, quòd poteſt diſpenſare propter plenitudinem poteſtatis, &c.* & exponunt ea verba, *non poteſt licentiam indulgere*, ideſt *non congruit;* & ita tenet Hoſtienſ. *ibid. nu. 30. & 31.* quod etiam tradit Bald. *in l. Si tibi filius, in fin. ff. de adoption.*

Tertia opinio eſt, quòd ex magna cauſa, concernente commune bonum, Papa poſſit diſpenſare ſuper hujuſmodi Voto continentiæ, quantumcunque ſolemnizato; quam la-
4 tè defendit Innocentius in eodem *cap. Cum ad Monaſterium;* ea præcipuè ratione, quòd Caſtitas eſt annexa Regulæ Monachali de Jure poſitivo: & cum Innocent. tranſeunt ferè omnes Canoniſtæ, quos latè recenſet Fagnan. ibid. *nu. 56. 66. & ſeqq.* referens *nu. 64.* tandem fuiſse opinionem D. Thomæ in *4. Sentent.* & dicens, quòd ita ſentiunt etiam alii plures Theologi, quos recenſet, concluditque *nu. 66.* in hæc verba, *ex quibus patet hodie hanc ſententiam eſſe communem Theo-*
5 *logorum, ac ferè omnium Canoniſtarum.* Advertit tamen *nu. 67.* quòd hæc Diſpenſatio, non eſt intelligenda, ut Monachus, quamdiù remanet talis, ſolutus ſit ex Diſpenſatione Papæ à Voto continentiæ, quia implicaret contradictionem, quòd quis remaneat Monachus, & non habeat eſſentiam Monachatus, conſiſtentem in tribus Votis ſubſtantialibus; ſed ex magna, & juſta cauſa facere de Monacho non Monachum, ſicuti concludit *nu. 70.*, iſtamque opinionem latè defendit Dian. *coordinat. tom. 3. tract. 1. de poteſt. Pontific. in ordine ad Sacramentum*, ubi *nu. 3.* poſt relatos ex Schola D. Thomæ, Cajetanum, D. Antoninum, Paludanum, & Durandum, concludit, poſse Pontificem etiam in Voto ſolemni Caſtitatis Religioſæ diſpenſare, ſaltem ex cauſa, publicum, & commune bonum Eccleſiæ concernente, iſtamque opinionem ſequitur Card. Albitius *de Inconſt. Fid.* ut *cap. 36. nu. 133.* ubi, quòd ita tenent Canoniſtæ, *in d. cap. Cum ad Monaſterium, de ſtat. Monac.* & repetit *n. 142. cum duob. ſeqq.*

Dubitatio autem, quæ, juxta ſententiam D. Thomæ, verſatur circa poteſtatem diſpenſandi in Voto ſolemni Religionis, prorſus ceſsat in præſenti caſu, dum agitur de Cle-
6 rico conſtituto in Sacris Ordinibus, in quorum ſuſceptione, vel nullum Votum emittitur, vel ex ſolo Statuto Eccleſiæ injungitur Caſtitas, ut aſserit idem D. Thom. ſupra cit. *ſec. ſecund. qu. 88. art. 11. in corpore, verſ. Eſt ergo*, ibi, *Non eſt autem eſſentialiter annexum debitum continentiæ Ordini Sacro, ſed ex Statuto Eccleſiæ*, idem tenent Cajetan. *in Opuſc. tom. 1. tract. 27. de Diſpenſ. Matrimon. in occident. Eccleſ. quæſt. unic. circa fin. verſ. Quoad tertium*, Sot. *de Juſt. & Jur. l. 7. qu. 6. art. 2.* Agoſt. *in Summ. part. 1. l. 13. quæſt. 5.* Sanch. *de Matrim. l. 7. diſp. 27. nu. 9. & 10.* quòd ii, qui Sacrum Ordinem aſsumunt, non expreſsè, ſed facto ipſo, & tacitè Caſtitatem profitentur, & repetit *l. 8. diſp. 8. num. pr.* Idemque firmant Graſs. *de Effect. Cleric. effect. 5. num. 40.* Bellett. *Diſquiſ. Clerical. de diſcipl. Clericor. part. 1. §. 9. num. 6.* Barboſ. *de Poteſt. Epiſcop. alleg. 25. num. 23.* & Rot. *deciſ. 77. n. 26. & 33. part. 2.* Spad. *conſ. 169. nu. 2. lib. 1.* De Rubeis *in Reſponſ. impreſſ. in eod. conſ. nu. 15.* Caſtropal. *tom. 4. tract. 27. punct. 17. nu. 3. & tom. 5. de Sponſ. diſput. 4. punct. 2. n. 5.* Card. Albit. *de Inconſt. in Fid.*

cap.

cap. 27. *nu.* 132. *& ſeqq.* & quamvis in *cap.
unic. de vot. & voti redempt. in* 6. *& in Ex-
travag. Antiqua, eodem tit. inter communes*
habeatur, illud eſse ſolemne votum, in or-
dine ad dirimendum matrimonium, quod ſo-
lemnizatum fuit pet ſuſceptionem Ordinis
Sacri, attamen *Gloſſ. in d. cap. unic. verſ.*
7 *Sacri Ordinis*, expreſsè declarat, quòd hoc
non eſt votum explicitum, ibi, *Non enim re-
cipiendo Ordinem Sacrum vovit ſe caſtitatem
ſervaturum*, & infra ſubdit, *alia eſt cauſa
Clerici, alia Monachi*; & hanc diſtinctionem
ſupponit etiam Sacr. Concilium Tridentinum
ſeſſ. 24. *de Matrim. can.* 9. ibi, *Si quis dixe-
rit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos,
vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos,
poſſe matrimonium contrahere, contractumque
validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica,
vel voto &c.* Ex hoc etenim loquendi modo
ſentire videtur ſatis clarè, obligationem vo-
ti ad Regulares, obligationem verò Præce-
8 pti ad Clericos in Sacris Ordinibus conſtitu-
tos referri, ſtante illa dictione, *vel*, quæ
diſiungit obligationem ſervandi continen-
tiam ex parte voti, ab altera ex parte præ-
cepti; cum enim hæc ultima obligatio con-
venire nequeat Religioſis, qui ſolemniter ca-
ſtitatem vovent, referenda neceſsariò eſt ad
Clericos, in Sacris Ordinibus conſtitutos.

Hinc autem ſequitur, quòd abſque ulla
difficultate Papa poſſit diſpenſare conſtitu-
9 tum in Sacris Ordinibus ad contrahendum
matrimonium, ut diſtinguit *Gloſſ. in can. de
illo, diſt.* 32. ibi, *Si votum ipſum obliget Or-
dinatum, Papa non poteſt diſpenſare, ſed ſi
Conſtitutio obliget, & non votum, tunc Papa
poteſt diſpenſare*; quia contra Conſtitutionem
Eccleſiæ benè diſpenſat; & ipſemet D. Th.
ſec. ſecund. qu. 88. *art.* 11. maximum diſcri-
men conſtituit inter unum, & alterum ca-
ſum, dicens, quòd in tantum, reſpectu Re-
ligioſi obſtricti ſolemni Voto Caſtitatis, Pa-
pa non poteſt diſpenſare, in quantum con-
tinentia eſt eſsentialiter annexa: quod non
contingit in ſuſceptione Ordinis Sacri, ibi,
*unde videtur, quòd per Eccleſiam poſſit diſpen-
ſare in voto continentiæ ſolemnizato per ſuſce-
ptionem Ordinis Sacri*, ut tradunt Abb. *in
cap. Cum olim, nu.* 5. *de Cleric. conjugat.* Me-
noch. *de Præſumpt. præſ.* 78. *num.* 45. *lib.* 4.
Navarr. *conſ.* 12. *&* 13. *de Sponſal.* Sot. *de
Juſt. & Jur. lib.* 7. *qu.* 4. *art.* 1. optimè Suarez
de Relig. tom. 3. *lib.* 9. *de Voto Caſtit. cap.* 20.
per tot. & cum hac diſtinctione tranſeunt
omnes Thomiſtæ, ac præ aliis Eminentiſsim.
Capizucc. *cit. contr.* 11. *de Vot. ſolemn. quæſt.
unic.* §. 1. *pag.* 267. *&* 268.

Multòque faciliùs concedi poteſt Diſpen-
ſatio, dum agitur de Subdiacono, cujus Or-
do in primitiva Eccleſia non erat Sacer, ut
10 habetur in *cap. A' multis, de ætat. & qualit.*,
ubi Innocentius III. refert, quòd ante Ur-
banum I. ſolus Diaconatus, & Presbytera-
tus erant Ordines Sacri: in quo tamen Textus
erravit, dum dicere debebat Urbanum II.,
quemadmodum advertit *Gloſſ. in cap. Mira-
mur, de ſerv. non ordinand. lit. H.* in quo
Textu etiam idem ſtatuitur, ibi, *de Subdia-
conali Ordine (quia de hoc fit mentio in Pa-
trum Statutis &c.)* & infra ibi, *Nam licèt
Sacer Ordo non reputaretur in Eccleſia primi-
tiva, tamen à Conſtitutione Gregorii, atque
Urbani, ſecundùm moderna tempora Sacer Or-
do eſſe minimè dubitatur.*

Pro cujus rei claritate, & firmiori ſenten-
tiæ fundamento, præintelligendum eſt, quì
11 nam fuerit, in Eccleſia præſertim Occiden-
tali, ab initio ſtatus, progreſſus, mutatio-
nes, ac variationes hujus Ordinis Subdiaco-
natus, quoad continentiæ præceptum. Per
quinque etenim ſæcula in eadem Occidenta-
li Eccleſia non invenitur hæc obligatio ſer-
vandi continentiam, Subdiaconatus Ordini
annexa; Divus quippe Hieronymus *in epiſt.*
50. *ad Pammachium*, ſcribit, Epiſcopos, Pre-
ſbyteros, atque Diaconos tantùm continen-
tiæ lege teneri; ſimulque Syricius Papa, con-
ſultus ab Hieronymo Epiſcopo Tarraconenſi
ſuper cælibatu Clericorum, reſpondit, *Caſti-
tatem ſervandam eſſe à Sacerdotibus, atque
Diaconis, nulla facta Subdiaconorum mentio-
ne*. Hoc ipſum idem Syricius declaravit *in
ſua Epiſt.* 4. ſcripta Synodo Africanæ; idem-
que habetur in Concilio Carthaginenſi 2. 3.
& 5. & in Concilio Toletano, & aliis. Pri-
mus autem Romanorum Pontificum, qui Sub-
diaconis continentiam ſervare præcepit, fuit
Leo Magnus, ut patet ex ejus *Epiſt.* 88. ad
Anaſtaſium Epiſcopum Teſsalonicen., ubi lo-
quens de Subdiaconatu, ait, *Quod ſi in Or-
dine, qui quartus eſt à capite (ſcilicet Sub-
diaconatu) dignum eſt cuſtodiri, quantò magis
in primo, aut ſecundo, aut tertio ſervandum?*
Eſtque notandum, quòd cum Sanctus Ponti-
fex à quatuor Eccleſiæ Ordinibus, ſcilicet,
Epiſcopatu, Sacerdotio, Diaconatu, & Sub-
diaconatu, Caſtitatem eſse ſervandam præ-
cipiat, eamque plus convenire cæteris Ordi-
nibus, quàm ultimo, qui eſt Subdiaconatus,
aſserat, utique per hanc comparationem,
& graduum diſtinctionem, non obſcurè de-
clarare videtur, quòd eſt magis diſpenſabile
hoc præceptum continentiæ in Subdiacono,
quàm in aliis majoribus Ordinibus. Sed ne-
que hoc D. Leonis præceptum omnino exe-
cutioni mandatum fuit, aut diù duravit in
Eccleſia, unde fuit opus, quòd illud innova-
ret D. Gregorius Magnus, inſuper declarans,
Subdiaconatum eſse Ordinem Sacrum, &
majoribus aggregatum Ordinibus, ut refer-
tur in ſupracitato *cap. Miramur, de ſerv. non
ordinand.*, in qua Decretali Innoc. III. hoc

expreſsè, ac determinatè ſtabilivit, prout
latè, ac eruditè Hiſtoriam hanc refert, &
exornat Thomaſin. in ſuo tractat. *de veter.
& nov. Eccleſ. diſciplin. tom. 1. part. 1. lib.
2. cap. 33. per tot. pag. mihi 32.*

Hinc igitur, cum hoc præceptum ſervan-
di continentiam, quod Subdiaconos afficit,
non ſit antiquum in Eccleſia Occidentali,
12 ſequitur, ut faciliùs Summus Pontifex poſſit
diſpenſare, ut probant Spad. *cit. conſ.* 169.
nu. 3. & 4. *tom.* 1. & ibi de Rubeis *num.* 16.

Idemque optimè comprobatur ex obſer-
vantia, & oſtendit Card. Albitius *ſupracit.*
13 *cap.* 36. *nu.* 134. ubi, poſt firmatas ſupradi-
ctas concluſiones, deveniendo ad praxim, ſic
ait, *Ego tempore mei Aſſeſſoratus vidi pluries
Summos Pontifices diſpenſaſſe, ut qui erat in
Ordine Subdiaconatus, poſſet contrahere ma-
trimonium: in Diaconatu conſtitutus fere nun-
quam; in Sacerdotio nunquam diſpenſatos,
multo minùs in Epiſcopatu*, & repetit n. 145.
ibi, *Hodiernis ſæculis non vidi diſpenſatum
ſuper Voto ſolemni ad matrimonium contrahen-
dum, niſi, ut ſupra dixi, in conſtituto in Or-
dine Subdiaconatus, & pro cauſa publica.*

Tota igitur inſpectio reducitur ad cauſam;
conveniunt enim omnes tam Canoniſtæ, quàm
Theologi, quòd Diſpenſatio concedi non de-
14 beat ſine aliqua juſta, & legitima cauſa;
diſcrepant verò ſolùm in eo, an debeat eſse
publica, vel privata. Nonnulli enim tenent,
non ſemper requiri publicam, ſed ſufficere
privatam; dummodo ſit gravis, & quæ mo-
raliter compenſet bonum Caſtitatis, & ali-
quale incommodum, quod ex Diſpenſatione
redundaret in Ordinem Sacrum, ut præ aliis
tenet Cajetan. *in Opuſcul. tom. pr. cit. tract.
27. de Diſpenſ. Matrimon. in Occident. Eccleſ.
qu. unica, verſ. Quoad tertium*, ibi, *Et bine
patet, quòd cum rationabilis cauſa diſpenſan-
di in Voto Caſtitatis poſſit eſſe, non ſola uti-
litas publica, civilis, aut Eccleſiaſtica, ſed
aliquod aliud majus bonum, nunc, & hic, &
ab hoc, quàm ſervata Caſtitas; conſequens eſt,
quòd Summus Pontifex, non ſolùm poteſt, ſed
etiam ſalva conſcientia poteſt diſpenſare cum
Sacerdote Occidentali, quòd contrahat, etiam
ceſſante cauſa publicæ utilitatis; & propterea
præſumptuoſa fuit quorumdam determinatio,
quòd abſque tali cauſa Papa non poteſt. Et
tom. 3. tract. ult.* continente reſponſiones ad
quoſdam articulos, nomine Theologorum
Pariſienſium editos, contra ejus doctrinam,
quæ reſponſio directa fuit ad Regentem Stu-
dii Moguntini, qui rogaverat Cajetanum,
ut ad vitanda ſcandala, declararet verita-
tem, poſtquam advertit aliquos non eſse ſuos,
aliquos egere declaratione, quam ingenuè
dedit, deveniendo ad decimum, in quo ſta-
tuitur, *quòd Summus Pontifex tuta conſcien-
tia poteſt diſpenſare cum Sacerdote Occidenta-
li, quòd contrahat matrimonium, etiam ceſſan-
te cauſa publicæ utilitatis*, iterum aſsertivè
ſic ait, *Iſte articulus eſt meus, & alienus mon-
ſtratur ab omni errore in illa quæſtione; nulla
enim Jura arctant cauſam diſpenſandi ad uti-
litatem publicam ſolam; occurrente enim alia
cauſa rationali, Papa uti ſua poteſtate poteſt,
ut clarè patet*: Idemque, ſequendo Cajeta-
num, tenent Suarez *de Relig. tom.* 3. *cit. lib.
9. de Voto Caſtit. cap. 20. nu. final. verſ. Solum
adverto cum Cajetano*. Spad. *citat. conſ.* 169.
nu. 8. & de Rubeis *nu.* 21. & Dian. *coordina-
tus tom. 3. tract. 1. de poteſt. Pontificis in or-
dine ad Sacramenta, reſol. 79. nu. 12.*

Alii verò exiſtimant, ad hunc effectum
requiri cauſam publicam, ut exigere videtur
15 D. Thom. *in 4. Sentent. diſt. 38. qu. 1. art. 4.
ad 3.* Ibi, *Si communis utilitas totius Eccle-
ſiæ, aut unius Regni, vel Provinciæ expoſce-
ret, poſſet convenienter, & in Voto Continen-
tiæ, & in Voto Religionis diſpenſari*; & idem
tradunt Abb. *in cap. Cum olim nu. 5. de Cle-
ric. conjugat. & in cap. Si quando, nu. 5. de
præſcript.* Dec. *conſ. 112. nu. 4. & 5.* Bellett.
*Diſquiſ. Clerical. part. pr. tit. de Diſcipl. Cle-
ric. §. 9. num. 13. & 14.* ubi refert exempla
Sanch. *in Præcept. Decalog. lib. 5. cap. 2. nu.
5.* Fagnan. *in cap. Cum ad Monaſterium, n. 64.
de ſtat. Monac.* Card. Albit. *d. cap. 36. n. 144.*

16 Videtur enim benè conciliari poſse iſtas
opiniones, diſtinguendo tres gradus, ſcilicet,
Religioſi, ſolemni Voto Caſtitatis in Profeſ-
ſione emiſso ligati; Diaconi, ſeu Sacerdo-
tis; & ſimplicis Subdiaconi.

Quando enim agitur de Religioſo, ſole-
mni, ac ſubſtantiali Voto Caſtitatis obſtri-
17 cto, veriſſima eſt opinio, quòd requiratur ur-
gentiſſima cauſa, concernens immediatè bo-
num publicum Eccleſiæ, ſeu Religionis; &
in terminis loquuntur ferè omnes Doctores,
pro hac opinione ſupra relati.

Si verò Diſpenſatio petatur pro Diacono,
ſeu Sacerdote, admitti quoque poteſt, non
ſufficere cauſam privatam, ſed requiri publi-
18 cam; & in his terminis intelligendus eſt
Sanch. *cit. lib. 8. diſp. 8. nu. 2.* & ſatis clarè
hoc firmare videtur Card. Albitius *cit. cap.
36. nu. 145.*, qui reſtringit neceſſitatem cau-
ſę publicę ad Diſpenſationem petitam à Dia-
cono; poſtquam enim *num.* 134. dixerat, vi-
diſse pluries Summos Pontifices diſpenſaſse,
ut qui erat in Ordine Subdiaconatus poſset
contrahere matrimonium; in Diaconatu au-
tem conſtitutos ferè nunquam, *d. num.* 145.
ſic ait: *Non vidi diſpenſatum ſuper Voto ſo-
lemni ad matrimonium contrahendum, niſi, ut
ſupra dixi, in Ordine Subdiaconatus*, ſub-
ditque, *& parciſſimè in ordine Diaconatus,
& pro cauſa publica*: Undè ſatis clarè vide-
tur ſentire, quòd cauſa publica requiratur
reſpectu Diaconatus; idque comprobatur
exem-

exemplo Callixti III., qui ob ſolam cauſam
merè privatam, quòd quidam Diaconus non
poſset ſervare continentiam, Diſpenſationem
negavit, ſicuti habetur Epiſtola Æneæ Silvii,
qui poſtea fuit Pius II. loc. 307., de qua
mentionem facit Fælin. *in cap. Si quando, n.
5. in fin. de. reſcript.*

At ubi agitur de ſimplici Subdiacono, &
in caſu noſtro, tutò affirmari poſse videtur,
19 non eſse rigoroſè exquirendum concurſum
cauſæ publicæ, ſed ſufficere cauſam privatam:
Et in his terminis crederem benè procedere
opinionem Doctorum ſupra relatam
in §. *Tota igitur ſuſpectio, in princ.* Et profectò
aſſiſtit potiſſima ratio, dum, ut ſuperiùs
firmatum fuit §. *Multoque faciliùs*, Subdiaconatus
in primitiva Eccleſia non erat Ordo
Sacer, nec habebat continentiam annexam,
ſed ſolùm ex Statuto Eccleſiæ ordinatum fuit
poſt plura ſæcula. Unde non immeritò Summi
Pontifices, cum longè majori facilitate
procedunt in concedenda Diſpenſatione Subdiacono,
ut firmant Spad. de Rubeis, & Cardin.
Albitius *loc. citat.*

20 Cæterùm nec deſunt in præſenti cauſæ,
quæ aliquo modo dici poſsunt publicæ, præmittendo,
quòd non ſemper eſt neceſsarium
ad juſtitiam Diſpenſationis, ut proximè, &
immediatè tendat in bonum commune, ſed
ſatis eſt, ſi remotè, & indirectè, ut probat
Dian. *ſupra cit. tract. 1. de poteſt. Pontific.
in ordine ad Sacram. reſol. 79. num.* 14. ponderans
ad hoc Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ.* 15.
cap. 18. *de reformat.*

Inter alias verò cauſas in ſupplici Libello
expoſitas, ea potiſſimùm attendi debet, quæ
ex nobiliſſima Slabatorum Familia deducitur;
eſt enim de Sancta Sede, Sacroque Imperio
adeo benemerita, ut Sacram Cæſaream
Majeſtatem pro Diſpenſatione intercedere
meruerit. Nè igitur hæc nobiliſſima Familia
extinguatur, juſtè Diſpenſationem per Sum-
21 mum Pontificem concedi poſse, probant Bald.
in l. Si tibi filius, in fin ff. De adopt. Add.
*ad Abbat. in cap. Clericus, de vit. & honeſt.
Cleric. & in cap. Cum olim, de Cleric. conjug.*
Jaſ. *in l. final. nu.* 3. *C. de tranſact.* Gulielm.
de Benedict. *in cap. Raynutius, verb. duas
habens filias, n.* 138. Caſtropal. *Oper. Moral.
tom. 5. de Sponſal. diſput. 4. punct. ult.* §. 2.
num. 2. verſ. Quinta cauſa, Dian. *coordinat.
tom. 3. d. tract. prim. reſol.* 80. *num.* 13. & in
terminis Subdiaconi, Spad. ſæpè citat. *conſ.
169. nu. 6. lib.* 1. ea ratione, quia multùm
intereſt Reipublicę nobiliſſimas Familias con-
22 ſervari, & propagari, cum ſolum per eas Regna,
& Imperia decorentur, & ſubleventur,
ad tradita per Spad. *d. conſ. 169. num.* 7. &
pluribus relatis, firmat Dian. *d. tract. prim.
reſol. 79. num.* 13.

Hanc autem cauſam magis juſtam, magiſque
potentem reddunt ingentia beneficia,
per egregios Viros de hac nobiliſſima Stirpe
in Sacrum Imperium non ſemel collata,
ſive antiqua, ſive moderna tempora inſpicia-
23 mus: hujus etenim Familiæ fuit celeberrimus
ille Bohemici Regni Cancellarius, Supplicantis
Avus, qui in rebellione Bohemica fidem
Sanctæ Sedi, & Cæſari adeo ſervare ſtuduit,
adeoque conſtans extitit, ut ab Hæreticis in
odium Catholicæ Fidei per Palatii feneſtras
projici, & per tormentorum procellas tranſire
non timuerit, illæſuſque non ſine particulari
Dei providentia, remanſerit; ſicuti,
tam de hoc facto, quàm etiam de aliis meritis
hujus nobiliſſimæ Familiæ teſtatur Sacra
ipſa Cæſarea Majeſtas in ſuis commendatitiis
Literis, Summo Pontifici directis, his verbis;
24 *Unum vehementiùs adhuc dolemus, quòd cum,
& occumbere, & extingui conſpiciamus Familiam,
non mirùs vetuſtate Stegmatis illuſtrem,
opibuſque præ aliis in dicto Regno noſtro Bohemiæ
dotatam, quàm inſignibus, cumulatiſque
de Domo noſtra Auſtriaca, ipſaque Sancta Sede,
& Eccleſia Dei meritis longè celeberrimam, ute
annalium Bohemicorum Libri, & tam antiqua,
quàm recentia perhibent Monumenta, quæ inter,
unum ſolùm memoramus, quòd Avus ejus,*
25 *in rebellione Bohemica, odio Religionis, & Fidei,
per feneſtras Palatii noſtri Pragenſis cum
quibuſdam aliis dejectus, mira Dei aſſiſtentia
illæſus evaſerit, & porrò reliquum vitæ tempus
in ſervitio Domus noſtræ, qua Supremus
in memorato Regno Bohemiæ Cancellarius, omni
deſiderabili felicitate, cura, & ſtudio tranſegerit,
eoque majori ſemper apud Nos, majoreſque
Noſtros fuit precio, quòd ſtirpem hanc
nobis addictiſſimam, devotiſſimamque experti
in graviſſimis etiam rerum noſtrarum diſcriminibus,
nunquam in fide, zelo, & devotione,
tum erga Nos, tum erga Sanctam Sedem
vacillaſſe meminerimus, eòque conſervationi
ejuſdem ordinaria ſolicitudine meritò ſtudemus,
irrita quidem, niſi munifica Beatitudinis
Veſtræ Diſpenſatione adjuvemur, Fratri defuncti,
Franciſco, ſcilicet, Leopoldo Gulielmo Canonico
Paſſavienſi Subdiacono impertienda,
conceſſaque ipſi conjugii ineundi facultate, quod
etſi opus ſat magni momenti eſſe non inficiemur,
ducimus tamen d. Diſpenſationem meritis
ſupra libatæ Familiæ præſtantibus non minus
conſentaneam, quàm Nobis, ipſique Sanctæ
Sedi proficuam, dum uberrimos Nobis, Eccleſiæque
fructus in Stegmatis hujus propagatione
promittimus*; ex quibus ſanè verbis dubitari
non valet de hujus celeberrimæ Familiæ
meritis, cum pro eis in teſtem, & laudatricem,
ſupremam poſt Pontificem in toto Orbe
Majeſtatem habere meruerit.

Nec levis momenti eſſe videtur Auguſtiſſimi
Imperatoris interceſſio, propter ejus
ingentia, totque Orbi notiſſima merita er-

Digitized by Google

ga Sanctam Sedem , & Chriſtianam Reli-
26 gionem , ut ad propoſitum pluribus relatis
ponderat Dian. ſæpè cit. *tract. 1. reſol. 79.*
ſub. num. 12. verſ. Adeſt etiam .

Hujuſmodi autem cauſas, in dicta Epiſto-
la Imperatoris recenſitas , verè dici poſſe
publicas , & commune bonum etiam ipſius
Religionis , & Fidei Catholicæ conſerva-
tionem , ac propagationem reſpicientes ,
optimè comprobatur ex declaratione facta
per fel. rec. Sixtum V. in Literis expeditis
27 in forma Brevis 15. Junii 1558., in qnibus,
cum ad matrimonium contrahendum ſe diſ-
penſari petiiſſet Antonius de Giojoſa Eques
Profeſſus in Religione Hierofolymitana, &
Prior Toloſæ , Pontifex , nè remaneret ex-
tincta eadem Familia nobiliſſima , & verè
pietate fulgens , matura deliberatione præ-
habita ; & adhibitis in conſilium pluribus
celebrioribus Sacræ Theologiæ Magiſtris, &
Decretorum Doctoribus , negocio diligen-
ter , & accuratè examinato &c. petitam
28 Diſpenſationem conceſſit in hæc verba , *Nos*
tamen de eorum conſilio , & aſſenſu ; attenden-
tes urgentem præſentis temporis , ejuſque Re-
gni , & Provinciæ neceſſitatem , ac propterea
æquum cenſentes ad defenſionem Fidei Catho-
licæ , & ad faciliùs reprimendos in illis par-
tibus Hæreticorum conatus , tum intuitu Chri-
ſtianiſſimi Regis , tum ex ipſo Paſtoralis Of-
ficii munere , tum exemplo noſtrorum Præde-
ceſſorum , ob multa ejuſdem Familiæ merita ,
relaxare in hoc caſu , boni publici cauſa , &c.
& infra magis clarè cauſam hanc commune
bonum reſpicere aſseruit, ibi , *Cum tamen*
de re tanti momenti , tamque ardua , & ad-
modum raro contingenti , &c. ut planè inno-
teſcat , cunctique planè intelligant , quàm
vehementes , quàm inſolitæ rationes Nos im-
pulerint ad concedendam , publicæ potiſſimùm
utilitatis cauſa , in hoc caſu ſingulari , hujuſ-
modi gratiam &c. Igitur ſi conſervatio no-
biliſſimæ Familiæ reputata fuit cauſa con-
cernens bonum publicum , & Religionis,
junctis præſertim precibus Regis Chriſtia-
niſſimi , qui pro Diſpenſatione ſupplicave-
rat ; & fuit ſufficiens ad eam obtinendam ,
quantumvis ibi ageretur de relaxando Vo-
to ſolemni Caſtitatis , emiſso à Religioſo
Profeſso , multò magis dici debent tales eſ-
ſe , quæ in præſenti caſu concurrunt , &
longè faciliùs movere poſsunt ad conceſſio-
nem , dum non agitur de Religioſo , ſed
ſimplici Subdiacono , ut ſuperiùs eſt firma-
tum .

Addi quoque poteſt pia hujus nobiliſſimæ
Stirpis in Eccleſiam liberalitas , oſtenſa ,
non ſolùm in ſubminiſtrandis pecuniis pro
expeditione contra immanem Chriſtianæ
29 Religionis Hoſtem , ſed etiam in ædifica-
tione , & conſtructione tot Eccleſiarum ,
tot Collegiorum , & Monaſteriorum , pro-
prio ære , in diverſis Regni Bohemiæ parti-
bus , ut latè exponitur in ſupplici Libello ;
quæ Eccleſiarum , & Monaſteriorum con-
ſtructio , cum apprimè tendat ad propaga-
tionem Catholicæ Fidei , & ad Divinum
30 cultum augendum , ut per text. *in Can. fi-*
nal. diſt. 96. & Can. Præ mentis 16. *q.* 7.
tenet Gonzal. *in cap. Ad audientiam num. 2.*
& ſeqq. Eccleſ. ædificand. , meritò S. Sedes
de hujuſmodi Familiis , liberalitatem erga
Eccleſiam exercentibus , bene mereri debet,
eis faciliùs indulgendo , quæ juſtè petunt ,
31 per ea , quæ tradunt Felin. *in cap. Eccleſ.*
S. Mariæ num. 77. de conſtitut. Ancaran. *conſ.*
217. *num.* 2. Socin. *conſ.* 48. *num.* 4. *lib. pr.*
Vivian. *de Jure Patronat. lib. 4. cap. 9. num.*
56. §. Ex ordine , verſ. Et non ſolùm .

Ex his igitur patet , quam utilitatem ſibi
promittere poſſit S. Sedes ex conſervatione,
& propagatione hujus Familiæ , mediante
hujuſmodi Diſpenſatione; conſtat enim apud
omnes , quàm raræ ſint in illo Bohemico
Regno Familiæ , quæ tantam beneficentiam
in Eccleſiam , & in Fide conſtantiam pro-
fiteantur . Quòd ſi Summus Pontifex dene-
gando Diſpenſationem permittat extingui
eas , quæ , (prout in caſu noſtro) Catho-
licam Fidem propriis ſubſtantiis augent , &
uſque ad Aras amplectuntur , non modicum
detrimentum pati poſset Fides Catholica ,
quæ in Regionibus illis , propter vicinam
Hæreſim maximè periclitatur ; quare magis
juſtam , magiſque urgentem , ac publicum
bonum reſpicientem cauſam , quàm hujus
Familiæ propagationem , quæ in noſtræ Re-
ligionis augmentum , & Sacri Imperii leva-
men tendit , inveniri non poſse , exiſtima-
rem .

Et ita , &c. ſalvo tamen , &c.

His , aliiſque per primarios in Sacra Theo-
logia Magiſtros allatis rationibus , mota Sa-
cra Congregatio Sanctiſſimæ Inquiſitionis ,
reſcripſit , poſse , ſi Sanctiſſimo videretur ,
petitam Diſpenſationem concedi ; Et San-
ctiſs. D. N. Papa Alexander VIII. benignè
annuit ; ut ex ejus Literis in forma Brevis
expeditis , quarum exemplar annectitur .

Quarum Literarum tenor eſt , videlicet .

A Tergo

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Pragenſi

Intus verò

Alexander Papa VIII.

Venerabilis Frater , ſalutem , & Apoſto-
licam Benedictionem . Exponi nobis nuper fe-
cit Dilectus Filius Franciſcus Leopoldus Gui-
lielmus Comes Slabata Canonicus Eccleſiæ
Paſſavienſis , quòd cum nuper quondam Co-
mes Jo. Joachinus d. Franciſci Leopoldi Gui-
lielmi

tuus Frater, nulla relicta prole maſculina, diem ſuum clauſit extremum, ipſe Franciſcus Leopoldus Guilielmus, qui in Sacro Subdiaconatus Ordine conſtitutus exiſtit, ſolus in ſæculo, ex ſua illuſtri, & antiqua Familia ſuperſtes remanſit. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, idem Franciſcus Leopoldus Guilielmus, eandem Familiam ſuam, Domino benedicente, propagandi, ac charisſimi in Christo Filii Noſtri Leopoldi Romanorum Regis in Imperatorem electi, enixis hac in re deſideriis obſecundandi ſtudio, ad Laicalia Vota tranſire, ac Matrimonium contrahere poſſe, adeoque ſibi de opportuno ſuper Sacri Subdiaconatus Ordinis hujuſmodi Impedimento Diſpenſationis Gratia à Nobis in præmiſſis provideri plurimum cupiat; Nos ipſum Franciſcum Leopoldum Guilielmum, etiam meritorum ipſius Majorum inſignium Catholicæ Fidei Defenſorum intuitu, ſpecialibus favoribus, & gratiis proſequi volentes, & à quibuſvis excommunicationis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & pœnis à Jure, vel ab Homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præmiſſorum dumtaxat conſequendorum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, Supplicationibus ipſius Leopoldi Regis, Familiæ præfatæ, ſingulari in Nos, & hanc S. Sedem devotione fulgentis, conſervationem, ob bonum publicum, ſummopere exoptantes, nomine Nobis ſuper hoc, humiliter porrectis benignè inclinati, de Venerab. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Chriſtiana contra Hæreticam pravitatem generalium Inquiſitorum à Sede Apoſtolica ſpecialiter Deputatorum, qui plurium in Sacra Theologia Magiſtrorum, ac Decretorum Doctorum, ſuper hujuſmodi re ſententias audierunt, maturèque diſcuſſerunt, conſilio, Fraternitati tuæ per præſentes committimus, & mandamus, ut conſtito tibi de narratis, cum eodem Franciſco Leopoldo Guilielmo ſuper Impedimento Sacri Subdiaconatus Ordinis ſupradicti, ipſo illo non obſtante, dummodo nullum aliud Canonicum ei obſtet Impedimentum, Matrimonium cum quacumque Muliere Catholica, nullo ſibi cæteroquin Jure probibita, ſemel, vel pluries ſucceſſive tamen, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere licitè, liberèque & validè poſſit, & valeat auctoritate Noſtra Apoſtolica de ſpecialis dono Gratiæ diſpenſes, Prolem ex inde ſuſcipiendam legitimam nunciando, non obſtantibus Apoſtolicis, ac in Univerſalibus, Provincialibuſque Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 14. Januarii 1690. Pontificatus Noſtri Anno primo.

Joannes Franciſcus Albanus.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum.*
2 *Pontifex ex quibus moveatur ad Diſpenſationem hujuſmodi concedendam.*
3 *Diſpenſatio hujuſmodi faciliùs conceditur attenta ignorantia probabili impedimenti, cum quo contraxerunt.*
4 *Decretum Concilii, quo diſponitur, quòd Diſpenſatio hujuſmodi concedatur gratis, intelligitur, quoad Compoſitiones, non quo ad mercedes Officialium.*
5 *In petitione d. Diſpenſationis debet exprimi, quòd Denunciationes fuerunt omiſſæ, & matrimonium fuerit contractum cum Impedimento, licèt tunc ignorato.*
6 *Exprimi debet, an Denunciationes fuerint omiſſæ de licentia Ordinarii, & bona fide Oratorum.*
Vel ſi fuerint omiſſæ de licentia fraudulenter extorta, num. 14.
7 *Ignorantia impedimenti, & bona fides in dubio præſumuntur.*
8 *Unuſquiſque præſumitur bonus.*
9 *Non omnes tenentur ſcire impedimenta matrimonii.*
10 *Et eò magis præſumitur ignorantia, ſi matrimonium publicè fuit contractum.*
11 *Secus verò, ſi clandeſtinè fuerat celebratum.*
12 *In illicitis, & prohibitis, animus ſemper præſumitur pravus.*
13 *Ignorantia non dicitur probabilis, quando fuerunt omiſſa requiſita à Jure, vel ab Eccleſia.*
15 *Narratio, quæ fit pro hujuſmodi Diſpenſatione, quòd inter Contrahentes adeſſet bona fides, requiritur, quòd fuerit in utroque.*
16 *Et ſi alter eſſet in bona fide, & alter ſciret impedimenta, debet totum exponi.*
17 *Et ſi aliter fieret, Diſpenſatio eſſet ſubreptitia, & non prodeſſet innocenti.*
18 *Non tamen innocens plecteretur pœnis, ſed tantùm alter, qui malitiosè contraxit.*
19 *Bona fides, quomodo accipiatur.*
20 *Quæ in animo conſiſtunt, non poſſunt probari, niſi juramento.*
21 *Diſpenſandi ex hac cauſa debent jurare in manibus Delegati, quòd probabilem habuerint ignorantiam.*
22 *Ignorantia probabilis excuſat à pœna.*
23 *Quia ignorans non delinquit.*

24 Sci-

24 *Scientia*
25 *Fides*
26 *Opinio*
27 *Suſpicio* } *quid ſit*
28 *Dubium*
29 *Scrupulus*
30 *Scientia, Fides, Opinio, & Dubium, poſſunt eſſe ſpeculativè, & practicè, & quomodo.*
31 *Scientia*
32 *Opinio* } *Practicè quandò dicatur.*
33 *Dubium*
34 *Scientia*
35 *Opinio* } *Speculativum quando dicatur,*
36 *Dubium*
37 *Dubitans practicè, agendo an peccet.*
38 *Quando dubium eſt practicum, tutior via eſt eligenda.*
39 *In dubio ſpeculativo, non tenemur tutiorem viam eligere.*
40 *Ignorantia quotuplex ſit.*
41 *Ignorantia craſſa, & ſupina, quæ dicatur.*
42 *Et hæc ignorantia æquiparatur dolo.*
43 *Ignorantia craſſa non excuſat, ſed pro ſcientia habetur.*
44 *Ignorantia affectata quando dicatur.*
45 *Ignorantia probabilis, quæ invincibilis quoque dicitur, quæ ſit.*
46 *Et hujuſmodi Ignorantia excuſat à Cenſuris, & pœnis.*
47 *Quia ignorans non conſentit, nec delinquit. Secus, ſi poſt ſcientiam in delicto perſeveret, num. 61.*
48 *Ignorantia craſſa, & invincibilis, an, & quando excuſet ab excommunicatione.*
49 *Verbum* Præſumpſerit, *relatam ad Perſonam, importat temeritatem, & dolum.*
50 *Quando Lex requirit malitiam, qualibet ignorantia, etiam craſſa, excuſat à pœna.*
51 *Et quando Canon imponit pœnam ei, qui auſus fuit, audacia importat temeritatem.*
52 *Quæ ignorantia excuſet à pœna Concilii ſeſſ. 24. cap. 5. de reform., & quando Oratores poſſint exponere Pontifici ſe ignoranter contraxiſſe.*
53 *At ſi ageretur de petenda Diſpenſatione ſuper matrimonio contracto cum impedimento, requiritur ignorantia juſta, & probabilis.*
54 *Si Oratores peterent diſpenſari ſuper matrimonio cum impedimento ignoranter contracto, & craſſè ignorato, & dixerint ignoranter contraxiſſe, diſpenſatio erit nulla.*
55 *Diſpenſatio ſuper matrimonio cum impedimento ſcienter contracto, difficiliter conceditur.*
56 *Ignorantia Juris, quæ ſit.*
57 *Ignorantia facti, quæ.*
58 *Ignorantia pœna eſt, quando quis ſcivit prohibitionem, ſed neſcivit ex actu contrahi impedimentum.*
59 *Præſuppoſita ignorantia probabili, & quòd Denunciationes fuerint præmiſſæ, ſi poſtea aliquod Impedimentum detegatur, Conjuges nullam pœnam incurrunt, & faciliùs diſpenſantur, ſi poſt notitiam à copula abſtinuerint.*
60 *Si verò poſt ſcientiam impedimenti adhuc perſeveraverint in copula, pœnas contra inceſtuoſos incurrunt.*
61 *Ignorantia non excuſat illum, qui poſt ſcientiam perſeveravit in delicto.*
62 *Et in impetratione Diſpenſationis majorem Compoſitionem ſolvent, & abſolutione egebunt.*
63 *Non tamen incurrunt pœnas Clement. I. & Concilii ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. Matrimonii, ſi ſolemnitates fuerint ſervatæ, & bona fide fuerit contractum.*
64 *Si contingat Diſpenſationem petere ſuper Matrimonio nullo ob impedimentum detectum inter degentes in locis, ubi non eſt receptum Concilium, & ideo Denunciationes non fuerint omiſſæ, quæ ignorantia ſufficiat, & quomodo, & quid exprimendum.*
65 *Si contrahentes ſe contuliſſent ad locum, ubi non eſt publicatum Concilium, ut ibi contraherent abſque dictis ſolemnitatibus, ut evitarent impedimenta, & ſcandala Parentum, validè erit contractum.*
66 *Secus ſi ſe ad illum locum contuliſſent ad hunc præciſum effectum contrahendi abſque Parocho, & Teſtibus.*
67 *Impedimentum ſi poſt Matrimonium detegatur, & ſit occultum, poteſt recurri ad S. Pœnitentiariam.*
68 *Sic pariter, ſi ex falſa cauſa fuiſſet impetrata Diſpenſatio, & occultum remaneret.*
69 *Sacra tamen Pœnitentiaria non ſolet diſpenſare, niſi Oratores per aliquot annos in matrimonio bona fide permanſerint, & tempus hujuſmodi exprimi debet in Supplicatione porrigenda ad d. effectum.*
70 *Quamvis matrimonium contractum fuiſſet cum ignorantia impedimenti, nihilominus ſi Denunciationes fuerint ſpretæ, & poſtea Impedimentum detegatur, filii nati ſunt illegitimi.*
71 *Si verò fuerint ſervatæ Solemnitates, quamvis poſtea detegatur impedimentum, filii interim nati erunt legitimi, abſque ulla Diſpenſatione.*
72 *Quod procedit, etiamſi alter Conjugum ignoraſſet, & alter ſciviſſet impedimentum.*
73 *Quis non poteſt eſſe partim legitimus, & partim non.*
74 *Parens tamen, qui fuit in mala fide, non gaudebit jure Parentis.*
75 *Si Conjuges, qui in gradu prohibito, præmiſſis Denunciationibus, ſteterint in figura matrimonii ſaltem per decem annos, & mortui ſint, præſumuntur ſuper impedimento diſpenſati, maximè favore legitimitatis filiorum.*
76 *Aliquando poſt mortem unius ex Conjugibus, qui matrimonium bona fide contraxerunt, detegitur aliquod impedimentum; tunc quia vulgus de legitimitate prolis dubitat, ſolet recurri ad Pontificē pro declaratione, quòd ſit legitima.*

77 For-

77 *Formula pro dicta Declaratione, quæ Ordinario, ſeu ejus Vicario, tranſmitti ſolet.*

78 *Impetrata Diſpenſatione ſuper uno impedimento, ſi aliud detegatur, aliæ Literæ expediendæ erunt in forma* Perinde Valere, *narrando totum factum.*

79 *Formula petitionis d. Diſpenſationis, ſuper d. impedimento ſecundò detecto.*

80 *Quid tunc Delegatus ſervare debeat.*

81 *Quid ſi ob aliquem defectum Literæ primæ non valerent.*

82 *Formulæ Diſpenſationis in forma* Perinde Valere *remiſſivè referuntur.*

83 *Quæ ſit vis Diſpenſationis in forma* Perinde Valere.

84 *Facit valere primam Gratiam à die datæ prioris Gratiæ.*

85 *Non tamen ſupplet defectus non expreſſos.*

86 *Et ſi poſtea deteguntur alia Impedimenta, opus erit nova Gratia, quæ vocatur* Perinde Valere, ſuper Perinde Valere.

87 *Et quid, ſi in ſecunda, ſeu ulteriori Gratia, non fuiſſet integrè narratum, vel poſtea detegeretur.*

88 *Gratia in forma* Perinde Valere, *à Decreto* Reformatorio *differt, quia prima conceditur, quando Literæ jam ſunt expeditæ, ſecundum verò, quando non ſunt expeditæ, licèt ſignatæ, & datatæ.*

89 *Quid ſervetur, ſi aliquid eſt mutandum in Supplicatione, ante quàm Gratia expediatur.*

90 *Decretum* Reformatorium *eſt duplex, aliud quod extendit Gratiam, & aliud quod ſupplet defectum, & habet vim novæ Gratiæ.*

De Cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum.

CAPUT XVI.

1 *QUòd ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimẽtum inter eos exiſtere, quominus poſſent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, factis Proclamationibus in eorum Parochiali Eccleſia, nulloque detecto, ſeu denunciato impedimento, contraxerunt; illudque in Eccleſia ſolennizarunt, & carnali copula conſummarunt: Poſtmodum verò ad eorum pervenit notitiam tertio conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos; quapropter à carnali copula hujuſmodi abſtinuerunt. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, Oratores prædicti in hujuſmodi matrimonio remanere non poſſint abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; & ſi divortium inter eos fieret, graviora poſſent ex inde veriſimiliter exoriri ſcandala.*

Quare iidem Oratores nobis ſupplicari fecerunt, ut eis in præmiſſis de abſolutionis beneficio, & opportunæ Diſpenſationis gratia providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur &c. à quibuſvis excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis Sententiis, Cenſuris, & Pœnis, à Jure, vel ab Homine, quavis occaſione, vel cauſis, latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantùm conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos cenſentes; ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, hujuſmodi Supplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus depoſita per te omni ſpe cujuſcunque muneris, aut præmii, etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere monemus, de prædictis te diligenter informes; & ſi per informationem eandem preces veritate niti repereris, ſuper quibus conſcientiam tuam oneramus, cum ipſis Oratoribus, dummodo propter hoc dicta mulier rapta non fuerit, & ignorantia hujuſmodi probabilis fuerit; quòd impedimento tertii Conſanguinitatis gradus hujuſmodi, ac conſtitutionibus &c. diſpenſes, &c. prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam nunciando.

2 Movetur Pontifex ad diſpenſandum, ut ſcandala evitentur, quæ timeri poſsent, ſi divortium inter Oratores fieret; quæ ſcandala ſemper timeri poſsunt ob dictum divortium; & ad hoc ſufficit matrimonium fuiſse contractum, quia regulariter ex Conjugum ſeparatione gravia incommoda oriuntur, præſertim ſi fuit conſummatum, & eò maximè ſi proles genita fuit, ut benè animadvertit Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. *in fine*. Et
3 attenta ignorantia probabili de impedimento, cum qua Oratores contraxerunt, faciliùs diſpenſatur, ita maximè diſponente Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de Reformat. Matrimon. cap.* 5. ibi; *Si verò Solemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuerit, tunc faciliùs cum eo, & gratis diſpenſari poterit.*

Et quoniam in hac materia de pluribus occurrit dubitari, ideò plura hìc ſubnectere opportunum erit.

4 Primò adnotandum eſt, Decretum dicti Concilii, quo diſponitur, gratis diſpenſari poſse cum his, qui cum ignorantia probabili impedimenti matrimonium inter ſe contraxerunt, intelligi debere quoad ſolas Compoſitiones, non tamen quoad jura, & merce-

des Officiallum pro expedltione Literarum;
& ſic declaraſse Sacram Congregationem
Concilii, ut refert Pyrrh. Corrad. *in Prax.*
Diſpenſ. Apoſtol, lib. 8. *cap.* 5. *nu.* 34.
5 Secundò adnotandum eſt, quòd in petitio-
ne dictæ Diſpenſationis debet exprimi, an
Denunciationes fuerint omiſsæ, & matrimo-
nium fuerit contractum cum impedimento
dirimenti inter contrahentes, licèt ab eis
tunc ignorato, quia ſubjlcerentur pœnis à
dicto Concilio commlnatis, ibi, *quòd ſi igno-*
ranter id fecerint, ſiquidem ſolemnitates re-
quiſitas in contrahendo matrimonio neglexe-
rint, eiſdem ſubjiciantur pœnis. Et adeò eſt
neceſsaria hujuſmodi expreſſio defectus De-
nunciationum, ut, ea omiſsa, Diſpenſatio ſit
nulla, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 21. Coninck.
diſp. 33. *nu.* 83. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 16. *nu.*
198. Trullenck. *Oper. Mor. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.*
10. *dub.* 5. *n.* 11. Ledeſma *in Summa*, *cap.* 27.
conclnſ. pr. verſ. Dico ſecundò; quia cum Con-
cilium prohibeat, ne omiſſis Denunciationi-
bus matrimonia celebrentur, oportet, ut Pa-
pa Diſpenſationem concedendo ſciat ſe di-
ſpenſare ln caſu, quo eſt prohibitio Concilii,
6 ut diximus alibi: prout expriml debebit, an
Denunciationes prædictæ omiſsæ ſint, ſed de
licentia Ordinaril, & bona fide Oratorum,
quia cum eo caſu nulla adſit fraus, vel do-
lus, eſt perinde ac ſi factæ fuiſseot. Pariſ.
conſ. 72. *in fine*, *part.* 3. Ludoviſ. *deciſ.* 461.
n. 3. quia ignorantia impedimeoti, & bona
7 fides in dubio præſumuntur. Rot. *inter im-*
preſſ. poſt 2. *volum. Farinacii deciſ.* 234. *n.* 4.
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 68. Meroll. *tom.* 1.
diſp. pr. cap. 2. *nu.* 462. Rot. inter impreſsas
per Cenc. *tract. de Cenſib. deciſ.* 391. *nu.* 10.
8 *ult. impreſſ.* & unuſquiſque in dubio præſu-
mitur bonus. Sperell. *deciſ.* 137. *nu.* 1. & in
dubio omnis interpretatio eſt facienda, ut
delictum excludatur. Rot. inrer impreſs. poſt
2. volum. Conſil. Farinac. *deciſ.* 121. *num.* 2.
& deciſ. 234. *nu.* 9. cum in dubio non præ-
ſumatur dolus; unde cum non habuerint ani-
mum delinquendi, faciliùs cum eis diſpenſa-
bitur, ut diſponit dictum Concilium, cum im-
9 pedimenta matrimonii non omnes ſcire te-
neantur, quæ etiam multi Sacerdotes igno-
rant, ut animadvertit Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 38.
nu. 3. & qui errat in Jure valde dubio, non
præſumitur in dolo; Rot. lnter impreſs. poſt
2. volum. Conſil. Farinacii *dec.* 26. *nu. prim.*
Rubeus *deciſ.* 493. *nu.* 100. *tom.* 2. & excuſa-
tur ab incurſu pœnæ. Rot. *d. deciſ.* 26. Lo-
ther. *de Re Beneſ. lib.* 2. *qu.* 13. *nu.* 12. cum
in eo præſumatur bona fides. Rot. *l. c.* Lo-
ther. *lib.* 2. *qu.* 45. *nu.* 33. Puteus *deciſ.* 115.
10 *nu.* 9. *lib.* 2. & maximè præſumitur ignoran-
tia in Conjugibus, ſi matrimonium fuit pu-
blicè contractum. Rot. inter lmpreſs. poſt 2.
volum. Conſil. Farinac. *deciſ.* 354. *nu.* 4. &
deciſ. 101. *nu.* 5. *poſt primum volumen dictor.*
Conſil. Ludoviſ. *deciſ.* 461. *nu.* 4. Tuſch. *con-*
cluſ. 118. *nu.* 9. *lit. M.* ſicut è converſo præ-
11 ſumitur mala fides in matrimonio clandeſti-
nè celebrato. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.*
pr. vot. 2. *nu.* 19. Tuſch. *concluſ.* 118. *nu.* 15.
Qui enim malè agit, odit lucem. Joann. 3.
Sperell. *d. deciſ.* 137. *nu.* 2. Tuſch. *concl.* 447.
12 *lit. L.* & in his, quæ prohibita, & illicita
ſunt, animus ſemper præſumitur pravus. Fa-
rinac. *Conſil. Crim. lib. pr. conſ.* 30. *nu.* 30. &
13 quando omittuntur requiſita à Jure, vel ab
Eccleſia, non dicitur ignorantia probabilis.
Boſs. *de Matrim. contractn*, *cap.* 8. *num.* 46.
Achill. de Graſs. *deciſ. pr. alias* 328. *nu.* 4. *de*
clandeſt. deſponſat. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 42. *n.* 1.
Et non ſolùm exprimi deber defectus De-
nunciationum, ut diximus, ſed crediderim
etiam exprimi debere fraudem Oratorum,
14 ſi llcentia Ordinarii fraudulenter, & doloſè
extorta ſit, nè impedimentum detegeretur;
quia attenta ea malitia, & fraude, dicta li-
centia non ſuffragaretur, ſed haberetur per-
lnde ac ſi conceſsa non fuiſset; nec propterea
ſic contrahentes evadent pœnas in Concilio,
& in Clementina *Eos &c.* inflictas *cap. Super*
literis 20. *de reſcript.* Pyrrh. Corrad. *lib.* 8.
cap. 4. *nu.* 28.
15 Nota tertiò, quòd dum in Supplicatione
Pontifici porrecta pro Diſpenſatione dicatur,
Oratores bona fide matrimonium contraxiſ-
ſe, requiritur de neceſſitate, quòd uterque
bona fide contraxerit, quia eſt favor utrique
conceſsus. Navarr. *conſ. ult. de Conſang. lib.*
4. *ſecun. edit.* Trullenck. *Oper. Moral. lib.* 7.
cap. 10. *nu.* 24. quicquid contradicat Sanch.
lib. 8. *diſp.* 25. *n.* 30. Unde ſi unus bona fide,
16 & alter cum ſcientia impedimenti contra-
xiſset, debebit narrari Pontifici totum factum,
prout ſe verè habet; & proinde ſubreptitia
erit Diſpenſatio, ſi dicatur Oratores bona
fide contraxiſse, ſi unus impedimentum ſci-
viſset; & cum Diſpenſatlo ſubreptitia ſit (ut
17 diximus) non proderit innocenti, propter
ejuſdem indiviſibilitatem. Genuenſ. *in Prax.*
Curiæ Archiep. Neapolit. cap. 20. *num.* 7. &
Navarrus penes ipſum. Non tamen ob id in-
18 nocens plectetur pœnis, ſed illis ſolus ſubji-
citur alter, qul ſcienter, & malitioſè con-
traxit; quia cum alter careat culpa, non
debet eſse io damno. *l. Generalis* 3. *C. de*
Tabulariis, *lib.* 10. *cap. Cum in tua* 6. Qui
matrimonium accuſare poſſunt, *& cap. Si verò*
4. *de ſentent. excommun.* Marant. *Reſp.* 35. *n.*
42. *tom.* 4. cum culpa unius non debeat eſſe
alterius pœna. Regula *Non debet quis*, *de*
Reg. Juris in 6. Leo *in Praxi Sac. Pœnitent.*
part. 2. Formula, *Pro eo, qui vivente uxore*,
&c. pag. mihi 314.
Nota quartò, bonam fidem hoc caſu ac-
cipi pro credulitate probabili, vel ignoran-

tia

19 tia juris, vel facti, excludente dolum; cum in rebus, quæ malè geruntur, ſcientia arguat dolum, ignorantia verò bonam fidem inducat. *Cap. Si compromiſſarius* 37. §. *Si verò, de electione in* 6. Leo *in d. Praxi*, *part.* 2. ubi de impedimentis dirimentibus, *verſ. In noſtro caſu*, *pag. mihi* 22.

Nota quintò, in hujuſmodi Literis Diſpenſationum apponi Clauſulam *Dummodo igno-*
20 *rantia probabilis fuerit*; unde cum ea, quæ conſiſtunt in animo, aliter quàm per juramentum probari non poſſint, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 15. *nu.* 8. Mandoſ. *ad Reg. Cancell. Regul.* 5. *qu.* 4. *nu.* 2. Barboſ. *de Offic. & Poteſt. Epiſc. alleg.* 32. *num.* 23. Farinac. *Conſ. Crimin.* 60. *nu.* 100. Pyrrh. Corrad. *in Prax. Diſp. Apoſt.*
21 *lib.* 8. *cap.* 4. *nu.* 58., ideo Oratores in manibus Delegati jurare debebunt, quòd in matrimonii contractu probabilem ignorantiam habuerint de impedimento; hæc enim ignorantia excuſat à pœnis, & Cenſuris; cum
22 ignorantibus non poſſit imputari dolus. *l. Genero*, *ff. de infam. l. Qui in Jus* 138. §. *Nemo videtur*, *eod. tit.* Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 43.
23 quia ignorans non delinquit, nec ſine ſcientia poteſt imputari dolus. Seraphin. *dec.* 20. *n.* 4. Unde videmus, quòd in Literis Diſpenſationum ob matrimonium ignoranter contractum non apponitur Clauſula, *ut abſolvantur à quibuſvis Sententiis, Cenſuris, & pœnis*, quia attenta hujuſmodi ignorantia, excuſantur à pœnis.

Quæ tamen, ac qualis dicatur ignorantia probabilis, dicam infra: interim ſunt aliqua opportunè adnotanda.

Scientia, Fides, ſeu Credulitas, Opinio, Suſpicio, Dubium, Scrupulus, & Ignorantia inter ſe differunt.

24 Scientia eſt cognitio certa, ſaltem moraliter, itaut prudentis non ſit eo caſu formidare; vide Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 2.

25 Fides, ſeu Credulitas, eſt aſſenſus certus (obſcurus tamen) habitus ex auctoritate alicujus illam rem affirmantis, Sanch. *l. c.*

26 Opinio eſt aſſenſus unius partis, non firmus, nec certus, ſed cum alterius formidine; idem Sanch. *l. c.*

27 Suſpicio eſt quando intellectus in alteram partem magis inclinat, non tamen illi aſſentit, Sanch. *l. c.*

28 Dubium eſt, quando intellectus pendet in æquilibrio, in neutram partem potiùs inclinans, idem Sanch. *l. c.*

29 Scrupulus eſt apparentia aliqua contra id, quod aliquis credit, vel opinatur, vel dubitat, Sanch. *d. num.* 2.

30 Scientia, Fides, Opinio, & Dubium poſſunt eſſe, vel practicè, hoc eſt, circa Jus, nempe, an ſibi aliquid liceat; vel ſpeculativè, nempe, circa aliquod factum, ſcilicet, an aliqua res facta, vel quomodo facta ſit.

31 Scientia practica eſt, quæ in ſingulari, ac perpenſis omnibus rei circumſtantiis, hic & nunc dictat aliquid eſſe licitum, vel illici-
32 tum; & ſic Opinio eſt, dum quis opinatur;
33 & Dubium, quando quis dubitat, an hic & nunc aliquid ſit licitum, idem Sanch. *l. c. num.* 4.

34 Scientia ſpeculativa eſt, quæ in communi dictat certò, & evidenter, aliquid eſſe faciendum, vel eſſe peccatum.

35 Opinio ſpeculativa eſt, quæ in communi aliquid dictat non certò, ſed ſub formidine.

36 Dubium ſpeculativum eſt, quando in communi dubitatur, vide Sanch. *l. c.*

Ad hoc ut voluntas honeſtè operetur, oportet intellectum non eſſe practicè dubium,
37 ſed debet determinatè judicare, hic & nunc licere operationem; unde dubitans practicè, ſi cum ea dubitatione operetur, peccabit; Sanch. *l. c. num.* 6.

38 Quando Dubium eſt practicum, tutior via eſt eligenda. Sylveſt. *in Summa*, *verbo Dubium*, *qu.* 2. §... Sanch. *l. c. num.* 9. Sperell. *deciſ.* 175. *nu.* 100. Coninck. *de Sacramentis*, *diſp.* 34. *dub.* 10. *nu.* 88.

39 In Dubio ſpeculativo non tenemur eligere tutiorem viam extra caſus in Jure expreſſos, niſi de conſilio. Sperell. *l. c. num.* 99. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *d. nu.* 9. Layman. *lib. pr. tract.* 1. *cap.* 5. §.. *num.* 8. Fagund. *lib.* 2. *in Decalogo*, *cap.* 10. *nu.* 6. Villalob. *pr. part. tract. pr. diff.* 22. *num.* 5.

40 Ignorantia triplex eſt, alia craſſa, & ſupina; alia affectata; & alia probabilis.

Alia inſuper eſt Ignorantia juris, alia facti, & alia pœnæ. Ignorantia craſſa, & ſu-
41 pina eſt illa, qua quis ignorat id, quod communiter omnes ſui ordinis ſciunt, & quod quis ſcire poteſt, & debet. Navarr. *in Man. cap.* 23. *nu.* 45. ſive eſt, quæ ex lata culpa in adhibenda diligentia procedit; Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *nu.* 32. & hæc Ignorantia dolo
42 æquiparatur, nec excuſat. Rot. inter Impreſ. poſt ſec. volum. Conſil. Farinac. *deciſ.* 345. *nu.* 4. Rot. inter Impreſs. per Cenc. *tract. de Cenſib. deciſ.* 216. *num.* 1. Fragoſ. *de Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *nu.* 7. *lib.* 4. *diſp.* 9. *nu.* 76. & 77. Gomeſ. *ad Reg. Cancel. Regula de impetr. Benefic. Viventis*, *qu.* 3. *lit. E.* Cæval. *QQ. Comm. contra comm. qu.* 724. *nu.* 19. quia ſcire, & de facili ſcire poſſe, paria ſunt, Ludoviſ. *deciſ.* 527. *nu.* 7. Caputaquenſ. *dec.* 107. *nu.* 4. *part.* 3. Hieronym. Palm. *conſ.* 41. *nu.* 34. prout paria ſunt ſcire, & ſcire debere; Rot. inter deciſ. impreſs. per Ludovic. Cenc. *tractat. de Cenſib. deciſ.* 162. *nu.* 2. Caputaquenſ. *deciſ.* 107. *nu.* 4. *part.* 3. Rot. coram Merlin. *deciſ.* 18. *n.* 7. Rot. int. impreſs. poſt pr. volum. Conſil. Crimin. Farinac. *dec.* 66. *nu.* 4. Rot. *deciſ.* 9. *n.* 22. *part.* 3. *diverſ.* Simon de Pret. *de Interpret. ultim. voluntat.*

lib. 5. *dub.* 2. *nu.* 308. unde hæc Ignorantia
43 non excuſat, ſed pro ſcientia habetur. Rota
penes dictum Cencium *deciſ.* 216. *num. prim.*
Redenaſch. *conſ.* 83. *num.* 12.

44 Ignorantia affectata eſt illa, qua quis ignorat, quia ſcire non vult quod ſcire debet, & poteſt; Sanch. *l. c. nu.* 40. & hæc ſcientiæ æquiparatur. Barboſ. *in Praxi exigendi Penſionem*, *part.* 2. *qu.* 16. *nu.* 10.

45 Ignorantia probabilis, quæ etiam invincibilis dicitur, eſt illa, quæ manet poſtquam quis debitam diligentiam adhibuit; & qua homines ſui ſtatus communiter poſt debitam adhibitam diligentiam laborant; qualis eſt illa, qua quis homines doctos, & rimoratos conſulens, non recte inſtruitur; vel quia factis legitimis Denunciationibus, nullum fuit detectum impedimentum ad contrahendum. Navarr. *d. cap.* 23. *n.* 45. & 46. & hæc Igno-
46 rantia excuſat à pœnis, & Cenſuris. *capit. Apoſtolic.* 9. & *cap. Si verò* 4. *de ſent. excom.* Rot. inter impreſs. poſt 2. volum. Conſil. Farinacii 36. *nu.* 3. Sylveſt. *verbo Excomm.* 9. *caſu* 41. *nu.* 76. Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 32. *n.* 35. Fragoſ. *part.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 4. *num.* 223. quia
47 ignorans non conſentit; Farinac. *Conſil. Criminal. lib.* 1. *conſ.* 46. *nu.* 21. Tuſch. *concluſ.* 17. *nu.* 3. *lit. l.* Hieronym. Palm. *conſ.* 82. *nu.* 55. nec relinquit Redenaſch. *conſ.* 92. *num.* 12. Alb. *conſ.* 97. *nu.* 35. *lib.* 1.

48 Crediderim tamen Ignorantiam craſsam, & vincibilem excuſare ab excommunicatione inflicta in Clem. *Eos &c.* dummodo non ſit ingens temeritas, vel ignorantia affectata; quia quando excommunicatio imponitur contra ſcienter, & doloſè facientes, vel præſumentes, vel contra eos, qui auſi ſint, non ſufficit Ignorantia craſsa, ſed requiritur dolus, vel ut non ſit ita craſsa, ut ſit ingens temeritas. Sanch. *d. diſp.* 32. *nu.* 36. & 37. & *lib.* 3. *diſp.* 1. *nu.* 1. Boſs. *de Matrim. contract. cap.* 8. *nu.* 66. Fragoſ. mox citandus; quia ubi non eſt dolus, non intelligitur delictum. Seraph. *deciſ.* 668. *n.* 3. Leotard. *de Uſur. qu.* 100. *nu.* 67. Merlin. *deciſ. Rot. Luc. deciſ.* 99. *nu.* 3. & *nu.* 17. Sanch. & Boſs. *ll. cc.* & verbum *præſumpſerit*, relatum ad per-
49 ſonam, importat temeritatem, & dolum. Sperell. *deciſ.* 129. *nu.* 29. Lother. *de Re Beneſ. lib.* 2. *qu.* 14. *num.* 55. & *lib.* 3. *diſp.* 48. *nu.* 7. Marant. *Reſp.* 48. *nu.* 41. *part.* 4. Fragoſ. *part.* 1. *lib.* 1. *diſput.* 2. *nu.* 203. Rot. coram Cavaler. *deciſ.* 1. *nu.* 2. Meroll. *tom. pr.*
50 *diſp.* 1. *cap.* 2. *nu.* 232. & quando Lex requirit malitiam, quælibet Ignorantia, etiam craſsa, excuſat à pœnis; dictus Meroll. *l. c. nu.* 228. & in dubio dolus non præſumitur, ſed ignorantia. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 68. Rot. int. impreſs. per Ludovic. Cenc. *dict. tract. d. Cenſ. deciſ.* 391. *nu.* 10. *impreſſ. ult.* Meroll. *l. c. nu.* 462. & ſic pariter dum Ca-
51 non imponit pœnam ei, qui auſus fuit, quia audacia temeritatem importat; idem Sanch. *num.* 37. *l. c.* idem eſt, ſi Canon pœnam imponat aliquid auſu temerario facienti. Sanchez *num.* 38. *l. c.*

At dictus Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *nu.* 26. & 27. optimè diſcutit, quæ, ac qualis Igno-
52 rantia excuſet à pœna Concilii *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reform.* & quando, ac quomodo poſſint Oratores licitè exponere Pontifici in Supplicatione pro Diſpenſatione impetranda, ſe matrimonium ignoranter contraxiſse; & re benè diſcuſsa, diſtinguit; vel Oratores intendunt ſolùm evitare pœnas Concilii, vel intendunt hujuſmodi ignorantiam allegare pro cauſa matrimonii: primo caſu, ſi Denunciationes præceſserint, cum agatur de evitanda pœna, ſufficit ad illam evitandam quæcunque Ignorantia, quantumcunque craſſa, dummodo dici non poſſit ingens temeritas; quia tunc ad incurſum dictatum pœnarum requiritur ſcientia, audacia, & temeraria præſumptio. Imò nec ſatis eſt ad hanc ſcientiam, & malam fidem conſtituendam, ſcientia ſpeculativa, qua Conjuges norint alterum ante matrimonium acceſſiſse ad conſanguineam, niſi adſit ſimul ſcientia practica, qua norint inde oriri impedimentum.
53 At ſecundo caſu oportet Ignorantiam juſtam, & probabilem eſse, quia tunc non agitur de pœna vitanda, ſed de Gratia conſequenda; unde ad hoc, ut quis reddatur dignus Gratia, ac Diſpenſatione, neceſse eſt, ut non ſolùm Denunciationes præceſserint, ſed ut Ignorantia vera, juſta, ac probabilis fuerit. Addit idem Sanch. *lib.* 1. *n.* 29. ut Oratores ſint cauti in petenda Diſpenſatione, ſi matrimo-
54 nium fuerit inter eos antea contractum cum impedimento dirimenti craſsè ignorato; quia ſi allegarent ſe ignoranter contraxiſse, & dictam ignorantiam allegarent in cauſam Diſpenſationis, Gratia ſubreptitia, & nulla eſ-
55 ſet; at è converſo, ſi exponerent ſe ſcienter cum impedimento dirimenti contraxiſse, difficillima erit Diſpenſatio, ob Decretum Concilii; & Oratores ſubjicientur pœnis ejuſdem, quamvis aliàs potuiſsent in primo caſu illas evitare, ut dixi; & ideò prudentiſſimè concludit, ut debeant in Supplicatione generaliter exprimere, quòd matrimonium inter ſe non ſcienter, nec malitioſè contraxerunt.

56 Ignorantia Juris eſt, quando quis ignorat, aliquid eſse à Jure prohibitum, ut ſi quis neſciret eſse vetitum tenere in Baptiſmo proprium filium.

57 Ignorantia Facti eſt, quando quis ſciret, eſse prohibitum tenere proprium filium in Baptiſmo, at ignoraret eum, quem tenuit, eſse filium proprium.

58 Ignorantia Pœnæ eſt, ſi quis ſciverit ſupradictam prohibitionem, & etiam ſciverit

eſſe

eſſe ſuum filium, quem tenuit, at ignoravit ob id contrahi cognationem, & privationem à petitione debiti.

59 Præſuppoſito ergo, quòd Ignorantia fuerit probabilis, & Denunciationes matrimonii fuerint legitimè præmiſsæ, vel de licentia Ordinarii, abſque dolo, ſed bona fide prætermiſſæ; ſi poſtea aliquod impedimentum detegatur, Oratores nullam pœnam incurrent, cum nil contra jus egerint, ſed potiùs faciliùs cum eis diſpenſabitur, cum non habuerint animum delinquendi, & cum poſt notitiam impedimenti ſe abſtinuerint à copula, ceſsat præſumptio doli, argument. *l. Si*
60 *quis*, *C. de adulteriis*; ſi verò poſt ſcientiam impedimenti adhuc perſeveraverint in copula, pœnas contra inceſtuoſos inflictas incurrent. *l. Qui contra legem*, *C. de inceſt. nupt.* Authent. *de Inceſt. Nupt. in princip.* quia Ignorantia non excuſat à delicto illum, qui
61 poſt ſupervenientem ſcientiam in delicto perſeverat. Rot. inter impreſs. poſt ſecund. volum. Conſilior. Crimin. Farinacii *deciſ.* 345.
62 *num.* 6. Unde hi in impetratione Diſpenſationis majorem Compoſitionem ſolvent, egebunt abſolutione, nec excuſabuntur à delicto.

63 Dixi incurrere pœnas contra inceſtuoſos inflictas, ſi poſt notitiam impedimenti perſeverent in copula, non tamen crediderim incurrere pœnas inflictas *in Clem. pr. & in Concilio Trident. ſeſſ.* 24. *de Reform. Matrimonii cap.* 1. contra clandeſtinè, cum ſcientia impedimenti, matrimonium in gradibus prohibitis contrahentes, ſi tempore contractus matrimonii Solemnitates Eccleſiæ ſervatæ ſint, & ignorantia impedimenti fuerit probabilis; quia verè matrimonium bona fide contraxerunt, & ſervatis ſervandis; & ea Clementina, ac dictum Concilium puniant contractum matrimonii, & non inceſtum: unde ſi poſtea committant inceſtum, perſeverando in copula poſt detectum impedimentum, tamen matrimonium fuit bona fide contractum, & pœnæ prædictæ conſtitutæ ſunt contra eos, qui cum ſcientia impedimenti ſcienter contrahere præſumpſerint; unde cum ſimus in pœnalibus, non debent ad caſum omnino diverſum extendi, ut alibi diximus, & quòd hoc caſu non ſubjiciantur his pœnis, conſtat *ex Gloſſ. in Clem. unica*, *verbo Scient. de conſang.* & docent Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. §. 6. *num.* 39. Tuſch. *concluſ.* 141. *num.* 5. *lit. M.* Covarruv. *tom. pr. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 19. Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 12. Si tamen Conjuges non abſtineant à copula, erunt excommunicandi, Tuſch. *l. c. num.* 7. Geminian. *conſ.* 71. *num.* 2. penes ipſum Tuſchum.

64 At quia in nonnullis Chriſtianorum Provinciis Concilium Tridentinum non eſt promulgatum, nec uſu receptum, & proinde in illis locis valida ſunt matrimonia abſque Parocho, & Teſtibus contracta, ut docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 18. *num.* & alii Doctores, quos propterea *lib.* 2. citavimus; ſtylus Curiæ ita ſe habet, ut ſi ob aliquod Impedimentum, quo matrimonium ſit nullum, neceſſaria ſit Diſpenſatio, exprimatur aliquo modo non fuiſſe factas Denunciationes, ſic narrando, *Quòd ipſi aliàs ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent invicem matrimonialiter copulari, matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, adhibitis omnibus Solemnitatibus de more Patriæ adhiberi ſolitis, nulloque detecto, neque denunciato impedimento, contraxerunt, illudque in faciem Eccleſiæ ſolemnizarunt*, idque ſufficere ad hoc, ut Pontifex aliquo modo intelligat Oratores contraxiſſe matrimonium in locis, ubi Concilium non eſt receptum; idque eo caſu ſufficere, teſtatur Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 16. ex præſumpta ſcientia, & tolerantia Papæ; ubi etiam refert Sacram Congregationem ſub die ſeptima Februarii 1602. cenſuiſſe validum ma-
65 trimonium celebratum abſque Solemnitatibus à Concilio præſcriptis extra locum habitationis Conjugum, ex quo non fuerat ibi publicatum Concilium, cum contrahentes illuc ſe contuliſſent ad evitanda impedimenta, nempe inimicitias & obſtacula Parentum; unde nec poterit Epiſcopus per ſuas Conſtitutiones invalidare matrimonium ob id, quod contractum ſit abſque Parocho, & Teſtibus in loco ubi non fuerit publicatum Concilium; & ſic fuiſſe à S. Congregatione deciſum, teſtatur celeberrimus Doctor Barboſ. *in Summa Bullarii*, *verbo Matrimonium*,
66 *pag. Mihi* 446. Si tamen ſe tranſtuliſſent ad illum locum ad hunc præciſum finem, contrahendi abſque Parocho, & Teſtibus aliter dicendum eſſet; vide dictum Pyrrh. Corrad. *l. c. num.* 26. ubi refert duas Deciſiones S. Congregationis.

Non tamen deſeram denuo adnotare,
67 quòd ſi impedimentum, quod poſt matrimonium bona fide contractum detegatur, ſit occultum, recurritur ad S. Pœnitentiariam, à qua petitur Diſpenſatio cum licentia permanendi in eo matrimonio: & tunc opus non erit Denunciationes repetere, nec publicè contrahere, ut diximus *lib. pr. cap.* 6. Sic pariter recurri poterit ad S. Pœniten-
68 tiariam, ſi ex falſa cauſa impetrata fuiſſet Diſpenſatio, & id occultum remaneret, ut diximus *lib. pr.*

69 Et tamen advertas, quòd Sacra Pœnitentiaria non ſolet Diſpenſationem concedere, niſi Oratores per aliquot annos, ut

 puta

puta tres, aut quatuor, in dicto matrimo-
nio ſic contracto permanſerint; & propterea
neceſse eſt, ut in Supplicatione, quæ pro
impetratione Diſpenſationis Pontifici por-
rigitur, exprimatur tempus, quo bona fide
in eo matrimonio perſtiterint.

70 Nota ſextò, quòd quamvis matrimonium
contractum fuiſset cum ignorantia Impedi-
menti, nihilominus ſi Denunciationes ſpre-
tæ ſint, & poſtea impedimenta detegantur,
filii ex hujuſmodi matrimonio nati, ſunt
illegitimi, Sanch. *lib. 3. diſp. 42. num. 1.*
Gutiet. *de Matr. cap. 71. num. 8.* & nos dixi-
71 mus *lib. pr.* At ſi ſervatis Eccleſiæ Solemni-
taribus matrimonium ignorantes, & bona
fide contractum ſit, quamvis poſtea impedi-
mentum detegatur, filii interim ex hujuſ-
modi matrimonio nati, ſunt legitimi, etiam
abſque ulla Pontificis Diſpenſatione. Rot.
*inter impreſſas poſt ſec. volum. Conſil. Fari-
nac. deciſ.* 354. *num.* 3. Boſs. *de Matrim. con-*
72 *tractu cap.* 8. *num.* 45. Sperell. *deciſ.* 175. *nu.*
29. Idque etiam procedit eo caſu, quo unus
Conjugum verè impedimentum ignoraſset,
licèt alter ſciviſset. *Gloſſ. in cap. Cum inhi-
bitio* 2. §. *Si ambo parentes, de Clandeſt. deſ-
ponſ.* Rot. *inter deciſ. impreſſ. poſt ſec. volum.
conſ. Farinac. d. deciſ.* 354. *num.* 3. Sperell. *l.
c. num.* 30. Seraphin. *deciſ.* 1097. *num.* 1. Lu-
doviſ. *in annot. ad deciſ.* 451. *num.* 11. Merlin.
de Legitim. lib. pr. tit. 2. q. pr. num. 2. Puteus
deciſ. 485. *lib.* 2. *& deciſ.* 483. *lib.* 3. Balthax.
de Tomaſis *in decade tract. pr. tit. 9. nu.* 136.
Caputaq. *deciſ.* 203. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. Ro-
ta coram Cavaler. *deciſ.* 10. *num.* 3. ſicut enim
73 non poteſt quis eſse partim legitimus, &
partim liber, *Text. in l. Si duobus, ff. de
ſtatu liber.*, ſic monſtrum eſset, ſi quis eſset
partim legitimus, & partim illegitimus;
74 Parens tamen, qui fuit in mala fide, non
gaudebit jure parentis. Sanch. *lib. 8. diſp.*
35. *num.* 23. *in fine*, Trullenck. *Oper. Mor.
lib. 7. cap. 10. dub. 11. num. 9.* nec ipſi filio
ſuccedet. Cævall. *qq. Comm. contr. Comm. q.*
75 637. *num.* 13. Imo ſi Conjuges, qui in gradu
prohibito præmiſſis Denunciationibus con-
traxerunt, ſteterint in figura matrimonii
ſaltem per annos decem continuos, & mor-
tui ſint, præſumitur fuiſse ſuper impedimen-
to detecto diſpenſatos (maximè in favorem
legitimitatis prolis) Ludoviſ. *deciſ.* 57. *nu.* 8.
Rot. coram Cavaler. *deciſ.* 123. *num.* 5. Ca-
putaquenſ. *deciſ.* 25. *num.* 1. *part.* 2. Zerol. *in
Praxi Epiſc. verbo Diſpenſat. circa finem part.
pr.* Rot. *inter impreſſ. poſt. 2. volum. Conſilior.
Criminal. Farinac. deciſ.* 354. *num.* 8. Tuſch.
concluſ. 481. *num.* 5. *lit. D.* & faciunt dicta
per Gutiet. *de Matr. d. cap. 71. num. 11. &*
12. & per Rot. *penes Farinac. deciſ. 71. num.
5. tom. pr.* quia diuturnitas temporis, quo
Conjuges in figura matrimonii ſteterunt, fa-
cit, quòd ipſa proles, quamvis aliàs ille-
gitima, pro legitima habeatur, concurren-
te publica ignorantia, & Ordinarii tole-
rantia, ut concludunt Ludoviſ. Caputa-
quenſ. Zerol. & Rot. coram Cavaler. *ll. cc.*

76 Nota ſeptimò, contingere aliquando, ut
poſt mortem unius ex Conjugibus, qui ma-
trimonium bona fide, & cum ignorantia
impedimenti contraxerunt, detegatur ali-
quod impedimentum dirimens inter Conju-
ges adfuiſse, unde vulgus jurium ignarum
judicet, filios ex dicto matrimonio genitos
eſse illegitimos; & propterea ad talem
ſuſpicionem removendam ſupplicari ſolet ad
Pontificem ad effectum, ut dignetur Ordi-
nario committere Declarationem, quòd
proles legitima ſit.

77 *Quòd aliàs dictus Orator, & tunc in hu-
manis agens, quando N. ejus uxor, ignoran-
tes aliquod impedimentum inter eos exiſtere,
quominus poſſent invicem matrimonialiter co-
pulari, matrimonium inter ſe, per verba de
præſenti, publicè, ſervata forma Concilii
Tridentini, in facie Eccleſiæ, nullo detecto,
nec denunciato impedimento, contraxerunt,
illudque carnali copula conſummarunt, & per
plures annos in eo permanſerunt, prolemque
ſuſceperunt. Poſtmodum verò prædicta N.
defuncta ad ipſius Oratoris notitiam perve-
nit, ſe dictæ N. quarto Conſanguinitatis
gradu fuiſſe conjunctum, propter quod ipſe
Orator dubitat prolem ſic, ut præfertur, ſu-
ſceptam, illegitimam dici, aut haberi poſſe
tempore præcedenti: Supplicat propterea,
quatenus ſibi in præmiſſis opportunè providen-
do, eumque ſpecialis Gratiæ favore proſe-
quendo, prolem ex hujuſmodi matrimonio ſic,
ut præfertur, bona fide, contracto, ſuſceptam,
legitimam fuiſſe, & eſſe declarare dignemini
de Gratia ſpeciali; Non obſtantibus &c.* Et
tunc de ſtylo Curiæ Literæ committi ſolent
Ordinario Oratorum, ſeu ejus Vicario in
Spiritualibus Generali, qui vocatis vocan-
dis, conſtitoque ſibi legitimè de narratis,
declaret, ut ſupra.

78 Si poſt impetratam ſuper uno impedimen-
to dirimenti Diſpenſationem, ante matri-
monii contractum, vel poſtea, aliud impe-
dimentum dirimens detegatur, neceſſe eſt
alias Literas, in forma *Perinde Valere*, ob-
tinere; & propterea in Supplicatione nar-
ratur totum factum, prout verè ſe habet,
infraſcripto, vel ſimili modo.

79 *Beatiſſime Pater; Aliàs Sanctitati Veſtræ
pro parte devotorum illius Oratorum Lauren-
tii Ruberti, & Magdalenæ Mulieris Luca-
næ Diœceſis, ex loco de Corelia ortorum ex-
poſito, ipſos Oratores, qui ex honeſtis Fa-
miliis exiſtunt, ex certis rationabilibus cau-
ſis animos eorum moventibus cupere invicem
matrimonialiter copulari, ſed quia quarto Con-*

ſan-

ſanguinitatis gradu erant conjuncti, deſiderium eorum in ea parte adimplere non poſſe, abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione: Quare eadem Sanctitate Veſtra pro eorundem Oratorum parte humiliter ſupplicata, quatenus eis in præmiſſis de Benignitate Apoſtolica opportunè providere dignaretur, Sanctitas Veſtra precibus dictorum Oratorum tunc inclinata, Vicario Epiſcopi Lucani in Spiritualibus Generali per ſuas Literas Apoſtolicas dedit in mandatis, quatenus, ſi preces veritate niti repererit, & dummodo ipſa Oratrix propter hoc rapta non fuiſſet, quòd impedimento quarti conſanguinitatis gradus hujuſmodi, aliiſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis nequaquam obſtantibus, matrimonium inter ſe, publicè, ſervata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valerent, eadem Apoſtolica auctoritate diſpenſaret, prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando, prout in dictis Literis plenius continetur; quibus Literis Vicario præfato præſentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandavit, verificatiſque in eis contentis, cum dictis Oratoribus ſuper impedimento prædicto Diſpenſavit; illiſque matrimonium contrahendi licentiam conceſſit; cujus licentiæ vigore Oratores ipſi matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, factis Proclamationibus in eorum Parochiali Eccleſia, ſervata forma Concilii prædicti, nulloque alio detecto Impedimento contraxerunt, illudque in faciæ Eccleſiæ ſolemnizarunt, & carnali copula conſummarunt, in eoque per plures annos permanſerunt, prolemque ſuſceperunt. Poſtmodum verò ad eorum pervenit notitiam, eos duplici quarto conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos, propter quod à carnali copula hujuſmodi abſtinuerunt; cum autem, Pater Sancte, Oratores præfati in hujuſmodi matrimonio remanere non poſſint abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione, & ſi divortium inter eos fieret, gravia exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; Supplicant igitur humiliter eandem Sanctitatem Veſtram Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum Literarum fruſtrarentur effectu, amplioris Gratiæ favore proſequendo, eidem Vicario, ut negocium hujuſmodi reaſſumens, Literaſque præfatas valere decernens, cum eiſdem Oratoribus ſuper impedimento duplicis quarti conſanguinitatis gradus hujuſmodi diſpenſet, prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernat, & ad earundem Literarum executionem, ſervata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia perinde ac ſi Oratores non quarto, ſed duplici quarto conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos expreſſum, ac cum eis deſuper diſpenſari mandatum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de Gratia ſpeciali, non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quæ eadem Sanctitas Veſtra in dictis Literis voluit non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque cum clauſulis opportunis.

80 Et tunc Delegatus, cui hujuſmodi Literæ directæ ſunt, negocium reaſſumens, primaſque Literas valere decernens, ſervata alias primarum Literarum forma, procedet in omnibus, & per omnia perinde ac ſi per Oratores, non quarto, ſed duplici quarto conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos expreſſiſſent, ac proinde ſuper eis diſpenſari in primis Literis mandatum fuiſset.

81 Pari modo procedendum erit eo caſu, quo, ob aliquem publicum defectum, Literæ primæ non ſubſiſterent, & Oratores nova egerent Gratia, quia tunc narrari debet totum factum, prout verè ſe habuit, unà cum Impedimento denuò detecto, ſeu alio defectu, ſuper quo ſit diſpenſandum; & petitur, ut Diſpenſationem committat eidem Ordinario, cui primæ Literæ directæ fuerunt, ut negocium reaſſumens, Literaſque primas valere decernens, diſpenſet, & alia exequatur, prout qualitas rei,
82 de qua agitur, requiret; ſi quis autem velit habere ſingulares formulas in peculiaribus caſibus in hoc forma *Perinde Valere*, illas reperiet penes Pyrrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſtolicar. lib. 8. cap.* 5. quas hic ſigillatim deſcribere ſuperfluum exiſtimavi. Hanc Formulam pro generali Regula appoſuiſse ſufficiet.

83 Hujus autem *Perinde valere* vis eſt, revalidare Gratiam ab ipſo Papa jam conceſsam, & ex aliqua parte invalidam, & ſuſcitare ſpiritum & animam ipſius primæ Gratiæ invalidæ, & proinde facere, ut ipſa prior Gratia perinde valeat, ac ſi tempore impetrationis valida ſuiſset; vide Rebuff. *in Praxi Beneficior. in princip. ſecundæ partis, titulo de Reſcript. etiam, & perinde valere num.* 2. Pyrr. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 5. *à num.* 39. Lother. *de Re Beneſ. lib.* 2. *q.* 54. *num.* 53. *& num.* 54. cum retrotrahatur per fictionem ad diem
84 Datæ prioris Gratiæ convalidatæ, itaut ſub eadem Data intelligatur conceſsa, ut docet Tuſch. *concluſ.* 57. *num.* 2. *lit. G.* Non
85 tamen ſupplet defectus non expreſsos; unde ſi in nova Gratia *Perinde valere*, non ſuiſsent expreſſi omnes defectus, vel ultra impedimenta expreſsa, deinde alia detegan-
86 tur, nova Gratia opus erit, quæ de ſtylo vocatur, *Perinde valere ſuper perinde valere*; alioquin, & prima & ſecunda Gratia nullæ, & invalidæ erunt, quia neceſse eſt, ut ea omnia, quæ in prima exprimenda

da erant, fuerint expreſsa ſaltem in ſecun-
87 da. Quòd ſi etiam ſecunda Gratia aliquo
defectu vitiaretur, ut quia non fuiſsent in-
tegrè, & fideliter narrata ea omnia, quæ
narrari debuiſsent, opus erit nova Litera-
rum expeditione, quæ de ſtylo Curiæ vo-
catur *Perinde valere ſuper Perinde valere*;
& ſic toties ſervari debebit, quoties hujuſ-
modi defectus non fuerint integrè ſanati;
vide Tuſch. *concluſ.* 57. *num.* 14. *lit. G.* & ſic
ſe habere ſtylum Curiæ, teſtatur Pyrrh. Cor-
rad. *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 44.

88 Differt autem Gratia in hujuſmodi forma, *Perinde valere*, à Decreto, quod de ſtylo Curiæ vocatur *Reformatorium*, quia *Perinde valere* tunc datur, quando Literæ primæ gratiæ fuerunt jam expeditæ; iſtud verò Decretum petitur, dum prima Gratia fuiſset nulliter conceſsa, & ſubreptitiè obtenta, & jam ſignata, datata, & in totum expedita, etiam cum ſigno illius Regiſtraturæ à tergo, ſed Literæ nondum expeditæ ſint; quia tunc ſi neceſse ſit aliquid variare ab his, quæ in Supplicatione narrata fuerunt, ſupplicatur Pontifici, ut dignetur committere, & mandare, quòd Literæ ſuper præinſerta Supplicatione conficiendæ, fiant cum tali expreſſione, ſubjun-
89 gendo prætereà quæ neceſsaria erunt, prout
rei qualitas requiret; & ita quotidie refor-
mantur Decreta, vel ſuper origine, vel
Diœceſi, vel ſuper cauſa, pro qua petita
fuiſset Gratia, vel ſuper mutatione Judi-
cis, cui fuerat commiſsa executio, vel aliis
ſimilibus; & ſic de ſtylo ſervari, teſtantur
Lother. *de Re Beneficiaria lib.* 2. *q.* 54. *num.*
47. & Pyrrh. Corrad. *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 5.

90 Iſtud tamen Reformatorium Decretum duplex eſt; aliud enim extendit Gratiam in articulo Diſpenſationis, & huic datur Data prioris Reſcripti, quod vulgò nuncupatur *Cui prius*; aliud verò non extendit Gratiam, ſed ſimpliciter aliquem illius defectum ſupplet, & iſtud datur ſub Data currenti, & ſortitur vim novæ proviſionis; vide dictum Lother. *l. c. num.* 49. 50.

SUMMARIUM.

1 *Formula Diſpenſationis inter impeditos ex cauſa* Ob ſcandala evitanda, *ut quando ſcientes eſſe inſimul conjunctos, ſe cognoverunt, & ut ſcandala evitentur, cupiunt diſpenſari.*

2 *Cauſa, qua movetur Pontifex ad diſpenſandum, non eſt copula carnalis ſecuta inter Oratores, ſed ne mulier innupta remaneat, & ſcandala evitentur, & num.* 4. *&* 5.

3 *Scandala evitare eſt de Jure Divino, Lex verò quæ prohibet matrimonia inter Conſanguineos, eſt de Jure Divino naturali.*

6 *In Literis ſuper hujuſmodi Diſpenſatione conceſſis, & directis Delegato, ſolet apponi clauſula*, Demum ſi tibi expediens videbitur, quòd Diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ex ea ſit oriturum, &c.

7 *Quoad ſcandalum, debet intelligi de gravi.*

9 *Scandalum grave, ex diverſis circumſtantiis dignoſcitur.*

9 *Regulariter tamen tale dicitur, quando datur occaſio detrahendi, ſeu temerè judicandi, vel proximum infamandi.*

10 *Et quando ex dicto, vel facto alterius, alii trahuntur in conſenſum peccati mortalis.*

11 *Si Impedimentum ſit occultum, & pro foro conſcientiæ petita ſit Diſpenſatio, gravia ſcandala erunt, ſi Oratores, inter quos adeſt impedimentum dirimens, non poſſint abſque ſcandalo ſeparari.*

12 *Periculum probabile pariter, ut impediti in concubinatu remaneant, non obtenta Diſpenſatione, dicitur grave ſcandalum.*

13 *Vel ſi timeant, ut impedimentum detegatur, cum eorum magno dedecore.*

14 *Gravia ſcandala erunt ad petendum Diſpenſationem ſuper impedimentis publicis, ſi matrimonium non contrahatur inter Oratores, qui copulam carnalem habuerunt; vel adſit ſuſpicio ex converſatione inter eos habita; vel ſi matrimonium ſit contractum nulliter ex aliqua cauſa, & niſi diſpenſetur ſuper impedimento, divortium fiet.*

15 *Item gravia erunt ſcandala, timor probabilis inimicitiarum, & fornicationis, ob juventutem contrahentium, & num.* 16.

17 *Hæc ſcandala non requiritur de neceſſitate ut certa ſint, vel certò immineant, ſed ſufficit ſi probabiliter timeantur, niſi Diſpenſatio ſequatur.*

18 *Evitatio ſcandalorum eſt neceſſaria in Chriſtiana Republica, ut multa permittantur, quæ alias non permitterentur.*

19 *Scandalum græcè idem ſignificat, ac latinè offenſio, ſive ruina.*

20 *Scandalum eſt duplex, generale, & ſpeciale.*

21 *Speciale quale ſit.*

22 *Quale generale.*

23 *Scandalum generale eſt duplex, activum, & paſſivum.*

24 *Activum quando dicatur.*

25 *Paſſivum quale ſit.*

26 *Scandalum paſſivum eſt triplex, & ejus ſpecies explicantur.*

27 *Ob ſcandalum vitandum prætermitti debet omne id, quod non eſt contra veritatem vitæ, doctrinæ, & juſtitiæ; & quando dicatur cauſa prædicta aliquid fieri*, nu. 28. 29. *&* 30.

31 *Prælati cum ſcandalo nihil facere debent.*

32 *Scandalum ad evitandum Eccleſia non debet repetere Decimas in locis, in quibus dari non eſt conſuetum.*

33 *Scan-*

Digitized by Google

33 *Scandalum Populi ſemper eſt evitandum.*
34 *Triginta tres caſus enumerati à Felino, in quibus receditur à regulis Juris, referuntur.*
35 *Inſuper alii caſus enumerantur, in quibus receditur à regulis Juris ultra ſupra expreſſos.*
36 *Alii inſuper caſus remiſſivè referuntur.*

De Cauſa, *Ob ſcandala vitanda.*

CAPUT XVII.

1 *QUòd ipſis aliàs ſcienti-bus ſe tertio Conſanguinitatis gradu invicem eſſe conjunctos, dictus Orator, non quidem peccandi data opera, ut crimine admiſſo, hæc cauſa foret Nos, & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & gratiam erga ipſos faciliores reddendi, dictam Oratricem cognovit, ſeu inſimul converſati ſunt*, prout caſus erit, *Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, niſi matrimonium inter eos contrahatur, dicta mulier diffamata, & innupta remaneret, graviaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, cupiunt propterea, &c.*

2 Cauſa, qua movetur Pontifex ad diſpenſandum, non eſt copula carnalis inter Oratores præhabita, nec converſatio ſuſpecta ab eis habita, quia, ut diximus *lib.* 1. non poteſt Pontifex recta juſtitia moveri ad diſpenſandum ex cauſa peccaminoſa; ſed cauſa finalis Diſpenſationis eſt, nè mulier innupta,
3 & diffamata remaneat, & ut ſcandala evitentur, quorum evitatio juſtam præbet diſpenſandi cauſam. *cap. Quia circa 6. de conſang. & affin.* Anchar. *conſ.* 399. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5. *quæſt.* 3. *nu.* 167. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *nu.* 9. Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap.* 20. *in Addit. num.* 15. & eſt cauſa, ut à rigore Juris recedatur. *cap. Ex injuncto ſic. de novi operis nunciatione.* Vivian. *de Jure Patronatus, lib.* 11. *cap.* 4. *nu.* 25. Marant. *Reſp.* 4. *num.* 26. *part.* 2. Et Juris præcepta relaxentur, Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* .. *n.* 11. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5. *qu.* 3. *nu.* 165. cum ſcandala evitare ſit de Jure Divino; Lex etenim,
4 quæ illa prohibet, eſt de Jure Divino, & naturali. Matth. *cap.* 5. *num.* 30. *& cap.* 18. *num.* 6. Navarr. *in Man. cap.* 7. *n.* 4. Marant. *Reſp.* 4. *n.* 28. *part.* 2. Zerol. *in Praxi Epiſc. part.* 1. *verbo Irregularitas*; Et dum Ponti-
5 fex diſpenſat ſuper aliquo impedimento dirimenti, ſi copula expreſſa ſit, vel ſuſpecta converſatio, ſemper declarat, ſe intendere ſcandalis obviare; imò quamvis omnia ſibi narrata per Delegatum verificata ſint, ta-
6 men ſi ſcandala ex Diſpenſatione timeantur, prohibet diſpenſari, & propterea ſemper apponet in Literis hanc clauſulam, *Demum ſi tibi expediens videbitur, quòd Diſpenſatio hujuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, &c.*

7 Intellige tamen, ut evitandum ſit ſcandalum grave. *Gloſſ. in cap. Niſi cum pridem x. de renunc. §. Pro gravi.* Hoſtienſ. *in Summa, de novi operis nunc. cap.* 2. Angel. *in Summa, verbo Scandalum, in princip.*

8 Quòd autem ſit grave ſcandalum, ex ipſo facto, ſeu dicto omiſſo, circumſtantiis comitantibus, & conſequentiis imminentibus, di-
9 gnoſci poteſt; regulariter autem tunc dicitur ſcandalum ſequi, quando datur occaſio detrahendi, ſeu temerè judicandi, vel proximum infamandi. Bonacin. *de Sacram. Diſp.* 4. *qu.* 6. *punct. pr. nu.* 18. *verſ. Tunc dicitur ſequi ſcandalum.* At Hoſtienſ. *in Summa, lib. pr. titulo de Renunciat.* dicit, grave ſcanda-
10 lum eſſe, quotieſcunque ex dicto, vel facto alterius, alii trahuntur in conſenſum peccati mortalis. Quoad materiam Diſpenſationum matrimonialium, de quibus agimus, ſi
11 impedimenta ſint occulta, & proinde pro foro conſcientiæ petita ſit Diſpenſatio, gravia ſcandala erunt, ſi Oratores, inter quos adſit impedimentum dirimens, non poſſint abſque ſcandalo ſeparari, eò quòd, vel prolem habeant, quæ parentibus deſtituta non poſſit commodè educari; vel ſi alter ex Conjugibus ſolus impedimentum novit, & cum occultum ſit, probare non poteſt, vel illud abſque famæ jactura detegere; vel ſi uterque Conjux impedimenti conſcius ſit, cum tamen probari non poſſit, nequeunt abſque ſcandalo ſeparari, nec eis permittitur aliud matrimonium inire, unde maximo incontinentiæ periculo expoſiti erunt, ut animadvertit San-
12 chez *lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 3. *in fine*. His addi poteſt probabile periculum, ut impediti in concubinatu remaneant, dum deſtituti remedio Diſpenſationis obtinendæ, ſe cognoſcant;
13 vel timeant, ut ſi impedimentum detegatur, fama cum honoris dedecore jactetur, vel fœmina à Conſanguineis ſuis, vel à viro verberibus affligatur, quæ omnia, ſi impedimenta occulta ſint, ponderat, & ſcandala gravia judicat idem Sanch. *l. c. num.* 5.

14 At ſi ſuper publicis impedimentis petatur Diſpenſatio ad contrahendum, ſcandala gravia ſunt, ſi matrimonium non contrahatur inter Oratores, qui copulam carnalem inter ſe habuerunt, vel cum ſuſpicione ejuſdem converſati ſunt; vel ſi matrimonium ex aliqua cauſa nulliter contractum ſit, & niſi diſpenſetur ſuper impedimento divortium fiet, ut ponderant Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *num.* 9. & 10. Covarruv. 4. *Decret. tom.* 1. *part.* 2.

cap.

Digitized by Google

15 *cap. 6.* §. 10. *num.* 13. Item gravia ſcandala erunt, quando adeſt probabilis timor inimicitiarum, & jurgiorum; vel quoties rimetur fornicationis periculum ratione juventutis contrahentium, ut benè docet idem Sanch. *lib.* 8. *d. diſp.* 19. *n.* 9. Scandala gravia inſu-
16 per intelliguntur pericula peccatorum incontinentiæ, fornicationis, & ſimilia, ut docet Averſ. *de Matrim. qu.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Regulariter verò, in fine;* Quas cauſas, & alias, quæ ſecundùm caſuum contingentiam coram Delegato probabuntur, conſiderabit Delegatus, cui Diſpenſatio fuerit à Pontifice commiſſa.

Hæc autem ſcandala non requiritur de
17 neceſſitate ut certa ſint, vel certò immineant, ſed ſufficit ſi probabiliter timeantur, niſi Diſpenſatio ſequeretur; vide quæ diximus *lib. pr.*

18 Porrò eſt adeò neceſſaria in Chriſtiana Republica evitatio ſcandalorum, ut, ne ipſa eveniant, multa permittantur, quæ aliàs non permitterentur, ut infra *num.* 34. dicemus. Et propterea aliqua de ſcandalis hic ſubnectere opportunum erit, ut dignoſcatur, quàm utile ſit hujuſmodi ſcandala evitari, & tolli.

19 Scandalum græcè idem ſignificat, ac latinè, offenſio, ſive ruina: unde qui dicto, vel facto aliquem ſcandalizat, eum offendit, ac ruinæ occaſionem ei præbet.

20 Duplex eſt ſcandalum, ſpeciale, & ge-
21 nerale; ſpeciale illud dicitur, quod ex ſe eſt cauſa ruinæ, & in illo per ſe directè intenditur proximi ruina; generale verò eſt, quod
22 per accidens eſt cauſa ruinæ; & ideò dicitur generale, quia licèt ex ſe ſit occaſio ruinæ, attamen eſt præter intentionem operantis, qui aliàs non intendit ſcandalum offerre; Divus Thom. *ſec. ſecund. qu.* 43. *art.* 3.

23 Scandalum generale eſt duplex, activum
24 & paſſivum; activum dicitur, factum, ſeu dictum minùs rectum alteri ex ſe occaſionem ruinæ præbens, ſive alter peccet, ſive non.

25 Paſſivum eſt peccatum ejus, qui ſcandalizatur, quod vel oriri poteſt ex ſcandalo activo, ſcilicet ex facto, vel dicto alterius minus recto, vel ex bono opere alterius non habente ſpeciem mali; & tunc eſt ſcandalum ſolùm paſſivum, quia occaſio ſumitur, licèt non præbeatur, de quo dixit Apoſtolus ad Romanos 7. *Lex quidem ſancta, & mandatum ſanctum, juſtum, & bonum, ſed peccatum occaſione accepta ſeduxit me;* & hoc ſcan-
26 dalum paſſivum triplex eſt, quia vel naſcitur ex malitia, eò quòd ex ſua culpa de alterius opere bono, vel non habente ſpeciem mali ſumitur occaſio ruinæ, tale dictum, vel factum in malam partem interpretando; vel ex infirmitate, & fragilitate; aut ex ignorantia, quando licèt opus bonum ſit, ignoratur bonum eſſe, & ex ea ignorantia inducitur ad ſcandalizandum, quia fragilis eſt, & infirmus; & ſic ex opere aliàs licito, pro ſua fragilitate inducitur ad lapſum, ut poteſt dari exemplum in ornatu fœminæ licito, ex quo pravus ex malitia, fragilis ex fragilitate, & ignorans illum licere, poteſt ex ignorantia ſcandalizari. Scandalum, quod ex malitia procedit, vocatur Phariſeorum, qui ſcandalizabantur, quia Diſcipuli Chriſti Domini non lavabant manus; & tamen cum D. N. Jeſus Chriſtus ſatisfeciſset ſcandalum accipientibus, dixit, *Sinite illos;* Matth. 15. & propter iſtud non ſunt omittenda bona ſpiritualia, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis; nec bona temporalia, nobis pro aliis ad conſervandum commiſsa, ſunt prætermittenda; & ita legimus S. Thomam Cantuarienſem res ſuæ Eccleſiæ repetiiſſe, licèt de hoc Rex Angliæ valde ſcandalizaretur, & Divus Gregorius ſuper Ezechielem ait, *Si de veritate ſcandalum ſumitur, utilius eſt, ut ſcandalum ſumatur, quàm ut veritas relinquatur;* & ob
27 ſcandalum vitandum pretermitti debet omne id, quod non eſt contra veritatem Vitæ, Doctrinæ, & Juſtitiæ; Corrad. *Reſponſ. Caſ. Conſcient. part.* 1. *qu.* 248. unde Verſus

Scandala pro Vita, Doctrina, Juſtitiaque
Tu non effugies; ſunt in reliquis fugienda.

28 *Pro Vita*, hoc eſt pro Deo; quia nunquam eſt mortaliter peccandum.

29 *Pro Doctrina;* quia Doctor, vel Concionator nunquam debet falſum dicere, vel prædicare, quantumcunque ſcandalum immineat.

30 *Pro Juſtitia* verò; quia pro nullo ſcandalo debet Judex falſam ſententiam, nec Teſtis falſum teſtimonium ferre, ut docet Hoſtienſ. *in Summa, lib.* 1. *titulo De Renunciat. verſ. Cui fiat renunciatio.* Quamvis aliquando ratione ſcandali vitandi dimittatur vera Doctrina, non tamen dicendo falſitatem, ſed tacendo veritatem; & quandoque etiam dimittatur veritas Juſtitiæ, non tamen faciendo alicui injuſtitiam, ſed non puniendo delinquentem, ut ex Divo Thoma docet idem Corrad. *l.c.* vide pro prædictis Viguer. *Inſtit. Moral.* ubi *de Scandalo, nu.* 124. Pontium *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 18. Sylveſt. *in Summ. part.* 2. *verbo Scandalum, per totum,* Azor. 2. *par. lib.* 12. *cap.* 16.

31 Porrò ſcandala ſunt ita vitanda, ut Prælatis præcipuè nil ſit cum ſcandalo faciendum. *cap. Ad aures* 5. *de tempor. Ordinat.* Marant. *Reſp.* 4. *num.* 30. *part.* 2. Et proindè
32 Eccleſia non repetat Decimas in locis, in quibus dari non conſueverunt, propter ſcandalum vitandum; Fœlin. *de Reſcriptis,* §. *Nihil,* & in omnibus ſcandalum Populi ſit ſemper evitandum. *cap. Duo pueri* 12. *de deſpon-*
33 *ſat. impub.* & ut diximus, ad ſcandalum vitandum, receditur à Regulis Juris.

Tri-

34 Triginta tres caſus enumerat Fœlin. *d.* §. *Nihil, de præſcript.*, inductos contra Juris Regulas, cauſa ſcandali vitandi, quos hìc ſuccinctim recenſebo.

1 Primus eſt, ſi ſcandala timeantur, Clericus Orientalis non eligit in Eccleſia Occidentali.

2 Ordinarius, ob timorem ſcandali, non providet Expectanti Apoſtolico.

3 Solum ſcandalum, etiam ſine culpa, facit aliquem haberi pro irregulari.

4 Quando adeſt ſcandalum, Clericus non adminiſtrat in Beneficio, quamvis aliàs ſit idoneus, ut ſi ſit leproſus, &c.

5 Ut ſcandalum vitetur, toleratur Clericus aliàs privandus.

6 Spoliatus non reſtituitur ante omnia.

7 Pœna Legis *Si quis in tantum*, C. *Unde vi* omittitur.

8 Aliquando punitur non puniendus, vel ſaltem acceleratur pœna, pro cujus impoſitione deberet antea ſcribi ad Superiorem.

9 Si totus Populus eſt hæreticus, Inquiſitor non procedit, ſed ſcribit ad Pontificem.

10 Epiſcopus ſua Eccleſia privatur, dato æquali cambio.

11 Prohibetur Epiſcopo diſpenſare cum Clerico deficiente in purgatione.

12 Ratione ſcandali vitandi prohibentur matrimonium contrahere illi, inter quos nullum adeſt Impedimentum.

13 Prohibetur eligi is, qui in nullo deliquit.

14 Papa movetur ad diſpenſandum ſuper matrimonio illegitimè contracto.

15 Inferior etiam poterit apponere manus in cauſa ad Papam devoluta.

16 Ob ſcandalum vitandum tolerantur inutiles.

17 Si adſit ſcandalum, petenda eſt Diſpenſatio à voto, quamvis revera non obliget.

18 Si immineat ſcandalum inter aliquas Familias, debet Epiſcopus præcipere, nè matrimonium contrahatur; ſicut enim ad ſcanlum vitandum aliquando permittitur matrimonium inter impeditos, & ſuper eo diſpenſatur, ita è converſo, ſi ſcandala timeantur, non debet contrahi inter non impeditos.

19 Quamvis tacens in actu oneroſo conſentire præſumatur, quando eſt præſens, ut dicat animum ſuum, tamen fallit ubi tacuit timore ſcandali.

20 Ad vitandum ſcandalum, Papa aliquando concedit ſimplicibus Sacerdotibus id, quod eis aliàs non competit, v. gr. Chriſmandi poteſtatem, & ſimilia.

21 Quando adeſt ſcandalum, non eſt licitum ad ſtrictiorem Religionem tranſire.

22 Quamvis alicui liceat rem ſuam à tertio occupatam auferre, dum à Judice non ſperet illam conſequi, tamen fallit, quando immineret ſcandalum.

23 Si Papa notoriè ſcandalizaret Mundum, poſſet deponi.

24 Si duo contendant de Papatu, & ex hoc oriatur ſcandalum, poteſt uterque deponi; & ſi factæ fuiſsent diverſæ electiones, poſſet Concilium, ratione ſcandali vitandi, utramque caſsare.

25 Si Populus non poſſit prævenire percuſſorem Cardinalis, juxta formam Capit. *Fœlic. de pœn. in 6.* niſi cum ſcandalo, non incurrit pœnam, de qua ibi in fine, ſi eum non punit.

26 Non debet Epiſcopus mutare vetuſtam conſuetudinem, quamvis invalidam, ex qua Princeps diù contulit Beneficia à ſe fundata, quando ex hoc dubitatur de ſcandalo; ſed debet reſcribere Papæ, qui talem conſuetudinem, vel eradicet, vel confirmet.

27 Quando Epiſcopus vocatur ab Archiepiſcopo, tamen ſi dubitetur de ſcandalo, debet prius parere Regi.

28 Propter ſcandalum remittitur pœna; non tamen æterna, v. gr. ſi peccavit Multitudo; & Princeps non punitur, ubi timetur de ſcandalo; & Multitudo non excommunicatur, nec Princeps, niſi peccatum ejus non ſit, quàm fortè ſcandalum.

29 Licèt parte non citata factum revocari poſſit, tamen fallit, ubi in primo actu fuit omiſsa citatio propter ſcandalum.

30 Propter ſcandalum imminens poteſt ſuperſederi ſuper executione Præcepti Apoſtolici, quamvis pœnalis.

31 Ratione ſolius ſcandali poteſt formari Inquiſitio, abſque alia fama.

32 Propter ſcandalum recedi poteſt à Forma data à Superiore.

33 Licet Lex injuſta non obliget in foro conſcientiæ, quia non videtur eſse Lex, ſi juſta non fuerit, tamen obligat aliquando, fortè propter ſcandalum evitandum, propter quod homo debet juri ſuo cedere; hucuſque Fœlin. *l. c.*

35 Poſſunt etiam prædictis addi alii caſus, quibus ratione ſcandali vitandi, permittitur recedi à Regulis Juris.

1 Primò diſſimulari poteſt cum his, qui in matrimonio putativo bona fide vivunt, ignorantes impedimentum dirimens, quod inter ipſos verè adeſt. *Cap. Quia circa 6. de conſangu. & affin.* Navarr. *lib.* 4. *Conſil. titul. de Regul. conſ.* 84. *num.* 6. *pr. edit.* & nos latè diximus *lib. prim.*

2 Quamvis matrimonium non prohibeatur conjunctis ultra quartum gradum, tamen, ſi ſcandalum adſit, poteſt induci conſuetudo, ut matrimonia etiam in quinto gradu contracta, nulla ſint. Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. cap.* 20. *n.* 14. Pyrrh. Corrad. *in d. Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 68.

3 Ra-

3 Ratione ſcandali vitandi Papa diſpenſare ſolet ſuper diſſolutione matrimonii ſolùm rati ; Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 16. *num.* 3. & nos diximus *lib.* 2.

4 Ut ſcandala vitentur multa fiunt , quæ aliàs non fierent, & multa denegantur etiam contra Juris regulas. Pariſ. *de Reſignat. Beneſ. lib.* 3. *qu.* 17. *nu.*25. Alex. de Nævo *conſ.* 103. *nn.* 9. Farinac. *Conſ. Crim.* 30. *lib. prim.* Ricc. *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 410. *nu.* 1.

5 Ratione vitandi ſcandali aliquando Jus quæſitum perditur. Pariſ. *de Reſignat. d. qu.* 17. *n.* 22. Innocent. *in cap. Niſi cum pridem, de renunciat.*

6 Prohibitio ad evitanda ſcandala poteſt fieri non ſervatis ſervandis. Marius Antonin. *Var. Reſol. lib.* 1. *reſol.* 102. *nu.* 17.

7 Dum adeſt timor ſcandali, valent acta facta non ſervatis ſervandis. Marius Antoninus *dd. Var. Reſol. lib.* 3. *reſol.* 9. *nu.* 23.

8 Crimina ſunt toleranda , ſi ex correctione poſſit oriri ſcandalum , & ſchiſma . Ricc. *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 23. *in princip.*

9 Ut ſcandalum evitetur, delinquens poteſt aliquando impunè dimitti, Farinac. *Conſ. Crim. lib.* 1. *conſ.* 30. *in addit. lit. A. verſ. Et particulariter.*

10 Ut malum majus evitetur, ſemper eſt ſuſtinendum minus. *Cap. Non ſolum,* 7. *cauſa* 22. *qu.* 4. Riccius *l. c.*

11 Præceptum poſitivum non obligat cum ſcandalo, vel cum periculo animæ, ſeu corporis, Ricc. *in d. Praxi, reſol.* 346. *nu.* 3.

12 Monachus effectus Epiſcopus, ſeu Canonicus Regularis, ſi ſcandalum generetur, poteſt in habitu ſuperiori ſe conſormare cum aliis. *Gloſ. in cap. In nova actione* 22. *verbo Nec habitu, in fine, cauſa* 16. *qu.* 7. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 8. *num.* 107.

13 Ad vitandum ſcandalum permittitur divortium inter Conjuges. Averſ. *de Matr. qu.* 23. *ſect.* 10. *verſ. Secundo videri.*

36 Plura inſuper de ſcandalo vitando recenſent Cæſar Lambert. *de Jure Patronat. part.* 2. *lib.* 2. *pr. qu. princip. art.* 31. *nu.* 3. *& part.* 3. *lib. ſec. qu.* 4. *princip. art.* 8. *per totum, & quæſt.* 5. *princip. num.* 3. *eodem lib.* Paulus de Cittadin. *de Jure Patronatus, part.* 6. *art.* 3. *à num.* 29. idem Fœlin. *in cap. Ex Literis de homicid.* Paulus Fuſc. *de Viſit. lib.* 2. *cap.* 28. *nu.* 6. Pariſ. *de Confid. quæſt* 8. *num.* 18. *& de Reſignat. Beneſ. lib.* 3. *quæſt.* 18. *num.* 23. *& lib.* 5. *quæſt.* 3. *à nu.* 155. Sylveſt. *verbo Scandalum, per totum* ; Corrad. *Reſp. Caſ. Conſcient. part. prim. quæſt.* 248. *per totum* ; Alexan. de Nævo *conſ.* 103. Dian. *part.* 3. *tractat.* 5. *Reſol.* 18. *& Reſol.* 37. *part.* 4. *tractat.* 4. *Reſol.* 21. *& part.* 5. *tract.* 5. *Reſol.* 18. *& tract.* 7. *Reſol.* 17. *& Reſolut.* 4. 8. 15. 16. 21. 22. 23. 24. 25. 31. *&* 39. *& tract.* 14. *Reſol.* 3. Bonacin. *de Leg. & Peccatis, diſp. ſecund. quæſt.* 4. *puncto* 2. §. *Unico*, Joannes Viguer. *Inſtit. Moral. nu.* 124. Layman. *lib.* 2. *tractat.* 3. *cap.* 13. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *Diſput.* 19. *à nu.* 9. ſatis diffuſè Pont. *de Matrim. lib.* 5. *toto Capitulo* 18. diffuſiſſimè omnium Vaſquez in quodam peculiari Opuſculo, *de Scandalis.*

LAUS DEO, DEIPARÆQUE VIRGINI.

Digitized by Google

APPENDIX

AD

D. VINCENTII DE JUSTIS

TRACTATUM

DE DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS,

In qua continentur nonnullæ additiones, & annotationes,

Necnon quamplures Caſus in S. CONGREGATIONE CONCILII noviſſimè reſoluti,

Et ad ornatum ejuſdem Operis collecti cum eorum Argumentis, ac Indice.

LIBER IV.

LUCÆ MDCCXXVI.

TYPIS SALVATORIS ET JOANN. DOMINICI MARESCANDOLI.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

ANNOTATIONES, ET ADDITIONES

AD LIBRUM II.

Cap. 5. ſub num. 33.

1 EAdem Concluſio, quòd Cognatio Spiritualis in Baptiſmo, vel Confirmatione contrahatur per Principalem, non autem per Procuratorem, firmatur ab *Eminentiſſ. Petra in Comment. ad Conſt. Apoſtol. tom. 2. ad Conſtit. 5. Honor. III. ſect. 2. num. 12. pag. 442. Clericat. de Matrim. dec. 23. nu.* 28. & noviſſimè reſolutum fuit *à S. Congregat. Conc. in Theatina Matrimonii* 13. *Septembris* 1721.

Ibid. num. 44.

2 Et quòd non Confirmatus ſuſcipiens alium in Confirmatione non contrahat cognationem Spiritualem declaravit eadem S. Congregatio Conc. *in Licien.* 13. *Junii* 1654. *ut ex lib.* 19. *Decr. fol.* 358.

Et num. 50.

3 Juxta ibi firmata circa tactum Baptizati, vel Confirmati fuit pariter declaratum ab eadem S. Congregatione Conc. in *Bobien.* 20. *Decembris* 1653. *ut ex dicto lib.* 19. *Decr. fol.* 296.

Cap. 8. num. 8. & ſeqq.

4 Ad hoc, ut publicæ honeſtatis impedimentum oriatur ex Sponſalibus, requiritur, ut non ſolùm ea valida ſint, juxta Tridentinum, ſed etiam, ut de illis clarè, & indubitanter appareat, & quidem cum mutua utriuſque Partis repromiſſione *ex Rot. in Lunen. Sarzanen. Sponſalium* 28. *Junii* 1694. *cor. Pio inter deciſ. ad Deluc. tom.* 2. *lib.* 14. *dec.* 6. *& poſt Monacell. tom.* 2. *deciſ.* 31.

Ibid. num. 50. & ſeqq.

5 Ex ſponſalibus de futuro mutuo conſenſu diſſolutis nullum oriri impedimentum, ultrà hic adductos per Auctorem noſtrum, declaravit *S. Cong. Conc.* 10. *Januarii* 1637. & 13. *Junii* 1654. *ut ex d. lib.* 19. *Decr. fol.* 358. Seu contrarium hodie tenendum eſset: formiter enim diſputato articulo in eadem S. Congregatione ſub *die* 6. *Julii* 1658. An, Sponſalibus validè ab initio contractis, & deinde mutuo conſenſu diſſolutis, ſublatum ſit impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis, cenſuit non eſse ſublatum. Factâque Sanctiſſimo relatione, Sanctitas ſua prædictam S. Congregationis ſententiam approbavit, eamque juſſit in dubium amplius non revocari, ut apud *Fagnan. in cap. ad audientiam de Sponſal. nu.* 29. *Clericat. de Matrimon. dec.* 30. *num.* 8. 9. 10. *ubi citat Juſt. hoc cap.* 8.

Eodem. cap. 8. num. 20. & ſeqq.

6 In comprobationem eorum, quæ dixit hic Auctor noſter circa validitatem Sponſalium, & Matrimonii impuberum, ubi malitia ſuppleat ætatem, & quando hæc à malitia ſuppleri dicatur, vide *Urſaya tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 29. *& tom.* 5. *par.* 2. *diſcept.* 17.

Et num. 37. & ſeqq.

7 Quòd Pater pro Filio impubere poſſit Sponſalia contrahere, iſtaque ſubſiſtant, quoties filius pubertatem egreſsus non reclamaverit, dixit *Rot. in Vicen. Sponſalium* 17. *Junii* 1715. §. *Minus etiam cor. R. P. D. Criſpo*. Ubi etiam quòd Pubes cum impubere

Sponſalia contrahens, illius pubertatem expectare teneatur, ejuſque conſenſui, vel diſſenſui poſtmodum ſtare compelli poſſit.

Dicto cap. 8. *num.* 60.

8 Ad evitanda ſcandala, vitæque periculum an concedi ſoleat diſpenſatio, ut quis ducat in Uxorem eam, quam carnaliter cognovit, & poſtea ſet. ſer. matrimonium contraxit, & conſummavit cum ejus filia, pro affirmativa ſcripſit *Urſaya tom.* 4. *par.* 1. *diſc.* 12. *ubi ſub num.* 17. *citat Juſt. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. Sed negativè in illo caſu reſpondit *S. Congreg. Conc.* 28. *Martii* 1716. *apud eumdem Urſaya ibid. num.* 32.

Cap. 9. *num.* 19. *& ſeqq.*

9 Ultra atteſtationem ſuper ſtatu libero, requiritur de neceſſitate, ut fiant denunciationes etiam in loco originis, ſicut declaravit S. Congreg. Conc. *in Senogallien.* 29. *Januarii* 1684. *lib.* 34. *Decr. fol.* 28. ibi „
„ Bartholomæus Joannis Titta origine Se-
„ nogallienſis matrimonium contrahere de-
„ ſiderans extrà locum originis, ſupplicat
„ declarari, an ultra fidem ſtatus liberi,
„ neceſſariò faciendæ ſint denunciationes
„ matrimoniales etiam in loco originis,
„ prout prætendit Parochus, coram quo
„ matrimonium contrahi debet. Die 29. Ja-
„ nuarii 1684. Sacra &c. reſpondit „ *De-*
„ *nunciationes etiam in loco orginis eſſe ne-*
„ *ceſſarias.*

10 Hoc tamen non habet locum in caſu, quo aliquis per longum tempus, puta per ſeptem, vel decem annos habitaverit in loco, ubi matrimonium contrahere intendit; tunc enim ſufficete atteſtationem Super ſtatu libero, abſque denunciationibus, declaravit eadem *S. Congreg. Conc. in Veſcellen.* 6. *Maji* 1719.

Cap. 10. *num.* 15. *& ſeqq.*

11 Quòd concurrente legitima probatione, non conſummationis matrimonii, poſſit ſummus Pontifex diſpenſare in matrimonio rato, non conſummato, etiamſi prius judicialiter actum fuiſſet de nullitate matrimonii ex capite impotentiæ, & alter conjugum diſſolutioni obſiſteret, dummodò ejus reſiſtentia ſit irrationabilis; materiâ funditus examinatâ in acerrimo partium contradictorio, reſolvit eadem S. Congreg. Conc. *in Januen. diſpenſationis* 9. *Septembris* 1719. *&* 27. *Januarii* 1720. *& in Tiraſonen. matrimonii* 18. *Septembris* 1723. videatut etiam *Urſaya tom.* 2. *par.* 1. *diſcept.* 3. *& tom.* 3. *par.* 2. *diſcept.* 21.

Cap. 12. *num.* 72. *& ſeqq.*

12 Quòd deflorans virginem ſub promiſſione matrimonii compelli poſſit præcisè ad illud contrahendum etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, abſque metu nullitatis ipſius, etiamſi fictè promiſiſſet; & quòd non liberetur per oblationem dotis, cum hæc ſuffragetur tantùm ubi virgo deflorationem paſſa ſit abſque fide matrimonii, pluries reſpondit *Rota*, & præſertim *in Albanen. ſponſalium* 15. *Septembris* 1710. *cor. Anſaldo, & in Camerinen. ſponſalium* 12. *Junii* 1711. §. *Motivum cor. Eminentiſſ. Priolo, & in Majoricen. ſponſalium* 29. *Junii* 1712. *cor. Eminentiſſ. Scotto confirmata, die* 26. *Februarii* 1713. *cor. Eminentiſſ. Falconerio; & in Pampilonen. ſponſalium* 1. *Februarii* 1715. *cor. eodem Eminentiſſ. Falconerio, confirmata die* 26. *Junii* 1715. *cor. R. P. D. Criſpo*, & reſolutum fuit à S. Congreg. Conc. *in Hydruntina matrimonii* 13. *Septembris* 1721.

13 Iſtaque coactio per Cenſuras contra deflorantem virginem ſub expreſſa fide matrimonii intrat etiamſi ſponſalia juramento vallata non ſint, ut ponderavit *Rot. in d. Albanen. ſponſalium ſuper Cenſuris* 15. *Septembris* 1710. *cor. Anſaldo, & in d. Pampilonen. ſponſalium* 26. *Junii* 1715. *cor. R. P. D. Criſpo.*

14 Quod autem eadem coactio per Cenſuras non intret contra mulierem ſponſalia adimplere detrectantem, cum hæc ſit tantum monenda, non autem cogenda ex *cap. requiſivit de ſponſal. & Text. in cap. ex literis eod. tit.* permittens coactionem, loquatur ſolùm de maſculo renuente ſponſalia adimplere, diſtinguit *Rot. in d. Albanen. ſponſalium ſuper Cenſuris* 15. *Septembris* 1710. *cor. Anſaldo, & in d. Vicen. ſponſalium* 17. *Junii* 1715. §. *Verum &c. cor. Reverendiſſimo Criſpo Archiepiſcopo Ravennaten.*

15 Si verò talis ſtuprator ſub promiſſione matrimonii carceribus ſit mancipatus, & in eis matrimonium contrahere velit, vel contrahere cogatur, eidem aſſiſtere non poteſt Parochus, in cujus Parochia carceres reperiuntur, ſed adhibendus erit Parochus habitationis, vel domicilii alterius ex ſponſis; aliàs matrimonium eſſet nullum, ut declaravit S. Congreg. Conc. in *Farſen. Matrimonii* 26. *Maji* 1707. *apud Urſayã tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 30. *in fin. & per tot. & tom.* 2. *part.* 1. *diſcept.* 1. *num.* 36.

Eod. cap. 12. *num.* 88.

16 Juxta ibi firmata circa revalidationem matrimonii metu contracti ob copulam maritali affectu poſtmodum inter conjuges habitam, unde opus non ſit nova Parochi, & Teſtium præſentia ſi metus ſit occultus, habetur etiam in Folio S. Congreg. Conc. *in Cæneten.* 20. *Martii* 1723. Quando autem metus eſt publicus eadem S. Congregatio ſæpius reſpondit matrimonium metu contractum, eoque purgato per cohabitationem cum carnali copula, ac per alios familiaritatis actus, non convalidari, niſi iterum contrahatur adhibitâ rurſus ejuſdem S. Concilii

cilli

cilii forma, ut *in Hiſpalen.* 20. *Junii* 1609. *& in Conſtantinopolitana* 16. *Septembris* 1634. *relatis in Folio ipſius S. Congregationis in Panormitana* 30. *Septembris* 1719.

Cap. 14. *num.* 31.

17 Et quòd votum continentiæ non ſit de ſubſtantia ordinis, ſed illi accidentaliter annexum ex ſtatuto Eccleſiæ, itaut ad ſui eſſentiam requirat liberam voluntatem, quâ ceſſante, non obliget, deciſum fuit à *Rota*, recedendo à binis præcedentibus deciſionibus *cor. Emerix jun. dec.* 870. *num.* 1. *&* 2.

Ibidem num. 35.

18 S. Congregatio Conc. in *Pariſien.* 6. *Maji* 1645. Cenſuit concedi poſſe, ſi Santiſſimo placuerit, diſpenſationem in forma Commiſſaria uxorato ſuſcipiendi ſacros Ordines, verificatâ ipſius ætate 62. annorum, & ætate Uxoris 58. annorum, quòdque iſta emiſerit votum caſtitatis in manibus Archiepiſcopi Pariſien., & quòd ex atteſtatione ejuſdem ceſſet in illa omnis incontinentiæ ſuſpicio, & ipſe ſit benemeritus S. Sedis Apoſtolicæ ob ſervitium præſtitum S. Congregarioni de Propaganda Fide, *ut ex lib.* 17. *Decr. fol.* 471.

Cit. cap. 14. *num.* 58. *& ſeqq.*

19 Quando jura matrimonii ſunt læſa, & diminuta propter ſententiam divortii, quòd poſſit conjux innocens in ſæculo remanere, & alter ad religionem tranſire, ſi conjux innocens ei licentiam præſtet, adſunt quatuor in urbe judicata, alterum tempore Innocentii Papæ X. qui, accitis Theologis, ita judicavit, teſte *Lezan. conſ.* 30. *num.* 27. & cætera tria S. Congreg. Concilii, nempe *in Lucana* 14. *Novembris* 1682. *in Ferrarien.* 2. *Maji* 1693. *& in Januen.* 2. *Maji* 1722. *relata in folio ejuſdem S. Congreg. in Salamantina* 6. *Martii* 1723. Solùmque ſupererat difficultas, an conjux innocens in ſæculo remanens emittere teneretur votum ſimplex caſtitatis, quod in dictis caſibus fuerat demandatum. Sed in poſtrema *Januen.* recurrente viro innocente, qui in ſæculo remanebat, & reclamante adverſus talem obligationẽ ſibi ſuper impoſitam, eadem S. Congregatio *die* 23. *Maji* 1722. illam abolevit, uti habetur in præcitato folio *diei* 6. *Maji* 1723. ea quidem ſumma ratione, quia Jura prohibentia profeſſionem, ſeu mutationem ſtatus alterius conjugum abſque voto continentiæ emittendo ab eo, qui remanet in ſæculo, procedunt in caſibus, in quibus matrimonium integrum, & illæſum perſeverat; ſecus autem quando ipſius jura læſa, & diminuta ſunt, quemadmodum explicant *Dian. Coord. tom.* 2. *tract.* 6. *reſ.* 226. §. 2. *Donat. in prax. rer. regul. tom.* 2. *par.* 2. *tract.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 7. *Reginald. in prax. for. Pœnit. tom.* 2. *lib.* 31. *tract.* 5. *cap.* 42. *nu.* 327.

20 Prædictaque procedere videntur in terminis tantum matrimonii læſi propter adulterium; non autem ſi matrimonium læſum eſſet ex ſententia divortii lata propter ſævitiem, vel aliam cauſam præſeferentem impedimentum temporale, uti habetur apud *Clericat. de matrim. dec.* 39. *num.* 3. *& in Erotem. cap.* 146. *num.* 4. *& in d. folio Salamantinæ* 6. *Martii* 1723. §. *Primum, &c.*

Eod. cap. 14. *num.* 62.

21 Auctoritatibus ibi citatis addi poteſt *Fagnan. in cap. conjugatus de converſ. Conjugat. num.* 10. *& ſeqq.* & reſolutio *S. Cougreg. Conc. in Converſanen. diſpenſationis* 16. *Martii* 1675.

Ibidem num. 64.

22 Et intantum in *cap. veniens de converſ. conjugat.* uxor, quæ captiosè & dolosè inducta fuerat ad ſuum aſſenſum præſtandum, ut vir ejus religionem ingrederetur, repellitur à viro vindicando, in quantum poſt ingreſſum viri in Monaſterium, cum alio commiſerat adulterium, ut ponderat *Abb. in d. cap. Veniens, & Pirringh. ibidem* §. 4. *num.* 22. *& ſeqq. & explanatur in folio S. Congreg. Conc. in Turonen.* 7. *Septembris* 1720.

Cap. 15. *num.* 8. *& ſeqq.*

23 Eamdem Concluſionem, quòd matrimonia inter Hæreticum, & Catholicam, ubi, ſecundùm conſuetudinem regionis, Hæretici cum Catholicis tolerantur, ſint valida, eò quia ad contrahendum matrimonium, uti elevatum in Sacramentum, requiratur ſolùm paritas Baptiſmi, non Fidei, firmavit Rot. *cor. Card. Caprara, dec.* 319. *num.* 14. *&* 15.

Cap. 16. *num.* 23. *& ſeqq.*

24 Quamvis ex adulterio cum fide inter Conjugatos data, & viciſſim acceptata, contrahendi matrimonii, impedimentum criminis oriatur, ad effectum tamen diſſolvendi matrimonium ſer. ſer. contractum, probari debent concludenter, & per rigoroſas probationes, quæ in criminalibus requiruntur, duo illa requiſita, nempè adulterium, & fides viciſſim data, & hinc inde acceptata, ut dixit Rot. *in Carpentoracten. Matrimonii*, 28. *April.* 1701. *cor. Priolo in Mantiſſ. ad Deluc. tom.* 4. *lib.* 14. *dec.* 4. *per tot.*

Cap. 17. *num.* 30.

25 Idem etiam, quòd ſcilicet aliud brevius tempus ad cohabitandum pro faciendo experimento, aſſignari poſſit à Judice, reſolutum fuit à S. Cong. Conc. *in Ariminen. Matrimonii*, 16. *Martii* 1720. *&* 8. *Martii* 1721. *apud Urſayam, tom.* 4. *part.* 1. *diſcept.* 13. *num.* 75. 76. *&* 77.

Ibid. num. 70.

26 Quòd Text. *in cap.* 1. *de frigid. & malef.* denegans audientiam mulieri, quæ non reclamavit initio matrimonii, allegando viri impotentiam, non procedat quando mulier negat copulam, & eſt parata ad ſui corpo-

ris

ris oſtenſionem, firmat Sanchez *de Matrimon. lib. 7. diſp. 109. num. 6. & 7.* Panimoll. *deciſ. 51. nu. 14. & ſeqq.* Quæ quidem inſpectio eo caſu per Judicem decernenda eſt juxta Text. *in cap. Propoſuiſti, de probat.* & fieri poſſe non ſolùm quoad mulierem, ſed etiam quoad virum, ita et taliter, ut Judex mandare valeat utrumque eſse recognoſcendum, exemplis relatis probat Sperell. *dec. 141. nu. 24. & 46.* & declaravit S. Cong. Conc. *in Giennen. 15. Maii* 1723. Quando autem ob viri impotentiam ſit locus diſſolutioni matrimonii, vel potius cohabitationi triennali, & quomodo probetur impotentia, quot ſint ejus ſpecies, & differentiæ, & alia ad rem, vide in Magiſtralibus *dec. 10. & 11. inter Deciſ. ad Deluc. de Matr. tom. 2. lib. 14.* Urſaya *tom. 1. part. 1. diſcept. 12. & tom 2. part. prim. diſcept. 3.*

Eod. Cap. 17. num. 85.

27 Si Monialis evaderet Ermaphrodita, & in ea prævaleret ſexus virilis, quòd ſit ejicienda è Monaſterio, & profeſſio ſit nulla, ac dos eidem reſtituenda ſit per Monaſterium, reſolutum fuit à Sac. Congreg. Conc. *in Spoletana, 14. Martii* 1722. in cujus Folio ſub die 31. Januarii ejuſdem anni quamplura de Ermaphroditis perdoctè adducuntur.

Cap. 19. num. 52. & ſeqq.

28 Quòd matrimonium nulliter contractum, ſi poſtmodum transferatur domicilium, ratificari debeat coram Parocho moderni domicilii, declaravit S. Congregatio Concilii in *Bovinen. Matrimon. 28. Septembris 1697.* relata in calce Folii Cauſarum ejuſdem Sacr. Cong. pro die 20. Februarii 1723. ubi pleniſſimè habetur quis ſit proprius Parochus ad effectum validitatis matrimonii, & alias reſolutiones adducit Fagnan. *in cap. Significavit, de Paroch. num. 28. & ſeqq.*

Ibid. poſt num. 96.

29 Pro complemento materiæ de præſentia Parochi in matrimoniis neceſſaria in iſto capite per D. Juſtum explanatæ, quæri poteſt coram quo Parocho celebranda ſint matrimonia Vagorum, & Militum. Quoad primos: vagi dicuntur non ſolùm illi, qui relicto antiquo domicilio, navigant, aut iter faciunt, quærentes ubi ſe ſiſtant, juxta Text. *in l. ejus, §. Celſus, ff. ad municip.* Sed etiam illi, qui nullibi certam, & conſtantem ſedem, aut domicilium, vel quaſi domicilium habent, Reginald. *in Prax. For. Pœnit. lib. pr. num. 64.* Leſs. *de Juſtit. & Jur. lib. 2. cap. 40. de Vot. diſp. 18. nu.* 121. Pignatell. *conſ. 79. n. 34. tom. 5.* Et ſicuti vagi utriuſque ſpeciei nullum proprium habent Parochum, ſed quilibet Parochus eſt eorum Parochus, ita contrahere poſſunt matrimonium coram quolibet Parocho illius loci, in quo actu morantur, ut latè probant Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 25. nu. 11.* Barboſ. *de Paroch. part. 2. cap. 21. nu. 89.* Piringh. *ad lib. 4. Decret. tit. de clandeſt. deſponſat. num. 19.* Cabaſſut. *in Theor. Jur. Can. lib. 3. cap. 26. nu. 4.* Quod procedit tam ſi uterque Conjux ſit vagus, quàm ſi alter ex eis tantùm vagus ſit; Cum enim ad matrimonii validitatem ſufficiat, quòd illud contrahatur coram Parocho Sponſi, vel Sponſæ, quando Sponſus eſt vagus, ideo quilibet Parochus eſt ejus Parochus, ut proſequitur Sanchez *d. diſp. 25. n. 14. & 15.* Barboſ. ad Concil. *ſeſſ. 24. de Refor. Matr. cap. 7.* & plenius in Folio Cauſarum S. Cong. Conc. *in Jadren. 24. Auguſti* 1720.

30 Quò verò ad Milites; ejuſdem S. Congregationis recepta ſententia eſt, quòd Capellanus Caſtrenſis, abſque ſpeciali facultate S. Sedis, vel expreſſa Ordinarii licentia, non poſſit aſſiſtere matrimoniis, quæ fiunt à Militibus, ſive hi degant in Præſidiis, ſive in Caſtris, & Stationibus hybernis, aut æſtivis, ſive etiam ſint poſiti in actuali expeditione, juxta reſolutiones apud Anaclet. *in Jus Canon. tom. 4. tit. 3. de clandeſt. deſponſat. §. 2. num. 97.* & apud P. Schiaram *in Addit. ad ſuam Theolog. Bellic. fol. 139. & 140.* Urſayam *tom. 2. part. 1. diſcept. 14. num. 59. & ſeqq.* & apud Monacell. *tom. 3. tit. 2. form. 5. num.* 5. Verùm quia Milites non præſidiarii regulariter ſunt forenſes, neque domicilium verum, nec quaſi domicilium habitationis habent, ſed parati ſemper eſſe debeant ad proficiſcendum quò ſibi demandetur, ac per accidens ſit, quòd in Stationibus hybernis, vel æſtivis ſibi aſſignatis conſiſtant; nihil aliud requiri videtur ad plenè ſuadendum eos eſſe vagos, & ſic poſse matrimonium validè contrahere coram Parocho loci, ubi pro tempore exiſtunt, ut docent Anaclet. Reiffenſt. *ad d. lib. 4. d. tit. 3. §. 2. nu. 94.* Paſqualig. *in Prax. Jejun. dec. 190. nu. 2. & in quæſt. ſelect. quæſt. 11. nu. 5. & 6.* Bertacchin. *Vot. deciſ. 145. nu. 8.* Pignatell. *conſ. 79. nu. 34. tom. 5.* P. Schiara *in d. Theol. Bellic. tom. 2. diff. 13. lib. 6. num. 7. & ſeqq. pag.* 130. Nequaquam reſiſtente Text. *in l. Municeps, ff. ad municip.* cum quo pertranſeunt Van-Eſpen *in Jus Eccleſ. Univerſ. tom. 1. part. 2. tit. 12. nu. 14. & 15.* Zipeus *Conſ. Can. 2. n. 7. de Offic. Ord. & lib. 4. de Sponſal. conſ. 7. nu. 2. & reſp. 3. nu. 1. & ſeqq.* Textus enim dicit Militem habere domicilium ubi moratur, ſed id intelligitur de Milite præſidiario, non de Milite in Caſtris hybernis, vel æſtivis, ſeu in Stationibus degente, ut explicant Mansfeld. *de Juriſdict. & Jur. Milit. Belgic. tract. 1. cap. 6. pag. 68.* Villoſ. *de ſerv. fugitiv. cap. 20. §. 2. n. 46.* & in iiſdem terminis Militum in præſidiis degentium loqui videntur. Van-Eſpen & Zip. *l. c.* ſicuti uberius advertitur in dicto Folio S. Cong. Conc. *in Jadren. 24. Aug.* 1720.

Quæ-

31 Quæri etiam poteſt quænam Parochi præ-
ſentia requiratur, an ſcilicet ſufficiat præ-
ſentia phyſica, ſeu materialis ſejuncta ab
omni cognitione, & intelligentia; aut illa,
quæ ſit cum poſitivo diſsenſu; ſeu potius ne-
ceſſaria ſit præſentia moralis humano modo,
& cum advertentia, itaut Parochus teſtari
poſſit de matrimonio actualiter contracto.
Quòd non ſufficiat præſentia purè phyſica,
& materialis, deciſum habetur à S. Congre-
gatione Concilii, in qua propoſitis infraſcri-
ptis dubiis, videlicet.

„ I. An Parochus teneatur prohibere, & quan-
„ tum in ſe eſt, poſitivè reſiſtere clandeſti-
„ nis matrimoniis; & quatenus affirmativè.

„ II. An ob inopinatum caſum, deficientibus
„ aliis mediis prohibendi, & reſiſtendi, pec-
„ cet, vel malè faciat tentando fugam, clau-
„ dendo oculos, & aures obturando.

„ III. An Parochi præſentia, de qua loquitur
„ Sac. Conc. Trid. *cap. 1. ſeſſ. 24. de Reform.*
„ *Matr.* cum illis verbis -- *qui aliter, quàm*
„ *præſente Parocho &c.* -- debeat eſse mo-
„ ralis humano modo, & cum advertentia,
„ itaut poſſit eſse teſtis matrimonii actuali-
„ ter, & de facto contracti, non verò vo-
„ luntatis contrahendi; vel ſufficiat potius
„ ſola præſentia phyſica, ſeu materialis.

„ IV. An affectante Parocho non audire verba,
„ vel non videre nutus attentantium clan-
„ deſtinè contrahere matrimonium, & re-
„ vera illa non audiente, vel iſtos non vi-
„ dente, validum ſit matrimonium coram
„ ipſo attentatum.

Die 7. Martii 1700. eadem S. Congrega-
tio Conc. cenſuit, *reprobatâ opinione, quòd*
ſufficiat præſentia Parochi purè phyſica, ſeu
materialis, providendum eſſe in caſibus parti-
cularibus. Ut apud Monacell. *in Formul. Ec-*
cleſ. tom. 1. tit. 10. form. 8. num. 1. & ſeqq.
& tom. 3. tit. 2. form. 5. nu. 13. Bertacchin.
Vot. dec. 100. Urſaya *tom. 1. part. 2. diſcept.*
2. nu. 214. & tom. 2. part. pr. diſcept. 21. nu.
79. & tom. 4. part. 2. diſcept. 2. nu. 122.

32 Eo autem caſu, quo Parochus affectet,
aut procuret non audire contrahentium con-
ſenſum, arripiendo fugam, vel aures obtu-
rando, quòd matrimonium ſit validum, cum
non ſit repoſitum in arbitrio, & poteſtate
Parochorum matrimonii libertatem reſtrin-
gere dixit Rot. *in Romana Matrimonii, 4. Fe-*
bruarii 1697. *cor. Urſino*, quæ eſt inter De-
ciſ. ad Deluc. *tom. 2. lib. 14. dec. 5. & in Pla-*
centina Matrimonii, 15. Martii, & 18. No-
vembris 1715. cor. Emo Scotto. Sed videatur
Urſaya *d. tom. 1. part. 2. diſcept. 1. & 2. per*
tot. ubi contrarium firmat, & materiam pro
veritate juſsu ipſius S. Congregationis Conci-
lii luculenter examinat, innumeros referen-
do Auctores ſuper præmiſſis quatuor dubiis
in eadem Sac. Congregatione propoſitis; &
tom. 2. part. 1. diſcept. 21. ac plenius tom. 3.
part. 1. diſcept. 1. per tot. Monacell. *tom. 3.*
dicto tit. 2. form. 5. nu. 7. & ſeqq.

33 Si tamen Parochus vi, vel fraude ad aſ-
ſiſtendum vocatus, vel detentus, revera au-
diat, & intelligat, ac ſenſu percipiat con-
trahentium conſenſum, itaut de illo teſtifi-
cari poſſit, etiamſi fingat, aut affectet non
audire, matrimonium erit quidem illicitum,
ſed validum, ut relatis pluribus ejuſdem S.
Congregationis Reſolutionibus firmat de
communi ipſe Urſaya *d. tom. 1. part. 2. di-*
ſcept. 2. nu. 88. & ſeqq. & tom. 2. part. prim.
diſcept. 10. à nu. 135. & diſcept. 21. nu. 89.
Et ita intelligendas eſse Deciſiones, & De-
creta contraria advertit Monacell. *d. tom. 3.*
tit. 2. form. 5. num. 12.

34 Tam contrahentes matrimonium de facto,
omiſſis denunciationibus, quàm teſtes eidem
ſcienter, & per dolum aſſiſtentes, puniri poſ-
ſunt ab Epiſcopo pœna arbitraria, ut ultra
adductos per Juſt. *lib. 2. cap. 19. nu. 37.* fir-
mat, eo citato, Clericat. *de Matrimon. dec.*
34. num. 3. & eſt certum apud omnes. An
35 autem hujuſmodi arbitrium ad pœnam ex-
communicationis extendi poſſit, videatur
Card. Deluc. *de Matr. diſc. 2. ſub nu. 7.* Mo-
nacell. *dicto tit. 2. form. 5. n. 4.* ubi annuere
videntur præſertim in ſubſidium, ſi pœnæ
pecuniariæ eſsent inexigibiles. Pignatellus
tom. 4. conſultat. 147. num. 17. ubi, quòd ſic
contrahentes interdici debent ab ingreſſu Ec-
cleſiæ, & quòd non ſunt abſolvendi, niſi
pœnitentiâ publicâ peractâ. Urſaya *tom. 1.*
part. 2. diſcept. 17. nu. 5. & tom. 2. part. pr.
diſcept. 14. nu. 25. & tom. 3. part. 1. diſcept.
prim. §. 7. nu. 8. & ſeqq. ubi relatis pluribus
Reſolutionibus dictæ S. Congregationis re-
ſolvit negativè. Et eadem S. Congregatio
36 *in Firmana, 24. Aprilis* 1723. Mulctavit con-
trahentes in ſcut. 10. Eccleſiæ Parochiali
applicandis, eos excuſando à gravioribus pœ-
nis, quia illorum intentio fuit præmittere
denunciationes, ſed non potuerunt, ob ſu-
perventum impedimentum. Quatenus enim
Sponſi contrahere volentes ſer. ſer. inveniant
in Parocho irrationabilem difficultatem aſſi-
ſtendi matrimonio, poſſunt licitè illum ad-
ducere doloſa æquivocatione ad aſſiſtendum,
37 dummodo vim non inferant ejus perſonæ,
ut notat Urſaya *tom. 1. part. 1. diſceptat. 3.*
nu. 86. & tom. 2. part. 1. diſcept. 10. à num.
135. & 151.

Finis Annotationum, & Additionum.

APPENDIX CASUUM

IN SACRA CONGREGATIONE CONCILII

RESOLUTORUM,

Et ad ornatum hujus Operis collectorum.

LUCÆ MDCCXXVI.

TYPIS SALVATORIS ET JOANN. DOMINICI MARESCANDOLI.

SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

INDEX

Argumentorum Caſuum, qui in hac Appendice continentur.

CASUS I.

Sequutâ declaratione nullitatis Matrimonii ob impotentiam perpetuam ſponſi, an obſtet impedimentum publicæ honeſtatis, propter quod Sponſa tranſire non poſſit ad ſecunda vota cum conſanguineo primi viri, cum quo habuit copulam, & an ſoleat indulgeri diſpenſatio.

CASUS II.

Impedimentum affinitatis ex copula fornicaria, oppoſitum à conjunctis ſponſi matrimonium ægre ferentibus, ut attendatur, examinandi ſunt teſtes formiter ſuper ægreferentia.

CASUS III.

Agitur de eadem materia, & ſuppletur examini dd. Teſtium per juramentum mulieris ſe non habuiſſe copulam cum conjunctis ſponſi.

CASUS IV.

Status liberi probatio requiritur etiam in matrimoniis contrahendis inter Cives, & pro mercede Cancellarii ſervari debet taxa Innocentiana.

CASUS V.

Diſpenſatio Apoſtolica ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, non expreſsâ cohabitatione inter ſponſos ſequuta, eſt exequenda, ſtante illorum paupertate.

CASUS VI.

Exequenda item eſt Apoſtolica diſpenſatio, ſtante ſponſorum egeſtate, licet interceſſerit cohabitatio cum fama commercii carnalis, minime tamen ſequuti.

CASUS VII.

Calviniſta ductâ uxore, quæ, eo abſente, ſeparationem a Judice Acatholico obtinuit, an hæreſi abjuratâ, poſſit ad alia vota tranſire, primâ uxore adhuc ſuperſtite.

CASUS VIII.

Matrimonium contractum coram alio Sacerdote, quàm proprio Parocho, cum ſola aſſertione licentiæ ab eo reportatæ, an ſit validum.

CASUS IX.

Matrimonium contractum abſque denunciationibus, eoque conſummato cum conſanguinea, mediante Apoſtolica diſpenſatione, impugnata ante executionem à ſponſo, qui ob id Carceribus mancipatus fuit, an ſit validum.

CASUS X.

An Vicarii Capitulares diſpenſare queant in gradibus prohibitis, & quid dicendum de matrimoniis contractis cum hujuſmodi diſpenſationibus.

CASUS XI.

Ex ſponſalibus de futuro contractis poſt alia jam contracta cum conſanguinea, mediante Apoſtolica diſpenſatione, an oriatur impedimentum publicæ honeſtatis.

CASUS XII.

Sponſalia inita inter Perſonas aliquo impedimento dirimenti ligatas non ſunt valida.

CASUS XIII.

Promiſſio non ducendi aliam, quàm Bertam, cum mutua repromiſſione, an importet ſponſalia abſoluta.

CASUS XIV.

Parochi Eccleſiarum Religionis Hieroſolymitanæ non poſſunt matrimoniis aſſiſtere, abſque probatione ſtatus liberi coram Ordinario facienda.

CASUS XV.

Matrimonium contractum attentatè coram Parocho negante audiviſſe conſenſum, qui tamen ab aliis præſentibus teſtatur, an ſit validum, vel potius renovari debeat.

CASUS XVI.

Diſſoluto matrimonio ob impotentiam, quæ ſupponebatur perpetua in fæmina, cum vir ad alia vota tranſierit, & mulier copulam habuerit cum alio viro, an cum iſto ea ſit deſponſanda, vel potius reſtituenda ſit primo viro.

CASUS XVII.

Ex Baptiſmo in Eccleſia reiterato per Parochum ignorantem prius fuiſſe domi collatum, an oriatur Spiritualis cognationis impedimentum.

CASUS XVIII.

Negante ſponſo ſe protuliſſe verba mutuum conſenſū præſeferentia, & aſſerente Parocho ſe audiviſſe tantùm verba ſponſæ, ſi tamen mutuus conſenſus à pluribus teſtibus connubialibus probetur an matrimonium ſit validum.

CASUS XIX.

Copula inter conſanguineos habita poſt obtentam diſpenſationem, ſed nondum exequutam, an reddat eam invalidam, & impediat legitimationem prolis.

CASUS XX.

Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo per breve tempus alter conjugum habitabat, an ſit validum.

CASUS XXI.

Matrimonium attentatum per ſponſum coram Parocho ſacrum faciente, qui non intellexit fæminam ullum verbum reſpondiſſe, an ſit validum.

CASUS XXII.

Agitur de eadem materia matrimonii attentati coram Parocho, & Teſtibus.

CASUS XXIII.

Diſpenſatio ſuper diſſolutione matrimonii non conſummati an concedatur, ſtante natura efferata viri, & periculo perverſionis ſponſæ.

CASUS XXIV.

Matrimonium contractum à Pſeudoreligioſo an ſit validum.

CASUS XXV.

Matrimonium contractum ex falſa cauſa, & præſertim ob incompetentiam dotis, quando ſit nullum.

CASUS XXVI.

Agitur de eadem materia, de qua in præcedenti caſu.

CASUS XXVII.

Matrimonium contractum inter conjunctos tertio, & quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradibus, prævia Apoſtolica diſpenſatione ſuper quarto, an, & quando ſit validum.

CASUS XXVIII.

An, & quando ſummus Pontifex diſpenſare poſſit in radice matrimonii quoad omnes effectus, etiam civiles.

CASUS XXIX.

An Vitricus ducere poſſit in uxorem eam, quæ fuit Uxor Privigni ſui.

CASUS XXX.

Impedimētum publicæ honeſtatis oriens ex Matrimonio rato, & non conſummato, ſed nullo, non tamen ex defectu conſenſus, uſque ad quem gradum protrahatur.

CASUS XXXI.

Matrimonium contractum coram Sacerdote deputato per Vicarium Generalem poſtquam Epiſcopus Parocho inhibuerat, ne matrimonio aſſiſteret, an ſit validum.

CASUS XXXII.

Diſpenſatio ſuper impedimento primi gradus affinitatis, vel publicæ honeſtatis proveniente ex matrimonio nullo ex defectu conſenſus, an concedi ſoleat.

CASUS XXXIII.

Subdiaconi, vel Diaconi quandò diſpenſari ſoleant ſuper voto continentiæ ad effectum contrahendi matrimonium.

CASUS XXXIV.

Mulier Hebræa ad Fidem converſa an poſſit matrimonium contrahere cum Fideli, omiſſa interpellatione primi viri Infidelis.

CASUS XXXV.

Matrimonia ſecreta, ſeu conſcientiæ an ſint valida, & licita, & an, & quando ſit tradenda authentica eorum atteſtatio.

Ar-

Digitized by Google

A R G U M E N T U M.

Sequuta declaratione nullitatis Matrimonii ob impotentiam perpetuam ſponſi; cum ſponſa contraxiſſet ſponſalia cum alio conjuncto in tertio conſanguinitatis gradu cum primo viro, & cum eo copulam habuiſſet, negata fuit diſpenſatio ſuper impedimento publicæ honeſtatis, & inhibitum, ne tranſiret ad ſecunda vota.

C A S U S I.

BRIXINEN. DISPENSATIONIS.

OB impotentiam naturalem, & perpetuam Jacobi Philippi de Gonera loci Puechenſtam Chirurghorum, ac Medicorum Judicio pro inſanabili recognitam, per Officium Eccleſiaſticum Curiæ Brixinen. lata fuit Sententia declarans nullum fuiſse Matrimonium ab eodem Jacobo Philippo contractum cum Maria de Vallaxa ejuſdem loci, liberumque eſſe dictæ Mariæ cum alio quocumque viro ulteriores Nuptias contrahere, quam quidem Sententiam ab utraque parte acceptatam fuiſse Plebanus dicti loci teſtatur.

Eadem igitur Maria cum Silveſtro Pezziei in tertio gradu Conſanguineo prædicti Jacobi Philippi prioris viri ſui, ſponſalia contraxit, & copulam ſucceſſive habuit; Cumque poſtea iidem Sponſi per Datariam diſpenſari inſtitiſſent ab impedimento publicæ honeſtatis in tertio gradu proveniente ex matrimonio rato cum dicto Jacobo Philippo, remiſsæ fuerunt eorum preces pro habendo voto ad hanc Sacram Congregationem, quæ primò reſcripſit Epiſcopo pro informatione, & voto deinde vero Proceſsum tranſmitti mandavit. Tranſmiſsa itaque informatione, in qua prædicta omnia confirmantur, & voto Oratorum precibus conformi, totoque demum Proceſsu ſuperius expoſita comprobante EE. VV. conſulere dignabuntur.

An ſit locus petitæ diſpenſationi in caſu &c.

Sac. Concilii Congregatio die 10. Jan. 1705. reſpondit. *Negativè, & inhibeatur, ne tranſeat ad ſecunda vota.*

A R G U M E N T U M.

In caſu oppoſitionis alicujus impedimenti, conſiderandum eſt, an opponentes egrè ferant Matrimonium.

C A S U S. II.

TROPIEN. MATRIMONII.

A Sententia, qua Ordinarius pronunciavit non adeſse, neque obſtare impedimentum Affinitatis, provenientis ex duplici aſserta fornicaria copula per Patrem & Patruum Caroli de Romano ſponſi, ut opponebatur, habita cum Fauſtina de Laurentio ſponſa, quin idem Carolus filius, & reſpectivè prætenſorum Fornicantium Nepos cum dicta Fauſtina matrimonium celebrare poſset, Theodora ſponſi mater appellationem ad A. C. interpoſuit, ſed cauſa partibus etiam utrinque conſentientibus poſtea delata ad hanc Sacram Congregationem, iſta ſub die 29. Novembris proximè præteriti probationes coadjuvandas eſse reſpondit.

Cum vero dilapſo jam à menſe, & ultra termino ad probandum aſſignato, eadem Theodora ſuper hujuſmodi impedimento à ſe oppoſito meliora documenta cumulare, ac deducere hactenùs neglexerit; ideo Sponſi ad effectuationem ejuſdem matrimonii properantes ad dubium tunc propoſitum, reaſsumpto benignè Folio prædicto die diſtributo, ab EE. VV. reſponderi iterum humiliter exorant.

Sac. Congregatio Concilii die 7. Februarii reſpondit.

Examinentur Teſtes formiter, & recipiantur informationes ſuper ægre ferentia matrimonii.

A R G U M E N T U M.

Stante ægreferentia conjunctorum, matrimonio ſeſe opponentium, & non conſtito per legitimas probationes de impedimento Affinitatis ex aſserta copula fornicaria provenientis, reſponſum fuit non conſtare de matrimonio.

C A S U S III.

EADEM TROPIEN. MATRIMONII.

SUper duplici aſs. Affinitatis impedimento per Theodoram Guadagneriam matrem Caroli de Romano matrimonium cum Fauſtina de Laurentio cōtrahere cupientis in Curia Epiſcopali oppoſito, & per Decretum Vicarii Generalis rejecto, Sacra Congregatio ſub die 29. Novemb. 1704. probationes coadjuvari mandavit; Negligente autem eadem Theodora probationes conſovere ſub die 7. Februarii labentis anni, eadem Sacra Congregatio denuò conſulta, an conſtaret de legitimo impedimento Affinitatis, Teſtes formiter examinari, ac informationes ſuper ægreferentia matrimonii recipi juſſit.

Inſtiterunt itaque ſponſi præfati coram eodem Vicario Generali, ut dictæ Theodoræ ad repetendos formiter Teſtes aliàs inductos terminus præfigeretur, utque ſuper ægre ferentia conjunctorum dicti Caroli Informationes reciperentur, & quia illa nedum in termino ſibi aſſignato, ſed nunquam hactenus dd. Teſtes repeti curavit, iidem ſponſi, inductis quatuor Teſtibus, qui de ægreferentia dictæ Theodoræ matris, Hieronymi de Romano Patrui, & Antonii Amantis Cognati dicti Caroli ſponſi, deponere conantur, ab EE. VV. iterum, & tertio declarari ſupplicant.

An conſtet de legitimo impedimento Affinitatis in caſu &c. Sac.

Sac. Congregatio Concilii die 28. Novembris 1705. reſpondit. *Negtivè, preſtito tamen juramento per mulierem non habuiſſe copulam nec cum patre, nec cum patruo ſponſi.*

ARGUMENTUM.

Etiam in matrimoniis contrahendis inter Cives in Civitate Ortonen. requiritur probatio ſtatus liberi, & quoad mercedem Cancellarii Epiſcopalis ſervetur taxa Innocentiana.

CASUS IV.

ORTONEN.

PER notiſſimam Taxam Innocentianam indiſtinctè cavetur, quod in omnibus materiis matrimonia, ac ſponſalia concernentibus, tam ſcilicet pro executione diſpenſationum Apoſtolicarum, probatione ſtatus liberi, & defectus in futuris contrahentibus canonici impedimenti, quàm pro diſpenſatione à denunciationibus, ac licentia contrahendi domi, vel alibi, vel tempore inſueto, & prohibito, vel in præſentia alterius Sacerdotis, quàm Parochi, & in quolibet actu, quem fieri oporteret, vel contingeret ab Epiſcopo, ejus Vicario, & quolibet alio Officiale miniſtro, vel familiari nullum penitus emolumentum in pecunia, vel aliis rebus ſub quocunque prætextu, aut quæſito colore etiam ſtrenæ, vel ſpontanei muneris exigatur, ſed Cancellarius dumtaxat mercedem labori ſcripturæ proportionatam exigere valeat, hac ſtatuta menſura, quod nimirum pro diſpenſationum executione julios tres, pro depoſitione antem cujuslibet Teſtis ſuper ſtatu libero, aut ſuper defectu canonici impedimenti julium unum ille recipere poſſit, dummodo integra impenſæ ſumma ſcutum unum monetæ Romanæ, aut valorem illi æquivalentem in moneta pro Regionum diverſitate currente in totum non excedat.

Prævia reſolutione publici Conſilii, & ſpecialis Procuratoris conſtitutione pro habendo ad hanc Sacram Congregationem recurſu Civitas per ſupplicem libellum alias ſuperiori anno expoſuit, quod licet in matrimoniis inter Cives contrahendis obuli tantum quindecim pro denunciationibus, & alii quinque julii pro Miſſæ celebratione, ac nuptiali benedictione Parocho ſolvi conſueverint; Attamen Epiſcopus ultra prædictam ſummam alios julios novem cum dimidio Curiæ Eccleſiaſticæ ſolvendos eſſe decreverat.

Sacra igitur Congregatio pro informatione de more literas ad Epiſcopum dedit, qui cum in ſua relatione aſſerat, ſub mentito Civitatis nomine recurſum ab aliis per calumniam potius interponi, dum ad coercendam libertatem, quæ invaluerat, contrahendi abſque Curiæ Eccleſiaſticæ licentia, & ſine aliqua ſtatus liberi probatione in executionem plurium Decretorum Sacræ Congregationis Sancti Officii per Edictum quidem omnibus Curatis interdictum fuit, ne quemquam abſque prædicta licentia, & fide liberi ſtatus matrimonio conjungere audeant, nihil tamen unquam ab ipſo Epiſcopo, vel ejus Vicario à contrahentibus prætenſum fuit, ſed Cancellarius dumtaxat carolenos circiter octo monetæ Regni ad julios ſex monetæ Romanæ, non aſcendentes pro ſuo mero labore in Teſtium examine ad probationem liberi ſtatus recipiendo exegit.

Propterea ſub die 27. Junii 1705. eadem Sacra Congregatio preces ſubſcribi, & ſubſequenter ſub die 8. Auguſti ejuſdem anni jura pro parte Civitatis producta Epiſcopo communicari mandavit; Hodie vero contendente præfata Civitate pro matrimoniis inter Cives contrahendis probationem liberi ſtatus non eſſe neceſſariam, vel minorem mercedem Cancellario deberi; Idcircò ipſius Epiſcopi defenſore in Curia jam monito EE. VV. reſpondere rogantur.

Primò. An in matrimoniis inter Cives contrahendis probatio liberi ſtatus requiratur? Et quatenus affirmativè.

Secundò. An, & quæ ſumma pro ſuo labore per Cancellarium Curiæ Epiſcopalis exigi poſſit in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 27. Martii 1706. reſpondit. *Quoad primum affirmativè, & quoad ſecundum ſervetur Taxa Innocentiana, & amplius in omnibus.*

ARGUMENTUM.

Obtenta Diſpenſatio Apoſtolica ſuper Impedimento conſanguinitatis, ſeu affinitatis, non expreſſa cohabitatione, ſtante paupertate, exequenda eſt.

CASUS V.

NULLIUS PONTIANI.

OBtinuerunt de menſe Octobris ſuperioris anni Philippus Magalortus loci Nazzani, & Angela Pretioſa Rotellini de loco Pontiani à SS. D. Noſtro Diſpenſationem ſuper tertio conſanguinitatis inter ipſos intercedentis gradu Eminentiſſimo Abbati pro executione directam, ut matrimonium, quod invicem inire cupiebant, in facie Eccleſiæ ritè celebrare poſſent. Cumque Eminentiſſimus Abbas Vicario ſuo literarum Apoſtolicarum hujuſmodi executionem commiſerit, ipſe animadvertens Pontifici expoſitam non fuiſſe cohabitationem, quæ inter prænominatos ſponſos interceſſerat, & à ſponſo licèt monito, ut ab illa ſe abſtineret, poſt contracta ſponſalia, per annum, & ultra continuata fuerat, petitam d. diſpenſationis executionem concedere noluit.

Sponſi igitur prædicti aſſerentes ſe pauperrimos eſſe, nec alterius novæ diſpenſationis ex-

pen-

penſas ferre poſse, exhibita primò ſimplici fide ſex Teſtium, adductiſque deinde aliorum quinque formiter examinatorum depoſitionibus ad probandum, quod honeſtè, & ſine ullo prorſus ſcandalo ſimul cohabitaverint, apud hanc Sac. Congregationem pro ejuſdem diſpenſationis executione inſtiterunt, quæ informationem, votumque Eminentiſſimi Abbatis expetiit; Ille autem in ſua relatione confirmans, quòd ſponſi cohabitaverint, & monitioni de ſeparatim vivendo non paruerint, eorum precibus indulgendum non eſse, ſed novam ab ipſis diſpenſationem cum expreſſione dictæ cohabitationis obtinendam eſse exiſtimat, nec ſuffragari, quòd pauperes illi ſeſe aſserant, cum ex cauſa paupertatis, quatenus ea ſubſiſtat, minori ſumptu d. diſpenſationem obtinere valeant. Nunc igitur ab EE. VV. quæritur.

An Diſpenſatio Apoſtolica ſit exequenda in caſu?

Sac. Congreg. Concilii die 1706. reſpondit. *Affirmativè.*

ARGUMENTUM.

Ex eodem capite paupertatis, & converſationis habitæ cum fama commercii carnalis in caſu diſpenſationis obtentæ cum expreſſione, quod mulier, ob anguſtiam loci, virum paris conditionis invenire nequeat, licèt aliàs conſtet ex teſtium depoſitionibus Oratores eſſe infimæ conditionis, & mulierem facilè in ejus patria virum conditione ſibi parem invenire poſſe, diſpenſatio, ut ſupra, obtenta exequenda eſt.

CASUS VI.

BISACIARUM DISPENSATIONIS MATRIMONII.

CUm ſolâ cauſæ expreſſione, quòd Agnes Zingarella nequiret invenire virum paris conditionis, ob anguſtiam loci Oppidi Vallatæ, proptereâque cuperet in matrimonio copulari cum Dominico Zamarra in tertio, & quarto conſanguinitatis gradu ſibi conjuncto, utrique ſupplicanti conceſsæ fuere à Sede Apoſtolica literæ diſpenſationis directæ pro executione Vicario Generali, cum clauſulis conſuetis ſuper verificatione expoſitorum, ejus conſcientiæ remiſsâ.

Sed eo obtentu, quod Vicarius executionem petitam differret, Oratores adierunt hanc Sacram Congregationem, ſupplicantes, ut præviâ declaratione, quod ſit locus Literarum executioni, injungatur eidem Vicario, ut eas exequatur, eo vel magis urgente fama eorum commercii carnalis, etſi revera non ſecuti, necnon paupertate, utpote propriis laboribus, & induſtria victum quærentium.

Precibus ad Epiſcopum remiſſis, idem refert ex informatione legitimè capta per ejus Vicarium, minime verificari cauſam expoſitorum eo quòd Teſtes inducti deponant, Oratores eſse infimæ conditionis, & Agnetem facile in d. ejus Patria virum ſibi conditione parem invenire poſſe; fatetur tamen, eos eſse pauperes propriis laboribus, & induſtriis viventes, ac inter ipſos poſt præſatas diſpenſationis literas obtentas converſationem fuiſse cum fama commercii carnalis non tamen habiti (nullimodè expreſſis hiſce novis cauſis in eiſdem literis) quibus ſtantibus Epiſcopus cenſet, Oratoribus indulgendum. Itaque EE. VV. conſultiſſimo oraculo declarandum proponitur.

An ſit locus executioni literarum diſpenſationis in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 19. Jun. 1706. reſpondit. *Affirmativè.*

ARGUMENTUM.

Calviniſta quidam ritu ſuæ regionis uxorem duxerat, quæ, eo abſente ſeparationem à Judice Acatholico obtinuit. Poſtmodum idem Calviniſta gremio S. Rom. Eccleſiæ reſtitutus ad altar nuptias convolavit; cumque prætenderetur ſecundum connubium ob ſuperviventiam primæ uxoris nullum eſſe, reſponſum fuit non conſtare de nullitate primi matrimonii.

CASUS VII.

PASSAVIEN. MATRIMONII.

DUodecimus agitur annus, quo Joanns Henricus Wis Tiguri Helvetiorum ejus Patria, quodămmodò adactus connubium iniit Calviniſto ritu cum Eliſabeth Burchardin; atqui non diu cum ea verſatus, judicialiter illius diſsolutionem petiit, qua delegata, ſolo ceſſit, ac militaria Batavorum ſigna ſecutus in Indias Orientales cum claſse maritima iter intendit, ibique totum ſeptemnium moram traxit.

Verùm cum is abſens eſset, intereà Heliſabeth, quam petiit conjugii ſeparationem, judiciali ſententia ab Acatholico Judice Tigurino obtinuit; quâ ſanè ſignificatâ Henrico ex Indiis Amſtelodamum reverſo, ſub die 17. Maji 1705. depoſitis Calviniſtarum erroribus, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ gremio reſtitutus, nuptiarum fædere ſe junxit juxta formam Sac. Concil. Trident. cum Maria Barbara Exnezin in Eccleſia Parochiali Faldburgenſi Bavariæ inferioris Paſſavien. Diœceſis.

Quibus ità peractis, præter ſpem, ex Aulico Conſilio Monachi Decretum prodiit ipſis jugalibus notificatum, declarans ſecundum hoc connubium nullum, irritumque eſse ob ſuperviventiam primæ uxoris Tigurinæ, itemque jubens Conjuges ab invicem divertere.

Cum autem ipſe Henricus deſuper habuerit recurſum ad Vicarium Generalem, alioſque Of-

ficia-

ficiales Eccleſiaſticos Conciſtorii Epiſcopalis Paſſavien. nullum eiſdem viſum fuit pronunciare judicium, priuſquam venerandum S. Sedis Apoſtolicæ oraculum excipiant, præcipue in hoc caſu, qui ſtatum firmaret in illis regionibus; delatiſque precibus ad ſupremum S. Inquiſitionis Tribunal, & ad hanc Sac. Congregationem remiſſis, humillimè Orator efflagitat ab EE. PP. declarari.

An conſtet de validitate primi matrimonii ita, ut ſecundum ſit irritum in caſu &c.

Sacra Congregatio Concilii die 20. Novembris 1706. reſpondit — *Non conſtare de nullitate primi matrimonii.*

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum coram alio Sacerdote, quàm proprio Parocho, licet cum aſſertione licentiæ ab eo reportatæ, de qua tamen aliter non conſtet, eſt nullum.

CASUS VIII.

DUBIUM MATRIMONII.

JAmdudum remiſſa hac cauſa à Tribunali S.Inquiſitionis ad hãc S.A.C.Congr.ſuper crimine polygamiæ, quo ſupponebatur coinquinatus Antonius Auguſtinus Borghinus, militari nomine nuncupatus, Moncalieris, quòd nempe vivente adhuc Margharita Emanuella illius prima uxore, reiteraverit nuptias cum Julia, ac ſemel, iterum & tertio deſcripta in foliis Congregationum, dierum nempe 7. & 21. Maji, atque 30. Julii Anni 1701. Diſcuſſoque articulo in quo difficultatis cardo unice vertebatur, nimirum ſuper facultatibus Sacerdotis Cappellani militum Ordinis Minorum Obſervantium in Stationibus degentis, qui adſtitit præfatis primis nuptiis in oppido de Montis, quique aſſerebat, ſe licentiam obtinuiſſe à Parocho ejuſdem Oppidi prævie defuncto, atque demandato examine Vicarii ejuſdemmet loci, qui inibi Juriſdictionem Archidiaconalem exercet, idem certè faſſus fuit numquam hujuſmodi licentias Cappellanis Militum præbuiſse,& matrimonia celebrata coram eiſdem ſignanter coram d. Cappellano non fuiſſe adnotata in libris, quinimmò nomina, & patriam contrahentium latere. Hinc Sac. Congr. ſub præmiſſa die 30. Julii ad dubium tunc propoſitum: an matrimonium contractum inter Auguſtinum Antonium, & Margheritam ſit validum? Cenſuit: *non conſtare de validitate matrimonii*. Cujus decreti vigore Auguſtinus ex tunc relicta Margharita repetiit thorum Juliæ cum qua uſque modo cohabitavit.

Verùm cum nuper idem Auguſtinus reſciverit, cauſam ejuſmodi reſolutionis fuiſse defectum præſentiæ dicti Cappellani ſine legitima facultate, quam quidem cauſam antea ignoraſse profitetur, hinc demuò pro ſerenitate conſcientiæ recurrit ad ante dictum Tribunal S. Inquiſitionis, exponens præſatum Cappellanum adhuc defunctum nomine P. Joannem Baptiſtam, ante nuptias celebratas cum Margharita, obtinuiſse licentiam, ipſomet Oratore præſente, à Parocho Edemontii pariter demortuo; de qua quidem licentia informatos eſse ſubjunxit Albertum de Balbis Ducem ſuæ Legionis, & Joſephum Anime, unde exoravit ſibi deſuper provideri. Quapropter de Ordine ejuſdem Tribunalis, recepto examine dd. duorum teſtium à Vicario Generali S. Officii Taurini, & ad Urbem tranſmiſso, fuit ſubinde cauſa denuo remiſſa unà cum proceſsu ad hanc Sac. Congreg. Quo ſanè perluſtrato, hæc opportunè à dd. Teſtibus dicta comperiuntur.

Primo dictus de Balbis deponit: *Devo a queſto dire, che alcuni giorni avanti, che foſſe contratto il detto matrimonio del ſuddetto Borghino con la ſuddetta Emanuella, venne a trovarmi il ſuddetto Borghino come ſuo Capitano, e mi diede parte ſiccome voleva ſpoſarſi con la ſuddetta Emanuella, al che io difficultai alquanto, diſpiacendomi d' aver Soldati maritati; di lì a qualche giorno, venne da me il ſuddetto P. Gio: Battiſta Cappellano, a dirmi, ſiccome il ſuddetto Borghino voleva ſpoſare la ſuddetta Emanuella, allora io li diſſi, ſe la vuole ſpoſare, che la ſpoſi; ma ſe V. P. li deve ſpoſare, faccia le coſe con le debite maniere, cioè con la licenza del legittimo Parocho d'Edemonte, allora mi ſoggiunſe il ſuddetto P.Cappellano, gia io ho la licenza del Parrocho d' Edemonte, di fare li matrimonii de' noſtri Soldati, ſenza altro, e non lo farei, ſe non aveſſi la dovuta licenza del Parrocho, e così ſeguì il ſuddetto matrimonio, qual P. Gio: Battiſta Cappellano al preſente è morto.*

Altera depoſitio eſt prænominati Joſephi Animè hæc præſeferens: *Dopo paſſato qualche tempo, vidi il ſuddetto Moncalieri, come ho detto ſopra, andare alla Chieſa per contrarre il ſuddetto matrimonio, ed io eſſendo in compagnia d' altri Soldati, non ricordandomi, chi ſiano, gli diſſi, e come Moncalieri può andare a ſpoſare la ſuddetta Emanuella, ſe non ha avuto la licenza! Et i Soldati mi riſpoſero, che aveva ottenuta la licenza ſenza ſpiegarmi però da chi l' aveſſe avuta, e così io vidi contrarre il ſuddetto matrimonio nel ſuddetto, e medeſimo tempo.*

Hæc itaque nova jura hodie reverenter proponuntur EE. VV. expendenda, num ex iis probata remaneat prætenſa licentia Parochi Edemontii pro ſupradicto Cappellano Regulari in ſtationibus degente, ſub conſueto dubio.

An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis ſub die 30. Julii 1701. in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 3. Septembris 1707. ſtetit *in deciſis*.

ARGUMENTUM.

Contracto per quemdam Alexandrum matrimonio cum Hieronyma, omiſſis denunciationibus, in ſecundo & tertio conſanguinitatis gradu illi conjunctâ, quod matrimonium fuit etiam conſummatum, obtentâque Apoſtolica diſpenſatione, ante ejus executionem idem Alexander impugnavit d. diſpenſationem, ac matrimonii proſecutionem. Verùm cum ad inſtantiam conſanguineorum ſponſæ in carcerem conjectus fuiſſet, proteſtatione prius emiſſa Coram publico Notario, quòd quicunque actus de contrahendo matrimonio eſſet nullus, mandatum Procuræ fecit ad illud contrahendum, & dictum fuit matrimonium eſſe nullum, & non conſtare de ſponſalibus.

CASUS IX.

SALERNITANA MATRIMONII.

NUllis prævIis denunciationibus, nullâque expetita licentia Curiæ Archiepiſcopalis, Alexander Muſcatus, & Hieronyma Maurella loci Canalis hujus Diæceſis in ſecundo, & rerrio conſanguinitatis gradu ſibi conjuncti, volentes Invicem matrimonio copulari, die 26. Septembris anni 1697. ſummo mane eoram Parocho ejuſdem loci, & teſtibus, inopinarò verbis mutuum conſenſum præfeſerentibus matrimonium contraxerunr.

Delata hujus rei notitia ad Curiam Archiepiſcopalem, expedita fuit ciratio contra eoſdem ſponſos ad dicendam cauſam quare non deberent declararl excommunicati; hinc ambo, medio juramento, examinati ſub die 19. Octobris præfati anni affirmaverunt matrimonium jam contractum, farentes illud ſine denunciationibus iniiſse, propter metum conſanguineorum Alexandri ęgreferentium hujuſmodl conjugii effectuationem. Exindeque exibuerunt in actis Curiæ Apoſtolicum Breve diſpenſationis in forma pauperum ad urriuſque ſponſi inſtanriam elargitum à S. M. Innocentio XII. ſub datum Idus Januarii 1697. Vicario Generali Salernitano directum, in quo ſub aſserriva, quòd ipſi aliàs ſcientes ſe in ſecundo, & tertio à communi ſtipite provenientibus conſanguiniraris, vel affinitatis gradibus invicem conjunctos, matrimonium inrer ſe per verba de præſenti clandeſtinè, ac de facto conrraxerint, carnalique copula conſummaverint; Pontifex faculratem fecit eidem Vicario abſolvendi Oratores ab hujuſmodi inceſtu, ac cum eiſdem, verificatis paupertate, remotione ſcandali, & aliis in precIbus aſsertis, diſpenſandi, ut matrimonium Inter ſe publicè, ſervara forma ConcIlll Tridentini, contrahere, illudque in faciem Eccleſiæ ſolemnizare poſsent.

Mox verò præſatus Alexander ſub die 21. Februarii 1698. prævià aſsertiva obrentæ diſpenſationis ſuper prælibato impedimento inſtitit in Curia Archiepiſcopali pro matrimonii confirmatione, ejuſque deſcriprione in libris Parochialibus; hinc eadem die ad inſtantiam utrinſque ſponſi, binis teſtibus examinaris ſuper verificatione expoſitorum in brevi, Vicarius Generalis decrevit, ſponſos ab Invicem ſeparandos, eiſdemque impoſita pœnitentia juxra tenorem literarum diſpenſarionis, demandavit eorumdem Principalium examen ſuper interrogatorio, an copula inter eos præhabira fuerit ſub ſpe facilirandi dictam diſpenſarionem, quos quidem actus à ſe geſtos controvertit Alexander.

In hoc ſtatu Alexander ipſe ex improviſo Patrià ceſſit, & Neapolim ſe contulit, indeque per procuratorem impugnare cæpit marrimonil proſequutionem, & Apoſtolici Brevis diſpenſationem; ſubindeque pluribus actis hinc inde factis die 1. Julii prædicti anni 1698. Vicarius Generalis diffinitivam ſenrentiam protulir pro invaliditate marrimonii, ſalva tamen proviſione facienda ſuper validitate, vel invaliditate ſponſalium, à qua tamen urerque ſponſus appellationem interpoſuit. Poſt hæc procuranribus, uri ſupponitur, Hieronymæ Conſanguineis, die 21. Auguſti ejuſdemmet anni Alexander conjectus fuir in Carceres magnæ Curiæ VIcariæ Neapolis, In quibus detentus, ſub die 28. Januarii 1700. rogitu publici Norarii proteſtationem emiſit, ut quicunque actus ab ipſo ſaciendus in ordine ad conrrahendum marrimonium cum Hieronyma Maurella, haberetur pro nullo, & eademmet die mandatum procuræ fecit ad marrimonium ſuo nomine ineundum cum ſæpedicta Hieronyma, aliudque ſimile mandatum repetiit ſub die 11. Marrii ſubſequentis, & ulrerius ſub die 19. Aprilis ejuſdem anni coram Joſepho Mayno Cappellano Carcerum exploranre ejus volunrarem, declaravit ſe velle in uxorem præſatam Hieronymam; ac pariter die 25. Martii d. anni coram eodem, juramento aſseruir copulam habiram cum Hieronyma non ſuiſse ad finem facilitandi diſpenſationem, alioſque actus confecit præindicantes volunrarem effectuandi dictum matrimonium, qui in Summario dantur, etſi nonnullos ex eiſdem actibus contendat ipſe Alexander evertere cum quibuſdam arteſtationibus, extrajudicialibus tamen, ſed juraris inſertis in Proceſſu, & in Summario exhibendis. Sed ex iiſdem carceribus ſortuitò elapſus, recurrir idem Alexander ad hanc S. Congregationem, de cujus mandato Archiepiſcopus tranſmittendo copiam authenticam Proceſsus, unde ſupradicta facti ſeries eruta fuir, ac eandem recenſendo in ejus relatione, quæ ſimilirer in Summario exhibebitur, exiſtimat: quòd ſi matrimonium non ſequarur irreparabiliter prævideanrur ſcandala, & mortes inrer utriſque partis Conjunctos; nam cum Hieronyma ſit nobilium Natalium, difficilirer ſuſtinebunr tanto cum dedecore, & infamia vivere: quocirca partibus utrinque informantibus reliquum eſt, ut EE. VV. pro ſua ju-

ſtitia, & prudentia reſolvant infraſcripta dubia concordata.

I. An conſtet de nullitate matrimonii. Et quatenus affirmativè.

II. An conſtet de ſponſalibus in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 3. Martii 1708. reſpondit.

Ad primum affirmativè.

Ad ſecundum negativè.

Repropoſita Cauſa die 22. Septembris 1708. datoque dubio.

Primò. An eſset ſtandum, vel recedendum à deciſis, & quatenus &c.

Secundo. An Alexander factus fuerit inhabilis ad contrahendum matrimonium cum aliis in caſu &c. reſpondit.

Ad primum in deciſis.

Ad ſecundum, affirmativè in caſu de quo agitur.

Die verò 11. Januarii 1710., quum per eumdem Alexandrum petita eſset diſpenſatio ex cap. Incontinentiæ, votumque S. C. C. exquiſitum, an eidem diſpenſationi locus eſset, reſponſum fuit *negativè in caſu de quo agitur.*

ARGUMENTUM.

Propoſitis dubiis; Primò, an Vicarii Generales deputati à Capitulo Sede Vacante valeant diſpenſare in gradibus prohibitis ad Matrimonia contrahenda; Secundò, quomodo conſulendum in matrimoniis jam contractis cum hujuſmodi diſpenſationibus, reſponſum fuit ad primum negativè, ad ſecundum reſcriptum fuit: renovato conſenſu ad formam precum.

CASUS X.

MEXICANA VISITATIONIS SACRORUM LIMINUM.

IN relatione ſtatus Eccleſiæ anno 1704. Archiepiſcopus expoſuit, quòd Proviſores, & Vicarii Generales deputati à Capitulis, Sede Vacante, prætextu quarumdam opinionum, diſpenſationes impartiri non dubitant in gradibus prohibitis ad matrimonia contrahenda, necnon ſuper defectu natalium ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, ac beneficia Curata aſsequenda. Ac affirmare non verentur, quòd Provincialis Ordinis Prædicatorum, vigore prætenſi Privilegii à S. M. B. Pii V. conceſſi, diſpenſare valeat ſuper Bigamia vera, & reali cum iis, qui habitum ſuæ Religionis, in eaque ſacros Ordines ſuſcipere intendunt, quod etiam ad praxim deduci conſueverit, non obſtante, quòd prætenſum Privilegium fuiſset revocatum à fel. record. Gregorii XIII. in Conſtitutione, quæ omnium Regularium Privilegia redegit ad terminos Juris Communis, & S. C. T. Recitatis hujuſmodi precibus in Congregatione habita die 30. Auguſti præfati anni 1704. reſcriptum extitit. Archiepiſcopus procedat prout de Jure, & ſcribatur Nuncio Apoſtolico, ut moneat Capitulum, ejuſque Vicarios, ne tempore Sedis Vacantis ſeſe immiſceant in ordinibus, ac diſpenſationibus hujuſmodi. Datis autem literis, pro parte Archiepiſcopi inſtauratæ fuerunt eædem preces ſub motivo, quòd utræque præmemoratæ literæ evaſerint fruſtraneæ, primæ quidem ad Apoſtolicum Nuncium directæ, quòd ejus facultates ad Indiarum oras non protendantur; Secundæ verò ad Archiepiſcopum datæ, quòd cum Capitula ad fundandas ſuas facultates, abducantur variis, & ſingularibus opinionibus ſupra inſinuatis, nequeat Archiepiſcopus ſuo jure uti, niſi EE. PP. ſuper præmiſſis poſitivum reſponſum edere dignentur, ſpecificè declarando defectum dd. facultatum, ſignanter verò, quòd eadem Capitula neutiquam ſuccedunt in iis facultatibus, quibus fruuntur Epiſcopi Indiarum diſpenſandi ſuper gradibus prohibitis, ex ſpeciali Indulto Apoſtolico, quod renovari ſolet pro ſingulis novis Epiſcopis cum incomperto ſit, quòd in iis, quæ Epiſcopis competunt Jure delegato, Capitula, Sede Vacante, non ſuccedunt, ut in terminis matrimonii firmavit *Rot. dec. 16. num. 1. coram Pamphil.* necnon, ut irrita declarentur matrimonia hactenus inita, hiſce defectuoſis diſpenſationibus: ſed ad ſubmovendas perturbationes, exorantur EE. VV. pro facultate ea revalidandi ipſi Archiepiſcopo directâ uti Delegato Apoſtolico. Cum autem fuerit injunctum, ut cauſa hæc poneretur in folio, eo modo proponitur ſub infraſcriptis dubiis à ſapientiſſimo judicio EE. VV. reſolvendis.

I. An Proviſores, & Vicarii Generales à Capitulis, Sede Vacante, deputati, valeant diſpenſare in gradibus prohibitis ad matrimonia contrahenda. Et quatenus *negativè*?

II. Quomodo conſulendum in matrimoniis jam contractis cum hujuſmodi diſpenſationibus.

III. An dd. Proviſores, & Vicarii Generales à Capitulis Sede Vacante deputati valeant concedere diſpenſationem ſuper defectu natalium, ad ordines ſuſcipiendos?

IV. An iidem valeant diſpenſare irretitos eodem defectu natalium ad obtinenda Beneficia Curata.

V. An Provinciales Ordinis Prædicatorum S. Dominici habeant facultatem diſpēſandi in vim ſuorum prætenſorum Privilegiorum ſuper impedimento Bigamiæ veræ, & realis, favore illorum, qui ingrediuntur in dictam Religionem, inibique ſacros Ordines ſuſcipiunt in caſu &c.

Sac. Concil. Congregatio die 28. Jan. 1708. reſpondit. *Ad primum, negativè. Ad ſecundum, dilata. Ad tertium, affirmativè quoad ordines minores tantum. Ad quartum, negativè. Ad quintum, audiatur Prior Generalis Ordinis Prædicatorum.*

AR-

ARGUMENTUM.

Ex ſponſalibus per verba de futuro contractis à Sempronio cum Berta poſt alia ſponſalia inita ab eodem Sempronio cum conſanguinea, quam deinde mutato animo ſibi deſponſavit obtenta Apoſtolica diſpenſatione, oritur impedimentum publicæ honeſtatis, ita ut frater Sempronii non poſſit abſque diſpenſatione in uxorem ducere Bertam.

CASUS XI.

TRIVICANA SPONSALIUM.

PRoponitur in facto, quòd Antonius de Chriſtophoro poſtquam iniiſſet ſponſalia de futuro cum Catharina Caruſio ſibi conjuncta in tertio, & quarto conſanguinitatis gradu, eamque carnaliter cognoviſſet, & ſuſcepiſſet prolem, alia deinde iniit ſponſalia de futuro cum Catharina Paſcharelli; ſed tandem mutato animo contraxit matrimonium per verba de præſenti cum Catharina Caruſio, obtenta Apoſtolica diſpenſatione ſuper impedimento conſanguinitatis. Cum verò frater d. Antonii intendat matrimonium contrahere cum altera Catharina, dubitatum fuit, an illi obſtet impedimentum publicæ honeſtatis, proveniens ex ſponſalibus cum altero fratre priùs initis, quatenus ea ſint valida. Quare proponitur dubium.

An conſtet de impedimento Publicæ Honeſtatis inter Alexandrum de Chriſtophoro, & Catharinam de Paſcharello, ita ut indigeant diſpenſatione in caſu.

Sac. Congregatio Concilii die 31. Martii 1708. reſpondit. *Affirmativè*.

ARGUMENTUM.

Sponſalia inita inter perſonas aliquo impedimento dirimenti obnoxias non ſunt valida.

CASUS XII.

BRUGNATEN. SPONSALIUM.

PER Literas ſpeciales huic S. Congr. tranſmiſſas refert Epiſcopus Brugnaten. quòd Vincentius Scivoli filius Matthæi, & Magdalena filia qu. Jo. Baptiſtæ Scivoli ambo de Parochia Baraxii ad invicem conjuncti duplici quarto conſanguinitatis gradu, contraxerunt ſponſalia de futuro coram teſtibus, & eorum propinquis, parentibus, & amicis, eâ ſub conditione, quòd Vincentius ſponſus Apoſtolicam Diſpenſationem ſuper tali impedimento obtinere debuiſſet; quòdque poſt aliquod temporis pœnituerit Vincentium dd. ſponſalium, à Theologis, & Doctoribus inſtructum, ſe ſe nullo pacto teneri ad eorum obſervantiam utpote initorum inter perſonas impedimento dirimenti obnoxias; Viceverſa Magdalena, ſponſa perſtans in eorumdem ſponſalium firmitate, & obſervantia, recurſum habuit ad eundem Epiſcopum, qui tamen anceps in hujuſce dubii reſolutione, humillimè exoravit EE. PP. pro ejus declaratione, quod ſanè propoſitum in anteacta Congregatione, juſſum fuit, ut illud poneretur in folio; Hinc parendo mandatis, hodie reproponitur. An ſponſalia ſubſtineantur in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 26. Januarii 1709. reſpondit. *Negativè*.

ARGUMENTUM.

Promiſſio aliam non ducendi, quàm Bertam; & viceverſa, non conſtituit ſponſalia abſoluta, ac propterea promittens cogendus non eſt cum illa contrahere.

CASUS XIII.

VINTIMILIEN. SPONSALIUM.

BInas ſponſaliorum ſyngraphas exaravit de anno 1697. Antonius Levame loci Mentonis erga Benedictam Genam ab utroque ſubſcriptas: alteram ſub die 9. Novembris in hunc tenorem: *Io infraſcritto dico, e prometto di non ſpoſare altra figlia; che la Signora Benedetta Gena, come anche promette lei di non ſpoſar altro Giovane, che me. Antonio Levame. Benedetta Gena*. Alteram verò ſub die 12. ejuſdem menſis, ejuſmodi: *Io infraſcritto dico, e prometto di non ſpoſare altra figlia, che la Signora Benedetta Gena, come anche promette lei, e giura. Antonio Levame. Benedetta Gena*. Sed exorto litigio inter eoſdem ſponſos in Curia Epiſcopali Vintimilien. ſuper validitate dd. ſponſalium, adnitente ſponſo ad eorum nullitatem, viceque verſa propugnante ſponſa eorundem ſubſiſtentiam, pluribuſque actis hinc indè fabricatis, idem Antonius ſub motivo, quòd Vicarius Generalis ſtuderet protrahere cauſæ expeditionem, tanquàm à denegata juſtitia appellationem interpoſuit ad SS. Dominum Noſtrum, ſubindeque prævia citatione, in partibus in perſonam præfatæ Genæ, R.P.D. Auditor Sanctitatis Suæ cauſam avocavit à prædicta Curia, remiſitque ad hanc Sac. Congregat. Concilii.

Requiſitus deſuper informare Epiſcopus Vintimilien. exemplaria ſupradictarum ſyngrapharum ſupra exarati tenoris coram ſeipſo collationata cum ſuis originalibus exibitis per Procuratorem Genæ in partibus, eidemque reſtitutis, quæque in ſummario exibentur, tranſmiſit, retulitque informans ex culpa Antonii contigiſſe cauſæ dilationem, ideoque petiit ad eandem Curiam Judicem primæ Inſtantiæ definitionem remitti. Hinc concordatis cum Procuratore ejuſdemmet Genæ in Curia infraſcriptis dubiis, ac partibus monitis, EE.VV. erit ex deducendis decernere.

I. An conſtet de validitate ſponſalium inter Antonium Levame, & Benedictam Genam. Et quatenus *affirmativè*.

II. An d. Antonius Levame ſit cogendus, vel potius poſſit ab eis recedere contrahendo cum altera in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 1. Junii 1709. reſpondit. *Ad primum, ex hactenus deductis non conſtare de ſponſalibus abſolutis.*

Ad ſecundum, quoad coactionem contrahendi cum Gena negativè; an verò valeat contrahere cum alia dilata.

EADEM VENTIMILIEN. Viſum fuit EE. VV. ſub die 6. Julii proximè effluxi differre reſolutionem hujus Cauſæ vertentis inter Antonium Levame, & Benedictam Genam. Quapropter inſtante d. Antonio, & parte ex adverſo iterum monita, prævia reaſsumptione folii jam diſtributi, ea hodie reproponitur ſub iiſdem dubiis benigniter reſolvenda.

I. An, & in quibus ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis ſub die 1. Junii proximè præteriti. Et quatenus *in deciſis*.

II. An poſſit Antonius contrahere cum alia muliere in caſu, &c.

Sac. Congregatio Concilii die 28. Septembris 1709. reſpondit. *Ad ſecundum affirmativè*.

ARGUMENTUM.

Non poſſunt Parochi Eccleſiarum Religionis S. Joannis Hieroſolymitani ſub obtentu exemptionis ab Ordinario matrimoniis aſſiſtere, abſque probatione ſtatus liberi facienda ab Ordinario loci.

CASUS XIV.

GUARDIEN.

PRætendente Oeconomo Eccleſiæ Parochialis S. Mariæ Eſther nuncupatæ Commendæ S. Joannis Hieroſolymitani Oppidi Aquævivæ Collis de Cruce in Diæceſi Guardien. ſub exemptionis obtentu licere ſibi conjungere Parochianos d. Eccleſiæ abſque probatione ſtatus liberi facienda coram Epiſcopo Guardien., & ſine illius licentia, recurſum habuit Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis ad ſupremum Tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis, à quo remiſsâ Causâ decidenda ad hanc S. Congregationem, concordatum fuit infraſcriptum Dubium, quod ex utrinque deducendis proponitur EE. VV. reſolvendum.

An Oeconomo pro tempore Eccleſiæ Parochialis S. Mariæ Eſther Commendæ S. Joannis Hieroſolymitani Oppidi Aquævivæ Collis de Cruce in Diæceſi Guardien. liceat conjungere in matrimonium Parochianos dictæ Eccleſiæ, abſque probatione ſtatus liberi facienda coram Epiſcopo Guardien. & ſine illius licentia in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 12. Aprilis 1710. reſpondit. *Negativè, & ampliùs &c.*

ARGUMENTUM.

Attentato matrimonio abſque præviis denunciationibus coram Parocho, qui negabat audiviſſe verba mutuum conſenſum importantia, quæ aliàs audiviſſe teſtabantur aliæ perſonæ præſentes, renovandus eſt conſenſus ad cautelam coram Parocho.

CASUS XV.

BALNEOREGIEN. MATRIMONII.

INitis ſponſalibus inter Urſulam, & Regium, ſed deinde Curiæ decreto Epiſcopalis, ob affinitatis impedimentum per Urſulam objectum diſſolutis, appellavit Regius ad A. C.; Urſula verò tanquam libera alia inivit ſponſalia cum Joanne Capocaccia, ac unà præmiſſa denunciatione, inſurrexit Paulus Viola prætendens cum Urſula anteriora contraxiſse ſponſalia; & dum is ſua jura parabat, præfatus Regius præſentare fecit Inhibitionem A. C. Urſulæ, Joanni, Parochis, & Promotori Fiſcali Curiæ. His ita pendentibus, Urſula, & Joannes ſub die 8. Febr. proximè præteriti, unà ſimul ad Eccleſiam S. Bonaventuræ acceſserunt, dum Canonicus Parochus ſacrum peragebat, ac inibi hæc deveniſse depoſuit cum juramento idem Parochus examinatus: *E mentre recitavo la* Gloria in excelſis, *perchè la Chieſa non è molto grande, ho inteſo avvicinarſi all' Altare alcune perſone, e prima di finire la detta* Gloria, *da un Uomo, quale io ho riconoſciuto alla voce, che era un tal Giovanni figlio d' un certo chiamato* NN. *Capocaccia da Lubriano chiamatemi per nome con dirmi, Signor Curato ſtate per teſtimonio, ed io benchè chiamato, ſenza rivoltarmi, ho ſeguitato, e finito di recitare la* Gloria, *e dopo eſſendomi rivoltato al Popolo per dire* Dominus vobiſcum, *come ſegue la Meſſa, perchè ſtavo fuor di me, perchè attendevo a dire la Meſſa, e per aver ſentito ſimil chiamata, mi ha parſo vedere avanti all' Altare un Uomo, ed una Donna, la quale Donna dopo che io avevo principiato l' Orazione della Meſſa, ho inteſo, che eſſa ancora ha detto, Signor Curato ſtate per teſtimonio con altre parole, quali non ho inteſo, perchè volevo attendere alla Meſſa, e rivoltatomi verſo l' Altare ho sbravato i medeſimi con dirli, quando la finiamo, perchè io conſideravo, che eſſi fuſſero venuti in Chieſa, ſiccome tal volta ci saranno venuti, per ſpoſarſi, e fare il matrimonio, quale io publicai, e quale io laſciai di publicare la ſeconda volta per ordine di VS. ec. e perchè ſenza altro nuovo ordine di VS. Io non l' averei publicato, nè averei congiunti i medeſimi in matrimonio, io credo, che per ſimil cauſa queſti ſiano venuti queſta mattina per effettuarlo nel modo, che ho detto di ſopra ec.* Idem tamen Parochus in antecedenti actu relationis datæ Curiæ ſimilia retulit addendo: *perchè non mi ſono curato di ſentire, anzi ho sbravato, che ſi quietaſſero, nè*

mi

mi ſono curato vederli, non ho inteſo altro, perchè dicevo la Meſſa, quæ verba etiam addidit ſub interrogatorio, in examine, an audiviſset alia verba. Huic depoſitioni acceſſerunt tres aliæ teſtium etiam cum juramento examinatorum, quorum unus inquit; *detto Gio: vedendomi mi diſſe, venite un poco qui in Chieſa per teſtimonio, che io voglio ſpoſare qui Orſella in queſta Chieſa ec. inginocchiatoſi tutti due aſſieme, e tenendoſi per la mano appiedi della bradella ec. e, diſſe Sig. Curato io voglio qui ſpoſare Orſella, la voglio per mia moglie, ci volete voi ſpoſare, e parole ſimili, e detto Signor Canonico voltatoſi alquanto con la faccia verſo i medeſimi gli riſpoſe, o via la vogliamo ſcortare? & avendoci detto Gio: ed Orſola replicato, che foſſimo teſtimonii, che eſſi ſi ſpoſavano, allora ſenza replicare altro ſi alzarono in piedi, ed uſcirono di Chieſa ec.* Alius Teſtis deponit virum dixiſſe: *ſiatemi teſtimonj, che eſſi Gio:, ed Orſella ſi ſpoſavano tra di loro, e per ſegno di ciò ſi ſono preſi per la mano ambedue, e ſe la ſono ſtretta*. Tertius autem deponit virum dixiſſe eadem verba, & teſtes audiviſſe ab aliis præſentibus fuiſſe deinde ea replicata à muliere, nec potuiſse recordari de aliis cum non diſtingueret, quæ dicta fuere. Unicus tantum teſtis interrogatus, an verba prolata, fuerint audita à Curato, depoſuit ſe credere fuiſse audita ob vicinitatem, & verba exprobrantia iis ſponſis à Parocho prolata uti fuſius ex dictis depoſitionibus dandis in Summario. Poſt hæc timentes novi ſponſi Curiæ Epiſcopalis pœnas, ad proximum Caſtrum Lubriani recto tramite aufugerunt, ibique diu in occulta domo cohabitarunt, uſque dum detecti injuncto illis præcepto de invicem non cohabitando ſeparati fuerunt. Epiſcopus verò dubitans de nullitate d. matrimonii, ex quo contrahentium conſenſum Parochus non audiverit, non obſtante illius phyſica præſentia, juxta decretum hujus Sac. Congregationis ſub die 6. Martii 1700. reverenter hæc exponens, in re tam gravi expoſtulavit per literas Oraculum ejuſdem Sac. Congregationis, exoptans inſtrui de pœnis, quas iidem Joannes & Urſula libenter ſuſcipere parati ſunt. Hinc fuit reſcriptum eidem Epiſcopo, qui confecto Proceſsu judiciali, ac eo completo, tranſmitteret, acta præfixo termino jam præfixo iiſdem ſponſis, eoque elapſo, tranſmiſſa jam fuerunt acta ſupra petita in eodem Summario danda; Itaque concordato infraſcripto dubio inter Procuratores omnium quatuor ſupra memoratorum intereſſe habentium, iiſque monitis, quæritur modò ab EE. VV. ſapiens reſolutio.

An coſtet de validitate matrimonii in caſu &c.

Sacra Congregatio Concilii 24. Januarii 1711. reſpondit. *Renovari conſenſum ad cautelam coram Parocho*.

ARGUMENTUM.

Diſſoluto per ſententiam judicialem matrimonio ob arctitudinem fœminæ, eò quòd judicata fuerat perpetua, inſanabilis, & abſoluta, vir ad alias nuptias convolavit. Mulier verò grandior effecta cum alio carnaliter commixta fuit, cum quo inſtabat matrimonio copulari. Verùm quia Promotor Fiſcalis eam reſtituendam prætendebat primo Viro, qui tamen ad illam redire renuebat, eò quia copulam cum alio habuerat, utrique diſpenſationem petierunt, & reſponſum fuit eſſe locum diſpenſationi cum utriſque, prout infra.

CASUS XVI.

ORIOLEN. DISPENSATIONIS.

De anno 1702. inito matrimonio in facie Eccleſiæ inter Paſchaſium Queſadã Pharmacopolam, ſuæ ætatis annorum 25. & Roſam Fort Puellam annos quindecim natam, poſt eorum cohabitationem ferè duorum menſium, cum ſimul carnaliter commiſceri non poſſent, ob nimiam Roſæ arctitudinem, hæc doloris impatiens, virum exoſa, ab eo divertit, & ad maternos lares confugit. Queſada itaque uſu Conjugis ſpoliatus, cupiens eam ſibi reſtitui, Officium Vicarii, ſeu Officialis Generalis Oriolen. imploravit. Cæpto igitur judicio, Vicarius omiſſo triennalis cohabitationis canonico experimento, aſſignavit Roſæ terminum ſex dierum, ad ſuæ arctitudinis impedimentum probandum; quapropter fuerunt adhibiti quatuor Chirurgi, & una obſtetrix, qui per eorum inſpectionem, Roſam prædictam perpetuo arctitudinis impedimento gravari, ſuo juramento firmarunt. Verùm, ut cautius in re magni momenti procederetur, vocato Promotore Fiſcali, juſſit Vicarius, ut deveniretur ad alterum examen per duas matronas in nuptiali opere expertas, ac bonæ opinionis, & alios quatuor Chirurgos, qui jurejurando adſtricti, accedente ſeptima propinquorum manu ſimiliter per inſpectionem, Roſæ arctitudinis impedimentum perpetuum, inſanabile, ac abſolutum, conſona voce teſtati ſunt. In omnibus hiſce actibus audito, ſed reclamante Queſada, eoque tamen in ſuis probationibus deficiente, devenit Vicarius ad ſententiam de anno 1704. prolatam, in qua declaravit nullum, & irritum matrimonium inter præfatos ſponſos contractum, ob perpetuum, & abſolutum impedimentum arctitudinis prædictæ Roſæ, ſeparationemque per eam factam à Queſada vigere, eiſdemque propterea facultas indulta fuit tranſeundi ad alium ſtatum ſibi beneviſum juxta eorum habilitatem. Adſtantibus partibus huic deciſioni, lapſiſque fatalibus, dictus Queſada de anno 1706. ad ſecundas nuptias juxta S. C. T. Decreta convolavit cum Maria Antonia Perez Puella ætatis annorum viginti, ex eaque poſt

trien-

triennalem cohabitationem prolem ſuſcepit ſubindè defunctam. His ita præhabitis, antedicta Roſa Fort grandior effecta, cum Antonio Ximenes ſub ſpe Apoſtolicæ diſpenſationis ſponſalia contraxit, ac veſano amore percita, cum eodem carnaliter commixta fuit, exindeque inſtitit coram Epiſcopo, quatenus ſibi liceret cum Ximenes matrimonio jungi. Sed ex adverſo contradicente Promotore Fiſcali, atque inſtante, ut quatenus Roſæ arctitudo cumperiretur, eam reſtituendam fore Paſchaſio Queſadæ primo viro, fuit proinde eadem tradita inſpicienda duabus Obſtetricibus, ac quatuor Chirurgis, qui ſanè juramento aſſeverarunt d. Roſam eſse cognoſcibilem, & ad viriles amplexus aptam inveniri; qua de re ſecundò nuptis facta inhibitione quoad thorum, & menſam, Maria Antonia repoſita eſt in domo honeſta. Nihilominus renuit Queſada redire ad Roſam, tum quia ab ea fuit ſeparatus judiciali ſententia, tum pariter ob honoris leges, quæ non ſinunt ipſum conjugalem vitam ducere cum ea, quæ carnalem commixtionem admiſit cum Ximenes, quemadmodum pars viciniæ, & ipſimet ſponſi teſtati ſunt, ſed potius eſse eidem reſtituendam Mariam Antoniam Perez ſibi canonicè copulatam, ne innupta maneat, & Roſam Fort copulandam cum Antonio Ximenes, ne rixæ, & jurgia inter eorum conſanguineos ſuboriantur. Quapropter recurſum habuerunt ad SS. D. N. precibus ad hanc S. C. remiſſis, tam ſcilicet Paſchaſius Queſada, & Maria Antonia Perez, rogantes pro diſpenſatione perſeverandi in matrimonio contracto, quam Antonius Ximenes, & Roſa Fort pro ſimili diſpenſatione exorantes, ut habilirentur ad matrimonium invicem contrahendum. Datis itaque literis Epiſcopo Oriolen. pro informatione, reſpondit ejus Vicarius Generalis, qui uberius confirmando expoſitorum veritatem, ad evitanda ſcandala, & diſſidia, Oratorum precibus indulgendum cenſuit, prout fuſius ex ejus relatione, ac aliis documentis tranſmiſſis in Summario exhibendis. Hinc Oratores ipſi eorum enixas repetunt preces, pro reportanda gratia ex deducendis, ſub dubio.

An, & quomodo Oratorum precibus ſit annuendum, in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 16. Maji 1711. reſpondit. *Eſſe locum diſpenſationi cum utriſque, renovato conſenſu inter primos conjuges ad formam Concilii.*

ARGUMENTUM.

Baptizatus domi in caſu neceſſitatis, ſi deinde ad Eccleſiam ductus, à Sacerdote talem Baptiſmum ignorante denuo baptizetur; non contrahitur à ſuſceptoribus impedimentum cognationis ſpiritualis.

CASUS XVII.

TOLENTINATEN. COGNATIONIS SPIRITUALIS.

CUpientibus Conſtantia Muſetti Vidua relicta quond. Catervi Tacci, & Aloyſio Paci Nobilibus Tolentinatibus matrimonio invicem copulari, dubium emerſit num inter eos intercedat impedimentum Cognationis ſpiritualis, eò quòd in libris Baptiſmorum compertum ſit præfatum Aloyſium ſuſcepiſſe de ſacro Fonte Baptiſmi Philippum Nicolaum filium ejuſdem Conſtantiæ, & memorati Catervi ejus defuncti viri prout pater ex partita extracta ab eiſdem libris hujus tenoris. Die 10. Martii 1702. Philippus Nicolaus Barnabeus filius Perilluſtris D. Catervi Tacci, & D. Coſtantiæ Conjugum natus die Veneris decima currentis ut ſupra, hora decima licentiâ Reverendiſſimi D. Vicarii Generalis Baptizatus à R. D. Andrea Patiani, & à D. Aloyſio Paci, & D. Coſtantia Bonelli de ſacro Fonte ſuſceptus eſt. Viceque verſa prætendentibus novis ſponſis nullam propterea inter eos contractam fuiſſe cognationem ſpiritualem, cum dictus Nicolaus fuiſſet perantea in puerperio Matris Baptizatus Domi, urgente neceſſitate, ob ejus vitæ periculum; idque ex inadvertentia Parochi omiſſum fuiſſe adnotari in prædicto libro Baptiſmi. Idcirco recurſum habuerunt ad hanc S. C. pro declaratione nullum ſcilicet ipſis, ea de re, obſtare impedimentum juxta declarationem ejuſdem S. C. in Murana cognationis ſpiritualis 13. Aprilis 1669. Datis itaque literis Epiſcopo pro informatione, hic ſuo Vicario Generali commiſit præmiſſorum informationem, qui jurato examini ſubjecit nonnullos teſtes, quos inter, tres mulieres uniformiter deponunt, ſeſe de menſe Martii 1702. adſtitiſſe Conſtantiæ in ejus Domo parturienti, ac ob partus difficultatem, ne infans medius de utero editus cæleſti lavacro inexpiatus decederet, accitum fuiſſe Sacerdotem Carolum Muſettum, quem quidem fatentur, reſperſâ aquâ ſupra caput Pueri, qui nunc eſt d. Nicolaus Philippus, pronuntiaſſe hæc verba: *Io ti battezzo in nome del Padre, e del Figliuolo, e dello Spirito Santo*: Hujuſmodi depoſitionibus conſonat etiam Fides extrajudicialis præfati Caroli Sacerdotis recognita à Teſtibus habentibus notam manum, non autem ab eodem, utpote, ut dicitur, abſente, profugo, & contumaci. Verùm Andreas Patianus, qui deſcriptus eſt in recenſita partita libri Baptiſmorum, etiam juratus deponit, eum baptizaſſe d. Philippum in Eccleſia abſque ulla conditione, præſentibus Vicario Generali, & Parocho tunc temporis, aliiſque pluribus, nec unquam notum ſibi fuiſſe aſſeverat, eundm Philippum Domi extitiſſe Baptizatum, niſi aliquot ab hinc diebus. Epiſcopus verò tranſmittens Proceſſiculum deſuper confectum, refert Baptiſmum collatum in

Ec-

Eccleſiæ non habuiſse aliam rationem, quàm ſupplendi cæremonias, juxta Ritum Eccleſiæ, nullumque induxiſse impedimentum cognationis ſpiritualis, attentâ validitate primi Baptiſmi domi ritè collati, uti fuſius ex eadem relatione, ac aliis in proceſsu contentis dandis in Summar. Hinc hodie Oratores humiliter petunt ab EE.VV. declarari. An inter Conſtantiam Muſerri,& Aloyſium Paci ortum ſit impedimentum cognationis ſpiritualis, quominus poſſint inter ſe matrimonium contrahere, in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 16.Maji 1711. reſpondit. *Negativè.*

ARGUMENTUM.

In caſu matrimonii Clandeſtini, quod à ſponſo ſubinde impugnabatur, eò quòd verba mutuum conſenſum præſeferentia coram Parocho, & Teſtibus ipſe non protuliſſet, cum quo concordabat Parochus, affirmans audiviſſe tantùm ſponſam verba conjugii loquentem, affirmantibus tamen unà cum ſponſa matre ejus, pluribuſque connubialibus Teſtibus, qui ſubdebant mutuum ſponſorum conſenſum à Parocho percipi potuiſſe; reſponſum fuit conſtare de validitate matrimonii.

CASUS XVIII.

ROMANA MATRIMONII.

UBI primum rumor invaluit, quod ſub primam noctis vigiliam diei 21. Februarii ultimò effluxi Maria Angela Dolla, & Felix Paveſius nullis præviis denunciationibus, coram proprio mulieris Parocho, & Teſtibus inopinatò aſsertum matrimonium iniiſsent, protinus Curia Eccleſiaſtica ex officio ejuſdem inquiſitionem inſtituit, traductaque ad Conſervatorium, quod Clementiæ dicitur, jam dicta ſponſa, atque carceribus manciparis prælibato ſponſo cum matre Puellæ, tandem poſt variam actorum ſeriem iiſdem ad libertatem reſtitutis, compilatus, & reſpectivè publicatus fuit proceſſus deſuper conſtructus. Quoniam verò pro ejuſdem ſponſi parte impugnari ſubinde cæpit aſserti matrimonii ſubſiſtentia, autumantis verba mutuum conſenſum præſeferentia coram Parocho, & Teſtibus, ſe nequaquam protuliſse, tranſmiſso ad id ſpeciali mandato in Civitate Venetiarum exarato, ubi moratur, ut ſanè ſuper gravi negotio, quale vertitur in Sacramenti Matrimonialis ſubſtantia, ea, qua par eſt, maturitate procedatur; SS. D. N. juſſit, quòd ejuſmodi cauſa in hac Sac. Congreg. definiatur. Profectò in Proceſsu quater conſtitutus Paveſius ſponſus, quamvis plerunque in cæteris ſibi conſtans non fuit, tamen jurejurando toties aſseveravit, coram Parocho nec verbum quidem feciſse. Cæterum Maria Angela ſponſa pariter jurata non dubiè aſseruit mox d. ſponſum iteratis verbis mutuum conſenſum prolocutum fuiſse. Parochus quidem facti eventum in ſuo conſtituto enarrando, Sacerdotali fide depoſuit, ſponſam tantùmodo conjugii verba loquentem audiviſse. Mater tamen Puellæ diſsertis verbis juramento affirmavit, tunc mutuum conſenſum ab utriſque ſponſis fuiſse explicitum. Hujuſmodi quoque Teſtimonium perhibent plures connubiales Teſtes; videlicet tam ſponſum quàm ſponſam matrimonium explicatis verbis celebraſse, eorunque prætenſorum Jugalium voces percipi à Parocho potuiſse, deponunt; ſuper qua ſane Parochi, & Teſtium varia aſsertione partes ipſæ acriter confligantur, & quidem ſponſus ejuſdem Parochi teſtimonio innixus de pluribus Teſtes redarguit tam in dictis, quàm in perſonis; è converſo autem ſponſa adverſus Parochum proclamat; Quo circa benignè perpenſis tam antecedentibus,quàm concomitantibus, & ſubſequentibus, aliiſque hujuſce prætenſi matrimonii circumſtantiis,quæ luculenter in juribus circumferendis adducentur, dignabuntur EE. PP. pro ſua juſtitia, & prudentia decernere.

An conſtet de validitate matrimonii inter Felicem Paveſium, & Mariam Angelam Dollam in caſu &c.

Sacra Congregatio Concilii die 6. Auguſti reſpondit. *Affirmativè, & amplius: & ad Eminentiſſimum Præfectum cum Sanctiſſimo.*

ARGUMENTUM.

Franciſcus Luis Cortinho, & Antonia Thereſia Murris inter ſe conſanguinei, vel affines expoſuerunt Summo Pontifici copulam iniſſe nihil cogitando, quòd patrato crimine Sedes Apoſtolica forſan facilior ad Gratiam redderetur; quæ tamen copula, antequam Gratia ſignaretur revera ſecuta non fuit, ſed interceſſit ante expeditionem litterarum Apoſtolicarum, quam obtinuerunt ſubticitâ copula præhabita, & ex hujuſmodi concubitu prolem ſuſceperunt. Cum ſubinde vir è vivis ſublatus fuiſſet, rato tantum, nondum verò conſummato matrimonio, exarratiſque ſupremis tabulis, ubi enixum ejus animum expreſſit, ut Summi Pontificis benignitas impleretur pro gratia declaratoria legitimitatis prolis, uxor tum pro filii, ejuſque integritate, tum ad evitanda jurgia, & lites ſuper ſucceſſione, ſupplicationem eidem S. Pontifici porrexit, ad Sac. Congreg. Conc. remiſſam ſub infraſcripto dubio — An ſupplicatio revalidationis, diſpenſationis, & matrimonii, & declarationis legitimitatis prolis ſit ſignanda in caſu.

CASUS XIX.

ULIXBONEN. REVALIDATIONIS, SIVE DISPENSAT., AC LEGITIMATIONIS.

LEgitimo Connubii fœdere ſeſe jungere percupientes Franciſcus Luis Cortinho, ac Antonia Thereſia Murris Ulyxbonen. Diæceſis,

Digitized by Google

ceſis, qui duplici quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradu invicem erant ſanguine propinqui, ſupplices jam pridem adierunt SS. D. N. pro reporranda opportuna diſpenſatione, exponentes, quòd Orator ipſe veſana libidine victus jam dictam mulietem cognoviſset, nihil cogitans, quòd crimine patraro, Sedes Apoſtolica forſan facilior ad gratiam redderetur; quæ ſupplicatio ſub die 7. Maji anni 1710. ſignata benigniter ſuir, Officialique Archiepiſcopi Ulyxbonenſis directa. Srupri delictum in ſupplicatione enarratum, ut perhibetur, nullatenus Oratores patraverant; at verè hiſce expeditis Apoſtolicis literis, ante verò eorum exequutionem, carnaliter ſeſe immiſcuerunt, prolemque ex hujuſmodi concubitu genuerunt. Interea Sedis Archiepiſcopalis vacatio ſucceſſit, ac prælibatus Franciſcus Læthali morbo procumbere cæpit, proindeque Apoſtolica diſpenſatio tunc ſuperventa cum licentia Nuncii Apoſtolici exequutioni demendata fuit à Vicario Capitulari, ſubticita tamen copula præhabita, ac ſub his ſervatâ formâ Sac. Conc. Trid. partes ipſæ matrimonium inicrunt. Rato tantùm, nondum conſummato eodem conjugio, vitæ limen attigit jam dictus Franciſcus, qui in ſupremis tabulis enixum ejus animi deſiderium expreſſit, ut ſummi Pontificis benignitas imploraretur pro gratia declaratoria legirimitatis prolis prædictæ jam ſuſceptæ. Hinc Antonia Thereſia aſserta Conjux, tum pro filii, ejuſque famæ integritate, cum etiam evitandi cauſa jurgia, ac lites, quæ forſan ſuper bonorum ſucceſſione exardeſcere poſsent, iterum ſupplicationem porrexit SS. D. N. ad hunc Sac. Conſeſsum remiſsam, in qua enarratâ diſpenſationis gratiâ aliàs impetrata ex cauſa, quòd inſimul partes converſatæ erant cum mulieris inſamia, licèt nequaquam ſe cognoviſſent, expreſsâ quoque copulâ, ac ſubſequuta hujuſce diſpenſatioois exequutione à Vicario peractâ, mulier ipſa dubirans, quin matrimonium invalidum, prolemque ſuſceptam illegitimam dici poſset, enixè expoſcit revalidationem diſpenſationis, & matrimonii in ejus radice, ac prolis legitimatione, ut latius ex ſupplicatione in Summario exhibenda. Super hiſce informare juſsus Ordinarius Ulyxbonenſis, enarratam facti ſeriem ipſe recenſet, addirque, quòd plures lites ſuper ſucceſſione bonorum prælibati Franciſci exoriri poſsent, ſi precibus non indulgeatur; Quare Oratrix EE. VV. æquanimitatem implorat ſub dubio.

An ſupplicatio revalidationis diſpenſationis, & matrimonii, & declarationis legitimitatis prolis ſit ſignanda in caſu &c.

Sac. Congregario Concilii die 28. Aprilis 1714. reſpondit. *Negativè.*

ARGUMENTUM.

Quædam mulier per viginti annos in quadam Parochia morata, ad aliam acceſſit ejuſdem Diæceſis, ibique poſt duorum menſium circulum cum licentia Vicarii Generalis matrimonium iniit, fabricato prius proceſſu ſuper ſtatu libero, & præmiſſis denunciationibus tam in ſecundo loco dicta Parochia pro parte mulieris, quàm in Parochia ſponſi, & matrimonium judicatum fuit validum.

CASUS XX.

NEAPOLITANA MATRIMONII.

Controverſia in præſenti exponitur ſuper aſserti matrimonii validitate, quòd jam inde ab anno *1696.* inicrunt Nobilis Vir Franciſcus de Robertis, ac Lucia Capiella infimæ conditionis mulier. Difficultatis momentum in eo conſiſtit, nunquid partes ſeſe conjugis fædere junxerint coram proprio Parocho juxta Sac. Conc. Trid. ſanctionem *cap. 1. ſeſſ. 24. de matrim.* Et quidem non controvertitur, quòd jam dicta Lucia Capiella ortum habuerit intra fines Parochiæ Caſalis S. Petri ad Paternum Neapolitanæ Diæceſis, ibique perſeveraverit ſpatio circiter viginti ſuæ ætatis annorum; ex inde verò acceſſiſse comperitur ad Hoſpitium Patrum Societatis Jeſu, quod in diſtrictu Parochiæ S. Mariæ ad Rotundam in Civirate ipſa Neapolis jacet. Vix itaque duorum menſium curriculum in dicto Hoſpitio tranſegerat præſata mulier, quòd plures Teſtes in Curia Archiepiſcopali formiter interrogati fuerunt ſuper ſtatu libero utriuſque ex contrahentibus, quorum depoſitiones in Summario dabuntur, peractiſque conſuetis denunciationibus, tam in Parochia memorata S. Mariæ ad Rotundam, quæ aſseritur propria mulieris, quàm in Eccleſia Parochiali S. Mariæ à Cancello, pro parte prælibati Franciſci de Robertis, poſtremò in dicta Curia Archiepiſcopali hæc expedita fuit generalis licentia. Per Illuſtriſs., & Reverendiſſimum D. Vicarium Neapolitanum fuit proviſum, & Decretum, quòd liceat, & licitum ſit D. Franciſco Roberti, & Luciæ Capiellæ inſimul matrimonium contrahere, ſervata forma Sac. Concilii Tridentini, & ordinum hujus Curiæ, nam ex informatione capra conſtabat ambos eſse liberos, & ſolutos, eiſque nullum Canonicum impedimentum obſtare. His præhabitis, ſub die 26. Septembris anni *1696.* initum fuit matrimonium inter Robertum, & Luciam, explicato conſenſu coram Parocho S. Mariæ ad Rotundam, ſub cujus diſtrictu, ut prædictum fuit, ſitum eſt Hoſpitium Patrum Societatis Jeſu. Perſeverarunt ſubinde partes, tanquam conjugati, ſpatio circiter duorum annorum in Caſali Secontigliani Neapolitanæ Diæceſis, quouſque ſcilicet è vivis exceſſit ſæpedictus Franciſcus de Robertis, muliere relicta prægnante, quæ edidit poſthumum Franciſcum Antonium, de cujus intereſse in hac controverſia agitur. Ex latè igitur utrinque adducendis, non graventur EE. PP. hanc controverſiam, quam ad eorum Sac. Congreg.

re-

temiſit R.P.D. Auditor Sanctiſſimi ſapientet, decernere ſub dubio.

An matrimonium inter Franciſcum de Robertis, & Luciam Capiello fuerit nullum in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 17. Novembtis 1714. reſpondit. *Negativè*.

ARGUMENTUM.

Sacrum faciente Parocho quidam vir dixit, mulierem preſentem eſſe ſuam uxorem, quam tamen nec Parochus, nec duo, qui inter cæteros aderant, audiverunt ullum verbum reſpondiſſe, ut formiter depoſuerunt cum negativa coarctata, reſpectu dd. duorum Tertium. Quia verò quædam mulier ad perpetuam examinata, & alter teſtis in ſimplici fide crucis ſigno munita, & recognita, expreſſe aſſeruerunt, nedum virum, ſed etiam mulierem verba expreſſiſſe, mutuum conſenſum ſignificantia, conſulitur ſuper validitate matrimonii S. Congr. Conc. ut infra.

CASUS XXI.

AMERINA MATRIMONII.

ISthæc Controverſia primùm invaluit inter Angelicam Traſæam de Luniano ex una, & Cæciliam Leone ex altera partibus, ſuper ſponſalium validitate, ab ipſis mulieribus reſpectivè, ut contendebant, initis cum Thoma Trenta, ac ſub die 27. Junii 1711. reſcriptum prodiit. *Dilata, & coadjuventur probationes, examinatis formiter Teſtibus*. At quia idem ipſe Thomas, & Angelica Traſæa aſſertum Conjugium clandeſtinè interim attentare fuerunt auſi, expoſitum fuit dubium ſuper prætenſi matrimonii validitate in ultimò acta Congregatione, ad enixas, iterataſque aſſertorum Conjugum preces, nonnullis tantùm exhibitis atteſtationibus. Quoniam verò id dubium ob temporis anguſtiam proponi nequivit, placeat modò EE. VV. facti ſeriem latiùs perſcrutari, ex actorum proceſſu jam ſub die 12. Septembris 1712. ab Epiſcopo tranſmiſſo, qui tamen in pervigilio ipſius Congregationis exhibitus fuit. Siquidem inquiſitione inſtituta in Curia Epiſcopali ſuper matrimonio clandeſtino repentè celebrato coram Archipreſbytero Oppidi Luniani, ſacrum faciente inter Thomam Trentam, & Mariam Angelicam Traſæam, medio juramento primùm interrogatus formiter fuit idem ipſe Archipreſbyter, qui hanc facti ſeriem expoſuit, materno idiomate recenſendam, ut clariùs eluceſcat; *mentre Io celebravo Meſſa, ſentj un mormorio, che io ſtimai foſſe qualche pazzo, e perciò non mi voltai, ma continuando l' Evangelio, il medeſimo Tommaſo Trenta replicò, e non inteſi altro, che queſte preciſe parole, queſta è la mia ſpoſa, & io allora mi rivoltai un poco, e mi proteſtai, che non volevo aſſiſtere al detto preteſo matrimonio, &c., e così io per la terza volta cominciai a leggere l' Evangelio, nè inteſi altro da detto Tommaſo Trenta, e molto meno dalla detta Maria Angelica, quale non parlò mai, nè fece atto alcuno, dal quale ſi poteſſe dedurre il ſuo conſenſo, e quando io ritornai in Sagreſtia, eſſendo ſtati preſenti alle ſopradette coſe il Signor Canonico Pellegrino Pallotta, ed il Signore Girolamo Valentini, gl' interrogai, ſe avevano ſentito coſa alcuna tanto dell' uno, quanto dell' altra, e mi ratificarono, che la Donna non aveva mai parlato, nè fatto atto alcuno, quando il Trenta diceva, queſta è la mia ſpoſa, e mia moglie; che ſe l' aveſſe fatto, o detto, l' avreſſimo veduto, e ſentito*. Formiter itaque interrogati iidem Teſtes expreſsè nuncupati in celebratione aſſerti matrimonii, idipſum ratificarunt, latiùs tantùm exponentes, quod idem Thomas Trenta, cum Miſſa jam compleretur, brachio arripuit Mariam Angelicam Traſæam genuflexam, quæ ſurſum ſe erexit, ac Thomas manum ejus tenens verba ſupra expreſsa protulit. Cæterum nullum verbum, vel actum mulieris vidiſſe, ac reſpectivè audiviſſe, Teſtes ipſi depoſuerunt, quibus conſenſus explicari poſſet; quædam verò mulier ad perpetuam rei memoriam examinata, ac alter Teſtis in ſimplici fide ſigno Crucis firmata, & coram Notario recognita expreſsè aſserunt, nedum Thomam Trentam, ſed etiam Angelicam Traſæam, verba mutuum conſenſum expreſsè deſignantia protuliſse, ut latiùs ex documentis in Summario anteactæ Congregationis exhibitis. Hinc partibus monitis non gravetur EE. VV. conſuetâ ſapientiâ, & prudentiâ dubium aliàs propoſitum reſolvere, benigniter reaſsumpto folio in prætetita Congregatione diſtributo.

An conſtet de validitate matrimonii, ita ut Conjuges ſint in eo liberè relaxandi in caſu, &c.

Sac. Congregatio Concilii die 12. Jan. 1715. reſpondit. *Affirmativè*.

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum, nullis præviis denunciationibus, ſed adhibitis Teſtibus neceſſariis, & coram Parocho, (qui tamen intellecto ſimili matrimonio, in proprias manſiones ſe recepit, ne illi aſſiſteret, qui nullum aliud verbum audiverat, quàm — Sig. Curato, Sig. Curato, — *quæ protulerat ſponſus: teſtes verò deponebant de expreſſo conſenſu ſponſi ad matrimonium, & de tacito ſponſæ, iteratis nutibus, capitis inclinatione annuentis, licèt prætenderetur, ſponſam precedenter contraxiſſe ſponſalia cum alio) declaratum fuit validum, ut infra.*

CASUS XXII.

CÆSENATEN. MATRIMONII.

NIcola de Campagnolis è Civitate Æſii Cæſenam traducta menſe Februarii proximè elapſi à Franciſco Patruo matrimo-

nium die 13. Maji ſequentis contrahere præſumpſit cum Carolo de Receputis coram Parocho habitationis dictæ Nicolæ, adhibitis quidem neceſsariis Teſtibus, ſed clandeſtinè, nullis prævlis denunciationibus neque exhibitis teſtimonialibus ſtatus liberi Ordinarii Æſii; quinimo Parochus cum præſenſiſſet matrimonium contrahendum, curavit ſe ſubducere, & clauſa ſacrarii Janua, cum Presbyterium percurreret, Caroluſi Receputum vidit, manu ducentem d. Nicolam, ad Cancellos Præsbyterii accurrere clamantem *Sig. Curato Sig. Curato*? Ex quibus verbis perculſus velocius, ne ſimili matrimonio intereſset, depoſuit ſe intra manſiones recepiſse, & earum occluſo oſtio aliorum verborum ſenſum nullatenus percepiſse. Teſtes autem duo rogati, & alii tres concorditer Teſtimonium perhibent de expreſso conſenſu Receputi ad matrimonium, & tacito Nicolæ, iteratis nutibus capitis inclinatione annuentis, quæ ita depoſuit: *Entrò dentro la porta della ſua ſtanza di modo tale, che non ebbi tempo di dire sì Signore, ſe non che d' inchinare due volte la Teſta, che con tal' atto m' inteſi di dire che lo volevo per mio Marito*. Franciſcus Antonius Paſquini, qui ſponſalia cum eadem Nicola præcedenter iniiſſe prætendit, nullitatem hujuſmodi matrimonii promovet, eo quia non ſit contractum neque coram proprio Parocho Receputi, neque coram Parocho Nicolæ, nullum Cæſenæ habentis Domicilium, & eo quia neque moralis, neque materialis Parochi præſentia perfectioni actus intervenerit. Sponſalia autem ex depoſitionibus plurium Teſtium probare contendit, & præcipuè ex confeſſione ipſiuſmet Nicolæ, ingenuè fatentis impedimentum Teſtimonialium ſtatus liberi fuiſse appoſitum à dicto Franciſco Antonio: *perchè pretendeva ſpoſarmi lui, per averli io promeſſo in voce per due volte*; & rurſus ibi, *è vero, che quando diſſi a detto Paſquini le dette parole: non ſi dubiti, che non piglierò altri, che lei: inteſi mantenerglielc, ed eſſer ſua, ma oggi non intendo mantenerglielc*; Nihilominus etiam ſi matrimonium nullum eſset, & valida ſponſalia ex pluribus cauſis, diſsenſus nempe Patrui, & augmenti Dotis ab eodem facti in ſcut. 500. pro ſecundo ſponſo tantùm, ac ignoratæ conditionis, & qualitatis primi ſponſi, Nicola de Campagnolis ab illorum exequutione jure ſe excuſandam eſse deducit, maximè quia juramento aſſerta ſponſalia non ſunt munita, & firmata; ex quibus, aliiſque à Partibus deducendis EE. PP. decernent,

An matrimonium contractum inter Carolum de Receputis, & Nicolam de Campagnolis ſit validum in caſu, &c. quatenus negativè.

An d. Nicola poſſit matrimonium validè, & licitè contrahere cum dicto de Receputis, ſeu potius obſtent ſponſalia per eam, ut prætenditur contracta cum Franciſco de Paſquinis in caſu, &c.

Sac. Congregatio Concilii die 3. Octobris 1716. ad primum reſpondit *Affirmativè*, ad ſecundum *Proviſum*.

ARGUMENTUM.

Non bene conſtito de non conſummatione matrimonii, non obſtante natura efferata Mariti, & perverſionis periculo in ſponſa, quæ ad ſectam Lutheri, à qua deſciverat, timebatur redire, necnon juramento utriuſque conjugis ſuper dicta non conſummatione emiſſo, denegata fuit diſpenſatio ſuper diſſolutione.

CASUS XXIII.

EYSTEN. DISPENSATIONIS.

FActi ſpecies hujus Cauſæ in Foliis diſtributis die 5. Septembris, & 16. Januarii recenſetur. Die autem 27. Februarii EE. VV. in re tam gravi petitæ diſsolutionis matrimonii rati, reſcribendum eſse cenſuerunt. *Coadjuventur probationes juxta Inſtructionem*. Quarè Ordinario datæ fuerunt literæ, ut juramentum aliàs à Conjugibus oblatum ſuper non conſummatione matrimonii, quatenus præſtare vellent, ſolemniter reciperet, & ſacram Congregationem diſtinctè inſtrueret quanto tempore, quibus ſociis, & an ſola, & remotis arbitris uxor cum viro permanſerit. Pro exequutione omnium premiſsorum Milgabrin juramentum præſtitit, nec in die nuptiali, nec, dum ſecunda vice ex mandato Conſiſtorii Epiſcopalis, per conſanguineos ad ædes ſponſi deducta fuit, & per duas horas de nocte cum eo veſtibus induto in lecto cubuit, matrimonium conſummaſse, imò quod nec ab ipſo marito tacta, aut tentata fuerit. Gaſpar Kayſer pariter juravit, ad conſummationem matrimonii non deveniſse, ſed confeſsus eſt, quod ſecunda vice thorum uxoris aſcenderit, illa autem nullo modo induci potuerit ad amorem, multo minus ad copulam, ſed per tres horas dormierit, & indè ſurgens ædes, ac maritum reliquerit, & hac vice ſocios, & arbitros non adfuiſse. Prætereà Ordinarius teſtatur, duas Puellas depoſuiſse, quod nuptiis interfuerint, & prima die conſtanter manſerint cum dicta ſponſa, de nocte autem in eodem lecto cubuerint, quæ à ſuo marito de nocte adveniente nec tacta, neque violata fuit, ſed cum altera ex Teſtibus ſurrexit, & tàm lectum, quàm maritum reliquit propter cauſas in libello ſupplici expoſitas. Ex quibus, aliiſque jam deductis EE. VV. decernent,

An ſit locus Diſpenſationi in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii die 15. Maji 1717. reſpondit. *Negativè*.

AR-

ARGUMENTUM.

In Indiis Orientalibus reperiebatur quædam Congregatio dicta Bethleemitica, quæ vulgo habebatur pro vera Religione. Quia tamen in ſui inſtitutione non fuerat talis conſiderata, obtinuit à S. M. Clemente XI. cum voto Congregationis ſpecialis ab eo deputatæ erigi in veram Religionem cum votis ſolemnibus emittendis ex integro, ita tamen, ut emittentes nova vota certiorarentur de inefficacia præcedentium Votorum ad conſtituendos eos verè Religioſos. Quidam ex dicta Congregatione habita tali notitia inde exivit, & matrimonium ab eo contractum fuit validum, ſed illicitum.

CASUS XXIV.

CANARIEN.

ANno 1653. Servus Dei Petrus de Betancur, de cujus beatificationis Cauſa introducenda agitur in ſacrorum Rituum Congregatione, in Civitate Guatimalæ auctoritate ordinaria intercedente, quamdam Religioſam Congregationem inſtituit, quæ Bethleemitarum dicta eſt pro exercendis erga proximos in Hoſpitalibus præcipuè degentes, ferventiores Chriſtianæ Charitatis actus. Factæ etiam fuerunt hujus Congregationis Conſtitutiones, quæ die 26. Martii 1687. fuerunt approbatæ à Venerabili Dei Servo Innocentio XI. per ſuas literas Apoſtolicas in forma Brevis. Congregatio hæc Religioſa, quæ tractu temporis excrevit, & plures Domos in variis Civitatibus acquiſivit, vulgò habita fuit pro vera Religione, & conſequenter pro veris Religioſis habiti ſunt illi, qui ei nomen dederunt; ſed cum in Brevi ſupra memorato, Congregatio Bethleemitica nomen habeat Confraternitatis hominum piorum, nec unquam in eodem Brevi ſermo fiat vel de Congregatione in Religionem erigenda, vel de votis expreſſis, & perpetuis à Confratribus emittendis, quæſtio excitata fuit, an prædicta Congregatio eſſet necne vera Religio.

Ad tollendam de medio hanc controverſiam, annis præteritis acceſſit ad Urbem Frater Michael à Jeſu Maria, ſufficienti inſtructus mandato Procuræ, ut à Sede Apoſtolica obtineret declarationem, quod Congregatio in veram Religionem erigeretur.

Pro hoc negotio diſcutiendo, fuit deputata Congregatio particularis clar. mem. Cardinalium S. Clementis, Gabrielli, & Eminentiſſimi Paracciani, à qua perpenſis perpendendis, ſequens prodiit Decretum. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum, & RR. DD. Cardinalium S. Clementis, Gabrielli, & Paracciani, per Sanctiſſimum Dominum noſtrum ſpecialiter deputata, viſis, & maturè perpenſis ſupraſcriptis precibus, cenſuit, ſi Sanctitati Suæ placuerit, poſſe per literas Apoſtolicas in forma Brevis prædictam Congregationem Bethleemiticam in Indiis Occidentalibus erigi in veram Religionem cum votis ſolemnibus emittendis ex integro, etiam ab iis, qui hactenus vota emiſerunt in eadem Congregatione; ita tamen, ut emittentes nova vota priùs certiorentur de inefficacia præcedentium votorum ad conſtituendos eos verè Religioſos. Romæ 8. Octobris 1709. Et cohærenter ad hæc fuit anno 1710. expeditum Breve à Sanctiſſimo Domino Noſtro. Habita hujuſce rei notitia à Matthia Gonzalez de Olivera de Terra de la Ortova Inſulæ Taneriſæ Canarien. qui in Congregatione Bethleemitica Profeſſionem emiſerat, habitum ipſe dimiſit, & indutus veſte ſæculari, ubique incedere cæpit, videntibus, & non reclamantibus Fratribus Bethleemiticis; cumque coram Epiſcopo Inſularum S. Jacobi Cuben. Jamaicæ, & Floridæ die 4. Octobris 1714. comparuiſſet, & declarari petiiſſet, ſe eſſe Perſonam liberam, nullo matrimonii, vel Religionis vinculo innodatam, & petitam declarationem obtinuiſset, ab Indiis ad Inſulas Canarienſes rediit, & exhibita prædicta declaratione coram Ordinario, licentiam ab eodem die 18. Junii 1715. reportavit contrahendi matrimonium, quod & ſubſequenter contraxit cũ Maria Emmanuela Peniche.

Poſt contractum matrimonium, Matthias Sanctiſſimo ſupplicavit pro declaratione validitatis ejuſdem, ejuſque inſtantia inniti poſse videtur ſequenti fundamento, quod vota ab eo præcedenter emiſsa, ſunt vota ſimplicia, non ſolemnia, ſolumque votum ſolemne in Religione approbata impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, juxta *Textum in cap. Meminimus, & in cap. Inſinuante, qui Clerici, vel voventes*, exceptis votis ſimplicibus, quæ poſt biennium novitiatus in Societate Jeſu emittuntur, quorum vigore impeditur matrimonium contrahendum, & dirimitur contractum ex Conſtitutione Gregorii XIII. edita anno 1582. quæ incipit *Quanto fructuoſius*, & ex alia ejuſdem Pontificis edita anno 1584. quæ incipit *Aſcendente Domino*. Itaut dubitari tantùm valeat in foro conſcientiæ, an Orator citra diſpenſationem poſſit exigere debitum ab uxore, licèt reddere teneatur, juxta doctrinam D. Thomæ in 4. *ſent. diſt.* 38. *queſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 2. ad. 3. ad 4. Cum autem Matthiæ Gonzalez de Olivera preces fuerint à Sanctitate Sua ad hanc Sac. Congregationem remiſsæ, dignabuntur EE. VV. decernere,

An matrimonium, de quo agitur, ſit validum in caſu &c.

Sac. Congregatio Concilii 9. Aprilis 1718. reſpondit *Eſſe validum, ſed illicitum.*

Digitized by Google

ARGUMENTUM.

Matrimonium Contractum in vim diſpenſationis ex falſa Cauſa obtentæ à S. Sede, & præſertim ob incompetentiam dotis, an, & quandò ſit nullum? Adduntur duo reſtrictus Cauſarum, cum reſolutionibus S. Cong. Conc. in quibus citatus fuit D. Juſti lib. 1. cap. 4. num. 28. & lib. 3. cap. 3. ſub num. 20. *prout in eis.*

CASUS XXV.

PRATEN. MATRIMONII.

JOſeph del Guaſta, & Roſa Benini recurſum habuerunt ad ſan. mem. Clementem XI. eique expoſuerunt, quòd cupiebant invicem matrimonialiter copulari, ſed quòd Roſa dotem non habebat competentem, cum qua, juxta ſui ſtatus conditionem, invenire poſſet virum ſibi non conſanguineum, vel affinem, ſupplicando pro diſpenſatione; erant enim tertio, & quarto à communi ſtipite gradibus invicem conjuncti; cumque Sanctitas Sua literas Apoſtolicas Diſpenſationis in tertio, & quarto gradu direxerit Vicario Generali Epiſcopi Praten. cum ſolita clauſula, quòd de expoſitis deberet ſe diligenter informare, & quod in hyporheſi, in qua preces invenifset inniti veritati, auctoritate Apoſtolica diſpenſaret, diſpenſatio ſuit executioni mandara, & ſubinde contractum matrimonium inter Oratores coram Parocho, & Teſtibus, nec defuit conſummatio, cum Roſa prægnans effecta ſit.

Contracto, & conſummato, uti dictum eſt, matrimonio, inter virum, & uxorem jurgia exorta ſunt; cumque uxor à domo viri auſugiſſet, ſupplicemque libellum huic Sac. Congregationi exhibuiſset, inſtando pro declaratione nullitatis matrimonii, non ſolum tamquam initi per vim, & metum, ſibi à Genitoribus illatum, ſed etiam tamquam contracti in vim Diſpenſationis ex falſa cauſa obtentæ, & executioni mandatæ, ex quo tantum abeſt, quod ipſa congruam dotem non haberet, quod dotem potius habebat exceſſivam, juxta morem ſcriptum fuit Epiſcopo pro informatione, & voto.

Supervenit Epiſcopi informatio, in qua refertur, primò non adſuiſſe ullum metum, vel coactionem pro contrahendo matrimonio. Secundò Vicarium Pratenſem executioni mandaſſe diſpenſationem poſtquam ſecretas ſumpſerat informationes, binaſque receperat atteſtationes, tum de Patris impotentia ad congruè dotandum filiam, tum de deficientia occaſionis nubendi, excepto Joſepho, qui eam duxit in uxorem. Tertiò ex apochà matrimoniali deſumi dotem Roſæ ſuiſſe in ſcutis 325., ſed re vera non fuiſſe niſi in ſcutis 200. Quartò ex Teſtibus haberi Puellas ſtatu, & conditione æquales Roſæ matrimonio copulari cum dote ſcutorum 130. concludendo ſibi videri validam fuiſſe, & juri conſonam executionem literarum Apoſtolicarum.

Poſt hanc Epiſcopi informationem nullum amplius, vel à Roſa, vel ab ejus viro verbum motum eſt pro inſtantiæ proſecutione; cum autem Roſæ Pater, qui filiam domi retinet, marito commorante in Civitate Florentiæ, ad ſe pertinere exiſtimaverit obtinere declarationem ſuper validitate matrimonii, & pro hac declaratione exoraverit, præſixus fuit conjugibus terminus ad ſua jura deducenda in Sac. Congregatione, eo, que elapſo, in præſenti diſputatur, an conſtet de validitate matrimonii.

Pro validitate matrimonii ponderatur *Textus in cap. quia circa de conſang. & affinit.*, in quo, cum pro obtinenda diſpenſatione ſuper gradu prohibito, allegata ſuiſſet falſa cauſa, & matrimonium deinde ſuiſset contractum, & conſummatum, reſpondit Innocentius Tertius -- *diſſimulare poteris, ut remaneant in copula ſic contracta; cum ex ſeparatione, ſicuti aſſeris, grave videas ſcandalum imminere.*

Quia verò Textus ſibi videtur vindicare locum, quando poſt contractum, & conſummatum matrimonium, contrahentes perſeverant in bona fide, & habent probabilem ignorantiam de ſubreptione diſpenſationis, licet eam Ordinarius bene cognoſcat, uti ponderat *Covar. 2. par. de matrim. cap. 6.* §. 10. *num.* 15., *Pontius de matrim. lib.* 8. *cap.* 17. §. 6. *num.* 40.

Hinc eſt, quod in cauſa adeò exemplari, & cujus reſolutio, quatenus importaret diſſolutionem matrimonii, viam aperiret ad plures, & plures alias matrimoniorum diſsolutiones, vel ſaltem lites ſuper diſsolutione, aliæ ſuffragantur reſponſiones in facto, & in jure.

In facto quidem, quia in ſupplicatione porrecta Summo Pontifici relatum fuit, Roſam non habere dotem competentem, & attentis rerum circumſtantiis, quidquid aſſeruerint Teſtes, ſi Roſa fuit nupta cum dote ſcut. 200. incompetentia dotis verificata videtur.

In jure deinde, quia incompetentia dotis non videtur, quod fuerit cauſa finalis diſpenſationis, ſed cauſa impulſiva, & defectus cauſæ impulſivæ non vitiat diſpenſationem, uti latè oſtendunt *Anaclet. ad primum lib. Decret. tit.* 3. §. 8. *num.* 184. *tom.* 4. *in append. de diſpenſ.* §. 5. *num.* 208. *De Juſtis de Diſpenſat. matrim. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 28. *Diana oper. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 103. *per totam in edit. coord.*

Additur notabilis doctrina *Pontii de matrim. cit. lib.* 8. *cap.* 17. §. *Ultimo num.* 42. *ibi -- Illud etiam addendum eſt, quod dicebamus, quando de hodierno ſtylo Curiæ Papa cum diſpenſat, confidit de precibus ſupplicantis, non de precum veritate, ſed committit Ordinario, ut præcedenti diligenti inquiſitione ſuper precum veritate, & cauſis, ipſe Ordinarius diſpenſet: in iſto caſu, poſtquam præceſſit inquiſitio, & Ordinarius declaravit, cauſas expreſſas eſſe veras, ſententia illa, & declaratio, etiam ſi forte fuerit injuſta, eſt* vali-

valida, & habet auctoritatem rei judicatæ, & retractari non poteſt, & proinde ſequens Ordinarii diſpenſatio, & matrimonium ex illa contractum valet, & deinceps retractari non poteſt.

Et licet idem Pontius tres afferat ad hoc ſuum notabile dictum limitationes. Primo, *quando à principio reſcriptum fuit ſubreptitium, cum dolo, vel fraude*. Secundo, *quando Teſtes adhibiti poſtea ſuper rerum veritate fuerunt corrupti*. Tertio, *quando diſpenſatio, vel reſcriptum ad diſpenſandum fuit ſubreptitium, licet per ignorantiam, & ſubreptio fuit notabilis in tacenda veritate*.

Ad excludendam nihilominus regulam, examinandum erit, an aliqua aſſiſtat facti circumſtantia, quæ viam aperiat alicui ex dictis limitationibus.

Allegata Pontii doctrina impugnatur à nonnullis, ſub obtentu, quod diſpenſatio, uti fundata in falſa cauſa, nulla ſit, licet falſitas proceſſerit ex ignorantia, ita ut hæc prodeſſe non poſſit validitati matrimonii ſubſequenter contracti. *A Spiritu Sancto oper. moral. tom.4. tract. 11. de matrim. diſput. 8. ſect. 5. num. 561., Diana, loco cit. reſolut. 104. num. 1. & 2.*

His ſtantibus, dignabuntur EE. VV. decernere

An conſtet de validitate matrimonii in caſu &c. Sac. Congregatio Concilii die 4. Julii 1722. reſpondit -- *Non conſtare de nullitate matrimonii, & amplius.*

ARGUMENTUM.

Eſt idem cum præcedenti.

CASUS XXVI.

NEAPOLITANA MATRIMONII.

Didacus Foglierus, & Aloyſia de Veraſan. mem. Clementi Papæ XI. ſupplicarunt pro Apoſtolica Diſpenſatione, ſuper ſecundo, & quarto à communi ſtipite provenientibus conſanguinitatis gradibus, quibus erant conjuncti ad effectum, ut inter ſe matrimonium contrahere poſſent. Fuit in ſupplicatione dicto Pontifici expoſitum, quod Aloyſia erat indotata, & quod actionem non habebat, unde dotari poſſet, & demum, quod Didacus intendebat illam ſic indotatam ducere in uxorem, & eam ad quantitatem competentem ex integro dotare; memoratuſque Pontifex commiſit Vicario Generali Neapolitano, ut ſe de prædictis diligenter informaret, & quod in hypotheſi, in qua preces invenifſet veritati innixas, & poſtquam Aloyſia ex integro à Didaco dotata fuiſſet, ad Diſpenſationem auctoritate Apoſtolica procederet; cumque in Curia Archiepiſcopali ſubinde Teſtes producti fuiſſent, qui depoſuerunt Aloyſiā nō habere dotem competentem ſecundum ſuam conditionem, nec ab aliquo Conjunctorum dotari poſſe, & Didacum eam velle in uxorem ducere, & dotare in ſumma ducatorum quingentorum, & inſtrumentum dotationis exaratum fuiſſe, facta donatione ducatorum quingentorum pro filiis ex matrimonio naſcituris, prolata fuit à Curià Archiepiſcopali ſententia pro executione literarum Apoſtolicarum, & inter Didacum, & Aloyſiam contractum eſt matrimonium in facie Eccleſiæ, & deinde conſummatum.

Deſumuntur hæc omnia ex Brevi diſpenſationis, & ex informatione Eminentiſſimi Archiepiſcopi Neapolitani, & Didaco inſtante pro nullitate matrimonii quæritur in præſenti, an de ejus nullitate conſtet, juxta dubium ad calcem reſtrictus referendum.

Nullitatis fundamentum conſtituitur in Capitulis matrimonialibus initis ante petitam Diſpenſationem, in quibus aſſignata, & conſtituta fuit Aloyſiæ, quæ Didaco nubere debebat, dos in annuis ducat. 60. in tot cenſibus emphyteuticis, & ſuper vectigali ſalis, in quadam gemma ex adamantibus, & ſmaragdis conflata in ſumma duc. 1000. perſolvenda futuro ſponſo poſt exitum cujuſdam litis in Urbe pendentis, & in omnibus juribus, & actionibus quibuſcumque, quæ ad Aloyſiam ſpectare poſſent in poſterum ſuper hæreditatibus & bonis Parentum, & aliorum Conjunctorum, & ex renunciatione à Clarâ ſorore factâ, uti latius legitur in Capitulis matrimonialibus. Ex hoc etenim arguitur Aloyſiam non fuiſſe indotatam, nec eam caruiſſe actione, unde dotari poſſet, uti Papæ expoſitum fuit, nec pariter ſubſiſtere, quod ea fuerit ex integro à Didaco dotata, cum Didacus dumtaxat donaverit ducatos 500. filiis naſcituris ex matrimonio cum Aloyſia contrahendo.

Nullus uſque adhuc comparuit pro validitate matrimonii, adeoque præter deducta in præcedenti reſtrictu in Cauſâ *Praten.* poterunt EE. VV. benignè ponderare idem eſſe, quod mulier ſit indotata, ac quod ſit inſufficienter dotata, uti reprobando Corradum firmat *De Juſtis de Diſpenſat. matrim. lib. 3. cap. 3. ſub num. 20. ibi -- Papa movetur ad diſpenſandum, ut ſuccurrat Oratrici pauperi, quæ cum non habeat dotem, vel habeat, ſed inſufficientem, periculum eſt, ut, vel innupta remaneat, cum periculo animæ, vel nubere cogatur indigno, & inæquali; unde cum intentio Pontificis ſit quoad prædicta, providere Oratrici, & utroque modo per hujuſmodi Diſpenſationem ſatis provideatur, non videtur, ceſſato dolo, inſici gratiam Pontificis, qui æque movetur ad diſpenſandum, ſi Oratrix nullam habeat dotem, vel ſi habeat inſufficientem, cum in utroque caſu timeri poſſint eadem ſcandala, & inconvenientia, ex quibus tamquam ex cauſa finali movetur Pontifex ad diſpenſandum.*

Hoc ſuppoſito dignabuntur pariter EE.VV. ponderare quantitatem dotis, ſeparando eam, quæ actu futuro conſignanda erat marito, ab alia, cujus

cujus conſecutio pendebat à futuro litis eventu, & ab aliis conditionibus ; animadverſione quoque dignum eſt pactum in Capitulis matrimonialibus appoſitum, de non petendo aliquid de bonis paternis, & maternis, quoad uſque vixiſſet Angela mater, *ma quelle debbano reſtar ſalve in beneſizio di detta Signora Aloiſia, de' ſuoi Eredi, e ſucceſſori &c., e le debba, e poſſa ſperimentare, ſeguita la morte di detta Sig. Maria Angela,* (quæ erat mater,) *ſe de jure ſi ſpetterà, e non altrimenti, ſic ex pacto.*

Aptabilis quippe videtur propoſitio à Doctoribus admiſſa, mulierem dici indotatam, aut minus ſufficienter dotatam, ſi bona in actu matrimonii aſſignanda non ſint ſufficientia, vel ſint intricata, aut aſſignatio poſt obitum Parentum ſuum effectum ſit habitura ; *Sanchez de matrim. lib. 8. diſput. 19. num. 20. & melius num. 25. De Juſtis de Diſpenſat. lib. 3. cap. 3. num. 46. Anaclet. in 4. lib. decretal. in append. De Diſpenſat. §. 3. num. 83. & ſeqq. Crumer. quæſt. Canon. in 4. Decret. quæſt. ultima num. 2095., Roſa de execut. liter. Apoſtol. par. 1. cap. 11. num. 15.*

Parum obſtante, quod Didacus non dotavit ex integro Aloyſiam in quantitate competenti, uti Summo-Pontifici expoſitum fuit, quia quando plures exponuntur cauſæ, etiam copulativæ, inſpicienda eſt cauſa, cui innititur reſcriptum, & eâ verâ exiſtente, non curatur de aliarum veritate; copulativa quippe in his terminis reſolvitur in disjunctivam, juxta latè tradita *per Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 21. num. 42.* quapropter ſi pro obtinenda Diſpenſatione ſufficiebat Aloyſiam fuiſſe indotatam, & diſpenſatio huic motivo inniti poterat, non eſt ad rem, de qua agitur, habenda ratio novæ, & ſufficientis dotationis à Didaco faciendæ.

Hæc ſunt, quæ pro eruenda veritate exiſtimavi in medium afferre.

Dignabuntur itaque EE. VV. decernere : *An conſtet de nullitate matrimonii in caſu &c.*

Sac. Congregat. Concilii dicta die 4. Julii 1722. reſpondit — *Negativè, & amplius.*

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum inter conjunctos tertio, & quarto Conſanguinitatis gradibus, prævia Apoſtolica Diſpenſatione ſuper quarto, non obtentis literis declaratoriis ſuper tertio, an ſit validum. Ad ornatum, & in comprobationem eorum, quæ firmantur per D. Juſt. lib. 1. cap. 4. num. 122. & ſeqq., & lib. 2. cap. 3. num. 37. & ſeqq.

CASUS XXVII.

LUCÆORIEN. NULLITATIS MATRIMONII.

Contractum fuit matrimonium inter Joannem Sapicam, & Conſtantiam Radzivuiliam, prævia Pontificia Diſpenſatione ſuper quarto gradu conſanguinitatis, licet inter ſe eſſent conjuncti tertio, & quarto, ut ex Arbore.

Bis actum fuit de hac cauſa Lucæorien. in hac Sacra Congregatione *die videlicet 7. Septembris 1720. & die 28. Februarii 1722.*, & licet in utraque prædicta propoſitione cauſæ tam ſcribentes pro Joanne, quam pro Coſtantia nullitatem admitterent matrimonii, & punctum controverſiæ reducerent ad pænas, quibus Joannes prætendebatur eſſe ſubjectus, ex quo matrimonium contraxit ſciendo conjunctionem cum Conſtantia in tertio, & quarto ; Sac. nihilominus Congregatio ex officio procedens, voluit, ut de validitate, vel invaliditate matrimonii ſtrictè videretur ; & quia tota lis pro nullitate conſtituebatur in ſtylo Datariæ, hinc eſt, quod prima vice reſpondit, quod Datariæ regeſta perquirerentur, & ſecunda vice, inſtantibus Officialibus Datariæ, pro dilatione, quod cauſa proponeretur hac *die 28. menſis Martii.*

Egregii Datariæ Officiales, pervolutis Regeſtis à tempore S. Pii V. uſque ad præſens diſcurſum, una cum Summario juſtificativo exararunt, & ſimul, & ſemel comprobare conati ſunt, nulla ſemper, & invalida fuiſſe habita matrimonia contracta inter conjunctos tertio, & quarto gradu, prævia Diſpenſatione ſuper quarto, & non obtentis literis declaratoriis ſuper tertio, juxta præſcripta *in Bulla 13. S. Pii V. tom. 2.* de qua in folio Congregationis diei 28. Februarii proximè præteriti benignè reaſſumendo.

Quia verò, ſicuti ad Egregios Datariæ Officiales pertinet Datariæ opiniones, & Jura tueri, ſic ad meam exiguitatem ſpectat hujus Sac. Congregationis, cujus ſum à ſecretis, ſententias propugnare ; hinc eſt quod inventa in Regeſtis punctuali reſolutione ſuper validitate matrimonii in hiſce terminis contracti, operæ pretium eſſe cenſui ad calcem folii præſentis, ut aliàs etiam præſtiti, edere diſcurſum, ut viſis hinc inde videndis, tutum ab EE. VV. judicium proferri valeat, & ſimul, & ſemel ſequentibus dubiis reſponderi.

DISCURSUS

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi

D. Proſperi de Lambertinis

Archiepiſcopi Theodoſiæ, & S. Congreg. Concilii Secretarii.

Nonnulla ſunt, quæ urgent pro nullitate matrimonii.

Primum eſt, quod illud intantum validum exiſtimari poſſet, in quantum diſpenſatio obtenta ſuper gradu remotiori ſuffragari poſſet conjunctis in illo gradu, & in gradu etiam proximiori. Cum autem id de jure non ſubſiſtat,

juxta

juxta Textum in cap. Quod dilectio de conſang. affinit., ſequitur de matrimonii nullitate non eſse dubitandum.

Secundum eſt, quod quidquid eſset juxtà antiquiores Conſtitutiones Gregorii XI. & Clementis VI., Pius certè Papa IV. ſic decrevit: *Se de ſingulis obſtaculis plenè certiorari volens, quod in quibuſcunque Diſpenſationibus, quas pro matrimonio ſcienter, vel ignoranter contracto, vel contrahendo in quibuſvis probibitis conſanguinitatis, aut affinitatis, ſeu mixtis gradibus &c. à S. Sede impetrari &c. non ſolum de remotiori, ſed etiam de proximiori, aut de proximioribus gradibus, quicumque illi fuerint, eorumque diſtantia ſpecialis & expreſſa mentio fieri debeat; alioquin Diſpenſationes &c. nullius ſint roboris, & momenti, & pro infectis babeantur.*

Verba hæc leguntur in *Conſtitutione 37. prædicti Pii Papæ IV.* in antiquiori Bullario Romano edito *anno* 1586. quod exiſtit in Bibliotheca Caſanatenſi: quibus attentis, ſicuti certa eſt nullitas Diſpenſationis inter conjunctos tertio, & quarto, facta tantùm mentione quarti gradus, ſic à nullitate Diſpenſationis valet illatio ad matrimonii nullitatem.

Tertium eſt, quod licet S. Pius V. in ſua *Conſtit. 13. Bull. tom. 2.* derogaverit mox allegatæ Conſtitutioni Pii Papæ IV., & voluerit, quod valeret diſpenſatio obtenta ſuper quarto, nulla facta mentione tertii gradus, addidit nihilominus ſequentia verba, *obtentis tamen poſtea ſuper propinquiori literis declaratoriis*, hoc eſt literis, in quibus declaratur non obſtare reticentiam gradus propinquioris; cumque recenſita verba conditionem importent, juxta punctuales, & in his terminis auctoritates infra allegandas; hinc fit cenſendum eſse nullum matrimonium illud, quod fuit contractum inter conjunctos tertio, & quarto, obtenta Diſpenſatione ſuper quarto, & non obtentis literis declaratoriis ſuper tertio.

Quartum eſt, quod ſi validum haberetur matrimonium non obtentis literis declaratoriis ſuper gradu propinquiori, fruſtratoriæ quodammodo dictæ literæ dici poſsent. Cum autem hoc non ſit dicendum, nec etiam dici poterit validum eſse matrimonium inter conjunctos tertio, & quarto, prævia Diſpenſatione ſuper quarto, & non obtentis literis declaratoriis ſuper tertio.

Quintum eſt, quod habito recurſu ad Summos Pontifices Urbanum VIII., & Innocentium X. à Conjugibus, qui reticito propinquiori Diſpenſationem expediverant ſuper remotiori gradu, nec literas declaratorias obtinuerant ſuper propinquiori, fuit in literis Apoſtolicis dictorum Pontificum impreſſis apud *Anaclet. in 4. lib. Decretal. in Append. de Diſpenſat. ſuper impedimentis* §.4. reſponſum, quod Ordinarii, qui Diſpenſationem executioni mandarunt, nulliter, & defacto diſpenſaverant, quod copula interim habita fuerat inceſtuoſa, quod filii nati erant illegitimi, & quod erat iterum contrahendum matrimonium in facie Eccleſiæ. Signa autem hæc ſunt evidentiſſima, quod non obſtante citata Bulla S. Pii V. ſubſequentes Romani Pontifices nulla eſse judicarunt matrimonia contracta inter Conjunctos, accedente Diſpenſatione Apoſtolica ſuper gradu remotiori, & non obtentis literis declaratoriis ſuper propinquiori; idque adeo verum eſse dignoſcitur, ut *Barboſa*, *qui Voto 3. lib. 1. per totum* ſenſerat pro validitate, viſo Brevi Urbani VIII. in fine ſuffragii à dicta opinione receſserit, & conſimili modo ſe etiam geſserit *Bonacina*, qui licèt validum de jure matrimonium exiſtimaſset; attento nihilominus ſtylo Sedis Apoſtolicæ ſententiam amplexus eſt ſtantem pro nullitate, ut videri poteſt *tom. 2. diſput. 1. quæſt. 2. punct. 5. num. 17. & q. 3. punct. 7. §. 1. num. 7.*

Sextum eſt, quod quidquid dixerint Auctores ſcholaſtici, qui pro validitate ſenſiſse videntur, Auctores certe practici ponderatis verbis Bullæ S. Pii V. *obtentis tamen ſuper propinquiori literis declaratoriis*, & ponderatis Brevibus Urbani VIII., & Innocentii X. ſupra indicatis, conſtanter aſseruerunt matrimonium eſse nullum. *Clericat. deciſ. 22. de Sacramento matrimonii num. 11.*, *Roſa de executoribus liter. Apoſtolicarum cap. 11. num. 33.*, *Anaclet. in 4. lib. Decretal. in Appendice de Diſpenſat. ſuper impedimentis §. 4. pag. 252. à num. 170. uſque ad num. 183.*, *De Juſtis de Diſpenſat. matrim. lib. 2. cap. 3. num. 40. & dub. ſeqq.*, *Corrad. in praxi diſpenſat. lib. 7. pag. 289. & 290.*; Cumque in re, de qua nunc agitur, magis ſit practicis, quam ſpeculativis Auctoribus deferendum, ſequitur retinendam eſse opinionem, quæ validitati matrimonii adverſatur.

Ultimum eſt, quod quidquid agit Dataria Apoſtolica, dicitur geſtum ab ipſo Papa, teſte *Garzia de Benef. par. 4. cap. 2. num. 18.*; cumque ab Egregiis Datariæ Officialibus in diſcurſu impreſso afferantur viginti quatuor exempla, ex quibus oſtenditur nullitas matrimonii, ſive ignoranter, ſive ſcienter contracti, quando propinquior gradus reticitus fuit, & inter hæc duo adſint, quæ referuntur ad tempus S. Pii V. nil clarius afferri poſse videtur ad rem, de qua nunc agitur; quo modo etenim in literis *Perinde valere*, in terminis matrimonii, bona fide, & cum ignorantia gradus propinquioris, contracti, prævia diſpenſatione ſuper ſolo gradu remotiori, potuiſset S. Pius V. potuiſsent & alii Pontifices mandare, quod Ordinarii publicè indicerent nullitatem prioris matrimonii, & quod Conjuges de novo contraherent, ſi præcedens matrimonium pro valido habitum fuiſset? & rurſus, quomodo in aliis literis *Perinde valere* in terminis matrimonii contracti, & conſummati cum ſcientia gradus propinquioris, prævia Diſpenſatione ſuper remotiore, potuiſsent iidem Romani Pontifices declarare, quod Ordinarii defacto diſpenſaverant, quod ſervata formâ Concilii matri-

tri-

trimonium de novo contraheretur, quod contrahentes abſolverentur ab Inceſtu, & ab excommunicatione lata *in Clementina unica de conſanguinitate*, quod Proles declararetur legitima, & quod propter inceſtum commiſſum, alter ex Conjugibus alteri ſupervivens perpetuo abſque ſpe conjugii remaneret, ſi matrimonium contractum cum Diſpenſatione ſuper remotiori de Jure validum fuiſſet ?

Hæc ſunt, quæ pugnant pro nullitate matrimonii: nunc autem tranſitum faciendo ad ea, quæ favent validitati, operæ prætium eſt nonnullas ſummatim exponere Romanorum Ponticum, Gregorii videlicet IX., Gregorii XI. Clementis VI. Pii IV. & S. Pii V. Conſtitutiones.

Gregorius itaque Papa IX. *in cap. finali de conſang. & affin.* decrevit, quod vir, qui à ſtipite quarro gradu, & mulier, quæ ex alio latere diſtat quinto, poſſunt licitè matrimonialiter copulari, quia computatio fit à remotiori, itaut vir, & mulier diſtent in quinto, in quo gradu nulla eſt prohibitio *juxta Textum in cap. non debet de conſang. & affinit.*

Conſtitutionis Gregorii XI. mentio fit à *Gutier. quæſt. Canonic. lib. 2. cap. 15. num. 127. & 128.*, & de Conſtitutione Clementis VI. verba faciunt *Calderin. conſil. primo de conſang. & affinit. Fagnan. in cap. final. num. 15. eodem titulo, Covar. in Epitom. lib. 4. Decretal. ſecunda parte cap. 6. ſub num. 12.*, & utraque Conſtitutio Gregorii XI., & Clementis VI. reaſſumitur à S. Pio V. in ſua *Conſtitutione 13. mox referenda*; Omiſſàque Conſtitutione Gregorii XI. quàm reperire non potui, ſed quæ abſque dubio concordare dicenda eſt cum alia Clementis VI. ut ex citata Bulla S. Pii V. deſumitur; In eo, quod attinet ad hanc Clementis VI. Conſtitutionem, ſciendum eſt, quod Clemens Papa V. Diſpenſationem conceſſerat, ut vir, & mulier, non obſtante quarto gradu conſanguinitatis, poſſent ad invicem matrimonialiter copulari. Matrimonium contractum fuit, & vir, & mulier in eodem perſtiterunt ſpatio annorum triginta, exortaque ſubindè controverſiâ an diſpenſatio valida fuiſſet, ex quo deprehenſum fuit, virum tertio, & mulierem quarto gradibus à communi ſtipite diſtare, Papa ſic dubium reſolvit, *declaramus prædictam, & quaslibet alias Diſpenſationes ſimiles obtentas à Sede Apoſtolica, & inpoſterum obtinendas, omiſſione mentionis de diſtantia tertii gradus prædicti à ſtipite non facta in illis, & quarumvis litium dependentiâ occaſione hujuſmodi ſuper eis nequaquam obſtantibus, ſufficientes, & validas exiſtere, ac robur obtinere plenariæ firmitatis, reprobantes quorumcumque opiniones contrarias, ac eas, & quoslibet proceſſus in contrarium, coram quibuſvis Judicibus delegatis, vel Ordinariis, habitos, inanes, & irritos decernentes.*

Supervenit poſthæc Conſtitutio Pii Papæ IV. in ſuperioribus allegata, in qua non obſtantibus Conſtitutionibus Gregorii XI., & Clementis VI. voluit, quod in diſpenſationibus ſpecialis, & expreſſa mentio fieret non ſolum de remotiori, ſed etiam de proximiori gradu, & de eorum diſtantià, declarando quod in caſu mentionis non factæ, Diſpenſationes nullius eſſent roboris, & momenti, & pro infectis haberentur; at S. Pius in ſua *Conſtit. 13. Bull. tom. 2.* prævia derogatione Bullæ Pii Papæ IV. nec non facta renovatione Conſtitutionum Gregorii XI. & Clementis VI. & expreſsè proteſtando, *quod favere intendebat Sacramento, & libertati matrimonii*, ſtatuit, & ordinavit, quod excepto caſu, quo vir, & mulier primum conſanguinitatis, vel affinitatis gradum attingerent, *in quo Sanctitas Sua nunquam diſpenſare intendebat*, in cæteris aliis conſanguinitatis, & affinitatis gradibus *remotior attenderetur, & ſecum traheret propinquiorem, & ob id ſufficere remotiorem tantùm gradum exprimere, obtentis tamen poſtea ſuper propinquiore literis declaratoriis, juxta Gregorii, & Clementis Conſtitutiones*, concludendo *Diſpenſationes propter proximioris gradus hujuſmodi non expreſſionem, de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, ſeu intentionis defectu notari non poſſe, ſed in omnibus, & per omnia ſuffragari, perinde ac ſi in literis, ſeu commiſſionibus hujuſmodi de proximiore, ſeu utroque gradu ſpecialis, & expreſſa mentio facta fuiſſet.*

Adeoque ſi S. Pius V. derogavit Conſtitutioni Pii Papæ IV., ſi proteſtatus eſt ſe favere velle libertati matrimonii, ſi excepto primo gradu, validas, & ſubſiſtentes declaravit Diſpenſationes, in quibus facta eſſet ſola mentio gradus remotioris; nil clarius afferri poſſe videtur ad ſuadendum, tam validitatem diſpenſationum, quàm validitatem matrimoniorum dependenter ab illis factorum: nullatenus urgentibus verbis in eadem Conſtitutione appoſitis, *obtentis tamen ſuper propinquiore literis declaratoriis*; in his etenim literis iterum admittitur validitas præcedentis Diſpenſationis, *ipſaſque literas valere dictâ auctoritate decernens*, uti habetur ex earum formula impreſſa *apud Novar. in ſumma Bullarum comment. 60.* In his iiſdem literis dicitur, diſtantiam propinquioris gradus non obſtare, & perinde ſe habere, ac ſi ejus mentio in prima Diſpenſatione facta fuiſſet; ita ut harum literarum introductio, non alium finem habuiſſe dicenda ſit, quam avertendi ſcandali, quod aliqui juris ignari ſumere potuiſſent, videndo, quòd conjuncti in tertio, & quarto, matrimonium inter ſe contraxiſſent, prævia tantùm Diſpenſatione ſuper quarto; & aliàs diſcurrendo, ſequeretur abſurdum, quia ſequeretur, quòd S. Pius V. non derogaſſet Bullæ Pii IV., ſed tantum voluiſſet, quod pro validitate Diſpenſationis, & matrimonii, fieri deberet in una pagina mentio gradus remotioris, & in alia gradus propinquioris, quando Pius IV. decreverat, quod in una, eademque pagina, hoc eſt in una, & eadem Diſpenſatione pro ejus, & matrimonii validitate

utri-

utriuſque gradus, propinquioris videlicet, & remotioris, expreſsa mentio haberetur.

Diſcurſus hic clarus videtur, & efficax, uti dicitur, ab intrinſeco, ſed idem magnum ab extrinſeco robur aſsumit à Claſſicorum videlicet, & magni nominis Doctorum, communi auctoritate, qui ponderata Bulla S. Pii V., validam eſse cenſuerunt Diſpenſationem, in qua facta fuit mentio ſolius gradus remotioris, etiamſi Executor notitiam propinquioris habuerit, & hoc minimè obſtante, eam executioni mandaverit, cum ejus malitia validitati Diſpenſarionis obſtare non valeat. Validum etiam conſequenter extimarunt matrimonium, quamvis illud fuerit contractum, non obtenris literis declaratoriis, quarum defectus, illud ad ſummum illicitum, ſed non invalidum reddere poteſt, *Sanchez de matrim. lib. 8. diſpnt. 24. num. 29. Perez de matrim. diſput. 46. ſect. 5. num. 7. Pontius de matrim. lib. 8. cap. 17. §. 5. num. 26. & 27. Petrus de Ledeſma de Sacram. matrim. in addit. ad tertiam partem quæſt. 54. art. 2. pag. mihi 419. Enriquez in ſumma lib. 12. de impedim. matrim. lib. 2. cap. 3. num. 6. in notis pag. mihi 709., & rurſus cap. 9. in notis lit. Z. pag. mihi 729. Salmanticenſes in Theolog. moral. tom. 1. de matrim. tract. 9. cap. 14. puncto 4. §. 45. & 46. pag. mihi 260. Hurtad. in tract. de Sacram. diſput. 26. difficult. 7. per totam, Ægidius de Coninch. de Sacram. diſput. 33. dub. 6. num. 72., Tamburin. de Sacramen. lib. 8. tract. 2. de diſpenſ. cap. 9. §. 7. per totum, Dicaſtillo de Sacram. tom. 3. tract. 10. de matrim. diſput. 8. dubit. 9. per totam, Averſa de Sacram. matrim. quæſt. 19., lect. 5. §. 7. pag. mihi 622. Baſſeus in flor. Theolog. Pract. tom. 2. in verbo matrim. 9. ſub. num. 5. pag. mihi 344. Roſignol. de Sacram. matrim. tom. 2. contract. 15. prænot. 23. num. 5. Rebell. de obligat. Juſt. 2. parte, lib. 3. quæſt. 5. ſect. 4. num. 23. pag. mihi 333. Leander oper. moral. part. 2. tract. 9. de Sacram. matrim. diſput. 24. quæſt. 40. Fillincc. oper. moral. tomo primo, tract. 10. de Sacram. matrim. parte 2. cap. 10. num. 328. Giribald. de Sacram. tomo primo, tract. 10. de matrim. dub. 8. num. 49. & ſeqq. Antonius à Spiritu Sancto in director. Confeſſar. tract. 11. de matrim. diſput. 8. lect. 7. per totam, Gobat. Theolog. experimental. tract. 9. cap. 22. in Append. pag. mihi 1003. num. 620. & ſeqq., Vaneſpen Juris Eccleſiaſtici univerſi tom. 1. part. 2. tract. 14. cap. 3. num. 17., Cherubin. in notis ad Conſtit. 13. S. Pii V. tom. pr. pag. mihi 38., Novar. in ſumma Bull. comment. 60. num. 2.*, ſolaque inter ſcribentes diſcrepantia eſt, quòd nonnulli cenſent valere diſpenſationem, & validum eſſe matrimonium cum expreſſione ſolius gradus remorioris, dummodo Fœmina non ſit illa, quæ ſit propinquior ſtipiti, ſed vir ſit propinquior ſtipiti, & mulier ſtipitem attingat in gradu remotiori; in ea etenim facti ſpecie, cum Fœmina ſit quoad ſtipitem major viro, & vir per matrimonium evadere debeat caput mulieris, aliquorum opinio fuit, quòd propter relatam ordinationem, pro validitate Diſpenſationis, & matrimonii neceſſaria ſit utriuſque gradus expreſſio, *Sotus in 4. diſt. 40. quæſt. unica, art. 3., colum. 8. verſ. Quartò demum, & art. 4. colum. penultima verſ. & tertio, Molina De Juſt. & Jure tomo primo tract. 2. diſput. 161. num. 5., Bonacin. oper. moral. tom. 2. diſput. prima, quæſt. 2. puncto 5. num. 16. §. Secunda eſt*; quando alii è contra cenſent, vel id ad ſummum procedere, ſi mulier eſſet Amita, vel matertera, ſecus autem, ſi in tertio gradu; alii communiùs ponderantes Bullam S. Pii V. indiſtinctè loqui, aſſerunt validam eſſe Diſpenſationem, & validum matrimonium contractum non obtentis literis declaratoriis, & prævia Diſpenſatione ſuper remotiori, ſive vir, ſive Fœmina ſit ſtipiti propinquior, *Pontius, & Perez, Roſignol. Giribald. Averſa, locis ſupra citatis*.

Quodque notabilius eſt, licèt ad tramites Bullæ S. Pii V., Sacra hæc Congregatio cenſuerit pro validitate Diſpenſationis primum gradum eſſe exprimendum, uti habetur *in dubio affinitatis propoſito 19. Septembris 1682. lib. 32. Decret. pag. mihi 455.* diſputato ſiquidem ſequenti dubio: *An inter ipſos adſit impedimentum dumtaxat tertii affinitatis gradus, vel etiam primi, itant ſuper tertio tantùm, vel potius ſuper tertio, & primo petenda eſſet Diſpenſatio*; reſponſum fuit, *petendam eſſe Diſpenſationem, facta mentione primi gradus*; in hypotheſi tamen matrimonii contracti inter conjunctos extra primum gradum, prævia diſpenſatione ſuper remotiori, & non obtentis literis declaratoriis ſuper propinquiori, hæc eadem Sac. Congregatio cenſuit validum fuiſſe matrimonium, & ſatis eſſe poſtea obtinere declarationem ſuper gradu propinquiori, nec opus eſſe poſt declarationem denuo contrahere, uti habetur ex ſequenti reſolutione edita die *prima Maji anno 1607. lib. 11. Decret. pag. pr. à tergo*, ibi, *hujuſmodi matrimonium, niſi aliud obſtiterit, eſſè validum, ſatiſque fuiſſe obtinere poſtea declarationem ſuper gradu propinquiori, juxta conſtitutionem S. Mem. Pii V. hac de re edita, neque opus fuiſſe poſt declarationem hujuſmodi, repetere formam Concilii, vel denuo contrahere*.

Hiſque poſitis, non obſtant ea, quæ in contrarium fuerunt ponderata; non obſtat etenim primum, quòd diſpenſatio obtenta ſuper gradu remotiori non ſuffragetur conjunctis in illo gradu, & in gradu proximiori, juxta allegatum Textum *in cap. Quod dilectio de Conſang. & Affinit.* Textus etenim hic procedit attenta conſuetudine loci, ibi, *conſultius duximus multitudini, & obſervatæ conſuetudini deferendum, quàm aliud in diſſenſionem, & ſcandalum Populi ſtatuendum, quadam adhibita novitate*; quocirca Textus prædictus non facit ad rem, de qua nunc agitur, nec obſtat diſpoſitioni Juris communis, juxta quam gradus remotior trahit ad ſe propinquiorem, uti adnotarunt *in citato cap. Quòd dilectio Innocentius in fine, Hoſtienſis num. 4. Joannes An-*

dreas num. 8., *Abbas num.* 7. *Gonzal. num.* 4., *Fagnan. in cap. Vir qui, num.* 14. *de conſang. & affinit.*, *Covar. in* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 12., *Sanchez de matrim. lib.* 8. *diſput.* 1. *num.* 33. *prope finem.*

Minus facit Bulla Pii IV., de qua in ſecunda oppoſitione, cum ei fuerit derogatum à poſteriori Bulla S. Pii V.

Majoris roboris non eſt, quòd in Bulla S. Pii V. habeantur hæc verba, *obtentis tamen poſtea ſuper propinquiori literis declaratoriis*, uti tertio loco dicebatur; punctus enim eſt, an literæ declaratoriæ fuerint requiſitæ pro validitate Diſpenſationis, & an fuerint requiſitæ, ut matrimonium eſset validam, cumque ex ſupra probatis S. Pius V. validam decreverit Diſpenſationem, facta tamen mentione remotioris gradus, & literæ declaratoriæ ſint neceſsariæ, ut matrimonium ſit licitum, non autem, ut ſit validum; hinc eſt nullum momentum conſtitui poſse in verbis prædictæ Conſtitutionis Pianæ.

Conſimilis generis eſt, quod quarto loco opponebatur, fruſtratorias videlicet evadere in hoc rerum ſtatu literas declararorias. Id quippe nullo modo ſubſiſtit; vel etenim expedita diſpenſatione ſuper remotiori, ante ejus executionem innoteſcit Ordinario, quòd vir, & mulier ſint conjuncti propinquiori gradu, & Ordinarius debet abſtinere ab executione, uſquequo literæ declaratoriæ afferantur, uti benè ponderant *Bonacina oper. moral. tom.* 2. *diſp. prima*, *quæſt.* 2. *puncto* 5. *num.* 17., *& quæſt.* 3. *puncto* 7. §. *Primo*, *num.* 7., *Sanchez de matrim. lib.* 8. *diſp.* 24. *num.* 29.; vel ante Bullæ executionem propinquitas non innotuit Ordinario, & ſic ſine literis declaratoriis matrimonium contractum fuit; & tunc, ſtatim ac notitia defertur ad Ordinarium, debet ille Conjuges ſeparare, uſquequo literæ afferantur, uti bene ponderat *Sanchez loco citato.* Uno verbo, ſemper eſt obediendum Conſtitutioni Pianæ, & ſemper expediendæ ſunt literæ declaratoriæ ſuper propinquiori, ſive Ordinarius ignoraverit, ſive ſciverit conjunctionem gradus proximioris, & ſive matrimonium fuerit contractum, ſive non; & Ordinarius, qui, non obſtante notitia gradus propinquioris, non allatis literis declaratoriis, Diſpēſationem exequeretur, peccaret. *Tamburini. de Sacram. lib.* 8. *tract.* 2. *cap.* 9. §. 7. *nu.* 6., *Clericat. Theor. Eccleſ. cap.* 137. *num.* 13., quod ſatis eſt, ne literæ declaratoriæ tanquam fruſtratoriæ habeantur.

Cætera alia, quæ in contrarium ponderabantur, ſtylum reſpiciunt Datariæ, & à dicto ſtylo nonnulli practici Auctores inducti fuerunt ad ſuſtinendam nullitatem matrimonii contracti, prævia Diſpenſatione ſuper remotiori, non obtentis literis declaratoriis ſuper propinquiori. Porrò de hoc ſtylo loquendo, mirum eſt, quæ, & qualia dicta ſint ab aliis Auctoribus, qui ſentiunt pro validitate matrimonii; *Tamburinus de Sacram. lib.* 8. *tract.* 2. *de Diſpenſat. cap.* 9. §. 7. *ſub num.* 9. facta ſibi oppoſitione Brevis Urbani VIII. *à Barboſa loco citato*, relati, inquit, *cum non ſit credibile Urbanum VIII. par literas privatas voluiſſe abrogare dictum generale Decretum Pii V.*, *mihi videtur eſſe putandum in memoratis privatis literis aliquem irrepſiſſe errorem à miniſtris commiſſum;* Alii per aliam viam procedunt; *Gobatus quippe in Theolog. Experimentali tract.* 9. *cap.* 22. *in append. pag. mihi* 1003. *num.* 620., *& ſeqq.*, ait, expreſſiones, quæ legunrur in Brevibus, de quibus agitur, non affirmativè, ſed relativè fuiſse expoſitas, quod eſt idem, ac dicere expreſſiones non ad Pontificem, ſed ad ſupplicantes eſse referendas; *& Pater Syrus Placentinus, & Pœnitentiarius Apoſtolicus in Sacroſancta Baſilica Lateranenſi in ſuis adnotationibus manuſcriptis ad conſtitutionem Innocentii Papæ XII. ſuper facultatibus majoris Pœnitentiarii pag. mihi* 737. *num.* 38., inquit, *ad ſtylum autem Curiæ reſpondetur, ipſum quidem facere jus, ſed non quando eſt contra ipſum jus. Stylus autem in ſubjecta materia, quòd matrimonium ſit nullum, niſi in Diſpenſatione exprimatur gradus proximior, nec facit jus, nec obſervari poteſt, eò quòd adverſaretur eidem motui proprio Pii V. relato. Conſequenter neque obtentis literis declaratoriis ſuper eodem gradu, inferri debet nullum eſſe matrimonium, ſi fuerit contractum vigore Diſpenſationis obtentæ, cum tales literæ ſolùm dentur ad evitanda dubia, & ſcandala, quæ oriri poſſunt in Populo.*

At, quicquid ſit de hiſce reſponſionibus, & prævia proteſtatione debiti obſequii erga ſtylum Datariæ, ſubſtineri poſse videtur. Primo, quòd nonnulla, quæ pro eodem adſtruendo deducuntur, non faciunt ad rem. Secundo, quòd aliqua concordant cum his, quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Tertio, quod alia pugnare videntur pro validitate matrimonii. Ultimo, quòd nihil in contrarium adducitur, quòd directè percutiat controverſiam, de qua nunc agitur.

Quòd autem nonnulla, quæ afferuntur, non faciant ad rem, patet; quia ex ſuffragio in contrarium allegato clar. mem. Cardinalis de Carpineo, non aliud infertur, niſi quòd Epiſcopi habentes facultatem à Sede Apoſtolica diſpenſandi in tertio, vel quarto, non poſsunt diſpenſare in ſecundo, vel tertio, non obſtante Bulla S. Pii V.; Bulla quippe exigit literas declaratorias, & literæ declaratoriæ à Sede Apoſtolica ſunt impetrandæ, quod utique nec impugnatur, nec impugnari poteſt.

Quòd item aliqua concordent cum his, quæ in ſuperioribus dicta ſunt, facile demoſtratur, & talia ſunt omnia documenta, ex quibus eruitur, quòd, exhibitâ Ordinario diſpenſatione ſuper remoriori, & conſtito coram eodem de conjunctione etiam in gradu propinquiori, Pontifices dixerunt diſpenſationem non fuiſse ſubreptitiam, & ſic Oratores eſse diſpenſandos, ut matrimonium contrahere poſsent, ſervatâ formâ Concilii, præviâ tamen declaratione, eiſdem

non

Digitized by Google

non obſtare conjunctionem in gradu propinquiori; quid enim quæſo ex hiſce documentis argui valet, niſi quòd, conſtito ante matrimonium de conjunctione in gradu propinquiori, expediendæ ſint literæ declaratoriæ, ſi non fuerunt unà cum diſpenſatione expeditæ, quod utique admittitur, & eſt admittendum.

Rurſus, quòd aliqua pugnent pro validitate matrimonii, ponitur in claris; plura etenim, & plura, tam antiqua quàm moderna à Dataria allata ſunt exempla, in quibus, poſt conrractum matrimonium, prævia diſpenſatione ſuper remotiori, reticiro propinquiori, non fuit Oratoribus demandatum, ut matrimonium inter ſe publicè ſervata forma Concilii de novo contraherent, vel ſaltem, quòd conſenſum renovarent, ſed tantùm *quòd in matrimonio ſic contracto liberè & licitè remanere poſſent*: probant etenim hæc documenta matrimonium fuiſse habitum pro illicito, ſed non pro invalido; ſi etenim invalidum fuiſset, novus conſenſus fuiſset neceſsarius, & fuiſset præſcriptus, ſive ambo contrahentes ignoraſsent conjunctionem in propinquiori gradu, ſive alter ignoraſset, & alter ſciviſser, uti latè probat *Claudius la Croix in Theolog. moral. tom. a. lib. 2. par. 3. num. 12. & ſeqq. pag. mihi* 442.

Abſque eo quòd quicquam referat reſponſio ingenioſè de more in diſcurſu pro Dataria excitata, quòd rennvatio conſenſus non requiritur in diſpenſationibus, quæ fiunt in radice matrimonii; Scio quippe Summum Pontificem poſſe diſpenſare in radice matrimonii, & revocare impedimentum dirimens marrimonium, & ſimul, & ſemel abrogare legem Eccleſiaſticam, quæ dictum ſtatuir impedimentum, ſaciendo, ut diſpenſatio retrotrahatur ad initium matrimonii, & ſic, quòd proles quoad omnes effectus legitima ſit, & habeatur, juxta latè deducta *in deciſ. 1121. coram Seraphino, in deciſ. 19. coram Ludoviſio, in deciſ. 174. poſt ſecundum volumen conſiliorum Farinac.* Scio quoque controverſum eſse inter Doctores, an in hac diſpenſatione ſuper radice matrimonii novus requiratur conſenſus, uti videri poteſt *apud Sanchez de matrim. lib. 8. diſput. 8. num. 25.*, & veriorem eſse opinionem, quòd nulla conſenſus renovatio in hiſce circumſtantiis ſit neceſsaria, uti latè probat *Rota deciſ.* 455. *num. 11. part. prima recent.* At punctus eſt, an in relatis exemplis dici queat Summum Pontificem diſpenſaſse in radice matrimonii; diſpenſatio hæc quippe prodeſt filiis natis, quoad omnes effectus ſpirituales, & quoad omnes effectus civiles directè in terris temporali juriſdictioni Romani Pontificis ſubjectis, & indirectè in reliquo rerrarum orbe, juxta celebre reſponſum *Innocentii III. in cap. per venerabilem, qui filii ſint legitimi*; cumque certum ſit Diſpenſationes has, nonniſi urgenribus graviſſimis cauſis, & quidem raro, concedi conſueviſse à Summis Pontificibus. *Barboſa vot. deciſ. 27. num. 31. lib. 2., Diana in edit. Coord. tom. 3. tract. primo, reſolut. 87. num. 6.*, ſicuti imperceptibile eſt, quòd in tot exemplis relatis, in quibus non fuit præſcripta renovatio conſenſus, nec adhibitæ fuerunt formulæ, adhibentur in Diſpenſationibus in radice matrimonii, voluerint in dicta radice Pontifices diſpenſare; ſic clarum eſt ipſos nihil aliud facere voluiſse, quàm diſpenſare in matrimonio contracto, prævia diſpenſatione ſuper remotiori; & non obtentis literis declaratoriis ſuper propinquiori, excluſaque renovatione conſenſus, indicare voluiſse, matrimonium fuiſse illicitè, ſed non invalide contractum.

Denique quod nihil in contrarium adducatur directè percutiens controverſiam, de qua nunc agitur, clariſſimè dignoſcitur; in omnibus quippe exemplis, in quibus Summi Pontifices abſoluerunt à pænis inceſtus, prolem legitimam declararunt, & præſcripſerunt conſenſus renovationem, ſervata forma Concilii, Oratores ſupplicabant pro Diſpenſatione, & ſic ſe promptos oſtendebant ad permanendum in matrimonio, ita ut mirum non ſit, ſi ſupplicantibus iiſdem pro abſolutione à cenſuris, pro legitimatione prolis, Summi Pontifices petitis ad abundantiam indulgendo, & abſolverint à Cenſuris, & prolem legitimam declaraverint, & renovationem conſenſus præſcripſerint. At ab his argumentum deduci non poteſt ad declarationem nullitatis matrimonii; ad hunc etenim effectum oſtendendum eſset, quòd contrahentibus à matrimonio recedere volentibus, & libertatem tranſeundi ad alia vota poſtulantibus, Sedes Apoſtolica facultatem conceſſiſset; cumque tale documentum non afferatur, ſequitur non doceri de documento, quod faciat ad rem, & directè percutiat controverſiam, de qua nunc agitur.

Exemplum eſse poteſt in Diſpenſationibus, quæ petentibus indulgentur ad cautelam, vel ſuper Irregularitatibus, vel ſuper Cenſuris; quemadmodum enim ab hiſce Diſpenſationibus non valet argumentum ad incurſum in irregularitatem, vel in cenſuram, etiam in caſu conſimili, & vallato omnibus circumſtantiis, quæ adfuerunt in caſibus, in quibus dictæ Diſpenſationes conceſsæ ſunt, quando formiter eſt diſputandum, an fuerit incurſa irregularitas, vel cenſura, ſic à verbis Summorum Pontificum nullitatem matrimonii ſupponentibus in hypotheſi, in qua Oratores ſupplicabant, & prompti erant ad permanendum in matrimonio, non valet illatio ad poſitivam matrimonii nullitatem, quando formaliter ſuper eadem quæſtio inſtituitur.

Atque hæc dicta ſint ſub cenſura &c. Salvo ſemper &c.

Propoſitis itaque in Sac. Congregatione Concilii ſub die 28. *Martii* 1722. ſequentibus dubiis. 1. *An conſtet de nullitate matrimonii, & quatenus affirmativè.* 2. *An Princeps Joannes Sapica factus ſit inhabilis ad contrahendum matrimonium cum aliis mulieribus in caſu &c.* Reſponſum fuit. *Ad* 1. *negativè, & Epiſcopus mandet, quod Conjuges*

juges continuent in ſeparatione, donec obtinuerint literas declaratorias. Ad 2. proviſum in primo.

Scripſit in hac Cauſa D. Advocatus Urſaya, ut in *tom. 4. part. 2. diſcept. 19.* ubi poſt *num. 187.* §. 2. habetur impreſſus ſupraſcriptus diſcurſus Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. Lambertini Secretarii.

ARGUMENTUM.

An, & quando Summus Pontifex diſpenſare poſſit in radice matrimonii, abrogando legem Eccleſiaſticam, quæ ſtatuit impedimentum dirimens, putà defectum Parochi, & faciendo, ut diſpenſatio retrotrahatur, & ſic, quòd Proles legitima ſit quoad omnes effectus, etiam civiles directè, vel indirectè. In comprobationem eorum, quæ pertractata fuerunt à D. Juſti lib. 1. cap. 7. num. 269. & ſeqq.

CASUS XXVIII.

PRAGEN. MATRIMONII.

CAuſa hæc bis fuit propoſita, die videlicet 13. *Julii* 1720. & tunc nulla fuit capta reſolutio; ſed dictum, quòd coadjuvarentur probationes, juxtà inſtructionem; & *die* 16. *Januarii* 1723. & tunc negativè fuit reſponſum; cumque nova audientia fuerit impetrata, & hodie diſputari contingat *an ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis*: ſatis èſset remiſſivè ſe habere ad folia prædictarum Congregationum. Sed cum nonnulli EE. PP. poſt dictum tempus fuerint huic Sac. Congregationi adſcripti, & folia prædictarum Congregationum difficile eſset invenire, & ad eos tranſmittere, hinc eſt, quòd opportunum exiſtimavi paucis exponere ea omnia, quæ fusè in allegatis foliis fuerunt enarrata.

Guillelmus Jaroſlaus Graisſelſens de Pilſemburgh, Baro, ſeu Dominus loci Tman ſan. mem. Clementi Papæ XI. ſupplicavit pro Apoſtolica Diſpenſatione, quæ dicitur *in radice matrimonii*, ad effectum legitimandi tres Filios tunc ſuperſtites, Joannem, Carolum, & Rodulphum, quos genuit ex quadam Ludmilla honeſta puella, cum qua ante annos 40. dicebat ſe matrimonium contraxiſse, non tamen coram Parocho, ex quo tunc in loco Tman nullus aderat Parochus, & Miſsæ Sacrificium celebrabatur à Sacerdotibus extraneis fortuitò ad dictum locum advenientibus; ſed coram quodam Sacerdote, abſque tamen fraude, & intercedente bona fide, cum ſibi ſuppoſitum fuiſset matrimonium validum eſse futurum, quia ad ſe tamquam loci Dominum pertinebat jus Parochum præſentandi, & ne ſibi obiici poſset, vel cauſam deeſse pro hac inſigni gratia obtinenda; vel non concurrere ea, quæ ad dictum effectum ſunt neceſſaria, Leges attulit Regni Bohemiæ, juxta quas recedendo à diſpoſitione *Textus in cap. tanta, qui filii ſint legitimi*, legitimati per ſubſequens matrimonium arcentur à poſseſſione, & hæreditate bonorum in dicto Regno ſitorum, itaut ſi Diſpenſationem non obtineret *in radice matrimonii*, ſua bona abſque dubio, excluſis propriis filiis, eſsent ad extraneos deferenda; iidemque filii, licet inter Nobiles, & legitimos uſque tunc habiti, jurgiis, & inimicitiis remanſuri eſsent obnoxii, ſi iidem deprehenderentur illegitimi, & ignobiles, & multò magis, cum alter eorum matrimonium contraxiſset cum fœmina nobili genere procreata, à qua etiam liberos habuerat; idemque tandem Guillelmus concluſit non eſse dubitandum de neceſsariis requiſitis pro dicta Diſpenſatione obtinendà, cum requiſita conſiſtant in magna, & urgenti cauſa, qualem ait eſse eam, quæ modò expoſita eſt, item in eo, quod Proles ſuſcepta fuerit non ex copula manifeſtè fornicaria, ſed ex copula putativè matrimoniali, qualem inquit fuiſse illam, quam habuit cum Ludmilla, cum qua matrimonium modo prædicto contraxit, & demum in eo, quòd matrimonium, ex quo Proles legitimanda orta eſt, non fuerit nullum propter impedimentum juris divini, vel naturalis, ſed tantùm propter impedimentum legis Eccleſiaſticæ, quale eſt; impedimentum deſcendens ex defectu Parochi, uti prædicta requiſita recenſendo proſequuntur *Doctores in Cap. per venerabilem, qui filii ſint legitimi* in præcedenti folio allegati, nempè *Joann. Andreas ibid. num. 26. Abbas num. 22. Alexander de Nevo num. 18. Gonzalez num. 23. Barboſ. num. 6. Pirbing. §. 6. num. 42. & ſeqq. Anaclet. Reifenſt. §. 2. num. 51. Navar. conſ. 2. lib. 4. eod. tit. Barboſ. vot. dec. 27. per tot. lib. 2. Sanchez de matrim. lib. 8. diſp. 7. num. 4. & ſeqq. Caſtill. tom. 5. controv. cap. 105. num. 28. Dian. coord. tom. 3. tract. prim. reſolut. 87. per tot. Peregrin. de fideicom. art. 24. num. 76. & ſeqq. Corrad. in prax. diſpenſ. lib. 8. cap. 3. num. 46. & ſeqq. De Juſtis de Diſpenſat. matrim. lib. 1. cap. 7. num. 284. & ſeqq.*, fuitque perpetua opinio Rotæ, uti habetur *in deciſ. impreſſis apud Garziam de Beneficiis part. 7. cap. 2. num. 40. & ſeqq. deciſ. 1121. coram Seraphino, deciſ. 462. lib. 2. in correctis coram Puteo, deciſ. 19. per totam coram Ludoviſio, deciſ. 174. poſt ſecundum volumen conſiliorum Farinac., & pleniſſimè in deciſ. 455. par. 1. & deciſ. 687. par. 2. rec.*; & juxta communem ſententiam, diſpenſatio hæc in radice matrimonii legitimatos per indirectum efficit capaces ſucceſſionum, etiam in Terris nullatenus in temporalibus Romanæ Sedi ſubjectis; in Diſpenſatione quippe mox memorata abrogatur lex Eccleſiaſtica, quæ impedimentum induxit, & eadem retrotrahitur ad initium matrimonii, cum Papa valeat legem Eccleſiaſticam irritare, & revocare, non tantùm quoad impoſterum ſecuturos effectus, ne incurrantur, ſed etiam quoad effectus antea ſecutos juxta *Textum in Clementina Quoniam de Immunitate Eccleſiarum.*

Preces hæ Guillelmi fuerunt à Summo Pon-

tifice

tifice ad hanc Sac. Congregationem remiſsæ, cumque juxta morem datis pro informatione literis ad Archiepiſcopum Pragenſem, hic reſpondiſset nullum de facto matrimonium fuiſse à Guillelmo coram Sacerdote contractum, cum nec ejus nomen pateſaciat, nec Teſtes, qui matrimonio interſuerunt, & Ludmillam ſemper habitam fuiſse pro concubinâ, ita ut factæ fuerint monitiones pro ea dimittenda, aut in uxorem ducenda, non deſtiterunt defenſores Guillelmi prædictam informationem impugnare, utpote ſuo Principali inaudito exaratam, aſſerendo Teſtes deponentes de Parochi deficientia in loco Tman tempore contracti matrimonii, ſolemnia producendo juramenta, tam Guillelmi, quàm Ludmillæ de re, uti exponebatur, ſecutâ, deducendo atteſtationes de publica voce, & ſama circa creditum ab omnibus filiorum legitimitatem, ſed inſtantia propoſita in Sacra Congregatione *habita die* 13. *Julii* 1720. nulla ſuit capta reſolutio, ſed dictum, *quòd probationes coadjuvarentur juxta inſtructionem*.

Ad tramites hujus reſcripti inſtructio fuit compoſita, & parti conſignata, cumque juxta eam examinandi eſsent formiter Teſtes deponentes, quòd filii ſemper habiti fuerint pro legitimis, & alter ex eis matrimonium contraxerit cum Nobili muliere, & quòd per Teſtes formiter examinandos, vel per alia legitima documenta coadjuvarentur probationes de matrimonio contracto coram Sacerdote, & quòd demum Guillelmus, & Ludmilla ſe tanquam veros Conjuges tractaverint, & uti tales habiti ſuerint, ſactum fuit Teſtium examen, exhibita ſuit epiſtola Judicis Delegati, exhibitum eſt etiam repetitum juramentum Guillelmi jam decrepiti, & morti proximi, ſed propoſito in Sac. Congregatione *habita die* 16. *Januarii* 1723. dubio, *an ſit Sanctiſſimo conſilium præſtandum pro conceſſione Diſpenſationis in radice matrimonii in caſu &c.* reſponſum ſuit *negativè*.

Occaſione ſecundæ propoſitionis hujus inſtantiæ ſuit ab altero ex EE. PP. inſinuatum non parum eſse petitioni profuturum, ſi notitia haberi poſset de Genere vitæ Guillelmi, & Ludmillæ, de ſrequentia Sacramentorum, cum imperceptibile videatur, quòd iidem chriſtianè vixerint, & Sacramenta frequentaverint, & inter eos non præceſserit matrimonium putativè validum; conceſsaque nova audientia, cum novæ probationes advenerint de laudabili vita Guillelmi, & Ludmillæ, de Sacramentorum ſrequentia, de communi ſama Conjugii inter eoſdem initi, quòdque notabilius eſt, cum Guillelmus, qui hoc interim vitam cum morte commutavit, nedum in Teſtamento filios ſcripſerit hæredes, & eos aſseruerit legitimè procreatos, ex quo ante quadraginta annos cum Ludmilla matrimonium contraxit coram Sacerdote in Eccleſia loci Tman, æternam ſibi imprecando damnationem, ſi aliter res ſe habeat, ſed ulterius poſt peractam Confeſſionem Sacramentalem, & paucis ante obitum horis, coram Parocho, & aliis probatis Teſtibus adſtantibus, & matrimonium bona fide cum Ludmilla coram Sacerdote contractum, & tempus initi matrimonii, *ante videlicet annos* 40. ſolemniter repetierit, uti Parochus, aliique Teſtes deponunt, quòd ſi aliter eſſet, *ſua Anima ſalutem conſequi non deberet*; Inſtantia reproponitur; diſpenſatio etenim in radice matrimonii conceditur etiam poſt mortem alterius ex Conjugibus, uti latè probat *Barboſ. voto* 27. *num.* 15. *lib.* 2., *& firmavit Rota deciſ.* 455. *num.* 11. *part. prim. rec.* onuſque idcircò erit EE. VV. decernere

An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis 16. *Januarii* 1723. *in caſu &c.* — Die 18. Septembris 1723. reſcriptum ſuit per Sac. Congreg. Concilii *Prævio receſſu à deciſis, conſulendum Sanctiſs. pro Diſpenſatione in radice matrimonii*.

ARGUMENTUM.

An Vitricus abſque ullo impedimento vel affinitatis, vel publicæ honeſtatis, ducere poſſit in uxorem eam, quæ fuit uxor Privigni ſui. Cohærenter ad ea, quæ tradidit. D. Juſt. lib. 2. cap. 7.

CASUS XXIX.

BOJANEN. MATRIMONII.

CUm Dominicus Marzillus de Terra Cantalupi Diæceſis Bojanen. intenderet contrahere matrimonium cum Samaritana, quæ fuit uxor Marci Antonii ſui Privigni jam defuncti, Epiſcopus operæ pretium eſſe cenſuit Sacram hanc Congregationem conſulere, an dictum matrimonium validè, & licitè contrahi poſſet. Cumque propoſita fuiſſet hæc inſtantia die 8. Julii 1720. nulla fuit capta reſolutio, ſed dictum eſt, quòd ſcriberent Theologi.

Quatuor Theologi ſcripſerunt, & eorum ſuffragia, unà cum nonnullis meis adnotationibus ſuerunt impreſſa in folio Congregationis habitæ die 3. Auguſti 1720. quòd ab EE. VV. poterit de more reaſſumi. Cumque in Congregatione habita prædicta die fuiſset hæc eadem cauſa iterum propoſita, nulla pariter fuit capta reſolutio, ſed reſcriptum eſset *ad mentem*; & mens ſuit, quòd per literas admoneretur Epiſcopus Bojanenſis, ut videret, an dum res adhuc eſt in fieri, cum ſimus in matrimonio non contracto, ſed contrahendo, Dominicum, & Samaritanam ſuaſionibus à contrahendo matrimonio avertere poſset.

In executionem hujus reſcripti datæ fuerunt literæ ad dictum Epiſcopum, qui reſpondit ſe omnem operam, ſed incaſsùm navaſſe, tum quia, licèt matrimonium non ſit contractum, ſponſalia tamen jam præceſſerunt; Tum quia inter Dominicum, & Samaritanam poſt ſponſalia

in-

Digitized by Google

interceſſit diuturna converſatio, & conſequenter aliqualis diffamatio, itaut præſcindendo ab hoc matrimonio, Samaritana remaneret innupta. Er tandem quia lis eſt pendens in magna Curia Vicariæ, à qua ſi Dominicus caderet, mendicare cogeretur, quæque ſuſpenſa remanſit poſt contracta ſponſalia, & ſub ſpe futuri inter litigantes matrimonii.

Pro adæquata hujuſce cauſæ reſolutione, cum in præterita Congregatione habita die 3. Auguſtl 1720. nonnulla ab Eminentiſs. Dominis fuerint accurarè de more perpenſa, neceſſarium exiſtimavi ad calcem hujus ſolii ea inſerere, unà cum nonnullis auctoritaribus, quæ in hoc non ità obvio articulo, non ſine labore, fuerunt à me perquiſitæ, & lnventæ, quibus perlectis, & ponderatis ponderandis, onus erit EE. VV. decernere — *An matrimonium contrahi poſſit inter Dominicum, & Samaritanam in caſu &c.*

VOTUM

P. Joſephi de Alfaro

E' Soc. Jeſu, Theologi S. Pœnitentiariæ.

OBtemperando humiliter, ac reverenter, ut par eſt, Illuſtriſſimæ, ac Reverendiſſimæ Veſtræ Dominationis mandato. Breviter dico; in caſu propoſito probabilius, & abſolutè verum mihi videri, quòd Vitricus nullo modo poſſit ducere in Uxorem eam, quæ fuit uxot Privigni ſui, jam defuncti. Moveor unicè, quia communior, ſeu porius communiſſima ſententia Canoniſtarum, & Theologorum, quos latè refert *Sanchez. lib. 7. de matrim. diſp. 66. num. 6.* tenet affinitatem ex matrimonio, & copula conjugali contractam, inſpecto etiam ſolo jure naturæ, dirimere matrlmonium in primo gradu lineæ rectæ, ut inrer Vitricum & Privignam, Novercam & Privignum, Socerum & Nurum, Socrum & Generum. Hanc ſententiam poſt Thomam Sanchez, qui cum aliis paucis contrarium ſentit, probaliorem eſse confirmat *Pater Layman lib. 5. tract. 10. par. 4. cap. 6. d. num. 5.*, & magis adhuc efficaciter probat *Conink. diſput. 32. de impedimento triplicis cognationis affinitatis, & publicæ honeſtatis dub. 4. nu. 52. & 53.* Quamvls enim matrimonium cum affinl ln primo gradu contineat aliquam indecentiam, quæ in linea tranſverſa non videtur ita gravis, cum Viri Sancti, & ln ſcriptura laudati talia matrimonia contraxerint, ut patet in Jacob Patriarcha, ducente duas ſorores. In linea tamen recta hæc indecentia eſt valde gravis. Unde omnes gentes benè inſtitutæ talia matrlmonla, tanquam graviſſima ſcelera ſemper ſunt valdè deteſtatæ, ut patet *ex 1. ad Corinth. 5.* ubi dicitur *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem Patris ſui quis habeat.* Nec ſatisſacit, quòd aliqui dicunt, eum loqui de uxore Patris adhuc viventis; quia Apoſtolus hoc peccatum non tam exaggerat in ratione injuriæ, quæ Patri fiebat, quàm in ratlone extraordinariæ fornicationis, ac libldinis. Id ipſum pluribus aliis ſcripturæ locis, & Textibus ex jure civili allatis, efficaciter confirmat, & tandem concludit, quòd cum talia matrimonia contineant graviſſimam indecentiam contra jus naturæ, & ferè ſimilem ei, quam continet matrimonium Patris cum filia, (nam eadem ferè hac in re debetur reverentia Novercæ, & matri, cum illa ſit facta una caro cum Patre; unde illius turpitudo *Levit. 18.* dicitur turpitudo Patris) omnino videtur incredibile, authorem naturæ conceſſiſse Homini facultatem, ut poſset validè tale matrimonium inire, cum hactenus nullus acciderit caſus, nec umquam futurus ſit, in quo ſit tanta neceſſitas talis matrimonii ineundi, ut hoc honeſtè fieri poſſit. Unde ſequitur, id nunquam validè factum eſse; & ſine ſpeciali Dei conceſſione validè fieri non poſse. Poſt hæc verò ad argumenta in contrarium allata plenè, & adæquatè ſatisfacit *à num.* 55. Atque ita demum ego pariter cenſeo, matrimonium Vitrici, cum uxore ſui Privigni jure naturæ irritum eſse. Salvo meliori &c.

VOTUM

P. Aloyſii Sparaverii

Theologi Soc. Jeſu.

ANtiquitus triplex erat affinitatis genus. Primú erat inrer Perſonam copula licita, vel illicità cognitam, & conſanguineos cognoſcentis: & è contra, inter Perſonam cognoſcentem, & conſanguineos cognitæ. Alterum erat inter verum affinem, & marirum, ſen uxorem ſui affinis. Tertium erat inrer affinem ſecundo genere, & maritum, ſeu uxorem ſui veri affinis. Hæc tria affinltatis genera olim dirimebant matrimonium; at hodie ſolo primo, affinitatis genere matrimonium dirimitur; ſic enim ſtatutum eſt in Concilio generali Lateranenſi, & habetur *in cap. Non debet de conſang. & affinit. ita Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 67. num. 1. & 2. Filiucc. tract. 10. par. 2. cap. 6. num.* 211. *&* 212.

Jam verò Vitricus affinitatem primi generis habet cum Privigno ſuo, utpote conſanguineo uxoris ſuæ. At cum uxore Privigni ſui habet ſolum affinitatem ſecundi generis, cum illa uxor Privigni ſui non ſit conſanguinea uxoris ſuæ, ſed ſolùm affinis, nempe Nurus. Ergo cum uxore Privignl ſui habet affinitatem, qua non dirimitur ipſius matrimonium cum eadem.

Siml-

Digitized by Google

Similis caſus eſt, ſi Cajus duxerit Bertham, Bertha verò fratrem habeat Cæſarem, qui duxerit Catharlnam. Siquidem mortuis Bertha, & Cæſare, poteſt Cajus ducere Catharinam; Ita *Sanchez. l. cit. num. 2. Bonaccin. de impedim. matrim. quæſt. 3. punct. 12. num. 4. Tamburin. juris Eccleſ. lib. 8. de matrim. cap.* 12. §. 1. *num. 6.* Ratio eſt eadem: quia Cajus cum Catharina habet ſolùm affinitatem ſecundi generis: eò quòd non ſit conſanguinea Berthæ, ſed ſolùm affinis, nempe fratria. Uno verbo, regula ex his eſt, quòd affinitas non parit affinitatem, nimirum veram, & per ſe, quæ matrimonio impedimentum præſtet. Affiniras igitur, quæ eſt inrer Vitricum, & Privignum ſuúm, non parit affinitatem inter eumdem Vitricum, & uxorem Privigni ſui; nec dirimit proinde, aut impedit ullo jure matrimonium contrahi inter Vitricum, & uxorem Privigni ſui.

Eadem ratio valet circa juſtitiam publicæ honeſtatis; hæc enim utpotè quaſi affinitas, vel affinitatis initium, non eſt, niſi inter ſponſum, & conſanguineos ſponſæ; & è contra inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi. Dirimit autem matrimonium cum conſanguineis in primo ſolùm gradu, vel uſque ad quartum gradum incluſivè, prout fuerunt ſponſalia de futuro, vel de præſenti. Inter Vitricum ergo, & uxorem Privigni ſui nullum habet locum juſtitia publicæ honeſtatis, quia illa uxor cum ſponſa Vitrici nullam habet conſanguinitatem. Ita ſalvo meliori &c.

VOTUM

F. Antonii Bardon

Ordinis Prædicatorum Doctoris Theologi, & Cathedratici Caſanatenſis.

APud benè multos, quos conſului Caſuum Arbitros, altum eſt ſilentium de morali ſpecie, quæ ventilatur, num ſcilicet Vitricus abſque ullo impedimento affinitatis, vel publicæ honeſtatis, ducere poſſit in uxorem eam, quæ fuit Conjux Privigni ſui jam defuncti, quocircà nec diſertos Canones, nec luculenta Scriprorum teſtimonia huc facientia in præſentiarum afferre poſsum; pono ramen principia, quibus meâ quidem ſententiâ nullo negotio diſsolvitur moralis quæſtio, quæ agitatur. Salvo meliori judicio, planè cenſeo Vitricum, cirrà ullum impedimentum, vel publicæ honeſtatis, vel affinitatis, matrimonio ſibi poſse copulare eam, quæ fuit uxor Privigni ſui jam mortui.

Honeſtas publica eſt propinquitas orta, aut ex ſponſalibus validis, dirimitque matrimonium cum conſanguineis ſponſi, ac ſponſæ in primo gradu tantùm, juxtà *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de ref. matr.* Aut ex matrimonio rato, ſed non conſummato, tuncque ex S. Pii Papæ V. Decreto, quod Incipit *Ad Romanum*, extenditur ad quartum gradum incluſivè, uti jam antè Synodum Tridentinam protendebatur. Uxor porrò ſuperſtes Privigni jam defuncti conſanguinea non eſt nec Vitrici, nec ipſiuſmet Privigni, ut ſupponitur: honeſtatis igitur publicæ impedimentum præſenti in caſu minimè poteſt locum habere.

Affinitas definitur, propinquitas procedens ex carnali copula, omni parentela carens. Titius V. G. duxit uxorem Bertham, vel eam illicitè cognovit: ex tali matrimonio, ſeu copula nefaria, cum conſanguineis Bertæ affinitatem contraxit, etiamſi aliàs conſanguineus non eſſet; ſi verò conſanguineus erat, duplex impedimentum cum conſanguineis uxoris habebit, unum conſanguinitatis ex parte ſua, alterum affinitatis ex parte uxoris, quod ad impetrandas Diſpenſationes diligentiſſimè animadvertendum eſt. Si affinitas ſit ex copula licita, dirimit matrimonium uſque ad quartum gradum; ſi autem ex illicita, dirimit intrà primum, & ſecundum tantùm. Porrò circà impedimentum affinitatis, adnotanda ſunt hæc duo axiomata. Unum: quo gradu aliquis viro conſanguineus eſt, eodem gradu eſt affinis ejus uxori, & viceverſa. Alterum: affinitas affinitatem minimè parit, undè affinis Petro non eſt affinis Joanni illius Fratri: hincquè fit, ut duo Frarres ducere poſſint in uxores citrà diſpenſationem duas Sorores. In caſu aurem, de quo lis movetur, Privignus quidem affinis eſt Vitrico propter matris ſuæ nuptias cum eo initas; at Privigni uxor nullam incurrit affinitatem cum mariti ſui Vitrico; affinitas quippè, ut dictum eſt modò, non parit aliam affinitatem.

Id totum in conſimilibus tradit doctiſſimus noſter *Sylveſter Prieras in Summ. verb. matrimonium* §. 8. *num.* 15. *ſub fin.* ubi hæc habet -- *Si mortua uxore, vult quis accipere in uxorem illam, quæ quondam fuit uxor alicujus de conſanguinitate primæ uxoris, hoc poteſt; quia licet nullam fœminam de conſanguinitate primæ uxoris poſſit accipere, quia ibi eſt affinitas; tamen fœminam olim uxorem alicui de ipſa conſanguinitate benè poteſt accipere; & idem dicendum eſt ſi ponatur ſimilis caſus ex parte uxoris, quia, mortuo viro, licèt non poſſit accipere aliquem virum de conſanguinitate primi, poteſt tamen accipere virum olim maritum alicujus fœminæ de ipſa conſanguinitate, quia ibi non eſt affinitas primi, ſed ſecundi generis. Similiter ſi Petrus habuit ſucceſſivè duas uxores Bertam, & Mariam; ex quarum prima, ideſt Berta, genuit Margaritam filiam, quæ nupſit Martino; mortuo Petro, & Berta, & Margarita, Martinus poteſt in uxorem accipere Mariam ſecundam uxorem Petri, ſecundùm prædicta, quia, licèt Martinus accipere non poſſit aliquam de conſanguinitate ſuæ uxoris uſquè ad quartum gradum; fœminam tamen olim uxorem alicujus de ipſa conſanguinitate benè poteſt accipere, ut eſt hic; & ſic eſt Caſus, in quo Gener accipere poteſt eam,*

quæ

quæ fuit uxor Soceri ſui. Si etiam mortua uxore mea volo accipere relictam viri, qui fuit Germanus meæ uxoris, hæc poſſum. Similiter poſſet quis accipere Cognatam uxoris ſuæ defunctæ, quia ſi fuit Cognata, ideſt uxor fratris uxoris, eſt in ſecundo genere affinitatis &c. Hactenus Prieras &c. Ita ſentio, ſalvo meliori judicio.

VOTUM

F. Dominici Pontii

Ordinis Prædicatorum Sac. Theol. Magiſtri.

AN Vitricus abſque ullo impedimento, vel affinitatis, vel publicæ honeſtatis ducere poſſit in uxorem eam, quæ fuit uxor Privigni ſui.

Reſpondeo affirmativè: quia tali matrimonio neutrum obſtat impedimentum.

Non obſtat in primis affinitas: quia Vitricus, & Privigni uxor ſunt affines dumtaxat in ſecundo genere affinitatis: quamvis autem antiquitus tria fuerint genera affinitatis, quæ matrimonium impediebant, ut habetur 35. *quæſt.* 2. & 3. Tamen per Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. impedimentum proveniens ex ſecundo, & tertio genere penitus ſublatum eſt ut legitur *Can. non debet de conſang. & affinit. his verbis. Non debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundùm varietatem temporum ſtatuta quandoque varientur humana: præſertim cum urgens neceſſitas, vel evidens utilitas id expoſcat .... Cum ergo prohibitiones de Conjugio in ſecundo, & tertio affinitatis genere minime contrahendo ...... & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum, cum, ceſſante prohibitione, ceſſet effectus, Conſtitutiones ſuper hoc editas ſacri approbatione Concilii revocantes, præſenti Conſtitutione decernimus, ut ſic contrahentes de cætero liberè copulentur.* Hæc ibi.

Deinde non obſtat publica honeſtas: Hoc enim ipſo, quòd ex vi præfatæ Conſtitutionis Innocentiis III. ſublatum eſt impedimentum affinitatis in ſecundo, & tertio genere, ſublatum quoque creditur impedimentum publicæ honeſtatis, ut bene notat *Gloſſa in d. Can. Non debet*. Quia ubi publica honeſtas ſimul incidit in eumdem caſum cum ſecundo, vel rertio genere affinitatis, uno ſublato, tollitur & aliud per hanc Conſtitutionem.

Quinimmo, ſublato impedimento affinitatis, à fortiori cenſendum eſt ſublatum impedimentum publicæ honeſtatis. Quia ſecundum, & tertium genus affinitatis prohibitum erat potius propter publicam honeſtatem, quàm propter affinitatem. Cum igitur Innocentius III. per prædictam Conſtitutionem decreverit, quòd affines in ſecundo, & tertio genere poſſint libere copulari, implicitè declaravit, quòd publica honeſtas, quæ fuerat potior cauſa, & ratio prohibendi matrimonium inter tales affines, non obſtet eidem matrimonio. Quando namque tollitur probibitio, implicitè declaratur quòd cauſa, & ratio, ſeu motivum prohibitionis non amplius ſubſiſtat.

Doctrina hæc per extenſum traditur à *Divo Thoma in 4. ſentent. diſt.* 41. *quæſt. prima, art. primo, quæſtiuncula* 5. & habetur in ſupplemento 3. *p. quæſt.* 55. *art.* 5. *in corpore* his verbis.

Perſona quæ matrimonialiter affini conjungitur, non eſt affinis, ſed eſt aliud genus attinentiæ, quod dicitur ſecundum genus; & rurſus ſi affini in ſecundo genere aliquis per matrimonium conjungatur, non erit affinis in ſecundo genere, ſed in tertio, ut hoc verſu oſtenditur. Mutat nupta genus, ſed generata gradum.

Et hæc duo genera olim erant probibita propter publicæ honeſtatis juſtitiam magis, quàm propter affinitatem, quia deficiunt à vera affinitate.... ſed modò illa probibitio ceſſavit, & remanet ſub prohibitione ſolum primum genus affinitatis.

His verbis docet D. Thomas, quòd ſecundum, & tertium genus affinitatis erat olim prohibitum propter publicæ honeſtatis juſtitiam magis, quàm propter affinitatem. Cum igitur ex Conſtitutione Innocentii III. jam ſit licitum matrimonium inter affines ſecundi, & tertii generis; apertè colligitur, quòd non amplius obſtat publica honeſtas, propter quam magis, quàm propter affinitatem fuerat prohibitum matrimonium inter tales affines.

Hinc ſequitur, quòd cum Vitricus ſit affinis uxori Privigni ſui ſolùm in ſecundo genere, poteſt licitè contrahere matrimonium cum illa, quin obſtet publica honeſtas.

Nec refert, quòd uxor Privigni habeatur tamquam nurus vitrici, adeoque reputanda ſit tamquam filia 35. *quæſt.* 2. & 3. *Can. Si vir*, & uxor non jam duo, ſed una caro ſunt, non aliter eſt nurus reputanda, quàm filia. Et quòd Vitricus ſe habeat loco Patris, adeoque eadem, quæ Parentibus debetur, his perſonis, quæ loco Parentum ſunt, exhibenda ſit reverentia. *l. Quia parentis* 16. *ff. ſoluto matrimonio*.

Non, inquam, refert, quia, ut ait *Gonzales lib.* 4. *Decretal. tit.* 14. *de conſang. & affinit.* Talis reverentia non habet eamdem vim, ac ea, quam filii tenentur exhibere Parentibus, ac proinde cum ad ſimilitudinem detur, non poteſt illa reverentia ſimilitudinatia irritare, aut impedire matrimonium.

Quicquid autem de jure civili ſit, ſtandum eſt juri Canonico in his, quæ ſpectant ad propoſitum caſum; quare licèt uxor Privigni vulgò dicatur nurus, & habeatur, ut filia; revera tamen eſt affinis Vitrico, dumtaxat in ſecundo genere, ac proinde poteſt licitè illi copulari. Quemadmodum filius Vitrici poteſt copulari filiæ novercæ, quamvis filius Vitrici vulgò dicatur frater filiæ novercæ, ut habetur *Can. Quod ſuper his de conſang. & affinit.* Ita cenſeo, ſalvo meliori &c.

AD-

ADNOTATIONES

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi

D. Proſperi de Lambertinis

S. Congreg. Concilii Secretarii ex jure deſumptæ circà quæſtionem propoſitam — An Vitricus abſque ullo impedimento, vel affinitatis, vel publicæ honeſtatis, ducere poſſit in uxorem eam, quæ fuit uxor Privigni ſui.

Videtur, quòd Vitricus ducere non poſſit in uxorem, eam, quæ fuit uxor Privigni ſui, *Textus* enim eſt clarus *in l. uxorem 15. ff. de ritu nuptiarum*, ibi — *uxorem quondam Privigni conjungi matrimonio Vitrici non oportet*. Textus autem hic non videtur contemnendus, nedum quia eſt inſertus in corpore juris civilis, ſed etiam quia Authorem habet Papinianum, de quo Imperatores Theodoſius, & Valentinianus *in l. prima de reſponſis prudentum in C. Theodoſiano* hæc habent — *Ubi diverſæ ſententiæ proferuntur, potius numerus vincat Auctorum, vel ſi numerus æqualis ſit, ejus partis præcedat auctoritas, in qua excellentis ingenii vir Papinianus emineat*.

Secundo quia ſi quid favere poſſet matrimonio inter Vitricum, & uxorem Privigni eſt *Textus in cap. Non debet de conſang. & affinit.* in quo prohibitio nuptiarum coarctatur ad primum genus affinitatis, ſublato in totum impedimento, quod olim vigebat ſecundi, & tertii generis affinitatis.

At Textus hic non applicatur, vel quia uxor Privigni non videtur eſſe in ſecundo affinitatis genere cum Vitrico, ſed in primo, ex quo videlicet uxor Privigni non eſt affinis Privigno, ſed Privignus, & ejus uxor ſunt cauſa affinitatis, ut habetur in notis ad Arborem affinitatis, impreſſum apud *Gratian. in ſuo Decreto cauſa 35. quæſt. 5.*, ibi, — *inter virum, & mulierem non contrahitur affinitas, ſed ipſi ſunt affinitatis cauſa*.

Aut quia dato, quòd uxor Privigni ſit in ſecundo genere affinitatis erga Vitricum, & quòd *Textus in cap. Non debet de conſang. & affin.* ſecundum genus ſubſtulerit affinitatis, quærendum adhuc remanet, an ſecundum genus affinitatis fuerit à Jure Canonico ſublatum in linea tantùm collateralium, vel an etiam in linea aſcendentium, & deſcendentium; cumque hoc ultimum non fuerit deciſum *in allegato cap. Non debet de conſang. & affinit.* permanere debet in ſuo robore diſpoſitio juris civilis *in allegata l. uxorem ff. de ritu nuptiarum*, ut in puncto argumentantur *Joannes Oinotomus ad lib. primum Inſtit. tit. de nuptiis de arbore affinitatis num. 14. pagin. mihi* 45., ubi propoſita quæſtione, an Vitricus accipere poſſit in uxorem, eam, quæ fuit uxor Privigni ſui, inquit de Jure Canonico videtur dicendum, quòd ſic, quia eſt in ſecundo genere affinitatis, quod hodie matrimonium non impedit, *cap. Non debet de conſang. & affinitat.* Contrarium tamen expreſsè diſponitur de jure civili in *l. uxorem de ritu nuptiarum, ubi dicitur uxorem quondam Privigni conjungi matrimonio Vitrici non oportet &c. nec obſtat dictum cap. non debet, quia illud tantùm de collateralibus conſanguineis, & affinibus loquitur, non autem de aſcendentibus, & deſcendentibus conſanguineis, & affinibus; & jura juribus ſunt concordanda, ut vitetur jurium correctio*.

Haud urgente, quòd de matrimoniis eſt agendum, non ad tramites juris civilis, ſed ad tramites Juris Canonici; Propoſitio quippe vera eſt in hypotheſi, in qua jus Canonicum adverſetur juri civili; ſecus autem, quando aliquid clarum eſt de jure civili, & non reperitur correctum à Jure Canonico, & exemplum deſumi poteſt ab ipſo *cap. Non debet de conſang. & affinit.* Prohibetur in hoc Textu matrimonium uſque ad quartum tantummodo gradum. Quæritur à Doctoribus, an prohibitio uſque ad quartum gradum intelligatur de collateralibus, vel an etiam ſe extendat ad aſcendentes, & deſcendentes, itaut ſicuti in collateralibus valet matrimonium ultra quartum gradum, idem etiam dicendum ſit de matrimonio inter aſcendentes, & deſcendentes, cumque huic quæſtioni negativè reſpondeatur, validum ſcilicet non eſſe matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes ultra quartum gradum, ſed prohibitionem in hac linea extendi in infinitum, ex quo videlicet ſic ſtatutum fuit à jure civili in *l. nuptiæ ff. de ritu nuptiarum*, & diſpoſitio juris civilis non fuit à jure Canonico correcta in *cap. Non debet de conſang. & affinit.*, quod ſine diſtinctione lineæ collateralium, & lineæ aſcendentium & deſcendentium matrimonium prohibet uſque ad quartum gradum incluſivè, uti bene argumentatur *Abbas in ſæpè citato cap. Non debet ſub num. 8.* ibi, — *Cum Textus juris civilis indiſtinctè prohibeat matrimonium inter aſcendentes & deſcendentes in infinitum &c. & cum jus civile non reperiatur expreſſè correctum, & ſit fundatum ſuper honeſtate maxima, non debemus per generalem diſpoſitionem Canonicam dicere contrarium*, — Signum evidens hoc eſt, non eſſe matrimonii controverſias reſolvendas ad tramites juris civilis, quando jus civile eſt correctum à jure Canonico; ſecus autem quando aliquid eſt clarum de jure civili, & non eſt expreſsè correctum à jure Canonico.

Tertio quia, quatenus impedimentum affinitatis non obſtaret matrimonio inter Vitricum, & uxorem Privigni, ſemper tamen eidem obſtaret impedimentum publicæ honeſtatis; Privignus etenim eſt erga Vitricum loco filii, & ſic loco filiæ erga eum eſt etiam uxor Privigni. Impedit

ergo publica honeſtas, ne matrimonium contrahatur inter Virricum, & inter eam, quæ fuit uxor Privigni, uti bene ponderato ſæpe cirato Textu *in l. uxorem ff. de ritu nuptiarum*, inquit *Antonius Faber in ſua Juriſprudentia Papinianea tit. 10. de nuptiis principio 6. illat. 12.*, *ibi* — *Inhoneſtum autem palam eſt, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi, aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem à me duci, ſiquidem individua illa vitæ ſocietas, quæ per matrimonium contrahitur, efficit, ut qui mihi parentis, aut filii loco eſt, ejus quoque conjux parentis, & filii loco eſſe videatur* — *Et ſequitur Arnoldus Vinnius ad tit. Inſtit. de nuptiis ſub num. 2. pag. 63. editionis Venetæ, ibi* — *Non obſtat, quod Papinianus reſpondet in l. 15 uxorem quondam Privigni conjungi matrimonio Vitrici non oportere, hoc enim non eam rationem habet, quòd affines ſunt, ſed quòd honeſtas, & pudor naturalis non patiatur, mecum matrimonio jungi uxorem ejus, qui mihi aliquando filius, ſeu loco filii fuit propter matrem, quam in matrimonio habui.*

Quarto, quia inter cætera impedimenta impedientia, & dirimentia matrimonium, adeſt cognatio legalis ortum ducens ab adoptione, vel abrogatione. Fuit hoc impedimentum ſtatutum à Nicolao Primo *in cap. Ita diligere 30. quæſt. 3. & in cap. Primo de cognat. legali*; adeoque clar. mem. *Cardinalis de Lauræa diſput. 29. de matrim. num. 43.* relatis Nicolai Primi verbis, inquit, — *Nicolaus, ut videt, per ſolam approbationem juris civilis ſtatuentis cognationis legalis impedimentum, illud induxit in Eccleſia. Nec ullus alius Canon, aut reſcriptum Pontificum antea de eo loquitur, ſed approbatio Nicolai in perpetua conſuetudine Eccleſiæ fuit.* Hoc cognationis legalis impedimentum inter fratres adoptivos tandiu durat, quandiù remanent ſub ejuſdem Patris poteſtate, & ſic ceſſat, ſi Patria poteſtas per mortem Patris, aut per emancipationem de medio tollatur, uti habetur *in allegato cap. Unico de cognat. legali*; cumque impedimentum cognationis legalis intercedat inter adoptantem, & adoptatum, & uxorem adoptati, licèt adoptatus mortuus ſit, idque non ſolùm de jure civili, uti habetur *in l. adoptivus ff. de ritu nuptiar.*, ſed etiam de jure Canonico; uti latè docent *Gofredus ad titulum Decretal. de cognat. legali num. 4. Piringh. ad eumdem titulum §. 3. num. 7. Anaclet. ad eumdem pariter titulum num. 9. Cardinalis Toletus inſtruct. Sacerdot. lib. 7. cap. 4. num. 7. & pluribus ſeqq. Cardinalis de Lauræa diſput. 29. de matrim. num. 44. & pluribus ſeqq. Clericat. in deciſ. de Sacram. matrim. deciſ. 24. num. 23.* Infertur idem dicendum eſſe, hoc eſt matrimonium, nullatenus contrahi poſſe inter Vitricum, & uxorem Privigni, cum honeſtatis ratio intercedens inter adoptantem, & uxorem adoptati, æquali, ſi non potiori jure intercedat inter Vitricum, & uxorem Privigni.

Ultimo tandem, tutior eſt opinio, quæ adſtruit matrimonium contrahi non poſſe inter Vitricum, & uxorem Privigni, quocirca ſibi vindicat locum prima propoſitio intet damnatas à S. mem. Innocentio XI. *die 2. Martii 1679.* ibi, *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantùm utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.*

Hæc ſunt, quæ contra validitatem matrimonii ponderari poſſunt. Tranſeundo autem ad ea, quæ validitati aſſiſtunt, certum eſt quòd de jure antiquo triplex erat affinitatis genus, uti colligitur *ex Can. de propinquis, & ex Can. Porrò 35. quæſt. 3.*, & bene adnotavit *Petrus Bleſenſis Epiſtola* 115. ibi, — *Inveniuntur Canones, ex quorum intelligentia triplex affinitatis genus, & in eis diverſorum diſtinctionem gradum induſtria ſcholaris explicavit.* Cum autem Innocentius Papa III. in Generali Concilio Lateranenſi, ſecundum, & rertium affinitatis genus revocaverit, & decreverit, ea ſolùm matrimonia eſſe nulla, quæ contrahuntur in primo genere affinitatis, uſque ad quartum gradum, uti literaliter habetur in allegato *cap. Non debet de conſang. & affinit.* Cumque Vitricus, & uxor Privigni in ſecundo ſint affinitatis genere conſtituti, ur infra demonſtrabitur, infertur matrimonium inter Vitricum, & uxorem Privigni contrahi poſſe: excluſoque ab hoc matrimonio impedimento affinitatis, excluſum etiam dici debet impedimentum publicæ honeſtatis, ſicuti ponderat *Gloſſ. in allegato capitulo Non debet, in verbo in ſecundo, & tertio tit. de conſang. & affinit.* ibi, — *poteſt dici, quòd ubi publica honeſtas ſimul incidit in eumdem caſum cum ſecundo, vel tertio genere &c. uno ſublato, tollitur & aliud per hanc Conſtitutionem; quoties enim vitium ex una etiam radice naſcitur, conſequens eſt, ut una lege tollatur*, & ſequitur *Abbas in eodem capitulo Non debet num. 11.*, nec aliter res eſſe poteſt; ſi enim ſecundum, & tertium affinitatis genus ſublata ſunt à Concilio Latetanenſi propter difficultates, & propter Animarum pericula, uti legitur *in ſepè citato capitulo Non debet, ibi* — *& difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum*, non fuiſſet huic malo ſufficientet cautum, quoties ſublato impedimento affiniratis in ſecundo, & tertio genere, in ſuo robore adhuc permanſiſſet impedimentū publicæ honeſtatis à dicto ſecundo, aut tertio genere proveniens.

Retentâque hac opinione, facilis eſt reſponſio ad ea, quæ in contrarium fuetunt deducta; non obſtat enim primò citatus Papiniani *Textus in l. uxorem ff. de ritu nuptiar.* cum fuerit ille abrogatus à poſteriori citata Conſtitutione *in capitulo Non debet*, ut in puncto firmat *Jacobus Cujacius ad titulum 14. de conſang. & affinit. Operum Poſthumorum tom. 3. editionis Pariſienſis anni*

ni 1658. *pag.* mihi 316., ibi, -- *At hodiè ex capitulo penultimo, ſive Concilio Lateranenſi habito ſub Innocentio III. in ſecundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non ſunt, & abrogata eſt lex* 15. *ff. de ritu nuptiar.*, Quod ipſum fuſius repetit *in Commentariis ad allegatam Legem uxorem* 15. Oper. *tom.* 1. *pag.* 153., ibi, -- *At hæc Papiniani ſententia hodie abrogata eſt Decreto Innocentii in cap. Non debet de conſang. & affinit., quo in primo tantùm genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in ſecundo, vel tertio, & perſonæ, de quibus in hac lege agitur ſunt in ſecundo genere affinitatis, non in primo.*

Minus facit id, quod ſecundo loco ponderabatur, quòd uxor ſcilicet Privigni non videtur eſſe in ſecundo genere affinitatis cum Vitrico, ſed in primo, ex quo uxor Privigni non eſt affinis Privigno, ſed Privignus, & ejus uxot ſunt cauſa affinitatis; Privignus etenim eſt erga Vitricum in primo affinitatis genere, ut in puncto firmat *Gonzal. in cap. Primo num.* 2. *de eo, qui cognovit conſanguineam ſuæ uxoris*, Quo ſtante uxor Privigni eſt affinis Vitrico in ſecundo genere affinitatis, ſicuti proſequitur *Cujacius in cap. non debet de conſangu. & affinit. Oper. tom.*3. *pag.* 372. ibi -- *Filia uxoris meæ ex alio marito, ideſt Privigna, eſt mihi primo gradu affinis; maritus ejus, qui uxoris meæ eſt Gener, uxori quidem eſt affinis primo genere, at mihi non niſi ſecundo genere* -- Stipes quippe in affinitate ſunt illæ duæ Perſonæ, quæ ſe carnaliter cognoſcunt, quæque proindè non dicuntur inter ſe affines, ſed principium affinitatis; cumque quoto gradu conſanguinitatis conſanguinei uxoris ſunt ergà ipſam uxorem, eodem gradu affinitatis ſint ergà virum, uti benè docent *De Juſtis de Diſpenſat. matr. lib.* 2. *cap.*7. *num.* 37. *Card. de Lauræa de matrim. cit. diſp.*26. *art. pr. Anaclet. ad tit. Decret. de conſanguin. & affin.* §. 2. *num.* 52. *Clericat. de Sacram. matr. dec.* 31. *num.* 20. hinc eſt, quòd ſicuti filius eſt in primo gradu conſanguinitatis ergà matrem, ſic debeat eſſe in primo gradu affinitatis ergà Vitricum, uxorque prætereà Privigni, aut erit in ſecundo genere affinitatis erga Vitricum, uti probat *Gloſ. in ſæpè cit. cap. non debet verb. in* 2. & 3. *de conſang. & affinit.* ibi -- *Si vis habere ſecundum genus affinitatis, adde perſonam per carnis copulam primo generi*, -- & benè applicat *Sanchez de matr. lib.* 7. *diſp.* 67. *num.* 1. ibi -- *ſecundum genus affinitatis erat inter verum affinem, & maritum, ſeu uxorem ſui affinis* -- Aut erit ſaltem principium ſecundi generis affinitatis, quod à Concilio Lateranenſi ſublatum eſt, juxtà ea, quæ in ſuperioribus fuerunt expoſita; & aliàs diſcurrendo ſequeretur abſurdum, quia ſequeretur quod affinitas pareret affinitatem, quòd hodie eſt reprobatum, uti latè docent *Covarr. in* 4. *Decret.* 2. *part. cap.* 6. §. 7. *num.* 6. *Sanchez loc. cit. nu.* 2. *Juvenin. de Sacram. diſſert.* 10. *quæſt.* 7. *cap.* 10. §. *Tria illa &c.* ibi -- *Ratio, cui innititur præſens illa diſciplina, eſt, quia affinitas affinitatem non parit, nec enim affinis uxoris eſt affinis viri, nec viciſſim.*

Ad eandem pertinet claſſem, id, quod tertio loco opponebatur, fuiſſe videlicet à jure Canonico ſublatum ſecundum genus affinitatis, ſed in linea collateralium, non autem in linea aſcendentium, & deſcendentium; prætermiſſo quippe, quod hæc indago, non eſt hypotheſi applicabilis, in qua quæritur an Vitricus ducere poſſit in uxorem, eam, quæ fuit uxor Privigni ſui, quæque idcircò inter Vitrici deſcendentes nullo modo numerari poteſt, ad rem, de qua agitur, ut infrà explicabitur, quæſtio, quæ fit à Doctoribus, non eſt, an matrimonium contrahi poſſit inter affines ſecundo genere affinitatis, non ſolùm in linea collaterali, ſed etiam in linea recta; ſed, an ſpectato jure naturæ, validum ſit matrimonium intet affines in primo gradu affinitatis in linea recta, putà, inter Novercam, & Privignum, inter Privignam, & Vitricum, in qua quæſtione nonnulli negativè reſpondent, juxtà illud *Divi Pauli pr. ad Corinth.* 5. *Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita ut uxorem Patris ſui aliquis habeat* -- Nonnulli autem affirmativam ſuſtinent opinionem, ex quo allegatus Divi Pauli Textus loquitur de concubitu Privigni cum Noverca, adhuc vivente Patre, uti ponderatis hinc indè pro una, & pro altera parte fundamentis, latiſſimè proſequuntur *Tanner. tom.* 4. *diſp.* 8. *quæſt.* 4. *dub.* 7. *num.* 13. *Coninch. diſp.* 32. *de Sacram. dub.* 4. *num.* 53. *Covarr. in* 4. *Decret. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 8. *Sanchez de matr. lib.* 7. *diſp.* 66. *nu.* 6. & 7. *Pirringh. ad tit. Decret. de conſanguinit. & affinit. ſect.* 2. §. 2. *num.* 32. *Clericat. de Sacrament. matr. dec.* 31. *num.* 41. & *ſeqq.* At hæc controverſia nihil habet commune cum caſu noſtro, in quo, uti fuit ponderatum, non eſt res de matrimonio inter affines in primo gradu, in linea recta, ſed de his, qui ſunt affines in ſecundo gradu.

Majoris roboris non eſt id, quod quarto loco opponebatur, vigere videlicet impedimentum publicæ honeſtatis in matrimonio inter Vitricum, & uxorem Privigni, ex quo uxor Privigni, vivente Privigno, fuit tanquam filia, in eo quod attinet ad Vitricum: præter enim ea, quæ ſupra dicta ſunt de impedimento publicæ honeſtatis, quod ſublatum dici debet, ſtatim ac ſublatum fuit impedimentum ſecundi generis affinitatis; procedendo ad tramites ſacrorum Canonum, cum quibus præſens hæc de matrimonio controverſia eſt dirimenda, impedimentum publicæ honeſtatis oritur tantùm ex ſponſalibus validis, uti deſumitur *ex cap. ex ſponſalibus de ſponſalibus, & matrimoniis in* 6. & *ex cap.* 3. *ſeſſ.* 24. *Concilii Tridentini de reform.*, ex matrimonio rato, & non conſummato, juxta Conſtitutionem S. Pii V. *editam anno* 1568., quæ incipit *ad Romanum*; & ex matrimonio nullo, vel quia non fuit ſervata forma Concilii, vel ex alia cauſa,

uti probat *Fagnan. in cap. Ad audientiam de ſponſalib., & matrim.*, in quo rerum ſtatu de excogitato illo impedimento publicæ honeſtatis, ratione reverentiæ non eſt ulla habenda ratio, ne novum præter, & contra Canones inducatur impedimentum impediens, & dirimens matrimonium.

Ad partes poſito, quòd uxor Privigni, vivente Privigno, fuit tanquam filia in eo quod attinet ad Vitricum; hæc enim dicuntur ad ſimilitudinem; idque facit, ut reverentia ſimilitudinaria nequeat matrimonium irritare, ut in ſimili bene ponderant *Gonzal. in cap. Ex literis ſub num. 9. de conſang. & affinit.*, *Clericat. de Sacram. matrim. deciſ. 31. ſub num. 44. verſ. ad octavum reſpondetur.*

In nulla demum conſideratione haberi debent cætera ex adverſo deducta, quòd ſcilicet inter adoptantem, & uxorem adoptati matrimonium contrahi non poteſt; & quòd tutior opinio eſt eligenda in materia Sacramentorum. In eo enim quod attinet ad matrimonium inter adoptantem & uxorem adoptati, in tantum illud irritum eſt, in quantum Nicolaus Papa Primus in Eccleſia induxit impedimentum cognationis legalis à jure civili introductum, nec reperitur, quòd ullus alius Pontifex, vel ullum Generale Concilium, prædictum limitaverit impedimentum; & intantum non fuit impedimentum limitatum, in quantum rariſſimæ ſunt adoptiones, & arrogationes, quæ fieri contingunt, itaut nullum ex illimitato illo impedimento provenerit, aut provenire valeat periculum animarum; cumque impedimentum affinitatis in ſecundo genere à jure civili cognitum, & ab antiquioribus Canonibus receptum, ſublatum deinde fuerit à poſteriori Conſtitutione Concilii Generalis Lateranenſis ſub Innocentio Tertio, fueritque ſublatum propter magnas difficultates, & propter periculum Animarum, nemo eſt, qui non videat diſparitatem, quæ intercedit inter unum, & alium caſum.

In eoque, quod ſpectat ad tutiorem opinionem retinendam in materia Sacramentorum, reſpondetur, opinionem matrimonii validitati adverſantem, nec eſſe probabilem, nec rationabiliter tutam, & ſic extraneam eſſe propoſitionem inter damnatas ab Innocentio XI.

Abſque eo, quòd de veritate aſſumpti dubitari contingat; abſtinendo etenim à rationibus jam ſupra inſinuatis, ne fiat moleſta repetitio; pro ſententia, quæ adverſatur validitati matrimonii, pugnat *Joannes Oſnotinus*, qui eſt Auctor hæreticus larvato nomine ſcribens, pugnat *Arnoldus Vinnius* hæreſis pariter labe infectus, pugnat *Antonius Faber*, magni utique nominis vir, Præſeſque primatius in ſupremo Sabaudiæ Senatu, ſed unicè in opere allegato intentus explicationi mentis Papiniani, nulla facta mentione Juris Pontificii; E contra verò pro matrimonii validitate ſtat *Jacobus Cujacius*, de cujus laudibus multa collecta legi poſſunt in tractatu *Blount* cui titulus *Cenſura celebriorum Authorum pag.* 752. quique Cujacius validitatem adſtruit matrimonii, examinata utriuſque juris diſpoſitione, & tam in Commentariis ad leges, quàm in Commentariis ad Decretales, quodque notabilius eſt, pro nullitate matrimonii ſtat Papinianus, pro validitate Innocentius Tertius in Concilio Generali Lateranenſi, itaut aptabilis videatur propoſitio, debita tamen adhibità proportione, propoſitio inquam *S. Hieronymi in Epitaphio Fabiolæ*, ubi poſt recenſitam juris civilis diſpoſitionem, quæ ſtatuit adulterium à marito non committi, ſi accedat ad ſolutam, hæc habet: *Aliæ ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti, aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos, viris impudicitiæ fræna laxantur, apud Nos, quod non licet fœminis, æque non licet viris, & eadem ſervitus pari conditione cenſetur.*

Atque hæc dicta ſint ſub cenſura, ſalvo ſemper &c.

Aliæ Adnotationes ejuſdem R. P. D. Secretarii, circa eamdem quæſtionem, de qua in Bojanen. Matrimonii.

IN Congregatione habita *die 3. Auguſti* 1720. in qua hæc eadem quæſtio propoſita fuit, ponderatum eſt ab aliquibus, quòd matrimonio inter Vitricum, & uxorem Privigni obſtabat literalis *Textus in l. uxorem 15. ff. de ritu nuptiar.*, ibi, — *Uxorem quondam Privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet* — & ſic quòd illud propter impedimentum publicæ honeſtatis nullo modo contrahi poterat, uti diſertè docet *Faber in ſua juriſprudentia Papinianea tit. 11. de nuptiis princ. 6. illat. 12.* ubi ad mentem Papiniani, quam tantùm in dicto opere exponit, hæc habet, — *Inhoneſtum autem palam eſt, eam, quæ aliquando uxor fuerit illius, qui mihi, aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem à me duci, ſiquidem individua illa vitæ ſocietas, quæ per matrimonium contrahitur, efficit, ut qui mihi parentis, aut filii loco eſt, ejus quoque uxor parentis, & filii loco eſſe videatur*; & ſequitur *Arnoldus Vinnius Author Etherodoxus ad tit. Inſtit. de nuptiis ſub nu. 2. pag. 63. edit. Venetæ*, ibi, — *non obſtat quòd Papinianus reſpondet in l. 15. uxorem quondam Privigni, conjungi matrimonio Vitrici non oportere; hoc enim non eam rationem habet, quòd affines ſunt, ſed quòd honeſtas, & pudor naturalis non patiatur mecum matrimonio jungi uxorem ejus, qui mihi aliquando filius, ſeu loco filii fuit propter matrem, quam in matrimonio habui.*

Addi poſſunt ad hujus aſſumpti comprobationem *Joannes Scheneidewinus Profeſſor Academiæ Witebergenſis in Comment. ad inſtit. civil. lib. 1. de nuptiis tit. 10. pag. mihi 50.*, ibi, — *& quia in hoc caſu jus civile expreſſè non reperitur correctum à jure Canonico, in Conſiſtoriis noſtris ſequimur in pronunciando diſpoſitionem juris civi-*

civilis, quæ maximam publicæ honeſtatis habet rationem, prout ſcilicet ſemper in conjunctionibus, non ſolùm id quod licet, ſed quod honeſtum eſt conſiderari debet.

Bruneman Anteceſſor in Academia Viadrina, & J. C. Electoris Brandeburg. in Comment. ad Pandectas ad l. uxorem 15. ff. de ritu nuptiar., ibi, -- *Sed an hic caſus ſit diſpenſabilis? Affirmatur per jus Canonicum, quia eſt in ſecundo genere affinitatis conjunctio, &c. tamen re integra non facilè concedendum eſſe arbitror hoc matrimonium ob ſcandalum.*

Benedictus Carpzovius J. C. Electoris Saxonici lib. 2. juriſprudent. conſiſt. tit. 7. de Diſpenſat. matrim. in gradu prohibito definit 119. pag. mihi 182. ibi, -- *Privignus à Vitrici, & hic rurſus à Privigni vidua abſtinere debet, non ſolùm ob rationem honeſtatis, quæ in matrimonio multùm attenditur, ſed etiam propter expreſſam juris civilis diſpoſitionem in l. uxorem ff. de ritu nuptiarum.*

Reſponſum è contra fuit in dicta Congregatione, & ponderatum ab aliis non obſtare matrimonio, inter Vitricum, & uxorem Privigni *Textum ſupra citatum in l. uxorem ff. de ritu nuptiar.* cum enim Vitricus, & uxor Privigni ſint in ſecundo affinitatis genere conſtituti, & impedimentum ſecundi, & tertii generis affinitatis fuerit à jure Canonico unà cum impedimento publicæ honeſtatis annexo dictis ſecundo, & tertio generi affinitatis, ſublatum, uti habetur *in cap. non debet, ibique Gloſſ. in verbo in ſecundo, & tertio, ibique Abbas num. 11. de conſang. & affinit.*, conſtituenda idcirco non videtur vis in allegato textu Civili, cum fuerit idem correctus à jure Canonico in Decretali mox allegata, uti ponderat *Cujacius ad tit. 14. de conſang. & affinit. oper. Poſthumorum tom. 3. edit. Pariſienſis anni 1658. pag. mihi 316.*, ibi, -- *At hodiè ex capitulo penultimo, ſive Concilio Lateranenſi habito ſub Innocentio III. in ſecundo genere affinitatis nuptiæ vetitæ non ſunt, & abrogata eſt lex 15. ff. de ritu nuptiar.* quod ipſum fuſius repetit *in Comment. ad allegatam leg. uxorem 15. oper. tom. 1. pag.* 153. ibi, -- *At hæc Papiniani ſententia hodiè abrogata eſt Decreto Innocentii in cap. Non debet de conſang. & affinit. quo in primo tantùm genere affinitatis nuptiæ prohibentur, non in ſecundo, vel tertio; & Perſonæ, de quibus in hac legè agitur, ſunt in ſecundo genere affinitatis, non in primo.*

Addi poſſunt *Henricus Zoeſius in Accademia Lovanienſi Anteceſſor ad tit. Decretalium de conſang. & affinit. num. 9.*, ibi, -- *Vitricum Privigni ſui uxorem ſibi conjungere olim nequidem jure civili licitum erat, l. uxorem ff. de ritu nuptiar. verùm ea lex abrogata eſt per dictum caput 8. cum jus civile cedat diſpoſitioni Canonicæ in cauſis ſpiritualibus.*

Robertus Konigh Ordinis S. Benedicti ad eumdem titulum Decretal. de conſang. & affinit. part. 2. pag. mihi 150. ibi, -- *Verùm hodie ſecundum, & tertium genus affinitatis penitus ſublatum eſt in capit. 8. hoc titulo, quamobrem ducere licet novercam uxoris ſuæ defunctæ, vel ejus Privignam, utpotè in ſecundo genere affinitatis conjunctam, quidquid olim tùm leges civiles, tum antiqui Canones in contrarium diſpoſuerint.*

Engel Ordinis pariter S. Benedicti ad eumdem titulum Decretal. de conſang. & affinit. §. 2. num. 6. ibi -- *Si quis ducere vellet Privignam, ſeu novercam ſuæ uxoris defunctæ. Negant nonnulli inter tales perſonas conſiſtere poſſe matrimonium propter Textum in l. uxorem ff. de ritu nuptiarum. Melius tamen dicitur, quidquid Leges civiles, vel antiqui Canones circa ſecundum genus affinitatis diſpoſuerint, totum id per Concilium Lateranen. in cap. Non debet, generaliter abrogatum eſt.*

Franciſcus Schmalzgruber è Societ. Jeſu, Canonum Profeſſor, in univerſitate Ingolſtadiana ad tit. pariter de conſang. & affinit. §. 2. num. 76. & 77. ibi -- *Excipiunt nonnulli eos qui conſtituti ſunt in ſecundo affinitatis genere in linea recta, & ſe habent per modum Parentum, & Liberorum, ut ſi quis vellet ducere Privignam, ſeu novercam ſuæ uxoris defunctæ. Ratio eſt quia, ita expreſsè diſponitur in l. uxorem ff. de ritu nuptiar. ſed dicendum eſt leges illas civiles per cap. Non debet abrogatas eſſe &c. Poterit igitur aliquis ducere Privignam, vel novercam ſuæ uxoris defunctæ.*

In Congregatione pariter habita *die 3. Augusti* 1720. fuit a nonnullis doctè, & ſubtiliter de more ponderatum, quod *cap. Non debet de conſang. & affinit.* revocat impedimentum ſecundi, & tertii generis affinitatis, ſed non revocat impedimentum ſecundi generis affinitatis in linea recta ad tramites juris antiqui, de quo *in Can. de propinquis, in can. Porrò, aliiſque à Gratiano collectis 35. quæſt. 2.* hinc inferendo, quòd cum Vitricus, & uxor Privigni conjuncti quidem ſint in ſecundo genere affinitatis, ſed uxor Privigni ſit in linea recta reſpectu ad Vitricum, matrimonium idcirco inter eoſdem contrahi non valeat.

Pro hujus aſſumpti comprobatione pugnat *Joannes Oinotomus ad lib. 1. inſtit. tit. de nuptiis de arbore affinit. num. 14. pag. mihi* 45. ibi -- *Nec obſtat dictum cap. non debet, quia illud tantùm de collateralibus conſanguineis, & affinibus loquitur, non autem de aſcendentibus, & deſcendentibus conſanguineis, & affinibus, & jura juribus ſunt concordanda, hoc eſt cap. non debet cum l. uxorem de ritu nuptiar. ſupra allegata, ut vitetur jurium correctio.*

Addi poteſt *Abbas*, quem alii ſequuntur *in cit. cap. Non debet num. 8. de conſang. & affinit.* ibi - *Sed quæro nunquid inter aſcendentes, & deſcendentes poſſit eſſe matrimonium ultra quartum gradum, quod eſt quærere nunquid diſpoſitio hujus §. concernat omnes conſanguineos tam collaterales, quàm aſcendentes, & deſcendentes, ut ultra quartum gradum prohibitio non extendatur. Vide Gofre-*

fredum, dicit, quòd ſic, unde intelligit iſtum Textum generaliter. Sed contrarium tenuit Joannes Andreas &c., & hanc opinionem credo veriſſimam, cum Textus juris civilis indiſtinctè prohibeat matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes in infinitum, ut in l. nuptiæ ff. de ritu nuptiar.; unde Gloſſ. ibi colligit, quòd Adam ſi hodiè viveret, non reperiret uxorem, quia omnes deſcendimus ab eo; & cum jus civile non reperiatur expreſsè correctum, & ſit fundatum ſuper honeſtate maxima, non debemus per generalem diſpoſitionem Canonicam dicere contrarium. Hæc tamen quæſtio propter brevem Hominum vitam raró practicatur. At in eo quòd attinet ad *Abbatem*, cæteroſque eodem modo loquentes examinare opus eſt, an faciant ad rem, cum loquantur de conſanguineis, & de veris deſcendentibus, uti deſumitur ab exemplo Adami, & præſens quæſtio eſt de *Affinibus*.

Conferunt res judicatæ apud *Antonium Mornaccium in Senatu Pariſienſi Patronum in obſervat. ad 24. priores libros ff. lib. 23. ad l. 42. de ritu nuptiar. pag.* 862. ibi — *Tertium exemplum eſt in l. uxorem quondam Privigni hoc titulo; hunc enim cum fraudem facere conatus fuiſſet Neuſtrinus quidam ex gratiâ legis, quam Romana poteſtas fecerat, appellarunt tanquam ab abuſu cognati mulieris ab executione Pontificii Decreti, vetitumque eſt utrique, ne copulari auderent matrimonio, pœnæ capitalis commutatione adjecta, ſi ſecus fieret. Supplicavit adverſus hoc Curiæ Rothomagenſis placitum Neuſtrinus, & ut evaderet, quod futurum proſpiciebat, cauſam Auctore Principe à Rothomagenſi Curia tranſtulit in Conſiſtorium, ex quo cum amandatus eſſet vir clariſſimus ad Senatus Pariſienſis Triumviros, de peritia triumviralis ſententiæ latum fuit poſtea in Conſiſtorio Principis Anguſtum, immotumque judicium, quo Rothomogenſis convaluit Auctoritas anno* 1610.

E contra in citata Congregatione habita *die* 3. *Auguſti* 1720. ab aliis ponderatum fuit, quòd ſicuti *cap. non debet de conſang. & affinit.* indiſtinctè loquitur, & indiſtinctè aufert impedimentum ſecundi, & tertii generis affinitatis, ſic auferre dicendum eſt impedimentum ſecundi generis affinitatis etiam in linea recta.

Faciunt deducta *per D. Thomam in ſupplemento tert. part. quæſt.* 55. *art.* 5. ubi loquens de ſecundo, & tertio genere affinitatis, inquit, quòd *ſolùm* remanet ſub prohibitione primum genus affinitatis, in quo eſt *vera affinitas*, per *Barboſ. in collect. ad l. 4. pag.* 550. ubi inquit, tam ſecundum, quàm tertium genus affinitatis *omninò* ſublatum eſſe, per *Martinum Perez de matrim. diſput. 31. §. 6.* ubi, firmat *ſolùm* primum genus affinitatis vim habere, per *Corradum lib. 7. diſpenſat. matrim. cap. 1. à num. 7.* ubi firmat primum genus affinitatis *ſolùm* hodiè inducere impedimentum poſt *Cap. non debet*, & tam tertium, quàm ſecundum affinitatis genus eſſe hodiè *prorſus* ſublatum, ita quòd *nullo modo* impediat matrimonium, quod impeditur *tantùm* à primo genere.

Verùm præter citatos Auctores ſic, uti viſum eſt, loquentes, alii adduntur expreſsè impugnantes diſtinctionem inter lineam rectam, & collateralem in ſecundo genere affinitatis. *Engel. ad tit. Decretal. de conſang. & affinit. §. 2. num. 6.* ibi — *Sed quid ſi in ſecundo genere affinitatis conſtituti ſint in linea recta, & ſe habeant per modum parentum, & liberorum v. g. ſi quis ducere vellet Privignam, ſeu novercam ſuæ uxoris defunctæ. Negant nonnulli inter tales Perſonas conſiſtere poſſe matrimonium propter Textum in l. uxorem ff. de ritu nuptiarum. Melius tamen dicitur, quicquid leges Civiles, vel antiqui Canones circa ſecundum genus affinitatis diſpoſuerint, totum id per Concilium Lateranenſe, & Cap. non debet generaliter abrogatum eſt.*

Franciſcus Schmalzgruber ad tit. Decretal. de conſang. & affinit. §. 2. num. 77. ibi — *Neque verum eſt Textum Cap. non debet, loqui de affinitate affinitatis in linea tranſverſa; nam Textus univerſalis eſt, & Canoniſtæ paſſim univerſaliter eum intelligunt. Neque dicas juxta multorum ſententiam, quam ego num. 37. amplexus ſum, caput citatum, dum conſanguinitatis, & affinitatis impedimentum reducit à ſeptimo gradu, ad quartum, loqui ſolùm de linea obliqua, ac proinde de hac ſolùm loqui etiam tunc, quando aufert impedimentum, quod olim oriebatur ex affinitate affinitatis; negatur enim ſequela, & rationem, cur in priori caſu loquatur ſolùm de linea obliqua, dedi numero citato, illa autem ratio non pugnat in caſu, ut conſideranti patebit.*

Cumque ratio à dicto Auctore ponderata *in num.* 37. ad effectum demonſtrandi, & probandi quòd *Cap. non debet de conſang. & affinit.* reſtringens prohibitionem matrimonii ad quartum gradum, ſibi vindicat locum in collateralibus, & non in aſcendentibus, & deſcendentibus, inter quos vigere dicit impedimentum illimitatum, & indefinitum, ſita ſit in hoc, quòd diſpendia, & animarum pericula, quibus Concilium Lateranenſe voluit obviare, verificari tantùm poterant in collateralibus, & non in aſcendentibus, & deſcendentibus, inter quos moraliter erat impoſſibile propter brevem Hominum vitam, quòd matrimonium contrahi poſſet ultra quartum gradum, ſenſus ejus eſt, quòd, cum animarum pericula dari, & contingere poſſint, ſi ſublato impedimento ſecundi generis affinitatis illud in totum ſublatum non ſit, hoc eſt, tam in linea recta, quàm in linea obliqua, reſtringendo idcirco non ſit ſublatio dicti impedimenti ſecundi generis affinitatis ad lineam obliquam, ſed extendenda veniat ad lineam rectam, non obſtante quòd in linea recta inter conſanguineos impedimentum adhuc vigeat perpetuum, & illimitatum.

Corroborantur huc uſque deducta ex his, quæ habemus *in tom. 7. Theologiæ Dogmaticæ, & moralis ad uſum Seminarii Catalaunenſis de matrim. pag. mihi* 853., ubi poſt expoſita ea, quæ

ſupra

ſupra ex *Mornaccio* relata fuerunt, infertur hæc conſequentia, -- *ergo Concilium Lateranenſe in cap. Non debet ſupra laudato, loquitur dumtaxat de affinitate inter collaterales, nullatenus verò inter aſcendentes, & deſcendentes*, -- cui conſequentiæ ſic Auctor reſpondet, *nego conſequentiam; hæc enim diſtinctio gratis excogitata eſt, cum nulla fulciatur auctoritate ſive Concilii poſterioris, ſive Theologorum, ſive Canoniſtarum, qui in laudatum caput ſcripſerunt. Ad antecedens verò reſpondeo, primò meritò in dubium revocari, quòd ſcribunt laudati Juriſperiti, primò, quia non conveniunt circa annum ſcriptum, ſeu datam, ut ajunt, alter enim annotat annum 1607. alter 1610., alter 1617. Secundò quia referunt cum Neuſtrio diſpenſatum fuiſſe à Summo Pontifice; atqui in Curia Romana non agnoſcitur, affinitas de qua eſt ſermo; ſed ſublata habetur per Concilium Lateranenſe; tertiò quia narrant Senatum Rothomagenſem judicaſſe ex conſilio Theologorum Pariſienſium, quòd veriſimile non eſt, cum conſtantiſſimum ſit apud omnes Theologos ejuſmodi affinitatem ſublatam fuiſſe per Concilium Lateranenſe*, -- idemque Auctor deinde refert tam anno 1670. in cauſa cujuſdam Andreæ Huillin fuiſſe pronunciatum pro validitate conſimilis matrimonii in Senatu Rothomogenſi, quàm anno 1676. in privato Regis Conſilio.

Addi poteſt, interrogatum fuiſſe Officialem præpoſitum diſpenſationibus matrimonialibus, ut ſciri poſſet, an unquam petita, & an unquam conceſſa fuerit diſpenſatio inter Vitricum, & uxorem Privigni, eumque poſt perquiſita diligenter regeſta, reſpondiſſe, talem Diſpenſationem nec petitam, nec conceſſam fuiſſe. Porrò id probare videtur nō ſubſiſtere in facto Neuſtrii Diſpenſationem. Cæterum judicium erit EE. PP. ſtatuere, an univerſalis hæc conſimilis Diſpenſationis carentia proſit, vel obſtet matrimonio inter Vitricum, & uxorem Privigni, & quatenus obeſſe dicatur; dicendum etiam erit, quòd nunquam in alicujus Vitrici mentem, excepto ſolo caſu præſenti, venerit deſiderium ducendi in uxorem eam, quæ fuit uxor Privigni ſui, quod eſt difficile captu, cum ex originalibus documentis habeatur, quòd anno Domini 1697. prævia Diſpenſatione Vicarii Generalis ſuper denunciationibus, Archipresbiter, & Parochus Collegiatæ, & Parochialis Eccleſiæ Sancti Joannis Apoſtoli Terræ Valentani Diœceſis Montis Faliſci, in matrimonium conjunxit Jacobum Fantinum, cum Virginia vid. relicta Joannis Baptiſtæ de Franzis, qui erat Privignus dicti Jacobi Fantini.

Atque hæc ſunt, quæ pro facilitando Cauſæ ſtudio, Secretarius operæ pretium eſſe cenſuit adnotare.

Propoſito itaque in Sac. Congregatione Concilii *die* 8. *Martii* 1721. dubio -- *An matrimonium contrahi poſſit inter Dominicum, & Samaritanam in caſu &c.*, Reſponſū fuit-- *Ad D. Secretariū juxtà mentem, & mens eſt, ut Epiſcopus det libertatem contrahendi matrimonium*. Quam reſolutionem adducit etiam *Urſaja tom. 4. par. 2. diſcept. 19. num.* 186.

ARGUMENTUM.

An impedimentum Juſtitiæ publicæ honeſtatis oriens ex matrimonio puro, & non conditionato, rato & non conſummato, ſed nullo, non tamen ex defectu conſenſus, non excedat primum gradum, ſed potius extendatur ad quartum? Juxtà comprobata per D. Juſt. lib. 2. cap. 8. *citatum in Folio Sac. Congreg. Conc. pro die* 21. *Novembris* 1722. *prout ſupra*.

CASUS XXX.

DUBIUM MATRIMONII.

AB Epiſcopo extra Urbem degente pro regula conſcientiarum humillimus ad hanc Sacram Congregationem habetur recurſus, ut declaretur, an impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, oriens ex matrimonio puro, & non conditionato, rato & non conſummato, ſed nullo, non tamen ex defectu conſenſus, non excedat primum gradum *juxta caput 3. ſeſſ. 24. de reform.* vel potius extendatur ad quartum *juxta Conſtitutionem 62. S. Pii V. Bull. tom. 2.*

Ut autem in comperto ſit, quid à Scribentibus, & quid ab hac Sacra Congregatione fuerit aliàs reſolutum, operæ pretium eſſe videtur nonnulla adnotare.

Primum eſt, quòd in terminis ſponſalium de futuro, quæ pura ſint, & certa, & non conditionata, ſed invalida, præterquam ex defectu conſenſus, diſtinguendum eſſe videtur inter jus antiquum, jus medium, & jus poſtremum Sacri Concilii Tridentini. Loquendo de jure antiquiori, nonnulli putant impedimentum publicæ honeſtatis ſibi vindicaſſe locum in ſponſalibus de futuro puris, & certis, ſed invalidis, præterquam ex defectu conſenſus, *Gonzal. in cap. ad audientiam num. 7. de ſponſalib. Clericat. de Sacram. matrim. deciſ.* 30. *num.* 5. *Pirrbing. ad lib. 4. Decretal. tit. pr. ſect. pr. §. 6. num.* 33. Contrarium ab aliis docetur, & ſignanter à Paſſerino *in cap. Unico num. 5. de ſponſal. in 6.* ubi notat de jure antiquiori non adfuiſſe hoc impedimentum, ex quo Divus Thomas *in quartum ſentent. diſt.* 41. *art. 1. quæſt.* 8. *ad tertium* docuit illud impedimentum oriri ex ſponſalibus nullis. At quicquid ſit de hoc, attento jure medio, ex ſponſalibus puris, & certis, *quavis ratione nulla ſint, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus, oritur efficax ad impediendum, & dirimendum ſequentia ſponſalia, vel matrimonia, non autem ad præcedentia diſſolvendum, impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis*, uti ſolemniter fuit deciſum à Bonifacio Octavo *in cit. cap. Unico de ſponſalibus in 6.* Sed huic Bonifatianæ Decretali derogatum fuit à Sac.

Con-

Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 3.* ubi ſic legitur -- *Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant,* -- & hoc impedimentum reſtrictum ad primum gradum durat, etiamſi ſponſalia mutuo deinde conſenſu diſsolvantur, dummodo à principio valida fuerint, juxta reſolutionem hujus Sacræ Congregationis à Summo Pontifice Alexandro VII. approbatam *apud Fagnan. in cap. Ad audientiam num. 29. de ſponſal. & matrim.* & benè adnotavit *Cabaſſut. in Theor. & praxi juris Canonici lib. 3. cap. 24. num. 17.*

Secundum eſt, excitatam olim fuiſse controverſiam, an allegatus Textus Cóncilii Tridentini excludens impedimenrum juſtitiæ publicæ honeſtatis à ſponſalibus nullis, & illud reſtringens ad primum gradum in ſponſalibus validis, procederet etiam in matrimonio de præſenti contracto, rato & non conſummato; & Sacra hæc Congregatio negativè reſpondit, *uti habetur lib. 6. Decret. pag. 64. à tergo*, & ſententiæ hujus Sacræ Congregationis adhæſit S. Pius V., qui in *Conſtitutione 62. Bull. tom. 2.* definivit *caput tertium ſeſſ.* 24. loqui de ſponſalibus validis de futuro, & non de matrimonio de præſenti rato, & non conſummato, *motu proprio, auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium declaramus, & definimus Decretum Concilii hujuſmodi omnino intelligendum eſſe, procedere in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio, ſic, ut præfertur, contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de jure veteri antè prædictum Decretum Concilii introductum erat.* Sermo ibi fit de impedimento juſtitiæ publicæ honeſtatis; cum enim quæſtio ſit de matrimonio rato, & non conſummato, & hujuſce generis matrimonio impedimentum affinitatis cauſam habere non poteſt, cum affinitas ex copula carnali conſurgat, uti probat *Textus in Canon. Lex 27. quæſt. 2.* & in terminis firmant *Diana in edit. coord. tom. 2. tract. 6. reſolut. 240. per totam, Leander oper. moral. tom. 2. tract. 9. de matrim. diſput. 19. quæſt.* 10., & fuit ab hac Sacra Congregatione reſolutum *in Valentina anno 1607. lib. 10. Decret. pag. 135. à tergo* ibi -- *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum reſpondit, ex matrimonio rato, & non conſummato oriri impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, non autem affinitatis.*

Tertium eſt, quòd hoc impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis oriens à matrimonio rato, & non conſummato, non reſtringitur ad primum gradum *juxta cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ſed extenditur ad quartum, loquendo ſaltem de matrimonio valido; ſi enim *ex allegata Conſtitutione 62. S. Pii V.* impedimentum hoc proveniens à matrimonio rato, & non conſummato, durat in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante Concilium Tridentinum introductum erat, inferri poſse videtur impedimentum prædictum extendi ad quartum gradum, ut in terminis matrimonii rati, non conſummati, & validi adnotarunt *Leander oper. moral. tom. 2. tract. 9. de matrim. diſput. 19. quæſt. 11., Bonacina oper. moral. tom. 1. de imped. matrim. quæſt. 3. puncto 11. propoſit. 2. num. 10.* apud quos alii allegantur. *Juvenin. de Sacram. diſſert. 10. de matrim. quæſt. 7. cap. 9. in fine.*

Quartum eſt, nonnullos aſserere impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis oriens ex matrimonio rato, & non conſummato, ſed invalido, dummodo invaliditas non procedat ex defectu conſenſus, eſse reſtrictum ad primum gradum *Cabaſſut. in Theor. & praxi jur. Canonici lib. 3. cap. 24. num. 18. & 19.*, & hæc opinio refertur apud *Barboſ. ad cap. 3. num. 13. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* E contra autem alii communiter docent, quòd impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis procedens ex matrimonio rato, & non conſummato, licèt invalido, præterquam ex defectu conſenſus, extenditur ad quartum gradum; cum enim S. Pius V. *in ſæpe cit. Conſtitutione 62.* non diſtinxerit inter matrimonium ratum validum, & invalidum, hinc eſt, quòd ſi in terminis matrimonii validi impedimentum extenditur uſque ad quartum gradum, hoc ipſum dicendum eſt in terminis matrimonii invalidi, dummodo invaliditas non proveniat ex defectu conſenſus, *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 70. num. 16., Vaneſpen. in jus Eccleſ. univerſ. tom. 1. par. 2. tit. 3. de impedimentis matrim. cap. 6. num. 29. & duobus ſeqq. Bonacin. oper. moral. tom. 1. de impedimentis matrim. quæſt. 3. puncto 11. propoſit. 20. num. 11. Filliuc. oper. mor. tom. 1. tract. 10. par. 2. cap. 6. num. 223., noviſſimè Salmanticenſes oper. moral. tom. 2. tract. 9. cap. 12. punct. 7. num.* 83., fusè, & optimè *Fagnan. in cap. ad audientiam à num. 11. uſque ad num. 29. & præſertim num. 20. de ſponſal., & matrim. Rebel. de juſtitia num. 4. in append. num. 102. La Croix lib. 6. par. 3. num. 681.* & videtur eſſe de mente hujus Sacræ Congregationis, tum ex his, quæ *à Fagnano loco cit.* deducta latè ſunt; tum etiam quia non ſolùm hæc eadem Sacra Congregatio aliàs reſolvit ex matrimonio rato, & non conſummato, licèt, invalido, conſurgere impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, uti habetur ex reſolutione *edita die 18. Junii 1611. lib. 11. Decret. pag. 99.* ſed ulterius declaraſse videtur, illud impedimentum extendi ultra primum gradum; cum enim in quadam Cauſa *Brixien. matrimonii* Epiſcopus retuliſset, contractum fuiſſe matrimonium de præſenti, & conſummatum inter Bartholomæum, & Mariam, illudque ſubinde fuiſse nullum declaratum, ex quo probatum fuit, inter eos intercedere conjunctionem in quarto conſanguinitatis gradu, eumdemque Bartholomæum velle in uxorem ducere quamdam mulierem cognomine Cavallariam, conjunctam cum Maria in tertio conſanguinitatis gradu, & quæſtionem exci-

cita-

citatam eſse: an abſque Apoſtolica diſpenſatione dictum matrimonium contrahere poſset, diſputato die 3. Decembris 1667. ſequenti dubio, *an Bartholomæus poſſet, abſque diſpenſatione Apoſtolica, matrimonium cum Cavallaria contrahere*; reſponſum fuit, *non poſſe contrahere, obſtante illi tum impedimento publicæ honeſtatis, tum affinitatis, uti habetur lib. 25. Decret. pag. 472. & ſeqq. & pag. 484.*, publicæ quidem honeſtatis propter matrimonium, licet nuliiter contractum, affinitatis verò propter idem matrimonium conſummatum.

Ultimum eſt, diſputationem pariter eſse inter Doctores, an ex matrimonio rato, & non conſummaro, ſed contracto ſine præſentia Parochi, & Teſtium, prædictum oriatur impedimentum, uti videri poteſt apud *Dianam in edit. coord. tom. 2. tract. 6. reſolut.* 249 In hac autem controverſia nonnulli negant dictum impedimentum oriri ex dicto matrimonio in locis, in quibus Tridentinum receptum eſt, *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 70. num. 13. Engel. ad tit. de ſponſalibus, & matrim. §. 6. num. 3. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. allegat. 151. num. 181. De Juſtis de Diſpenſat. matrim. lib. 2. cap. 8. num. 3. Clericat. deciſ. 30. de Sacram. matrim. num. 13.* Nonnulli In ea ſunt opinione oriri dictum impedimentum, & extendi uſque ad primum gradum, ſi admittatur matrimonium contractum abſque præſentia Parochi, & Teſtium valere in vim ſponſalium, *Filliuc. oper. moral. tom. 1. tract. 10. par. 2. cap. 6. num. 223.*, & etiam annotavit *Sanchez loco citato*. Communior autem, & receptior eſſe videtur ſententia, quòd ex matrimonio rato, & non conſummato, licèt contracto ſine præſentia Parochi, & Teſtium proveniat impedimentum publicæ honeſtatis, quia licèt illud nullum ſit, non eſt tamen nullum ex defectu conſenſus, *Bonacin. oper. moral. tomo primo de imped. matrim. quæſt. 3. puncto 11. propoſit. 2. num. 18. Pontius de matrim. lib. 7. cap. 36. num. 5. Gutier. de matrim. cap. 103. num. 9. Urtad. de matrim. diſput. 21. difficult. 2. num. 7. Perez de matrim. diſp. 32. ſect. 3. num. Salmanticenſes in curſu moral. tom. 2. tract. 9. cap. 12. puncto 7. num. 86. Leander oper. moral. tom. 2. tract. 9. de matr. diſput. 19. quæſt. 13. Fagnan. in cap. ſponſam num. 2. & 3. de ſponſalibus, Cabaſſut. in Theor. & praxi juris Canon. lib. 3. cap. 24. num. 20.*, nec in horum ſententia impedimentum reſtringitur ad primum gradum, ſed extenditur ad quartum, uti colligitur ex doctrinis allegatis; in tantum etenim impedimentum reſtringi poſset ad primum gradum, in quantum matrimonium contractum de præſenti ſine Parocho, & Teſtibus haberet vim ſponſalium, quòd ab hac Sac. Congregatione non admittitur, uti colligitur ex reſolut. edita *menſe Martii anno 1587. lib. 4. Decret. pag.* 230. ibi, *matrimonium contractum per Puberes abſque præſentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, eſt nullum, nec reſolvitur in vim ſponſalium ita ut contrahentes judicialiter cogi non poſſint ad d o contrahendum, ſervata forma Concilii Tridentini ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.*, & concordat alia reſolutio 8. *Junii* 1595. *lib. 8. Decret. pag.* 130. ibi, *Congregatio cenſuit matrimonium ſine præſentia Parochi per verba de præſenti contractum, etiam copula ſubſequutâ, irritum, & nullum eſſe, & in ſponſalia de futuro minimè reſolvi.*

His ſtantibus dignabuntur EE. VV. decernere.

An impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, oriens ex matrimonio puro, & non conditionato, rato & non conſummato, ſed nullo, non tamen ex defectu conſenſus, non excedat primum gradum, ſed potius extendatur ad quartum.

Sac. Congregatio Concilii die 5. Decembris 1722. reſcripſit -- *Ad mentem.*

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum coram Sacerdote per Vicarium Generalem deputato, poſtquam ipſem t Epiſcopus Parocho inhibuerat, ne contrahentes matrimonio conjungeret, an ſit validum. Ad cap. 19. lib. 2. D. Juſti.

CASUS XXXI.

PISTORIEN. MATRIMONII.

VItus Romigiallus matrimonium per verba de præſenti contraxit cum Vidua Maria Eliſabetha Donati coram Teſtibus, & coram Thoma Valluchio Curaro Eccleſiæ Vicariæ S. Auguſtini extra Portam S. Marci, qui, licèt non eſset Parochus contrahentium, dixit tamen ſe habuiſse licentiam à Vicario Generali Civitatis Piſtorienſis prædictos matrimonio jungendi, omiſſis etiam denunciationibus, uti legitur adnotatum in libris matrimoniorum dictæ Eccleſiæ.

Putant Vitus, & Eliſabetha matrimonium eſse validum, quià *Concilium Trid. ſeſſ. 24. de ref. matr. cap.* 1. præſcribit marrimonium eſse contrahendum, præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Teſtibus, & nomine Ordinarii venit Vicarius Generalis in re, & ad effectum, de quo agitur, juxta latè deducta per *Sanchez de matr. lib. 3. diſp. 29. quæſt. 3. nu. 18. & 19.* Quia verò exadverſo opponitur, quòd Vicarius Generalis dictam licentiam concedere non poterat, ex quo Epiſcopus vero, & proprio contrahentium Parocho inhibuerat, nè eos matrimonio conjungeret, & quòd Vicarius Generalis non conceſſit abſolutam licentiam, ſed conditionatam, quatenus videlicet adfuiſset conſenſus Proximiorum dicti Viti Romigialli; ex juribus ab utraque parte circumferendis dignabuntur EE. VV. decernere.

I. An conſtet de validitate matrimonii, in caſu &c. & quatenus negativè.

II. An ſit locus illius revalidationi, in caſu &c. Die 22. Aprilis 1719. Sac. Congregatio Concilii reſpondit -- *Ad 1. affirmativè. Ad 2. ſatis proviſum in primo.*

ARGUMENTUM.

Diſpenſatio an concedi ſoleat à S. Sede ſuper impedimento primi gradus affinitatis, vel publicæ honeſtatis proveniente ex matrimonio nullo declarato ex defectu conſenſus, veluti celebrato per vim, & metum. Secundùm ea, quæ ſcripſit D. Juſti lib. 2. cap. 12. num. 19. & ſeqq.

CASUS XXXII.

CÆNETEN.

JAcobus Garza Laicus Cæneten., & in Civitate Venetiarum à duodecim annis commorans, carnaliter cognovit Mariam Mioli, incuſſiſque ſibi vi, & metu ab ejus fratre germano, matrimonium per verba de præſenti coram Parocho, & Teſtibus, prætermiſſis de licentia Ordinarii denunciationibus, cum eadem contraxit.

Mortua Maria, Jacobus judicium introduxit in Curia Cæneten. pro declaratione nullitatis dicti matrimonii, cumque Judex articulos rejecerit, & remiſſoriam denegaverit pro Teſtibus ſuper metu interrogandis petitam, habito recurſu ad ſan. mem. Clementem XI. fuit à Sanctitate Sua expeditum ſolitum Breve commiſſionis directum Epiſcopis Bellunen., & Sebenicen., & Turcellen., eorumque Vicariis, ut alter ipſorum de cauſa cognoſceret, & in ea pronunciaret.

Aſſumpta fuit à Vicario Generali Epiſcopi Turcellen. hujuſce Cauſæ cognitio, idemque in contradictorio judicio; & auditis collitigantium rationibus, hoc eſt, tam Jacobi, qui inſtabat pro nullitate matrimonii, quàm Philippi fratris Mariæ, qui metum incuſſiſse dicebatur, ſententiam definitivam protulit, & in ea declaravit matrimonium contractum *die 2. Maji* 1704. inter Jacobum, & Mariam fuiſſe ab initio nullum ex defectu liberi conſenſus, & nullum & invalidum propter vim, & metum cadentem in conſtantem virum, & hoc ad quoſcunque juris effectus.

Non fuit appellatio interpoſita à mox memorata ſententia; cumque ſubinde Jacobus Veſana libidine victus, abſque tamen ſpe facilius obtinendi Diſpenſationem, carnaliter cognoverit Paulinam ſororem Mariæ primæ uxoris, & ne eadem innupta, & diffamata remaneat, velit cum ipſa matrimonium contrahere, & hac de cauſa recurſum habuerit ad Summum Pontificem pro obtinenda diſpenſatione, cum abſolutione à cenſuris, & pænis incurſis, & per organum Datariæ preces remiſſæ fuerint ad hanc Sacram Congregationem, nec ullus ſit, qui pro miſerabilibus Oratoribus ſcribat, pauperes etenim ſunt, operæ pretium eſse cenſui nonnulla ad materiam hic adnotare, ut Eminentiſs. Patres ſuum facilius præſtare valeant Summo Pontifici conſilium, pro concedenda, vel deneganda Diſpenſatione.

Si legitimum in ſui initio fuiſset matrimonium inter Jacobum, & Mariam, vel quatenus à principio legitimum non fuiſſet, ex actibus nihilominus ſubſequentibus de ejus revalidatione dubitare non poſset, obſtaret Oratoribus *Textus Concilii in cap. 5. ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* ubi in ſortioribus dicitur, *in ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam*, hic etenim Conciliaris textus ex declaratione S. Pii V. intelligitur de gradibus affinitatis, & conſanguinitatis, uti habetur apud *Gallemart. num. 8.*, dummodò tamen conſanguinitas, vel affinitas orta ſit ex legitimo matrimonio, uti proſequitur *Barboſ. ad eundem Textum num.* 27.

Ut autem dignoſcatur an matrimonium à principio legitimum fuerit, vel ex actibus ſubſequentibus remanſerit convalidatum, ex copula videlicet, & cohabitatione, plura eſsent ſcitu neceſsaria, an metus videlicet fuerit gravis, & cadens in conſtantem virum, an fuerit juſtus, & demum an impedimentum à dicto metu procedens fuerit publicum, metus etenim non cadens in conſtantem virum, & metus ulterius, qui juſtus eſt, matrimonium non inficiunt, juxta latè deducta per *Sanchez de matrim. lib. 4. diſput.* 13. *num.* 3.; & quando metus fuiſset occultus, inferri poſset ad matrimonii revaliditatem per copulam animo maritali habitam, cum ad matrimonii revalidationem ſufficiat ſignum conſenſus ab eo præſtiti, qui metum paſſus eſt, nec oporteat, quòd ex parte alterius detur de novo conſenſus, dummodo prior non fuerit retractatus, uti, concordantibus allegatis, latè proſequuntur *Salmanticenſes in curſu Theolog. moral. tom. 2. tract. 9. de matrim. cap. 9 puncto 4. num.* 57.

Excluſa neceſſitate renovandi conſenſum ad formam Concilii coram Parocho, & Teſtibus, quia quando impedimentum eſt occultum, & in matrimonio, licèt nulliter à principio contracto ſervata eſt forma Concilii, non eſt opus pro revalidatione iterum contrahere repetitis ſolemnitatibus aliàs rite adhibitis, in primo contractu, *Fagnan. in cap. Is qui fidem num.* 14. *de ſponſal. & matrim.*, *Zerola in praxi in verbo diſpenſatio §. Quintum dubium*, *Salmanticenſes citat. tract. cap. 3. punct. 5. num.* 128. *& ſeqq.*

Et dubitantibus Rotæ Auditoribus de veritate hujus concluſionis, Cardinalis Caraſa olim meritiſſimus hujus Sac. Congregationis Præfectus ad ſe vocare fecit Dominos Seraphinum, & Comitulum Rotæ Auditores, eiſque oſtendit Sac. Congregationis reſolutionem innixam ſtylo Sa-

cræ

cræ Pœnitentiariæ, & ſic declarationi S. Pii V., de qua apud *Navar. conſil. 4. de ſponſal.*, & ab inde citra Rotæ Auditorium pro revalidatione matrimonii, ſi impedimentum fuerit occultum, & in primo contractu ſervata fuerit forma Concilii, renovationem conſenſus coram Parocho, & Teſtibus neceſsariam eſse non exiſtimavit, uti habetur *in deciſ. 900. coram Seraphino*, *in deciſ. 395. num. 1. coram Ludoviſio*, *in deciſ. 405. num. 19. & ſeqq. par. 18. recent.*, *& in Spalaten. Nullitatis matrimonii 3. Martii 1653. cor. bon. mem. Albergato*.

At quatenus procedendum ſit cum facti expoſitione, vel cum præſumptione militante pro ſententia ſuper nullitate matrimonii, & à tempore ſententiæ valeat illatio ad tempus contracti matrimonii, itauț, ſicuti metus tempore ſententiæ erat publicus, ſic præſumi debeat, quòd talis fuerit tempore, quo matrimonium initum eſt, in quo rerum themate matrimonium pro nullo habendum eſset, cum illud matrimonium nullum ſit, quòd contractum eſt propter metum à conſanguineis ſtupratæ incuſsum ſtupratori, cum fuerit juſtus, ſed juſtè non fuerit incuſsus, uti probat *Textus in cap. veniens 15. de ſponſal. & matrim.* & latè proſequitur *Pirbing. ad dictum titulum ſect. 4. §. 2. num. 102.*, nec ex copula, & aliis actibus ſubſequentibus revalidatum dici poſset, deficiente videlicet novi præſtatione conſenſus coram Parocho, & Teſtibus juxta reſolutionem hujus Sac. Congregationis *in Hiſpalen. 20. Junii 1609. lib. 11. Decret. fol. 58. à tergo*, ibi — *Sacra &c. ſæpius reſpondit hodiè poſt Tridentinum Concilium matrimonium metu contractum, & purgato metu per cohabitationem cum carnali copula, alioſque actus non convalidari, niſi iterum contrahatur, adhibita rurſus ejuſdem Concilii forma*; & juxta aliam reſolutionem *in Conſtantinopolitana 2. Decembris 1634. & 16. Decembris ejuſdem anni, uti habetur lib. 15. Decret. fol. 130. à tergo, & 140. pariter à tergo*, præſens inſpectio reduceretur ad Diſpenſationem ſuper impedimento primi gradus affinitatis ex copula illicita in linea collaterali, cui obſtat diſpoſitio *Sac. Concilii ſeſſ. 24. cap. 4. de reform.*, ubi ſtatuitur impedimentum proveniens ab affinitate contractâ ex fornicatione, & ſic à quocunque illicito concubitu, uti fuſè explicat *Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 67. num. 6.* dirimere matrimonium, ſed reſtringi ad eos tantùm, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, itaut quoad alios matrimonium nedum ſit validum, ſed licitum, juxta *Bullam 14. Sancti Pii V. in tertia declaratione Bullar. tom. 2.* Reduceretur ulterius controverſia ad videndum, an obſtet impedimentum publicæ honeſtatis; ex uno etenim capite adeſse videtur hoc impedimentum, cum matrimonium, licèt nullum ex defectu conſenſus, per aliquod tamen temporis ſpatium fuerit ſaltem in implicito ſtatu validitatis in foro exteriori, juxta deducta per *Sanchez loco cit. diſp. 68. num. 14.*; & ex alia parte non adeſse videtur dictum impedimentum, cum illud non inducatur ex matrimonio nullo ex defectu conſenſus, juxta *Textum in cap. Unico, ibique Paſſerin. num. 10. de ſponſalibus in 6.*, non obſtante quòd matrimonium fuerit habitum pro valido per aliquod temporis ſpatium in foro exteriori, uti latè proſequuntur *Salmanticenſes cit. tom. 2. tract. 9. cap. 12. puncto 7. num. 84. & 85.*, & multò magis quando, prout, hic matrimonium fuit nullum declaratum propter vim, & metum, in hoc quippe rerum ſtatu ceſſaſse videtur indecentia, ex qua ortum ducit imdedimentum publicæ honeſtatis, juxta *Textum in cap. Juvenis de ſponſalibus*, cumque ad effectum diſpenſandi, aut ſuper primo, aut ſuper utroque impedimento, ſequentes cauſæ allegentur, diffamatio videlicet Paulinæ ſtupratæ, periculum, quòd ea innupta remaneat, necnon aliorum malorum, quæ veriſimiliter ſequi poſsunt, onus erit EE. VV. reſolvere.

An ſit Sanctiſſimo Domino Noſtro conſilium præſtandum pro diſpenſatione in caſu &c. die 24. Aprilis 1723. Sac. Congreg. Concilii reſpondit — *Negativè*.

ARGUMENTUM.

Subdiaconi, vel Diaconi per metum ad Sacros Ordines promoti, comprobato metu, diſpenſari ſolent ſuper voto continentiæ ad effectum contrahendi matrimonium; ſecus ſi metus non probetur. In ſequelam eorum, quæ dixit D. Juſti lib. 2. cap. 13. & lib. 3. cap. 15. in Append.

CASUS XXXIII.

PARISIEN. DISPENSATIONIS.

INſignis ſacrorum Canonum Doctor, & in Romana Curia per multum temporis ſpatium laudabiliter verſatus, Martinus Navarrus teſtatur ſummos Pontifices ſæpe cum Diaconibus diſpenſaſse, ut matrimonium contrahere poſſent, quemadmodum colligitur ex ejus *conſil. 37. num. 12. lib. 3.*, ibi, — *Frequentiſſimè Summi Pontifices diſpenſaverunt ſuper voto ſolemnizato per ſuſceptionem Subdiaconatus, & Diaconatus, in Hiſpania præſertim, ubi etiam nos cognovimus diſpenſatos, & in Italia, ut frequenter audivimus*, quòd ipſum repetit ſequenti *conſil. 38. num. 11.* & concordat, nonnulla referens exempla, *Card. de Lauræa in quart. ſentent. tom. 3. diſp. 9. art. 9. §. 5. num. 204.* nec diſsentit *P. Maurus in Theologia tom. 3. lib. 13. pag. 289. num. 16.* ibi — *Pontifex ſæpe diſpenſavit, ut Sacerdotes, & Diaconi ducerent uxores; non enim diſpenſat in jure Divino obſervandi votum, ſed relaxat votum factum per voluntatem hominis, itaut amplius non obliget*; E contra autem *Card. Albitius in ſuo tractatu de inconſtantia in fide cap. 36. num. 134.*,

hæc habet, — *Ego tempore mei Aſſeſſoratus vidi plures Summos Pontifices diſpenſaſſe, ut qui erat in Ordiue Subdiaconatus, poſſet coutrahere matrimonium; in Diacouatu couſtitutos ferè nuuquam, in Sacerdotio nunquam diſpenſatos, multò minus in Epiſcopatu.*

At quicquid ſit de his, quando conſtat Ordines Sacros fuiſse receptos per vim, & metum cadentem in conſtanrem virum, circumſtantia hæc Diſpenſationem efficit abſque dubio faciliorem, adeoque, quicquid ſit de diſputatione, quæ fit inter Doctores, an ſicuti recipiens Ordinem Sacrum per coactionem non abſolutam, ſed conditionalem, non præciſam, ſed cauſativam, verè recipit chatacterem, ita etiam teneatut ad continentiam, ex quo votum continentiæ eſt Sacro Ordini annexum, uti videri poteſt *iu prima & ſecuuda deciſ. coram Cæſare de Graſſis tit. de bis quæ vi, metuſue cauſa fiunt*, hoc unum certum eſse videtut, quòd metus, licèt conditionalis, præſtat Pontifici juſtam cauſam diſpenſandi à voto continentiæ, quod eſt Sacro Otdini annexum, uti habetut in citata *deciſ. prima in fine*, ibi — *Ideo Domini magis ſecurum eſſe exiſtimabant, quòd iſte Franciſcus impetraret Diſpenſationem omnino à Papa, & dicebant quòd hujuſmodi metus præſtat juſtam cauſam, illam concedendi*, & cohærentet ad hæc, quando in hac Sacra Congregatione non fuit comprobatus metus, eadem Sanctiſſimo Conſilium præſtitit à Diſpenſatione abſtinendi, uti contingit *in Hiſpalen. nullitatis Ordinis 25. Martii, & 2. Maji 1716.*, & è contra Conſilium præſtitit pro Diſpenſatione, quando ſufficientes allatæ fuetunt metus probationes, uti contingit *in Ipren. Diſpenſationis 16. Decembris* 1719. Haud urgente, quòd hæc exempla procedant in terminis Subdiaconorum, & non Diaconorum, cum in utroque caſu eadem militet ratio; quòd ſcilicet votum continentiæ non eſt de ſubſtantia Ordinis, ſed illi accidentaliter annexum, ex ſtatuto Eccleſiæ, itaut ad ſui eſsentiam requirat liberam voluntatem, quâ ceſsante, non obligat, uti recedendo à binis præcedentibus Deciſionibus firmavit *Rota deciſ. 870. num. 1. & 2. coram Emerix juniore.*

Per hanc ſemitam procedendo, Carolus de Coetlogon vir nobilitate conſpicuus, cujuſque Familia inter Britanniæ antiquiores adſcripta, cõſanguinitatis, & affinitatis vinculo conjuncta eſt cum Illuſtriotibus Regni Franciæ Familiis, Sanctiſſimo Domino noſtro expoſuit, ſe per vim & metum à Patre incuſsum Subdiaconatum, & Diaconatum recepiſse, enixè ſupplicando pro Diſpenſatione ſuper voto continentiæ, & à Sanctitate Sua preces ſuerunt remiſsæ ad hanc Sacram Congregationem.

Ad probationem autem metus deſcendendo, Carolus inquit ſe eam feciſse eo modo, quo fieri poteſt juxta praxim Galliarum, & hiſce potiſſimùm turbulentiſſimis temporibus; affertque Epiſtolam Sanctitati Suæ ſcriptam ab Eminentiſſimo D. Card. de Biſsi, quæ in Summario exhibetur, & in qua præter cætera in ipſa legenda, continentur hæc, quæ ſequuntur.

Dicit Eminentia Sua in citata Epiſtola, primò ſe audiviſse Patrem de Tournemine Religioſum Societatis Jeſu, & Sanctitati ſuæ bene cognitum, Carolique Oratoris Nepotem, qui aſseruit ſibi conſtare, Marchionem de Coetlogon ſuum magnum Avunculum violentæ admodum naturæ minatum fuiſse Carolo filio exhæredationem, ni Sacros Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ſuſcepiſset, eumque, utpotè ſpatio ſex annorum Ordines recipere recuſantem, ſpoliaſse annuo redditu duarum millium centum, & amplius Librarum Turonenſium ipſi aſſignatarum, & Carolum ſemper manifeſta dediſse inditia ſuæ averſionis à Sacrorum Ordinum ſuſceptione, uti fuſiùs legitur in citata Epiſtola.

Refert ſecundò, ſe audiviſse Ludovicam de Coetlogon Caroli Patruelem, quæ poſt redditam atteſtationem de violentâ memorati Patris natura, addidit notorium toti Familiæ fuiſse, Oratorem per vim, & metum ſibi à Patre incuſsum, fuiſse Sacris Ordinibus initiatum, Patremque voluiſse, ut ille à Seminario S. Sulpitii exiret, ex quo Superiores, qui ejus averſum animum bene noverant, nolebant, quòd ad Ordines Sacros promoveretur.

Refert tertiò, ſe audiviſſe Sacerdotem Laurentium de la Garde Cæremoniarum Magiſtrum in Parochia, & Seminario S. Sulpitii, virum tum ætate, tum moribus gravem, quique à Patre electus fuit, ut filii curam haberet, & eum induceret ad ſtatum Eccleſiaſticum; dictumque Sacerdotem narraſſe, ſe pluries Patri notificaſſe, quòd filius nolebat Ordinibus Sacris initiari, & quòd ad eos vocatus non erat, quòdque Pater obduratus, reſpondit ad ſe, & non ad alium pertinere judicium ferre de vocatione filii ſui, addendo Carolum aliquando noluiſſe ſuum nomen inſcribi in Albo Ordinandorum, nec ſe eum umquam vidiſſe Subdiaconalia, aut Diaconalia munera exercentem, quæ circumſtantia fuit etiam expoſita à Ludovica ſecunda Teſte.

Refert quartò, ſe audiviſſe Joannem Sourdrille civem Pariſienſem, qui per multum temporis ſpatium Cellerarii Officium exercuit in domo Marchionis de Coetlogon, qui inquit ab eo fuiſſe Carolum filium bis è domo ejectum, & pluries percuſſum propter averſionem, quam habebat à ſtatu Eccleſiaſtico, & à Sacris Ordinibus; fuiſſe ulterius à Patre ſpoliatum annuo redditu duarum mille centum, & triginta quinque Librarum, itaut Carolo ad miſeriam redacto, ipſe pietate motus, nummos pro ſubſtentatione aliquando ſubminiſtraverit.

Refert denique, ſe audiviſſe Parochum S. Sulpitii Languet de Gergis Paſtorem maximopere commendabilem, tum propter zelum animarum, tum propter eximiam venerationem, quam erga Apoſtolicam Sedem profitetur, qui dixit, ſe ſuis lite-

literis Sanctiſſimo Domino Noſtro expoſuiſſe, quòd Carolus invito animo ſuerat Sacris Ordinibus initiatus.

Præter Epiſtolam memoratam Eminentiſſimi D. Card. de Biſsi, affertur Epiſtola Patris Taurnemine ſcripta Sanctiſſimo Domino noſtro, unà cum teſtimonio relati Parochi S. Sulpitii, in quibus invitus Caroli animus, Patris durities, ejuſque malæ artes, ut filius Sacros Ordines reciperet, exponuntur.

Quibus proinde concurrentibus, onus erit EE. VV. decernere

An ſit locus diſpenſationi ſuper voto continentiæ in caſu &c. die 12. Julii 1721. Sac. Congregatio Conc. reſpondit -- *Affirmativè*.

Quamplurima in ſubjecta materia Diſpenſationum exempla, citato noſtro Juſto, ac Voto æternæ mem. D. Archiepiſcopi Bottini refert *Urſaya tom. 2. part. 1. diſcept. 13.*

ARGUMENTUM.

Mulier Hebræa ad Fidem converſa, & an Italia degens, an poſſit aliud matrimonium contrahere cum Fideli, omiſſa interpellatione, ſtante latitatione Viri in Infidelitate permanentis; & an ſuper hujuſmodi interpellatione poſſit diſpenſari. Juxtà tradita per D. Juſti lib. 2. cap. 15.

CASUS XXXIV.

FLORENTINA.

ANna Maria Thereſia Medicea, Divina inſpirante Gratia, Judaicam perfidiam abjuravit, *& die 29. Octobris anni elapſi* 1721. unà cum quatuor filiis Sacrum Baptiſmum recepit. Dum Anna erat in ſtatu Infidelitatis matrimonium contraxerat cum Abrahamo Barda Hebræo, à quo tamen, juxtà ritum Judæorum, uſque de anno 1710. libellum habuerat repudii. Cumque Anna prædicta promptam habeat occaſionem nubendi cum Antonio Cecchio milite Chriſtiano, & periculum ſit in mora, & Abraham in longinquis degat regionibus, abſque eo, quòd tutò ſciri poſſit, in quo loco verſetur, exorta eſt Florentiæ diſputatio, an Abraham prædictus ſit de jure interpellandus, & quatenus affirmativè; an concurrentibus circumſtantiis poſſit Anna matrimonium facere cum milite Chriſtiano, omiſsa ex ſuperiorum indulgentia memorata interpellatione; & à Vicario Capitulari Florentino, qui omnia prædicta in ſua informatione refert, hujuſce Sac. Congregationis Oraculum expoſcitur.

Ducto initio ab interpellatione, Apoſtolus Paulus *in I. ad Cor. cap. 7.* inquit -- *Nam cæteris ego dico non Dominus, ſi quis Frater Uxorem habet Infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam; & ſi qua mulier fidelis habet virum Infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat Virum &c. quòd ſi Infidelis diſcedit, diſcedat, non enim ſervituti ſubjectus eſt frater, aut ſoror in hujuſmodi; in pace autem vocavit nos Deus.*

A quibus Apoſtoli verbis ſicuti deducitur, quòd per converſionem ad fidem unius ex conjugibus tunc tantùm ſolvitur matrimonium quoad vinculum, quando alter remanens in Infidelitate, non vult converti, vel non vult habitare ſine contumelia Creatoris, uti perpendit Innocentius III. *in cap. Quanto de divort.* ibi -- *Si enim alter Infidelium Conjugum ad Fidem Catholicam convertatur, altero, vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia divini nominis, vel, ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente, qui relinquitur, ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit; & in hoc caſu intelligimus, quod ait Apoſtolus, Infidelis diſcedit? diſcedat; Frater enim, vel ſoror non eſt ſervituti ſubjectus in hujuſmodi; & Canonem etiam, in quo dicitur, contumelia Creatoris ſolvit jus matrimonii circà eum, qui relinquitur.*

Ita infertur Conjugem Fidelem debere de neceſſitate Conjugem Infidelem interpellare, an velit converti, & cohabitare ſine contumelia Creatoris, ad effectum, ut ad alia vota ſibi liber aditus eſse debeat, uti latè docent *Sanchez, de matr. lib. 7. diſp. 74. num. 12. Salmanticenſ. tract. 9. de matrim. cap. 4. num. 48. Card. de Lauræa de matr. diſp. 16. num. 198. & 202. Clericat. de Sacr. matrim. dec. 11. num. 24.* ubi formam per extenſum refert hujuſce Interpellationis.

Haud urgente, quòd uſque de anno 1710. Abraham vir miſerat ad mulierem, de qua nunc agitur, libellum repudii, itaur ipſa remanſerit in libertate alium ducendi virum, uti habetur in *Deuter. cap. 24.* Cum enim Chriſtus Dominus *Matth. 19.* dixerit Moyſem ad duritiam cordis permiſiſse Judæis, ut uxores dimitterent, ſed ab initio ſic non fuiſse; & hoc iterum dixerit *Marci cap. 10.* concludendo -- *Quòd ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet*, docent communiter Theologi hodie Judæis non eſse permiſsum uxores ſuas repudiare, & per repudium non ſolvi vinculum matrimonii; Chriſtus enim Dominus illud reduxit ad ſuum primævum ſtatum, hoc eſt ad indiſsolubilitatem, non ſtatuendo novam legem, ſed auferendo Diſpenſationem, quæ circa dictam indiſsolubilitatem fuerat conceſsa. *Medina de continentia contr. 1. cap. 10. Card. Bellarm. contr. de matr. cap. 15. & ſeqq. tom. 2. Cornel. à Lapid. in Deuter. cap. 24. Sanchez de matrim. lib. 10. diſp. 1. num. 7. & ſeqq. Leſſius in 3. part. Div. Thom. de Sacr. matr. cap. 5. num. 92. dub. 3. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 50. Clericat. de matr. dec. 9. num. 45. Pignattell. tom. 8. Conſult. 93.*

Et licèt hiſce minimè obſtantibus, etiam hodie inter Hebræos, ſcientibus, & tolerantibus Superioribus Eccleſiaſticis, vigeat praxis repudii, adhibitis nonnullis ſolemnitatibus, uti latè proſequuntur *Marquard. de Judæis par. 2. cap. 8. nu. 4.*

num. 4. *Joſeph Seſſa de Judæis cap.* 33. *num.* 21. *Tondut. quæſt. Beneſ. cap.* 48. *nn.* 21. *&* 22. *Laurent. dec. Aven.* 57. *Bertrand. conſ.* 119. *lib.* 2. *conſ.* 132. *lib.* 6. *& conſ.* 124. *lib.* 7. Hæc tamen, & ſimilia poterunt ad ſummum ſibi locum vindicare in repudio inter Infideles miſſo, & iiſdem in Infidelitate permanentibus; ſecus autem quoties, prout hic, alter ex eis ad Fidem converſus eſt, ut probat Textus Innocentii III. *in cap. Gaudemus de divort.*

Hæc quoad neceſſitatem interpellationis, de jure loquendo; poſt quæ tranſitum faciendo ad punctum, an ſtantibus circumſtanriis ex ſuperioris indulgentia omitti poſſit in caſu interpellatio, refert Vicarius Capitularis, primò, periculum eſse in mora ſi interpellatio ſacienda ſit, & ſi antè matrimonium expectandus ſit lapſus temporis in interpellatione præfigendi. Secundò, elapſum eſse tempus undecim annorum à die repudii ab Abraham miſſi, abſque eo, quòd ille unquam de uxore, & filiis requiſiverit. Tertiò, libellum repudii eſſe conceptum verbis adeò iniurioſis, ut nullum ſpei veſtigium ſuperſit reditus viri ad uxorem repudiatam. Ultimò denique, ignorari an Abraham ſit vivus, aut mortuus, nec ullam à die diſceſsus habitam fuiſſe notitiam loci, quem ipſe petiit.

Concurrentibus autem conſimilibus circumſtantiis, nonnulli putant, poſse jure ſuo Conjugem Fidelem, omiſsa interpellatione viri Infidelis, tranſire ad alia vota, *Sanchez de matrim. lib.* 7. *diſp.* 74. *num.* 14. *&* 15. Sicque fuiſſe in Curia Archiepiſcopali Neapolitana deciſum referunt *Genuenſ. in prax. d. Cur. cap.* 27. *num.* 20. *Ricc. in prax. part.* 1. *reſ.* 241. & hæc opinio tanquam probabilis admittitur *à Dian. Coord. tom.* 2. *tr.* 6. *reſ.* 124. Et in terminis Hebrææ ad Fidem converſæ, & hic in Italia degentis, quòd ſtante latitatione viri in Infidelitate permanentis, poſſit, omiſsa interpellatione, aliud matrimonium contrahere, docuerunt *Comitol. lib.* 1. *quæſt.* 124. *Clericat. de Sacr. matr. dec.* 11. *nn.* 29.

E' contrà alii cenſent, quòd etiam concurrentibus circumſtantiis, de jure ſit locus interpellationi, ſed quòd ſi illæ graves ſint, recurrendum eſſe ad ſummum Pontificem, cujus eſt in eo rerum ſtatu indulgere, ut omiſſa interpellatione, Conjux Fidelis ad alia vota tranſire poſſit, *Pont. de matr. lib.* 7. *cap.* 48. *num.* 22. *Nicol. in lucubr. civil. lib.* 1. *tit.* 10. *de nupt. num.* 43. ubi dicit ſic fuiſſe reſolutum ab hac Sac. Congreg. & faciunt Apoſtolicæ literæ Gregorii XIII. apud *Pignatell. conſult.* 93. *tom.* 8. *verſus fin.* in quibus ſingulis locorum Ordinariis, Parochis, Presbyteris Miſſionariis Societatis Jeſu in Angola, Ethiopia, & Braſilia degentibus conceſſit, ut ſi aliquis ex Conjugibus ad Fidem convertatur, & alius in Infidelitate remaneat, quoties ſibi ſummariè, & extrajudicialiter conſtiterit Conjugem Infidelem abeſse, & legitimè moneri non poſse, diſpenſare valeant, ut Conjux Fidelis, omiſsa interpellatione, aliud contrahat matrimonium.

His ſtantibus, dignabuntur EE. VV. decernere. *I. An de jure neceſſaria ſit interpellatio in caſu &c. & quatenus affirmativè. II. An, ſtantibus circumſtantiis, indulgenda ſit diſpenſatio ab interpellatione in caſu &c.* Die 17. Januarii 1722. Sac. Congreg. reſpondit — *Ad utrumque Affirmativè.*

ARGUMENTUM.

Matrimonia ſecreta, ſeu occulta, & quæ dicuntur Conſcientiæ, utpotè quæ celebrantur de licentia Epiſcopi, abſque publicationibus, coram ſolo Parocho, & duobus Teſtibus de ſecreto ſervando juratis, ſint valida, & licita, & extradenda ſit authentica atteſtatio hujuſmodi matrimoniorum ſi petatur ab intereſſe habentibus. In ſupplementum eorum, quæ habentur apud D. Juſt. lib. 2. cap. 19.

CASUS XXXV.

DUBIUM MATRIMONIORUM.

IN nonnullis Diœceſibus mos inolevit celebrandi quædam matrimonia ſecreta, quæ etiam dicuntur *Conſcientiæ*, modo ſequenti.

Habetur à futuris Conjugibus recurſus ad Epiſcopum, & facta eidem expoſitione, quòd Cajus, & Berta cupiunt matrimonio copulari, & quòd exoptant, quòd id ad aliorum notitiam non deveniat, vel quia ſunt diſparis conditionis, vel quia uſque tunc habiti fuerunt pro legitimis Conjugibus, licèt eſsent concubinarii, vel quia aliæ conſimiles urgent circumſtantiæ; Ordinarius nedum indulget, ut deveniatur ad celebrationem matrimonii abſque denunciationibus, ſed ulterius mandat Parocho, ſeu alteri Sacerdoti ſibi bene viſo, ut matrimonio contrahendo interſit, unà cum duobus Teſtibus, impoſita, tum Sacerdoti, tum Teſtibus lege inviolabilis ſecreti, & quòd ad calcem licentiæ ſic contrahendi, fiat à Sacerdote atteſtatio de matrimonio contracto, eademque intra tres dies ad ſe deferatur, aſſervanda inter matrimonia ſecreta ſuæ Diœceſis; & in hypotheſi, in qua ſubdelegetur Sacerdos, qui non ſit contrahentium Parochus, ut matrimonio interſit, demandatur, ut reſtauretur damnum burſale Parocho, qui ad tramites juris debuiſset matrimonio intereſse.

Contractis hiſce matrimoniis ſecretis, ſive Conſcientiæ, datur aliquando caſus, quòd vel filii ex illis nati, vel conſanguinei ad hæreditatem primi mariti vocati, caſu quo mulier tranſeat ad ſecunda vota, aut alii quomodocunque intereſse habentes inſtent penes Epiſcopos pro authentica fide matrimonii contracti, & in prædictis circumſtantiis inſurgit diſputatio, an petita atteſtatio ſit, necnè extradenda.

Epiſcopus, qui degit in regionibus, in quibus

bus

bus matrimonia hæc poſſim contrahuntur, oraculum expoſcit hujuſce Sac. Congregationis ſuper dubiis infra referendis.

Adnotationes R. P. D.

Proſperi de Lambertinis

S.Cong.Concilii Secretarii circa prędictum dubium.

1 NOnnulla in Sacra Antiquitate, & in Jure Canonico veſtigia de matrimoniis ſecretis, & occultis, licèt ſine nomine matrimoniorum Conſcientiæ inveniuntur. Sed his omiſſis, quæ infra in hiſce adnotationibus commodiùs exponentur, tranſitus faciendus eſt ad eas matrimoniorum ſecretorum, & occultorum, & quæ Conſcientiæ dicuntur, ſpecies, de quibus apud recentiores Auctores ſermo habetur, & quæ in nonnullis regionibus paſſim contrahuntur.

2 Prima ſpecies eſt earum ſacrilegarum conjunctionum, quæ matrimonia Conſcientiæ dicta ſunt, & quæ de conſilio impii Apoſtatæ Marci Antonii de Dominis ſecretò contrahi debebant, & ſemoto quocunque arbitro à viris, licèt conſtitutis in Sacris Ordinibus, ad evertendum, ut ipſe profitebatur, frequens incontinentiæ periculum.

3 At hæc eſt abominatio deſolationis ſtans in loco Sancto; cæteris etenim prætermiſſis, Anathema eſt, quicunque dixerit Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, & contractum validum eſſe *juxta Canon. nonum ſeſſ. 24. de matrim.*, & pluribus hanc ſpeciem matrimonii conſcientiæ doctè de more impugnat *Theophylus Raynaud oper. tom. 16. in opere, cui titulus Heteroclita ſpiritualia pag. mihi* 183. *num.* 28.

4 Secunda ſpecies matrimoniorum Conſcientiæ ea eſt, quando inter virum, & fœminam de facto matrimonium contrahitur ſine denunciationibus, & ſine præſentia Parochi, & Teſtium. Matrimonium hoc revera dicitur Clandeſtinum, ſed à pleriſque etiam denominatur matrimonium Conſcientiæ, *Teſte Carolo Feuret in tractatu de Abuſibus tom. 2. lib. 5. cap. 2. num.* 38.

Verùm in hujuſce generis aſſertis matri-
5 moniis, vel ut aptius loquar, in eorum examine tempus terendum non eſt, vel enim in locis, in quibus contrahuntur publicatum fuit Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap. primo de reform. matrim.*, & matrimonia nulla ſunt, vel Decretum non fuit publicatum, & matrimonia ad ſummum erunt valida, ſed illicita juxta Textum *in Canon. Aliter, in Canon. Nullus, in Canon. Noſtrates* 30. *quæſt.* 5. *& in Canon. Lotharius* 31. *quæſt.* 2.

6 Tertia ſpecies matrimoniorum Conſcientiæ eſt, quando vir, & mulier, fide ſibi conjugii invicem datâ matrimonium contrahunt, antequam diſpenſationem obtineant, quæ pro dicto matrimonio contrahendo validè, erat neceſſaria, & hoc interim copulam exercent, datâ tamen promiſſione de celebrando ſolemniter deinde conjugio coram Parocho, & Teſtibus, quando ſupervenerit diſpenſatio, vel adimpleta fuerit alia conditio, ſub qua matrimonium contractum eſt.

7 At uſus conjungii in prædictis circumſtantiis nefarius eſt, nec ullo modo tolerabilis, ut latè oſtendit *Theophil. Raynaud. loco ſupra citato pag. mihi* 184. *num.* 29.

8 Quarta ſpecies matrimoniorum Conſcientiæ eſt, quando obtenta ab Epiſcopo Diſpenſatione à proclamationibus, necnon facultate, ut alienus Sacerdos, qui non ſit contrahentium Parochus, matrimonio interſit, contrahitur matrimonium per Procuratores; qui ut plurimum ſunt contrahentium Confeſſarii, binique Teſtes advocantur, inter ſe, & contrahentibus, & Parocho incogniti, hac intentione, ut exaturara libidine, aut excitata, ur facile ſit, offenſione, Conjuges impunè ſeparentur, & unuſquiſque acquirat libertatem alterum contrahendi matrimonium, remanentibus intereà liberis natis in claſſe illegitimorum.

9 Simplex facti expoſitio deteſtabilem patefacit hunc agendi modum, & ſic contrahentes, ſi non reſipiſcant, ſunt in ſtatu perpetuæ damnationis, uti latè, & doctè de more oſtendit ſæpe *citatus Theophyl. Raynaud. pag. mihi* 184. *locò alleg. num.* 30. *&* 31.

10 Quinta matrimoniotum Conſcientiæ ſpecies eſt, quando ad avertendum ſcandalum conceditur à Superiore, & ſignanter à Cardinali majori Penitentiario diſpenſatio à denunciationibus, unà cum facultate, ut Parochus contrahentium, qui ſunt veri concubinarii, ſed pro legitimis Conjugibus paſſim habentur, matrimonio eorum interſit unà cum duobus Teſtibus confidentibus, appoſita in literis Sacræ Pœnitentiariæ conſueta clauſula *Laceratis*, quæ aliàs dicebatur *Laniatis*, in cujus ſequelam, contracto matrimonio, Epiſtola dicti Tribunalis laceratur, & matrimonium in libro non adnotatur.

11 Non videtur eſſe dubitandum, de validitate, & legitimitate hujus matrimonii, cum in eo adſint omnia ſubſtantialia, & certa ſit facultas ſummi Pœnitentiarii quoad Diſpenſationem à denunciationibus, & difficile ſit circumſtantias aptiores invenire pro concedenda Abſolutione à dictis denunciationibus; ſi etenim concubinarii paſſim habentur pro legitimis Conjugibus, quotquot

Digitized by Google

quot audirent matrimonium eſse inter eos contrahendum ſcandalum abſque dubio pateretur.

12 Ab hac tamen facti ſerie nemo eſt, qui non videat mala aliqua derivare poſse; utque res fiat clarior exemplo, ſciendum eſt olim contractum fuiſse coram Parocho, & Teſtibus matrimonium inter duos, qui habebantur pro legitimis Conjugibus, ſed erant Concubinarii, & laceratam fuiſse à Parocho Epiſtolam Sacræ Pœnitentiariæ, & matrimonium non fuiſſe in libro adnotatum.

13 Mortuo Parocho, qui matrimonio interfuerat, Conjuges petierunt à Parocho ſucceſsore atteſtationem de matrimonio contracto, ut Prolis indemnitati conſulerent; ſed Parochus ſucceſsor nullam fidem præſtans ſive Conjugum aſsertioni, ſive Teſtibus, qui matrimonio interfuerant, & adhuc vivebant, ad amputandam quamcunque controverſiam, virum, & fœminam admonuit, ut iterum coram ſe, & duobus Teſtibus contraherent.

14 Difficultate excitata, an poſset conſenſus hic matrimonialis iterari coram Parocho, & Teſtibus, quando contrahentes aſſerunt medio juramento, ſe eum aliàs coram Parocho, & Teſtibus præſtitiſſe, & quæſtione delata ad hanc Sacram Congregationem, diſputatum fuit *die* 19. *Septembris* 1684. ſequens dubium, *an in conſcientia, & abſque peccato poſſint præfati Contrahentes coram dicto Parocho, & Teſtibus renovare conſenſum*, & reſponſum fuit *negativè, & ad mentem*, & mens fuit, ut invenio adnotatum ab R. P. D. Altovito tunc Secretario quòd modernus Parochus, receptâ etiam oretenus depoſitione Teſtium, qui interfuerunt contractui matrimonii, atque recepto ipſorum Conjugum juramento ſuper veritate dicti contractus matrimonii, ſibique per eoſdem Conjuges exhibito duplicato literarum Pœnitentiariæ, matrimonium deſcriberet in libro.

15 Salvâ reverentiâ: quicunque ſummis, ut dicunt, labiis, ſtylum Sacræ Pœnitentiariæ deguſtavit, benè dignoſcere poterit reſponſum Sacræ Congregationis inexequibile fuiſſe; ſi etenim in Epiſtola Sac. Pœnitentiariæ, nec nomina contrahentium, nec Parochi exprimuntur, expeditio duplicati Literarum Pœnitentiariæ non erat ullo modo praticabilis; qualis fuerit memoratæ cauſæ finis, ignoratur; at ad avertenda conſimilia inconvenientia mos ſubinde in Sac. Pœnitentiaria inolevit, ut petentibus Concubinariis, qui habentur pro legitimis Conjugibus facultatem contrahendi matrimonium ſine denunciationibus, & coram proprio Parocho, & duobus Teſtibus confidentibus, eadem concedatur, ſed abſque clauſula *Laceratis*, & cum poſitivo mandato, ut matrimonium à Parocho in libro deſcribatur, & quia inter Concubinarios adeſt aliquando impedimentum impediens, & dirimens matrimonium, ſed occultum, binæ ſiunt in Sac. Pœnitentiaria expeditiones, altera; quæ Confeſſatio dirigitur pro concedenda Diſpenſatione ſuper impedimento, & in hac apponitur clauſula *Laceratis*, & altera, quæ dirigitur proprio Contrahentium Parocho, ut matrimonio interſit, una cum duobus Teſtibus confidentibus, poſt receptam tamen à Confeſsario Diſpenſationem ſuper impedimento, & in hac expeditione, quæ dirigitur Parocho, non apponitur, uti ſuprà dictum eſt, clauſula *Laceratis*, ſed additur, ut matrimonium deſcribatur in libro, & ſi in aliqua urgentiſſima, ſed tariſſima circumſtantia, hæc expedirio alteri Sacerdoti, facto verbo cum Sanctiſſimo, & non Parocho dirigitur, huic demandatur Sacerdoti, ut poſt aliquod tempus determinatum adnotare faciat in libro Parochiali matrimonium, unà cum facultate ſibi data eidem aſſiſtendi.

16 Sexta matrimoniorum Conſcientiæ ſpecies eſt, quando vir, & fœmina obtentâ à Superiore diſpenſatione à denunciationibus, matrimonio copulantur, aut coram Sacerdote ab Epiſcopo delegato, aut coram Parocho, & duobus Teſtibus confidentibus, quod ſignanter ut plurimum contingit, quando vir, & mulier ſunt diſparis conditionis, vel quando Conſanguinei Contrahentium matrimonio adverſantur, & matrimonium à Parocho deſcribitur in libro, ita tamen, ut hujus matrimonii partita obſignetur de mandato Epiſcopi, & cum præcepto, quòd non aperiatur, niſi de Epiſcopi pro tempore conſenſu, qui modus paſſim practicatur hic in Urbe, vel ſi non deſcribitur in libro, deſcribitur in pagina, quæ Epiſcopo conſignatur, ut in actis Curiæ Epiſcopalis conſervetur inter matrimonia ſecreta; & in Germania quando Viri Illuſtres, qui primam habuerunt uxorem nobilem, & ex ea filios procreaverunt, & ad evitandam fornicationem, mortua prima uxore, contrahunt cum fœmina inferioris conditionis, ſed ſecretò, licèt coram Parocho, & Teſtibus, & prævia Diſpenſatione à denunciationibus, pactum apponere conſueverunt, ut hæc uxor, & liberi ex ea procreandi certa portione ad ſubſtentationem neceſſariâ contenti eſſe debeant, ſed conditionem, & dignitatem mariti non participent, & à cæteris bonis Avitis, & Paternis, & Titulis, & Inſignibus abſtineant; & hæc matrimonia Conſcientiæ in Germania paſſim dicuntur *ad Morganaticam*; Morganegiba etenim apud Saxones donum appellabatur, quod maritus uxori offerebat

in

in die Nuptiarum, uti habetur *in Spicilegio Acheriano tom. 12. pag. 153.*, *& in celebri Gloſſario Domini Ducange tom. 2. in verbo Morganegiba*.

17 Pugnant pro validitate horum matrimoniorum Conſcientiæ, quæ dicuntur *ad Morganaticam*, Theologi, & Canoniſtæ Germani; dicunt etenim nullam hoc matrimonium præſeferre turpitudinem, ſed honeſtatem ex fine relucere, tum ut vir non valens continere ſit extra periculum illiciti concubitus, tum ne Liberis prioris matrimonii, aut Agnatis per diviſionem bonorum præjudicium afferatur, ut inter Theologos, & Canoniſtas ex Benedectina Familia benè docent *Koningh. ad tit. de ſponſalibus & matrim. nu. 91. quæſt. pr. Schmier in Tractatu de ſucceſſionibus hæreditariis par. 2. cap. 3. num. 45. & ſeqq. Merl. in tract. juridico de ſponſal. & matrim. par. 2. cap. primo, ſect. 2. §. 4. num. 72. & ſeqq.*, & ex Patribus Societatis Jeſu *Vitus Pichler in ſumma juriſprudentiæ Canonicæ lib. 4. tit. 1. de matrim. §. Primo ſub num. 75. Schmalgruber ad lib. 4. Decretal. tit. pr. de ſponſal. & matrim. ſect. 2. §. Primo num. 237. & pluribus ſeqq.*

18 At quidquid ſit de hiſce matrimoniis, quæ dicuntur *ad Morganaticam*, quæ hic in Italia non ſunt in uſu, in eo quòd attinet ad ea occulta, & quæ dicuntur matrimonia Conſcientiæ, quæ contrahuntur, aut coram Sacerdote ab Epiſcopo delegato, aut coram Parocho, & Teſtibus confidentibus, prævia diſpenſatione à denunciationibus, & cum hoc, ut matrimonium, vel adnotetur in libro, itaut partita obſignetur, non aperienda, niſi de ordine Epiſcopi pro tempore, vel adnotetur in Pagella Epiſcopo conſignanda, & ab eodem inſerenda in libro particulari matrimoniorum ſecretorum, videtur, quòd hujuſmodi matrimonia ſint valida, & licita.

19 Et quidem, quòd ſint valida, patet, quia denunciationes non ſunt de ſubſtantia matrimonii, & matrimonium ſine illis contractum validum eſt, juxtà communem opinionem, de qua ad tramites reſolutionum hujuſce Sac. Congregationis latè proſequuntur *Gonzal. in cap. cum inhibitio num. 7. de Clandeſtin. deſpenſat.*, *Valenſis ad eumd. tit. Decretal. num. 5. Piring. ad lib. 4. Decretal. eod. tit. de Clandeſt. deſponſat. §. 4. num. 28. Beccanus in ſumma tract. de Sacram. quæſt. 3. tit. de deſp. Clandeſt. tit. 3.*, *Diana in edit. coord. tomo 2. tract. 6. de Sacramento matrimonii reſolut. 62.*

20 Rurſus matrimonium hoc licitum dici poſſe videtur; licèt enim denunciationes fuerint à Concilio Lateranenſi præſcriptæ *in cap. cum inhibitio de Clandeſt. deſponſat*; eædemque iterum fuerint demandatæ *à Concilio Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.* juſtâ nihilominus ſubſiſtente causâ, poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut vel eædem non præmittantur ante contractum matrimonii, ſed poſt illum, & antè conſummationem, vel ut eædem omnino prætermittantur, uti latè oſtendunt *Salmanticenſes in curſu Theolog. moral. tom. 2. tract. 9. de matrim. cap. 8. punct. 7. num. 81.*, & in matrimoniis hiſce Conſcientiæ, quæ fiunt coram Parocho, & duobus Teſtibus confidentibus, difficile admodum eſt, quòd non adſit ſufficiens cauſa diſpenſandi; ut plurimum etenim hæc matrimonia contrahuntur, vel inter Concubinarios, qui habebantur pro legitimis Conjugibus, vel inter virum, & fœminam diſparis conditionis, vel in hypoteſi, in qua Conſanguinei matrimonio adverſantur; cumque nihil aliud ad rem, de qua agitur, ſuperſit, quàm verba facere de deſcriptione horum matrimoniorum in libro, mandat utique *Sac. Synodus ſeſſ. 24. de refor. matrim. cap. 1.*, quòd Parochus habeat librum, in quo Conjugum & Teſtium nomina, diemque, & locum contracti matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat, & hoc ipſum præſcribitur in Rituali Romano. Sed prætermiſſo, quòd defectus adnotationis in libro non irritat matrimonium, *juxta deciſ. 251. num. 36. coram Ottobon.*, & quòd aliundè, quàm ex Parochi libro matrimonium probari valet, juxta *deciſ. 301. num. 5. & 6. par. 11. recent. & deciſ. 184. nu. 13. coram Priolo;* Vis ſtat in hoc, quòd matrimonia de quibus agitur, deſcribuntur in libro, & de mandato Epiſcopi partita obſignatur, non aperienda, niſi de ſuo, vel ſucceſſorum aſſenſu, itaut adimpletum dici debeat totum id, quod à Concilio ſtatuitur, & à Rituali circa matrimoniorum deſcriptionem in libro. Parum urgente, quòd aliquando matrimonia à Parocho deſcribuntur in pagella, quæ Epiſcopo conſignatur, ut inter matrimonia ſecreta conſervetur; hæc ſiquidem accidentalis differentia apta nata eſſe non videtur ad efficiendum, ut matrimonium, quod, ſecluſa ipſa, eſſet licitum, per ipſam illicitum evadet; & multò magis cum juxta praxim plurimarum Diœceſum, quæ ex Synodis Diœceſanis deſumitur, exemplaria librorum matrimoniorum proprio ſubſcripta caractere Parochorum, quolibet anno ſint deferenda ad Præfectum Epiſcopalis Archivii, ut in eodem cuſtodiantur, & ne, obeuntibus Parochis, Libri remaneant in manibus Hæredum tradendi vel Igni, vel Salſamentariis, vel ſordidis aliis uſibus adhibendi, cum nimio detrimento Parochianorum, & civilis vitæ, atque commercii, uti pluribus habetur apud *Franciſcum Genet-*

tum in Theol. moral. tom. 5. tract. 9. cap. 4. de Sacram. matrim. quæſt. 6.

21 Abſque eo quòd ulla adverſus hæc matrimonia excitari valeat oppoſitio, ex quo aliquando non Parochus, ſed alius Sacerdos iiſdem intereſt; matrimonium etenim contrahi debet vel coram proprio contrahentium Parocho, vel coram alio Sacerdote de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, juxta *ſeſſ. 24. cap. 1. de reformat. matrim.* & quando huic Sacerdoti onus imponitur, ut matrimonium, unà cum facultate ſibi data intra tempus determinatum debeat adnotare facere in libro Parochi, vel notam ad Epiſcopum delegantem deferre, ut ea inter matrimonia ſecreta in Archivio Epiſcopali conſervetur, omnis ceſſare videtur amaritudo.

22 Nonnullæ ex antiquo jure Canonico ſanctiones afferri poſſe videntur pro aſſumpto corroborando; *in Canon. etenim Chriſtiano diſt.* 34. ita legitur -- *Chriſtiano non dicam plurimas, ſed nec duas ſimul habere licitum eſt, niſi unam tantùm, aut uxorem, aut certè loco uxoris, ſi conjux deeſt, concubinam,* -- *& in Canon. Is, qui eadem diſt.* 34. hæc habentur -- *is, qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, à Communione non repellatur, tamen, ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ ſit conjunctione contentus* -- Duplex eſt horum Sacrorum Canonum intelligentia. Altera eſt ſingularis eruditi alioquin viri *Ferdinandi de Mendoza ad lib. 2. comment. in Concilium Eliberitanum*, ubi ait, Canones prædictos intelligendos eſſe de Concubinis, quæ erant illicitè conjunctæ cum viris, qui tamen erant ſoluti; licèt enim taliter conjuncti viverent in ſtatu damnationis, ea nihilominus macula adeò tunc communis erat, ut ad vitanda ſcandala, & plurima graviſſima mala viſum fuerit non negare eis Communionem.

23 Altera communior intelligentia eſt, ut nomine Concubinæ legitima uxor intelligatur, ſed copulata cum minori ſolemnitate, aut ſine ſolemnitate, uti adnotavit *Gratianus ad finem Canonis omnibus diſt.* 34. ibi -- *Concubina hìc ea intelligitur, quæ ceſſantibus legalibus inſtrumentis, unita eſt, & conjugali affectu aſciſcitur; Hanc conjugem facit affectus; concubinam verò lex nominat* -- & hanc intelligentiam latè exornant *Cardinalis Bellar. lib. 3. de Concil. cap. 8. ad 11. objectionem, Cardinalis de Aguirre in notis ad Canon. 17. Concilii Primi Toletani, tom. 2. pag.* 148. *num.* 25. latiſſimè *Pontius de matrim. lib. 7. cap. 54. per totam*, noviſſimè *Canonicus Raynaldus voto* 181. *per totum.*

24 Adeoque ſi juxtà antiquam Sacrorum Canonum diſciplinam, matrimonia erant valida, & licita, licèt nonnullæ ſolemnitates deficerent, nonniſi quia cætera, quæ erant neceſsaria, & ſubſtantialia non deerant, hoc ipſum aſſerendum eſſe videtur in matrimoniis Conſcientiæ, de quibus agitur, cum omnia in illis concurrant, quæ ſunt neceſsaria; & ea, quæ deſunt, inter ſolemnia ſint referenda, uti ad rem argumentatur *Theophyl. Raynaud. oper. tom. 16. in eo, cui titulus Heteroclita Spiritualia pag.* 186. ibi -- *Exiſtimo poſſe in hanc rem transferri, quæ de immuni culpa concubinarum, ideſt uxorum abſque ſolemnitate ductarum uſu etiam poſt Chriſtum ſcribit Baſilius Pontius &c.*

25 Hucuſque deducta ſuadere poſse videntur ſextam hanc matrimoniorum Conſcientiæ ſpeciem eſse validam, & licitam, ſed prædictis minimè obſtantibus, ſcandalum urget, quòd ea matrimonia reddere poteſt illicita; multi, & multi etenim ignorantes virum, & fœminam eſse matrimonio conjunctos, ſcandalizantur, cum vident eoſdem inſimul cohabitare, nec ullum à Superioribus Eccleſiaſticis verbum moveri adverſus prædictas cohabitationes. *Theophil. Raynaud. loco citato ſub. num.* 33. proponit adverſus hæc matrimonia malum memorati ſcandali, ibi -- *Certum eſt unumquemque teneri bene Proximum ædificare, & nulli ſcandalum, ſive offendiculum præbere, juxta illud Chriſti, væ mundo à ſcandalis. Nec ago de ſcandalo ſpeciali, quod admittitur per directam damni ſpiritualis à Proximo incurrendi volitionem; id enim eſt peccatum plane ſatanicum, vix cadens in pectus humanum. Ago igitur de ſcandalo dumtaxat generali, in quo volitio ruinæ ſpiritualis alienæ non eſt niſi indirecta, nec eſt peccatum ſpeciale, ſed pertinet ad eam malitiæ ſpeciem, in quam is, qui ſcandalum patitur verbo, vel exemplo, aliave occaſione, ſive cauſa occaſionem datam excuſantem inducitur, quantum eſt ex vi verbi, vel exempli, aut occaſionis.*

26 Cumque idem Auctor dicat non eſse habendam hujuſce ſcandali rationem, quando adeſt juſta cauſa matrimonium modo prædicto contrahendi, ibi -- *at ſi juxta cauſa clàm contrahendi interveniat, vacabunt culpa Conjuges ſic contrahendo, & ſcandalum non erit datum, ſed acceptum; neque enim quiſquam cum gravi ſuo damno ſpirituali, aut temporali, tenetur conſulere evitationi peccati alieni, quod continget admitti, male accepta occaſione ex facto ipſius, alioquin bono, vel indifferenti &c. ex quo fundamento excuſantur à culpa qui vendunt res indifferentes, eaſve exhibent illis, quos vident culpa ſua iiſdem abuſuros &c. Et ex eodem fundamento immunes ſunt à culpa, qui per aliquod tempus, dum commodam opportunitatem præſtolantur, Fidem Catholicam publicè profiteri differunt ne incurrant in grave periculum*

lum vitæ, aut fortunarum, quamvis alii ex eo tantùm, quòd videant eos non profiteri publicè Catholicam Fidem, exiſtimaturi ſint eos eſſe Hæreticos.

27 Infertur ex his, in abſtracto dici poſſe valida eſſe, & licita prædicta matrimonia, ſi ſufficiens adſit ſic contrahendi cauſa à Superiore Eccleſiaſtico approbata, ſed à ſingularibus factorum circumſtantiis pendere, an hoc, & illud matrimonium prædicto modo contractum licitum ſit; et in abſtracto pariter dici poſſe, exhibendam eſſe authenticam atteſtationem matrimonii contracti, ſi petatur ab his, qui habent intereſſe, ſed à ſingularibus pariter factorum circumſtantiis pendere, an hic & nunc atteſtatio in hoc, & in illo caſu ſit exhibenda.

Atque hæc dicta ſint ſub cenſura, ſalvo ſemper &c.

Propoſitis in Sac. Congregatione Concilii die 9. Septembris, & 2. Decembris 1724. hiſce dubiis — I. *An prædicta matrimonia ſecreta, ſeu Conſcientiæ ſint licita in caſu &c. II. An, inſtantibus intereſſe habentibus, extradenda ſit authentica atteſtatio matrimonii contracti in caſu &c.* — Eadem Sac. Congregatio reſcripſit — *Ad mentem.*

Antequam manus amoverentur ab hac ſecunda Impreſſione, binæ à Sanctiſſimo Domino Noſtro BENEDICTO XIII. feliciter Regnante, emanarunt Bullæ, quarum alterâ Eccleſiam Cathedralem Lucanam in Archiepiſcopalem erexit; Alterâ vero Reverendiſs. Capitulo, Dignitatibus, & Canonicis ejuſdem Cathedralis confirmavit Indultum, alias à Prædeceſſoribus ſuis conceſſum, ſuper uſu Mitræ ad inſtar S. R. E. Cardinalium; Additâ inſuper illis facultate utendi, omnibus Inſignibus, Indumentis, & Paramentis Abbatialibus ac Populum ſolemniter benedicendi, Crucem, Annulum, & Baculum geſtandi, aliaque omnia Pontificalia ad inſtar Abbatum uſum Mitræ, & Baculi habentium, exercendi. Ambas haſce Bullas in Calce præſentis Additionis apponi poſſe viſum fuit, in comprobationem, & pro ſupplemento eorum, quæ ſuperius enarravit D. Juſti lib. 3. cap. 2. à num. 81. ad 100.

B U L L A

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PAPÆ BENEDICTI XIII.

In qua Eccleſia Cathedralis Lucana erigitur in Archiepiſcopalem.

BENEDICTUS EPISCOPUS Servus Servorum Dei Ad Perpetuam Rei Memoriam. Inſcrutabili Divinæ providentiæ Arcano ſuper ſpecula militantis Eccleſiæ, meritis licèt imparibus, conſtituti, Illiuſque vices gerentes in Terris, qui glorioſus regnat in Cœlis, in omnes Agri Dominici partes oculos noſtræ mentis vigilis more Paſtoris intendimus, inſpicientes, quod Eccleſiarum omnium, præſertim Cathedralium inſignium Statui, & decori maximè conveniat. Cumque id etiam per aliquam Tituli, & prærogativæ ſpecialitatem fieri Nobilium Perſonarum aliqua Dignitate fulgentium Vota expoſcant, & Nos ad Omnipotentis Dei, ejuſque Genitricis Beatæ Mariæ ſemper Virginis gloriam, Animarumque ſalutem, & Fidelium diſciplinam confirmandam, augendamque in eis devotionem pertinere cognoſcimus, ut à Nobis gratias, & favores reportaſse lætentur, in his ſollicitudinis noſtræ partes favorabilitèr interponimus, opemque, & operas noſtras impendimus efficaces, prout Perſonarum ipſarum, ac locorum, & temporum qualitatibus, & circumſtantiis, matura conſideratione penſatis, conſpicimus in Domino ſalubritèr expedire. Sanè, cum, ſicut accepimus, pervetuſta Civitas Lucana, quæ in ameno, & fertili ſolo Etruriæ ſita, Nobilium æquè, ac divitum Familiarum ſplendore conſpicua, Inclytæ etiam Comitiſſæ Matildis de Romana Eccleſia egregiè meritæ, origine clara, Mœnium præſidio munitiſſima, Ædificiorum magnificèntia celebris, & ſola in Etruria prædicta Reipublicæ, ac ſtrenuè defenſæ Libertatis dignitate illuſtris exiſtit; Quæque prima fuit in eadem Etruria Civitas, quæ ſemen Evangelicum à Beato Petro Apoſtolorum Principe per Sanctum Paulinum primum Illius Antiſtitem, tunc ad Regiones illas tranſmiſsum, in ſinu ſuo alacriter, promptèque excepit, ac fideliter, tot revolventibus ſæculis, benedicente Domino conſervavit, illiuſque Eccleſia Cathedralis à fœlicis recordationis Alexandro Papa Secundo Prædeceſsore noſtro, qui ante, & poſt adeptam Apoſtolicæ Sedis Dignitatem fuit Epiſcopus Lucanus, magnificentiùs extructa, ac Beato Martino Epiſcopo Turonenſi conſecratione dicata, celeberrima Crucifixi Imagine, & pluribus Sanctorum Corporibus, inſignibuſque Reliquiis copiosè ditata, præclaris etiam Romanorum Pontificum Prædeceſsorum noſtrorum, ac Imperatorum Privilegiis condecorata extiterit, ejuſque Antiſtes nulli unquam Metropolitano, ſed tantùm eidem Sedi Apoſtolicæ a primæva ipſius Eccleſiæ Lucanæ inſtitutione immediatè ſubjectus reperiatur, omnibuſque Archiepiſcopalis Dignitatis potiatur Inſigniis; Pro divini Cultus, & Catholicæ Religionis augmento, majorique decore, & præeminentia in Archiepiſcopalem erigi mereatur. Nos, quorum humilitatem Altiſſimus per ineffabilem divinæ ſuæ Bonitatis abundantiam ad Apoſtolicæ Dignitatis faſtigium evehere, & ſublimare dignatus eſt, quique pro noſtri Paſtoralis Officii debito curis excitamur aſſiduis, ut ad illa ſollicitè intendamus, per quæ noſtræ proviſionis ope, & miniſterio ſingularum Eccleſiarum, in illis præſertim Civitatibus, quæ frequenti Nobilium Perſonarum interventu, & præſentia decorantur, gloriæ, & ornamento conſulitur, attentis dictæ Civitatis Lucanæ antiquitate, & ſplendore, ejuſque in Orthodoxæ fidei aſſiduo cultu præcipuis, & Illuſtribus meritis, ac ipſius Civitatis, & Reipublicæ Lucanæ dilectorum filiorum Confalonerii, & Optimatum precibus nobis ſuper hoc humiliter porrectis, benignè inclinati, Civitatis, & Eccleſiæ Lucanæ prædictarum decori, & dignitati in præmiſſis opportunè conſulere volentes, ac infraſcriptum Bernardinum Guinigi à quibuſvis Suſpenſionis, & Interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à Jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium tantùm conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, poſt habitam cum Venerabilibus

bus

bus Fratribus noſtris ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus maturâ deliberationem, de eorum conſilio, atque Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine, Eccleſiam præfatam ad laudem, & honorem Omnipotentis Dei, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, ac Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, nec non Fidei Catholicæ exaltationem, & totius militantis Eccleſiæ gloriam, in Archiepiſcopalem Eccleſiam, & Sedem Epiſcopalem Lucanam in Archiepiſcopalem, Archiepiſcopalis Præſidis Sedem, pro uno deinceps Archiepiſcopo, qui Pallii, & Crucis uſum aliorum Archiepiſcoporum more habeat, omnibuſque aliis Inſigniis Archiepiſcopalibus, prout antea habebat, nec non Privilegiis, honoribus, & prærogativis Archiepiſcopis debitis, & conceſſis, quibus præfatus Bernardinus Epiſcopus, ac pro tempore exiſtentes dictæ Eccleſiæ Lucanæ Præſules, qui Sedi Apoſtolicæ ab ipſa inſtitutione immediatè ſubjecti jamdudum potiri conſueverunt, ad præſens gaudent, firmis tamen remanentibus Privilegiis, honoribus, & prærogativis hujuſmodi, & citra ullum illorum præjudicium, etiam in poſterum frui, potiri, & gaudere liberè, & licitè poſſit, & valeat, Apoſtolica authoritate in omnibus, & per omnia, juxta Decretum in Conſiſtorio noſtro ſecreto deſuper editum, perpetuò erigimus, & inſtituimus, ac nomine, Titulo, & honore Archiepiſcopali decoramus, necnon Venerabilem etiam Fratrem noſtrum Bernardinum Guinigi modernum illius Epiſcopum, & pro tempore exiſtentes Eccleſiæ Lucanæ præfatæ Præſules, in Archiepiſcopos declaramus, eiſque, & eorum cuilibet, ut ipſi cætera ſingula, prout Archiepiſcopis in eorum Civitatibus, Diœceſibus à jure indultum exiſtit, facere, exercere, adminiſtrare, & exequi poſſit, eadem authoritate concedimus, & indulgemus. Ità quod idem Bernardinus Epiſcopus abſque alia, de ejus Eccleſia Lucana prædicta de novo facienda proviſione, ſeù prefectione, in Archiepiſcopum Lucanum Præfectus eſſe intelligatur. Præterea eidem Bernardino Archiepiſcopo, ut ipſe omnia, & ſingula quæcumque, quæ de Jure, vel conſuetudine, aut alias quoquomodo ad Archiepiſcopos, & Archiepiſcopale munus ſpectare, & pertinere ſolent, & debent, gerere, facere, & exercere liberè, & licitè poſſit, plenam, & omnimodam authoritatem, earumdem tenore præſentium etiam concedimus, & indulgemus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecùs ſuper his à quoquam, quavis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac quatenùs opus ſit, noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ regula, de Jure quæſito non tollendo, aliiſque Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non præfatæ Eccleſiæ Lucanæ etiam Juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & conſuetudinibus, Privilegiis quoque indultis, eidem Eccleſiæ, illiuſque Præſulibus, & Adminiſtratoribus, dilectis etiam Filiis Capitulo, & Canonicis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & aliis Decretis, etiam Motu proprio, & ex certa Scientia, ac de Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine præfata, & Conſiſtorialiter, & de ſimili conſilio, aut aliàs quomodolibet, etiam pluriès conceſſis, confirmatis, & innovatis, quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeù quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma, ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitùs omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat, latiſſimè, & pleniſſimè, ac ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtrorum, abſolutionis, Erectionis, inſtitutionis, decorationis, declarationis, conceſſionis, indulti, decreti, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto iij. Idus Septembris Pontificatus noſtri Anno III.

BULLA

B U L L A

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

BENEDICTI XIII.

In qua Idem

SANCTISSIMUS

Motu proprio confirmando, & approbando literas Apoſtolicas fel. rec. Lucii III., Alexandri etiam III., Martini V., ac Julii pariter III. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum ſuorum Capitulo, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis Lucan. ſuper uſu Mitræ ad inſtar S. R. E. Cardinalium conceſſas, illas, ut in poſterum Capitulum, Dignitates, & Canonici præfatæ Eccleſiæ Lucanæ Omnibus Inſignibus, Indumentis, & Paramentis Abbatialibus uti, ac Populum ſolemniter benedicere, ac Crucem, Annulum, & Baculum geſtare, aliaque omnia Pontificalia ad inſtar Abbatum Uſum Mitræ, & Baculi habentium exercere reſpectivè poſſint, extendit, ampliat, & de novo concedit.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex in Supremo Apoſtolicæ poteſtatis Throno, diſponente Domino, ſuper Univerſas Orbis Eccleſias cõſtitutus, ad illas præſertim ſuæ indefeſſæ mentis aciem convertit, ut Divinus Cultus in eis, ut par eſt, in dies ſuſcipiat incrementum, Eccleſiarumque ipſarum Majeſtas magis eluceſcat, ſingulari ſuæ benignitatis Clementia, quantum ſibi ex Alto conceditur, Perſonas in eis Altiſſimo famulantium ſpecioſioribus ornamentis, & honorum titulis decorare, atque Illuſtrare conſuevit, aliaque diſponit, prout Eccleſiarum, & Perſonarum earundem qualitate penſatâ, conſpicit in Domino ſalubriter expedire.

Cum itaque, ſicut accepimus, aliàs Eccleſiam Lucanam, quæ ſingularibus inſignita prærogativis, & conſpicuis ornamentis, & honorum titulis decorata præſulget, felicis recordationis Julius PP. III. Prædeceſſor noſter, extendendo, & ampliando literas Apoſtolicas Lucii III., Alexandri etiam III., ac Martini V. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, in quibus Prædeceſſores hujuſmodi, quod tunc exiſtentes Capitulum, & Canonici præfatæ Eccleſiæ Lucanæ, eorumque Succeſſores in certis tunc expreſſis Anni ſolemnitatibus Pluvialibus induti, dum Divinis inſervirent, Mitram Albam Sericeam ad inſtar Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium geſtare poſſent, reſpectivè conceſſerant, quampluribus aliis Privilegiis, & gratiis decoraverit, & inter alia eiſdem Capitulo, & Canonicis, quod ipſi Capitulum, & Canonici etiam in Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ, ac Pentecoſtes, & Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Omniumque Sanctorum, ac ſingulis Beatæ Mariæ Virginis reſpectivè Feſtis diebus, ſeù quoties eos proceſſionaliter, aut Capitulariter, vel ad aliquas Eccleſias Civitatis Lucanæ in quibuſdam Eccleſiarum ipſarum ſolemniis, prout moris eſt, accedere, ſive in dictâ Eccleſia Lucana Feſta duplicia, & Sanctorum Corporum in illâ degentium ſolemnia per eos celebrari, ſeu unum eorum, per quem Miſsa decantari, aut in celebratione Veſperarum Pluviale induere contigiſſet ad eorum libitum, ac modis, & formis per præſatos Prædeceſsores, ſeu alterum eorum conceſſis, ſeu aliàs prout dictis Capitulo, & Canonicis expediens, & condecens eſſe viſum fuiſſet, eadem Mitra uti liberè, &

licitè

Digitized by Google

licitè poſſent, & valerent Apoſtolicâ auctoritate perpetuò per alias ejuſdem Julii Prædeceſſoris Literas Apoſtolicas etiam conceſſerit, & indulſerit, ac aliàs prout in ſingulis literis hujuſmodi deſuper tunc confectis plenius continetur. Nos, qui Eccleſiarum omnium præſertim Cathedralium Privilegia, ad hoc ut Divinus Cultus in illis decentius, & honorificentius peragatur ſarta, tecta perſiſtere, quin immo illa augere concupiſcimus, attendentes ejuſdem Eccleſiæ Lucanæ conſpicuitatem, ac dictæ Eccleſiæ Lucanæ, illiuſque Capituli, & Canonicorum præfatorum decori conſulere, ac eoſdem Capitulum, & Canonicos amplioris gratiæ favore proſequi volentes, ipſoſque, & eorum ſingulares perſonas à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à jure, vel ab homine quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt ad effectum præſentium tantum conſequendum harum ſerie abſolvenres, & abſolutos fore cenſentes; Motu proprio non ad eorum, vel aliquorum ſuper hoc pro eorum parte Nobis oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, meraque deliberatione, ac liberalitare noſtris, deque Apoſtolicæ poreſtaris plenirudine conceſſiones, & indulta favore Capituli, & Canonicorum, per præfatos Prædeceſſores, ut præſertur, emanatas, & emanata, & ſuper illis eorumdem Prædeceſſorum deſuper, ut præſertur, expeditas literas illarum tenores etiam veriores præſentibus pro plenè, & ſufficienter, ac de verbo ad verbum expreſſis habentes, Apoſtolicâ auctoritate præfatâ etiam perpetuo confirmamus, & approbamus, omneſque, & ſingulos, tam Juris, quam facti defectus, ſi qui deſuper in Conceſſionum, & Indultorum hujuſmodi obtentu forſan quomodolibet intervenerint Apoſtolicâ, auctoritate præfatâ plenarie ſupplemus, illiſque perpetuæ, & inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ac inſuper conceſſiones, & Indulra hujuſmodi per Nos, ut præſertur, confirmatas, & approbatas, ac confirmata, & approbata, in præfatis Prædeceſſorum hujuſmodi lireris, ut præſertur, expreſſas, & expreſſa, pro præfatis Capitulo, & Canonicis, videlicet, quod poſt Pontificalem Majorem, ac Secundam, Tertiam, ac Quartam in præfatâ Eccleſiâ Lucana Dignitates reſpectivè obtinentes, ac omnes, & ſinguli Canonici ejuſdem Eccleſiæ Lucanæ, etiam nunc, & pro tempore exiſtenres de cetero perpetuis futuris temporibus in præfatis anni feſtivitatibus, & aliis temporibus, ac Eccleſiaſticis functionibus, in præfatis literis Prædeceſſorum hujuſmodi expreſſis, etiam abſente Epiſcopo, uſu omnium Pontificalium, ac omnibus Inſignibus Abbatialibus, ac Ctuce, Annulo, & Baculo, aliiſque Paramentis, & Indumentis, ad inſtar Abbatum uſum Mitræ, & Baculi habentium, gaudere, nec non in ſuis Armis, & Inſigniis Mitram, & Baculum apponi facere, & addere, nec non Populum, inter Miſſarum, & Divinorum Officiorum hujuſmodi, aliarumque Eccleſiaſticarum Functionum præfatarum ſolemnia, de conſenſu tamen Ordinarii, benedicere, prout dicti Abbates, uſum Mitræ, & Baculi habentes, ſupra Populum ſolemnem benedictionem impartiri ſolent, liberè, & licitè poſſint, & valeant, ſeu quilibet eorum poſſit, & valeat, dictâ Apoſtolicâ auctoritate etiam perpetuo extendimus, & ampliamus, & quarenus opus ſit, præmiſſa omnia de novo concedimus, & indulgemus, ac facultatem, & licentiam deſuper impartimur, ac Capitulum, Dignitates, & Canonicos præfatos, eorumque Succeſſores ſuper conceſſione hujuſmodi per quæcunque Capitula quaruncunque aliarum Eccleſiarum Patriarchalium, Archiepiſcopalium, vel Primatialium, & Epiſcopalium, & quaſvis perſonas quavis auctoritate, dignitate, & præeminentia præditos, quovis prærexru, colore, vel ingenio publice, vel occulte, directe, vel indirecte impediri, moleſtari, inquietari, vel perturbari nullatenus poſſe, neque debere, præſentes quoque ſemper, & perpetuò validas, & efficaces eſſe, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos quomodolibet nunc ſpectat, & ſpectabit in futurum firmiter, & inviolabiliter obſervari debere, ac nullo unquam tempore, ex quocunque capite, vel qualibet causâ quantumvis legitimà, & juridicâ, etiam ex eo quod Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum quarumlibet, earumque Dignitates, & Canonici, vel quilibet alii cujuſcunque dignitatis, ordinis, gradus, conditionis, & præeminentiæ ſint, in præmiſſis, & circa ea quomodolibet, & ex quavis causâ, ratione, actione, vel occaſione jus, vel intereſſe habentes, vel habere pretendentes illis, non conſenſerint, nec ad ea vocati, citati, & auditi fuerint, vel immo contradicturi ſint, de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis, ſeu invaliditatis vitio, vel intentionis noſtræ, aut quolibet alio, quantumvis magno, ſubſtantiali, inexcogitato, inexcogitabili, ac ſpecificam, & individuam mentionem, & expreſſionem requirente, defectu, aut ex quocunque alio capite à jure, vel facto, aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſulrante, aur quocunque alio colore, prętextu, ràtione, vel cauſa, etiam in corpore juris clausâ, occaſione, aliave causâ etiam quantumvis juſtâ, rationabili, legitimâ, juridicâ, piâ, privilegiatâ, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſariò exprimenda forent, aut quod de voluntate noſtrâ, &

aliis

aliis ſuperius expreſſis nullibi appareret, ſeu alias probari poſſet, notari, invalidari, retractari, in jus, vel controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, aut aliud quodcunque juris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet etiam Motu ſimili conceſſo, aut impetrato, vel emanato uti, ſeu ſe juvare in judicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſcunque ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, modificationibus, derogationibus, aliiſque contrariis diſpoſitionibus, etiam per Nos, & Succeſſores noſtros Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, & Sedem Apoſtolicam, eriam Moru pari, & Conſiſtorialiter, ex quibuslibet cauſis, & ſub quibuſvis verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis clauſulis, & decretis, etiamſi de eiſdem præſentibus, earumque toto tenore, ac datæ ſpecialis mentio fiat, pro tempore factis, & faciendis, ac conceſſis, & concedendis comprehendi, ſed tamquam ad majus Divini Cultus augmentum tendentes omnino ab illis excipi, & quoties illæ emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtitutas, repoſitas, & plenariè reintegratas, ac de novo etiam ſub quacunque poſteriori datâ per nunc, & pro tempore exiſtentes dictæ Eccleſiæ Lucanæ Capitulum, Dignitates, & Canonicos præſatos quandocunque eligendâ conceſſas eſſe, & fore, ſicque & non alias per quoſcunque Judices Ordinarios, vel Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac præfatæ S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vice-Legatos, dictæque Sedis Nuncios, alioſque quoſcunque quavis auctoritate, poteſtate, prærogativa, & privilegio fungentes, ac honore, & præeminentia fulgentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis alirer judicandi, & interprerandi facultate, & auctoritare in quocunque judicio, & in quacunque inſtantia, judicari, & definiri debere, irritumque, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, dictâ Apoſtolicâ auctoritate decernimus. Quocirca Venerabili Fratri noſtro Epiſcopo Lucano Motu ſimili per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ipſe per ſe, vel alium eaſdem præſentes, & in eis contenta quæcunque ubi, & quando opus fuerit, ac quories pro parte nunc, & pro rempore exiſtentium præfatorum Capituli, Dignitatum, & Canonicorum dictæ Eccleſiæ Lucanæ fuerit requiſitus, ſolemniter publicans, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis auxilio aſſiſtens faciat anctoritate noſtra illa omnia integraliter, & inviolabiliter obſervari, ac nunc, & pro tempore exiſtentes Capitulum, Dignitates, & Canonicos præfatos indulto, confirmatione, approbatione, defectuum ſuppletione, roboris adjectione, extenſione, & ampliatione, ac novis conceſſione, & Indulto, licentiæ, & facultatis impartitione, ac decreto, aliiſque præmiſſis pacificè frui, & gaudere juxta earundem præſentium continentiam, & tenorem, non permittens quemquam eorum per quoſcunque deſuper quomodolibet moleſtari, impediri, vel perturbari, Contradictores quoslibet, & Rebelles per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, cæteraque juris, & facti remedia opportunâ, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, legitimiſque ſuper his habendis ſervatis proceſſibus cenſuras, & pœnas ipſas etiam ſępius, & quoties expediens videbirur, aggravando, & reaggravando, ſervatâ tamen formâ Concilii Tridentini, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachil ſęcularis. Non obſtantibus quibuſvis legibus, ſtatutis, conſuetudinibus, & prohibitionibus, ſi quæ forſan adſint de gratiis ad inſtar non concedendis, ac etiam in Synodalibus, Provincialibus, Generalibus, Univerſalibusque Conciliis editis, & edendis ſpecialibus, vel generalibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac dictæ Eccleſiæ Lucanæ, etiam juramento confirmatione Apoſtolicâ, vel quavis firmitare aliâ roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis quibuſvis Perſonis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de illis, eorumque totis, & ſingulis tenoribus, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis, illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in eorum robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe Motu pari derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcunque; aut ſi aliquibus communiter, aut diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis, confirmationis, approbationis, defectuum ſuppletionis, roboris adjectionis, extenſionis, & ampliationis, ac novorum conceſtionis, & indulti, licentiæ, & facultatis impartitionis, decreti, mandati, ac derogationis, infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto, quinto decimo Kalendas Martii, Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

J. S. Villa.

IN-

I N D E X

RERUM NOTABILIUM, QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

Prior Numerus Marginem, Secundus Paginam indicat.

A

ABSOLVERE. ABSOLUTIO.

Conceſsio, ut quis poſsit abſolvere ab omni excommunicatione, non comprehendit excommunicationem latam per ſententiam particularem. 61. 15.

Abſolvendi facultatem habens à Pontifice, in omnibus caſibus ſibi reſervatis, non poterit abſolvere à Caſibus reſervatis in Bulla Cœnæ, niſi fiat mentio ſpecialiter de eis. 67. 15.

Excommunicationes plures habens, poteſt petere abſolutionem ab una, & alias tacere. 86. 47.

In facultate abſolvendi à quibusvis excommunicationibus, comprehenditur Excommunicatio major, & minor, aliàs tantùm major comprehenderetur. 102. 113.

In facultate abſolvendi ab excommunicationibus, ex quavis cauſa latis comprehenditur excommunicatio ſive à Jure, ſive ab homine lata ſit, etiam comprehenſa in Bulla Cœnæ, & in quacunque Diœceſi lata. 203. 113.

In d. facultate ſi dicatur *Quomodolibet*, comprehenditur omnis modus incurſus Cenſurarum, non ſolùm de Jure cõmuni, ſed etiam de Jure ſpeciali, & conſuetudine. 204. 113.

Abſolutio prædicta in quibuſdam caſibus contentis in Regula 66. Cancellariæ Apoſtolicæ non prodeſt. 205. 113.

In d. facultate non comprehenditur Irregularitas. 206. 113.

Dicta abſolutio non prodeſt Hæreticis. 210. 113.

Abſolutus cum dicta clauſula *Ad effectum &c.* ſi in Divinis ſe ingerat ſit irregularis. 213. 114.

Abſolutio prædicta cum d. clauſula, operatur dumtaxat impedimenti ſuſpenſionem quouſque gratia ſortiatur effectum. 215. 114.

Abſolutio hujuſmodi eſt verbalis, & de ſtylo, & non realis, cum iſtos non pœniteat; & propterea ſtatim abſoluto actu, propter quem abſolvuntur, reincidunt in eaſdem excommunicationes. 215. 114.

Excommunicati, qui aliquod Reſcriptum in forma commiſſaria à Pontifice obtinuere, debent abſolvi ab excommunicatione ante Reſcripti executionem è Delegato factam, aliàs Gratia erit nulla. 216. 114.

Oratores, qui obtinuerunt Literas cum dicta clauſula Abſolutionis *ad effectum, &c.* ſi poſteà reinciderent in excommunicationem, & Cenſuras, dicta clauſula, & Abſolutio non prodeſſet. 217. 114.

Delegatus non poteſt ad Abſolutionem Oratorum devenire, donec pœnitentiam publicam egerint, & de ea Delegato conſtiterit. 198. 169.

Oratores qui petunt Diſpenſationem, ſi ſint in ſecundo gradu, & copulam habuerint, egent abſolutione ab excommunicatione. 202. 170.

In aliis gradibus remotioribus, ſolùm abſolvi debent ab inceſtus reatu, & exceſsibus Pontifici narratis. 202. 170.

Abſolutiones, & Diſpenſationes pro utroque foro, quæ non habent annexum peccatum mortale, ſufficit, ſi impetrentur, & fiant in Foro Fori, & quales ſint hujuſmodi Abſolutiones. 205. 170.

Abſolutio, quæ fit pro ſolo conſcientiæ Foro, non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales. 206. 170.

Abſolutio, quæ à Pontifice pro utroque foro committitur, poteſt extra Confeſsionem impendi. 208. & 210. 171.

Epiſcopus nomine Delegationis Concilii, in occultis abſolvit extra Confeſsionem. 215. 171.

Oratores abſoluti à Delegato pro Foro Fori, debent nihilominus pro Foro interno deinde abſolvi. 218. 171.

Abſolutus in Foro Conſcientiæ, eſt ex æquitate tolerandus in Foro Fori. 220. 171.

Verius tamen eſt abſolutos in Foro Animæ, poſſe in Foro externo pro eodem crimine accuſari, & puniri. 221. 171.

Facultas delegata ad abſolvendum, non poteſt ſubdelegari. 222. 171.

Abſolutio ab Excommunicatione impoſita contra eos, qui primo, & ſecundo gradu conjuncti, carnaliter commiſcentur, non eſt reſervata Papæ; at ſi Abſolutionem committat, manus inferiorum ligantur. 223. 171.

Abſolutio ab Excommunicatione impoſita circa clandeſtinè contrahentes, licèt non ſit Papæ reſervata, tamen ſi manus appoſuerit Diſpenſationem concedendo, inferiorum manus ligantur. 13. 370.

Parochus poteſt ſuas Oves abſolvere extra Territorium. 62. 373.

Reliqua vide in Verbo EXCOMMUNICATIO.

ACCEPTATIO.

Renunciatio Diſpenſationis, ut præjudicet Renuncianti debet eſse à Legislatore acceptata. 524. 140.
Et hujuſmodi acceptatio debet fieri ab ipſo Legislatore, & non à Delegato, qui diſpenſavit. 527. 140.

ACTUS.

Actus factus non ſervata forma tradita, eſt nullus. 31. 105.
Formæ omiſſio removet conſenſum ab actu. 32. 101.
Etiamſi actus ſavorabilis ſit. 33. 102.
Et quamvis etiam agatur de utilitate publica. 34. 105.
Ad hoc, ut actus retrotrahatur, oportet, ut à principio potuerit intercedere 383. 128.
Actus factus ex neceſſitate præſumitur, quando præceſſit juſſio, vel coactio. 66. 309.
Actus factus ſub conditione, ea pendente non dicitur actus 44. 340.

ADMINISTRATOR.

Adminiſtrator, ſeu Oeconomus alicujus rei familiaris Diſpenſator vocatur. 2. 2.

ADOPTIO.

Adoptans, uxorem habere debet. 3. 259.
Adoptari non poteſt Patèr à Filio, vel Frater, quia debet eſſe extraneus. 5. 259.
Adoptans debet eſſe Pater Familias. 7. 259.
Et major 25. annis. 8. 259.
Mulier adoptare nequit, niſi ex privilegio, & ex qua cauſa. 9. 259.
Fœmina adoptari poteſt. 10. 259.
Adoptans, ut validè adoptet, requiritur, ut non ſit naturaliter impeditus ad generandum, nec refert licèt eſſet ex accidenti. 11. 259.
Adoptans debet excedere ſaltem 18. annis Adoptatum, ut ex d. ætate poſſit ejuſdem eſſe Pater naturalis. 12. 260.
Adoptari nemo poteſt a pluribus, niſi conſenſu omnium de Parentela. 13. 260.
Ut Adoptio ſit valida requiritur, quòd tam Adoptans, quàm Adoptatus, tempore actus Adoptionis ſint præſentes. 14. 260.
Nec poteſt per Procuratorem expleri. 15. 260.
Adoptari qui poſſint. 19. & 26. 260.
Quæ ſit differentia inter Adoptionem, & Arrogationem. 20. & ſeqq. 260.
Adoptatus ſimpliciter, & imperfectè non tranſit in poteſtatem Adoptantis, ſed remanet in poteſtate Patris, & Avi. 22. 260.
Diſtingue, inter Adoptatum ab extraneo, vel ab Aſcendente. 84. & ſeq. 204.
Adoptatus non fit hæres ex teſtamento neceſſarius, ſed habet jus ſuccedendi Adoptanti ab inteſtato. 22. 260.
Adoptio fieri poteſt auctoritate cujuslibet Judicis competentis. 27. 260.
In Adoptante requiritur ætas 25. annorum. 30. 260.
Infans adoptari poteſt, dummodo ejus Pater naturalis cõſentiat. 38. 261.
Adoptio inducit impedimentum impeditivum, & dirimens matrimonium, tam in linea recta, quàm collaterali, etiam de jure Canonico. 40. & ſeq. 261.
In linea recta Adoptionis, qui veniant in Cognatione. 43. 261.
Matrimonium in linea recta Adoptionis, de Jure Civili prohibetur intra quartum gradum. 44. 265.
De Jure verò Canonico in infinitum prohibetur. 45. 261.
Et dirimit contractum, etiam ſoluta Adoptione. 46. 261.
Adoptans poteſt contrahere Matrimonium cum filiabus Adoptati, quæ in ejus poteſtate tempore Adoptionis non erant. 47. 261.
In linea collaterali Adoptantis, Matrimonium impeditur inter Adoptatum, & illos qui ſunt in ejus poteſtate. 48. & 60. 261. & 262.
Impedimentum Cognationis legalis durat quouſque durat Adoptio. 49. 261.
Et ideò raro Diſpenſatio petitur, cum ſolvatur per emancipationem. 50. & 87. 262. & 264.
Adoptans poteſt ducere in uxorem filiam illegitimam Adoptati. 64. 263.
Quia non cenſetur adoptata d. Filia. 68. 263.
Filii legitimi Adoptantis poſsunt cum adoptivis contrahere, mortuo Patre, vel etiam eo vivente, ſi aliquis eorum fuerit emancipatus. 69. 263.
Filii duorum Fratrum adoptivorum nõ contrahunt Cognationem 70. 263.
Adoptio tam perfecta, quàm imperfecta pluribus modis ſolvitur. 71. 263.
Emancipatione ſolvitur Adoptio. 72. 263.
Item morte naturali, ſi tamen Adoptans tempore mortis Adoptati ſit ſui Juris. 76. 363.
Item ſolvitur morte Civili. 77. 263.
Et per delictum, etiam ſine amiſſione Civitatis, veluti ſi quis contrahat inceſtuoſas nuptias. 78. 263.
Solvitur Adoptio per Dignitatem adeptam ab Adoptato, & quæ ſint hujuſmodi Dignitates dirimentes. 79. 263.
Solvitur etiam, ſi ſententia feratur contra Patrem petentem filium, quia, licèt hoc caſu remaneat in poteſtate tamen pro emancipato habetur. 80. 264.
Adoptio licèt per dictas cauſas diſſolvatur, non tamen tollitur Impedimentum Matrimonii in linea recta, ſed tamen in tranſverſali. 81. & 82. 264.

ADULTER, ADULTERIUM.

Potens diſpenſare cum nato ex Adulterio, intelligitur quamvis ex utriuſque parentis adulterio natus ſit 7. 11.
Si natus ex duplici adulterio peteret diſpenſari ad Beneficia, ſi in expreſſione diceret, ſe natum ex adulterio, vitiaretur gratia, niſi dixiſſet, ſe natum ex Conjugato, & Conjugata. 211. 56.
Filii Adulterini, qui dicantur. 548. 142.
In adulterio, & aliis criminibus ipſo inferioribus poſſunt Epiſcopi diſpenſare, quid in majoribus, & quando 44. & 43. 22.
Adulterium durante legitimo Matrimonio, quamvis etiam non conſummato, vel per Divortium quoad torum, & habitationem diſſoluto, cum fide data de Matrimonio inter ſe poſt mortem Conjugis contrahendo commiſſam inducit Impedimentum impediens, & dirimens. 5. & ſeqq. 337.
Impedimentum ob crimen Adulterii dupliciter incurritur, primò, ob Adulterium cum fide data de ducenda Adultera, poſt mortem Conjugis. 23. 338.
Secundò, quando uxoratus, & adultera, ſcientes Conjugem alterius vivere, nihilominus inter ſe contrahunt Matrimonium. 24. 338.
Sed ad illud incurrendum, non ſufficit, ut detur fides de contrahendo, vel dumtaxat contrahatur, ſed requiritur, ut vivente Conjuge, copula carnalis intereeſſerit. 25. 338.
Promittens ſimpliciter ducere Bertam, mortua ſua uxore, ſi poſtea ea ſecuta ducat Roſam, & hoc Matrimonio durante, adulteretur cum d. Berta, abſque nova promiſſione Matrimonii, non dicitur contractum Impedimentum, nec mortua Roſa impedietur, quin poſſit ducere Bertam. 27. 339.
Ad incurrendum Adulterii Impedimentum, ſufficit, ut eodem Matrimonio durante, interveniat Adulterium, & fides de contrahendo, licèt eodem tempore non concurrant. 28. 339.
Eodem Matrimonio durante, ſi facta fuerit promiſſio futuri Matrimonii, ſed antequam adulterium commiſſum ſit, dictam promiſſionem concorditer annullent, quamvis ſequatur poſtea adulteriũ, non erit contractum Impedimentum. 29. 339.

Si verò è contra eodem Conjugio durante facta fuerit promiſſio futuri Matrimonii, & ſimul commiſerint Adulterium, licèt poſtea pœnitentia ducti, promiſſionem annullent, nihilominus aderit Impedimentum. 30. 339.

Impedimentum prædictum, ut contrahatur, requiritur, ut promiſſio, & fides ab uno data, ab altero ſit acceptata, nec ſufficit ſimplex pollicitatio, ſed promiſſio debet eſſe reciproca. 31. 339.

Acceptatio tamen inducitur ex taciturnitate, & quando. 30. & 33. 339.

Fides, ſeu promiſſio futuri Matrimonii, ad hoc, ut Adulterij Impedimentum contrahatur, debet eſſe facta ſeriò, & ex animo, & aliquibus certis ſignis expreſſa, adeout exteriùs vera appareat. 34. 339.

Et ſi exteriùs vera appareat, quamvis interiùs ſit ficta, orietur Impedimentum. 35. 339.

Requiritur pariter, ut adulterium ſit utrique notum, ſcilicet, ut uterque ſciat ſocium, cum quo copulatur, eſſe Conjugatum. 36. 339.

Ignorans Conjugium alterius, ſi contrahat cum illo, & ſtatim factus certior de illo Matrimonio ſe ſeparet, nec ulterius carnaliter ipſi copuletur, poterit, mortuo uxore, cum illo contrahere. 37. 339.

Ab incurſu hujuſmodi impedimenti, excuſat quelibet ignorantia Conjugii alterius ſocii, quamvis craſſa, & ſupina, dummodò non ſit affectata. 38. 339.

Imò ſi alter delinquentium ignarus ſit de Conjugio, poterit, caſu viduitatis alterius eveniente, ipſum cogere ad ſervandam fidem, & promiſſionem. 39. 340.

Si conditione adhuc ſuſpenſa manente Conjux alterius moriatur, & adulteri non curantes de conditionis implemento contrahant, non egebunt Diſpenſatione: quia conditione non purificata, impedimentum non oritur. 45. 340.

Per promiſſionem factam adulteræ illam ducendi poſt mortem ejus Mariti, ſi intra tale tempus accidat, inducitur Impedimentum. 46. 340.

Impedimentum hujuſmodi non incurrunt adulteri, qui ſibi abſolutè non promiſerint, ſed quodammodo conditionaliter, v. g. non ducam aliam niſi te, ſi aliquam ducere volam. 47. 340.

Promiſſio facta ſub conditione impoſſibili, vel turpi inducit Impedimentum, niſi appareat fuiſſe factam joco, ac fictè. 48. 340.

Si conditio eſſet de præterito, non inducitur Impedimentum. 49. 340.

Si promitteretur Matrimonium alicui Fœminæ ſub conditione quatenus ſit virgo; ſi erit virgo, purificatur conditio, & Impedimentum oritur. 50. 340.

Non oritur Impedimentum prædictum, ſi Conjugatus cognoſcens fœminam, dicat: niſi eſſem Conjugatus te ducerem. 51. 340.

Ut tale Impedimentum incurratur, requiritur ut inter Adulteros copula habita, fuerit completa cum ſeminis effuſione intra vas. 52. 340.

Ad inducendum hujuſmodi Impedimentum requiritur, ut primum Matrimonium ſit validum. 53. 340.

Quod procedit quamvis hujuſmodi invalidum Matrimonium tam ab ipſo conjugato, quàm ab aliis comuniter pro valido habitum eſſet, & licèt adhuc non fuiſſet conſūmatum, vel per divortium quoad torum, & habitationem diſſolutum, nec diſpenſatio erit neceſſaria. 54. 340.

Impedimentum hujuſmodi incurreretur eo caſu, quo fides daretur adulteræ de contrahendo Matrimonium cum perſona, quam tertius deſignaverit, ſi id fraudulentèr fiat, ut ille tertius adulteram deſignet. 55. 340.

Secus ſi in utroque abeſſet dolus. 56. 341.

Quando dubitatur an Conjux viveret, ſi tunc reperitur vixiſſe, impedimentum inſurgit. 57. 341.

In dubio, an fides data ſit, vel adulterium commiſſum, non aderit Impedimentum. 58. 341.

Impedimentum hujuſmodi, non incurritur inter Infideles, niſi apud illos aliqua ſpeciali lege tale Matrimonium fuiſſet interdictum, etiamſi poſt d. matrimonium cōtractum inter ipſos adulteros, baptizarentur. 59. 341.

Idque procedit ſive crimen adulterii ipſo Infidelitatis tempore patratum, & completum ſit, ſive ante Baptiſmum inceptum, & poſt Baptiſmum completum. 60. 341.

At ſi qui crimen commiſerunt, alter Fidelis, & alter Infidelis eſſet, Impedimentum obſtaret. 61. 341.

Si tamen Fidelis conſpiraret cum Infideli conjugato alterius Conjugis Infidelis, ad hoc ut poſt ejus converſionem cum illo contraheret, tunc Impedimentum conſurgeret. 62. 341.

Si Infidelis patrato crimine adulterii cum Fideli, abſque conſilio, & impulſu iſtius Fidelis, occidat Conjugem animo contrahendi cum d. adultera Fideli, etiamſi baptizetur poterit contrahere, quia non dicitur Impedimentum inductum. 63. 341.

Supplicatio, quæ porrigitur pro Diſpenſatione ſuper crimine adulterii neutro machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſervetur. 71. 342.

Et hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifice pro utroque foro, quando caſus eſt publicus. 72. 342.

Quid ſi ſit occultus. 73. 342.

Si quis, ſuo Conjuge vivente, Matrimoniū de facto cum alia contrahat, & Conjuge defuncto, velint in ſecundo Matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio. 74. 342.

Et ſi Impedimentum ſit publicum, recurritur ad Pontificem, qui non ſolet diſpanſare, niſi priùs diſcuſſo plenè negocio in Sacra Congregatione ſuper Inquiſitione. 75. 342.

Et quando diſpenſatio ſit concedenda, ſolet committi Ordinario Oratorum, ut prævio examine ſuper intentione, & aliis ſervatis, diſpenſet. 76. 342.

Si fœmina, quæ dicto Conjugato nupſit, eſſet conſcia dicti matrimonii, quomodo procedatur in Diſpenſatione. 77. 342.

Si verò Oratores, antequam ſiviſſet eum ipſis legitimè diſpenſatum, matrimonium cum d. Impedimento contraxiſſent, quomodo committatur Diſpenſatio. 78. 342.

Conjux innocens remanere poteſt in ſæculo, & dare alteri licentiam ingrediendi Religionem. *in Annot. num.* 59.

An teneatur emittere votum ſimplex caſtitatis. *ibid.*

ÆQUITAS.

Æquitas quid ſit. 36. 5.

Æquitatem Judex debet præ oculis habere. 37. 5.

ÆTAS.

Ætas quinquagenarii, vel ſexagenarii, an ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum à Voto Religionis, ut poſſit is, qui vovit Matrimonium contrahere, & quando Diſpenſatio concedatur. 71. 193.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper carentia legitimæ ætatis requiſitæ ad Matrimonium. 74. 224.

Si Conjuges ſint teneræ ætatis, cum faciliè decipi potuerint, & incipiant ſibi diſplicere, poterunt diſpenſari ſuper Matrimonio rato tantùm, & non conſummato. 33. 293.

In Procuratore conſtituendo ad celebrandum Matrimonium, quæ ætas ſufficiat. 103. 375.

Ætas quot modis conſiderari poſſit ad diſpenſandum ob ejus cauſam. 1. 429.

Formula Diſpenſationis ex cauſa ob exceſſum ætatis mulieris. 2. 429.

Exceſſus ætatis quando dicatur, ibid.

Cauſa prædicta admittitur tantùm pro innuptis, non pro viduis 3. & 6. 430.

Ex quibus moveatur Papa ad diſpenſandum ob hanc cauſam. 7. & 10. 430.

Pon-

Pontifex non ſolùm diſpenſat fœminam, quæ 25. annum attingat, ſed ſi diſpenſandum ſit in gradibus remotioribus, eandem concedit, ſi ſolum 24. anoum attingit. 11. 430.

Si fuerit dictum fœminam excedere 24. annum, & ultra, ſufficiet expreſſio, licet ſit intra 40. vel 50. annum. 12. 430.

Ætas coram Delegato verificari ſolet ex libro Baptizatorum. 13. 430.

Et ex fide Parochi. 114. 430.

An probari poſſit ætas per Patrem, & Matrem. 55. 430.

Cauſa finalis hujus Diſpenſationis eſt ætas; & quamvis una dies deficiat, gratia erit nulla. 16. 430.

Novitius ſi emitteret Profeſſionem ante 16. annum, licèt unus dies deficiat profeſſio erit nulla. 58. 430.

Impetrans Beneficium Curatum ante legitimam ætatem, abſque Diſpenſatione nunquam poteſt illud poſſidere. 23. 431.

Aetas debet eſse completa tempore petitæ Diſpenſationis, nec ſufficit, ut ante ejus executionem compleatur. 22. 431.

Dictio *circa*, non ſolet apponi in Diſpenſatione ob ætatē, cum debeat attendi ætas narrata. 26. 431.

In verificatione precum coram Delegato, quid ſufficiat probare. 27. 431.

Si fœmina ſponte recuſaret nubere, an poſſit poſtea ex hac cauſa ob ætatem diſpenſari. 30. & 32. 435.

Cauſa hæc ob ætatem in quibus gradibus admittatur. 33. 431.

Aetas ad Matrimonium tam per Canones, quàm per Leges Civiles præſcripta, eſt 14. annorum in maſculo, & 12. in fœmina. 38. & ſeqq. 432.

Limita, niſi malitia ſuppleret ætatem. 44. 432.

Malitia quando dicta ſupplere ætatem. vide MALITIA.

Diſpenſatio ſuper ætate non requiritur quando malitia illam ſupplet, ſed tantum requiritur declaratoria Eccleſiæ. 56. & ſeq. 433.

Exempla de Pueris, qui ante ætatem præſcriptam genuerunt, referuntur. 58. 433.

Si malitia ſuppleat ætatem, & Impuberes velint contrahere, quid obſervandum ſit. 60. 434.

Matrimonium contractum ante legitimam ætatem, ſi malitia non ſuppleat, eſt nullum, nec malitia ſuperveniente reconvaleſcit. 62. 434.

Dubitantes de Matrimonii validitate contracti ante pubertatem, quo remedio ſuccurri eis poſſit, quando velint rem ſecretè purgare. 63. 434.

Sed ſi Impedimentum ob defectum ætatis ſit publicum, denuo coram Parocho, & Teſtibus erit contrahendum. 64. 434.

Si verò ſit occultus, poterunt Conjuges ſuperveniente ætate ſecretò ad invicem conſenſum renovare, etiam abſq; præſentia Parochi, & Teſtium. 65. 434.

AFFINITAS.

In primo gradu Affinitatis contractæ ex copula matrimoniali, an matrimonium ſit prohibitum Jure naturæ, adeout diſpenſari nequeat, affirmativam nonnulli tenent. 50. & ſeq. 271.

Imò in linea recta extendunt prohibitionem in infinitum. 53. 272.

Tamen probabilior eſt opinio, ut poſſit diſpenſari, nedum in ulterioribus gradibus, verùm etiam in primo, & de ratione. 54. & 55. 272.

In linea tranſverſali Affinitatis Matrimonium Jure naturæ nullo in gradu reperitur prohibitum. 56. 272.

Et in ea in primo gradu pluries Pontifices diſpenſarunt, & exempla referuntur. 57. 272.

Affinitas non oritur ex matrimonio rato, ſed tantùm ex conſummato. 58. 272.

Impedimentum publicæ honeſtatis ex matrimonio rato proveniens, in Dataria ſolent appellare Affinitatem, & quia 59. 273.

Diſpenſatio ſuper affinitate regulatur, ac ſi ſuper Conſanguinitate peteretur, & ſolvitur duplex compoſitio, majoreſque cauſæ requiruntur 60. 273. & num. 96. 276.

Affinitas inter Infideles non contrahitur; nec Infidelis poſt Baptiſmum ſuſceptum eget Diſpenſatione, ſi velit contrahere cum conſanguinea mulieris Infidelis, quam cognovit tempore Infidelitatis. 66. 273.

Fidelis habens copulam cum fœmina Infideli, ſi poſtea velit ducere in Uxorem Sororem Fidelem d. Infidelis cognitæ indiget diſpenſatione, cum fuerit contracta Affinitas. 67. 273.

Fidelis cognoſcens carnaliter Infidelem, ſi iſta poſtea fiat Fidelis, & concipiat ex alio filiam, illa etiam Filia contrahit Impedimentum. 68. 273.

Fidelis qui cognovit fœminam infidelem, cujus Soror deinde baptizetur, ſi velit cum dicto Viro contrahere, indigebit Diſpenſatione, quia per Baptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur Affinis. 69. 274.

Affinitas, quæ ſupervenit Matrimonio contracto, illud nō dirimit, ſed impedit debiti petitionem, ſive copula ſit occulta, ſivè publica. 71. & 72. 274.

Affinitatis Impedimentum non contrahitur, nec Jure petendi debitum privatur ille, qui dum habuit copulam cum Conſanguinea Conjugis, ignorabat eſſe Conſanguineam. 74. 274.

Amplia, etiam ſi ſciret eſſe Conſanguineam, ſed putaret eſſe in tertio, vel ulteriori gradu, licèt re vera eſſet in ſecundo. 75. 274.

Super Affinitate Matrimonio ſuperveniente, Epiſcopus poteſt diſpenſare. 88. 275.

Imò etiam Commiſſarius Cruciatæ diſpenſare poteſt. 89. 275.

Religioſi Mendicantes, an, & quando valeant diſpenſare pro Foro Conſcientiæ ſuper Impedimento Affinitatis ſuperveniente Matrimonio. 92. 276.

Quando in Curia Romana fit mentio de Affinitate, intelligitur de ea, quæ ſit orta ex Matrimonio, & non de fornicaria, & illicita. 93. 275.

Affinitas quando eſt orta ex copula illicita, debet exprimi in Supplicatione, 94. 276.

Pro Diſpenſatione ſuper affinitate orta ex copula illicita, non ſolvitur Compoſitio, ſed dantur Literæ clauſæ, & quoad expeditionem taxantur, ac ſi eſſent apertæ. 95. 276.

Affinitas eſt minus vinculum quàm Conſanguinitas. 97. 276.

Prohibitio æqualiter procedit ex Impedimento in primo gradu Affinitatis, ac in ſecundo Conſanguinitatis. 98. 256.

Si Oratores ſint conjuncti primo, vel primo & ſecundo gradu affinitatis, an requiratur ejuſdem affinitatis provenientiæ expreſſio. 129. & 130. 51.

Si exprimatur Impedimentum Conſanguinitatis, quod verè eſſet affinitatis, vel è contrà, etiamſi id errore accidat, Diſpenſatio erit nulla. 136. & ſeq. 51.

In Impedimentis Affinitatis, & Publicæ honeſtatis, exprimendi ſunt Gradus, quibus inter ſe diſtant contrahere volentes. 150. 52.

Item an affinitas, vel honeſtas ex uno, vel pluribus ſtipitibus inſurgat. 155. 52.

An affinitas ſit in linea recta, vel tranſverſali exprimendum eſt, quia faciliùs cum iſta, quàm cum illa diſpenſatur. 152. 52.

In affinitate non eſt opus exprimere, quòd fœmina ſit proximior Stipiti, quando eſt in æquali gradu. 153. 52.

Si affinitas conſurgit ex copula illicita, non eſt neceſſe exprimere, ex qua cauſa proveniat, ſed ſufficit dicere adeſſe Impedimentum affinitatis. 154. 52.

Secus quando provenit ex Matrimonio, quia tunc exponendum eſt, ex eo proveniſſe. 155. 53.

Diſpenſatione obtenta ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi poſtea ſuperveniat affinitas, quid exprimendum

Digitized by Google

dum ſit in petitione Diſpenſationis ſuper ea. 199. 55.
Quid ſi ſuperveniat Affinitas poſt commiſſam Delegato diſpenſationem, ſed nondum ab eo executam. 200. 55.
Si poſt obtentam Diſpenſationem ſuper Affinitate, reiteretur copula, erit opus nova Diſpenſatione, quia nova inſurgit affinitas. 258. 60.
Ad probandum Affinitatem, admittuntur potius Parentes, & Conſanguinei, quia præſumuntur magis informati. 272. 119. & 434. 132.
Petens Diſpenſari ſuper affinitate de contrahendo, quid exprimere debeat, & quid in affinitate de contracto. 88. & 89. 196.
Affinitate contracta ex copula cum conſanguinea Conjugis habita poſt contractum matrimonium, etiam ante conſummationem ejusdem. poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, ut Conjux petere poſſit debitum. 96. 225. & 97. 256.
Affinitas conſtituit Impedimentum Matrimonii, ſive ſit inter legitimos, vel illegitimos. 20. 236.
Affinitas ſecundùm Canones, quid ſit. 1. 235.
Affinitas dicitur quaſi duorum ad unum finem unitas. 2. 267.
Affinitas contrahitur per quamcunque copulam perfectã, intra vas, ſive ſit voluntaria, ſive coacta, ſive licita, vel illicita. 3. 267.
Nec refert, quòd mulier fuerit invita, dormiens, ebria, inſana, vel ſenſibus deſtituta. 5. 267.
Affinitas, ſive publicè, ſive occultè contracta ſit, inducit Impedimentum ad contrahendum matrimonium. 4. 267.
Affinitas proveniens ex copula licita, inducit Impedimentum uſque ad quartum gradum; ſi verò ex copula illicita proveniat, impedit, & dirimit intra ſecundum gradum tantùm. 6. 267.
Affinitas, ut contrahatur ad effectum Matrimonii Impedimentum inducendi, non ſufficit penetratio vaſis, ſed requiritur effuſio ſeminis virilis in eo, quæ ſit ſufficiens ad Prolis generationem. 10. & 12. 267.
Affinitas non contrahitur per alios actus venereos, & effuſionem ſeminis extra vas. 11. 267.
Spadones, & Eunuchi, licèt in vaſe ſeminent, non tamen Affinitatem contrahunt, cum eorum ſemen non ſit aptum ad generandum. 14. 268.
Affinitas contrahitur per virilis ſeminis effuſionem, licèt mulier non ſeminet, non tamen è converſo. 13. 267.
Affinitas, an contrahatur caſu, quo virile ſemen Dæmonis miniſterio in vas ſubintret. 16. & 17. 268.
Affinitas erit contracta, ſi per viri nixum ad copulam, aut per appropinquationem carnis, ante penetrationem exiliat ſemen virile in vas; quia cum per hoc gigni poſſit proles, erit opus diſpenſatione ad contrahendum. 18. 268.
Affines in ſecundo & tertio, imo primo & tertio gradibus à communibus ſtipitibus provenientibus, non prohibentur abſque Diſpenſatione contrahere cum conſanguinea perſonæ, à ſe fornicariè cognitæ, quia ſolus gradus remotior attenditur. 19. 268.
Affinitas eſt duplex, & quæ. 20. 268. & 30. 269.
Affinitas propria impedit, & dirimit Matrimonium, & durat etiam poſt mortem perſonæ, qua mediante contracta fuit. 21. 268. & 65. 273.
Affinitas, quæ per accidens orta eſt inter perſonas, quarum neutra per copulam carnalem affinitati per ſe cauſam dedit, matrimonii Impedimentum non extat, & hujus affinitatis exempla afferuntur à num. 24. uſque ad 30. 269.
Affinitatis impedimentum ex copula fornicaria appoſitum à conſanguineis matrimonium ægreſcentibus, quando attendatur. *in Append. caſ.* 2. *&* 3.
Affinitas affinitatem non parit. 24. & 29. 269.
Affinitas nullos habet gradus, ſed regulatur prout Conſanguinitas, tam in linea recta, quàm in collaterali. 31. & 33. 269. & 38. 270.
Stipes affinitatis ſunt perſonæ, quæ per carnalem copulam commiſcentur. 32. 269.
Linea affinitatis eſt triplex, ſicut linea conſanguinitatis, videlicet Aſcendentium, & Deſcendentium, & Collateralium, & qui in eis comprehendantur. 34. & 35. 270.
Affinitatis genera antiquitùs erant tria, impedientia & dirimentia Matrimonium. 36. 270.
Primum genus affinitatis, ita dictum, quia per primam carnis copulam, ſive una ſola perſona tantùm mediante contrahitur, & hujuſmodi genus adhuc viget. 37. 270.
Dictum primum genus affinitatis tempore antiquo, ſi ex matrimonio inſurrexiſſet, uſque ad ſeptimum gradum; & ſi ex copula fornicaria, uſque ad quartum dirimebat. 39. 271.
Hodie ex copula licita non traſcendit quartum gradum, & ex illicita ſolùm infra primum & ſecundum gradum dirimit. 40. 271.
Secundum affinitatis genus (ita dicebatur) quia per ſecundam carnis copulam, ſive mediantibus duabus perſonis contrahebatur, & hujuſmodi Impedimentum, uſque ad quartum gradum extendebatur, quod hodie ſublatum eſt. 41. 271.
In iſto tamen quarto grado matrimonium jam contractum non dirimebat, ſed tantùm in ſecundo & tertio gradu. 42. 271.
Secundi generis hujuſmodi affinitatis exempla afferuntur. 43. 271.
Tertium genus affinitatis impediebat, & irritum reddebat matrimonium uſque ad ſecundum gradum tantùm, quod pariter hodie ſublatum eſt. 44. 271.
Exemplum dicti tertii generis affinitatis affertur. 45. 271.
Duo genera hujuſmodi affinitatis, videlicet ſecundum, & tertium, ſunt ſublata, & primum hodie tantùm viget. 46. & 47. 271.
Affinitatem tantùm contrahunt perſonæ copulam habentes cum conſanguineis perſonæ à ſe cognitæ. 47. 271.
Diſpenſatio in omnibus gradibus affinitatis ortæ ex copula illicita concedi poteſt. 48. 271.
Et in hujuſmodi primo gradu affinitatis Diſpenſatio ſæpiſſimè conceditur, tam à Summo Pontifice pro Foro externo, quàm à S. Pœnitentiaria pro Foro interno. 49. 271.

ALIMENTA.

Parentes de Jure naturæ tenentur alere filios. 93. 162.
Non poteſt quis dici pauper, quando adſunt alii, qui tenentur illum alere. 94. 162.
Mater tenetur in ſubſidium alere filios, quando Pater, & alii Aſcendentes ex linea paterna deficiant, vel ſint egentes. 96. 162.
Alimenta denegantur, ſi adſit aliqua cauſa à Jure probata, ex qua permittatur exhæredatio. 107. 163.
Pater Spiritualis tenetur alimentare filium ſpiritualem, & è contra. 77. 257.
Facta mentione affinitatis in petitione Diſpenſationis, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate. 61. 283.
Limita, quando dicta Impedimenta provenirent ex cauſa diverſa. 62. 283.
Quando eſt probanda affinitas in gradu certo, quid debeant Teſtes deponere, 65. & ſeqq. 296.
Diſpenſatio in gradibus propinquioribus affinitatis facilitùs conceditur cum divitibus, quàm cum pauperibus, & de ratione. 113. 399.
Ex quibus cauſis diſpenſetur ſuper gradibus affinitatis, vide in verbo CAUSA.
Affinitatis Impedimentum, non comprehenditur ſub decreto Concilii *Seſſ. 24. cap. 5. de Reform. Matrim.* 114. 399.

AGNATIO, AGNATUS.

Agnati, & Cognati, qui dicantur, & in quo differat Agnatio à Cognatione. 12. 260.
Hujuſmodi differentia de Jure eſt ſublata. 13. 236.
Spurii, & vulgò Quæſiti, non habent Agnationem, neque Cognationem. 14. & 17. 236.

ALIENATIO.

Res Eccleſiæ poſſunt alienari ex cauſa neceſſitatis, abſque Solemnitatibus, etiamſi Prælatus juraverit non alienare. 127. 228.

AMENS, AMENTIA.

Conſtituens Procuratorem ad contrahendum Matrimonium, licèt poſtea fiat amens, & duraote amentia Matrimonium contrahatur, nihilominus valet. 12. 306.
Matrimonium per amentem contractum eſt nullum. 24. 307.
Limita, ſi eſſet ſanus, & haberet lucida intervalla tempore, quo vellet contrahere. 25. 307.
In dubio tamen actus præſumitur factus ſana mente. 26. 307.

AMISSIO.

Amiſsis Literis Commiſsionis Delegato, antequam fuerint præſeotatæ, quomodo Oratori ſuccurratur. 65. 29.
Et quid, ſi deperdantur, quando jam Executori fuerunt præſentatæ, & in Proceſſu informativo regiſtratæ, ſed non executæ. 67. 29.

ANNUS.

Variæ ſupputationes annorum, & temporum apud varias Mundi Nationes recenſentur. 580. 144.
Eccleſia Catholica incipit Annum ab Incarnatione Dominica potius, quàm à ercatione Mundi, & quare. 581. 144.
Annus de ſtylo Curiæ Romanæ incipit currere ab 8. Kal. Aprilis, quæ eſt dies 25. Martii, 583. 144.
Anno Romano, quo oos utimur, uſa eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio Julii Cæſaris. 585. 144.
Annorum variæ mutationes factæ ab Imperatoribus referuntur. 585. 144.
Anno ſolari uſa eſt ſemper Eccleſia Chriſti, & totus ferè Orbis. 586. 144.
Annus Pontificatus eſt de eſſentia Datæ. 590. 145.
Annus Pontificatus incipit à die Conſecrationis, & Coronationis Papæ, quia de conſuetudine Papa oon inſcribit Pontificatum in Data ante ejus conſecrationem, ſed dicit: *Suſcepti à Nobis Apoſtolatus officii. Anno Primo.* 591. 145.
Aonus Pontificatus quare ſcribatur immediatè poſt annum Incarnationis. 593. 145.
Reſcriptum Papæ, & quælibet alia Conſtitutio, dum certi anoi meminit, ſub nomine anni, non niſi de perfecto exauditur. 20. 430.

APERIRE, APERITIO.

Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pœnitentiario in Literis requiſitis, non poterit eas aperire. 96. 197.
Quamvis Confeſsarius reputetur, ex communi errore, tales qualitates habere, ſi verè non habeat, non poterit Literas aperire. 97. 197.
Dictas Literas non poterit aperire Confeſſarius admiſſus ad Confeſsiones ab alio Ordinario, quàm ab Ordinario Loci, ubi diplomata exequi debent. 99. 197.
Dictas Literas non poterit aperire Licentiatus à ſtudiis, & Doctoratui proximus. 100. 197.
Nec Regulares, qui ex Ordinis Inſtitotis, Magiſtri appellantur. 101. 197.
Aperire poteſt dictas Literas Confeſsarius, ſi habeat requiſita, quamvis ſit indoctiſsimus. 102. 197.
Nonnulli Geoerales Religiooum poſsunt ex privilegio d. Literas aperire. 103. 197.
Alii Regulares Mendicantes habent hujuſmodi Privilegium. 104. 197.

APPELLATIO.

Appellatio an detur, tàm ad effectum devolutivum, quàm ſuſpenſivum, à denegatione Diſpenſationis facta ab Ordinario, quando Diſpenſatio concedenda venit ex præcepto Juris. 52. 6.
Et in terminis denegationis Diſpenſationis ſuper Denunciationibus. 147. & ſeqq. 370.
Si Jus non præcipiat, ſed ſolum permittat Diſpeoſationem, eamque conſcientiæ Ordinarii remittat, à denegatione poteſt appellari ad effectum tantùm devolutivum. 53. 6.
Appellari non poteſt à Diſpenſationis denegatione, quando in ſpecie Diſpenſatio permiſſa non eſt; poterit tamen implorari Superioris Officium, ut ex miſericordia ipſe diſpenſet, vel faciat, ut inferior diſpenſet. 55. 6.
Appellans ad Papam, cenſetur appellare ad Sedem Apoſtolicam. 52. 102.
Si appelletur à Sententia Delegati, cui fuerit facta Commiſſio cum clauſula: *Super quo conſcientiam tuam oneramus*, is non tenetur Appellationi deferre. 308. 122.
Si Delegatus injuſtè deneget diſpenſare, datur Appellatio ad Sanctiſſimum. 516. 139.
A Judicio Papæ appellari non poteſt. 32. 221.
Et ſi appellaretur ab ejus ſententia ad Chriſtum, hereſim ſentire videretur. 33. 221.
Quando datur Appellatio ad effectum devolutivum, Superior tenetur diſpeoſare, vel cogere Inferiorem ad diſpenſandum. 149. 379.
A ſententia Vicarii noo licet appellare ad Epiſcopum. 205. 383.
Appellatio datur de minori Judice ad majorem. 206. 383.

ARBITRIUM.

Arbitraria Diſpenſatio quæ ſit. 56. 6.
Quæ à Jure definita non ſunt, & ſub certa regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Judicis. 70. 161.
Arbitrium Judicis regulari debet ex qualitate Perſonarum. 78. 161.
Clauſula, *Arbitrio tuo, &c.* relaxat aliquantulum Juris rigorem, & dat facultatem Judici amplectendi æquitatem. 245. 173.
Dicta Clauſula, debet de arbitrio boni viri, & non ſecundùm propriam, & liberam voluotatem intelligi. 246. 173.
Et idem eſt, ac ſi diceretur: *Conſcientiæ tuæ*. 247. 173.
Clauſula: *Si tibi videbitur*, importat arbitrium boni, & prudeotis viri. 236. 172.
Arbitrium debet eſſe regulatum à Jure. 9. 390.
Arbor Conſanguinitatis, &c. 25. 237.

ARCHIEPISCOPUS.

Archiepiſcopus non poteſt conjungere in Matrimonium Subditos Suffraganeorum ſuorum, nec licentiam aſſiſtendi concedere, niſi in caſibus ad eum per appellationem devolutis, & aliis permiſsis. 81. 374.
Quia non eſt Ordinarius in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum. 82. 374.
In actu tamen Viſitationis hujuſmodi licentiam aſſiſtendi concedere poſſet, etiam inter perſonas ſuis Suffraganeis ſubditas. 83. 374.
Quia viſitando dicitur Ordinarius etiam Diœceſis Suffraganei. 84. 374.

Digitized by Google

ARROGATIO.

Arrogatio, quæ dicatur. 17. 260.
Quæ ſit differentia inter Adoptionem, & Arrogationem. 20. & ſeqq. 260.
Arrogatus tranſit in poteſtatem Arrogantis cum liberis, & omnibus rebus. 23. 260.
Et fit ejus hæres neceſſarius, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento. 24. 200.
Et habet querelam contra teſtamentum. 83. 263.
Quod procedit in Arrogato tam loco Filii, quàm Nepotis. 25. 260.
Arrogatio fieri non poteſt, niſi de auctoritate Principis. 28. 360.
Arrogans debet eſſe ætatis annorum 60. quod tamen poteſt fieri poſt 40. cum cauſa. 31. & ſeq. 260.
In Arrogatione impuberis quæ ſint obſervanda. 33. 260.
Arrogans tenetur præſtare fidejuſſionem de bonis Arrogati reſtituendis, quæ durat quouſque Arrogatus ad pubertatem perveniat. 35. & ſeq. 261.
Ad perficiendam Arrogationem, quæ verba ſint exprimenda ab utroque, & an habeant locum in Adoptione. 37. 261.
Infans an arrogari poſſit, & quomodo. 38. 265.

AUCTORITAS.

Nullus, præter Summum Pontificem, poteſt auctoritate ordinaria in Impedimentis matrimonium dirimentibus diſpenſare. 191. 212.
Nuncii, Legati Apoſtolici, Commiſſarii Cruciatæ, Epiſcopi, & alii, qui certis caſibus ſuper Impedimentis dirimentibus diſpenſant, faciunt non auctoritate ordinaria, ſed conceſſa a Papa, vel ejus præſumpta licentia. 192. 212.
Delegatus Papæ in cauſa ſibi delegata habet eandem auctoritatem, quam habet ipſe Papa. 216. 270.
Ubi eſt auctoritas Papæ, ceſſat Inferioris. 226. 272.
Si adſit aliquis habens auctoritatem diſpenſandi ſuper Impedimento præciſo, tunc non poterit adiri Epiſcopus, vel Legatus, & quando hoc procedat. 162. 232.

ANGUSTIA LOCI.

Locus Originis, ſi per errorem non fuit expreſſus, an & quando vitiet Diſpenſationem, & tunc quid ſervandum. 60. 45.
Si Oratores, qui petunt Diſpenſationem ob cauſam anguſtiæ loci, ſint ex diverſis locis, tunc exprimi debet uterque locus, & coram Delegato anguſtia verificari. 64. 45.
Locus originis, & non domicilii exprimi debet in Supplicatione. 65. 45. & n. 2. 403. & 100. 410.
Limita, ut n. 3. 403.
Loci Oratorum expreſſio fieri debet ſi Diſpenſatio petatur ob *Anguſtiam*, licèt in aliis caſibus non ſit neceſſaria. 66. 45. & 125. 107.
Si in Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhuc dicitur de Diœceſi; nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi. 124. 107.
Quando petitur Diſpenſatio ob anguſtiam Loci, ſi erretur in ejus expreſſione vitiabitur Diſpenſatio. 126. 107.
In expreſſione locorum Oratorum, attenditur locus originis, & non domicilii. 127. 107.
Si in Literis Diſpenſationum Matrimonialium ob cauſam anguſtiæ loci dictum fuiſſet, Oratorem eſſe de uno loco, in qua verè natus ſit Pater, licèt ipſe natus ſit in alio, gratia ob id non vitiabitur. 133. 108.
Formula Diſpenſationis ex cauſa anguſtiæ loci. 1. 403.
Cauſa anguſtiæ loci, olim admittebatur etiam in Civitatibus, ſed hodie eſt denegata. 4. 403.
Quod extenditur ad Suburbia, niſi per milliare circiter diſtent à Civitate. 5. 403.
Solet tamen admitti in Civitatibus anguſtis, quæ tercentum focularia non excedunt. 6. 403.
Sed antequam in Romana Curia admittatur, debet exhiberi fides Ordinarij Civitatis, quòd non excedat 300. focularia. 7. 403.
Et in Literis ſolet apponi clauſula, *Dummodò prædicta Civitas tercentum focularia non excedat*. 8. 403.
Civitas ad d. effectum quæ dicatur. 9. 403.
Non veniunt in d. prohibitione Oppida, Terræ, & Loca inſignia, licèt ſint plena Populo, & in eis verificari poteſt anguſtia Loci. 12. 403.
Ad verificandum anguſtiam Loci, quæ qualitates loci conſiderari debeant. 13. 403.
Hujuſmodi anguſtia quomodo ſit accipienda, & quæ perquiſitio in Oppido ſit facienda. 14. & ſeqq. 403.
Anguſtia verificatur, ſi adductum fuerit Pontifici, pro cauſa finali, quòd major pars Civium Oratrici ſint adeò conjuncti, ut Impedimentum dirimens intercedat. 19. & 20. 404.
Paritas, & diſparitas Oratorum ad d. effectum quomodo conſideretur. 15. 404.
Cauſa anguſtiæ dicitur probata, ſi Oratrix per aliquod ſpatium temporis fuiſſet ornata, & expoſita ad nubendum, nec æqualem ſibi invenerit. 24. & ſeqq. 404.
Anguſtia ſufficit, ut verificetur tempore petitæ, & executæ Diſpenſationis, licèt æqualis poſtea inveniri poſſit. 26. 404.
Anguſtia verificatur, ſi mulier habeat quidem in loco plures æquales non conſanguineos, &c. ſed ſit ætate longæva, vel ex alio matrimonio filios habeat, vel ſit deformis. 27. 404.
Et eò magis, ſi ſit aliquo vitio diffamata, & quæ ſint hujuſmodi vitia. 28. 405.
Non debet judicari æqualis mulieri juveni vir ſenex ad d. effectum. 33. 42.
Vir non dicitur æqualis fœminæ, licèt aliàs paris eſſet conditionis, quando haberet filios ex alio matrimonio, ſi eſſet valdè deformis, luſor, & malis moribus imbutus. 30. 405.
Si in Oppido adſit fœmina nobilis, quæ ex anguſtia loci intendit nubere conſanguineo, ſi adſit vir ignobilis, ſed Doctor, is dicitur ei æqualis. 47. 406.
Mulier ſi ſit nobilis, ſed pauper, ſi intendit nubere, & in Oppido ſint ignobiles, ſed divites, non tenetur eis nubere, ſed diſpenſari poterit cum conſanguineo, ob anguſtiam loci. 60. & ſeqq. 408.
Fœmina, an petere poſſit Diſpenſationem ob hanc cauſam, ſi in ejus Oppido non ſint æquales, ſed benè quidem in locis finitimis. 69. & 70. 408.
Papa movetur ad diſpenſandum ex hac cauſa, quia duriſſimum eſt mulieri, extra ſuam Patriam nubere. 73. 409.
Si fuerit erratum in expreſſione Loci, Literæ per Delegatum non poſſunt expediri, niſi prius correcto errore in Dataria. 103. 410.
Ad evitandum errorem Loci, quid obſervent practici Curiales, & quando eis de vero Loco originis non conſtat. 102. 410.
Expreſſio Diœceſis Oratricis, eſt neceſſaria in Diſpenſatione ob anguſtiam Loci. 103. 411.
Et ſi Oratores eſſent diverſarum Diœceſum, utraque exprimi debet. 105. 411.
Et tunc Literæ ſolent dirigi Ordinario Oratricis. 106. 411.
Si petatur Diſpenſatio ob anguſtiam Loci utriuſque, & reperiatur Oratores eſſe de eodem loco, gratia non vitiabitur, verificata anguſtia ejus Loci. 107. 411.
Quando Oratores petunt Diſpenſationem ob anguſtiam, & ſint conjuncti ſecundo & tertio gradu, tunc quia difficilior redditur Diſpenſatio, additur Clauſula, *Et ſi extra*. 108. 411.
Clauſula, *Et ſi extra*, quid importet. 109. 411.
Ob difficultatem verificationis d. clauſulæ, loco illius ſolet exprimi, *quòd Oratores ſunt de honeſtis Familiis*. 110. 415.

Quæ

Quæ expreſsio auget expenſam Compoſitionis in ducatis quinque, ſed reddit Diſpenſationem faciliorem, & tutiorem. 111. 411.
Expreſsio qualitatum Oratorum, quando debeat verificari. 514. & ſeqq. 411.
Cauſa Diſpenſationis, quia locus eſt ad Litus maris, quando dicatur adeſſe, & quæ requirantur. 5. & ſeqq. 435.

B

BASTARDUS.

BAſtardi qui dicantur, & unde dicti. 554. 142.

BENEFICIUM.

Diſpenſatus ab Epiſcopo ad Beneficium, non intelligitur diſpenſatus ad Beneficium extra Diœceſim. 30. 13.
Nec poterit habere in Cathedrali. 35. 53. niſi fuerit dictum, *Ad quacunque*. 36. 13.
Nec poterit habere Beneficium in eo loco, ubi Pater, idem, aut aliud obtinuit. 32. 53.
Diſpenſatus ut poſſit obtinere in Cathedrali, non poterit obtinere in Metropolitana. 33. 13.
Item non poteſt obtinere Beneficia Curata. 37. 13.
Diſpenſatus ad Beneficia cujuſcunque ſint præſentationis, non intelligitur de præſentatione ad Laicos ſpectante. 39. 13.
Diſpenſatus, ut poſſit ordinari ad talia, & alia Beneficia, verbum illud *Alia*, eſt ſtrictè accipiendum, ut non extendatur niſi ad ſimilia. 44. 13.
Illegitimus diſpenſatus ad Ordines, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 46. 14.
Monachus diſpenſatus ad Beneficium Curatum, non poteſt extendi Diſpenſatio ad Beneficium ſimplex. 48. 14.
Diſpenſatus ad Beneficium, non cenſetur ad Penſiones diſpenſatus. 50. 54.
Beneficium impetrans ratione delicti alicujus, ſi interim ille ſuper delicto diſpenſetur, nihilominus non avocabit Beneficium ab Impetrante. 63. 15.
Si inhabilis habeat Beneficium, & medio tempore alius impetret, quamvis poſtea ille ſuper inhabilitate diſpēſetur, nihilominus Impetrans obtinebit, licèt nondum lis pendere cœperit. 64. 55.
Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, cenſetur diſpenſatus à reſidentia in utroque. 85. 17.
Proviſus de Beneficio à Papa, ſi ante Literarum expeditionem capiat poſſeſſionem, non facit fructus ſuos, ſed tanquam intruſus, tenetur in conſcientia illos reſtituere, quamvis nemo ſe oppoſuerit. 44. 26.
Collatio Beneficii non poteſt probari per teſtes, quia Literæ neceſſariæ ſunt. 45. 27.
Beneficiatus, qui obtinuit Diſpenſationem non reſidendi per quinquennium in Beneficio, cum perceptione fructus, ſi expleto d. quinquennio, iterum petat ſuper eadem re aliam Gratiam, priorem Diſpenſationem exprimere debet. 206. 56.
Si Illegitimus diſpenſatus ad Beneficia, velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debet exprimere tam primam gratiam, quàm legitimitatem. 208. 56.
Et dictam legitimitatis qualitatem, veluti ſi ſit ſpurius, vel Sacrilegus, &c. 209. 56.
Si forenſis, vel alienigena impetraret Beneficium, non facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet nulla, & ſubreptitia. 118. 507.
Papa in dubio intendit providere unicuique in patria ſua. 519. 507.
Excommunicatus impetrans gratiam, & abſolutus cum clauſula *Ad effectum*, *&c.* non poterit Beneficium ab Ordinario obtinere. 211. 113.
Nec Beneficii collati facit fructus ſuos. 252. 114.
Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, quamvis ſciat Proviſum eſſe doctiſsimum, tamen ei non poteſt conferre Beneficium abſque examine. 252. 117.
Obtinens Beneficium à Papa, ſi aliqua Diſpenſatione egeat, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamvis aliàs diſpenſare potuiſſet. 224. 172.
Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione ſuæ Diœceſis, gratia erit ſubreptitia. 204. 411.
Impetrans Beneficium Curatum ante legitimam ætatem, abſque Diſpenſatione, non poterit illud neque adveniente ætate poſſidere. 23. 431.

BIGAMIA, BIGAMUS.

Diſpenſatus ad Penſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incurrenda, conſequenter cenſetur diſpenſatus ad Privilegium Clericale retinendum. 89. 17.
Conjux mortuus, ſi miraculosè reſurgeret, & iterum cum altero Conjuge contraheret, non efficeretur Bigamus, nec egeret Diſpenſatione, ſi poſtea vellet ad Sacros Ordines promoveri. 97. 298.

BIMESTRE.

Bimeſtre aſſignatum Conjugibus ad deliberandum, an velint Relionem ingredi, poteſt ex cauſa per Judicem breviari, ſeu prorogari, quæ tamen cauſa non debet eſſe levis. 87. & 88. 325.
Si fœmina intra trimeſtre à Conjuge fuerit cognita, nihilominus adhuc poterit Religionem ingredi. 89. & 90. 326.
Limita quando ex tali copula proles concepta fuiſſet, nec ſit alius, qui eam poſſet educare. 91. 326.

BONA.

Amiſſio omnium facultatum, vel majoris, aut magnæ, ſeu notabilis partis, dicitur cauſa inducens gravem metum. 44. 308.
Metus amiſſionis facultatum æquiparatur metui mortis. 45. 308.
Major eſt pœna privationis bonorum, quàm vitæ. 46. 308.
Bona amittens, dicitur amittere Perſonam, & pro mortuo reputatur. 47. 308. & 5. 439.
Cauſa, ut Bona conſerventur in Familia, quando ſit ſufficiens ad diſpenſandum inter impeditos. 1. 438.
Cauſa hujuſmodi, in quibus gradib', & inter quas perſonas admittatur. 8. & 10. 439.

BONA FIDES.

Bona fides requiritur inter Contrahentes, ad hoc, ut Epiſcopus, & alii habentes facultatem valeant diſpenſare. 133. uſque ad 136. 229.
An requiratur in utroque Conjuge, vel ſufficiat ut in altero tantùm adſit, ut validè diſpenſetur. 537. & ſeqq. 230.
Bona fides non dicitur adeſſe inter Conjuges, etiam Impedimentum ignorantes, quando omittunt requiſita à Jure, vel ab Eccleſia. 145. 230.

BREVIS.

Brevia directa Conſtitutis in Dignitate, poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 78.
Literæ Diſpenſationum expeditæ in forma Brevis, ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub plumbo. 48. 502.
Quare dicantur Brevia. 49. 102.

BULLA.

Bulla Cruciatæ, & Jubilæi Privilegia, an ſint latè, vel ſtrictè interpretanda. 77. & 78. 18.
Bulla dicitur ipſum Sigillum, & plumbum pendens. 594. 145.
Et per plumbum dicitur expedita. 595. 145.
Bulla, in qua non eſſent appoſita Verba *Servus Servorum Dei*, poſſet redargui de falſo. 74. 104.

C

CATHOLICUS.

Catholicus, an, & quandò, & à quibus diſpenſari poſſit ad contrahendum cum Hæretico. 10. & ſeqq. 331.

CANCELLARIA.

In Cancellaria Apoſtolica, Supplicationes pro Diſpenſationibus Matrimonialibus quomodo porrigantur, & expediantur. 6. & ſeqq. 22.
In Cancellaria Pontifex deputat DD. Abbreviatores Majoris Præſidentiæ, pro conſtruendis, limitandis, & ad debitam formam reducendis Diſpenſationum Literis. 8. 23.
In dicta Cancellaria Apoſtolica, adſunt alii Officiales, deputati pro earumdem Literarum reviſione. 9. 23.
In Cancellaria prædicta, adſunt 72. Abbreviatores, quorum 12. ſunt Præſidentes de Parco majori: vigintiduo de Parco minori; reliqui Examinatores in prima viſione. 10. 23.
Officium Summatoris Cancellariæ quale ſit. 11. 23.
Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ ſunt univerſales Leges, nec per quamcunque generalem delegationem, quantumvis amplam, cenſetur illis derogatum. 32. 26.
Gratia ſuper Diſpenſatione conceſſa a Papa, limitatur, & interpretatur per DD. Abbreviatores, & alios Officiales, juxta Regulas Cancellariæ, ob id traditas. 33. 26.
Cancellaria Apoſtolica eſt organum motis & vocis Papæ. 34. 26.
Quod facit Cancellaria, ipſemet Papa facere videtur. 35. 26.
Et dicitur factum in Conciſtorio Papæ. 36. 26.

CANONICUS.

Canonici Cathedralis æquiparantur Dignitatibus. 9. 78.
Impropriè dicuntur Dignitates, & faciunt unum corpus cum Epiſcopo, & dicuntur Clerici primi gradus. 10. 78.
Dum capitulariter ſunt congregati, præcedunt etiam Abbatibus habentibus uſum Mitræ, & Baculi 11. 78.
Canonici Cathedralis poſſunt eſſe Conſervatores Mendicantium. 12. 78.
Dicuntur Fratres Epiſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum ad oſculum. 13. 78.
Brevia directa Conſtitutis in Dignitate, poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 78.
Matrimoniales Diſpenſationes Canonicis Cathedralis non committuntur. 15. 78.

CAPITULUM.

Facultas diſpenſandi in quibuſdam caſibus occultis, per Tridentinum conceſſa Epiſcopis, Sede Vacante competit, & Capitulo. 99. 18.
Capitulum Sede Vacante ſuccedit in Juriſdictione Ordinaria Epiſcopi. 101. 18.
Statim mortuo Epiſcopo, Capitulum ſuccedit in Juriſdictione ordinaria. 25. 78.
Et habet eamdem facultatem diſpenſandi ac Epiſcopus, in Impedimentis dirimentibus occultis, in caſu urgenti. 265. 232.
Licèt, aliàs non poſsit etiam Sede vacante diſpenſare ab Irregularitate, & Impedimentis occultis. 266. 233.

CARCER, CARCERATIO.

Carceratio dicitur grave malum, inducens metum in conſtantem Virum. 31. 307.
Carceris pœna, æquiparatur damnationi in metallum. 32. 307.
Et de Jure Canonico imponitur, ubi de Jure Civili mortis pœna venit irroganda. 33. 307.
Carceris pœna dicitur ſpecies ſervitutis, mala manſio, & ſepultura vivorum. 34. 307.
Carceratus eligens ducere ſtupratam, coram quo Parocho debeat Matrimonium contrahere *in annot. num. 15.*
Matrimonium contractum à carcerato abſque denunciationibus, ex quo impugnabat Diſpenſationem Apoſtolicam jam obtentam, an ſit validum. *in append. caſ. 9.*

CARDINALIS.

Multi Epiſcopi noluerunt ad Cardinalatum promoveri ob dubium non deſcendendi. 59. 103.
Epiſcopus reſpectu Ordinis, eſt major Cardinalis. 60. 103. & 90. 105.
Epiſcopi non fuerunt Cardinales uſque ad tempus Joannis Papæ XXII. & Clementis V. quia poterant notari aliqualiter de deſcenſu. 61. 103.
Papa Reges, & Cardinales vocat filios, Epiſcopos verò Fratres. 83. 104.
Cardinales poſſunt aſsiſtere Matrimoniis in Eccleſia eorum Titulorum. 75. 374.
Et alium Sacerdotem ad aſsiſtendum deputare. 76. 374.

CARO.

Diſpenſatio edendi carnem, comprehendit lac, caſeum, & ova. 221. 19.
Carnis ſtimulus, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis. 54. 291.
Quid in Voto Religionis. 62. 292.

CASTITATIS.

Si quis teneatur Voto Caſtitatis, & Religionis, an debeat exprimere utrumque in petitione Diſpenſationis. 276. 54.
Si Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat uxorem, eaque mortua, aliam ducere velit, debet novam Diſpenſationem impetrare, & primam narrare. 206. 56.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis, ex quibus cauſis concedatur à S. Pœnitentiaria. 54. 291.
Formulæ dictæ diſpenſationis affertur. 55. 291.
Majores cauſæ requiruntur ad dictum Votum diſpenſandum, quàm ad commutandum. 56. 291.
Uxoratus ſi conſtante matrimonio caſtitatem voverit, poterit petere ſibi commutari, ad effectum petendi debitum. 60. 292.
Quid, ſi petatur Diſpenſatio poſt Votum jamdiu emiſſum. 61. 292.
Petens diſpenſari ſuper Voto Caſtitatis, quid exprimere debeat. 93. 296.
Non omnis timor, & periculum incontinentiæ ſufficiunt ad diſpenſandum ſuper Voto Caſtitatis. 126. 299.
Diſpenſatus ſuper voto Caſtitatis, non poteſt ſoluto matrimonio aliud, abſque Diſpenſatione, inire. 186. 204.
Super Voto ſimplicis Caſtitatis Epiſcopus diſpenſare non poteſt. 75. 224.
Limita quando Votum non eſſet integræ Caſtitatis, veluti ad tempus factum. 76. & 77. 224.

Limita etiam quando eſſet magnum periculum incontinentiæ, nec poſſit conſuli Pontifex, & Voventes eſſent conjugati. 184. 233.
Votum ſervandæ Caſtitatis Conjugalis, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 78. 224.
Item ſuper Voto non petendi debitum, facto ab altero, abſque alterius Conjugis licentia. 79. 224.
Et in voto pariter non petendi, etiam ab utroque Conjuge emiſſo. 80. 224.
Votum Virginitatis quando non dicatur votum integræ Caſtitatis, & poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 83. 224.
Votum non ineundi matrimonium, non dicitur votum integræ Caſtitatis, & poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 84. 225.
Votum Caſtitatis ſub conditione, vel in pœnam factum, an poſſit ab Epiſcopo commutari, vel diſpenſari. 92. & 93. 225.
Habens Votum Caſtitatis, ſi contrahat Nuptias poterit ab Epiſcopo diſpenſari ad petendum debitum. 95. 225.
Votum Caſtitatis emiſſum à Conjugibus poſt contractum Matrimonium, an & quando valeat ab Epiſcopo diſpenſari. 99. uſque ad 111. 226.
Juramentum Caſtitatis, an, & quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 112. uſque ad 116. 226.
Votum ſolemne Caſtitatis, eſt annexum Ordini Sacro, ex ſolo Jure Eccleſiaſtico. 15. 320.
Suſcipiens Ordines Sacros, abſque intentione ſe obligandi, & Votum Caſtitatis amittendi, an teneatur hujuſmodi Voto 28. & ſeqq. 322.
Uxor quæ dedit licentiam Viro ſuſcipiendi Sacros Ordines, non ſufficit, quod emittat Votum Caſtitatis ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55. 323.
Non tamen tenetur vovere Caſtitatem, quando fieret divortium, & poſtea vir ſuſciperet Ordines. 60. 324.
Votum Caſtitatis factum ab uno Conjuge, eo quod alter egreſſus fuit Religionem, non tenet, ſi in ea iſte non profiteatur, & rediret ad Conjugium. 103. 327.
Limita, ſi abſolutè voviſſet Caſtitatem, quia tunc teneretur reddere, ſed non poſſet petere debitum. 104. 327.
Si ambo Conjuges comuni conſenſu Caſtitatem voveant, & poſtea eos pœniteat, non poterit Epiſcopus in hujuſmodi Voto diſpenſare, niſi prius ipſi remiſerint renunciationem Juris non petendi, nec reddendi debitum. 116. 328.
Et tunc Epiſcopus in hujuſmodi Voto diſpenſare poterit, quamvis per modum contractus voviſſent. 127. 329.
Religioſus ex aliqua cauſa poſſit ſuper Voto Caſtiatis diſpenſari. 2. & ſeqq. 442.

CASUS.

Caſus minor non expreſſus in Diſpenſatione, comprehenditur in maiori, quandò ſumus in connexis, ſecus in ſeparatis. 122. 20.

CAUSA.

Cauſæ Diſpenſationis debitæ, quæ ſint. 50. & ſeq. 5.
Cauſa juſta diſpenſandi deficiente ſemper dicitur prohibita Diſpenſatio. 60. 6.
Omnis Diſpenſatio reducitur ad cauſam Juris. 63. 6.
Facultas diſpenſandi, conceſſa alicui inferiori à Papa, ſemper intelligitur, cùm cauſa, & ſecundum terminos Juris. 64. 6.
Juxta cauſa ſemper præſumitur in Diſpenſatione, motu proprio conceſſa 103. 18.
Cauſa finalis, & quæ impulſiva ſit gratiæ. 29. 42.
Petens Diſpenſationem ſuper duobus impedimentis pro altero quorum veram cauſam narret, & pro falſam, tunc ſi ignorantèr, & abſque dolo fiat, Gratia vitiabitur, in ea tamen parte, pro qua fuit falſa cauſa expreſſa. 55. 42.
Sed ſi doloſè obreptio ſequatur, & culpa petentis, Gratia in totum vitiabitur. 36. 43.
Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis. 305. 66. & n. 54. 159.
Si exprimatur aliqua cauſa ſufficiens ad concedendum, & taceatur alia, quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, nihilominus Diſpenſatio dicitur voluntaria. 307. 66.
Copula ſolet eſſe cauſa, ut Papa diſpenſet etiam in gradibus propinquioribus, in quibus aliæ cauſæ non admittuntur, ſi probetur mulieris diffamatio; & timor ſcandalorum 323. 69.
Dum Copula exprimitur, omnes aliæ cauſæ ceſſant. 324. 69.
Si plures cauſæ Diſpenſationis concurrant, datur optio Oratoribus, quam velint, dummodo ſit talis quæ moveat Pontificem ad Diſpenſandum. 353. 72.
Error ſi in cauſa finali Diſpenſationis, etiam ex ſimplicitate, & Oratorum ignorantia irrepſerit, Gratia vitiatur. 260. 118.
Papa quamvis intendat ſupplere defectum Solemnitatum, non tamen ſupplet defectum cauſæ ſibi expoſitæ. 295. 121.
Ex allegatione falſæ cauſæ, Gratia eſt nulla, quamvis tempore executionis vera ſit. 300. 121.
Si cauſa medio tempore ceſſet, & ante Diſpenſationem reviviſcat valida eſt Diſpenſatio. 302. 121.
Delegatus non reperiens veram eſſe cauſam Pontifici allegatam, licèt reperiat alias non expreſſas, quamvis urgentiores, tamen non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 122.
Quando una cauſa pro Diſpenſatione fuit allegata, licèt aliæ adeſſent ſufficientes, ob earum taciturnitatem ceſſant 304. 122.
Ceſſante cauſa Diſpenſationis, quandò ceſſet ejus effectus. 323. 140.
Quæ ſit cauſa: qua Pontifex movetur ad Diſpenſandum, dum Copula præhabita, ſeu converſatio Oratorum ſuſpecta allegetur. 47. 158.
Sola infamia mulieris eſt cauſa Diſpenſationis. 48. 159.
Diſpenſatio nulla ex falſa cauſa narrata, non revalidatur, quamvis ante executioně eveniat cauſa allegata. 57. 159.
Cauſæ ex quibus diſpenſari poſſit à S. Pœnitentiaria ſuper ſimplici Voto Caſtitatis, quæ ſint. 54. 191.
Majores requiruntur ad dictum Votum diſpenſandum, quam commutandum. 55. 191.
Si Orator qui vovit Caſtitatem, non poſſit ſtimulis carnis reſiſtere, poterit ex dicta cauſa diſpenſari. 54. 191.
Juventus, & formoſitas mulieris, & ſi ſit orbata Parentibus eſt cauſa diſpenſandi ſuper dicto Voto. 59. 192.
Cauſæ commutationis Voti, ſeu Diſpenſationis ſuper Impedimento Voti Religionis, quæ ſint. 62. & ſeqq. 192.
Cauſæ admittendi dilationem adimplementi Voti Religionis quæ ſint. 76. & ſeqq. 194.
Cauſæ Matrimoniales ſpectant tantùm ad Forum Eccleſiaſticum. 47. 212.
Quod verum eſt, in cauſis Matrimonialibus, inter Fideles, ſecùs inter Infideles ſubjectos Principibus Fidelibus. 48. 212.
Cauſæ Impedimenti ſunt exprimendæ in Supplicatione Diſpenſationis. 8-. 257.
Cauſæ juſtæ diſpenſandi in Matrimonio rato, non tamen conſumato, quæ ſint, latè recenſentur à n. 21. uſque ad 34. 293.
Quando dubitatur, an cauſa ad diſpenſandum ſuper Matrimonio rato, ſit juſta, necne, recurritur ad S. Congregationem. 35. 293.
Cauſarum Matrimonialium, tanquam graviſſimarum, cognitionem, Eccleſia ſibi reſervavit. 79. 297.
Et qui dixerit ad eam non ſpectare, anathema erit. 80. 297.
In cauſis Matrimonialibus proceditur ſummariè. 81. 297.
Et in eis, etiam poſt publicatas atteſtationes, poſſunt re-

cipi

ei Teſtes, ſuper iiſdem articulis, tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia 82. 297.
Nec ſuper eis poteſt tranſigi, aut compromitti. 83. 297.
Cognitio an adſit cauſa diſpenſandi ſuper Impedimento diſparitatis Cultus ad quem ſpectet 12. 331.
Cauſæ juſtæ diſpendſandi ſuper Denunciationibus, quæ ſint, vide DENUNCIATIO.
Cauſæ ob quas Pontifex motus fuit ad diſpenſandum, ſolent exprimi in exordio Literarum, maximè in Beneficialibus. 10. 390.
Nullam Diſpenſationem Matrimonialem, Papa ſolet concedere ſine cauſa, & licèt eam non exprimat, tamen ſine ea non dicitur diſpenſare. 11. 490.
Diſpenſatio ſine cauſa, quando ſit invalida. 18. & ſeqq. 391.
Utens Diſpenſatione conceſſa ab Inferiore in Lege Superioris; ſine cauſa, peccat. 23. 391.
Cauſa juſta in Diſpenſatione à Pontifice, etiam motu proprio facta, ſemper præſumitur. 32. 392.
Cauſa juſta non præſumitur in Diſpenſatione à Pontifice facta in Jure Divino, & Naturali, niſi exprimatur, & probetur. 33. 302.
Cauſa juſta in foro conſcientiæ præſumitur, donec de defectu conſtet. 34. 392.
Petens Diſpenſationem abſque cauſa peccat mortaliter. 39. 391.
Utens Diſpenſatione conceſſa abſque juſta cauſa, an, & quando peccet. 40. & ſeqq. 393.
Diſpenſatio conceſſa ob falſam cauſam, eſt nulla. 44. 393.
Cauſa Diſpenſationis duplex eſſe poteſt, nempe finalis, & impulſiſta. 45. 393.
Finalis cauſa quæ ſit. 46. 393.
Cauſa finalis dicitur cauſa, & origo omnium aliarum cauſarum. 47. 393.
Cauſa finalis, dicitur conditio, ſine qua non. 48. 393.
Et ejus defectus ſemper reddit gratiam nullam. 49. 393.
Ceſſante cauſa, ceſſat diſpoſitio. 50. 393.
Ejuſque defectus non ſanatur, quamvis ceſſet dolus, & malitia. 51. 393.
Impulſiva cauſa quæ dicatur. 53. 393.
Cauſa in Supplicatione expreſſa, quando dicatur finalis, & quando impulſiva, & quid ſi plures allegentur. 55. 394.
Coram Delegato ſufficit verificare cauſam finalem. 58. 394.
Quid ſi plures fuerint adductæ. 59. & ſeqq. 394.
Cauſæ omnes in Reſcripto per Papam appoſitæ, cenſentur finales. 63. 394.
Si ex cauſis allegatis nulla de per ſe ſit ſufficiens, ſed ſimul unitæ moverent Pontificem ad diſpenſandum, tunc debent omnes verificari. 64. 394.
Cauſæ per ſe ſufficientes de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ quando dicantur. 65. 394.
Cauſa in dubio cenſetur impulſiva, & non finalia, niſi ſola ſit allegata. 67. 304.
Cauſa quando dicatur juſta, & licita, nec ne. 68. 395.
Cauſa juſta quando dici poſſit. 69. 395.
Facultas diſpenſandi extenditur ad cauſam dubiè juſtam. 71. 395.
Cognitio de exiſtentia, vel juſtitia cauſæ non eſt facienda judicialiter, ſed ſufficit, ut quocunque modo fiat. 72. 395.
Licèt poſt Diſpenſationem bona fide factam reperiatur cauſam non eſſe ſufficientem, Diſpenſatus tamen qui etiam bona fide propoſuit erit tutus in conſcientia. 75. 395.
Imo nec peccabit proponens bona fide cauſam inſufficientem. 76. 395.
Si cauſa narrata Pontifici ceſſet, an ſit valida Diſpenſatio, & diſtingue pluribus modis. 77. & ſeqq. 395.
Quid ſi una tantùm ex pluribus narratis ceſſet. 79. 395.
In dubio, an cauſa Diſpenſationis adhuc duret, vel ceſſaverit, præſumendum eſt adhuc durare. 83. 396.
Si cauſa Pontifici allegata, non probaretur coram Ordinario, ſed alia allegaretur, quam Papa de ſtylo admiſiſſet, ſi narrata fuiſſet, non poterit nihilominus diſpenſatio exequi. 90. 397.
Cauſa graviſſima requiritur ad diſpenſandum in Voto ſolemni Religionis, & qualis eſſe debeat 94. 397.
Cauſæ quæ ſint ſufficientes ad diſpenſandum in voto ſimplici. 97. 397.
Conſervatio Ducatus, & Marchionatus in progenie, an ſint juſta cauſa diſpenſandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis, 99. 398.
Morbus qui non poſſet curari ex alio remedio, quàm actibus venereis, an ſit cauſa diſpenſandi in dd. Votis. 100. 398.
Cauſa minor requiritur ad diſpenſandum in Voto pœnali Caſtitatis, vel Religionis, quàm in Voto abſoluto. 102. 398.
Major cauſa requiritur ſi concurrant Votum, & Juramentum. 103. 308.
Secus ſi debeat tantùm commutari. 104. 398.
Cauſa quæ eſſet ſufficiens ad diſpenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad diſpenſandum in Voto non petendi Diſpenſationem. 105. 398.
Major cauſa deſideratur in Diſpenſatione ſuper tempore executionis Voti, quàm ſuper eodem Voto. 106. 398.
Cauſa ut ſit ſufficiens ad diſpenſandum ſuper Voto profeſſionis, debet reſpicere bonum comune, & quando hoc accidere dicatur. 107. 398.
Non in omnibus gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis eadem cauſa ſufficit ad diſpenſandum. 110. 398.
Nam cauſæ urgentiſſimæ requiruntur, in primo, & ſecundo gradu, & ex quibus. 111. & ſeqq. 398.
Cauſæ, quæ ſolent admitti in ſecundo gradu referuntur. 112. 399.
Super tertio, & quarto, vel quarto ſimplici ex cauſis levioribus diſpenſatur. 115. 399.
Et quid ſi ſuper dictis gradibus petatur Diſpenſatio ex cauſa reparandi honorem fœminæ. 117. 399.
In propinquioribus gradibus, majores cauſæ requiruntur. 117. 399.
Cauſæ multæ leves, quarum ſingulæ non ſufficerent ad diſpenſandum ſimul junctæ, quando ſufficere poſſint, & quæ ſint. 118. 399.
Pontifex poteſt quamlibet ſibi benè viſam admittere ad diſpenſandum. 119. 399.
Tamen ſolet eas remittere Congregationi Concilii diſcutiendas, an ſint juſtæ, nec ne. 120. 399.
Cauſæ de ſtylo Curiæ ſufficientes ad diſpenſandum, & ad praxim deductæ, recenſentur. 121. 399.
Et prædictæ ſufficiunt generaliter pro omnibus diſpenſationibus tam matrimonialibus, quàm aliis. 122. 400.
Cauſæ verò particulares pro diſpenſationibus matrimonialibus tantum, quæ ſint. 123. 400.
Cauſa anguſtiæ loci, vide in verbo LOCUS;
Ex cauſa diſparitatis Conjugum an Papa diſpenſare ſoleat ſuper Matrimonio rato tantùm. 41. 406.
Delegatus debet Literas exequi verificatis tantùm cauſis finalibus, & non debet attendere cauſas in genere allegatas. 115. 411.
Nobilitas, & aliæ qualitates Oratorum, quando dicantur adductæ in cauſam finalem. 118. 412.
De cauſa Nobilitatis ad diſpenſationem, vide NOBILITAS.
De cauſa ob defectum dotis, vide DOS.
Cauſa finalis, debet eſſe vera tempore executionis Diſpenſationis. 59. 421.
Fraus circa cauſam finalem ſemper vitiat Diſpenſationem. 67. 421.
Cauſa ob Inimicitias ſedandas, vide INIMICITIA.
Cauſa pro Oratice Filiis gravata, vide FILIUS.
Cauſa ob exceſſum ætatis Mulieris, vide ÆTAS.
Cauſa quia locus eſt ad litus Maris, quæ ſit, & qui requirantur. 5. & ſeqq. 435.

Cauſa, quæ dicitur *pro Belgio*; quæ ſit, & quæ requirantur 5. & ſeqq. 436.
Cauſa, quæ dicitur *pro Germania* quæ ſit, & quæ requirantur. 1. & ſeqq. 436.
Cauſa, ob excellentiam meritorum, vide MERITUM.
Cauſa in genere allegata, nempe ex certis, & rationabilibus cauſis, quando dicatur adeſſe, ut Diſpenſatio concedi poſſit. 1. 437.
Quid ſit exprimendum in hac cauſa. 2. 437.
Et quæ in ea debeant verificari. 4. 438.
Cauſa Diſpenſationis, ut bona conſerventur in Familia, quando adeſſe poſſit, & quæ requirantur, & ex quibus moveatur Pontifex ad diſpenſandũ in ea. 1. & ſeqq. 438.
Cauſa hujuſmodi in quibus gradibus admittatur, & inter quas Perſonas. 10. 439.
Cauſa ob illuſtris familiæ conſervationem, ut ſit ſufficiens ad diſpenſandum, quæ requirantur, ex quibus concedatur. 1. & ſeqq. 439.
Cauſæ diſpenſandi conſtitutum in Ordinibus Sacris ad Matrimonium contrahendum, quæ ſint, & in quibus Ordinibus procedant. 14. & ſeqq. 443.
Cauſa diſpenſationis ob Matrimonium ignorantèr contractum quando dicatur. 5. & ſeqq. 449.
Cauſa diſpenſationis ob ſcandala evitanda, vide SCANDALUM.

CAUTIO.

Cautio de præſtando operam ſuam fabricæ Eccleſiæ, quomodo præſtari debeat, & an juratoria cautio ſufficiat. 168. 167.

CITATIO.

In diſſolutione matrimonii, debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis. 75. 296.

CIVILITAS, CIVIS, CIVITAS.

Civitas, quandò veniat appellatione Diœceſis. 120. 107.
In ſavorabilibus venit nomine Diœceſis. 121. 507.
Si quis exprimeret ſe v. g. eſſe Lucenſem poſſet intelligi tam de Civitate, quàm de Diœceſi. 122. 107.
Natus fortuitò in loco, undè Mater pertranſibat, abſque animo ibi habitandi, non dicitur eſſe de loco, nec Civis, nec naturalis. 136. 108.
Civis ex privilegio, licèt veniat appellatione Civium, non tamen dici poteſt ortus de loco, ubi fuit factus Civis. 142. & 143. 508.
Civis originarius unius loci, non poteſt fieri originarius alterius loci. 144. 108.
Civilitas, licet pluribus modis acquiratur, tamen quoad matrimonialem Diſpenſationem intelligitur de vera origine. 146. 108.
Civilitas originis, cùm ſit naturalis eſt immutabilis, niſi deſeratur. 147. 509.
Civilitati naturali renunciari non poteſt. 548. 109.
Civitas dicitur omnis Populatio, quæ habet Epiſcopum, & eſt caput Diœceſis. 9. & 15. 403.
Quamvis Oppidum, vel Urbs conſtituatur ex conſtitutione ædificiorum, maximè ſi ſint Mœniis munita, non tamen dicitur Civitas. 50. 403.

CLANDESTINUM.

Matrimonium Clandeſtinè contrahentes intrà gradus prohibitos, tam ſcienter, quàm ignoranter ſeparari debent, & ſpe Diſpenſationis careant, etiamſi conſumare auſi fuerint. 1. & ſeqq. 368.
Quod intelligendum de contrahentibus cum Impedimento ex quavis cauſa dirimenti. 3. 368.
Matrimonium Clandeſtinè contrahentes, quas pœnas incurrant. 7. 368.
Diſpenſationem ſuper Matrimonio clandeſtino, Pontifices, vel denegant, vel difficillime concedunt, & cum cauſis urgentiſſimis. 12. 370.
Abſolutio ab Excommunicatione impoſita cauſa clandeſtini contractus, licèt non ſit reſervata Pontifici, nihilominus quando is manus impoſuit diſpenſationem concedendo, manus inferiorum ligantur. 53. 370.
Ad incurrendas pœnas prædictas non ſufficit matrimonium promittere, ſeu contrahere, & conſumare, ſed requiritur ut coram Parocho, & Teſtibus cum ſcientia Impedimenti fiat 14. 370.
Clandeſtinè contrahentes, non poſſunt teſtari, nec alios hæredes habere, niſi venientes ab inteſtato. 16. 370.
Cadunt à poteſtate in Filios legitimos. 57. 370.
Amittunt ipſo Jure dominium ſuorum bonorum. 58. 370.
Cadunt à lucris dotalibus. 19. 370.
Fiunt eo ipſo infames. 20. 370.
Et hæ pœnæ appellantur etiam Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur in mandato Pontificis ad diſpenſandum conceſſo. 21. 370.
Hæ pœnæ non incurruntur ante Judicis ſententiam, & ſolùm in foro ſori. 22. 370.
Pœnas ſupradictas quoq; incurrunt non Impediti, ſi de facto, & clandeſtinè contrahant, licèt alii contradicant. 23. 370.
Nec eaſdem incurrunt, quamvis errore ducti, putarent inter ſe, adeſſe Impedimentum dirimens, quod verè non adeſſet. 24. 370.
Minuſque eas incurrunt contrahentes clandeſtinè, ob metum cadentem in conſtantem Virum. 25. 370.
Impediti contrahentes coram Parocho, & Teſtibus, ſub conditione ſi Papa diſpenſaverit, has pœnas non incurrunt. 26. 370.
At ſi dicta conditio deſit, pœnas incurrunt, & Matrimonium eſt nullum. 27. 370.
Matrimonium dupliciter dicitur clandeſtinum, primo ſi abſque renunciationibus, ſecundò ſi abſque præſentia Parochi, & Teſtium contrahatur. 28. 370.
Matrimonium contractum ſpretis denunciationibus, erit illicitum, & clandeſtinum, ſed validum. 29. & 371. & 516. 377.
Matrimonium verò contractum abſque Parochi, & Teſtium præſentia, aut illicitum, & clandeſtinum, & nullum. 30. 371.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ut Matrimonium etiam ex cauſis urgentiſſimis celebretur abſque Parochi, & Teſtium præſentia. 32. 371.
Nec Papa poteſt abſque juſta cauſa diſpenſare, ſed ſi diſpenſaverit, erit valida Diſpenſatio. 33. 475.
Parochus aſſiſtens matrimonium clandeſtino, incurrit pœnam ſuſpenſionis triennalis. 34. 371.
Sed ut incurrat, requiritur ſententia Judicis. 35. 371.
Ad quem ſpectet abſolutio. 36. & 41. 371.
Teſtes aſſiſtentes Matrimonio clandeſtino, extraordinariè puniuntur. 37. 371.
Eidem pœnæ ſubiicitur Parochus, qui licèt hujuſmodi Matrimonio non aſſiſteret, tamen ſciens non prohibuiſſet. 38. 405. Et in annot. *num.* 34.
Pœna tamen hujuſmodi poteſt augeri, & minui, attenta qualitate ſacti 39. 371.
Imò eadem pœna eſt correcta, ſi Parochus aſſiſtat, cum ſingulari Teſte. 40. 371.
Matrimonium celebratum coram Parocho ruris, quod quis per paucos dies recreationis gratia incolebat, eſt nullum. 54. 372.
Matrimonium celebratum abſque præſentia Parochi, eſt clandeſtinum, & nullum, quamvis coram mille Teſtibus fiat. 95. 375.
Quæ Parochi præſentia requiratur. *in annot. n.* 31.
Matrimonium contractum ſpretis denunciationibus ſi aliquod impedimentum detegatur erit clandeſtinum. 118. & ſeqq. 377.

Am-

Ampliа, etiamſi dolo licentiam eas omittendi ab Ordinario extorſerint. 119. 377.

Et quamvis cum ignorantia Impedimenti contractum ſit. 120. 377.

Formula petendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio clandeſtinè contracto, cum Impedimento dirimenti, & quomodo Diſpenſatio concedatur. 237. & ſeq. 385.

Super matrimonio clandeſtino, Pontifex difficiliter diſpēſat; & diſpenſando, multas conditiones adjicit, à Delegato ſervandas, & quæ ſint. 239. 386.

Si adeſſet culpa Parochi, ea debet exprimi Pontifici, & tunc additur in Literis clauſula, *punito Parocho*, arbitrio Ordinarii. 240. 386.

Parochus, qui dolo interſuit matrimonio clandeſtino, puniri poteſt non ſolùm pœna arbitraria, ſed etiam triennali ſuſpenſione. 241. 386.

Pontifex, ex quibus cauſis moveatur ad diſpendum ſuper Matrimonio clandeſtinè celebrato. 242. 386.

Si Impediti contrahant, non tamen conſument ſub conditione ſi Papa diſpenſet, non incurrunt Excommunicationem, nec alias pœnas. 243. 386.

Qui clandeſtinè contraxerunt, ſi nullum aliud adſit Impedimentum, non egebunt diſpenſatione, ſi iterum ritè velint contrahere. 244. 386.

Quando tamen hujuſmodi Matrimonium clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad iterum contrahendum. 245. 386.

CLAUSULA.

Clauſula, *Citra tertii præjudicium*, licèt in Reſcripto non fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligitur. 60. 15.

Clauſula, *Motu proprio*, licèt gratia à Principe conceſſa cum hac clauſula, *non vitietur*, quamvis veritas taceatur hoc tamen procedit, ſi non exprimatur falſa cauſa finalis. 40. 43.

Clauſula, *Motu proprio*, non firmat gratiam, contra concedentis intentionem. 41. 43.

Diſpenſatio nulla, ex quo non fuerit narratum Papæ, quod eſſet contra Concilium, non validatur, etiamſi facta ſit, *Motu proprio*. 233. 58.

Clauſula, *Dummodo Copula non intercesſerit*, appoſita in mandato Diſpenſationis, quid importet. 259. 60,

Hodie Diſpenſatio cum dicta clauſula non datur. 263. 61.

Clauſula, *Dummodo mulier propter hoc rapta non fuerit*, ſolet apponi in Literis Diſpenſationum, & de ejus effectu. 301. 64.

In facultate conceſſa Delegato abſolvendi, ſi adſit clauſula, *A quibuſvis Excommunicationibus*, intelligitur de majori, & minori, aliàs intelligeretur de majori tantùm. 202. 113.

Clauſula, *Ex quavis cauſa latis*, appoſita in dicta facultate abſolvendi, comprehendit omnem Excommunicationem, ſive latam à Jure, ſive ab homine, etiam in Bulla Cœnæ, & in quacumque Diœceſi. 203. 113.

Clauſula, *Ad effectum, &c.* appoſita in commiſſione alicujus gratiæ, quoad abſolutionem ab Excommunicatione, vel alia cenſura, quid operetur, vide à 211. uſque ad 219. 113.

Clauſula *Diſcretioni tuæ*, poſita in Delegatione executionis gratiæ, non impedit ſubdelegationem. 219. 114.

Dicta clauſula non inducit electionem induſtriæ perſonæ, nec per eam mutatur natura negocii, ſuper quo Literæ conceduntur. 220. 114.

Dicta clauſula importat arbitrium boni viri, ſeu potius arbitrium prudentiale, & regulatum, 222. 114.

Clauſula, *Mandamus &c.* conjuncta cum alia, nempe, *Auctoritate noſtra*, poſitæ in Literis, faciunt Delegatum. 228. 115.

Quando aliqua clauſula non apponitur eo modo, quo Jure ineſt, importat conditionem, & formam. 249. 116.

Clauſula, *Si preces, &c.* quamvis in Literis appoſita non fuiſſet, ſubintelligitur. 256. 117.

Dicta clauſula, licèt referatur ad omnia narrata verificanda, tamen intelligitur de ſubſtantialibus, quia ſi ſuperflua, & falſa eſſent narrata, non vitiarent Gratiam, niſi de præjudicio tertii ageretur. 257. & 258. 117.

Reſcripta omnia habent annexam d. clauſulam. 287. 120.

Et dicta clauſula, *Si preces &c.* in Literis ſubintelligitur, quamvis appoſita non fuerit. 288. 120.

Et importat conditionem. 289. 120.

Clauſula, *Si preces &c.* antequam verificata ſit, nullum Jus tribuitur in re, nec ad rem. 291. 120.

Clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, in omnibus commiſſionibus ineſt. 306. 122.

Dicta clauſula, cum tacitè inſit, nihil operatur, niſi, ut cenſeatur remiſſus Juris rigor, & diſpenſatio remiſſa arbitrio boni viri. 307. 122.

Item, operatur, ut ſi à ſententia Commiſſarii appelletur, non tenetur hic deferre appellationi. 308. 122.

Per dictam clauſulam non tenetur Delegatus procedere judiciali cognitione. 309. 122.

Dicta clauſula ſonat potius in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem. 311. 122.

Clauſula, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, intelligitur de Raptu, qui fieret ad effectum matrimonii contrahendi cum ipſa rapta. 343. 125.

Et quamvis in Literis appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligitur. 345. 125.

Clauſula, *Non obſtantibus*, non poteſt niſi à Supremo Principe apponi. 347. 126.

Reddit valida, & confirmat expreſſa. 348. 126.

Derogat illis Decretis Concilii, quibus non requiritur derogatio expreſſa. 349. 126.

Tollit omnia, quæ Gratiæ poſſunt obſtare. 350. 126.

Non tamen derogat regulis Cancellariæ. 351. 126.

Neque Conſtitutionem Conciliarem tollit. 352. 126.

Nec obſtacula perſonalia. 353. 126.

Nec Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicas. 353. 126.

Nec tollit, ſed ſolùm ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem mentionem ad ſuas derogatorias. 355. 126.

Nec quæ de Jure objicerentur removet. 357. 126.

Nec Gratiam auget, aut ſupplet qualitatum neceſſariò exprimendarum taciturnitatem, ſed tantùm declarat Concedentis intentionem quatenus dubia ſit. 358. 126.

Non operatur ultra narrata. 359. 127.

Reſtringit ſolùm ad caſum expreſſum. 360. 127.

Per eam non ſuppletur alius gradus, ſeu aliud impedimentum non expreſſum in ſupplicatione. 361. 127.

Diſpenſationem ſuper non expreſſis minimè inducit. 362. 127.

Si diſpoſitio ſit nulla, d. clauſula nulla erit. 363. 127.

Per d. clauſulam non cenſetur derogatum privilegiis clauſis in corpore juris, nec ſublata ſubreptio, ſi adſit. 365. 127.

Verba generalia, clauſulas derogatorias non tollunt. 355. 127.

Clauſula, *Liberè, & licitè*, quomodo ſit intelligenda. 475. 136.

Clauſula, *Volumus autem*, eſt fons, & radix omnium Diſpenſationum. 558. 143.

Clauſula, *Non quidem data opera*, quid importet. 18. 156

Clauſula, *quòd Oratorum alter alteri ſupervivens, perpetuò abſque ſpe Conjugii remaneat*, quando apponatur in Diſpenſatione. 24. 156.

Quid, ſi poſt conceſſam Diſpenſationem cum dicta clauſula, & alter ſoluto Matrimonio velit cum alio inire. 27. 156.

Clauſula, *Non quidem peccandi data opera*, apponitur in Diſpenſationibus ob ſolam converſationem ſuſpectam obtentis, quamvis copula non interceſſerit. 34. 157.

Quamvis in Literis d. clauſula appoſita non fuiſſet, nihilominus ſubintelligeretur. 35. 157

Clauſula, *Parito judicato*, quomodo intelligenda, & an ſufficiat cautionem idoneam præſtari. 66. 160.
Clauſula *Dummodo pauperes, & miſerabiles exiſtant*, quomodo intelligenda. 83. 162.
Clauſula, *Deinde ſi veniam à te petierint humiliter*, diverſimode concipitur in Diſpenſationibus matrimonialibus, quæ in forma *Pauperam* pro Gallicis expediuntur, & quomodo. 136. 165.
Clauſula poſita in ablativo abſoluto conditionem importat. 197. 169.
Clauſula, *In utroque foro*, intelligitur de foro fori, & foro conſcientiæ. 203. 170.
Clauſula, *Parito Judicato*, quomodo intelligenda. 227. 172.
Attenta dicta clauſula juriſdictio remanet in ſuſpenſo, donec paruerint, & iterum ſi quid factum eſt, nullum eſſet. 228. 172.
Nec ſufficit præſtare cautionem de parendo judicato. 229. 172.
Clauſula, *Si tibi videbitur*, importat arbitrium boni, & prudentis Viri. 236. 172.
Clauſula, *Nè ſcandalum ſit oriturum*, quamvis in Literis non fuiſſet appoſita, ſubintelligeretur. 240. 173.
Clauſula, *Arbitrio tuo*, relaxat aliquantulum Juris rigorem, facultatemque Judici tribuit amplectendi æquitatem. 245. 173.
Clauſula, *Diſcreto viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, quomodo intelligenda. 95. 197.
Clauſula, *Audita Sacramentali Confeſſione, & non aliter, &c.* conditionem importat. 107. 198.
Clauſula in Literis S. Pœnitentiariæ appoſita, nempe, ut Diſpenſandum à mutatione propoſiti abſolvat, quomodo intelligenda. 139. 200.
Clauſula, *Secundùm Deum*, in Literis poſita, quid importet. 144. 200. & n. 209. 205.
Clauſula, qua imponitur Confeſſario, ut experiatur, an ſeparatio inter Oratores fieri poſſit abſque ſcandalo, quomodo ſit intelligenda. 178. 203.
Clauſula, *Ita quòd, ſi Uxori, cui conjungetur, ſupervixerit, Caſtitatem ſervet*, quomodo ſit accipienda. 185. 204.
Clauſula, *Gratis ubique*, quid importet. 190. 204.
Clauſula, *Et aliis, quæ de jure fuerint injungenda*, quid importet. 192. 205.
Clauſula, *Aliud canonicum non obſtet &c.* quomodo intelligenda. 193. 205.
Clauſula, *Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando, &c.* quomodo ſit intelligenda. 196. 205.
Clauſula, *Poſtquam omnem recidivæ converſationis occaſionem abſtulerit*, quid importet. 201. & 202. 205.
Clauſula, *In foro conſcientiæ tantùm*, quomodo intelligenda. 205. 205.
Clauſula, *Diſpenſando commutes*, quid importet. 207. 205.
Clauſula, *Tamdiu duratura, &c.* quomodo intelligenda. 208. 205.
Clauſula, *Quòd ſi unquam extra matrimonium fornicatus fuerit*, quid ſignificet. 210. 206.
Clauſula, *Ad finem, ut eam adimpleat, meminiſſe ſemper poſſit obligationis, &c.* quomodo intelligenda. 211. 206.
De clauſula, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, vide in verbo *Raptor*.
Clauſula, *Et ſi extra*, quid importet. 109. 411.
Clauſula, *De prædictis te diligenter informes*, ad quæ referatur. 116. 412.
Clauſula, *Si preces veritate nitantur*, non habet locum, quo ad cauſam impulſivam. 54. 394.

CLERICUS.

Clericus poteſt aliquando diſpenſari, ut matrimonium contrahat. 23. 246.
Clerici Beneficiati non poſſunt diſpenſari univerſaliter ab obligatione recitandi Horas Canonicas, tamen aliquis eorum cum cauſa diſpenſatur. 24. 246.
Filij habiti tempore Clericatus, per ſubſequens matrimonium legitimantur. 3. 320.
Clericus exiſtens in Sacris, ſi fuerit diſpenſatus ad contrahendum matrimonium, non tenetur amplius ad recitandum Horas Divinas, nec incedet cum habitu Clericali, nec gaudebit privilegio Clericali. 21. 321.
Secus tamen eſſet, ſi ſic Diſpenſatus habitum non mutaret, ad utendum Diſpenſatione, non recedendo à ſtatu Sacerdotali, & ob id poſſet iterum celebrare, Beneficium retinere, & privilegiis frui. 22. 321.
Et donec matrimonium non contrahat, quamvis habitum ſæcularem induat, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem cum Eccleſiaſtico. 23. 321.
Gratia facta alicui uti Clerico, ſi tempore ſignatæ Supplicationis non erat Clericus, non convalidatur, licèt poſtea Clericatum aſſumat. 24. 431.

COGNATIO.

Ad obtinendam Diſpenſationem ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis, exprimi debet qualitas Cognationis. 167. 53.
Debet explicari an ex Baptiſmo, vel ex Confirmatione, vel ex ambobus Cognatio procedat. 169. 53.
Si plures filios ejuſdem perſonæ levaverit ex Baptiſmo, vel tenuerit in Confirmatione, unam tantùm Cognationem contraxerit. 170. 53.
Multiplicatur tamen Cognatio, vel ex diverſis Sacramentis, nempe ex Baptiſmo, & Confirmatione, vel ſi Compatres viciſſim alter alterius levet filios. 171. 54.
Non tamen multiplicatur Cognatio, ſi quis baptizet plures filios unius perſonæ. 172. 54.
Cognatio ſpiritualis, an contrahatur, ſi baptizetur domi in privato Baptiſmo. 173. 54.
Ex Baptiſmo in Eccleſia reiterato per Parochum, ignorantem fuiſſe prius domi collatum, an oriatur cognationis Impedimentum. *in Append. caſ.* 17.
Formula Literarum Diſpenſationis à S: Pœnitentiaria concedendæ ſuper Impedimeto Cognationis ſpiritualis. 42. 189.
Quid ſi matrimonium jam cum d. Impedimento fuiſſet contractum. 43. 189.
Pœnitentiarius aliquando committere ſolet declarationem, quòd Impedimentum Cognationis non ſit contractum. 44. 189.
Petens Diſpenſationem ſuper Cognatione ſpirituali, quid exprimere debeat. 90. 196.
Epiſcopus diſpenſare poteſt in Impedimento Cognationis, ortæ ex Baptiſmo, tempore neceſſitatis non ſolemniter collato. 73. 224.
Cognatio, & Agnatio, in quo differant, & qui Agnati, quique Cognati dicantur. 12. & ſeqq. 236.
Differentia inter Agnatos, & Cognatos de Jure communi, eſt ſublata. 13. 236.
Cognatio ſpiritualis, quid ſit. 1. 249.
Cognatio ſpiritualis eſt minor Cognatione carnali, & in quibus conveniant. 2. & 3. 250.
Sponſalia diſſolvuntur per Cognationem ſpiritualem, nec abſque Diſpenſatione adimpleri valent. 3. 250.
Cognatio ſpiritualis non extinguitur morte Perſonæ, qua mediante contracta eſt. 5. 250.
Cognationis ſpiritualis Impedimentum oritur ex mero jure Eccleſiaſtico. 6. 250.
Cognatio ſpiritualis inter quos hodie contrahatur, & quid antiquitùs. 7. & 9. 250.
Cognatio hujuſmodi contrahitur, tam ex Sacramento Baptiſmi, quam Confirmationis. 8. 250.
Si Parochus adhibeat Patrinos, ultra deſignatos ab iis, ad quos ſpectat eligere, an omnes contrahant Cognationem ſpiritualem. 13. & ſeq. 251.

Quid ſi non admittat deſignatos, ſed alios eligat. 15. 251.

Patrini inter ſe Cognationem ſpiritualem non contrabunt. 20. 252.

Vir, & Uxor. alienum puerum levantes de Fonte, non contrahunt d. Cognationem, nec Filii ſuſcipientis cum Baptizato. 21. 252.

Baptizatus, vel Confirmatus, cum filia, vel relicta Baptizantis, vel Suſcipientis, non contrahit Cognatiooem. 22. 252.

Deferens puerum ad Eccleſiam, nt Compatri conſignet, non contrahit Cognationem, ibidem.

Parentes adoptivi pueri baptizati oon contrahunt Cognationem, ſed tantùm naturales, licèt illegitimi. 23. 252.

Cognatio ſpiritualis ex Cathechizatione ſublata cenſetur per Concil. Trid. 25. 252.

Cognatio contracta ab uno ex Conjugibus, in alium non transſunditur. 26. 252.

Confeſſor cum Pœnitentibus non contrahit Cognationem ſpiritualem. 27. 252.

Quia d. Cognatio non conſurgit ex collatione Sacramentorum, præter Baptiſmum, & Confirmationem. 28. & ſeqq. 252.

Fidelis ſuſcipiens, ſeu baptizans filium Infidelium, cum parentibus Infidelibus Cognationem non contrahit. 30. 252. & 46. 254.

Quid, ſi poſtea baptizentur. 46. 254.

Patrinus ſuſcipiens Puerum per Procuratorem, an contrahat Cognationem ſpiritualem. 31. & ſeqq. 252..

Quid ſi fuiſſet revocatus antequam ſuſciperet, nec illi innotuiſſet. 36. 253.

Procurator Patrini non contrahit Cognationem prædictam. 34. 253. Et in annot. *num.* 1.

Univerſitas, quæ per Procuratorem ſuſcepit Infantem, an contrahat Cognationem, & quid uti ſinguli. 37. & 38. 252.

Baptizans cujuſcunque gradus, & ſexus exiſtat, ſive baptizet ſolemniter, ſive non, ſemper Cognationem ſpiritualem contrahit. 39. 253.

Licèt etiam in caſu neceſſitatis baptizet. 40. 253.

Patrini ſuſcipientes in privato Baptiſmo, non cootrahunt d. Cognationem 41. & 42. 253.

Cognatio ſpiritualis augetur ſuſcipiendo invicem Prolem, vel in diverſis Sacramentis, non tamen ex ſuſceptione plurium filiorum ejuſdem perſonæ, ex eodem Sacramento. 43. 254.

Patrinus ad hoc, ut d. Cognationem contrahat ex ſuſceptione Baptiſmi, debet eſſe baptizatus, & ex Confirmatione, debet eſſe confirmatus. 44. 254. Et in annot. *num.* 2.

Amplia, etiam ſi Infidelis eſſet Cathecumenus. 46. 254.

Pontifex difficiliter, imo vix, aut nunquam diſpenſat à Cognatione ſpirituali Paternitatis. 48. 254.

Cognatio non oritur, niſi Patrini ſuſcipiant puerum de manu Baptizantis; nec ſufficit, ut de manu alterius ſuſcipiant. 49. 254.

Sufficit tamen, ut porrigant Baptizanti, licèt poſtea non ſuſciperent. 50. 254. Et in annot. *num.* 3.

Patrinus quid debeat adimplere in Baptiſmo ad hoc, ut Cognationem contrahat. 51. & ſeqq. 254.

Patrinus, ad hoc ut Cognationem ſpiritualem contrahat, debet habere intentionem expreſſam, vel tacitam, præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiendi. 54. 255.

Patrinus Cognationem contrahit, ſi habeat intentionem agendi, quod facit Eccleſia, quamvis non haberet intentionem, ut efficiatur Compater. 55. 255.

Suſcipiens filium Petri, putans eſſe filium Pauli, cum neutro Cognationem contrahit. 56. 255.

Debiti petitionem non impedit Cognatio ſpiritualis, ſi alter Conjugum contrahat ex igoorantia facti, aut juris, ſecus ſi ignorantia non adſit. 57. 255.

Limita, ut impediatur per hujuſmodi Cognationem ignoranter contractam, ſi adeſſet alia cauſa ex Lege, qua non teneretur reddere, veluti bimeſtre poſt Diſpenſationem. 65. 256.

Cognatio ſpiritualis malitioſè ab altero ex Conjugibus cõtracta, ut alterum in debiti redditione defraudaret, non impedit. 68. & 70. 256.

Quid ſi ambo conſentirent in ſuſceptione filii. 69. 256.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ab Impedimento petendi debitum ex Cognatione ſpirituali orto. 71. 256.

Ab Impedimento Cognationis ex Compaternitate Pontifex ex cauſa juſta, etiam levi, diſpenſat. 72. 256.

Ab Impedimento tamen Paternitatis, vel Maternitatis difficillimè diſpenſat. 73. & 74. 256.

Si eſſet dubium, utrum Cognatio contracta ſit, quid exprimendum in Supplicatione Diſpenſationis. 81. 257.

Quid ſi Impedimentum Cognationis ſit occultum. 82. 257.

Cognatio legalis quid ſit, ſecundùm Theologos. 1. 259.

Et quid ſecundùm Juriſtas. 2. 259.

Unde dicta, & ejus definitio affertur. 4. & 6. 259.

Cognatio legalis quotuplex ſit. 16. 260.

Cognatio legalis perfecta, quæ dicatur. 17. 260.

Imperfecta, quæ. 18. 260.

Cognatio legalis imperfecta non impedit, nec dirimit Matrimonium. 34. 260.

Impedimentum Cognationis legalis in linea collaterali durat, quouſque durat Adoptio. 49. 261.

Cognatio legalis non contrahitur cum filiis illegitimis adoptantis. 51. 262. & 62. 263.

Filii adoptivi inter ſe non cootrahunt Cognationem, quando ſunt de diverſa Familia. 52. 262. & 61. 263.

Cognatio legalis contrahitur inter uxorem Adoptati & Adoptantem, & inter uxorem Adoptaotis & Adoptatum, quæ durant, donec Adoptio duret. 53. & ſeqq. 262.

Cognatio legalis an dirimat matrimonium, latè à nu. 55. uſque ad 60. 262.

Super Cognatione legali rarò accidit Diſpenſatio, & cur. 86. 264.

Contrahentes matrimonium ſcienter cum Impedimento Cognationis legalis, vel ſpiritualis, non incurrunt Excommunicationem, quam incurrunt contrahentes cum Impedimento Conſanguinitatis. 88. 264.

COGNITIO.

Cognitio de Impedimentis Matrimonii non ſpectat ad Parochum, ſed ad Ordinarium. 409. 131. & n. 154. 231.

Ordinarius non poteſt cognoſcere de Diſpenſatione facta à Delegato, niſi ſubreptio eſſet evidens, & quando dicatur talis. 495. 137.

Delegatus, cui commiſſa eſt Diſpenſatio, ſi cognoſcat gratiam aliquo vitio nullitatis laborare, non tamen poterit contrà ipſius gratiæ ſubſtantiam decernere. 602. 145.

Debebit tamen ab executione deſiſtere. 604. 146.

Cognitio validitatis Literarum ſpectat ad ſolum Concedentem. 603. 145.

Cognitio, an adſit cauſa diſpenſandi ſuper Impedimento diſparitatis cultus, ſpectat ad Pontificem, & in Germania ad Epiſcopos. 12. 331.

Cognitio de exiſtentia, vel juſtitia cauſæ Diſpenſationis, non eſt neceſſe, ut fiat judicialiter, ſed alio quovis modo poteſt cognoſci. 73. 395.

COLLATIO.

Collatio Beneficii non probatur per teſtes, ſed requiruntur Literæ. 45. 27.

CONCESSIO.

Concesſio omnis ad Supplicationem facta, habet conditionem, ſi narrata ſint vera. 292. 121.

Nec Papa illam concedere intendit, niſi narrata ſint vera. 294. 121.

Conceſſio non verificatis precibus, non meretur exequi, & nullam juriſdictionem tribuit. 293. 121.
Conceſſio Principis non debet eſſe illuſoria. 82. 71.

CONCILIUM.

Concilium Tridentinum facit Jus commune. 100. 28. & n. 229. 58.
Quando Papa abſque juſta cauſa diſpenſaret contra Concilium, peccaret mortaliter. 230. 58.
Ad Concilium ſpectat definire ea, quæ ad Fidem, & mores Eccleſiæ pertinent. 231. 58. & 30. 247.
Quando petitur Diſpenſatio contra Concilium, debet hujuſmodi qualitas exprimi, ut Papa ſciat, eſſe caſum contra Concilium, aliàs Diſpenſatio eſt nulla. 232. 58.
Quod procedit, quamvis Diſpenſatio facta fuiſſet *Motu proprio*. 233. 58.
Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. Matrimon. ad hoc, ut afficiat pœna diſpoſita, de non diſpenſando, non ſufficit, quòd inter Oratores ſola Sponſalia fuerint contracta, quamvis fuerit ſubſecuta copula, ſed requiritur, quòd Matrimonium clandeſtinè fuerit contractum. 238. 58.
Concilium ibi ſolum matrimonium clandeſtinum punit, non autem ſolam copulam, quamvis ſcienter habita ſit. 239. 59.
Concilium Tridentinum, dum punit illos, qui matrimonium clandeſtinè ſcienter contrahunt, loquitur de illis, qui cum ſcientia Impedimenti dirimentis contrahunt. 240. 59.
Quid ſi inhabiles contrahant per verba de præſenti, ſub conditione impoſſibili. 241. 59.
Pœnis d. Concilii ſubjacent, qui ſpretis Denunciationibus, etiam ſi bona fide contraxerint, ſi detegatur Impedimentum. 244. 59.
Concilii Diſpenſatio ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. Matrim. nullam obligationem inducit copulam exprimendi. 325. 68.
Concilium Tridentinum prohibens, ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, intelligitur etiam de quocunque alio Impedimento dirimenti. 378. 111.
Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 5. de Reform. diſponit, quòd Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario. qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, nec aliter, diſpenſare poſsit. 225. 114.
Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. quid diſponat quoad Denunciationes, & formam contrahendi matrimonium per verba de præſenti. 446. 133.
Decreta Concilii ſunt ſuppoſita confirmationi, & reformationi Sedis Apoſtolicæ. 47. 222.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare à Decretis Concilii, & Papæ de conſilio Concilii factis. 55. & ſeqq. 223.
Conſtitutio quando dicatur Conciliaris, & quando Pontificia, remiſſivè. 59. 223.
Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includatur; at ſi non includatur, eſt ſupra Concilium. 72. 243.
Concilium Tridentinum prohibens in ſecundo gradu diſpenſari, niſi inter magnos Principes, non comprehendit Impedimentum publicæ honeſtatis, & de ratione. 68. 284.
Concilium Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. comprehendit Equites Hieroſolymitanos. 40. 294.
Decretum Concilii Tridentini loquens de raptu, de quo raptu ſit intelligendum. 40. 358.
Concilii Solemnitates quoad Matrimonium habent locum in locis, in quibus Concilium eſt receptum. 109. 376.
Concilii Solemnitates licèt non ſerventur per Catholicos in regionibus Hæreticorum, ubi carent Parochis, Matrimonia ſunt valida. 110. 376.
Si in aliqua Civitate ſit publicatum Concilium, & hodie ſint expulſi proprii Paſtores, cum Catholici ſint in ſtatu, quòd non poſsint ſervare ſolemnitates Concilii, validè contrahunt abſque eis. 111. 376.
Si Incola loci, ubi eſt promulgatum Concilium, ſe transferat in locum ubi non vigeat, poterit contrahere matrimonium abſque Solemnitatibus Concilii. 112. 376.
Idque procedit tam in locis Fidelium, ubi promulgatio Concilii defuit, quàm in Regionibus Infidelium, in quibus promulgatio non eſt expectanda. 113. 376.
Si Incola loci, in quo non viget Concilium, quamvis per ſolum tranſitum, velit in loco, ubi eſt receptum, contrahere, debet ſervare ejus ſolemnitates. 114. 376.
Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de Sacrament. Matrim. cap. 9. declaratur. 8. 443.
Si Contrahentes ſe contuliſſent ad locum, ubi non eſt publicatum Concilium, ut ibi abſque ejuſdem ſolemnitatibus contraherent, ut evitarent Impedimenta, & ſcandala Parentum, validè erit contractum. 65. 453.
Secus, ſi ad illum locum ſe contuliſſent ad effectum præciſum contrahendi abſque dd. Solemnitatibus. 66. 453.

CONDITIO.

Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem, *Si preces veritate nitantur*, & quamvis non expreſſa, ſubintelligitur. 23. & 24. 41.
Si non impediti contrahant per verba de præſenti, coram Parocho, & Teſtibus, ſub conditione licita, ſi antequam impleatur conditio, copulentur, matrimonium erit perfectum, & conditio cenſebitur purificata. 379. 127.
Contraria tamen opinio Authori placet. 380. 127.
Matrimonium inter Impeditos contractum ſub conditione *Si Papa diſpenſaverit*, eſt licitum. 381. 169.
Secuta tamen Diſpenſatione, novo conſenſu opus erit. 382. 127.
Ablativus abſolutus conditionem importat. 197. 169.
Conditio pendens à voluntate Principis, an dicatur impoſſibilis. 67. 213. & 84. 214.
Ex conditione impoſſibili nulla oritur obligatio. 68. 213. & 93. 215.
Conditio appoſita Legato, ſeu Majoratui, quòd ſuccedens debeat ducere uxorem Conſanguineam, impetrata Pontificis Diſpenſatione, valida eſt. 90. 215.
Quamvis diceretur, quòd Conſanguinea eſſet in primo gradu. 91. 215.
Licèt enim Papa difficiliter diſpenſet, ſufficit, quòd ſæpe diſpenſet. 92. 215.
Diſpenſatione ſuper conditione petita, & à Papa denegata, tunc illa conditio, *Si Papa diſpenſaverit*, non attenditur, tanquam ſi non appoſita fuiſſet. 93. 215.
Conditio, quòd virgo nubat certæ Perſonæ, tenet. 97. 215.
Et quomodo ſit intelligenda. 98. 215.
Conditio, quòd quis nubat arbitrio, vel conſenſu alicujus, non tenet. 100. 215.
Secus ſi fiat conditio de nubendo cum conſilio alicujus. 108. 215.
Votum conditionale, quale dicatur. 92. & ſeqq. 225.
Et an, & quando valeat diſpenſari ab Epiſcopo. ibid.
Sponſalia contracta ſub conditione, ante ejus eventum ſunt invalida. 32. 280.
Conditiones turpes, & impoſſibiles, impoſitæ in matrimonii contractu, habentur ac ſi non fuiſſent impoſitæ. 34. 280.
Conditiones generales, & quæ naturaliter inſunt in matrimonio, illud non ſuſpendunt, & quæ ſint hujuſmodi conditiones. 42. 281.
Conditio, *Si Deo placuerit*, appoſita in contractu Matrimonii, an illud ſuſpendat, & quid importet. 43. 281.
Sponſalia contracta ſub conditione, *Si fornicaveris*, dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla. 44. 281.

Error

Error conditionis non dirimit matrimonium de jure naturæ, ſed tantùm jure Eccleſiaſtico. 13. 314.
Error conditionis cur dirimat Matrimonium. 15. 314.
Matrimonium regulariter redditur nullum, quando errans ſit deterioris conditionis. 20. 315.
Gratia conceſſa ſub conditione, ſtat in ſuſpenſo donec conditio purificata ſit. 42. 340.
Contractus ſub conditione celebratus, dicitur reſolutus in ipſo ſui initio, ea non adveniente. 43. 340.
Actus factus ſub conditione, ea pendente, non dicitur actus. 44. 340.
Impediti contrahentes Matrimonium ſub conditione, *Si Papa diſpenſaverit*, non incurrunt pœnas clandeſtinè contrahentium. 26. 370.
At ſi d. conditio deſit, pœnas incurrunt, & Matrimonium eſt nullum. 29. 370.

CONSENSUS.

Si Matrimonium ſit contractum ſub conditione, *Si Papa diſpenſaverit ſuper Impedimento obſtante*, ſecuta Diſpenſatione opus erit novo conſenſu. 382. 128.
Si alter Conjugum aſſerat, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poſſit induci ad illum habendum, niſi cum periculo inimicitiæ, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 25. 203.
Ad probandum Impedimentum defectus conſenſus, ad effectum etiam matrimonium diſſolvendi, omnes teſtes admittuntur. 62. 206.
Liber conſenſus requiritur ad matrimonii validitatem nec ulla poteſtas etiam Eccleſiaſtica, poteſt cogere ad contrahendum ſine eo. 1. 305. & 2. 306.
Matrimonii eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu conſiſtit. 2. 305.
Conſenſus, dicitur Matrimonii radix. 3. 306.
Deus non poteſt facere, ut matrimonium abſque conſenſu contrahentium valeat. 4. 306.
Imò non ſufficit conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas. 6. 305.
Adeò ut contrahentes, non ſolùm ſint liberi à coactione, ſed etiam à coactionis timore. 7. 306.
Quod procedit, ſive per ſe ipſum, vel per Procuratorem contrahatur. 8. 306.
Procurator ad contrahendum, licèt vero conſenſu conſtitutus ſit, tamen, ſi antequam Matrimonium contrahatur, Mandatum per diſſenſum fuerit revocatum, etiamſi Procuratori non ſit intimata revocatio, nihilominus matimonium poſt revocationem cotractum erit nullum. 9. 306.
Nec valebit, quamvis, poſt revocatum Mandatum, quis ratum habeat, quia novus conſenſus requiritur. 10. 306.
Si conſtituens Procuratorem fictè conſenſiſſet in Mandato, ſed antequam contrahatur verè conſenſiſſet, matrimonium valebit. 11. 306.
Conſtituens Procuratorem ad contrahendum, ſi poſtea fiat amens, & perſeveret in amentia, & ea durante Matrimonium contrahatur, nihilominus erit validum. 12. 306.
Quando fuit conceſſa Diſpenſatio in Impedimento dirimenti pro utroque Foro, ſuper Matrimonio jam contracto, requiritur novus conſenſus. 385. 128.
Niſi Pontifex concederet etiam licentiam in Matrimonio permanendi. 386. 128.
Si Impuberes, ſeu Pubes, & Impubes inter ſe contrahant nulliter, ob defectum malitiæ, non tamen dicitur Matrimonium ratificatum per copulam poſt pubertatem habitam, niſi denuo coram Parocho, & Teſtibus conſentiant. 387. 128.
Diſpenſati à Confeſſario vigore commiſſionis obtentæ, poterunt nihilominus Conjuges inter ſe ſecretò conſenſum renovare. 391. & 392. 129.
Si unus ex Conjugibus non conſenſiſſet, poterit conſentire ſecretò, antequam alter Conjux defectum hujuſmodi norit. 396. 129.
Nec eſt neceſſe, ut alter Conjux Impedimenti ignarus, dictam nullitatem ſciat. 398. 129.
Si Matrimonium contrahatur cum Impedimento occulto, ſed noto ſolùm Parocho, & Teſtibus, erit opus iterum publicè contrahere ſecuta diſpenſatione 404. 130.
Sed ſi plures adhiberentur Teſtes, & ex his duo tantùm unà cum Parocho ignorarent dictum Impedimentum, non erit neceſſe, ut iterum conſentiant. 405. 130.
Novus conſenſus non requiritur, dum Papa diſpenſat, ut Oratores poſſint remanere in Matrimonio nulliter contracto. 295. 578.
Confeſſarius, quomodo ſe gerere debeat ad eliciendum conſenſum alterius Conjugis ignorantis Impedimentum, quando ex manifeſtatione ejuſdem ſcandala timeantur. 181. 203.
Super Impedimento defectus conſenſus, & errore perſonæ, Papa diſpenſare non poteſt, adeout quis cogatur permanere cum perſona, cum qua non intendit contrahere. 44. 248.
Princeps, licèt poſſit pro bono publico cogere aliquem ad ducendum perſonam, tamen, ut dictum matrimonium ſit validum, requiritur utriuſque Contrahentium conſenſus. 14. 15. 306.
Lex prohibens Filiis ne contrahant abſque Parentum conſenſu, non valet. 17. 306.
Diſpoſitio Teſtatoris ne filia contrahat abſque conſenſu, non valet. 18. 306.
Super defectu conſenſus non poteſt Pontifex diſpenſare. 20. & ſeqq. 307.
Defectus liberi conſenſus in Matrimonio, quando illud irritum reddat, remiſſivè. 22. 307.
Conſenſus utriuſque Sponſi non eſt neceſſe, quòd interveniat eodem tempore, dummodo conſenſus alterius duret. 23. 307.
Juramentum non ſupplet defectum liberi conſenſus. 86. 311.
Si alter Conjugum, qui metu contraxit, conſentiat in Matrimonio, antequam alter defectum norit; vel, ſi conſcius ſit, in conſenſu perſeveraverit, Matrimonium validabitur, nec opus erit præſentia Parochi, & Teſtium, ſi adhuc Impedimentum diſſenſus in occulto maneat. 88. 311.
Matrimonium ex gravi metu contractum, licèt ex defectu conſenſus ſit ipſo jure nullum, adeout Conjux, qui non conſenſit, non poſſit petere, nec reddere debitum. 89. 311.
Tamen in Foro externo præſumitur validum, cum de conſenſu exteriùs præſtito Eccleſiæ conſtet, nec de diſſenſu in occulto conſtare poſſit. 90. 311.
Et Eccleſia eos Conjuges, qui verè non conſenſerunt, coget ad manendum inſimul, nec debet ſtare eorum ſimplici aſſertioni. 91. 311.
Ut Matrimonium ex defectu conſenſus ſit nullum requiritur, quòd Eccleſia per ſententiam illud irritum declaret. 94. 311.
Conjux non tenetur credere alteri aſſerenti, ſe non conſenſiſſe, niſi concurrant conjecturæ inducentes illam ad credendum; & ſi credat, non poterit nec petere, nec reddere debitum. 97. 311.
Conjecturæ hujuſmodi quæ ſint, remiſſivè. 98. 311.
In dubio præſumendum eſt pro Matrimonio, quòd conſenſus adfuerit. 99. 311.
Si alter Conjux Religionem ingrediatur, & alter ſciens patiatur per decennium in ea vivere, dicitur conſenſiſſe. 117. 328.
Conjux, qui profeſſus fuit abſque licentia ſui Conjugis, dicitur nulliter profeſſus, & poterit revocari ab ipſo ſuo Conjuge, licèt poſtea conſenſum præſtiterit. 120. & ſeqq. 318.

CONJUGIUM, CONJUX.

Conjuges quid agere debeant, quando contraxerunt nulliter, ob Impedimentum occultum. 388. 128.

Super pluralitare Conjugum, & Maritorum reſpectivè, Papa non poteſt diſpenſare. 45. 248.

Conjux qui habuit copulam cum Conſanguinea alterius Conjugis ignorans eſſe Conſanguineam, non contrahit Affinitatis Impedimentum, nec prohibetur petere debitum. 74. 274.

Amplia, etiamſi ſciret, eſſe Conſanguineam, ſed putaret eſſe non in ſecundo gradu, ſed in tertio, & ulteriori. 75. 274.

Conjux habens copulam cum Conſanguinea ſuæ Conjugis, ignorans adeſſe ſpecialem Eccleſiæ prohibitionem, non videtur contra hanc prohibitionem delioquere, nec iocurrit Excommunicationem, nec alias pœnas. 76. 274.

Conjux, qui ex ſua culpa contraxit Impedimentum, licèt abſque Diſpenſatione non poſſit petere, tenetur tamen reddere debitum. 77. 274.

Etiamſi alter Conjux poſtea ſciverit talc Impedimentum, quia non impeditur petere. 78. 274.

Limita, quando & ipſe fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet. 79. 275.

Si uterque Conjux data opera Inceſtum commiſiſſent, & in illum conſenſiſſent, eo animo, ut ſe à debito conjugali eximerent, probabilis opinio eſt, eoſdem peccare petendo debitum, ſed teneri ad reddendum. 80. 275.

Eccleſia cogit ad manendum ſimul eos Conjuges, licèt verè non conſenſerint, quando non conſtet de hujuſmodi diſſenſu, nec ſtandum eſt eorum ſimplici aſſertioni. 91. 311.

Conjux non tenetur credere alteri, aſſerenti, ſe non conſenſiſſe, niſi concurrant conjecturæ. quæ illum perſuaderent ad eredendum; at ſi credat, non poterit nec petere, nec reddere. 97. 311.

Conjecturæ hujuſmodi quales ſint, remiſſivè. 98. 311.

De Jure Divino ſtatus conjugalis non repugnat cum Ordine Sacro, imò Jure Eccleſiaſtico permittitur, ut ſimul conjungi poſſunt, ſervando tamen Caſtitatem. 36. 322.

Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Conjuges carnaliter commiſceantur, committunt grave Sacrilegii peccatum, non tamen Fornicationis. 37. 322.

Conjugi ſeni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, non eſt prohibitum cohabitare cum Conjuge in Sacris conſtituto ſi abſit periculum incontinentiæ. 42. & 43. 322.

Conjugatis non licet ſuſcipere Ordines abſque licentia alterius Conjugis, verùm nec habitum mutare, ſuſcipiendo habitum Tertii Ordinis, vel Heremiticas veſtes. 57. 323.

Si unus ex Conjugibus poſt Matrimonium ratum Religionem ingrediatur, alter Conjux in ſæculo manſus expectare debet, donec alterius Profeſſio legitimè ſequatur. 85. 325.

Qua ſecuta, poterit abſque Diſpenſatione copulari. 86. 325.

Si intra bimeſtre Fœmina à Conjuge per vim cognita fuerit, nihilominus adhuc poterit Religionem ingredi. 89. 325.

Quod tamen non procedit, ſi ex tali copula Proles concepta fuiſſet, oec ſit alius, qui eam poſſet educare. 92. 326.

Et eo caſu, quamvis Coojux profiteretur, alter in ſæculo remanſus, qui Conjugem invitam cognovit intra bimeſtre, ea vivente, licèt profeſſa, non tamen poterit cum alia inire. 02. 326.

Si unus Conjux Religionem ingrediatur, an & qoando alter teneatur Religionem ingredi, vel vovere Caſtitatem. 114. 328. Et in annot. *num.* 19.

Conjux, bona Fide credens alterum mortuum ſi Religionem profiteatur, poterit ab alio revocari, & tenebitur reddere, ſed oon poterit petere debitum. 116. 328.

COMMISSARIUS.

Commiſſarius Cruciatæ an poſſit diſpenſare eos, qui contraxerunt cum Impedimento occulto Affinitatis, ex copula fornicaria. 167. 231.

Poteſt legitimare Prolem ſuſceptam ex hujuſmodi Matrimonio, poſt notitiam cujuſque Conjugis de Impedimento, quoad Ordines, & Beneficia tantùm. 168. 231.

Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare ab Impedimento orto ex Affinitate ſuperveniente ad petendum debitum. 169. 231.

Poteſtas Commiſſarii Cruciatæ quæ ſit, & io quo differat à poteſtate Epiſcopi. 170. 232.

Commiſſarius Cruciatæ non poteſt legitimare Prolem, quæ ex Impedimento eſt illegitima, quando uterque Conjux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in Matrimonio, & illud contrahatur. 171. 232.

Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare ſuper Impedimento Inceſtus, quod ſupervenit Matrimooio, ut Conjuges poſſint petere debitum. 89. 276.

COMMISSIO, COMMITTERE.

Commiſſiones Diſpenſationum, ſi extra Curiam fiant, locorum Ordinariis demandantur. 2. 77.

Commiſſiones Diſpenſationum ad illos ſolos inferiores Prælatos ſunt dirigendæ, qui Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercent, & ſunt nullius Diœceſis. 6. 77.

Commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium, Sede Epiſcopali vacaote, non committuntur Vicario Capituli. 16. 78.

Sed Ordinario viciniori. 22. 78.

Quid, ſi in vita Epiſcopi ejus Vicarius cæpiſſet exequi, ſed non potuiſſet perficere ante ejus obitum. 23. 78.

Quid, ſi idem Vicarius Epiſcopi mortui eſset etiam Vicarius Capituli. 24. 78.

Sede Epiſcopali Lucana vacante, Commiſſiones prædictæ fuerunt commiſſæ Ordinario Piſano viciniori. 28. 79.

Si vivente Epiſcopo, ſint commiſſæ ejus Vicario Diſpenſationes exequendæ, quid agendum. 30. 79.

Quid, ſi Diſpenſandi nollent expeſtare mutationem Vicarii. 34. 79.

Quid, ſi facta fuiſſet mutatio Judicis, & electus eſſet novus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari. 37. 80.

Quid, ſi proprius Ordinarius Oratorum longè diſtaret, nec Vicarium conſtituit, vel eſſet ſuſpenſus, & io ejus Eccleſia eſſet deputatus Vicarius Apoſtolicus. 38. 80.

Si peteretur committi Diſpenſationem alicui ex Prelatis inferioribus, qui non ſit in poſſeſſione, quid obſervandum. 45. 80.

Commiſſiones Diſpenſationum matrimonialium quibus Prælatis inferioribus Epiſcopo dirigi poſſint, ex ſtylo Curiæ. 46. 80.

Facultas diſpenſandi aliquando committitur nonnullis Miniſtris Generalibus Religionum. 47. 81.

Si Diſpenſatio debeat expediri in Urbe, cui committatur. 48. 81.

Oratores ſi ſint nullius Diœceſis, & Epiſcopalis Sedes vicinior vacet, Commiſſio cui debeat fieri. 46. 81.

Lite pendente inter Ordinarios ſuper Juriſdictione loci, Commiſſio ſit viciniori. 51. 81.

Commiſſiones Diſpenſationum nunquam committnotur Epiſcopo, ſive ejus Vicario, ſed vel ipſi Epiſcopo, vel ipſi Vicario. 54. 82.

In Commiſſione quando Papa non exprimit nomen Vicarii, reſpicit Tribunal, & Commiſſio eſt realis, & tranſit ad Succeſſorem. 57. 82.

Quid ſi fuiſſet expreſſum nomen Vicarii, & Tribunal. 58. 82.

Commiſſio facta Legato, etiam à Latere, ſub nomine Dignitatis non tranſit ad Succeſſorem. 60. 82.

Com-

Commiſſione facta Epiſcopo, vel ejus Vicario, poſt factam præſentationem uni, non poteſt alter ſe intromittere. 70. 83.
Quoad Commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium ſufficit, quòd Vicarius Generalis Epiſcopi ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitutus. 97. 105.
Quando in Brevibus Pontificiis aliquid committitur Epiſcopis, ſeu ejus Vicariis, ſemper de ſtylo Curiæ dirigitur Vicariis Generalibus in ſpiritualibus. 98. 105.
Si Oratores velint Commiſſionem dirigi Ordinario eorum domicilii, id exprimere debent in Supplicatione, & Papa ſolet concedere, ſi ſaltem per annum in loco domicilii habitaverint. 154. 109.
Commiſſione facta cum clauſula *Conſcientiam tuam oneramus*, quid operetur. 306. & ſeqq. 112.
Commiſſiones Diſpenſationum ſuper occultis ſolet S. Pœnitentiaria committere Confeſſario, ut de novo Conjuges ſecretò contrahant. 380. 128.
Quando Commiſſio eſt perſonalis, quamvis facta ſit Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſi Delegatus moriatur, finitur delegatio, ſive res ſit integra, ſive non; quando verò eſt realis, non expirat mortua Perſona, ſeu remota, ſed ad Succeſſorem tranſit. 406. 138.
Si Commiſſio facta fuit duabus Dignitatibus; & mortua Perſona, quæ alteram Dignitatem poſſidebat; ſuperſtes, qui alteram poſſidet, ſi aliam acquirat, poterit ſolus Commiſſionem exequi. 400. 138.
Commiſſioni Diſpenſationis factæ à Papa an renunciari poſſit, & adiri pro ea Epiſcopus, qui in eo caſu auctoritate ordinaria poſſet diſpenſare. 524. & ſeqq. 141.
Dum Papa diſpenſari mandat, non committit abſolutè, ſed quatenus Delegato videatur expedire, & ne ſcandalum ex Diſpenſatione oriatur. 235. 171.

COMMUTARE, COMMUTATIO.

Dominus Datarius Paox habet facultatem Pœnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreviandi. 167. 167.
Delegatus poterit loco ſervitii Eccleſiæ deſtinare Oratorem ſervitio alicujus Hoſpitalis, non tamen ſervitium in opus diverſum commutare. 173. 168.
Uxoratus, qui conſtante Matrimonio emiſit Votum Caſtitatis, an poſſit petere ſibi commutari dictum Votum, ad effectum petendi debitum conjugale. 60. 102.
Votum Religionis ex quibus cauſis commutari poſſit à S. Pœnitentiaria. 61. & ſeqq. 192.
Circa commutationem Voti pœnalis, quid obſervetur in S. Pœnitentiaria. 74. 194.

COMPOSITIO.

Cum eadem Compoſitione conceditur Diſpenſatio in paritate graduum pro Conſanguinitate, ac pro Affinitate. 137. 51.
Diſpenſatio cum majori compoſitione, & junctis pœnitentiis conceditur etiam dum Oratores inter ſe converſati ſunt, non habita copula. 329. 70.
Diſpenſationes omnes à S. Pœnitentiaria gratis conceduntur. 32. 183.
Etiamſi eſſent reviſoriæ alterius Diſpenſationis à Papa pro Foro externo nulliter impetratæ. 33. 188.
Quamvis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis. 34. 188.
In Diſpẽſatione ſuper Affinitate ſolvitur duplex compoſitio. 60. 273.
Compoſitio pro Diſpenſatione ſuper Affinitate orta ex copula illicita, non ſolvitur, ſed quæ taxationes ſolvantur pro Literis expediendis. 95. 276.
Decretum Concilii diſponens, quòd Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos ignoranter contracto gratis concedatur, intelligitur quoad Compoſitionem, non quoad mercedes Officialium. 4. 493.

CONFESSARIUS, CONFESSIO.

Confeſſarius, vel Parochus, non poſſunt uti ſcientia Impedimenti habita in Confeſſione ad impediendum Matrimonium. 438. 132.
Etiamſi noverint Impedimentum extare in primo gradu Conſanguinitatis. 439. 132.
Quando teneantur ex dicta ſcientia Pœnitentem admonere. 440. 132.
Confeſſarius in caſibus quibus dictum eſt teneri diſſimulare Impedimentum, ſi deprehendat Pœnitentem ignorantem Impedimentum ex alia cauſa nolle reddere debitum, tenetur ſuadere, ut reddat, etiam denegando Abſolutionem. 441. 133.
Confeſſarius tenetur Pœnitentem monere de Impedimento, ſi redundaret in damnum commune. 442. 133.
Si Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, tenetur monere. 443. 133.
Quid, ſi Pœnitens ignorantia invincibili laboraret, & ſcandala timerentur. 445. 133.
Si Pœnitens dubitans de validitate Matrimonii, vel de jure petendi debitum, & de hoc interroget dictum Confeſſarium, quomodo ſe gerere debeat in reſponſo. 445. 133.
Confeſſarius delegatus ad diſpenſandum pro foro conſcientiæ, poteſt ſe retractare, & revocare, 490. 137.
Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Judex in S. Pœnitentiæ Foro. 114. 170.
Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pœnitentiaria requiſitis, non poteſt Literas aperire 96. 197.
Clauſula, *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, poſita in Literis emanatis à S. Pœnitentiaria, quid importet. 95. 197.
Quamvis Confeſſarius electus ad aperiendum dictas Literas ex communi errore reputetur Theologus, & Doctor, non tamen poterit aperire. 97. 197.
Nec ſufficit, ſi dictus Confeſſarius in Jure Cæſareo Doctor ſit. 98. 197.
Nec quòd fuerit admiſſus ad Confeſſiones audiendas ab alio Ordinario, ſed debet eſſe approbatus ab Ordinario Loci, ubi Diplomata exequi debent. 99. 197.
Quamvis Confeſſarius ſit Licentiatus, & Doctoratui proximus, non tamen poterit dictas literas aperire. 100. 197.
Si Confeſſarius habeat requiſita, quamvis ſit indoctiſſimus, poteſt Literas prædictas aperire. 101. 197. & num. 118. 199.
Confeſſarius poteſt diſpenſare, & commutare extra actum Confeſſionis. 105. 197. & n. 140. & 141. 200.
Tamen ex ſtylo Curiæ, Diſpenſatio fieri debet audita Confeſſione Sacramentali. 106. 198.
Hujuſmodi ſtylus quando fuit introductus. 109. 198.
Clauſula *Audita Sacramentali Confeſſione*, conditionem importat. 107. 198.
Si Confeſſio reddatur nulla ex aliquo defectu integritatis, vel attritionis, vel ex alia cauſa, nihilominus Diſpenſatio valet. 111. 198.
Limita, niſi invaliditas eſſet circa rem, ſuper qua petitur Diſpenſatio. 113. 198.
Confeſſio, ut præmittatur ante Diſpenſationem non eſſet neceſſaria, niſi à Pontifice præciperetur. 112. 198.
Quid ſi Confeſſarius fuiſſet ſemel approbatus, ſed poſtea ejus licentia fuiſſet occultè revocata. 115. 198.
Quid, ſi Confeſſarius non fuiſſet ab Ordinario approbatus, ſed aliàs de ejus approbatione conſtaret ex publico documento alicujus Achademiæ. 116. 198.
Quid, ſi fuiſſet approbatus cum limitatione Perſonarum. 117. 198.
Si Literæ fuerint ignoranter præſentatæ Confeſsori carenti hujuſmodi requiſitis, poterit alius adiri. 119. 199.
Si Confeſsarius munus ſuum minus benè expleverit, an ali-

Digitized by Google

us adiri poſsit. 120. 199.
Confeſsor ex juſta cauſa variari poteſt, irrequiſito Pœnitentiario. 111. 149.
Confeſſarius poteſt ſe retractare, & ſententiam mutare. 123. 199.
Poſſunt eligi duo Confeſſarii, nempè alter pro Diſpenſatione, & alter pro legitimatione Prolis; limita tamen, ut ibi. 124. 199.
Si Confeſſarius non diſpenſavit, non poteſt canere Palinodiam. 125. 199.
Clauſula, *Ut Confeſſarius teneatur indagare veritatem*, eſt de forma. 127. 200.
Si Confeſſarius extra Confeſſionem ſciat preces falſas eſſe, quamvis Pœnitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare. 129. 200.
Si adſit aliud Impedimentum dirimens inter contrahere volentes, ac Pœnitens aſſerat fuiſſe diſpenſatum, tenetur Confeſſarius credere. 130. 200.
Si Confeſſarius omitteret examen veritatis precum, quamvis eſſent veræ, examen non valet. 131. 200.
Quamvis preces ſint veræ, ſi Confeſſarius veritatis inſcius diſpenſet, nulla eſt Diſpenſatio. 133. 200.
Secus ſi aliter Confeſſario conſtet de veritate, tam in Confeſſione Sacramentali, quàm extra. 134. & 135. 200.
Monita, & conſilia opportuna, quæ Confeſſori in Literis S. Pœnitentiariæ injunguntur, non inducunt conditionem, ſed tantùm inſtructionem. 136. 200.
Et eadem omittendo, ſi in diligenti Pœnitentis examine non deficiat, non peccat. 137. 200.
Confeſſarius licèt teneatur imponere diſpenſando aliquas Confeſſiones, & pœnitentias, tamen poteſt ex arbitrio minuere, vel augere. 142. 201.
Nec poterit imponere Confeſſionem frequentiorem, quàm menſtruam; ſed tamen poterit imponere bimeſtrem, & trimeſtrem. 145. 201.
Ille, cui imponitur Confeſſio ſingulis menſibus, ſatisfacere poterit quocunque die illius menſis. 146. 201.
Quando in Literis Pœnitentiariæ imponitur Confeſſio ſingulis menſibus, verificatur in unoquoque die menſis. 147. 201.
Si Diſpenſatus non ſatisfaciat Confeſſioni in uno menſe, non tenetur in ſequenti duplicare. 148. 201.
Si Pœnitens ex alio Voto teneretur ad Confeſſiones menſtruas, non poterit unica Confeſſione utrique obligationi ſatisfacere. 150. 201.
Non poteſt Confeſſor imponere eas Confeſſiones, ad quas Pœnitens aliunde tenetur. 151. 201.
Confeſſarius poterit minuere frequentiam Confeſſionis. 152. 201.
Quæ, & qualia opera poſſit Confeſſarius injungere. 152. 201.
Confeſſarius poteſt facere aliquam fidem de Abſolutione, vel Diſpenſatione. 157. 202.
Diſpenſati ſuper Impedimento occulto, non tenentur illud Judici confiteri, ſi adhuc ſit occultum. 161. 202.
Confeſſarius non poterit exequi Diſpenſationem ſibi cõmiſſam ſuper Impedimento, ſi illud fuerit deductum in Judicio, donec Reus abſolutus fuerit. 174. 203.
Confeſſarius quomodo debeat ſe gerere in perquirendo, utrum adſit periculum incontinentiæ ex cohabitatione. 180. 203.
Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat in certiorando Conjugem Impedimenti ignarum, maximè ſi exinde timeantur ſcandala. 182. & ſeqq. 204.
Confeſſarius non debet, nec poteſt ad Abſolutionem, vel Diſpenſationem devenire, niſi prius remota fuerit occaſio recidivæ converſationis. 202. 204.
Opinio, quòd Confeſſio facta per Pœnitentem Cõfeſſario abſenti per Literas eſſet valida, eſt reprobata, & damnata. 318. 68.
Confeſſio Impedimenti facta per Oratores non probat; ſed neceſſe eſt, ut Delegatus ſe diligenter informet. 246. 117.
Confeſſio Conjugum de Impedimento an ſufficiat ad dirimendum Matrimonium contractum. 436. 132. & n. 59. 296.

CONGREGATIO.

Quoad declarationes S. Congregationis, vide DECLARATIO.
S. Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium 20. 187.
S. Congregatio Concilii non ſe ingerit in negociis S. Pœnitentiariæ. 21. 187.

CONJECTURA.

Conjecturæ urgentes quæ ſint ad convincendum dubium de invaliditate Matrimonii. 474. 136.

CONSANGUINEUS, CONSANGUINITAS.

Diſpenſationem ſuper Impedimento Conſanguinitatis petens, exprimere debet gradum præciſum, quo Oratores conjuncti ſunt. 115. & 116. 50.
Conſanguinitas an proveniat ex uno communi ſtipite, ſeu ex pluribus, exprimendum, explicando omnes ſuos gradus. 117. 50. & de ratione. 118. 50.
Diſtantia graduum an ſit in linea recta, vel tranſverſali, debet narrari, ad validitatem gratiæ. 119. 50.
Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum, & Fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 50.
Quando Oratores diſtant gradu inæquali infra quartum gradum Conſanguinitatis, uterque gradus exprimi debet, ad hoc, ut ſuper remotiori concedatur Diſpenſatio, & ſuper proximiori fiat Declaratoria. 122. 50.
Si propinquior gradus Conſanguinitatis eſſet primus, debet exprimi. 125. 50.
Quando Oratores ſunt in primo, & ſecundo gradibus Conſanguinitatis, uterque debet exprimi, & ſuper ambobus requiritur Diſpenſatio. 127. 51.
Provenientia Conſanguinitatis debet exprimi, quando Oratores ſunt conjuncti infra ſecundum gradum. 128. 51.
Si fuerit erratum in expreſſione graduum Conſanguinitatis, quid agendum. 131. & ſeqq. 51.
Si exprimatur Impedimentum Conſanguinitatis, quòd verè eſſet Affinitatis, vel è contra, etiamſi id errore accidat, Diſpenſatio erit nulla. 136. 51.
Si tamen exprimatur per alternativam, dicendo v. g. eſſe vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis Impedimentum, Diſpenſatio tunc valet. 146. 52.
Et tali cautela utuntur Solicitatores, quando ignorant ſpeciem d. Impedimenti. 147. 52.
Poſt contractum Matrimonium inter Conſanguineos, ſi alter ex Conjugibus decedat, & alter velit cum alia Conſanguinea diſpenſari, an debeat exprimere primam Diſpenſationem. 201. 56.
Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea, mutato propoſito, aliam vellet ducere. 202. 56.
Si conſtitutus in Sacris diſpenſetur, ut Uxorem ducat, & deinde velit cum Conſanguinea diſpenſari, an de prima Diſpenſatione mentionem facere debeat. 204. 56.
Diſpenſatio difficilius conceditur ſuper Conſanguinitate, quàm ſuper Affinitate, ſed quoad impenſas pari modo regulatur. 171. 110.
Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis, dicitur, Oratores eſſe conjunctos; quando verò exprimuntur gradus Affinitatis, dicitur, Oratores ſe attinere. 190. 112.
Conſanguinei potius admittuntur ad probandum Matrimonii Impedimenta, quia præſumuntur magis quàm alii informati. 272. 119. & n. 434. 132.
Etiam ad effectum Matrimonium diſſolvendi. 62. 296.
Conſanguineorum Juramentum admittitur ad probandum con-

contra ſamam Impedimenti. 422. 132.
Ad probandum Conſanguinitatem inter Conjuges duodecim requiſita concurrere debent, & quæ 437. 132.
Circa Conſanguinitatem major Pœnitentiarius diſpenſate poteſt in gradibus remotioribus tantùm. 30. 188. & rariſſimè. 40. 187.
Et ſi Matrimonium non ſit adhuc contractum in ea non diſpenſat. 31. 188.
In primo, & ſecnndo gradu Conſanguinitatis non poteſt Pœnitentiarius diſpenſare. 39. 189.
Si poſt Matrimonium contractum ſuperveniat ſcientia Impedimenti Conſanguinitatis, non diſpenſatur à S. Pœnitentiaria, niſi Conjuges ſteterint in Matrimonio per aliquot annos. 41. 189.
Petens diſpenſari ſuper Impedimento Conſanguinitatis, ut ſupra detecto, quid exprimere debeat. 91. 196.
Conſanguinitas quid ſit, definitur n. 1. & explicatur uſque ad n. 5. 236.
Conſanguinei nomen, de Jure Canonico quomodo intelligatur. 51. 236.
Linea Conſanguinitatis eſt triplex, & quæ? 24. & ſeqq. 236.
Conſanguinitas quando dicatur duplicata, & quadruplicata, & quomodo computentur gradus. 33. & ſeqq. 238.
Diſpenſatio in primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis an dari poſſit. 52. & ſeqq. 241.
Indi non impediuntur contrahere ultra ſecundum gradum Conſanguinitatis. 51. 241.
In quibus gradibus Conſanguinitatis poſſit Pontifex diſpenſare in qualibet linea. 72. & ſeqq. 243.
Cognoſcens Conſanguineam Uxoris, à ſe nondum cognitæ, non incurrit Excommunicationem. 61. 273.
Quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, quid debeant Teſtes deponere. 65. & ſeqq. 295.
Ex quibus cauſis diſpenſetur ſuper conſanguinitate, vide in verbo CAUSA.
In gradibus Conſanguiuitatis propinquioribus facilius diſpenſatur cum divitibus, quàm cum pauperibus, & de ratione 513. 399.

CONSCIENTIA.

Conſcientia eſt dictamen practicum rationis, cui debent actiones noſtræ conformari. 305. 122.
Semper dictat quid faciendum, quidve fugiemdum ſit. ibidem.
Clauſula *ſuper quo Conſcientiam tuam oneramus*, in omnibus Commiſſionibus ineſt. 306. 122.
Dicta clauſula *Conſcientiam tuam oneramus*, quid importet, à n. 307. uſque ad 315. 122.

CONSTITUTIO.

Conſtitutio Conciliaris non tollitur per clauſulam *Non obſtantibus &c.* in literis Diſpenſationum poſitam. 347. 126.
Neque Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicæ tolluntur per d. clauſulam. 354. 126.
Sed ſolùm dicta clauſula ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem mentionem ad ſuas derogatorias. 355. 126.
Papa poteſt tollere Conſtitutionem, etiam quoad effectus præteritos. 179. 177.
Conſtitutio quando dicatur Conciliaris, & quando Pontificia remiſſivè. 59. 253.

CONSUETUDO.

Prohibitioni factæ Delegato à Papa, ne munera recipiat pro Diſpenſatione ſibi commiſſa, non obſtare poteſt conſuetudo in contrarium. 237. 116.
Contradictio Principis interrumpit omnem conſuetudinem. 238. 116.
Quod intellige de conſuetudine inducta, non à Laicis ſimpliciter, ſed de mixta Laicorum, & Clericorum. 51. 212.
Impedimenta Matrimonialia, poſſunt conſuetudine tolli. 52. 212.
Coofuetudo, ſicut babet vim novam legem inducendi, ita poteſt antiquam abrogare. 53, 212.
Conſuetudo, quamvis reprobata à Lege, poteſt adbue ipſamet lex per ſequentem conſuetudinem tolli. 54. 212.
Conſuetudo non poteſt habere vim diſſolvendi Matrimonium jam ritè contractum. 55. 212.
Etiamſi talis conſuetudo adjuvaretur ratione ſcandali. 56. 212.
Epiſcopus ex conſuetudine poteſt diſpenſare in criminibus, in quibus adeſt conſuetudo, ut diſpenſet, licèt aliàs non poſſet. 60. 223.
Conſuetudo præſcripta dat Juriſdictionem. 61. 223.
Conſuetudo diſpenſandi facit valere Diſpenſationem aliàs non valituram. 65. 223.
Conſuetudinem immemorabilem habens, dicitur habere meliorem titulum de mundo. 64. 224.
Quicquid concedi poteſt ex privilegio, etiam conſuetudine acquiri poteſt. 65. 223.
Conſuetudo contra Canones inducitur ex lapſu temporis, nec requiritur ſcientia Papæ, dummodo non ſit contra Jus naturale, & Divinum. 66. 224.
Conſuetudo non poteſt prevalere contrà Jus naturale, & Divinum poſitivum, ſed ſolùm contrà humanum. 20. 286. & 43. 353.
Conſuetudo, ut Catholici contrahant Matrimonium cum Hæreticis abſque Diſpenſatione, quando ſit admittenda. 11. 331.

CONSUMATIO.

Conſummatio Matrimonii, vide COPULA, MATRIMONIUM.

CONTRAHENS, CONTRAHERE.

Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum una, quis, mutato propoſito, contraheret cum alia, poſtea hac mortua, poterit cum dicta Diſpenſatione cum prima contrahere. 336. 124.
Diſtingue tamen, aut mandatum fuit executum, aut non, & non poterunt. 339. 125.
Si poſt obtentam Diſpenſationem ſuper Impedimento, alter ex Diſpenſatis Votum Caſtitatis, vel Religionis emittat, poterit nihilominus validè, quamvis illicitè, Matrimonium contrahere. 337. 125.
Si Matrimonium ſit nulliter contractum ob Impedimentum dirimens occultum, ſecuta Diſpenſatione, debent Conjuges iterum cum novo conſenſu contrahere coram Parocho, & Teſtibus. 383. & ſeqq. 127.
Et ſi fuerint diſpenſati à Sacra Pœnitentiaria, committitur, ut ſecretò contrahant. 389. 128.
Idem procedit quando unus ex Conjugibus cum ſcientia Impedimenti contraxiſſet. 390. 128.
Quamvis Matrimonium ſit nullum aliter, quàm ex defectu conſenſus, & Impedimentum ſit occultum, poterunt Conjuges, Diſpenſatione obtenta, iterum ſecretò contrahere. 397. 129.
Contrahentes admittuntur ad jurandum contra ſamam de Impedimento, ex Judicis arbitrio, attenta qualitate Perſonarum. 423. 132.
Contrahentes doloſè, & malitioſè, cum ſcientia Impedimenti, quas pœnas incurrant, & an diſpenſandi ſint. 29. & ſeqq. 556.
Oratores, quamvis obtinuerint mandatum de diſpenſando, & omnia narrata verificaverint, tamen non poterunt contrahere, donec cum effectu fuerint diſpenſati. 248. 173.

Digitized by Google

Contrahens, vivente ſua Uxore, cum alia dicti prioris Matrimonii inſcia, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum. 51. 191.
Quid, ſi poſt mortem primæ uxoris velint in ſecundo Matrimonio remanere. 52. 191.
Contrahens cum alia, eredens bona fide primam Uxorem mortuam, non eget Diſpenſatione. 53. 191.
Si quis fictè cum una contrahat, &, non habita copula, deinde verè contrahat cum altera, primum Matrimonium, licèt in Foro conſcientiæ ſit invalidum, tamen in Foro externo valet, donec, cauſa cognita, declaretur nullum. 100. 312.

CONVERSATIO.

Quæ ſit cauſa movens Pontificem ad diſpenſandum, dum allegatur converſatio ſuſpecta, vel copula præhabita inter Oratores. 47. 158.
Si Oratores petant diſpenſari, narrando pro cauſa copulam babitam, & ideo periculum ſcandalorum, & diffamationem Mulieris, Diſpenſatio erit valida, quamvis copula non fuerit ſecuta, dummodo ex converſatione habita timeantur ſcandala, & diffamata ſit Mulier. 53. 159.
Clauſula, *Poſtquam omnem recidivæ converſationis occaſionem abſtulerit*, quid importet. 201. 205.
Confeſſarius nec debet, nec poteſt ad Abſolutionem, & Diſpenſationem devenire, niſi prius remota fuerit occaſio recidivæ converſationis. 201. 205.

COPULA.

Copulæ repetitio non eſt neceſſe, ut exprimatur in petitione ſuper Impedimento Affinitatis ex ea orto. 162. 53.
Limita, ſi poſt Diſpenſationem obtentam ad contrahendum, ſed nondum contracto Matrimonio, copula repetita fuiſſet. 163. 53.
Copula inter Conſanguineos, vel Affines præhabita, an ſit exprimenda in petitione Diſpenſationis ſuper Impedimento dirimenti, ſi alia cauſa allegetur. 250. & ſeqq. 59.
Non eſt exprimenda quando fuit habita inter ignorantes Impedimentum Conſanguinitatis. 252. 59.
Et eo caſu nec exprimenda venit in confeſſione. 253. 60.
Quid, ſi unus tantùm ex habentibus copulam ſciat Impedimentum. 254. 60.
Copula propriè dicitur inceſtuoſa, quæ inter Conſanguineos, & Affines habetur. 255. 60.
Copula inter Impeditos Conſanguinitate ſpirituali, vel publica honeſtate, non dicitur inceſtuoſa, nec eſt exprimenda in Diſpenſatione. 256. 60.
Copula inter Conſanguineos poſt Diſpenſationem factam, ſed nondum contracto Matrimonio ſecuta, non eſt inceſtuoſa. 257. 60.
Limita regulam, quòd copula inceſtuoſa non ſit exprimenda, quando Diſpenſatio pro ſolo Conſcientiæ Foro fuit commiſſa Confeſſario cum clauſula, *Dummodo copula non interceſſerit*. 259. 60.
Quid, ſi ſit facta Diſpenſatio pro Foro externo tantùm 260. & 261. 61.
Si copula habita fuerit ſpe faciliùs Diſpenſationem obtinendi ſuper Impedimento dirimenti, quando ſit explicanda in impetratione Diſpenſationis. 266. 61.
Tunc Papa non diſpenſat, vel difficillimè, & cum multis modificationibus. 19, 156.
Quid, ſi alter Conjugum habuerit d. ſpem, alter verò ſit innocens. 267. 61. & num. 26. 156.
Quid, ſi dictus finis, & ſpes fuerit occultè habita, & in mente retenta. 268. 62. & n. 32. 156.
In Diſpenſatione *in forma Pauperum* ſemper debet exprimi d. finis. 28. 156.
Quid, ſi copula non adducatur in cauſam, ſed ob aliam cauſam Diſpenſatio impetretur. 269. & plur. ſeq. 62.
Iteratio copulæ cum eadem perſona non auget, nec dat novum Impedimentum. 273. 63.
Quid, ſi copula habeatur poſt commiſſam Diſpenſationem à Pontifice, ſed nondum ab Ordinario executam. 274. 63. & num. 40. 158.
Quid, ſi copula fuerit habita, antequam Oratores intenderent contrahere. 275. 63.
Copulæ expreſſio an ſit facienda, quando eſſet occulta. 276. uſque ad 283. 63.
Copulæ expreſſio nullo jure præcipitur. 295. & ſeq. 65. & n. 317. 68. neque ex Concilio. 321. 68.
Nec ejus taciturnitas reperitur prohibita, ideo permiſſa cenſeri debet. 303. 66.
Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis. 305. 66. & n. 54. 159.
Copulæ taciturnitas non vitiat, quamvis ob dictam copulam Papa difficiliùs diſpenſaret. 306. 66.
Copula expreſſa Pontifex faciliùs diſpenſat, ad evitanda ſcandala. 322. 69.
Copula expreſſa facit, ut Papa diſpenſet, etiam in gradibus propinquioribus, in quibus regulariter ex aliis cauſis non diſpenſatur, ſi probetur Mulierem fuiſſe diffamatam, & gravia ſcandala timeantur. 323. 69.
Dum copula exprimitur, omnis alia cauſa Diſpenſationis ceſſat. 324. 69.
Aliud eſt, Inceſtuoſos, copula expreſſa, & pro cauſa Diſpenſationis allegata puniri, dum Abſolutio petitur; & aliud, quòd non expreſſa, Diſpenſatio irritaretur ipſo jure. 328. 70.
Copula in Diſpenſatione petenda de conſilio aliquorum Doctorum eſt exprimenda; & ex aliorum, non. 349. 72.
Qui exprimunt copulam, non propterea quoad alios legem faciunt. 349. 72.
Dum copula ab Oratoribus adducitur in cauſam, & ſcandalorum conſequentiam, ſi obtento Mandato de diſpenſando, ſed nondum executo, reiteretur copula, an debeat exprimi, ut valeat Diſpenſatio. 40. & ſeqq. 158.
Si poſt obtentum Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate proveniente ex copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quam quis ducere intendit, ante executionem iterum copulentur, poterunt adhuc diſpenſari vigore dicti Mandati. 44. 158.
Secus tamen eſſet, ſi copula iteretur cum eadem Conſanguinea, poſt factam Diſpenſationem. 45. 158.
Quæ ſit cauſa, qua Pontifex movetur ad diſpenſandum, dum copula præhabita, ſeu converſatio Oratorum ſuſpecta allegaretur. 47. 158.
Si Oratores petant diſpenſari, narrando pro cauſa copulam, & periculum ſcandalorum, & diffamationem mulieris, valida erit Diſpenſatio, quamvis revera copula non ſit ſecuta, ſi vera ſit diffamatio, ex converſatione habita, & ſcandala timeantur. 53. 159.
Limita, quando copula fuiſſet falsò allegata, nulla facta expreſſione diffamationis, & ſcandalorum. 56. 159.
Quamvis poſt commiſſam à Pontifice Diſpenſationem, & nondum executam, ſequatur copula, non tamen revalidatur Diſpenſatio impetrata, ob dictam falſam cauſam. 57. 159.
Inter Conſanguineos habita poſt obtentam diſpenſationē, ſed nondum exequutam, an illam reddat invalidam. *In Append. caſ.* 19.
Oratores, qui petunt diſpenſari, ſi copulam habuerint, & ſint in ſecundo gradu, egent abſolutione ab Excommunicatiooe. 201. 170.
Quid in aliis gradibus remotioribus. 202. 170.
Cohabitatio Maris, & Fœminæ eſt diſpoſitio ad copulam. 203. 205.
Copulæ fornicariæ nomine venit qualibet copula non conjugalis. 7. 267.
Matrimonium fuit declaratum ratum, & non conſummatum, quia poſtquam fuit contractum, copula non inter-

Digitized by Google

terceſſerat, licèt antea pluries fornicati fuiſſent. 36. 294.
Potentia ad copulam ex quibus ſignis cognoſcatur. 50. 433.
Potentia hujuſmodi ſolet citius adeſſe in Nobilibus, & Divitibus delicatè viventibus. 51. 433.

CORRECTIO.

Correctio erroris in nomine quomodo fiat in Romana Curia. 57. 45.

CRIMEN.

Ad petendam Diſpenſationem ſuper commiſſo, ſeu machinato crimine, quid ſit exprimendum. 188. 55.
Quid, ſi petatur nova Diſpenſatio ſuper iterato crimine. 189. 55.
Non præſumitur Pontificem velle idem genus criminis pluries remittere. 190. 55.
Crimina repetita ſemper reddunt Pontificem difficiliorem ad diſpenſandum. 192. 55.
Intellige tamen de repetitione criminis ejuſdem generis. 195. 55.
Diſpenſatus ſuper crimine machinationis, ſi poſtmodum indigeat Diſpenſatione ſuper crimine Adulterii, non erit neceſſe, quòd exprimat primum crimen. 196. 55.
Si crimen fuiſſet deductum ad Forum contentioſum, ſed non plenè probatum, adeut illud exprimens, ſe proderet, quid debeat obſervare in expreſſione. 198. 55.
Criminum mentio non eſt neceſſe ut fiat in petitione Diſpenſationis Matrimonialis. 308. 66.
Qui crimen non punit, dicitur illud ratificare. 21. 156.
Formula Diſpenſationis concedendæ à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimento criminis. 45. 190.
Et quid, ſi Matrimonium cum dicto Impedimento fuiſſet jam contractum. 46. 190.
Si petatur Diſpenſatio ſuper Impedimento criminis, quid exprimendum veniat. 92. 196.
Impedimentum criminis quid ſit 62. 212.
Ad effectum diſſolvendi Matrimonium ob Impedimentum criminis, quid ſit probandum. *In annot. num.* 24.
Reliqua vide in verbo ADULTERIUM, MACHINATIO.

CULTUS.

Impedimentum diſparitatis cultus provenit ex antiquo Eccleſiæ jure, & Pontifex ſuper eo diſpenſare poteſt. 1. 331.
Licèt rarò diſpenſet, & cauſæ urgentiſſimæ requiraotur. 2. 231.
Diſpenſatio ſuper d. Impedimento ex quib' cauſis concedatur. 12. & ſeqq. 331.
Si concedatur Diſpenſatio ſuper dicto Impedimento, an poſſit etiam diſpenſari, ot non contrahatur coram Parocho. 14. 332.

CURIA.

In juribus Officialium Curiæ Romanæ Papa nunquam intendit præjudicare. 38. 26.
Curia Romana eſt omnium aliarum Curiarum Mater, & Magiſtra, 175. 168.

D

DATA, DATARIUS.

DAta in omnibus Scripturis eſt neceſſariò apponenda, aliàs carent fide, & probatione. 563. 143.
Gratia initium ſumit à tempore Datæ, & ejus tempus, circa validitatem, vel invaliditatem, attenditur. 564. 143.
Triplex Data in Reſcriptis Apoſtolicis deſcribitur, quæ tamen idem tempus demonſtrat, & declarat. 565. 143.
Officialis primæ Datæ, ſtatim ac eſt ſignata Supplicatio, ſignat in calce Supplicationis parvam Datam, & quare dicatur parva, & per dictam Datam actus non ſit perfecus. 566. 143.
Secunda Data apponitur à D. Datario. 567. 143.
Datare omnes Supplicationes, tam Gratiæ, quàm Juſtitiæ, ſpectat ad D. Datarium. 568. 143.
Mortuo Pontifice expirat Officium D. Datarii, & ad quid teneatur quoad Supplicationes remanſas. 569. 143.
Tertia Data latius extenditur. 570. 143.
Si Papa reſideat in Palatio Vaticano, Data Literarum inſcribitur, *apud Sanctum Petrum*: ſi io Monte Quirinali, (vulgò *a Monte Cavallo*) dicitur *apud Sanctam Mariam Majorem*; ſi in villa Tuſculana (vulgò *Fraſcati*) dicitur *Tuſculi*; Si in Arce Gandulphi, dicitur, *in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis*. 579. 144.
Dictiones numerales de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, quomodo ſcribantur in Literis Apoſtolicis, quæ ſub plumbo expediuntur. 587. 144.
Data in Literis, quæ in forma Brevis expediuntur, quomodo de ſtylo deſcribi valeat. 588. 144.
Nomen Pontificis, & Annus ejus Pontificatus ſunt de eſſentia Datæ. 590. 145.
Annus Pontificatas quando incipiat, & quomodo in Data ſcribatur 591. 145.
Datarius Papæ habet plenam facultatem commutandi Pœnitentias Oratoribus, vel abbreviandi. 167. 167.
Datarij munus quale ſit. 12. 287.
Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ. 28. 431.
Et in iis, quæ ad ejus officium ſpectant, repræſentat Pontificem. 29. 431.

DEBITUM.

Conjux Impedimenti conſcius, non poteſt nec petere, nec reddere alteri ignoranti, donec diſpenſetur, quamvis excommunicetur, & periculum vitæ immineret. 403. 130. & n. 457. 135. & n. 96. 311.
Confeſſarius tenetur ſuadere Pœnitentem ad reddendum debitum, qui aliqua cauſa recuſaret, licèt ipſe Confeſſarius notitiam habuerit in Confeſſione inter Conjuges adeſſe aliquod Impedimentum dirimens, à Pœnitente tamen ignoratum. 441. 133.
Conjux certus de Impedimento, accedcodo ad Uxorem, accederet ad non ſuam. 458. 135.
Idem eſſet, ſi Conjux non omninò eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum dubii remaneret. 459. 135.
Si Conjux non ſit certus de Impedimento, ſed credulitate probabili, & diſcreta, arbitretur adeſſe, tenetur adhibere diligentiam, & interim debet reddere, ſed non petere. 460. 135.
Si ſit in æquali dubio, poteſt petere, & reddere. 461. 135
Amplia, ut poſſit in dubio petere, & reddere, quamvis probabilius crederet non valere Matrimonium, dummodo habeat opinionem probabilem validitatis. 462. 135.
Auctor tamen id non approbat, quoad petitionem debiti, ante factam diligentiam ad vincendum dubium. 463. 135.
Dubitans etiam ex levi credulitate, non poteſt petere, nec reddere, niſi deponat ſcrupulum. 466. 135.
Conjux dubitans an teneatur, ac poſſit, intra primum bimeſtre, ante conſummationem Matrimonii, reddere. 467. 135.
Si poſt adhibitam diligentiam, Conjuges nequeant vincere dubium, & Impedimentum detegere, poterit uterque, depoſito dubio, petere, & reddere. 470. 135.
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper Impedimentis, quæ ſuperveniant Matrimonio, & impediant petitionem debiti.

biti. 72. 224. & num. 71. 256.
Votum non petendi debitum factum ab altero, abſque alterius Conjugis licentia, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 79. 224.
Item Votum non petendi debitum, emiſſum ab utroque Conjuge. 80. 224. & quamvis voviſſent non-fornicari. 82. 224.
Votum non petendi debitum, non obligat ad non fornicandum. 81. 224.
Habens Votum Caſtitatis, ſi Noptias contrahat, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, ut poſſit petere debitum. 95. 225.
Poteſt Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum, quando quis, jam Matrimonio conſummato, rem habuit cum Conſanguinea ſui Conjugis. 96. 225.
Amplia, etiamſi Affinitas eſſet contracta ante conſummationem Matrimonii. 97. 226.
Cognatio ſpiritualis non impedit debiti petitionem, ſi alter ex Conjugibus contrahat ignorantia facti, vel juris, ſecus, ſi dicta ignorantia abſit. 57. 255.
Limita quando adeſſet aliqua alia cauſa, ex qua non teneretur reddere, veluti bimeſtris poſt Diſpensationem, quia tunc impediretur petitio. 65. 256.
Debiti petitio non impeditur, ſi alter ex Conjugibus Filium communem, vel alterius tantùm ſuſcipiat, vel baptizet in caſu neceſſitatis. 58. & ſeqq. 255.
Pœna privationis petitionis debiti non indiget Judicis declaratoria. 66. & 67. 256.
Si alter ex Conjugibus malitioſè Cognationem contraheret, ut alterum in debiti reedditione defraudaret, non ſunt eo caſu Conjuges ſeparandi. 68. & 70. 256.
Et quid, ſi ambo in ſuſceptione Filii conſentirent ad Cognationem contrahendam. 69. 256.
Debitum petere non prohibetur, qui habuit copulam cum Conſanguinea ſuæ Conjugis, quam neſciebat eſſe Conſanguineam. 74. 274.
Amplia etiam ſi ſciret eſſe Conſanguineam, ſed putaſſet eſſe in tertio, vel ulteriori gradu, licèt verè eſſet in ſecundo. 75. 274.
Conjux, qui ex ſua culpa Impedimentum contraxit, licèt abſque Diſpenſatione non poſſit petere debitum, tenetur tamen reddere. 77. 274.
Etiamſi poſtea alter Conjux ſciverit, dictum Impedimentum fuiſſe contractum, quia non ideo impeditur petere. 78. 274.
Limita. quando & ipſe fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet 79. 275.
Si uterque Conjux data opera Inceſtum commiſiſſent, & conſenſiſſent eo animo, ut ſe à debito conjugali eximerent, probabilis eſt opinio, eoſdem peccare petendo debitum, ſed teneri reddere petenti. 80. 275.
Fœmina per vim abſolutam cognita per Conſanguineum Mariti, ipſa non conſentiente, non impeditur petere debitum. 81. 275.
At ſi gravi metu adigatur, & propterea conſenſerit, probabiliùs eſt incurrere Impedimentum. 82. 275.
Conjux conſentiens, ut ſua Uxor, vel præciſa vi opprimatur, vel gravi metu in lapſum inducatur, Impedimentum incurrit. 83. 275.
Qui poſt Matrimonium ratum, ſed non conſummatum, cognovit Conſanguineam Uxoris, an teneatur conſummare, & reddere, vel debeat Religionem ingredi, & quid quoad petitionem. 84. 275.
Jus petendi debitum non admittitur ob Adulterium cum Affine Conjugis, nec ob Inceſtum cum propria Conſanguinea patratum. 85. 275.
Pœna privationis debiti incurritur ipſo jure poſt delictum, abſque declaratoria, & tenetur eo ipſo ceſſare in petitione. 86. & 87. 275.
Vir, qui abſque licentia Uxoris ſuſcepit ſacros Ordines, licet non poſſit petere, tamen tenetur reddere debitum. 50. 323.
Votum faciens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea Matrimonium contrahat, poterit petere, & reddere debitum. 134. 329.

DECLARATIO.

Declarationes S. Congregationis, an ſint deciſivæ, vel doctrinales. 354. 73.
Declarationes S. Congregationis, ad hoc, ut obligent, quæ requirantur. 355. 73.
Declarationes S. Congregationis ad inſtantiam particularium perſonarum factæ, eas tantùm obligant, quibus autenticè notificantur. 356. 73.
Declarationes prædictæ, quamvis autenticè ſint, non faciunt generale jus, ſed ſolùm deſerviunt in illis caſibus, in quibus dantur. 357. 73.
Nam ſi Papa vellet dictas declarationes eſſe univerſales, & infallibiles leges, omninò recipiendas, typis mandari juberet. 358. 73.
Declarationes S. Congregationis, quæ non fiunt ad inſtantiam partium, ad hoc ut obligent, quæ requirantur. 360. 73.
Iſtæ Declarationes cum ſint novæ leges, nova indigent publicatione, ut obligent. 361. 74.
Ex ſpeciali Decreto ipſius S. Congregationis, non eſt adbibenda fides d. Declarationibus, non concurrentibus requiſitis. 363. 74.
Declarationes aliquæ d. S. Congregationis per Epiſcopum Lucanum approbatæ referuntur. 364. 74.
Declarationes, quæ à Sacra Congregatione Concilii fiunt, ſuper Impedimentis Matrimonii, & eorum Diſpenſatione, procedunt pro utroque Foro, & non pro illis, quæ S. Pœnitentiaria pro Foro conſcientiæ committit. 22. 187.
Declaratio, quòd Contrahens cum alia, credens primam Uxorem mortuam, non egeat Diſpenſatione, quomodo fiat à S. Pœnitentiaria. 53. 191.

DECRETUM.

Decretum Reformatorium in quo differat à Gratia in forma *Perinde valere*. 88. 456.
Decretum Reformatorium eſt duplex, & de ejus effectibus. 90. 456.
Decretum Concilii, vide CONCILIUM.

DEFECTUS.

Defectus juriſdictionis eſt inſanabilis. 30. 101.
Papa nunquam præſumitur ſanare voluiſſe defectus non expreſſos. 81. 47. & 168. 110.
Nam ad hoc ut validet, neceſſe eſt ut ſciat defectus, & nullitates. 106. 109.
Defectus Dotis, vide DOS.
Quamvis Papa intendat ſupplere defectum Solemnitatum, non tamen ſupplet defectum cauſæ ſibi expoſitæ. 295. 121.

DELEGATIO, DELEGATUS.

Delegatus an poſſit exequi Literas Diſpenſationis, in quibus ob Scriptoris incuriam fuit expreſſa Diſpenſatio ſuper Impedimento diverſo à narrato, & verè à Pontifice diſpenſaro. 44. 43.
Delegatus fines mandati excedere non poteſt, nec Literas Apoſtolicas aliter interpretari, quam verba ſonent. 45. 43. & 61. 45.
Delegatus non debet cognoſcere de his, quæ non habet in mandatis, nec tenetur verificare, quæ in Literis non continentur. 265. 61.
Facta delegatione Vicario, non poteſt Epiſcopus in ea cauſa ſe ingerere; etiam mortuo Vicario. 55. 82.

De-

Digitized by Google

Delegatio quando dicatur perſonalis, & quando realis. 57. & 58. 82.

Quando Delegatio eſt perſonalis, ſi Delegatus amittat Dignitatem, adhuc Delegatus remanebit. 59. 82.

Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata. 62. 82.

Mandatum non ſe extendit ad cauſas in futurum delegandas. 63. 82.

Juriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari. 64. 83.

Delegatus, ſive ſit Epiſcopus, ſive Vicarius, non poteſt ſubdelegare Diſpenſationem ipſi commiſſam. 65. 83.

Epiſcopus non poteſt conſtituere Vicarium ſpecialem, ut in aliqua particulari delegatione cognoſcat. 83. 84.

Delegatus nullam habet Jurisdictionem quoad exercitium, priuſquam Literæ ſibi præſentatæ fuerint. 1. 99.

Quamvis Delegatus ipſa die Datæ Literarum Jurisdictionem recipiat in habitu, non habet tamen in actu, & exercitio, ante earum præſentationem. 2. 99.

Nec ſufficit, quòd ſciat Delegationem in ſe fuiſſe factam. 3. 99.

Vis Delegationis non ſtat in ſcientia, vel ignorantia Delegationis, ſed in Literarum productione. 4. 99.

Nec ſufficit, quòd præſentetur Commiſſionis exemplar, ſed debet originaliter præſentari. 5. 99.

Quamvis Delegatus procedat, uti Delegatus, nihil agit, niſi certus ſit de Juriſdictione. 6. 99.

Licèt nullus opponat Juriſdictionis defectum. 8. 99.

Aſſerenti ſe Delegatum, non eſt credendum, niſi doceat de Delegatione 9. 99.

Limita, niſi eſſet Cardioalis, ſeu Papæ Pœnitentiarius, vel in alia excelſa Dignitate conſtitus. 10. 99.

Limita etiam quoad Forum Conſcientiæ, in quo creditur cuicunque viro timorato. 11. 99.

Delegatus debet omninò ſervare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio invalida ſit. 24. 100.

Delegatus delinquit non ſervando fines mandati. 27. 100.

Delegatus nullam habet Juriſdictionem, niſi in his, quæ in mandato continentur, in quo tota ejus Juriſdictio radicatur. 28. 100.

Delegatus diſpenſans non ſervata forma, minùs legitimè procedit, ac Diſpenſatio eſt nulla. 40. 100.

Delegatio facta nomine Dignitatis, mortuo Papa non expirat. 53. 102.

Delegatus Pontificis circa cauſam delegatam, habet eamdem authoritatem quam ipſe Papa, cujus vices gerit. 78. 104.

Dictus Delegatus poteſt Informationes committere, & proceſſum informativum ſubdelegare ſuo Superiori, & etiam Epiſcopo. 79. 104.

Dictus Delegatus poteſt Juramentum deferre Teſtibus, & Deponentes coram eo falſum, punire. 80. 104.

Delegatus in cauſa ſibi commiſſa eſt major Ordinario. 316. 123.

Delegatus poterit contra ſuum Epiſcopum, & alios animadvertere, ſi turbarent ſuam Juriſdictionem, vel ipſum in fraudem Juriſdictionis delegatæ ab officio Vicarii removerent. 82. 104. & 283. 120.

Clauſula, *Diſcretioni tuæ*, appoſita in delegatione excommunicationis alicujus gratiæ non impedit ſubdelegationem. 219. 114.

Antequam Delegatus Diſpenſationem exequatur, debebit verificari facere cauſam, & omnia alia in Literis Apoſtolicis contenta. 223. 114.

Si cognoſceret, ex Matrimonio contrahendo poſſe aliquod malum exoriri, poterit, & debebit hanc Diſpenſationem denegare. 224. 114.

Delegatus quomodo ſe gerere debeat in exequendis Literis Apoſtolicis. 226. 115.

Papa rarò diſpenſat, ſed ut plurimum committit Delegato, ut ſi preces ſint veræ, diſpenſet. 227. 115.

Delegatus dicitur conſtitutus per clauſulas, *Mandamus*, & *Authoritate noſtra &c.* in Literis poſita. 228. 115.

Papa, cum ſit omnibus Superior, poteſt cogere quamlibet Perſonam ad acceptandum Delegationem ſuam. 230. 115.

Inferior Delegans non poteſt cogere ſibi non ſubditum ad acceptandum. 231. 115.

Quoad munera recipienda per Delegatum vide in verbo MUNUS.

Si Delegatus diſpenſaret ante captas neceſſarias informationes, & ante verificationem narratorum, Diſpenſatio eſſet nulla, & irrita. 250. 117.

Quod procedit, quamvis preces veræ eſſent. 251. 117.

Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, non poteſt illud conferre, niſi prius examinato proviſo, quamvis aliàs ſciret eſſe doctiſſimum. 252. 117.

Delegatus in cauſis Diſpenſationum, ubi non eſt citandus Adverſarius, poteſt ſe extrajudicialiter informare, dummodo de ea in Decreto Diſpenſationis fidem faciat. 265. 118.

Sed ſi Adverſarius ſe opponeret, tunc citari deberet pars, & acta in ſcriptis redigi. 267. 118.

Delegatus quid animadvertere debeat in probatione graduum Conſanguinitatis. 273. 119.

Delegatus poteſt cogere quaſcunque Perſonas ad ſuſcipiendum Delegationis munera, & cogere Teſtes ad informandum, mulctis, & excommunicatione, non tamen eos poterit bannire. 278. 119.

Poteſt punire Teſtes, qui coram ſe falſum depoſuerint. 279. 119.

Amplia, etiamſi Teſtes eſſent Laici, vel Regulares. 280. 119.

Factum à Delegato, dicitur factum à Delegatore. 281. 120.

Delegatus dicitur Executor mixtus. 285. 120.

Delegatus non reperiens verum eſſe cauſam Pontifici narratam, licèt reperiat cauſas urgentiores, non tamen narratas, non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 122.

Delegatus cum clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, non tenetur judicialiter cauſam cognoſcere. 309. 122.

Delegatio dum facta fuit Dignitati, quamvis conſcientia onerata ſit, poteſt Delegatus ſubdelegare informationes, & proceſſum, non tamen ipſam Diſpenſationem. 312. 122.

Commiſsio Diſpenſationis nudo miniſterio unà cum juriſdictione, miniſterium ſubdelegari non poteſt, ſed ſolùm juriſdictio. 313. 123.

In Delegatione facta Dignitati, licèt cum clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, non cenſetur electa induſtria perſonæ, ideo Delegatus poteſt cuilibet ſubdelegare. 315. 123.

Delegatus Papæ non procedit jure proprio Delegantis. 315. 123.

Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, ut Subdelegatus ſubdelegare poſsit. 318. 123.

Delegatus delinquens quoad cauſam commiſsam, debet à Delegante puniri. 322. 123.

At ſi delinqueret per ſe agendo, vel ſua juriſdictione abutendo, poſset, finita Delegatione, ab Ordinario puniri, non uti Delegatus, ſed uti criminoſus. 324. 123.

Delegatus Papæ differt à Delegato Prælati inferioris, qui poteſt etiam ſimplices Clericos ſubdelegare. 326. 124.

Tamen quoad ſimplices Informationes habendas Auctor exiſtimat poſse ſubdelegari quemcunque Sacerdotem, etiam in Dignitate conſtitutum. 327. 124.

Imò, & Notariis, & quibus, 329. 124.

Delegatus attenta dictione *Tunc* in Literis poſita, non poteſt ad Diſpenſationem procedere, niſi adimpletis prius omnibus in mandato contentis. 335. 124.

Verba, *Ut poſſint Oratores in Matrimonio remanere*, non ſunt neceſſaria in reſcripto Diſpenſationis delegatæ; & ſi apponantur, cenſentur potius ad removendum omne dubium. 454. 134.

Verba *Auctoritate noſtra*, quando conjunguntur cum verbo *concedimus facultatem*, non faciunt juriſdictionem delegatam. 479. 136.

Secus verò ſi jungantur poteſtati aliquid faciendi, quia

tunc faciunt Delegatum, etiam quoad ea, quæ ordinaria juriſdictione competerent. 480. 136.
Diſpenſatio facta à Delegato Papæ, ab ipſo Papa facta cenſetur. 481. 136.
Si Delegatus dubitans de validitate Literarum pro Foro externo obtentarum, diſpenſare recuſet, poſſet, eo mortuo, vel remoto ab Officio, Succeſſor adiri. 486. 137.
Si Delegatus pronunciet Literas ſubreptitias, vel obreptitias, tunc nec ipſe, nec Succeſſor poterunt ſe ingerere, quamvis per errorem pronunciaſſe cognoſcant. 487. 137.
Delegatus ſi pronunciet non habere juriſdictionem, non poterit, etiam de conſenſu partium, reaſſumere cauſam. 488. 137.
Delegatus differt ab Ordinario, cui permittitur retractatio. ex quo jure proprio judicat. 489. 137.
Delegatus differt à Confeſſario, & Delegato pro ſolo conſcientiæ Foro, qui ſuam ſententiam retractare, & revocare poteſt. 490. 137.
Delegatus ad diſpenſandum pro utroque Foro, licèt facta Diſpenſatione nequeat ſe retractare; tamen ſi noverit ſe deceptum, poterit non uti Delegatus, ſed uti Ordinarius, impedire, ſeu ſeparare Matrimonium jam contractum. 491. 137.
Si in mandato duo diverſa contineantur, v. gr. facultas diſpenſandi, & legitimandi Prolem; ſi dum diſpenſaverit, non legitimaverit, poterit quandocunque legitimare. 492. 137.
Delegatus iterum poteſt ſententiare, quando tuliſſet ſententiam nulliter, ex defectu formæ per eum non ſervatæ. 494. 137.
Delegatio quando eſt perſonalis, quamvis facta Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſi Delegatus moriatur, Delegatio expirat; ſed ſi facta ſit Dignitati, tranſit in Succeſſorē, vel res ſit integra, vel non. 496. 138.
Delegatio facta uni Perſonæ, duas Dignitates eodem tempore poſſidenti, ſi ea Perſona moriatur, & Dignitates duabus Perſonis diverſis conferantur, tranſibit in utrāque. 499. 138.
Si facta fuiſſet duabus Dignitatibus, & mortua Perſona poſſidente unam Dignitatem, ſi ſuperſtes aliam Dignitatem impetraret, is ſolus diſpenſare poterit. 500. 138.
Delegatus non poteſt in exequenda Diſpenſatione mulctas Diſpenſatis imponere. 509. 139.
Nec poteſt ex contractu Diſpenſatum ad pecuniarum mulctam obligare, aliàs Simoniam redoleret. 510. 139.
Delegatus verificatis ab Oratoribus verificandis, tenetur diſpenſare, & ſi injuſtè denegaret, datur Appellatio ad Sanctiſſimum. 516. 139.
Delegatus, ſi præhabita diligenti informatione, bona fide declaret; preces eſſe veras, & diſpenſet; ſententia iſta, quamvis eſſet injuſta, tamen eſſet valida. 598. 145.
Pro Delegato ſtat præſumptio, quòd ritè, & rectè ſuum munus expleverit. 599. 145.
Delegatus non poteſt exequi Diſpenſationem, ſi cognoſcat exinde ſcandala eſſe oritura, quamvis omnia probata ſint. 67. 160.
Delegatus non poteſt ſervitium Eccleſiæ impoſitum Oratori, nedum unius diei, remittere. 158. 167.
Delegatus tenetur formā ſibi præſcriptam ſervare. 162. 167.
Nec poteſt ultra eam ſe extendere. 171. 168.
Delegatus poterit longius tempus ſervitii Eccleſiæ Oratori aſſignare, quàm in mandato contineatur. 165. 167.
Delegatus an poſſit commutare pœnitentias Oratoribus impoſitas. 168. & ſeqq. 167.
Poterit loco ſervitii Eccleſiæ deſtinare Oratorem ſervitio alicujus Hoſpitalis, non tamen poterit ſervitium ipſum in opus diverſum commutare. 173. 168.
Poteſt deſtinare ſervitium Eccleſiæ extra propriam Diœceſim. 188. 168.
Delegatus non poteſt ad Abſolutionem Oratorum devenire, donec conſtiterit ei, pœnitentiam publicam egiſſe. 298. 169.
Delegatus Papæ habet in cauſa ſibi delegata eamdem juriſdictionem, quam habet Papa. 216. 170.
Delegatus quoad cauſam ſibi delegatam, eſt major quocunque Ordinario. 217. 171.
Delegatus non poteſt ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam Oratores omnia adimpleverint. 232. 572. & 244. 173.
Et prius conſiderare debet, an expediat diſpenſare. 234. 172.
Epiſcopus poteſt delegare facultatem, quam habet diſpenſandi ſuper Impedimentis occultis in caſu neceſſitatis. 155. 231.
Qui habet facultatem diſpenſandi, poteſt illam delegare. 157. 231.
Delegatus ad diſpenſandum ſuper aliquo Impedimento, ſi interim Vir rapuerit Mulierem, non poterit ſuper d. Impedimento diſpenſare, niſi prius Mulieri à Raptore fuerit dos conſtituta. 19. 356.
Delegatus ad diſpenſandum ſuper aliquo Impedimento, ſi repererit Mulierem fuiſſe raptam, & id non fuerit in Supplicatione expreſſum, non poterit exequi Diſpenſationem. 35. 357.
Delegatus quid adimplere debeat in Diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus petita, eò quòd fuit omiſſum in Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti porrecta. 38. 357.
Delegatus tenetur exequi Diſpenſationem ſibi à Superiore commiſſam, abſque eo quòd requirat, an habuerit juſtam cauſam diſpenſandi. 35. 392.

DELICTUM, DELINQUENS.

Diſpenſari volens ſuper aliquo crimine, quod quis verè commiſit, ſed ex defectu probationum fuit abſolutus, vel mitiori pœna punitus, quam cautelam adhibere poſſit, ne ejus delictum detegatur. 107. 49.
Occidens Uxorem, non tamen animo ducendi Concubinam, ſi poſtea eam ſuſcipere velit, quam cautelam adhibere poſſit petendo Diſpenſationem, ne delictum, pro quo mitiùs punitus fuit, detegatur. 508. 49.
Solitus delinquere graviùs peccat. 194. 55.
Delegatus delinquens in cauſa ſibi commiſſa, puniri debet à Delegante. 323. 123.
Sed ſi delinqueret per ſe agendo, vel ſua juriſdictione abutendo, illam excedendo, vel procedendo antequam de Delegatione doceat, finita Delegatione poſſet ab Ordinario puniri, non uti Delegatus, ſed uti criminoſus. 324. 123.
Delinquens ſub ſpe veniæ graviùs peccat. 23. 156.

DENUNCIATIO.

Detecto aliquo Impedimento poſt Matrimonium contractum, ſuper quo petenda ſit Diſpenſatio, debebit tunc de neceſſitate exprimi, an pro Matrimonio contracto præceſſerint legitimæ Denunciationes, vel de licentia omiſſæ fuerint, & an d. licentia fuerit dolo extorta, aliàs Diſpenſatio erit irrita. 77. 47. & 243. 59. aliàs Diſpenſatio eſt nulla. 117. 377.
Omiſſio Denunciationum efficit, ut licèt Conjuges contrahant bona fide, ſi tamen inter eos detegatur Impedimentum, proles ex eis nata ſit illegitima. 245. 59.
Si denuncietur Parocho aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit Conjuges ſecretò diſpenſatos fuiſſe, ad quid teneatur. 176. 110.
Et ad quid Ordinarius. 177. 110.
Detecto, ſeu denunciato Impedimento, quamvis Conjuges fuerint pro Foro interno diſpenſati, egebunt tamen pro utroque Foro nova Diſpenſatione. 411. 131.
Quid debeat facere Ordinarius, ſi ei Impedimentum occultum denunciatur, ſuper quo ſcit Sponſos fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 411. 131. & 159. 202.

Qui

Quid diſponat Concilium circa Denunciationes facieodas, & formam contrahendi Matrimonium per verba de præſenti.446. 133.

Matrimonium celebratum omiſsis Denunciationibus de licentia Ordinarii, eſt validum. 447. 134.

Amplia, quamvis Papa præciperet, quòd matrimonium eclebrarctur factis Proelamationibus 449. 134.

Amplia ſecundò, etiamſi Delegatus diſpenſaſset, & Oratores oon præmiſsis Diſpenſationibus contraxiſſent; quia ſi in reliquis ſervaverint formam Concilii, Matrimonium eſt illicitum, ſed validum. 450. 134.

Limita, quando Papa io reſcripto diceret, ut Delegatus non diſpenſaret, niſi prius factis Deounciationibus, quia forma eſſet præſcripta. 453. 134.

Scientes Impedimentum inter aliquos adeſſe, ſi ſciant etiam Diſpenſationem ſuper eo obteotam, non tenentur deounciare. 160. 202.

Attentans contrahere Matrimonium abſque denunciationibus puniri poteſt, & quibus pœnis. *in annot. num.* 34.

Quando Denunciationes fuerunt per Diſpenſationem fraudulenter extortam diſpenſatæ, non poteſt Epiſcopus diſpenſare nec ſuper Impedimentis, in quibus poteſtatem habet. 147. 130.

Parochus tenetur denunciare ad Ordinarium Impedimenta inter Conjuges exiſtentia, quamvis ſeiret, ab Epiſcopo fuiſſe pro Foro eonſcientiæ diſpenſatos. 151. 231.

Denunciationes Matrimoniorum contrahendorum per Forenſes non ſunt permittendæ ab Ordinariis in ſuis Diœceſibus, niſi de eorum ſtatu libero conſtet. 18. 286.

Diſpenſatio ſuper Denunciationibus poteſt ab Ordinario, etiam extra ſuam Diœceſim concedi. 61. 373.

Denunciationes Matrimonii, ſi Sponſi ſint ex diverſis Parochiis, fieri debent in utraque. 115. 377.

Denunciationes non ſunt de eſſentia Matrimonii, & ſunt conſtitutæ ad detegendum Impedimentum, quod licèt non adſit, ſunt faciendæ. 116. 377.

Si poſt Matrimonium celebratum ſpretis Denunciationibus, detegatur aliquod Impedimentum occultum, in quo caſu neceſſitatis Epiſcopus valeat diſpenſare, tunc ob dictam omiſſionem, non poterit diſpenſare. 118. 377.

Amplia, id procedere etiam, quando licentia Denunciationes omittendi fuerit fraudolenter ab Ordinario extorta. 119. 377.

Et licèt eum ignoraotia Impedimenti fuerit contractum Matrimonium. 120. 377.

Denunciationes fuiſſe omiſſas, vel de licentia Ordinarii remiſſas, eſt exprimendum in Diſpenſationis ſupplicatione ſuper Matrimonio clandeſtino, ob Impedimentum detectum. 126. 377.

Præſumptio, quòd Denunciationes præceſſerint ex diuturnitate temporis, habet locum favore legitimitatis Prolis, & pro Foro externo, non verò ſi agatur de petenda Diſpenſatione ſuper impedimento poſteà detecto. 127. 377.

Qui contraxerunt ſpretis Denunciationibus, an peccent quoties inter ſe copulam habent. 128. 377.

Quid ſi bona fide, & de licentia Ordinarij fuerint omiſſæ. 129. & ſeq. 378.

Epiſcopus poterit diſpenſare ſuper Impedimento occulto, detecto poſt Matrimonium celebratum abſque Denunciationibus, quando fuerint omiſſæ de licentia; & ſi petatur à Pontifice, facilè conceditur. 131. 378.

Ordinarius dans licentiam abſque juxta cauſa omittendi Denunciationes, peccat mortaliter, & Diſpenſatio eſt illicita. 132. 378.

Hujuſmodi juſtas cauſas Ordinarius non tenetur iudicialiliter cognoſcere, ſed ſufficit, ut ſciat adeſſe. 135. 378.

Tutiùs procedet, ſi ſaltem duos Teſtes ſummariè ſuper eis examinet. 136. 378.

Non tamen eſt neceſſe, ut proceſſum fabricet. 137. 378.

Sufficit ut in decreto Diſpenſationis afferat, quòd ex juſtis cauſis, animum ſuum moventibus, coram ſe verificatis, diſpenſat. 138. 378.

Diſpenſatio ſuper omiſsione Denunciationum poteſt fieri ab Ordinario extra ſuam Diœceſim. 139. 378.

Formula d. Diſpenſationis. 140. 378.

Ordinarius tenetur, ſi juſta cauſa concurrat, ſuper Denunciationibus diſpenſare, & quando. 141. 378.

Imo peccat eam denegando, ſi ſcandalum ſequatur. 142. & ſeqq. 378.

Si de malitioſo Impedimento, & ſcandalo timeretur, & Ordinarius adiri non poſset pro Diſpenſatione ſuper Denunciationibus, vel ipſe injuſtè denegaret, & ſcandala timerentur, poteſt Parochus, eis dimiſsis, aſsiſtere Matrimonio. 144. 379.

Et Matrimoniū ſic contractum erit validum. 145. 379.

A' denegatione Diſpenſationis ſuper omiſsione Deounciationum, ex cauſa juſta concedenda, datur appellatio. 146. 379.

Et an ad effectum ſuſpenſivum, aut devolutivum, vel utrūque. 147. & ſeqq. 379.

Si Sponſi ſint diverſarum Diœceſum, poterit Epiſcopus utriuſque diſpenſare ſuper Denunciationibus 150. 379.

Epiſcopus alterum delegare poteſt, ut diſpenſet. 152. 379.

Quod idem poteſt facere Vicarius, ſed in caſu particulari. 153. 379.

Quamvis Diſpenſatio ſuper Denunciationibus coocedatur, & Matrimonium celebrari poſsit, tamen debent fieri ante illius conſummationem, aliter peccabunt mortaliter. 154. 379.

Denunciationes an Ordinarius poſsit remittere, & quando. 155. & ſeqq. 379.

Cauſæ juſtæ à Denunciationibus diſpenſandi quæ ſint, & earum cognitio ad Ordinarium ſpectet, & quomodo cognoſcere teneatur. 157. 379.

Prima eſt, diſparitas ſtatus notabilis Contrahentium. 158. 380.

Quod idem procedit, ſi contrahentes eſſent valde ſenes, & ægrè ferrent Publicationes fieri. 150. 380.

Secunda, ſi Virgo ſit ſub tutela iniqui Tutoris, qui eam viro ignobili, & diſparis conditionis tradere intendat. 160. 380.

Tertia, ſi nullus adſit timor Impedimenti. 161. 380.

Quarta, ſi Magnates, & aliæ graves Perſonæ ſint contracturæ, & de ratione. 162. 380.

Quinta, ſi aliqui in concubinatu permaneotes, exiſtimarentur tanquam Conjuges, & ob verecundiam nollent publicari eorum Matrimonium. 163. 380.

Sexta eſt, ſecundùm aliquos, quando inſtat tempus, quo Nuptiæ prohibentur; & ſi expectaretur, non poſſent ipſæ Nuptiæ benedici, vel fornicationis periculum eſſet. 164. 380.

Id tamen non admittendum caſu, quo Contrahentes ex malitia Nuptias diſtuliſſent, ut Deouneiationes omitterentur. 165. 380.

Nec hæc cauſa temporis admittitur per Concilium Provinciale Mediolan. 166. 380.

Si tamen cum dicta cauſa temporis aliud immineret periculum, poterit Ordinarius diſpenſare. 167. 380.

Septima cauſa à multis reputatur, dum poſt Matrimonium legitimè initum reperiatur aliquod Impedimentum occultum, ſuper quo Diſpenſatio jam facta ſit. 164. 380.

Id tamen exiſtimatur procedere, juxta opinionem eorum, qui etiam in caſu Impedimenti occulti ſentiunt, debere convalidari Matrimonium coram Parocho, & Teſtibus, quia tunc requirerentur novæ Publicationes, vel ſaltem ſuper eis Diſpenſatio. 169. 380.

Sed nos in caſu Impedimenti occulti, & Diſpenſationis ſuper eo legitimæ factæ, certè exiſtimamus Denunciationes non eſſe repetendas. 170. 380.

Octava cauſa eſt, dum repentinus caſus offert rationem ſtatim contrahendi Matrimonium, veluti ad aliquam pœnam vitandam. 171. 380.

Vel

Vel ſi quis ſtatim eſt lõgè abiturus, & ageretur de reparando honore Fœminæ, vel legitimando Filios. 172. 381.

Nona cauſa eſt, periculum animæ. 173. 381.

Decima, ſi ex dilatione timeretur aliquod grave damnum, moleſtia, vel amiſſio. 174. 381.

Undecima, ſi timeretur, ut alter Contrahentium mutaret voluntatem, & in præjudicium animæ Mulier ad lupanar rediret. 575. 381.

Duodecima, evitatio ſcandalorum, ob aliquam factionem, quæ ſedari poſſet ob dictum Matrimonium, vel illud poſſet impediri. 176. 381.

Dummodo Contrahentes ſint legitimæ ætatis, & abſit dolus. & ſint in plena libertate. 577. 381.

Decimatertia, ſi quis in articulo mortis conſtitutus velit Concubinam ducere, ut Prolem legitimaret, & ſecurior obiret. 178. 381.

Imo eo caſu, ſi Ordinarius adiri non poſſit, & periculum ſit in mora. poterit Parochus abſque Denunciationibus aſſiſtere. 170. 381.

Si tamen Infirmus reconvaleſcat, Denunciationes debent fieri. ante Matrimonii conſummationem. 181. 381.

Decimaquarta, ſi vir fœminam defloravit, & damnum amiſſæ virginitatis reparare intendit, & periculum eſſet in mora. 182. 381.

Item ſi duo ſibi invicem ſidem dediſſent de Matrimonio contrahendo, & alter eſſet tam levis, ut probabiliter à fide reſiliret, & ne reſiliendo peccet, fraudando alterum. 183. 381.

Decimaquinta eſt, probabilis ſuſpicio, ut Matrimonium malitioſè, & injuſtè impediri poſſit. 184. 381.

Et eo caſu poſſunt ſuper Denunciationibus diſpenſari, dummodò à copula abſtineant, donec poſteà Publicationes fiant. 185. 381.

Secus tamen ſi impediretur non malitioſè, ſed ex aliqua cauſa. 186. 381.

Decimaſexta, ſi aliquibus valde expediret Conjugium, & timor adeſt, ut impediretur. 188. 382.

In omnibus caſibus, in quibus olim licita erant Matrimonia clandeſtina, nunc eſt juſta cauſa à Denunciationibus diſpenſandi. 189. 382.

Caſus, in quibus Ordinarius tenetur à Denunciationibus diſpenſare, ſi deneget, culpæ reus erit. 190. 382.

Parochus in caſibus, in quibus Ordinarius adiri non poteſt, tenetur Matrimonio aſsiſtere, Denunciationibus omiſsis. ſi adſint cauſæ urgentiſsimæ. 191. 382.

Tamen quando Contrahentes vellent omittere in ſpretum Eccleſiæ, non debet aſſiſtere, ſed potius mori. 193. 382.

Denunciationes ut ritè, & validè fiant, debent fieri feſtis diebus inter Miſſarum ſolemnia, dum multitudo Populi in Eccleſia adeſt. 504. 382.

Nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut ferialibus diebus fiant. 505. 382.

Poſſunt tamen fieri die pro feſto habito, quando ingens Populi multitudo conveniat. 106. 382.

Denunciationes hujuſmodi continuis diebus fieri non debent, ſed inter unam, & alteram, intervallum duorum interponi debet. 107. 382.

Si infra quatuor menſes poſt factas Denunciationes Matrimonium non contrahatur, opus erit illas repetere, vel ſaltem unam, vel duas arbitrio Ordinarii. 108. 383.

Denunciationes quando omittuntur, debent infra octo dies fieri à die contracti matrimonii, & interim non debet matrimonium conſummari. 100. 383.

Epiſcopus non poteſt ratiòne remiſſionis Denunciationum aliquam mulctam pecuniariam imponere. 200. 383.

Limita, quando aliquod delictum præberet cauſam diſpenſandi. 201. 383.

Diſpenſationem à Denunciationibus concedere poteſt, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam ejus Vicarius Generalis. 202. 383.

Diſpenſationes hujuſmodi ſuper Denunciationibus concedere poſſunt Prælati Inferiores Epiſcopo Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, cum ſuis Subditis. 207. 383.

Quod procedit & in Abbatibus Juriſdictionem habentibus. 209. 383.

Denunciationibus factis, ſciens inter Contrahentes adeſſe aliquod Impedimentum, quamvis occultum, tenetur manifeſtare. 210. 384.

Non excuſabitur, licèt exinde ſequuturum ſit damnum tertio, & ipſe ſciat, & ſub ſecreto acceperit. 211. 384.

Non tamen tenetur, ſi accepiſſet à Perſona nil certum ſciente, vel levi, vel ſi non meminit à quo audierit. 212. 384.

Denuncians Impedimentum, non eſt neceſſe, ut ſit omni exceptione major, dummodo ſit fide dignus. 213. 384.

Nec rejicitur à teſtificando, quamvis ſit criminoſus, vel ſanguine alterutri parti conjunctus, & ſuam turpitudinem allegaret. 214. 384.

Deponere tamen debet cum Juramento, referendo cauſam ſui dicti. 215. 384.

Denuncians Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, quid debeat deponere. 256. 384.

Nomen Denunciantis aliquod Impedimentum non debet parti publicari, niſi Sponſalia jurata præceſſiſſent. 217. 384.

Denuncians falſa Impedimenta ad impediendum Matrimonium, qua pœna ſit puniendus à Judice Eccleſiaſtico. 218. 384.

Quæ requirantur ad hoc, ut unicus Teſtis impediat Matrimonium contrahendum. 259. 384.

Non relevatur quis à denunciatione Impedimenti, quamvis præſumi poſſit, quòd ab aliis reveletur, niſi certè ſciat fuiſſe denunciatum. 220. 384.

Sciens Impedimentum occultum, & ex ejus manifeſtatione oriri poſſit infamia, tunc prius debet Impeditos admonere, quòd ſi non deſiſtant à Conjugio, vel Diſpenſationem non obtineant, tenetur denunciare. 221. 384.

Limita, quando Impedimentum eſſet adeò occultum, ut ipſe ſolus noverit, & oriretur ex denunciatione infamia, aut peccatum, & Contrahentes ſint in bona fide, & exempla afferuntur. 222. & ſeqq. 384.

Parochus ſciens extra Confeſſionem, inter contrahere volentes adeſſe Impedimentum, quod ipſe ſolus ſciat, ſi præhabita monitione non deſiſtant à contrahendo tenetur illud denunciare Ordinario. 225. 384.

Ordinarius ſi ſolus ſciat Impedimentum occultum, quod probari non poſſit, poterit aſſiſtere, vel alium deputare ad aſſiſtendum, cum ipſe ſit Judex, nec poſſit eſſe Teſtis. 226. 385.

Sciens Impedimentum ſub ſigillo Confeſsionis Sacramentalis non tenetur illud manifeſtare. 227. 335.

Secus, ſi ſciat extra Confeſſionem Sacramentalem, licèt illud habeat ſub ſigillo Confeſſionis, & recepiſſet flexis genibus. 228. & 230. 385.

Denunciare quis non tenetur Impedimentum occultum, ſi prudenter timeat ſibi ex revelatione maximum detrimentum ſequuturum, vel magnum ſcandalum, & exempla afferuntur. 231. & ſeq. 385.

Denunciare quis non tenetur, quando non poſſet abſque gravi incommodo facere. 233. 385.

Denunciare quis non tenetur Impedimentum occultum, ſi ſciat ſuper eo Diſpenſationem fuiſſe obtentam, dummodo ſit adeò occultum, ut publicari non poſſit; quia ſi veriſimiliter poſſet manifeſtari, & Diſpenſatio obtenta fuiſſet pro Foro Conſcientiæ tantùm, teneretur hoc caſu denunciare. 234. 385.

Denunciari debent etiam Impedimenta tantùm impedientia, licèt non dirimentia. 235. 385.

Quid faciendum ſit à Parocho, vel ab Ordinario, cui Impedimenta occulta fuerunt denunciata. 236. 385.

Denunciationes an fieri debeant in loco originis, ſi exhibeatur fides ſtatus liberi. *in annot. num. 9. & 10.*

DE-

DEROGATIO.

Clauſula *Non obſtantibus &c.* derogat illis decretis Concilii, quibus non requiritur expreſſa derogatio. 349. 126.
Non tamen derogat Regulis Cancellariæ. 351. 126.
Verba generalia clauſulas derogatorias non tollunt. 356. 126.

DIACONUS.

Diaconibus Græcis an olim permiſſum eſſet inire Matrimonium, & quando. 13. 321.
Quando ſoleat diſpenſari ut Uxorem ducat. *in Append. caſ.* 33.

DICTIO.

Dictio *Vel*, ſtat alternativè, & ponitur inter diverſa. 142. 52.
Quatenus importat conditionem. 233. 115.
Dictio *Tunc*, extremitatem temporis denotat, eſtque taxativa, & aliorum caſuum excluſiva. 334. 124.
Attenta dictione *Tunc*, non poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, niſi antea fuerint adimpleta omnia in ejus mandato contenta. 335. 124.
Dictio *Dummodo* conditionem importat, & ſuſpendit juriſdictionem, donec conditio impleatur. 262. 61. & 341. 125.
Facit executorem mixtum, ibidem.
Ejus effectus eſt, ut debeat de adimplemento conditionis conſtare, antequam actus perficiatur. 342. 125.
Dictio *liberè*, in delegatione poſita, quid ſignificet. 476. 136.
Dictio *licitè*, quomodo intelligenda. 477. 136.
Dictio *autem*, eſt adverſativa. 559. 143.
Dictio *tantùm*, eſt taxativa, & alium modum excludit. 84. 162.
Dictio *et*, eſt conjunctiva, & copulativa. 90. 162.
De ſui natura aliquid addit. 91. 162.
Dictio *Deinde*, ordinem ſignificat, & eſt præcedentium continuativa. 130. 165.
Conditionem importat. 131. 165.
Dictio *Per*, adjuncta tempori, importat totius temporis continuationem. 148. 166.
Dictio *Saltem*, eſt ampliativa, & non limitativa. 155. 167.
Nec excludit majora. 156. 167.
Dictio *Vel*, eſt alternativa. 179. 168.
Dictio *Demum*, eſt taxativa, & reſtrictiva. 231. 172.
Dictio *Poſtquam*, ſignificat actum perfectum, & conditionem importat. 243. 173.
Eſt excluſiva præcedentium. 12. 416.
Dictio *Legitimè*, appoſita in Literis diſpenſationis Matrimonialis, quid importet. 187. 204.
Dictio *Nullatenus*, quid importet. 220. 205.
Haſtenus, excludit tempus præteritum. 5. 430.

DIFFAMATIO.

Timor, quòd Mulier diffamata remaneat innupta, eſt cauſa diſpenſandi, quamvis tractu temporis poſſit evenire, ut quis diffamatam ducat. 50. 159.
Si Oratores petierint diſpenſari, narrando pro cauſa copulam, & periculum ſcandalorum, & diffamationem, Diſpenſatio erit valida, quamvis copula non ſit ſecuta, dummodo diffamata ſit mulier ex converſatione, & ſcandala timeantur. 54. 150.
Limita, quando ſola copula eſſet allegata, nulla facta expreſſione diffamationis, & ſcandalorum. 56. 159.
Si petatur Diſpenſatio in gradibus remotioribus, ſufficit, quòd Oratrix diffamata ſit remanſura; ſed in propinquioribus requiritur, ut graviter remaneat diffamata, gravia ſcandala timeantur, & periculum vitæ immineat. 58. 159.
Simplex oſculum an ſit ſufficiens cauſa diffamationis mulieris. 60. 160.

DIFFERENTIA.

Quæ ſit differentiæ ratio inter Diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi. 14. 25.
Quæ ſit differentia inter Literas Diſpenſationum Matrimonialium, & alias Literas. 504. 106.
Quæ ſit differentia inter Delegatum Papæ, & Delegatum Prælati inferioris. 326. 124.
Quæ ſit differentia inter Diſpenſationem ſuper obligatione Legis, & in Diſpenſatione ſuper Voto, & Juramento. 529. 141.

DIGNITAS.

Diſpenſatus ad quamcunque Dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi exprimatur. 34. 13.
Epiſcopatus eſt omnium Dignitatum culmen. 35. 13.
Diſpenſatus ad Dignitatem, non eſt diſpenſatus ad Beneficium ſimplex, niſi fuerit dictum ſpecialiter. 52. 13.
Vicarii Prælatorum inferiorum, juriſdictionem etiam quaſi Epiſcopalem habentium, non ſunt in Dignitate. 4. 77.
Excipitur Vicarius Abbatis Montis Caſſinenſis. 5. 77.
Canonici Cathedralis æquiparantur dignitatibus. 9. 78.
Impropriè dicuntur Dignitates. 10. 78.
Brevia directa conſtitutis in Dignitate poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 78.
Dignitas per mutationem Perſonæ non alteratur, nec mutatur. 32. 70.
Delegatio facta Dignitati tranſit in Succeſſorem. 59. 82.
Limita in delegatione facta Legatis, etiam de Latere, ratione etiam Dignitatis, quia non tranſit ad Succeſſorem. 60. 82.
Nomen *Dignitas* abſolutè prolatum quomodo intelligatur. 74. 83.
Dignitas nulla in Eccleſia eſt major Epiſcopali. 57. 103.
Dignitas Epiſcopalis Ordinis tanta eſt, ut hoc nomen Epiſcopi ipſi Chriſto conveniat. 62. 103.
Dignitas Epiſcopalis Soli, Regia verò Lunæ æquiparatur. 87. 105.
Vicarius Foraneus non dicitur in Dignitate conſtitutus. 328. 124.
Papa dum concedit auctoritate Apoſtolica, dicitur concedere nomine Dignitatis, & non Perſonæ. 478. 236.
Amiſſio inſignis Dignitatis, non ſolùm adeptæ, ſed etiam de proximo adipiſcendæ, dicitur cauſa inducens gravem metum. 48. 308.

DILATIO.

Quæ remedia poſſint adhiberi ad effectum differendi abſque ſcandalo Matrimonium contractum, donec habeatur legitima Diſpenſatio ſuper Impedimento dirimenti occulto. 532. 229.

DIOECESIS.

Diœceſis utriuſque ex Oratoribus expreſſio eſt omnino neceſſaria in Supplicatione Diſpenſationis Matrimonialis, aliàs gratia erit ſubreptitia, & nulla. 67. 45. & 557. 107. & 103. 411.
Diœceſum vicinitas quomodo conſideretur. 49. 81.
Si Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & conſtituat Vicarium Generalem in una, cenſetur conſtitutus principaliter in utraque. 85. 84.
Diœceſis dicitur Parochia Epiſcopi. 514. 106.
Diœceſes fuerunt in toto Orbe diviſæ, & diſtinctæ à S. Dionyſio Papa Anno 270. 155. 107.
Si Forenſis, vel Alienigena impetraret Beneficium, non

facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet ſubreptitia. 118. 107.

Appellatione Diœceſis quando profertur à Jure, comprehenditur ipſa Civitas; at in materia ſtricta Diſpeoſationis homiois ſecus eſt. 120. 107.

Diœceſis nomine in favorabilibus venit Civitas. 121. 107.

Si quis exprimeret, ſe, v. gr eſſe Lucenſem, poſſet intelligi tam de Civitate, quàm de Diœceſi. 122. 107.

Si io Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhuc dicitur de Diœceſi, nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi. 125. 107.

Diſpenſatio Matrimonialis poteſt fieri extra Diœceſim Diſpenſantis. 485. 137.

Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione Diœceſis, gratia erit ſubreptitia. 504. 415.

DISCORDIA.

Diſcordia Conjugum, quando juſta cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 26. 273.

Quid ſi ex magna diſcordia peterent mutuo conſenſu diſpenſari. 28. 293.

DISPARITAS.

Diſparitas Conjugum, an, & quando ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 24. 293. & 41. 406.

DISPENSATIO.

Diſpenſare ex prima vocis impoſitione, idem eſt quòd diſtribuere. 1. 2.

Adminiſtrator, ſeu Oeconomus alicujus rei familiaris Diſpenſator vocatur. 2. 2.

Diſpenſare eſt apud Theologos aliquem à lege ſolvere. 3. 2.

Diſpenſare eſt vocabulum à Jure Canonico introductum, & Jure Civili omnino incognitum. 4. 2.

Apud Legiſtas loco iſtios vocabuli eſt Indulgentia, vel Remiſſio pœnæ. 5. 2.

Diſpenſatio dicitur quaſi biſpenſatio; eò quòd conſultè, maturè, juſtaque cauſa ſuadente, fieri debeat. 6. 3.

Diſpenſatio eſt Juris communis relaxatio, facta cum cauſæ cognitione ab eo, qui diſpenſaodi poteſtatem habet, nec ulla verba ſunt ad diſpenſandum neceſſaria. 7. 3.

Diſpenſatio non debet fieri abſque cauſa. 8. 3.

Eximere aliquem abſque cauſa ab obligatione Legis, eſt illicita, & contra juſtitiam diſtributivam, & legalem Diſpenſatio, & potius diſſipatio dici poſſet. 9. 3.

Diſpeoſatio quare dicatur relaxatio Juris. 10. 3.

Diſpenſationis effectus quinam ſiot. 11. 3.

Diſpenſatus reſtituitur in integrum, & redditur aptus ad ea, ſuper quibus ſuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum Impedimentum, & habetur pro habili de jure. 12. 3.

Diſpenſatio habet vim præſervativam ab incurſu pœnæ. 14. 3.

Diſpenſatio non ſufficit, niſi fiat ab habente diſpenſandi poteſtatem. 15. 3.

Diſpenſatio vocatur vulnus, eò quòd jus vulneret. 16. 3.

Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſſio legis. 17. 4.

Diſpenſatio, ſecundùm quòd eſt io diſpenſante, non eſt jus, ſed poteſtas à jure conceſſa, & eſt quædam actio; at ſecundùm quod eſt in eo, cum quo diſpenſatur, eſt jus privatum, & non commuoe, et eſt quædam paſſio 18. 4.

Terminus *Diſpenſatio*, diverſimodè in jure recipitur, & quomodo. 19. 4.

Diſpenſatio differt
- A Privilegio. 20. 4.
- Ab Irritatione. 21. 4.
- Ab Interpretatione. 22. 4.
- Ab Abrogatione. 23. 4.
- A Legitimatione. 24 4.

Diſpenſatio differt
- Ab Abſolutione. 25. 4.
- A Licentia. 26. 4.
- Ab Epicheja. 27. 4.
- A Permiſſione. 28. 4.
- A Commutatione. 29. 4.
- A Declaratione. 30. 4.

Aliud eſt io jure rigor, aliud jus, aliud æquitas, & aliud diſpenſatio. 31. 5.

Diſpenſatio eſt duplex; alia propriè, & alia impropriè dicta. 38. 5.

Diſpenſatio propriè dicta eſt Juris relaxatio, & ſit per actum juriſdictionis. 39. 5.

Diſpenſatio impropriè eſt liceotia quædam, quas Superiores concedere poſſunt. 40. 5.

Diſpenſatio rurſus eſt duplex; totalis, & partialis. 41. 5.

Diſpenſatio totalis, quæ ſit. 42. 5.

Partialis quæ. 43. 5.

Diſpenſatio inſuper eſt triplex; alia homiois, alia legis, & alia mixta. 44. 5.

Lex ipſa adverſus alterius legis rigorem diſpenſat. 45. 5.

Diſpenſatio hominis eſt triplex; debita, permiſſa, & prohibita. 46. 5.

Debita diſpenſatio quæ ſit. 47. 5.

Debita diſpenſatio ſi denegetur ab Inferiore, poterit ad Superiorem recurri. 48. 5.

Diſpenſatio quando dicatur debita. 49. 5.

Quæ ſint cauſæ diſpenſationis debitæ. 50. 5.

Ubicumque, & quotieſcumque ipſa pietas, Eccleſiæ utilitas, cauſæ juſtitia, meritorum prærogativa, vel rei eventus exigunt, debita eſt diſpenſatio. 51. 6.

Appellari poteſt, non ſolùm ad effectum devolotivum, ſed etiam ſuſpenſivum, ſi Ordinarius deneget Diſpenſationem, quam Jus præcipit. 52. 6.

Si verò jus oon præcipiat, ſed ſolùm permittat diſpenſationem, eamqoe conſcieotiæ Ordinarii remittat, poteſt appellari ad effectum devolutivum taotùm. 53. 6.

Diſpenſationis cauſa devoluta ad Superiorem, is poterit vel diſpenſare, vel cogere Inferiorem ad Diſpenſationem. 54. 6.

Diſpenſatio ſi non ſit in ſpecie permiſſa, non poteſt appellari ab ejus denegatione; ſi tamen juſta cauſa adſit, poteſt implorari officium Superioris, ut diſpenſet, ex miſericordia, vel cogat Inferiorem, ut diſpenſet. 55. 6.

Diſpenſatio permiſſa, vel arbitraria, quæ ſit. 56. 6.

Prohibita diſpenſatio quæ ſit. 59. 6.

Prohibita diſpenſatio ſemper eſt, ubicumque cauſa juſta diſpenſandi noo adeſt. 60. 6.

Diſpenſatio legis comprehenditur in diſpenſatione hominis 61. 6.

Diſpenſatio cur ioventa ſit. 62. 6.

Diſpenſatio omnis reducitur ad cauſam Juris. 63. 6.

Diſpenſandi facultas conceſſa Legato, vel alteri Inferiori à Papa, ſemper intelligi debet cum cauſa, ſecundùm terminos Juris. 64. 6.

Diſpenſatio alia eſt voluntaria, alia rationabilis non neceſſaria; & alia rationabilis oeceſſaria. 65. 6.

Voluotaria diſpenſatio quæ ſit. 66. 6.

Rationabilis non neceſſaria quæ ſit. 67. 7.

Rationabilis & neceſſaria, quæ ſit 68. 7.

Diſpenſatio adbuc triplex eſt, Juſtitiæ, Gratiæ, & mixta 69. 7.

Juſtitiæ diſpenſatio quæ ſit 70. 7.

Gratiæ, quæ. 71. 7.

Mixta gratiæ, & juſtitiæ, quæ ſit. 72. 7.

Diſpenſatio duplex eſt, nempè præcedens, ſeu collativa, & ſubſequens, ſeu deſtitutiva. 73. 7.

Præcedentis Diſpenſationis, qui ſint effectus. 74. 7.

Subſequentis, qui. 75. 7.

Diſpenſatio alia dicitur excuſabilis, alia laudabilis, & alia fidelis. 76. 7.

Excuſabilis quæ ſit. 77. 7.

Laudabilis. 78. 7.

Fidelis

Fidelis. 79. 7.
Diſpenſatio alia eſt præventiva, alia præſervativa. 80. 7.
Præventiva, quæ ſit. 81. 7.
Præſervativa, quæ. 82. 7.
Diſpenſatio alia dicitur generalis, alia particularis, alia expreſſa, & alia tacita. 83. 7.
Generalis diſpenſatio quæ ſit. 84. 7.
Particularis, quæ. 85. 7.
Tacita. 86. 7.
Expreſſa. 87. 7.
Diſpenſatio alia eſt magna, alia major, & alia maxima, & quæ ſint. 88. 7.
Diſpenſandi poteſtas generaliter conceſſa eſt favorabilis, & latè interpretanda. 1. 10.
Et in dubio præſumendum eſt ad aliū caſum extendi. 3. 10.
Diſpenſatio ipſa eſt ſtrictè interpretanda, itaut ſi aliquid operetur, poſita tali interpretatione, amplius extendi non poſſit. 2. 10.
Et in dubio ad alium caſum interpretari non debet. 3. 11.
Potens diſpenſare cum nato ex Adulterio, diſpenſare poterit, quamvis ex utriuſque Parentis Adulterio natus ſit. 7. 11.
Diſpenſare potens in aliquo præciſo gradu, poterit diſpenſare, quamvis duplicatus ſit. 8. 11.
Diſpenſare potens in Affinitate, poterit conſequenter in publica honeſtate. 9. 11.
Diſpenſandi poteſtas ſi ſit reſtricta ad aliquem præciſum gradum, v. gr. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſare non poterit in alio inferiori conjuncto cum d. tertio. 10. 11.
Poterit tamen diſpenſare ſuper remotiori, ſi conjunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſari poteſt. 11. 11.
Quando gradus eſt mixtus ex propinquiori, & remotiori, ut ſi eſſet tertius, & quartus in linea inæquali. ſemper ſuper ſolo remotiori ſit diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus. 12. 11.
Diſpenſare potens præciſè in aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſſit, quando uterque gradus concurrit; referuntur opiniones 13. 11.
Quæ ſit ratio differentiæ inter diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi. 14. 11.
Diſpenſatio cum exorbitet à Jure communi, illudque lædat, & vulneret, dicitur odioſa, ſterilis, & infœcunda. 15. 12.
Et debet ſtrictè interpretari. 16. 12.
Quod procedit, ſive ab ipſo Legislatore, ſive ad alio inferiore diſpenſetur. 17. 12.
In Diſpenſatione non eſt admittenda paritas rationis, nec extenſio ad caſum ſimilem, in quo eadem, vel major ratio militet. 18. 12.
Tenori ſimplici diſpenſationis ſtandum eſt, abſque ulla extenſione, nullo h bito reſpectu ad majoritatem, vel minoritatem rationis. 21. 52.
In diſpenſatione, dum Doctores paritatem rationis admittunt, quomodo debeat intelligi. 22. 12.
Diſpenſationis verba an ſint latè, vel ſtrictè accipienda. 24. & ſeqq. 12.
In diſpenſatione debet præcipuè ſpectari veriſimilis intentio Concedentis. 27. 12.
Et eò ſemper ſpectari debet, ut minùs lædatur jus commune, & jus Proximi. 28. 13.
Diſpenſatio quomodo ſit intelligenda, quoad præjudicium Tertii. 29. 13.
Diſpenſatus ab Epiſcopo ab Beneficium, non intelligitur diſpenſatus ad Beneficium extra Diœceſim. 30. 13.
Nec poterit habere in Cathedrali. 31. 13. niſi fuerit dictum *ad quæcunque*. 36. 13.
Nec poterit obtinere in eo loco, ubi Pater idem, aut aliud Beneficium obtinuit. 32. 13.
Diſpenſatus ad quamcunque dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi expreſsè exprimatur. 34. 13. & de ratione. 35. 13.
Diſpenſatus ad Præbendam habentem annexum Ordinem ſacrum, non erit diſpenſatus, ut habeat vocem in Capitulo. 38. 13.
Diſpenſatus ad Beneficia cujuſcunq; ſint præſentationis, nō intelligitur de præſentatione ad laicos ſpectante. 39. 13.
Minor 20. annis diſpenſatus, ut poſſit eſſe Canonicus, non poterit ob id eſſe Judex. 40. 53.
Diſpenſatus ad non reſidendum, non extenditur ad fructuum conſecutionem, qui ab abſentibus amittuntur, niſi id expreſsè dicatur. 41. 53.
Diſpenſatus ſuper tertio gradu Conſanguinitatis, non erit diſpenſatus ſuper tertio Affinitatis, quamvis Conſanguinitas ſit fortius vinculum, quia ſunt Impedimenta diverſæ ſpeciei 42. 13.
Diſpenſatus ad caſum expreſſum, non cenſetur diſpenſatus ad alios caſus. 43. 13.
Diſpenſatus, ut quis poſſit ordinari ad talia, & alia Beneficia, verbum *Alia* eſt ſtrictè accipiendum, ut non extendatur niſi ad ſimilia. 44. 13.
Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non intelligitur de Majoribus, niſi Papa ſciret dictum Clericum jam fuiſſe ad Minores promotum, vel diceretur, *Ad omnes*. 45. 14.
Illegitimus diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non cenſetur diſpenſatus ad Beneficia. 46. 14.
Diſpenſatio nunquam trahitur ad conſecutiva ejus, ſuper quo diſpenſatur. & cur. 47. 14.
Monachus ſi diſpenſetur, ut Beneficium Curatum retineat, non poterit vi dictæ Diſpenſationis Beneficium ſimplex poſſidere. 48. 14.
Diſpenſatus ad Beneficium, quod majus eſt, non cenſetur diſpenſatus ad Penſiones. 50. 14.
Diſpenſatus ad Dignitatem, non intelligitur ad Beneficium ſimplex, niſi fuerit expreſſum. 51. 14.
Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, non cenſetur ad Epiſcopatum. 52. 14.
Limitationes nonnullæ afferuntur ad dictas regulas. 53. & ſeq. 14.
Poteſtas diſpenſandi non eſt latè interpretanda, quando tenderet in præjudicium Tertii. 55. 54.
Quando eſſet contra jus. 56. 14.
Diſpenſatio, ſeù Impetratio facta lite pendente, Tertio præjudicare non valet. 62. 15.
Diſpenſatio ſuper delicto, propter quod impetratum fuit Beneficium, non operatur, ut Beneficium avocetur ab Impetrante. 63. 15.
Si inhabilis haberet Beneficium, & medio tempore alius impetret, quamvis poſtea ſuper inhabilitate diſpenſetur, nihilominus non ob id habebit Beneficium, quamvis adhuc lis pendere non incæperit. 64. 15.
Diſpenſandi poteſtas generaliter conceſſa non extenditur ad prohibita Jure Divino naturali, in quibus Pontifex ipſe difficile, & niſi ex magna cauſa dirpenſare non poteſt. 65. 15. etiamſi conceſſa ſit verbis ampliſſimis, & prægnantibus. 66. ibidem.
Limitatur etiam quando in Literis reſtringitur ad particulares Perſonas in Literis expreſſas. 68. 15.
Etiamſi dicta poteſtas eſſet conceſſa in gratiam diſpenſaturi. 70. 16.
Si in Diſpenſatione expreſſa ſint nomina Perſonarum diſpenſandarum, tunc reſtringenda venit diſpenſatio ad eas tantùm. 72. 16.
Quod eo magis verum eſt, ſi Tertio præjudicium afferatur. 73. 16.
Diſpenſandi facultas non extenditur ad caſum, quem ſublata verborum ſignificatione facultas non comprehenderet. 74. 16.
Diſpenſatio non adeò ſtrictè interpretanda eſt, ut ſit eluſoria; ſed debet extendi ad neceſſariò, & inſeparabiliter connexa, ſine quibus diſpenſationis effectus conſiſtere nequeunt. 81. 57.
Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, intelligitur

conſequenter diſpenſatus à reſidentia in utroque. 85. 17.
Diſpenſatione facta, ut quis poſſit ducere Conſanguineam, illa etiam intelligitur diſpenſata, ut poſſit contrahere cum ipſo. 86. 17.
Subdiaconus diſpenſatus ut poſſit Uxorem ducere, cenſetur quoq; diſpenſatus à recitatione Officii divini. 87. 17.
Minor 25. annis diſpenſatur ad Parochialem, intelligitur diſpenſatus, ut non faciat ſe promoveri intra annum. 88. 17.
Diſpenſatus ad Penſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incurrenda, dicitur conſequenter diſpenſatus ad Privilegium Clericale retinendum. 89. 17.
Nec tenetur in conſecutione Penſionis de Natalibus mentionem facere. 91. 17.
Diſpenſatus ad Sacerdotium, cenſetur diſpenſatus ad ſuſcipiendos Ordines. 93. 17. & n. 115. 19.
Diſpenſatus ad teſtadum, poterit teſtamentum annullare, & aliud conficere uſque ad mortem. 94. 17.
Diſpenſatio eſt latè interpretanda quando eſt in privato Statuto, aut conſuetudine Populi; quæ erant Juri communi contraria, nam reducendo ad jus commune eſt favorabilis. 95. 18.
Diſpenſatio Matrimonialis dicitur favorabilis, & eſt latè interpretanda. 96. 18
Diſpenſatio, quando eſt inſerta in corpore Juris, eſt latè interpretanda. 98. 18.
Diſpenſandi facultas Epiſcopis in aliquibus caſibus à Tridentino conceſſa, competit Capitulo tempore Sedis Vacantis. 99. 18.
Et competit etiam Superioribus Religionum. 102. 18.
Diſpenſatio latè interpretanda eſt, ſi concedens declaret motu proprio concedere, quamvis ad Partis inſtantiam concedat. 103. 18.
In diſpenſatione motu proprio facta, eſt præſumptio juris, & de jure, quòd fuerit juſta cauſa. 104. 18.
Diſpenſatio quando verſatur circa materiam Juris communis, eſt latè interpretanda, & ſecundùm illud debet intelligi. 105. 18.
Diſpenſatio conceſſa alicui ut poſſit teſtari, convalidat teſtamentum factum ante diſpenſationem, quia vires aſſumit tempore mortis. 106. 19.
Diſpenſatio conceſſa Communitati, ſeu Religioni in perpetuum, habetur pro jure, & eſt latè interpretanda. 107. 19.
Diſpenſatio, quæ eſt debita, eſt latè interpretanda, quia potiùs dicitur Juris beneficium. 108. 19.
Diſpenſatio concernens favorem publicum, veluti Religionis, aut animæ, debet dici favorabilis, & latè interpretanda. 109. 19.
Item quando caſus, in quo diſpenſatur, continet expreſſam d. conceſſionis rationem. 112. 19.
Diſpenſatus quoad majus, cenſetur diſpenſatus quoad minus, quando eſt pars inſeparabilis. 114. 20.
Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, cùm verè haberet Votum non nubendi, aut non fornicandi, valet dicta diſpenſatio. 117. 19.
Votum Ordinis Sacri habens, ſi eſprimeret Votum non nubendi in ſupplicatione, diſpenſatio valeret. 118. 19.
Habens Votum non fornicandi, & peteret diſpenſari ſuper Voto Ordinis, diſpenſatio non valeret. 119. 19.
Diſpenſatio ſuper impedimento primi gradus affinitatis, vel publicæ honeſtatis proveniente ex Matrimonio nullo ex defectu conſenſus. an concedi ſoleat *in append. caſ.* 32.
Diſpenſationem petens ſuper gradu majori, per errorem, cùm verè eſſet minor, in eadem ſpecie, diſpenſatio valeret 120. 19.
Diſpenſatio edendi carnem, comprehendit lac, caſeum, & ova. 121. 19.
Diſpenſatio ſuper caſu majori comprehendit caſum minonorem, licèt non expreſſum, quando agitur de connexis, ſecus ſeparatis. 122. 20.
Diſpenſatio eſt latè extendenda ad caſus æquiparatos à Jure. 123. 20.
Diſpenſatio latè interpretanda quando inducitur, non ab Homine, ſed à Canone, vel Lege. 124. 20.
Pro omnibus Matrimonialibus diſpenſationibus, quæ à SS. Pontifice conceduntur, porrigitur Supplicatio, & quomodo fiat, & expediatur. 5. & ſeqq. 22.
Supplicationes prædictæ quomodo porrigantur, & expediantur. 6. & ſeqq. 22.
Diſpenſationes matrimoniales, aliæ expediuntur per officium minoris Gratiæ, ſeù *Datariam*, aliæ per Secretariam Brevium, & aliæ per officium S. Pœnitentiariæ. 14. 23.
Diſpenſationes, quæ petuntur in gradibus remotioribus, ut in quarto, ſeu tertio & quarto, expediuntur in *Dataria*. 15. 23.
In gradibus propinquis, non tamen propinquioribus, ut in tertio gradu, aut tertio & ſecundo, expediuntur per Cancellariam. 16. 23.
Diſdenſatio ſuper Impedimentis occultis peti poteſt à Sacra Pœnitentiaria 18. 23.
Si plura Impedimenta concurrant, quorum aliqua ſint occulta, & reliqua publica, tunc pro publicis diſpenſatio peti debet in *Dataria*, vel Cancellaria, & pro occultis à Sacra Pœnitentiaria, quo caſu exprimenda ſunt etiam publica, & quomodo fieri debeat expreſsio. 20. & 20 13.
Diſpenſationes pleræq; antiquitus tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub nomine Majoris Pœnitentiarij, quod Officium Pius V. tranſtulit in Cancellariam, & dicitur Officium minoris Gratiæ, & Bulla d. tranſlationis refertur. 22. & 23. 24.
Ad diſpenſandum nulla verba ſunt præſcripta, ſed ſufficit ut verbo, vel facto animus diſpenſantis deducatur. 28. 25.
Literæ an ſint neceſſariæ ad validitatem diſpenſationis. 25. uſque ad 31. 25.
Diſpenſari, ut non obſtante Impedimento contrahere valeant Matrimonium, licèt Gratia valeat, tamen eis non ſuffragatur, nec poterunt contrahere, niſi prius Literas expediverint. 47. 27.
Diſpenſatio, ſive facta ſit in forma commiſſaria, ſive gratioſa, vel etiam in Foro conſcientiæ, non ſuffragatur non expeditis Literis. 48. 27.
Diſpenſat pro Foro Conſcientiæ debent Literas expedire, ut Gratia ſuffragetur, & in conſcentia ſint tuti. 50. 27.
Ad impetrandam diſpenſationem nomine alterius, non requiritur ſcientia, ſeu mandatum ejus, pro quo impetratur. 51. 27. & 108. 106.
Diſpeuſatio, ad hoc ut proſit *Diſpenſato*, requiritur, ut ab eo acceptetur. 52. 28.
Diſpenſationis Gratia collata cenſetur, quatenus diſpenſatus ea uti velit. 54. 28.
Diſpenſatio præſumitur impetrata pro eo, qui expenſas expeditionis ſuſtinuit. 56. 28.
Diſpenſatus, ut poſsit licitè, & validè contra legem generalem operari, neceſſaria eſt notitia factæ diſpenſationis. aliàs non proderit in uſu, & exercitio ejus. 57. 28.
Amplia, ut procedat etiam quando inter Conjuges exiſteret Impedimentum dirimens utrumque afficiens, & ab altero abſque alterius ſcientia fuiſſet impetrata diſpenſatio. 58. 28.
Diſpenſatio ſuper Impedimento alterum tantùm Conjugum afficiente, illi ſoli prodeſt, qui erat impeditus. 59. 28.
Diſpenſationes factæ ſcientia adeo eſt neceſſaria in Contrahentibus, ut ſi neſciant, Matrimonium contractum ſit nullum, quamvis verè eſſent diſpenſati. 60. 28.
Lex, ante notitiam diſpenſationis, obligat Subditum in conſcientia. 62. 28.
Si Impediti obtenta *Diſpenſatione*, ſed ante illius notitiam, ſe carnaliter cognoſcerent, eſſet ac ſi abſque diſpenſatione

Digitized by Google

tione ſe cognoſcerent . 63. 28.
Diſpenſationis expenſæ à quo fieri debeant . 70. 29.
Et quid, ſi commuoi couſenſu fuerit obtenta Diſpenſatio, & alter reouat contrahere . 71. 30.
Quid, ſi alter ob alterius culpam, & ob juſtam ſibi cauſam datam renuat . 73. 30.
Si taceatur aliqua qualitas , quam Jura non jubent exprimi , quæ ſi expreſſa fuiſſet , Papa difficiliùs conceſſiſſet, non vitiaretur Diſpenſatio . 10. & 11. 40.
Diſpenſatio ferè nulla eſſet tuta , & certa . ſi eſſent exprimenda omnia , quæ retraherent Principem à conceſſione , etiamſi non caveatur Jure , & ſtilo eſſe exprimenda , nec de Jure præſtent impedimentum. 12. 40.
Valet Diſpenſatio , tacita veritate , propter quam Papa maxima , vel majori difficultate conceſſiſſet , niſi Jus exigat , ut dicta qualitas tacita exprimatur . 13. 41.
Diſpenſatio nulla nullum producit effectum . 33. 42.
Diſpenſationem petens ſuper duobus Impedimentis , ſi pro altero veram cauſam narret , & pro altero falſam, ſi id ignoranter , & abſq; dolo factum ſit , gratia vitiabitur in ea tantùm parte, in qua ſi Papa rem cognoviſſet , denegaſſet . 35. 42.
Sed ſi obreptio ſequatur doloſè , & culpa petentis, gratia in totum vitiabitur . 36. 42.
Error in Diſpenſationibus Matrimonialibus , ſive committatur per Oratorem , ſive per alium, & abſque culpa, & dolo , ſemper vitiat gratiam. 51. 44.
Error nominis non vitiat Diſpenſationem , quando conſtat de perſona , cui conceſſa eſt . 54. 44.
Nec vitiatur , ſi erratum fuerit in Pronomine Oratorum , dum certè de Perſona conſtet . 55. 44.
Limita tamen, quando Diſpenſatio petita eſſet in forma *Pauperum*, & de ratione . 56. 44.
Diſpenſatione obtenta ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi aliud detegatur , quid agendum; & quid, quando eſt publicum , ſeu occultum . 74. 46.
Diſpenſatione obtenta ſuper pluribus Impedimentis narratis, quorum aliquod coram Delegato non reperiatur adeſſe , valebit tunc Diſpenſatio ſuper eo , quod exiſtit. 76. 46.
Diſpenſatio ſi petatur ſuper Impedimento detecto conſtante Matrimonio , quid exprimendum ſit . 77. 50.
Diſpenſatio facta ſuper uno Impedimento , non extenditur ad aliud. 80. 47.
Tot Diſpenſationes requiruntur, quot ſunt Impedimenta. 82. 47.
Diſpenſatio Pontificis comprehendit tantùm Impedimenta expreſſa . 83. 47. & 112. 49.
Habens Votum Caſtitatis , & Impedimentum dirimens an petere debeat Diſpenſationem prius ſuper Voto , & poſtea ſuper Impedimento , vel è contra . 94. & ſeq. 48.
Diſpenſationem petens ſuper Impedimento dirimenti , ſi eſſet ligatus Sponſalibus de futuro cum alia Fœmina, non eſt neceſſe , ut huiuſmodi Sponſalia exprimat , ſed poterit ſeparatim Diſpenſationem petere. 99. 48.
Diſpenſatio ſuper Sponſalibus contractis difficillimè à Pontifice conceditur , quia agitur de Tertij præjudicio. 100. 48.
Diſpenſationem petens à Sacra Pœnitentiaria pro aliquo occulto impedimento , debet in ea exprimere etiam alia Impedimenta, ſi quæ obſtarent , quamvis jam diſpenſata à Pontifice fuiſſent . 105. & ſeq. 49.
Diſpenſationem petere volens ſuper aliquo crimine, quod verè commiſit , ſed defectu probationum fuit abſolutus , vel pœna mitiori punitus , quam cautelam adhibere debeat , ne delictum prodat. 107. & 108. 40.
Diſpenſationem petentes ſuper Impedimento dirimenti craſsè ignorato , eum quo contraxere , quam cautelam adhibere poſſint . 109. 49.
Diſpenſatio ſi jus Tertij lædat , & hoc in Supplicatione non fuerit expreſſum , erit nulla . 113. 49.
Diſpenſatio eò difficilior redditur , quò propinquior eſt gradus , & majora exiſtunt Impedimenta . 118. 50.
Diſpenſatio licèt concedatur ſuper gradu tantùm remotiori , tamen ſi alter diſtet in proximiori , Diſpenſatio redditur difficilior . 123. 50.
Diſpenſationes ſolitæ concedi , ex quo temporis curſu dicantur . 126. 51.
Papa dum diſpenſat in Conſanguinitate , non diſpenſat in Affinitate , vel è contra . 139. 51.
Etiamſi expreſſum fuiſſet Impedimentum Conſanguinitatis , ex quo oritur fortius vinculum Affinitate . 140. 51.
Diſpenſatio conceſſa ſuper Impedimento Conſanguinitatis , non extenditur ad Affinitatem & è contra . 133. 51.
Diſpenſatio ſemper cenſetur conceſſa ſuper narratis. 144. 52.
Diſpenſatus ſuper Impedimento Affinitatis, cenſetur etiam ſuper Impedimento Honeſtatis . quando fuiſſet dictum Affinitatem procedere ex Matrimonio . 159. 53.
Secus , ſi Affinitas procederet ex copula illicita , & ſimul adeſſet Honeſtatis Impedimentum , quia tunc utrumque Impedimentum debet exprimi, ut ſuper eis valeat Diſpenſatio . 160. 53.
Diſpènſatione petita ſuper Impedimento ex copula carnali exorto , ſi poſtea antequàm contrahatur Matrimonium, repetita fuerit copula , nova opus erit Diſpenſatione . 163. 53.
Diſpenſatin Pontificis non extenditur ad caſus poſtea exortos . 164. 53.
Diſpenſatio ſuper Paternitate concedi non ſolet . 168. 53.
Diſpenſatin obtenta ſuper Juramento , & eſſet neceſſaria ſuper Voto , vel è contra , an valeat . 179. 54.
Diſoenſare qui poteſt in Voto , poterit diſpenſare & in Juramentis ſoli Deo factis . 180. 54.
Diſpenſatus ab Irregularitate ob homicidium ſi poſtea aliud homicidium committat , & petat Diſpenſationem, debet narrare primam Diſpenſationem . 197. 55.
Si Conſanguinei , vel Affines cum Diſpenſatione contrahant inter ſe Matrimonium , & uno ex Coniugibus mortuo . ſi velit cum alio Conſanguineo diſpenſari , an debeat exprimere primam Diſpenſationem obtentam . 201. 56.
Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea , mutato propoſito , vellet aliam ducere . 202. 56.
Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea . aliam duceret , & ea mortua , prima Diſpenſatione uti vellet . 203. 56.
Primæ Diſpenſationis quando in petitione alterius mentio fieri debeat . 205. 56. & 226. 57.
Beneficiatus diſpenſatus per quinquennium à reſidentia cum perceptione fructuum , ſi eo tranſacto iterum petat, de prima Diſpenſatione mentionẽ facere debet . 206. 56.
In radice Matrimonij quando ſoleat diſpenſari , vid. RADIX.
In Matrimonio rato , non conſũmato, quando ſoleat diſpẽſari . *vid. in addit. nu.* 11.
Si Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat Uxorem , eaque mortua , velit aliam ducere , tenetur novam diſpenſationem impetrare , & de prima mentionem facere. 207. 56.
Qui obtinuit Diſpenſationem cum aliqua limitatione , ſi ſi poſtea velit ſuper eadem re abſolutè diſpenſari , tenetur dictam primam diſpenſationem narrare cum dicta limitatione . 212. 57.
Diſpenſatus ſuper una re , ſi velit ſuper eadem majus privilegium obtinere , debet de primo mentionem facere. 213. 57.
Sic tenebitur mentionem facere de priori diſpenſatione obtenta cum limitatione , quando petitur de novo abſolutè . 214. 57.
Diſpenſatio ſecunda erit valida , etiam non facta mentione primæ , quando nova , & ſufficiens cauſa ſuperveniſſet , ex qua præſumatur Pontificem non denegaturum dictam ſecundam Diſpenſationem . 216. 57.

Item

Item, quando prima Diſpenſatio conceſſa ſuiſſet cum limitationibus, quæ de ſtylo Curiæ in tali conceſſione ſolitæ ſunt apponi. 217. 57.

Dubitans de validitate diſpenſationis obtentæ, ſi eamdem iterum petat cum iiſdem qualitatibus, licèt non exprimat primam, nihilominus valida erit. 218. 57.

Nec vitiabit, ſi taceatur, quòd eandem Diſpenſationem aliàs petierit, nec obtinuerit. 219. 57.

Vel ſi taceatur, quòd à Pontifice denegata ſuiſſet, eò quia judicaſſet non adfuiſſe juſtam cauſam diſpenſandi. 220. 57.

Amplia, ut poſſit in dictis caſibus diſpenſare Inferior, vel habens facultatem delegatam. 221. 57.

Petitio diſpenſationis prius à Pontifice facta non operatur præventionis effectum. 222. 57.

Qui obtinuit reſcriptum à Papa, ut poſſit à Confeſſario diſpenſari, poterit eamdem diſpenſationem ab Inferiori habente facultatem petere, nulla facta mentione ejuſdem reſcripti. 224. 57.

Quando jura ſpecialiter prohibent, ne tali caſu occurrente diſpenſatio concedatur, debet de caſu mentio fieri, ſi Diſpenſatio ſuper aliquo Impedimento dirimenti petatur. 227. 58.

Diſpenſatio quando eſt contra Concilium, debet exprimi, ut Pontifex ſciat, aliàs diſpenſatio eſt nulla. 232. 63.

Quod procedit, quamvis diſpenſatio facta ſuiſſet motu proprio. 233. 58.

Diſpenſationem eſſe nullam, eſt pœna. 284. 64.

Si exprimatur aliqua cauſa ſufficiens ad concedendum, & taceatur altera, quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, nihilominus diſpenſatio dicitur voluntaria. 307. 66.

Diſpenſatio cum majori Compoſitione, & junctis pœnitentiis, conceditur etiam dum Oratores inter ſe converſati ſunt, non habita copula. 329. 76.

Diſpenſationes ideò obtinentur, ut illud validè fiat, quod, ſi ſine illis fieret, eſſet invalidum. 339. 71.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, ob nullam aliam cauſam conceditur, quàm ad ſuccurrendum honori Mulieris, & ſcandala vitanda. 350. 72.

Diſpenſationum commiſſiones, ſi extra Curiam fiant, locorum Ordinariis demandantur. 2. 77.

Diſpenſationes matrimoniales non committuntur Canonicis Cathedralis. 15. 78.

Nec Vicario Capituli Sede vacante. 16. 78.

Diſpenſationes Matrimoniales Sede Vacante committuntur Ordinario viciniori. 22. 78.

Et Sede Lucana vacante fuerunt commiſſæ Ordinario Piſano viciniori. 28. 79.

Diſpenſatio commiſſa Delegato, non poteſt ab eo ſubdelegari. 65. 83.

Si Oratores obtento mandato ad diſpenſandum ſuper Impedimento dirimenti, contrahant ante illius executionem, Matrimonium erit irritum, & egebunt nova Diſpenſatione. 12. 99.

Diſpenſatio apoſtolica ſuper impedimēto conſanguinitatis, vel affinitatis, non expreſſa cohabitatione, an ſit exequenda, ſtante paupertate. *In append. cap.* 5.

Et quid ſi adeſſet fama commercii carnalis. *ibid. caſ.* 6.

Literarum Diſpenſationis formula refertur. 42. 110.

Diſpenſare nemo poteſt in Impedimentis dirimentibus, præter Papam. 105. 106.

Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato ejus, pro quo fuit impetrata. 110. 106.

Et idem præſumitur, ſi Diſpenſatio erat difficilis impetrationis. 113. 106.

Papa non diſpenſat, niſi ſuper expreſſis. 140. 108.

Diſpenſatio numquam cenſetur conceſſa ſuper non expreſſis. 164. 109., & 167. 110.

Diſpenſatio numquam ſuffragatur ſuper Impedimentis tacitis. 169. 110.

Error in expreſſione Impedimenti vitiat Diſpenſationem. 180. 111.

In dubio cenſendum eſt, Diſpenſationem non eſſe neceſſariam. 181. 111.

Tamen aliqui pro conſcientiæ ſecuritate recurrunt ad Pontificem. 187. 111.

Amplia, procedere non ſolùm quando eſſet res omnino dubia, ſed etiam quando in conflictu opinionum, opinio Impedimentum affirmans eſſet probabilior, dummodo negans ſit probabilis. 182. 111.

Si dubium ſit, an certum quid afferat Impedimentum, & opinio negans ſit probabilis, quamvis affirmans ſit probabilior, poterit contrahi Matrimonium abſque diſpenſatione. 183. 111.

Si dubium ſit, an ſuper Impedimento validè quis fuerit diſpenſatus, tunc nova egebit Diſpenſatione. 184. 111.

Epiſcopus an in dubio poſſit, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum. 186. 111.

Diſpenſatione commiſſa ſuper uno Impedimento, ſi Delegatus reperiet plura adeſſe, quid agendum. 188. 112.

Nullus præter Papam poteſt autoritate ordinaria in Impedimentis Matrimonium dirimentibus diſpenſare. 191. 112.

Diſpenſatio non ſemper eſt de jure debita, ideo dicitur in Literis *Miſericorditer in Domino diſpenſatur*. 193. 112.

Papa raró diſpenſat, ſed ut plurimum committit Delegato, ut, ſi preces ſit veræ, diſpenſet. 217. 114.

Diſpenſatio facta per habitam diligentem Informationem valet, licèt de proceſſu non conſtet. 264. 118.

Papa non intendit Diſpenſationem concedere, niſi narrata ſint vera. 294. 121.

Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum una, quis mutato propoſito, contraheret cum alia, poſtea hac mortua, poterit cum dicta Diſpenſatione cum prima contrahere. 336. 124.

Quid, ſi mandatum de diſpenſando ſuiſſet obtentum, ſed non executum, & Contrahentes aliud Matrimonium ineant, effectique Vidui an poſſint inſimul contrahere. 339. 125.

Aliud eſt mandatum de diſpenſando, & aliud ipſa Diſpenſatio. 340. 125.

Papa dum diſpenſat, dat facultatem contrahendi, non tamen ratum habet, quod nulliter per Contrahentes geſtum eſt. 384. 128.

Quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti fuerit pro utroque Foro Diſpenſatio obtenta, novus requiritur conſenſus. 385. 128.

Excipe, niſi Pontifex diſpenſationem concedens, licentiam quoque in dicto Matrimonio permanendi concederet. 386. 118.

S. Pœnitentiaria in diſpenſationibus, quas Confeſſario ſuper occultis Impedimentis committit, ſolet committere, ut de novo ſecretè, ad evitanda ſcandala, contrahant. 389. 128.

Idem ſervat, ſi unus ex Oratoribus cum ſcientia occulti Impedimenti contraxiſſet. 390. 128.

Publicato, ſeu denunciato Impedimento, ſuper quo ſecretò Conjuges fuerunt diſpenſati, Diſpenſatio redditur nulla, & erit opus expedire novas Literas pro utroque foro. 410. 131.

Diſpenſatio facta à Delegato Papæ, cenſetur facta ab ipſo Papa. 481. 136.

Diſpenſationes Matrimoniales multis modis extinguuntur, & quibus. 483. 136.

Qui obtinuerunt Diſpenſationem, & mandatum de diſpenſando, ad hoc ut contrahant Matrimonium, neceſſe eſt, ut ſint diſpenſati. 484. 136. & 248. 173., & 251. 174.

Aliud eſt mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio. 484. 137. & 240. 173.

Diſpenſatio Matrimonialis poteſt fieri extra Diœceſim diſpenſantis. 485. 137.

Diſpenſatio purè, & ſimpliciter facta, non expirat morte

Con-

Concedentis, etiam re integra. 501. 138.
Amplia, etianſi effectus non ſit conſummatus, nec Diſpenſatio conſummata. 502. 138.
Limita, in Executore voluntario. 505. 138.
Secus in neceſſario, & quando tales dicantur. 506. 138.
Diſpenſationes, quæ expediuntur à Legatis Apoſtolicis, vel à Summo Pœnitentiario, morte Papæ non expirant. 508. 139.
Diſpenſatio Matrimonialis finitur unico actu. 512. 139.
Limita, quando Diſpenſatio eſſet facta ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, ad effectum Matrimonium contrahendi, ſi duret cauſa, itaut mortua Coniuge, poſſit iterum contrahere. 515. 130.
Diſpenſatio ab Epiſcopo facta in aliquo caſu urgenti ſuper voto, aliàs Papæ reſervato, ultra illum caſum non extenditur. 514. 139.
Diſpenſatio Matrimonialis poteſt revocari à Legislatore, antequam ſit adimpletus effectus. 517. 140.
Secus ſi Diſpenſatione facta Matrimonium validè contractum ſit. 520. 140.
Major Pœnitentiarius Papæ nequit Diſpenſationem revocare. 521. 140.
Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa diſpenſationis, & quando hoc procedat. 523. 140.
Diſpenſationi renuncians, quando ſibi præjudicet. 524. & ſeqq. 140.
Diſpenſatio, licèt ob metum facta, eſt valida, dummodo adfuerit intentio diſpenſandi. 532. 141.
Diſpenſationi commiſſæ à Papa poteſt renunciari, & adiri pro ea Epiſcopus, in caſu, quo autoritate ordinaria diſpenſare valeat. 534. 141.
Si Reſcriptum à principio fuerit ſubreptitium, dolo, vel fraude, vel eò quòd Teſtes fuerunt corrupti, diſpenſatio eſt invalida detecta ſubreptione, ſeu corruptione. 601. 145.
Diſpenſatio Matrimonialis in forma *Pauperum*, non conceditur, niſi ad ſuccurrendum honori Oratricis, & gravia ſcandala evitandum. 350. 71. & 1. 152.
Diſpenſatio in forma *Pauperum*, poteſt impetrari ſuper quolibet Impedimento, ſi alia requiſita concurrant. 12. 155.
Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione jam initi, & conſummati Matrimonij eſt valida, ſi verè ſit initum, licèt non conſummatum. 55. 159.
Obtinens Beneficium ſi egear aliqua diſpenſatione, non poterit eam Epiſcopus concedere, quamvis aliàs potuiſſet. 224. 172.
Dum Papa diſpenſari mandat, non abſolutè præcipit, ſed quatenus Delegato expedire videatur, & ne ſcandalum ſit ex diſpenſatione oriturum. 235. 172.
Diſpenſatio in radice Matrimonij, quando cenſeatur facta, 274. & 284. 177. & 290. 178.
Diſpenſatio in radice Matrimonij à ſolo Pontifice concedi poteſt. 281. 177.
Diſpenſatio in radice non poteſt concedi ſuper Matrimonio nullo ob Impedimentum Jure naturali dirimens. 286. 177.
Nec pariter quod eſt nullum ex defectu conſenſus, vel ob impotentiam perpetuam coeundi. 288. 178.
Etiam poſt mortem Conjugum poteſt Papa diſpenſare in radice. 296. 178.
Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis, non expirant morte Pontificis. 11. 187.
Diſpenſationes omnes, quæ à S. Pœnitentiaria emanant, gratis conceduntur, etiamſi eſſent revelatoriæ alterius diſpenſationis à Pontifice pro Foro exteroo nulliter impetratæ. 32. & 33. 188.
Diſpenſatio ſuper Impedimento Affinitatis ex illicita copula provenienie, an, & quando à S. Pœnitentiaria concedatur, & quomodo. 35. & ſeq. 188.
Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis à d. Pœnitentiaria quomodo concedatur. 42. 189.
Diſpenſatio ſuper crimine, quomodo, & quando à d. Pœnitentiaria concedatur. 45. 190.
Quando ſuper machinatione, & quomodo. 47. & ſeq. 190.
Contrahens cum alia bona fide credens primam Coniugem eſſe mortuam, diſpenſatione non eget. 53. 191.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis, quomodo, ex quibus cauſis, & quando concedatur. 54. & ſeq. 191.
Super voto Religionis, quomodo, & quando à d. Pœnitentiaria concedatur. 62. & ſeq. 192.
Super Matrimonio rato an, & quando, & quomodo à S. Pœnitentiaria diſpenſetur. 80. & ſeq. 194.
Diſpenſatio facta à Confeſſario non præmiſſis Informationibus requiſitis, quando ſit nulla. 129. & ſeq. 200.
Diſpenſatio facta à Confeſſario ſuper Impedimento occulto, non prodeſt, ſi Impedimentum detegatur. 158. 202.
Diſpenſatio extinguitur unico actu, ſi fraus, & dolus interveniat. 189. 204.
Diſpenſatio facta pro Foro conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro externo. 199. 205.
Diſpenſatio, quando poſtulatur ex juſta cauſa, eſt debita, & neceſſaria. 87. 214.
Epiſcopus in quibus caſibus valeat diſpenſare, & in quibus non. 44. & ſeqq. 222.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ijs, quæ propriam utilitatem concernunt, ſed requiritur Diſpenſatio Superioris. 51. 223.
Diſpenſatio tollitur per verba *Irrevocabiliter*, *nullo modo*, *& nullatenus*. 53. 223.
Diſpenſans in ſua Lege poteſt imponere mulctam, quando diſpenſatio non eſſet debita ex juſta cauſa. 511. 139.
Sed ſi fiat Diſpenſatio ab Inferiori ſuper lege Superioris, non poteſt mulcta imponi. 118. 227.
Diſpenſatio ſuper Impedimento occulto, obtenta ab *Epiſcopo*, vel S. Pœnitentiaria, non prodeſt detecto Impedimento, etiam poſt contractum Matrimonium. 150. 231.
Vicarius non poteſt diſpenſare ſuper occultis Impedimentis, niſi habeat ad hoc ab Epiſcopo ſpeciale mandatum. 158. 231.
Nuncij Hiſpaniæ in quibus caſibus diſpenſare valeant. 172. & ſeq. 223.
Miſſionarii Regulares cum quibus, & quando diſpenſare poſſint. 176. 223.
Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo pro Foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, ut fiat coram Notario, & Teſtibus, neq explicanda nomina Diſpenſatorum, ſed Literæ tacitè expediuntur. 189. 234.
Diſpenſatio in Conſanguinitate in quibus gradibus in qualibet linea poſſit à Pontifice concedi. 57. & ſeq. 241.
Papa in Jure Divino naturali diſpenſare non poteſt. 8. 145.
An, & quando in Jure Divino poſitivo. 20. & ſeq. 246.
Diſpenſatio non conceditur à Pontifice, quando induceretur peccatum. 30. 247.
In jure gentium, & civili Papa quando diſpenſet. 31. & 34. 247.
Diſpenſatio ſuper perpetua impotentia ad coeundum concedi non poteſt à Pontifice. 45. 248.
Nec ſuper errore Perſonæ, & defectu conſenſus; ut quis invitus arctetur ad contrahendum cum Perſona, cum qua non intendit contrahere. 44. 248. & 8. 313.
Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis ex Paternitate ortæ difficiliter, & vix, aut nunquam à Pontifice conceditur. 168. 53. & 48. 254.
In Diſpenſatione ſuper Impedimento Paternitatis ſervantur ſolemnitates ſervari ſolitæ in diſpenſatione ſuper primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis, & quæ ſint. 48. & 80. 257.
Diſpenſatio in forma *Pauperum*, ſuper Paternitate, quando conceditur, quid ſervare debeat Petens. 79. 257.
Diſpenſatio in omnibus gradibus Affinitatis ortæ ex copula

pula illicita concedi poteſt . 48. 271.

Et in hujuſmodi primo gradu Affinitatis ſæpiſſimè Diſpenſatio conceditur à Summo Pontifice pro Foro externo, & à S. Pœnitentiaria pro Foro interno . 49. 271.

Diſpenſatio ſuper Affinitate regulatur, ac ſi ſuper Conſanguinitate peteretur, & ſolvitur duplex Compoſitio, & majores cauſæ requiruntur . 60. 272.

Diſpenſatio ſuper Affinitate, quæ ſupervenit Matrimonio, ut Conjuges poſſint debitum petere, concedi poteſt ab Epiſcopo 88. 275.

Item à Commiſſario Cruciatæ . 89. 276.

An, & quando à Religioſis Mendicantibus . 90. 276.

Si inter Sponſos intercefferit copula, & petatur Diſpenſatio ſuper Honeſtatis Impedimento, eadem erit nulla, ſi non fuerit petita diſpenſatio ſuper Affinitate, ſaltem per viam Pœnitentiariæ . 60. 283.

Diſpenſatio ſuper pluralitate Uxorum, in Lege veteri aliquando fuit permiſſa . 3. 285.

Sed in Lege Evangelica nulla adeſt poteſtas, quæ illam concedere valeat . 4. & 6. 285.

Diſpenſatio ſuper pluralitate Uxorum, aut Maritorum, à nemine poteſt concedi . 5. & plurib. ſeqq. 285.

Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonij rati, & non conſummati, an, & quando, & à quo concedi poſſit . 13. & ſeqq. 285.

Super Matrimonio verò inter Fideles contracto, & conſummato, concedi nullo modo poteſt . 44. 204.

Infideles, qui tempore Infidelitatis Matrimonium contraxerunt, & conſummarunt, ſi fiant Fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt à Papa ſuper eodem Matrimonio diſpenſari . 52. 205.

Reſurgens miraculosè ſi vellet iterum contrahere cum altero Conjuge ſupervivente, non egeret nova Diſpenſatione, licèt prius neceſſaria fuiſſet . 94. & ſeqq. 297.

Diſpenſatio ſuper defectu conſenſus, non poteſt à Pontifice concedi . 22. 307.

Super Impedimento Ordinis ſacri an diſpenſari poſſit . 14. & ſeqq. 321.

Pontifex ex juſta cauſa diſpenſare poteſt ad Matrimonium ineundum cum Equitibus Hyeroſolimitanis, & aliis Religioſis, Monachis profeſſis, & exempla afferuntur . 16. & 17. 321.

Conſtitutus in Sacris, vel in Religione Profeſſus, poterit validè Matrimonium inire, ſi ad hoc fuerit diſpenſatus, nec aliud obſtet Impedimentum . 20. 321.

Diſpenſatus ad contrahendum non tenetur ampliùs recitare Horas Divinas, nec incedere cum habitu Clericali, nec gaudet privilegio Clericali . 25. 321. & quando hoc procedat . 22. ibidem .

Diſpenſatio cum Clerico, ut ducat Uxorem retinendo penſionem, ſolet aliquando à Pontifice concedi, & quando . 75. 324.

Diſpenſatio ſuper Voto ſimplici perpetuo Caſtitatis à ſolo Pontifice concedi poteſt . 80. 324.

Ex conſuetudine tamen Epiſcopus poſt Matrimonium contractum diſpenſat ad petendum debitum . 82. & 83. 325.

Diſpenſatio ſuper Impedimento diſparitatis Cultus an, quando, & à quibus concedatur . 1. & ſeqq. 331.

Diſpenſatio ſuper Crimine machinationis, an, & quando, & à quibus detur . 64. & ſeqq. 341. vide in verbo MACHINATIO .

Diſpenſatio ſuper crimine adulterij quomodo, & quando concedatur . 74. & ſeqq. 342.

Hermaphroditus, qui in uno ſexu Matrimonium contraxit, eo ſoluto, an in altero poſſit inire, & an diſpenſari poſſit, & à quo . 80. & ſeqq. 351.

De diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus, vide in verbo RAPTUS .

Diſpenſatio ſuper Matrimonio clandeſtino, vide in verbo CLANDESTINUM .

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimento occulto detecto poſt Matrimonium celebratum, etiam omiſſis denunciationibus de licentia; & ſi petatur à Pontifice, faciliùs diſpenſabitur . 131. 378.

Vicarii Capitulares an poſſint diſpenſare in gradibus prohibitis *in Append. caſ.* 10.

Diſpenſatio ſuper Denunciationibus, vide DENUNCIATIO .

Diſpenſationes omnes Matrimoniales ex veris, & rationabilibus cauſis cōcedi debent; aliàs gratia eſt ſubreptitia . 1. & ſeq. 390.

Diſpenſationes Matrimoniales gratis concedi debent . 2. 390.

Diſpenſatio, quamvis à Lege, vel Canone committatur arbitrio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamen d. arbitriū debet eſſe regulatum à Jure . 9. 390.

Diſpenſare non poteſt, qui eſt Juris interpres . 14. 391.

Diſpenſatio facta à Papa abſque juſta cauſa erit valida, ſed quoad Deum illicita . 15. & 16. 391.

Diſpenſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium Prælatum in propria, vel inferioris lege, ſi fiant ſine cauſa, erunt illicitæ, ſed validæ . 19. 391.

Quæ verò fiunt per Pontificem in lege Dei, vel per alium Prælatum in lege Superioris, ſi fiant ſine cauſa, erunt illicitæ, & invalidæ, 20. 391.

Pontificem voluiſſe diſpenſare ſine cauſa, nunquam præſumitur . 21. 391.

Utens diſpenſatione ſine cauſa conceſſa in lege Superioris peccat, & tenetur exequi legem, non obſtante Diſpenſatione . 23. 391.

Diſpenſatio Papæ pro foro externo ſuper Matrimonio inter Impeditos contracto liberat à pœna temporali . 26. 301.

Diſpenſans à lege Superioris ſine cauſa puniri poteſt . 27. 392.

Diſpenſatio abſque cauſa conceſſa in lege Superioris, eſt illicita, & invalida pro foro externo, quamvis cauſa juſta adeſſet, ſed Inferior diſpenſans eam non præcognoviſſet . 28. 302.

Diſpenſatio, ut ſupra conceſſa pro Foro interno, ſi verè juſta cauſa adſit, valebit, donec pro Foro externo revocetur . 29. 392.

Diſpenſatio ab Inferiore in lege Superioris conceſſa abſq; cauſa juſta, eſt nulla, quamvis conceſſa fuiſſet ab ipſomet Vicegerente, qui ſolet diſpenſare de plenitudine poteſtatis, & de ratione . 30. 392.

Diſpenſare potens cum aliis, an poſſit cum ſe diſpenſare . 31. 302.

Diſpenſatio facta à Pontifice, etiam *motu proprio*, præſumitur ſemper facta cum juſta cauſa . 32. 302.

In diſpenſatione facta à Papa in jure Divino, & naturali, juſta cauſa non præſumitur, niſi exprimatur, & probetur . 33. 392.

Aliter dicendum in Foro Conſcientiæ, donec de defectu probetur . 34. 392.

Petens Diſpenſationem abſque juſta cauſa peccabit mortaliter . 39. 392.

Utens Diſpenſatione abſque juſta cauſa an peccet, & quando . 40. & ſeqq. 393.

Diſpenſatio an ſit valida, ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet . 77. & ſeqq. 395.

Et quid ſi una tantùm ex pluribus narratis ceſſet . 79. 395.

Diſpenſatio cenſeri debet valida, quando dubium proveniat ex eo, quòd Executor munus ſuum non rectè exequutus fuit . 84. 396.

Diſpenſatio cenſetur valida, & illam impugnans tenetur probare contrarium . 86. 397.

Diſpenſatus eſt tutus in conſcientia, quamvis ſit dubium, an Prælatus habeat facultatem diſpenſandi, & quando hoc procedat . 87. & ſeqq. 397.

Diſpenſatio, quò difficilior eſt, eò majores cauſæ requiruntur . 92. 397.

Diſpenſatio difficilior in quibus caſibus dicitur . 93. 397.

Diſpenſatio Papæ, abſque ulla reſtrictione intelligenda eſt . 71. 409.

Diſpenſatio eſt cauſa defectus, vel incompetentiæ Dotis, vide DOS.
Diſpenſatio ex cauſa ob Lites, vide LIS.
Diſpenſatio ex cauſa ob inimicitias, vide INIMICITIA.
Diſpenſatio ex cauſa pro Oratrice Filiis gravata, vide FILIUS.
Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos ignoranter contracto quandu concedatur, vide in verbo IGNORANTIA.
Diſpenſatio ſuper Matrimonio cum Impedimento ignoranter contracto, & poſtea detecto, an, & quando concedatur, & quomodo peti debeat. 59. & ſeqq. 453.
Diſpenſatio ſuper impedimento, ex quo temporis curſu præſumatur conceſſa. 75. 454.
Diſpenſatio in forma *Perinde valere*, quomodo concedatur. 82. 455.
Quæ ſit ejus vis. 83. & ſeqq. 455.

DISSOLUTIO.

Diſſolutio Matrimonii eſt res graviſſima. 23. 347.
Coniugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione Matrimonij, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendum. 22. 347.
Et tunc citari debet Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopatus. 24. 347.
Et ulteriùs aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certè conſtet. 25. 347.
Sed ſi de illo certè conſtet, ſtatim diſſolvendum eſt Matrimonium. 26. 347.
De Matrimonio diſſolvendo ob impotentiam alterius Coniugis, vide in verbo IMPOTENTIA.
Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonij non conſummati an concedi ſoleat, & quando *in annot. nu.* 11. *&* *in append. caſ.* 23.

DIVES. DIVITIÆ.

Nob'lis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus eſt dives. 71. 161.
Div'tiæ non præſumuntur. 80. 161.
Habere artem, & bona, æquiparantur. 87. 162.
Habetur pro divite qui actionem habet ad acquirendas divitias. 104. 163.
Paria ſunt, quem eſſe divitem, vel pauperem, ſi ſuis divitijs non poſſit uti. 109. 163.
Epiſcopus potens diſpenſare in aliquibus Impedimentis, in caſu neceſſitatis, an valeat quando Contrahentes eſſent divites. 186. 234.
Pro divite habetur qui habet actionem ad divitias exigendas. 64. 421.

DIVORTIUM.

Latâ ſententiâ divortij propter adulterium, poteſt Conjux adulter Religionem ingredi, & alter innocens in ſeculo remanere, non emiſſo voto Continentiæ: *in annotat. nu.* 19. *&* 20.

DOCTOR.

Vir ignobilis, ſed Doctor, dicitur æqualis Mulieri nobili. 47. 406.
Diſtingue, aut Doctor eſt eximius doctrina, aut ignarus. 52. 407.
Servi, qui non poſſunt habere Dignitates, non poſſunt eſſe Doctores. 48. 407.
Privilegium Doctotatus eſt inductum ſavore publico. 49. 407.
Comitiſſa nubens Doctori, non dicitur nubere indigno. 50. 407.
Differentia maxima eſt inter Doctores, & Doctorellos. 53. 407.
Doctor de Jure Canonico prefertur Nobili ex inferiori genere. 56. 407.
Doctor ignarus, gaudere non debet privilegio Doctoratus, nec Doctoris nomen meretur. 58. 407.

DOMICILIUM.

In expreſſione locorum in diſpenſatione non attenditur locus domicilij, ſed originis. 127. 107.
Si commiſſio Diſpenſationis fiat ſimpliciter Ordinario Oraturum, non ſpecificando, an ſit originis, vel domicilij, intelligitur facta Ordinario Originis. 118. 107.
Domicilium habitationis ſicuti propria voluntate, & facto acquiritur, ita mutari poteſt. 149. 109.
Si Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxerint, & ibi per annum habitaverint, ſufficiet, ſi fides paupertatis fiat ab Ordinario domicilij, ad effectum, Diſpenſationem in forma *Pauperum* exequendi. 123. 364.
Domicilium ſtatim dicitur contractum in eo loco, in quo quis incępit habitare animo permanendi majori parte anni. 50. 372.
Domicilium quando dicatur contractum, ad hoc, ut quis coram Parocbo domicilij teneatur contrahere. 52. & ſeqq. 371.
Natus in Mari, ſequitur Domicilium ſui Patris. 155. 109.
Natus in confinio duorum Territoriorum, contrahere dicitur naturale domicilium in loco illo, in quo Caput effuſum eſt. 156. 109.

DOS.

Dotis defectus an ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi ſuper Impedimento Voti Religionem ingrediendi. 64. 193.
Defectus Dotis, ad hoc, ut Fœmina poſſit diſpenſari à Voto ingrediendi Religionem, debet conſiderari reſpectu diverſorum Monaſteriorum ſuæ Civitatis, nec eſt opus, ut Provinciam peragret ad hoc, ut recipiatur. 65. 193.
De Dote conſtituenda à Raptore Mulieri raptæ, vide in verbo RAPTOR.
Dotis defectus, eſt cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonij Impedimentis. 1. 415.
Paria ſunt, Mulierem non habere Dotem, vel inſufficientem habere. 2. 415.
Fœmina non habens ſufficientem Dotem ad nubendum æquali, cenſetur pauper. 3. 415.
Pontifex ex quibus moveatur ad diſpenſandum ob defectum Dotis. 4. 415. *& in append. caſ.* 25. *&* 26.
Cauſa defectus Dotis, an admittatur abſque ullo augmento, & in quibus gradibus 6. 416. & 70. & 74. 422.
Formula Diſpenſationis ob cauſam incompetentiæ Dotis. 8. 416.
Delegatus quid debeat obſervare præſentatis ſibi Literis quoad augmentum Dotis. 10. & ſeqq. 416., *& in appendic. caſ.* 25. *&* 26.
Non poterit eas exequi, niſi prius fuerit aucta Dos competenter. 11. 456. & de augmento conſtiterit. 17. 417.
Dos aucta competenter quando dici poſſit. 16. & ſeqq. 417.
Si narrata non verificentur, veluti ſi dictum fuerit, Fœminam eſſe omnino indotatam, & reperiatur habere minimam Dotem; & è contra, ſi fuerit dictum, non habere competentem Dotem, & reperiatur omnino indotata, tunc Delegatus non poterit exequi, ſed debebit obtineri nova gratia in forma *Perinde valere*. 20. 417.
Quod videtur limitandum ceſſante dolo. 21. 417.
Conceditur etiam Diſpenſatio inter Coniunctos ob defectum congruæ Dotis, quando Tertius vult Fœminam dotare. 22. 417.
Non refert, quòd Dos augeatur, vel conſtituatur ex in-

tegro ab Oratore, vel à Tertio, etiamſi in ſupplicatione fuerit dictum, quòd Orator vult dotare. 24. 417.
Si Oratrix Dotem haberet, ſed litibus involutam, & vellet nubere alicui Conjuncto, qui habilis eſſet ad dictas lites proſequendas, erit cauſa ſufficiens Diſpenſationis. 25. 418.
Sed requiritur, quòd lis ſit ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti, & ſit gravis. 26. & 29. 418.
Diſpenſatio ob cauſam defectus Dotis, non poteſt peti in forma *Pauperum*. 31. 418.
Cauſa defectus Dotis ad nubendum æquali in Patria, eſt intelligenda moraliter, itaut etiamſi pauci æquales adſint, oon tamen deficiat hæc cauſa. 34. 418.
Fœmina an cenſeatur pauper, & Dote carere dieatur, ſi habeat Parentes divites. 35. 419. diſtingue. 42. & 43. 419.
Pater tenetur dotare Filiam, ſi nubat digno. 36. 419.
Et Dotem competentem tenetur aſſignare, conſideratis bonis paternis, nomero Liberorum, & dignitate Mariti. 37. 419.
Quamvis nullam ei Dotem promiſerit. 38. 419.
Et etiamſi Filia dives ſit, & nubat de coоſenſu Patris. 39. 419.
Et quamvis nubat Patre invito. 40. 419.
Pater tenetur dotare Filiam, quæ nupſit indigno, quando diſtulit eam collocare in Matrimonium ultra 25. annos. 41. 419.
Fœmina non cenſetur habere Dotem competentem, etiāſi habeat Fratrem, qui illam dotare iotendat, nullo tamen pacto dotandi præcedente. 44. 419.
Imo dicitur pauper, quamvis ejus Frater promiſerit illam dotare, dummodo nubat Conſanguineo. 45. 419.
Dicitur pauper, quamvis ejus Parentes ſiot in ſtatu, ut non poſſint, dum vivunt, ſe privare bonis, & illam dotare, ſed velint dotem poſt mortem aſſignare. 46. 419.
Quid, ſi eſſet communis uſus, ut reciperent Dotem poſt mortem Parentum. 48. 419.
Dotem habens ſufficientem ad nubendom æquali, ſed non ad nubendum Coоſanguineo, non poteſt diſpenſari. 49. & ſeqq. 419.
Si Fœmina, & Conſanguineus, tertio gradu conjuncti inſtituantur hæredes à Teſtatore divite, ea conditione, ut ſimul contrahant, ſi Papa diſpenſaverit, erit juſta cauſa diſpenſandi. 50. 420.
Conditio, ut Legatarius, ſe Fideicommiſſarius teneatur dueere Conſanguineam io ſecundo gradu, valida eſt. 52. 420.
An ſit juſta eauſa diſpenſandi, ſi facultates Parentum haud ſufficerent ad competenter Filiam dotandam, oiſi illam præferrent alijs Filiis ultra Legitimam ei de jure debitam, & adſit hujuſmodi ſpes. 53. 420.
Fœmina dici poteſt pauper, ſi Pater plures Filias habeat, quarum unam tantùm poſſet congruenter dotare, & cæteras oon, ſi illam hoc modo dotaret. 55. 420.
Non poterit Fœmina diſpenſari ob defectum Dotis, quamvis tempore petitæ diſpenſationis eſſet pauper, ſi antequam à Delegato exeqoatur, dives fiat. 56. 410.
Si Fœminæ deferatur aliqua hæreditas, vel legatum, & ipſa ſponte repudiet, ut obtineat diſpenſationem ob defectum dotis, diſpenſatio erit ſubreptitia, niſi fuerit hæc intentio narrata Pontifici. 59. 421.
Secus, ſi dicta renuneiatio facta ſit ad quemcunque alium finem. 61. 421.
Limita, niſi renunciatio facta eſſet cum pacto de retrodonando, & bona donata reſtituendo. 62. 421.
Non vitiabitur Diſpenſatio obtenta ex cauſa defectus dotis, licèt Mulieri jam delata fuiſſet hæreditas, cujus tamen notitiam non habuit, niſi effectu conſummato. 68. 421.
Dotis defectus, undequaque procedat, eſt eauſa diſpenſationis, licèt procedat ex Fœmina, quæ aliàs habeat ſufficientem dotem ad nubendum æquali; tamen, quia eſt rixoſa, diffamata, aut ſenex &c. nequit nubere æquali. 69. 421.
Dotis augmentum quale debeat eſſe, & quomodo fieri. 72. & 73. 422.
Quid, ſi dictum augmentum fiat à Tertio, qui aliàs tenetur dotare. 74. 422.

DUBIUM. DUBITANS.

Impedimenta quæ ſunt certa, ſi exprimantur eo modo, quòd ponantur in dubio, Diſpenſatio ſuper eis erit nulla. 84. 47.
Si ſit dubium, an requiratur Diſpenſatio, necne, cenſendum eſt, non requiri. 181. 111.
Quod procedit etiamſi in conflictu opinionum, opinio affirmans eſſet probabilior, dummodo negans eſſet probabilis. 182. 111.
Si ſit dubium, ao ſuper Impedimento, de quo certè conſtat, validè facta ſuerit Diſpenſatio, opus erit nova diſpenſatione. 184. 111.
Dubium quando dicatur. 185. 111.
In dubio, an poſſit Epiſcopus, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum. 186. 111.
Licèt in dubio non ſit opus Diſpenſatione, aliquando tamen contrahere volentes pro conſcientiæ quiete recurrunt ad Pontificem. 187. 111.
Dubitantes de Impedimento poſt contractum Matrimonium bona fide, quomodo ſe gerere debeant Coniuges. 456. 135.
Coniux qui eſſet ferè certus de Impedimento, non poteſt accedere ad Uxorem. 459. 135.
Si eſset in æquali dubio, poſſet petere, & reddere. 461. 135.
Quid tamen ante factam diligentiam. 460. & 461. 135.
Facta diligentia, ſi non vincatur dubium, poteſt diei Conjugem eſſe poſſeſſorem bonæ fidei. 464. 135.
In dubio melior eſt conditio poſſidentis. 465. 135.
Dubitans ex levi etiam credulitate de validitate Matrimonij, non poteſt petere, nec reddere, niſi deponat ſcrupulum. 466. 135.
Coojux dubitans, an teneatur, ac poſſit intra bimeſtre ante conſūmationem Matrimonij reddere. 467. 135.
An Coniux dubitans de validitate Matrimonij poſſit alterum non dubitantem de ſuo Jure ſpoliare, & quid requiratur. 469. 135.
Poſt diligentiam adhibitam, ſi Coniuges non poſſent vincere dubium, & Impedimentum detegere, poterunt depoſito dubio petere, & reddere. 470. 135.
Quæ dicta ſunt circa dubium, quod ſupervenit Conjugibus poſt Matrimonium contractum bona fide, procedūt etiam in contracto mala fide. 471. 135.
Coniux, qui de Matrimonij validitate non dubitat, non tenetur credere alteri dubitanti, niſi urgentibus conjecturis convincatur. 472. 136.
Et ſi convincatur ad credendum, ante adhibitam diligentiam ad vincendum dubium, non poterit nec petere, nec reddere. 473. 136.
Quæ ſint conjecturæ urgentes ad convincendum. 474. 136.
In caſibus dubiis poteſt Epiſcopus diſpenſare. 70. 224.
Facta Diſpenſatione ab Epiſcopo in caſu dubio, veluti in materia Voti, licèt poſtea de veritate conſtet, non erit opus recurrere ad Pontificem. 71. 224.
In caſu dubio licitè poteſt diſpenſari. 72. 395.
Dubium quid ſit. 28. 451.
Dubium poteſt eſſe ſpeculativum, & practicum, & quando hujuſmodi dicatur. 28. 30. & ſeqq. 451.
Dubitans practicè, ſi cum eo operetur, peccat. 37. 451.
Quando dubium eſt practicum, tutior via eſt eligenda. 38. 451.
Quid in dubio ſpeculativo. 36. 451.

E

ECCLESIA.

SAncta Mater Eccleſia, omnes Chriſtifideles Filios appellat, præter Epiſcopos, quos Fratres vocat. 75. 104.
Eccleſia non poteſt ædificari, niſi Epiſcopus primo ibi Crucem figat, atrium deſignet, & primarium lapidem ponat. 84. 104.
Eccleſia Romana, cur Apoſtolica dicatur. 37. 157.
Eccleſia Romana eſt omnium aliarum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra. 38. 157.
Quoad ſervitium Eccleſiæ, vide in verbo SERVITIUM.
Una tantùm Eccleſia fuit à Chriſto Domino per totum Orbem conſtituta. 189. 169.

ELECTIO.

Electio Papæ procedit ab ipſo Deo. 23. 221.
Electio Papæ quæ fit à Cardinalibus, non eſt electio, ſed ſimplex indicium, & ſignum Perſonæ, quam Deus vult Eccleſiæ præeſſe. 24. 221.

EPISCOPATUS. EPISCOPUS.

Diſpenſatus ad quamcunque dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcupatum, niſi exprimatur. 34. 13.
Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum. 52. 14.
Illuſtriſs. D. Jo: Baptiſta Raynoldi Epiſcopus Lucanus laudatur. 29. 79.
Epiſcopus, quamvis non fuiſſet adhuc conſecratus, ſi confirmatus ſit, poterit Vicarium eligere. 33. 79.
Epiſcopus non poteſt ſe iogerere in cauſa delegata Vicario, etiam ipſo Vicario mortuo, abſente, vel remoto. 55. 82.
Epiſcopus non poteſt ſubdelegare alteri diſpenſationem ſibi commiſſam. 66. 83.
Epiſcopus, & Vicarius conſtituunt unum Tribunal. 67. 83.
Et habentur pro unica perſona, & unico corpore. 68. 83.
Nec inter ipſos datur medium. 69. 83.
Commiſſione facta Epiſcopo, vel ejus Vicario, poſt factam præſentationem alteri ex eis, non poteſt alter ſe intromittere. 70. 83.
Epiſcopus poteſt plures Vicarios conſtituere, itaut unus non dependat ab alio, & quòd ſint in ſolidum, vel unum principaliorem. 72. 83.
Epiſcopus eſt verbum Græcum, & quid ſignificet. 55. 103.
Nulla dignitas in Eccleſia eſt major Epiſcopali. 57. 103.
Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt. 58. 103.
Multi Epiſcopi noluerunt eſſe Cardinales ob dubium non deſcendendi. 59. 103.
Epiſcopus reſpectu ordinis eſt major Cardinali. 60. 103.
Uſque ad tempus Joannis Papæ XX. & Clementia V. Epiſcopi non fuerunt Cardinales, quia poteraot notari de deſcenſu. 61. 103.
Epiſcopalis ordinis dignitas tanta eſt, ut hoc nomen Epiſcopi ipſi Chriſto conveniat. 62. 103.
Epiſcopalis ordo, non differt ab ordine Summi Pontificis. 63. 103.
Divitiarum potentia, vel paupertatis humilitas, non faciunt Epiſcopum ſubliniorem, vel inferiorem, ſunt enim omnes Apoſtolorum æquè Succeſſores. 64. 103.
Epiſcopus oullaten. ſivè Titularis ſimplex, non dicitur minus aliis obtioere dignitatem. 65. 103.
Poteſtas Epiſcopalis ordinis fuit poſita in Petro, tanquam in capite, io cæteris verò Apoſtolis tanquam in membris. 67. 103.
Sola ordinatio Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporũ quatenus fuit univerſalis, temporaria, & non ſucceſſerunt univerſaliter, ſed ſingulariter. 68. 103.
Epiſcopi fuerunt vocati in partem ſolicitudinis Paſtoralis Officii, non tamen in plenitudinem poteſtatis. 69. 103.
Epiſcopi in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarii Papæ. 70. 103.
Epiſcopalis ordo eſt quadripartitus, nempe in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis. 71. 103.
Epiſcopalis Ordinis cauſa efficiens fuit Chriſtus Dominns. 66. 103.
Sancta Mater Eccleſia Epiſcopos vocat Fratres. 75. 104.
Epiſcopi ſunt Petræ, ſuper quas ſunt fundatæ Eccleſiæ, nec poteſt ædificari Eccleſia, niſi Epiſcopus primò ibi Crucem figat, atrium deſignet, lapidemque primarium ponat 84. 104.
Epiſcopi ſunt Apoſtolorum Succeſſores, & dicuntur
Sanctiſſimi,)
Chriſti Legati, Columnæ Eccleſiæ, &)
Angeli,)
Legati Dei,)
Antiſtites.)
Principes, & Paſtores,) 85. 105.
Prætores, & Magiſtratus perpetui Civitatis)
Viri Clariſsimi,)
Illuſtriſsimi,)
Eminentiſsimi,)
Sereniſsimi,)
Epiſcopi Sæcularibus Principibus, & ipſis Regibus ſunt Superiores. 86. 105. & 35. 210.
Epiſcopalis digoitas Soli, Regia verò Lunæ æquiparantur. 87. 105.
Epiſcopi, quamvis reſpectu juriſdictionis ſint ſubordinati Papæ, ſunt tamen illi in ordine æquales. 88. 105.
Habent merum, & mixtum Imperium. 89. 105.
Epiſcopi in ſuis Eccleſiis ea omnia poſſunt, quæ poteſt Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſervata, vel prohibita ſint. 90. 105.
Epiſcopi, ratione ordinis, ſunt majores Præsbytero Cardinali. 91. 105.
Epiſcopi repræſentant perſonam Chriſti. 92. 105.
Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus S. Petri Apoſtoli Diſcipulus. 93. 105.
Ex Epiſcopis Lucanis plures fuerunt ſanctitate inſignes, innumeri S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & nonnulli ad Summum Pontificatum elati. 94. 105.
Epiſcopalis Sedes Lucana eſt Hætruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habibita, & connumerata fuit, & habet uſum Pallii Archiepiſcopalis, & Crucis. 95. 105.
Epiſcopi, & alii, qui in aliquibus caſibus diſpenſant, faciunt non auctoritate ordinaria, ſed Pontificis. 191. 112.
Epiſcopus nequit ſubdelegare cauſas ſibi à Pontifice committendas. 332. 124.
Male, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione Vicarii illum ſubdelegant in cauſis ſibi in poſterum committendis. 333. 124.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis dirimẽtibus, in caſu tantùm neceſsitatis. 515. 139.
Commiſsioni Diſpenſationis factæ à Papa poteſt renunciari, & pro ea adiri Epiſcopus, in caſu quo auctoritate ordinaria diſpenſare valeat. 534. 141.
Et eo caſu Epiſcopus poteſt diſpeoſare, quamvis vigore commiſsionis Pontificiæ, Ordinarius, vel Confeſsarius diſpenſaſſet. 536. 141.
Amplia, ut Epiſcopus, quamvis recuſaſset diſpenſare, & remiſiſſet ad Pontificem, qui Diſpenſationem commiſiſſet, quia nihilominus facta renunciatione pòterit diſpenſare. 537. 141.
Epiſcopus an poſsit commutare Pœnitentias Oratoribus à Papa, pro Diſpenſatione injunctas. 170. & 171. 168.

Illuſtriſs. D. Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur. 172. 168.

Epiſcopus nomine delegationis Concilii, in occultis abſolvit extra Confeſsionem. 215. 171.

Obtinens Beneficium à Papa, ſi egeat aliqua diſpenſatione, non poterit Epiſcopus diſpenſare, quamvis aliàs potuiſſet. 224. 172.

Epiſcopus debet ex officio Matrimonia impedire, quamvis nullum obſtet Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatur. 239. 173.

Epiſcopus non poterit diſpenſare etiam in caſibus, in quibus poteſt, ſi ſcandala timeantur. 241. 173.

Epiſcopi antiquis temporibus ſtatuebant Impedimenta ſuper Matrimonio. 36. 211.

Hodie ex conſuetudine videtur eis ablata hujuſmodi poteſtas. 37. & 38. 211.

Epiſcopi tenentur ſtudioſè vigilare, ut ſerventur, quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt. 39. 211.

Epiſcopus, & etiam Parochus, ex juſta cauſa poſſunt impedire ne intra certum tempus Matrimonia contrahantur, & ex quibus cauſis. 40. 211.

Epiſcopus ſuper quibus Impedimentis diſpenſare poſſit. 104. 216. & 5. 220.

Epiſcopi dicuntur vocati in partem ſolicitudinis Papæ. 34. 222.

Epiſcopi ex ordinaria auctoritate nihil poſſunt in iis, quæ ſibi Papa reſervavit. 41. 222.

Epiſcopi in quibus caſibus antiquitus diſpenſabant, remiſsivè. 42. 222.

Hodie eorum poteſtas in multis eſt reſtricta. 43. 222.

Epiſcopus diſpenſare poteſt in Adulterio, & aliis criminibus ipſo Adulterio inferioribus. 44. 222.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare in caſibus majoribus Adulterio, & contra Canones, & Concilia, & quando. 45. 222.

Epiſcopus cum juſta cauſa quando poſsit diſpenſare, & in quibus caſibus. 48. 222.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, licèt Canon permittat, quando ab eo tantùm Executor declaratur. 50. 223.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare in iis, quæ concernunt propriam utilitatem, ſed requiritùr diſpenſatio alterius Superioris. 51. 223.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando verba Canonum tollunt ſpem diſpenſationis. 52. 223.

Epiſcopus diſpenſare non poteſt, quando Papa in Canone pœnam impoſuit, & ſibi eam reſervavit. 54. 223.

Diſpenſare an poſſit Epiſcopus à decretis Conciliarib' in decretis à Papa de conſilio Concilii factis. 55. & ſeqq. 223.

Diſpenſare poteſt in criminibus, in quibus adeſt conſuetudo, ut diſpenſet. 60. 223.

Epiſcopus ex conſuetudine diſpenſare poteſt in omnibus Impedimentis Matrimonii impedientibus, exceptis aliquibus. 67. 224.

In caſibus nimis frequentibus Epiſcopus non poteſt diſpenſare in Lege Superioris, & de ratione. 69. 224.

In caſibus dubiis diſpenſare poteſt. 70. 224.

Diſpenſare poteſt in Impedimento Cognationis ortæ ex Baptiſmo, tempore neceſſitatis non ſolemniter collato. 72. 224. & 71. 256.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus in Impedimento carentiæ legitimæ ætatis ad Matrimonium præſcriptæ, & quando. 74. 224.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis, quæ ſuperveniunt Matrimonio, & impediunt petitionem debiti. 72. 224.

Super Votis Caſtitatis, & Religionis diſpenſare nequit. 75. 224.

Limita, quando non eſſet Votum integræ Caſtitatis. 76. 224.

Limita etiam, quando Voventes eſſent conjugati, & eſſent in magno periculo incontinentiæ, nec Papa conſuli poſſet. 185. 233.

Diſpenſare poteſt ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, ad tempus præciſum emiſſo. 77. 224.

Item ſuper Voto non petendi debitum, emiſſo tam ab altero, quàm ab utroque Conjuge. 78. & 80. 224.

Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper Voto Virginitatis, ſi vovens intendit ſe obligare non ad Caſtitatem perpetuò ſervandum, ſed tantùm ad corporis integritatem, intelligendu de primo actu, quo Virginitas deperditur. 83. 224.

Item in Voto non ineundi Matrimonium. 84. 225.

In votis alternativis, ſeu disjunctivis. 86. 225.

In Voto aſſumendi habitum Beatorum diſpenſare poteſt. 88. 225.

In Voto ſtrictioris Religionis poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut in laxiorem ingrediatur. 89. 225.

Votum perſeverantiæ Religionis quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 90. 225.

Super dilatione executionis Voti quando diſpenſet. 91. 225.

Super Voto Caſtitatis, vel Religionis, ſub conditione, vel in pœnam facto, an, & quando diſpenſet. 92. & 93. 225.

Habens Votum Caſtitatis, ſi contrahat nuptias, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, ut poſſit petere debitum. 95. 225.

Epiſcopus diſpenſare poteſt ad petendum debitum Affinitate contracta ex copula cum Conſanguinea Conjugis, habita poſt Matrimonium contractum, licèt etiam non adhuc conſummatum. 96.. 225. & 97. 226.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper Voto Caſtitatis à Conjugibus poſt contractum Matrimonium emiſſo. 99. uſque ad 111. 226.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare ſuper Juramento Caſtitatis, & Religionis, & quid, ſi concurrat Votum. 112. uſque ad 116. 126.

Epiſcopus diſpenſare non poteſt in Juramento, & Voto ad favorem Tertii facto, niſi is remittat jus ſuum. 117. 227.

Epiſcopus an & quando poſsit diſpenſare in Impedimentis occultis. 119. uſque ad 125. 127.

Poteſt diſpenſare etiam ante contractum Matrimonium ex cauſa urgentiſsima, & quibus caſibus 129. 228.

An ex d. cauſa poſsit diſpenſare in Matrimonio rato, & non conſummato. 130. 228.

Epiſcopus, & alii facultatem habentes, ut valeant diſpẽſare, requiritur ut contrahentes ſint in bona fide, & quid, ſi alter tantùm ſit in bona fide. 136. & ſeqq. 229.

Quando fuerunt omiſſæ ſolemnitates, Epiſcopus non valet diſpenſare, nec ab Impedimentis occultis. 146. 230.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando Denunciationes fuerunt per Diſpenſationem fraudulenter extortam diſpenſatæ. 147. 230.

Non poteſt diſpenſare etiam in caſu neceſsitatis, quando talem Diſpenſationem Pontifex prius denegaſſet. 148. 231.

Facultas diſpenſandi, quæ ex cauſa neceſsitatis in Epiſcopo præſumitur, intelligitur pro Foro Conſcientiæ, ſuper occultis tantùm. 149. 231.

Epiſcopus, qui ſuper Impedimento dirimenti occulto diſpenſavit, ſi illud detegatur tenetur tanquam Judex ſuper eodem Impedimento cognoſcere, & Conjuges ſeparare, donec Pontificis Diſpenſatio habeatur. 153. 231.

Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi, quam habet ſuper Impedimentis occultis in caſibus neceſsitatis. 155. 231.

Si adſit aliquis habens auctoritatem diſpenſandi ſuper præciſo delicto, an tunc poſsit, in tali caſu adiri Epiſcopus, & quando. 163. & 164. 232.

Epiſcopus in caſu urgentis neceſsitatis poteſt diſpenſare à quocunque Impedimento per Pontificem diſpenſa-

bili

bili, dummodo cætera requiſita concurrant, & quæ. 182. & 183. 233.
Epiſcopus quando diſpenſare poſſit ſuper Voto ſimplicis Caſtitatis, & quæ requirantur. 184. 233. & 82. 325.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare à dictis Impedimentis, quando Contrahentes eſſent divites. 186. 234.
Epiſcopus an teneatur erogare pecunias pro itinere faciendo ad impetrandum Diſpenſationem ab Impedimento inter Conjuges, attenta eorum inopia. 188. 234.
Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo in caſibus permiſſis pro Foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, ut fiat coram Notario, & Teſtibus, nec explicanda nomina Diſpenſatorum, ſed Literæ tacitè expediuntur. 189. 234.
Imo nec requiruntur Literæ, ſed ſufficit Notario intimari. 190. 234.
Epiſcopus diſpenſando in caſibus permiſſis, an poſſit imponere mulctam pecuniariam. 191. 234.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Affinitate, quæ ſupervenit Matrimonio contracto, ut Conjuges poſſint petere debitum. 88. 275.
Epiſcopus diſpenſare poteſt, ut Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Uxoris poſt Matrimonium initum, aliud Matrimonium ineat, ratione juventutis Inceſtuoſi. 91. 276.
Si Vir fuerit promotus ad Epiſcopatum, ſi hujuſmodi promotio eſſet valdè utilis ad bonum commune, erit juſta cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato, non tamen conſummato. 27. 293.
Epiſcopus reſurgens non poterit retinere Eccleſiam abſque Diſpenſatione. 88. 297.
Retineret tamen caracterem. 89. 297.
Epiſcopus ſeclusa Pontificis reſervatione, poſſet diſpenſare in omnibus Votis in ſua Diœceſi, & de ratione. 84. 325.
Epiſcopus poteſt cogere quoſcunque Regulares etiam exemptos, ad dimittendum aliquem Conjugem profeſſum, qui juſte poſſit revocari ab altero, ob ſolemnitates non ſervatas. 113. 327.
Epiſcopus an diſpenſare poſſit, ut Hermaphroditus, qui in uno ſexu contraxit, ſoluto illo Matrimonio, poſſit iterum in alio ſexu inire, & quando. 80. 351.
Epiſcopus Lucenſis an, & quando poſſit abſolvere ab Excommunicatione incurſa ob Raptum. 39. 357.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, ut Matrimonium, etiam ex cauſis urgentiſſimis, abſque Parochi, & Teſtium præſentia celebretur. 32. 371.
Epiſcopus poteſt aſſiſtere omnibus Matrimoniis ſuæ Diœceſis, & alium ad aſſiſtendum deputare. 75. 374.
Amplia, etiamſi dictus Epiſcopus nondum eſſet Sacerdos. 80. 374.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimento occulto, detecto poſt Matrimonium contractum, etiam non præmiſſis Denunciationibus, ſi fuerint de licentia omiſſæ. 131. 378.
Epiſcopus quoad Diſpenſationem ſuper Denunciationibus, vide DENUNCIATIO.
Epiſcopus unius Diœceſis poteſt diſpenſare Sponſos ſuper Denunciationibus, quamvis alter ſit diverſæ Diœceſis, & d. Diſpenſationem alteri delegare. 150. 379.

EQUES.

Per Profeſſionem Equitum Hieroſolymitanorum diſſolvitur Matrimonium ratum, & conſummatum. 39. 294.
Et quid de aliis Equitum Religionibus. 98. 326.
Equites Hieroſolymitani Profeſsionem ſolemnem emittunt, & comprehenduntur ſub Decr. Concil. Trid. ſeſs. 25. cap. 15. de Regular. &c. 40. 294.
Matrimonium ratum non rumpitur per Vota ſolemnia Equitum Militiæ Calatravæ, Alcantaræ, S. Jacobi, & ſimilium, & de ratione. 41. 294.
Equites Hieroſolymitani ex cauſa poſsunt à Pontifice diſpenſari ad Matrimonium contrahendum. 16. 321.
Equites, exceptis Hieroſolymitanis, non dicuntur verè Religioſi. 98. 326.

ERROR.

Si quis erraret petendo diſpenſari ſuper gradu majori, cum verè eſſet in minori, ejuſdē tamen ſpeciei, Diſpenſatio valeret. 120. 29.
Error in Literis Diſpenſationum ſi committatur per incuriam Scriptoris explicando Diſpenſationem ſuper diverſo Impedimento à vero, & narrato, an Delegatus poſsit eas exequi. 44. 43.
Error, licèt commiſſus abſque culpa Oratoris, non facit, ut Reſcriptum extendatur ad caſum ſub verbis non comprehenſum. 46. 44.
Ad dignoſcendum, an, & quando error in expreſsione facta vitiet, quid attendatur. 47. 44.
Error in expreſsione qualitatis adjectæ per modum demonſtrationis non vitiat gratiam; ſecus, ſi per modum taxationis qualitas adjecta fuerit. 48. & 49. 44.
Quod tamen licèt verum ſit, non procedit in Diſpenſationibus Matrimonialibus, in quibus error ſemper vitiat. 52. 44.
Error nominis non vitiat Gratiam, quando conſtat de Perſona cui conceditur. 54. 44.
Nec pariter Gratia vitiatur per errorem Pronominis Oratorum, ſi de Perſonis certè conſtet. 55. 44.
Limita tamen, niſi Diſpenſatio petatur in forma *Pauperum*, quia tunc corrigi deberet error ante executionem, & de ratione. 56. 44.
Correctio erroris Nominis in Romana Curia quomodo fiat. 57. 45.
Si per errorem petatur Diſpenſatio ſuper pluribus Impedimentis, quorum alterum poſtea reperiatur non adeſſe, tunc Diſpenſatio ſuper exiſtente obtinebit. 76. 46.
Error in expreſsione graduum ponendo Majorem pro Minore in eadem ſpecie, & ordine, Diſpenſatio non vitiat. 131. & 132. 51.
Secus ſi poneretur Minor pro Majori, quamvis abſque dolo fieret, quia Diſpenſatio eſſet ſubreptitia. 133. 51.
Error quantumcunque culpa carens non efficit, ut Reſcriptum extendatur ad caſum non expreſſum, quamvis ſi petitus fuiſſet, gratia conceſſa fuiſſet. 135. 51.
Error non ſupplet intentionem Concedentis Diſpenſationem; unde quamvis Oratores ex communi errore crederent eſſe v. g. in tertio Affinitatis, cum verè eſſent in eodem gradu Conſanguinitatis, vel è contra; Diſpenſatio erit ſubreptitia. 143. 52.
Quoad errorem in expreſſione Nominis, Pronominis, Gradus, Loci, & Diœceſis Oratorum, prout reſpectu ſolutionis Taxæ, & Compoſitionis eædem regulæ dantur pro Conſanguinitate, ac pro Affinitate. 166. 53.
Error communis Populi facit, ut ſuſtineantur acta geſta ab Officiali carente juriſdictione, ſi Officialis habeat titulum putativum. 41. 80.
Secus, quando non adeſſet titulus ſaltem putativus à Superiore conceſſus. 44. 80.
Error circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti vitiat Diſpenſationem. 180. 111.
In cauſa finali Diſpenſationis ſi error, quamvis ex ſimplicitate, & Oratorum ignorantia irrepſerit, gratia nulla erit. 260. 118.
Super Impedimento erroris Perſonæ, ut quis invitus cogatur ad contrahendum cum perſona, quam non intendit ducere, diſpenſari non poteſt à Pontifice. 44. 248. & 8. 324.
Ut error dirimat Matrimonium, ſupponi debet aliqua notitia Perſonæ, circa quam fit error. 2. 313.
Error in hac materia Matrimonii quadrupliciter poteſt

contingere, videlicet, circa Perſonam, qualitatem, fortunam, & conditionem, & quando id accidere dicatur. 3. 313.
Quilibet horum errorum, vel eſt antecedens Contractum, & cauſans illum, & vocari ſolet dolus, dans cauſam Contractui; vel eſt concomitans Contractum, & hic, licet non reddat actum involuntarium, tamen non inducit ad volendum. 4. 313.
Error Perſonæ, ſive antecedens, ſive concomitans contractum, Matrimonium irritat. 5. 313.
Error circa ſubſtantiam tollit voluntarium conſenſum. 7. 314.
Error Perſonæ invalidat Matrimonium, etiam quoad Infideles. 9. 314.
Error qualitatis, & fortunæ, non irritat Matrimonium, & de ratione. 10. 314.
Niſi directè, & formaliter intenderet qualitatem, & materialiter Perſonam, vel niſi qualitas poſita eſſet in Cōtractu per modum conditionis. 11. 314.
Error conditionis non dirimit Matrimonium de Jure naturæ, ſed tantum de Jure Eccleſiaſtico. 13. 314.
Quia ſi ab altero Conjuge cognita ſervitute, illa remittatur, matrimonium erit validum. 14. 314.
Error conditionis, cur dirimat Matrimonium. 15. 314.
Si quis ex errore duxit Servam, credens liberam, ſed talē habuerit affectionem, ut etiamſi ſciviſſet eſſe ſervam, nihilominus duxiſſet, matrimonium valet. 16. 314.
Error reddit Matrimonium nullum regulariter, quando errans ſit deterioris conditionis. 20. 315.

EXAMEN.

Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, quamvis certo ſciat proviſum in d. forma eſſe doctiſſimum; tamen illum examinare debet, ut validè conferat Beneficium. 252. 117.
Et Examen Delegati imponitur pro forma, ideo non ſufficit quòd ſit notorium. 254. 117.
Pro verificatione precum non requiritur formalis Teſtium examinatio, ſed ſufficit ut Delegatus ſe extrajudicialiter diligenter informet. 262. 118.
Pro Examine faciendo in Foro conſcientiæ ſufficit partis informatio. 263. 118.
Examen, an Delegatus poſſit committere ſimplici Sacerdoti, vel Notario. 326. & ſeqq. 124.
Examen poteſt committi extra Diœceſim, ubi Teſtes adſunt. 330. 124.
Confeſſarius, ſi omittat Examen ſuper veritate precum, Diſpenſatio erit nulla. 131. 199.
Si tamen aliter conſtet Confeſſori de veritate, quàm ex Confeſſione, non erit neceſſe dictum Examen præmittere. 134. 200.
Nec pariter Examine opus erit, quando ex ipſa Sacramentali Confeſſione de veritate conſtet. 135. 200.

EXCOMMUNICATIO. EXCOMMUNICATUS.

In conceſsione data, ut quis poſsit abſolvere ab omni Excommunicatione, non comprehenditur facultas abſolvendi ab Excommunicatione lata per ſententiam particularem. 61. 15.
Excommunicationibus pluribus ligatus, poteſt abſolutionem ab una petere, & alias tacere. 86. 47.
Quamvis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus, poſſet nihilominus ejus Vicarius exequi Diſpenſationes. 80. 84.
Imo in dicto caſu Vicarius poterit Matrimonio aſsiſtere. 81. 84.
Papa in Literis non ſalutat Excommunicatum ſolito modo *Salutem*, *& Apoſtolicam Benedictionem*. 102. 106.
Et ſi dicto modo ſalutaret, per dictam ſalutationem cenſeretur abſolutus. 103. 106.
Excommunicatio eſt gladius Eccleſiæ. 194. 112.
Eſt omnium pœnarum maxima. 195. 112.
Excommunicatio eſt actus merè Eccleſiaſticus, & à poteſtate Canonum pendens, & proptereà Judici ſæculari omninò incompetens. 196. 112.
Excommunicandi poteſtas deſcendit à Clavibus. 197. 112.
Excōmunicatus ſi Gratiam obtineat ei nō ſuffragatur; ideò in Literis Papa abſolvit ab Excommunicatione, &c. 198. 112.
Procurator excommunicatus non poteſt obtinere Gratiam nomine Principalis non excommunicati. 199. 113.
Nec per Abſolutionem ſubſequentem Gratia reviviſcit. 200. 113.
Excommunicatus æquiparatur mortuo. 201. 113.
In facultate conceſſa Delegato abſolvendi cum clauſula, *A quibusvis Excommunicationibus*, comprehenditur Excommunicatio major, & minor; quia ſi diceretur ſimpliciter, quòd abſolveret ab Excommunicatione, intelligeretur de majori. 202. 113.
Etſi conceſſa ſit facultas abſolvendi ab Excommunicationibus, *Ex quavis cauſa latis*, comprehenditur omnis Excōmunicatio, ſive à Jure, vel ab homine lata, etiam in Bulla Cœnæ comprehenſa, & in quacunque Diœceſi 203. 113.
Excommunicatus impetrans gratiam à Papa, & abſolutus cum clauſula *Ad effectum &c.* non poterit celebrare, ſi ſit Sacerdos, nec Divinis intereſse, nec Beneficium ab Ordinario obtinere. 211. 113.
Nec Beneficii ſibi collati facit fructus ſuos. 212. 114.
Etſi Divinis ſe ingereret, fieret Irregularis. 213. 114.
Abſolutio facta ut ſupra, ad effectum Gratiam petitam conferendi, eſt verbalis, & de ſtylo, & non realis, cum iſtos non pœniteat; & propterea ſtatim facto actu, propter quem fuerunt abſoluti, reincidunt in eaſdem Excommunicationes. 215. 114.
Excommunicati, qui aliquod Reſcriptum in forma Commiſſaria à Pontifice obtinuerunt, debent abſolvi ab Excommunicatione ante Reſcripti executionem à Delegato factam, aliàs gratia erit nulla. 216. 114.
Oratores, qui obtinuerunt Literas cum dicta clauſula, *Ad effectum. &c.* ſi poſtea inciderent in Excommunicationem, & Cenſuras, dicta clauſula, & abſolutio non prodeſſet. 217. 114.
Excommunicationis pœna ſolet in Literis imponi Delegatis, ne pro Diſpenſationibus munera recipiant. 234. 115.
Conjux habens copulam ſcienter cum Conſanguinea alterius Conjugis, ſed ignorans adeſſe ſpecialem prohibitionem ab Eccleſia factam, non videtur contra hanc prohibitionem delinquere, nec incurrit Excommunicationem, aut alias pœnas. 76. 274.
Excommunicatio, eſt pœna graviſſima, & affert infamiam, & ejus metus, licèt injuſtè, dicitur gravis. 51. 308.
Excommunicatio dicitur omnium Eccleſiaſticarum pœnarum maxima. 52. 308.
Incutiens metum ad extorquendum matrimonii libertatē, incurrit Excommunicationem. 101. 312.
Excommunicatio contra Raptores, licèt ſit latæ ſententiæ, non tamen eſt Pontifici reſervata. 29. 337.
Epiſcopus Lucenſis quando abſolvere poſſit ab Excommunicatione ob Raptum incurſa. 39. 337.
Reſcriptū ab Excommunicatione impetratum, etiam ſubſequuta abſolutione, nullius eſt momenti. 25. 431.

EXECUTIO. EXECUTOR.

Vicarius Capituli poteſt executioni demandare Literas à S. Congregatione Epiſcopo directas, & ab eo non executas. 18. 78.
Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo, per Bullam, ſeu Breve, in Cauſis juriſdictionem importantibus fuerit conceſſum. 19. 78.
Vicarius Capituli poteſt perinde ac Vicarius Epiſcopi, eſſe Executor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarum,
tan-

tanquam in Dignitate conſtitutus. 20. 78.
Diſpenſationes Matrimoniales, Sede Epiſcopali vacante, committuntur Ordinario viciniori. 22. 78.
Quid, ſi Vicarius exequi cœpiſſet in vita Epiſcopi, ſed non potuiſſet ante ejus mortem perficere. 23. 78.
Quid, ſi vivente Epiſcopo fuerint commiſſæ Diſpenſationes exequendæ ejus Vicario. 31. 79.
Si Ordinarius, cui Literæ fuerunt directæ, eas recuſet exequi, quid agendum. 52. 81.
Vicario mortuo, vel remoto, Literæ debent exequi à Succeſſore in Vicariatu. 56. 82.
Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolùm confirmati, poteſt exequi Literas. 61. 82.
Vicarius, ſi fiat Epiſcopus illius Diœceſis, non poterit exequi Diſpenſationem ſibi commiſſam, ſed ejus in Vicariatu Succeſſor. 66. 83.
Vicarius poteſt exequi Literas, quamvis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus. 80. 84.
Si exequutor pronunciet Literas non exequendas, ſed eſſe ſubreptitias; vel è contra, credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſet, & poſtea inveniat ſe deceptum, quid agendum. 82. 84.
Si Oratores obtento mandato Diſpenſationis ſuper Impedimento dirimenti, contrahant ante illius executionem, Matrimonium erit nullum, & irritum, novaque egebunt Diſpenſatione. 12. 99.
Delegatus antequam exequatur Diſpenſationem, debebit verificari facere omnia in Literis contenta. 223. 114.
Et ſi cognoſceret ex Matrimonio contrahendo poſſe aliquod malum oriri, poterit, & debebit, hanc Diſpenſationem denegare. 224. 114.
Delegatus, quomodo ſe gerere debeat in executione Literarum Apoſtolicarum. 226. 115.
Delegatus non reperiens veram cauſam Papæ narratam, licèt inveniat alias urgentiores, ſi non fuerint expreſſæ, non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 122.
Delegatus Diſpenſationem non poterit exequi, quamvis omnia probata ſint, quando exinde ſcandala oritura eſſe cognoſcat. 68. 161.
Executor merus quis dicatur, & quis mixtus. 287. 120. & 341. 125.
Executor quando dicatur voluntarius, & quando neceſſarius. 505. & ſeqq. 138.

EXPEDITIO.

Expeditio Literarum in Cancellaria Apoſtolica, quomodo fiat. 7. & ſeqq. 23.
Quando expeditio dictarum Literarum fit per Cameram, & viam ſecretam, quid obſervandum. 11. 23.
Matrimoniales Diſpenſationes, aliæ expediuntur per officium minoris Gratiæ, ſeu Datariam, aliæ per Secretariam Brevium, aliæ per officium S. Pœnitentiariæ. 14. 23.
Diſpenſationes, quæ petuntur ſuper gradibus remotioribus, ut in quarto, ſeu tertio & quarto, expediuntur in Dataria. 15. 23.
In gradibus propinquis [non tamen propinquioribus, ut in tertio gradu, ac ſecundo & tertio] Literæ expediuntur per Cancellariam. 16. 23.
In propinquioribus, ut in primo Affinitatis, vel primo & ſecundo tam Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel in ſecundo tantùm, vel in primo & tertio, ſeu primo & quarto, Literæ Diſpenſationum expediuntur per Præfecturam Brevium, & ſub Annulo Piſcatoris. 17. 23.
Pluribus Impedimentis inſimul concurrentibus, quorum pars ſint publica, reliqua verò occulta, tunc pro occultis Diſpenſatio petitur à Sacra Pœnitentiaria, ubi exprimi debent & publica, pro quibus peti debet Diſpenſatio in Dataria, vel Cancellaria, & quomodo fieri debeat hujuſmodi expreſſio. 19. & 20. 23.
Ante expeditionem Literarum, licèt Gratia valida ſit, tamen ejus effectus, & uſus ſuſpenditur, donec expediantur. 42. 27.
Expeditio Literarum ſuper Diſpenſatione, ut Oratores, non obſtante Impedimento dirimenti, contrahere poſſint, neceſſaria eſt, ſi velint contrahere, aliàs Gratia non ſuffragabitur. 47. 27.
Expedire debent Literas etiam Diſpenſati in Foro conſcientiæ, ut Gratia ſuffragentur, & in conſcientia ſint tuti. 50. 27.
Expeditio Literarum Declaratoriarum in gradu proximiori debet fieri, ut Matrimonium poſſit contrahi. 123. 50.

EXPENSA.

Expenſa, quæ fit pro extrahendo tranſumpto Literarum amiſſarum, eſt modica. 66. 29.
Expenſæ, quæ erogantur Officialibus Cancellariæ ad corrigendum errorem, vel pro habendis tranſumptis Literarum amiſſarum, non compenſantur cum jam factis, ſed tantùm taxæ bonæ fiunt. 69. 29.
Expenſæ pro Diſpenſationibus Matrimonialibus, à quibus fieri debeant. 70. 29.
Quid, ſi poſt obtentam communi conſenſu diſpenſationem, alter injuſte renuat Matrimonium contrahere. 71. 30.
Et quid, ſi alter, ob alterius culpam, & juſtam ſibi cauſam datam, renuat. 73. 30.
Si Sponſus reſilire vellet ob Fornicationem Sponſæ commiſſam ante promiſſionem Matrimonij, & detectam poſt diſpenſationem, eadem Sponſa non deberet ſuſferre integras expenſas factas pro diſpenſatione. 74. 30.
Sponſus, quamvis poſt contracta Sponſalia fornicetur, non videtur tradere Sponſæ juſtam cauſam reſiliendi, cum nullam honoris jacturam patiatur, ſi illi nubat, & ideo tenetur ſufferre partem expenſarum. 75. 30.
Si alter Conjugum poſt Matrimonij promiſſionem, ſua culpa inducat Impedimentum, is tenetur ad integras expenſas. 76. 30.
Sponſus, poſt defloratam Sponſam, Religionem ingrediens, tenetur ad integras expenſas Diſpenſationis. 77. 30.

EXPRESSIO. EXPRIMERE.

Ad diſpenſandum, ſi caſus expreſſus non reperiatur, recurritur ad conſimiles, itaut procedat in caſibus minoribus incluſis in majoribus, licèt non expreſſis, ſecus in ſeparatis. 112. 29.
Expreſſio Qualitatum, vide QUALITAS.
Exprimenda ex ſtylo Curiæ ſi taceantur, vitiatur Diſpenſatio. 18. 41.
Exprimenda de conſuetudine Principis ſi taceantur, invalidant gratiam. 20. 41.
Expreſſio falſi, tam in cauſa finali, quàm in impulſiva, an vitiet gratiam. 21. & ſeqq. 41.
Expreſſio alia fit per modum Demonſtrationis, & alia per modum Taxationis. 48. 44.
Error in exprimenda qualitate per modum Demonſtrationis adjecta, non vitiat diſpenſationem. 48. 44.
Error in expreſſione qualitatis adjectæ per modum Taxationis vitiat. 49. 44.
Quod tamen non procedit in Diſpenſationibus Matrimonialibus, in quibus error ſemper vitiat. 52. 44.
Expreſſio loci, vide ANGUSTIA LOCI.
Impedimenta certa, ſi exprimantur eo modo, quòd ponantur in dubio, Diſpenſatio irrita erit. 84. 47.
Plura impedimenta obſtantia debent in eadem Supplicatione exprimi; aliàs Diſpenſatio invalidatur. 91. & ſeqq. 48.
Limita, quando Impedimenta ſe non contingunt, & ſunt diverſæ rationis. 93. 48.
Limitatur ſecundò, quando aliqua ex dictis Impedimentis

tis eſſent occulta, & alia publica. 103. 48.

Petens diſpenſari à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimentis occultis, debet exprimere etiam omnia Impedimenta publica, quæ obſtarent, licèt diſpenſata à Papa. 105. 49.

Non ſolùm ſunt exprimenda omnia Impedimenta, ſed etiam inhabilitas, veluti Impubertas, vel Furioſitas, ſi quæ adſit, aliàs diſpenſatio eſt nulla. 110. 49.

Etiamſi *Motu proprio*, Diſpenſatio facta fuiſſet. 111. 49.

Diſpenſatio Papæ non extenditur niſi ad Impedimenta expreſſa, & alia remanent. 112. 49.

Jus Tertij ſi ex Diſpenſatione lædatur, debet hoc exprimi in Supplicatione, aliàs Diſpenſatio vitiatur. 113. 49.

Viduitatis qualitas, an debeat exprimi à petente diſpenſari ſuper alio Impedimento, & ſit Vidua. 114. 50.

Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſariis circumſtantijs exprimi debent. 54. 107.

Graduum in Impedimento Conſanguinitatis expreſſio, neceſſariò facienda eſt. 116. 50.

Si Conſanguinitas proveniat ex uno, vel pluribus ſtipitibus, debet exprimi ad validitatem Diſpenſationis. 117. 50.

Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum Conſanguinitatis, & Fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 50.

Expreſſio graduum debet fieri quando Oratores diſtant in gradu inæquali, & quomodo, & quando fieri debeat. 122. 50.

Quando propinquior gradus eſt primus, tunc exprimi debet. 125. 50.

Provenientia Conſanguinitatis exprimi debet quando Oratores ſunt conjuncti infra ſecundum gradum. 128. 51.

Dicta expreſſio neceſſaria eſt, etiamſi Oratores ſint conjuncti primo, vel primo & ſecundo ex actu fornicario. 129. 51.

Alij tamen probabiliùs docent in Impedimento hujuſmodi Affinitatis non requiri dictam expreſſionem provenientiæ. 130. 51.

Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum. 131. 51.

Diſpenſatio ſemper cenſetur conceſſa ſuper expreſſis. 144. 52.

Nec operatur ultra mentem Pontificis, fundatam ſuper expreſſis in ſupplicatione. 145. 52.

Si verò exprimatur ſub unica ſpecie, dicendo, Impedimentum eſſe, vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis, Diſpenſatio ſuper ea erit valida. 146. 52.

Et hac cautela utuntur Solicitatores, quando neſciunt cujus generis ſit Impedimentum. 146. 52.

Et tunc coram Delegato ſufficit verificari unum tantùm ex expreſſis. 146. 52.

Quando Impedimentum eſſet partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis, tunc expreſſio cujuslibet ſpeciei, & gradus expoſitio requiritur. 147. 52.

In Impedimentis Affinitatis, vel publicæ Honeſtatis, explicandi ſunt gradus, quibus inter ſeſe diſtant Contrahentes. 148. 52.

Item exprimendum eſt, an Affinitas, vel honeſtas, ex uno, vel pluribus ſtipitibus inſurgant. 149. 52.

In Impedimento Affinitatis, exprimendum, eſt an ſit in linea recta, vel tranſverſali. 150. 52.

In Impedimento publicæ honeſtatis exprimendum eſt, an proveniat ex ſolis Sponſalibus, ſeu ex Matrimonio rato. 151. 52.

Expreſſio, quod Mulier ſit propinquior ſtipiti, non eſt neceſſe, ut fiat, quando petitur Diſpenſatio ſuper Affinitate. 153. 52.

Quando ex copula illicita conſurgit Affinitas, non eſt neceſſe, ut de dicta copula fiat mentio, ſed ſufficis, ut Impedimentum exprimatur. 154. 52.

Secus, ſi ex Matrimonio inſurgat Affinitas, vel publica honeſtas, quia tunc, ſi non fuiſſet expreſſum, irritaretur Matrimonium. 155. 53.

Si fuerit dictum, quòd honeſtas eſt in ſecundo, vel tertio, aut quarto gradu, non eſt opus exprimere, quòd ex Matrimonio rato proveniat, quia d. Impedimentum ultrà primum gradum aliunde conſurgere nequit, niſi ex Matrimonio rato. 156. 53.

Si verò honeſtas inſurgeret ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorem. 157. 53.

Honeſtatis Impedimentum quando exprimendum ſit. 161. 53.

Copulæ repetitio non eſt neceſſe, ut exprimatur in petitione diſpenſationis ſuper Impedimento ex ea orto. 162. 53.

Limita, niſi eſſet repetita poſt obtentam diſpenſationem, ſed adhuc non contracto Matrimonio cum Fœmina conjuncta eæ, cum qua priùs fuit habita copula, quia eo caſu nova opus eſſet diſpenſatione. 163. 53.

Quoad errorem in expreſſione nominis, pronominis, gradus, loci, & Diœceſis Oratorum, prout reſpectu ſolutionis Taxæ, & Compoſitionis, quæ regulæ dentur. 166. 53.

Qualitas Cognationis ſpiritualis exprimi debet. 167. 55.

Votum habens non nubendi, vel non fornicandi, ſi exprimat habere Votum Caſtitatis, valida erit diſpenſatio. 177. 54.

Exprimi debet tamen, ſi votum, ſeu Juramentum factum ſit ſoli Deo, vel in gratiam Tertii. 178. 54.

Regula generalis pro expreſſione Votorum Pontifici facienda aſſignatur. 183. 54.

Si unum Votum non includatur in alio, ambo ſunt exprimenda. 184. 54.

Quid, ſi unum non includatur in alio. 185. 55.

In Impedimento Raptus debet exprimi. an factus fuerit animo Matrimonium contrahendi. 186. 55.

Et an factus fuerit animo reddendi faciliorem Diſpenſationem. 187. 55.

In petitione Diſpenſationis ſuper commiſſo machinato Crimine, quid ſit exprimendum. 188. 55.

Iteratio Criminum eſt exprimenda, quando petitur nova Diſpenſatio. 189. 55.

Intellige de repetitione Criminis ejuſdem generis. 195. 55.

Diſpenſatus in Crimine machinationis, ſi poſtea indigeat diſpenſari ſuper Crimine Adulterij, non erit opus, ut primum Crimen exprimat. 196. 55.

Petens diſpenſari ſuper uno Impedimēto, an debeat narrare diſpenſationē ſuper alio obtentam. 197. & ſeqq. 55.

Et quando. 205. 56. & 226. 57.

Si quis obtinuiſſet Diſpenſationem cum aliqua limitatione, ſi poſtea velit ſuper eadem re majus privilegium obtinere, debet de prima mentionem facere. 213. 57.

Diſpenſatio ſecunda valida erit, quando de prima expreſſionem fecerit eam petens, & quando teneatur. 214. & 215. 57.

Dubitans de validitate primæ diſpenſationis, ſi iterum petat diſpenſari ſuper iiſdem qualitatibus, valebit diſpenſatio, etiam non facta expreſſione primæ. 218. 57.

Nec vitiabitur, ſi taceat aliàs petiiſſe, & non obtinuerit. 219. 57.

Quando Jura ſpecialiter prohibent, ne tali caſu occurrente diſpenſatio concedatur, ſi petatur, debet de tali caſu mentio fieri. 227. 58.

Quando Diſpenſatio eſſet circa Concilium, debet exprimi, ut Papa ſciat quòd diſpenſat, aliàs diſpenſatio eſſet nulla. 232. 58.

In petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento, non ſolùm debet exprimi, quòd fuerit clandeſtinè contractum Matrimonium, ſed debet quoque exponi finis, quo fuerit contractum. 234. 58.

Sic pariter, ſi hujuſmodi Matrimonium fuerit clandeſtinè ſcienter contractum, poſt mandatum ad diſpenſandum com-

commiſſum , ſed nondum executum . 535. 58.
Si Oratores bona fide contrahant Matrimonium ſpretis Denunciationibus , ſi poſtea detecto Impedimento petant diſpenſari , tenentur exprimere omiſſionem Denunciationum . 143. 59.
Quoad expreſſionem copulæ ſecretæ , vide in verbo COPULA.
Quod Legiſlator facilè potuiſſet exprimere,& non expreſſit, cenſetur noluiſſe . 189. & 190. 65.
Non expreſſum à lege, pro omiſſo habetur . 191. 65.
Quæ ſunt ſpeciali nota digna , ſi non ſint expreſſa, cenſentur omiſſa . 320. 68.
Petens Diſpenſationem ſuper Impedimento dirimenti non tenetur exprimere aliud Impedimentum impediens . 338. 71.
Secus , ſi ſe contingant , & unum augeat aliud . 172. 110.
Papa non diſpenſat niſi ſuper expreſſis . 140. 108.
Et ſuper eis cenſetur ſemper ſe fundare , & nunquam ſuper non expreſſis . 164. 165. 109.
Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis , dicitur , Oratores eſſe conjunctos ; quando verò exprimuntur gradus Affinitatis,dicitur, Oratores ſe attinere . 187. 112.
Diſpenſatio impetrata ex falſa expreſſione matrimonii jam initi , & conſummati , valet ſi ſolùm ſit initum , licèt non conſummatum . 55. 159.
Impedimenta omnia , quæ inter Oratores adſunt , debent exprimi cum omnibus qualitatibus , & circumſtantiis aggravantibus . 87. 196.
Quid exprimi debeat Pœnitentiariæ pro Diſpenſatione , quæ petitur ſuper Affinitate de contrahendo , & quid ſuper Affinitate de contracto 88. & 89. 196.
Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper Cognatione 90. 196.
Quid exprimendum in Diſpenſationis petitione ſuper Impedimento Conſanguinitatis detecto poſt Matrimonium contractum bona fide . 91. 196.
Quid ſuper Impedimento criminis . 92. 196.
Quid ſuper Impedimento Voti Caſtitatis , vel Religionis . 93. 196.
Raptus debet exprimi Pontifici quando petitur Diſpenſatio ſuper alio Impedimento dirimenti . 30. & ſeqq. 357.
Denunciationum omiſſio quando ſit exprimenda in Supplicatione, vide DENUNCIATIO.

EXTENSIO.

Extenſio ad caſum ſimilem non admittitur in Diſpenſatione, etiamſi ratio eadem, vel major militet . 15. & ſeqq. 11.
Diſpenſatio ſuper uno Impedimento , non extenditur ad aliud 80. 47.
Diſpenſatio Matrimonialis non extenditur , ſed unico actu finitur . 512. 139.
Limita, quando Diſpenſatio facta eſſet ſuper aliquo Voto , & cauſa adhuc duraret , itaut poſſit, matrimonio diſſoluto, iterum diſpenſari . 513. 139.
Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ex cauſa urgenti ſuper Voto aliàs Papæ reſervato , non extenditur ultra illum caſum. 514. 139.

F

FACULTAS.

FAcultas diſpēſandi conceſſa Inferiori à Papa, veluti Legato, debet intelligi cum cauſa,& ſecundùm terminos Juris . 64. 6.
Facultas diſpenſandi generaliter conceſſa , etiam verbis ampliſſimis , non extenditur ad prohibita Jure Divino naturali . 65. & 66. 15.
Facultatem habens à Pontifice abſolvendi ab omnibus caſibus ſibi reſervatis , non poterit abſolvere à caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis , niſi ſpecialiter de eis fuerit facta mentio . 67. 15.
Facultas diſpenſandi non extenditur ad caſum , quem, ſublata verborum ſignificatione , facultas non comprehendit . 74. 16.
Facultas à Jure conceſsa ſolùm extenditur ad caſus ſimiles , vel inferiores . 76. 16.
Facultas Epiſcopis à Concilio Tridentino conceſsa,ut poſſint diſpenſare in omnibus caſibus occultis , non deductis ad forum contentioſum , excepta Irregularitate ex homicidio voluntario proveniente , Sede vacante extenditur ad Capitulum . 99. 18.
Conceſsa facultate teſtandi , cenſetur etiam facultas condendi Codicillos , & donandi cauſa mortis . 116. 19.
In facultatibus conceſsis à Pontifice Legatis , vel Nunciis, diſpenſandi ſuper Impedimentis dirimentibus , ſolet exprimi , ut diſpenſent ſuper Impedimentis Conſanguinitatis, & Affinitatis . 141. 52.
Denegata Diſpenſatione à Superiore, quando ab Inferiori peti poſsit,& ei facultas denegata non cenſeatur . 221. 57.
Qui obtinuit reſcriptum à Papa, ut poſſit à Confeſſario diſpenſari , poterit eam petere ab Inferiori eamdem facultatem habente, nulla facta mentione prioris . 224. 57.
Facultas diſpenſandi purè, & ſimpliciter data , morte Concedentis non expirat . 501. 138.
Amplia , pluribus in caſibus . 502. 138.
Limita, quando Executor eſt voluntarius . 505. 138 .
Quod non procedit in Executore neceſſario . 506. 138.
Quæ ſit ratio differentiæ hujuſmodi . 507. 139.
Facultas diſpenſandi à lege Superioris conceſſa Inferiori , debet intelligi, dummodo adſit juſta cauſa . 49. 222.
Facultas diſpenſandi ſuper Impedimentis occultis Epiſcopis competens , poteſt ab eis alteri delegari . 155. 231.
Habens facultatem diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, & Matrimonialibus , non poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis dirimentibus occultis , ſicut poteſt Epiſcopus in caſibus neceſsitatis . 150. 231.
Facultas aliquibus Piis locis conceſſa diſpenſandi in aliquibus caſibus Matrimonialibus revocata fuit . 181. 233.
In Foro externo non eſt credendum Prælato ſe habere facultatem diſpenſandi à lege Superioris, niſi oſtenſo Reſcripto . 36. 392.
Niſi delegatus eſſet in excelſa Dignitate conſtitutus , aut ageretur de præjudicio Tertii . 37. 392.
Secus in Foro conſcientiæ , in quo cuicunque Viro timorato creditur . 38. 392.

FALSITAS.

Falſi expreſsio, tam in cauſa finali , quàm impulſiva, an vitiet gratiam . 21. 41. & 53. & ſeq. 159.
Affirmativa opinio aſſeritur . 22. & ſeqq. 41.
Verior tamen eſt opinio , ut ſolius finalis falſa expreſsio vitiet gratiam . 28. 42.
Falſitas allegata non vitiat gratiam,quando, ſi veritas fuiſſet expreſſa , ex ea facilius Princeps conceſsiſſet . 26. 41.
Falſus precator nullum ex impetratis commodum reportare debet . 37. 43.
Literæ Apoſtolicæ continentes clauſulas inſolitas redduntur de falſo ſuſpectæ . 13. 100.
Prout etiam quando non ſunt conformes ſtylo Romanæ Curiæ . 18. 100.
Niſi appareant correctæ à Domino Regente . 19. 100.
Amplia , ut præſumantur falſæ , quamvis appareant factæ motu proprio , quia non præſumuntur à Papa emanatæ . 23. 100.
Quoad falſitatem Teſtium , vide TESTIS .

FAMA.

Fama ſola , vel unus Teſtis cum Juramento, majorem fidem facit de Impedimento , quàm duo Teſtes, quorum alter cum Juramento de auditu , alter abſque, de certa

ta ſcientia deponentes . 416. 131.
Sola ſama de impedimento eſt ſufficiens ad impediendum, ne Matrimonium contrahatur. 418. 132.
Excipe niſi ſit ſama privata, hoc eſt, ipſi Judici, uti privato conſtet. 419. 132.
Sola ſama non ſufficit ad impediendum, ſi contraria ſama adhibeatur, & clariores probationes. 421. 132.
Ad probandum contra ſamam Impedimenti, admittitur Juramentum Conſanguineorum. 422. 132.
Juramentum Contrahentium admittitur contra ſamam de Impedimento, attenta eorum qualitate, & Judicis arbitrio. 423. 132.
Simplex rumor non eſt ſufficiens ex ſe, ſed requiritur, ut verè ſit ſama de Impedimento. 424. 132.
Fama, & rumor, inter ſe differunt. 425. 132.
Fama de Impedimento non ſufficit ad dirimendum matrimonium contractum. 435. 132. & 58. 296.
Ex ſola ſama, an probetur mors unius conjugis, ad hoc ut alter aliud poſſit inire Matrimonium, & quid, ſi concurrant alia adminicula. 17. & ſeqq. 300.
Fama, ut ex ſe probet mortem, requiruntur multæ qualitates. 18. 301.
Prima eſt, ut probetur ſaltem duobus teſtibus. 19. 301.
Secunda, ut teſtes ſint omni exceptione majores, & deponant, ſe audiviſſe à perſonis fide dignis. 20. 301.
Tertia, ut ortum habuerit ex cauſa rationabili, & quæ dicatur cauſa rationabilis. 21. 301.
Quarta, ut teſtes deponāt, ſe audiviſſe publicè à majori parte populi; nec ſufficit ſi deponerent ſe publicè audiviſſe à mille perſonis, & ultra. 22. 301.
Quinta, ut teſtes præcisè dicant, à quibus ſama ortum habuerit, & à quibus ipſi audierint, cum debeant aliqui nominari, licèt præmiſerint ſe audiviſſe à majore parte populi. 23. 301.
Nominatio tamen præſcripta, non eſt neceſſaria in aliquibus, & quando. 24. 301.
Sexta, ut teſtes de ſama deponentes aſſerant, ita credere rem ſe habere. 25. 301.
Fama, ad hoc, ut ſit ſufficienter probata, plura requiruntur, & primò, quòd ſit uniformis, inconcuſſa, creſcens, perpetua &c. 27. 301.
Secundò, quòd ex probabilibus cauſis ortum habuerit, ita ut inducat ad ſic credendum, aliàs dicitur vana populi vox. 28. 301.
Tertiò, ut habuerit originem à perſonis honeſtis, & fide dignis. 29. 301.
Et quæ attendi debeant, quoad perſonas, & dicta teſtium, requiſitivè. 30. 301.
Fama ſola de morte unius Conjugis non eſt ſufficiens, ut Superſtes aliud matrimonium ineat, & quid ultra requiratur. 31. & ſeqq. 302.

FAMILIA.

Deferentes eadem Arma, & Inſignia, dicuntur de eadem Domo, & familia. 126. 412.
Ad probandum, quòd quis ſit de honeſtia Familiis, quid deponere debeant teſtes. 143. 413.
Illuſtris Familiæ conſervatio quando ſit cauſa ſufficiens ad diſpenſandum inter impeditos. 5. & ſeqq. 438.

FAVOR.

Favor publicus Religionis, & Animæ, à pari procedunt. 109. 19.
Quævis diſpoſitio, licèt pœnam continens, dicitur favorabilis, ubi principalis Statuentium finis favor publicus 111. 19.
Conceſſa in favorem non debent in odium retorqueri. 125. 57.

FICTIO.

Fictio tantùm operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero. 13. 3.

FIDES.

Confeſſarius poteſt facere aliquam Fidem de Abſolutione, vel Diſpenſatione à ſe facta. 157. 102.
Fides mortis unius Conjugis, debet recognoſci ab Ordinario, an ſit fide digna, antequam Parochus permittat, quòd Conjux ſuperſtes iterum contrahat. 35. 302.
Fides Parochi extracta ex Libro in quo deſcribuntur nomina Mortuorum, recognita habet fidem, ac publicum Inſtrumentum. 38. 302.
Et dicitur plenè probare. 39. 302.
Fides Officialis deputati ad adnotandos Mortuos probat mortem, etiam ſi ſit unius. 49. & 50. 303.
Fides quid ſit. 25. 450.

FIDELIS.

Fidelis habens copulam cum Fœmina infideli, ſi poſtea velit ducere in Uxorem Sororem Fidelem dictæ Infidelis cognitæ, indiget Diſpenſatione, cum fuerit contracta Affinitas. 67. 273.
Fidelis cognoſcens carnaliter Infidelem, ſi iſta poſtea facta Fidelis concipiat ex alio Filiam, illa etiam Filia contrahit Impedimentum. 68. 273.
Fidelis, qui cognovit Fœminam infidelem, cujus Soror deinde baptizetur, ſi velit cum dicto Viro contrahere, indigebit Diſpenſatione, quia Baptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur Affinis. 69. 274.

FILIUS.

Filius ſequitur originem Patris, non Matris. 150. 109.
Filius dicitur pars Patris, non Matris. 151. 109.
In Filium tranſit origo Patris, quamvis alibi natus ſit. 143. 108. & 153. 109.
Filius familias, qui in vita Patris divitis nihil poſſidet, an poſſit dici pauper ad effectum, ut obtineat Diſpenſationem *in forma Pauperum*. 92. 162.
Diſtingue in pluribus caſibus, ut 106. 163.
Filius an dicatur pauper, ſi ejus mater tantùm ſit dives. 95. 162.
Valet conſequentia, ſi Pater eſt dives, etiam Filius erit dives. 97. 162.
Filius reputatur eadem perſona, & eadem caro, & ſubſtantia cum Patre. 98. 162. & n. 60. 242.
Æſtimum Patris æſtimum Filii. 99. 162.
Filii, in vita Parentum, ſunt quodammodo domini rerum paternarum. 100. 162.
Hæreditas Patris, eſt quaſi debita filiis. 101. 163.
Filii poſt mortem Parentum non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi. 103. 163.
Filius ſatis probat ſe eſſe pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere. 112. 163.
Filius præſumitur pauper in vita Parentum ex præſumptione Juris. 113. 163.
Appellatione filiorum natorum ex legitimo Matrimonio, veniunt filii nati ex matrimonio cum Diſpenſatione contracto 278. 177.

Fi-

Filius illegitimus non dicitur eſſe in patria poteſtate. 63. 263.
Filii quoad Honores, & Nobilitatem, ſequuntur conditionem Patris. 33. 315.
Quò verò ad ſervitutem, ſequuntur conditionem matris. 35. 315.
Adeo ut ſi mater ſit libera, Filii efficiuntur liberi, cujuſcunque conditionis pater ſit. 36. 315.
Filii, ut dicantur liberi, ſufficit, quòd mater fuerit libera tempore conceptionis, nativitatis, vel medio tempore. 37. 316.
Si mater libera, dum gravida ſit, ſe vendat, filius conceptus erit liber. 38. 316.
Et eadem regula procedit, ſive filii ex legitimo, ſive ex damnato coitu nati ſint. 39. 316.
Si verò mater gravida fieret ſerva jure belli, filius remanet cum ea ſervus, quamvis tempore conceptionis eſſet libera. 43. 316.
Si mulier ſit ſerva duorum, vel plurium, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſolvatur alteri Domino, qui non manumiſit, filii ex d. Ancilla nati remanent ſervi, donec pretium pro illa parte ſolvatur; ſi verò ante partum ſolutum ſit, erunt liberi. 41. 316.
Filii concepti ex matrimonio inito ab exiſtente in Sacris Ordinibus, ultra alia præjudicia, efficiuntur ſervi illius Eccleſiæ, cui Pater adſcriptus erat. 10. 320.
Intellige tamen, poſt ſententiam. 11. 320.
Filius minor triennio apud matrem educandus eſt. 18. 332.
Tamen quando alter parens eſt infidelis, ſemper debet apud Fidelem educari. 19. 332.
Altero ex Conjugibus infidelibus converſo, filii ſi non ſint doli capaces, ſequuntur conditionem parentis fidelis; ſed ſi ſint doli capaces, relinquuntur in eorum libertate. 44. 334.
In dubio præſumuntur doli non capaces. 45. 334.
Filii ſuſcepti ex matrimonio celebrato omiſſis Denunciationibus, ſi poſtea Impedimentum detegatur erunt illegitimi. 121. 377.
Amplia, etiamſi alter Conjugum eſſet in bona fide. 122. 377.
Imò, etiamſi eſſent dubii de validitate matrimonii. 123. 377.
Filii, ut ſint legitimi, duo copulativè requiruntur, nempe publicitas in contrahendo, & bona fides contrahentium. 125. 377.
Formula Diſpenſationis inter Impeditos, ob cauſam Viduitatis Oratricis, multis Filiis gravatæ, quos nequit alere. 1. 427.
Quid debeat adimpleri in hac Diſpenſatione. 2. 427.
Hæc cauſa non ſolet admitti, niſi in gradibus remotioribus, & eſt parum in uſu. 3. 428.
Delegatus ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quid debeat animadvertere. 4. 5. 428.
Filii nati ex matrimonio contracto ignoranter cum Impedimento occulto, quando dicantur legitimi. 71. 454.
Et quid, ſi unus tantum ex Parentibus Impedimentum ſciverit. 72. 454.

FINIS.

In petitione Diſpenſationis ſuper Impedimento, non ſolùm faciendo eſt mentio de matrimonio clandeſtinè contracto, verùm etiam de fine, ob quem fuerit contractum. 234. 58.
Si quis deliquit ſub ſpe reddendi faciliorem Diſpenſationem, d. finis debet exprimi. 19. 156.
Quid, ſi unus tantùm Oratorum habuerit d. finem. 26. 156. & n. 32. 157.
Finis hujuſmodi ſemper debet exprimi in Diſpenſationibus Matrimonialibus *in forma Pauperum* petitis. 28. 156.
Quid, ſi d. finis eſſet occultus, & in mente retentus. 268. 62. & 32. 567.
Quid, ſi Oratores, vel alter ex eis, malitioſè coram Delegato negent cum Juramento dictam ſpem, & finem habuiſſe. 36. 157.
Si Oratores copulam habuerunt ſub ſpe habendi Diſpenſationem à Pontifice, & hujuſmodi finem ei negaſſent, & recurrant ad S. Pœnitentiariam, quid agendum. 85. 195.

FORMA.

Forma non ſervata actus corruit. 8. 40.
Quamvis per ſimplicitatem, & ignorantiã omiſſa ſit. 9. 40.
Delegatus debet omnino ſervare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio invalida ſit. 24. 500. & 158. 167.
Reſcripta omnia Papæ ſunt de forma, & debent ad unguem ſervari. 25. 100.
Forma deficiente, deficit actus. 31. 101.
Formæ omiſſio removet conſenſum in actu. 32. 101.
Quamvis actus favorabilis ſit. 33. 101.
Et quamvis etiam agatur de utilitate publica. 34. 501.
Formæ omiſſio vitiat, licèt in modico deficiatur. 35. 101.
Forma eſt indiviſibilis, quare vel tota corruit, vel tota ſervatur. 36. 101.
In his, quæ ſunt de forma, ſervatur rigor. 37. 105.
Et in hoc non parcitur ruſticitati, ætati, ſexui, vel alteri cuicunque qualitati, aut conditioni, quantumvis per errorem omiſſa ſit. 38. 101.
Forma etiam de conſenſu partiũ non poteſt remitti. 39. 501.
Delegatus non ſervata forma minus legitimè procedet; & proceſſus, ac ipſa Diſpenſatio ſecuta erit nulla. 40. 501.
Forma non inducitur ex omnibus verbis legis, ſeu reſcripti, ſed ex his tantùm, quæ reſpiciunt ſubſtantiam. 259. 118.
Forma inducta non ad eſſe, ſed ad bene eſſe, ſi omittatur, non vitiat actum. 455. 134.
Nova forma quando cenſetur inducta, eſt omnino ſervanda. 452. 134.
Quoad Diſpenſationem in forma *Pauperum*, vide in verbo PAUPER.
Diſpenſatio in forma *Perinde valere*, quomodo concedatur. 82. 455.
Quæ ſit ejus vis. 83. 455.
Facit valere primam Gratiam à die datæ prioris Gratiæ. 84. 485.
Non tamen ſupplet defectus non expreſſos. 87. 455.
Et ſi poſtea detegantur alia Impedimenta, opus erit nova Gratia, quæ vocatur, *Perinde valere, ſuper perinde valere*. 86. 455.
Gratia in forma *Perinde valere*, in quo differat à Decreto *Reformatorio*. 88. 456.

FORMULA.

Formula ſupplicationis porrigendæ pro mutatione Judicis. 34. 79.
Formula Literarum Apoſtolicarum pro Diſpẽſatione commiſſa adducitur. 42. 102.
Formula Literarum Diſpenſationis in forma *Pauperum*, eſt diverſa ab aliis in forma ordinaria, & quæ ſit refertur. 3. & 4. 553.
Formula Supplicationis ex cauſa converſationis habitæ inter Oratores, copula tamen minime ſecuta. 46. 158.
Formula Literarum in forma *Perinde valere*, impetrandarum ab Oratoribus, qui velint diſpenſari in forma *Pauperum*, quando non probaverunt paupertatem in primis Literis obtentis narratam. 119. 164.
Formula Diſpenſationis Matrimonialis factæ per Delegatum. 299. 179.
Formula Literarum Diſpenſationis concedendæ à S. Pœnitentiaria ſuper Affinitate ex illicita copula proveniente, in pluribus caſibus contingibilibus, refertur. 35. & ſeqq. 188.
Item pro Diſpenſationib' ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis. 42. & 43. 289.

Item ſuper delicto criminis. 45. 190.
Quid, ſi Matrimonium cum dicto Impedimento jam fuiſſet contractum. 46. 190.
Formula Diſpenſationis faciendæ à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis. 55. 191.
Quid ſi abſque Diſpenſatione jam Matrimonium fuiſſet cõtractum, & conſummatum. 57. 192.
Formula Literarum Diſpenſationis S. Pœnitentiariæ ſuper Impedimento Voti Religionis, ex cauſa debilitatis complexionis Voventis. 63. 192.
Item ex cauſa defectus Dotis requiſitæ ad ingrediendum Religionem. 64. & ſeq. 193.
Formula Diſpenſationis ſuper Impedimento detecto poſt Diſpenſationem ſuper alio obtentam. 79. 454.
Formula Literarum Diſpenſationis ſuper Impedimento dirimenti, detecto poſt Matrimonium contractum bona fide, & tamen Oratores non abſtinuerint. 84. 195.
Formula Diſpenſationis concedendæ ab Ordinario ſuper Denunciationibus omittendis in celebratione matrimonii. 140. 178.
Formula petendi Diſpenſationem ſuper matrimonio clandeſtino, & Diſpenſatio quomodo concedatur. 237. 385.
Formula Diſpenſationis ex cauſa ob incompetentem Dotem. 8. 416.
Ex cauſa ob Lites. 1. 423.
Ex cauſa ob Inimicitias. 1. 425.
Ex cauſa ob confirmationem Pacis. vide PAX.
Ex cauſa pro Oratrice Filiis gravata. 1. 427.
Ex cauſa ob exceſſum ætatis Mulieris. 2. 429. & 34. 432.
Ex cauſa, quia Locus eſt ad Litus Maris. 1. 435.
Ex cauſa, quæ dicitur *Pro Belgis*. 1. & ſeqq. 436.
Ex cauſa, quæ dicitur *Pro Germania*. 1. 436.
Ex cauſa ob excellentiam meritorum. 1. 437.
Ex cauſa in genere allegata. 1. 437.
Ex cauſa ut Bona conſerventur in Familia. 1. 438.
Ex cauſa ob Illuſtris Familiæ conſervationem. 1. & ſeq. 439.
Ex cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum. 1. 449.
Formula Diſpenſationis in forma *Perinde valere*. 82. 455.

FORNICATIO.

Fornicatio Sponſæ commiſſa ante promiſſionem Matrimonii, licet poſtea Sponſo detecta, non præbet ei juſtam cauſam reſiliendi à Matrimonio. 74. 30.
Fornicatio Sponſi commiſſa etiam poſt promiſſionem matrimonii non præbet Sponſæ juſtam cauſam reſiliendi à matrimonio, cum nullam honoris jacturam faciat, etſi nubat. 75. 30.
Habens Votum non fornicandi, ſi exprimat in petitione Diſpenſationis habere Votum Caſtitatis, erit valida Diſpenſatiò. 177. 54.
Votum non fornicandi, non eſt propriè Votum Caſtitatis. 82. 224.
Fornicariæ copulæ nomine comprehenditur quælibet copula non conjugalis. 7. & 8. 267.

FORUS.

Hoſpitalia, & Pia loca fundata auctoritate Epiſcopi gaudent Foru Eccleſiæ. 184. 168. & 187. 169.
Clauſula *In utroque Foro*, intelligitur de Foro Fori, & Foro conſcientiæ. 203. 170.
Clauſula *In Foro Conſcientiæ tantùm*, quomodo intelligenda. 205. 205.
Forus eſt duplex, nempè Judicialis, ſeu Forus Fori, & in hoc cognitio ſpectat ad Judices habentes Juriſdictionem Civilem, vel Criminalem; Alter Forus Dei, & conſcientiæ, & hic ſpectat ad Confeſſarium, & quemlibet Chriſtianum. 204. 170.
Abſolutiones, & Diſpenſationes pro utroque Foro, quæ non habent annexum mortale peccatum, ſatis eſt ſi fiant, & impetrentur in Foro Fori, & quæ ſint hujuſmodi Abſolutiones. 205. 170.
Abſolutio pro Foro conſcientiæ non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales. 206. 170.
Quæ in foro Conſcientiæ explicantur, ad forum contentioſum non juvant, ſed tantùm coram Deo. 207. 170.
Forus conſcientiæ dividitur in Sacramentalem, & non Sacramentalem. 211. 171.
Forus Conſcientiæ Sacramentalis quis ſit. 212. 171.
Quis non Sacramentalis. 213. 171.
Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Judex in Pœnitentiæ Foro. 214. 171.
Aliud eſt Forus Conſcientiæ, & aliud Forus Pœnitentiæ. 110. 198.
Diſpenſatio facta pro Foro Conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro Fori. 199. 205.

FRAUS.

Nullo modo eſt aperienda via fraudibus, imo illis intervenientibus, non præſumitur Papam velle diſpenſare. 301. 121.
Diſpenſatio unico actu extinguitur, ſi dolus, & fraus interveniat. 189. 204.

FRUCTUS.

A conſecutione fructuum non cenſetur diſpenſatus qui fuit à reſidentia diſpenſatus, niſi id expreſsè dicatur. 41. 13.

G

GRADUS.

Potens diſpenſare in aliquo gradu, veluti in ſecundo & tertio, poterit diſpenſare etiamſi duplicatus ſit. 8. 11.
Poteſtas diſpenſandi ſi ſit reſtricta ad aliquem gradum v.g. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſari non poterit in alio inferiori conjuncto cum dicto tertio. 10. 11.
Poterit tamen diſpenſari ſuper remotiori, ſi conjunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſari poteſt. 11. 11.
In gradibus mixtis ex propinquiori, & remotiori, ut eſſet tertius & quartus in linea inæquali, ſemper ſuper ſolo remotiori ſit Diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus 12. 11.
Potens præcisè diſpenſare in aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſsit quando uterque gradus concurrit; referuntur opiniones. 13. 11.
Gradus præciſus, quo conjuncti ſunt Oratores petentes diſpenſari, debet exprimi in ſupplicatione. 116. 50.
Gradus quò propinquior eſt, eò difficilior redditur diſpenſatio. 118. 50.
Diſtantia graduum, an ſit in linea recta, vel tranſverſali, debet in ſupplicatione exprimi ad validitatem Diſpenſationis. 119. 50.
Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum Conſanguinitatis, & fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 50.
Si Oratores diſtent gradu inæquali infra quartum gradum, de ſtylo Curiæ debet uterque gradus in Supplicatione exponi, ad hoc, ut ſuper remotiori fiat Diſpenſatio, & ſuper propinquiori concedantur Literæ declaratoriæ. 122. 50. & 38. 239.
Quando propinquior gradus eſt primus, tunc exprimi debet. 125. 50.
Quando Oratores ſunt conjuncti in primo & ſecundo gradibus, tunc quia unuſquiſque gradus conſtituit ex ſe Impedimentum, ſub ambobus diſpenſari debet, nec declaratoria ſufficit. 127. 51. & 43. 240.

Quando Oratores ſunt conjuncti in ſecundo gradu, debet exprimi provenientia Conſanguinitatis. 128. 51.
Dicta expreſſio eſt etiam neceſſaria ſi ſint coniuncti Oratores primo, vel primo & ſecundo, ex actu fornicario. 129. 51.
Alii tamen probabiliùs docent, in Impedimento huiuſmodi Affinitatis non requiri dictam expreſſionem provenientiæ. 130. 52.
Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum. 131. 52.
Diſpenſatio ſuper gradu maiori comprehendit gradum minorem in eodem ordine, & ſpecie. 132. 51.
Si loco maioris exponatur minor, tunc non comprehenditur, & Diſpenſatio irrita erit. 133. 51.
Et dicta diſpenſatio erit ſubreptitia, etiam ſi abſque dolo facta fuerit d. exceſſio erronea. 134. 52.
In Impedimento Affinitatis, & publicæ Honeſtatis, ſunt explicandi gradus, quibus inter ſe diſtant contrahere volentes. 148. 52.
In Affinitatis Impedimento non eſt neceſſe, ut exprimatur, quòd Fœmina ſit propinquior ſtipiti, prout requiritur in Conſanguinitate; ſed ſufficit dicere, eſſe in linea inæquali. 153. 52.
Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis, dicitur Oratores eſſe Conjunctos; quando verò Affinitatis, dicitur Oratores ſe attinere. 189. 112.
In probatione graduum Conſanguinitatis, quid animadvertere debeat Delegatus. 273. 119.
In linea inæquali Papa ſemper diſpenſat ſuper gradu remotiori, & in proximiori concedit Literas declaratorias. 346. 125. & 37. 230. *& in append. caſ.* 27.
Omiſſio expreſſionis alterius gradus ultra expreſſos non ſuppletur per clauſulam *non obſtantibus &c.* in Literis Diſpenſationum poſita. 361. 126.
Si Impedimentum ſit infrà ſecundum gradum, debet exprimi an ſint in linea æquali, quando petitur Diſpenſatio in forma *Pauperum*. 14. 255.
Quia in linea inæquali, tam primus, quàm ſecundus gradus, conſtituunt Impedimentum, nec ſufficit diſpenſare ſuper ſecundo, & declarare diſtantiam primi gradus non obſtare. 15. 255.
Si petatur Diſpenſatio ſuper primo, vel primo & ſecundo, ex actu fornicario, neceſſe erit etiam exprimere Impedimenti provenientiam. 16. 255.
Quamvis ultra quartum gradum, Conſanguinei, & Affines non impediantur contrahere, tamen quando agitur de ſcandalo vitando, valet conſuetudo, inducens Impedimentum in quinto gradu. 242. 173.
In gradibus remotioribus Conſanguinitatis major Pœnitentiarius diſpenſare poteſt. 30. 188. & rariſſimè 40. 289.
At in primo & ſecundo non poteſt. 39. 189.
Pluralitas graduum Conſanguinitatis, vel Affinitatis procedit ex Jure Divino poſitivo tantùm. 12. 210.
Nuncij Hiſpaniæ habent facultatem diſpenſandi, in gradibus ultra tertium. 173. 233.
Et cum Indis diſpenſant in omnibus gradibus de Jure Divino non prohibitis. 174. 233.
Gradus quid ſit definitur. 8. 236.
Computatio graduum in linea recta, quomodo fiat. 27. 237.
In computatione in d. linea Jus Canonicum, & Civile conveniunt. 28. 238.
Computatio graduum in linea tranſverſali æquali, de Jure Canonico quomodo fiat. 29. & 30. 238.
Computatio graduum quomodo fiat, quando contrahere volentes coniuncti ſunt pluribus gradibus, ex diverſis ſtipitibus. 31. & 32. 238.
Computatio graduum in Conſanguinitate duplicata quomodo fiat. 33. & 34. 238.
Quomodo in linea tranſverſali inæquali. 36. 239.
Matrimonium in omnibus gradibus lineæ rectæ eſt prohibitum, & an in aliquibus gradibus poſſit diſpenſari. 54. & ſeqq. 241.
Matrimonium inter Perſonas primi gradus eſt prohibitū etiam inter Infideles. 62. & 63. 242.
Matrimonium in primo gradu lineæ tranſverſalis, nempè inter Fratrem & Sororem, an ſit prohibitum Jure naturæ. 64. uſq; ad 68. 242.
Pontifex poteſt in omnibus gradibus diſpenſare, excepto primo gradu, tam lineæ rectæ, quàm tranſverſalis. 69. 243.
Etiamſi in linea inæquali combinarentur primus & ſecundus. 70. 243.
Papa in ſecundo gradu diſpenſare ſolet, nedum inter Magnos Principes, ſed etiam inter alios, & ex qua cauſa. 73. 243.
Diſpenſatio an requiratur, ſi contrahatur Matrimonium inter coniunctos in primo & quinto gradu, diſtingue. n. 74. uſq. ad fin. 243.

GRATIA.

Officium minoris Gratiæ in Cancellaria Apoſtolica quale ſit. 14. 23.
Ad valorem Gratiæ, an neceſſariæ ſint Literæ; opinio negans refertur. 25. 25.
Affirmans opinio refertur, ut Gratia non ſuffragetur Literis non expeditis. 31. 26.
Gratia perficitur in ſolo Verbo, ſeu reſcripto Papæ. 26. 25.
Gratia ſtat in lingua Principis, in ſcriptura teſtimonium, in executione commodum, & in literis ejus exequibilitas. 27. 25.
Gratia dicitur perfecta ex ſola Signatura. 29. 26.
Gratia obtenta ad Supplicationem partis valida eſt, etiam non expectatis Literis de Gratia fidem facientibus. 30. 26.
Gratia ſuper Diſpenſatione conceſſa à Pontifice limitatur, & interpretatur per DD. Abbreviatores, juxta regulas Cancellariæ. 33. 26.
Gratia ante confectionem Literarum dicitur informis, & rudis. 37. 26.
Gratia quælibet conceſſa videtur ſub tacita conditione, ſi Literæ expediantur. 39. 26.
Antequam Literæ expediantur, Gratia æquiparatur Homini adhuc clauſo in utero Matris, qui licèt in his, quæ eius favorem concernunt, inter humanas res reputetur, ad alios tamen effectus non prodeſt. 40. 27.
Statim ac Literæ expediuntur, Gratia à puncto conceſſionis ſuffragatur, etiamſi, mortuo interim Papa, qui eam conceſſit, Literæ a Succeſſore expediantur in forma *Rationi congruit.* 41. 27.
Gratia facta, licèt ſit valida, quamvis Literæ non conficiantur, tamen ſine eis effectu caret, & uſus ſuſpenditur. 42. 27.
Gratia licèt habeat ſuum principium à reſcripto, tamen perfectionem à Literis recipit. 43. 27.
Gratia Papæ Teſtibus non poteſt probari. 46. 27.
Gratia Diſpenſationis collata cenſetur, quatenus Diſpenſatus velit ea uti. 54. 28.
Gratia non vitiatur ex taciturnitate qualitatum, quæ Jus non jubet exprimi; ſed ſi expreſſæ fuiſſent, retardaſſent Principem, aut ex eis difficiliùs conceſſiſſet. 10. 40.
Gratia, ut ex taciturnitate qualitatum invalidetur, intelligi debet de qualitatibus, de quibus jure cautum eſt, quòd, eis non expreſſis, Princeps non conceſſiſſet. 11. 40.
Gratia an vitietur ex expreſſione falſi in ſupplicatione. 21. & ſeq. 41.
Falſitas, quæ non reddit faciliorem Principem ad concedendum, ſed potiùs, ſi verè fuiſſet expreſſa, difficiliùs conceſſiſſet, non vitiat gratiam. 26. 41.
Gratia obtenta ex ſubreptione, fraude vitiatur. 38. 43.
Gratia *motu proprio* conceſſa non vitiatur ex taciturnitate veri, niſi ſit falſitas expreſſa in cauſa finali, ob quam

Princeps non conceſſiſſet . 40. 43.
Gratia *motu proprio* conceſſa non firmatur contra Concedentis iotentionem . 41. 43.
Si Papa non intelligit quantitatem Gratiæ, quam facit, in Matrimonio non poteſt eam velle, & propterea ex taciturnitate Reſcripta vitiantur . 90. 48.
Gratia non ſuffragatur, antequam acceptetur . 109. 106.
Gratiæ ſubſtantia, ſi ex tenore Literarum mutaretur, eæ noo attenduntur, ſed ſupplieatio . 158. 109.
Gratia, ſeu Diſpenſatio, quando dicatur facta, vel facienda . 503. 138.
Gratia initium ſumit à tempore datæ, & ejus tempus attenditnr circa ipſius validitatem . 564. 143.
Gratia facta à Pœnitentiario oon expirat morte Pontificis, etiam re integra . 9. 187.
Gratiæ à Majori Pœnitentiatio qoadruplieiter emanant, & quòmodo . 54. 187.
Gratia conceſſa ſub conditione ſtat in ſuſpenſo, dooec conditio purificata ſit . 42. 340.
Gratia in forma *Perinde valere*, quid operetur . 83. & ſeq. 455.
Et in quo differat à Decreto *Reformatorio* . 88. 455.
Gratia Papæ ex Regeſto ſumi poteſt . 159. 109.
Ex forma Supplicationis declaratur intellectus Gratiæ, 263. 109.
Gratia non extenditur ad nullitates noo expreſſas . 167. 110.
Quia Gratia Excommunicatis non ſuffragatur, ideo Papa in Literis Abſolutionem concedit, quatenus egeant . 198. 112.
Gratia impetrata per Procuratorem excommunicatum non valet . 199. 113.
Nec reviviſcit per ſubſequentem Abſolutionem. 200. 213.

GRAVATUS.

Oratores gravati à Delegato debent recurrere ad Delegantem . 324. 113.

H

HABITATIO.

HAbitatio facit solùm Incolam, ſeu Domiciliatium, non ortum, ſeu oriundum . 138. 108.
Habitationis domicilium, ſicut propria voluntate, & facto conſtituitur, ita etiam mutatur . 149. 109.

HÆREDITAS.

Hæreditas Patris eſt quaſi debita Filiis . 101. 163.
Et dicitur continuare in Filium . 102. 163.
Filij poſt mortem Parentum, non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam admioiſtrationem boooꝛum conſequi . 103. 163.
Viventis oulli ſunt hæredes . 111. 163.
Hæreditas delata, tam ex teſtameoto, quàm ab inteſtato, revocatur per reſurrectionem defuncti . 90. & ſeq. 297.

HEREMITA.

Heremitæ non dicuntur verè Religioſi, nec per eorum profeſſionem diſſolvitur Matrimonium ratum antea contractum. 98. 326.

HÆRETICUS.

Papa in Literis non ſalutat Hæreticos modo ſolito, *Salutem, &c.* 102. 106.
Periculum perverſionis, ot ſi quis contraxiſſet cum hæretico, eſt cauſa juſta diſpenſandi in Matrimonio rato tantùm . 30. 293.
Si alter Coniugum labatur in hæreſim, Matrimonium remanet diſſolutum quoad thorum, & habitationem . 20. 332.

HERMAPHRODITUS.

Hermaphroditus, qui prævalet in ſexu Fœmineo, Matrimonium uti Fœmina contraxit; ſi antequam conſummaſſet, prævaleret in ſexu virili, poterit juſtè diſpenſari . 29. 293.
Hermaphroditi non poſſunt Matrimonium inire, niſi prævaleant in eo ſexu, in quo contrahunt, aliàs Matrimoniom erit nullum . 76. 350.
Et ſi ſexus æqualis ſit, & neuter prævaleat, poterunt coram Judice Eccleſiaſtico eligere, quem maluerint, & in illo contrahere . 77. 350.
Solutoque Matrimonio, ſi velint iterum contrahere, non poterunt ſexum mutare, neque in alio contrahere, abſque gravi peccato . 78. 351.
Quamvis ſi contraherent, Matrimonium erit validum . 79. 351.
Si juſta cauſa variare vellent in novo Matrimonio, poſſet Epiſcopus diſpenſare, ſi æqualis eſſet utriuſque ſexus potentia . 80. 351.
Parochus non poteſt aſſiſtere Matrimonio Hermaphroditi, in quo ſexus æqualis eſt, niſi electinoem ſexus fecerit eoram Judice Eccleſiaſtico cum Juramento. 81. 351.
Duo Hermaphroditi, Jure naturali, & Divino attento, ſi quilibet æqualem omnino potentiam, & perfectiſſimas habet operationes utriuſque ſexus, non poſſunt inter ſe contrahere, nec diſpenſari . 82. 351.
Si Hermaphroditus prævalens in ſexu Fœminino, uti Fœmina nupſerit, & tractu temporis mutetur in Virum, Matrimonium remanet diſſolutum . 84. 351.
Vir an poſſit in Fœminam mutari, remiſſivè . 85. 351.
Si Monialis evaderet hermaphrodita, quid agendum *in annotat. nu.* 27.

HIBRIDA.

Filij Hibridæ qui dicantur . 553. 142.

HOMICIDIUM.

Diſpenſatus ſuper Irregularitate ob homicidium, ſi aliud perpetraſſet homicidium, & peteret novam Diſpenſationem, debet de prima mentione facere . 197. 55.

HONESTAS.

Petens diſpenſari ſuper Impedimento publicæ Honeſtatis, exprimendum eſt, an oriatur ex Sponſalibus, vel ex Matrimonio rato . 151. 52.
Si proveniat ex ſolis Sponſalibus, non eſt neceſſe, quòd exprimatur onde proveniat, ſed ſufficit dicere, adeſſe Impedimentum publicæ Honeſtatis . 154. 52.
Secus, quando inſurgat ex Matrimonio, quia tunc dicta provenientia eſt exprimenda . 155. 53.
Si tamen fuerit dictum, Honeſtatem eſſe in ſecundo, tertio, aut quarto gradibus, tunc non eſt neceſſe dicere, quòd procedat ex Matrimonio rato, quia tunc conſtat, eò quòd non inſurgit tale Impedimentum ultra primum gradum, niſi ex Matrimooio rato . 256. 53.
Si Honeſtas inſurgat ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorē. 157. 53.
Exprimens Impedimentum Affinitatis provenieotis ex Matrimonio rato, erit diſpenſatus ſuper Honeſtate, quia Affioitas comprehendit Honeſtatis Impedimentū . 259. 53.
At ſi Affinitas procedat ex copula fornicaria, & ſimul adſit publicæ Honeſtatis Impedimentum, tunc utrumque Impedimentum neceſſe erit exprimere . 160. 53.

Petens

Petens diſpenſari cum Conſanguinea Uxoris ex Matrimonio conſummato cognitæ, & exprimeret Affinitatem procedere ex copula licita, tunc expreſſio Honeſtatis eſt ſuperflua, eò quòd in Affinitate eſt comprehenſa. 161. 53.

Honeſtas ſi ſit in gradu inæquali, non erit opus explicare, quòd ex Matrimonio rato proveniat, quia honeſtas ex ſponſalibus proveniens non excedit primum gradum. 165. 53.

Honeſtatis Impedimentum non oritur inter inhabiles, contrahentes per verba de præſenti ſub conditione impoſſibili. 242. 59.

Impedimentum publicæ Honeſtatis ex Matrimonio proveniens in Dataria ſolent appellare Affinitatem, & cur. 59. 273.

Publicæ Honeſtatis Impedimentum proveniens ex Matrimonio rato, non conſummato, impedit, & dirimit uſq; ad quartum gradum, prout Affinitas; ex Sponſalibus verò proveniens, ſublatum eſt. 62. 273.

Honeſtatia Impedimentum oritur ex Matrimonio ex quacunque cauſa invalido uſque ad quartum gradum, dũmodo non ſit invalidum ex defectu conſenſus. 64. 273.

Publica Honeſtas quid ſit, & unde dicta. 1. & ſeqq. 278.

Publica Honeſtas dirimit Matrimonium, non Jure naturæ, ſed Iure Eccleſiaſtico. 4. 278.

Hnneſtatis Impedimentum durat, etiamſi mnriatur Perſona, qua mediante cum ejus Conſanguineis Honeſtas fuit inducta. 5. 278.

Honeſtas publica ex Sponſalibus orta impedit, & dirimit Matrimonium cum Conſanguineis alterius Sponſi in primo gradu. 6. 279.

Honeſtas contrabitur cum Conſanguineis alteriua Sponſi, non tamen extenditur ad ejus Affines. 7. 279.

Impedimentum Honeſtatis inſurgentis ex Sponſalibus, per verba de futuro contractis, non excedit primum gradum, tam in linea recta, quàm in tranſverſali. 8. & 10. 279.

At quando provenit ex Matrimonio rato, durat uſque ad quartum gradum. 9. & 12. 279.

Ex Sponſalibus quavis de cauſa irritis inducitur Impedimentum publicæ Honeſtatis, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus. 11. 279.

Limita, ut oriatur, licèt ſint nulla ex defectu conſenſus, ſi defectus ſit occultus, & internus. 26. 280.

Declara procedere in Impedimentis externis, non in internis tantùm. 14. 279. & 26. & 19. 280.

Publicæ Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Matrimonio clandeſtinè celebrato, abſque præſentia Parochi, & Teſtium. 13. 279.

Amplia, ut nec oriatur Honeſtas, ſi Impedimentum occultum, per quod Sponſalia erunt nulla, probaretur falſis Teſtibus. 30. 280.

Impeditus Impedimento dirimenti, veluti ſi Mnnacbua contraheret abſque Diſpenſatione, Matrimonium erit nullum, ſed remanebit nihilominus Impedimentum publicæ Honeſtatis, uſque ad quartum gradum. 15. 279.

Honeſtatis Impedimentum oritur, ſi alter ex Coniugibus, intra bimeſtre poſt Matrimonium ratum, Religionem ingrediatur, licèt eo caſu Matrimonium diſſolvatur. 16. 179.

Impedimentum prædictum oritur, ſi Matrimonium contrahatur ſub conditione impoſſibili, quamvis Matrimonium ſit irritum. 17. 279.

Caſus frequentiores in Curia Romana, in quibus opus eſt diſpenſatione ab Impedimento Honeſtatis ortæ ex invaliditate Sponſalium, qui ſint referuntur. 29. 280.

Honeſtatis Impedimentum oriens ex Matrimonio contracto ante ætatem nubilem, & ideo in Sponſalia reſoluto, obſtabit in primo tantùm gradu. 21. 280.

Honeſtatis Impedimentum non inducitur ex Sponſalibus, & Matrimonio contracto ab Impubere, quando eſſet irritum ob aliud Impedimentum, niſi malitia ſuppleat ætatem. 23. 280.

Honeſtas an oriatur ex Sponſalibus nullis, tanquam contractis poſt Votum Caſtitatis, vel Religionis emiſſum; & quid quando conſtet exteriùs de Voto, & quid, ſi ſit occultum. 14. & ſeqq. 280.

Honeſtatia Impedimentum oritur per Sponſalia contracta ſub conditione, ante ejus implementum. 33. 280.

Limita, ſi conditinnes eſſent turpes, vel impoſſibiles, quia favore Matrimonii habentur pro non appoſitis. 34. 280.

Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Sponſalibus contractis inter eos, qui ſint impediti aliquo Impedimento dirimenti. 35. 280.

An oriatur ex Matrimonio declarato nullo ob impotentiã perpetuam *in Append. caſ.* 1.

An oriatur ex Sponſalibus de futuro contractis poſt alia jam contracta cum Conſanguineo, mediante Apoſtolica diſpenſatione, *in Append. caſ.* 11.

Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Sponſalibus per Parentes contractis nomine Filiorum abſentium, donec iſti ratificaverint, & conſenſerint. 37. 281.

Si tamen ſint præſentea, & doli capaces, & taceant, aut non contradicunt, valida præſumuntur Sponſalia, & oritur Honeſtas. 38. 781. *et in Annotat. nu. 6. & 7.*

Si quis contrahat Sponſalia ſub conditione, qua pendente, alia Sponſalia cum Sorore primæ Sponſæ contrahat, hæc erunt nulla, nec ex his oritur Honeſtatis Impedimentum. 40. 281.

Ex Sponſalibus ſub conditione de præterito, vel de præſenti, ſtatim oritur Honeſtas. 41. 281.

Honeſtas an oriatur ex Matrimonio contracto ſub conditione, *Si Deo placuerit*. 42. 281.

Promittens ſub conditione ducere Bertam, & ante condiſionis eventum, ſi promittat ducere Sororem Bertæ, per non adimplementum conditionis, ſecunda Sponſalia cenſentur purificata, adeout impediatur ulteriùs ducere Bertam ratione publicæ Honeſtatis. 45. 281.

Si quis poſt contracta Sponſalia, cognoſcat carnaliter Sororem Sponſæ, tunc neutram ducere nequibit; non primam, ob Affinitatem, nec alteram ob Honeſtatem. 46. 281.

Si quis contraxit Sponſalia cum una Fœmina, & poſtea habeat copulam cum ejus Sorore, & velit diſpenſari ad ducendum unam ex eis, debet utrumq; Impedimentum Affinitatis, & Honeſtatis narrare. 63. 283.

Honeſtatis Impedimentum an remaneat, Sponſalibus, morte alterius, vel diſſenſu communi diſſolutis. 50. & ſeqq. 282., *et in Annot. nu.* 5.

Infideles poſſunt, poſt Baptiſmum, validè prioria Sponſæ Matrem, vel Sororem ducere, quia Honeſtas non fuit contracta. 55. 282.

Pontifex faciliùs diſpenſat ſuper Impedimento Honeſtatis ortæ ex Sponſalibus, quàm ex Matrimonio rato; & majores cauſæ in boc, quàm in primo caſu requiruntur. 56. & 57. 283.

Petens Diſpenſationem ſuper Honeſtate, ex Sponſalibus orta, quæ exprimere teneatur in ſupplicatione. 58. 283.

Si hujuſmodi Impedimentum proveniat ex Matrimonio rato, non tamen conſummato, hujuſmodi qualitas eſt narranda. 50. 283.

Si inter Sponſos ſequuta eſſet copula, & peteretur Diſpenſatio ſuper Honeſtate, Diſpenſatio eſſet nulla, ſi non peteretur ſuper Affinitate, ſaltem per viam S. Pœnitentiariæ. 60. 283.

Diſpenſatione petita ſuper Affinitate, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate. 61. 283.

Affinitatis, & publicæ Honeſtatis Impedimenta, ſunt ambo exprimenda in petitione Diſpenſationis, quando ex cauſa diverſa proveniunt. 62. 283.

Quando peteretur Diſpenſatio in publica Honeſtate, ultra primum gradum, non eſt opus exprimere unde orta ſit. 64. 283.

Pontifex poteſt diſpenſare ſuper Honeſtate orta ex Matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſecuta, & qua-

Digitized by Google

do, & exempla afferuntur. 65. 283.
Impedimentum publicæ Honeſtatis etiam in primo gradu non comprehenditur in Concilio Tridentino prohibente Diſpenſationem in ſecundo gradu. 68. 284.
Publicæ Honeſtatis Impedimentum in primo gradu non comprehenditur ſub decreto Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reform. Matrim.* 114. 399.
De honeſtate Familiæ, vide FAMILIA.

HONOR.

Honor, tanquam omnium bonorum maximum, omni commodo, utilitati, ac divitijs eſt præferendus. 39. 308.
Honoris, & vitæ, cauſæ æquiparantur. 40. 308.
Imo honor eſt vita pretioſior. 41. 308.
Honor eſt augmentum Familiæ. 42. 308.
Quis potiùs mori debet, quàm honoria detrimentum ſubire, & vivere ſine honore, eſt mori. 43. 308.
Si petatur Diſpenſatio in Coniunctos ad reparandum bonorem Fœminæ, quid exprimi debeat. 116. 399.
Ad reſtaurandum honorem Virginis violatæ, jura decernunt Matrimonium. 47. 158.

HOSPITALE.

Hoſpitalia, quando veniant nomine Locorum Piorum. 182. 168.
Hoſpitalia non veniunt ſub nomine Beneficii Eccleſiaſtici. 183. 168.
Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata, loca Religioſa ſunt, & de Foro Eccleſiæ. 184. 168.
Et eorum privilegiis gaudent. 185. 169.
Sub nomine Hoſpitalis comprehenduntur Eleemoſynariæ, Zenodochia, & Operariæ. 186. 169.

I

IGNORANTIA.

IGnorantia Juris communis non præſumitur, nec poteſt allegari. 15. 41.
Ignorantia non dicitur probabilis, quando Juris, & Eccleſiæ præcepta omittuntur. 247. 59. & 258. 174.
Ignorantia quando à dolo excuſet. 144. 230.
Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos ignoranter contracto, quomodo, & quando concedatur. 1. & ſeqq. 449.
Quid debeat requiri in petitione dictæ Diſpenſationis. 5. & ſeqq. 450.
Ignorantia impedimenti, & bona fides in dubio præſumitur. 7. 450.
Ignorantia Impedimenti eò magis præſumitur, ſi Matrimonium publicè fuit contractum. 10. 450.
Secus, ſi clandeſtinè fuerit celebratum. 11. 450.
Ignorantia non dicitur probabilis, quando fuerunt omiſſa requiſita à Jure, vel ab Eccleſia. 14. 450.
Petens Diſpenſationem ſuper Matrimonio cum Impedimento ignoranter contracto, quid debeat exprimere. 15. 450.
Diſpenſandi ex cauſa ignorantiæ Impedimenti debent jurare in manibus Delegati, quòd probabilem habuerint Ignorantiam. 21. 451.
Ignorantia probabilis excuſat à pœna. 22. 451.
Quia ignorans non delinquit. 23. 451.
Ignorantia quotuplex ſit. 40. 451.
Ignorantia craſſa, & ſupina, quæ dicatur. 41. 451.
Hæc ignorantia æquiparatur dolo. 42. 451.
Ignorantia craſſa non excuſat, ſed pro ſcientia habetur. 43. 452.
Ignorantia affectata quæ dicatur. 44. 452.
Ignorantia probabilis, quæ invincibilis quoque dicitur, quæ ſit. 45. 452.
Et hujuſmodi ignorantia excuſat à cenſuris, & pœnis. 46. 452.
Ignorans non dicitur conſentire, nec delinquit. 47. 452.
Ignorantia craſſa, & invincibilis, an, & quando excuſet ab Excommunicatione. 48. 452.
Ignorantia quælibet, etiam craſſa, excuſat à pœna, quando lex malitiam requirit. 50. 452.
Quæ ignorantia excuſet à pœna Concilii *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Reformat.* 52. 452.
Si agatur de petenda Diſpenſatione ſuper Matrimonio contracto cum Impedimento, requiritur Ignorantia juſta, & probabilis. 53. 452.
Si Oratores peterent diſpenſari ſuper Matrimonio cum Impedimento contracto, craſsè ignorato, & dicerent ſe ignoranter contraxiſse, Diſpenſatio erit nulla. 54. 452.
Ignorantia juris, quæ ſit. 56. 452.
Ignorantia facti, quæ. 57. 452.
Ignorantia pœnæ quando dici poſſit. 58. 452.
Præſuppoſita ignorantia probabili, & quòd Denunciationes fuerint præmiſſæ, vel de licentia omiſſæ, ſi poſtea Impedimentum detegatur, Coniuges nullam pœnam incurrunt, & faciliùs diſpenſantur, ſi poſt notitiam, à copula abſtineant. 59. 453.
Secus, ſi poſt ſcientiam perſeverent in copula. 60. 453.
Et in impetratione Diſpenſationis majorem Compoſitionem ſolvent, & Abſolutione egebunt. 62. 453.
Non tamen incurrunt pœnas *Clement.* 1., *& Concilii ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. Matr.* ſi ſolemnitates fuerint ſervatæ, & bona fide contraxerint. 63. 453.
Quæ ignorantia ſufficiat ad Diſpenſationem petendam ſuper Matrimonio cum Impedimento contracto, & quid exprimeodum. 64. 453.

ILLEGITIMUS.

Illegitimus diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 46. 14.
Illegitimus diſpenſatus ad Clericatum, fit capax obtinendi Penſiones. 90. 17.
Nec tenebitur in conſecutione Penſionis de natalium defectu mentionem facere. 91. 17.
Illegitimus volens permutare Beneficium ex Diſpenſatione obtentum, tenetur de natalibus mentionem facere. 92. 17.
Illegitimus diſpenſatus ad Beneficia, ſi velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debet non ſolùm mentionem facere de prima gratia, ſed etiam de legitimitate. 208. 56.
Amplia, ut debeat exprimi qualitas illegitimitatis, ut ſi ſit Spurius, Sacrilegus, &c. 209. 56.
Quid, ſi prius abſolutè à Papa impetraſſet legitimationem. 210. 56.
Si natus ex duplici Adulterio exprimeret ſe natum ex Adulterio, vitiaretur gratia, niſi expreſſiſſet, ſe natum ex Coniugato, & Coniugata. 211. 56.
Si Matrimonium contrahatur bona fide inter Impeditos, tamen Filij exinde nati erunt illegitimi, detecto Impedimento, quando Denunciationes omiſſæ fuerunt. 245. 59. & 257. 174.
Multæ ſpecies Illegitimorum in Jure traduntur. 540. & ſeq. 142.
Illegitimi qui dicantur. 541. 142.
Ad cognoſcendum qualitatem illegitimitatia, attenditur qualitas Matris. 550. 142. & quando 551. & ſeq. ibid.
Proles illegitima reputatur, ſi poſt Diſpenſationem à Cõfeſſario ſuper Impedimento occultè factam, Impedimentum detegatur. 297. 178.
Detecto Impedimento occultè diſpenſato, Proles illegitima reputabitur. 164. 202.
Illegitimi non dicuntur de Familia, domo, caſata, &c. 21. & 22. 236.
Nec veniunt ſub verbis naturæ, ut Conjunctus, Conſan-

gui-

guineus, Pater, Filius, Nepos, &c. 23. 236.

Filius illegitimus, non dicitur eſſe in Patris poteſtate. 63. 263.

IMPEDIMENTUM.

Diſpenſatus ſuper Impedimento non erit diſpenſatus ſuper alio Impedimento diverſæ ſpeciei, & ideò in tertio gradu Conſanguinitatis diſpenſatus, non erit in tertio Affinitatis, quia ſunt diverſæ ſpeciei. 42. 13.

Diſpenſatio ſuper Impedimentis occultis peti poteſt à Sacra Pœnitentiaria. 18. 23.

Impedimenta ſi ſint plura, quorum aliqua ſint publica, & cætera occulta, pro publicis Diſpenſatio peti poteſt in Dataria, ſeu Cancellaria, & pro occultis in Sacra Pœnitentiaria, ubi exprimi ſolent etiam publica Impedimenta. 19. 23. & 86. 196.

Et quomodo ſint exprimenda. 20. 23.

Diſpenſatio ſuper Impedimento ei tantùm ſuffragatur, qui erat impeditus. 50. 28.

Petens Diſpenſationem ſuper duobus Impedimentis, & ſi pro altero veram, & pro altero falſam cauſam exprimat, tunc, ſi abſque dolo fiat, vitiabitur gratia pro parte tantùm, pro qua veritas non fuit expreſſa. 35. 43.

At ſi doloſè obreptio ſecuta fuerit & culpa petentis, tunc in totum vitiabitur. 36. 43.

Obtenta Diſpenſatione ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi aliud emergat, quod ſit publicum, quid agendum. 74. 46.

Et ſuper d. novo Impedimento, quomodo expediantur Literæ. 75. 46.

Et quid ſi detegatur, & ſit occultum. ibidem.

Detecto Impedimento conſtante matrimonio, ſi petatur ſuper eo Diſpenſatio, quid exprimendum erit. 77. 47.

Impedimenta plura, ſi extent, ea omnia Pontifici ſunt exprimenda à contrahere volentibus. 78. 47.

Sublato uno Impedimento, aliud remanet. 79. 47.

Diſpenſatio ſuper uno Impedimento non protrahitur ad aliud. 80. 47. & 112. 49.

Quot ſunt Impedimenta, tot requiruntur Diſpenſationes. 82. 47.

Impedimenta tantùm expreſſa comprehendit Diſpenſatio Pontificis. 83. 47.

Impedimenta, quæ ſunt certa, non debent exprimi eo modo, quòd ponantur in dubio. 84. 47.

Impedimenta omnia quæ obſtant, exprimenda ſunt in eadem Supplicatione impetrationis Matrimonialis Diſpenſationis. 85. & ſeqq. 47.

Papa difficilius diſpenſat cum habente plura Impedimenta, quam cum habente unum tantùm. 89. 47.

Si petita eſſet Diſpenſatio ſuper uno Impedimento, & plura obſtarent, in Supplicatione pro Diſpenſatione aliorum, neceſſe eſt exprimere, quòd Diſpenſatio ſuper uno tantùm fuerit obtenta, & expediuntur Literæ in forma *Perinde valere*. 92. 48.

Limita prædictam Concluſionem, ut omnia Impedimenta non ſint exprimenda, quando eadem ſunt diverſæ rationis, nec ſe contingunt, & quando talia dicantur. 93. 48.

Habens Votum Caſtitatis, & aliud Impedimentum matrimonium dirimens, an poſſit prius Diſpenſationem ſuper Impedimento obtinere, & poſtmodum ſuper Voto, vel è contra. 94. & ſeqq. 48.

Exceptio plurium Impedimentorum obſtantium non eſt neceſſe, quòd fiat in eadem Supplicatione, quando aliqua eorum ſunt publica, & alia occulta. 103. 48.

Diſpenſationem petens à S. Pœnitentiaria pro Impedimento occulto, debet etiam exprimere alia Impedimenta publica, quæ obſtarent, quamvis à Papa fuiſſent jam diſpenſata. 105. 49.

Nec refert, ſi prius ſuper publicis à S. Pontifice, vel à S. Pœnitentiaria ſuper occultis petita fuerit Diſpenſatio. 106. 49.

Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſariis circumſtantiis exponi debent. 115. 50.

Pro Impedimento Conſanguinitatis, debet exprimi gradus præciſus, quo Oratores ſunt conjuncti. 116. 50.

Si exprimatur in Supplicatione Impedimentum Conſanguinitatis, quod verè eſſet Affinitatis, vel è contra, Diſpenſatio erit nulla, etiam ſi errore id acciderit. 136. 51.

Conſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta inter ſe diverſa, & diſpenſatus in uno, non cenſetur in altero. 139. 51.

Si verò Pontifici proponatur Impedimentum eſſe unicæ ſpeciei, nempe, vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis, tunc Diſpenſatio ſuper dicta narratione valebit. 140. 51.

Et hujuſmodi cautela ſolent uti Solicitatores quando neſciunt ſpeciem Impedimenti. 146. 52.

Si tamen Impedimentum eſſet partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis, tunc non ſufficeret alternativa expreſſio, ſed requiritur diſtincta graduum in qualibet ſpecie narratio. 147. 52.

Pro Impedimento Affinitatis, & publicæ Honeſtatis, explicandi ſunt gradus, prout in Conſanguinitate. 148. 52.

Impedimentum Affinitatis, vel publicæ Honeſtatis an inſurgat ex uno, vel pluribus ſtipitibus, explicari debet. 149. 52.

Impedimentum Affinitatis ſi ſit in linea recta, vel tranſverſali, debet exprimi, quia faciliùs cum iſta, quàm cum illa diſpenſatur. 150. 52.

Impedimentum an inſurgat ex copula licita, vel illicita, eſt narrandum. 151. 52.

Debet exprimi, an Impedimentum oriatur ex ſolis Sponſalibus, vel ex matrimonio. 152. 52.

In Impedimento Affinitatis non eſt opus, ut exponatur, quòd fœmina ſit ſtipiti proximior, ſed ſat eſt dicere, eſſe in linea inæquali. 153. 52.

Si fuerit dictum Impedimentum publicè Honeſtatis eſſe in ſecundo, vel tertio, aut quarto gradu, non erit neceſſe, ut exprimatur, quòd ex matrimonio rato proveniat, quia d. Impedimentum, ultra primum gradum, aliunde inſurgere nequit, niſi ex dicto Matrimonio rato. 156. 53.

Impedimentum Honeſtatis ſi inſurgat ex matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſat eſſet exprimere remotiorem. 157. 53.

Expreſſo Impedimento Affinitatis ortæ ex matrimonio rato, licèt verè tantùm obſtaret Impedimentum Honeſtatis, ſuper primo diſpenſatus, erit validè diſpenſatus etiam ſuper Honeſtate, licèt non expreſſa. 159. 53.

Inceſtus inter Conſanguineos, vel Affines, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendum. 330. 70.

Et quatenus eſſet Impedimentum, poſſet Epiſcopus ſuper eo diſpenſare. 331. 71.

Solus Inceſtus cum Affinibus Conjugum antiquitus matrimonium contrahendum prohibebat, non dirimebat. 333. 71.

Et in eo ſolebat Epiſcopus diſpenſare. 334. 71.

Dictum Impedimentum jamdiu receſſit ab uſu. 335. 71.

Matrimonium contrahere cum Impedimento impedienti, præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ, ex generali conſuetudine non eſt culpa. 336. 71.

Petens diſpenſari ſuper Impedimento dirimenti, non tenetur exprimere aliud Impedimentum impediens. 338. 71.

Inceſtus eſt Impedimentum diverſum à Conſanguinitate, & Affinitate. 341. 71.

Antiquo tempore hoc Impedimentum oriebatur ex copula illicita inter Conſanguineos Conjugum intra quartum gradum, non tamen contrahebatur inter habentes copulam, qui fuerant principium Affinitatis. 342. 71.

Hodie eſt reſtrictum ad ſecundum gradum tantùm. 343. 72.

Super Impedimentis tacitis Diſpenſatio non ſuffragatur. 369. 150.

Si adſint plura Impedimenta inter contrahere volentes, omnia ſunt in eadem Supplicatione exprimenda, dum ſe contingunt, & unum auget aliud. 172. 110.

Sponſi non teneotur manifeſtare Judici Impedimenta occulta, ſuper quibus fuerunt diſpenſati. 173. 110.

Si Notarius, vel Judex, ſcirent Oratores diſpenſatos fuiſſe ſuper Impedimentis occultis, poſſunt eos admonere, ut eadem in proceſſu reticeant, ne publicentur. 174. 110.

Impedimentum occultum, ſuper quo Conjuges fuerunt diſpenſati, ſi publicetur, tunc egebunt nova Diſpenſatione pro Foro externo. 175. 110.

Parochus quid facere teneatur, ſi eidem denuncietur aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit Conjuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 176. 110.

Ordinarius in d. caſu quid facere teneatur. 177. 110.

Dum Concilium Trid. prohibet, ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, intelligitur etiam de quocunque alio Impedimento dirimenti. 178. 111.

Error circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti vitiat diſpenſationem. 180. 111.

Si eſſent opiniones an certum quid afferat Impedimentum ad matrimonium contrahendum. & opinio negans eſſet probabilis, ea ſequi poterit, quamvis affirmans probabilior eſſet. 183. 111.

Si dubium ſit, an ſuper Impedimento quis validè fuerit diſpenſatus, nova egebit diſpenſatione. 184. 111.

Commiſſa Diſpenſatione ſuper uno Impedimento, ſi Delegatus reperiat plura adeſſe, quid agendum. 188. 112.

Quid è contra, ſi plura ſint expreſſa, at non omnia verificata fuerint. 180. 112.

Delegatus pro executione Diſpenſationis debet de Impedimento informari aliter, quàm ex Confeſſione Oratorum. 246. 117.

Et dicta informatio neceſſaria eſt, quamvis Impedimenta, & alia narrata ſint notoria. 247. 117.

Ad Impedimenta matrimonii probanda, potiùs admittuntur Conſanguinei, & Pater & Mater, quam alii, quia præſumuntur magis informati. 272. 116.

Si matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile, quid facere debeant Conjuges. 393. 129.

Quid, ſi contractum ſit matrimonium cum Impedimento diſpenſabili. 394. 129.

Quid, ſi Impedimentum detectum, licèt non ſit diſpenſabile, tamen poſſit a Conjugibus tolli. 306. 129.

Si matrimonium ſit nullum ob Impedimentum alteri tantum Conjugi notum, an debeat alteri de eo conſtare, ut validè Diſpenſatio ſiat. 307. & ſeqq. 120.

Quomodo ſe gerere debeat Conjux Impedimenti conſcius, ſi opus ſit aperire Conjugi ignoranti nullitatem matrimonii. 399. 129.

Quid, ſi ob id ſcandala timerentur. 400. 129.

Quid, ſi dum à longe ſit manifeſtatio, timerentur ſcandala ex manifeſtationis proſecutione. 401. 130.

Conſcius Impedimenti non poteſt nec petere, nec reddere alteri Conjugi, etiam ignoranti, donec diſpenſetur, quamvis excommunicaretur, & ſcandala, & vitæ periculum immineret. 403. 130.

Impedimentum, licèt ſit occultum, tamen ſi notum ſit Parocho, & Teſtibus, matrimonium erit nullum, & ſecuta Diſpenſatione neceſſe erit iterum coram Teſtibus, & Parocho conſentire. 404. 130.

Sed ſi plures adhibiti fuerint Teſtes, ex quibus duo unà cum Parocho d. Impedimentum ignorent, nulla opus erit revalidatione. 405. 130.

Impedimenta inter Conjuges ſi plura ſint detecta, & aliqua publica, & reliqua occulta, quid agendum. 406. 130.

Si Parochus, vel Ordinarius ſcirent Impedimentum ſecretum inter Sponſos, ſed ſcirent fuiſſe diſpenſatos, poterunt diſſimulare. 407. 130.

Secus, ſi ab alio eis denuncietur. 408. 130.

Cognitio Impedimenti non ſpectat ad Parochum, ſed ad Ordinarium. 409. 131.

Denunciato, ſeu detecto Impedimento, ſuper quo à Conjugibus fuit obtenta Diſpenſatio, ea redditur nulla, & erit opus novas Literas pro utroque Foro expedire. 410. 131.

Quid debeat facere Ordinarius, ſi ei denuncietur Impedimentum occultum, ſuper quo ſcit Conjuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 411. 131.

Affinitatis Impedimentum ex copula fornicaria oppoſitum à Conſanguineis matrimonii ægreferentibus quaodo attendatur. *in append. caſ. 2. & 3.*

Quæ requirantur, ad hoc ut unicus Teſtis Impedimentum probet. 415. 131.

Ad hoc, ut unicus Teſtis impediat, debet dare notitiam, quòd Impedimentum ſit clarum. 417. 131.

Sola fama de Impedimento ſufficiens eſt ad impediendum, ne matrimonium contrahatur. 418. 132.

Excipe, niſi ſit fama privata, hoc eſt ipſi Judici, uti privato conſtet. 419. 132.

Si Impedimentum conſtaret Judici, uti notorium, ſufficeret ad impediendum. 420. 132.

Sola fama non ſufficeret, ſi contraria fama clarius probaretur. 421. 132.

Ad probandum contra famam Impedimenti, admittitur Conſanguineorum Juramentum. 422. 132.

Contrahentium Juramentum admittitur ad probandum contra famam Impedimenti, ex Judicis arbitrio, attenta qualitate perſonarum. 423. 132. *& in append. caſ. 3.*

Si Impedimentum eſſet Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ad hoc ut matrimonium impediatur, ſufficiunt conjecturæ, indicia, & præſumptiones, Judicis arbitrio admittendæ. 427. 132.

Fama Impedimenti non ſufficit ad dirimendum matrimonium contractum. 435. 132.

Confeſſio Conjugum an ſufficienter illud probet. 436. 132.

Confeſſarius quibus caſibus teneatur monere Pœnitentem de Impedimento, quod novit in Confeſſione. 442. 133.

Si poſt matrimonium bona fide contractum ſuperveniat dubium Impedimenti, quomodo ſe gerere debeant Conjuges. 456. 125.

Conjux certus de Impedimento non poteſt ante Diſpenſationem petere, & reddere debitum. 457. 135.

Et accedendo ad uxorem, accederet ad non ſuam. 458. 135.

Idem eſſet ſi Conjux non omnino eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum dubii remaneret. 459. 135.

In æquali dubio exiſtens poteſt petere, & reddere. 461. 135.

Quid, ante factam diligentiam, an Impedimentum exiſtat. 462. & 463. 135.

Quoad dubium de validitate ob aliquod Impedimentum, vide in verbo DUBIUM.

Impedimenta Matrimonii, iis exceptis, quæ obſtant ex Jure Divino, vel naturali, ex Canonibus Pontificiis proveniunt. 482. 136.

Epiſcopus ſuper Impedimentis dirimentibus non poteſt diſpenſare, ſine aliqua urgenti neceſſitatis cauſa. 515. 139.

Epiſcopus debet ex officio impedire matrimonium, quamvis nullum adſit Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatimeatur. 239. 173.

Impedimenta Matrimonii, ſuper quibus Papa diſpenſare poteſt, à ſolo Jure, ſeu lege Canonica proveniunt. 274. 177.

Si Impedimentum dirimens detegatur poſt matrimonium bona fide contractum, & occultum ſit aliis, & tamen Oratores non abſtinuerint, quomodo Pœnitentiaria in diſpenſando procedat. 84. 105.

Diſpenſatio facta ſuper Impedimento occulto, ſi detegatur non prodeſt. 158. 102.

Diſ-

Diſpenſati occultè ſuper impedimento non tenentur illud Judici fateri, ſi adhuc ſit occultum . 161. 202.
Occultum Impedimentum quandò dicatur . 167. 205. & 154. 231.
Publicum , quando . 168. 202.
Occultum erit Impedimentum , quamvis Oratores ſciant, ſed non ſciant ſub hac formalitate, quòd ſit Impedimentum . 169. 203.
Quid ſi fuerit deductum ad forum contentioſum. 170. 203.
Quid ſi Reus falſis teſtibus ſe defenderit. 171. 203.
Quid ſi Judex retineat penes ſe cauſam , nec Reum citet. 172. 203.
Impedimentum deductum ad Forum contentioſum, ad hoc ut deſinat eſſe occultum , requiritur, ut parti ſit intimatum. 172. 203.
Si Impedimentum, ſuper quo Confeſſario commiſſa fuit Diſpenſatio, deducatur ad Forum contentioſum , non poterit diſpenſari, donec Reus fuerit abſolutus. 174 203.
Poteſt Impedimentum materialiter eſſe publicum , & formaliter & ſecundum quid, occultum, & quomodo. 175. 203.
Impedimentum non deſinit eſſe occultum , ſi à principio fuerit publicum , ac tractu temporis fiat occultum. 176. 203.
Impedimentum deductum ad Pontificem , non dicitur deductum ad Forum Judicialem . 177. 203.
Impedimenta in univerſum matrimonium dirimentia , quæ ſint . 1. 200.
Sunt in duplici differentia . 2. 209.
Quædam obſtant , nè licitè; alia verò nè licitè et validè fiat. 3. 209.
Impedimenta, nè licitè , prohibent matrimonium , ſed ſi illud contrahatur, non invalidant. 4. 209.
Et ideò dicuntur merè prohibentia. 5. 209.
Impedimenta verò ſecundi generis, non ſolùm prohibent , ſed etiam impediunt, ne matrimonium licitè , ac validè contrahatur. 6. 209.
Impedimenta matrimonii ex triplici Jure proveniunt, ſcilicet ex Jure Divino naturali , poſitivo , & ex Jure humano . 7. 200.
Impedimenta inſurgentia ex Jure divino naturali quæ ſint. 8. 200.
Quæ . ex Jure Divino poſitivo . 9. 209.
Impedimenta antiquæ Legis Moſaycæ ceſſarunt per Legem Evangelicam . 13. 210.
Et ſola Præcepta Juris naturalis remanſerunt. 14. 210.
Impedimenta Legis Moſaycæ nova Diſpenſatione non egent, niſi à ſummis Pontificibus inſtituta ſint . 15. 210.
Eccleſia diſpenſare poteſt ſuper aliquibus Impedimentis . 16. 210.
Impedimenta aliqua, non ſolùm impedientia , ſed etiam dirimentia, induci poſſunt de Jure humano. 17. 210.
Impedimenta Matrimonii an poſſint ſtatui à Principibus ſæcularibus , & quæ . 23. & ſeq. 210.
Quid de Principibus infidelibus . 24. 210.
Impedimenta Matrimonii imponi . & ſtatui debent ex juſta cauſa , aliàs non debent attendi . 31. 211.
Impedimẽta matrimonii an poſsint induci ab Epiſcopis. 36. & ſeqq. 211.
Impedimenta matrimonialia poſſunt induci etiam ex conſuetudine . 50. 212.
Intellige tamen , non de conſuetudine Laicorum ſimpliciter, ſed de mixta, Laicorum , & Clericorum . 51. 212.
Impedimensa hujuſmodi poſſunt ex conſuetudine tolli. 52. 212.
Impedimenta matrimonium impedientia, quæ ſint. 58. 212.
Impedimentum Interdicti , quid ſit. 59. 212.
Impedimentum Diei , quid ſit . 61. 212.
Impedimentum criminis , quid. 62. 212.
Impedimentum Sponſalium. quid. 63. 213.
Impedimentum Voti , intelligitur de Voto Caſtitatis , & Religionis . 103. 216.
Ob quæ Impedimenta non ſit opus Diſpenſatione. 105. 216.
Impedimenta inducta de Jure Civili poſſunt diſpenſari ab Imperatore , & Principibus non recognoſcentibus Superiorem, & quæ ſint , a 106. uſque ad 110. 216.
Impedimenta impedientia , & dirimentia Matrimonium , quæ ſint . 111. 216.
Impedimenta , quæ ultra nullitatem matrimonii habent etiam annexam Excommunicationem, qualia ſint. 112. 216.
Impedimenta Matrimonium dirimentia ſolus Papa hodie diſpenſat , quicquid eſſet antiquitùs . 1. & ſeqq. 220.
Impedimenta occulta à quibus poſſint diſpenſari. 5 . 220.
In Impedimentis impedientibus, exceptis aliquibus, diſpenſare poteſt Epiſcopus ex conſuetudine. 67. 224.
Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in Impedimentis occultis. à 119. uſque ad 125. 227.
Diſpenſatio obtenta ſuper Impedimento occulto non prodeſt , eo detecto , etiam poſt contractum Matrimonium. 150. 231.
Et tunc ſuper eo debet cognoſcere tanquam Judex , & Conjuges ſeparare , donec habeatur Pontificis Diſpenſatio. 153. 231.
Impedimentum tam Conſanguinitatis , quàm Affinitatis, licèt inter Collaterales antiquitus eſſet uſque ad ſeptimum gradum , hodie eſt reſtrictum ad quartum , & de ratione . 47. & ſeqq. 240.
Si petatur Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis occulto , quid exprimendum . 81. 257.

IMPETRATIO.

Impetratio facta , lite pendente , non valet in prejudicium tertii 62. 25.
Impetrans Beneficium alicujus ratione delicti , ſi interim ſuper illo delicto diſpenſetur , nihilominus Beneficium debetur Impetranti . 63. 25.
Inhabilis ſi habeat Beneficium , & medio tempore alius impetret. quamvis poſtea ille ſuper inhabilitate diſpenſetur, nihilominus Impetrans habebit Beneficium. 54. 25.
Ad impetrandam Diſpenſationem non requiritur ſcientia, vel mandatũ ejus, pro quo impetratur. 51. 27 & 108. 106.
Non refert à quo ſit impetratum privilegium, dummodo à Principe conceſſum . 52. 28.
Ut Diſpenſatio proſit , requiritur , ut ab eo , pro quo fuit impetrata , acceptetur . 53. 28.
Impetratio Diſpenſationis preſumitur facta pro eo, qui expenſas expeditionis fecit . 56. 28.
Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato ejus , pro quo impetrata fuit . 110. 106.
Item præſumitur, quãdo impetratio erat difficilis. 113. 106.

IMPEDIMENTUM.

Impedimentum Machinationis , vide MACHINATIO.
Impedimentum Adulterii, vide ADULTERIUM.
Impedimentum Impotentiæ , vide IMPOTENTIA.
Si Impedimentum detegatur poſt Matrimonium contractum . & antea fuerit ignoratum, an, & quando Diſpenſatio ſuper eo concedi poſſit . 59. & ſeqq. 452. & 67. 453.
Si Diſpenſatio petatur ex falſa cauſa , & Impedimentum adhuc occultum remaneat . 68. 453.
Super Impedimento occulto , quando ſoleat S. Pœnitentiaria Conjuges diſpenſare. 69. 453.

IMPOTENTIA.

Impotentia ad matrimonium eſt duplex , prima dicitur Sterilitas, quæ efficit, ut proles generari non poſſit. 1. & 2. 345.
Et hæc ex ſe non impedit, neque dirimit matrimonium . 3. 345.
Altera eſt Impotentia ad copulam perfectè perficiendam ,

& hæc eſt eſt duplex, temporalis, & perpetua. 4. 346.

Temporalis quæ ſit. 5. 346. *Et in annot. num.* 26.

Perpetua, quæ. 6. 346. *Et in annot. num.* 26.

Impotentia perpetua quando præceſſit matrimonium, illud impedit, & dirimit, tam Jure Eccleſiaſtico, quàm Jure naturæ, tam ſi ſciatur, quàm ſi ignoretur. 7. & 8. 346.

Nec poterit ſuper d. defectu diſpenſari. 9. 346.

Si tamen ſuperveniat poſt matrimonium contractum, licèt non conſummatum, illud non dirimit. 10. 346.

Impotentia perpetua ad copulam perficiendam ex pluribus cauſis procedere poteſt, tam in mare, quàm in fœmina, & ex quibus. 11. 346.

Impotentia perpetua ſi ſit talis, ut reddat copulam impoſſibilem, nec poſſit naturalibus remediis juvari, dirimit matrimonium. 12. 346.

Licèt vir ſit potens ad penetrandum vas, ſed impotens ad ſeminandum intra illud, & Impedimentum ſit perpetuum, nec remediis juvari poſſit, matrimonium dirimitur. 13. 346.

In dubio, an impotentia præceſſerit, vel ſubſecuta ſit matrimonium, præſumendum eſt præceſſiſſe. 14. 346. & 18. 347.

Impotentia, quæ ex arctitudine, & frigiditate procedit, diſtinguitur ab alia, quæ ex maleficio, ſeu abſciſſione inſurgit. 19. 347.

Impotentia quæ ex cauſa naturali procedit, ſolet eſſe perpetua, & præſumitur præceſſiſſe matrimonium. 20. 347.

Impotentia, quæ procedit ex maleficio, & abſciſſione, ſi maximum tempus interceſſit à contractu matrimonii ad copulam, præſumendum eſt ſubſecutam fuiſſe. 21. 347.

Conjugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione matrimonii, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendum. 22. 347.

Et aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certò conſtet. 25. 347.

Sed ſi de illo certè conſtet, ſtatim eſt diſſolvendum matrimonium. 26. 347.

Quando de Impedimento perpetuo certè non conſtat, tunc à Judice Eccleſiaſtico triennii terminus eſt aſſignandus ad experiendum. 27. 347.

Et triennium incipit currere à die intentatæ copulæ. 28. 347.

Tempus hujus triennii quomodo conſideretur, & quid ſi vir aliquo tempore eſſet abſens. 29. 347.

Hujuſmodi triennium an poſſit abbreviari. 30. 347. *Et in annot. num.* 25.

Si tamen Impedimentum eſſet maleficium, tunc ullo pacto valet coarctari triennium. 31. 348.

Elapſo triennio, & nulla ſecuta emendatione, Judex Eccleſiaſticus recipiet juramentum à Conjugibus, quòd licèt multoties conati fuerint habere copulam, numquam perficere potuerunt. 32. 348.

Et tunc requiritur, quòd accedant ſeptem propinqui ex parte utriuſque; & ſi non adſint, ſuppletur numerus ex viciniis, qui jurare debent, ſe credere, dictos Conjuges veritatem dicere, & eſſe verè impeditos. 33. 348.

Si tamen alter Conjugum allegaret impotentiam, & alter negaret, alleganti incumbit onus illam probandi. 34. 348.

Nec diſſolvitur matrimonium, niſi plenè probetur. 35. 348.

Si fœmina non eſſet virgo quomodo probanda ſit viri impotentia, remiſſivè. 37. 348.

Poſt ſententiam nullitatis matrimonii ob Impedimentum reputatum perpetuum in viro, ſi fœmina alteri nubat, & poſtmodum primus vir cum alia fornicetur, erit primum matrimonium reſtaurandum, ſed donec ſit legitimè probatum, poterunt in ſecundo perſiſtere. 38. 348.

Si impotentia ex maleficio procedat, debent fieri Orationes intra triennium, & Exorciſmi; quo tranſacto ſi adhuc duret matrimonium erit diſſolvendum. 39. 348.

Reſciſſo matrimonio ob impotentiã ex maleficio, etiamſi Conjuges cum aliis perſonis abſque Impedimento copulentur, non erit reſtaurandum primum matrimonium. 40. 348.

Si tamen diſſolutum eſſet matrimonium ex quo exiſtimabatur impotentiam proveniſſe ex maleficio cum quacunque perſona, ſi poſtea comperiatur cum alia conſummaſſe, tunc primum erit reſtaurandum. 41. 348.

Et ſi infra triennium copulam perficere non poterit cum prima Conjuge, matrimonium erit diſſolvendum abſque ulla ſpe ulterius inſtaurandi, quamvis cum aliis fornicetur. 42. 348.

At ſi diſſoluto matrimonio ob d. cauſam maleficii, Conjuges inter ſe copulam haberent, tunc matrimonium erit reſtaurandum. 43. 348.

Durante triennio aſſignato, ſecundus Conjux, qui poſt diſſolutum primum matrimonium cum Conjuge impedito contraxit, non poterit aliud inire, niſi completo triennio. 44. 348.

Carentia unius teſtis non conſtituit Impedimentum perpetuum in viro, ſed validum erit matrimonium contractũ. 45. 348.

Diſſoluto matrimonio ob impotentiam perpetuam, ſi impeditus miraculosè ſanetur, matrimonium diſſolutum non erit amplius reſtaurandum 46. 348. *Et in append. caſ.* 16.

Imo ſi velint Conjuges in eodem matrimonio permanere, opus erit ut iterum contrahant. 47. 349.

Si dubium ſit an impotentia perpetua verè ſubſit, necne, & adhibita diligentia adhuc dubium remaneat, præſumitur potiùs, non ſubeſſe. 48. 349.

Nec tenetur eo caſu alter expectare, ut Conjux aptus conjugio reddatur, ſed liber eſt à matrimonio. 54. 349.

At ſi abſque periculo vitæ poſſit reddi potens, licèt cum magno dolore, valebit matrimonium, & tenebitur impedita inciſionem pati. 55. 349.

Si quis ab impotentia ſanetur ope divina, veluti per Exorciſmos, & orationes, non dicetur ſanatus miraculosè, cum adhibeatur modus ordinarius regulatus. 56. 349.

Matrimonium diſſolutum per Judicis ſententiam, ob Conjugis impotentiam, vel arctitudinem, ſi poſtea potentia aliquo modo ordinario acquiratur, erit reſtaurandum. 57. & 63. 349. *Et in append. caſ* 16.

Si Fœmina ſeparetur à viro ob arctitudinem, quæ judicio Peritorum tolli nequeat abſque periculo vitæ, ſi poſtea à viro conſimili cognoſcatur, erit reſtaurandum matrimonium probata conſimilitudine prædicta in Foro Eccleſiaſtico. 58. 349.

Intellige tamen de matrimonio diſſoluto ratione arctitudinis abſolutæ, non correſpectivæ, nam ſi fuiſſet diſſolutum ob arctitudinem abſolutam, omne quod ineat matrimonium, erit nullum. 59. 349.

Quod matrimonium, ut ſupra, diſſolutum ob penetrationem factam à viro conſimili, ſit reſtaurandum, non procedit. quando ſecundus vir eſſet fortior, & potentior. 60. 349.

Facta diſſolutione matrimonii, ob impotentiam perpetuam declaratam, ſi poſtea reperiantur Conjugii potentes, matrimonium erit reſtaurandum. 61. 350.

Si matrimonium fuerit ſeparatum ob malitioſam impotentiam alterius Conjugis, ſi detegatur potentia, Conjux innocens poterit quoad thorum, & habitationem reſpuere alium, qui dolo impotentiam allegavit. 62. 350.

Superveniente potentia, matrimonium diſſolutum erit reſtaurandum, quamvis vir eſſet Sacris Ordinibus initiatus, qui tamen tenebitur reddere, ſed non poterit petere debitum. 64. 350.

Verùm ſi uterque in Religione profeſſus ſit, valida erit profeſſio. 65. 350.

Item ſi alter profeſſus ſit, & alter aliud matrimonium inierit, validum pariter erit. 66. 350.

Impotentiæ Signa ſi ſint tantũ præſumptivè probãtia, licèt Conjuges eam fateantur, non eſt eis credendum. 67. 350.

Sed debebit aſſignari triennium ad experiendum. 68. 350.

Si impotentia non ſit certa, ſed fœmina illam affirmet, & vir neget, tunc ſi fœmina reclamet initio matrimonii, infra menſem, ſeu bimeſtre à die intentatæ copulæ, audiri

diri debet. 69. 350.
Sed ſi infra d. tempus non reclamaverit, non erit audienda, ſed credi debet Viro aſſerenti ſe eſſe potentem. 70. 350.
Fœmina etiam poſt bimeſtre eſt audienda, quando per certa ſigna intenderet Viri impotentiam probare. 71. 350.
Si per inſpectionem probet ſe Virginem, nec à Viro cognitam. 72. 350. *et in Annot. nu.* 26.
Dummodo accedat ſeptima manus Propinquorũ. 73. 350.
Puberes, quamvis poſſint licitè, & validè contrahere poſt annos pubertatis, tamen ſi defectu potentiæ temporalis nequeant perficere copulam, expectandum erit tempus plenæ pubertatis. 74. 350.
Si verò adhuc copulari non poterunt, aſſignabitur triennium, incipiendum à die pubertatis expletæ. 75. 350.
Habens Teſtes adeò contuſos, ut non poſſit verum ſemen emittere, eſt inhabilis ad Matrimonium. 86. 351.
Eunuchi, & Spadones utroque Teſte carentes, contrahere Matrimonium prohibentur. 87. 351.
Sed ſi poſt Matrimonium ritè contractum, Vir aliquo caſu factus ſit Eunuchus, non prohibetur copulam (licèt imperfectam) exercere. 88. 351.
Matrimonium contractum cum impotentia perpetua eſt irritum, nedum inter Fideles, ſed etiam inter Infideles. 89. 351.
Tamen ſi velint cohabitare uti Fratres caſto amore conſtricti, non prohibentur, dummodo à carnis commixtione. & tactibus impudicis abſtineant. 90. 351.
Verùm ſi non abſtinerent, & in eodem lecto dormirent, non ſunt tolerandi. 91. 351.
Et ſi ipſi non poſſent ſe continere, tenentur reclamare, ut auctoritate Eccleſiæ diſſolvantur, ſi non poſſunt abſq; ſcandalo ſeparari. 92. 352.
Imo tenentur reclamare, quamvis impotens conſcius impotentiæ Uxorem decepiſſet, quia eam uti Sororem nõ tenetur habere. 93. 352.
Matrimonium contractum à Senibus etiam decrepitis eſt validum, licèt nullo modo copulam habere poſſint. 94. & 96. 352.

IMPUBES.

Impuberes, vel Pubes cum Impubere, ſi contrahant nulliter ex defectu malitiæ, per copulam non cenſetur ratificatum, Matrimonium etiam habitam tempore pubertatis niſi novus conſenſus adhibeatur coram Parocho, & Teſtibus. 387. 128.
Matrimonia Impuberum ante ſeptennium contracta, non ſunt verè Matrimonia, ſed reſolvuntur in Sponſalia de futuro. 36. 432.
Limita, quando malitia ſuppleret ætatem. 44. 432. *& in annot. nu.* 6.
Pater an poſſit pro filio impubere ſponſalia contrahere, *in annot. nu.* 7.

INCESTUS, INCESTUOSUS.

Inceſtus verè non dicitur, ſi copula non fuerit perfecta, & conſummata. 251. 59.
Inceſtus non committitur, ſi tempore habitæ copolæ non habeant notitiam Impedimenti Conſanguinitatis, vel Affinitatis. 252. 59. & 10. 155.
Quid, ſi unus tantùm habeat dictam ſcientiam impedimẽti. 254. 60. & 11. 155.
Copula inceſtuoſa propriè dicitur illa, quæ habetur inter Conſanguineos, vel Affines. 255. 60.
Copula inter impeditos Cognatione ſpirituali, vel publica Honeſtate, non dicitur inceſtuoſa. 256. 60.
Inceſtuoſa non dicitur copula habita inter Conſanguineos, vel Affines poſt Diſpenſationem obtentam, antequam Matrimonium contractum ſit. 257. 60.
Copula inceſtuoſa eſt exprimenda, quando Diſpenſatio fuit commiſſa Confeſſario pro Foro interno tantùm, cum clauſola *Dummodo copula non intervenerit*. 259. 60.
Quid, quando Diſpenſatio facta ſit pro Foro externo tantùm. 260. 60. & 265. 61.
Inceſtus eſt graviſſimum crimen, & gravi pœna dignum, & ob id Inceſtuoſi multis pœnis, & præjudiciis ſubjiciuntur, quæ hic referuntur. 327. 70.
Inceſtus cum ipſis Conſanguineis, vel Affinibus, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendum. 330. 70.
Et quatenus eſſet Impedimentum, poſſet Epiſcopus diſpenſare. 331. 71.
Et dato quòd eſſet Impedimentum, tamen ſi contraheretur Matrimonium, eſſet illicitum, ſed validum. 332. 71.
Solus Inceſtus cum Affinibus Conjugum antiquo tempore Matrimonium contrahendum prohibebat ob injuriam, quæ inferebatur Matrimonio, non tamen erat Impedimentum dirimens. 333. 71.
Et in dicto Inceſtu ſolebat Epiſcopus diſpenſare. 334. 71.
Impedimentum prædictum jamdiu receſſit ab uſu. 335. 71.
Nec pro eo petitur Diſpenſatio à Papa, aut ab Epiſcopo. 337. 71.
Crimen Inceſtus poteſt tolli alia via, quàm Diſpenſationis; & ideò non eſt neceſſe, ut de eo fiat mentio in diſpenſatione. 340. 71.
Inceſtus eſt Impedimentum diverſum à Conſanguinitate, vel Affinitate. 341. 71.
Impedimentum Inceſtus tempore antiquo oriebatur ex copula illicita inter Conſanguineos alterius ex Conjugibus habita intra quartum gradum, non tamen impediebantur contrahere ipſi, qui copulam habuerunt. 342. 71.
Hodie eſt reſtrictum ad ſecundum gradum tantùm. 343. 72.
Inceſtuoſi Filii qui dicantur. 546. 142.
Inceſtum committentes, ſi ſint conjuncti in ſecundo gradu Conſanguinitatis, incurrunt Excommunicationem, à qua debent in Diſpenſationis petitione abſolutionem petere; & quid, ſi ſint in gradibus remotioribus. 201. & ſeqq. 170.
Inceſtus dicitur copula carnalis inter eas Perſonas, inter quas Matrimonium conſiſtere nequit. 73. 274.
Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Conjugis poſt Matrimonium initum, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari ad petendum debitum. 88. 275.
Quid, à Commiſſario Cruciatæ. 89. 276.
Quid, à Religioſis Mendicantibus, & quibus in caſibus 90. 276.
Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Uxoris poſt matrimonium initum, mortua d. Uxore poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, ut cum alia contrahat, ratione juventutis ipſius inceſtuoſi. 91. 276.

INDULGENTIA.

Indulgentia, & remiſſio pœnæ in jure civili eſt idem ac Diſpenſatio in jure Canonico. 4. & 5. 2.

INDUS.

Nuncii Hiſpaniæ cum Indis diſpenſant in omnibus gradibus jure Divino non prohibitis. 174. 233.
Aliquando etiam diſpenſant in Impedimentis dirimentibus poſt matrimonium contractum, ſi occulta fuerint. 175. 233.
Indi, & Neophitæ novi Orbis non impediuntur contrahere ultra ſecundum gradum Conſanguinitatis, etiam abſque diſpenſatione. 51. 241.

INFAMIA.

Sola Infamia Mulieris eſt cauſa diſpenſationis. 49. 159.

Digitized by Google

INFERIOR.

Inferior Papa non poteſt tollere ea, quæ prohibita ſunt jure poſitivo, licèt in eis Papa diſpenſet. 57. & 58. 6.
Obtinens facultatem à Papa, ut poſſit à Confeſſario diſpenſari, poterit eamdem petere ab alio inferiori habente facultatem eamdem, nulla facta mentione prioris obtentæ. 214. 57.
Inferiores à Superioribus regulantur. 176. 168.
Ubi eſt autoritas Papæ, ceſſat Inferioris. 226. 272.
Inferior non poteſt in Lege Superioris diſpenſare. 60. 213.
Et in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare, requiritur juſta cauſa. 49. 222.

INFIDELIS.

In cauſis matrimonialibus Infidelium, etiam ſubiectorum Principibus Fidelibus, non cognoſcit Eccleſia. 48. 212.
Miſſionarij Regulares diſpenſare valent cum Schiſmaticis ab infidelitate converſis, ut remaneant in matrimonio antea contracto, in gradibus Divina Lege non prohibitis. 175. & 176. 232.
Matrimonium contractum ab Infidelibus contra Leges Pōtificias tantùm, an ſit validum, poſtquam converſi fuerint, & an indigeant diſpenſatione. 177. 232.
Inter Infideles non contrahitur Affinitas, nec Infidelis poſt ſuſceptum Baptiſmum eget diſpenſatione, ſi velit contrahere cum Conſanguinea Mulieris infidelis, quam cognovit tempore infidelitatis. 66. 273.
Quod procedit & in Impedimento publicæ Honeſtatis. 55. 282.
Infideles, qui tempore infidelitatis matrimonium contraxerunt, & conſummarunt, ſi fiant fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt per Papam ſuper eodem matrimonio diſpenſari. 52. 205.
Si alter Conjux ingrediatur Religionem, licèt ab altero poſſit revocari hoc tamen non procedit, quando is interim factus eſſet infidelis. 224 & 225. 328.
Contracto matrimonio inter Infideles, ſi poſtea alter fiat Fidelis, an is teneatur cum altero cohabitare. 24. 332.
Matrimonium contractum tempore infidelitatis, erit indiſſolubile etiam tempore Fidelitatis, niſi aliquod obſtet impedimentum. 25 333.
Nec erit neceſſe novus conſenſus. 37. 333.
Infidelis repudians Uxorem, & aliam ducens, ſi poſtea fiat Fidelis, tenetur Repudiatam accipere, & aliam relinquere. 26. 333. *Vid. in Append. caſ. 7.*
At ſi Repudiata, eſſet pertinax in infidelitate, & timeretur ne poſſet cohabitare abſq. iniuria Creatoris, nec ſpes converſionis adeſſet, tunc Fidelis poterit Conjugem relinquere, & cum altera inire. 27. 333.
Ad diſſolvendum matrimonium tempore infidelitatis initum, non requiritur diſpenſatio, ſed ſufficit declaratio Eccleſiæ. 29. & 30. 333.
Infidelis, qui plures habet Uxores, ſi convertatur, debet primam tantùm retinere, & cæteras dimittere. 31. 333.
Si tamen illa nolit converti, poterit ad ejus arbitrium unam ex dimiſſis, quæ convertatur, vel aliam Fidelem iterum accipere. 32. 333.
Quod idem procedit in Judæis. 33. 333.
Infidelis converſus tunc ſolùm tenetur Uxorem Infidelem dimittere, quando nulla ſpes converſionis adeſt. 34. 333.
Ad diſſolvendum matrimonium hujuſmodi non requiritur ſententia Judicis, ſed ſufficit interrogatio, an velit, necne converti. 35. 335.
Infidelis Conjux converſus, & quando poſſit ingredi Religionem, & Ordinem Sacrum ſuſcipere. 38. & 39. 334.
Infidelis converſus ſi ingrediatur Religionem, ſed ante ejus Profeſſionem alter quoque Conjux convertatur, tenetur è Religione exire. 40. 334.
Secus tamen dicendum eſt, ſi, antequam convertatur, ingreſſus Religionem profiteatur, vel aliud inierit Matrimonium. 41. 334
Si poſt Profeſſionem, ſeu poſt aliud matrimonium contractum à Fideli, alter quoque convertatur, poterit & is cum alio inire. 42. 334.
Si Fidelis primò converſus non fuerit Religionem profeſſus, ſed ad Sacros Ordines promotus, tunc matrimonium non erit diſſolutum, ſed ad hoc ut Conjugi noviter converſo reſtituatur, opus erit Diſpenſatione. 43. 334.

INFORMATIO.

Delegatus pro executione diſpenſationis, debet ſe informare de exiſtentia Impedimenti, etiam aliter, quàm ex confeſſione Oratorum. 246. 117.
Amplia, etiamſi de Impedimento, & aliis narratis notoriè conſtaret. 247. 117.
Si Delegatus diſpenſaret ante captas neceſſarias Informationes, & ante verificationem narratorum, diſpenſatio eſſet nulla, & irrita. 250. 117.
Diſpenſatio facta per habitam diligentem informationem valet, licèt etiam de proceſſu non conſtet. 264. 118.
Sola diligens informatio Judicis ſufficit, de qua in decreto fidem faciat, quando Adverſarius non eſt citandus. 265. 118.
Informatio prædicta recipi poterit ab ipſo Delegato ſine ordine, & figura Judicii, Teſtibus non judicialiter receptis, nec jurantibus. 256. 118.
Verùm ſi quis ſe opponeret, tunc citari deberet pars, & acta in ſcriptis redigi 257. 118.
Debet tamen Delegatus animadvertere, an Teſtes, à quibus informationem recipit, ſint fide digni; & ſi de eorum integritate non quieſcat, numero ſuppleat. 268. 118.
Delegatus Papæ an poſſit quoad ſimplices informationes ſubdelegare ſimplicem Sacerdotem, non conſtitutum in Dignitate. 327. 124.
Imo dictæ informationes poſſunt committi Notarijs, quibus. 320. 124.
Informationes extra Diœceſim poſſunt committi per Delegatum, ſi ibi Teſtes adſint. 330. 124.

INIMICITIA. INIMICUS.

Formula Diſpenſationis ex cauſa ob inimicitias. 1. 425.
Hæc cauſa admittitur à Pontifice ob pacem, & unionem Futuram. 2. 425.
Inimicitias ſedare, reſpicit publicum bonum. 3. 425.
Judex poteſt Cives ad concordiam cogere, ſi ob inimicitias pax Reipublicæ turbetur. 8. 425.
Bonum pacis, & evitatio inimicitiarum, eſt juſta cauſa diſpenſandi inter impeditos, ut matrimonium contrahant. 14. 426.
Hæc cauſa non admittitur ob quaſcumque inimicitias, ſed debent eſſe graves. 16. 426.
Inimicitia, cum non præſumatur, debet coram Delegato probari. 17. 426.
Delegatus non ſolùm debet ſe informare de inimicitiarū qualitate, ſed de cauſis, ob quas ortæ ſint. 18. 426.
Inimicitiæ graves quæ dici poſſint, remittitur arbitrio Delegati. 19. 426.
Ad eas cenſendas, quæ debeant attendi. 20. 426.
Sub verbis graviſſimarum inimicitiarum, quæ veniant. 21. 426.
Inimicitia gravis cenſetur, quando eſt orta ex injuria atroci, & Offenſus eſt pronus ad vindictam. 22. 426.
Inimicitia dicitur gravis, quando eſt orta ex controverſia omnium, vel magnæ partis bonorum. 23. 426.
Ex querela pariter criminali, niſi fuerit revocata. 24. 426.
Gravis cenſetur, ſi orta ſit ob cauſam pecuniarum, quia de maxima ſubſtantia controvertatur. 25. 426.

Vel

Vel ſi ſit ſuper re notabili. 26. 426.
Invadens bona alicujus, dicitur ejus inimicus capitalis. 27. 426.
Inimicitia gravis præſumitur continuata. 30. 426.
Nec cenſetur extincta per mortem Offendentis, ſed præſumitur durare contra perſonam Hæredis. 31. 426.
Suſpectus de inimicitia capitali, pro inimico haberi debet. 32. 426.
Inimicus Conſanguinei mei, eſt mihi inimicus. 33. 426.
Inimicitia debet aliunde procedere, quàm ex cauſa hujuſmodi Matrimonij contrahendi, & ante illius tractatum exorta, alias diſpenſatio erit ſubreptitia. 34. 427.

INJURIA.

Injuria Creatoris, quando contingere dicatur. 28. 333.

INSTITUTIO.

Inſtitutio Spurij facta ſub conditione, *Si Princeps legitimaverit*, eſt valida. 85. 214.

INTERDICERE. INTERDICTUM.

Si ab Epiſcopo fuerit interdictum, ne intra certum tempus matrimonium contrahatur, erit validum, niſi aliud obſtet. 41. 211.
Secus tamen eſſet, Interdicto ex juſta cauſa facto à Pontifice, quia invalidè contraheretur. 42. 211.
Dummodo in Interdicto adſit clauſula irritans. 43. 211.
Interdicti Impedimentum, quid ſit. 59. 212.

INTERFECTOR.

Interfector Uxoris, licèt aliud Matrimonium inire nequeat, excipitur tamen, ſi Interfector ſit juvenis. 92. 276.

INTERPRES.

Parochus, & Teſtes poſſunt adſiſtere per Interpretem celebrationi matrimonii. 106. 376.
Matrimonium per Interpretem celebratum, eſt validum. 107. 376.
Quamvis Contrahentes dicant, Interpretem eſſe mentitum, dummodo de partium conſenſu ſit electus. 108. 376.

INTERPRETATIO.

Diſpenſatio debet ſtrictè interpretari, cum ſit exorbitans à iure communi, illudque lædat, & vulnaret. 15. & 16. 12.
Nec debet in dubio interpretari, ut ad alium caſum extendatur. 3. 11.
Sive ab ipſo Legiſlatore, ſive ab inferiore diſpenſatio fiat. 17. 12.
Sed non adeò ſtrictè, ut ſuos effectus non habeat, cum debeat extendi ad connexa inſeparabiliter. 81. 17.
Poteſtas diſpenſandi generaliter conceſſa eſt favorabilis, & latè interpretanda, itaut extendatur ad alium caſum in dubio. 1. 10. & 3. 11.
Verba Diſpenſationis interpretari debent ſecundùm intentionem Concedentis, quæ ex ſubiecta materia percipitur. 27. 12.
Aliud eſt latè interpretari, & aliud eſt extendere de caſu ad caſum. 75. 16.
Privilegia Bullæ Cruciatæ, & Jubilæi, an ſint latè, vel ſtrictè interpretanda. 77. & 78. 16.
Ad dignoſcendum, an diſpoſitio ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, attendi debet ad præcipuum Concedentis, vel Legis, ſeu Statuti intentum. 79. 16.
Interpretari latè Diſpenſatio debet, quando diſpenſatur ſuper iis, quę aliquo Statuto, vel Conſuetudine erant Juri communi contraria, & reſtricta; nam tunc Diſpenſatio dicitur favorabilis, & extendenda. 95. 18.
Matrimonialis Diſpenſatio eſt latè interpretanda, & dicitur favorabilis. 96. 18.
Quando Diſpenſatio eſt inſerta in corpore Juris, eſt latè interpretanda. 98. 18.
Diſpenſatio motu proprio conceſſa, eſt latè interpretanda. 103. 18.
Quando diſpenſatio verſatur circa materiam juris communis, ſecundùm illud ſemper interpretari debet. 105. 18.
Item quando eſt conceſſa Communitati, vel Religioni in perpetuum, quia habetur ac ſi eſſet clauſa in corpore juris. 107. 19.
Diſpenſatio, quæ erat debita, eſt latè interpretanda, quia tunc potiùs dicitur juris beneficium. 108. 19.
Diſpenſatio favorabilis ſemper cenſenda eſt. & latè interpretanda, quando concernit favorem publicum, aut animæ. 109. 19.
Diſpenſatio latè eſt interpretanda, quando non ab Homine, ſed à Canone, vel Lege inducitur. 124. 20.
In dubio ea facienda eſt interpretatio, quæ facit pro validitate actus, & Diſpenſationis, & ut magis ſuſtineatur, quàm pereat. 315. 67.
Poteſtas diſpenſandi, vel legitimandi generaliter conceſſa abſque Perſonarum expreſſione, eſt latè interpretanda; ſecus, ſi fuerit facta expreſſio. 556. 142.
In pœnalibus facienda eſt benignior interpretatio. 155. 201.

IRREGULARIS. IRREGULARITAS.

Data facultate abſolvendi ab omnibus Excommunicationibus, & Cenſuris, non comprehenditur Irregularitas. 206. & ſeqq. 213.
Irregularitas non eſt Cenſura, ideo non abſolvitur, ſed diſpenſatur. 208. 213.
Papa nunquam videtur cum Irregularibus diſpenſare, niſi expreſsè dicat. 207. 213.
Filii per Literas S. Pœnitentiariæ legitimati, ſi Impedimentum non detegatur, non erunt irregulares in Foro conſcientiæ. 166. 202.
Vicarius, & Capitulum, Sede Vacante, non poſſunt ab Irregularitate diſpenſare. 566. 222.
Filij ſuſcepti à Conjugibus, poſtquàm Vir de licentia Uxoris ad Ordines Sacros tranſiverat, licèt ſint legitimi, tamen dicuntur Irregulares. 38. & ſeqq. 322.
Vir ſuſcipiens Ordines Sacros abſque licentia Uxoris, efficitur irregularis, ſi hoc dolo fecerit. 47. 323.

JUBILÆUM.

Jubilæi, & Bullæ Gruciatæ Privilegia, an ſint ſtrictè, vel latè interpretanda. 77. & 78. 16.

JUDEX. JUDICIUM.

Judex debet habere præ oculis æquitatem. 37. 5.
Formula Supplicationis porrigendæ pro mutatione Judicis. 34. 79.
Mutatio Judicis fit, tam ſi Vicarius Epiſcopi mortui cæpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res eſſet adhuc integra. 36. 80.
Quid. ſi facta fuiſſet mutatio Judicis, & electus eſſet novus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari. 37. 80.
Si narrata Pontifici pro Diſpenſatione ſint in judicium ex aliqua cauſa deducta, Delegatus debet expectare ſententiam, & rem judicatam. 65. 160.
Officium Judicis nobile verſatur circa publicam Reipublicæ utilitatem. 220. 171.
Ordinarius Delegatus, cum ſit Judex in Foro externo, ſemel capto Judicio, variare non poteſt. 121. 199.
Impedimentum deductum ad Forum judiciale an, & quàndo dicatur publicum. 170. & ſeq. 203.

Quid, ſi Judex retineat cauſam apud ſe, nec Reum citet. 172. 203.
Impedimentum deductum ad Pontificem, non dicitur deductum ad Forum judicialem. 177. 203.
Minor 25. annis diſpenſatus, ut poſſit eſſe Canonicus, non intelligitur, ut poſſit eſſe Judex. 40. 13.

JURAMENTUM.

Si petatur Diſpenſatio ſuper Voto, & Juramento, quando utrumq; ſit explicandum. 174. 54.
Quid, ſi Juramentum fuiſſet factum in confirmationem Voti. 175. 54.
Delegatus poteſt deferre Juramentum Teſtibus. 80. 104.
Si Oratores diſpenſandi in forma *Pauperum* ſint in Urbe, debent jurare, eſſe eaſdem Perſonas, de quibus in Literis teſtimonialibus. 152. 167.
Diſpenſandus pro Foro Conſcientiæ non tenetur jurare, ſe dicturum veritatem. 128. 200.
Juramentum non validat Sponſalia nulla, eò quòd ſint contracta ſub conditione impoſſibili. 69. 213.
Juramentum ſuper promiſſione, cui Jus reſiſtit, nullas Vires habet. 71. 213.
Juramentum Caſtitatis, & Religionis, quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari, & quid, ſi concurrat Votum, & quando ſit Papæ reſervatum. 112. uſq. ad 116. 226.
Jn Juramento & Voto facto ad favorem Tertij, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, niſi Tertius jus ſuum remittat. 117. 227.
Juramentum non convalidat matrimonium nullum, tanquam contractum ob gravem metum, & nullam parit obligationem inter Conjuges. 85. 310.
Quia Juramentum non ſupplet defectum liberi conſenſus. 86. 311.
Imo nec ab hujuſmodi Juramento requiritur relaxatio. 87. 311.

JURISDICTIO.

Commiſſiones Diſpenſationum ſunt dirigendæ Prælatis inferioribus tantùm habentibus Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & eorum Vicarijs, & non aliis. 3. & 6. 77.
Juriſdictionem Delegatus nullam habet, niſi in his, quæ in mandato continentur, in quo tota radicatur. 28. 100.
Quicquid Delegatus præter ea, quæ in mandato continentur, decernit, eſt nullum defectu Juriſdictionis. 29. 100.
Juriſdictionis defectus eſt inſanabilis. 30. 101.
Mortuo Papa, juriſdictio remanet in Chriſto Domino, qui eſt caput Eccleſiæ. 34. 102.
Conceſſa juriſdictione, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus juriſdictio exerceri non poteſt. 81. 104. & 285. 120.
Delegatus poterit contra ſuum Epiſcopum, & alios animadvertere, qui turbarent ſuam juriſdictionem, vel ſi in fraudem juriſdictionis delegatæ, ab officio Vicarii removeretur. 82. 101. & 284. 120.
Quando nudum miniſterium unà cum juriſdictione committitur, nudum miniſterium ſubdelegari non poteſt, ſed tantùm juriſdictio. 313. 123.
Si Delegatus pronunciet ſe non habere juriſdictionem, non poterit, etiam de conſenſu partium, cauſam reaſſumere. 488. 137.
Juriſdictio quando morte Delegantis expiret. 501. & ſeq. 158.
Juriſdictio ſub conditione tributa remanet in ſuſpenſo, donec conditio purificetur. 199. 170.
Juriſdictio Summi Pœnitentiarij non expirat morte Pontificis. 8. 187.
Juriſdictio competens, non Perſonæ, ſed perpetuæ dignitati, & officio, dicitur ordinaria, non delegata. 156. 131.
Juriſdictio Vicarij ſtatim mortuo Epiſcopo expirat. 25. 78. & 39. 80.
Juriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari. 64. 83.
Delegatus non habet exercitium Juriſdictionis, priuſquam ſibi Literæ præſentatæ fuerint. 1. 99.

JUS.

Rigor in jure quid ſit. 32. 5.
Jus quid ſit. 35. 5.
Si Jus præcipit aliquam Diſpenſationem, & eam Ordinarius deneget, poteſt appellari, tam ad effectum devolutivum, quàm ſuſpenſivum. 52. 6.
Si verò jus non præcipiat, ſed permittat, tunc ſi denegetur, appellari poterit ad effectum devolutivum tantùm. 53. 6.
Jus Tertii in Diſpenſatione ſemper cenſetur reſervatum, quamvis non fuerit expreſſum, & potius verba reſcripti ſunt impropriand, & fruſtratoriè intelligenda. 57. & ſeqq. 15.
Jus Tertij ſi in Diſpenſatione petatur, debet exprimi aliàs Diſpenſatio eſt nulla. 113. 49.
Jus nullum tribuitur in re, nec ad rem, niſi priùs verificata fuerit clauſula *Si preces*, *&c.* poſita in Literis. 291. 120.
Juri Tertii Papa non præſumitur velle præjudicare, niſi apertiſſimè exprimat. 293. 178.
A' veritate juris Divini non eſt ob ſcandala recedendum. 57. 120.
Papa diſpenſare poteſt in toto jure *Canonico*. 71. 243.
Jus Divinum quotuplex ſit. 1. 244. & unde dictum. 2. ibid.
Jus Divinum naturale, quale ſit, & cur dicatur naturale. 3. 244. & 6. 245.
Jus Divinum naturale dicitur inconcuſſum, & immutabile. 4. 245.
Jus Gentium, & Civile profluunt à jure Divino. 5. 153.
Jus Divinum poſitivum, quale ſit. 6. 153.
Jus, quod non proficiſcitur à natura, non dicitur jus, ſed injuria. 7. 245.
In jure Divino naturali Papa diſpenſare non valet. 8. 154. & de ratione. 9. 245.
Jus Divinum poſitivum, quale à Theologis dicatur, & quale à Juriſconſultis. 10. & 17. 245. & 18. 246.
Papa in jure Divino poſitivo, ex cauſa diſpenſare poteſt aliquem ab ejus obſervantia, non tamen illud in totum tollere, exceptis Fidei articulis. 20. uſque ad 25. 246.
Poteſt illud declarare, limitare, & interpretari. ibidem.
Et ſi in illo abſq; cauſa diſpenſet, Diſpenſatio non valet. 27. 210.
Papa in jure Gentium, & Civili non poteſt directè diſpenſare, niſi ad bonum univerſale. 31. & 34. 157.
Jus Gentium, in quantum innititur rationi, non ſimpliciter politicæ, quæ ſolùm communem utilitatem reſpicit, dicitur jus Naturale Divinum. 32. 247.
Papa in jure Gentium diſpenſat in iis, quæ veniunt in cõſequentiam juris Canonici. 37. 247.
A' Jure antiquo non eſt recedendum, niſi aliter decernatur à Jure novo. 63. 273.

L

LAICUS.

Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus. 99. 105.
Et ſi conſtitueretur, cenſeretur Aſſeſſor, & non Vicarius. 100. 106.

LEGATUM.

Legatum factum alicui, ſi nubat certæ Perſonæ, quæ Perſona requiſita contrahere recuſaverit, ex parte Legatarii habetur pro parito, & Legatum debetur. 94. 215.

Legatum factum alicui, ſi nubat, debetur etiamſi contrahat matrimonium ſpirituale. 102. 215.

Legatum factum pro filiabus maritandis non competit Viduis. 4. 428.

LEGATUS.

Commiſsiones factæ Legatis, etiam à Latere, ſub nomine Dignitatis, non tranſeunt ad Succeſſores. 60. 82.

Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis, morte Papæ non expirant, quia eorum officium in d. caſu non expirat. 508. 239. & n. 10. 187.

Legatus à Latere poteſt diſpenſare in Impedimentis dirimentibus occultis in ſua Provincia, ſicut Epiſcopus. 561. 232.

Legatus à Latere habet eamdem auctoritatem in ſua Provincia, ac Epiſcopus; & eſt arbitrarium adire alterutrum. 162. 232.

Legatus non poterit adiri pro Diſpenſatione, quando adſit aliquis, qui habeat auctoritatem diſpenſandi ſuper Impedimento præciſo. 563. & 164. 232.

Legatus in ſua Provincia poteſt matrimoniorum celebrationi aſſiſtere, & alium Sacerdotem ad aſſiſtendum deputare. 75. & 76. 374.

LEGITIMATIO. LEGITIMUS.

Conceſſa generali facultate legitimandi Spurium, intelligitur de quolibet Spurio, dummodo non cedat in tertii præjudicium. 4. 12.

Et facultas Spurium legitimandi eſt amplè extendenda citra tertii præjudicium. 5. 12.

Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcunque Ordines, etiam Sacros, non tamen ad Epiſcopatum. 6. 11.

Si in mandato duo diverſa contineantur, v. gr. diſpenſandi facultas, & Prolem legitimandi, ſi, dum Delegatus diſpenſavit, non legitimaverit Prolem, poterit quandocunque legitimare. 402. 537.

Amolia, ut legitimare poſſit, etiam in officio ejus Succeſſor. 403. 137.

Si Mandatum Diſpenſationis non potuit habere effectum, quoad matrimonium contrahendum ex aliqua juſta cauſa, an poſſit exequi quoad Prolis legitimationem, quid, quoad ſucceſsionem. 538. 141. & 253. 574.

Et an non ſecuto matrimonio ex culpa Oratorū, poſt mortem Parentum legitimatio valeat. 539. 541. & quid ſi noluiſſent contrahere. 254. 174.

Spurii, ſeù Varii, per ſubſequens matrimonium non legitimantur. 543. 142.

Potens ex privilegio legitimare Adulterinum, & inceſtuoſum, an poſſit legitimare eum; qui utroque vitio laborat. 555. 142.

Si poteſtas legitimandi ſit generaliter conceſſa, non expreſſis Perſonis, eſt latè interpretanda. 556. 142.

Legitimatio prolis conceditur in favorem matrimonii contrahendi. 255. 174.

Quando inter Parentes nulla adfuit matrimonii radix, Papa poteſt legitimare quoad omnes Perſonas ſuæ iuriſdictioni temporali ſubjectas, non tamen quoad non ſubjectas, niſi quoad ſpiritualia. 270. 576.

Quando matrimonium fuit clandeſtinè, & nulliter contractum, cum tamen adfuesit matrimonii radix, ſi Papa diſpenſando Prolem legitimet, erit legitima quoad omnia. 271. 576.

Variæ opiniones ſuper hoc referuntur. 272. & ſeqq. 276.

Nullus Princeps ſæcularis, nec ipſe Imperator poteſt legitimare ad Ordines Eccleſiaſticos. 289. 178.

Si Papa legitimat Prolem, nec de matrimonio faciat mentionem, cenſetur legitimare ſolùm quoad ſpiritualia. 291. 178.

Quod intelligitur etiam quoad Perſonas ſuæ temporalis juriſdictionis. 292. 578.

Filii per Literas S. Pœnitentiariæ legitimati, ſi Impedimentum non detegatur, non erunt Irregulares in Foro Conſcientiæ. 566. 202.

Clauſula, *Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando*, quomodo intelligenda ſit. 596. 205.

Proles legitimata in foro conſcientiæ, non legitimatur in Foro Fori. 597. 205.

Detecto Impedimento, ſuper quo fuit occultè diſpenſatum, ſequitur illegitimatio Prolis. 198. 203.

Commiſſasius Cruciatæ poteſt legitimare Prolē ſuſceptam ex matrimonio contracto cum occulto Impedimento Affinitatis ex copula fornicaria psovenientis, quoad Ordines, & Beneficia tantùm, & quid requiratur. 568. 232.

Commiſſasius Cruciatæ non poteſt legitimare Prolem illegitimam ex impedimento, quando uterque Conjux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in matrimonio, & illud cum effectu contrahatur. 175. 232.

Nuncii Hiſpaniæ in quibus caſibus poſſint Prolem legitimase. 172. 233.

Si Conjuges tempose contracti matrimonii habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum, & præmiſſæ fuerint Denunciationes, Proles ſuſcepta erit legitima, quamvis poſtea detegatur Impedimentum. 236. 174.

At ſi fuiſſent ſpsetæ Denunciationes, erit illegitima. 257. 574.

Quoad Prolis legitimitatem, an attendi debeat tempus conceptionis, vel nativitatis; quoad omnia ſefertur DD. quæſtio. 259. 174.

Pro judicanda legitimitate Prolis, Leges ſolùm attendunt ad copulam, quæ ſi ſit habita inter Perſonas impeditas, nolunt eam matrimonio ſubſequenti purgari. 260. 174.

Quod ad legitimationem Prolis attendi debeat tempus nativitatis, opinio refertur. 261. 175.

Proponitur ſententia Auctoris. 262. 175.

Ampliatur. 263. 175.

In conflictu opinionum ea tenenda eſt, quæ legitimitati Prolis favet, quamvis etiam altera opinio præpoderare videretur. 264. 575.

Opinio ſingularis Doctoris pro legitimitate aſſerentis, prævalet communi contrariæ. 265. 175.

Et habitatio Maris, & Fœminæ, licèt quoad matrimonium præſumatur fornicatio, at quoad legitimitatem Filiorum præſumitur matrimonium. 266. 175.

Proles nata poſt factam Diſpenſationem ſuper Impedimento, eſt legitima. 267. 176.

Et per ſubſequens matrimonium ſit legitima. 268. 576.

Quid de ſuſcepta ante Diſpenſationem. 269. 176.

Appellatione Filiorum natorum ex legitimo matrimonio veniunt Filii nati ex matrimonio cum Diſpenſatione cōtracto. 278. 176.

Contracto matrimonio cum impedimento dirimenti, ignosato ab utroque, Proles erit legitima; ſed ſi fuerit ignoratum ab altero tantum, Parens qui fuit in mala fide, pro Foro externo reputabitur non legitimus reſpectu Filii. 165. 202.

Proles ſuſcepta à Conjugibus, tempore quo erant Voto ſimplici Caſtitatis adſtricti, an ſit legitima. 128. 329.

Si poſt mortem alterius Conjugis detegatur aliquod Impedimentum inter eos interceſſiſſe, & dubitetur de legitimitate Filiorum, quid agendum. 76. & 77. 434.

Papa poteſt legitimare Prolem ortam ex matrimonio clandeſtino, etiam in præjudicium ſuccedere debentis. 38. 247.

Filii habiti tempore Clericatus per ſubſequens matrimonium legitimantur. 3. 320.

LEPRA.

Lepra ſuperveniens alteri Conjugi, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper matrimonio rato tantùm. 22. 293.

Digitized by Google

LEX.

Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſsio legis. 17. 4.
Legis Diſpenſatio dicitur, quando lex adverſus alterius legis rigorem diſpenſat. 45. 5.
Caſus neceſſitatis non venit ſub prohibitione legis. 126. 228.
Multa in lege Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ hodie non obtinent, & quæ. 16. 245.
Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus legibus, quas Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, condiderunt, non tamen ab illis Canonibus, quos acceptos à Chriſto, ut Miniſtri promulgaverunt. 28. 246. & 29. 247.
Leges humanæ in quibus diſcernantur à Divinis. 33. 247.
Papa diſpenſat in lege cujuſcunque Principis ſæcularis, ſi adſit neceſſitas, & tendat ad bonum ſpirituale. 35. 247.
Lex prohibens filiis, ne contrahant matrimonium abſque Parentum conſenſu, non valet. 17. 306.
Lex pœnalis ad alium caſum extenditur, quando militat eadem ratio in lege expreſſa. 4. 368.
Imo magis attendenda eſt ratio, quàm ipſa lex. 5. 368.
Virtus legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice. ſed in mente, & ſenſu. 6. 368.
Leges ſunt quoddam commune bonum, quod omnes æqualiter reſpicit. 12. 390.
Inferior an abſque juſta cauſa poſſit diſpenſare in lege Superiori, & an valeat Diſpenſatio. 18. & ſeqq. 391.

LIRER.

Liber Parochi, in quo nomina Mortuorum deſcribuntur, probat mortem. 37. 302.
Et fides ex eo extracta habet vim, ac publicum Inſtrumentum. 38. 302.
Liber Hoſpitalarii, in quo ſunt deſcripta nomina Defunctorum in Hoſpitali, fidem mortis plenam conſtituit. 47. 302.
Liber Societatis inſtitutæ ad ſepeliendos mortuos probat mortem eorum, quorum nomina deſcripta ſunt, in codē. 48. 302.

LICENTIA.

Licentia Conjugis, ad hoc, ut alter poſsit ſuſcipere Sacros Ordines, Religionem ingredi, aut Caſtitatem vovere, debet eſſe expreſsè conceſſa. 46. 323.
Et ſi alter non intervenerit, poterit revocari ab altero, qui non conſentit. 62. 334.
Et an poſsit ex ſe redire, & quando. 65. & 66. 324.
Ut Conjux poſſit de licentia alterius Ordines ſuſcipere, an requiratur de neceſſitate Epiſcopi licentia, & quid, ſi omitteretur. 69. & ſeqq. 324.
Licentia ab uno Conjuge data alteri de ingrediendo Religionem, poteſt revocari ante ejus Profeſſionem. 109. 327.
Licentia data alicui Sacerdoti à Parocho aſſiſtendi matrimonio, debet præcedere ejus celebrationem, nec ſufficit ſi ſubſequatur. 85. 374.
Et Delegatus ad aſſiſtendum debet habere notitiam d. licentiæ. 87. 374.
Licentia, dicitur gratuitum privilegium, quod non eſt perfectum, donec de illo ſcientiam habeat ille, cui conceditur. 88. 374.
De hujuſmodi licentia debet certè conſtare. 89. 374.
An dicta licentia fuerit conceſſa, nec ne, Sacerdos an teneatur credere volentibus contrahere. 90. 374.
Licentia ſi extorta ſit à Parocho per metum cadentem in conſtantem virum, nihilominus matrimonium erit validum. 91. 374.
Prout non vitiabitur, ſi à Parocho, dolo, & mendaciis ſit impetrata. 92. 375.
Licentia non vitiatur ſi conceſſa ſit ab Ordinario, non intendente in animo eam concedere. 93. 375.
Revocata licentia, non vitiatur geſta poſt revocationem, ſi nondum Delegato intimata ſit. 94. 375.

LINEA.

In linea inæquali Papa ſemper diſpenſat ſuper gradu remotiori, & ſuper proximiori Literas declaratorias concedit. 346. 125.
Si Impedimentum ſit infra ſecundum gradum, debet exprimi, an ſit in linea æquali. 14. 155.
In linea inæquali, tam primus, quàm ſecundus gradus conſtituunt de per ſe Impedimentum, nec ſufficit diſpenſare ſuper ſecundo, & declarare diſtantiam primi non obſtare. 15. 155.
Linea quid ſit, definitur. 6. 236.
Linea eſt nomen collectivum, comprehendens maſculos, & Fœminas. 7. 236.
Linea Conſanguinitatis eſt triplex, & quæ. 24. 236.
Linea Tranſverſalis eſt duplex, & quæ. 25. 236.
In computatione graduum in linea recta, Jus Canonicum, & Civile conveniunt. 28. 238.
In linea tranſverſali æquali computatio graduum de Jure Canonico quomodo fiat. 29. & 30. 238.
In linea tranſverſali inæquali, computatio quomodo fiat. 36. 239.
In Linea Collateralium, quæ ſit differentia in computandis gradibus, tam de Jure Canonico, quàm Civili. 44. & 45. 240.
In linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium matrimonium prohibetur in infinitum. 54. & 57. & ſeqq. 241.
Nec in ea diſpenſatum eſſe reperitur. 58. 241.
Et an extra primum gradum poſsit à Pontifice diſpenſari. 26. 237. & 59. & ſeqq. 241.
In primo gradu lineæ tranſverſalis an ſit prohibitum Matrimonium de Jure, adeout non poſſit diſpenſari. 64. & & ſeqq. 242.
Pontifex, excepto primo gradu utriuſque lineæ rectæ, & tranſverſalis, poteſt, cauſa juſta interveniente, diſpenſare in omnibus gradibus. 69. 243.
Etiamſi in linea inæquali contineatur primus, & ſecundus gradus. 70. 243.
Si contrahatur inter conjunctos, in primo, & quinto gradu, an requiratur Diſpenſatio, diſtingue, ut 74. & ſeqq. 243.
Linea Affinitatis eſt triplex, ſicut linea Conſanguinitatis, videlicet Aſcendentium, Deſcendentium, & Collateralium, & qui in eis comprehendantur. 34. & 35. 270.

LINGUA.

Supplicationes omnes matrimoniales conficiuntur ſermone latino. 2. 22.
Lingua latina eſt propria, naturalis, & Romanorum materna. 3. & 4. 22.
Lingua latina, uti naturalis, & communis, attendi debet, & aliæ omnes linguæ ſunt accidentales, & extraneæ. 5. 22.

LIS.

Si Mulier habeat dotem litibus involutam, & velit nubere Conſanguineo, qui ſit habilis ad dictas lites proſequendas, erit cauſa ſufficiens Diſpenſationis. 25. 418.
Sed requiritur, quòd lis ſit ſuper ſucceſſione Bonorum magni momenti, & ſit gravis. 26. & 29. 418. & 14. 424.
Quæ autem dicatur lis magni momenti, relinquitur arbitrio Delegati. 27. & 30. 418. & 15. 424.
Delegatus quæ debeat animadvertere, antequam in caſu hujuſmodi diſpenſet. 29. 418.
Formula Diſpenſationis ex cauſa ob Lites. 1. 423.
Ad quem finem Pontifex ex hac cauſa diſpenſet. 2. 423.

Li-

Litium ex multitudine ſalus Reipublicæ valde læditur . 3. 423.
Lites ſunt penitus execrandæ . 4. 423.
Adeout Dei ſervis eas ſubire non non liceat . 5. 423.
Litium extinctio bonum publicum concernit. 6. 423.
In dubio ferenda eſt ſententia , quæ litium auferat occaſionem . 7. 423.
Carere litibus ſumma eſt fœlicitas . 9. 443.
Judex , ſi poteſt , debet ſe intromittere pro litium tranſactione . 10. 423.
Epiſcopi , & Prælati tenentur lites concordare. 11. 423.
Quod tenetur facere etiam Pontifex. 12. 423.
Diſpenſatio ob lites conceditur , ſive lis ſit inter ipſos Oratores, ſive inter eorum conjunctos . 13. 423.
Non ſufficit , quòd lites adfuerint , & jam ſint compoſitæ. 16. 424.
Lites hujuſmodi non debent procedere ex cauſa matrimonii inter Oratores contrahendi . 17. 424.
Si lites data opera ſuſcitatæ fuerint etiam ab aliis , ut ſint cauſa Diſpenſationis, hujuſmodi qualitas debet exprimi. 18. 424.
Delegatus exequi non poteſt Diſpenſationem, niſi poſtquã conſtiterit de litium compoſitione. 19. & 21. 424.

LITERÆ.

Literæ Apoſtolicæ ſuper Diſpenſatione quomodo expediantur . 7. 22.
Pro conſtruendis , limitandis , & ad debitam formam reducendis Literis prædictis S. Pontifex deputat in Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreviatores majoris Præſidentiæ . 8. 22.
In d.Cancellaria adſunt alii Deputati pro reviſione earumdem Literarum . 9. 23.
Literæ ſuper Diſpenſationibus matrimonialibus aliquando expediuntur per Cameram , & viam ſecretam , pro Cardinalibus , & aliis Prælatis , & quid obſervetur . 11. 23.
Pro Literis matrimonialibus unicus Officialis eſt deputatus , licèt pro aliis Literis plures adſint. 13. 23.
Literæ ſuper Diſpenſationibus matrimonialibus , aliæ expediuntur per Officium majoris Gratiæ. ſeu Datariam , aliæ per Secretariam Brevium , aliæ verò per Officium S. Pœnitentiariæ . 14. 23.
Literæ ſuper gradibus remotioribus, ut in quarto, ſeu tertio & quarto expediuntur in Dataria. 15. 23.
In gradibus propinquis expediuntur per Cancellariam,ut ut in tertio gradu , aut in tertio & ſecundo , non verò in propinquioribus. 16. 23.
In propinquioribus gradibus , ut in primo Affinitatis, vel primo & ſecundo tam Conſanguinitatis, quam Affinitatis,vel in ſecundo tantùm, vel in primo & tertio ſeu in primo ac quarto ; Literæ expediuntur per Præfecturam Brevium , & ſub Annulo Piſcatoris. 17. 23.
Literæ ſuper Diſpenſatione conficiuntur expedita Supplicatione . 24. 25.
Literæ an ſint neceſſariæ ad valorem Gratiæ,opinio negans refertur . 25. 25.
Opinio affirmans refertur, ut Gratia nõ ſuffragetur Literis non expeditis . 31. 26.
Gratia obtenta ad Supplicationem partis valida eſt , etiam non expectatis Literis de ea fidem facientibus .30. 26.
Literæ Apoſtolicæ ſunt neceſſariò extrahendæ , ſinè quibus Gratia non ſuffragatur;quia DD. Abbreviatores , & alii Officiales ,ad quos ſpectat Literarum expeditio , interpretantur , & limitant Gratiam à Papa factam juxta Regulas Cancellariæ , quas propterea S. Pontifex ipſis Officialibus tradit . 33. 26.
Ante confectionem Literarum Gratia dicitur informis , & rudis . 37. 26.
Omnis Gratia conceſſa intelligitur ſub tacita conditione, nempè ſi Literæ expediantur . 39. 26.
Antequam Literæ expediantur , Gratia æquiparatur Homini adhuc clauſo in utero Matris . 40. 26.
Licèt ſinè Literis Gratia valeat , tamen effectu caret,& uſus ſuſpenditur donec eædem perficiantur . 42. 26.
Literæ dant perfectionem Gratiæ , licèt ſuum principium ſumant ex reſcripto.43. 26.
Diſpenſati, ut poſſint contrahere, non obſtante Impedimẽto dirimenti , debent neceſſariò Literas expedire , aliàs Gratia,licèt ſit valida,eis non ſuffragatur. 47. 27.
Literis non expeditis , Diſpenſatio , ſive facta ſit in forma Commiſſaria , ſive Gratioſa , ſive in Foro conſcientiæ , non ſuffragatur . 48. 27.
In Gratiæ conceſſione tacita conditio ineſt, ſi Literæ expediantur . 40. 27.
In Diſpenſatione pro Foro conſcientiæ debent Literæ expediri , ut ſuffragetur Diſpenſatio,& hoc , vigore Bullæ Pii V.& ut ſint tuti in conſcientia iidẽ Diſpenſati.50. 27.
Si Literæ Cõmiſſionis Delegato factæ amittantur, antequã fuerint executæ,quomodo Oratorib' ſuccurratur. 64.28.
Literæ in forma *Vidimus*,fiunt ab A.C. in matrimonialibus Diſpenſationibus . 65. 29.
Literæ prædictæ cum parva expenſa expediuntur . 66. 29.
Si verò literæ fuiſſent jam Executori præſentatæ , & in proceſſu informativo regiſtratæ , & poſtea deperditæ , poterunt probari per Teſtes , ſuper illarum tenore, & amiſſione deponentes . 67. 29.
Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem,*Si preces veritate nitantur* . 23. 41.
Et dicta conditio , quamvis expreſſa non fuiſſet , ſubintelligitur . 24. 41.
Si fuerit in Literis per Scriptorem erratum , adeout conceſſa Diſpenſatione ſuper Conſanguinitate , appareat in Literis ſuper Affinitate , an delegatus poſſit ad Diſpenſationem procedere . 44. 43.
Literas Apoſtolicas non poteſt Delegatus aliter interpretari , quàm verba ſonent , nec fines mandati excedere . 45. 43.
Literæ ſuper Impedimento publico emergenti poſt obtentam Diſpenſationem ſuper alio Impedimento dirimenti , quomodo expediantur . 74. 46.
Literæ quomodo expediantur ſuper Diſpenſatione , quæ peteretur ſuper aliquibus Impedimentis , obtenta prius ſuper uno Diſpenſatione , & tunc quid ſit exprimendum . 91. 48.
Declaratoriæ , quamvis antiquo tempore non fuiſſent neceſſariæ , hodie tamen ex conſuetudine requiruntur; & illis non obtentis , nequit matrimonium contrahi . 123. 50.
Conſtitutio Pii V. decernens neceſſarias eſſe Literas Declaratorias ſuper gradu proximiori , loquitur tantum in Conſanguinitate, & in Affinitate , & non in publica Honeſtate. 157. & 158. 53.
Literas directas Epiſcopo per S. Congregationem , & ab eo non executas , poteſt executioni demandare Vicarius Capituli . 18. 78.
Literæ Apoſtolicæ ſi contineant clauſulas inſolitas , redduntur de falſo ſuſpectæ , & de dolo , & fraude. 13. 100.
Licèt motu proprio factæ ſint . 23. 100.
Literæ quando dicantur authenticæ, & probent. 14. 100.
Literæ Apoſtolicæ abſque Sigillo non probant . 16. 100.& 504. 145.
Literæ in forma Brevis à Secretaria Apoſtolica expeditæ , quamvis plumbatæ non ſint , tamen ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ . 17. 100.
Literæ non conformes ſtylo Curiæ Romanæ ſunt de falſo ſuſpectæ . 18. 100. & 589. 144.
Niſi appareant à Domino Regente correctæ. 19. 100.
Formula Literarum Apoſtolicarum pro Diſpenſatione cõmiſſa refertur . 42. 101.
In Literis Apoſtolicis nil fruſtra apponitur. 43. 102.
Literæ Diſpenſationum infra ſecundum gradum expediuntur à Secretaria in forma Brevis , & ſuccinctum præponitur

nitur titulus. 47. 102.
Hæ Literæ, licèt iſto modo fiant, ſunt tamen veræ Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo. 48. 102.
Quare dicantur Brevia. 49. 102.
Literæ Diſpenſationum an cenſeantur factæ nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ. 50. 102.
In Literis, niſi appoſita eſſent verba, *Servus Servorum Dei*, Bulla poſſet redargui de falſo. 74. 104.
Literæ Diſpenſationem matrimonialium, de ſtylo, habent exordium, *Oblata nobis nuper &c.* & in hoc differunt ab aliis Literis gratiam concernentibus. 104. 106.
In Literis prædictis apponitur dictio illa, *Oblata nobis nuper, &c.* 106. 106.
Si per Literas mutaretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non attenduntur, ſed Supplicatio. 158. 109.
Tenor Literarum ex tenore Supplicationis eſt verificandus. 160. 109.
In Literis, quamvis non appoſita fuiſſet clauſula, *Si preces &c.* ſubintelligitur. 288. 120.
Literæ in forma *Pauperum* in ea parte, in qua prohibetur receptio munerum, concipiuntur diverſimodè ab aliis in forma ordinaria. 562. 143.
Literæ per appoſitionem plumbi cenſentur expeditæ. 595. 145.
Formula Literarum Diſpenſationis in forma *Pauperum* eſt diverſa ab aliis in forma ordinaria, & quæ ſit. 3. & 4. 155.
Literarum formula pro Diſpenſationibus, quæ à S. Pœnitentiaria ſuper Affinitate ex copula illicita provenente conceduntur, refertur. 35. & ſeqq. 188.
Quoad Literarum aperitionem, vide APERITIO.
In exordio Literarum ſolent exprimi cauſæ, ob quas Pontifex fuit motus ad diſpenſandum, maximè in beneficialibus. 10. 390.
Literæ Diſpenſationis ob anguſtiam Loci, ſolent dirigi Ordinario Oratricis. 106. 411.
Literæ quomodo expediendæ ſuper Impedimento detecto poſt Diſpenſationem ſuper alio jam obtentam. 79. 454.
Quid, ſi primæ non valeant. 81. 455.

LOCUS.

Vide ANGUSTIA LOCI.

LOCUS PIUS.

Nomine Loci Pii comprehenduntur Hoſpitalia ad pia opera publicè extructa. 182. 168.
Loca Pia habentia neceſſaria requiſita, fundata auctoritate Epiſcopi, gaudent privilegiis Eccleſiæ. 187. 169.
Facultas aliquibus Piis Locis conceſſa diſpenſandi in certis caſibus matrimonialibus fuit revocata. 181. 233.

LUCA CIVITAS.

Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus S. Petri Diſcipulus. 93. 105.
Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Hetruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet uſum Pallii Archiepiſcopalis, & Crucis. 95. 105.
Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. Petrus Rota Epiſcopus Lucanus laudatur. 96. 105.
Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur. 172. 168.
Lucenſis Civitas laudatur. 81. & 89. 410.
Ex Civitate Lucenſi orti ſunt tres Pontifices. 82. 410.
Necnon ſexaginta Cardinales, & ultra. 83. 410.
Et innumeri Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſc. 84. 410.
Plures Principes, qui Lucæ orti fuerunt, referuntur. 85. 410.
Luca fuit à multis Imperatoribus innumeris Privilegiis decorata. 86. 410.
Fuit Ducali dignitate illuſtrata à Ludovico Bavaro. 87. 410.
Fuit reſtituta ad priſtinam Libertatem per Carolum IV. Imperatorem Anno 1369. 88. 410.
Cives Lucenſes ab Imperatoribus titulo *Spectabilium* decorantur. 90. 410.
Lucenſis Epiſcopus utitur Pallio Archiepiſcopali, & Cruce. 91. 410.
Eſt Comes. 92. 410.
Capitulum Cathedralis Lucanæ habet plures Terras ſuæ ditioni addictas. 93. 410.
Canonici ipſius Capituli habent uſum Mitræ. 94. 410.
Epiſcopo Lucenſi conceditur id, quod conceditur Cardinalibus Legatis. 95. 410.
Et Canonicis datum eſt, quod Epiſcopis conceditur. 96. 410.
Lucana Civitas prima inter omnes Etruriæ Civitates, Anno 68. Fidem adepta fuit. 98. 410.
Innumera Sanctorum Corpora in ea recoluntur, & Imago VULTUS Sancti cœlitus emiſſa veneratur. 99. 410.

M

MACHINANS. MACHINATIO.

Machinatio in mortem Conjugis cum propoſito aliud determinatum Matrimonium ineundi, eſt impediens, & dirimens. 1. & ſeqq. 337.
Si per machinationem mors primi Conjugis ſecuta fuerit, difficillimè, & non niſi ex urgentiſſimis cauſis, à S. Pœnitentiaria Diſpenſatio conceditur, maximè ſi veneno mors evenerit. 47. 190.
Quomodo concedatur Diſpenſatio à S. Pœnitentiaria ſuper d. Impedimento. ibidem.
Quid, ſi uterque Conjux machinatus ſit, & Matrimonium ſit cum d. Impedimento contractum. 48. 190.
Si mors ſecuta fuerit veneno, ſolet S. Pœnitentiaria Diſpenſationem denegando committere cauſam diſcutiendam in plena Signatura. 49. 191.
Quid, ſi Machinantes nondum contraxiſſent. 50. 191.
Machinationis Impedimentum fuit inductum, ne propter ſpem futuri matrimonii, detur anſa captandi mortem alterius Conjugis. 3. 337.
Si unus tantùm ex contrahere volentibus machinetur in mortem Conjugis, niſi Adulterium præceſſerit, non oritur hujuſmodi Impedimentum. 4. 337. & 14. 338.
Verùm ſi ambo conſpirent, vel præceſſerit Adulterium, vel non, ſecuta morte, Impedimentum oritur. 5. 337 & 15. 338.
Ad incurrendum d. Impedimentum, ſufficit dediſſe auxilium, vel mandatum. 6. 337.
Sola tamen ratihabitio mortis non ſufficit, quamvis occiſio nomine ratumhabentis facta ſit. 7. 337.
Impedimentum prædictum non incurritur per Mandantē, ſi mandatum revocetur antequam occiſio ſequatur, & Mandatario innoteſcat. 8. 337.
Nec incurritur per eum, qui conſilium dedit, quod nihil influxit. 9. 337.
Incurritur Impedimentum prædictum, non ſolùm per virum machinantem in uxorem, ſed etiam per uxorem in virum, licèt aliqui contradicant. 10. 337.
Ut incurratur hujuſmodi Impedimentum, requiritur, quòd verè mors fuerit ſecuta. 11. 337.
Impedimentum oritur, ſi mors ſequatur culpa Medicorū, vel negligentia percuſſi. 13. 337.
Ad incurrendum machinationis Impedimentum requiritur, quòd ambo ſe carnaliter cognoſcentes ſciant ob id committi Adulterium, quia ſi uxoratus rem habeat cum ſoluta ignorante Conjugium alterius, & deinde ille Conjugatus uxorem occidat, poterunt abſque Diſpenſatione contrahere. 16. 338.
Occiſio debet ſequi ad effectum præciſum contrahendi, aliàs Impedimentum non incurritur. 17. 338.

Am-

Amplia, etiamſi fieret ad habendum majorem luxuriandi facultatem. 58. 338.
Non incurritur, ſi quis Conjugem occideret animo ducendi aliam Perſonam, quæ homicidij non eſſet particeps. 19. 338.
Non incurritur ab Occidente Coniugem in Adulterio deprehenſam, niſi fortè cauſam ipſe Adulterij dediſſet, ad effectum illam occidendi, & aliam complicem occiſionis ducendi. 20. 338.
Si Titius, ſuaſu Bertæ occidat Uxorem, animo ducendi Claram, poterit poſtea abſque Diſpenſatione contrahere, tam cum Berta, quàm cum Clara, ſi antea cum neutra earum fuerit mœchatus, & Clara ſit inſcia machinationis d. Mortis. 21. 338.
Licèt quis occidat Uxorem alio fine, quàm ducendi Adulteram, tamen contra eum ſtat præſumptio in contrarium, neq; Eccleſia dat licentiam contrahendi, niſi magnis conjecturis probaretur alio animo occidiſſe. 22. 338.
Diſpenſatio ſuper crimine machinationis pro utroque Foro, non datur in Romana Curia, quando uterque ex contrahere volentibus in mortem machinatus ſit, ſed perpetuò remanent impediti. 64. 341.
Poſſunt tamen cum aliis contrahere. 65. 341.
Pro Foro Conſcientiæ tamen in caſibus occultis, recurritur ad S. Pœnitentiariam, quæ difficillimè, & ex urgentiſſimis cauſis diſpenſat, & quid obſervetur. 66., & ſeqq. 341.
Si machinatio in mortem Coniugis facta ſit veneno, quid obſervet S. Pœnitentiaria, & an diſpenſet. 68. 342.

MALITIA.

Malitia debet in utroque Coniuge aſſiſtere; aliàs qui illa caret, poterit reſilire. 46. 433.
Difficile eſt judicare, quando malitia ſuppleat ætatem; & tunc dicitur ſupplere, quando aderit potentia generandi conjuncta cum ſufficienti prudentia. 47. 433.
Et ſola prudentia non ſufficit, ſed requiritur naturalis vigor, & potentia coeundi. 48. 433.
Quando malitia ſupplet ætatem, nulla Diſpenſatio ſuper ætate requiritur, ſed tantùm declaratio. 56. & 57. 433.
In dubio præſumendum eſt malitiam non ſupplere. 54. 433.

MANDATUM.

Qui Mandatum de diſpenſando obtinuerunt, ad hoc ut contrahere poſſint, requiritur, ut ſint diſpenſati. 484. 136.
Aliud eſt enim Mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio. 484. 136. & 249. 173.
Si in Mandato duo diſtincta contineantur, v. gr. diſpenſandi facultas, Prolemq; legitimandi; ſi dum diſpenſaverit, non legitimaverit Prolem, poterit quandocumq; legitimare. 492. 137.
Amplia, ut poſſit legitimare etiam in officio Succeſſor. 493. 137.
Mandatum Diſpenſationis non executum quoad unam partem, velutì quoad matrimonium, an valeat exequi, quoad legitimationem Prolis. 538. 141. & 252. 174.
Mandatum obtentum de diſpenſando ſuper voto, ſi antequam exequatur, Votum repetatur, poterit nihilominus poſtea diſpenſari vigore d. Mandati. 43. 158.
Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate orta ex copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quam quis ducere intendit, quamvis ante ejus executionem copula reiteretur cum eadem Fœmina, poterit nihilominus Diſpenſatio fieri. 44. 158.
Ad impetrandam Diſpenſationem nomine alterius, non requiritur ſcientia, vel Mandatum ejus pro quo impetratur. 51. 27.
Mandatum Pontificis non debet trahi ultra intentionem Mandantis. 70. 45.
Mandati fines ſi Delegatus excedat, delinquit, & acta sūt nulla. 27. & ſeqq. 500. & 40. 101.
Mandatum non habere, vel illius fines excedere, paria ſunt. 41. 501.
Aliud eſt Mandatum de diſpenſando, aliud ipſa Diſpenſatio. 340. 125.
Mandatum generale non comprehendit ardua. 159. 231.

MANZER.

Manzeres dicuntur, qui de ſcorto nati ſunt. 545. 242.

MATER.

Pater & Mater admittuntur ad probandum Impedimenta matrimonij, magis quàm alij, quia magis informati præſumuntur. 272. 119.
Mater in ſubſidium tenetur alere Filium, & quando. 96. 162.
Mater an, & quando poſſit eſſe Teſtis, in cauſis Matrimonialibus. 73. 296.

MATRIMONIUM.

Subdiaconus diſpenſatus, ut poſſit Matrimonium contrahere, cenſetur diſpenſatus à recitatione Divini Officij ex veriori ſententia. 87. 17.
Matrimonialis Diſpenſatio eſt latè interpretanda, quando agitur de removendo impedimento. 96. 18.
Matrimonium erit nullum, ſi fuerit contractum abſque eo, quòd Conjuges habeant notitiam Diſpenſationis, licèt verè eſſent diſpenſati ſuper Impedimento eos afficiente, quia requiritur ſcientia antequam contrahatur. 60. 28.
Si Matrimonium ſit nullum, ex quo alter ex Coniugibus non conſenſerit, poterit ſecretò conſentire, antequam alter Coniux hujuſmodi defectum norit. 396. 129.
Quamvis Matrimonium ſit nullum aliter, quàm ex defectu conſenſus, & Impedimentum ſit occultum, eo diſpenſato, poterunt Conjuges iterum ſecretò contrahere. 397. 129.
Nec erit neceſſe, Conjugi Impedimentum ignoranti præciſam cauſam nullitatis Matrimonii aperire. 398. 129.
Quomodo ſe gerere debeat Conjux impedimenti conſenſus, ſi opus ſit aperire Coniugi ignoranti nullitatem Matrimonij. 399. 130.
Quid, ſi aperiendo dictam nullitatem adſit timor ſcandali. 400. 129.
Quid, ſi dum à longè facta ſit dicta manifeſtatio impedimenti, grave timeatur ſcandalum ex proſecutione manifeſtationis. 401. 130.
Si Matrimonium contractum fuiſſet cum impedimento occulto, ſed noto tantùm Parocho, & Teſtibus, erit opus iterum conſentire coram Parocho, & Teſtibus, remoto Impedimento. 404. 130.
Sed ſi Teſtes plures fuiſſent adhibiti, & duo tantùm unà cum Parocho d. Impedimentum neſcirent, nulla opus erit revalidatione. 405. 130.
Quæ probatio ſufficiat de Impedimento ad hoc, ut Ordinarius debeat Matrimonium Sponſis interdicere. 412. 131.
Ad impediendum, ne Matrimonium contrahatur, ſufficit ſola fama de Impedimento. 418. 132.
Matrimonium non impeditur ex ſimplici rumore, quòd adſit Impedimentum inter Conjuges. 424. & ſeqq. 132.
Matrimonium an impediatur ex Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis, probato per unicum Teſtem. 427. & ſeq. 132.
Ad diſſolvendum Matrimonium jam ritè contractum requiruntur probationes concludentiſſimæ. 430. 132.
Matrimonium diſſolutio eſt res graviſſima. 431. 132.

Ad diſſolvendum Matrimonium contractum, non conjunguntur duæ, aut plures præſumptiones ad faciendam plenam probationem. 432. 132. & 56. 295.
Requiruntur ſaltem duo Teſtes omni exceptione majores. 433. 132. & 55. 295.
Et eorum numerus non ſupplet fidem. 57. 295.
Nec ſufficit fama. 435. 132. & 58. 296.
Confeſſio Conjugum de Impedimento an ſufficiat ad diſſolvendum Matrimonium. 436. 132. & 59. & 65. 296.
Si Pœnitens dubitet de validitate matrimonii, & conſulat Confeſſarium, qui impedimenti in Confeſſione notitiam habuerit, quomodo ſe gerere debeat. 445. 133.
Quoad Matrimonium contrahendum per verba de præſenti, quid ſit obſervandum ex Concilio Tridentino. 446. 133.
In locis, in quibus d. Concilium non eſt acceptatum, valet matrimonium, omiſſa forma d. Concilij celebratum. 447. 134.
Matrimonium non celebratum, omiſſis Denunciationibus de licentia Ordinarii, eſt validum. 448. 134.
Amplia; etiamſi Papa præciperet, quòd Matrimonium celebraretur factis Proclamationibus. 449. 134.
Amplia ſecundò, etiamſi Delegatus diſpenſaſſet, & Oratores non præmiſſis Denunciationibus contraxiſſent; quia ſi in reliquis ſervaverint formam Concilii, Matrimonium eſt illicitum, ſed validum. 450. 134.
Limita, quando Papa in reſcripto diceret, ut Delegatus non diſpenſaret, niſi priùs factis Denunciationibus, quia tunc forma eſſet præſcripta. 453. 134.
Verba, *Quòd Oratores poſſint in Matrimonium remanere*, non ſunt neceſſaria in reſcripto Diſpenſationis; & ſi apponantur, cenſentur potius ad tollendum omne dubium. 454. 134.
Dubitans de validitate Matrimonij, an poſſit petere, & reddere, & quando. 456. & ſeqq. 134.
Iotra bimeſtre ante conſummationem, dubitans de validitate Matrimonii an poſſit reddere. 467. 135.
Si poſt contractum bona fide Matrimonium ſuperveniat dubium Impedimenti, quid agendum. 468. 135.
Conjux dubitans de validitate Matrimonii, an poſſit alterum, qui non dubitat de ſuo jure, ſpoliare. 469. 135.
Oratores, qui eum ignorantia Impedimenti Matrimonium contraxerunt, licèt non ſubijciantur pœnis Clement. *Eos &c.* tamen ſubijciuntur pœnis intrinſecis, nempe, nullitatis Matrimonij. 605. 146.
Valida eſt Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione initi, & conſummati Matrimonii, ſi ſolum ſit initum, licèt non conſummatum. 55. 156.
Ex cohabitatione Maris, & Fœminæ, licèt quoad Matrimonij fœdus præſumatur fornicatio; at quoad legitimitatem Filiorum præſumitur Matrimonium. 266. 175.
Matrimonium nullum ob Impedimentum Jure naturali dirimens, non poteſt in radice diſpenſari. 286. 177.
Nec pariter quando eſt nullum ex defectu conſenſus, vel impotentiæ perpetuæ coeundi. 287. 177.
Si quis, vivente Uxore, Matrimonium cum alia prioris Matrimonii inſcia contraxerit, & conſummaverit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum. 51. 191.
Quid, ſi quis vivente Uxore aliam duxerit, & mortua prima Uxore, neutro adulterium machinante, velint in ſecundo Matrimonio remanere. 52. 191.
Diſpenſare poteſt S. Pœnitentiaria ſuper Matrimonio rato, non tamen conſummato. 80. & 81. 194.
Quid, ſi ſecundus Conjux fuiſſet ignarus primi Matrimonii ſui Conjugis, & in d. ignorantia perſeveret tempore petitæ Diſpenſationis. 82. 195.
Diſpenſatus ſuper Voto ad Matrimonium contrahendum, ſi poſt contractum, non tamen conſummatum Matrimonium, ex aliqua cauſa diſſolvatur, poterit aliud inire. 188. 204.
Matrimonium, eſt naturalis contractus inſtitutus in naturæ officium, & propagationem Communitatis. 18. 210.
Taliſque Matrimonii contractus poteſt ſubiici conditioni, & Principis conſtitutioni. 19. 210.
Et poteſt irritari, non obſtante, quòd elevatum ſit ad ſtatum Sacramenti. 20. 210. Et quomodo. 17. 28. 211.
Ratio Sacramenti ſuperveniens Matrimonium non mutat, ſed potiùs ſupponit, ut materiam, humanum contractum. 21. 210
Matrimonium eſt unicuique de Jure naturali, & Divinò permiſſum, 30. 211.
Excepto primo gradu conſanguinitatis in linea recta, ac aliis Impedimentis. 32. & 33. 211.
Epiſcopus, & Parochus poſſunt ex juſta cauſa interdicere, ne intra certum tempus Matrimonium contrahatur, & ex quibus cauſis. 40. 211.
Si tamen contrahatur, non obſtante tali interdicto, erit validum, niſi aliud obſtet. 41. 211.
Secus tamen eſſet in Interdicto Papæ. 42. 211.
Dummodo in eo adeſſet clauſula irritans. 43. 211.
Poteſt Pontifex ex juſta cauſa prohibere certis Perſonis Matrimonium. 44. 211. Et exempla afferuntur. 45. 211.
Simplex prohibitio abſq; clauſula irritante non habet vim irritandi Matrimonium. 46. 212.
Matrimonium jam contractum non poteſt ex conſuetudine diſſolvi, etiamſi conſuetudo adiuvaretur ratione ſcandali. 55. & 56. 212.
Matrimonia non liberè contracta infelices exitus habere ſolent. 89. 215.
Votum non ineundi Matrimonium poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 84. 225.
Epiſcopus poteſt ex cauſa urgentiſſima diſpenſare etiam ante Matrimonium contractum, & quibus caſibus. 129. 228.
Ex dicta cauſa an poſſit diſpenſare in Matrimonium rato, non conſummato. 130. 228.
Matrimonium contractum quibus remediis poſſit differri abſq; ſcandalo, donec habeatur legitima Diſpenſatio Impedimenti occulti dirimentis. 132. & ſeqq. 229.
Matrimonium contractum ab Infidelibus contra leges Pontificias tantùm, an ſit validum poſtquam converſi fuerint, vel indigeant Diſpenſatione. 177. 233.
Matrimonium inter Collaterales antiquitus erat prohibitum uſque ad ſeptimum gradum. 47. 240.
Hodie Impedimentum tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, eſt reductum ad quartum gradum, & de ratione. 48. & ſeqq. 240.
Matrimonium in linea recta prohibetur in infinitum. 54. & ſeqq. 241.
Nec unquam fuiſſe diſpenſatum reperitur. 58. 241.
Quod tamen procedere poteſt in primo gradu, nam in cæteris d. Lineæ poteſt diſpenſari. 59. 241.
Clericus aliquando poteſt diſpenſari, ut Matrimonium contrahat. 23. 246.
Papa non poteſt diſpenſare, ut Matrimonium contractum diſſolvatur. 41. 248.
Quod intelligendum ſaltem de Matrimonio conſummato. 42. 248.
Matrimonium per Adoptionis Impedimentum impeditur, & dirimitur etiam de Jure Canonico. 40. & ſeq. 261.
Matrimonium in linea recta Adoptionis prohibetur intrà quartum gradum ex Jure Civili, & in infinitum de Jure Canonico. 44. & 45. 261.
Extende, ut dirimatur contractum, licèt fuerit diſſoluta Adoptio. 46. 261.
Matrimonium ex Adoptione inter quos prohibeatur, vel permittatur. 47. & ſeqq. 261.
Matrimonium an dirimatur per Cognationem Legalem, diſtingue, ut perfecta dirimat, imperfecta verò tantùm impediat. 55. uſque ad 60. 262.
Matrimonium dicitur conſummatum per penetrationem vaſis, etiam abſque eo quòd ſemen in illo effundatur. 9. 267.

Matrimonium contractum ante ætatem nubilem, reſolvitur in Sponſalia. 21. 280.

Et Impedimentum Honeſtatis ex eo oriens obſtabit in primo tantùm gradu. 22. 280.

Mortuo altero ex Conjugibus, ſuperſtes poteſt iterum Matrimonium inire, & toties quoties caſus mortis evenerit. 14. 286.

Et aſſerere contrarium, eſt hæreticale. 15. 286.

Contractum à Pſeudoreligioſo ao ſit validum *in Append. caſ.* 24.

Matrimonium, aliud eſt legitimum, & ratum; aliud ratum, & non legitimum; aliud legitimum, & ratum; aliud ratum, & conſummatum; aliud ratum, & non conſummatum. 1. 291.

Matrimonium legitimum, & ratum eſt, quod legitimo conſenſu, juxtà formam S. Concilii Tridentini contractum eſt. 2. 291.

Matrimonium ratum, & non legitimum eſt, ſi Fideles, omiſſis omnibus Eccleſiæ ſolemnitatibus, ſolo affectu invicem contrahant. 3. 291.

Tamen cum ſit irritum, & reprobatum, haud meretur nomen Matrimonii, ſed potius Concubinatus. 4. 291.

Matrimonium, ut ſit validum, debet contrahi coram Parocho, vel alio Sacerdote ab eo, vel ab Ordinario deputato, & duobus ſaltem Teſtibus. 5. 291.

Matrimonium legitimum, & non ratum eſt, quod inter Infideles ex legali inſtitutione, vel Regionis more, cõtrahitur, & non eſt ratum, quia dato repudio, licet recedere, & aliis copulari. 6. 291.

Et ſuper eo, durante infidelitate Coniugum, Papa diſpenſare non poteſt. 12. 291.

Licèt Infideles contrahant Matrimonium cum pluribus Fœminis ſimul, tamen validum non erit, niſi quoad primum. 7. 291.

Et ſi ad Fidem poſtmodum Infidelis convertatur, debebit cum prima tantum remanere, ſi ipſa cũ eo, abſque injuria Creatoris permanere voluerit; nec aliam præter primam poterit ducere, ſi aliæ in Infidelitate remaneant. 8. 291.

Sed ſi omnes convertantur præter primam, cum neutra in rigore tenetur permanere, quia nulla ex eis eſt Conjux. 9. 291.

Matrimonium ratum, & non conſummatum eſt, quod per verba de præſenti ritè contrahitur, ſed per copulam carnalem nondum conſummatur. 10. 291.

Matrimonium ratum, & conſummatum eſt illud, quod fuit legitimè contractum, & carnali copula ſubſequenter perfectum. 11. 291.

Dictæ Matrimonii ſpecies, ad tres tantùm reducuntur, & quæ. 12. 291.

Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonii rati, & non conſummati, an concedi poſſit, alii negant. 13. & 14. 291.

Et nedum Papa, ſed & major Pœnitentiarius diſpenſare poteſt. 18. & 19. 292.

Quid ſervandum, quando alter ex Conjugibus neſciret aliud Matrimonium ab altero Conjuge fuiſſe contractũ, 20. 292.

Lepra alteri Conjugi ſuperveniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Coniugii uſum, eſt cauſa diſpenſandi in Matrimonio rato. 22. 292.

Si quis, poſt Matrimonium ratum cum una contractum, cum alia contraxiſſet, & conſummaſſet, poterit ſuper primo diſpenſari, ſi inde evitentur ſcandala, & peccata. 32. & ſeqq. 293.

Matrimonium fuit declaratum ratum, & non conſummatum, quia poſtquam fuit contractum, non interceſſerat copula, licet pluries antea fuiſſent fornicati. 36. 294.

Matrimonium ratum, & non conſummatum, licèt regulariter diſſolvatur per Religionis ingreſſum, tamen quo ad Jeſuitas non diſſolvitur, cum nonniſi poſt longum tempus Profeſſionem emittant. 37. 294.

Matrimonium ratum nedum diſſolvitur per ingreſſum, & profeſſionem Clauſtralem approbatam, verùm etiam per Profeſſionem Equitum Hieroſolymitanorum. 39. 294.

Matrimonium ratum non diſſolvitur per Vota ſolemnia Equitum Militiarum Calatravæ, Alcantaræ, S. Jacobi, & ſimilium, & de ratione. 41. 294.

Attentatum coram Parocho non audiente, vel fugam arripiente quando ſit validum, *in Annot. nu.* 31. *& ſeqq. & in Append. caſ.* 15. 18. 21. *&* 22.

Matrimonium ratum non rumpitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, nec per promotionem ad Epiſcopatum. 42. 294.

Et ſolùm morte finitur. 84. 296.

Nec per alium diſſolvi poteſt, quàm per ipſum Deum. 45. 294.

Et qui dixerit, propter Hæreſim, moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſtinentiam, poſſe diſſolvi, anathema erit. 46. 295.

Pariter qui dixerit per Adulterium diſſolvi Matrimoniũ, anathema erit. 47. 295.

Si unus ex Conjugibus, de conſenſu alterius Religionem ingrediatur, & profiteatur, non per hoc dicitur diſſolutum Matrimonium. 49. 295.

Matrimonium, licèt quoad vinculum nequeat diſſolvi, tamen quoad habitationem, authoritate judicis Eccleſiaſtici, & quoad thorum, communi conſenſu, ſeparari poſſunt. 50. 295.

Matrimonium contractum cum Impedimento dirimenti, abſque Diſpenſatione eſt nullum; & ſi Conjuges detecto Impedimento perſeverent in copula, dicitur Concubinatus. 51. 295.

Infideles, qui tempore Infidelitatis, matrimonium contraxerunt, & conſummaverunt, ſi fiant Fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt à Papa ſuper eodem Matrimonio diſpenſari. 52. 295.

Matrimonium ratum Fidelium, eſt fortius Matrimonio conſummato Infidelium; & Papa eum diſpenſet ſuper matrimonio rato Fidelium, eò magis ſuper conſummato Infidelium diſpenſabit. 53. 295.

Matrimonium conſummatum inter Fideles ut diſſolvatur, requiruntur concludentiſſimæ probationes de Impedimento. 54. 295.

Nec ſtatur ſimplici Coniugum aſſertioni. 77. 296.

Solius Matris Teſtimonium de Impedimento non ſufficit ad diſſolvendum Matrimonium conſummatum. 60. 296.

Quando agitur de diſſolutione Matrimonij, omnis cautela, & diligentia adhibenda eſt. 61. 296.

Limita. quando Impedimentum eſſet ſuper defectu conſenſus. quia tunc omnes Teſtes admittuntur. 62. 296.

Limita ſecundò, ſi ageretur de Matrimonio diſſolvendo ex Impedimento perpetuo. 63. 296.

Limita tertiò. niſi eſſet Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis. 64. 296.

Et quid tunc debeant Teſtes deponere. 65. 296.

In diſſolutione Matrimonij, debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis, ad evitandas colluſiones, & fraudes. 75. 296.

Diſſolutio Matrimonij dicitur res graviſſima. 76. 296.

In dubio, an adſit impedimentum, Conjuges non ſunt ſeparandi. 78. 296.

Si alter Conjugum mortuus miraculoſè reſurgeret, non poſſet ad Matrimonium redire, niſi iterum contraherent. 85. 297.

Tamen non indigerent nova Diſpenſatione, licèt in primo Matrimonio neceſſaria fuiſſet. 94. & ſeqq. 297.

Matrimonium ritè contractum dicitur conſummatum, licèt per vim, aut metum, copula fuerit extorta. 98. 298.

Matrimonium ratum, & ritè contractum, non diſſolvitur per aliud Matrimonium poſtea contractum, & conſummatum, quia primum non poteſt diſſolvi, niſi per Religionis ingreſſum, & Papæ diſpenſationẽ. 99. & ſeq. 298.

Ad

Ad hoc, ut verè poſſit dici Matrimonii Tractatus, oportet, ut fuerit completus, & concluſus. 236. 58.

Tractatus non concluſus, nec aliis concurrentibus, non concludit Matrimonium. 237. 58.

Concilium Tridentinum imponens pœnam Contrahentibus matrimonium clandeſtinè, intelligitur de Matrimonio verè contracto, & non de Sponſalibus etiam ſubſecuta copula. 238. & ſeqq. 58.

In Matrimonio clandeſtinè celebrato præſumitur mala fides. 248. 59.

Matrimonium poteſt contrahi inter Conſanguineos diſpenſatos, licèt inter eos interceſſerit Inceſtus, ſuper quo non fuiſſet petita Diſpenſatio, quia non eſt impedimentum, & quatenus eſſet, nihilominus matrimonium eſſet illicitum, ſed validum. 332. 71.

Matrimonium contrahere cum Impedimentis impedientibus, præter Votum, Sponſalia, & interdictum Eccleſiæ, non eſt culpa, & hoc ex generali conſuetudine. 336. 71.

Vicarius poteſt aſſiſtere Matrimonio, ſi Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus. 81. 84.

Matrimonium dicitur, quaſi Matris munus. 366. 126.

Matrimonium fuit primò inſtitutum à Deo in Paradiſo terreſtri. 368. 126.

Matrimonium, ſecundùm determinationem Perſonarum contrahentium, fuit inſtitutum in Lege Moyſi; at ſecundùm quòd eſt Sacramentum, fuit in Lege nova inſtitutum. 360. 126.

Matrimonium definitur, Maris, & Fœminæ coniunctio, individuam vitæ conſuetudinem retinens. 370. 126. & 1. 285.

Matrimonium in pari ſexu conſiſtere non poteſt. 371. 127.

Matrimonium dicitur conjunctio, ideſt vinculum maritale ex mutua corporum traditione, ritè, & legitimè facta per voluntarium conſenſum. 373. 127.

Matrimonium dicitur individuam vitæ conſuetudinem, & perſeverantem vitæ ſocietatem inducens. 374. 107.

Matrimonium tunc dicitur publicè contrahi, quando Parocho, & Teſtium præſentia adeſt, & Denunciationes ſunt præmiſſæ, quamvis in privatis domibus celebretur. 375. 127.

Matrimonium ſi coram mille Perſonis contraheretur, ac deficeret præſentia Parochi, eſt irritum, & clandeſtinum. 376. 127.

Si qui falsò putantes aliquod Impedimentum dirimens inter ſe exiſtere, & cum d. dubietate contrahant, intendendò in quantum poſſunt, matrimonium erit validum. 377. 127.

Si quis fictè contraheret cum Impedimento, & errore ductus putaret validum eſſe, tamen non valebit Matrimonium. 378. 127.

Non Impediti ſi contraherent per verba de præſenti ſub conditione licita, ſi antequam impleatur conditio, maritaliter copulentur, Matrimonium erit perfectum. 379. 127.

Contraria tamen opinio Autori placet. 380. 127.

Matrimonium inter Impeditos contractum ſub cõditione, *Si Papa diſpenſaverit*, eſt licitum. 381. 128.

Egebit tamen novo conſenſu, Diſpenſatione ſequuta. 382. 128.

Quia quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti Diſpenſatio conceditur, opus eſt novo conſenſu. 385. 128.

Matrimonium contractum inter Impuberes, ſeu Puberem & Impuberem, ex defectu malitiæ, tanquam nullum non cenſetur ratificatum, niſi denuo conſentiant coram Parocho, & Teſtibus. 387. 128.

Si Matrimonium contractum fuiſſet publicè, nulliter tamen, ob occultum Impedimentum, quid agere debeant Coniuges. 388. 128.

Coniuges quid facere debeant, ſi Matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile. 393. 129.

Quid, ſi Matrimonium ſit contractum cum Impedimento diſpenſabili. 394. 129.

Quid, ſi hujuſmodi Impedimentum ſit occultum. 395. 129.

Mors unius Coniugis quomodo debeat probari, ad hoc, ut alter ſupervivens poſſit aliud Matrimonium contrahere. 1. & ſeqq. 299.

Conjux, qui ſolus interfuit morti ſui Conjugis, an poſſit in Foro conſcientiæ aliud Matrimonium inire, abſque eo quòd aliunde probetur mors. 51. 303.

Mulier non omnino certa de morte Viri, ſi bona fide alteri nubat, Matrimonium valet; unde in eo dubio, antequam de morte conſtet, non ſunt Conjuges ſeparandi. 53. 303.

Ad Matrimonij validitatem requiritur liber conſenſus utriuſque Contrahentium. 1. 305.

Matrimonij eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu conſiſtit. 2. 306.

Conſenſus dicitur Matrimonij radix. 3. 306.

Deus non poteſt facere, ut Matrimonium abſque Contrahentium conſenſu valeat. 4. 306.

Imo non ſufficit conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas. 6. 306.

Et quòd non ſint coacti aliquo timore. 7. 306.

Et quando hujuſmodi defectus irritum reddat Matrimonium. 12. 307.

Quod procedit, ſive Matrimonium per ſe ipſum, ſive per Procuratorem contrahatur. 8. 306.

Si revocetur Mandatum Procuratori factum ad contrahendum, antequàm Matrimonium contrahatur, licèt non fuerit Procuratori intimatum, nihilominus Matrimoniũ pòſt revocationem initum non valebit. 9. 306.

Amplia, etiamſi poſt revocatum Procuratorem, quis ratum habeat, quia novus conſenſus requiritur. 10. 306.

Si conſtituens Procuratorem, fictè conſenſiſſet in Mandato, ſed antequam contrahatur Matrimonium, verè conſentiat, Matrimonium valebit. 11. 306.

Conſtituens Procuratorem, ſi poſtea fiat Amens, & durante Amentia, Matrimonium contrahatur, erit nihilominus validum. 12. 306.

Matrimonium ut per Procuratorem contractum validum ſit, requiritur, ut idem conſenſus, & libertas fuerit tempore facti mandati, & perſeveret donec Matrimonium ſit contractum. 13. 306.

Princeps licèt poſſit aliquem compellere, ut certam Perſonam ducat pro bono publico, tamen ut hujuſmodi Matrimonium valeat, requiritur utriuſque conſenſus. 14. & 15. 306.

Pœnæ ſtipulatio, in caſu quo Matrimonium non ſequatur, non valet. 16. 306.

Statutum, ſeu Lex prohibens Filiis, ne contrahant abſq; Parentum conſenſu, non valet. 17. 306.

Non omnis metus irritat Matrimonium, ſed tantùm gravis cadens in conſtantem Virum. 27. & ſeq. 307.

Matrimonium metu contractum, ad hoc ut ratificatum cenſeatur, neceſſe eſt, ut Ratificans priùs ſciat fuiſſe nullũ, quia ſi per errorem putabat validum, non dicitur ratificatum. 67. 309.

Ad probandum Matrimonium fuiſſe metu contractum, admittuntur Teſtes ſingulares, licèt aliàs in Matrimonio diſſolvendo probationes concludentiſſimæ requirantur. 69. 309.

Imo magis creditur duobus Teſtibus de metu, quàm mille de libera voluntate deponentibus. 70. 309.

Matrimonio metu contracto nunquam eſt favendum. 71. 309.

Matrimonium non irritatur ex quocunq; metu, licèt gravi, ſed qualis eſſe debeat. 72. 309.

Matrimonium contractum ob metum juſtè illatum, valet; & quando dicatur juſtè inferri hujuſmodi metus. 74. 309. & 77. 310.

Matrimonium extortum ob metum injuſtè illatum, non

valet,& quando dicatur metus injuſtè illatus. 75. & 76. 310.

Matrimonium timore Inferni, mortis, aut naufragii, cum Concubina contractum, non dicitur invalidum. 81. 310.

Matrimonium non vitiatur, etiam ſi quis poſt Sponſalia ritè contracta, vel poſt Stuprum ſub promiſſione futuri matrimonii commiſſum, abſque cauſa reſiliat, & ob id compellatur à Superiore adhibere conſenſum. 82. 310.

Si quis offerat matrimonium contrahere, ut evitet aliquod malum, quod non alia cauſa patitur, veluti ſi promittat ducere filiam Medici, recuſantis aliter ab infirmitate curare, hujuſmodi matrimonium valebit. 84. 310.

Matrimonium gravi metu contractum eſt adeò irritum, ut ex parte utriuſque Conjugis in Foro conſcientiæ nullam pariat obligationem, quamvis fuiſſet Juramento firmatum. 85. 310.

Nec ab hujuſmodi Juramento requiritur relaxatio. 87. 311.

Si alter Conjugum, qui metu contraxit, conſentiat in matrimonio, antequam alter Conjux defectum norit, vel ſi conſcius ſit, perſeveret in conſenſu, matrimonium validabitur; & ſi Impedimentum diſſenſus in occulto maneat, non erit opus præſentia Parochi, & Teſtium. 88. 311.

Matrimonium ex gravi metu initum, licèt ex defectu conſenſus ſit ipſo jure nullum, adeò ut Conjux, qui non conſenſit, non poſſit nec petere, nec reddere debitum. 80. 311.

Tamen in foro externo præſumitur validum, cum exteriùs Eccleſiæ de conſenſu conſtet, nec de diſſenſu in occulto conſtare poſſit. 90. 311.

Et Eccleſia eos Conjuges coget ad inſimul manendum, cum non debeat ſtare ſimplici eorum aſſertioni de diſſenſu. 91. 311.

Matrimonium, ut ex defectu conſenſus ſit nullum, requiritur ſententia declaratoria Eccleſiæ. 94. 311.

Lite orta ſuper Matrimonio, an ſit facienda ſeparatio Conjugum, tam quoad habitationem, quàm quoad thorum; & quando reſtitui debeant. 95. 311.

In dubio præſumendum eſt pro matrimonio, quòd conſenſus adfuerit. 99. 311.

Si quis fictè contrahat cum una, non habita copula, deinde cum alia verè contrahat, licèt primum matrimonium in foro conſcientiæ eſſet invalidum, tamen pro foro externo valeret, donec cauſa cognita, declaretur nullum. 100. 312.

Error quando invalidet matrimonium contractum. 1. & ſeqq. 313.

Matrimonium an, & quando irritetur ob errorem Perſonæ. 5. & ſeqq. 313.

Quid, de errore qualitatis, & fortunæ. 10. & ſeqq. 314.

Quid, de errore conditionis. 13. & ſeqq. 314.

Matrimonium regulariter ob errorem redditur nullum, quando errans efficitur deterioris conditionis. 20. 315.

Matrimonium contractum cum Serva à Libero, ſciente conditionem ſervilem, valet. 21. 315.

Matrimonium non diſſolvitur, licèt vir ſe vendat alteri in ſervitutem. 23. 315.

Matrimonium contractum à Servo cum Ancilla, an, & quando valeat. 24. & ſeqq. 315.

Matrimonium à ſervis contrahi poteſt, etiam neſciente, vel contradicente Domino. 27. 315.

Serva tradita à Domino, vel ipſo ſciente, nec contradicente, in matrimonium uti libera alicui ſervitutis inſcio, ſtatim efficitur libera, & matrimonium valet. 28. 315.

Si Serva contraheret cum libero ſervitutis ignaro, & poſtmodum, ipſo pariter inſcio, mulier donetur libertate, nihilominus matrimonium erit irritum, quamvis etiam poſt dictam donationem, vir ipſam maritali affectu cognoverit. 30. 315.

Vir inſcius nullitatis matrimonii cenſetur approbare præcedens matrimonium, quod validum putat, donec de nullitate conſcius ſit. 31. 315.

Matrimonium contrahere non prohibentur conſtituti in Ordinibus Minoribus. 1. & ſeqq. 320.

Ordo Sacer impedit, & dirimit matrimonium poſtea contractum. 4. 320.

Et tam Latini, quàm Græci, qui aliquo Sacro Ordine inſigniti contraherent matrimonium abſque Diſpenſatione, irritè contraherent, & Excommunicationem, & alias pœnas incurrerent. 5. & ſeqq. 320.

Fœmina ſcienter contrahens cum initiato in Sacris Ordinibus, poſſet à Principe in ſervitutem trahi. 9. 320.

Poſt matrimonium ratum, poteſt Conjux ad Religionem tranſire, non verò ad Ordinem Sacrum. 24. 320.

Et ſecuta Profeſſione, alter manens in ſæculo poterit cum alio inire. 25. 321.

Et per Profeſſionem matrimonium ratum dirimitur, itaut alter Conjux, qui in ſæculo remanſit, poſſit cum alio inire; at per Ordinem Sacrum cum non dirimatur, poterit ſuum Conjugem poſtulare, ſi abſque ejus conſenſu Ordines ſuſceperit. 26. 321.

Si poſt matrimonium ratum alter Conjux Religionem profiteatur, matrimonium erit diſſolutum. 40. 322. & 92. 326.

De quibus tamen Religionibus intelligatur. 95. 326.

Mulier, quæ votum Caſtitatis emiſit, & conſenſit, ut Vir Sacros Ordines ſuſciperet, non poteſt poſt ejus mortem cum alio inire abſque Diſpenſatione; et ſi contraheret, matrimonium eſſet nullum. 44. 323. & 72. & ſeqq. 324.

Quod procedit etiam apud Græcos. 45. 323.

Matrimonium impeditur ex Voto ſimplicis Caſtitatis, ſed non dirimitur. 76. 324.

At ex Voto ſolemn. impeditur, & dirimitur. 77. 325.

Intellige tamen procedere ex Jure Eccleſiaſtico tantùm. 79. 325.

Poſt matrimonium conſummatum alter Conjux non poteſt diſpenſari, ut ſine alterius licentia Religionem ingrediatur, ſed in eo caſu Divortii perpetui. 94. 326.

Matrimonium ratum diſſolvitur per Votum ſolemne Mantellatorum, ſeu Mantellatarum, nempe Tertiariorum S. Dominici, S. Franciſci &c. 99. 326.

Matrimonium ratum per ingreſſum Viri in Religionem Jeſuitarum, poſt biennium Tyrocinii remanet diſſolutum. 106. 327.

Matrimonium quomodo probetur fuiſſe conſummatum, & an credatur Conjugibus aſſerentibus non fuiſſe conſummatum. 107. 327.

Papa an diſpenſare poſſit, ut Religioſus, v. gr. Filius Regis contrahat matrimonium ad tempus, ſcilicet, donec unum, vel plures filios maſculos ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat. 129. & ſeqq. 329.

Matrimonium ex parte non Baptizati non eſt Sacramentũ, ſed purus contractus naturalis. 3. 331.

Matrimonium contractum cum Infideli, & Hæretico, eſt nullum. 4. & 0. 331.

Matrimonium contractum inter Baptizatum, & non Baptizatum, licèt credentem, & petentem Baptiſmum, eſt nullum. 5. 331.

Item, inter verè Baptizatum, cum fictè, & invalidè Baptizato. 6. 331.

Item, inter Infidelem, & Baptizatum Apoſtatam, Schiſmaticum, & Profitentem. 7. 331.

*M*atrimonium à Fideli contractum cum Infideli, Apoſtata, & ſimilibus, licèt ſit nullum, tamen ſi uterque ex Contrahentibus baptizetur, validum erit. 8. 331.

Licèt *M*atrimonium à Fideli cum Hæretico contrahi non poſſit, niſi cum Diſpenſatione, hoc tamen non procedit in locis, ubi Catholici cum Hæreticis mixtim vivunt. 20. 331. *Et in annot. num.* 23.

Si alter Conjugum labatur in Hæreſim, matrimoniũ remanet diſſolutum, quoad thorum, & habitationem. 20. 332.

*M*atrimonium celebratum Venetiis inter Latinum, & Græcam Schiſmaticam, coram Sacerdote Græco Schiſmatico eſt nullum. 22. 332.

Digitized by Google

Matrimonium celebratum inter latinum, & Græcam, coram Sacerdote Græco obediente Romanæ Eccleſiæ, eſt validum. 23. 332.

Matrimonium contractum tempore Infidelitatis erit indiſſolubile etiam poſt Fidelitatem, niſi aliud obſtet Impedimentum. 25. 333.

Diſpenſatio ad diſſolvendum matrimonium tempore Infidelitatis contractum, non requiritur, ſed tantùm judicium Eccleſiæ. 29. & ſeqq. 333.

Ad diſſolvendum matrimonium, eò quòd alter Conjux noluit converti, non requiritur ſententia, ſed ſufficit interrogatio, an velit, necne, fieri Fidelis. 35. 333.

Matrimonium inter Infideles contractum, ſi alter fiat Fidelis, tunc cenſetur diſſolutum, ſi Fidelis aliud iniverit, vel in Religionem profeſſus fuerit. 36. 333. & 41. 334.

Si Infidelis primò converſus Religionem non fuiſſet profeſſus, ſed tantùm Ordines Sacros ſuſcepiſſet, matrimonium tunc non eſt diſſolutum, & debebit redire cum altero Conjuge, ſi & is convertatur. 43. 334.

Mulier Hebræa ad fidem converſa an poſſit matrimonium contrahere cum Fideli omiſſa interpellatione primi viri Infidelis. *In Append. caſ.* 34.

Si quis Conjuge vivente, matrimonium cum alia contrahat, & Conjuge defuncto, velint in ſecundo matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio. 74. 342. & quomodo in ea procedatur. 75. & ſeqq. 342.

Regulariter in dubio ſavore matrimonii judicandum eſt. 55. 346.

Credendum eſt magis uni Doctori approbato, ſcribenti pro validitate matrimonii, quàm centum contra illud ſcribentibus. 16. 346.

Statutum etiam pœnale ſavore matrimonii, dicitur ſavorabile. 17. 347.

Matrimonii diſſolutio eſt res graviſſima. 23. 347.

Conjugibus inſtantibus pro diſſolutione matrimonii, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendū. 22. 347.

Pro eo diſſolvendo, quid debeat ſervari. 24. & ſeqq. 347.

Matrimonium reſciſſum ob impotentiam, an, & quando ſit reſtaurandum, vide verbo IMPOTENTIA.

Matrimonium diſſolutum ob arctitudinem mulieris, an, & quando ſit reſtaurandum, ſi eveniat ut ab alio conſimili cognoſcatur. 57. & ſeq. 349.

Matrimonio diſſoluto ob impotentiam Conjugum; ſi alter cum alio contraxerit, & alter profeſſus fuerit, ſecundum erit validum, licèt ſuperveniat potentia. 66. 350.

De Matrimonio inter Hermaphroditos, vide in verbo HERMAPHRODITUS.

Hermaphroditus, qui ut fœmina nupſerit, ſi tractu temporis mutetur in virum, matrimonium remanet diſſolutum. 84. 351.

Matrimonium contractum cum impotentia perpetuâ eſt nullum, tam inter Fideles, quàm inter Infideles. 89. 351.

Limita, quando vellent, uti fratres, inſimul caſto amore vivere, dummodo à carnis commixtione, & tactibus impudicis abſtineant. 90. 351.

Verum ſi non abſtinerent, non ſunt tolerandi. 91. 351.

Et ſi non poſſint abſtinere, tenentur reclamare, ut Eccleſiæ authoritate diſſolvantur, ſi non poſſent abſque ſcandalo ſéparari. 92. 352.

Matrimonium contractum à Senibus etiam decrepitis, eſt validum. 94. & 96. 352.

Matrimonium clandeſtinum, vide in verbo CLANDESTINUM.

Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quāvis in privatis domibus fiat, dummodo Parochus, & Teſtes interveniant. 41. 371.

Nec refert, ſive de die, ſive de nocte celebretur. 42. 371.

Imo Ordinarius prohibere non poteſt, ne matrimonia domi celebrentur. 43. 371.

Matrimonium poteſt per Interpretē validè celebrari, dummodo de Partium conſenſu electus ſit. 108. 376.

Matrimonium, quoad ætatem. vide ÆTAS, PUBES, IMPUBES.

Matrimonia ſecreta, ſeu conſcientiæ an valida. *in Append. caſ.* 35.

MENS.

Stylus Curiæ denotat mentem Papæ. 20. 100.

MENTIO.

Mentio, vide EXPRESSIO.

MERITUM.

Diſpenſatio ob excellentiam meritorum, quomodo fiat 1. 437.

Ex quibus moveatur Pontifex ad diſpēſandum ob hanc cauſam. 2. & 14. 437.

Confert bono publico, ut qui pro Eccleſia, & in eius ſervitium ſe bene geſſerunt, remunerentur, & pro hujuſmodi remuneratione poſſunt Eccleſiæ bona donari. 5. 437.

Ex cauſa remunerationis poteſt conſtitui Penſio ſuper Beneficiis. 7. 437.

Merita hujuſmodi, cum ſint cauſa finalis Diſpenſationis, debent coram Delegato probari. 8. 437.

Nec debet ſtari aſſertioni partis. 9. 437.

Quia non ſunt ex illis qualitatibus, quæ ad pompam in Literis apponuntur de ſtylo Cancellariæ, quæ etiamſi falsò allegentur, non vitiatur Gratia. 10. & 11. 437.

Delegatus non poterit Diſpenſationem exequi, niſi dicta merita verificentur coram eo. 13. 37.

METUS.

Diſpenſatio eſt valida, quamvis ob metum facta ſit, dummodo adfuerit intentio diſpenſandi. 532. 141.

Geſta per metum valida ſunt, exceptis caſibus à Jure expreſſis. 533. 141.

Non omnis metus irritat matrimonium, ſed tantùm gravis cadens in conſtantem virum. 27. 307.

Metus levis non habetur in conſideratione. 28. 307.

Metus gravis, & cadens in conſtantem virum quando dicatur. 29. & 30. 307.

Carceratio diuturna inducit metum gravem. 31. 307.

Terror armorum dicitur cauſa metus gravis, quamvis illa portans, eis non utatur. 35. 307.

Item Metus captivitatis apud hoſtes dicitur cauſa gravis. 36. 307.

Exilium diuturnum, & cum magno intermedio, dicitur cauſa gravis metus. 37. 307.

Paſſio Stupri, tam in maſculo, quàm in fœmina, metus gravis cauſa dicitur. 38. 307.

Metus amiſſionis facultatum, vel magnæ, aut majoris partis dicitur gravis. 44. 308.

Et huiuſmodi metus æquiparatur metui mortis. 45. 308.

Amiſſio magni lucri, inducit gravem metum. 49. 308.

Amiſſio pariter inſignis Dignitatis, aut Officii, non ſolùm adepti, ſed de proximo adipiſcendi, dicitur cauſa gravis metus. 48. 308.

Metus Excommunicationis injuſtæ dicitur gravis. 51. 308.

Preces importunæ Principis, & Parentum, quando ſufficiant ad inducendum metum gravem. 53. & ſeqq. 308.

Infamiæ timor dicitur metus cadens in conſtantem virum. 57. 308.

Metus gravis cauſæ quandò dicantur; pro Foro externo, remittitur arbitrio Judicis, & pro Foro interno, Viri prudentis. 58. 308.

Metus eſt duplex, nempe abſolutè gravis, & reſpectivè gravis. 59. 308.

Metus ex eadem cauſa procedens poteſt in una Perſona eſſe gravis, & in alia non, & de ratione. 60. 308.

Metus dicitur durare, quandiu ejus cauſa durat; ideo metus

tus illatus à Viro Uxori dicitur durare, donec matrimonium durat. 61. 309.
Metus non dicitur purgatus, niſi illum patiens fuerit poſitus in plena libertate. 62. 309.
Semel probato metu, omnes actus ſubſeqitentes ſunt meticuloſi, quamvis libertatem præſeferant. 63. 309.
Clericus metu ordinatus non illum purgat, nec validat Ordinem, quamvis per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuerit. 64. 309.
Si quis metu contractum fecerit, licèt longo tempore exequatur ſolvendo, non tamen dicitur metus purgatus, ſi ex alia cauſa ſolviſſe diei poterit. 65. 309.
Matrimonium metu contractum, non dicitur ratificatum, niſi ratificans prius ſciat nullitatem, nec putet per errorem matrimonium fuiſſe validum. 67. 309.
Metus quando durare, & quando purgatus cenſeatur. 68. 309.
Matrimonium metu contractum quando, & quomodo revalidetur. *in Annot. num.* 16.
Ad probandum matrimonium metu fuiſſe contractum, admittuntur Teſtes ſingulares. 69. 309.
Imo magis creditur duobus Teſtibus de metu, quàm mille de libera voluntate deponentibus. 70. 309.
Quia nunquam favendum eſt matrimonio gravi metu contracto. 71. 309.
Non omnis metus, licèt gravis, matrimonium irritat, ſed qualis eſſe debeat. 72. 309.
Metus ad effectum matrimonium extorquendi, dupliciter incutitur, nempe juſtè, & injuſtè. 73. 309. & quando talis dicatur. 74. & ſeqq. 309.
Metum inferre non dicitur, qui juſtam pœnam legis minatur ex delicto infligendam. 78. 310.
Metum incutiens ad extorquendam matrimonii libertatem incurrit Excommunicationem. 101. 312.
Metus arguitur, ſi inter Sponſos adſit diſparitas ætatis. 35. 405.

MILES.

Coram quo debeat matrimonium contrahere. *in Annot. n.* 30.

MINISTERIUM.

Quando nudum miniſterium, unà cum Juriſdictione committitur, non poteſt d. nudum miniſterium ſubdelegari, ſed tantùm Juriſdictio. 313. 523.

MINOR.

Minor 20. annis diſpenſatus, ut poſſit eſſe Canonicus, non poterit eſſe Judex. 40. 13.
Minor diſpenſatus ad Parochialem cenſetur conſequenter diſpenſatus, ut faciat ſe promoveri intra annum. 88. 17.

MISERABILITAS.

Vide PAUPERTAS.

MISERICORDIA.

Diſpenſatio, quia non eſt ſemper ex Jure debita, ideo in Literis dicitur *Miſericorditer in Domino diſpenſatur, &c.* 293. 512.

MISSIONARIUS.

Miſſionarii Regulares diſpenſare poſſunt cum Schiſmaticis ab Infidelitate converſis, ut remaneant in matrimonio antea contracto in gradibus Divina lege non prohibitis. 276. 233.

MISTUM.

Miſtum in favorabilibus cōprehenditur ſub ſimplici. 71. 16.
Secus in odioſis. 72. 56. & 557. 542.

MONACHUS.

Vide RELIGIOSUS.
Monachus diſpenſatus ad Beneficium Curatum, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 48. 14.

MORS.

Morte Pontificis concedentis, ceſſat poteſtas diſpenſandi, quando Executor ſit voluntarius. 505. 538.
Secus, quando Executor eſt neceſſarius, & quando talis dicatur. 506. 538.
Quæ ſit ratio hujuſmodi differentiæ. 507. 539.
Diſpenſationes, quæ à Legatis Apoſtolicis, vel Summo Pœnitentiario fiunt, morte Papæ non expirant, quia eorum officium morte Papæ non expirat. 508. 239. & num. 8. & ſeqq. 187.
Si alter Conjugum mortuus miraculosè reſuſcitaret, non poſſet redire ad Conjugium, niſi iterum contraheret. 85. 297.
Non tamen egerent nova Diſpenſatione, licèt in primo matrimonio neceſſaria fuiſſet. 94. & ſeqq. 297.
Religioſus mortuus, miraculosè reſurgens, non tenetur ad Religionis obſervantiam. 87. 297.
Epiſcopus, & Prælatus reſurgens, non poterunt Eccleſiam abſque Diſpenſatione retinere. 88. 297.
Retinerent tamen characterem, nec eſſent iterum ordinandi, vel baptizandi. 89. 297.
Mortuus reſurgens, ſi deceſſerit inteſtatus, recuperat bona ſua. 90. 297.
Quod procederet, etiam in donatione cauſa mortis, quæ revocatur per reſurrectionem Donantis. 91. 297.
Extende, ut revocetur Hæreditas etiam ab inteſtato delata. 92. 197.
Etiamſi, ob defectum Hæredum, in Fiſcum fuiſſet translata. 93. 297.
Mortuus, ſi miraculosè reſurgeret, & iterum contraheret cū altero ſuo Conjuge, non efficeretur Bigamus. 97. 298.
Mors regulariter non præſumitur, ideoque probanda eſt. 1. 299.
Quod in matrimonio non procedit, cum debeat mors Conjugis probari. 5. 299.
Mortis probatio qualis eſſe debeat, ad hoc, ut Conjux ſuperſtes valeat aliud matrimoniū contrahere. 6. & ſeqq. 299.
Teſtis ſingularis de viſu omni exceptione major, an ſit ſufficiens ad dictum effectum, & quid ultra requiratur. 10. & ſeqq. 300.
Fama ſola an probetur mors alterius Conjugis, & quid ultra requiratur. 17. & ſeqq. 300. & 35. 301.
Certitudo moralis mortis Conjugis an ſufficiat, ad hoc, ut ſuperſtes iterum contrahere poſſit. 14. & ſeqq. 300.
Mors unius Conjugis an ſufficienter fama publica dicatur probata, & quid ultra requiratur, ad hoc, ut ſuperſtes poſſit aliud matrimonium inire. 57. & ſeqq. 300.
Parochus fidem de morte alterius Conjugis debet remittere Ordinario cognoſcendam, an ſit legalis, & fide digna. 35. 302.
Et aliter faciendo, peccaret, & puniri deberet. 36. 302.
Liber Parochi, in quo deſcribi ſolent nomina mortuorum, probat mortem Conjugis. 37. 302.
Itē liber Hoſpitalarii, quoad mortuos in Hoſpitali. 47. 302.
Item liber Societatis inſtitutæ ad mortuos ſepeliendos. 48. 302.
Fides Officialis deputati ad adnotandos mortuos plenè probat mortem. 49. 303.
Etiamſi d. Officialis ſit unicus. 50. 303.

Coniux, qui ſolus interfuit morti ſui Conjugis, an poſſit alteri nubere, abſque eo, quòd mors aliunde probetur. 53. & ſeqq. 303.
Mulier non omnino certa de morte Viri, ſi alteri nubat ; matrimonium valet, nec ſunt ſeparandi, donec de morte certè non conſtet. 53. 303.

MULCTA.

Delegatus exequendo Diſpenſationem, non poteſt mulctas Diſpenſatis imponere. 509. 139.
Neque illos ad mulctam pecuniariam ex contractu obligare. 510. 139.
Solus Legiſlator poteſt mulctas imponere, caſu quo Diſpenſatio debita non eſſet. 511. 139.
Non verò Inferior diſpenſando in lege Superioris. 118. 227.
Epiſcopus diſpenſans pro Foro conſcientiæ, an poſſit mulctam pecuniariam imponere. 191. 234.

MUNUS.

Prohibitio Papæ facta Delegato, ne munera recipiat, aut præmia, non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens. 232. 115.
Dicta prohibitio, & Excommunicationis pœna propterea impoſita, quando incæperit apponi. 234. 115.
Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo, quomodo concipiatur prohibitio recipiendi munera, & ſub qua pœna. 235. 115.
Quæ ſit differentia inter Diſpenſationes obtentas in forma ordinaria, & alias in forma *Pauperum*, quoad pœnas in caſu munerum receptionis. 236. 115.
Nec dictæ prohibitioni factæ per Pontificem obſtaret conſuetudo in contrarium. 237. 116.
Reprobant Doctores docentes, poſſe Delegatum occaſione Diſpenſationis recipere aliqua eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus conſumuntur. 241. 116.
Dicta prohibitio comprehendit qualecunque munuſculum. 242. 116.
Amplia, ut Delegatus non poſſit recipere, etiam ſub prætextu laboris, itineris, ſigilli, aut taxæ. 243. 116.
Contra dictam prohibitionem non habet locum diſpoſitio *Text. in cap. Mulieres 2. de Judic.* 244. 116.
Munera excæcant oculos Sapientum, & mutant verba Juſtorum. 245. 116.
Reſcripta Papæ in ea parte, qua prohibetur Delegato receptio munerum, concipiuntur diverſimode, ſi Literæ fiant in forma *Pauperum*, ab aliis, quæ conceduntur in forma ordinaria. 562. 143.
Munuſcula, & oſcula ſunt quædam præcedentia ad Venerem. 61. 160.

N

NARRATIVA. NARRATIO.

Vide EXPRESSIO.
Narrata debent verificari coram Delegato, quamvis de eis conſtaret, & notoria eſſent. 250. & ſeqq. 117.
Sufficit, ut ſubſtantialia verificentur. 258. 117.
Narrativa eſt pars Gratiæ. 257. 117.
Narrata, quamvis in negativa conſiſtant, adhuc verificanda erunt. 261. 118.
Si narrata verificarentur per falſos Teſtes, quid agere debeat Delegatus. 276. 119.
Quid, quando eſſent vera, ſed per falſos Teſtes probata eſſent. 277. 119.
Omnis conceſſio Pontificis ad Supplicationem facta ; eſt ſub conditione, ſi narrata ſint vera. 292. 121.
Narrata quo tempore eſſe debeant vera. 296. uſque ad 299. 122.
Narrata Pontifici, ſi ſint in judicium deducta, antequam Delegatus diſpenſet, debet expectare rem judicatam. 65. 160.
Et an ſufficiat cautio idonea. 66. 160.
Narrata Pontifici, & quòd matrimonium ſit nulliter contractum, & Proles ſuſcepta, verificari debent. 298. 278.
Si quis contractis Spōſalibus cum una, ejus poſtea Sororem cognoſcat, neutram ducere poterit ; quia cum prima, obſtabit Impedimentum Affinitatis, & cum altera Honeſtatis ; & ſi petat diſpenſari, debet utrumque narrare. 63. 283.

NATIVITAS. NATUS.

Natus fortuitò in loco, unde mater pertranſibat, abſque animo habitandi, non dicitur de illo loco, nec Civis, nec naturalis. 136. 108.
Nativitas propria, vel paterna, faciunt, quē Civē. 135. 108.
An quis dicatur de loco, ubi natus eſt Pater, licèt ipſe alibi natus ſit. 134. 108.
Natus in mari, ſequitur domicilium ſui Patris. 155. 109.
Vide in verbo DOMICILIUM.

NECESSITAS.

Caſus neceſſitatis nō venit ſub prohibitione legis. 126. 228.
Ex cauſa neceſſitatis, bona Eccleſiæ alienari poſſunt, etiamſi Prælatus juraverit non alienare. 127. 228.
Neceſſitas, ob quam Epiſcopus movetur ad diſpenſandum, eſſe debet urgentiſſima, & præciſa, & non cauſativa. 128. 228.
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, etiam ex cauſa urgentiſſima, in matrimonio rato & non conſummato. 130. 228.
Neceſſitas urgens, quando, & qualis dicatur. 131. 229.
Ex neceſſitatis urgentis cauſa Epiſcopus poteſt diſpenſare à quocunque Impedimento à Pontifice diſpenſabili, ſi cætera requiſita concurrant. 182. 233.
An ex d. cauſa neceſſitatis poſſit Epiſcopus diſpenſare inter Contrahentes, qui eſſent divites, & quando. 186. 234.

NEFARIUS.

Nefarii Filii qui dicantur. 547. 142.

NEGATIVA.

Quamvis narrata conſiſtant in negativa, nihilominus verificanda ſunt. 261. 118.

NOBILIS. NOBILITAS.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, pro Oratoribus Pauperibus nobilibus, quomodo concedatur. 125. 165.
Nobilitas, & potentia eſt juſta cauſa concedendi Diſpenſationem ſuper matrimonio rato, & non conſummato, ad evitandas rixas, & pacem componendam. 34. 293.
Filii, quoad nobilitatem, & honores, ſequuntur conditionem Patris. 33. 315.
Nobilitatis tria genera referuntur. 52. 407.
Fœmina nupta nobili, mortuo Viro, retinet nobilitatem, quam ex eo acquiſivit. 55. 407.
Nobilitas, quæ ſcientia, & propria virtute acquiritur, præfertur nobilitati, quæ ex factis Prædeceſſorum ad Poſteros deſcendit. 57. 407.
Nobilis dicitur, qui pecuniis abundat, & divites nobilium appellatione veniunt. 61. 408.
Mulier ignobilis nubens Viro nobili, efficitur nobilis. 63. 408.
Tamen mulier nobilis nubens ignobili, amittit nobilitatem. 65. 408.
Matrimonia inter nobiles, & ignobiles, ſolent infelices exitus parere. 66. 408.

Apud Romanos prohibitum erat Patriciis, cum Plebeis Matrimonium contrahere. 67. 408.
Nobilitatis expreſſio, quando ſit uti narrativa, & ad pompam, non eſt neceſſe, ut verificetur. 114. 411.
Nobilitas quando dicatur adduci in cauſam finalem Diſpenſationis. 118. 411.
Nobilitas non eſt de natura, ſed in dubio eſt probanda. 110. 412.
Quando in Literis fuerit dictum ſimpliciter eſſe nobiles, ſufficit verificare nobilitatem Patris. 121. 412.
Et quòd Oratores nobiliter vivunt. 123. 412.
Si verò fuerit dictum, eſſe de nobili genere procreatos, tunc debet probari nobilitas Patris, & Matris. 124. 412.
Quando diſpenſatio fundatur ſuper hujuſmodi cauſa nobilitatis, diſtingui debet, an nobilitas ſit ex genere, ſeu ex honoribus, vel privilegio. 115. 412.
Nobilitas non dicitur ſufficienter probata ex eo, quòd quis deferat eadem Arma, & ſit de Domo. 127. 412.
Nobiles in tres gradus dividuntur, alij ſunt nobiles genere, alij honoribus & virtute, alij ex privilegio. 129. 412.
Nobiles genere, qui dicantur. 130. 412.
Qui ex honoribus, & virtute. 131. 412.
Qui ex privilegio. 132. 413.
Teſtes ad probandam nobilitatem, quid deponere debeant. 136. 413.
Nobilitas probatur ex publica voce, & fama, & ex communi exiſtimatione. 137. 413.
Si probari debeat, Oratorem eſſe de nobili genere procreatum, quid debeat probari. 138. 413.
Nobilitas probata dicitur ex eo, quòd Oratores deferant ſuper eorum inſignia Galeam opertam. 139. 413.
Ad probandam nobilitatem, valde conferunt Hiſtoriæ, & Cronichæ. 140. 413.
Nobilitatem probare ex latere tantùm Patris an ſufficiat, quoad cauſam Diſpenſationis. 141. 413.
Quòd quis ſit ex Perſonis principalibus, quomodo probetur. 545. 413.

NOMEN.

Error nominis non vitiat gratiam, quando conſtat de Perſona, cui conceſſa eſt. 54. 44. & abſit fraus. 107. 106.
Nec pariter Pronominis error vitiat, quando certè conſtat de perſona Oratorum. 55. 44.
Limita, ſi petatur Diſpenſatio in forma *Pauperum*, quia tunc error in Nomine, & Pronomine deberet corrigi, antequam Delegatus exequatur diſpenſationem, & de ratione. 56. 44. & 107. 106.
Correctio erroris Nominis in Romana Curia quomodo fiat. 57. 45.
Si neſciant Pronomina Diſpenſandorum, quam cautelam ſervent practici Curiales. 58. 45.
Error in expreſſione loci, an, & quando vitiet Diſpenſationem. & quid ſervandum. 60. 45.
Nomina Oratorum non exprimuntur in Prætorio S. Pœnitentiariæ, ſed ſufficit, ut dicatur *ex parte latoris præſentium*. 104. 49.
Mutatio Nominis Pontificis, unde originem habuit. 45. 101.
Nomen Pontificis apponitur in omnibus Literis Diſpenſationum Matrimonialium. 46. 102.
Nomen Pontificis, eſt de eſſentia Datæ. 590. 145.

NOTARIUS.

Notarius, vel Judex ſi ſcirent Oratores ſuper Impedimentis occultis fuiſſe diſpenſatos, poſſunt eos admonere, ut illa taceant in proceſſu, ne publicentur. 174. 110.
Notariia an poſſint committi à Delegato ſimpliees informationes, & quibus. 259. 124.
Notarii præſentia, & Teſtium non requiritur in Diſpenſationibus, quæ fiunt ab Epiſcopo, pro Foro conſcientiæ, in caſibus permiſſis. 189. 134.

NOTHUS.

Nothi Filii, qui dicantur. 552. 141.

NOTITIA.

Notitia, vide SCIENTIA.

NOTORIUM.

Notorium non eget probatione. 248. 117.

NULLITAS.

Si Diſpenſatio prima ſit nulla, non eſt opus in ſecunda de priori mentionem facere. 116. 57.
Nullitas Diſpenſationis, eſt pœna. 184. 64.
Nullitatis pœna ipſo Jure non intelligitur, niſi in caſibus à Jure expreſſis. 286. 64.
Quia ſi Legislator voluiſſet eam incurri ipſo Jure, expreſſiſſet. 288. 65.
Acta poſt datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem facta, ſunt nulla, & irrita, nec per ſubſequentem præſentationem convalidantur. 7. 99.
Licèt nullus defectum Juriſdictionis opponat. 8. 99.
Ad hoc, ut Papa validet, requiritur, ut ſciat nullitatem; aliàs non cenſetur ſanare. 166. 109.
Nec cenſetur ſanare defectus, quos ignorat. 168. 110.
Si Matrimonium ſit nullum ob Impedimentum alteri tantùm Conjugi notum, an, & quando alter debeat de eo certiorari, ut ſuper d. nullitate poſſit diſpenſari. 397. & ſeqq. 129.
Nullitas an debeat alteri Conjugi ignoranti manifeſtari, quando ſcandala timentur. 400. 129. & 181. 203.
Contrahentes Matrimonium cum ignorantia Impedimenti, licèt non ſubiiciantur pœnis Clementinæ *Eos &c.* tamen ſubjacent pœnis intrinſecis, nempè nullitatia Matrimonii. 605. 146.
Nullitas matrimonii contracti narrata Pontifici pro Diſpenſatione, verificari debet. 198. 178.
Conjux non cenſetur approbare nullitatem Matrimonii, niſi illam ſciat. 31. 315.

NUNCIUS.

Nuncii Hiſpaniæ ſolent habere facultatem à Pontifice diſpenſandi in Impedimento publicæ Honeſtatis ex ſolis Sponſalibus orto, & Prolem legitimandi. 172. 232.
Nuncii prædicti habent facultatem diſpenſandi in gradibus ultra tertium. 173. 233.
Cum Indis verò diſpenſant in omnibus gradibus Jure Divino non prohibitis. 174. 233.
Aliquando etiam diſpenſant in Impedimentis dirimentibus poſt matrimonium contractum, ſi occulta ſint. 175. 233.
Nuncii S. Sedis Apoſtolicæ poſſunt aſſiſtere celebrationi Matrimonij in eorum Provinciis, & alium Sacerdotem ad id deputare. 75. & ſeq. 374.

NUPTIÆ.

Nuptiæ ſecundæ dicuntur, quæ poſt primas celebrantur, quamvis quis pluries ſoluto matrimonio, tertias, & ulteriores celebraverit. 17. 286.

O

OBLIGATIO.

Non eſt præſumendum, quòd Superior velit Subditū à legis obligatione eximere, niſi quando tuta conſcientia, & abſq; peccato poſſit. 61. 28.
Ante notitiam Diſpenſationis, lex ſaltem in conſcientia, obligat. 62. 28.

OBREPTIO.

Obreptio, & ſubreptio, inter ſe differunt. 1. 39.
Obreptio quid ſit. 3. 39.
Obreptio ob quarum qualitatum taciturnitatem inducatur. 10. & ſeqq. 40.
Si petatur Diſpenſatio ſuper duplici Impedimento, & pro altero vera, pro altero falſa cauſa exprimatur, ſi hoc fiat abſq; dolo, Gratia vitiabitur pro parte, in qua veritas non fuit expreſſa; ſed ſi doloſè, & culpa petentis obreptio ſequatur, Gratia in totum vitiatur. 35. & 36. 42
Obreptio commiſſa per Solicitatores, vel alios Curiæ Romanæ Officiales, non vitiat Gratiam, quando eſt dividua, niſi pro parte, pro qua facta fuit obreptio. 42. 43.
Solicitatores committentes Obreptionem, quibus pœnis ſubjiciantur. 44. 43.

OCCISIO. OCCISOR.

Si quis occidiſſet Uxorem, non tamen animo ducendi Cõcubinam, & de hoc crimine inquiſitus fuiſſet judicialiter, ſed defectu probationum abſolutus, vel mitiùs punitus, ſi poſtea velit ducere Concubinam, quomodo ſe gerere debeat, ne delictum detegat. 108. 49.
Occidens Patrem Spiritualem punitur ac ſi Patrem naturalem occidiſſet. 75. 256.
Licèt Vir occidat Uxorem alio animo, quàm ducendi Adulteram, tamen contra eum ſtat præſumptio in contrarium. 22. 338.
Occidere veneno, plus eſt, quàm gladio necare. 69. 342.

OFFICIALIS.

Officiales appellantur Vicarij, maximè in locis ultramontanis. 78. 83.
Officiales, & Miniſtri S. Pœnitentiariæ, quæ requiſita habere debeant. 18. 187.
Qui ſint, & quomodo appellentur Officiales Subditi majori Pœnitentiario. 11. 187.

OFFICIUM.

Officium Divinum ut non recitet, cenſetur diſpenſatus Subdiaconus, qui fuit diſpenſatus, ut poſſit Uxorem ducere. 87. 17.
Officium Judicis nobile circa publicam Reipublicæ utilitatem verſatur. 220. 171.

OMISSIO.

Non expreſſum à lege pro omiſſo habetur. 203. 65.
Non expreſſum à lege cenſetur omiſſum ex mente Omittentis. 204. 65.
In odioſis omiſſum habetur pro omiſſo. 203. 65.
Quæ ſunt ſpeciali nota digna, ſi non ſunt expreſſa, cenſentur omiſſa. 320. 68.

OPINIO.

In Opinionum conflictu ſemper ea præferenda eſt, quæ favet Pietati, Religioni, & Animæ, ut evitetur peccatum. 110. 19. & 310. 67.
Et in materia legitimitatis Prolis ea eſt ſequenda, quæ legitimitati favet. 264. 175.
Opinio ſingularis Doctoris pro legitimitate, prævalet communi contrariæ. 265. 175.
Opinio mitior, æquior, & benignior ſemper eſt amplectenda. 311. 67.
Opinio quid ſit. 25. 451.
Opinio poteſt eſſe ſpeculativè, & practicè. 30. 451.
Opinio practicè, quando dicatur, & quando ſpeculativè. 32. & 35. 451.
Maximè ſi libertati faveat, & matrimonio. 312. 67.
Poteſt quis ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. 314. 67. 183. 111.

ORATOR.

Oratores gravati à Delegato debent recurrere ad Delegātem. 324. 123.
Oratores ſi deliquerint ſub ſpe veniæ, & faciliorem Diſpenſationem reddendi, Papa mandat duplicari pœnitentias, & mulctas, & apponit clauſulam, quod *Oratorum alter alteri ſuperviveus, perpetuò abſque ſpe Conjugij remaneat*. 24. 156.
Quid. ſi ambo eum d. ſpe deliquerint. 25. 156.
Quid, ſi Diſpenſatus cum d. clauſula, poſt ſolutum matrimonium velit novum inire. 27. 156.

ORDINARIUS.

Diſpenſationum Commiſſiones, ſi extra Curiam fiunt, Ordinarijs demandantur. 1. 77.
Nomine Ordinarij venit non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis. 2. 77.
Vicarius Capituli, Sede Epiſcopali vacante, eſt verè Ordinarius. 17. 78.
Si Ordinarius, cui Literæ fuerunt directæ, recuſet eas exequi, vel juretur ſuſpectus, quid agendum. 52. 81.
Si Oratores velint commiſſionem dirigi Ordinario Oratorum, debent exprimere in Supplicatione, & quando concedatur. 154. 109.
Ordinarius ad quid teneatur, ſi ei denuncietur Impedimentum, ſuper quo ſcit, Conjuges ſecretò fuiſſe diſpenſatos. 177. 110.
Ordinarius diſpenſare non poteſt, niſi probatis precibus, & cauſa cognita. 225. 114.
Ordinarius non poteſt ſe intromittere in cognitione Diſpenſationis factæ à Delegato, niſi ſubreptio eſſet evidens, & quando dicatur evidens. 495. 137.
Ordinarius Delegatus, cum ſit Judex in Foro externo, ſemel capto Judicio, variare non poteſt. 121. 218.
Ordinarius poteſt extra ſuam Diœceſim ſuper Denunciationibus diſpenſare. 61. 373. 139. 378.
Ordinarius abſq; juſta cauſa diſpenſans ſuper omiſſione Denunciationum, peccat mortaliter. 132. 378.
Ordinarius non tenetur hujuſmodi juſtas cauſas judicialiter cognoſcere, & quomodo poſsit ſe informare. 135. & ſeqq. 378.
Ordinarius diſpenſans in Denunciationibus, ſufficit, ut in decreto Diſpenſationis aſſerat, quòd ex juſtis cauſis animum ſuum moventibus, & coram eo verificatis, diſpenſat. 139. 378.
Ordinarius tenetur diſpenſare ſuper omiſſione Denunciationum, ſi concurrat juſta cauſa, & quando. 141. & ſeq. 378.
Ordinarius, qui ſolus ſcit Impedimentum dirimens occultum, quod probari non poſsit, poterit aſſiſtere matrimonio, vel alium deputare ad aſſiſtendum, quia cum ſit Judex, non poteſt eſſe Teſtis. 226. 385.

ORDO.

Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcunq; Ordines, etiam Sacros, non tamen ad Epiſcopatum. 6. 11.

Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non intelligitur de majoribus, niſi Papa ſciret, d. Clericum jam fuiſſe ad minores promotum, vel diceretur, *Ad omnes*. 45. 14.

Illegitimus diſpenſatus ad Ordines non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 46. 14.

Diſpenſatus ad Sacerdotium, intelligitur diſpenſatus ad Ordines quoque inferiores ſuſcipiendos. 93. 17. & 115. 19.

Epiſcopus, reſpectu Ordinis, eſt major Cardinali. 60. 102. & 91. 105.

Ordinis Epiſcopalis dignitas tanta eſt, ut hoc nomen Epiſcopi ipſi Chriſto conveniat. 62. 102.

Ordo Epiſcopalis non differt ab Ordine Summi Pontificis. 63. 102.

Ordinis Epiſcopalis cauſa efficiens fuit Chriſtus Dominus. 66. 103.

Ordinis Epiſcopalis poteſtas fuit poſita in Petro, tanquã in Capite; in cæteris verò Apoſtolis, tanquam in membris. 67. 103.

Ordinatio ſola Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporum, quatenus fuit univerſalis, temporaria remanſit. 68. 103.

Si Papa ipſe contulerat alicui minores, non poterit ſic Ordinatus, ab alio ad majores promoveri. 225. 172.

Conſtitutus in Sacris, ſi diſpenſetur, ut poſſit ducere Uxorem, & deinde vellet ducere Conſanguineam, an ſit facienda mentio primæ diſpenſationis. 204. 56.

Ordinis Sacri ſuſceptione non dirimitur matrimonium ratum, licèt non conſummatum. 42. 294.

Clericus metu ordinatus, non illum purgat, nec validat Ordinem, quamvis per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuerit, & proinde poterit ducere Uxorem. 64. 309.

Ordines minores, nec impediunt, nec dirimunt matrimonium. 1. 320.

Clericus ſolos Ordines minores habens, non peccat contrahendo matrimonium. 2. 320.

Ordo Sacer impedit, & dirimit matrimonium poſtea contractum. 4. 320.

Unde tam Latini, quàm Græci, aliquo dictorum Ordinum inſigniti, ſi contrahant matrimonium abſque diſpenſatione, nulliter contrahent. 5. 320.

Et Apoſtatæ, Irregulares, & Sacrilegi eſſent, & Excommunicationem latæ ſententiæ incurrerent. 6. 320.

Et tanquam de Hæreſi vehementer ſuſpecti cenſerentur; ideoque hujuſmodi caſus cognitio ad S. Officium pertineret. 7. & 8. 320.

Fœmina contrahens ſcienter cum Sacris initiato, poſſet à Principe in ſervitutem poni. 9. 320.

Filij ex hujuſmodi matrimonio concepti, ultra alia præjudicia, efficiuntur ſervi Eccleſiæ, cui Pater adſcriptus erat, intellige tamen poſt ſententiam. 10. & 11. 321.

Diaconibus Græcis an olim licuiſſet matrimonium inire, & quando. 13. 321.

Ordo Sacer quo jure dirimat matrimonium, & an ſuper hujuſmodi Impedimento poſſit diſpenſari. 14. & ſeqq. 321.

Ordini Sacro eſt adnexum Votum ſolemne Caſtitatis ex ſolo Jure Eccleſiaſtico. 15. 321.

Conſtitutus in Sacris, vel in Religione profeſſus, validè matrimonium contrahet, ſi ad hoc fuerit diſpenſatus, & aliud non obſtet Impedimentum. 20. 321.

Ordo Sacer differt à Profeſſione, quia ex matrimonio rato poteſt quis ad Religionem tranſire, non verò ad Ordinem Sacrum. 24. 321.

Et ratio differentiæ eſt, quia per Profeſſionem matrimonium ratum dirimitur, & Conjux, qui in ſæculo remanet, poteſt cum alio inire; at per Ordinem Sacrum cum non dirimatur, poterit alter Conjux poſtulare alterum, qui abſque ejus conſenſu Ordines ſuſcepit. 25. & 26. 321.

Papa poteſt, abſolutè loquendo, relaxare obligationem Continentæ Ordini adnexam, & ſic Virum conjugatũ, abſq; injuria Matrimonii, promovere. 27. 322.

Ordines Sacros ſuſcipiens, intentionem ſe non obligandi, nec Votum Caſtitatis emittendi, an teneatur hujuſmodi Voto. 28. & ſeqq. 322. *& in Annotat. nu.* 17.

Et peccat ſuſcipiendo Ordines abſque d. intentione. 30. 322.

Ordines ſuſcipiens ob metum, non recipit caracterem, nec ad Voti obſervantiam tenetur. 31. 322.

Ordines Sacros ſuſcipiens ante pubertatem, non tenetur Voto, quia non adfuit uſus rationis. 32. 322.

Et facta nullitatis declaratione ab Eccleſia, poterit abſq; diſpenſatione Matrimonium contrahere. 34. 322.

Vir Conjugatus, de Uxoris licentia, niſi aliud obſtet impedimentum, poteſt ad Sacros Ordines promoveri. 35. 322.

De Jure Divino ſtatus conjugalis non repugnat cum Ordine Sacro; imo Jure Eccleſiaſtico permittitur, ut ſimul conjungi poſſint ſervando Caſtitatem. 36. 322.

Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Conjuges carnaliter commiſcerentur, committerent grave Sacrilegij peccatum, non tamen Fornicationis. 37. 322.

Proles tamen, quæ ex tali congreſſu perciperetur, eſſet legitima, ex probabiliori opinione. 38. 322.

Quamvis eſſet Irregularis, itaut non poſſet ad Ordines promoveri abſq; Diſpenſatione. 39. 322.

Filius natus ante quam inter Parentes Matrimonium contraheretur, ſi ad aliquem Ordinem promoveretur, & deinde Parentes contraherent, licèt tunc legitimus fieret, non tamen Ordinis ſuſceptio convalidaretur; & ſi ad ulteriores vellet promoveri, opus eſſet diſpenſatione. 41. 322.

Vir non poteſt abſque licentia Uxoris, nedum ad Sacros Ordines promoveri, verùm nec ad Minores, nec Clericali prima Tonſura inſigniri. 46. 323.

Vir poſt Matrimonium ratum, vel conſummatum, ſuſcipiens Ordines abſq; Uxoris licentia, poterit ab ea poſtulari, & ſi cum dolo fecerit, Irregularitatem incurrit. 47. 323.

Qui Ordines ſuſcipit, quamvis prima Tonſura initietur, tenetur emittere Votum Caſtitatis; & niſi habuerit animum ad Sacros Ordines aſcendendi, non poterit promoveri. 51. 323.

Vir Latinæ Eccleſiæ ſine licentia Uxoris in ſeculo degentis, ſi ad Sacros Ordines promoveatur, mulctandus erit tanquam Bigamus; & quia eſſet ſuſpectus de Fide, exquirenda erit intentio, qua fecit ſe promoveri. 52. 323.

Vir putans Uxorem mortuam, ſi ad Ordines promoveatur, etiamſi ſub dicta bona fide electus fuiſſet ad Pontificatum, poterit Uxor, ſi vivat, quæ d. promotionem ignoravit, vel ſciens contradixit, revocare, & poſtulatus tenebitur reddere. 53. 323.

Et idem procedit, ſi Uxor gravi metu licentiam dediſſet. 54. 323.

Ut Vir poſſit ordinari, non ſufficit, ut Conjux dans licentiam emittat Votum Caſtitatis ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55. 323.

Facto divurtio inter Conjuges, Vir, etiam abſq; Uxoris licentia poteſt ſuſcipere Sacros Ordines, & de ratione. 58. 323.

Ut Vir poſſit Ordines ſuſcipere, quæ requirantur. 62. & ſeqq. 324. & 100. 326.

Si Mulier ob metum gravem, vel dolo ſeducta, dictam licentiam conceſſerit, poterit reclamare, & Virum revocare, & Vir ſubjicietur eiſdem pœnis, ac ſi abſque Licentia Ordines ſuſcepiſſet. 64. 324.

Si verò Uxor Virum non revocaverit, non poterit ex ſe redire. 65. 324.

Digitized by Google

Secus, ſi profeſſus fuiſſet, quia eſſet nulla dicta Profeſſio. 66. 324.
Ordinatus de licentia Uxoris ſi ad Epiſcopatum promoveretur, tunc Uxor deberet omnino Religionem ingredi. 67. 324.
Quod idem faciendum, ſi Vir fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. 68. 324.
Ut Vir poſſit de licentia Uxoris Ordines ſuſcipere, requiritur Epiſcopi licentia, non eſſentialiter, ſed de honeſtate. 69. 324.
At veriùs eſt, requiri de neceſsitate; & de ratione. 70. 324.
Sacra Pœnitentiaria diſpenſare ſolet cum Clerico in Sacris conſtituto ut matrimonium contrahat, ſi receptio Ordinum ſit occulta, & quæ clauſula apponatur in d. diſpenſatione. 133. 329.
Ordo Sacer an habeat eſſentialiter annexum Votum continentiæ. 6. 442.
Clericus in Sacris conſtitutus poteſt diſpenſari à Pontifice ad matrimonium contrahendum. 9. 443.
Ordo Subdiaconatus in primitiva Eccleſia annexam non habebat Continentiam. 10. 443.
A' quo tempore Subdiaconi obligari cœperunt ad ſervandum continentiam. 11. 443.
In Ordine Subdiaconatus faciliùs, quàm in aliis diſpenſatur. 12. 444.
Quæ cauſæ requirantur ad obtinendum Diſpenſationem ſuper Ordine. 14. & ſeqq. 444.

ORIGO. ORIUNDUS. ORTUS.

Ille propriè dicitur eſſe de loco, qui ratione originis eſt de illo. 129. 108.
Ortus intelligitur, qui eſt natus in loco. 130. 108.
Oriundus dicitur, qui originem ab illo loco ducit, unde Majores ejus fuerunt. 131. 108.
Tamen ortus, & oriundus confunduntur. 132. 108.
Habitatio ſolum facit Incolam, ſeu Domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum. 138. 108.
Verbum Ortus, ut verificetur, requirit de neceſsitate, quòd in illo loco, vel Oratores, vel eorum Patres nati ſint; nec ſufficit, quòd in illo habitaverint. 141. 108.
Cives facti ex privilegio, non poſſunt dici Orti in loco. 142. 108.
Originarius civis unius loci, non poteſt eſſe alterius loci. 144. 108.
Origo, tanquam quid naturale, mutari non poteſt. 145. 108.
Origo quoad Diſpenſationem matrimonialem, intelligitur de paterna, non materna. 150. 109.
Filius ſequitur originem Patris, & non Matris. 151. 109.

OSCULUM.

Simplex Oſculum ab Oratore illatum Oratrici, an ſit ſufficiens cauſa diffamationis. 60. 160.
Oſcula, & munuſcula, ſunt quædam præcedentia ad Venerem. 61. 160.

P

PAPA.

Papa tolerare poteſt ea, quæ ſunt de jure poſitivo prohibita, non tamen ea, quæ de Jure Divino. 57. 6.
Papam voluiſſe ſanare defectus quos ignorat, nunquam cenſetur. 81. 47.
Papa ſi abſque cauſa diſpenſaret contra Concilium, mortaliter peccaret. 230. 58.
Papa, & Sedes Apoſtolica, idem ſunt. 51. 102.
Appellans ad Papam cenſetur appellare ad Sedem Apoſtolicam. 52. 102.
Licèt Papa moriatur, non tamen Eccleſia dicitur remanere ſine capite, quia ejus caput eſt Chriſtus Dominus, & remanet vivum, nempè, quoad radicem in Sacro Collegio Cardinalium, & quoad Juriſdictionem in ipſo Chriſto. 54. 102.
Papa vocat ſe Epiſcopum, cum ſit univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus. 56. 103.
Papa propter ejus humilitatem appellat ſe Servum Servorum Dei. 72. 103.
Gregorius Primus ita ſe inſcripſit, & quare. 73. 104.
Papa omnes Chriſtifideles appellat Filios, præter Epiſcopos, quos Fratres appellat. 75. 104. & 83. 104.
Quando verò vocat Mulieres, addit, *Dilectæ nobis in Chriſto Filiæ*. 76. 104.
Papa omnes Reges, & Cardinales, vocat Filios, Epiſcopos verò Fratres. 83. 104.
Cletus Papa fuit primus, qui uſus fuerit ſalutare modo ſolito, *Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem*. 101. 106.
Dum ſalutat Hæreticos, Apoſtatas, vel Excommunicatos, illos non ſalutat, nec vocat dilectos Filios. 102. 106.
Si Papa ſalutaret excommunicatum, præſumeretur per d. ſalutationem illum abſolvere. 103. 106.
Papa Dei Vicarius, & univerſalis Paſtor, debet opportunè providere, ubi caſus, rei qualitas, & Perſonarum indigentia poſtulant. 102. 112.
Papa cum ſit omnibus ſuperior, poteſt cogere quamlibet Perſonam ad acceptandam ſuam Delegationē. 230. 115.
Papa raro diſpenſat, ſed ut plurimum committit Delegato, ut, ſi preces ſint veræ, diſpenſet. 227. 115.
Papa dum concedit Auctoritate Apoſtolica, nomine Dignitatis, & non Perſonæ, concedere dicitur. 478. 136.
Papa de Jure ex ſola electione legitimè facta, abſque alia confirmatione, plenam adminiſtrationem conſequitur. 592. 145.
Papa eſt Dei Vicarius. 6. 221.
Papa dicitur Petri ſucceſſor. 7. ibidem.
Epiſcopus totius Orbis. 8. ibidem.
Pater univerſalis, & Summus Sacerdos. 9. ibidem.
Pater pauperum. 10. ibidem.
Patriarcha Patriarcharum. 11. 221.
Ordinarius Ordinariorum. 12. ibidem.
Papa habet poteſtatem à Deo, & nullus eſt ei ſuperior niſi Deus. 13. 221.
Papa eſt Imperator Militiæ Chriſtianæ. 14. 221.
Sedet in Sede, quam Chriſtus ſibi, in Perſonam D. Petri, ſpecialiter elegit. 15. 221.
Eſt vice Deus 16. ibidem.
Non gerit vices puri hominis, ſed Dei verè in terris. 17. ibidem.
Papa poteſtatem habet, non à Concilio, ſed à Deo. 18. 221.
Poteſtati Papæ omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt, & ipſe non judicatur, niſi à Deo. 19. 221.
Papa ſolus poteſt cognoſcere de validitate ſuæ gratiæ. 20. ibidem.
Poteſtatis Papæ comparatio. 21. 221.
Habet totum Orbem pro Diœceſi. 22. ibidem.
Electio Papæ non procedit à Cardinalibus, ſed ab ipſo Deo. 23. 221.
Et ea, quæ fit à Cardinalibus, eſt ſimplex indicium, & ſignum Perſonæ, quam Deus vult Eccleſiæ præeſſe. 24. ibidem.
Papa facit idem Tribunal cum ipſo Chriſto. 25. 221.
Princeps ſæculi, & propriè Monarcha, ſolus Papa dicitur. 26. 221.
Papa non ligatur Conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorū. 27. ibidem.
Quicquid Papa ſtatuit, ſtatuere præſumitur pro bono univerſali, Spiritu Sancto dictante. 28. ibidem.
Cauſa juſta in eo ſemper præſumitur. 29. ibidem.
Papa à nemine judicari poteſt. 30. 221.
Eſt exemptus ab omni humana poteſtate. 31. 221.

A' ju-

A judicio Papæ appellari non poteſt. 32. 221.
Si appellaretur à ſententia Papæ ad Chriſtum, hæreſim ſentire videretur 33. 221.
Plenitudo poteſtatis in ſolo Papa manet, & alii Epiſcopi dicuntur vocari in partem ſolicitudinis. 34. 221.
Poteſtas Papæ tanta, ut ſi totus mundus declararet nullam ſententiam ejus, nihilominus Papæ judicio ſtandum eſt. 36. 221.
Papa eſt par in Ordine aliis Epiſcopis, tamen in adminiſtratione, & juriſdictione, eſt ſuperior. 35. 221.
Sententia Papæ à nemine in terris retractari poteſt. 37. 222.
Papa deponit Reges, & Imperatores, eiſque Coadjutores conſtituit. 39. 222.
Plura de auctoritate Papæ, & ejus præeminentia referuntur. 40. 222.
Epiſcopi, & alii Inferiores, ordinaria auctoritate nihil poſſunt in iis, quæ Papa ſibi reſervavit, & tantùm poterunt quatenus per Papam, vel Sacros Canones, eis concedatur. 41. 222.
Papa habet plenum Jus diſpenſandi in toto Jure Canonico. 46. 222.
Concilii Decreta ſunt ſuppoſita confirmationi Papæ. 47. 222.
Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includatur, & ſi non includatur eſt ſupra Concilium. 72. 243.
Papa in Jure Divino naturali diſpenſare non poteſt. 8. 245.
In Jure verò poſitivo ex cauſa diſpenſare poteſt ab obſervantia, non tamen illud in totum tollere. 20. & ſeqq. 246.
Poteſt illud interpretari, limitare, & declarare. ibidem.
Et in eo diſpenſando, facit non auctoritate humana, ſed poteſtate ſibi à Deo tradita. 26. 246.
At ſi diſpenſet abſque juſta cauſa, Diſpenſatio eſt illicita, nec valet. 27. 246.
Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus Legibus, quas condiderunt Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, non ab illis Canonibus, quos à Chriſto acceptos, veluti Miniſtri promulgaverunt. 28. & ſeqq. 246.
Papa non diſpenſat, ubi ex diſpenſatione induceretur peccatum. 30. 247.
Papa directè diſpenſare non poteſt in Jure Gentium, & Civili, niſi ad bonum commune. 31. & 34. 247.
Papa ex cauſa neceſſitatis, & ad bonum ſpirituale diſpenſat ab omni Lege ſæcularium. 35. 247.
Papa quando agitur de materia peccati, & Animæ ſalute, habet poteſtatem abſolutè in omnes Laicos. 36. 247.
Poteſt legitimare prolem ortam ex matrimonio clandeſtino, etiam in præjudicium ſuccedere debentis, ſi non eſſet legitimata, quando diſpenſat ab Impedimento matrimonii. 38. 247.
Non poteſt diſpenſare in Impedimentis Jure Divino naturali prohibitis ex ſola ratione, & non ex voluntate humana. 39. 247.
Diſpenſare non poteſt, ut matrimonium contractum diſſolvatur. 41. 248.
Quod intelligendum ſaltem de matrimonio conſummato. 42. 248.
Non poteſt diſpenſare ſuper Impedimento perpetuæ impotentiæ ad coeundum. 43. 248.
Nec in Impedimento erroris perſonæ, ut invitus quis cogatur cum ea, cum qua non intendit, inire. 44. 248.
Pluralitatem Conjugum diſpenſare nequit. 45. 248.
Papa diſpenſare poteſt ſuper Honeſtatis Impedimento, orto ex matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſecuta inter contrahere volentes, & exempla afferuntur. 65. & ſeqq. 283.
Papa eſt ſupra Concilium. 4. 300.
Poteſt diſpenſare etiam abſque cauſa in iis, quæ Jure Eccleſiaſtico ſunt. 5. 300.
Tamen, ut licitè, & abſque peccato diſpenſet, requiritur juſta cauſa. 7. 300.
Sola voluntas Pontificis habet vim legis. 6. 390.
Papa non debet ad libitum ſua auctoritate uti, ſed cum cauſa, & ad bonum commune. 17. 391.

PAROCHUS.

Parochus ad quid teneatur ſi ei denuncietur aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit, Conjuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 176. 110. & 159. 102.
Matrimonium ſi celebretur coram Parocho, & Teſtibus, dicitur publicè contractum, quamvis fiat in privatis domibus. 375. 127.
Parochus, vel Ordinarius, ſi ſcirent Impedimentum ſecretum, & Sponſos fuiſſe ſuper eo diſpenſatos, poſſunt diſſimulare. 407. 130.
Secus, ſi ab alio fuerit denunciatum. 408. 130.
Cognitio ſuper Impedimentis ad Parochū ſpectat. 409. 130.
Parochus ſciens Impedimentum ex ſola Confeſſione, non poteſt ea uti, ſed tenetur Contrahentes, ſi inſiſtent, conjungere. 438. 132.
Nec poteſt Parochus ea ſcientia uti, quamvis noverit Impedimentum eſſe primi gradus. 439. 139.
Parochus, ſciens Impedimentum ex ſola Confeſſione, quādo teneatur Pœnitentem admonere. 440. 132.
Parochus tenetur denunciare ad Ordinarium Impedimenta exiſtentia inter Conjuges, licèt ſciret ſuper eis ab Epiſcopo fuiſſe diſpēſatos in Foro conſcientiæ. 151. 231.
Parochus tenetur fidem mortis alterius Conjugis remittere Ordinario cognoſcendum, an ſit legalis, & fide digna, ad hoc, ut ſuperſtes poſſit iterum contrahere. 35. 302.
Parocho eſt credendum in iis, quæ ad ejus officium pertinent. 40. 302.
Parochus eſt Judex Animarum ei commiſſarum, & de ipſo Jus Canonicum plurimùm confidit. 41. 302.
Parochus tantam in ſua Eccleſia habet poteſtatem, quantam habet Prælatus cum Capitulo in Collegiata. 42. 302.
Et in ea, non ſolùm dicitur *Prælatus*, ſed tanquam in propria domo, dicitur Imperator, & Rex. 43. & 44. 302.
Parochus in ſua Eccleſia in Miſſis ſolemnibus præcedit omnes. 45. 302.
Et gerit vices Apoſtolorum. 46. 302.
Parochus aſſiſtens matrimonio celebrato à conſtituto in Sacris Ordinibus, eſt ipſo jure excommunicatus. 12. 321.
Matrimonium celebratum Venetiis inter Catholicum, & Græcam Schiſmaticam, aſſiſtente Sacerdote Græco pariter Schiſmatico, eſt nullum. 22. 331.
Valet tamen, ſi celebretur inter Græcum, & Latinam, coram Sacerdote Græco, Eccleſiæ Romanæ obediente. 23. 331.
Parochus non poteſt aſſiſtere matrimonio Hermaphroditi, qui æqualiter in utroque ſexu prævalet, niſi priùs corā Judice Eccleſiaſtico cum juramento electionem fecerit de ſexu, in quo vult contrahere. 81. 351.
Parochus aſſiſtens matrimonio clandeſtino, incurrit pœnam Suſpenſionis triennalis. 34. 371.
Sed, ut eam incurrat, requiritur ſententia Judicis. 35. 471.
Et ad quem ſpectet Abſolutio. 36. & 41. 371.
Quid ſi aſſiſtat matrimonio clandeſtino cum Teſte ſingulari. 40. 371.
Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quamvis in privatis domibus fiat, dummodo *Parochus*, & Teſtes interveniant. 41. 371.
Parochus tenetur aſſiſtere matrimonio eorum, qui in ejus Parochia domicilium habent. 44. 371.
Parochus proprius quis ſit. *in annot. num.* 28.
Matrimonium nulliter contractum, ſi poſtea domicilium transferatur, ratificari debet corā *Parocho* moderni domicilii. *ibid.*
Parochus Carcerati proprius quis ſit. *in annot. numer.* 15.
Parochi nomine venit quilibet Sacerdos ab ipſomet Parocho, vel ab Ordinario, deputatus ad aſſiſtendum matrimonio, quamvis abſque ſcriptura, & oretenus fuerit deputatus. 46. 372.

Parochus tenetur deſcribere in Libro ad id deputato matrimonia ſuorum Parochianorum, aliàs peccat mortaliter. 47. & 49. 372.
Quia cum ad Parochum ſpectet fidem facere de matrimoniis, debent probari ex hujuſmodi Libris. 48. 372.
Per quan. habitationem efficiantur Parochiani, 55. 372.
Si fœmina coram Parocho matrimonium ex aliqua cauſa nulliter contraxiſſet, & deinde ad domum Concubinarii ſe transferat, animo cum eo ibi permanendi, non poſſet validè coram d. ſuo Parocho de novo contrahere, aut ratificare. 52. 372.
Habens domicilium in una Parochia, ſi in alia ſimulatè, & animo proprium Parochum fraudandi habitare cœperit, coram Parocho illius loci, ubi habitaverit, matrimonium celebrare debet. 53. 372.
Matrimonium celebratum coram Parocho Rurali, dum rus per paucos dies incolitur, eſt invalidum. 54. 372.
Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo quis moritur tanquam Prætor, Judex, Medicus &c. valet. 55. 372.
Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo per breve tempus quis habitavit, an ſit validum. *In append. caſ.* 10.
Ad validitatem matrimonii ſufficit præſentia Parochi Sponſæ, vel Sponſi; nec vitiabitur ſi Parochus Sponſi aſſiſtat in Parochia Sponſæ, vel è contra. 56. 372. *Et in annot. num.* 29.
Parochus aſſiſtens matrimonio extra fines ſuæ Parochiæ, non peccat, ceſſante ſcandalo, & accedente juſta cauſa. 57. 372.
Limita, ſi fieret invito, & contradicente Parocho Loci. 58. 373.
Quilibet alius Sacerdos deputatus ab ipſo Parocho poteſt aſſiſtere matrimonio. 59. 373.
Imo delegatio hujuſmodi Sacerdotis poteſt fieri à Parocho, ſeu Ordinario, extra fines ſuæ Parochiæ, vel Diœceſis. 69. 373.
Parochus poteſt ſuas Oves extra territorium abſolvere. 62. 373.
Habitans in confinio duarum Parochiarum, erit Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet. 64. 373.
Et ſi haberet duas portas, cenſetur Parochianus illius, in qua reſidet porta principalis. 65. 373.
Parochus, quamvis irregularis, & excommunicatus, poteſt validè matrimonio aſſiſtere, dummodo actualiter non ſit depoſitus. 66. 373.
Et poteſt alium Sacerdotem deputare. 67. 373.
Amplia, quamvis Beneficium amiſerit, quia poſſeſſione, & titulo non cenſetur adhuc ſpoliatus. 68. 373.
Parochus, quamvis adhuc Sacerdos non ſit, poteſt matrimonio aſſiſtere. 69. 373.
Matrimonium contractum coram alio Sacerdote, quã proprio Parocho cum ſola aſſertione licentiæ ab eo reportatæ, an ſit validum. *In append. caſ.* 8.
Sed non poteſt dare licentiam aſſiſtendi alteri non Sacerdoti. 70. 373.
Sacerdos deputatus à Parocho, licèt non eſſet ab Ordinario approbatus, vel eſſet excommunicatus, vel degradatus, non vitiabitur matrimonium, dummodo ſit Sacerdos. 71. 373.
Nec vitiabitur, quamvis Delegatus à Parocho verè eſſet Laicus, ſi communi exiſtimatione reputaretur Sacerdos. 72. 373.
Valet matrimonium celebratum coram Parocho, qui ſe verè Parochum putat, ratione vicinitatis, vel alia ſimili cauſa. 73. 373.
Aſſiſtere non poſſet Sacerdos, qui à Parocho excommunicato ſubſtitutus fuiſſet Vicecuratus, durãte Impedimento. 74. 374.
Matrimonio aſſiſtere poteſt non ſolum Parochus, ſed etiam Epiſcopus, Vicarius Generalis, Legatus, Nuncii, in eorum Provincia; Cardinales in Eccleſia eorum titulorum, Capitulum Sede Vacante, omnes Prælati Juriſdictionem Epiſcopalem habentes, & tandem S. Pontifex omnibus matrimoniis Chriſtianorum. 75. 374.
Et iſti omnes reſpectu eorum Subditorum poſſunt alium Sacerdotem ad aſſiſtendum deputare. 76. 374.
Matrimonium contractum coram Sacerdote per Vicarium Generalẽ deputato, poſtquam Epiſcopus inhibuerat Parocho, ne matrimonio aſsiſteret, an ſit validum. *in append. caſ.* 31.
Licentia de aſſiſtendo data alteri Sacerdoti debet præcedere matrimonii celebrationem, & non ſuffragatur ſi poſtea ſubſequatur, nec per ratihabitionem. 85. 374.
Quoad licentiam, vide in verbo LICENTIA.
An poſſit, & debeat impedire matrimonia tentando fugam, vel aures obturando. *in annot. num.* 31.
Quæ Parochi præſentia requiratur in matrimoniis. *in annotat. ibid. & in append. caſ.* 25. 28. 21. & 22.
Matrimonium celebratum abſque interventu Parochi, eſt adeo nullum, ut non poſsit ſuſtineri, quamvis coram mille Teſtibus contrahatur. 95. 375.
Parochi præſentia eſt de eſſentia matrimonii, nec poteſt per æquipollens ſuppleri. 96. 375.
Præſentia Parochi, & Teſtium, debet intervenire inſimul, dum actus producitur. 101. 375.
Parochus, quamvis contradiceret, & recuſaret aſſiſtere, nihilominus validè contrahitur. 102. 375.
Parochus per Interpretem aſſiſtere poteſt celebrationi matrimonii. 106. 376.
Parochi præſentia an requiratur, ſi contrahatur in locis, in quibus non viget Concilium, vide in verbo CONCILIUM.
Parochus poteſt, omiſſis Denunciationibus, aſſiſtere matrimonio, quando Ordinarius adiri nequit, aut ipſe injuſtè diſpenſare recuſet, & adſit juſta cauſa, & ſcandala timeantur. 144. 379.
Si tamen vellent Contrahentes omittere in ſpretum Eccleſiæ, non tenetur aſſiſtere, ſed potius mori. 293. 382.
Item poteſt aſſiſtere abſque eis, quando aliquis ex contrahere volentibus eſſet in mortis articulo, & periculum eſſet in mora, & ageretur de reparando honore mulieris, & prolem legitimando. 178. & ſeqq. 381.
Debet tamen Parochus, ſi infirmus reconvaleſcat, facere Denũciationes ante conſummationẽ matrimonii. 181. 385.
Parochus, qui dolo interfuit matrimonio clandeſtino, puniri poteſt pœna arbitraria, & etiam triennali Suſpenſione. 241. 386.
Et talis culpa, & dolus Parochi debet exprimi in Supplicatione Diſpenſationis. 240. 386.

PATER.

Pater non admittitur ad probandum Impedimentum matrimonii. 272. 119.
Occidens Patrem ſpiritualem punitur, ac ſi Patrem naturalem occidiſſet. 75. 256.
Pater Spiritualis nõ poteſt vocari in Jus ſine venia. 76. 256.
Pater Spiritualis tenetur alimentare filium ſpiritualem, & è contra. 77. 257.
An poſſit pro filio impubere ſponſalia contrahere. *in annot. num.* 7.

PATERNITAS.

Super Paternitate Papa diſpenſare non ſolet. 268. 53. & 48. 254.
Paternitas quando contrahatur, vide PATRINUS.
Super Cognatione ex Compaternitate orta Pontifex ex cauſa juſta, etiam levi diſpenſat. 72. 256. & 109. 398.
Ab Impedimento paternitatis, & maternitatis difficillimè diſpenſare ſolet. 73. & 74. 256.
Quæ ſerventur in Diſpenſatione ſuper hoc Impedimento. 78. & 80. 257.

PATRINUS.

Patrinorum numerus, eſt unius maris, & unius fœminæ, nec poteſt augeri. 10. 251.
Nec ſuper majori numero poteſt Epiſcopus diſpenſare, nec quòd ſint duo ejuſdem ſexus. 11. 251.
Patrini non ſunt de eſſentia Sacramenti. 12. 252.
Parochus ſi adhibeat Patrinos, ultra deſignatos ab iis, ad quos ſpectat puerum de fonte levare, an contrahant omnes Cognationem ſpiritualem. 13. & ſeqq. 251.
Et quid, ſi non admittat deſignatos à Parentibus, ſed alios eligat. 15. 251.
Parochus non poteſt repellere Patrinos deſignatos à Parentibus Baptizãdi, & alios eligere, niſi ex juſta cauſa. 17. 251.
Religioſi Clauſtrales non poſſunt eſſe Patrini, niſi fuerint ad Epiſcopatum promoti. 18. & 19. 252.
Patrini Cognationem Spiritualem non contrahunt. 20. 252.
Vir, & Uxor alienum Puerum levantes Cognationem nõ contrahunt, nec Filii Suſcipientis cum Baptizato. 21. 252.
Parentes adoptivi pueri baptizati non contrahunt Cognationem Spiritualem, ſed tantùm naturalem, licèt illegitimi. 23. 252.
Patrini non contrahunt dictam Cognationem, ſi puer domi validè baptizatus fuerit, licèt in Eccleſia ſuſcipiant, ut Cæremoniæ ſuppleantur. 24. 252.
Fidelis ſuſcipiens, ſeu baptizans filium Infidelium, cũ eis Cognationẽ ſpiritualẽ non contrahit. 30. 252. & 46. 254.
Quid, ſi poſtea baptizentur. ibidem. 30. 252.
Patrinus ſuſcipiens per Procuratorem, Cognationem an contrahat. 31. & ſeq. 252.
Quid ſi revocatus fuiſſet, nec illi innotuiſſet. 36. 253.
Procurator non contrahit d. Cognationem. 34. 253.
Patrini ad quid teneantur erga Baptizatum, vel Confirmatum ab ipſis ſuſceptos. 35. 253.
Univerſitas per Procuratorem ſuſcipiens puerum, Cognationem an contrahat, & quid ut ſinguli. 37. 253.
Patrini ſuſcipientes in privato Baptiſmo, quamvis habeant animum exercendi munus Patrini, non contrahunt Cognationem ſpiritualem. 42. & ſeqq. 253.
Cognatio ſpiritualis ex paternitate, quando augeatur. 43. 254.
Patrinus ad hoc, ut cognationem Spiritualem contrahat ex ſuſceptione Baptizati, vel Confirmati, debet eſſe baptizatus, vel confirmatus, reſpectivè. 44. 254.
Amplia, etiamſi Infidelis eſſet cathecumenus. 46. 254.
Puer quando poſſit eſſe patrinus. 45. 254.
Patrini debent ſuſcipere baptizatum de manu baptizantis, & non de manu alterius, aliàs non contrahunt Cognationem. 40. 254. & 168. 53.
Sufficit tamen, ut porrigant baptizanti, quamvis poſtea non ſuſciperent. 50. 254.
Patrinus debet tenere puerum, nec ſufficit, ut aſſiſtat, vel pro eo reſpondeat, aut pauliſper digito attingat, nec ſi puerum ante Baptiſmum ſuper Fonte teneat. 51. 254.
Sufficit tamen ut illum tangat, licèt veſtibus contectum. 52. & 255.
Nec requiritur quòd reſpondeat. 53. 254.
Intentio expreſſa, vel tacita præſtandi munus patrini, requiritur, aliàs cognatio non oritur. 54. 254.
Patrinus habens intentionem agendi id, quod Eccleſia facit, licèt non intenderet effici Compater, nihilominus Cognationem contrahit. 55. 254.
Suſcipiens filium Petri, putans eſſe filium Pauli, cum neutro Cognationem contrahit. 56. 254.

PAUPER. PAUPERTAS.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, non conceditur ob aliam cauſam, quàm ut ſuccurratur honori mulieris, & ob ſcãdala evitanda. 350. 72. & 1. 152.
Requiritur tamen ad impetrationem in iſta forma, ut ambo Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, & eorum labore, & induſtria tantùm vivant. 2. 152. & 72. & 76. 161.
Praxis hujuſmodi Diſpenſationum eſt diverſa ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria ſervatur. 3. 153.
Et declaratur. 5. 153.
Formula Literarum Apoſtolicarum pro hujuſmodi Diſpẽſatione. 4. 153.
Quando teneatur Orator accedere ad Urbem. 6. 155.
Quid ſervetur in conceſſione d. Diſpenſationis, dum Orator eſt præſens in Urbe. 7. 154.
Delegatus quid facere debeat, dum ei præſentantur Literæ ab Oratoribus in forma *Pauperum* impetratæ. 9. 155.
Diſpenſatio in forma *Pauperum* poteſt impetrari propter quodlibet Impedimentum dirimens, ſi alia requiſita concurrant. 13. 555.
Si Oratores deliquerint, v.gr. habendo copulam, ſub ſpe veniæ, & reddendi faciliorem Diſpenſationem, quid agendum in Diſpenſatione in hac forma *Pauperum*. 19. & ſeqq. 156.
Quid ſi unus tantùm ex Oratoribus habuit dictam ſpem. 26. 156.
In Diſpenſationibus in forma *Pauperum* conceptis, ſemper de neceſsitate d. finis exprimi debet. 28. 156.
Quæ debeant verificari corã Delegato pro hujuſmodi Diſpenſationibus in forma *Pauperum*. 50. 159.
Paupertas, & miſerabilitas, ad obtinendum Diſpenſationem in forma *Pauperum*, quo tempore requiratur. 62. 160.
Pauper olim, non præſumitur pauper de præſenti. 63. 160.
Pauper qui dicatur. 69. 160.
Relinquitur arbitrio Judicis. 77. 161.
Ad dignoſcendum, an Oratores ſint pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum. 64. 160. & 126. 164.
Nobilis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus eſt dives. 72. 161.
Largo modo qui dicantur miſerabiles. 73. 161.
Regina Vidua dicitur miſerabilis. 74. 161.
Eo ipſo, quòd quis pauper eſt, dicitur miſerabilis. 75. 161.
Quilibet nudus, & pauper naſcitur. 81. 161.
Paupertas, & miſerabilitas, quando ſunt fundamentum intentionis in Concedente, debent verificari. 82. 161.
Non ſufficit, Oratores eſſe pauperes, & eorum labore vivere, ſi ex locupleti induſtria vivant. 85. 162.
Non reputatur pauper, qui ex ſua induſtria vivere poteſt. 86. 162.
Habere artem, & habere bona æquiparantur. 87. 162.
Quando agitur de paupertate ad certum effectum, non attenditur induſtria, nec opera. 88. 162.
Non ſufficit verificare ſolam paupertatem, verùm juſtificari etiam debet miſerabilitas Oratorum in Diſpenſatione in forma *Pauperum*. 89. 162.
Filiusfamilias, qui in vita parentis divitis nihil poſſidet, an poſſit dici pauper ad effectum obtinendi Diſpenſationem in forma *Pauperum*. 92. 162. & quando 106. 163.
Dum adſunt alii, ad quos ſpectat onus alendi, non poteſt quis dici pauper. 94. 162.
Filius an dicatur pauper, ſi mater ſit dives. 95. 162.
Ad hoc, ut quis dicatur pauper, habetur reſpectus ad id quod poſsidet, & non ad id quod ſperat, ſeu judicialiter petit. 108. 163.
Paria ſunt, quem eſſe divitem, vel pauperem, ſi ſuis divitiis nequeat uti. 109. 163.
Diſpenſatio non eſt ſubreptitia, ſi Oratrix narraverit ſe pauperem, ſi verè talis erat, licèt ſpem magni patrimonii haberet. 114. 163.
Si quis poſsideat bona exigui redditus, non tenetur ea vendere, ut Diſpenſationem in forma ordinaria impetret. 115. 163.
Si Oratores eſſent quidem pauperes, ſed bona modici valoris poſsiderent, an, & quomodo Diſpenſationem in forma *Pauperum* impetrare poſsint. 117. 164.
Paupertas, & miſerabilitas ſi non probetur coram Ordinario, Delegatus non poterit Diſpenſationem exequi, ſed per Oratores erunt expediendæ novæ Literæ impetrandæ in forma *perinde valere*. 118. 164.

For-

Digitized by Google

Formula dictarū Literarū in forma *pauperum valere*. 120. 164.
Pauper dicitur, qui habet multa bona, & ſed deductis oneribus, & ære alieno parum ſuperſit. 120. 164.
Si Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, ſufficiet ſi fides paupertatis fiat ab Ordinario Domicilii. 123. 164.
Pro Oratoribus abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, ut per Officium minoris Gratiæ taxantur, ac ſi pauperes non eſſent. 124. 165.
Si Oratores ſint nobiles, & pauperes, diverſimodè conceditur Diſpenſatio in hac forma *pauperum*. 125. 165.
Pœnitentia publica, & ſervitium Eccleſiæ, in Diſpenſatione in forma *pauperum* præcedere debent, & interim Oratores debent manere ſeparati. 126. 165.
Paupertas, & ſola inopia an ſit cauſa, ut Epiſcopus valeat diſpenſare in matrimonio contracto bona fide ab Impedimento dirimenti occulto. 187. 234.
Epiſcopus an teneatur ſubminiſtrare impenſam pro itinere faciendo ab impetrandam Diſpenſationem ab Impedimento inter Conjuges, attenta eorū paupertate. 188. 234.
Petens Diſpenſationem in forma *pauperum* ſuper Impedimento paternitatis, quæ debeat ſervare. 79. 257.
Diſpenſatio in forma *pauperum*, non poteſt concedi ex cauſa defectus dotis. 31. 418.
Fœmina quando dicatur pauper, ad effectum, ut poſſit diſpenſari ad nubendum cum Conjuncto, ex cauſa defectus dotis, vide in verbo DOS.

PAX.

Conſervatio Pacis quando ſit juſta cauſa diſpenſandi in matrimonio rato, & non conſummato. 31. 293.
Formula Diſpenſationis ob cauſam confirmationis Pacis de recenti initæ. 1. 427.
Eadem cauſa ob quem finem Papa diſpenſet. 2. 427.

POENA.

Pœna appoſita, quamvis fuiſſet ipſo jure incurrenda, nihilominus requiritur declaratoria. 287. 65.
Pœna excommunicationis, vide EXCOMMUNICATIO.
Pœna recipientium munera pro exequenda Diſpenſatione, quæ ſit. 232. & ſeqq. 115.
Pœna Poligamorum. 33. & ſeqq. 288.
Pœnæ ſtipulatio in caſu, quo matrimonium non ſequatur, non valet. 26. 306.
Pœna Raptoris, vide RAPTOR.
Pœna contrahentium clandeſtinè, vide CLANDESTINUM.

POENITENTIA.

Pœnitentia publica, & ſervitium Eccleſiæ, debent præcedere, antequam fiat Diſpenſatio in forma *pauperum*. 126. 165.
Ob publicum peccatum imponenda eſt publica pœnitentia. 137. 166.
Pœnitentia publica imponenda Oratoribus, relinquitur arbitrio Delegati, qualis eſſe debeat, dummodo publica ſit, & talis, ut alios deterreat. 140. 166.
Dicta pœnitentia non debet eſſe ſolemnis. 142. 166.
Quid ſervetur Lucæ, & in multis aliis locis, quoad dictam pœnitentiam. 143. 166.
Si pœnitentia non fiat ad formam præſcriptam, Diſpenſatio inde ſecuta eſt nulla. 144. 166.
Pœnitentia, qua tenetur Orator operam ſuam conferre Fabricæ, aut in aliud ſervitium Eccleſiæ, quot menſium eſſe ſoleat. 146. 166.
Pœnitentia ſervitii Eccleſiæ non eſt neceſſe, ut fiat tempore continuato, ſed ſufficit, ut interpolatè expleatur. 147. 166.
Pœnitentia eadem imponitur, ſive petatur Diſpenſatio ſuper Conſanguinitate, vel ſuper Affinitate, ſive in forma *pauperum*, vel ordinaria. 149. 166.
D. Datarius Papæ habet plenam auctoritatem pœnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreviandi. 167. 167.
Delegatus nō poteſt eaſdē pœnitentias cōmutare. 169. 168.
Pœnitentias impoſitas à *Papa* Epiſcopus ex cauſa poteſt commutare, & Parochus impoſitas ab Epiſcopo, quando ſunt īpoſitæ pro Foro conſcientiæ tantū. 170. & 172. 168.
Pœnitentia in pœnam exceſſuum Oratori impoſita, non poteſt per alium adimpleri. 193. 169.
Licèt Confeſſarius teneatur diſpenſando pœnitentias injungere, tamen illas poterit arbitrare. 142. 201.
Pœnitentia ſi non præſcribitur in Mandato, ut ſit perpetua, poteſt dari temporalis. 154. 201.

POENITENTIARIA. POENITENTIARIUS.

Major Pœnitentiarius in Impedimentis occultis gerit vices Pontificia, quoad Diſpenſationes. 21. 23.
Major Pœnitentiarius non poteſt ad ſui libitum Diſpenſationem revocare. 521. 140.
Praxis Diſpenſationum, quæ ſiunt in hujuſmodi Prætorio pro Foro interno, diverſimodè ſe habet ab aliis, quæ in Foro ordinario pro Foro externo à Papa conceduntur. 1. 179.
Auctoritas Summi Pœnitentiarii eſt valde aucta per Conſtitutionem Urbani VIII. 5. 186.
Dignitas Majoris Pœnitentiarii à Benedicto II. fuit aucta. 6. 186.
Hodie conferri ſolet alicui ex Eminentiſs. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus. 7. 186.
Juriſdictio, & auctoritas Summi Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis. 8. 187.
Gratia facta à Pœnitentiario non expirat morte Pontificis. 8. 187.
Majori Pœnitētiario qui Officiales ſubditi exiſtant. 11. 187.
Officiales, & Miniſtri S. Pœnitentiariæ debent eſſe Sacris Ordinibus initiati, vel ſaltem initiandi infra tempus ſibi à Sanctiſſimo præſcribendum. 18. 187.
Major Pœnitentiarius ſemel ſaltem in menſe convocat ſuos Officiales, unà cum Secretariis, quæ convocatio *Signatura* appellatur, & quare. 19. 187.
Sacra Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium. 20. 187.
Sacra Congregatio Cōcilii non ſe ingerit in negociis S. Pœnitentiariæ. 21. 187.
Diplomata à S. Pœnitentiaria quando clauſa, & quando patentia tradantur. 23. 187.
Gratiæ à Majori Pœnitentiario quadruplici modo emanāt, & quomodo. 24. 187.
Major Pœnitentiarius quam auctoritatem habeat circa ſæculares Perſonas. 25. 187.
Quid poſſit ad favorem Regularium. 26. 187.
Auctoritas Majoris Pœnitentiarii circa quas materias verſetur. 27. 187.
Major Pœnitentiarius an poſſit ex juſta cauſa concedere Dimiſſorias ad Ordines, ſi illæ à proprio Ordinario obtineri non poſſint. 28. 187.
In quibus poſſit Pœnitentiarius circa matrimonium diſpenſare. 29. 188.
Circa Conſanguinitatem in gradibus remotioribus tantùm diſpenſare poteſt. 30. 188. & rariſſima 40. 189.
Si Matrimonium non ſit adhuc contractum, in Conſanguinitate an poſſit diſpenſare. 31. 188.
Diſpenſationes omnes, quæ à S. Pœnitentiaria emanant, gratis conceduntur. 32. 188.
Etiam ſi eſſent validatoriæ alterius Diſpenſationis à Pontifice pro Foro externo nulliter impetratæ. 33. 188.
Quamvis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis. 34. 188.
In primo gradu, & ſecundo Conſanguinitatis, non poteſt, Pœnitentiarius diſpenſare. 39. 189.
Si poſt matrimonium bona fide contractum ſuperveniat
ſcien-

Digitized by Google

ſcientia Conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Conjuges ſtetiſſent in Matrimonio per aliquot annos. 41. 189.
Pœnitentiarius ſolet aliqoando committere declarationē, quòd non fuerit cootractum Impedimentum Cognationis. 44. 180.
Super Impedimento machinationis, morte ſequuta, difficillimè S. Pœnitentiaria diſpenſat, & maximè ſi ex veneno mors evenerit. 47. 190.
Quomodo ſuper d. Impedimento diſpenſaret, ibidem, & ſeqq.
Si mors veneno ſequuta fuerit, ſolet Diſpenſatio denegari à Pœnitentiaria, & committi cauſa diſcutienda in plena Signatura. 49. 191.
Si quis, vivente Uxore, cum alia inſcia d. Matrimonij contrahat, & conſummaverit, remanet perpetuò inhabilis ad illud contrahendum. 51. 191.
Quid ſi mortua prima Uxore, velint in ſecundo matrimonio remanere, quomodo Diſpenſatio concedatur. 52. 191.
Si quis credens ſuam Conjugem eſſe mortuam, bona fide cum alia contrahat, non eget Diſpenſatione; at ſi petatur à S. Pœnitentiaria, proponitur forma declaratoria. 53. 191.
Pœnitentiaria ex quibus cauſis poſſit commutare, ſeu diſpenſare, ſuper Impedimento Voti Religionis. 62 & ſeq. 192.
Super matrimonio rato non conſummato S. Pœnitentiaria diſpenſare poteſt. 80. 194. & 81. 195.
Obtenta Diſpenſatione à Papa ex falſa cauſa ſuper Impedimento publico, & recurſus habeatur ad Pœnitentiariam, eò quòd occultum ſit, quòd ex falſa cauſa ſit facta d. Impetratio, & quomodo procedatur. 83. 195.
Quomodo procedatur in Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti, detecto poſt contractum Matrimonium bona fide, aliis tamen occulto, licèt Oratores non abſtinuerint. 84. 195.
Quomodo ſi Oratores copulam habuiſſent ſub ſpe obtinendi Diſpenſationem à Pontifice, & d. ſpem habitam negaſſent. 85. 195.
Si plura adſint Impedimenta, partim occulta, & cætera publica, S. Pœnitentiaria ſuper occultis tantum diſpenſare poteſt. 19. 23. & 86. 196.
Major Pœnitentiarius non ſe ingerit in delictis publicis Laicorum, ut ſunt delicta extra caſus Cenſurarum. 206. 205.

PENSIO.

Diſpenſatus ad Beneficium, licèt majus ſit, non eſt diſpenſatus ad Penſiones. 50. 14.
Illegitimus ad Clericatum diſpenſatus, ſit capax obtinendæ Penſionis. 90. 17.
Pontifex aliquando ſolet diſpenſare cum Clerico, ut ducat Uxorem retinendo penſionem, & quomodo id fieri accidat. 75. 224.

PLEBS.

Plebeiorum duplex eſt genus, honeſtorum nempè, & vilium. 133. 413.
Viles, qui dicantur. 134. 413.
Honeſti, qui ſint. 135. 413.

PLURALITAS.

Pluralitas Uxorum, vide UXOR.
Pluralitas Maritorum, vide POLIGAMIA.

POLIGAMIA. POLIGAMUS.

Pluralitas maritorum venit ſub prohibitione pluralitatis Uxorum, & à fortiori; & d. prohibitio inſurgit ex Jure naturali Divino. 11. 286.
Nec in hujuſmodi Poligamia, ab Orbe condito iovenitur fuiſſe diſpenſatum, & de ratione. 12. 286.
Nec ipſe Deus poteſt in ea diſpenſare, cum repugnet finibus matrimonii. 13. 286.
Poligami inſaniam incurrunt. 29. 288.
Et ſunt de fide vehementer ſuſpecti. 30. 288.
Poligami poſſunt uti hæretici puniri, cum hujuſmodi caſus ad S. Inquiſitionem ſpectet. 31. 288.
Si Laici præveniant in Poligamorum captura, ſolet Officium S. Inquiſitionis de manu Laicorum eos recipere, & interrogare quomodo de Fide ſentiant; & ſi catholicè reſpondeant, remittuntur puniendi ab ipſis Laicis. 32. 288.
Poligamorum pœnam, nonnulli docent, eſſe publicationis dimidiæ partis bonorum. 33. 288.
Alij dicunt, ferro ardenti imprimendam eſſe in fronte Poligami literam Q. & ita ſervari in Hiſpania. 34. 288.
Alij tenent, Poligamos eſſe publicè fuſtigandos, & deinde in perpetuum exilium mittendos, & ita Lucæ obſervatum. 35. 288.
Fœminis, quæ eodem tempore pluribus Viris nupſerunt, de Jure canonico debent incidi capilli, & panni ante, & poſt. 36. 288.

POTESTAS.

Potens diſpenſare in aliquo præciſo gradu, poterit diſpenſare, quamvis ſit duplicatus. 8. 11.
Potens diſpenſare in affinitate, conſequenter poterit diſpenſare & in publica honeſtate. 9. 11.
Poteſtas diſpenſandi ſi ſit reſtricta ad aliquem præciſum gradum, v. gr. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſari non poterit in alio inferiori conjuncto cum tertio. 10. 11.
Poterit tamen diſpenſari ſuper remotiori, ſi conjunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſari poteſt. 11. 11.
Potens præciſè diſpenſare in aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſſit quando uterque concurrit, referuntur opiniones. 13. 11.
Quæ ſit ratio differentiæ inter Diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi, quoad earum interpretationem latam, & ſtrictam. 14. 11.
Poteſtas diſpenſandi generaliter conceſſa, eſt favorabilis, latè interpretanda. 1. 10.
Et in dubio, ut ad alium caſum extendatur, præſumendū eſt. 3. 11.
Limita, quando eſſemus in materia, in qua ex conſuetudine, uſu, & ſtylo, jam interpretatio fuiſſet inducta. 54 14.
Limita ſecundò, quandò tenderet in grave præjudicium Tertij. 55. 14.
Quando eſſet contra Jus. 56. 14.
Poteſtas generaliter conceſſa diſpenſandi, non extenditur ad prohibita Jure Divino naturali, in quibus ipſe Pontifex nonniſi magna ex cauſa diſpenſat. 65. 15.
Quod procedit, quamvis in facultate conceſſa fuiſſent appoſita verba prægnantia, & exuberantia. 66. 15.
Limitatur etiam, ut non ſit latè extendenda, cum reſtringitur ad particulares perſonas in literis expreſſas. 68. 15.
Etiamſi d. poteſtas conceſſa eſſet in gratiam Diſpenſaturi. 70. 16.
Quando Perſonæ diſpenſandæ ſunt nominatæ, poteſtas reſtringitur ad eas tantùm. 72. 16.
Poteſtas diſpenſandi, ſeu legitimandi, conceſſa generaliter, abſque expreſſione Perſonarum, eſt latè interpretanda; ſecus ſi fuerit facta expreſſio perſonarum. 556. 152.
Papæ poteſtas circa matrimonia eſt maxima. 280. 177.
Poteſtatem diſpenſandi ſuper Impedimentis matrimonij dirimentibus nemo habet, niſi Papa, & Eccleſia. 1. & 4. 220.

Papa habet poteſtatem à Deo, & non à Concilio. 13. & 18. 221.
Poteſtati Papæ omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt. 19. 221.
Poteſtatis Papæ comparatio. 21. 221.
Et in eo ſolo manet plenitudo poteſtatis. 34. 221.
Si dubitatur an Prælatus habeat poteſtatem diſpenſandi, nihilominus diſpenſatus erit tutus in conſcientia, quando dictus Prælatus habeat titulum, & ſit in poſſeſſione. 87. 339.
Amplia, quamvis poſtea reperiatur titulum fuiſſe nullum. 88. 339.
Secus, ſi reperiatur caruiſſe titulo collato à legitimo Superiore. 89. 339.

PRECES.

Clauſula, quòd Confeſſarius teneatur indagare veritatem precum, eſt de forma. 127. 200.
Si Confeſſarius extra confeſſionem ſciat, preces eſſe falſas, quamvis Pœnitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare. 129. 200.
Si Confeſſarius omittat examen veritatis precum, non valet Diſpenſatio, quamvis ipſe preces ſint veræ, maximè ſi d. Confeſſarius ſit veritatis inſcius. 131. & 133. 200.
Si Confeſſario de veritate precum conſtet, aliter quàm per Confeſſionem, non erit neceſſarium d. examen. 134. 200.
Nec opus erit examine de veritate dd. precum, ſi Confeſſario conſtet ex ipſa Confeſſione ſacramentali. 135. 200.
Preces narratæ S. Pœnitentiariæ debent eſſe veræ tempore impetrationis Literarum, & ſubſiſtere etiam tempore executionis. 138. 200.

PRÆJUDICIUM.

Diſpenſatio quomodo intelligenda quoad præiudicium Tertii. 20. 13.
Maximè ſi fiat pendente lite. 62. 15.
Sublato per Pontificem Impedimento matrimonii, præjudicium Tertij non attenditur. 282. 177.
Papa non præſumitur velle Juri Tertij præjudicare, niſi id apertiſſime exprimat. 293. 178.

PRÆLATI.

Prælati inferiores Epiſcopo, habentes Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt aſſiſtere matrimonio ſuorum Subditorum. 75. 374.

PRÆSENTATIO.

Si præſententur Literæ exequendæ Vicario, & interim moriatur Epiſcopus, non erit opus eas iterum Vicario ſucceſſori præſentare. 31. 79.
Delegatus nullam habet Juriſdictionem, niſi poſtquam Literæ fuerint præſentatæ. 1. 99.
Præſentatio Exemplaris Literarum non ſufficit, ſed debent præſentari originaliter. 5. 49.

PRÆSUMPTIO.

In Diſpenſatione motu proprio conceſſa ſemper præſumitur juſta cauſa, & eſt præſumptio Juris, & de Jure. 204. 18.
Præſumptiones, conjecturæ, & indicia, an admittantur ad probandum Impedimentum matrimonij, relinquitur Judicis arbitrio. 427. 132.
Duæ, vel plures præſumptiones non conjunguntur ad faciendam plenam probationem ad diſſolvendum matrimonium contractum. 432. 132. & 56. 295.
Pro Delegato eſt præſumptio, quòd ritè, & rectè ſuum munus expleverit. 599. 145.
Ex quo temporis curſu præſumantur Conjuges diſpenſati ſuper Impedimento. 75. 454.

PRÆVENTIO.

Petitio Diſpenſationis priùs facta à Pontifice, non inducit præventionis effectum. 222. 57.
Præventio non habet locum in uſu Juriſdictionis voluntariæ. 223. 57.

PRINCEPS.

Principis conceſſio non debet eſſe illuſoria. 82. 17.
Princeps dans reſponſum in aliquo particulari caſu, non fungitur munere Principis toti Reipublicæ Juſdicentis, ſed potiùs munus particularis Judicis in cauſa particulari. 359. 73.
Principes Sæculares an poſſint inducere Impedimenta matrimonii, & quæ. 25. 210.
Quid de Principibus Infidelibus, etiam quoad matrimonia Fidelium, illis ſubditorum. 23. & 24. 210.
Principes ſæculares poſſunt condere Leges ſuper quibuſdam rebus merè temporalibus matrimonio annexis, non tamen concernentibus vim, & ſubſtantiam matrimonij. 27. 211.

PRIVILEGIUM.

Privilegium nō clauſum in corpore Juris tollitur per clauſulam *Non obſtantibus &c.* in Literis poſitam. 364. 126.
Non tamen per d. clauſulam cenſetur derogatum privilegiis clauſis in corpore Juris. 365. 126.
Privilegia conceſſa Religioſis mendicantibus, ut valeant diſpenſare in aliquibus caſibus matrimonialibus, an ſint valida, & quæ. 178. & ſeqq. 233.

PROBATIO.

Collatio Beneficij Teſtibus probari nequit, cum requirantur Literæ. 45. 27.
Gratia Pontificis non poteſt Teſtibus probari. 46. 27.
Confeſſio facta per Oratores de Impedimento, nō probat, ſed debet Delegatus ſe ab aliis informare. 246. 117.
Notorium non indiget probatione. 248. 117.
Quæ probatio ſufficiat ſuper Impedimento, ut Ordinarius debeat matrimonium Sponſis interdicere. 412. 131.
Impedimentum an probatur per unicum Teſtem, & quid requiratur. 415. 131.
Fama, quoad probationem, vide in verbo FAMA.

PROCURATOR.

Procurator excommunicatus non poteſt obtinere gratiam nomine principalis non excommunicati. 199. 113.
Nec reviviſcit per ſubſequentem Abſolutionem. 200. 113.
Procurator nomine patrini, ſuſcipiens puerum è Fonte, non contrahit Cognationem. 31. & ſeqq. 252. *Et in Annotat. nu. 1.*
In Procuratore ad contrahendum matrimonium non requiritur ætas requiſita in Procuratore ad celebrandum alia Inſtrumenta laicalia, ſed ſufficit, ut habeat uſum rationis. 103. 375.

PROHIBITIO.

Prohibitio Papæ facta Delegatio, ne munera, aut præmia recipiat, non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens. 232. 115.
Dicta prohibitio, & Excommunicatio propterea impoſita, quando apponi inceperit. 234. 115.
Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo, quomodo concipiatur d. prohibitio, & ſub qua pœna. 235. 115.
Nec d. prohibitioni per Pontificem factæ obſtare poteſt con-

conſuetudo in contrarium. 237. 116.
Reprobantur Doctores, docentes, poſſe per Delegatum recipi aliqua eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus coſumuntur. 241. 116.
Dicta prohibitio comprehendit qualecumque munuſculum. 242. 116.
Amplia, ut non poſſit Delegatus recipere aliquid, etiam prætextu laboris, itineris faciendi pro informatione, nec ratione ſigilli, aut taxæ. 243. 116.

PROLES.

Si Conjuges tempore contracti Matrimonii habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum, proles ſuſcepta erit legitima, quamvis poſtea Impedimentum detegatur, ſi præmiſſæ fuerint Denunciationes. 256. 174.
At ſi ſpretæ fuerint Denunciationes, quamvis in reliquis adfuiſſet ignorantia Impedimenti, proles erit illegitima. 257. 174.
Pro legitimitate prolis, an attendatur tempus conceptionis, vel nativitatis ejuſdem. 250. & ſeqq. 174.
Proles nata poſt factam Diſpenſationem ſuper Impedimento, quod inter parentes aderat, eſt legitima. 267. 176.
Et per ſubſequens matrimonium fit legitima. 268. 176.
Quid de prole ſuſcepta ante Diſpenſationem. 260. 176.
Proles reputatur illegitima, ſi poſt Diſpenſationem à Confeſſario ſuper Impedimento occultè factam, illud detegatur. 297. 178.
Prolis ſuſceptio narrata Papæ pro Diſpenſatione matrimoniali habenda, eſt verificanda. 298. 178.
Detecto Impedimento occultè diſpensato, proles reputabitur illegitima. 164. 202. & 197. 205.
Dum Conjuges cum Impedimento dirimenti ignorato ab utroque, vel altero eorum, matrimonium contraxerunt, proles erit legitima; parens tamen, qui fuit in mala fide, reputabitur non legitimus reſpectu d. Filij in Foro externo. 165. 202.
Proles ſuscepta à Conjugibus poſtquam Vir de licentia Uxoris ad Ordines Sacros tranſiverat, erit legitima. 38. 322.
Sed erit irregularis, itaut abſque Diſpenſatione, ad Ordines promoveri non poſſit. 39. 322.
Proles ſuſcepta inter Conjuges poſtquam alter poſt matrimonium tantùm ratum Religionem profeſſus fuerit, erit illegitima. 40. 322.
Proles habita à Conjugibus tempore, quo erant adſtricti ſimplici Voto caſtitatis, an poſſit dici legitima. 128. 329.

PROMITTENS.

Promittens matrimonium ſub conditione, *ſi Papa diſpenſaverit*, videtur promiſiſſe, ſe procuraturum Diſpenſationem. 86. 214.

PROMOTOR.

Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopali citari debet, quando Conjuges inſtant pro diſſolutione matrimonij ob aliquod Impedimentum. 24. 347.

PRONOMEN.

Pronomen, vide NOMEN.

PUBES. PUBERTAS.

Si Impuberes, vel Pubes cum Impubere contrahant nulliter, ob defectum malitiæ, quamvis poſt pubertatem copulam habuerint, non tamen ob id matrimonium cenſetur ratificatum, niſi denuo coram Parocho, & Teſtibus conſentiant. 387. 128.
Suſcipiens Ordines Sacros ante pubertatem, aut Votum ſolemne Religionis omittens, niſi ratificaverit, non tenetur ad Voti obſervantiam. 32. & ſeqq. 322.
Et facta ab Eccleſia declaratione nullitatis, poterit matrimonium inire abſque Diſpenſatione. 34. 322.
Puberes quamvis poſſint licitè, & validè contrahere poſt annos pubertatis, tamen ſi ex defectu potentiæ temporalis nequeant copulam perficere, expectandum erit tempus plenæ pubertatis. 74. 350. & 41. 432.
Si verò adhuc copulari non poterunt, aſſignabitur triennium ad experiendum, incipiendum à die plenæ pubertatis. 75. 350. & 42. 432.
Si Fœmina ante 12. annum fuiſſet ab alio cognita, poterit, defectu ætatis non obſtante, contrahere. 49. 433.
Diſpenſatio Apoſtolica eſſentialiter non requiritur ad contrahendum ante annos pubertatis. 52. 433.
Quando tamen ex d. cauſa recurratur ad Pontificem. 52. & 55. 433.

PUBLICATIO.

In cauſis Matrimonialibus, etiam publicatis atteſtationibus, poſſunt recipi Teſtes ſuper iiſdem articulis, tam in prima, quam in ſecunda inſtantia. 82. 297.

Q

QUALITAS.

Qualitates quæ ſint narrandæ, adeout ſi omiſſæ fuerint, vitietur Gratia. 4. & ſeqq. 40.
Qualitates, quæ Jura non jubent exprimi, ſi taceantur, etiamſi narratæ reddidiſſent Pontificem difficiliorem ad diſpenſandum, nihilominus non vitiatur Gratia. 10. & ſeqq. 40.
Qualitas de Jure exprimenda ſi taceatur, etiamſi ignoranter, & abſque dolo fiat, nec expreſſa retardaret, nihilominus Gratia vitiatur. 14. 41.
Qualitates, quæ taceri poſſunt, ſunt in duplici differentia, extrinſecæ, nempè, & intrinſecæ. 30. 42.
Extrinſecæ, tanquam non pertinentes ad Diſpenſationem, ſi omittantur, non vitiant, ut in exemplis, quæ ſubjiciuntur. 31. 42.
Intrinſecæ ſunt, quæ de jure, ſeu ſtylo, vel conſuetudine Principis exprimi debent. 32. 42.
Qualitates intrinſecæ omiſſæ, vitiant. 33. 42.
Qualitas, quando dicatur appoſita demonſtrativè, & quādo taxativè, & ejus effectus. 47. & ſeqq. 44.
Qualitates Oratorum, veluti nobilitas, quando ſint exprimendæ, & quando non. 73. 46.
Et quando probandæ. 112. & 117. 411.
Qualitates omnes, & circumſtantiæ aggravantes Impedimentum, exprimi debent in petitione diſpenſationis. 87. 196.
Error qualitatis, & fortunæ, non irritat matrimonium, licèt ſine illa qualitate contractum non fuiſſet. 10. 314. limita, ut nu. 11. ibidem.
Qualitates, quæ ad pompam, & ornatum in literis Diſpenſationum apponuntur, etiamſi non verificentur, Gratia non vitiatur. 10. 437.

R

RADIX.

Pontifex dicitur in matrimonii radice diſpenſare, quādo jam fuit contractum matrimonium, ſed de facto, & nulliter, & Papa illud à principio convalidat. 274. 177.
Qualis ſit effectus Diſpenſationis Pontificis in radice matrimonii. 275. 177.
Solus Pontifex diſpenſat in radice matrimonii. 280. 177.
Papa diſpenſando in radice, intendit removere Impedimen-

mentum Canonicum, at ſi aperiatur via ſoccesſionibus, conſequitur ex miniſterio Juris. 283. 177.
Quando dicatur facta Diſpenſatio in radice. 284. 194.
Papa diſpenſando in radice, cenſetur retrotrahere Diſpenſationem ad initium, & radicem. 285. 177.
Si matrimonium nullum eſſet ob aliquod Impedimentum Jure naturali dirimens, non poteſt diſpenſari in radice. 286. 177.
Nec poteſt diſpenſari in radice, ſi matrimonium ſit nullum ex defectu conſenſus, vel impotentia perpetua coeundi. 287. 177.
Quandu poſſit Summus Pontifex diſpenſare quoad omnes effectus etiam civiles, in radice matrimonij. *in Append. caſ.* 28.
In caſibus, in quibus Papa non poteſt diſpenſare in radice, diſpenſare poteſt per Reſcriptum. 288. 178.
Si Papa in Diſpenſatione mentionem facit de prole, non cenſetur diſpenſare in radice. 290. 178.
Cenſetur diſpenſatum in radice, ſi Papa diſpenſet, ut Oratores denuò poſſint contrahere, & Filios antea natos declaret legitimos. 294. 178.
Diſpenſatio in radice poteſt fieri etiam poſt mortem Conjugum. 296. 178.

RAPTOR. RAPTA.

Petens Diſpenſationem in Impedimento Raptus, debet exprimere, an factus fuerit ad effectum matrimonii cōtrahendi. 186. 55.
Item, an factus fuerit animo reddendi faciliorem Diſpenſationem. 187. 55.
Clauſula *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, intelligitur de Raptu facto cauſa matrimonii contrahendi. 343. 225.
Si Mulier rapta fuerit à Viro pro matrimonio, Delegatus non poteſt diſpenſare. 67. 160.
Pœnæ contra Raptores, quæ ſint. 5. 2. & 10. 355.
Ut Raptor incurrat pœnas à Jure Civili inflictas, plura requiruntur, & quæ. 3. & ſeqq. 355.
Ad effectum conſtituendi Matrimonij Impedimentum, ſufficit ſimplex Raptus. 8. 355
Rapta quandiù manet in poteſtate Raptoris, inter eos contrahi non poteſt matrimonium. 9. 355.
Diſpenſatio ob ſimplicem Raptum non requiritur, & de ratione. 13. 355.
At in locis in quibus ex conſuetudine requiritur, poteſt ab Episcopo concedi. 14. 355.
Et ſi abſq; dicta Diſpenſatione contraherent, licèt peccarent, tamen matrimonium eſſet validum. 15. 355.
Ob ſimplicem Raptum, licèt non requiratur Diſpenſatio, requiritur tamen licentia Ordinarij, qui debet de dote conſtituenda cognoſcere. 16. 356.
Raptor tenetur de Jure naturæ conſtituere dotem Mulieri raptæ, & alia damna reficere, etiam abſque Judicis ſententia. 18. 356.
Et etiam tenentur omnes qui ei auxilium, conſilium, & favorem dederunt. 20. 356.
At quoad quantitatem d. dotis conſtituendæ, relinquitur arbitrio Ordinarii. 17. 356.
Dantes auxilium, & conſilium Raptori ſcienter, & doloſè, capitali ſupplicio puniuntur. 21. 356.
Raptor non liberatur à dotando Raptam, quamvis ipſa eſſet dives, & ſponte dotem remitteret. 23. 356.
Rapta non poteſt dotem ſibi conſtitutam reſtituere Raptori poſt contractum matrimonium. 24. 356.
Raptoris bona, quæ ſtatim poſt Raptum efficiuntur Raptæ, an illa amittat, ſi illi nubat. 25. & ſeqq. 356.
Si ob aliud Impedimentum requiratur Diſpenſatio, Delegatus non poterit illam exequi, niſi prius fuerit dos Raptæ conſtituta. 29. 356.
Pœnæ infamiæ, depoſitionis, & dotationis contra Raptores ſtatutæ, non obligant ante Judicis ſententiam. 28. 357.
Excommunicationis pœna, licèt ſit latæ ſententiæ, tamen non eſt Pontifici reſervata. 29. 357.
Raptus debet narrari Pontifici, quando petitur Diſpenſatio ſuper alio Impedimento dirimenti. 30. & 32. 357.
Raptor de Jure Civili non poteſt contrahere cum Rapta, ſecus de Jure Canonico. 31. 357.
Raptus crimen eſt adeò deteſtabile, ut ab illo Pontifex plurimum abhorreat, & propterea in omnibus mandatis Diſpenſationum apponit clauſulam, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*. 32. 357.
Clauſulæ prædictæ qualis ſit ſenſus. 33. 357.
Quamvis in Mandato non fuiſſet appoſita, de ſtylo ſubintelligitur. 34. 357.
Unde ſi ſit expreſſa, vel omiſſa, ſi Delegatus reperiet Oratricem fuiſſe raptam, non poterit Diſpenſationem exequi. 35. 357.
Sed opus erit novas Literas expedire in forma *perinde valere*. 36. 357.
Forma Supplicationis pro impetranda Diſpenſatione ſuper impedimento Raptus omiſſo in prima Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti petita. 37. 357.
Et cui committatur executio d. Diſpenſationis, & quid adimplere debeat Delegatus. 38. 357.
Episcopus Lucenſis licèt poſſit abſolvere ab Excommunicatione ob raptum incurſam, tamen caſu quo Diſpenſatio fuerit petita à Pontifice, & commiſſa, non poterit Episcopus abſolvere, ſed tantùm Delegatus. 39. 357.
Decretum Concilii Tridentini loquens de raptu, de quo raptu ſit intelligendum. 40. 358.
Pœnis contra Raptores inflictis, ſubjiciuntur tantùm ii, qui ad raptum cooperantur, non qui juvarent ad contrahendum cum rapta. 41. 358.
Fœmina rapta poteſt nubere alteri, quam raptori, etiamſi adhuc maneat in poteſtatem raptoris, dummodo ea conſentiat, & ille tertius ignoret ipſam fuiſſe raptam. 42. 358.
Prohibitio, quòd Raptor, & Rapta, nequeant inter ſe contrahere, non extenditur ad alios cooperantes, & auxiliantes, licèt adhuc in poteſtate raptoris ſit. 44. 358.
Raptor dicitur ille, qui mandat tertio, ut Fœminam pro ipſo Mandante rapiat, & non Mandatarius, licèt ipſe aliis pœnis ſubjaceat. 45. 358.
Tamen non erit impeditus cum rapta contrahere ſicut mandans. 46. 358.
Raptus ex cauſa explendæ libidinis, vel ob aliam cauſam, non comprehenditur in Decreto Concilii, nec impedimentum inducit, ſed ſolùm, quando ſit animo matrimonii contrahendi. 47. 358.
Raptus factus cauſa explendæ libidinis, & matrimonium contrahendi, Impedimentum inducit. 48. 358.
Raptus propriæ Sponſæ non dirimit matrimonium, nec Sponſus ſubjacet pœnis raptoris. 49. & ſeqq. 358.
Quamvis raptæ Parentes contradicant. 50. 359.
Secus tamen ſi Sponſa nollet Sponſalia adimplere, nec vellet abduci. 54. 359.
Raptus dicitur, ſi Puella recuſet abduci, licèt ejus parentes conſentiant. 55. 359.
At ſi Fœmina conſentiat, & parentes contradicant, Concilii diſpoſitio non procedit. 56. 359.
Intentio Concilii in ſtatuendo Impedimento raptus, fuit conſulere libertati matrimonii. 57. 359.
Raptus non dicitur ſi Fœmina rapta conſentiat. 58. & 59. 359.
Imò ſi Puella conſentiat abduci, & copulæ reſiſteret, non dicitur raptus. 60. 359.
At ſi in principio renueret abduci, & poſtea copulæ conſentiret, dicitur raptus. 61. 359.
Raptus committitur ſi poſt matrimonium ratum Sponſus raperet Sponſam, quæ vellet frui ſpacio duorum menſium ad deliberandum. 62. 359.
Sponſalia contracta inter raptorem, & raptam tempore, quo in ejus maneat poteſtate, ſunt nulla. 63. 359.

Raptus

Digitized by Google

Raptus dicitur, etiamſi ſtuprum non interveniat. 65. 359.
Raptus non dicitur ſi quis cauſa defflorandi virginem, illam nõ educat de domo, ſed de uno cubiculo ad aliud. 66. 360.
Raptus tamen eſſet, ſi in aliquam domum, ſeu alium locum tutum adduxerit. 68. 360.
Raptus dicitur, ſi quis puellam, quæ ad ſe accedere volebat, vocari faciat per vicinam in domo ipſius vicini, in qua vir ad talem effectum ſit abſconditus. 69. 360.
Raptus nõ dicitur caſu, quo ſolis importunis precibus, aut mercede mulier abſtrahatur, niſi preces violentiæ æquiparentur, licet in hoc alii contrarium teneant. 70. 360.
Unde hoc caſu Raptor non erit puniendus pœna ordinaria. 71. 360.
Si mulier rapiat virum, an dicatur raptus, & incurrat pœnas raptus, & quando. 72. uſque ad 81. 360.
Lex loquens de Raptore, an habeat locum in Raptrice. 73. & 78. 360.
In Civitate Florentiæ fuit combuſta quædam meretrix, eo quòd rapuerat quemdam puerum. 82. 361.
Raptus vel ſit factus invita, vel conſentiente Rapta, nullo modo concedi poteſt licentia inter eos contrahendi, niſi rapta fuerit repoſita in libertate. 83. 361.
Ad effectum, ut non adſit impedimentum impediens, & dirimens matrimonium inter Raptorem, & Raptam, requiritur, ut ea ſit prius repoſita in plena libertate, & liberè conſentiat. 84. 361.
Raptor ſi probare vellet, raptam dum rapiebatur riſiſſe, non auditur. 85. 361.
Raptor condemnatus ob Raptum, appellare non poteſt. 86. 361.
Raptor ubicumque reperiatur, puniri poteſt. 87. 361.
Si tam Raptor, quàm Rapta dicant ſe contraxiſſe matrimonium, non evitabit nihilominus raptor pœnam raptus, ſi ſigna contraria exſtant, & quæ ſint. 89. 361.
Raptor ſi cum rapta in Eccleſiam ſe recipiat, rapta poteſt ab eo auferri. 88. 361.
Rapiens ſponſam alienam, impeditur poſtea cum quacunque contrahere. 90. 362.
Et ſi ſponſa rapta copulæ conſentiat, non poterit poſtea aliud matrimonium inire; verum ſi illud contrahat, validum erit, quia non eſt Impedimentum dirimens. 91. 361.
Impedimentum hujuſmodi ut contrahatur, requiritur, ut Sponſus de præſenti contradicat, aut copulam ignoret, alias non erit inductum impedimentum. 92. 361.
Si rapiatur aliena ſponſa ad effectum cum illa contrahendi, incurritur Impedimentum. 93. 361.
Quod procedit, ſi importunis precibus, quæ violentiæ æquipantur, extorqueatur. 94. 361.
Impedimentum Raptus locum habet in locis, in quibus Concilium Tridentinum receptum eſt, in aliis verò locis ſervatur Jus antiquum. 95. 361.

REGULA.

Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ an ſint leges univerſales. 32. 26.
Gratia à Pontifice conceſſa cenſetur ſecundùm Regulas Cancellariæ. 33. 26.
Regulis Cancellariæ non dicitur derogatum per clauſulam *Non obſtantibus &c.* 351. 126.

RELIGIO. RELIGIOSUS.

Si quis teneatur Voto Religionis, & Caſtitatis, an debeat utrumque exprimere in petitione Diſpenſationis. 176. 54.
Votum Religionis, & votum perſeverandi in Religione ſunt diverſa. 184. 54.
Regularis ſi dimiſit habitum ad finem facilitandi Diſpenſationem de intrando aliam Religionem, hujuſmodi finis exprimi debet, alias Diſpenſatio eſt ſubreptitia. 35. 157.
Diſpenſatio ad contrahendum ſuper Impedimento Voti Religionis, ex quibus cauſis concedatur, ſeu commutatio fiat. 62. 191.
Si quis obtinuit Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis, cum clauſula: *Dummodo cælibem vitam ducat*, & poſtea contrahere velit, quid agendum. 66. 193.
Similiter ſi quis voviſſet ingredi particulare Monaſterium & in eo non potuerit recipi. 67. 193.
Quid ſi vovens Religionem ob infirmitatem, petat commutationem, ſeu Diſpenſationem ad matrimonium contrahendum. 69. 193.
Quæ ſint cauſæ admittendi dilationem adimplementi Voti Religionis. 76. & ſeqq. 176.
Petens diſpenſari ſuper Voto Religionis, quid exprimere debeat. 93. 196.
Generales Religionum habent privilegium aperiendi Literas Diſpenſationum à S. Pœnitentiaria directas Confeſſoribus, Theologis, vel Doctoribus. 103. 197.
Votum aſſumendi habitum Beatorum poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, qui verè non eſt Religioſus. 88. 225.
Votum ingrediendi ſtrictiorem Religionem poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, nempe, ut quis laxiorem ingredi poſſit, licet in ſubſtantia Religio non poſſit, diſpenſari 89. 225.
In Voto de perſeverantia in Religione, quando valeat Epiſcopus diſpenſare. 90. 225.
Votum Religionis ſub conditione, & in pœnam factum, an poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 92. & 93. 225.
Privilegia conceſſa Religioſis Mendicantibus, ut valeant diſpenſare in aliquibus caſibus matrimonialibus, an ſint valida, & quæ. 178. & ſeqq. 233.
Religioſi Clauſtrales, non poſſunt eſſe Patrini, niſi fuerint ad Dignitatem Epiſcopalem promoti. 18. & 19. 252.
Religioſi Mendicantes an, & quando poſſint pro Foro conſcientiæ diſpenſare ſuper Affinitate, quæ ſupervenit matrimonio, ut Conjuges poſſint petere debitum. 90. 276.
Religionis ingreſſu diſſolvitur matrimonium ratum, & non conſummatum, & quid quoad ad Jeſuitas, qui non niſi poſt longum tempus profeſſionem emittunt. 37. 294.
Si unus ex Conjugibus poſt matrimonium conſummatum, de conſenſu alterius, Religionem ingrediatur, & profiteatur, nihilominus adhuc inter eos durabit vinculum, & erunt Conjuges. 49. 295.
Religioſus mortuus, miraculosè reſurgens, non tenetur ad Religionis obſervantiam. 87. 297.
Religioſi, & Monachi profeſſi poſſunt cum cauſa à Pontifice diſpenſari ad matrimonium ineundum, & exempla afferuntur. 26. 321.
Religionis Votum emittens ante pubertatem, non tenetur ad Voti obſervantiam, niſi illud poſtea ratificaverit. 33. 322.
Facto Divortio poteſt alter Conjugum Religionem ingredi abſque eo, quòd alter det licentiam, ut Religionem ingrediatur. 58. & ſeqq. 323.
Conjux, qui Religionem profeſſus eſt abſque licentia alterius, poterit nedum revocari, ſed etiam ex ſe redire, cum Profeſſio ſit nulla. 66. 324.
In Religionem, tunc aliquem dicitur fuiſſe ingreſſum, quando in ea legitimè Profeſſionem emiſit. 78. 325.
Si unus ex Conjugibus poſt matrimonium ratum Religionem ingrediatur, alterio ſæculo remanſus, tenetur expectare, donec Profeſſionem emittat. 85. 325.
Qua legitime ſecuta, poterit abſque Diſpenſatione alteri copulari. 86. 325.
Matrimonium nedum diſſolvitur per ingreſſum in Religionem intra bimeſtre, ſed etiam poſtea, ſi non fuerit conſummatum. 93. 326.
De quibus tamen Religionibus intelligatur. 98. 326.
Profeſſio emiſſa poſt matrimonii conſummationem eſt nulla, etiamſi alter Conjux conſentiat, vel per Adulterium juſtam cauſam præbeat Divortii. 95. 326.
Et tenebitur ad Uxorem redire, & debitum reddere, ſed

non petere, ex probabiliori opinione. 96. & ſeqq. 326.
Ingreſsus Religionem, ſi non profiteatur, ſed de una ad aliam Religionem vagetur, poteſt Judex ſtatuere terminum ad profeſsionem emittendum, vel ad redeundum ad Conjugium. 105. 327.
Per ingreſſum mariti in Religione Jeſuitarū, poſt biennium Tyrocinii matrimonium ratum remanet diſſolutum. 106. 327.
Profeſſio Conjugis habentis licentiam alterius, eſt valida, quamvis remanſus in ſæculo ſit ſuſpectus de incontinentiâ, nec Religionem ingrediatur, aut Votum emittat. 108. & 110. 327.
Limita; quando d. licentia ante profeſſionem fuiſſet revocata. 109. 327.
Conjux ingreſſus Religionem de licentia alterius, neſcientis ſe teneri ad vovendum Caſtitatem, vel Religionem ingrediendum, poterit revocari, ſecus ſi ſciverit. 111. 327.
Tamen, taliter revocatus poſt mortem ſui Conjugis tenetur ad Religionem redire. 113. 327.
Conjux profeſſus, qui juſtè ab altero poterit revocari, ſi non dimitteretur à Superioribus, poſſet Epiſcopus cogere, quoſcunque Regulares etiam exemptos, ad illum dimittendum. 114. 328.
Conjux ingreſſus Religionem bona fide credens alterum mortuum, poterit revocari, & tenetur reddere, licèt non poſſit petere debitum. 116. 328.
Si Conjux in ſæculo manſus patiatur decennio alterum in Religione vivere, præſumitur conſenſiſſe. 117. 328.
Relictus in ſæculo, ſciens Profeſſionem Conjugis, ſi toto tempore vitæ ſuæ non reclamaverit, cum poſſet, an ejus morte cenſeatur ratificata, vel requiratur nova Profeſſio cum cæteris requiſitis. 118. 328.
Si uterque Conjux non petita invicem licentia, cùm mutua ſcientia Religionem ingrediantur, valida erit Profeſſio. 119. 328.
Si unus poſt alium abſque licentia, vel ſi ambo de alterius deliberatione ignari, profiteantur, profeſſio erit nulla. 120. 328.
Conjux, qui profeſſus fuit Religionem, abſque licentia alterius, poterit ſine Diſpenſatione, & propria auctoritate Religionem deſerere. 121. 328.
Quod procedit, etiamſi Conjux poſtea conſentiret. 121. 328.
Si Conjux remanſus in ſæculo Adulterium commiſerit, quod alteri nulliter profeſſo notum ſit, non poterit is ab Adultero revocari, quamvis nulliter fuerit profeſſus. 123. 328.
Præterea repetere poſſet, qui interim factus eſſet Infidelis. 124. 328.
Poſſet tamen nulliter Profeſſus injuriam Adulterii remittere, & Religionem relinquere. 125. 328.
Papa an poſſit diſpenſare, ut Religioſus, v. gr. Filius Regis, matrimonium contrahat ad tempus, ſcilicet donec unū, vel plures filios maſculos ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat. 129. & ſeqq. 329.
Infideli Conjugi converſo licitum eſt ingredi Religionem, & Ordinem Sacrum ſuſcipere; & quid quando adeſt ſpes converſionis alterius Conjugis. 38. & 39. 334.
Infidelis converſus ſi ingrediatur Religionem, ſed antequā profiteatur alter quoque Conjux convertatur tenetur Religionem deſerere. 40. 334.
Tamen aliter dicendum ſi ante alterius converſionem profiteatur. 41. 334.
Si poſt Profeſſionem, alter quoque Conjux convertatur, poterit is cum alio inire. 42. 334.
Diſſoluto matrimonio ob impotentiam, ſi uterque Conjux Religionem profiteatur, valida erit profeſſio, quamvis potentia ſuperveniat. 65. 350.
Quod procedit etiam quando unus profeſſus fuerit, & alter cum alio inierit, quia ſecundum matrimonium erit validum. 66. 350.
Ad diſpenſandum in Voto Profeſſionis, requiruntur cauſæ, quæ bonum commune reſpiciant, & quæ ſint. 207. 398.
Profeſſio emiſſa ante 16. annum eſt nulla, licèt deſit tantùm una dies. 18. 430.

RENUNCIANS. RENUNCIATIO.

Non dicitur renunciatum Diſpenſationi obtentæ ad contrahendum ſuper Impedimentis per emiſsionem Voti Caſtitatis, vel Religionis, quia adhuc poterit validè, quamvis illicitè contrahere. 337. 125.
Ad hoc ut Impedimentum diſpenſatum reviviſcat per renunciationem, oportet, ut ſit à Legislatore acceptata. 338. 123.
Si poſt obtentam Diſpenſationem Oratores aliud matrimonium ineant an, & quando effecti vidui poſſint inſimul contrahere abſque nova Diſpenſatione. 336. 124. & 339. 125.
Si Diſpenſationi ante ejus executionem à Diſpenſato renuncietur, non præjudicat renuncianti niſi acceptetur renunciatio à Legislatore. 524. 140.
Amplia, quamvis renuncians Literas laceraſſet. 525. 140.
Sed ſi renunciatio à Legislatore acceptetur, Diſpenſatio invalidatur. 526. 140.
Hujuſmodi tamen acceptatio debet fieri ab ipſo Legislatore, & non à Delegato. 527. 140.
Diſtingue, ut renunciatio non acceptata non præjudicet, habeat locum in Diſpenſatione ab obligatione legis, ſecus tamen in Diſpenſatione à Voto, & Juramento, quo caſu requiritur nova Diſpenſatio. 530. 141.
Extende, ut renunciatio non acceptata non noceat, etiam in caſu quo Diſpenſatio non fuiſſet perfectè conceſſa, veluti ſi fuiſſet conceſſum Mandatum, & nondum executum, & d. Mandato pluries fuiſſet renunciatū. 531. 141.
Diſpenſationi commiſſa à Papa poteſt renunciari, & pro ea Epiſcopus adiri, in caſu quo auctoritate ordinaria poſſit diſpenſare. 534. 141.
Amplia etiamſi vigore Commiſſionis Pontificiæ Delegatus diſpenſaſſet. 536. 141.
Et etiam ſi Epiſcopus recuſaſſet diſpenſare, & remiſiſſet Diſpenſationem, quia nihilominus poterit Epiſcopus diſpenſare, ſi dictæ Commiſſioni renuncietur. 537. 141.

RESCRIPTUM.

Reſcriptum ſemper cenſetur continere clauſulam, *Citrà tertii præjudicium*, quamvis in eo expreſſa non ſit. 60. 13.
Cap. *Si eo tempore de reſcript. in 6.* licèt loquatur de dolo in Literis habito, tamen ex Doctorum conſuetudine habet locum in quocunque Gratiæ reſcripto. 39. 43.
Reſcripta Pontificis ſunt ſtricti Juris. 62. 45. & 91. 377.
Et ejus verba reſtringuntur ad expreſſa tantum. 63. 45.
Reſcriptum Pontificis non extenditur ad caſus poſtea exortos. 164. 53.
Reſcripta Papæ recipiunt interpretationem à ſtylo Curiæ Romanæ. 21. 100.
Reſcripta omnia Papæ ſunt de forma, & debent ad unguem ſervari. 25. 100.
Nec poſſunt per æquipollens adimpleri. 26. 100.
Reſcriptum Pontificis regulatur, & refertur ad ſupplicata, & ab illis interpretationem admittit. 162. 100.
Reſcripta habent ſemper annexam clauſulam, *Si preces, &c.* quamvis non fuiſſet expreſſa. 287. 120.
Reſcripta Papæ, in quibus prohibetur Delegato receptio munerum, diverſimodè concipiuntur, ſi Literæ fiant in forma *Pauperum*, ab aliis quæ conceduntur in forma ordinaria. 362. 143.
Si Reſcriptum à principio ſit ſubreptitium, dolo, vel ex eo, quòd Teſtes fuerunt corrupti, detecta ſubreptione Diſpenſatio eſt invalida. 601. 145.

RE.

RESIDENTIA.

Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, cenſetur diſpenſatus, ut non teneatur reſidere in utroque. 85. 17.

REVALIDATIO.

Revalidatio Matrimonii metu contracti quomodo fiat. *In annot. num.* 16.

REVOCATIO.

Revocato Vicario ab Epiſcopo abſente, an geſta per eum valeant, ſi revocatio ignoretur. 42. 80.

Quid ſi à Vicario ipſo tantùm revocatio ſciatur. 43. 82.

Revocatio Diſpenſationis matrimonialis fieri poteſt à Legiſlatore antequam ſit adimpletus effectus. 517. 140.

Sicut Diſpenſans eximit ſubditum ab obligatione legis, ita per revocationem Diſpenſationis eidem obligationi illum ſubjicere poteſt. 518. 140.

Pontifex ſi abſque juſta cauſa Diſpenſationem revocaret, illicitè ageret, & teneretur pecuniam erogatam pro Diſpenſatione reſtituere. 519. 140.

Inferior diſpenſans in lege Superioris, non poteſt abſque cauſa Diſpenſationem revocare. 520. 140.

Major Pœnitentiarius Papæ nequit ad libitum Diſpenſationem revocare. 521. 140.

Pontifex poſt factam Diſpenſationem, ſi validè ſit contractum matrimonium, nequit revocare Diſpenſationem. 522. 140.

ROMA. ROMANUS.

Lingua Latina eſt propria, naturalis, & materna Romanorum. 3. 22.

Roma eſt Patria communis. 4. 22.

Et caput omnium nationum, & propria Sedes Summorum Pontificum. 571. 143.

Romæ divinitus Apoſtolica Sedes ordinata fuit. 572. 143.

Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabiliter connexus Pontificatui maximo. 574. 144.

Populus Romanus, Leonis Iſauri, & Græcorum jugo excuſſo, Civitatem Romano Pontifici ſubjecit. 578. 144.

Ubicunque eſt Papa, ibi Roma. 580. 144.

Romani de menſe Maii non ducebant Uxores, ſed de menſe Junii, & de ratione. 39. 406.

RUMOR.

Simplex rumor de Impedimento, an ſufficiat ad illud probandum. 423. & 426. 152.

Rumor, & fama in quo differant. 425. 152.

S

SACERDOS. SACERDOTIUM.

Diſpenſatus ad Sacerdotium, cenſetur diſpenſatus etiam ad Ordines Inferiores ſuſcipiendos. 93. 17.

Papa ſolo verbo poteſt creare Sacerdotem. 28. 321.

SACRILEGUS.

Filii Sacrilegi, qui dicantur. 549. 142.

SALUTARE. SALUTATIO.

Cletus Summus Pontifex fuit primus, qui uſus fuerit ſalutare modo ſolito, *Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem*. 101. 106.

Papa dum ſalutat Hæreticos, Apoſtatas, vel Excommunicatos, illos nō ſalutat, nec vocat dilectos filios. 102. 106.

Si Papa ſcienter Excommunicatum ſalutaret, præſumeretur per d. ſalutationem illum abſolvere. 103. 106.

SCANDALUM.

Scandala futura ex copula, ſeu converſatione habita inter Oratores, an ſint cauſa ſufficiens Diſpenſationem concedendi. 47. 158. & 53. 159.

Si petatur Diſpenſatio in gradibus remotioribus ſufficit, Oratricem diffamatam remanſuram, & quòd ſcandala timeantur; ſed in gradibus propinquioribus debet eſſe gravis timor ſcandalorum, & periculum vitæ. 58. 159.

Delegatus, ſi cognoſcat ex Diſpenſatione ſcandala eſſe oritura, non poterit diſpenſare, quamvis omnia ſint probata. 68. 161. & n. 237. 173.

Epiſcopus debet ex officio matrimonium impedire, quamvis nullum adſit Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatur. 239. 173.

Clauſula *Nec ſcandalum ſit oriturum*, quamvis in Literis non fuiſſet, cenſeretur appoſita. 240. 173.

Quando ſcandala timentur, Epiſcopus non poterit diſpenſare nec in caſibus, in quibus poteſtatem habet. 241. 173.

Timor magni ſcandali futuri, vel fornicationis, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper matrimonio rato tantùm. 23. 293.

Formula Diſpenſationis inter impeditos ex cauſa ad evitanda ſcandala. 1. 457.

Scandala evitare eſt de Jure Divino. 3. 457.

Quoad ſcandalum debet intelligi de gravi. 6. 457.

Scandalum grave ex diverſis circūſtantiis dignoſcitur. 8. 457.

Scandalum ex quibus cauſis timeri poſsit. 9. & ſeqq. 457.

Scandala hæc non requiritur de neceſsitate, ut certa ſint, vel certò immineant, ſed ſufficit ſi probabiliter timeantur, niſi Diſpenſatio ſequatur. 17. 458.

Evitatio ſcandalorum, eſt neceſſaria in Chriſtiana Republica. 18. 458.

Scandalum Græcè, idem ſignificat, ac Latinè offenſionem ſive ruinam. 19. 458.

Scandalum eſt duplex, generale, & ſpeciale. 20. 458.

Speciale quale ſit. 21. 458.

Generale quale. 22. 458.

Scandalum generale eſt duplex, activum, & paſsivum, & quando hujuſmodi accidere dicantur. 23. & ſeqq. 458.

Scandalum paſsivum eſt triplex, & ejus ſpecies explicantur. 26. 458.

Ob ſcandalū evitandū quid permitti poſsit. 27. & ſeqq. 458.

Prælati cum ſcandalo nihil facere debent. 31. 458.

Scandalum Populi ſemper eſt evitandum. 33. 458.

In quibus caſibus poſſit recedi à regulis Juris ad evitanda ſcandala. 34. 459.

SCIENTIA. SCIRE.

Scientia Diſpenſationis factæ requiritur in eo, qui vult cōtra legem generalem operari. 57. 28.

Quod procedit, etiamſi alter Conjux abſque ſcientia alterius Diſpenſationem impetraſſet ſuper Impedimento dirimente utrūmque eorum afficiente, quia neſcienti non prodeſt. 58. 28.

Diſpenſationis ſcientia adeò eſt neceſſaria, ut ſi contrahentes ſint diſpenſati, ſed ipſi neſciant, matrimonium erit nullum. 60. 28.

Et ante notitiam Diſpenſationis, Lex in Subditi conſcientia vim obligandi obtinet. 62. 28.

Si Impediti, obtenta Diſpenſatione, ſed antequam illius ſcientiam habeant, ſe cognoſcerent, eſſet ac ſi abſque Diſpenſatione ſe carnaliter cognoſcerent. 63. 28.

In Impetratione Diſpenſationis nō requiritur ſcientia Oratorū, ſed tertius validè poteſt impetrare. 51. 27. & 108. 106.

Conjux ignarus Impedimenti noti alteri ex Conjugibus, an debeat certiorari, ut valide fiat diſpenſatio ſuper nullitate matrimonii. 398. & ſeqq. 129.

Et quomodo ſe gerere debeat Conjux Impedimenti conſcius

ſcius ſi opus ſit aperire Conjugi ignoranti nullitatẽ matrimonii . 399. 129.
Si unus tantum ex Oratoribus habuit ſcientiam Impedimenti tempore habitæ copulæ, an debeat de illo tantum exprimi ſcientia, vel de ambobus in ſupplicatione. 10. & 11. 155.
Scientia quid ſit . 24. 451.
Scientia poteſt eſſe ſpeculativa, & practica . 30. 451.
Scientia practica, quando dicatur . 31. 451.
Speculativa, quando . 34. 451.

SEDES.

Sede Epiſcopali vacãte Diſpenſationes matrimoniales non committuntur Vicario Capitulii . 16. 78.
Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Etruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet uſum Pallii Archiepiſcopalis, & Crucis . 95. 105. *Et in Append. pag.* 60.
Sedes Apoſtolica fuit divinitus Romæ ordinata . 572. 143.
Licèt Petrus Sedem primus conſtituerit Antiochiæ, tamen poſt ſeptennium Romam tranſtulit . 573. 143.
Clemens V. & Succeſſor in Gallia per annos 70. ob perſecutores commorati fuerunt . 575. 144.
Sedes Apoſtolica juſſu D. N. Jeſu Chriſti Romæ poſita fuit . 575. 144.
Sancta Sedes Apoſtolica non poteſt aliò transferri ex quacunque cauſa, præterquam Divinæ revelationis, ut opinantur Doctores . 577. 144.
Sedes Apoſtolica, aliquando accipitur largo modo etiam pro Tribunalibus ipſius Pontificis, & etiam pro ipſa Curia, & pro Congregationibus Cardinalium . 39. 157.

SENTENTIA.

Delegatus poteſt iterum ſententiare, quando tuliſſet nulliter ſententiam . 494. 137.

SENES.

Quæ ætas requiratur, ut quis dicatur Senex, & poſſit in ſæculo manere abſque periculo incontinentiæ. 102. 327.
Matrimonium contractum à ſenibus etiam decrepitis, eſt validum; etiamſi nulla arte poſſint copulam explere, licèt alii contradicant huic opinioni . 94. & 96. 352.
Senectus in maſculis contingit poſt ſexageſimum annum, & in Fœminis poſt quinquageſimum . 95. 352.
Exempla eorum, qui in decrepita ætate Filios genuerunt, afferuntur . 97. & ſeqq. 352.
Matrimonium inter Juvenem, & Senẽ improbatur. 38. 406.

SEPARATIO.

Ante diſpenſationem in forma *Pauperum*, Oratores debent manere ſeparati, donec præcedat publica pœnitentia, & ſervitium Eccleſiæ . 126. 165.
Formula Decreti ſeparationis Oratorum . 128. 165.
Quod ſi Oratores ſeparationem non ſervaverint . 129. 165.
Poſt factam ſeparationem, ſi Oratores velint diſpenſari, debent veniam à Delegato petere . 132. 165.
Si ſeparatio non poſſit fieri abſque ſcandalo, quid obſervandum. 237. 173.

SEPARATIO TORI.

Conjuges, licèt per Divortium ſeparentur, tamen adhuc Conjuges erunt . 48. 295.
Matrimonium licèt quoad vinculum nequeat diſſolvi, tamẽ quoad habitationem, authoritate Judicis Eccleſiaſtici, ex certa cauſa, & quoad Torum commune ſeparari poſſunt . 50. 295.
Facto juſto Divortio inter Conjnges, vir abſque eo quòd Uxor ei det licentiam, & Votum Caſtitatis emittat; poterit ſuſcipere Sacros Ordines . 58. 323.
Quia ſicuti per Divortium licèt ingredi Religionem, ita datum erit ſuſcipere Ordines . 59. 323.
Et eo caſu, non erit neceſſe, quòd Conjux relictus voveat Caſtitatem, nec erit impeditus poſt mortem Conjugis alterum inire Matrimonium . 60. 324.
Divortium non conceditur, ſi alter quoque Conjux Adulterium commiſerit . 61. 324.

SERVITIUM.

Servitium Eccleſiæ an debet præcedere diſpenſationem . 126. 165.
Servitium Eccleſiæ non poteſt à Delegato minui, ſeu relaxari . 154. 167.
Tempus aſſignatum pro ſervitio Eccleſiæ, cum omninò requiratur ad perfectionem, & complementum ipſius ſervitii, exiſtimatur de forma . 157. 167.
Delegatus non poteſt ſervitium, ne dum unius diei remittere Oratori . 158. 167.
Delegatus poterit longius tempus ſervitii Oratoribus aſſignare, quàm in Mandato continetur . 165. 167.
Si expediat matrimonium celebrari antequam expletum integrè ſit ſervitium Eccleſiæ, recurri debet ad D. Datarium Papæ . 166. 167.
Cautio de præſtando operam ſuam Fabricæ, quomodo præſtari debeat, & an ſufficiat cautio Juratoria . 168. 167.
Delegatus poterit loco ſervitii Eccleſiæ, deſtinare Oratorem ſervitio alicujus Hoſpitalis, non tamen commutare ſervitium ipſum in opus diverſum . 273. 168.
Quomodo, & quale ſervitium exigi debeat ab Oratore . 174. 168.
Servitium præſtandum Eccleſiæ dicitur continuum, ſi pro majori parte diei fiat . 177. 168.
Non tenetur Delegatus Oratorem deſtinare ſervitio Fabricæ alicujus præcisè Eccleſiæ, ſed poteſt aliud ſervitium perſonale Eccleſiæ imponere . 178. 168.
Orator debet operam ſuam præſtare, in ſervitium Eccleſiæ, vel loci Pii, non tamen in particularibus indigentiis Rectoris . 181. 168.
Servitium Eccleſiæ poteſt à Delegato deſtinari extra propriam Diœceſim . 188. 169.
Servitium inceptum in uno loco, poteſt à Delegato deſtini, ut peragatur in alio loco . 190. 169.
Orator tenetur operam per ſe ipſum conferre, nec poteſt per alium ſuppiere . 191. 169.

SERVITUS.

Servitus perſonalis, quæ à Perſona, ratione ipſius Perſonæ debetur, morte extinguitur . 86. 297.
Si alter Conjux cognita ſervitute alterius, illam remittat, matrimonium erit validum . 14. 314.
Mulier abſque conſenſu Viri, non poteſt ſe alteri in ſervitutem vendere . 23. 315.
Filii quo ad ſervitutem ſequuntur conditionem Matris, cujuſcunque nobilitatis ſit Pater . 35. 315.
Quoad ſervitutem attenditur conſuetudo locorũ. 42. 316.

SERVUS.

Nomine Servorum quoad inducendum Impedimentum erroris conditionis in matrimonio, qui veniant. 12. 314.
Servus non habet liberam poteſtatem ſui corporis, & cũ nõ ſe poſsit obligare ad individuam conſuetudinem, matrimonium ab altero cum illo contractũ erit nullũ. 15. 314.
Si quis ex errore duxit Servam, putans liberam, ſed talem erga eam habebat affectionem, ut etiamſi ſciviſſet eſſe ſervam, nihilominus duxiſſet, matrimonium valeret . 16. & ſeqq. 314.
Liber, ſeu Servus credens contrahere cum ſerva, ſi poſteà repe-

Digitized by Google

reperiat eſſe liberam, validè contrahit. 19. 315.
Ingenuus, & Liber, ſcienter contrahens cum ſervo, illi conditionem remittere dicitur, & matrimonium valet. 21. 315.
Si poſt contractum Matrimonium, Vir alteri ſe det in Servum, non ob id matrimonium diſſolvitur, licèt mortaliter peccet. 22. 315.
Servus contrahens cum Ancilla, quam liberam credebat, validè contrahit, quia ſunt ambo æqualis conditionis. 24. 315.
Intellige, niſi Servus nullo alio modo intenderet contrahere niſi cum libera, quo caſu deficeret conſenſus. 26. 315.
Servi poſſunt inire matrimonium etiam neſciente, vel cōtradicente Domino. 27. 315.
Serva tradita, uti libera, in matrimonium alicui neſcienti ſervitutem à Domino, vel ipſo non contradicente; ſtatim efficitur libera, & matrimonium valet. 28. 315.
Imò Serva efficitur libera, ſi à Domino collocetur in matrimonium, etiam cum ſciente ſervitutem, ſi ei conficiat Inſtrumentum dotis. 29. 315.
Si Serva contraheret cum libero ſervitutis ignaro, & deinde, ipſo pariter inſcio Fœmina donetur libertate, matrimonium nihilominus eſt irritum, quamvis poſt dictam Donationem, Vir ipſam maritali affectu cognoverit. 30. & 31. 315.
Non valet matrimonium contractum cum Servo, qui poſt aliquod tempus factus ſit liber, ſi tranſacto illo tempore debeat redire in ſervitutem. 32. 315.
Si Mater gravida, fieret Serva Jure belli, Filius remanet cum ea ſervus, quamvis tempore conceptionis fuiſſet libera. 40. 316.
Si mulier ſit ſerva plurium Dominorum, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſolvatur alteri *Domino*, qui non manumiſit, Proles nata remanet ſerva donec pretium pro illa parte ſolvatur. 41. 316.

SIGILLUM.

Sigillum authenticat Scripturam. 596. 145.

SOLEMNITAS.

Quoad ſolemnitates Concilij, vide CONCILIUM.

SOLICITATOR.

Solicitatores committentes ſubreptionem, vel obreptionem in Diſpenſationibus, quas pœnas incurrant. 43. 45.

SPADO.

Spadones, & Eunuchi, licèt in vaſe ſeminent, tamen Affinitatem non contrahunt, cum eorum ſemen non ſit aptum ad generandum. 14. 268.

SPONSALIA. SPONSUS.

Si cum Impedimento matrimonium dirimenti concurrat impedimentum Sponſalium cum altera de futuro contractorū, nō eſt neceſſe, ut in Supplicatione exprimantur omnia dicta Impedimenta, quia poteſt peti diſpenſatio ſuper primo impedimento, & poſtea ſuper ſponſalibus, quatenus ab alia Sponſa non remittantur. 99. 48.
Super ſponſalibus de futuro contractis Papa difficillimè diſpenſat, quia agitur de damno tertii. 100. 48.
Impedimentum ſponſalium, quid ſit. 63. 213.
Sponſalia quibus in caſibus diſſolvantur. 64. 213.
Sponſalia contracta ſub conditione, *ſi Papa diſpenſaverit*, an valida ſint. 65. & ſeq. 213. & 78. & ſeqq. 214.
Sponſalia contracta ſub conditione impoſſibili nulla ſunt, etiamſi fuerint Juramento firmata. 70. 213.
Etiamſi plures expenſæ factæ fuerint. 72. 213.
Et quamvis Virgo deflorata fuerit. 74. 213.
Super Sponſalibus habitis ſub conditione impoſſibili eſt locus pœnitentiæ ante Diſpenſationem impetratam. 75. 213.
Sponſalia contracta ab habente Votum Caſtitatis, quamvis poſtea Diſpenſationem obtinuerit, nihilominus abſque novo conſenſu, erunt nulla. 77. 214.
Sponſalia diſſolvuntur per Cognationem ſpiritualem, nec valeant adimpleri abſque diſpenſatione. 4. 250.
Sponſalia validè contracta non diſſolvuntur per matrimonium ratum ſubſequens. 18. 279.
Sponſalia contracta ante ætatem requiſitam annorum ſeptem, ſunt invalida. 20. 280.
Matrimonium contractum ante ætatem nubilem reſolvitur in ſponſalia. 21. 280.
Sponſalia contracta poſt emiſſum Votum Caſtitatis, vel Religionis an, & quando ſint nulla, & inducant Impedimentum publicæ Honeſtatis. 24. 280.
Sponſalia contracta cum Perſona incerta, ſunt invalida. 31. 280.
Item ſunt invalida, ſi contrahantur ſub conditione, ante ejus eventum. 32. 280.
Et eo caſu non oritur Impedimentum Honeſtatis, & poterit contrahi cum altera Sorore Sponſæ, abſque Diſpenſatione. 33. 280. & 39. 281.
Limita, ſi conditiones eſſent turpes, quia pro non appoſitis habentur. 34. 280.
Sponſalia per parentes nomine Filiorum contracta, ſunt invalida, nec ex eis oritur Honeſtas, donec Filij eadem ratificentur. 37. 281.
Limita, quando Filij eſſent præſentes, & doli capaces, quia tunc præſumuntur valida, & oritur Honeſtas. 38. 281.
Si quis contrahat Sponſalia ſub conditione, & ea pendente alia ineat Sponſalia cum Sorore primæ Sponſæ, iſta erunt nulla, & ex eis non oritur Honeſtatis Impedimētum. 40. 281.
Sponſalia contracta ſub conditione, nempè, *ſi fornicaveris*, dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla, & ante conditionis eventum non inducunt Honeſtatis Impedimentum. 44. 281.
Promittens ſub conditione ducere Bertam, & conditione non eveniente, promittat ducere Bertæ Sororem, per non adimplementum conditionis, ſecunda Sponſalia, cenſentur purificata, adeout impediatur ulterius Bertā ducere. 45. 281.
An reſultent ex promiſſione non ducendi niſi Bertam, cum mutua repromiſſione vid. *in Append. caſ.* 13.
Inita inter perſonas aliquo impedimento dirimente ligatas ſunt nulla. *in Append. caſ.* 12.

SPURIUS.

Spurium legitimandi facultate conceſſa, vel cum illo diſpenſandi, intelligitur generaliter de quolibet Spurio, dummodo talis legitimatio non cedat in tertij præjudicium. 4. 11.
Spurius, cum ſit terminus generalis, omnes ſpurietatis ſpecies comprehendit. 5. 11.
Spurij, qui dicantur. 542. 142.
Spurij, ſeu Varij per ſubſequens matrimonium non legitimantur. 543. 142.
Spurij, & vulgò Quæſiti, non habent Agnationem, nec eam conſervant. 14. & 17. 236.
Nec veniunt nomine conſanguineorum, nec dicuntur de Familia. 15. & 16. 236.
Spurii dicuntur ſanguine conjuncti, & propinqui. 18. 236.
Dicuntur ex eodem ſanguine procedere, inſpecto jure naturali. 19. 236.
Non veniunt ſub verbis, nec dicuntur de Familia, Caſata, Domo, & ſimilibus. 21. & 22. 236.

ſeu Spurij non veniunt ſub verbis naturæ, ut Conjunctus Cõ-ſanguineus, Pater, Filius, Nepos, &c. 23. 236.

STATUS LIBER.

Forma interrogandi, & examinandi Teſtes ſuper ſtatu libero alicujus, decreta a S. Congregatione ſuper generali Inquiſitione. 19. 286.
Si Contrahentes ſint Vagi, non cenceditur licentia contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorũ, eſſe liberos. 20. 287.
Fides, & alia documenta ſuper ſtatu Libero, ad hoc, ut probent, quæ requirantur. 21. 287.
Teſtes in materia ſtatus liberi, ſunt magis idonei Conſanguinei, quam extranei, & potius Cives, quam Exteri. 22. 287.
Declarationes plures factæ à S. Congregatione ſupradicta in hac materia referuntur. 23. 287.
Conſtitutus in articulo mortis, volens contrahere matrimonium, non eſt neceſſe, ut ſervet formam Literarum de ſtatu libero; verum ſi convaleſcat debet diligentias explere. 24. 287.
Atteſtationes ſuper ſtatu libero, non requiruntur pro exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & pervenerunt ad locum, ubi matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuè permanſerunt. 25. 287.
Atteſtatio hujuſmodi requiritur pro exteris, qui per 10. annos, & ultra, Domicilium acquiſiverunt in loco, ubi ſunt contracturi matrimonium, licèt probetur per Teſtes fide dignos eorum liber ſtatus, tam originis, quàm Domicilii. 26. 287.
Atteſtatio prædicta requiritur pro illis exteris, qui unicam, vel plures duxerunt Uxores; & è contrà, ſi mortuæ fuerint in loco ubi iterùm contrahere deſiderant, licèt ampliùs è d. loco non diſceſſerint. 27. 288.
Interrogatoria à d. S. Congregatione Decreta, ob eorum difficultatem, in pluribus Curiis fuerunt reſtricta, etiam de ipſius S. Congregationis conſenſu. 28. 288.
Denunciationes in loco originis quando fieri debeant, ultra ſtatum liberum. *in annotat. nu.* 9. *&* 10.
Probari debet etiam per Cives. *in Append. caſ.* 4.
Coram Ordinario probari debet quoad Parochos Eccleſiarum Religionis Hieroſolymitanæ. *in Append. caſ.* 14.

STATUTUM.

Statutum prohibens Filiis, ne contrahant matrimonium abſque conſenſu parentum, non valet. 17. 306.
Statutum etiam pœnale, favore matrimonii, dicitur favorabile. 17. 347.

STIPES.

In Literis diſpenſationum, quare dicatur, *A communi ſtipite, &c.* 170. 150.
Stipes qualis ſit. 16. 236.
Stipes Affinitatis à quibus Perſonis conſtituatur. 32. 269.

STYLUS.

Stylus Curiæ facit Jus, & pro lege ſervandus. 19. 41. & 22. 100.
Stylus, cùm ſit quid facti, eget probatione. 344. 72.
Stylus Curiæ non inducit neceſſitatem aliis Judicibus, & Tribunalibus extra Curiam illum ſervandi, niſi ſit ſcriptus, probatus, notorius, & ſpeciali deciſione, ac declaratione Pontificis confirmatus. 345. 72.
Pro ſtylo accipi debet Juris interpretatio. 348. 72.
Stylus Curiæ denotat mentem Papæ. 20. 100. & 66. 304.

STUPRATOR. STUPRUM.

Si lex Stupratori imponeret pœnam alternativè, v. gr. quòd aut teneatur ſtupratam ducere, aut dotare, tunc ſi præciſè compelleretur ad illam ducendum, matrimonium eſſet invalidum. 79. 310.
Si Stuprator, videns Patrem, vel Conſanguineos Mulieris in ſe venire, cùm armis ad vindictam offenſæ, & non ad matrimonium extorquendum; & ipſe, ut mortem, aut aliud grave malum evitaret, offerat matrimonium contrahere, validè contractum dicetur. 80. 310.
Si Stuprator poſt commiſſum ſtuprum ſub promiſſione futuri matrimonij, reſiliat abſque juſta cauſa, & compellatur à Superiore adhibere conſenſum, matrimonium erit validum. 82. 310. *et in Annotat. nu.* 12.
Stuprator ſi cogitur contrahere cum ſtuprata, nullum dicitur pati injuriam. 83. 310. *et in annotat. loco cit.*
Quando cogi poſſit per cenſuras. *in Annotat. n.* 12. *& ſeq.*

SUBDELEGATUS.

Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, ut ſubdelegatus poſſit ſubdelegare. 317. 123.
Subdelegatus à Delegato Papæ omnem habet auctoritatem in ea Cauſa, quam habet ipſe Papa. 318. 123.
Sicut Delegatus non poteſt fines mandati excedere, ita nec ſubdelegatus. 319. 123.
Subdelegatione facta, cenſetur etiam ipſi Subdelegato cõceſſa poteſtas recipiendi Teſtes cum eorum Juramento. 320. 123.
Subdelegatione facta ſi facienda ſit receptio Teſtium extra Diœceſim delegati, eadem fieri ab Ordinario ſubdelegato, non auctoritate ordinaria, ſed ſibi ſubdelegata. 321. 123.
Quando Delegatus abſque ſpeciali poteſtate ſubdelegat, ſi primus ſubdelegatus moriatur, poteſtas ſubdelegati expirat. 322. 123.
Subdelegatio non poteſt fieri, niſi Perſonis in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis. 325. 124.
Delegatus tamen Prælati inferioris poteſt ſimplices Clericos ſubdelegare. 326. 124.
Quoad Informationes ſimplices habendas, exiſtimat Auctor etiam à Delegato Papæ poſſe ſubſtitui ſimplicem Sacerdotem in dignitate non conſtitutum. 327. 124.
Delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi poſtquam Literæ fuerint præſentatæ. 331. 124.
Amplia, & in Epiſcopo, ut nequeat ſubdelegare Cauſas à Papa ſibi committendas 332. 124.
Malè faciunt, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione Vicarij, illum ſubdelegant ad cauſas ſibi in poſterum à Papa committendas. 333. 124.
Vicarij Generales ſubdelegantes Foraneos Vicarios, ad Informationes delegationum ſibi committendarum malè faciunt. ibidem.
Facultas delegata ad abſolvendum, non poteſt ſubdelegari. 221. 171.

SUBDIACONI.

An, & quando diſpenſari ſoleant, ut Uxorem ducant. *in Append. caſ.* 33.

SUBREPTIO.

Subreptio, & obreptio inter ſe differunt. 1. 39.
Subreptio quid ſit. 2. 39.
Subreptio quando dolo admittitur, vitiatur Gratia. 38. 43.
Subreptio, ſeu Obreptio circa cauſam finalem, Solicitatores, vel alterius Romanæ Curiæ Officialis culpa, commiſſa, ſi adſit bona fides Oratoris, ſi res ſit dividua, Diſpenſatio non vitiatur, niſi in parte, pro qua facta fuit ſub-

Digitized by Google

ſubreptio. 42. 43.
Subreptio per clauſulam *non obſtantibus*, &c. non cenſetur ſublata, ſi fuerit ſequuta. 365. 126.
Subreptio quando dicatur evidens. 495. 137.
Si reſcriptum ſit à principio ſubreptitium dolo, vel fraude, aut ex eo quòd Teſtes fuerunt corrupti, detecta ſubreptione Diſpenſatio eſt invalida. 602. 145.
Licèt delegatus cognoſcat gratiam obtentam laborare aliquo vitio ſubreptionis, nihil tamen poteſt contra eam decernere. 602. 145.
Tamen tenetur abſtinere à Literarum executione. 604. 146.
Diſpenſatio non erit ſubreptitia, ſi Oratrix narret ſe eſſe pauperem, ſi verè ſit talis, licèt ſpem magni Patrimonij habeat. 114. 163.

SUPPLICATIO.

Pro omnibus matrimonialibus Diſpenſationibus, quæ à S. Pontifice conceduntur porrigitur Supplicatio. 1. 21.
Supplicatio Latino ſermone conficitur. 2. 22.
Supplicatio, pro petenda diſpenſatione confecta, quibus porrigatur, & quid obſervari debeat pro ejus expeditione. 6. 22.
Gratia ſuper ſupplicatione conceſſa Literæ Apoſtolicæ expediuntur. 7. 22. & 14. 23.
Supplicatio ſemper debet attendi. 557. 109.
Si per Literas mutaretur ſubſtantia gratiæ, attenditur Supplicatio, non Literæ. 158. 109.
Ex tenore ſupplicationis regulantur Literæ. 160. 109.
Ex forma Supplicationis, declaratur intellectus Gratiæ. 163. 109.
Supplicatio pro Diſpenſatione ſuper crimine Adulterij, neutro machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſervetur. 71. 342.
Forma Supplicationis pro impetranda diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus, omiſſo in prima ſupplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti petita. 37. 357.
Quid ſervetur, ſi aliquid mutandum ſit in Supplicatione, antequam gratia expediatur. 89. 456.

SUPERIOR.

Superior, ad quem devoluta fuit Diſpenſatio, poterit Diſpenſare, vel cogere Inferiorem ad diſpenſandum. 54. 6.
Superioribus Religionum competit facultas Diſpenſandi in aliquibus caſibus matrimonialibus, & quando. 102. 18.

T

TACENS. TACITURNITAS.

GRatia vitiatur ex taciturnitate rerum, quæ Jura jubent exprimi, & quibus expreſſis Jure eſt cautum, quòd Papa non concederet. 4. 40.
Ex taciturnitate alicujus qualitatis, quam Jura non jubent exprimi, quæ ſi expreſſa fuiſſet, Papa difficilius cõceſſiſſet, non vitiatur Diſpensatio. 10. 40.
Quoties de invaliditate gratiæ agitur ob taciturnitatem, debet intelligi de taciturnitate exprimendorum ex diſpoſitione Iuris, & quòd illis expreſſis Princeps non conceſſiſſet. 12. 40.
Valet Diſpenſatio, tacita veritate, propter quam Papa maxima, vel majori difficultate conceſſiſſet, niſi Jus exigat, ut dicta qualitas exprimatur. 13. 41.
Si aliqua qualitas de Jure exprimenda taceatur, licèt id fiat ignoranter, & abſque dolo, nihilominus Gratia vitiatur. 14. 41.
Qui veritatem in caſibus à Jure expreſſis reticet, præſumitur in dolo. 16. 41.
Non ſolùm irritatur gratia ob taciturnitatem qualitatum, quæ jure exprimi debent, ſed irritatur etiam ex taciturnitate eorum, quæ ſtylus Curiæ exigit. 18. 41.
Tacita qualitate ex conſuetudine Principis exprimenda, gratia irritatur. 39. 41.
Taciturnitas veri, quamvis non vitiet Reſcriptum à Principe *motu proprio* conceſſum, nihilominus qoando falſa cauſa finalis exprimitur, quâ non expreſſa, Gratia non concederetur, Gratia etiam cum d. clauſula conceſſa erit irrita. 40. 43.
Dubitans de validitate Diſpenſationis obtentæ, ſi iterum ſuper ijſdem qualitatibus petat diſpenſari, etiam non facta expreſſione primæ, valebit Diſpenſatio. 218. 62.
Nec vitiabitur ſi taceatur, quòd eamdem aliàs petitam nõ obtinuarit. 259. 57.
Vel ſi taceatur, quòd à Papa fuiſſet denegata, quia judicaſset non adfuiſſe juſtam cauſam. 220. 57.
Taciturnitas Copulæ, quando petitur Diſpenſatio ſuper alio impedimento dirimenti, an vitiet Diſpenſationem. 281. 64.
Taciturnitas Copulæ, cum non reperiatur à Jure prohibita quando Diſpenſatio pro alio impedimento petitur, utiq; cenſetur permiſſa. 303. 66.
Taciturnitas illa ſola vitiat, quæ fit circa cauſam finalem Diſpenſationis. 304. 66.
Taciturnitas Copulæ non vitiat, quamvis ob d. Copulam Papa difficiliùs diſpenſaſſet. 306. 66.
Taciturnitas longi temporis inducit conſenſum. 158. 328.

TAXA.

Taxæ, quæ in C.A. ſolvuntur pro Diſpenſationibus Matrimonialibus ſunt duplicis generis, aliæ vocantur Taxæ, & aliæ Regaliæ, & quomodo, & à quibus ſolvantur. 68. 29.
Taxa, & Impenſa eadem eſt in Diſpenſatione ſuper Conſanguinitate, ac ſuper Affinitate. 171. 110. & 17. 155.
Sive petatur diſpenſatio in forma Pauperum, ſeu ordinaria. 149. 166.
A diſpenſatis in forma *Pauperum*, abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, ac per Officiũ minoris Gratiæ taxantur, ac ſi pauperes non eſſent. 124. 165.
Taxa pro Diſpenſationibus in forma *Pauperum*, in Gradibus remotioribus, nempè ultra Tertium, ſi Oratores ſint abſentes ab Urbe, taxantur, ac ſi non eſſent pauperes. 150. 167.
Sed in Gradibus propinquis, nempe in Tertio gradu, nulla ſolvitur Taxa, ſed ſolùm parvi nummi pro laboribus Officialium. 151. 167.
Quid ſi Oratores ſint in Urbe. 152. 167.
Pro diſpenſatione conceſſ. à Pœnitentiaria, cum clauſula *Gratis ubique* &c. nihil ſolvitur neque etiam pro mercedibus, etiam à ſponte offerentibus. 190. 204.
Etiamſi quis impetrata Diſpenſatione à Pontifice tacuiſſet aliquam qualitatem occultam, quæ ſi expreſſa fuiſſet Pontifici, maiorem Compoſitionem ſolviſſet. 591. 204.
Taxa eadem ſolvitur pro Diſpenſatione ſuper Affinitate, ac ſuper Conſanguinitate. 60. 273. & 96. 276.

TERTIARIUS.

Matrimonium ratum non diſſolvitur per Profeſſionem Tertiariorum. 99. 326.

TESTAMENTUM.

Teſtandi facultatem obtinens, uno Teſtamento condito, illud annullare poteſt, & aliud conficere uſque ad mortem. 94. 17.
Teſtamentum per ſubſequentem licentiam teſtandi validatur etiamſi factum fuerit antequam fuerit conceſſa, quia ſumit vires in tempore mortis. 106. 59.

Teſtandi facultatem habens, cenſetur poſſe condere Codicillos, & donare cauſa mortis. 116. 19.
Teſtamentum conditum ante annum 14. completum eſt nullum, niſi inchoata fuerit ultima dies 14. 20m. 19. 430.

TESTIS.

Teſtes Deponentes falſum coram Delegato, poſſunt ab eo puniri. 82. 104.
A quibus Perſonis debeat Delegatus ſe informare, & qoid quando timeat de Teſtium integritate. 168. 118.
Ad probandum Impedimenta matrimonij potius admittuntur Conſanguinei, & Pater & Mater, quàm alij Teſtes, quia præſumuntur magis informati. 272. 119.
Teſtes informantes debent etiam deponere de omni aliò impedimento, quod inter Oratores adeſſent, ſuper quo Diſpenſatio ſit facienda. 274. 119.
Si decem Teſtes, vel plures ab uno didicerint, non plus probant quàm unus. 275. 119.
Si Delegato ex falſis Teſtibus conſtaret, de veritate narratorum, quid agendum. 276. 119.
Delegatus poteſt cogere quaſcunq; Perſonas ad ſuſcipiendum Delegationis munera, & cogere Teſtes ad teſtificandum mulctis & Exeommunicatione; non tamen poteſt eos bannire. 278. 119.
Punire poteſt Teſtes, qui falſum coram ſe depoſuerint. 279. 119.
Etiamſi dicti Teſtes eſſent Laici, vel Regulares. 280. 119.
Teſtes falſi coram Delegato qua pœna ſint puniendi. 283. 120.
Receptio Teſtium ſi facienda ſit extra Diœceſim Officialis Delegati (quando eſt facta ſubdelegatio) fiet ab Ordinario ſubdelegato ab ipſo Delegato, non auctoritate ordinaria, ſed ſibi ſubdelegata. 321. 123.
Teſtium receptio per Delegatum poteſt etiam extra Diœceſim committi, ſi ibi Teſtes adſint. 330. 124.
Teſtis unicus an probet Impedimentum, & quid requiratur. 415. 131.
Ut unicus Teſtis impediat, debet dare notitiam, quòd Impedimentum ſit clarum. 417. 131.
Majorem fidem facit Teſtis unicus cum Juramento deponens, vel ſola fama ſuper Impedimento, quàm duo Teſtes, quorum alter cum Juramento, alter de certa ſcientia abſque Juramento deponerent. 416. 131.
Teſtis unicus ſufficit ſi de Conſanguinitate, vel Affinitate ex certa ſcientia deponat, vel de auditu à majoribus ſuis, & gradus diſtinguat. 418. 132.
Teſtis unicus Conſanguinitatem, vel Affinitatem deponens, & de auditu ab uno tantùm non impedit. 419. 132.
Ad diſſolvendum matrimonium contractum requiruntur duo Teſtes omni exceptione majores. 433. 132.
Parentes, & Conſanguinei admittuntur ad probandum Conſanguinitatem, & Affinitatem. 272. 119. & 434. 132.
Teſtis unicus ſuper Impedimento, ſuper quo fuit occultè diſpenſatum, non ſufficit ad impediendum matrimoniū. 161. 102.
Teſtis unicus ſufficit ad impediendum matrimonium contrahendum. 163. 102.
Teſtes ſuper ſtatu libero alicujus, debent recipi potiùs Conſanguinei, quàm extranei, & potiùs Cives, quàm Exteri. 22. 287.
Teſtes contrà validitatem matrimonij deponentes, debent eſſe omni exceptione majores. 433. 132. & 55. 295.
Numerus Teſtium, licèt regulariter ſuppleat eorum fidē, tamen fallit, quando agitur de matrimonio diſſolvendo. 57. 295.
Limita ſecundò, quando ageretur de diſſolvendo matrimonio cum Impedimento perpetuo. 63. 296.
Limita tertiò, quando adeſſet Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, quia tunc potius Conſanguinei Teſtes admittuntur, quàm extranei. 64. 296.
Debent tamen eo caſu Teſtes deponere, quòd viderint Perſonas omnes in Conſanguinitate, diſtinguendo gradus ex utroque latere, vel ſaltem aliquas perſonas in gradibus, aliàs non probant. 65. 296.
Quia quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, Teſtes debent de gradu, & ſtipite deponere. 66. 296.
Debent inſuper jurare, quòd non procedunt ad Teſtimonium ferendum, odio, amore, timore, vel præmio, ſeu commodo. 67. 296.
Teſtes omni exceptione majores, qui dicantur. 68. 296.
Teſtes idonei, qui dicantur. 69. 296.
In caſibus, in quibus requiritur, ut Teſtes ſint omni exceptione majores, hujuſmodi qualitas probanda eſt. 71. 296.
Teſtis quilibet, licèt idoneus præſumatur, non tamen idoneus præſumitur omni exceptione major. 72. 296.
At ſi dicta exceptio non opponatur, omnes Teſtes admittuntur, licèt Conſanguinei, vel Affines ſint, etiam Pater & Mater. 73. 296.
Teſtes in cauſis criminalibus poſſunt recipi, etiam poſt publicatas atteſtationes, ſuper iiſdem articulis, tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia. 81. 297.
Teſtis ſingularis de viſu, omni exceptione major, an ſit ſufficiens ad probandum mortem Conjugis. & quid ultra requiratur, ad effectum, ut ſuperſtes poſſit iterum contrahere. 10. & ſeqq. 300.
Teſtes aſſiſtentes matrimonio clandeſtino extraordinariè puniuntur. 37. 371.
Teſtes ad matrimonium ſunt idonei, ſive ſint maſculi, Fœminæ, Conſanguinei, Pater, Mater, Domeſtici, Infames, Impuberes, dummodo rationis compotes ſint. 97. 371.
Neq; obſtabit ſi Teſtes, dolo, vel ad aliud vocati ſint, dummodo ſint præſentes, etiam per vim retenti, & cōſenſum contrahentium intelligant. 98. 375.
Aliter dicendum eſſet, ſi eſſent ebrij, vel infantes. 99. 375.
Præſentia Parochi, & Teſtium debet intervenire eodem tempore, quo actus producitur. 101. 375.
Teſtes an validè poſſint intervenire matrimonij celebrationi, pariete intermedio. 104. 376.
Cæcus non poteſt eſſe Teſtis in matrimonio, quamvis notas habeat Contrahentium voces. 105. 376.

V

VAGUS.

Quis dicatur & coram quo Parocho debeat matrimonium contrahere. *in Annotat. nu.* 29.

VALIDITAS.

Cognitio validitatis Literarum ſpectat ad Pontificem. 60 3 145.
Quamvis Delegatus non poſſit de ea cognoſcere, tamen ſi cognoſcat, debet abſtinere ab executione. 604. 146.
Diſpenſatio etiam in dubio cenſetur valida. 85. & 86. 597.

VARIATIO.

Variatio in Judicio cœpto quando licita ſit. 121. 199.
Confeſſor quando variari poſſit in Diſpenſatione. 122. 199.

VENIA.

Oratores antequam diſpenſentur in forma Pauperum veniam petere debent à Delegato. 132. 165.
Veniam petens, debet eſſe pœnitens. 133. 165.
Non pœnitentibus non conceditur. 135. 165.
Clauſula, *deinde ſi veniam à te petierint*, diverſimodè concipi-

Digitized by Google

cipitur, in diſpenſationibus. 536. 165.

VERIFICATIO.

Delegatus ad diſpenſationem, debet curare, ut verificentur omnia narrata Pontifici in ſubſtantialibus, in quibus Diſpenſatio eſt fundata. 255. 117.
Etiamſi eſſent vera, & notoria. 250. 117.
Si aliqua narrata, quæ non eſſent ſubſtantialia, licèt non verificentur, vel ſint falſa, non infringunt Gratiam, niſi ageretur de præjudicio Tertii. 258. 117.
Quamvis narrata conſiſtant in negativa, adhuc verificanda ſunt. 261. 118.
Pro verificatione precum non requiritur formalis Teſtium examen, ſed ſufficit quòd Delegatus extrajudicialiter diligenter ſe informet. 262. 118.
Quid ſi omnia jam verificata fuiſſent per Teſtes, ſed tamen Delegato conſtaret contrarium. 271. 118.
Quid ſi ex falſis Teſtibus conſtaret de veritate narratorum. 276. 119.
Et quid ſi preces eſſent veræ, ſed probatæ per falſos Teſtes. 277. 119.
Narrata ſi non verificentur Gratia erit nulla; nec meretur nomen Gratiæ. 191. 120. & 192. 121.
Quæ ſint verificanda coram Delegato in Diſpenſatione in forma *pauperum*. 59. 260.
Si in Supplicatione exponantur Impedimenta alternativè, v. gr. Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficit coram Delegato alterutrum verificari. 146. & 147. 52.
Coram Delegato ſufficit verificare ſolam cauſam finalem Diſpenſationis. 58. 394. & 155. 411.
Quid ſi plures cauſæ fuerint adductæ. 59. & ſeqq. 394. et 114. 411.
Si cauſa narrata non verificetur, ſed allegetur alia; quæ ſi narrata fuiſſet, Papa de ſtylo admiſiſſet, nihilominus Diſpenſatio exequi non poterit. 90. 397.

VERBA.

A' proprietate verborum, an, & quando ſit recedendum. 23. 12.
Verba Diſpenſationis an ſint latè, vel ſtrictè accipienda. 24. 12.
Verba Diſpenſationis ſecundùm intentionem Concedentis debent declarari. 27. 12.
Verba quando cenſeantur appoſita taxativè, & quando demonſtrativè. 50. 43.
Verba Reſcripti Pontificis ſunt reſtringenda tantùm ad expreſſa. 63. 45.
Verba debent naturalitèr intelligi, & non accidentaliter. 123. 107.
Non autem Civiliter. 139. 108.
Verbum *Mandamus* à Superiore prolatum importat neceſſitatem, & præceptum. 229. 115.
Verba geminata, enixam Diſponentis voluntatem indicant. 239. 116.
Verba geminata, ſemper aliquid ultrà operantur. 540. 116.
Non omnia verba legis, ſeu reſcripti inducunt formam, ſed tantùm ea, quæ ſubſtantiam concernunt. 219. 118.
Verba *Auctoritate noſtra* conjuncta cum verbo *concedimus facultatem*, non faciunt Juriſdictionem Delegatam. 479. 136.
Quando verò junguntur poteſtati aliquid faciendi, faciunt Delegatum, etiam quoad ea, quæ ex ordinaria Juriſdictione competunt. 480. 136.
Verba geminata operantur ultra ſolitum, & magis enixã Papæ voluntatem demonſtrant. 560. 143.
Verba geminata omnem dubietatem tollunt. 561. 143.
Verba *Operam ſuam conferat &c.* poſita in mandato diſpenſationis in forma pauperum important perſonalitatem. 296. 160.
Verbum *Præſumere*, importat dolum, & temeritatem. 142. 230.
Verba legis pœnalis, cum effectu intelligenda ſunt. 12. 337.
Verba, *ut aſſerit*, vel *ſicut aſſerunt*, & ſimilia poſita in Literis, transferunt onus in aſſerentem probandi aſſerta. 119. 412.
Quid ſi fuerit dictum, *ut aſſeritur*. 122. 412.
Verbum *Præſumpſerit*, relatum ad Perſonam, importat temeritatem, & dolum. 49. 452.

VERITAS.

Veritatem reticens in caſibus ex jure exprimendis, præſumitur in dolo. 16. 41.
Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem, *Si preces veritate nitantur*, & ſubintelligitur, quamvis in eis non ſit expreſſa. 13. & 14. 41.
Si Delegatus præhabita diligenti Informatione, declaret preces eſſe veras, & Diſpenſet; ſententia, quamvis eſſet injuſta, tamen eſſet valida. 598. 145.
Clauſula, ut Confeſſarius teneatur indagare veritatem precum, eſt de forma. 127. 200.
Diſpenſandus non tenetur jurare, ſe dicturum veritatem. 128. 200.
Preces narratæ S. Pœnitentiariæ debent eſſe veræ tempore impetrationis Literarum, & exiſtere tempore executionis. 138. 200.
Facta diſpenſatione ab Epiſcopo in caſu dubio, licèt poſtea de veritate appareat, non erit opus ad Pontificem recurrere. 71. 224.

VICARIUS.

Plures Vicarij Generales laudantur. 71. 46.
Item alij præteriti. 75. 45.
Nomine Ordinarij, venit non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis. 2. 77.
Vicarijs Prælatorum inferiorum, Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentium, non committuntur Diſpenſationes. 3. 77.
Dicti Vicarij verè non ſunt in dignitate Eccleſiaſtica, nec eorum officium æquiparatur Dignitati. 4. 77.
Excipitur Vicarius Abbatis Montis Caſſinenſis. 5. 77.
Vicario Capituli ſede Vacante non committuntur Diſpenſationes matrimoniales. 16. 78.
Vicarius Capituli, Sede vacante, verè eſt Ordinarius, eaque Juriſdictione gaudet, qua Vicarius Epiſcopi. 17. 78.
Vicarius Generalis poteſt executioni demandare Literas directas Epiſcopo per S. Congregationem, & ab illo non executas. 18. 78.
Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo per Bullam, ſeu Breve in cauſis juriſdictionem importantibus fuerit conceſſum. 19. 78.
Vicarius Capituli poteſt perinde ac Vicarius Epiſcopi, eſſe executor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarum, tanquam in Dignitate conſtitutus. 26. 78.
Vicarij Capitulares ſede vacante an poſſint diſpenſare in gradibus prohibitis, & quid de matrimonijs jam contractis bona fide cum hujuſmodi diſpenſationibus. *in Append. caſ.* 10.
Vicarius Generalis, quoad matrimoniales Diſpenſationes exequendas, non dicitur Ordinarius. 21. 78.
Vicarius, qui cæpit exequi Literas Epiſcopo commiſſas, eo vivente, & non peractas ante obitum ejuſdem, an poſſit poſtea peragere. 23. 78.
Quid ſi Vicarius Capituli, eſſet idem Vicarius Epiſcopi mortui. 24. 78.
Epiſcopo mortuo, ſtatim expirat omnis auctoritas ejus Vicarij, & Capitulum ſuccedit in Ordinaria Juriſdictione. 25. 78.
Vicarius Capitularis non dicitur propriè Vicarius Epiſcopi, ſed Juriſdictionis Epiſcopalis, & Ordinariæ, quam habet à Capitulo. 26. 78.
Vicarius Capitularis non ſuccedit in Juriſdictione delega-

ta, quæ non eſt in Epiſcopo, & eo minus in ejus Vicario. 27. 78.
Si vivente Epiſcopo, ſint commiſſæ ei Diſpenſationes exequendæ, quid agendum ſi Epiſcopus moriatur. 30. 79.
Mutatio Judicis pro executione Diſpenſationum, fit, tam ſi Vicarius Epiſcopi præmortui cœpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res eſſet adhuc integra. 36. 80.
Si proprius Ordinarius Oratorum longe diſtaret, nec Vicarium conſtituiſſet, vel eſſet ſuſpenſus, & deputatus eſſet in ejus Eccleſia Vicarius Apoſtolicus, quid quoad executiones Diſpenſationum. 38. 80.
Si mors Epiſcopi ignoretur, geſta per Vicarium valent. 40. 87.
Si Vicarius ſit revocatus ab Epiſcopo abſente, & revocatio ignoretur, an valeant ejus geſta. 42. 80.
Quid, ſi à ſolo Vicario dicta revocatio ſciatur. 43. 80.
Si Vicarius ſit Delegatus, non poteſt Epiſcopus ſe in ea cauſa ingerere, etiam ipſo Vicario mortuo, vel abſente, ſeu ab Officio remoto. 55. 82.
Vicario mortuo, vel remoto, Literæ debent executioni demandari per ſucceſſorem in Vicariatu. 56. 82.
Commiſſio facta Vicario non expreſſo nomine, eſt realis, & reſpicit Tribunal, & tranſit ad ſucceſſorem. 57. 82.
Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolùm confirmati poteſt exequi literas, 61. 82.
Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata. 62. 82.
Mandatum factum Vicario non ſe extendit ad cauſas in futurum Epiſcopo delegandas. 63. 82.
Vicarius, cui commiſſa eſt Diſpenſatio, non poteſt ſubdelegare. 65. 83.
Vicarius, cui commiſſa eſt Diſpenſatio, ſi eligatur Epiſcopus Diœceſis, non poterit exequi Diſpenſationem, ſed debebit exequi per ſucceſſorem in Vicariatu. 66. 83.
Epiſcopus, & Vicarius conſtituunt unum Tribunal. 67. 83.
Et habentur pro unica perſona, & unico corpore. 68. 83.
Nec inter ipſos datur medium. 69. 83.
Facta commiſſione Epiſcopo, vel ejus Vicario, poſt factam præſentationem alteri, alter non poteſt ſe intromittere. 70. 83.
Epiſcopus poteſt conſtituere plures Vicarios, tam in ſolidum, quàm unum principaliorem. 72. 83.
Quando Epiſcopus conſtituit plures Vicarios, & commiſſio fuit facta Vicario, cui intelligatur. 71. & 75. 83.
Intelligitur principaliori, quando fuit dictum dignitati. 74. 83.
Facta præſentatione uni ex dictis Vicarijs, alter non poteſt ſe ingerere. 76. 83.
Non poteſt dividi cauſa, ut unus Vicarius exequatur Diſpenſationem, & alter legitimationem. 77. 83.
In locis, maximè in Ultramontanis, Vicarij appellantur Officiales. 78. 83.
Verba, Vicarius, & Officiales ſunt ſynonima. 79. 83.
Vicarius poteſt exequi, quamvis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus. 80. 84.
Imò in dicto caſu poterit Vicarius matrimonijs aſſiſtere. 81. 84.
Non poteſt Epiſcopus conſtituere Vicarium, ut de aliqua particulari delegatione cognoſcat. 83. 84.
Vicarius Generalis ſubſtitutus à Vicario Generali Diſpenſationem exequi poteſt, ſi habeat facultatem ſubſtituendi. 84. 84.
Si Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & conſtituat Vicariũ Generalem in una, cenſetur conſtitutus in utraque. 85. 84.
Vicarius in cauſa à Pontifice commiſſa eſt major Epiſcopo. 77. 104.
Quoad commiſſiones Diſpenſationum matrimonialium ſufficit, quòd Vicarius Generalis Epiſcopi, ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitutus. 97. 105.
Quando in Brevibus Pontificijs aliquid committitur Epiſcopis, ſeu ejus Vicarijs, ſemper de ſtylo Curiæ diriguntur Vicarijs Generalibus in Spiritualibus. 98. 105.
Vicarius ſi removeretur ab Epiſcopo in fraudem juriſdictionis ſibi delegatæ, vel in ea turbaretur, poſſet in dictum ſuum Epiſcopum animadvertere. 82. 104.
Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in Spiritualibus. 99. 105.
Si Laicus conſtitueretur Vicarius, cenſeretur Aſſeſſor Epiſcopi, & non Vicarius. 100. 106.
Vicarius Foraneus non eſt in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus. 328. 224.
Vicarii Generales malè faciunt, qui ſubdelegant Vicarios foraneos ad recipiendum Informationes, & Teſtes in Cauſis Diſpenſationum in poſterum ſibi committendis. 333. 224.
Officium Vicarii remanet in ſucceſſore. 497. 138.
Vicarius non poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis dirimentibus occultis, niſi ab Epiſcopo habeat ſpeciale mandatum ad hoc. 158. 231.
Vicarii Generales poſſunt aſſiſtere matrimoniorum celebrationi. 75. 374.
Vicarius Foraneus non poteſt nec aſſiſtere, nec deputare alium, & de ratione. 77. 374.
Vicarius Generalis, quamvis non ſit Sacerdos, poteſt matrimoniis aſſiſtere. 79. 374.
Vicarius quoad Diſpenſationem ſuper Denunciationibus, vide DENUNCIATIO.
Vicarius unius Diœceſis poteſt ambos Sponſos ſuper denunciationibus diſpenſare, quamvis alter ſit diverſæ Diœceſis. 150. & 153. 379.
Epiſcopo, ſi quid eſt conceſſum, Vicarii Perſona non cenſetur excluſa, ſed potius ſub diſpoſitione comprehenſa. 203. 383.
In nominatione Epiſcopi, facta in Concilio, niſi ſit facta cum dictione taxativa *tantùm*, includitur Vicarius Generalis. 204. 383.
A ſententia Vicarii non licet ad Epiſcopum appellare. 205. 383.

VICINITAS.

Quæ menſura attendatur ad vicinitatem inducendam. 50. 81.

VIDUA.

Vidua petens diſpenſari ſuper aliquo impedimento, volens cum altero contrahere, an debeat in ſupplicatione exprimere qualitatem Viduitatis, & præſertim ſi habeat filios. 114. 81.
Mulier nupta viro ſeni dicitur Vidua. 36. 405. & 38. 406.
Adeout gaudeat privilegiis Viduarum, & habeat electionem fori. 37. 405.

VIR.

Vir, qui viginti uxores ſepelierat, & remanſit ſuperſtes mulieri, quæ habuerat viginti duos maritos ſucceſſivè, fuit coactus à Populo Romano abſtinere à lugubri funere, & lauro, palmaque coronatus, cadaver d. mulieris ad tumulum aſſociavit. 16. 286.
Vir non poteſt abſque licentia uxoris, nedum Sacros Ordines ſuſcipere, ſed nec minores, nec Clericali prima Tonſura inſigniri. 46. 323. & 62. 324.
Vir poſt matrimonium ratum, vel conſummatum, ſuſcipiens Ordines abſque dicta licentia, poterit ab uxore poſtulari; & ſi cum dolo fecerit, irregularitatem incurrit. 47. 323.
Et quamvis conſenſus mulieris ſubſequatur, ab irregularitate non erit liberatus, imò mortua uxore adhuc perſiſtet, niſi abſolvatur. 48. 323.

Nec poterit conſtante matrimonio ad illam redire, niſi ab ea revocetur. 49. 323.
Tunc tenebitur reddere, ſed petere non poterit. 50. 323.
Vir Latinæ Eccleſiæ, ſi ſine licentia uxoris in ſeculo degenris, ad Sacros Ordines promoveretur, mulctandus eſſet tanquam Bigamus, quia eſſet de fide ſuſpectus; unde exquirenda eſſet ab eo intentio, qua ſe fecit promoveri. 52. 323.
Vir putans uxorem mortuam, ſi ad Ordines promoveatur, etiamſi ſub dicta bona fide electus fuiſſet ad Pontificatum, poterit ab uxore vivente, promotionis inſcia; vel ſi ſciverit, contradixerit, poſtulare virum, & tenebitur, & reddere. 53. 323.
Et idem procedit, ſi uxor ob gravem metum licentiam conceſsiſset. 54. 323. & 64. 324.
Ut vir poſsit ordinari, non ſufficit, ut Conjux dans licentiam, emittat votum ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55. 323.
Vir, qui ſuſcepit Ordines extorta licentia per metum ab uxore, licèt poſſit ab ea revocari, non tamen poterit ex ſe redire. 64. 324.
Secus ſi Profeſſus fuiſſet, quia Profeſſio facta abſque dicta licentia eſt nulla. 66. 324.

VIRGINITAS.

Votum Virginitatis ſervandæ, an poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 83. 224.

VITRICUS.

An ducere poſſit eam, quæ fuit uxor Privigni ſui. *In Append. caſ.* 29.

VOTUM.

Diſpenſatus ſuper voto Caſtitatis, cum haberet Votum non nubendi, aut non fornicandi, Diſpenſatio eſt valida. 117. 19.
Si quis haberet Votum Ordinis Sacri, & exprimeret in Supplicatione Votum non contrahendi matrimonium, Diſpenſatio valeret. 118. 19.
Votum habens non fornicandi, ſi peteret diſpenſari ſuper Voto Ordinis, diſpenſatio non valeret. 119. 19.
Votum Caſtitatis, ſi concurrat cum alio Impedimento dirimenti, an prius peti debeat Diſpenſatio ſuper Voto, deinde ſuper Impedimento, vel è contra. 94. & ſeqq. 48.
Votum Caſtitatis emiſſum ante annos Pubertatis, nec poſtea ratificatum, poteſt à Parentibus irritari. 97. 48.
Et tunc ſuper eo poteſt Epiſcopus diſpenſare, neque pro eo recurrendum eſſet ad Pontificem, ſed tantùm pro alio Impedimento dirimenti. 98. 48.
Si petatur Diſpenſatio Voti, vel Juramenti, explicandum erit, an unum ab alio independenter factum fuerit. 174. 54.
Quid ſi Juramentum fuiſſet factum in confirmationem Voti. 175. 54.
Quid ſi quis teneretur Voto Caſtitatis, & Religionis. 176. 54.
Votum habens non nubendi, vel non fornicandi, ſi exprimeret habere Votum Caſtitatis, valida eſſet Diſpenſatio. 177. 54.
Quid ſi petita eſſet Diſpenſatio ſuper Juramento, & neceſſaria eſſet ſuper Voto, vel è contra 179. 54.
Voti repetitio nullam novam obligationem inducit, ſi fiat ante Diſpenſationem. 181. 54.
Secus ſi fiat obtenta Diſpenſatione. 182. 54.
Pro explicatione Votorum Pontifici facienda, aſſignatur regula generalis. 183. 54.
Vota ſi ſint diverſa, & unum non includatur in alio, an ſint ambo explicanda. ibidem.
Votum Religionis, & Votum perſeverandi in Religione ſunt diverſa. 184. 54.
Et quid ſi unum includatur in alio. 185. 54.
Si diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat uxorem, eaque mortua velit aliam ducere, tenetur novam Diſpenſationem ſuper Voto impetrare, & de prima mentionem facere. 207. 56.
Emittens Votum Caſtitatis, vel Religionis poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum ſuper Impedimentis, poterit nihilominus validè, quamvis illicitè, contrahere. 337. 125.
Qui obtinuit Diſpenſationem ſuper Voto, ſi ante illius executionem Votum repeteret, poterit nihilominus vigore d. mandati diſpenſari. 43. 158.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis, quomodo, & quando à S. Pœnitentiaria concedatur, & ex quibus cauſis. 54. & ſeqq. 191.
Votum ſimplex Caſtitatis an emittere teneatur Conjux innocens in ſæculo remanens, quando alter de ipſius licentia Religionem ingreditur. *In Annot. num.* 19.
Votum Religionis ex quibus cauſis poſſit permutari à S. Pœnitentiaria, & diſpenſari ad matrimonium contrahendum. 62. & ſeqq. 193.
In dubio validitatis Voti, quid agendum. 73. 194.
Quid obſervetur circa commutationem Voti perſonalis. 74. 194.
Diſpenſatus ſuper Voto ad contrahendum matrimonium, ſi illud contrahat, & ante conſummationem matrimonium diſſolvatur, poterit aliud inire. 188. 204.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper Votis Caſtitatis, & Religionis. 75. 224.
Limita quando Votum non eſſet integrum, & quando tale dicatur. 76. 224.
Votum disjunctivum quando dicatur, & an ab Epiſcopo poſſit diſpenſari. 86. 225.
Diſpenſatio ſuper dilatione executionis Voti poteſt ab Epiſcopo ex juſta cauſa concedi, & quando. 91. 225.
Votum conditionale poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, & quando dicatur conditionale. 92. & ſeqq. 225.
Votum, & Juramentum factum ad favorem tertii, non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, niſi tertius Jus ſuum remittat. 117. 227.
Votum Caſtitatis aliud eſt ſimplex, quod fit ad libitum cujuſcunque, & hoc impedit, ſed non dirimit matrimonium. 76. 324.
Aliud eſt ſolemne, quod vel in Sacrorum Ordinum ſuſceptione, vel in Religionis ingreſſu emittitur, & non ſolùm impedit matrimonium, ſed ſi contractum ſit poſt emiſſum hujuſmodi Votum, illud dirimit. 77. 325.
Votum ſolemne dirimit matrimonium ſolo Jure Eccleſiaſtico, quia ſicut Votum ſimplex non dirimit, ita nec ſolemne ex ſui natura. 79. 325.
Super Voto perpetuo ſimplici Caſtitatis, ſolus Papa, & non alius auctoritate ordinaria poterit diſpenſare. 80. 325.
Imo facultas diſpenſandi ſuper Votis conceſſa à Papa, nunquam comprehendit Vota perpetuæ Caſtitatis, & Religionis, niſi fiat de eis ſpecialis mentio. 81. 325.
Tamen ex conſuetudine, ſi hujuſmodi Voto adſtrictus contrahat matrimonium, poſſet ab Epiſcopo diſpenſari ad petendum debitum. 82. 325.
Amplia, ut Epiſcopus in hujuſmodi debiti petitione poſſit diſpenſare etiam ante matrimonium conſummatum. 83. 325.
Votum faciens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea matrimonium contrahat, poterit abſque Diſpenſatione petere, & reddere debitum. 134. 329.
Ad diſpenſandum in Voto ſolemni Religionis, requiritur graviſſima cauſa, & qualis eſſe debeat. 94. 397. *Et in Append. caſ.* 33.
Votum ſimplex ex quibus cauſis poſſit diſpenſari, & an ex ſola ſolutione compoſitionis pecuniariæ. 95. & ſeqq. 397.

Vo-

Votum rarò remittitur, ſed tantùm commutatur. 98. 398.
Conſervatio Ducatus, & Marchionatus in progenie, an ſit juſta cauſa diſpenſandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis. 99. 398.
Morbus, qui non poſſit curari, niſi actibus venereis, an ſit cauſa diſpenſandi in dictis Votis. 100. 398.
Quando cauſa eſt temporalis, ſit commutatio miſta cum Diſpenſatione. 101. 398.
Votum pœnale Caſtitatis, vel Religionis faciliùs diſpenſatur, quàm Votum abſolutum. 102. 398.
Votum, & Juramentum, ſi ſimul concurrant, requiritur major cauſa diſpenſandi. 103. 348.
Non tamen exigitur major cauſa ad commutandum. 104. 398.
Cauſa, quæ eſt ſufficiens ad diſpenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad diſpenſandum in Voto non petendi Diſpenſationem. 105. 398.
Votum metu emittens, non tenetur illud obſervare. 31. 322.
Votum ſolemne Religionis emiſſum ante pubertatem non obligat, niſi poſtea ratificetur. 33. 322.

UXOR.

Vir non poteſt eodem tempore plures ducere fœminas, nec fœmina plures mares. 2. 285.
Pluralitas Uxorum in lege veteri, aliquando fuit permiſſa ex ipſius Dei Diſpenſatione. 3. 285.
In Lege Evangelica nulla adeſt poteſtas diſpenſandi ſuper pluralitatem uxorum ſimul. 4. & 6. 285.
Pluralitas uxorum prohibetur, nedum de Jure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex Jure Divino, imò eſt contra jus naturale ſecundarium. 5. 285.
Pluralitatem uxorum, ſi quis prohibitam eſſe negaret, de fide malè ſentiret. 8. 285.
Uxorum pluralitas eſt adeò deteſtabilis in Republica Chriſtiana, ut nulla conſuetudine effici poſſit licita. 9. 286.
Mulier, quæ vigintiduos ſucceſſivè maritos habuit, & deinde nupſit Viro, qui viginti uxores ſepelierat, & eidem mulieri ſuperſtes remanſit, undè à Populo Romano fuit coactus abſtinere à lugubri funere, & lauro, palmaque coronatus, cadaver mulieris ad tumulum aſſociavit. 16. 286.
Fœminis, quæ eodem tempore pluribus viris nupſerint, debent de Jure Canonico incidi capilli, & panni ante, & poſt. 36. 288.
Uxor abſque conſenſu Viri, non poteſt ſe alteri in ſervitutem vendere. 23. 315.
Uxor, quæ Votum Caſtitatis emiſit, & conſenſit, ut vir ad Sacros Ordines promoveretur, non poteſt poſt ejus mortem alteri nubere abſque Diſpenſatione. 44. 323. & 72. 324.
Quod procedit etiam apud Græcos. 45. 323.
Vir ſuſcipiens Ordines abſque uxoris licentia, ſi id fecerit dolo, Irregularitatem incurrit, & ab uxore poterit poſtulari. 47. 323. & 64. 324.
Uxor, quæ dedit licentiam, ut Vir ſuſciperet Ordines Sacros, nõ poterit eo mortuo matrimonium inire abſque Diſpenſatione. 56. 323.
Si Uxor, poſtquam dedit licentiam Viro ſuſcipiendi Ordines, continentiam non ſervaverit, debet omnino cogi ad ingrediendum Religionem. 63. 324.
Uxor debet omnino Religionem ingredi, ſi Vir de ejus licentia Ordinatus promoveretur ad Epiſcopatum. 67. 324.
Quid faciendum eſſet, ſi fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. 68. 324.

LAUS DEO.

VAI
1533532

Digitized by Google

Digitized by Google

106.
G.
28.

Digitized by Google